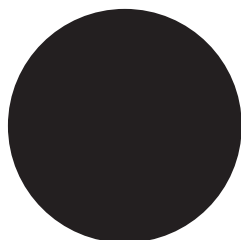

Københavns Universitet

Årbog 2004

Københavns Universitets Årbog 2004

Hovedredaktion

Jens Fink-Jensen (ansvh.), Winnie Hjorth Hansen

Fakultetsredaktører

Birgitte Muriset, Det Teologiske Fakultet

Helle Bisgaard Didriksen, Det Juridiske Fakultet

Hanne Kristensen, Det Samfundsvidenskabelige Fakultet

Marianne Arbirk, Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet

Karsten Borup og Lise Tolstrup, Det Humanistiske Fakultet

Rikke Bøyesen, Det Naturvidenskabelige Fakultet

Grafisk layout

Pete Burke

Typografisk layout

Jens Fink-Jensen

Forsidefoto

Heine Pedersen

Udgivelsesform

Årbog 2004 udkommer på www.ku.dk samt i en pdf-udgave der muliggør udskrivning og fremstilling af særtryk.

Paginering på særtryk svarer til den samlede årbogs fortløbende paginering.

Hovedadresse

Københavns Universitet

Nørregade 10

Postboks 2177

1017 København K

Telefon 35 32 26 26

Fax 35 32 26 28

ku@ku.dk

www.ku.dk

ISBN 87-90655-34-6

ISSN 0129-3126

Tilrettelagt hos Special-Trykkeriet Viborg a-s, 2005

Typografi: Verdana og Times New Roman

Un 02,1-559

Indhold

Fælles beretning

Universitetets historie	11
Rektoratet	15
Rektoratets årsberetning	15
Tværfakultære satsningsområder	16
Immatrikulationsfesten	17
Årsfesten	17
Valg til de kollegiale organer	17
Konsistorium	19
Medlemmer	19
Konsistoriums årsberetning	19
Hovedsamarbejdsudvalget	21
Medlemmer	21
Hovedsamarbejdsudvalgets årsberetning	21
Arbejds miljøorganisationen	23
De studerendes organisationer	25
Forenede Studenterråd	25
Akademiske anliggender	27
Sonningprisen	27
Æresdoktorer	28
Doktorer	30
Ph.d.-grader	54
Undervisningsprisen	55
Prisopgaver og medaljer	55
Uddannelserne	61
De ordinære uddannelser	61
Efter- og videreuddannelse	65
Tilgang	65
Studenterbestand	70
Kandidatstatistik	72
Aktivitetsopgørelser (STÅ mv.)	79
Forskeruddannelse	80
De studerendes forhold	83
Statens Uddannelsesstøtte	83
Legater	83
Internationalt samarbejde og udveksling	85
Samarbejdsaftaler	85
Programmer	86
Studentermobilitet	88
Internationaliseringsarbejde	88
Økonomi	91
Regnskab	91
Personaleforhold	95
Årsværksforbrug	95
Regelområdet	96
Personaleudvikling	97

Ansættelser i videnskabelige stillinger	98
Professorer, til- og afgang	101
Jubilæer	
Nekrologer	103
Bygninger og lokaler	117
Fysisk planlægning	117
Bygningsmassen	117
Bygningsdrift og vedligeholdelse	120
Analyse af bygningsområdet	121
Fællesadministrationen	123
Organisation og arbejdsopgaver	123
Universitetsdirektørens årsberetning	123
Samarbejdsudvalget	125
Fællesrådets økonomi	125
Informationsvirksomhed	127
Det Teologiske Fakultet	
<i>Dekanens årsberetning</i>	139
(Afdeling for Bibelsk Eksegese, Afdeling for Kirkehistorie og Afdeling for Systematisk Teologi)	
(Studienævnet for Teologi og Ph.d.-studienævnet for Teologi)	
(Center for Afrikastudier og Uddannelsesudvalget for Afrikastudier)	
(Søren Kierkegaard Forskningscenteret)	
(Danmarks Grundforskningsfonds Center for Studiet af Kulturarven fra Middelalderens Ritualer og	
Center for Subjektivitetsforskning)	
Det Juridiske Fakultet	
<i>Dekanens årsberetning</i>	177
(Forskningsafdeling I, Forskningsafdeling II og Forskningsafdeling III)	
(Det Juridiske Studienævn, Ph.d.-studienævnet for Retsvidenskab og Studienævnet for Master i	
Konfliktmægling (MKM))	
Det Samfundsvidenskabelige Fakultet	
<i>Dekanens årsberetning</i>	207
<i>Økonomisk Institut</i>	209
(CAM - Centre for Applied Microeconometrics, CIE – Center for Industrial Economics, DERG –	
Development Economics Research Group, EPRU – Economic Policy Research Unit)	
(Økonomisk Studienævn og Ph.d.-studienævnet for Økonomi)	
<i>Institut for Statskundskab</i>	227
(CEBAST - Centre for Baltic Studies)	
(Studienævnet for Statskundskab og Ph.d.-studienævnet for Statskundskab)	
<i>Institut for Antropologi</i>	239
(Studienævnet for Antropologi og Ph.d.-studienævnet for Antropologi)	
<i>Sociologisk Institut</i>	249
(Forskningscenter for Arbejdsmarkeds- og Organisationsstudier (FAOS), Center for Forskning i	
Eksistens og Samfund, Koordinationen for Kønsforskning i Danmark))	
(Studienævnet for Sociologi og Ph.d.-studienævnet for Sociologi)	
<i>Institut for Psykologi</i>	261
(Studienævnet for Psykologi)	
<i>Center for Anvendt Datalogi</i>	277

Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet

<i>Dekanens årsberetning</i>	281
<i>Medicinsk-Anatomisk Institut</i>	285
<i>Medicinsk Fysiologisk Institut</i>	297
(Afdelingen for Cellulær og Molekylær Fysiologi, Afdelingen for Endokrinologi og Metabolisme, Afdelingen for Neurofysiologi, Afdelingen for Nyre og Kredsløb, Afdeling for Patofysiologi, Sexualfysiologisk Laboratorium)	
<i>Institut for Medicinsk Biokemi og Genetik</i>	309
(Klinik for Medicinsk Genetik)	
<i>Institut for Medicinsk Mikrobiologi og Immunologi</i>	321
<i>Farmakologisk Institut</i>	329
<i>Institut for Molekylær Patologi</i>	337
(Laboratoriet for Molekylær Patologi, Tumorpatologisk Laboratorium, Laboratoriet for Eksperimentel Onkologi, Elektronmikroskopisk Afdeling, Molecular Neuropathology Group Copenhagen, Laboratorium for Molekylær Nefropatologi, Proteinlaboratoriet)	
<i>Øjenpatologisk Institut</i>	347
<i>Institut for Folkesundhedsvidenskab</i>	351
(Afdeling for Almen Medicin, Biostatistik Afdeling, Afdeling for Epidemiologi, Afdeling for International Sundhed, Afdeling for Medicinhistorie - Medicinsk-Historisk Museum, Afdeling for Medicinsk Kvinde- og Kønsforskning, Afdeling for Medicinsk Videnskabsteori, Afdeling for Miljø- og Arbejdsmedicin, Afdeling for Social Medicin, Afdeling for Sundhedspsykologi, Afdeling for Sundhedstjenesteforskning)	
<i>Retsmedicinsk Institut</i>	387
(Retsgenetisk Afdeling, Retskemisk Afdeling, Retspatologisk Afdeling)	
<i>Odontologisk Institut - Tandlægeskolen</i>	393
<i>De Kliniske Institutter</i>	407
<i>Klinisk Institut for Gynækologi, Obstetrik og Pædiatri samt Vækst og Reproduktion</i>	409
<i>Klinisk Institut for Intern Medicin</i>	415
<i>Klinisk Institut for Diagnostiske Fag</i>	431
<i>Klinisk Institut for Oto-Rhino-Laryngologi, Ophthalmologi og Dermato-Venerologi</i>	437
<i>Klinisk Institut for Kirurgi og Anæstesiologi</i>	443
<i>Institut for Klinisk Neurofag og Psykiatri</i>	453
<i>De sundhedsvidenskabelige studienævne</i>	463
(Studienævnet for Medicin, Studienævnet for Odontologi, Studienævnet for Folkesundhedsvidenskab, Uddannelsesudvalget for Master of International Health (MIH), Uddannelsesudvalget for Master of Public Health (MPH), Studienævnet for Humanbiologi og Ph.d.-studienævnet for Sundhedsvidenskab)	
<i>Afdelingen for Eksperimentel Medicin</i>	473
<i>Forskningsenheden for Almen Praksis i København</i>	475
<i>Center for Muskelforskning</i>	479
<i>Pædagogisk Udviklingscenter Sundhedsvidenskab - PUCS</i>	481

Det Humanistiske Fakultet

<i>Dekanens årsberetning</i>	487
(Ph.d.-studienævnet for Humaniora)	
<i>Institut for Engelsk, Germansk og Romansk</i>	491
(Afdeling for Engelsk, Center for Oversættelsesvidenskab og Leksikografi (oversætteselevidenskab), Afdeling for Tysk og Nederlandske og Afdeling for Romansk))	
<i>Studienævne ved Institut for Engelsk, Germansk og Romansk</i>	506
(Studienævnet for Engelsk, Studienævnet for Tysk og Nederlandske, Studienævnet for Fransk, Studienævnet for Italiensk og Rumænsk og Studienævnet for Spansk og Portugisisk)	
<i>Institut for Kunst- og Kulturvidenskab</i>	513
(Afdeling for Dans og Teatervidenskab, Afdeling for Kunsthistorie og Afdeling for Litteraturvidenskab og Moderne Kultur)	
<i>Studienævne ved Institut for Kunst- og Kulturvidenskab</i>	527
(Studienævnet for Dans og Teatervidenskab, Studienævnet for Dansens Æstetik og Historie, Studienævnet for Kunsthistorie/Visuel Kultur og Studienævnet for Litteraturvidenskab)	
<i>Institut for Medier, Erkendelse og Formidling</i>	533
(Afdeling for Film- og Medievidenskab og Afdeling for Filosofi, Pædagogik og Retorik)	

<i>Studienævn ved Institut for Medier, Erkendelse og Formidling</i>	545
(Studienævnet for Film- og Medievidenskab, Studienævnet for Filosofi, Studienævnet for Pædagogik, Styregruppen for Master i Professionsuddannelse og Professionsudvikling samt Studienævnet for Humanistisk Informatik og Studienævnet for Retorik)	
<i>Musikvidenskabelig Institut</i>	551
(Studienævnet for Musikvidenskab)	
<i>Nordisk Forskningsinstitut</i>	557
(Den Arnamagnæanske Samling, Afdeling for Dialektforskning, Afdeling for Navneforskning)	
<i>Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab</i>	565
(Afdeling for Almen og Anvendt Sprogvidenskab, Center for Læseforskning, Afdeling for Nordisk Filologi, Center for Arbejderkulturstudier, Center for Kvinde- og Kønsforskning, Minoritetsstudier og Afdeling for Finsk)	
<i>Studienævn ved Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab</i>	584
(Studienævnet for Lingvistik, Studienævnet for Audiologopædi og Sprogpsykologi, Studienævnet for Dansk, Studienævnet for Finsk, Studienævnet for Kvinde- og Kønsforskning og Studienævnet for Minoritetsstudier)	
<i>Saxo-Instituttet</i>	591
(Afdeling for Arkæologi og Etnologi, Forhistorisk Arkæologi, Klassisk Arkæologi og Europæisk Etnologi og Almen Etnologi, Afdeling for Græsk og Latin og Europæiske Middelalderstudier og Afdeling for Historie)	
<i>Studienævn ved Saxo-Instituttet</i>	607
(Studienævnet for Etnologi, Studienævnet for Forhistorisk Arkæologi, Studienævnet for Klassisk Arkæologi, Studienævnet for Klassisk Filologi og Studienævnet for Historie)	
<i>Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier - Sprog, Religion og Samfund</i>	613
(Afdeling for Asienstudier, Carsten Niebuhr Afdelingen, Center for Komparative Kulturstudier, Afdeling for Eskimologi og Arktiske Studier, Afdeling for Religionshistorie, Afdeling for Indianske Sprog og Kulturer og Østeuropæisk Afdeling)	
<i>Studienævn ved Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier - Sprog, Religion og Samfund</i>	631
(Asiatisk Studienævn, Studienævnet for Nærorientalske Studier, Studienævnet for Eskimologi, Studienævnet for Religionsfagene, Studienævnet for Indianske Sprog og Kulturer, Studienævnet for Slavisk og Studienævnet for Grækenlandsstudier)	
<i>Center for Sprogteknologi</i>	639

Det Naturvidenskabelige Fakultet

<i>Dekanens årsberetning</i>	645
(Ph.d.-studienævnet for Naturvidenskab)	
<i>Institut for Matematiske Fag</i>	649
(Matematisk Afdeling og Afdeling for Anvendt Matematik og Statistik)	
(Studienævnet for Matematiske Fag)	
<i>Datalogisk Institut</i>	663
(Studienævnet for Datalogi)	
<i>Kemisk Institut</i>	673
(Center for Krystallografiske Undersøgelser)	
(Studienævnet for De Kemiske Fag)	
<i>Niels Bohr Institutet for Astronomi, Fysik og Geofysik</i>	691
(Astronomisk Observatorium, Dansk Astrofysik (IDA), Geofysisk Afdeling, Center for Kvanteoptik, Niels Bohr Institutet, Niels Bohr Arkivet og Ørsted Laboratoriet)	
(Studienævnet for Fysik)	
<i>Biologisk Institut</i>	725
(Afdeling for Cellebiologi og Sammenlignende Zoologi, Afdeling for Mirkrobiologi, Fykologisk Afdeling, IOC Science and Communication centre on harmful algae, Afdeling for Terrestrisk Økologi, Afdeling for Populationsbiologi, Afdeling for Evolutionsbiologi, Ferskvandsbiologisk Laboratorium, Marinbiologisk Laboratorium, Øresundsakvariet)	
(Studienævnet for Biologi)	
<i>Molekylærbiologisk Institut</i>	755
(Afdeling for Eksperimentel Molekylær Genetik i Pattedyr, Bioinformatik-centret, Afdeling for Biologisk Kemi, Afdeling for Generel Mikrobiologi, Afdeling for Molekylær Cellebiologi, Afdeling for Proteinkemi, Genetisk Afdeling, Plantefysiologisk Afdeling)	
(Studienævnet for Biokemi)	
<i>August Krogh Institutet</i>	769
(Zoofysiologisk Laboratorium, Laboratoriet for Cellulær og Molekylær Fysiologi, Biokemisk Afdeling)	

<i>Geologisk Institut</i>	779
(Studienævnet for Geologi)	
<i>Geografisk Institut</i>	793
(Studienævnet for Geografi og Geoinformatik)	
<i>Institut for Idræt</i>	807
(Afdeling for Human Fysiologi, Afdeling for Historie og Samfundsvidenskab, Afdeling for Praktik, Pædagogik og Psykologi)	
(Studienævnet for Idræt)	
<i>Statens Naturhistoriske Museum</i>	823
(Botanisk Have, Botanisk Museum og Centralbibliotek , Geologisk Museum og Zoologisk Museum)	
<i>Arktisk Station</i>	851
<i>Center for Naturfilosofi og Videnskabsstudier</i>	857
<i>COGCI. Copenhagen Global Change Initiative</i>	859
<i>Center for Naturfagenes Didaktik</i>	861
<i>Naturvidenskabeligt IT Kompetencecenter (CNIK)</i>	865
<i>Nano-Science Center</i>	867

Uden for fakulteterne

<i>Skolen for Klinikassistenter og Tandplejere</i>	873
<i>Dansk Islandsk Fond</i>	877

Fælles beretning

Universitetets historie

Status, organisation og styrelse

Københavns Universitet blev indviet 1. juni 1479, efter at Christian I i 1475 havde opnået pave Sixtus IV's tilladelse til oprettelsen. Selve den formelle stiftelse skete ved et kongebrev 4. oktober 1478, hvor kongen pålagde magister Peder Albertsen, der blev universitetets første rektor, at samle et antal lærde, og med dem begynde universitetets virksomhed. Den nye institution blev taget under kongelig beskyttelse og fik tillagt et vidtgående selvstyre, idet det udtrykkelig blev fremhævet, at universitetet hverken var underlagt de kongelige embedsmænd eller det normale retsvæsen. Denne status som autonom institution er aldrig blevet formelt ophævet, tværtimod går den igen i alle de fundatser mv. der siden har reguleret universitetets forhold.

Det nye universitet lignede med sine fire traditionelle fakulteter (Teologi, Jura, Medicin og Filosofi) de fleste andre senmiddelalderlige universiteter. Det blev organiseret efter de retningslinjer, der var blevet udviklet ved universitetet i Paris, men med universitetet i Köln som det umiddelbare forbillede. Dette mønster med en stærk tysk indflydelse på den måde, hvorpå man indrettede akademiske forhold i Danmark, har været karakteristisk frem til efter 2. verdenskrig.

Københavns Universitet var i 1479 som alle andre middelalderuniversiteter en del af den universelle katolske kirke. Dette må ikke misforstås: Der var ikke i middelalderen tale om én samlet kirkeorganisation svarende til vore dages folkekirke. Den danske kirke bestod i middelalderen af et utal stiftelser – kirker, skoler, klostre, hospitaler mfl. – og altså fra 1479 tillige et universitet. Alle disse stiftelser var selvstændige retssubjekter og havde egen økonomi, egne love og nød i det hele taget et udstrakt selvstyre. Det samlende element var, at de alle stod under tilsyn af den biskop, i hvis stift de befandt sig. Derfor var det naturligvis ærkebiskop Jens Brostrup der 28.11.1479 stadfæstede det nye universitets statutter, ligesom det som en selvfølge var biskoppen i Roskilde, der frem til reformationen var det nye universitets kansler. Herefter blev tilsynet med universitetet overtaget af statsmagten, der gennem tiderne har udøvet det gennem forskellige særlige embedsmænd – universitetskanslere eller patroner – indtil det efter grundloven har ligget i det til enhver tid værende ressortministerium.

I og med at universitetets økonomi frem til slutningen af det 19. århundrede var baseret på dets egne indtægter, var der i høj grad tale om et reelt selvstyre, hvor ydre magter – det være sig kirken eller statsmagten – kun i beskedent omfang blandede sig i universitetets indre anliggender. Efter at staten i det sidste 100 år i stigende grad har overtaget det økonomiske ansvar for universiteterne, er den direkte og stadig mere detaljerede statslige økonomiske styring taget til, uden at dette dog har ført til et opgør med selve konceptet om universiteterne, som selvstændige institutioner. Man kan således hævde den påstand, at den nye universitetslov, der træder i kraft på Københavns Universitet 1. januar 2005, med sine tanker om selvejende universiteter under handlekraftige ledelser er udtryk for et ønske om at styrke universiteternes historiske rolle som autonome institutioner under et ydre tilsyn.

Den styreform, der har kendetegnet universitetet frem til vor tid, hvor det er rektor og konsistorium, der sammen har

ansvaret for ledelsen af hele universitetet, mens dekaner og fakulteter har ansvaret for undervisningen og forskningen, ændrede sig ikke grundlæggende fra 1479 til 1970. Men sammensætningen af de forskellige organer, valgmåder og forretningsordener, således som det kommer til udtryk i universitetsstatutterne fra 1479, universitetsfundatserne 1537, 1732 og 1778 og den kgl. anordning om valg af rektorat mv. fra 1936, er naturligvis blevet justeret gennem tiderne.

Organisatorisk var det universitet, man møder i statutterne fra 1479, meget forskelligt fra nutidens. Universitetet var en akademisk republik – en stat i staten – hvis medlemmer selv valgte sin ledelse, nemlig rektor og en dekan for hvert fakultet. Disse udgjorde en særlig rådsforsamling, hvoraf vore dages konsistorium har udviklet sig. Universitetet havde egne love, domstole, eget ordens- og fængselsvæsen. Universitetsbefolkningen skulle bære en særlig gejstlig dragt, uden unødigt pragt, og måtte ikke være bevæbnet.

Universitetets opgave var akademiske studier, først og fremmest teologiske og i et vist omfang juridiske. Det kunne tildele de traditionelle internationalt anerkendte akademiske grader (doktor, magister, licentiat og bakkalar). Hele universitetets virksomhed foregik på latin, hvilket muliggjorde en stadig vandring fra universitet til universitet. Det skete i vid udstrækning og var med til understrege de europæiske universiteters status som egentlig internationale organisationer.

Det katolske universitet var således først og fremmest orienteret ud af Danmark, mens dets indflydelse på det danske samfund var beskedent.

Reformationen i 1536 betød en radikal ændring af universitetets placering og rolle i det danske samfund. Fra at være en yderst beskedent brik i en international kirkeorganisation blev universitetet efter 1536 centralt placeret i det danske statsapparat, med den hovedopgave at uddanne først præsterne til den danske og norske kirke, siden statens embedsmænd i bred forstand, en rolle der først for alvor ændredes efter 1970. Men organisatorisk forblev universitetet en akademisk republik efter det middelalderlige mønster langt frem i tiden. Således var det først i 1771, at det mistede sin egen jurisdiktion. Og først i anden halvdel af det 20. århundrede forsvandt de sidste træk af det, der med et udtryk fra 1960'erne, blev kaldt "professorvældet".

Styrelsesloven 1970/73, som vil blive nærmere omtalt i det følgende, betød først og fremmest en radikal demokratisering og decentralisering af universiteternes styre. De vigtigste elementer i universitetsloven fra 1993 og den nye universitetslov fra 2003, er en række tiltag, der går ud på at styrke universitetets ledelse på alle niveauer.

Funktion og virksomhed

I: 1479-1788

Akademiske grader og eksaminer

Medens man i nutiden opfatter forskning og undervisning som to lige vigtige dele af et universitets virkeområde, var det i middelalderen klart undervisningen, der var den vigtigste, og dette gjaldt også for Københavns Universitet. Selvom der også her i ældre tid blev opnået vigtige videnskabelige resultater, er det først fra slutningen af 1700-tallet, at forskningen for alvor slår igennem som det ene hovedelement i universitetets liv.

Fysisk blev det ældste universitet placeret i Københavns gamle rådhus på hjørnet af Nørregade, hvor nu Bispegården ligger.

Reformationen i Danmark 1536 fik afgørende betydning for Københavns Universitet. Det blev reorganiseret, fik tillagt betydelige faste indtægter, og der blev oprettet et antal permanente lærestole. I universitetsfundatsen fra 1537 blev universitetets rolle klart defineret: Fra at have været en lille brik i en altomfattende europæisk kirke, blev det nu universitetets vigtigste opgave at være det ideologiske kraftcenter i den nye dansk-norske lutherske statskirke og det sted, hvor kirkens præster blev uddannet.

Fysisk blev dette markeret ved, at universitetet overtog Sjællands Biskops rummelige residens ved Frue Plads, den nuværende universitetsfirkant, der blev rammen omkring universitetets virksomhed de næste 350 år.

De rigelige økonomiske midler gav grundlag for et betydeligt selvstyre, der blev udøvet af konsistorium som det øverste styrende organ, hvor i ældre tid alle de normerede professorer havde sæde, under ledelse af en rektor. Tilsvarende blev de enkelte fakulteter ledet af dekaner. Nye universitetsfundatser i 1732 og 1788 justerede – men ændrede ikke radikalt – rammerne omkring universitetets virksomhed.

Den faglige og økonomiske udvikling efter 1800 førte til, at universitetets økonomi, der hidtil havde været god, stadig blev forværret. Der opstod stærkt stigende investeringsbehov til nybyggeri, først efter Københavns bombardement 1807, siden ikke mindst foranlediget af naturvidenskabernes indtog på universitetet. Da indtægterne ikke steg i samme takt, blev udgifterne i stigende grad dækket af universitetets formue, som stort set var spist op i begyndelsen af det 20. århundrede. Medvirkende hertil var også at antallet af lærere steg støt i takt med den faglige udvikling. Herefter er langt størstedelen af det økonomiske grundlag for universitetets drift kommet fra staten, om end private fonde og kontrakter med det private erhvervsliv spiller en stigende rolle.

Det stigende antal lærere gjorde det fra 1817 nødvendigt at indføre valg af repræsentanter til konsistorium mv., men grundlæggende forblev den styreform, der var grundlagt efter 1536, i kraft til 1970.

Embedseksaminer

Med reformationen startede en udvikling, hvorefter universitetet blev statens universitet, med uddannelse af statens embedsmænd som sin vigtigste opgave. I konsekvens heraf udvikledes frem imod slutningen af 1700-tallet - ved siden af de traditionelle akademiske grader baccalaureus-, licentiat-, magister- og doktorgraden - et system af embedseksaminer. Den første begyndelse kom 1629 med en bestemmelse om, at ingen måtte kaldes til præst, med mindre han kunne fremlægge en attestations fra tre professorer, heraf mindst to teologiske, på sine kundskaber. Dette førte i 1675 til, at der indrettedes en egentlig formel eksamen, den teologiske attestats. En lidt anden ordning finder man i medicin, hvor det i 1672 blev bestemt, at den medicinske doktorgrad skulle være en betingelse for at kunne praktisere som læge, en ordning, hvis virkninger har kunnet spores frem til nutiden i og med, at antallet af medicinske doktorer stadig overstiger alle andre til sammen. I den nye universitetsfundats fra 1732 blev der endvidere fastsat regler for en eksamination i de forskellige medicinske discipliner, før tilladelse til at disputere for doktorgraden blev givet.

Frem til det 18. århundrede havde Det Juridiske Fakultet, der normalt kun bestod af én professor, kun haft ringe betydning. Dette blev ændret i 1736, hvor der blev indført dels en egentlig juridisk embedseksamen med latin som sprog dels en "juridisk eksamen for ustuderede", dvs. en praktisk juridisk prøve på dansk. Denne blev bibeholdt frem til 1936.

Endelig havde magistergraden siden 1600-tallet normalt været forudsætningen for at blive rektor i latinskolerne; dette blev præciseret i Danske Lov af 1683.

I 1788 fik universitetet en ny fundats. I denne, der på mange måder kom til at bestemme rammerne for universitetets virksomhed frem til anden halvdel af det 20. århundrede, blev de forskellige eksaminer revideret, og der blev indført specifikke embedseksaminer i alle fakulteter. Ved samme lejlighed blev der indført ekstern censur som det omgivende samfundskontrol med de universitetsuddannelser, der fik tillagt betydelig kompetence i samfundet. 1788-fundatsen kan siges at afslutte den udvikling, hvorefter universitetets vigtigste opgave er at uddanne statens embedsmænd.

Fag

Fra starten af 1479 var universitetet som nævnt blevet grundlagt med fakulteter i teologi, jura, medicin og de filosofiske discipliner, men da der ikke var egentlige faste lærestole, og da kilderne er sparsomme, er det ikke muligt at sige noget mere konkret om undervisningen, undtagen at den sandsynligvis er foregået efter samme retningslinjer som i Köln og andre tyske universiteter.

Et vigtigt element i reorganiseringen efter reformationen var, at universitetet nu fik et antal faste professorater; samtidig blev der fastsat en række bestemmelser for undervisningen.

De tre teologiske professorer dækkede de traditionelle teologiske discipliner, først og fremmest bibelstudier, dogmatik osv. En af dem, Niels Hemmingsen (1513-1600), opnåede international berømmelse, og hans værker blev oversat til en række sprog.

Den enlige juridiske professor beskæftigede sig hovedsagelig med natur-, romersk og kanonisk ret, medens uddannelse i og studier af dansk ret frem til 1736 foregik uden for universitetet i en form for mesterlære i administration og retsvæsen.

De to medicinske professorer var frem til efter 1600 især beskæftiget med studiet af antikkens autoriteter som Hippocrates og Galen. Efter 1600 blev egentlig empirisk baseret forskning introduceret på Københavns Universitet, hvor navne som Thomas Bartholin (1616-1680), der opdagede lymfekarsystemet, og Niels Stensen (1638-1686), der opdagede ørespytkirtlens udmunding i mundhulen, samt redede for tårevæskens dannelse og funktion, opnåede international berømmelse. Stensen tillige for de studier, der førte til grundlæggelsen af geologi som videnskab.

Det Filosofiske Fakultet, der efter datidens opfattelse var det lavest rangerede – således var professorernes løn kun ca. 2/3 af den teologer fik – fungerede som forskole til de andre fakulteter, særligt det teologiske. Fakultetets 7-9 professorer underviste i latin, græsk, hebraisk, filosofi, retorik og etik, der alle fungerede som hjælpefag til teologi. Endvidere undervistes der i matematik, ligesom astronomi – astrologi – spillede en betydelig rolle. I denne forbindelse vil det være rimeligt at nævne det 16. århundredes største danske videnskabsmand, astronomen Tyge (Tycho)

Brahe. Hans ry skyldes især hans publikation i 1573 "De nova stella" (Om den nye stjerne): I en tid, hvor man troede at himmel og jord var skabt én gang for alle, evigt og uforanderligt, var dette en sensation, der kom til at indvarsle en helt ny videnskabelig erkendelse.

Fra tid til anden blev nye discipliner (poesi, fransk sprog og litteratur, metafysik mfl.) introduceret, men den eneste varige nyskabelse var professoratet i historie og geografi fra 1635.

Adskillige af professorerne ved Det Filosofiske Fakultet var fremragende videnskabsmænd, og enkelte opnåede international anerkendelse, således Ole Rømer (1644-1710), kendt for opdagelsen af lysets hastighed.

II. Det 19. århundrede

Universitetsfundatsen fra 1788 blev rammen omkring Københavns Universitets forvandling fra klassisk europæisk universitet til en moderne forsknings- og undervisningsinstitution. Det 19. århundrede er endvidere starten på en aldrig senere afsluttet vækstperiode. I 1788 havde universitetet ca. 20 faste lærere og omkring 1.000 studenter. I 1900 var disse tal vokset til henholdsvis ca. 60 og ca. 4.000.

De formelle rammer omkring universitetets akademiske grader og embedseksaminer forblev stort set uændrede gennem hele århundredet, men blev naturligvis udbygget i takt med den faglige udvikling.

1838-1842 blev der således gennemført en reorganisering af de medicinske uddannelser i Danmark. I 1785 var den selvstændige lærestift Kirurgisk Akademi blevet oprettet, først og fremmest for at tilfredsstille hærens og flådens behov for praktisk dygtige læger. Akademiets undervisning var god, også bedre end den, der leveredes af Det Medicinske Fakultet. Et tegn herpå var, at størstedelen af fakultetets kandidater tillige aflagde eksamen ved akademiet, mens det omvendte ikke i samme grad var tilfældet. Derfor blev det i 1838 besluttet at indføre en fælles embedseksamen for de to institutioner, og fire år senere tog man skridtet fuldt ud og integrerede Kirurgisk Akademi og Det Medicinske Fakultet i et nyt lægevidenskabeligt fakultet på universitetet.

I 1848 ændredes Det Juridiske Fakultet ved indførelsen af den statsvidenskabelige embedseksamen (cand.polit.) til Det Rets- og Statsvidenskabelige Fakultet.

Samme år blev der ved Kongelig forordning indført en nyskabelse, der skulle vise sig af meget stor betydning, nemlig indførelsen af den såkaldte "magisterkonferens". Baggrunden må findes i 1788-fundatsens meget stive embedseksaminer, der gjorde det vanskeligt for de studenter, der dyrkede nye discipliner, ikke mindst de naturvidenskabelige, at få en formel afslutning på deres uddannelse. Dette blev muligt med magisterkonferensen, der var en bemyndigelse for universitetet til at sammensætte en individuel eksamen i de discipliner, hvor der ikke var fastsat en embedseksamen. På den måde blev magisterkonferensen et betydningsfuldt instrument for en løbende udvidelse af universitetets fagkreds i de humanistiske og ganske særligt de naturvidenskabelige videnskaber. De sidstnævnte fik først i 1883 en egentlig embedseksamen, da 1788-fundatsens latinskolelærereksamen med dens stærke vægt på klassisk sprog og kultur blev afløst af skoleembedseksamen (cand.mag.), hvor såvel moderne sprog og historie som naturvidenskaberne kom til at spille en stadig stigende rolle.

Fra gammel tid havde nogle af naturvidenskaberne – matematik, astronomi og i nogen grad fysik – hørt hjemme

i Det Filosofiske Fakultet, medens botanik og kemi havde optrådt som medicinske hjælpevidenskaber. 1788-fundatsen styrkede naturvidenskaberne, og i 1829 blev Polyteknisk Lærestiftelse oprettet med det formål, i tæt samarbejde med universitetet, at varetage den praktiske uddannelse af civilingeniører. Det er karakteristisk for den stærke tyske indflydelse, at denne uddannelse, ligesom de tilsvarende praktisk orienterede uddannelser i veterinær- og jordbrugsvidenskab, farmakologi mv. blev henlagt til særlige højskoler, medens de mere teoretiske studier forblev på universitetet. I 1850 blev der oprettet et selvstændigt matematisk-naturvidenskabeligt fakultet med lærestole i astronomi, matematik, fysik, kemi, zoologi, botanik og mineralogi.

Også fagkredsen i Det Filosofiske Fakultet blev kraftigt udvidet med nye lærestole i de moderne sprog, dansk og nordisk sprog og litteratur, sammenlignende litteratur, arkæologi, musik og kunsthistorie samt psykologi for at nævne nogle af de vigtigste.

Videnskabeligt opnåede Københavns Universitet i løbet af det 19. århundrede en pæn placering i det internationale videnskabelige samfund, takket være en række fremtrædende professorer inden for en bred faglig vifte. Århundredets største navn er givet H.C. Ørsted (1777-1851), verdenskendt for sin opdagelse af elektromagnetismen.

III. Det 20. århundrede

Ved indgangen til det 20. århundrede var Københavns Universitet vel forankret i såvel den internationale videnskabelige verden som i det danske samfund, hvis præster, jurister, økonomer og andre embedsmænd, læger og gymnasie-lærere mfl. det uddannede. Den vækst, der havde præget det foregående århundrede fortsatte frem til ca. 1960. Herefter blev universitetet i løbet af en kort årrække underkastet en radikal fornyelsesproces, der forvandlede det fra et relativt lukket samfund, hvis studenter rekrutteredes fra det samme snævre miljø, som dets kandidater efterfølgende gled ind i, til en demokratisk masseuddannelsesinstitution.

Dette fremgår tydeligt af studentertallet: I 1960 var det på ca. 6.000, og den del af en ungdomsårgang, der tog studentereksamen eller tilsvarende adgangseksamen til universiteterne, var på 6-7%. 40 år senere er de tilsvarende tal ca. 33.000, og omkring 50% af en ungdomsårgang tager en adgangseksamen til de videregående uddannelser. En konsekvens heraf blev, at århundredets tradition for fri adgang til universitetets uddannelser ikke lod sig opretholde. I 1976 blev der indført adgangsbegrænsning til medicinstudiet og året efter til samtlige uddannelser. En konsekvens heraf er, at det ved nogle uddannelser er endog meget svært at komme ind, mens der ved andre ikke er ansøgere nok til alle de pladser, der er.

Udviklingen i lærerkorpsset viser et tilsvarende billede: De ca. 50 professorer i 1900 var i 1960 blevet til ca. 140, et tal der fordobledes i løbet af de næste årtier. Efter 1960 voksede antallet af ikke-professorale lærere drastisk, således at antallet i begyndelsen af 1990'erne var nået op på knap 1.800. Nok så vigtigt er, at de fra begyndelsen af 1970'erne ændrede status fra at være betragtet som hjælpe-lærere, der fungerede under professorernes vejledning og på disses ansvar, til at have i praksis samme rettigheder og forpligtelser med hensyn til faglig udvikling, uddannelse og eksamen osv. som professorerne. Endnu stærkere vækst skete inden for det tekniske og administrative personale (TAP), der i antal kom op på siden af det videnskabelige personale (VIP).

Dette fik indflydelse på universitetets styreform, der i mangt og meget havde bestået uændret gennem århundreder. Det europæiske studenteroprør i 1968 nåede også til Danmark og var en stærkt medvirkende årsag til at Folketinget i 1970 vedtog Universitetsstyrelsesloven, der gjaldt for universiteterne i København, Aarhus og Odense. Den blev i revideret skikkelse i 1973 udstrakt til så godt som alle højere læreanstalter. Loven betegnede et radikalt brud med fortiden, og var karakteristisk ved, at indflydelse og kompetence blev decentraliseret og henlagt til styrende organer på institut-, fakultets- og universitetsniveau. Sammensætningen af disse blev efter 1970-loven VIP: studerende 2:1 og efter 1973-loven, hvor TAP også kom med, som hovedregel 50% VIP, 25% TAP og 25% studerende. Tilsvarende blev rektors og dekaners indflydelse svækket. Et endnu mere radikalt skridt var, at ansvaret for udviklingen af uddannelserne blev henlagt til studienævn, hvor lærere og studerende hver har halvdelen af pladserne.

Styrelsesloven blev fra 1993 afløst af universitetsloven, der indebar en styrkelse af universitetets ledelse på alle niveauer (rektor, dekaner, institut- og studieledere), blandt andet gennem en reduktion af de styrende organers formelle kompetence og af TAP'ers og studerendes pladser heri. Derimod er studienævnene bibeholdt stort set uændret, dog med den ikke uvæsentlige ændring, der også her afspejler ønsket om en styrket ledelse, at en særlig ansat studieleder beklæder formandsposten, og har det endelige ansvar.

Stigningen i antallet af studerende og lærere førte til en tilsvarende voldsom udvidelse af de fysiske rammer. Denne var startet allerede i 2. halvdel af det 19. århundrede, hvor universitetet, efter at universitetsfirkanten ved Frue Plads med Hovedbygningen fra 1836, Universitetsbiblioteket fra 1861 og Zoologisk Museum fra 1870 var blevet fuldt udbygget, tog dele af Københavns voldterræn i brug: Observatoriet fra 1861, Botanisk Have fra 1870 og Geologisk Museum og Kemisk Laboratorium fra 1893, for at nævne de vigtigste. Hertil knytter sig den nye Polytekniske Læreanstalt i Sølvgade fra 1890.

I begyndelsen af det 20. århundrede flyttede universitetet sin byggeaktivitet nord for søerne. Starten kan siges at være det nye Rigshospital fra 1906, der tillige skulle være universitetshospital. Ellers var det især de naturvidenskabelige fag, der flyttede mod nord, som Institut for Teoretisk Fysik fra 1916 og det nye medicinsk-naturvidenskabelige universitetsbibliotek fra 1938.

Herefter var perioden 1960-1980 vidne til en hidtil uset byggeaktivitet, hvor store bygningskomplekser (Zoologisk Museum, H.C. Ørsted Institut, August Krogh Institut

og Panum Institut) omkring Nørre Fælled blev rammen omkring en række medicinske og naturvidenskabelige fag. Hertil knytter sig det nye Rigshospital, der stadig er det centrale universitetshospital. Samtidig overtog universitetet, da Danmarks Tekniske Højskole (senere Danmarks Tekniske Universitet) flyttede til Lundtofte den gamle Polytekniske Læreanstalt i Sølvgade til de botaniske fag, og komplekset på Østervold, hvor geografi og geologi fik til huse.

De humanistiske fag, der havde modtaget en meget stor del af de mange nye studerende efter 1960, var i vid udstrækning blevet placeret i midlertidige lejemål i det indre København. De blev i løbet af 1970'erne samlet i et stort kompleks (KUA – Københavns Universitet Amager) i den nordlige del af Amager Fælled. Da spørgsmålet om universitetets fremtidige fysiske placering på det tidspunkt var ganske uafklaret, var placeringen på Amager fra starten midlertidig. Byggeriet var tilsvarende tænkt som midlertidigt, og kvaliteten var derfor mindre god, hvilket gennem årene gav anledning til mange klager over dårligt arbejdsmiljø og indeklima. I midten af 1990'erne blev det derfor besluttet at bygge et helt nyt KUA på samme sted, landets til nu største samlede universitetsbyggeri. Første etape af det nye KUA blev taget i brug efteråret 2002.

1990'ernes sidste år var i det hele taget præget af arealudvidelser: Foruden det nye KUA blev der etableret et GEO-Center i Østervold 10, og påbegyndt et nyt Bio-Center ved Tagensvej. Endvidere blev det besluttet at leje størstedelen af det gamle Kommunehospital imellem Botanisk Have og søerne for her dels at etablere et Center for Sundhed og Samfund, dels samle en række samfundsvidenskabelige fag.

Ved indgangen til det 21. århundrede fremtræder Københavns Universitet med sine 34.000 studenter og over 7.000 videnskabelige, tekniske og administrative medarbejdere, sine mere end 100 uddannelser, fordelt på lige så mange institutter og andre faglige afdelinger, som landets største uddannelsesinstitution.

I 1997 indgik universitetet sammen med de andre vidergående uddannelsesinstitutioner i hovedstadsområdet og Skåne i Øresundsuniversitetet, der er tænkt som rammen om et stadig mere integreret samarbejde omkring forskning og uddannelser institutionerne imellem.

Intet universitet kan videnskabeligt være i front på alle områder, heller ikke Københavns Universitet, men det har hele tiden formået internationalt at hævde sig smukt på en lang række områder.

Rektoratet

Rektor Linda Nielsen og prorektor Jørgen Olsen. Foto: Heine Pedersen.

Rektoratets årsberetning

En fremtid i nye rammer

Universitetets formål er at uddanne, forske og udveksle viden med det øvrige samfund. Vi har opnået mange fine resultater inden for disse hovedområder i 2004 – lige fra uddannelse af 2.812 bachelorer og 2.517 kandidater, opgradering af efter- og videreuddannelsesområdet til etablering af nye vidennetværk og commercialisering via licensaftaler. Alt dette har kun været muligt takket være mange engagerede og ansvarsfulde ansatte og studerende.

Internationalt har universitetet også gjort sig bemærket. I 2004 blev Københavns Universitet placeret som nr. 19 på en internationalt anerkendt liste over Europas 50 bedste universiteter og nr. 63 blandt verdens top-200-universiteter. En placering vi gerne ser universitetet beholde og også gerne forbedre.

Så fine placeringer kræver kontinuerlig bevågenhed og kvalitetsudvikling af uddannelses- og forskningsområderne, hvilket også afspejles i Københavns Universitets udviklingskontrakt for 2005, som kort før jul blev indgået med Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling.

I december 2004 afholdt konsistorium sit sidste møde, og fra 2005 har Københavns Universitet en bestyrelse med eksterne og interne repræsentanter. Omstillingen til nye styringsmæssige krav har præget det forgangne år, hvor der blandt andet er arbejdet med udvikling af en mere gennemsigtig og sammenhængende organisation – et arbejde der fortsættes i 2005.

Værdigrundlag

I efteråret 2004 vedtog konsistorium et værdigrundlag for universitetet. Værdigrundlaget sammenfatter de kerneværdier, der danner udgangspunkt for et fællesskab blandt ansatte og studerende ved Københavns Universitet.

Forskningsmæssige nyskabelser

Balance mellem forskning i bredden og forskning i dybden er vigtig, og opdyrkelse af videnskabelige nybrud står højt på såvel vores som politikernes dagsorden.

Københavns Universitet besidder en størrelse, der gør det muligt at satse strategisk samtidig med, at vi kan fastholde og udvikle en bredde af fagområder. Eksempler på prioritering er universitetets fire tværfakultære satsningsområder; Religion i det 21. århundrede, BioCampus og Krop og Bevidsthed – igangsat i 2003, og Europa i forandring – igangsat i 2004.

Samtidig er der på fakultetsbasis oprettet et Nano Science Center, et Center for International Sundhed og Udvikling (CISU) og flere 'forskningsclustre'. Københavns Universitet er fortsat særdeles aktivt i etableringen af BioCenter, der skal danne rammen om samarbejdet inden for bioteknologisk spidsforskning.

Københavns Universitet er med i tre ud af syv højteknologiske vidennetværk, heriblandt det biomedicinske BioLogue, som skal bygge bro mellem universiteter og virksomheder. Foreløbig er der givet tilskud fra ministeriet til to års drift. Universitetet har desuden fra Danmarks Grundforskningsfond fået bevillinger til oprettelse af seks nye grundforskningscentre.

Kvalitetsudvikling af uddannelserne

For at vi kan udbyde uddannelser af højeste kvalitet er vedvarende og systematisk kvalitetsudvikling nødvendig. I 2004 gennemførte universitetet i samarbejde med Danmarks Evalueringsinstitut et omfattende auditeringsprojekt.

Fokus på kvalitet i uddannelserne bliver ikke mindre vigtigt af, at der i disse år gennemføres betydelige reformer på uddannelsesområdet. Meget af arbejdet har været koncentreret om at tilpasse uddannelserne til aktuelle markedsbegreb. Udfordringen de kommende år bliver at finde en passende balance mellem uddannelse for de mange og uddannelse for de fagligt bedste. Det er ønskværdigt og absolut nødvendigt med en tilpasning af uddannelserne til aktuelle behov. Samtidig mener vi, at universitetsuddannelsernes kendetegn er og stadig bør være, at de er forskningsbaserede, dybdybende og vidtskuende.

Videnudveksling og videnformidling

Langt den væsentligste videnudveksling sker via uddannelse af kandidater, som medbringer den nyeste viden til de job, de får. En anden vigtig del af videnudvekslingen finder sted som led i de samarbejder, universitetet har med omverdenen. En tredje form er viden- og teknologioverførsel med et forretningsorienteret sigte.

Udfordringen for universitetet bliver i de kommende år at udbygge sin interaktion og videnudveksling med samfunds- og erhvervslivet, samtidig med at vi fortsat skal værne om forskningens autonomi og kvalitet. Det forhindrer dog hverken nytte- eller forretningstænkning: Universitetets Tech Trans Enhed arbejder med beskyttelse og kommercialisering af forskningsresultater gennem licensering og virksomhedsdannelse. I 2004 modtog enheden 17 nye anmeldelser af potentielle opfindelser og har siden 2000 fået udstedt tre internationale patenter.

Internationalisering

For et moderne universitet indebærer globaliseringen grænseløs konkurrence, kreativitet og livslang læring. Det er vores holdning, at der skal arbejdes for, at befolkningens uddannelses- og videnniveau øges. Det er universiteternes bidrag til udviklingen af en videnøkonomi og til at sikre Danmark en plads i det globale kapløb.

Københavns Universitet skal derfor orientere sig internationalt. Universitetet har altid været populært for udenlandske studerende. Alene i 2004 modtog vi omkring 25 procent flere studerende end i 2003, i alt 900, mens 800 studerende rejste ud. Vi kan og skal ikke forhindre vore egne unge talenter i at søge ud, men vi skal prioritere således, at vi også kan trække dem hjem igen og også få nye talenter med fra udlandet. Det forudsætter naturligvis, at vi har noget at tilbyde.

Udfordringen bliver at håndtere på den ene side universitetets traditionelle, nationale fokus og på den anden side den stadig mere udbredte og intense globalisering, der konstant stiller nye krav til arbejdet med at styrke internationaliseringen af undervisnings- og forskningsmiljøerne.

Tværfakultære satsningsområder

Københavns Universitet besluttede i foråret 2003 at lancere tre nye tværfakultære satsningsområder: BioCampus, Krop og Bevidsthed og Religion i det 21. århundrede. Målet med satsningsområderne er først og fremmest at udnytte den

faglige spændvidde, der findes på Københavns Universitet. Medio december 2004 traf ledelsen beslutning om at igangsætte satsningsområdet Europa i forandring. De fire områder er udvalgt efter forslag fra de faglige miljøer, og de har alle deltagelse af forskere fra mindst fire fakulteter.

Satsningsområderne skal styrke mulighederne for at forskere kan samarbejde og inspirere hinanden på tværs af faggrænser. Samtidig skal satsningsområderne skabe grobund for udvikling af nye undervisningstilbud og bidrage til den offentlige debat gennem en målrettet formidlingsindsats. I den forbindelse har der i 2004 bl.a. været afholdt medietræningskurser for deltagere i satsningsområderne.

BioCampus

Satsningsområdet er en videreudvikling af universitetets bioteknologiske satsning. Det rummer kernen af naturvidenskabelig og sundhedsvidenskabelig forskning inden for bioteknologi. Desuden skal der lægges vægt på initiativer, der belyser de etiske, kulturelle og samfundsmæssige konsekvenser af udviklingen inden for bioteknologi og biomedicin, bl.a. genterapi, stamcelleforskning og livsstilsrelaterede sygdomme.

Der har i 2004 været afholdt en større offentlig konference om "Ansvarlig Bioteknologi", ligesom der internt har været afholdt seminarer i "BioCampus-netværket". Der er etableret en hjemmeside, der informerer om BioCampus' aktiviteter. Der er opslået fire ph.d.-stipendier, en forskningskoordinatorstilling og et adjunktur.

Styregruppe: Bjørn Quistorff (formand), Peter E. Nielsen, Mette Hartlev, Steen Pedersen, Klemens Kappel og Ib Bygbjerg.

Krop og Bevidsthed

Satsningsområdet skal især belyse sammenhængen mellem hjernens funktion og bevidsthedslivet. Arbejdet vil inddrage så forskellige fag som molekylærbiologi, psykiatri, psykologi og filosofi. Målet er bl.a. at styrke forskningen i alvorlige neurologiske og psykiatriske lidelser som f.eks. alzheimer og skizofreni.

Der har været afholdt et større antal seminarer, ph.d.-kurser og lignende med satsningsområdet som medarrangører. Der er etableret en hjemmeside, et nyhedsbrev og en database over forskere, der er associeret satsningsområdet. Der er opslået tre ph.d.-stipendier og et adjunktur.

Styregruppe: Martin Lauritzen (formand), Jørn Hounsgaard, Peter Johansen, Axel Larsen, Dan Zahavi og Frederik Stjernfelt.

Religion i det 21. århundrede

Satsningsområdet Religion i det 21. århundrede skal give en bedre forståelse af religionernes betydning i alle dele af samfundet. Satsningsområdet sætter særligt fokus på emner som religion i forskellige retskulturer, islam og kristendom som identitets- og samfundsmæssig faktor i Danmark, religionernes rolle i internationale konflikter og forholdet mellem tro og viden.

Der er igangsæt en lang række større og mindre tværfaglige projekter inden for forskning og undervisning. Der er etableret en velfungerende hjemmeside med mange besøgende og et elektronisk nyhedsbrev med ca. 150 abonnenter, og de deltagende forskere optræder hyppigt i pressen. To ph.d.-stipendier og to adjunkturer/post.doc.-stipendier har været opslået tværfakultært med mange kvalificerede ansøgere.

Styregruppe: Jesper Hoffmeyer, Hans Raun Iversen (formand), Peter la Cour, Margit Warburg (næstformand), Ole Wæver og Henrik Zahle.

Europa i forandring

Satsningsområdet Europa i forandring fokuserer på de politiske, økonomiske, retlige og kulturelle forandringer, som vi oplever i Europa og har særligt fokus på to temaer, nemlig forholdet mellem demokrati, ret og værdier og identitet og kulturel udvikling i Europa. Da beslutningen om at igangsætte Europa i forandring som nyt satsningsområde, hvilket blev truffet kort inden udgangen af 2004, vil de første faglige aktiviteter blive igangsat i løbet af 2005.

Styregruppe: Morten Kelstrup (formand), Gunner Lind, Henning Koch og Hans Thor Andersen.

Immatrikulationsfesten

Immatrikulationsfesten blev holdt 2.9.2004 og indledtes med en fanfare. Efter rektors tale til de nyimmatrikulerede fremførtes J.L. Heiberg og C.E.F. Weyses "Hellige Flamme", og festen sluttede af med "Quiet Edge" komponeret af Lars Møller.

Derefter var der fest i Konsistoriegården.

For de musikalske indslag stod Studenter Sangforeningen samt Musikvidenskabeligt Instituts Bigband MI22.

Årsfesten

Universitetets årsfest 11.11.2004 indledtes med fanfare af Musikvidenskabeligt Instituts Big Band – MI22 – komponeret af Uffe Englund.

Efter tale af rektor Linda Nielsen fremførte Studenter-Sangforeningen to sange af Edvard Grieg.

Herefter talte stud.mag. Karina Heuer Bach fra Forenede Studenterråd, og MI22 spillede "Aja" komponeret af Donald Fagen.

Professor Ole Wæver, Institut for Statskundskab, holdt festforelæsning om "Religion, sikkerhedspolitik og universitet", hvorefter universitetskoret Lille MUKO under ledelse af Jesper Grove Jørgensen fremførte fire sange af Johannes V. Jensen.

Årets undervisningspris, også kaldet "Årets Harald", blev i år tildelt professor Hans Bonde, Institut for Idræt. Derefter fulgte promovning af fem æresdoktorer, proklamation af årets doktorer og uddeling af 7 guldmedaljer og 11 sølvmedaljer.

Traditionen tro fulgte som afslutning J.L. Heiberg og C.E.F. Weyses kantate "Hellige Flamme", og festen afsluttedes med fanfare.

Ved den efterfølgende festaften i Det Kongelige Teater opførtes balletten "Fjernt fra Danmark/In The Night/Fancy Free".

Professor Ole Wæver, der holdt festforelæsningen.
Foto: Lizette Kabré.

Valg til de kollegiale organer

I januar godkendte videnskabsministeren universitetets sættevedtægt. Umiddelbart efter nedsatte konsistorium et nyt valgudvalg efter reglerne i sættevedtægten.

Der har i 2004 været afholdt et ekstraordinært og et ordinært suppleringsvalg for de studerende i de kollegiale organer. Forud for de to suppleringsvalg blev alle valgte (mandater og suppleanter) spurgt, om de ønskede at fraskrive sig deres post, og valgene blev afholdt på baggrund af de modtagne fraskrivelse. I forbindelse med det ekstraordinære suppleringsvalg blev der konstateret en fejl på stemmesedlen til konsistorium, og valgudvalget besluttede at annullere afstemningen og udskrive omvalg.

I efteråret har der været afholdt valg af repræsentanter for Det Videnskabelige Personale, Teknisk-Administrative Personale og de studerende til den første bestyrelse for Københavns Universitet. På grund af en fejl på stemmesedlen til valg af studenterrepræsentanter, besluttede valgudvalget at suspendere optællingen og udskrive omvalg til valg af studenterrepræsentanter.

Der har i årets løb været afholdt suppleringsvalg til forskellige poster i institutbestyrelser og studienævn. Der har i forbindelse med institutssammenlægninger på Det Humanistiske Fakultet og Det Naturvidenskabelige Fakultet været afholdt valg til nye institutbestyrelser.

Resultatet af omvalget forelå dog tids nok til, at universitetets samlede nye bestyrelse kunne tiltræde den 1. januar 2005.

Konsistorium

Medlemmer 2004

Ledelsesrepræsentanter

Rektor, professor, dr.jur. Linda Nielsen.

Dekanen for Det Teologiske Fakultet, professor, dr.theol. Steffen Kjeldgaard-Petersen.

Dekanen for Det Samfundsvidenskabelige Fakultet, lektor, mag.scient. Tage Bild.

Dekanen for Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, prof. med.dr. Ralf Peter Hemmingsen.

Dekanen for Det Humanistiske Fakultet, lektor, cand.mag. John Kuhlmann Madsen.

Dekanen for Det Naturvidenskabelige Fakultet, lektor, cand.mag. Henrik Jeppesen.

Repræsentanter for det videnskabelige personale

Lektor, lic.scient. Ole Seberg, Botanisk Institut. Suppleant: lektor, dr.med. Mogens Spang-Thomsen, Institut for Molekylær Patologi.

Lektor, mag.art. Jan Riis Flor, Institut for Filosofi; Pædagogik og Retorik. Suppleant: lektor, dr.polit. Niels-Henrik Topp, Institut for Statskundskab.

Repræsentanter for det tekniske og administrative personale

Ingeniørassistent Ole Muller Bested, Institut for Psykologi.

Laboratoriefuldmægtig Dorte Birgitte Heldrup, Kemisk Institut.

Førstesuppleant for begge: Ellen V. Hóyer.

Repræsentanter for de studerende

Stud.scient. Thomas "Anton" Antonsen. Suppleant stud.scient. Nethe Veje Laursen.

Stud.mag. Karina Heuer Bach. Suppleant stud.mag. Rie Kjær Rasmussen

Stud.mag. Henrik Christopher Friis. Suppleant. stud.scient. san. publ. Maja Barfod Hørsving.

Eksterne medlemmer (valgt til 1.2.2005)

Direktør Torben Klein, Akademiet for de Tekniske Videnskaber (ATV). Udpeget af Danmarks Forskningsråd.

Gymnasirektor Marianne Zibrandtsen. Udpeget af Uddannelsesrådernes Formandskab.

Deltager uden stemmeret i konsistoriums møder

Prorektor, lektor, cand.scient. Jørgen Olsen.

Dekanen for Det Juridiske Fakultet, professor, lic.jur. Vagn Greve.

Universitetsdirektør, cand.polit. Else Sommer.

Konsistoriums årsberetning

Konsistorium holdt i 2004 sit sidste møde.

På årets første møde kunne konsistorium tilslutte sig nomineringskomitéens forslag til den kommende bestyrelses 6 eksterne medlemmer. Forslaget blev derefter fremsendt til ministeriet som tiltrådt af Københavns Universitets konsistorium. Ministeriet godkendte forslaget med det samme, og således kunne man allerede dagen efter konsistoriums møde offentliggøre navnene på de 6 personer.

Konsistorium arbejdede under hele året videre med implementering af den nye universitetslov. I den forbindelse anbefalede konsistorium bl.a. et forslag til regler om disciplinære foranstaltninger for de studerende, som rektor herefter udstedte i henhold til universitetsloven.

Konsistorium afsluttede på sit første møde desuden det arbejde, som blev indledt i sommeren 2003 i regi af rektors Formidlings- og Informationsudvalg (FIU) ved at godkende universitetets første fælles kommunikationsplatform indeholdende henholdsvis en kommunikationsstrategi og en kommunikationspolitik.

Tilsvarende kunne konsistorium afslutte den værdiprocess, som blev iværksat af rektor i efteråret 2003, og som havde til formål kort at formulere hvilke værdier, der er fælles og bærende for hele universitetet. På sit møde i september nåede konsistorium til enighed om udformning af et værdigrundlag for universitetet.

Efter en større intern høring samt en række drøftelser kunne konsistorium bemyndige rektor til at færdigforhandle udkastet til overgangsudviklingskontrakt for 2005 med VTU.

Konsistorium har drøftet den økonomiske situation for universitetet i løbet af 2004 ud fra den rutinemæssige økonomiske rapportering fra fakulteterne. Dekanerne har afgivet rapporter pr. ultimo april og ultimo september. På årets næstsidste møde blev budgettet for 2005 vedtaget.

På møderne i 2004 er konsistorium løbende blevet orienteret om og har drøftet en række høringssvar, som universitetet har afgivet. Det drejer sig ikke mindst om høring over udkast til uddannelses- og eksamensbekendtgørelse, EU's 7. rammeprogram og udkast til forslag til ændring af universitetsloven.

Som det sidste punkt på dagsorden for det sidste konsistoriemøde på Københavns Universitet behandlede konsistorium et forslag til den vedtægt, der skal afløse den hidtidige statut og dermed udgøre rammen om universitetets fremtidige liv. Rektor kunne således konkludere, at vedtægtsudkastet kunne lægges frem for bestyrelsen efter at være blevet behandlet af konsistorium i to omgange, hvor der var fremsat synspunkter med visse nuanceforskelle, men ikke på nogen måde været alvorlig uenighed blandt medlemmerne.

Rektor lukkede konsistoriums sidste møde med en kort tale, hvori hun fremdrog nogle af de væsentligste punkter i konsistoriums historie og sagde, at hun den 12.1.2005 ville byde velkommen til den nye bestyrelse, for at den kan holde sit første møde, på selv samme sted som konsistorium har holdt sine møder siden 19.6.1563.

Hovedsamarbejdsudvalget

Hovedsamarbejdsudvalget

Københavns Universitets Hovedsamarbejdsudvalg (HSU) holdt 10 ordinære møder i 2004. Hovedsamarbejdsudvalget er nedsat i henhold til samarbejdsaftalen af 6.11.1990 med senere tillægsaftaler om samarbejde og samarbejdsudvalg i statens virksomheder og institutioner samt den nye samarbejdsaftale af 27.9.1999.

Medlemmer

Formand

Rektor Linda Nielsen.

Ledelsessiden (A-siden) udpeget af rektor

Prorektor Jørgen Olsen, universitetsdirektør Else Sommer, dekan Steffen Kjeldgaard-Pedersen (Det Teologiske Fakultet), dekan Vagn Greve (Det Juridiske Fakultet), dekan Tage Bild (Det Samfundsvidenskabelige Fakultet), dekan Ralf Hemmingsen (Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet), dekan John Kuhlmann Madsen (Det Humanistiske Fakultet), dekan Henrik Jeppesen (Det Naturvidenskabelige Fakultet) og kontorchef Søren Nissen (Personale og Jura).

Medarbejdersiden (B-siden) udpeget af organisationerne

Poul Erik Krogshave, næstformand (Teknisk Landsforbund), Ingrid Kryhlmand (HK-kontor), Fritz Buster Nielsen (HK-laborant), Geert Aksfelt-Holm (TAT), Leif Søndergaard (Dansk Magisterforening/VIP), Allan Steenberg Andersen (Dansk Metal), Elsebeth Andersen (Kvindeligt Arbejderforbund), Lene Christiansen (FFT), Henrik Prebensen (Dansk Magisterforening/VIP), Anders Milhøj (DJØF/VIP), Tim Møller Jørgensen (DJØF/TAP), der i september 2004 blev afløst af Sissel R. Johansen og Lars Kayser (Foreningen af Speciallæger), der i august 2004 blev afløst af Jesper Brahm (Foreningen af Speciallæger).

Sekretariatsfunktionen blev varetaget af specialkonsulent Ingrid Skovmose Jensen, Personale og Jura.

Hovedsamarbejdsudvalgets årsberetning

Ny Universitetslov

HSU har fremsat synspunkter vedrørende universitetets kommende vedtægter samt været inddraget i udarbejdelse af procedurer for valg af interne bestyrelsesmedlemmer.

Personalepolitik

HSU har i sin egenskab af teknologiudvalg bl.a. drøftet en ny overordnet it-strategi, samt it-sikkerhedspolitik, sidstnævnte delvist på baggrund af en rapport fra Rigsrevisjonen om it-sikkerhed. En arbejdsgruppe nedsat af rektor forelagde desuden en rapport om webbaseret læring på universitetet.

Tilsvarende har forslag til KU's værdigrundlag været genstand for flere drøftelser. KU's kommunikationspolitik og -strategi blev forelagt HSU i begyndelsen af året, ligesom udvalget behandlede forslag til pressevejledning.

HSU godkendte i foråret 2004 ny forretningsorden for HSU samt "Vejledning i forbindelse med økonomidebatter i samarbejdsudvalg".

En arbejdsgruppe, der skal revidere universitetets personalepolitik, i forhold til den nye statslige personale- og ledelsespolitik, kunne fremlægge den reviderede personalepolitik på et møde i december 2004. Personalepolitikken er revideret på en række punkter, herunder tilføjet nye afsnit om bl.a. chikane, lønforhold, afstemning af kvalitet i forhold til ressourcer samt omplacering af medarbejdere ved flytning af arbejdsopgaver. En række bilag er ændret, og to nye bilag er tilføjet: "Retningslinjer vedrørende sygefravær og sygefraværssamtaler på KU" samt "Retningslinjer for anvendelse af elektronisk adgangskontrol, herunder tv-overvågning". Sidstnævnte blev revideret af arbejdsgruppen, suppleret med medarbejdere fra Det Humanistiske Fakultet, samt en juridisk og en teknisk ekspert på området.

I februar 2004 behandlede HSU en henvendelse fra Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling (MVTU), angående universitetets udbudspolitik, hvor universitetet var blevet bedt om en oversigt over umiddelbart udbudsegnede og principielt udbudsegnede opgaver. Efterfølgende blev der nedsat en HSU-følgegruppe, som skulle bidrage med synspunkter på en udbudspolitik for universitetet. Dette resulterede i en udbudspolitik, der blev forelagt for HSU og vedtaget på HSU-mødet i december 2004.

Universitetets økonomi

Forhold om økonomi har i overensstemmelse med samarbejdsaftalen været et fast punkt på HSU's dagsorden. HSU er løbende holdt orienteret om budget- og regnskabsforhold, blandt andet gennem publikationen "Månedens Hovedtal", som kort viser bevillingsrammer, forbrug, årsværk og personalestatistik. Desuden distribueres diverse lønstyringsrapporter til HSU i overensstemmelse med den fastlagte udgivelsesfrekvens.

Økonomireformprojektet KU-2005, som er iværksat med henblik på udvikling af den interne økonomistyring og økonomirapportering, blev løbende drøftet i udvalget. Der er nedsat en HSU-følgegruppe, der formidler kontakt mellem projektet og medarbejdersiden i HSU.

HSU har nedsat en arbejdsgruppe, der skal udarbejde forslag til lønstatistikker til brug ved lønforhandlinger på universitetet.

HSU har i årets løb beskæftiget sig med universitetets afsluttende virksomhedsregnskab/årsrapport for 2003 og er blevet forelagt budgetforslag for 2005 med henblik på drøftelse og planlægning af det følgende års budget.

Høringer og drøftelser mv.

HSU har i løbet af 2004 blandt andet fået forelagt og drøftet:

Materiale fra Personaleudviklingsudvalget (PUU) om strategisk kompetenceudvikling.

Arbejdsskade-statistik for 2003.

Pjecer og vejledninger om bl.a. det rummelige arbejdsmarked, socialt kapitel, medarbejdernes indflydelse og vilkår ved udbud og udlicitering, kompetenceudvikling og personaleledelse, projekt springbræt mv.

Spørgeskema vedrørende fastholdelse af erfarne medarbejdere.
Portalprojektet, afsluttende rapport.
KU-interne overbygningskurser for SU og SU-medlemmer.

Andet

HSU er i øvrigt løbende blevet orienteret om relevante publikationer, kurser, konferencer mv. fra Finansministeriet/Personalestyrelsen, CFU, SCKK mv.

Arbejds miljøorganisationen

Kemikaliesikkerhed

Der er iværksat flere tiltag med henblik på at øge kemikaliesikkerheden på KU. Der er således sket en fortsat udvikling af det webbaserede kemikaliebrugsanvisningssystem, som KU i fællesskab med DTU har oprettet, til sikring af at der på brugsstederne i de enkelte laboratorier forefindes lovpligtige kemikaliebrugsanvisninger. Således er der i 2004 udviklet yderligere faciliteter, som muliggør kemikalierregistrering og anvisning på udarbejdelse af en risikovurdering.

I den forbindelse er der på KU indledt et arbejde med at sammenfatte de forskellige krav og opstille mere hensigtsmæssige værktøjer/vejledninger, som kan lette og effektivisere brugernes (laboratoriepersonalets) arbejde med kemikalierregistrering, kemisk APV mv.

Undervisningsmiljø

Flere områder har i 2004 arbejdet med at gennemføre undervisningsmiljøvurderinger, som krævet i Lov om Undervisningsmiljø. En gennemført kortlægning af de biologistuderendes undervisningsmiljø har i 2004 medført, at resultaterne af kortlægningen i forhold til eventuelle problematiske bygningsmæssige forhold, indeklima mv. er indgået i bygningssynene af de enkelte bygninger for at sikre en bygningsfaglig vurdering og beslutninger om mulige foranstaltninger. Hvad angår øvrige afdækkede mulige problemer, psykosociale forhold og instruktion vedrørende la-

boratoriesikkerhed, er resultaterne tilgået og drøftet med forskellige fora, dels Arbejds miljøorganisationen og studielederen på Biologisk Institut, dels studievejledningen på Det Naturvidenskabelige Fakultet, med henblik på at der i nødvendigt omfang tages initiativer til forbedring af de konkrete forhold.

Desuden er der på Institut for Idræt i 2004 iværksat en undervisningsmiljøvurdering, som forventes afsluttet i begyndelsen af 2005.

Genteknologiske laboratorier

Foranlediget af Arbejdstilsynets skærpede krav og tilsyn med genklassificerede laboratorier er der iværksat en kortlægning af samtlige genklassificerede laboratorier på KU med henblik på udarbejdelse af en handlingsplan for nødvendig opgradering af de klassificerede laboratoriers bygnings-, ventilations-, og inventarmæssige standard. I tillæg hertil udarbejdes der standardskabeloner for de sikkerhedsmæssige forskrifter, som kræves af Arbejdstilsynet i forbindelse med godkendelse af de klassificerede laboratorier. Dette arbejde forventes først afsluttet medio 2005 med fremlæggelse af en egentlig handlingsplan.

Arbejdsskader

I 2004 er der på KU anmeldt 64 arbejdsulykker og 11 anmeldte arbejdsbetingede lidelser, hvilket er en stigning på én arbejdsskade i forhold til forrige år. Heraf blev 47 sendt til videre behandling i Arbejdsskadestyrelsen. For langt den overvejende del af arbejdsulykkerne er der tale om mindre skader. Dog er der tre ulykker, som har medført et fravær på mere end fem uger.

De studerendes organisationer

Forenede Studenterråd (FSR)

Adresse

Forenede Studenterråd v/Københavns Universitet (FSR)
 Fiolstræde 10, 1
 1171 København K
 Telefon 35 32 38 38
 Fax 35 32 38 48
 www.fsr.ku.dk
 fsr@fsr.ku.dk

Organisation

Forenede Studenterråd varetager de studerendes interesser på Københavns Universitet. Organisationen er en sammenslutning af de mere end 50 fagråd, der er de forsamlinger, der varetager de studerendes interesser på de enkelte fag.

Forenede Studenterråds opbygning afspejler universitetets opbygning (se nedenstående figur), således at der for hvert studienævn og institutbestyrelse findes et fagråd, for hvert fakultetsråd findes en sammenslutning af fagråd på fakultetet (fakultetskoordineringer), og endelig arbejder alle fagråd på universitetet sammen i Fællesrådet. Fælles for alle niveauer er, at alle indskrevne studerende kan deltage i organisationens arbejde - uanset politisk ståsted.

Organisationens daglige ledelse udgøres af en formand og et præsidium. Formand var i 2004 stud.scient.san.publ.

Maja Hørsving (til og med 25.11.) og stud.scient.pol. Peter Dalby (fra 25.11.). Formand og præsidium repræsenterer den centrale del af organisationen udadtil, ud fra de beslutninger, der træffes på Fællesrådets møder og på generalforsamlingen.

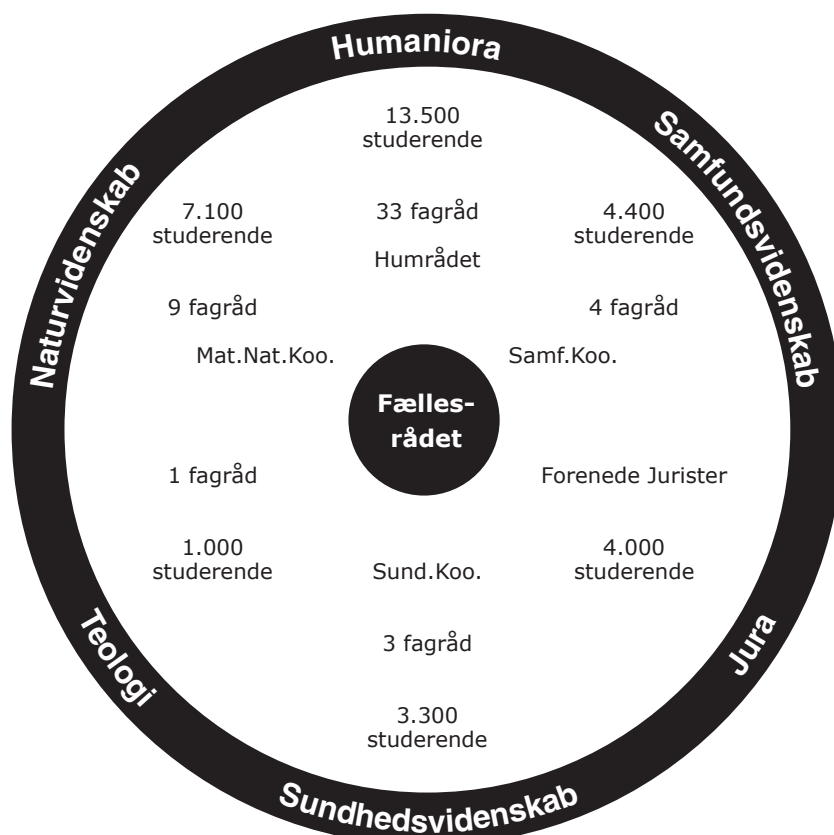
Organisationens forskellige niveauer udgør baglandet for mere end 95% af de ca. 200 indvalgte studerende i universitetets kollegiale organer. Således er fagrådene bagland for studienævnsmember, fakultetskoordineringer for fakultetsrådsmedlemmer og Fællesrådet for konsistoriemedlemmer.

I 2004 havde Forenede Studenterråd følgende repræsentanter i konsistorium: stud.scient. Thomas "Anton" Antonson (fysik), stud.mag. Karina Heuer Bach (historie), stud.jur. Kristian Cedervall Lauta (jura) (januar-marts) og stud.mag. Henrik Friis (musik) (april-december).

Historie

Studenterrådet blev etableret i 1912 og har siden fulgt med udviklingen af samfundet, universitetet og de studerende. I kølvandet på de turbulente år efter vedtagelsen af den første styrelseslov i 1970 splittedes organisationen grundet uenighed om, hvordan man skulle forholde sig til de muligheder, som den nye styreform for universitetet skulle eller ikke skulle udnytte. Gennem de følgende 25 år konkurrerede Studenterrådet med udbrydernes organisation Moderate studenter.

I 1994 besluttede Studenterrådet og Moderate Studenter at fusionere, da man brugte for mange kræfter på splid mellem studenterorganisationerne – kræfter der bedre kunne bruges på samarbejde, for at bedre forholdene for de studerende. Man valgte navnet Forenede Studenterråd, der

knyttede an til den fælles historie og samtidig signalerede, at organisationen var sammenslutningen af fagråd på universitetet. Organisationens fællessekretariat flyttede fra Krystalgade til Fiolstræde 10, hvor det stadig har til huse. Selve fusionen trådte i kraft 1.1.1995.

Aktiviteter

Forenede Studenterråd arbejder for bedre vilkår for studerende. Fagrådernes arbejde er koncentreret om de lokale studiemiljøer, studieordninger og undervisningen. Fakultetskoordineringerne arbejder med spørgsmål, der vedrører et helt fakultet, som f.eks. fælles faciliteter, studiestrukturer mv. Fællesrådet og Præsidiumet beskæftiger sig med spørgsmål, der vedrører universitetet generelt, f.eks. budget, bygninger, stillingsstruktur osv. Det er ligeledes Fællesråd og Præsidium, der i samarbejde med andre studenterorganisationer arbejder med spørgsmål som studerendes levevilkår, uddannelsespolitik på landsplan, studerendes forhold i andre lande mv.

I 2004 har Forenede Studenterråd bl.a. arbejdet med:

Ny universitetslov

Den nye universitetslov har været det vigtigste – og mest tidskrævende – emne i 2004. Loven trådte i kraft i sommeren 2003, og siden har universitetet været i en overgangsperiode frem mod sammensætningen af den første bestyrelse for Københavns Universitet 1.1.2005. Arbejdet med at forberede overgangen har krævet meget af alle de politiske aktører på universitetet, herunder selvfølgelig også Forenede Studenterråd.

I efteråret afholdtes for første gang valg til den nye bestyrelse. Resultatet af valget blev, at Forenede Studenterråd fra 1.1. besatte begge studenterpladser i universitetets første bestyrelse.

Bekendtgørelser

I kølvandet på universitetsloven er fulgt en række nye bekendtgørelser, hvis udformning og implementering Forenede Studenterråd har lagt et stort arbejde i at følge og søge at påvirke i positiv retning. Ikke mindst har den nye samlede uddannelsesbekendtgørelse medført gennemgribende studieordningsrevisioner på alle uddannelser – et arbejde der har lagt stort beslag på de aktive i fagråd og fakultetskoordineringer.

Kvalitetssikring

Et af de store arbejdsområder i 2004 har været kvalitetssikring. Forenede Studenterråd har arbejdet intensivt med implementering af kvalitetssikring i uddannelser – især i erkendelse af emnets fremtrædende betydning internationalt. Dette er ikke mindst sket gennem deltagelse i universitetets Auditeringsprojekt.

Studerendes boligforhold

Boligsituationen har igen i år været præget af en stor mangel på boliger til unge under uddannelse. Gennem 2004 har der været stor aktivitet på dette område; nye indstillingsregler til kollegier og ungdomsboliger, kortlægningsarbejde i regi af Københavns Kommune mv. via Forenede Stu-

denterråds deltagelse i diverse organisatoriske samarbejder på boligområdet, har organisationen ydet sit bidrag til at boligsituationen for uddannelsessøgende løbende ser ud til at forbedres.

Arbejds-/undervisningsmiljø

Undervisningsmiljøet har traditionelt stor bevågenhed for Forenede Studenterråd. Arbejdet i 2004 har dog været præget af en afventning af en lovrevision på området.

SU

Forenede Studenterråds arbejde med SU-området har koncentreret sig om at bidrage til at påvirke den revision af SU-lovgivningen, der fandt sted i 2004. På baggrund af et stort forberedende arbejde i 2003 lykkedes det, i samarbejde med andre studenterorganisationer landet rundt, at forbedre forholdene for studerende med børn, hvilket længe har stået på organisationens ønskeliste.

Internationalisering på Københavns Universitet

Gennem de seneste par år har Forenede Studenterråd valgt at sætte fokus på nye tiltag og forhold, der udspringer af den øgede internationalisering og globalisering af de videregående uddannelser. Emner som brugerbetaling, joint og double degrees har været oppe og ikke mindst forskellige problemstillinger, der udspringer af Bologna-processen har været højt prioriterede i det politiske arbejde.

Øresundsuniversitetet

Forenede Studenterråd er medlem af SSÖ, StudenterSamarbejdet Øresund, sammen med de studenterpolitiske organisationer fra de andre af Øresundsuniversitetets medlemsuniversiteter. Studenterorganisationerne under Øresundsuniversitetet har tilsammen fire pladser i rektorforsamlingen.

Danske Studerendes Fællesråd

Forenede Studenterråd er et aktivt medlem af Danske Studerendes Fællesråd, der er en samarbejdsorganisation for studenterråd ved landet universiteter og andre højere læreanstalter.

FSR's publikationer

I februar udgav Forenede Studenterråd "Studenterhåndbogen", der er et redskab for kommende studerende, hvori de kan orientere sig om universitetets uddannelser (samt udvalgte uddannelser i Københavnsområdet), optagelsesbestemmelser, kollegier og ungdomsboliger. "Studenterhåndbogen" uddeles gratis på gymnasiale uddannelsesinstitutioner øst for Storebælt.

Til de nyoptagne studerende udsendte Forenede Studenterråd i august bladet "RUS – Universitet & Samfund", der giver en kort præsentation af organisationen samt oplysninger om de forskellige fakulteter og et minileksikon med oplysninger, man kan få brug for som nyoptagne.

Organisationens interne nyhedsbrev med mødeindkaldelser, referater og meddelelser, "Information & Debat", udkom otte gange i 2003. Udgivelsesfrekvensen for "Information & Debat" blev i 2004 noget reduceret grundet regeringens reduktion af portostøtteordningen.

Akademiske anliggender

Sonningprisen

Ved en højtidelighed 23. april 2004 i Københavns Universitets festsal overrakte rektor Linda Nielsen Sonningprisen 2004 til den britisk-palæstinensiske billedhugger, performance- og installationskunstner Mona Hatoum. Det er dermed første gang, at Sonningprisen gives til en billedkunstner.

Sonningprisen, der er på en million kroner, uddeles hvert andet år af Københavns Universitet for et fortjenstfuldt arbejde til gavn for den europæiske kultur. I de seneste år er prisen tilfaldet FN's højkommissær Mary Robinson (2002) teatermanden Eugenio Barba (2000), arkitekten Jørn Utzon (1998), forfatteren Günter Grass (1996), filminstruktøren Krzysztof Kieslowski (1994) og forfatteren og statsmanden Vaclav Havel (1991).

Netop Mona Hatoums bidrag til den europæiske billedkunstneriske tradition gør hende ifølge priskomiteén til en oplagt modtager af Sonningprisen.

Hun har udviklet et æstetisk markant, politisk tonet sprog til at reflektere over flygtninge og immigranternes identitet et sted mellem nutidens Europa og deres ikke-europæiske fødeland.

I indstillingen hedder det blandt andet:

“Inden for kulturen, nærmere bestemt billedkunstens

område, er den britisk-palæstinensiske kunstner Mona Hatoum en af dem, der har fundet de mest prægnante billedlige udtryk for de “nye europæeres” erfaring af at eksistere på den usikre grund mellem flere kulturer, hvor man aldrig hører rigtigt hjemme i nogen af dem, hverken den man forlod eller flygtede fra, eller den man frivilligt eller ufrivilligt er blevet en del af”.

Visuelt frapperende

Komiteéns valg af Sonningpris-modtageren bifaldes af professor i kunsthistorie på Københavns Universitet, Øystein Hjort:

– Mona Hatoums arbejder er både markante og visuelt frapperende, siger professoren.

– Det er værker, der viser os mennesket, udsat og sårbart, og hun reflekterer i mange af disse værker over sygdom, lidelse og død, undertrykkelse, endog tortur. Kroppen er en vigtig del af hendes arbejdsproces, hvor tabuer udfordres og nedbrydes i et stadigt forsøg på at gendefinere menneskets plads i en politisk inficeret verden.

Mona Hatoums forhold til den identitetsmæssige rodløshed, splittelse og sårbarhed hos mange “nye europæere” er næret af personlige erfaringer med migration og eksil – uden at hendes kunst bliver privat af den grund.

Hun er født i Beirut i 1952 af palæstinensiske forældre, som var tvunget i eksil. Her voksede hun op med en ambivalent, rodløs følelse af både at være hjemme og hjemløs.

Mens hun som 23-årig opholdt sig i England, brød borgerkrigen i Libanon ud og forhindrede hende i at vende hjem til sin familie. I stedet søgte hun ind på et kunstakademi i London, hvor hun siden da har boet og arbejdet.

Rektor Linda Nielsen og billedkunstneren Mona Hatoum ved Sonningpris-overrækkelsen i festsalen 23. april 2004. Foto: Joachim Rode.

Æresdoktorer

Ved årsfesten den 11. november fik Københavns Universitet fem nye æresdoktor.

Æresdoktorerne er udvalgt, fordi de hver især har ydet omfattende og banebydende forskning. Ofte har æresdoktoren også spillet en vigtig rolle for forskning og forskeruddannelse ved Københavns Universitet.

Doctor medicinae honoris causa

Doktor Mina J. Bissell

En pionér inden for forskningen i, hvordan – for eksempel menneskets – forskellige celler opretholder deres egenart i det voksne liv. Mina Bissell har centreret sin forskning omkring brystkirtlen, som er et højt specialiseret og unikt organ, fordi det kan producere mælk under påvirkning af hormoner. Mina Bissell har vist, at hormoner kun er virksomme, hvis de rette betingelser er til stede i cellens mikromiljø.

Doctor medicinae honoris causa

Professor John Marius Opitz

Et af de store navne inden for medicinsk genetik. John Opitz grundlagde det videnskabelige tidsskrift *American Journal of Medical Genetics*, og igennem sit virke som dets hovedredaktør i mere end 20 år har han en stor del af æren for, at human- og udviklingsgenetik er blevet bredt ud til alle grene af medicinske og biologiske videnskaber.

John Opitz er blandt andet professor i Pædiatri og lektor i Genetik, Obstetrik og Gynækologi ved University of Utah School of Medicine.

Doctor philosophiae honoris causa**Professor Gerhard Jaritz**

En af de førende forskere inden for flere områder, blandt andet hverdagsliv og materiel kultur i middelalderen, mentalitetshistorie, historisk og digital billedanalyse. Han har publiceret 165 artikler i fagtidsskrifter og har derudover været (med)redaktør på 31 bøger.

Gerhard Jaritz er blandt andet professor ved Central European University, Ungarn, og seniorforsker ved Österreichische Akademie der Wissenschaften i Østrig.

Doctores scientiarum honoris causa**Professor Dorit S. Hochbaum**

Dorit S. Hochbaum er blevet beskrevet som en pionér, en inspirator og en forsker, der i enestående grad har dannet skole inden for matematisk optimering. Et område, der typisk handler om bedst mulig udnyttelse af ressourcer.

Doctores scientiarum honoris causa**Professor Albert Tarantola**

Internationalt kendt for sine banebrydende metoder til studiet af Jordens indre. Albert Tarantola er professor i teoretisk geofysik ved Institut de Physique du Globe i Paris og har gennem en årrække været en markant skikkelse inden for teorien om inverse problemer, der handler om kortlægning af hidtil ukendte strukturer i naturen.

Doktorer

Universitetet tildeler inden for sine fagområder som den højeste akademiske udmærkelse doktorgraden (fx dr.med., dr.phil., dr.polit.). Den erhverves på grundlag af en doktor-disputats, der normalt er resultatet af adskillige års koncentreret selvstændig forskningsindsats. Som tommelfingerregel kan man sige, at doktorgraden repræsenterer det niveau, der kræves for at opnå ansættelse som professor.

Doctor theologiae

Lektor Jon Stewart

forsvarede den 12.11.2004 sin afhandling "Kierkegaards relations to Hegel Reconsidered".

Handlingen blev ledet af dekan Steffen Kjeldgaard-Pedersen.

Officielle opponenter var professor, dr. Merold Westphal, Fordham University og professor, dr.theol. Arne Grøn.

Graden blev konfereret den 21.11.2004.

(Afhandlingen bliver omtalt i Årbog 2004, idet den ikke har været omtalt tidligere).

Biografi

Født 1961 i Dallas, USA. B.A. i filosofi, 1984, ved Universitet i Santa Cruz i Californien. M.A. i filosofi, 1986 ved Universitet i San Diego i Californien. Ph.d. i filosofi, 1992, ved universitetet i San Diego i Californien. Aktuelt: Forskningslektor for Søren Kierkegaard Forskningscenteret.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen sigter på at se forholdet mellem Hegel og Kierkegaard med friske øjne. Hovedtesen er, at Kierkegaards forhold til Hegel er alt for komplekst til at kunne indfanges af en enkel, endimensional karakteristik, som findes i en stor del af den tidligere forskningslitteratur.

Kierkegaard havde ikke ét, men mange forskellige forhold til Hegel, der udfoldede sig i tidens løb. Det er derfor umuligt at tale om forholdet mellem Kierkegaard og Hegel. Hver enkelt af de tekster, som afhandlingen behandler, afspejler forhold af forskellig art: inspiration, tilegnelse, revision, kritik, polemiske allusioner osv.

Doctores medicinae

Læge, ph.d. Michael Scheel Theisen

forsvarede den 24.10.2003 sin afhandling "Plasmodium falciparum Glutamate-rich protein: A malaria vaccine candidate".

Handlingen blev ledet af lektor, dr.med. Hanne Colding. Officielle opponenter var professor, med.dr. Mats Wahlgren og forskningsleder Arsalan Kharazmi.

Graden blev konfereret den 29.10.2003.

(Afhandlingen bliver omtalt i Årbog 2004, idet den ikke har været omtalt tidligere).

Biografi

Født 1957 i København. Cand.scient. 1985 ved Københavns Universitet. Aktuelt: Seniorforsker ved Afdeling for Infektionsimmunologi, Statens Seruminstitut.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen består af otte artikler publiceret i internationale tidsskrifter samt en sammenfattende redegørelse.

Baggrunden for arbejdet var indledende epidemiologiske undersøgelser, som viste en signifikant korrelation mellem antistoffer mod GLURP og beskyttelse mod klinisk *P. falciparum* malaria.

Arbejdet omhandler den videre karakterisering af GLURP-medieret immunitet samt formuleringen af GLURP-baserede vacciner og har fem hovedformål:

1. at analysere erhvervet immunitet mod GLURP i relation til klinisk beskyttelse mod malaria hos børn i endemiske områder,
2. at studere *in vitro* aktiviteten af affinitets-oprensede humane antistoffer mod GLURP,
3. at sammenligne *glurp*-sekvenser fra såvel patient-isolater som laboratorie-dyrkede *P. falciparum* parasitter,
4. at sammenligne *glurp*-gensekvenser fra forskellige *Plasmodium*-arter,
5. at designe en GLURP-vaccine som kan anvendes til immunisering af børn.

Hovedresultaterne er følgende:

1. Naturligt forekommende IgG1- og IgG3- antistoffer mod GLURP₉₄₋₄₈₉ og GLURP₇₀₅₋₁₁₇₈ er statistisk signifikant korreleret til beskyttelse mod klinisk malaria i Afrika.
2. Affinitets-oprensede humane IgG-antistoffer mod GLURP₉₄₋₄₈₉ og GLURP₇₀₅₋₁₁₇₈ hæmmer væksten af *P. falciparum in vitro*, men kun i nærvær af monocytter.
3. Sekvensen af GLURP₉₄₋₄₈₉ er relativt konserveret blandt 44 *P. falciparum*-isolater.
4. *Glurp*-genet er klonet og sekventeret fra den nært beslægtede parasit *Plasmodium reichenowi*, som naturligt kan inficere chimpansen. GLURP B-cellepitoper som binder biologisk aktive antistoffer er relativt konserveret imellem de to arter.
5. GLURP₈₅₋₂₁₃ indeholder B- og T-cellepitoper, som genkendes af IgG-antistoffer og T-celler fra klinisk immune afrikanere. Disse epitoper er stærkt immunogene i mus og denne GLURP-region blev derfor GMP-produceret og anvendt i en klinisk vaccineafprøvning.

En sammenligning af GLURP med syv andre fremtrædende vaccinekandidatantigener fra blodstadiet af *P. falciparum* viser, at GLURP sammen med MSP3 må anses for at være de mest lovende med henblik på videre klinisk udvikling og afprøvning.

Et Klinisk Fase I-forsøg med GLURP₈₅₋₂₁₃ i Holland er afsluttet med succes (Se www.emvi.org/).

Læge Eva Maria Kirchhoff

forsvarede den 05.12.2003 sin afhandling "Development and applications of high resolution comparative genomic hybridization".

Handlingen blev ledet af professor, overlæge, dr.med. Henrik B. Mortensen.

Officielle opponenter var professor, overlæge, dr.med. Steen Kølvrå og institutchef, professor, dr.med. Karen Brøndum Nielsen.

Graden blev konfereret den 09.12.2003.

(Afhandlingen bliver omtalt i Årbog 2004, idet den ikke har været omtalt tidligere).

Biografi

Født 1960 i Vangede. Cand.scient. i biologi 1994 ved Københavns Universitet. Aktuelt: Molekylær cytogenetiker, Kromosomlaboratoriet, Klinisk Genetisk Afdeling, Rigshospitalet.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen omfatter syv publicerede artikler og en sammenfattende redegørelse.

Komparativ genomisk hybridisering (CGH) er en molekylær cytogenetisk teknik, hvor man på en gang kan undersøge kromosomale ubalancer i et helt genom. Teknikken er baseret på *in situ*-hybridisering og udmærker sig ved at være uafhængig af mitotiske celler fra den prøve, man ønsker at undersøge, idet der anvendes oprenset dna. Af denne grund har metoden fundet vid anvendelse i cancerforskning. I de senere år har metoden desuden vist sig af betydning ved udredning eller bekræftelse af kromosomale ubalancer, som er påvist ved konventionel cytogenetisk diagnostik. CGH-teknikkens anvendelse har dog været begrænset af relativ lav sensitivitet og specificitet.

Arbejdet omhandler udvikling og anvendelse af "high resolution CGH"-metoden (HR-CGH). HR-CGH er karakteriseret ved at have en sensitivitet, der er mindst tre gange så høj som den oprindelige CGH-metode, og i modsætning til denne, ses der med HR-CGH praktisk talt ingen falsk-positive resultater.

HR-CGH blev anvendt ved analyse af 80 prøver fra patienter med dysplasi eller invasive tumorer fra livmoderhalsen. Det blev for første gang påvist, at der i preinvasive stadier findes karakteristiske kromosomforandringer, hvoraf de fleste også optræder i invasive tumorer. Resultaterne bekræftede ikke en fremherskende teori om, at ekstra materiale fra kromosomarm 3q er forbundet med overgangen til invasivitet, idet denne kromosomforandring allerede kunne påvises i adskillige tidlige preinvasive stadier. Derimod tydede resultaterne på, at tab af materiale fra kromosomarm 3p for en del tumorer vedkommende netop var knyttet til denne overgang.

HR-CGH blev endvidere anvendt til screening af 144 patienter med mental retardering og dysmorfe træk samt normal konventionel karyotype og til analyse af 25 patienter med tilsyneladende balancerede translokationer forbundet med sygdom. I den førstnævnte gruppe blev der påvist 16 kromosomabnormiteter (11%), hvoraf de 11 var interstitielle. I den anden gruppe blev der påvist seks interstitielle kromosomabnormiteter i fem patienter. HR-CGH fremstår således som en yderst velegnet analyse til undersøgelse af de pågældende typer af patienter, i særdeleshed på grund af forekomsten af de mange interstitielle abnormiteter, som ikke ville kunne påvises med diverse teknikker til screening for kromosomabnormiteter i subtelomer-regioner.

Læge Ole Kirk

forsvarede den 19.12.2003 sin afhandling "Effect of highly active antiretroviral therapy among hiv-infected patients. Results from randomised and observational studies".

Handlingen blev ledet af professor, overlæge, dr.med. Niels Højby.

Officielle opponenter var professor, overlæge, dr.med. Henrik Toft Sørensen og professor, overlæge, dr.med. Bente Klarlund Pedersen.

Graden blev konfereret den 29.12.2003.

(Afhandlingen bliver omtalt i Årbog 2004, idet den ikke har været omtalt tidligere).

Biografi

Født 1967 i Frederikshavn. Cand.med. 1994 ved Københavns Universitet. Aktuelt: 1. kursusreservelæge, Hjertemedicinsk Klinik, Rigshospitalet.

Disputatsarbejdet

Doktordisputatsen omfatter ni tidligere publicerede artikler og en sammenfattende redegørelse.

Antiretroviral kombinationsbehandling (highly active antiretroviral therapy, HAART) blev introduceret i Europa i midten af 1990'erne på baggrund af en eklatant effekt i randomiserede studier (RCT) med relativt kort opfølgningstid. Virkningen på længere sigt var i sagens natur ikke kendt.

Effekten af HAART blev derfor belyst ud fra a) observationsstudier, primært det europæiske EuroSIDA studium, b) et dansk RCT samt c) internationale samarbejder mellem flere studier.

Hovedresultaterne i arbejdet er:

1. Introduktion af HAART i klinisk praksis i Europa skete i meget tæt tidsmæssig relation til de første rapporter fra RCT med HAART regimer.

2. Incidensrater af aids-definerende sygdomme faldt samtidigt – og mere udtalt for sygdomme, der primært ses ved svær immunsuppression (fx infektion med *Mycobacterium avium* complex), end for dem, der ses over et bredere spektrum af immunsuppression (fx infektion med *Mycobacterium tuberculosis*) og non-Hodgkin lymfom.

3. Primær profylakse og vedligeholdelsesbehandling for opportunistiske infektioner kan stoppes efter HAART-induceret immunrekonstitution.

4. Som en af få RCT af virologiske effekt af HAART-regimer, antydede et tidligt dansk RCT bedre virologisk effekt på kort sigt af et regime med både Ritonavir og Saquinavir hårde kapsler sammenlignet med regimer indeholdende Indinavir eller Ritonavir. Da der ikke foreligger RCT, der sammenligner den kliniske effekt af HAART-regimer, var det interessant, at der i en stor population med betydelig opfølgningstid fandtes konsistens mellem lavere virologisk effekt og dårligere klinisk effekt af et regime i forhold til et andet.

5. De fleste RCT af virologisk effekt af HAART har ikke fortsat opfølgningen efter eventuelt ophør af randomiseret behandling, men i stedet kategoriseret patienterne som virologiske svigt fra tidspunktet for behandlingsophør, selv om den mest almindelige årsag til ophør/skift af behandlingen er bivirkninger - med betydelig variation i forhold til både det undersøgte behandlingsregime og studiepopulationen. Baseret på data fra både observationsstudier og RCT fandtes, at denne praksis kan føre til en upræcis og inkomplet bestemmelse af den virologiske behandlingseffekt.

Sammenfattende har introduktionen af HAART været forbundet med markante forbedringer i den kliniske prognose for hiv-patienter i Europa. Observationsstudier har vist sig at være et værdifuldt supplement til RCT, som også i fremtiden vil kunne bidrage med viden for vigtige kliniske spørgsmål, som ellers ikke bliver besvaret tilfredsstillende.

Læge Per Knud Christensen

forsvarede den 08.01.2004 sin afhandling "Renal structure and function in type 2 diabetic patients with or without diabetic nephropathy".

Handlingen blev ledet af professor, overlæge, dr.med. Klaus Ølgaard.

Officielle opponenter var professor, overlæge, dr.med. Carl Erik Mogensen og adj. professor, overlæge, dr.med. Svend Strandgaard.

Graden blev konfereret den 16.01.2004.

Biografi

Født 1958 i København. Cand.med. 1991 ved Københavns Universitet. Aktuelt: International medical officer på Novo Nordisk.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen belyser ændringer af nyrens autoregulation hos patienter med og uden diabetisk nefropati (DN), ved forskellige blodsukkerniveauer, samt ved antihypertensiv behandling, under Clonidin-induceret blodtryksfald. Nedsat autoregulation kan medføre svingninger i glomerulær tryk og derved skade på nyrens funktion. Endvidere belyses nyrens strukturelle og funktionelle forandringer hos type 2-diabetes-patienter (T2D) med nefropati.

Forsøgene viste, at T2D samt patienter uden diabetes med nefropati, har nedsat renal autoregulation. Forsøgene viste endvidere, at calcium-kanalblokade (Isradipin) nedsatte nyrens autoregulation, mens AII receptorblokade (Candesartan) ikke påvirkede autoregulationen hos T2D uden nefropati. Akutte ændringer i blodsukkerniveauet påvirkede ikke nyrens autoregulation hos T2D.

Nyrebiopsistudier fra T2D har vist, at årsagen til albuminuri i 0-80% af tilfældene skyldes ikke DN. Årsagen til denne variation i prævalens er geografiske og etniske forskelle, samt at studierne har inkluderet patienter med forskellig klinisk baggrund. Hvis der ikke anvendes andre indikationer for nyrebiopsi end albuminuri, er antallet af T2D med ikke DN ca. 30%. Hos T2D uden retinopati er det ikke muligt at klarlægge årsagen til albuminuri ud fra demografiske, kliniske eller laboratorie data.

Mesangial ekspansion er den dominante strukturelle forandring hos diabetespatienter med albuminuri. Mesangial ekspansion medfører reduktion i nyrens filtrationsoverflade, og dermed reduktion i nyrefunktionen. Graden af albuminuri er associeret til ændringer i nyrens filtrationsbarriere samt til forandringer i glomerulære matrix. Hos diabetespatienter kan udviklingen af ekstraglomerulære forandringer opstå som følge af mesangial ekspansion og/eller arteriosklerose induceret iskæmi. De tubulointerstitiale forandringer har næppe afgørende betydning for progressionen i DN. Dog kan en sammenhæng imellem graden af tubulointerstitiale abnormitet og nyrefunktion hos albuminuriske T2D med ikke DN ikke udelukkes.

T2D med DN har et hurtigere tab af nyrefunktion, sammenlignet med T2D med ikke DN. Af betydning for begge gruppers progressions rate er graden af blodtryksforhøjelse samt graden af albuminuri, hvorimod blodsukkerniveauet, kolesteroltallet og rygning har mindre betydning. Hos T2D og T1D med DN, som ikke har været behandlet med antihypertensiva er tabet af nyrefunktion variabel. Variationen kan hos disse forklares ved forskelle i blodtryk og albuminuri.

Læge Kåre Fugleholm

forsvarede den 09.01.2004 sin afhandling "On the regeneration of unmyelinated and myelinated peripheral nerve fibres".

Handlingen blev ledet af professor, overlæge, dr.med. Martin Lauritzen.

Officielle opponenter var professor, overlæge, dr.med. Johannes Jakobsen og professor, med.dr. Hans Hultborn. Graden blev konfereret den 16.01.2004.

Biografi

Født 1964 i Menziken, Schweiz. Cand.med. 1989 ved Københavns Universitet. Aktuelt: Consultant Neurosurgeon and Honorary Senior Lecturer, Specialist in Neurosurgery, Wessex Neurological Centre, SUHT, Southampton, England.

Disputatsarbejdet

Studierne af de umyelinerede nervefibres regeneration blev udført på rottens soleus nerve, hvor regenerationen i hele nervens tværsnit blev undersøgt på forskellige niveauer efter knusningslæsion. Højopløsnings elektronmikroskopi blev anvendt til at identificere hver umyelineret nervefibers position samt det samlede antal, hvorved meget nøjagtig information om forgreningsgrad og topografi kunne registreres. De myelinerede nervefibre blev primært studeret i kattens tibialis nerve, hvor regeneration blev fulgt elektrofysiologisk med kronisk implanterede rørelektroder samt med histologisk undersøgelse ved afslutningen af forsøget. Den relative betydning af strukturel versus cellulær/humoral støtte i det distale segment under udvæksten blev undersøgt ved forskellige kombinationer af fjernelse af cellerne i nervesegmentet ved frysning og modifikation af kontakten til det nære nervemiljø ved ændringer i rørelektrodens design.

Undersøgelserne af de umyelinerede nervefibres regeneration efter knusning viste, at de forgrener sig i udtalt grad og ikke grupperes på samme måde som før læsionen. Det tyder på at de umyelinerede nervefibre ikke automatisk ledes tilbage til deres originale målorgan efter en knusningslæsion.

For de myelinerede fibres vedkommende fandtes det, at regenerationen gennem et acellulært nervesegment afhænger af cellulære faktorer i det nære nervemiljø, og er ringere efter overskæring, end efter knusning. Med bevaret kontakt til det nære nervemiljø, kan regeneration gennem acellulære nervesegmenter finde sted over lange afstande efter en knusningslæsion. Dette har betydning for den mulige anvendelse af nedfrosne nervetransplantater, hvor det er vigtigt at placere transplantatet i rigt vaskulariseret væv. De elektrofysiologiske data gav ny viden af betydning for fortolkningen af neurofysiologiske undersøgelser efter beskadigelse af perifere nerver.

Det detaljerede kendskab til regeneration af perifere nerver anvendes i mit arbejde som neurokirurg, herunder specielt i forbindelse med *n.facialis*-beskadigelse efter operationer for acusticus neurinomer.

Læge, ph.d. Peter Thelin Schmidt

forsvarede den 23.01.2004 sin afhandling "Tachykinins in the gastrointestinal tract".

Handlingen blev ledet af professor, dr.med. Morten Møller.

Officielle opponenter var overlæge, dr.med. Niels Qvist og professor, overlæge, dr.med. et dr.scient. Jens Rehfeld.

Graden blev konfereret den 28.01.2004.

Biografi

Født 1966 i Slagelse. Cand.med. 1994 ved Københavns Universitet. Aktuelt: Afdelingslæge, Kliniken for Gastroenterologi og Hepatologi, Karolinska universitetssjukhuset.

Disputatsarbejdet

Tachykininerne er en familie af neuropeptider, som findes i både det centrale og det perifere nervesystem. Substans P (SP) er den mest kendte af tachykininerne.

Tachykininerne findes også i mavetarmkanalens nervesystem (det enteriske nervesystem), men tachykininernes betydning for reguleringen af mavetarmkanalens fysiologi, er ikke fuldstændigt kendt.

Målet for disse studier var yderligere at kortlægge tachykininernes betydning for gastrointestinale funktioner, ved at undersøge lokalisation, frisætning og effekter af tachykininerne. I et studie blev rotter anvendt, i resten grise.

SP og neurokinin A (NKA) blev fundet i samme mængder igennem hele mavetarmkanalen og SP- eller NKA-immunoreaktive nervecellelegemer og nervefibre fandtes i alle lag af grises ventrikel, tynd- og tyktarm og i pankreas.

Eksperimentelle modeller af isolerede vaskulært perfunderede griseorganer, blev anvendt i fysiologiske undersøgelser.

Elektrisk stimulation af ekstrinsikkenerver og aktivering af primære sensoriske nervefibre med capsaicin (findes i chilipeber) frisatte SP og NKA i præparationer af ileum, korpus/fundus af ventrikel, antrum og pankreas.

SP og NKA stimulerede motiliteten i både antrum og ileum, fortrinsvis via aktivering af NK1-receptorer. Tachykininerne synes ikke at være involveret i vagalregulering af antral motilitet, mens capsaicinstimuleret motilitet kan være medieret, via tachykinin-receptorer.

Tachykininholdige neuroner i ileum, synes at være involveret i den ekstrinsikkekontrol af motiliteten og atropinresistente propulsive komplekser.

Myoelektrisk aktivitet i tyndtarmen i rotter, *in vivo*, påvirkes af tachykininerne via både NK1- og NK2-receptorer, en effekt som hæmmes af nitrogen oxid.

I ventriklen synes tachykininerne at være involveret i den vagale kontrol af gastrinsekretionen, men en fysiologisk rolle i endokrin og eksokrin pankreas sekretion kunne ikke påvises.

SP og NKA stimulerer frisætningen af hormoner, neurotransmittorer og immunoglobulin A fra ileum i grise. Tachykininerne synes at være involveret i den fysiologiske regulering af VIP frisætning, men en rolle i reguleringen af hormon og immunoglobulin A sekretion, ikke har kunnet påvises.

Tachykininerne synes således at have betydning for flere fysiologisk funktioner i mavetarmkanalen, men om de også er involveret i patofysiologiske processer ved mavetarmsygdomme, ved vi ikke. Udviklingen af sikre og specifikke antagonistter til humant brug, vil i fremtiden give os mulighed for at studere dette og undersøge, om antagonistter kan have terapeutisk potentiale.

Læge Kai Henrik Wiborg Lange

forsvarede den 28.01.2004 sin afhandling "Fat metabolism in exercise – with special reference to training and growth hormone administration".

Handlingen blev ledet af professor, overlæge, dr.med. Jesper Hastrup Svendsen.

Officielle opponenter var professor Michael Rennie og professor, dr.med. Arne Astrup.

Graden blev konfereret den 29.01.2004.

Biografi

Født 1963 i Sønderborg. Cand.med. 1991 ved Københavns Universitet. Aktuelt: 1. reservelæge, Anæstesi- og Operationsklinikken, Abdominalcenteret, Rigshospitalet.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen omfatter syv originale arbejder publiceret i internationale tidsskrifter og en sammenfattende, engelsksproget redegørelse.

I redegørelsen er hovedvægten lagt på en diskussion af fedtmetabolismen under arbejde, mens egne fund primært er diskuteret i de publicerede artikler. Indledningsvis gives en relativt detaljeret fremstilling af fedtmetabolismen, omhandlende frisætning af fedt i fedtceller (lipolyse), transport i omkringliggende væv og blod samt transport ind i muskelceller og mitochondrier med efterfølgende oxidativ forbrænding. Forskellige metoder til måling af lipolyse og oxidativ forbrænding gennemgås med hovedvægt på regionale arterio-venøse (a-v) målinger og mikrodialyse.

Selv om mennesket under normale omstændigheder har rigelig energi oplagret som fedt i fedtdepoter, er det velkendt, at fedtforbrænding kun kan forsyne arbejdende muskler med 50-60% af den nødvendige energi under maksimalt aerobt arbejde. Dette paradoks diskuteres i relation til, at fedt og frie fede syrer (non esterified fatty acids, NEFA) er uopløselige i vandige opløsninger såsom cytoplasma, interstitielvæske og plasma. De begrænsninger, som disse fysisk/kemiske egenskaber medfører diskuteres, specielt mht. transport i plasma. I dyreriget kendes flere eksempler på arter, som er i stand til at forbrænde fedt ved meget høj intensitet (migrerende fugle og græshopper). Forskelle i design, især med hensyn til fedttransport, beskrives og diskuteres i relation til forholdene hos mennesket.

Fedtmetabolismen kan manipuleres på forskellige måder, bl.a. ved fysisk arbejde, træning, væksthormon (GH) administration og diæt. Disse forhold diskuteres, og det konkluderes, at både tilgængeligheden af fedt og aktiviteten af fedtoxidationsenzymmer kan øges betydeligt. Alligevel medfører disse ændringer ikke en fysiologisk betydende øgning af fedtoxidationen under arbejde ved højere intensiteter, og det konkluderes overordnet, at mennesket af ukendte årsager ikke er designet til at forbrænde fedt.

Akut GH administration medfører en betragtelig øgning i cirkulerende NEFA under efterfølgende arbejde af middelhøj til høj intensitet, men samtidig ses en markant stigning i cirkulerende laktat og formentlig også en væsentlig reduktion i performance. Disse fund er umiddelbart uforklarlige og fremtidige studier vil kunne bibringe yderligere viden om GH's rolle i forbindelsen med fysisk arbejde.

Læge Lene Holmvang

forsvarede den 27.02.2004 sin afhandling "Early electrocardiographic evaluation of patients with Non-ST-segment elevation acute coronary syndromes – implications for prognosis and treatment strategy".

Handlingen blev ledet af klinisk lektor, overlæge Merete Vaage-Nilsen.

Officielle opponenter var klinisk lektor, overlæge, dr.med. Gorm B. Jensen og professor, overlæge, dr.med. Christian Torp-Pedersen.

Graden blev konfereret den 01.03.2004.

Biografi

Født 1966 i København. Cand.med. 1995 ved Københavns Universitet. Aktuelt: Kursusreservelæge, Infektionsmedicinsk Afdeling, Hvidovre Hospital.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen indeholder en oversigt og syv publicerede arbejder.

Diagnosen akut koronart syndrom (AKS) hviler på en kombination af symptomer, EKG-forandringer og måling af biokemiske iskæmimarkører. Patienter indlagt med AKS har stærkt varierende prognose, og det er derfor vigtigt med hurtig diagnosticering og risikostratificering, for at kunne tilbyde den optimale behandling til den enkelte patient.

Formålet med denne afhandling er at karakterisere høj- og lav-risiko patienter med akut koronart syndrom på baggrund af non-invasive undersøgelser – især EKG variable - udført tidligt efter ankomst til hospital.

Vore undersøgelser viser, at indlæggelses EKG'et er velegnet til at identificere høj-risiko patienter med non-ST-elevations akut koronart syndrom. ST-segment-depression er associeret med en dårlig prognose, uanset om dette diagnosticeres i et konventionelt 12 aflednings EKG eller under kontinuerlig EKG-monitorering. Vi fandt desuden en sammenhæng mellem graden af ST-depression og dårlig prognose.

Desværre er EKG-analyse en disciplin præget af subjektive fortolkninger. Vi sammenlignede EKG-evalueringer udført i et EKG core-laboratorium med EKG-fortolkninger udført af lokale investigatore i et stort multicenterstudie. Selv med hensyn til relativt simple EKG-variable fandtes betydelige forskelle i tolkningen af EKG-forandringerne.

En del patienter med AKS præsenterer sig uden ST-segment forandringer på indlæggelses tidspunktet. Vore undersøgelser viser, at disse patienter med fordel bør tilbydes måling af biokemiske iskæmi markører (Troponin T, Troponin I, CK-MB masse, Myoglobin) eller 24 timers kontinuerlig EKG-monitorering med henblik på yderligere risikostratificering. Patienter uden ST-segment-depression, der yderligere har normalt niveau af biokemiske iskæmimarkører, eller gennemgår 24-timers EKG-monitoring uden iskæmiske episoder, har en særdeles god prognose, og længerevarende udredning under indlæggelse vil næppe være forbundet med nogen særlig gevinst for patienten. Gennemføres koronar angiografi på disse patienter, der vurderes som havende høj sandsynlighed for iskæmisk hjertesygdom, men samtidig bedømmes som værende i lav-risikogruppen i den akutte fase (på baggrund af EKG og biokemi), findes faktisk en relativt høj forekomst af udbredt koronarsygdom. På trods af dette har disse patienter alligevel en relativ god korttidsprognose, og akut eller sub-akut intervention skønnes ikke indiceret. Omvendt viser vore resultater at graden af ST-segment depression i EKG'et, identificerer patienter, der har størst gavn af en sub-akut invasiv strategi med angiografi inden for 5-7 dage og efterfølgende revaskularisering, hvis indiceret.

Det må konkluderes, at elektrokardiografi, en snart 100-årig metode til evaluering af myokardiets elektriske impuls dannelse, fortsat har en vigtig plads ved evaluering af patienter med akutte brystmerter.

Læge, ph.d. Finn Thorup Sellebjerg

forsvarede den 27.02.2004 sin afhandling "Methylprednisolone treatment, immune activation, and intrathecal inflammation in multiple sclerosis".

Handlingen blev ledet af professor, overlæge, dr.med. Per Soelberg Sørensen.

Officielle opponenter var professor Alastair Compston og lektor, dr.med., ph.d. Carsten Geisler.

Graden blev konfereret den 02.03.2004.

Biografi

Født 1964 i Stockholm. Cand.med. 1993 ved Københavns Universitet. Aktuelt: Neurologisk Klinik 2082, Rigshospitalet.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen består af otte publicerede artikler og en oversigt.

Multipel sklerose (MS) er en hyppig neurologisk sygdom, hvor gentagne sygdomsangreb (attacker) fører til inflammation (betændelsesreaktioner) i centralnervesystemet (hjerne og rygmarg). Dette medfører beskadigelse af axoner (nervefibre) og deres isolerende fedtlag (myelin), og hermed forstyrres overførslen af signaler mellem forskellige dele af centralnervesystemet. Akut opticus neuritis (ON) eller synsnervebetændelse er et hyppigt sygdomstegn ved MS.

Da immunmekanismer og inflammation menes at være af centralt i sygdomsudviklingen, har man længe behandlet MS med glukokortikoider (binyrebarkhormon), men der har været sparsom dokumentation for en gavnlige effekt. I to kontrollerede undersøgelser af tabletbehandling med binyrebarkhormonet methylprednisolon i høj dosis, fandt vi kun beskedne effekt ved ON (hvor der var god spontan bedring uden behandling), mens behandlingen resulterede i en signifikant hurtigere bedring efter andre MS-attacker. Vi fandt også at patienter med sygdomsaktivitet på magnetisk resonans (MR)-scanning, havde længere attackvarighed, og responderede bedre på behandling.

Effekten af behandling med methylprednisolon på immunsystemets aktivering blev også undersøgt. Behandling medførte ændringer i CD4 T-cellers aktivering, fald i syntese af IgG (et antistof) og stigning i koncentrationen af det immunmodulerende signalstof transforming growth factor (TGF)- β 1 i cerebrospinalvæske (CSF eller rygvæske). IgG syntese, TGF- β 1, antallet af leukocytter (hvide blodceller) og aktiviteten af matrix metalloproteinase (MMP)-9 aktivitet i CSF korrelerede med sygdomsaktivitet på MR-scanninger før behandling. Inflammatoriske reaktioner og sygdomsaktivitet var også associeret til genetiske faktorer, hos den enkelte patient. Efter behandling var der ikke ændring i MMP-9-aktivitet og leukocytaltal i CSF, men der var markant suppression af sygdomsaktivitet på MR-scanninger. Til gengæld havde patienter med MMP-9-aktivitet i CSF hurtigere ny attackaktivitet. Det foreslås, at disse fund kan afspejle at inflammation ved MS, er en flertrinsproces, hvor inflammation i subarachnoidalrummet og det perivaskulære rum omkring blodkarrene er nødvendig, men ikke tilstrækkelig til at initiere vævsinflammation og myelin/axonskade, idet det kun er vævsinflammation, der er associeret med sygdomsaktivitet på MR-scanninger.

Resultaterne understøtter brugen af methylprednisolon ved MS-attacker, særlig hvis der er aktiv sygdom på MR-scanning. Virkningen kan snarere relateres til en modulation af T-celle-aktivering, IgG-syntese og induktion af TGF- β 1 end til en generel hæmning af leukocyt migration og MMP-9-produktion i CNS. Disse resultater er dels af betydning ved rutinemæssig behandling med methylprednisolon

lon, dels ved planlægning af fremtidige behandlingsforsøg hvor methylprednisolon kombineres med andre immunmodulerende stoffer.

Læge Lars Søndergaard

forsvarede den 20.02.2004 sin afhandling "Quantitative assessment of aortic regurgitation and stenosis using magnetic resonance velocity mapping: Technical aspects and clinical evaluation".

Handlingen blev ledet af klinisk lektor, overlæge, dr.med. Ulla Feldt-Rasmussen.

Officielle opponenter var lektor, dr.med. Erik Morre Pedersen og overlæge, dr.med. Lars Køber.

Graden blev konfereret den 11.03.2004.

Biografi

Født 1961 i Hillerød. Cand.med. 1988 ved Københavns Universitet. Aktuelt: Overlæge, Kardiologisk Klinik B, Rigshospitalet.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen består af otte publicerede arbejder og en sammenfattende redegørelse.

Ved hjerteklapsygdom varer det oftest mange år før hjerterefunktionen svigter og patienten udvikler symptomer. Samtidig er hjerteklapkirurgi forbundet med en vis risiko. Det optimale er derfor at udskifte hjerteklappen før hjertet svigter, men samtidig undgå at udsætte patienten for de risici, som indsættelse af en ny hjerteklap medfører, før det er nødvendigt. De eksisterende undersøgelsesmetoder til vurdering af hjerteklapsygdom giver ikke altid nøjagtige og reproducerbare oplysninger om sygdommens sværhedsgrad, og formålet med nærværende afhandling var derfor at videreudvikle en metode til en mere nøjagtig vurdering af hjerteklapsygdom.

Metoden udnytter, at det med magnetisk resonans (MR) billeddannelse er muligt at opnå en lineær relation mellem strømningshastighed og fase-signal i hvert billedelement. Et potentielt problem for MR-metodens nøjagtighed er, at de turbulente blodstrømninger, som forekommer ved hjerteklapsygdomme, kan spolere denne linearitet. Således påvirkes fase-signalet ikke kun af strømningshastigheden, men også af acceleration og højere ordens bevægelseskomponenter. Det er i afhandlingen vist, at MR-metoden kan designes således, at linearitet er bevaret ved selv meget turbulente blodstrømninger. Et vigtigt parameter for dette, er en kort varighed af målemetodens hastighedsindkodning. Det er *in vitro* vist, at den optimeret MR-metode kan give nøjagtige og reproducerbare målinger af tværsnitsareal, volumen-hastighed og trykgradient ved klinisk relevante stenoser.

In vivo-validering af MR-metoden, er udført på raske forsøgspersoner og patienter med aortaklapsygdom, med fokus på evnen til at bestemme volumen-hastigheder gennem hjerteklapper, den transvalvulære trykgradient og hjerteklappens åbningsareal. Afhandlingens resultater indikerer, at MR-metoden er en pålidelig teknik til at vurdere patienter med aortainsufficiens eller -stenose. Der kræves imidlertid større sammenlignende studier mellem MR-metoden og konventionelle teknikker for at afklare MR-metodens rolle i rutineundersøgelse, af disse patienter. På trods af dette synes MR at have potentialet for bedre bestemmelse af volumen-hastigheder, venstre ventrikels dimensioner og systoliske funktion, samt disse variables ændringer over tid, hvilket kan være et fremskridt i fastsættelsen af det op-

timale tidspunkt for udskiftningen af hjerteklappen hos disse patienter.

Det konkluderes således, at det synes muligt, at opnå nøjagtige og reproducerbare oplysninger om sværhedsgraden af hjerteklapsygdom med MR-metoden, som nu er blevet tilgængelig på de fleste kommercielle MR-skannere. Dette kan medføre en bedre diagnostisk og behandling af disse patienter.

Læge, ph.d. Erik Deichmann Heegaard

forsvarede den 23.03.2004 sin afhandling "Diagnostic and clinical aspects of human parvovirus B19 infection".

Handlingen blev ledet af professor, overlæge, dr.med. Peter Skinshøj.

Officielle opponenter var klinikchef, docent Kristina Broliden og professor, dr.med. Gunna Christiansen.

Graden blev konfereret den 29.03.2004.

Biografi

Født 1967 i Grindsted. Cand.med. 1994 og ph.d. 2001 ved Københavns Universitet. Aktuelt: Speciallæge, overlæge, Center for Biologisk Beredskab, Statens Serum Institut.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen er baseret på elleve internationalt publicerede artikler og en sammenfattende oversigt.

Parvovirus B19 (B19) er globalt forekommende, og sygdomsmønsteret er afhængigt af værtens immunologiske og hæmatologiske status. Blandt raske, immunkompetente personer forårsager B19 typisk lussingsyge hos børn samt akutte, symmetriske ledsmerter hos voksne. Grundet den udtalte virale tropisme overfor erythroide forstadier, kan infektion blandt personer med en underliggende hæmatologisk eller immunologisk sygdom bl.a. føre til aplastisk krise og kronisk anæmi. Diagnosticering af B19 baserer sig primært på detektion af specifikke antistoffer eller påvisning af viralt dna.

De forskellige artikler forsøger at belyse visse af de mulige kliniske konsekvenser af infektion med B19, med særlig vægt på børn og hæmatologiske aspekter. Kasuistikker og en patientserie har således vist, at B19-infektion lejlighedsvis kan føre til kongenit anæmi. B19 kan også imitere eller komplicere en del forskellige blodsygdomme bl.a. hos børn og voksne med myelodysplastisk syndrom eller kronisk anæmi. B19 er sandsynligvis tillige den udløsende årsag hos en del børn med thrombocytopeni, mens Schönlein-Henochs purpura sjældent er tidsmæssigt korreleret til dette patogen.

Endvidere har rapporter vedr. mulige nye parvovirus isolater (V9 og A6) afstedkommet opfølgende studier. Der blev udviklet en specifik PCR-metode til påvisning af V9-dna, men i et større materiale kunne der ikke detekteres nye isolater forskellige fra B19. En ELISA-baseret på V9-kapsider fandt derimod, at der var 100% serologisk krydsreaktion mellem B19 og V9 trods en betydelig forskel på nukleinsyre niveau.

De afledte diagnostiske metoder blev anvendt til at undersøge forekomsten af parvovirus blandt normalbefolkningen. Det kan heraf konkluderes, at B19-dna forekommer i knoglemarven hos en mindre del af normalbefolkningen (2%), hvilket er relevant i forbindelse med knoglemarvstransplantation og opgørelser af patientserier. Derimod er persisterende viræmi ikke et normalt forekommende fænomen.

Endelig er prævalensen af en undergruppe af B19-antistoffer (NS1) blevet undersøgt. Ved hjælp af konformationsnelle NS1-antigener, produceret under non-denaturerende forhold, blev en sensitiv ELISA-metode udviklet. NS1-antistoffer blev diagnosticeret blandt hovedparten af tidligere inficerede patienter og tilbageviste derved en række studier, som har fremhævet en sammenhæng mellem B19 NS1-antistoffer og kronisk infektion/artralgi. Dette assay kan være nyttigt som et supplement til kommercielle tests i tilfælde af grå-zone resultater, samt til at undersøge effekten af fremtidige vacciner baseret på virale kapsider.

Læge Mogens Erik Kappel

forsvarede den 07.04.2004 sin afhandling ”Immunological and hormonal responses to hyperthermia. With special reference to the role of stress hormones in mediating hyperthermia-induced immunomodulation”.

Handlingen blev ledet af klinisk lektor, overlæge, dr.med. Hans E. Johnsen.

Officielle opponenter var professor, dr.med. Else Tønnesen og professor, overlæge, dr.med. Michael Kjær.

Graden blev konfereret den 21.04.2004.

Biografi

Født 1956 i Gundslev. Cand.med. 1987 ved Københavns Universitet. Aktuelt: 1. reservelæge, Allergiklinikken, Rigshospitalet.

Disputatsarbejdet

Feber er en kendt manifestation ved infektiøse sygdomme, men betydningen af stigningen i kroppens temperatur for bekæmpelse af infektioner er ukendt. Formålet med de disputatsarbejdet er at teste hypotesen at forhøjede kropstemperaturer, som det ses ved infektioner, stimulerer menneskets immunsystem, og at denne effekt kunne være medieret via påvirkning af neuroendokrinologiske parametre. Endvidere afprøves hypotesen, at den forhøjede temperatur i sig selv modulerer kroppens cellulære immunsystem.

Feber og hypertermi er to typer af forhøjet legemstemperatur. Feber defineres som forhøjet kropstemperatur grundet opregulering af hypothalamus set-point. Dette sker bl.a. som led i øget produktion af endogene pyrogener, IL-1, IL-6, TNF? eller IFN som efterfølgende inducerer PGE2-syntese. Herefter initieres varmeproduktion og mindske varmeafgivelse. Hypertermi er øget legemstemperatur uden ændring i sædvanligt hypothalamus set-point, og kan skyldes fx en eksogen eller metabolisk påvirkning. Den eneste fælles fysiologiske komponent ved feber og hypertermi er forhøjet legemstemperatur. Med henblik på hypotesetestning er hypertermi *in vivo* valgt som en egnet model, til at påføre raske forsøgspersoner en forhøjet temperatur.

Hypertermi *in vitro* har både stimulerende og hæmmende effekter på blodets immunkompetente celler.

Hovedvægten i afhandlingen er lagt på *in vivo* studier, hvor raske forsøgspersoner helkropsopvarmes, ved passivt ophold i 39.5°C varmt vand i 2 timer, hvorved deres kropstemperatur langsomt stiger til 39.5°C. *In vivo* hypertermi inducerer en redistribution af blodets immunkompetente celler. Samtidig ses også en stigning i plasma-koncentrationen af en række stresshormoner. Katekolamin og cortisol niveauerne blev således cirka fordoblet, β -endorfin og væksthormon koncentrationer steg henholdsvis 4-fold og mere end 25-fold.

Stresshormoner har immunmodulerende effekter både *in vitro* og *in vivo*. *In vivo* effekten af disse hormoner på im-

munologiske parametre, blev undersøgt ved selektiv indgift til raske forsøgspersoner. Det blev tilstræbt at opnå plasma-koncentrationer, som var sammenlignelige med de, som ses ved *in vivo* hypertermi.

Infusion af adrenalin, men ikke normadrenalin, kunne efterligne den hypertermiinducerede stigning i aktiviteten og koncentrationen af NK celler. Derimod havde β -receptor blokade under *in vivo* hypertermi ingen indflydelse på disse NK celleparametre. De relativt beskedne katekolamin-stigninger induceret af *in vivo* hypertermi synes således ikke at bidrage til ændret NK celleaktivitet via stimulation af β -adrenoreceptorer; det kan dog ikke udelukkes at β -receptor blokaden har været insufficient. Den hypertermiinducerede immunmodulering kan muligvis medieres via α -receptorer.

Glucocorticoiders immunmodulerende effekt viser sig i infusionsstudier med et efterslæb på mindst to timer, og derved kan cortisol medvirke til den hypertermiinducerede neutrocytose og lymphocytopeni som observeres to timer efter afsluttet varmtvandsimmersion.

Blokade af receptorer for β -endorfiner med naloxon under samtidig helkropsopvarming medførte ingen ændret immunaktivitet, men der er holdepunkter for at højere doseringer af naloxon er nødvendigt for at sikre fuldstændig blokade af de receptorer, som medierer β -endorphins effekter.

Medikamentel blokade af væksthormonfrigørelsen under *in vivo*-hypertermi reducerede mobiliseringen af neutrofile granulocytter til blodet. Dette sammenholdt med væksthormons evne til at inducere neutrocytose ved infusion, indikerer en central rolle for væksthormon i rekrutteringen af granulocytter til cirkulationen under hypertermi.

Det konkluderes, at forhøjet kropstemperatur, vurderet ud fra *in vivo*-hypertermi, i sig selv har en udtalt immunmodulerende effekt, og at denne delvist kan tilskrives ændrede plasmakoncentrationer af et eller flere stresshormoner. Endvidere har forhøjet temperatur i sig selv en udtalt, stimulerende eller hæmmende, effekt på udvalgte cellulære komponenter af kroppens immunsystem.

Tandlæge, ph.d. Søren Schou

forsvarede den 28.04.2004 sin afhandling ”Peri-implantitis. Pathogenesis, diagnosis and treatment as evaluated in cynomolgus monkeys”.

Handlingen blev ledet af prodekan, professor, dr.odont. Birgitte Nauntofte.

Officielle opponenter var professor, DDS, odont.dr. Tord Berglundh og professor, dr.med. Thorkild Karring.

Graden blev konfereret den 30.04.2004.

Biografi

Født 1962 i Assens. Cand.odont. 1988 ved Københavns Tandlægeskole. Aktuelt: Overtandlæge, ph.d., Kæbekirurgisk Afdeling, Aalborg Sygehus.

Disputatsarbejdet

Tab af en eller flere tænder behandles i stigende grad ved indsættelse af såkaldte tandimplantater. Et tandimplantat består af en kunstig tandrod, som er lavet af metallet titan. Dette tandimplantat indsættes i kæben. Efter en helingsperiode kan der påsættes en krone eller bro. I sjældne tilfælde ses betændelse og knogletab omkring disse tandimplantater. Denne tilstand kaldes på fagsprog periimplantitis. Et detaljeret kendskab til denne tilstand er afgørende for at undgå implantattab. De gennemførte eksperimentelle un-

dersøgelser har øget vores viden om, hvordan denne tilstand udvikles, hvordan tilstanden kan erkendes, og endelig hvordan den kan behandles. Grundlaget for doktordisputatsen er ti internationalt publicerede artikler.

Læge Steen Lisby

forsvarede den 30.04.2004 sin afhandling "Studies on antigen presenting cells and T-cell activation in contact dermatitis. Involvement of antigen presenting cells and the pro-inflammatory cytokine Tumor Necrosis Factor- α ".

Handlingen blev ledet af lektor, overlæge, dr.med. Tove Agner.

Officielle opponenter var adj. professor, overlæge, dr.med. Per Stahl Skov og professor, overlæge, dr.med. Klaus Ejner Andersen.

Graden blev konfereret den 04.05.2004.

Biografi

Født 1963 på Frederiksberg. Cand.med. 1992 ved Københavns Universitet. Aktuelt: Afdelingslæge, Afdeling D, Bispebjerg Hospital.

Disputatsarbejdet

Disputatsarbejdet omfattede syv arbejder samt en oversigt.

Allergisk og irritant kontakt dermatit repræsenterer begge komplekse immunologiske reaktionstyper. Traditionelt henregnes allergisk kontakt dermatit til sygdomme hvor antigen præsensation og T-celle-aktivering er af vital betydning. Formålet med denne afhandling var at beskrive regulering af de antigen præsenterende celler (APC) lokalt i huden ved allergiske og irritative hudreaktioner samt beskrive T-celle responset hos både patienter med klinisk allergi samt hos kontrolpersoner. Herudover ønskedes en beskrivelse af regulering af det proinflammatoriske cytokin; TNF α som er vist af stor betydning for eksem reaktioner.

Hovedfundene var :

1. I afficeret hud (epidermis) ekspresion af CD36 blev fundet på keratinocytter samt på en hidtil ikke beskrevet antigen-præsenterende celletype i både allergisk og irritant kontakt dermatitis.

2. CD36-positive APC fra allergiske hudreaktioner kunne stimulere både alloge og autologe T-celler og som sådan bidrage til den øgede APC-aktivitet fundet ved allergisk kontakteksemreaktioner.

3. Parallel til fund hos patienter med allergisk kontakteksem mod nikkel, lignende T-celle-reaktivitet over for nikkel blev observeret hos individer med en negativ epicutan-test over for nikkel. Disse celler var hovedsagelig CD4+ T-celler. Øget Interferon-gamma fandtes frigjort fra disse celler tydende på en såkaldt Th1-profil.

4. Ved analyse af hudreaktioner ved irritant inducerede (akutte) reaktioner fandtes en reduktion af antallet af Langerhanske celler samt en opregulering af det pro-inflammatoriske cytokin TNF-alpha lokalt i epidermale keratinocytter. Forskellige mekanismer blev identificeret (både transcriptionelle og post-transcriptionelle).

5. En autokrin regulering af TNF-alpha blev identificeret i keratinocytterne.

Læge Ewa Lewin

forsvarede den 06.05.2004 sin afhandling "Parathyroid hormone regulation in normal and uremic rats. Reversibility of secondary hyperparathyroidism after experimental kidney transplantation".

Handlingen blev ledet af adj. professor, overlæge, dr.med. Arne Høj Nielsen.

Officielle opponenter var overlæge, dr.med. Ole Helmer Sørensen og professor, overlæge, dr.med. Niels Juel Christensen.

Graden blev konfereret den 12.05.2004.

Biografi

Født 1954 i Warsawa, Polen. Cand.med. 1982 ved Københavns Universitet. Aktuelt: Afdelingslæge, Nefrologisk Afdeling P., Rigshospitalet.

Disputatsarbejdet

Kronisk uræmi er forbundet med svære forstyrrelser i calcium (Ca^{2+}), fosfat, parathyroidea hormon (PTH) og D-vitamin-homeostasen. Sekundær hyperparathyroidisme (sek. HPT) ved uræmi er karakteriseret ved øget PTH-genexpression, øget PTH-syntese, øget PTH-sekretion, øget proliferation af parathyroidea-cellerne, forstyrrelser i calcium receptoren (CaR), D-vitamin-receptoren (VDR) og i den posttranskriptionale regulation af PTH mRNA i parathyroidea-cellerne.

I de aktuelle studier blev parathyroidea-funktionen undersøgt i forskellige eksperimentelle rottemodeller, hvor sek. HPT blev induceret ved delvis (5/6) nefrektomi og ved hjælp af forskellige diætmanipulationer. En enestående model af reversibel uræmi blev etableret ved at foretage en eksperimentel isogen nyretransplantation hos rotter, der forinden havde været langvarigt uræmiske. I denne model blev kronisk uræmi ophævet ved den eksperimentelle nyretransplantation, en procedure der gjorde det muligt at undersøge reversibiliteten af sek. HPT, uden at der var påvirkning fra samtidig indgift af immunosuppressiv eller anden medikamentel behandling. Parathyroidea-kirtlerne blev fjernet ved mikrokirurgi, og undersøgt for ekspresionen af CaR og VD-generne ved uræmi, og efter ophævelse af uræmien ved den eksperimentelle nyretransplantation. Eksperimentel sek. HPT udvikledes som følge af langvarig uræmi. Ved at kombinere denne langvarige uræmi med en høj fosfat diæt, udviklede rotterne en meget svær sec. HPT. Endog denne særdeles svære sek. HPT var reversibel hurtigt efter revertering af uræmien ved hjælp af den eksperimentelle nyretransplantation.

Desuden etableredes en model af parathyroidea hyperplasi ved implantation af adskillige normale eller uræmiske isogene parathyroidea-kirtler i en enkelt rotte. Relationen mellem Ca^{2+} og PTH blev undersøgt hos normale og uræmiske rotter, hos nyretransplanterede rotter og hos rotter med induktion af parathyroidea hyperplasi.

Endelig undersøgte det, om PTH har en "feedback" regulatorisk virkning på sin egen sekretion fra parathyroidea kirtlerne. Ved hjælp af RT-PCR påvist ekspresion af PTH/PTHrP-receptor-genet i rotte-parathyroidea-kirtler. Denne receptor aktiveredes med PTHrP, som surrogat for PTH. *In vivo* øgede exogen tilførsel af PTHrP 1-40 og PTHrP 1-86 begge dramatisk det sekretoriske PTH-responset til stimulation med hypocalcæmi hos rotten med omkring 300%. Dette tyder på, at der findes en autokrin/parakrin stimulerende effekt af peptider, der binder sig til PTH/PTHrP-receptoren i gld. parathyroidea.

Følgende væsentlige resultater blev opnået: 1) sek. HPT, induceret ved uræmi eller ved uræmi kombineret med indgift af en høj fosfatdiæt, var reversibel meget tidligt efter at uræmien var reverteret med en eksperimentel isogen nyre-

transplantation. 2) det dramatiske fald i PTH-sekretionen, som fandt sted efter revertering af uræmien, skete på trods af uændret og svært nedsat ekspresion af CaR- og VDR-generne i parathyreoidea-kirtlerne. Mekanismen bag denne hurtige revertering af den sek. HPT må afklares i fremtidige studier 3) ved eksperimentel parathyreoidea hyperplasi hos non-uræmiske rotter kunne funktionen af gld. parathyreoidea på trods af øgningen i kirtel massekontrolleres, medføre normalt cirkulerende PTH-niveau og normal suppressibilitet af PTH-sekretionen med calcium. 4) det "minimale" eller det "maksimale" niveau af PTH, som opnås ved suppression eller stimulation af PTH-sekretionen med ændringer i extracellulær calcium, kan ikke tages som et udtryk for massen af gld. parathyreoidea. 5) PTH er ikke det overordnede hormon, der er involveret i den meget hurtige minut-til-minut regulation af plasma Ca^{2+} . 6) de aktuelle resultater tyder på, at PTH har en positiv feedback regulatorisk effekt, på sin egen sekretion fra gld. Parathyreoidea, via en autokrin/parakrin mekanisme. PTH/PTHrP-receptor gen ekspresion blev påvist i rotte gld. parathyreoidea og ligander til denne receptor øgede signifikant det sekretoriske PTH response til et hypocalcæmisk stimulus såvel *in vivo* som *in vitro*.

Læge Jannik Helweg-Larsen

forsvarede den 28.05.2004 sin afhandling "Pneumocystis jiroveci. Applied molecular biology, epidemiology and diagnosis".

Handlingen blev ledet af professor, overlæge, dr.med. Asger Dirksen.

Officielle opponenter var professor, overlæge, dr.med. Court Pedersen og professor, overlæge, dr.med. Peter Skinhøj.

Graden blev konfereret den 02.06.2004.

Biografi

Født 1964 i København. Cand.med. 1993 ved Københavns Universitet. Aktuelt: 1. reservelæge, Epidemifdeling M., Rigshospitalet.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen omfatter syv artikler.

Svampen *Pneumocystis jiroveci* (tidligere kaldet *P. carinii*) forårsager pneumoni (PCP) blandt immunkompromiterede, specielt hiv-patienter. *P. jiroveci* (Pj) kan ikke dyrkes. Undersøgelserne belyser infektionen igennem dna-typning og evaluerer PCR-baseret diagnose af PCP.

Diagnostisk kan PCR-påvise Pj i øvre luftvejsprøver. Hos hiv-patienter blev PCR anvendt på mundskyllevand sammenlignet med BAL og mikroskopi; Likelihood ratio for positiv og negativ PCR-test var henholdsvis 14,7 og 0,1. Blandt ikke-hiv- smittede blev 4,4% af 367 patienter mistænkt for pneumoni fundet PCR-positive, heraf udviklede de fleste ikke klinisk PCP.

Ved genotypning af ITS-regionen i rRNA fra Pj blev en prospektiv kohorte af hiv-1 PCP-patienter samt to case-clusters af PCP blandt hæmatologiske og hiv-patienter undersøgt. Blandingsinfektioner med mere end én ITS-type var hyppigt forekommende, og de mest almindelige ITS-typer var i overensstemmelse med fund fra andre kontinenter. Der var ingen sammenhæng mellem ITS-genotyper og demografiske variable eller sværhedsgrad af PCP. Ved undersøgelse af PCP-autopsi-lunger var blandingsinfektion hyppig, og genotyper, påvist ved PCP-diagnosen, var ikke

fuldt repræsentative for genotyper påvist i lungerne. Der var ingen evidens for direkte smitte patienter imellem.

Den udbredte brug af sulfonamider til profylakse af PCP blandt hiv-patienter kan medføre resistens. I fravær af et *in vitro*-assay, blev Pj- isolater undersøgt for mutationer i dihydropteroat synthase (DHPS)-genet, der er mål for sulfonamider. Ved 152 episoder af aids-associeret PCP i 1989-1999, steg raten af DHPS-mutationer frem til 1996, afløst af et fald i 1997-1999. DHPS-mutationer var signifikant associeret med tidligere sulfateksponering og svigt af sulfonamid-PCP-profylakse, men blev også fundet blandt patienter uden sulfonamideksponering. DHPS-mutation var en uafhængig prædikator for død af PCP. Imidlertid er det usikkert, om DHPS-mutationer medfører egentlig resistens for højdosis sulfotrimbehandling.

Studierne har vist, at PCP ikke er klonal og sjældent skyldes direkte transmission. DHPS-mutationer, der er indikator for sulfonamidresistens, er øget markant som følge af udbredt sulfotrimanvendelse. Den stigende forekomst af DHPS-mutationer blandt patienter uden kendt eksposition for sulfabehandling antyder, at indirekte human transmission er en vigtig smittevej. PCR-diagnostik kan anvendes som supplement til mikroskopi. Et negativt PCR-resultat kan med høj sandsynlighed udelukke PCP, mens et positivt resultat må fortolkes forsigtigt.

Læge Jørgen Lykke Jeppesen

forsvarede den 28.05.2004 sin afhandling "Triglycerides, high-density lipoprotein cholesterol and risk of ischemic heart disease: A view from the Copenhagen male study".

Handlingen blev ledet af lektor, dr.med. Merete Osler.

Officielle opponenter var kl. forskningslektor, overlæge, dr.med. Børge Nordestgaard og professor, dr.med. Ole Færgeman.

Graden blev konfereret den 02.06.2004.

Biografi

Født 1961 i Odense. Cand.med. 1989 ved Københavns Universitet. Aktuelt: 1. reservelæge Rigshospitalet, Medicinsk Afdeling B.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen består af en sammenfattende redegørelse af seks tidsskriftartikler.

Formålet med denne afhandling er at resumere resultater af forskning med fokus rettet på betydningen af triglycerid, HDL-kolesterol, og det metaboliske syndrom som risikofaktorer for iskæmisk hjertesygdom (IHS).

Forskningen udført på Stanford involverede kliniske metaboliske studier. Studierne viste, at personer med et højt total kolesterol/HDL-kolesterol-ratio, er en stærk prædikator for udvikling af IHS. Som gruppe betraget havde alle de karakteristiske træk ved det metaboliske syndrom: højt triglycerid, lavt HDL-kolesterol, højt insulin, højt glukose, og højt blodtryk. Forskningen udført på Stanford fungerede som basis for forskningen udført ved CMS.

Forskningen udført ved CMS involverede kardiovaskulær epidemiologi. CMS blev startet i 1970 som et prospektivt, kardiovaskulært studie. I 1985-1986 blev kohorten genundersøgt. De data, der her diskuteres, stammer fra de værdier, der blev registreret ved genundersøgelsen, samt oplysninger indhentet fra registre omkring sygdom og død efter en opfølgingsperiode på 8 år. Kohorten bestod af 2.906 mænd i alderen 53-74 år uden klinisk kardiovaskulær sygdom i

1985-1986. I CMS er der ikke målinger af insulin eller glukose. Derfor benyttedes tilstedeværelsen af et højt triglycerid-lavt HDL-kolesterolkoncentration som markør for det metaboliske syndrom, ligesom tilstedeværelsen af et lavt triglycerid-højt HDL-kolesterolkoncentration blev benyttet som markør for fravær af det metaboliske syndrom. De vigtigste fund i CMS med relation til triglycerid, HDL-kolesterol, og risiko for IHS var: hypertriglyceridæmi var en stærk risikofaktor for IHS, uafhængig af andre vigtige risikofaktorer; et højt niveau af HDL-kolesterol beskyttede ikke mod IHS, hvis triglycerid samtidigt var højt; et højt triglycerid-lavt HDL-kolesterolkoncentration, den karakteristiske dyslipidæmi i det metaboliske syndrom var en meget stærk risikofaktor for IHS mindst lige så stærkt som et højt LDL-kolesterolkoncentration, hvorimod et lavt triglycerid-højt HDL-kolesterolkoncentration, en markør for fravær af det metaboliske syndrom, var associeret med en lav risiko for IHS.

Resultaterne fra CMS peger på, at triglycerid og HDL-kolesterol spiller en vigtig rolle for udvikling af IHS, ligesom resultaterne indikerer, at det metaboliske syndrom også spiller en vigtig rolle.

Læge, ph.d. Jens Hannibal

forsvarede den 04.06.2004 sin afhandling "Neurotransmitters of the retinohypothalamic tract".

Handlingen blev ledet af lektor, dr.med. Torben Moos.

Officielle opponenter var professor, dr.med. Horst-Werner Korf og professor, dr.med. Jens Zimmer Rasmussen.

Graden blev konfereret den 08.06.2004.

Biografi

Født 1958 i Esbønderup. Cand.med. 1987 ved Københavns Universitet. Aktuelt: Seniorforsker, kursusreservelæge, Klinisk Biokemisk Afdeling, Bispebjerg Hospital.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen bygger på et initialt tilfældigt fund af nervefibre indeholdende neuropeptidet Pituitary adenylate cyclase activating polypeptide (PACAP) i den ventrale del af hjernens ur, som er lokaliseret i den hypothalamiske supra-chiasmatiske kerne (SCN). En detaljeret undersøgelse viste, at disse fibre kom fra en lille gruppe af gangliaceller i retina, der udgør den retinohypothalamiske bane (RHT). Det var derfor naturligt for os at undersøge anatomisk og funktionelt om PACAP, havde en betydning for reguleringen af døgnrytmer genereret af hjernens ur, som dagligt justeres af lys, for at opretholde en synkronisering med det ydre døgn lys/mørke cyklus. Resultaterne viser, at PACAP sammen med den eksitoriske neurotransmitter glutamat spiller en central rolle, når lysinformation transmitteres til SCN. Vores undersøgelser viser også, at disse PACAP/glutamat holdige retinale gangliaceller udgør et selvstændigt lysdetekterende system i øjet uafhængigt af de klassiske fotoreceptorer. I stedet benytter PACAP-cellerne et nyligt identificeret fotoreceptorprotein kaldet melanopsin, der eksklusivt findes i PACAP-cellerne. Fundene, som er internationalt anerkendte, kan muligvis forklare, hvorfor visse grupper af blinde kan justere deres døgnrytme til det ydre døgn lys/mørke forhold. Behandlingsmæssigt kan man forestille sig, at tilstande, hvor der er forstyrrelser i døgnrytmerne f.eks. ved flyvning over tidszoner, skifteholdsarbejde, visse neurodegenerative lidelser samt visse typer af depression (vinterdepressioner), på sigt kan behandles på baggrund af den i disputatsen opnåede viden.

Læge Steen Andersen

forsvarede den 11.06.2004 sin afhandling "Angiotensin II receptor blockade in diabetic nephropathy".

Handlingen blev ledet af klinisk lektor, overlæge, dr.med. Arne Høj Nielsen.

Officielle opponenter var professor, overlæge, dr.med. Carl Erik Mogensen og ekstern lektor, overlæge, dr.med. Bo Feldt-Rasmussen.

Graden blev konfereret den 16.06.2004.

Biografi

Født 1963 på Frederiksberg. Cand.med. 1990 ved Københavns Universitet. Aktuelt: 1. reservelæge, Medicinsk Endokrinologisk Afdeling J., Amtssygehuset i Herlev.

Disputatsarbejdet

Aktiviteten af det cirkulerende renin-angiotensin-aldosteron-system (RAAS) er typisk supprimeret ved diabetisk nyresygdom, mens niveauet intrarenalt synes at være forøget allerede tidligt i diabetesforløbet. Blokade af RAAS har derfor en central placering i behandling af diabetisk nefropati. Vi har undersøgt forskellige aspekter af effekten af behandling med angiotensin II-receptorblokade (ARB) hos patienter med type 1-diabetes og diabetisk nefropati samt patofysiologiske forhold omkring permeabiliteten af glomerulumembranen ved tidlig diabetisk nefropati.

Vores undersøgelser viste, at ARB repræsenterer en ny, effektiv klasse af stoffer til behandling af diabetisk nyresygdom med nyrebeskyttende effekt, svarende til ACE-inhibitorer vurderet ved reduktion af albuminuri og blodtryk. Titreringsstudier med ARB viste imidlertid at optimal nyrebeskyttende effekt, opnås ved højere dosisniveau end krævet for maksimal antihypertensiv effekt i essentiel hypertension. Bestemmelse af cirkulerende adhæsionsmolekyler viste en reduktion af sVCAM-1 under RAAS blokade, hvilket kan have en hæmmende effekt på den arteriosklerotiske proces ved diabetisk nyresygdom.

Tidligere studier af ACE-insertion/deletion (ACE/ID) polymorfien har vist at homozygote DD patienter med diabetisk nefropati har en øget risiko for nyrefunktionstab sammenholdt med II-gruppen samt mindre nyrebeskyttende effekt af ACE-I-behandling formentlig pga. højere ACE-koncentration. Vores treårige farmakogenetiske studie viste, at ARB medfører samme gunstige effekt på at begrænse nyrefunktionstab i både II- og DD-gruppen med faldhastighed i GFR omkring 3 ml/min/år.

Glomerulær permeabilitet blev undersøgt hos type 1-diabetiske patienter med diabetisk nefropati med normal nyrefunktion og blodtryk. Glomerulumembranen udviste en abnorm størrelses-selektivitet i de nondiskriminatoriske porer, hvilket formentlig kan forklare den øgede udskillelse af immunglobulin i urinen ved diabetisk nyresygdom. Defekten i størrelses-selektivitet blev delvis udbedret ved behandling med ARB, men form- og ladnings-selektivitet må ligeledes antages at være påvirket for at forklare albuminurien.

Læge, ph.d. Christoffer Johansen

forsvarede den 11.06.2004 sin afhandling "Electromagnetic fields and health effects – epidemiologic studies of cancer, diseases of the central nervous system and arrhythmia-related heart disease".

Handlingen blev ledet af professor Per Kragh Andersen.

Officielle opponenter var professor Maria Bletner og professor Elsebeth Lynge.

Graden blev konfereret den 17.06.2004.

Biografi

Født 1955 på Frederiksberg. Cand.med. 1986 ved Københavns Universitet. Aktuelt: Overlæge, dr.med. Afdeling for Psykosocial Kræftforskning, Institut for Epidemiologisk Kræftforskning, Kræftens Bekæmpelse.

Disputatsarbejdet

Denne epidemiologiske afhandling omfattede særskilte undersøgelser af risiko for kræft, den årsagsspecifikke dødelighed, risiko for neurondegenerative sygdomme og hjertesygdomme karakteriseret ved hjerterytmeforstyrrelser, blandt ansatte ved danske elselskaber. Disse hypoteser blev undersøgt i relation til udsættelse for ekstremt lavfrekvente (50-Hz) elektromagnetiske felter (EMF) på arbejdspladsen, latenstid og varighed af ansættelse. En jobeksponeringsmatrix blev udviklet og valideret ved sammenligning med en mindre stikprøve af direkte målinger af eksponering for 50-Hz EMF over en hel arbejdsdag. Gennem en kobling af hele kohorten til det danske Cancer Register, blev der ikke observeret en signifikant øget risiko for de kræftformer, der på forhånd var antaget ville være associeret med eksponering for EMF. Disse kræftformer er leukæmi, hjernetumorer og brystkræft. Der blev observeret en signifikant øget risiko for lunge- og lungehindekræft blandt ansatte, som i deres arbejde var højt eksponeret for asbest. I en undersøgelse af den årsagsspecifikke dødelighed, blev der observeret en signifikant øget dødelighed af amyotrof lateral sclerose (ALS) blandt ansatte, som var stigende med ansættelseslængde og udsættelse for EMF. Samtidig blev der observeret en signifikant øget dødelighed af elektriske ulykker. Det blev diskuteret, om denne forøgede risiko for ALS, kunne forklares ved eksponering for EMF eller for elektriske ulykker. I denne undersøgelse blev der ikke fundet en øget dødelighed af hjerte- og karsygdomme. En koblingsundersøgelse til Lands Patient Registret bekræftede fundet af en øget forekomst af ALS blandt ansatte ved danske elselskaber. En kobling til det danske Sclerose Register viste, en øget nonsignifikant risiko for dissemineret sclerose. En kobling af kohorten til det danske Pacemaker Register viste ingen øget risiko for implantation af pacemakere, som tegn på rytmeforstyrrelser i hjertet.

I den anden del af afhandlingen indgår dannelsen af en kohorte af danske abonnenter til mobiltelefoner samt et incidentstudie af melanom i øjet. Kohorten inkluderede omkring 420.000 mennesker, der ikke havde en øget risiko for kræft, sammenlignet med befolkningen i øvrigt. Særligt var der ikke en øget risiko for hjernetumorer, herunder akoustikus neurinomer, spytkirtelcancer og leukæmi. Forekomsten af malignt melanom i øjet har ikke ændret sig de sidste 50 år i Danmark.

Med udgangspunkt i resultaterne af disse undersøgelser og den videnskabelige litteratur i øvrigt, kan det konkluderes, at erhvervsmæssig udsættelse for 50-Hz elektromagnetiske felter ikke synes at øge risiko for kræft, men at disse elektromagnetiske felter, elektriske chok eller en anden ukendt faktor, der er knyttet til vekselstrøms elektricitet, muligvis øger risiko for ALS. Der er ikke tilstrækkelig evidens for at 50-Hz elektromagnetiske felter øger risiko for andre neurondegenerative sygdomme eller hjerte- og kar-

sygdomme. I øjeblikket er der kun en ringe, hvis overhovedet nogen, evidens for at mobiltelefoner er en risikofaktor for kræft blandt voksne inklusiv hjernesvulster, herunder akoustikus neuroner, maligne spytkirteltumorer, leukæmi eller melanom i øjet.

Læge Morten Wøjdemann

forsvarede den 18.06.2004 sin afhandling "Human gastric lipase".

Handlingen blev ledet af klinisk lektor, overlæge, dr.med. Stig Bondesen.

Officielle opponenter var professor, dr.med. Ove Schafalitzky de Muckadell og overlæge, dr.med. John Christiansen.

Graden blev konfereret den 21.06.2004.

Biografi

Født 1962 på Bornholm. Cand.med. 1991 ved Københavns Universitet. Aktuelt: Afdelingslæge ved hepato-pancreato-biliære team, Kirurgisk Afdeling D-113, Amtssygehuset i Herlev.

Disputatsarbejdet

Består af otte tidligere publicerede artikler samt en sammenfattende redegørelse.

Traditionelt har fedtnedbrydningen været tilskrevet fedtnedbrydende enzymer fra pancreas, imidlertid vises det at der allerede i ventriklen produceres et fedtnedbrydende enzym, kaldet gastrisk lipase. Dette enzym er aktivt under ekstremt sure pH-forhold og er uafhængig af co-faktorer, imodsætning til lipaserne fra pancreas. Fedtnedbrydningen starter altså i ventriklen, og de frigjorte mono- og diglycerider samt frie fede syrer virker herefter synergistisk med pancreaslipasen i tyndtarmen, hvor gastrisk lipase fortsat er aktiv. Hvordan og under hvilke omstændigheder gastrisk lipase frigøres, styres og hæmmes afdækkes på raske forsøgs personer. Endvidere undersøges patienter med kronisk pancreatitis, da disse mister evnen til fedtnedbrydning pga. manglende dannelse af pancreasenzymen. Derfor må disse patienter dagligt tilføres oprensede enzymer fra svin, for at kunne optage fedt i tarmen. Normalt nedbryder gastrisk lipase ca 20% af det fedt vi indtager, men kan under særlige omstændigheder nedbryde endnu mere fedt og dermed kompensere for manglende dannelse af enzymer i pancreas. Nogle af disse patienter vil derfor ikke have vanlige symptomer på malabsorption.

Det vises, at gastrisk lipase er underlagt neuro-hormonal regulering, at vi blot ved at se, lugte og smage på mad eller tyggegummi begynder at producere gastrisk lipase. Endvidere afdækkes hormoner, der dels stimulerer frisætning af gastrisk lipase (gastrin), dels hæmmer gastrisk lipase (CCK, GLP-1). Disse hormoner har en direkte effekt på hovedcellerne, men også faktorer der ændrer pH i ventriklen vil indirekte modulere aktiviteten af gastrisk lipase (sekretin, Omeprazol). Tilstedeværelsen af fedt i tyndtarmen sender et signal via hormoner og hjernen tilbage til ventriklen, der herefter slukker for frisætningen af gastrisk lipase. Imidlertid er disse reguleringsmekanismer ødelagt hos patienter med kronisk pancreatitis. Det påpeges, at disse patienter udover deres ødelagte pancreas, også mangler styring af de celler i ventriklen, der producerer gastrisk lipase. Desuden er den normale tarm-hjerne kommunikation ødelagt under fordøjelsen.

Læge Helle Klingenberg Iversen

forsvarede den 29.06.2004 sin afhandling "Glyceryl trinitrate-induced headache; An experimental model of headache in humans".

Handlingen blev ledet af professor, overlæge, dr.med. Olaf B. Paulson.

Officielle opponenter var professor Peter Goadsby og overlæge, dr.med. Flemming Bach.

Graden blev konfereret den 05.07.2004.

Biografi

Født 1956 i København. Cand.med. 1985 ved Københavns Universitet. Aktuelt: Afdelingslæge, Neurologisk Afdeling, Amtssygehuset i Glostrup.

Disputatsarbejdet

Migræne anses ofte for at være en ubetydelig lidelse, men sygdommen påvirker livskvalitet med samme styrke som eksempelvis gigt og sukkersyge. Da migræne optræder anfaldsvis, er det vanskeligt at undersøge mekanismerne. Der findes ingen "migræne-dyremodel". Formålet var at opstille og teste en model for human eksperimentel hovedpine. Nitroglycerin, glyceryl trinitrate (GTN), blev valgt til at inducere hovedpinen med, og den GTN-inducerede hovedpine blev beskrevet hos raske forsøgspersoner uden migræne. Ni af ti personer fik mild til moderat hovedpine efter i.v. GTN. Maksimal intensitet blev nået indenfor få minutters infusionstid og aftog hurtigt efter afbrydelse af infusionen. Dag-til-dag variation blev fundet acceptabel. GTN-hovedpinen opfyldte smertekriterierne for migræne uden aura, men der var ingen ledsagesymptomer, som kræves for at opfylde migrænediagnosen.

Det blev konkluderet, at nitrogen oxid (NO) eller andre led i den aktiverede NO-cGMP kaskade var ansvarlige for den inducerede hovedpine fordi:

- 5-isosorbide-mononitrate (5-ISMN), virker via NO-formation, men har andre nedbrydningsprodukter end GTN. En tæt relation mellem 5-ISMN-plasmaniveauer, hovedpineintensitet og arteriel dilatation blev observeret. GTN-induceret hovedpine må derfor være afhængig af effekten af NO, og ikke af GTN's øvrige nedbrydningsprodukter.

- N-acetylcysteine (NAC) øger GTN's vasodilaterende effekt formentlig ved at stimulere NO-produktionen. NAC øgede også den GTN-inducerede hovedpine og dilatation af arterier temporalis.

- GTN-induceret hovedpine kunne være sekundær til GTN-induceret histamin frisætning. Forbehandling med mepyramine, en H₁-antagonist, der kan blokere histamin-induceret hovedpine, ændrede ikke den GTN-inducerede hovedpine. Histamin frisætter NO via endotheliale H₁-receptorer, og det er derfor mest sandsynligt at NO er mediator ved både GTN- og histamin-induceret hovedpine.

Det sidste studie viste at migrænemidlet sumatriptan signifikant hæmmede GTN-induceret hovedpine.

Foruden hovedpine under infusionen, udløser GTN ca. 5 timer efter indgift, migræneanfald hos migrænepatienter, spændingshovedpine hos kroniske spændingshovedpinepatienter samt klyngehovedpine hos patienter med klyngehovedpine. Modellen giver således mulighed for at undersøge mekanismer ved alle faser af anfaldene, og bidrager til at optimere interaktionen mellem humane studier, dyreforsøg og basalforskning.

Øget viden om differentierede respons grundet art, topo-

grafi og forskellige ydre omstændigheder vil fremme den basale viden, give bedre baggrund med hensyn til at tolke resultater, samt gøre det lettere at prioritere indsatsområder inden for hovedpineforskning.

Lektor, ph.d. Kirsten Avlund

forsvarede den 25.06.2004 sin afhandling "Disability in old age. Longitudinal population-based studies of the disablement process".

Handlingen blev ledet af professor Finn Diderichsen.

Officielle opponenter var forskningschef, ph.d. Jack Guralnik og professor, dr.med. Kaare Christensen.

Af tilhørerne opponerede professor, overlæge, dr.med. Thorkild I.A. Sørensen.

Graden blev konfereret den 05.07.2004.

Biografi

Født 1950 i Særløse. Ergoterapeut 1979 og ph.d. 1995. Aktuelt: Lektor ved Afdeling for Social Medicin, Institut for Folkesundhedsvidenskab.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen er baseret på en sammenfattende redegørelse og tolv originalarbejder, publiceret i tidsrummet 1998-2004.

Afhandlingen har fokus på aldringsprocessen med særlig vægt på ændringer i funktionsevne i alderdommen. Formålene var 1) at analysere ændringer i funktionsevne over tid, 2) at undersøge, om træthed, social position og sociale relationer er relateret til ændringer i funktionsevne, og 3) at analysere konsekvenserne af funktionsevnetab i alderdommen i relation til dødelighed, forbrug af social- og sundhedsydelser, oral sundhed og sociale relationer.

Afhandlingen er baseret på data 1) fra de longitudinelle studier af 1914-populationen ved Center for Sundhed og Forebyggelse i Glostrup fra 1984-1999/2000 (70-85 år), 2) fra de longitudinelle Nora-studier af 1914-populationen i Glostrup, Göteborg og Jvaskylä fra 1989-1994 (75-80 år), og 3) fra 11/2 års opfølgingsundersøgelsen af det danske studie af forebyggende hjemmebesøg fra 1999-2000.

Afhandlingens hovedresultater er følgende: 1) Der er store variationer i ændringer i funktionsevne i alderdommen. Både forværring og forbedring af funktionsevnen er almindeligt forekommende. Flere kvinder og gamle har funktionsevnetab sammenlignet med mænd og yngre gamle. 2) Træthed ved de daglige aktiviteter er en tidlig indikator for senere funktionsevnetab, for større forbrug af social- og sundhedsydelser, for mindre brug af regelmæssig tandpleje og for dødelighed. Det er muligt, at træthed fanger dysreguleringer i fysiologiske og biologiske systemer, og at træthed ved de daglige aktiviteter derved er et tidligt tegn på aldringsprocessen. 3) Materielle levevilkår er stærkt relateret til funktionsevnetab, men de observerede sammenhænge er forskellige hos mænd og kvinder. Det foreslås, at materiel velstand afspejler konsekvenserne af levevilkårene igennem livsløbet. 4) Personer med stærke sociale relationer har mindre risiko for at ændre funktionsevne end andre. 5) Gamle mennesker med funktionsevnetab har større risiko for at dø, for at bruge flere social- og sundhedsydelser, for ikke at gå regelmæssigt til tandlæge og for at få indskrænket deres sociale relationer end dem uden funktionsevnetab. 6) Der er flere kønsforskelle i resultaterne, både med hensyn til ændringer i funktionsevnen og i den måde social position og sociale relationer er rela-

teret til ændringer i funktionsevne. 7) Det er muligt at udføre analyser af funktionsevnetab både med og uden de døde. De fleste af de problemer der opstår, når deltagere fra baselineundersøgelser falder fra ved opfølgingsundersøgelser kan undgås, hvis de døde inkluderes i analyserne af funktionsevnetab.

Læge Mette Midttun

forsvarede den 25.06.2004 sin afhandling "Heat-washout: A new method for measuring blood flow rate in areas with and without arteriovenous anastomoses. Physiological and pathophysiological examinations".

Handlingen blev ledet af professor, dr.med. Søren Peter Olesen.

Officielle opponenter var overlæge, dr.med. Jens Bülow og professor, overlæge, dr.med. Jens H. Henriksen.

Graden blev konfereret den 27.07.2004.

Biografi

Født 1958 i Norge. Cand.med. 1989 ved Københavns Universitet. Aktuelt: 1. reservelæge, Geriatrik Afdeling, Roskilde Amts Sygehus.

Disputatsarbejdet

Varmeudvaskningsmetoden er en ny atraumatisk metode til måling af blodgennemstrømningshastigheden (BFR) i huden. Til målingerne anvendes en tc-PO₂-elektrode fra Radiometer, specielt konstrueret med en termostaseret kappe, som forhindrer varmetab til omgivelserne. Målingerne foregår ved at elektroden klæbes på huden, baselinetemperaturer registreres, hvorefter proben varmes op til nogle få grader over normal hudtemperatur. Efter et par min. slukkes for varmetilførelsen, og temperaturen under proben registreres hver 10. sekund, indtil den atter er nede på baselinetemperaturen. BFR under proben kan herefter beregnes ud fra Kety's formel, hvor $f = k \cdot \lambda \cdot 100 \text{ (ml(100g} \cdot \text{min)}^{-1})$. Varmesammenlignet med xenonudvaskningsmetoden, undersøgt ved målinger i hudens kapillærer på underarmen, giver en korrelationskoefficient på 0.986. BFR i hudens arteriovenøse anastomoser (AVA's) kan beregnes ved at fratække BFR målt i hudens kapillærer ved ¹³³Xe-udvaskningsmetoden.

Interessen har specielt været rettet mod måling af BFR i hudens AVA's under normo- og patofysiologiske forhold. Målingerne har vist, at AVA's ikke udviser autoregulation af gennemblødningen, og at en venoarteriolær refleks ikke er til stede, i modsætning til de arterioler, der forsyner kapillærerne i de undersøgte områder. Reaktiv hyperaemi er heller ikke til stede i AVA's. Ved påbegyndelse af et moderat tungt fysisk arbejde falder BFR i tomme AVA's for atter at stige til normale værdier efter ca. 4 1/2 min. arbejde, hvorimod BFR i hudens kapillærer i hudfolden mellem tommel- og pegefinger er konstant, gennem hele perioden. BFR i AVA's i tommel og storetå falder med stigende alder. Der er ingen forskel på mænd og kvinder, men BFR er signifikant højere i tommel- end i storetåspulpa, og højere i storetåspulpa hos børn end hos voksne.

Sammenlignes BFR i storetåens pulpa hos raske patienter med claudicatio og kritisk iskæmi, udviser AVA's en helt karakteristisk reaktion på ortostatisk ændringer, med en signifikant BFR-stigning på en faktor 1,6, når foden placeres 50 cm under hjerteniveau. Efter operation normaliseres både BFR og det karakteristiske reaktionsmønster.

Undersøgelser af forfodens subkutane kapillærer og storetåspulpa AVA's hos patienter, der tidligere er opereret for et rumperet abdominalt aortaaneurisme sammenlignet med raske viser, at patienterne havde et fire gange så højt BFR i deres kapillærer som raske, som tegn på et reduceret elastinindhold i karvæggen, men at karrene i øvrigt reagerede normalt på ortostatisk ændringer. AVA's fungerede normalt i begge grupper.

Varmeudvaskningsmetoden er således fundet anvendelig til måling af BFR i huden, såvel i laboratoriet som i klinikken, og må anses for at kunne finde anvendelse inden for flere specialer (bl.a. klinisk fysiologi, karkirurgi, dermatologi mv.).

Læge Steen Carstensen

forsvarede den 20.08.2004 sin afhandling "Dobutamine-Atropine stress echocardiography analysis of the two-dimensional echocardiogram".

Handlingen blev ledet af klinisk lektor, overlæge, dr.med. Gorm B. Jensen.

Officielle opponenter var overlæge, dr.med. Christian Hassager og overlæge, dr.med. Kenneth Egstrup.

Graden blev konfereret den 25.08.2004.

Biografi

Født 1959 i Søborg. Cand.med. 1986 ved Københavns Universitet. Aktuelt: Post Graduate Fellow in Interventional Cardiology ved Royal North Shore Hospital, Sydney, Australia.

Disputatsarbejdet

Dobutamin-atropin stress ekkokardiografi baseret på seriel optagelse af to-dimensional ekkokardiografi i forbindelse med kardiell belastning, har vundet stor udbredelse i mange lande, på grundlag af rapporter om høj diagnostisk sikkerhed ved udredning for iskæmisk hjertesygdom. En reduktion i venstre ventrikels regionale funktion, under tiltagende kardiell belastning, anvendes som universelt kriterium for belastningsinduceret iskæmi, men analysen er subjektiv, og variationen i bedømmelsen er stor imellem observatører fra forskellige institutioner. Det er et betydeligt problem, fordi en høj reproducerbarhed er en forudsætning for, at man kan lægge enkelte institutioners resultater til grund for udbredt anvendelse af en metode.

Formålet med undersøgelserne var, at etablere basis for en reproducerbar analyse af konventionel dobutamin-atropin stress ekkokardiografi, på grundlag af kliniske studier på raske forsøgspersoner og patienter henvist til udredning af iskæmisk hjertesygdom med koronarangiografi.

Vi fandt regionale forskelle i venstre ventrikels respons på dobutamin-atropin belastning hos raske forsøgspersoner, og flere kvantitative parametre udviste en initial stigning, efterfulgt af et fald til værdier omkring udgangspunktet under tiltagende kardiell belastning. Fundene kunne forklares ved det hæmodynamiske respons på den farmakologiske belastning, men var i direkte modstrid med det dogme, den subjektive analyse var baseret på.

Blandt et stort antal kvalitative parametre var det slutstoliske areal af venstre ventrikels kavitet og den regionale vægbevægelse og vægfortykkelse i visse segmenter, de bedste markører for belastningsinduceret iskæmi, men variationen i analysen var stor, selv når den var baseret på simple og veldefinerede diagnostiske kriterier.

Atrioventrikulærplanets systoliske bevægelse adskilte

ikke hjertesygge patienter og raske forsøgspersoner. Det gjorde derimod den fraktionelle ændring i arealet af venstre ventrikels kavitet (FAC). Regionale FAC-mål kunne ikke lokalisere sygdommen på koronararterie niveau, til gengæld var FAC for hele ventrikelkavitets areal i apikale projektioner akkurate diagnostiske markører for iskæmisk hjertesygdom, selv ved tilstedeværende fejlkilder som nedsat venstre ventrikel funktion og ændring af hjertets intrathorakale bevægelse efter koronar bypass-operation.

Det er derfor muligt, at der kan udvikles et klinisk anvendeligt og mere reproducerbart analyseprincip for metoden på grundlag af computeriseret FAC-bestemmelse og anvendelse af ekkokontrast og det er emnet for igangværende studier.

Læge Susanne Kjærgaard

forsvarede den 20.08.2004 sin afhandling "Congenital disorders of glycosylation type Ia and Ib genetic, biochemical and clinical studies".

Handlingen blev ledet af professor, dr.med. Hans Sjöström.

Officielle opponenter var docent Henrik Clausen og professor, ph.d. Niels A. Jensen.

Graden blev konfereret den 25.08.2004.

Biograf

Født 1959 i København. Cand.med. 1989 ved Københavns Universitet. Aktuelt: 1. reservelæge ved John F. Kennedy Institutet, Glostrup.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen er baseret på otte tidligere publikationer og omhandler genetiske, biokemiske og kliniske studier af danske patienter med Congenital Disorders of Glycosylation (CDG), udført på Klinisk Genetisk Afdeling, Rigshospitalet. CDG er en gruppe nyligt karakteriserede sjældne multisystemsygdomme, som er forårsaget af indtil nu 15 forskellige defekter i glykosyleringsprocessen. Studierne omfatter patienter med CDG-type Ia, som er forårsaget af mangel på phosphomannomutase (PMM) og CDG type Ib, som er forårsaget af mangel på phosphomannoisomerase. Begge enzymer har betydning for den intracellulære forsyning af mannosederivater, som er nødvendige for glykosyleringen af proteiner. Mangel på et af enzymerne medfører hypoglykosylering. Mutationsundersøgelse af det ansvarlige gen ved CDG-type Ia viste, at 83% af patienterne var compound heterozygot for de samme to mutationer, og overraskende var ingen homozygot. *In vitro* ekspressionsstudier af mutationernes betydning for PMM aktiviteten i *E.coli* viste, at der var to mutationstyper: Den ene type resulterede i stort set ingen PMM-aktivitet, den anden type resulterede i nedsat PMM-aktivitet og/eller ændrede egenskaber som substrataffinitet og temperaturfølsomhed. Alle CDG-type Ia patienter havde mindst en mutation med PMM restaktivitet, når den blev udtrykt i *E.coli*. Studierne underbygger hypotesen om, at homozygoti for nul mutationer er uforeneligt med liv.

Klinisk gennemgang af CDG-type Ia-patienter med samme molekylære defekt viste, at sygdommen havde neonatal debut og ensartede manifestationer i form af svære spiseproblemer, svær væksthæmning, hypotoni, specifikke dysmorfe træk og psykomotorisk retardering tydelig før 6 mdr.-alderen. Funktionsniveauet på længere sigt var derimod varierende.

Tidligere studier af fibroblaster med PMM mangel har vist, at tilsætning af mannose til vækstmediet kunne normalisere glykosyleringen af proteiner. På denne baggrund iværksattes undersøgelsen af mannoses absorption og clearance ved peroral indtagelse, og derefter forsøg med korttidsbehandling af CDG-type Ia-patienter. Undersøgelsen viste ikke forbedring af glykosyleringen af cirkulerende proteiner. Det eneste behandlingstilbud er fortsat symptomatisk behandling.

Manifestationerne ved CDG-type Ib er variable og omfatter proteintabende enteropati, venøse tromboser, leverfibrose, koagulationsdysfunktion og hypoglykæmi, men adskiller sig fra de andre CDG-typer ved, at der er normal psykomotorisk udvikling. Forsøg med mannosetilskud medførte markant forbedring af glykosyleringen af cirkulerende proteiner. Mannosebehandling er nu veletableret til patienter med CDG-type Ib.

Årsagerne til den kliniske variation blandt både CDG type Ia- og CDG-type Ib-patienter med samme molekylære defekt, er ikke kendt. Fremtidige dyremodeller kan muligvis belyse dette, samt hvorledes abnorm glykosylering fører til de mange forskellige manifestationer.

Læge, ph.d. Karsten Nysom

forsvarede den 20.08.2004 sin afhandling "Bone mass and body fatness after leukaemia or lymphoma in childhood. A populations-based study".

Handlingen blev ledet af professor, overlæge, dr.med. Hans E. Johnsen.

Officielle opponenter var professor, overlæge, dr.med. Mikael Rørth og professor, overlæge, dr.med. Sten Madsbad.

Graden blev konfereret den 26.08.2004.

Biografi

Født 1963 i Ålborg. Cand.med. 1991 og ph.d.-graden i medicin 1997 ved Københavns Universitet. Aktuelt: 1. reservelæge, Børneafdeling H, Hillerød Sygehus.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen består af seks tidligere publicerede artikler, en opdaterende kommentar til en af artiklerne samt en sammenfattende redegørelse.

Baggrunden for afhandlingen er, at overlevelsen efter leukæmi eller lymfom i barnealderen i de seneste årtier er blevet markant forbedret. Dette har øget interessen for langtidsbivirkninger af sygdommen og behandlingen, såkaldte senfølger til behandlingen.

Formålet med dette studie var at undersøge knoglemassen og kroppens fedtindhold efter leukæmi eller lymfom i barnealderen.

Alle østdanske tilfælde af leukæmi eller lymfom diagnosticeret efter 1.1.1970 hos børn under 15 år blev identificeret via Cancerregisteret. Af 234 mulige deltagere blev 183 (78%) undersøgt median 11 år efter diagnose. Dataanalysen fokuserede på tre grupper: 95 personer i første remission efter behandling for akut lymfoblastær leukæmi uden, eller med kun kranial, bestråling; 25 personer behandlet med allogent knoglemarvstransplantation, hovedsageligt for akut lymfoblastær leukæmi; og 45 personer behandlet for malignt lymfom. Knoglemasse blev undersøgt med dobbeltenergi røntgenabsorptiometri (DXA). Kropssammensætning blev undersøgt med kropsmasseindeks (BMI) og helkrops-DXA. Kontrolgruppen var 463 raske personer fra

samme region undersøgt med samme skanner i samme periode.

Knoglemassen var nedsat i hele kroppen og i lændehvirvlerne. Nedsat helkrops-knoglemasse skyldtes hovedsageligt nedsat højde og dermed nedsat knoglestørrelse. Mindre helkrops-knoglemasse var forbundet med kranial bestråling, højere alder ved opfølgning, bestråling af lændehvirvlerne for lymfom og manglende kønshormonbehandling efter behandling for lymfom. Knoglemassen var ikke lavere efter allogen knoglemarvstransplantation end efter akut lymfoblastær leukæmi behandlet med kranial bestråling uden allogen knoglemarvstransplantation. Personer behandlet for akut lymfoblastær leukæmi uden bestråling, havde normal højde og knoglemasse.

Helkrops-fedtprocenten var forhøjet, og fedme var hyppig. BMI var normal efter akut lymfoblastær leukæmi og malignt lymfom, men let nedsat efter allogen knoglemarvstransplantation. Forhøjet fedtprocent og normal eller let nedsat BMI, afspejler nedsat mager kropsmasse. Højere fedtprocent var relateret til kranial bestråling for akut lymfoblastær leukæmi, yderligere kranial bestråling hos personer behandlet med allogen knoglemarvstransplantation samt diagnosen non-Hodgkin's snarere end Hodgkin's lymfom. Fedtprocenten efter allogen knoglemarvstransplantation var ikke forskellig fra værdien efter akut lymfoblastær leukæmi, behandlet med kranial bestråling uden allogen knoglemarvstransplantation. Personer behandlet for akut lymfoblastær leukæmi uden bestråling havde normal BMI og fedtprocent.

Det er uvist, om måden deltagernes knoglemasse er nedsat på, øger deres risiko for osteoporotiske frakturer. Deres fedme øger formentlig deres risiko for hjerte-karsygdomme, cancer og diabetes. Den bedste måde at undgå disse senfølger på, vil formentlig være at begrænse brugen og dosis af kranial bestråling, opretholde normal hormonbalance og stimulere fysisk aktivitet. Personer behandlet for leukæmi eller lymfom i barnealderen bør følges livslangt for at identificere og, hvis muligt, behandle senfølger til behandlingen.

Læge Mai-Britt Toft Nielsen

forsvarede den 01.09.2004 sin afhandling "Studies on the physiology and pathophysiology of Glucagon-Like Peptide-1 in man".

Handlingen blev ledet af lektor, dr.scient. Jens Høiriis Nielsen.

Officielle opponenter var lektor, ph.d. Jørgen Vinten og professor, dr.med. Ole Schmidt.

Graden blev konfereret den 02.09.2004.

Biografi

Født 1964. Født i Nykøbing Falster. Cand.med. 1993 ved Københavns Universitet. Aktuelt: 1. reservelæge i Fase III stilling til Endokrinologi på Medicinsk Klinik I på Bispebjerg Hospital.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen omfatter syv originalarbejder.

Glucagon-like peptide-1, GLP-1, er et inkretinhormon, hvorved forstås et hormon, som i forbindelse med måltider udskilles fra endokrine celler i tarmmucosa, og som efterfølgende forstærker den glukosestimulerede insulinsekretion i pankreas. Da man i 1992 foreslog GLP-1 som et muligt anti-diabetikum, indledtes et omfattende forskningsar-

bejde, hvortil disputatsen har bidraget med karakterisering af virkninger og virkningsmekanismer af GLP-1 hos raske og type 2 diabetes (T2DM) patienter.

Vi fandt: 1) At GLP-1 reducerede leverens glukoseproduktion hos raske; en effekt der hypotetisk kunne være indirekte via den potenserede insulin- og hæmmede glukagonsekretion. Hypotesen er senere blevet bekræftet, ligesom man har vist, at hæmningen af leverens glukoseproduktion også gælder for T2DM. 2) At GLP-1, under hyperglykæmi og suppression af pancreashormonerne, var uden selvstændig virkning på glukose-eliminationen hos raske, og fandt således ingen holdepunkter for at GLP-1 påvirker glukosens evne til at fremme sin egen optagelse (dvs. ingen øget "glukose effectiveness"). 3) At beta-blokering hos fastende raske demonstrerede, at den glukoseafhængige virkning af GLP-1 på insulin- og glukagonsekretionen - ikke adrenerg modregulation - bragte blodsukkerfaldet til ophør under GLP-1-infusion. GLP-1-medieret hypoglykæmi hos fastende er således et særsyn. 4) At reaktiv hypoglykæmi hos raske indtraf konsekvent ved eksperimentelt induceret høj koncentration af GLP-1 under initial hyperglykæmi. Vi sandsynliggjorde desuden, at tendensen til postprandiel hypoglykæmi hos gastrektomerede personer, "late dumping", er betinget af hypersekretion af GLP-1. 5) At T2DM-patienter har et nedsat måltidsstimuleret GLP-1-respons; et fund, som vores studie ikke kunne give forklaring på, men som synes at være en følge af T2DM. 6) At i.v. GLP-1-behandling reducerede blodsukkeret hos alle fastende T2DM-patienter, samt at hastigheden af glukose-eliminationen var hurtigere og slut-blodsukkeret lavere hos patienter med god blodsukkerregulation, hvor blodsukkeret endda normaliseredes. 7) At s.c. kontinuerlig infusion via en "insulinpumpe" viste sig klinisk anvendelig og medførte, efter to døgn infusions, et fald i faste blodsukker på 2 mmol/l, og således en effekt, der er sammenlignelig med SU- eller metforminbehandling.

Anvendelse af det native GLP-1-hormon i behandlingen af T2DM er utænkelig, men en nærliggende strategi er at udvikle GLP-1-analoger med protraheret effekt samt antagonist til det GLP-1-inaktiverende enzym, DPP-IV.

Lektor Simo Køppe

forsvarede den 27.08.2004 sin afhandling "Neurosens opståen og udvikling i 1800-tallet".

Handlingen blev ledet af klinisk lektor, overlæge, dr.med. Bent Rosenbaum.

Officielle opponenter var professor, dr.med. Peter Elsass og lektor, dr.med. Signild Vallgård.

Af tilhørerne opponerede professor, overlæge, dr.med. Tom Bolwig.

Graden blev konfereret den 03.09.2004.

Biografi

Født 1951 på Frederiksberg. Exam.art. i sprogpsykologi 1974, mag.art. i psykologi 1977, lic.scient. i biologi 1990 ved Københavns Universitet. Aktuelt: Lektor ved Institut for Psykologi, Københavns Universitet.

Disputatsarbejdet

En videnskabshistorisk undersøgelse af neurosebegrebets opståen i 1800'tallet. Der fokuseres især på relationen mellem neurologi og psykiatri i 1800'tallet, idet et af de interessante aspekter ved neurosebegrebet er skiftet fra at være et neurologisk begreb til et psykiatrisk. Afhandlingen di-

skuterer ligeledes forskellige måder at skrive videnskabshistorie på og argumenterer for den delvise internalistiske tilgang, som anlægges. Ud over neurologiens og psykiatriens historiske udvikling beskrives ligeledes neurofysiologien og neuroanatomiens historie. Overordnet lægges der vægt på opfattelsen af sansning og motorik, og motorikkens tilsyneladende underprioritering i de videnskabelige beskrivelser.

Læge Tina Vilsbøll Lauritsen

forsvarede den 17.09.2004 sin afhandling "On the role of the incretin hormones GIP and GLP-1 in the pathogenesis of Type 2 diabetes mellitus".

Handlingen blev ledet af professor, dr.med. Andreas Kjær.

Officielle opponenter var professor, dr.med. Michael Nauck og lektor, ph.d. Jørgen Vinten.

Graden blev konfereret den 22.09.2004.

Biografi

Født 1968 i Kalundborg. Cand.med. 1995 ved Københavns Universitet. Aktuelt: Læge, Medicinsk Afdeling F, Amtssygehuset i Gentofte.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen er baseret på syv artikler.

Glukose dependent insulinotropic polypeptide (GIP) og glucagon-like peptide-1 (GLP-1) er de to primære inkretinhormoner, som tilsammen er ansvarlige for den såkaldte inkretineffekt. Inkretinhormonerne frigøres fra tarmen i forbindelse med indtagelse af et måltid og stimulerer herefter de insulinproducerende celler i beta-cellen. Formålet med det aktuelle arbejde var, at karakterisere den markant reducerede inkretineffekt, som ses hos type 2-diabetikere. En sådanne defekt kan teoretisk skyldes nedsat sekretion, øget elimination og/eller en påvirket effekt af inkretinhormonerne. Nedsat koncentration af både total og intakt GLP-1 findes hos type 2-diabetikere.

Dette skyldes formentlig nedsat sekretion, idet ens elimination af GLP-1 fandtes hos type 2-diabetikere og raske kontroller. Normale GLP-1 koncentrationer ses hos førstegradsslægtninge til diabetespatienter samt hos den ikke-diabetiske tvilling hos enæggede tvillinger, hvorimod nedsat GLP-1-koncentration ses hos den diabetiske tvilling. Den nedsatte sekretion er derfor formentlig sekundær til den diabetiske tilstand og ikke den primære grund til diabetes mellitus. Begge inkretinhormoner bidrager næsten ligeligt til inkretineffekten hos raske, men hos diabetikere er effekten af GIP betydeligt nedsat. I forskellige undergrupper af diabetikere inkluderende tynde og obese type 2-diabetikere, patienter med sekundær diabetes på grund af kronisk pancreatitis, LADA-patienter, MODY3-patienter og nydiagnosticeret type 1 diabetikere, var GIP ikke i stand til at generere et signifikant insulinrespons i den sene fase af insulin-sekretionen. Dette defekte b-cellerespons på GIP skyldes formentlig en postreceptordefekt i det intracellulære maskineri, hvilket formentlig er sekundært til diabetes i sig selv, muligvis dækkende over en genetisk defekt, indikeret ved nedsat insulinotrop effekt af GIP hos førstegradsslægtninge til type 2-diabetikere.

Sammenfattende kan det konkluderes, at både GLP-1 og GIP formentlig bidrager til patogenesen ved type 2-diabetes mellitus, GLP-1 på grund af nedsat sekretion og GIP på grund af nedsat virkning.

Læge Frank Christian Pott

forsvarede den 17.09.2004 sin afhandling "Dynamic aspects of blood flow to the brain".

Handlingen blev ledet af professor, overlæge, dr.med. Olaf B. Paulson.

Officielle opponenter var professor, dr.med. Albert Gjædde og professor, overlæge, dr.med. Gorm Greisen.

Graden blev konfereret den 29.09.2004.

Biografi

Født 1965 i Lüneburg, Tyskland. Cand.med. 1993 ved Georg-August-Universität, Göttingen, Tyskland. Aktuelt: 1. reservelæge, Anæstesiologisk Enhed, Hillerød Sygehus.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen er publiceret som otte originale artikler samt en sammenfattende redegørelse.

Traditionel måling af den cerebrale gennemblødning (CBF) er begrænset til steady-state betingelser, og den kræver invasive procedurer. Derimod tillader en transkraniell Doppler (TCD)-bestemt blodstrømningshastighed (V_{mean}) i f.eks. *arteria cerebri media* (MCA) og nærinfrarød spektroskopi en non-invasiv evaluering af henholdsvis dynamiske ændringer i CBF og den cerebrale iltning.

En latentperiode på et par sekunder i den cerebrale autoregulation støttes af parallelle ændringer i MCA V_{mean} , cerebral iltning og MAP under for eksempel begyndelsen på en Valsalvalignende manøvre, der udføres med eller uden intenst statisk bearbejde, under intenst dynamisk arbejde såsom roning og under overgangen fra liggende til stående stilling. Derudover viser TCD under en Valsalvalignende manøvre betydningen af et øget centralt venetryk (CVP) for hjernens outflow. MCA V_{mean} og CBF påvirkes af aktivering i hjernebarken, som påvist under dynamisk arbejde, hvor stigningen er stor på den kontralaterale side og sker uafhængigt af ændringer i blodtrykket, idet V_{mean} normaliseres under muskeliskæmi efter arbejde, selvom MAP og den sympatiske nerveaktivitet forbliver forhøjede. MCA V_{mean} aftager i takt med en reduktion i hjertets minutvolumen (CO) i opret stilling, også selvom MAP vedligeholdes inden for det område, som normalt anses for at være dækket af cerebral autoregulation. Dermed er det sandsynligt, at CO spiller en kritisk rolle for opretholdelsen af en stabil blodtilførsel til hjernen og dermed dens iltning. En betydning af CO for CBF ses også efter reperfusionen af den transplanterede lever eller fjernelse af aorta-klemmen under abdominal aortakirurgi, hvor MCA V_{mean} øges, selvom MAP falder, mens CO og den arterielle kuldioxid tension ($P_a\text{CO}_2$) stiger. TCD blotlægger dynamiske forandringer i CBF, som ikke alene er bestemt af den cerebrale aktivering og $P_a\text{CO}_2$, men også af indflydelsen fra hydrostatisk kræfter og CVP, af CO og ikke mindst af ændringer i MAP, der er hurtigere end latenstiden for den cerebrale autoregulation. Disse mangfoldige kilder til ændringer i CBF godtgør en væsentlig rolle for en løbende registrering af hjernens blodforsyning og/eller iltning især hos den bevidstløse eller bedøvede patient, hvor hjernefunktionen ikke kan bedømmes.

Læge Merete Vaage-Nilsen

forsvarede den 10.09.2004 sin afhandling "Prognostisk betydning af elektrokardiografiske undersøgelser efter akut myokardieinfarkt".

Handlingen blev ledet af professor, overlæge, dr.med. Stig Haunsø.

Officielle opponenter var lektor Kim Kanter og professor, overlæge, dr.med. Chr. Torp-Pedersen.

Graden blev konfereret den 29.09.2004.

Biografi

Født 1955 i København. Cand.med. 1982 ved Københavns Universitet. Aktuelt: Overlæge, Herlev Amtssygehus, Akutmedicinsk Kardiologisk Afdeling S.

Disputatsarbejdet

Til trods for en faldende dødelighed er hjertesygdomme stadig den hyppigste dødsårsag i Danmark, hvor hvert 3. dødsfald skyldes en hjertekarsygdom. Årligt indlægges 12-13.000 patienter (pt.) med AMI, og af disse dør knap halvdelen heraf. For at kunne karakterisere pt. med høj risiko for kardiale hændelser efter AMI og som kunne have gavn af profylaktisk behandling, er i disputatsen benyttet elektrokardiografiske (EKG) undersøgelser anvendt i substudier af post-AMI studiet DAVIT II (24-48 timers EKG-monitorering, Holter, foretaget 1 uge, 1 og 16 måneder (mdr.) efter AMI) og trombolyselystudiet ASSET (Arbejds-EKG samt Holter, 6 mdr. efter den akutte episode), sammenlignet med en normalpopulation fra den epidemiologiske "Østerbro Undersøgelse". Afhandlingen er udarbejdet på baggrund af ni originalartikler.

I afhandlingen demonstreredes, at den hyppigst forekommende arythmi i de to første post-AMI uger var supraventrikulær takykardi (SVT), der ligeledes indebar uafhængig prognostisk information om såvel 2 mdr. som 5 års mortalitet. Prævalens af kompleks og generel ventrikulær ektopi (VE) steg signifikant med tiden efter AMI, og det kunne demonstreres, at tidligt efter et AMI var det kvantiteten af den VE, mens det senere var kvaliteten, der var uafhængig prædikator for 5 års mortalitet. Verapamil reducerede hjertefrekvens generelt og forebyggede SVT og ventrikulære ekstrasystoler tidligt efter et AMI.

Det demonstreredes, at henholdsvis 18%, 24% og 26% af placebobehandlede pt. havde signifikant ST-segment deviation (Holter) 1 uge, 1 mdr. og 1 år efter AMI. Verapamil reducerede signifikant forekomst af ST-deviation gennem det første år efter AMI. I et placebokontrolleret studie rapporteredes, at hos pt. indlagt med mistænkt AMI var prævalens af reversibel ST-deviation efter 6 mdr. signifikant hyppigere blandt pt. med end uden initial trombolyselystudie. Sene kardiale hændelser forekom signifikant hyppigere blandt pt. med end uden ST-deviation.

Studiet demonstrerede, at 5 minutters dagtid-SDNN (Standard deviation af middelværdien af kvalificerede NN-intervaller) var reduceret og ikke ændredes, men at nattdagtid-SDNN udviste restitution fra 1 måned efter infarkt. Verapamil forøgede signifikant natlige hjertefrekvensvariabilitets mål relateret til parasimpatikusaktivitet.

Tidligt 1 uge efter AMI rapporteredes, at dagtid-SDNN < 30 ms, nattdagtid-SDNN < 18 ms, alder \geq 60 år og forekomst af reversibel ST-deviation (Holter) var uafhængige prædiktorer for 9 års mortalitet. Senere, dvs. 1 og 16 mdr. efter AMI, indebar reduceret SDNN ingen prognostisk information, men klinisk hjerteinsufficiens og forekomst af henholdsvis kompleks VE og > 2 typer ventrikulære ekstrasystoler var uafhængige prædiktorer for 9 års mortalitet.

Læge Torben Lykke Sørensen Klitgaard

forsvarede den 21.10.2004 sin afhandling "Specific chemokines and chemokine receptors in the immunopathogenesis".

Handlingen blev ledet af professor, overlæge, dr.med. Gudrun Boysen.

Officielle opponenter var professor, dr.med. Bente Finzen og professor, overlæge, dr.med. Per Soelberg Sørensen. Graden blev konfereret den 25.10.2004.

Biografi

Født 1972 i Sønderborg. Cand.med. 1999 ved Københavns Universitet. Aktuelt: Reservelæge, Øjenafdelingen, Amtssygehuset i Herlev.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen beskriver hvilke kemokiner, der synes at spille den afgørende rolle for rekrutteringen af specifikke leukocytpopulationer inde i centralnervesystemet ved dissemineret eller multipel sklerose.

Læge Henrik Steen Andersen

forsvarede den 29.10.2004 sin afhandling "Mental health in prison populations. A review – with special emphasis on a study of Danish prisoners on remand".

Handlingen blev ledet af klinisk lektor, overlæge, dr.med. Birte Y. Glenthøj.

Officielle opponenter var overlæge, dr.med. Annette Gjerris og professor, overlæge, dr.med. Lars Kessing.

Graden blev konfereret den 02.11.2004.

Biografi

Født 1957 i Brædstrup. Cand.med. 1984 ved Københavns Universitet. Aktuelt: Overlæge, Rigshospitalet, Psykiatrisk Klinik.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen er udarbejdet på baggrund af syv originalartikler.

Undersøgelsen var en longitudinel undersøgelse af isolerede og ikke-isolerede varetægtsarrestanter. Prævalensdata bekræftede høj psykiatrisk morbiditet generelt, og i særdeleshed af afhængighedssyndromer. Lidelser i det skizofrene spektrum, såvel som angsttilstande og affektive lidelser, var hyppige og sammenlignelige med internationale fængselsundersøgelser.

Prævalens af psykopati var sjældnere end i nordamerikanske undersøgelser, men sammenlignelig med europæiske studier. Social dysfunktion og tidligere suicidalforsøg fandtes hyppigere jo højere psykopatiscor, mens komorbiditet med andre psykiske lidelser inkl. stofafhængighed var hyppigst blandt medium højt scorende på grad af psykopati.

Heroin var det foretrukne misbrugsstof blandt danske arrestanter med afhængighedssyndromer. Tendensen i den vestlige verden mod højere prævalens af rygeheroinafhængighed blev ikke genfundet, formentlig som følge af selektionsbias. De injektionsheroinafhængige var mere dysfunktionelle på de fleste områder, om end det psykosociale funktionsniveau umiddelbart op til fængslingen var på samme lave niveau, uanset administrationsform.

Den tidlige fængslingsfase udgør en vulnerabel fase med 15% risiko for at udvikle en incident psykiatrisk forstyrrelse blandt almindelige varetægtsarrestanter og den dobbelte risiko blandt isolationsfængslede. Forstyrrelserne var primært tilpasningsreaktioner af moderat sværhedsgrad. En anden indikation af højere stress forbundet ved isolationsfængsling var en højere, og over tid stigende, relativ risiko

for at en indlæggelse på fængselshospitalet var på psykiatrisk indikation, hvis man var isolationsfængslet i forhold til ikke-isolation. Kvantitative mål for psykopatologi viste forskelligt forløb blandt isolerede overfor ikke-isolerede. I løbet af de første fængslingsmåneder oplevede de ikke-isolerede faldende scores på psykopatologiske mål, mens de isolerede var uændrede. Ved overgang fra isolation til ikke-isolation skete der et fald i scores. Isolationsfængslingen fandtes at være den mest sandsynlige forklaring på forskellene i incidents og symptomudvikling mellem isolerede og ikke-isolerede. Validiteten af GHQ-28 som screeningsinstrument var kun moderat god, og for at udgå lav specificitet, bør cut-off af testen øges.

Læge Thomas Clement Truelsen

forsvarede den 11.10.2004 sin afhandling "New Stroke Risk Factors and Trends in Stroke Occurrence".

Handlingen blev ledet af professor, dr.med. Peter Wolf.

Officielle opponenter var ass. professor Birgitta Stegmayr og professor, overlæge, dr.med. Jes Olesen.

Graden blev konfereret den 18.10.2004.

Biografi

Født 1969 i Rødovre. Cand.med. 1996 ved Københavns Universitet. Aktuelt: Technical officer, World Health Organization, Geneva, Switzerland.

Disputatsarbejdet

Apopleksi er globalt set den næst-hyppigste dødsårsag, hvor omkring 5.5 millioner personer hvert år dør af sygdommen. Derudover er der endnu flere, der har varige mén efter apopleksi, idet størstedelen af patienterne overlever den akutte fase. Det er en sygdom der rammer i alle aldersgrupper, men størstedelen af patienterne er over 60 år. I årtierne fremover vil denne aldersgruppe udgøre en stadig større del af befolkningen i mange lande, og da der endnu kun er få muligheder for akut behandling, der tillige er bekostelig, er forebyggelse essentiel.

Der er flere veletablerede risikofaktorer for apopleksi, hvor blodtryksniveau, tobaksrygning og sukkersyge er blandt de mest kendte. Det er estimeret, at omkring 50% af alle apopleksier kan sættes i relation til for højt blodtryk samt tobaksrygning. Men der foregår fortsat forskning med det formål at beskrive nye mulige faktorer, der er associeret med apopleksiforekomsten. I afhandlingen diskuteres passiv rygning, lungefunktion, stress, indtag af alkohol og type af alkohol, samt homocystein-koncentrationen i blodet og deres mulige effekt på risikoen for apopleksi.

Både inden- og udenlandske studier indikerer, at forebyggelsen af velkendte risikofaktorer for apopleksi er utilstrækkelig, og at forbedret indsats på dette område udgør en nærliggende mulighed for at reducere antallet af personer, der udvikler apopleksi. En del risikofaktorer for apopleksi er de samme, som dem man kender fra andre hjerte-karsygdomme. Til trods for dette er ændringerne i forekomsten og dødeligheden af apopleksi og koronarcarssygdom forskellige. Dette tyder på, at der er andre vigtige faktorer udover de kendte risikofaktorer, der har en afgørende betydning for udviklingen af disse sygdomme. Det understreger endvidere, at det er nødvendigt at etablere studier med særligt fokus på netop apopleksi, og at sygdommen ikke kan forventes at følge udviklingen i andre hjerte-karsygdomme.

Langt størstedelen af alle apopleksitilfælde forekommer i lav- og mellem- indkomstlande. Det forventes, at alene

den demografiske udvikling fremover vil medføre et stigende antal apopleksitilfælde. Desuden er forekomsten af forhøjet blodtryk og tobaksrygning stigende i visse befolkningsgrupper i udviklingslandene. Disse ændringer, kombineret med knappe ressourcer, kan blive en stor sundhedsmæssig belastning fremover.

Læge Dorte Lisbet Nielsen

forsvarede den 12.11.2004 sin afhandling "Mechanisms and Functional Aspects of Multidrug Resistance in Ehrlich Ascites Tumour Cells".

Handlingen blev ledet af professor, dr.med. Keld Danø.

Officielle opponenter var professor, dr.med. Michael Rørth og overlæge, dr.med. Maxwell Sehested.

Graden blev konfereret den 18.11.2004.

Biografi

Født 1953 i København. Cand.med. 1980 og ph.d. 1994 ved Københavns Universitet. Aktuelt: Læge, Onkologisk Afdeling R, Amtssygehuset i Herlev.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen er baseret på otte arbejder og en sammenfattende redegørelse.

Tumorcellers resistens overfor cytostatika udgør et stort behandlingsmæssigt problem. En række cellulære mekanismer kan mediere resistens over for kemoterapi blandt andet: ABC-transportproteinerne (ATP-binding cassette transporters); P-glycoprotein (PGP), der bliver kodet af generne: *mdr1a* og *b*, multidrug resistance-associated protein 1 (*mrp1*) og mitoxantrone resistensproteinet (*mxr/bcrp/abcp/abcg2*). Disse proteiner pumper aktivt kemoterapeutika ud af cellen. Formålet med studiet var dels at identificere faktorer, der influerer på ekspresionen af resistensproteinerne, dels at undersøge deres transportegenskaber. Den murine Ehrlich ascitestumor-cellelinje anvendtes som eksperimentel model.

Luria-Delbrück's fluktuationsanalyse er en kombineret eksperimentel og statistisk metode, der giver mulighed for at bestemme, om resistente celler er opstået ved mutation eller adaptation. Ved anvendelse af analysen fandtes det, at et moderat selektionstryk (daunorubicin) giver spontane mutationer.

Selektion i en kombination af kemosensitiser (verapamil eller cyclosporin A) og cytostatika viste, at tilstedeværelse af kemosensitiser i selektionsmediet nedsatte ekspresion af *mdr1a* og PGP. Selektion med cyclosporin A forsinkede desuden resistensudviklingen.

Strålebehandling førte til øget ekspresion af såvel PGP som *mrp1*. Trods øget PGP fandtes ingen ændringer i *mdr1a*- og *mdr1b*-mRNA. Lignende resultater er beskrevet af andre og kan forklares ved en øget halveringstid af PGP. For *mrp1* fandtes derimod en øgning i *mrp1*-mRNA svarende til proteinniveauet. Dette kan forklares ved enten øget transskription eller post-transskriptionel regulation, f.eks. øget halveringstid af *mrp1*-mRNA.

Selektion i topoisomerase (TOPO) II-inhibitorerne etoposid og mitoxantrone resulterede i øget ekspresion af *mrp1*, medens såvel TOPO II α som β fandtes at være reduceret. Netto-optagelse af daunorubicin i den mitoxantrone-selektede cellelinje fandtes at have en karakteristisk profil, der var forskellig fra celler, der udtrykker PGP eller *mrp1*. Det er efterfølgende vist, at denne cellelinje har øget ekspresion af mitoxantrone resistensgenet.

En sammenligning af en række daunorubicin-resistente cellelinjers ekspresion af PGP, grad af resistens samt in- og efflux-kapacitet tydede på, at PGP fungerer som en efflux-pumpe, og resultaterne understøtter hypotesen om, at PGP genkender de forskellige substrater i plasmamembranens lipider.

Nærværende disputats bidrager til belysning af de cellulære mekanismer, der medierer resistens over for kemoterapi og vil forhåbentligt medvirke til nye behandlingsprincipper i fremtiden.

Læge Jørn Bech Laursen

forsvarede den 19.11.2004 sin afhandling "Bioavailability of Nitric Oxide and Free Radicals in cardiovascular disease states".

Handlingen blev ledet af professor, dr.med. Niels-Henrik Holstein-Rathlou.

Officielle opponenter var professor, dr.med. Niels C. Berg Nyborg og professor, dr.med. Søren Peter Olesen.

Graden blev konfereret den 22.11.2004.

Biografi

Født 1961 i Kolding. Cand.med. 1991 ved Københavns Universitet. Aktuelt: 1. reservelæge, Cardiologisk Laboratorium 2013, Rigshospitalets Hjertecenter.

Disputatsarbejdet

Forskning igennem de sidste 15 år har dokumenteret, at det vaskulære endothel spiller en hovedrolle i regulationen af den vaskulære tonus. På den vasodilaterende side er det nitrogen oxid (NO^{\bullet}), der er hovedaktøren i samspil med en række andre stoffer. Imidlertid er der tilstande (nitrat tolerance, hypertension, atherosclerose etc.), hvor endothellet er dysfunktionel, dvs. NO^{\bullet} ikke produceres sufficent eller nedbrydes i for stor grad. Inden for de seneste 5-7 år er det blevet klart, at de frie radikaler spiller en stor rolle under forhold, hvor endothellet er dysfunktionel. Den højreaktive anion/frie radikal superoxid anion ($\text{O}_2^{\bullet-}$), der er i stand til at nedbryde NO^{\bullet} , har vist sig at spille en betydelig rolle under patologiske forhold. Formålet med disse studier var at belyse samspillet mellem NO^{\bullet} og $\text{O}_2^{\bullet-}$ ved hjælp af dyremodeller, der imiterer kardiovaskulære problemstillinger. Som udgangspunkt klarlagde vi, at biotilgængeligheden af NO^{\bullet} efter metaboliseringen af nitroglycerin var normal under nitratolerance og ikke som hævded årsagen til nitratolerance. Tolerancen ledsages af forringet effekt af fysiologisk dannet NO^{\bullet} , en form for krydstolerance. Tolerancen inducerer ydermere en oxidase, der stimulerer til dannelsen af meget høje koncentrationer af $\text{O}_2^{\bullet-}$ og når de høje koncentrationer af $\text{O}_2^{\bullet-}$ neutraliseres af enzymet superoxid dismutase, ophæves krydstolerancen over for fysiologisk NO^{\bullet} , og blodkarrene vasodilaterer igen normalt. Disse resultater indikerer en vigtig rolle for frie radikaler i patogenesen for nitratolerancen ved at reducere biotilgængeligheden af NO^{\bullet} . Under forhøjet blodtryk, induceret af angiotensin II, ses ligeledes svært forhøjede koncentrationer af $\text{O}_2^{\bullet-}$, som reducerer biotilgængeligheden af NO^{\bullet} resulterende i nedsat vasodilatation. Normaliseringen af $[\text{O}_2^{\bullet-}]$ vha. superoxid dismutase nedsætter tilmed blodtrykket signifikant. Reduktion i NO^{\bullet} -synthasens essentielle co-faktor tetrahydrobiopterin, resulterer i dannelse af $\text{O}_2^{\bullet-}$ frem for NO^{\bullet} . Reaktionsproduktet af reaktionen mellem NO^{\bullet} og $\text{O}_2^{\bullet-}$, peroxyinitrit, oxiderer tetrahydrobiopterin og dyskobler derved NO^{\bullet} -synthasen, hvilket igen fører til større

mængder $\text{O}_2^{\bullet-}$ og skaber en ond cirkel af oxidativt stress. Det er således sandsynligt, at interaktionen mellem NO^{\bullet} og $\text{O}_2^{\bullet-}$ har en fysiologisk betydning for udvikling af endothelial dysfunktion, som det ses under patofysiologiske tilstande som hypertension, atherosclerose og nitrat tolerance.

Læge Jørgen Eriksen

forsvarede den 10.12.2004 sin afhandling "Long-term/chronic non-cancer pain. Epidemiology, health-care utilization, socioeconomic and aspects of treatment".

Handlingen blev ledet af professor Bjørn Holstein.

Officielle opponenter var professor, overlæge, dr.med. Jes Olesen og professor Allan Krasnik.

Graden blev konfereret den 14.12.2004.

Biografi

Født 1942 i Assens. Cand.med. 1969 ved Aarhus Universitet. Aktuelt: Overlæge, Tværfagligt Smertecenter, H:S Rigshospitalet.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen er baseret på otte artikler publiceret i perioden 1997-2004.

Disputatsen belyser nationale epidemiologiske, sundhedsøkonomiske og socioøkonomiske forhold vedr. langvarige/kroniske smerter, og data sammenlignes med patientpopulationen i Tværfagligt Smertecenter. Desuden belyses forhold vedr. brug af opioider i den kroniske smertebehandling.

Prævalensen af langvarig/kronisk smerte (> 6 måneder) i Danmark var i 2000 ca. 19%. Også incidensen er høj, 1,8% årligt. En betydelig del bedres dog med tiden, således at den årlige tilvækst er 6.000.-7.000 personer. Risikofaktorer: kvinder > mænd, kort uddannelse, dårligt selv vurderet helbred og alder. Stress synes ikke at være en risikofaktor. Prædiktorer for helbredelse er generelt de modsatte.

Personer, der rapporterer langvarige/kroniske smerter benytter sundhedssystemet dobbelt så meget, som ikke smerterrapporterende individer. Ca. 1/3 af smertepopulationen er utilfreds med undersøgelser og/eller behandling tilbudt i forbindelse smertetilstanden. Næsten 1/3 af smertepopulationen (< 67) år har forladt arbejdsmarkedet af helbredsmæssige årsager, i modsætning til 5% af kontrolgruppen.

Patientgruppen i Smertecentret er selekteret: dobbelt så mange kvinder som mænd, langt flere har mindre end 10 års skolegang, kun få er i arbejde og halvdelen modtager førtidspension. Angst- og/eller depressionstilstande ses hos ca. 50%.

En kontrolleret, randomiseret undersøgelse har vist signifikant bedring blandt de patienter, der blev behandlet i Smertecentret, sammenlignet med patienter, behandlet af egen læge og en kontrolgruppe. Involvement i pensions- og erstatningsager har en betydelig negativ indflydelse på behandlingsresultat, patientadfærd og forbrug af sundhedssystemet.

Direkte sundhedsomkostninger pr. måned pr. patient henvist til Smertecentret er beregnet til ca. 2.000 danske kr. i 1996. Til sammenligning var det gennemsnitlige forbrug i den danske befolkning 646 danske kr.

Forbruget af opioider i Danmark er øget med ca. 800% i perioden 1984 til 2002, og ca. 135.000 anvender regelmæssigt opioider i år 2000. Opioidforbruget i den del af befolkningen, der rapporterer langvarig smerte, er ca. 12%.

Blandt patienter i Smertecentret er ca. 70% i behandling med opioider allerede på henvisningstidspunktet.

Etablering af smerteenheder i det danske sundhedssystem bør bygge på en overordnet sundhedspolitisk plan. Et nationalt eller regionale centre med ansvar for koordinering af indsatsen og for de uddannelsesmæssige og videnskabelige aktiviteter kunne have den nødvendige indflydelse til at sikre ensartethed og videnskabelig evidens i de aktiviteter, der allerede foregår.

Læge René Dybkær

forsvarede den 20.12.2004 sin afhandling "An Ontology on Property for physical, chemical, and biological systems".

Handlingen blev ledet af klinisk forskningslektor, dr.med. Børge Nordestgaard.

Officielle opponenter var professor Stig Andur Pedersen og direktør Kom Carneiro.

Graden blev konfereret den 22.12.2004.

Biografi

Født 1926 i København. Cand.med. 1951 ved Københavns Universitet. Aktuelt: Overlæge, Afdeling for Standardisering i Laboratoriemedicin, H:S Frederiksberg Hospital.

Disputatsarbejdet

Beskrivelse af et system består i dets definerede egenskaber med tilhørende alfanumeriske værdier. Det terminologiske sprog til håndtering af sådanne egenskaber, er udviklet ukoordineret i mange discipliner, uden større hensyn til terminologiske principper og er derfor ofte utilstrækkeligt og inkonsistent, som det blandt andet ses i laboratoriemedicinen, der bruger mange former for egenskaber med eller uden størrelse.

Formålet med arbejdet er at danne et konsistent begrebsystem for et multidisciplinært metasprog til metrologers beskrivelse af egenskaber.

Terminologiske værktøjer fra ISO skitseres og anvendes på hvert af godt 160 begreber med en diskussion af forskellige opfattelser, ledende til definition, systematiske termer, eksempler, samt placering i begrebsdiagrammer for de 120 vigtigste. Således behandles først "system", "komponent", "egenskab", og "egenskabsart".

"Egenskab" opdeles generisk ved hjælp af tilladte operatører, dvs. \neq , $<$, $=$, $>$, $+$, $-$, og \times : . Herved kan defineres nominal-, ordinal-, differential-, og rationalegenskab, hvor de sidste tre falder under "kvantitet". Tilsvarende opdeles "egenskabsart", "eksaminationsprocedure" (eller "undersøgelsesprocedure"), "... metode", "... princip", "eksamination" (eller "undersøgelse"), "egenskabsværdi", "sand egenskabsværdi", "eksamineret egenskabsværdi", "eksaminationsresultat", "eksaminationsusikkerhed", og "egenskabsværdiskala". "Metrologisk enhed" og "metrologisk enhedssystem" behandles, især i relation til det Internationale EnhedsSystem (SI), ligesom "metrologisk dimension". Yderligere dannes begrebet "tilegnet egenskabsart", der har oplysning om valgte system- og komponentsort, og konstruktionen af tilsvarende systematiske termer beskrives. Endelig eksemplificeres, hvorledes egenskaber og deres værdier kan repræsenteres gennem relation og funktion ifølge sætteori og Objekt Orienteret Analyse.

Man kan nu forsøge at opnå generel accept af de anførte principper, definitioner og termer samt at foreslå dem anvendt i internationale rekommandationer og standarder.

Doctores philosophiae

Adjunkt Stig Alstrup Rasmussen

forsvarede den 22.10.2004 sin afhandling "Dummettianske temaer".

Handlingen blev ledet af dekan John Kuhlmann Madsen.

Officielle opponenter var professor Finn Collin og professor Olav Gjelsvik.

Af tilhørerne opponerede professor Stig Andur Pedersen og mag.art. Finn Gulmann.

Graden blev konfereret den 09.11.2004.

Biografi

Født 1951 i Søborg. Mag.art. 1978 ved Københavns Universitet. Aktuelt: Ekstern lektor, Carlsbergstipendiat, tilknyttet Institut for Medier, Erkendelse og Formidling, Afdeling for Filosofi.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen består af en selvstændig, sammenfattende fremstilling og 16 allerede offentliggjorte artikler på dansk og engelsk, skrevne igennem ca. 20 år og publicerede i danske og internationale tidsskrifter.

Arbejdet koncentrerer sig især om to punkter: Dels en klargøring af forholdet mellem semantik, ontologi og logik fra et dummettiansk standpunkt, dels analysen af vage sprog og behandlingen af de til sådanne sprog knyttede sorites-paradokser.

Væsentlige indflydelser på arbejdet har i tidens løb været Jens Ravnkilde, Michael Dummett og Crispin Wright. Forskningsstøtte er ydet af the British Council, Carlsbergfondet, Københavns Universitet og Statens Humanistiske Forskningsråd. Forskningen har fundet sted ved Københavns Universitet, Oxford Universitet og University of Edinburgh med afstikkere til bl.a. Dartmouth College, New Hampshire, og University of St. Andrews.

Adjunkt Bo Fritzboeger

forsvarede den 29.10.2004 sin afhandling "Common Woods. Property Rights and Woodland Management in Denmark from the Middle Ages to c. 1830".

Handlingen blev ledet af prodekan Thorkil Damsgaard Olsen.

Officielle opponenter var professor Bjørn Poulsen og lektor Claus Bjørn.

Af tilhørerne opponerede museumsinspektør Erland Prosmose og professor Erik Ejsbjerg.

Graden blev konfereret den 09.11.2004.

Biografi

Født 1958 i Jyderup. Mag.art. 1987 og ph.d. i 1992 ved Københavns Universitet. Aktuelt: Adjunkt, Saxo-Instituttet ved Afdeling for Historie.

Disputatsarbejdet

Ejendomsret er et helt centralt begreb i beskrivelsen af ethvert samfunds indretning og udvikling. Ældreforskning behandlede det primært som et formelt, juridisk begreb, hvorved sigtet ofte var at beskrive fremkomsten af den fuldt udviklede private ejendomsret, der i det mindste som ideal kendetegnede den tidlige kapitalisme. I de senere år er der i modsætning hertil gjort en række forsøg på snarere at betragte ejendomsret som komplekse og foranderlige mønstre af sociale adfærdsrelationer med hensyn til brugen

af materielle goder. Der har ikke mindst været rettet stor interesse mod såvel fortidig som nutidig regulering af forskellige former for kollektiv ressourcudnyttelse, og det er i denne faglige ramme, at den foreliggende undersøgelse har fundet sted.

Skove har gennem historien fremstået som overordentlig sammensatte naturressourcer med dertil svarende komplicerede ejendomsrelationer. Defineret, som skoven var, ved tilstedeværelsen af træer, må den nemlig i tiden før 1800 snarere end som en bestemt 'landskabstype' betragtes som en egenskab, der kunne knytte sig til mange forskellige slags landskaber: højmosens rand, ådalens engbund, overdrevets bakketoppe og markens krat var skove fuldt såvel som den klassiske søjlehal af gamle bøgetræer. Som en konsekvens heraf var landskabsudnyttelsen udpræget multifunktionel. "Skovbrug" bestod ikke kun af træhugst men tillige af jagt, høslæt, agerdyrkning, husdyrgræsning, opfedning af svin på agern og bog osv., og eftersom disse ressourcer som regel var underlagt forskellige former for brugsret, var det fællesskab snarere end individuel ejendomsret, der prægede skoven.

Der fandtes siden senmiddelalderen to former for skovfællesskaber. Ved horisontale fællesskaber havde et antal ejere sammen brugsretten til en ressource, uden at denne var inddelt rumligt. Den mest udbredte form var den fælles græsning på landsbyens marker og overdrev, hvor samtlige gårdes dyr typisk gik sammen. Men på større sammenhængende skovarealer fandtes ofte et tilsvarende fællesskab med hensyn til træerne, således at den enkelte partshavers ejendomsret blot var fastsat som en bestemt kvote af samtlige træer.

De vertikale fællesskaber udsprang af skovens multifunktionelle karakter. For at sikre sig fremtidige tømmerressourcer forbeholdt herremandsstanden sig nemlig tidligt retten til de store frugtsættende ege- og bøgetræer (kaldet overskov), mens deres fæstebønder fik råderet over alle mindre træer (underskov). Og eftersom overskov, underskov og græsning ofte dækkede de samme arealer, kunne disse være underlagt en lagdelt ejendomsret, hvor herremand og fæstebonde var fælles om arealet men ikke om ressourcen. På lang sigt resulterede dette fællesskab i præcis det modsatte af det tilsigtede, idet bøndernes brug af underskoven forhindrede overskoven i at vokse til. Der kan gennem den undersøgte periode spores en overordnet tendens i retning af stadig mere individuel råderet, idet de forskellige fællesskaber gradvis ophævedes ved udskiftning. Fra 1500-tallet opløstes således horisontale fællesskaber med hensyn til overskoven. Gennem 1600-årene reduceredes fæstebøndernes råderet over underskoven. Og i 1700-tallet begyndte så den ophævelse af såvel horisontale som vertikale skovfællesskaber, der endelig blev lovfæstet med Fredskovsforordningen i 1805. Men udviklingen fra fælles til individuel ejendomsret var ikke entydig. Allerede i 1200-tallet fandtes der således veldefinerede, individuelle skovlodder, og efter 1805 var den lovmæssige regulering af det private skovbrug så stram, at staten nærmest må betragtes som partshaver i en ny form for fællesskab.

Adjunkt Anne Marita Akhøj Nielsen

forsvarede den 19.11.2004 sin afhandling "Anders Sørensen Vedels filologiske arbejder".

Handlingen blev ledet af prodekan Thorkil Damsgaard Olsen.

Officielle opponenter var professor, ph.d. Lars Boje

Mortensen og docent, dr.phil. Flemming Lundgreen-Nielsen.

Af tilhørerne opponerede professor Jonna Louis-Jensen. Graden blev konfereret den 23.12.2004.

Biografi

Født 1951 på Frederiksberg. Cand.theol. i 1976 ved Københavns Universitet. Aktuelt: Redaktør ved Gammeldansk Ordbog.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen fremlægger, analyserer og tolker de filologiske arbejder, Anders Sørensen Vedel (1542-1616) har efterladt sig. Denne side af den kendte historiker og folkevidsudgivers virke har aldrig tidligere været underkastet en videnskabelig undersøgelse, hvad der kan hænge sammen med, at hovedparten af disse arbejder foreligger i vanskeligt tilgængelige håndskrifter. Ikke desto mindre er hans indsats på feltet mangesidig, og især hans udforskning af middelalderens norsk-islandske sprog og hans planer for en omfattende dansk grammatik, betegner en pionerindsats. Eftertiden har værdsat hans danske stil som klassisk; for at kunne skabe den, har han bevidst afsøgt sprogets udtryksmuligheder, som det fremgår af hans bevarede samlinger af smukke, prægnante ord og vendinger. Afhandlingen påviser, at sprogforskningen har spillet en central rolle i hele Vedels liv, og den kaster lys over den nordiske filologis tidligste historie. Også om dansk sproghistorie giver den ny viden.

Doctores scientiarum

Lektor Ian Henry Lambert

forsvarede den 10.09.2004 sin afhandling "Regulation of the cellular content of the organic osmolyte taurine in mammalian cells".

Handlingen blev ledet af institutleder Erik Hviid Larsen.

Officielle opponenter var professor Florian Lang og professor Rolf Kinne.

Graden blev konfereret den 14.09.2004.

Biografi

Født 1953 i Køge. Cand.scient. 1979 og lic.scient. 1984 ved Københavns Universitet. Aktuelt: Lektor og viceinstitleder ved August Krogh Institutet.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen beskriver, hvorledes pattedyrceller regulerer deres cellulære indhold af organiske osmolyter og derved deres volumen. En pattedyrcelle er omgivet af en lipid membran, der er ca. 10.000 gange mere gennemtrængelig for vand end for cellens osmolytter så som proteiner, salte, kulhydrater og aminosyrer. Dette indebærer, at cellens volumen til stadighed er bestemt af dets cellulære indhold af osmolytter. Taurin er en svovlholdig aminosyre, som forekommer i høje intracellulære koncentrationer i f.eks. nyrevæv, øjets retina, hjertemuskelatur og i centralnervesystemet. Taurin spiller en central rolle i kroppens syntese af galdesalte, som organisk osmolyt og antioxidant. Det er for en række cellesystemer vist, at cellesvulmning som følge af vandoptagelse inden for få minutter fører til en massiv frigivelse af cellulært KCl, taurin samt vand hvorved cellen genvinder sit oprindelige volumen og sin normale funk-

tion. Disputatsarbejdet beskriver de transportsystemer, der findes i cellens lipid membran og som er ansvarlige for akkumulering af taurin inde i cellen og for den frigivelse af taurin til cellens omgivelser, der forekommer når cellen svulmer. Hovedvægten er lagt på karakteriseringen af de cellulære signaleringssystemer, der aktiveres ved celledsvulmningen, og som fører til nettotab af taurin og vand og derved justering af cellevolumet. Det er blandt andet vist, at celledsvulmning fører til aktivering af specifikke enzymer, hvoraf fosfolipaser frigør den polyumættede fedtsyre arakidonsyre fra cellens lipid membraner og lipoxygenaser efterfølgende oxiderer arakidonsyren til potente intracellulære signalstoffer. Disse signalstoffer aktiverer dernæst det volumen-følsomme transportsystem for taurin. Det er desuden vist, at cellen i forbindelse med osmotisk svulmning øger sin produktion af reaktive iltforbindelser. Da tilstedeværelse af antioxidanter svækker cellens normale svulmningsinducerede frigivelse af taurin er det den foreløbige arbejdsmodel, at de reaktive iltforbindelser direkte eller indirekte forstærker den volumenfølsomme frigivelse af taurin. Disputatsarbejdet skal ses i relation til, at en celledsvulmning er af betydning for dens funktion og skæbne, herunder blandt andet om den skal dele sig eller dø, og at taurin tilsyneladende beskytter cellen mod oxidativt stress og mod celledød i situationer, hvor ilttilførsel er reduceret (blodpropper i hjerne og hjerte).

Cand.scient. Eske Willerslev

forsvarede den 26.10.2004 sin afhandling "Recovery and analysis of ancient dna from ice, sediments and fossil remains".

Handlingen blev ledet af institutleder Bo Vest Pedersen.

Officielle opponenter var professor Franco Rollo og professor Ross D.E. MacPhee.

Graden blev konfereret den 01.11.2004.

Biografi

Født 1971 i Gentofte. Cand.scient. 1999 ved Københavns Universitet. Aktuelt: Wellcome Trust Fellow (post.doc.), University of Oxford, UK.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen består af en sammenfattende redegørelse (oversigtsartikel) samt 20 originalartikler.

Disputatsarbejdet beskæftiger sig med en bred vifte af forhold, der har med dna i fossiler (fossilt dna) at gøre.

Den første samling af artikler fokuserer på udvindelsen og brugen af fossilt dna fra glacier-is og sediment (bl.a. permafrost) til at forstå fortidens økosystemsammensætning og langtidsoverlevelse af bakterie-dna.

Det viser bl.a., at lokale grønlandske iskapper indeholder plantedna, og mikrobielt dna fra det lokale arktiske miljø. Dette akkumuleres i isen i over tusinder af år. To gram jord fra Sibirien og New Zealand indeholder dna fra diverse planter og dyr som f.eks. mammuter, heste, steppebison, moskusokser og moa-fugle. Denne jord kan være fra 10.000 til mere end 300.000 år gammel. Resultaterne afslører bl.a., at megafaunaen (store hvirveldyr) var til stede i Beringia (det nordøstlige Sibirien, det nordvestlige Nordamerika og den eksponerede landbro) under istidens koldeste stadier, noget der har været kraftigt omdiskuteret. Det vises også, at det nordøstlige Sibirien har undergået en kraftig vegetationsændring gennem de sidste 300.000-400.000 år, fra et udpræget steppeland domineret af græs-

ser og urter med en spredt buskvegetation til et mos- og buskdomineret plantesamfund. Endelig gør denne del af afhandlingen op med forestillingen om, at endosporedannende bakterier såsom *Bacillus* og *Clostridium* har den bedste dna-overlevelse over tid. Det vises, at dna fra ikke-sporedannende grampositive bakterier holder længst, i hvert fald under optimale frosne betingelser.

Den anden samling af artikler omhandler mulighederne for at finde fossilt dna uden for Jorden, f.eks. på Mars og Jupiters måne Europa.

Der fremlægges et simpelt system, "JAWS", som kan installeres på NASAs Cryoscoutrobotter. "JAWS" kan detektere dna, PNA, TNA og andre analogier i smeltevandet fra Marsiskapper.

Ligeledes tilbagevises påstande om, at SARS og andre sygdomme skulle komme fra det ydre rum.

Den tredje samling af artikler vedrører nedbrydning af dna i fossilt materiale.

Det viser bl.a., at ikke alle fejl i dna-sekvenser udvundet fra fossilt materiale, kan tilskrives såkaldte dna-polymerrase fejl, men at en væsentlig del kommer fra miskodende læsioner, dvs. en bestemt type skader i det fossile dna. Det viser ligeledes, at miskodende læsioner ikke optræder tilfældigt henover genomet men koncentrerer sig i "hot spots", der er næsten identiske til de positioner, hvor man finder hyppige "naturlige" ændringer gennem evolutionen. Dette betyder bl.a., at haplogruppedesignationer baseret på fossilt menneske-dna kan være fejlagtige pga. skader. For eksempel kan dna-sekvensen udvundet fra knoglerne af en nordisk viking ligne det dna, man normalt kun finder hos amerikanske indianere. Der fremføres også en løsningsmodel, hvor det fossile dna behandles med enzymer, der skærer de skadede dna-strenger over, således at disse ikke indgår i de endelige sekvensresultater. I modstrid med den gængse opfattelse vises det, at dna-krydsbindinger akkumuleres hurtigere i dna fra permafrost end dna'et fragmenteres. Dette betyder, at der kan være genetisk information til stede i fossilt materiale, uden at dette kan udvindes ved den klassiske PCR-metode.

Den fjerde samling af artikler vedrører dna udvundet fra arkæologisk materiale.

Her vises det bl.a. at andemaneserne, der lever på nogle øgrupper øst for Indien, er asiater og ikke afrikanere på trods af disse folks slående fysiske ligheder med afrikanske pygmæer. Ligeledes argumenteres der for, at andamaneserne tilhører en meget tidlig asiatiske indvandring. Yderligere evalueres dna-sekvensen fra det såkaldte "Lake Mungo"-fossil i Australien, som med sine ca. 50.000 år menes at tilhøre den tidligste fossile evidens af moderne mennesker uden for Afrika. Det vises, at "Lake Mungo" ikke tilhører en tidligere afrikansk udvandring end den, der gav ophav til alle nulevende mennesker, som det førhen har været hævdet. Sekvensen understøtter dermed ikke tanken om, at der skulle have været flere separate udvandring af moderne mennesker fra Afrika. Endelig viser en række metodiske artikler, at det i dag er umuligt at undgå forurening med moderne menneske-dna. I praksis betyder det, at fossilt dna fra europæisk arkæologisk materiale er håbløst at arbejde med, idet man ikke med sikkerhed kan fastsætte, om en udvundet dna-sekvens resulterer fra en forurening eller ej.

Den femte samling af artikler omhandler brugen af dyredna til belysning af evolutionære problemstillinger.

Det viser bl.a., at de største af de uddøde moa-fugle fra

New Zealand (slægten *Dinornis*) ikke bestod af tre forskellige arter, som tidligere antaget, grundet en kæmpe størrelsesvariation (fra 1 til 3 meter i ryghøjde), men derimod kun tilhører en enkelt art. En kønsbestemmelse af knoglerne (den første foretaget på en uddøet art) viser, at alle de store individer var hunner, mens de små individer var hanner. Dette betyder, at *Dinornis* besidder den største grad af kønsdemorfisme kendt hos fugle og pattedyr (hunnerne var op til 280% tungere end hannerne). Ligeledes viser et stort dna-studie på den uddøde steppebison i Amerika, at populationerne kollapsede langt før, mennesket kom til Amerika. Studiet understøtter dermed ikke den generelle opfattelse, at mennesket forårsagede megafaunaens uddøen i Amerika, men peger derimod på klimatiske begivenheder. Studiet viser også, at den lave genetiske diversitet vi finder i amerikansk bison i dag, ikke kan tilskrives masseslagtningerne af bison omkring århundredskiftet, men derimod begivenheder som fandt sted for 10.000-12.000 år siden.

Den sidste samling artikler omfatter en række evolutionarbiologiske emner, som er af relevans for den fossile dna-forskning, men som også har en bredere appeal.

Det viser bl.a., at der gennem evolutionen er sket en kontinuerlig overførelse af mitokondrielt dna til kerne-genomet blandt hvirveldyrene. Når dna-stykkerne indsættes i kernen, udvikles de med en helt ny rate, der normalt er meget langsommere end mutationsraten i mitokondriaet. Menneske-genomet indeholder mange af disse specielle kernerkopier. Disse kan være op til titusinder af base-par lange. Alle dele af mitokondriaet bidrager til produktionen af kernerkopier. Resultaterne er bekymrende, idet man dermed meget let men fejlagtigt kan komme til at udvinde mitokondrielle-kernerkopier i stedet for egentlig mitokondria dna, hvilket kan resultere i meget fejlagtige konklusioner. Endeligt tilbagevises påstande om en lateral gen-overførelse mellem bakterier og hvirveldyr tilbage i evolutionen. Hvis en sådan genoverførelse har fundet sted, mangler der stadig stærk evidens.

Cand.scient. Michael Ploug

forsvarede den 28.10.2004 sin afhandling "Structure-function relationships in the interaction between the Urokinase-Type Plasminogen Activator and its receptor".

Handlingen blev ledet af professor Per Amstrup Pedersen.

Officielle opponenter var professor Hans Jörnvall og adjungeret professor Anders Holten Johnsen.

Graden blev konfereret den 02.11.2004.

Biografi

Født 1957 på Nykøbing Falster. Cand.scient. 1986 og lic.scient. 1989 ved Københavns Universitet. Aktuelt: Forskningsleder ved Finsenlaboratoriet, Rigshospitalet.

Disputatsarbejdet

Evnen til at nedbryde ekstracellulære barrierer, såsom basalmembraner og bindevæv, udgør et af de særegne kendetegn for den invasive og maligne fænotype af cancer. Denne egenskab erhverves gennem rekruttering af forskellige enzymsystemer, hvis proteolytiske aktivitet fokuseres nær cancercellen, enten direkte via udtryk af membranforankrede proteaser eller indirekte via udtryk af receptorer, der binder de opløselige proteaser.

Det foreliggende disputatsarbejde er primært centreret omkring en protein-kemisk karakteristik af et membran-

protein (uPAR), som binder serinproteasen urokinase-type plasminogenaktivator (uPA) med høj affinitet, og herigenem er medvirkende til at favorisere dannelsen af aktivt plasmin i umiddelbar nærhed af de celler, som udtrykker uPAR. Arbejdet, der ligger til grund for disputatsen, er udført i perioden 1990-2001 på Finsenlaboratoriet.

På et relativt tidligt tidspunkt blev det klart, at uPA-receptoren ikke er et egentligt transmembranelt protein, men derimod er forankret til cellemembranens ydre lipidstruktur via et såkaldt GPI-anker. Dette har en række vigtige implikationer for de mekanistiske reaktioner, der ligger til grund for de cellulære og biokemiske reaktioner uPAR formodes at deltage i f.eks. ved internalisering af uPA og signaltransduktion under celleadhæsion og migration. Glycolipidforankringen af uPAR påvirker ligeledes dennes receptors dynamik og ultrastrukturelle lokalisation i cellemembranen, hvor specialiserede mikrodomæner ("lipid rafts") indtager en central rolle. Endvidere betyder denne GPI-forankring, at uPAR er fraværende på cellemembranen af de knoglemarvs-afledte celler, der er bærer af den genetiske defekt, som giver ophav til de kliniske symptomer, der kendetegnes Paroxysmal Nocturnal Hemoglobinuria (PNH).

uPA-receptoren udgøres af tre homologe domæner, der er med til at definere et nyt protein-domæne kaldet LU-domænet (Ly-6/uPAR). Konsensussekvensen for dette domæne udgøres bl.a. af otte cysteiner med tilhørende disulfidstruktur. I kraft af sin lighed med de strukturelt velkarakteriserede α -neurotoxiner kan der opstilles en overordnet foldningsmodel for de tre domæner af uPAR, hvori et centralt β -sheet stabiliserer tre loops, der er forankret i den disulfidrige kerne (den såkaldte 3-finger fold). I denne model medieres interaktionen mellem uPA og uPAR primært af aminosyrer beliggende i det tredje loop af uPAR's domæne I. Den høje affinitet af denne interaktion kræver imidlertid eksponering af et hydrofobt område på receptoren, som kun forefindes i den intakte 3-domænestruktur af uPAR. Integriteten af uPAR's multidomænestruktur er ligeledes en vigtig parameter for opretholdelse af bindingsegenskaberne over for små lineære peptid-antagonister. Ved anvendelse af fotoaffinitets-mærkning og site-dirigeret mutagenese er det således påvist, at disse peptider netop benytter en sammensat epitop på receptoren, der involverer elementer beliggende i loop 3 af både uPAR-domæne I og III.

Da uPAR ofte er udtrykt i de invasive områder af den maligne cancer og tildeler disse områder et øget potentiale for aktivering af cellebunden plasminogen, udgør uPAR et muligt målprotein for udvikling af interventionsstrategier, der sigter mod at reducere cancercellernes evne til invasion og metastasering gennem regulering af den cellemedierede proteolyse. I den forbindelse har vi udviklet et kort lineært peptid, som inhiberer interaktionen mellem humant uPA og uPAR med stor effektivitet. De prækliniske studier med dette peptid er imidlertid vanskeliggjort pga. dets snævre artsspecificitet, idet det ikke udviser nogen nævneværdig reaktion med uPAR fra mus.

Cand.scient. Lars Nybo Nielsen

forsvarede den 01.11.2004 sin afhandling "Cerebral perturbations provoked by prolonged exercise".

Handlingen blev ledet af institutleder Kurt Jørgensen.

Officielle opponenter var professor Albert Gjedde og professor David Jones.

Graden blev konfereret den 01.11.2004.

Biografi

Født 1972 i Buerup. Cand.scient. 1999 ved Københavns Universitet. Aktuelt: Ekstern lektor ved Institut for Idræt.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen er baseret på undersøgelser af hjernens funktion under forskellige former for langvarigt arbejde i relation til dens energiomsætning, varmebalance, frigivelse og optagelse af hormoner, cytokiner, peptider m.m. Det viser sig, at to af de ting som i stor grad hæmmer hjernens evne til at aktivere musklerne, er akkumulering af varme i hjernen og utilstrækkelig tilførsel af de næringsstoffer, som er nødvendige for at opretholde hjernens energiomsætning. Umiddelbart efter meget anstrengende arbejde – men ikke let eller moderat arbejde – er det endvidere karakteristisk, at hjernen har en stor optagelse af kulhydrater, hvilket indikerer, at hjernen har brug for genopbygning af sine glykogenlagre og andre stoffer opbygget på basis af glukose, når den fysiske aktivitet har været mentalt krævende.

Langvarige, anstrengende idrætspræstationer kan således føre til forstyrrelser af hjernens temperaturbalance og metaboliske funktion, og det er sandsynligt, at dette under visse arbejdssituationer er en væsentlig årsag til mental/central træthed.

Lic.scient. Niels Behrandt

forsvarede den 30.11.2004 sin afhandling “The urokinase receptor (uPAR) and the uPAR-associated protein (uPARAP/Endo180): Membrane proteins engaged in matrix turnover during tissue remodelling”.

Handlingen blev ledet af institutleder Steen Pedersen.

Officielle opponenter var professor Flemming M. Poulsen og professor Clare M. Isacke fra London.

Graden blev konfereret den 06.12.2004.

Biografi

Født 1956 på Frederiksberg. Cand.scient. 1983 ved Københavns Universitet, lic.scient. (ph.d.) 1989 ved samme. Aktuelt: Forskningsleder ved Finsenlaboratoriet, Rigshospitalet, København.

Disputatsarbejde

Afhandlingen omfatter ni internationalt publicerede originalforskningsartikler og en sammenfattende redegørelse i form af en ligeledes internationalt publiceret oversigtsartikel.

Disputatsen omhandler to membranproteiner, uPAR og uPARAP, som antages vigtige i forbindelse med kræftspredning. Disse proteiner fungerer i forbindelse med enzymsystemer, som nedbryder den matriks, der omgiver kræftcellerne og fungerer som barrierer for deres spredning. I forsøget på at finde nye metoder til at hindre kræftspredning er det afgørende, at man har et indgående kendskab til de involverede komponenter, og den biokemiske belysning er her altafgørende. I det eksperimentelle forskningsarbejde, som ligger til grund for disputatsen, indgik isolering og strukturel såvel som funktionel karakterisering af uPAR, som dengang var et nyopdaget protein, men som fortsat i dag studeres indgående i kraft af sin rolle i lokalisering af matriksnedbrydning omkring bestemte celler. Disse undersøgelser ledte desuden til opdagelsen og beskrivelsen af det uPAR-associerede protein, uPARAP, som viste sig at være centralt involveret i cellers optagelse og nedbrydning af collagen (den mængdemæssigt dominerende

de matrikskomponent) og derfor nu også er blevet genstand for intensive studier. Den sammenfattende redegørelse omfatter en gennemgribende beskrivelse af de biokemiske egenskaber af uPAR og uPARAP.

Ph.d. Lars Wilhelmsen

forsvarede den 22.11.2004 sin afhandling “The old Wasp and the Tree: Fossils, Phylogeny and biogeography in the Orussidae (Insecta, Hymenoptera)”.

Handlingen blev ledet af vicedirektør Minik Rosing.

Officielle opponenter var professor Niels P. Kristensen og professor Andrew Austin.

Graden blev konfereret den 23.11.2004.

Biografi

Født 1967 i Roskilde. Cand.scient. 1995 ved Københavns Universitet. Aktuelt: Lektor på Zoologisk Museum.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen omfatter syv artikler publiceret i peer-review tidsskrifter samt et dansk resumé. Den er en systematisk revision af Orussidae, en lille familie af snyltehvepse.

Nogle af de inkluderede afhandlinger behandler desuden forskellige aspekter af familiens levevis og udviklingshistorie. Orussidae snylter på larver af trælevende insekter, fortrinsvis biller. Disse lokaliseres med et sindrigt ekkolodssystem, der involverer følehorn og forben. Familien har ikke tidligere været genstand for en udtømmende systematisk gennemgang på verdensplan. En sådan gennemgang, baseret på en kladistisk fylogenetisk analyse af næsten samtlige kendte arter, har medført en del justeringer af klassifikationen på alle niveauer. Sammenholdning af de få kendte fossiler med udbredelseshistorien, der kan afledes af den fylogenetiske analyse, sandsynliggør, at den ældste fælles stamform for familien er mere end 160 mio. år gammel. Dette, samt Orussidae's fylogenetiske position basalt inden for snyltehvepsene, gør det rimeligt at antage, at familiens levevis er meget lig den fælles stamform for alle snyltehvepse. Snyltehvepse er p.t. en af de største kendte organismegrupper. Disputatsarbejdet har således medvirket til at kaste lys over oprindelsen af en af udviklingshistoriens største succes'er.

Cand.sient. Peter Ditlevsen

forsvarede den 26.11.2004 afhandlingen “Turbulence and Climate Dynamics”.

Handlingen blev ledet af institutleder Nils O. Andersen. Officielle opponenter var professor Michael Ghil, ENS, Paris og UCLA, Los Angeles, og professor Mogens Hoeg Jensen, Niels Bohr Institutet.

Graden blev konfereret den 01.12.2004.

Biografi

Født 1961 i København. Cand.scient 1988 ved Københavns Universitet og ph.d i 1991 ved Danmarks Tekniske Universitet. Aktuelt: Lektor ved Niels Bohr Institutet.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen består af en monografi (349 sider) indeholdende to dele: Derudover indeholder disputatsen en liste på 21 publikationer i internationale tidsskrifter. Første del omfatter bidrag til en bedre forståelse af turbulens. Anden del præsenterer en beskrivelse af klimaets dynamik gennem analyser af paleoklimatiske data.

Det fælles karaktertræk ved alle turbulente strømninger er, at der foregår bevægelse over et stort spænd af forskellige tidlige og rumlige skalaer. Med det menes der, at der samtidig er store langsomme hvirvler og små hurtige hvirvler, som vokser op og dør ud i et kaotisk mønster, som aldrig gentager sig selv. Atmosfærens bevægelse er af denne karakter, hvilket er årsagen til, at vores muligheder for vejrforudsigelser er begrænsede.

Væskestrømning beskrives med Navier-Stokes ligning, som vi i de fleste tilfælde kun kan løse tilnærmelsesvis og ved hjælp af omfattende computerberegninger. Vi kan dog opstille forenkede ligninger, som på mange måder minder om Navier-Stokes ligning, og som det er muligt at studere med meget større numerisk præcision. Disse ligninger, kaldet skalmodeller af turbulens, opfylder på væsentlige punkter de samme symmetrier og bevarelseslove som Navier-Stokes ligning. De kan derfor hjælpe med til at besvare spørgsmål om egenskaberne ved turbulens, som ikke kan besvares med direkte brug af Navier-Stokes ligning.

Turbulent strømning opfører sig fundamentalt forskelligt afhængigt af, om strømmingen foregår i to eller tre dimensioner. Vinden er meget større i horisontal retning end i vertikal retning, derfor er atmosfæren i høj grad to-dimensionel. I to dimensioner vil det ikke være energien men mængden af hvirvler, kaldet enstrofien, som bevæger sig fra store til små skalaer. Energien vil tværtimod kaskade til større og større skala. Dette har betydning for energiindholdet på forskellige skalaer og er derigennem fundamentalt for forudsigeligheden af strømmingen.

Forudsigelser af eventuelle menneskeskabte klimaændringer fordrer en forståelse af klimaets naturlige variationer. Klimaet varierer på tidsskalaer, som er langt ud over den grænse, hvor vejrprognoser er mulige. Så klimaforudsigelser består i forudsigelser af statistisk karakter, gennemsnitsværdier og spredninger. Direkte målinger af temperaturer og vejrforhold er foretaget i lidt mere end 100 år. Dette er en alt for kort periode til, at vi kan vurdere statistikken for variationen i gennemsnittet og især statistikken for naturligt forekommende ekstreme begivenheder ('århundredes storm' osv.). Derfor må vi støtte os til indirekte målinger af fortidens klima, som kan fås fra is-boringer, træringstykkelser, sedimenter og andre naturlige arkiver. Iskernemålinger viser, at tidligere tiders klima var præget af voldsomme ændringer over relativt korte tidsrum. Yderligere indikerer de paleoklimatiske is-kerne\-\-data, at skiftene højst sandsynligt skyldes destabiliseringer af kvasi-stabile klimatilstande forårsaget af påvirkninger fra ekstreme vejrbegebenheder, som påvirker ocean-strømninger og iskapper.

Ph.d.-grader

Skemaet neden for viser det antal ph.d.-grader, der er blevet tildelt i kalenderåret 2004, inkluderet de som er blevet tildelt på grundlag af en afhandling uden forudgående indskrivning i henhold til bekendtgørelsens §15, stk. 2.

En statistik over ph.d.-studiet med oplysning om bestand og til- og afgang findes under afsnittet om uddannelserne.

Ph.d.-afhandlingernes forfattere og titler findes under de enkelte institutters beretninger.

Institut	Antal
Afdeling for Bibelsk Eksegese	2
Afdeling for Kirkehistorie	2
Afdeling for Systematisk Teologi	4
Det Teologiske Fakultet i alt	8
Forskningsafdeling I+II+III	4
Det Juridiske Fakultet i alt	4
Økonomisk Institut	9
Institut for Statskundskab	2
Institut for Antropologi	5
Sociologisk Institut	6
Institut for Psykologi	3
Det Samfundsvidenskabelige Fakultet i alt	25
Institut for Medicinsk Mikrobiologi og Immunologi	2
Farmakologisk Institut	2
Neuropsykiatrisk Laboratorium	1
Medicinsk-Fysiologisk Institut	11
Institut for Molekylær Patologi	1
Neuropatologisk Laboratorium	1
Proteinlaboratoriet	2
Institut for Folkesundhedsvidenskab	11
Afdeling for Sundhedstjenesteforskning	1
Afdeling for Epidemiologi	3
Medicinsk-Anatomisk Institut	4
Institut for Medicinsk Biokemi og Genetik	6
Retsmedicinsk Institut	1
Institut for Biokemi, Klinisk Fysiologi	1
Klinisk Institut for Kirurgi og Anæstesiologi	3
Klinisk Institut for Intern Medicin	23
Klinisk Institut for Gynækologi/Obstetrik, Pædiatri samt Vækst og Reproduktion	5
Klinisk Institut for Oto-Rhino-Laryngologi	3
Institut for Klinisk Neurofag og Psykiatri	8
Odontologisk Institut	4
Øvrig sundhedsvidenskab	56
Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet i alt	149
Afdeling for Almen og Anvendt Sprogvidenskab	2
Afdeling for Dansk Dialektforskning	1
Afdeling for Nordisk Filologi	6
Afdeling for Engelsk	1
Afdeling for Græsk og Latin	1
Østeuropæisk Afdeling	1
Afdeling for Asiens studier	2
Afdeling for Romansk	1
Afdeling for Arkæologi og Etnologi	2
Afdeling for Historie	5
Carsten Niebuhr Afdelingen	1
Afdeling for Religionshistorie	2
Musikvidenskabeligt Institut	1
Afdeling for Film- og Medievidenskab	1
Afdeling for Litteraturvidenskab	3
Afdeling for Filosofi, Pædagogik og Retorik	5
Det Humanistiske Fakultet i alt	35
Institut for Matematiske Fag	9
Kemisk Institut	8
Niels Bohr Institutet for Astronomi, Fysik og Geofysik	17
Zoologisk Institut	10
Botanisk Institut	2
Molekylærbiologisk Institut	8

August Krogh Institutet	1
Geografisk Institut	5
Geologisk Institut	5
Datalogisk Institut	2
Statens Naturhistoriske Museer	2
Institut for Idræt	5
Biologisk Institut	9
Center for Naturfilosofi og videnskabsstudier	5
Det Naturvidenskabelige Fakultet i alt	88
KU total	309

Undervisningsprisen

Årets undervisningspris tildeles en af universitetets lærere for særlig god og inspirerende undervisning. Prisen kaldes også Årets Harald, opkaldt efter den fremragende underviser, matematikeren, professor Harald Bohr.

Prismodtageren får tildelt 25.000 kr. fra Københavns Universitets Almene Fond samt et særligt håndgribeligt symbol - visdommens fugl - i form af en stor hornugle i porcelæn, modelleret i 1912 af billedhuggeren Peter Herold og skænket af Royal Copenhagen. Dette års ugle er dekoreret af John Kørner.

Årets Harald blev i 2004 tildelt professor, dr.phil. Hans Bonde fra Institut for Idræts Afdeling for Historie og Samfundsvidenskab.

Biografi

Hans Bonde blev ph.d. i 1991 og dr.phil. i historie i 2002 ved Københavns Universitet. Hans Bonde er siden 2002 professor i idrætshistorie og leder af Afdeling for Historie og Samfundsvidenskab på Institut for Idræt i København, samt formand for universiteternes censorkorps for idrætsuddannelserne. Han underviser især i kropskulturens historie og idræts- og kønsteori. Har været formand for Ligestillingsrådets Idegruppe om Mænd og har modtaget HK's ligestillingspris. Har været medlem af undervisningsministerens Sundhedsuddannelsesråd og sidder i Sundhedsstyrelsens ekspertgruppe i Motion og Sundhed. Nomineret til Weekendavisens litteraturpris 2003 og til "Bedste historie-bog" af Dansk Historisk Fællesråd 2003.

Uddrag af Linda Nielsens tale ved årsfesten 11.11.2004

I år er det 16. gang, at Årets Harald uddeles og rektor citerede i sin tale fra de studerendes indstilling af idrætsforskere:

"Hans Bonde formår at krydre det tunge teoretiske stof med sin inspirerende, levende og gestikulerende adfærd."

"Med sin åbenhed og med sin pædagogiske snilde – men også krav om aktiv deltagelse i undervisningen – står han stadig større videbegærlighed hos sine studerende."

"Som pioner inden for den danske mandeforskning bliver Hans Bondes undervisning i kønsforskning yderst aktuell, og som studerende rives man med af hans smittende engagement og interesse for at rejse spørgsmål inden for et felt, der ofte er præget af forudindtagede opfattelser og holdninger."

Professor Hans Bonde. Foto: Lizette Kabre.

Prisopgaver og medaljer

Københavns Universitet har hvert år siden 1762, bortset fra årene 1769-1791, udskrevet prisopgaver som principielt kan besvares af alle. Oplysninger om tildelinger har siden 1849 kunnet læses i universitetets årbog.

Prisbelønningen består af universitetets guldmedalje, der tildeles, når opgaven er besvaret dækkende og med videnskabelig modenhed. Besvarelser, der ikke fuldt ud opfylder disse krav, kan tildeles universitetets sølvmedalje.

Promoveringen af medaljetagerne sker ved universitetets årsfest. Medaljerne, der overrækkes ved promoveringen, bærer på aversen en Pallas Athene-figur og på reversen påskriften "Ingenio et studio" omgivet af en laurbærkrans. Den forfatter, som belønnes med guld- eller sølvmedalje, får tillige udbetalt et nærmere fastsat beløb – i 2004 henholdsvis 1.500 og 1.000 kroner - og et rejselegat fra Direktør Ib Henriksens Fond.

Besvarelserne opbevares i universitetets arkiv. De belønnede prisopgaver gøres tilgængelige for offentligheden efter nærmere aftale med henholdsvis Det Kongelige Bibliotek og Danmarks Natur- og Lægevidenskabelige Bibliotek. Ikke-belønnede prisopgaver arkiveres af de pågældende fakulteter og kan ikke udlånes ved universitetets foranstaltning.

Medaljetagere 2004

Ved Københavns Universitets årsfest den 11.11.2004 uddelede rektor 7 guldmedaljer og 11 sølvmedaljer som anerkendelse for de bedste besvarelser af universitetets pris-spørgsmål 2003. Disse prisopgaver blev udskrevet ved årsfesten i november 2002 og indleveredes i januar 2004.

Det Teologiske Fakultet

Stud.theol. Ida Margrethe Auken Nielsen: Forholdet mellem stat og kirke som teologisk problem i nyere protestantisk teologi. Der tages udgangspunkt i kirkekampen i 1930'erne i Tyskland. Sølvmedalje.

Det Juridiske Fakultet

Stud.jur. Jacques Hartmann: The Immunity of State representatives. Sølvmedalje.

Stud.jur. Astrid Kjeldgaard-Pedersen: Statsrepræsentanters immunitet. Sølvmedalje.

Det Samfundsvidenskabelige Fakultet

Stud.psych. Henrik Daae Zachrisson: Et livsløbsperspektiv på stabilitet og forandring i tilknytningsmønstre og repræsentationelle modeller. Sølvmedalje.

Cand.psych. Stine Lyngby Østergaard: Tilknytning. Guldmedalje.

Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet

Ingen medaljetagere.

Det Humanistiske Fakultet

Stud.mag. Nicolai Pharaos: Sprogvidenskab: Inde bag ved ordene – nogle fonologiske repræsentationer og processers psykologiske realiteter for danske talere. Sølvmedalje.

Stud.mag. Martin Sander Harbsmeier: Græsk og latin: Cicero og sofistene. En undersøgelse af den romerske filosofis billede af det femte århundredes sofistiske bevægelse med særligt henblik på fremstillingen i Ciceros forfatter-skab. Sølvmedalje.

Stud.mag. Anne Kielgast: Kunsthistorie: Being funky! – en undersøgelse af dominerende diskurser i forholdet mellem samtidskunst og populærkultur. Sølvmedalje.

Cand.mag. Kasper Bergholt Hartmann Kristiansen: Engelsk: Metatekst – mellem forskydning og fortolkning – Saussure, Peirce og Derrida. Guldmedalje.

Cand.mag. Rasmus Brendstrup: Filmvidenskab: Nærkontakt af Anden Grad. 'Det fremmede' som filmisk tema hos Abbas Kiarostami – en æstetisk og kulturhistorisk analyse. Guldmedalje.

Stud.scient.pol. Ulrik Pram Gad: Eskimologi: Dansk-sprogede grønlanderes plads i et Grønland under grønlandisering og modernisering. Den grønlandske sprogdebat som identitetspolitisk forhandling. Guldmedalje.

Stud.mag. Lisbeth Valgreen: Eskimologi: En analyse af de sprogpoltiske problemstillinger i det postkoloniale Grønland (1979-2003) – med særligt henblik på de enkelt-sprogedes situation i forhold til den førte politik og samfundsdebat. Sølvmedalje.

Stud.mag. Karen Ida Dannesboe: Etnologi: Europa under huden. Et etnologisk studie af europæisk integration i hverdagen. Sølvmedalje.

Stud.mag. Lisa Rosén Rasmussen: Etnologi: Europa un-

der huden. Et etnologisk studie af europæisk integration i hverdagen. Sølvmedalje.

Stud.mag. Ulrik Schmidt: Litteraturvidenskab: Minimalismens æstetik – En sammenlignende undersøgelse af den musikalske og billedkunstneriske minimalisme i 1960'erne og 1970'erne. Guldmedalje.

Stud.mag. Christian Halvgaard: Kristendomshistorie: Kilde eller Kanon – En vurdering af tre danske bibeloversættelser ud fra en religionshistorisk synsvinkel. Guldmedalje.

Stud.mag. Jens-André Pedersen Herbener: Kristendoms-historie: Der ønskes ud fra en religionshistorisk synsvinkel en vurdering af principperne for oversættelse af den hebraiske bibel i Bent Melchior's oversættelse af Mosebøgerne (1977-1987), Det Danske Bibelselskabs autoriserede oversættelse af 1992 og Ny Bibeloversættelse - på videnskabeligt grundlag (2002). Guldmedalje.

Det Naturvidenskabelige Fakultet

Cand.scient. Jørn Bjarke Torp Pedersen: Fine-grained sediment budgets for the Grådyb, Knudedyb and Juvredyb tidal areas, the Danish Wadden Sea. Sølvmedalje.

Prisopgaver for 2005

Det Teologiske Fakultet

- N.F.S. Grundtvigs trinitetsteologi.
- Den bibelske David-figur i receptionshistorisk belysning.
- Hovedtolkninger af Romerbrevet kap. 7 og deres ideologiske forudsætninger.
- En kritisk redegørelse for *kenosis*-begrebet i nyere teologisk tænkning. Besvarelsen skal inddrage både kristologiske, skabelsteologiske og pneumatologiske anvendelser.
- Forholdet mellem etik og kristendom hos Friedrich Nietzsche med særlig hensyntagen til Nietzsche-forskningen efter 1970.
- Det folkekirkelige præsteembedes autoritet i dogmatisk og praktisk-teologisk belysning.

Det Juridiske Fakultet

- Der ønskes en belysning af det folkeretlige ansvar for handlinger foretaget af eller inden for rammerne af internationale organisationer, koalitioner eller andre former for mere eller mindre systematiseret statsligt samarbejde. Ansvarsproblematikken ønskes belyst såvel i relation til samarbejdsorganet som sådan som i forhold til spørgsmål om, hvorvidt stater kan tænkes at ifalde et medansvar – som stater – for handlinger eller undladelser, for hvilke en anden eller andre deltagere er umiddelbart ansvarlig(e). Endelig bedes der redegjort for, hvilke regler der måtte gælde for den form, under hvilken et ansvar kan gøres gældende over for en organisation, koalition e.lign.

Kontaktperson: Ole Espersen.

- Der ønskes en analyse og vurdering af betydningen af EU's internationale kompetence for den fremtidige internationale regulering af formueretten.

I takt med forøgelsen af antallet af formueretlige områ-

der, der undergives EU-regulering, øges EU's internationale kompetence inden for formueretten. Dette har stor betydning for mulighederne for indgåelse af samt indholdet af fremtidige konventioner, som udarbejdes i internationale organer såsom UNCITRAL og Haager-konferencen.

Kontaktperson: Ulrik Rammeskov Bang-Pedersen.

- c) En retsfilosofisk analyse af retsvidenskaben og dens betydning for retlig praksis.

Der ønskes en - retsfilosofisk - drøftelse af retsvidenskabens betydning for retlig praksis, dvs. praksis ved domstole, administration og hos private, og af hvilken relevans denne (eventuelle) betydning har for forståelsen af retsvidenskaben.

Kontaktperson: Henrik Zahle.

- d) Der ønskes en retspolitisk vurdering af totalharmonisering som redskab i EU's harmoniseringsproces, set i lyset af den voksende anvendelse af indre markeds-direktiver på formuerettens område.

Kontaktperson: Vibe Ulfbeck.

Det Samfundsvidenskabelige Fakultet

Antropologi

- a) Stat og borger. Der ønskes en antropologisk analyse af tillidsforhold mellem stat og borger i samfund under forandring. Besvarelsen skal bygge på etnografisk feltarbejde.
- b) Sundhed, teknologi og social differentiering. Der ønskes en antropologisk analyse af social differentiering i relation til brug af teknologi på sundhedsområdet. Besvarelsen skal bygge på etnografisk feltarbejde.

Sociologi

- a) Der ønskes en diskussion af vidensorganisering, ekspertise og politik under forandring.
- b) Der ønskes en diskussion af identitet og styring i videnssamfundet.

Økonomi

- a) En teoretisk og eventuelt empirisk analyse af lønspredning i ligevægtsmodeller med homogene arbejdere.
- b) Der ønskes en diskussion af Stabilitets- og Vækstpagten i EU omfattende de oprindelige motiver for indgåelsen, de tidligere erfaringer, de senere års overskridelser af reglerne og de aktuelle planer for at ændre disse.
- c) Problemer og muligheder ved integration af øst- og centraleuropæiske lande i EU. Kan vi lære af tidligere udviklinger?
- d) Hvilke økonomiske institutioner kunne give danske forbrugere og virksomheder de bedste muligheder for at forsikre sig mod terrorbegivenheder: forsikrings-selskaberne, evt. med ændret lovgivning, en statslig fond, nye finansielle aktiver eller andre muligheder?

Psykologi

Der ønskes en diskussion af de teoretiske og metodologiske problemer og muligheder ved inddragelse af 1.-personsperspektivet i nyere kognitionsvidenskab.

Statskundskab

Hvorledes påvirker den internationale terrorisme vores begreber om krig og sikkerhed?

Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet

- a) Imaginationens rolle ved psykiske lidelser. Besvarelsen kan baseres på egen og/eller andres forskning.
- b) Det regulatoriske peptid CART's mulige perifere funktioner. Besvarelsen kan baseres på egen og/eller andres forskning.
- c) "Overdiagnostisering" i relation til mammografiscreening. Besvarelsen kan baseres på egen og/eller andres forskning.
- d) Dyremodeller inden for biomedicinsk forskning i sygdomme. Besvarelsen kan baseres på egen og/eller andres forskning.

Det Humanistiske Fakultet

Nordisk Filologi

- a) Forfatteren som essayist. En analyse af essayistikken i et moderne dansk forfatterskab (med debut efter 1970).
- b) Sprog og identitet. Der efterspørges en teoretisk og empirisk baseret drøftelse af, hvordan sproglige praksisser kan medvirke til at styrke, eller direkte udgøre, en persons, en gruppes, en institutions eller en virksomheds identitet.
- c) Tv-reklamer. Der ønskes for det første en analyse af tv-reklamens æstetik, som den giver sig til kende i samtiden ud fra udvalgte eksempler, for det andet en redegørelse for tv-reklamens betydning for tv-mediet (eksempelvis tv-reklameblokkens betydning i den samlede sendeflade) og relaterede medier som internet, samt for det tredje en diskussion af forbindelsen mellem tv-reklamer og vores selvopfattelse, livsstil og ængstelser. Alle dele skal indgå i besvarelsen, men første del skal dog mindst fylde halvdelen af besvarelsen.
- d) En filologisk behandling af odensepræsten hr. Michaels forfatterskab, gerne omfattende en udgave (af ét eller flere af digtene) som tager hensyn til de senere års diskussion om udgivelse af middelalderlige tekster.
- e) Repræsentation af køn, identitet og seksualitet. Analysen kan tage udgangspunkt i forskellige historiske og kulturelle udtryksformer.

Indoeuropæisk

Der ønskes et bidrag til belysning af kompositas udvikling og stilling i indoeuropæisk eller en selvvalgt gren heraf.

Romansk

- a) Selvopfattelse og rejsen mod den anden i en eller flere romanske litteraturer.
- b) Der ønskes en empirisk baseret redegørelse for forskelle i den mundtlige debatkultur i hhv. Danmark og et eller flere selvvalgte romansktalende lande, med særligt henblik på turtagning og alloktion/participantstruktur.
- c) Der ønskes en undersøgelse af de væsentligste holdninger til krigen i Irak 2003 i et eller flere romanske lande, især som de viser sig i forholdet mellem opinion og politiske beslutningstagere.

Kunst- og kulturvidenskab

- a) Dansk teaterpolitik. Der ønskes en behandling af et emne inden for dette område.
- b) Konspiration og konspirationsteori i vestlig kultur efter 1945.
- c) Der ønskes en kritisk diskussion af forsøgene på at give neurologisk baserede bidrag til kulturteori og æstetik.

- d) Middelalderens visuelle og/eller litterære kultur.
 e) Revolution og tårer. Den æstetiske og kulturelle iscenesættelse af følelsesudtrykket omkring den franske revolution.

Historie

- a) Den litterære topografiske tradition i Danmark fra Jens Lauridsen Wolfs Encomion regni Daniæ (1654) til Jens Peter Traps Statistisk-topographisk Beskrivelse af Kongeriget Danmark (1856-60).
 b) Christian Albrecht Bluhme som politiker.

Økonomisk historie

Synet på kaffe og kaffens udbredelse til bredere befolkningslag i Danmark i det 19. århundrede.

Samtidshistorie

Der ønskes en analyse af et eller flere aspekter af den politisk-kulturelle amerikaniseringsproces i Danmark efter 1945.

Klassisk filologi

- a) En sammenligning af korets rolle i den græske tragedie (Aischylos, Sofokles, Euripides) og den gamle komedie (Aristofanes).
 b) Fablens plads i høj- og senmiddelalderens latinsksprogede pædagogik (ca. 1000-1450).

Forhistorisk arkæologi

- a) Individet i forhistorien.
 b) Individet i den arkæologiske forskning.

Klassisk arkæologi

Romaniseringsprocessen i den materielle kultur i et selvvalgt område i det mediterrane regi.

Etnologi

- a) Kulturelle konsekvenser af bioteknologiske udviklinger.
 b) Et etnologisk perspektiv på sekulariseringsbegrebet.
 c) Den europæiske etnologi og begrebet folk.
 d) Johannes Steenstrups kulturhistoriske forskningsperspektiv. Der ønskes en analyse og diskussion af Herder og Hegels betydning for Johannes Steenstrups kulturhistoriske alternativ til det, der blev den herskende historie- og folkelivsforskning.

Film- & Medievidenskab

- a) Art cinema narration - historisk, teoretisk og/eller analytisk.
 b) Strukturforandringer inden for dansk nyhedsformidling. Der ønskes en analyse af strukturforandringer inden for trykte og/eller elektroniske nyhedsmedier. Analysen kan inddrage forandringer i økonomiske, ejerskabsmæssige, lovgivningsmæssige eller journalistiske forhold, ligesom tværmediale forhold kan inddrages. Analysen kan vedrøre det samlede mediasystem på nyhedsområdet eller særlige nyskabelser som eksempelvis fremkomsten af gratisaviser eller koncentration af ejerskab.
 c) Der ønskes en redegørelse for karakteristiske træk ved mobil kommunikation med særligt henblik på brugernes oplevelse af intimitet og/eller distance.
 d) Der ønskes en analyse af et eller flere online multiplayer spil med særligt henblik på forholdet mellem spildesign og brugernes oplevelse.

Filosofi

- a) Filosofihistorie: Der ønskes en kritisk analyse af et eller flere af Rudolf Carnaps hovedværker på baggrund af en redegørelse for dets eller deres placering i den filosofiske diskussion.
 b) Praktisk filosofi: Der ønskes en redegørelse for virksomheders moralske ansvar (enten en generel redegørelse herfor eller en redegørelse for deres ansvar mht. en central problemstilling, f.eks. positiv særbehandling eller reklame).
 c) Teoretisk filosofi: Der ønskes en kritisk redegørelse for den socialkonstruktivistiske forståelse af videnskaberne.

Pædagogik

Pædagogik og kompetence. Der ønskes en redegørelse for og diskussion af aktuelle teorier og begreber om kompetence ud fra en teoretisk pædagogisk synsvinkel.

Retorik

Der ønskes en retorisk analyse og kritik af den offentlige debat om et vigtigt samfundsmæssigt spørgsmål eller emnefelt i Danmark inden for de senere år.

Arabisk samfundsfag

- a) En analyse af al-Qaedas religiøse ideologi.
 b) En analyse af sproglige og religiøse komponenter i al-Qaedas interne og eksterne kommunikation efter 11.09.2001.

Arabisk sprog og litteratur

En undersøgelse af nogle diskursmarkører i narrativer på arabisk skriftsprog i et pragmatisk perspektiv. Der udvælges et korpus fra enten den moderne eller den klassiske periode.

Asiatiske fag

- a) En analyse og diskussion af, hvordan det sociale og/eller kulturelle liv i et (eller flere) asiatisk(e) land(e) har ændret sig, som følge af den økonomiske vækst i de seneste årtier. Der skal inddrages kildemateriale på original-sprog.
 b) En analyse og diskussion af de typiske problemer, der opstår i oversættelse af en tekst til og/eller fra et asiatisk sprog på basis af materiale på original-sprog.

Balkanistik

- a) En analyse af Islams rolle på Balkan efter kommunismens fald.
 b) En vurdering af det nærorientalske ordforråds aktuelle status i mindst to balkansprog.

Indianske Sprog og kulturer

Der ønskes en sammenlignende undersøgelse af to eller flere aztekiske (nahuatl) dialekter (hvoraf een gerne må være "klassisk aztekisk") med fokus på udvalgte konstruktioner.

Islamisk arkæologi og kunst

Var det islamiske samfund før nyere tid i det store og hele en "nyskabelse" eller en generelt begrænset omformulering af tidligere tiders kulturelle traditioner? Diskuter spørgsmålet på baggrund af kunst og arkitektur fra en bestemt tidsperiode.

Nærorientalsk arkæologi

En undersøgelse af, hvordan mennesker har skabt/skaber sammenhæng mellem sted, tid og materiel kultur; generelt eller evt. i et eller flere konkrete tilfælde fra fortid eller nutid.

Persisk lingvistik

En redegørelse for kompositumkonstruktioner i persisk i et sproghistorisk lys (der kan udvælges segmenter af sproghistorien).

Persisk litteraturhistorie

En analyse af sammenhængen mellem nationalstaten Irans dannelse i begyndelsen af 1900-tallet og litteraturhistorie-skrivningen i samme periode, først og fremmest tilblivelsen af E.G. Browne's Literary History of Persia (1924).

Eskimologi og Arktiske studier

- a) En analyse og diskussion af forholdet mellem det kommunale selvstyres og hjemmestyrets udviklinger i Grønland.
- b) En analyse og diskussion af Grønland som udenrigspolitisk aktør.

Religionshistorie

En undersøgelse af et religionshistorisk tema hos ét (eventuelt flere) såkaldt oprindelige folk. Det fordres, at undersøgelsen gennemføres på basis af religionshistorisk kilde-materiale i form af tekster på originalsprog samt eventuelt billeder.

Det Naturvidenskabelige Fakultet**Geodæsi**

Undersøg med hvilken nøjagtighed, en tilnærmelse til Jordens tyngdefelt kan bestemmes ud fra data fra Ørsted-satellitten.

Geografi

Der ønskes en analyse af det bynære landskabs transformation. Analysen skal fokusere på en eller flere af de sociale, økonomiske, politiske og landskabsmæssige konsekvenser af den nyere tids udvikling.

Uddannelserne

I universitetets formålsparagraf hedder det bl.a., at universitetet har til formål at meddele undervisning indtil det højeste videnskabelige niveau. Universitetets undervisning er derfor baseret på forskning, og den væsentligste del af undervisningen varetages af videnskabelige medarbejdere, der har forskningsforpligtelse. Universitetets uddannelser er såkaldt lange videregående uddannelser, dvs. de ligger øverst i uddannelsessystemets hierarki. Allerøverst ligger forskeruddannelserne, se afsnittet om ph.d.-graderne.

Universitetsloven, vedtaget i 2003, indeholder i kapitel 2 de overordnede bestemmelser om uddannelserne. Det er her fastslået, at universitet kan udbyde følgende forskningsbaserede heltidsuddannelser som selvstændige afrundede uddannelsesforløb:

Bacheloruddannelse på 180 ECTS-points.

Kandidatuddannelse på 120 ECTS-points.

Ph.d.-uddannelse på 180 ECTS-points.

Som deltidsuddannelser følgende forskningsbaserede uddannelsesaktiviteter:

Masteruddannelse.

Anden efter- og videreuddannelse.

Supplerende uddannelsesaktivitet med henblik på at opfylde adgangskrav på kandidatuddannelse.

Disse bestemmelser er fulgt op med nye bekendtgørelser om uddannelserne, eksamen og adgang.

Magistergraden er bortfaldet, og kandidatuddannelsen har fået status som en selvstændig uddannelse, der kan søges efter flere mulige bacheloruddannelser.

I 2003 trådte en ny Lov om Deltidsuddannelse i kraft. Loven erstatter den tidligere Lov om Åben Uddannelse.

De ordinære uddannelser

Uddannelsernes struktur

I overensstemmelse med Undervisningsministeriets Bekendtgørelse fra 1993 om studiestrukturen ved universiteter mfl. er uddannelserne opbygget med en treårig bacheloruddannelse og en toårig kandidatuddannelse, således at den normerede studietid for uddannelserne er på i alt fem år. Denne struktur blev senest gennemført for lægeuddannelsen i 2000 og for teologi i 2003. Videnskabsministeriets bekendtgørelse om bachelor- og kandidatuddannelser ved universiteterne fra 2004 har virkning for studerende, der påbegynder en bacheloruddannelse 1.9.2005, hvorefter

tandlægeuddannelsen som den sidste af universitetets uddannelser overgår til bachelor/kandidatstrukturen.

Der er afvigelser fra normalstrukturen på Lægevidenskab, hvor den normerede studietid er på 6 år, og studietiden kan også være forlænget med et halvt til et helt år på de fag, hvor der kræves propædeutiske kurser.

Alternativt til kandidatuddannelsen kan man, frem til 1.9.2007 på visse fag under Det Humanistiske Fakultet efter bachelorgraden, vælge magisterkonferensuddannelsen, som herefter i overensstemmelse med den nye uddannelsesbekendtgørelse udfases. Alle de humanistiske uddannelser er bygget op med et grundfag og et tilvalg/sidefag.

De fleste naturvidenskabelige uddannelser giver også mulighed for kombination af to fag. Det er karakteristisk for de fleste uddannelser på Københavns Universitet, at en kandidatuddannelse forudsætter en bacheloruddannelse i samme fag.

Fagene

Det faglige spektrum spænder over teologi, jura, samfundsvidenskab, sundhedsvidenskab, humaniora og naturvidenskab.

Til det sundhedsvidenskabelige område henregnes læge- og tandlægevidenskab, humanbiologi og folkesundhedsvidenskab.

Det humanistiske fagspektrum omfatter en lang række fag, som kan grupperes i dansk/nordisk, moderne europæiske og ikke-europæiske sprogfag, oldtids- og middelalderstudier, musisk-æstetiske fag, historie og kulturhistoriske studier, filosofi og pædagogik.

Fra 2005 henregnes faget psykologi til Det Samfundsvidenskabelige Fakultet, der desuden omfatter fagene økonomi, statskundskab/samfundsfag, sociologi og antropologi.

Det naturvidenskabelige område er delt i den matematisk-fysiske faggruppe og den naturhistorisk-geografiske. Den matematisk-fysiske faggruppe omfatter matematik, datalogi, fysik, kemi og biokemi m.m. Den naturhistorisk-geografiske omfatter biologi, geologi, geografi og idræt.

Fra 2003 har universitetet, i samarbejde med Danmarks Tekniske Universitet, udbudt en uddannelse til civilingeniør i Medicin og Teknologi. Optagelsen sker gennem DTU, men en stor del af undervisningen foregår på Københavns Universitet. Der blev i 2004 optaget 65 ansøgere.

Fra 2004 udbydes en ny tværfaglig bacheloruddannelse i Molekylær Biomedicin, som Det Sundhedsvidenskabelige og Det Naturvidenskabelige Fakultet samarbejder om. Der blev optaget 60 studerende i september 2004.

De enkelte uddannelsers opbygning og indhold er nærmere beskrevet i "Studier", som udgives én gang årligt, og i fakulteternes studiebeskrivelser.

I skemaet nedenfor er vist samtlige fag, der kan tages eksaminer i til hhv. bachelorgrad, kandidatgrad, magisterkonferens, og hvilke der udbydes som bi- eller sidefag og tilvalgsfag.

Studiefag	Propæd	Bac	Kand	Mag	Side	Tilv
Teologi m.m.:						
Teologi	x	x	x			
Afrikaområdestudier						x
Jura	x	x				

Studiefag	Propæd	Bac	Kand	Mag	Side	Tilv
Samfundsvidenskab						
Økonomi		X	X			X
Sociologi		X	X			X
Statskundskab/Samfundsfag		X	X		X	X
Antropologi		X	X			X
Psykologi		X	X		X	X
Sundhedsvidenskab						
Humanbiologi			X			
Lægevidenskab		X	X			
Folkesundhedsvidenskab		X	X			
Tandlægeuddannelsen			X			
Humaniora						
<i>Dansk mv.</i>						
Dansk/Nordisk		X	X		X	X
Nordisk Filologi				X		
Nordisk Litteratur				X		
Dansk som fremmed- og andetsprog						X
Sproglig rådgivning						X
Kvindestudier						X
Minoritetsstudier						X
Retorik		X	X			X
<i>Moderne europæiske sprog</i>						
Engelsk		X	X		X	X
Tysk		X	X		X	X
Nederlandsk	X	X	X			X
Romanistik				X		
Fransk		X	X		X	X
Rumænsk	X	X	X			X
Italiensk	X	X	X		X	X
Portugisisk	X	X	X			X
Spansk		X	X		X	X
Bulgarsk	X	X	X			X
Polsk	X	X	X			X
Russisk	X	X	X		X	X
Serbokroatisk (ophørt indtil videre, fortsætter i Aarhus)	X	X	X			X
Tjekkisk	X	X	X			X
Østeuropastudier	X		X			X
Balkanistisk	X		X			

Studiefag	Propæd	Bac	Kand	Mag	Side	Tilv
Moderne Græsk	X	X	X			X
Finsk	X	X	X			X
<i>Ikke europæiske sprog</i>						
Hebraisk	X	X	X			X
Arabisk	X	X	X			X
Semitisk Filologi				X		
Eskimologi	X	X	X			X
Japansk	X	X	X		X	X
Kinesisk	X	X	X			X
Koreansk	X	X	X			X
Sydøstasienstudiet (Thai el. Indonesisk)	X	X	X			X
Tibetansk	X	X	X			
Indisk	X	X	X			
Iransk/Persisk	X	X	X			X
Tyrkisk	X	X	X			
Indiansk	X	X	X			X
<i>Musisk-æstetiske fag</i>						
Litteraturvidenskab		X	X	X		X
Moderne Kultur og Kulturformidling			X			
Kunsthistorie		X	X	X	X	X
Musikvidenskab		X	X	X	X	X
Teatervidenskab		X	X		X	X
Dansens Æstetik og Historie					X	X
Film- og Medievidenskab		X	X		X	X
<i>Oldtidsstudier</i>						
Græsk, klassisk	X	X	X		X	X
Latin	X	X	X		X	X
Oldtidskundskab	X				X	X
Middelalderkundskab/Byzantinistik	X					X
Klassisk Arkæologi	X	X	X	X		X
Assyriologi		X	X			X
Ægyptologi		X	X			X
Nærorientalsk Arkæologi		X	X			X
Nærorientalske Oldtidsstudier						X
Forhistorisk Arkæologi		X	X	X		X
<i>Historie og kulturhistoriske studier</i>						
Historie		X	X	X	X	X

Studiefag	Propæd	Bac	Kand	Mag	Side	Tilv
Europæisk Etnologi		X	X			X
Religionsvidenskab	X	X		X	X	X
Kristendomshistorie			X			
Religionssociologi			X			
Religionshistorie			X			
<i>Filosofi og sprogvidenskab</i>						
Filosofi		X	X	X	X	X
Pædagogik		X	X			X
Lingvistik		X	X			X
Datalingvistik (ophørt)		(X)	(X)			X
Indoeuropæisk		X	X	X		X
Sprogpsykologi			X			X
Audiologopædi		X	X			
Naturvidenskab						
<i>Matematisk-fysisk faggruppe</i>						
Matematik		X	X		X	
Statistik (matematik-statistik)		X	X			
Forsikringsvidenskab		X	X			
Matematik-Økonomi		X	X			
Datalogi		X	X		X	
Fysik		X	X		X	
Astronomi/Fysik		X	X			
Geofysik/Fysik		X	X			
Biofysik		X	X			
Meteorologi		X				
Nanoteknologi		X				
Kemi		X	X		X	
Miljøkemi		X	X			
Biokemi		X	X			
Molekylær Biomedicin (sammen med Sund.Fak.)		X				
<i>Bio-geo-faggruppen</i>						
Biologi		X	X		X	
Geografi		X	X		X	
Geoinformatik		X				
Geologi		X	X			
Geologi/Geofysik		X	X			
Idræt		X	X		X	

<i>Optagelsesområde</i>	<i>Budgetteret</i>			<i>Ansøgere</i>		<i>Optagne</i>		<i>Kvotient</i>
	<i>Kapacitet</i>	<i>Overbook</i>	<i>I alt</i>	<i>I alt</i>	<i>1. prio.</i>	<i>28. juli</i>	<i>1. okt.</i>	<i>kvote 1</i>
Sociologi	80	8	88	326	119	88	81	9,3
Antropologi	77	8	85	237	101	85	72	9,1
Psykologi	180	18	198	1.162	790	196	179	9,8
<i>Sundhedsvidenskab</i>	628	60	688	3.143	2.050	687	627	
Lægevidenskab	480	50	530	2.338	1.668	523	472	9,7
Folkesundhedsvidenskab	58	5	63	196	110	63	61	9,4
Tandlæge	90	5	95	609	272	101	94	9,1
<i>Humaniora</i>	1.719	202	1.921	4.598	2.180	1.771	1.728	
Arabisk	30	3	33	92	50	33	29	8,1
Audiologopædi	30	3	33	130	86	40	38	9
Bulgarsk/Østeuropæisk	0	0	0	0	0	0	0	
Dansk	180	18	198	310	140	177	206	Alle opt.
Engelsk	180	34	214	351	143	170	194	Alle opt.
Eskimologi	11	4	15	17	8	7	8	Alle opt.
Europæisk Etnologi	40	4	44	143	59	45	44	8,8
Film- og Medievidenskab	90	9	99	447	281	99	93	9,6
Filosofi	90	9	99	269	79	99	85	8,3
Finsk	7	1	8	15	8	8	7	Alle opt.
Forhistorisk Arkæologi	30	3	33	90	44	33	30	7,9
Fransk	60	6	66	88	40	42	51	Alle opt.
Græsk, klassisk	15	2	17	22	11	12	13	Alle opt.
Græsk, moderne	7	1	8	12	4	5	6	Alle opt.
Hebraisk	7	1	8	14	4	6	9	Alle opt.
Historie	180	18	198	415	187	198	173	7,7
Indianske Sprog og Kulturer	7	5	12	29	5	6	6	Alle opt.
Indisk/Sydasiestudier	0	0	0	0	0	0	0	
Indoeuropæisk	4	0	4	13	5	4	4	8,9
Indonesisk/Sydstasiestudier	7	1	8	8	3	4	9	Alle opt.
Italiensk	30	3	33	56	29	30	30	Alle opt.
Japansk/Østasiestudier	21	2	23	63	28	23	21	7,7
Kinesisk/Østasiestudier	21	2	23	73	43	23	22	8,3
Klassisk Arkæologi	15	2	17	62	18	16	12	8,1
Koreansk/Østasiestudier	0	0	0	0	0	0	0	
Kunsthistorie	60	6	66	227	122	71	66	8,9
Latin	15	2	17	30	10	13	14	Alle opt.
Litteraturvidenskab	90	9	99	234	124	99	92	9,2
Musikvidenskab	90	9	99	160	119	81	79	Alle opt.
Nederlandsk	7	1	8	19	10	8	6	7,0
Assyriologi						2	2	
Nærorientalsk Arkæologi						17	14	

Optagelsesområde	Budgetteret			Ansøgere		Optagne		Kvotient
	Kapacitet	Overbook	I alt	I alt	1. prio.	28. juli	1. okt.	kvote 1
Ægyptologi						13	11	
Nærorientalsk i alt	29	4	33	78	26	32	27	Alle opt.
Persisk/Iransk	7	1	8	33	21	8	7	8,0
Polsk/Østeuropastudier	7	1	8	23	14	8	9	7,3
Portugisisk	20	2	22	22	10	11	13	Alle opt.
Pædagogik	45	5	50	172	66	50	44	9,1
Religionsvidenskab	60	6	66	230	83	65	61	8,7
Retorik	30	5	35	105	58	35	34	9,4
Russisk/Østeuropæisk	24	2	26	53	28	26	21	6,8
Serbokroatisk/Østeuropæisk	0	0	0	0	0	0	0	
Spansk	60	6	66	148	70	66	58	Alle opt.
Sprogvidenskab	24	2	26	102	36	26	25	8,8
Teatervidenskab	30	3	33	115	51	33	29	9,1
Thai/Sydøstasienstudier	7	1	8	28	14	8	9	7,5
Tibetansk/Sydasienstudier	0	0	0	0	0	0	0	
Tjekkisk/Østeuropastudier	0	0	0	0	0	0	0	
Tyrkisk	7	1	8	19	8	7	7	6,9
Tysk	45	5	50	81	35	44	37	Alle opt.
Naturvidenskab	1.360	245	1.605	2.321	1.194	1.069	1.053	
Matematik	150	25	175	133	75	63	72	Alle opt.
Matematik-Økonomi	50	10	60	87	29	30	28	Alle opt.
De kemiske fag	60	10	70	84	28	28	26	Alle opt.
Biokemi	120	25	145	163	46	75	103	Alle opt.
Molekylær Biomedicin	50	10	60	322	121	59	57	9,1
Nanoteknologi	50	10	60	122	60	61	56	8,1
De fysiske fag	150	25	175	192	129	121	113	Alle opt.
Datalogi	200	35	235	228	169	163	163	Alle opt.
Forsikringsvidenskab	50	10	60	74	51	50	54	Alle opt.
Biologi	200	35	235	384	189	227	200	Alle opt.
Geologi-geoscience	75	10	85	47	19	23	23	Alle opt.
Geografi-geoinformatik	120	20	140	108	62	64	69	Alle opt.
Idræt	85	20	105	377	216	105	89	8,8
KU i alt	5.334	646	5.980	14.351	8.124	5.098	4.889	
SKT	60	9	69	276	164	69	67	
Tandplejer	60	9	69	276	164	69	67	8,6
I alt	5.394	655	6.049	14.627	8.288	5.167	4.956	

Antal optagne

Optagelsestallet synes at have stabiliseret sig på omkring 4.850.

Tabel 2: Optagne pr. 1. oktober 2000-2004

	2000	2001	2002	2003	2004
Teologi	161	145	132	134	112
Jura	636	622	654	637	634
Samfundsvidenskab	549	524	551	592	735
Sundhedsvidenskab	594	596	626	620	627
Humaniora	2.045	1.936	1.936	1.930	1.728
Naturvidenskab	1.100	979	958	930	1.053
I alt	5.085	4.802	4.857	4.843	4.889

De optagnes alder

Den typiske alder ved optagelsen er 21 år ved fire af fakulteterne og højere ved Humaniora og Teologi, jf. tabel 3.

Tabel 3: De optagnes median-alder 2000-2004

	2000	2001	2002	2003	2004
Teologi	24	23	29	26	25
Jura	21	21	21	21	21
Samfundsvidenskab	21	21	21	21	22
Sundhedsvidenskab	21	21	21	21	21
Humaniora	23	23	23	23	22
Naturvidenskab	21	22	21	21	21
I alt	22	22	22	22	22

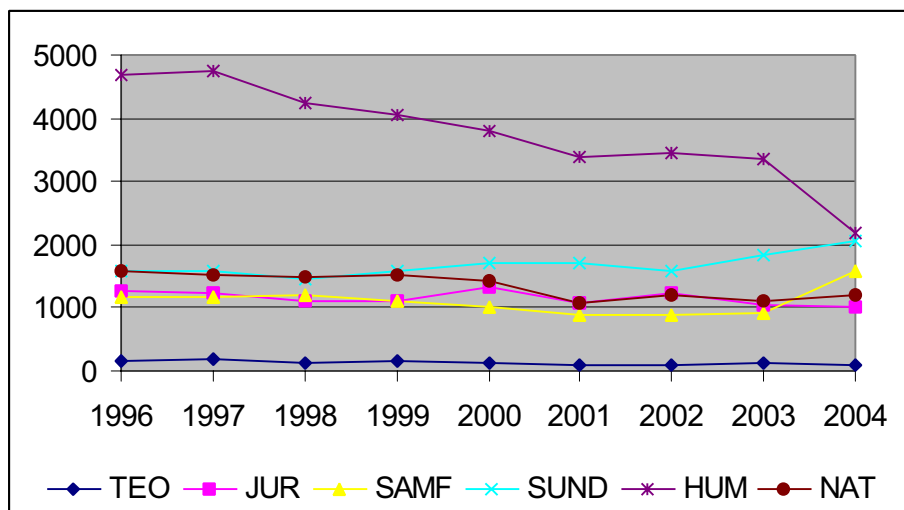
Antal ansøgere

Antallet af optagne er til en vis grad betinget af antallet af ansøgere, og dette tal er igen til en vis grad betinget af demografien. Der er stor forskel på aldersgruppernes

størrelse i befolkningen. Og med den aldersprofil universitetets ansøgere har, er antallet af potentielle ansøgere på vej nedad og forventes først at stige igen omkring 2010.

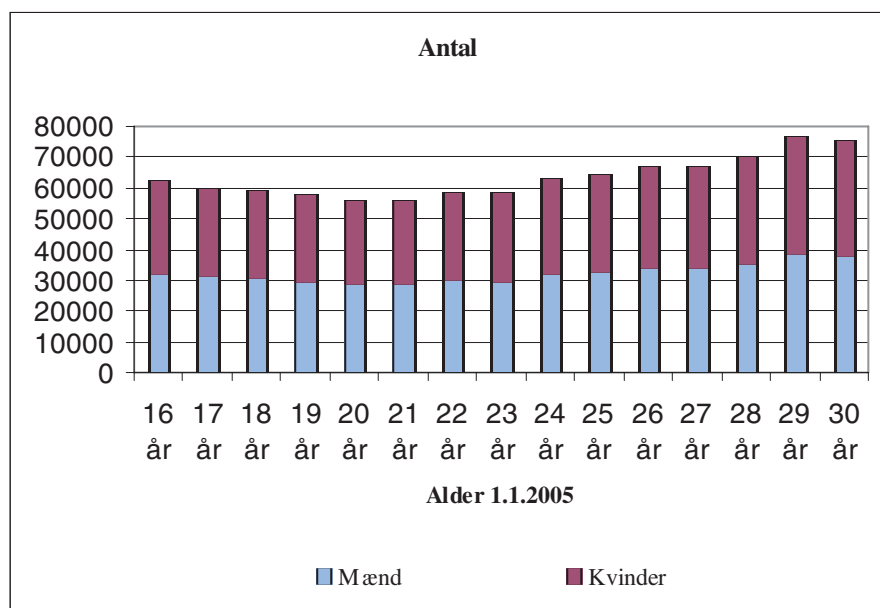
Tabel 4. Antal 1.-prioritetsansøgere 1996-2004

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Teologi	165	188	140	149	123	102	105	120	101
Jura	1.256	1.238	1.105	1.118	1.317	1.084	1.230	1.031	1.026
Samfundsvidenskab	1.174	1.162	1.195	1.117	1.025	885	885	911	1.573
Sundhedsvidenskab	1.596	1.572	1.454	1.591	1.711	1.711	1.588	1.828	2.050
Humaniora	4.670	4.736	4.238	4.064	3.805	3.371	3.454	3.363	2.180
Naturvidenskab	1.569	1.517	1.489	1.526	1.410	1.082	1.187	1.104	1.194
I alt	10.430	10.413	9.621	9.565	9.391	8.235	8.449	8.357	8.124

Rekrutteringsgrundlagets aldersfordeling

Som det kan ses af diagrammet nedenfor, var de 20-årige i 2004 den mindste årgang og de 29-årige den største. Disse nu 29-årige dannede rekrutteringsgrundlag for 5-7 år siden, og de 20-årige vil melde sig om 1-2 år. Det er især derfor, ansøbertallet er gået nedad og fortsat vil gøre det.

Kilde: Danmarks Statistik

Studenterbestand

Ordinære studerende

Universitetet har i alt knap 32.500 ordinære studerende, hvilket er ca. 300 færre end i 2003; den vigende tilgang er ved at slå igennem på bestandstallet. Andelen af kvinder er

forøget med 0,4% til 56,9%. Kønsfordelingen er forskellig fra fakultet til fakultet og også mellem fagene inden for fakulteterne. F.eks. har mændene stor overvægt på Det Naturvidenskabelige Fakultet, men ikke på faget biologi. Kvinderne har stor overvægt på Det Humanistiske Fakultet, men ikke på fag som historie og filosofi. I tabel 5 er bestanden af ordinære studerende fordelt på fagområder og køn 1. oktober 2004.

Tabel 5: Studenterbestand pr. 1. oktober 2004

Faggruppe	Kvinder	Mænd	I alt
Det Teologiske Fakultet	508	317	825
Teologi	483	306	789
Afrikaområdestudier	25	11	36
Det Juridiske Fakultet	2.355	1.704	4.059
Det Samfundsvidenskabelige Fakultet	3.249	2.678	5.927
Økonomi	549	1.163	1.712
Sociologi	389	190	579
Antropologi	394	108	502
Statskundskab	679	811	1.490
Psykologi	1.238	406	1.644
Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet	2.652	1.348	4.000
Lægevidenskab	1.925	1.134	3.059
Odontologi	323	130	453
Humanbiologi	58	38	96
Folkesundhedsvidenskab	346	46	392
Det Humanistiske Fakultet	7.359	4.364	11.723
<i>Dansk mv.</i>	<i>1.173</i>	<i>468</i>	<i>1.641</i>
Dansk	1.036	395	1.431
Retorik	137	73	210
<i>Øvrige europæiske sprog</i>	<i>1.725</i>	<i>724</i>	<i>2.449</i>
Engelsk	619	342	961
Finsk	24	10	34
Fransk	318	63	381
Tysk	146	69	215
Nederlandsk	16	4	20
Italiensk	145	39	184
Spansk	230	71	301
Portugisisk	30	22	52
Bulgarsk	6	2	8
Polsk	28	12	40
Russisk	81	52	133
Serbokroatisk	11	7	18
Tjekkisk	6	2	8
Østeuropastudier	16	18	34

Moderne Græsk	46	9	55
Balkanistik	3	2	5
<i>Ikke-europæiske sprog</i>	<i>413</i>	<i>282</i>	<i>695</i>
Asienstudier	23	7	30
Indisk	9	9	18
Indonesisk	8	9	17
Japansk	49	56	105
Kinesisk	56	47	103
Koreansk	8	6	14
Thai	10	16	26
Tibetansk	11	9	20
Eskimologi	33	18	51
Arabisk	104	58	162
Hebraisk	32	16	48
Islamiske studier	2	0	2
Semitisk Filologi	2	1	3
Tyrkisk	25	6	31
Iransk/Persisk	17	16	33
Indiansk	24	8	32
<i>Musisk-æstetiske fag</i>	<i>1.962</i>	<i>1.184</i>	<i>3.146</i>
Film- og Medievidenskab	357	368	725
Kunsthistorie	495	120	615
Litteraturvidenskab	583	283	866
Musikvidenskab	360	382	742
Teatervidenskab	167	31	198
<i>Oldtids- historie- og kulturstudier</i>	<i>1.363</i>	<i>1.196</i>	<i>2.559</i>
Assyriologi	7	8	15
Ægyptologi	32	18	50
Nærorientalsk Arkæologi	79	40	119
Forhistorisk Arkæologi	140	83	223
Klassisk Arkæologi	55	17	72
Europæisk Etnologi	183	42	225
Klassisk Filologi	71	55	126
Historie	505	803	1.308
Religion	291	130	421
<i>Sprogvidenskab, filosofi, psykologi mv.</i>	<i>723</i>	<i>510</i>	<i>1.233</i>
Filosofi	138	369	507
Lingvistik	74	50	124
Sprogpsykologi	37	9	46
Pædagogik	239	65	304
Audiologopædi	215	9	224
Diverse humaniora	20	8	28

Det Naturvidenskabelige Fakultet	2.224	3.598	5.822
<i>Mat-fys faggruppe</i>	904	2.399	3.303
Matematik-Økonomi	69	94	163
Matematik mv.	122	264	386
Forsikringsvidenskab	72	76	148
Statistik	9	21	30
Datalogi	94	1.051	1.145
Kemi mv.	60	107	167
Miljøkemi	30	16	46
Fysik mv.	154	439	593
Nanoteknologi	24	106	130
Biokemi	270	225	495
Molekylær Biomedicin	30	27	57
<i>Bio-geo faggruppe</i>	1.320	1.199	2.519
Biologi	799	496	1.295
Geografi	215	258	473
Geologi	101	143	244
Idræt	205	302	507
Tandplejeruddannelsen	174	15	189
I alt	18.521	14.024	32.545

Kandidatstatistik

Bachelorgraden

Fra og med strukturbekendtgørelsen fra 1993 skal alle studerende passere bachelorgraden, for at fortsætte på kandidatuddannelsen. Undtagelsen har hidtil været læge-, tandlæge- og teologiuddannelserne. I 2003 blev de første bachelorere på lægeuddannelsen uddannet.

Tabel 5: Bachelorer 2002-2004

	2002			2003			2004		
	<i>K</i>	<i>M</i>	<i>I alt</i>	<i>K</i>	<i>M</i>	<i>I alt</i>	<i>K</i>	<i>M</i>	<i>I alt</i>
Total	1.559	1.146	2.705	1.585	1.025	2.610	2.644	1.094	2.738
Det Juridiske Fakultet	271	210	481	312	228	540	209	115	324
Jura	271	210	481	312	228	540	209	115	324
Det Samfundsvidenskabelige Fakultet	196	257	453	223	205	428	312	240	552
Økonomi	59	151	210	51	95	146	65	110	175
Statskundskab	65	82	147	74	82	156	75	82	157
Antropologi	35	7	42	49	8	57	39	10	49
Sociologi	37	17	54	49	20	69	30	7	37
Psykologi	se under humaniora						103	31	134
Det Sundhedsvidenskabelige fakultet	69	9	78	76	19	95	281	139	420
Lægevidenskab				33	16	49	245	137	382
Folkesundhedsvidenskab	69	9	78	43	3	46	36	2	38

	2002			2003			2004		
	<i>K</i>	<i>M</i>	<i>I alt</i>	<i>K</i>	<i>M</i>	<i>I alt</i>	<i>K</i>	<i>M</i>	<i>I alt</i>
Det Humanistiske Fakultet	767	362	1.129	746	315	1.061	598	295	893
Dansk	105	30	135	103	30	133	106	25	131
Retorik	9	6	15	18	9	27	10	6	16
Engelsk	58	28	86	66	19	85	66	26	92
Tysk	17	5	22	14	4	18	8	3	11
Nederlandsk	0	0	0	3	0	3	1	0	1
Fransk	24	1	25	31	0	31	29	6	35
Spansk	21	8	29	28	1	29	24	3	27
Italiensk	10	1	11	7	1	8	15	0	15
Rumænsk	1	0	1	0	0	0	0	0	0
Portugisisk	4	0	4	1	2	3	1	2	3
Russisk	2	4	6	5	1	6	4	3	7
Polsk	1	1	2	2	0	2	1	1	2
Tjekkisk	1	1	2	0	0	0	1	0	1
Serbokroatisk	0	0	0	3	2	5	1	0	1
Bulgarsk	0	0	0	0	1	1	0	0	0
Finsk	0	1	1	0	0	0	0	1	1
Moderne Græsk	3	0	3	6	0	6	2	1	3
Japansk	5	3	8	7	4	11	1	1	2
Kinesisk	3	4	7	1	0	1	4	1	5
Thai	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Koreansk	0	1	1	4	1	5	1	0	1
Østasienkundskab	2	1	3	1	2	3	0	0	0
Indologi	1	0	1	1	1	2	0	0	0
Tibetansk	0	0	0	1	0	1	1	0	1
Eskimologi	0	1	1	2	0	2	3	0	3
Arabisk	5	2	7	3	1	4	6	3	9
Hebraisk	2	2	4	1	0	1	3	0	3
Tyrkisk	1	0	1	1	1	2	3	1	4
Indiansk	2	0	2	1	1	2	2	0	2
Iransk/Persisk	2	1	3	0	1	1	1	0	1
Film- og Medievidenskab	32	38	70	24	32	56	29	25	54
Kunsthistorie	34	5	39	34	7	41	29	6	35
Musikvidenskab	26	24	50	31	27	58	25	17	42
Teatervidenskab	9	5	14	19	1	20	9	2	11
Litteraturvidenskab	46	24	70	65	21	86	42	24	66
Klassisk Filologi, græsk	4	1	5	5	2	7	3	5	8
Klassisk Filologi, latin	2	0	2	3	1	4	0	0	0
Klassisk Arkæologi	7	2	9	3	1	4	4	2	6
Forhistorisk Arkæologi	17	8	25	9	4	13	11	6	17
Assyriologi	1	1	2	1	0	1		1	1

	2002			2003			2004		
	<i>K</i>	<i>M</i>	<i>I alt</i>	<i>K</i>	<i>M</i>	<i>I alt</i>	<i>K</i>	<i>M</i>	<i>I alt</i>
Ægyptologi	2	1	3	3	2	5	2	2	4
Nærorientalsk Arkæologi	8	1	9	10	3	13	4	2	6
Europæisk Etnologi	25	5	30	18	4	22	19	3	22
Folkloristik	1	0	1	0	0	0	0	0	0
Historie	52	59	111	61	50	111	43	76	11
Religion	22	10	32	23	10	33	24	4	28
Lingvistik	10	4	14	3	4	7	5	3	8
Indoeuropæisk	1	1	2	1	1	2	0	0	0
Filosofi	12	26	38	13	33	46	12	28	40
Pædagogik	24	7	31	10	6	16	15	6	21
Audiologopædi	24	0	24	24	1	25	27	0	
Psykologi	129	39	168	76	23	99	se under samfundsvidenskab		
Det Naturvidenskabelige Fakultet	256	308	564	228	258	486	244	305	549
Matematik mv.	15	12	27	9	23	32	7	18	25
Forsikringsvidenskab	8	2	10	6	4	10	5	9	14
Statistik	1	1	2	1	0	1	1	2	3
Matematik-Økonomi	10	15	25	10	7	17	2	7	9
Datalogi	5	63	68	2	41	43	10	66	76
Fysik mv.	11	37	48	13	33	46	17	39	56
Meteorologi	4	2	6	2	6	8	2	0	2
Kemi mv.	5	11	16	2	7	9	7	10	17
Miljøkemi	3	7	10	7	0	7	3	7	10
Biokemi	38	33	71	32	18	50	32	24	56
Biologi	96	54	150	88	50	138	90	52	142
Geoinformatik	3	5	8	2	4	6	6	6	12
Kulturgeografi	23	19	42	16	20	36	20	24	44
Naturgeografi	6	2	8	8	11	19	6	5	11
Geologi	14	22	36	8	14	22	13	9	22
Idræt	14	23	37	22	20	42	23	27	50

Antal bachelorer 2002-2004

Der er tilsyneladende sket et fald i bachelorproduktionen, hvilket er en naturlig følge af faldet i tilgangen. En del af forklaringen kan dog også være mangelfuld registrering i eksamenssystemet.

Tabel 6: Antal bachelorer 1999-2003

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Jura	418	612	412	481	540	324
Samfundsvidenskab	402	398	453	453	428	552
Sundhedsvidenskab				78	95	420
Humaniora	971	1.054	1.124	1.129	1.061	893
Naturvidenskab	533	547	458	564	486	549
I alt	2.324	2.611	2.447	2.705	2.610	2.738

Bachelorernes alder

Bachelorernes alder er typisk 25-26 år. Da de typisk har været 4 år om det, jf. tabel 8, svarer det til en studiestartalder på 21-22 år.

Tabel 7: Bachelorernes alder 1999-2003 (medianer)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Jura	25	25	25	25	25	25
Samfundsvidenskab	25	25	25	25	25	25
Sundhedsvidenskab				26	25	25
Humaniora	26	26	27	27	26	27
Naturvidenskab	25	26	25	26	26	26
I alt	25	26	26	26	26	26

Studietid til bachelorgraden

Bacheloruddannelsen er fastlagt med en normeret studietid på tre år. Men mange uddannelser har et propædeutisk forløb på 1/2 til ét år, hvormed studietiden forlænges. Den typiske gennemførelsestid er uændret og overalt 4 år (median). Den gennemsnitlige studietid varierer kun lidt omkring de 4, som det ses af tabel 8.

Tabel 8: Bachelorernes gennemsnitlige studietid i år

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Jura	4,2	3,9	3,7	3,9	3,7	3,4
Samfundsvidenskab	3,9	3,7	3,8	3,9	3,9	3,6
Sundhedsvidenskab				3,4	3,0	3,6
Humaniora	4,5	4,5	4,4	4,4	4,2	4,2
Naturvidenskab	4,4	4,5	4,6	4,4	4,5	4,3
I alt	4,3	4,3	4,2	4,2	4,1	3,9

Kandidatgraden

Der blev udklækket i alt 2.546 kandidater i 2004, fordelt på 81 forskellige uddannelser/fag. 59% af kandidaterne er kvinder.

Tabel 9: Kandidater 2002-2004

	2002			2003			2004		
	<i>K</i>	<i>M</i>	<i>I alt</i>	<i>K</i>	<i>M</i>	<i>I alt</i>	<i>K</i>	<i>M</i>	<i>I alt</i>
Total	1.471	1.153	2.624	1.407	1.122	2.529	1.500	1.046	2.546
Det Teologiske Fakultet	35	26	61	45	30	75	29	17	46
Cand.teol.	35	26	61	45	30	75	29	17	46
Det Juridiske Fakultet	245	201	446	227	169	396	244	167	411
Cand.jur.	245	201	446	227	169	396	244	167	411
Det Samfundsvidenskabelige Fakultet	173	228	401	136	205	341	308	229	537
Cand.polit.	44	120	164	34	115	149	41	115	156
Cand.scient.pol.	70	85	155	53	62	115	70	62	132
Cand.mag./phil. i samfundsfag	3	8	11	3	6	9	3	6	9
Cand.scient.ant.	38	8	46	26	15	41	43	15	58
Cand.scient.soc.	18	7	25	20	7	27	33	7	40
Cand.psyk.	se under humaniora						118	24	142
Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet	220	169	389	234	184	418	281	150	431
Cand.med.	164	139	303	178	144	322	206	129	335
Cand.odont.	39	24	63	38	28	66	60	14	74
Cand.scient. humanbiologi	17	6	23	18	12	30	15	7	22
Det Humanistiske Fakultet	578	224	802	556	261	817	413	236	649
<i>Cand.mag./phil.</i>									
Dansk	81	29	110	79	37	116	73	30	103
Retorik	8	1	9	9	3	12	5	3	8
Engelsk	58	15	73	53	18	71	55	19	74
Tysk	12	3	15	8	3	11	6	6	12
Nederlandsk	0	0	0	1	0	1	0	0	0
Fransk	20	2	22	31	4	35	14	6	20
Italiensk	6	1	7	5	1	6	18	1	19
Spansk	15	0	15	17	6	23	19	1	20
Portugisisk	1	1	2	0	0	0	0	1	1
Polsk	1	0	1	1	0	1	0	0	0
Russisk	1	0	1	3	1	4	4	0	4
Serbokroatisk	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Østeuropastudier	3	2	5	3	4	7	2	0	2
Moderne Græsk	1	0	1	0	0	0	1	0	1
Arabisk	2	1	3	1	2	3	2	4	6
Hebraisk	2	0	2	0	0	0	2	0	2
Eskimologi	5	0	5	1	1	2	1	0	1
Finsk	1	0	1	0	0	0	0	0	0
Indiansk	3	0	3	0	0	0	1	0	1
Japansk	2	3	5	3	1	4	0	4	4

	2002			2003			2004		
	K	M	I alt	K	M	I alt	K	M	I alt
Kinesisk/Østasiatisk kultur	1	0	1	1	2	3	1	2	3
Thai	0	1	1	0	0	0	0	0	0
Koreansk							0	1	1
Tibetansk							1	1	2
Indologisk							1	0	1
Litteraturvidenskab	14	13	27	18	14	32	8	11	19
Moderne kulturformidling	24	5	29	22	12	34	22	17	39
Filmvidenskab	6	10	16	10	5	15	6	8	14
Medievidenskab	18	9	27	22	9	31	16	3	19
Kunsthistorie	8	1	9	5	2	7	6	1	7
Musikvidenskab	20	13	33	19	12	31	16	11	27
Teatervidenskab	11	1	12	4	0	4	6	2	8
Græsk	1	2	3	1	3	4	0	0	0
Latin	0	0	0	2	0	2	0	2	2
Klassisk Arkæologi	1	0	1	0	0	0	1	0	1
Forhistorisk Arkæologi	5	2	7	6	1	7	1	3	4
Assyriologi	1	1	2	0	1	1	1	0	1
Ægyptologi	1	0	1	0	1	1	0	0	0
Nærorientalsk Arkæologi	0	0	0	4	1	5	4	2	6
Iransk	1	0	1	0	2	2	0	0	0
Europæisk Etnologi	11	0	11	13	3	16	7	1	8
Folkloristik	6	0	6	2	0	2	0	0	0
Historie	34	36	70	24	46	70	26	46	72
Kristendomshistorie	1	1	2	1	1	2	1	1	2
Religionshistorie	4	2	6	4	3	7	9	2	11
Religionssociologi	11	1	12	3	2	5	8	6	14
Lingvistik alm.	1	0	1	1	1	2	3	3	6
Dalingvistik	0	0	0	1	1	2	0	0	0
Sprogpsykologi	3	0	3	6	1	7	10	1	11
Filosofi	6	13	19	7	12	19	3	18	21
Pædagogik	12	5	17	22	2	24	19	3	22
Audiologopædi	17	1	18	13	1	14	20	0	20
Humanistisk Informatik	0	0	0	0	1	1	0	0	0
Cand.psyk.	120	45	165	115	31	146	se under samfundsvidenskab		
<i>Mag.art.:</i>									
Nordisk Filologi/Litteratur	0	0	0	4	0	4	0	4	4
Indoeuropæisk	0	0	0	0	1	1	0	1	1
Forhistorisk Arkæologi	1	0	1	0	0	0	2	2	4
Klassisk Arkæologi	1	0	1	0	0	0	1	0	1
Kunsthistorie	14	2	16	10	1	11	9	2	11

	2002			2003			2004		
	K	M	I alt	K	M	I alt	K	M	I alt
Musikvidenskab	0	1	1	0	0	0	0	0	0
Litteraturvidenskab	0	1	1	0	2	2	1	1	2
Historie	1	0	1	0	4	4	0	2	2
Religionshistorie	0	0	0	1	0	1	0	1	1
Filosofi	1	0	1	0	2	2	1	2	3
Det Naturvidenskabelige Fakultet	220	305	525	209	273	482	225	247	472
<i>Cand.scient.:</i>									
Matematik	5	15	20	5	8	13	5	6	11
Statistik	4	2	6	3	0	3	2	2	4
Forsikringsvid. (cand.akt.)	5	8	13	4	5	9	6	5	11
Matematik-Økonomi (-oecon.)	5	10	15	9	7	16	4	5	9
Datalogi	3	37	40	0	35	35	3	32	35
Fysik	3	18	21	4	33	37	8	27	35
Biofysik	1	2	3	1	7	8	2	2	4
Astronomi	2	7	9	1	1	2	2	5	7
Geofysik	1	10	11	5	10	15	2	6	8
Kemi	8	18	26	3	14	17	9	11	20
Miljøkemi	5	8	13	10	4	14	8	7	15
Biokemi	24	20	44	26	21	47	33	23	56
Biologi	91	87	178	83	61	144	84	46	130
Geografi	22	8	30	11	17	28	17	12	29
Kulturgeografi	6	4	10	9	5	14	7	7	14
Naturgeografi	18	14	32	8	9	17	3	3	6
Geologi	8	24	32	12	13	25	19	26	45
Idræt	9	13	22	15	23	38	11	22	33

Antal kandidater 1999-2003

Efter at antallet af kandidater har været støt stigende igennem flere år, synes kurven nu at have toppet i 2002. Tallet for 2003 er få procent lavere end i 2002.

Tabel 10: Antal kandidater 1999-2004

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Teologi	39	50	51	61	75	46
Jura	396	419	405	446	396	411
Samfundsvidenskab	313	318	401	401	341	527
Sundhedsvidenskab	304	282	352	389	418	431
Humaniora	545	615	751	802	817	649
Naturvidenskab	437	499	487	525	482	472
I alt	2.034	2.183	2.447	2.624	2.529	2.536

Kandidaternes alder

Aldersfordelingen holder sig meget stabilt på medianen 29 for universitetet som helhed, og den er uforandret på alle fakulteterne i forhold til 2003.

Tabel 11: Kandidaternes alder 1999-2004 (medianer)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Teologi	32	31	31	31	31	30
Jura	27	27	27	28	28	28
Samfundsvidenskab	28	28	28	29	29	29
Sundhedsvidenskab	29	29	29	29	29	29
Humaniora	30	30	30	30	30	30
Naturvidenskab	28	28	28	29	29	29
I alt	29	29	29	29	29	29

Aldersfordelingen er stærkt højreskæv. Derfor er medianen et bedre beskrivende mål end f.eks. gennemsnit, som typisk ligger 1-2 år højere. Alderen er beregnet som kandidatåret minus fødselsåret.

Studietid til kandidatgraden

Studietiden målt i medianer er uændret i forhold til 2003 bortset fra naturvidenskab, hvor den er steget igen til 8 år.

Tabel 12: Kandidaternes studietid i år 1999-2004 (medianer)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Teologi	9	8,5	8	8	8	8
Jura	6	6	7	6	6	6
Samfundsvidenskab	7	7	7	7	7	7
Sundhedsvidenskab	8	8	8	8	8	7
Humaniora	8	8	7	7	7	8
Naturvidenskab	7	7	7	8	7	8
I alt	7	7	7	7	7	7

Fordelingen af studietid er ligesom aldersfordelingen stærkt højreskæv, hvorfor medianen må anses for en rimelig beskrivelse.

Aktivitetsopgørelse (STÅ mv.)**Studenterårsværk (STÅ) på ordinær uddannelse**

Siden 1993 har studieaktiviteten været opgjort i studenterårsværk (STÅ). En STÅ svarer til ét års fuldtidsstudium med beståede prøver. Dette mål afløste studietrinstil-

vækster som mål, hvor et studietrin var en større bestået del af uddannelsen på 1-3 år. STÅ er fordelt på forskellige aktivitetsgrupper, der udløser bevillinger til undervisningen efter forskellige takster. Nedenfor ses en oversigt over STÅ 1999-2004. Fakultets- og fagoversigter findes under de respektive fakulteters og studienævns beretninger.

Tabel 13: STÅ 1999-2003

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Teologi	422	400	403	375	378	321
Jura	2.228	2.450	2.387	2.369	2.370	2.268
Samfundsvidenskab	2.198	2.243	2.246	2.178	2.206	3.075
Sundhedsvidenskab	2.329	2.497	2.625	2.836	3.008	3.138
Humaniora	5.317	5.754	5.898	5.842	5.656	4.879
Naturvidenskab	3.079	3.051	2.891	2.896	2.794	2.798
I alt	15.573	16.395	16.449	16.494	16.413	16.479

Det bemærkes, at fordelingen af STÅ på fakulteterne går på, hvor aktiviteterne har fundet sted, ikke hvor de studerende er indskrevet. I tallene er også inkluderet STÅ, aflagt af merit- og gæstestuderende. Tallene for 2001-2002 er blevet efterreguleret i 2003.

Aktiviteter under åben uddannelse/deltidsuddannelse

Aktiviteterne under åben uddannelse/deltidsuddannelse falder inden for følgende kategorier: a) De ordinære bacheloruddannelser på Humaniora der udbydes som åben uddannelse/deltidsuddannelse, b) tompladsordningen, hvor enkeltkurser fra de ordinære uddannelser udbydes eller op-søges individuelt, c) korte efteruddannelseskurser af 3-40

dages varighed (kun på idræt for folkeskolelærere) og endelig d) masteruddannelserne, se afsnittet ovenfor om videre- og efteruddannelse.

Aktiviteten opgøres halvårligt i "årselever", hvor omregningen beror på kursernes vægt i studenterårsværk (STÅ). Der udløses statstilskud til aktiviteten på grundlag af optalte "årselever". Kun de medtælles, som har aflagt deltagerbetalingen inden for en nærmere angivet frist.

Tabel 14: Antal årselever på åben uddannelse 1999-2004

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Teologi	139,4	158,9	113,6	95,7	78,4	64,9
Jura	0	1,3	7,2	19,3	32,1	36,3
Samfundsvidenskab	10,4	12,9	13,8	14,6	40,4	75,6
Sundhedsvidenskab	52,5	73,2	69,3	55,7	53,2	55,7
Humaniora	888,4	848,7	898,8	911,6	922,2	784,6
Naturvidenskab	40,0	46,8	50,5	54,4	51,7	55,7
I alt	1.130,7	1.141,8	1.153,2	1.151,3	1.178,0	1.072,8

Tabel 15: Antal færdiguddannede på åben uddannelse

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Master i Konfliktmægling						25
Master of public health	19	19	21	15	25	21
Master of international health		25	24	29	22	29
Bachelor, Humanistiske	59	77	50	76	75	101

Forskeruddannelsen

Den nugældende ordning for forskeruddannelse, der fører til ph.d.-graden, startede 1.1.1993. Den afløste licentiatuddannelsen, som nu er udtømt. I bestandstallene (tabel 16)

er alle talt med, som ikke har enten afbrudt eller fået godkendt graden. Dvs. de, der har indleveret deres afhandling til bedømmelse og for så vidt ikke længere er aktive på uddannelsen, også er talt med. I øvrigt henvises der til ph.d.-studieledernes beretninger.

Tabel 16: Ph-d.-studerende 2003/2004

Fakultet	Bestand	1.10.2003-30.9.2004			Bestand
	1-10.2003	Tilgang	Afsluttet med graden	Afbrudt	30.09.2004
Teologi	25	3	3	2	14
Jura	17	9	1	1	22
Samfundsvidenskab	106	33	15	5	123
Sundhedsvidenskab	591	170	32	11	524
Humaniora	186	47	10	9	164
Naturvidenskab	319	84	48	9	283
I alt	1.244	346	109	37	1.130

I tabel 17, der svarer til oplysningerne i årsrapporten, er bestandstallene opgjort eksklusiv studerende på orlov. Tallene gælder gammel (licentiat) og ny ordning tilsammen. Op til 2003 har der været en lille overvægt af mænd. Det billede ser nu ud til at vende.

Tabel 17: Ph.d.-grader tildelt, både gammel og ny ordning samt § 5, stk. 2 i kalenderåret

	2001			2002			2003			2004		
	K	M	M+K	K	M	M+K	K	M	M+K	K	M	M+K
Teologi	13	12	25	14	8	22	14	11	25	8	6	14
Jura	11	8	19	13	8	21	10	5	15	8	9	17
Samfundsvidenskab	73	34	107	62	40	102	52	40	92	53	59	112
Sundhedsvidenskab	251	306	557	235	316	551	229	322	551	176	300	476
Humaniora	86	95	181	85	86	171	84	82	166	76	75	151
Naturvidenskab	199	132	331	187	119	306	185	120	305	181	91	272
Total	633	587	1.220	596	577	1.173	574	580	1.154	502	540	1.042

Tabel 18: Ph.d.-grader tildelt, både gammel og ny ordning samt § 5, stk. 2 i kalenderåret

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Teologi	4	5	1	2	2	8
Jura	5	4	6	5	7	4
Samfundsvidenskab	25	28	22	21	19	22
Sundhedsvidenskab	102	112	114	110	102	146
Humaniora	51	38	39	24	36	38
Naturvidenskab	101	98	82	93	79	85
I alt	288	285	264	255	245	303

De studerendes forhold

Statens uddannelsesstøtte (SU)

Københavns Universitets studerende brugte i 2004 1.238 mia. kr. i stipendium og studielån. Der er tale om en beske- den stigning på 16 mio. kr. i forhold til 2003, hvor forbru- get var på 1.222 mia. kr. Stigningen i beløb må tilskrives prisregulering samt indførelse af forsørgertillæg til enlige studerende og ordning med handicaptillæg, idet antallet af SU-modtagere faldt fra 24.945 i 2003 til 24.748 i 2004.

Der var 23.939 stipendiemodtagere, som modtog 979,9 mio. kr. i stipendium. 11.305 studerende fik 259 mio. kr. i studielån/slutlån.

En del studerende optog slutlån i de sidste måneder af studiet. I 2004 fik 1.606 studerende 5,7 mio. kr. i slutlån. 809 personer modtog kun slutlån, medens de øvrige 797 personer modtog slutlån, efter at de var løbet tør for stipen- dium.

På landsplan fik 306.300 personer 9,6 mia. kr. i stipendi- er. 113.400 personer fik 2,3 mia. kr. i lån. I alt fik 309.100 personer 11,9 mia. kr. i SU-støtte. Heraf fik 6.100 stude- rende 171 mio. kr. i slutlån.

Nye SU-ordninger

August 2004 trådte en ordning med forsørgertillæg til enli- ge forsørgere i kraft. 216 studerende (206 kvinder og 10 mænd) fik forsørgertillæg. Forsørgertillægget udgjorde 3.228 kr. brutto pr. måned.

67 studerende søgte om at komme med i ordningen med handicaptillæg til studerende med varigt handicap. 21 stu- derende har fået tillæg, medens der er givet afslag til 10. De øvrige sager var ikke afgjort ved årets udgang. Handi- captillægget udgjorde 5.749 kr. brutto pr. måned

SU-selvbetjening

SU-styrelsen tog sommeren 2002 et SU-selvbetjeningssy- stem i brug. Den enkelte studerende kan med "den fælles pinkode" eller med "digital signatur" selv forespørge på sine SU-oplysninger samt søge om støtte. Det mest almin- delige (søge støtte til en uddannelse, fravælge støtte, ændre kontonummer, søge studielån, ændre sluttidspunkt for ud- dannelse, søge støtte efter satsen for udeboende, søge for- sørgertillæg) kan de studerende selv klare uden at henven- de sig til SU-kontoret. SU-kontoret skal dog godkende en del af de ændringer, som en studerende foretager via selv- betjeningssystemet.

Ca. 41% af SU-modtagerne benytter selvbetjeningssyste- met i 2004. Trods selvbetjeningssystemet fik SU-kontoret ca. 14.000 papiransøgninger og ca. 2.000 andre henvendel- ser om SU.

Støtteår	Antal brugere	Antal ansøgninger til godkendelse	Antal straks-ansøgninger (kræver ikke godkendelse)
2002	3.596 (pr. 1.3.2003)	419	936
2003	7.796	3.053	4.145
2004	10.452	10.937	13.550

Administration af kollegier

SU-kontoret er sekretariat for Regensen, Ehlers, Borchs, Hassagers og Valkendorfs kollegier. Når der er ledige plad- ser på kollegierne, indkalder SU-kontoret ansøgninger fra studerende, der ønsker at komme i betragtning til den/de ledige pladser. SU-kontoret står for udsendelse af breve vedrørende tildelte pladser, orlov, fraflytning, ventepulje samt afslag.

mand (udpeget af rektor) (indtil 31.1.2004: professor Gert Kjærgaard Pedersen, Institut for Matematiske Fag).

Lektor Karsten Albæk, Økonomisk Institut (repræsen- tant for Jura og Samfundsvidenskab) (indtil 31.1.2004: professor Hector Estrup, Økonomisk Institut).

Lektor Nina Grosman, Farmakologisk Institut (repræ- sentant for Sundhedsvidenskab).

Lektor Lone Fatum, Institut for Bibelsk Eksegese (re- præsentant for Humaniora og Teologi).

Lektor Jørgen Peder Steffensen, Niels Bohr Institutet (repræsentant for Naturvidenskab) (indtil 31.1.2004: do- cent Nanna Noe-Nygaard, Geologisk Institut).

SU-kontoret er sekretariat for Stipendiebestyrelsen.

Legater

Legater administreret af Københavns Universitets Stipendiebestyrelse

Stipendiebestyrelsen forestår uddelingen af de legater som i følge deres bestemmelser hører under universitetets be- styrelse. Valgperioden er for tre år. I 2004 var der valg til Stipendiebestyrelsen. I 2004 bestod Stipendiebestyrelsen af:

Docent Nanna Noe-Nygaard, Geologisk Institut, for-

Legaterne opslås samlet og søges under ét (fælles legatet). Der var 613 ansøgere, og der blev uddelt legatportioner til 132 studerende på i alt 0,8 mio. kr. Portionerne var på 5.000-10.000 kr.

Endvidere har Stipendiebestyrelsen forestået uddelingen af specielle legater og indstillet til legater uden for univer- sitetet. Der var i alt 18 legater med ca. 1.500 ansøgere, og der blev uddelt legatportioner til 202 ansøgere på i alt ca. 2,6 mio. kr. Portionerne var mellem 2.000 og 100.000 kr.

I alt er der uddelt ca. 3,4 mio. kr. til 334 modtagere med et samlet antal ansøgninger på ca. 2.100.

For at give de studerende mulighed for at abonnere på legatopslag blev der i december 2003 oprettet et "Nyhedsbrev" på den hjemmeside, som legaterne opslås på (www.ku.dk/sa/su-kontor/legat). Der var ved udgangen af

2004 ca. 300 tilmeldte. Legaterne opslås også i Universitetsavisen. Der er blevet orienteret om Nyhedsbrevet i Universitetsavisen i 2004, både før og efter at den i løbet af 2004 ophørte med at blive postomdelt.

Internationalt samarbejde og udveksling

Samarbejdsaftaler

Københavns Universitet har etableret samarbejdsaftaler med en række udenlandske universiteter. Disse aftaler er underskrevet af Københavns Universitets rektor.

Hovedparten af de indgåede aftaler er generelle samarbejdsaftaler omfattende både studenter- og lærerudveksling m.m. inden for alle fag.

Der er ved udgangen af 2004 indgået samarbejdsaftaler med følgende universiteter

Argentina

Universidad Nacional de Rosario
Universidade de Buenos Aires

Australien

Deakin University
Flinders University of South Australia Adelaide
Macquaire University
Monash University
Queensland University of Technology Brisbane
University of Adelaide
University of Melbourne
University of New South Wales
University of Queensland Brisbane
University of Sydney

Bolivia

Universidad Mayor de San Andrés La Paz

Brasilien

Pontificia Universidade Católica de Sao Paulo
Universidade Estadual de Campinas
Universidade Federal do Rio de Janeiro

Canada

McGill University Montreal
McMaster University
Memorial University of New Foundland
Osgoode Hall Law School
Université du Québec à Montréal
University of British Columbia Vancouver
University of Calgary Alberta
University of Victoria British Columbia
University of Western Ontario
University of Guelph Ontario
York University Toronto

Chile

Universidad de Chile Santiago

Colombia

Universidad de Los Andes Bogota

Cuba

Universidad de Habana

Finland

Helsingfors Universitet - Helsingin yliopisto

Frankrig

Université Charles de Gaulle Lille III (Sc. Hum., Lettres, Arts)
Université de Caen
Université de la Réunion Saint Denis
Université Paul Valéry (Montpellier III)

Hongkong

Chinese University of Hong Kong
University of Hong Kong

Indien

Banaras Hindu University

Island

Háskóli Islands

Israel

Tel Aviv University

Japan

Osaka University
Osaka University of Foreign Studies
Tohoku University
Tokyo Medical and Dental University
Waseda University Tokyo

Jordan

University of Jordan

Kina

Fudan University Shanghai
Nankai University
Peking University

Korea (Rep.)

Yonsei University Seoul
Yonsei University Seoul

Mexico

Universidad de Guanajuato
Universidad de las Américas Puebla
Universidad Nacional Autónoma de México

New Zealand

Massey University
University of Auckland
University of Canterbury Christchurch
University of Otago Dunedin
University of Waikato, Hamilton
Victoria University of Wellington

Norge

Universitetet i Oslo

Peru

Pontificia Universidade Católica del Perú Lima

Polen

Uniwersytet im Adama Mickiewicza Poznan

Schweiz

Universität Zürich

Singapore

National University of Singapore

Spanien

Universidad Complutense de Madrid

Universidad de Santiago de Compostela

Storbritannien

University College London (University of London)

Sverige

Lunds Universitet

Syrien

University of Damaskus

Taiwan

National Taiwan University

Thailand

Srinakharinwirot University

Tyskland

Christian-Albrechts-Universität zu Kiel

Eberhard-Karls-Universität Tübingen

Humboldt-Universität zu Berlin

Universität Bielefeld

Universität zu Köln

USA

Arizona State University

Boston College

California Institute of Technology CALTECH

California Western School of Law, San Diego

Chicago-Kent College of Law, Illinois

Dartmouth College New Hampshire

Duke University

New York University

Pepperdine University School of Law Malibu California

The University of North Carolina - Chapel Hill

The University of North Carolina

Tulane University School of Law

University of Alaska Fairbanks

University of California Hastings College of the Law

University of California-Berkeley

University of California-Davis

University of California-Irvine

University of California-Los Angeles

University of California-Riverside

University of California-San Diego

University of California-Santa Barbara

University of California-Santa Cruz

University of Massachusetts Amherst

University of Miami

University of Texas at Austin

University of the Pacific California

University of the Virgin Islands St. Thomas

University of Washington Seattle

University of Wisconsin Madison

Vanderbilt University

Washington College Maryland

Washington State University Pullman

Yale Graduate School New Haven

Aftalerne har den fordel, at et antal studerende, almindeligvis 3-5, er sikret optagelse, såfremt de faglige ønsker og forudsætninger er i orden. Enkelte af de indgåede aftaler sikrer imidlertid flere studerende optagelse, bl.a. udveksles der mellem 20 og 25 studerende hvert år med henholdsvis University of California og mellem 4 og 6 med University of British Columbia, Canada.

Aftalerne sikrer desuden, at værtsuniversitetet yder bistand f.eks. med bolig og ikke mindst, at de studerende har den information, som er nødvendig, når de skal vælge studiested og kurser. Der er ikke i aftalerne tale om direkte økonomisk støtte til de studerende. Man bytter studiepladser, hvilket dog er ensbetydende med, at studerende fra Københavns Universitet ikke skal betale studieafgift, tuition fee i de lande, hvor det findes. En udgift som let løber op over 50.000 kr.

Med baggrund i de studerendes ønske, er samarbejdet med engelsksprogede universiteter prioriteret højt. For at sikre en balance i udvekslingen af studenter universiteterne imellem og dermed også et velfungerende samarbejde inden for de indgåede aftaler, fokuseres der meget på at gøre det attraktivt for udenlandske studerende at studere på Københavns Universitet. Dette er ligeledes vigtigt i forhold til at indgå flere aftaler med universiteter i disse lande.

Med den stigende interesse inden for fagene, og blandt de studerende for studieophold i udlandet, er der i 2004 indgået yderligere seks aftaler. Nye samarbejdsaftaler er således indgået med universiteter i bl.a. Canada, Cuba, Japan, Mexico og USA.

Programmer

Danske programmer

Internationaliseringspuljen uddeles efter ansøgning som stipendier til studerende til studie- og praktikophold i udlandet som led i den danske kandidatuddannelse. Internationaliseringspuljen har siden 1987 uændret været på 2 mio. kr. årligt.

138 studerende ud af 368 ansøgere i 2004, kunne således komme på et længerevarende studieophold i udlandet med et stipendium fra Københavns Universitets Internationaliseringspulje, fordelt som det fremgår af tabellen på næste side.

Internationaliseringspuljen. Ansøgninger og bevillinger 1997-2004

		1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	I alt
Afrika	ANS	17	18	29	16	10	11	23	15	139
	BEV	11	5	8	8	4	5	10	10	61
Asien	ANS	20	30	27	28	42	30	25	25	227
	BEV	14	16	11	12	12	7	9	14	95
Australien	ANS	21	23	24	35	37	52	68	71	331
	BEV	12	11	11	11	10	25	30	32	142
Europa	ANS	140	167	176	153	121	84	78	80	999
	BEV	50	57	52	46	35	32	20	15	307
Mellemamerika	ANS	1	0	0	0	0	0	0	0	1
	BEV	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Nordamerika	ANS	121	114	121	141	105	94	128	160	984
	BEV	58	56	58	54	39	54	62	64	445
Sydamerika	ANS	7	11	9	9	6	13	8	17	80
	BEV	4	5	3	4	1	3	4	3	27
I alt	ANS	326	365	386	382	321	284	330	368	2.762
	BEV	150	150	143	135	101	126	135	138	1.078

Af andre danske programmer, der også støtter udveksling af studerende, kandidatstuderende og forskerstuderende, kan nævnes kulturaftalerne. Inden for de bilaterale kulturaftaler, som er indgået mellem Danmark og andre lande, modtog Københavns Universitet i 2003-2004 i alt 57 kandidat- og forskerstuderende, mens et mindre antal studerende fra Københavns Universitet i 2003-2004 gennemførte et studieophold i udlandet med støtte inden for kulturaftalerne.

Nordiske programmer

Nordplus

Nordplus er et program støttet af Nordisk Ministerråd, som giver tilskud til mobilitet, netværksdannelse og samarbejde inden for videregående uddannelse. Nordplus skal bidrage til at styrke fællesskabet og den nordiske identitet med udgangspunkt i landenes historiske, kulturelle og demokratiske samhørighed. Programmet omfatter de fem nordiske lande og de selvstyrende områder: Grønland, Færøerne og Ålandsøerne. Programmet blev igangsat i 1989, og i 2003 præsenteredes en reform af programmet, der bl.a. nu muliggør udveksling mellem Danmark og Færøerne samt Grønland. Programmet bygger på mobilitet af studerende og lærere inden for netværk, der etableres mellem flere institutter/fag. De forskellige institutter/fag på Københavns Universitet deltager i 36 netværk, og derudover deltager Københavns Universitet i det tværfakultære netværk, Nordlys, der nu omfatter 33 nordiske universiteter. Et af de nye prioriteringsområder er samarbejde om fælles studieprogrammer, og her deltager KU i et af de første sådanne fælles studieprogrammer, der har fået tildelt støtte. Programmet er et fælles masterprogram i danskestudier.

Københavns Universitet modtog i 2003-2004 177 studerende fra Norden.

EU-programmer

Sokrates/Erasmus

Sokrates/Erasmus-programmet afløste i 1997 de gamle mobilitetsprogrammer. Som noget nyt skulle Københavns Universitet indgå en institutionel kontrakt med Europa-Kommissionen vedrørende studenter- og lærermobilitet samt forskellige projekter. Siden har universitetet for hvert akademisk år ansøgt Europa-Kommissionen om en forlængelse af den institutionelle kontrakt.

I 2003 fik Københavns Universitet et såkaldt Erasmus-Charter, som for en periode af 3 år muliggør støtte til de forskellige EU-programmer, herunder også studenter- og lærermobilitet. Støtten er dog stadig forankret i de bilaterale aftaler, som Københavns Universitet har indgået med

Socrates-Erasmus				
Studentermobilitet 1997-2004				
Antal ind- og udrejsende studerende				
Bilaterale aftaler				
År	Fra KU	Mdr.	Til KU	Mdr.
1997-98	233	1.465	203	1.357
1998-99	258	1.703	266	1.712
1999-00	288	1.891	280	1.710
2000-01	276	1.828	322	2.186
2001-02	322	2.097	330	2.181
2002-03	370	2.454	361	2.395
2003-04	373	2.355	442	3.084

universiteter inden for EU. For det akademiske år 2003-2004 er antallet af bilaterale aftaler dækkende enten studenter og/eller lærermobilitet knap 600. Aftalerne omfatter mere end 200 undervisningsinstitutioner i Europa.

Ud over bevillingen til studentermobilitet fik Københavns Universitet også støtte til lærerudveksling.

Studentermobilitet

Københavns Universitet har i studieåret 2003-2004 (opgjort 1.10.2004) sendt 768 studerende på studieophold i udlandet. I samme periode modtog universitetet 924 udenlandske gæste- og udvekslingsstuderende, som det fremgår af tabellen nedenfor.

Studentermobilitet 2001-2004						
Fordelt på fakulteter, hjem- og/eller værtsland samt studieopholdets varighed						
	Udrejse			Indrejse		
	2001-02	2002-03	2003-04	2001-02	2002-03	2003-04
Studerende i alt	732	803	768	730	756	924
Det Teologiske Fakultet	13	15	7	13	30	35
Det Humanistiske Fakultet	289	307	211	222	253	283
Det Juridiske Fakultet	145	145	173	124	144	201
Det Naturvidenskabelige Fakultet	72	94	61	69	78	97
Det Samfundsvidenskabelige Fakultet	147	151	189	160	214	276
Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet	66	87	126	44	33	32
På tværs af fakulteter				98		
Skolen for Klinikassistenter og Tandplejere	4	4	0		4	0
Norden	73	44	43	124	132	177
Europa	435	406	458	430	373	519
Nordamerika	100	117	137	110	110	140
Andet (Asien, Australien, New Zealand m.m.)	124	236	130	66	141	88

Internationaliseringsarbejde

I 2004 har det mere strategisk orienterede arbejde fokuseret på regeringens længe ventede Internationaliseringsredegørelse, der ikke nåede at udkomme i 2003. Den kom i april og havde fokus på kortere og mellemlange videregående uddannelser, men indeholdt meget lidt konkret om universitetsuddannelserne. Bortset fra et forvarsel om at ministeren ville gøre brug af sin ret til at afskære taxameterbetalingen for visse typer udenlandske studerende. Først med udkastet til Universitetslovændringen, blev de nye betingelser afklaret. For udlændinge uden for EU/EØS, der kommer hertil uden for en udvekslingsaftale med det formål at studere, afskæres taxameterbetalingen. Til gengæld oprettes et antal stipendier svarende til det beløb universiteterne mister, til at understøtte kvalificerede studerende fra udlandet. I høringssvaret som blev konciperet i Det Internationale Kontor, fremhævede vi, at stipendieordningen med i alt 35 stipendier til alle universiteter i Danmark ikke dækker behovet, at ordningen indføres uden ordentlig forberedelse, samt at betingelserne for at udbyde dansk uddannelse i udlandet og indgå i joint degrees er for restrikt-

tive. Gennem et intensivt lobbyarbejde igennem rektorkollegiet lykkedes det at få ændret lovforslaget på disse punkter, da det blev fremsat 9.12.2004. Ved valgets udskrivelse bortfaldt lovforslaget, men er genfremsat uændret til behandling i det nyvalgte folketing.

KU har gennem et initiativ fra rektor engageret sig i to europæiske joint degree-programmer i henholdsvis Europæiske Studier og "Urban Culture", og her har kontoret bistået ved forhandlinger og tilrettelæggelse af programmet, ligesom der er ydet støtte til et antal ansøgninger om Erasmus Mundus-programmer.

Som en forberedelse til de europæiske forsknings- og undervisningsministres møde i Bergen 2005 har KU af EUA været udvalgt til en besøgsrunde for at evaluere arbejdet med at implementere Bologna-målene. Resultatet forventes at foreligge i en såkaldt Trends fire rapport før Bergenmødet.

Endelig har kontoret deltaget i arbejdet med overgangsudviklingskontrakten for 2005 og har selv ansvaret for realiseringen af to af de seks resultatmål inden for området internationalisering. For den nyudpegede eksterne del af bestyrelsen er der blevet produceret materiale om internationaliseringens art og omfang på KU, og sidst på året blev

der nedsat en ad hoc-gruppe af rektor med henblik på at udforme et forslag til en international strategi og sprogpolitik (Interpolgruppen). Denne gruppe forventes at færdiggøre sit arbejde i første halvdel af 2005.

Forskningssamarbejde

Hvad angår forskningssamarbejde har Det Internationale Kontor fortsat koncentreret sig om at indhente og viderebringe oplysninger om de centrale forskningsprogrammer. Praktisk sker dette gennem formidling af opslag om støttemuligheder og om informationsmøder, arrangeret af danske ressortmyndigheder, med den opgave at fremme dansk deltagelse i f.eks. fælleseuropæiske programmer, i dansk-canadisk samarbejde, i dansk-asiatisk samarbejde, førstnævnte i Canada-Danmark-samarbejdet om genomisk forskning, sidstnævnte gennem ASEM-DUO-programmet.

Informationsmateriale og omverdensrelationer

Det Internationale Kontor har udgivet "Study Abroad Guide 2002-2004". Guiden giver en almen introduktion til Københavns Universitet samt de enkelte fakulteter, og da guiden retter sig primært mod udenlandske studerende, indeholder den også oplysninger om akademiske såvel som praktiske forhold. Derudover udarbejdes der ligeledes et elektronisk lektionskatalog for "Courses Offered in English", som giver de studerende et overblik over de kurser, der udbydes på engelsk det pågældende semester, samt angiver ECTS-credits m.m. for de enkelte kurser. Der arbejdes på at offentliggøre denne så tidligt som muligt hvert semester, idet dette har været et stort ønske fra universitetets samarbejdspartnere. Guiden har siden efteråret 2000 været tilgængelig på Københavns Universitets hjemmesider, som en del af det elektroniske Studie Informations System – SIS – se også afsnittet Kursusudbud på engelsk.

Arbejdet med omverdensrelationer omfatter deltagelse i internationale konferencer, blandt andet de årlige generalforsamlinger i European Association for International Education, EAIE, samt National Association of International Educators, NAFSA, USA. På begge de nævnte konferencer har universitetet været repræsenteret på de udstillinger, som har fundet sted med henblik på at præsentere danske højere læreanstalter for et udenlandsk publikum.

Desuden har Det Internationale Kontor tilrettelagt besøgsrejser for rektor, der gennem henholdsvis Den Kinesiske Ambassade i København og den cubanske mission var inviteret som officiel gæst til Kina og Cuba. I Kina holdt rektor forelæsning på Renmin Universitetet, hvor der også blev underskrevet en ny samarbejdsaftale. Hun besøgte undervisningsministeriet og flere andre fremtrædende universiteter, heriblandt Fudan Universitetet med det Nordiske Center. I Cuba var hun inviteret som key-note speaker ved en international conference med repræsentanter fortrinsvis for universiteter i Latinamerika. Rektor mødtes desuden med Fidel Castro, der spurgte interesseret til Niels Bohr Institutet.

Hvert år modtager universitetet selv en lang række gæster og delegationer fra udenlandske universiteter. Det Internationale Kontor planlægger besøgene og forbereder eventuelle oplæg, også fra rektoratet, i den forbindelse.

Den Internationale Café

Den Internationale Café føres fortsat videre med stor tilslutning og opbakning af såvel danske som udenlandske studerende fra Studenterhuset. Caféen drives ved hjælp af

dels frivillig arbejdsindsats og dels økonomisk støtte fra rektors Internationaliseringsudvalg. En gang ugentlig i semestret afholdes International Café i Studenterhuset, hvor mere end 300 danske og udenlandske studerende mødes.

Værelsesformidlingen

Det lykkedes også Det Internationale Kontor i 2003-2004 at fremskaffe de boliger, som skulle bruges til indkommande udvekslings- og programstuderende. Desuden er gæsteforskere så vidt muligt blevet hjulpet med en bolig. Langt størstedelen af de over 700 værelser blev skaffet på det private boligmarked, idet kun et begrænset antal blev stillet til rådighed på kollegierne og af studerende, der drog på studieophold i udlandet.

Efterhånden som antallet af udenlandske studerende er vokset, er behovet for egnede boliger for de udenlandske studerende blevet yderligere accentueret. Det har derfor været vigtigt at forsøge at skaffe flere kollegieværelser til de udenlandske studerende, og den øgede indsats på området i 2004 har resulteret i indgåelse af aftaler med kollegier om et fast antal kollegieværelser. Det betyder, at Det Internationale Kontor nu er ansvarlig for huslejeopkrævning, møblering og vedligeholdelse samt drift af ca. 60 pladser på forskellige kollegier. Behovet for kollegieværelser er langt fra dækket, og der arbejdes derfor stadig på at skaffe egnede boligtilbud til de mange udenlandske studerende, fx gennem at få et antal værelser stillet til rådighed i Ørestadens nybyggede kollegium.

Introduktionsaktiviteter

Ved begyndelsen af hvert semester afholdes orienteringsmøder for nye udenlandske studerende omfattende en introduktion til Københavns Universitet og studieforholdene, oplysninger om praktiske forhold mv. Derudover arrangeres sociale aktiviteter såsom kanalrundfart i København, fælles middagsmåltider m.m.

I løbet af semesteret arrangeres der derudover flere sociale arrangementer. Disse arrangeres af ESN København med støtte fra Det Internationale Kontor. ESN København blev stiftet i maj 2004, og fungerer som en samlende mentororganisation for de forskellige mentorgrupper på KU.

For syvende gang blev der kort efter semesterstart i september 2004 afholdt International Dag for alle udenlandske gæster, herunder udenlandske forskere, lærere, ph.d.'er, studerende og deres danske værter. Den Internationale Dag starter med velkomst-/faglige arrangementer på fakulteterne og slutter med en tværfakultær fest på Frue Plads om aftenen. Arrangementet var en stor succes og planlægges gentaget i september 2005.

Ud over ovennævnte aktiviteter sørger Det Internationale Kontor i samarbejde med mentorgrupper på fakulteterne for, at de udenlandske studerende får tildelt en mentor, hvis de ønsker det. Mentorens opgave starter oftest med at hente den studerende i lufthavnen eller på banegården. Derudover er det bl.a. en mentors opgave at hjælpe den udenlandske studerende med alle de praktiske ting i forbindelse med studieopholdet, herunder anskaffelse af en eventuel opholdstilladelse og et CPR-nr. Mentor-ordningen har været en stor succes, idet mange danske studerende har fundet det interessant at få kontakt med en eller flere udenlandske studerende, og de udenlandske studerende har haft stor glæde af den hjælp, som mentorerne yder.

Danskkurser

Danskkurser for udenlandske studerende gennemføres efter en fast plan og med to typer af kurser:

- 3-ugers kursus.
- 2 måneders kursus.

Det intensive 3-ugers kursus gennemføres før semesterstart, dvs. i januar og i august, og sommerkurset på otte uger afholdes fra slutningen af juni til slutningen af august for næste års studerende. Udvekslings- og programstuderende får tilbud om fortsat danskundervisning hvert semester.

I 2003-2004 deltog ca. 592 studerende i danskkurserne. Kurserne er åbne for andre institutioners gæstestuderende mod betaling. Kurserne er fagligt meget tilfredsstillende, resultaterne er gode, og de udenlandske deltagere er særdeles tilfredse med danskundervisningen.

Kursusudbud på engelsk

De færreste udenlandske studerende kan deltage i universitetets undervisning på dansk. Det er derfor af stor betydning for Københavns Universitets muligheder for at modtage udenlandske studerende, at der efterhånden er et stort udbud af regulære universitetskurser, som afholdes på engelsk. Udbuddet af kurser bliver større for hvert semester, og der afholdes således nu mere end 350 kurser på engelsk inden for et bredt udsnit af fagene. Kursusudbuddet på engelsk er tilgængelig på nettet før semesterstart via det elektroniske Studie Informations System - SIS.

Særlige sprogkurser

Som sproglig forberedelse for danske studerende, der skal på studieophold i udlandet, gennemføres i august måned et 3-ugers intensiv kursus i 5 sprog:

- Kursus i akademisk engelsk på højt niveau.
- Kurser i fransk, italiensk, spansk og tysk på begynder-niveau.

Disse sprogkurser kan med fordel kombineres med intensive kurser ved det fremmede universitet, umiddelbart før semesterets start. I august 2004 deltog i alt 108 studerende i disse kurser, dog ikke kurset i italiensk, da der ikke var nok tilmeldte.

International Markedsdag

Dette tilbud retter sig til KU's egne studerende, der planlægger et udenlandsk studieophold. Markedsdagen, der første gang blev afholdt i feb. 2003, blev flyttet til efterårssemesteret (8. september) ud fra en betragtning om, at der

ville være mere interesse umiddelbart før afleveringsfristen til ansøgning om udlandsophold. I hvert fald kom der mange flere deltagere end i 2003, ligesom der til de gamle udbydere fx British Council, Alliance Francaise, EU-kommissionen, Fulbright, University of California og Øresunds-universitetet, og så kom nye som fx Den Italienske Ambassade. Der var desuden arrangeret workshops om ansøgningsmuligheder til en lang række programmer. En cafe fungerede som mødested mellem potentielle udrejsende, allerede hjemvendte og aktuelle udenlandske studerende.

University of California Study Center at the University of Copenhagen

UC Study Center ved Københavns Universitet, som blev oprettet i 1999, servicerer den stadig stigende gruppe af californiske studerende ved KU, ligesom der ydes assistance til de danske studerende, der søger om studieplads ved University of California. 1.7.2004 overtog prof. Daniel Linker stillingen som Study Center Director efter prof. Kaare Strom. Centeret har haft en del besøg fra University of California, bl.a. Education Abroad Program Director John Marcum, der blev modtaget af rektor. I studieåret 2003-2004 var der over 40 indrejsende studerende og et tilsvarende antal københavnske studerende i Californien. Desuden var tre lærere fra KU på University of California som forskere/gæstelærere med stipendiestøtte ifølge samarbejdsaftalen.

Udvikling af nyt internationalt it-system (IDA-projektet)

I årets løb er en ikke ringe del af kontorets arbejdstid, der ikke er anvendt på driftsopgaver, gået til at planlægge, udvikle og afsteste et nyt it-system, leveret fra it-afdelingen med projektledelse fra Det Internationale Kontor, der skal gøre det muligt for os at håndtere det stadig stigende antal ansøgninger, som vi modtager, uden en tilsvarende stigning i årsværksforbruget. Der er udviklet et state-of-the art system, der vil gøre det muligt at afløse alle papiransøgninger med elektronisk ansøgning og sagsbehandling. Det skulle betyde en væsentlig forenkling og kvalitetsforbedring for de studerende, og det giver meget bedre muligheder for kommunikation mellem fakulteterne og Det Internationale Kontor. Derfor er systemet udviklet og afstestet i tæt samarbejde med de internationale medarbejdere på fakulteter og institutter. Længst er projektet for udrejsende, som er klar til ibrugtagning. For indrejsende er foranalysen og planlægningsfasen tilendebragt og udviklingsarbejdet i gang.

Økonomi

Driftsregnskab for 2004

Københavns Universitets økonomiske struktur bygger på to kategorier: ordinær virksomhed som reguleres på finanslovens §19.22.01 Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling, og ekstern virksomhed som via finansloven giver universitetet ret til at oppebære indtægter og afholde udgifter i forbindelse med fondsbevillinger og salg af bl.a. tjenesteydelser.

De to kategorier tilsammen gav i 2004 godt 4,0 mia. kr. i indtægter og knap 4,0 mia. kr. i udgifter og årets resultat blev et samlet overskud på 13,0 mio. kr. I det følgende gennemgås hovedtrækkene fra regnskabsresultatet for 2004.

Det samlede regnskabsresultat

Summen af bevillinger og driftsindtægter udgør den samlede bevillingsramme for universitetets aktiviteter. Samlet går universitetet ud af finansår 2004 med et mindreforbrug på 13,0 mio. kr. Den ordinære virksomhed bidrager med 39,8 mio. kr., hvilket primært skyldes tekniske korrektioner til bogføringen i 2003 samt ekstraordinære indtægter vedrørende tidligere år.

Tabel 1: Samlet regnskabsresultat for 2004 (§ 19.22.01)

Mio. kr.	2004
Indtægter i alt	4.004,8
Nettoudgiftsbevilling	2.745,4
Intægter-ekstern virksomhed	787,4
Øvrige driftsindtægter	472,0
Udgifter i alt	3.991,8
Lønudgifter	2.146,6
Driftsudgifter	1.845,2
Årets resultat	13,0

Universitetets samlede regnskabsresultat for 2004 fremgår af tabel 1.

Den ordinære virksomhed

Ordinær virksomhed er placeret på underkonto 10 på finansloven. Der er opført såvel indtægter som udgifter.

Tabel 2 neden for viser forbrug og resultat på ordinær virksomhed. Forbrugsmuligheden for fakulteterne er summen af den rammebevilling, der er udmeldt til fakulteterne i 2004, samt den opsparing fakulteterne har overført fra tidligere år. Nettoudgifterne er fakulteternes udgifter minus indtægter.

Tabel 2: Forbrug og resultat på ordinær virksomhed i 2004 fordelt på hovedområder

	Forbrugsramme 2004	Nettoudgifter 2004	Resultat 2004	Primo 2004 ²	Til videreførelse 2005
Teologi	28,1	29,1	-1,0	2,6	1,6
Jura	102,8	112,8	-9,9	17,4	7,4
Samfundsvidenskab	201,7	179,0	22,7	26,0	48,7
Sundhedsvidenskab	587,0	605,7	-18,8	28,0	9,2
Humaniora	396,8	408,4	-11,7	33,6	21,9
Naturvidenskab	658,0	639,6	18,4	27,1	45,5
Fak. i alt	1.974,4	1.974,7	-0,3	134,7	134,4
Øvrige i alt¹	1.000,8	960,7	40,1	-20,4	19,7
I alt	2.975,2	2.935,0	39,8	114,3	154,0

1) Øvrige i alt består blandt andet af bygninger, fællesadministrationen, Skolen for Klinikassistenter og Tandplejere (SKT) og Biotech Research og Innovation Center (BRIC). I 2004 er der indtægtsført 31,6 mio. kr. til bygningsområdet vedr. 2003. Årsagen hertil er korrektioner til bogføringen i 2003.

2) Fakulteternes beholdning til videreførelse primo 2004 er forøget med 1,1 mio. kr., som følge af en primokorrektion fra VTU til Center for Sprogteknologi og Statens Naturhistoriske Museum. Øvrige i alt primo 2004 er nedjusteret med 0,4 mio. kr., således at der er overensstemmelse med statsregnskabet.

Københavns Universitets resultat for den ordinære drift udgør 39,8 mio. kr., svarende til 1,2 procent af den samlede omsætning i den ordinære virksomhed. Akkumuleret set

videreføres der i alt 154,0 mio. kr. Sat i relation til universitetets samlede ordinære virksomhed udgør henlæggelserne 4,8 procent.

Det interne regnskab for fakulteterne viser store variationer. Som optakt til overgangen til omkostningsbaserede regnskaber 1.1.2005 og udarbejdelse af en åbningsbalance har KU i 2004 iværksat en større gennemgang af KU's samlede projektportefølje.

Disse projektlukninger mv. har medført, at fakulteternes driftsresultat i den ordinære drift er forbedret med 49,5 mio. kr. i 2004. Den overvejende størstedel af samfundsvidenskab og naturvidenskabs driftsresultat for 2004 er således et resultat af disse projektlukninger.

De øvrige fakulteter kommer ud af 2004 med driftsun- derskud af varierende størrelser. Der er mere eller mindre

tale om bevidste merforbrug. Således skyldes sundhedsvidenskabs merforbrug flytning til Kommunehospitalet, generationsskifte af VIP og TAP, indfasning af ny studieordning på medicin samt fremrykkelse af en række apparaturanskaffelser, mens humanioras merforbrug primært skyldes forbrug af tidligere udmeldte forligsmidler og flerårsaftalemidler. Derudover havde humaniora dog et ikke-budgetteret merforbrug, som følge af udbetaling af særlige feriedage. Underskuddet på jura var delvist budgetteret som følge af et ønske om at udvide antallet af især videnskabelige medarbejdere samt engangsinvesteringer i nødvendige studenter sociale lokaler. Derudover oplevede fakultetet dog et ikke-budgetteret fald i STÅ-produktionen. Teologi's merforbrug i 2004 skyldes færre STÅ-indtægter end oprindeligt budgetteret.

Samlet videreføres der på fakultetsniveau godt 134 mio. kr. til 2005.

Øvrige i alt består blandt andet af bygninger, fællesadministrationen, Skolen for Klinikassistenter og Tandplejere (SKT) og Biotech Research og Innovation Center (BRIC). Størstedelen af driftsoverskuddet i 2004 skyldes en korrektion til bogføringen vedr. 2003, idet der i 2004 er indtægtsført 31,6 mio. kr. til bygningsområdet (SEA). Dette er med til at opveje det akkumulerede underskud, der var genereret primo 2004 på området.

Ekstern virksomhed

Universitetet har ret til at oppebære indtægter og afholde udgifter på ekstern virksomhed. Det drejer sig om indtægter i forbindelse med salg af varer og tjenesteydelser eller tilskud, gaver og lignende fra f.eks. private og statslige fonde, private og statslige samarbejdspartnere, EU, Danmarks Grundforskningsfond m.m.

Tabel 3: Årets indtægter på ekstern virksomhed i perioden 2000-2004

Mio. kr.	2000	2001	2002	2003	2004
Indtægtsdækket virksomhed (IV)	39,3	13,8	16,6	14,6	18,6
Retsmedicinske ydelser	70,7	83,7	102,6	113,3	107,5
Tilskudsfinansieret forskningsvirksomhed (IFV)	530,3	578,4	590,0	643,5	642,6
Andre tilskudsfinansierede aktiviteter (ATA)	21,1	22,5	16,4	27,4	18,4
Indtægter på ekstern virksomhed i alt	661,4	698,4	725,6	798,9	787,1

Indtægtsdækket virksomhed (IV) og andre tilskudsfinansierede aktiviteter (ATA) spiller en begrænset rolle for universitetets økonomi og svinger ikke meget i absolutte tal. Det fremgår af tabel 3, at de retsmedicinske ydelser efter en årrække med vækst er faldet en smule fra 2003 til 2004.

Indtægtsføringen på de tilskudsfinansierede aktiviteter (IFV og ATA) sker i takt med, at der afholdes udgifter på de pågældende projekter. Som nævnt under ordinær virksomhed er der, som følge af projektlukninger i 2004, overført 49,5 mio. kr. fra den tilskudsfinansierede forskningsvirksomhed. I 2003 blev der ligeledes foretaget en teknisk korrektion af den tilskudsfinansierede forskningsvirksomhed i størrelsesordenen 40 mio. kr. Når der ses bort fra disse tekniske korrektioner, har indtægterne i den tilskudsfinansierede forskningsvirksomhed ligget på et stabilt leje de seneste tre år.

Indtægtsføringen på de tilskudsfinansierede aktiviteter (IFV og ATA) sker i takt med, at der afholdes udgifter på de pågældende projekter. Som nævnt under ordinær virksomhed er der, som følge af projektlukninger i 2004, overført 49,5 mio. kr. fra den tilskudsfinansierede forskningsvirksomhed. I 2003 blev der ligeledes foretaget en teknisk korrektion af den tilskudsfinansierede forskningsvirksomhed i størrelsesordenen 40 mio. kr. Når der ses bort fra disse tekniske korrektioner, har indtægterne i den tilskudsfinansierede forskningsvirksomhed ligget på et stabilt leje de seneste tre år.

Tabel 4: Årets resultat på ekstern virksomhed 2000-2004

Mio. kr.	2000	2001	2002	2003	2004
IV	22,0	2,0	-0,4	0,1	-30,0
Retsmedicinske ydelser	7,9	4,8	8,4	6,6	2,7
IFV	-3,0	25,1	-25,0	0,5	1,2
ATA	-1,8	0,0	0,0	0,0	-0,7
Samlede resultat på ekstern virksomhed	-1,9	31,9	-17,0	7,2	-26,8

Der er i 2004 foretaget regnskabsmæssige korrektioner vedrørende indtægtsdækket virksomhed og tilskudsfinansieret forskningsvirksomhed, hvilket i alt har medført et merforbrug i den indtægtsdækkede virksomhed på ca. 30,0 mio. kr. Overskuddet på retsmedicin på 2,7 mio. kr. i 2004 skal anvendes til at holde priserne i ro i de kommende år.

For tilskudsfinansieret forskningsvirksomhed og andre tilskudsgivende aktiviteter (IFV og ATA) burde resultatet

være i balance, idet indtægtsføringen af tilskud på disse konti sker i takt med, at der afholdes udgifter på de pågældende projekter. Indbetalte tilskud placeres på en beholdningskonto, som ikke indgår i opgørelsen af indtægterne i driftsregnskabet. Omfanget af disse beholdninger fordelt på bevillingsgivere fremgår af tabel 6. Det akkumulerede resultat for ekstern virksomhed er vist i tabel 5.

Tabel 5: Det akkumulerede resultat på ekstern virksomhed 2000-2004

Mio. kr.	2000	2001	2002	2003	2004
IV	45,2	47,2	46,9	48,3 ¹	18,3
Retsmedicinske ydelser	13,9	18,8	27,2	33,8	36,5
Akkumuleret resultat i alt på ekstern virksomhed	59,1	66,0	74,1	82,1	54,8

1) VTU har korrigeret primo 2004 med knap 1,3 mio. kr. vedr. videreførelsesbeløb for Center for Sprogteknologi.

Det akkumulerede overskud på IV er faldet med 30 mio. kr. svarende til den regnskabsmæssige korrektion, mens det akkumulerede overskud er svagt stigende på de retsmedicinske ydelser. Selv om retsmedicinske under-

søgelser er organiseret som en form for indtægtsdækket virksomhed, gælder det, at universitetet ikke må tjene penge på ydelserne, men alene kan få dækket de omkostninger, der er forbundet med ydelserne. Det betyder reelt, at tidligere års overskud skal udlignes ved underskud de følgende år.

Tabel 6: Beholdninger på tilskudsfinansierede aktiviteter (IFV og ATA)

Mio. kr.	2000	2001	2002	2003	2004
Statslige forskningsråd	30,1	30,0	28,8	42,7	71,1
Øvrige statslige bevillingsgivere	34,6	53,9	27,7	50,9	30,4
Internationale givere – herunder EU	23,1	9,1	17,1	14,3	7,9
Private bevillingshavere	75,8	107,5	154,8	100,8	131,5
I alt	163,5	200,5	228,3	208,7	241,0

Det fremgår af tabel 6, at der er sket en nettotilgang af eksterne midler på 32,3 mio. kr. Dette skal sættes i forhold til en omsætning på 642,6 mio. kr., og beholdningerne udgør således 37,5% af omsætningen. De statslige forskningsråds andel er stigende og har været stigende i en årrække, mens midler fra øvrige statslige bevillingsgivere er faldet fra 2003 til 2004. Beholdningerne fra internationale givere er for andet år i træk faldende og har nået det laveste niveau inden for de seneste 5 år. Modsat er de private midler igen i stigning efter et dyk i 2003. Generelt er beholdningerne stabile om end forholdet mellem de eksterne finansieringskilder varierer en del fra år til år.

Sammenfatning

Universitetets driftsregnskab for 2004 er udtryk for universitetets bevidste økonomiske styring. For fjerde år i træk er der tale om et mindreforbrug, der dels skyldes udsatte aktiviteter med dertil hørende udgifter, dels et bevidst forsøg på at skaffe universitetet den reserve, der gør det muligt at modstå udsving i indtægter/udgifter. Projektlukningerne med dertil hørende forbedret driftsresultat er ligeledes et resultat af den økonomiske styring. Der er dog store variationer i driftsresultatet internt på universitetets fakulteter.

Den eksterne finansiering er, når der ses bort fra tekni-

ske korrektioner, på niveau med de foregående år om end med variationer inden for de enkelte bevillingsgivere (statslige forskningsråd, EU mfl.). I en tid med øget fokus på eksterne bevillinger og den stadig stigende betydning for universitetets økonomi, er det et område, der i den kommende tid kræver stadig øget bevågenhed, hvorfor udviklingen nøje følges.

KU 2005

I forbindelse med overgang til selveje og indførelse af omkostningsbaserede regnskaber, er der i det forløbne år gennemført et målbevidst arbejde på en gennemgribende udvikling af økonomistyringen.

Således har Økonomireformprojektet KU2005 præget den administrative udvikling på universitetet i 2004. Økonomireformprojektet, der har til formål at udvikle en ensartet og sammenhængende økonomistyring på hele universitetet, decentraliserer økonomisystemet til institutniveauet og sætter budgetlægningen og budgetopfølgningen i et fast system, der giver alle administrative niveauer, dels nye budgetteringsredskaber dels et samlet overblik over økonomien gennem tidstro og relevant ledelsesinformation. Således er universitetet sikret mulighed for, også under de nye forhold, at føre den ønskede økonomistyring.

Personaleforhold

Årsværksforbrug

Tabel 1: Årsværk 2004 på ordinær virksomhed og Retsmedicin

<i>Personalkategori</i>	<i>TEO</i>	<i>JUR</i>	<i>SAMF</i>	<i>SUND</i>	<i>HUM</i>	<i>NAT</i>	<i>FÆL</i>	<i>I alt</i>
Professorer	10,7	24,0	27,5	59,7	32,2	73,0	0,0	227,1
Professorer (mso) 1)	0,0	0,0	8,3	0,1	2,6	19,1	0,0	30,2
Lektorer (Lr>36)	0,0	0,0	1,0	0,0	1,0	1,0	0,0	3,1
Lektorer	14,6	17,1	102,2	143,4	231,4	304,5	0,2	813,4
Lektorer (msfu) 2)	2,5	0,4	1,0	4,3	3,3	14,1	0,0	25,5
Lektorer (tbg) 3)	0,0	0,0	0,8	0,5	1,0	0,2	0,0	2,4
Adjunkter	1,7	2,3	18,2	10,1	44,8	14,0	0,0	91,0
Adjunkter (mfu) 4)	1,1	1,3	4,8	12,1	2,1	22,4	0,0	43,8
Kandidatstipendiater	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,3
Ph.d.-stipendiater	4,8	16,4	38,0	73,5	65,6	103,9	0,0	302,2
Øvrige stipendiater	0,0	0,0	0,0	2,9	0,3	0,0	0,0	3,2
Øvrige VIP	0,0	3,4	17,0	19,5	43,1	12,0	0,0	95,1
Fast VIP	35,4	64,9	218,7	326,4	427,5	564,2	0,2	1.637,3
Kliniske professorer	0,0	0,0	0,0	15,6	0,0	0,0	0,0	15,6
D-VIP	6,1	64,7	66,9	131,4	141,3	55,7	1,2	467,2
I alt VIP	41,5	129,6	285,6	473,3	568,8	619,8	1,4	2.120,1
Chefer, konsulenter (Lr>36)	0,0	0,0	0,9	1,4	0,0	0,4	10,2	12,8
Akademiske TAP	8,5	28,1	23,6	91,4	54,4	57,3	123,3	386,5
Øvrige TAP	13,8	58,1	89,0	503,6	158,6	455,5	137,8	1.416,5
Fast TAP	22,3	86,1	113,5	596,4	213,1	513,2	271,3	1.815,8
Rengøring	5,6	13,0	15,1	83,9	40,4	82,4	9,5	249,9
D-TAP	3,2	16,9	36,3	31,1	68,2	41,1	30,2	227,1
I alt TAP	31,1	116,0	164,9	711,4	321,7	636,7	311,0	2.292,7
Elever	0,9	2,2	4,0	39,8	4,7	25,5	6,8	83,7
Jobtræning	5,9	1,2	5,5	15,1	12,1	33,5	3,7	77,0
I alt	79,3	249,0	460,0	1.239,6	907,3	1.315,5	322,9	4.573,5

1) Professorer med særlige opgaver

2) Lektorer med særlig henblik på forskning og udvikling

3) Lektorer (tidsbegrænset ansættelse i øvrigt)

4) Adjunkter med henblik på forskning og udvikling

*) Årsværk i tilknytning til Indre By-drift er nøgletalsfordelt på TEO, JUR, SAMF og FÆL

*) Årsværk i tilknytning til SKT er ikke inkluderet

Tabel 2: Årsværk 2004 på eksternt finansieret virksomhed

Personalekategori	TEO	JUR	SAMF	SUND	HUM	NAT	FÆL	I alt
Professorer	1,4	2,2	2,4	1,8	0,5	0,1	0,0	8,4
Professorer (mso) 1)	0,0	0,0	0,0	0,4	0,0	0,2	0,0	0,6
Lektorer	0,0	0,0	1,5	6,3	3,1	17,9	0,0	28,8
Lektorer (msfu) 2)	0,6	0,7	7,3	6,6	5,1	11,3	0,0	31,6
Lektorer (tbg) 3)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,1	0,0	1,1
Adjunkter	0,6	0,4	2,1	5,9	7,1	16,1	0,0	32,1
Adjunkter (mfu) 4)	6,4	1,7	7,0	43,0	25,8	66,4	0,2	150,5
Kandidatstipendiater	0,0	0,0	1,0	2,2	0,1	1,7	0,0	5,1
Ph.d.-stipendiater	6,0	0,9	15,4	17,8	31,5	46,1	0,0	117,8
Øvrige stipendiater	0,9	0,0	0,0	0,9	1,4	1,0	0,0	4,3
Øvrige VIP	0,0	0,0	7,4	57,8	11,0	36,6	0,0	112,8
Fast VIP	16,0	5,8	44,1	142,7	85,7	198,6	0,2	493,1
Kliniske professorer	0,0	0,0	0,0	8,4	0,0	0,0	0,0	8,4
D-VIP	0,2	0,4	3,2	8,6	2,0	5,8	0,1	20,3
I alt VIP	16,2	6,2	47,3	159,7	87,7	204,3	0,3	521,7
Akademiske TAP	0,0	0,0	3,2	10,9	1,7	16,6	1,8	34,3
Øvrige TAP	1,0	0,0	1,5	40,1	3,7	19,1	0,1	65,6
Fast TAP	1,0	0,0	4,8	51,1	5,4	35,8	1,9	99,9
Rengøring	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6	0,0	0,6
D-TAP	0,4	0,8	7,0	6,3	11,1	11,0	0,0	36,6
I alt TAP	1,5	0,8	11,8	57,3	16,5	47,4	1,9	137,2
Elever	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	0,3
Jobtræning	0,0	0,0	0,0	1,3	0,0	0,4	0,0	1,7
I alt	17,6	6,9	59,1	218,3	104,2	252,4	2,2	660,8

1) Professorer med særlige opgaver

2) Lektorer med særlig henblik på forskning og udvikling

3) Lektorer (tidsbegrænset ansættelse i øvrigt)

4) Adjunkter med henblik på forskning og udvikling

Regelområdet

VIP-området

I slutningen af året blev der indgået aftale om ændret stillingsstruktur for det videnskabelige personale ved universitetet.

Aftalen erstattede et lignende cirkulære fra 2000.

De væsentligste ændringer er:

Adjunktstillingen er som udgangspunkt en tidsbegrænset videreuddannelsesstilling på op til 4 år – inden for det kliniske område op til 5 år. Der indføres imidlertid mulighed

for, at adjunkter – efter en positiv bedømmelse – overgår til et lektorat uden opslag. Muligheden for at opslå tidsbegrænsede adjunktstillinger kan f.eks. anvendes “som led i en strategisk rekruttering og mere målrettet talentpleje af unge forskere”.

Der er indført en post.doc.-stilling, hvor ansættelse kan ske i op til tre år. Stillingen “afløser” kategorien som hhv. forskningsstipendiat og “adjunkt med særlig henblik på forskning og udvikling”. Post.doc.-kategorien er mere rummelig, og kvalifikationskravet er ph.d.-grad eller tilsvarende uddannelsesniveau.

Der er indført en ny stillingskategori som seniorrådgiver. Stillingen oprettes med henblik på varetagelse af de opgaver, der overgår til universitetet som følge af indfusjonering af sektorforskningsinstitutioner, og der er tillige fastsat en overgangsordning, som særligt vedrører overførsel af medarbejdere fra disse institutioner.

På adjunkt- og lektorniveau er der skabt mulighed for i særlige tilfælde, at undtage fra undervisningsforpligtelsen for bl.a. at skabe plads til eksterne forskere med andre relevante kompetencer og opgaver. I ordinære professorstillinger er der altid krav om varetagelse af undervisningsopgaver.

Stillingskategorierne gæstelektor og gæsteprofessor er afskaffet som selvstændige kategorier.

En lektor, der forud for ansættelsen ikke har opnået tilstrækkelig undervisningserfaring, kan ansættes på prøve i indtil 11/2 år.

De i stillingsstrukturen fastsatte kvalifikationskrav er justeret, således at der i højere grad er tale om rammer for de forskellige stillingskategorier. Det mere konkrete stillingsindhold fastlægges af ledelsen og arbejdsopgaverne præciseres i det enkelte stillingsopslag.

I relation til lov om tidsbegrænsede ansættelser er det fastsat, at der højst kan ske fornyelse to gange for ansatte i den samme stillingskategori omfattet af universiteternes stillingsstruktur. Er der derimod tale om ansættelse i en anden stillingskategori, f.eks. ansættelse som ph.d. og efterfølgende ansættelse som adjunkt, er det et nyt ansættelsesforhold – og ikke en fornyelse.

Det enkelte fakultet kan fastsætte en egnet procedure for bedømmelse af ansøgere til ph.d.-stipendier.

TAP-området

Arbejdet med implementeringen af Ny Løn fortsatte i 2004. I løbet af året blev følgende personalegrupper overført til Ny Løn:

Tjenestemænd under StK (f.eks. betjente og rengøringsledere).

Tjenestemænd under TAT (f.eks. administrative medarbejdere og konservatorer).

Betjente under Dansk Funktionærforbund.

Maskinmestre.

P.t. er det kun edb-medarbejdere (PROSA), bioanalytikere, rengøringsassistenter og sanitører, som stadig er omfattet af Gl. Løn med indplacering på skalatrin efter anciennitet.

I 2004 er der indgået lønaftaler med en række faglige organisationer om udmøntning af lønpolitikken: Tjenestemænd under StK og TAT, gartnere og gartneriarbejdere, lager- og handelsarbejdere (dyrepassere).

I 2004 er Ny Løn for alvor blevet en del af arbejdet for ledere på alle niveauer både vedr. nyansættelser og den årlige lønforhandling. Ny Løn synes at være kommet godt fra start, og kun i enkelte tilfælde har der været problemer med at få Ny Løn til at fungere på det lokale niveau. Med den nye universitetslov og større fokus på lederskab kunne man dårligt have forstillet sig loven fungere uden den lokale leders i vidt omfang afgørende ord i lønforhandlingerne under respekt af den overordnede lønpolitik.

Generelt

Med ændringen af ferieloven i de sidste dage i 2003 blev der givet mulighed for, at den femte ferieuge kan udbetales. Da også de særlige feriedage (5 dage) kan udbetales,

har den enkelte medarbejder – hvad angår den ene uge dog kun efter aftale med arbejdsgiver – mulighed for i to uger at vælge mellem at arbejde mod sædvanlig betaling eller holde fri.

Mens muligheden for at arbejde mod "ekstra betaling" i den femte ferieuge kun blev udnyttet meget lidt, også fordi universitetet som arbejdsgiver ikke var særlig interesseret i et sådant ubudgetteret ekstra træk på lønkontoen, blev der udbetalt 14-15 millioner kr. i særlige feriedage. Længe så det ud til at blive et endnu mere alvorligt træk på universitetets bevillinger, men hen ad foråret holdt personalet mange af de til rådighed værende særlige feriedage. Beløbet blev særligt stort i 2004 på grund af en overgangsordning, hvorefter der kunne ske udbetaling for maks. 7 dage mod fremover kun 5.

Reglerne om indbetaling til feriefonden for ikke afholdt ferie blev indskærpet, og de økonomiske konsekvenser af manglende ferieregistreringer, blev gjort klart. Det medførte en opstramning på området, og kun i få tilfælde skete der indbetaling til feriefonden.

Personaleudvikling

I foråret 2004 blev der på universitetet for anden gang gennemført en opsamling af kompetenceudviklingsaktiviteter i hele organisationen. Baggrunden herfor var fælles retningslinjer for strategisk kompetenceudvikling på KU, vedtaget i hovedsamarbejdsudvalget.

Formålet med afrapporteringen er at skabe viden om den samlede kompetenceudviklingsindsats på universitetet, og samtidig understøtte erfaringsudveksling og gensidig inspiration internt i organisationen. Afrapporteringen for året 2003 viste bl.a. i hvilket omfang, der afholdes medarbejderudviklingssamtaler, hvilke aktiviteter hovedområder og lokale enheder har haft iværksat samt hvilke økonomiske rammer, der har været aftalt.

I 2004 har der været afholdt 83 kurser med 921 KU-ansatte deltagere. Kurserne evalueres alle skriftligt i forbindelse med afslutningen af kurset, og også i 2004 har der været meget stor tilfredshed med kurserne blandt deltagerne, både hvad angår kvalitet og udbytte.

Der har traditionen tro været afholdt institutlederseminarer i 2004. Årets tema var naturligvis institutledelse set i lyset af universitetsreformen.

Mange institutter har fået øjnene op for de muligheder, der ligger i Kompetencefonden – en af nyskabelserne i forbindelse med overenskomsten 2002. Ordningen giver mulighed for at søge midler til individuelle forløb. I 2004 fik universitetet en bevilling på 1.260.000 kr. fra Kompetencefonden til intern fordeling. 93 ansøgere fordelt på 23 VIP og 70 TAP fik støtte til deres kompetenceudvikling. Disse fordeler sig således på hovedområder:

Humaniora 30, naturvidenskab 22, samfundsvidenskab 3, sundhedsvidenskab 29, teologi 1, jura 1 og fællesadministrationen 7.

Der er givet støtte til meget forskellige forløb; fx master- og diplomuddannelse, erhvervspsykologisk uddannelse, it-uddannelse, forskningslederuddannelse, studieophold og statonomuddannelse.

Ansættelser i videnskabelige stillinger

VIP-ansættelserne bød på den største fornyelse på den faste lærerside i de sidste 10 år – eller i de år, der er lavet den form for statistikker.

I forhold til gennemsnittet af de foregående ni år var forøgelsen omkring 19%, og i forhold til året før var forøgelsen ca. 26% – eller en stigning i nyansættelser efter bedømmelse i professor-, lektor- og adjunktkategorien fra 107 i 2003 til 132 i 2004.

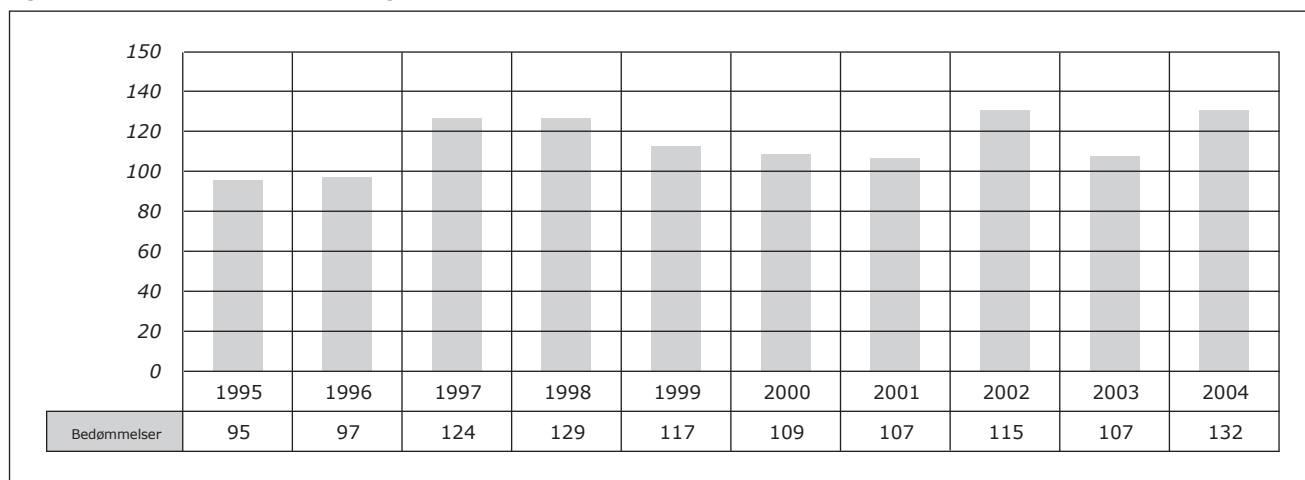
En entydig forklaring på stigningen er nok vanskelig at finde. Man har dog lov at gætte sig til, at alderskurven hos de ældre lærere, der jo for manges vedkommende blev ansat i løbet af en kortere årrække i 70'erne, nu har bevæget

sig, således at mange af disse lærere er ved at forlade universitetet. Man kan heller ikke udelukke, at det forhold, at forlængelsesloven har sat en stop for forlængelser ud over to, har tilskyndet til flere faste ansættelser.

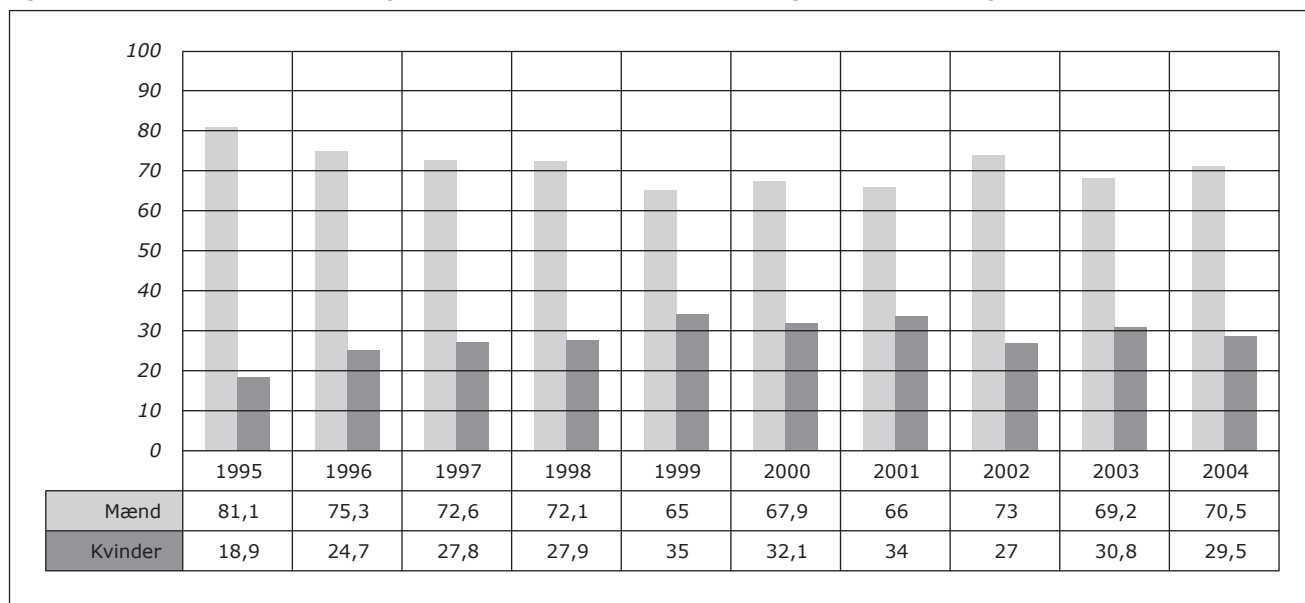
Bemærkelsesværdigt var det også, at der sammenlagt var 67 ansøgere færre til 25 flere stillinger. Det var især kvinderne, der interesserede sig mindre for universitetets stillinger. 40 af de færre ansøgere var kvinder.

Forholdet mellem mandlige og kvindelige ansøgere "normaliseredes" på et andet punkt. Mens kvindernes procent af de kvalificerede ansøgere, der opnår ansættelse, traditionelt har været noget højere end mændenes, synes forholdet mellem mænd og kvinder på dette område også at have "nået ligestilling", idet der de sidste to år stort set har været tale om den samme procentvise fordeling mellem de to køn.

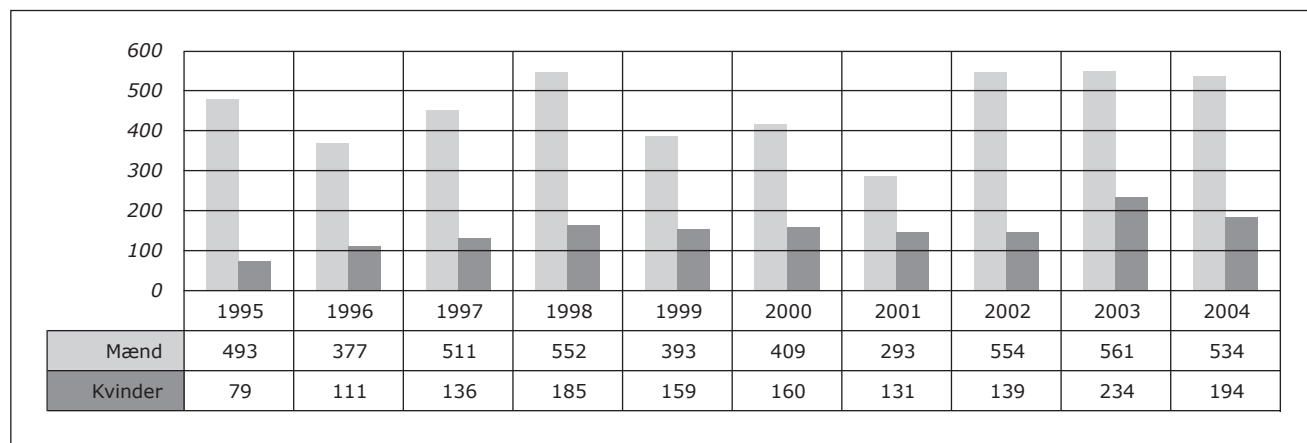
Figur 1: Bedømmelser med efterfølgende ansættelse: Samlet antal

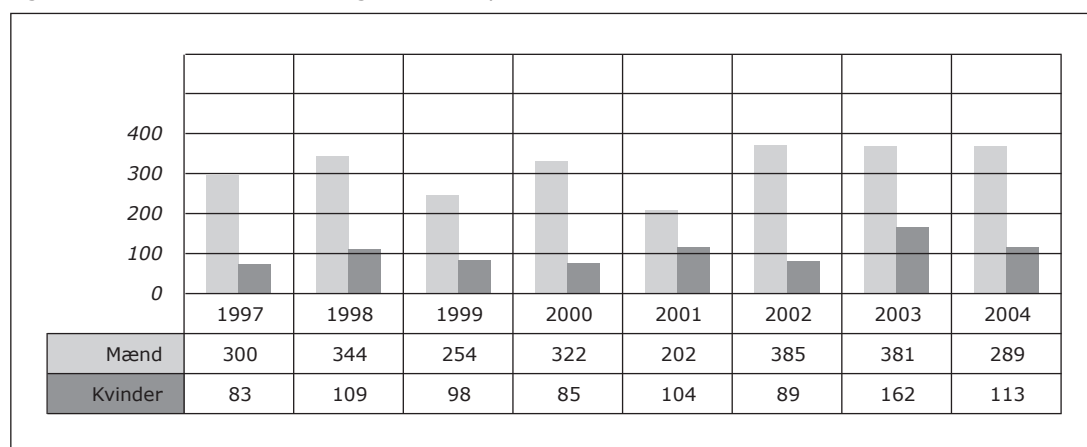
Figur 2: Bedømmelser med efterfølgende ansættelse: Procentvis fordeling mellem mænd og kvinder

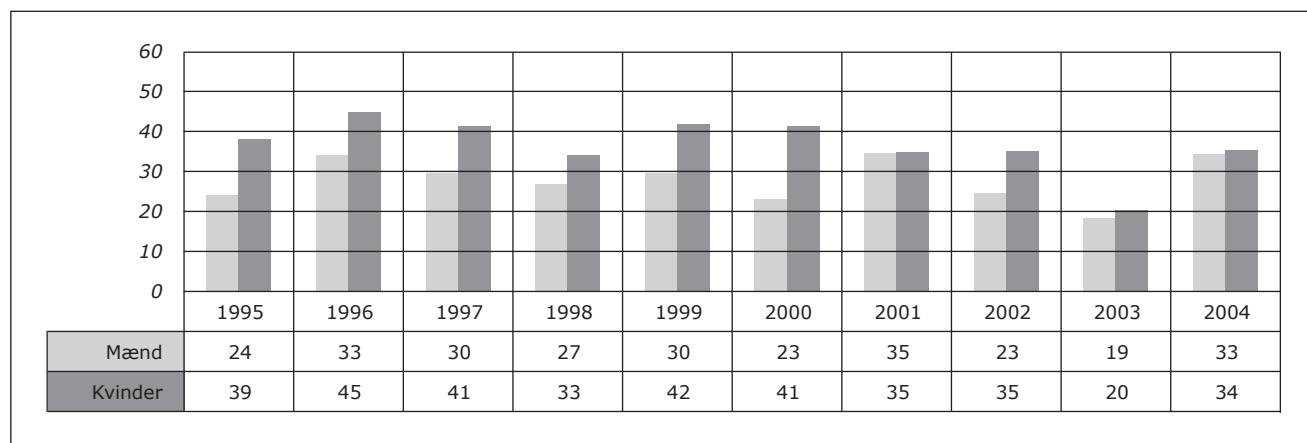
Figur 3: Ansøgere: Talmæssig fordeling mellem mænd og kvinder

Figur 4: Antal kvalificerede ansøgere fordelt på køn

Figur 5: Procent af kvalificerede ansøgere, som opnår ansættelse: Fordelt på mænd og kvinder

Professorer, til- og afgang

Udnævnte professorer

Følgende er blevet udnævnt til professor for 4 år og derefter i 2004:

Professor, ph.d. James Russell Duncan i "History and

Social Studies in the English Speaking World" fra 1.1.2004.

Professor, lic.theol. Niels Henrik Gregersen i dogmatik fra 1.1.2004.

Professor, dr.scient. Frants Roager Lauritsen i analytisk miljøkemi fra 1.1.2004.

Professor, dr.phil. Hanne Ruus i dansk sprog fra 1.1.2004.

Professor, dr.med. Allan Randrup Thomsen i eksperimentel virologi fra 1.1.2004.

Professor, med.dr. Finn Diderichsen i forebyggelse (Prevention in Public Health) fra 1.2.2004.

Honorarlønnet professor, overlæge, dr.med. Thomas Horn i klinisk patologisk anatomi fra 1.2.2004.

Professor, mag.art. Martin Zerlang i litteraturvidenskab og moderne kultur fra 1.2.2004.

Honorarlønnet professor, overlæge, dr.med. Jens Christiaan Thomsen i oto-, rhino-, og laryngologi fra 1.3.2004.

Honorarlønnet professor, overlæge, dr.med. Jan Fahrenkrug i klinisk biokemi specielt med henblik på klinisk neurokemi for 5 år fra 1.4.2004.

Honorarlønnet professor, overlæge, dr.med. Gitte Moos Knudsen i klinisk neurobiologi fra 1.4.2004.

Professor, dr.phil. Lene Koch i gen- og forplantningsteknologiernes nutidshistorie for 5 år fra 1.4.2004.

Honorarlønnet professor, overlæge, dr.med. Elisabeth Methner Ralfkiær i klinisk patologisk anatomi fra 1.4.2004.

Professor, dr.med. Thor Grundtvig Theander i parasitologi og international sundhed fra 1.4.2004.

Professor, lic.scient. Klaus Bechgaard i kemi med særlig henblik på makromolekylær kemi og polymerkemi fra 1.5.2004.

Honorarlønnet professor, overlæge, dr.med. Hans E. Johnsen i intern medicin med grenspeciale i hæmatologi (eksperimentel hæmatologi) for 5 år fra 1.5.2004.

Professor, lic.scient. Ole John Nielsen i atmosfærekemi fra 1.5.2004.

Professor, mag.art. Margit Warburg i det tværfaglige område erkendelsesfag for 5 år fra 1.5.2004.

Honorarlønnet professor, overlæge, dr.med. Niels Henry Secher i anæstesiologi specielt med henblik på perioperativ patofysiologi og smertebehandling for 5 år fra 1.6.2004.

Professor, dr.jur. Ulrik Rammeskov Bang-Pedersen i civilprocesret fra 1.7.2004.

Professor, dr.scient. Jens Jørgen Gaardhøje i eksperimentel fysik (High Energy Nucleus-Nucleus Collisions) fra 1.7.2004.

Professor, ph.d. Jens Hjorth i observational astrofysik fra 1.7.2004.

Professor, dr.phil. Thomas Højrup i etnologi fra 1.8.2004.

Professor, dr.phil. Karen Fog Olwig i antropologi fra 1.8.2004.

Professor, dr.med., cand.scient. Jann Hau i komparativ medicin fra 1.9.2004.

Honorarlønnet professor, overlæge, dr.med. Krzysztof Tadeusz Drzewiecki i plastik- og rekonstruktionskirurgi fra 1.9.2004.

Honorarlønnet professor, overlæge, dr.med. Susanne Holck i klinisk patologisk anatomi fra 1.9.2004.

Professor, dr.med. Ole William Petersen i vævsmorfogenese og differentiering fra 1.9.2004.

Honorarlønnet professor, overlæge, dr.med. Ann Tabor i føtal medicin fra 1.9.2004.

Professor, ph.d. Kristian Helin i biomedicinsk genteknologi fra 1.10.2004.

Honorarlønnet professor, overlæge, dr.med. Finn Cilius Nielsen i klinisk molekylær biologi fra 1.10.2004.

Professor, cand.stat. Martin Jacobsen i sandsynlighedsregning fra 1.11.2004.

Professor, fil.dr. Per-Åke Nordlund i teoretisk astrofysik fra 1.11.2004.

Honorarlønnet professor, overlæge, dr.med. Jens Astrup i neurokirurgi fra 1.12.2004.

Professor, statsobducent, dr. et lic.med. Hans Petter Hougen i retsmedicin fra 1.12.2004.

Professor, ph.d. Rasmus Nielsen i evolutionsbiologi fra 1.12.2004.

Professor, dr. et lic.jur. Vibeke Vindeløv i retsvidenskab med henblik på konfliktmægling fra 1.12.2004.

Udnævnte professorer med særlige opgaver

Følgende er i 2004 blevet udnævnt til professorer med særlige opgaver – (tidsbegrænsede for op til 5 år):

Professor mso, ph.d. Jesper Bendix med særlige opgaver i uorganisk kemi fra 1.3.2004.

Professor mso, mag.scient.soc. Heine Andersen med særlige opgaver indenfor videnssociologi fra 1.5.2004.

Professor mso, dr.scient.soc. Henning Bech Hansen med særlige opgaver indenfor kultursociologi fra 1.5.2004.

Professor mso, Afdelingsleder, dr.med. Niels Morling med særlige opgaver i retsgenetik fra 1.5.2004.

Professor mso, lic.scient.pol. Jens Villiam Hoff med særlige opgaver i komparativ politik fra 1.6.2004.

Professor mso, dr.phil. Jens Nørgård-Sørensen med særlige opgaver indenfor slavisk sprogvidenskab med grammatikaliseringsstudier og tilhørende netværksaktiviteter fra 1.6.2004.

Professor mso, ph.d. Jesús Gomeza med særlige opgaver i "Functional Pharmacogenomics" fra 1.7.2004.

Professor mso, lic.merc. Hanne Foss Hansen med særlige opgaver i offentlig forvaltning og organisation fra 1.9.2004.

Adjungerede professorer

Ønsket om at hædre højt kvalificerede forskere og derved knytte dem til universitetet på en formel, men dog ulønnet måde, gav sig i 2004 udtryk i følgende tildelinger af titlen adjungeret professor:

Adjungeret professor, klinikchef, overlæge, dr.med. Preben Kirkegaard i kirurgi med henblik på organtransplantation fra 1.8.2003 (tildelt titlen på ny).

Adjungeret professor, professor John L. Campbell i statskundskab fra 1.12.2003 (tildelt titlen på ny).

Adjungeret professor, professor Joseph H.H. Weiler i statskundskab fra 1.2.2004 (tildelt titlen på ny).

Adjungeret professor, dr. Julian Edgeworth Reade i nærorientalske studier fra den 1.4.2004.

Adjungeret professor, klinikchef, overlæge, dr.med. Liselotte Højgaard i medicoteknisk uddannelse og forskning fra 1.5.2004.

Adjungeret professor, forskningsprofessor, dr. Christopher Alan Prendergast i litteraturvidenskab fra 1.8.2004.

Adjungeret professor, Technology Consultant, ph.d. Mikkel Thorup i algoritmik fra 1.8.2004.

Adjungeret professor, professor, MD, ph.d. Jorma Toppari i miljømæssige aspekter ved human reproduktion fra 1.8.2004.

Adjungeret professor, professor, ph.d. George Arthur Eliott i matematik fra 1.11.2004.

Adjungeret professor, seniorforsker, ph.d. Stiig Markager i fytoplankton og økologisk modellering fra 1.12.2004.

Fratrådte professorer

Den 31.1.2004 fratrådte professor i romansk sprog og litteratur, dr.litt. Birger Preben Munk Olsen.

Den 31.1.2004 fratrådte professor i engelsk sprog og litteratur, fil.dr. Sven Arne Poul Zettersten.

Den 31.3.2004 fratrådte professor i adfærdsbiologi, dr. Peter Kenneth McGregor.

Den 31.5.2004 fratrådte professor i atomfysik, dr.phil. Hans Henrik Andersen.

Den 31.5.2004 fratrådte professor i meteorologi, ph.d. John Raphael Bates.

Den 31.5.2004 fratrådte professor i arveret, generations- og dødsboskifte med visse administrative og undervisningsmæssige forpligtelser i skatteret, dr.jur. Finn Taksø-Jensen.

Den 31.7.2004 fratrådte honorarlønnet professor i kirurgi, overlæge, dr.med. Henrik Kehlet.

Den 31.8.2004 fratrådte professor i genetik, dr.rer.nat. Richard Egel.

Den 31.8.2004 fratrådte professor i dogmatik, dr.theol. Theodor Friedrich W. H. Jørgensen.

Den 31.12.2004 fratrådte professor i dansk litteratur, dr.phil. Hans Thomas Bredsdorff.

Den 31.12.2004 fratrådte professor i retsvidenskab, dr.jur. Ole Mogens Espersen.

Den 31.12.2004 fratrådte professor i astronomi med særligt henblik på astrofysik, cand.mag. et mag.scient. Henning Elo Jørgensen.

Den 31.12.2004 fratrådte professor i almen medicin, dr.med. Kirsti Malterud.

Tjenestegørende professorer afgang ved døden

Dr.phil. Gert Kjærgård Pedersen, professor i matematik, den 15.3.2004.

Cand.scient. Birgit Kirsten Grodal, professor i økonomi, den 4.5.2004.

Dr.phil. Erling Bernhard Andersen, professor i teoretisk statistik, den 18.9.2004.

Jubilæer

I 2004 kunne 40 ansatte fejre 25-års-jubilæum og 28 ansatte kunne fejre 40-års-jubilæum.

40-års-jubilæer

Lektor, mag.scient. Poul Kristensen – 1.1.2004 i universitetets tjeneste.

Lektor, dr.phil. Flemming Topsøe – 1.1.2004 i universitetets tjeneste.

Faglært betjent Keld Wagner – 1.1.2004 i universitetets tjeneste.

Lektor, lic.scient. Finn Hynne – 1.2.2004 i universitetets tjeneste.

Lektor, cand.scient. Niels Nielsen – 1.2.2004 i universitetets tjeneste.

Kontorfuldmægtig Lis Thorbøg – 16.2.2004 i statens tjeneste.

Lektor, cand.scient. Signe Frederiksen – 1.4.2004 i universitetets tjeneste.

Kontorfuldmægtig Kirsten Mathiesen – 1.4.2004 i statens tjeneste.

Laborant Gurli M. Bengtson – 30.4.2004 i universitetets tjeneste.

Lektor, mag.scient. Uffe Anthoni – 1.5.2004 i universitetets tjeneste.

Bioanalytiker Birgit Hasmann – 1.5.2004 i universitetets tjeneste.

Lektor, mag.scient. Niels Bonde – 1.6.2004 i universitetets tjeneste.

Bioanalytiker Bente Vinther – 1.6.2004 i universitetets tjeneste.

Lektor, dr.phil. Esben Albrechtsen – 1.7.2004 i universitetets tjeneste.

Laborant Ilse Lystlund Nielsen – 1.7.2004 i universitetets tjeneste.

Professor, dr.phil. Ole Feldbæk – 1.8.2004 i universitetets tjeneste.

Bibliotekar Birthe Ilsøe Hougaard – 15.8.2004 i statens tjeneste.

Lektor, mag.scient. Johannes Andersen – 1.9.2004 i universitetets tjeneste.

Bioanalytiker Vibeke Heidemann – 1.9.2004 i statens tjeneste.

Konservator Vibeke Haarup – 1.9.2004 i universitetets tjeneste.

Lektor, ph.d. Lis Almer Nielsen – 1.9.2004 i statens tjeneste.

Lektor, cand.mag. Peter Secher Springborg – 1.9.2004 i universitetets tjeneste.

Tandlæge Poul Thorpen Teglers – 1.9.2004 i statens tjeneste.

Konservator Annie Vedelsby – 1.9.2004 i universitetets tjeneste.

Lektor, mag.scient. Ole Henrik Einicke – 1.10.2004 i universitetets tjeneste.

Lektor, dr.scient. Vagn Ravnsgaard Leick – 1.12.2004 i universitetets tjeneste.

Laborant Ole Martin – 1.12.2004 i statens tjeneste.

Laborant Birgit Raun Ortmann – 15.12.2004 i statens tjeneste.

Nekrologer

Erling B. Andersen

1939-2004

Erling B. Andersen døde den 18. september kort tid før sin 65-års-fødselsdag og sin planlagte pensionering. Bogstavet B, som han lagde meget vægt på, stammede fra hans far Bernhard Andersen, der i sin tid var en markant gymnasie-lærer i matematik.

Han var Danmarks første rigtige statistiker, idet han var den første kandidat fra det dengang nye kandidatstudium i statistik i 1963. Han arbejdede med matematisk statistisk metodeudvikling med henblik på analyser af intelligensprøver, sociale data etc. I en periode var han den mest internationalt citerede danske samfundsforsker, med et klart syn på anvendelsen af statistiske modeller.

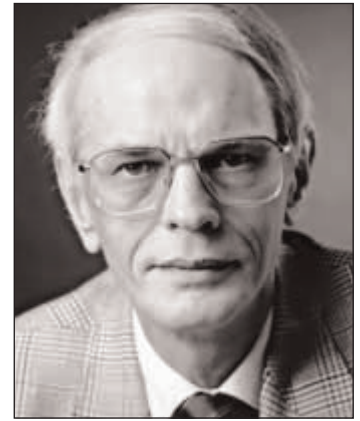
Erling B. Andersen fulgte med stor hast, der fulgte af stor flid, den traditionelle akademiske vej med guldmedaljen i 1965, professoratet ved Landbohøjskolen i 1971 og doktordisputatsen i 1973. I 1974 blev Erling B. Andersen professor ved Statistisk Institut ved Københavns Universitet. Her udviklede han, sammen med nu afdøde Nils Kous-

gaard, faget teoretisk statistik på politistudiet, så faget fra at være en verdensfjern, unødigt kompliceret uanvendelig plage for de studerende, blev et vedkommende fag, som de studerende gerne frivilligt fulgte. Han var meget glad for de mange studerende, der viste interesse for hans fag.

Han opnåede at blive formand for Det Samfundsvidenskabelige Forskningsråd, at blive dekan, og han var bærende kraft ved reorganiseringen af sociologi ved Københavns Universitet i 1990'erne.

I sit privatliv var Erling B. en travlt optaget mand, og han var derfor altid god for en god historie ved frokostbordet på instituttet. Han fortalte om sine skibsmodeller, sin modeljernbane, om sit hornspil, sine broderier og sin akvarelmaling. Han fortalte glad om sommerhuset, han for nyligt købte sammen med sin kone, Ellen, og om deres i alt tre børn med sviger- og børnebørn. Der bliver tomt uden Erling!

Lektor Anders Milhøj

Nils Møller Andersen**1940-2004**

Da insektforskeren Nils Møller Andersen i maj 2004 kun 63 år gammel bukkede under for en kortvarig, men aggressiv kræftsygdom, mistede Zoologisk Museum – og dermed Statens Naturhistoriske Museum – en af sine mest markante, og internationalt mest respekterede, forskerskikkelser.

Nils Møller Andersen stammede fra Sakskøbingegnen, og hans første faglige publikation – i ‘Flora og Fauna’ 1961 – hedder da også ‘Vandtægenotitser fra Lolland’; den drejer sig om fund gjort i hans gymnasietid. Hurtigt efter sin studiestart fik han arbejdsplads på Zoologisk Museum, og hertil blev hele hans professionelle karriere knyttet – som universitetsadjunkt (fra 1970), lektor (fra 1975) og siden 1991 som docent.

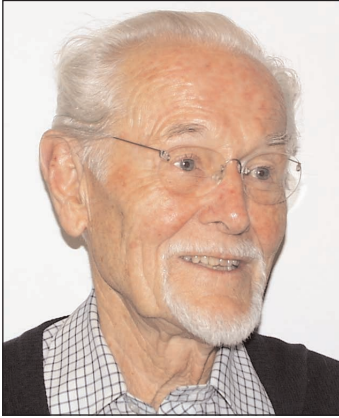
Mens perspektivet Nils’ videnskabelige arbejde hurtigt flyttede sig fra det lokale til det globale, forblev den meget fokuseret på en enkelt insektgruppe, ‘skøjteløbertægerne’ og deres nærmeste slægtninge, der i kraft af deres mangeartede omverdenstilpasninger er en nærmest ideel gruppe af ‘modelorganismer’. Hans litterære produktion havde et imponerende omfang, og den var bemærkelsesværdig både ved bredden af de problemer han angreb, og dybden af hans behandling af dem. I dansk zoologi var han først pioner inden for kvantitativ slægtskabsanalyse og senere inden for integration af strukturelle og molekylære data i slægtskabsanalyse. På internationalt plan hørte han til pionererne inden for disciplinen ‘økologisk fylogenetik’, som søger at klarlægge udviklingen af tilpasninger ved at ‘kortlægge’ disses fordeling på troværdigt rekonstruerede stamtræer. Jeg har fra udenlandsk side hørt hans store disputats ‘The Semiaquatic Bugs’ (1982) omtalt som den dengang

“bedste bog, der nogensinde er skrevet om en insektgruppe”. Blandt hans talrige senere arbejder kan nævnes en omfangsrig behandling af fossile skøjteløbertæger fra 1998 og en flot bog om australske vandtæger (skrevet i samarbejde med en Canberra-baseret kollega), som han glædeligt nok nåede at se publiceret få måneder før sin død. I 1996 blev han valgt ind i Videnskabernes Selskab.

På Zoologisk Museum spillede Nils en kolossal rolle, både som videnskabelig rollemodel og for konkrete tiltag. Museets Entomologiske Afdeling står i stor gæld til hans evne som ‘fund raiser’, og for hans engagement for redaktionen af tidsskriftet “Insect Systematics and Evolution”, som efterhånden har fået en international position i forreste række. Alle afdelinger står i gæld til Nils for hans indsats som museets bestyrer i nogle af Det Naturvidenskabelige Fakultets allersværeste år i 1980’erne, hvor der var stor brug for hans tankes klarhed og hans præcise formulerings-evne.

Man vil ikke betegne Nils Møller Andersen som uadvendt, men mange kom heldigvis på det rene med, at den til tider noget tillukkede mand faktisk havde en betydelig grad af humor og selvironi – og ikke mindst, at han kunne være meget, meget hjælpsom. Et symposium, som ved den internationale entomologkongres i Brisbane i sensommeren 2004 blev dediceret til hans minde demonstrerede tydeligt, hvor vigtig en inspirationskilde han har været for andre forskere på sit felt. Hans død efterlader et mærkbart tomrum i kollegernes kreds, både hjemligt og globalt.

Professor Niels Peder Kristensen

Sigurd Ry Andersen

1915-2004

Den 22. juni 2004 døde professor dr.med. Sigurd Ry Andersen efter kortere tids sygdom. Hermed afsluttedes en af de mest betydningsfulde faglige indsatser for dansk oftalmologi i nyere tid.

Ry havde sin tidlige opvækst i Århus, men sin ungdomstid og studietid i København. Han blev cand.med. i 1941, og allerede under studiet viste han de egenskaber, som blev afgørende for hans livsforløb: Evnen til totalt engagement i løsningen af sager, som han fandt af betydning; stædighed og tro på opgavernes gennemførlighed; stor flid og indsigt også på ikke-lægelige områder. Således blev han efter 1.-del valgt ind i det Medicinske Studenterråd og blev senere dets aktive, politisk polemiske formand. Efter embedseksamen måtte Ry, som de fleste yngre læger dengang, gennem en lang række kortvarige vikariater, før han blev ansat ved Radiumstationen i København. Her blev fundamentet for hans senere karriere lagt, idet han inspireredes til at påbegynde sit disputatsarbejde om differentiering og strålepåvirkning af et transplanterbart muscarcinom (forsvaret 1949). Ry trænede således tidligt i cancerterapi og patologisk anatomi. I 1945 fik Ry kendskab til oftalmologien under en ansættelse ved Sankt Elisabeth's Hospital, og han valgte derfor at fusionere sine interesser ved at uddanne sig til øjenpatolog. I 1946 blev Ry Andersen ansat ved Rigshospitalets Øjenafdeling med opgaven at bestyre og udvikle afdelingens Øjenpatologiske Laboratorium (grundlagt 1910), hvortil landets øjenpatologiske service var blevet centraliseret i 1941. I de følgende år udviklede Rylaboratoriet fra at være et mindre laboratorium til at blive et egentligt Øjenpatologisk Institut med tilhørende klinisk konsultativ service i oftalmoonkologi. Denne udvikling skete samtidig med, at han afsluttede sin disputats, gennemførte speciallægeuddannelsen i oftalmologi (1950) og i patologisk anatomi og histologi (1956). En sådan indsats gøres ikke uden sammenstød med andre visionære og magtfulde personligheder. Ry Andersen beskrev med stor ærlighed og

selvindsigt dette forløb og dets sammenstød i bogen "Med lup og pen" (1988). Indsatsen lykkedes, og i 1972 fik det Øjenpatologiske Laboratorium institutstatus under Københavns Universitet. I 1979 udnævntes Ry Andersen til professor i øjenpatologi, en stilling han holdt frem til 1982.

Øjenpatologisk Institut blev hurtigt rugekasse for dansk oftalmologis videnskabelige talenter, og gennem årene udgik en væsentlig del af oftalmologiens og øjenpatologiens disputater herfra. Samtidig skabtes et frodigt miljø, som sikrede fagenes fremtid. Årsagen hertil var blandt andet også Rys evne til at finde talenter, og til at give dem råderum og penge. I et forbilledligt, livslangt samarbejde med Dansk Blindesamfunds formænd kæmpede han for forbedring af de blindes forhold i samfundet, men samtidig inspirerede han til, at også Dansk Blindesamfund skulle støtte forskningen i og forebyggelsen af blindhed. Han var således med i dannelsen af komitéen til forebyggelse af blindhed i 1968 og sad mange år i dens bestyrelse. Blindekomitéen har siden været en af de største bidragsydere til dansk øjenforskning. Internationalt byggede Ry et vigtigt netværk, hvilket blandt andet resulterede i, at han var en af de tre grundlæggere af "European Ophthalmic Pathology Society".

Efter sin pensionering fortsatte Ry sin store og aktive indsats for øjenpatologisk forskning, de blindes forhold og medicinsk historie. Det var ikke ofte, der gik et år, hvor han ikke publicerede et arbejde. Det sidste manus blev således færdiggjort til publikation i april i år.

Vi, der har haft det held og den glæde at arbejde sammen med Sigurd Ry Andersen gennem årene, vil med taknemmelighed minde hans inspiration og støtte. Hans ildhu, stædighed og målrettethed vil fortsat være en drivkraft i arbejdet, for at fortsætte hans livsværk: den danske øjenpatologi.

S. Heegaard, O.A. Jensen og J.U. Prause

Erik Sparre Andersen**1919-2003**

Erik Sparre Andersen blev student fra Odense Katedralskole 1938, mag.scient. og et cand.mag. fra Københavns Universitet 1943 og dr.phil. 1955. Han blev ansat i Livs- og Genforsikringsselskabet Dana 1945-1950, dernæst som aktuar i Pensions- og Livrente-Instituttet af 1919 og som direktør i Dana 1956-1957. Han blev professor i matematik i Århus 1958 og fra 1966 i København. Han rejste til Cornell 1948-1949, Minnesota 1958, og Arizona 1972. Han var medlem af Videnskabernes Selskab fra 1962. Han var formand for Dansk Matematisk Forening 1966-1970.

Han underviste i sandsynlighedsregning både i Aarhus og København. I Aarhus benyttede Bundgaard Sparres tilstedeværelse til at skabe et inspirerende og aktivt miljø omkring Baxter, Darling, Donsker, Krickeberg og Sparre Andersen. Gruppen arbejdede blandt andet videre med de ideer, som Sparre fremlagde i sin disputats.

Sparres videnskabelige indsats udgøres af væsentlige bidrag til sandsynlighedsregningen. Det emne han beskæftigede sig mest med er kombinatorik. Hans vigtigste bidrag her er hans indsigt i beviset for den såkaldte Arcus Sinus lov, idet han viste, at det er et kombinatorisk resultat snarere end et resultat fra analysen. Resultaterne blev opsummeret i Sparres disputats "Fluktuationer af summer af stokastiske variable", og blev øjeblikkelig anerkendt internationalt og fandt sin plads i lærebøgerne. Hans interesse for

emnet fortsatte hele livet, og efter pensionen arbejdede han, sammen med Mogens Esrom Larsen, med en klassifikation af kombinatoriske identiteter. Et andet af hans vigtige bidrag er den såkaldte martingal konvergenssætning, som han publicerede 1946-1948 sammen med Børge Jessen. Disse resultater blev udarbejdet og publiceret samtidig af Doob og blev af fundamental betydning for den videre udvikling af sandsynlighedsregningen. Sparre Andersen arbejdede mange år med forsikring og bidrog til risikoteorien med en modifikation af den klassiske model af Filip Lundberg, i hvilken man kunne udregne sandsynligheden for et forsikringsselskabs ruin, som funktion af skadesreserverne. Interessen for forsikring førte også til en interesse for de dengang nyindførte regnemaskiner, som blev en vigtig del af undervisningen på universitetet.

Sparre Andersen afløste Børge Jessen som institutbestyrer for Matematisk Institut i 1967 som professorvældets sidste, men fortsatte som valgt bestyrer efter styrelseslovens indførelse i 1972. Han spillede en vigtig rolle omkring oprettelsen af Datalogisk Institut. I disse år var han tillige i perioder formand for Matematisk Centralinstitut, medlem af fakultetsrådet og Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd.

Æret være hans minde.

Professor Søren Johansen

Birgit Grodal**1944-2004**

Professor Birgit Grodal døde den 4. maj efter længere tids sygdom. Hun blev 60 år. Birgit havde en livslang og strålende karriere som forsker og lærer ved Økonomisk Institut. Hun blev professor i økonomi allerede som 34-årig og var uddannet som matematiker. Hendes fagområde var mikroøkonomi.

Birgit var et utroligt entusiastisk og energisk menneske. Hun forstod meget tidligt i sin karriere betydningen – både for sin egen forskning og for universitetet – af internationalt samarbejde og betydningen af at sigte mod det højeste internationale faglige niveau. Birgit har om nogen en stor del af æren for instituttets nuværende internationale synlighed og anerkendelse. Birgit var uhyre flittig. Hun opholdt sig på instituttet dag, aften og weekender – ikke fordi det var en pligt, men fordi hun elskede sit job. Men hun havde også overskud til at engagere sig i det danske samfund uden for instituttet; på det seneste bl.a. i Konkurrencerådet og i bestyrelsen for Nykredit. Birgit interesserede sig ikke blot for sin egen forskning og karriere, men i meget høj grad for instituttets ve og vel, bl.a. som tidligere institutbe-

styrer, som mangeårigt medlem af institutbestyrelsen og som ansvarlig for instituttets omfattende gæsteprogram. Igennem årene har mange hundrede gæster nydt godt af Birgits varme, gæstfrihed og effektivitet. Birgit var en elsket og hjælpsom kollega og lærer, generøs og givende for sine ph.d.-studerende, og hun havde ikke mindst en høj stjerne hos instituttets sekretærer. Talrige er de studerende, hvis udlandsophold kom i stand gennem Birgits kontakter.

Som et synligt tegn på Birgits store indsats og internationale anerkendelse opnåede hun i 2003 den ære, at blive valgt til kommende præsident i 2005 for European Economic Association, der er foreningen for alle europæiske forskere inden for økonomi. Birgits alt for tidlige død forhindrer hende desværre i at overtage posten, som hun uden tvivl ville have varetaget med stor glæde og effektivitet. Både som velanskreven professor, men især som den person hun var, vil vi alle savne Birgit, og det var med stor sorg, at vi modtog meddelelsen om hendes død. Vi vil savne Birgit og ære hendes minde.

Instituteder Troels Østergaard Sørensen

Bent Noack**1915-2004**

Den 24. oktober 2004 døde Bent Noack, der 1955-1977 var professor i Ny Testamente ved Det Teologiske Fakultet på Københavns Universitet. Bent Wenzel Noack blev født 22. august 1915 i Rind Sogn i Hammerum Herred. Hans far, Carl Wulff Noack (1885-1960), på det tidspunkt husmand, blev siden præst og var fra 1937-1955 biskop i Haderslev Stift. Bent Noack blev student fra Flensborg i 1935, cand.theol. i 1942 og samme år undervisningsassistent ved det netop oprettede teologiske fakultet i Århus, hvor han efter samarbejde med bl.a. professor i Ny Testamente, Johannes Munck, og studierejser til Basel, Oxford og Uppsala i 1948 i Århus kunne forsvare afhandlingen "Satanás und Soteria. Untersuchungen zur neutestamentlichen Dämonologie" for den teologiske doktorgrad. 1948-1955 var han sognepræst i Alslev og Hostrup, fra 1951 desuden provst for Skads Herred. I samme tidsrum virkede han som lektor i Bibelsk Eksegese ved Aarhus Universitet. I 1955 blev Noack udnævnt til professor i teologi ved Københavns Universitet med særligt henblik på Det Ny Testamente. Dette embede forlod han i 1977 for at blive rektor ved Præstehøjskolen i Løgumkloster.

Bent Noack efterlader sig et omfattende og alsidigt teologisk forfatterskab. Af bøger er der, foruden disputatsen, i den videnskabelige afdeling "Das Gottesreich bei Lukas. Eine Studie zu Luk 17,20-24" (1948, dansk bearbejdet udgave: "Guds rige i os eller iblandt os. Jesusordet i Lukas 17.21", 1967), "Zur johanneischen Tradition. Beiträge zur Kritik und der literarischen Analyse des vierten Evangeliums" (1954), "Markusevangeliets lignelseskapitel" (1965), "Paulus" (1966), "Pinsedagen. Litterære og historiske problemer i Acta kap. 2 og drøftelsen af dem i de sidste årtier" (Københavns Universitets festskrift i anledning af kongens fødselsdag 11. marts 1968), "Om Fadervor" (1969), "Matthæusevangeliets folkelighed" (1971), "Spätjudentum und Heilsgeschichte" (1971), "Tegnene i Johannesevangeliet" (1974), "Jesus Ananiassøn og Jesus fra Nasaret. En drøftelse af Josefus, Bellum Judaicum VI 5,3" (1975) og "Lukas-evangeliets rejseberetning. En fortolkning" (1977). Et udvalg af Bent Noacks videnskabelige artikler foreligger i "Fra det exegetiske værksted" (redigeret af Sigfred Pedersen, 1992).

Af mere formidlende bøger har især seminarielærebogen "Det nye Testamente og de første kristne årtier" (1962, 7. udgave 1999) vundet udbredelse, og det samme gælder to kortfattede kommentarhæfter til henholdsvis Markusevangeliet (1965) og Første Korinterbrev (1967), begge genudgivet flere gange. Desuden foreligger "Bibelen og dens bøger" med collager af Birthe Dietz (1966). Sammen med Eduard Nielsen var han redaktør af "Gads danske Bibelleksikon" 1-2 (1965-66, 2. udgave, 1-3, 1981-82) og sammen med Svend Holm-Nielsen redaktør af Politikens Forlags "Bibelen i kulturhistorisk lys" 1-9 (1968-71; indledningerne genudgivet i 1979 i 3 bind under titlen "Bibelen kulturhistorie"). Siden har Noack, foruden "Petersbrevene og Judasbrevet fortolket" (1986), udgivet to mindre bøger med gengivelser af stykker af oldengelsk kristen digtning, "Hovedstorm og Himmelfart" (1983) og "Menneskeverdelse og Korsdød" (1996).

Det skal også nævnes, at Noack var medudgiver af "De gammeltestamentlige Pseudoepigrafer i oversættelse med indledning og noter" (1953-76), hvortil han selv bidrog med Fjerde Ezrabog, Jubilæerbogen, Moses' Himmelfart og Sibyllinske Orakler, ligesom han oversatte det oldkristne skrift Didakè til bindet "De apostolske Fædre" (1985) og deltog i det arbejde, der førte til den nye bibeloversættelse i 1992.

Forfatterskabet omfatter naturligvis også en meget lang række af artikler i videnskabelige tidsskrifter, festskrifter og andre publikationer, derunder også adskillige formidlende og forkyndende bidrag. En komplet bibliografi indtil 1975 (udarbejdet af Jakob Grønæk) foreligger i festskriftet "Hilsen til Noack" (redigeret af Niels Hyldahl og Eduard Nielsen, 1975) og fra 1975 til 1992 i den allerede nævnte artikelsamling "Fra det exegetiske værksted" (udarbejdet af Jakob Grønæk og Mogens Müller).

Politisk engagerede Bent Noack sig blandt andet i Venstre-fraktionen Liberal debat (1960-65), der efter bruddet med Venstre blev til partiet Liberalt centrum, hvis formand han var 1965-1968, i øvrigt i samarbejde med et af partiets folketingsmænd, kollegaen Børge Diderichsen. Også kirkeligt var han stærkt engageret. Han prædikede gerne, og i 1975 var han opstillet ved bispevalget i København.

Bent Noack var en rank og resolut mand. Hans kontante råd, som i givet fald skulle have stået på hans våbenskjold, var her: "Hold fristen, slæk på kravene!" Et andet af hans fyndord: "Den værste form for arbejde er samarbejde" gjorde han selv tit til skamme. Ved en eksamen foregreb han engang voteringen med et: "De er dumpet" – så hurtigt at censorerne ikke nåede at gribe ind. Det indbragte selvfølgelig en påtale, der jo ikke kunne tage hensyn til det sagligt retfærdige i handlingen. Noack havde også sin egen ortografi, som han forsvarede med, at han beherskede dansk så godt, at han kunne tillade sig at gøre, som han vilde. I oversættelsen af en oldjødisk tekst fra omkring 100 e.Kr. brugte han således udtrykket "fra arilds tid". Mens Noack var ved universitetet, brugte man stadig at læse den

græske tekst op, og her kunne han lamme en hakkende oplæser med de i og for sig rigtige ord: "Det er nøjagtig lige så let at lægge trykket dér, hvor accenterne står, som alle mulige andre steder!" Selv om Noack i grunden mente, at folk måtte stå på egne ben – han var bestemt ikke forløber for den nye coaching-kultur – så var han hjælpsom og generøs, hvis man bad om hjælp.

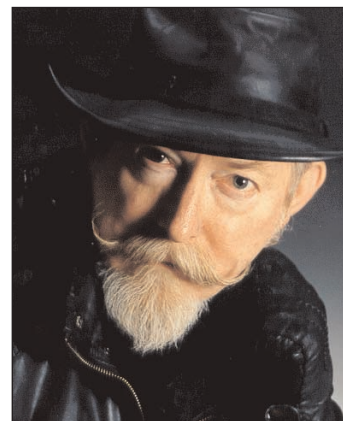
Vi, der har kendt Bent Noack og oplevet ham som underviser, måske også samarbejdet med ham, tænker tilbage på ham med stor taknemmelighed. Ved sin død efterlader Bent Noack sig sin hustru, Else Noack.

Benyttet kilde: "Noack, Bent Wenzel" af Niels Hyldahl i "Dansk Biografisk Leksikon" 10 (1982), s. 534-535.

Professor Mogens Müller

Gert Kjærgård Pedersen

1940-2004

Gert Kjærgård Pedersen blev student fra sangskolen, Skt. Annæ Gymnasium i 1958. Den musikalske inspiration fra skolen var meget betydningsfuld for hans voksenliv. Han valgte dog at hellige sig matematikken og blev mag.scient. i matematik i 1964 fra Københavns Universitet, som siden blev rammen for hans fortsatte uddannelse og senere ansættelser. I 1968 blev han udnævnt til lektor, dr.phil. i 1972 og ansat som professor kun 35 år gammel i 1975. Gert Kjærgård Pedersen blev medlem af Videnskabernes Selskab i 1977.

Gert Kjærgård Pedersen forskede i emnet operatoralgebra, der er en matematisk disciplin, som før 2. verdenskrig blev udviklet af John von Neumann for at skabe en matematisk ramme til beskrivelse af kvantemekanikken. Meget forenklet kan man sige, at den klassiske mekanik beskrives ved hjælp af rum og tid. I den matematiske model af kvantemekanikken mangler rummet, men visse strukturer, som kan konstrueres på basis af rummet, kan generaliseres og beskrives ved hjælp af begrebet operator. En af John von Neumanns elever, professor Richard V. Kadison fra University of Pennsylvania i USA, opholdt sig i det akademiske år 1965-1966 ved Aarhus Universitet, og han medbragte flere yngre forskere af meget høj standard. Gert K. Pedersen deltog i dette forskningsprogram og fik derved meget tidligt i sin karriere opbygget mange venskaber med personer, der siden skulle blive ledende inden for det forskningsområde, som han også selv blev så betydningsfuld for. Gert Kjærgård Pedersen var meget original som forsker, og han besad en evne til at trænge ind til kernen i en matematisk problemstilling. Derved var han ofte i stand til at løse velkendte åbne spørgsmål. Han kunne imidlertid også benytte denne evne til at give nye og klarere fremstillinger af kendte resultater. Hans forelæsninger nød godt af dette, men han har også adskillige gange benyttet en sådan analyse som basis for en introduktion af et nyt begreb. Som illustration af dette sidste aspekt kan det nævnes, at et af hans allerførste arbejder introducerer en matematisk konstruktion, som nu er almindeligt kendt under navnet "The Pedersen Ideal". Gert Kjærgård Pedersen udbyggede sit internationale netværk ved mange længerevarende ophold ved udenlandske universiteter, ved som inviteret foredrags-

holder at deltage i et utal af møder og konferencer og endelig ved at være vært for mange gæster. Han havde således som regel altid mindst en gæst på længerevarende ophold, mens der med jævne mellemrum kom gæster på korterevarende ophold. Denne aktivitet afspejles i publikationslisten, som viser, at der er 22 forskellige matematikere, der har udgivet artikler sammen med ham. Blandt hans medforfattere finder man administrerende direktør for UNI*C, Dorthe Olesen, som er hans hustru. Familien havde gennem flere år et yderst frugtbart samarbejde om forskning i operatoralgebraer. Publikationslisten tæller i øvrigt over 100 arbejder i internationale tidsskrifter og to monografier, hvilket internationalt set er meget imponerende. Det var et særkende for Gert Kjærgård Pedersen, at han tog sig godt af sine gæster, og da han af Videnskabernes Selskab fik stillet Sands æresbolig i Gentofte til rådighed, fik han perfekte rammer til at være vært for mange større selskaber, bestående af matematikere fra ind- og udland. Her var han nok gladest, når husets musikværelse blev benyttet, og han kunne spille og synge sammen med nogle af gæsterne.

Gert Kjærgård Pedersens venskab med de internationale set ledende forskere inden for emnet operatoralgebra bevirkede, at han i en årrække var koordinator for en bevilling fra EU til støtte for forskeruddannelsen i Europa inden for dette felt. Han påtog sig også administrative opgaver for Videnskabernes Selskab, hvor han har været vicepræsident og formand for den naturvidenskabelige klasse. For Københavns Universitet var han i en længere årrække formand for dettes stipendiebestyrelse, og endelig var han også formand for Dansk Matematisk Forening i 4 år.

Gert Kjærgård Pedersen var en medrivende underviser, en vittig og klar forelæser. Utallige er de spøgefuldheder han fandt på og evnede at servere på en måde, som også tjente pædagogiske formål. Den ene af hans ovennævnte monografier, "Analysis Now" er baseret på et førsteledskursus i funktionalanalyse, som han var ansvarlig for i en længere årrække. Bogens titel er ment som en spøgefuld flertydighed, hvor den officielle udlægning ifølge bogens forord er: "Analysis based on Norms Operators and Weak topologies". Antallet af studerende, som har fulgt kurset, er meget stort, uanset at kursets akademiske ambitionsniveau

var ganske højt. De studerende så her en lærer, der var dybt engageret i det han søgte at lære dem, og adskillige blev da også så inspirerede, at de siden valgte ham som specialevejleder og senere – i det omfang mulighederne var til stede – som ph.d.-vejleder.

Med Gert Kjærgård Pedersens alt for tidlige død har Københavns Universitet mistet en personlighed med mange kvaliteter, og emnet operatoralgebra har både lokalt og internationalt lidt et tab, det vil være svært at komme over.

Docent, dr.scient. Erik Christensen

Agnete Munch-Petersen**1917-2004**

Professor dr.phil. Agnete Munch-Petersen døde den 26. september 2004, blot få uger efter at hun velopløst og med sædvanlig varme og vitalitet havde fejret sin 87-års-fødselsdag sammen med familie og venner.

Agnete Munch-Petersen blev født 1917 i Sulsted i Nordjylland men voksede op i Viborg, hvor faderen (P.F. Horstmann) var stiftsprovst. I 1935 blev hun student (mat-nat) fra Ålborg Katedralskole. Flyttede kort efter til København, hvor hun i 1942 blev kemiingeniør. Året efter giftede hun sig med studiekammeraten Jon Palmgren Munch-Petersen, og i 1943 flyttede parret til Sverige, hvor hun i en periode var ansat ved Fysiologisk Institut på Lunds Universitet hos professor T. Thunberg – én af svensk biokemistore profiler på det tidspunkt. Det var hér Agnete Munch-Petersen første gang stiftede bekendtskab med det fag, som skulle blive hendes fremtidige arbejdsområde. I 1945 vendte familien tilbage til København, hvor Agnete Munch-Petersen i 1946 blev tilknyttet Neurofysiologisk Institut ved Københavns Universitet (KU) hos professor F. Buchtahl. I 1952 flyttede hun til Cytofysiologisk Institut, hvor hun, stærkt inspireret det internationale forskermiljø Herman Kalckar havde opbygget dér, fik sit videnskabelige gennembrud med en række meget vigtige undersøgelser over den enzymatiske omsætning af sukkernukleotiderne – forbindelser af central betydning for sukkerstofskiftet. Fra 1955-1960 var Agnete Munch-Petersen ansat som universitetsadjunkt ved Fibigerlaboratoriets Biokemiske Afdeling, og i 1959 erhvervede hun den filosofiske doktorgrad på en afhandling baseret på undersøgelser af sukkernukleotidernes stofskifte. Et amerikansk forskningsstipendium muliggjorde, at Agnete Munch-Petersen i 1955 kunne tilbringe et år ved Berkeley Universitetet i Californien.

I 1961 blev Agnete Munch-Petersen ansat som amanuensis og lektor ved Institut for Biologisk Kemi ved KU, og i 1968 som professor samme sted. I 1969 flyttede hun med sin nye afdeling, Enzymafdelingen, til nyindrettede lokaler på Sølvtorvet, hvor det lykkedes hende at opbygge et meget aktivt forskningsmiljø, som i 1970'erne og 1980'erne udviklede sig til et internationalt anerkendt center for nukleotidforskning.

Agnete Munch-Petersen var en usædvanlig leder, som, allerede før universitetsloven af 1970 blev vedtaget, havde indført demokrati på instituttet. Hun prioriterede sit daglige arbejde i laboratoriet meget højt og var eksperimentelt aktiv lige til sin afgang i 1987. Hendes personlighed, som udover det rationelt faglige også rummede et diskret socialt engagement i medarbejderstaben, var afgørende for at instituttet blev en velfungerende og særdeles attraktiv arbejdsplads for både ansatte og studerende. Gennem Agnete Munch-Petersen's 19 år som professor var det altid medarbejdernes succes, der kom i første række.

I 1968 modtog Agnete Munch-Petersen Tage Brandts Rejselegat, en hæder der må have været hende særdeles kærkommen. Gennem hele sit virke havde hun en dyb interesse for fremmede kulturer, og hun kombinerede ofte sine udenlandske kongres- og studieophold med aktiviteter af mere kulturel karakter. Denne rejselyst fik hun efter sin afgang god tid til at pleje, og hun var lige til det sidste på ud-kig efter nye spændende rejsemål.

Hos os, der var så heldige at komme tæt på Agnete Munch-Petersen, har hun efterladt et dybt aftryk.

Lektor Jan Neuhard

Ib Damgaard Petersen
1933-2004

Ib Damgaard Petersen, dr.phil. og docent i international politik ved Institut for Statskundskab, Københavns Universitet, 70 år.

Ib Damgaard Petersen blev cand.mag. fra Københavns Universitet i 1961 med historie som hovedfag. Efter embedseksamen blev han ansat som stipendiat ved det dengang nyoprettede Institut for Samtidshistorie og Statskundskab. På dette institut, det nuværende Institut for Statskundskab, kom han til at virke aktivt som forsker og underviser i mere end 40 år.

Ib Damgaard Petersens faglige interesser angik ikke mindst verdenspolitikken og forsøgene på at finde mønstre og sammenhænge i den historiske udvikling. I 1969 udgav han bogen "Et internationalt systems sammenbrud. Forholdet mellem magterne 1870-1940". Året efter udgav han en bog om besættelsestiden: "Faldne i Danmarks Frihedskamp 1940-1945". Interessen for det videnskabelige studium af international politik udviklede sig, og i 1979 blev han dr.phil. på en afhandling om "Kybernetiske systemers udviklingslove". Siden blev han forfatter til en lang række bøger og artikler om internationale forhold, bl.a. studier af terrorbalancen". I de senere år skrev han en bog om den regionale udvikling i Sydøstasien, også inspireret af et studieophold i Australien, og fortsatte med yderligere regionale studier.

Gennem alle årene var Ib Damgaard Petersen en aktiv og elsket underviser og vejleder. Han ydede en stor indsats i faglige og kollegiale sammenhænge. Han var altid fantastisk engageret og magtede at skabe megen festlig stemning omkring sig. I 1978 var han primus motor i etableringen af Forlaget Politiske Studier. I mere end 25 år var han både

formand for forlagets bestyrelse og dets daglige leder. Han var med til at give mange helt unge forskere mulighed for at få deres forskning publiceret, og han var ikke bange for at satse på vovede udgivelser.

I sine sidste år på Institut for Statskundskab varetog Ib Damgaard Petersen rollen som leder af instituttets forskeruddannelse. Han gjorde et stort og konstruktivt arbejde for at fremme både det faglige og kollegiale miljø blandt de ph.d.-studerende. Han vil blive husket for sin indsats for, hvad han selv kaldte "disse prægtige unge mennesker", hvis kvaliteter han både var i stand til at påskønne og fremelske. I 2001 trak han sig tilbage fra sin ordinære stilling som lektor på instituttet efter en lang og værdifuld indsats. Gennem mere end en menneskealder havde han været en af instituttets bærende kræfter. Han forblev dog som leder af forlaget, og han var så sent som tidligere i dette år - til trods for alvorlig sygdom - hovedansvarlig for udgivelsen af festskriftet i anledning af forlagets 25-års-jubilæum: "Politiske processer og strukturer i det 21. århundrede".

Ib Damgaard Petersen var et talentfuldt menneske på mangfoldige områder. Han var musisk begavet, og ved siden af arbejdet på universitetet var han kreativ som kunstner, både med maleri og skulptur. Desværre forhindrede alvorlig sygdom, at han fik et langt otium.

Ved hans død er et meget inspirerende menneske gået bort. Vi vil huske ham som en livsglad og medrivende person, en kær og omsorgsfuld kollega og en god og trofast ven.

Æret være hans minde!

Professor Morten Kelstrup

Henrik Rosenmeier

1931-2004

Henrik Rosenmeier er død! Meddelelsen må berøre mange, han har haft kontakt med. Han havde tilbragt den sidste måned af sit liv på Fanø, omgivet af en skiftende kreds af familie og venner, og derfra skrev han på sit sidste postkort til mig, et motiv fra "Sønderho Havn", "This gives but a mean impression of the glories of this dear little Wordsworthian perfect place, Childhood revisited". Han underskrev sig "Nick, the happy Grand Pensioner". Der er et større antal litterære henvisninger i disse linjer, men det ord der springer i øjnene er "grand". Nick var, som man siger på engelsk, "larger than life". Hans afskedsforelæsning for et par år siden handlede om strandede hvaler: på Fanø, i hollandsk malerkunst og i billederne af Swifts Gulliver i lilleputternes land – og med den skånselsløse groteske fantasi, der var hans særkende, handlede den også om ham selv, som en strandet hval.

Stor var han i sin viden om renæssancen, det 18. århundrede, der måske stod ham nærmest, moderne amerikansk og irsk lyrik, endnu større var han i sin menneskelige spændvidde, men størst i sin glubende appetit på de gode ting i livet. Stor var han i sine velmagtsdage, da han, nys hjemkommet fra USA omkring '68, udøvede en nærmest magisk tiltrækning på studenter, der aldrig i København havde oplevet så personlig og vedkommende en undervisningsform. Næsten større var han i sin lange nedtur gennem sygdom og sorger, hvor han dog til det sidste bevarede sin sans for, som en lærer af den uddøende, utilsløret

elitære art, at få øje på studenter med talent og særlig føling for litteratur. Ej heller mistede han sin sans for det teatraliske, så selv lærermøder blev uforglemmelige, når han ankom med sine krykker i en Netto-vogn, og alle måtte rejse sig, inden han sagde sin uforbeholdne mening og gik igen som ét stort harmdirrende hrmff. Stor var han i sin foragt for smålighed, størst i sin generøsitet over for dem han holdt af. Ingen der mødte ham, lod han uberørt.

Hvordan kunne ét liv rumme så meget? Som et produkt af flere familier i barndommen producerede han selv flere. Der var en Henrik og en Nick, og en gudbenådet oversætter imellem dem, der kom både Kierkegaards breve og Karsten Friis-Johansens storværk om den antikke filosofi til gode. Ingen har samtidig behersket både engelsk og dansk på et niveau, der overgår hans, men hvem heller kombinerede i sin baggrund Herlufsholm, Fanø og Bornholm med amerikanske eliteuniversiteter, hvor han havde kendt koryfæer som Allen Tate og Robert Lowell, som han kom til at kende Seamus Heaney senere? Og alt det fik vi der kendte ham del i, som i hans kendskab til de bedste små lumske steder i København at få smørrebrød og øl – eller confit de canard og rødvin.

Var jeg en trækfugl over Fanø i skumringen, ville jeg skribe mit "tak, Nick" mod horisonten.

Lektor Martin Leer

Karl Vind**1933-2004**

Professor Emeritus Karl Vind døde den 14. juli efter kort tids sygdom. Karl blev 71 år. Allerede fra starten af 1960'erne og gennem hele sit virke var Karl placeret i den økonomiske videnskabs absolutte front, hvad hans mange bidrag til de internationalt førende økonomiske tidsskrifter bevidner.

Som 33-årig blev han professor ved Økonomisk Institut, Københavns Universitet. Ved sin utrættelige indsats opbyggede han en meget stærk forskergruppe inden for området matematisk økonomisk teori. Han lagde herigennem grunden til instituttets internationale forskningsrenommé. Karl havde mange gæsteprofessorater ved udenlandske universiteter. Særligt frugtbar var hans tilknytning til universitetet i Berkeley, USA, hvor han samarbejdede med flere nobelpristagere. Specielt havde Karl Vind et nært og mangeårigt samarbejde med nobelpristageren Gerard Debreu.

Karls fremragende forskning omfattede matematisk økonomi, teorien om adfærd under usikkerhed og teorien om institutioner. I 2003 udgav han bogen "Independence, Additivity, Uncertainty", som sammenfatter og videreudvikler hans tidligere forskningsresultater.

Også det nære, studenterne og undervisningen, herunder

uddannelsen af unge forskere havde Karls store interesse. Den gennemgribende reform af økonomistudiet (cand.polit.-studiet), der blev gennemført for godt 30 år siden, var stærkt præget af Karls ideer. Det var også takket være Karls indsats, at det i 1986 lykkedes at få oprettet et matematik-økonomistudium ved Københavns Universitets Naturvidenskabelige Fakultet, et studium, der integrerer matematik og samfundsøkonomi.

Karl var en inspirerende lærer, der udfordrede med sine kompromisløse krav til klarhed og præcision. Ved Økonomisk Institut var han højt respekteret. Karl var meget hjælpsom og generøs med sin tid, når han blev opsøgt af en kollega, som var kørt fast. Man nød godt af hans enestående viden og skarpsindighed, men også hans smittende lune. Med sagligt funderet skepsis over for autoriteter, deltog han i den universitetspolitiske debat. Det der talte for ham, var at værne om forskningsfriheden og fremme videnskaben.

Til glæde for os alle fortsatte Karl efter sin 70-års-fødselsdag som professor emeritus, stadig aktiv forsker og inspirator. Karl efterlader et stort tomrum. Vi vil savne Karl, hans stærke personlighed og hans varme venskab.

Lektor Christian Groth og lektor Jørgen Birk Mortensen

Bygning og lokaler

Fysisk planlægning

Universitetets aktiviteter vedrørende den fysiske planlægning har i 2004 være præget af arbejdet med implementering af SEA-ordningen på universitetet. På det overordnede niveau er i 2004 udarbejdet en samlet plan for anvendelsen af universitetets bygningsmasse, *KU Bygningsplan 05*. KU bygningsplanen, der fremover revideres årligt, beskriver mål og rammer for universitetets samlede arealanvendelse og fysiske udvikling inden for en 10-års planlægningshorisont, og danner grundlag for fakulteternes arealplanlægning. KU Bygningsplan 05 omfatter besluttede og planlagte projekter og planer for arealanvendelsen på de enkelte fakulteter og Fællesadministrationen. KU bygningsplan 05 har karakter af en årsrapport for universitetets samlede arealsituation og fakulteternes arealforbrug med særlig fokus på udmøntning af de i forbindelse med Huslejemodellen beregnede arealreduktionskrav.

For at styrke planlægningsarbejdet på fakulteterne, blev det i 2004 besluttet, at hvert fakultet inden udgangen af 1. halvdel af 2005 skal udarbejde en handlingsplan for fakultetets bygningsforbrug. Handlingsplanen skal indeholde en beskrivelse af, hvilke initiativer fakultetet agter at tage, for at sikre overensstemmelse mellem bygningsforbruget og fakultetets arealrammer. Handlingsplanerne vil danne grundlag for konkrete projekter på fakulteterne og blive indarbejdet i *KU Bygningsplan 06*.

Planlægningsarbejdet i 2004 har også omfattet udarbejdelse af en Masterplan for KUA. Masterplanen for KUA, som blev godkendt af KUA-styregruppen i september 2004, skal danne grundlag for universitetets kommende byggeaktiviteter i området.

Der blev i 2003 udarbejdet en programskitse for indplacering af Datalogisk Institut (DIKU) i nærheden af KUA og IT-Universitetet. På baggrund af denne programskitse er Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling (MVTU) i 2004 anmodet om afklaring af vilkår for flytning af DIKU til Ørestaden. Der forelå ved udgangen af 2004 endnu ikke afklaring herom.

Der blev i 2003 udarbejdet en programskitse for flytning af Institut for Psykologi til Det Samfundsvidenskabelige Fakultet med en lokalisering i Indre By. På baggrund af

denne programskitse blev der i 2004 udarbejdet og vedtaget et konkret projekt for indplacering af Institut for Psykologi på Kommunehospitalet og i Botanisk Have.

Retsmedicinsk Institut har et akut lokaliseringsproblem, der skyldes at Retsgenetisk Afdeling, som indtægtsdækket virksomhed, udfører et stigende antal dna-analyser for Justitsministeriet. Universitetet har i 2004 udarbejdet en prognose over det fremtidige antal ydelser til Justitsministeriet, og en foreløbig analyse af lokaliseringsmuligheder ved hel eller delvis flytning af instituttet inden for nærområdet omkring Teilmbygningen. Det nødvendige grundlag for at tilvejebringe yderligere arealer til instituttet vil være en langsigtet aftale med Justitsministeriet om leverancer. Universitetet har i september 2004 på baggrund af analysen og efter dialog med Justitsministeriet henvendt sig til MVTU om en vurdering af sagen. Der foreligger endnu ikke svar fra MVTU.

Økonomi- og Bygningsudvalget traf i 2004 beslutning om at kortlægge universitetets lokaleudnyttelse, i første omgang udnyttelsen af teorilokaler, for at skabe overblik over udnyttelsen af universitetets lokalemasse og fremkomme med forslag til en effektivisering af udnyttelsen. På baggrund heraf blev der i efteråret 2004 igangsat en undersøgelse af udnyttelsen af teorilokaler. Undersøgelsen vil omfatte perioder i efterårsemestret 2004 og forårsemestret 2005. Undersøgelsens resultat forventes at foreligge inden sommeren 2005.

For at skabe overblik over det nuværende og fremtidige udbud af og efterspørgsel efter undervisningslokaler i Indre By, i lyset af at der i de kommende år sker store ændringer i bygningsmassen i Indre By, er der i 2004 gennemført en undersøgelse af undervisningslokalekapaciteten i Indre By.

Bygningsmassen

Universitetets samlede bygningsmasse udgjorde i 2003 77 bygningskomplekser med et samlet areal på i alt ca. 643.000 m². I forhold til 2002 svarer dette til en reduktion på ca. 37.000 m².

Universitetets bygningsmasse er opdelt i 4 bygningsdistrikter, svarende til 4 driftsområder med ansvar for den daglige drift. Nedenfor er redegjort for det samlede areals fordeling på bygningsdistrikter og adresser (komplekser).

Bygningsdistrikt 1, Indre By, dec. 2004	m² Brutto	Ændring i forhold til 2003	m² Brutto
Bispetorvet 1-3	3.769	opmåling justeret	-3
Fiolstræde 4-6/Metropolitannekset	2.174		
Fiolstræde 10, St. Kannikestræde 18	3.157		
Fiolstræde 20-24, Krystalgade 14-16	4.662		
Købmagergade 44-46	10.835	opmåling justeret	3
Købmagergade 50	10.119		
Købmagergade 52	3.223		
Linnésgade 22	4.203		

Bygningsdistrikt 1, Indre By, dec. 2004	m² Brutto	Ændring i forhold til 2003	m² Brutto
Rosenborggade 15-17	7.324		
Sankt Peders Stræde 19	1.459	nyregistrering	18
St. Kannikestræde 11	1.264		
St. Kannikestræde 13	1.126		
Stuðiestræde 6/Stuðiegården	8.813		
Stuðiestræde 8-10	1.178		
Stuðiestræde 34	3.345		
Nørregade 10/Universitetsfirkanten	21.239	opmåling justeret	-3
Frederiksholms Kanal 4	4.586		
Vestergade 10	2.920		
Nørregade 15	733		
Stuðiestræde 3	384		
Linnésgade 25	1.270		
Skindergade 14	1.308		
Nørregade 34	368		
St. Kannikestræde 8	287		
Skindergade 36	887		
Landemærket 9	2.277		
Nørregade 7A og 7C	1.583		
Peter Bangs Vej 30	1.824	kælderlejemål opsagt	-112
Stuðiestræde 38/Kirkesalen	529		
Rømersgade 17/Bethesda	1.365		
Bygningsdistrikt 1 i alt	108.212	Bruttoarealet er reduceret med	-95

Bygningsdistrikt 2, KUA, dec. 2004	m² Brutto	Ændring i forhold til 2003	m² Brutto
Klerkegade 2	6.646		
Njalsgade 74-108/KUA	94.290	rettelse af registreringsfejl	-30.524
Vandkunsten 5	2.563		
Strandgade 100 H	268		
Leifsgade 33	5.120		
Snorresgade 17-19	8.272		
Artillerivej 86	3.327		
Vandkunsten 8	624		
Bygningsdistrikt 2 i alt	121.111	Bruttoarealet er reduceret med	-30.524

Bygningsdistrikt 3, Panum, KUA, dec. 2004	m² Brutto	Ændring i forhold til 2003	m² brutto
Bredgade 62/Bredgadekomplekset	5.914		
Blegdamsvej 3/Panum Instituttet	141.982	opmåling justeret	5
Frederik V's Vej 9-11/Teilumbygningen	22.183	ny pavillon registreret	647
Nørre Allé 6-8	5.070		
Bygningsdistrikt 3 i alt	175.149	Bruttoarealet er forøget med	653

Bygningsdistrikt 4, Naturvidenskab, dec. 2004	m² Brutto	Ændring i forhold til 2003	m² Brutto
Øster Farimagsgade 2B/Botanisk Have	7.143	nyopmåling	-187
Gothersgade 130/Botanisk Museum	1.892		
Gothersgade 140, Øster Farimagsgade 2A	6.942		
Sølvgade 83/Sølvtorvskomplekset	17.985		
Øster Voldgade 3	2.141		
Øster Voldgade 5-7/Geologisk Museum	9.757		
Øster Voldgade 10	52.397		
Blegdamsvej 15-21/Niels Bohr Institutet	12.126		
Jagtvej 155 B	0	udgået af registret	-3.580
Jagtvej 155 D	0	udgået af registret	-3.162
Juliane Maries Vej 26-36/Rockefellerkomplekset	13.670		
Universitetsparken 1-3/DIKU	8.442		
Universitetsparken 5/H.C. Ørsted Institutet	31.285		
Universitetsparken 13/August Krogh Institutet	11.722		
Universitetsparken 15/Zoologisk Institut og Museum	30.747		
Tagensvej 16	2.184		
Nørre Allé 51-57	12.546	opmåling justeret	-3
Brorfelde	3.399		
Helsingør/Marinbiologisk Laboratorium	2.809		
Hillerød/Ferskvandsbiologisk Laboratorium	2.039		
Risø	205		
Strødam/Strødamlaboratoriet	442		
Tåstrup, Agrovej 3	785		
Esbjerg/Skalling-Laboratoriet	773	lejemål ændret	-44
Frederikshavn/De Havbiologiske Laboratorier	1.955		
Godhavn, Grønland/Arktisk Station	1.338		
Bornholm/Gravgærde	667	lade nedrevet	-85
Ho/Skalling-Laboratoriet	552		
Læsø/Læsølaboratorier	371		
Rågård/Rågårdlaboratoriet	101		
Salten Skov/Salten Skov Laboratoriet	1.452		
Sermelik, Grønland/Sermelik Stationen	138		
Kristiansminde/Gl. Skovridergaard	813		
Vellerup Vig/Isefjordlaboratoriet	116		
Allindelilleby	28		
Bygningsdistrikt 4 i alt	238.961	Bruttoarealet er reduceret med	-7.062

Bygningsdistrikt 1, Det Teologiske, Det Juridiske og Det Samfundsvidenskabelige Fakultet

Kommunehospitalet

I årbogen for 2003 er der nærmere redegjort for indgåelsen af lejemålet på Kommunehospitalet (KH) og igangsættelsen af byggesagen i forbindelse med etablering af Center

for Sundhed og Samfund (CSS) på KH. I løbet af vinteren 2003/2004 blev det besluttet nærmere at undersøge, om det var muligt at indplacere Institut for Psykologi (IfP) helt eller delvist på KH i forbindelse med IfP's indflytning til Indre By. I forbindelse med indplaceringen af IfP på KH, har det været nødvendigt at revidere KH-projektet, og i den forbindelse tilpasse projektet til HP04 med reduktionskrav

i forhold til det oprindelige KH-projekt. Denne revision medførte et behov for en lejemaaludvidelse på ca. 5.000 m². Ændringen af KH-projektet har betydet en mindre revision af tidsplanen. Ibrugtagningen af første etape sker uændret 1.1.2005 og anden etape uændret 1.8. og 1.9.2005. Bartholinbygningen og dyrestalden til brug for IfP vil være klar 1.1.2006, og den nye auditorebygning vil, som det sidste, være klar til ibrugtagning 1.9.2006. Hermed vil CSS være helt etableret på KH.

Institut for Psykologis indflytning til Indre By
Konsistorium besluttede i december 2003, at Institut for Psykologi (IfP) efter eget ønske kunne flytte til Indre By i forbindelse med overflytningen til Det Samfundsvidenskabelige Fakultet. I den forbindelse blev forskellige placeringmuligheder i Indre By nærmere analyseret. På baggrund af en revideret arealbehovsopgørelse, udarbejdet i henhold til HP04 med reduktionskrav, blev det besluttet at placere IfP på KH og Øster Farimagsgade 2A samt Gothersgade 140. Da bygningerne i Botanisk Have først kan ibrugtages primo 2008, blev det besluttet, at dele af IfP i forbindelse med indflytningen på KH fra 1.8.2005, midlertidigt placeres i Landemærket 9 og Linnésgade 22, således at instituttet samlet kan flytte til Indre By fra 1.8.2005.

Bygningsdistrikt 2, Det Humanistiske Fakultet

KUA

KUA's 1. byggeafsnit, i alt ca. 42.000 m² bruttoareal ekskl. kældre, er overtaget og taget i brug af Det Humanistiske Fakultet. Etape 1.1, 15.8.2002 og etape 1.2, 22.11.2002. 1. byggeafsnit er projekteret af arkitektfirmaet KHRAS, ingeniørfirmaet COWI A/S og landskabsarkitekt Sven Kirkegaard.

KUA's 2. byggeafsnit, i alt ca. 40.000 m² bruttoareal ekskl. kældre, foreligger som konkurrenceprojekt, vundet af arkitektfirmaet Arkitema A/S og ingeniørfirmaerne Mogens Balslev A/S og Erik K. Jørgensen A/S. Tidsplanen for dette byggeri er ca. 2 år forsinket, i forhold til den planlagte færdiggørelse i 2005. KUA's 3. byggeafsnit, i alt ca. 10.000 m² bruttoareal ekskl. kældre, foreligger som en del af konkurrenceprojektets helhedsplan for den samlede udbygning af Det Humanistiske Fakultet. Universitetet har ultimo 2003 indgået aftale med S-FoU om igangsætning af udarbejdelse af forslag til konkret udformning af de næste byggeafsnit. Projekteringen forventes igangsat efter sommerferien 2005.

KUA's 1., 2. og 3. byggeafsnit er omfattet af anlægsrammen for det samlede nybyggeri på KUA, der udgør 1,75 mia. kr. (priseniveau juli 2000) samt genbrugsværdi af eksisterende bygninger, fastsat til 100 mio. kr. Anlægsrammen omfatter i alt 110.000 m² bruttoareal ekskl. kældre.

Bygningsdistrikt 3, Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet

Dyreeksperimentelle faciliteter på Panum Institut
På baggrund af analyserapporten vedr. dyreeksperimentelle faciliteter på Københavns Universitet, udarbejdet i 2002 af Novo Nordisk Engineering A/S, er der i 2003 igangsat udarbejdelse af en helhedsplan for det samlede projekt vedr. en opgradering mv. af universitetets dyrestaldsfaciliteter.

Det samlede projekt omfatter udgifter på ca. 90 mio. kr. og forventes gennemført i perioden 2003-2006 i takt med, at der opnås de fornødne aftaler om bevillinger. I forbindelse med projektet vedr. opgradering mv. af universitetets dyreeksperimentelle faciliteter, forventes 1. etape gennemført i løbet af 2005.

Retsmedicinsk Institut

Med det formål at sikre Retsmedicinsk Institut's lokalebehov på kort sigt, er der i 2003 opstillet en pavillon ved Teilmbygningen. Pavillonen er opstillet for en periode på 3 år og indeholder ca. 650 m² bruttoareal til brug for kontorer til Retsgenetisk Afdeling.

Bygningsdistrikt 4, Det Naturvidenskabelige Fakultet

Biocenter

Forskningsministeriet ved Byggedirektoratet udskrev i september 2000 en projektkonkurrence om et Biocenter i Universitetsparken. Arkitektkonkurrencen blev afgjort i januar 2001 og blev vundet af arkitektfirmaet KHR A/S i samarbejde med Novo Nordisk Engineering A/S og ingeniørfirmaet Carl Bro A/S. Brugerne af det nye center vil være Københavns Universitets Institut for Molekylær Biologi og Fysiologi, Biotech Research & Innovation Center, Hovedstadens Sygehusfællesskab samt SUND's IMBG NMR-Center. Hertil kommer, at der i området også indpasses en bioteknologisk forskerpark. Lundbeck-Fonden har i 2001 doneret 25 mio. kr. til opførelsen af et auditorium med ca. 350 pladser i tilknytning til byggeriet. Biocenterbevillingen udgør i alt 645,2 mio. kr. (priseniveau 2003), og projektet omfatter i alt 29.300 m² brutto ekskl. auditorium. Biocenteret forventes færdigt til ibrugtagning i oktober 2006.

Bygningsdrift og vedligeholdelse

I 1997 blev der foretaget en decentralisering af universitetets bygningsdrift. Bygningsdriften omfatter rengøring, betjentfunktion, håndværkere, forbrug af el, vand og varme samt mindre vedligeholdelsesarbejder. Regnskabstallene for 2003 og 2004 er vist i skemaet nedenfor.

Regnskab for bygningsdrift i tusinde kroner

Driftsområde	2003	2004
1. Indre By	49.198	49.921
2. Humaniora	37.937	44.454
3. Sundhedsvidenskab	83.619	88.243
4. Naturvidenskab	99.096	96.399
I alt	269.856	279.018

Beløbene er opgjort som bruttoudgifter. I 2004 er der KUEksterne og KU-interne indtægter i bygningsdistrikterne for i alt ca. 19,4 mio. kr., samt udgiftsreduktioner for ca. 11,7 mio. kr., således at nettoudgiften i alt er ca. 247 mio. kr. Tallene er i øvrigt inkl. løn og energifgifter samt mindre vedligeholdelsesarbejder med størrelser under 50.000 kr.

Med indførelse af SEA-ordningen 1.1.2001, er vedligeholdelsen af universitetets bygninger blevet delt i en indvendig og en udvendig del, som finansieres af henholdsvis universitetet og S-FoU ("Statens Forsknings- og Uddannelsesbygninger", tidligere Byggedirektoratet). Dog finansierer universitetet selv den udvendige vedligeholdelse på bygninger, der er doneret til universitetet.

Universitetets vedligeholdelse er delt i den løbende akutte vedligeholdelse, som varetages af driftsområderne, og regnskabsmæssigt er indeholdt i bygningsdriftsbevillingen, og planlagt vedligeholdelse, som varetages af Teknisk Administration.

Planlægningen af vedligeholdelsesopgaver sker primært gennem det årligt gennemførte bygningssyn, som omfatter både ingeniør- og arkitektarbejder, og både indvendige og udvendige arbejder.

I 2004 er der gennemført planlagt indvendig vedligeholdelse, som var højt prioriteret i bygningssynet (som prioritet 1), og samtidig kunne rummes inden for de givne bevillinger. Endvidere er der de udvendige vedligeholdelsesarbejder, som henholdsvis S-FoU og KU valgte at sætte i gang på universitetet.

Planlagt vedligeholdelse i tusinde kroner

Opgave		Regnskab 2003	Regnskab 2004
Synsbaseret indvendig vedligeholdelse		75.178	88.807
Synsbaseret udvendig vedligeholdelse	S-FoU	32.213	26.680
	KU	7.091	8.170
Myndighedskrav		9.828	7.252
I alt		124.310	130.909

Tallene er inklusive ekstern finansiering af indvendig vedligeholdelse (S-FoU) på i alt 33.986 t. kr. i 2003 og 51.488 t. kr. i 2004.

I 2004 er den forøgede vedligeholdelsesindsats fra 2003 blevet bibeholdt. Fortsættes denne linje i de kommende år,

vil det bevirke, at udviklingen i universitetets behov for akut vedligeholdelse kan ændres fra stigning til fald. Gennem de seneste 3 år har det samlede vedligeholdelsesbehov (sum af prioritet 1, 2 og 3), som det er registreret i det årlige bygningssyn, udviklet sig således:

Beløb i mio. kr.

	2002	2003	2004
Vedligeholdelsesbehov	686	740	889

Af det samlede vedligeholdelsesbehov i 2004 udgør myndighedskrav (primært omlægning af køleanlæg på grund af udfasning af miljøskadelige kølemidler) 25 mio. kr. Det øvrige behov består af arbejder, som i prioritering spænder fra akut til forebyggende vedligeholdelse. Den fortsat voldsomme vækst i vedligeholdelsesbehovet fra 2001 skyldes bl.a., at vore rådgivere i forbindelse med bygningssynet er bedt om at have forøget fokus på både indvendig vedligeholdelse og vedligeholdelsesbehov, som ligger lidt ude i fremtiden (inden for en 10-års-periode).

Energi

I 2004 vedtog KU, at etablere et egentligt energiledelsessystem med det formål, at videreudvikle den elektronisk datafangst af forbruget samt udvikle overvågnings- og analysesystemer, for at sikre en effektiv energiforbrugsovervågning og -styring.

I tillæg hertil er formålet at få etableret digitalt baserede værktøjer for udarbejdelse af energibudgetter, budgetovervågning og regnskabskontrol.

Samtidigt er formålet at sikre procedurer for energiindkøb og varetagelse af energibesparende initiativer mv.

Arbejdet med udvikling af energiledelsessystemet er påbegyndt i 2004 og forventes afsluttet i første halvår 2005.

Det lovpligtige energisyn (ELO-syn) gennemførtes i 2004 for de væsentligste bygningsområder. Resultaterne af disse, indgår fra 2004 i de almindelige bygningssyn, med henblik på vurdering og prioritering af mulige energibesparende foranstaltninger af bygnings- og installationsmæssig karakter.

Analyse af bygningsområdet

Med det formål at sikre en entydig opgave- og ansvarsfordeling, en optimal ressourceudnyttelse og et optimalt samspil mellem TA og driftsområderne og driftsområderne imellem, har TA i 2004 taget initiativ til at igangsætte en analyse af bygningsområdet som forvaltningsområde. Analysen er igangsat i 2004 og forventes afsluttet medio 2005.

Fællesadministrationen

Organisation og arbejdsopgaver

Fællesadministrationen varetager såvel stabs- som driftsopgaver. Der udføres således rådgivnings- og sekretariatsfunktioner for rektorat, konsistorium og de rektorale udvalg, og fællesadministrationen varetager den rektorale legalitetskontrol. Hertil kommer en række administrative driftsopgaver som enten løses eller koordineres centralt på universitetet, bl.a.:

- Optag af studerende.
- SU-administration.
- Kommunikation.
- Personale- og lønadministration.
- Budget- og planlægningsopgaver på universitetsniveau.
- Regnskabsfunktioner.
- Bygningsplanlægning og vedligehold.
- Drift og udvikling af fælles edb-systemer og netværk.

Fællesadministrationen er organiseret i 10 kontorer/afdelinger, som det fremgår af nedenstående figur. Statistikkontoret blev nedlagt 31.12.2004.

Fællesadministrationen skal bidrage til at sikre sammenhæng og kontinuitet i universitetets samlede administration samt medvirke til og initiere udvikling af administrationens opgaveløsning og de administrative værktøjer. Der udarbejdes hvert år en detaljeret beretning og et aktivitetsregnskab, hvori fællesadministrationens opgaver er fyldestgørende beskrevet. I den efterfølgende årsberetning er alle de overordnede udviklingslinjer i 2004 beskrevet.

Universitetsdirektørens årsberetning

Forberedt til forandring

Universitetssektorens fortsatte forandring har også i 2004 sat sit præg på universitetets administration. Såvel eksterne udfordringer i form af globalisering og konkurrenceudsæt-

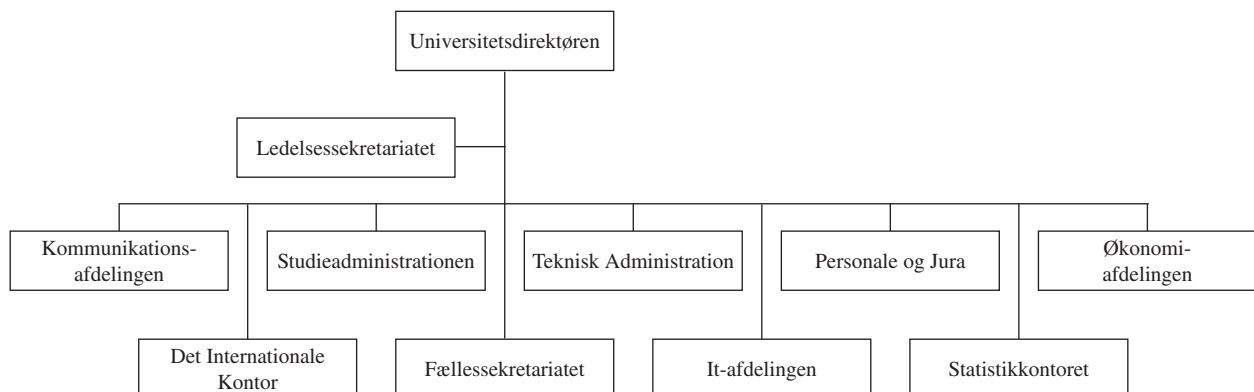
Universitetsdirektør Else Sommer. Foto: Heine Pedersen.

telse som de interne forandringer og det løbende arbejde med effektiviseringer og kvalitetsforbedringer har sat sig præg på året 2004.

Også arbejdet med omstillingen til de nye styringsmæssige krav, affødt af universitetsloven mv., har medført store forandringer. En proces som for alvor blev igangsat i 2003, og som vil fortsætte i de kommende år. I 2004 har det givet anledning til at fællesadministrationen har gennemgået en større forandring af organisationen både i relation til etableringen af nye afdelinger og sektioner og ikke mindst i den måde, vi løser vores opgaver på.

Ledelsesmæssigt har udfordringerne været at sikre, at vi i arbejdet med omstillingen og effektivisering af administrationen har fokus på fremtidens udfordringer uden at tilsidesætte de aktuelle krav til sikker administrativ drift.

Fællesadministrationens organisation pr. 31.12.2004

Uddannelsesreform

2004 har været påvirket af mange forandringer på uddannelsesområdet. Med den nye universitetslov er der lagt op til betydelige reformer på uddannelsesområdet. Den nye uddannelsesbekendtgørelse om bachelor- og kandidatuddannelser ved universiteterne er et led i processen. Bekendtgørelsen opstiller ensartede rammer for uddannelserne.

Mange af forandringerne har i sagens natur været forankret i de faglige miljøer, hvor arbejdet med modularisering og kompetencebeskrivelser har lagt beslag på mange ressourcer. Alle fakulteter har igangsat ambitiøse udviklingsprojekter. Samtlige studieelementer bliver gennemset, mange bliver revideret og flere nye kommer til. Opgaven kræver en stor ressourceindsats overalt på universitetet.

I fællesadministrationen har opgaven været, at understøtte det faglige udviklingsarbejde og gennem rektors uddannelsesudvalg at medvirke til overordnede drøftelser af uddannelsesreformens forandringer.

Det er ikke uddannelserne alene, som er under forandring. På vejledningsområdet er der lagt op til en betydelig styrkelse og professionalisering. Vejledning om valg af erhverv efter endt uddannelse skal integreres på alle vejledningsniveauer: ved indgangen til uddannelserne, ved valg af bachelorprojekt, ved valg af kandidatuddannelse og valg af specialeemne. I fællesadministrationen er der oprettet en lille administrativ enhed, som skal koordinere den samlede vejledningsindsats på KU, samtidig med at der i fællesskab med de faglige miljøer skal indsamles information om udviklingen på arbejdsmarkedet for KU's kandidater og bachelorer. Det overvejes at samordne indsatsen med universitetets bestræbelser på at fremskaffe flere projektfølber i virksomheder, som kan indgå i de studerendes studieforløb.

På tværs af universitetet er der i 2004 gennemført to initiativer, som begge har til formål at styrke og udvikle uddannelserne. I efteråret 2003 iværksatte universitetet i samarbejde med Danmarks Evalueringsinstitut et auditeringsprojekt. Projektet havde til formål at undersøge og vurdere universitetets arbejde med at sikre og udvikle kvaliteten af uddannelserne i et fremadrettet perspektiv. Projektet blev afsluttet i slutningen af 2004 med en rapport, som indeholder anbefalinger til håndtering af det fremtidige kvalitetsarbejde på uddannelsesområdet. Arbejdet med at implementere rapportens anbefalinger blev påbegyndt i begyndelsen af 2005. I 2004 blev der også truffet beslutning om at etablere et fælles Center for Web-baseret læring. Centeret er placeret som en del af studieadministrationen, og skal understøtte en samlet satsning på hele universitetet.

Universitets uddannelser har været og er stadig populære blandt udenlandske studerende. Alene i 2004 modtog universitetet 928 studerende (inklusive studerende på sommerprogram mv. er tallet 1.068). Det er en stigning på 25 procent i forhold til året før. I 2004 rejste 776 studerende ud for at studere på attraktive partneruniversiteter overalt i verden. Som følge af den stærkt stigende ansøgermængde, er der i 2004 lagt et stort arbejde at udvikle et state-of-the-art elektronisk ansøgningssystem til alle udrejsende danske studerende. Fra første ansøgningsfrist i 2005, vil alle papiransøgninger blive afløst af elektronisk ansøgning og sagsbehandling, hvilket vil forenkle ansøgningen for de studerende. Anden fase af projektet er et tilsvarende system for indrejsende studerende. Det forventes også, at dette system vil være klart til ibrugtagning i 2005, således at Køben-

havns Universitet åbner sig elektronisk - også med engelske servicemuligheder via hjemmesiden for studerende fra hele verden.

Styring

Universitetet har fra 2000-2003 haft indgået en udviklingskontrakt med ministeriet. Da universiteterne i 2004 har været meget forskellige med hensyn til at få nedsat deres bestyrelser, har ministeriet i 2004 meddelt universiteterne, at der for 2005 skulle indgås udviklingskontrakter alene for dette år, og at disse skulle indgås af rektor og ministeren, hvorefter de kommende og mere langvarige kontrakter skal indgås mellem de nye bestyrelser og ministeren.

Udviklingskontrakten blev indgået med VTU i december 2004. Kontrakten er baseret på forslag fra rektoratet, høring af fakulteterne, drøftelser i konsistorium og forhandlinger med VTU.

Kontrakten omfatter en række emner der er centrale for universitetets udvikling, bygget op omkring de 4 formål der fremgår af universitetsloven: Forskning, uddannelse, formidling og vidensudveksling. Der er lagt linjer som kan tages op og følges i næste kontrakt med VTU.

På det internt styringsmæssige område afføder den nye universitetslov også krav om ændringer. For at styrke de styringsmæssige rammer og etablere redskaber der kan indfri universitetslovens mere tekniske krav om kapital- og investeringsstyring blev omstillingsprojektet "KU2005" iværksat i begyndelsen af 2004. KU2005-projektet vil på det økonomistyringsmæssige område gøre universitetet klar til overgangen fra en bevillingsstyret statsinstitution til en tilskudsfinansieret selvejende institution og dermed klar til at leve op til de nye krav. Projektet KU2005 har i 2004 involveret ledere og medarbejdere overalt på universitetet og er en væsentlig drivkraft i den igangværende omstilling og organisationsudvikling.

I 2004 har hovedsamarbejdsudvalget afsluttet revideringen af universitetets personalepolitik så den nu lever op til de krav den statslige personalepolitik stiller f.eks. med henblik på karriereplanlægning og ledelsesudvikling. Derudover indeholder den nye retningslinjer om sygefraværsamtaler og elektronisk adgangskontrol, ligesom der er indføjet afsnit om universitetets holdning til chikane i bred forstand.

Bygningsområdet

Lige siden den daværende regering vedtog SEA-ordningen i sommeren 1999, har det været klart, at den ville medføre en betydelig økonomisk belastning for Københavns Universitet til forskel fra de fleste andre universiteter, idet ordningen indebærer en omfordeling. Det præcise omfang af det underskud, som ordningen gav universitet har imidlertid ikke stået klart. Der har i 41/2 år været ført forhandlinger med ministeriet, for at skabe sikkerhed omkring de økonomiske betingelser. Dette forløb blev afsluttet i slutningen af 2003, og resultatet blev, at universitetet må acceptere at ordningen betyder et årligt underskud på 55 mio. kr., når den er fuldt indført i 2011. På den baggrund besluttede konsistorium i februar at dette underskud, frem til 2011, gradvist skal fjernes gennem en reduktion af universitetets arealforbrug, og konsistorium besluttede tillige en fordeling af reduktionskravet mellem de enkelte fakulteter og fællesadministrationen.

På baggrund heraf skal der i 2005 udarbejdes konkrete arealplaner, der sikrer, at de af konsistorium fastlagte re-

duktionskrav føres ud i livet. Omregnes det forventede underskud på 55 mio. kr. til et arealmæssigt overforbrug i m², svarer det til, at vi frem til 2011 skal reducere vores arealforbrug med 60.000 m², eller ca. 10% af det samlede areal. For hvert fakultet udarbejdes nu arealplaner med henblik på at fastlægge konkrete arealafgivelser på kort og lang sigt. Arealplanerne vil løbende blive revideret som en del af de årlige bygningsplaner.

Der har også været arbejdet med styringen på det bygningsmæssige område. Økonomi og Bygnings Udvalget besluttede at kortlægge universitetets lokaleudnyttelse, i første omgang udnyttelsen af teorilokaler. En første rapport herom forelå ultimo 2004, og det er besluttet at kvalificere materialet ved en uddybende stikprøvekontrol i foråret 2005. Formålet med lokaleundersøgelsen har været at tilvejebringe et overblik over udnyttelsen af universitetets lokalemasse med henblik på at fremkomme med forslag der kan optimere udnyttelsen.

Samtidig forventer TA at kunne udnytte resultatet af undersøgelsen i arbejdet med den fysiske planlægning i form af en kontrol af Helhedsplanens lokalenormer i praksis. På baggrund af registreringen i efteråret og foråret vil TA udarbejde en endelig afrapportering inden sommer 2005.

I universitetets bygningsmasse indgår opførelsen af det nye Biocenter i Universitetsparken, som blev påbegyndt i efteråret 2004 og forventes afsluttet ultimo 2006. Også etablering af Center for Sundhed og Samfund på Kommunehospitalet er under realisering, og de første brugere er flyttet ind i slutningen af 2004.

Med henblik på at skabe klare ensartede retningslinjer for opgaver på bygningsområdet er der i foråret 2004 igangsat etablering af et regelsæt på området. Der er lavet en bruttoliste på godt 40 regler og administrative forskrifter som skal udarbejdes i den kommende tid. Dette arbejde forventes koordineret med gennemførelsen af en analyse af bygningsområdet.

Organisatorisk udvikling

I 2003 styrkede universitetet sin indsats for teknologioverførsel ved at etablere TT-enheden, der blev etableret en kommunikationsafdeling, og IT-afdelingen blev reorganiseret. I 2004 blev økonomiforvaltningen reorganiseret. Reorganiseringen betød

- nedlæggelse af Budget- og Planlægningsafdelingen (BPA), Økonomikontoret (ØKO) og Statistikkontoret (STAT).
- etablering af en samlet økonomiforvaltning (Økonomiafdelingen) bestående af hele BPA og ØKO's områder, samt økonomi og ejendomsadministrationen fra TA og visse af de opgaver der pt. udføres i STAT. Øvrige opgaver i STAT overføres til de relevante afdelinger.
- etablering af et nyt, tværgående sekretariat (Fællessekretariatet) til en række opgaver, der går på tværs af FA's faglige enheder.

For at afdelingerne kan koncentrere sig om deres faglige aktiviteter, er alle de rent administrative processer samlet i Fællessekretariatet, for herigennem at sikre en ensartet og effektiv service samt en udvikling af området. Fællessekre-

tariatet skal have den samlede journalfunktion (undtagen Personalejournalen), budget og regnskab for fællesadministrationen ligger i Fællessekretariatet, hvor opgaver som modtagelse, indkøb, rejsebestilling, flytning, fravær/ferie mv. også placeres. Derudover vil en meget vigtig opgave være, at afdelingen skal tage sig af kvalitetsudvikling af de administrative procedurer, så fællesadministrationen kan være i spidsen, når det drejer sig om god sagsbehandling. Endelig skal Fællessekretariatet huse projektchefen og sikre den fornødne sekretariatsbistand til denne vigtige funktion.

De mange forandringer har ikke bare betydet navneskift og ændrede opgaver. Mange har også fået nyt arbejdssted og en ny chef. Mere end 1.000 flyttekasser og 100 skriveborde er blevet flyttet. Fællessekretariatet er nu samlet i kommunalbygningens stueetage og 1. sal. Forbindelse med den nye reception i porten Nørregade 10, og Økonomiafdelingen er blevet samlet på 1. og 2. sal i Museumshuset.

Selv efter så store forandringer kan vi ikke sige at vi er helt på plads. 2005 vil byde på nye forandringer og en fortsat omstilling og effektivisering af administrationen så vi hele tiden skaber mest mulig administrativ kvalitet indenfor de ressourcerammer vi aktuelt har.

Samarbejdsudvalget

Samarbejdsudvalget for den centrale administration (CSU) består af 16 medlemmer – 8 pladser på henholdsvis A- og B-siden. Udvalget har i året afholdt 10 møder. B-sidens formandskab er blevet udskiftet i sommer 2004.

Udvalget har i 2004 drøftet fællesadministrationens økonomi, personaleforhold og -udvikling samt organisatoriske forhold. Strategisk kompetenceudvikling og medarbejderudviklingssamtaler (MUS) er afrapporteret til HSU efter gældende retningslinjer. Desuden har afdelingerne afrapporteret deres erfaringer med samt lokale retningslinjer for hjemmearbejde.

Implementering af Økonomireformprojektet KU2005 har været behandlet på flere møder. Organisationsændringerne i fællesadministrationen – ikke mindst etablering af Fællessekretariatet er ligeledes behandlet i løbet af året. Lokaleforhold, seniorpolitik, rygepolitik, inventarpolitik, udviklingskontrakt, samarbejdsformer, indsatspunkter fra Videnregnskabet 2002 og prioriteringsområder til budget 2005 er øvrige større emner som CSU har behandlet. Der er i udvalget løbende drøftet tidsregistrering i FA, Kompetenceudviklingsstrategi for FA samt handlingsplan i forbindelse hermed. Denne strategi operationaliseres i 2005.

Fællesområdets økonomi

Oversigten nedenfor viser forbrugstal for de seneste fem år samt budgettal for 2005. Forbrug og budget er fordelt på årsværk, artsgrupper, afdelinger og formål.

Art / Afd. / Formål	Årsværk/mio. kr.					
	Forbrug					Budget
	2000	2001	2002	2003	2004	2005
AC-Chef	25,82	25,25	25,29	30,56	34,33	38,63
AC-TAP	64,64	73,22	83,45	89,73	95,71	105,77
TAP	119,84	123,12	124,97	126,12	127,03	131,3
Årsværk	210,3	221,59	233,71	246,41	257,07	275,70
Fastløn	73.474	82.001	89.221	99.038	109.626	119.531
Løsløn	5.484	6.681	5.053	6.669	7.208	4.894
Øvrige udgifter	189.835	661.828	707.076	821.043	847.677	121.016
Indtægter	-32.174	-23.294	-101.656	-75.093	-121.651	-27.157
Artsgrupper	236.619	727.216	699.694	851.657	842.859	218.283
Fællesudgifter	4.522	7.915	7.478	11.395	13.690	2.574
Ledelsessekretariatet	8.406	10.360	11.873	10.106	19.039	36.747
Kommunikationsafdelingen	–	–	–	4.843	5.975	8.290
Fællessekretariatet	–	–	–	–	1.129	14.674
Projektchef	–	–	–	57	643	1.340
Studieadministrationen	22.220	25.987	32.284	25.032	25.934	28.059
Det Internationale Kontor	–	–	–	5.433	5.042	9.148
Tilmeldingssekretariatet	2.605	2.375	3.170	3.529	3.129	–
Studievalg København	7.266	4.936	6.823	4.570	3.343	–
Teknisk Administration	121.095	596.947	553.528	697.778	657.962	18.598
ADB-kontoret	24.276	26.062	27.058	(nu IT-afdelingen)		
IT-afdelingen	(tidligere ADB-kontoret)			34.377	38.339	43.798
Økonomikontoret	20.153	21.445	22.326	24.014	23.967	–
Personale- og Jura	11.835	12.911	13.431	14.543	13.928	12.269
Budget- og Planlægning	4.110	4.725	5.000	4.829	5.272	–
Økonomiafdelingen	–	–	–	–	–	32.297
KU 2005	–	–	–	–	12.567	9.236
Statistikkontoret	1.525	1.849	2.233	2.492	2.430	–
Tilskud	8.605	11.703	14.491	8.658	10.470	1.253
Afdelinger	236.619	727.216	699.694	851.657	842.859	218.283
Administration	107.880	122.640	128.518	146.598	179.664	214.013
Bygninger	106.670	581.264	542.342	684.040	650.110	–
Øvrige	22.069	23.312	28.835	21.019	13.085	4.270
Formål	236.619	727.216	699.694	851.657	842.859	218.283

NOTE: Stigningen i forbrug 2001 skyldes ikrafttrædelsen af SEA-ordningen, der indebærer markant voksende huslejeudgifter for universitetet. SEA-ordningen administreres i regnskabsårene 2001-2003 centralt i FA. Fra 2005 er SEA sammen med Tilmeldingssekretariatet og Studievalg København udskilt fra FA.

Informationsvirksomhed

I dette afsnit omtales nogle af de vigtigste eksempler på de forskelligartede formidlings- og informationsaktiviteter på Københavns Universitet på fælles niveau.

Formidling af forskningsresultater er et af universitetets hovedformål, og en stor del af denne formidling varetages af de enkelte forskere og de enkelte institutter og fakulteter. Oplysning om universitetets forskning og de videnskabelige publikationer hvori den nøjere beskrives, findes i institutternes beretninger i årbogen.

Formidlings- og Informationsudvalget

Formidlings- og Informationsudvalget, populært kaldet FIU, er nedsat af rektor og er rådgivende for rektor i formidlings- og kommunikationsspørgsmål. Det har 10 medlemmer: En dekan som formand, udpeget af rektor, dekanerne eller formanden for hvert fakultets formidlingsudvalg hvis et sådant haves, ellers en repræsentant for hvert fakultet samt et medlem udpeget af hver af konsistoriums grupper: Studerende, TAP og VIP. Udvalget havde pr. 1.4.2004 følgende medlemmer:

Formand: Dekan Tage Bild, Det Samfundsvidenskabelige Fakultet.

Det Teologiske Fakultet: Prodekan Mogens Müller.

Det Juridiske Fakultet: Dekan Vagn Greve.

Det Samfundsvidenskabelige Fakultet: Institutleder Lars Bille, Institut for Statskundskab.

Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet: Dekan Ralf Hemmingsen.

Det Humanistiske Fakultet: Dekan John Kuhlmann Madsen.

Det Naturvidenskabelige Fakultet: Dekan Henrik Jepsen.

Studerende: Stud.mag. Henrik Friis.

TAP: Laboratoriefuldmægtig Dorte Heldrup, Kemisk Institut.

VIP: Lektor Niels-Henrik Topp, Institut for Statskundskab.

Internet og WebNet

På baggrund af Portalværkstedets foranalyse fra 2003 udarbejdede Kommunikationsafdelingen i foråret 2004 et projektoplæg til en modernisering af universitetets webområde. Et væsentligt omdrejningspunkt var implementeringen af et fælles system til at administrere indhold på universitetets websider – et Content Management System (CMS). Universitetets Administrative It-udvalg (AITU) godkendte oplægget, men iværksættelsen af projektet afventede ved årets udgang afklaring af ressourcer og budgetramme.

I forbindelse med institutsammenlægninger påbegyndte Det Humanistiske Fakultet et revisionsprojekt i 2004, der skal lede frem til en omlægning af institutternes websider i et fælles CMS. Det blev i den forbindelse aftalt, at fakultets projekt skal være med til at danne grundlag for universitetets moderniseringsprojekt.

Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet og dets enheder tog 1. september 2004 et nyt bomærke i brug. I bomærket indgår et nyt segl indeholdende det kendte lægesymbol æskulapstaven med slangen, der har rod i den græske mytologi. Seglet er udført af grafisk designer Pete Burke, Kommunikationsafdelingen. Samtidig skiftede fakultetet farve fra lyserød til mørkeblå. Dermed har tre ud af seks fakulteter fået eget bomærke.

I WebNet, der er et forum for alle, der arbejder med websider på Københavns Universitet, blev der i 2004 afholdt arrangementer om henholdsvis trends på offentlige netsteder og forskningsformidling på web.

Designprogrammet og Designgruppen

Designgruppen har siden designprogrammets iværksættelse i 1999 været styregruppe for designprocessen og rådgivende for rektor i designspørgsmål. Rektor har nedsat designgruppen og udpeget dens formand. Den behandler designmæssige emner som efterfølgende kan udmønte sig i indstillinger til rektor når retningslinjer skal stadfæstes og fx nedfældes i designmanualen. Blandt de emner, der blev behandlet i 2004, var selve designmanualens opbygning, færdigudvikling af universitetets skilteprogram og etablering af et selvstændigt skilteafsnit i designmanualen. Rektor har i 2004 godkendt følgende indstillinger fra Designgruppen: Nyt segl til Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, engelske betegnelser på universitetets enheder, navnetræk på afdelingers websider, studerendes brug af universitets- og fakultetslogo, forsider til speciale- og ph.d.-afhandlinger, universitetsflag, visitkort til studerende samt nyt koncept for doktor- og æresdoktorbreve.

På baggrund af at designprogrammet nu er så udviklet, at alle væsentlige aspekter er belyst og fastlagt i designmanualen på www.ku.dk/designmanual, forberedte Designgruppen i december 2004 en indstilling til rektor om nedlæggelse af Designgruppen, hvorefter designprogrammet fortsat vil være forankret i Kommunikationsafdelingen, men med en årlig afrapportering til Formidlings- og Informationsudvalget (FIU).

Designgruppen havde 1.4.2004 seks medlemmer, heraf to dekaner, et TAP- og et studentermedlem fra konsistorium samt kommunikationschefen og designprogrammets koordinator, begge fra Kommunikationsafdelingen:

Dekan Vagn Greve, Det Juridiske Fakultet (formand).

Dekan John Kuhlmann Madsen, Det Humanistiske Fakultet.

Laboratoriefuldmægtig Dorte Birgitte Heldrup, Kemisk Institut (TAP).

Stud.mag. Henrik Friis (studerende).

Kommunikationschef Claes Amundsen, Kommunikationsafdelingen.

Kommunikationsmedarbejder Jens Fink-Jensen, Kommunikationsafdelingen.

Universitetsavisen

Universitetsavisen udkommer 17 gange årligt med 16-24 sider i et gennemsnitligt oplag på 27.000 eksemplarer.

Det er Universitetsavisens formål at bringe nyheder, reportager og debat om og for studerende og ansatte på Københavns Universitet. Desuden bringer Universitetsavisen meddelelsesstof i form af stillingsopslag, gæsteforelæsnings, legater etc. fra universitetets ledelse, fakulteterne og institutterne.

Universitetsavisens redaktion består af en ansvarshavende redaktør (DJ), en journalist (DJ), en journalistpraktikant, en informationsmedarbejder (DM) samt en studentermedhjælp. Redaktøren er ansvarlig ifølge presseloven og redigerer avisen efter de sædvanlige journalistiske principper og ansvar.

Universitetsavisen bliver fordelt med intern post til alle ansatte. Studerende henter selv avisen fra standere på afdelingerne. Derudover sendes avisen til pressen, politikere, ministerier og udvalgte beslutningstagere på det uddannelses- og forskningspolitiske område.

Abonnement på Universitetsavisen koster 150 kr. årligt.

Redaktion: Krystalgade 16, 1172 København K, telefon 35 32 28 98, fax 35 32 29 20, uni-avis@adm.ku.dk, www.ku.dk/universitetsavisen.

Universitetsradioen

Universitetsradioen har siden 1987 sendt i hele det stor-københavnske område med brugere af Københavns Universitet som primær målgruppe, det vil sige både studerende, lærere og teknisk-administrativt personale. Universitetsradioen drives på frivillig basis af cirka 100 studerende fra alle fakulteter på Københavns Universitet.

Universitetsradioen sigter mod dagsaktuel formidling af nyheder med tilknytning til både Københavns Universitet, andre højere læreanstalter samt uddannelsesverdenen generelt. Målet er især at være tværfaglig, ligesom radioen er nonkommerciel og uafhængig af partipolitiske interesser.

Universitetsradioen støttes ikke driftsmæssigt af Københavns Universitet, men tilknytningen til universitetet er med tiden blevet styrket kraftigt, hvilket skyldes en stor opbakning fra hele universitetet. Således lægger universitetet lokaler til Universitetsradioens aktiviteter.

Universitetsradioen sender på 95,5 MHz og 95,2 MHz på hybridnet: Mandag - fredag fra kl. 8.30-11.30 og 22.30-02.00 (fredag fra 23.00).

Redaktion: Universitetsradioen, Krystalgade 14, 1172 København K, telefon 35 32 39 39, fax 35 32 39 38, redaktionen@universitetsradioen.dk, www.universitetsradioen.dk.

Fælles universitetspublikationer

En opdateret oversigt over universitetets fælles publikationer findes på www.ku.dk/publikationer.

Københavns Universitets elektroniske nyhedsbrev

Københavns Universitet har siden foråret 2003 cirka en gang om måneden udsendt et elektronisk nyhedsbrev med et udpluk af spændende historier fra universitetets verden. Det er gratis at abonnere på nyhedsbrevet, og alle er velkomne til at melde sig til. Se seneste nyhedsbrev på www.ku.dk/nyheder/nyhedsbrev.

Redaktion: Journalist Mette Damgaard Sørensen, kommunikationsafdelingen.

Universitetsdirektørens nyhedsbrev og øvrige nyheder på internettet

På fællesadministrationens webmagasin for medarbejdere, NYTFA, der lanceres i en ny udgave den første hverdag i måneden på adressen www.ku.dk/nytfa, findes blandt andet universitetsdirektørens klumme "Chefens ord". Der findes desuden nyheder på universitetets webforside, www.ku.dk.

Redaktion: Kommunikationsmedarbejder Jens Fink-Jensen, kommunikationsafdelingen.

Almanakken

Universitetets Almanak Skriv- og Rejse-Kalender 2005, der udkom i efteråret 2004, rummer blandt andet følgende artikler: professor John Donaldson (far til kronprinsesse Mary) skriver om naturvidenskab, matematik og matematiske modeller. Kammerherre og tidligere hofmarskal Søren Haslund-Christensen skriver om sin fars og egne oplevelser i Afghanistan. Professor Øystein Hjort, Institut for Kunst og Kulturvidenskab, Københavns Universitet, har skrevet artiklen Noget om Kunst og Natur.

Ud over artiklerne indeholder Almanakken som altid et væld af uundværlige oplysninger om blandt andet stjerner og planeter, solformørkelser, højvande, afmærkninger i danske farvande, flag- og morsetegn, jordmagnetiske forhold, tidszoner, møntsystemer i ind- og udland, mål og vægt, kongehuset, oversigts- og noteringskalender samt jagttabel. Endelig indeholder Almanakken Danmarks nok mest detaljerede kalender med blandt andet dagens navn, solens og planeternes op- og nedgangstider samt deklination, månedens middeltemperatur og månens faser.

Almanakken, populært kaldet "alle kalenderes moder", udkom første gang i sin nuværende form i 1685, og siden har universitetet udgivet den årlige almanak med den særprægede titel. Man ved dog, at universitetet helt tilbage til dets oprettelse i 1479 har udgivet en almanak, og den ældst kendte stammer fra 1549.

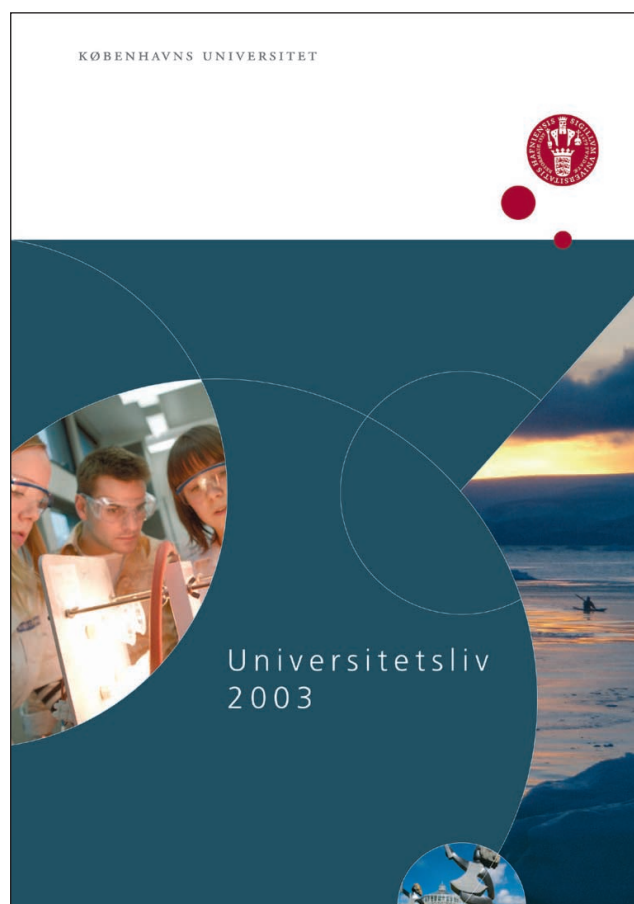
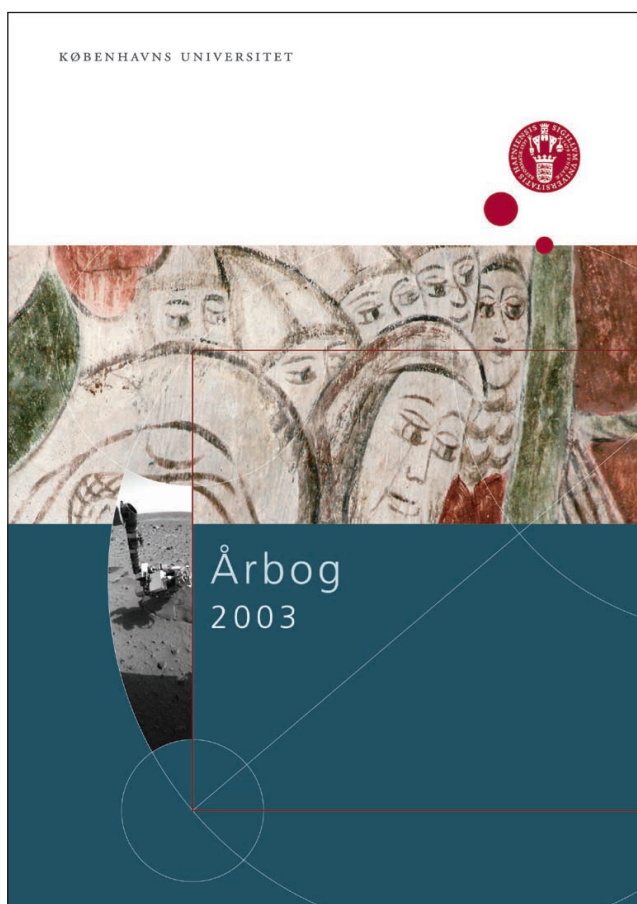
Universitetets Almanak Skriv- og Rejse-Kalender 2005 kan købes hos boghandleren for 120 kr. (215 s., oplag: 15.000).

Det astronomiske stof er udregnet af lektor, mag.scient. O.H. Einicke, Astronomisk Observatorium, Niels Bohr Institutet.

Redaktion: Informationsmedarbejder Nils Koudahl, Det Naturvidenskabelige Fakultet, Øster Voldgade 3, 1350 København K, telefon 35 32 42 19, fax 35 32 42 40, nko@adm.ku.dk.

Nøglen til Almanakken

er en uundværlig ledsager til almanakken, der første gang blev skrevet og samlet af D.H. Wulff, adjunkt ved Aalborg Katedralskole. Den udkom første gang i Ålborg i 1881 på forlaget M.A. Schultz og kostede dengang 60 øre. Den er siden redigeret flere gange og senest i 1994 nyskrevet af

universitetslektor, mag.art. Thorkil Damsgaard Olsen. Den fortæller historierne bag navnene på alle årets dage, uger og måneder og kan bruges år efter år. Denne udgave er rigt illustreret og kan købes hos boghandlerne for 228 kr.

Årbog 2003

Med Årbog 2003, der udkom i juni 2004, var det fjerde år i træk, at denne traditionsrige publikation udkom på cd i stedet for i bogform. Fra og med Årbog 1999, der udkom i 2000, er årbogen udkommet udelukkende i elektronisk form i to versioner:

1. En webudgave som allerede har eksisteret igennem en årrække, og som er dynamisk i den forstand, at den henter sine databaseorienterede dele direkte i databaserne. Samtidig kan eventuelle fejl rettes løbende i tekstbidragene.

2. En færdigredigeret, statisk og printbar pdf-version som kan udskrives lokalt og desuden benyttes i det omfang, der er interesse for særtryk til institutter og fakulteter mv. Disse særtryk fremstilles med særlige omslag i Det Samfundsvidenskabelige Fakultets Reprocenter.

2003-udgaven af årbogen var i den printede særtryksudgave i pdf-format på 879 sider i A4-format. Læs mere om årbogens historie i Årbog 2001, side 119.

Universitetsliv 2003 og University Life 2003 (Årsberetningen)

Årsberetningen, der fra og med 2003-udgaven fik navnet "Universitetsliv", er den bredt orienterede beretning, som udkom første gang med "Årsberetning 2000". "Universitetsliv 2003" udkom i april 2004 og udsendtes af universi-

tetet til en stor kreds af samarbejdspartnere, fonde, politikere, erhvervsliv, presse mv. For første gang udsendtes den også til samtlige cirka 7.000 ansatte på universitetet. Den udkommer i både dansk og engelsk udgave og indeholder primært beretninger af rektoratet, forsknings- og uddannelseshistorier samt nøgletal hentet fra årsrapporten (54 s. A4).

Årsrapport 2003

Hvert år siden indberetningsåret 1995 har Københavns Universitet udgivet en lovbealet årsrapport (som indtil 2002 kaldtes Virksomhedsregnskabet) der redegør for universitetets økonomi og aktiviteter i det forgangne år. Årsrapport 2003 udkom i foråret 2004, for første gang udelukkende som pdf-fil (28 s. A4). Tillige et bilagsmateriale (74 s., A4).

KU i tal 2004

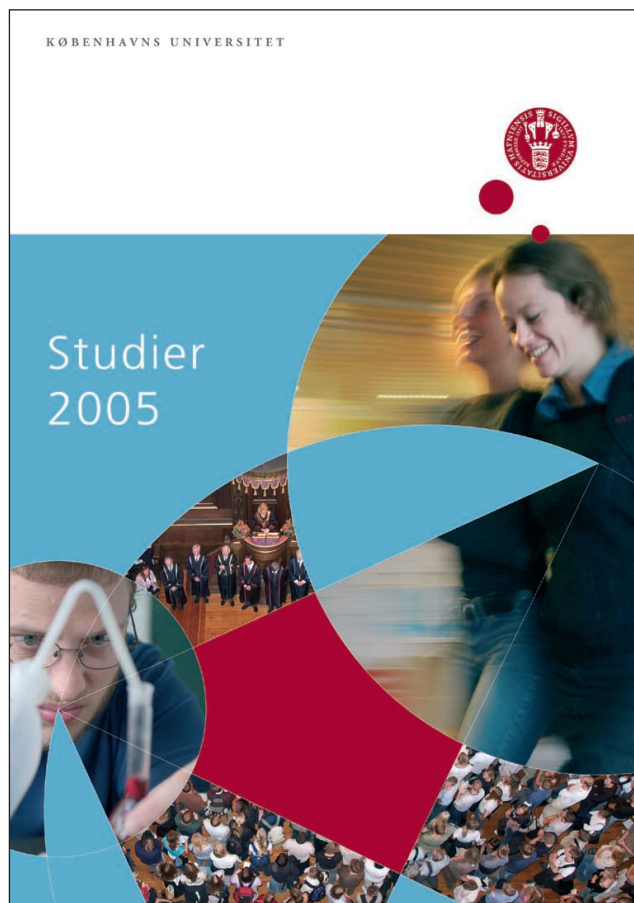
Udkom i 2004 for fjerde år i træk. KU i tal er en folder i lommeformat (7,5 x 14 cm) med nøgletal vedr. universitetets struktur, økonomi, personale, studerende og bygninger.

Velkommen til Københavns Universitet og Welcome to the University of Copenhagen

Generel præsentationspjece om Københavns Universitet i dansk og engelsk udgave (20 s., M65).

De levende museer

Præsentation af Københavns Universitets museer (16 s., M65).

Studier 2005

Håndbog for potentielle studerende. Publikationen indeholder en introduktion til Københavns Universitet og beskrivelser af universitetets uddannelser, råd om uddannelsesvalg og boligsøgning samt afsnit om overordnede optagelsesregler, SU og studieophold i udlandet. Den indeholder desuden en samlet præsentation af universitetets tilbud inden for åben uddannelse og Åbent Universitet (104 s. A4).

Faginformer

Beskrivelser af hver enkel af universitetets uddannelser. Belyser kortfattet relevante emner som beskæftigelsesperspektiver, studiestruktur, studieelementer, lærerkræfter, undervisnings- og eksamensformer, fysiske rammer og optagelseskriterier for det enkelte fag (15-20 s. A5). Faginformerne fra Det Humanistiske Fakultet udgives kun samlet på cd-rom "Humanistiske Studier" som udgives af Det Humanistiske Fakultet.

Åbent Hus 2004

Informationspjece med tilhørende plakat (A2-format) om universitetets åbenthusarrangement den 26. februar 2004 (20 s. A5).

Optagelse 2005

Informationspjece om regler og procedurer for optagelse på Københavns Universitet (64 s. A5).

Optagelse uden en gymnasial uddannelse 2004

Information for ansøgere der ikke har en gymnasial adgangsgivende eksamen (5 s. A5).

Rules of Admission for Foreign Students 2004

Engelsksproget information om optagelsesmuligheder for ansøgere med en udenlandsk eksamen (11 s. A5).

Nyuddannet 2004

Regler og rettigheder for nyuddannede bachelorer og kandidater (27 s. A5).

Fakulteternes studiepublikationer 2004

Det Teologiske Fakultet

Lektionskatalog

Udgives hvert semester (90 s.).

Åbent Universitet Program

Udgives hvert semester (42 s.).

Teologi

Faginformer om de teologiske bachelor- og kandidatuddannelser.

Teologernes rusguide 2004

Udgives en gang årligt. Indeholder information om Det Teologiske Fakultet, teologistudiet, sociale aktiviteter m.m.

Centre of African Studies

Information om Center for Afrikastudier, udgives to gange årligt.

Afrikastudiet

Information om afrikastudiet, seminarer, praktikophold m.m.

Ulandsophold

En guide til feltarbejde, praktik- og studieophold i et udlænd.

Det Juridiske Fakultet

Trykte publikationer

Studiemuligheder i udlandet for juridiske studerende og kandidater 2004/2005

Kataloget omfatter bl.a. oplysninger om studier i udlandet, ansøgning om ulandsophold ved de universiteter, fakultetet har bilaterale aftaler med, beskrivelse af samarbejdsuniversiteterne, finansiering, legater og stipendier samt universiteter der udbyder sommerkurser.

ECTS Information Brochure and Upper Level Course 2004/2005

Kataloget omfatter bl.a. beskrivelse af ECTS, generelle oplysninger om Det Juridiske Fakultet og jurastudiets opbygning, optagelse og kurser, der udbydes i efterårs- og forårssemestret.

Årsberetning om international studenterudveksling 2003/2004 ved Det Juridiske Fakultet

Omfatter informationer om de studerende fakultetet henholdsvis sender ud og modtager.

Master i Konfliktmægling 2004-2006

Brochuren indeholder oplysninger om Det Juridiske Fakultets masteruddannelse i konfliktmægling samt ansøgnings-skema.

Internetpublikationer

Lektionsplan – Jura – Kandidatuddannelsen – Studieåret 2004/2005

Oversigter og kursusbeskrivelser af kursusfag udbudt i efterårssemestret 2004 og forårssemestret 2005.

Studiehåndbog 2004/2005

Praktiske oplysninger og regler på bacheloruddannelsen og kandidatuddannelsen.

Lektionsplan – Jura – Bacheloruddannelsen – Studieåret 2004/2005

Praktiske oplysninger og skemaplaner for bacheloruddannelsen.

Vejledning for specialestuderende – JURA – Kandidatuddannelse

Indeholder regler for og information om specialeskrivning.

Det Samfundsvidenskabelige Fakultet

Ulandsophold

Om samfundsvidenskabelige studerendes muligheder for at rejse ud (45 s.). Findes også i elektronisk form på www.samf.ku.dk/stud/udland.

What to Know and Where to Go

A practical guide for international students at the Faculty of Social Sciences (45 s.). Findes også i elektronisk form på www.samf.ku.dk/Copriss/what_to_know.

Brug din vejleder – gode råd

Pjece fra Pædagogisk Center Samfundsvidenskab (8 s.).

Skrivegrupper – gode råd og erfaringer

Pjece fra Pædagogisk Center Samfundsvidenskab (22 s.).

Scribo for Windows – en guide til problemformulering

Pjece fra Pædagogisk Center Samfundsvidenskab (2 s.). Se også www.samf.ku.dk/formidling.

Lektionskataloger

Fakultetets fag; økonomi, statskundskab, antropologi, sociologi og psykologi udgiver forud for hvert semester deres lektionskatalog på www.sis.ku.dk/samf. Lektionskatalogerne indeholder lektionsplaner med kursusbeskrivelser og skemaoplysninger for fagene samt en samlet oversigt over kurser, som udbydes på engelsk.

Studiehåndbog Økonomi

Oplysninger om fagenes studieordninger samt forskellige regler for f.eks. undervisning, eksamen mv. 2004/2005. Udgives i elektronisk form på www.sis.ku.dk/samf.

Studiehåndbog Statskundskab

Oplysninger om fagenes studieordninger samt forskellige regler for f.eks. undervisning, eksamen mv. 2004/2005. Udgives i elektronisk form på www.sis.ku.dk/samf.

Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet

Fakultetets lektionskataloger indeholder oplysninger om vigtige regler i forbindelse med eksamen, tid og sted for undervisningen m.m. Studiehåndbøgerne indeholder fagbeskrivelser, oplysninger om uddannelsernes formål, struktur, indhold, adgangskrav mv.

Lektionskatalog Bachelor- og kandidatuddannelse i Folkesundhedsvidenskab

Bachelor- og kandidatuddannelse i Folkesundhedsvidenskab, forår 2004.

Lektionskatalog Bachelor- og kandidatuddannelse i Folkesundhedsvidenskab

Bachelor- og kandidatuddannelse i Folkesundhedsvidenskab, efterår 2004.

*Studiehåndbog Humanbiologi 2004**Lektionskatalog Udenlandske læger, forår 2004**Lektionskatalog Udenlandske læger, efterår 2004**Masters Programme in International Health MIH*

Oplysninger om studiets opbygning, undervisningsmetoder, akademisk grad m.m.

MPH Master of Public Health. Toårig akademisk midtkarriere uddannelse

Faglige og praktiske oplysninger om studiet, tilmelding, varighed m.m. for uddannelsen.

Studiehåndbog Master of Public Health

Generelle oplysninger om studiet, evaluering af 1. og 2. år samt masterafhandling.

Ph.d.-Courses in 2004

Kataloget omhandler en række basale metodologiske kurser, (I-V), som afholdes en eller to gange årligt samt en række specialiserede kurser (VI-IX).

De nedennævnte lektionskataloger og studiehåndbøger findes på www.sis.ku.dk.

*Lektionskatalog Medicin Fase 1, 5.-6. semester, forår 2004**Lektionskatalog Medicin Fase II, 7.-13. semester, forår 2004**Håndbog og Lektionskatalog Medicin/Odontologi, 1.-2. semester, efterår 2004**Håndbog og Lektionskatalog Medicin, 3. semester, efterår 2004**Lektionskatalog Medicin Fase I, 6. semester, efterår 2004**Lektionskatalog Medicin Fase II, 7.-13. semester, efterår 2004**OSVAL-emnekatalog Forårsemesteret 2004*

Oplysninger om reglerne for OSVAL-opgaver og oplysninger om vejledere og emner.

OSVAL-emnekatalog Efterårsemesteret 2004

Oplysninger om reglerne for OSVAL-opgaver og oplysninger om vejledere og emner.

*Lektionskatalog Odontologi 4., 6., 8. og 10. semester, forår 2004**Lektionskatalog Odontologi 3., 5., 7. og 9. semester, efterår 2004***Det Humanistiske Fakultet***1.-årsprøven. Det Humanistiske Fakultets studieaktivitetskrav på 1. studieår*

Oversigt (4 s.) over Det Humanistiske Fakultets studieaktivitetskrav på 1. studieår. Publikationen kan downloades som pdf-dokument fra www.humanist.ku.dk/humweb/1/Publikationer/Publikationer.htm.

Eksamen – Hvordan & hvorledes?

Pjecen er et opslagsværk til brug for de studerende i forbindelse med eksamen (24 s.). Publikationen kan downloades som pdf-dokument fra www.humanist.ku.dk/humweb/1/Publikationer/Publikationer.htm.

Humanistiske Studier 2004

Humanistiske Studier henvender sig til alle, der overvejer at søge ind på en humanistisk universitetsuddannelse i København og beskriver de mere end 50 humanistiske fag, der findes ved Københavns Universitet. Der gives en gene-

rel beskrivelse af studiets opbygning, studiestart, studieforhold, udlandsophold og jobmuligheder; der er informationer om optagelse og om hvordan undervisningen foregår samt en oversigt over mulighederne for at få vejledning i forbindelse med studievalg. Desuden er der billeder fra fagmiljøer, og fagenes studievejledere giver svar på de mest almindeligt stillede spørgsmål (FAQ). Nuværende studerende fortæller i en række interviews om deres erfaringer med at vælge uddannelse og om deres dagligdag som studerende. Humanistiske Studier er tilgængelig på www.humanist.ku.dk/studier.

Hvor kan jeg få vejledning? Vejledningsguide for studerende
Guiden (16 s.) skal give studerende bedre mulighed for at få overblik over hvilke typer vejledning de kan få. Pjecen giver en oversigt over vejledningsinstanser på forskellige niveauer: fra fakultetets institutter, over Det Humanistiske Fakultet og Københavns Universitet til Undervisningsministeriet. For hver instans er der en beskrivelse af hvilken type vejledning der ydes, (web-)adresse, åbningstid mv. Publikationen kan downloades som pdf-dokument fra www.humanist.ku.dk/humweb/1/Publikationer/Publikationer.htm.

Kompetencer i spil – Erhvervslivets ønsker til humanisterne
Pjecen (16 s.) er en opsummering af de ønsker, interesser og forslag til humanistiske kandidaters kompetencer der kom til udtryk ved i alt fire dialogmøder mellem Det Humanistiske Fakultet og repræsentanter for fra 19 virksomheder og organisationer. Møderne blev afholdt i februar og marts måned.

Kompetenceveje – Inspiration til studienævnene og eksempler på kompetencebeskrivelser med Bilag og Terminologiliste
Publikationen (46 s. + 46 s. + 4 s.) giver et første bud på de humanistiske uddannelseskompetencer, og skal bl.a. tjene som inspirationskilde i forbindelse med udarbejdelse af nye studieordninger, men er også Det Humanistiske Fakultets eget, første bud på hvad humanistiske kompetencer overhovedet er for en størrelse. Til rapporten er udarbejdet et bilag, der beskriver kompetenceprojektet ved Det Humanistiske Fakultet, og en særskilt liste over terminologier til brug for udredningen.

Lektionskatalog (SIS)

Det Humanistiske Fakultet udgiver informationer om al undervisning ved fakultetets fag, undervisernes telefonnumre, e-mail-adresser og træffetider på SIS (StudieInformationsSystemet). Adressen er www.sis.ku.dk.

Orlov, indskrivning og genindskrivning

Guide (4 s.) med praktiske anvisninger og henvisninger til yderligere informationer. Publikationen kan downloades som pdf-dokument fra www.humanist.ku.dk/humweb/1/Publikationer/Publikationer.htm.

Studiehåndbøger

En række af fakultetets fag har udgivet studiehåndbøger med oplysninger om studieordninger og generelle regelsæt for uddannelserne, eksamensafleggelse mv. samt praktiske oplysninger af forskellig art.

Tilvalgskatalog 2004

Tilvalgskataloget beskriver indhold og omfang af alle BA-tilvalg ved Det Humanistiske Fakultet samt de tilvalg som universitetets øvrige fakulteter udbyder for studerende fra humaniora. Tilvalgskataloget er også tilgængeligt på www.sis.ku.dk.

Det Naturvidenskabelige Fakultet

Studiehåndbogen

Studiehåndbogen udkommer på Det Naturvidenskabelige Fakultet én gang årligt og gives til de nystartede studerende. Ældre studerende har mulighed for at se studiehåndbogen i en netversion på hjemmesiden www.sis.ku.dk/nat. Den indeholder en almen del, der er fælles for alle studieretninger ved fakultetet. Ligeledes indeholder studiehåndbogen en faglig del, der er specifik for de enkelte studieretninger samt kursusbeskrivelser for de enkelte kurser (144 s. A5).

Eksamensregler

I 2004 blev eksamensreglerne udgivet særskilt. De indeholder alle relevante regler om eksamen og bliver uddelt til alle studerende, der har brug for dem (32 s. A5).

Uddannelsesregler

Uddannelsesreglerne indeholder alle relevante regler, der vedrører uddannelse og eksamen. Publikationens målgruppe er alle undervisere og teknisk-administrativt personale, der har med studerende at gøre. Publikationen udkommer en gang om året i august (64 s. A5).

Lektionsplanen

Lektionsplanen indeholder kursusbeskrivelser for de enkelte fag, samt oplysninger om undervisningssteder og -tidspunkter, pensum, eksamensdatoer osv. Lektionsplanen bliver offentliggjort på nettet under adressen www.sis.ku.dk/nat.

Studier på Naturvidenskab

Brochuren henvender sig til alle, der ønsker at søge ind på en naturvidenskabelig uddannelsen. Man kan her læse om de enkelte fag samt studerendes og kandidaters beskrivelser henholdsvis studiet, og hvad de bruger uddannelsen til (52 s. 24 x 34 cm).

Faginformationer

Faginformationerne beskriver de enkelte uddannelser grundigt. De indeholder oplysninger om uddannelsens opbygning, indhold, sociale miljø, erhvervs muligheder m.m. (varierende sidetal i A5).

Nanoteknologi

En folder om nanoteknologiuddannelsen, der kort beskriver uddannelsens indhold og struktur. Udgivet af Nanoscience Center (4 s. A5).

Molekylær Biomedicin

En folder om den ny uddannelse i molekylær biomedicin, der kort beskriver uddannelsens indhold og struktur. Udgivet af Studienævnet for Molekylær Biomedicin (4 s. A5).

Matematiker – Statistiker – Aktuar – Matematik-Økonomi
En folder om de matematiske uddannelser, der kort beskriver uddannelsernes indhold og struktur. Udgivet af Studienævnet for De Matematiske Fag (39,3 x 25,2 cm. og foldet to gange).

Datalogi

En folder om den datalogiuddannelsen, der kort beskriver uddannelsens indhold, struktur og jobmuligheder. Udgivet af Datalogisk Studienævn (4 s. 23,5 x 28,3 cm).

Bioinformatik

En folder om bioinformatikuddannelsen, der kort beskriver uddannelsen indhold og struktur. Udgivet af Bioinformatikcentret (4 s. 25 x 25 cm).

Sidefagsfoldere

Sidefagsfoldere beskriver de naturvidenskabeligt uddannelser, der kan læses som sidefag, og som giver gymnasie-lærerkompetence. De er især rettet mod egne studerende og studerende på Det Humanistiske Fakultet, der ønsker et sidefag, men kan også anvendes af andre (4 s. A5).

Andre fakultetspublikationer 2004

Det Teologiske Fakultet

TEOL-information

Fakultetet udgiver to gange årligt, i februar og september, "TEOL-information" med blandt andet artikler om forskningsprojekter og -resultater samt oversigter over foredrag og øvrige aktiviteter ved fakultetet. "TEOL-information" distribueres gratis til udvalgte offentlige og kirkelige institutioner samt til indenlandske universiteter, gymnasier, hovedbiblioteker og presse. Oplag: 3.500. Bladet kan rekvireres ved henvendelse til Det Teologiske Fakultet, Købmagergade 46, Postboks 2164, 1150 København K, telefon 35 32 36 09, moe@teol.ku.dk.

Det Juridiske Fakultet

JURA

Fakultetet udsender 6 gange årligt "Jura", Nyt fra Det Juridiske Fakultet. Oplag: 5.800. Redaktion: JURA, Det Juridiske Fakultet, St. Kannikestræde 11, Postboks 2177, 1017 København K, telefon 35 32 35 51, fax 35 32 33 34, Lene.Staerbo@jur.ku.dk. Distribution: telefon 35 32 35 76.

§-en (Paragraffen)

Fakultetet udsender det ugentlige, elektroniske nyhedsbrev "§-en" (Paragraffen), som er et internt meddelelsesblad for fakultetets medarbejdere og andre, der måtte være interesserede. Tilmelding til nyhedsbrevet, kommentarer, spørgsmål, indlæg, mv. kan rettes til Mette Poulsen, telefon 35 32 35 26, Mette.Poulsen@jur.ku.dk.

Det Samfundsvidenskabelige Fakultet

Nyt fra fakultetet

Dette elektroniske nyhedsbrev, som udkommer løbende, orienterer om initiativer og arrangementer både internt og til en stor ekstern modtagerkreds. Gratis e-mail-abonnement på nyhedsbrevet kan fås ved henvendelse til nyhed@samf.ku.dk. Nyhedsbrevet kan desuden læses på www.samf.ku.dk/nyhed.

Welcome to the Faculty of Social Sciences

Pjece med generel præsentation af fakultetet og dets institutter (20 s., M65).

Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet

PanumPosten og øvrige nyheder

Findes på fakultetets websted, www.sund.ku.dk.

Statusrapport for Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet 2000-2004

Det Humanistiske Fakultet

Humanist

Fakultetet udsender "Humanist", der bringer nyheder om fakultetet, artikler og debatstof om generelle universitetspolitiske spørgsmål, information til de studerende om studiestart, tilvalg, semesterstart, nye uddannelsesstilbud, gæsteforelæsninger mv. "Humanist" udgives ni gange årligt og udkommer desuden som internetavis på www.humanist.ku.dk, hvor der også er en arrangementskalender og et online-artikelarkiv. Redaktion: Humanist, Njalsgade 80, lokale 18.1.48, 2300 København S, telefon: 35 32 80 30, fax 35 32 80 52, redaktion@humanist.ku.dk.

Videnskabsbutikken

Videnskabsbutikken for Det Samfundsvidenskabelige og Det Juridiske Fakultet på Københavns Universitet blev oprettet i 1992 og har til opgave at formidle kontakt mellem de to fakulteters studerende og interessenter uden for universitetet. Kontakten sker i form af formidling af projektforslag fra private og offentlige foreninger, organisationer, institutioner, virksomheder mv. til de studerende, som kan beskæftige sig med projekterne gennem såvel speciale- som bacheloropgaver. Ud over de faste projekter som Videnskabsbutikken udbyder, er det muligt for studerende at få hjælp af Videnskabsbutikken til selv at finde en interesseret samarbejdspartner. Det er naturligvis et krav, at projekterne er af almen interesse, og at der ikke gås på kompromis med den faglige lodighed. Den færdige opgave ISBN-registreres og udgives efterfølgende gennem Videnskabsbutikkens forlag, som forestår optrykning og videre salg af projekterne til interesserede til kostpris.

I Videnskabsbutikkens online projektkatalog på www.videnskabsbutikken.dk er alle projektopslag listet. Hjemmesiden informerer desuden om aktuelle indslag, ligesom man kan orientere sig om Videnskabsbutikkens øvrige aktiviteter. Endvidere informerer Videnskabsbutikken om sig selv via opslag og informationsmøder på de enkelte insti-

tutter. Sammen med videnskabsbutikkerne på Roskilde Universitetscenter (RUC) og Danmarks Tekniske Universitet (DTU) udgiver Videnskabsbutikken bladet 'Anvendt Viden', hvor studerende inviteres til at formidle deres færdige projekter til et bredt publikum. Bladet har over 2.000 abonnenter, og har adskillige gange resulteret i interesse fra pressens side i flere af de tilknyttede studerendes projekter.

Videnskabsbutikken har det seneste år haft stor fremgang i aktivitetsniveauet på alle fronter. Blandt andet ved at indlede samarbejde med en række nye projektstillede som Statsadvokaten for Særlige Internationale Straffesager, Finanssektorens Arbejdsgiverforening, Udenrigsministeriet, UNDP, Rådet for Større Færdselssikkerhed, Nationalbanken, Børnerådet og mange flere. Da Psykologi i 2004 blev en del af Det Samfundsvidenskabelige Fakultet, udbyder Videnskabsbutikken nu også projekter med psykologifaglige problemstillinger, det værende sig undersøgelser af alt fra organisationskultur og medarbejdertilfredshed over stigmatisering af arbejdsløse til evaluering af måden, hvorpå specialskoler underviser elever med socio-emotionelle vanskeligheder.

Videnskabsbutikken har fem ansatte – alle studerende – med en samlet arbejdstid på ca. 45 timer. I 2005 flytter Videnskabsbutikken til nye lokaler i Center for Sundhed og Samfund, det tidligere Kommunehospitalet.

Adresse: Videnskabsbutikken ved Det Samfundsvidenskabelige og Det Juridiske Fakultet, Københavns Universitet, Center for Sundhed og Samfund, Øster Farimagsgade 5, Postboks 2099, 1014 København K, telefon 35 32 30 99, vb@samf.ku.dk, www.videnskabsbutikken.dk.

Studieadministrationens informationsvirksomhed

Den Centrale Studie- og Erhvervsvejledning

Den Centrale Studie- og Erhvervsvejledning tilbyder nuværende og kommende studerende information om uddannelsesmuligheder på Københavns Universitet samt om studieforhold, adgangskrav, optagelsesbetingelser og erhvervs muligheder efter endt uddannelse.

Samtidig koordinerer Studievejledningen vejledningsindsatsen på universitetet. Endvidere afholdes regelmæssigt møder, herunder årsmøder og gå-hjem-møder for fagenes studievejledere. Se desuden afsnittet om Den Centrale Studie- og Erhvervsvejledning under "Uddannelserne".

Åbningstid: mandag til fredag 10-15, torsdag 10-17.

Adresse: Fiolstræde 22, 1171 København K, telefon 33 14 15 36, fax 35 32 28 92, www.ku.dk/sa/studievalg for kommende studerende og www.ku.dk/sa/studerende.

Studenterøkonomivejledning

Der blev i 1999 oprettet en særlig Studenterøkonomivejledning i tilknytning til Den Centrale Studie- og Erhvervsvejledning. Studenterøkonomivejledningen er primært henvendt til studerende ved Københavns Universitet, der har brug for råd og vejledning om økonomi og andre sociale forhold samt ansøgere, der er i tvivl om, hvorvidt de som studerende vil kunne få økonomien til at hænge sammen. Denne vejledningsinstans dækker et stort behov. Åbningstid: Der skal aftales tid til en samtale.

Adresse: Fiolstræde 22, 1171 København K, telefon 33 14 15 36, fax 35 32 28 92.

Åbent Hus

Universitetet afholder hvert år Åbent Hus umiddelbart før ansøgningsfristen til kvote 2. I 2004 blev arrangementet afholdt 26.2. Åbenthusarrangementet retter sig fortrinsvis mod afgangselever fra gymnasiet og HF, som benytter lejligheden til at få mere viden om udvalgte studiemuligheder.

Universitetet afholdt tillige, for første gang, et åbenthusarrangement i festsalen i efterårsferien 11.-14.10., hvor flere end 450 gymnasieelever deltog i en kombination af studievejledning og rundvisning i de historiske omgivelser ved Frue Plads.

Publikationer

Se under afsnittet "Fælles universitetspublikationer".

Museer og samlinger

Københavns Universitet har sin faste museumsvirksomhed i form af fire museer: Geologisk Museum, Medicinsk Museion, Zoologisk Museum og Botanisk Museum. Dertil kommer Botanisk Have, der ligesom museerne er beliggende i København. Endelig udgør Øresundsakvariet i Helsingør en del af universitetets samlede offentlige udstillingsvirksomhed. Der er tale om forskningsbaserede institutioner, hvis forskningsvirksomhed og anden aktivitet er beskrevet i institutberetningerne i årbogen.

Organisatorisk er Geologisk Museum, Zoologisk Museum samt Botanisk Have & Museum afdelinger under den samlede universitetsenhed Statens Naturhistoriske Museer.

En samlet oversigt med links til museernes og øvrige enheders websteder findes på www.ku.dk.

Universitetsbiblioteker

Det er en af Det Kongelige Biblioteks hovedopgaver at virke som universitetsbibliotek for Københavns Universitet inden for fagområderne humaniora, teologi, samfundsvidenskab og jura. Universitetsbiblioteksområdet forvalter og udbygger Det Kongelige Biblioteks samlinger af udenlandsk og dansk litteratur til brug for forskning og undervisning inden for de ovennævnte fagområder samt udfører biblioteksmæssig service for institutbibliotekerne under Københavns Universitet (se mere på www.kb.dk/kb/dept/ubo).

Danmarks Natur- og Lægevidenskabelige Bibliotek, DNLB, er Københavns Universitetsbibliotek for natur- og sundhedsvidenskab. Biblioteket er desuden dansk hovedfagsbibliotek for natur- og sundhedsvidenskaberne, og dækker fagområderne astronomi, biologi, datalogi, fysik, geovidenskaber, kemi, matematik og sundhedsvidenskab (se mere på www.dnlb.dk).

PUF

I Københavns Universitets Publikations- og Forskningsregistrering registreres alle forskernes publikationer og indgår samtidig i Den Danske Forskningsdatabase (DDF), der igen indgår i Danmarks Elektroniske Forskningsbibliotek (DEF). Årets PUF-registreringer publiceres bl.a. i universi-

tetets årbog. Stien er: KU's forside/om forskning/find en forsker/Det elektroniske publikationsregister og på www.forskningsdatabase.dk (DDF) og www.deff.dk (DEF).

Museum Tusculanums Forlag

Københavns Universitet driver ikke eget universitetsforlag. Det nærmeste man kan komme denne funktion er Museum Tusculanums Forlag/Museum Tusculanum Press, der blev stiftet i 1975 som en selvejende institution (erhvervsdrivende fond). Forlaget har til huse på Københavns Universitet Amager, Det Humanistiske Fakultet, og betragter det som en væsentlig opgave at udgive videnskabelige afhandlinger skrevet af forskere med tilknytning til Københavns Universitet. Fagområder for publikationer er humaniora, samfundsvidenskaberne og teologi.

Forlaget udgiver alment formidlende bøger og videnskabelige afhandlinger samt tidsskrifter. Alle manuskripter er skrevet af højt kvalificerede specialister på området, fortrinsvis forskere, men lejlighedsvis også andre eksperter. Alle manuskripter underkastes intern og ekstern kvalitetskontrol. Forlaget betragter det som sin særlige forpligtelse at varetage udgivelsen af disputatser enstemmigt antagne til forsvar af bedømmelsesudvalg. Reviderede ph.d.-afhandlinger og lejlighedsvis specialer kan udgives. Årligt udgives 60-100 trykte bøger og tidsskrifter. Desuden er en række bøger taget i kommission fra lærde selskaber eller udenlandske akademiske forlag.

Ved siden af udgivelsen af trykte bøger, har forlaget fra 2005 specialiseret sig i udgivelsen af elektronisk materiale, dels digitale udgivelser af trykte bøger, dels multimediebøger med såvel tekst som lyd, billede, film m.m. Disse udgivelser sælges dels på faste medier som cd-rom og dvd,

dels direkte fra en elektronisk boghandel for e-bøger og trykte bøger på forlagets hjemmeside: www.mtp.dk. e-bøgerne og e-tidsskrifterne kan ofte anskaffes artikelvis og for tidsbegrænsede perioder (en dag, en uge, tre måneder f.eks). Der kan købes varierede print- og videresendelsesrettigheder, således at e-bøgerne simpelt kan indgå i undervisning og pensumlister.

Forlaget har opbygget en portal, der kan fungere som værtsinstitution for e-publikationer fra andre humanistisk-videnskabelige forlag, selskaber og tidsskrifter. Forlaget påtager sig desuden digitale serviceydelser til institutter, videnskabelige institutioner, museer m.m. på områder som scanning, OCR, redaktion, korrektur, layout og distribution på digitale opgaver inden for forlagets udgivelsesområder.

Museum Tusculanum Press er forlagets internationale afdeling, som årligt udgiver ca. 20-30 publikationer, fortrinsvis på engelsk, men også på fransk, tysk, spansk, italiensk, moderne græsk, oldgræsk, latin, tuaregisk m.m. Forlaget har fast udenlandsk distribution fra England, Frankrig og USA til resten af verden. Museum Tusculanums Forlag deltager fast med stand på de årlige bogmesser i København, Frankfurt, Paris og London, samt lejlighedsvis i USA (uden stand).

Forlaget drives ikkekommercielt, således forstået, at der ikke er mulighed for overskudsdeling, og at mange bøger antages til udgivelse af kvalitative årsager, uanset de ikke vurderes at have et kommercielt marked. Disse bøger udgives delvis finansieret af private og offentlige fonde, som ansøges pr. projekt.

Lagerliste og nye udgivelser m.m. kan ses på forlagets hjemmeside. Det er muligt at bestille gratis abonnement på forlagskatalog og nyhedsbreve.

Adresse: Museum Tusculanums Forlag, Københavns Universitet, Njalsgade 94, 2300 København S, telefon 35 32 91 09, fax 35 32 91 13, mtp@mtp.dk, www.mtp.dk.

Det Teologiske Fakultet

Dekanatet for Det Teologiske Fakultet

Dekan Steffen Kjeldgaard-Pedersen

Prodekan Mogens Müller

Det Teologiske Fakultet

Fakultetets ledelse

Pr. 1.2.2004: Dekan, professor Steffen Kjeldgaard-Pedersen.

Prodekan, professor Mogens Müller.
Sekretariatschef Niels Christian Tolvang-Nielsen.

Fakultetsråd

Pr. 1.2.2004: Dekan, professor Steffen Kjeldgaard-Pedersen (dekan og formand).

Lektor Lauge O. Nielsen.
Professor Holger Bernt Hansen.
Lektor Henrik Tronier.
Professor Theodor Jørgensen.
Overassistent Susanne Lux.
Bibliotekar Anne Nørgaard-Pedersen.
Biskop Holger Jepsen (ekstern repræsentant).
Redaktør Nils Gunder Hansen (ekstern repræsentant).
Stud.theol. Karsten Farup Hansen.
Stud.theol. Thomas Emil Sander Hornemann.

Adresse

Købmagergade 44-46, st.
Box 2164
1150 København K
Telefon 35 32 36 03
Fax 35 32 36 00
teol-fak@fak.teol.ku.dk
www.teol.ku.dk

Dekanens årsberetning

Fakultetet havde en nedgang i antallet af nyoptagne på den teologiske bacheloruddannelse, af færdiguddannede kandidater og af studenterårsværk på Åben Uddannelse. En professor i Dogmatik, en lektor i Det Gamle Testaments Eksegese og en lektor i Kirkehistorie fik efter ansøgning deres afsked, de to første pga. alder. Ansat blev en professor i Dogmatik, en adjunkt i Kirkehistorie med særlige internationaliseringsopgaver og tre undervisningsadjunkter, en i hvert af fagene Det Gamle Testaments Eksegese, Kirkehistorie og Etik og Religionsfilosofi. En midlertidig stilling som akademisk informationsmedarbejder blev besat til udløb ved årets udgang. Fakultetets bemandingsplan for det videnskabelige personale kunne fastholdes uændret.

Staben af teknisk-administrative medarbejdere var uændret, idet to sekretærer overgik til ansættelse på særlige vilkår.

Akademisk var året tilfredsstillende, som det bl.a. fremgår af de videnskabelige medarbejders mange danske og internationale publikationer. Forskningsindsatsen havde et dobbelt sigte: vedligeholdelse af de klassiske teologiske fagområder og opdyrkning af nye og i vid udstrækning tværfaglige emner og områder. Otte afhandlinger blev med held forsvaret for ph.d.-graden, og ved årsfesten modtog en

teologisk student medalje for sin prisopgavebesvarelse. Fakultetet var fortsat engageret i to af universitetets satsningsområder, "Religion i det 21. århundrede" og "Krop og Bevidsthed", og var som tidligere hjemsted for Center for Afrikastudier og Center for Kunst og Kristendom samt for to ligeledes tværfaglige forskningscentre under Danmarks Grundforskningsfond: Center for Studiet af Kulturarven fra Middelalderens Ritualer og Center for Subjektivitetsforskning. Med Søren Kierkegaard Forskningscenteret blev der indgået ny samarbejdsaftale, og endelig må nævnes, at fakultetet var værtsinstitution for et større forskningsrådsstøttet projekt, "Filosofi ved Kristendommens Rødder", og flere nordiske forskernetværk.

Antallet af internationale gæster (forskere og studerende) var stigende. Mange af fakultetets egne studenter, dog ikke så mange som ønskeligt, tilbragte et semester eller to ved et udenlandsk universitet. Fakultetet var vært ved en række internationale symposier og kongresser. Undervisningssamarbejdet med Institut for Teologi ved Ilisimatusarfik (Grønlands Universitet) og samarbejdet med Præstehøjskolen i Løgumkloster om undervisning og ph.d.-uddannelse og med Det Teologiske Fakultet ved Universitetet i Kiel om lærer- og studenterudveksling blev yderligere udbygget. Med en række nordiske uddannelsesinstitutioner, herunder Det Teologiske Fakultet ved Universitetet i Oslo, etableredes et samarbejde om efteruddannelse på masterniveau for sygeplejersker.

Forskerskolen Religion og Samfund, som drives i samarbejde med Institut for Religionshistorie under Det Humanistiske Fakultet, fortsatte sin virksomhed med ca. 20 indskrevne ph.d.-studerende og kunne på tilfredsstillende måde gennemføre alle planlagte aktiviteter.

Bekendtgørelse af 6. maj 2004 om bachelor- og kandidatuddannelser ved universiteterne medførte et omfattende arbejde med revision af de studieordninger, som trådte i kraft 1.9.2003.

Fakultetet var også i 2004 hjemsted for udgivelsen af et betydeligt antal tidsskrifter, årbøger og skriftserier, som formidler de opnåede forskningsresultater til fagfæller og offentlighed, og ved siden af den egentlige videnskabelige produktion publiceredes også en række hånd- og lærebøger. De fleste af de fastansatte videnskabelige medarbejdere havde desuden en omfattende foredragsvirksomhed.

Den fortsatte tilpasning til fakultetets nye organisationsstruktur efter institutsammenlægningen i 2003 og omstillingen til Københavns Universitets nye økonomistyringssystem stillede store krav til det teknisk-administrative personale, som ved siden af det daglige arbejde har skullet finde tid og kræfter til efteruddannelse.

Med støtte fra Statens Center for Kompetence- og Kvalitetsudvikling gennemførtes i samarbejde med universitetets personaleudviklingsenhed, PUMA, et vidensdelingsprojekt for alle personalegrupper.

Fakultetet kom som forventet ud af 2004 med et regnskabsmæssigt underskud, og de hensatte midler er blevet tilsvarende reduceret. Det relativt tilfredsstillende resultat skyldtes ikke mindst, at de eksterne bevillinger kunne fastholdes på et uændret højt niveau.

Dekan Steffen Kjeldgaard-Pedersen

Fakultets økonomi og aktiviteter

Tabel 1. Formålsopdelt regnskab 2000-2004

Formål	Udgifter, mio.kr., løbende priser				
	2000	2001	2002	2003	2004
Forskning i alt	13,825	15,057	20,668	22,716	23,932
Basisforskning	9,285	9,531	10,028	9,571	9,846
Tilskudsfinansieret forskning	2,513	3,413	8,457	11,121	11,974
Kontraktforskning	-0,182	0,045	0,000	-0,012	0,000
Forskeruddannelse	2,210	2,068	2,183	2,036	2,112
Uddannelse i alt	15,772	16,469	17,237	16,080	16,177
Ordinær uddannelse	12,984	13,527	14,081	13,189	13,533
Åben Uddannelse	2,629	2,796	2,879	2,732	2,461
International studenterudveksling	0,160	0,146	0,277	0,159	0,183
Fælles formål i alt	2,013	2,031	2,188	1,759	1,927
Generel ledelse og administration	2,013	2,031	2,188	1,759	1,927
I alt	31,611	33,560	40,092	40,556	42,036

Tabel 2. Aktiviteter 2000-2004

	Aktiviteter				
	2000	2001	2002	2003	2004
Antal studerende	1.039	978	917	905	825
Antal STÅ	400	404	376	381	321
Antal optagne pr. 1. oktober	161	145	132	134	112
Antal 1. prioritetsansøgere	123	102	105	120	101
Gennemsnitsalder for optagne	28	27	32	32	31
Median, alder, for optagne	24	23	29	26	25
Antal kandidater	50	51	61	75	46
Gennemsnitsalder, kandidater	34	34	34	34	33
Gennemsnitlige gennemførelsestid, kandidater	9	9	9	8	9
Åben Uddannelse - Antal deltagerbetalende STÅ	159	114	96	78	65
Antal forskeruddannelsesårsværk i alt	19	20	19	21	15
Antal forskeruddannelsesstud. pr. 1. okt., i alt	20	23	22	25	14
Antal forskeruddannelsesstud. pr. 1. okt., mænd	11	11	14	14	8
Antal forskeruddannelsesstud. pr. 1. okt., kvinder	9	12	8	11	6
Antal afhandlinger, året	5	1	2	2	7
Studerende, der udløser internationaliseringstilskud	44	39	36	45	42
Indgående	35	24	23	30	35
Udgående	9	15	13	15	7
Antal doktorgrader	1	0	2	1	0
Antal forskningspublikationer, iflg. årsberetning	165	241	278	199	190

Afdeling for Bibelsk Eksegese

Ledelse pr. 1.2.2004

Afdelingen ledes af afdelingsleder, lektor, cand.theol. Geert Hallböck.

Forretningsudvalget består af lektor, ph.d. Bodil Ejrnæs, lektor, cand.theol. Lone Fatum, korrespondent Lotte Elkjær samt afdelingslederen.

Adresse

Købmagergade 44-46, 2
1150 København K
Telefon 35 32 36 45/46
Fax 35 32 36 52
abe@teol.ku.dk
www.teol.ku.dk/abe

Afdelingslederens årsberetning

Personaleforhold

Den 1.8.2004 tiltrådte cand.mag. Karen Martens en stilling som undervisningsadjunkt med henblik på varetagelse af undervisning i hebraisk.

I forbindelse med sin 70-årsdag fratrådte cand.theol. Arne Munk stillingen som lektor i Det Gamle Testamente 1.12.2004.

Forskningsvirksomhed

Afdeling for Bibelsk Eksegese udgør rammen om forskning og undervisning i stofområderne Det Gamle og Det Nye Testamente samt de bibelske skrifers omverden, dvs. den Nære Orients historie og kultur, den græsk-romerske verden og den antikke jødedom. Da de bibelske skrifter studeres på grundlag af deres oprindelige sprog, indbefatter fagene såvel hebraisk som græsk filologi. Ud over fortolkningen af de enkelte skrifter beskæftiger fagene sig desuden med hermeneutikken, dvs. teoridannelserne omkring tekstfortolkning.

1. Fællesprojekt om Messias/Kristus

Fællesprojekt om Messias/Kristus i og uden for Det Gamle og Det Nye Testamente. En undersøgelse af konstruktionen af messianske figurer gennem 'personificering' eller 'biografisering' af ideologiske og teologiske motiver, med henblik på udgivelse i Afdelingens skriftserie "Forum for Bibelsk Eksegese" (Bodil Ejrnæs, Troels Engberg-Pedersen, Lone Fatum, Geert Hallböck, Ingrid Hjelm, Søren Holst, Niels Peter Lemche, Karen Martens, Mogens Müller, Jesper Tang Nielsen, Christina Petterson samt Thomas Thompson og Henrik Tronier (red.)).

The Messiah Myth. Monografi om den nærorientalske kongeideologiske rolle i udviklingen af biografierne om Jesus og David; forventes at udkomme i 2005 (Thomas Thompson).

2. Det Gamle Testamente

From Gilgamesh to Jesus. Monografi om den intellektuelle tradition, som den afspejles i Det Gamle Testaments anvendelse af nærorientalske og klassiske fortællemonstre (Niels Peter Lemche, Thomas Thompson, P.R. Davies).

Det Gamle Testamente mellem historie og teologi. Gam-

meltestamentlig indledning og forskningshistorie, fulgt af en drøftelse af en opdateret historisk-kritisk forskningsmodel for studiet af GT samt af spørgsmålet om religionshistorie kontra teologi i GT. En lærebog (Niels Peter Lemche).

Nyformulering af parallelismebegrebet med inddragelse af den klassiske filologi. En undersøgelse af parallelismer i hebraisk prosa i 1 Mosebog. Disse anses af semitiske filologer som poetiske indslag i prosateksten; men betragtes de – som i den klassiske filologi – som et retorisk stilmiddel, åbnes muligheder for at fortolke teksten i en ny sammenhæng og for en nyformulering af parallelismebegrebet (Alan Rosengren).

En undersøgelse af forholdet mellem gammeltestamentlige salmer og salmer fra Qumran (Bodil Ejrnæs).

En undersøgelse af nordiske middelalderlige bibeloversættelser – med henblik på bidrag til The New Cambridge History of the Bible (Bodil Ejrnæs).

3. Det Nye Testamente

3.1. Filosofi ved kristendommens rødder

Forskningsprojekt støttet af Statens Humanistiske Forskningsråd, hvis overordnede anliggende er at afprøve, om og i hvilket omfang græsk-romersk filosofi ligger bag kristendommen allerede i dens tidligste skriftlige form. I projektet indgår to ph.d.-projekter: "Johannesevangeliets *akolouthia* mellem apokalyptik og etik" [jf. under Johannes-evangeliet] (Gitte Buch-Nielsen). "Filosofi bag Hebræerbrevets kristologi" (Stefan Nordgaard Svendsen). Monografiprojektet "Paul in Space. Toward a Spatial Demythologizing of Philo, Apocalypses, and Paul" (Henrik Tronier) kan ligeledes placeres inden for forskningsprojektets perspektiver. Deltagere i projektet: Troels Engberg-Pedersen, Henrik Tronier, Gitte Buch-Nielsen, Stefan Nordgaard Svendsen.

3.2. Markusevangeliet

Læsninger i Markusevangeliet. Gennemgang af Markus-evangeliet med præsentation af nye metodiske tilgange til evangelielæsningen. Et lærebogsprojekt (Lone Fatum (red.), Troels Engberg-Pedersen, Geert Hallböck, Mogens Müller, Henrik Tronier).

Markusevangeliet som allegorisk skrift. Monografi, der undersøger evangeliet som en bevidst allegorisk konstruktion i lighed med Filons allegoriske fortolkninger af Mosebøgerne (Henrik Tronier).

3.3. Johannesevangeliet

Überblendung im Johannesevangelium. Nyere kognitions-teoretiske studier over konceptuel 'blending' anvendes i tolkningen af Johannesevangeliets kristologi, hvor forskellige traditionelle forestillinger tilsyneladende smelter sammen og danner nye betydningskonfigurationer (Jesper Tang Nielsen).

Johannesevangeliets *akolouthia* mellem apokalyptik og etik. Et forsøg på gennem den stoiske filosofis sans for 'konsekvens' at indfange betydningen af skabelsens fuldendelse. Ph.d.-projekt (Gitte Buch-Nielsen).

3.4. Paulus

Body Language in Paul. En undersøgelse af Paulus' tale om krop sammenholdt med konkrete forestillinger om krop og sted i antikken i øvrigt (Troels Engberg-Pedersen).

Paulus og Nietzsche. En sammenlignende analyse af Paulus' og Nietzsches strategier, i samarbejde med systematisk teologi (Henrik Tronier).

3.5. *Parænese*

Early Christian Paraenesis in Context. Konferencebind baseret på to internationale konferencer, der kaster nyt lys over typer af formaning i antikkens filosofiske tradition og den tidlige kristendom (Troels Engberg-Pedersen i samarbejde med James Starr).

3.6. *Forskningshistorie*

Udtrykket 'menneskesønnen' i fortolkningshistorien. Gennem analyser af fortolkningerne af udtrykket 'menneskesønnen' fra De Apostolske Fædre og frem til nutiden søges det vist, i hvor høj grad de forskellige fortolkeres kristologi har bestemt forståelsen (Mogens Müller).

3.7. *Religion i det 21. århundrede*

Autoritative tekster. Inden for rammerne af satsningsområdet 'Religion i det 21. århundrede' afholdes en serie forskerseminarer med deltagelse fra Jura og eksegeese. Temaet er kanoniske og andre typer af autoritative tekster (Lone Fatum (leder), Troels Engberg-Pedersen, Geert Hallbäck, Henrik Tronier).

Andre ph.d.-projekter

"Komparative studier af bibelsk og tidlig græsk lov, relateret til vidne-funktionen" (Steen Thøgersen).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Bodil Ejrnæs: Formand for bedømmelsesudvalg vedr. ph.d.-afhandling (Søren Holst) samt medlem af bedømmelsesudvalg vedr. adjunktur i Det Gamle Testamente.

Troels Engberg-Pedersen: Formand for ph.d.-bedømmelsesudvalg (Nicolai Techow) og medlem af bedømmelsesudvalg vedr. ph.d.-stipendium under satsningsområdet 'Krop og Bevidsthed' samt diverse udenlandske bedømmelsesudvalg.

Niels Peter Lemche: Formand for bedømmelsesudvalg vedr. adjunktur i Det Gamle Testamente.

Thomas Thompson: Medlem af udenlandske bedømmelsesudvalg.

Konsulent og rådgivningsvirksomhed

Geert Hallbäck: Konsulent for Bibelselskabets oversættelse af Det Nye Testamente til nutidsdansk.

Tillidshverv

Bodil Ejrnæs: Vicedirektør; formand for det gammeltestamentlige fagudvalg; medlem af Københavns Universitets værdigruppe; næstformand i Folkeuniversitetets programråd; medlem af styrelsen af Nordic Network in Qumran Studies.

Troels Engberg-Pedersen: Medlem af Steering Committee for Hellenistic Moral Philosophy Group under Society of Biblical Literature.

Lone Fatum: Formand for det nytestamentlige fagudvalg; medlem af KU's stipendieudvalg for teologi og humaniora; formand for Det Teologiske Fakultets Grønlandsudvalg; medlem af Folkeuniversitetsnævnet samt medlem af div. legat- og kollegiebestyrelser.

Geert Hallbäck: Afdelingsleder samt medlem af rektors Bladudvalg.

Niels Peter Lemche: Leder af forskerskolen Religion og Samfund; ph.d.-studieleder; formand for Det Teologiske Fakultets It-udvalg.

Mogens Müller: Prodekan; medlem af rektors Forskningsudvalg samt Formidlings- og Informationsudvalget; formand for Hans Tausens Fond.

Henrik Tronier: Medlem af Fakultetsrådet samt af fakultetets Informationsudvalg.

Formidling

Udgivervirksomhed

Afdelingen udgiver skriftserien "Forum for Bibelsk Eksegese". Bind 13, der redigeres af Henrik Tronier og Thomas Thompson, udkommer i begyndelsen af 2005.

Redaktionelle hverv

Bodil Ejrnæs: Collegium Biblicum's årsskrift.

Troels Engberg-Pedersen: Medlem af board for Journal for the Study of the New Testament samt medlem af board for monografiserien Early Christianity in Context.

Niels Peter Lemche: Redaktør af Scandinavian Journal of the Old Testament samt medlem af board for Journal of Hebrew Scriptures.

Søren Holst, Flemming Nielsen, Jesper Tang Nielsen, Allan Rosengren mfl.: Redaktion af Bibliana.

Mogens Müller: Redaktør af Dansk Teologisk Tidsskrift.

Thomas Thompson: Hovedredaktør af monografiserien Copenhagen International Seminar samt medlem af redaktionen for tidsskriftet Journal for the Study of the Old Testament.

Henrik Tronier: Teol-information.

Seminarer og andet

"Gender and Body in the Gospel of John", internationalt forskerseminar arrangeret af ph.d.-stipendiat Gitte Buch-Nielsen, afholdt 20. oktober 2004 med deltagelse af Adele Reinhartz (Canada) Turid Seim (Norge), Jorunn Økland (England) samt Lone Fatum og Gitte Buch-Nielsen (København).

Afdeling for Kirkehistorie

Ledelse pr. 1.2.2004

Afdelingen ledes af afdelingsleder N. Kastfelt.

Bestyrelsen består af N. Kastfelt, M.S. Lausten og S. Lux.

Adresse

Købmagergade 44-46, 1
1150 København K
Telefon 35 32 36 10
Fax 35 32 36 39
akh@teol.ku.dk
www.teol.ku.dk/akh

Afdelingslederens årsberetning

I løbet af 2004 har afdelingen afholdt et heldagsseminar om Retfærdig Krig, og været medarrangør af seminaret Ritualer i Kirkehistorisk og Praktisk-teologisk Perspektiv. I årets løb gik lektor Jørgen I. Jensen på pension, Eva Louise Lillie blev ansat som undervisningsadjunkt, og Anna Vind tiltrådte en stilling som adjunkt med særlige opgaver inden for internationalisering.

Forskningsvirksomhed

Afdelingens forskning vedrører især emner inden for middelalderens og 16. til 20. årh.'s kirkehistorie, herunder missionens samt 3. verdens kirkehistorie. Tilknyttet afdelingen er desuden Danmarks Grundforskningsfonds Center for Studiet af Kulturarven fra Middelalderens Ritualer, som ledes af lektor Nils Holger Petersen. Se særligt afsnit for samme.

1. Oldkirke og middelalder

Middelalderens korstogsbevægelse og kristningen af de baltiske lande (C.S. Jensen).

Dekalogens kirkehistorie; Matthæusevangeliets udlægningshistorie (N. Jørgensen).

Hovedlinjerne og sammenhængen i Peter Aureolis tænkning (L.O. Nielsen).

2. Det 16.-20. århundrede

Dansk salmehistorie 1800-1870 (P. Balslev-Clausen).

Forholdet mellem Kierkegaard og Grundtvig; Teologisk teori (J.I. Jensen).

Erlangenskolens betydning for den lutherske forståelse af middelalderen (N. Jørgensen).

Luthers teologi 1515-1520 (S. Kjeldgaard-Pedersen).

Forholdet mellem kristne og jøder i Danmark 1814-1849 (M.S. Lausten).

Luthers sprogforståelse og hans brug af den klassiske retorik; Forholdet mellem Paulus og Luther (A. Vind).

Den 3. verden

Kolonistaten og den postkoloniale stat: kirkens og missionsens rolle for den afrikanske stats udvikling; Partnerskab eller afhængighed i samarbejde mellem donorer og modtagere af udviklingsbistand (H.B. Hansen).

Kristendommens historie i Nordnigeria i kolonitiden; Kristendom, islam og stat i nutidens Afrika; Kristendom og etnisk identitet i Nigeria (N. Kastfelt). Kristendom og politik i Nordnigeria siden 1970'erne (N. Kastfelt med dr. M. Gaiya, Nigeria).

Ph.d.-projekter

Forms Accepted, Forms Rejected: The Physical and Intellectual Construction of the Trondheim Cathedral c. 1170-1270 (M.S. Andås. Se endvidere under Center for Studiet af Kulturarvens Ritualer); Povl Helgesens reformkatolske standpunkt (S. Haarløv); Hal Kochs bidrag til besættelsestidens åndsliv (T.R. Reeh).

Satsningsområder

H.B. Hansen: Leder af fortsatte koordinationsaktiviteter inden for KU's Nord/Syd område.

N. Kastfelt: Medlem af styregruppen for temagruppen Religion mellem Konflikt og Forsoning under KU's satsningsområde Religion i det 21. århundrede.

Faglige og administrative hverv**Bedømmelsesudvalg**

Afdelingens lærere har medvirket i bedømmelsesarbejde i ind- og udland i forbindelse med disputatser og stillingsbesættelser.

Udvalg og fonde

P. Balslev-Clausen: Formand. for Salmehistorisk Selskab og Grundtvig-selskabet; medlem af styrelsen for Nordisk Institut for Hymnologi og B.S. Ingemann-Selskabet.

M.B. Bruun: Medlem af bestyrelsen for Selskab for Kunst og Kristendom.

H.B. Hansen: Medlem af bestyrelsen for G.E.C. Gads Fond.

C.S. Jensen: Bestyrelsesformand for Øm Kloster Museum.

N. Jørgensen: Medlem af Fællesudvalget for Kristendomsundervisning og af bestyrelsen for J.O. Andersens Legat.

N. Kastfelt: Medlem af Program- og Forskningsrådet ved Det Nordiske Afrikainstitut i Uppsala og af bestyrelsen for J.O. Andersens Legat.

S. Kjeldgaard-Pedersen: Medlem af styregruppen for Nordisk Institut for Hymnologi og Continuation Committee for 11. Internationale Lutherkongres.

M.S. Lausten: Formand for bestyrelsen for Nørregaard & Kochs Mindefond, for J.O. Andersens Legat; formand. for Selskabet for Danmarks Kirkehistorie og for den danske afdeling af Commission Internationale d'Histoire Ecclésiastique; medlem af styrelsen for Nordisk Institut for Kyrkohistorisk Forskning og for Folkeuniversitetet i København.

N.H. Petersen: Formand. for Center for Kunst og Kristendoms ledelsesgruppe; medlem af bestyrelsen for Studies in Medievalism (St. Louis, Missouri, USA), for Nordisk Selskab for Interartielle studier og for Modus, forening for middelaldermusikk (Oslo).

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

P. Balslev-Clausen: Konsulent for Kirkeministeriet i hymnologiske spørgsmål.

C.S. Jensen: Forestår opbygningen af it-baseret og it-understøttet undervisning.

A. Vind: Forestår udvikling og koordinering af fakultetets internationale forhold.

Tillidshverv

H.B. Hansen: Leder af Center for Afrikastudier; medlem af Fakultetsråd; formand for Rådet for U-landsforskning; medlem af og næstformand. for bestyrelsen for Institut for Internationale Studier; medlem af bestyrelsen for Institute of Commonwealth Studies.

N. Jørgensen: Medlem af Studienævnen.

N. Kastfelt: Afdelingsleder; formand. for Internationalt Udvalg.

S. Kjeldgaard-Pedersen: Dekan.

M.B. Bruun: Censor ved Universitetet i Nuuk.

L.O. Nielsen: Medlem af Fakultetsråd og af bestyrelsen for Forskerskolen Religion og Samfund (KU).

N.H. Petersen: Medlem af it-udvalg.

T.R. Reeh: Medlem af ph.d.-studienævnen.

A. Vind: Medlem af Det Internationale Udvalg og af Sak-I-Udvalget.

Formidling**Udgivervirksomhed**

Afdelingen udgiver kompendieserien Kirkehistoriske Fragmenter.

Center for Afrikastudier udgiver skriftserien Occasional Papers.

Redaktionelle hverv

P. Balslev-Clausen: Ansvarsh. red. for Hymnologiske Meddelelser.

M.B. Bruun: Medred. af Transfiguration.

H.B. Hansen: Medlem af Editorial Board for tidsskriftet African Affairs, Royal Africa Society, London.

S.R. Havsteen: Medred. af Transfiguration.

N. Kastfelt: Medlem af Editorial Board af Journal of Religion in Africa (Brill); medredaktør af Kūrīto. A Journal of Bwatiye Studies.

S. Kjeldgaard-Pedersen: Medarb. ved Lutherbibliographie.

M.S. Lausten: Medred. af Dansk Teologisk Tidsskrift.

C.S. Jensen: Red. af middelaldersektionen ved tidsskriftet Nyt fra Historien.

E.L. Lillie: Medred. af Kirkehistoriske Samlinger; red. af Iconographisk Post.

L.O. Nielsen: Editorial advisor for tidsskriftet Medieval Philosophy and Theology (Camb. U.P.).

N.H. Petersen: Ansvarsh. red. af tidsskriftet Transfiguration; medlem af redaktionskomitéen for Studies in Medievalism og for Journal of Music and Meaning; consultant editor for De Gruyter's International Encyclopedia of the Bible (Berlin-New York).

E. Østrem: Medred. af Transfiguration.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

M.S. Lausten: Medlem af styregrp. for Corpus Reformatorum Scandinavicum.

H.B. Hansen: Deltager i Research and Education for Democracy in Tanzania (REDET), University of Dar es Salaam.

L.O. Nielsen: Udgiver af udvalgte værker af Petrus Aureoli med dr. C. Schabel, University of Cyprus, Nicosia; udgiver af udvalgte værker af Thomas Wylton med dr. C. Trifogli, All Souls' College, Oxford.

N.H. Petersen: Deltager i "sapientia"-projektet ved Institutionen för klassiska språk, Stockholm.

N. Jørgensen: Luthers postiller.

A. Vind: Medlem af forskningsgruppen Luther, Luthers and the Bible: Past History and Future Directions.

Forskningsophold i udlandet

H.B. Hansen: Makerere University, Uganda.

Netværk

M.B. Bruun: Medlem af ENID, European Network on the Instruments of Devotion.

H.B. Hansen: Medlem af ledelse af AEGIS (samarbejdsorgan mellem europæiske Afrikacentre); Erasmus-samarb. med University of Edinburgh inden for Afrikastudier.

C.S. Jensen: Medlem af De re Militari.

S. Kjeldgaard-Pedersen: Formand. for styregruppen i NorFa-netværket Luther og luthersk tradition.

N.H. Petersen: Medlem af ENID, European Network on the Instruments of Devotion.

Vind: Medlem af styregruppen for Nordic Luther Network.

Afdeling for Systematisk Teologi**Ledelse pr. 1.2.2004**

Afdelingen ledes af afdelingsleder, lektor Bent Flemming Nielsen.

Bestyrelsens består af afdelingslederen, lektor Hans Raun Iversen, lektor Kirsten Busch Nielsen, lektor Jakob Wolf, korrespondent Birgitte Muriset og overassistent Else Tange samt stud.theol. Karsten Farup Hansen, stud.theol. Peter Thorius (indtil 30.9.) og stud.theol. Maris Louise Wadum (fra 01.10.).

Organisation

Afdelingen er fagligt opdelt i sektioner for Etik og Religionsfilosofi, Dogmatik med Økumenisk Teologi, Praktisk Teologi og Kierkegaardforskning.

Adresse

Købmagergade 44-46, 3
Postboks 2164
1150 København K
Telefon 35 32 36 75/76
Fax 35 32 36 84
ast@teol.ku.dk
www.teol.ku.dk/ast

Afdelingslederens årsberetning

Afdeling for Systematisk Teologi har med sine tre sektioner for Dogmatik, Etik og Religionsfilosofi og Praktisk Teologi i 2004 haft et bredt udbud af undervisningstilbud, og medarbejderne har deltaget i en lang række seminarer, konferencer og andre aktiviteter både indenlands og udenlands. Den fjerde afdeling fungerer i tæt tilknytning til SKC. Afdelingen udvikler E-learning med fjernstuderende og engelsksproget undervisning for udenlandske studerende. Det er tiltag, som søges udvidet fremover. Forskningen forløber i overensstemmelse med nedenstående prioriteringer og for en dels vedkommende i tæt samarbejde med afdelingens nære samarbejdspartnere, CFS, SKC og satsningsområdet Religion i det 21. århundrede.

Personaleforhold

Den 1.1. tiltrådte lic.theol. Niels Henrik Gregersen stillingen som professor i Systematisk Teologi med særligt henblik på Dogmatik.

Den 31.8. tog afdelingen afsked med professor, dr.theol. Theodor Jørgensen, der har ønsket at gå på pension; og 1.8. blev cand.mag. Peter Busch-Larsen ansat som undervisningsadjunkt med henblik på undervisning i Almen Filosofi samt Etik og Religionsfilosofi.

Forskningsvirksomhed

De systematisk-teologiske fag – Dogmatik med Økumenisk Teologi, Etik og Religionsfilosofi samt Praktisk Teologi – har til opgave at overveje den kristne traditions læreindhold og ethos i et systematisk, herunder kommunikativt, perspektiv. Institutets forskning sigter mod at udfolde, hvad kristendommen betyder som forpligtende livstydning i dag.

Dette brede sigte nødvendiggør, at forskningen på tværs af fagene koncentrerer om særlige områder:

1. Menneskesyn og personbegreb

Kristen teologi ser mennesket som en person i et spændingsforhold mellem individualitet og fællesskab, aktivitet og passivitet, uafhængighed og afhængighed. Dette forhold reflekteres på forskellige, ofte modsatrettede, måder inden for den teologiske og filosofiske tradition. Problemstillingen udfoldes i projekter om bl.a. åndsbegrebet, om reformatorisk syndslære og om forsynslæren (A. Grøn, K.B. Nielsen og S. Bruun samt C. Sløk (ph.d.-projekt)).

Med tilknytning til afdelingen er Danmarks Grundforskningsfonds Center for Subjektivitetsforskning oprettet 1.3.2002. Professor A. Grøn og ph.d.-studerende I. Damgaard, B.K. Poulsen og W.M. Quist har forskningsmæssigt fungeret under centeret, hvorfor deres publikationer også er anført der.

2. Teologi, metafysik og hermeneutik

Den aktuelle teologiske diskussion udfolder sig mellem en metafysisk horisont på den ene side og en metafysikkritisk (hermeneutisk) horisont på den anden. Denne dobbelthed gør sig gældende i overvejelsen af, hvordan en religiøs tilværelsestydning som kristendommens forholder sig til en ikke-religiøs, f.eks. en naturvidenskabelig, tolkning af mennesket og verden. Dobeltheden gør sig også gældende i den teologiske drøftelse af gudsbegrebet, der er et centralt tema i en række projekter (S. Bjerg, C. Pallesen og J. Wolf samt M. Gjerris, B.K. Poulsen og C.W. Tornøe (ph.d.-projekter)).

3. Søren Kierkegaard-forskning

Af historiske og saglige grunde er afdelingen særligt forpligtet på Søren Kierkegaard-forskning. Forpligtelsen varetages i samarbejde med Søren Kierkegaard Forskningscenteret. Der arbejdes især med fortolkning af Søren Kierkegaards værk i en aktuell systematisk-teologisk kontekst (A. Grøn og P. Søtoft samt I. Damgaard, M. Olesen og W.M. Quist (ph.d.-projekter)).

4. Teologi og kommunikation

Både historisk og systematisk udgør kommunikation en væsentlig dimension af kristen teologi. Dogmatisk set gør sammenhængen mellem 'communio' og 'communicatio' sig gældende både i gudslære, sakramentslære og ekklesiologi – og ikke mindst, hvor disse lærepunkter drøftes i et økumenisk perspektiv. I den praktiske teologi melder det kommunikative aspekt sig bl.a. i liturgik, homiletik og misologi. Spørgsmålet om teologi og kommunikation tages op i en række projekter (S. Bjerg, B.F. Nielsen, P. Nørgaard-Højen og J.H. Olsen samt J. Jørgensen og R. Mark (ph.d.-projekter)).

5. Kirkeliv og kristen tro i forhold til sociale, politiske og retslige institutioner

For kirkeforskningen i Danmark spiller folkekirken en hovedrolle. Især de brudlinjer, der præger folkekirken i liv og lære, er genstand for afdelingens forskning. Således tages det ofte spændingsfyldte forhold mellem det dogmatisk normerede i kirkeforståelsen og kirkens faktiske udfoldelse som kirke op i projekter, ligesom kirkens forhold til stat, marked og civilsamfund drøftes (L. Christoffersen, H. Raun Iversen, T. Jørgensen og B.F. Nielsen samt J. Bisgaard (ph.d.-projekt)).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Medarbejdere ved afdelingen har medvirket ved følgende bedømmelsesopgaver:

N.H. Gregersen: Disputatser fra universiteterne i Groningen (Holland) og Lund, en ph.d.-afhandling (KU) samt i ph.d.-bedømmelsesudvalget for KU's satsningsområde "Religion i det 21. århundrede". A. Grøn: medlem af disputatsbedømmelsesudvalg, Det Teologiske Fakultet, Aarhus Universitet, bedømmelsesudvalg vedr. lektorat i Pædagogisk Filosofi, DPU, samt bedømmelsesudvalg vedr. undervisningsadjunktur, Det Teologiske Fakultet, KU.

H.R. Iversen: Har været medlem af bedømmelsesudvalg ved doktorgradsforvar i Lund.

Theodor Jørgensen: Har været officiel opponent ved disputats i Oslo.

B.F. Nielsen: Formand for bedømmelsesudvalg for en ph.d.-afhandling (KU).

K.B. Nielsen: Medlem af bedømmelsesudvalg vedr. lektorat i Dogmatik ved Aarhus Universitet, af udvalg vedr. en ph.d.-afhandling og af sakkundigudvalg vedr. forskarasistent ved Uppsala Universitet.

P. Nørgaard-Højen: Har været medlem af sagkyndigt udvalgt til bedømmelse af teologisk afhandling (Stavanger) og medlem af evalueringsteam til bedømmelse af de teologiske uddannelser i Estland.

C. Pallesen og P. Søtoft: Har været formænd for bedømmelsesudvalg for hver to ph.d.-afhandlinger.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

S. Bjerg: Har været konsulent for Norges forskningsråd.

N.H. Gregersen: Har udført konsulentarbejde for Det Norske Forskningsråd, samt for John Templeton Foundation (USA).

A. Grøn: Konsulent for Nordisk Samarbejdsnævn for Humanistisk og Samfundsvidenskabelig Forskning (NOS-HS) og the Fund for Scientific Research (Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek), Belgien.

H.R. Iversen: Konsulent for NorFa.

K.B. Nielsen: Udpeget til medlem (co-chair) af international arbejdsgruppe 2005-2008 vedr. anglikansk-luthersk dialog (LWF), medlem af forskerskolebaggrundsgruppe i forlængelse af styregruppe for Nordisk Netværk for Kontekstuel Teologi, af planlægningsgruppe vedr. "Copenhagen Bonhoeffer Symposium sept.-okt. 2005 og medlem af plangningsgruppe vedr. Nordisk Systematikerkonference 2007.

Tillidshverv

I. Damgaard: Medlem af bestyrelsen for Forskerskolen Religion og Samfund, KU.

N.H. Gregersen: Medlem af Det Lutherske Verdensforbunds (LWF's) Council som repræsentant for Den Danske Folkekirke; bestyrelsesformand for The Ecumenical Institute i Strassbourg; Trustee og Executive Committee Member for International Society for the Science and Religion (ISSR); Council Member for John Templeton Foundation (Philadelphia, USA); medlem af Det Mellemkirkelige Råds LWF-arbejdsgruppe samt medlem af Diakonhøjskolens bestyrelse.

A. Grøn: Medlem af Det Kongelige Danske Videnskaberne Selskab, medlem af bestyrelsen for Forskerskolen Religion og Samfund, KU, leder af Afdeling for Søren

Kierkegaard Forskning, Det Teologiske Fakultet, KU, og medlem af Advisory Board for Søren Kierkegaard Forskningscenteret, KU.

H. Raun Iversen: Konsulent for Masterudvikling på TF, formand for Efteruddannelsesudvalget på TF og medlem af Internationalt Udvalg på TF, han er formand for Styregruppen for Religion i det 21. århundrede, leder af Forskningsprojekterne "Ordinationens teologi og terminologi i de nordiske lande" og "Religionens betydning ved identitetsdannelse og fællesskabsformning i kulturmødet", (begge afsluttet i løbet af 2004), medlem af bestyrelsen for Danmission og Dansk Missionsråds Studieudvalg og formand for bestyrelsen for Kirkefaglig Videreuddannelse på Diakonissestiftelsen.

T. Jørgensen: Medlem af et udvalg nedsat af Biskopperne til udarbejdelse af en ny betænkning om dåb i folkekirken.

B.F. Nielsen: Afdelingsleder og formand for Teologisk Forening samt ulønnet hjælpepræst ved Trinitatis Kirke.

K.B. Nielsen: Studieleder ved TF, medlem af rektors Uddannelsesudvalg samt diverse stående udvalg ved universitetet og fakultetet.

P. Nørgaard-Højen: Præsident for den videnskabelige styrelse af The International Bridgettine Center i Farfa Sabina, Italien, og deltager i Leuenberger Lehrgespräche.

J.H. Olsen: Medlem af Dansk Missionsråds Studieudvalg og formand for ledelsesgruppe for Netværk for teologisk uddannelse i Norden.

B.K. Poulsen: Medlem af Søren Kierkegaard Selskabets bestyrelse.

W.M. Quist: Sekretær for Søren Kierkegaard Selskabet.

P. Søltoft: Formand for Søren Kierkegaard Selskabet.

J. Wolf: Det Teologiske Fakultets repræsentant vedr. bio-etik på Københavns Universitets satsningsområde Bio-Campus.

Formidling

Redaktionelle hverv

Medarbejderne indgår i følgende redaktioner: Dansk Kirkeliv (H. Raun Iversen), Dansk Teologisk Tidsskrift (N.H. Gregersen), Det Danske Bibelselskabs Forlagsgruppe (B.F. Nielsen), Kierkegaardiana (P. Søltoft), Kirke, Religion, Samfund, Oslo (H. Raun Iversen), Literature and Theology, Glasgow (S. Bjerg), Panorama. International Journal of Comparative Religious Education and Values, Braunschweig (P. Nørgaard-Højen) samt Studia Theologica. Scandinavian Journal of Theology, Oslo (K.B. Nielsen).

Gæsteforelæsninger

Medarbejderne ved afdelingen har afholdt en række gæsteforelæsninger i ind- og udland.

Der er afholdt gæsteforelæsninger ved professor, dr. Fraser Watts, University of Cambridge, professor David Wulff, Wheaton College, MA, USA, professor William A. Dembski, Baylor University, Texas, og professor Darrell Guder, Princeton Theological Seminary, New Jersey, USA.

Seminarer og andet

Jakob Wolf: Har arrangeret et forskerseminar om Intelligent design teorien for satsningsområdet Religion i det 21. århundrede i samarbejde med AST.

Afdelingen har afholdt fire projekt- og forskningsseminarer samt fire debataftener. Endvidere har der været afholdt fire forsvar for ph.d.-afhandlinger og en tiltrædelses- og en afskedsforelæsning.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Forskningsophold i udlandet

A. Grøn: Har været gæsteforsker ved Department of Philosophy, University of Central Florida (marts-april) og været på studieophold på San Cataldo.

J. Jørgensen: Har været på feltarbejde i Bangladesh (jan.-april) og i Indien (juni-okt.).

P. Nørgaard-Højen: Har været på rejse til Estland, Italien og Schweiz.

J.H. Olsen: Har været på studieophold i Kenya og Tanzania (okt.).

Forbrug

Afdeling for Bibelsk Eksegese

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	10,2	0,4	10,6
DVIP	0,0	0,1	0,1
STIP	0,0	1,8	1,8
TAP	1,7	0,0	1,7
Årsværk i alt	11,9	2,3	14,2
Løn	5.819,0	793,0	6.612,0
Frikøb	0,0	8,0	8,0
Øvrige drift	125,0	397,0	523,0
Anskaffelser	23,0	50,0	72,0
<i>Bruttototal t.kr.</i>	<i>5.967,0</i>	<i>12.48,0</i>	<i>7.215,0</i>

Afdeling for Kirkehistorie

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	7,7	4,7	12,5
DVIP	0,0	0,0	0,0
STIP	1,0	0,7	1,7
TAP	0,9	0,5	1,4
Årsværk i alt	9,7	5,9	15,6
Løn	5.087,0	2.486,0	7.573,0
Frikøb	0,0	666,0	666,0
Øvrige drift	84,0	1.607,0	1.691,0
Anskaffelser	2,0	80,0	83,0
<i>Bruttototal t.kr.</i>	<i>5.173,0</i>	<i>4.840,0</i>	<i>10.013,0</i>

Afdeling for Systematisk Teologi

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	11,8	3,8	1,6
DVIP	0,1	0,0	0,1
STIP	3,9	3,0	6,9
TAP	1,1	0,9	2,0
Årsværk i alt	16,8	7,7	24,5
Løn	7.429,0	3.358,0	10.787,0
Frikøb	0,0	425,0	426,0
Øvrige drift	238,0	1.965,0	2.203
Anskaffelser	15,0	78,0	92,0
<i>Bruttototal t.kr.</i>	<i>7.682,0</i>	<i>5.827,0</i>	<i>13.509,0</i>

Stab**Afdeling for Bibelsk Eksegese***VIP Internt finansieret*

Ejrnæs, Bodil; lektor.
 Engberg-Pedersen, Troels; professor.
 Fatum, Lone Høgild; lektor.
 Hallbäck, Geert; lektor.
 Lemche, Niels Peter; professor.
 Martens, Karen; undervisningsadjunkt.
 Munk, Arne Leininger; lektor.
 Müller, Mogens; professor.
 Nielsen, Jesper Tang; adjunkt.
 Thompson, Thomas Lawrence; professor.
 Tronier, Henrik Axel Peer; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Rosengren, Allan; Adjunkt.
 Buch-Hansen, Gitte; ph.d.-studerende.
 Svendsen, Stefan Nordgaard; ph.d.-studerende.

Afdeling for Kirkehistorie*VIP Internt finansieret*

Hansen, Holger Bernt; professor.
 Jensen, Jørgen Ingwersen; lektor.
 Jørgensen, Ninna; forskningslektor.
 Kastfelt, Niels; lektor.
 Kjeldgaard-Pedersen, Steffen; professor.
 Lausten, Martin Schwarz; professor.
 Lillie, Eva Louise; adjunkt.
 Nielsen, Lauge Olaf; professor.
 Petersen, Nils Holger; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Bruun, Mette Birkedal; adjunkt.
 Glaser, Stephanie Alice Moore; adjunkt.
 Havsteen, Sven Rune; adjunkt.
 Llewellyn, Jeremy Thomas; adjunkt.
 Vind, Anna; adjunkt.
 Østrem, Eyolf; adjunkt

STIP Internt og eksternt finansieret

Andås, Margrete Helen Syrstad; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Reeh, Tine Ravnsted-Larsen; ph.d.-studerende.

Afdeling for Systematisk Teologi*VIP Internt finansieret*

Bjerg, Svend Sidelmann; lektor.
 Busch-Larsen, Peter; lektor.
 Gregersen, Niels Henrik; professor.
 Grøn, Arne; professor.
 Iversen, Hans Raun; lektor.
 Jørgensen, Theodor Friedrich W.H; professor.
 Malmgart, Liselotte; adjunkt.
 Nielsen, Bent Flemming; lektor.
 Nielsen, Kirsten Busch; lektor.
 Nørgaard-Højen, Peder; lektor.
 Olsen, Jørn Henrik; lektor.
 Pallesen, Carsten Petersen; lektor.
 Søltøft, Pia; lektor.
 Wolf, Jakob; lektor.

STIP Internt finansieret

Damgaard, Iben; ph.d.-studerende
 Kristensen, Johanne S Teglbjærg; ph.d.-studerende.
 Olesen, Michael Hjerning; ph.d.-studerende.
 Tornøe, Caspar Wenzel; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Jørgensen, Jonas Petter Adelin; ph.d.-studerende.
 Quist, Wenche Marit; ph.d.-studerende.
 Christoffersen, Lisbet Birgitte; forskningslektor.

Ph.d.-afhandlinger**Afdeling for Bibelsk Eksegese**

Holst, Søren: Verbs and War Scroll. Studies in the Hebrew Verbal System and the Qumran War Scrolls.
 Techow, Nicolai Rafael: Sinners and Works of Law in Gal 2:15-21.

Afdeling for Kirkehistorie

Havsteen, Sven Rune: Musikanskuelsen i det 17. århundredes lutherske tradition.

Afdeling for Systematisk Teologi

Gjerris, Lasse Mickey: Naturetik og bioteknologi. En kritisk læsning af K.E. Løgstrups forståelse af erkendelse og etik med særligt henblik på en undersøgelse af de biotiske problemstillinger ved udviklingen og anvendelsen af grise i xenotransplantationsteknologien.
 Poulsen, Birgitte Kvist: Modernitet og trinitet set i lyset af C.W.F. Hegels Geist-struktur.
 Quist, Wenche Marit: Tidslighed og eksistens hos Kierkegaard og den tidlige Heidegger.
 Sløk, Camilla: Necessitas som distinktion. Sjælesorg i systemteoretisk perspektiv.

Fondsbevillinger**Afdeling for Bibelsk Eksegese***Carlsbergfondet*

– Nyformulering af parallelismebegrebet med inddragelser af den klassiske filologi (Allan Rosengren) kr. 421.000.

Diverse Fonde

– Tell el Fukhar, Jordan - udgravning (John Strange) kr. 205.000.

Afdeling for Kirkehistorie*Salmehistorisk Selsekab*

– Center for Kunst og Kristendom – Udgivelse af Hymnologiske Meddelelser (Steffen Kjeldgaard-Pedersen) kr. 30.000.

NorFa

– Nordisk Forskerakademi Netværk for studiet af Luther og Luthersk tradition (Steffen Kjeldgaard-Pedersen) kr. 99.500.

Statens Humanistiske Forskningsråd

– Forskerskolen for Religion og Samfund: Hal Kochs bidrag til besættelsestidens åndsliv (Niels Peter Lemche) kr. 1.385.000.

Afdeling for Systematisk Teologi*Carlsbergfondet*

– En undersøgelse af analytiske og fænomenologiske tilgange til subjektiviteten (Søren Overgaard) kr. 483.200.

Konsul George Jorck og Hustru Emma Jorck's Fond

– Bog om missionen i Tranquebar (Hans Raun Iversen) kr. 95.000.

Matenexus Institute

– Copenhagen network on science and religion (Niels Henrik Gregersen) kr. 31.500.

Statens Humanistiske Forskningsråd

– Oversættelse og omvendelse (Jørn Henrik Olsen) kr. 641.900.

Publikationer**Afdeling for Bibelsk Eksegese**

Ejrnæs B.: David, Salmernes Bog og konstruktionen af messias i Dødehavsskrifterne. i: Frelsens biografisering. Forum for Bibelsk Eksegese 13 s. 79-98. Thomas L. Thompson & Henrik Tronier (red.). Museum Tusulanums Forlag, København 2004.

Engberg-Pedersen T.: Stoisk og paulinsk menneskesyn - ligheder og forskelle. Norsk Teologisk Tidsskrift årg. 104, nr. 1, s. 29-34. 2003.

Engberg-Pedersen T.: Stoicism in the Apostle Paul: A Philosophical Reading. i: Stoicism. Traditions & Transformations s. 52-75. Steven K. Strange, Jack Zupko (eds.). Cambridge University Press, Cambridge 2004.

Engberg-Pedersen T.: Det Nye Testamente mellem eksege-

se, prædiken og forkyndelse. i: Det står skrevet. Essays om 2000 års bibelfortolkning s. 117-129. Niels Thomsen & Henrik Brandt-Pedersen (red.). Forlaget Anis, København 2004.

Engberg-Pedersen T.: Biografisering: Teologi og narration i Markusevangeliet kap. 8-10. i: Frelsens biografisering. Forum for Bibelsk Eksegese 13 s. 177-189. Thomas L. Thompson & Henrik Tronier (red.). Museum Tusulanums Forlag, København 2004.

Engberg-Pedersen T.: Paul and the Stoics. 435 s. Westminster John Knox Press, Louisville, Kentucky 2000.

Engberg-Pedersen T.: The Concept of Paraenesis. Beihefte zur Zeitschrift für die neutestamentliche Wissenschaft 125, i: Early Christian Paraenesis in Context s. 47-72.

James Starr & Troels Engberg-Pedersen (eds.). Walter de Gruyter, Berlin 2004.

Engberg-Pedersen T., Starr J.: (eds.). Early Christian Paraenesis in Context. Beihefte zur Zeitschrift für die neutestamentliche Wissenschaft 125, 616s. Walter de Gruyter, Berlin 2004.

Engberg-Pedersen T., Starr J.: Introduction. Beihefte zur Zeitschrift für die neutestamentliche Wissenschaft 125, i: Early Christian Paraenesis in Context s. 1-10. James Starr & Troels Engberg-Pedersen (eds.). Walter de Gruyter, Berlin 2004.

Fatum L.: Judas som teologisk projekt. i: Frelsens biografisering. Forum for Bibelsk Eksegese 13 s. 147-176.

Thomas L. Thompson & Henrik Tronier (red.). Museum Tusulanums Forlag, København 2004.

Hallböck G.: Miraklernes tid? Kritisk forum for praktisk teologi 96, juni, s. 14-29. 2004.

Hallböck G.: Den himmelske og den jordiske Jesus. i: Frelsens biografisering. Forum for Bibelsk Eksegese 13 s. 190-213. Thomas L. Thompson & Henrik Tronier (red.). Museum Tusulanums Forlag, København 2004.

Holst S.: "Lysets Børn" - på krigsstien eller i lærehuset? Om Dødehavsruller og genrespørgsmål. Fønix 28. årg. nr. 1, s. 45-58. 2004.

Holst S.: "Hvem er som jeg blandt Guder?" Hymner om himmelfart og læreautoritet fra Qumran. i: Frelsens biografisering. Forum for Bibelsk Eksegese 13 s. 26-46. Thomas L. Thompson & Henrik Tronier (red.). Museum Tusulanums Forlag, København 2004.

Lemche N.P.: Historical Dictionary of Ancient Israel. Historical Dictionaries of Ancient Civilizations and Historical Eras 13, 313 s. The Scarecrow Press, Lanham, Maryland, USA 2004.

Lemche N.P.: Arabisk titel oversat til engelsk: History as an Argument for Land Possession. i: Arabisk titel oversat til engelsk: New Information about the History of Ancient Palestine s. 103-120. K. Whitelam, T.L. Thompson, N.P. Lemche, I. Hjelm & Z. Mouna (eds.). Cadmus Books, Damaskus 2004.

Lemche N.P.: Arabisk titel oversat til engelsk: Joshua and Western Violence. i: Arabisk titel oversat til engelsk: New Information about the History of Ancient Palestine s. 121-140. K. Whitelam, T.L. Thompson, N.P. Lemche, I. Hjelm & Z. Mouna (eds.). Cadmus Books, Damaskus 2004.

Lemche N.P.: Messias i Esajasbogen. i: Frelsens biografisering. Forum for Bibelsk Eksegese 13 s. 99-114. Thomas L. Thompson & Henrik Tronier (red.). Museum Tusulanums Forlag, København 2004.

Martens K.: Messianisme i rabbinisk jødedom. i: Frelsens

- biografisering. Forum for Bibelsk Eksegese 13 s. 47-62. Thomas L. Thompson & Henrik Tronier (red.). Museum Tusculanums Forlag, København 2004.
- Müller M.: Jesus und das Gesetz. Eine Skizze im Licht der Rezeptionen. Kerygma und Dogma. Zeitschrift für theologische Forschung und kirchliche Lehre 3 juli/september, s. 208-225. 2004.
- Müller M.: Schriftbeweis oder Vollendung? Das Johannesevangelium und das Alte Testament. i: Bekenntnis und Erinnerung. Festschrift zum 75. Geburtstag von Hans-Friedrich Weiss s. 151-171. Klaus-Michael Bull, Eckart Reinmuth (Hg.). LIT Verlag, Münster 2004.
- Müller M.: Biografiseringen af den opstandne og ophøjede Kristus. i: Frelsens biografisering. Forum for Bibelsk Eksegese 13 s. 135-146. Thomas L. Thompson & Henrik Tronier (red.). Museum Tusculanums Forlag, København 2004.
- Müller M., Müller L.K.: Bogen om Bibelen. 377 s. Henrik Sebro (red.) Politikens Forlag, København 2004.
- Nielsen J.T.: Den kristologiske konception i Johannesevangeliet. i: Frelsens biografisering. Forum for Bibelsk Eksegese 13 s. 214-236. Thomas L. Thompson & Henrik Tronier (red.). Museum Tusculanums Forlag, København 2004.
- Petterson C.: Jesus mellem Paraklet og tempel. i: Frelsens biografisering. Forum for Bibelsk Eksegese 13 s. 272-286. Thomas L. Thompson & Henrik Tronier (red.). Museum Tusculanums Forlag, København 2004.
- Rosengren A.: Poesi og prosa i Det Gamle Testamente. *Bibiana* 2004:2, s. 6-15. 2004.
- Strange J.: Some notes on Biblical and Egyptian Theology. i: Egypt, Israel, and the Ancient Mediterranean World. Studies in Honor of Donald B. Redford s. 345-358. Gary N. Knoppers & Antoine Hirsch (eds.). Brill, Leiden 2004.
- Strange J.: Tell el-Fukhar - et nordisk projekt i Jordan. *Bibiana* 2, s. 17-25. 2004.
- Strange J.: Jordan between Mesopotamia and Egypt in the Bronze and Iron Ages. i: Studies in the History and Archaeology of Jordan VIII s. 427-432. Department of Antiquities, Jordan, Amman 2004.
- Thompson T.L.: Job 29: Biography or Parable? i: Frelsens biografisering. Forum for Bibelsk Eksegese 13 s. 115-134. Thomas L. Thompson & Henrik Tronier (red.). Museum Tusculanums Forlag, København 2004.
- Thompson T.L.: Arabisk titel oversat til engelsk: Should we Leave History to the Archaeologists? i: Arabisk titel oversat til engelsk: The Latest News in the History of Ancient Palestine s. 47-71. K. Whitelam, T.L. Thompson, N.P. Lemche, I. Hjelm & Z. Mouna (eds.). Cadmus Press, Damascus, Beirut 2004.
- Thompson T.L.: Arabisk titel oversat til engelsk: From the Stone Age to Israel. i: Arabisk titel oversat til engelsk: The Latest News in the History of Ancient Palestine s. 73-102. K. Whitelam, T.L. Thompson, N.P. Lemche, I. Hjelm & Z. Mouna (eds.). Cadmus Press, Damascus, Beirut 2004.
- Thompson T.L., Hjelm I.: Arabisk titel oversat til engelsk: The Victory Song of Merneptah: Israel and the People of Palestine. i: Arabisk titel oversat til engelsk: The Latest News in the History of Ancient Palestine s. 163-177. K. Whitelam, T.L. Thompson, N.P. Lemche, I. Hjelm & Z. Mouna (eds.). Cadmus Press, Damascus, Beirut 2004.
- Thompson T.L., Tronier H.: (red.). Frelsens biografisering. Forum for Bibelsk Eksegese 13. 307s. Museum Tusculanums Forlag, København 2004.
- Thompson T.L., Whitelam K., Lemche N.P., Hjelm I., Mouna Z.: (eds.). Arabisk titel oversat til engelsk: The Latest News in the History of Ancient Palestine. 249s. Cadmus Press, Damascus & Beirut 2004.
- Tronier H.: Paulus og Nietzsche eksegetisk perspektiveret. *Dansk Teologisk Tidsskrift* 3, s. 207-236. 2004.
- Tronier H.: Markusevangeliets Jesus som biografiseret erkendelsesfigur. i: Frelsens biografisering. Forum for Bibelsk Eksegese 13 s. 237-271. Thomas L. Thompson & Henrik Tronier (red.). Museum Tusculanums Forlag, København 2004.

Afdeling for Kirkehistorie

- Bruun M.B.: Vildnisset som lieu de mémoire. Klostergrundlæggelse og kollektiv erindring. i: Erindring og kirkehistorie. Kirkehistoriske Fragmenter, 1 s. 35-59. Afdeling for Kirkehistorie, Det Teologiske Fakultet, København 2004.
- Bruun M.B.: Cistercienserne og den spirituelle topografi. i: Undervejs mod Gud. Rummet og rejsen i middelalderlig religiøsitet s. 66-85. Mette Birkedal Bruun & Britt Istoft (red.). Museum Tusculanums Forlag, København 2004.
- Bruun M.B.: Tidebønner i La Trappe. Tidens ritualisering og ritualer i tiden. i: Ritualer i kontekst. Kirkehistoriske Fragmenter 2 s. 103-126. Mette Birkedal Bruun & Kim Esmark (red.). Afdeling for Kirkehistorie. Det Teologiske Fakultet, København 2004.
- Bruun M.B.: Procession and Contemplation in Bernard of Clairvaux's First Sermon on Palm Sunday. i: The Appearances of Medieval Rituals: The Play of Construction and Modification s. 67-82. Nils Holger Petersen, Mette Birkedal Bruun, Jeremy T. Llewellyn & Eyolf Østrem (eds.). Brepols, Turnhout 2004.
- Bruun M.B., Esmark K.: (red.). Ritualer i kontekst. Kirkehistoriske Fragmenter 2. 193s. Afdeling for Kirkehistorie, Det Teologiske Fakultet, København 2004.
- Bruun M.B., Istoft B.: (red.). Undervejs mod Gud. Rummet og rejsen i middelalderlig religiøsitet. 286s. Museum Tusculanums Forlag, København 2004.
- Bruun M.B., Istoft B.: Indledning. i: Undervejs mod Gud. Rummet og rejsen i middelalderlig religiøsitet s. 7-19. Mette Birkedal Bruun & Britt Istoft (red.). Museum Tusculanums Forlag, København 2004.
- Glaser S.A.M.: Of Revolutions, Republics and Spires. Nineteenth-Century France and the Gothic Cathedral. i: Signs of Change. Transformations of Christian Traditions and Their Representation in the Arts, 1000-2000 s. 453-473. Nils Holger Petersen, Claus Clüver and Nicolas Bell (eds.). Rodopi, Amsterdam 2004.
- Hansen H.B.: The Colonial State's Policy Towards Foreign Missions in Uganda. i: Christian Missionaries & the State in the Third World s. 157-175. Holger Bernt Hansen & Michael Twaddle (eds.). Ohio University Press, Athens, Ohio 2002.
- Hansen H.B.: The Bible, the Qur'an and the African Polity: Towards a Secular State? i: Scriptural Politics. The Bible and the Koran as Political Models in the Middle East and Africa s. 42-54. Niels Kastfelt (ed.). Hurst & Company, London 2003.
- Hansen H.B.: Partnership Visions and Realities: Donors, Democracy and Good Governance in the New Aid Regime. i: The New Partnership for Africa's Develop-

- ment (NEPAD). *Internal and External Visions* s. 109-125. Rachel Hayman, Kenneth King & Simon McGrath (eds.). Centre of African Studies, University of Edinburgh, Edinburgh 2003.
- Hansen H.B.: *Opposition ved Hanna Mellemsethers doktorafhandling: Misjonærer, settlersamfunn og afrikansk opposisjon*. Norsk Teologisk Tidsskrift 2001, hefte 4, s. 238-241. 2001.
- Hansen H.B.: *Education for Life or for Livelihood? Grundtvig and the Third World Revisited*. i: Grundtvig in International Perspective. *Studies in the Creativity of Interaction* s. 193-206. A.M. Allchin, S.A.J. Bradley, N.A. Hjelm & J.H. Schjørring (eds.). Aarhus University Press, Århus 2000.
- Hansen H.B., Twaddle M.: (eds.). *Christian Missionaries & the State in the Third World*. 307s. Ohio University Press, Athens, Ohio 2002.
- Jensen C.S.: *Gavegivning og memoria blandt borgere i Lybæk. Om erindring som begreb i studiet af senmiddelalderens religiøsitet*. i: *Erindring og kirkehistorie*. Kirkehistoriske Fragmenter, 1 s. 1-34. Afdeling for Kirkehistorie, Det Teologiske Fakultet, København 2004.
- Jensen C.S.: *Byerne og de fattige - den internationale baggrund for den danske udvikling*. i: *Middelalderbyen*. Danske bystudier, 1 s. 295-323. Søren Bitsch Christensen (red.). Aarhus Universitetsforlag, Århus 2004.
- Jensen C.S., Lind J.H., Jensen K.V., Bysted A.L.: *Danske korstog. Krig og mission i Østersøen*. 405 s. Høst & Søn, København 2004.
- Kastfelt N.: *Erindring og metode. Historisk feltarbejde i et afrikansk samfund*. i: *Erindring og kirkehistorie*. Kirkehistoriske Fragmenter, 1 s. 61-84. Afdeling for Kirkehistorie, Det Teologiske Fakultet, København 2004.
- Kastfelt N.: *Bibelen som identitetsskaber - at oversætte ånder i Afrika*. *Bibliana* 1, s. 29-33. 2004.
- Kastfelt N.: *Kristendom, islam og afrikansk politik*. *Teol.-Information* Nr. 28, september, s. 39-42. 2003.
- Kastfelt N.: *Bachama Culture in a Literary Imagination: Reflections on the Work of Jackson B. Ngbanti*. *Kürrito. A Journal of Bwatiye Studies* Vol. 1, No. 1, s. 38-50. 2004.
- Kastfelt N.: (ed.). *Scriptural Politics. The Bible and the Koran as Political Models in the Middle East and Africa*. 226s. C. Hurst & Co., London 2003.
- Kastfelt N.: *Introduction*. i: *Scriptural Politics. The Bible and the Koran as Political Models in the Middle East and Africa* s. 1-15. Niels Kastfelt (ed.). C. Hurst & Co., London 2003.
- Kastfelt N.: *Seek Ye First the Christian Political Kingdom: The Bible as a Political Model in the Nigerian Middle Belt*. i: *Scriptural Politics. The Bible and the Koran as Political Models in the Middle East and Africa* s. 203-220. Niels Kastfelt (ed.). C. Hurst & Co., London 2003.
- Lausten M.S.: *Denmark*. i: *The Encyclopedia of Protestantism*, Vol. 2 s. 577-580. Hans J. Hillerbrand (ed.). Routledge, New York/London 2004.
- Llewellyn J.T.: *Section Six: Introduction*. i: *Signs of Change. Transformations of Christian Traditions and Their Representation in the Arts, 1000-2000* s. 395-400. Nils Holger Petersen, Claus Clüver and Nicolas Bell (eds.). Rodopi, Amsterdam 2004.
- Llewellyn J.T.: *A Paulinus of Aquileia versus in Eleventh-century Italy*. i: *The Appearances of Medieval Rituals: The Play of Construction and Modification* s. 97-122. Nils Holger Petersen, Mette Birkedal Bruun, Jeremy T. Llewellyn & Eyolf Østrem (eds.). Brepols, Turnhout 2004.
- Nielsen L.O., Noone T.B., Trifogli C.: *Thomas Wylton's Question on the Formal Distinction as Applied to the Divine*. *Documenti e Studi sulla Tradizione Filosofica Medievale* XIV, s. 327-388. 2003.
- Petersen N.H.: *Introduction. Transformations of Christian Traditions and their Representation in the Arts, 1000-2000*. i: *Signs of Change. Transformations of Christian Traditions and Their Representation in the Arts, 1000-2000* s. 1-23. Nils Holger Petersen, Claus Clüver, and Nicolas Bell (eds.). Rodopi, Amsterdam 2004.
- Petersen N.H.: *Ritual og liturgi i middelalderen. Terminologiske og metodologiske overvejelser*. i: *Ritualer i kontekst*. Kirkehistoriske Fragmenter 2 s. 43-61. Mette Birkedal Bruun & Kim Esmark (red.). Afdeling for Kirkehistorie, Det Teologiske Fakultet, København 2004.
- Petersen N.H.: *Händel Messias. Originalteksten med dansk oversættelse*. Baggrund og fortolkning. 92 s. Det Danske Bibelselskab, København 2004.
- Petersen N.H.: *Patriarker i skyttegravene. The Parable of the Old Man and the Young af Wilfred Owen (1918)*. i: *Det står skrevet. Essays om 2000 års bibelfortolkning* s. 61-72. Niels Thomsen & Henrik Brandt-Pedersen (red.). Anis, København 2004.
- Petersen N.H.: *Liturgical Drama: New Approaches*. i: *Bilan et perspectives des études médiévales (1993-1998): Euroconférence (Barcelone, 8.-12. juni 1999)*. *Textes et études du moyen âge*, 22 s. 625-644. Jacqueline Hamme (éd.). Brepols, Turnhout, Belgien 2004.
- Petersen N.H.: *Christianity, Medieval Rituals, and the Art of Borgny Farstad Svalastog*. i: *Borgny Farstad Svalastog: Chords (23 monotypes from Messiaen's La Nativité du Seigneur); Faces* s. 3-6. Eyolf Østrem & Nils Holger Petersen (eds.). Centre for the Study of the Cultural Heritage of Medieval Rituals, University of Copenhagen, København 2004.
- Petersen N.H.: *Carolingian Music, Ritual, and Theology*. i: *The Appearances of Medieval Rituals: The Play of Construction and Modification* s. 13-31. Nils Holger Petersen, Mette Birkedal Bruun, Jeremy Thomas Llewellyn & Eyolf Østrem (eds.). Brepols, Turnhout 2004.
- Petersen N.H.: *Renaissance Rituals in a Florentine Lay Confraternity: Compagnia dell'arcangelo Raffaello*. *Analecta Romana Instituti Danici* XXX, s. 153-160. 2004.
- Petersen N.H., Bruun M.B., Llewellyn J.T., Østrem E.: (eds.). *The Appearances of Medieval Rituals: The Play of Construction and Modification*. 219s. Brepols, Turnhout 2004.
- Petersen N.H., Bruun M.B., Llewellyn J.T., Østrem E.: *Introduction*. i: *The Appearances of Medieval Rituals: The Play of Construction and Modification* s. 1-12. Nils Holger Petersen, Mette Birkedal Bruun, Jeremy Llewellyn & Eyolf Østrem. Brepols, Turnhout, Belgien 2004.
- Petersen N.H., Clüver C., Bell N.: (eds.). *Signs of Change. Transformations of Christian Traditions and Their Representation in the Arts, 1000-2000*. 490s. Rodopi, Amsterdam 2004.
- Petersen N.H., Schwab H.W.: *The Devotional Genre of the Hymn Around 1800. The Hallelujah of Creation*. i: *Signs of Change. Transformations of Christian Traditions and Their Representation in the Arts, 1000-2000* s. 427-452.

- Nils Holger Petersen, Claus Clüver, and Nicolas Bell (eds.). Rodopi, Amsterdam 2004.
- Vind A.: Ein Streit um Worte. Luther versus Latomus. *Neue Zeitschrift für Systematische Theologie und Religionsphilosophie* 46, s. 448-466. 2004.
- Vind A.: The Use of Augustine by Latomus - and Luther. i: *Luther between Present and Past. Studies in Luther and Lutheranism. Schriften der Luther-Agricola-Gesellschaft* 56 s. 132-150. Ulrik Nissen, Anna Vind, Bo Holm & Olli-Pekka Vainio (eds.). Luther-Agricola-Society, Helsinki 2004.
- Vind A.: Paulus og Luther - et nutidigt oplæg. *Præsteforeningens Blad* 23.01.2004, s. 58-62. 2004.
- Vind A.: Primus et principalis articulus. *Præsteforeningens Blad* 01.10.2004, s. 858-874. 2004.
- Vind A., Nissen U., Holm B., Vainio O-P.: (eds.). *Luther between Present and Past. Studies in Luther and Lutheranism. Schriften der Luther-Agricola-Gesellschaft* 56. 253s. Luther-Agricola-Society, Helsinki 2004.
- Østrem E.: "The Ineffable". *Affinities between Christian and Secular Concepts of Art. i: Signs of Change. Transformations of Christian Traditions and Their Representation in the Arts, 1000-2000* s. 265-292. Nils Holger Petersen, Claus Clüver, and Nicolas Bell (eds.). Rodopi, Amsterdam 2004.
- Østrem E.: Rituallets grænser. Ritualbegrebets nytte og skade. i: *Ritualet i kontekst. Kirkehistoriske Fragmenter* 2 s. 175-191. Mette Birkedal Bruun & Kim Esmark (red.). Afdeling for Kirkehistorie. Det Teologiske Fakultet, København 2004.
- Østrem E.: Borgny Farstad Svalastog: Chords - 23 Monotypes from Messiaen's "La Nativité du Seigneur". i: *Borgny Farstad Svalastog: Chords - 23 monotypes from Messiaen's La Nativité du Seigneur - Faces* s. 7-21. Eyolf Østrem & Nils Holger Petersen (eds.). Centre for the Study of the Cultural Heritage of Medieval Rituals, University of Copenhagen, København 2004.
- Østrem E.: Beauty will only turn to rust. *Judas! No. 8*, s. 31-39. 2004.
- Østrem E.: Palestrina and Aristotle: Form in Renaissance Music. i: *The Appearances of Medieval Rituals: The Play of Construction and Modification* s. 123-147. Nils Holger Petersen, Mette Birkedal Bruun, Jeremy T. Llewellyn & Eyolf Østrem (eds.). Brepols, Turnhout 2004.
- Østrem E., Petersen N.H.: The Singing of *Laude* and Musical Sensibilities in Early Seventeenth-Century Confraternity Devotion: Part I. *The Journal of Religious History* Vol. 28, No. 3, Oct. 2004, s. 276-297. 2004.
- Østrem E., Petersen N.H.: (eds.). *Borgny Farstad Svalastog: Chords (23 monotypes from Messiaen's La Nativité du Seigneur); Faces*. 23s. Centre for the Study of the Cultural Heritage of Medieval Rituals, University of Copenhagen, København 2004.
- Afdeling for Systematisk Teologi**
- Bjerg S.: Det evige i det flygtige. *Kristendom i kortform*. 197 s. Gyldendal, København 2004.
- Bjerg S.: Troldspejlet. Fantasi i "Snedronningen". i: *Andersen & Gud. Teologiske læsninger i H.C. Andersens forfatterskab* s. 29-38. Carsten Bach-Nielsen & Doris Ottesen (red.). Anis, København 2004.
- Christoffersen L., Gammeltoft-Hansen H., Jørgensen T.: (red.). *Kirkerets-Antologi* 2004. *Dansk kirkeret i europæisk belysning*. 516s. Selskab for Kirkeret, Århus 2004.
- Gregersen N.H.: Three Varieties of Panentheism. i: *In Whom We Live and Move and Have Our Being. Panentheistic Reflections on God's Presence in a Scientific World* s. 19-35 + 290-293. Philip Clayton & Arthur Peacocke (eds.). William B. Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids, USA 2004.
- Gregersen N.H.: Complexity: What is at Stake for Religious Reflection. i: *The Significance of Complexity. Approaching a Complex World Through Science, Theology and the Humanities* s. 135-165. Kees van Kooten Niekerk & Hans Buhl (eds.). Ashgate Publishing, Aldershot 2004.
- Gregersen N.H.: Guilt, Shame, and the Face of God. i: *Loving God with our Minds. The Pastor as Theologian. Essays in Honor of Wallace M. Alston* s. 146-163. Michael Welker & Cynthia A. Jarvis (eds.). William B. Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids, USA 2004.
- Gregersen N.H.: Guds frie nåde, troens frie gensvar: Frelsens betingelser hos N. F. S. Grundtvig og John Wesley. i: *Grundtvig-studier* 2004 s. 103-133 + 302-303. Fl. Lundgreen-Nielsen, S.A.J. Bradley, Kim A. Pedersen & J.H. Schjørring (red.). Grundtvig-Selskabet, København 2004.
- Gregersen N.H.: Troens mystik: Om at tro på Gud - "i Gud". i: *Tro i Tiden. Dansk kirkeliv* 2004 s. 29-33. Vita Andreassen, Kaj Bollmann, Hans Raun Iversen & Jørgen Anker Jørgensen (red.). Landsforeningen af menighedsrådsmedlemmer, Århus 2004.
- Gregersen N.H.: Skabelsestro og kaosbevidsthed. *Bibliana* 2004:1, s. 48-53. 2004.
- Gregersen N.H.: Veje for det økumeniske arbejde - Ti optimistiske teser. *Økumenisk Tid* Årgang 3, nr. 3 & 4, s. 7-11 (nr. 3), 7-11 (nr. 4). 2004.
- Gregersen N.H.: Om Påskelørdags evangelium: Om de andre og os selv. *Den Nye Dialog* Nr. 96, juni 2004, s. 16-17. 2004.
- Gregersen N.H.: Theologie in Skandinavien: Dänemark. i: *Die Religion in Geschichte und Gegenwart* s. 37-40. Mohr-Siebeck, Tübingen 2004.
- Gregersen N.H.: Zur Theologie der evangelischen Zeichen. *Erwägungen zum evangelisch-lutherischen Bischofsamt. i: unitas Visibilis. Studia oecumenica in honorem Eero Huovinen episcopi Helsingensis* s. 101-114. Jari Jolkkonen, Kari kopperi, Simo Peura & Antti Raunio (Hsg.). Luther-Agricola-Gesellschaft, Helsinki 2004.
- Gregersen N.H., Nielsen M.V.: (eds.). *Preparing for the Future: The Role of Theology in the Science-Religion Dialogue. Proceedings of the Danish Science-Theology Forum* vol. 3. i-ix + 122s. University of Aarhus, Århus 2004.
- Grøn A.: Kierkegaard, Hegel og danske hegelianere. *Teol-Information* Nr. 29, 2004, s. 37-40. 2004.
- Grøn A.: Transcendence of Thought. *The Project of Philosophical Fragments. i: Kierkegaard Studies. Yearbook* 2004 s. 80-99. N.J. Cappelørn, H. Deuser & J. Stewart (eds.). de Gruyter, Berlin/New York 2004.
- Grøn A.: Self and identity. i: *The Structure and Development of Self-Consciousness. Interdisciplinary Perspectives* s. 123-156. D. Zahavi, T. Grünbaum & J. Parnas (eds.). John Benjamins Publishing Company, Amsterdam-Philadelphia 2004.
- Grøn A.: The Embodied Self: Reformulating the Existential Difference in Kierkegaard. *Journal of Consciousness Studies* 11/10-11, s. 26-43. 2004.

- Grøn A.: The Embodied Self: Reformulating the Existential Difference in Kierkegaard. i: Hidden Resources. Classical perspectives on subjectivity s. 26-43. D. Zava (ed.). Imprint Academic, Thorverton, England 2004.
- Iversen H.R.: Denmark. i: European Churches Confronting Poverty. Social Action Against Social Exclusion s. 148-159. Herman Noordegraaf & Rainer Volz (eds.). SWI Verlag, Bochum 2004.
- Iversen H.R.: Religionsfrihed og religionslighed i Danmark. i: For Folkekirkens skyld - at forny for at bevare s. 33-58. Kaj Bollmann, Peder Gundersen & Jens Ravn Olesen (red.). Unitas, København 2004.
- Iversen H.R.: Introduktion. i: Et særligt folk. Kirken som kultur i et efter-kristent samfund s. 7-10. Rodney Clapp. Forlaget Boedal, Helsingør 2004.
- Iversen H.R.: Religion in the 21st Century. Dialog: A Journal of Theology Vol. 43, 1/2004, s. 28-33. 2004.
- Iversen H.R.: De kirkelige retningers kirkelige retning. Kritisk forum for praktisk teologi Nr. 97, sept. 2004, s. 31-43. 2004.
- Iversen H.R.: Guds virkelighed og den moralske uro. Om den ikke-teistiske teologi hos Spong og Grosbøll og præsteretten. Præsteforeningens Blad Nr. 36, sept. 2004, s. 762-768. 2004.
- Iversen H.R., Borggaard G., Brodd S-E., mfl.: An Ecumenical Statement on the Meaning of Ordination: Based on the Study, Rituals of Ordination and Commitment in Churches in the Nordic Countries. Theology and Terminology. Studia Liturgica. An International Ecumenical Review Vol. 34, 2004/2, s. 251-256. 2004.
- Jørgensen T.: Die Zweireichelehre oder Zweiregimentenlehre in evangelisch-lutherischer Sicht als Anfrage an das Kirchenrecht. Zeitschrift für evangelisches Kirchenrecht Juni 2002, 2. hefte, s. 133-148. 2002.
- Jørgensen T.: Lovsang. i: Det virker alt den ånd. Nordiske teologiske tolkninger s. 217-234. K. Busch Nielsen & Cristina Grenholm (udg.). Anis, København 2004.
- Jørgensen T.: Troens vejfarende. Kritisk forum for praktisk teologi Nr. 92, juni 2003, s. 2-18. 2003.
- Jørgensen T.: Kirkens magtesløse magt. En ekklesiologisk perspektivering af Vaclav Havels essay "De magtesløses magt". i: Makt i nordisk teologisk tolkning. Relief no. 44 s. 147-159. Sigurd Bergmann & Christina Grenholm (red.). Tapir Akademisk Forlag, Trondheim 2004.
- Jørgensen T.: Religionsrettens kilder og metoder. i: Kirkerets-Antologi 2004. Dansk kirkeret i europæisk belysning s. 60-66. Lisbet Christoffersen, Hans Gammeltoft-Hansen & Theodor Jørgensen (red.). Selskabet for Kirkeret, Århus 2004.
- Nielsen B.F.: Genopførelser. Ritual, kommunikation og kirke. 222 s. Anis, København 2004.
- Nielsen B.F.: Bibel, bekendelsesskrifter og folkekirke. i: Det står skrevet. Essays om 2000 års bibelfortolkning s. 131-144. Niels Thomsen & Henrik Brandt-Pedersen (red.). Anis, København 2004.
- Nielsen K.B.: (udg.). Det virker alt den Ånd. Nordiske teologiske tolkninger. 239s. Forlaget ANIS, København 2004.
- Nielsen K.B.: Synd. i: Det virker alt den Ånd. Nordiske teologiske tolkninger s. 121-146. Kirsten Busch Nielsen & Cristina Grenholm (udg.). Forlaget ANIS, København 2004.
- Nielsen K.B.: Syndens magt. Den sene Dietrich Bonhoeffers religionskritik genlæst med henblik på påstanden om religionens genkomst. i: Makt i nordisk teologisk tolkning s. 163-180. Sigurd Bergmann & Cristina Grenholm (red.). Tapir Akademisk Forlag, Trondheim 2004.
- Nielsen K.B.: Bibelen og dogmatikken. i: Det står skrevet. Essays om 2000 års bibelfortolkning s. 49-60. Niels Thomsen & Henrik Brandt-Pedersen (red.). Anis, København 2004.
- Olsen J.H.: Arts as a Medium of Church Unity. Swedish Missiological Themes Vol. 92, No. 1, s. 83-97. 2004.
- Olsen J.H.: Religionsteologiens tre blodtyper: A, B og C. Ny Mission nr. 7 - Religionsteologi, s. 27-42. 2004.
- Pallesen C.: Paulus og Nietzsche - et tværfagligt tema for nytestamentlig eksegese og systematisk teologi. Dansk Teologisk Tidsskrift 3/2004, s. 179-206. 2004.
- Pallesen C.: Calviniseret lutherdom. Præsteforeningens Blad 16.07.2004, s. 649-655. 2004.
- Pallesen C.: Den nye Paulus. Begrebsdannelse hos Paulus. Præsteforeningens Blad 08.10.2004 & 15.10.2004, s. 884-889, 906-913. 2004.
- Søltoft P.: Etika Sartre-nål és Kierkegaard-nål. Magyar Filozófiai Szemle 2003/1-2, s. 185-200. 2003.
- Søltoft P., González D., Olesen T.A., Purkarthofer R., Søderquist K.B., Tajafuerce B.S.: (eds.). Kierkegaardiana 23. 271s. C.A. Reitzels Forlag, København 2004.
- Søltoft P., Olesen T.A.: Kommentarer til Kjerlighedens Gjerninger. i: Søren Kierkegaards Skrifter, K9 s. 105-272. Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Johnny Kondrup & Alastair McKinnon (red.). Gads Forlag, København 2004.
- Tornøe C.W.: Kristendommens filosofi - Michel Henry mellem skabelsesfænomenologi og åbenbaringsteologi. Fenix Nr. 1, apr. 2004, s. 25-44. 2004.
- Tornøe C.W.: Kampen om den vandsky slægt - om Gud og menneske hos Feuerbach og Kierkegaard. Dansk Teologisk Tidsskrift 4/2004, s. 259-281. 2004.
- Wolf J.: Rosens råb. Intelligent design i naturen. Opgør med darwinismen. 127 s. Anis, København 2004.
- Wolf J.: Afmytologisering og metafysik. i: Det står skrevet. Essays om 2000 års bibelfortolkning s. 167-180. Niels Thomsen & Henrik Brandt-Pedersen (red.). Anis, København 2004.

Studienævnet for Teologi

Medlemmer

Pr. 1.2.2004 bestod studienævnet af lektorerne Bodil Ejrnæs (vicestudieleder), Ninna Jørgensen og Kirsten Busch Nielsen (studieleder) samt stud.theol.'erne Jesper Knudsen, Ida Auken Nielsen og Sarah Ziethen.

Beretning

Uddannelsesreformen har sat sit præg på året. Først var der Videnskabsministeriets høring vedr. bekendtgørelse om bachelor- og kandidatuddannelser ved universiteterne, dernæst arbejdet med at udforme nye studieordninger. Af faglige og pædagogiske grunde besluttede Nævnet i videst muligt omfang at genbruge elementer fra de studieordninger, der trådte i kraft i 2003. Den nye BA-uddannelse adskiller sig fra sin forgænger ved studiestarten, der er om-

lagt, mens forskellene for KAN-uddannelsens vedkommende særligt viser sig i reglerne for speciale. Desuden foreligger der nu kompetencebeskrivelser for slutniveauet af begge uddannelser. Undervejs i arbejdet har der været drøftelser med bl.a. søsterfakultetet og censorkorpset, ligesom aftagersiden er kontaktet.

Studienævnet har i årets løb nøje fulgt studie gennemførelsen under såvel den gamle som de – stadig nye – 2003-studieordninger. For at fremme gennemførelsen er første studieår som nævnt besluttet omlagt, og vejledningsindsatsen er udbygget. Overgangen til 3+2-systemet har markant ændret studiemønstret også for de KAN-studerende og ført til løbende drøftelser af faglige krav samt undervisnings- og eksamensformer. Uddannelsesvejledningen er i årets løb blevet yderligere udbygget med erhvervsvejledning.

Arbejdet med at informere potentielle studerende om teologiuddannelserne er fortsat. Bekymrende kvote 2-tal førte til en intensiveret indsats i forsommeren. Men fakultetet kunne i juli notere sig et samlet fald på 17% i forhold til det foregående i det samlede antal ansøgninger. Det endelige optagelsestal pr. 1. oktober 2004 lå dog kun ca. 10% under 2003-niveauet.

Anvendelsen af it-støtte til undervisningen er intensiveret stærkt, ligesom udbuddet af e-learning-kurser er opretholdt (i alt seks kurser i 2004).

Studienævnet har været involveret i udarbejdelsen af en ansøgning til Ministeriet om godkendelse af en KAN-uddannelse i Afrikastudier.

Der har på KAN-uddannelsen været udbudt i alt 13 kandidatuddannelseskurser på engelsk, heraf to programmer à 30 ECTS. Antallet af udenlandske gæstestuderende steg betydeligt i 2004, mens det gik mere lidt trægt med at udsende studerende til udlandet. Der er indgået en Erasmus-aftale om studenterudveksling med et tysk universitet og en samarbejdsaftale med DIS-International. Særligt skal det endvidere nævnes, at der fra Ilisimatusarfik, Nuuk, har været indskrevet studerende ved Det Teologiske Fakultet.

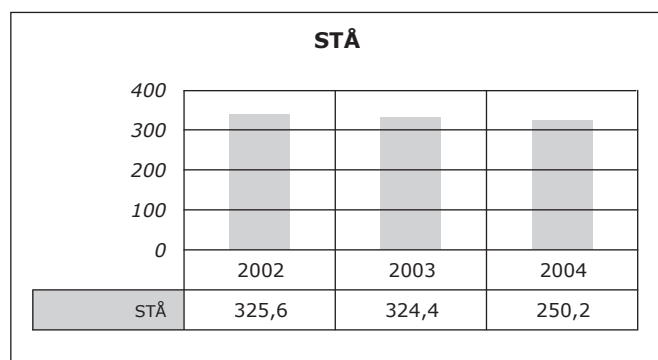
På deltidsuddannelsesfronten, hvor reglerne om "tompladser" følges, er der gjort en indsats på flere felter. Der udbydes fortsat en række enkeltkurser, ligesom der udbydes efteruddannelseskurser, som i højere grad retter sig mod bestemte erhvervsgrupper. Der samarbejdes herom med eksterne institutioner. Den masteruddannelse, der udbydes fra Det Teologiske Fakultet, er videreført.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning

Indskrivningsfag	Aktivitetssområder					
	Teologi	Afrika	Græsk/latin	Øvr. Humaniora	Meritoverført	I alt
Teologi	230,6	0,2	33,5	0,5	26,9	291,6
Afrikastudier	0,5					
Antropologi	0,3					
Humaniora	7,8					
Meritstuderende	6,5					
Gæstestuderende	4,6					
I alt	250,2					
Åben uddannelse	18,5					

STÅ 2002-2004

Studieleder Kirsten Busch Nielsen

Ph.d.-studienævnet for Teologi

Medlemmer

Pr. 1.2.2004 bestod ph.d.-studienævnet af ph.d.-studieleder, professor Niels Peter Lemche, professor Arne Grøn, lektor Niels Kastfelt samt ph.d.-studerende Caspar Wenzel Tornøe, Iben Damgaard og Steen Thøgersen.

Beretning

Antallet af ph.d.-studerende indskrevet ved det Teologiske Fakultet er ikke steget i løbet af 2004, men det skyldes positive årsager, da Det Teologiske Fakultet i 2004 har tildelt otte ph.d.-grader. Fakultetet råder over 5,54 stipendieårsværk, der langtfra dækker behovet, og den i rapporten fra ph.d.-studienævnet for teologi for 2003 omtalte øremærkning af fakultetets stipendier giver grundlag for bekymring for den fortsatte rekruttering til de teologiske kerneområder. Heller ikke tildelingerne fra Det Humanistiske Forskningsråd (SHF) hjælper på problemerne. I 2004 indskrev Det Teologiske Fakultet ingen ph.d.-studerende finansieret af SHF – det ene stipendium, der i 2004 blev givet i forbindelse med Forskningskolen Religion og Samfunds ansøgning til SHF pr. 1. august 2004, faldt til en ph.d.-studerende, der ville blive indskrevet ved Det Humanistiske Fakultet.

Bestanden af ph.d.-studerende var ved udgangen af 2004 femten studerende.

Det Teologiske Fakultet måtte i efteråret 2004 foretage en række besparelser, der bl.a. medførte, at der først blev slået ph.d.-stipendier op med starttidspunkt i begyndelsen af 2005.

De ph.d.-studerende ved Det Teologiske Fakultet er tillige tilknyttet Forskerskolen Religion og Samfund, hvis leder er professor Niels Peter Lemche.

Ph.d.-studieleder Niels Peter Lemche

Center for Afrikastudier

Ledelse pr. 1.2.2004

Centret ledes af professor Holger Bernt Hansen.

De studiemæssige forhold varetages af et studieudvalg bestående af to lærere og to studerende.

Organisation

Center for Afrikastudier (CAS) er placeret under Det Teologiske Fakultet og refererer til dekan og fakultetsråd med hensyn til budget og studieordning.

Adresse

Købmagergade 46, 4
1150 København K
Telefon 35 32 25 85
Fax 35 32 25 90
cas@teol.ku.dk
www.teol.ku.dk/cas

Centerlederens årsberetning

Seneste historiske udvikling

Som led i bestræbelserne på at fremme internationaliseringen af undervisning og forskning ved danske universiteter blev CAS oprettet i 1984 som den studiemæssige og organisatoriske ramme for et to-årigt, tværfagligt områdestudium vedr. Afrika beregnet for studerende såvel under kandidatuddannelse som under Åben Uddannelse.

CAS har tre overordnede formål:

1. Gennem et - efter engelsk mønster opbygget – Afrika-områdestudium at inddrage udviklingslandene i almindelighed og Afrika i særdeleshed i internationaliseringen af forskning og undervisning ved Københavns Universitet.

2. At virke som et tværfagligt og tværfakultært forum for aktiviteter vedr. Afrika på Københavns Universitet for derved at fremme interessen for i undervisning og forskning at beskæftige sig med Afrika-relaterede emner.

3. Parallelt med udbygningen af den danske udviklingsbistand og øvrige danske kontakter med Afrika at medvirke til at styrke de studerendes interesse for og kompetence til at deltage i det voksende danske samarbejde med afrikanske lande.

Personaleforhold

Der er til CAS allokeret en professor, der fungerer som centerleder og studieleder (professor Holger Bernt Hansen).

Rekruttering til Afrikastudiet

Afrikastudiet er hidtil blevet udbudt både som et ét-årigt heltidsstudium, der afsluttes med et diplom, og som et to-årigt heltidsstudium, der i lighed med det engelske system kvalificerer til titlen Master of African Studies. Pågående ændringer i uddannelsesstrukturen og i gældende bekendtgørelser medfører at Afrika-områdestudiet revideres i løbet af 2004-2005.

Nye studerende optages hvert år med studiestart pr. 1.9. Optagelseskriteriet er normalt afsluttet bacheloruddannelse subsidiært mindst to års studium eller en afsluttet mellem-lang videregående uddannelse. Optagelse på Afrika-områdestudiet forestås af uddannelsesudvalget.

Der var i 2004 lidt færre ansøgere end i 2003. I alt 50 heltidsstuderende blev optaget. Heraf var ca. halvdelen under kandidatuddannelse, og den anden halvdel blev optaget under Åben Uddannelse (Fleksibel Master). Herudover blev der i 2004 optaget otte tilvalgsstuderende fra Det Humanistiske Fakultet på studiets første år.

Hovedparten af de optagne studerende kommer fra Københavns Universitet, hvor alle seks fakulteter er repræsenteret. Hertil kommer et betydeligt antal studerende dels fra universiteter i hovedstadsområdet, dels fra Odense, Århus og Aalborg. Endelig kommer flere studerende fra Sverige og især Norge.

Ud over de heltidsstuderende optages der en række meritstuderende fra KU, som benytter de udbudte emneseminarer, til meritoverførsel til deres hovedstudium. Emneseminarer der udbydes på engelsk, har også vist sig at være populære blandt de internationale studerende på KU. Antallet af studerende fra andre uddannelsessteder, der søger optagelse på emneseminarerne, har været stadigt stigende.

Sammenlagt udgjorde antallet af aktive studerende på Afrikastudiet i 2004 ca. 125 pr. semester.

Undervisning

Undervisningsudbuddene svarer til de i studieordningen hjemlede fagområder, idet der dog til stadighed foregår en faglig udvikling såvel med hensyn til emner som pensum. For 2004 kan der være grund til at fremhæve:

- at antallet af emneseminarer, der behandler aktuelle emner fra forskningen og udviklingen i Afrika, har været større end tidligere år og igen tiltrukket et stort antal merit-studerende. Således blev der i 2004 udbudt i alt 14 emneseminarer over to semestre.
- at emner vedr. interne konflikter og post-konflikt samfund i Afrika har haft en fremtrædende plads i undervisningen.
- at interessen for at arbejde med religion, miljø, konflikt, udvikling og demokrati i Afrika forsat er meget stor.

Lærere rekvireres hovedsageligt gennem de involverede institutter suppleret med gæstelærere fra nabouniversiteter og forskningsinstitutioner. Hertil kommer udenlandske gæstelærere. I 2004 har følgende lærere varetaget undervisningen: Ole Winckler Andersen, Keld Buciek, Sven Engelbrecht, Joakim Gundel, Holger Bernt Hansen, Frank Holmquist, Göran Hydén, Stig Jensen, Bjørn Møller, Susan Nørskov Jensen, Ole Justesen, Thomas Mandrup Jørgensen, Niels Kastfelt, Martin Lindhardt, Gorm Rye Olsen, Eric Markusen, Martin Mennecke, Maria Paiva, Hans Erik Stolten, Katarina Tomasevski og Annette Aarestrup. Hertil kommer et antal gæsteforelæsere og vejledere ved specialbeskrivning.

Censorer

Efter ønske fra Undervisningsministeriet blev der med virkning fra 1998 oprettet et fælles censorkorps for to af landets områdestudier: Asienstudiet ved Aarhus Universitet og Afrikastudiet ved KU. I foråret 2002 blev censorkorpset nybeskikket. Her blev der især lagt vægt på at sikre, at censorkorpset dækker alle de fag eller fagområder, der indgår i uddannelsen, samt de ansættelsesområder som uddannelsen især sigter mod.

Forskningsvirksomhed

Det tværfaglige Afrikastudium omfatter discipliner indenfor de teologiske, humanistiske og samfundsvidenskabelige områder. Lærerne rekrutteres hovedsagelig gennem de respektive institutter. Deres forskning udføres derfor i de pågældende institutters regi, men resultaterne fremlægges ofte i tilknytning til seminarer på CAS.

1. Forskningsaktiviteterne

Blandt forskningsaktiviteterne i tilknytning til CAS skal nævnes følgende:

En del af det nordiske forskningsprojekt: "Sexuality, Gender and Society in Africa" som gennemføres af Nordiska Afrikainstitutet i Uppsala, foregår i tilknytning til CAS, hvor forskningsleder Signe Arnfred arbejder på den danske del af projektet.

Catrine Christiansen, dansk forsker ved Nordisk Afrikainstitut, arbejder på projektet "Socializing Children: Kin and Christian Churches in Uganda", hvor der fokuseres på børn, som bliver forsørgt af kun en forælder, og som bor med slægtninge eller på kristne kostskoler. Analytiske perspektiver inkluderer barndom, slægtskab, religion og aids.

Ph.d.-studerende Søren Gilsaa er startet på forskningsprojektet "Islam og demokratisering i Tanzania".

Professor Per Hernæs var gæsteforsker på CAS medio 2003 – medio 2004 i tilknytning til sin deltagelse i forskningsprogrammet "Tradition og modernitet i Ghanesisk historie og udvikling". Programmet er et samarbejde mellem Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Universitet (NTNU) i Trondhjem og University of Ghana og fokuserer på de prækoloniale relationer mellem Europæere og afrikanere, og inddrager også dansk materiale.

Professor Frank Holmquist, Hampshire College, Amherst, Massachusetts var gæsteforsker gennem efterårssemesteret 2004, hvor han desuden forestod et kursus med titlen "Toward Democratic Reform in Africa. The Case of Kenya".

Professor Göran Hydén, University of Florida, har i efterårssemesteret 2004 være gæsteforsker ved Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet, og har samtidig deltaget i forsknings- og undervisningsaktiviteter på CAS.

Gæsteforsker mag.art. Birthe Nautrup har juni 2004 afsluttet sit ph.d.-projekt "Nomadelliv under forandring". Projektet har været støttet af Rådet for U-landsforskning.

Gæsteforsker ph.d. Christian Højbjerg har arbejdet dels med forholdet mellem religion og politik i Guinea og Liberia, dels med spørgsmålet om konflikt og forsoning under den igangværende fredsproces i Liberia.

Cand.scient.anth. og bibliotekar ved CAS, Annette Haaber Ihle har i februar 2004 forsvaret sin ph.d.-afhandling "It's all about Morales – Islam and Social Mobility among Young and Committed Muslims in Tamale, Northern Ghana".

2. Særlige initiativer

2.1. Nord/Syd Koordination

Nord/Syd Koordination er en koordinationsfunktion til videreførelse af visse af de aktiviteter, der tidligere faldt under det nu afsluttede Nord/Syd Satsningsområde. Satsningsområdet udgjorde ét af de tre satsningsområder, som KU iværksatte med start i 1996 og afviklede i 2003.

Nord/Syd Koordinatoren varetager funktioner i relation til universitets u-landsforskning og -studier: Informationsvirksomhed (web-master, nyhedsbrev, netværk, informationsmateriale, kontakt til pressen); Supportfunktion (konferencer, gæsteforskere, nye satsningsområder, publikationer); Internationalt samarbejde (internationalisering, udveksling, vidensoverførsel, databaseregistrering); Samspil med Danida o.a. (kontaktorgan, forskningsformidling, forskningsmidler, legater). Desuden arbejder Nord/Syd Koordinatoren for at fremme studentermobiliteten til u-landene gennem rådgivning, formidling af praktik- og studieophold, feltarbejde og erfaringsopsamling. Hvert år er der mange studerende, herunder fra CAS, der rejser til Afrika med hjælp fra Nord/Syd Koordinatoren.

CAS' leder, professor Holger Bernt Hansen, er formand for den rådgivende gruppe omkring Nord/Syd Koordination, og der er ved CAS oprettet en stilling som Nord/Syd koordinator, som besættes af cand.scient. Maj-Britt Johannsen.

Under det nye satsningsområde "Religion i det 21. århundrede", der med start i 2003 huses af Det Teologiske Fakultet, vil nogle af Nord/Syd Satsningsområdets aktiviteter omkring religion i Afrika og Mellemøsten videreføres i

et samarbejde mellem Institut for Kirkehistorie, Carsten Niebuhr Institutet og CAS under medvirken af Nord/syd Koordinatoren.

Andre af Nord/Syd Satsningsrådets aktiviteter omkring miljø i ulandene bliver videreført under et nylygt etableret særligt initiativ under KU under navnet "Rio-konventionerne". Dette initiativ, der huses af Geografisk Institut, er et samarbejde mellem adskillige institutter og fakulteter og deriblandt også Nord/Syd Koordinatoren og CAS.

2.2. Deltagelse i SLUSE samarbejdet

Medio 1998 startede på basis af en bevilling fra Miljøministeriets bistandsafdeling Danced et større, tværfagligt undervisningsprogram om miljø og naturressourceforvaltning i udviklingslande benævnt SLUSE (Sustainable Land Use). Programmet sigter mod at kvalificere kommende kandidater inden for området og gennemføres som et samarbejde mellem Roskilde Universitetscenter, Landbohøjskolen og Københavns Universitet, hvorfra medvirker Geografisk Institut, Institut for Antropologi og CAS.

Under Afrikastudiet udbydes hvert år et emneseminar om miljøproblematikken i Afrika.

Faglige og administrative hverv

Professor Holger Bernt Hansen: Formand for Rådet for Udviklings Forskning (RUF) og næstformand for bestyrelsen i Dansk Institut for Internationale Studier. Han er medlem af bestyrelsen for International African Institute (London); medlem af bestyrelsen for Institute of Commonwealth Studies (University of London); og medlem af redaktionskomitéen for tidsskriftet "African Affairs".

Holger Bernt Hansen har været medlem af bedømmelsesudvalg ved to ph.d.-afhandlinger.

Pamela K. Mbabazi: "Supply Chains and Liberalisation in Uganda: The Milk Industry in Ankole" indleveret ved Mbarara University of Science & Technology, Uganda.

Jens Rudbeck: "Popular Contention and Democracy in Africa" indleveret ved Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet.

Formidling

Større begivenheder

I forbindelse med markeringen af tiåret for folkedrabet i Rwanda, afholdt CAS i samarbejde med Dansk Institut for Internationale Studier en to-dages Rwanda-konference: "Lessons Learned – Still to Learn: Rwanda Genocide of 1994".

I samarbejde med Trondheims Universitet (NTNU) afholdtes i april en konference om emnet: "The Role of Tradition & Modernity in African Political Culture and Urban Conflicts: The Case of Ghana". Der var deltagere fra såvel Ghana som Europa og USA.

Tiåret for ophævelsen af Apartheid i Sydafrika blev gennem hele året markeret på særlig vis ved CAS, dels med særlig fokusering på Sydafrika i undervisningsudbuddet, dels i forbindelse med Konferencen: "South Africa Ten Years after Apartheid", der blev afholdt i samarbejde med Dansk Institut for Internationale Studier.

Sydafrika-programmet kulminerede med en festforelæsning af ærkebiskop Desmond Tutu med titlen: "South Africa 10 Years after Apartheid – The Impact of the Truth

and Reconciliation Commission". Arrangementet fandt sted i en stuvende fuld festsal.

I samarbejde med Udenrigsministeriet fik CAS i november besøg af præsidenten for Den Afrikanske Udviklingsbank (ADB), Omar Kabbaj, der forelæste over emnet "Africa and the Challenge of Globalisation". Efterfølgende blev der – i lighed med tidligere besøg fra ADB – afholdt et informationsmøde om ansættelsesmuligheder i den Afrikanske Udviklingsbank.

Afrika-seminarer

I såvel forårs- som efterårsemesteren har der mindst hver anden uge været arrangeret Afrika-seminarer over aktuelle emner med udefrakommende, hovedsageligt internationale gæsteforelæsere. Det har været meget tilfredsstillende at konstatere, at i takt med udbygningen af CAS' internationale kontakter, udtrykker forskere i stigende grad selv interesse for under gennemrejse at give en forelæsning på CAS.

Tilslutningen til forelæsningserne har igen i år været meget tilfredsstillende med deltagere såvel fra Københavns Universitet som udefra. Det er karakteristisk, at de internationale gæster kommer til at udgøre en del af det faglige miljø såvel for forskere som for studerende, der benytter dem både som ressourcepersoner og som kontaktpersoner ved planlægning af studieophold i udlandet.

I 2004 har der været afholdt følgende 27 Afrika-seminarer:

Dr. Gerry Caplan, University of Toronto: "The Double Betrayal: Rwanda and the International Community".

Professor Sharon Hutchinson, Dept. of Social Anthropology, University of Wisconsin at Madison: "Internal Disorder, Commercial Exploitation and a Weak State: A Case-study of Oil Extraction Activities in Southern Sudan".

Professor Mohamed Salih, Institute of Social Studies, The Hague: "Sudan – Challenges to the Peace Process".

Dr. Howard Stein, University of Michigan: "Fighting Poverty in Africa: Poverty reduction Strategies, Employment and Accumulation in Africa".

Dr. David Coltart, Chairperson of Bulawayo Legal Project, MP in Zimbabwe: "Playing with Fire: Four Years of Opposition Politics in Zimbabwe".

Dr. Manassé Aboya Endong, Director for GREPDA (Groupe de recherches sur le parlementarisme et la démocratie en Afrique), Université de Douala, Kamerun: "Bicameralism in Africa: Model of the Past or Model for the Future".

Kenneth King, Professor, Director for Centre for African Studies, University of Edinburgh: "Whose Knowledge for Development? Knowledge as Part of the New Aid Agenda".

Dr. Ulf Engel, Institute for African Studies, University of Leipzig: "Governance beyond the State – Donor Politics in Africa's New Social Spaces".

Dr. Kofi Baku, University of Legon, Accra, Ghana: "Ghana after Rawlings: Lessons from the Reconciliation Process".

Professor René Lemarchand, African Studies Centre, University of Florida: "How the EU does Conflict Prevention: Field Notes from a Recent Mission to Central Africa".

Professor Nigel Eltringham, University of Sussex: "Race and Ethnicity in Post-Genocide Rwanda: Perpetrators and Social-legal Categories".

Professor Maxi Schoeman, Dept. of Political Science, University of Pretoria: "Gender and South Africa's 10 Years Celebration: Is There Anything to Celebrate".

Professor Charles Villa-Vicencio, Executive Director, Institute of Justice and Reconciliation, Cape Town: "Reconciliation and Justice in Post-Apartheid South Africa: Ten Years of Democracy".

Professor Joel Barkan, University of Iowa (advisor to WB on African Politics): "Succession in African Political Systems: Kenya After Moi".

Professor Victoria Mwaka, Makerere University: "Gender and Political Mobilisation in Uganda".

Professor Lee Cassanelli, University of Pennsylvania: "The Role of Diaspora Communities in Homeland Development – the Case of Somalia".

Professor Koen Vlassenroot, Dept. of Politics, University of Ghent: "Conflict and Social Transformation in Eastern Congo".

Professor Stephen Ellis, African Studies Centre, Leiden: "How to Deal With African States in Poor Health".

Professor Gerrie ter Haar, Institute of Social Science, the Hague: "The Worlds of Power: Religious Thought and Political Practice in Africa".

Professor Chris Landsberg, Centre for Policy Studies, Johannesburg, S.A.: "The Quiet Diplomacy of the Mandela and Mbeki Governments: International Politics and South Africa's Transition".

Senior Lecturer Wessel Visser, Dept. of History, University of Stellenbosch: "The Afrikaner Experience – Coming to Terms with the Past and the Present: Afrikaner Experience of and Reaction to the 'New' South Africa".

Professor Eric Markusen, Senior Researcher Dept. of Genocide and Holocaust, DIIS: "Genocide in Dafur".

Professor Frank Holmquist, Hampshire College, Amherst of Massachusetts: "Kibaki's Kenya: The Trajectory of a Reform Regime".

Professor Eva Rosander, Dept. of Theology, University of Uppsala: "Sacralising Space in Spain and Senegal: Mourid Encounters in a Transnational Perspective".

Omar Kabbaj, President of the African Development Bank: "Africa and the Challenge of Globalisation".

Professor Göran Hydén, University of Florida, Gainesville: "Why Africa Finds it so Hard to Develop".

Professor Collin Murray, University of Manchester, UK: "Medicine Murder in Lesotho: The Anatomy of a Moral Crisis".

Bibliotek

CAS' bibliotek omfatter efterhånden ca. 10.000 værker og ca. 50 tidsskrifter. Hovedvægten ligger fortsat på anskaffelse af de nyeste værker inden for især samfundsvidenskaberne og humaniora. Deltagelse i den amerikanske African Studies Association's årlige konference muliggør, at biblioteket meget tidligt kan erhverve de senest udgivne bøger og således afspejle den aktuelle faglige udvikling.

I 2004 omfattede udlånet ca. 3.000 bind, hvilket afspejler en fortsat stigende brug af biblioteket. Ud over CAS' egne studerende har især studerende fra Københavns Universitet været flittige brugere, hvilket peger på den servicefunktion, som CAS varetager over for det øvrige universitet. Herudover kan registreres et stigende antal fjernlån såvel til Danmark som det øvrige Skandinavien.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

CAS har til sine aktiviteter stor nytte af en række bilaterale kontakter med afrikanske universiteter og med Afrika-centre i Europa og USA. Især skal nævnes samarbejdet inden for AEGIS (Africa-Europe Group of International Studies), der er netværk af universitetscentre for Afrikastudier inden for EU med det særlige formål, at fremme relationerne mellem afrikanske og europæiske universiteter, bl.a. gennem udveksling af gæsteforskere.

På nordisk plan er der etableret et tæt samarbejde med Nordiska Afrikainstitutet (NAI) i Uppsala ikke mindst med hensyn til udveksling af afrikanske gæsteforelæsere. I dette samarbejde har CAS haft stor nytte af den danske forsker ved NAI, cand.scient. anth. Catrine Christiansen.

Der er etableret gode kontakter med det nystartede CAS ved Göteborgs Universitet. Desuden er der indledt et samarbejde med Afrikastudie-programmet ved Universitetet i Trondheim (NTNU) under Socrates/Erasmus-programmet.

Indenfor Socrates/Erasmus-programmet har CAS et mangeårigt samarbejde med Centre of African Studies ved Edinburgh University. Der er ligeledes indgået aftale om samarbejde med Institut für Afrikanistik ved Universität Leipzig. Begge aftaler omfatter såvel lærer- som studenterudveksling.

Med henblik på at styrke de studerendes mulighed for studieophold, feltarbejde eller praktik i forbindelse med udarbejdelse af deres speciale har CAS opbygget en række kontakter med afrikanske universiteter, med danske bistandsprojekter og med afrikanske NGO'er og danske NGO'er, der arbejder i Afrika. Især skal nævnes samarbejdet med Makerere University, Uganda, der udspringer af et Danida finansieret forskningsbistandsprojekt, og med Dept. of Political Science ved University of Dar es Salaam. Sidstnævnte samarbejde foregår indenfor rammen af det Danida finansierede projekt REDET (Research and Education for Democracy in Tanzania).

Centerleder Holger Bernt Hansen

Fondsbevillinger

RUF Rådet for Ulandsforskning

– Konflikt og forsoningsdynamik i Liberia og Guinea (Christian Kordt Højbjerg) kr. 498.900.

Publikationer

CAS har I 2004 udgivet følgende "Occasional Papers": Schoeman, Maxi (October 2004): "Where are the Women and How are they Today? An overview of the SADC Region"

Stein, Howard (september 2004): "Fighting Poverty in Africa Poverty Reduction Strategies, Employment and Accumulation"

King, Kenneth (July 2004): "Development Knowledge and the Global Policy Agenda. Whose Knowledge? Whose Policy?"

Thompson, Jack (February 2004): "Images of Africa: Missionary Photography in Nineteenth Century: an Introduction"

Richards, Paul (January 2004): "Controversy over Recent West African Wars: An agrarian Question?"

Uddannelsesudvalget for Afrikastudier**Medlemmer**

Uddannelsesudvalget bestod pr. 1.2.2004 fra lærersiden af Holger Bernt Hansen og Jens Anders Kovsted. Fra studenterensiden af Anita Brændsgaard Madsen, Jesper Vernon Larsen og Anna Cecilie Varnild.

Beretning

Der var i år en smule færre ansøgere til det 2-årige Afrika-områdestudium var i år en smule lavere end sidste år. Modsat har der været en betydelig interesse for den nye etårige Fleksible Master i Afrikastudier under åben uddannelse, der blev udbudt for første gang i 2004. Der var desuden igen i år en store interesse for at tage emneseminarer ved Afrika-studiet.

Pågående ændringer i uddannelsesstrukturen og i de gældende bekendtgørelser har medført at Afrika-område-

studiet opbygning løbende er blevet revideret gennem 2004. Dette har medført ændringer i fagsammensætning og eksamensformer.

Evaluering af undervisningen

Der har blandt Afrika-områdestudiets studerende generelt været tilfredshed med undervisernes kompetence, undervisningsforløb samt kursuspædagogik. I de tilfælde hvor der er fremkommet ønsker om ændringer og forbedringer, er dette efterfølgende blevet drøftet med de pågældende undervisere. Blandt de studerende er der fortsat udbredt tilfredshed med de eksterne eksperter fra bl.a. Udenrigsministeriet og Dansk Institut for Internationale Studier. Dette er desuden i flere tilfælde med til at øge erhvervsrelevansen af studiet.

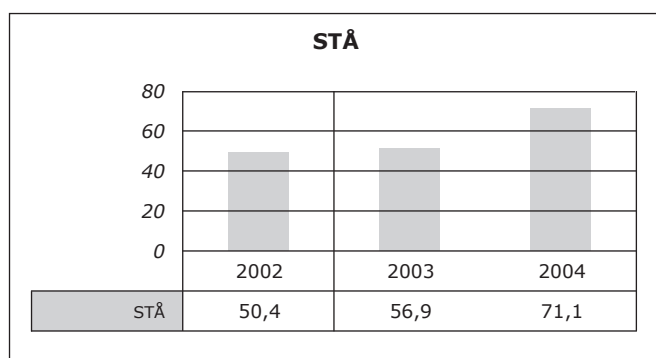
Indsatsen for at sikre at flere studerende fuldfører studiet er fortsat gennem 2004. Dette har atter igen i år medført en stigning i antallet af studerende der indleveret den afsluttende afhandling og dermed fuldført det 2-årige Afrika-områdestudium.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning

Indskrivningsfag	Aktivitetssområder				I alt
	Afrikastudier	Teologi	Andre fak.	Meritoverført	
Afrikastudier	42,3	0,5	0,5	0,2	43,5
Teologi	0,2				
Statskundskab	2,8				
Antropologi	3,0				
Øvr. samfundsvidenskab	1,3				
Folkesundhedsvidenskab	0,9				
Historie	1,6				
Europæisk Etnologi	1,3				
Dansk	1,2				
Fransk	1,8				
Arabisk	1,0				
Øvr. humaniorer	1,4				
Geografi	1,3				
Retsvidenskab	0,3				
Meritstuderende	8,6				
Gæstestuderende	2,0				
I alt	71,1				
Åben uddannelse	11,1				

STÅ 2002-2004

Søren Kierkegaard Forskningscenteret

Ledelse pr. 1.2.2004

Søren Kierkegaard Forskningscenteret ledes af direktør, dr. et dr.theol. h.c. Niels Jørgen Cappelørn.

Fonden for Søren Kierkegaard Forskningscenteret (herefter SKC) har som øverste ledelse en ekstern bestyrelse: seniorforsker, mag.art. Ida Nicolaisen, formand (udpeget af Danmarks Grundforskningsfond), direktør, cand.polit. Hans Skov Christensen, næstformand (udpeget af Danmarks Grundforskningsfond), dekan, professor, dr.theol. Steffen Kjeldgaard-Pedersen (udpeget af Københavns Universitet), direktør, professor, cand.mag. Jørn Lund (udpeget af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab) og direktør, cand.mag. Erland Kolding Nielsen (udpeget af Det Kongelige Bibliotek).

Organisation

SKC er en erhvervsdrivende fond, finansieret dels af en ekstrabevilling fra Danmarks Grundforskningsfond, dels af en bevilling fra Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling over finansloven, dels af en bevilling fra Kulturministeriet (til færdiggørelse af "Søren Kierkegaards Skrifter") ligeledes over finansloven. SKC har et nært samarbejde med KU i form af en samarbejdsaftale med Afdeling for Systematisk Teologi under Det Teologiske Fakultet; aftalen omfatter bl.a. udlån, udbygning og vedligeholdelse af Kierkegaard Biblioteket, ph.d.-kurser og -vejledning samt ansættelse af en samfinansieret lektor, som også er leder af Kierkegaard Biblioteket.

Adresse

Vartov
Farvergade 27D
1463 København K
Telefon 33 76 69 00
Fax 33 76 69 10
sec@sk.ku.dk
www.sk.ku.dk

Direktørens årsberetning

SKC har i 2004 fortsat udført sine aktiviteter i overensstemmelse med sit formål: "Fremme af Kierkegaardforskningen nationalt og internationalt" og "Udgivelse af 'Søren Kierkegaards Skrifter' (SKS)".

Akademiske grader

Tonny Aagaard Olesen: Forsvarede sin ph.d.-afhandling "Viden om – kommentarens hermeneutik under hensyn til dens litteraturteoretiske og editionsfilologiske horisont" (med en praktisk del bestående af en fuldstændig kommentar til Kierkegaards "Afsluttende uvidenskabelig Efter-skrift") og fik tildelt ph.d.-graden ved Institut for Nordisk Filologi, Det Humanistiske Fakultet, KU 27.2.2004.

K. Brian Söderquist: Forsvarede sin ph.d.-afhandling "The Isolated Self: Irony as Truth and Untruth in Søren Kierkegaard's 'The Concept of Irony'" og fik tildelt ph.d.-graden ved Afdeling for Systematisk Teologi, Det Teologiske Fakultet, KU, i dec. 2004.

Forskningsvirksomhed

Kierkegaardforskningen og den editionsfilologiske forskning er videreført efter de retningslinjer, som SKC's forskningsplan og udgivelsesprogram fastsætter.

1. Kierkegaardforskningen

Niels Jørgen Cappelørn har i forbindelse med sin kommentering af Kierkegaards journaler og opbyggelige skrifter påbegyndt indsamlingen af materiale til to forskningsprojekter, dels "En teologisk-antropologisk studie af Kierkegaards forståelse af gudbilledlighed og arvesynd", dels "En fremlæsning af dogmatiken i Kierkegaards 'Opbyggelige Taler i forskjellig Aand'".

Forskningslektor, lic.theol. Joakim Garff har arbejdet videre med sit overordnede forskningsprojekt: Nisus formativus. En hermeneutisk og systematisk-teologisk monografi om Søren Kierkegaards kritik af dannelsesbegrebet med særligt henblik på hans forudsætninger i tysk og dansk åndshistorie, repræsenteret ved bl.a. J.L. Heiberg, H.L. Martensen og J.P. Mynster. Det er monografiens overordnede tese, at Kierkegaards anliggende er uadskilleligt fra hans mellemværende og udestående med dannelseskultur og dannelsesroman i bredest tænkelige forstand. Mens hans 'udestående' med dannelseskulturen er nogenlunde velkendt, har hans 'mellemværende' derimod længe været påfaldende upåagtet. Inspiceret under dannelsesbegrebets optik udviser forfatterskabet nemlig et umiskendeligt slægtskab med den typiske dannelsesroman; det gælder såvel narrativt som tematisk og strukturelt. En skærpelse af sansen for dannelsesbegrebets tvetydige status hos Kierkegaard, vil ikke alene afdække nye konstellationsmuligheder mellem det humane og det kristelige i hans forfatterskab, men tillige gøre det tydeligt, at moderne dannelses-tænkning og teologisk refleksion ikke længere blot skal bekrige hinanden, men også i vidt omfang kan og skal berige hinanden.

Forskningslektor Jon Stewart, ph.d. et dr.theol., har fortsat sit forskningsprojekt "Hegel, Kierkegaard and Mediation", der omfatter en undersøgelse af Kierkegaards kritik og brug af Hegels begreb 'mediation' set i sammenhæng med den samtidige danske og tyske anvendelse af det. Han har desuden arbejdet videre med en monografi om Kierkegaards journaler og papirer fra perioden 1835-1846 på grundlag af bind 17-19 i "Søren Kierkegaards Skrifter" til udgivelse på et amerikansk forlag; ligesom han har videreført sin omfattende undersøgelse af dansk hegelianisme, der skal blive til bogen "A History of Hegelianism in Golden Age Denmark".

Lektor Pia Søltøft, cand.theol., ph.d., har videreført sit forskningsprojekt om forholdet mellem retorik, etik og homiletik i form af en historisk-systematisk analyse af homiletikkens etiske implikationer, belyst ud fra Kierkegaards overvejelser over det opbyggelige som meddelelsesstrategi og med inddragelse af samtidens homiletiske teorier. Projektet ønsker at diskutere en praktisk-teologisk problemstilling med religionsfilosofiske/etiske og retoriske redskaber.

2. Den editionsfilologiske forskning

"En literair Anmeldelse" og "Opbyggelige Taler i forskjellig Aand" blev udgivet i maj, "Kjerlighedens Gjerninger" i nov. og "Christelige Taler" i dec. 2004 som hhv. tekstbind 8/kommentarbind K8, tekstbind 9/kommentarbind K9 og tekstbind 10/kommentarbind K10 i "Søren Kierkegaards Skrifter".

Tekstetablering og kommentering af journalerne NB11, NB12, NB13 og NB14 fra 1849 blev påbegyndt og delvis afsluttet med henblik på udgivelse i maj 2005 som tekstbind 22/kommentarbind K22 i "Søren Kierkegaards Skrifter". Desuden blev arbejdet med den datalogiske udformning af og den filologiske tekstetablering til den elektroniske version af "Søren Kierkegaards Skrifter" videreført.

Karsten Kynde har arbejdet med elektronisk udgivelse, herunder udnyttelse af markeringsformater ('Markup Languages') i tekstkritisk øjemed.

Som et selvstændigt forskningsprojekt blev tekstetablering og kommentering af "P.C. Kierkegaards Dagbøger" fortsat af de editionsfilologiske medarbejdere cand.phil. Niels W. Bruun og cand.mag. Finn Gredal Jensen.

Realkommentator, cand.mag. Peter Tudvad har som et selvstændigt forskningsprojekt afsluttet manuskriptet til et større kildestudium "Kierkegaards København" og udgivet det på Politikens Forlag.

Endvidere har Finn Gredal Jensen og Kim Ravn (sammen med Niels Stengaard) arbejdet videre med udgivelsen af Poul Martin Møllers skrifter for Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, ligesom Kim Ravn (sammen med Bodil Aurstad) har påbegyndt arbejdet med udgivelsen af Fritjof Nansens "Dagbok fra 1905" for Det norske språk- og litteraturselskab.

Ph.d.-studerende

Joachim Boldt, tilknyttet SKC fra sept.-okt. 2004 som ph.d.-studerende, indskrevet ved Humboldt-Universität Berlin, Institut für Philosophie, Tyskland, med projektet "Eine ethische Epistemologie bei Kierkegaard und ihre Anwendung auf 'Furcht und Zittern'". Finansieret af sit tyske ph.d.-stipendium.

Benjamín Olivares Bøgeskov, tilknyttet SKC i hele 2004 som ph.d.-studerende, indskrevet ved Universidad de Navarra, Pamplona, Spanien, med projektet "Psychology and Ethics in the Thoughts of Søren Kierkegaard: An Approach to a Classical Problem from a Modern Perspective". Selvfinansieret.

Cand.mag. Inger Christiansen, tilknyttet SKC i hele 2004 som ph.d.-studerende, indskrevet ved Det Teologiske Fakultet, KU, med projektet "Diskussionen om tro og viden i 1800-tallets filosofi". Finansieret af et stipendium fra Statens Humanistiske Forskningsråd.

Stefan Egenberger, tilknyttet SKC i nov. 2004 som ph.d.-studerende, indskrevet ved Martin Luther-Universität Halle-Wittenberg, Tyskland, med projektet "Christentum als Ewigkeitsglaube. Søren Kierkegaards Christentumsverständnis aus der Perspektive seiner ästhetischen Darstellung". Finansieret af sit tyske ph.d.-stipendium.

Cand.mag. Klaus Gjørup, tilknyttet SKC fra sept.-nov. 2004 som ph.d.-studerende, indskrevet ved Institut for Idehistorie, Aarhus Universitet, med projektet "Guddommelighedserfaringer hos Kierkegaard og Heidegger". Finansieret af sit ph.d.-stipendium.

Cand.theol. Anders Holm, ph.d.-studerende fra sept. 2003, indskrevet ved Det Teologiske Fakultet, Aarhus Universitet, med projektet "Samtidighedsproblemet hos Grundtvig og Kierkegaard". Samfinansieret af SKC og Center for Grundtvig-studier under Det Teologiske Fakultet i Aarhus. SKC har modtaget støtte fra Kirkeligt Samfund til delvis finansiering af sin halvdel.

Mag.art. Kirsten Klercke, ph.d.-studerende fra 1.9.1999 - 31.8.2000 i samarbejde med Freja-projektet, Kvinder på Tværs, ved Institut for Filosofi, Pædagogik og Retorik, har i første halvår af 2004 arbejdet videre med sit projekt "Dialektikken mellem selvet og den anden hos Hegel, Kierkegaard og nyere psykoanalytisk teori". Oprindelig samfinansieret af SKC og Freja-projektet, i 2004 selvfinansieret.

Jay D. Miner, tilknyttet SKC siden sept. 2004 som ph.d.-studerende, indskrevet ved University of Minnesota,

Department of Cultural Studies and Comparative Literature, USA, med projektet "Reading Anxiety: The Poetics of the Concept of Angst". Finansieret af et stipendium fra Foreign Language and Area Studies ved Minnesota University.

Cand.theol. Michael Hjersing Olesen, ph.d.-studerende fra marts 2002, indskrevet ved Det Teologiske Fakultet under KU, med projektet "Negativitet og nyskabelse. Forholdet mellem skabelsesteologi og kristologi i Søren Kierkegaards opbyggelige forfatterskab". Samfinansieret af SKC og Afdeling for Systematisk Teologi under Det Teologiske Fakultet i København.

Oscar Parceró Oubiña, finansieret af SKC i sidste halvår af 2003, fortsat tilknyttet SKC i første halvår af 2004 som ph.d.-studerende, indskrevet ved Universidad de Santiago de Compostela, Departamento de Filosofía e Antropoloxía Social, Spanien, med projektet "On the Concept of the Comic with constant Reference to Søren Kierkegaard". Finansieret af Xunta de Galicia, Consellería de Investigación Desenvolvemento.

David D. Possen, tilknyttet SKC fra maj-aug. 2004 som ph.d.-studerende, indskrevet ved University of Chicago, Department of Philosophy, USA, med projektet "The Requirement Must Be Hard: Socratic and Christian Rigor in the Thought of Søren Kierkegaard". Finansieret af et stipendium fra American Scandinavian Foundation.

Jochen Schmidt, tilknyttet SKC i marts/april 2004, indskrevet ved Universität Bonn, Evangelisch-Theologisches Seminar, med projektet "Plurivocity and the Silenced Word". Selvfinansieret.

K. Brian Söderquist, der i flere perioder har været finansieret af SKC, afsluttede sit projekt "The Aesthetic and the Ethical in Kierkegaard's Early Works" med ph.d.-afhandlingen "The Isolated Self: Irony as Truth and Untruth in Søren Kierkegaard's 'The Concept of Irony'", som han forsvarede og modtog ph.d.-graden for ved Det Teologiske Fakultet, KU, i dec. 2004. Selvfinansieret.

Chiara Tosolini, tilknyttet SKC fra okt. 2003 til feb. 2004 som ph.d.-studerende, indskrevet ved Università Cà Foscari di Venezia, Dipartimento di Filosofia e Teoria delle Scienze, Italien, med projektet "Valgets frihed hos Kierkegaard". Finansieret af et Cirius kulturaftalestipendium.

Maria Dolors Perarnau Vidal, tilknyttet SKC i flere perioder, atter i første halvår af 2004 som ph.d.-studerende, indskrevet ved Universidad Autònoma de Barcelona, Departamento de Filosofia, Spanien, med projektet "The Pathos of Limit". Finansieret af Generalitat de Catalunya.

Sophie Wennerscheid, tilknyttet SKC i maj 2004 som ph.d.-studerende, indskrevet ved Humboldt-Universität Berlin, Nordeuropa-Institut, Tyskland, med projektet "Textgewalt. (Un-)Ordnung der Geschlechter und Subjekt-konstitution im Werk S. Kierkegaards". Finansieret af et stipendium fra Studienstiftung des deutschen Volkes.

Jacobo Zabalo, tilknyttet SKC fra sept.-dec. 2004 som ph.d.-studerende, indskrevet ved Universidad Pompeu Fabra, Barcelona, Spanien, med projektet "Kierkegaard: His Literary/Religious Strategy". Finansieret af Cirius kulturaftalestipendium.

Specialestuderende m.m.

Stud.mag. Christian Møller Andersen, tilknyttet SKC siden sept. 2004 som specialestuderende, indskrevet ved KU, Institut for Filosofi, Pædagogik og Retorik, med projektet "Metaetiske perspektiver hos Kierkegaard". Selvfinansieret.

Caitlin Dunn, tilknyttet SKC i juli og aug. 2004 som BA-studerende, indskrevet ved Kalamazoo College, Department of Philosophy, USA, med projektet "A Systematic Interpretation of Søren Kierkegaard's Social-Political Philosophy". Selvfinsieret.

Francesca La Fiora, tilknyttet SKC siden sept. 2004 som BA-studerende, indskrevet ved University of Palermo, Department of Philosophy, Italien, med projektet "Concept of Remembrance in Kierkegaard". Finansieret af Cirius kulturaftalestipendium.

Lisa Hoelle, tilknyttet SKC fra juni-aug. 2004 som BA-studerende, indskrevet ved Illinois Wesleyan University, Philosophy and Western European Studies Department, USA, med projektet "Kierkegaard and Wittgenstein: Self, Paradox, and Reformation of Philosophy". Selvfinsieret.

Randall J. Winston, tilknyttet SKC i marts 2004 som BA-studerende, indskrevet ved Harvard University, Boston, USA, med projektet "Kierkegaard's Interpretation of Hegelian Ethics in 'Fear and Trembling'". Selvfinsieret.

Seniorforskere/post.-doc.'s

Svend Andersen, dr.theol., professor ved Aarhus Universitet, Afdeling for Systematisk Teologi, tilknyttet SKC i sept. 2004 med projektet "Rekonstruktion af en luthersk politisk etik", hvilket også indbefatter N.F.S. Grundtvig, Søren Kierkegaard og H.L. Martensen. Selvfinsieret.

David Cain, Distinguished Professor ved Mary Washington College, Department of Classics, Philosophy and Religion, USA, tilknyttet SKC fra marts til aug. 2004 med det projekt at færdiggøre en antologi med egne artikler relateret til Kierkegaard. Sabbatical leave.

Tom Casey, ph.d., forelæser ved Gregorian University, Department of Philosophy, Rom, Italien, tilknyttet SKC i aug. og sept. 2004 dels for at forberede Kierkegaard-forelæsninger til Gregorianum, dels for at skrive en artikel om Kierkegaard og det cølibatære. Selvfinsieret.

István Czákó, ph.d., lektor ved Pázmány Péter Catholic University, Department of Philosophy, Piliscsaba, Ungarn, tilknyttet SKC i jan. 2004 med projektet "Kierkegaard und Schleiermacher". Finansieret af et stipendium fra det ungariske undervisningsministerium.

Jacqueline Leão Jácome Ferreira, ph.d., Universidad Federal de Minas Gerais, Faculdade de Letras, Belo Horizonte, Brasilien, tilknyttet SKC i jan. og igen fra dec. 2004 med projektet "Diário do Seductor, escritura labiríntica de Kierkegaard". Selvfinsieret.

Darío González, ph.d., ekstern lektor ved Institut for Filosofi, Pædagogik og Retorik, KU, delvis tilknyttet SKC i hele 2004 med projektet "Seeing/Beeing Seen. The Order of Vision and the Idea of Phenomenology of Subjectivity in Kierkegaard" og med oversættelse af "Enten – Eller" til spansk. Selvfinsieret.

Joachim Grage, ph.d., juniorprofessor ved Georg August-Universität Göttingen, Tyskland, tilknyttet SKC i sept. 2004 med projektet "Literatur und Musik: Mediale Konzepte und intermediale Beziehungen in skandinavischen Texten des 19. und frühen 20. Jahrhunderts". Selvfinsieret.

Bruce H. Kirmmse, dr., professor ved Connecticut College, Department of History, USA, tilknyttet SKC i jan. og marts samt fra aug. til nov. 2004 hovedsagelig med det projekt at revidere retningslinjerne for den nye engelske oversættelse "Kierkegaard's Journals and Notebooks", samt

at revidere de oversatte journaltekster til det første bind. Delvis finansieret af det amerikanske National Endowment for the Humanities.

Markus Kleinert, ph.d., adjunkt ved Akademie der Bildenden Künste, München, Tyskland, tilknyttet SKC i feb. 2004 med projektet "Kierkegaard und Jean Paul". Selvfinsieret.

Ulrich Knappe, ph.d., ekstern lektor ved hhv. Københavns og Aarhus Universitet, delvis tilknyttet SKC i hele 2004 med projektet "Kierkegaard and Kant". Selvfinsieret.

Tapani Laine, Research Fellow ved University of Tampere, Department of Mathematics, Statistics and Philosophy, Finland, tilknyttet SKC fra okt.- dec. 2004 med projektet "Bakhtin and Kierkegaard". Selvfinsieret.

Ragni Linnet, mag.art., adjunkt ved Institut for Kunsthistorie og Teatervidenskab, KU, tilknyttet SKC fra feb. til juli 2004, med projektet "Billedet og dets grænser. Om værkbegreb, billedteori og billedontologi hos Søren Kierkegaard". Selvfinsieret.

Richard Purkarthofer, ph.d., Wissenschaftlicher Mitarbeiter ved Johann Wolfgang Goethe-Universität Frankfurt am Main, Fachbereich Evangelische Theologie, Tyskland, tilknyttet SKC siden aug. 2004 med det projekt at arbejde med oversættelse af kommentarer til "Journale und Aufzeichnungen" i "Deutsche Søren-Kierkegaard-Edition". Finansieret af Deutsche Forschungsgemeinschaft.

Ettore Rocca, ph.d., ekstern lektor ved Università di Reggio Calabria, Italien, hvor han har undervist i æstetik; tilknyttet SKC i hele 2004 med projektet "Kierkegaards anden Æstetik". Medlem af forskningsprojektet "Esistenza, verità: fenomenologia, ermeneutica, pensiero analitico" under ledelse af professor Mario Ruggenini ved Università di Verona, Italien. Har i øvrigt periodisk fungeret som SKC's oversættelseskoordinator. Delvis finansieret under dagpengeordningen.

Enrico Tomasso Spanio, ph.d., professor ved Università Cá Foscari di Venezia, Dipartimento di Filosofia e Teoria delle Scienze, Italien, tilknyttet SKC fra okt. 2003 til april 2004, med projektet "Il tempo della scienza ed il tempo della coscienza". Finansieret af Cirius kulturaftalestipendium.

Mag.art. Bronislaw Swiderski, tilknyttet SKC i hele 2004 som oversætter af "Afsluttende uvidenskabelig Efterskrift" og som den ansvarlige organisator af den polske oversættelse af Kierkegaards skrifter og journaler, der har modtaget støtte fra den polske stat. Foruden at oversætte tekster af Kierkegaard har Swiderski også oversat videnskabelige afhandlinger om Kierkegaard til polsk. Ansat under Arbejdsformidlingen i Københavns Kommune.

Faglige og administrative hverv

Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Kim Ravn, Jon Stewart og Pia Søltoft udgør SKC's ledelsesgruppe. Data-log, cand.scient Karsten Kynde er tillidsmand for de AC-organiserede medarbejdere.

Bedømmelsesudvalg

Niels Jørgen Cappelørn: Har under Det Teologiske Fakultet, KU, været medlem dels af et udvalg (som formand) til bedømmelse af en ph.d.-afhandling, dels af et udvalg til vurdering af en disputats indleveret til forsvar for den teologiske doktorgrad.

Pia Søltoft: Har været medlem af to udvalg (som formand) til bedømmelse af ph.d.-afhandlinger ved Det Teologiske Fakultet.

Udvalg og fonde

Ida Nicolaisen og Niels Jørgen Cappelørn: Har været medlemmer af "Arbejdsgruppen vedr. indlejring af Søren Kierkegaard Forskningscenteret" under Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling.

Joakim Garff: Har i for- og eftersommeren 2004 været medlem af Undervisningsministeriets kanon-udvalg.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

Peter Tudvad: Har været konsulent for skuespiller og instruktør Claus Damgaard i forbindelse med hans skuespil om Kierkegaard, "LøFT", der havde premiere i dec. 2004.

Tillidshverv

Niels Jørgen Cappelørn: Medlem af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab og af Advisory Board ved The Hong Kierkegaard Library, St. Olaf's College, Minnesota, USA.

Pia Søltøft: Formand for, Tonny Aagaard Olesen og Kirsten Klercke er medlemmer af, bestyrelsen for Søren Kierkegaard Selskabet.

Peter Tudvad: Medlem af bestyrelsen for Kulturcentret Assistens (ved Assistens Kirkegård).

Formidling**Udgivervirksomhed**

SKC udgiver på G.E.C. Gads Forlag, København, "Søren Kierkegaards Skrifter" bind 1-28 (i 55 bind, 28 tekstbind og 27 kommentarbind). I maj 2004 udkom "En literair Anmeldelse" og "Opbyggelige Taler i forskellig Aand", i nov. 2004 "Kjerlighedens Gjerninger" og i dec. 2004 "Christelige Taler" som hhv. tekstbind 8/kommentarbind K8, tekstbind 9/kommentarbind K9 og tekstbind 10/kommentarbind K10 i "Søren Kierkegaards Skrifter".

SKC udgiver på Walter de Gruyter Verlag, Berlin/New York, "Kierkegaard Studies: Monograph Series" og "Kierkegaard Studies: Yearbook". I 2004 udkom "Theory and Practice in Kant and Kierkegaard" af Ulrich Knappe som bind 9 i "Kierkegaard Studies: Monograph Series". Desuden udkom "Kierkegaard Studies: Yearbook 2004" med bl.a. foredragene fra SKC's forskerseminar i aug. 2003.

Redaktionelle hverv

Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, dr.phil. Johnny Kondrup (lektor ved Institut for Nordisk Filologi, Det Humanistiske Fakultet, Københavns Universitet) og Alastair McKinnon (professor emeritus ved McGill University, Montreal, Canada): Udgør redaktionen for "Søren Kierkegaards Skrifter" og sammen med Karsten Kynde redaktionen for den elektroniske udgave af "Søren Kierkegaards Skrifter".

Niels Jørgen Cappelørn og dr. et dr.theol. h.c. Hermann Deuser (professor ved Johann Wolfgang Goethe-Universität Frankfurt am Main, Fachbereich Evangelische Theologie, Tyskland): Redaktører af "Kierkegaard Studies: Monograph Series" og sammen med Jon Stewart og Christian Fink Tolstrup redaktører af "Kierkegaard Studies: Yearbook 2004".

Niels Jørgen Cappelørn og Jon Stewart: Medlemmer af redaktionen for den engelske oversættelse af Kierkegaards journaler og notesbøger; Niels Jørgen Cappelørn af redaktionen for hhv. den franske og den tyske oversættelse af Kierkegaards journaler og notesbøger og endvidere sammen med Darío González af redaktionen for den spanske

oversættelse af Kierkegaards værker. Niels Jørgen Cappelørn, Jon Stewart og Bronislaw Swiderski er medlemmer af redaktionen for det polske Kierkegaard oversættelsesprojekt, Bronislaw Swiderski er desuden redaktionssekretær; Jon Stewart af redaktionen for den ungarske oversættelse af et udvalg af Kierkegaards værker og journaler; og Niels Jørgen Cappelørn af redaktionen for den kinesiske oversættelse af en antologi i ti bind med værker og journaler af Kierkegaard.

Darío González, Tonny Aagaard Olesen, K. Brian Sønderquist og Pia Søltøft: Sidder i redaktionen for tidsskriftet "Kierkegardiana".

Jon Stewart: Medlem af redaktionen (sammen med Jan Holmgaard og Lone Koldtoft) for udgivelse af foredragene fra seminaret "Svensk Kierkegaardforskning anno 2003", arrangeret af Centrum för Danmarksstudier, Lunds Universitet.

Karsten Kynde: Medlem af redaktionen for Nordisk Netværk for Editionsfilologers skriftserie bind 6.

Kongresser, seminarer og symposier

Forskerseminar. Den 10.-13.8.2004 afholdt SKC det årlige forskerseminar, arrangeret af Niels Jørgen Cappelørn i samråd med ledelsesgruppen. Årets tema var "Afsluttende uvidenskabelig Efterskrift", som blev belyst under forskellige vinkler i 17 foredrag, og der var i alt 82 deltagere fra 13 lande.

Projektseminarer, især møttet på ph.d.-studerende, arrangeret af Joakim Garff i samråd med ledelsesgruppen. SKC har i forårs- og efterårssemestret afholdt i alt 18 projektseminarer, hvor forskere, tilknyttet SKC eller særligt indbudte, fremlægger deres igangværende forskningsprojekter eller holder et oplæg til diskussion. Seminarerne, der holdes på engelsk, tysk eller dansk, har været annonceret på de relevante institutter ved Københavns Universitet. Særlig indbudt holdt forfatter, cand.techn.soc. Tor Nørretranders et seminar 13.1. på baggrund af sin bog "At tro på at tro. Menneskesyn med mere" (2003), og ph.d.-studerende ved Handelshøjskolen i København Finn Janning et seminar 24.2. med emnet "Framing as Seduction".

Grundtvig Kierkegaard seminarer. SKC og Grundtvig Akademiet har i samarbejde med Kirkeligt Samfund afholdt to seminarer om Grundtvig og Kierkegaard i 2004, dels 27.9. med emnet "Det levende Billede" og 82 deltagere, dels 15.11. med temaet "Tid og Historie" og 68 deltagere. Seminarerne, der fandt sted på Vartov, var arrangeret af Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, akademileder, ph.d., Henrik Wigh Poulsen og sekretariatsleder Hans Grishauge.

Oversættelser

SKC har været medinitiativtager til følgende oversættelsesprojekter: Kierkegaards journaler og notesbøger til engelsk, fransk og tysk samt hans værker til spansk; disse projekter er delvis finansieret af en bevilling fra Kulturministeriet. Et udvalg af Kierkegaards værker og journaler til hhv. kinesisk (10 bind), polsk (7 bind) og ungarsk (10 bind). Desuden samarbejder SKC med forskere, der oversætter enkeltskrifter til finsk, italiensk, norsk, portugisisk, rumænsk, svensk og tjekkisk.

Forelæsninger, konference- og seminarforedrag

Svend Andersen: "Christliche Ethik und politische Realität – Søren Kierkegaard im Vergleich mit Martensen und Grundtvig", oplæg ved SKC's interne projektseminar 28.9.2004.

Joachim Boldt: "Observation vs. deltagelse. En 'etisk epistemologi' i Kierkegaards Smuler og Efterskrift", oplæg ved SKC's interne projektseminar 5.10.2004.

Benjamin Olivares Bøgeskov: "The Concept of Happiness in Kierkegaard", oplæg ved SKC's interne projektseminar 17.2.2004.

Niels Jørgen Cappelørn: "Gudbilledlighed og arvesynd. Aspekter af Grundtvigs og Kierkegaards menneskesyn", foredrag ved Grundtvig Selskabets årsmøde på Vartov 16.1.2004. "Mynster, Kierkegaard og Martensen", forelæsning på SKC for teologistuderende fra Universitetet i Oslo 9.2.2004. "Kierkegaard og kirken med sideblik til den aktuelle kirkelige debat", forelæsning på SKC for studerende fra Pastorseminariet i Århus 4.3.2004. "Interpreting Kierkegaard's Varied Literary Production: An Attempt at a Synthetic Overview", foredrag ved det internationale Kierkegaard Symposium, arrangeret af Cultural Research Bureau og International Centre for Dialogue Among Civilizations, Teheran, Iran 4.5.2004.

Inger Christiansen: "Intet er ikke så lidt! Logiske 'betragtninger': Rasmus Nielsen, A.P. Adler og J.L. Heiberg", oplæg ved SKC's interne projektseminar 18.5.2004.

Stefan Egenberger: "Is there a Christology in 'Either/Or'?", oplæg ved SKC's interne projektseminar 9.11.2004.

Joakim Garff: "Det narrative hos Kierkegaard og Goethes dannelsesstanke", forelæsninger ved Det Teologiske Fakultet, Aarhus Universitet, foråret 2004. "Kierkegaard og dannelse", foredrag ved Södertörn Högskola, Stockholm 14.5.2004. "Becoming One/Self in Writing: Kierkegaard", foredrag ved Den fællesnordiske Ambassade i Berlin 14.6.2004. "Ein Leben erzählen", foredrag ved Kultur-Café i Hamborg 15.6.2004. "Kierkegaards Biograf", foredrag ved Institut for Skandinavistik i München 16.6.2004. "The Mis-Formed: Kierkegaard's Critique of 'Bildung' with Regard to his Philosophical Practice", foredrag ved The 7th International Conference on Philosophical Practice: "Philosophical Practice – A Question of Bildung?" på Danmarks Pædagogiske Universitet 4.8.2004. "Biographical Reflexions", foredrag ved seminar arrangeret af The American Søren Kierkegaard Society under American Academy of Religion Annual Meeting, San Antonio, Texas 20.11.2004.

Klaus Gjørup: "Guddommelighedserfaringer hos Kierkegaard", oplæg ved SKC's interne projektseminar 19.10.2004.

Darío González: "Vigilius Haufniensis' Reading of 'Repetition' and 'Fear and Trembling'", oplæg ved SKC's interne projektseminar 18.3.2004.

Joachim Grae: "Kierkegaards Musikästhetik als Medienkonstruktion", oplæg ved SKC's interne projektseminar 14.9.2004.

Bruce H. Kirmmse: "Affectation, or the Invention of the Self: A Modern Disorder", oplæg ved SKC's interne projektseminar 30.11.2004.

Tapani Laine: "Kierkegaard in the Light of Bakhtin", oplæg ved SKC's interne projektseminar 2.11.2004.

Jay Miner: "The Poetics of Anxiety and the Limits of Philosophical Interpretation in 'Begrebet Angest'; or, Is Anxiety Actually a Concept?", oplæg ved SKC's interne projektseminar 7.12.2004.

David D. Possen: "The Relation between Kierkegaard's Understanding of Christianity's Rigor and his General Conception of Rigor in Communication", oplæg ved SKC's interne projektseminar 25.5.2004.

Ettore Rocca: "La disperazione come peccato" [Fortvivlelsen som synd], foredrag ved konferencen "Cztowiek wobec rozpaczy w filozofii Sorena Kierkegaarda" [Mennesket over for fortvivlelsen i Søren Kierkegaards filosofi], arrangeret af Faculty of Philosophy, The Pontifical Academy of Theology, på Nordic House, Krakow, Polen 16.3.2004. "Kierkegaard's Religious Aesthetics as Basis for a Dialogue Among Religions", foredrag ved det internationale Kierkegaard Symposium, arrangeret af Cultural Research Bureau og International Centre for Dialogue Among Civilizations, Teheran, Iran 4.5.2004. "Beyond Toleration: Kierkegaard's Religious Aesthetics", foredrag ved Danmarks Grundforskningsfond: Center for Studiet af Kulturarven fra Middelalderens Ritualer, KU 25.5.2004. "Kierkegaard's God: A Conflict between Love and Omnipotence", foredrag ved Kierkegaard Philosophical Research Seminars på Institut for Filosofi, Pædagogik og Retorik, KU 10.6.2004. "Søren Kierkegaard", gæsteforelæsning på kurset "Teologi eller/og æstetik" ved Det Teologiske Fakultet, KU 25.11.2004. "Judge William's Aesthetics", foredrag ved Kierkegaard Philosophical Research Seminars på Institut for Filosofi, Pædagogik og Retorik, KU 1.12.2004. "Emil Nolde's 'The Last Supper': A Theological Interpretation in Light of the History of Iconography", foredrag ved den internationale konference "The Cultural Heritage of Medieval Rituals III: Confronting the Heritage" ved KU 10.-13.12.2004.

Jon Stewart: "Kierkegaards forhold til Hegel genovervejet", foredrag i Kierkegaard Selskabet 26.2.2004.

Sophie Wenerscheid: "Angst und Begehren in frühen Texten Kierkegaards", oplæg ved SKC's interne projektseminar 11.5.2004.

Foredrag

Niels Jørgen Cappelørn: Har holdt 10 foredrag i Danmark og deltaget i en række tv-udsendelser og avisinterview om Kierkegaard og Kierkegaardforskning samt om etiske og religiøse spørgsmål.

Joakim Garff: Har holdt godt 20 foredrag i ind- og udland, medvirket i tv- og radioudsendelser og givet avisinterview om Kierkegaard, biografi og dannelseskultur. Desuden månedlig klummeskribent ved "Kristeligt Dagblad".

Ettore Rocca: Har holdt to foredrag, det ene på Det Italienske Kulturinstitut i København.

Jon Stewart: Har holdt fire foredrag på DIS (Denmark's International Study Program).

Peter Tudvad: Har holdt omkring 25 foredrag i Danmark og skrevet artikler og givet interviews om Kierkegaard i dagspressen.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

SKC har et vidtforegnet samarbejde med danske og udenlandske enkeltforskere, universiteter og andre forskningsinstitutioner om forskning, forskeruddannelse, udgivelser og oversættelser.

Nationalt samarbejde

Under KU har SKC løbende samarbejde med Institut for Nordisk Filologi og Institut for Filosofi, Pædagogik og Retorik. Og især med Det Teologiske Fakultet, først og fremmest i kraft af den tidligere omtalte samarbejdsaftale med Afdeling for Systematisk Teologi om undervisning, ph.d.-kurser, et samfinansieret lektorat, et samfinansieret ph.d.-stipendium og lån af Kierkegaard Biblioteket; der af-

holdes to årlige møder med afdelingslederen, studievejlederen og professoren i faget, hvor samarbejdet i det kommende semester nærmere aftales. Dertil kommer, at fakultetets dekan sidder i SKC's bestyrelse som repræsentant for Københavns Universitet.

Under Aarhus Universitet samarbejder SKC med Center for Grundtvig-studier om et samfinansieret ph.d.-stipendium, men i øvrigt også med Afdeling for Systematisk Teologi.

Under Det Kongelige Bibliotek har SKC et tæt samarbejde med Center for Manuskripter og Boghistorie om udlån af originalmanuskripter fra Kierkegaard Arkivet. Desuden indgår SKC i Det Kgl. Biblioteks institutlansordning. Og bibliotekets direktør sidder i SKC's bestyrelse. I øvrigt er et samarbejde om den elektroniske version af "Søren Kierkegaards Skrifter" og om digitalisering af Kierkegaard-manuskripter også på tale.

Med Det Danske Sprog- og Litteraturselskab har SKC et årelangt samarbejde, dels om udgivelser, som forskere ved SKC er engageret i, dels om sproglige problemer i forbindelse med kommenteringen af "Søren Kierkegaards Skrifter". Derudover er Niels Jørgen Cappelørn medlem af selskabet, og dets direktør medlem af SKC's bestyrelse.

Med Danmarks Grundforskningsfond: Center for Subjektivitetsforskning har SKC samarbejdet om fælles invitation af gæsteforskere.

Sammen med Grundtvig Akademiet på Vartov har SKC, som tidligere nævnt, arrangeret seminarer om Grundtvig og Kierkegaard. Desuden har SKC's forskere haft glæde af at benytte Grundtvig Biblioteket.

I forbindelse med kommenteringen af "Søren Kierkegaards Skrifter" har kommentatorerne løbende kontakt med en lang række danske forskere som konsulenter på specielle områder og med danske arkiver og museer, fx Rigsarkivet, Landsarkivet, Danske Kirker under Nationalmuseet og Medicinskhistorisk Afdeling, Steno Museet. Danmarks Videnskabshistoriske Museum.

Internationalt samarbejde

De mange udenlandske ph.d.-studerende, som hvert år er knyttet til SKC i kortere og længere perioder, medfører et samarbejde med de forskningsinstitutioner, hvor de er indskrevet, og i et vist omfang også med de forskere, som er deres vejledere.

Den efterhånden lange række af oversættelsesprojekter fører også til samarbejde med såvel de internationale forskere, der er involveret i projekterne, som med de forskningsinstitutioner, de er knyttet til. Her skal kun nævnes de af dem, der især har været aktive i 2004. Ved den engelske oversættelse: professor emeritus Alastair Hannay, Universitetet i Oslo, Norge, associate professor David Kangas, University of Florida, USA, professor Bruce H. Kirmmse, Connecticut College, USA, professor Gordon Marino, The Hong Kierkegaard Library, St. Olaf's College, USA, professor George Pattison, Oxford University, UK, og associate professor Vanessa Rumble, Boston College, USA. Ved den tyske oversættelse: professor Hermann Deuser, Johann Wolfgang Goethe-Universität Frankfurt am Main, professor Heinrich Anz, Universität Freiburg, og professor Heiko Schulz, Universität Essen. Ved den kinesiske oversættelse: professor Xien Ru og assistent professor Wang Qi, The

Chinese Academy of Social Sciences, Beijing, assistent professor Tang Chenxi, University of Chicago, USA, professor Anne Wedell-Wedellsborg, Østasiatisk Institut, Aarhus Universitet, og undervisningsassistent Zhou Yiyun, Asien-instituttet, KU. Ved den polske oversættelse: professor Marek. J. Siemek, Uniwersytet Warszawski, professor Karol Teoplit, Chrzciscijanska Akademia Teologiczna, Warszawa, og Dr. Antoni Szwed, Papienska Akademia Teologiczna, Krakow. Og endelig ved den ungarske oversættelse: professor Béla Bascó, Eötvös Loránd University, Budapest, associate professor István Czako, Pázmány Péter Catholic University, Piliscsaba, professor Zoltán Gyenge, Attila József University, Szeged, og forfatteren András Nagy, Budapest.

Med The Hong Kierkegaard Library, St. Olaf's College, Minnesota, USA, har SKC et nært og mangeårigt samarbejde. Foruden at rumme verdens mest righoldige bibliotek af Kierkegaard-litteratur er det et betydeligt center for Kierkegaard-studier, der også tilbyder danskundervisning af unge forskere. Niels Jørgen Cappelørn er medlem af dets Advisory Board.

Det mangeårige og nære editionsfilologiske og organisatoriske samarbejde mellem medarbejderne bag udgivelsen af "Søren Kierkegaards Skrifter" og af "Henrik Ibsens skrifter" ved Senter for Ibsen-Studier, Universitetet i Oslo, er blevet videreført og udbygget. Især med projektets leder, professor Vigdis Ystad, og dets cheffilolog, Christian Janss.

Gennem deres medlemskab af Nordisk Netværk for Editionsfilologer har Niels W. Bruun, Niels Jørgen Cappelørn, Finn Gredal Jensen, Karsten Kynde, Tonny Aagaard Olesen, Kim Ravn og Peter Tudvad løbende kontakt med nordiske filologer. Og i kraft af sit medlemskab af bestyrelsen for Selskab for Nordisk Filologi og for European Society for Textual Scholarship har Anne Mette Hansen oparbejdet et godt internationalt editionsfilologisk netværk.

SKC's Advisory Board har 23 medlemmer fra 12 lande.

Direktør Niels Jørgen Cappelørn

Stab

Faste videnskabelige medarbejdere

Niels W. Bruun, editionsfilolog, cand.phil.

Niels Jørgen Cappelørn, direktør, dr. et dr.theol. h.c.

Joakim Garff, forskningslektor, lic.theol.

Anne Mette Hansen, leder af den editionsfilologiske tekstetablering, cand.phil.

Finn Gredal Jensen, editionsfilolog, cand.jur. et mag.

Karsten Kynde, datalogisk redaktør, cand.scient.

Tonny Aagaard Olesen, realkommentator, cand.mag., ph.d.

Kim Ravn, adm. leder af den filologiske afdeling, cand.phil.

Irene Ring, editionsfilologisk assistent.

Jon Stewart, forskningslektor, ph.d. et dr.theol.

Pia Søltoft, lektor, leder af Kierkegaard Biblioteket, cand.theol., ph.d.

Peter Tudvad, realkommentator, cand.mag.

Steen Tullberg, editionsfilolog, cand.theol.

Faste administrative medarbejdere

Centersekretær Bjarne Laurberg Olsen.

Ph.d.-studerende

Joachim Boldt (Tyskland).
 Benjamín Olivares Bøgeskov (Chile).
 Inger Christiansen (Danmark).
 Stefan Egenberger (Tyskland).
 Klaus Gjørup (Danmark).
 Anders Holm (Danmark).
 Kirsten Klercke (Danmark).
 Jay D. Miner (USA).
 Michael Hjersing Olesen (Danmark).
 Oscar Parceró Oubiña (Spanien).
 David D. Possen (USA).
 Jochen Schmidt (Tyskland).
 K. Brian Söderquist (USA).
 Chiara Tosolini (Italien).
 Maria Dolors Perarnau Vidal (Spanien).
 Sophie Wenerscheid (Tyskland).
 Jacobo Zabolo (Spanien).

Seniorforskere/post-docs

Svend Andersen, dr.theol. (Danmark).
 David Cain, Dr. (USA).
 Tom Casey, ph.d. (Irland).
 István Czákó, ph.d. (Ungarn).
 Jacqueline Leão Jácome Ferreira, ph.d. (Brasilien).
 Darío González, ph.d. (Argentina).
 Joachim Grage, ph.d. (Tyskland).
 Bruce H. Kirmmse, dr. (USA).
 Markus Kleinert, ph.d. (Tyskland).
 Ulrich Knappe, ph.d. (Tyskland).
 Tapani Laine, ph.d. (Finland).
 Ragni Linnet, mag.art. (Danmark).
 Richard Purkharthofer, ph.d. (Østrig).
 Ettore Rocca, ph.d. (Italien).
 Enrico Tomasso Spanio, ph.d. (Italien).
 Bronislaw Swiderski, mag.art. (Polen).

Publikationer

- Bruun N.W., Hansen A.M., Jensen F.G.: Tekstredgørelse til Kjerlighedens Gjerninger. i: Søren Kierkegaards skrifter K9 s. 7-104. G.E.C. Gads Forlag, København 2004.
- Cappelørn N.J.: Kommentarer til "Christelige Taler". i: Søren Kierkegaards Skrifter, bd. K10 s. 85-269. G.E.C. Gads Forlag, København 2004.
- Cappelørn N.J.: Gudbilledlighed og syndefald: Aspekter af Grundtvigs og Kierkegaards menneskesyn på baggrund af Irenæus. i: Grundtvig Studier 2004 s. 134-178. Fl. Lundgreen-Nielsen, S.A.J. Bradley, Kim Arne Pedersen og Jens Holger Schjørring. Grundtvig-Selskabet, København 2004.
- Cappelørn N.J., Harrits F.: Kommentarer til "Opbyggelige Taler i forskjellig Aand". i: Søren Kierkegaards Skrifter, bd. K8 s. 199-338. G.E.C. Gads Forlag, København 2004.
- Garff J.: Az irástudó. Az esztétikus Kierkegaard. Magyar Filozófiai Szemle -, s. 37-52. 2004.
- Garff J.: The esthetic is above my Element. i: The new Kierkegaard s. 59-70. Elsebet Jegstrup. Indiana University Press 2004.
- Garff J.: Det narrative hos Kierkegaard og Goethes dannelsesanke. s. 1-454 København 2004.
- Garff J.: "Vintersneens Gysekuld" —Kierkegaard indenfor hos Brorson. i: Taarnborg. Midt i Ribe s. 93-101. —. København 2004.
- Garff J.: "Fladens Folder". Tekst til Per Bak Jensens udstilling "Figur og landskab". 1-2s. Galleri Bo Bjerggaard, København 2004.
- Garff J.: Kierkegaard. Biographie. 1-957 s. Carl Hanser Verlag, München 2004.
- Garff J.: Søren Kierkegaard. A Biography. 867 s. Princeton University Press, Princeton and Oxford 2004.
- Garff J.: Fortrydelse. i: Ord på samvittigheden s. 141-145. Johs. Møllehave, Marie Tetzslaff, Niels Birger Wamberg. København 2004.
- Hansen A.M.: The Book as Artefact - ESTS colloquium, University of Copenhagen, 21st. - 23st. Internationales Jahrbuch für Editions-wissenschaft 18/2004, s. 239-241. 2004.
- Jensen F.G.: H.C. Andersens samlede værker 4-6. i: H.C. Andersens samlede værker 4-6. Det Danske Sprog- og Litteraturselskab. Gyldendal, København 2004.
- Jensen F.G.: Nogle supplerende bemærkninger om dateringen af "En første og sidste Forklaring". i: En replik til Poul Behrendt i "Danske Studier 2004" s. 142-147. C.A. Reitzel, København 2004.
- Jensen F.G., Bruun N.W., Hansen A.M.: Tekstredgørelse til Kjerlighedens Gjerninger. i: Søren Kierkegaards Skrifter bd. K9 s. 7-104. G.E.C. Gads Forlag, København 2004.
- Jensen F.G., Ravn K.S.: Tekstredgørelse til En literair Anmeldelse. i: Søren Kierkegaards Skrifter, bd. K8 s. 7-46. G.E.C. Gads Forlag, København 2004.
- Olesen T.A.: Kommentarer til "En literair Anmeldelse". i: Søren Kierkegaards Skrifter, bd. K8 s. 47-149. G.E.C. Gads Forlag, København 2004.
- Olesen T.A.: Kommentarer til "Kjerlighedens Gjerninger". i: Søren Kierkegaards Skrifter, bd. K9 s. 105-272. G.E.C. Gads Forlag, København 2004.
- Olesen T.A.: Viden om - kommentarens hermeneutik under hensyn til dens litteraturteoretiske og editionsfilologiske horisont. 393 s. Det Humanistiske Fakultet, Københavns Universitet, København 2004.
- Ravn K.S., Jensen F.G.: Tekstredgørelse til "En literair Anmeldelse". i: Søren Kierkegaards Skrifter, bd. K8 s. 7-46. G.E.C. Gads Forlag, København 2004.
- Ravn K.S., Jensen F.G.: Tekstetablering "En literair Anmeldelse". i: Søren Kierkegaards Skrifter, bd. 8 s. 5-107. G.E.C. Gads Forlag, København 2004.
- Ravn K.S., Tullberg S.: Tekstetablering "Christelige Taler". i: Søren Kierkegaards Skrifter, bd. K8 s. 5-325. G.E.C. Gads Forlag, København 2004.
- Ravn K.S., Tullberg S.: Tekstredgørelse til "Christelige Taler". i: Søren Kierkegaards Skrifter, bd. K9 s. 7-85. G.E.C. Gads Forlag, København 2004.
- Rocca E.: Tra estetica e teologia. Studi kierkegaardiani. 216 s. ETS, Pisa 2004.
- Rocca E.: Die Wahrnehmung des Glaubens. Kierkegaards Dimis-Predigt und die "Philosophischen Brocken". i: Kierkegaard Studies. Yearbook 2004 s. 18-38. Niels Jørgen Cappelørn, Hermann Deuser, Jon Stewart. Walter de Gruyter, Berlin/New York 2004.
- Rocca E.: Estetica e architettura oggi. i: Il progetto dell'esistente e il restauro del paesaggio in Calabria. Proposte per Palmi s. 195-200. L. Thermes, A. Glabo, M. Tornatora. Iiriti, Reggio Calabria 2004.
- Rocca E.: Kierkegaards teologiske æstetik. Om troens perception. Kierkegaardiana 23, s. 76-95. 2004.
- Stewart J.B.: The Paradox and the Criticism of Hegelian

Mediation in "Philosophical Fragments". i: Kierkegaard Studies 2004 s. 186-209. Niels Jørgen Cappelørn, Hermann Deuser, Jon Stewart. Walter de Gruyter, Berlin/New York 2004.

Stewart J.B.: Schleiermachers Visit to Copenhagen in 1833. Zeitschrift für Neuere Theologiegeschichte Bd. 11, s. 279-302. 2004.

Stewart J.B.: Mynster's Rationalism, Supernaturalism. i: Kierkegaard Studies, Yearbook 2004 s. 567-584. Niels Jørgen Cappelørn, Hermann Deuser, Jon Stewart. Walter de Gruyter, New York/Berlin 2004.

Stewart J.B.: Martensen's Rationalism, Supernaturalism and the principium exclusi medii. i: Kierkegaard Studies, Yearbook 2004 s. 585-600. Niels Jørgen Cappelørn, Hermann Deuser, Jon Stewart. Walter de Gruyter, New York/Berlin 2004.

Tudvad P.: Kierkegaards København. 514 (dobbeltspalteformat) s. Politikens Forlag, København 2004.

Tudvad P., Olesen T.A.: "Kommentarer" til en literair Anmeldelse. i: Søren Kierkegaards Skrifter K8 s. 47-149. G.E.C. Gads Forlag, København 2004.

Tullberg S.: Die Rezeption der Philosophischen Brocken in Skandinavien. i: Kierkegaard Studies, Yearbook 2004 s. 306-327. Niels Jørgen Cappelørn, Hermann Deuser, Jon Stewart. Walter de Gruyter, Berlin/New York 2004.

Tullberg S., Bruun N.W., Jaurnow L.: Tekstredøgørelse til "Opbyggelige Taler i forskjellig Aand". i: Søren Kierkegaards Skrifter, bd. K8 s. 153-198. G.E.C. Gads Forlag, København 2004.

Tullberg S., Ravn K.S.: Tekstredøgørelse til "Christelige Taler". i: Søren Kierkegaards Skrifter, bd. K10 s. 7-84. G.E.C. Gads Forlag, København 2004.

Center for Studiet af Kulturarven fra Middelalderens Ritualer

Ledelse pr. 1.2.2004

Centret ledes af centerleder, lektor, ph.d. Nils Holger Petersen, Afdeling for Kirkehistorie/Center for Kunst og Kri- stendom, Københavns Universitet og professor, dr. Heinrich W. Schwab, Musikvidenskabeligt Institut, KU.

Organisation

Centret blev oprettet 1.2.2002 gennem en bevilling fra Danmarks Grundforskningsfond (frem til 31.1.2007).

Adresse

c/o Institut for Kirkehistorie
Købmagergade 46
1150 København K
Telefon 35 32 36 21
Fax 35 32 35 39
nhp@teol.ku.dk / cgj@teol.ku.dk
www.teol.ku.dk/kulturarv

Centerlederens årsberetning

Centret er tillagt Institut for Kirkehistorie og har en samarbejdsaftale med Musikvidenskabeligt Institut.

Personaleforhold

Centrets ansatte pr. 31.12.2004 består af 5 post.doc.-stipendiater og en ph.d.-studerende: fil.dr. Eyolf Østrem (siden 1.9.2002), dr.des. Jeremy Llewellyn (siden 1.10.2002), ph.d. Mette Birkedal Bruun (siden 1.1.2003), ph.d. Stephanie Moore Glaser (siden 1.2.2003), ph.d. Sven Rune Havsteen (siden 15.7.2004) og ph.d.-studerende Margrete Syrstad Andås (siden 1.1.2003).

Jeremy Llewellyn har haft 50% orlov (uden løn) fra centret fra 1.2.–30.11.

I hele 2004 har ph.d.-studerende Biörn Tjällén, Historiska Institutionen, Stockholms Universitet, været gæstemedarbejder ved centret gennem en bevilling fra NorFa.

Desuden er cand.mag. Laura Skinnebach ansat i jobtræning ved centret (1.5.2004 til udgangen af januar 2005) som forskerassistent. Hun har pr. 1.2. fået et ph.d.-stipendium ved Universitet i Bergen og fratræder derfor stillingen ved centret.

Desuden er der to deltidsansatte administrative medarbejdere, regnskabsfører Susanne Lux og studentermedhjælper Caspar Gregers Jensen.

Et internationalt rådgivende organ, "advisory board", består af: Curator, dr. Nicolas Bell (musikvidenskab), Music Collections, British Library, London, England.

Associate Professor, dr. Magnar Breivik (musikvidenskab), Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Universitet, Trondheim, Norge.

Chercheur permanent, dr. Siglind Bruhn (musikvidenskab, litteratur og filosofi), Université de Paris 1, Sorbonne, Frankrig.

Professor emeritus, dr. Claus Clüver (litteraturvidenskab og interartielle studier), Indiana University, USA.

Professor, dr. Andreas Haug (musikvidenskab), Universitat Erlangen-Nürnberg, Tyskland, og Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Universitet, Trondheim, Norge.

Professor, dr. Gunilla Iversen (klassisk filologi), Stockholms Universitet, Sverige.

Professor emeritus, dr. Bernhard Scholz (litteraturvidenskab, filosofi og interartielle studier), Groningen Universitet, Holland.

Forskningsvirksomhed

Kort sammenfattet går centrets forskningsplan, der indgår i kontraktgrundlaget, ud på at undersøge muligheden for at konstruere forbindelser mellem middelalderlige ritualer og senere kulturfænomener. Projektet har som forudsætning, at den nuværende vestlige kulturs teatrale, poetiske, visuelle og musikalske produktion i væsentligt omfang kan "læses" som transformationer af tekster, musik, performative handlinger, visuelle artefakter med mere, som oprindeligt var knyttet til den middelalderlige latinske kirke. Projektet er tværfagligt og omfatter teologihistoriske discipliner, musikvidenskab, litteratur- og dramaforskning samt arkitekturhistorie og studiet af andre visuelle medier. Metodisk er projektet konstrueret på baggrund af tre moderne discipliner: Kulturstudier, interart-studier og "medievalism". Projektet bygger på (fagligt og kronologisk) mere specifikke delprojekter, der – skønt de i nogle tilfælde er tværfaglige – er afgrænsede inden for mere traditionelle forskningsdiscipliner. Disse udføres af post.doc.-stipendiater, den ph.d.-studerende samt af projektets ledelse. De syv delprojekter suppleres i et vist omfang med bidrag af andre forskere. Der er etableret en (åben) international gruppe af forskere, der deltager i centrets aktiviteter –

først og fremmest gennem centrets konferencer og publikationer.

Den udførte forskning i 2004 falder i to hovedgrupper:

1. Den forskning, der specifikt knytter sig til delprojekterne.

2. Den overordnede side af projektet, der tilgodeses ved at sammenholde to niveauer, der henholdsvis består af de enkelte delprojekter med hver deres fagområder, særlige stof og metodik og af projektets grundidé om en flerstemmig – eller flerdimensional – kulturhistorie. Alle i projektet deltager m.a.o. i diskussionen om denne overbygning, samtidig med at det er en opgave, som projektledelsen i særlig grad har ansvar for.

1. Projektets overordnede plan

Et metodisk vigtigt punkt i centrets forskningsplan handler om den historiografiske integrering af de enkelte delprojekter. Den flerstemmige historiske model, centret arbejder med, er kommet til orde i nogle publikationer, som både er udtryk for centrets oprindelige grundlag og for dets videreudvikling af disse tanker (se publikationerne *Signs of Change* og *The Appearances of Medieval Rituals* nedenfor). Diskussionen føres i almindelighed på centrets ugentlige seminar, ofte med besøg af indbudte gæster, gennem diskussioner af tekster og præsentationer ved centrets medarbejdere, samt i publikations- og redaktionsarbejde.

En liste over centrets arrangementer – på centrets hjemmeside – giver et lille indblik i denne side af virksomheden, som dels har til formål at støtte enkelte delprojekter, og dels at styrke den overordnede projekt-diskussion. I 2004 har centret bl.a. haft besøg af prof. Elizabeth Emery, Monclair State University, USA, prof. Bernhard Scholz, Groningen, Holland, prof. Claus Clüver, Indiana, USA, prof. Gunilla Iversen, Stockholm, Sverige, prof. Peter Davidson, Aberdeen, UK, og prof. Klaus Niehr, Osnabrück, Tyskland.

For mere specialiserede dele af projektet (ritualteori henholdsvis liturgi og arkitektur i middelalderen) blev der i januar holdt en mindre konference på centret i København (arrangeret af Mette Birkedal Bruun) med overvejende danske forskere og en i marts i samarbejde med Senter for Middelalderstudier (NTNU) i Trondheim (hovedsageligt arrangeret af Margrete Syrstad Andås) med deltagelse af fremtrædende forskere fra Tyskland, England, Norge og Danmark foruden fra centret selv. Programmerne for disse er tilgængelige på centrets hjemmeside.

Centrets internationale konference december 2004:

Årets hovedbegivenhed, den internationale konference i december, blev – som i tidligere år – planlagt og gennemført som led i det omtalte arbejde med at forbinde projektets enkelte dele med den overordnede hovedlinje. Centrets fire årlige konferencer præsenteres under fællesoverskriften *The Cultural Heritage of Medieval Rituals I–IV*. I 2004 var underoverskriften *Confronting the Heritage*; konferencen tog det særlige tema op, som vedrører det bevidste forhold til fortidens traditioner i kunstarter og andre former for kulturel praksis (positivt såvel som negativt). Alle centrets medarbejdere og forskere fra USA og adskillige europæiske lande deltog i konferencen, hvis program kan findes på centrets hjemmeside. I forbindelse med konferencen blev der vist en udstilling på fakultetet af nye værker af den norske billedkunstner Borgny Farstad Svalastog samt givet to koncerter med relevante programmer.

Centrets medarbejdere har året igennem deltaget i en række internationale konferencer; ligesom der har været

gennemført en række forskningsrejser. Langt det meste af alt dette fremgår af de enkelte projekters rapportering, og noget fremgår af de internationale samarbejdsrelationer, som der derefter skal gøres rede for.

Den følgende bog er blevet færdigudarbejdet, ligesom nye fælles bogprojekter for centret er påbegyndt: *The Cultural Heritage of Medieval Rituals: Genre and Ritual Special issue of Transfiguration: Nordic Journal for Christianity and the Arts*, edited by Nils Holger Petersen, Mette Birkedal Bruun, Eyolf Østrem and Jens Fleischer, (Copenhagen: Museum Tusulanum, udkommer forventeligt foråret 2005).

Den indeholder artikler skrevet af centrets medarbejdere og af samarbejdspartnere udefra.

2. Individuelt projektarbejde

Delprojekterne er alle anført med en kort projektbeskrivelse på centrets hjemmeside.

a) Heinrich W. Schwab og Nils Holger Petersens projekt, *Musica religiosa in Copenhagen around 1800*, vedrørende transformationer af oratoriegenren fra at opfattes som en form for kirkemusik, til at blive en koncertsalgenre med betydning for dannelsen af forestillinger om “absolut musik” og om musikken som den mest åndelige kunst i den tidlige romantiske digtning (Heinrich Wackenroder, Ludwig Tieck og E.T.A. Hoffmann mfl). I 2004 er desuden foretaget forsknings- og konferencerejser til Lübeck (HWS) og Trondheim, Oslo, Stockholm, Cambridge, Leeds, Elche (Spanien), Lillafüred (Ungarn), Fredericton (Canada), Bologna (NHP), delvist i forbindelse med materialeindsamlingen til den videnskabelige udgivelse af partituret til F.L.Æ. Kunzens Skabningens Halleluja og delvist i konference-sammenhænge. Nogle af rejserne har vedrørt samarbejde på tværs af centrets delprojekter eller centrets samarbejdsrelationer med udlandet (se nedenfor). HWS har arbejdet med den religiøse lied omkring 1800 og med F.L.Æ. Kunzens biografi. NHP har arbejdet med “det sublime” i det sene 18. århundrede bl.a. i forbindelse med Händels Messias og Gustav III’s begravelse i 1792. Desuden har LS assisteret NHP ved gennemgang af arkivalier fra Sjællands stiftsarkiv med henblik på kirkelig musikfremførelse og holdninger hertil omkring 1800.

b) Eyolf Østrens projekt, *The Aesthetics of Liturgical Music*, vedrører forholdet mellem (liturgisk) funktionalisme og dét, der i en moderne belysning kan opfattes som æstetisk holdning i senmiddelalderens og renæssancens flerstemmige musik, med henblik på at forstå dele af baggrunden for kunstbegrebets fremkomst i det 18. århundrede. Der er arbejdet primært med den senere periode af projektet (Tridentinerkoncillets musikalske virkningshistorie), lauda-sang og italienske broderskaber, Palestrina-tidens musik samt musikteori i hele perioden. Forskningsrejse til Rom (januar 2004) og konferencerejse med præsentation af forskning Oslo (juni 2004). Desuden har der været arbejdet teoretisk med ritualteori og fremvæksten af æstetisk forståelse historisk.

c) Jeremy Llewellyns projekt, *Biblioteca Capitolare, ms. 608: An Edition with Commentary of a thirteenth-century Tuscan ordinarium*, vedrører forholdet mellem tradition og fornyelse i den liturgiske musik i middelalderen, m.a.o. receptionen af den tidlige tolkning af liturgien og dens musik i 800-tallet senere i middelalderen. I centrum står en udgivelse og kommentering af et liturgisk manuskript fra det fjortende århundrede. Projektarbejdet i 2004 har handlet

om fasen fra det 11. til det 13. århundrede, versus de musca, ars humana, hodie-troper i Nord-Italien. Forsknings- og konferencerejser til Basel og Lillafured (Ungarn).

d) Mette Birkedal Bruuns projekt, *Cistercian Ideals of Ritual and Spirituality and the Seventeenth-Century Revival of the Cistercian Ethos of the Twelfth Century*, drejer sig om samspillet mellem cisterciensisk spiritualitet og klosterlivets daglige og rituelle ramme, dels i Ordenens begyndelse i 1100-tallet, dels i forbindelse med en klosterreform i La Trappe i Nordfrankrig i 1660'erne, hvor reformatorens erklærede mål var at genopvække middelalderlige idealer. I 2004 har arbejdet dels drejet sig metodiske spørgsmål vedr. "kollektiv erindring", ritual, og begrebet "reform". Desuden om striden mellem Rancé og Mabillon (i det 17. århundrede), tidebønnerne i La Trappe og tekster vedr. arkitektur og stil fra denne tid. Der har været konferencerejser til London og Lyon.

e) Stephanie Moore Glasers projekt, *The Nave and the Spire: The Gothic Cathedral and the Eiffel Tower in Literature and the Visual Arts 1887–1921*, omhandler idéen om den ideelle gotiske katedral i det nittende til (begyndelsen af det) tyvende århundrede, herunder betydningen af fragmenter af den gotiske katedral, f.eks. spidsbuer, rosetvinduer og orgel, som repræsentative for katedralen som helhed samt ideen om katedralen som underliggende struktur i udvalgt litteratur, musik og billedkunst (særlig omkring 1900). I 2004 er der særligt studeret jernstrukturer i kirkebygninger fra det tidlige 19. århundrede, Eiffeltårnets gotiske "fortilfælde" og den litterære reception i denne sammenhæng og i bredere forstand tårnet og katedralen i litteratur og billedkunst omkring 1900. Konferencerejser til Bristol, Ann Arbor, USA, Cambridge og Utrecht.

f) Sven Rune Havsteens projekt "Praxis pietatis" and the Use of the Arts in the Lutheran Tradition (16th to 18th Century). I dette projekt er det hensigten at undersøge kunsternes teori og praksis, særlig det musikalsk-poetiske kunstværk i den lutherske tradition fra det sekstende til det attende århundrede, særlig med henblik på forståelsen af kunstværket som en del af en liturgisk såvel som ikke-liturgisk praxis pietatis. Projektet fokuserer på tilegnelsen af middelalderlige opbyggelige tekster i forskellige sammenhænge og vil belyse forbindelsen mellem indholdsmæssige (åndelige) spørgsmål i disse tekster og deres kunstneriske udformning. Den lutherske musikforståelse og forståelse af tilbedelsen (samt Kristi ubikvitet og realpræsens) som et universelt fænomen udgør et vigtigt element som hermeneutisk nøgle til fortolkningen af liturgiske og ekstra-liturgiske (men stadig religiøse) anvendelser af kunstneriske former. Projektet påbegyndtes medio juli 2004 og er blevet nystruktureret og nygennemtænkt derefter. I særlig grad er der desuden studeret luthersk opbyggelig litteratur af Johann Arndt og Johann Gerhard med særlig henblik på teologiske spørgsmål vedr. religiøs praksis og begrebet unio mystica.

g) Margrete Syrstad Andås ph.d.-projekt, *Forms Accepted, Forms Rejected. The Physical and Intellectual Construction of the Trondheim Cathedral c. 1170–1270* (med Nils Holger Petersen som vejleder og lektor Jens Fleischer, Afdeling for Kunsthistorie, som bivejleder) drejer sig om den gotiske bygningshistorie for Nidaros-katedralen og dennes samspil med bygningens liturgiske formål, dens (ønskede) politiske og symbolske funktion (både for kongedømmet og for kirken) og andre kontekstuelte relevante forhold i det tolvte og trettende århundrede. I 2004 er der arbejdet metodisk med forholdet mellem liturgi og arkitek-

tur og særlig med begreber som "det liminale", grænserne mellem kirkerummet og den ydre verden, portaler og vedr. ritualer, der foregår i disse eller på vej ud og ind imellem dem og sammenhængene mellem ritualerne og udsmykningerne. Deltagelse i forskeruddannelseskurser og konferencer i Danmark, Norge, Tyskland og England.

Formidling

Udover forskningsseminarer på centret og medarbejdernes deltagelse i konferencer og møder i ind- og udland, har centret deltaget i et oplysende seminar i Oslo om middelaldermusik og opførelsestraditioner (juni 2004), arrangeret af Modus, Senter for Middelaldermusikk (NHP og EØ). I forbindelse med den i december måned gennemførte konference blev der arrangeret to offentlige koncerter, dels i samarbejde med Trinitatis Sogn i Trinitatis kirke, København, med Inge Bønnerup (11.12.) og en med norske musikere, sangerinden Gro Siri Johannsen og lutenisten Vegard Lund. Begge koncerternes programmer havde forbindelse til konferencens temaer på hver sin måde. Den ovenfor omtalte udstilling med Borgny Farstad Svalastog skal også ses i en formidlings-sammenhæng ligesom det katalog fra udstillingen, som er anført blandt centrets publikationer nedenfor.

Undervisning

Centret har holdt kurser på Københavns Universitet i hele 2004 for studerende fra både Det Humanistiske og Det Teologiske Fakultet. Alle centermedarbejdere har i 2004 undervist i mindst ét kursus. I alt har centret givet otte kurser, der har omfattet middelalderritualer, musik, litteratur, billedkunst, arkitektur og film.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Centret er internationalt funderet, dets for tiden syv videnskabelige medarbejdere kommer fra fem forskellige lande. Hver enkelt af centrets medarbejdere har sine egne internationale forskningskontakter. Centret har derudover et samarbejde med en række projekter i andre lande. Det gælder Sapientia et eloquentia projektet ved Institutionen för klassiska språk ved Stockholms Universitet (ledet af professor Gunilla Iversen), Altes Lied?Neues Lied projektet ved Senter for Middelalderstudier, NTNU (Trondheim) og Musikwissenschaftliches Institut, Universität Erlangen (ledet af professor Andreas Haug), European Network on the Instruments of Devotion, Bergen Museum, Universitetet i Bergen (ledet af professor Henrik von Achen) samt Kulturren des Performativen i Berlin (ledet af professor Erika Fischer-Lichte). Hertil kommer, at der i 2004 er indledt et samarbejde med Groningen universitet (Cultural Change: Dynamics and Diagnosis, prof. Martin Gosman), og med et nyt projekt ved Det Teologiske Fakultet på Universitet i Oslo om religionsæstetik (prof. Svein Aage Christoffersen). Desuden er NHP blevet områderedaktør for recepti- onsområdet Bibelen i musikken for det tyske forskningsforlag De Gruyters Bibelencyklopedi, der skal udgives (i 25 bind) over de kommende 10–20 år. Dette projekt vil forventeligt også inddrage flere centermedarbejdere.

Centerleder Nils Holger Petersen

Publikationer

Udover de i 2004 udkomne publikationer er en række publikationer af centrets medarbejdere indleveret og godkendt til publikation i internationale tidsskrifter og akademiske bøger. Disse forventes at udkomme i 2005 (-2006).

Udgivne bøger – og noder – af centermedarbejdere (delvist i samarbejde med andre forskere)

Nils Holger Petersen, Nicolas Bell, and Claus Clüver, eds. *Signs of Change: Transformations of Christian Traditions and Their Representation in the Arts, 1000-2000* (Amsterdam: Rodopi, 2004).

Nils Holger Petersen, Mette Birkedal Bruun, Jeremy Llewellyn and Eyolf Østrem (red.) *The Appearances of Medieval Rituals: The Play of Construction and Modification* (Turnhout: Brepols, 2004).

Mette Birkedal Bruun og Kim Esmark (red), *Ritualer i kontekst* (København: Afdeling for Kirkehistorie, 2004).

Mette Birkedal Bruun, Carsten Selch Jensen and Niels Kastfelt (red), *Erindring og Kirkehistorie* (København: Afdeling for Kirkehistorie, 2004).

Mette Birkedal Bruun og Britt Istoft (red), *Undervejs mod Gud: Rummet og rejsen i middelalderlig religiøsitet* (København: Museum Tusulanum Press, 2004).

Borgny Farstad Svalastog: *Chords – 23 monotypes from Messiaen's La Nativité du Seigneur – Faces*. Catalogue. Edited by Eyolf Østrem and Nils Holger Petersen. (Copenhagen: Centre for the Study of the Cultural Heritage of Medieval Rituals, University of Copenhagen, 2004).

Gesammelte Klavierwerke von/Samlede Klaverværker af F.L. Ae. Kunzen. Herausgegeben von/udgivet af Gorm Busk & Heinrich W Schwab, København 2004 (= Capella Hafniensis Editions Serie K, vol. 1), 102 sider.

Udgivne artikler

Andås, Margrete Syrstad, "A Chapel for a Royal Relic?" *The Nidaros Office of the Holy Blood: Liturgical Music in Medieval Norway*, edited by Gisela Attinger and Andreas Haug, Centre for Medieval Studies in Trondheim (Trondheim: Tapir, 2004), 175–97.

Bruun, Mette Birkedal og Britt Istoft, *Introduktion*, i: *Undervejs mod Gud: Rummet og rejsen i middelalderlig religiøsitet*, 7–19.

MBB, "Procession and Contemplation in Bernard of Clairvaux's First Sermon for Palm Sunday", in *The Appearances*, 67–82.

MBB, "Vildnisset som lieu de mémoire. Klostergrundlæggelse og kollektiv erindring" ("The Wilderness as lieu de mémoire. Monastic Foundations and Collective Memory"), i: *Erindring og Kirkehistorie*, 35–59.

MBB, "Ritualiseret tid og ritualer i tiden", i: *Ritualer i kontekst*, 103–26.

MBB, "Cistercienserne og den spirituelle topografi", i: *Undervejs mod Gud: Rummet og rejsen i middelalderlig religiøsitet*, 66–85.

MBB, "Anmeldelse af Ruth Mazzo Karras: *From Boys to Men. Formations of Masculinity in late Medieval Europe* (Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2003)", *Nyt fra Historien* LIII, 1 (2004), 33–34.

MBB, "Genopførelser – om ritual, performativitet og historie", *Teol-Information* nr. 30 (2004), 21–24. 85.

Glaser, Stephanie Moore "Of Revolutions, Republics and Spires: Nineteenth-Century France and the Gothic Cathedral" in *Signs of Change*, 453–73.

Llewellyn, Jeremy "A Paulinus of Aquileia versus in Eleventh-century Italy", in *The Appearances*, 97–122.

JL, "Introduction to Section Six", i: *Signs of Change*, 395–400.

Petersen, Nils Holger "Introduction. Transformations of Christian Traditions and their Representation in the Arts, 1000-2000" i: *Signs of Change*, 1–23.

NHP and Heinrich W. Schwab, "The Devotional Genre of the Hymn Around 1800: The Hallelujah of Creation" i: *Signs of Change*, 427–52.

NHP, MBB, JL, Eyolf Østrem, "Introduction", i: *The Appearances*, 1–12.

NHP, "Carolingian Music, Ritual, and Theology", i: *The Appearances*, 13–31.

NHP, "Christianity, Medieval Rituals, and the Art of Borgny Farstad Svalastog", i: *Borgny Farstad Svalastog: Chords – 23 monotypes from Messiaen's La Nativité du Seigneur – Faces*, 3–6.

NHP, "Liturgical drama : New Approaches" i: *Actes du 2ème Congrès européen d'études médiévales*, ed. by Jacqueline Hamesse (Turnhout : Brepols, 2004), 625–44.

NHP, "Ritual og liturgi i middelalderen: Terminologiske og metodologiske overvejelser" i: *Ritualer i kontekst*, 43–61.

NHP, *Händel Messias: Originalteksten med dansk oversættelse. Baggrund og fortolkning* (København: Det Danske Bibelselskab, 2004), 92 sider.

NHP, "Patriarker i Skyttegravene: The Parable of the Old Man and the Young af Wilfred Owen (1918)" i: Niels Thomsen og Henrik Brandt-Pedersen (red), *Det står skrevet* (København: Anis, 2004), 61–72.

NHP, "Anmeldelse af Sigurd Bergmann (I begyndelsen är bilden. En befriande bild-konst-kultur-teologi Stockholm: Proprius, 2003)" i: *Norsk Teologisk Tidsskrift* 105 (2004), 121–24.

Schwab, Heinrich W. "Plusieurs fois je me sentis ému jusqu'aux larmes en l'écoutant". *Zur Improvisationskunst des Klavier- und Orgelspielers C.E.F. Weyse* in: *Danish Yearbook of Musicology* 31 (2003) [2004], 37-60.

HWS, "Zur Präsenz von Gebet und Choral auf der Opernbühne", i: Manfred Jakobowski-Tiessen (Hrsg.), *Religion zwischen Kunst und Politik. Aspekte der Säkularisierung im 19. Jahrhundert*, Göttingen 2004, 85-113.

HWS, "Friedrich Ludwig Aemilius Kunzen (1761-1817). Anmerkungen zum Nekrolog als Quelle zur Darstellung von 'Leben und Werk'", i: *Biographie und Kunst als historiographisches Problem. Bericht über die Internationale Konferenz anlässlich der 16. Magdeburger Telemann-Festtage Magdeburg, 13. bis 15. März 2002*, hrsg. von Joachim Kremer, Wolf Hobohm und Wolfgang Ruf (= *Telemann-Konferenzberichte, Bd. XIV*), Hildesheim u.a. 2004, 161-181.

HWS, "Musikalische Lyrik im 18. Jahrhundert", i: Hermann Danuser (Hg.), *Musikalische Lyrik. Teil 1: Von der Antike bis zum 18. Jahrhundert* (= *Handbuch der musikalischen Gattungen*, hrsg. von Siegfried Mauser, Bd. 8, 1), Laaber 2004, 349- 407.

Østrem, Eyolf and NHP, "The Singing of Laude and Musical Sensibilities in Early Seventeenth-Century Confraternity Devotion" I, *Journal of Religious History*, 28 (October 2004), 276–297.

EØ, "The Ineffable: Affinities between Christian and Secular Concepts of Art" i: *Signs of Change*, 265-292.

EØ, "Palestrina and Aristotle: Form in Renaissance Music", *The Appearances*, 123–47.

EØ, "Borgny Farstad Svalastog: Chords - 23 Monotypes from Messiaen's La Nativité du Seigneur" i: *Borgny Farstad Svalastog: Chords - 23 monotypes from Messiaen's La Nativité du Seigneur – Faces*, 7-21.

EØ, "Ritualers grenser. Ritualbegreps nytte og skade", i: *Ritualer i kontekst*, 175-191.

EØ, "Beauty may only turn to rust" *Judas!* 8 (2004), 33–41.

Danmarks Grundforskningsfonds Center for Subjektivitetsforskning

Ledelse pr. 1.2.2004

Centret ledes af professor Dan Zahavi.

Bestyrelsen består af Dan Zahavi, Arne Grøn, og Josef Parnas.

Organisation

Danmarks Grundforskningsfonds Center for Subjektivitetsforskning er primært finansieret af Danmarks Grundforskningsfond, men modtager også støtte fra Københavns Universitet og Hvidovre Hospital. Centeret er fysisk placeret i tilknytning til Afdeling for Systematisk Teologi. En række medarbejdere fra henholdsvis Afdeling for Systematisk Teologi (professor Arne Grøn, ph.d.-studerende Wenche Marit Quist), Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, Psykiatrisk Afdeling, Hvidovre Hospital (professor Josef Parnas og ph.d.-studerende Jørgen Thalbitzer og Anne-Vollmer Larsen) har i 2004 forskningsmæssigt fungeret med hovedtilknytning til centeret, og deres publikationer og forskningsaktiviteter står derfor anført under centeret.

Adresse

Købmagergade 44-46, 4
1150 København K
Telefon 35 32 37 21
Fax 35 32 37 51
center@cfs.ku.dk
www.cfs.ku.dk

Centerlederens årsberetning

Danmarks Grundforskningsfonds Center for Subjektivitetsforskning kan se tilbage på 2004 som et yderst aktivt og produktivt år. Centerets forskningsaktiviteter er foregået efter de retningslinjer som forskningsplanen skitserer, og ligger indenfor tre hovedområder: 1) Fænomenologi og bevidsthedsfilosofi, 2) Religionsfilosofi og hermeneutik samt 3) Psykopatologi.

1. Fænomenologi og bevidsthedsfilosofi

Professor, dr.phil., ph.d. Dan Zahavi har primært arbejdet med følgende projekter: 1) færdiggørelsen af en monografi med titlen "Subjectivity and Selfhood. Investigating the first-person perspective", 2) en analyse af en række neo-brentanianske bevidsthedsteorier, 3) en systematisk undersøgelse af forskellige fænomenologiske selvbevidsthedsteorier, 4) en fortløbende afklaring af relationen mellem en filosofisk, psykologisk og fænomenologisk bevidsthedsmodel, og 5) redaktionelt arbejde på tre antologier om interdiciplinær bevidsthedsforskning.

Professor Shaun Gallagher fra University of Central Florida, USA, der i perioden 15.2–15.3 har været tilknyttet centeret som gæsteprofessor, har dels arbejdet med spørgsmålet om hvorvidt Libets' eksperimenter kan siges at påvise fraværet af en fri vilje, dels med spørgsmålet om hvorvidt den hermeneutiske tradition kan bidrage til den moderne kognitionsvidenskabelige diskussion af empati.

Cand.mag. Thor Grünbaum er tilknyttet centeret som ph.d.-studerende i samarbejde med Institut for Kunst- og Kulturvidenskab med projektet "A phenomenological des-

cription of the experience of action". Projektet søger at beskrive strukturen af vores handlingsoplevelser med særlig henblik på samspillet mellem praktiske intentioner, kropsoplevelser og perception. I 2004 har forskningen primært været koncentreret omkring en undersøgelse af forholdet mellem handlingens "metafysik" og dens "epistemologi". Problemet har været at afdække, om bestemte metafysiske antagelser om handlingen som en kausal begivenhed, forpligter en til at antage bestemte teorier om, hvordan agenter oplever og har viden om deres handlinger. Det har været centralt for denne del af forskningen at undersøge forskellige begreber og teorier om kausalitet og kausale forklaringer. I afklaringen af disse spørgsmål, trækker projektet både på analytisk filosofi, klassisk fænomenologi og kognitiv videnskab. I efteråret 2004 påbegyndte Thor Grünbaum et 6 måneders studieophold ved Dept. of Philosophy, University of Warwick, UK.

Cand.phil. Lisa Käll er tilknyttet centeret som ph.d.-studerende i samarbejde med Institut for Kunst- og Kulturvidenskab med projektet "The Emergence of Singular Selfhood in and through the Paradox of Expression". Projektet søger med udgangspunkt i Merleau-Pontys filosofiske analyse af det kropslige og sproglige udtryk, at afklare det komplekse forhold mellem selvet og det fremmede.

Søren Overgaard's forskning under titlen "Det situerede subjekt: En udforskning af fænomenologiske og analytiske tilgange til subjektiviteten" har forsøgt at kombinere synspunkter og argumenter fra fænomenologer som Levinas, Husserl og Schütz med perspektiver fra analytiske filosoffer som Wittgenstein, Austin og Putnam. Fokus har været på to grupper af spørgsmål: 1) Subjektets kropslige og situerede natur og 2) ontologiske, epistemologiske og etiske aspekter af intersubjektivitet. Centralt i begge grupper af spørgsmål har stået ideen om, at man må skelne skarpt mellem den kropslige subjektivitet og enhver form for objekt, og således også mellem et andet subjekts perceptuelle fremtrædelse og en tings perceptuelle fremtrædelse. Ansættelsen er finansieret af Carlsbergfondet.

2. Religionsfilosofi og hermeneutik

Professor, dr.theol. Arne Grøn har primært arbejdet med følgende projekter: 1) en hermeneutisk religionsfilosofi, med fokus på spørgsmålet om fortolkningernes status i det at forstå forskellighed i perspektiv, 2) en subjektivitetsteori i hermeneutisk perspektiv, med fokus på følgende problemstillinger: selv-forståelse, selv-identitet, selv og legemlighed, synets subjektivitet (især i forhold til anerkendelse og kærlighed), og begrebet tvetydighed som nøgle til forståelse af menneskelig subjektivitet, 3) forståelsens grænser og begrebet om det uforståelige i forbindelse med et nyt projekt om hermeneutik og psykopatologi og 4) fortsatte undersøgelser af subjektivitetens normative dimensioner og dens tidslighed.

Professor Ingolf U. Dalferth fra Universität Zürich, Schweiz, der i perioden 1.8.-31.10 har været tilknyttet centeret som gæsteprofessor, har dels arbejdet med nærværsbegrebets religionsfilosofiske dimensioner, dels med en kortlægning af, på hvilken måde Kant har påvirket den post-kantianske filosofiske teologi.

Cand.theol. Iben Damgaard er tilknyttet centeret som ph.d.-studerende i samarbejde med Afdeling for Systematisk Teologi med projektet "Mulighedens Lidenskab". Projektet søger at belyse mulighedens både fundamentale og tvetydige rolle i menneskets selvforhold, Gudsforhold og

forhold til andre mennesker og verden. Subjektets forhold til mulighed rejser spørgsmålet om subjektivitet og andethed og relationen mellem virkelighed og idealitet. Dette belyses tematisk ved at fokusere på forestillingsevnen, angst, fortvivelse, tro, håb og kærlighed og spørgsmålet om selvets tidslige, narrative og etiske aspekter. Projektet trækker på Kierkegaards og Ricoeurs filosofi og inddrager også Augustin.

Wenche Marit Quists afhandling "Tidslighed og eksistens hos Kierkegaard og den tidlige Heidegger" viser, hvorledes tiden både udgør en struktur for den menneskelige væren og er kernen i de erfaringer, mennesket gør sig om sig selv. Med belæg i Kierkegaards og den tidlige Heideggers tekster analyseres tidsbegrebet i lyset af basale livsfænomener såsom skyld, samvittighed, håb, tilgivelse og relationen til en flertydig bestemmelse af 'andethed'. Afhandlingen påpeger, at sådanne erfaringer knytter sig til forståelsen af muligheder i livet og den angst og kedsomhed, som relaterer sig til denne forståelse. Stipendiet var finansieret af Statens Humanistiske Forskningsråd. Ph.d.-titlen blev tildelt den 17.5.2004.

Forskningsadjunkt, ph.d. Cornelia Richter har primært arbejdet med følgende projekter: 1) moderne perspektiver på Kants subjektivitetsteori; 2) et feministisk perspektiv på kritikken af subjektivitetsteorien; 3) spørgsmålet om bevidsthedens naturalisering med særligt fokus på Susanne K. Langer og Ernst Cassirer.

Cand.phil. Eva Schwarz, ph.d.-studerende ved Institut für Philosophie, Karl-Franzens-Universität Graz, Østrig, har haft forskningsophold på centeret siden 1.9.2004. Hendes projekt "A new prospect on first-person-perspective" diskuterer under inddragelse af fænomenologi (Husserl og Merleau-Ponty) og analytisk bevidsthedsfilosofi (Metzinger, Dretske, Dennett, Nagel) spørgsmålet om hvorvidt det er muligt at naturalisere første-persons perspektivet. Eva Schwarz er finansieret af Fonds zur Förderung der wissenschaftlichen Forschung, Østrig.

Cand.theol. Claudia Welz, ph.d.-studerende ved Institut für Hermeneutik und Religionsphilosophie ved Universität Zürich, har haft forskningsophold på centeret siden 1.8.2004. Hendes projekt "Love, Time and Transcendence: Kierkegaard's and Rosenzweig's Contributions to the Project of Phenomenological Ethics" undersøger kritikken af "nærværsmetafysikken" i lyset af Kierkegaards og Rosenzweigs dynamiske begreb om kærlighedens transcendens. Fænomenologiens muligheder og grænser vil blive diskuteret ud fra Husserl, Heidegger, Derrida, Merleau-Ponty, Levinas og Marion med henblik på at udarbejde en synets og gavens etik. Claudia Welz er finansieret af Ev. Studienwerk Villigst e.V.

3. Psykopatologi

Professor, dr.med. Josef Parnas har igennem det meste af 2004 arbejdet med færdiggørelsen af en psykometrisk interviewskala "Examination of Anomalous Self-Experience" (EASE). Denne aktivitet omfatter interviews med psykiatriske patienter (sammen med Jørgen Thalbitzer), reformuleringer af definitioner og krydshenvisninger samt undersøgelser af inter-rater reliabilitet og test-retest reliabilitet. Andre aktiviteter omfattede analyser af begrebet vrangforestillinger, fortsat teoretisk arbejde vedrørende selvet ved psykopatologiske tilstande samt supervision af de øvrige videnskabelige projekter på Psykiatrisk Afdeling, Hvidovre Hospital.

Cand.med. Jørgen Thalbitzers ph.d.-projekt "Schizophrenia, Self-disturbances and Brain misconnectivity" har omfattet de sidste forberedende aspekter ved EASE konstruktionen (se ovenfor), især reliabilitetsstudier. Fra 01.09.2004 påbegyndtes empirisk psykopatologisk og neuropsykologisk dataindsamling på førstegangs-indlagte patienter.

Cand.med. Anne Vollmer-Larsen har fortsat dataindsamling som led i sit ph.d.-projekt "Factors in illness development: A follow-up study of first admission patients and previously identified high risk community samples". Projektet indebærer psykopatologisk 5-års efterundersøgelse af 155 patienter, samt en omfattende neuropsykologisk undersøgelse. Desuden har Anne Vollmer-Larsen udført teoretisk og epidemiologisk studium af de såkaldte "skizo-afektive" psykoser, et arbejde der er afsluttet og tæt på at blive indsendt til et engelsksproget psykiatrisk tidsskrift.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Medarbejderne har medvirket ved bedømmelser af bl.a. prisopgaver, ph.d.-afhandlinger, doktorafhandlinger og stillingsbesættelser på Københavns Universitet, Aarhus Universitet og Danmarks Pædagogiske Universitet.

Konsulent og rådgivningsvirksomhed

Arne Grøn: Har været konsulent for Nordisk Samarbejdsnævn for Humanistisk og Samfundsvidenskabelige Forskning (NOS-HS) og The Fund for Scientific Research (Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek), Flanders, Belgien.

Dan Zahavi: Har været konsulent for the Social Sciences and Humanities Research Council of Canada; Deutsche Forschungsgemeinschaft; Schweizerischer Nationalfonds zur Förderung der wissenschaftlichen Forschung; samt for The European Science Foundation.

Tillidshverv

Iben Damgaard: Medlem af bestyrelsen for Forskerskolen Religion og Samfund, Københavns Universitet.

Arne Grøn: Medlem af Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab; medlem af bestyrelsen for Forskerskolen Religion og Samfund, Københavns Universitet; leder af Afd. for Søren Kierkegaard Forskning ved Det Teologiske Fakultet, Københavns Universitet; og medlem af Advisory Board for Søren Kierkegaard Forskningscenter ved Københavns Universitet.

Josef Parnas: Medlem af forskningsudvalget ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, Københavns Universitet; og medlem af bestyrelsen for Graduate School of Neuroscience, Københavns Universitet.

Wenche Marit Quist: Medlem af bestyrelsen og sekretær for Søren Kierkegaard Selskabet, Danmark.

Jørgen Thalbitzer: Formand for Interessegruppe for Fænomenologisk Psykopatologi under Dansk Psykiatrisk Selskab.

Dan Zahavi: Europæisk koordinator for The Association for Phenomenology and the Cognitive Sciences; præsident for det Nordiske Selskab for Fænomenologi; medlem af Institut International de Philosophie; medlem af bestyrelsen for Den Danske Forskerskole i Filosofi, Idé og Videnskabshistorie; medlem af styrekomitéen for satsningsområ-

det Krop og Bevidsthed, Københavns Universitet; medlem af styrekomitén for Forskerskolen Religion og Samfund; medlem af repræsentantskabet for Forskerskolen i Kunst, Litteratur og Kunstfag ved Københavns Universitet.

Formidling

Redaktionelle hverv

Medarbejderne indgår i følgende redaktioner:

Arne Grøn og Dan Zahavi: Sats. Nordisk Tidsskrift for Filosofi.

Josef Parnas: Psychopathology, Phenomenology and Cognitive Science, World Psychiatry, Psykiatria Polska.

Dan Zahavi: Classics in Phenomenology, Contemporary Phenomenological Thought, The New Yearbook for Phenomenology and Phenomenological Philosophy, Phenomenology and the Cognitive Sciences, Phainomena.

Kongresser og symposier

Konference "Kant Heute? Perspektiven für Philosophie, Religion und Politik. Eine Tagung zum 200. Todestag". Arrangeret i samarbejde med Goethe Institut, København.

Konference "Subjektivitet og Narratologi". Arrangeret i samarbejde med Center for Narratologiske Studier, Syddansk Universitet.

Workshop "From Self to Sense. Conscious experience and brain activations. Second Annual Meeting of CFIN and CFS". Arrangeret i samarbejde med Danmarks Grundforskningsfonds Center for Funktionelt Integreret Hjernevidenskab.

Ph.d.-kursus "Embodied Mind". Arrangeret i samarbejde med the Graduate School of Neuroscience, Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet og satsningsområdet Krop og Bevidsthed, Københavns Universitet.

Seminar "Aufgabe und Möglichkeiten der Religionsphilosophie".

Workshop "Ethics and Religion in Wittgenstein".

Ph.d.-kursus "Rationality of Understanding". Arrangeret i samarbejde med Forskerskolen Religion og Samfund, Københavns Universitet.

Workshop "Madness and Irrationality". Sponsoreret af Nordisk Samarbejdsnæv for Humanistisk og Samfundsvideenskabelige Forskning (NOS-HS).

Konference "Time and Existence".

Eurocores Preparatory Workshop – Consciousness in a Natural and Cultural Context (CNCC). Sponsoreret af The European Science Foundation.

Gæsteforelæsnings

Udover afholdelsen af ovennævnte 10 konferencer og ph.d.-kurser, har centeret i 2004 også arrangeret følgende 12 gæsteforelæsnings. (Nogle af forelæsningsne har været arrangeret i samarbejde med andre forskningsenheder):

Mario Maj, Department of Psychiatry, Università di Napoli, Italy: "Bipolar disorders and lithium treatment".

Ulrika Björk, Department of Philosophy, Helsinki Universitet, Finland: "The History of the 'I'".

Bent Flemming Nielsen, Afdeling for Systematisk Teologi, Københavns Universitet: "Ritualisering som udfordring til subjektivitetsteorien".

Jonathan Cole, Division of Clinical Neurosciences, University of Southampton, UK: "About and Without Face:

Living with Facial Disfigurement" og "The physiology and phenomenology of loss of touch and proprioception below the neck".

John Carter, Social Science Research Institute, University of Southern California, Los Angeles, USA: "Nature and Nurture. Gene-Environment Interaction in the Copenhagen High-Risk Project".

Gunn Engelsrud, Nina Schriver og Finn Nortvedt, Institutt for Sykepleievitenskap og Helsefag, Oslo Universitet: "Movement and Pain: A phenomenological perspective".

David Rosenthal, Program in Philosophy, City University of New York, USA: "Consciousness and the self".

Anthony Steinbock, Department of Philosophy, Southern Illinois University at Carbondale, USA. "Temporality and Possibility: Toward a Phenomenology of Hope".

Günther Figal, Philosophisches Seminar, Albert-Ludwigs-Universität Freiburg, Tyskland: "Machen, was noch nicht da ist. Metaphysik nach Nietzsche und Heidegger".

Philippe Rochat, Department of Psychology, Emory University, USA: "Origins and meanings of self-awareness".

Thomas Fuchs, Ruprecht-Karls-Universität Heidelberg, Tyskland: "Corporealized and disembodied minds: A phenomenological view of the body in melancholia and schizophrenia".

Foredrag

Centerets medarbejdere har i årets løb afholdt en række foredrag og gæsteforelæsnings ved videnskabelige konferencer og andre universiteter:

Ingolf Dalferth: Har afholdt 3 foredrag i Danmark under sit ophold som gæsteforsker på centeret.

Iben Damgaard: Har afholdt 5 foredrag i Danmark og Tyskland.

Thor Grünbaum: Har afholdt 6 foredrag i Danmark, Sverige og USA.

Arne Grøn: Har været gæsteforsker ved University of Central Florida i marts-april og har afholdt 14 foredrag og gæsteforelæsnings i Danmark og USA.

Lisa Käll: Har afholdt 3 foredrag i Danmark, Sverige og USA.

Søren Overgaard: Har holdt 7 foredrag i Danmark, Sverige, Finland og USA

Josef Parnas: Har afholdt 6 foredrag og gæsteforelæsnings i Danmark, Norge, Schweiz, Frankrig og Italien.

Wenche Marit Quist: Har afholdt 7 foredrag i Danmark og Sverige.

Alva Noe: Har afholdt 2 foredrag i Danmark under sit ophold som gæsteforsker på centeret.

Cornelia Richter: Har afholdt 8 foredrag i Danmark, Sverige, Tyskland, Belgien og Østrig.

Jørgen Thalbitzer: Har afholdt 2 foredrag i Danmark og Schweiz.

Evan Thompson: Har afholdt 2 foredrag i Danmark under sit ophold som gæsteforsker på centeret.

Anne Vollmer-Larsen: Har afholdt 3 foredrag i Danmark og Italien.

Dan Zahavi: Har afholdt 28 foredrag og gæsteforelæsnings i Danmark, Finland, England, Irland, Tyskland, Polen, Frankrig, USA, Kina og Korea.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Centeret har tilknyttet et rådgivende panel, bestående af følgende forskere:

Prof. emeritus Luc Ciompi, Universität Bern, Schweiz.

Prof. Ingolf Dalferth, Universität Zürich, Schweiz.
 Dr. Naomi Eilan, University of Warwick, UK.
 Prof. Shaun Gallagher, University of Central Florida,
 USA.
 Prof. Axel Honneth, Johann-Wolfgang Goethe-Universi-
 tät Frankfurt am Main, Tyskland.
 Prof. Piet Hut, Institute for Advanced Study, Princeton,
 USA.
 Prof. Eduard Marbach, Universität Bern, Schweiz.
 Prof. Jean Petitot, EHESS/CREA, Paris, Frankrig.
 Prof. Louis Sass, Rutgers University, USA.
 Prof. Galen Strawson, University of Reading, UK.
 Prof. emeritus Michael Theunissen, Freie Universität
 Berlin, Tyskland.

Derudover samarbejder centeret med en lang række andre
 institutter og forskningscentre, herunder:

Afdeling for Systematisk Teologi, Københavns Univer-
 sitet; Institut for Kunst- og Kulturvidenskab, Københavns
 Universitet; Søren Kierkegaard Forskningscenter, Køben-
 havns Universitet; Danmarks Grundforskningsfonds Cen-
 ter for Funktionelt Integreret Hjernevidenskab, Aarhus
 Universitet; Dansk Institut for Internationale Studier, Afde-
 ling for Holocaust- og Folkedrabsstudier; Centrum för
 Teologi och Religionsvetenskap, Lund Universitet, Sveri-
 ge; Psychiatrische Klinik, Universität Heidelberg, Tysk-
 land; Systematische Theologie, Philipps-Universität Mar-
 burg, Tyskland; Institut für Hermeneutik und Religionsphi-
 losophie, Universität Zürich, Schweiz; Département uni-
 versitaire de psychiatrie adulte, Université de Lausanne,
 Schweiz; Dept. of Philosophy, University of Warwick, UK;
 Dept. of Human Genetics, University of Yale, USA; De-
 partment of Neuropsychiatry, UCLA, USA; og Dept. of
 Philosophy, University of Central Florida, USA.

Centerleder Dan Zahavi

Stab

VIP, Eksternt finansieret

Dalferth, Ingolf Ulrich; gæsteforsker.
 Licht, Deborah May; forskningsadj.
 Overgaard, Søren; adjunkt.
 Richter, Cornelia; adjunkt.
 Zahavi, Dan; professor.

STIP, Eksternt finansieret

Grünbaum, Thor; ph.d.-studerende.
 Käll, Lena Sofia Louisa; ph.d.-studerende.
 Thalbitzer, Jørgen; ph.d.-studerende.

Publikationer

Damgaard I.: Review of 'Kierkegaard and Fear and Trem-
 bling' by John Lippitt. *Ars Disputandi. The Online Jour-
 nal for Philosophy of Religion* 4, 2004.
 Gallagher S.: The Interpersonal and Emotional Beginnings
 of Understanding: A review of Peter Hobson's *The
 Cradle of Thought: Exploring the Origins of Thinking*.
Philosophy, Psychiatry & Psychology 11/3, s. 253-257.
 2004.
 Gallagher S.: Understanding interpersonal problems in
 autism: Interaction theory as an alternative to theory of
 mind. *Philosophy, Psychiatry, and Psychology* 11/3, s.
 199-217. 2004.

Gallagher S.: Hermeneutics and the cognitive sciences.
Journal of Consciousness Studies 11/10-11, s. 162-174.
 2004.
 Grøn A.: Kierkegaard, Hegel og danske hegelianere. *Teol-
 Information* 29, s. 37-40. 2004.
 Grøn A.: Transcendence of Thought. *The Project of Philo-
 sophical Fragments. i: Kierkegaard Studies Yearbook* s.
 80-99. N.J. Cappelørn, H. Deuser, J. Steward (eds.). De
 Gruyter, Berlin-New York 2004.
 Grøn A.: Self and identity. i: *The Structure and Develop-
 ment of Self-Consciousness. Interdisciplinary Perspec-
 tives* s. 123-156. D. Zahavi, T. Grümbaum, J. Parnas
 (eds.). John Benjamins Publishing Company, Amster-
 dam-Philadelphia 2004.
 Grøn A.: The Embodied Self: Reformulating the Existen-
 tial Difference in Kierkegaard. *Journal of Consciousness
 Studies* 11/10-11, s. 26-43. 2004.
 Grøn A.: The Embodied Self: Reformulating the Existen-
 tial Difference in Kierkegaard. i: *Hidden Resources.
 Classical perspectives on subjectivity* s. 26-43. D. Za-
 havi (ed.). Imprint Academic, Exeter 2004.
 Overgaard S.: Heidegger on Embodiment. *Journal of the
 British Society for Phenomenology* 35, s. 116-131. 2004.
 Overgaard S.: Husserl and Heidegger on Being in the
 World. *Phaenomenologica* 173, 225 s. Kluwer Academic
 Publishers, Dordrecht 2004.
 Overgaard S.: Exposing the conjuring trick: Wittgenstein
 on subjectivity. *Phenomenology and the Cognitive
 Sciences* 3/3, s. 263-286. 2004.
 Parnas J.: Belief and Pathology of Self-awareness: A Phen-
 omenological Contribution to the Classification of
 Delusions. *Journal of Consciousness Studies* 11/10-11,
 s. 148-161. 2004.
 Parnas J.: Belief and Pathology of Self-awareness: A Phen-
 omenological Contribution to the Classification of
 Delusions. i: *Hidden Resources. Classical perspectives
 on subjectivity* s. 148-161. D. Zahavi (ed.). Imprint Aca-
 demic, Exeter 2004.
 Parnas J., Matthyse S., Holzman P.S., Gusella J.F., Levy
 D.L., Harte C.B., Jørgensen Å., Møller L.: Linkage of
 eye movement dysfunction to chromosome 6p in schizo-
 phrenia: Additional evidence. *American Journal of
 Medical Genetics* 128B/1, s. 30-36. 2004.
 Parnas J., Palmatier M.A., Pakstis A.J., Speed W.,
 Paschoud P., Goldman D., Odunsi A., Okonofua F., Ka-
 junas S., Karoma N., Kungulilo S., Grigorenko E., Zhu-
 kova O.V., Bonne-Tamir B., Lu R.B., Kidd J.R., DeMille
 M.M., Kidd K.K.: COMT haplotypes suggest P2 promo-
 tor region relevance for schizophrenia. *Molecular Psy-
 chiatry* 9, s. 859-870. 2004.
 Poulsen B.K.: Besprechung von Peter Trawny: *Die Zeit
 der Dreieinigkeit. Hegel-Studien* 37, s. 333-338. 2002.
 Richter C.: *Die Religion i der Sprache der Kultur*. 325 s.
 Mohr Siebeck, Tübingen 2004.
 Richter C.: Religion als symbolische Form. Vom mögli-
 chen Nutzen Cassirers für die Theologie. i: *Religion und
 symbolische Kommunikation* s. 58-73. K. Tanner (ed.).
 Evangelische Verlagsanstalt, Leipzig 2004.
 Richter C.: Besprechung von Susanne Schaefer: *Gottes
 Sein zur Welt. Schleiermachers Subjektanalyse in ihrer
 Prinzipienfunktion für Glaubenslehre und Dialektik. The-
 ologische Literaturzeitung* 129/11, s. 1224-1225. 2004.
 Richter C.: Besprechung von H. Deuser & M. Moxter
 (eds.), *Rationalität der Religion und Kritik der Kultur:*

- Hermann Cohen und Ernst Cassirer. *Theologische Literaturzeitung* 129/9, s. 972-973. 2004.
- Zahavi D.: *Body and Nature*. *Husserl Studies* 20/1, s. 89-97. 2004.
- Zahavi D.: Husserl's noema and the internalism-externalism debate. *Inquiry* 47/1, s. 42-66. 2004.
- Zahavi D.: *Time and Consciousness in the Bernau Manuscripts*. *Husserl Studies* 20/2, s. 99-118. 2004.
- Zahavi D.: *Natural Realism, Anti-reductionism, and Intentionality*. The 'Phenomenology' of Hilary Putman. i: *Space, Time, and Culture*. s. 235-251. D. Carr, C.-F. Cheung (eds.). Springer, Heidelberg-Berlin-New York 2004.
- Zahavi D.: *The embodied self-awareness of the infant: A challenge to the theory-theory of mind? i: The Structure and Development of Self-Consciousness*. *Interdisciplinary Perspectives* s. 35-63. D. Zahavi, T. Grünbaum, J. Parnas (eds.). John Benjamins Publishing Company, Amsterdam-Philadelphia 2004.
- Zahavi D.: *Beyond Empathy*. *Phenomenological Approaches to Intersubjectivity*. i: *Phenomenology*. *Critical Concepts in Philosophy* Vol. II s. 179-200. D. Moran, L. Embree (eds.). Routledge, London-New York 2004.
- Zahavi D.: *Hands with a mind of their own*. 10s. *The Times Literary Supplement*, October 15. 2004.
- Zahavi D.: (ed.). *Hidden Resources*. *Classical perspectives on subjectivity*. *Journal of Consciousness Studies* 11/10-11, 191s. 2004.
- Zahavi D.: *Editorial Introduction: The Study of Consciousness and the Reinvention of the Wheel*. *Journal of Consciousness Studies* 11/10-11, s. iv-viii. 2004.
- Zahavi D.: *Back to Brentano*. *Journal of Consciousness* 11/10-11, s. 66-87. 2004.
- Zahavi D.: (ed.). *Hidden Resources*. *Classical perspectives on subjectivity*. viii + 192s. Imprint Academic, Thorverton 2004.
- Zahavi D.: *Editorial Introduction: The Study of Consciousness and the Reinvention of the Wheel*. i: *Hidden Resources*. *Classical perspectives on subjectivity* s. iv-viii. D. Zahavi (ed.). Imprint Academic, Exeter 2004.
- Zahavi D.: *Back to Brentano? i: Hidden Resources*. *Classical perspectives on subjectivity* s. 66-87. D. Zahavi (ed.). Imprint Academic, Exeter 2004.
- Zahavi D.: (ed.). *The Return of Subjectivity*. *Phenomenology and the Cognitive Sciences* 3/3, viii + 192s. 2004.
- Zahavi D.: *Subjectivity in the center or back to basics*. *Phenomenology and the Cognitive Sciences* 3/3, s. 229-234. 2004.
- Zahavi D.: *Phenomenology and the project of naturalization*. *Phenomenology and the Cognitive Sciences* 3/4, s. 331-347. 2004.
- Zahavi D.: *Alterity in Self*. i: *Ipseity and Alterity*. *Interdisciplinary Approaches to Intersubjectivity* s. 137-152. S. Gallagher, S. Watson (eds.). Presses Universitaires de Rouen, Rouen 2004.
- Zahavi D., Grünbaum T.: *The ambiguity of self-consciousness: A preface*. i: *The Structure and Development of Self-Consciousness*. *Interdisciplinary Perspectives* s. ix-xiv. D. Zahavi, T. Grünbaum, J. Parnas (eds.). John Benjamins Publishing Company, Amsterdam-Philadelphia 2004.
- Zahavi D., Grünbaum T., Parnas J.: (eds.). *The Structure and Development of Self-Consciousness*. *Interdisciplinary perspectives*. *Advances in Consciousness Research* 59, 162s. John Benjamins Publishing Company, Amsterdam-Philadelphia 2004.

Det Juridiske Fakultet

Dekanatet for Det Juridiske Fakultet

Dekan Vagn Greve

Prodekan Jens Kristiansen

Det Juridiske Fakultet

Fakultetets ledelse

Pr. 1.2.2004: Dekan, professor, lic.jur. Vagn Greve.
 Prodekan, professor, dr.jur. Jens Kristiansen.
 Administrationschef, cand.jur. Kim Hastrup.
 Sekretariatschef, cand.jur. Pia Skov.

Fakultetsråd

Pr. 1.2.2004: Dekan, professor, lic.jur. Vagn Greve (dekan og formand).

Professor, dr.jur. Jens Kristiansen (prodekan).
 Højesteretsdommer Lene Pagter Kristensen (ekstern repræsentant).
 Højesteretsdommer Jon Stokholm (ekstern repræsentant).
 Professor, dr.jur. Mads Bryde Andersen.
 Professor, dr.jur. Peter Pagh.
 Professor, dr.jur. Vibe Ulfbeck.
 Lektor Anita Rønne.
 Advokat Anders Dorph (D-VIP).
 Biblioteksleder Lisbeth Rasmussen (TAP-repræsentant).
 Kontorfuldmægtig Anja Westmann (TAP-repræsentant).
 Kontorfuldmægtig Gitte Jensen (TAP-suppleant).
 Stud.jur. Mads Skovgaard Andersen (studenterrepræsentant).
 Stud.jur. Kristian Lauta (studenterrepræsentant).
 Stud.jur. Julie Torsbjerg Holse (studenterrepræsentant).

Adresse

St. Kannikestræde 11
 1169 København K
 Telefon 35 32 32 22
 Fax 35 32 35 86
 jurfak@jur.ku.dk
 www.jur.ku.dk

Dekanens årsberetning

2004 var for universitetet et mellemår, hvor man ventede på, hvad implementeringen af den nye universitetslov ville komme til at betyde i praksis. Det blev imidlertid ikke af den grund et år præget af passivitet. Det Juridiske Fakultet fortsatte sit arbejde med at fremtidssikre uddannelse, forskning og administration.

Fakultetets økonomiske situation er fortsat præget af, at de "tørre fag" som jura forfordes bevillingsmæssigt, hvilket sætter snævre grænser for udviklingen såvel forskningsmæssigt som pædagogisk. Fakultetet er endvidere i den interne fordeling kendetegnet ved at have en væsentligt mindre forskningsbevilling end de øvrige fakulteter, hvilket gør det vanskeligere at lægge forpligtende langtidspaner. Fakultetet har dog heller ikke ladet dette stoppe udviklingsarbejdet inden for de givne rammer.

I nutiden er regelmængden og regeludskiftningen mangedoblet sammenlignet med situationen for blot få år siden. Det har medført, at mange juridiske problemkredse har ændret karakter fra at være hjørner af hovedfag til at være selvstændige discipliner, som kræver en forskers fulde tid, hvis studenterne skal have en forsvarlig undervisning og praktikerne de nødvendige analyser og hjælpemidler. I modsætning til de fleste andre fag er det ikke muligt at importere lære- og håndbøger fra udlandet; de kan kun produceres af de juridiske universitetsmiljøer i Danmark, fordi retssystemet fortsat på de fleste områder er blandinger af

ationale og overnationale regler. Også af den grund bør lærerstaben øges kraftigt. Fakultetets forskningsplan er med denne baggrund præget af et ønske om stor bredde og ikke blot koncentration om de særligt stærke områder. I årets løb er der nybesat professorater i formueret, civilprocesret og mægling, lektorat i immaterialret samt adjunkturer i it-ret, entrepriseret og menneskeret.

Forskningen blomstrer; stabens videnskabelige produktion er meget omfattende med 311 forskningspublikationer eller gennemsnitligt 3,6 per videnskabelig medarbejder. Der er publiceret afhandlinger om WTO, strafudmåling, det statslige bevillingssystem og synet på kriminalitet. Ved siden af de dogmatiske studier er der bl.a. gennemført rets-sociologiske og kriminologiske undersøgelser. En ekstern evaluering af den offentligtretlige forskning karakteriserede fakultetet som et levende og aktivt forskningsmiljø, men pegede også på, at der fortsat er væsentlige lakuner.

Fakultetet lægger stor vægt på en tæt kontakt mellem teori og praksis. Lærerne har desuden taget aktivt del i lovforberedelse og samfundsdebat. Det Juridiske Fakultet har som bekendt ekstremt få faste lærere i forhold til antallet studerende (1:84). Den direkte kontakt mellem de faste lærere og studenterne kan derfor ikke have det omfang, som er ønskeligt. Til gengæld gives en meget stor del af undervisningen af særdeles kvalificerede praktikere, der sikrer, at undervisningen er baseret på en tæt kontakt mellem praksis og teori.

Fakultetet har fortsat en høj gennemførelsesprocent. Arbejdsledeshedstallene for jurister har i mange år været meget lave. Det har i en periode været anderledes, men vore kandidaters praktiske anvendelighed viser sig ved, at deres arbejdsløshed fortsat er lav i forhold til sammenlignelige uddannelsers. Der er heldigvis nu en positiv udvikling. Beskæftigelsessituationerne har – antager jeg – smittet af på gennemførelses hastigheden, hvilket har givet sig udslag i færre gennemførte eksaminer end i de foregående år.

Alle vore studerende ved, at en meget betydelig del af deres fremtidige arbejde vil blive baseret på internationale og udenlandske regler, vil foregå på fremmede sprog, vil blive for udenlandske klienter eller med udlændinge som modpart. Uddannelsen ændrer derfor i disse år karakter, så de får forudsætningerne herfor. Kandidatuddannelsen har således et stort antal internationale fag, hvor der undervises på et hovedsprog. Det er også derfor, at fakultetet relativt set er et af de områder på universitetet, der modtager flest gæstestuderende og sender flest studerende afsted på studieophold ved fremmede universiteter. Vi har haft adskillige udenlandske gæstelærere og gæsteforelæsere.

Et led i fakultetets internationale arbejde er deltagelse i de internationale processpilkonkurrencer. Fakultetet har også i år haft den glæde, at vore studenter har fået meget flotte placeringer, herunder en første plads i "forhandling i Paris" og en anden plads ved "EF-Domstolen i Luxembourg".

I studienævnets regi er der arbejdet intensivt på revisioner af bachelor- og kandidatuddannelserne med henblik på færdiggørelse af nye studieordninger m.m. i 2005. Endvidere fortsættes arbejdet med at skabe et bredt og varieret grundlag for livslang efter- og videreuddannelse på det juridiske område. Det gælder såvel med hensyn til master- og diplomuddannelser, som ved åbent universitetaktiviteter.

Fakultetet har en velfungerende og effektiv administration. Ved et stort personaleseminar i Helsingør blev den kulegravet af medarbejderne. Seminaret har resulteret i en række reformer. Universitetets gennemgribende omstrukturering af hele den økonomiske forvaltning har inddraget fakultetet og dets medarbejdere.

Dekan Vagn Greve

Fakultets økonomi og aktiviteter

Tabel 1. Formålsopdelt regnskab 2000-2004

	<i>Udgifter, mio.kr., løbende priser</i>				
	2000	2001	2002	2003	2004
Forskning i alt	25,917	32,392	39,565	37,393	43,157
Basisforskning	14,406	20,310	24,008	23,205	26,564
Tilskudsfinansieret forskning	3,043	3,691	5,451	5,547	5,490
Kontraktforskning	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Forskeruddannelse	8,468	8,391	10,106	8,641	11,102
Uddannelse i alt	54,115	57,659	58,181	61,800	69,859
Ordinær uddannelse	52,939	56,152	55,907	56,654	64,599
Åben uddannelse	0,000	0,114	0,285	1,726	0,323
Efteruddannelse					1,301
International studenterudveksling	1,175	1,393	1,989	3,421	3,636
Andre faglige formål i alt	0,120	0,004	0,000	0,000	0,241
Øvrig faglige formål	0,120	0,004	0,000	0,000	0,241
Fælles formål i alt	7,123	7,745	7,680	8,056	7,997
Bygningsdrift	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Generel ledelse og administration	7,123	7,745	7,680	8,056	7,997
I alt	87,276	97,800	105,426	107,249	121,254

Tabel 2. Aktiviteter 2000-2004

	<i>Aktiviteter</i>				
	2000	2001	2002	2003	2004
Antal studerende	4.056	4.044	4.004	4.036	4.052
Antal STÅ	2.450	2.387	2.369	2.373	2.268
Antal optagne pr. 1. oktober	636	622	654	637	634
Antal 1. prioritetsansøgere	1.317	1.084	1.230	1.031	1.026
Gennemsnitsalder for optagne	23	23	24	23	24
Median, alder, for optagne	21	21	21	21	21
Antal bachelorer	615	419	485	539	324
Gennemsnitsalder, bachelorer	26	26	26	26	26
Gennemsnitlige gennemførelsestid, bachelorer	4	4	4	4	4
Antal kandidater	419	405	446	400	411
Gennemsnitsalder, kandidater	29	29	29	29	29
Gennemsnitlige gennemførelsestid, kandidater	7	7	7	7	7
Åben Uddannelse – Antal deltagerbetalende STÅ	1	7	19	32	36
Færdiguddannede på hele udd. (master diplom)					26
Antal forskeruddannelsesårsværk i alt	27	19	17	17	18
Antal forskeruddannelsesstud. pr. 1. okt., i alt	24	19	21	15	17
Antal forskeruddannelsesstud. pr. 1. okt., mænd	14	11	13	10	8
Antal forskeruddannelsesstud. pr. 1. okt., kvinder	10	8	8	5	9
Antal afhandlinger, året	4	6	5	7	4
Studerende, der udløser internationaliseringstilskud	240	221	278	289	374
Indgående	137	105	133	144	201
Udgående	103	116	145	145	173
Antal doktorgrader	1	2	0	1	0
Antal forskningspublikationer, iflg. årsberetning	281	293	325	345	215

Forskningsafdeling I

Ledelse pr. 1.2.2004

Forskningsafdelingen ledes af afdelingsleder, professor, dr.jur. Jesper Lau Hansen.

Organisation

Geografisk har afdelingen til huse tre steder: Studiestræde 6, Skindergade 14, og Nørregade 15, alle København K.

Adresse

Studiegården
Studiestræde 6
1455 København K
Telefon 35 32 22 22
Fax 35 32 32 03
reta@jur.ku.dk
www.jur.ku.dk/afd1

Afdelingslederens årsberetning

Forskningsafdeling I er den største af de tre afdelinger ved Det Juridiske Fakultet. Afdelingens medarbejdere beskæftiger sig med forskning og undervisning i privatretlige, internationale fag og almene fag. Disse fag ligger på bachelor- og kandidatdelen af den juridiske uddannelse. Undervisning sker af hold og ved forelæsninger efter studieordningen, og som vejledning af enkelte studerende, herunder uddannelse og vejledning af ph.d.-studerende. Herudover stiller afdelingens medarbejdere sig til rådighed for det øvrige samfund ved formidling af forskningen. Afdelingen har en række eksternt finansierede forskere tilknyttet, og har været vært for udenlandske gæsteforskere som led i afdelingens samarbejde med forskere i udlandet. Et tidsbegrænset professorat i formueret er blevet besat af en docent fra afdelingen. Blandt afdelingens medarbejdere er der tillige udnævnt to nye lektorer og to nye adjunkter.

I begyndelsen af året fejrede afdelingen 40-året for oprettelsen af Det Retsvidenskabelige Institut, der er dens forløber, hvilket skete ved et seminar med oplæg fra personer, der har haft særlig tilknytning til institutionen. I november var afdelingen på en studierejse til Paris, hvor man bl.a. besøgte universitetet Paris II og en række andre juridiske institutioner. I slutningen af året ophørte adj. professor, dr.jur. hc. Ole Dues tilknytning til afdelingen, der hyldede hans store indsats ved et seminar med deltagelse af prominente foredragsholdere fra ind- og udland.

Forskningsvirksomhed

1. Advokatret

Et forskningsprojekt om advokatstandens retsforhold og udviklingslinjer. Et første udkast til to lærebogsfremstillinger er færdiggjort, henholdsvis om advokatjura og om advokatens færdigheder. Bøgerne er anvendt ved undervisningen i kursusfaget Advokatprofessionen (Mads Bryde Andersen).

2. Entrepriseret

Der er arbejdet et disputatsprojekt om entreprisaftaler (Ole Hansen).

3. EU-ret

Der er arbejdet med den EU-retlige kontrol med fusioner, med den EU-retlige regulering af den fri bevægelighed i EU og med EU's fælles udenrigshandelspolitik (Morten Broberg).

Et ph.d.-projekt om retsreglerne vedrørende EU's eksterne relationer er fortsat (Rass Holdgaard).

Deltagelse i et nordamerikansk-dansk forskningsprojekt med titlen "The Small State of Denmark", især finansieret af amerikanske fonde og under ledelse af politologer og sociologer fra Canada, USA og Danmark. Desuden er arbejdet med det europæiske fremtidskonvents udkast til forfatningstraktaten fortsat og der er udgivet flere publikationer (Hjalte Rasmussen).

4. Folkeret

Der er publiceret en undersøgelse om reform af retssystemer og jurauddannelsen i overgangssamfund (Helle Blomquist).

Ole Spiermann har i efteråret virket som fagleder i folkeret. Håndbogen "Moderne folkeret", som udkom i januar, er revideret. Desuden er arbejdet med ph.d.-afhandlingen om Den Permanente Internationale Domstol færdiggjort og udkommer i begyndelsen af januar 2005 (Ole Spiermann).

5. Formueret

Der er arbejdet med den almindelige aftale- og obligationsret og i den forbindelse er der bl.a. udsendt en lærebog (Mads Bryde Andersen).

Der er arbejdet med International privatret på formuerets område, herunder reglerne om domstolens internationale kompetence samt den retlige regulering af lovvalg i kontrakt og delikt m.m. Der er desuden arbejdet med den internationale købelov (CISG), særligt i forbindelse med spørgsmålet om præjudikatværdien af udenlandsk retspraksis samt forholdet mellem CISG-reglerne om force majeure (exemptions) og indenlandske retsregler om "hardship". Flere forskningsresultater er offentliggjort i 2004, andre udgives primo 2005. Fagleder i Obligationsret (Joseph Lookofsky).

Arbejdet med en afhandling om retsanvendelse i international handelsvoldgift er videreført (Ole Spiermann).

Bogen "Erstatningsretlige grænseområder. Produktansvar og professionsansvar" er udgivet. Herudover er publiceret en engelsksproget fremstilling om udviklingen i dansk erstatningsret (Vibe Ulfbeck).

6. Forsikringsret

Undersøgelsen af den private syge- og ulykkesforsikring i Danmark er afsluttet. Undersøgelsen er udmøntet i en bog med samme titel. Der er desuden arbejdet med en ny lærebog i faget forsikringsret, og arbejdet som redaktør på et projekt om motorkøretøjsforsikring i Danmark, er fortsat (Ivan Sørensen).

7. Immaterialret

Et disputatsprojekt vedr. krænkelseslæren i international immaterialret er fortsat (Morten Rosenmeier).

Arbejdet med immaterialretten er fortsat. Der er desuden udarbejdet en ny udgave af Lærebog i Immaterialret samt bidrag til opdateringen af Konkurrenceretten i EU, begge til udgivelse jan./feb. 2005 (Jens Schovsbo).

8. IT-ret

Der er arbejdet med den retlige regulering af informations-teknologien og foruden tidsskriftsafhandlinger er der vedligeholdt en it-retlig hjemmeside under www.it-retten.dk (Mads Bryde Andersen).

Der er påbegyndt et disputatsprojekt om de retlige rammer for overdragelse af information (Henrik Udsen, tiltrådt 1.9.).

9. Kapitalmarkedsret

En gennemgang af værdipapirhandelsloven er afsluttet, hvilket resulterede i det første egentlige kommentarværk til loven. Arbejdet med at analysere udviklingen i EU på det finansielle område og påvirkningen af den danske finansielle lovgivning er desuden fortsat (Jesper Lau Hansen).

Et ph.d.-projekt om børsprospekter er fortsat (Birgitte Schøtt Knudsen, barselsorlov til 22.5.).

10. Konkurrenceret

En ph.d.-afhandling om den europæiske regulering af forsyningsmonopolerne (tele/energi) er videreført (Christian Bergqvist).

Der er forsket inden for konkurrenceretten (Caroline Heide-Jørgensen).

Kapitlet om misbrug af dominerende stilling i lærebogen om EU-konkurrenceret er revideret (Charlotte Friis Bach Ryhl, barselsorlov i hele 2004).

11. Kriminologi og retssociologi

Antologien *Crime and Justice in Scandinavia* er redigeret. Antologien publiceres primo 2005. Desuden er der skrevet kriminologiske og retssociologiske artikler (Ulla V. Bondeson).

12. Menneskeret

Arbejdet på en afhandling om Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol er fortsat (Jonas Christoffersen).

13. Miljøret

Der er forsket inden for WTO-ret og en ph.d.-afhandling om miljøretten inden for samme område er afsluttet (Laura Nielsen).

En større udredning om affaldslovgivningen er afsluttet, og der er påbegyndt en samlet fremstilling af reglerne om miljøvurdering (VVM). Herudover har den miljøretlige forskning koncentreret sig om miljøretlige principper og naturbeskyttelse, en ny grundlæggende miljøretlig fremstilling og udredning af forholdet mellem forvaltnings- og civilprocessen (Peter Pagh).

14. Procesret

Arbejdet med en lærebog i strafferetspleje er videreført. Bogen forventes udgivet i 2005. I forbindelse med en kongres i USA er den nyeste udvikling i de processuelle regler i de skandinaviske lande samlet. Der er desuden udarbejdet materialesamlinger til bacheloruddannelsen og overbygningssfaget strafferetspleje og retssikkerhed. I maj blev Eva Smith udnævnt til æresdoktor i Lund (Eva Smith).

15 Retsfilosofi

Et ph.d.-projekt om statsborgerskab fra et retsfilosofisk perspektiv er påbegyndt (Silvia Adamo, tiltrådt 1.9.).

16. Retshistorie

Arbejdet med dansk forvaltningsrets historie er fortsat (Helle Blomquist).

Der er arbejdet med processens historie som en del af udarbejdelsen af et værk om den danske proces' historie (Pernille Ulla Knudsen).

Henrik Stevnsborg er studieleder og som sådan fritaget for forskning.

Arbejdet på en samlet fremstilling af dansk retshistorie som et projekt støttet af Carlsbergfondet samt arbejdet med proceshistorie er fortsat. Arbejdet på afslutningen af Det Juridiske Fakultets historie, en bog om danske advokater i det 20. årh., samt en bog om Auguste Bournonville som samfundsborger er endvidere fortsat (Ditlev Tamm).

Et ph.d.-projekt om slægtens funktion i nordisk højmiddelalderet er afsluttet (Helle Vogt).

17 Retslingvistik

Anne Lise Kjær har indledt arbejdet med eget delprojekt i det SSF-støttede projekt "Europæisk retsforståelse: En kritisk analyse af dens konstituering", ledet af Henrik Zahle. Desuden har hun været medredaktør af antologien "Europæisk retskultur – på dansk", som afslutter det SSF-/SHF-støttede tværfaglige forskningsprojekt om retskulturer (med Henning Koch, Forskningsafdeling II).

18. Retslære

Arbejdet på en indførende fremstilling om retsfilosofi er fortsat. En foreløbig udgave er udkommet under titlen "Praktisk Retsfilosofi" (Henrik Zahle).

19. Retsretorik

Et ph.d.-projekt med titlen "Forskning i et teoretisk fundament for en overbevisende retsretorik" er påbegyndt (Maria Louise Staffe, tiltrådt 1.2.).

20. Selskabsret

Jan Schans Christensen har arbejdet med en bog om det europæiske selskab (SE-selskabet). Han har, foruden at udgive diverse artikler, redigeret en antologi om god selskabsledelse, som han tillige var medforfatter af. Der er desuden, sammen med de øvrige medlemmer af High Level Group of Company Law Experts, udarbejdet en rapport til brug for en konference arrangeret af EU-kommissionen og det hollandske EU-formandskab. Endvidere er der igangsat et arbejde om corporate governance og fonde (Jan Schans Christensen).

Der er påbegyndt et ph.d.-projekt med titlen "Selskabsstatutets udstrækning og afgrænsning – lovvalget i selskabsretlige konflikter" (Stinne Taiger Ivø, tiltrådt 1.2., barselsorlov fra 17.5.).

21. Transportret

Arbejdet med et ph.d.-projekt om fortolkning af standardcertepartier inden for søretten er fortsat (Anders Møllmann).

Der er arbejdet med en fremstilling om ansvaret for sikkerhedsmangler i transportretten. Herudover har der publiceret en fremstilling om fragtføreransvaret for selvstændigt virkende tredjemand under CMR-loven (Vibe Ulfbeck).

Faglige og administrative hverv**Bedømmelsesudvalg**

Mads Bryde Andersen: Har været medlem af et bedømmelsesudvalg ved Aarhus Universitet vedrørende et professorat og ved universitetet i Oslo vedrørende en stilling som førsteamanuensis. Han er endvidere medlem af et ph.d.-bedømmelsesudvalg i Finland.

Ulla V. Bondeson: Har været vejledermedlem af et ph.d.-bedømmelsesudvalg.

Jesper Lau Hansen: Har deltaget ved bedømmelsen af et professorat ved Copenhagen Business School og ved besættelse af diverse interne stillinger og ansøgninger om ph.d.-stipendier.

Jan Schans Christensen: Har deltaget i bedømmelsen af en norsk doktordisputats.

Joseph Lookofsky: Har været medlem af et bedømmelsesudvalg vedrørende et adjunktur ved Det Juridiske Fakultet.

Peter Pagh: Har været medlem af bedømmelsesudvalg vedrørende ph.d.-afhandling ved Aarhus Universitet og vedrørende docent ved Lund Universitet samt vedrørende ansøgninger under det norske miljøforskningsprogram.

Hjalte Rasmussen: Har været vejledermedlem af et ph.d.-bedømmelsesudvalg.

Jens Schovsbo: Har været medlem af bedømmelsesudvalg vedr. doktorafhandling ved Stockholms Universitet samt været formand for bedømmelsesudvalg vedr. lektorat i immaterialret.

Eva Smith: Har været formand for bedømmelsesudvalget vedrørende professoratet i proces ved Københavns Universitet samt medlem af bedømmelsesudvalget vedrørende en disputats i Lund og en ph.d.-afhandling i psykologi i Århus.

Vibe Ulfbeck: Har været formand for et bedømmelsesudvalg vedrørende adjunktur i entrepriseret.

Henrik Zahle: Har været medlem af doktorudvalg ved Universitetet i Bergen, Uppsala Universitet og Aarhus Universitet, og har desuden været formand for et ph.d.-udvalg ved Københavns Universitet.

Udvalg og fonde

Mads Bryde Andersen: Formand for Fonden til Støtte af Retsvidenskabelig Forskning ved Københavns Universitet, Det Finneske Legat, Laurens Bogtman Fonden, Bernths Rejselegat og Grev Adam Moltkes familiefond. Han er desuden næstformand for Indskydergarantifonden og medlem af Alfred Benzons Fond, Karsten Meyers Legat for Yngre Jurister, Den Berlingske Fond, Institutionen San Cataldo, IDA-IT's Fond og en række private fonde og institutioner. Han har endvidere været medlem af Domæneudvalget, Udvalget vedrørende Økonomisk Kriminalitet og Datakriminalitet og Justitsministeriets Udvalg vedrørende Advokater (med formandskab for underudvalg).

Jan Schans Christensen: Formand for det af økonomi- og erhvervsministeren nedsatte udvalg vedr. revision af markedsføringsloven og prismærkningsloven. Han er desuden næstformand for Radio- og Tv-nævnet.

Peter Pagh: Har været formand for et udvalg af uafhængige eksperter, der har fremsat forslag til revision af erhvervsaffaldslovgivningen. Udvalget var nedsat af Dansk Byggeri.

Hjalte Rasmussen: Formand for Sven Henningsens Legat.

Jens Schovsbo: Medlem af kulturministeriets kapitel 3-udvalg og af videnskabsministeriets Domæneudvalg. Han er desuden medlem af Teknologirådets arbejdsgruppe "Patentsystemets fremtid", Patent- og Varemærkestyrelsens IP-dialog for patenter og brugsmødder og for varemærker. Han er endvidere medlem af bestyrelserne for Børge Hinsch Fonden, Familiefonden Furebakken samt Jurist- og Økonomforbundets Forlags Fond.

Ditlev Tamm: Formand for bestyrelsen for Det Anders Sandøe Ørstedeske Prisedaljelegat samt medlem af bestyrelsen for en række fonde.

Vibe Ulfbeck: Fakultets repræsentant i Axel H's rejselegat. Hun er endvidere udpeget som suppleant i Fondsrådet.

Henrik Zahle: Formand for bestyrelsen for Julie von Müllens Fond.

Tillidshverv

Mads Bryde Andersen: Medlem af Fakultetsrådet. Uden for fakultetet er han formand for Dansk Internet Forum, Dansk Selskab for Ophavsret, Foreningen San Cataldos Venner og for Den Danske Styrelse for de Nordiske Juristmøder. Herudover er han medlem af bestyrelsen for Dansk Forening for Voldgift, Foreningen Industriel Retsbeskyttelse og Juridisk Forening i København. Han er endvidere medlem af Akademiet for de Tekniske Videnskaber og af den danske delegation i UNCITRAL.

Ulla V. Bondeson: Medlem af bestyrelsen for Dansk Kriminalistforening, vicepræsident i The International Society of Criminology samt medlem af The Steering Committee for the Campbell Crime and Justice Group.

Morten Broberg: Har været medlem af brugergruppen for Juridisk Forskningsbibliotek.

Jonas Christoffersen: Bestyrelsesmedlem i International Commission of Jurists, Danish section og formand for bestyrelsen i Sasakawastipendiateres Alumneforening ved Københavns Universitet.

Jesper Lau Hansen: Udpeget af dekanen som afdelingsleder. Han er endvidere af Københavns Universitet udpeget som medlem af bestyrelsen for Nordisk Kollegium, hvor han er næstformand, og af rektor som medlem af Det Rådgivende Udvalg for The Crown Princess Mary Scholarship.

Anne Lise Kjær: Har indtil 1.6. været Det Juridiske Fakultets repræsentant i et tværfakultært samarbejde om forberedelse af et satsningsområde om "Europastudier – Konsekvenser af Europas forandring".

Joseph Lookofsky: Secretary General of the Danish Committee for Comparative Law (Association Internationale des Sciences Juridiques) samt koordinator for fakultets studentervedvekslingsprogrammer med New York University School of Law & Duke University School of Law. Han er hovedansvarlig for fakultetets deltagelse i processpillet: International Commercial Arbitration Moot (Wien).

Peter Pagh: Medlem af Fakultetsrådet, medlem af bestyrelsen for Dansk selskab for miljøret og formand for Beboerklagenævnet i Albertslund Kommune.

Hjalte Rasmussen: Det Juridiske Fakultets hovedrepræsentant i det internationale arbejde, herunder deltagelsen i et antal internationale Moot Courts, forsknings- og studentervedvekslingsaftaler.

Charlotte Friis Bach Ryhl: Bestyrelsesmedlem i Dansk Forening for Europaret.

Jens Schovsbo: Ph.d.-studieleder, formand for ph.d.-studienævnet samt biblioteksansvarlig ved Det Juridiske Fakultet. Han er director of the Institute for the Study of EU-

law, Shangdon University Law School, Kina og Permanent Guest Professor samme sted. Han er desuden efor for den arnemagnæanske stiftelse, generalsekretær for den Nordiske Samarbejdskomité for industriel retsbeskyttelse samt formand for UBVA's arbejdsudvalg. Han er endvidere medlem af bestyrelsen for COPY-DAN Tekst & Node, COPY-DAN's digitale arbejdsgruppe, Ankenævnet for Patenter og Varemærker, Klagenævnet for Domænenavne, WIPO Arbitration and Mediation Center's Domain Name Panel, Europa Kommissionens High Level Copyright Experts Group samt the Roster of Experts under Cartagena-protokollen. Derudover er han rådsvalgt medlem af Det Kongelige Akademi for de Skønne Kunster.

Ditlev Tamm: Medlem af Det kgl. Danske Videnskaberne Selskab, Academiae Europaea samt Selskabet for Fædrelandets Historie. Han er dansk medlem af bl.a. Commission internationale pour l'histoire des Universités, af Instituto por las investigaciones de la historia del derecho, af Instituto Internacional de Historia del Derecho Indiano og af Beirat des Jahrbuchs für Verwaltungsrecht. Han er desuden formand for institutionen N. Zahles Skole og medlem af den af Folketinget nedsatte PET-kommission.

Eva Smith: Formand for Det Kriminalpræventive Råd samt formand for bestyrelsen for Københavns Retshjælp. Hun er desuden medlem af forretningsudvalget for ECRI under Europarådet samt medlem af retsplejerådet, strafferechtsplejeudvalget og udvalget om dommernes bibeskæftigelse. Endvidere er hun medlem af udvalget vedrørende trossamfund under Kirkeministeriet, mæglingssmand for SID i sager om medlemsklager samt medlem af kommissionen til undersøgelse af Dan Lyngge-sagen.

Ole Spiermann: Bestyrelsesmedlem i den danske afdeling af Comité Maritime International og International Law Association. Han er desuden medlem af Executive Council of the International Law Commission i London samt af organisationens internationale ekspertkomité om voldgift og beskyttelse af udenlandske investeringer.

Henrik Stevnsborg: Studieleder og dermed formand for Det Juridiske Studienævn og Kursusudvalg. Han er medlem af Det Juridiske Fakultets Intergruppe, af Indre By Udvalget, af rektors Uddannelsesudvalg og af Det Samfundsvidenskabelige Fakultets Uddannelsesudvalg. Han er desuden medlem af bestyrelsen for Rejsefond for juridiske kandidater og studerende ved Københavns Universitet og medlem af programrådet for Folkeuniversitetet i København. I årets løb har han været formand for fakultetets og medlem af rektors selvevalueringsgruppe i forbindelse med auditeringen af Københavns Universitet. Endvidere er han medlem af rektoratets WBL-styregruppe (Web-Based-Learning) samt medlem af Kvalifikationsnævnet under Undervisningsministeriet.

Ivan Sørensen: Formand for to forsikringsselskabers kundepaneller. Han er desuden formand for bestyrelsen i ROSA Daghøjskole.

Vibe Ulfbeck: Medlem af Fakultetsrådet.

Henrik Zahle: Dansk medlem af Venice Commission (Democracy Through Law) knyttet til Europarådet. Han er desuden formand for foreningen Dansk Kommunalret og medlem af styringsgruppen for satsningsområdet Religion i det 21. århundrede.

Formidling

Redaktionelle hverv

Mads Bryde Andersen: Hovedredaktør for den litterære afdeling af Ugeskrift for Retsvæsen og redaktør for den elektroniske udgave af dets domssamling. Han er endvidere medlem af redaktionskomitéen for Lov & Data samt Journal of Information Law and Technology (JILT).

Morten Broberg: Har været medlem af redaktionskomitéen for Lov & Ret og er dansk redaktør for Europarättslig Tidsskrift.

Jesper Lau Hansen: Medlem af redaktionen for Juridisk Formularbog og medlem af The Advisory Editorial Board, International Journal of Disclosure and Governance.

Jan Schans Christensen: Medlem af redaktionskomitéen for Revision & Regnskabsvæsen.

Peter Pagh: Ansvarshavende redaktør for tidsskriftet Miljøretlige afgørelser og domme.

Hjalte Rasmussen: Medlem af redaktionsudvalgene for Journal of European Integration, Revue Européenne de droit public samt Diritto comunitario e degli scambi internazionali.

Jens Schovsbo: Dansk redaktør for Nordiskt Immateriellt Rättsskydd.

Ole Spiermann: Dansk rapportør til International Law Reports, der udgives af Cambridge University Press. Han er desuden en af redaktørerne for boganmeldelser i Nordic Journal of International Law.

Ivan Sørensen: Medlem af redaktionskomitéen for Forsikringsretlig- og erstatningsretlig domssamling.

Vibe Ulfbeck: Ansvarshavende redaktør for Formueretligt Nyhedsbrev, Formueret 1. år.

Kongresser og symposier

Ulla V. Bondeson: Har deltaget i planlægningen af den første kombinerede verdenskriminologiske kongres i Paris (maj).

Anne Lise Kjær: Har været medarrangør af ph.d.-seminar om "Diskursanalyse i Juridisk Forskning", som blev afholdt ved Det Juridiske Fakultet 6.6.2004, (med Henrik Zahle og Rass Holdgaard). Hun har desuden været medstifter af en studiekreds om "Europæisk retsdannelse og denationalisering af dansk ret" (med Vibe Ulfbeck og Henrik Zahle).

Joseph Lookofsky: Har bidraget til og deltaget i symposier vedr. "Commercial Law Theory and the CISG" i Firenze (oktober). Han har desuden deltaget som voldgiftsmand ved Vis International Commercial Arbitration Moot Court-konkurrencen i Wien (april).

Eva Smith: Har bidraget til og deltaget i en international konference i Saint Louis, USA, som repræsentant for de skandinaviske lande.

Vibe Ulfbeck: Har været arrangør af et seminar om ansvar for grov uagtsomhed i transport-, erstatnings- og forsikringsretten, afholdt i oktober.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere

Professor Vladimir Khairouline besøgte afdelingen og holdt et foredrag om forbrydelse og straf i Dostojevskis forfatterskab i februar måned (Ulla V. Bondeson).

Professor Klaus Hopt, Max-Planck Institut für Ausländi-

schens und Internationales Privatrecht (Hamburg) holdt i foråret foredrag i FOCOFIMA (Jesper Lau Hansen).

Philip Wood, visiting professor in International Financial Law, University of Oxford, holdt i efteråret foredrag i FOCOFIMA (Jesper Lau Hansen).

Professor Charles Knapp, University of California, Hastings College of Law, har været gæst ved fakultetet i efteråret, mens han gav et intensivt kursus i Introduction to American Contract Law på kandidatuddannelsen (Joseph Lookofsky).

Doktorand Sanna Wolk fra Stockholms universitet (Jens Schovsbo).

Yajun Zhang, statsstipendiat fra Kina (Jens Schovsbo).

Forskningsophold i udlandet

Christian Bergqvist: Har gennemført et studieophold ved EU-Kommissionen (DG COMP) i Bruxelles fra maj-august samt European University Institute (EUI) i Firenze i oktober.

Ulla V. Bondeson: Har i juni været på et forsknings- og foredragsophold ved forskellige kriminologiske institutter i Skt. Petersburg.

Morten Broberg: Har i maj været på et forskningsophold ved Oxford University.

Joseph Lookofsky: Har i november været på et forskningsophold ved New York University School of Law.

Anders Møllmann: Har i perioden september-november været gæsteforsker ved Nordisk Institutt for Sjørett ved Universitetet i Oslo.

Peter Pagh: Har i juli været på en uges research ved EU-Kommissionen, DG Miljø.

Vibe Ulfbeck: Har i oktober og november været på forskningsophold ved Nordisk Institut for Sjørett i Oslo.

Netværk

Helle Blomquist: Har koordineret et netværk med titlen "Legal Traditions in the Baltic Sea Area", der omfatter medlemmer fra Norden, Rusland og de baltiske lande.

Ulla V. Bondeson: Har deltaget i netværk med Steering Committee for the Campbell Crime and Justice Group.

Jesper Lau Hansen: Medlem af Danish Corporate Governance Association; Dansk Forening for Selskabsret; Nordisk Netværk for Selskabs- og Børsret; Nordisk Kapitalmarkedsretligt Netværk (NKN); Finance Research Unit (FRU) ved Økonomisk Institut KU; Foreningen for Bank- og Kreditret; Kreditsretsgruppen ved CBS; Foreningen Norden; Europaretsforeningen (FIDE) og Juridisk Forening

Anne Lise Kjær: Har deltaget i "Sprog- og Kultur-netværket", et tværfagligt samarbejde mellem sprogforskere, litterater, historikere, medieforskere og samfundsforskere ved danske universiteter.

Jan Schans Christensen: Medlem af Danish Corporate Governance Association, Dansk Forening for Selskabsret, Nordisk netværk for Selskabs- og Børsret samt Association Européenne d'Etudes Juridiques et Fiscales.

Peter Pagh: Medlem af Avosetta gruppen, der består af 1-2 uafhængige miljøretseksperter fra EU-medlemsstater og ansøgerstater samt medlem af et europæisk netværk for Natura 2000.

Hjalte Rasmussen: Deltager, udover netværket, der er nævnt under hans forskning, i det globale Jean Monnet Professor Netværk bestående af professorer fra jura, politologi, økonomi og samtidshistorie.

Jens Schovsbo: Dansk kontaktperson for det nordiske immaterialretsnetværk, er medlem af ATRIP (International Association for the Advancement of Teaching and Research in Intellectual Property) og tilknyttet det fælleseuropæiske projekt Intellectual Property Law in Transition. Han har deltaget i planlægning og undervisning mv. ved masteruddannelsen ved Stockholms Universitet i European Intellectual Property Law. Er Permanent Guest Professor ved the Institute for the Study of EU-law, Shangdon University Law School, Kina samt deltager i Trento Common Core Project (vedr. Immaterialret).

Eva Smith: Danmarks medlem af ekspertudvalget under Europarådet til vurdering af medlemslandenes overholdelse af Konventionen om beskyttelse af Nationale Mindretal. Hun er desuden dansk kontaktperson i to internationale netværk: Nordisk Forening for Procesret (NFfP) og International Association of Procedural Law.

Ivan Sørensen: Har deltaget i projektet "Restatement of European Insurance Contract Law." Han er desuden medstifter af og oplægsholder i TREF (Transportretligt, Erstatningsretligt- og Forsikringsretligt Forum).

Ditlev Tamm: Samarbejder med nordiske og tyske retshistorikere herunder særligt universitetet i Lund og Max-Planck-Institut für europäische Rechtsgeschichte i Frankfurt am Main.

Henrik Udsen: Medlem af Dansk it's fagråd for Jura, af FDIH's netværksgruppe for jura, af Danske It-advokater, af Dansk Forening for Edb og Jura og af Dansk Selskab for Ophavsret.

Vibe Ulfbeck: Deltager i det europæiske netværkssamarbejde under European Center of Tort and Insurance Law (ECTIL). Hun har oprettet netværksgruppen TREF, der samler advokater og andre praktikere med interesse for transport, erstatnings- og forsikringsret til seminarer. Hun er endvidere medstifter af en studiegruppe vedrørende europæiseringen af formueretten.

Forskningsafdeling II

Ledelse pr. 1.2.2004

Forskningsafdelingen ledes af afdelingsleder, professor, dr.jur. Carsten Henrichsen.

Afdelingssekretær, ekspeditionssekretær Lilli Streyrnnes.

Adresse

Studiegården
Studiestræde 6
1455 København K
Telefon 35 32 32 22
Fax 35 32 32 01
www.jur.ku.dk/afd2

Afdelingslederens årsberetning

Afdelingen leverer undervisning inden for en række af fagene på studiets bacheloruddannelse med hovedvægten på det offentligtretlige fagområde, herunder Forfatningsret, Folkeret og Forvaltningsret; hertil kommer Juridisk Metodelære. Derudover udbydes en række kurser på studiets kandidatuddannelse, dels i almenfaglige emner: Konflikt-

håndtering, Retsfilosofi og Retsinformatik, dels i offentlig-retlige emner: Europæisk Forvaltningsret, Folketing og regering, Kommunalret, Menneskerettigheder, Offentlig forvaltning og Praktisk Forvaltningsret, og dels i tværfaglige emner: Arbejdsret, Energiret, Socialret, Sundhedsret og Bioret (enkelte af de nævnte kursusfag varetages helt eller delvis af eksterne lærere under ansvar over for vedkommende fagleder). Endelig danner afdelingen ramme omkring fakultetets masteruddannelse i Konfliktmægling.

Forskningsvirksomhed

I det følgende angives de hovedforskningsprojekter, som den enkelte medarbejder beskæftiger sig med.

1. Forfatningsret

1.1. Lærebog i forfatningsret

Der arbejdes på en ny lærebog i forfatningsret med dele af forfatningsfilosofi og -teori samt grundlæggende menneskerettigheder (Henning Koch, Henrik Palmer Olsen, Jens Elo Rytter).

1.2. Samspil mellem grundlov og EU-forfatningstraktat

Som grundforskningsprojekt arbejdes med det retlige samspil mellem en europæisk forfatningstraktat og visse nationale forfatninger i EU-stater, herunder Danmarks Riges Grundlov. Det drejer sig om opstilling af værdier og principper samt kriterier for indpassningen af forskellige typer kompetence- og menneskerettighedskataloger mellem det centrale (helstatslige) og decentrale (delstatslige) niveau. Der er således tale om et forfatningsretligt projekt i et føderalisme-perspektiv – under behørig hensyntagen til EU's sui generis karakter (Henning Koch).

1.3. "Det materielle demokrati" – rettigheder og værdier

Den europæiske retsudvikling såvel inden for menneskeretten som inden for EU-retten har i løbet af 1990'erne både gennem domspraksis og i traktatpraksis bevæget sig hen imod en forfatningsretlig opfattelse, hvor bestemte individrettigheder såvel som bestemte samfundsværdier ophøjes til uomgængelige kriterier for selve definitionen af et demokrati. Demokrati forstås således ikke længere alene som en processuel organisationsform, hvor igennem statsviljen dannes (demokrati i formel forstand). Som klart fastslået i den europæiske forfatningstraktat af 2004 defineres et europæisk demokrati i dag som et demokrati, hvis formål er at opretholde og fremme en nærmere specificeret værditilstand, der er bestemt dels af individets egeninteresse dels af flertallets samfundsinteresser. Begge hensyn udløser positive pligter for statsmagten, som bygger på vurderinger over samfundsnytten. Disse sekulære rettigheder og værdier skal ikke blot sikres ad politisk, men også ad juridisk vej, f.eks. gennem overnational og national domstolsprøvelse. Denne udvikling udtrykker en materiel demokratiopfattelse. Værdierne og rettighederne afgrænses efter et indholdsmæssigt kriterium og tildeles en apriorisk karakter, som er hævet over ændringer. Der tilsigtes således skabelsen af en fælleseuropæisk forfatningskultur med respekt for de nationale strukturer. Forskningsprojektet, der drives inden for rammerne af det af NOS-HS støttede projekt: "Nordens nya rättsliga kartor. En rättskulturell konstruktion i förändring", har til hensigt at belyse disse fundamentale spørgsmål af retsfilosofisk og demokratiteoretisk karakter i et retshistorisk perspektiv (Henning Koch).

1.4. Magtfordelingslæren i historisk, komparativt og analytisk perspektiv

Magtfordelingslæren, som er udtrykt i grundlovens § 3, udgør en af de mest grundlæggende normer i statsforfatningsretten både i Danmark og i andre lande. Ved at sammenholde lærens historiske og geografiske forgreninger med en analytisk kritik, søges en ny forståelse af magtfordelingslærens rolle i den danske forfatning. Projektet er nu afsluttet med indlevering af en afhandling til bedømmelse for den juridiske doktorgrad (Henrik Palmer Olsen).

1.5. Religionsret

Forholdet mellem ret og religion tiltrækker sig i disse år en stadig stigende betydning, og der har vist sig et betydeligt behov for at klargøre de mere præcise retlige rammer for reguleringen af religiøse spørgsmål. Det gælder både de større og mere abstrakte spørgsmål såsom foreneligheden af den danske folkekirkeordning med Danmarks internationale forpligtelse til at sikre religionsfriheden og til ikke at diskriminere på grund af religion, og de mindre og meget konkrete spørgsmål såsom hvordan og i hvilket omfang offentlige institutioner skal tilpasse sig borgernes religiøse skikke. Forskningsprojektet går ud på at opdyrke religionsret som en ny selvstændig disciplin indenfor retsvidenskaben. Religionsretten bør anskues tværfagligt og ikke som en offentligretlig eller en privatretlig disciplin. Religionsretten har således både forfatningsretlige, forvaltningsretlige, arbejdsretlige, familieretlige, strafferetlige, skatteretlige og formueretlige forgreninger, og i takt med den stigende betydning af religiøse konflikter i samfundet er det af væsentlig betydning, at der kan anlægges en retsvidenskabelig vinkel på problemstillingerne, som kan forene de forskellige faglige traditioner, og således bidrage til en fornyet tværfaglig analyse af retlige problemstillinger, der berører religion. Formålet med projektet er i dette lys at skrive en ny samlet fremstilling af religionsretten (Henrik Palmer Olsen).

1.6. Danske grundrettigheder i europæisk belysning

Formålet med projektet er at se danske grundrettigheder – individets forfatningssikrede rettigheder (og dermed forfatningsretten som helhed) – i en ny, europæisk sammenhæng. Dansk rettighedstænkning har i de seneste 10-15 år udviklet sig dramatisk, påvirket af den europæiske udvikling – navnlig EMRK, men også udenlandsk forfatningsret. Hertil kommer en spirende påvirkning fra EU-retten. De danske grundrettigheder findes i dag derfor ikke kun i Grundloven, men består af et kompleks af nationale og internationale normer, samt uskrevne (fælleseuropæiske) retsgrundsætninger. Dette rettighedskompleks rummer principper, som må fortolkes i en europæisk, inter-/transnational, sammenhæng (Jens Elo Rytter).

1.7. Demokrati, ret og værdier

Der er indledt et projekt vedr. grundlæggende begrebsdannelser, teorier og debatter om demokrati og demokratisering i en periode præget af modsætningsfyldt modernisering, globalisering og europæisering, herunder med særlig vægt på de normmæssige og retlige udviklinger i Europa. Projektet indgår i et nyt satsningsområde ved KU: "Europa i forandring", hvor "Demokrati, ret og værdier" udgør det ene af områdets to centrale temaer – det andet tema vedr. "identitet og kulturel udvikling". Fra afdelingen indgår i styregruppen Henning Koch, og i netværksgruppen vedr. Demokrati, ret og værdier Jens Elo Rytter (Jens Elo Rytter).

1.8. Magtfordelingsmæssige aspekter ved EU-forfatningen
De magtfordelingsmæssige følger af vedtagelsen af en EU-forfatning undersøges, for så vidt angår magtforholdet mellem EU og Danmark, magtforholdet EU-institutionerne imellem og magtforholdet mellem de danske statsorganer indbyrdes (Helle Krunke).

1.9. Pensionsområdet i forfatningsretlig og forsikringsretlig belysning

Det pensionsretlige område belyses såvel ud fra en diskussion af en række forsikringsretlige problemstillinger som ud fra en diskussion af en række forfatningsretlige problemstillinger. Både private og offentlige pensionsordninger inddrages. Bl.a. undersøges dækningsområdet for private pensionsordninger, reguleringen af private pensionsordninger, private pensionsordningers afgrænsning til livsforsikringer, omfanget af den offentlige pensionsrets beskyttelse mod indgreb ved lov, forsikringsbegrebets anvendelighed i forhold til det offentlige pensionssystem og koordinationsaspektet (Helle Krunke).

2. Forvaltningsret

2.1. Almindelig forvaltningsret

Udover den i efteråret 2002 udkomne lærebog "Forvaltningsret. Retssikkerhed. Proces. Sagsbehandling" forberedes udskiftning af de øvrige lærebøger som anvendes i faget vedr. hjemmelsspørgsmål og retlig kontrol med forvaltningen. Førstnævnte lærebog inkluderer den materielle del af den retlige kontrol med forvaltningen, med særlig vægt på domstolsprøvelsen. Sidstnævnte lærebog udarbejdes i samarbejde med Michael Gøtze og Carsten Henrichsen, idet bogen udvides til at omfatte Forvaltningens organisation, styring og kontrol. Herudover arbejdes med kommunalretlige problemstillinger, herunder især de ændringer i den kommunale styrelseslovgivning, som er affødt af kommunalreformen og Farum-sagskomplekset (Steen Rønsholdt).

2.2. Offentlig/privat virksomhed

Der arbejdes på et projekt om retlige grundprincipper og -regler vedrørende offentlig/privat virksomhed. Projektet tager bl.a. sigte på klarlæggelse af fællesskabsrettens betydning for de igangværende bestræbelser på markedsføring af dele af den offentlige virksomhed. Som sådan fokuseres der især på retlige fænomener som udlicitering, privatisering, offentlige selskabsdannelser og offentlig-private partnerskaber mv. De spørgsmål, der herved tages op, er dels hvilke materielle retsregler og principper, der gælder for tiltag af denne art, dels i hvilken udstrækning generelle forvaltningsretlige regler og -principper finder anvendelse på de beskrevne fænomener, og dels endelig hvorvidt og i hvilken udstrækning administrative retsprincipper påvirkes af markedsretlige principper. Som delprojekt – og som responsum til Udliciteringsrådet – er foreløbig publiceret en undersøgelse af de retlige rammebetingelser for udlicitering af myndighedsopgaver (Carsten Henrichsen).

2.3. Ombudsmandens kontrol med offentlige myndigheder

Der arbejdes på en analyse af den rolle, som navnlig Folkeetingets Ombudsmand og Den Europæiske Unions Ombudsmand spiller i forvaltningsretlige sager. Analysen omfatter bl.a. en sammenligning af de retlige grundprincipper, som finder anvendelse ved disse ombudsmandsinstanser. Her-

udover fokuserer projektet især på ombudsmandsinstitutionernes virkemidler og retsskabende virksomhed (Michael Gøtze).

2.4. Det forvaltningsretlige skøn

Det har traditionelt været opfattelsen, at det forvaltningsretlige skøn har betydning for de danske domstoles efterprøvelse af forvaltningens konkrete afgørelser. På den baggrund undersøges det – i lyset af tysk og dansk teori – hvad man egentlig forstår ved et forvaltningsretligt skøn. Derudover undersøges det, om skønnet faktisk har betydning for domstolsprøvelsen af forvaltningsakter og i givet fald hvilken betydning (René Dejbjerg Pedersen).

2.5. Nye tendenser i den almene forvaltningsret

Der planlægges en udredning af nyere tendenser i den forvaltningsretlige teori, foreløbig med arbejdstitlen "Forvaltningsretlig antologi – nye tendenser og udfordringer for den almene forvaltningsret". Projektet involverer en række forskere i Danmark og Norge, som arbejder med problemstillinger inden for den almene forvaltningsret (Carsten Henrichsen mfl.).

3. Folkeret

3.1. Strafansvar for internationale forbrydelser

Der arbejdes på et projekt om det individuelle strafansvar for internationale forbrydelser. Der tages herved udgangspunkt i fastlæggelsen af de internationale forbrydelser, for hvilke der i øjeblikket kan indledes international retsforfølgning, hvorefter behandles spørgsmålet om individuelt strafansvar i folkeretten fra Nürnberg til den nye permanente internationale domstol (ICC). Projektet behandler nutidsudviklinger i individuelt strafansvar for internationale forbrydelser, heriblandt grænserne for individuelt strafansvar over for reglerne om medvirken og bistand under et fælles formål ("common purpose/joint criminal enterprise" doktrin) og nyttighed af "hybrid criminal bodies" (domstole som har en blanding af både nationale og internationale elementer, fx The Special Panels of the District Court of Dili (Timor-Leste), Regulation 64 Panels (Kosovo) og The Special Court for Sierra Leone som en retsforfølgningsmekanisme (Ciara Damgaard).

4. Retsinformatik

4.1. Nutidens og fremtidens ret

Der arbejdes på en fremstilling af de almene træk ved nutidens retssystem med vægten lagt på problemkredse i forbindelse med værdier og ret, teknologi og ret, rettens metode, rettens anvendelse, rettens institutioner, rettens fremtid. En række generelle spørgsmål søges herved belyst under i en vis udstrækning nye synsvinkler (Peter Blume).

4.2. Juridiske aspekter af digital forvaltning

Projektet behandler en række juridiske aspekter af indførelsen af digitale forvaltninger og har i den forbindelse primært fokus på de interne forhold. I og med at forvaltningsretten er udviklet med afsæt i forvaltningernes brug af papir som bærende medie, medfører dette, at juraen tvinges til at følge med, når dette ikke længere gælder. Det er denne udvikling, der er projektets emnefelt. Projektet er baseret på en fremadrettet tilgang, hvor det både analyseres, hvordan forholdet er mellem udviklingsperspektiverne og

forvaltningsretten pt., og hvordan forvaltningsretten eventuelt kan udvikles, således at grundhensynene med hensyn til retssikkerhed og smidig forvaltning sikres. I den forbindelse ses bl.a. på udviklingen mod et digitalt sagsbegreb, betydningen af den stærkt øgede brug af elektronisk kommunikation, samt navnlig de teoretiske og praktiske implikationer af tendensen i retning af juridisk automation (Paul C. Vang).

5. Socialret

5.1. Børn og unge i socialretten

Der arbejdes på en fremstilling vedrørende børn og unge i socialretten (Kirsten Ketscher).

5.2. Europæisk socialret

Den danske socialret har hidtil været præget af et meget nationalt koncept. Dette udfordres af EU og den stigende anvendelse af internationale konventioner. Der arbejdes til lige på en fremstilling af dette. En tværgående og gennemgående dimension i alle arbejderne er kvinde- og kønsspektivet. Det forannævnte kombineres med deltagelse i et større nordisk tværfagligt projekt om "Aktivt medborgerskab", hvor perspektivet er sociale grundrettigheder også i et kvindesperspektiv (Kirsten Ketscher).

5.3. Der arbejdes på et projekt om indvandrerkvinders social rettigheder

For en del af disse kvinder er ægteskabskontrakten den vigtigste forsørgelseskilde og ikke arbejdskontrakten. Det undersøges, hvilke konsekvenser dette har i forhold til rettigheden af sociale ydelser, hvor netop arbejdsmarkedet har en central rolle. Derudover vil de ligestillingsmæssige konsekvenser være i fokus. Perspektivet er kvinderekligt, idet den traditionelle menneskeretlige diskurs ikke har været egnet til at opfange den diskrimination, der foregår indenfor etniske, religiøse eller kulturelle minoritetsgrupper (Stine Jørgensen).

6. Sundhedsret

6.1. Persondat beskyttelse som patientrettighed

Forskningsprojekt vedrørende patienters rettigheder i forbindelse med behandlingen af persondata i sundhedssektoren er afsluttet, med indlevering af doktorafhandling til bedømmelse. Afhandlingen omfatter en almen del, hvor patientrettens og persondata-beskyttelsesrettens grundlæggende værdier og retsprincipper diskuteres såvel ud fra et moralfilosofisk som et retligt perspektiv. I den specielle del analyseres forskellige aspekter af den persondatabehandling, der foregår i sundhedssektoren (indsamling, videregivelse til forskellige formål, arkivering, destruktion og aktindsigt). Forholdet mellem de grundlæggende retsprincipper og den retlige regulering og praksis undersøges, og som en del af dette ses der på samspillet mellem sundhedsretlige og persondata-beskyttelsesretlige principper (Mette Hartlev).

6.2. Sundhedsret – patientrettigheder

Der arbejdes med en analyse af patientrettigheder herunder med en afklaring af begreber, grundprincipper og metode. Dette indgår i et lærebogsprojekt i Sundhedsret (Mette Hartlev).

6.3. Stamceller

Som et led i det tværfaglige projekt "Creating Science – Crafting stem cells in a moral landscape" foretages en komparativ undersøgelse af regulering af stamcelleforskning i Danmark og andre udvalgte lande. Som et led i undersøgelsen analyseres hvilke hensyn, reguleringen er baseret på og hvilke overvejelser, der ligger til grund for at regulere inden for dette område (Mette Hartlev).

6.4. Forskningsbegrebet

I forbindelse med et tværfagligt projekt finansieret af EU's 6. rammeprogram arbejdes med en undersøgelse af anvendelse af forskningsbegrebet i national og international regulering. Som en del af projektet foretages der et case-study af det danske PKU-register, for at undersøge hvorledes distinktionen mellem forskning og andre aktiviteter anvendes i forhold til biobanker (Mette Hartlev).

7. Energiret

7.1. Energiret

Forskningsprojekt vedr. Energy Security: Managing Risk in a Dynamic Legal and Regulatory Environment, er publiceret på Oxford University Press april 2004. Projektet omfatter analyser af, hvorledes en sikker og stabil energiforsyning for staten, aktørerne og forbrugerne understøttes på såvel nationalt, regionalt som internationalt plan. Risici i form af forsyningssvigt, naturkatastrofer, menneskelige fejl, terror, prishop mv. og ikke mindst nye tendenser som en bæredygtig udvikling, globalisering og et stigende fokus på markedet udgør en særlig udfordring. Der er tale om et tværuniversitært projekt omfattende forskere fra 17 forskellige universiteter over hele verden. Projektet er blevet fulgt op med indlæg på en konference (International Bar Association, Section on Energy and Natural Resources Law) i San Francisco i maj 2004 (Anita Rønne).

7.2. Fra monopol til marked

Der arbejdes på et projekt, hvor fokus rettes på det paradigmeskift, der er sket i reguleringen af energisektoren. Markedsliberaliseringen har store ændringer i organiseringen og den retlige regulering til følge, ikke mindst i form af nye reguleringsmetoder for international handel, men også i form af samarbejde, aftaler og benchmarking. Der bliver i et vist omfang tale om en anden måde at regulere på, men ikke nødvendigvis færre regler. Vigtigheden af at forvalte disse sektorer på en økonomisk, miljø- og sikkerhedsmæssig samt socialt ansvarlig måde spiller desuden afgørende ind. Disse nydannelser indgår i en juridisk analyse, ligesom den stigende internationale og EU-retlige regulering omfattes. I 2004 er foreløbigt udarbejdet og publiceret 3 mindre artikler med fokus på ændringerne i reguleringen. Desuden er der taget initiativ til udarbejdelse af et tværuniversitært projekt omfattende forskere fra 15 forskellige universiteter over hele verden, og hvor også praktikere søges inddraget (Anita Rønne).

7.3. Dansk energiret

Der arbejdes med færdiggørelsen af en bog om Energy Law in Denmark, som en del af serien International Encyclopaedia of Energy Law (Kluwer). Et delkapitel om Renewable Energy er indleveret med henblik på publicering i Journal of Energy & Natural Resources Law (Anita Rønne).

8. Arbejdsret

8.1. Europæisering af arbejdsretten

Projektet tager sigte på at belyse den stadig større rolle, som EU spiller for dansk arbejdsret. Det frie indre marked gør det muligt for både lønmodtagere og arbejdsgivere at bevæge sig frit på tværs af landegrænser, hvilket bl.a. har affødt en række spørgsmål om social dumping, ikke mindst i kølvandet af den seneste østudvidelse. EU's sociale dimension af det indre marked tager sigte på at afbøde en række af de virkninger, som er knyttet til et helt frit marked, men rummer i sig selv en række udfordringer til den danske arbejdsretsmodel. Projektet vil fokusere på en række grundlæggende retsprincipper i EU-retten og deres samspil med det danske arbejdsretlige system (Jens Kristiansen).

8.2. Ligeløn for arbejde af samme værdi

Selv om ordlyden af EU's ligelønsbestemmelser forekommer simpel og umiddelbart acceptabel for alle, har de vist sig at være særdeles svære at fortolke. Projektets mål er at afdække det juridiske indhold i kravet om ligeløn for arbejde af samme værdi, samt de konflikter der skjuler sig bag om. Jeg forsøger at nå dette mål ved at analysere EF-retten, dansk- og svensk ret. EF-retten og nordisk arbejdsret er grundlæggende forskelligt opbygget. Hvor EF-retten baserer sig på lovgivning og individuelle rettigheder, baserer arbejdsretten i Norden sig i højere grad på overenskomster og kollektive rettigheder. Ved EF-rettens indtrængen i den nordiske arbejdsret, opstår derfor et retskulturelt sammenstød. Analysen af svensk og dansk ret skal afdække konsekvenserne af dette sammenstød samt navnlig forskelligheden i dansk og svensk arbejdsrets reaktion på EF-retten (Byrial Rastad Bjørst).

9. Konfliktmægling

9.1. Konfliktmægling i EU-perspektiv

Der arbejdes med sammenligninger mellem flere typer konfliktmægling i et EU-perspektiv. Herudover arbejdes med en revision af den engelske udgave af lærebogen "Konfliktmægling" (Vibeke Vindeløv).

9.2. Forsoning, dialog og konfliktmægling (KU's satsningsområde "Religion i det 21. århundrede")

Der arbejdes med et forskningsprojekt om forsoning, dialog og konfliktmægling i samarbejde med forskere fra Det Teologiske Fakultet. Projektet indgår i universitetets rammeprogram "Religion i det 21. århundrede" (Vibeke Vindeløv).

10. Retssociologi

10.1. Grønland i verdenssamfundet

Den grønlandske retskultur adskiller sig på en række centrale områder fra dansk og vestlig retskultur, som den samtidig har været påvirket af i århundreder. I disse år foregår der en række betydelige normative og juridisk-politiske reformprocesser, nyudviklinger og omstillinger i de arktiske områder. De vedrører en videreudvikling af demokratiet i form af øget selvstyre, ændringer af retsvæsen og kriminalret og krav om øget indflydelse på udenrigs- og sikkerhedsforhold og ressourcer. Grønlandske retsforhold kan ses som et eksempel på normdannelse, normsammenstød og

retsudvikling, der har relevans både i dansk, europæisk, nordamerikansk og global sammenhæng. I 2004 er der igangsat arbejde med en antologi med arbejdstitlen "Grønland i verdenssamfundet – praktiske erfaringer og retlige perspektiver", der får bidrag af grønlandske politikere og praktikere og af nordiske forskere med indsigt og erfaring i småsamfunds og oprindelige folks retsforhold (Hanne Petersen).

10.2. Ret og religion (KU's satsningsområde "Religion i den 21. århundrede")

Som led i Københavns Universitets satsningsområde "Religion i det 21. århundrede" er der arrangeret en studiekreds om "Ret og religion" i perioden 2004-2005. Det planlægges at bidrag fra studiekredsen efterfølgende udgives (Hanne Petersen i samarbejde med professor, dr.jur. Henrik Zahle og cand.jur., ph.d. Lisbet Christoffersen, Teol. Fak.).

10.3. Living Law in Greenland

Der arbejdes på en retssociologisk analyse af samfundsudviklingen og udviklingen af retten i Grønland fra reformtidens begyndelse omkring 1950 til vore dage. Projektet planlægges af rapporteret på engelsk og grønlandsk (Agnete Weis Bentzon i samarbejde med Torben Agersnap).

10.4. Gender Relations in Europe (EU-forskningsprojekt)

Gender Relations in Europe at the Turn of the Millenium. Women as Subjects in Marriage and Migration. (Finansieret under EU's 5. rammeprogram "Improving Human Potential and the Socio-Economic Knowledge Base"). Det tværfaglige, tværnationale EU-finansierede forskningsprojekt med deltagere fra Ungarn, Bulgarien, Italien, Holland og Danmark blev formelt afsluttet 1.4.2004. Den endelige rapport på 140 sider blev afleveret til EU-Kommissionen den 17.6.2004 og blev særdeles positivt evalueret. Det danske bidrag "Transformations of legal subjectivity in Europe – from the subjection of women to privileged subjects" bestod bl.a. i en beskrivelse af det danske retssystem (udlændingeret og familieret) som et eksempel på et normsystem, der i europæisk sammenhæng på én gang er nationalt og partikulært, og som samtidig indeholder en række normer af almen europæisk relevans. Det danske afsnit konstaterer bl.a., at den danske ægteskabsret er blevet gjort til et appendiks til udlændingeretten. Disse normer søges sat i relation til et stort interviewmateriale, der udgør grundstammen i projektets "oral history" del, samt til projektets filosofiske overvejelser over køns- og subjektivitetsbegrebet. Resultater fra forskningsprojektet publiceres endvidere i en antologi, der udkommer på Barghahn i 2005 (Hanne Petersen i samarbejde med forskningsassistent, ph.d. Inger Marie Conradsen og lektor, ph.d. Annette Kronborg).

10.5. Nordens nye retlige kort. En retskulturel konstruktion i forandring (Nordisk forskningsprojekt)

I samarbejde med Kjell Åke Modeer, Lunds Universitet, (projektleder) Henning Koch, Jur. Fak. KU, og en række forskere ved nordiske universiteter er der taget initiativ til en ansøgning til NOS-HS vedr. et forskningsprojekt for perioden 1.1.2005-31.12.2007. Projektet er bevilget og skal beskæftige sig med forandringen af Nordens retlige landskab, hvor traditionelle konstruktioner og begreber er forældede, mens integrationen foregår i forhold til EU's institutioner. Der er planlagt tre symposier, hvoraf det første

om "Nordiske jurister i tid og rum" tager udgangspunkt i et oral history perspektiv og baseres på 20-25 juristbiografier. De to andre symposier beskæftiger sig med "Ret, sprog og billedsprog" og "Monovalens kontra polyvalens i nordisk retskultur og retlige ideologier" (Henning Koch og Hanne Petersen).

11. Afdelingens årsskrift

Der arbejdes med et årsskrift under arbejdstitlen "Ret og usikkerhed". Redaktionen har i 2004 holdt to seminarer med interne og eksterne forskere. Skriftet planlægges udgivet primo 2005 (Ciara Damgaard, Carsten Henrichsen og Hanne Petersen).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Peter Blume: Medlem af bedømmelsesudvalg vedrørende ph.d.-afhandling (CBS). Medlem af bedømmelsesudvalg vedr. ph.d.-stipendier, BioCampus (KU).

Ole Espersen: Guldmedaljeafhandlingsudvalget (Folkeret), ph.d.-afhandling (Folkeret/WTO).

Michael Gøtze: Medlem af diverse bedømmelsesudvalg for D-VIP-stillinger.

Carsten Henrichsen: Medlem af bedømmelsesudvalg vedr. disputats (Fondsret).

Henning Koch: Medlem af priskomiteén for Ludvig Holbergs Minnefond, medlem af bedømmelsesudvalget vedr. prisopgave.

Steen Rønsholdt: Medlem af bedømmelsesudvalg vedr. ph.d.-ansøgninger.

Tillidshverv

Agnete Weis Bentzon: Medlem af bestyrelsen for Dansk Forening for Kvinderet.

Peter Blume: Suppleant til Det Juridiske Fakultetsråd. Formand for Biblioteksafgiftsnævnet (Kulturministeriet). Formand for Bladpuljens Fordelingsudvalg (Kulturministeriet). Medlem af Datarådet. Medlem af Data Protection Research and Policy Group, British Institute of International and Comparative Law, London. Medlem af Teknologirådets projektgruppe om sikkerhed og privatlivets fred i digital forvaltning. Medlem af udvalget om elektronisk Lovtidende (Justitsministeriet).

Ole Espersen: Medlem af bestyrelsen for Institut for Menneskerettigheder. Medlem af bestyrelsen for Dokumentations- og Rådgivningscentret om racediskrimination. Regeringens repræsentant i Europæiske Monitoreringscenter vedrørende Racisme og Fremmedhad. Formand for Den Danske Helsingfors Komité for Menneskerettigheder. Rådgiver for Nordatlantiske gruppe i Folketinget. Medlem af Klagekomiteén for Etnisk ligebehandling.

Michael Gøtze: Medlem af Kursusudvalget under Det Juridiske Studienævn. Medlem af samarbejdsudvalget under fakultetet. Medlem af arbejdsmiljøudvalget under fakultetet. Medlem af Ankenævnet for eksamensklager. DJØF-tillidsrepræsentant.

Mette Hartlev: Medlem af styregruppen vedrørende BioCampus. Medlem af styregruppen for BioCampus-området "Samspil mellem samfund, kultur og bioteknologi". Medlem af Etisk Råd, Medlem af Nordic Committee on Bioethics. Formand for bestyrelsen for Center for Bioetik og Risikovurdering.

Carsten Henrichsen: Afdelingsleder for forskningsafdeling II ved fakultetet. Medlem af fakultets ledelsesgruppe. Medlem af selvevalueringsgruppe vedr. Auditering under fakultetet. Censor ved forvaltningsuddannelserne på Roskilde Universitetscenter. Medlem af Nordisk netværk for samspillet mellem privat og offentlig ret, PROF. Medlem af forretningsudvalget for Selskabet for Fremtidforskning.

Henning Koch: Formand for Københavns Universitets Valgbestyrelse. Medlem af styregruppen for KU's satsningsområde "Europa i forandring". Professor II ved Universitetet i Bergen. Medlem af bestyrelsen for Institut for Menneskerettigheder. Medlem af Folkeuniversitetets Styrelse i København (næstformand). Medlem af Justitsministeriets Udvalg vedrørende PET og FE. Medlem af Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg. Medlem af Rigspolitichefens Styringsgruppe for Politiforskning. Formand for Dansk Forening for Forfatningsret. Medlem af bestyrelsen for Kammeradvokatens Legat (vedrørende offentligretlige bachelorrappporter).

Kirsten Ketscher: Lokale- og bygningsansvarlig ved fakultetet. Medlem af dekanens styringsgruppe, medlem af det af rektor nedsatte efteruddannelsesudvalg for Københavns Universitet. Medlem af Ph.d.-studienævnet for Retsvidenskab. Medlem af universitetets Indre-By udvalg. Medlem af bedømmelsesudvalget til ansættelse af kursuslektorater i arbejdsret og individuel arbejdsret. Medlem af Rejsefonden for juridiske kandidater og studerende. Formand for Arbejdsgruppen vedr. etablering af studenterkollegium. Medlem af Arbejdsgruppe vedr. akademiske afhandlinger. Medlem af Det Strategiske Forskningsråd, Programudvalg for Velfærdsforskning. Professor II ved Det Juridiske Fakultet, Universitet i Oslo, afdeling for Kvinnerett. Cheflønforhandler DJØF. Medlem af European Network of Legal Experts to Work on a European Community Project Concerning the Application of Community Law to Gender Equality.

Ole Krarup: Medlem af Europaparlamentet for Enhedslisten.

Jens Kristiansen: Prodekan ved Det Juridiske Fakultet. Finansansvarlig ved fakultetet. Medlem af Det Juridiske Fakultetsråd. Medlem af samarbejdsudvalget ved fakultetet. Medlem af bestyrelsen for Dansk Forening for Arbejdsret.

Hanne Petersen: Medinitiativtager til og suppleant i styringsgruppen for Københavns Universitets satsningsområde "Religion i det 21. århundrede", desuden områdekoordinator. Medinitiativtager til NIS-S støttet forprojekt om "Norden – en retskulturel enhed under forandring". Medlem af Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd. Medlem og lokal koordinator af et tværnationalt og tværfagligt EU-forskningsprojekt "Gender Relations in Europe at the Turn of the Millenium. Women as Subjects in Migration and Marriage" (GRINE). Suppleant I Kommissionen for Videnskabelige Undersøgelser I Grønland. Suppleant i Ligestillingsnævnet. Medlem af arbejdsgruppe under Selvstyrekommisionen i Grønland. Næstformand for Dansk Forening for Rets- og Samfundsfilosofi.

Anita Rønne: Medlem af Det Juridiske Fakultetsråd. Medlem af fakultetets Intergruppe. Koordinator for udvekslingsprogram i Energiret. Chairman of The Academic Advisory Group, Section on Energy and Natural Resources Law, International Bar Association, London. Udepeget som juridisk sagkyndig i Elektricitetsrådet. Bestyrelsesformand i Den Danske Energiretsforening.

Steen Rønsholdt: Referendar for universitetets rektor. Klagesagsbehandler ved fakultetet. Fagkyndigt medlem af Justitsministeriets Offentlighedskommission.

Vibeke Vindeløv: Uddannelsesleder (studieleder) for Master i Konfliktmægling.

Anja Westmann: Medlem af Det Juridiske Fakultetsråd. Næstformand i fakultetets Arbejds miljøudvalg. Medlem af Arbejds miljørådet på KU. Næstformand i Samarbejdsudvalget ved fakultetet. Tillidsrepræsentant for HK ved fakultetet.

Formidling

Redaktionelle hverv

Peter Blume: Medlem af redaktionskomitéen for Nordisk Årbog for Retsinformatik. Referee for Retfærd.

Michael Gøtze: National rapportør i Danmark for European Public Law Center, Athen, Grækenland.

Carsten Henriksen: Medlem af redaktionsudvalget for "Futuriblerne", Selskabet for Fremtidforskning. Medredaktør af temanummer om Kommunalreformens konsekvenser, Futuriblerne 1-2/2004.

Henning Koch: Fast anmelder (Forfatningsret og Forvaltningsret) for Ugeskrift for Retsvæsen. Redigering af "Politik og jura", Festskrift til Ole Espersen. Redigering af "Europæisk Retskultur – på dansk" (sammen med Anne Lise Kjær).

Jens Kristiansen: Medredaktør af Arbejdsretligt Tidsskrift og Arbejdsretligt Tidsskrift Online, DJØF Forlag.

Helle Krunke: Dansk redaktør for det nordiske juridiske tidsskrift Retfærd.

Anita Rønne: Rapportør for Danmark, Journal of Energy & Natural Resources Law, International Bar Association, London.

Steen Rønsholdt: Medlem af redaktionen vedr. festskrift til Folketingets Ombudsmand Hans Gammeltoft-Hansen.

Jens Teilberg Søndergaard: "Retfærd", medlem af den danske redaktion.

Forskningsafdeling III

Ledelse pr. 1.2.2004

Forskningsafdelingen ledes af afdelingsleder, lektor, lic.jur. Jørn Vestergaard.

Afdelingssekretær, ekspeditionssekretær Gitte Høyer.

Adresse

Sankt Peders Stræde 19
1453 København K
Telefon 35 32 32 22
Fax 35 32 33 34
www.jur.ku.dk/afd3

Afdelingslederens årsberetning

Fysiske rammer

Forskningsafdeling III har fortrinsvis til huse i Sankt Peders Stræde 19 og i Nørregade 15. Førstnævnte ejendom har fire etager samt kælderetage, der er indrettet til biblio-

teksformål. På sidstnævnte lokalitet rådes der over kontorer på 4. og 5. sal, som benyttes af medarbejdere, der især arbejder med formueret.

Personaleforhold

Ulrik Rammeskov Bang-Pedersen blev 1.1.2004 ansat som professor i formueret i en tidsbegrænset stilling. 1.7.2004 tiltrådte han som professor i civilproces, herunder fagedret, skifteret og insolvensret, og han fratrådte samtidig det midlertidige professorat i formueret. Hans tiltrædelsesforelæsning blev afholdt 17.9. og handlede om kreditorens lighed og bedre dommere. Ulrik Rammeskov Bang-Pedersen blev i december hædret med tildeling af en pris på 150.000 kr. fra Reinholdt W. Jorck og Hustrus Fond.

Professor, dr.jur. Finn Taksøe-Jensen fyldte 70 år i maj 2004 og er meddelt pension på grund af alder.

Lektor Lars Adam Rehof overgik i februar 2004 til ansættelse i Udenrigsministeriet som senior advisor med ansvar for democratisation, governance, rule of law & human rights.

Afdelingen har i årets løb fået fire nye ph.d.-studerende som medarbejdere: cand.scient.soc. Susanne Clausen arbejder med et forskningsprojekt om samfundstjeneste, cand.jur. Anders Henriksen arbejder med et projekt om den internationale 'krig' mod terrorisme, cand.jur. Peter Vedel Kessing arbejder med et projekt om terrorisme og internationale menneskerettigheder, og cand.jur. Henrik Chieu arbejder med et lejeretligt projekt. Se nærmere nedenfor.

Overassistent Mette Willer har medio 2004 opsagt sin stilling for at gå på pension.

Kontorfuldmægtig Siv Sandberg har ultimo 2004 opsagt sin stilling for at gå på pension.

Forskningslektor Lars Holmberg har frem til 31.12.2004 været ansat på deltid som specialkonsulent ved Dekanssekretariatet.

Ph.d.-stipendiat Helle Ina Elmer blev 10.1.2004 valgt som næstformand for ph.d.-studienævnet.

Lektor, lic.jur. Henrik Dam er primo 2005 tiltrådt som Det Juridiske Fakultets prodekan.

Akademiske grader

Cand.scient.pol. Christian Borch har fået tildelt den juridiske ph.d.-grad på grundlag af afhandlingen "Kriminalitet og magt. Dansk kriminalitetssemantik i det 20. århundrede".

Fil.kand. Anita Rönneling har fået tildelt den svenske filosofi doktorgrad på grundlag af afhandlingen "Berättelser från en välfärdsstat. Om förståelse av marginalisering".

Forskningsvirksomhed

Instituttets forskningsvirksomhed har i perioden ligget inden for fagområderne: skatteret, arveret og dødsboskifteret, familieret, generationsskifte, formueret, lejeret, strafferet, procesret, retssociologi, kriminologi, menneskeret mv. I det følgende omtales den videnskabelige stabs forskningsaktiviteter i perioden.

1. Skatteret, arveret, dødsbo- og generationsskifte, familieret

1.1. Skatteret

Der er udgivet nye udgaver af skatteretlige hånd- og lærebøger (Finn Taksøe-Jensen og Henrik Dam).

Der er indleveret en afhandling om allokering og fikse-

ring af indkomst i forholdet mellem selskabsdeltager og selskab. Der er desuden udgivet en række bøger og artikler om skatte- og arveretlige emner, herunder bøgerne Skatteret, Almen del 2004 og Skatteret, Speciel del 2004 (Henrik Dam sammen med Kjeld Hemmingsen og Finn Taksø-Jensen), bidrag om dansk arveret til Tolley's International Succession Laws (sammen med Rasmus Kristian Feldthusen) samt en artikel i et festskrift om registreringsafgiften (sammen med Søren Friis Hansen). Yderligere er der (sammen med Rasmus Kristian Feldthusen) skrevet referater og kommentarer til skatteafgørelser fra Told- og Skattestyrelsen, Skattedepartementet, Ligningsrådet, Landsskatteretten, landsretterne og Højesteret (Henrik Dam).

Der er bistået med opdatering af udvalgte kapitler i hånd- og lærebøgerne Skatteret Almen Del og Skatteret Speciel Del (Rasmus Kristian Feldthusen).

Arbejdet med de hjemmelsmæssige analyser i forbindelse med beskatning er fortsat, og der er i den forbindelse publiceret en række artikler om legalitetsprincippet, det grundlovsfæstede delegationsforbud ved beskatning og forholdet mellem civilretten og skatteretten. Der er desuden påbegyndt et studie af EU-rettens betydning for dansk indkomstbeskatning. Intentionen hermed er i særlig grad at klarlægge betydningen af forholdet mellem nationale og internationale retskilder ved beskatning i Danmark (Jacob Graff Nielsen).

1.2. Arveret og dødsboskifteret

Udarbejdelsen af en ny lærebog om skifte af dødsboer er fortsat, hvori indarbejdelsen af praksis siden dødsboskiftereformen samt inddragelse af reglerne om dødsbobebskatning er det centrale (Finn Taksø-Jensen og Jacob Graff Nielsen).

Forskning vedrørende successionsrækkefølger og trusts er fortsat (Rasmus Kristian Feldthusen).

Der arbejdes med et ph.d.-projekt vedrørende de civilprocessuelle regler om skifte af boer mellem ægtefæller og samlevende par (Julie Skat Rørdam).

1.3. Generationsskifte

Der er arbejdet med et projekt om internationalt generationsskifte samt en bog om erhvervsdrivendes generationsskifte i såvel civilret som skatteret (Rasmus Feldthusen).

1.4. Familieret

Der er skrevet en artikel om ægtefællebidrag og færdiggjort et bidrag til et EU-projekt om migration og ægteskab (sammen med Inger Marie Conradsen og Hanne Petersen). Annette Kronborg har ultimo 2004 afholdt barselsorlov (Annette Kronborg).

Der er foretaget fortsatte studier af forældremyndighed og samvær samt af værgemål i teori og praksis. Der er udgivet to bøger om forældreansvar og børns rettigheder i komparativ nordisk belysning mv. samt to artikler til Tidsskrift for Familie- og Arveret og artikler til to festskrifter. Der arbejdes med en kommentar til værgemålloven samt revision af kommentaren til arveloven (Svend Danielsen).

2. Formueret

Peter Mortensens forskning vedrører alle aspekter af formueretten med hovedvægt på ejendomsretlige, lejeretlige og landbrugsretlige problemstillinger. Forskningen har særligt været koncentreret om panteretlige problemstillinger vedrørende tilbehør til landbrugsejendomme og om ud-

arbejdelse af en monografi om landbrugsloven med forventet færdiggørelse i 2005. Endvidere er arbejdet med en almindelig lejeretlig fremstilling fortsat i form af nogle pilotprojekter, herunder bl.a. om annullation af lejeaftaler. Endvidere er et samarbejde vedrørende et mere omfattende projekt om tredjemandsproblemer igangsat. Endelig er der arbejdet med lovkommentarer i Karnovs Lovsamling, primært ajourføring af kommentaren til tinglysningsloven og en helt ny kommentar til landbrugsloven (Peter Mortensen).

Der er arbejdet med et projekt, om forældelse af fordringer, med udarbejdelse af en fremstilling om forældelse efter Danske Lov 5-14-4 og de specielle forældelsesregler i lovgivningen, samt retsvirkningerne af forældelse. Denne fremstilling, der udgør 2. bind af projektet, er under udgivelse og udkommer februar/marts 2005. Der er endvidere udgivet en ny og væsentligt revideret udgave af Juridisk Ordbog (Bo von Eyben).

Der er publiceret artikler bl.a. om rettigheder over værdipapirer og om ejerforeningers procesbeføjelser over for lejere. Der arbejdes på en fremstilling om slutafregning (Ulrik Rammeskov Bang-Pedersen).

Claus Molbech Bendtsen har i perioden 1.2.-30.11. haft orlov uden løn i forbindelse med et studieophold ved Universitetet i Madrid.

Der arbejdes med et ph.d.-projekt vedrørende ejerskabet inden for boligområdet med udgangspunkt i den almene boligorganisation (Helle Ina Elmer).

Det arbejdes med et ph.d.-projekt vedrørende retsbeskyttelsen af ejendomsretten til fast ejendom (Anders Hessner).

Der arbejdes med et ph.d.-projekt om fremleje: Lejeaftalens relativitet og direkte krav mellem udlejer og fremlejetager (Henrik Chieu, tiltrådt 1.9.2004).

3. Strafferet, menneskeret, retssociologi og kriminologi

3.1. Strafferet, straffeprocesset mv.

Der er foretaget en revision af lærebogen Det strafferetlige Ansvar samt den kommenterede straffelovs specielle del, og der er publiceret artikler om advarsler, forældelse og kriminalpolitik (Vagn Greve).

Der er publiceret artikler på dansk og engelsk om unge kriminelle samt om gennemførelsen af rammeafgørelsen vedrørende en europæisk arrestordre i dansk ret, herunder som bidrag til to festskrifter. Desuden er der foretaget en opdatering og komplettering af de strafferetlige opslag i en revideret udgave af Juridisk Ordbog (Jørn Vestergaard).

Bogen "Beviskrav, ressourcer og opportunitet" er udgivet som resultat af et projekt støttet af SSF om påtaleopgivelse og tiltalefraval. Der er desuden skrevet et dansk bidrag til World Police Encyclopedia. Med støtte fra Justitsministeriets Forskningspulje, er der påbegyndt et projekt om privat politi (Peter Kruize).

Der arbejdes med ph.d.-projekter om terrorisme og internationale menneskerettigheder (Anders Henriksen og Peter Vedel Kessing).

3.2. Retssociologi og kriminologi

En evaluering af nærpolitiforsøg i Danmark er færdiggjort, og et treårigt projekt om unges brug af rus- og nydelsesmidler i et lokalsamfund (www.ringstedprojektet.dk) er afsluttet (Flemming Balvig sammen med Anne-Stina Sørensen og Lars Holmberg).

En komparativ analyse af kriminalitetens omfang og karakter i Danmark, en analyse af tendenser inden for kriminalpolitikken samt en interviewundersøgelse af vold mod kvinder (projekt IVAWS, i samarbejde med Britta Kyvs-gaard, Justitsministeriet) er afsluttet. Der er tillige arbejdet med et projekt vedrørende voldtægternes omfang, karakter og udvikling i det danske samfund (Flemming Balvig).

Der er analyseret problemstillinger inden for fagområdet viktologi (Annika Snare).

Der arbejdes på en ph.d.-afhandling om Evaluering af samfundstjenesteordningen i Danmark. Susanne Clausen har i efteråret 2004 været på et studieophold i USA som Short-term Scholar ved University of Maryland, Department of Criminology and Criminal Justice (Susanne Clausen tiltrådt 1.2.2004).

Christian Borch har 9.12.2004 forsvaret en ph.d.-afhandling om dansk kriminalpolitisk styring i det 20. århundrede. Afhandlingen har titlen "Kriminalitet og magt. Dansk kriminalitetssemantik i det 20. århundrede". Christian Borch har efterfølgende fået tildelt den juridiske ph.d.-grad. Med et stipendium fra Carlsbergfonden er han nu tilknyttet Sociologisk Institut, hvor han arbejder med projektet "Massens sociologi. Et bidrag til en teori om det moderne samfund".

Anita Rönneling har 29.10. forsvaret en doktorafhandling ved Stockholms Universitet om tendenser på narkotikaområdet. Projektet bevæger sig til dels inden for social exclusion-feltet og har marginaliseringsperspektivet som den hovedsagelige teoretiske ramme. Arbejdet har været finansieret af det svenske socialministerium samt EU.

Der arbejdes fortsat på et projekt om stofmisbrugernes hverdag i tre danske byer – stofscenen, kontrollen og hjælpen. Formålet er at undersøge mødet mellem stofmisbrugere og interventionssystemet i form af politiindsats eller hjælpe- eller omsorgsindsats (Evy Frantzen).

Med støtte fra Justitsministeriets Forskningspulje, er der afsluttet to forskningsprojekter, som omhandler indbrud i private hjem; dels en evaluering af eksperimentelt testede metoder til forebyggelse, dels en kvantitativ undersøgelse af gentagne indbrud i de senere års indbrudssager. Også med støtte fra Justitsministeriets Forskningspulje er der påbegyndt et projekt om indbrudstyves mobilitet (David W.M. Sorensen).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Professor Vagn Greve: Medlem af bedømmelsesudvalg vedrørende doktorafhandling ved Lunds Universitet.

Professor Flemming Balvig: Medlem af bedømmelsesudvalg vedrørende professorat i rettsociologi ved Universitetet i Lund.

Professor Bo von Eyben: Medlem af bedømmelsesudvalg vedrørende et professorat i procesret.

Professor Peter Mortensen: Medlem af bedømmelsesudvalg vedrørende et lektorat i formueret, Aarhus Universitet. Medlem af et bedømmelsesudvalg vedrørende ph.d.-stipendier.

Professor Ulrik Rammeskov Bang-Pedersen: Medlem af bedømmelsesudvalg vedrørende to eksterne lektorater.

Lektor Annika Snare: Formand for bedømmelsesudvalg vedrørende ph.d.-afhandling ved Det Juridiske Fakultet, Københavns Universitet; medlem af bedømmelsesudvalg

vedrørende licentiatafhandling ved Juridiske Fakulteten, Lunds Universitet; medlem af vurderingsudvalg vedrørende den nationale evaluering af undervisning i faget sociologi m.m. på opdrag af Högskoleverket i Sverige.

Lektor Jørn Vestergaard: Medlem af to bedømmelsesudvalg vedrørende ph.d.-stipendier.

Lektor Henrik Dam: Formand for bedømmelsesudvalget vedrørende ansøgning om et ledigt lektorat i skatteret.

Udvalg og fonde

Professor Finn Taksøe-Jensen: Medlem af Justitsministeriets Arvelovsudvalg. Formand for EDC ISO-certificeringsudvalg vedrørende testamenter og ægtepagter.

Adjungeret professor Svend Danielsen: Medlem af en arbejdsgruppe under Familie- og Forbrugerministeriet om en familieretlig strukturreform. Ekspert i et svensk reformarbejde om ændringer i værgemålslovgivningen.

Professor Vagn Greve: Medlem af Den særlige Klageret. Medlem af Straffelovrådet. Medlem af Justitsministeriets udvalg om økonomisk kriminalitet og datakriminalitet. Formand for Dansk Selskab for International Strafferet og EU-Ret. Medlem af International Penal and Penitentiary Foundation. Medlem af Dansk Kriminalistforenings bestyrelse. Medlem af bestyrelsen for Det Danske Advokatsamfunds Fond. Medlem af Sonningpriskomiteén.

Professor Flemming Balvig: Formand for Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg. Medlem af Rigspolitichefens styringsgruppe for politiforskning. Medlem af bestyrelsen i Dansk Kriminalistforening. Medlem af Den videnskabelige komité ved Centre International de Sciences Criminelles de Paris (CISCP), Frankrig. Medlem af Den grønlandske Retsvæsenkommissions arbejdsgruppe vedr. forskningsundersøgelser, Voldsenheden, Det Kriminalpræventive Råd, NorFa's programkomité om Kön och våld. Beskikket censor ved de erhvervsøkonomiske uddannelser i Danmark. Medlem af Kriminalforsorgens akkrediteringspanel. Medlem af Advokatrådets arbejdsgruppe vedrørende fremtidens straffe.

Professor Bo von Eyben: Formand for Taksationskommissionen for Sjælland mv. Formand for Ankenævnet for Dansk Tandlægeforenings Patientforsikring. Medlem af bestyrelsen for Dansk Selskab for Forsikringsret (næstformand). Medlem af Justitsministeriets Forældelseslovsudvalg.

Professor Peter Mortensen: Medlem af Justitsministeriets Tinglysningsudvalg. Medlem af Comité Européen de Droit Rural, CEDR. Bestyrelsesformand for Rejsefonden for juridiske kandidater og studerende. Bestyrelsesmedlem i Bernths rejselæge.

Professor Ulrik Rammeskov Bang-Pedersen: Medlem af Konkursrådet. Medlem af Fondsrådet. Medlem af Rammepantebrevsudvalget under Justitsministeriet. Medlem af Virksomhedspanteudvalget under Justitsministeriet. Stedfortrædende formand for Klagenævnet for Værdipapircentraler. Medlem af arbejdsgruppe under Økonomi- og Erhvervsministeriet vedrørende realkreditinstitutters adgang til at anvende ejerpantebreve mv.

Lektor Jørn Vestergaard: Medlem af repræsentantskabet for Center for Etik og Ret. Medlem af Det Kriminalpræventive Råds Plenarforsamling.

Lektor Annika Snare: Rådsmedlem i Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi. Medlem af forretningsudvalget i Det Kriminalpræventive Råd. Medlem af Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg. Medlem af Det Nationale

Voldsobservatorium (Kvinderådet). Kontaktpunkt for Danmark i Det Europæiske Kriminalpræventive Netværk (EU-CPN).

Lektor Rasmus Kristian Feldthusen: Juridisk rådgiver ved Københavns Retshjælp.

Forskningsstipendiat Joi Bay: Expert Member of The European Council's Consultative Committee on Youth Research and Documentation. Member of the EU Commission's Expert Committee on the Study on Youth Conditions and Youth Policies.

Forskningslektor Lars Holmberg: Medlem af Politihøgskolens Forskningsudvalg, Oslo.

Tillidshverv

Professor Vagn Greve: Dekan for Det Juridiske Fakultet. Formand for Det Juridiske Fakultetsråd. Formand for Det Juridiske Fakultets Samarbejdsudvalg og Arbejdsmiljøudvalg. Observatør i konsistorium for Københavns Universitet. Medlem af Københavns Universitets Hovedsamarbejdsudvalg. Formand for Københavns Universitets Designgruppe. Næstformand i Københavns Universitets Formidlings- og Informationsudvalg. Medlem af rektors Økonomi- og Bygningsudvalg. Medlem af Københavns Universitets Forskningsudvalg.

Adjungeret professor Svend Danielsen: Medlem af bestyrelsen for Juridisk Forening.

Professor Flemming Balvig: Medlem af universitetets Bladudvalg. Formand for brugergruppen ved Kriminalistisk Bibliotek. Fagansvarlig lærer for de retssociologiske og kriminologiske kursusfag på den juridiske kandidatuddannelse.

Professor Bo von Eyben: Medlem af Kursusudvalget for den juridiske kandidatuddannelse.

Professor Peter Mortensen: Fagleder i faget Ejendomsret.

Professor Ulrik Rammeskov Bang-Pedersen: Medlem af Det Juridiske Studienævn. Deltagelse i administrationen af faget Ejendomsret og medforfatter af det formueretlige nyhedsbrev. Deltagelse i faglederskabet i faget Procesret.

Lektor Jørn Vestergaard: Fagleder i faget Strafferet. Fagansvarlig for de strafferetlige kursusfag på den juridiske kandidatuddannelse. Afdelingsleder for Forskningsafdeling III ved Det Juridiske Fakultet. Medlem af dekanens ledelsesgruppe. Medlem af Det Juridiske Fakultets samarbejdsudvalg. Medlem af ph.d.-studienævnet.

Lektor Annika Snare: Fagleder i faget Retssociologi. Fagkoordinator for de almene fag. Medlem af brugergruppen for Kriminalistisk Bibliotek.

Lektor Henrik Dam: Fakultetets it-ansvarlige. Medlem af Kursusudvalget for den juridiske kandidatuddannelse. Medlem af Det Juridiske Studienævns it-udvalg. Medlem af lokaleudvalget ved Forskningsafdeling III. Medlem af it-udvalget ved Forskningsafdeling III. Medlem af rektoratets følgegruppe vedrørende web-baseret læring. Fagansvarlig for kursusfagene Grundlæggende skatteret, Udvidet skatteret og Beskatning ved død. Vikarierende fagleder i Familie- og Arveret på den juridiske bacheloruddannelse og fagansvarlig for kursusfagene Privat Generationsskifte, Generationsskifte af virksomhed, Skilsmisseret, Fagengelsk, Fagfransk, Økonomi og Regnskabslære, Virksomhedsledelse og Driftsøkonomi samt Advanced Legal English (fra 1.11.2004).

Lektor Annette Kronborg: Fagleder i faget Familie- og Arveret (indtil ultimo maj 2004). Formand for Den Sam-

fundsvideenskabelige og Retsvidenskabelige Videnskabsbutik, medlem af fakultetets samarbejdsudvalg og arbejdsmiljøudvalg samt af eksamensankenævnet. Studieleder på Folkeuniversitetet, jura. Medlem af seminarudvalget ved Forskningsafdeling III.

Lektor Rasmus Kristian Feldthusen: Medlem af Det Juridiske Studienævn. Fagleder i faget Familie- og Arveret (siden primo juni 2004). Medlem af Det Juridiske Fakultets prioriteringsudvalg for internationaliseringsstipendier og samarbejdsudvekslingsaftaler. Medlem af Det Juridiske Fakultets Intergruppe vedrørende undervisning. Medlem af rektoratets task-force vedr. web-baseret læring. Fagansvarlig for de økonomiske kursusfag samt for kursusfagene Fagengelsk og Fagfransk.

Adjunkt Jacob Graff Nielsen: Formand for Juridisk Forskningsbiblioteks brugergruppe. Fagansvarlig for kursusfaget Skifte af dødsboer. Medlem af seminarudvalget ved Forskningsafdeling III. Medlem af KU's tværgående inventarudvalg.

Lars Holmberg: Medlem af følgegruppe for projekt vedrørende integration og kriminalprævention, Center for Alternativ SamfundsAnalyse. Medlem af seminarudvalget ved Forskningsafdeling III.

Susanne Clausen: Formand for Foreningen af Yngre Kriminologer. Sekretær for Dansk Kriminologisk Selskab & Dansk Kriminalistforening.

Helle Ina Elmer: Næstformand for ph.d.-studienævnet.

Formidling

Redaktionelle hverv

Vagn Greve: Redaktør for Juristen og Jurabladet. Medlem af redaktionskomitéen for European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice.

Adjungeret professor Svend Danielsen: Domsredaktør ved Tidsskrift for Familie- og Arveret.

Flemming Balvig: Medlem af redaktionskomitéen for tidsskriftet Social Kritik. Tidsskrift for Social Analyse og Debat. Medlem af Editorial Board for AJZ Verlag, Tyskland.

Professor Bo von Eyben: Medlem af hovedredaktionen for Karnovs Lovsamling. Redaktør for tidsskriftet Justitia.

Professor Peter Mortensen: Redaktionsmedarbejder ved Karnovs Lovsamling. Medredaktør af Tidsskrift for Landbrugsret. Medredaktør af litterær afdeling af Tidsskrift for Bolig- og Byggeret.

Lektor Annika Snare: Medlem af Advisory Board for Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention.

Lektor Jørn Vestergaard: Medlem af redaktionskomitéen for tidsskriftet Social Kritik. Tidsskrift for Social Analyse og Debat.

Henrik Dam, Rasmus Kristian Feldthusen og Jacob Graff Nielsen: Redaktører for tidsskriftet Skattepolitisk Oversigt.

Christian Borch: Medlem af redaktionen for Distinktion. Scandinavian Journal of Social Theory.

Peter Kruiuze: Korrespondent for det hollandske polititidsskrift Tijdschrift voor de Politie.

Evy Frantzen: Medlem af redaktionen for Materialisten, Tidsskrift for forskning, fagkritikk og teoretisk debatt.

Susanne Clausen: Redaktionssekretær for Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab.

Seminarer mv.

Afdelingens medarbejdere har deltaget i fire fælles arrangementer. Den 10.3. blev der afholdt rundvisning i KU's hovedbygning, herunder festsal og fangekælder. Den 18.5. var der arrangeret en heldags ekskursion til Christianshavn, herunder med besøg på Christiania. Den 26.10. blev der aflagt besøg på Christiansborg med rundvisning ved MF Line Barfod og efterfølgende møde og diskussion med medlemmer af retsudvalget og socialudvalget Anne Bastrup, Birthe Rønn Hornbech og Sandy Brinch. Den 22.-24.11. besøgte 17 af afdelingens medarbejdere Oxford University og havde møder med chairman of the faculty board, professor Ewan McKendrick, director of the Centre for Criminology, professor Andrew Ashworth, og et antal af centrets medarbejdere samt leder af Bodleian Law Library, Ruth Bird, og bibliotekets medarbejdere; der blev desuden aflagt besøg ved biblioteket på Institute for Legal Studies i London.

Afdelingen afholder i øvrigt jævnligt interne forskerseminarer i form af frokostmøder med oplægsholder.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Samarbejde med faget strafferet ved Aarhus Universitet, samt i nordisk samarbejde mellem nordiske strafferetsforskere, som afholder årlige 3-dages seminarer på skift i de nordiske lande. Samarbejde mellem nordiske forskere på det kriminologiske område. Samarbejde mellem nordiske forskere på familierettens område. Samarbejde mellem nordiske forskere i formueret, som hvert andet år holder Nordiske Formueretsdage på skift i de nordiske lande.

Gæsteforskere

Instituttet har i 2004 huset gæsteforskere fra Oslo (stipendiat, cand.polit. Evy Frantzen), Sverige (fil.kand. og doktorand Anita Rönnelning), USA (dr. David W.M. Sorensen), Aarhus Universitet (ph.d.-stipendiat, antropolog Kamilla Kvist, projekt: Criminal Investigation as Knowledge Praxis) og Island (professor Jonatan Thormundson).

Forbrug**Forskningsafdeling I, II og III**

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	47,2	3,3	50,5
DVIP	0,0	0,4	0,4
STIP	17,1	0,8	17,9
TAP	19,2	0,4	19,6
Årsværk i alt	83,4	4,9	88,4
Løn	41.072,0	2.351,0	43.422,0
Frikøb	-12,0	18,0	5,0
Øvrige drift	2.944,0	1.183,0	4.127,0
Anskaffelser	1.224,0	66,0	1.290,0
Bruttototal t.kr.	45.227,0	3.617,0	48.845,0

Stab**Forskningsafdeling I***VIP Internt finansieret*

Andersen, Mads Bryde; professor.
 Asmussen, Eva Smith; professor.
 Bondeson, Ulla Viveka; professor.
 Broberg, Morten Petersen; lektor.
 Christensen, Jan S; professor.
 Christoffersen, Jonas; adjunkt.
 Hansen, Jesper Lau; professor.
 Hansen, Hans Ole; adjunkt.
 Heide-Jørgensen, Caroline Charlotte; lektor.
 Knudsen, Pernille Ulla; adjunkt.
 Lookofsky, Joseph Michael; professor.
 Nielsen, Laura; amanuensis.
 Pagh-Rasmussen, Peter; professor.
 Rasmussen, Hans Hjalte Kaare; professor.
 Rosenmeier, Morten Victor Vagn; lektor.
 Schovsbo, Jens Hemmingsen; professor.
 Spiermann, Ole; lektor.
 Stevnsborg, Henrik; lektor.
 Sørensen, Ivan Tage Steen; lektor.
 Tamm, Ditlev; professor.
 Udsen, Henrik Katholm; adjunkt.
 Ulfbeck, Vibe Garf; professor.
 Zahle, Henrik Kristian; professor.

VIP Eksternt finansieret

Blomquist, Helle; adjunkt.
 Kjær, Anne Lise; lektor.

STIP Internt finansieret

Adamo, Silvia; ph.d.-studerende.
 Bergqvist, Christian Arvedsen; ph.d.-studerende.
 Holdgaard, Rass Markert; ph.d.-studerende.
 Ivø, Stinne Taiger; ph.d.-studerende.
 Knudsen, Birgitte Schøtt; ph.d.-studerende.
 Møllmann, Anders; ph.d.-studerende.
 Ryhl, Charlotte Friis Bach; ph.d.-studerende.
 Staffe, Maria Louise; ph.d.-studerende.
 Vogt, Helle; ph.d.-studerende.

Forskningsafdeling II*VIP Internt finansieret*

Bjørst, Byrial Rastad; amanuensis.
 Blume, Peter Erik; professor.
 Espersen, Ole Mogens; professor.
 Gøtze, Svend Michael; lektor.
 Hartlev, Mette; lektor.
 Henrichsen, Carsten Michael; professor.
 Ketscher, Kirsten Ellen; professor.
 Koch, Henning; professor.
 Kristiansen, Jens; professor.
 Krunke, Helle; amanuensis.
 Olsen, Henrik Palmer; lektor.
 Rytter, Jens Elo Petersen; lektor.
 Rønne, Anita; lektor.
 Rønsholdt, Steen; professor.
 Søndergaard, Jens Teilberg; adjunkt.
 Vindeløv, Anne Vibeke; professor.

VIP Eksternt finansieret
Petersen, Hanne; professor.

STIP Internt finansieret
Damgaard, Ciara Therése; ph.d.-studerende.
Jørgensen, Christine; ph.d.-studerende.
Pedersen, René Dejbjerg; ph.d.-studerende.
Vang, Paul Christian; ph.d.-studerende.

Forskningsafdeling III

VIP Internt finansieret
Balvig, Flemming; professor.
Bang-Pedersen, Ulrik Rammeskov; professor.
Bendtsen, Claus Molbech; adjunkt.
Dam, Henrik; lektor.
Feldthusen, Rasmus Kristian; lektor.
Greve, Vagn; professor.
Kronborg, Annette; lektor.
Mortensen, Peter; professor.
Nielsen, Jacob Graff; amanuensis.
Rehof, Lars Adam; lektor.
Snare, Annika Maria; lektor.
Taksøe-Jensen, Finn; professor.
Vestergaard, Jørn; lektor.
Von Eyben, Bo Edler; professor.

VIP Eksternt finansieret
Bay, Joi; adjunkt.
Kruize, Pieter; adjunkt.
Sorensen, David Woodrow Mattson; adjunkt.

STIP Internt finansieret
Borch, Christian; ph.d.-studerende.
Chieu, Henrik; ph.d.-studerende.
Elmer, Helle Ina; ph.d.-studerende.
Henriksen, Anders; ph.d.-studerende.
Hessner, Anders; ph.d.-studerende.
Kessing, Peter Vedel; ph.d.-studerende.
Rørdam, Julie Skat; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret
Clausen, Susanne; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

Borch, Christian: Kriminalitet og magt – Dansk kriminalitetssemantik i det 20. århundrede.
Daniel, Bugge Thorbjørn: Balancing Trade and Environment in WTO Adjudication.
Elbæk-Jørgensen, Thomas: Bevillingsmagten. Folketingets styring af statsfinansierne.
Wandall, Rasmus Heugh: A Socio-Legal Study of Decisions to Incarcerate in Criminal Cases in Danish County Courts.

Fondsbevillinger

Carlsbergfondet
– En samlet fremstilling af dansk retshistorie (Ditlev Tamm) kr. 130.000.

Forskningsstyrelsen
– Forvaltningsrettens historie (Helle Blomquist) kr. 186.400.

Margot og Thorvald Dreyers Fond
– Professorat vedrørende advokatstandens plads og opgaver i det kommende samfund (Vagn Greve) kr. 862.900.

Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd
– En Effektiv Europæisk Institution: En retsvidenskabelig analyse af institutionaliseringen og autonomiseringen af den Europæiske – Statens Menneskerettighedskonvention (Mikael Rask Madsen) 1.299.600.
– Europæisk retsforståelse (Henrik Zahle) kr. 1.124.500.
– En del af bevillingen. Creating Science (Mette Hartlev) kr. 72.000.
– Evaluering af samfundstjenesteordningen (Susanne Clausen) kr. 1.390.900.

EU
– Undersøgelse af de retlige reguleringer på det biomedicinske område på tværs af lande (Mette Hartlev) kr. 358.000.

Justitsministeriets Forskningspulje
– Undersøgelse af indbrudstyves mobilitet (Dave Sorensen) kr. 198.100.
– Undersøgelse af privat politi (Peter Kruize) kr. 204.000.

Reinholdt W. Jorck og Hustrus Fond
– Evaluering af samfundstjenesteordningen (Susanne Clausen) kr. 1.390.900.
– Forskning og videreuddannelse (Ulrik Rammeskov Bang-Pedersen) kr. 150.000.

Publikationer

Balvig F., Holmberg L.: *Politi og tryghed: Forsøg med nærpoliti i Danmark*. 273 s. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2004.
Balvig F.: *Kriminalitetsudviklingen i Danmark og omegn*. Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab (NTfK) 91. årg., nr. 2-3, s. 94-109. 2004.
Bang-Pedersen U.R.: *Anmeldelse: Lars Hedegaard Kristensen: Studier i erhvervsfinansieringsret*. Doktordisputats (Aarhus Universitet). 516 sider. Jurist- og Økonomforbundets Forlag. Juristen 86. årg., nr. 1, s. 47-49. 2004.
Bang-Pedersen U.R.: *Ejerforeningens procesbeføjelser over for en lejer*. Tidsskrift for bolig- og byggeret (T:BB) nr. 1, s. 1-7. 2004.
Bang-Pedersen U.R.: *Hvordan får vi bedre dommere? Danmarks Domstole nr. 25*, s. 16-19. 2004.
Bang-Pedersen U.R.: *Nettometoden efter U 1999.817 H og 1999.1783 H: Højesteret på afveje?* Juristen 86. årg., nr. 6, s. 295-309. 2004.
Bang-Pedersen U.R.: *Rettigheder over værdipapirer: Individualisering og sikringsakt*. Juristen 86. årg., nr. 4, s. 176-189. 2004.
Bergqvist C.A.: *Tilsagn i fusionssager*. Ugeskrift for Retsvæsen 49, s. 414-422. 2004.
Blomquist H.: *Legal Education, Profession and Society Transformation. Reform of Lithuanian Legal Education*. Review of Central and East European Law 1, s. 35-95. 2004.
Blume P.E., Wallin M.: *Ligningsvejledningen – en særegen retskilde under udvikling*. Tidsskrift for skatter og afgifter xx, s. 2628-2633, 2692-2696. 2004.
Blume P.E.: *Data Protection in the Private Sector*. Scandinavian studies in Law Vol. 47, s. 297-318. 2004.

- Blume P.E.: Databeskyttelse på nettet: En kamp mod vejrmøller? Nordisk Årbog for Retsinformatik 2003, s. 25-36. 2004.
- Blume P.E.: Databeskyttelsesret og anden ret. Juristen 1, s. 28-35. 2004.
- Blume P.E.: Databeskyttelsesrettens harmonisering. Ugeskrift for Retsvæsen 6, s. 45-50. 2004.
- Blume P.E.: Henning Koch (red.). Rettens internationalisering: Folkerettens solnedgang? 331-343s. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2004.
- Blume P.E.: Juridisk Metodelære, 3. udg. 256 s. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2004.
- Blume P.E.: Ombudsmanden og persondatabeskyttelsen. i: Festskrift til Hans Gammeltoft-Hansen s. 45-56. Henning Koch (red.). Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2004.
- Blume P.E.: Rejsen til Amerika. Ugeskrift for Retsvæsen 49, s. 407-13. 2004.
- Blume P.E.: Skibsregistreringens digitalisering. Ugeskrift for Retsvæsen 43, s. 333-339. 2004.
- Bondeson U.V.: Anmeldelse af: Dansk Forening for Kvinderet (red.): Voldtægt. Retsbeskyttelse for den krænkede – retssikkerhed for gerningsmanden. Ugeskrift for Retsvæsen 8, s. 73-74. 2004.
- Bondeson U.V.: Preventing Crime & Justice. Nordisk Kriminologi 30 (4), s. 1-2. 2004.
- Borch C., Stäheli U.: "Editorial: Gabriel Tarde". Distinktion: Scandinavian Journal of Social Theory No. 9, October, s. 5-7. 2004.
- Borch C., Stäheli U.: (eds.). Gabriel Tarde. Distinktion: Scandinavian Journal of Social Theory No. 9, October, 158s. Department of Political Science. University of Aarhus, Aarhus 2004.
- Borch C.: Bibliography of Gabriel Tarde. Distinktion: Scandinavian Journal of Social Theory No. 9, October, s. 151-158. 2004.
- Borch C.: Et samfund af søvngængere. Information Kronik 15. november, s. 8. 2004.
- Borch C.: Kriminalitet og magt: Dansk kriminalitetssemantik i det 20. århundrede. 256 s. Det Juridiske Fakultet, Københavns Universitet, København 2004.
- Borch C.: Vincenzo Ruggiero, Crime in Literature: Sociology of Deviance and Fiction. Acta Sociologica: Journal of The Scandinavian Sociological Association vol. 47, no 2, June, s. 192-194. 2004.
- Borch C.: Zur Kritik der Sanktionen. kultuRRRevolution: Zeitschrift für angewandte Diskurstheorie nr. 47- 1, s. 20-25. 2004.
- Broberg M.P., Holst-Christensen N.: Free Movement in the European Union – Cases, Commentaries and Questions. 937 s. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2004.
- Broberg M.P.: Analyse – Dyrt. Danske priser ligger 4 procent over niveauet i nabolandene. 65 brancher har konkurrenceproblemer. Og forbedringerne er små. Hvem har skylden? Politiken 14/1/2004, s. 5. 2004.
- Broberg M.P.: Anmeldelse af "Competition Law and Environmental Protection in Europe" af Hans Vedder. European Law Review, 2004.
- Broberg M.P.: Anmeldelse af "Konkurrenceretlige emner" af Bent Iversen mfl. Ugeskrift for Retsvæsen, 2004.
- Broberg M.P.: EU's nye forfatningstraktat. Lov & Ret september 2004, s. 38-39. 2004.
- Broberg M.P.: EU-udvidelse, fusioner og spil. Lov & Ret 1, s. 31-33. 2004.
- Broberg M.P.: Fødevarerikkerhed og parallelimport. Lov & Ret november 2004, s. 16-17. 2004.
- Broberg M.P.: Nyt om EF-domstolen og EU's konkurrenceret. Lov & Ret maj 2004, s. 20-21. 2004.
- Broberg M.P.: Svær sag for Microsoft. Computerworld 30/7/2004, s. 14. 2004.
- Broberg M.P.: The Concept of Control in the Merger Regulation. European Competition Law Review December 2004, s. 741-751. 2004.
- Christensen J.S., Hopt K.J., Garcia J.G., Rossi G., Simon J., Winter J.: European Corporate Governance in company law and codes. 83 s. EU-kommissionen 2004.
- Christensen J.S.: "Følg eller forklar"-princippet og anbefalinger om god selskabsledelse. Økonomi & Politik 3, okt. 2004, s. 30-34. 2004.
- Christensen J.S.: Elektroniske generalforsamlinger i aktieselskaber – muligheder og udfordringer. Lov & Ret 5, sept. 2004, s. 27-30. 2004.
- Christensen J.S.: EU Corporate Governance. i: God selskabsledelse – dansk corporate governance set i sammenhæng s. 133-151. Jan Schans Christensen (red.). Forlaget Thomson, København 2004.
- Christensen J.S.: Nogle betragtninger i anledning af rapporten fra Fondsbørsens komité for god selskabsledelse. i: Corporate Governance i Danmark – Om god selskabsledelse i et dansk og internationalt perspektiv s. 191-203. Jens Valdemar Krenchel og Steen Thomsen (red.). Dansk Industri, København 2004.
- Christensen J.S.: red.. God selskabsledelse – dansk corporate governance set i sammenhæng. 253s. Forlaget Thomson, København 2004.
- Christoffersen J.: Anmeldelse af Jens Elo Rytter: Den Europæiske Menneskerettighedskonvention – og dansk ret (2003). Ugeskrift for Retsvæsen 2004 B, s. 38. 2004.
- Christoffersen J.: Danmarks ret til at diskriminere. Lov & Ret 3, s. 20. 2001.
- Christoffersen J.: Domstolsprøvelse i terrorsager mv. Ugeskrift for Retsvæsen 2004 B, s. 97-106. 2004.
- Christoffersen J.: Erstatning mv. efter frifindelse. Juristen 1, s. 16-21. 2004.
- Christoffersen J.: Folkeretskonform grundlovsfortolkning. i: Politik og Jura, Festskrift til Ole Espersen s. 241-268. Henning Koch (red.). Thomson, København 2004.
- Christoffersen J.: Menneskerettighedsdomstolens praksis i 2004. EU-ret og Menneskeret 4, s. 153-173. 2004.
- Christoffersen J.: Nyere Nordisk Menneskerettighedsliteratur. Nordisk Tidsskrift for Menneskerettigheder 3, s. 354-359. 2004.
- Christoffersen J.: Opsættende virkning i menneskerettighedssager. i: Festskrift om Menneskerettigheder til Carl Aage Nørgaard s. 37-63. G. Toftegaard Nielsen, J. Vedsted-Hansen og C. Haagen Jensen (red.). Jurist- og Økonomforbundet Forlag, København 2004.
- Christoffersen J.: Retlig kreolsering – om selvinkriminering i dansk, europæisk og amerikansk menneskeret. i: Europæisk retskultur – på dansk s. 249-287. Henning Koch og Anne Lise Kjær (red.). Thomson, København 2004.
- Christoffersen J.: Ægtefællesammenføring. EU-ret & Menneskeret 11. årg., s. 273-287. 2004.
- Cornils C., Greve V.: Denmark on the road to organised crime. i: Organised crime in Europe: Concepts, Patterns and Control Policies in the European Union and Beyond Vol. 4 s. 853-878. Cyrille Fijnaut, Letizia Paoli (eds.). Springer, Dordrecht 2004.

- Dam H., Feldthusen R.K.: Afgørelser mv. Skattepolitisk oversigt 60. årg., nr. 1, s. 72-75. 2004.
- Dam H., Feldthusen R.K.: Afgørelser mv. Skattepolitisk oversigt 60. årg., nr. 4, s. 268-276. 2004.
- Dam H., Feldthusen R.K.: Afgørelser mv. Skattepolitisk oversigt 60. årg., nr. 5, s. 337-349. 2004.
- Dam H., Feldthusen R.K.: Afgørelser mv. Skattepolitisk oversigt 60. årg., nr. 6, s. 398-410. 2004.
- Dam H., Feldthusen R.K.: Afgørelser mv. Skattepolitisk oversigt 60. årg., nr. 8, s. 508-511. 2004.
- Dam H., Feldthusen R.K.: Afgørelser mv. Skattepolitisk oversigt 60. årg., nr. 2, s. 142-153. 2004.
- Dam H., Feldthusen R.K.: Afgørelser mv. Skattepolitisk oversigt 60. årg., nr. 3, s. 205-208. 2004.
- Dam H., Feldthusen R.K.: Domme. Skattepolitisk oversigt 60. årg., nr. 1, s. 52-59. 2004.
- Dam H., Feldthusen R.K.: Domme. Skattepolitisk oversigt 60. årg., nr. 2, s. 135-141. 2004.
- Dam H., Feldthusen R.K.: Domme. Skattepolitisk oversigt 60. årg., nr. 3, s. 196-204. 2004.
- Dam H., Feldthusen R.K.: Domme. Skattepolitisk oversigt 60. årg., nr. 4, s. 260-263. 2004.
- Dam H., Feldthusen R.K.: Domme. Skattepolitisk oversigt 60. årg., nr. 5, s. 319-330. 2004.
- Dam H., Feldthusen R.K.: Domme. Skattepolitisk oversigt 60. årg., nr. 6, s. 392-395. 2004.
- Dam H., Feldthusen R.K.: Domme. Skattepolitisk oversigt 60. årg., nr. 7, s. 447-452. 2004.
- Dam H., Feldthusen R.K.: Domme. Skattepolitisk oversigt 60. årg., nr. 8, s. 499-501. 2004.
- Dam H., Feldthusen R.K.: Kendelser fra Landsskatteretten. Skattepolitisk oversigt 60. årg., nr. 1, s. 60-71. 2004.
- Dam H., Feldthusen R.K.: Kendelser fra Landsskatteretten. Skattepolitisk oversigt 60. årg., nr. 4, s. 264-267. 2004.
- Dam H., Feldthusen R.K.: Kendelser fra Landsskatteretten. Skattepolitisk oversigt 60. årg., nr. 5, s. 331-336. 2004.
- Dam H., Feldthusen R.K.: Kendelser fra Landsskatteretten. Skattepolitisk oversigt 60. årg., nr. 6, s. 396-397. 2004.
- Dam H., Feldthusen R.K.: Kendelser fra Landsskatteretten. Skattepolitisk oversigt 60. årg., nr. 8, s. 502-507. 2004.
- Dam H., Feldthusen R.K.: Skattebestemmelser. Skattepolitisk oversigt 60. årg., nr. 7, s. 438-446. 2004.
- Dam H., Friis Hansen S.: Oles nye bil – om registreringsafgiften i Danmark, før, nu og i fremtiden. i: Festskrift til Ole Bjørn s. 145-186. Susanne Pedersen, Søren Friis Hansen, Nis Jul Clausen (red.). Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2004.
- Dam H., Graff Nielsen J.: Anmeldelse af: Henrik Stensgaard: Fradragsret for merværdiafgift. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2004, 523 sider. Pris 600 kr. Ugeskrift for Retsvæsen 2004 B, s. 358. 2004.
- Dam H., Hemmingsen K., Taksø-Jensen F.: Skatteret : Almen del 2004. 5. udg. 724 s. Magnus Informatik A/S, København 2004.
- Dam H., Hemmingsen K., Taksø-Jensen F.: Skatteret : Speciel del 2004. 4. udg. 701 s. Magnus Informatik A/S, København 2004.
- Dam H.: Anmeldelse af: Dennis Ramsdahl Jensen: Merværdiafgiftspligten. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2003. 409 sider. Pris 600 kr. Ugeskrift for Retsvæsen 2004 B, s. 232. 2004.
- Dam H.: Anmeldelse af: Marie Skjelbo Pedersen: Omkostningsgodtgørelse i skattesager. Forlaget Thomson A/S, 2004. 172 sider. Pris kr. 296 ekskl. moms. Ugeskrift for retsvæsen 2004 B, s. 302/1. 2004.
- Dam H.: Anmeldelse af: Michael Serup: Generationsskifte – Omstrukturering. Forlaget Thomson A/S, 2004. 832 sider. Pris kr. 996 kr. ekskl. moms. Ugeskrift Retsvæsen 2004 B, s. 404. 2004.
- Danielsen S.: Børne og menneskeret. i: Politik og jura: Festskrift til Ole Espersen s. 345-356. Henning Koch (red.). Forlaget Thomson, København 2004.
- Danielsen S.: Børns rolle under forældremyndighedstviser. Tidsskrift for familie- og arveret (T:FA) Nr. 4, s. 271-281. 2004.
- Danielsen S.: Domstole og samvær. Tidsskrift for familie- og arveret (T:FA) Nr. 2, s. 81-87. 2004.
- Danielsen S.: Forældres pligter: Børns rettigheder : et sammenlignende studie af engelsk, skotsk og australsk børnelovgivning samt canadiske overvejelser, med tanker om mulige inspirationer for nordiske reformer. Nord 2004:2, 423 s. Nordisk Ministerråd, København 2004.
- Danielsen S.: Fremtidsfuldmagter – et nyt retsinstitut. Norges offentlige utredninger (NOU) 16, i: Vergemål s. Bilag 1, 391-401. Justis- og politidepartementet, Oslo 2004.
- Danielsen S.: Kommenteret retsplejelov, EF-domskonvention : Lov om rettens pleje, jf. lovbekendtgørelse nr. 815 af 30.9.2003. 7. udg. Bind I, kap. 42 og 43. i: Kommenteret retsplejelov : EF-domskonvention : Lov om rettens pleje, jf. lovbekendtgørelse nr. 815 af 30.9.2003 / red. af Bernhard Gomard, Jens Møller og Oliver Talevski. – 7. udg s. 798-852, 877-896. Bernhard Gomard, Jens Møller, Oliver Talevski (red.). Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2004.
- Danielsen S.: Nordisk børneret 2: Forældresvar: Et sammenlignende studie af dansk, finsk, islandsk, norsk og svensk ret med drøftelser af harmoniseringsmuligheder og reformbehov. Nord 2003:14, 391 s. Nordisk Ministerråd, København 2003.
- Due O.: Godt Værktøj – Boganmeldelse af Morten Broberg & Nina Holst-Christensen: EU-domme med bemærkninger og spørgsmål & Free Movement in the European Union. EU-ret & Menneskeret 4, s. 174-177. 2004.
- Due O.: Godt Værktøj – Boganmeldelse af Morten Broberg & Nina Holst-Christensen: EU-domme med bemærkninger og spørgsmål & Free Movement in the European Union. Europarättslig Tidsskrift 2, s. 321-326. 2004.
- Elmer H.I.: Den juridiske ejendomsret. Semikolon: tidsskrift for studier af idéhistorie, semiotik, filosofi 4. årg. nr. 9, s. 55-70. 2004.
- Espersen O.M.: Anmeldelse af Ole Spiermann, Moderne Folkeret. Ugeskrift for Retsvæsen 2004, s. 381-2. 2004.
- Espersen O.M.: Ligemageri eller virkelige problemer? (RUC konference 2003). i: Kirkerets-Antologi 2004 – dansk kirkeret i europæisk belysning s. 117-21. Lisbet Christoffersen, Hans Gammeltoft-Hansen, Theodor Jørgensen (red.). Selskab for Kirkeret, København og Århus 2004.
- Espersen O.M.: The Right to National Self-Determination – The Faroe Islands and Greenland. Nihoff Law Series Vol. 60, i: The Right to National Self-Determination – The Faroe Islands and Greenland s. 1-13. Sjurður Skaale (ed.). 2004.

- Eyben B.E.v.: Betydning af patientens indstilling til behandlingsmulighederne. i: Årsberetning 2002 & 2003 for Dansk Tandlægeforenings Patientskadeforsikring og Tandskadeankenævnet s. 53-58. Dansk Tandlægeforening, København 2004.
- Eyben B.E.v.: Juridisk ordbog 12. udg. 373 s. Forlaget Thomson, København 2004.
- Eyben B.E.v.: Kommentarer til Danske Lov 5-14-4, lov om forældelse, mortifikation, deponering, erstatningsansvar og om erstatning til ofre for forbrydelser. i: Karnovs Lovsamling 19. udg s. 5133-5149, 5154-5185. Bo von Eyben, Jan Pedersen, Thomas Rørdam (red.). Forlaget Thomson, København 2004.
- Feldthusen R.K., Graff Nielsen J.: Forankring eller løsrivelse – om forholdet mellem civilretten og skatteretten. i: Festskrift til Ole Bjørn s. 211-253. Susanne Pedersen, Søren Friis Hansen, Nis Jul Clausen (red.). Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2004.
- Feldthusen R.K.: Europæiske trusts og EU-retten. Nordisk tidsskrift for selskabsret (NTS) nr. 1, s. 83-98. 2004.
- Frantzen E., Frantzen E.: Narkotikaindsats i København: Det handler om samarbejde. STOF: Tidsskrift for stofmisbrugsområdet nr. 3, s. 46-50. 2004.
- Frantzen E.: Drug enforcement in Copenhagen: Negotiating space. NAD Publication no. 43, i: Regulating drugs: between users, the police and social workers s. 75-84. Edited by Esben Hougborg Pedersen, Christoffer Tigerstedt. Nordic Council for Alcohol and Drug Research (NAD), Helsinki 2003.
- Frantzen E.: Farlig politi. Materialisten. Tidsskrift for forskning, fagkritikk og teoretisk debat nr. 2/3, s. 3-5. 2004.
- Graff Nielsen J.: Delegationsforbuddet og hjemmel for beskatning af folketingspension: En kommentar til TfS 2003, 755 Ø. Tidsskrift for skatter og afgifter nr. 6, s. 479-490, online 127. 2004.
- Graff Nielsen J.: Legalitetsprincippet byggesten – er fundamentet i orden? Juristen nr. 4, s. 163-175. 2004.
- Graff Nielsen J.: Skattebestemmelser. Skattepolitisk oversigt 60. årg., nr. 1, s. 16-51. 2004.
- Graff Nielsen J.: Skattebestemmelser. Skattepolitisk oversigt 60. årg., nr. 2, s. 130-134. 2004.
- Graff Nielsen J.: Skattebestemmelser. Skattepolitisk oversigt 60. årg., nr. 3, s. 184-195. 2004.
- Graff Nielsen J.: Skattebestemmelser. Skattepolitisk oversigt 60. årg., nr. 4, s. 248-259. 2004.
- Graff Nielsen J.: Skattebestemmelser. Skattepolitisk oversigt 60. årg., nr. 5, s. 289-318. 2004.
- Graff Nielsen J.: Skattebestemmelser. Skattepolitisk oversigt 60. årg., nr. 6, s. 387-391. 2004.
- Graff Nielsen J.: Skattebestemmelser. Skattepolitisk oversigt 60. årg., nr. 8, s. 488-498. 2004.
- Graff Nielsen J.: Tax Imposition – The Requirement for Legality Legal Bounds set in Constitutional and Administrative Law. i: Årbok for nordisk skatteforskning 2004: Beskatning av småbedrifter = Yearbook for Nordic Tax Research 2004 s. 267-269. Robert Pålsson (red.). Universitetsforlaget, Oslo 2004.
- Greve V.: Advarsel – som strafferetlig sanktion? i: Festskrift til Hans Gammeltoft-Hansen s. 273-287. Arne Fliflet ... [et al.] (Red.). Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2004.
- Greve V.: Det strafferetlige ansvar 2. udg. 333 s. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2004.
- Greve V.: Fra indgrebsret til strafferet? Udviklingen af de strafferetlige sanktioner i Danmark. Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab (NTfK) 91. årg, nr. 4, s. 273-301. 2004.
- Greve V.: Får eller ulve. JFT: Tidsskrift utgivet af Juridiska föreningen i Finland hft. 3-4, s. 294-310. 2004.
- Greve V.: Får eller ulve. Materialisten. Tidsskrift for forskning, fagkritikk og teoretisk debat nr. 2/3, s. 73-90. 2004.
- Greve V.: Får eller ulve. Social Kritik nr. 95, s. 58-69. 2004.
- Götze M.: Annotated Bibliography. Denmark. European Review of Public Law Vol. 15 – No 2, s. 893-900. 2003.
- Götze M.: EU-ombudsmandens kodeks for god forvaltningsskik. i: Festskrift til Hans Gammeltoft-Hansen s. 289-297. Peter Garde, Steen Rønsholdt, Jens Olsen, Arne Fiflet og Jens Møller. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2004.
- Götze M.: EU-ombudsmandens kodeks for god forvaltningsskik. i: Festskrift til Hans Gammeltoft-Hansen s. 289-297. Peter Garde, Steen Rønsholdt, Jens Olsen, Arne Fiflet og Jens Møller (red.). Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2004.
- Götze M.: Nye regler og rutiner om offentlighed i EU. i: Politik og Jura. Festskrift til Ole Espersen s. 429-442. Henning Koch (red.). Thomson, København 2004.
- Götze M.: Preventive Measures and Risk Assessment. European Review of Public Law Vol. 15 – No 1, s. 253-278. 2003.
- Hansen J.L.: Bestyrelsen og insiderforbudene. Lov & Ret 5, s. 14-18. 2004.
- Hansen J.L.: Den danske corporate governance model og udfordringerne fra EU. i: Corporate Governance i Danmark s. 163-178. J.V. Krenchel & S. Thomsen (red.). DI, København 2004.
- Hansen J.L.: Forbuddet mod insiderhandel – et svar til Casper Rose og Dan Moalem. Tidsskrift for Selskabsret 2, s. 149-159. 2004.
- Hansen J.L.: Fra et dukkehjem og videre frem – tiden efter den finansielle handlingsplan. Nordisk Tidsskrift for Selskabsret 4, s. 436-442. 2004.
- Hansen J.L.: Kapitalmarkedsret. Kapitalen – markedet – retten. Juristen 3, s. 107-113. 2004.
- Hansen J.L.: Kapitalmarkedsrettens grænser og udfordringer. i: Emner i kredit- og kapitalmarkedsretten s. 90-113. L. Lyng Andersen (red.). København 2004.
- Hansen J.L.: MAD in a Hurry: The Swift and Promising Adoption of the EU Market Abuse Directive. European Business Law Review Vol. 15, No. 2, s. 183-221. 2004.
- Hansen J.L.: Midtbank-sagen efter landsrettens dom. Revision & Regnskab 6, s. 36-43. 2004.
- Hansen J.L.: So many options, so few choices: The Danish Corporate Governance Debate. i: God selskabsledelse – dansk corporate governance set i sammenhæng s. 223-253. Jan Schans Christensen (red.). Thomson, København 2004.
- Hansen J.L.: Værdipapirhandelsloven med kommentarer, bind 1 og 2. Udgivet i trykt og elektronisk version. Bind 1: 349, bind 2: 566 s. Chr. Ejlers Forlag, København 2004.
- Harhoff F.: Damnatio justitiae; Retssikkerhed i de internationale straffesager. i: Politik og Jura. Festskrift til Ole Espersen. s. 211-227. Henning Koch (red.). Thomson, København 2004.

- Hartlev M.: Anmeldelse af Michael von Magnus og Anna Murphy: "Lægeloven". Ugeskrift for Retsvæsen 2004B.206, s. 2. 2004.
- Hartlev M.: Biomedicinske forsøg. 17s. København 2004.
- Hartlev M.: Det informerede samtykke. Kalk 6, s. 9-12. 2004.
- Hartlev M.: Hvad sker der, når patient eller pårørende klager? Lægemagasinet 8, s. 60-61. 2004.
- Hartlev M.: Kunstig befrugtning. 21s. København 2004.
- Hartlev M.: Nye regler om abort. Lægemagasinet 5, s. 42-44. 2004.
- Hartlev M.: Patienters sociale rettigheder. i: Sociale Menneskerettigheder s. 144-172. Ida Elisabeth Koch og Hatla Thelle (red.). Akademisk Forlag, København 2004.
- Hartlev M.: Patientforsikringsloven i almen praksis. Lægemagasinet 3, s. 22-24. 2004.
- Hartlev M.: The implementation of Data Protection Directive 95/46/EC in Denmark. i: Relation to Medical Research in Europe s. 57-71. D. Beyleveld, D. Townend, S. Rouillé and J. Wright (ed.). Ashgate Publishing Limited, Aldershot 2004.
- Hartlev M.: The use of ethical principles as a regulatory instrument in relation to plant technology – An experience from Danish Law. 5s. 2004.
- Hartlev, M.: Biomaker – mellem krop og data. Lov & Ret 2, s. 10-14. 2004.
- Henrichsen C.: Mod en ny kommunalreform? Futuriblerne 1-2, s. 4-12. 2004.
- Henrichsen C.M.: Fortolkningsmodeller – i teori og praksis. Med Grundlovens § 75, stk. 2, som eksempel. i: Festskrift til Hans Gammeltoft-Hansen s. 299-315. Peter Garde, Steen Rønsholdt, Jens Olsen, Arne Fiflet og Jens Møller (red.). Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2004.
- Henrichsen C.M.: Godkendelse af trossamfund i Danmark. En forvaltningsretlig vurdering. Årsmøde 2003. i: Kirkerets-Antologi 2004 – dansk kirkeret i europæisk belysning s. 340-354. Lisbet Christoffersen, Hans Gammeltoft-Hansen, Theodor Jørgensen (red.). Selskab for Kirkeret, København og Århus 2004.
- Henrichsen C.M.: Offentlighed i det offentlige. Om historiens magt. Politik 2, s. 95-96. 2004.
- Henrichsen C.M.: Politisk magt og afmagt – en kommentar til magtudredningen. i: Politik og Jura. Festskrift til Ole Espersen s. 99-118. Henning Koch (red.). Thomson, København 2004.
- Henrichsen C.M.: Rammebetingelser for udlicitering af myndighedsopgaver. 72s. Udliciteringsrådet, København 2004.
- Henrichsen C.M.: Svensk og dansk offentlighedslovgivning – en duplik til Tim Knudsen. Politik 3, s. 163-164. 2004.
- Holmberg L.: Politiets brug af skydevåben i Danmark 1985-2002. 32 s. Det Juridiske Fakultet, Københavns Universitet, København 2004.
- Holmberg L.: Visitation uden mistanke – et retspolitisk skråplan. Lov & ret 14 årg., nr. 3, s. 3-7. 2004.
- Ketscher K.: Kvinders grundrettigheder og religionsfriheden. i: Kirkerets-Antologi 2004 – dansk kirkeret i europæisk belysning s. 355-373. Lisbet Christoffersen, Hans Gammeltoft-Hansen, Theodor Jørgensen (red.). Selskab for Kirkeret, København og Århus 2004.
- Kjær A.L., Koch H.: (red.). Europæisk retskultur – på dansk. 363s. Thomson, København 2004.
- Kjær A.L., Koch H.: Retskulturelle møder – samspil og samtaler mellem retlige aktører. i: Europæisk retskultur – på dansk s. 11-31. Henning Koch & Anne Lise Kjær (eds.). Thomson, København 2004.
- Kjær A.L., Palsbro L.: Med andre ord – Hvad jurister og journalister skriver om dansk rets møde med europæisk menneskeret. i: Europæisk retskultur – på dansk s. 289-339. Henning Koch & Anne Lise Kjær (eds.). Thomson, København 2004.
- Kjær A.L.: A Common Legal Language in Europe? i: Epistemology and Methodology of Comparative Law s. 377-398. Mark van Hoecke (ed.). Hart Publishing, Oxford 2004.
- Kjær A.L.: Findes retskulturerne? Om diskursanalyse som metode i retskulturforskningen. i: Europæisk retskultur – på dansk s. 341-360. Henning Koch & Anne Lise Kjær (eds.). Thomson, 2004.
- Koch H., Banke C.: Europa skælver. i: Fra kamp til kultur – 20 smagsdommere skyder med skarpt s. 137-161. Jes Stein Pedersen og Stig Ørskov (red.). Politikens bøger, København 2004.
- Koch H., Kjær A.L.: Retskulturelle møder – samspil og samtaler mellem retlige aktører. i: Europæisk retskultur – på dansk s. 11-31. Henning Koch og Anne Lise Kjær (red.). Thomson, København 2004.
- Koch H.: Grundlovsstridige EU-folkeafstemninger. i: Politik og Jura. Festskrift til Ole Espersen s. 497-523. Henning Koch (red.). Thomson, København 2004.
- Koch H.: Modstandsret – en europæisk demokratiforestilling. i: Europæisk retskultur – på dansk s. 85-121. Henning Koch og Anna Lise Kjær (red.). Thomson, København 2004.
- Koch H.: Niddingsord – hadefulde ytringer i komparativ belysning. i: Festskrift til Hans Gammeltoft-Hansen s. 359-370. Arne Fiflet, Peter Garde, Steen Rønsholdt mfl. (red.). Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2004.
- Koch H.: Operation måge. Dansk Politi 8/august, s. 22-25. 2004.
- Krup O.: En forfatningsretlig nekrolog. Om den grundlovshjemlede ret til domstolsprøvelse. i: Festskrift til Hans Gammeltoft-Hansen s. 371-389. Arne Fiflet, Peter Garde, Steen Rønsholdt mfl. (red.). Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2004.
- Krup O.: Europa hvorhen? i: Niels I. Mayer, Jacob Erle, Niels Ersbøll. Niels I. Meyer mfl. (red.). Vindrose, København 2004.
- Krup O.: Fem tilbageblik og en tilståelse. i: Politik og Jura. Festskrift til Ole Espersen s. 15-24. Henning Koch (red.). Thomson, København 2004.
- Kristiansen J.: Den kollektive arbejdsret. 732 s. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2004.
- Kristiansen J.: Europæiske overenskomster – om EU-traktaters forhandlingsordning på arbejdsmarkedsområdet. i: Den danske model i et integreret Europa s. 141-57. Peter Nedergaard (red.). Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2004.
- Kristiansen J.: Ombudsmandsprøvelse af afskedigelsesansøger. i: Festskrift til Hans Gammeltoft-Hansen s. 391-399. Arne Fiflet, Peter Garde, Jens Olsen, Steen Rønsholdt mfl. (red.). Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2004.
- Kronborg A., Leth Svendsen I.: Children's Right to be Heard. i: Family Life and Human Rights Papers presen-

- ted at the 11th World Conference of the International Society of Family Law s. 405 – 416. Peter Lødrup, Eva Modvar (eds.). Gyldendal, Oslo 2004.
- Kronborg A.: Anmeldelse af: Anders Agell: Nordisk äkten-skapsrätt – En sammenlignende studie av dansk, finsk, islandsk, norsk og svensk ret med diskussion af reform-behov og harmoniseringsmuligheder, NORD 2003. Pris kr. 400. Ugeskrift for Retsvæsen 2004 B, s. 16/1. 2004.
- Kronborg A.: Anmeldelse af: Svend Danielsen: Nordisk børneret II – Forældreansvar. Et sammenlignende studie af dansk, finsk, islandsk, norsk og svensk ret med drøftelse af harmoniseringsmuligheder og reformbehov. Ugeskrift for Retsvæsen 2004 B, s. 280. 2004.
- Kronborg A.: Ægtefællebidrag. Tidsskrift for familie- og arveret (T:FA) Nr. 5, s. 367-372. 2004.
- Kruize P., Gruter P.: Jeugdige veelplegers in beeld? Antecedenten tellen te grofmazig om jonge boefjes te identificeren. Tijdschrift voor de Politie Vol. 66, no. 7/8, s. 19-23. 2004.
- Kruize P., Gruter P.: Naar een verantwoorde identificatie van jeugdige veelplegers. Tijdschrift voor Veiligheid en Veiligheidszorg Vol. 3, no. 2, s. 49-50. 2004.
- Kruize P.: Beviskrav ressourcer og opportunitet: En retssociologisk analyse af påtaleopgivelse og tiltalefrafald. 183 s. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2004.
- Krunke H., Olsen H.P.: Grundlovens § 3, 2. pkt., og politimyndighed. Juristen 2, s. 68-80. 2004.
- Krunke H.: Magtfordelingsmæssige aspekter ved en EU-forfatning. i: Politik og Jura. Festskrift til Ole Espersen s. 419-428. Henning Koch (red.). Thomson, København 2004.
- Langsted L.B., Greve V., Garde P.: Criminal law in Denmark. 2. ed. 237 s. Djøf Publishing, Copenhagen 2004.
- Lookofsky J.: Digesting CISG Case Law: How Much Regard Should We Have? Vindobona Journal of International Commercial Law and Arbitration Vol. 8 VJ, s. 181-195. 2004.
- Lookofsky J.: International privatret på formuerettens område, 3. udgave. 147 s. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, Danmark 2004.
- Lookofsky J.: Understanding the CISG in the USA, Second Edition. 215 s. Kluwer Academic Publishers, The Hague, The Netherlands 2004.
- Mortensen P.: Lov nr. 435 af 9. juni 2004 om landbrugs-ejendomme. Karnov Online i: Noter. København 2004.
- Mortensen P.: Anmeldelse af: Anne Louise Husen og Tove Flygare: Lejemålets ophør og brugsrettens overgang. Forlaget Thomson – GadJura, 486 sider, 2003. Pris: 796 kr. ekskl. moms. Ugeskrift for Retsvæsen 2004 B, s. 94/2. 2004.
- Mortensen P.: Anmeldelse af: Karin Laursen: Erhvervslejeret. Ejendomsforeningen Danmark og J.H. Schultz Information A/S, 697 sider, 2003. Pris: 631,20 kr. ekskl. moms. Ugeskrift for Retsvæsen 2004 B, s. 129/2. 2004.
- Mortensen P.: Karin Laursen: Erhvervslejeret. Ejendomsforeningen Danmark og J.H. Schultz Information A/S, 697 sider, 2003. Pris: 631,20 kr. ekskl. moms. Ugeskrift for Retsvæsen 2004 B, s. 129/2. 2004.
- Mortensen P.: Lov nr. 109 af 15. marts 1939 om hvalfangst (ajourføring af tidligere kommentar). Karnov Online i: Noter. København 2004.
- Mortensen P.: Lov nr. 180 af 8. maj 1985 om okker (ajourføring af tidligere kommentar). Karnov Online i: Noter. København 2004.
- Mortensen P.: Lov nr. 434 af 9. juni 2004 om drift af landbrugsjorder. Karnov Online i: s. Noter. København 2004.
- Mortensen P.: Lovbekendtgørelse nr. 622 af 15. september 1986 af lov om tinglysning (ajourføring af tidligere kommentar). Karnov Online i: Noter. København 2004.
- Mortensen P.: Naturlig regeneration af beskyttede skovnaturtyper – ekspropriation eller erstatningsfri regulering? Tidsskrift for Landbrugsret: Tfl 2004, s. 57-67. 2004.
- Mortensen P.: Peter Mortensen: Annullation af uopsigelige lejeaftaler – en kommentar til T:BB 2002.211 Ø. Tidsskrift for Bolig- og Byggeret: T:BB 2004, s. 95-103. 2004.
- Nielsen L.: WTO og de arabiske lande. Multilateralisme og bæredygtig udvikling for nogle? Den ny verden vol. 37, nr. 1, s. 87-100. 2004.
- Olsen H.P., Krunke H.: Grundlovens § 3, 2. pkt., og politimyndighed. Juristen 2, s. 68-80. 2004.
- Pagh P., Grønnegård Christensen J., Højlund Christensen T., Revsbech K., Brisson I.: Fremtidens regulering af indsamling og behandling af erhvervsaffald. 86 s. 2004.
- Pagh P., Tønning K., Eggert Hansen M., Holmboe B., Winkler N.: Affaldstransportørers og mægleres rolle. Miljøprojekt nr. 949. 156s. 2004.
- Pagh P.: Administrative Criminal Law Systems in Europe: An Asset for the Environment? i: Environmental Crime in Europe. Rules of Sanctions. The Avosetta Series (5) s. 159-175. Francoise Comte & Prof. Dr. Ludwig Krämer (ed.). Europa Law Publishing, Groningen 2004.
- Pagh P.: Anmeldelse af Jan H. Jans (ed.): The European Convention and the Future of European Environmental Law, Proceedings of the Avosetta Group of Environmental Lawyers. Ugeskrift for Retsvæsen 8, s. 75-76. 2004.
- Pagh P.: Anmeldelse af Jochem Wiers: Trade and Environment in the EC and the WTO. i: Yearbook of International Environmental Law. Volume 13 202 s. 870-874. Geir Ulfstein, Jacob Werksman (Editors-in-chief). Oxford University Press, New York 2004.
- Pagh P.: Anmeldelse af Michael Steinicke og Lise Groesmeyer: EU's udbudsdirektiver med kommentarer. Ugeskrift for Retsvæsen 4, s. 36-37. 2004.
- Pagh P.: Forurening eller affald? Lov & Ret 7, s. 29-31. 2004.
- Pagh P.: III. Denmark. i: The Yearbook of European Environmental Law. Volume 4 s. 557-561. T.F.M. Etty, H. Somsen (eds.). Oxford University Press, Oxford 2004.
- Pagh P.: Implementation and Application of Environmental Principles in Danish Law. i: Principles of European Environmental Law s. 95-98. Richard Macrory, Ian Havercroft and Ray Purdy (eds.). Europa Law Publishing, Groningen 2004.
- Pagh P.: Kommunalreformer og lovlig forvaltning. Fem spørgsmål til Indenrigsministeren. Futuriblerne 1-2, s. 19-22. 2004.
- Pagh P.: Nordic Countries. A. Denmark. i: Yearbook of International Environmental Law. Volume 13 2002 s. 477-480. Geir Ulfstein, Jacob Werksman (Editors-in-chief). Oxford University Press, New York 2004.
- Pagh P.: Præjudicielle forelæggelser og Juridisk Specialudvalg. Ugeskrift for Retsvæsen 41, s. 305-314. 2004.

- Pagh P.: Rechtliche Masstäbe der Risikobewertung und des Risikomanagement in Dänemark. i: Fortschreibung des Konzeptes zur Bewertung von Risiken bei Freisetzung und dem Inverkehrbringen von gentechnisch veränderten Organismen s. 116-130. Broder Breckling, Verena Brand, Gerd Winter, Andreas Fisahn, Peter Pagh. Erich Schmidt Verlag, Berlin 2004.
- Pagh P.: Regulering af erhvervsaffald. 120 s. 2004.
- Pagh P.: Spørg Kammeradvokaten – eller er der andre løsninger? Lov & Ret 6, s. 13-15. 2004.
- Pagh P.: VVM-direktivets direkte effekt og Naturklagenævnets fremtid. Overvejelser efter Østre Landsrets kendelse i Amager-Metro-sagen. Tidsskrift for Miljø 11, s. 429-433. 2004.
- Petersen H.: Juridiske fortællinger om “Thule” – og den socialdemokratiske stat. i: Politik og Jura. Festskrift til Ole Espersen s. 291-311. Henning Koch (red.). Thomson, København 2004.
- Rytter J.E., Götze M.: Preventive Measures and Risk Assessment i Danish Public Law. European Review of Public Law Vol. 15 – No 1, s. 253-278. 2004.
- Rytter J.E.: Fangerne på Guantánamo – krigen mod terrorisme og de humanitære minimumsgarantier. i: Politik og Jura. Festskrift til Ole Espersen s. 357-389. Henning Koch (red.). Thomson, København 2004.
- Rytter J.E.: Irakkrigen og FN-Pagtens kollektive sikkerhedssystem. Juristen juni 2004, s. 142-153. 2004.
- Rønne A.: Anmeldelse af “Varmeforsyningsloven med kommentarer” af Klavs V. Gravesen, Christine Ravnholt Hartmann og Kamma Eilschou H. Jonassen samt “Varmeforsyningsloven med kommentarer” af Pernille Aagaard og Bent Gram Mortensen. Ugeskrift for Retsvæsen U.2004B.302/2, s. 1. 2004.
- Rønne A.: Energy Security. Managing Risk in a Dynamic Legal and Regulatory Environment. 490 s. Barry Barton, Catherine Redgewell, Anita Rønne, Donald N. Zillman Oxford University Press, UK 2004.
- Rønne A.: How do other Countries carry out Energy Regulation? i: Yearbook of New Zealand Jurisprudence. Special Issue. Energy Regulation and Maori Claims to Petroleum. s. 57-65. Anita Rønne. Barry Barton (ed.). New Zealand 2004.
- Rønne A.: Juridiske krumspring og udfordringer – en potpourri over reguleringen af energiforsyningen. Orientering fra Foreningen for Energi & Miljø 40, s. 1-4. 2004.
- Rønne A.: Myndighedsopgaver udøvet af private virksomheder – systemansvar i elsektoren. i: Marius nr. 319 s. 42. Ellen Margrethe Basse, Bent Ole Gram Mortensen, Anita Rønne. Scandinavian Institute of Maritime Law, University of Oslo, Norway 2004.
- Rønsholdt S.: Den kommunale styrelseslovgivning og Farum-sagen. Juristen 5, s. 219-228. 2004.
- Rønsholdt S.: Om kommunal retskultur i Farum-sagens skær. i: Festskrift til Hans Gammeltoft-Hansen s. 535-547. Peter Garde, Arne Fiflet, Jens Olsen, Steen Rønsholdt mfl. (red.). Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2004.
- Schovsbo J.: Anmeldelse af C. Kragelung, M.D. Pedersen og T.M. Rasmussen: Domænenavne. Nordiskt Immaterielt retsskydd 3, s. 287-288. 2004.
- Schovsbo J.: Anmeldelse af Dan Eklöf: Upphovsrätten i konkurrens. Nordiskt Immaterielt retsskydd 1, s. 258. 2004.
- Schovsbo J.: Immateriell status. Nordiskt Immaterielt retsskydd 4, s. 309-322. 2004.
- Schovsbo J.: Kommentar til Højesteretsdommen af 28.8.2003 og Sø- og Handelsrettens dom af 4.6.2003. Nordiskt Immaterielt retsskydd 1, s. 83-84. 2004.
- Smith E.: Behandling af sager om seksuelle overgreb mod børn. i: Festskrift til Hans Gammeltoft-Hansen s. 573-583. Arne Fiflet, Peter Garde, Steen Rønsholdt, Jens Møller, Jon Andersen, Kaj Larsen, Johan Busse, Jens Olsen (red.). Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2004.
- Smith E.: Frikändt for brott, men ändå skyldig. Svensk Jurist Tidning 89, s. 773-778. 2004.
- Smith E.: Mere om erstatning til offeret efter frifindelse af tiltalte. Juristen 1, s. 22-27. 2004.
- Smith E.: Retssikkerhed år 2004. i: Festskrift til Ole Espersen s. 165-182. Henning Koch (red.). Forlaget Thomson (Gadjura), København 2004.
- Snare A.: Victim Policy – Only for the Good? Publication Series No. 44, i: Crime and Crime Control in an Integrating Europe: Plenary presentations held at the Third Annual Conference of the European Society of Criminology, Helsinki 2003 s. 32-38. Kauko Aromaa, Sami Nevala (eds.). European Institute for Crime Prevention and Control, affiliated with the United Nations (HEUNI), Helsinki 2004.
- Sorensen D.W.M.: Nashville november 2004. Nordisk kriminologi årg. 30, nr. 4, s. 4-5. 2004.
- Sorensen D.W.M.: Repeat Burglary in the Private Danish Home: Extent, Time Course and Implications for Prevention. 59 s. Denmark's Ministry of Justice, Copenhagen 2004.
- Sorensen D.W.M.: Temporal Patterns of Danish Residential Burglary. 29 s. Denmark's Ministry of Justice, Copenhagen 2004.
- Spiermann O.: Anmeldelse af Kristina Maria Siig: Arbitration Agreements in a Transport Law Perspective. Ugeskrift for Retsvæsen 2004B.55, s. 55-56. 2004.
- Spiermann O.: Anvendelsesområdet for grundlovens § 20 i lyset af nyere lovgivningspraksis. i: Politik og Jura – Festskrift til Ole Espersen s. 269-89. Henning Koch (red.). Forlaget Thomson, 2004.
- Spiermann O.: Hingitaq 53, Qajutaq Petersen, and Others v. Prime Minister's Office. America Journal of International Law Vol. 98, s. 572-78. 2004.
- Spiermann O.: Individual Rights, State Interests, and the Power to Waive ICSID Jurisdiction under. Arbitration International Volume 20, Number 2, s. 179-211. 2004.
- Spiermann O.: Moderne Folkeret, 2. udgave. 607 s. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2004.
- Spiermann O.: Om Irak-krigen i folkerettens lys. Juristen 1, s. 3-15. 2004.
- Spiermann O.: Voldgiftsrettens fastsættelse af sit honorar. Ugeskrift for Retsvæsen 2004B.340, s. 340-46. 2004.
- Stevnsborg H.: Operation Måge. Dansk Politi 8, s. 22-25. 2004.
- Sørensen I.: Anmeldelse af Henning Jønsson og Lisbeth Kjærgaard: Dansk Forsikringsret. Ugeskrift for Retsvæsen 8, s. 72-73. 2004.
- Sørensen I.: Biltyverier skal bevises. Forsikring 2004, s. 12. 2004.
- Sørensen I.: Den private syge- og ulykkesforsikring. 317 s. Forlaget Thomson, 2004.

- Sørensen I.: Omfatter den private ulykkesforsikring psykisk skade? Ugeskrift for Retsvæsen 4, s. 28-33. 2004.
- Taksøe-Jensen F., Dam H.: Nordisk arveret – Peter Lødrup: Nordisk arverett: en sammenlignende studie av dansk, finsk, islandsk, norsk og svensk rett med drøftelser av harmoniseringsmuligheter og reforbehov. *NORD 2003:3* 469 sider. Tidsskrift for familie- og arveret (T:FA) nr. 1, s. 1-6. 2004.
- Tamm D.: Delay in Danish civil procedure. i: *The Law's Delay. Essays on Undue Delay in Civil Litigation* s. 275-282. C.H. van Rhee (ed.). Maastricht 2004.
- Tamm D.: Holberg og Naturretten. i: *Holberg i Norden* s. 106-118. Gunilla Dahlberg, Peter Christensen Teilmann & Frode Thorsen (red.). Makadam Forlag, Sverige, 2004.
- Tamm D.: Holbergs naturret og nordiske retsvidenskab. i: *Norden, rätten, historia – Festskrift till Lars Björne* s. 311-324. Jukka Kekkonen, Pia Letto-Vanamo, Päivi Paasko, Heikki Pihlajamähi (red.). Suomalainen Lakimiesyhdistys, Finland 2004.
- Tamm D.: Lensaflysningen. i: *Herregården. Menneske – samfund – landskab – bygninger. Bind I. Guds og samfund* s. 241-264. John Erichsen og Mikkel Venborg Pedersen (red.). København 2004.
- Ulfbeck V.G.: Anmeldelse af Martin Haug & Finn Schwarz: *Ansvar for arbejdsskader*. Ugeskrift for Retsvæsen U.2004B.58, s. 58. 2004.
- Ulfbeck V.G.: Erstatningsretlige grænseområder. *Professionsansvar og produktansvar*. 234 s. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2004.
- Ulfbeck V.G.: Fragtførerens hæftelse for tyveri efter CMR-loven. Ugeskrift for Retsvæsen U2004B.162, s. 162-166. 2004.
- Ulfbeck V.G.: *The Carrier's Liability for Third Parties for Theft and Robbery Under the Danish Carriage of Goods by Road Act*. i: *Maritime and Transport Law* s. 219-227. Peter Wahlgren (red.). Stockholm Institute for Scandinavian Law, Stockholm 2004.
- Vestergaard J.: *A Special Youth Sanction*. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention* Vol. 5, s. 62-84. 2004.
- Vestergaard J.: Den europæiske arrestordre – udlevering til strafforfølgning mv. (Opdateret og forkortet version af artikel i Festskrift til Hans Gammeltoft-Hansen). *Tidsskrift for Kriminalret* nr. 9, s. 555-567. 2004.
- Vestergaard J.: Denmark – The right to self-determination. *Ethical eye i: Euthanasia Volume II National and European perspectives* s. 25-40. Council of Europe Publishing (ed.). Council of Europe Publishing, Strasbourg 2004.
- Vestergaard J.: Knivforbud og visitation som udtryk for pre-aktiv strafferet. Ugeskrift for Retsvæsen 2004 B, s. 373-379. 2004.
- Vestergaard J.: Strafferetlige opslag mv. i: *Juridisk ordbog* 12. udg. s. 47. Bo Edler von Eyben. Forlaget Thomson, København 2004.
- Vestergaard J.: Udlevering til strafforfølgning mv. – Den europæiske arrestordre som udtryk for gensidig anerkendelse. i: *Festskrift til Hans Gammeltoft-Hansen* s. 627-653. Arne Fliflet ... [et al.] (Red.). Jurist- og Økonomforbundet, København 2004.
- Vestergaard J.: Unge kriminelle i strafferetten og socialretten. i: *Politik og jura: Festskrift til Ole Espersen* s. 141-164. Henning Koch (red.). Forlaget Thomson, København 2004.
- Vindeløv A.V.: En foreløbig sammenligning mellem konflikter og konfliktløsning på mikro- og makroniveau. i: *Politik og Jura. Festskrift til Ole Espersen*. s. 227-241. Henning Koch (red.). Thomson, København 2004.
- Vindeløv A.V.: *Konfliktmægling*. 407 s. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2004.
- Vindeløv A.V.: *Mægling i internationale børnebortførelses-sager*. i: *Globalisering og familieret* s. 66-74. Marianne Holdgaard, Ana López-Rodríguez (red.). Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2004.
- Zahle H.: Anmeldelse af Review: W. Twining & I. Hampsher-Monk (eds.), *Evidence and Inference in History and Law. The International Journal of Evidence & Proof* Vol. 8, no. 3, s. 229-31. 2004.
- Zahle H.: *Bogen som forskningsformidling. Samfundsøkonomen* 3, s. 34-37. 2004.
- Zahle H.: *Domspolitik*. i: *Politik og jura – Festskrift til Ole Espersen* s. 197-209. Henning Koch (red.). Forlaget Thomson, København 2004.
- Zahle H.: *En dommer på arbejde*. s. 3-26. Chr. Ejlers Forlag, København 2004.
- Zahle H.: *Fodnoter*. i: *Festskrift til Hans Gammeltoft-Hansen* s. 691-713. Arne Fiflet, Peter Garde, Steen Rønsholt o.a. (red.). Jurist- og Økonomforbundet, København 2004.
- Zahle H.: *Hvad skal jeg gøre med mit projekt? i: Kunsten at rättsvetenskap*. Den tysta kunskapen i juridisk forskning s. 279-308. Petter Asp og Kimmo Nuotio (red.). Iustus Förlag, Uppsala 2004.
- Zahle H.: *Praktisk Retsfilosofi. Foreløbig udgave*. 350 s. Chr. Ejlers' Forlag, København 2004.
- Zahle H.: *Privatansattes ytringsfrihed*. *Tema Nord* 2004 509, s. 129-43. 2004.
- Zahle H.: *Ret som Praksis (uddrag af Omsorg for retfærdighed, 2003)*. i: *Kirkeretsantologi 2004* s. 43-47. Lisbet Christoffersen o.a. (red.). 2004.
- Zahle H.: *Selskabskontrol og Grundlovens § 73*. *Juristen* 6, s. 279-94. 2004.
- Zahle H.: *What should I do in this case? ARSP (Archiv für Rechts- und Sozialphilosophie) Beiheft 97: Law and Practice*, 2004.

Det Juridske Studienævn

Medlemmer

Pr. 1.2.2004 bestod Det Juridske Studienævn af følgende medlemmer: Fire repræsentanter for de fastansatte lærere ved fakultetet studieleder, docent, dr.phil. Henrik Stevns-

borg (formand), vicedeputeret, docent, ph.d. Henrik Palmer Olsen, professor, dr.jur. Ulrik Rammeskov Bang-Pedersen og lektor, ph.d. Rasmus Kristian Feldthusen. Ekstern lektor, specialkonsulent, cand.jur. Niels-Erik Hansen har repræsenteret deltidslærerne ved fakultetet. Hertil kommer fem medlemmer, valgt af og blandt de studerende. Fra

De Forenede Jurister stud.jur. Rasmus Okholm-Hansen (næstformand) og stud.jur. Julie Torsberg Holse. Fra Juridisk Diskussionsklub, Politisk Udvalg: stud.jur. Sabina Arildsen og stud.jur. Helle Troelsgaard Pedersen. Samt fra Konservative Jurister: stud.jur. Andreas Boisen. Efter nyvalg genbesattes posterne på studentersiden i maj 2004 med stud.jur.'erne Birte Bligaard (næstformand) og Signe Juulskov Poulsen (begge FJ), Andreas Husted Malby og Julie Claire Hoffmeyer (begge JD, PU) samt Christian Bruselius Beck (KJ).

Beretning

Årets produktion af STÅ (studenterårsværk) har – som det vil ses af tallene nedenfor – ikke levet op til forventningerne. En entydig forklaring på, at STÅ'erne således er faldet i forhold til det prognosticerede, er ikke let at give. Mest plausibelt er imidlertid, at de usikre forhold på juristarbejdsmarkedet i 2003 ikke blot har bevirket, at de kandidatstuderende fx har skudt deres speciale, men at også de bachelorstuderende har sat tempoet ned. Er dette tilfældet, må man formode, at cand.jur.'ernes klart gunstigere udsigter til at komme i arbejde i 2004 og 2005 vil føre til, at STÅ-efterslæbet indhentes i de kommende år.

Omvendt har fakultetets arbejde med at internationalisere uddannelserne mere end opfyldt forventningerne i 2004. Efteråret var således et rekordsemester med i alt 162 internationale studerende ved fakultetet, heraf 50 helårsstuderende. I forhold til 2003 er der tale om en stigning på 20%. Her ved 400 studerende har valgt at følge de frivillige, ikke meritgivende kurser, som fakultetet udbyder i fagengelsk og fagfransk. Desuden har Det Juridiske Fakultet formået at tiltrække tre internationale gæstelærere, som har undervist komprimerede, men fulde, forløb på kandidatuddannelsen. Alle tre, fra henholdsvis Duke og Hastings i USA samt fra Singapore, er juridiske specialister i verdensklasse. Her kan der virkelig tales om "internationalisation at home". Samtidig har fakultetet igangsat to nye internationale processpil, et Jean Pictet-spil under Røde Kors og en INC-konkurrence, International Negotiation Competition, hvis deltagere faktisk vandt verdensfinalen i 2004.

For studienævnet har 2004 stået i studiereformens tegn. Den kommende reform af den juridiske bacheloruddannelse og af den juridiske kandidatuddannelse er blevet drøftet på samtlige nævnsmøder i 2004, ligesom nævnet har holdt seminarer – lejlighedsvis i internatform. Arbejdet har haft karakter af en løbende dialog med fag, studenterorganisationer, censorer og (andre) aftagere. Studienævnet har fastlagt kompetenceprofilerne på såvel dansk som engelsk for henholdsvis den juridiske bachelor og den juridiske kandidat (hvilket har affødt international interesse), ligesom nævnet har fremlagt udkast til selve studieordningerne med forslag til fagfordeling og fagdimensionering. Endvidere har nævnet, for at tilvejebringe det bedst mulige beslutningsgrundlag, sammen med fakultetssekretariatet udarbejdet en betænkning, hvori emner som de studerende og deres studieførløb, optag, læringsprocesser, arbejdsmarkedet i dag og i fremtiden samt økonomien i de juridiske uddannelser er kortlagt. Betænkningen offentliggøres i begyndel-

sen af 2005. I forbindelse med betækningsarbejdet har studienævnet ladet foretage en interviewundersøgelse (ved specialkonsulent Lars Holmberg) vedrørende aftagernes syn på de kompetencer, som nyuddannede kandidater fra Det Juridiske Fakultet ved Københavns Universitet er i besiddelse af. I alt 13 aftagere fra såvel det offentlige som det private arbejdsmarked blev interviewet. Undersøgelsen er dokumenteret i publikationen "Aftagerundersøgelse 2004".

I 2004 har studienævnet herudover haft fokus på evalueringen af de juridiske uddannelser. Nævnet formulerede allerede i 2003 en egentlig evalueringspolitik, som bl.a. indebærer, at samtlige undervisningsforløb evalueres elektronisk. Som ved andre fakulteter og universiteter har erfaringerne med elektronisk evaluering imidlertid været blandede, og nævnet besluttede derfor ved udgangen af 2004 at eksperimentere med diverse incitamenter og belønninger for at hæve svarprocenten. Derimod har studienævnet med stort held gennemført en evaluering af hele studiestartsforløbet, hvorved dog også blev inddraget en vifte af andre evalueringsteknikker end de rent elektroniske. Resultatet blev en 16 siders "Tilsynsrapport", som systematisk evaluerer Studiestart 2004 i forhold til studienavnets studiestartspolitik. Ud fra denne rapport har studienævnet foretaget justeringer i Studiestart 2005. Som led i den generelle kvalitetssikring og kvalitetsudvikling af universitetsuddannelserne har fakultetet også medvirket aktivt ved den auditering – dvs. den evaluering af evalueringen – som KU lod foretage i 2004 med bistand fra Evalueringsinstituttet EVA i samarbejde med et internationalt panel af evaluatore. Fakultetet har ikke alene haft nedsat en selvevalueringsgruppe, men har medvirket ved evaluatorenes interview i København, samt været repræsenteret i den rektorale selvevalueringsgruppe. Auditeringens resultater er sammenfattet i "Audit of University of Copenhagen", 2004.

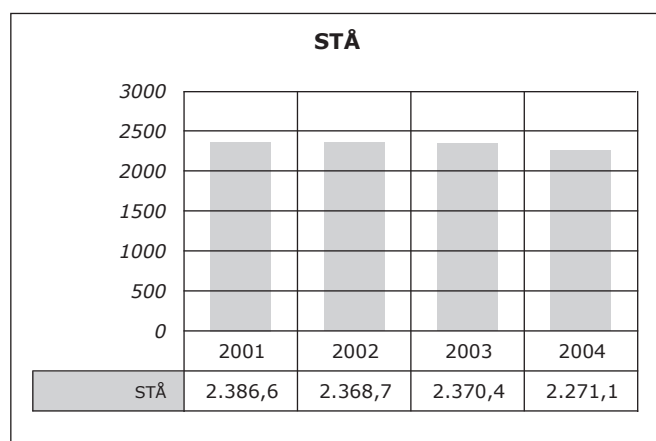
Endelig har Det Juridiske Fakultet været medunderskriver på den merit- og mobilitetsaftale, som dekanerne ved alle landets samfundsvidenskabelige uddannelser indgik i 2004. Aftalens mål er at sikre reel mulighed for, at de studerende frit kan bevæge sig mellem samme og beslægtede samfundsvidenskabelige (herunder juridiske) universitetsuddannelser, uanset hvor i Danmark disse uddannelser udbydes. Det skal være enkelt og let at meritoverføre studieelementer mellem de forskellige uddannelser og institutioner. For Jura's vedkommende har dette aldrig været noget problem, idet aftalerne med de tilsvarende uddannelser ved Aarhus Universitet altid har været velfungerende, og i 2004 er indgået tilsvarende aftaler med den nystartede jurauddannelse ved Syddansk Universitet. Men som led i merit- og mobilitetsaftalen er der (som også forudsat i den ny uddannelsesbekendtgørelse) lagt op til et endnu bredere samarbejde. På den baggrund har Det Juridiske Fakultet i 2004 indledt drøftelser med fagområderne Økonomi, Statskundskab og Psykologi ved KU med henblik på i fremtiden i fællesskab at kunne udbyde en helt ny type uddannelse på det samfundsvidenskabelige område, hvor de studerende kan kombinere kandidatuddannelser svarende til fx humanisternes cand.mag.-grad. Den nye grad kommer til at bære titlen cand.soc.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Aktivitetsområder			
	Jura	Øvrig Fakulteter	Meritoverført	I alt
Jura	2.158,4	0,9	44,7	2.204,0
Statskundskab	0,8			
Folkesundhedsvidenskab	0,7			
Psykologi	0,5			
Øvrige Fak.	0,5			
Meritstuderende	9,2			
Gæstestuderende	101,0			
I alt	2.271,1			
Åben uddannelse	11,0			

STÅ 2000-2004

Studieleder Henrik Stevnsborg

Ph.d.-studienævnet for Retsvidenskab**Medlemmer**

Pr. 1.2.2004 bestod ph.d.-studienævnet ved Det Juridiske Fakultet af formand, ph.d.-studieleder, professor, dr.jur. Jens Schovsbo, lærerrepræsentanterne var professor dr.jur. Kirsten Ketscher, lektor, lic.jur. Jørn Vestergaard samt af ph.d.-studerende Helle Ina Elmer, Rass Holdgaard og Paul C. Vang.

Beretning

Ph.d.-studienævnet har i løbet af året konsolideret, kvalitetssikret og udbygget de kurser, der blev udbudt som et led i den i 2002 gennemførte reform af ph.d.-uddannelsen. Nævnet har arbejdet videre med at synliggøre ph.d.-uddannelsen og har taget initiativ til afholdelsen af en ph.d.-dag, som forventes afholdt i efteråret 2005. Der er endvidere taget initiativer med henblik på at øge rekrutteringen blandt specialestuderende. Som led i kvalitetssikringen er der udarbejdet et forslag om ekstern evaluering af ph.d.-projekter.

Ph.d.-studieleder Jens Schovsbo

Studienævnet for Master i Konfliktmægling

(MKM)

Medlemmer

Pr. 1.2.2004 bestod studienævnet af uddannelsesleder, professor Vibeke Vindeløv.

Medlemmerne i studienævnet var indtil september 2004 på undervisersiden udover uddannelseslederen, professor Ole Wæver, Institut for Statskundskab, KU og professor Jørgen Dalberg Larsen, Juridisk Institut, AU, som suppleant. Som studenterrepræsentanter for Hold 1 var fagskoleleder Debbie Motsenigou valgt samt chefkonsulent Henrik Ahlers, København, med overlæge Inger Birgitte Beck, Roskilde samt revisor Christian Löche Andersen, Århus som suppleanter. Fra september 2004 består studienævnet af samme lærerrepræsentanter som ovenfor og med studenterrepræsentanter valgt af Hold 2, nemlig økonomikonsulent, cand.polit. Lotte Boas og teamleder, cand.scient. Lars Trock.

Organisation

Den centrale administration af MKM er fortsat placeret ved Det Juridiske Fakultet, St. Kannikestræde 11, 1. sal, 1455 København K., tlf. 35 32 35 22. Den omfatter administrationschef Kim Hastrup samt kontorfuldmægtig Helle Bisgaard. Den faglige udvikling samt fagadministrationen er placeret på Forskningsafdeling II, Studiestræde 6, 1455 København K og omfatter uddannelsesleder, professor Vibeke Vindeløv, Vibeke.Vindelov@jur.ku.dk samt uddannelseskoordinator, specialkonsulent Lin Adrian, Lin.Adrian@jur.ku.dk.

Til uddannelsen er oprettet et særligt bibliotek og møde-lokaliteter.

MKM's hjemmeside er at finde på www.jur.ku.dk/konfliktmaegling.

Hjemmesiden foreligger også på engelsk.

Beretning

I januar 2004 blev der afholdt mundtlig eksamen i praktisk konfliktmægling. Eksamen bestod af forberedelse, udøvelse af mægling med professionelle skuespillere i roller som parter, samt efterfølgende refleksion og mundtlig konfrontation over den aflagte præstation. Den praktiske eksamen, som i sin karakter var en nyskabelse, fik ved de senere evalueringer meget positive bemærkninger fra såvel de stude-

rende som de eksterne censorer. I foråret 2004 blev hovedvægten lagt på skrivning af masterafhandling. Det var ikke altid lige nemt for de studerende at finde vejleder indenfor deres eget primærrområde, hvilket fra fagledelsens side var vurderet som optimalt for det faglige udbytte. Det lykkedes dog for de fleste, at finde relevante vejledere, og det samlede udbytte af arbejdet med masterafhandlingen blev, til trods for tidspres, af de studerende vurderet som meget højt. En efterfølgende mundtlig eksamination gav de studerende mulighed for at uddybe deres afhandling.

En enkelt studerende måtte til omeksamen. Herefter kunne samtlige 26 studerende på hold 1, som påbegyndte uddannelsen i september 2002, ved translokationen modtage deres eksamensbevis som de første Mastere i Konfliktmægling.

Samtlige eksaminer på MKM foretages med ekstern censur.

MKM, hold 2

MKM hold 2 startede undervisningen i september. Også dette hold er på 26 studerende, sammensat med meget forskellige faglige baggrunde og med relativ stor aldersspredning. Holdet er kommet godt fra start og synes lige så engagerede som Hold 1. Vi i fagledelsen glæder os over engagementet.

MKM, hold 3

I december 2004 startede markedsføring af hold 3, som forventes at starte i september 2005. Informationsmøde vil blive afholdt den 1. marts 2005. Ansøgningsfrist til hold 3 er 1. april 2005. Dersom holdet ikke fyldes op denne dato, er der endnu en ansøgningsfrist i maj 2005.

International Master i Konfliktmægling (Master in Mediation and Conflict Resolution, MMCR)

I efteråret 2003 er et samarbejde indledt mellem tilrettelæggerne af MKM og ansatte ved Utrecht Universitet, Holland, med henblik på at etablere en international (engelsksproget) Master i Konfliktmægling med opstart i september 2006. Samarbejdet søges pt. udbygget med yderligere inddragelse af universitetet i Leuven, Belgien. Den internationale master skal have hovedsæde ved og administreres fra Det Juridiske Fakultet, Københavns Universitet. Den internationale (engelsksprogede) og den nordiske master forventes udbudt på skift hvert andet år.

Uddannelsesleder Vibeke Vindeløv

Det Samfundsvidenskabelige Fakultet

Dekanatet for Det Samfundsvidenskabelige Fakultet

Dekan Torgeir Bild

Prodekan Hans Jørgen Whitta-Jacobsen

Det Samfundsvidenskabelige Fakultet

Fakultetets ledelse

Pr. 1.2.2004: Dekan, lektor Tage Bild.
 Prodekan, professor Hans Jørgen Whitta-Jacobsen.
 Administrationschef, cand.jur. Tina Franck.

Fakultetsråd

Pr. 1.2.2004: Dekan, lektor Tage Bild (formand).
 Professor Hans Jørgen Whitta-Jacobsen (prodekan).
 Afdelingschef Per Callesen (ekstern repræsentant).
 Direktør Inge Mærkedahl (ekstern repræsentant).
 Lektor Peter Abrahamson.
 Lektor Lars Bille.
 Lektor Kirsten Thomsen.
 Lektor Troels Østergaard Sørensen.
 Lektor Michael Whyte.
 Lektor Arne Prahll.
 Inger Poulsen Dutton (TAP-repræsentant)
 Overassistent Aase Andersen (TAP-repræsentant).
 Pædagogisk konsulent Thomas Harboe (TAP-repræsentant).
 Kontorfuldmægtig Vinni Steffensen (TAP-repræsentant).
 Administrationschef Tina Franck.
 Fuldmægtig Peter Rovsing Hald (sekretær).
 Stud.scient.soc. Katrine Møller (studentrepræsentant).
 Stud.scient.pol. Peter Dalby Larsen (studentrepræsentant).
 Stud.polit. Lasse Holbøll (studentrepræsentant).
 Stud.psyk. Nanna Johannesen.

Adresse

Store Kannikestræde 13
 1169 København K
 Telefon 35 32 35 46
 Fax 35 32 35 32
 samf-fak@samf.ku.dk
 www.samf.ku.dk

Dekanens årsberetning

Den nye uddannelsesbekendtgørelse, der trådte i kraft 1. september 2004, har medført en række ændringer – især vedr. uddannelsernes struktur. Som følge heraf gik fakultetets fem institutter i sidste halvdel af 2004 i gang med at udarbejde nye studieordninger for alle deres uddannelser.

I forlængelse af det nye regelsæt og det øgede fokus på fleksibilitet, mobilitet og gennemsigtighed i uddannelserne, besluttede dekanen, at der skulle være en fælles skabelon for alle studieordninger på fakultetet. Arbejdet forventes afsluttet medio april 2005.

I 2004 har fakultetet fortsat arbejdet med mere fleksible studiestrukturer. Dette arbejde blev yderligere aktualiseret af, at Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling (MVTU) i den nye uddannelsesbekendtgørelse – i øvrigt på opfordring fra de samfundsvidenskabelige dekaner i Danmark – indførte en hjemmel til tværfaglige samfundsvidenskabelige kandidatuddannelser under den fælles titel "cand.soc.". Det forventes, at arbejdet konkret fører til, at fakultetet i løbet af 2005 indsender ansøgninger til MVTU om igangsættelse af et antal nye kandidatuddannelser.

Det internationale område har fortsat høj prioritet på fa-

kultetet. Det har vist sig at bære frugt, idet der i det forgangne år har været en stigning i antallet af ind- og udrejsende studerende. I det akademiske år 2003-2004 var der således 189 af fakultetets studerende, der rejste på studieophold i udlandet, mod 150 sidste år. Samlet udgør fakultetets studerende 25% af det samlede antal udrejsende studerende på KU. For de indrejsende har fakultetet oplevet en lille stigning fra 266 til 276 studerende (korrigerede tal). De indrejsende på Det Samfundsvidenskabelige Fakultet udgør 30% af det samlede antal indrejsende på Københavns Universitet.

På efter- og videreuddannelsesområdet har fokus også i 2004 været på udvikling og videreførelse af masteruddannelser. Det andet hold på Masteruddannelsen i Sundhedsantropologi, som udbydes i samarbejde med Aarhus Universitet, blev i september startet op på Institut for Antropologi med 31 studerende. Institutet har i løbet af året endvidere fortsat arbejdet med en ny Master i Antropologi og Velfærd, der forventes godkendt i 2005 med opstart i 2006. På Masteruddannelsen i Europastudier er man – sideløbende med afviklingen af det første hold – godt i gang med at planlægge næste udbud med forventet start i september 2005.

I april 2004 arrangerede Pædagogisk Center i samarbejde med Formidlingscentret (HUM) og en lang række andre resursecentre indenfor og udenfor KU, en stor temadag under overskriften: "Studerende med særlige behov for vejledning – en handlingsorienteret temadag". Temadagen samlede omkring 120 resursepersoner og havde fokus på mange studierelevante temaer, fx specialesump, ordblinde, etniske studerende, studerende med psykiske problemer, ensomhed osv. Temadagen resulterede i udarbejdelsen af en hvidbog med mange konkrete handlingsforslag samt hjemmesiden www.ku.dk/vejledningsressurser.

I slutningen af 2003 gennemførte Pædagogisk Center som pilotprojekt stemmekurser for undervisere. Det blev en betragtelig succes, så i 2004 blev der udbudt kurser i grundlæggende stemmebrugsteknik for undervisere både forår og efterår. Formålet med kurserne er at afhjælpe de problemer, mange undervisere får, når de skal tale store rum op i lang tid, uden at have de stemmetekniske redskaber.

Institut for Psykologi flyttede 1. januar 2004 fra Det Humanistiske Fakultet til Det Samfundsvidenskabelige Fakultet. Det har betydet, at Det Samfundsvidenskabelige Fakultet nu er det næststørste fakultet på Københavns Universitet målt i antal studerende. Flytningen blev besluttet på baggrund af grundige undersøgelser af de faglige samarbejds-muligheder samt en række økonomiske og administrative spørgsmål. Institut for Psykologi blev ved flytningen underlagt den mere decentrale styringsmodel, som findes på samfundsvidenskab, og som betyder, at en del af budgetterne fordeles efter bl.a. faktisk STÅ-produktion, andel publikationer på ikke-skandinaviske sprog (referee-artikler og monografier) og efter andel af eksterne bevillinger.

For at styrke forskningsindsatsen på Asien-området har Københavns Universitet, Copenhagen Business School og Lunds Universitet besluttet sig for at arbejde tættere sammen omkring Asien-studierne. Rektorerne for de tre universiteter underskrev 6. oktober en aftale om at overtage Nordisk Institut for Asienstudier (NIAS), som hidtil har været ejet af Nordisk Ministerråd. Institutet har eksisteret i næsten fyrrer år og fungerer som et sektorforskningsinstitut, der arbejder med den politiske, økonomiske, sociale, kulturelle og erhvervsmæssige udvikling i det moderne Asien. Det er hensigten, at NIAS skal fortsætte som et fagligt uafhængigt, nordisk institut med egen bestyrelse. Den nordiske finansiering fortsætter, mens den nye ejerkreds også vil bidrage. Institutet er fra 1. januar 2005 indlejret under Det Samfundsvidenskabelige Fakultet.

Center for International Sundhed og Udvikling (CISU) blev i 2004 grundlagt med støtte fra Det Sundhedsvidenskabelige og Det Samfundsvidenskabelige Fakultet. Fra Samfundsvidenskab er det især Institut for Antropologi, der er aktiv i centret. Formålet med CISU er at fremme universitetsforskning i verdens mest udbredte sygdomsproblemer.

Det store Økonomireformprojekt, KU2005, gik for alvor i gang i 2004, og økonomimedarbejderne på Det Samfunds-

videnskabelige Fakultet – såvel fra fakultetssekretariatet som fra flere af institutterne – har deltaget i både administrativ styregruppe, forskellige projektgrupper og i kompetenceudviklingsgrupperne. I efteråret bidrog fakultetet med tre medarbejdere til den første undervisningspakke, hvilket betød, at fakultetet har bidraget med over tre gange så mange timer, som fakultetets relative størrelse ville tilsi.

Dekan Tage Bild

Fakultets økonomi og aktiviteter

Tabel 1. Formålsopdelt regnskab 2000-2004

Formål	Udgifter, mio.kr., løbende priser				
	2000	2001	2002	2003	2004
Forskning i alt	104,282	105,205	110,292	101,346	161,988
Basisforskning	54,869	57,326	55,010	54,455	86,925
Tilskudsfinansieret forskning	42,647	41,417	45,807	38,667	63,346
Kontraktforskning	0,111	0,071	0,251	0,077	0,099
Forskeruddannelse	6,655	6,391	9,223	8,147	11,618
Uddannelse i alt	60,348	61,160	65,466	72,327	97,988
Ordinær uddannelse	58,169	58,942	62,802	69,443	91,268
Åben Uddannelse	0,213	0,257	0,282	1,210	4,447
International studenterudveksling	1,086	1,069	1,368	1,460	1,858
Kursusundervisning	0,880	0,892	1,014	0,214	0,415
Andre faglige formål i alt					6,188
Klinikker					6,188
Fælles formål i alt	4,955	5,010	5,765	4,834	4,350
Generel ledelse og administration	4,955	5,010	5,765	4,834	4,350
I alt	169,585	171,375	181,523	178,506	270,514

Tabel 2. Aktiviteter 200-2004

	Aktiviteter				
	2000	2001	2002	2003	2004
Antal studerende	4.342	4.260	4.187	4.301	5.914
Antal STÅ	2.244	2.246	2.180	2.213	3.074
Antal optagne pr. 1. oktober	590	524	551	592	735
Antal 1. prioritetsansøgere	1.025	885	885	911	1.749
Gennemsnitsalder for optagne	22	23	23	22	23
Median, alder, for optagne	21	21	21	21	22
Antal bachelorer	398	460	452	434	564
Gennemsnitsalder, bachelorer	26	26	26	26	27
Gennemsnitlige gennemførelsestid, bachelorer	4	4	4	4	4
Antal kandidater	318	401	401	342	539
Gennemsnitsalder, kandidater	29	29	30	30	31
Gennemsnitlige gennemførelsestid, kandidater	8	8	8	8	8
Åben Uddannelse – Antal deltagerbetalende STÅ	13	14	15	40	76
Færdiguddannede på hele udd. (master diplom)					54
Antal forskeruddannelsesårsværk i alt	88	91	89	89	107
Antal forskeruddannelsesstud. pr. 1. okt., i alt	100	107	102	92	112
Antal forskeruddannelsesstud. pr. 1. okt., mænd	66	73	62	52	53
Antal forskeruddannelsesstud. pr. 1. okt., kvinder	34	34	40	40	59
Antal afhandlinger, året	28	22	21	19	26
Studerende, der udløser internationaliseringstilskud	277	285	341	365	465
Indgående	170	182	194	214	276
Udgående	107	103	147	151	189
Antal doktorgrader	0	0	0	0	0
Antal forskningspublikationer, iflg. årsberetning	268	484	595	520	647

Økonomisk Institut

Ledelse pr. 1.2.2004

Instituttet ledes af institutleder, lektor Troels Østergaard Sørensen.

Institutbestyrelsen består af institutleder, lektor Troels Østergaard Sørensen, professor Karl Gunnar Persson (vice-institutleder), professor Christian Hjorth-Andersen, professor Birgit Grodal og lektor Mich Tvede. TAP-repræsentanter er Charlotte Blomqvist og Edda Geil.

Adresse

Studivstræde 6
1455 København K
Telefon 35 32 30 10
Fax 35 32 30 00
Institute@econ.ku.dk
www.econ.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Økonomisk Institut blev oprettet i 1958, men det statsvidenskabelige studium startede i 1848. Studiets officielle navn er ikke længere statsvidenskab, men økonomi, og i daglig tale omtales studiet ofte som polit.-studiet. Udover forskning i økonomi og dertil knyttede discipliner, varetager instituttet undervisning ved studiet i økonomi på BA-, kandidat og ph.d.-niveau. Endvidere underviser instituttets ansatte i økonomi ved matematik-økonomi studiet under Det Naturvidenskabelige Fakultet og ved Folkesundhedsvidenskab ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet.

Økonomisk Instituts Udviklingsplan 2004-2009 er nu publiceret. Planen beskriver instituttets målsætninger og strategier for de kommende fem år i relation til forskning, undervisning, formidling mv. Planen kan ses på instituttets hjemmeside.

Blandt årets mange begivenheder kan nævnes, at Økonomisk Institut i august gentog sidste års succesfulde Summer School i økonometri. Sommerskolen er både et efteruddannelsesstilbud til færdige kandidater og et tilbud til danske og udenlandske ph.d.- og kandidatstuderende. Økonomisk Institut var i oktober for første gang repræsenteret ved Econometric Game for økonomistuderende. Grupper af studerende fra en række europæiske lande konkurrerede mod hinanden ved at løse en udfordrende økonometrisk case, som efterfølgende præsenteres for en jury, som udvalgte gruppen fra Økonomisk Institut som vinder. I oktober etablerede instituttet en ny forskningsenhed, Finance Research Unit (FRU). Hovedmålsætningerne er at styrke instituttets ekspertise inden for finansiering, herunder opbygge en international anerkendt forskning i finansiering og forstærke interaktionen mellem universitetet og den finansielle sektor. Den af instituttet siden 1996 afholdte særlige forelæsningsrække, Zeuthen Lectures, hvor internationalt velrenommerede økonomer præsenterer deres nyeste forskning, blev i år givet i november af professor Eric Maskin (Institute for Advanced Study, Princeton), med titlen "Auctions, Resource Allocation and Efficiency". I december afholdt Økonomisk Institut, i samarbejde

med Danmarks Nationalbank og Nationaløkonomisk Forening, en konference om "Monetary Union in Europe" til ære for professor Niels Thygesen i anledning af Thygesens pensionering. Mere end 250 personer deltog, og blandt talerne var en række af de mest anerkendte forskere indenfor området. Året var desværre også præget af sørgelige begivenheder, idet tre af instituttets professorer, Erling B. Andersen, Birgit Grodal og Karl Vind døde i 2004. Der henvises til nekrologerne i årbogen.

Som en integreret del af Økonomisk Institut indgår følgende forskningscentre: Centre for Applied Microeconomics (CAM), Centre for Industrial Economics (CIE), Development Economics Research Group (DERG), og Economic Policy Research Unit (EPRU).

For detaljerede informationer om årets aktiviteter ved Økonomisk Institut henvises i øvrigt til Institutets Årsberetning, som kan findes på www.econ.ku.dk/Institute/. Yderligere oplysninger om forskningscentrene kan også findes via instituttets hjemmeside.

Personaleforhold

Instituttet har i 2004 besat følgende stillinger:

Et adjunktur i finansiering. Der var 18 ansøgere (17 mænd og 1 kvinde), hvoraf de 13 var kvalificerede. Stillingen blev 1.1.2004 besat med Nikolaus Hautsch.

Et lektorat i økonomi. Stillingen blev 15.3.2004 besat med Jean-Robert Tyran.

Et antal 3-årige lektorater i makroøkonomi og økonomisk politik blev besat med David Dreyer Lassen (1.6.2004), Michael Bergman (1.8.2004) og Holger Strulik (1.9.2004). Der var fire ansøgere til stillingerne (alle mænd, alle kvalificerede).

Et lektorat i international økonomi. Der var 17 ansøgere til stillingen, hvoraf de 16 var kvalificerede. Stillingen blev 1.8.2004 besat med Jakob Roland Munch.

Forskningsvirksomhed

Forskningen ved Økonomisk Institut spænder over et bredt spektrum af discipliner med tilknytning til økonomiske og statistiske problemstillinger. Forskningsaktiviteterne er i det følgende beskrevet under ni forskningsområder, men det skal bemærkes, at økonomiske forskningsprojekter i høj grad indeholder aspekter af (og anvender metoder fra) mere end et område. En karakteristik af hvert enkelt forskningsområde kan findes på www.econ.ku.dk/Research/.

1. Økonometri og empirisk økonomi

1.1. Lærlinguddannelser siden 1931

Der er foretaget en gennemgang af udviklingen i lærlinguddannelserne siden 1931. En kvantitativ analyse er gennemført for at spore effekterne af de forhold, som påvirker tilgangen af lærlinge. Endvidere er der foretaget en vurdering af forskellige løsningsforslag til afhjælpning af manglen på lærepladser (Karsten Albæk).

1.2. Information provision to consumers as an instrument of environmental regulation

Hovedformålet med projektet er at isolere og estimere efterspørgselseffekter, som kan tilskrives altruistiske præferencer gennem brug af detaljeret indkøbsstatistik fra et dansk forbrugerpanel (Laura Mørch Andersen).

1.3. Prædeterminerede variable i diskrete dynamiske "fixed effect" modeller

Projektet generaliserer tidligere resultater fra litteraturen omkring diskrete "fixed effect" modeller; dvs. modeller, hvor der ikke gøres antagelser omkring alle de uobserverede karakteristika, der er specifikke for hvert individ i samplet, så som intelligens, helbred etc. Ved at tillade for prædeterminerede forklarende variable, er det muligt i højere grad at tillade de samme effekter, som den økonomiske teori forudsiger (Steen Winther Blindum).

1.4. Shocks, stocks and socks: smoothing consumption over a temporary income loss

Når man designer forsikringer mod arbejdsløshed, er det vigtigt at vide, hvordan individer og husholdninger reagerer, når de har forbigående lav indkomst. Dette projekt betragter variation i tidspunkterne for genanskaffelse af små varige goder (tøj eller husholdningsudstyr) som en mekanisme for at håndtere indkomstsvingninger. Teorien og empirien peger på, at denne mekanisme er særlig effektiv for husholdninger med lave indkomster (Martin Browning, med Thomas Crossley).

1.5. The family gap

Det er et velkendt fænomen, at kvinder med børn har lavere lønninger end kvinder uden børn (the family gap). Der er i dette projekt søgt afdækket, hvordan disse lønforskelle opstår. Dette er gjort ved en empirisk analyse af lønnen for kvinder før og efter, de får børn. Den empiriske analyse er baseret på registerdata fra Tyskland (Mette Ejrnæs sammen med Astrid Kunze (Handelshøjskolen i Bergen)).

1.6. The Cointegrated VAR Model: Methodology and Applications

Den statistiske opdeling i stationære og ikke-stationære komponenter i en vektorautoregressiv model bruges til at beskrive makroøkonomisk adfærd som et system af "pulling and pushing forces". Permanente stød til det økonomiske system skubber de økonomiske variable væk fra langsigtsstillingen, tilpasningskraften trækker dem tilbage mod den stabile langtidstilstand. Den metodologiske tilgang kombinerer elementer af induktion og deduktion og bygger på Lakatos' teori om et "progressivt forskningsprogram" samt Popper's falsifikationsprincip. Metodens anvendelighed illustreres med empiriske analyser af monetære transmissionsmekanismer og prisinflation (Katarina Juselius).

1.7. The impact of international outsourcing on individual wages and employment

Dette studie undersøger effekterne af outsourcing på løn og beskæftigelse for ansatte i fremstillingssektoren i Danmark i perioden 1993-2001. Outsourcingmålet defineres på brancheniveau, som det importerede forbrug af halvfabrikata i produktionen. Effekterne af outsourcing på løn og ansættelsesvarighed estimeres simultant i en "competing risks" varighedsmodel, hvor der skelnes mellem om beskæftigelsesforløbet afsluttes med overgang til nyt job, arbejdsløshed eller afgang fra arbejdsstyrken (Jakob Roland Munch, med Jan Rose Skaksen, Handelshøjskolen i København).

1.8. Indflydelsesrige observationer i kointegrerede vektor autoregressive modeller

Indenfor rammerne af en multivariat model for kointegrerede variable foreslås en række diagnostiske værktøjer til

identifikation af observationer og episoder, som har særlig stor indflydelse på de estimerede parametre (Heino Bohn Nielsen).

2. Teoretisk og anvendt statistik og demografi

2.1. Issues of selection in human survivorship: The case of Iceland 1783-1870

Modelbaseret empirisk analyse af selektion i human overlevelse med udgangspunkt i unikke islandske dødeligheds-erfaringer 1783-1870. Med generationen født omkring 1767 som eksempel påvises ekstraordinær lav dødelighed blandt overlevende efter den store krise 1784-1786, formentlig foranlediget af selektion, dels af høj spædbørns- og børnedødelighed, dels af ekstremt høj krisedødelighed. Den anvendte model inddrager både biologiske og økologiske faktorer (Hans Oluf Hansen).

2.2. Kø- og lagerplanlægning

I en lærebogsfremstilling behandles de problemer, der opstår, når et nærmere defineret kø- eller lagersystem opsøges af kunder, som efterspørger den service, der fra systemet kan ydes. På basis af nogle forudsætninger om antallet af kundeankomster pr. tidsenhed, om betjeningstiden pr. kunde samt om systemets indretning beskrives dets effektivitet mht. kundebetjening. Afslutningsvis bestemmes systemets økonomisk optimale kapacitet (Niels-Erik Jensen).

2.3. Bøger om programpakken SAS

Der arbejdes med udarbejdelse af bøger om mulighederne for statistiske og økonometriske analyser med programpakken SAS. Det drejer sig både om elementære lærebøger til brug ved indledende statistikkurser og om forskningsbaserede vejledninger til meget avancerede analyser med de nyeste procedurer i SAS. Bøgerne udarbejdes på både dansk og engelsk (Anders Milhøj, med Aage Andersen (CAD), Lisbeth la Cour (Handelshøjskolen i København), Michael Feilbeg (PLO), Rene B. Jakobsen (Citi-bank)).

3. Mikroteori og generel ligevægtsteori

3.1. Gender Wage Gap: A Game Theoretical Approach of Labor Markets

Det undersøges i et ikke-kooperativt spil om en kønsbestemt lønforskel kan forklares ved en optimal reaktion på usikkerhed om, hvordan identiske medlemmer af en husholdning allokere arbejdsressourcer mellem arbejdsmarkedet og hjemmeproduktion, og om hvordan virksomheder aflønner arbejde. Spillet har en entydig løsning som understøtter en lønforskel, men løsningen kan være inefficent (Elisabeth Hermann Frederiksen, med Graciela Chichilnisky, Columbia University).

3.2. Forventet nytteteori under usikkerhed

Der er udarbejdet en forventet nytteteori under usikkerhed, som er mere generel end den klassiske von Neumann-Savage teori. Specielt er det muligt at modellere forventninger, der ikke kan beskrives ved hjælp af et sandsynligheds-mål, defineret på et tilstandsrum. Teorien gør det muligt at give numerisk udtryk for begrebet usikkerhedsaversion, og derved i Knight's forstand at skelne mellem risiko og usikkerhed. De opnåede resultater benyttes til at kaste nyt lys over Ellsberg's paradoks og til at forklare nogle tilsyneladende

dende paradoksale porteføljevalg, som i praksis forekommer indenfor finansiering (Frank Hansen, med Jacob Gyntelberg, Bank for International Settlements).

3.3. Directional Benchmarking

Den seneste popularitet af "directional distance" funktioner som efficiensmål nyttiggør en grundig undersøgelse af den relaterede (implicitte) benchmarkudvælgelse. Der opstilles et simpelt aksiomatisk system, som kan sammenligne "directional benchmark selection" baseret på såvel faste, som variable retninger. Desuden generaliseres "directional benchmark selection" metoder baseret på faste retninger, til at kunne analysere specielle produktionsteknologier (Jens Leth Hougaard, med Mich Tvede).

3.4. Inequality preserving rationing

I dette projekt betragtes rationeringsproblemer som f.eks. fallitproblemer eller beskatningsproblemer. Det vises at blandt de kontinuere og rangeringsbevarende rationeringsmetoder, er den proportionale metode den eneste, der bevarer ulighed i både gevinster og tab (Jens Leth Hougaard, Lars Peter Østerdal).

3.5. Filiationstruktur eller Datterselskabsstruktur? Kapitalregulering af Multinationale Banker

Projektet undersøger kapitalregulering af multinationale banker. Det viser, at en filialstruktur generelt er mere solid men samtidig også mere skrøbelig. Der udledes en optimal screening mekanisme, hvor "sikre" banker vælger en filialstruktur og usikre banker en datterselskabsstruktur (Thomas Rønde, med Thomas Harr, Finanstilsynet).

3.6. Simple nyttefunktioner med Giffen efterspørgsel

Det er kendt fra økonomisk teori, at en rationel efterspørgselsfunktion kan have den "forkerte" hældning, således at efterspørgslen efter godet stiger, når prisen stiger. Der er fundet en klasse af forbruger-præferencer, der på enkel vis medfører denne egenskab ved efterspørgselsfunktionen (Peter Norman Sørensen).

3.7. Financial Markets and Externalities

I økonomier med eksternaliteter mellem virksomheder, således at en virksomheds handlinger påvirker andres produktionsplaner, kan det være i aktionærernes interesse, at hver virksomhed tager dette i betragtning (internaliserer eksternaliteterne). Aktionærer er nemlig mere interesserede i afkastet på deres porteføljer end i afkastet på den enkelte aktie. Vigtigheden af fordelingen af aktier mellem aktionærer og virksomheders styringsform i relation til internalisering af eksternaliteter undersøges (Mich Tvede, med Herve Cres, HEC School of Management).

4. Makroøkonomi, herunder pengeteori og international økonomi

4.1. Fødevarer sikkerhed som handelsbarrierer

Det undersøges, hvordan regler for fødevarer sikkerhed fungerer som tekniske handelsbarrierer. Der udvikles metoder til at analysere forskellige typer af regulering indenfor en teoretisk handelsmodel, for at kunne vurdere effekterne af en række tiltag, som f.eks. harmonisering af regulering på tværs af lande og reform af regulering med handel af fødevarer (Kenneth Baltzer).

4.2. Priskonvergens i Europa

Projektet analyserer reale valutakurser og relative priser i Europa. Et centralt aspekt er at undersøge, om prisniveauet indenfor EU ændres over tid, og om hvorvidt ændringer er relateret til medlemskab af EU eller ØMU'en. Det undersøges også, hvorfor relative prisers konvergensthastighed tenderer til at overstige valutakursers (Michael Bergman, med Yin-Wong Cheung, University of California, Santa Cruz og Kon S. Lai, California State University).

4.3. En strukturel dekomponering af konjunkturcykler i en lille åben økonomi

På danske data estimeres en generel ligevægtsmodel for en lille åben økonomi, der har en fast valutakurs som pengepolitisk mål. Effekterne af at devaluere analyseres, ligesom bidragene fra en lang række strukturelle choks, der rammer dansk økonomi dekomponeres. Det konkluderes, at det i høj grad er indenlandske choks, der driver dansk økonomi, mens den væsentligste udenlandske kilde til volatilitet i indenlandsk produktion og beskæftigelse stammer fra renten (Niels Arne Dam, med Jesper Linaa).

4.4. Den fremtidige europæiske landbrugspolitik og konsekvenserne for EU's handelspartnere

I en global anvendt generel ligevægtsmodel undersøges det, hvilke konsekvenser østudvidelsen og midtvejsreformen af den europæiske landbrugspolitik vil have for handel, produktion, og velfærd i resten af verden. Resultaterne viser, at skønt disse reformer har en signifikant indflydelse på den europæiske landbrugsproduktion, så er de afledte effekter på produktionsmønstrene og velfærden i resten af verden generelt meget små (Birgitte Gersfelt, med Hans Grinsted Jensen, Fødevarerøkonomisk Institut).

4.5. Medium-term fluctuations and the great ratios of economic growth

Der opstilles en dynamisk generel ligevægtsmodel, der fokuserer på samspillet mellem kapitaltilpasningsomkostninger og træghed i reallønstilpasningen over tid. Dette samspil frembringer svingninger på det mellemlange sigt omkring en opadgående trend (Christian Groth, med Jakob Brøchner Madsen).

4.6. The macroeconomics of stock markets

Projektet undersøger, hvordan aktiemarkedet influeres af makroøkonomiske faktorer som økonomisk vækst, konjunkturcykler, faktorandele, renten og teknologiske revolutioner (Jakob Brøchner Madsen).

4.7. Finanspolitiske regler

Det voksende antal overskridelser af de finanspolitiske regler i Maastricht Traktaten og Stabilitets- og Vækstpagten har inspireret en række reformforslag fra Kommissionen og fra enkelte medlemslande, som er blevet kritisk vurderet (Niels Thygesen, med Daniel Gros, CEPS, Brussels og Edmond Alphandéry, CNP, Paris).

4.8. Introducing Advanced Macroeconomics: Growth and Business Cycles

Et endeligt manuskript til en lærebog med ovennævnte titel er færdiggjort, og bogen udgives i 2005. Bogen er opdelt i to dele. En handler om det lange sigt (økonomisk vækst, strukturarbejdsløshed, og strukturpolitik), en anden handler

om det korte sigt (konjunkturcykler, cyklisk arbejdsløshed og stabiliseringspolitik) (Hans Jørgen Whitta-Jacobsen, med Peter Birch Sørensen).

5. Finansiering

5.1. Computerized trading systems

Computerbaserede handelssystemer bliver mere vigtige på finansielle markeder i hele verden. Forekomsten af detaljeret information om handelsmønstre på et marked har skabt et nyt spændende forskningsfelt inden for empirisk finansiering. På basis af enestående data fra den australske børsmarkedsanalyse analyseres informationsindholdet i ordrer vedr. limiteringshandler, samt hvorledes handelsstrategier afhænger af markedets tilstand (Nikolaus Hautsch, med Anthony Hall, University of Technology, Sydney).

5.2. Evolutionary finance

Projektet anvender darwinistiske ideer i et studium af langsigtsdynamik og -udvælgelse på aktiemarkeder. Succesen af en handelsstrategi baseret på geninvestering af formuer er bestemt af den markedsandel, som opnås i konkurrence med andre handelsstrategier. Det viser, at formuer skal fordeles på aktier i henhold til deres forventede relative udbytter, og at strategien er en entydigt overlevende handelsstrategi. Hvis denne strategi anvendes, bliver aktier prisen fastsat ved deres fundamentalværdi på langt sigt (Klaus Reiner Schenk-Hoppé, med Igor V. Evstigneev, University of Manchester, og Thorsten Hens, University of Zurich).

6. Offentlig økonomi og regulering

6.1. Is economic analysis of any help in studies of legitimacy in the EU?

Transaktionsomkostninger har været anvendt i teorier om, hvordan Europa styres. Ved at skabe en funktionalistisk forklaring af politisk organisation, fremmer det troen på, at reformer som øger organisatorisk efficiens også øger legitimiteten af europæisk lederskab. Projektet undersøger institutionelle perspektiver vedr. demokratisk legitimitet hos dem, som ønsker at lede EU. En økonoms tilgang er diskuteret i forhold til en baggrundsmodele udviklet af politologer. En empirisk del fokuserer på EU's teknologipolitik (Jan Sture Gunnarsson).

6.2. Sundhedsøkonomiske analyser med flere, ikke-sammenlignelige resultatmål

Det er et gennemgående problem ved vurdering af nye former for medicin og behandling, at mens omkostningssiden lader sig måle i en fælles enhed, er det samme ikke tilfældet på effektsiden, noget man traditionelt har søgt løst ved at sammenveje effekterne, som oftest på arbitrær måde. Projektet angiver en fremgangsmåde, hvorved flerdimensionale resultatmål kan indgå direkte i en beregning af (relativ) omkostningsefficiens (Hans Keiding, med J. Bjørner, AMI)).

6.3. Evaluation of Four Tax Reforms in the United States

Projektet undersøger arbejdsudbuds- og velfærdseffekterne for enlige mødre efter fire amerikanske skattereformer i 1986, 1990, 1993 og 2001. Analysen viser, at hver reform nedsatte skattebyrden for lavindkomstmødre, og skabte betydelige velfærdsgvinster. Resultaterne demonstrerer vigtigheden i at tage højde for ændringer i arbejdsmarkedsdel-

tagelsen, når man analyserer skattereformer (Claus Thustrup Kreiner, med Nada Eissa, Georgetown University og Henrik Jacobsen Kleven).

6.4. Checks and Balances on Political Corruption

Projektet undersøger teoretisk og empirisk, hvordan et politisk system karakteriseret ved magtdeling med institutionel kontrol påvirker forekomsten af politisk korruption. Foreløbige empiriske resultater på amerikanske data antyder, at delt regeringsmagt og en valgt, ikke udpeget, dømmende magt, tenderer til at begrænse korruption. Valgte domstole synes mere vigtige for at begrænse korruption, når regeringsmagten ikke er delt (David Dreyer Lassen, med James E. Alt, Harvard University).

6.5. Governance and Decision Making

En virtuel lærebog, der foruden gennemgang af forskellige prioriteringsmetoder, styringsmidler og økonomiske mekanismer har links til algoritmer på internettet som bidrager til at gøre metoderne mv. mere overkommelige at anvende i praksis (Klavs Lindeneg, med Andreas Koch, DREAM).

6.6. Den nationale velfærdsstats principper

En undersøgelse af hovedtræk og væsentlige sammenhænge vedrørende velfærdsstater; det er stater med stærke sociale strukturer og omfattende offentlige velfærdsordninger. Blandt de forhold der indgår i analysen, er forholdet mellem den stærke stat og de stærke strukturer, der er forudsætning for velfærdsordningerne, og borgernes rettigheder og vilkår (Axel Mossin).

6.7. Neutral beskatning af aktieindkomst

Under et klassisk selskabsskattesystem sker der en dobbeltbeskatning, idet indkomsten først beskattes i selskabet og dernæst hos aktionærerne i form af udbytte- og kapitalgevinstbeskatning. Dobbeltbeskatningen hæmmer investeringer i selskabssektoren. Denne forvriddning af investeringerne kan imidlertid undgås, hvis aktionærerne kun beskattes af den del af aktieafkastet, der overstiger renten på en alternativ, risikofri formueplacering. En sådan skat på det "overnormale" aktieafkast vil ikke påvirke selskabernes investeringsbeslutninger og aktionærernes beslutninger om realisation af aktiekursgevinster, forudsat den kombineres med en ret til fuldt tabsfradrag (Peter Birch Sørensen).

6.8. Behavioral Public Finance

En eksperimentel undersøgelse af hvordan begrænset rationalitet og samfundsmæssige præferencer påvirker demokratiske beslutninger vedrørende beskatning. Eksempler er, hvordan manglende forståelse for skatter får vælgere til at stemme for spildte offentlige udgifter, hvordan konkurrence på tværs af jurisdiktioner øger efficiens, og hvordan retfærdighedsbetragtninger påvirker kollektive beslutninger (Jean-Robert Tyran, med R. Sausgruber, University of Innsbruck).

7. Driftsøkonomi og erhvervsøkonomi/politik

7.1. Den danske kulturarv

Det er tanken at lave en samlet fremstilling af kulturøkonomi på dansk baggrund, dvs. en analyse af de problemer, som de danske kulturindustrier og den danske kulturpolitik giver. Som et væsentligt forarbejde er der i året arbejdet videre på et ganske omfattende udkast om den danske kultur-

arv, omfattende den faste og den flytbare kulturarv, et af økonomer helt uberørt område i Danmark, men med en betydelig økonomisk rækkevidde. Udvidelsen i 2004 har især været koncentreret om den uhåndgribelige kulturarv, af hvilken det danske sprog er den væsentligste ingrediens (Christian Hjorth-Andersen).

7.2. *Virtual Capacity and Tacit Collusion*

I en række Europæiske fusionssager (f.eks. Elsam-E2 fusionen) har konkurrencemyndighederne krævet, at den fusionerede virksomhed bortauktionerer virtuel kapacitet. Køberen får en option på en mængde output til produktionsprisen, som sælges i detailmarkedet i konkurrence med den fusionerede virksomhed. Det vises at implicit karteldannelse er lettere, når der frasælges virtuel snarere end fysisk kapacitet (Christian Schultz).

8. Økonomisk historie og teorihistorie

8.1. *Diffusion af ny teknologi og af bedste metode: et historisk eksempel*

Danske andelsmejerier var i slutningen af det 19. århundrede relativt langsomme til at indføre kvalitetsbetaling for leveret mælk. Dertil kom, at man ikke altid tog den nyeste teknologi i brug og at selv mejerier, som fornyede deres teknologi, ikke altid brugte denne på den optimale, foreskrevne måde. Den væsentligste forklaring findes i, at en korrekt anvendelse af teknologien genererede både vindere og tabere, og at kløften mellem disse voksede for nyere versioner af teknologien (Ingrid Henriksen, med Morten Hviid, University of East Anglia).

8.2. *Feeding the British. Convergence and market efficiency in 19th century international grain trade*

Projektet påviser en udviklingsfase med kraftige forbigående tilfælde, hvor loven om én pris ikke holder, når international kornhandel intensiveres i midten af det 19. århundrede. Med øget handel og hurtig informationsudveksling gennem telegraf og pressen, øges markedsefficiensen betydeligt. Resultater fra fejlkorrigeringsmodeller indikerer en meget hurtigere tilpasningshastighed end tidligere studier, hvilket understreger behovet for at anvende højfrekvensdata (Karl Gunnar Persson, med Mette Ejrnæs og Søren Rich).

9. Udviklingsøkonomi og komparativ økonomi

9.1. *Amerikansk udenrigspolitik og Verdensbankens långivning*

Vi undersøger empirisk hvorledes amerikansk udenrigspolitik influerer på allokeringen af Verdensbankens fattigdomsorienterede lån (IDA lån) i perioden 1991-2000. Amerikansk udenrigspolitik måles via afstemningsmønstre i FN's Generalforsamling (UNGA). Vi finder at den amerikanske indflydelse er både statistisk og økonomisk signifikant (Thomas Barnebeck Andersen, med Henrik Hansen og Thomas Markussen).

9.2. *Donorpolitik og effekten af ulandsbistand*

Har donorpolitikker betydning for effekten af ulandsbistanden? I en neoklassisk vækstmodel undersøges dette spørgsmål. Indstrømningen af ulandsbistand er endogen i modellen, og konsistent med den voluminøse empiriske litteratur om fordelingen af ulandsbistand. Analysen kan motivere,

hvorfor ulandsbistanden ikke er lige effektiv alle vegne og viser endvidere at empirisk plausibel donor politik, kan lede til cyklisk vækst i modtagerlandet (Carl-Johan Dalgaard).

9.3. *Undersøgelse af fattigdomsfælder i Etiopien ved hjælp af mikrodata*

Baseret på teoretiske modeller findes der belæg for multiplicitet i formuedynamikken for husholdninger i det etiopiske landbrug. En dynamisk model med både et høj- og lavniveau langsigtstlige vægt estimeres, men resultaterne bekræfter ikke de initiale formodninger. Dette giver anledning til en diskussion af såvel empiriske som metodologiske emner i relation til empiriske undersøgelser af ikke-lineære formuedynamikker (Jesper J. Kühl).

9.4. *Om Amerikansk Politik og IMF's Långivning*

Dette projekt undersøger, hvordan politiske faktorer i USA påvirker IMF's godkendelse af finansielle arrangementer med ulande, der har behov for kortsigtet betalingsbalance støtte. Der udvikles en teoretisk model, og den grundlæggende hypotese er, at sandsynligheden for at få lån fra IMF stiger med mængden af politiske indrømmelser i forhold til USA. Hypotesen testes og bekræftes i et datasæt, der dækker 68 lande i perioden 1986-1994 (Finn Tarp, med Thomas Barnebeck Andersen og Thomas Harr, Finanstilsynet).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Karsten Albæk: Har foretaget bedømmelsesarbejde for Norges Forskningsråd, samt været medlem af komité til vurdering af ph.d.-uddannelserne i økonomi i de baltiske lande.

Michael Bergman: Var i komité for Licentiate Thesis ved Lund University og external examiner for ph.d.-afhandling ved Stockholms Universitet.

Mette Ejrnæs: Har været ekstern bedømmer på ph.d.-afhandling ved Handelshøjskolen i Århus.

Frank Hansen: Har været eksternt medlem af bedømmelsesudvalg for ph.d.-afhandling ved Université de Cergy-Pontoise (Paris).

Henrik Hansen: Var i bedømmelsesudvalg for lektorat ved KVL.

Ingrid Henriksen: Har været i bedømmelsesudvalg vedr. professorat på University of Iceland, Reykjavik.

Christian Hjorth-Andersen: Har været i bedømmelsesudvalg vedr. professorat i miljøøkonomi ved KVL.

Kataraina Juselius: Har været fagkyndig ved bedømmelse af ph.d.-afhandlinger ved Scuola St. Anna, Pisa, og ved Det Europæiske Institut i Firenze.

John Kennes: Har været external examiner for ph.d.-afhandling ved University of Helsinki.

Hans Christian Kongsted: Var i lektorbedømmelsesudvalg, Syddansk Universitet, Odense.

Claus Thustrup Kreiner: Var i bedømmelsesudvalg vedr. lektorat og adjunktur ved Odense Universitet.

Axel Mossin: Var i bedømmelsesudvalg vedr. adjunktur i socialvidenskab, Roskilde Universitetscenter.

Thomas Rønde: Har deltaget i bedømmelsesarbejde vedr. lektorat ved Institut for Industriøkonomi og Virksomhedsstrategi, Handelshøjskolen, København, og vedr. et adjunktur ved Institut for Nationaløkonomi samme sted.

Christian Schultz: Deltog i to ph.d.-bedømmelsesudvalg ved universitetet i Alicante, i et udvalg vedr. et professorat ved universitetet i Lund, samt ved udvælgelsen af modtagere til forskningslegater fra Norges Forskningsråd.

Peter Norman Sørensen: Har været i bedømmelsesudvalg vedr. ph.d.-afhandlinger ved Aarhus og Tel Aviv Universiteter.

Finn Tarp: Har været i bedømmelsesudvalg vedr. en stilling som Senior Research Fellow ved University of Ghana, samt i udvalg vedr. professorater ved University of London og Institute of Social Studies, The Hague.

Jean-Robert Tyran: Har været i ph.d.-komité ved University of St. Gallen.

Hans Jørgen Whitta-Jacobsen: Har været i bedømmelsesudvalg vedr. habilitation ved Universitetet i Wien.

Udvalgs-, konsulent- og rådgivningsvirksomhed

Martin Browning: Fellow i European Economic Association og Econometric Society.

Hans Oluf Hansen: Medlem af International Union for The Scientific Study of Population (IUSSP), Committee on aids.

Christian Hjorth-Andersen: Medlem af Folkeuniversitetets Styrelse, medlem af bestyrelsen i Alm. Brand Bank, næstformand i Energiklagenævnet, medlem af Erhvervsankenævnet, samt suppleant i Jernbaneklagenævnet.

Klavs Lindeneg: Medlem af Energiklagenævnet.

Jørgen Birk Mortensen: Formand i Det Økonomiske Råd.

Peter Erling Nielsen: Medlem af Erhvervsankenævnet.

Karl Gunnar Persson: Medlem af Det Kongelige Danske Videnskaberne selskab.

Christian Schultz: Medlem af Konkurrencerådet, medlem af bestyrelsen for Lønmodtagernes Dyrtidsfond, og formand for bestyrelsen af FORA.

Peter Birch Sørensen: Formand for Det Økonomiske Råds formandskab ("overvismand"). Desuden er han medlem af den rådgivende Group of Economic Analysis nedsat af formanden for EU-Kommissionen, samt medlem af bestyrelsen for Nationaløkonomisk Forening. Endelig er han medlem af Konjunkturrådet i den svenske tænketank "Studieförbundet för Näringsliv och Samhälle".

Troels Østergaard Sørensen: Medlem af "Danmarks Statistiks forskningsudvalg", medlem af Jernbaneklagenævnet, formand for bestyrelsen for Dream-modellen, Finansministeriet, samt medlem af bestyrelsen for Roskilde Amtsgymnasium.

Finn Tarp: Medlem af Rådet for Internationalt Udviklingssamarbejde; medlem af African Economic Research Committee (AERC); medlem af UNDP's bistandseffektivitetsudvalg; samt medlem af Unido's Forskningsudvalg.

Niels Thygesen: Medlem af Academic Panel, Economic and Monetary Affairs Committee, European Parliament. Han er desuden medlem af European Shadow Financial Regulatory Committee, Rotterdam, medlem af Euro-50 Group og dennes Steering Committee, Paris, medlem af bestyrelsen for Scandinavian International Management Institute (SIMI), København, medlem af The Trilateral Commission og dennes Executive Committee, Washington D.C. og Paris, og formand for Economic and Development Committee, OECD, Paris. Endelig er han formand for bestyrelserne for Mercato dei Titoli di Stato (MTS) S.p.A, Rom og EuroMTS, London.

Formidling

Udgivervirksomhed

Instituttet udgiver forskellige serier arbejds-papirer: "Discussion Papers" (engelsksproget serie indeholdende forskning fra alle forskningsområder), "Rød serie" (ph.d.-afhandlinger), "Blå serie" (fortrinsvis på dansk og med særlig vægt på danske økonomiske forhold o.l.), samt "Grøn serie" (undervisningsnoter). Desuden udgiver CAM, CIE, EPRU og Finance Research Unit deres egne serier. Endelig udgiver instituttet sammen med MIT Press bogserien "Zeuthen Lectures". Denne er resultatet af den af instituttet siden 1996 afholdte forelæsningsrække, Zeuthen Lectures.

Redaktionelle hverv

Martin Browning: I redaktionsudvalget for Journal of Economic Literature and Review of the Economics of the Household.

Frank Hansen: Redaktør for tidsskrifterne Mathematical Inequalities and Applications, Journal of Inequalities in Pure & Applied Mathematics, og Mathematical Reviews.

Henrik Hansen: Redaktør af serien Erhverv og Samfund, DJØF's Forlag.

Ingrid Henriksen: Medlem af redaktionsudvalget for European Review of Economic History.

Christian Hjorth-Andersen: Redaktør af Nationaløkonomisk Tidsskrift og medlem af redaktionskomitén for Journal of Cultural Economics.

Henrik Jensen: I redaktionsudvalget for Scandinavian Journal of Economics.

Katarina Juselius: Medlem af redaktionsudvalget for Journal of Economic Methodology.

Hans Keiding: I redaktionsudvalgene for Social Choice and Welfare og Journal of Mathematical Economics.

Claus Thustrup Kreiner: Redaktør af Nationaløkonomisk Tidsskrift.

Karl Gunnar Persson: Redaktør for Zeuthen Lecture Books, MIT Press.

Christian Schultz: Redaktør af Scandinavian Journal of Economics og i redaktionsudvalget for The Manchester School.

Peter Birch Sørensen: Medredaktør af Finanzarchiv og redaktør af internationalt konferencebind om "Tax Policy and Labor Market Performance". Desuden er han medlem af redaktionskomiteerne for tidsskrifterne German Economic Review, International Tax and Public Finance, CPB Report og Nationaløkonomisk Tidsskrift. Endelig redigerede han konferencebindet "Monetary Union in Europe: Historical Perspectives and Prospects for the Future – Essays in Honour of Niels Thygesen".

Peter Norman Sørensen: I redaktionsudvalget for Macroeconomic Dynamics.

Finn Tarp: I redaktionsudvalgene for Journal of International Development og Økonomi og Politik.

Niels Thygesen: Medlem af redaktionsudvalgene for Review of World Economics og Open Economies Review. Desuden er han redaktør for European Economies Series, Project Syndicate, Prag.

Kongresser og symposier

Steen Winther Blindum: Arrangerede (med Martin Browning) et ph.d.-kursus om "Panel Data Econometrics", KU, januar, og en workshop om "Limited Dependent Vari-

able Models”, KU, juli. Desuden var han medarrangør af “IXth Spring Meeting of Young Economists”, Warszawa, april.

Martin Browning: Arrangerede en CAM/COST international workshop om “Applied microeconometrics”, KU, maj; en CAM international workshop om “Education, wages and risk”, KU, juni, samt en CAM/Cemmap International Workshop om “Nonparametric estimation under behavioural restrictions”, KU, juni.

Nikolaus Hautsch: Afholdt ph.d.-kursus om “Asset Pricing”, University of Cologne, november.

Jens Leth Hougaard og Lars Peter Østerdal: Arrangerede “Health Economic Theory Workshop”, KU, november.

Henrik Jensen: Var i programkomitéen for EEA-konferencen i Madrid, august.

Henrik Jensen og Hans Jørgen Whitta-Jacobsen: Arrangerede en international conference om “Dynamic Macroeconomic Theory”, KU, juni.

Niels-Erik Jensen: Var medlem af organisationskomiteen for 26. Symposium i Anvendt Statistik, KU, januar.

Katarina Juselius: Arrangerede workshoppen “Imperfect Knowledge Expectations, Forecasting and Structural Change”, KU, december, og arrangerede og forelæste ved sommerskolen “The Cointegrated VAR-model: Econometric Methodology and Empirical Applications”, KU, august.

John Kennes: Afholdt ph.d.-kursus om “Auctions: section on competing auctions”, KU.

John Kennes og Thomas Rønde: Arrangerede “Zeuthen workshop”, KU, november.

Hans Christian Kongsted: Organiserede en session om “Longitudinal Firm Data” ved årsmødet i Dansk Økonomisk Selskab, Sandbjerg, maj.

Axel Mossin: Var medarrangør på konferencen “The Future of the European Welfare States” Roskilde Universitetscenter, august.

Karl Gunnar Persson: Arrangerede (med Giovanni Federico, EU) konferencen “Market performance and the welfare gains of market integration in history” Firenze, juli.

Karl Gunnar Persson og Troels Østergaard Sørensen: Arrangerede “Zeuthen Lectures”, KU, november.

Christian Schultz: Arrangerede en QED workshop, KU, maj samt en DGPE workshop, Kolding, november.

Peter Birch Sørensen: Arrangerede EPRU-netværkets internationale fælleskonference med Velfærdskommissionen om “Welfare State Reform in Europe”, KU, november, og var medarrangør af den internationale conference “Monetary Union in Europe: Historical Perspectives and Prospects for the Future” til ære for Niels Thygesen; KU, december.

Finn Tarp: Arrangerede international conference om “Vietnam’s International Integration: Potentials and Challenges”, Hanoi, Vietnam, marts. Han arrangerede to ph.d.-forskerkurser om “How to Evaluate Development” og “Econometric Aspects of Programme Evaluation”, KU, juni. Endvidere arrangerede han en serie seminarer og konferencer ved Central Institute of Economic Management (CIEM) og Institute of Labour Science and Social Affairs (ILSSA), Hanoi, Vietnam.

Jean-Robert Tyran: Arrangerede et ph.d.-kursus om “Experimental economics”, KU, april.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere

Instituttet har en stor international kontaktflade, hvilket bl.a. afspejles i det store antal internationale forskere, som besøger stedet i kortere og længere tid. For en liste over instituttets gæster i årets løb henvises til Økonomisk Instituts Årsberetning, jf. www.econ.ku.dk/Institute/.

Forskningsophold i udlandet

Steen Winther Blindum: Princeton University, USA, september-december.

Niels Arne Dam: Princeton University, USA, januar-juni.

Elisabeth Hermann Frederiksen: Columbia University, USA, januar-december.

Finn Tarp: Ministry of Planning and Finance, Maputo, Mozambique, juni-august.

Netværk

Karsten Albæk: Medlem af CAM.

Kenneth Baltzer: Tilknyttet Fødevarøkonomisk Institut, KVL.

Thomas Barnebeck Andersen: Tilknyttet DERG.

Michael Bergman: Tilknyttet FRU.

Steen Winther Blindum: Tilknyttet CAM.

Martin Browning: Leder af CAM.

Carl-Johan Dalgaard: Medlem af EPRU.

Niels Arne Dam: Tilknyttet EPRU.

Anne Dyrberg: Tilknyttet CAM.

Mette Ejrnæs: Medlem af CAM.

Elisabeth Hermann Frederiksen: Tilknyttet FAME, Department of Environmental and Business Economics, University of Southern Denmark, samt EPRU.

Christian Groth: Tilknyttet EPRU og medlem af netværket “Dynamic Economic Theory”, KU.

Jan Sture Gunnarsson: Deltager i et EU-finansieret forskningsnetværk med forskere fra universiteter i forskellige Østersølande: “EU Enlargement and the Creation of Regional Markets: The Case of the Baltic Sea”.

Frank Hansen: Medlem af “Research Group in Mathematical Inequalities and Applications”.

Henrik Hansen: Medlem af DERG.

Nikolaus Hautsch: Medlem af FRU, research fellow ved “Center of Finance and Econometrics,” University of Konstanz, samt affiliated faculty member ved “Finance and Information Management,” University of Augsburg, Tyskland.

Henrik Jensen: Medlem af EPRU og netværket “Dynamic Economic Theory”, KU. Desuden er han research fellow ved “Centre for Economic Policy Research” (London).

Katarina Juselius: Medlem af netværket “Econometric Methods for the Modelling of Nonstationary Data, Policy Analysis and Forecasting” (EMM) og FRU.

John Kennes: Medlem af CAM.

Henrik Jacobsen Kleven: Medlem af EPRU og research affiliate ved “Centre for Economic Policy Research” (London).

Hans Christian Kongsted: Medlem af CAM, samt medlem af “Centre for Economic and Business Research”, Handelshøjskolen, København.

Claus Thustrup Kreiner: Medlem af EPRU, og tilknyttet “CESifo Research Network”, University of Munich.

Jesper J. Kühl: Tilknyttet UNEP Risø Centre for Energy, Climate and Sustainable Development.

David Dreyer Lassen: Medlem af EPRU.

Jesper Gregers Linaa: Tilknyttet EPRU.

Jakob Brøchner Madsen: Tilknyttet EPRU og leder af FRU.

Karl Gunnar Persson: Medlem af European Science Foundation Netværket "Market Integration, Market Performance and Welfare".

John Rand: Tilknyttet DERG.

Thomas Rønde: Medlem af CIE, "Centre for Economic and Business Research", Handelshøjskolen, København, samt research affiliate ved "Centre for Economic Policy Research" (London).

Klaus Reiner Schenk-Hoppé: Medlem af "National Centre of Competence in Research, Financial Valuation and Risk Management" og "European Collaborative Research Project in the Social Sciences: Behavioural Models in Economics and Finance". Endvidere er han medlem af netværket "Dynamic Economic Theory", KU.

Christian Schultz: Centerkoordinator for CIE, og medlem af EPRU. Desuden er han research fellow ved CESifo, University of Munich, og ved Encore, Amsterdam.

Peter Birch Sørensen: Leder af EPRU, og formand for bestyrelsen for EPRU-netværket, der administreres af EPRU. Desuden er han medlem af CESifo-netværket.

Peter Norman Sørensen: Medlem af netværket "Dynamic Economic Theory", KU, og medlem af FRU.

Finn Tarp: Koordinator for DERG. Han er external research fellow ved Centre for Research in Economic Development and International Trade (CREDIT), University of Nottingham, og research fellow ved Rural Development Research Consortium (RDRC), University of California, Berkeley, og medlem af European Union Development Network (EUDN), samt associate ved Network of IFPRI Associates (NIA).

Niels Thygesen: Seniorforsker ved EPRU.

Hans Jørgen Whitta-Jacobsen: Medlem af CIE, EPRU og netværket "Dynamic Economic Theory", KU.

CAM – Centre for Applied Microeconomics

Ledelse pr. 1.2.2004

Centret ledes af centerleder, professor Martin Browning.

Adresse

Studivestrate 6
1455 København K
Karina.Jahn@econ.ku.dk
www.econ.ku.dk/CAM

Organisation

CAM er et forskningscenter oprettet med en bevilling af Danmarks Grundforskningsfond, og det udøver forskning i alle områder indenfor anvendt mikroøkonomi. Blandt emnerne er: lønninger, beskæftigelse og arbejdsløshed; forbrug og opsparing; teoretisk mikroøkonomi; allokering af forbrug indenfor husstande; virksomhedsadfærd, m.m. Centeret blev etableret i september 2001 med støtte fra Danmarks Grundforskningsfond og Økonomisk Institut. Det er placeret ved Økonomisk Institut.

Centerlederens årsberetning

Centeret har organiseret fem internationale workshops i København i løbet af året og en international workshop i London (sammen med CEMMAP).

CAM har også haft en meget aktiv seminarserie, og har afholdt tre ph.d.-kurser.

CAM har sin egen arbejdspapirserie, og publicerede 25 arbejdspapirer i 2004.

Centeret har meget aktive forbindelser med adskillige Europæiske netværk (for såvel forskning som uddannelse).

CIE – Centre for Industrial Economics

Ledelse pr. 1.2.2004

Centerkoordinator er professor Christian Schultz.

Adresse

Studivestrate 6
1455 København K
Telefon 35 32 30 54
Fax 35 32 30 00
Christian.Schultz@econ.ku.dk
www.econ.ku.dk/CIE

Organisation

Center for Industrial Economics består af forskere fra Økonomisk Institut, Handelshøjskolerne i København og Århus, Aarhus Universitet og Landbohøjskolen.

Centerkoordinatorens årsberetning

Centeret har i det forløbne år arbejdet på en række forskningsprojekter inden for industriøkonomi og tilgrænsende forskningsområder: teoretiske såvel som empiriske. Der er blandt andet arbejdet under nedenstående projektoverskrifter.

Konkurrence politik og industriøkonomi

Antitrust og horisontal koordinering.

Markedsgennemsigtighed og forbrugerpriser.

Markedsgennemsigtighed og adgang.

Markedsgennemsigtighed og dynamisk oligopol.

Bilateralt monopol og prisgennemsigtighed.

Sekventiel eller simultan markedsdefinition: tilfældet med laks.

Industriøkonomi i Danmark

Prisfastsættelse I dansk cement industri.

Beton lokalisering.

Konkurrenceloven og elektricitetsmarkeder.

Stuktur, adfærd og performance for danske konkurrencemyndigheder af Danish Competition Authorities

Aktioner

Auktioner: Buy-out prices in multi-unit auktioner.

Auktioner: Collusion og hemmelige reserver.

Signallering

Signallering af konkurrence sælgere: kvalitetssignallering.

Pris og reklamesignaler af kvalitet.

Kartel teori

Implicit kartel og virtuel kapacitet.

Asymmetrisk information og markedesfejl**Privatisering og markedsmagt****Corporate governance**

Familien bag familievirksomheden.

Strategisk valg af fordelingen af control og ejerskab i unoterede virksomheder.

Hvorfor har virksomheder bestyrelser?

Empiriske analyser af forskning og udvikling

Forskning og udviklingsproduktivitet i danske virksomheder.

Yardstick competition

Centeret har i årets løb afholdt en seminarrække med en række inden- og udenlandske gæster og har afholdt workshops.

DERG – Development Economics Research Group**Ledelse pr. 1.2.2004**

Centret ledes af centerkoordinator, professor Finn Tarp og vicekoordinator, lektor Henrik Hansen.

Adresse

Studivestryde 6
1455 København K
Telefon 35 32 30 41
Fax 35 33 30 64
finn.tarp@econ.ku.dk
www.econ.ku.dk/DERG

Organisation

DERG er en udviklingsøkonomisk forskergruppe under Økonomisk Institut. Forskningsindsatsen er organiseret i tre hovedområder: (i) ulandene i den globale økonomi, herunder globalisering, international handel og kapitalbevægelser, (ii) national økonomisk udviklingspolitik, omfattende stabilisering, strukturtilpasning, vækst og transitionsøkonomi, samt (iii) landbrug, miljø og ressourceforvaltning. Desuden er DERG optaget af tværgående emnekræse som international udviklingsbistand, udviklingsteori samt fattigdom og fødevarerikkerhed. DERG varetager en række større eksterne bevillinger.

Koordinatorens årsberetning

Det forløbne år kan karakteriseres som et særdeles produktivt år for DERG. Forskningen omkring international udviklingsbistand og kapitalstrømme samt økonomisk-politi-

ske og institutionelle problemstillinger relateret hertil fortsatte og resulterede i flere papirer, herunder en artikel om bistandens effektivitet i *Economic Journal*. Arbejde med at analysere total-faktorproduktivitet blev færdiggjort, og det samme gælder en bog om internationale gældsproblemer udarbejdet i samarbejde med WIDER (World Institute of Development Economics Research). En bred vifte af emner blev analyseret ved brug af SAM's og CGE modeller (for Vietnam, Mozambique, Tyrkiet og flere latinamerikanske lande), og to post.doc.-projekter om hiv/aids i Afrika og gældseftergivelse til de såkaldte HIPC-lande ('Heavily Indebted Poor Countries') skred planmæssigt frem. Endelig resulterede to husholdnings- og virksomhedsundersøgelser i Vietnam i en række arbejdsrapporter. Forsknings- og publiceringsniveauet forblev således højt, og et betydeligt antal nye arbejdsrapporter er i forskellige stadier af udgivelse. Jens Kovsted afsluttede sin post.doc., Thomas Barnebeck Andersen tiltrådte som adjunkt i udviklingsøkonomi, og Theo Larsen påbegyndte sit arbejde som forskningskoordinator. Endelig forsvarede to ph.d.-studerende deres afhandlinger, og en ny stipendiat blev udnævnt. DERG fortsatte også undervisning for Danida inden for området makroøkonomi og fattigdom og varetog en række konsulent- og formidlingsaktiviteter såvel indenlands som udenlands, herunder bl.a. arbejde om programbistand i Vietnam og bidrag til Folketingets arbejde i Det Udenrigspolitiske Nævn. I det forløbne år blev der også gjort klar til igangsættelse af flere større eksternt finansierede forskningsaktiviteter, og kontakterne til WIDER (World Institute of Development Economics Research), AERC (African Economic Research Consortium) og EUDN (European Development Network) blev vedligeholdt. Endelig afholdt DERG to ph.d.-kurser (et i samarbejde med CAM) og bidrog aktivt til afholdelsen af Nordic Conference on Development Economics-III (NCDE) i juni 2004.

EPRU – Economic Policy Research Unit**Ledelse pr. 1.2.2004**

Centerleder er professor Peter Birch Sørensen.

Organisation

EPRU er en forskergruppe, der forsker inden for områderne offentlig økonomi, makroøkonomisk teori og politik og international økonomisk politik. Centret modtog i 1993 en femårsbevilling fra Danmarks Grundforskningsfond; en ny bevilling fra fonden blev tildelt i 1998. Derudover modtager EPRU midler fra EPRU-Netværket, som støttes af de økonomiske ministerier og Nationalbanken. Fra september 1998 har EPRU været placeret ved Økonomisk Institut.

Adresse

Studivestryde 6
1455 København K
Telefon 35 32 30 02
Fax 35 32 44 44
Peter.Birch.Sorensen@econ.ku.dk
www.econ.ku.dk/EPRU

Centerlederens årsberetning

EPRU's forskning i internationale og danske økonomisk-politiske problemstillinger har i 2004 især omhandlet emner vedrørende skattepolitik, makroøkonomisk stabiliseringspolitik, økonomisk vækst og politisk økonomi. Forskningen i skattepolitiske problemer har bl.a. omfattet studier af international skattekonkurrence, virkninger af kapitalgevinstskatter og aktieindkomstskatter, samt den optimale udformning af beskatningen af arbejdsindkomst. Den makroøkonomiske forskning har bl.a. drejet sig om årsager til og virkningen af valutakriser og af IMF's stabiliseringsprogrammer, mens forskningen i problemstillinger vedrørende økonomisk vækst bl.a. har omhandlet måling af produktivtetsudvikling og samspillet mellem teknologisk udvikling og international handel. Forskningen i politisk økonomi har bl.a. belyst, hvordan vælgeres informationsniveau påvirker deres valgdeltagelse. EPRU har i 2004 fortsat samarbejdet med forskergrupperne CEBR og DREAM-modelgruppen inden for rammerne af EPRU-Netværket, der har til formål at fremme forskning i økonomisk-politiske problemstillinger af relevans for dansk økonomi. EPRU har endvidere været vært for en større international konference om "Welfare State Reform in Europe", organiseret i samarbejde med Velfærdskommissionen og har været vært for en række udenlandske gæsteforskere samt afholdt seminarer.

Instituteder Troels Østergaard Sørensen

Forbrug

<i>Finansieret</i>	<i>Internt</i>	<i>Eksternt</i>	<i>I alt</i>
VIP	51,6	6,1	57,7
DVIP	0,5	0,0	0,5
STIP	8,1	1,3	9,5
TAP	20,6	7,1	27,7
Årsværk i alt	80,8	14,5	95,3
Løn	36.985,0	5.401,0	42.385,0
Frikøb	96,0	2.644,0	2.739,0
Øvrige drift	3.707,0	20.938,0	24.645,0
Anskaffelser	2.572,0	228,0	2.799,0
<i>Bruttototal t.kr.</i>	<i>43.359,0</i>	<i>29.210,0</i>	<i>72.569,0</i>

Stab*VIP Internt finansieret*

Albæk, Karsten; lektor.
 Alvarez Pelaez, Maria José; adjunkt.
 Andersen, Erling Bernhard; professor.
 Andersen, Thomas Barnebeck; forskningsadj.
 Bergman, Ulf Michael; lektor (tidsbegrænset).
 Browning, Martin James; professor.
 Dalgaard, Carl-Johan Lars; lektor.
 Dennis, Jonathan George; forskningsass.
 Ejrnæs, Mette; lektor.
 Estrup, Jørgen Frederik Grundtvig; lektor.
 Gomez, Juan Camilo; adjunkt.
 Grodal, Birgit Kirsten; professor.
 Groth, Christian; lektor.
 Gunnarsson, Jan Sture Gunnar; lektor.

Hansen, Frank; lektor.
 Hansen, Hans Oluf; lektor.
 Hansen, Henrik; lektor.
 Hautsch, Nikolaus; adjunkt.
 Henriksen, Ingrid; lektor.
 Hjorth-Andersen, Christian; professor.
 Hougaard, Jens Leth; lektor.
 Jensen, Henning Tarp; adjunkt.
 Jensen, Henrik; professor.
 Jensen, Niels-Erik; lektor.
 Juselius, Katarina Ingeborg; professor.
 Keiding, Hans; professor.
 Kelly, Clare Patricia; adjunkt.
 Kennes, John; adjunkt.
 Kleven, Henrik Jacobsen; lektor.
 Knudsen, Peter Holch; forskningsass.
 Kongsted, Hans Christian; lektor.
 Kreiner, Claus Thustrup; lektor.
 Krogstrup, Signe; forskningsass.
 Lassen, David Dreyer; lektor.
 Lich-Tyler, Stephen Woolfley; adjunkt.
 Lindeneg, Klavs; lektor.
 Madsen, Jakob Brøchner; professor.
 Michael, Robert Theodore; gæsteprofessor.
 Milhøj, Anders; lektor.
 Mortensen, Jørgen Birk; lektor.
 Mossin, Axel; lektor.
 Munch, Jakob Roland; lektor.
 Nielsen, Heino Bohn; adjunkt.
 Nielsen, Peter Erling; lektor.
 Overgård, Christian Modler; forskningsass.
 Persson, Karl Gunnar; professor.
 Rich, Søren; forskningsass.
 Rønde, Thomas; lektor.
 Schenk-Hoppé, Klaus Reiner; lektor.
 Schultz, Christian; professor.
 Serneels, Pieter Maria; adjunkt.
 Silles, Mary Antonia; adjunkt.
 Strulik, Holger; lektor (tidsbegrænset).
 Sørensen, Peter Birch; professor.
 Sørensen, Peter Norman; lektor.
 Sørensen, Troels Østergaard; lektor.
 Thygesen, Niels Christoffer; professor.
 Tvede, Mich Palle; lektor.
 Tyran, Jean-Robert Karl; lektor.
 Weiss, Yoram; gæsteprofessor.
 Whitta-Jacobsen, Hans Jørgen; professor.
 Würtz, Allan Halkjær; lektor.
 Østerdal, Lars Peter; adjunkt.

VIP Eksternt finansieret

Barslund, Mikkel Christoffer; forskningsass.
 Carro Prieto, Jesus Maria; adjunkt.
 Hjertholm, Peter; adjunkt.
 Kolodziejczyk, Christophe Paul M; adjunkt.
 Kovsted, Jens Anders; adjunkt.
 Madsen, Edith; forskningsass.
 Pons Rotger, Gabriel Angel; adjunkt.
 Rand, John; forskningsass.
 Tarp, Finn; professor.

STIP Internt finansieret

Mikkel Christoffer Barslund; ph.d.-studerende.
 Blindum, Steen Winther; ph.d.-studerende.

Dam, Niels Arne; ph.d.-studerende.
 Groes, Fane Naja; ph.d.-studerende.
 Hansen, Jes Winther; ph.d.-studerende.
 Jensen, Thomas; ph.d.-studerende.
 Kaarup, Ri; ph.d.-studerende.
 Koch, Andreas; ph.d.-studerende.
 Lilleør, Helene Bie; ph.d.-studerende.
 Linaa, Jesper Gregers; ph.d.-studerende.
 Markeprand, Tobias Ejnar; ph.d.-studerende.
 Markussen, Thomas; ph.d.-studerende.
 Sunesen, Eva Rytter; ph.d.-studerende.
 Tuxen, Christin Kyrme; ph.d.-studerende.
 Verdellin, Nicolaj Per; ph.d.-studerende.
 Weisdorf, Jacob Louis; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Frederiksen, Elisabeth Hermann; ph.d.-studerende.
 Gørtz, Mette; kand.stip.
 Mose, Jacob Stæhr Wellendorph; ph.d.-studerende.
 Nielsen, Jens Erik; ph.d.-studerende.
 Schjerning, Bertel; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

Andersen, Thomas Barnebeck: Essays on Financial Factors in Economic Development.
 Harr, Thomas: Essays in Banking Regulation and Financial Crises.
 Jensen, Henning Tarp: CGE modeling, Income Distribution and Agricultural Development with a Focus on Mozambique and Vietnam.
 Jensen, Stine Grenaa: Promoting Renewable Energy Technologies.
 Koch, Andreas: Five Essays on Economic Theory: Complexity and Coordination.
 Madsen, Edith: Unit Roots and Cointegration in Panel Data Models.
 Nielsen, Heino Bohn: I(1) and I(2) Cointegration Analysis Theory and Applications.
 Østerdal, Lars Peter: Topics in Game Theory and Health Economics.
 Weisdorf, Jacob Louis: On the Road to Riches: Aspects of Economic and Demographic Growth from the Stone Age and Beyond.

Fondsbevillinger

AERC African Economic Research Consortium
 – Samarbejde med AERC om Mozambique (Finn Tarp) kr. 762.200.

Danida

– Budgetstøtte – Vietnam (Finn Tarp) kr. 192.700.

DNPO

– The Ministry of Planning Mozambique Fiscal Policy and Incidence Analysis (Finn Tarp) kr. 3.266.700.

EU

– AMANDA (Advance Multidisciplinary Analysis of New Data on Ageing) (Martin Browning) kr. 137.800.00.

NIAS/CIEM

– Contract Støtte til CIEM- NIASD projekt (Finn Tarp) kr. 88.000.

SSAS Stockholm School of Asian Studies
 – Vietnam Surveys (Finn Tarp) kr. 18.700.

Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd

– Data Filtering when Modelling Common Macroeconomic Features (Gabriel Pons Rotger) kr. 1.176.700.

The World Bank Group

– Samarbejde om datasystemer og økonomisk model (Finn Tarp) kr. 121.100.

Publikationer

Addison T., Hansen H., Tarp F.: Evaluating debt relief: introduction. i: Debt Relief for Poor Countries s. 3-23. Tony Addison, Henrik Hansen, Finn Tarp (eds.). Palgrave Macmillan, Houndsmill, UK 2004.
 Addison T., Hansen H., Tarp F.: (eds.). Debt Relief for Poor Countries. 318s. Palgrave Macmillan, Houndsmill, UK 2004.
 Agénor P.-R., Nabli M.K., Yousef T., Jensen H.T.: Labor market reforms, growth, and unemployment in labor-exporting countries in the Middle East and North Africa. Policy Research Working Papers 3328, 55 s. World Bank, Washington, DC 2004.
 Aiyar S., Dalgaard C.-J.L.: Total factor productivity revisited: a dual approach to development accounting. EPRU Working paper series / Economic Policy Research Unit 2004-07, 28 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
 Albæk K.: Sådan modvirkes gymnasiereformens virkninger på nationens nationalprodukt, økonomiske vækst og åndsliv. Blå memoserie Nr. 210, 27 s. Økonomisk Institut, Københavns Universitet, Kbh. 2004.
 Albæk K.: Om lærepladsspørgsmålet. Blå memoserie 212, 44 s. Økonomisk Institut, Københavns Universitet, Kbh. 2004.
 Albæk K.: Gymnasiereform: en illustration af optimal adgangsregulering. Samfundsøkonomen 2004:5, s. 18-25. 2004.
 Albæk K., Hansen H.: The rise in Danish unemployment: reallocation or mismatch? Oxford Bulletin of Economics and Statistics 66(4), s. 515-536. 2004.
 Albæk K., Hansen H.: The rise in Danish unemployment: reallocation or mismatch? CAM Working papers / Centre for Applied Microeconometrics 2004-13, 19 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
 Andersen E.B.: Rating scale model. i: Encyclopedia of Social Measurement, Vol. 3 s. 307-315. Kimberly Leonard (ed.). Elsevier (Academic Press), San Diego, CA 2004.
 Andersen T.B.: Essays on Financial Factors in Economic Development. Rød serie 101, [147] s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
 Andersen T.B., Harr T., Tarp F.: On US politics and IMF lending. Discussion papers 04-11, 30 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
 Arndt C., Tarp F.: On trade policy reform and the missing revenue: an application to Mozambique. Discussion papers 04-19, 29 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
 Beetsma R.M.V.J., Jensen H.: Mark-up fluctuations and fiscal policy stabilization in a monetary union. Journal of Macroeconomics 26(2), s. 357-376. 2004.
 Bennedsen M., Kongsted H.C., Nielsen K.: Board size ef-

- fects in closely held corporations. CAM Working papers / Centre for Applied Microeconometrics 2004-25, 27 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Bennedsen M., Kongsted H.C., Nielsen K.: Board size effects in closely held corporations. CEBR Discussion Papers 2004-23, 34 s. Centre for Economic and Business Research, Cph. 2004.
- Bennedsen M., Nielsen K.: The impact of a break-through rule on European firms. *European Journal of Law and Economics* 17(3), s. 259-283. 2004.
- Bergman U.M.: How similar are European business cycles? EPRU Working paper series / Economic Policy Research Unit 2004-13, 35 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Bergman U.M.: Anpassas svenska priser till europeisk nivå? *Ekonomisk debatt* 7/2004, s. 21-36. 2004.
- Bjørner J., Keiding H.: Cost-effectiveness with multiple outcomes. *Health Economics* 13(12), s. 1181-1190. 2004.
- Bogetoft P., Hougaard J.L.: Super efficiency evaluations based on potential slack. *European Journal of Operational Research* 152(1), s. 14-21. 2004.
- Bovenberg A.L., Sørensen P.B.: Improving the equity-efficiency trade-off: mandatory savings accounts for social insurance. *International Tax and Public Finance* 11(4), s. 507-529. 2004.
- Browning M., Chiappori P.-A., Lechene V.: Collective and unitary models: a clarification. CAM Working papers / Centre for Applied Microeconometrics 2004-15, 15 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Browning M., Collado D.M.: Habits and heterogeneity in demands: a panel data analysis. CAM Working papers / Centre for Applied Microeconometrics 2004-18, 24 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Browning M., Crossley T.F.: Shocks, stocks and socks: smoothing consumption over a temporary income loss. CAM Working papers / Centre for Applied Microeconometrics 2004-05, 25 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Brunner M., Strulik H.: A simple and intuitive method to solve small rational expectations models. *Journal of Economics* 82(1), s. 71-88. 2004.
- Casse T., Milhøj A., Ranaivoson S., Randriamanarivo J.R.: Causes of deforestation in southwestern Madagascar: what do we know? *Forest Policy and Economics* 6(1), s. 33-48. 2004.
- Conway B.A., Schenk-Hoppé K.R.: (Un)anticipated technological change in an endogenous growth model. Discussion papers 04-08, 18 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Dalgaard C.-J.L., Hansen H., Tarp F.: On the empirics of foreign aid and growth. *Economic Journal* 114(496) June, s. F191-F216. 2004.
- Dalgaard C.-J.L., Hansen J.W.: Capital utilization and the foundations of club convergence. EPRU Working paper series / Economic Policy Research Unit 2004-14, 11 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Dam N.A., Hansen H., Olesen H.C.: Models of total private consumption in Denmark. *Nationaløkonomisk tidsskrift* 142(2), s. 153-178. 2004.
- Danø A.M., Ejrnæs M., Husted L.: Do single women value early retirement more than single men? CAM Working papers / Centre for Applied Microeconometrics 2004-06, 37 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Davis E.P., Madsen J.B.: Equity prices, productivity growth, and the "New Economy". EPRU Working paper series / Economic Policy Research Unit 2004-05, 50 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Dyrberg A.: Firms in financial distress: an exploratory analysis. Working paper series WP 17/2004, 68 s. Danmarks Nationalbank, Kbh. 2004.
- Eissa N., Kleven H.J., Kreiner C.T.: Evaluation of four tax reforms in the United States: labor supply and welfare effects for single mothers. NBER Working Papers w10935, 49 s. National Bureau of Economic Research, Cambridge, MA 2004.
- Ejrnæs M., Holm A.: Comparing fixed effects and covariance structure estimators. CAM Working papers / Centre for Applied Microeconometrics 2004-02, 18 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Ejrnæs M., Kunze A.: Wage dips and drops around first birth. CAM Working papers / Centre for Applied Microeconometrics 2004-01, 57 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Ejrnæs M., Persson K.G., Rich S.: Feeding the British: convergence and market efficiency in 19th century grain trade. Discussion papers 04-28, 39 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Ejrnæs M., Pörtner C.C.: Birth order and the intrahousehold allocation of time and education. *The Review of Economics and Statistics* 86(4), s. 1008-1019. 2004.
- Fehr E., Tyran J.-R.: Money illusion and coordination failure. IZA Discussion Papers 1013, 19 s. IZA. Forschungsinstitut zur Zukunft der Arbeit, Bonn 2004.
- Fehr E., Tyran J.-R.: Money illusion and coordination failure. CEPR Discussion Papers 4283, 19 s. Centre for Economic Policy Research, London 2004.
- Fosfuri A., Rønde T.: High-tech clusters, technology spillovers, and trade secret laws. *International Journal of Industrial Organization* 22(1), s. 45-65. 2004.
- Franchi M.: A priori inequality restrictions and bound analysis in VAR-models. Discussion papers 04-14, 18 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Gerlach H.A., Rønde T., Stahl K.: Project choice and risk in R&D. CIE Discussion papers / Centre for Industrial Economics 2004-01, 32 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Ghiglini C., Tvede M.: Dynamics in OG economies. *Journal of Difference Equations* 10(5) Special Issue, s. 463-472. 2004.
- Goerke L., Madsen J.B.: Institutional changes and strike activity in the OECD-countries: a reply to Elke Jahn. *Homo Oeconomicus* 20(4), s. 429-436. 2004.
- Goerke L., Madsen J.B.: Institutional changes and strike activity in the OECD-countries. *Homo Oeconomicus* 20(4), s. 391-421. 2004.
- Gomez J.C.: An extension of the core solution concept. Discussion papers 04-01, 33 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Gomez J.C.: Bargaining and incentive compatibility: a Pareto frontier approach. Discussion papers 04-02, 15 s.

- Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Groth C.: Strictly endogenous growth with non-renewable resources implies an unbounded growth rate. *Topics in Macroeconomics* 4(1), s. 1-13. 2004.
- Groth C.: Innovation and growth: what have we learnt from the robustness debate? Discussion papers 04-29, 22 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Groth C., Schou P.: Capital taxation, growth, and non-renewable resources. EPRU Working paper series / Economic Policy Research Unit 2004-16, 31 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Gunnarsson J.: Local business alliances and regional empowerment in EU policy networks. *Perspectives on European Politics and Society* 4(3) 2003, s. 501-528. 2004.
- Gunnarsson J.: Is economic analysis of any help in studies of legitimacy in the EU? Discussion papers 04-32, 29 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Gyntelberg J., Hansen F.: Expected utility theory with "small worlds". FRU Working papers / Finance Research Unit 2004/04, 19 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Gyntelberg J., Hansen F.: Expected utility theory with "small worlds". Discussion papers 04-20, 19 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Hall A.D., Hautsch N.: A continuous-time measurement of the buy-sell pressure in a limit order book market. Discussion papers 04-07, 38 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Hall A.D., Hautsch N.: A Continuous-time measurement of the buy-sell pressure in a limit order book market. FRU Working papers / Finance Research Unit 2004/03, 38 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Hansen B.O., Hougaard J.L., Keiding H., Østerdal L.P.: On the possibility of a bridge between CBA and CEA: comments on a paper by Dolan and Edlin. *Journal of Health Economics* 23(5), s. 887-898. 2004.
- Hansen F.: Lower bounds on products of correlation coefficients. *Journal of Inequalities in Pure and Applied Mathematics* 5(1), s. Article 16. 2004.
- Hansen F.: A general theory of decision making. FRU Working papers / Finance Research Unit 2004/02, 18 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Hansen F., Ji G., Tomiyama J.: Gaps between classes of matrix monotone functions. *Bulletin of the London Mathematical Society* 36(1), s. 53-58. 2004.
- Hansen H.: The impact of external aid and external debt on growth and investment. i: Debt Relief for Poor Countries s. 134-157. Tony Addison, Henrik Hansen, Finn Tarp (eds.). Macmillan, Houndsmill, UK 2004.
- Hansen H., Rand J.: On the causal links between FDI and growth in developing countries. Discussion papers 04-30, 21 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Hansen H., Rand J., Tarp F.: SME growth and survival in Vietnam: did direct government support matter? Discussion papers 04-13, 26 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Hansen H., Tarp F.: Feasibility study concerning possible future Danish budget support and support to complementary activities in Vietnam: a report to Danida. 61 s. Danida, Copenhagen 2004.
- Hansen H.O.: A model of family formation and labor market affiliations. i: Symposium i anvendt statistik, 26 s. 10-38. Anders Holm (red.). Kbh. 2004.
- Hansen K.S., Østerdal L.P.: QALYs when health varies over time: an analysis of model identification and parameter estimation from time trade-off and standard gamble scores. Discussion papers 04-05, 29 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Harr T.: Essays in Banking Regulation and Financial Crises. Rød serie 103, 143 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Hasman A., Østerdal L.P.: Equal value of life and the Pareto principle. *Economics and Philosophy* 20(1), s. 19-33. 2004.
- Hautsch N.: Modelling irregularly spaced financial data: theory and practice of dynamic duration models. *Lecture Notes in Economic and Mathematical Systems* vol. 539, xii, 291 s. Springer, Berlin 2004.
- Hautsch N., Hess D.: Bayesian learning in financial markets – testing for the relevance of information precision in price discovery. Discussion papers 04-17, 36 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Hautsch N., Hess D.: Bayesian learning in financial markets – testing for the relevance of information precision in price discovery. FRU Working papers / Finance Research Unit 2004/06, 30 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Heltberg R., Simler K., Tarp F.: Public spending and poverty in Mozambique. i: Debt Relief for Poor Countries s. 209-240. Tony Addison, Henrik Hansen, Finn Tarp (eds.). Palgrave Macmillan, Houndsmills, UK 2004.
- Hens T., Schenk-Hoppé K.R.: Survival of the fittest on Wall Street. Discussion papers 04-03, 28 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Hjertholm P.: HIPC debt sustainability thresholds: revisiting the case for a uniform formula for debt relief. *Journal of Restructuring Finance* 1(1), s. 13-33. 2004.
- Hjertholm P.: Explaining the enhanced HIPC initiative: a response to Michaelowa (2003). *Public Choice* 121(3-4), s. 481-483. 2004.
- Hjorth-Andersen C.: Dansk sprogpolitik: på hvilke sprog skal danskere tale med udlændinge i 2030? Blå memoseerie 211, 38 s. Økonomisk Institut, Københavns Universitet, Kbh. 2004.
- Hjorth-Andersen C.: Opgaver og noter til Erhvervsøkonomi. (Undervisningsnoter; 92). 85s. Økonomisk Institut, Københavns Universitet, Kbh. 2004.
- Hjorth-Andersen C.: The Danish cultural heritage: economics and politics. Discussion papers 04-33, 28 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Hjorth-Andersen C.: The Danish museum system. Discussion papers 04-34, 22 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Holthausen C., Rønde T.: Cooperation in international banking supervision. CIE Discussion papers / Centre for Industrial Economics 2004-02, 42 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Holvad T., Hougaard J.L., Kronborg D., Kvist H.K.: Measuring inefficiency in the Norwegian bus industry using

- multi-directional efficiency analysis. *Transportation* 31(3), s. 349-369. 2004.
- Hougaard J.L.: A simple approximation of productivity scores of fuzzy production plans. *Discussion papers 04-24*, 16 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Hougaard J.L.: Neoklassisk produktionsteori. i: *Erhvervsøkonomisk teori* s. 47-64. Mark Lorenzen, Ivar Friis og Tamás Vámosi (red.). Samfundslitteratur, Frederiksberg 2004.
- Hougaard J.L., Keiding H.: Continuous benchmark selections. *Operations Research Letters* 32(1), s. 94-98. 2004.
- Hougaard J.L., Kronborg D., Overgård C.: Improvement potential in Danish elderly care. *Health Care Management Science* 7(3), s. 225-235. 2004.
- Hougaard J.L., Østerdal L.P.: Inequality preserving rationing. *Discussion papers 04-23*, 10 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Huck S., Tyran J.-R.: Reciprocity, social ties, and competition in markets for experience goods. *Discussion papers 04-12*, 23 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Immerovoll H., Kleven H.J., Kreiner C.T., Saez E.: Welfare reform in European countries: a micro-simulation analysis. *CEPR Discussion Papers 4324*, 40 s. Centre for Economic Policy Research, London 2004.
- Jensen H.T.: CGE Modeling, Income Distribution and Agricultural Development with a Focus on Mozambique and Vietnam. *Rød serie 99*, v, 131 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Jensen H.T., Estupinan C.R.K.: A 'real' financial social accounting matrix for Colombia. *Archivos de Economía* 264, 43 s. Departamento Nacional de Planeación, Colombia, Bogota 2004.
- Jensen H.T., Rand J., Tarp F.: A New Vietnam Social Accounting Matrix for the Year 2000. 71 s. Science and Technics Publ. House, Hanoi 2004.
- Jensen H.T., Robinson S., Tarp F.: General equilibrium measures of agricultural policy bias in fifteen developing countries. *Discussion papers 04-25*, 29 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Jensen H.T., Tarp F.: On the choice of appropriate development strategy: insights gained from CGE Modelling of the Mozambican Economy. *Journal of African Economies* 13(3), s. 446-478. 2004.
- Jensen S.G.: Promoting Renewable Energy Technologies. *Rød serie 102*, xxii, 211 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Jespersen S., Munch J.R., Skipper L.: Costs and benefits of Danish active labor market programs. *Working papers / Danish Economic Council 2004:1*, 21 s. Danish Economic Council, Cph. 2004.
- Julien B., Kennes J., King I.: Residual wage disparity and coordination unemployment. *CAM Working papers / Centre for Applied Microeconometrics 2004-20*, 36 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Juselius K.: Inflation, money growth, and I(2) analysis. *Discussion papers 04-31*, 39 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Juselius K.: Inflation, money growth, and I(2) analysis. *Contributions to Economic Analysis* 269, i: *New Directions in Macromodelling* s. 69-106. A. Welfe (ed.). Elsevier, Amsterdam 2004.
- Juselius K., MacDonald R.: International parity relationships between Germany and the United States: a joint modelling approach. *FRU Working papers / Finance Research Unit 2004/8*, 34 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Kbh. 2004.
- Juselius K., MacDonald R.: International parity relationships between the USA and Japan. *Japan and the World Economy* 16(1), s. 17-34. 2004.
- Kaiser U., Kongsted H.C.: True versus spurious state dependence in firm performance: the case of West German exports. *CAM Working papers / Centre for Applied Microeconometrics 2004-04*, 16 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Keiding H.: Environmental effects of consumption: an approach using DEA and cost sharing. i: *Game Practice and the Environment* s. 164-184. Carlo Carraro, Vito Fragnelli (eds.). Edward Elgar, Cheltenham, UK 2004.
- Kennes J.: Competitive auctions: theory and application. *Discussion papers 04-16*, 29 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Kennes J.: Competitive auctions: theory and application. *CAM Working papers / Centre for Applied Microeconometrics 2004-17*, 29 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Kleven H.J.: Optimum taxation and the allocation of time. *Journal of Public Economics* 88(3-4), s. 545-557. 2004.
- Kleven H.J., Kreiner C.T.: Optimal taxation of married couples with household production. *EPRU Working paper series / Economic Policy Research Unit 2004-10*, 23 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Kleven H.J., Kreiner C.T.: A revised efficiency principle for the taxation of couples. *EPRU Working paper series / Economic Policy Research Unit 2004-09*, 12 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Kleven H.J., Sørensen P.B.: Labour tax reform, the good jobs and the bad jobs. *Scandinavian Journal of Economics* 106(1), s. 45-64. 2004.
- Koch A.: Five Essays on Economic Theory: Complexity and Coordination. *Rød serie 105*, Fl. pag. s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Koch A., Tvede M.: A model of sex-based social stability. *Complexity* 9(6), s. 52-56. 2004.
- Kongsted H.C., Nielsen H.B.: Analysing I(2) systems by transformed vector autoregressions. *Oxford Bulletin of Economics & Statistics* 66(3), s. 379-397. 2004.
- Kovsted J.A., Rand J., Tarp F.: From Monobank to Commercial Banking: Financial Sector Reforms in Vietnam. *NIAS Reports* 48, 320 s. NIAS Press, Cph. 2004.
- Krogstrup S.: Public debt asymmetries and tax competition. *EPRU Working paper series / Economic Policy Research Unit 2004-01*, 39 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Krogstrup S.: A synthesis of recent developments in the theory of capital tax competition. *EPRU Working paper series / Economic Policy Research Unit 2004-02*, 49 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Krogstrup S.: Are corporate tax burdens racing to the bottom in the European Union? *EPRU Working paper series / Economic Policy Research Unit 2004-04*, 43 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Lassen D.D.: The effect of information on voter turnout: evidence from a natural experiment. *EPRU Working pa-*

- per series / Economic Policy Research Unit 2004-03, 43 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Lindner I., Strulik H.: Social fractionalization, endogenous property rights, and economic development. Discussion papers 04-27, 19 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Lindner I., Strulik H.: Distributive politics and economic growth: the Markovian Stackelberg solution. *Economic Theory* 23(2), s. 439-444. 2004.
- Lindner I., Strulik H.: Why not Africa? – growth and welfare effects of secure property rights. *Public Choice* 120(1-2), s. 143-167. 2004.
- Madsen E.: Unit Roots and Cointegration in Panel Data Models. Rød serie 97, [164] s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Madsen E.: Estimating cointegrating relations from a cross section. CAM Working papers / Centre for Applied Microeconometrics 2004-21, 27 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Madsen J.B.: Technological revolutions, innovations, and trade performance. EPRU Working paper series / Economic Policy Research Unit 2004-12, 19 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Madsen J.B.: The equity premium puzzle and the ex post bias. FRU Working papers / Finance Research Unit 2004/01, 20 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Madsen J.B.: Pitfalls in estimates of relationship between share returns and inflation. FRU Working papers / Finance Research Unit 2004/07, 18 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Madsen J.B.: Great ratios, aktiekurser og konjunktursvingninger. *Samfundøkonomen* 2003:7, s. 20-28. 2003.
- Madsen J.B.: The length and the depth of The Great Depression: an international comparison. *Research in Economic History* 22, s. 239-288. 2004.
- Madsen J.B., Davis E.P.: Equity prices, productivity growth and 'The New Economy'. FRU Working papers / Finance Research Unit 2004/11, 50 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Milhøj A.: Nye muligheder for statistiske analyser med SAS – eksemplificeret ved procedurene til stikprøveberegninger. i: *Symposium i anvendt statistik*, 26 s. 141-153. Anders Holm (red.). Sociologisk Institut, Københavns Univesitet, Kbh. 2004.
- Milhøj A.: Enkeltobservationers indflydelse på maksimum likelihoodestimation belyst ved et simpelt eksempel. i: *Symposium i anvendt statistik*, 26 s. 220-233. Anders Holm (red.). Sociologisk Institut, Københavns Univesitet, Kbh. 2004.
- Nielsen H.B.: I(1) and I(2) Cointegration Analysis: Theory and Applications. Rød serie 98, 133 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Nielsen H.B.: Cointegration analysis in the presence of outliers. *Econometrics Journal* 7(1), s. 249-71. 2004.
- Nielsen H.B.: UK money demand 1873-2001: a cointegrated VAR analysis with additive data corrections. Discussion papers 04-21, 20 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Ottaviani M., Sørensen P.N.: The strategy of professional forecasting. FRU Working papers / Finance Research Unit 2004/05, 38 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Ottaviani M., Sørensen P.N.: The timing of bets and the favorite-longshot bias. FRU Working papers / Finance Research Unit 2004/12, 19 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Pedersen N.J.M.: Lokal beskatning i Danmark. Nogle problemstillinger. (Undervisningsnoter; 93). 35s. Økonomisk Institut, Københavns Universitet, Kbh. 2004.
- Persson K.G.: Mind the gap! Transport costs and price convergence in the nineteenth century Atlantic economy. *European Review of Economic History* 8(2), s. 125-147. 2004.
- Ploug N., Henriksen I., Kærgård N.: (red.). Den danske velfærdsstats historie : antologi. 291s. Socialforskningsinstituttet, Kbh. 2004.
- Ploug N., Henriksen I., Kærgård N.: Den danske velfærdsstat – udvikling og indhold. i: Den danske velfærdsstats historie : antologi s. 10-21. Niels Ploug, Ingrid Henriksen, Niels Kærgård (red.). Socialforskningsinstituttet, Kbh. 2004.
- Pons Rotger G.A.: Seasonal unit root testing based on the temporal aggregation of seasonal cycles. Working papers / Department of Economics 2004-1, 26 s. Department of Economics, University of Aarhus, Aarhus 2004.
- Renner E., Tyran J-R.: Price rigidity in customer markets. *Journal of Economic Behavior & Organization* 55(4), s. 575-593. 2004.
- Roland-Holst D., Tarp F.: New perspectives on aid effectiveness. i: *Toward Pro-Poor Policies: Aid, Institutions, and Globalization* s. 43-62. Bertil Tungodden, Nicholas Stern, Ivar Kolstad (eds.). Oxford University Press, New York 2004.
- Sausgruber R., Tyran J-R.: Testing the Mill hypothesis of fiscal illusion. Discussion papers 04-18, 40 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Schultz C.: Market transparency and product differentiation. *Economics Letters* 83(2) May, s. 173-178. 2004.
- Schultz C.: Virtual capacity and tacit collusion. CIE Discussion papers / Centre for Industrial Economics 2004-03, 24 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Schultz C., Sjöström T.: Public debt, migration, and short-sighted politicians. *Journal of Public Economic Theory* 6(5), s. 655-674. 2004.
- Slembeck T., Tyran J-R.: Do institutions promote rationality?: an experimental study of the three-door anomaly. *Journal of Economic Behavior & Organization* 54(3), s. 337-350. 2004.
- Strulik H.: A distributional theory of government growth. Discussion papers 04-26, 19 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Strulik H.: Child mortality, child labour and economic development. *Economic Journal* 114(497), s. 547-568. 2004.
- Strulik H.: Economic growth and stagnation with endogenous health and fertility. *Journal of Population Economics* 17(3), s. 433-453. 2004.
- Strulik H.: Solving rational expectations models using Excel. *Journal of Economic Education* 35(3), s. 269-283. 2004.
- Sørensen P.B.: Outsourcing of public service provision: when is it more efficient? EPRU Working paper series / Economic Policy Research Unit 2004-06, 26 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Sørensen P.B.: Markedsrente, forbrugsmulighed og genera-

- tionsfordeling. EPRU analyser / Economic Policy Research Unit Nr. 22, 18 s. Økonomisk Institut, Københavns Universitet, Kbh. 2004.
- Sørensen P.B.: International tax coordination: regionalism versus globalism. *Journal of Public Economics* 88(6) Special Issue, s. 1187-1214. 2004.
- Sørensen P.B.: Company tax reform in the European Union. *International Tax and Public Finance* 11(1), s. 91-115. 2004.
- Sørensen P.B.: International tax competition: a new framework for analysis. *Economic Analysis and Policy* 33(2) 2003, s. 179-192. 2004.
- Sørensen P.B.: (ed.). *Measuring the Tax Burden on Capital and Labor*. 376s. MIT Press, Cambridge, MA 2004.
- Sørensen P.B.: Measuring taxes on capital and labor: an overview of methods and issues. i: *Measuring the Tax Burden on Capital and Labor* s. 1-33. Peter Birch Sørensen (ed.). MIT Press, Cambridge, MA 2004.
- Sørensen P.B.: (ed.). *Monetary Union in Europe: Historical Perspectives and Prospects for the Future*. Essays in Honour of Niels Thygesen. 200s. DJØF Forlagene, Kbh. 2004.
- Sørensen P.B.: Niels Thygesen and European monetary integration. i: *Monetary Union in Europe: Historical Perspectives and Prospects for the Future*. Essays in Honour of Niels Thygesen s. 11-21. Peter Birch Sørensen (ed.). DJØF Forlagene, Kbh. 2004.
- Sørensen P.B.: International tax competition: a new framework for analysis. i: *Economic Policy Issues for the Next decade* s. 189-201. Karl Aiginger, Gernot Hutschenreiter (eds.). Kluwer Academic, Boston 2004.
- Sørensen P.B., Mortensen J.B., Skaksen J.R.: *Dansk økonomi*. Forår 2004. 335 s. Formandskabet Det Økonomiske Råd, Kbh. 2004.
- Sørensen P.B., Mortensen J.B., Skaksen J.R.: *Dansk økonomi*. Efterår 2004. 378 s. Formandskabet Det Økonomiske Råd, Kbh. 2004.
- Sørensen P.N.: Simple utility functions with Giffen demand. Discussion papers 04-22, 10 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Sørensen T.Ø.: MUS – kommet for at blive! i: *Historier om MUS* s. 49-59. PUMA. Københavns Universitet, Kbh. 2004.
- Tarp F., Andersen T.B.: Comment on: Platteau, J.P. (2003), "Decentralized Development as a Strategy to Reduce Poverty?". i: *Poverty, Inequality and Growth: Proceedings of the AFD-EUDN Conference, 2003* s. 331-354. Agence Francaise de Développement. Magellan & Cie, Paris 2004.
- Tvede M., Crès H.: Voting in assemblies of shareholders and incomplete markets. Discussion papers 04-09, 28 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Tyran J-R.: Voting when money and morals conflict: an experimental test of expressive voting. *Journal of Public Economics* 88(7-8), s. 1645-1664. 2004.
- Weisdorf J.: From domestic manufacture to industrial revolution: long-run growth and agricultural development. Discussion papers 04-06, 37 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Weisdorf J.: On the road to riches: aspects of economic and demographic growth from the stone age and beyond. Rød serie 104, 189 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Østerdal L.P.: Exponential health utility: a characterization and comments on a paper by Happich and Mühlbacher. Discussion papers 04-04, 7 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Østerdal L.P.: Topics in Game Theory and Health Economics. Rød serie 100, [178] s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.
- Østerdal L.P.: QALYs, person trade-offs, and the Pareto principle. Discussion papers 04-10, 12 s. Institute of Economics, University of Copenhagen, Cph. 2004.

Økonomisk Studienævn

Medlemmer

Pr. 1.2.2004 bestod studienævnet af Peter Erling Nielsen (studeleder), Jens Leth Hougaard, Mikkel Søndergaard (næstformand), Henrik Hansen, Henrik Jensen, Nynne Bonke, Nethe Veje Laursen, Morten Hedegaard og Mikkel Søndergaard.

Beretning

Økonomisk Studienævn har ansvaret for bachelor- og kandidatuddannelser i økonomi og for de tilhørende side- og tilvalgsuddannelser. Hertil kommer, at færdige kandidater har adgang til deltagerbetalt deltidsuddannelse.

I 2004 optog BA-studiet i alt 260 (295) studerende (Tal for 2003 er indsat i parentes), 182 (134) gennemførte BA-uddannelsen og kandidatproduktion blev på 156 (149). Optaget udviser atter tilbagegang efter flere års fremgang, mens produktionen af bachelorer og kandidater er er gået frem – dette tilskrives ændringer i studieordningerne og en stærk indsats for at fremskynde studierne hos studerende, der gennem en periode har udvist en langsom studieprogression, der er dog i nogle tilfælde grænser for, hvad der kan og bør gøres. I 2004 er gennemført en omfattende kortlægning af studietider og –mønstre. Vi har på denne baggrund iværksat en systematisk opsøgning af studerende, der har behov særlig hjælp og vejledning til at gennemføre uddannelserne. Vi har dog set, at mange kandidatstuderende læser langsomt, fordi de er ansat (ofte på BA-vilkår) i gode økonomistillinger, der sikrer dem en effektiv, gradvis udslusning på relevante arbejdsmarkeder. Studiet ser det som et alvorligt problem, hvis denne praksis modvirkes af velmente tiltag, der sigter mod at overholde de normerede studietider. Adgang til deltidsindskrivning på universitetet ville være relevant for denne kategori.

På sidefagsuddannelsen blev optaget 4 (4), på tilvalgsuddannelserne 39 (48) og på deltagerbetalt deltidsuddannelse 113 (89).

I disse år opleves en vis nettotilgang til kandidatstudiet af økonomistuderende med bachelorgrader fra andre danske universiteter end KU. I 2002 påbegyndtes optag af udenlandske studerende på kandidatuddannelsen, og vi har nu nået en samlet studentergruppe på ca. 60.

Der gøres fortsat meget for at fastholde og forøge tilgangen til vores egen bacheloruddannelse og bl.a. har vores besøgsordning været populær. I 2004 modtog vi således besøg af 15 gymnasieklasser svarende til ca. 300 elever.

I 2002 er studiet overgået til elektronisk kursusevaluering, hvilket har øget anvendeligheden af det indsamlede materiale. I 2004 blev der på baggrund af de indkomne evalueringer foretaget en række tiltag for at imødegå konstaterede problemer.

Økonomisk Institut har ansat en række nye medarbejdere, hvilket har gjort det muligt at oprette flere nye fag – man har bl.a. satset på et helt nyt område: experimental economics. Undervisningen foregår i et nyindrettet it-laboratorium. Studieordningerne er igen under ændring, og på

kandidatstudiet vil der blive oprettet linjer, således at studerende der ønsker det, kan fokusere deres uddannelse på bestemte områder. Som forberedelse til dette er der allerede foretaget en styrkelse af finansieringsområdet.

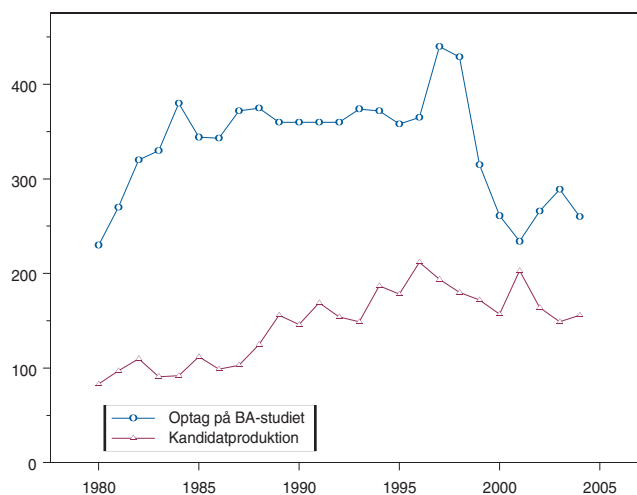
Arbejdet med at oprette kursushjemmesider, konferenceplatforme og at styrke underviserne it-færdigheder fortsætter. I 2004 er mulighederne for trådløs netopkobling i en række arbejds- og undervisningslokaler i og omkring Økonomisk Institut blevet udvidet.

Internationaliseringen fortsætter. Socrates-udvekslingerne er i fortsat vækst, bl.a. som en konsekvens af nye attraktive aftaler ligesom samarbejdet med amerikanske, canadiske, australske og new zealandske universiteter udvikler sig godt. Studiet er begyndt at anlægge en mere kritisk og selektiv linje ved optagelsen af udenlandske studerende, for at sikre sig mod at optage ukvalificerede gæster.

Økonomisk Studienævn støtter udgivelsen af studentertidsskriftet "Polit'en", driften af "Polithuset", studentercaféen "Cafelitten" og andre faciliteter og aktiviteter blandt de studerende.

Statistik

Optag og kandidatproduktion

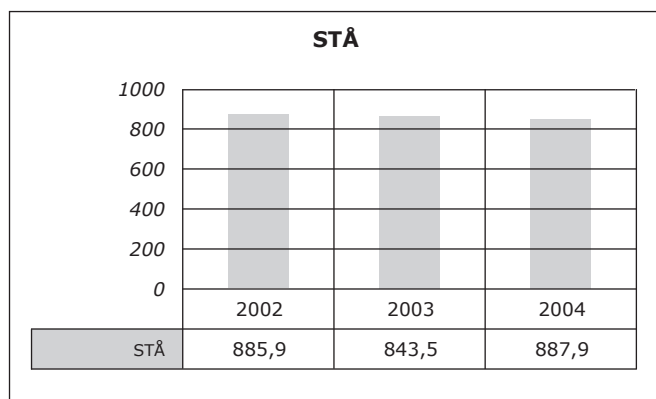
Tabellen læses på den måde, at økonomistudiets "egne" studerende har optjent 861,3 (812,7) STÅ ved at følge studiets egne fag. (Tal for 2003 er indsat i parentes). I tillæg hertil har de optjent 0,5 (1,7) STÅ ved at følge undervisning på kurser på øvrige samfundsvidenskabelige fag, (4,4) 6,0 ved at deltage i aktiviteter på matematik-økonomi studiet og 11,0 (14,0) på institutioner uden for Københavns Universitet.

Tilsvarende har humaniora-studerende har tjent 0,4 (2,8), naturvidenskabs-studerende 1,1 (4,7), merit-studerende 8,5 (6,4) og (oftest udenlandske) gæstestuderende hele 16,7 (15,1). Studerende, der er indskrevet på universitetet under Åben Uddannelse har tjent 8,8 (8,5) STÅ; disse udløser "deltagerbetalt deltidsuddannelses- taxameterbetaling" i tillæg til den opkrævede deltagerbetaling.

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Aktivitetsområder						
	Økonomi	Afrika	Statskundsk.	Matematik	Jura	Meritoverført	I alt
Økonomi	861,3	0,8	0,5	4,4	0,2	11,0	878,2
Humaniora	0,4						
Mat-øk	1,1						
Meritstuderende	8,5						
Gæstestuderende	16,7						
I alt	887,9						
Åben uddannelse	8,8						

STÅ 2002-2004

Studieleder Peter Erling Nielsen

Ph.d.-studienævnet for Økonomi

Medlemmer

Ph.d.-studienævnet bestod pr. 1.2.2004 af professor, ph.d.-studieleder Christian Schultz. De øvrige medlemmer af studienævnet har været professor Katarina Juselius, ph.d.-studerende Jesper Linaa og ph.d.-studerende Elisabeth Hermann Frederiksen.

Beretning

Økonomisk Institut har fortsat samarbejdet med Økonomisk Institut, Aarhus Universitet om Danish Graduate Programme in Economics (DGPE). DGPE er et forskningsnetværk for ph.d.-studerende i økonomi i Danmark finansieret af Forskningsrådet. DGPE har i 2004 udbudt en lang række kurser med førende forskere, og der er afholdt en workshop, hvor alle danske ph.d.-studerende i økonomi var indbudt, ligesom en række vejledere deltog. DGPE bidrager kraftigt til, at danske ph.d.-studerende i økonomi kan få de

nødvendige højt specialiserede kurser inden for deres forskningsområder, og det bidrager til at skabe kontakt mellem de forskellige ph.d.-miljøer i landet.

I 2003 fik Økonomisk Institut sammen med en række nordiske Økonomi Institutter en NorFa-bevilling til Nordic Network in Economics, (NNE). NNE vil afholde nogle få forskerkurser, men mere vigtigt kan NNE finansiere nordiske studenters deltagelse i kurser i andre nordiske lande. Begge aktiviteter er startet med stor succes i 2004.

Bevillingen som Økonomisk Institut i en årrække har haft som Marie Curie Training Site udløb i 2004. Økonomisk Institut har ansøgt om at få en ny bevilling, til at videreføre dette arbejde.

De to europæiske netværk, instituttet deltager i, QED og EGDE, har bidraget til studenterudvekslinger mellem de deltagende universiteter og der er blevet afholdt jamborees.

De ugentlige pizza-seminarer udgør fortsat en god ramme omkring ph.d.-miljøet på instituttet.

Ph.d.-studieleder Christian Schultz

Institut for Statskundskab

Ledelse pr. 1.2.2004

Instituttet ledes af institutleder, lektor, cand.phil. Lars Bille.

Bestyrelsen består foruden institutleder af lektor, cand.scient.pol. Carsten Greve, lektor, dr.polit. Niels-Henrik Topp, TAP-repræsentant, kontorfuldmægtig Vivi Larsen samt studenterrepræsentant stud.scient.pol. Ditte Tøfting Andersen.

Organisation

Instituttet er organiseret med institutbestyrelse og institutleder, studienævn og studieleder (lektor, ph.d. Hanne Nexø Jensen) og ph.d.-studienævn og ph.d.-studieleder (professor Jens Bartelson). Forsknings- og uddannelsesadministrativt er instituttet opdelt i tre hovedgrupper: Almen og sammenlignende statskundskab, international politik, offentlig forvaltning og tre mindre grupper: Økonomi, sociologi og metode.

Adresse

Rosenborggade 15
1130 København K
Telefon 35 32 33 66
Fax 35 32 33 99
polsci@ifs.ku.dk
www.polsci.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Instituttet blev oprettet i 1965. Det udfører forskning i politologi og varetager uddannelsen ved cand.scient.pol. studiet, samfundsfagsstudiet og ph.d.-studiet samt undervisning ved Institut for Folkesundhedsvidenskab under Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet og for et stort antal internationale udvekslingsstuderende.

Instituttet har arbejdet målrettet med fortsat at udvikle kvaliteten i forskningen og den forskningsbaserede undervisning inden for den givne budgetramme, ved aktivt at understøtte forskernes deltagelse i internationale forskningsprojekter, konferencer og netværksopbygning og -pleje, international publicering og ved afholdelse af regelmæssige forskningsseminarer. Instituttet har været aktiv i Den Politologiske Forskerskole i Danmark, som instituttet huser foreløbig frem til 2006. Instituttet er aktiv i og hjemsted for Center for Baltiske Studier under Øresundsuniversitetet, ligesom instituttet bidrager substantielt i KU's satsningsområde "Religion i det 21. århundrede", og har været ledende i forberedelsen af et nyt satsningsområde om Europa. Endelig har instituttet indledt et samarbejde med Forsvarsakademiet mhp. en styrkelse af forskningen i det civile samfund og sikkerhed i Mellemøsten.

En lang række af instituttets videnskabelige medarbejdere har afsluttet deres forskningsprojekter under Magtudredningen. Ved instituttet var der ved udgangen af 2004 19 eksternt finansierede forskningsprojekter fordelt på 15 medarbejdere til et samlet bevillingsbeløb på 3,7 mill. kr.

Uddannelserne er blevet justeret og effektiviseret blandt andet på baggrund af de studerendes løbende evalueringer.

Instituttet deltog som et af de udvalgte institutter i Københavns Universitets auditeringsprojekt om kvalitetssikring af uddannelserne. Lokalt har kvalitetssikringsarbejdet været fokuseret på udviklingen af en kvalitetskultur, gennem blandt andet afholdelsen af best practice møder, og gennemførelsen af forsøg med seminarformen.

Masteruddannelsen i Europæiske Studier fortsatte og masteruddannelsesområdet er blevet yderligere styrket gennem en fortsat deltagelse i udviklingen af det EU-finansierede Baltic Sea Area Studies. Lektor Henrik Larsen er desuden blevet udnævnt til Jean Monnet professor af EU.

I december 2003 vedtoges instituttets "Strategiplan 2004-2009". Den omfatter de strategiske mål inden for instituttets forskning, uddannelser, forskningsbaserede efter- og videreuddannelser, dokumentation, formidling og kommunikation, institut- og studieadministration samt personalepolitik. Det konkrete arbejde med at implementere strategiplanen blev påbegyndt i 2004.

Instituttets alumneforening er blevet reaktiveret under navnet "Politologisk Netværk".

Instituttet har fortsat professionaliseringen og digitaliseringen af dets administration gennem blandt andet etablering af en web-master stilling, mhp. dels at forbedre såvel den eksterne, som den interne kommunikation, dels at redesigne instituttets hjemmeside således, at denne anvender Københavns Universitets designprogram. Herudover har instituttet lagt betydelige økonomiske og administrative ressourcer i planlægningen og forberedelsen af den forestående flytning i august 2005 til "Center for Sundhed og Samfund", beliggende i det tidligere Kommunehospital, ligesom implementeringen af universitetets nye økonomistyringssystem (KU2005), har betydet en delvis reorganisering af instituttets regnskabsfunktion.

Oplysninger om faget og forskerprofiler kan også hentes på internettet (www.polsci.ku.dk).

Personaleforhold

Instituttet var pr. 31.12.2004 arbejdsplads for 50 videnskabelige medarbejdere, heraf 12 ph.d.-stipendiater samt 16 teknisk administrative medarbejdere. Hertil kommer fire videnskabelige medarbejdere og to TAP-medarbejdere på orlov.

Instituttet har i 2004 besat følgende stillinger:

Et tidsbegrænset (5-årigt) professorat i offentlig forvaltning og organisation med særlig henblik på evaluering. Der var to ansøgere til professoratet, begge kvinder. Professoratet blev besat 1.9.2004 med Hanne Foss Hansen.

Et tidsbegrænset (5-årigt) professorat i komparativ politik med den særlige opgave at styrke studiet af it, magt og demokrati. Der var tre ansøgere. Professoratet blev besat 1.6.2004 med Jens Hoff.

Lektorat i sundhedsvæsenets organisation og forvaltning. Der var en ansøger til stillingen, som var kvalificeret i henhold til stillingsopslaget. Lektoratet blev besat 1.2.2004 med Karsten Vrangbæk.

To lektorater i international politik. Der var fem ansøgere (4 mænd og 1 kvinde) til stillingerne, som alle var kvalificerede i henhold til stillingsopslaget. Lektoraterne blev besat 1.2.2004 med Anders Wivel og Mikkel Vedby Rasmussen.

Adjunktur i offentlig forvaltning og organisation. Der var fem ansøgere (2 mænd og 3 kvinder) til stillingen. Tre var kvalificerede i henhold til stillingsopslaget. Adjunktret blev besat 1.3.2004 med Lene Holm Pedersen.

Adjunktur i international politik. Der var ti ansøgere (7 mænd og 3 kvinder) til stillingen, hvoraf de fem var kvalificerede i henhold til stillingsopslaget. Adjunkturet blev besat 1.9.2004 med Jens Ladefoged Mortensen.

Adjunktur i almen og sammenlignende statskundskab. Der var én ansøger til stillingen. Adjunkturet blev besat 1.9.2004 med Kasper Møller Hansen.

Jesper Myrup og Jan Kirstein er 1.8.2004 ansat som amanuenser i etårige stillinger.

Cand.scient.pol., ph.d. Dorthe Martinsen er 1.8.2004 tiltrådt en 3-årig stilling som forskningsadjunkt mhp. gennemførelse af et SSF-finansieret post.doc.-projekt om "The Impact of the European Unions's Free Movement Principles on National Welfare Policies.

Professor Ove Kaj Pedersen er bevilget 3 års orlov 1.9.2004 med henblik på varetagelse af en stilling som leder af Handelshøjskolens Center for Business and Politics.

Lektor Carsten Greve er bevilget 1 års orlov 1.10.2004 med henblik på varetagelse af en stilling som lektor ved Handelshøjskolens Center for Business and Politics.

Lektor Steen Sauerberg er 30.6.2004 fratruddet sin lektorstilling mhp. pensionering.

Forskningsadministrator Anne Thomsen er med virkning fra 15.10.2004 bevilget 2 års tjenestefrihed, Lise Borch Christensen er den 1.4.2004 blevet ansat i en 3-årig stilling som web-master. Hanne Bager og Helle Bek Mikaelson er henholdsvis 15.3. og 1.4.2004 ansat som medarbejdere i Studieadministrationen og Ida Hansen er 1.10. ansat i et vikariat i instituttets reception. Lene Thede fratruddet 29.2.2004 sin stilling som vikar i Studieadministrationen.

Forskningsvirksomhed

Instituttets forskningsprofil udgøres primært af de tre politologiske deldiscipliner komparativ politik, international politik samt offentlig forvaltning og organisation. Inden for disse har instituttet udvalgt følgende satsningsområder:

1. Magt og demokrati

Indsatsen inden for "komparativ politik" lægger særlig vægt på studier af det 21. århundredes magt og demokrati-problemer. Centralt er forskning i politikken's medialisering, i europæiske politiske institutioner og aktører, i politisk identitet, i de politiske partier, i Folketinget, i vælgeradfærd samt i politisk teori- og begrebshistorie. Ved studiet heraf fokuseres på politikdannelse, politiske beslutningsprocesser og politikforståelse med henblik på at bidrage til den internationale teoriudvikling inden for centrale dele af komparativ politik.

2. Europæisk integration og sikkerhed

Indsatsen inden for "international politik" lægger særlig vægt på studier af europæisk integration og regional og global sikkerhed. Den europæiske integrations unikke karakter rejser krav om begrebsudvikling og videreudvikling af international politik-teori. Derudover fokuseres på sammenhængen mellem integration og sikkerhed og på identitetsmæssige udviklinger på nationalt og regionalt niveau. Empiriske cases (eksempelvis Mellemøsten, Amerikansk udenrigspolitik og forholdet mellem regionalisering og globalisering) er udvalgt med sigtet at bidrage til den internationale teoriudvikling inden for centrale felter som neo-realisme, udenrigspolitikteori og sikkerhedsteori.

3. Offentlig sektor i opbrud

Indsatsen inden for "offentlig forvaltning og organisation" lægger særlig vægt på analyse af magt, forandring og opbrud i den offentlige sektors organisering og grænser, herunder grænserne mellem det nationalstatslige og det internationale, mellem politik og forvaltning samt mellem offentlig og privat. Historiske institutioners påvirkning af nutidens forvaltning, forvaltningspolitikken's udvikling og implementering samt udviklingen i offentlige værdier er eksempler på centrale empiriske forskningstemaer. Analyserne af forvaltningspolitikken har fokus på en række del-elementer, herunder offentlig ledelse, kontraktstyring, evaluering, udlicitering og fritvalgsordninger. Herved tilsigtes også at bidrage til den internationale teoriudvikling inden for centrale dele af forvaltnings- og styringsteori.

4. Politikken's europæisering – europæiseringens politik

Forskningen inden for dette satsningsområde vil have fokus på analyse af integration, udvidelse, sikkerhed, politikdannelse, regulering, implementering og evaluering i Europa. Indsatsen vil inkludere analyser af det nationale i det europæiske, det europæiske per se samt Europas udvikling i den globale kontekst. Empirisk forankrede analyser af europæiske politiske institutioner og aktører og disses samspil med og gensidige påvirkning af de nationale institutioner og aktører, europæiseret forvaltning samt regionaliseringsprocesser vil ligeledes være aktuelle.

Ved siden af disse hovedområder udfører instituttet også forskning i:

5. Økonomi og økonomisk politik

Området er koncentreret omkring økonomisk teori og økonomisk historie, økonomisk politik og arbejdsmarkedspolitik, herunder den vedvarende sociale udstødning som følge af et fortsat stort arbejdsløshedspå problem i hele Europa.

6. Sociologi og sociale forhold

Fokuserer på områderne 1) familie, identitet og medborgerskab 2) familien under forandring 3) forholdet mellem arbejdsliv, familieliv og forvaltning i et kønsperspektiv samt 4) køn i den akademiske organisation med særlig vægt på analyser af baggrunden for kønsskævheden i ud-dannelse og forskning.

7. Metode

Innovation og udvikling af kvalitative og kvantitative metoder, evaluerings- og analysemodeller samt videnskabshistorisk, videnskabssociologisk og videnskabsteoretisk be-grebsafklaring og udvikling.

Andre ph.d.-projekter

Winnie Bothe: Local Politics and Education in Nepal:

Does Decentralization Empower the Poor.

Henrik Breitenbach: IR Theory in France. An Institutional Historical Analysis of the IR-discipline in France, its Predispositions and Present Configuration.

Inge Storgaard Bonfils: Magt og grænsedannelse i hand-dicappolitikken.

Olaf Corry: Problem-definition in the Anti-Globalisation Debate: A Case Study.

Thomas Mandrup Jørgensen: The Use of PMCs weak African States.

Charlotte Kira Kimby: Internettets betydning for demokratiseringen af hverdagslivet – eksemplificeret ved sygdomsbekæmpelse.

Alan Klæbel: The Social Structure of Europe – A Sociational Perspective on European Integration in Modern Era.

Amin Massoudi-Alavi: Developing Countries, WTO and its Dispute Settlement Mechanism.

Liv Maadele Mogensen: Små staters autonomi i forskellige former for internationale/regionale monetære systemer.

Janus Mortensen: Vestens sikkerhedsidentitet i de senmoderne risikosamfund.

Jesper Myrup: Politik og demokrati fra neden – en åbning af det politiske felt.

Camilla Palmhøj Nielsen: Implementering af MTV.

Steen Nordstrøm: Naturressourcekonflikter; – hvor de opstår, hvad de skyldes og hvordan de stoppes.

Tore Vincents Olsen: Konstitutionalisme i EU – kan de demokratiske retsstatsprincipper overleve?

Vibeke Schou Pedersen: By Destiny or by Decision? Realism and Idealism on Power and Democracy in Twentieth Century America from 1945 until Today.

Majken Houborg Pedersen: Social Governance in the European Union.

Karen Lund Petersen: International terrorisme: Virksomheden som sikkerhedspolitisk aktør.

Martin Jess Pilegaard: The European Union in International Relations – Explaining the Everything but Arms Initiative.

Helle Poulsen: Promoting Gender Equality in Development Cooperation: Gender Mainstreaming as Strategy.

Anne Rasmussen: Third Chamber – an Institutional Comparison of Conciliation Procedures in the EU, Germany and the US.

Maja Møller Sousa: Decision – Making Processes in the European Union and Denmark: The Adequacy of the Danish Model and the Question of Change in International Theory.

Catharina Umar Sørensen: Euroscepticism and Exclusionary Populism as defensive Reactions to Challenges to the Nations-State.

Bent Thaarup: Den statslige overtagelse af selskabsligningen.

Trine Villumsen: A New European Security Discourse in the Making.

Magdalena Zolkos: Democracy and Human Rights: Bringing People to Regional Politics? Development of Human Rights Discourse in the Course of the Process of Democratization in the Baltic Sea Area: A Comparative Study of Denmark and Poland.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Professor Jens Bartelson: Har deltaget i bedømmelsesudvalg vedr. forskningsbevillinger fra Swedish Tercenary Foundation.

Lektor Merete Watt Boolsen: Har deltaget i bedømmelsesudvalg vedr. eksterne lektorer i “Comparative Family Sociology” ved DIS STUDY.

Lektor Birthe Hansen: Har deltaget i et bedømmelsesudvalg vedr. et lektorat på Lunds Universitet.

Professor Jens Hoff: Har deltaget i et bedømmelsesudvalg vedr. en ph.d.-afhandling på Aarhus Universitet og en ph.d.-afhandling på Caledonian University i Glasgow.

Lektor Uffe Jacobsen: Har deltaget i et bedømmelsesudvalg vedr. et lektorat i komparativ politik ved Aarhus Universitet.

Professor Morten Kelstrup: Har deltaget i et bedømmelsesudvalg vedr. et adjunktur i international organisation og forvaltning på Roskilde Universitets Center.

Professor Tim Knudsen: Har deltaget i et bedømmelsesudvalg vedr. en ph.d.-afhandling på Roskilde Universitetscenter.

Lektor Martin Marcussen: Har deltaget i bedømmelsesudvalg vedr. to ph.d.-afhandlinger på henholdsvis Ålborg Universitet og Uppsala Universitet og i et bedømmelsesudvalg vedr. et adjunktur på Ålborg Universitet.

Lektor Mikkel Vedby Rasmussen: Har deltaget i bedømmelsesudvalg vedr. en seniorforskersstilling ved NUPI og vedr. 2 forskerstillinger på DIIS.

Lektor Karsten Vrangbæk: Har deltaget i bedømmelsesudvalg vedr. et adjunktur på Handelshøjskolen i København og i et bedømmelsesudvalg vedr. et adjunktur på Institut for Folkesundhedsvidenskab på Københavns Universitet.

Lektor Marlene Wind: Har deltaget i et bedømmelsesudvalg vedr. en seniorforskerstilling på Institut for Menneskerettigheder.

Professor Ole Wæver: Har deltaget i et bedømmelsesudvalg vedr. to adjunktstillinger under Københavns Universitets satsningsområde “Religion i det 21. århundrede”.

Tillidshverv

Instituttets medarbejdere bestrider en lang række tillidshverv, som det vil være for omfattende at omtale her. Se instituttets årsberetninger (www.polsci.ku.dk).

Formidling

Udgivervirksomhed

Instituttets medarbejdere driver det ikke-kommercielle forlag “Politiske Studier”, som primært publicerer instituttets forskning.

Mikkel Vedby Rasmussen er ansvarlig for forlaget. Instituttet udgiver desuden ph.d.-afhandlinger, en årlig “Forskningsplan” samt følgende skriftserier: Arbejdsrapportserie (AP, gul serie), Undervisningsserie (US, rosa serie) og en Specialeserie (SS, lysegrøn serie). Der arbejdes løbende med udviklingen af disse serier. Studienævnet udgiver informations- og debatbladet “Statskundskab Kontakt”, der udkommer en gang om måneden. Instituttet yder økonomisk støtte til tidsskriftet “Politik”, som udkommer kvartalsvis. Publikationerne kan fås ved henvendelse i instituttets reception samt for “Politiks” vedkommende på www.politologiske.dk.

Instituttet publicerer en dansk og engelsksproget hjemmeside på internettet (www.polsci.ku.dk). Her findes information om instituttets forsknings- og uddannelsesaktiviteter og praktiske oplysninger til brug for danske og udenlandske forskere og studerende. Hjemmesiden udbygges løbende til et centralt redskab for instituttets interne og eksterne kommunikation.

Redaktionelle hverv

Instituttets medarbejdere bestrider en lang række redaktionelle hverv, som det vil være for omfattende at omtale her. Se instituttets årsberetninger (www.polsci.ku.dk).

Konferencer

“Dansk suverænitet i lyset af EU’s udvikling” ved International debat/Masteruddannelsen i Europa studier 27.2.2004.

“Feminist Perspectives on Intersectionality” ved lektor Lis Højgaard på Schæffergaarden 26. og 27.3.2004.

“Individ-Frihed og fællesskab i forandring” Studienævnet ved Institut for Statskundskab i samarbejde med DJØF 22. og 23.4.2004.

“Community, Democracy and Legitimacy in the EU 18.5.2004 ved professor Morten Kelstrup.

“Baltic Sea Region Lectures Series”, 15.9.-15.12.2004 ved lektor Uffe Jacobsen.

“Political Concepts beyond the Nation State: Cosmopolitanism, Territoriality, Democracy” ved lektor Noel Parker 27.-30.10.2004 på Institut for Statskundskab.

“Forum for Sundhedstjenesteforskning” i oktober 2004 ved lektor Karsten Vrangbæk i samarbejde med Institut for Folkesundhedsvidenskab på Københavns Universitet og Handelshøjskolen i København.

“Konflikt og demokrati i Mellemøsten”, november 2004 ved Jean Monnet professor Bertel Heurlin.

“Waltz’s realisme den 16.11.2004 ved lektor Birthe Hansen, lektor Anders Wivel og Jean Monnet professor Bertel Heurlin.

“FLOS” afslutningskonference i december 2004 ved lektor Karsten Vrangbæk i samarbejde med Handelshøjskolen i København.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde*Den Politologiske Forskerskole i Danmark*

Instituttet bidrager sammen med Handelshøjskolen i København, Roskilde Universitetscenter, Ålborg Universitet, Aarhus Universitet og Syddansk Universitet, Amternes og Kommunernes Forskningsinstitut og Danmarks Forvaltningshøjskole og med økonomisk støtte fra Forskeruddannelsesrådet til Den Politologiske Forskerskole i Danmark, der fysisk er placeret på instituttet. Forskerskolen skal koordinere og fremme tværinstitutionelt samarbejde omkring forskeruddannelse inden for de politologiske hovedområder samt være med til at sikre, at de deltagende institutters ph.d.-uddannelser forankres i stærke, tværgående miljøer med forskning på internationalt niveau.

Baltic Sea Area Studies

Forsknings- og forskeruddannelsesnetværk, finansieret af EU-bevilling via Humboldt Universitat, Berlin (Uffe Jacobsen).

Center for Baltiske Studier

Instituttet huser Center for Baltiske Studier, der er en institution under Øresundsuniversitetet. Udover Københavns Universitet deltager Handelshøjskolen i København, Roskilde Universitetscenter samt Lunds Universitet. Center for Baltiske Studier har til formål at styrke forsknings samarbejdet vedrørende de Baltiske lande og Østersøregionen gennem bl.a. etablering af netværk blandt de deltagende institutioner samt ved etablering af en masteruddannelse i Baltiske Studier.

Danmarks Forvaltningshøjskole

Instituttet har indgået en samarbejdsaftale med Danmarks Forvaltningshøjskole med henblik på vidensudveksling og deltagelse i konkrete og afgrænsede projekter af gensidig interesse.

Gæsteforskere

Følgende forskere har opholdt sig ved instituttet mere end en måned:

Adjungeret professor John Campbell, USA (jan.-maj).
Ph.d.-studerende Razvan Vorescu, Rumænien (feb.-april).

Ph.d.-studerende Peter Haldén, Sverige (feb.-juli).
Ph.d.-studerende Aming Liu, Kina (feb.-maj).

Instituttets adjungerede professorer

Rod Rhodes, professor, University of Newcastle, England.
John Campbell, professor, Dartmouth College, USA.
Joseph Weiler, professor, Harvard Law School, USA.
John A. Hall, professor, McGill University, Montreal, Canada.

Forskningsophold i udlandet

Amin Alavi; ph.d.-studerende: Forskningsophold ved Lausanne University og Neuchatel University januar-december 2004.

Inge Storgaard Bonfils; ph.d.-studerende: Gæsteforsker ved Stein Rokkan Centret i Bergen, Norge i perioden 7.-18.6.2004.

Henrik Breitenbauch; ph.d.-studerende: Auditeur libre ved Institut d’Etudes de Paris, Paris, Frankrig i perioden januar – juli 2004.

Olaf Corry; ph.d.-studerende: Visiting Research Fellow ved Centre for the Study of Global Governance, London School of Economics, England i perioden juli-december 2004.

Lene Hansen; lektor: Visiting Scholar ved Department of Culture and Communication, New York University, USA i perioden februar-september 2004.

Charlotte Kira Kimby; ph.d.-studerende: Visiting Scholar ved Centre for the Study of Bioscience, Biomedicine, Biotechnology and Society (BIOS) på London School of Economics and Political Science, England i perioden februar-juli 2004.

Camilla Palmhøj Nielsen; ph.d.-studerende: Research Fellow ved Institute of Population Health, University of Ottawa and Ottawa Health Research Institute, Canada i perioden 23.6.-22.12.2004.

Anne Rasmussen; ph.d.-studerende: Visiting Scholar ved George Washington University, Washington DC i perioden januar-juni 2004 og Centennial Scholar ved American Political Science Association, Washington DC i november 2004.

Trine Villumsen; ph.d.-studerende: Forskningsophold ved Det Europæiske Universitets Institut i Firenze (EUI) i september-december 2004.

Peter Toft; ph.d.-studerende: Forskningsophold ved Columbia University, USA, 31.8.-31.12.2004.

Karsten Vrangbæk; lektor: Gæsteforsker ved Stein Rokkan Centret i Bergen, Norge i juni 2004 samt udvikling og undervisning i ledelse i sundhedsorganisationer ved Chri-

stian Medical College i Vellore i Tamil Nadu; Indien i perioden 10.-17.10.2004.

Magdalena Zolkos; ph.d.-studerende: Marie Curie Fellow; Department of Politics and International Relations; University of Kent at Canterbury, England i perioden 1.1.-28.2.2004 og Visiting Honorary Research Associate ved Centre for Russian and East European Studies, University of Birmingham, England i perioden 1.3.-31.7.2004.

CEBAST – Centre for Baltic Studies

Ledelse

Centret ledes af centerleder, lektor, ph.d. Uffe Jakobsen.

Organisation

Centret er oprettet af Øresundsuniversitetet. Der er nedsat en styregruppe med to medlemmer fra hver af de medvirkende institutioner samt en formand. De medvirkende institutioner er Handelshøjskolen i København, Københavns Universitet, Lunds Universitet og Roskilde Universitetscenter. Øresundsuniversitetet har udpeget rektor ved Roskilde Universitetscenter Henrik Toft Jensen som formand for styregruppen. Dekan Tage Bild og institutleder ved Institut for Statskundskab, Lars Bille, repræsenterer Det Samfundsvidenskabelige Fakultet. Centret huses af Institut for Statskundskab.

Adresse

Rosenborggade 15
1130 København K
Telefon 35 32 34 06
Fax 35 32 33 99
balticstudies@ifs.ku.dk
www.balticstudies.org

Centerlederens årsberetning

Centret blev oprettet i januar 2002 af Øresundsuniversitetet med det formål at fremme og udvikle forskning og uddannelse vedr. de baltiske lande og Østersøregionen. Baggrunden for centrets oprettelse var dels ønsket om at øge samarbejdet mellem universiteter og andre højere læreanstalter i Øresundsregionen, dels de igangværende store kulturelle og samfundsmæssige forandringer i de postkommunistiske lande og i Østersøregionen som helhed, ikke mindst i lyset af den forestående integration i det europæiske og transatlantiske samarbejde. Økonomisk fungerer centret i kraft af bidrag fra medlemsinstitutioner og en bevilling fra den danske og svenske regering.

Forskningen inden for centrets rammer omfatter den politiske, økonomiske, sociale og kulturelle udvikling med fokus på bl.a. demokratisering og menneskerettigheder, privatisering og overgang til markedsøkonomi, national og regional identitetsdannelse samt minoritetsproblematikken i regionen.

Den undervisning, der udbydes via centret, består dels af

et fælles grundmodul af et fuldt semesters varighed omhandlende regionens historiske, kulturelle, sociale, økonomiske og politiske forhold, dels af kurser og vejledning på de enkelte tilknyttede institutioner. Centret har også udbudt kurser om Østersøregionen i forbindelse med Øresund Summer University samt anden kursusvirksomhed.

Centret har løbende udbygget netværket i Øresundsregionen og arbejder på opbygning af et netværk og udbygning af det forsknings- og undervisningsmæssige samarbejde med tilsvarende centre i Østersøregionen. Målet har været opbygning af en fælles overbygningsuddannelse (Master of Baltic Studies) for de fire deltagende institutioner.

Centret udgiver et nyhedsbrev og har oprettet en hjemmeside med yderligere informationer om samarbejdet og med links til vidensbanker samt oplysninger om begivenheder, konferencer, job- og stipendiemuligheder mv.

Institutleder Lars Bille

Forbrug

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	38,0	0,7	38,6
DVIP	0,1	0,3	0,4
STIP	7,1	2,9	10,1
TAP	21,9	1,0	22,9
Årsværk i alt	67,1	4,9	72,0
Løn	28.941,0	1.638,0	30.579,0
Frikøb	270,0	6,0	276,0
Øvrige drift	6.232,0	963,0	7.195,0
Anskaffelser	1.760,0	149,0	1.909,0
Bruttototal t.kr.	37.203,0	2.757,0	39.960,0

Stab

VIP Internt finansieret

Alfoneh, Ali; forskningsass.
Bang, Henrik Paul; lektor.
Bartelsson, Jens Erik; professor.
Bild, Tage Nørrelund; lektor.
Bille, Lars Christian; lektor.
Boolsen, Merete Watt; lektor.
Christensen, Bolette Møller; lektor.
Greve, Carsten; lektor.
Hansen, Birthe; lektor.
Hansen, Hanne Foss; professor.
Hansen, Kasper Møller; adjunkt.
Hansen, Lene; lektor.
Hansen, Uffe Christian Foss; amanuensis.
Heurlin, Bertel; lektor.
Hoff, Jens Villiam; professor.
Jakobsen, Uffe; lektor.
Jensen, Hanne Nexø; lektor.
Jensen, Henrik Skildal; lektor.
Jensen, Liselotte Skovgaard; lektor.
Jørgensen, Torben Beck; professor.
Kelstrup, Morten; professor.

Kirstein, Jan Erik Wassmann; amanuensis.
 Knudsen, Tim Frydshou; professor.
 Larsen, Henrik; lektor.
 Madsen, Per Henrik Kongshøj; lektor.
 Markussen, Martin Osvald; lektor.
 Martinsen, Dorte Sindbjerg; adjunkt.
 Mortensen, Jens Ladefoged; adjunkt.
 Myrup, Jesper; amanuensis.
 Nielsen, Hans Jørgen; lektor.
 Nielsen, Lis Højgaard; lektor.
 Olsen, Tore Vincents; forskningsass.
 Parker, Maxwell Noel Lewis; lektor.
 Pedersen, Karina; amanuensis.
 Pedersen, Lene Holm; adjunkt.
 Pedersen, Ove Kaj; professor.
 Rasmussen, Mikkel Vedby; lektor.
 Ronit, Karsten; lektor.
 Sauerberg, Steen; lektor.
 Sørensen, Lene Bøgh; lektorvikar.
 Thomsen, Agnes Kirsten; lektor.
 Tjalve, Vibeke Schou; forskningsass.
 Topp, Niels-Henrik; lektor.
 Vrangbæk, Karsten; lektor.
 Wind, Marlene; lektor.
 Wivel, Anders; lektor.
 Wæver, Ole; professor.

VIP Eksternt finansieret

Brincker, Benedikte; adjunkt.
 Bruun, Gregers; forskningsass.
 Magnusson, Märta-Lisa; lektor.

STIP Internt finansieret

Corry, Thomas Olaf; ph.d.-studerende.
 Klæbel, Alan; ph.d.-studerende.
 Mogensen, Liv Maadele; ph.d.-studerende.
 Petersen, Karen Lund; ph.d.-studerende.
 Rasmussen, Anne; ph.d.-studerende.
 Sousa, Maja Møller; ph.d.-studerende.
 Tassinari, Fabrizio; ph.d.-studerende.
 Villumsen, Trine; ph.d.-studerende.
 Zolkos, Magdalena Agnieszka; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Kimby, Charlotte Kira; ph.d.-studerende.
 Nielsen, Camilla Palmhøj; ph.d.-studerende.
 Toft, Peter; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

Berg-Sørensen, Anders: *Paradiso – Diaspora. Reframing the Question of Religion in Politics.*
 Tassinari, Fabrizio: *Mare Europaeum – Baltic Sea Region Security and Cooperation from post-Wall to post-Enlargement Europe.*

Fondsbevillinger

Det Samfundsvidenskabelige Fakultet

– Frikøb foråret 2005 (Morten Kelstrup) kr. 154.600.

Egmont H. Petersen Fond

– Undersøgelse af det høje frafald blandt studerende med etnisk baggrund (Jens Hoff) kr. 50.000.

EU

– Studieophold i Washington (Anne Rasmussen) kr. 59.400.

Forskningsstyrelsen

– *The Danish Success in the Global Political Economy* (Ove Kai Pedersen) kr. 1.499.556.

Københavns Kommune

– Muligheder og barrierer som potentielle medarbejdere med etnisk minoritetsbaggrund ser for at søge job i Københavns Kommunes Økonomiforvaltning (Jens Hoff) kr. 110.000.

Rockwool Fonden

– *Escaping the Abyss* (Lotte Jensen) kr. 952.900.

Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd

– *Institutional Transformations and Digital Legitimacy: Analyzing Security on the World Wide Web* (Lene Hansen) kr. 56.200.
 – *Lessons from the European North to post-Enlargement Europe* (Fabrizio Tassinari) kr. 78.300.
 – *Medborgerskab på Færøerne* (Jens Villiam Hoff) kr. 30.000.
 – *Meningsdannelse i et demokratisk perspektiv* (Kasper Møller Hansen) kr. 436.200.
 – *Partnering – Policymaking and Regulation* (Carsten Greve) kr. 2.300.000.
 – *The Impact of the European Union's Free Movement Principles on National Welfare Policies* (Dorte Sindbjerg Martinsen) kr. 1.327.800.

Publikationer

Bagge Laustsen C.: *Subjektologi*. 260 s. København; Institut for Statskundskab 2004.
 Bartelson J.: *Facing Europe: is globalization a threat to democracy?* *Distinktion: Scandinavian Journal of Social Theory* no. 8, s. 47-60. 2004.
 Berg-Sørensen A.: *Paradiso-Diaspora: reframing the question of religion in politics*. 239 s. Copenhagen; Institute of Political Science 2004.
 Bille L.: *Politisk kronik 2. halvår 2003*. *Økonomi & Politik* årg. 77, nr. 1, s. 56-66. 2004.
 Bille L.: *Denmark*. *European Journal of Political Research. Political Data Yearbook 2003* vol. 43, no. 7-8, s. 989-992. 2004.
 Bille L.: *Politisk kronik 1. halvår*. *Økonomi & Politik* årg. 77, nr. 3, s. 44-55. 2004.
 Boolsen M.W.: *Kvalitative analyser i praksis – genveje til problem, teori, metode og analyse*. 221 s. Forlaget Politiske Studier, København 2004.
 Boolsen M.W.: *Fra spørgeskema til statistisk analyse : genveje til pålidelige og gyldige analyser på et samfundsvidenskabeligt grundlag*. 160 s. C.A. Reizels Forlag, København 2004.
 Boolsen M.W.: *Den kriminalpræventive geometri: at opdrage ulve, passe på ænder og indrette huler*. 20 s. Økonomiministeriet. Erhvervs- og Boligstyrelsens trykkeri, København 2004.
 Boolsen M.W.: *Kriminalpræventive evalueringer af projekterne i 'Mere trygge byer'*. 119 s. Økonomiministeriet. Erhvervs- og Boligstyrelsens Trykkeri, København 2004.

- Boolsen M.W.: Introduktion til kritisk statistik på 1. semester i metodefaget. Undervisningsserie 2004/1 30 s. København, Institut for Statskundskab 2004.
- Boolsen M.W.: Anmeldelse af Bjarne Hjorth Andersen (red.): *Udviklingen i befolkningens levevilkår over et kvart århundrede*. København: Socialforskningsinstituttet, 2003:14. Dansk Sociologi årg. 15, nr. 3, s. 127-130. 2004.
- Breitenbauch H.Ø.: Raymond Aron. i: *Encyclopedia of modern French thought* s. 18-21. Christopher John Murray (ed.). Fitzroy Dearborn, New York 2004.
- Breitenbauch H.Ø.: How Can the Europeans Refuse to learn from the NSS? *Bold Continuity. A Transatlantic Analysis of the 2002 National Security Strategy with a Suggestion for Europe*. arbejdsrapport 2004/1 1-28 s. København, Institut for Statskundskab 2004.
- Christensen B.M.: Organizing a Social Movement by means of the Internet: Deliberation or staging? 10 s. MODINET, København 2004.
- Christensen B.M.: Kvalitativ analyse i Windows. 25 s. 2004.
- Christensen B.M.: Place for Academia in the Fight for Social Change. 21 s. 2004.
- Christensen B.M., Gunnlaugsson H.P.: Vejledning til Sleggja_2a. 25 s. 2004.
- Foss Hansen H.: Mellem barn og voksen : en opfølgingsanalyse vedrørende Vetenskapsrådet. *Utredningar från Riksdagen, 2003/04* 86 s. Stockholm 2004.
- Foss Hansen H.: Videnskab og forskning. i: *Sociologi – en grundbog til et fag* s. 260-274. Heine Andersen (red.). Hans Reitzels Forlag, København 2004.
- Foss Hansen H.: Universiteter: Al den snak om ledelse hvad fører den til? *Samfundsøkonomen* nr. 6, s. 44-51. 2004.
- Foss Hansen H., Brautaset K., Hofgaard Lycke K., Sempler J.H.: Evaluering av system for kvalitetssikring ved Norges musikkhøgskole. 35s. NOKUT, Oslo 2004.
- Foss Hansen H., Flatin K.A., Gravem P., Hammerø A.M.A.: Evaluering av system for kvalitetssikring ved Norsk Lærerakademi i bachelor- og masterstudier. 22 s. NOKUT, Oslo 2004.
- Foss Hansen H., Smith E., Brochmann G., Carlberg G., Espedal M., Karlsen A., Sonnewald U., Stuland K., Simonsen F.T., Kolltveit J.: Forskningsrådets legitimitet. *Habilitet og kvalitet i søknadsbehandlingen*. s. 74+bilag, Norges Forskningsråd, Oslo 2004.
- Greve C.: Frit valg-politik i Danmark. *Nordisk Administrativ Tidsskrift* årgang 85, nr. 2, s. 106-115. 2004.
- Greve C.: Den stille revolution af velfærdssamfundet. *Konkurrencestrategien og Strukturreformen*. 21s. LO. Ugebrevet A4 2004.
- Hansen K.M.: Evaluering i et demokratisk perspektiv. *Evalueringssnyt* august nr. 3, s. 20-27. 2004.
- Hansen K.M.: Borgerinddragelse? *Metode & Data* nr. 90, s. 4-19. 2004.
- Hansen K.M.: Forbedrede politiske holdninger gennem deliberation. *Politik* årg. 7, nr. 3, s. 110-125. 2004.
- Hansen K.M., Balle Hansen M., Dahl P.S.: Spørgeskemaundersøgelse af brugen af fælles sprog i de danske kommuner. *Politologiske skrifter* 2004/9 117 s. Odense, Institut for Statskundskab 2004.
- Hansen K.M., Normann Andersen V.: Deliberative democracy and the Deliberative Poll on the Euro. *Scandinavian Political Studies* vol. 27, no. 3, s. 261-286. 2004.
- Hansen K.M., Skov Dahl P., Bech M.: Fleksible jobpakker gennem lønkompensation – afvejning af jobkarakteristika. *Økonomi & Politik* årg. 77, nr. 4, s. 38-50. 2004.
- Hansen L.: From Bentham to Bush: Surveillance, Security and the Quest for Visibility. i: *Contemporary Security Analysis and Copenhagen Peace Research* s. 117-127. Stefano Guzzini & Dietrich Jung (eds.). Routledge, London 2004.
- Hansen L.: Mandeoverskud – en sikkerhedspolitisk bombe? *FORUM for køn og kvinder*, s. 1-6. 2004.
- Hansen L., Olsson L.: Guest Editor's Introduction. *Security Dialogue* vol. 35, no. 4, s. 405-409. 2004.
- Heurlin B.: Riget, magten og militæret: dansk forsvars- og sikkerhedspolitik under Forsvarskommissionerne af 1988 og af 1997. *Magtudredningen* 288 s. Aarhus Universitetsforlag, Århus 2004.
- Heurlin B.: Portræt af supermagten som militær magt. *DIIS Report 2004/4* 62 s. København, Dansk Institut for Internationale Studier 2004.
- Heurlin B.: Missile defence in the United States. *DIIS Working Paper 2004/27* 42 s. Copenhagen, Danish Institute for International Studies 2004.
- Heurlin B.: Revolution in danish military affairs? Professionalisation and network centric warfare. *NATO Science Series: Science & Technology Policy* vol. 45, i: *Building Sustainable and Effective Military Capabilities* s. 109-122. Kristina Spohr Readman. IOS Press, Amsterdam 2004.
- Heurlin B.: Portræt af en supermagt som militær magt: muligheder og begrænsninger. i: *Politiske processer og strukturer i det 21. århundrede* s. 75-132. Morten Kelstrup & Ove K. Pedersen & Ib Damgaard Petersen (red.). Forlaget Politiske Studier, København 2004.
- Heurlin B.: Dänemark. i: *Die Staatenwelt Europas* s. 86-94. Werner Weidenfeld (Hrsg.). Bundeszentrale für politische Bildung, Bonn 2004.
- Hoff J.V.: E-democracy in Denmark: Black clouds on a blue sky? *Working Paper 2004/5*, Center for Media and Democracy in the Network Society 22 s. Copenhagen 2004.
- Hoff J.V.: MPs in the Network Society: agenda-setters or puppets on a string? i: *Governing Networks*. EGPA Yearbook s. 227-239. Ari Salminen (ed.). IOS Press, Amsterdam 2004.
- Hoff J.V.: Folketingsmedlemmer og informationsteknologi. i: *Danmark som informationssamfund. Muligheder og barrierer for politik og demokrati* s. 191-208. Jens Hoff (red.). Aarhus Universitetsforlag, Århus 2004.
- Hoff J.V.: Politik, magt og demokrati i informationssamfundet. i: *Politiske processer og strukturer i det 21. århundrede* s. 494-521. Morten Kelstrup & Ove K. Pedersen & Ib Damgaard Petersen (red.). Forlaget Politiske Studier, København 2004.
- Hoff J.V.: Kvarterløft i København. i: *Mening og synspunkter. En antologi om kvarterløft i København* s. 42-43. Københavns Kommunes Kvarterløftssekretariat. Københavns Kommune, 2004.
- Hoff J.V.: (red.). *Danmark som informationssamfund. Muligheder og barrierer for politik og demokrati*. *Magtudredningen*, 349s. Aarhus Universitetsforlag, Århus 2004.
- Hoff J.V.: The democratic potentials of information technology: Attitudes of European MPs towards new technology. *Information Polity* vol. 9, no. 1-2, s. 55-66. 2004.

- Hoff J.V.: Members of parliaments' use of ICT in a comparative European perspective. *Information Polity* vol. 9, no. 1-2, s. 5-16. 2004.
- Hoff J.V.: Internet og det lokale demokrati i Odder kommune – dokumentation af en spørgeskemaundersøgelse. 88s. Det Samfundsvidenskabelige Reprocenter, København 2004.
- Hoff J.V., Bjerke F.: Politik, magt og demokrati i informationsamfundet. En teoretisk ramme. i: Danmark som informationsamfund. Muligheder og barrierer s. 22-70. Jens Hoff (red.). Aarhus Universitetsforlag, Århus 2004.
- Hoff J.V., Coleman S., Filzmaier P., Cardoso G.: (eds.). Special issue: Use of ICT by members of parliament. *Information Polity*. vol. 9, no. 1-2, 117s. 2004.
- Hoff J.V., Demirtas M.: Studiefrafald blandt studerende med etnisk minoritetsbaggrund. i: Egmont Fonden. Årsskrift 2003 s. 23-26. Egmont Fonden (udg.). Egmont Fonden, København 2004.
- Hoff J.V., Demirtas M.: Drop-out rates among ethnic minority students in Denmark. i: Egmont Fonden. Årsskrift 2003 s. 69-72. Egmont Fonden (udg.). Egmont Fonden, Copenhagen 2004.
- Hoff J.V., Vogel S.: Den gode politikproces – anvendelsen af IKT i det jysk-fynske erhvervsamarbejde. i: Danmark som informationsamfund. Muligheder og barrierer for politik og demokrati s. 226-250. Jens Hoff (red.). Aarhus Universitetsforlag, Århus 2004.
- Hoff J.V., Vogel S.: www.folketinget.dk – osteklokken på Slotsholmen. i: Danmark som informations samfund. Muligheder og barrierer for politik og demokrati s. 209-225. Jens Hoff (red.). Aarhus Universitetsforlag, Århus 2004.
- Højgaard L.: Køn i den akademiske organisation. *Politik* årg. 7, nr. 2, s. 64-70. 2004.
- Højgaard L., Fine-Davies M., Fagnani J., Giovannini D., Clarke H.: Fathers and Mothers. Dilemmas of the work-life balance. 349 s. Kluwer Academic Publishers, Dordrecht 2004.
- Jensen H.S.: Noter til Dunleavy & O'Leary, "Theories of the State". Undervisningsserien 2004/2 30 s. København, Institut for Statskundskab 2004.
- Jørgensen T.B.: Som man råber i skoven. Lidt om, hvordan man også kan studere offentlig forvaltning. i: Politisk ukorrekt: festskrift til professor Jørgen Grønnegård Christensen s. 67-83. Jens Blom-Hansen & Asbjørn Sonne Nørgaard & Thomas Pallesen (red.). Aarhus Universitetsforlag, Århus 2004.
- Kelstrup M.: Globalisation and Societal Insecurity. The securitisation of terrorism and competing strategies for global governance. i: Contemporary Security Analysis and Copenhagen Peace Research s. 106-116. Stefano Guzzini & Dietrich Jung (eds.). Routledge, London 2004.
- Kelstrup M.: Global governance – som fænomen og strategi. i: Politiske processer og strukturer i det 21. århundrede. 12 essays i anledningen af Forlaget Politiske Studier's 25 års jubilæum s. 252-300. Morten Kelstrup & Ove K. Pedersen & Ib Damgaard Petersen (red.). Politiske Studier, København 2004.
- Kelstrup M.: Forfatningstraktaten, Konventet og EU's demokratisering. *Økonomi & Politik* årg. 77, nr. 1, s. 2-13. 2004.
- Kelstrup M.: Eu-konventets forfatningsudkast: et fundament for det fremtidige EU eller et monument over spildte kræfter? *Tidsskriftet Politik* årg.7, nr. 1, s. 16-24. 2004.
- Kelstrup M., Pedersen O.K., Damgaard Petersen I.: Politiske processer og strukturer i det 21. århundrede. i: Politiske processer og strukturer i det 21. århundrede. 12 essays i anledningen af Forlaget Politiske Studier's 25 års jubilæum s. 3-30. Morten Kelstrup & Ove K. Pedersen & Ib Damgaard Petersen (red.). Forlaget Politiske Studier, København 2004.
- Kelstrup M., Pedersen O.K., Damgaard Petersen I.: (red.). Politiske processer og strukturer i det 21. århundrede. 12 essays i anledningen af Forlaget Politiske Studier's 25 års jubilæum. 555s. Politiske Studier, København 2004.
- Kimby C.K., Rønnow L., Launsø L., Langgaard H.: Kræftpatienters erfaringer med ukonventionel behandling. *Ugeskrift for Læger* vol. 166, no. 25, s. 2452-2457. 2004.
- Knudsen T.: Fergo og fanden. i: Politisk ukorrekt: festskrift til professor Jørgen Grønnegård Christensen s. 9-35. Jens Blom-Hansen & Asbjørn Sonne Nørgaard & Thomas Pallesen (red.). Aarhus Universitetsforlag, Århus 2004.
- Knudsen T.: En enkelt kommunalpolitiker skulle vise handlekraft. *Bytrafik* nr. 2, s. 65-75. 2004.
- Knudsen T.: Københavnske politikere administrerede sporvejene dårligt. *Bytrafik* nr. 1, s. 12-22. 2004.
- Knudsen T.: Københavnske politikere afskaffede sporvognene – med øjnene solidt plantet i bakspejlet. *Bytrafik* årg. 40, nr. 3, s. 129-138. 2004.
- Knudsen T.: Stat. i: Kernebegreber i politik s. 197-209. Tim Knudsen (red.). Forlaget Thomson – Gad Jura, København 2004.
- Knudsen T.: Kommuner. i: Kernebegreber i politik s. 56-84. Tim Knudsen (red.). Forlaget Thomson – Gad Jura, København 2004.
- Knudsen T.: Velfærdsstat. i: Kernebegreber i politik s. 239-255. Tim Knudsen (red.). Forlaget Thomson – Gad Jura, København 2004.
- Knudsen T.: Forvaltning. i: Kernebegreber i politik s. 12-24. Tim Knudsen (red.). Forlaget Thomson – Gad Jura, København 2004.
- Knudsen T.: (red.). Kernebegreber i politik. 257s. Forlaget Thomson – Gad Jura, København 2004.
- Knudsen T.: Anmeldelse af: Betænkning 1443 om embedsmænds rådgivning og bistand: Betænkning fra Udvalget om embedsmænds rådgivning og bistand til regeringen og dens ministre. *Økonomi & Politik* årg. 77, nr. 3, s. 62-63. 2004.
- Knudsen T.: Niedergang des Absolutismus und Aufstieg des Ministerialsystems in Dänemark 1814-1849. i: Verwaltungsreformen im Ostseeraum. Jahrbuch für Europäische Verwaltungsgeschichte 16. s. 53-71. Erk Volkmar Heyen (red.). Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden 2004.
- Knudsen T., Grønnegård Christensen J.: Political Science, public administration and the Danish civil service profession. *Public Administration: an international quarterly* vol. 82, no. 1, s. 141-157. 2004.
- Larsen H.: Udviklingen af EU som sikkerhedspolitisk aktør efter Irak. *Militært Tidsskrift* årg. 133, nr. 1, s. 26-41. 2004.
- Larsen H.: Discourse analysis in the study of European Foreign Policy. i: Rethinking European Union foreign policy s. 62-81. Ben Tonra & Thomas Christiansen (eds.). Manchester University Press, Manchester 2004.

- Madsen P.K.: Dealing with the challenge of migration: Denmark. *European Employment Observatory Review Autumn 2003*, s. 42-47. 2004.
- Madsen P.K.: The Danish model of "flexicurity": experiences and lessons. *TRANSFER. European Review of Labour and Research* vol. 10, no. 2, s. 187-207. 2004.
- Madsen P.K.: Review of Knud Roder: *Social democracy and labour market policy*. London: Routledge, 2003.
- Madsen P.K.: *West European Politics* vol. 27, no. 1, s. 178-179. 2004.
- Madsen P.K., Jensen E.: *Samfundets økonomi*. 96 s. Columbus, København 2004.
- Marcussen M.: Myter om og studiet af den offentlige forvaltnings internationalisering. i: *Politiske processer og strukturer i det 21. århundrede – 12 essays i anledningen af Forlaget Politiske Studier's 25 års jubilæum* s. 468-493. Morten Kelstrup & Ove K. Pedersen & Ib Damgaard Pedersen (red.). Forlaget Politiske Studier, København 2004.
- Marcussen M.: *Multilateral Surveillance and the OECD: Playing the Ideal Game*. i: *The OECD and the European Welfare States* s. 13-31. Klaus Armingeon & Michelle Beyeler (eds.). Edward Elgar, Cheltenham 2004.
- Marcussen M.: *The Organization for Economic Cooperation and Development as Ideational Artist and Arbitrator: Reality or Dream*. i: *Decision making within international organizations* s. 90-106. Bob Reinalda & Bertjan Verbeek (eds.). Routledge, London 2004.
- Marcussen M.: *Et grænseoverskridende netværk af centralbanker*. *Politica* årg. 36, nr. 2, s. 181-200. 2004.
- Marcussen M.: *Anmeldelse af Benjamin J. Cohen: "The future of money"* Princeton University Press 2004. *Journal of Common Market Studies* vol. 42, no. 5, s. 1082-1083. 2004.
- Marcussen M.: *Dänemark*. i: *Handbuch der Außenwirtschaftspolitik: Staaten und Organisationen*. Afrika, Amerika, Asien, Europa, Ozeanien s. 644-647. Michael Neu & Wolfgang Gieler & Jürgen Bellers (red.). Lit Verlag, Münster 2004.
- Marcussen M., Trondal J., Veggeland F.: *International Executives: Transformative Bureaucracies or Westphalian Orders?* *European Integration online Papers (EIoP)* Vol. 8, no 4 18 s. 2004.
- Martinsen D.S.: *Welfare policies under european pressure? The domestic impact of cross border social security in the European Union*. EUI Working Papers 2004/11 39 s. Florence, European University Institute 2004.
- Myrup J.: *Politisk tænkning og politisk fællesskab i den ny og den gamle verden*. i: *Atlantiske afstande – samfund, sikkerhed og samarbejde i bevægelse* s. 53-69. Kenneth Møller Johansen & Terkel Kunding (red.). Akademisk Forlag, København 2004.
- Nielsen H.J.: *Er danskerne fremmedfjendske? : udlandets syn på debatten om indvandrere 2000-2002*. 306 s. Aarhus Universitetsforlag : Rockwoolfondens Forskningsenhed, Århus 2004.
- Nielsen H.J.: *De etniske minoriteter*. i: *Danskernes særpræg* s. 293-312. Peter Gundelach (red.). Hans Reitzels Forlag, København 2004.
- Nielsen H.J.: *Det medieskabte Danmarksbillede*. *Nyt fra Rockwool Fondens Forskningsenhed* februar, s. 2-15. 2004.
- Nielsen H.J.: *Overview of the Study*. *News from the Rockwool Foundation Research Unit* February, s. 2-16. 2004.
- Olsen T.V.: *Europe united under God? Or not?* i: *Political theory and the European constitution* s. 75-90. Lynn Dobson & Andreas Føllesdal (eds.). Routledge, London 2004.
- Olsen T.V.: *Forfatningstraktaten – en overlappende konsensus om EU*. *Politik* årg. 7, nr. 1, s. 35-46. 2004.
- Pedersen K.: *Parlament*. i: *Kernebegreber i politik* s. 133-151. Tim Knudsen (red.). Forlaget Thomson, København 2004.
- Pedersen K.: *Regering*. i: *Kernebegreber i politik* s. 185-196. Tim Knudsen(red.). Forlaget Thomson, København 2004.
- Pedersen K.: *Valgsystem*. i: *Kernebegreber i politik* s. 224-238. Tim Knudsen (red.). Forlaget Thomson, København 2004.
- Pedersen K.: *From aggregation to cartel? The Danish case*. i: *How political parties respond. Interest aggregation revisited* s. 86-104. Kay Lawson & Thomas Poguntke (eds.). Routledge, London & New York 2004.
- Pedersen K., Bille L.: *Electoral Fortunes and Responses of the Social Democratic Party and Liberal Party in Denmark: Ups and Downs*. i: *Political Parties and Electoral Change* s. 207-233. Peter Mair et al. (eds.). Sage, London 2004.
- Pedersen K., Bille L., Buch R., Elklit J., Hansen B., Nielsen H.J.: *Sleeping or active partners? Danish party members at the turn of the millennium*. *Party Politics* vol. 10, no. 4, s. 367-383. 2004.
- Pedersen L.H., Larsen A.: *Evaluering inden for energisektoren*. i: *Håndbog i evaluering – metoder til at dokumentere og vurdere proces og effekt af offentlige indsatser* s. 249-264. Olaf Rieper (red.). AKF Forlaget, København 2004.
- Pedersen L.H., Sander Jørgensen K., Moll Sørensen E.: *Independent regulatory authorities : a comparative study of European energy regulators*. 166 s. AKF Forlaget, København 2004.
- Pedersen O.K.: *Politiske processer og strukturer i det 21. århundrede*. i: *Politiske processer og strukturer i det 21. århundrede* s. 3-30. Morten Kelstrup & Ove K. Pedersen & Ib Damgaard Petersen (red.). Forlaget Politiske Studier, København 2004.
- Pedersen O.K.: *Statsparadokset – fragmentering og samordning af den danske stat*. i: *Politiske processer og strukturer i det 21. århundrede* s. 430-467. Morten Kelstrup & Ove K. Pedersen & Ib Damgaard Petersen (red.). Forlaget Politiske Studier, København 2004.
- Pedersen O.K., Jacobsson B., Lægread P.: *The transnationalisation of Nordic Administration*. *Zeitschrift für Staats- und Europawissenschaften* 2. Jahrgang, Heft 1, s. 32-55. 2004.
- Rasmussen M.V.: *Kapacitetsspecialisering*. *Militært Tidsskrift* årg.133, nr. 1, s. 60-69. 2004.
- Rasmussen M.V.: *Tilbage til 1914 – globalisering, terror og imperium*. i: *Politiske processer og strukturer i det 21. århundrede* s. 31-74. Morten Kelstrup & Ove Kaj Pedersen & Ib Damgaard Pedersen (red.). Forlaget Politiske Studier, København 2004.
- Rasmussen M.V.: *Fra sikkerhedsfællesskab til risikofællesskab: NATO efter 11. september*. i: *Atlantiske afstande – samfund, sikkerhed og samarbejde i bevægelse* s. 218-236. Kenneth Møller Hansen & Terkel Kunding (red.). Akademisk Forlag, København 2004.
- Rasmussen M.V.: *The OSCE and the Strategic Challenges of Globalisation*. Paper to be presented at the OSCE An-

- nual Security Review Conference, Vienna, 23-24 June 2004. Session 3: Strategic Security in the 21st Century. 4 s. 2004.
- Rasmussen M.V.: Globale udfordringer og danske dilemmaer. Sikkerheds- og forsvarspolitik i det 21. århundrede. 15 s. Atlantsammenslutningen, København 2004.
- Rasmussen M.V.: Le sommet des aptitudes. Clausewitz, Sun Tzu et la révolution dans les affaires militaires. i: La révolution dans les affaires militaires s. 59-97. Thierry Balzacq & Alain de Néve (sous la direction). Economica, Paris 2004.
- Rasmussen M.V.: It's sounds like a riddle: security studies, the war on terror and risk. Millennium: Journal of International Studies vol. 33, no. 2, s. 381-395. 2004.
- Rasmussen M.V., Svensson C., Kværnø O.: (red.). RMA: Revolutionen i militære forhold. Militært Tidsskrift årg. 133, nr. 1, 268s. 2004.
- Ronit K.: Alternativ legitimitet: socialøkonomiske gruppers deltagelse i europæiske beslutningsprocesser. i: Politiske processer og strukturer i det 21. århundrede. 12 essays i anledning af forlaget Politiske Studiers 25 års jubilæum s. 391-429. Morten Kelstrup & Ove K. Pedersen & Ib Damgaard Petersen (red.). Forlaget Politiske Studier, København 2004.
- Ronit K.: Interesseorganisationer. i: Kernebegreber i politik s. 43-55. Tim Knudsen (red.). Forlaget Thomson/GAD Jura, København 2004.
- Ronit K.: Anmeldelse af Per Boje: Danmark og multinationale virksomheder før 1950. Odense: Odense Universitetsforlag. Økonomi & Politik årg. 77, nr. 2, s. 72-72. 2004.
- Tassinari F.: Book review of Helmut Hubel (ed.): "EU enlargement and beyond: the Baltic States and Russia". Cooperation and Conflict vol.39, no. 3, s. 339-340. 2004.
- Tassinari F.: The european sea. Baltic 21 Newsletter 2, s. 7-8. 2004.
- Tassinari F.: Mare Europaeum – BalticSea region security and cooperation from post-wall to post-enlargement Europe. 343 s. Copenhagen, Institute of Political science 2004.
- Tassinari F.: Putin's Russia in the Baltic Sea Region. i: Northern Veche: proceedings of the second northern research forum s. 139-148. Jón Haukur Ingimundarson (ed.). Northern Research Forum, Stefansson Arctic Institute & University of Akureyri 2004.
- Thomsen K.: Familie – parforhold – livsfaser. i: Sociologi – en grundbog s. 183-203. Heine Andersen (red.). Hans Reizels Forlag, København 2004.
- Toft P.: America's war on Terror. Politik årg. 7, nr. 1, s. 89-91. 2004.
- Toft P.: The stability of Russia's grand strategy. Arbejdsrapport 2004/2. 39 s. København. Institut for Statskundskab 2004.
- Topp N-H.: Introducing James M. Buchanan. Politik årg. 7, nr. 4, s. 50-50. 2004.
- Topp N-H.: Tre bøger om økonomi. SK- Statskundskab Kontakt sep. 2004. Særnummer, s. 25-27. 2004.
- Vrangbæk K.: Strukturreform som policy proces. Futuriblerne årg. 32, nr. 1-2, s. 13-20. 2004.
- Vrangbæk K., Beck M.: County level responses to the introduction of DRG rates for "extended choice" hospital patients in Denmark. Health Policy vol. 67, no. 1, s. 25-37. 2004.
- Vrangbæk K., Bjerg Larsen J., Mount J.K., Kruse P.: Dynamics of pharmacy regulation in Denmark, 1932-1994: A study of profession-state relations. Pharmacy in History vol. 46, no. 2, s. 43-61. 2004.
- Vrangbæk K., Bjerg Larsen J., Mount J.K., Kruse P.: Dynamics of pharmacy regulation in Denmark, 1546-1932: A study of profession-state relations. Pharmacy in History vol. 46, no. 1, s. 3-25. 2004.
- Vrangbæk K., Jørgensen T.B.: Værdibaseret bidrag til kodeks for god offentlig topledelse. 55 s. Forum for offentlig ledelse 2004.
- Vrangbæk K., Jørgensen T.B.: Det offentlige styringsunivers. Fra government til governance? 99 s. Århus, Magtudredningen 2004.
- Vrangbæk K., Østergren K.: The introduction of choice in Scandinavian hospital systems. Arguments and policy processes in the Danish and Norwegian case. Working Paper 2004/5 29 s. Rokkansenteret, Bergen 2004.
- Wind M.: Den stille revolution mod en europæisk forfatning. i: Politiske processer og strukturer i det 21. århundrede. 12 essays i anledning af forlaget Politiske Studiers 25 års jubilæum s. 330-338. Morten Kelstrup & Ove K. Pedersen & Ib Damgaard Petersen (red.). Politiske Studier, København 2004.
- Wivel A.: The Power Politics of Peace: Exploring the Link between Globalization and European Integration from a Realist Perspective. Cooperation & Conflict vol. 39, no. 1, s. 5-25. 2004.
- Wivel A.: Review of Eric Reiter & Hans Gärtner (eds.): Small States and Alliances. Physica-Verlag. International Affairs vol. 79, no. 1, s. 176-177. 2004.
- Wivel A., Breitenbach H.Ø.: Understanding national IR disciplines outside the United States: political culture and the construction of international relations in Denmark. Journal of International Relations and Development vol. 7, no. 4, s. 414-443. 2004.
- Wæver O.: Discursive approaches. i: European Integration Theory s. 197-217. Antje Wiener & Thomas Diez (eds.). Oxford University Press, Oxford 2004.
- Wæver O.: Sikkerhed på europæisk. i: Atlantiske afstande – samfund, sikkerhed og samarbejde i bevægelse s. 90-115. Kenneth Møller Johansen & Terkel Kunding (red.). Akademisk Forlag, København 2004.
- Wæver O.: Religion, sikkerhedspolitik og universitetet. Festforelæsning ved Københavns Universitets Årsfest 2004. s. 1-7, 2004.
- Wæver O.: Det er hårdt at være stat. Naalagaaffiulluni oqitsuinnaangilaq. Sermitsiaq årg. 46, nr. 33, s. 31-33. 2004.
- Wæver O.: The ten works. Tidsskriftet Politik årg. 7, nr. 4, s. 1-5. 2004.
- Wæver O.: Politikens paradoksale tro. i: Dansk kirkeliv : Tro i tiden s. 73-78. Vita Andreasen et al. (red.). Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmer, Århus 2004.
- Zolkos M.A.: Bringing human rights in the enlargement politics: the EU as a human rights promoter in the Central Eastern Europe. Central European Political Studies Review vol. 4, no. 2-3, s. 92-103. 2004.
- Zolkos M.A.: Forskellige visioner og ideer om menneskerettigheder i demokratisk tænkning: Ferry og Renauds republikanske alternativ. Slagmark nr. 39, s. 145-155. 2004.
- Zolkos M.A.: Human Rights and polish Dissident Tradition: the civic Republican Perspective. Studies in Social and Political Thought no. 10, s. 57-78. 2004.

Studienævnet for Statskundskab

Medlemmer

Pr. 1.2.2004 bestod studienævnet af Hanne Nexø Jensen, studieleder.

De øvrige lærermedlemmer var Merete Watt Boolsen, Henrik Jensen og Henrik Larsen. Studentermedlemmer var Esben T. Krog, Martin Nyrop Holgersen, Thorbjørn Hein og Annette Østergaard.

Beretning

Instituttet varetager følgende uddannelser: bachelor i statskundskab (BA; 3-årig grunduddannelse), kandidatuddannelsen i statskundskab (cand.scient.pol.; 2-årig overbygningsuddannelse), hovedfagsuddannelsen i samfundsfag (1/2-årig overbygningsuddannelse; ingen selvstændig grad, men cand.mag. hvis bestået sammen med et sidefag fra en anden uddannelse), sidefagsuddannelsen i samfundsfag (2 år). Hertil kommer tilvalgsuddannelsen for humanistiske bachelorer, HumBac (1 år) samt enkeltfag for meritstuderende.

Instituttet har bidraget til KU's Auditeringsprojekt med en kritisk og konstruktiv gennemgang af vores måde at kvalitetssikre og -udvikle uddannelse og undervisning på. Derudover arbejdes med udformning af nye studieordninger, hvilket er en udfordring i en tid, hvor de faglige og

pædagogiske krav skærpes samtidig med at taxametrene beskæres. I 2004 var der fortsat fokus på et øget samspil mellem undervisning og forskning. Der er taget nye initiativer inden for pædagogisk udviklingsarbejde bl.a. i form af 'studievanekurser' for studerende og flere best-practice møder for undervisere. En ny elektronisk evalueringsplatform og en ny platform for kursus hjemmesider er taget i anvendelse.

Internationaliseringen af studenterudveksling er fortsat i vækst. Ved udgangen af 2004 har instituttet aftaler med 42 universiteter i 14 europæiske lande vedrørende 93 udvekslingspladser, dertil kommer et antal amerikanske pladser. I årets løb har instituttet udsendt 38 studerende inden for Socrates- og Nordplusaftalerne. Flere studerende arrangerer studieophold på universiteter, der ikke er omfattet af aftalerne. Vi modtog i 2004 236 udenlandske studerende. 57 studerende aflagde eksamen efter et praktikophold ved en dansk eller udenlandsk organisation/institution.

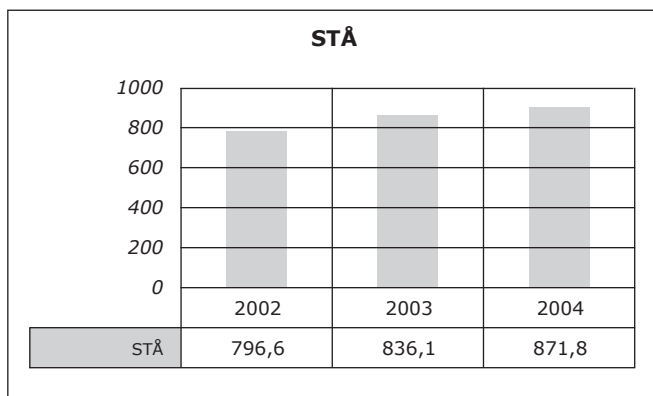
Optag

I 2004 optog faget 202 nye studerende til statskundskab/samfundsfag, 16 til sidefag og 40 til tilvalg for humanister, 25 overflyttere fra andre uddannelser/uddannelsesinstitutioner samt 132 meritstuderende. Ved faget var indskrevet 1.490 studerende 1.10.2004 (45,6% kvinder)(ekskl. meritstuderende og udenlandske studerende samt studerende på tompladsordningen).

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Aktivitetsområder						
	Statskundsk.	Afrika	Folkesundhed	Hum	Jura	Meritoverført	I alt
Statskundskab	807,7	2,8	0,6	1,0	0,8	79,1	892,0
Økonomi	0,5						
Antropologi	1,0						
Sociologi	2,3						
Folkesundhedsvidenskab	0,2						
Humaniora	1,8						
Naturvidenskab	0,4						
Meritstuderende	22,9						
Gæsteuddannelse	35,1						
I alt	871,8						
Åben uddannelse	13,7						

STÅ 2002-2004

Ph.d.-studienævnet for Statskundskab**Medlemmer**

Pr 1.2.2004 har ph.d.-studienævnet bestået af professor Jens Bartelsson, ph.d.-studieleder.

De øvrige medlemmer af studienævnet er professor Ole Wæver, ph.d.-stipendiat Trine Villumsen og ph.d.-stipendiat Karen Lund Petersen.

Beretning*Netværk*

Instituttets ambition er at udvide og uddybe det internationale udbytte indenfor forskeruddannelsen. Instituttet deltager i flere danske, nordiske og bredere internationale forskeruddannelsesnetværk, og har arrangeret en række konferencer og seminarer, som har haft deltagelse af både udenlandske og instituttets egne stipendiater. Blandt disse aktiviteter kan nævnes konferencen "Political Concepts Beyond the State", samt kurserne "Political Science Beyond the Linguistic Turn" og "Security Theory – Critical Innovations".

Indskrevne

Instituttets forskeruddannelse fortsætter ekspansionen, fortrinsvis ved hjælp af eksternt finansiering. Instituttet er tildelt 6,88 årsværk til lønnede stipendier. Der var i 2004 indskrevet i alt 28 stipendiater, heraf 10 eksternt finansieret. Af det totale antal på 28 er 14 mænd og 14 kvinder. Vi forventer at kunne fortsætte denne ekspansion, også i det kommende år.

Forskeruddannelsesaktiviteter

Instituttet har i det forløbne år fortsat arbejdet med at kvalitetssikre og internationalisere forskeruddannelsen ved at arrangere seminarer, hvor stipendiaterne har fremlagt dele af deres afhandling til diskussion med udefra kommende opponenter, vejledere og kollegaer. Specielt er der lagt vægt på et såkaldt slutseminar i afhandlingens slutfase.

Instituttet forsøger også systematisk at udvikle det pædagogiske og sociale indhold til forskeruddannelsen ved at indbyde eksterne forelæsere samt stimulere til social aktivitet blandt stipendiaterne. Vi arbejder også med at forbedre såvel den interne som eksterne information om forskeruddannelsen.

Et voksende antal stipendiater har deltaget i internationale konferencer med fremlæggelse af papers, ligeledes som et led i deres forskeruddannelsesprogrammer. Fire stipendiater har været på længerevarende studieophold i udlandet, to i USA, en i Italien og en i Canada.

Instituttet har som tidligere nævnt tilknyttet fire adjungerede professorer, der til daglig er professorer på førende universiteter i England, USA og Canada. Flere af disse har i 2004 deltaget i aktiviteter på forskeruddannelsen. I løbet af året har vi også modtaget flere stipendiater fra udenlandske institutioner, som har haft gavn af at udføre deres forskning ved instituttet. Vi arbejder på, at denne tendens udvikles yderligere i de kommende år. Vi forbereder også ansøgninger til internationale samarbejdsprogrammer, med det formål yderligere at øge det internationale udbytte.

Der er i 2004 udgivet 3 ph.d.-afhandlinger ved instituttet.

Ph.d.-studieleder Jens Bartelsson

Institut for Antropologi

Ledelse pr. 1.2.2004

Instituttet ledes af institutleder, lektor Vibeke Steffen.

Bestyrelsen består af institutleder, lektor Vibeke Steffen, viceinstitutleder, lektor Michael Whyte, lektor Karsten Pærregaard, lektor Birgitte Refslund Sørensen, suppleant lektor Karen Fog Olwig, TAP-repræsentant, institutsekretær Henny Pedersen samt studenterrepræsentanterne Mille Katrine Petersen og Line Hillersdal.

Adresse

Frederiksholms Kanal 4, 2
1220 København K
Telefon 35 32 34 64
Fax 35 32 34 65
reception@anthro.ku.dk
www.anthro.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Det er fortsat instituttets mål at bedrive forskning og undervisning på højeste internationale niveau, og at bidrage til en fornyelse af videnskaben i stadig dialog med såvel det empiriske materiale som med den videnskabelige verden, sådan som det er formuleret i instituttets reviderede udviklingsplan for 2003-2008. Forskning og undervisning skal være gensidigt inspirerende, og instituttet skal til enhver tid kunne tilbyde uddannelser på bachelor-, kandidat-, master- og ph.d.-niveau, der står mål med de bedste internationale uddannelser.

Fra sommeren 2003 har instituttet udbudt en ny masteruddannelse i Sundhedsantropologi i samarbejde med Institut for Antropologi, Arkæologi og Lingvistik ved Aarhus Universitet. Første hold startede i 2003 i Århus, og andet hold startede med 31 studerende i august i år i København. Første modul er gennemført uden frafald og med gode studenterevalueringer. Instituttet satser hermed målrettet på at udvikle en række nye tilbud under åben uddannelse.

Foruden Master i Sundhedsantropologi planlægges fortsat en Master i Antropologi og Velfærd. Sidstnævnte udvikles med henblik på at tilbyde alle, der arbejder med udvikling, nødhjælp, marginaliserede grupper og/eller integration i nationalt og internationalt regi, en kompetencegivende videregående uddannelse på kandidatniveau. Endelig er der i lighed med forrige år udbudt tematiserede kurser rettet mod erhvervsaktive eller studerende, der ønsker at følge undervisningen inden for ét tema fx "indføring i antropologi", "medicinsk antropologi", eller "kulturel og social integration". Der har været stor interesse for alle typer kurser, og de studerende repræsenterer et bredt erhvervs- og uddannelsesmæssigt spektrum af såvel lange som mellemlange uddannelser. Fælles er interessen for antropologi og ønsket om at øge egne kompetencer. Derudover arbejder Masteruddannelsen med udgivelse af en lærebog i sundhedsantropologi og med udvikling af feltmetodekurser i udlandet. En studietur til Vellore i Tamil Nadu, Indien i samarbejde med master i international sundhed blev gennemført i november.

Forskeruddannelsen på Institut for Antropologi er i de

senere år blevet væsentligt styrket ved etableringen af Den Danske Forskerskole i Antropologi i 2001. Forskerskolen støttes af Forskeruddannelsesrådet og udvikles og drives i et samarbejde med Institut for Antropologi, Arkæologi og Lingvistik, Aarhus Universitet. Formandskabet og sekretariatsfunktionen har i de første tre år ligget på Institut for Antropologi. Ledelsen blev i september 2004 overdraget til Århus, men koordinationsfunktionen forblev på instituttet. Den primære målgruppe er ph.d.-studerende ved de antropologiske institutter, men også studerende ved andre uddannelsesinstitutioner nationalt og internationalt inviteres og orienteres via Forskerskolens mailliste og hjemmeside. I 2004 er der afholdt syv workshops med deltagelse af i alt 74 studerende og 16 vejledere samt gæstprofessorer. Løbende brugerevalueringer af Forskerskolens aktiviteter sikrer kvaliteten og den fortsatte udvikling af tilbudene til de studerende.

Instituttets formidlingsudvalg, som skal udvikle forslag og metoder til at sikre og synliggøre instituttets formidling af forskningsresultater til omverdenen, har i 2004 iværksat en række aktiviteter for ansatte ved instituttet, herunder afholdt kursus om formidling til pressen, indsamlet materiale om og optalt antropologers deltagelse i den offentlige debat og udarbejdet en trykt pjece, som skal formidle faget til et bredt publikum. Pjecen vil blive offentliggjort ved et arrangement på Nationalmuseet i forbindelse med fagets 60 års jubilæum i starten af 2005.

I juni afholdt instituttet dels sin årlige forskningskonference på Gl. Avernæs Slot på Fyn og dels et personaleseminar, hvor man blandt andet diskuterede fagets muligheder for udvikling af kombinationsuddannelser samt en række andre forhold omkring tilrettelæggelse af undervisning, forskning og formidling. De beslutninger, som blev truffet på seminaret er indarbejdet i instituttets reviderede udviklingsplan som handlingsstrategier, og en række arbejdsgrupper er nedsat til at videreudvikle forhold vedrørende bl.a. forskningskoordinering, instituttets ledelsesprofil, teamwork i undervisningen samt instituttets omverdenskontakt.

Øst- og Centraleuropaforskergruppen (ECEG) ved Institut for Antropologi modtog i 2004 1 million kroner fra Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd til et treårigt forskernetværk med fokus på den postsocialistiske verden. Netværket (NECEN) har deltagere fra fire nordiske og ti østeuropæiske lande, og vil ved hjælp af innovative metoder indenfor kvalitativ komparation udforske de subtile, langsigtede konsekvenser af kommunismens fald, og give dansk kompetence indenfor kvalitativ samfunds forskning i den tidligere Østblok en betydelig stimulans. ECEG har også, i samarbejde med Instituttet for Sosialantropologi, Universitetet i Oslo, modtaget 125.000 NOK fra Norges Forskningsråd, til afholdelse af den Femte Nordiske Konference om Postsocialismens Antropologi i Oslo, i april 2005.

Instituttet har med støtte fra Det Sundhedsvidenskabelige og Det Samfundsvidenskabelige Fakultet indledt et samarbejde med det nyoprettede center for international sundhed, CISU, som åbnede med officiel indvielse i nyindrettede lokaler på det gamle Kommunehospital 25.6.2004.

Endelig modtog instituttet en større forskningsbevilling fra SHF på 4.8 millioner kr. til et center med projektnavnet: "Social Difference and Health Promotion: Policies, Values, Lifeworlds". Centrets hovedsæde er på Institut for Antropologi med Susan Reynolds Whyte som projektleder.

Formålet med projektet er at udvikle en kritisk og komparativ forståelse for sundhedsfremmepolitik i relation til sociale forskelle. Planen var at forskere fra antropologi, folkesundhedsvidenskab og sundhedsøkonomi skal udføre en række sammenlignende undersøgelser af forskellige tiltag vedrørende kost- og motionsændringer i den generelle befolkning og hos mennesker med type 2 diabetes for hvem kost og motion bliver problematiseret. Desværre fik vi ikke de ansøgte midler, så projektet bliver primært antropologisk og folkesundhedsvidenskabeligt. Den sundhedsøkonomiske forskning knyttes til, hvis det lykkes at skaffe flere midler. Forskerne skal arbejde med sundhedsfremme-initiativer i de offentlige og voksende private sektorer i Danmark og perspektivere dem med studier fra andre nordeuropæiske lande, Grønland, og Kina.

Forskningsprojektet, *Youth & the City: Skills, Knowledge, and Social Reproduction*, som er finansieret med en rammebevilling fra RUF (Rådet for Udviklingsforskning) fra 2001 til 2005, afholder i marts 2005 en afsluttende workshop, *Urban Living and Learning: Youth in Lusaka, Recife, and Hanoi*. Forskerholdet bestående af tre danske antropologer, en geograf, en medieforsker, og en pædagog, samt samarbejdspartnere fra Zambia, Brasilien og Vietnam vil præsentere de foreløbige forskningsresultater om projektets centrale temaer og sammen med workshoppen deltagere diskutere den sammenlignende ungdomsforskning relevans i udviklingssammenhænge.

I det kommende år står instituttet overfor to store ændringer dels et lederskifte og dels overflytningen til Kommunehospitalet i august 2005.

Personaleforhold

Instituttet har i 2004 besat følgende stillinger:

Et nyt professorat i antropologi med henblik på at styrke instituttets undervisning og forskning inden for sociale relationer og kulturel identitet i et translokalt perspektiv. Lektor Karen Fog Olwig var eneste ansøger til stillingen og tiltrådte professoratet 1.8.2004. Karen Fog Olwigs regionale specialisering er Caribien, hvor hun har beskæftiget sig med emner som kulturel kompleksitet, historisk antropologi, familie, børn, migration, turisme, kulturel identitet og livshistorier. Hun har en stærk international profil udtrykt i et imponerende antal internationale publikationer samt i en række aktiviteter inden for international udveksling og samarbejde. Karen Fog Olwig har gennem årene varetaget en række tillidshverv bl.a. som medlem af Statens Humanistiske Forskningsråd 1998-2002 og Rådet for Udviklingsstudier 1999-2002.

Adjunktur i antropologi. Der var 15 ansøgere til stillingen (7 kvinder og 8 mænd) – af hvilke de 13 var kvalificerede. Stillingen blev 1.2.2004 besat med ph.d.-studerende Steffen Jöhncke.

1.8.2004 blev Hans Christian Korsholm Nielsen ansat som lektorvikar. Den 1.8.2004 blev Quentin Gausset ansat som lektor med tiltrædelse 1.1.2005. Den 31.12.2004 blev adjunkt Tine Tjørnhøj-Thomsen færdig som adjunkt. Tine Tjørnhøj-Thomsen er blevet ansat som lektor 1.1.2005.

I anledning af sin aftrædelse som lektor ved instituttet 1.2.2004 holdt lektor John Liep aftrædelsesforelæsning med titlen: "Antropologiske dilemmaer: Mellem kulturradikalisme og venstreorientalisme". Forelæsningen fandt sted 13.2.2004 kl. 14 i auditoriet på instituttet. John Liep fortsætter på instituttet som lektor emeritus.

Tre af instituttets ansatte har i årets løb modtaget æres-

priser: Lektor Karsten Pærregaard er blevet udnævnt til Æresdoktor ("Professor Honorario") på Universidad Nacional del Centro del Perú. Begivenheden fandt sted 19.7.2004 med deltagelse af universitetets rektor og prorektor samt diverse dekaner, lærere og studerende og blev afsluttet med et foredrag af Karsten Pærregaard. Antropolog Cecilie Rubow modtog Ejnar Hansens forskningsfondslegat for humanistisk forskning for året 2004. Prisen blev overrakt i Malmø. Prisen blev givet med det formål at give Cecilie Rubow mulighed for at søge videre i arbejdet med at afdække sammenhængen mellem tro, hverdagslivets ritualer og religiøs sprogbrug. Endvidere har antropolog Anne Line Dalsgård, som er tilknyttet "Youth and the City" på Institut for Antropologi, modtaget en æresbevisning. Society of Medical Anthropology, som bl.a. udgiver tidsskriftet "Medical Anthropology Quarterly: International Journal for the Analysis of Health", har tildelt Anne Line Dalsgård Basker prisens (Basker Prize) æresbevisning i form af årets såkaldte "Honorable Mention".

Forskningsvirksomhed

Prioritetsområderne i instituttets udviklingsplan udgør rammen for størstedelen af instituttets igangværende forskning. Prioritetsområder er områder, hvor instituttet med baggrund i en eksisterende forsknings- og undervisningskompetence satser på yderligere udvikling og faglig fornyelse. Hensigten er at identificere inklusive felter, der både har en empirisk forankring, et praktisk perspektiv og et teoretisk udviklingspotentiale.

1. Mennesket og den sociale krop

Dette prioritetsområde bygger videre på instituttets omfattende kompetence inden for sundhed, slægtskab, dannelse og uddannelse. Men området omfatter også forhold som køn og aldring, kulturbestemt perception, sansning og følelser, som har stigende bevågenhed i en lang række sammenhænge. Nogle af de meget aktive forskningstiltag på dette område foregår under børnenetværket, som har stået for en række seminarer med efterfølgende internationale publikationer, ligesom bevillingen til det tværfaglige projekt om "Social Difference and Health Promotion: Policies, Values, Lifeworlds" falder inden for dette område.

2. Teknologi og samfund

Den aktuelle udvikling inden for nyere teknologier som biomedicinsk teknologi, genteknologi, reproduktionsteknologi, informationsteknologi og computerteknologi har de seneste år tiltrukket en række især yngre forskere. Et centralt område er udforskningen af samspillet mellem menneskers livsverden, deres opfattelser, brug og udvikling af – samt interaktion med – forskellige former for 'maskiner' (og andre ikke-menneskelige objekter, artefakter og organismer). Et andet område er forholdet mellem sociale, kulturelle og teknologiske processer, herunder også de sociale og institutionelle processer gennem hvilke teknologiske nyskabelser udvikles og bliver etableret i praksis. En række af instituttets forskere er optaget af forskning og begrebsudvikling inden for dette felt med fokus på "social teknologi" og forholdet mellem videnskab, teknologi og magi.

3. Kultur, identitet og politik

En stigende interesse for det internationale samfund og dets organisationer har gjort dette område til et kreativt felt for en komparativ politisk antropologi, der spænder over

både globale og lokale magtstrukturer og symbolske repræsentationer. Hvor Instituttets interesse for lokal og global udvikling begyndte med et fokus på den 3. verden og globale processer, inkluderer den nu også forandringsprocesser og planlagt udvikling i eget samfund, samt i vid udstrækning også en analyse af det internationale samfunds mekanismer. Det komparative perspektiv giver mulighed for at se på udvikling som socialpolitik ikke blot internationalt, men også i Danmark. Instituttets engagement i projektet *Youth and the City*, Østgruppen (ECEG): "The East / Central Europe Research Group" samt udviklingen af en ny master i Antropologi og Velfærd er eksempler på aktiviteter inden for dette område.

4. Natur, kultur og viden

Dette prioritetsområde har en grundforskningsdimension i og med at det dækker klassiske områder inden for faget, der anskuer natur som ressource i bredeste forstand, både materielt og symbolsk. Her spænder området fra humanøkologiske og fordelingsøkonomiske analyser i lokalsamfund til en diskussion af det globale ansvar for vedligeholdelsen af naturressourcerne. Under dette tema er instituttet fortsat engageret i det tværfaglige projekt SLUSE med såvel forsknings- som undervisningstiltag.

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

K. Hastrup: Medlem af Danmarks Forskningsråd; Formand for Bestyrelsen for Det Danske Institut i Damaskus; Formand for Kulturministeriets Forskningsudvalg; Medlem af Programstyret for Kulturforskning under Norges Forskningsråd; Medlem af Præsidiat for Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab; Medlem af The Strategic Advisory Board for Socialforskningsinstituttet; Academic Coordinator for KU i The European Master's Programme for Human Rights and Democratization.

S. Jöhncke: Medlem af Antropologforeningen; Medlem af følgegruppe vedr. prostitution i Videns- og Formidlingscenter for Socialt Udsatte; Medlem af følgegruppe vedr. etniske minoriteter i Aids-fondet og Hiv-Danmark; Referee for tidsskriftet Politik.

H.O. Mogensen: Bestyrelsen for Dansk Bilharziose Laboratorium.

F.S. Nielsen: Hovedkoordinator for 'Nordic and East/Central European Network for Qualitative Social Research'.

K.F. Olwig: Forskningsforums Programkomité for Ernærings- og Levnedsmiddelforskning; Bestyrelsen for Akademiet for Migrationsstudier i Danmark; Bestyrelsen for Det Danske Institut i Damaskus.

M.A. Pedersen: Vice-koordinator for 'Nordic and East/Central European Network for Qualitative Social Research'; Bestyrelsen for Dansk Mongolsk Selskab.

I. Sjørølev: UNESCO's Kulturudvalg; IWGIA's Advisory Board.

V. Steffen: Kræftens Bekæmpelses Psykosociale Forskningsudvalg. Udvalg om humanistisk sundhedsforskning under SHF.

B.R. Sørensen: Medlem af Bestyrelsen for Dansk Etnografisk Forening; Medlem af Rådgivergruppe for "The Research Group on Forced Migration", netværksprojekt ved NTNU, Trondheim; Censormand for censorkorpset ved Institut for Etnografi og Social Antropologi, Moesgaard.

T. Tjørnhøj-Thomsen: Medlem af netværksledelsen under Københavns Universitets Satsningsområde "Religion i det 21. århundrede".

M. Whyte: Medlem af Det Samfundsvidenskabelige Fakultetsråd; Medlem af styregruppen "Samspil mellem samfund, kultur og bioteknologi" (BioCampus); Bestyrelsen for Network for Smallholder Poultry Development.

S.R. Whyte: Leder af Den Danske Forskerskole i Antropologi og Etnografi (indtil 1.9.); Leder af ENRECA-projektet Tororo Community Health (TORCH) i Uganda; Medansvarlig for Center for International Sundhed og Udvikling (CISU) ved KU; Forretningsudvalg for Netværk for International Sundhedsforskning; Styregruppen for Forskerskolen i International Sundhed.

Formidling

Udgivervirksomhed

Instituttet udgiver samtlige kandidatspecialer og ph.d.-afhandlinger løbende i institutserier samt debat- og diskussionsbladet "Den Vilde Tanke". Desuden yder instituttet støtte til Dansk Etnografisk Forening, der udgiver det populærvideenskabelige "Jordens Folk" og det internationale tidsskrift "FOLK", samt til Antropologforeningen, der udgiver "Tidsskriftet Antropologi". Instituttet formidler løbende på flere hjemmesider: www.sundhedsantropologi.dk; www.anthro-phd.dk; www.anthro.ku.dk.

Kongresser og symposier (internationale)

Instituttets ansatte har præsenteret papers ved en lang række nationale og internationale konferencer og seminarer, herunder den europæiske antropologiske sammenslutnings EASA-konference i Wien i august, det nordiske netværk i medicinsk antropologis konference i Oslo i slutningen af august samt den amerikanske antropologiske sammenslutnings AAA-konference i Atlanta i december.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Forskerskolen for Antropologi, der er et samarbejde mellem instituttet og Institut for Antropologi, Arkæologi og Lingvistik, Aarhus Universitet, udvikler, støtter og koordinerer en lang række forskerskole aktiviteter (S.R. Whyte og M.B. Meldgaard). Desuden er instituttet aktivt i Forskerskole i International Sundhed, et samarbejde med Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet og Statens Serum Institut.

Danidas ENRECA-programmer er højt prioriteret, og instituttet er hovedansvarlig for to projekter: TORCH – Tororo Community Health Study i Uganda (S.R. Whyte) og Strengthening Reproductive Health Research in Vietnam, (T. Gammeltoft/M. Whyte) og desuden stakeholder i en række andre ENRECA-programmer med fokus i Uganda, Kenya og Tanzania. T. Gammeltoft, H.O. Mogensen og S.R. Whyte er aktive i the ENRECA Health Network.

Instituttet er hjemsted for flere nationale og internationale forskningsnetværker bl.a. Baltic Network, et samarbejde med universiteterne i Vilnius og Lund og The Nordic and East/Central European Network for Qualitative Social Research, med medlemmer fra Norden og landene i Øst- og Centraleuropa.

Instituttets forskere deltager også i flere multi-disciplinære forskningsprojekter herunder *Youth and the City*; *Improvement of Traditional Poultry Management – A Multi-*

disciplinary Approach; Diaspora, Development and Conflict; hiv/aids Communication and Prevention – A Health Communication Research Project; From inequality to insecurity; PETREA: People, Trees and the Environment, Copenhagen Multi-centre Psychosocial Infertility (COMPI) Research Program, og er aktiv i SLUSE, et tværfagligt initiativ fra Miljøministeriet for miljøforskning og undervisning i samarbejde med University of Malaysia og University of Natal, KU, KVL, og RUC. Desuden har instituttet et løbende samarbejde med DBL (Dansk Bilharziose Laboratorium) om blandt andet forskeruddannelse.

Gæsteforskere

Instituttet har i løbet af året haft glæde af en række kortvarige gæstefophold:

Christian Boehm (Dansk Flygtningehjælp).
Edmund Terence Gomez (University of Malaya).
Frederik Barth (Oslo University).
Peter Hervik (Malmø Højskole).
Richard Jenkins (University of Sheffield).
Sally Anderson (Dansk Folkemindesamling).
Thomas Skielboe (Nordeco).

Gæsteforskere på Masteruddannelsen

Jacob Krause Jensen (Afdeling for Etnografi, Aarhus Universitet).

Mette Bech Rissør (Afdeling for Almen Medicin, Aarhus Universitet).

Anne Line Dalsgaard (Afdeling for Etnografi, Aarhus Universitet).

Els van Dongen (ASC-University of Amsterdam, Medical Anthropology Unit).

Gæsteforskere på Forskerskolen

Els van Dongen (ASC-University of Amsterdam, Medical Anthropology Unit).

Frederik Barth (Oslo University).

Vered Amit (Department of Sociology & Anthropology, Concordia University).

David Graeber (Department of Anthropology, Yale University).

Instituttleder Vibeke Steffen

Forbrug

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	15,4	7,1	22,5
DVIP	0,1	0,0	0,1
STIP	4,8	3,2	8,0
TAP	9,2	0,2	9,5
Årsværk i alt	29,5	10,4	39,9
Løn	12.327,0	4.170,0	16.497,0
Frikøb	-62,0	1.065,0	1.003,0
Øvrige drift	496,0	6.402,0	6.898,0
Anskaffelser	489,0	150,0	639,0
<i>Bruttototal t.kr.</i>	<i>13.250,0</i>	<i>11.786,0</i>	<i>25.036,0</i>

Stab

VIP Internt finansieret

Bundgaard, Helle; lektor.
Gammeltoft, Tine Mette; lektor.
Hastrup, Kirsten Blinkenberg; professor.
Jackson, Michael Derek; professor.
Jøhncke, Steffen; adjunkt.
Mogensen, Hanne Overgaard; lektor.
Nielsen, Finn Sivert; lektor.
Nielsen, Hans Chr Korsh; lektorvikar.
Pedersen, Morten Axel; adjunkt.
Pærregaard, Karsten; lektor.
Sjørslev, Inger Grue; lektor.
Steffen, Vibeke; lektor.
Sørensen, Birgitte Refslund; lektor.
Tjørnhøj-Thomsen, Tine; adjunkt.
Whyte, Michael Anthony; lektor.
Whyte, Susan Marguerite; professor.

VIP Eksternt finansieret

Gausset, Quentin; lektor.
Hansen, Karen Tranberg; gæsteprofessor.
Jensen, Tina Gudrun; adjunkt.
Lafi, Mona Byssing; forskningsass.
Lorimer, Francine; amanuensis.
Lundberg, Pia Sten; forskningsass.
Olwig, Karen Fog; professor.
Rasch, Vibeke; lektorvikar.
Rubow, Cecilie; adjunkt.
Ryle, Jacqueline Lilian; adjunkt.
Stefansson, Anders Holm; adjunkt.
Ulrich, George; forskningslektor.
Vigh, Henrik Erdman; adjunkt.
Østergaard, Kate Barigo; adjunkt.

STIP Internt finansieret

Andersen, Helle Christine Max; ph.d.-studerende.
Boehm, Werner Christian; ph.d.-studerende.
Danneskiold-Samsøe, Sofie; ph.d.-studerende.
Jansbøl, Ulf Kåre; ph.d.-studerende.
Lucht, Hans; ph.d.-studerende.
Pedersen, Marianne Holm; ph.d.-studerende.
Ringsted, Mette Line; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Bregnbæk, Susanne; ph.d.-studerende.
Jacobsen, Charlotte Bredahl; ph.d.-studerende.
Jagd, Christina Bækkelund; kand.stip.
Kristensen, Dorthe Brogård; ph.d.-studerende.
Kvaale, Katja Lette; ph.d.-studerende.
Vacher, Mark; kand.stip.

Ph.d.-afhandlinger

Bak, Carsten Kronborg: Demokratisering og individualisering af fattigdom? En kvantitativ og kvalitativ belysning af fattigdom i Danmark.
Baarts, Charlotte: "Viden og Kunnen – en antropologisk analyse af sikkerhed på en byggeplads".
Boehm, Werner Christian: "Fields, Mines and Garments: Production, Social Reproductions and Changing Livelihood Pathways in Lowland Lesotho".
Jakobsen, Turf Böcker: Legitimitetens Logik. Institutionelle dilemmaer i det sociale klagesystem.

- Kyaddondo, David: "Rice is a Jealous Crop; Subsistence, Markets and Morality in a Changing Economy in Eastern Uganda".
- Mik-Meyer, Nanna: Dømt til personlig udvikling. Identitetsarbejde i revalidering.
- Nørgaard, Katrine: "Tillidens teknologi. Den militære ethos og viljen til dannelse".
- Pedersen, Poul Pøder: Feelings of Power and the Power of Feeling: Handling Emotion in Organisational Change.
- Petersen, Eva Bendix: Academic Boundary Work. The discursive constitution of 'scientificity' amongst researchers within the social sciences and humanities.
- Svensden, Mette Nordahl: "The Space in the Gap; A Study of the Social Implications of Cancer Genetic Counselling and Testing in Denmark.
- Tsukada, Hiroto: Economic Globalization and the Citizens' Welfare State.

Fondsbevillinger

CISU Center for International Sundhed

- Frikøb (Susan Reynolds Whyte) kr. 100.000.

Det Kommunale Momsfond Motivation

- Motivation. Identitet og Handlen (Christina Jagd Bækkelund) kr. 144.800.

Dir. E.Danielsen og Hustrus Fond

- De blindes verden (Pia Sten Lundberg) kr. 89.000.

Gøteborg Univ/Marita Eastmond

- Legacy of war and violence (Anders Holm Stefansson) kr. 94.500.

Kræftens Bekæmpelse

- Frikøb. Kræft og rehabilitering (Tine Tjørnhøj-Thomsen) kr. 207.500.

RUF Rådet for Ulandsforskning

- Identitet og køn – Mongoliet (Ann Fenger Benwell) kr. 1.598.200.

Statens Humanistiske Forskningsråd

- The Cultural Economy of Peruvian Transnationalism: A Comparative Study of the Development Potential of Rural and Urban Migrant Networks. -Forskningsophold og Forskningsprojekt (Karsten Pærregaard) kr. 350.000.
- Den Danske Forskerskole I Antropologi og Etnografi: Susanne Brønæk "An Anthropological Exploration of the relationship between Qigong and the State in China" Janet Dorthe Kristensen: Patient, sygdom og kulturel identitet. Et studie af forholdet mellem sygdom, kulturelle kvalifikationer, sociale relationer og behandling I Sydchile (Susan Reynolds Whyte) kr. 2.800.000.

Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd

- Patients' experiences of recovery from major depression: a comparative study of cognitive, group and drug therapies (Francine Lorimer) kr. 1.264.200.

Publikationer

- Andersen H.C.M.: "Villagers": Differential treatment in a Ghanaian hospital. *Social Science & Medicine* 59, s. 2003-2012. 2004.

- Asmussen V., Jøhncke S.: (red.). Brugerperspektiver – fra stofmisbrug til socialpolitik? 192s. Aarhus Universitetsforlag, Århus 2004.
- Bundgaard H.: institutionelle civiliseringsprocesser. Copydan, København 2004.
- Bundgaard H.: Normalitet : positioner og kategoriseringsprocesser i det institutionelle rum. i: Viden om verden : en grundbog i antropologisk analyse s. 95-118. Kirsten Hastrup. Hans Reitzel, København 2004.
- Bundgaard H.: Hvem har ansvaret?: en immigrantfamilies møde med den danske institutionsverden. *Tidsskriftet Antropologi* 46, s. 121-134. 2002.
- Bundgaard H.: Normalitet: positioner og sociale relationer i det institutionelle rum. 15s. Moesgaard, Aarhus Uni. – Dansk Etnografisk Forening, 2004.
- Bundgaard H.: Targeting immigrant children and their parents: a note on long vage policy. 1-12s. Afholdt IA 28.11.04 2004.
- Bundgaard H.: Hvem har ansvaret?: en immigrantfamilies møde med den danske institutionsverden. Afholdt, AMID, Sept. 2004.
- Gausset Q.: Chronicle of a foreseeable tragedy: Birds' nests management in the Niah caves (Sarawak). *Human ecology* 32 (2), s. 487-507. 2004.
- Gausset Q.: From domination to participation: The politics of religion and ethnicity in Northern Cameroon. i: Scriptural Politics. The Bible and the Koran as Political Models in the Meddle East and Africa s. 185-202. Kastfeldt, N (red.). Hurst, London 2003.
- Gausset Q.: A. Low & S. Tremayne (Eds.): Women as sacred custodians of the earth? Women spirituality and the environment. 2001. *Tidsskriftet Antropologi* 46 [2002], s. 155-157. 2004.
- Gausset Q.: Ranking local tree needs and priorities through an interdisciplinary action research approach. *The Journal of Transdisciplinary Environmental Studies* Vol 3 (1), 2004.
- Gausset Q.: Moral sex – or Safe sex? Habari – Information om Tanzania Vol 36 (4), 2004.
- Hansen K.T.: Guds frygt og fremtidsplanlægning i Lusaka, Zambia. *Den ny verden* 4, s. 63-72. 2004.
- Hastrup K.: Action: Anthropology in the Company of Shakespeare. 351 s. Museum Tusulanums Forlag, København 2004.
- Hastrup K.: (red.). Viden om verden: En grundbog i antropologisk analyse. 439s. Hans Reitzels Forlag, København 2004.
- Hastrup K.: Introduktion: Antropologiens vendinger. i: Viden om verden: En grundbog i antropologisk analyse s. 9-30. Kirsten Hastrup (red.). Hans Reitzels Forlag, København 2004.
- Hastrup K.: Handling: Mellem subjektivitet og historie. i: Viden om verden: En grundbog i antropologisk analyse s. 199-219. Kirsten Hastrup (red.). Hans Reitzels Forlag, København 2004.
- Hastrup K.: Refleksion: Vidensbegreber og videnskab. i: Viden om verden: En grundbog i antropologisk analyse s. 409-425. Kirsten Hastrup (red.). Hans Reitzels Forlag, København 2004.
- Hastrup K.: Kultur. Det fleksible fællesskab. 204 s. Aarhus Universitetsforlag, Århus 2004.
- Hastrup K.: (red.). Forskningsbegreber og vidensformer : kulturarv, samlinger og kunstuddannelser. 56s. Kulturministeriets Forskningsudvalg, København 2004.

- Hastrup K.: Forskningsbegreber og vidensformer: kulturarvens udfordring. i: Forskningsbegreber og vidensformer: kulturarv, samlinger, og kunstuddannelser s. 9-19. Kirsten Hastrup (red.). Kulturministeriets Forskningsudvalg, København 2004.
- Hastrup K.: Why is a Humanist? The freedom of Interpretation Revisited. i: The object of study in the humanities s. 33-47. Julio Hans Casado Jensen (red.). Museum Tusulanum Press, København 2004.
- Hastrup K.: I sprogets skygge : Virkelighed og vederhæftighed i videnskaben. i: Socialkonstruktivismen under debat : om relativisme og realisme i kulturvidenskaberne s. 75-91. Peter Widell (Red.). Modtryk, Aarhus 2004.
- Hastrup K.: Begreber og begribelse: Antropologiske perspektiver. i: Religion/Identitet/Kultur : bidrag til belysning af forholdet mellem de tre størrelser religion, identitet, kultur s. 15-31. Per Bilde (red.). Aarhus Universitet, Århus 2004.
- Hastrup K.: Religion in Context: A Discussion of Ontological Dumping. i: New approaches to the study of religion s. 253-270. Peter Antes, Armin W. Geertz, and Randi R. Warne (red.). Verlag Walter de Gruyter, Berlin og New York 2004.
- Hastrup K.: Destined to defeat : Old Icelandic Commercial Problems. i: Assyria and beyond: Studies presented to Mogens Trolle Larsen s. 269-280. Jan-Gerrit Dercksen (red.). Nederlands Instituut voor het Nabije Oosten, Leiden 2004.
- Hastrup K.: All the world's a stage : The imaginative Textue of social space. Space and culture Vol 7, no. 2, s. 223-236. 2004.
- Hastrup K.: Getting it right: Knowledge and evidence in anthropology. Anthropological Theory Vol. 4, no. 4, s. 455-472. 2004.
- Hastrup K.: Uden illusion kan intet samfund fungere. Ledelse i dag Nr. 58, Vol. 14, nr. 3, s. 56-65. 2004.
- Hastrup K.: Den anden sandhed : Et essay om Knud Rasmussen. i: Et opmærksomt blik: Litteratur, sprog og historie hen over grænserne s. 85-103. Christoph Bartmann, Hanne Roswall Laursen, Hans Peter Lund (red.). Museum Tusulanums Forlag, København 2004.
- Hastrup K.: Vidensbegreber og videnskaber: Nye veje til kundskab? i: Viden og evidens i forebyggelsen s. 10-18. Jette Jul Bruun, Mette Lolk Hanak, Birgitte Gade Koefoed (red.). Sundhedsstyrelsen, København 2004.
- Hastrup K.: Human Rights: Between Universality and Diversity. Juridical Review 2004 issue 1, s. 3-12. 2004.
- Jackson M.: In Sierra Leone. 226 s. Duke University Press, 2004.
- Jackson M.: Existential anthropology : Events, Exigencies, and Effects. 320 s. Berghan, N.Y. and Oxford 2004.
- Jansbøl U.K.: Forvaltning af spil om penge i Danmark. Social Kritik 92, s. 4-16. 2004.
- Jansbøl U.K.: Spil om penge i antropologi og sociologi. Social Kritik 92, s. 18-32. 2004.
- Jansbøl U.K.: Book of Abstracts – "Face to face" connecting distance + proximity. 523s. EASA, Vienna 2004.
- Jensen T., Østergaard K.: At blive den anden – overvejelser over etniske danskeres konversion til Islam. Chaos 41, s. 9-23. 2004.
- Johansen K.S., Jacobsen C.B.: Transkulturel psykiatri. s. 158-160 København 2004.
- Jøhncke S.: Metadon – fortsat den modvillige hjælp? Stof – tidsskrift for stofmisbrugsområdet nr. 3, maj, s. 11-13. 2000.
- Jøhncke S., Steffen V.: Artikel om alkoholister/alkoholisme fra Leksikon for det 21. århundrede. Nyhedsbrev for Rusmiddelforskning 2, september 2004, s. 8-13. 2004.
- Jøhncke S., Steffen V.: Artikel om alkoholister/alkoholisme i Leksikon for det 21. århundrede. i: Leksikon for det 21. århundrede. [København] 2004.
- Liep J.: Making interest in the Pacific. Anthropological Notebooks Vol. 9, No. 1, s. 49-59. 2003.
- Meinert L., Whyte M.A., Whyte S.R., Kyaddondo B.: Faces of globalization: Aids and ARV medicine in Uganda. Folk 45, s. 105-123. 2003.
- Mogensen H.O.: Medicalized experience and the active use of biomedicine. i: Managing Uncertainty: Ethnographic Studies of Illness, Risk and the Struggle for Control s. 225-243. Vibeke Steffen, Richard Jenkins, Hanne Jessen (red.). Museum Tusulanum Press, København 2004.
- Mogensen H.O.: Biographical Dictionary of Social and Cultural Anthropology. 558s. Routledge, London 2004.
- Mogensen H.O.: Moore, H. L. & T. Sanders (eds.): Magical Interpretations, Material Realities. Modernity, Witchcraft and the Occult in Postcolonial Africa. Folk 45, s. 231-234. 2003.
- Mogensen H.O.: van Wolputte, et all.: Medical Pluralism and Lay Therapy. Management in Kinshasha. Stockholm. ULRICA. Folk 45, s. 228-230. 2003.
- Mogensen H.O., Gammeltoft T.: Intentionalitet: Hensigten med handlinger. i: Viden om verden. En grundbog i antropologisk analyse s. 181-196. Kirsten Hastrup (red.). Hans Reitzels Forlag, København 2004.
- Mogensen H.O., Gammeltoft T., Nguyen My Huong, Hoang Kim Dung: An Introduction to Social Anthropology in a Vietnamese Context. Studying gender and Reproductive Health on Vietnam's North Central Coast. 215s. 2004.
- Mogensen H.O., Meinert L.: Tør sex III. 11s. 2004.
- Nielsen F.S.: Meillassoux, Claude. i: Biographical Dictionary of Social Science and Cultural Anthropology s. 348-349. Vered Amit (red.). Routledge, London 2004.
- Nielsen F.S.: Modeller og myter: Tanker om Fredrik Baths rolle i norsk (og nordisk) antropologi. Jordens Folk Nr. 4, s. 12-17. 2004.
- Nielsen F.S.: Jackson, Michael. i: Biographical Dictionary of Social and Cultural Anthropology s. 261-262. Vered Amit (red.). Routledge, London 2004.
- Nyambedha E.O., Aagaard-Hansen J.: Changing places, changing position: Orphans' movements in a community with high hiv/aids prevalence in Western Kenya. i: Children's places : cross-cultural perspectives s. 162-176. Karen Fog Olwig and Eva Gulløv (red.). 2003.
- Nyambedha E.O., Wandibba S., Aagaard-Hansen J.: Changing patterns of orphan care due to the hiv epidemic in western Kenya. Social Science & Medicine Vol. 57 (2), s. 301-311. 2003.
- Nyambedha E.O., Wandibba S., Aagaard-Hansen J.: "Retirement lost" – the new role of the elderly as caretakers for orphans in western Kenya. Journal of Cross-Cultural Gerontology Vol. 18 (1), March 2003, s. 33-52. 2003.
- Olwig K.F.: Review of "From Ellis Islands to JFK: New York's Great Waves of Immigration", by Nancy Fonder, and "Georges Woke Up Laughing: Long-Distance Nationalism and the Search for Home", by Nina Glick Schiller & Georges Eugene Fournon. Nieuwe West-Indische Gids 78 (1&2), s. 152-55. 2004.

- Olwig K.F.: Review of "Martha Brae's Two Histories: European Expansion and Caribbean Culture-Building in Jamaica" by Jean Besson. *Journal of Anthropological Research* 59 (4), s. 569-71. 2003.
- Olwig K.F.: Comment to Paige West and James G. Carrier "Ecotourism and Authenticity". *Current Anthropology* 45 (4), s. 491-92. 2004.
- Olwig K.F.: Place, movement and identity: processes of inclusion and exclusion in a 'Caribbean' Family. i: *Diaspora, Identity and Religion. New Directions in theory and research* s. 53-71. Waltraud Kokot, Khachig Tölölyan and Carolin Alfonso (red.). Routledge, London 2004.
- Olwig K.F., Pærregaard K.: Netværk. Transnational migration og social sammenhæng. i: *Viden om verden: En grundbog i antropologisk analyse* s. 161-179. Kirsten Hastrup (red.). Kirsten Hastrup (red.). Hans Reitzel, København 2004.
- Pedersen M.A., Rubow C.: Autoritet : shamaner, præster og religiøs viden. i: *Viden om verden : en grundbog i antropologisk analyse* s. 283-301. Kirsten Hastrup (red.). Hans Reitzels Forlag, København 2004.
- Pedersen M.H.: Den usynlige kulturnavigation. 4s. *Forum for køn og kultur*, 2004.
- Pedersen M.H.: The Palestinian Inpasse in Lebanon: The Politics of Refugee Integration. s. 139-140. *Journal of Refugee Studies*, 2004.
- Pedersen M.H.: En irakisk helligdag i København. *Geografisk Orientering* 3, s. 416-420. 2004.
- Pedersen M.H.: Making Traditions in a New Society. Middle Eastern Immigrants' Celebration of Calendrical Rites and the Negotiation of Belonging to Danish Society. *Ethnologia Europaea* Vol. 34:1, s. 5-16. 2004.
- Rubow C.: Billeder Viborg Stift. 84s. Viborg Stift, Viborg 2003.
- Rubow C.: Tre skridt fra livet. *Kritisk forum for praktisk teologi* 93, s. 43-55. 2003.
- Rubow C.: Det religiøse supermarked. 26-37s. *Det Teologiske Fakultet, Århus* 2003.
- Rubow C.: Samtalen: Interviewet som deltagerobservation. i: *Ind i verden: Grundbog i antropologisk metode* s. 227-244. Kirsten Hastrup (red.). Hans Reitzels Forlag, København 2003.
- Rubow C.: Lisbeth Mikaelsson i religionsbyen Bergen. *Religionsvidenskabeligt tidsskrift* 46, s. 118-119. 2002.
- Rubow C.: Den skjulte religion. *Dansk sociologi* 2, s. 7-20. 2001.
- Rubow C.: Forventningen på Campus. *Dansk Teologiske Tidsskrift* 64 (4), 2001.
- Rubow C.: Religion og oplevelse. *Kritisk forum for praktisk teologi* 73, s. 70-80. 1998.
- Rubow C.: Døden og ritualer – om tro og tabu i begravelser. i: *Dødens rum* s. 37-46. Annelise Ballegaard Petersen og Anne-Louise Sommer (red.). Odense Universitetsforlag, Odense 1997.
- Rubow C.: Der er noget mellem liv og død. *Jordens folk* 28, nr. 3, s. 82-87. 1993.
- Rubow C.: At sige ordentligt farvel: om begravelser i Danmark. 111 s. Anis, København 1993.
- Sjørlev I.G.: Alterity as Celebration, Alterity as Threat. A Comparison of Grammars between Brazil and Denmark. i: *Grammars of Identity/Alterity. A Structural Approach* s. 79-98. Gerd Baumann and Andre Gingrich (red.). Berghahn Books, New York 2004.
- Stefansson A.H.: Fran Markowitz and Anders H. Stefansson (red.). *Homecomings : unsettling paths of return. Program in Migration and Refugee Studies*, vi, 216s. Lexington Books, Lanham, Maryland, USA 2004.
- Stefansson A.H.: *Homecomings to the Future: From Diasporic Mythographies to Social Projects of Return.* i: *Homecomings : unsettling paths of return* s. 2-20. Fran Markowitz and Anders H. Stefansson. Lexington Books, Lanham, Maryland, USA 2004.
- Stefansson A.H.: Sarajevo Suffering: Homecoming and the Hierarchy of Homeland Hardship. i: *Homecomings : unsettling paths of return* s. 54-75. Fran Markowitz and Anders H. Stefansson (Red.). Lexington Books, Lanham, Maryland, USA 2004.
- Steffen V., Jansbøl U.K.: Investering : forventninger på spild. i: *Viden om verden* s. 221-238. Kirsten Hastrup. Hans Reitzels Forlag, Kbh. 2004.
- Steffen V., Jenkins R., Busch H.J.: (red.). *Managing Uncertainty: Ethnographic Studies of Illness, Risk and the Struggle for Control.* 1-287s. Museum Tusulanum Press, København 2004.
- Steffen V., Samuelsen H.: The Relevance of Foucault and Bourdieu for Medical Anthropology: Exploring new Sites. *Anthropology & Medicine* vol. 11, no 1, s. 3-10. 2004.
- Tjørnhøj-Thomsen T.: Slægtskab : tilblivelse, forbundethed og fællesskab. i: *Ind i verden. En grundbog i antropologisk analyse* s. 138-159. Kirsten Hastrup (red.). Hans Reitzel, København 2004.
- Tjørnhøj-Thomsen T.: Childlessness, procreative technologies and the creation of new mythologies. *Folk* 45, s. 33-59. 2003.
- Tjørnhøj-Thomsen T.: Medicinsk teknologi og usikker viden. *Magasinet Humaniora* Vol 19 (1), s. 10-15. 2004.
- Tjørnhøj-Thomsen T.: Kræft i sociale netværk. *Liv* 3, s. 16-19. 2004.
- Tjørnhøj-Thomsen T.: Biographical entry on Kirsten Hastrup. i: *Biographical dictionary of social and cultural anthropology* s. 232-233. Vered Amit (red.). Routledge, London 2004.
- Vigh H.E.: Introduktion til voldens antropologi : fra erfaring til fællesskab. *Tidsskriftet Antropologi* 46 [2002], s. 3-15. 2004.
- Vigh H.E.: S. Danneskiold-Samsøe, P. G. Jørgensen, Henrik E. Vigh (red.). *Vold. Tidsskriftet Antropologi* 46 [2002], 171s. København 2004.
- Whyte S.R.: Disability: Global languages and local lives. i: *Companion to Psychological Anthropology: Modernity and Psychocultural Change* s. 168-181. Conerly Case & Robert Edgerton (red.). Blackwells, London 2004.
- Whyte S.R.: The importance of maternal schooling for child morbidity and mortality and maternal health behavior in southeastern Uganda. *Journal of Health and Population in Developing Countries* Vol. 5, s. 1-13. 2004.
- Whyte S.R., Alber E., Geisler P.W.: Lifetimes intertwined: African grandparents and grandchildren. *Africa* Vol. 74 (1), s. 1-5. 2004.
- Whyte S.R., Whyte M.A.: Children's children : Time and relatedness in East Uganda. *Africa* 74 (1), s. 76-94. 2004.
- Whyte S.R., Whyte M.A.: Comment on Mikael Karlström. *Modernity and its aspirants: Moral community and developmental eutopianism in Buganda. Current Anthropology* Vol. 45 (5), s. 613-614. 2004.

Whyte S.R., Whyte M.A., Meinert L., Kyaddondo B.:
Treating aids: Dilemmas of unequal access in Uganda.
Journal of Social Aspects of hiv/aids 1 (1), s. 14-26.
2004.

Whyte S.R., Whyte M.A., Meinert L., Kyaddondo B.:
Aids: dilemmas of unequal access in Uganda. Journal of
Social Aspects of hiv/aids Vol. 1 (1), s. 14-26. 2004.

Studienævnet for Antropologi

Medlemmer

Pr. 1.2.2004 bestod studienævnet af Birgitte R. Sørensen, studieleder, Bodil Just Christensen, næstformand, Finn S. Nielsen, vice-studieleder, Maruska Mosegaard, Tine Tjørnhøj-Thomsen, Sofie Kylliesbech, Hanne Mogensen. Suppleanterne er Anne-Mette Hermansen og Steffen Jöhncke.

Beretning

En af de væsentligste aktiviteter i 2004 var revisionen af studieordningen for bacheloruddannelsen, som ud over studienævnet selv involverede undervisere, studerende, censorer/aftagere og Pædagogisk Center. Der blev lagt vægt på at udvikle kompetencebeskrivelser for hele uddannelsen og de enkelte uddannelseskomponenter, ligesom der var fokus på at udvikle nye og mere varierende undervisnings- og eksamensformer. De konstituerende fag forbliver uændret, men der er kommet øget fokus på praktisk anvendelse af antropologisk teori i forhold til problemløsning og på formidling af viden til et ikke-antropologisk publikum.

En anden indsats har været opfølgning af tidligere initiativer med henblik på at forbedre gennemførelsen på især kandidatuddannelsen. Dette er sket ved mere direkte kommunikation til både vejledere og studerende på særligt vigtige tidspunkter i uddannelsen.

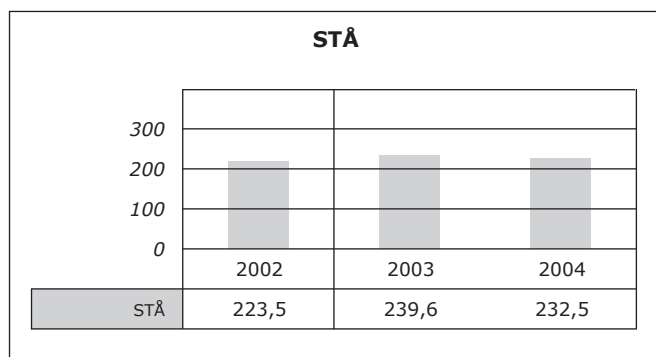
Et tredje initiativ har været afholdelse af en karriereworkshop for nyuddannede kandidater og næsten færdige kandidater i samarbejde med Magistrenes A-Kasse og med deltagelse af nyuddannede kandidater i job samt aftagere.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning

Indskrivningsfag	Aktivitetssområder								
	Antropologi	Teologi	Afrika	Statskundskab	Folkesundhed	Humaniora	Jura	Meritoverført	I alt
Antropologi	217,0	0,3	3,0	1,0	0,4	1,0	0,2	33,3	256,2
Afrikastudier	0,3								
Øvr. Samfundsvidenskab	1,4								
Folkesundhedsvidenskab	0,3								
Humaniora	1,0								
Meritstuderende	6,9								
Gæstestuderende	5,7								
I alt	232,5								
Åben uddannelse	5,2								

STÅ 2002-2004

Studieleder Birgitte R. Sørensen

Ph.d.-studienævnet for Antropologi**Medlemmer**

Pr. 1.2.2004 bestod ph.d.-studienævnet af Karsten Pærregaard (ph.d.-studeleder), Sofie Danneskiold-Samsøe (studerterrepræsentant), Pia Lundberg (suppl.) og Jørgen Pedersen (ph.d.-studienævnssekretær).

Beretning

I 2004 har studienævnet holdt ét møde, hvor institutlederen og studielederne var indbudt mhp. at fastlægge præcise retningslinjer for de ph.d.-studerendes arbejdsopgaver.

Pr. 1.1.2004 var der i alt 20 indskrevne ph.d.-studerende. Ved årets udgang var der 21 studerende indskrevet. Samlet blev seks nye studerende indskrevet i løbet af året, medens i alt fem ophørte. Der blev gennemført seks ph.d.-forsvar:

Mette Nordahl Svendsen den 06.05.2004. Bedømmelsesudvalg: Professor Marit Melhuus, University of Oslo, Norge. Senior Lecturer Janet Carsten, University of Edinburgh, U.K. Professor Kirsten Hastrup (formand), Københavns Universitet.

Charlotte Barth den 13.05.2004. Bedømmelsesudvalg: Professor Jan Hovden, Norges teknisk-naturvitenskaplige universitet (NTNU), Trondheim, Norge. Lektor Helle Ploug Hansen, Syddanske Universitet, Odense. Lektor Helle Bundgaard (formand), Københavns Universitet.

Katrine Nørgård den 19.05.2004. Bedømmelsesudvalg: Forskningsleder Tian Sørhaug, director, Universitetet i Oslo, Norge. Professor Ole Fogh Kirkeby, Copenhagen Business School. Lektor Inger Sjørlev (formand), Københavns Universitet.

David Kyaddondo den 22.06.2004. Bedømmelsesudvalg: Professor, Hon. Maka Victoria Nakiboneka, Makere-

re University, Uganda. Professor James Fairhead, University of Sussex, U.K. Associated Professor (formand) Quentin Gausset, Københavns Universitet.

Birthe Nautrup den 25.06.2004. Bedømmelsesudvalg: Professor Leif Manger, Universitetet i Bergen, Norge. Professor Gudrun Dahl, Stockholms Universitet, Sverige. Lektor Michael A. Whyte (formand), University of Copenhagen.

Christian Boehm den 26.11.2004. Bedømmelsesudvalg: Senior Lecturer Elisabeth Harrison, University of Sussex, U.K. Professor Colin Murray, University of Manchester, U.K. Associated Professor Birgitte Refslund Sørensen (formand), Københavns Universitet.

Årets ph.d.-kursusaktiviteter er blevet tilrettelagt i samarbejde med Den Danske Forskerskole i Antropologi og Ethnografi. De bestod af:

“The anthropology of knowledge and the knowledge of anthropology”, 22.-23.01. 2004.

“Cultural categories, communities and individuality”, 28.-29.04.

“‘Value’ in a neo-liberal world”, 3.-5.05. 2004.

“From Plans to Practice: Research Methodology Workshop”, 22.06. 2004.

“From Plans to Practice: Research Methodology Workshop”, 28.09.

“Writing Anthropology”, 30.09-1.10. 2004.

“Uncommon” informants and ethnographic work”, 25.-27.10. 2004.

For yderligere information angående ph.d.-kurser, se Forskerskolens hjemmeside.

Både i foråret og i efteråret har ph.d.-studelederen afholdt seminarerækker for de ph.d.-studerende.

Ph.d.-studeleder Karsten Pærregaard

Sociologisk Institut

Ledelse pr. 1.2.2004

Instituttet ledes af institutleder, lektor Peter Abrahamson.

Bestyrelsen består af institutleder Peter Abrahamson, lektor Carsten Strøby Jensen, professor Margaretha Järvinen, TAP-repræsentant Jens Ludvigsen, Mette Lyshøj som repræsentant for de studerende, Hilda Rømer Christensen som observatør for de fondsansatte, samt Ulrich Schmidt Hansen som observatør for ph.d.-studerende.

Organisation

Bestyrelsen har nedsat en række underudvalg, herunder forskningsudvalget, som består af: Peter Abrahamson (formand), Manni Crone, Bo Jacobsen, Heine Andersen, Margareta Bertilsson og Frederik Thuesen Pedersen.

Synlighedsudvalget, som består af: Peter Abrahamson, Margaretha Järvinen, Allan Madsen, Anders Holm, Jakob Arnoldi, Morten Rømer Hedegaard, Anja Dahl, Kasper Hein, Sofie Birch Mathiasen, Maja Lotz og Rune Puggaard.

Sociologisk Studienævn består af: Allan Madsen (stудieleder), Charlotte Bloch, Dion Aagaard-Hansen, Kasper Hein og Lars Bo Kaspersen. Suppleanter: Anders Holm, Yvonne Due Billing, Lovise Brade og Sofie Nørgaard Nielsen.

Ph.d.-studienævnet består af: Peter Gundelach (ph.d.-studieleder), Margareta Bertilsson, Ole Bjerg, Nauja Kleist, Mikkel Bo Madsen og Inge Kryger Pedersen. Suppleanter: Jakob Arnoldi og Frederik Thuesen Pedersen.

Adresse

Center for Sundhed og Samfund
Øster Farimagsgade 5
Postboks 2099
1014 København K
Telefon 35 32 32 80
Fax 35 32 39 40
www.sociology.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Instituttet lægger afgørende vægt på at styrke sociologiens placering i Danmark. I den forbindelse afholder instituttet bl.a. en række seminarer om forskningsmæssige og undervisningsmæssige forhold. Målsætningen for instituttets egen forskning er at drive internationalt kvalificeret, pluralistisk forskning. Dette indebærer en styrke i almen sociologi samt i de væsentligste sociologiske specialer. Et andet led i styrkelsen af en sociologisk profil i en dansk offentlighed er, at instituttets medarbejdere deltager i forskellige typer anvendt forskning.

I lighed med fakultetets øvrige institutter har Sociologisk Institut vedtaget en langtidsplan, der beskriver instituttets målsætninger og veje til målopnåelse for de kommende år.

Sociologisk Institut har en bredt anlagt forskningsvirksomhed, der centrerer sig indenfor de fem satsningsområder med vægten på grundforskningselementer. Således an-

vendes en række klassiske og nye teoretiske og metodiske tilgange til undersøgelsen af sociale relationer og processer i moderne samfund.

Personaleforhold

Instituttet har i perioden besat følgende stillinger:

Professorat med særlige opgaver indenfor kultursociologi – et tidsbegrænset professorat i sociologi med den særlige opgave at styrke studiet af sammenhængen mellem urbanitet, køn, seksualitet og billedmedier. Der var én ansøger til stillingen. Stillingen blev besat 1.5.2004 med lektor Henning Bech.

Professorat med særlige opgaver indenfor videnssociologi – et tidsbegrænset professorat i sociologi med den særlige opgave at styrke studiet af videnskabsteoretiske og videnskabssociologiske problemstillinger. Der var to ansøgere til stillingen (begge mænd), hvoraf den ene var kvalificeret. Stillingen blev besat 1.5.2004 med lektor Heine Andersen.

Forskningsvirksomhed

1. Arbejdsmarkedet og den europæiske integration

Forskningsprojektet er rettet mod analyse af internationaliseringen af arbejdsmarkedet i tilknytning til EU-udviklingen. Projektet fokuserer på en analyse af faglig organisering i Europa i et komparativt og europæisk perspektiv (Carsten Strøby Jensen).

2. Changing Welfare Systems in Europe

Forskningskoordineringsprogram under Cost Action 15 med deltagere fra 19 europæiske lande i perioden 1999-2004 (Peter Abrahamson).

3. COMPASS

Changing Contexts for Mediating Public Concerns in the Assessment of Biotechnic Science (projektleder Margareta Bertilsson: NOS-S (Nordic Network) 2001-2004).

4. Den danske værdiundersøgelse

Forskningsprojektet er en del af en meget omfattende international spørgeskemaundersøgelse: The European Values Survey, som i Danmark blev gennemført i 1981, 1990 og i 1999 (Peter Gundelach er leder af projektet som omfatter et større antal forskere ved universiteter og sektorforskningsinstitutter).

5. Forskerskole for Integration, Produktion og Velfærd

Forskerskolen er etableret som et samarbejde mellem Sociologisk Institut, KU, Institut for Økonomi, AU, SFI og AKF (Peter Abrahamson, Jørgen Elm Larsen, Margaretha Järvinen, Bjarne Hjorth Andersen, Carsten Strøby Jensen, Lars Bo Kaspersen og Anders Holm). Ph.d.-projekter finansieret af Forskerskolen: "En analyse af mødet mellem behandler og klient på to revalideringscentre" (Nanna Mik-Meyer); "Demokratisering af fattigdommen" (Carsten Kronborg Bak); "Is home where the heart is or where I hang my hat?: Belonging and processes of identification amongst a group of refugees in Denmark" (Kristina Grünberg); "National velfærdspolitik, arbejdsmarkedsintegration og økonomisk globalisering" (Mikkel Bo Madsen); "Mødet mellem drenge med etnisk minoritetsbaggrund og

“systemet” i en socialpædagogisk, kriminalitetsforebyggende fritidsinstitution” (Kathrine Vitus Andersen) og “Unge nydanskernes overgang fra en erhvervskompetencegivende uddannelse til arbejdsmarkedet” (Kristina Wimberley). Øvrige ph.d.-projekter tilknyttet Forskerskolen: “De udstødtes genealogi – om kampen for at gøre fattige og udstødte til frie mennesker” (Kaspar Villadsen); “Duetter fra anden sal på Slottet – et interaktionelt perspektiv på samtaler mellem hjemløse og socialarbejdere” (Tobias Børner Stax tilknyttet Sociologisk Institut, KU og SFI); “Klagekultur og ankeinstanser. Borgernes møde med velfærdsstaten inden for offentligt klagevæsen” (Turf Böcker Jakobsen) og “Behandlings- og hjælpeindsatsen på gadeplan for stofmisbrugere” (Esben Houborg Pedersen).

6. Integrationsdynamikker i EU

Forskningsprojektet er rettet mod udvikling af teoretiske forståelser af integrationsprocessen i EU. Fokus ligger især på forståelsen af supranationale integrationsdynamikker (Carsten Strøby Jensen).

7. Kulturel produktion af pels

En kvalitativ undersøgelse af de transnationale netværk der fremstiller pels som materielt og symbolsk produkt. Projektet belyser den transformation af produktions-forbrugs-komplekset der har fundet sted i det sidste tiår, hvor der er sket et skift fra overklassekvindens pelskåbe (der blev angrebet af antipelsbevægelsen) til pelsens genkomst som accent i designermoden. Det lægger særligt vægt på at udrede magtforholdene i en globalt forgrenet luksusindustri (Lise Skov).

8. Kulturmøder og fællesskaber

Tværdisciplinært forskningsprojekt under forskningsprogrammet “Kulturmødet” finansieret af SHF/SSF i perioden 2000-2003. Projektet sigter på at belyse demokratimodeller for det europæiske rum, der i stigende grad multikulturaliseres (Lars Bo Kaspersen).

9. Følelser og køn i den akademiske organisation

Analyser af forholdet mellem organisatoriske strukturer, følelser og følelseshåndtering hos forskellige grupper i det akademiske hierarki (Charlotte Bloch).

10. Levekårsundersøgelsen

Med undersøgelsen “Befolkningens levekår år 2000” indsamles for tredje gang oplysninger om befolkningens generelle levekår. Der foreligger herefter oplysninger om levekårene for de samme personer fra 1976, da de var i alderen 20-69 år, fra 1986 og 2000, da de var i alderen 44-93 år. Desuden er der i denne sidste undersøgelse suppleret med nye interviewpersoner i alderen 20-43 år (Bjarne Hjorth Andersen er forskningsleder på den tredje levekårsundersøgelse. Øvrige forskere: Jørgen Elm Larsen; Anders Holm, KU; Erik Jørgen Hansen, DPU; Dines Andersen og Merete Platz, SFI).

11. Medikalisering af fysisk aktivitet?

En sociologisk analyse af anvendelsen af præstationsfremmende, farmakologiske midler i sport, idræt og motion. Projektets formål er at undersøge kulturelle mekanismer af betydning for mulig anvendelse af doping- og andre præstationsmidler inden for såvel som udenfor den organiserede

de idræt. Formålet skal ses i lyset af et overordnet tema omkring medikalisering af samfundet: at belyse aspekter i den udvikling indenfor medicinske og farmakologiske områder, der inddrager livsprocesser, som tidligere blev anset for ikke at kunne eller skulle ændres med farmakologiske midler. Projektet er støttet af Kulturministeriets Udvalg for Idrætsforskning (Inge Kryger Pedersen).

12. Social Assistance in Europe: Springboard or Poverty Trap?

Projektet er organiseret fra University of Leuven, Belgien med deltagere fra seks lande. Det gennemføres i perioden 2002-2004 (Peter Abrahamson og Cecilie Wehner).

13. Socialdarwinismens indflydelse i dansk filosofi og samfundsvidenskaber 1860-1940

Projektet omfatter teori- og idéhistoriske studier af udbredelse og vurderinger af socialdarwinistiske ideer den filosofiske og samfundsvidenskabelige litteratur (Heine Andersen).

14. Social Protection in Europe: Convergence? Integration, Accession and Labour (SPECIAL)

Projektet er organiseret fra University of Gent, Department of Social Law, Belgien med deltagere fra 20 lande i perioden 2002-2004 (Peter Abrahamson og Cecilie Wehner).

15. Unge & Alkohol

Hovedformålet med projektet er at bidrage til en forståelse af det høje alkoholforbrug blandt danske unge. Projektet gennemføres med både kvantitative og kvalitative metoder. Projektet er finansieret af Rockwool Fonden og udføres under Sociologisk Institut, Københavns Universitet. Projektet startede i december 2003 og er planlagt til at forløbe 2 1/2 år (Jacob Demant, Peter Gundelach, Margaretha Järvinen, Jeanette Østergaard).

16. Visioner i samfundet

Projektet har til formål at undersøge kollektive aktørers konstruktioner af visioner. Kollektive aktører er politiske partier, interesseorganisationer, sociale bevægelser mv. metodologisk og teoretisk er projektet inspireret af Alain Touriane og Alberto Meluccis studier af sociale bevægelser. Projektet er finansieret af Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd og Sociologisk Institut. Det startede i januar 2004 og er planlagt til at vare i tre år (Benedikte Brincker, Peter Gundelach. Tilknyttet ph.d.-projekt “Virkeliggjorte visioner – et studie af intentionelle fællesskaber” Bella Marckmann).

17. Welfare and Solidarity in Post-Industrial Europe

En analyse af hvordan lavindkomstfamilierne i fem udvalgte bykvarterer i Europa håndterer deres sociale, materielle og rumlige marginaliserede tilværelse. Gennemføres indenfor Forskerskolen for Integration, produktion og velfærd i perioden 2000-2005 (Peter Abrahamson).

18. Welfare Policy and Employment in the Context of Family Change

Projektet er finansieret af Nordisk Ministerråd og gennemføres i samarbejde med kollegaer fra Oslo, Reykjavik, Göteborg, Turku, Göttingen, York og Utrecht i perioden 2002-2005 (Peter Abrahamson og Cecilie Wehner).

19. Ændringer i social mobilitet i Danmark i komparativt perspektiv

På baggrund af eksisterende undersøgelser og data kortlægges udvikling i social mobilitet i Danmark siden slutningen af 1800-tallet. Resultaterne skal sammenlignes med tilsvarende undersøgelser fra andre lande (Heine Andersen, Peter Gundelach og Anders Holm).

Ph.d.-projekter

Lars Benjaminsen: "Sociologiske modeller og social mobilitet" – Projektet diskuterer nyere tilgange i forskningen i social mobilitet – herunder diskuteres særligt modelbegrebets status i mobilitetsforskningen – i lyset af generelle spændinger i nyere sociologisk teori og videnskabsteori.

Jytte Kaltoft Bendixen: "Mellem lov og praksis i europæisk arbejdsmarkedspolitik" er en komparativ rettsociologisk undersøgelse om implementering af EU-direktiver vedr. arbejdsmarkedsforhold og deres effektive håndhævelse i Danmark sammenlignet med fire andre EU-medlemsstater: Finland, Frankrig, Tyskland og Storbritannien. Projektet bliver udført med støtte fra LO.

Ole Bjerg: "Den mystiske etik – om at være til i det hyperdifferentierede samfund". Projektet undersøger den klassiske durkheimske problematik omkring forholdet mellem etik og differentiering og forsøger ved hjælp af nyere teoridannelser at formulere nogle begreber, der gør det muligt at tale om etik i det postmoderne samfund.

Christina J. Colclough: Multinationale selskaber, personalepolitik og global governance. Projektet undersøger effekten af danske multinationale selskabers samarbejde med globale og nationale faglige organisationer, og spørger om dette er udtryk for en anderledes langsigtede model for udviklingen af globale virksomheder og global governance.

Niels-Henrik M. Hansen: "Unge hørehæmmedes livskvalitet". En sociologisk analyse af de problemer og udfordringer unge hørehæmmede oplever som en konsekvens af deres høretab. Ph.d.-projektet er finansieret af Sociologisk Institut, Learning Lab Denmark og Center for Ungdomsforskning.

Bettina Hauge: "Kræftsyge – på arbejde. En antropologisk analyse af arbejdets betydning for kræftpatienters hverdag". Projektet beskæftiger sig med livstruet kræftsyge – brystkræftpatienter og testikelkræftfrømte – der i løbet af deres behandlingsperiode har fastholdt deres arbejde og relationer til arbejdspladsen. Hvilken betydning og værdi har arbejdet for denne gruppe, hhv. før, under og efter deres diagnose. Projektet er finansieret af den Europæiske Socialfond og Arbejdsmarkedsstyrelsens pulje, "Det rummelige arbejdsmarked".

Mads Meier Jæger "Intergenerational educational mobility in Denmark". Projektet skal belyse, hvilke sociale baggrundsfaktorer, som er af betydning for folks uddannelseschancer i Danmark. Projektet fokuserer især på velfærdsstatens rolle og ikke-økonomiske baggrundsforhold så som kulturel "kapital" og familietyper.

René Elley Karpantschof: "Demokrati i dybden – tilbivelsen af moderne politisk kultur i Danmark 1866-1920". Med en event-history tilgang kortlægges dele af det sociale konfliktmønster i tiden efter indførelsen af et demokratisk regime 1848-1849. Det vil konkret sige en database-registrering af kollektive aktioner som protestmøder, adresser, optog og uroligheder. Datamaterialet underkastes netværksanalyse i historisk-sociologisk perspektiv med hen-

blik på at forklare den moderne politiske kulturs tidlige formering i Danmark.

Nauja Kleist: "Transnational practices and belonging. An analysis of mobility, diasporic identification and transnationalism among Somalis in Denmark." Projektet undersøger, hvordan forholdene i Danmark påvirker herboende somalieres engagement i oprindelseslandende og omvendt. Et centralt spørgsmål er forholdet mellem transnationale praksisser, social og fysisk mobilitet.

Else Kloppenborg: "Where's the refugee problem?" Projektet undersøger tendenser i nyere tids udviklinger i asylpolitik i Europa udfra en tysk event: indenrigsministerens forslag sommeren 2004 om at "out-source" asylbehandling til Afrika. Narrativ analyse anvendes til at bestemme kausale strukturer i forslagetets politiske skæbne.

Christian Stenbak Larsen: "Den økologiske forbruger". Projektet er en undersøgelse af, hvad økologisk mad betyder i tekst og tale om økologisk mad. Målet er at nå til en forståelse af den popularitet, som økologiske madvarer har nydt siden 1994.

Esther Nørregård-Nielsen: Pædagogers professionalisering". En kvantitativ analyse af pædagogers muligheder og forventninger til eget erhverv samt ønske om øget professionalisering i spændingsfeltet mellem kommune, stat og forældre.

Helene Hjorth Oldrup: "Mobile erfaringer – persontransport set i lyset af teorier om mobilitet". Teorier om mobilitet bruges i stigende grad til at indkredse aspekter ved sociale liv. I dette projekt undersøges og diskuteres disse teorier i forhold til et empirisk felt, nemlig persontransport med bil i hverdagen. Hvordan erfarer og håndterer mennesker hverdagens mobilitet? Hvordan ser hverdagslivet ud set fra et mobilt perspektiv? Og hvilke begrænsninger og muligheder giver teorier om mobilitet for at forstå disse spørgsmål? I dette projekt undersøges hverdagsfortællinger og populære fortællinger vedr. mobilitet med bil, og disse diskuteres i relation til teorier om mobilitet.

Frederik Thuesen Pedersen: "Individets ret – en udfordring for samfundet. Om forholdet mellem menneskerettigheder og solidaritet med fokus på arbejdsmarkedsrelationer." Projektet undersøger forholdet mellem menneskerettigheder og begrebet solidaritet i lyset af nyere sociologisk teori. Empirisk fokuserer det på den betydning som forskellige arbejdsmarkedsorganisationer tilskriver de senere års menneskeretlige reformer af dansk arbejdsret, samt den øgede politiske betydning af individuelle rettigheder.

Poul Pøder Pedersen: "Emotion and power in organisational change". A case study of how managers and employees manage emotions during an organisational restructuring in a huge international firm.

Eva Bendix Petersen: "Videnskabelig kvalitet og relevans? – En videnssociologisk undersøgelse af videnskabs-samfundets strukturelle handlerum, diskursive praksisser og positioneringspræmisser.

Ulrich Schmidt-Hansen: "Når bare ministeren ikke kommer i problemer – konsensusøgende adfærd blandt embedsmænd på Slotsholmen". Projektet undersøger organisationskulturen blandt embedsmænd på Slotsholmen for at belyse hvordan denne påvirker konsensus i den politiske beslutningsproces mellem stat og interesseorganisationer i det danske samfund".

Satsningsområder

Arbejde og organisation: mellem marked, stat og civilsamfund.

Kultur, identitet og krop.

Politik og sociale forandringer: i et historisk og komparativt perspektiv.

Velfærd og marginalisering.

Viden, normativitet og religion: institutionelle grænser under forandring.

Faglige og administrative hverv**Bedømmelsesudvalg**

Peter Abrahamson. Har været formand for bedømmelsesudvalg for ph.d.-afhandling ved Syddansk Universitet og ved Sociologisk Institut, KU.

Heine Andersen: Har været medlem af bedømmelsesudvalg vedr. ph.d.-afhandling ved Handelshøjskolen i København.

Margareta Bertilsson: Har været formand for bedømmelsesudvalgene til to professorstillinger, KU. Medlem af ph.d.-udvalg ved Ålborg Universitet, Bergens Universitet og Lunds Universitet.

Yvonne Due Billing: Har været formand for bedømmelsesudvalg for ph.d.-afhandling ved Sociologisk Institut, KU, opponert på lic.-afhandling ved Lunds Universitet.

Charlotte Bloch: Har været formand for bedømmelsesudvalg for ph.d.-afhandling, Sociologisk Institut, KU; medlem af bedømmelsesudvalg vedrørende adjunktur i kvalitativ metode, Sociologisk Institut, KU og formand for udvalg vedrørende lektorat, Center for Forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund, Odense Universitet.

Margaretha Järvinen: Har været formand for bedømmelsesudvalg for lektorat ved Aarhus Universitet; medlem af bedømmelsesudvalg for doktorafhandling ved Stockholms Universitet; medlem af bedømmelsesudvalg for ph.d.-stipendium, SF.

Allan Madsen: Har været medlem af bedømmelsesudvalg til adjunktur i sociologi ved Institut for Sociale Forhold og Organisation, Aalborg Universitet; formand for bedømmelsesudvalg til amanuensisstilling i sociologi ved Sociologisk Institut, KU; formand for bedømmelsesudvalg til ph.d.-afhandling ved Sociologisk Institut, KU; formand for bedømmelsesudvalg til adjunktur i sociologi ved Sociologisk Institut, KU, formand for flere bedømmelsesudvalg til eksterne lektorater i sociologi ved Sociologisk Institut, KU.

Inge Kryger Pedersen: Har været formand for bedømmelsesudvalg til adjunktur i Sociologi ved Sociologisk Institut, KU.

Udvalg og fonde

Bjarne Hjorth Andersen: Medlem af det rådgivende forskningsudvalg for Danmarks Statistik.

Heine Andersen: Har været medlem af universitetets arbejdsgruppe til udarbejdelse af forslag til retningslinjer for universitetets varetagelse af forskningsetik.

Charlotte Bloch: Suppleant i Forskningsstyrelsens Udvalg vedrørende Videnskabelig Uredelighed.

Peter Gundelach: Medlem af Rockwool fondens programkomité; Socialforskningsinstituttets Strategic Research Advisory Board 2003; Socialforskningsinstituttets Velfærdsforum 2004; medlem af advisory board for Acta Sociologica; medlem af referee panelet for Tidsskriftet Politik.

Margaretha Järvinen: Medlem af Forskningsstyrelsens Forskeruddannelsesudvalg (FUU); medlem af styregruppen for Programme on Welfare Research (konsortium bestående af Sociologisk Institut, SFI, AKF, Økonomisk Institut i Århus og Handelshøjskolen i Århus); medlem af Det Interne Forskningsråd (IFR), Socialforskningsinstituttet; medlem af bestyrelsen for Forening for forskning i socialt arbejde (FORSA).

Inge Kryger Pedersen: Næstformand for Kulturministeriets Udvalg for Idrætsforskning.

Tillidshverv

Heine Andersen: Medlem af bestyrelsen i Filosofisk Forum.

Margareta Bertilsson: Medlem af SFI's Bestyrelse (2001-2004); medlem af nordisk gruppe for evaluering af Riksbankens Jubileumsfond, Stockholm (2002-2004).

Charlotte Bloch: Tillidsrepræsentant for videnskabelige medarbejdere på Sociologisk Institut; medlem af hovedsamarbejdsudvalget, KU.

Anders Holm: Medlem af organisationskomitéen for symposium i anvendt statistik.

Lars Bo Kaspersen: International koordinator og medlem af fakultetets Uddannelsesudvalg.

Jørgen Elm Larsen: Medlem af repræsentantskabet for Læreranstalternes Fælles Byplankursus; medlem af styregruppen for Forskerskolen for Integration, Produktion og Velfærd.

Formidling**Udgivervirksomhed**

Sociologisk Institut udgiver tidsskriftet Dansk Sociologi fire gange årligt. Det er et tidsskrift, der publicerer originale sociologiske artikler, review-essays, kommentarer og anmeldelser af sociologisk faglitteratur.

Redaktionen af Acta Sociologica – Journal of the Scandinavian Sociological Association – har i perioden 2003-2006 til huse på Sociologisk Institut. Acta Sociologica udgives på det internationale forlag SAGE. Tidsskriftet publicerer originale sociologiske artikler med udgangspunkt i forskellige metodiske og teoretiske traditioner samt boganmeldelser. Der vil endvidere komme en række tema-

fokus er på det skandinaviske sociologiske miljø, og internationale artikler der fokuserer på skandinaviske problemstillinger.

Acta Sociologica redigeres af Margareta Bertilsson, KU, Jacob Buchwaldt-Nissen, KU, Thomas Boje, RUC, og Michael Hviid Jacobsen, Ålborg Universitet.

Redaktionelle hverv

Peter Abrahamson: Medlem af redaktionspanelet for Sociological Research Online og Journal of Societal and Social Policy.

Heine Andersen: Medlem af redaktionskomitéen for tidsskriftet Distinktion.

Henning Bech: Medlem af redaktionskomitéerne for tidsskrifterne Kvinder, Køn & Forskning; Zeitschrift für Sexualforschung og Sexualities.

Margareta Bertilsson: Editor for Acta Sociologica; Journal of the Scandinavian Sociological Association; Associate Editor for European Journal of Social Theory; Journal

for the History of Sociology; medlem af redaktionsrådet for Sociologisk Årbog, Universitetet i Oslo.

Yvonne Due Billing: Associate Editor for Gender, Work and Organization, Oxford, UK og medlem af redaktionspanelet For Leadership, London, UK.

Anders Holm: Medlem af bestyrelsen af Nordisk Sociologforening.

Carsten Strøby Jensen: I redaktionspanelet for Tidsskrift for Arbejdsliv.

Margaretha Järvinen: Medlem af redaktionen for Socialvidenskabelig tidsskrift (Sverige); medlem af redaktionspanelet for tidsskriftet Distinktion og for tidsskriftet Social Kritik.

Lars Bo Kaspersen: Medlem af redaktionspanelet for tidsskriftet Politica og for Distinktion – Tidsskrift for Samfundsteori.

Jørgen Elm Larsen: Medlem af redaktionspanelet for Tidsskrift for Arbejdsliv og Dansk Sociologi.

Allan Madsen: Medlem af redaktionen for tidsskriftet Dansk Sociologi.

Inge Kryger Pedersen: Medlem af redaktionen for Dansk Sociologi.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Charlotte Bloch: Medstifter og vice-koordinator af et forskningsnetværk for emotionsforskning under Det Europæiske Sociologforbund og har deltaget i organiseringen af netværkets første midtvejskonference i Augsburg. Charlotte Bloch er også medlem af et nordisk forskningsnetværk for emotionsforskning.

Instituttet deltager i et nationalt tværfagligt forskningsprojekt "Kultur mødet" finansieret af SHF/SSF med deltagere fra Statskundskab, AU, Statskundskab, KU, Center for Kulturstudier, AU, Institut for Arkæologi og Etnologi, KU, Slavisk Institut, AU samt Lancaster University, UK.

Instituttet deltager i The European Values Study Group. Den danske del af projektet finansieres af SSF. Der er danske deltagere fra Handelshøjskolen i Århus, Københavns Universitet, Odense Universitet, Socialforskningsinstituttet, Ålborg Universitet, Aarhus Universitet. Internationalt omfatter samarbejdet op mod 40 lande.

Instituttet deltager i EU-finansieret forskningsprojekt "A Framework for Socio-economic Development in Europe? The Consensual Political Cultures of the Small West European States in Comparative and Historical Perspective". Projektet er komparativt og seks lande deltager. Formålet er at belyse, hvordan de seks lande historisk og aktuelt har responderet på internationalisering og globalisering. Projektet ledes af Uwe Becker, Amsterdam. Følgende deltagere: dr. U. Becker, University of Amsterdam; dr. H. Boehl, University of Amsterdam; prof., dr. H.U. Jost, University of Lausanne; dr. B. Voutat, University of Lausanne; prof., dr. P. Kettunen, University of Helsinki; prof., dr. H. Stenius, University of Helsinki; prof., dr. H. Konrad, University of Graz; dr. M. Lechner, University of Graz; prof., dr. B. Rothstein, Göteborg University; Lars Bo Kaspersen, University of Copenhagen. Hertil kommer ansættelse af ca. 6-10 ph.d-studerende. Projektet løber frem til 2006 (Lars Bo Kaspersen og Ulrich Schmidt Hansen).

Henning Bech: Medlem af styregruppen for "Nationalt Netværk for Kulturforskning og Kulturanalyser" (et formaliseret netværk finansieret af Statens Humanistiske Forskningsråd).

Instituttet deltager gennem Margareta Bertilsson som

partner i MUSCIPOL (Managing with Uncertainty in Science Policy (EU), afsluttet 2004; partner i STAGE (Science, Technology and Governance in Europe (EU)).

Anders Holm: Deltager som "core member" ved Center for Anvendt Mikroøkonomi (CAM) ved Økonomisk Institut, KU. Centeret, der er finansieret af Grundforskningsfonden ved en 5-årig bevilling, udfører forskning inden for forskellige grene af anvendt økonomi og statistik, med særligt henblik på analyse af individdata. Ved centeret udfører Anders Holm især forskning inden for anvendelsen af hazard-rate modeller og forskning af faktorer bag unges valg af uddannelse.

Peter Abrahamson: Næstformand (vice chairman) for det europæiske forskningskoordineringsprogram Cost Action 15: Changing Welfare Systems in Europe som administreres af Europakommissionen.

Forskningsophold i udlandet

Peter Abrahamson: Har været gæsteforsker ved Community Studies and Development Unit, Human and Community Development Department; University of California, Davis, USA.

Jørgen Elm Larsen: Har været visiting associate professor ved Social Policy Research Centre, University of New South Wales.

Netværk

Margareta Bertilsson: Medlem af STAGE (Science, Technology, Governance in Europe), EU-finansieret netværk.

Forskningscenter FAOS

Ledelse pr. 1.2.2004

Centret ledes af centerleder Jesper Due, forskningsleder Jørgen Steen Madsen, Steen E. Navrbjerg, Søren Kaj Andersen, Mikkel Mailand, Carsten Jørgensen, Jytte Kaltoft Bendixen, Christina Jayne Colclough, Anna Ilsøe og Ane Kolstrup.

Organisation

Med en grundbevilling fra Arbejdsministeriet (nu Beskæftigelsesministeriet) samt en supplerende bevilling fra SSF blev FAOS etableret som et forskningscenter 1.1.1999, men FAOS har fungeret som en forskningsgruppe ved Sociologisk Institut siden 1.1.1990.

Adresse

Øster Farimagsgade 5
Postboks 2099
1014 København K
Telefon 35 32 32 99
Fax 35 32 39 40
faos@sociology.ku.dk
www.sociology.ku.dk/faos/hjem.htm

Centerlederens årsberetning

Forskningscenter for Arbejdsmarkeds- og Organisationsstudier, FAOS, er et uafhængigt forskningscenter ved Sociologisk Institut, KU. Formålet med FAOS er for det første at

udvikle sociologisk grundviden om arbejdsmarkedet og dets organisationer. For det andet at foretage studier af organisations- og aftalesystemet på arbejdsmarkedet i en dansk og europæisk sammenhæng, og for det tredje at formidle viden og deltage i diskussioner om arbejdsmarkedet.

Personaleforhold

I maj 2004 blev Jette Hanne Nielsen ansat som sekretær og bach.scient.soc. Sara Bruun Petersen tilknyttedes som projektmedarbejder. Endvidere har Carsten Strøby Jensen og Nikolaj Lubanski været associeret FAOS i 2004.

Forskningsvirksomhed

FAOS' forskningsvirksomhed har altid bygget på eksterne bevillinger fra forskningsråd, ministerier, EU, fonde og organisationer på arbejdsmarkedet. Det nuværende forskningsprogram, "Internationalisering, multiniveauregulering og den danske model", finansieres gennem en 5-årig programbevilling med start 1.1.2004. De bidragsydende parter er Industriens Uddannelsesfond (CO-industri og Dansk Industri), Dansk Arbejdsgiverforening, Beskæftigelsesministeriet samt Bygge- & Anlægsbranchens Uddannelsesfond (Dansk Byggeri og SiD B.O.S.-gruppen). Bidragsyderne indgår i en referencegruppe, der fungerer som dialogforum og har en rådgivende funktion i forhold til centret.

Forskningsarbejdet ved FAOS følger to hovedspor. Det første hovedspor er arbejdet med konkrete forskningsprojekter, dvs. teoretisk og empirisk baserede undersøgelser. Det andet hovedspor handler om på det nationale, det lokale og det internationale niveau, at registrere og analysere de aktuelle tendenser i arbejdsmarkedsrelationernes udvikling, også betegnet følgeforskning. Naturlige fikspunkter i disse løbende analyser af udviklingen i arbejdsmarkedsreguleringen vil være overenskomstforhandlinger og tilblivelsen af EU-regulering. Der er en klar sammenhæng mellem de to spor, idet længerevarende forskningsprojekter udgør en afgørende forudsætning for følgeforskning af en kontinuerlig høj kvalitet.

FAOS' forskningsaktiviteter tager afsæt i teori om industrial relations og employment relations. Dette valg skal understrege, at det er relationer mellem organisationer på arbejdsmarkedet samt mellem ledelse og ansatte på den enkelte virksomhed, der står i centrum for FAOS' forskning. Herudover udgør bredere strømninger i sociologisk og politologisk teori et vigtigt fundament for forskningen. FAOS' metoder befinder sig i et krydsfeltet, mellem den kvantitative og den kvalitative analyse. Fremtrædende er det mikro-sociologiske perspektiv baseret på dybdegående kvalitative interviews, samt kvantitative analyser i form af surveys, det vil sige spørgeskemaundersøgelser m.m.

FAOS indgår i flere internationale forskernetværk. FAOS er således dansk nationalcenter tilknyttet European Industrial Relations Observatory, EIRO, som er nedsat på foranledning af Det Europæiske Institut til Forbedring af Leve- og Arbejdsvilkårene med et formål, at tilvejebringe nyheder om, og analyser af arbejdsmarkedsforholdene i de enkelte EU-lande.

Center for Forskning i Eksistens og Samfund

Ledelse pr. 1.2.2004

Centrets medarbejdere på Sociologisk Institut er professor Bo Jacobsen samt projektsekretærene Søren la Cour og Grith Zickert.

Adresse

Øster Farimagsgade 5
Postboks 2099
1014 København K
Telefon 35 32 32 13
Fax 35 32 39 40
existence@sociology.ku.dk
www.existence.dk

Centerlederens årsberetning

Centeret danner rammen om en række forskningsprojekter, der udforsker emner vedrørende socialt arbejde, sundhed, forskningssociologi samt skolelivets socialpsykologi. Projekterne er bundet sammen af en interesse for menneskets livsudfoldelse og eksistensbetingelser i det moderne samfund samt af en overvejende socialfænomenologisk tilgang. Projekterne udføres dels på Sociologisk Institut, KU, dels som rammeprojekter i samarbejde med andre universitetsinstitutter.

Koordinationen for Kønsforskning i Danmark

Ledelse pr. 1.2.2004

Koordinator er Hilda Rømer Christensen.

Adresse

Øster Farimagsgade 5
Postboks 2099
1014 København K
Telefon 35 32 35 01
Fax 35 32 39 40
kkf@sociology.ku.dk
www.sociology.ku.dk/sochrc/index.htm

Centerkoordinatorens årsberetning

Formålet med Koordinationen for Kønsforskning er på landsplan at støtte og initiere forskning og formidling af kønsforskning, at arrangere konferencer og seminarer, at bistå ved formidling samt at fremme integration og internationalisering af dansk kønsforskning. Koordinationen fungerer som sekretariat for koordinationen af dansk kønsforskning ved mødeafholdelse, udgivelse af aktivitetsoversigter mv.

Personaleforhold

Studentermødjhjælper/forskningsassistenter i 2004: Marie Christine Gulstad og Mia von Qualen. Forskningsassistenter Bonnie Barr og Rikke Randorff Hegnhøj.

Forskningsvirksomhed

Koordinationen har i 2004 medvirket i et udviklingsprojekt på Københavns Universitet med henblik på koordination og etablering af et samlet uddannelsesudbud i kønsforsk-

ning på KU. Initiativet resulterede i rapporten *Køn og Mangfoldighed*. Der er i forlængelse af dette initiativ nedsat en tværfakultær gruppe, der som led i Københavns Universitets mainstreamingaktiviteter skal udarbejde forslag til tværfakultære undervisningstilbud og moduler samt kursus-tilbud i kønsforskning og ligestillingsperspektiver, herunder etnisk ligestilling. Derudover har koordinationen udgivet semesterpjecen "Fokus på køn dansk kønsforskning", der indeholder en landsdækkende oversigt over undervisning, forskningskurser, konferencer, forelæsninger mv. indenfor dansk kønsforskning.

Koordinationen udgiver det videnskabelige og refereebaserede tidsskrift "Kvinder, Køn & Forskning". I 2004 var temaerne bl.a. køn, mobilitet, transport, køn i organisationer og køn og idræt.

Koordinationen har medvirket i nordisk og internationalt forskningssamarbejde, bl.a. var koordinationen medarrangør af den nordiske konference: *Women's Movement, Inspiration, Intervention, Irritation*, som fandt sted Reykjavik i juni 2004. Derudover har koordinationen været aktiv i satsningsområdet Religion i det 21. århundrede ved KU. I forlængelse heraf afholdt koordinationen i 10. et internationalt seminar om *Gender and Religion*, som var støttet af netværket. Formålet var bl.a. at lancere et dansk/nordisk netværk indenfor dette tema.

Endelig har koordinationen ved Hilda Rømer Christensen været aktiv i europæiske forskningsnetværk som Athene og EOWIN.

Hilda Rømer Christensen er derudover ansvarshavende redaktør for tidsskriftet "Kvinder, Køn og Forskning". Koordinatorens egen forskning har fokus på Køn, religion, modernitet og Køn, velfærd og ligestillingsdiskurser i det 20. århundrede.

Koordinatoren Hilda Rømer Christensen er medlem af Den rådgivende institutbestyrelse ved Sociologisk Institut, af censorkorpset for idrætsuddannelserne og kulturmødestudier. Derudover har Hilda Rømer været næststyreleder i styret for Nordisk Institut for Kvinde- og Kønsforskning i Oslo, medlem af ressourcegrupper i regi af Ligestillingsministeriet og dansk kontaktperson til den europæiske forskningsorganisation, WISE, Women's International Studies, Europe.

Institutleder Peter Abrahamson

Forbrug

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	16,3	11,4	27,7
DVIP	0,1	2,6	2,6
STIP	4,9	4,3	9,2
TAP	11,6	3,1	14,7
Årsværk i alt	32,8	21,4	54,1
Løn	14.134,0	8.370,0	22.503,0
Frikøb	-90,0	281,0	191,0
Øvrige drift	997,0	4.255,0	5.252,0
Anskaffelser	706,0	134,0	840,0
<i>Bruttototal t.kr.</i>	<i>15.746,0</i>	<i>13.041,0</i>	<i>28.787,0</i>

Stab

VIP Internt finansieret

Abrahamson, Peter Edgar; lektor.
Andersen, Bjarne Hjorth; lektor.
Andersen, Heine; professor.
Arnoldi, Jakob Dyrland; adjunkt.
Bertilsson, Thora Margareta; professor.
Billing, Yvonne Due; lektor.
Bloch, Charlotte; lektor.
Gundelach, Peter; professor.
Holm, Anders; lektor.
Jensen, Carsten Strøby; lektor.
Järvinen, Margaretha Maria; professor.
Kaspersen, Lars Bo Sommerfeldt; lektor.
Larsen, Jørgen Elm; lektor.
Madsen, Allan Michael; lektor.
Madsen, Mikkel Bo; forskningsass.
Pedersen, Inge Kryger; lektor.
Smidt, Jeff Geertsen; amanuensis.
Villadsen, Kaspar Feilberg; forskningsass.

VIP Eksternt finansieret

Andersen, Søren Kaj; lektor.
Bendixen, Jytte Kaltoft; kand.stip.
Brincker, Benedikte; adjunkt.
Colclough, Christina Jayne; kand.stip.
Demant, Jakob Johan; forskningsass.
Due, Jesper Jørgen; forskningslektor.
Hansen, Henning Bech; professor.
Jacobsen, Bo; professor.
Kristensen, Hans; centerleder.
Madsen, Jørgen Steen; forskningslektor.
Navrbjerg, Steen Erik; lektor.
Oldrup, Helene Hjorth; forskningsass.
Simonsen, Mikkel Mailand; lektor.
Skov, Lise; adjunkt.
Østergaard, Jeanette; forskningsass.

STIP Internt finansieret

Benjaminsen, Lars; ph.d.-studerende.
Bjerg, Ole; ph.d.-studerende.
Have-Knudsen, Else Kloppenborg; ph.d.-studerende.
Kleist, Nauja Iben; ph.d.-studerende.
Pedersen, Frederik Thuesen; ph.d.-studerende.
Wimberley, Kristina Louise; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Andersen, Kathrine Vitus; ph.d.-studerende.
Houborg, Esben; ph.d.-studerende.
Marckmann, Bella Margrethe Mørch; ph.d.-studerende.
Nørregård-Nielsen, Esther Cecilie; ph.d.-studerende.
Schmidt-Hansen, Ulrich; ph.d.-studerende.
Sørensen, Lotte Sangstad; ph.d.-studerende.

Fondsbevillinger

Arbejdsmarkedsstyrelsen

– Forskning FAOS 1.300.000.

Dansk Arbejdsgiverforen. og Ind. Uddannelsesfond FAOS'

– Forskningsvirksomhed 2004-2008 (FAOS/Jesper Due, Steen Jørgen Madsen) kr. 70.000.

KL, Københavns Kommune, KTO

- Evaluering af medindflydelsessystemet på det kommunale område (FAOS/Jesper Due, Steen Jørgen Madsen) kr. 157.200.

Landsorganisationen i Danmark

- Mellem lov og praksis i europæisk arbejdsmarkedspolitik (FAOS/Jesper Due, Steen Jørgen Madsen) kr. 4.300.

NOS-S Nordisk Samarb.nemnd for Samfundsforskning

- Changing context for mediating public concern in assessment of techoscience (COMPASS) (Margareta Bertilsson) kr. 150.800.

Realdania

- Center for Bolig og Velfærd (Hans Kristensen) kr. 25.000.000.

Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd

- Familien i sociologisk perspektiv (Mai Heide Ottosen) kr. 600.000.
- Historisk Sociologi (Lars Bo Kaspersen) kr. 11.300.

Universite Catholique de Louvain

- EU- rapport om partssystemet i Danmark (FAOS/Jesper Due, Steen Jørgen Madsen) kr. 30.300.

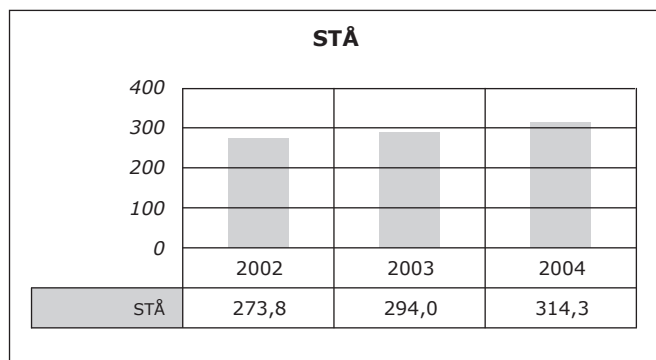
Publikationer

- Abrahamson P.: Liquid Modernity: Bauman on Contemporary Welfare Society. *Acta Sociologica* Vol. 47, no. 2, s. 171-179. 2004.
- Abrahamson P.: Den sociale dimension i EU. i: *Socialpolitik*. 2. udg. s. 315-331. Jørgen Elm Larsen & Iver Hornemann Møller (red.). Hans Reitzels Forlag, København 2004.
- Abrahamson P.: Social Exclusion: Concepts and Debates. i: *Poverty and Social Exclusion in the New Russia* s. 95-108. Nick Manning & Nataliya Tikhonova(eds.). Ashgate, Aldershot 2004.
- Abrahamson P.: Quo Vadis? Den nordiske velfærdsmodels fremtid/The Future of the Nordic Welfare Model. i: *Momentum Katalog 2004* s. 42-49. Ika Kaminka(ed.). Moderna Museet, Moss 2004.
- Abrahamson P.: Velfærdsstatens ændrede geografi: Danmark i EU. i: *Social Årsrapport 2004* s. 33-45. Finn Kenneth Hansen, Henning J. Nielsen, Peter Abrahamson, Rikke Porsborg, Therese Halskov & Henning Hansen(red.). CASA, København 2004.
- Abrahamson P.: Neoliberalisme, pluralismo de bem-star e configuração das políticas sociais. i: *Política Social: Alternativas ao Neoliberalismo* s. 109-134. Ivanete Boschetti, Potyara Amazonida Pereira Pereira, Maria Auxiliadora César, Denise Bomtempo Birche de Carvalho (org.). 2004.
- Abrahamson P., Borchorst A.: Den danske velfærdsstats europæiske udfordringer. i: *13 udfordringer til den danske velfærdsstat* s. 129-142. Jørn Henrik Petersen & Klaus Petersen (red.). Syddansk Universitetsforlag, Odense 2004.
- Andersen H.: Den danske magtudredning – maveplasker i en osteklokke? *Dansk Sociologi* Vol. 15, nr. 1, s. 115-123. 2004.
- Andersen H.: Den danske magt- og demokratiudredning. *Politik* Vol. 7, nr. 2, s. 73-84. 2004.
- Andersen H.: (red.). *Sociologi – en grundbog til et fag*. 3. rev. udg. 416s. Hans Reitzels Forlag, København 2004.
- Andersen H.: *Sociologiens rødder og dannelse. i: Sociologi – en grundbog til et fag*. 3. rev. udg. s. 11-25. Heine Andersen (red.). Hans Reitzels Forlag, København 2004.
- Andersen H.: *Funktionalisme og sociale systemer. i: Sociologi – en grundbog til et fag*. 3. rev. udg. s. 26-47. Heine Andersen (red.). Hans Reitzels Forlag, København 2004.
- Andersen H.: *Videnskabsopfattelser i sociologi. i: Videnskabens ansigter* s. 96-112. Lars Aagaard & Steen Brock (red.). Philosophia, Århus 2004.
- Andersen H.: *Samfundsvidenskaber i vidensfundet – muligheder og trusler*. GRUS vol. 25, nr. 72, s. 7-28. 2004.
- Andersen J., Larsen J.E.: *Fattigdom og social eksklusion. i: Socialpolitik*. 2. udg. s. 184-206. Jørgen Elm Larsen & Iver Hornemann Møller (red.). Hans Reitzels Forlag, København 2004.
- Andersen J., Larsen J.E.: *Empowerment og socialt arbejde. i: Socialpolitik*. 2. udg. s. 432-446. Jørgen Elm Larsen & Iver Hornemann Møller (red.). Hans Reitzels Forlag, København 2004.
- Andersen S.K., Jørgensen C., Simonsen M.M.: *Developing Sectoral Social Dialogue in Hungary*. 23s. FAOS, København 2004.
- Andersen S.K., Simonsen M.M.: *Social dialog i den nye EU medlemsstater*. 25s. FAOS, København 2004.
- Arnoldi J.D.: *Making Sense of Causation. Soziale Welt* Vol. 54, no. 4, s. 405-27. 2004.
- Arnoldi J.D.: *Derivatives: Virtual Values and Real Risks. Theory, Culture & Society* vol. 21, no. 6, s. 23-42. 2004.
- Bak C.K.: *Demokratisering og individualisering af fattigdommen? En kvantitativ og kvalitativ belysning af fattigdom i Danmark*. 326 s. Sociologisk Institut, København 2004.
- Bendixen J.K.: *Afgørelsen af arbejdsretlige konflikter og håndhævelsesprocessor i Finland, Frankrig, Storbritannien, Tyskland og Danmark*. 26s. FAOS, København 2004.
- Bendixen J.K.: *Almengyldiggørelse af kollektive overenskomster*. 23s. FAOS, København 2004.
- Bertilsson M.: *Det vetenskapliga republiken i nytt perspektiv. Utbildning & demokrati* Vol. 13, nr. 1, s. 21-40. 2004.
- Bertilsson M.: *Om lagar, regelbundenheter och tillfälligheter. Sociologisk Forskning* Vol. 41, no. 1, s. 3-10. 2004.
- Bertilsson M.: *The Elementary Forms of Pragmatism: On Different Types of Abduction. European Journal of Social Theory* Vol. 7, nr. 3, s. 371-89. 2004.
- Bertilsson M.: *Professions on the Road to Global Power: The Case of the Legal Profession. i: Peripherie und Zentrum in der Weltgesellschaft* s. 23-46. Hauke Brunkhorst, Gerd Götzinger & Wenzel Matiaske. Rainer Hamp Verlag, München 2004.
- Billing Y.D.: *Feminin ledelse – hvorfor er det et problematisk koncept? Kvinder, køn og forskning* Vol. 13, nr. 4, s. 46-57. 2004.
- Brincker B.: *Cultural Foundations of the Common Foreign and Security Policy of the European Union: The Cases of Britain, Denmark and Germany*. 359 s. Copenhagen Political Studies Press, Copenhagen 2004.
- Brincker B.: *Anmeldelse af Anthony D. Smith: Nationalisme & Benedict Anderson: Forestillede fællesskaber. Politica* Vol. 36, nr. 3, s. 360-363. 2004.

- Brincker B.: A "Small Great National State": An Analysis of the Cultural and Political Factors that shaped Danish Nationalism 1760-1870. *Journal of Historical Sociology* Vol. 16, no. 4, s. 407-431. 2003.
- Brincker B., Brincker J.: Musical Constuctions of Nationalism: A Comparative Study of Bartók and Stravinsky. *Nations and Nationalism* Vol. 10, no. 4, s. 579-597. 2004.
- Christensen H.R.: Religion as a Source of Activism. The YMCA in Global Perspectives. i: *Crossing Borders: Re-mapping Women's Movements at the Turn of the 21st Century* s. 99-118. Hilda Rømer Christensen, Beatrice Halsaa & Aino Saarinen (eds.). University Press of Southern Denmark, Odense 2004.
- Christensen H.R., Halsaa B., Saarinen A.: (eds.). *Crossing Borders: Re-mapping Womes's Movements at the Turn of the 21st century*. 371s. University Press of Southern Denmark, Odense 2004.
- Christensen H.R., Halsaa B., Saarinen A.: Indledning: *Crossing Borders: Re-mapping Women's Movements at the Turn of the 21st Century*. i: *Crossing Borders: Re-mapping Women's Movements at the Turn of the 21st Century* s. 7-20. Hilda Rømer Christensen, Beatrice Halsaa & Aino Saarinen (eds.). University Press of Southern Denmark, Odense 2004.
- Colclough C.J., Simonsen M.M.: Segregering på de europæiske arbejdsmarkeder – hvor omfattende er den og hvad skyldes den? *FAOS Nyhedsbrev marts*, s. 1-4. 2004.
- Due J., Madsen J.S.: Sygeplejerådets logiske enegang. *Sygeplejersken* Vol. 104, nr. 20, 28. maj, s. 24-26. 2004.
- Due J., Madsen J.S.: Amtsrådsforeningen kommer i frontlinjen. *Mandat. Amternes politiske magasin* Vol. 2, nr. 3, s. 40-42. 2004.
- Due J., Madsen J.S.: Overenskomstforhandlingerne i politisk indpakning. 19s. *FAOS*, København 2004.
- Due J., Madsen J.S.: Overenskomstforhandlingerne 2004. Fire artikler om OK 2004 – optakt, forløb, afstemning. 44s. *FAOS*, København 2004.
- Due J., Madsen J.S.: OK2004: Garanti mod svigt af medlemmerne. *Politiken*, 22. april, 2. sektion, s.7, København 2004.
- Due J., Madsen J.S.: Multiniveauregulering og den danske model. i: *Den danske model i et integreret Europa*. Festskrift i anledning af Einar Edelbergs 40 års jubilæum s. 173-182. Peter Nedergaard (red.). *DJØF*, København 2004.
- Due J., Madsen J.S.: Sammenholdet i KTO truet frem mod OK2005. Sundhedskartellets udtræden af KTO kan få alvorlige følger for forhandlingsfællesskabet. 15s. *FAOS*, København 2004.
- Due J., Madsen J.S.: Overenskomst uden konfliktret – ud-salg eller taktisk middel. 17s. *FAOS*, København 2004.
- Due J., Madsen J.S., Ilsøe A.: Hvorfor stemmer medlemmerne ikke? Notat udarbejdet for Ugebrevet A4. 13 s. *FAOS*, København 2004.
- Due J., Madsen J.S., Kolstrup A.: Overenskomstensbestemmelser om efter- og videreuddannelse. Hvordan er efteruddannelse reguleret i overenskomsterne – fem hovedområder. 14s. *FAOS*, København 2004.
- Gundelach P.: (red.). *Danskernes særpræg*. 362s. Hans Reitzels Forlag, København 2004.
- Gundelach P.: *Bekymringer og problemer*. i: *Bekymringen rundt* s. 104-127. *Forum*, København 2004.
- Gundelach P.: *Sociale forandringer*. i: *Sociologi – en grundbog til et fag*. 3. rev. udg. s. 365-384. Heine Andersen (red.). Hans Reitzels Forlag, København 2004.
- Gundelach P., Kreiner S.: *Happiness and Life Satisfaction in Advanced European Countries*. *Cross-Cultural Research* Vol. 38, no. 4, s. 359-386. 2004.
- Hansen F.K., Nielsen H.J., Abrahamson P., Porsborg R., Halskov T., Hansen H.: (red.). *Social Årsrapport 2004*. 134s. *CASA*, København 2004.
- Holm A., Jæger M.M.: Penge, (ud)dannelse, forbindelser eller brains? En test af fire forældreressourcers betydning for unges uddannelsesvalg i Danmark. *Dansk Sociologi* Vol. 15, nr. 3, s. 67-85. 2004.
- Jacobsen B.: *Den eksistentielle samtale*. i: *Klinisk sundhedspsykologi* s. 209-213. Erik Friis-Hasché, Peter Ellsäss & Thomas Nielsen (red.). *Munksgaard*, København 2004.
- Jacobsen B.: *The Life Crisis in a Dasein-analytic Perspective: Can Trauma and Crisis be seen as an Aid in Personal Development?* i: *Daseinanalyse. Jahrbuch für phänomenologische Antropolgie und Psychotherapie* s. 302-315. *IVDA*, Wien 2004.
- Jacobsen B., Jensen F.T., Madsen M.B., Sylvestersen M., Vincent C.: *Den vordende demokrat: en undersøgelse af skoleklassen som demokratisk lærested*. 165 s. *Aarhus Universitetsforlag*, Århus 2004.
- Jensen C.S.: *Faglig organisering under forandring: Komparative perspektiver på faglige organisationsgrader i Europa*. *Tidsskrift for arbejdsliv* vol. 6, nr. 3, s. 7-25. 2004.
- Jensen C.S.: *Fagbevægelsen i Europa – holdninger blandt borgerne I Europa*. *Økonomi og politik* vol. 77, nr. 4, s. 26-38. 2004.
- Järvinen M.: *Socialt udstødte*. i: *Socialpolitik*. 2. udg. s. 207-220. Jørgen Elm Larsen & Iver Hornemann Møller (red.). Hans Reitzels Forlag, København 2004.
- Jørgensen C.: *Denmark*. i: *Collective Bargaining in Europe 2003/2004* s. 103-114. Ronald Janssen & Béla Galgóczi (eds.). *European Trade Union Institute*, Bruxelles 2004.
- Jørgensen C.: *Danemark: Renouvellement des conventions collectives dans une climate d'incertitude*. *Chronique Internationale de l'IRES* 86, s. 27-34. 2004.
- Jørgensen C.: *Danemark: Changements et continuités du système de santé*. *Chronique Internationale l'IRES* 91, s. 92-105. 2004.
- Jørgensen C.: *Freedom of Association of Trade Unions in Denmark*. 13s. *FAOS*, København 2004.
- Jørgensen C.: *Building a Global Works Council at Lego*. *European Works Council Bulletin* 54, s. 4-7. 2004.
- Kaspersen L.B.: *How Denmark became democratic: The Impact of Warfare and Military Reforms*. *Acta Sociologica* Vol. 47, no. 1, s. 71-89. 2004.
- Kaspersen L.B.: *Stat og statsformer i Europas historie*. i: *Historisk Sociologi: Mødet mellem historien og samfundsvidenskaberne* s. 185-228. Lars Bo Kaspersen & Flemming Mikkelsen (red.). *Forlaget Sociologi*, København 2004.
- Kaspersen L.B.: *Teorisynteser i moderne sociologi*. i: *Sociologi – en grundbog til et fag*. 3. rev. udg. s. 70-89. Heine Andersen (red.). Hans Reitzels Forlag, København 2004.
- Kaspersen L.B., Mikkelsen F.: (red.). *Historisk sociologi: Mødet mellem historien og samfundsvidenskaberne*. 432s. *Forlaget Sociologi*, København 2004.

- Kaspersen L.B., Mikkelsen F.: Indledning til Historisk sociologi: Mødet mellem historien og samfundsvidenskaberne. i: *Historisk Sociologi: Mødet mellem historien og samfundsvidenskaberne* s. 7-14. Lars Bo Kaspersen & Flemming Mikkelsen (red.). Forlaget Sociologi, København 2004.
- Kaspersen L.B., Svaneborg M.: The OECD as a Scientific Authority? The OECD's influence on Danish Welfare Policies. i: *The OECD and European Welfare States* s. 32-43. Klaus Armingeon & Michelle Beyeler (eds.). Edward Elgar, Cheltenham, UK 2004.
- Kleist N.I.: Situated Transnationalism: Fieldwork and Location-work in Transnational Research Methodology. i: *Transnational Spaces: Disciplinary Perspectives* s. 138-150. Maja Povrzanovic Frykman (ed.). Malmö University, Malmö 2004.
- Kleist N.I.: Nomads, Sailors and Refugees: A Century of Somali Migration. *Sussex Migration Working Paper 23*, 14 s. University of Sussex, Sussex 2004.
- Larsen J.E.: The Politics of Marginal Space. i: *The Politics of Inclusion and Empowerment: Gender, Class and Citizenship* s. 205-222. John Andersen & Birte Siim (eds.). Palgrave Macmillan, New York 2004.
- Larsen J.E.: Den danske aktiveringspolitik. i: *Velfærd på vildspor – modsigelser i velfærdssamfundet* s. 43-68. Erik Christensen (red.). Frydenlund, København 2004.
- Larsen J.E.: De marginale rums politik. i: *Den mangfoldige by. Opløsning, oplevelse, opsplittning* s. 213-230. Hans Skifter Andersen & Hans Thor Andersen (red.). Statens Byggeforskningsinstitut, Hørsholm 2004.
- Larsen J.E.: Fattigdom og social eksklusion. Tendenser i Danmark over et kvart århundrede. 340 s. Socialforskningsinstituttet, København 2004.
- Larsen J.E.: Social eksklusion i Danmark 1976 til 2000. Børn, integration og ligestilling Arbejdsrapport 10:2004, 280 s. Socialforskningsinstituttet, København 2004.
- Larsen J.E., Andersen J.: Social Polarisation and Urban Democratic Governance. i: *The Politics of Inclusion and Empowerment: Gender, Class and Citizenship* s. 223-243. John Andersen & Birte Siim (eds.). Palgrave Macmillan, New York 2004.
- Larsen J.E., Andersen J.: Velfærdsstatens sociologi. i: *Sociologi – en grundbog til et fag*. 3. rev. udg. s. 160-182. Heine Andersen (red.). Hans Reitzels Forlag, København 2004.
- Larsen J.E., Møller I.H.: (red.). *Socialpolitik*. 2. udg. 472s. Hans Reitzels Forlag, København 2004.
- Larsen J.E., Møller I.H.: Marginalisering som det største socialpolitiske problem. Aktivering som socialpolitisk svar. i: *Socialpolitik*. 2. udg. s. 15-33. Jørgen Elm Larsen & Iver Hornemann Møller (red.). Hans Reitzels Forlag, København 2004.
- Larsen J.E., Møller I.H.: Teorier om velfærdsstat og socialpolitik. i: *Socialpolitik*. 2. udg. s. 34-60. Jørgen Elm Larsen & Iver Hornemann Møller (red.). Hans Reitzels Forlag, København 2004.
- Lindsay C., Simonsen M.M.: Comparing Youth Activation Policies in Denmark and the United Kingdom. i: *Are Activation Models converging in Europe? The European Employment Strategy for Young People* s. 129-161. Amparo Serrano Pascual (ed.). European Trade Union Institute, Bruxelles 2004.
- Lindsay C., Simonsen M.M.: Different Routes, Common Directions? Activation Policies for Young People in Denmark and the UK. *International Journal of Social Welfare* vol. 13, no. 3, s. 195-207. 2004.
- Lubanski N.: EU's udvidelse og den danske model: Hvordan håndteres arbejdskraftbevægelserne efter maj 2004? 17s. FAOS, København 2004.
- Madsen A.: Anmeldelse af Dan Zahavi: Fænomenologi. *Dansk Sociologi* vol. 15, nr. 4, s. 110-112. 2004.
- Madsen J.S.: Ny Løn mellem individualisering og kollektiv aftaleret. *Tidsskrift for Arbejdsliv* Vol. 6, nr. 1, s. 8-28. 2004.
- Madsen J.S.: Vandtætte skotter. *Forum for skoleledelse* nr. 2, s. 20-24. 2004.
- Mik-Meyer N.: Dømt til personlig udvikling – identitetsarbejde i revalidering. 238 s. Sociologisk Institut, København 2004.
- Navrbjerg S.E.: Erfaringer med MED i amterne – og pejlinger på fremtidige udfordringer. 143 s. FAOS, København 2004.
- Navrbjerg S.E., Ilsøe A.: Medindflydelse i tal – en spørgeskemaundersøgelse om samarbejdet i kommunerne i Danmark. *Projekt MED-evaluering Delrapport II*, 140 s. FAOS, København 2004.
- Navrbjerg S.E., Kolstrup A.: Medindflydelse i ord – ni case-studier af samarbejdet i kommuner i Danmark. *Projekt MED-evaluering Delrapport I*, 180 s. FAOS, København 2004.
- Navrbjerg S.E., Madsen J.S.: Mellem medindflydelse og medbestemmelse – en tværgående analyse af samarbejdet i kommunerne i Danmark. *Projekt MED-evaluering Hovedrapport*, 121 s. FAOS, København 2004.
- Nielsen E.N.: Anm. af Lis Højgaard & Dorte Marie Søndergaard: Akademisk tilblivelse. *Akademia og dens kønede befolkning*. *Dansk Sociologi* nr. 2, vol. 15, s. 151-153. 2004.
- Oldrup H.H.: Fortællinger om identitet og hverdagsmobilitet: Mellem autonomi og relationalitet. *Kvinder, Køn & Forskning* Vol. 13, no. 1, s. 7-17. 2004.
- Pedersen F.T.: Den konfliktfyldte retsglobalisering: Boventura Santos om globalisering, interlegalitet og frigørelse. *Retfærd* Vol. 27, nr. 3, s. 29-51. 2004.
- Pedersen F.T.: Anm. af Sten Schaumburg-Müller & Bodil Selmer (red.): *Retlig mangfoldighed. En fælles udfordring for retsvidenskab og antropologi*. *Dansk Sociologi* Vol. 15, nr. 3, s. 116-119. 2004.
- Pedersen I.K.: Sport – et sociologisk laboratorium. i: *Sociologi – en grundbog til et fag*. 3. rev. udg. s. 328-344. Heine Andersen (red.). Hans Reitzels Forlag, København 2004.
- Pedersen I.K.: Redaktørens forord. Tema: Idræt og køn. *Dansk Sociologi* nr. 2, vol. 15, s. 4-7. 2004.
- Pedersen I.K.: Anm. af: R.W. Connell: *Gender*. *Dansk Sociologi* nr. 2, vol. 15, s. 153-155. 2004.
- Pedersen I.K.: Kroplig perfektioneringsekspert: Om doping og andre præstationsfremmende midler i motions- og fitnessmiljøer. *Kvinder, Køn & Forskning* nr. 2-3, vol. 13, s. 63-80. 2004.
- Pedersen I.K.: Skue eller skandale. s. 7. *Weekendavisen* 20.-26. aug., 2004.
- Pedersen I.K.: Amatører. s. 5 *Politiken*, 31. aug., 2004.
- Pedersen I.K.: Doping fremmer et andet spil end sport. *Idrottsforum* org. 24. feb. 2004.
- Pedersen I.K.: Voksende adgang til dopingmidler i befolkningen. i: *Forfængelighed eller præstationstrang – en debat om doping og livsstil* s. 62-63. Morten Mølholm

STÅ 2002-2004

Studieleder Allan Madsen

Ph.d.-studienævnet for Sociologi

Medlemmer

Pr. 1.2.2004 bestod studienævnet af professor, Margareta Bertilsson, professor Peter Gundelach, (studieleder), lektor Inge Kryger Pedersen, ph.d.-studerende Ole Bjerg., ph.d.-studerende Nauja Kleist og ph.d.-studerende Mikkel Bo Madsen.

Beretning

Der er indskrevet 18 ph.d.-stipendiater.

Forskerskole

Forskerskolen for Integration, Produktion og Velfærd er etableret i et samarbejde mellem Institut for Økonomi ved

Aarhus Universitet, Sociologisk Institut ved Københavns Universitet, Socialforskningsinstituttet (SFI) og Amternes og Kommunernes Forskningsinstitut (AKF). Forskerskolen er baseret på en bevilling fra Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd for en femårig periode, 2000-2005. Jørgen Elm Larsen, Sociologisk Institut, Københavns Universitet, er faglig koordinator af Forskerskolens sociologi-del. Forskerskolens finansierer pt. seks ph.d.-stipendiater.

Kurser

Der har været gennemført følgende kurser: Sociologisk videnskabelighed; Going Global: Diasporas, transnationalism and political mobilisation; Lyst og ulyst i afhandlingsarbejdet; Sociologi og litteratur; Historisk sociologi, Workshop. Staten: Hvad, hvem, hvorfor, hvordan?

Ph.d.-studieleder Peter Gundelach

Institut for Psykologi

Ledelse pr. 1.2.2004

Instituttet ledes af institutleder, lektor, cand.psych. Arne Prahl.

Bestyrelsen består af institutleder, lektor, cand.psych. Arne Prahl, viceinstitutleder, lektor, mag.art. Ole Elstrup Rasmussen, lektor, ph.d. Lisbeth Harms, lektor, dr.phil., Benny Karpatschhof, lektor, dr.med., Simo Køppe, TAP-repræsentanterne socialrådgiver Inger Poulsen Dutton og kontorfuldmægtig Lene Seedorff samt studenterrepræsentanterne Nicolai Gregersen og Kirsten Munch Ryg.

Organisation

Instituttet har en psykologisk behandlingsklinik, Universitetsklinikken, der udgør en særlig integreret del af den organisatoriske struktur med egen daglig ledelse ved klinikleder Susanne Lunn 1.1.2004 blev instituttet efter eget ønske overflyttet fra Det Humanistiske Fakultet til Det Samfundsvidenskabelige Fakultet.

Adresse

Njalsgade 88
2300 København S
Telefon 35 32 88 19
Fax 35 32 87 45
lone.nissen@psy.ku.dk
www.psy.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Instituttet har i 2004 været præget af overflytningen til Det Samfundsvidenskabelige Fakultet, hvilket har betydet væsentlige ændringer i instituttets administrative procedurer samt udarbejdelse af diverse planer for den fysiske flytning.

I årets løb er den forskningsmæssige organisering blevet styrket ved oprettelse af to interne centre, Center for Almenpsykologisk og Eksperimentel Bevidsthedsforskning (CAEB) og Center for Udforskning af Sammenhængen mellem Menneskers Udvikling, Social Innovation og Kultur (CUSMUSIK).

Personaleforhold

Et adjunktur i socialpsykologi er udløbet. Der blev opslået et kontinuitetslektorat. Der var fire ansøgere (to mænd og to kvinder), hvoraf én blev erklæret for kvalificeret. Ansat som lektor blev Torben Bechman Jensen.

Lektor Arne Poulsen har forladt instituttet for at blive professor i udviklingspsykologi ved Roskilde Universitetscenter.

Arne Frimuth Petersen er gået på efterløn.

Forskningsvirksomhed

Instituttets forskningsvirksomhed fordeler sig på følgende ni områder:

1. Almenpsykologi

Almenpsykologien undersøger betingelserne for psykologien som en sammenhængende videnskab. Almenpsykologien beskæftiger sig med de grundlæggende begreber og

fænomener i psykologien og med bestemmelsen af grænserne til andre videnskaber.

Flere projekter omhandler bredt psykologiens grundlagsproblemer. Dette gælder projektet "In Search of, A general Psychology" og projektet "Psykologiens Powerpoints", som skal rumme en animeret fremstilling af psykologiens og filosofiens historie (Niels Engelsted) samt et projekt med teoretiske analyser af emergensproblemet (Simo Køppe) Inden for mere afgrænsede områder arbejdes der med moralteoretiske spørgsmål (Benny Karpatschhof og Erik Schultz) og med forholdet mellem sansning og motorik, specielt i relation til konstitueringen af psyken (Simo Køppe) samt med afdækning af de metodologiske problemer ved den særlige forskningsgenre knyttet til evalueringer af forsøgs- og udviklingsprojekter (Benny Karpatschhof). Desuden er der afsluttet projekter omhandlende de principielle betingelser for den menneskelige kognition og sprogbrugs intersubjektivitet og problemerne i forbindelse med udviklingen af sammenhængende teorier og modeller om forholdet mellem bevidsthed og hjerne (Nini Prætorius).

2. Klinisk psykologi

Den kliniske psykologi beskæftiger sig med et bredt spektrum af psykiske vanskeligheder og lidelser, som spænder fra normale livskriser til alvorlig psykopatologi. De centrale områder er diagnosticering, forebyggelse og behandling samt teorier om psykopatologisk udvikling. Instituttets og Universitetsklinikken forskning spænder tilsvarende vidt fra grundforskning til anvendt forskning og har såvel voksne som børn, unge og familier som genstand.

I projektet "Selvet i neuropsykologi og klinisk psykologi" er der blevet identificeret en række signifikante kognitive og selvvurderingsmæssige forskelle mellem hjerneskelede patienter og borderline patienter (Birgit Bork Mathiesen). Borderlinebegrebet diskuteres ligeledes med henblik på udviklingen af en ny psykoanalytisk teori om de psykiske mekanismer, der kender personer med denne psykiske lidelse (Judy Gammelgaard). I Bulimiprojektet studeres personlighedsforstyrrelser hos klienter med bulimia nervosa og effekten af psykoanalytisk terapi og kognitiv adfærdsterapi og klienternes tilknytningsmønstres betydning for den psykoterapeutiske proces og effekt (Birgit Bork Mathiesen, Stig Poulsen, Susanne Lunn). Inden for skizofreniforskningen arbejdes der med at finde tankeforstyrrelser som indikatorer for skizofreni (Jan Nielsen) og med undersøgelser af effekten af tre forskellige behandlingsformer overfor personer med skizofreni (Susanne Harder).

Inden for programmet European Science Foundation Forward Looks er der blevet udarbejdet en rapport om historiske, religiøse, psykologiske og lingvistiske aspekter af migration og transkulturel identitet (Gretty Mirdal).

Flere projekter undersøger psykiske problemer i en kulturel sammenhæng. Det gælder f.eks. et projekt om herboende tyrkiske kvinders belastninger, angst og stress (Gretty Mirdal) og en række projekter, der fokuserer reaktioner på ekstreme vilkår i forbindelse med tortur, vold og flugt (Libby Tata Arcel). Voldsproblematikken studeres også i en dansk sammenhæng i et projekt om de psykiske eftervirkninger og behandling i relation til kvinder, der har været udsat for voldtægt eller voldtægtsforsøg (Annalise Rust).

Forebyggelse, bekæmpelse og behandling af vold mod børn har resulteret i to projekter inden EU's Daphneprogram om udvikling af "best practices" på døgninstitutioner

(Ingrid Leth). Inden for samme område analyseres data fra en landsdækkende repræsentativ forløbsundersøgelse af omkring 6.000 børn født i efteråret 1995 af mødre med dansk statsborgerskab, m.h.t. forekomsten af seksuelle overgreb i barndommen (Helmer Bøving Larsen).

Der undersøges ligeledes et bredt spektrum af forhold vedrørende mindre børn og deres familier. Eksempelvis undersøges kommende og nyblevne fædres forventninger til og erfaringer med, hvorledes forældreskab påvirker deres parforhold (Hanne Munck), overvægtige børn og deres familiers individuelle måder at opfatte og håndtere overvægten på i et behandlingsforløb (Helle Grønbæk), virkningerne af mødres psykiske lidelser på mor-barn-samspelet (Mette Høyer) og affektiv afstemning mellem mor og barn i barnets første leveår (Susanne Harder, Simo Køppe, Hanne Munck, Mette Væver).

Den terapeutiske proces er ligeledes et emne for udforskning. Her beskrives, afgrænses og defineres centrale funktioner i supervisionsprocessen (Jan Nielsen), ligesom samspelet mellem terapeuters interventionsformer og psykoterapeutens tilknytningsmønstre målt ved Adult Attachment Interview søges afdækket (Sarah Ingrid Frandsdatter Pedersen). Et gruppeanalytiske forsknings- og videreuddannelsesprojekt i Vilnius, Litauen er afsluttet, ligesom studier over unge voksne i gruppeanalytisk psykoterapi og studier af børnepsykoterapi støttet med voksensamtaler nærmer sig sin afslutning (Vivi Maar).

Metoder til undersøgelse af personlighed og personlighedsforstyrrelser er også genstand for udforskning inden for det kliniske område (Stig Poulsen, Peter Elsass).

Den kliniske forskning rummer også en tværfaglig forskning med inddragelse af antropologi, filosofi og historievitenskaber samt socialpsykologi, hvilket eksemplificeres i en række projekter om traumatiserede tilstande, psykoterapi & sjælesorg og spiritualitet samt coping (Peter Elsass) og et projekt om postmaterielle værdier og tankemønstre hos selvmordsforsøgere (Peter Dalsgaard).

3. Kognitionspsykologi

Kognitionspsykologien omhandler menneskets bevidsthedsliv og erkendelse, herunder sansning, perception, opmærksomhed, hukommelse og vidensrepræsentation, sprogbrug, tænkning og forestillingsvirksomhed samt problemløsnings- og beslutningsprocedurer.

Ved Statens Humanistiske Forskningsråds Center for Visuel Kognition udforskes visuel kognition ved anvendelse af en kombination af forskellige metoder: eksperimentelle teknikker fra psykofysikken og kognitionspsykologien, matematisk modellering og computersimulering samt analyse af aktiveringsmønstre i hjernen under udførelse af visuelle opgaver. Forskere ved centret har bl.a. udviklet en matematisk formuleret teori om visuel opmærksomhed (Theory of Visual Attention, TVA). Denne teori er blevet fortolket som en neurofysiologisk teori (A Neural Theory of Visual Attention, NTVA) (Claus Bundesen, Axel Larsen, Søren Kyllingsbæk og Thomas Habekost). I forlængelse af dette arbejde er der igangsat en række projekter, der hovedsageligt fokuserer på matematiske teoretiske undersøgelser af visuel forarbejdning og dens neurale grundlag (Søren Kyllingsbæk) og et projekt, der v.h.a. binokulær rivalisering søger at øge forståelsen af de basale synsprocesser i vore bevidste visuelle oplevelser (Jens Christiansen). Inden for dette område er der ligeledes gennemført en større undersøgelse af, hvad der sker med evnen til at være

opmærksom hos patienter med skade i højre side af hjernen (Thomas Habekost).

Et lidt andet forskningsfelt er studiet af, hvorledes menneskers fysiologiske tilstand indvirker på vor stillingtagen til kontroversielle emner (Axel Larsen).

Et yderligere kognitionspsykologisk forskningsfelt udgøres af et par informationspsykologiske projekter. For det første et projekt om informationsteknologiske hjælpemidler til kognitivt funktionshindrede brugere (Lisbeth Harms) og for det andet et projekt om sikkerhedsteknologiers påvirkning af bilføreres kørsel (Thomas Troglauer).

4. Neuropsykologi

Neuropsykologi er forskning vedrørende forhold mellem hjernen og adfærd, kognition og følelser samt klinisk anvendelse af denne viden i undersøgelser, rådgivning og rehabilitering af patienter med fx hjerneskade.

Neurologiske sygdomme og almindelig aldring undersøges i en række projekter (Anders Gade, Arne Østergaard). Eksempelvis udforskes eksplicite og implicite hukommelsesfunktioner og den svækkelse af hukommelsesfunktioner, som sker i forbindelse med amnesi, Alzheimers sygdom, alkoholisme og almindelig aldring (Arne Østergaard). Desuden studeres betydningen af at være genbærer for udviklingen af en demenssygdom (Anders Gade).

Ved "The Unit for Cognitive Neuroscience (UCN)" undersøges ved brug af dyremodeller bl.a. forholdet mellem kognitive funktioner og bestemte hjerneområder eller hjernesystemer og neurale mekanismer ved hjerneskader bl.a. med henblik på udviklingen af en farmakologisk suppleret og understøttet rehabilitering efter hjerneskade (Hanna Malá, Jesper Mogensen).

Inden for området rehabilitering undersøges langtidskonsekvenserne og effekten af genoptræning for personer med erhvervet hjerneskade samt for deres pårørende (Tom Teasdale, Henriette Aaby Svendsen).

5. Organisationspsykologi

Organisationspsykologi er anvendelse af psykologi i studiet af forholdet mellem individ og organisation. Inden for området studeres de samfundsmæssige, organisatoriske, gruppemæssige og individuelle krav og muligheder for såvel den individuelle som den kollektive mestring af organisationens opgaver. I forbindelse hermed studeres sammenhængen mellem måder at realisere disse krav og muligheder og de personlige og organisatoriske udviklingsmuligheder.

Ved Copenhagen Competence Research Center arbejdes der med at udvikle et begreb om sociale netværk, som er egnet til at indfange, hvorledes innovativt arbejdet er organiseret i og på tværs af virksomheder (Arne Prahl). Inden for centret arbejdes der ligeledes med simulationsstudier af kognitive forhold med kompetenceudfoldelse og kvalifikationsudøvelse og relationen mellem disse og problemløsning i komplekse situationer og ledelse og administration (Ole Elstrup Rasmussen).

Den øvrige forskning i faget er mere arbejdspsykologisk orienteret og udgøres af et tværfagligt projekt om forebyggelse af negativt stress i arbejdsmiljøet (Benny Karpatschhof) og undersøgelser af dels effekten af programmer til at forhindre bl.a. afbrydelser, fravær og ulykker hos luftfartsvirksomheder og dels håndteringen af problemer i forbindelse med skifteholdsarbejde (Joachim Vogt).

6. Personlighedspsykologi

I personlighedspsykologien udforskes den menneskelige personlighedsstruktur, dynamik og udvikling. Hertil hører studiet af personers træk, motiver, intentioner, erkendelse, forestillings- og følelsesliv, selv og identitet, livssyn og moral, livsførelse og livsforløb.

Den personlighedspsykologiske forskning omfatter såvel grundlagsteoretiske analyser som emnemæssigt mere fokuserede studier. Som eksempel på det førstnævnte kan nævnes projektet "Modalitet og socialisation. En teoretisk analyse af psykens opstående som betydningsdannelse" (Simo Køppe). Eksempler på det sidstnævnte er et praksisforskningsprojekt om udvikling af handlemønstre omkring unges vaner (Liselotte Ingholt) og et studium af forholdet mellem terapi og klienters ændringer af deres problemer og livsførelse i dagliglivet uden for terapisaftalerne: i hjemmet, på arbejdet, i skolen, osv. (Ole Dreier).

7. Pædagogisk psykologi

Den pædagogiske psykologi udforsker psykologiske problemstillinger ved alle former for praktisk intervention i personers udvikling af kompetence.

Forskningen fokuserer læringsteoretiske spørgsmål i en opfølgning af et arbejde med personlige grænseoverskridende ændringer i dilemmasituationer, hvor der bl.a. arbejdes med at udnytte dilemmaets ændringspotentiale til at bryde onde cirkler og styrke selvtillid for svage børn i folkeskolen (Jens Berthelsen).

En anden del af forskningen fokuserer community psykologiske spørgsmål. Dette er tilfældet i en række studier, der omhandler fællesskaber og fællesskabsformer knyttet til praktisk intervention i relation til stofmisbrugere (Morten Nissen) og i en række deltagerinddragende projekter i forskellige U-lande, som beskæftiger sig med behandling og kompetenceudvikling hos traumatiserede og marginaliserede grupper (Peter Berliner).

8. Socialpsykologi

Socialpsykologien beskæftiger sig med interaktion mellem individ, samfund, institutioner og etniske grupper og den lægger specielt vægt på udvikling og forandring af individers og institutioners funktionsmåder.

Der udføres studier af alkohol- og stof (mis)brug på Salomonøerne og af ondskabens psykologi (Rolf Kuschel). I EU-projektet Youth Policy and Participation arbejdes med at klargøre betydningen af unges deltagelse i det sociale liv og med at finde og udvikle 'bedste praksisser' for unges deltagelse i og indflydelse på egen udvikling (Sven Mørch, Torben Bechmann Jensen). I et parallelt projekt Families and Transitions in Europe undersøges familiens rolle i understøttelsen af unges livshåndtering i forbindelse med overgangen fra uddannelse til job (Sven Mørch). Et projekt om unge, familier og etnicitet er under planlægning (Sven Mørch). Ligeledes under planlægning er et projekt om værdighedens betydning i dansk hverdagspraksis (Torben Bechmann Jensen).

Et par projekter omhandler grundlæggende socialpsykologiske forhold, herunder projekter om familieinstitutionen i senmoderniteten (Helle Andersen, Hanne Thomsen).

9. Udviklingspsykologi

Udviklingspsykologi beskæftiger sig med, hvorledes individet udvikler sig som person og som kulturmedlem gennem barne- og ungdomsårene.

Et projekt om autonomi som udviklingsmål for børn er blevet afsluttet og en empirisk undersøgelse af interventionsformer, der skal befordre børns sociale kompetence er under planlægning (Ivy Schousboe). Læring, udvikling og personlighedsdannelse hos marginaliserede er også genstand for undersøgelser (Mariane Hedegaard), ligesom der arbejdes med en empirisk undersøgelse af pædagogers anvendelse af psykologiske iagttagelsesmetoder i pædagogisk praksis (Pernille Hviid). Der arbejdes ligeledes med udviklingen af et begreb om forholdet mellem tænkning og læring på et virksomhedsteoretisk og økologisk psykologisk grundlag (Jytte Bang). Endelig undersøges det, hvorledes kropslig bevægelse er med til at strukturere små børns oplevelse af rumlighed (Vanessa Ragans).

Satsningsområder

Instituttet deltager i to af Københavns Universitets fælles satsningsområder, nemlig "Krop og Bevidsthed", hvor instituttet bidrager med såvel grundlagsteoretisk som kognitiv neuropsykologisk forskning og "Religion i det 21. århundrede", hvor instituttet bidrager med en netværksleder for området "Tro og viden".

Klinisk virksomhed

Instituttet driver en psykologisk klinik, Universitetskliniken. Klinikken har tilknyttet 5 VIP årsværk. På baggrund af behandlingsmæssigt arbejde forskes der i børns, unges, voksnes og familiers normale og patologiske udvikling. I 2004 blev 196 nye sager visiteret af klinikken. I alt blev 152 sager behandlet.

Faglige og administrative erhverv

Tillidshverv

Lektor Helle Andersen: Studieleder, Institut for Psykologi. Hun er medlem af Uddannelses- og Forskningsudvalget i Dansk Psykologforening og Dansk Selskab for Psykosocial Medicin.

Lektor Libby Arcel: Medlem af styregruppen for Center for Interkulturel Psykiatri, Rigshospitalet, og Kvinderådet "Nationale Voldsobservatorium".

Lektor Jytte Bang: Har været medlem af et ph.d.-bedømmelsesudvalg ved Aarhus Universitet og et lektorbedømmelsesudvalg ved Danmarks Pædagogiske Universitet.

Lektor Peter Berliner: Leder af The University of Copenhagen Centre for Multi-Ethnic Traumatic Stress Research and Practice. Han er medlem af the International Cross Reference Centre for Psycho-social support og European Society for Traumatic Stress Studies. Har været medlem af et adjunktbedømmelsesudvalg ved Roskilde Universitetscenter.

Professor Claus Bundesen: Leder af Dansk Forskerskole i Psykologi og leder af SHF centret, Center for Visuel Kognition. Han er medlem af bestyrelsen for European Society for Cognitive Psychology og af bestyrelsen for International Association for the Study of Attention and Performance samt medlem af et udvalg, nedsat af Norges Forskningsråd til bedømmelse af ansøgninger om "Outstanding Young Investigators Awards".

Professor Ole Dreier: Medlem af bestyrelsen og programnævnet i Dansk Forskerskole for Psykologi og leder af programmet for personligheds- og pædagogisk psykologi. Han er formand for bestyrelsen i Dansk Psykologisk

Forlag. Han er desuden medlem af International Society for Theoretical Psychology og af International Society for Cultural-historical Research and Activity Theory. Var i 2003-2004 medlem af to eksterne lektorbedømmelsesudvalg, et forskningslederbedømmelsesudvalg, et eksternt doktordisputats bedømmelsesudvalg, to eksterne professorbedømmelsesudvalg og seks eksterne ph.d.-bedømmelsesudvalg.

Professor Peter Elsass: Programleder af klinisk psykologi og sundhedspsykologi ved Dansk Forskerskole i Psykologi. Han er blevet nomineret til International Section for Psychology, American Psychology Association, og er leder af Center for Humanistisk Sundhedsforskning, Institut for Psykologi. Han er desuden medlem af forskningsudvalget for Rehabiliteringscenter for Torturoverlevende, RCT, og af bestyrelsen for Københavns Internationale Teaterforum, KIT.

Lektor Anders Gade: Har været medlem af et eksternt ph.d.-bedømmelsesudvalg.

Lektor Judy Gammelgaard: Medlem af uddannelsesudvalget i Dansk Psykoanalytisk Selskab.

Adjunkt Susanne Harder: Medlem af Referencegruppen for Skizofreni, Sundhedsministeriet, medlem af landsstyregruppen for Det Nationale Skizofreniprojekt, dansk koordinator for ISPS (International Society for Psychological Treatment of Psychosis) og medlem af bestyrelsen i IPT (Institut for Psykosepsykoterapi), Bispebjerg Hospital. Hun er endvidere medlem af IEPA, International Early Psychosis Association, ISPS, af International Society for Psychological treatment of Psychosis, af SPR, Society for Psychotherapy Research og af SITAR, Society for Interpersonal Theory and Research.

Lisbeth Harms: Dansk repræsentant i EFPA Task Force on Traffic Psychology og medlem af Programkomitéen for Trafikdagene på Ålborg Universitet.

Professor Marianne Hedegaard: Leder af Center for Udforskning af Sammenhængen mellem Menneskers Udvikling, Social Innovation og Kultur. Hun har været medlem af et professorbedømmelsesudvalg og et udvalg til bedømmelse af ansøgninger til Det Hollandske Forskningsråd.

Adjunkt Pernille Hviid: Medlem af Center for Børnelitteratur, bestyrelsesmedlem på Københavns Pædagogseminarium og har været medlem af Børnerådet siden 1998.

Lektor Torben Bechmann Jensen: Medlem af Dansk Selskab for Tobaksforskning, The European Group for the Study of Deviance and Control, Dansk Selskab for Psykosocial Medicin, Selskab for misbrugsbehandlere i Danmark, Selskab for organisationspsykologer og selskab for metodologi (de tre sidstnævnte i Dansk Psykologforening).

Lektor Benny Karpatschhof: Medlem af testudvalget under Dansk Psykologforening og medlem af bestyrelsen for Psykologisk Selskab for Forskningsmetodologi samt bestyrelsesmedlem ved den kulturoplysende forening Georg Brandes Selskabet.

Professor Rolf Kuschel: Medlem af Det Kongelige Danske Videnskaberne Selskab.

Adjunkt Søren Kyllingsbæk: Local officer for the European Society for Cognitive Psychology, medlem af bestyrelsen for Selskabet for Filosofi og Psykologi samt medlem af arbejdsgruppen under Personalestyrelsen vedr. Ny Løn.

Lektor Simo Køppe: Ph.d.-studieleder ved Institut for Psykologi.

Forskningsprofessor Axel Larsen: Medlem af styringsgrupperne for SHF's og Institut for Psykologis Center for

Visuel Kognition og Copenhagen Brain Research Center. Er desuden medlem af et NorFa-støttet forskningsuddannelsesnetværk mellem de skandinaviske og baltiske lande og af European Society for Cognitive Psychology. Desuden er han external reviewer for Norwegian Research Council.

Lektor Helmer Bøving Larsen: Medlem af Dansk Selskab for Psykiatrisk Epidemiologi.

Lektor Ingrid Leth: International koordinator for Nordplus og Erasmus og medlem af ISPCAN.

Lektor Susanne Lunn: Klinikleder ved Universitetsklinikken, Institut for Psykologi. Hun er formand for Dansk Selskab for Spiseforstyrrelser og for The Nordic Society of Eating Disorders, indtil henholdsvis maj 2004 og oktober 2004. Er desuden medlem af Dansk Psykologisk Forlags repræsentantskab.

Adjunkt Birgit Bork Mathiesen: Medlem af bestyrelsen for Institut for Personlighedsteori og Psykopatologi, medlem af World Psychiatric Association's Scientific Section vedrørende Personality Disorders og medlem af repræsentantskabet i HjerneForum, Landsforeningen til Bekæmpelse af Hjernesygdomme, siden maj 2002 samt medlem af Selskabet Danske Neuropsykologer, Sundhedspsykologisk Selskab og International Society for the Study of Personality Disorders.

Forskningsprofessor Gretty Mirdal: Medlem af bestyrelsen for Dansk Forskerskole i Psykologi og Grundforskningsfondens bestyrelse. Hun er formand for Det Humanistiske Råd under European Science Foundations, medlem af det rådgivende organ for EU's forskningskommisær, af den videnskabelige bestyrelse for det franske forskningsråd for forskning og af EFPA's (European Federation of Professional Psychologists) videnskabelige komité. Gretty Mirdal har desuden været medlem af et udvalg til evaluering af det finske forskningssystem.

Lektor Jesper Møgen: Centerleder for Research Center for Brain Injury Rehabilitation. Han er medlem af Center for Neurovidenskaberne, af New York Academy of Sciences, af International Basal Ganglia Society, af Dansk biologisk Selskab, af Society for Neuroscience, af Movement Disorder Society, af International Brain Organization, af European Brain and Behavior Society, af European Neuroscience Association og af Dansk Selskab for Neurovidenskab. Han har desuden været medlem af et ph.d.-bedømmelsesudvalg, Aarhus Universitet, og to lektorbedømmelsesudvalget ved "LearningLab Denmark".

Lektor Hanne Munck: Leder af Center for Spædbørn og deres familier. Hun er æresmedlem og dansk repræsentant i Nordisk Forening for Spædbarnsudvikling, medlem af European Affiliation of World Association of Infant Mental Health og er International Faculty Member of The Brazelton Center, Harvard Medical School, Boston.

Lektor Sven Mørch: Undervisningsministeriets ungdomsforskningsrepræsentant i det nordiske og europæiske (Europarådet) samarbejde, og er medlem af Europarådets ekspertgruppe om ungdomsforskning og ungdomspolitik samt medlem af en ekspertgruppe i EU om unges autonomi. Han har været medlem af et norsk doktorbedømmelsesudvalg.

Lektor Vivi Maar: Medlem af Dansk Selskab for psykoanalytisk børne- og ungdomspsykoterapi og Institut for Gruppeanalyse, København.

Adjunkt Jan Nielsen: Formand for Gruppeanalytisk Selskab, København, og bestyrelsesmedlem i Fællesforenin-

gen af Psykoanalytiske og Analytiske Psykoterapier i Danmark (FPAP).

Lektor Morten Nissen: Medlem af Misbrugsnet (Psyko- logernes faglige selskab for misbrugsbehandling). Han har været medlem for et eksternt ph.d.-bedømmelsesudvalg i England og været medlem af to adjunktbedømmelsesud- valg ved Aarhus Universitet.

Lektor Stig Poulsen: Medlem af Studienævnet ved Insti- tut for Psykologi, af styringsgruppen for Dansk Forum for Psykoterapiforskning og af Society for Psychotherapy Re- search.

Lektor Arne Prah: Instituttleder.

Docent Nini Prætorius: Medlem af styregruppen for Center for Almenpsykologisk og Eksperimentel bevidst- hedsforskning, medlem af bestyrelsen for Selskabet for Fi- losofi og Psykologi, medlem af Statens Humanistiske Forskningsråd (indtil september), ekspertmedlem af the Programme Committee Structuring the European Research Area: Science and Society, EU's 6th Frame Programme, The European Commission, og dansk repræsentant ved The OECD Neuroinformatics Drafting Committee.

Lektor Ole Elstrup Rasmussen: Viceinstituttleder og le- der af Copenhagen Competence Research Center. Han er medlem af Akademirådet for Danmarks Erhvervsforskn- ings Akademi, Det videnskabelige Arbejds miljøforskn- ingsudvalg, European Academy of Management (EURAM) og The European Chaos/Complexity in Organi- sations Network (ECCON) samt The European Institute for Advanced Studies in Management (EISAM).

Lektor Ivy Schousboe: Har været eksternt bedømmer af en adjunkt/lektorstilling ved Roskilde Universitetscenter.

Lektor Erik Schultz: Næstformand i Studienævnet for Psykologi.

Lektor Tom Teasdale: Medlem af International Neu- ropsychological Society.

Professor Arne Østergaard: Medlem af bestyrelsen for Center for Hjerneskade, KU, og Memory Disorders Re- search Society, American Psychological Society.

Ph.d.-stipendiat Thomas Habekost: Medlem af Center for Visuel Kognition, Institut for Psykologi, Dansk Neu- ropsykologisk Selskab, Dansk Selskab for Apopleksi og European Society for Cognitive Psychology.

Ph.d.-stipendiat Mette Høyer: Medlem af Ph.d.-studie- nævnet i Psykologi og medlem af Psykologisk Selskab for Forskningsmetodologi og Selskabet for autisme.

Ph.d.-stipendiat Hanna Malá: Medlem af Ph.d.-studie- nævnet i Psykologi. Hun er desuden medstifter af Research Centre for Brain Injury Rehabilitation og medlem af Center for almenpsykologisk og eksperimentel bevidsthedsforskn- ings.

Ph.d.-stipendiat Vanessa Ragans: Medlem af Ph.d.-studie- nævnet i Psykologi og medlem af Center for Almenpsyko- logisk og Eksperimentel Bevidsthedsforskning.

Ph.d.-stipendiat Annalise Rust: Medlem af KVINFO's ekspertpanel "Kvinder på Linjen" og medlem af en eks- pertgruppe i Det Kriminalpræventive Råd vedrørende pro- jekt "Sikker flirt".

Ph.d.-stipendiat Henriette Aaby Svendsen: Medlem af Dansk Neuropsykologisk Selskab.

Ph.d.-stipendiat Thomas Troglauer: Bestyrelsesmedlem i Nordic Organization for Behavior in Traffic.

Formidling

Redaktionelle hverv

Lektor Jytte Bang: Medlem af redaktionen for Psyke & Lo- gos.

Professor Claus Bundesen: Chefredaktør for European Journal of Cognitive Psychology (Psychology Press, Hove, UK) og medlem af editorial boards for Psychological Re- view, Psychological Research/Psychologische Forschung, Visual Cognition og Psicologica.

Professor Ole Dreier: Medlem af programkomitén for International Society for Theoretical Psychology's kongres i Cape Town, juni 2005.

Professor Peter Elsass: Ansvarlig hovedredaktør af Nor- disk Psykologi.

Adjunkt Susanne Harder: Medredaktør af Matrix, Nor- disk Tidsskrift for Psykoterapi.

Professor Marianne Hedegaard: Medlem af 'The Edito- rial Board' for "Mind, Culture, and Activity: An Interna- tional Journal" og medredaktør for Outlines.

Adjunkt Pernille Hviid: Redaktionsmedlem på Nordiske Udkast.

Lektor Torben Bechmann Jensen: Hovedredaktør af Nordiske Udkast og medredaktør af Outlines.

Lektor Benny Karpatschhof: Medlem af redaktionen for tidsskriftet Psyke & Logos.

Professor Rolf Kuschel: Medlem af redaktionen for tids- skriftet Nordisk Psykologi, Journal of Psychology og Klüwer.

Lektor Simo Køppe: Medlem af redaktionen for Psyke og Logos.

Forskningsprofessor Axel Larsen: Medredaktør ved European Journal of Cognitive Psychology.

Lektor Helmer Bøving Larsen: Redaktør af Scandina- vian Journal of Psychology.

Lektor Susanne Lunn: Har været hovedredaktør af The Scandinavian Psychoanalytic Review siden efteråret 2002.

Lektor Hanne Munch: Medlem af Editorial Board for Ab Initio, The Brazelton Center, Harvard Medical School, Boston og medlem af International Editorial Board for In- fant Observation, The International Journal of Infant Ob- servation and its Application, Tavistock Clinic Foundation.

Lektor Sven Mørch: Medlem af redaktionen på Social Identity, Canada.

Lektor Morten Nissen: Hovedredaktør af Outlines, re- daktionsmedlem for Nordiske Udkast og medlem af advi- sory board to Annual Review of Critical Psychology (Man- chester).

Lektor Stig Poulsen: Medlem af det redaktionelle panel ved tidsskriftet Matrix.

Docent Nini Prætorius: Redaktør af Psyke & Logos, In- stitut for Psykologi.

Lektor Ole Elstrup Rasmussen: Medlem af editorial board for Cognitive Science Research.

Ph.d.-stipendiat Annalise Rust: Redaktør på medlems- bladet "Hypnoterapi", Dansk Selskab for Klinisk Hypnose.

Kongresser og symposier

Lektor Peter Berliner: Har arrangeret Psyke og Logos' konference om Psykologi, Vold og Tortur i et globalt per- spektiv.

Professor Ole Dreier: Medlem af programkomitén ved den 11. internationale kongres for teoretisk psykologi i Cape Town, juni 2005.

Lektor Judy Gammelgaard: Medarrangør af de årlige delphiske seminarer i Grækenland.

Professor Marianne Hedegaard: Har arrangeret to ph.d.-kurser, et i Erasmus-regi og et i regi af Dansk Forskerskole i Psykologi.

Lektor Benny Karpatschhof: Har været medarrangør af en konference om Afhængighed i regi af tidsskriftet Psyke og Logos og et seminar om socialpsykiatri samt været medarrangør af to ph.d.-kurser, i Psykologiens Videnskabsteori og Psykologisk Statistik.

Lektor Helmer Bøving Larsen: Har været medarrangør af en national konference om bekæmpelse af seksuelle overgreb mod børn.

Lektor Ingrid Leth: Medarrangør af Konference om Vold mod Børn i samarbejde med Børnerådet og UNICEF.

Lektor Susanne Lunn: Medlem af den videnskabelige komité til planlægning af den 15. Nordiske Psykoanalytiske Kongres, Danmark, august 2004 og den videnskabelige komité til planlægning af den 5. Nordiske Kongres om Spiseforstyrrelser, Oslo, september 2004.

Forskningsprofessor Gretty Mirdal: Arrangeret et panel om Migration og Identitet ved Nordisk Psykologkongres i august 2004.

Lektor Sven Mørch: Kursusplanlægger for nordiske og europæiske ph.d.-kurser i Ungdomsforskning.

Lektor Vivi Maar: Har været gæstelærer ved Vilnius Universitet, Litauen.

Lektor Morten Nissen: Arrangeret seminar om community psykologi og er medlem af programkomitén for en nordisk konference Cultural and Activity Research.

Docent Nini Prætorius: Medarrangør af Selskabet for Filosofi og Psykologis internationale symposium om "Consciousness – Empirical Findings and Philosophical Interpretations". Er desuden medlem af planlægningsgruppen for den årligt tilbagevendende internationale konference "Towards a Science of Consciousness".

Ph.d.-stipendiat Liselotte Ingholt: Har været medarrangør af et ph.d.-seminar om personligheds- og pædagogisk psykologi i Dansk Forskerskole i Psykologi.

Ph.d.-stipendiat Hanne Thomsen: Har været medarrangør af et ph.d.-seminar om personligheds- og pædagogisk psykologi i Dansk Forskerskole i Psykologi.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Gæsteforskere og gæsteforelæsere

Instituttet har haft et længerevarende besøg af Pär Nygren, Lillehammer og Oslo universiteter, som gæsteprofessor. Desuden har en række forskere gæstet instituttet, bl.a. Daniel Stern, USA, Jan Øberg, Sverige, Steve Reicher, England, Anthony Marselle, Neville Robertson, New Zealand og Fedrik Odhammar, Norge.

Forskningsophold i udlandet

Professor Peter Elsass: Har været i Nordindien i forbindelse med et Danida-projekt om rehabilitering af tibetanske torturofre.

Lektor Ingrid Leth: Har været gæsteforelæser ved universitetet i Firenze.

Lektor Tom Teasdale: Har i 2004 haft et par måneders ophold ved Cognition Brain Sciences, Cambridge University.

Ph.d.-stipendiat Mette Høyer: Har været på besøg ved Centre d'Etude de la Famille i Lausanne.

Netværk

Libby Arcel: Medlem af følgegruppen for Center for Socialt Udsatte og af World Psychiatric Association's "Section on Psychological Consequences of Torture and Persecution".

Lektor Jytte Bang: Medlem af forskningsnetværket "Far Out", som omfatter kolleger ved Institut for Psykologi og Roskilde Universitetscenter. Genstand for netværket er bl.a. grundlagsteoretiske spørgsmål.

Lektor Jens Berthelsen: Samarbejder med Dansk Psykoterapeutisk Selskab omkring supervision og videoproduktion.

Professor Ole Dreier: Siden 1990 været medlem af Center for Sundhed, Menneske, Kultur, hvori deltager psykologer, filosoffer, etnologer og it-forskere fra universiteterne i København, Århus og Roskilde i et omfattende internationalt forskningssamarbejde med kolleger i Europa, USA og Australien. Han samarbejder desuden med en forskningsgruppe, der studerer udviklingen af arbejdet inden for den sociale sektor.

Professor Peter Elsass: Deltager i Center for Sundhed, Menneske og Kultur, Aarhus Universitet, og samarbejder bl.a. med Universidad del Huamanga, Peru, Universitetet i Bergen, Norge og University of Maine, USA.

Lektor Anders Gade: Deltager i et internationalt netværk FREJA (Frontotemporal REsearch in Jutland Association) og er tilknyttet Rigshospitalets Hukommelsesklinikk.

Adjunkt Susanne Harder: Projektkoordinator i Det Nationale Schizofreniprojekt.

Lektor Lisbeth Harms': Konsulent for Trafikforskergruppen, Ålborg Universitet, og har deltaget i planlægning og gennemførelse af projektet REMOTE om redskaber til monitoring af trafikken.

Professor Mariane Hedegaard: Har forestået lærerudveksling i regi af Erasmus med Universidad Pablo de Olavida, Sevilla.

Lektor Torben Bechmann Jensen: Indgår i det Europæiske Forskningssamarbejde YOYO, som primær samarbejdspartner og er medlem af forskningsnetværket CEDEFOP i regi af Europarådet samt board member for projektet "Youth, Health and Internet".

Adjunkt Søren Kyllingsbæk: Medlem af Center for Visuel Kognition, Institut for Psykologi, og af European Society for Cognitive Psychology og Copenhagen Brain Research Center. Han deltager i Københavns Universitets satsningsområde om Krop og Bevidsthed.

Lektor Simo Køppe: Deltager i Københavns Universitets satsningsområde om Krop og Bevidsthed.

Lektor Helmer Bøving Larsen: Medlem af Videnscenter for barndomsforskning (Socialforskningsinstituttet er vært, samarbejdspartnere fra bl.a. NOVA, DPU, RUC, Göteborg Universitet, Norsk Center for Barneforskning), et forskningsnetværk vedrørende bekæmpelse af seksuelle overgreb mod børn (Statens Institut for Folkesundhed er vært, samarbejdspartnere bl.a. fra Socialforskningsinstituttet, Rigshospitalet, Amter og Kommuners Forskningsinstitut, Sygekassernes Helsefond) og et forskningsnetværk vedrørende børns sundhed og trivsel (Statens Institut for Folkesundhed, samarbejdspartnere fra bl.a. DPU, Sundhedsstyrelsen, Institut for Folkesundhed, Glostrup Hospital, DPU).

Lektor Ingrid Leth: Medlem af et forskningsnetværk vedr. seksuelle overgreb mod børn.

Adjunkt Birgit Bork Mathiesen: Samarbejder bl.a. med Center for Hjernesgade, Københavns Universitet.

Forskningsprofessor Gretty Mirdal er medlem af et internationalt forskningsnetværk om transkulturel psykiatrisk og psykologisk behandling.

Lektor Jesper Mogensen: Deltager bl.a. i forskningsnetværket Research Centre for Brain Injury Rehabilitation.

Lektor Hanne Munck: Samarbejder bl.a. med Brazelton Institute International Network, Children's Hospital & Harvard Medical School, Boston.

Lektor Sven Mørch: Medlem af forskningsgruppen EGRIS (ca. 10 europæiske lande i samarbejde).

Lektor Vivi Maar: Samarbejder med svenske forskere omkring EPOS Projektet (Erica Process and Outcome Study). Vivi Maar har været er projektleder for den danske del af projektet.

Adjunkt Jan Nielsen: Indgår i samarbejdet om The Copenhagen Prodromal Study, der omhandler tidlig opsporing af schizofreni.

Lektor Morten Nissen: Indgår i en række tværfaglige samarbejder: Far Out, som fokuserer praksisbegrebet, Person, Intervention, Fællesskabsformer i Forandring, som er et pædagogisk-psykologisk forum for danske universitetspsykologer og sundhed, menneske og kultur, som er et tværvideenskabeligt center/netværk til humanistisk sundhedsforskning.

Lektor Arne Prah: Har siden 2001 været medlem af et netværk SYNOPSIS bestående af forskere fra DTU, Center for Industriel Produktion, SDU, HHK, som studerer produktudvikling.

Docent Nini Prætorius: Har samarbejde med forskere ved Grundforskningsrådets Center for Subjektivitetsforskning samt deltager i KU's satsningsområde "Krop og Bevidsthed".

Lektor Erik Schultz: Deltager i satsningsområdet "Religion i det 21. århundrede" som netværksleder for området "Tro og viden".

Lektor Tom Teasdale: Samarbejder bl.a. med Center for Hjerneskade, KU.

Lektor Joachim Vogt: Indgår i et europæisk EU-finansieret forskningsnetværk, der studerer stress intervention hos flykontrollører.

Professor Arne Østergaard: Deltager i forskningsnetværket Laboratory of Cognitive Imaging og Alzheimer Disease Research Center, University of California, San Diego.

Ph.d.-stipendiat Helle Grønbæk: Deltager i et netværk knyttet til Juliane Marie Centret, Rigshospitalet.

Ph.d.-stipendiat Mette Høyer: Tilknyttet projektet The Copenhagen Infant Follow-up Study.

Ph.d.-stipendiat Annalise Rust: Deltager i et nordisk og internationalt netværk knyttet til Center for Voldtægtsofre og indgår i forskningsenheder i Juliane Marie Centret, Rigshospitalet.

Ph.d.-stipendiat Thomas Troglauer: Deltager i det EU-støttede netværk Human Centered design in Information Technology Society.

Instituteder Arne Prah

Forbrug

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	41,2	0,0	41,2
DVIP	0,0	0,0	0,0
STIP	0,5	0,0	0,5
TAP	21,6	0,0	21,6
Årsværk i alt	63,3	0,0	63,3
Løn	28.900,0	1,0	28.901,0
Frikøb	218,0	0,0	218,0
Øvrige drift	1.231,0	0,0	1.231,0
Anskaffelser	503,0	0,0	503,0
Bruttototal t.kr.	30.852,0	1,0	30.853,0

Universitetsklinikken

Forbrug

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	4,8	0,0	4,8
DVIP	0,0	0,0	0,0
TAP	3,0	0,0	3,0
Årsværk i alt	7,8	0,0	7,8
Løn	3.042,0	0,0	3.042,0
Frikøb	29,0	0,0	29,0
Øvrige drift	113,0	0,0	113,0
Anskaffelser	25,0	0,0	25,0
Bruttototal t.kr.	3.208,0	0,0	3.208,0

Stab

Psykologi

VIP Internt finansieret
 Andersen, Helle Linda; lektor.
 Arcel, Eleftheria; lektor.
 Bang, Jytte Susanne; lektor.
 Berliner, Peter; lektor.
 Berthelsen, Jens Kock; lektor.
 Bork Mathiesen, Birgit; adjunkt.
 Bundesen, Claus Mogens; professor.
 Dreier, Ole Henning; professor.
 Elsass, Peter; professor.
 Engelsted, Niels; lektor.
 Eriksen, Mariane Hedegaard; professor.
 Gade, Anders; lektor.
 Gammelgaard, Judy; lektor.
 Harder, Susanne; adjunkt.
 Harms, Lisbeth; lektor.
 Hviid, Karen Pernille; adjunkt.
 Jensen, Torben Bechmann; lektor.
 Karpatschhof, Benny; lektor.
 Knudsen, Jakob Skov; forskningsass.
 Kuschel, Rolf; professor.

Kyllingsbæk, Søren; adjunkt.
 Køppe, Simo; lektor.
 Larsen, Helmer Bøving; lektor.
 Larsen, Henning Aksel; professor.
 Leth, Ingrid; lektor.
 Lunn, Susanne; lektor.
 Maar, Vivi Bengta; lektor.
 Mirdal, Gretty Mizrahi; forskningsprof.
 Mogensen, Jesper Ole Meiborn; lektor.
 Munck, Hanne; lektor.
 Mørch, Sven; lektor.
 Nielsen, Jan; amanuensis.
 Nissen, Morten; lektor.
 Petersen, Arne Friemuth; lektor.
 Poulsen, Stig Bernt; amanuensis.
 Prael, Arne; lektor.
 Prætorius, Nini; lektor.
 Rasmussen, Ole Elstrup; lektor.
 Schousboe, Ivy Gunver; lektor.
 Schultz, Erik Harald; lektor.
 Teasdale, Thomas William; lektor.
 Vogt, Joachim; lektor.
 Østergaard, Arne Leif; professor.

STIP Internt finansieret

Malá, Hana; ph.d.-studerende.

Universitetsklinikken

VIP Internt finansieret

Bentz, Mette; Klinisk kandidat.
 Esbjørn, Barbara Hoff; Klinisk kandidat.
 Hansen, Lene Haulund; Klinisk kandidat.
 Pedersen, Signe Holm; Klinisk kandidat.
 Sloth, Henriette Mckenzie Rønhof; Klinisk kandidat.
 Søndergaard, Henrik; Klinisk kandidat.
 Thomsen, Tine Meyer; Klinisk kandidat.
 Væver, Mette Skovgaard; Klinisk kandidat.
 Østergaard, Stine Lyngby; Klinisk kandidat.

Ph.d.-afhandlinger

Fagerlund, Birgitte: The Impact of Age of Onset and Effects of Antipsychotics on Executive Functions, Attention, and Reaction Time: A Study of Cognitive Functions in First-Episode Psychotic Children and Schizophrenic Adults.
 Møller, Mette: Unge bilister.
 Sørensen, Jesper Brøsted: Motorik og Kropsoplevelse – analyseret via kropsskema, kropsbillede og fremmedhånd-eksperimentet.

Publikationer

Bechmann Jensen T.: Generationer imellem : om ungdom, biografier, samarbejde og teori. i: The European villager : a tour of social theory on youth from A'mar to Europe and back : festschrift for dr. Phil Sven Mørch s. 8-20. Torben Bechmann Jensen, ed.. Københavns Universitet, Institut for Psykologi, København 2004.
 Bechmann Jensen T.: Introduction. i: The European villager : a tour of social theory on youth from A'mar to Europe and back : festschrift for dr. Phil Sven Mørch s. 1-7. Torben Bechmann Jensen, ed.. Københavns Universitet, Institut for Psykologi, København 2004.
 Berthelsen J.: Viden, tro og overtro : det spirituelle – glo-

baliseringens nye udfordring til psykologien. Psyke & logos 25, 1, s. 353-78. 2004.
 Brown J., Gydesen S., Johannsen P., Gade A.: Frontotemporal dementia linked to chromosome 3. Dementia and geriatric cognitive disorders 17, s. 274-276. 2004.
 Elsass P.: Leder. Nordisk psykologi Vol. 55, nr. 4, s. 1. 2003.
 Elsass P.: Nordisk psykologi. Nordisk psykologi Vol. 55, nr. 2, s. 1. 2003.
 Elsass P.: Leder. Nordisk psykologi Vol. 55, nr. 1, s. 1. 2003.
 Elsass P.: Leder. Nordisk psykologi Vol. 55, nr. 3, s. 1. 2003.
 Elsass P.: Leder. Nordisk psykologi Vol. 55, nr. 2, s. 1. 2003.
 Elsass P.: Leder. Nordisk psykologi 53, 1, s. 1-2. 2001.
 Elsass P.: Leder. Nordisk psykologi 53, 2, s. 89-90. 2001.
 Elsass P.: Leder. Nordisk psykologi 53, 3, s. 177-180. 2001.
 Elsass P.: Leder. Nordisk psykologi 53, 4, s. 273-274. 2001.
 Elsass P.: Leder. Nordisk psykologi 54, 1, s. 1-6. 2002.
 Elsass P.: Leder. Nordisk psykologi 54, 2, s. 97-98. 2002.
 Elsass P.: Leder. Nordisk psykologi 54, 4, s. 253-254. 2002.
 Elsass P.: Leder. Nordisk psykologi 54, 3, s. 173-177. 2002.
 Elsass P.: Leder. Nordisk psykologi 52, 1, s. 1-2. 2000.
 Elsass P.: Leder. Nordisk psykologi 52, 2, s. 81-82. 2000.
 Elsass P.: Leder. Nordisk psykologi 52, 3, s. 161-162. 2000.
 Engberg A.W., Teasdale T.W.: Psychosocial outcome following traumatic brain injury in adults : a long-term population-based follow-up. Brain injury 18, s. 533-545. 2004.
 Fagerlund B., Mackeprang T., Gade A., Hemmingsen R., Glenthøj B.Y.: Effects of low-dose risperidone and low-dose zuclopenthixol on cognitive functions in first-episode drug-naïve schizophrenic patients. CNS spectrums 9, s. 364-374. 2004.
 Gade A.: Afasi. i: Gads psykologileksikon s. 16-17. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
 Gade A.: Amnestisk syndrom. i: Gads psykologileksikon s. 30. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
 Gade A.: Anosognosi. i: Gads psykologileksikon s. 36-37. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
 Gade A.: Apraksi. i: Gads psykologileksikon s. 42-42. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
 Gade A.: Neglekt. i: Gads psykologileksikon s. 385-386. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
 Gade A.: Alzheimers sygdom. i: Gads psykologileksikon s. 28-29. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
 Gade A.: Blindsyn. i: Gads psykologileksikon s. 81-82. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
 Gade A.: Cerebellum (lillehjernen). i: Gads psykologileksikon s. 93-94. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
 Gade A.: Demens. i: Gads psykologileksikon s. 107-108. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
 Gade A.: Dissemineret sklerose (DS). i: Gads psykologileksikon s. 120-121. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
 Gade A.: Frontotemporal demens. i: Gads psykologileksikon s. 188-189. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.

- Gade A.: Functionel MR-skanning (fMRI). i: Gads psykologileksikon s. 190-191. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Gade A.: Hemisfære specialisering. i: Gads psykologileksikon s. 225-226. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Gade A.: Hjerne. i: Gads psykologileksikon s. 230-232. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Gade A.: Kognitiv neuropsykologi. i: Gads psykologileksikon s. 291. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Gade A.: Kortex og kortikale områder. i: Gads psykologileksikon s. 302. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Gade A.: Limbiske system. i: Gads psykologileksikon s. 332-333. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Gade A.: Narkolepsi. i: Gads psykologileksikon s. 382-383. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Gade A.: Neurologi. i: Gads psykologileksikon s. 395-396. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Gade A.: Neuroanatom. i: Gads psykologileksikon s. 391-392. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Gade A.: Neuropsykologi. i: Gads psykologileksikon s. 396-397. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Gade A.: Neuropsykologisk undersøgelse. i: Gads psykologileksikon s. 399-400. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Gade A.: Occipitalapp. i: Gads psykologileksikon s. 409-410. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Gade A.: Plasticitet, neural. i: Gads psykologileksikon s. 445-446. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Gade A.: Positron emissionstomografi (PET). i: Gads psykologileksikon s. 448-449. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Gade A.: Psykokirurgi. i: Gads psykologileksikon s. 478-479. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Gade A.: Retts syndrom. i: Gads psykologileksikon s. 526-527. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Gade A.: Styringsfunktioner. i: Gads psykologileksikon s. 608-609. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Gade A.: Syfilis. i: Gads psykologileksikon s. 616. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Gade A.: Thalamus. i: Gads psykologileksikon s. 632-633. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Gade A.: Transkraniel magnetisk stimulation. i: Gads psykologileksikon s. 642-644. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Gade A.: Tourette-syndrom. i: Gads psykologileksikon s. 639-640. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Gade A.: Wernicke-Korsakoff sygdom. i: Gads psykologileksikon s. 678-679. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Gade A., Bruhn P.: Neuropsykologiske dysfunktioner. i: Klinisk neurologi og neurokirurgi s. 133-162. O. B. Paulson, Fl. Gjerris, P. S. Sørensen, red.. Kbh., FADL 2004.
- Hartmann P., Teasdale T.W.: A test of spearman's law of diminishing returns in two large samples of Danish military draftees. *Intelligence* 32, s. 499-508. 2004.
- Hedegaard M.: Learning and child development : a cultural historical study. 247 s. Aarhus University Press, Århus 2002.
- Hedegaard M., Frost S., Larsen I.: Krigsramte børn i eksil. 168 s. Klim, Århus 2004.
- Holm Pedersen S.: Selvet mellem kærlighed og strid. 139 s. Danmarks Pædagogiske Universitets Forlag, København 2003.
- Humphreys G.W., Kyllingsbæk S., Watson D.G., Olivers C.N.L., Law I., Paulson O.B.: Parieto-occipital areas involved in efficient filtering in search : a time course analysis of visual marking using behavioural and functional imaging procedures. *Quarterly journal of experimental psychology. Sect. A* 57, s. 610-635. 2004.
- Høgh P., Sjø N.M., Gade A., Waldemar G.: Temporal lobe hypoperfusion in isolated amnesia with slow onset : a single photon emission computer tomography study. *Dementia and geriatric cognitive disorders* 18, 1, s. 15-23. 2004.
- Kuschel R.: Antiracisme. i: Gads psykologileksikon s. 38. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Kuschel R.: Attributionsfejl. i: Gads psykologileksikon s. 55-56. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Kuschel R.: Attributionsprocesser. i: Gads psykologileksikon s. 56. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Kuschel R.: Attributionsteori. i: Gads psykologileksikon s. 56-57. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Kuschel R.: Autokinese. i: Gads psykologileksikon s. 59-60. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Kuschel R.: Diskrimination. i: Gads psykologileksikon s. 117. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Kuschel R.: Egocentrisme. i: Gads psykologileksikon s. 136. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Kuschel R.: Emic/etic. i: Gads psykologileksikon s. 145. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Kuschel R.: Etnocentrisme. i: Gads psykologileksikon s. 156. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Kuschel R.: Fordom. i: Gads psykologileksikon s. 178. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Kuschel R.: Franz From. i: Gads psykologileksikon s. 187. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Kuschel R.: Fysiognomik. i: Gads psykologileksikon s. 192-193. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Kuschel R.: Global-fællesskabs psykologi. i: Gads psykologileksikon s. 209. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Kuschel R.: Gruppe. i: Gads psykologileksikon s. 211. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Kuschel R.: Gruppepsykologi. i: Gads psykologileksikon s. 211-212. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Kuschel R.: Indigenus psykologi. i: Gads psykologileksikon s. 257. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Kuschel R.: Intergrupperelationer. i: Gads psykologileksikon s. 266-267. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Kuschel R.: Kommunikation. i: Gads psykologileksikon s. 295-296. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Kuschel R.: Kropssprog. i: Gads psykologileksikon s. 311. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Kuschel R.: Kultur. i: Gads psykologileksikon s. 312-313. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Kuschel R.: Kulturantropologi. i: Gads psykologileksikon s. 313. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Kuschel R.: Kulturchok. i: Gads psykologileksikon s. 313. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Kuschel R.: Kulturdeterminisme. i: Gads psykologileksikon s. 313. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Kuschel R.: Kulturpluralisme. i: Gads psykologileksikon s. 314. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Kuschel R.: Kulturel relativisme. i: Gads psykologileksikon s. 315. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.

- Kuschel R.: Non-verbal kommunikation. i: Gads psykologileksikon s. 402. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Kuschel R.: Ondskab. i: Gads psykologileksikon s. 411. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Kuschel R.: Kulturpsykologi. i: Gads psykologileksikon s. 314. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Kuschel R.: Optimismi, tillært. i: Gads psykologileksikon s. 415. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Kuschel R.: Parapsykologi. i: Gads psykologileksikon s. 429-430. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Kuschel R.: Psykologisk antropologi. i: Gads psykologileksikon s. 487. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Kuschel R.: Race. i: Gads psykologileksikon s. 509-510. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Kuschel R.: Racisme. i: Gads psykologileksikon s. 510-511. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Kuschel R.: Selv-kategoriseringsteori. i: Gads psykologileksikon s. 553. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Kuschel R.: Social påvirkning. i: Gads psykologileksikon s. 571. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Kuschel R.: Stereotypier. i: Gads psykologileksikon s. 600. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Kuschel R.: Strukturel vold. i: Gads psykologileksikon s. 607. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Kuschel R.: Tubu. i: Gads psykologileksikon s. 622. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Kuschel R.: Triangulering. i: Gads psykologileksikon s. 645. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Kuschel R.: Tværkulturel psykologi. i: Gads psykologileksikon s. 648. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Kuschel R.: Xenofobi. i: Gads psykologileksikon s. 681. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Kuschel R., Zand F., Øberg J.: Ondskabens psykologi : socialpsykologiske essays. 272 s. Frydenlund, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Betydningen af betydning. i: Sprogpsykologi s. 87-94. M. Rathje, L. Svenstrup (red.). Museum Tusulanum, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Neurosens opståen og udvikling i 1800-tallet. 423 s. Frydenlund, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Abstraktion. i: Gads psykologileksikon s. 10. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Almagt. i: Gads psykologileksikon s. 28. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Almen psykologi. i: Gads psykologileksikon s. 28. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Ambivalens. i: Gads psykologileksikon s. 29. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Anal karakter. i: Gads psykologileksikon s. 31. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Analytisk filosofi. i: Gads psykologileksikon s. 32. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Analytisk psykologi. i: Gads psykologileksikon s. 32. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Analytisk terapi. i: Gads psykologileksikon s. 32. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Anima, animus. i: Gads psykologileksikon s. 35. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Antirealisme. i: Gads psykologileksikon s. 38. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Apperception. i: Gads psykologileksikon s. 41. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Arketyper. i: Gads psykologileksikon s. 50. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Associationslove. i: Gads psykologileksikon s. 52. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Associationspsykologi. i: Gads psykologileksikon s. 52-53. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Atomisme. i: Gads psykologileksikon s. 54. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Autopoiesis. i: Gads psykologileksikon s. 62. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Autosuggestion. i: Gads psykologileksikon s. 64. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Barndommens historie. i: Gads psykologileksikon s. 66-67. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Bevidst. i: Gads psykologileksikon s. 76. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Bevidsthed. i: Gads psykologileksikon s. 76-77. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Bevidst/ubevidst. i: Gads psykologileksikon s. 78. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Beziehung. i: Gads psykologileksikon s. 78. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Boundary. i: Gads psykologileksikon s. 83. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Chicago-skolen. i: Gads psykologileksikon s. 95. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Dekonstruktion. i: Gads psykologileksikon s. 105. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Desintegration. i: Gads psykologileksikon s. 114. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Destruktion. i: Gads psykologileksikon s. 114. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Determinisme. i: Gads psykologileksikon s. 114. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Det'et. i: Gads psykologileksikon s. 114. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Differens. i: Gads psykologileksikon s. 115. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Dikotomier. i: Gads psykologileksikon s. 116. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Dogmatisme. i: Gads psykologileksikon s. 124. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Drift. i: Gads psykologileksikon s. 124. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Drive. i: Gads psykologileksikon s. 124. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Drive reduktions hypotese. i: Gads psykologileksikon s. 124. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Dualisme. i: Gads psykologileksikon s. 128. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Dybdepsykologi. i: Gads psykologileksikon s. 128. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Dødsdrift. i: Gads psykologileksikon s. 132. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Eksistentiel fremmedgørelse. i: Gads psykologileksikon s. 139. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Eksistentiel isolation. i: Gads psykologileksikon s. 139. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Eksistentiel neurose. i: Gads psykologileksikon s. 139. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Elektrakompleks. i: Gads psykologileksikon s. 144. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.

- Køppe S.: Elementpsykologi. i: Gads psykologileksikon s. 144-145. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Empirisme. i: Gads psykologileksikon s. 147. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Energetisk. i: Gads psykologileksikon s. 149. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Entropi. i: Gads psykologileksikon s. 150. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Epigenese. i: Gads psykologileksikon s. 151. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Epigenetisk udviklingsteori. i: Gads psykologileksikon s. 151. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Erkendelse. i: Gads psykologileksikon s. 154. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Erkendelsesteori. i: Gads psykologileksikon s. 154. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Etnometodologi. i: Gads psykologileksikon s. 157. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Etnopsykoanalyse. i: Gads psykologileksikon s. 157. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Eugenik. i: Gads psykologileksikon s. 157. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Evasiv adfærd. i: Gads psykologileksikon s. 158. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Fallibilisme. i: Gads psykologileksikon s. 160. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Fallisk symbol. i: Gads psykologileksikon s. 160. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Familiens historie. i: Gads psykologileksikon s. 161-162. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Fechners lov. i: Gads psykologileksikon s. 166. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Fejlhandling. i: Gads psykologileksikon s. 167. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Feltteori. i: Gads psykologileksikon s. 168. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Figurativ sociologi. i: Gads psykologileksikon s. 170. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Fiksering. i: Gads psykologileksikon s. 170. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Filosofi. i: Gads psykologileksikon s. 170. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Filosofisk og teoretisk psykologi. i: Gads psykologileksikon s. 170. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Folkepsykologi. i: Gads psykologileksikon s. 176. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Forestilling. i: Gads psykologileksikon s. 179. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Forklaring. i: Gads psykologileksikon s. 179. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Fornuft. i: Gads psykologileksikon s. 179. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Fortrængning. i: Gads psykologileksikon s. 181. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Fortætning. i: Gads psykologileksikon s. 181. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Frankfurterskolen. i: Gads psykologileksikon s. 183. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Fremmedgørelse. i: Gads psykologileksikon s. 184. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Freudo-marxisme. i: Gads psykologileksikon s. 186. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Fri vilje. i: Gads psykologileksikon s. 186. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Frie associationer. i: Gads psykologileksikon s. 186. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: F-skala. i: Gads psykologileksikon s. 190. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Funktionalistisk sociologi. i: Gads psykologileksikon s. 190. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Gate-keeper. i: Gads psykologileksikon s. 199. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: General system theory. i: Gads psykologileksikon s. 199. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Generaliseret anden. i: Gads psykologileksikon s. 199. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Genital karakter. i: Gads psykologileksikon s. 203. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Genital fase. i: Gads psykologileksikon s. 203. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Habermas, Jürgen. i: Gads psykologileksikon s. 220. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Handlingsteori. i: Gads psykologileksikon s. 222. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Handlingstypologi. i: Gads psykologileksikon s. 222. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Hedonisme. i: Gads psykologileksikon s. 224. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Herbartianisme. i: Gads psykologileksikon s. 226. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Hermeneutik. i: Gads psykologileksikon s. 227. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Holisme. i: Gads psykologileksikon s. 236. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Humanisme. i: Gads psykologileksikon s. 242. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Humanistisk psykologi. i: Gads psykologileksikon s. 242. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Humanvidenskaber. i: Gads psykologileksikon s. 244. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Hypnose. i: Gads psykologileksikon s. 247. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Høffding, Harald. i: Gads psykologileksikon s. 249. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Id. i: Gads psykologileksikon s. 252. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Ide. i: Gads psykologileksikon s. 252. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Idealisme. i: Gads psykologileksikon s. 252. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Idealjeg. i: Gads psykologileksikon s. 252. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Idealtipe. i: Gads psykologileksikon s. 252. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Identifikation. i: Gads psykologileksikon s. 252. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Ideologi. i: Gads psykologileksikon s. 253. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Ideologikritik. i: Gads psykologileksikon s. 253. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Imago. i: Gads psykologileksikon s. 254. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Individualpsykologi. i: Gads psykologileksikon s. 258. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Infantil seksualitet. i: Gads psykologileksikon s. 260. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.

- Køppe S.: Insufficiens. i: Gads psykogileksikon s. 263. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Intellektualisering. i: Gads psykogileksikon s. 265. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Intention. i: Gads psykogileksikon s. 266. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Interaktion. i: Gads psykogileksikon s. 266. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Interaktionisme. i: Gads psykogileksikon s. 266. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Introjektion. i: Gads psykogileksikon s. 272. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Introspektion. i: Gads psykogileksikon s. 272. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Introspektiv psykologi. i: Gads psykogileksikon s. 272. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Irritabilitet. i: Gads psykogileksikon s. 272-273. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Isolering. i: Gads psykogileksikon s. 274. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Jalousi og misundelse. i: Gads psykogileksikon s. 275. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Jeg'et. i: Gads psykogileksikon s. 275. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Jegpsykologi. i: Gads psykogileksikon s. 275-276. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Jegstyrke. i: Gads psykogileksikon s. 276. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Karakterdannelse. i: Gads psykogileksikon s. 278. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Karakterpanser. i: Gads psykogileksikon s. 279. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Kastraktionskompleks. i: Gads psykogileksikon s. 279-280. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Katarsis. i: Gads psykogileksikon s. 280. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Katarsismetoden. i: Gads psykogileksikon s. 280. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Kategorisk imperativ. i: Gads psykogileksikon s. 280. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Kleiniansk teori. i: Gads psykogileksikon s. 284. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Kollektive erfaringer. i: Gads psykogileksikon s. 294. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Kollektivt ubevidst. i: Gads psykogileksikon s. 294. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Kommunikativ handlen. i: Gads psykogileksikon s. 296. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Konative proceser. i: Gads psykogileksikon s. 297. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Kritisk rationalisme. i: Gads psykogileksikon s. 310. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Kropsterapi. i: Gads psykogileksikon s. 311-312. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Latensperiode. i: Gads psykogileksikon s. 325. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Libido. i: Gads psykogileksikon s. 332. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Life space. i: Gads psykogileksikon s. 332. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Lingvistik. i: Gads psykogileksikon s. 333. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Livsdrift. i: Gads psykogileksikon s. 336. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Livsverden. i: Gads psykogileksikon s. 338. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Lyst-ulyst princip. i: Gads psykogileksikon s. 343. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Metafysik. i: Gads psykogileksikon s. 364. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Metapsykologi. i: Gads psykogileksikon s. 364. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Mig. i: Gads psykogileksikon s. 368. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Mind. i: Gads psykogileksikon s. 370. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Mindreværdekompleks. i: Gads psykogileksikon s. 370. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Modstand. i: Gads psykogileksikon s. 376. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Moratorium. i: Gads psykogileksikon s. 376. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Myter. i: Gads psykogileksikon s. 380. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Mønstervariabel. i: Gads psykogileksikon s. 380. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Natur. i: Gads psykogileksikon s. 384. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Negativ overføring. i: Gads psykogileksikon s. 385. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Neurobiologiens historie. i: Gads psykogileksikon s. 392-393. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Nyfreudianere. i: Gads psykogileksikon s. 406. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Nypositivisme. i: Gads psykogileksikon s. 407. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Objekt. i: Gads psykogileksikon s. 408. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Objektivitet. i: Gads psykogileksikon s. 408. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Objektrelation. i: Gads psykogileksikon s. 408. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Objektrelationsteori. i: Gads psykogileksikon s. 408. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Objekttab. i: Gads psykogileksikon s. 408. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Objektvalg. i: Gads psykogileksikon s. 408-409. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Oral karakter. i: Gads psykogileksikon s. 415. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Orgonteori. i: Gads psykogileksikon s. 422. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Overjeg. i: Gads psykogileksikon s. 423. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Overspringshandling. i: Gads psykogileksikon s. 423. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Paradigme. i: Gads psykogileksikon s. 427. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Paradigmeskift. i: Gads psykogileksikon s. 427. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Parataksis. i: Gads psykogileksikon s. 430. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Parsimoniprincip. i: Gads psykogileksikon s. 431-432. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Partialobjekt. i: Gads psykogileksikon s. 432. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Penisundelse. i: Gads psykogileksikon s. 433. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.

- Køppe S.: Persona. i: Gads psykogileksikon s. 438. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Pluralisme. i: Gads psykogileksikon s. 446. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Polymorf pervers. i: Gads psykogileksikon s. 447. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Primærgevinst. i: Gads psykogileksikon s. 456. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Primærproces. i: Gads psykogileksikon s. 456. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Projektion. i: Gads psykogileksikon s. 460. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Præstationsangst. i: Gads psykogileksikon s. 466. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Pseudovidenskab. i: Gads psykogileksikon s. 466. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Psyke. i: Gads psykogileksikon s. 467. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Psykiatriens historie. i: Gads psykogileksikon s. 467. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Psykisk repræsentation. i: Gads psykogileksikon s. 468. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Psychoanalyse. i: Gads psykogileksikon s. 469. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Psychoanalysens historiske udvikling. i: Gads psykogileksikon s. 469-472. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Psykologiens grænseflader. i: Gads psykogileksikon s. 485-486. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Psykologiens historie. i: Gads psykogileksikon s. 486-487. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Psykoseksuelle faser. i: Gads psykogileksikon s. 491. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Rationalisme. 512 i: Gads psykogileksikon s. 512. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Rationalitet. i: Gads psykogileksikon s. 512. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Reaktionsdannelse. i: Gads psykogileksikon s. 512. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Realitetsprincip. i: Gads psykogileksikon s. 513. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Reduktionisme. i: Gads psykogileksikon s. 513. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Regression. i: Gads psykogileksikon s. 515. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Repression. i: Gads psykogileksikon s. 524. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Repressed memory. i: Gads psykogileksikon s. 524. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Romantik. i: Gads psykogileksikon s. 536-537. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Sadisme. i: Gads psykogileksikon s. 544. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Sandhed. i: Gads psykogileksikon s. 545. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Seksualdrift. i: Gads psykogileksikon s. 547. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Sekundærgevinst. i: Gads psykogileksikon s. 550. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Sekundærproces. i: Gads psykogileksikon s. 550. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Selvd destruktiv adfærd. i: Gads psykogileksikon s. 552. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Selv'et. i: Gads psykogileksikon s. 552. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Selvopholdelsesdrift. i: Gads psykogileksikon s. 553. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Signifikant anden. i: Gads psykogileksikon s. 560. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Sjæl-legeme-problem. i: Gads psykogileksikon s. 561. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Skepticisme. i: Gads psykogileksikon s. 563. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Skyggen. i: Gads psykogileksikon s. 567. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Social identitetsteori. i: Gads psykogileksikon s. 571. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Sociologi. i: Gads psykogileksikon s. 582-583. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Sokratiske metode. i: Gads psykogileksikon s. 583. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Solipisme. i: Gads psykogileksikon s. 583. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Soma. i: Gads psykogileksikon s. 583. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Strukturalisme. i: Gads psykogileksikon s. 607. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Strukturfunktionalisme. i: Gads psykogileksikon s. 607. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Sublimering. i: Gads psykogileksikon s. 610. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Symbolsk interaktionisme. i: Gads psykogileksikon s. 618. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Symbolteori. i: Gads psykogileksikon s. 619. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Systemteori. i: Gads psykogileksikon s. 620. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Tabula rasa. i: Gads psykogileksikon s. 611. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Teoretisk psykologi. i: Gads psykogileksikon s. 629. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Thanatos. i: Gads psykogileksikon s. 633. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Topisk model. i: Gads psykogileksikon s. 637. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Totalobjekt. i: Gads psykogileksikon s. 639. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Transcendental. i: Gads psykogileksikon s. 642. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Transformationsgrammatik. i: Gads psykogileksikon s. 642. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Ubevidste, det. i: Gads psykogileksikon s. 653. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Underbevidst. i: Gads psykogileksikon s. 656. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Urfantasier. i: Gads psykogileksikon s. 659. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Vegetoterapi. i: Gads psykogileksikon s. 662. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Videnssociologi. i: Gads psykogileksikon s. 664. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Vilje. i: Gads psykogileksikon s. 665-666. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Vilje til magt. i: Gads psykogileksikon s. 666. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Webers lov. i: Gads psykogileksikon s. 677. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.

- Køppe S.: Zeigarnik-effekt. i: Gads psykologileksikon s. 683. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Zeitgeist. i: Gads psykologileksikon s. 683. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Ødipuskompleks. i: Gads psykologileksikon s. 685. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Oplysningens dialektik. i: Gads psykologileksikon s. 412. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S.: Jegudvikling. i: Gads psykologileksikon s. 276. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S., Rosenbaum B.: Anal fase. i: Gads psykologileksikon s. 31. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S., Rosenbaum B.: Ego. i: Gads psykologileksikon s. 136. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S., Rosenbaum B.: Fallisk fase. i: Gads psykologileksikon s. 160. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S., Rosenbaum B.: Førbevidste, det. i: Gads psykologileksikon s. 197. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Køppe S., Rosenbaum B.: Oral fase. i: Gads psykologileksikon s. 415. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, Kbh. 2004.
- Mathiesen B.B., Förster P.L.V., Svendsen A.H.Å.: Affect regulation and loss of initiative in a case of orbitofrontal injury. *Neuro-psychoanalysis* Vol. 6, 1, s. 47-62. 2004.
- Mogensen J., Malá H., Vangkilde S.A., Nordfang M.: Retention and reversals of a sequential behavioural task after prefrontal cortical lesions in the rat. *Homeostasis in health and disease* 42, s. 110-121. 2003.
- Mogensen J., Miskowiak K., Sørensen T.A., Lind C.T., Olsen N.V., Springborg J.B., Malá H.: Erythropoietin improves place learning in fimbria-fornix-transected rats and modifies the search pattern of normal rats. *Pharmacology biochemistry and behaviour* 77, s. 381-390. 2004.
- Mogensen J., Moustgaard A., Bjerrum Møller S., Førster P., Horsager M.: Impaired acquisition and retention of an egocentric spatial orientation task in a water maze by rats subjected to ablations of the prefrontal cortex. *Homeostasis in health and disease* 42, s. 97-109. 2003.
- Mogensen J., Tølbøll Lauritsen K., Elvertorp S., Hasman A., Moustgaard A.C., Wörtwein G.: Place learning and object recognition by rats subjected to transection of the fimbria-fornix and/or ablation of the prefrontal cortex. *Brain research bulletin* 63, s. 217-236. 2004.
- Nielsen J.: Tænkning, sprog og tankeforstyrrelser. i: *Hjernen og sprog* s. 51-58. J. Bøgeskov, K. Ellemann, red. Hjerneforum, Kbh. 2004.
- Nielsen J.: Om dialektik, psykoterapi og relationer. *Matrix* Vol. 21, no. 2, s. 151-156. 2004.
- Nielsen J.: Curriculum og erfaring – et spændingsfelt for klinisk psykologisk supervision. *Nordisk psykologi* Vol. 56, no. 2, s. 155-176. 2004.
- Nielsen J., Luggin R., Thygesen B., Aagaard S.: Kontinuitet og fravær – vikar i gruppen. *Matrix* Vol. 21, no. 3, s. 231-258. 2004.
- Nilsson L-G., Bundesen C., Herlitz A., Knorring A-L.v., Lyytinen H., Rosenberg R., Saltokangas R.K.R., Tyrer P.J.: Evaluation of clinical, epidemiological, public health, health-related and psychological research in Norway : psychology and psychiatry. 58s. The Research Council of Norway, Oslo 2004.
- Nissen M.: Communities og interPELLerende fællesskaber. i: *Fællesskaber : en antologi om community psykologi* s. 95-122. Peter Berliner, red. Frydenlund Grafisk, København 2004.
- Nissen M.: Hinsides frihed og villighed. *Økonomi & Politik* Årg. 76, nr. 1, s. 24-43. 2003.
- Nissen M.: Attempt at a Hegelian-Marxist completion of Mørch's completion of critical psychology (nah, I'm only joking). i: *The European villager : a tour of social theory on youth from A'mar to Europe and back : festschrift for dr. Phil Sven Mørch* s. 89-105. Torben Bechmann Jensen, ed. Københavns Universitet, Institut for Psykologi, København 2004.
- Nissen M.: Objective subjectification : the antimethod of social work. *Mind, culture and activity* Vol. 10, 4, s. 332-349. 2003.
- Prahl A.: Formalizing knowledge creation in inventive project groups. *Outlines* Vol. 5, no. 2, s. 3-24. 2003.
- Schultz E.H.: Behov. i: Gads psykologileksikon s. 74. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, København 2004.
- Schultz E.H.: Differentiel psykologi. i: Gads psykologileksikon s. 115. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, København 2004.
- Schultz E.H.: Etik. i: Gads psykologileksikon s. 155. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, København 2004.
- Schultz E.H.: Fænomenologisk psykologi. i: Gads psykologileksikon s. 195-196. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, København 2004.
- Schultz E.H.: Motivation. i: Gads psykologileksikon s. 377. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, København 2004.
- Schultz E.H.: Musikkens psykologi. i: Gads psykologileksikon s. 379-380. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, København 2004.
- Schultz E.H.: Musikterapi. i: Gads psykologileksikon s. 380. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, København 2004.
- Schultz E.H.: Personlighedspsykologi. i: Gads psykologileksikon s. 439-440. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, København 2004.
- Schultz E.H.: Personlighedsteori. i: Gads psykologileksikon s. 440-441. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, København 2004.
- Schultz E.H.: Psykologi på Københavns Universitet. i: Gads psykologileksikon s. 481-482. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, København 2004.
- Schultz E.H.: Rubin, Edgar. i: Gads psykologileksikon s. 538. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, København 2004.
- Schultz E.H.: Tjenlighedsbestemmelse. i: Gads psykologileksikon s. 636-637. Jens Bjerg (red.). Gads Forlag, København 2004.
- Sthapit S., Kuschel R., Teasdale T.W.: Self-efficacy. *Hamro Sausar : a journal of womens study* 4, s. 31-34. 2004.
- Vogel A.M., Stokholm J., Gade A.: Awareness of deficits in mild cognitive impairment and Alzheimer's disease : do MCI patients have impaired insight? *Dementia and cognitive geriatric disorders* 17, s. 181-187. 2004.
- Vogt J.: Physikalische Belastungen in unseren Arbeits- und Umwelten. i: *Wie lassen sich Beruf und Familie, Arbeit und Freiheit miteinander vereinbaren?* s. 36 ff. Michael Kastner, (red.). Asanger, Heidelberg 2004.
- Winther K.S.: Sven Mørch – bibliografi. i: *The European villager : a tour of social theory on youth from A'mar to Europe and back : festschrift for dr. Phil Sven Mørch* s. 147-157. Torben Bechmann Jensen, (ed.). Københavns Universitet, Institut for Psykologi, København 2004.
- Zeuthen K.E.: Tilknytning, infantil seksualitet og seksuelle overgreb. *Psyke & logos* Årg. 24, nr. 2, s. 741-758. 2003.
- Zeuthen K.E.: Barnets virkelighed. *Sygekassernes Helsefond. Årsskrift* 2002, s. 16-20. 2002.

Studienævnet for Psykologi

Medlemmer

Pr. 1.2.2004 bestod studienævnet af lektor, ph.d. Helle Andersen (studieleder og formand), lektor, dr.phil. Erik Schultz (vicestudieleder), undervisningsadjunkt, mag.art. Lisbeth Eriksen, lektor, ph.d. Stig Poulsen, stud.psych. Vibeke Lunding (næstformand), stud.psych. Dea Seidenfaden, stud.psych. Camilla Wulf-Andersen og stud.psych. Louise Rykær.

Beretning

Institut for Psykologi blev 1.1.2004 overflyttet fra Det Humanistiske Fakultet til Det Samfundsvidenskabelige Fakultet. Som følge af den generelle opmærksomhed på internationalisering, men også tilskyndet af indplaceringen under et nyt fakultet, blev bl.a. flere undervisningstilbud på engelsk et fokus i den samlede uddannelsesplanlægning. Fra tidligere at have udbudt i alt et par undervisningstilbud på engelsk i løbet af to semestres undervisning, har studienævnet sat ni engelsksprogede tilbud i værk i 2004, fordelt på både bachelor- og kandidatuddannelsen samt på sidefagsuddannelsen i Informationspsykologi. Formålet med at tilbyde de engelsksprogede kurser er ikke kun at tiltrække udenlandske studerende, men også at forberede egne studerende på studieophold i udlandet. Som et led heri var et af de engelsksprogede kurser tilmed et 1. semestersfag, der er obligatorisk for hele den optagne årgang (ca. 180 studerende). Studienævnet havde frygtet nogen uro fra de nye studerende over at skulle indlede med et fag på engelsk, men undervisningen er blevet godt modtaget og har forløbet ganske uproblematisk. Studienævnet vil udbygge de engelsksprogede tilbud fremover.

Året har været præget af overvejelser over og senere konkretiseringer af studieordningsændringer. Studienævnet har som andre studienævn skullet udarbejde nye bachelor-

ordninger, men i Psykologi har studienævnet samtidig arbejdet på en ny kandidatstudieordning. Studieordningsarbejdet på det nye grundlag i egentlige kompetenceprofiler for uddannelsen og dens delelementer ser ud til at have været en stor styrke for uddannelsen fremover. Det har givet ikke blot studienævnet, men også – og især – faggrupperne, anledning til nytænkning af fagene, deres indbyrdes sammenhæng og indre sammensætning. Ved årets afslutning var et udkast til den nye studieordning for bacheloruddannelsen færdig og fremsendt til fakultetet, mens den tilsvarende for kandidatuddannelsen var på bedding. Det er studienævnets opfattelse, at uddannelsen med de nye studieordninger er blevet klarere målrettede og tydeligere tilrettelagt med henblik på progression i uddannelsen. Samtidig har studienævnet bestræbt sig på ved nogle fag at sammensætte uddannelsesforløbet i mindre moduler, så der opnås en større fleksibilitet for studerende, der ønsker at tage dele af deres uddannelse i udlandet, og for internationale studerende, der ønsker at tage mindre studieelementer på psykologiuddannelsen i København. Den øgede modulering kan samtidig betyde, at uddannelsesforløbet for de danske studerende bliver mere overskueligt opdelt i mindre delmål frem for større fagblokke, således at flere studerende måske af den grund gennemfører uddannelsen.

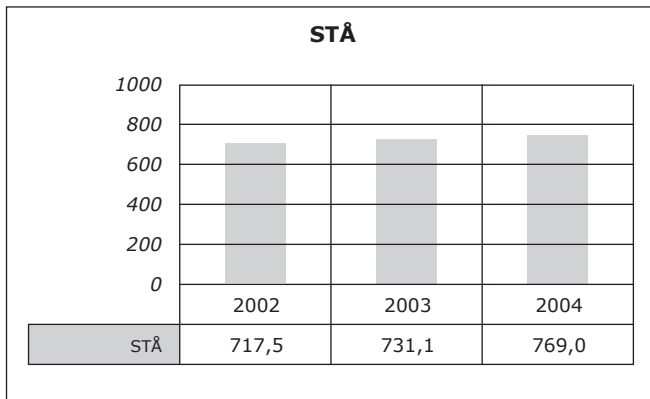
Efter overflytningen til Det Samfundsvidenskabelige Fakultet blev det klart, at instituttets økonomi gjorde det nødvendigt, at skære ned på blandt andet deltidslærermidlerne. Denne besparelse på undervisningssiden førte i foråret til, at de studerende besatte instituttet og blokerede for en række af uddannelsens daglige aktiviteter. Efter en uge havde de studerende og ledelsen imidlertid nået en afklaring, som blandt andet indebar en større åbenhed fremover om instituttets økonomiske forhold og en sikring af, at deltidslærermidlerne ikke ville blive beskåret yderligere i det kommende år. På den baggrund har studienævnet haft et rimeligt overblik over de økonomiske rammer, som de nye studieordninger kunne forvente at skulle implementeres indenfor.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning

Indskrivningsfag	Aktivitetssområder					
	Psykologi	Øvr. samf.vid.	Jura	Humaniora	Meritoverført	I alt
Psykologi	741,0	0,5	0,5	1,3	15,4	758,6
Øvr. samfundsvidenskab	0,3					
Humaniora	5,1					
Datalogi	4,6					
Øvr. naturvidenskab	1,3					
Meritstuderende	12,0					
Gæstestuderende	4,8					
I alt	769,0					
Åben uddannelse	18,3					

STÅ 2002-2004

Studieleder Helle Andersen

Center for Anvendt Datalogi

Ledelse pr. 1.2.2004

Centret ledes af centerleder Torben Warnich-Hansen.

Adresse

Stuðiestræde 6
1455 København K
Telefon institutleder 35 32 32 35
Torben.Warnich@ibt.ku.dk
Telefon ekspedition 35 32 32 38
Fax 35 32 32 25
IBTvagt@ibt.ku.dk
www.ibt.ku.dk

Centerlederens årsberetning

Historisk udvikling

Center for Anvendt Datalogi blev oprettet i 1985 som en videreførelse og udbygning af Indre By Terminalen, der var blevet oprettet i 1972 med det formål at stille centrale edb-faciliteter til rådighed for Det Samfundsvidenskabelige Fakultet. Indre By Terminalen fungerede som en fællesafdeling, men Center for Anvendt Datalogi er et selvstændigt institut, styringsmæssigt placeret direkte under fakultetet.

Forskningsvirksomhed

Forskningen ved Center for Anvendt Datalogi må ses i sammenhæng med den udvikling, der karakteriserer edb-anvendelsen inden for de samfundsvidenskabelige fag. Centret har til formål at tage initiativer, yde bidrag til og støtte udviklingen af fagintegreret og anvendt datalogi i forbindelse med undervisning og forskning inden for fagene. Anvendelsen af edb som værktøj i forskellige faglige sammenhænge får derved en central placering, og det kan ofte være vanskeligt at adskille forskning, udviklingsarbejde og den formidlende virksomhed, der udøves i samarbejde med medarbejdere fra fakulteternes øvrige institutter, eller i forbindelse med deltagelse i udvalg og udredningsarbejde. Væsentlige forskningsområder er metoder og teknikker vedrørende samfundsvidenskabeligt orienterede systemer, fagorienterede programpakker og datamatiske beslutningsstøttesystemer, herunder samspillet mellem databaser og databearbejdningsværktøjer. Desuden arbejdes med problemstillinger omkring client/server værktøjer, herunder web-applikationer, dette set såvel for generel administrativ databehandling som for egentlig samfundsvidenskabelig databehandling.

Anden virksomhed

Centret vedligeholder et bredt udbud af programmel til brug for undervisnings- og forskningsopgaver. Til statistiske og operationsanalytiske opgaver anvendes programsystemet SAS. Til økonomiske problemstillinger anvendes Aremos, Gauss og pc-Give. Som programmeringssprog anvendes bl.a. APL, Fortran, Visual Basic, Java, C# og Excel. Til videregående programudvikling anvendes .NET-pakken.

Centret driver desuden den centrale netværksservice for et lokalnet i Indre By området, omfattende institutterne ved Det Samfundsvidenskabelige- og Det Teologiske Fakultet, samt Det Samfundsvidenskabelige Fakultetssekretariat. Centret stiller efter aftale programmel til rådighed på centrale filservere. Centret driver post- og web-servere, og en række specialiserede servere.

Centret har pc-rum med et betydeligt antal arbejdspladser, og centret yder rådgivning vedrørende etablering af fremvisningsmuligheder i auditorier o.l., med henblik på at gøre det let for undervisere, at vise edb-udviklet undervisningsmateriale for større undervisningshold.

Centret yder edb-mæssig rådgivning vedrørende et meget bredt spektrum af programmeringssprog, styresystemer og programpakker. Desuden gives vejledning, rådgivning og praktisk hjælp i forbindelse med anskaffelse af edb-udstyr ved fakulteternes enkelte institutter og i forbindelse med anskaffelse og implementering af nye programprodukter.

Centerleder Torben Warnich-Hansen

Forbrug

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	2,0	0,0	2,0
DVIP	0,1	0,0	0,1
TAP	5,0	0,0	5,0
Årsværk i alt	7,1	0,0	7,1
Løn	3.004,0	0,0	3.004,0
Frikøb	23,0	0,0	23,0
Øvrige drift	123,0	0,0	123,0
Anskaffelser	1.108,0	0,0	1.108,0
Bruttototal t.kr.	4.258,0	0,0	4.258,0

Stab

VIP Internt finansieret

Traberg, Jeppe; lektor.

Warnich-Hansen, Torben; lektor.

Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet

Dekanatet for Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet

Dekan Ralf Peter Hemmingsen

Prodekan Ulla Wewer

Prodekan Birgitte Nauntofte

Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet

Fakultetets ledelse

Pr. 1.2.2004: Dekan, professor, dr.med. Ralf P. Hemming-sen.

Prodekan, professor, dr.med. Ulla M. Wewer.

Prodekan, professor, dr.odont. Birgitte Nauntofte

Administrationschef, cand.scient.pol. Ulrik Meyer.

Fakultetsråd

Pr. 1.2.2004: Dekan, professor, dr.med. Ralf P. Hemming-sen (dekan og formand).

Ledende overlæge Karsten Beck (ekstern repræsentant).

Sjukhuschef Bent Christensen (ekstern repræsentant).

Professor, dr.med. Mogens Spang-Thomsen.

Professor, dr.med. Bjørn Quistorff.

Professor Niels Keiding.

Professor, dr.med. Bent Ottesen.

Professor, dr.med. Torben Schroeder.

Lektor, dr.odont. Nils-Erik Fiehn.

Laborant Joan Lykkeaa (TAP-repræsentant).

Bionalytiker Tina Wandall (TAP-repræsentant).

Kontorfuldmægtig Marianne Arnecke (TAP-repræsentant).

Stud.scient.san.publ. Eli Henrik Lykke Jensen (studen-terrepræsentant).

Stud.med. Michael Hejmadi (Studerterrepræsentant).

Stud.med. Kenneth Geving Andersen (Studerterrepræsentant).

Adresse

Panum Institutet

Blegdamsvej 3

2200 København N

Telefon 35 32 79 00

Fax 35 32 70 70

Sund-fak@adm.ku.dk

www.sund.ku.dk

Dekanens årsberetning

I august 2004 udsendte fakultetet sin statusrapport, hvor udviklingen 2000-2004 er beskrevet, og hvor den stigende andel af eksterne forskningsmidler var et hovedbudskab. Et andet hovedbudskab var, at omfanget af undervisningsop-gaver i perioden er vokset med ca. 25 procent, uden at forskningsbevillingerne er fulgt med.

I november 2004 udsendte fakultetet sin strategi "Frem-tidens fakultet", der beskriver ansvar, visioner og mulighe-der for Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet i fremtidens højteknologiske og globaliserede samfund. Strategien be-skriver følgende mål:

Fakultetet vil:

Styrke forskeruddannelse, akademisk fremdrift og vækst.

Styrke tværdisciplinær forskning og uddannelse.

Sikre pædagogisk videreudvikling og forbedre de studeren-des vilkår.

Udvikle videnoverførsel og formidling.

Styrke internationalisering af forskning og uddannelse.

Reorganisere fakultetet - strukturelt og tematisk.

Opbygge teknologiplatforme.

Opbygge partnerskaber gennem dialog og samarbejde.

Udbygge fakultetet som en attraktiv arbejdsplads.

Fakultetets økonomi

Fakultetet har en fortsat fornuftig udvikling i sin økonomi, der gør det muligt at afsætte midler til strategiske formål, fx etablering af forskningsclustre og generationsskifte/re-kruttering af videnskabeligt personale. Det har været glæ-deligt at konstatere, at forskere ved SUND i stigende grad kan tiltrække betydelige eksterne midler, både nationale og internationale. I det godkendte budget for 2005 har dekanat-et indført en ny budgettering, der i højere grad end tidlige-re er baseret på aktiviteter. Den nye budgettering inddrager relevante produktionsmål for bl.a. planlagte undervisnings-timer, ekstern finansiering samt antallet af ph.d.- og specia-legrader.

For at imødekomme universitetets krav om arealredukti-on har fakultetet i løbet af året afstået lokaler svarende til ca. 2.500 kvm. Det vil forventeligt være nødvendigt med en vis yderligere arealreduktion i de nærmeste år.

Forskningen

Arbejdet med at forbedre de dyreeksperimentelle faciliteter med de tilvejebragte 50 millioner kr. fra KU/fakultetet, H:S og Lundbeckfonden, er forløbet vel, og nyindretningen er i gang. Væsentlige dele af det driftstekniske udstyr er blevet moderniseret, og snart er nye karantenefaciliteter med IVC-bure, *in vivo*-laboratorier, transgen core-facilitet og fryse-faciliteter klar til udbud. Sigtet er at sikre forsknin-gen en vifte af tidssvarende teknikker, forbedre forskernes adgang til dyrene, afvikle flaskehalse i arbejdet, sikre et højt hygiejniveau, gode forhold for dyrene og skabe et godt og nutidigt arbejdsmiljø for personalet i dyreafdelin-gen.

Særlige tiltag til understøttelse af uddannelse/forskning

Studieadministrationen og fakultetets it-afdeling har gen-nemført pilotforsøg med brug af pc til eksamen. Forsøget fik topkarakterer fra de studerende, og fakultet arbejder vi-dere med at udvikle dette felt, som bør være fuldt udbygget inden for få år. Denne modernisering af uddannelserne in-volverer væsentlige investeringer i studieområdet. Investe-ringerne skyldes, at fakultetet stiller pc'er til rådighed for de studerende, da der ikke må medbringes hjælpemidler til eksamen.

I samarbejde med Foreningen af Yngre Læger har fakul-tetet oprettet nogle særlige turnus-ph.d.-stillinger, som kombinerer lægernes turnus med et ph.d.-forløb. Initiativet sigter på at rekruttere nyuddannede cand.med.'er til grund-forskningen. Sigtet er at etablere 10 af disse stillinger årligt i de næste 3 år. Fakultetet har opretholdt sin pulje af frie ph.d.-stipendier samtidig med, at vi medfinansierer en ræk-ke stipendier i relation til forskerskolerne.

Prægraduat forskertræningsår

I februar introducerende fakultetet et prægraduat forsker-træningsår, hvor studerende under uddannelsen kan fordy-be sig i et forskningsprojekt. Forskertræningsåret kan sene-re give 1/2 års merit på eventuelt ph.d.-studium. Ved årets udgang havde 10 studerende tilmeldt sig ordningen.

Nye akademiske stillinger

I løbet af året har fakultetet opslået en række adjunktstillinger samt en række nye professorater i de prækliniske institutter. Ordningen med 5-årige, kliniske forskningslektorer til styrkelse af den kliniske forskning har nu sikret 20 sådanne lektorer, og fakultetet forventer at opslå yderligere ca. 10 stillinger i 2005. Der er også oprettet en række 5-årige eksternt finansierede og en række permanente kliniske professorater i 2004.

Clustre

Processen med etablering af tværdisciplinære forskernetværk har i 2004 medført dannelse af seks forskningsclusters. Fem clustre har modtaget ekstraordinære midler fra fakultetet: International sundhed, cellebiologi, neuroclusteret, muskelclusteret og imagingclusteret har fået tildelt ekstraordinære midler på i alt ca. 8 millioner kr. pr. år. Clusteret i social epidemiologi er endvidere anerkendt og etableret.

CISU

Endnu et tværdisciplinært initiativ på fakultetet er etablering af Center for International Sundhed og Udvikling, CISU, som drives i samarbejde med Det Samfundsvidenskabelige Fakultet. Centeret, der blev indviet i juni, består af forskergrupper fra de to fakulteter og beskæftiger sig med sygdomsproblemer i den 3. verden. CISU får til huse i det ombyggede Kommunehospital.

BRIC

I november blev der nedlagt grundsten til det kommende Biocenter på Tagensvej. Fakultetet har indledt et tæt samarbejde med Biotech Research & Innovation Centre, BRIC, for at koordinere den akademiske udvikling, herunder fælles core-faciliteter på relevante felter (f.eks. transgen muse-facilitet). Biocentret forventes indviet i 2006.

Partnerskabet med sygehusvæsnerne

Samarbejdet med sygehusvæsnerne i Københavns Universitetshospital og i hele region øst er blevet intensiveret. De to parter har sammen analyseret på hvilke felter, der fremtidigt kan ske en større integration til gavn for forskning og undervisning. Forskningsmidler, klinisk professorplan, kliniske forskningslektorer og styrkelse af det pædagogiske samarbejde er i fokus. Konkret sammenlægges H:S postgraduate aktiviteter (HS:PMI) og Laboratoriet for Kliniske Færdigheder (LKF) til Center for Klinisk Uddannelse (CEKU) beliggende i Teilm-bygningen.

Erhvervssamarbejde

Universitetets enhed for videnovertførsel, Tech Trans Enheden, har 31.12.2004 afsluttet 31 aftaler, heraf 21 med Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, om udveksling af materiale, hemmeligholdelse mv. mellem forskere på Københavns Universitet og eksterne parter. Yderligere 23 aftaler, heraf 15 med Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, er ved at blive indgået. Enheden har p.t. 32 projekter i sin patentportefølje og forhandler i øjeblikket med syv virksomheder om indgåelse af aftaler om kommercialisering af disse forskningsresultater.

Adskillige internationale kontakter har besøgt Tech Trans Enheden, blandt andre Centre for Management of IP in Health Related R&D fra Oxford, Plant Bioscience Ltd fra Norwich, Cancer Research Technology fra London og Tech Transfer Office fra University of Washington.

Tech Trans Enheden har med sine samarbejdspartnere i Copenhagen Technology Transfer Consortium (CTTC) indkøbt et IPR-styringssystem. Dette system vil blive implementeret i 2005 og vil lette og professionalisere håndtering af Enhedens portefølje lige fra modtagelse af en anmeldelse til kommercialisering.

Organisation

Som følge af de forestående indvirkninger på fakultet gennem den nye universitetslov og som følge af en fortsat stigende international konkurrence har dekanatet ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet i 2004 taget initiativ til en proces, som undersøger mulighederne for en ny institutstruktur.

Dekanatets udspil blev præsenteret for fakultetets ansatte ved to stormøder i november 2004, og en fagligt sammensat arbejdsgruppe gennemgår og kommenterer nu ledelsens skitse.

Kantinen

Panum-kantinen har længe trængt til at blive moderniseret, og et udvalg under fakultetets kantineudvalg har haft de første møder med et eksternt arkitektfirma med henblik på en kommende renovering.

Fakultetets samarbejdsudvalg

Arbejdet med personale- og lønpolitiske temaer er blevet intensiveret. Dekanatet ønsker, at dette arbejde skal fortsætte de kommende år, så det sikres, at fakultetet vedvarende kan være en attraktiv arbejdsplads for medarbejdere i alle aldersgrupper og på alle niveauer. Der er blandt andet sket en systematisering af fakultetets lønforhandlinger. Tidsskemaet for de kommende forhandlinger er aftalt i FSU, og der arbejdes aktuelt med en lokal lønpolitik, som på relevante områder skal supplere universitetets overordnede lønpolitik fra 2003. I regi af FSU er der igangsat et udredningsarbejde for at afdække potentielle rekrutteringsproblemer på fakultetet. Udredningsarbejdet vedrørende laboranter og bioanalytikere er afsluttet. Næste skridt bliver at belyse situationen for andre faggrupper.

De prægraduate studier, studenteroptag og kandidatproduktion

Det tværdisciplinære samarbejde har været i fokus ved etableringen af en række nye uddannelser:

Molekylær biomedicin, Nano-Science/nano-medicin (med Det Naturvidenskabelige Fakultet) samt den i 2003 startede uddannelse som Civilingeniør i Medicin & Teknologi. I samarbejde med DTU har Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet her skabt en uddannelse, der kombinerer de tekniske uddannelser med medicin. De første studerende fra uddannelsen ankom til fakultetet i februar. Kandidaterne får indsigt i såvel humanbiologi som i medicoteknik.

I marts udklækkedes det første kuld kandidater fra uddannelsen i folkesundhedsvidenskab, cand.scient.san. Uddannelsen blev etableret i 1998 og sigter på at uddanne bachelorer og kandidater, der kan bygge bro mellem sundhedsvidenskaberne og de sundhedsfaglige forvaltninger inden for sygehusvæsen og forebyggelse. Uddannelsen har et optag på 60 studerende om året.

Inden for de to store uddannelser ved fakultetet – læge- og tandlægeuddannelsen – arbejdes med udvikling og implementering af ny studie- og eksamensordning.

Der er væsentlige fællestræk i målene for revisionsarbej-

det inden for de to uddannelser. Inden for de basale naturvidenskabelige og biomedicinske fagområder tilrettelægges nye kursusforløb, der sigter mod at øge de studerendes forståelse af basalfagene og forbedre deres evne til at anvende kundskaberne i den kliniske del af studiet. Det er også hensigten at lægge større vægt på de studerendes egen indsats og eget ansvar for læring og studieforløb.

På det nye bachelor-/kandidatstudium i Folkesundhedsvidenskab videreføres arbejdet med kandidatstudiets im-

plementering, men samtidigt planlægges en justering af bachelorordelen på baggrund af de opnåede erfaringer.

Herudover udbyder fakultetet ligesom i tidligere år to masteruddannelser; Master of Public Health (MPH) og Master of International Health (MIH).

Ph.d.-grader og doktorgrader

Fakultetet har i 2004 tildelt 146 ph.d.-grader og tildelt 36 doktorgrader.

Dekan Ralf Peter Hemmingsen

Fakultetets økonomi og aktiviteter

Tabel 1. Formålsopdelt regnskab 2000-2004

Formål	Udgifter, mio.kr., løbende priser				
	2000	2001	2002	2003	2004
Forskning i alt	392,600	421,071	423,623	444,908	463,039
Basisforskning	208,657	200,669	212,218	225,996	245,037
Tilskudsfinansieret forskning	153,517	164,203	168,916	169,885	176,249
Kontraktforskning	8,385	8,892	13,444	19,610	13,568
Forskeruddannelse	22,042	47,307	29,045	29,417	28,185
Uddannelse i alt	183,341	187,074	213,939	223,422	249,784
Ordinær uddannelse	177,088	178,024	210,189	220,885	246,203
Åben Uddannelse	6,013	8,361	3,298	2,537	3,355
Efteruddannelse	0,240	0,321			
International studenterudveksling					0,226
Kursusundervisning		0,368	0,452		
Andre faglige formål i alt	68,852	89,595	95,790	117,757	130,891
Biblioteker				2,656	2,638
Museer og samlinger	2,231	2,516	2,878	3,678	4,450
Klinikker	2,279	6,669	2,073	4,024	4,402
Retsmedicin	62,834	78,898	93,909	105,995	104,589
Øvrige faglige formål	1,508	1,512	-3,069	1,404	14,812
Fælles formål i alt	70,063	78,510	85,571	90,981	101,652
Bygningsdrift	62,687	67,550	71,674	74,119	80,155
Generel ledelse og administration	5,721	9,391	11,057	15,683	20,795
Øvrige fællesformål	1,655	1,569	2,840	1,179	0,701
Kapitalformål i alt	13,418	12,293	5,445	6,307	9,103
Vedligehold og mindre byggearbejder	13,418	12,293	5,445	6,307	9,103
I alt	728,274	788,543	824,367	883,376	954,469

Tabel 2. Aktiviteter 2000-2004

	<i>Aktiviteter</i>				
	2000	2001	2002	2003	2004
Antal studerende	3.609	3.763	3.757	3.838	4.000
Antal STÅ	2.497	2.625	2.835	3.026	3.138
Antal optagne pr. 1. oktober	594	596	626	620	627
Antal 1. prioritetsansøgere	1.711	1.711	1.588	1.828	2.050
Gennemsnitsalder for optagne	22	22	22	22	22
Median, alder, for optagne	21	21	21	21	21
Antal bachelorer			77	93	416
Gennemsnitsalder, bachelorer			26	26	26
Gennemsnitlige gennemførelsestid, bachelorer			3	3	4
Antal kandidater	282	352	389	418	453
Gennemsnitsalder, kandidater	29	29	30	29	30
Gennemsnitlige gennemførelsestid, kandidater	8	7	7	7	8
Åben Uddannelse – Antal deltagerbetalende STÅ	73	69	56	53	56
Færdiguddannede på hele udd. (master diplom)	34	43	44	26	50
Antal forskeruddannelsesårsværk i alt	457	440	451	453	472
Antal forskeruddannelsesstud., pr. 1. okt., i alt	517	556	551	551	476
Antal forskeruddannelsesstud., pr. 1. okt., mænd	239	250	235	229	176
Antal forskeruddannelsesstud., pr. 1. okt., kvinder	278	306	316	322	300
Antal afhandlinger, året	112	114	110	102	118
Studerende, der udløser internationaliseringstilskud	100	119	111	128	158
Indgående	58	41	45	37	32
Udgående	42	78	66	91	126
Antal doktorgrader	30	28	23	41	36
Antal forskningspublikationer, iflg. årsberetning	868	981	1.152	1.064	1.005

Medicinsk-Anatomisk Institut

Ledelse pr. 1.2.2004

Instituttet ledes af institutleder, professor, dr.med. Ole William Petersen.

Bestyrelsen består af institutlederen, lektor Jørgen Trantum-Jensen (vice-institutleder), professor, dr.med. Bo van Deurs, lektor, dr.med. Mogens Holst Nissen, lektor, dr.scient. Anders Hay-Schmidt samt TAP-repræsentanterne Ulla Hjortenberg og Vibeke Lund.

Organisation

Instituttet er organiseret omkring syv selv-ledende forskningsgrupper fordelt på to overordnede enheder: Cellebiologi og Neurobiologi. Desuden er vi organiseret omkring en fælles administration, inklusive undervisningsadministration, driftsfunktion, it og web-administration samt foto-graffunktion.

Forskningsgrupperne fordeles sig således:

Afsnit for Strukturel Cellebiologi.

Afsnit for Human Udviklingsbiologi.

Afsnit for Eksperimentel Immunologi.

Afsnit for Strukturel Patobiologi.

Afsnit for Eksperimentel Neuroanatomi.

Afsnit for Neuroprotektion.

Afsnit for Funktionel Anatomi, Biomekanik og Motorisk Kontrol.

Adresse

Panum Institut
Blegdamsvej 3
2200 København N
Telefon 35 32 72 50
Donationsordningen 35 37 66 90
mail@mai.ku.dk
www.mai.ku.dk
Fax 4. etage: 35 32 72 85
Fax 3. etage: 35 32 72 69
Fax 1. etage: 35 32 72 17
Fax sekretariatet: 35 32 72 52

Institutlederens årsberetning

Instituttet arbejder med at udvikle organisationen i takt med universitetets og især fakultetets overordnede visioner og strategi samt den nye universitetslov, som nu er trådt i kraft. Instituttet har således siden 2003 deltaget i et pilotprojekt vedr. "personale- og ledelsesværktøjer ved offentlige forskningsinstitutioner" initieret af MTVU. Projektet blev afsluttet med et to-dages seminar (28.-29.4.2004) afholdt i Sverige med deltagelse af samtlige personalegrupper på instituttet. Seminaret dannede bl.a. grundlag for den handlingsplan for instituttets fremtid, som bestyrelsen udarbejdede i efteråret 2004.

Forskningsmæssigt har vi, som nævnt ovenfor, organiseret os i en cellebiologisk og en neurobiologisk enhed. Inden for de to enheder har vi endvidere organiseret os på en matrix-lignende facon dels i deciderede forskningsgrupper/laboratorier, hvis styrke er den fælles faglige eksperti-

se, og dels på tværs heraf i temporære forskningstemaer, hvis styrker er de tværfaglige interesser grupperne imellem og den midlertidige karakter, som løbende tager højde for forskningens dynamik.

Den prægraduate undervisning sorterer under instituttets undervisningsudvalg under ledelse af vice-institutleder, lektor Jørgen Trantum Jensen. I 2004 var udvalget således sammensat: Vice-institutleder, lektor Jørgen Trantum-Jensen (formand), lektor, cand.med. Poul Erik Høyer, lektor, ph.d. Lars Kayser, docent, dr.med. Svend Kirkeby, lektor, ph.d. Klaus Qvortrup, lektor, ph.d. Jytte Overgaard Larsen, lektor Hanne B. Mikkelsen og kontorfuldmægtig Vibeke Lund.

Den daglige afvikling af undervisningsadministrationen foregår i undervisningssekretariatet.

Instituttet leverer ca. 25.000 undervisningsarbejdstimer inden for fire forskellige uddannelsesretninger ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet; lægeuddannelsen, tandlægeuddannelsen, humanbiologiuddannelsen og civ.ing.med.tek.-uddannelsen.

Under den prægraduate undervisning sorterer også den makroskopiske og den mikroskopiske præparatfremstilling, hvis daglige ledelse forestås af henholdsvis lektor Hanne B. Mikkelsen, lektor Jørgen Trantum-Jensen og lektor Steen Seier Poulsen. Desuden har instituttet en donationsordning under ledelse af professor Morten Møller. Vedligeholdelse af de makroskopiske undervisningssamlinger varetages af en betjentstab og timelønnede medicinske studenter.

Hvad angår den postgraduate undervisning har instituttet to forskerskoler i henholdsvis cellebiologi og neurobiologi samt celle- og vævsbiologi ved professor Bo van Deurs og forskerskole i neurobiologi ved professor Morten Møller.

Administrationen, der ledes af institutlederen, består af et fællessekretariat, en it-administration, en fotografafdeling samt instituttets donationsordning. Administrationskontoret, som ledes af institutsekretæren, står for instituttets økonomistyring, udformning af stillingsopslag, personaleadministration, samt den daglige kontakt med fakultet og universitet.

Personaleforhold

Tine Alkjær Eriksen blev ansat som adjunkt 1.6.2004, stillingen er udløst af en ny uddannelse for civ.ing.med.tek.-uddannelsen. Der var otte ansøgere til stillingen.

Ole William Petersen blev udnævnt til professor 1.9.2004 i vævsmorfogenese og differentiering.

Derudover har instituttet opslået tre stillinger – et lektorat i celle- og vævsbiologi, et adjunktur i cellulær immunologi samt et adjunktur, der er udløst af den nye bacheloruddannelse i molekylær biomedicin. Stillingerne er til besættelse primo 2005.

Forskningsvirksomhed

1. Cellebiologi

Som fællesnævner for aktiviteterne skal fremhæves en basal interesse for sammenhængen mellem normale og forandrede celler og vævsstruktur og funktion belyst i såvel cellekulturmodeller som dyremodeller samt ved hjælp af humant vævsmateriale.

1.1. Basal epithelcellebiologi

Et vigtigt område inden for den basale epithelcellebiologi er udforskningen af plasmamembranens polarisering, mikroorganisation og funktion. Disse emner er en forudsætning for at forstå cellernes respons på påvirkninger fra omgivelserne, membranreceptorers aktivitet og regulering, cellevækst, migration og formdannelse. Endvidere er området af central betydning for medicinudvikling.

1.2. Specialiserede membrandomæner, signalering og membrantrafik

På grundlag af et bredt spektrum af moderne molekylærbiologiske, biokemiske og mikroskopiske metoder beskæftiger vi os bl.a. med sphingolipid- og cholesterolholdige membrandomæner, såkaldte "lipid rafts" inkl. caveolae, og med clathrins og andre membranmolekyleres betydning for internalisering i forskellige systemer. Især membrandomæners betydning for medlemmerne af EGF-receptor-familien er pt. i fokus. Denne familie af receptortyrosinkinaser, der omfatter ErbB1 (EGF-R), ErbB2, ErbB3 og ErbB4, er af stor betydning for bl.a. mammæpithelcellers biologi og ikke mindst en række spændende spørgsmål omkring receptorernes lokalisation til membranmikrodomæner, og deres nedregulering og internaliseringsresistens er i fokus og studeres i en række humane brystepithelcellelinjer (B. van Deurs, F. Vilhardt, K. Roepstorff, A. Hommelgaard, M. Lerdrup, M. Grandal og S. Bruun, i samarbejde med K. Sandvig og medarbejdere, Institut for Kræftforskning, Radiumhospitalet, Oslo).

1.3. Mikromiljøets betydning for epithelial arkitektur i det normale brystvæv og i brystneoplasi

Den normale humane brystkirtel består af et forgrenet gangsystem med et indre lag af luminale epitelceller og et ydre lag af myoepitelceller omgivet af en basalmembran. I brystkræft er vævsstrukturen gået tabt, myoepitelceller og basalmembran er delvist forsvundet og det peritumorale stroma er massivt forandret. Et delprojekt har til formål at belyse myoepitelcellens betydning for normal morfogenese, idet denne celletype i stigende grad er tillagt tumorundertrykkende egenskaber. Et andet delprojekt har til formål at opspore og isolere brystkirtelstamcellen for at belyse det sandsynlige udgangspunkt for brystkræft. Endeligt studeres differentialudtrykte gener ved tumorcelle-fibroblast interaktion i definerede dyrkningsmodeller (O.W. Petersen og ph.d.-stud. R. Villadsen, A. Fridriksdottir og M. Wissing i samarbejde med L. Rønnov-Jessen, AKI, og M.J. Bissell, Lawrence Berkeley Laboratory, CA, USA).

1.4. Den normale og forandrede thyroideaepitel

Arbejdet foregår med skjoldbruskkirtlen og dens celler som et differentieret modelsystem, der dels kan undersøges i monolagskulturer (cellulært aspekt) og dels i bevarede morfologiske enheder (histologiske aspekt).

Projekterne vil skabe en forståelse af, hvorledes skjoldbruskkirtlens epitelcellers funktion, struktur og vækst påvirkes af forskellige faktorer. Specielt har vi fokus på sammenhængen mellem reaktive ilt-species (ROS), aktiviteten af enzymer involveret i dannelsen af NADPH og håndteringen af ROS med NADPH som cofaktor ved kvantitativ og kvantitativ histokemi (biokemisk analyse *in situ*). Videre ses der på trin i apoptose-kaskaden ved brug af fluorescensmarkører.

Modelsystemerne udgøres af vævsprøver og af dyrkede

celler i monolag. Aktuelt arbejdes med et eksplant system, hvor op til 2 mm store vævsstykker dyrkes og undersøges in toto over en længere tidsperiode. Efterfølgende beskrives eksplanterne ved histokemiske metoder og ved anvendelsen af en kombination af konfokal mikroskopi (de yderste ca. 0.2 mm) og lysmikroskopi af paraffinindstøbt materiale (L. Kayser, stud.med. N.L. Landex, i samarbejde med Afdeling E, KAS Gentofte).

2. Stamceller, morfogenese og differentiering

I løbet af fosterperioden udvikles den befrugtede ægcelle (zygoten) til en hel organisme. I starten sker der omfattende stamcelledelinger, som efterhånden efterfølges af celledifferentieringer. Stamceller er celler, der kan forny sig selv enten ved en symmetrisk celledeling, hvor én stamcelle bliver til to stamceller, eller ved en asymmetrisk celledeling, hvor én stamcelle bliver til en ny stamcelle (dattercelle) samt til en mere specialiseret (forfader)celle. Ved morfogenese arrangeres cellerne i karakteristiske former (rørdannelse, knopskydning, forgrening) og ved organogenese samordnes de nu mere specialiserede celler i organer og væv.

Fra fosteranlæggets (blastocystens) indre cellemasse kan man isolere embryonale stamceller (ESC) – celler der under de rette betingelser kan udvikles til alle de mere end 200 celletyper, der findes i det nyfødte individ. De meget tidligt dannede embryonale kimceller (primordial germ cells) har en ganske særlig betydning, idet de både kan fungere som embryonale stamceller, men samtidig er ansvarlige for gonadeudviklingen og dermed for næste generation.

Fra embryoner og tidlige fostre (3. til 10. uge) kan man isolere embryonale/føtale stamceller (EFSC), som deltager i den mere specifikke morfogenese og organogenese. Fx er neurale stamceller fra den tidlige stamcelleregion i hjernen ansvarlige for hjernens og rygmargens udvikling – men ikke for hudens, mavetarmkanalens og urogenitalapparatets udvikling. Hvert organsystem har sine egne karakteristiske stamceller – i starten arrangeret i udbredte stamcelleregioner. Crista neuralis-stamcellerne udvander hurtigt fra deres region mod fjerne mål. De deler sig konstant og udvikles til så forskellige celletyper som pigmentceller, binyremarv, perifere sensoriske og autonome ganglier og hele det enteriske nervesystem samt knogle- og bindevævs-celler på ansigt og hals, samt visse dele af hjertet.

I de færdigudviklede organer og væv – selv i hjernen – findes der stadig stamceller, nu benævnt voksne stamceller (eller ASC, adult stem cells). De er livsnødvendige og ansvarlige for den daglige cellefornyelse og regeneration, der finder sted i alle organer, men især i fx hud, hår, mavetarmkanal og knoglemarv. De voksne stamceller er under særlig kontrol i specialiserede stamcellenicher.

Der er høje forventninger til behandling af en lang række degenerative sygdomme med stamceller fra embryonalt, føtalt eller voksent væv. Men der er også store metode-mæssige og etiske problemer forbundet med isolering og differentiering af stamcellerne. Da voksne stamceller er et stærkt bud på cancerelleforstadier, er det helt nødvendigt at kunne forstå og kontrollere disse celler i deres stamcellenicher.

2.1. Human gonadeudvikling, fra embryonale kimceller til den færdigtannede kønskirtel

Stem cell factor/c-kit-systemet er af særlig betydning for migration og videre differentiering af "humane" primordia-

le kønsceller. Systemet er under kortlægning i forbindelse med de tidligste stadier i gonadeudviklingen (P.E. Høyer, A.G. Byskov(RH) & K. Møllgård).

2.2. Udviklingen af den normale stamcellepopulation og stamcelleregionerne i det humane embryo og foster
Stamcellepopulationen kortlægges med antistoffer rettet mod transskriptionsfaktorer (fx Oct4), vækstfaktorreceptorer og ligander og karakteriseres ligeledes med relevante stamcellemarkører (SSEA-1 og -4, CD133, nestin). Der fokuseres primært på nervesystem (prof. A. Björklund, L.U.), urogenitalsystem, mave-tarmkanal (S.S. Poulsen & H. Mikkelsen) inklusiv lever og pancreas (H.C. Bisgaard & J.H. Nielsen, IMBG), hud og hæmatopoetisk væv (K. Møllgård og P.E. Høyer i samarbejde med kolleger fra instituttet). I forbindelse med kortlægningen af mave-tarmkanalens udvikling udgør det enteriske nervesystem og Cajals interstitielle celler en ganske særlig udfordring, idet stem cell factor/c-kit-systemet er af essentiel betydning for migration og videre-differentiering af de markante gangliocellulære og af crista neuralis oprindelige mens interstitielle celler, som varetager den myogene regulering, også er stærkt c-kit-positive, men nok ikke af *crista neuralis* herkomst (H. Mikkelsen).

2.3. Ekspressionen af cavin (cavP60) og de tre isoformer af caveolin i alle organsystemer under hele fosterudviklingen

Vi har tidligere identificeret et proteinstof (cavin, cav P60), som vi har vist er en obligat og specifik bestanddel af caveolae i alle undersøgte celletyper. Vi sammenholder nu ekspressionen af de nævnte caveolære proteiner med den funktionelle specialisering af de enkelte væv med henblik på at undersøge sammenhængen mellem celle- og vævsdifferentiering og fremkomsten af caveolae (J. Tranum-Jensen & K. Møllgård i samarbejde med J. Vinten, MFI).

2.4. Lokalisation af det heparin-bindende glykoprotein YKL-40

Heparin-bindende glykoprotein YKL-40 der sandsynligvis er vækst- og differentieringsfaktor, som produceres og fungerer i stamcelleregionerne i en række embryonale og føtale væv, sammenholdes med tilstedeværelsen af kendte vækstfaktorer, vækstfaktorreceptorer og stamcellemarkører (J.S. Johansen (KASH) i samarbejde med K. Møllgård & P.E. Høyer).

2.5. Vand- og salttransports betydning for organogenese
Vand- og salttransport er vigtig især i forbindelse med hjerneudviklingen men også markant for nyre-, lunge- og mave-tarmkanaludvikling. Blod-hjernebarrieresystemet undersøges fortsat, nu med anvendelse af antistoffer rettet mod aquaporinerne. AQP1 forekommer særlig udtalt i den tidlige udvikling af plexus choroideus og – overraskende – i det subcommissurale organ og corpus pineale (K. Møllgård og P.E. Høyer i samarbejde med prof. S. Nielsen (AaU.), P. Agre & N.R. Saunders).

2.6. Trefoil peptides

Trefoil peptider (TFF), som er vist at være af betydning for epithelial morphogenese og differentiering produceres af mucinproducerende celler og virker ved at sammenkæde mucinmolekyler – eller ved at blokere denne sammenkædning, og de regulerer derved mucins viskoelastiske egen-

skaber. Injiceret TFF-peptid virker tilsyneladende via en transepithelial transport på lige fod med endogent TFF-peptid og kan øge mucosabarrieren og kan derved ophele ventrikelsår og bedre eksperimentelt induceret colitis hos mus og rotter. Vi har som de første beskrevet dette fænomen og undersøger den pathofysiologiske effekt af injiceret TFF-peptid i en række dyremodeller. Indholdet af TFF-peptider i mucinholdige sekreter (primært spyt, bronchialsekret, tårevæske og cervixsekret) undersøges fra normale og patienter med sygdomme, hvor ændringer i sekretets viskocitet indgår i sygdoms-patogenesen. TFF-indholdet korreleres til sekretets viskocitet. Målet er at kunne anvende TFF-peptider i behandlingsmæssigt øjemed til korrektion af sekreters viskocitet. Der er etableret dyreeksperimentelle modeller til undersøgelse af virkning af inhalation af TFF-peptider ved bronchitis og astma. Patientmaterialer er fra Rigshospitalet, KAS Herlev og KAS Gentofte (S.S. Poulsen, stud.med. N.E. Viby-Jensen, H. Kissow, ph.d.-stud. H. Wandall, ph.d.-stud. S. Kjellef i samarbejde med E.M. Vestergaard, E. Nexø, Aarhus Kommunehospital og L. Thim, Novo Nordisk).

3. Diabetes

Vores overordnede interesse er opklaring af den biologiske og patobiologiske betydning af peptidhormoner af glukagon-sekretin-familien, især tarmhormonerne GLP-1, GLP-2 og GIP. Hormonerne GLP-1 og GIP er inkretiner, som øger insulinsekretionen efter et måltid. GLP-1 er potentielt interessant som behandling for type-2 sukkersyge. Sekretionen af GLP-1 og virkningen af GIP er nedsat hos type-2-diabetikere, hvilket forværrer det diabetiske sygdomsbillede. Det er forskningsgruppens formål at opklare virkningsmekanismer for disse peptidsystemer, der påvirker glukosebalancen og dermed sygdomsbilledet hos type-2-diabetikere (C. Ørskov i samarbejde med J.J. Holst og C. Deacon, MFI).

I et delprojekt studeres ultrastruktur og funktion af basalmembran og caveolae i kapillærer hos patienter med type II diabetes (K. Qvortrup i samarbejde med C. Schaedt og F. Dela, MFI).

4. Betændelsestilstande

4.1. Tarmvæggens celler og bevægelsesmønster ved infektion og inflammation

Tarmens glatte muskulatur varetager to hovedfunktioner: Transport af tarmindehold (via transporterende = peristaltiske bevægelser) og opblanding af tarmindehold med sekreter m.m. (via blandebevægelser = segmentation). Disse bevægelser er hos alle pattedyr kontrolleret gennem nervøs, hormonal og såkaldt 'myogen' regulering. Med den seneste udvikling på området er det blevet klart, at den 'myogene' regulering varetages af Cajal's interstitielle celler (tarmens pacemakerceller, ICC).

Det er ved inflammatoriske tarmsygdomme dokumenteret, at bevægelsesmønsteret i tarmen er ændret, hvilket også er tilfældet ved sepsis (alvorlige infektioner) og efter tarmoperationer.

Udover muskelceller og pacemakerceller har vi tidligere vist, at i muskellaget findes en gruppe celler (makrofager), der har en konstant og regelmæssig beliggenhed hos mus og menneske, og at disse celler under normale forhold ikke er specielt aktive med hensyn til fagocytose og cytokinproduktion og ligeledes er tilstede i kimfri og embryonale

mus. Vi har desuden vist, at mutantmusen *op/op*, der mangler (CSF-1), også mangler makrofagerne i tarmmuskulaturen. Da der er holdepunkter for, at de ovenfor nævnte ændrede bevægelsesmønstre skyldes en påvirkning fra immunsystemet via tarmmuskelmakrofagerne vil vi i *op/op*-musen, sammenholdt med vildtypemus, undersøge interstitialcellers (ICC) og makrofagers interaktion, deres migrering, fysiologiske funktion, herunder cytokinproduktion ved eksperimentelt fremkaldte inflammatoriske tilstande (H.B. Mikkelsen, J.O. Larsen og C. Garbarsch, i samarbejde med J.H. McMaster, Canada).

4.2. Inflammatorisk tarmsygdom

Vi har vist, at regulatoriske T-lymfocytter fra normale raske mus kan hæmme proliferation og cytokinproduktion i inflammatoriske T-celler fra mus med kronisk inflammatorisk tarmsygdom. Vores igangværende arbejde karakteriserer de regulatoriske T-lymfocytter i mus og mennesker med henblik på at opnå ny viden om disse cellers funktionsmåde. Vores undersøgelser har betydning for forståelse og behandling af inflammatorisk tarmsygdom hos mennesket. Ph.d.-stud. M. Gad har som den første beskrevet, hvorledes immunsystemet under normale forhold er i stand til at reagere med tarmens bakterieflora, men at denne reaktivitet holdes i skak af regulatoriske celler. Denne observation er vigtig for vores forståelse for udviklingen af kronisk inflammatorisk tarmsygdom. (M.H. Claesson, ph.d.-stud. M. Gad og ph.d.-stud. N.N. Kristensen i samarbejde med professor J.R. Madsen, Gastroenterologisk Afdeling, KAS Herlev).

I mus og rotter er det vist, at subcutan administration af GLP-2 stimulerer tarmens vækst. Som GLP-1 produceres GLP-2 af endokrine celler i tyndtarmen og frisættes til blodbanen efter et måltid. I et andet delprojekt udforskes derfor GLP-2's rolle ved behandling af inflammatorisk tarmsygdom samt Iressa og kemoterapi-induceret tarmskade ved anvendelse af eksperimentelle dyremodeller. En bivirkning ved GLP-2 behandling kunne være en stimulation af væksten af eventuelle tumorer i tarmen. Dette undersøges i en eksperimentel muse-coloncancermodel (S.S. Poulsen, C. Ørskov, post.doc. B. Hartmann, stud.med. H. Kissow i samarbejde med L. Thim, Novo Nordisk, J. Thulesen, KAS Herlev og J.J. Holst, MFI).

4.3. Mikroglia

Mikroglia er de residente immunforsvarsceller i CNS, og ligesom andre vævsmakrofager undergår de aktivering ved diverse former for vævsskade. Denne fænotypiske forvandling korrelerer med ændringer i morfologi og tilegnelsen af en lang række fagocytfunktioner såsom produktion af frie radikaler (fx superoxid) og cytokiner, og disse fænomener studeres *in vitro* i relation til fysiologiske og patologiske CNS-tilstande. Det superoxidproducerende enzym NADPH-oxidase undersøges i forhold til betydningen af lipidraft lokalisation for mobilitet og aktivitet af NADPH-oxidase, intracellulære signalveje der regulerer NADPH-oxidase aktivitet, og oxidativt stress. Desuden studeres neuron-mikroglia kommunikation i relation til normale og sygelige forhold i CNS-forhold samt den potentielle modulering af mikrogliaaktivitet ved metallothionein (F. Vilhardt og stud.polyt. P.E. Jensen i samarbejde med T. Moos, M. Penkowa og B. van Deurs).

4.4. Proteinet beta-2-mikroglobulins betydning ved celleaktivering

Proteinet beta-2-mikroglobulin findes i biologiske væsker. Ved en række autoimmune og maligne sygdomme er der påvist en proteolytisk modificeret form af proteinet. Undersøgelserne har til formål at karakterisere beta-2-mikroglobulin og dets proteolytiske derivaters betydning af T-celleaktivering *in vitro* og *in vivo*. De fysiske-kemiske egenskaber af proteinet vil blive karakteriseret med henblik på 3-D-konformationsændringer under forskellige forhold. Proteinets betydning ved patogenese og diagnostik samt potentielle terapeutiske områder vil blive undersøgt (M.H. Nissen, C. Röpke, S. Buus, M. Wang, M.H. Claesson, N.H.H. Heegaard, M. Pries).

5. Dendritceller og T-cellemedieret immunterapi

Vi har vist, at kræftceller fra både menneske og mus via cellernes vævstypemolekyler fremviser små proteindele (peptider), som immunsystemets celler kan reagere med og derved dræbe kræftceller. Sideløbende undersøger vi den immunstimulerende effekt af immunsystemets dendritiske celler, når disse er tilsat de ovenfor nævnte peptider. Ph.d.-stud. A.E. Pedersen har nyligt i mus vist, at dendritcellebaseret peptidvaccination kombineret med behandling med immunoregulatoriske og karvæksthæmmende (antiangiogenesiske) antistoffer, effektivt fører til afstødning af allerede indhelede tumorer. Påvisning af nødvendigheden af en sådan kombinationsbehandling for tumorafstødning er af betydning for det fremtidige design af immunbaserede kræftterapi. Vores resultater fra forsøg i mus har ført til afprøvning i kræftpatienter af en dendritcellebaseret peptidvaccine (M.H. Claesson, ph.d.-stud. A.E. Pedersen, adj. M. Thorn og spec.stud. Ö. Mez i samarbejde med S. Buus' gruppe, IMMI, Panum Institutet og I.M. Svanes gruppe ved Hæmatologisk og Onkologisk Afdeling, KAS Herlev).

6. Knoglevæv og osteoporose

Knoglevæv er et dynamisk væv, som er underlagt mange regulatoriske mekanismer, der under opvæksten i den udvoksede organisme og under aldring dybtgående påvirker vævets struktur og mineralisering. I nærværende projekt arbejdes med en ny hypotese: at der eksisterer en sammenhæng mellem organismens fedtmasse og knoglemineralisering. Der foretages undersøgelser af sammenhængen mellem fedtcelle-(spæk)masse og knoglemineralisering hos fire arter af arktiske sæler, som udviser store sæsonvariationer i spækmasse. Undersøgelserne er foreløbigt baseret på prøvemateriale indsamlet på forskellige årstider i perioden juli 2000 – april 2004. Knoglematerialet undersøges makroskopisk (massefyldebestemmelser og røntgen) og histologisk og sammenholdes med data på dyrenes totalvægt, samlede spækmasse og alder samt med forskellige biokemiske analyser af blodprøver. De foreløbige resultater peger tydeligt i retning af en sammenhæng mellem relativ spækmasse og knoglemineralisering mellem de forskellige sælarter, og der arbejdes videre med bestemmelsen af størrelsen af årstidsvariationen og om muligt indkredsning af de involverede regulatoriske mekanismer, som kan vise sig af betydning for forståelse og behandling af osteoporose hos mennesker (J. Tranum-Jensen i samarbejde med Norges Fiskerihøjskole, Tromsø Universitet).

7. Øjet og okulære lidelser

Undersøgelse af muligheden for transplantation af væv i øjet med henblik på bevarelse af synsfunktionen. Øjet er et såkaldt immunprivilegeret organ. Det betyder, at øjet normalt er beskyttet mod immunologiske reaktioner som ville ødelægge synet. Vi undersøger funktionelle immunologisk, interaktioner – mellem immunsystemets celler og vævsceller i øjet – som dels har betydning for øjets immunprivilegium, dels for muligheden for at transplantere celler til øjet. Muligheden for transplantation af sunde øjepigmentepitelceller til øjne som behandling af synstab hos patienter med forkalkningspletter i øjet (aldersrelateret makula degeneration), undersøges af en forskningsgruppe på Rigshospitalet, og vi bidrager til dette arbejde med ovenstående undersøgelser, som baseres på dyrkning af vævsceller fra humane øjne og immunsystemets celler (C. Röpke, M.H. Nissen, C. Kæstel, i samarbejde med J.U. Prause, E. Scherfig, M. la Cour, og J.F. Kiilgaard, Øjenafdeling E og Øjenpatologisk Institut, Rigshospitalet).

7.1. Mulighed for hindring af celledød i de retinale pigmentepithelceller

Aldersrelateret makula degeneration (AMD) er den hyppigste årsag til blindhed blandt ældre. Udvikling af AMD beror på tab af det yderste af nethindens ti lag, benævnt pigmentepithelet. Vi har ved egne undersøgelser klarlagt nogle af de processer, der er af betydning for pigmentepithelcellernes død og overlevelse. Aktuelt søger vi at identificere stoffer og faktorer, der kan øge cellernes overlevelse (M.H. Nissen, C. Röpke, C. Kæstel, Y. Jing og M. Pries, i samarbejde med J.U. Prause, E. Scherfig, M. la Cour, og J.F. Kiilgaard, Øjenafdeling A og Øjenpatologisk Institut, Rigshospitalet).

7.2. Uveitis: patogenese, diagnose og behandling

Uveitis er en betændelsestilstand i øjet, der i en række tilfælde medfører varigt synstab. Uveitis kan forårsages af infektioner (virale, bakterielle, parasitære) eller ved at organismens eget immunsystem angriber øjets væv. I en murin dyremodel arbejder vi med at karakterisere de faktorer (antigen epitoper, kemokiner, cytokiner), der er af betydning for sygdomsudviklingen (M.H. Nissen, C. Röpke, M.H. Claesson, W. Mingjun og M. Pries i samarbejde med S. Buus, IMMI, Panum Institutet og J.U. Prause, Øjenafdeling E og Øjenpatologisk Institut, Rigshospitalet).

8. Indre øre og Tinnitus og Mb. Meniere

Elektronmikroskopiske undersøgelser af den endolymfatiske sæk i det indre øre har vist, at dens struktur og indhold er forenelig med, at der her sker en produktion af et hormonlignende stof. Indsprøjtes ekstrakter af den endolymfatiske sæk fra rotter på en levende rotte har det vist, at rotten responderer med en øget urin- og saltudskillelse. Hvis dette hormon, som vi har valgt at benævne saccin, har en lignende effekt på det indre øre, er det muligt, at vi kan give en forklaring på, hvorledes Meniere's sygdom opstår og endvidere, at der på længere sigt kan udvikles en rationel behandling mod denne lidelse. Stoffet har muligvis også en causalbetydning for udvikling af tinnitus (K. Qvortrup).

9. Neurobiologi

Den neurobiologiske forskning er ligesom cellebiologien centreret omkring sammenhæng mellem struktur og funk-

tion under normale og sygelige tilstande. Særligt for neurobiologien er tracerstudier med henblik på at spore nervebanernes projektioner i centralnervesystemet.

10. Basal Neurobiologi

10.1. Det serotonerge nervesystem

Det serotonerge nervesystem er undersøgt hos en lang række hvirvelløse – og enkelte hvirveldyr mhp. at kortlægge evolutionsforløbet fra hvirvelløst dyr til hvirveldyr. Resultaterne af disse undersøgelser viser, at opbygningen af vort serotonerge nervesystem har sit udspring i en gruppe af meget tidligt fraspaltede hvirvelløse dyr ("phoronider" og "brachiopoder"). For tiden undersøges nervesystemets udvikling hos "enteropneuster" og "lampretter" mhp. mere præcist at kortlægge overgangen fra hvirvelløst dyr til hvirveldyr (A. Hay-Schmidt i samarbejde med C. Nielsen, Zoologisk Museum, København).

10.2. *Transportsystemer gennem blod-hjernebarrieren*
Flerårigt projekt. (T. Moos i samarbejde med T. Jensen, Kennedy Institutet).

10.3. Hjernens jernmetabolisme

Flerårigt projekt. Jernpåvirknings betydning for oxidativt stress og celledød i hjernen. Jern-regulatoriske proteiner og hjernens jern-homeostase. Jernmetabolisme i retina. Jernmangel og hjernefunktion (T. Moos i samarbejde med E.H. Morgan, Univ. Western Australia, Perth; J. Lykkesfeldt, KVL, Y. Courtois, Inserm U450, Paris; J.O. Larsen, MAI).

11. Døgnrytme

Koglekirtlen laver hormonet melatonin, der secernerer med en udpræget døgnrytme med høj sekretion om natten og lav om dagen. Denne rytme i melatoninproduktionen styres af hjernens indre ur. Det vigtigste enzym i syntesen af melatonin er enzymet arylalkylamin-N-acetyl transferase. Expressionen af dette gen udviser ligeledes en kraftig dag/nat-rytme. Vi er nu i et samarbejde med National Institute of Health, Bethesda, USA, gået i gang med systematisk at undersøge hvilke gener i rottehjernen, der udviser circadian expression, samt lokalisere hvor i centralnervesystemet, denne genekspression finder sted. Dette gøres gennem ekstraktion af mRNA og analyse af den ekstraherede mRNA ved hjælp af Affymetrix gene chips på rottehjerner. Gennem Northern blots og *in situ* hybridisering foretages en lokalisering i hjernen af ekspresionen. Vi arbejder i øjeblikket med mere end 25 gener, der udviser en kraftig døgnrytme i deres ekspresion (x 10 forskel mellem nat/dag). Flertallet af disse gener udviser specifik pineal expression. Vi interesserer os specielt for et homeobox gene, *Otx2*, som er nødvendigt for en normal udvikling af retina og corpus pineale.

Ved hjælp af *in situ* hybridisering undersøges desuden kvantitative circadiane ændringer i expressionen af gener i fotoreceptorer hos fisk. Ved hjælp af 2D-geler af proteiner fra corpus pineale undersøges, hvorvidt disse udviser en circadian ekspresion. Enkeltproteiner fra gelerne identificeres ved hjælp af massespektrometri i samarbejde med Søvnlaboratoriet på KAS Glostrup undersøger ændringer i den circadiane melatoninsekretion hos patienter med narcolepsi. I samarbejde med Rigshospitalets Neurokirurgiske Afdeling undersøges, om overskæring af truncus sympati-

cus ændrer dannelsen af melatonin hos patienter, der får lavet sympathectomi grundet hyperhidrosis i palma manus. Endelig i samarbejde med N. Tommerup, W. Johannsen Centret for Funktionel Genomforskning undersøger vi lokalisering i hjernen af gener, som udviser mutationer hos forskellige patientgrupper, e.g. patienter med ataxi, døvhed og søvnforstyrrelser (M. Møller i samarbejde med O. Osgaard, RH, M. Grønbech, M.F. Rath, D.C. Klein og S. Coon, NIH, S. Mukda, Mahidol University, Bangkok, J. Falcon, Banyuls, Frankrig, I. Kjær, N. Tommerup, H. Vorum, Aarhus Universitet, T. Sparre, Steno-laboratoriet, Gentofte, P. Roepstorff og N. Bache, Syddansk Universitet, S.Knudsen og P. Jennum, KASG).

12. Metabolisk dysfunktion og stress

Udover at være sæde for vores bevidsthed og tankevirksomhed rummer hjernen en lang række andre funktioner, der er helt nødvendige for opretholdelse af livet. Det, vi undersøger, er den centrale regulation af de autonome forstyrrelser, der reguleres via neurontransmitteren serotonin. Disse forstyrrelser omfatter bl.a. energihomeostase (med følgesygdommene fedme og diabetes type II) og stress (med depression, angst, hukommelsessvigt og søvnforstyrrelser til følge). Neurontransmitteren serotonin dannes i nogle relativt få nerveceller beliggende i mellem- og baghjern, hvorfra der sendes axoner (nerveforgreninger), dels ned i rygmærven og dels fremad i hjernen og man regner med, at hver eneste serotoninholdig celle har kontakt med ca. 1 million andre celler i hjernen. Kommunikationen imellem den serotonerge celle (axonet) og modtagercellen er reguleret via forskellige typer af serotoninreceptorer (der findes ca. 14 af disse hos mennesker og rotter/mus) samt af en serotonintransporter. Formålet med den del af forskningen er at kortlægge det serotonerge nervesystems anatomiske opbygning, hvad angår projekionsbaner og hvad angår lokaliseringen af serotonin receptortyper. Dette gøres ved hjælp af neuronal tracing samt immunhistokemi og *in situ* hybridisering med serotonin- og serotoninreceptorer. Dels farmakologisk ved at undersøge nervecelleaktivering *in vivo* efter indgift af specifikke serotoninreceptoragonister og antagonist (A. Hay-Schmidt i samarbejde med J.D. Mikkelsen, Neurosearch, P.J. Larsen, M.T. Christensen og N. Vrang, Rheoscience, C. Lowry, Univ. of Bristol).

13. Aldring

Livsstilsfaktorens betydning for den normale aldringsproces af centralnervesystemet og det perifere system.

En større viden om de basale aldringsprocesser i nervesystemet samt livsstilsfaktorens betydning for disse vil give et nødvendigt grundlag for udbyggelse af forskningen til undersøgelse af, hvorvidt det er muligt at sætte ind med forebyggelse. Såfremt resultaterne af planlagte studier bekræfter, at livsstilsfaktorer som langtids-fysisk træning eller reduceret fødeindtag kan udsætte eller forhindre nogle af de aldersrelaterede degenerationer i dele af nervesystemet, kan det få store menneskelige og samfundsøkonomiske gevinster. I de specifikke projekter bestemmes a) antal og størrelse af nerveceller i cerebellum og cerebellums vaskularitet hos aldrende rotter, samt motions og ernærings betydning for denne aldringsproces, b) stereologisk bestemmelse af antal og størrelse af nerveceller i spinalganglier og rygmærve hos ditto rotter, og c) stereologisk bestemmelse af antal og størrelse af myeliniserede axoner i sensoriske og motoriske rødder hos ditto rotter (J.O. Larsen).

13.1. *Filamentaggregation og neurodegenerative tilstande* Flerårigt projekt (T. Moos i samarbejde med P. Kallunki, H. Lundbeck A/S, P.H. Jensen, Institut for Med. Biokemi, Aarhus Universitet).

14. Neuroprotektion

Tab af hjerneceller kan medføre varige kliniske udfald (typisk lammelser, mentale ændringer og funktionstab). I forbindelse med skader/sygdom i hjernen, opstår nogle komplekse og kun delvist kortlagte genetiske og molekylære processer, som er sekundære, forsinkede reaktioner udløst af den primære patologi. Disse sekundære processer inkluderer hovedsageligt forhøjet frigørelse af proinflammatoriske cytokiner og eksitatoriske transmittorer, som i store mængder medfører dannelse af frie radikaler, som er blandt de mest neurotoksiske faktorer vi kender og en hovedårsag til neurodegeneration og programmeret neuronød (apoptose). De sekundære skadesprocesser er klinisk set udslagsgivende, idet de ultimativt vil medføre mere neuronød og dermed flere neurologiske deficits end den primære skade. Gruppen forsker i: "Udvikling af nye neuroprotektive targets, der hæmmer CNS-degeneration, dysfunktion og celledød og inducerer neuron-overlevelse, synaptisk plasticitet, CNS repair/recovery, og re-etablering af cerebrale funktioner". Der fokuseres på proteiner/peptider og rekombinante agonister hertil. Der anvendes genomics og proteomics og histopatologiske analyser. Desuden identificeres gener og molekyler, der kan stimulere hjernens endogene neurale stam- og progenitorceller, som under rette betingelser kan proliferere, differentiere og migrere ud til syge områder. Heriblandt fokuseres på molekyler, der kan anvendes til stimulation af hjernens endogene neurale stam- og progenitorceller, som dermed prolifererer, differentierer og migrerer ud til de syge områder mhp. "self-repair".

Dette foregår ifm. forskellige eksperimentielle *in vivo* er modeller for neurodegenerative, autoimmune og infektiøse hjernesygdomme, hjernetraumer, apopleksi, epilepsi, neuropsykiatrisk patologi inklusiv udviklingsdefekter. Ligeledes anvendes primære cellekulturer med neuroner, astroglia og mikroglia for at identificere molekylære mekanismer og signaling pathways.

Desuden undersøges humant, postmortalt hjernevæv og vævsprøver (blod, plasma, cerebrospinalvæske m.m.) fra patienter, der fortsat følges. Hermed kan man validere de eksperimentielle data i humant væv. Gruppen deltager i fakultetets NeuroCluster og Centre of Brain Repair og Centre of Inflammation & metabolism. (M. Penkowa i samarbejde med K. Møllgård, F. Vilhardt, E. Bock, Proteinlaboratoriet, G. Boysen, Bispebjerg Hospital, B. Pakkenberg, Bispebjerg Hospital, G. Waldemar, Rigshospitalet, B. Glenthøj, Bispebjerg Hospital, A. Björklund, Lunds Univ., J. Hidalgo, Univ. Barcelona, M. Vasak, Zürich Univ., H. Bluethmann, H. LaRoche, Schweiz, I.L. Campbell, San Diego, E. Martinez, Dept. Neurology, Barcelona, M.V. Pedersen, J. Neiiendam, L. Wiese, schlorstip. C. Budtz og M. Ambjørn og K. Fobian. Fra Rigshospitalet: J. Kurzhals og I. Bygbjerg, Infektionsmed. Afd., F.C. Nielsen og R. Borup, Klin. Kemisk Afd., samt C.B. Poulsen, Patologisk Afd.).

15. Motorisk kontrol og ganganalyse

Tab af gangfunktion, delvist eller helt, medfører et markant tab af livskvalitet. Gangfunktion kan derfor anvendes til objektivt at kvantificere bevægeapparatets funktionalitet, hvilket vinder stigende indpas i klinikken i disse år. Ek-

sempelvis kan gangfunktion måles før og efter et behandlingsforløb i form af operation eller rehabilitering. Da der er grænser for, hvad der rent teknisk kan måles på levende mennesker, opbygges der tillige computermodeller over komplekse strukturer som fx ryggen. Herefter er det muligt via sådanne modeller at estimere de belastninger, som enkelte vævsstrukturer udsættes for under aktivitet. Forskellige mennesker kan udføre de samme bevægelsesmønstre ud fra forskellige strategier, forskning i motorisk kontrol er derfor et nødvendigt element i forbindelse med belastning af bevægeapparatet, fx undersøges patienter med knæarthrose i samarbejde med Parker Institutet Frederiksberg Hospital. Identifikation af individuelle gangmønstre undersøges i samarbejde med Statistisk Forskningsenhed ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, projektet omfatter bl.a. udviklingen af en metode til genkendelse af forbydere ud fra gangmønstre, som skal anvendes i kriminalefterforskning.

Der udføres neurofysiologisk forskning i form af H-refleksmodulering under "gang" på løbebånd hos paraplegikere. Dette projekt udføres i samarbejde med Medicinsk-Fysiologisk Institut, KU, samt University of California, Los Angeles, USA.

Computer-simulation og modellering af bevægeapparatets strukturer udføres i samarbejde med Institut for Maskinteknik, Ålborg Universitet. En kompleks model af ryggen er under udarbejdelse.

Der udvikles nye objektive metoder til måling af knæledsfunktion hos patienter med korsbåndsskader. I samarbejde med Tandlægehøjskolen KU undersøges ilttensionen i tyggemusklernes hos patienter med funktionsrelaterede smerter i tyggeapparatet. Sammen med Forsøgscenter Foulum, Danmarks Jordbrugsforskning, undersøges ledbelastning hos grise ved gang på forskelligt underlag. De bedste kuglestødere i verden analyseres sammen med Institut for Idræt, Aarhus Universitet.

Laboratoriet deltager i det Neurobiologiske Forsknings Cluster ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, KU. I dette regi samarbejdes der primært med forskere fra Institut for Idræt samt Medicinsk-Fysiologisk Institut, KU. Samarbejdet omfatter etablering af et center for forskning i spasticitet, som involverer forskere fra en lang række institutioner i nærområdet.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

B. van Deurs: Formand for bedømmelsesudvalget for L. Martini's ph.d.-afhandling og 1. opponent på K.E. Longva's disputats ved Universitet i Oslo.

K. Møllgård: Medlem af bedømmelsesudvalg mhp. tildelelse af titlen: "adjungeret professor i Neuroscience" til professor N.G. Basan. Medlem af bedømmelsesudvalg på ph.d.-afhandling vedr. neurale stamceller, Wallenberg Neurocentrum, Lunds Universitet.

M.H. Claësson: Formand ved bedømmelsen af læge J. Hendels ph.d.-afhandling samt læge J. Seidelins ph.d.-afhandling.

C. Røpke: Formand for bedømmelsesudvalget ved S.G. Rønn's ph.d.-afhandling. Bedømmer af specialer i biologi og biokemi.

M. Holst-Nissen: Formand for ph.d.-bedømmelsesudvalg for J.P.H. Lauritzen og C.B. Menné. Medlem af be-

dømmelsesudvalg til besættelse af adjunktstilling i immunologi ved Syddansk Universitet.

M. Møller: Deltaget i bedømmelsen af cand.scient. K.L. Lambertsens ph.d.-afhandling, Syddansk Universitet, og i bedømmelsen af ph.d.-afhandling af cand.scient. M. Pierrri, KU. Medlem af bedømmelsesudvalg til lektorat i Anatomi og Neurobiologi ved Syddansk Universitet.

A. Hay-Schmidt: Bedømmer af specialer i biologi, humanbiologi og dyrlægestudiet.

T. Moos: Medlem af bedømmelsesudvalg til besættelse af post.doc.-stilling på Kennedy Institutet. Chairman ved cand.med. J. Hannibals forsvar af doktordisputats.

J. Trantum-Jensen: Formand for to bedømmelsesudvalg vedr. besættelse af to adjunktstillinger (biomekanik og immunologi) ved Medicinsk-Anatomisk Institut.

M. Penkowa: Formand for bedømmelsesudvalg af hhv. I. Ralets og A. Hinsbys ph.d.-afhandlinger.

Udvalg og fonde

B. van Deurs: Leder af Københavns Celle- og Vævsbiologi Forskerskole, og af fakultetets Cellebiologi Cluster. Beskikket ekstern bedømmer for det norske forskningsråd.

O.W. Petersen: Medlem af Union Internationale Contre Le Cancer's (UICC's) stipendieudvalg, medlem af Det Franske Forskningsråds (INSERM's) ekspertpanel. International bedømmer for the Breast Cancer Campaign, U.K.

L. Kayser: Kursusleder for Anatomi, 2. semester.

P.E. Høyer: Kursusleder for Organkursus 1, medicinstudiets 3. semester.

M.H. Claësson: Medlem af Ugeskrift for Lægers videnskabelige panel. Bestyrelsesmedlem i biotek-firmaet DanDrit.

C. Røpke: Medlem af Panum Institutets kunstudvalg.

M. Holst-Nissen: Medlem af Studienævn for Medicin.

M. Møller: Direktør for Forskerskolen i Neurobiologi under Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, KU, og er dansk repræsentant i det europæiske forskningssamarbejde COST. Medlem af 10. semesterudvalg for lægeuddannelsen ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, KU.

C. Ørskov: Medlem af Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd i perioden 10.8.2004 - 31.7.2008.

A. Hay-Schmidt: Medlem af Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet's forskningsudvalg.

J.O. Larsen: Kursus for anatomi på kurset Basal humanbiologi, 1. semester.

J. Trantum-Jensen: Semesterudvalgsformand for medicinstudiets 3. semester og kursusleder for Organkursus 1; formand for Medicinsk-Anatomisk Instituts undervisningsudvalg, formand for Det Sundhedsvidenskabelige Fakultets Bygningsudvalg samt formand for konsistoriums Bladudvalg (Universitetsavisen).

E.B. Simonsen: Kursusleder for 3. semester Biomekanik for civilingeniør i medicin og teknologi.

M. Penkowa: Bestyrelsesmedlem i Neuroclustrets bestyrelse.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

B. van Deurs: Vejleder for ph.d.-stud. K. Roepstorff, A. Hommelgaard, M. Lerdrup, M. Grandal og S. Bruun. Vejleder for to humanbiologi-studerende under deres specialestudium.

O.W. Petersen: Vejleder for ph.d.-stud. R. Villadsen, A. Fridriksdottir og M. Wissing samt A.R. Thomsen, Fødevareredirektoratet. Vejleder for to specialestuderende.

K. Møllgård: Vejleder for erhvervs-ph.d.-stip. S.M. Hansen, MTVU.

L. Kayser: I perioden 1.9.2002-31.8.2006 frikøbt på halv tid for at varetage funktionen som leder af fakultetets Pædagogiske Udviklingscenter (PUCS). I perioden 1.8.2004 – 31.7.2007 frikøbt på ½ tid til at varetage opbygningen af og funktionen som leder af KU's Center for Web Baseret Læring.

M.H. Claësson: Projektvejleder for ph.d.-stud. A.E. Pedersen, M. Gad og N.N. Kristensen. Hovedvejleder for ph.d.-stud. M. Brimnes og U.N. Andersen.

C. Røpke: Vejleder for ph.d.-stud. C. Kæstel.

M. Møller: Har været referee for United States-Israel Bi-national Science Foundation (Evolutionary Aspects of Biological Rhythmicity.), Tel Aviv. Vejleder for ph.d.-stud.

J.P.P. Jacobsen, H.B. Rasmussen, V. Vogel, Lundbeck, og A. Stark, Bispebjerg Hospital, samt Suriya Mukda, Mahidol University, Bangkok.

A. Hay-Schmidt: Vejleder for ph.d.-stud. M.H. Larsen, NeuroSearch. Specialevejleder for én humanbiologistuderende og to dyrlægestuderende.

T. Moos: Vejleder for ph.d.-stud., cand.scient. (hum.biol.) N. Asim-Ghulam, og vejleder for humanbiologi-studerende S. Gosk, ingeniørstuderende P. Efferbach under deres specialestudium. Har været fagkonsulent på området neuroanatomi, Medicinsk Ordbog, Gads Forlag.

C. Ørskov: Vejleder for ph.d.-stud. cand.scient. S. Carlsbæk og ATV-ph.d.-stud., cand.scient. L. Martini.

L. Martini forsvarede sin ph.d.-afhandling i oktober 2004.

M. Penkowa: Vejleder for ph.d.-stud. L. Wiese, S. Lund, Lundbeck og M.V. Pedersen, Scleroseforeningen. Vejleder for to specialestuderende.

Tillidshverv

B. van Deurs: Projektansvarlig for "Pilotprojekt vedr. personale-og ledelsesværktøjer" ved offentlige institutioner (i MTVU-regi).

O.W. Petersen: Formand for Dansk Selskab for Cancerforskning og Dansk Kræftforskningsfond.

L. Kayser: Indtil 31.7.2004 medlem af HSU, KU, repræsenterende FAS.

M. Møller: Æresmedlem af bestyrelsen i European Pineal and Biological Rhythm Society og æresmedlem af Romanian Academy of Medical Sciences. Chef for Donationsordningen ved Medicinsk-Anatomisk Institut, Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, KU.

A. Hay-Schmidt: Daglig sikkerhedsleder.

H.B. Mikkelsen: Medlem af Kvinderegensens eforat. Daglig leder af præparatfremstilling.

M. Penkowa: Kasserer og bestyrelsesmedlem i Dansk Selskab for Neurovidenskab.

Formidling

Redaktionelle hverv

O.W. Petersen: Editorial board member of Breast Cancer Research.

L. Kayser: Deltaget i Advisory Board for the Student edition af Gray's Anatomy.

M. Møller: Medredaktør af Journal of Pineal Research og Journal of Cellular and Molecular Medicine.

K. Qvortrup: Editorial board member European Cell &

Materials; medforfatter ved opdatering og revision af F. Geneser: Histologi – på molekylærbiologisk grundlag og E. Andreassen: De indre organer.

T. Moos: Forfatter af lærebog i Neuroanatomi: Basal Neuroanatomi.

J. Trantum-Jensen: Forfatter vedr. anatomi, histologi og embryologi i 2004-udgaven af Klinisk Ordbog, Munksgaards Forlag.

E.B. Simonsen: Section editor ved Scandinavian Journal of Medicine and Science in Sport.

Kongresser og symposier

M.H. Claësson: Holdt foredrag om interaction mellem dendritiske celler og regulatoriske T-celler i Club de la Transplantation, Paris.

M. Møller: Har været inviteret foredragsholder på Dansk Neurologisk Selskabs Årsmøde og holdt foredrag på Wallenberg Neuroscience Center, Lund.

T. Moos: Har været inviteret foredragsholder ved The Bi-annual Meeting, The Asian-Pacific Society for Neurochemistry, Hong Kong.

M. Penkowa: Arrangør af Neuroseminars, se www.neuroseminars.ku.dk

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Netværk

M. Penkowa: stifter af The Centre of Brain Repair. Er med i Danmarks Grundforskningsfonds Center: Centre of Inflammation and Metabolism med Bente Klarlund Pedersen mfl. fra Rigshospitalet.

Patenter

M. Penkowa: I samarbejde med E. Bock nogle nye peptider baseret på MT-I og MT-II, til behandling af neurodegenerative sygdomme.

Instituteder Ole William Petersen

Forbrug

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	19,7	6,7	26,4
DVIP	7,1	0,1	7,2
STIP	6,5	4,0	10,5
TAP	33,5	1,9	35,4
Årsværk i alt	66,8	12,6	79,4
Løn	26.907,0	4.667,0	31.575,0
Frikøb	204,0	1.125,0	1.328,0
Øvrige drift	3.965,0	6.623,0	10.588,0
Anskaffelser	2.567,0	1.435,0	4.002,0
<i>Bruttototal t.kr.</i>	<i>33.643,0</i>	<i>13.850,0</i>	<i>47.793,0</i>

Stab

VIP Internt finansieret

Claësson, Mogens Helweg; professor.

Eriksen, Tine Alkjær; adjunkt.

Garbarsch, Charly; lektor.

Hay-Schmidt, Anders; lektor.
 Høyer, Poul Erik; lektor.
 Kayser, Lars; lektor.
 Mikkelsen, Hanne Birte; lektor.
 Moos, Torben; lektor.
 Møller, Morten; professor.
 Møllgård, Kjeld; professor.
 Nissen, Mogens Holst; lektor.
 Penkowa, Milena; lektor.
 Petersen, Jytte Overgaard Larsen; lektor.
 Petersen, Ole William; professor.
 Poulsen, Steen Seier; lektor.
 Qvortrup, Klaus; lektor.
 Røpke, Carsten; lektor.
 Simonsen, Erik Bruun; lektor.
 Trandum-Jensen, Jørgen; lektor.
 Van Deurs, Bo Gregers; professor.
 Wang, Mingjun; forskningsass.
 Ørskov, Anne Cathrine; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Bruun, Silas; forskningsass.
 Grandal, Michael Vibo; forskningsass.
 Hansen, Lone; Forskningsadj.
 Hartvig, Per Gustaf; gæsteprofessor.
 Naver, Bjarke; forskningsass.
 Neiiendam, Johanne Louise; forskningsass.
 Oudega, Martin; adjunkt.
 Rubner Fridriksdottir, Agla Jael; forskningsass.
 Thorn, Mette; adjunkt.
 Vilhardt, Frederik; adjunkt.
 Weighofer, Marianne Kristina Høy; forskningsass.
 Wissing, Michala; forskningsass.

STIP Internt finansieret

Gad, Monika; ph.d.-studerende.
 Hansen, Mads Lerdrup; ph.d.-studerende.
 Hommelgaard, Anette Meidahl; ph.d.-studerende.
 Kristensen, Nanna Ny; ph.d.-studerende.
 Kæstel, Charlotte Gøtzhe; ph.d.-studerende.
 Lundfald, Line Larsen; ph.d.-studerende.
 Pedersen, Anders Elm; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Ghulam, Nadeem-Asim; ph.d.-studerende.
 Mellentin, Christian; ph.d.-studerende.
 Rasmussen, Hanne Borger; ph.d.-studerende.
 Pedersen, Martin Volmer; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

Jacobsen, Jacob Pade Ramsøe: Depletion of glutathione in the brain alters monoamine function and response to psychostimulants in mice – Relevanceto schizofrenia.
 Lundsgaard, Dorthe: Control of diabetogenic T-cells *in vivo* by CD4+ regulatory T-cells.
 Lyngstrand, Stina Thulesen: The Characterization of interleukin-15 and it's role of T-cell effector mechanisms.
 Rønn, Sif Groth: Effects of SOCS-3 on cytokine signalling in pancreatic beta cells.

Fondsbevillinger

Aage Louis-Hansen

– Mindefond ErB4's rolle i epitheliale brystkræftceller (Silas Bruun) kr. 20.000.

Carlsbergfondet

– Jernmetabolisme i hjernen (Torben Moos) kr. 90.000.
 – Kortlægning af gener i centralnervesystemet (Morten Møller) kr. 100.000.

Dansk Kræftforsknings Fond

– Hvordan regulerer internalisering og rafts EGFRvIII signalering (Michael Vibo Grandal) kr. 60.000.

Dir. E.Danielsen og Hustrus Fond (Aase og Ejnar)

– ErbBu's rolle i (Silas Bruun) kr. 20.000.
 – Forskning (Mogens Helweg Claësson) kr. 150.000.
 – Membran mikrodomæner (Kirstine Roepstorff) kr. 42.000.
 – Metallothionein modulering af mikroglia (Frederik Vilhardt) kr. 34.600.

Direktør Jacob Madsen og Hustru Olga Madsens Fond

– Blod-hjernebarriere (Torben Moos) kr. 15.000.

Diverse Fonde

– Anskaffelse af en speciel detektor til et konfokalt mikroskopsystem (Lars Kayser) kr. 385.000.
 – Betydningen af Interleukin-6 for graden af vævsskade og neuronal apoptotisk celledød (Milena Penkowa/Jørgen Rostgaard) kr. 1.118.000.
 – Metallothionein som neuroprotektant i CNS-sygdomsmodeller (Johanne Louise Neiiendam) kr. 470.000.

Ellen og Aage Fausbølls Helsefond

– Kræftforskning (Mogens Helweg Claësson) kr. 17.500.

Else og Mogens Wedell-Wedellsborgsfond

– (Kirstine Roepstorff) kr. 20.000.

Else og Aage Grønbeck-Olsens Legat

– (Silas Bruun) kr. 10.000.

Fabrikant Einar Willumsens Mindelagat

– (Kirstine Roepstorff) kr. 24.000.
 – (Silas Bruun) kr. 40.000.

Fonden til Lægevid. fremme (A.P. Møller Fonden)

– (Pernille Efferbach Jensen) kr. 25.000.
 – Blod-hjernebarriere (Torben Moos) kr. 99.900.

Forskningsstyrelsen/Forskerudd.kontoret Graduate

– School of Neuroscience (Morten Møller) kr. 250.000.

Fru Astrid Thaysens Legat

– Antistoffremstilling (Michala Wissing) kr. 36.000.

Harboe Fonden

– Indkøb af udstyr (Frederik Vilhardt) kr. 11.800.

Illum Fondet

– Hvordan regulerer lipid rafts og receptor-internalisering EGFRvIII-signalering (Michael Grandal) kr. 20.000.

- Metallothioneinmodulering af makrofag/mikroglia (Frederik Vilhardt) kr. 20.000.

Kong Christian den X's Fond

- IBD/drift (Monika Gad) kr. 10.000.
- Parkinsonisme (Nadeem Asim-Ghulam) kr. 20.000.
- (Mads Lerdrup) kr. 25.000.

Kræftens Bekæmpelse

- Kræftforskning (Mogens Helweg Claësson) kr. 100.000.
- Immunforhold hos vaccinerede brystkræftpatienter (Mogens Helweg Claësson) kr. 142.900.

Kulturministeriets udvalg for idrætsforskning

- Landsforeningen Værn om synet Øjenforskning (Mogens Holst Nissen) kr. 50.000.
- Udvikling af funktionel klinisk test (Tine Alkjær Erikson) kr. 100.000.

Lily Benthine Lunds Fond

- Blod-hjernebarriere (Torben Moos) kr. 185.000.

Lundbeck, Sundvid. Fak, Neuroscience

- 3 ph.d. (Christian Mellentin, Ghulam Mohamed, Hanne Borger Rasmussen, Morten Møller) kr. 1.148.900.

Lundbeckfonden

- Dækning af løn (post.doc Mogens Helweg Claësson) kr. 1.000.000.
- NADPH oxidase expression in neurons (Frederik Vilhardt) kr. 220.000.

Læge Sofus Carl Emil Friis og Hustru Olga Doris

- A ErbB4's rolle i epitheliale brystkræftceller (Silas Bruun) kr. 20.000.
- The importance of membrane microdomains and endocytosis (Kirstine Roepstorff) kr. 34.000.
- National Institute of Health Cellular localization of the pineal expressome (Morten Møller) kr. 61.900.
- Neurosearch mfl. driftsmidler til ph.d.-projekt (Anders Hay-Schmidt) kr. 15.000.
- NIH MHC-Teknologi (Mogens Helweg Claësson) kr. 4.923.900.

Novo Nordisk Fonden

- Lokalisation og funktion af gener i centralnervesystemet (Morten Møller) kr. 150.100.
- Membran microdomains (Bo van Deurs) kr. 220.000.

Rosa Ebba Hansens Legat

- ErbB4's rolle i epitheliale brystkræftceller (Silas Bruun) kr. 30.000.

Scleroseforeningen

- Metallothionein (Frederik Vilhardt) kr. 50.000.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd

- Eksperimentelle undersøgelser af serotoninens rolle under depression og energihomøostase (Anders Hay-Schmidt) kr. 300.000.
- Karakterisering af proteolytisk modificeret beta-2-mikroglobulins betydning med henblik på klinisk applikation ved autoimmune og maligne lidelser (Mogens Holst Nissen) kr. 600.000.

- Membrandomæner og ErbB receptoraktivitet (Bo van Deurs) kr. 1.500.000.
- Trekløverpeptider og viskositet i mucinholdige sekreter (Steen Seier Poulsen) kr. 900.000.

Øjenforeningen

- Værn om synet: Immunologiske og Cellebiologiske forhold af betydning for anvendelse (Mogens Holst Nissen) kr. 247.200.

Publikationer

- Angelo K., Korolkova Y., Grunnet M., Grishin E.V., Klaerke D.A., Knaus H-G., Møller M., Olesen S-P.: A radiolabeled peptide ligand of the hERG channel 125I-Bekm-1. *Pflugers Archive* 447 (1), s. 55-63. 2003.
- Baeres F.M.M., Møller M.: Origin of PACAP-immunoreactive nerve fibers innervating the subarachnoidal blood vessels of the rat brain. *J. Cerebral Blood Flow & Metabolism* 24, s. 628-635. 2004.
- Bakke M., Tuxen A., Thomsen C.E., Bardow A., Alkjær T., Jensen B.R.: Salivary Cortisol Level, Salivary Flow Rate, and Masticatory Muscle Activity in Response to Acute Mental Stress: A Comparison between Aged and Young Women. *Gerontology* Vol. 50, s. 383 – 392. 2004.
- Bonding P., Skriver E., Helin P., Qvortrup K.: Destructive, Granulating Lesion in the Temporal Bone After Elevated Plasma Homocysteine. *Otology & Neurotology* 25, s. 610-615. 2004.
- Bøgeskov M.B., Pedersen T.H., Kayser L.: Brugen af en internetbaseret billeddatabase ved cellebiologikurset på medicinstudiet, Københavns Universitet. *Ugeskrift for Læger* 21/166, s. 1998-2001. 2004.
- Christensen J.E., Nansen A., Moos T., Lu B., Gerard C., Christensen J.P., Thomsen A.R.: Efficient T-cell surveillance of the CNS requires expression of the CXC chemokine receptor 3. *Journal of Neuroscience* 24, s. 4849-4858. 2004.
- Claesson M.H.: Is placebo really powerless? Presentation of a Cochrane assessment. *Ugeskr. Læger* 166 (22), s. 2147-2149. 2004.
- Claesson M.H.: Suggestion og Sygdom. i: "Kan Tro Flytte Bjerge? om religion og helbred" s. 232. Niels Christian Hvidt og Christoffer Johansen (red.). Gyldendal, 2004.
- Fabris C., Cozzi B., Hay-Schmidt A., Naver B., Møller M.: Demonstration of an orexinergic central innervation of the pineal gland of the pig. *Journal of Comparative Neurology* 471, s. 113-127. 2004.
- Fischer C.P., Hiscock N., Penkowa M., Basu S., Vessby B., Kallner A., Sjöberg L.B., Pedersen B.K.: Vitamin C and E supplementation inhibits the release of interleukin-6 from contracting human skeletal muscle. *J Physiol* Vol. 558, s. 633-645. 2004.
- Gad M., Kristensen N.N., Kury E., Claesson M.H.: Characterization of T-regulatory cells, induced by immature dendritic cells, which inhibit enteroantigen-reactive colitis-inducing T-cell responses *in vitro* and *in vivo*. *Immunology* 113, s. 499-508. 2004.
- Gad M., Pedersen A.E., Kristensen N.N., Claesson M.H.: CD4+CD25- T-cells from conventional and germfree mice react with enterobacterial antigens. *European Journal of Immunology* 34, s. 695-704. 2004.
- Gosk S., Vermehren C., Storm G., Moos T.: Targeting anti-transferrin receptor antibody (OX26) and OX26-conju-

- gated liposomes to brain capillary. *Journal of Cerebral Blood Flow and Metabolism* 24, s. 1193-1204. 2004.
- Gudjonsson T., Villadsen R., Ronnov-Jessen L., Petersen O.W.: Immortalization protocols used in cell culture models of human breast morphogenesis. *Cell Mol Life Sci.* 61 (19-20), s. 2523-2534. 2004.
- Helboe L., Egeberg J., Møller M., Thomsen C.: Distribution and pharmacology of alanine-serine-cysteine transporter 1 (asc-1) in rodent brain. *European Journal of Neuroscience* Vol. 18, s. 2227-2238. 2003.
- Hommelgaard A.M., Lerdrup M., van Deurs B.: Association with Membrane Protrusions Makes ErbB2 an Internalization-resistant Receptor. *Molecular Biology of the Cell* 15, s. 1557-1567. 2004.
- Honore B., Vorum H., Buus S., Pedersen A.E., Claesson M.H.: Changes in protein expression in p53 deleted spontaneous thymomas. *Experimental Cell Research* 295 (1), s. 91-101. 2004.
- Kaznelson D.W., Bruun S., Gjerløv S., Birk J., Röpke C., Norrild B.: Simultaneous Human Papillomavirus type 16 E7 and cdk inhibitor p21 expression induces apoptosis and cathepsin B activation. *Virology* 15, s. 301-312. 2004.
- Landex N.L., Kayser L.: Optimization of an Acridine Orange-bisbenzimidazole procedure for the detection of fluorescence apoptosis-associated colour changes in etoposide-treated cell cultures. *Journal of Molecular Histology* 35, s. 133-139. 2004.
- Lange M., Qvortrup K., Svendsen O.L., Flyvbjerg A., Nowak J., Petersen M.M., Ølgaard K., Feldt-Rasmussen U.: Abnormal bone collagen morphology and decreased bone strength in growth hormone-deficient rats. *Bone* 35, s. 178-185. 2004.
- Larsen J.O., Euler M.v., Janson A.M.: Virtual test systems for estimation of orientation-dependent parameters in thick, arbitrarily orientated sections. i: Quantitative methods in neuroscience s. 264 – 284. Jytte Overgaard Larsen, Mia von Euler, Ann Marie Janson. Stephen M. Evans, Ann Marie Janson, Jens Randel Nyengaard (red.) Oxford University Press. 2004.
- Lindersson E., Beedholm R., Maunsbach A., Moos T., Gai W-P., Jensen P.H.: Proteasomal inhibition by α -synuclein filaments and oligomers. A general mechanism for neurodegenerative diseases with cytoplasmic protein aggregates. *The Journal of Biological Chemistry* 279, s. 12924-12934. 2004.
- Mikkelsen H.B., Garbarsch C., Trantum-Jensen J., Thuneberg L.: Macrophages in the small intestinal muscularis externa of embryos, newborn and adult germ-free mice. *Journal of Molecular Histology* 35, s. 377-387. 2004.
- Mikkelsen J.D., Hay-Schmidt A., Kiss A.: Serotonergic stimulation of the rat hypothalamo-pituitary-adrenal axis: interaction between 5-HT_{1A} and 5-HT_{2A} receptors. *New York Academy of Sciences* 1018, s. 65-70. 2004.
- Moos T., Jensen P.H.: Absence of prostate apoptotic protein 4 (PAR-4) in Parkinson's disease autopsies. *Acta Neuropathologica* 107, s. 23-26. 2004.
- Moos T., Morgan E.H.: The significance of the mutated divalent metal transporter (DMT1) on iron transport into the Belgrade rat brain. *Journal of Neurochemistry* 88, s. 233-245. 2004.
- Moos T., Morgan E.H.: Neuronal iron metabolism: Its pathogenic role for causing neurological disease. *Annals of the New York Academy of Sciences* 1012, s. 14-26. 2004.
- Nissen M.H.: Muligheder for behandling af AMD i fremtiden. *Værn om synet* 3, s. 4-9. 2004.
- Olesen C., Møller M., Byskov A.G.: Tesmin transcription is regulated differently during male and female meiosis. *Molecular Reproduction and Development* 67 (1), s. 116-126. 2004.
- Pedersen A.E., Gad M., Walther M.R., Claesson M.H.: Induction of regulatory dendritic cells by dexamethasone and 1, α , dihydroxyvitamin D₃. *Immunology Letters* 91 (1), s. 63-69. 2004.
- Pedersen E.N.G., Simonsen E.B., Alkjær T., Søballe K.: Evaluation of the walking pattern in women with residual of congenital hip dysplasia prior to periacetabular osteotomy. *Acta Orthopaedica Scandinavica* Vol 75 (1), s. 2 – 9. 2004.
- Penkowa M.: Metallothionein I + II expression and roles during neuropathology in the CNS. 40s. Lægeforeningens Forlag 2004.
- Penkowa M., Hidalgo J., Aschner M.: Immune and inflammatory responses in the CNS: modulation by astrocytes. i: *Neuroimmune Biology* (vol. 7) Cytokines and the Brain s. 00. Aschner, M. (red.). 2004.
- Penkowa M., Quintana A., Carrasco J., Giralto M., Molinero A., Hidalgo J.: Metallothionein prevents neurodegeneration and nervous system cell death after treatment with gliotoxin 6-aminonicotinamide. *J Neurosci Res* vol. 77, s. 35-53. 2004.
- Poulsen S.S., Kissow H., Hare K.J., Hartmann B., Thim L.: Luminal and parenteral TFF2 and TFF3 dimer and monomer in two models of experimental colitis in the rat. *Regulatory Peptides* 00, s. 00. 2004.
- Rasmussen H.B., Møller M., Knaus H-G., Olesen S-P., Jørgensen N.K.: Subcellular localization of the delayed rectifier K⁺ channels KCNQ1 and ERG1 in the rat heart. *Am.J.Physiol.Heart Circ.Physiol* 18, s. H1300-1309. 2004.
- Sandvig K., Spilberg B., Lauvrak S.U., Torgersen M.L., Iversen T-G., van Deurs B.: Pathways followed by protein toxins into cells. *International Journal of Medical Microbiology* 293, s. 483-490. 2004.
- Schousboe I., Thomsen P., van Deurs B.: Factor XII binding to endothelial cells depends on caveolae. *European Journal of Biochemistry* 271, s. 2998-3005. 2004.
- Sommer V.H., Clemmensen O.J., Nielsen O., Wasik M., Lovato P., Brender C., Eriksen K.W., Woetmann A., Kæstel C.G., Nissen M.H., Röpke C., Skov S., Ødum N.: *In vivo* activation of STAT3 in cutaneous T-cell lymphoma. Evidence for an antiapoptotic function of STAT3. *Leukemia* 18 (7), s. 1288-1295. 2004.
- Svane I.M., Pedersen A.E., Johnsen H.E., Nielsen D., Kamby C., Gaarsdal E., Nikolajsen K., Buus S., Claesson M.H.: Wildtype and modified p53-pulsed dendritic cells elicit immune and clinical response in patients with advanced breast cancer. *Cancer Immunology and Immunotherapy* 53 (7), s. 633-641. 2004.
- Thulesen J., Hartmann B., Hare K., Ørskov C., Kissow H., Holst J.J., Poulsen S.S.: Glucagon-like peptide 2 (GLP-2) accelerates the growth of colonic neoplasms in mice. *GUT* 53 (8), s. 1145-1150. 2004.
- Ugleholdt R., Zhu X., Deacon C.F., Ørskov C., Steiner D.F., Holst J.J.: Impaired intestinal proglucagon proces-

- sing in mice lacking prohormone convertase 1. *Endocrinology* 145, s. 1349-1355. 2004.
- Vestergaard E., Brynskov J., Ejksjaer K., Clausen J., Thim L., Nexø E., Poulsen S.S.: Immunoassays of human trefoil factors 1 and 2: measured on serum from patients with inflammatory bowel disease. *Scand J Clin Lab Invest* 64 (2), s. 146-156. 2004.
- Vilhardt F., van Deurs B.: The phagocyte NADPH oxidase depends on cholesterol-enriched membrane microdomains for assembly. *The EMBO Journal* 23, s. 739-748. 2004.
- Vistisen B., Roepstorff K., Roepstorff C., Bonen A., van Deurs B., Kiens B.: Sarcolemmal FAT/CD36 in human skeletal muscle colocalizes with caveolin-3 and is more abundant in type 1 than in type 2 fibers. *Journal of Lipid Research* 45, s. 603-609. 2004.
- Walmod P.S., Hartmann-Petersen R., Prag S., Lepekhin E.L., Röpke C., Berezin V., Bock E.: Demonstration of Cell Cycle Dependent Regulation of Cell Motility and Determination of the Role of Rac1. *Exp. Cell Res.* 295, s. 407-420. 2004.
- Ørskov C., Hjorth S.A., Jensen A.D., Vilsbøll T.: Typical Danish Caucasian type 2 diabetic patients do not commonly carry germ line mutations in GIP and GLP-1 encoding regions of the proGIP and proglucagon genes. *Regul. Pept.* 119, s. 151-154. 2004.

Medicinsk Fysiologisk Institut

Ledelse pr. 1.2.2004

Instituttet ledes af institutleder, lektor, dr.med. Jørgen Warberg og viceinstitutleder: Professor, dr.med. Jens Juul Holst.

Bestyrelse består af professorvikar, dr.med. Flemming Dela, lektor, dr.scient. Steen Dissing, bioanalytiker Jonna Harpøth, professor, dr.med. Niels-Henrik Holstein-Rathlou, professor, dr.med. Jørn Hounsgaard, ingeniørassistent Svend Lohmann.

Organisation

Fagligt er instituttet opdelt i 5 afdelinger:

- Afdeling for Cellulær og Molekylær Fysiologi.
- Afdeling for Endokrinologi og Metabolisme.
- Afdeling for Neurofysiologi.
- Afdeling for Nyre- og Kredsløbsfysiologi.
- Afdeling for Patofysiologi.

Adresse

Panum Institutttet
Blegdamsvej 3
2200 København N
telefon 35 32 75 56
fax 35 32 75 55 (institutsekretær Hilde Mosthaf)
www.mfi.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Forskningsclusteret "Molekylær Billeddannelse" ("Molecular Imaging") er blevet tilknyttet instituttet med professor Andreas Kjær som leder. Clusteret har ansvaret for at opbygge en fakultær corefacilitet for molekylær billeddannelse med bl.a. PET scanningsudstyr.

Afdelingen for Patofysiologi indgår som en væsentlig komponent i fakultetets nyoprettede "Muskel Cluster".

Lektor Steen Dissing er vicedirektør på den nye 5-års tværfakultære uddannelse "Molekylær Biomedicin", der startede 1.9.2004. Uddannelsen udbydes i et samarbejde mellem Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet og Det Naturvidenskabelige Fakultet.

Professorerne Søren-Peter Olesen og Niels-Henrik Holstein-Rathlou har modtaget en 5-årig grundforskningsbevilling mhp. etablering af et forskningscenter med titlen "Copenhagen Molecular Arrhythmia Research Center".

Seneste historiske udvikling

Se årbog for 1997 (www.ku.dk/aarbog/97).

Fysiske rammer

Instituttet har lokaler i Panum Institutttets bygning 12 (etage 1-6), bygning 16 (etage 5), bygning 10 (etage 5) og bygning 6 (etage 6).

Personaleforhold

Professor Martin Lauritzen er blevet tildelt Humboldt Research Award.

Et lektorat i Human Fysiologi (affødt af medico-ingeniør-uddannelsen) er blevet besat med ph.d., cand.scient. Jørn Wulff Helge.

Endnu et opslået lektorat i Human Fysiologi nåede ikke at blive besat i 2004.

Et lektorat i Neurofysiologi er blevet besat med ph.d., cand.med. Ole Kjærulff.

Lektor Peter Steen Pedersens ansættelse i en kombinationsstilling med Rigshospitalet er blevet forlænget med 5 år.

Som eksterne lektorer i humanbiologi og sygdomslære er ph.d. Troels W. Kjær og ph.d. Hanne Kruse Rasmussen blevet ansat i perioden 1.2.2004-31.7.2007.

Afdelingen for Cellulær og Molekylær Fysiologi

Forskningsvirksomhed

Afdelingens aktiviteter kan opdeles i flere afsnit. I det første studeres transport over cellemembraner, hvilket er en central proces for salt- og vandbalancen for såvel celler og organer som for hele kroppen. På det molekylære niveau studeres transporten gennem ionkanaler, vandkanaler og cotransportører. For ionkanalernes vedkommende anvendes især elektrofysiologiske metoder kombineret med eksperimentelt fremkaldte mutationer rettet mod specifikke områder af proteinerne; et af hovedformålene er blandt andet at bestemme de sekvenser i kanalproteinerne, der er ansvarlige for styringen af disses aktivitet under normo- og patofysiologiske forhold. Flere kanalproteiner arbejder tæt sammen, hvilket belyses såvel funktionelt med molekylær co-expression og elektrofysiologi som strukturelt med immunohistokemi og konfokal mikroskopi. For eksempel studeres kanalproteiner i malariainficerede røde blodlegemer. Da vand udgør størstedelen af kroppen, er forståelsen af vandkanalernes molekylære mekanismer ligeledes af central betydning. Cotransportørerne er ansvarlige for koblingen mellem forskellige fluxe, desuden er de ansvarlige for en væsentlig komponent af den transmembrane vandtransport. Dette studeres især ved heterolog ekspression i *Xenopus* oocyter samt i cellekulturer afledt af øjets og nyrens epitel. Neurontransmittertransportører og neurontransmitterreceptorers molekylære funktion og virkningsmekanismer studeres med det specifikke formål at opnå indsigt i disses tertiærstruktur, receptorbinding, substrat transport, lægemiddelinteraktion samt identificering af ukendte proteiner involveret i de nævnte processer. Samspillet mellem forskellige membrantransportører studeres i hele organer, især i epitelceller anbragt i Ussing-kamre. Dette muliggør også studiet af genmodificerede organer gennem genknock-out teknologi. (T. Zeuthen).

En anden del af afdelingens aktiviteter fokuserer på den molekylære funktion af kaliumkanaler i hjerte og nervevæv. Interessen samler sig om forståelse af såvel den molekylære regulering af kanalerne som deres integrative funktion i kroppen under normale forhold samt ved forskellige sygdomme såsom hjerterytmeforstyrrelser (arytmi).

Inden for de molekylære aktiviteter arbejdes der med fysiologisk regulering af kaliumkanalerne af subtype SK, IK, BK, KCNQ1-5, ERG1-3, og Kv-kanaler. Vi har belyst reguleringen af disse kanaler gennem interaktion med accessoriske proteiner, cytoskelet, lægemidler og intracellulære signalveje. Lokaliseringen af flere af kanaltypene er blevet foretaget med immunohistokemi og konfokal mikroskopi.

De molekylære undersøgelser følges op af studier i native nerve- og hjertemuskelceller, studier i isolerede organer fra dyr samt hos patienter med genmutationer i ionkanaler. Sidstnævnte kan give anledning til en række specifikke arytmi sygdomme, som vi har karakteriseret i samarbejde med klinikkerne. (S-P. Olesen).

På afdelingen studeres endvidere cellulære signaler, som ligger til grund for nydannelsen af blodkar (angiogenese) såvel som nydannelsen af lymfatiske kar (lymfangiogenese) under anvendelsen endothelcellemodeller. Vi undersøger, hvorledes forskellige væksthormoner aktiverer endothelceller af oprindelse fra begge typer kar og undersøger her specielt, hvorledes PDGF (placenta derived vækstfaktor) og VEGF (vaskulære endotheliale vækstfaktor) i et samspil med andre faktorer aktiverer disse processer. I 2004 har vi fokuseret specielt på PDGF og fundet, at denne faktor er væsentlig for udviklingen af lymfatisk væv. Vi har undersøgt cellulær signalering i endothelceller fra lymfatisk væv specielt de mitogenaktiverede kinaser (MAP kinaser) og set at, PDGF-BB er en potent aktivator deraf. Vi har også set, at en cytoplasmatiske tyrosin kinase, Src, aktiveres af PDGF-BB og spiller en central rolle ved at formidle signaler fra receptoren til de intracellulære aktiveringsprocesser. Vi har endvidere undersøgt i hvilken udstrækning en nervevækstfaktor (NGF) spiller en rolle for udvikling af nye blodkar. Vi har målt NGF-receptorens signaleringsmønster i endotelceller (fra svine aorta) og bestemt receptorens tilstedeværelse i plasmamembranen ved PCR-teknikker og Western blotting. (S. Dissing).

Endvidere studeres fedtcellernes betydning for reguleringen af organismens energistofskifte. To linjer følges, dels kliniske forsøg til karakteristik af cytokinens betydning ved sygdomme i samarbejde med diabetesforskningscenteret ved Syddansk Universitetshospital i Odense, dels cellefysiologiske forsøg til karakterisering af caveolae mulige rolle i modulation af cellers transduktion af insulin-signalet og transmembrane transport af substrater. (J. Vinten).

Et andet studium fokuserer på undersøgelser af jernabsorption i den humane tolvfingertarm i samarbejde med Bispebjerg Hospital. I studiet måler vi frit, uorganisk jern i biologiske væsker. Vi har gennemført: 1) En karakteristik af serotonerge receptorsubtyper i menneskets tolvfingertarm på *Helicobacter pylori* positive og negative patienter. 2) En bestemmelse af prostaglandin-E2 receptorsubtyper involveret i duodenal-sekretion hos mennesket. Vi har vist, at det drejer sig om EP4-subtypen, som er den funktionelle receptor (N. Bindslev).

Afdelingen for Endokrinologi og Metabolisme

Forskningsvirksomhed

Afdelingen består pt. af 5 selvstændige – men samarbejdende – laboratorier (C. Deacon, J.J. Holst, A. Kjær, P.E. Paulev, J. Warberg), som driver basal endokrinologisk såvel som patofysiologisk forskning, i flere tilfælde i samarbejde med industri og kliniske afdelinger.

Et af afdelingens hovedområder er studiet af reguleringen af fødeindtagelse, fordøjelse og deponering af føde-midler med særligt henblik på mavetarmkanalens og

bugspytkirtlens hormonsystemer (C. Deacon og J.J. Holst). Her fokuseres især på den intestinale vækstfaktor glucagon like peptide (GLP)-2 med henblik på behandling af patienter med intestinale absorptionsproblemer samt på hormonet GLP-1, som har udvist et potentiale ved behandlingen af type 2 sukkersyge og overvægt. Her foregår blandt andet et udviklingsarbejde med henblik på at formulere egnede administrationsformer. Endvidere arbejdes med hormonet gastric inhibitory peptide (GIP), som menes at fremme deponering af fedtstoffer og dermed fedmeudvikling. Der arbejdes også med de enzym-systemer, som nedbryder de nævnte hormoner, og med mulighederne for at udvikle hæmmere af disse enzymer som fremtidige lægemidler. Der arbejdes også med hormonerne polypeptid YY (PYY), ghrelin og adiponectin. Endelig arbejdes med adenovirus-medieret overekspression af hormongener *in vivo* som metode til identifikation af individuelle hormonvirkninger.

Neuroendokrinregulering med særligt fokus på betydningen af serotonin og histamin studeres i en række patofysiologiske modeller. Ved anvendelse af bl.a. molekylærbiologiske metoder og modeller (herunder transgene mus), studeres den neuroendokrine regulering i forbindelse med kontrol af appetit/vægt og den neuroendokrine respons på stress (J. Warberg og A. Kjær).

Endvidere studeres den neuroendokrine aktivering i forbindelse med en række hjertesygdomme. Den neuroendokrine aktivering sammenholdes bl.a. med data fra funktionelle billeddiagnostiske metoder (A. Kjær).

I samarbejde med Afdeling for Klinisk Fysiologi, Nuklearmedicin og PET på Rigshospitalet arbejdes med udvikling og anvendelse af "molekylær imaging" vha. radionuklider i en række fysiologiske og patofysiologiske modeller (A. Kjær).

Der arbejdes med det metaboliske inaktivitetssyndrom, funktion af glomus caroticum og måling af blodgasværdier (P-E. Paulev).

Der er fra afdelingen (J.J. Holst og C. Deacons laboratorium) udgået tre doktordisputater i 2004:

Peter Thelin Schmidt: Tachykinins in the gastrointestinal tract. Mai-Britt Toft-Nielsen: Studies on the physiology and pathophysiology of glucagon-like peptide-1 in man and Tina Vilsbøll: On the role of the incretin hormones GIP and GLP-1 in the pathogenesis of Type 2 diabetes mellitus.

Afdelingen for Neurofysiologi

Forskningsvirksomhed

Et hovedtema for instituttets neurofysiologiske forskning er at undersøge det fysiske grundlag for signalbehandling i centralnervesystemet.

I nerveceller undersøges det molekylære grundlag for forskellige celletypers funktionelle specialisering og disse egenskabers dynamik og regulering. Undersøgelserne, der bygger på en bred vifte af elektrofysiologiske og morfologiske analysemetoder, udføres på celler i hjernesnit og i isolerede præparater fra skildpadder. I en ny forskningslinje undersøges det molekylære grundlag for signaloverføringen mellem nerveceller. I projektet analyseres specifikke mutationer i det molekylære maskineri for præsynaptisk signalering. Sansefysiologi analyseres i bulbus olfacto-

rius med patch clamp, videomikroskopi og fluorescens-calcium imaging. Endelig undersøges basale forhold mellem nerveaktivitet og blodgennemstrømning i hjernen.

Den intakte organismes motoriske funktion belyses gennem biomekaniske undersøgelser hos mennesker. Hjernens og rygmargens styring af bevægelser undersøges hos mennesker ved hjælp af forskellige elektrofysiologiske metoder (registreringer af motoriske enheders aktivitet; refleksundersøgelser; transkraniel magnetstimulation).

Nye målemetoder er under udvikling. Dette fremmes blandt andet gennem internationale samarbejdsprojekter under INTAS og EU's FP5RTD-programmer.

Afdelingen for Nyre- og Kredsløbsfysiologi

Forskningsvirksomhed

Afdelingens forskningsvirksomhed falder inden for fem hovedområder: Regulering af mikrocirkulationen, intercellulær kommunikation, transepithelial transport af salt og vand i luftvejene, akut iskæmisk stress i myokardiet og human kredsløbsfysiologi.

1. Regulering af mikrocirkulationen

Mikrocirkulatoriske kontrolmekanismer, deriblandt autoregulation, spiller en vigtig rolle for vævs- og organers funktion. Afdelingens forskning involverer flere områder omkring den mikrocirkulatoriske kontrol. Vi har således gennemført undersøgelser omkring stimulus-eksitationskoblingen i mesenterial kar, specielt har vi fokuseret på betydning af intracellulær calciumkoncentration og spændingsafhængige calciumkanaler af T-type. Vi har ligeledes studeret betydningen af kloridkanaler og tyrosin kinase for tonus i de renale resistenskar. Vi fortsætter desuden lignende undersøgelser af kaliumkanalers betydning i disse kar. Vi har afsluttet en undersøgelse af, hvordan superoxider påvirker nyrens blodgennemstrømning i normo- og hypertensive rotter, og vi er i gang med at undersøge rollen af superoxider for langtidsreguleringen af det arterielle blodtryk (N-H. Holstein-Rathlou, M. Salomonsson).

2. Vaskulære propagerede responser

Lokal stimulation af et blodkar fører ikke blot til et lokalt response men også til et response, der udbredes langs karret, og som kan registreres op til flere millimeter fra stimulationsstedet. Sådanne propagerede responser antages at spille en vigtig rolle for koordineringen af mikrocirkulationen i et vævsgebet. Vi har i den forløbne periode fokuseret på ændringer i vaskulære propagerede responser dels ved akut hyperglykæmi og dels ved diabetes mellitus. Det er velkendt, at diabetes mellitus medfører dysfunktion af mikrocirkulationen, og det er vores hypotese, at det høje blodsukkerniveau påvirker gap junction-funktionen i de små blodkar og dermed interfererer med udbredelsen af de vasomotoriske signaler langs karrene (N-H. Holstein-Rathlou, M. Salomonsson).

3. Intercellulær kommunikation i hjertet

Under dette hovedområde fokuseres specielt på elektrofysiologiske undersøgelser af hjertefunktionen, herunder betydningen af den intercellulære kommunikation (bl.a. via

gap junctions) mellem hjertemuskelcellerne. Formålet er her dels at udvikle metoder til at prædikere hvilke patienter, der har stor risiko for pludselig uventet død, ligesom det er målet at udvikle nye antiarytmiske behandlingsprincipper. I forbindelse med det sidste emne undersøges aspekter af den intercellulære koblings regulering og betydning i hjerteceller. Til dette anvendes metoder til direkte måling af den elektriske kobling (patch clamp), den metaboliske kobling (fluorescens) samt målinger af konduktionshastigheder i nativt væv og i dyrkede hjerteceller (N-H. Holstein-Rathlou).

4. Transepithelial transport af salt og vand i luftvejene

Der fokuseres især på molekytlære mekanismer for den høje vandpermeabilitet og på mekanismerne bag purinerge receptores og kalium kanalers rolle i en autokrin regulering af transportmekanismer og transportveje i luftvejsepitellets absorption af ioner. Formålet med undersøgelserne er bl.a. at opnå en bedre forståelse af de patofysiologiske mekanismer ved sygdommen cystisk fibrose (O. Frederiksen, P.S. Pedersen).

5. Akut iskæmisk stress i myokardiet

Vi har afsluttet den første etape af projektet omhandlende den oxidative reperfusionstress i hjertemuskulaturen. Projektet har fokuseret på den beskyttende antioxidative virkning af stoffet 6-aminonicotinamide (6-AN), ikke beskrevet tidligere med henblik på denne beskyttende egenskab. Projektet har derfor antaget en form af den initiale karakterisering af effekten i et modelsystem omfattende en cellelinje afledt fra rottehjerte (H9C2-celler), dels nyligt isolerede hjerteceller fra nyfødte rotter. Som oxidativ stress er der anvendt behandling med hydrogenperoxid. Omfanget af beskyttelsen svarer helt til den, der kendes fra andre beskyttelsestyper ("prækonditionerings"), f.eks. efter forbehandling med heat shock, farmaka (adenosin, opiater, m.m.), eller en kortere tids iltmangel. Den 6-AN-medierte beskyttelse kan ophæves ved en farmakologisk hæmning af Ca²⁺-kanaler (ryanodinreceptorer) i hjertecellernes indre Ca²⁺-depoter og synes ledsaget af en mindre forhøjelse af det ioniserede Ca²⁺-niveau i cytosol. Beskyttelsen kræver endvidere, at et eller flere af enzymene af V-protein kinase C (PKC)-familien er aktive og er ledsaget af en oxidativ forskydning af det cytosolære redox potential som udtrykt ved en nedgang i koncentrationen af reduceret glutathion.

Projektets langtidsperspektiv er en bedre forståelse af mulighederne for at begrænse skaden i hjertemuskulaturen ved gennemblødningens genopretning efter en blodprop. I den næste etape vil vi tilstræbe en nærmere undersøgelse af de involverede signaleringsveje (især PKC-enzymernes rolle og Ca²⁺-forandringer) samt en test af 6-AN-virkningen i en isoleret hjertemodel (M. Treiman).

6. Human kredsløbsfysiologi

Laboratoriet undersøger, hvordan tyngdekraften påvirker reguleringen af blodtryk og væskevolumen. For tiden er igangsat tre projekter: 1) Et ph.d.-studium (Morten Damgaard), hvor reguleringen af blodtrykket og hjertets udpumpning af blod undersøges på hjertepatienter, 2) en forsøgsrække i rummet på den internationale rumstation og på flyvninger med rumfærgen – samarbejde med den europæiske rumorganisation ESA, og 3) et projekt til under-

søgelse af sammenhængen mellem det ambulante blodtryk målt over 24 timer og nyrenes udskillelse af vand og salt.

Resultaterne viser, at hjertepatienter i medicinsk behandling får øget hjertets udpumpning af blod og nedsat den perifere karmodstand, når indtaget af salt øges. Samtidigt nedsættes frigørelsen af en række karkontraherende hormoner. Dette må anses som en forbedring af patienternes kredsløbsstatus. Resultaterne antyder således, at hjertepatienter i medicinsk behandling ikke nødvendigvis har gavn af saltrestriktion. En foreløbig konklusion er, at det er vigtigt at monitorere hjertets udpumpning af blod hos hjertepatienter under justering af den medicinske behandling, således at patienterne ikke bliver for kraftigt volumendeleteret. En del hjertepatienter vil have gavn af et normalt indtag af salt på ca. 200 mmol pr. døgn, således at den nuværende anbefaling af at nedsætte saltindtaget til 50-100 mmol pr. døgn ikke altid er optimal.

Vore resultater fra den forulykkede rumfærge Colombia har vist, at den perifere karmodstand kronisk nedsættes i vægtløshed, og at hjertets udpumpning af blod øges i forhold til den oprette stilling på jorden. Vægtløshed har således en dilaterende virkning på hjerte og kredsløb. Det betyder omvendt, at det daglige tyngdestress er en udfordring for kredsløbet specielt hos hjertepatienter. Disse resultater har ført til, at vi har fået udvalgt en forsøgsrække til gennemførelse på Den Internationale Rumstation inden for de næste par år, hvor vi vil undersøge, hvorledes saltindtaget i rummet spiller ind på kredsløbsændringerne (P. Norsk).

Afdeling for Patofysiologi

Forskningsvirksomhed

Afdelingen beskæftiger sig med, hvorledes fysisk aktivitet og inaktivitet på kort og langt sigt påvirker kredsløbet og stofskifteprocesserne primært i skeletmuskulatur og fedtvæv. Dette sker bl.a. for at belyse, om motion kan forebygge eller mildne sygdomme såsom type 2 diabetes, adipositas, aterosklerose samt det metaboliske syndrom i øvrigt. Afdelingen fungerer i et integreret forskningsfællesskab (www.xlab.dk) og udfører undersøgelser på alle eksperimentelle niveauer – fra undersøgelser på raske og syge mennesker over undersøgelser på dyr, isolerede organer, cellekulturer og cellekomponenter til undersøgelser på det molekylære niveau.

Afdelingen indgår i det af Grundforskningsfonden gennem 10 år støttede Copenhagen Muscle Research Centre (CMRC), som nu er videreført via en fællesbevilling fra Hovedstadens Sygehusfællesskab, Københavns Universitet, Det Naturvidenskabelige og Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet.

1. Specifik forskningsvirksomhed

Et tema har været effekten af fysisk aktivitet på fedtvævet hormonproduktion og metabolisme, og et studium i hvilket slanke og overvægtige personers abdominale fedtvæv blev undersøgt under arbejde ved moderat intensitet er afsluttet. Et studium, i hvilket vi undersøgte betydningen af arbejdsintensitet for punktnedbrydning af fedtvæv over en arbejdende muskel, er ligeledes afsluttet. Et andet studium, i hvilket vi undersøger betydningen af arbejdsintensitet og

fedtvævet lokalisation for fedtvævet hormonproduktion og metabolisme, er påbegyndt. Endvidere er effekterne af 12 ugers livsstilsintervention inkluderende daglig fysisk aktivitet og kostændring på fedt- og muskelstofskiftet hos morbidt obese personer blevet undersøgt.

Muskulernes T-tubulis rolle har været anset at være formidling af eksitations-kontraktionskoblingen. Vi har nu sandsynliggjort, at de også tjener til at bringe hormoner og næringsstoffer frem til musklernes indre. Med anvendelse af konfokal mikroskopi har vi hos bedøvede mus kunnet følge diffusionen af en fluorescerende insulinmarkør ind i T-tubuli og parallelt hermed dels en progredierende aktivering af insulinreceptorer i disse tubuli og dels en translokation af glukosetransporterende protein (GLUT4) hertil.

Aktiviteten af glykogen synthase enzymet (GS) er nedsat i muskulatur fra type 2 diabetikere og bidrager herved til den muskulære insulinresistens. Aktiviteten af GS reguleres via fosforylering. Vi har som noget helt nyt hos raske rotter fundet, at der derudover også sker en translokation af GS fra en fortrinsvis cytosolær lokalisation til, hvad man måske kan betegne som et "dynamisk cellulært organel", et glycosoma, i forbindelse med glykogen-resyntetisering efter kontraktionsdepletering i muskulatur.

Vi har tidligere vist, at GLUT4-mængden i muskulatur stiger med træning hos raske og type 2 diabetikere. Vi har nu analyseret, om denne stigning i GLUT4-proteinet i human muskulatur er ligeligt fordelt på de "normale" intracellulære GLUT4-strukturer. Konklusionen er, at det er den ikke. Der dannes flere små GLUT4-vesikler (de små GLUT4-vesikler, der findes i forvejen, kan ikke "rumme" flere proteiner, hvorfor det er nødvendigt at lave flere vesikler), der herefter kan rekrutteres af insulin.

En potentielt vigtig energikilde er fedtsyrer, der frigøres fra det i musklerne beliggende depot af triglycerid. Det er kontroversielt, om intramyocellulært triglycerid er et vigtigt substrat under fysisk arbejde hos mennesker. Vi har undersøgt dette ved hjælp af mikrodialyseteknik. Vi fandt, at muskelceller afgiver glycerol i hvile og ved lav arbejdsintensitet, men ikke ved højere intensiteter. Dette kan tolkes som, at muskelcellers triglyceridnedbrydning er maksimal ved lave arbejdsintensiteter. Vi har også undersøgt reguleringen af det enzym (hormon sensitiv lipase (HSL)), som nedbryder fedtdråberne i muskelcellerne. Aktiviteten af enzymet reguleres bl.a. ved fosforylering og vi har belyst fosforyleringen af 2 af 5 kendte fosforyleringssteder på HSL under arbejde. Et af stederne (Ser 565) fosforyleres af AMP-afhængige protein kinase (AMPK), men den kemiske aktivitet af HSL ændres imidlertid ikke herved.

Endvidere undersøges, om nogle af motionens gavnlige indvirkninger på organismen kan tilskrives "hormoner", som frisættes fra muskulaturen eller fedtvævet i forbindelse med fysisk aktivitet.

I et studie af grupper med forskellig insulinresistens (type 2 diabetikere, nedsat glukosetolerance, kontrol og udholdenhedstrænede) er det vist, at muskel ceramid-indholdet i hvile og efter insulinstimulering ikke var forskelligt mellem grupperne, hvilket indikerer, at ceramidkoncentrationen ikke er en afgørende faktor for insulinresistens. Et andet studium viste en markant forøget stigning i GLUT4-transportører i arm- men ikke benmuskulatur efter en periode med længerevarende lavintensiv helkropstræning. Dette kunne indikere, at arm- og benmuskulatur ikke nødvendigvis responderer ens ved træning.

Et nyligt eksperimentelt afsluttet humant studium har

undersøgt betydningen af arbejdsintensitet på very low density lipoprotein (VLDL)-optagelsen over et arbejdende ben samt reguleringen af lipolysen i fedtvævet over en arbejdende muskel.

Der er gennemført ro-ergometertræningsprogrammer af raske ældre mænd og patienter med type 2 diabetes, hvor effekten af træningen på den endothelafhængige og -uafhængige vasodilation er målt sammen med ændringer i insulinfølsomheden.

Mikrocirkulationen i skeletmuskulatur under fysisk arbejde er undersøgt hos personer med og uden type 2 diabetes, under anvendelsen af near infrared spectroscopy (NIRS).

Effekten af akut arbejde og fysisk træning på metallothionein medieret antioxidant systemet i skeletmuskulatur er undersøgt hos raske mænd og patienter med type 2 diabetes.

Vi har tidligere vist, at udholdenhedstræning (aerob træning) øger insulin følsomheden hos patienter med type 2 diabetes. Vi har nu vist, at også styrketræning (anaerob træning) af moderat intensitet kan anvendes som terapeutisk middel mod insulinresistens.

Proteinmængden af laktattransportører i skeletmuskler er vist at øges med træning hos raske mennesker (MCT1 og 4) og hos patienter med type 2 diabetes (MCT1). MCT1 fandtes generelt nedsat hos patienter med type 2 diabetes. Tillige fandtes træningsinducerede øgninger i Na,K-pumpe densiteten hos begge grupper, hvorimod Na⁺/H⁺ exchange proteinet ikke påvirkes.

Instituteder Jørgen Warberg

Forbrug

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	28,9	29,1	58,0
DVIP	5,0	0,5	5,5
STIP	3,1	0,2	3,3
TAP	37,1	4,9	42,1
Årsværk i alt	74,1	34,7	108,8
Løn	32.849,0	13.762,0	46.611,0
Frikøb	1.445,0	-57,0	1.388,0
Øvrige drift	4.811,0	10.240,0	15.051,0
Anskaffelser	1.860,0	2.623,0	4.483,0
<i>Bruttototal t.kr.</i>	<i>40.965,0</i>	<i>26.569,0</i>	<i>67.534,0</i>

Stab

Medicinsk Fysiologisk Institut

VIP Internt finansieret

Bindslev, Niels; lektor.
 Brahm, Jesper; lektor.
 Bundgaard, Magnus; lektor.
 Damsgaard, Rasmus; adjunkt.
 Deacon, Carolyn Fiona; lektor.
 Dela, Flemming; professor.
 Dissing, Steen; lektor.
 Dyhre-Poulsen, Poul Jannik; lektor.
 Frederiksen, Ole; lektor.

Helge, Jørn Mikael; lektor.
 Holst, Jens Juul; professor.
 Hounsgaard, Jørn Dybkjær; professor.
 Hultborn, Hans Rurik Albert; professor.
 Jahnsen, Henrik; lektor.
 Kanters, Jørgen Kim; lektor.
 Kjær, Andreas; professor.
 Klærke, Dan Arne; lektor.
 MacAulay, Nanna; lektorvikar.
 Midtgaard, Jens; lektor.
 Norsk, Peter; lektor.
 Olesen, Søren-Peter Fuchs; professor.
 Paulev, Poul-Erik Kristen; lektor.
 Pedersen, Peter Stehen; lektor.
 Petersen, Nicolas Tidemann; lektor.
 Ploug, Thorkil; lektor.
 Rahbek, Ulrik Lytt; amanuensis.
 Salomonsson, Ulf Max Erik; lektor.
 Schmalbruch, Henning; lektor.
 Stallknecht, Bente Merete; lektor.
 Treiman, Marek-Ryszard; lektor.
 Vilhardt, Hans; lektor.
 Vinten, Jørgen Carl Aage; lektor.
 Von Holstein-Rathlou, Niels-Henrik; professor.
 Warberg, Jørgen; lektor.
 Zeuthen, Thomas; professor.

STIP Internt finansieret

Callø, Kirstine Schmidt; ph.d.-studerende.
 Ellekvist, Peter; ph.d.-studerende.
 Hansen, Lene; forskningsass.
 Hofgaard, Johannes Pauli; ph.d.-studerende.
 Jørgensen, Christina Hedegård; ph.d.-studerende.
 Scheede, Andrea Celena; ph.d.-studerende.
 Smith, Morten; ph.d.-studerende.

Afdeling for Cellulær og Molekylær Fysiologi

VIP Eksternt finansieret

Caesar, Kirsten; adjunkt.
 Holm, Lars Morten; forskningsass.
 Jensen, Henrik Sindal; adjunkt.
 Jespersen, Thomas Bæk; adjunkt.
 Jondahl, Katerina Tritsarlis; lektor.
 Jørgensen, Nanna Koschmieder; forskningslektor.
 Kristensen, Kamilla Angelo; adjunkt.
 Nielsen, Nathalie Helix; forskningsass.
 Offenhauser, Nikolas; adjunkt.
 Ricke, Christina Høier; forskningsass.
 Schmitt, Bärbel Nicole; adjunkt.
 Thomsen, Pernille; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Frøkjær-Jensen, Christian; kand.stip.

Afdeling for Patofysiologi

VIP Internt finansieret

Lauritzen, Hans P.M.M; forskningsstipendiat.

VIP Eksternt finansieret

Donsmark, Morten; adjunkt.
 Prats Gavalda, Clara; adjunkt.

Afdeling for Endokrinologi og Metabolisme*VIP Eksternt finansieret*

Hansen, Lene; forskningsass.
Hartmann, Bolette; adjunkt.
Jensen, Karina Rahr; forskningsass.
Simonsen, Lotte; forskningsass.
Weiglhofer, Marianne Kristina Høy; forskningsass.

Afdeling for Neurofysiologi*VIP Eksternt finansieret*

Berg, Rune Willestofte; forskningsadj.
Jung, Anita-Gabriele; adjunkt.
Kjærulff, Ole; lektor.
Macaulay, Nanna; adjunkt.
Moldovan, Mihai; forskningsass.
Perez Moscoso, Monica Alicia; adjunkt.
Perrier, Jean-Francois Marie; lektor.
Petersen, Nicolas Tidemann; lektor.
Smith, Morten; forskningsass.
Wienecke, Jacob; forskningsass.
Zhang, Mengliang; gæstelektor.

Afdeling for Nyre og Kredsløb*VIP Eksternt finansieret*

Braunstein, Thomas Hartig; adjunkt.
Jacobsen, Jens Christian Brings; forskningsass.
Jensen, Lars Jørn; adjunkt.
Nielsen, Morten Schak; forskningsadj.
Peitersen, Torben; forskningsass.
Rai, Amrit; forskningsass.
Riemann, Mads; forskningsass.
Sørensen, Charlotte Mehlin; forskningsass.

Ph.d.-afhandlinger

Caesar, Kirsten: Coupling of neural activity and blood flow in rat cerebellar cortex: influence of potassium and synaptic inhibition.
Donsmark, Morten: Regulation and Role of Hormone-Sensitive Lipase in Rat Skeletal Muscle.
Hansen, Lene: Gucagon-Like Peptide-1 and related intestinal peptides in pigs: regulation, effects, interactions and local degradation.
Jacobsen, Jens Christian Brings: Simulation of acute and chronic reaction patterns in the microcirculation.
Jensen, Berit Thornvig: Physiologic and pathophysiologic aspects of QT Dynamics.
Jensen, Henrik Sindal: The KCNQ5 Potassium Channel, Cloning, Characterization, and Genetic Modification. A Transgenic and Electrophysiological Study.
Kjølbye, Anne Louise: Modulation of Cardiac Gap Junction Function by the Antiarrhythmic Peptide Analogue ZP123: A New Strategy for the Prevention of Ischemia-Induced Ventricular Tachyarrhythmias.
Melcher, Jesper Ninn Sandfeld: Aspects of fine motor control in the upper extremity in young and elderly – in relation to performance during computer mouse work.
Pyndt, Henrik Sander: Central nervous control of bicycle movements.
Sørensen, Charlotte Mehlin: Autoregulation and regulation of renal blood flow in normotensive and hypertensive rats.

Weiglhofer, Marianne Kristina Høy: Modulation of exocytosis in pancreatic α - and β -cells by imidazoline and sulphonylurea compounds.

Fondsbevillinger*Agnes og Poul Friis' Fond*

– The role of calmodulin in regulation of information processing in motoneurons (Jean Francois Perrier) kr. 20.000.

Alfred Benzon's Fond

– Regulation of the cardiac sodium channels... (Thomas Jespersen) kr. 112.200.

Carlsbergfondet

– Synaptisk integration i Purkinje nerveceller (Kamilla Angelo Pedersen) kr. 350.000.

Civilingeniør Lars Andersens Legat

– Cotransport i øjet (Steffen Hamann) kr. 40.000.

Det Obelske Familiefond

– Synapsisk plasticitet i hippocampus (Christian Mellentin) kr. 95.000.

Diabetesforeningen

– Effekt af arbejdsintensitet på regional adiponektin koncentration (Bente Stallknecht) kr. 70.000.

– Effekten af oscillationer i muskelglykogen (Flemming Dela) kr. 60.000.

– Effekten af inaktivitet på insulin (Flemming Dela) kr. 35.000.

– Effekt af insulin og muskelkontraktioner på GLUT4-vesiklerne (Thorkil Ploug) kr. 75.000.

– Fysisk aktivitets indflydelse på fedtvævshormonet adiponektin (Lise Højbjerg) kr. 40.000.

– Intravitale time-lapse-studier af GLUT4-GFP trafik i skeletmuskulaturen hos bedøvede mus (Hans Peter Martin Mortensen Lauritzen) kr. 125.000.

Dir. E. Danielsen og Hustrus Fond (Aase og Ejnar)

– Glaukom og forhøjet tryk i øjet (Thomas Zeuthen) kr. 100.000.

Direktør Kurt Bønnelycke og Hustru Grethe

– Intraocular tryk (grøn stær) (Thomas Zeuthen) kr. 10.000.

Diverse Fonde

– Cellulær signalering i endotelcellen (Katerina Jondahl Tritsaris) kr. 255.600.

– Interaktion ml. RAS og renalt blod flow ved hypertension (Charlotte Mehlin Sørensen) kr. 30.000.

Fabrikant Einar Willumsens Mindelagat

– Glaukom og forhøjet tryk i øjet (Thomas Zeuthen) kr. 150.000.

Fin Biering-Sørensen, RH

– Virkning af insulin og blodsukkerkontrol ved eksperimentel rygmarvsskade hos rotter (Maja Mladenovics) kr. 250.000.

Fonden af 17.12.1981

- Hormonsekretionen fra Langerhanske øer (Marianne Høy) kr. 20.000.
- K⁺-kanaler i plasmodium falciparum inficerede erythrocytter (Christina Høier Ricke) kr. 400.000.
- Regulering af calciumkanaler (Christian Frøkjær-Jensen) kr. 1.200.000.

Fonden til Lægevid. fremme (A.P. Møller Fonden)

- Nye calciumkanaler i malaraiinficerede erythrocytter (Peter Ellekvist) kr. 50.000.
- Organismens neuroendokrine regulation (Andreas Kjær) kr. 150.000.

Gerda og Aage Haensch's Fond

- Calcium-aktiverede kaliumkanalers betydning for hjerterytmeforstyrrelser (Christian Frøkjær-Jensen) kr. 50.000.

Hjerteforeningen Foren. til Hjertesygdom. Bekæmpelse

- Betydning af sukkersyge og aktivering af protein kinase C (Amrit Rai) kr. 586.000.
- Bekæmpelse: Interaktion mellem renal autoregulering og renin-angiotensin systemet ved hypertension (Charlotte Mehlin Sørensen) kr. 5.600.
- Bekæmpelse: Role of angiotensin II in initiation of atrial fibrillation (Kristine Boisen Olsen) kr. 174.000.
- Bekæmpelse: Regulation af hjertets celle-til-celle kommunikation (Niels-Henrik von Holstein-Rathlou) kr. 20.000.
- Intercellulær kommunikation i preglomerulære kar (Charlotte Mehlin Sørensen) kr. 94.100.

Hjerteforskningsfonden

- Conducted vasoconstriction and vasodilation in arterioles (Christian Torp-Pedersen/Holstein-Rathlou) kr. 466.200.

Kaj Bunch-Jensens Legat

- Forhøjet blodtryk (Peter Norsk) kr. 100.000.

Kleinsmed Svend Helge Arvid Schrøder

- Molekulære mekanismer bag dannelsen af kammervæske (Thomas Zeuthen) kr. 55.000.

Jenny og Mogens Vissings Fond

- GLP-1-forskning (Jens Juul Holst) kr. 204.400.

Konsul Ehrenfried Owesen og Hustrus Fond

- Billeddannelse i sanse-nerveceller (Jens Midtgaard) kr. 75.000.

Læge Sofus Carl Emil Friis og Hustru Olga Doris

- Forståelsen af styring af bevægelser (Hans Hultborn) kr. 37.900.

Leif Erik Friis

- Signaloverførsel mellem nerveceller og muskelceller (Ole Kjærulff) kr. 75.000.

Lippmann Fond

- Molekylær basis for iskæmisk prækonditionering i hjertemuskelaturen (Marek Treiman) kr. 20.000.

Ludvig og Sara Elsas' Fond

- Nerveceller og netværk mhp. rygmarvens motorneuroner (Hans Hultborn) kr. 1.000.000.

Lundbeckfonden

- Aktivitetsafhængige reversible og irreversible funktionsforstyrrelser i nervevæv hos mus (Christian Krarup) kr. 2.000.000.
- Axonal degeneration and regeneration (Christian Krarup) kr. 150.000.
- Histamin og serotonin i den neuroendokrine appetitregulation (Jørgen Warberg) kr. 750.000.
- Intercellulær kommunikation i preglomerulære kar i normo- og hypertensive rotter (Niels-Henrik von Holstein-Rathlou) kr. 800.000.
- Molecular contribution to the behaviour of a neuronal network (Jean Francois Perrier) kr. 2.000.000.
- National Institute of Health, Tokyo, Japan Neural Circuits Responsible for Left/Right Alternation (Ole Kiehn) kr. 598.800.
- Nerveceller og nervenetværk mhp. rygmarvens motorneuroner og gangbevægelserne (Hans Hultborn) kr. 160.000.
- Skeletmuskulaturens sekretion (Thorkil Ploug) kr. 1.400.000.

Kong Christian den IX og Dronning Louises Jubilæum

- Thomas Engstrøm kr. 101.200.

Konsul Ehrenfried Owesen og Hustrus Fond

- Neuroendokrin regulation (Andreas Kjær) kr. 76.500.

Merck & Co, Inc

- Intraocular tryk i øjet (Thomas Zeuthen) kr. 120.000.

Merck Sharp og Dohme

- Blodtrykscentrets forskningsformidling (Paul P. Leyssac) kr. 75.000.

Novo – Fabrikant Vilhelm Pedersen

- Effekten af inaktivitet på insulin-sekretion (Flemming Dela) kr. 285.000.
- Effekten af oscillationer i muskelglykogen og lipid på insulinfølsomheden (Flemming Dela) kr. 115.000.

Novo Nordisk Fonden

- Adenovirus-medieret ekspresion af peptidhormoner (Jens Juul Holst) kr. 250.000.
- Activity-dependent increases in vascular and oxygen signals (Martin Lauritzen) kr. 100.000.
- Effekt af arbejdsintensitet på regional adiponektin (Bente Stallknecht) kr. 175.000.
- Effekten af inaktivitet på insulin-sekretion & virkning (Flemming Dela) kr. 150.000.
- EFSD Europ. Found. for the Study of Diabetes/Novo
- De glukagon-lignende hormoners betydning for udvikling og behandling af tarmsygdomme (Jens Juul Holst) kr. 200.000.
- Insulin regulation of glycogen (Clara Prats) kr. 167.300.
- Organismens neuroendokrine regulation (Andreas Kjær) kr. 100.000.
- Prægraduat forskningsstipendium (Bente Stallknecht) kr. 120.000.
- Tyndtarm som regulator af appetit og stofskifte (Jens Juul Holst) kr. 30.700.
- The role of the incretin hormones in the pathogenesis and the treatment of type 2 diabetes and obesity (Jens Juul Holst) kr. 889.700.

Pfizer

- Study of Vaginal Blood Flow Method (Gorm Wagner) kr. 156.000.

Savværksejer Jeppe Juhl og Hustru Ovita

- Hjernens plasticitet (Jens Bo Nielsen) kr. 50.000.

Scleroseforeningen

- Neuroplasticitet, spasticitet og rehabilitering (Jens Bo Nielsen) kr. 200.000.

Sjælsøgruppen A/S

- Artemisinin's anvendelse i cancerbehandling (Steen Dissing) kr. 25.000.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd

- Betydningen af tarm-hormoner for udviklingen af fedme (Jens Juul Holst) kr. 500.000.
- Central træthed hos mennesker – et fMRI 1. studium (Nicolas Petersen) kr. 162.000.
- Pathophysiological moels of connexin trafficking (Thomas Hartig Braunstein) kr. 660.000.
- Processing of the glucose-dependent insulinotropic polypeptide (GIP) kr. precursor in cell lines and mice lacking prohormone convertase 1 (Jens Juul Holst) kr. 27.000.

The John and Birthe Meyer Foundation

- Hjertearytmi-forskning (Niels-Henrik von Holstein-Rathlou) kr. 1.000.000.
- Hjertearytmi-forskning (Søren-Peter Olesen) kr. 1.010.000.

Udenrigsministeriet

- Nye membranpermeabilitetsveje i *P. falciparum*-inficerede erythrocytter (Peter Ellekvist) kr. 98.200.

VELUX Fonden af 1981

- Glaukom og forhøjet tryk i øjet (Thomas Zeuthen) kr. 190.700.

Vera og Carl Johan Michaelsens Legat

- Ionkanalers molekylære struktur og funktion (Søren-Peter Olesen) kr. 10.000.
- Molekylære mekanismer for vand- og ammoniaktransport (Thomas Zeuthen) kr. 230.000.

Zealand Pharmaceuticals A/S

- Konfokale billedteknikker (Niels-Henrik von Holstein-Rathlou) kr. 151.300.

Øjenfonden

- Vandkanalers lokalisering i øjet (Steffen Hamann) kr. 73.900.

Værn om synet Grøn stær og øjets tryk (Lars Holm)

kr. 240.000.

Publikationer

- Agner E., Kanters J.K.: Calciumantagonister. Månedsskrift for Praktisk Lægegerning 77, s. 325-335. 1999.
- Andersen J.L., Schjerling P., Andersen L.L., Dela F.: Resistance training and insulin action in humans: effects of de-training. J Physiol 551, s. 1049-1058. 2003.
- Anderson H C.M., Grenade D.S., Boll M., Foltz M., Wake K.A., Kennedy D.J., Munck L.K., Miyachi S., Taylor

P.M., Campbell F.C., Munck B.G., Daniel H., Ganapathy V., Thwaites D.T.: H⁺/Amino acid transporter 1 (PAT1) is the Imino acid carrier: An intestinal nutrient/drug transporter in human and rat. Gastroenterology 127, s. 1410-1422. 2004.

Ashenden M.J., Sharpe K., Damsgaard R., Jarvis L.: Standardisation of reticulocyte values in an antidoping context. Am J Clin Pathol 121, s. 816-825. 2004.

Bartholome A.L., Albin D.M., Baker D.H., Holst J.J., Tappenden K.A.: Supplementation of total parenteral nutrition with butyrate acutely increases structural aspects of intestinal adaptation following and 80% jejunioileal resection in neonatal pigs. J Parenter Enteral Nutr 28, s. 210-223. 2004.

Bindslev N.: A homotropic two-state model and auto-antagonism. BMC Pharmacol 16, s. 4-11. 2004.

Broholm H., Andersen B., Wanscher B., Frederiksen J.L., Rubin I., Pakkenberg B., Larsson H.B., Lauritzen M.: Nitric oxide synthase expression and enzymatic activity in multiple sclerosis. Acta Neurol Scand 109, s. 261-269. 2004.

Broholm H., Rubin I., Kruse A., Braendstrup O., Schmidt K., Skriver E.B., Lauritzen M.: Nitric oxide synthase expression and enzymatic activity in human brain tumors. Clin Neuropathol 22, s. 273-281. 2003.

Calbet J.A.L., Holst J.J.: Similar gastric emptying but greater gastric secretion and GIP release after the ingestion of peptide hydrolysates in man. Eur J Nutrition 43, s. 127-139. 2004.

Cao R., Bjorndahl M.A., Religa P., Clasper S., Garvin S., Galter D., Meister B., Ikomi F., Tritsarlis K., Dissing S., Ohhashi T., Jackson D.G., Cao Y.: PDGF-BB induces intratumoral lymphangiogenesis and promotes lymphatic metastasis. Cancer Cell 6, s. 333-345. 2004.

Caye-Thomasen P., Schmidt P.T., Hermansson A., Holst J.J., Thomsen J.: Depletion of mucosal substance P in acute otitis media. Acta Otolaryngol 124, s. 794-797. 2004.

Cejvan K., Coy D.H., Holst J.J., Cerasi E., Efendic S.: Gli-clazide directly inhibits arginine-induced glucagon release. Diabetes 51, suppl. 3, s. S381-S384. 2002.

Chon K., Kanters J.K., Cohen R.J., Holstein-Rathlou N-H.: Detection of "noisy" chaos in time series. Methods and Information in Medicine 36, s. 294-297. 1997.

Cæsar K., Thomsen K., Lauritzen M.: Dissociation of spikes, synaptic activity, and activity-dependent increments in rat cerebellar blood flow by tonic synaptic inhibition. Proc Natl Acad Sci 100, s. 16000-16005. 2003.

Dalgaard M., Thomsen C., Rasmussen B.M., Holst J.J., Hermansen K.: Ethanol with a mixed meal decreases the incretin levels early postprandially and increases postprandial lipemia in type 2 diabetic patients. Metabolism 53, s. 77-83. 2004.

Dalsgaard M.K., Ott P., Dela F., Juul A., Pedersen B.K., Warberg J., Fahrenkrug J., Secher N.H.: The CSF and arterial to internal jugular venous hormonal differences during exercise in humans. Exp Physiol 89, s. 271-277. 2004.

de Fine Olivarius O.N., Holstein-Rathlou N-H., Siersma V., Witt K., Vestbo E., Andreasen A.H., Mogensen C.E.: Peripheral vascular disease is associated with reduced glycosuria in newly diagnosed type 2 diabetic patients. Diabetes Metab 30, s. 269-274. 2004.

Deacon C.F., Ahren B., Holst J.J.: Inhibitors of dipeptidyl

- peptidase IV: a novel approach for the prevention and treatment of type 2 diabetes? *Expert Opin Investig Drugs* 13, s. 1091-1102. 2004.
- Degerman E., Manganiello V., Holst J.J., Ahren B.: Milrinone efficiently potentiates insulin secretion induced by orally but not intravenously administered glucose in C57BL6J mice. *Eur J Pharmacol* 498, s. 319-323. 2004.
- Dela F., Holten M., Juel C.: Effect of resistance training on Na,K pump and Na(+)/H(+) exchange protein densities in muscle from control and patients with type 2 diabetes. *Pflugers Arch* 447, s. 928-933. 2004.
- Dela F., Linstow von M.E., Mikines K.J., Galbo H.: Physical training may enhance beta-cell function in type 2 diabetes. *Am J Physiol* 287, s. E1024-E1031. 2004.
- Diederichsen L.P., Norregaard J., Krogsgaard M., Fischer-Rasmussen T., Dyhre-Poulsen P.: Reflexes in the shoulder muscles elicited from the human coracoacromial ligament. *J Orthop Res* 22, s. 976-983. 2004.
- Donsmark M., Langfort J., Holm C., Ploug T., Galbo H.: Contractions induce phosphorylation of the AMPK site Ser(565) in hormone-sensitive lipase in muscle. *Biochem Biophys Res Commun* 316, s. 867-871. 2004.
- Donsmark M., Langfort J., Holm C., Ploug T., Galbo H.: Regulation and role of hormone-sensitive lipase in rat skeletal muscle. *Proc Nutr Soc* 63, s. 309-314. 2004.
- Duno M., Colding-Jørgensen E., Grunnet M., Jespersen T., Vissing J., Schwartz M.: Difference in allelic expression of the CLCN1 gene and the possible influence on the myotonia congenita phenotype. *Eur J Hum Genet* 12, s. 738-743. 2004.
- Ellekvis P., Ricke C.H., Litman T., Salanti A., Colding H., Zeuthen T., Klaerke D.A.: Molecular cloning of a K(+) channel from the malaria parasite *Plasmodium falciparum*. *Biochem Biophys Res Commun* 318, s. 477-484. 2004.
- Enager P.B., Gold L.C., Lauritzen M.: Impaired neurovascular coupling by transhemispheric diaschisis in rat cerebral cortex. *J Cereb Blood Flow Metab* 24, s. 713-719. 2004.
- Faarup P., Holstein-Rathlou N-H., Norgaard T., Hededus V.: Early segmental changes in ischemic acute tubular necrosis of the rat kidney. *APMIS* 112, s. 192-200. 2004.
- Flint A., Moller B.K., Raben A., Pedersen D., Tetens I., Holst J.J., Astrup A.: The use of glycaemic index tables to predict glycaemic index of composite breakfast meals. *Br J Nutr* 91, s. 979-989. 2004.
- Gregersen S., Jeppesen P.B., Holst J.J., Hermansen K.: Anti-hyperglycemic effects of stevioside in type 2 diabetic subjects. *Metabolism* 53, s. 73-76. 2004.
- Grunnet M., Jespersen T., Perrier J-F.: 5-HT1A receptors modulate small-conductance Ca²⁺-activated K⁺ channels. *Journal of Neuroscience Research* 78, s. 845-854. 2004.
- Grunnet M., Kaufmann W.A.: Coassembly of big conductance Ca²⁺-activated K⁺ channels and L-type voltage-gated Ca²⁺ channels in rat brain. *J Biol Chem* 279, s. 36445-36453. 2004.
- Hansen L., Hartmann B., Mineo H., Holst J.J.: Glucagon-like peptide-1 secretion is influenced by perfusate glucose concentration and a feedback mechanism involving somatostatin in isolated perfused porcine ileum. *Regul Pept* 118, s. 11-18. 2004.
- Hansen L., Lampert S., Mineo H., Holst J.J.: Neural regulation of glucagon-like peptide-1 secretion in pigs. *Am J Physiol* 287, s. E939-E947. 2004.
- Hansotia T., Baggio L.L., Delmeire D., Hinke S.A., Yamada Y., Tsukiyama K., Seino Y., Holst J.J., Schuit F., Drucker D.J.: Double incretin receptor knockout (DIRKO) mice reveal an essential role for the enteroincretin axis in transducing the glucoregulatory actions of DPP-IV inhibitors. *Diabetes* 53, s. 1326-1335. 2004.
- Haugaard S.B., Andersen O., Storgaard H., Dela F., Holst J.J., Iversen J., Nielsen J.O., Madsbad S.: Insulin secretion in lipodystrophic hiv-infected patients is associated with high levels of non-glucose secretagogues and insulin resistance of beta cells. *Am J Physiol* 287, s. E677-E685. 2004.
- Helge J.W., Dobrzyn A., Saltin B., Gorski J.: Exercise and training effects on ceramide metabolism in human skeletal muscle. *Exp Physiol* 89, s. 119-127. 2004.
- Henriksen D.B., Alexandersen P., Byrjalsen I., Hartmann B., Bone H.G., Christiansen C., Holst J.J.: Reduction of nocturnal rise in bone resorption by subcutaneous GLP-2. *Bone* 34, s. 140-147. 2004.
- Hofman-Bang J., Jespersen T., Grunnet M., Larsen L.A., Andersen P.S., Kanters J.K., Kjeldsen K., Christiansen M.: Does KCNE5 play a role in long QT syndrome? *Clin Chim Acta* 345, s. 49-53. 2004.
- Holm L.M., Klaerke D.A., Zeuthen T.: Aquaporin 6 is permeable to glycerol and urea. *Pflugers Arch* 448, s. 181-186. 2004.
- Holst J.J.: Implementation of GLP-1 based therapy of type 2 diabetes mellitus using DPP-IV inhibitors. *Adv Exp Med Biol* 524, s. 263-279. 2003.
- Holst J.J.: Enteroglucagon. i: In *Encyclopedia of Gastroenterology* s. 709-715. L.R. Johnson. Elsevier, USA 2004.
- Holst J.J.: Treatment of type 2 diabetes mellitus with agonists of the GLP-1 receptor or DPP-IV inhibitors. *Expert Opinion on Emerging Drugs* 9, s. 155-166. 2004.
- Holst J.J., Deacon C.F.: Glucagon-like peptide-1 and inhibitors of dipeptidyl peptidase IV in the treatment of type 2 diabetes mellitus. *Current Opinion in Pharmacology* 4, s. 589-596. 2004.
- Holst J.J., Gromada J.: Role of incretin hormones in the regulation of insulin secretion in diabetic and non-diabetic humans. *Am J Physiol* 287, s. E199-E206. 2004.
- Holten M.K., Zacho M., Gaster M., Juel C., Wojtaszewski J.F., Dela F.: Strength training increases insulin-mediated glucose uptake, GLUT4 content, and insulin signalling in skeletal muscle in patients with type 2 diabetes. *Diabetes* 53, s. 294-305. 2004.
- Hougaard C., Klaerke D.A., Hoffmann E.K., Olesen S-P., Jørgensen N.K.: Modulation of KCNQ4 channel activity by changes in cell volume. *Biochem Biophys Acta* 1660, s. 1-6. 2004.
- Hultborn H.: Changes in neuronal properties and spinal reflexes during development of spasticity following spinal cord lesions and stroke: studies in animal models and patients. *J Rehabil Med* 41, s. 46-55. 2003.
- Hultborn H.: Plateau potentials and their role in regulating motoneuronal firing. *Adv Exp Med Biol* 508, s. 213-218. 2002.
- Hultborn H.: State-dependent modulation of sensory feedback. *J Physiol* 533, s. 5-13. 2001.
- Hultborn H., Brownstone R.B., Toth T.I., Gossard J.P.: Key mechanisms for setting the input-output gain across the motoneuron pool. *Prog Brain Res* 143, s. 77-95. 2004.
- Hultborn H., Enriquez Denton M., Wienecke J., Nielsen J.B.: Variable amplification of synaptic input to cat

- spinal motoneurons by dendritic persistent inward current. *J Physiol* 552, s. 945-952. 2003.
- Jackson R.S., Creemers J.W.M., Saraf Faraoqi I., Raffin-Sanson M.L., Varro A., Dockray G.J., Holst J.J., Brubaker P.L., Corvol P., Polonsky K.S., Ostrega D., Becker K.L., Bertagna X., Hutton J.C., White A., Dattani M.T., Hussain K., Middleton S.J., Nicholl T.M., Lindley K.J., O Rahlly S.: Small intestinal dysfunction accompanies the complex endocrinopathy of human proprotein convertase 1 deficiency. *J Clin Invest* 112, s. 1550-1560. 2003.
- Jacobsen J.C.B., Gustafsson F., Holstein-Rathlou N-H.: A model of physical factors in the structural adaptation of microvascular networks in normotension and hypertension. *Physiol Meas* 24, s. 891-912. 2003.
- Jahn T.P., Moller A.L., Zeuthen T., Holm L.M., Klaerke D.A., Mohsin B., Kuhlbrandt W., Schjoerring J.K.: Aquaporin homologues in plants and mammals transport ammonia. *Febs Lett* 574, s. 31-6. 2004.
- Jensen B.T., Larroude C.E., Rasmussen L.P., Holstein-Rathlou N-H., Højgaard M.V., Agner E., Kanters J.K.: Beat-to-beat QT dynamics in healthy subjects. *Annals of Noninvasive Electrophysiology* 9, s. 3-11. 2004.
- Jensen L.J., Salomonsson M., Jensen B.L., Holstein-Rathlou N-H.: Depolarization-induced calcium influx in rat mesenteric small arterioles is mediated exclusively via mibefradil-sensitive calcium channels. *Br J Pharmacol* 142, s. 709-718. 2004.
- Jespersen T., Rasmussen H.B., Grunnet M., Jensen H.S., Pedersen K.A., Dupuis D.S.E., Vogel L.K., Jørgensen N.K., Klærke D., Olesen S-P.: Basolateral localisation of KCNQ1 potassium channels in MDCK cells: molecular identification of an N-terminal targeting motif. *J Cell Sci* 117, s. 4517-4526. 2004.
- Jiang X.G., Wijkstra H., Meuleman E.J.H., Wagner G.: The methodology of corpus cavernosum electromyography revisited. *European Urology* 46, s. 370-376. 2004.
- Juel C., Holten M.K., Dela F.: Effects of strength training on muscle lactate release and MCT1 and MCT4 content in healthy and type 2 diabetic humans. *J Physiol* 556, s. 297-304. 2004.
- Juntunen K.S., Laaksonen D.E., Aitio K., Niskanen L.K., Holst J.J., Savolainen K.E., Liukkonen K.H., Poutanen K.S., Mykkänen H.M.: Structural differences between rye and wheat bread but not total fiber content may explain the lower postprandial insulin response to rye bread. *Am J Clin Nutr* 78, s. 957-964. 2003.
- Kanters J.K., Larsen L.A., Orholm M., Agner E., Andersen P.S., Vuust J., Christiansen M.: Novel donor splice site mutation in the KvLQT1 gene is associated Long QT syndrome. *Journal of Cardiovascular Electrophysiology* 9, s. 620-624. 1998.
- Kjær A., Hildebrandt P., Petersen C.L.: Basal and exercise-induced neuroendocrine activation in patients with heart failure and in normal subjects. *Eur J Heart Fail* 6, s. 29-39. 2004.
- Kjær A., Lebech A.M., Eigtved A., Højgaard L.: Fever of unknown origin: prospective comparison of diagnostic value of 18F-FDG PET and 111In-granulocyte scintigraphy. *Eur J Nucl Med Mol Imaging* 31, s. 622-626. 2004.
- Knudsen T., Elmer H., Knudsen M.H., Holstein-Rathlou N-H., Stoustrup J.: Dynamic modeling of renal blood flow in Dahl hypertensive and normotensive rats. *IEEE Trans Biomed Eng* 51, s. 689-697. 2004.
- Krogh-Madsen R., Møller K., Dela F., Kronborg G., Jaufred S., Pedersen B.K.: Effect of hyperglycemia and hyperinsulinemia on the response of IL-6, TNF-alpha, and low-dose endotoxemia in humans. *Am J Physiol Endocrinol Metab* 286, s. E766-E772. 2004.
- Krogh-Madsen R., Møller K., Dela F., Kronborg G., Jaufred S., Pedersen B.K.: Effect of hyperglycemia and hyperinsulinemia on the response of IL-6, TNF-alpha and free fatty acids to low-dose endotoxemia in humans. *Am J Physiol* 286, s. E766-E772. 2004.
- Larsen L.A., Forsdal I., Andersen P.S., Kanters J.K., Vuust J., Wetrell G., Christiansen M.: Recessive romano-ward syndrome associated with compound heterozygosity for two mutations in the KvLQT1 gene. *European Journal of Human Genetics* 7, s. 724-728. 1999.
- Larsen R., Hansen M.B., Bindslev N., Mertz-Nielsen A.: Functional characterization of muscarinic receptor subtypes in human duodenal secretion. *Acta Physiol Scand* 182, s. 63-68. 2004.
- Lebech A.M., Gerstoft J., Hesse B., Petersen C.L., Kjær A.: Right and left ventricular cardiac function in a developed world population with human immunodeficiency virus studied with radionuclide ventriculography. *Am Heart J* 147, s. 482-488. 2004.
- Leong P.K., Yang L.E., Lin H.W., Holstein-Rathlou N-H., McDonough A.A.: Acute hypotension induced by aortic clamp vs. PTH provokes distinct proximal Na⁺ transporter redistribution patterns. *Am J Physiol Regul Integr Comp Physiol* 287, s. R878-R885. 2004.
- Lozeron P., Krarup C., Schmalbruch H.: Regeneration of unmyelinated and myelinated sensory nerve fibres studied by a retrograde tracer method. *J Neurosci Methods* 138, s. 225-232. 2004.
- MacAulay N., Hamann S., Zeuthen T.: Water transport in brain role of cotransporters. *Neuroscience* 129, s. 1031-1044. 2004.
- Magnusson P., Torp-Pedersen C.T., Backer V., Beyer N., Andersen L.B., Hansen I.L., Dela F., Astrup A.V., Pedersen B.K., Tjønneland A.M., Schwarz P., Kjaer M.: Physical activity and chronic disease I: Heart disease and hypertension. *Ugeskr Læger* 166, s. 1543-1547. 2004.
- Magnusson P., Torp-Pedersen C.T., Backer V., Beyer N., Andersen L.B., Hansen I.L., Dela F., Astrup A.V., Pedersen B.K., Tjønneland A.M., Schwarz P., Kjaer M.: Physical activity and chronic disease II. Type 2 diabetes, obesity and cancer. *Ugeskr Læger* 166, s. 1547-1551. 2004.
- Magnusson P., Torp-Pedersen C.T., Backer V., Beyer N., Andersen L.B., Hansen I.L., Dela F., Astrup A.V., Pedersen B.K., Tjønneland A.M., Schwarz P., Kjaer M.: Physical activity and chronic disease III. Musculoskeletal diseases and lung diseases. *Ugeskr Læger* 166, s. 1552-1557. 2004.
- Meier J.J., Nauck M.A., Kranz D., Holst J.J., Deacon C.F., Gaeckler D., Schmidt W.E., Gallwitz B.: Secretion, degradation, and elimination of glucagon-like peptide 1 and gastric inhibitory polypeptide in patients with chronic renal insufficiency and healthy control subjects. *Diabetes* 53, s. 654-662. 2004.
- Meier J.J., Nauck M.A., Siepmann N., Greulich M., Holst J.J., Deacon C.F., Schmidt W.E., Gallwitz B.: Similar insulin secretory response to a Gastric Inhibitory Polypeptide bolus injection at euglycemia in first-degree relatives of patients with type 2 diabetes and control subjects. *Metabolism* 52, s. 1579-1585. 2003.

- Meier J.J., Weyhe D., Michaely M., Senkal M., Zumtobel V., Nauck M.A., Holst J.J., Schmidt W.E., Gallwitz B.: Intravenous glucagon-like peptide 1 (GLP-1) normalizes blood glucose after major surgery in patients with type 2 diabetes. *Critical Care Medicine* 32, s. 848-851. 2004.
- Meier J.M., Goetze O., Anstipp J., Hagemann D., Holst J.J., Schmidt W.E., Gallwitz B., Nauck M.A.: Gastric inhibitory polypeptide (GIP) does not inhibit gastric emptying in man. *Am J Physiol* 16, s. E621-E625. 2003.
- Mejia-Gervacio S., Hounsgaard J.D., Diaz-Munoz M.: Roles of ryanodine and inositol triphosphate receptors in regulation of plateau potentials in turtle spinal motoneurons. *Neuroscience* 123, s. 123-130. 2004.
- Nagell C.F., Wettergren A., Fog Pedersen J., Mortensen D., Holst J.J.: Glucagon-like peptide-2 (GLP-2) inhibits gastric emptying and promotes satiety in man, but is not as potent as Glucagon-like peptide-1 (GLP-1). *Scand J Gastroenterol* 39, s. 353-358. 2004.
- Nauck M.A., El-Quaghli A., Gabrys B., Hücking K., Holst J.J., Deacon C.F., Gallwitz B., Schmidt W.E., Meier J.J.: Secretion of incretin hormones (GIP and GLP-1) and incretin effect after oral glucose in first degree relatives of patients with type 2 diabetes. *Reg Pept* 122, s. 209-217. 2004.
- Nauck M.A., Walberg J., Vethacke A., El-Ouaghli A., Senkal M., Holst J.J., Gallwitz J.B., Schmidt W.E., Schmiegel W.: Blood glucose control in healthy subject and patients receiving intravenous glucose infusion or total parenteral nutrition using glucagon-like peptide-1. *Regul Pept* 118, s. 89-97. 2004.
- Niinikoski H., Stoll B., Guam X., Kansagra K., Lambert B., Hartmann B., Holst J.J., Burrin D.G.: Onset of small intestinal atrophy is associated with reduced intestinal blood flow in TNP-fed neonatal piglets. *Journal of Nutrition* 134, s. 1467-1474. 2004.
- Nilsson M., Stenberg M., Frid A.H., Holst J.J., Björck I.: Glycemia and insulinemia in healthy subjects after lactose equivalent meals of milk and other food proteins: on the role of plasma amino acids and incretins. *Am J Clin Nutr* 80, s. 1246-1253. 2004.
- Nyström T., Gutniak M., Ahren B., Holst J.J., Sjöholm Å.: Effects of glucagon-like peptide-1 on endothelial function in type 2 diabetes patients with stable coronary artery disease. *Am J Physiol* 287, s. E1209-E1215. 2004.
- Näslund E., King N., Mansten S., Adner N., Holst J.J., Gutniak M., Hellström P.: Prandial subcutaneous injections of glucagons-like peptide- 1 cause weight loss in obese human subjects. *Br J Nutr* 91, s. 439-446. 2004.
- Paulev P.E.: *Medical Physiology and Pathophysiology. On line book, third edition i: Essentials and Clinical problems* s. 0000. Paulev Poul-Erik. Copenhagen Medical Publishers, København 2002.
- Paulev P.E.: *Physiology. Textbook and video clips on CD-rom i: Physiology* s. 0000. Paulev Poul-Erik. FADLs, København 2002.
- Paulev P.E., Siggaard-Andersen O.: Clinical application of the pO₂-pCO₂ diagram. *Acta Anaesthesiol Scand* 48, s. 1105-1114. 2004.
- Pedersen K.A., Korolkova Y.V., Grunnet M., Grishin E.V., Knaus H.G., Klaerke D.A., Møller M., Olesen S-P.: A radioactive peptide ligand of the hERG channel, [125]-BeKm- 1. *Pflügers Arch – Eur J Physiol* 447, s. 55-63. 2003.
- Piilgaard H., Lauritzen M.: Contribution of somatosensory cortex to evoked cerebellar blood flow responses. *Neuroreport* 15, s. 695-698. 2004.
- Plovsing R.R., Wamberg C., Sandgaard N.C., Simonsen J.A., Holstein-Rathlou N-H., Højlund-Carlsen P.F., Bie P.: Effects of truncated angiotensins in humans after double blockade of the renin system. *Am J Physiol Regul Integr Comp Physiol* 285, s. R981-R991. 2003.
- Rask E., Olsson T., Söderberg S., Holst J.J., Tura A., Pacini G., Ahren B.: Insulin secretion and incretin hormones after oral glucose in impaired glucose tolerance. *Metabolism* 53, s. 624-631. 2004.
- Rasmussen H.B., Møller M., Knaus H.G., Jensen B.S., Olesen S-P., Jørgensen N.K.: Subcellular localization of the delayed rectifier potassium channel KCNQ1 and ERG1 in rat heart. *Am J Physiol – Heart Circ Physiol* 286, s. H1300-H1309. 2004.
- Rasmussen T.C., Paulev P.E., Quistorff B.: Heart rate and muscle phosphate metabolism by breath-holding and stimulated diving in man. 151s. Third FEPS Congress, Federation of European Physiological Societies, Nice, France 2003.
- Roepstorff C., Helge J.W., Vistisen B., Kiens B.: Studies of plasma membrane fatty acid-binding protein and other lipid-binding proteins in human skeletal muscle. *Proc Nutr Soc* 63, s. 239-244. 2004.
- Roepstorff C., Vistisen B., Donsmark M., Nielsen J.N., Galbo H., Green K.A., Hardie D.G., Wojtaszewski J.F., Richter E.A., Kiens B.: Regulation of hormone-sensitive lipase activity and Ser563 and Ser565 phosphorylation in human skeletal muscle during exercise. *J Physiol* 560, s. 551-562. 2004.
- Rolin B., Deacon C.F., Carr R.D., Ahren B.: The major glucagon-like peptide- 1 metabolite, GLP-1- (9-36)-amide does not affect glucose or insulin levels in mice. *Eur J Pharmacol* 494, s. 283-288. 2004.
- Salomonsson M., Arendshorst W.J.: Effect of tyrosine kinase blockade on norepinephrine-induced cytosolic calcium response in rat afferent arterioles. *Am J Physiol Renal Physiol* 286, s. F866-F874. 2004.
- Salomonsson M., Sørensen C.M., Arendshorst W.J., Steendahl J., Holstein-Rathlou N-H.: Calcium handling in afferent arterioles. *Acta Physiol Scand* 181, s. 421-429. 2004.
- Sanggaard K.M., Holst J.J., Rehfeld J.F., Sandström B., Tholstrup T.: Different effects of whole milk and a fermented milk with the same fat and lactose content on gastric emptying and postprandial lipaemia, but not on glycaemic response and appetite. *Br J Nutr* 92, s. 447-459. 2004.
- Schiellerup P., Dyhr T., Rolain J.M., Christensen M., Damsgaard R., Ethelberg S., Fisker N., Andersen N.F., Raoult D., Krogh K.A.: Low seroprevalence of Bartonella species in Danish elite orienteers. *Scand J Infect Dis* 36, s. 604-606. 2004.
- Schiot Thorud H.M., Lunde P.K., Nicolaysen G., Nicolaysen A., Helge J.W., Nilsson G.E., Sejersted O.M.: Muscle dysfunction during exercise of a single skeletal muscle in rats with congestive heart failure is not associated with reduced muscle blood supply. *Acta Physiol Scand* 181, s. 173-181. 2004.
- Schmidt P.T., Hansen L., Hilsted L., Holst J.J.: Cholecystokinin inhibits gastrin secretion independent of paracrine somatostatin secretion in the pig. *Scand J Gastroenterol* 39, s. 217-221. 2004.

- Shaker S.B., Dirksen A., Laursen L.C., Skovgaard L.T., Holstein-Rathlou N-H.: Volume adjustment of lung density by computed tomography scans in patients with emphysema. *Acta Radiol* 45, s. 417-423. 2004.
- Sigalek D.L., Martin G., Meddings J., Hartmann B., Holst J.J.: GLP-2 levels in human infants with intestinal dysfunction. *Pediatric Research* 56, s. 371-376. 2004.
- Sosnovtseva O.V., Pavlov A.N., Mosekilde E., Holstein-Rathlou N-H., Marsh D.J.: Double-wavelet approach to study frequency and amplitude modulation in renal autoregulation. *Phys Rev E Stat Nonlin Soft Matter Phys* 70, s. 031915. 2004.
- Stallknecht B., Kiens B., Helge J.W., Richter E.A., Galbo H.: Interstitial glycerol concentrations in human skeletal muscle and adipose tissue during graded exercise. *Acta Physiol Scand* 180, s. 367-377. 2004.
- Steendahl J., Holstein-Rathlou N-H., Sørensen C.M., Salomonsson M.: Effects of chloride channel blockers on rat renal vascular responses to angiotensin II and norepinephrine. *Am J Physiol renal Physiol* 286, s. F323-F330. 2004.
- Storella R.J., Wood H.W., Mills K.M., Kanters J.K., Højgaard M.V., Holstein-Rathlou N-H.: Approximate entropy and point correlation dimension of heart rate variability in healthy subjects. *Integrative Physiological and Behavioral Sciences* 33, s. 315-320. 1998.
- Strechler E.E., Treiman M.: Calcium pumps of plasma membrane and cell interior. *Curr Mol Med* 4, s. 323-335. 2004.
- Strøbæk D., Teuber L., Jørgensen T.D., Ahring P.K., Kjær K., Hansen R.S., Olesen S-P., Christophersen P., Jensen B.S.: Activation of human IK and SK Ca²⁺-activated K⁺ channels by NS309 (6,7 -Dichloro- 1H-indole-2, 3-dione 3-oxime). *Biophys Biochem Acta – Biomembranes* 1665, s. 1-5. 2004.
- Svirskis G., Hounsgaard J.D.: Influence of membrane properties on spike synchronization in neurons: theory and experiments. *Network* 14, s. 747-763. 2003.
- Søndergaard H., Frandsen K., Madsen J.J.V.: Mennesket under vand. i: Ekstremsport og den menneskelige fysiologi s. 34-59. Joop Madsen. Hans Søndergaard og Kim Frandsen. Frydenlund, 2004.
- Sørensen C.M., Leyssac P.P., Salomonsson M., Skott O., Holstein-Rathlou N-H.: ANG II-induced downregulation of RBF after a prolonged reduction of renal perfusion pressure is due to pre- and postglomerular constriction. *Am J Physiol Regul Integr Comp Physiol* 286, s. R865-R873. 2004.
- Thomsen K., Offenhauser N., Lauritzen M.: Principle neuron spiking: neither necessary nor sufficient for cerebral blood flow at rest or during activation in rat cerebellum. *J Physiol* 560, s. 181-189. 2004.
- Thulesen J., Hartmann B., Hare K.J., Kissow H., Ørskov C., Holst J.J., Poulsen S.S.: Glucagon-like peptide-2 (GLP-2) accelerates the growth of colonic neoplasms in mice. *Gut* 53, s. 1145-1150. 2004.
- Toft E., Aarøe J., Jensen B.T., Christiansen M., Fog L., Thomsen P.E.B., Kanters J.K.: Long QT syndrome patients faint due to neurocardiogenic syncope. *Europace* 5, s. 367-370. 2003.
- Trebbien R., Klarskov L., Olesen M., Holst J.J., Carr R.D., Deacon C.F.: Neutral endopeptidase 24.11 is important for the degradation of both endogenous and exogenous glucagon in anesthetized pigs. *Am J Physiol* 287, s. E431-E438. 2004.
- Ugleholdt R., Zhu X., Deacon C.F., Orskov C., Steiner D.F., Holst J.J.: Impaired intestinal proglucagon processing in mice lacking prohormone convertase 1. *Endocrinology* 145, s. 1349-1355. 2004.
- Viltsboll T., Holst J.J.: Incretins, insulin secretion and type 2 diabetes mellitus. *Diabetologia* 47, s. 654-662. 2004.
- Zander M., Christiansen A., Madsbad S., Holst J.J.: Additive effects of GLP-1 and Pioglitazone in patients with type 2 diabetes. *Diabetes Care* 27, s. 1910-1914. 2004.

Institut for Medicinsk Biokemi og Genetik

Ledelse pr. 1.2.2004

Instituttet ledes af institutleder, lektor Niels Grunnet.

Bestyrelsen består af lektor Niels Grunnet, lektor Kirsten Fenger, professor Peter E. Nielsen, lektor Peter Thams, lektor Jesper Troelsen, laboratorietekniker Elsebeth Lund Christensen og ingeniørassistent Torben Duun.

Adresse

Blegdamsvej 3
2200 København N
Telefon 35 32 71 16
imbg@imbg.ku.dk
www.imbg.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Personaleforhold

Lektor Erik Niebuhr fratrådte sin stilling 31.1.2004 pga. alder.

Lektor Annelise Wandall fratrådte sin stilling 31.3.2004 pga. alder.

Lektor Jesper Christensen fratrådte sin stilling 31.5.2004.

Lektor Margaret Christoffersen fratrådte sin stilling 30.6.2004 pga. alder.

Lektor Jørgen Christoffersen fratrådte sin stilling 30.6.2004 pga. alder.

Der er besat en adjunktstilling med Sune Danø 1.1.2004.

Der er besat en lektorstilling med Lars Allan Larsen 1.6.2004.

Der er besat en lektorvikarstilling med Lotte Vogel 1.6.2004.

Der er besat en lektorstilling med Marie Luise Bisgaard 1.11.2004.

Der er besat en adjunktstilling med Thomas Bentin 1.11.2004.

Forskningsvirksomhed

Institut for Medicinsk Biokemi og Genetik udfører biomedicinsk grundforskning.

Langt den overvejende del af forskningen har som udgangspunkt medicinsk relevante problemstillinger eller er direkte rettet mod opklaring eller behandling af sygdomme.

Instituttets forskning foregår inden for hovedområderne:

Genforskning, der omfatter forskning i specifikke geners dna-sekvens, struktur og ekspression, herunder funktionel genomforskning, forskning i nukleinsyrers struktur, funktion og organisering samt forskning i genetiske sygdomme og i genetisk terapi.

Celle- og organforskning, der omfatter forskning i signaltransduktion, transport af proteiner i cellen og over biologiske membraner, specifikke proteiners struktur og rolle i udvikling af sygdomme, regulatoriske mekanismer i cellers og organers stofskifte, isolering og differentiering af stamceller samt terapeutiske muligheder af stamceller.

1. Arvelige neurodegenerative sygdomme

Specielt undersøges polyQ-sygdommene (Huntington's chorea (HC), spinocerebellare ataxier m.fl.), hereditær spastisk paraplegi, dystoni og Alzheimers sygdom.

1.1. Mutationsanalyser og genidentifikation

Med henblik på udredning af sammenhænge mellem genotype og fænotype og mulige fælles molekylærbiologiske mekanismer ved de nævnte neurodegenerative sygdomme foretages mutationsanalyser i kendte gener for disse sygdomme. I familier, hvor den neurodegenerative sygdom ikke skyldes et i forvejen kendt gen, søges genet identificeret.

1.2. Molekylær neuropatologi ved Huntington's chorea

Som led i den molekylære patogenese dannes proteinaggregater indeholdende polyQ-sekvensen. Betydningen af disse aggregater er stadig uafklaret: er de toksiske for cellerne, eller beskytter de cellen ved at nedbringe mængden af polyQ i opløst form? Er aggregatdannelsen en aktivt reguleret proces i cellen? Vi søger at afklare disse spørgsmål ved at undersøge aggregatdannelsen i en human nervecelle model (NT2-N) under forskellige påvirkninger.

1.3. Non-neurale forandringer ved Huntington's chorea

Der undersøges morfologi og vækstmønster samt ændret sekundær genekspression i fibroblaster og lymfoblaster fra patienter med Huntington's chorea (HC). Specielt hertil er klonet celler, som er genetisk ens bortset fra selve HC-mutationen.

I forsøg på afklaring af huntingtons funktion arbejdes fortsat på nedregulering af HC-genets ekspression ved hjælp af antisense-teknik.

1.4. Genetiske faktorer af betydning for debutalder ved HC

Der er en omvendt sammenhæng mellem polyQ-længde og debutalder for udvikling af symptomer ved HC, som forklarer ca. 70% af variationen i debutalder; de resterende 30% skyldes andre faktorer, heriblandt genetiske, hvoraf nogle er koblede til HC-genet.

Tæt koblete og intragene markører for HC er undersøgt, og der er opstillet haplotyper for samtlige danske familier med HC. Disse viser en sammenhæng mellem en bestemt haplotype og relativ sen debutalder. Undersøgelserne fortsætter med specielt fokus på HC-genets promotoregion (L. Hasholt, A. Nørremølle, K. Fenger).

2. Blodets kontaktaktiveringssystem

Forskningen drejer sig i særlig grad om interaktionen mellem kontaktaktiveringssystemet bestående af faktor XII, prekallikrein og kininogen (HK), og hhv. karvæggen og hjerneceller. Formålet er at få forståelse for den fysiologiske betydning af dette system for opretholdelse af normal hæmostase, fibrinolytiske og inflammatoriske processer.

2.1. Karakteren af Faktor XII's binding til endothelceller

Binding af Faktor XII til endothelceller er vist at være zinkafhængig og kompetitivt hæmmet af HK, som bindes til en række identificerede receptorer. Denne mangfoldighed har initieret en undersøgelse af, om interaktionen mellem faktor XII, HK og endothelceller skyldes en simpel elektrostatisk binding og hvorledes negativt ladede polymerer, hvortil faktor XII og HK binder, interfererer med bindingen til cellerne.

2.2. Nedbrydning af FXII-bindende komponenter ekspreseret af venøse humane nagle-strengsceller

Betydningen af behandling af endothelcellelaget med forskellige proteinaser, phospholipaser sialidase og glucosaminidaser for den efterfølgende binding af FXII forventes at afslører, til hvilke endothelcelleeksprerede komponenter FXII binder (I. Schousboe).

3. Cellesignaler og celledød

3.1. Cellesignaler

Der fokuseres på forståelse af cellulære adaptationsprocesser under kemotaxi. Kemotaxi er cellers evne til målrettet svømning mod en kemoattraktant. Adaptation til kemoattraktanten er en forudsætning for det målrettede element i svømmeprocessen og er afhængig af proteinphosphorylering (kinasering) på en endnu ufuldstændig beskrevet måde. Cilier har betydning for bl. a. lugte/smagssans, slimtransport i luftvejene og i spermatozoers svømmeevne. Den centrale del af ciliet består af en evolutionært velbevaret ultrastruktur (axonemet), der indeholder en dynein/tubulin-baseret motor. Axonemet er omgivet af ciliemembranen med tilhørende membranproteiner bl. a. kemosensoriske receptorproteiner.

Det er lykkedes at klonе genet for det calciumbindende protein centrin i den eksperimentelle organisme *Tetrahymena thermophila*. Vi har vist med immunkemiske metoder, at centrin er lokaliseret i ciliets "inner arm" dyneinstruktur, som regulerer cilieslagets form. Vi har vist, at proteinkinase G, som findes i høj koncentration i ciliemembranen, spiller en vigtig rolle for adaptationsprocessen under kemotaxi og har dog endnu ikke entydigt karakteriseret de(t) protein(er), som phosphoryleres af proteinkinase G. Vi mener, at andre kinaseringer, herunder aminosyren tyrosin, spiller en rolle i signaltransduktion og i adaptationsprocessen. *In vivo*-eksperimenter med proteinkinasehæmmere, bl.a. bioaktive phytochemikalier fra kinesisk naturmedicin, har vist, at disse polyphenoler hæmmer både kemotaxi (adaptation) og proteinkinase G (V. Leick).

3.2. Celledød

Mange års arbejde med den encellede organisme *Tetrahymena* afsluttes og er her summeret: 1. Stress-induceret celledød kan modvirkes meget effektivt ved tilsætning af surfaktanter og/eller ved temperaturnedsættelse. Derved er enkeltcelle-kloning mulig. 2. Et internationalt samarbejde vedrørende anvendelse af *Tetrahymena* som toksikologisk test-organisme er afsluttet. 3. *Tetrahymena* er et meget velegnet celledødsystem til at studere kemokinese/taxi (P. Helting-Larsen).

4. Diabetesforskning / β -celle biologi

Der fokuseres på en bedre forståelse af de regulatoriske mekanismer i β -cellerne under normale og patologiske tilstande for at skabe øget forståelse for patogenesen for diabetes type 1 og 2 samt skabe et forbedret grundlag for behandlingen af disse sygdomme. Særligt fokuseres på forståelsen af stimulus-sekretionskobling i β -celler, proliferation og apoptose af β -celler, udvikling og regeneration af endokrinpankreas og tarm, metabolisk programmering præ- og neonatalt.

4.1. Stimulus-sekretionskoblingen i β -celler

Følgende problemstillinger belyses: Funktion og regulation af A-kinase Anchoring Proteins (AKAP's): Især undersøges virkningen af hormoner (væksthormon, GLP-1) og metabolitter (glukose, palmitat) på ekspresion af specifikke AKAP's i relation til A-kinasestimuleret insulinsekretion og β -celleproliferation. Betydning af STAT5: Leptins virkning på den GLP-1-inducerede insulinsekretion undersøges i øer isoleret fra transgene mus med forøget eller reduceret STAT5-aktivitet i β -cellerne. Virkningsmekanismen for UCP2's nedsættelse af den glukose-stimulerede insulinsekretion: Der ses på regulering af UCP2 mRNA og proteinekspresion samt på UCP2's effekt på mitokondriefunktionen. En mulig effekt på mitokondriets protongradient studeres i β -cellelinjer med og uden UCP2-protein.

4.2. Proliferation og apoptose af β -celler

I undersøgelserne relateres specifikt til forholdene ved type-1 og type-2 diabetes: Gluko- og lipotoxicitet: Mekanismen bag palmitats diabetogene, proapoptotiske virkning i relation til GLP-1's antidiabetogene, antiapoptotiske virkning undersøges. Desuden undersøges det, om aktivering af UCP2 kan medvirke til glukotoxiciteten. Da UCP2 aktiveres ved oxidativt stress, undersøges betydningen af antioxidative stressproteiner. Betydning af STAT3 og STAT5: Cytokin-induceret apoptose og fedtdiæt-induceret proliferation undersøges i øer fra transgene mus med forøget eller reduceret STAT5-aktivitet i β -cellerne. Det undersøges, om den vækststimulerende eller antiapoptotiske virkning af væksthormon, leptin og IL-6 involverer aktivering af STAT3. Funktion af TFF (trefoil factors) baseret på identifikationen af TFF3 i β -celler og den beskyttende effekt af TFF3 i tarmen undersøges om TFF3 påvirker β -cellers proliferation og følsomhed over for cytotoxiske faktorer *in vitro* og i diabetiske dyremodeller *in vivo* samt effekten af knock-down ved hjælp af RNA i teknik (K. Capito, P. Thams, J. Høiriis Nielsen, M. Jackerott).

5. Funktionel genomforskning

Der fokuseres på at identificere nye genetiske årsager til sygdomme, at afdække genetiske mekanismer, der forklarer både normale og sygdomsassocierede biologiske processer samt at identificere gen-regulatoriske elementer, der har betydning for det kliniske spektrum ved mange medfødte misdannelser og syndromer. Der forskes i identifikation af sjældne kromosom-rearrangementer (f.eks. translokationer) forbundet med både tidligt og sent debuterende sygdomme og efterfølgende molekylær kortlægning af de involverede kromosombrud for at afdække ødelagte kandidatgener og evt. gen-regulatoriske elementer involveret i sygdommene. Særligt fokuseres på at afdække genetiske årsager til sygdomme i hjernen.

Ved afdækning af den genetiske årsag til en sygdom er det muligt at tilbyde diagnostik og forbedret genetisk rådgivning af de afficerede familier. Forskningen foregår primært på Wilhelm Johannsen Center for Funktionel Genomforskning, et grundforskningscenter under instituttet.

5.1. Identifikation af kromosom-rearrangementer

Med henblik på identifikation af kromosom-rearrangementer associeret med tidligt indsettende sygdomme koordineres Mendelian Cytogenetics Network (MCN), med mere end 300 deltagende genetiske laboratorier, hvor data om personer med kromosomdefekter med samtidig forekom-

mende sygdom indrapporteres. Der udvikles en online database (MCNdb) til de indrapporterede data med bioinformatiske redskaber, der tillader samkøring med de vigtigste genom- og fænotype-databaser. Med henblik på identifikation af kromosom-rearrangementer associeret med sent indsættende sygdomme, inklusive almindeligt forekommende folkesygdomme (eks. diabetes, hypertension) foretages en spørgeskema-baseret klinisk efterundersøgelse af alle personer i Danmark med en påvist balanceret translokation. Denne undersøgelse udvides til udenlandske laboratorier.

5.2. Mutationsanalyser

Med henblik på efterfølgende mutationsanalyser indsamles dna fra enkeltpersoner og familier med mental retardering, autisme, epilepsi, ordblindhed, søvnløshed, og medfødte misdannelser af bl.a. ansigtet, hjertet og ekstremiteter. Dette omfatter brug af unikke familiemateriale/data fra 1940-1958, der er til rådighed på instituttet, bl.a. inden for ekstremitetsmisdannelser. Der kortlægges kromosombrud associeret med – og foretages mutationsanalyse af fundne kandidatgener for – mental retardering, autisme, epilepsi, ordblindhed, bipolar sygdom og Parkinson's sygdom, samt med medfødte ansigts-, hjerte- og ekstremitets-misdannelser. Der er fundet kromosombrud nær udviklingsmæssigt vigtige gener, der ikke ødelægger selve genet, men afbryder evolutionært konserverede landskaber af regulatoriske elementer der er beliggende i ofte store gen-tomme regioner (gene-deserts) omkring disse gener. Der udvikles bioinformatiske redskaber til at identificere disse udviklingsmæssigt vigtige gener som specifikke mål for kromosombrud associeret med medfødte misdannelser, samt karakterisere de associerede misdannelser (N. Tommerup, Z. Tümer, L.A. Larsen).

6. Genekspression

6.1. Genetisk Medicin

Det er inden for de seneste år blevet muligt at udvikle en række nye behandlingsprincipper, som direkte griber ind i ekspressionen af sygdomsrelaterede gener, eller som er i stand til at korrigere manglende, eller tilføre ny nødvendig genetisk information. Genetisk medicin defineres her som terapeutiske principper, der har udgangspunkt i genetisk information og som primært har det genetiske materiale (dna/RNA) som terapeutisk target. "Gene Targeting" (som inkluderer genterapi, genetisk vaccination, antisense, ribozym og RNA interference, samt "gene repair") udnytter viden opnået ved genom-sekventerings- og "functional genomics" analyse til opdagelse og udvikling af "intelligente", informationsbaserede lægemidler. Inden for dette område fokuseres især på "gene targeting", og "gene repair" ved brug af PNA (peptide nucleic acid) teknologi.

6.2. PNA antisense targeting af oncogenet *mdm2*

Ekspressionen af oncogenet *mdm2* er forøget i en lang række kræftceller. Idet *mdm2* er en negativ regulator af det centrale tumorsuppressor gen *p53*, medfører denne opregulering et fald i niveauet af *p53*, og kræftcellerne får nedsat følsomhed for anticancer cytostatika og induktion af apoptose generelt. Stoffer som specifikt hæmmer ekspressionen af *mdm2* vil derfor potentielt kunne udvikles til anticancerlægemidler. Ved anvendelse af PNA antisense mod *mdm2* mRNA studerer vi dette princip.

6.3. PNA antisense targeting af oncogenet *Her2*

Overekspression af *Her2* er meget hyppigt observeret i tilknytning til ondartet brystkræft og korrelerer med dårlig prognose. Endvidere har et *Her2*-specifikt antistof (Herceptin®) vist god effektivitet i klinisk behandling af netop denne type brystkræft. I dette projekt undersøger vi mulighederne for at nedregulere *Her2*-ekspressionen i humane kræftceller i kultur. Især forsøger vi at inducere dominant negative varianter af *HER2*-receptoren ved at provokere specifik alternativ splejsning af *Her2* mRNA.

6.4. Peptid-medieret cell delivery

Ved at anvende PNA antisense som modelsystem studerer vi cellulært optag af "cell penetrating peptides" (CPP). Langt de fleste CPP er polykationer, og nylige undersøgelser viser, at sådanne kationiske peptider primært optages i eukaryote celler via endocytose, og at hovedparten derfor ender i et lysosomalt kompartment og ikke i cytoplasma eller i nukleus, hvor "lasten" (f.eks. PNA) skulle udøve sin funktion. Følgelig ville effekten af sådanne CPP utvivlsomt kunne forøges dramatisk via endosomalt escape (P.E. Nielsen, T. Bentin, N.E. Møllegaard).

6.5. Struktur og funktion af RNA

Hovedprojektet er at beskrive en kompleks gruppe I-intronsbiologi.

Intronen består af et splejseribozym (GIR2), et kløvningsribozym (GIR1) og genet for en homing endonuklease (HEG). De studerede introns er isolerede fra myxomyceten *Didymium* og amøbeflagellaten *Naegleria*.

Der arbejdes med betydningen af en ny aktivitet hos GIR1 ribozymet for udviklingen af de spliceosomale introns, som kendes fra højere eukaryoter; En helt ny form for mRNA cap-struktur syntetiseret af GIR1 ribozymet; Den biologiske betydning af fuld-længde cirkulært intron RNA dannet af GIR2-ribozymet, herunder den mulige rolle i horisontal genoverførsel; Struktur af mRNA belyst ved bioinformatisk analyse og strukturprobning af HEG mRNA. Det andet emne, som behandles, er ikke-kodende små RNA-molekyler (nc RNA), og der arbejdes både bioinformatisk og eksperimentelt med at kortlægge den genomiske kompleksitet af sådanne RNA'er, samt med funktionelle studier af udvalgte eksempler (H. Nielsen).

6.6. 5S rRNA-gener

5S rRNA-genernes struktur er undersøgt i menneskeceller og få udvalgte dyreceller ligesom genernes lokalisation på kromosomerne er bestemt. En ekstern promotor har afgørende betydning for ekspression af 5S rRNA-gener. Om genproduktet 5S rRNA vides, at det findes i ribosomerne, men ikke hvilken funktion det har. Ved hjælp af antisense strategier undersøges, om 5S rRNA har en funktion i proteinsyntesen. Til dette formål anvendes proteinsyntetiserende ekstrakter af hvide, *E. coli* og reticulocytter samt PNA, LNA og siRNA der binder specifikt til de pågældende 5S rRNA-molekyler (S. Frederiksen).

6.7. Kromatinets organisation i cellekernen

Der vides meget lidt om kromatinets struktur over det nukleosomale niveau.

Der forskes mod opklaring af foldningen af den enkelte kromatinfiber og med beskrivelse af den overordnede organisation af kromatinet i inter- og metafase. Desuden ud-

føres forsøg til belysning af associeringen mellem kromatinet og den nukleære lamina.

Forskning antages at bidrage til forståelsen af genregulation såsom transvektions-fænomener, position effect variegation og virkningen af silencers. Ved hjælp af elektronmikroskopi og computerbaseret billedbehandling undersøges kromatinstrukturen i cellekernen fra forskellige celletyper. Dannelsen af interfiberkontakter i heterokromatin i isolerede kerner undersøges ved hjælp af enzymatisk kløvning af dna efter Mg^{2+} -afhængig kondensering. Vi har identificeret dna-holdige pentagonale ringe i cellekernen, der efter alt at dømme er associeret med kernelamina. Der arbejdes på etablering af en forbedret reproducerbarhed af de teknikker, hvormed ringene kan studeres (M. Engelhardt).

7. Genetik vedr. de almindelige folkesygdomme

RCLINK (resourcecenter for linkage analysis) bygger på materialet fra Den Københavnske Familiebank, som består af 850 familier med mindst 4 børn indsamlet i 1973. Materialet består af blod, der er separeret i fraktioner (serum, plasma, erythrocytter, lymfocytter, leucocytter, trombocytter), sput, urin, samt nogle hudbiopsier og hårprøver. Desuden er der transformeret B-lymfocytter således, at der er dna og RNA fra over 300 familier.

Der er kliniske oplysninger fra over halvdelen af familiemedlemmerne. Materialet er genotyperet for mere end hundrede polymorfe markører og for de største familier/slægter er der lavet genomscan med mere end 400 polymorfe dna-markører, og materialet er velegnet til brug for identifikation af gener, der forårsager arvelige såvel som miljøforårsagede sygdomme.

For øjeblikket undersøges folkesygdomme som allergi, enuresis, type 2 diabetes, blodtryksforhøjelse, pigmenteringsgener, fod- og hånddefekter og migræne. Der undersøges også pigmenteringsgener og andre gener til brug for identifikation af personer. Screening og forebyggelse af folkesygdomme er startet, idet to hyppige recessive letale gener (allelfrekvens = 20% og 6%) bliver udbredt i Øst-Grønland (H. Eiberg).

8. Membranbinding og transport af anandamid

For at forstå mekanismen for anandamids-passage gennem en biologisk membran er erythrocytmembranens bindingskapacitet undersøgt. Den stiger med temperaturen, hvilket tyder på en binding af anandamid i lipidfasen. I tilsyneladende modstrid hermed findes bindingkonstanter af størrelsesorden som bindingkonstanterne til albumin, hvilket tyder på en binding til et eller flere membranproteiner. Transportstudier med albuminfyldte forseglede erythrocytmembraner viser, at anandamid passerer gennem membranen inden for sekunder, og at den tilsyneladende mætbare transporthastighed forklares ved effekten af uomrørt lag omkring cellerne. Resultaterne er tvetydige og transportmekanismen stadig uafklaret (I. Bojesen).

9. Molekylær epithelcellebiologi

Med fokus på især tynd- og tyktarmens cylinderepithel studeres forskellige aspekter af epitelets funktioner under såvel normale som patologiske forhold.

9.1. Dannelse og vedligeholdelse af tarmepithel

Oprensning og dyrkning af tarmstamceller: Der er etableret en metode for selektiv isolering af specifikke tarmceller fra pools af dispase-frisatte tyndtarmsepithelceller vha. mag-

netiske beads coatede med specifikke antistoffer rettet imod overfladeproteiner. Der pågår udvælgelse af de bedste markører til isolering af stamcelle-berigede celler for efterfølgende kultur på ekstracellulær matrix-substrater.

Betydningen af HNF-4- og AP-1-faktorer for tarmcelle-differentiering: Ved bioinformatiske analyser af promotorer af gener, som er specifikt udtrykt i villus-epithel, er bindingssites for transkriptionsfaktorerne HNF-4 og AP-1 blevet fundet overrepræsenteret. Ved anvendelse af en xenograftmodel og en retroviral vektor til introduktion af siRNA skal betydningen af disse faktorer *in situ* nu undersøges. I en alternativ strategi anvendes kromatin immunoprecipitation med HNF-4- og AP-1-antistoffer for at bekræfte *in situ*-binding af disse transkriptionsfaktorer til promotorerne af de identificerede villus-ekspresserede target-gener.

9.2. Membrantrafik i polariserede epithelceller

Scavenger receptor class B type I (SR-BI) i enterocytter under fedtoptagelse: SR-BI tilhører CD36-familien af celloeoverfladereceptorer og dens fysiologiske rolle i mange organer er at agere som receptor for HDL. Studier af SR-BI's internalisering og deponering i fedtdråber i mukosa eksplant organkultur systemet videreføres.

Funktionel karakterisering af "deep apical tubules", et nyopdaget lipid raft mikrodomæne i enterocytens børstesøm: Vi har for nylig beskrevet et hidtil upåagtet domæne af børste-sømmen, "deep apical tubules", som morfologisk kan karakteriseres som pleiomorfe, overflade-forbundne tubulære invaginationer. Arbejdet fortsættes ved at isolere deep apical tubules med henblik på en nærmere karakterisering af deres protein- og lipidkomposition. Dynamisk membrantrafik til enterocytens børstesøm: Det ønskes klarlagt, ved biokemisk fraktionering og vha. immunfluorescensmikroskopi og immun-guld elektron-mikroskopi, om det subapikale compartment (SAC) er et sammenhængende, homogent compartment, hvorfra proteiner ved en sorteringsmekanisme selektivt kan rekrutteres til børstesømmen. Toxiners vej over enterocytens børstesøm: En række plante- og mikrobielle toxiner er i stand til at penetrere børstesømmen. Adskillige, såsom ricin, cholera toxin, shiga toxin, benytter kulhydratstrukturer på celleoverfladen som receptorer, og det undersøges, om lipid rafts er involveret i internaliseringen af toxiner. Kaliumkanalen, KCNQ1 i det subapikale compartment: Kaliumkanalen, KCNQ1, spiller en vigtig rolle i vand- og salt-transportprocesser i mange væv. Vi karakteriserer transporten af vildtype KCNQ1 og muterede KCNQ1 i epithelceller med henblik på at klarlægge SAC's rolle som sorteringscenter for membrantrafikken af denne kanal.

9.3. Enzymmangler

Genregulation ved adult-type hypolaktasi: Adult type hypolaktasi (laktose intolerance) er associeret til en C/T polymorfi 14 kb opstrøms for laktasegenet. Dette område udviser kraftig gen-regulatorisk enhancer aktivitet. Projektet sigter på at identificere og studere de transkriptionsfaktorer, som er ansvarlige for den gen-regulatoriske aktivitet og derved klarlægge de molekylære mekanismer bag adult type hypolaktasi.

9.4. Inflammation

Interaktioner mellem en immunodominant epitop ved celiaki og proteiner i epitel og immunsystem: Vi har vist, at en specifik deamidering af glutaminer i hvedeproteinet gluten

er kraftigt medvirkende til at udløse sygdommen. Der arbejdes på at kortlægge optagelse, krydsbinding/deamidering, eventuel videretransport i organismen og interaktion med celler fra immunsystemet bl.a. ved hjælp af antistoffer der kan skelne mellem deamideret og ikke deamideret form. Kortlægning af nøgleproteiner i patogenese af celiaki: Det antages, at nøgle-proteiner i patogenesen er enten op- eller nedreguleret ved aktiv sygdom. Ved hjælp af GeneChip teknologi kortlægges disse især med fokus på Toll-like receptors, ligand/receptorer i immunsystemet, transkriptionsfaktorer, lymfocytmarkører og metalloproteaser. Transkriptionsfaktor-netværk ved inflammatoriske tarmsygdomme: En måde at forbinde globale microarray-data med funktionel forståelse er at sammenligne ekspressions-mønstret med forekomsten af specifikke bindingssteder for transkriptionsfaktorer i promotorer, som regulerer co-ekspresserede gener. Det kan undersøges ved en i laboratoriet udviklet algoritme.

9.5. Malign transformation af epithelceller

Matriptase og HAI-1, et proteaseinhibitorpar, der regulerer malign transformation: Studier af matriptase og HAI-1 udtrykt i transgene mus har vist, at samspillet mellem dette protease inhibitorpar regulerer malign transformation. Projektet sigter på at kortlægge interaktionen mellem matriptase og HAI-1 og deres intracellulære transport og lokalisering i polariserede epithelceller *in vitro* og *in vivo*. Kloning og karakterisering af promotoren for Matriptase fra normale og maligne celler: Overekspression af matriptase i transgene mus medfører effektiv spontan transformation indenfor kort tid. Projektet sigter på at klon og karakterisere matriptases promotor region fra normale og maligne celler. Identifikation af arvelige genudtryk, som disponerer for udvikling af tyktarmskræft: Tab af imprinting af IGF-II-genet er for nyligt identificeret som en mulig risiko-markør for udvikling af tyktarmskræft. Der er i samarbejde med HS: Bispebjerg Hospital indsamlet tarm-væv fra 60 patienter med tyktarmskræft. Materialet inddeles i øjeblikket efter IGF-II imprinting status og genudtryk, som er associeret med imprinting status, identificeres vha. GeneChip teknologi (H. Sjöström, M. Danielsen, G.H. Hansen, J. Olsen, J. Troelsen, H. Skovbjerg, Lotte Vogel, N. Spodsberg).

10. Stamcellebiologi

Formålet med forskningen er at identificere faktorer, der er involverede i udvikling og regeneration af lever, tarm og endokrin pankreas samt vækst og differentiering af embryonale stamceller.

10.1. Voksne stamcellers biologi

Ekspressionsprofilering under leverregeneration fra stamceller ved hjælp af screening af subtraktionsbiblioteker og dna microarrayteknik har ført til identifikation af mange gener som mulige overflademærker for aktiverede leverstamceller. Det undersøges, om disse faktorer kan anvendes til immunisolering af stamceller, samt hvilken biologisk funktion de har. Sammenligninger med leverbiopsier fra patienter med leversygdomme foretages. Ekspressionsprofilering under leverregeneration har vist, at mange af immunsystemets mediatorer udtrykkes, når stamcellepopulationer medvirker til vævsregeneration. Derfor undersøges stamcellers evne til at bidrage til leverens regenerative kapacitet i mus med defekter i disse mediatorer. Ekspressionsprofilering under regeneration af tarmen efter behand-

ling med metotrexat som selektivt ødelægger tarmepitelet men ikke stamcellerne, har vist at bl.a. nucleostemin, som kontrollerer proliferation og differentiering af CNS-stamceller er en sandsynlig markør for tarmens stamceller. Der arbejdes på bestemmelse af faktorer involveret i stamcellernes differentiering til især endokrine L- og K-celler. Ekspressionsprofilering af pankreas før og efter fødslen har ført til identifikation af visse gener, herunder trefoil factors (TFF), som kan have betydning for neogenesen af beta-celler i denne periode, hvor der sker en markant øgning i β -cellemassen. Ekspresion af udvalgte gener undersøges under nydannelse/modning af *beta*-celler i føtal pankreasvæv *in vitro*.

10.2. Embryonale stamcellers biologi

Da væksthormon-receptorgenet er udtrykt i embryonale stamceller (ES), og da signalering gennem JAK-STAT vides at være involveret i ES-proliferation, undersøges effekten af væksthormon og andre cytokiner på aktiveringen af STAT3 i ES fra mus. Da det har vist sig, at stamceller kan fusionere med differentierede celler, og at det fører til reprogrammering af genomet, undersøges ændringer i genekspressionen ved fusionering af ES- og β -celler (H.C. Bisgaard, J. Høiriis Nielsen, B. Quistorff).

11. Stofskifteregulation

Forskningen fokuserer på forståelse af det intermediære stofskifte og dets regulation. Der forskes særligt i skeletmuskulaturens og hjernens stofskifte.

Desuden arbejdes med udvikling af realistiske biokemiske modelsystemer med henblik på at forstå generelle kontrol- og regulationsmekanismer i stofskiftet.

Særligt fokuseres på forståelsen af det (dys)metaboliske syndrom (diabetes type 2); Stofskiftet ved muskelarbejde af forskellig intensitet; Stofskiftet i hjernen efter hypoxi og efter intenst fysisk arbejde.

11.1. Skeletmuskulaturens stofskifte

I skeletmuskulaturens stofskifte belyses følgende problemstillinger: Pyruvat dehydrogenase kinases rolle i omsætningen af glucose og fedtsyrer: Ved hjælp af en specifik hæmmer af enzymet undersøges pyruvat dehydrogenase kompleksets rolle i muskelcellers valg mellem glucose og fedtsyrer som substrat for energiproduktion. Reguleringen af glycolyse flux: Reguleringen af glycolyse flux i skeletmuskulatur *in vivo* omfatter ukendte kontrolmekanismer for så vidt som man kan observere on-off-lignende fluxændringer, der ikke kan forklares med eksisterende viden om regulation. Ved at udarbejde matematiske modeller for sådanne datasæt ønsker vi at belyse, hvilke andre reguleringsmekanismer, der kunne være tale om.

Desuden undersøges betydningen af coaktivatorerne PGC-1 α og PGC-1 β for differentiering af membranceller i kultur.

11.2. Hjernens stofskifte

I hjernens stofskifte arbejdes med følgende projekter: Laktat som substrat for hjernens energiomsætning før, under og efter aktivering (primært udløst ved intenst fysisk arbejde): Projektet drejer sig om at belyse, hvorledes hjernens lactatomsætning foregår, og hvilken mekanisme der ligger bag, at oxygen/glucoseratio falder fra de normale 6 til omkring det halve i den initiale fase af hjerneaktivering. Pyruvat dehydrogenases (PDHs) phosphoryeringsgrad under

forskellige grader af metabolisk aktivitet: Det undersøges, i hvor høj grad PDH-flux er bestemt af enzymets fosforyleringsgrad. Projektet omfatter ligeledes en vurdering af betydningen af det cytosolære redox-forhold, som det kommer til udtryk i lactat/pyruvatforholdet, for PDH-flux (N. Grunnet, B. Quistorff, S. Danø).

Klinisk virksomhed

Den Arvebiologiske Klinik ændrede 1.5.2004 navn til Klinik for Medicinsk Genetik. Klinikken har haft ca. 300 konsultationer af patienter og familier med arvelige sygdomme. Der er foretaget mutationsanalyser og kromosomundersøgelser på patienter og på rekvirerede prøver.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

M. Danielsen: Formand for bedømmelsesudvalg ved ph.d.-afhandling, KU, ved to adjunkture, KU.

J. Høiriis Nielsen: Formand for bedømmelsesudvalg for tre ph.d.-afhandlinger, KU. Medlem af bedømmelsesudvalg ved to ph.d.-afhandlinger, hhv. SDU og AU, ved ph.d.-ansøgninger til forskerskolen DASCDOC og SDU, ved klinisk assistent stilling, RH.

B. Quistorff: Formand for bedømmelsesudvalg ved lektorat, KU, ved adjunktur, KU, ved disputats, KU. Medlem af bedømmelsesudvalg ved forskeruddannelsesspeciale, SDU., ved professorat, ÅU, ved professorat, KU.

N.E. Møllegaard: Formand for to bedømmelsesudvalg ved ph.d.-afhandling, KU.

L. Hasholt: Formand for bedømmelsesudvalg ved ph.d.-afhandling, KU.

H. Sjöström: Medlem af bedømmelsesudvalg ved lektorat, KU, bedømmelsesudvalg ved adjungeret professorat, ÅU.

H. Nielsen: Opponent ved doktordisputats, Tromsø, Norge.

N. Grunnet: Medlem af bedømmelsesudvalg ved ph.d.-afhandling, ÅU.

I. Schousboe: Formand for bedømmelsesudvalg ved doktordisputats, KU

G. Hansen: Medlem af bedømmelsesudvalg ved adjunktur, KVL, ved ph.d.-afhandling, KVL.

V. Leick: Medlem af bedømmelsesudvalg ved ph.d.-stipendieansøgninger, KU.

J. Troelsen: Formand for bedømmelsesudvalg ved ph.d.-afhandling, ved lektorat, KU.

P.E. Nielsen: Formand for bedømmelsesudvalg ved adjunktur, KU, medlem af bedømmelsesudvalg ved professorat, KU, ved lektorat, KU.

H. Eiberg: Medlem af bedømmelsesudvalg ved ph.d.-afhandling, KU.

J. Olsen: Formand for bedømmelsesudvalg ved ph.d.-afhandling, KU.

N. Tommerup: Promotor ved udnævnelse af æresdoktor, KU. Medlem af bedømmelsesudvalg ved professorat, Kuopio, Finland, bedømmelsesudvalg ved adjungeret professorat, Stockholm, bedømmelsesudvalg ved ph.d.-afhandling, RH.

Udvalg og fonde

J. Høiriis Nielsen: Medlem af Medical Science Review Committee for Juvenile Diabetes Research Foundation. Medlem af bedømmelseskomité for European Diabetes Re-

search Foundation. Bedømmer for the Wellcome Trust, Dutch Diabetes Research Foundation, Fund for Scientific Research-Flanders (Belgium) og Swiss National Fund for Scientific Research. Medlem af styregrupper under satsningsområdet BioCampus. Medlem af styregruppen for Forskerskolen i stamcelleforskning. Medlem af bestyrelserne for Biokemisk Forening og Biologisk Selskab.

H. Sjöström: Formand følgegruppen Studieplan 2000. Medlem af Studienævn for Medicin, herunder: Udvalg for revision af 1.-5. semester (formand), udvalg vedr. integrerede eksaminer, udvalg vedr. OSCE-eksamen, udvalg vedr. kandidatundersøgelse.

J. Olsen: Medlem af fakultetets forskningsudvalg og af forretningsudvalget. Medlem af fakultetets og universitetets biblioteksudvalg.

A. Nørremølle: Medlem af "værdigruppen" nedsat af rektor, KU.

P.E. Nielsen: Medlem af ATV's erhversforskerudvalg. Medlem af videnskabeligt ekspertpanel for VW Stiftung, Tyskland. Medlem af satsningsområdet BioCampus styregruppe, medlem af TechTrans udvalget, KU. Leder af Forskerskole i Genmedicin.

N. Grunnet: Medlem af fakultets samarbejdsudvalg og fakultets bygningsudvalg.

M. Engelhardt: Medlem af fakultets samarbejdsudvalg.

B. Quistorff: Medlem af fakultetsrådet og af rektors forskningsudvalg. Formand for satsningsområdet BioCampus. Medlem af udvalg til etablering af højfeltscannere ved fakultetet.

N.E. Møllegaard: Medlem af studienævnet for Molekylær Biomedicin.

M. Danielsen: Medlem af bestyrelsen for dyreafdelingen, Institut for Eksperimentel Medicin, KU.

J. Troelsen: Medlem af Biokemisk Forenings bestyrelse.

L. Hasholt: Medlem af styregruppen for forskerskolen "Graduate School of Neurosciences". Medlem af bestyrelsen af "Landsforeningen mod Huntington's Chorea".

L. Vogel: Medlem af Københavns Celle- og Vævsbiologi Forskerskole.

N. Tommerup: Medlem af fakultetets Forskningsudvalg. Medlem af programkomitéen for Annual Meeting of European Society of Human Genetics. Formand for Standing Committee for International System of Human Cytogenetic Nomenclature.

Konsulent og rådgivningsvirksomhed

P.E. Nielsen: Konsulent for Isis Pharmaceuticals, USA.

H. Sjöström: Medlem af det videnskabelige udvalg i Svenska Celiakiförbundet. Medlem af bestyrelsen for "Kost, kræft og helbred", Kræftens Bekæmpelse. Medlem af CLUCIME, World Federation for Medical Education.

I. Schousboe: Konsulent for Akacid Biocide A/S. Konsulent for Johnson & Johnson, USA.

Formidling

Redaktionelle hverv

P.E. Nielsen: Medlem af editorial advisory board for "Biochimica et Biophysica Acta", "ChemBioChem", "Bioconjugate Chemistry" og "Chemistry & Biology". Regional Editor for "Combinatorial Chemistry & High Throughput Screening".

J. Høiriis Nielsen: Medlem af redaktionen for BioZoom.

H. Sjøstrøm: Section editor Biochim. Biophys. Acta.
 H. Nielsen: Referee for European Journal of Biochemistry.
 J. Olsen: Medlem af det videnskabelige panel, Ugeskrift for Læger.

Kongresser og symposier

H. Nielsen: Symposium om RNA-forskning under universitetet i Tromsø/ FUGE Nord.

J. Høiriis Nielsen: Symposierne "Intracellular Protein Degradation: The Ubiquitin/Proteasome System", København og "Molecular Mechanisms of Diabetes – Signals from the adipose tissue" Odense.

N. Tommerup: Symposium/Ph.d.-course: Functional Genomics in Neuroscience, KU. Cytogenetic Workshop, Annual Meeting of European Society of Human Genetics, München. Workshop for Standing Committee for International System of Human Cytogenetic Nomenclature (ISCN). Vancouver, Canada.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere

Aivaras Ratkevicius, Preston University, UK.

Fusheng Chen, Professor, Huazhong Agricultural University, Wuhan P.R. Kina.

Steen Rasmussen, Los Alamos, USA.

John Opitz, Pediatrics, University of Utah, Salt Lake City, Utah.

Patricia Jacobs, Salisbury District Hospital, UK.

Sultan Cingoz, University of Izmir, Tyrkiet.

Litu Zhang, Guangxi University, Guanxi, Kina.

Lucien Avery Jacky, Kaiser Permanente Medical Center, Northwest, Portland, USA.

Jose Maria Belloso Sanchez, Universitat Autonoma of Barcelona, Spain.

Paul Oei, Auckland Hospital, New Zealand.

Netværk

L.A. Larsen: Special non-invasive Advances in Foetal and neonatal Evaluation (SAFE), Network, et "network of excellence" under EU's 6. rammeprogram.

J. Høiriis Nielsen: "Dansk Center for Stamcelleforskning (DASC)", Forskningsrådenes program. "Center for Vækst og Regeneration", Erhvervsfremmestyrelsen.

A. Nørremølle: "Euro Huntington's Disease Network".

L. Hasholt: "Euro Huntington's Disease Network".

B. Quistorff: "European Center for Biosimulation" EU's 6. rammeprogram.

V. Leick: Dansk-kinesisk komité for Videnskabeligt og Teknologisk samarbejde.

P.E. Nielsen: "Intergrated Project, PACE" og Network of Excellence, EMIL", EU's 6. rammeprogram. "Pharmacogenomics Center", Forskningsrådenes program.

N. Tommerup: Mendelian Cytogenetics Network (MCN). "IBD genetics", under EU's 5. rammeprogram. "EUROCRAN: Cleft lip-palate", under EU's 5. rammeprogram. "Multiplex", EU's 5. rammeprogram. Max Planck Institut für Molekulare Genetik, Berlin, German Genome Programme.

Patenter

N. Tommerup: Oliogonucleotides useful for detecting and analyzing nucleic acids of interest, nr. WO2004/035819.

Instituttleder Niels Grunnet

Forbrug

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	32,7	12,1	44,8
DVIP	7,3	0,4	7,7
STIP	5,7	2,5	8,2
TAP	47,7	11,2	58,9
Årsværk i alt	93,4	26,2	119,6
Løn	39.880,0	10.328,0	50.208,0
Frikøb	-190,0	940,0	750,0
Øvrige drift	3.055,0	10.641,0	13.695,0
Anskaffelser	473,0	2.092,0	2.565,0
Bruttototal t.kr.	43.218,0	24.001,0	67.219,0

Stab

VIP Internt finansieret

Bentin, Thomas; forskningsadj.

Bisgaard, Marie Luise; lektor.

Bojesen, Inge Norby; lektor.

Christensen, Jesper Aagaard; lektor.

Christoffersen, Jørgen; lektor.

Christoffersen, Margaret Ruth; lektor.

Danielsen, Erik Michael; lektor.

Eiberg, Hans Rudolf Lytchoff; lektor.

Engelhardt, Mogens; lektor.

Fenger, Kirsten Svenning; lektor.

Frederiksen, Sune; lektor.

Grunnet, Niels; lektor.

Hansen, Gert Helge; lektor.

Hasholt, Lis Frydenreich; lektor.

Hellung-Larsen, Per; lektor.

Jackerott, Malene; adjunkt.

Larsen, Lars Allan; lektor.

Leick, Vagn Ravnsgaard; lektor.

Møllegaard, Niels Erik; lektor.

Niebuhr, Erik; lektor.

Nielsen, Henrik; lektor.

Nielsen, Jens Høiriis; lektor.

Nielsen, Peter Eigil; professor.

Nørremølle, Anne; adjunkt.

Olsen, Jørgen; lektor.

Quistorff, Bjørn; professor.

Schousboe, Ellen Inger Holm; lektor.

Sjøstrøm, Hans Gunnar; professor.

Spodsberg, Nikolaj; forskningsstip.

Thams, Peter Grevsen; lektor.

Tommerup, Niels; professor.

Troelsen, Jesper Thorvald; lektor.

Tümer, Asuman Zeynep; lektor.

Vogel, Charlotte Katrine; lektor.

Wandall, Annelise; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Bendifallah, Nadia; forskningsass.

Bugge, Tove Merete; lektor.

Cingöz, Sultan; forskningsadj.

Dalgaard, Louise Torp; adjunkt.

Danø, Sune Demuth; adjunkt.

Hansen, Claus; forskningsass.
 Hansen, Lars; forskningsass.
 Hansen, Raino Kristian; adjunkt.
 Hansen, Søren Lindemose; forskningsass.
 Jauho, Eva Irene Stenbæk; forskningslektor.
 Jensen, Janne; forskningsass.
 Kjær, Klaus Wilbrandt; forskningsass.
 Kofod, Hans; lektor.
 Koppelhus, Uffe; lektor.
 Lee, Ying Chiu; adjunkt.
 Rasmussen, Steen; gæsteprofessor.
 Rendtorff, Nanna Dahl; adjunkt.
 Shiraishi, Takehiko; forskningsadj.
 Silaharoglu, Asli Nilüfer; forskningsadj.

STIP Internt finansieret

Boeck, Sofie Carlsbæk; ph.d.-studerende.
 Dodge, Rikke Rasmussen; ph.d.-studerende.
 Jensen, Dorit Packert; ph.d.-studerende.
 Juhl, Kirstine; ph.d.-studerende.
 Neubauer, Nicole; ph.d.-studerende.
 Nielsen, Mette Gilling; ph.d.-studerende.
 Petersen, Asger Bjørn; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Bache, Iben; ph.d.-studerende.
 Brudzevsky, Dan; ph.d.-studerende.
 Nickelsen, Lise Adelaide Amtoft; ph.d.-studerende.
 Olsen, Anne Goldbech; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

Brandt, Malene: Synthesis and biological studies of distamycin- and microcin analogues.
 Hamzavi, Ramin: Side Chain Glycosylated Peptide Nucleic Acids.
 Hjermand, Lena Elisabeth: Clinical Genetic and Imaging Studies in Dystonia.
 Naver, Bjarke: *In vivo* investigations of antisense therapy for Huntington's disease.
 Nielsen, Karin: Identification of mechanisms involved in B-cell maturation and in IL-1B-induced B-cell toxicity.
 Nielsen, Mette Damgaard: Identification of Differentially Expressed Genes in Beta Cells and Neurons Using Serial Analysis of Gene Expression (SAGE).

Fondsbevillinger

Augustinus Fonden

– Dna-strukturens betydning for binding af gen-regulatoriske proteiner (Niels Erik Møllegaard) kr. 100.000.
 – Dynamiske membranprocesser (Michael Danielsen) kr. 60.000.
 – Genetiske årsager til medfødte hjertemisdannelser (Lars Allan Larsen) kr. 30.000.
 – Læbe-ganespalteprojekt (Linda Jacobsen/Niels Tommerup) kr. 120.000.

Beckett Fonden

– Transportprocesser over tyndtarmens børstesøm (Michael Danielsen) kr. 25.000.

Carlsbergfondet

– At undersøge en hypotese om mekanismen ved FXII's aktivering af GLU-plasminogen på overfladen (Inger Schousboe) kr. 16.000.
 – En ny aktivitet og biologisk funktion for et RNA-enzym (Henrik Nielsen) kr. 75.000.
 – Ciconiaforskning i mandlig barnløshed (Niels Tommerup) kr. 297.400.
 – Coloplast Anti-sense teknologisk samarbejde (Peter E. Nielsen) kr. 40.000.

Danmarks Grundforskningsfond

– Wilhelm Johannsens Center for funktionel genom forskning (Niels Tommerup) kr. 1.000.

Dansk Kræftforsknings Fond

– Inhibition af mdm2 and her2 oncogene expression by PNA (Peter E. Nielsen) kr. 400.000.

Diabetesforeningen

– Investigation of the cellular mechanisms in or underlying development of (Louise Torp Dalgaard) kr. 60.000.
 – STAT-proteiner i diabetesudvikling (Jens Høiriis Nielsen) kr. 150.000.
 – Stimulus-sekretions-kobling i isolerede Langerhansske øers betaceller (Peter Thams) kr. 90.000.

Dir. E. Danielsen og Hustrus Fond (Aase og Ejnar)

– Undersøgelse af de cellulære mekanismer (Louise Torp Dalgaard) kr. 40.000.

Direktør Ib Henriksens Fond

– Identifikation af tarmstamcellemarkører (Nikolaj Spodsborg) kr. 125.000.
 – Implementering af anioniske liposomer til (cancer) genterapi (Raino K. Hansen) kr. 25.000.

Direktør Leo Nielsen & Karen M. Nielsens Legat

– Arvelig ataxi og paraplegi i korrelation mellem genotype og fænotype (Jørgen Erik Nielsen) kr. 120.000.

Diverse Fonde

– Undersøgelser af sammenhængen mellem tidlige molekylære forandringer (Anne Nørremølle) kr. 242.000.

EU

– European Mol. Imaging Laboratories (Peter E. Nielsen) kr. 157.400.
 – Programmable artificial cell evolution (Peter E. Nielsen) kr. 7.029.700.
 – SAFE Network of Excellence (Lars Allan Larsen) kr. 197.600.

Fonden af 17.12.1981

– Transfaktorers involvering i (Jesper Thorvald Troelsen) kr. 50.000.

Forskningsministeriet

– Arvelig leversygdom i Grønland (Hans Eiberg) kr. 150.000.

Fundacao Para a Ciencia a Tecnologia

– Ph.d.-drift (Elisabeth Lopes Engenheiro) kr. 255.000.

Juvenile Diabetes Foundation

- The role of trefoil factor 3 (TFF3) in beta cell growth and survival (Jens Høiriis Nielsen) kr. 1.013.100.

Lundbeckfonden

- Bestemmelse af laktatomsætning (Bjørn Quistorff) kr. 500.000.
- Expression af mikrovillus membranproteiner. Regulering og intracellulær transport under normale pat (Ove Noren/Hans Sjøstrøm) kr. 200.000.
- Nye transportmolekyler som øger lægemidlers biotilgængelighed (Peter E. Nielsen) kr. 450.000.
- Transcriptional regulation and differentiation of intestinal epithelial cells (Jesper Thorvald Troelsen) kr. 500.000.

Læge Sofus Carl Emil Friis og Hustru Olga Doris/A

- Betydning af STAT3 for vækst, differentiering og overlevelse af beta-celler i pankreas (Malene Jackerott) kr. 120.000.
- Glukoneogese laktatomsætning hos nyfødte børn med komplementære forsøg med nyfødte grise (Bjørn Quistorff) kr. 350.000.
- Identifikation af tarmstamcelle markører (Nikolaj Spodsbjerg) kr. 120.000.

Michaelsens Fonden

- Produktion af parvovirus B19 og V9 Rekombinante proteiner (Jesper Christensen/Erik Heegaard) kr. 10.000.

Novo Nordisk Fonden

- Analysis of the importance of transcription factors (Jesper Thorvald Troelsen) kr. 124.000.
- En ny katalytisk aktivitet og biologisk funktion af et RNA-enzym (Henrik Nielsen) kr. 125.000.
- Identification and characterization of Micro-RNA species (Louise Torp Dalgaard) kr. 100.000.
- Mechanisms of Uncoupling Protein 2 Dependent Pancreatic Beta-cell dysfunction (Louise Torp Dalgaard) kr. 150.000.
- PNA directed gene repair (Thomas Bentin) kr. 100.000.

NS Gene

- Optræder af Opticonsystem (Niels Tommerup) kr. 200.000.

S. Karger AG, Medical and Scientific Publishers

- ISCN-møde (Niels Tommerup) kr. 116.000.

Savværksejer Jeppe Juhl og Hustru Ovita

- Undersøgelser af paracetamols toksiske virkning i leveren (Peter Elsner) kr. 100.000.

Stadslæge Svend Ahrend Larsen/Gross. J. Johansson

- Etablering af cellemodel for Huntingtons Chorea (Lis Hasholt) kr. 47.000.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

- Kortlægning af ikke-kodende RNA'er (ncRNA) fra ciliaten Tetrahymena (Henrik Nielsen) kr. 182.400.
- PNA directed sequence addressed self-assembly of dnananostructures (Peter E. Nielsen) kr. 360.000.
- Protein folding and misfolding: the nature of the toxic species in amuloid disease (Thomas Bentin) kr. 192.000.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd

- Anskaffelse af dna-sekvenator "ABI PRISM 3100 Avant Genetic Analyzer" (Jesper Thorvald Troelsen) kr. 500.000.
- Dna-strukturens rolle i ligand-dna-interaktioner involveret i genekspression (Niels Erik Møllegaard) kr. 200.000.
- Effekt af TFF3 (trefoil factor 3) på aktivering af EGF-receptorer og apoptose i de insulinproducerende celler i pankreas (Jens Høiriis Nielsen) kr. 162.000.
- Funktionen af en ny genfamilies rolle ved celledifferentiering, fosterudvikling og genetisk relateret sygdom (Jesper Christensen) kr. 270.000.
- Gene Targeting via Peptide Nucleic Acids (Peter E. Nielsen) kr. 900.000.
- Genregulatoriske elementer af betydning for sygdomsspecifik genaktivitet i tarmceller (Jørgen Olsen) kr. 81.000.
- Investigation of the cellular mechanisms involved in or underlying development of glucotoxicity and lipotoxicity in pancreatic islets of Langerhans (Louise Torp Dalgaard) kr. 2.018.400.
- Molecular Regulation of Hepatocyte Generation in Adult Liver: Role of the Immune System (Hanne Cathrine Bisgaard) kr. 600.000.
- PNA directed gene repair (Thomas Bentin) kr. 192.000.

Vanførefonden

- Klinisk og molekylær-genetiske aspekter ved Hereditær Spastisk Paraplegi (Lis Hasholt) kr. 30.000.

Vera og Carl Johan Michaelsens Legat

- Funktionen af en ny genfamilies rolle ved celledifferentiering (Jesper Christensen) kr. 112.000.

Øjenfonden

- Genomforskning og diagnostik ved katarakt og retinitis pigmentosa (Lars Hansen) kr. 224.000.

Publikationer

- Andersen P.S., Havndrup O., Bundgaard H., Larsen L.A., Vuust J., Pedersen A.K., Kjeldsen K., Christiansen M.: Genetic and phenotypic characterization of mutations in myosin-binding protein C (MYBPC3) in 81 families with familial hypertrophic cardiomyopathy: total or partial haploinsufficiency. *Eur J Hum Genet* Vol. 12, s. 673-677. 2004.
- Andersen P.S., Larsen L.A.: High Throughput Mutation Screening. i: *Molecular Analysis and Genome Discovery* s. chap. 5. Ralph Rapley (Editor), Stuart Harbron (Editor). John Wiley & Sons, inc, New York 2004.
- Bache I., Assche E.V., Cingöz S., Bugge M., Tümer Z.A., Hjorth M., Lundsteen C., Lespinasse J., Winther K., Niebuhr A., Kalscheuer V., Liebaers I., Bonduelle M., Tournaye H., Ayuso C., Barbi G., Blennow E., Bourrouillou G., Brondom-Nielsen K., Bruun-Pedersen G., Croquette M.F., Dahoun S., Dallapicola B., Davison V., Delobel B., Duba H.C., Duprez L., Ferguson-Smith M., Fitzpatrick D.R., Grace E., Hansmann I., Hulten M., Jensen P.K., Jonveaux P., Kristoffersen U., Lopez-Pajares I., McGowan-Jordan J., Murken J., Orera M., Parkin T., Passarge E., Ramos C., Rasmussen K., Schempp W., Schubert R., Schwinger E., Shabtai F., Smith K., Stallings R., Stefanova M., Tranebjerg L., Turleau C., van der Hagen H.C.B., Vekemans M., Vokac

- N.K., Wagner K., Wahlstroem J., Zelante L., Tommerup N.: An excess of chromosome 1 breakpoints in male infertility. *Eur. J. Hum. Genet.* Vol. 12, s. 993-1000. 2004.
- Bak M., Hansen C., Henriksen K.F., Hansen L., Pakkenberg H., Eiberg H.R.L., Tommerup N.: Mutation analysis of the Sonic hedgehog promoter and putative enhancer elements in Parkinson's disease patients. *Brain Res Mol Brain Res* Vol. 126, s. 207-211. 2004.
- Bentin T., Hamzavi R., Salomonsson J., Roy H., Ibba M., Nielsen P.E.: Photoreactive Bicyclic Amino Acids as Substrates for Mutant *Escherichia coli* Phenylalanyl-tRNA Synthetases. *The Journal of Biological Chemistry* Vol. 279, s. 19839-19845. 2004.
- Bentin T., Larsen H.J., Nielsen P.E.: Peptide Nucleic Acid Targeting. i: *Nucleic Acids. Protocols and Applications.* Second edition s. 107-140. Peter E. Nielsen. Horizon Bioscience, U.K. 2004.
- Bjelke J.R., Christensen J.A., Branner S., Wagtmann N., Olsen C., Kanstrup A.B.: Tyrosine 547 constitutes an essential part of the catalytic mechanism of dipeptidyl peptidase IV. *J. Biol. Chem.* Vol. 279, s. 34691-34697. 2004.
- Bojesen I.N.: Direct determination of unbound lipophilic ligands in aqueous solutions. *Biological Procedures Online* Vol. 6, s. 226-234. 2004.
- Boonen S.E., Stahl D., Kreiborg S., Rosenberg T., Kalscheuer V., Larsen L.A., Tommerup N., Brøndum-Nielsen K., Tümer Z.A.: Delineation of an interstitial 9q22 deletion in basal cell nevus syndrome. *Am.J. Med. Genet* Vol. 132A, s. 324-328. 2004.
- Chen F., Leick V.R.: The protozoan *Tetrahymena* as a bioindicator to screen bioactive substances. *Journal of Microbiological Methods* Vol. 59, s. 233-241. 2004.
- Dalsgaard M.K., Ogoh S., Dawson E.A., Yoshiga C.C., Quistorff B., Secher N.H.: Cerebral carbohydrate cost of physical exertion in humans. *Am. J. Physiol. Regul. Integr. Comp. Physiol.* Vol. 287, s. R534-R540. 2004.
- Dalsgaard M.K., Quistorff B., Danielsen E.R., Selmer C., Vogelsang T., Secher N.H.: A reduced cerebral metabolic ratio in exercise reflects metabolism and not accumulation of lactate within the human brain. *J. Physiol.* Vol. 554, s. 571-578. 2004.
- Dryselius R., Aswasti S.K., Rajarao G.K., Nielsen P.E., Good L.: The Translation Start Codon Region Is Sensitive to Antisense PNA Inhibition in *Escherichia coli*. *Oligonucleotides* Vol. 13, s. 427-433. 2003.
- Dryselius R., Nekhotiaeva N., Nielsen P.E., Good L.: Antibiotic-free bacterial strain selection using antisense peptide nucleic acid. *BioTechniques* Vol. 35, s. 1060-1064. 2003.
- Eiberg H.R.L., Nørgaard-Pedersen B., Nielsen I-M.: Cholestasis Familiaris Groenlandica / Byler-like disease in Greenland – A population study. *Int. J. Circumpolar Health* Vol. 63, suppl. 2, s. 189-191. 2004.
- Engelhardt M.: Condensation of chromatin *in situ* by cation-dependent charge shielding and aggregation. *Biochemical and Biophysical Research Communication* Vol. 324, s. 1210-1214. 2004.
- Eustyrskard J.: Splicing inhibition of MDM2 pre-mRNA by Peptide Nucleic Acids. 1-63s. BioCentrum, DTU. Danmark 2004.
- Fabris C., Cozzi B., Hay-Schmidt A., Naver B., Møller M.: Demonstration of an Orexinergic Central Innervation of the Pineal Gland of the Pig. *The Journal of Comparative Neurology* Vol. 471, s. 113-127. 2004.
- Gao S., Worm J., Guldborg P., Eiberg H.R.L., Krogdahl A., Liu C.J., Reibel J., Dabelsteen E.: Genetic and epigenetic alterations of the blood group ABO gene in oral squamous cell carcinoma. *Int. J. Cancer* Vol. 109, s. 230-237. 2004.
- Gao S., Worm J., Guldborg P., Eiberg H.R.L., Krogdahl A., Sørensen J.A., Liu C.J., Reibel J., Dabelsteen E.: Loss of heterozygosity at 9q33 and hypermethylation of the *DBCCR1* gene in oral squamous cell carcinoma. *British Journal of Cancer* Vol. 1-5, s. 10.1038/sj.bjc.6601980 – web. 2004.
- Good L., Dryselius R., Nielsen P.E.: Antisense Effects in *Escherichia coli*. i: *Nucleic Acids. Protocols and Applications.* Second edition s. 291-304. Peter E. Nielsen. Horizon Bioscience, U.K. 2004.
- Gramham J., Blennow E., Boavida M.G., Carter N., Cremer C., Cremer T., Delattre O., Gerdes T., Granum E., Hagemeyer A., Rivas J.M., Kallioniemi O., Kirchhoff M., Kolvraa S., Lichter P., Pearson P., Philip J., Piper J., Van Der Ploeg P.M., Raap A.K., Rocchi M., Rosenberg C., Speicher M., Speleman F., Tommerup N., Roy N.N., Veltman J., Young T.: Claes Lundsteen – in Memoriam. *Eur. J. Hum. Genet.* Vol. 12, s. 603-603. 2004.
- Grønsvov K., Larsen L.A., Rendtorff N.D., Parving A., Nørgaard-Pedersen B., Brøndum-Nielsen K.: GJB2 and GJB6 mutations in 165 Danish patients showing non-syndromic hearing impairment. *Genet Test* Vol. 8, s. 181-184. 2004.
- Hamzavi R.: Side Chain Glycosylated Peptide Nucleic Acids. 1-105s. Københavns Universitet 2004.
- Heiring C., Quistorff B., Greisen G.: Uventet plasmalaktatstigning hos ekstremt for tidligt fødte og væksthæmmede nyfødte. *Ugeskrift for Læger* Vol. 166, s. 1017-1020. 2004.
- Hertz J.M., Sivertsen B., Silahtaroglu A.N., Bugge M., Kalscheuer V.M., Weber A., Wirth J., Ropers H.H., Tommerup N., Tümer Z.A.: Early onset, non-progressive, mild cerebellar ataxia co-segregating with a familial balanced translocation t(8;20)(p22;q13). *J. Med. Genet.* Vol. 41, s. E25. 2004.
- Hjermind L.E., Werdelin L.M., Eiberg H.R.L., Kragh O.B., Dupont E., Sørensen S.A.: A novel mutation in the <epsilon>sarcoglycan gene causing myoclonus-Dystonia syndrome. *Neurology* Vol. 60, s. 1536-1539. 2003.
- Hofman-Bang J., Jespersen T., Grunnet M., Larsen L.A., Andersen P.S., Kanters J.K., Kjeldsen K., Christiansen M.: Does KCNE5 play a role in long QT syndrome? *Clin Chim Acta* Vol. 345, s. 49-53. 2004.
- Hynne F., Danø S., Sørensen P.G.: A Functional Dynamics Approach to Modelling of Glycolysis. i: *Function and Regulation of Cellular Systems: Experiments and Models (Mathematics and Biosciences in Interaction)* s. 7-19. Andreas Deutch, Jonathan Howard, Martin Falcke and Walter Zimmermann. Birkhäuser Verlag, Basel 2004.
- Jensen A., Magistrado P., Sharp S., Jørgensen L., Lavstsen T., Chiucchiuini A., Salanti A., Vestergaard L.S., Lusingu J.P., Hermsen R., Sauerwein R., Christensen J.A., Nielsen M.A., Hviid L., Sutherland C., Staalsoe T., Theander T.G.: Plasmodium falciparum Associated with Severe Childhood Malaria Preferentially Expresses PfEMP1 Encoded by Group A var Genes. *J. Exp. Med.* Vol. 199, s. 1179-1190. 2004.
- Jensen C.H., Jauho E.I., Santoni-Rugiu E., Holmskov U.,

- Teisner B., Tygstrup N., Bisgaard H.C.: Transit-Amplifying Ductal (Oval) Cells and Their Hepatocytic Progeny Are Characterized by a Novel and Distinctive Expression of Delta-Like Protein/Preadipocyte Factor 1/Fetal Antigen 1. *American Journal of Pathology* Vol. 164, s. 1347-1359. 2004.
- Jespersen T., Rasmussen H.B., Grunnet M., Jensen H.S., Angelo K., Dupuis D.S., Vogel L.K., Jørgensen N.K., Klaerke D.A., Olesen S.P.: Basolateral localisation of KCNQ1 potassium channels in MDCK cells: molecular identification of an N-terminal targeting motif. *J. Cell. Sci.* Vol. 117, s. 4517-4526. 2004.
- Kanters J.K., Fanoë S., Larsen L.A., Bloch-Thomsen P.E., Toft E., Christansen M.: T wave morphology analysis distinguishes between KvLQT1 and HERG mutations in long QT syndrome. *Heart Rhythm* Vol. 1, s. 285-292. 2004.
- Kehlen A., Geisler M., Olsen J., Sablotzki A., Langner J., Riemann D.: IL-10 and TGF-beta differ in their regulation of aminopeptidase N/CD13 expression in monocytes. *Int. J. Mol. Med.* Vol. 13, s. 877-882. 2004.
- Kjær K.W., Hansen L., Eiberg H.R.L., Leicht P., Opitz J.M., Tommerup N.: Novel Connexin 43(GJA1) mutation causes oculo-dento-digital dysplasia with curly hair. *Am. J. Med. Genet.* Vol. 127A, s. 152-157. 2004.
- Krupnik O.V., Fadeeva N.V., Kvitko N.P., Shepelev V.A., Nielsen P.E., Lazurkin Y.S.: Stability and Transformations of bis-PNA/dna Triplex Structural Isomers. *Journal of Biomolecular Structure & Dynamics* Vol. 21, s. 503-512. 2004.
- Lamotte L., Jackerott M., Bucchini D., Jami J., Joshi R.L., Deltour L.: Knock-in of diphtheria toxin A chain gene at Ins2 locus: effects on islet development and localization of Ins2 expression in the brain. *Transgenic Res.* Vol. 13, s. 463-473. 2004.
- Leick V.R.: Protozoer i naturen og som forsøgsdyr i laboratoriet. *Naturens Verden* Vol. 10, s. 22-29. 2004.
- Leick V.R., Chen F.: Chemosensory behaviour and ciliary cyclic GMP-dependent protein kinase in *Tetrahymena thermophila*. *European Journal of Protistology* Vol. 40, s. 303-312. 2004.
- Li B., Bisgaard H.C., Forbes V.E.: Identification and expression of two novel cytochrome P450 genes, belonging to CYP4 and a new CYP31 family, in the polychaete *Capitella capitata* sp.I. *Biochem. Biophys. Res. Commun.* Vol. 325, s. 510-17. 2004.
- Lützen A., Bisgaard H.C., Rasmussen L.J.: Cyclin D1 expression and cell cycle response in dna mismatch repair-deficient cells upon methylation and UV-C damage. *Experimental Cell Research* Vol. 292, s. 123-134. 2004.
- Midro A.T., Panasiuk B., Tümer Z.A., Stankiewicz P., Silahtaroglu A.N., Lupski J.R., Zemanova Z., Stasiewicz-Jarocka B., Hubert E., Tarasow E., Famulski W., Zadrozna-Tolwinska B., Wasiliewska E., Kirchhoff M., Kalscheuer V.M., Michalova K., Tommerup N.: Interstitial deletion 9q22.32-q33.2 associated with additional familial translocation t(9;17)(q34.11;p11.2) in a patient with Gorlin-Goltz syndrome and features of Nail-Patella syndrome. *Am. J. Med. Gen.* Vol. 124, s. 179-191. 2004.
- Milman N., Pedersen P., Ovesen L., Melsen G.V., Fenger K.: Frequency of the C282Y and H63D mutations of the hemochromatosis gene (HFE) in 2501 ethnic Danes. *Ann. Hematol.* Vol. 83, s. 654-657. 2004.
- Nekhotiaeva N., Awasthi S.K., Nielsen P.E., Good L.: Inhibition of *Staphylococcus aureus* Gene Expression and Growth Using Antisense Peptide Nucleic Acids. *Molecular Therapy* Vol. 10, s. 652-659. 2004.
- Nielsen H.: Om at boltre sig i den videnskabelige litteraturs gode historier. *BioZoom* Vol. 2, s. bz_0204b / = 5 sider. 2004.
- Nielsen I-M., Eiberg H.R.L.: Cholestasis Familiaris Groenlandica: an epidemiological, clinical and genetic study. *Int. J. Circumpolar Health* Vol. 63, suppl. 2, s. 192-194. 2004.
- Nielsen J.E., Koefoed P., Kjaergaard S., Jensen L.N., Nørremølle A., Hasholt L.: Prenatal diagnosis of autosomal dominant hereditary spastic paraplegia (SPG4) using direct mutation detection. *Prenatal Diagn.* Vol. 24, s. 363-366. 2004.
- Nielsen P.E.: (ed.). *Nucleic Acids. Protocols and Applications*. Second edition. 1-315s. Horizon Bioscience, U.K. 2004.
- Nielsen P.E.: PNA Technology. *Molecular Biotechnology* Vol. 26, s. 233-248. 2004.
- Nielsen P.E.: (ed.). *Pseudo-Peptides in Drug Discovery*. 244s. Wiley-VCH, Weinheim 2004.
- Nielsen P.E.: Gene targeting using Peptide Nucleic Acid. *Methods in Molecular Biology: Oligonucleotide synthesis* Vol. 288, s. 343-358. 2004.
- Nielsen P.E., Egholm M.: An Introduction to PNA. i: *Nucleic Acids. Protocols and Applications*. Second edition s. 1-36. Peter E. Nielsen. Horizon Bioscience, U.K. 2004.
- Nielsen P.E., Koppelhus U., Beck F.: Peptide Nucleic Acid (PNA): A Pseudo-peptide with dna-like Properties. i: *Pseudo-Peptides in Drug Discovery* s. 153-191. Peter E. Nielsen (ed.). Wiley-VCH, Weinheim 2004.
- Nørremølle A.: Sekventering. i: *DNA og RNA. En håndbog* s. 161-180. Kielberg, V.. Gads Forlag, København 2003.
- Nørremølle A., Hasholt L., Petersen C.B., Eiberg H.R.L., Hasselbalch S.G., Gideon P., Nielsen J.E., Sørensen S.A.: Mosaicism of the CAG repeat sequence in the Huntington disease gene in a pair of monozygotic twins. *Am. J. Med Genet.* Vol. 130, s. 154-159. 2004.
- Olsen A.G., Dahl O., Nielsen P.E.: Synthesis and evaluation of a conformationally constrained pyridazinone PNA-monomer for recognition of thymine in triple-helix structures. *Bioorganic & Medicinal Chemistry Letters* Vol. 14, s. 1551-1554. 2004.
- Olsen J.: Molekylær tarmdiagnostik – hvornår kan man få sin gastroenterologiske vejrudsigt? *Ugeskrift for Læger* Vol. 166, s. 3383-3384. 2004.
- Olsen L., Hansen M., Ekstrøm C.T., Troelsen J.T., Olsen J.: CVD: The intestinal crypt/villus *in situ* hybridization database. *Bioinformatics* Vol. 20, s. 1327-1328. 2004.
- Rasmussen H., Liljefors T., Petersson B., Nielsen P.E., Kastrup J.S.: The Influence of Chiral Amino Acid on the Helical Handedness of PNA in Solution and in Crystals. *Journal of Biomolecular Structure & Dynamics* Vol. 21, s. 495-502. 2004.
- Schousboe I., Thomsen P., van Deurs B.: Factor XII binding to endothelial cells depends on caveolae. *Eur. J. Biochem.* Vol. 271, s. 2998-3005. 2004.
- Serup P., Nielsen J.H.: Development and Life Cycle of a β -Cell. i: *International Textbook of Diabetes Mellitus*, Third Edition s. 59-78. R. A. DeFronzo, E. Ferrannini,

- H. Keen and P. Zimmet. John Wiley & Sons, Ltd., Chichester 2004.
- Shiraishi T., Nielsen P.E.: Down-regulation of MDM2 and activation of p53 in human cancer cells by antisense 9-aminoacridine-PNA (peptide nucleic acid) conjugates. *Nucleic Acids Research* Vol. 32, s. 4893-4902. 2004.
- Silahtaroglu A.N., Jensen L.R., Harboe T.L., Horn P., Bendixen C., Tommerup N., Tümer Z.A.: Sequencing and mapping of the porcine CCS gene. *Anim. Genet.* Vol. 35, s. 353-354. 2004.
- Silahtaroglu A.N., Pfundheller H., Koshkin A., Tommerup N., Kauppinen S.: LNA-modified oligonucleotides are highly efficient as FISH probes. *Cytogenet Genome Res.* Vol. 107, s. 32-37. 2004.
- Simon-Assmann P., Bolcato-Bellemin A.L., Turck N., Piccinni S., Olsen J., Launay J.F., Lefebvre O., Kedinger M.: Basement membrane laminins in normal and pathological intestine. i: Disease progression and carcinogenesis in the gastrointestinal tract. *Falk Symposium no. 132* s. 223-239. Galle et al.. Kluwer Academic Publishers, UK 2003.
- Skovbjerg H., Hansen G.H., Niels-Christiansen L-L., Anthonsen D., Ascher H., Midhagen G., Hallert C., Noren O., Sjøstrøm H.G.: Intestinal Tissue Transglutaminase in Coeliac Disease of Children and Adults: Ultrastructural Localization and Variation in Expression. *Scand. J. Gastroenterol* Vol. 12, s. 1219-1227. 2004.
- Skovbjerg H., Koch C., Anthonsen D., Sjøstrøm H.G.: Deamidation and cross-linking of gliadin peptides by transglutaminases and the relation to celiac disease. *Biochimica et Biophysica Acta* Vol. 1690, s. 220-230. 2004.
- Tümer Z.A., Harboe T.L., Blennow E., Kalscheuer V.M., Tommerup N., Brøndum-Nielsen K.: Molecular cytogenetic characterization of ring chromosome 15 in three unrelated patients. *Am. J. Med. Genet* Vol. 130A, s. 340-344. 2004.
- Tümer Z.A., Horn N.: Menkes disease. i: Neurocutaneous Syndromes s. 222-233. E.S. Roach and V.S. Miller (eds.). Cambridge University Press, 2004.
- Tümer Z.A., Horn N.: Menkes disease. i: Neurocutaneous disorders s. 222-233. Roach E.S; Miller, V.S.. Cambridge University Press, UK 2003.
- White D.J., Busscher H.J., Bosch J.J.t., Christoffersen J.: "Dental Research into Gear" 1970-1998: A Review of the Scientific Legacy of Joop Arends. *J. Dent. Res.* Vol. 83, s. 93-97. 2004.
- Yao D., Yu F., Kim J., Scholz J., Nielsen P.E., Sinner E-K., Knoll W.: Surface plasmon field-enhanced fluorescence spectroscopy in PCR product analysis by peptide nucleic acid probes. *Nucleic Acids Research* Vol. 32, s. e177 (6 sider). 2004.

Institut for Medicinsk Mikrobiologi og Immunologi

Ledelse pr. 1.2.2004

Instituttet ledes af institutleder, lektor, dr.med. Carsten Geisler.

Bestyrelsen består af viceinstitutleder, professor, dr.med. Thor Theander, professor, dr.med. Niels Høiby samt laborant Sussie Schreiber.

Organisation

Instituttet er fagligt opdelt i fire afdelinger: medicinsk bakteriologi, medicinsk virologi, medicinsk parasitologi samt det tværgående immunologiske fagområde.

Adresse

Panum Institut
Bygn. 24.2.44
Blegdamsvej 3C
2200 København N
Telefon 35 32 78 50
Fax 35 32 78 53
s.hansen@immi.ku.dk
www.immi.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Seneste historiske udvikling

Instituttets historiske udvikling er beskrevet i tidligere udgaver af Årbogen.

Personaleforhold

Dr.med. Allan Randrup Thomsen er den 1.1.2004 tiltrådt et professorat i eksperimentel virologi.

1.4.2004 er dr.med. Thor G. Theander tiltrådt et professorat i parasitologi og international sundhed.

Dr.med. Oana Ciofu er den 1.8.2004 blevet ansat som lektor i medicinsk bakteriologi.

Speciallæge, dr.med. Helle Krogh Johansen er den 1.9.2004 ansat som lektor i medicinsk bakteriologi. Lektoratet er kombineret med en overlægestilling ved Diagnostisk Center, Rigshospitalet.

Ph.d. Jan Pravsgaard Christensen er tiltrådt et lektorat i infektionsimmunologi 1.9.2004.

Instituttet har 1.9.2004 ansat 14 eksterne lektorer inden for fagområderne immunologi og medicinsk mikrobiologi.

1.5.2004 kunne professor, dr.med. Niels Høiby fejre sit 25-års jubilæum i statens tjeneste.

Forskningsvirksomhed

1. Bakteriologi

1.1. *Pseudomonas aeruginosa*

Hovedsatsningen er ligesom de tidligere år den kroniske *Pseudomonas aeruginosa* lungeinfektion hos cystisk fibrosepatienter, som undersøges ved *in vitro*-teknikker, dyreforsøg og kliniske undersøgelser. Der er tre hovedlinier i

forskningen for tiden. Resistensmekanismer hos *P. aeruginosa* mod især beta-lactamantibiotika. Her arbejdes med fundet af en ny insertionssekvens (IS1669) i ampD-genet, som medfører høj konstitutiv expression af kromosomet beta-lactamase hos *P. aeruginosa*. Vi har på baggrund af tidligere resultater med oxygen radikalskade på *P. aeruginosa*'s alginat gener påbegyndt en undersøgelse af totalomfanget af oxygen-radikalskader på *P. aeruginosa* kromosomer, og vi har i konsekutive isolater fra cystisk fibrosepatienter fundet hypermutable isolater, som samtidig er stigende resistente over for antibiotika. Der er således holdpunkter for, at kronisk inflammationsrespons inducerer mutation i *P. aeruginosa*, som kan selekteres af antibiotikabehandling. Vi har sammen med kolleger på DTU vist, at furanoner kan hæmme homoserin-lactose hos *P. aeruginosa in vivo* i en musemodel og derved bakteriernes produktion af virulensfaktorer, og vi har vist, at der også kan ske homoserin-lactosebaseret kommunikation mellem *P. aeruginosa* og *B. cepacia*. (O. Ciofu, H.K. Johansen, N. Høiby).

1.2. Mikroorganismers virulensfaktorer og virkningen på værtens immunologiske status

Undersøgelse af membrantransport i Plasmodium falciparuminficerede erythrocytter med henblik på patogenese og nye behandlingsstrategier foretages i samarbejde med Medicinsk Fysiologisk Institut og Danmarks Farmaceutiske Højskole (P. Ellekvist, C. Ricke, D. Klærke, T. Zeuten, J. Jaroszewski). Indflydelsen af bakterielle virulensfaktorer på værtens immunologiske status undersøges under forløbet af infektion med Campylobacter jejuni i samarbejde med Statens Serum Institut (N.P. Mortensen og K. Kroghfelt). Fortsatte undersøgelser af virulensfaktorer hos Helicobacter pylori foretages i samarbejde med Centralsygehuset i Hillerød (S. Hartzen).

2. Virologi

2.1. Eksperimentel virologi og infektionsimmunologi

Eksperimentelle studier af patogenesen og immunforsvaret ved virusinfektioner.

2.1.1. Analyse af betydningen af kemokin/kemokinreceptorer for regulationen af den lokale betændelsesreaktion. Dette projekt involverer bl.a. analyse af genetisk manipulerede mus med specifikke defekter i kemokinsystemet (specielt CCR5 og CXCR3), udvalgt på basis af tidligere kortlægning af ekspresion i forbindelse med virale infektioner i hjerne, lunger og lever. Endvidere undersøges betydningen af viralt kodede kemokinantagonister på det antivirale inflammatoriske respons.

2.1.2. Molekylære og cellulære interaktioner af betydning for aktivering og vedligeholdelsen af et effektivt T-cellesvar ved virusinfektioner. Også her studeres genetisk manipulerede mus (bl.a. MHC klasse II -/-, B-celle -/- CD40Ligand -/- samt IL-15 -/-) for deres evne til at rejse og specielt vedligeholde effektiv T-celle immunsurveillance.

2.1.3. Betydningen af vaccination mod enkeltepitoper for værts/virusinteraktionen vurderet på et individuelt og populationsrelateret niveau. Fører dette vaccineprincip til dårligere immunitet over for virusvarianter, og ses fremkomst af sådanne i højere grad efter enkeltepitopimmunisering? DNA og adenovirusbaserede vacciner anvendes til disse studier.

2.1.4. Molekylære effektormekanismer af betydning ved

kontrol af virusinfektioner. Ved hjælp af genetisk manipulerede mus undersøges betydningen af specifikke effektor-systemer (gamma-interferon, perforin m.v.) for virusbæmpelsen samt immunregulationen. Endvidere er vi i færd med at kortlægge effektor-molekyleres rolle i reguleringen af det antivirale T-cellesvar, dels i de sekundære lymfoide væv, dels i perifere væv (A.R. Thomsen, J.P. Christensen, C. Bartholdy, J.E. Christensen, S.Ø. Kauffmann, M.R. Sørensen, A. Kildemoes, C. de Lemos, P. Henrichsen, P. Holst).

2.2. Interferonlaboratoriet

Interferonlaboratoriets forskningsområde omfatter cytokinernes indflydelse på virusinfektioner, *in vivo* og *in vitro*.

(i) IFN-lab har – sammen med en amerikansk gruppe – afsluttet og publiceret en klinisk undersøgelse af et flavonoid derivat (Trolox) mod common cold/rhinitis med et positivt resultat.

(ii) IFN-lab har undersøgt Trolox's mulige indflydelse på bestemte cytokinernes regulatoriske rolle i en, *in vitro*, model.

(iii) Denne model har medført en invitation fra NIA-DH/NIH om et samarbejde vedr. en mere systematisk undersøgelse af flavonoid-derivater + interferon i interferonafhængige virusinfektioner.

Ad (i) Afprøvningen i USA hos prof. Turner (Virginia University, MD) omfattede 96 frivillige forsøgspersoner med en naturlig common cold infektion (< 30 h post-infektion) og viste signifikant effekt inden for 24 timer. Resultatet er publiceret i 2004 (R.B. Turner, S.L. Fowler & K. Berg).

Ad (ii) I, *in vitro*, forsøg har vist, at TNF- α øger rhinovirusinfektioner; modsat hæmmer HuIFN- α virusproduktionen af HRV, når TNF- α og HuIFN- α optræder samtidigt udover TNF- α en markant depression af interferonsystemet, allerede ved 2 pg/ml. Flavonoid-derivatet er vist i 2004 (af K. Berg) at hæmme TNF- α -depression af interferon-systemet, således at den "normale" antivirale aktivitet fra interferon-systemet er tilbage, når der anvendes et flavonoid-derivat sammen med interferon (publiceret i 2004, H. Andersen, T.C. Owen & K. Berg).

Ad (iii) Det er planlagt at undersøge indflydelsen af Trolox + Interferon på Hepatitis og Corona (SARS-like) virusinfektioner i et større screeningsprogram både i, *in vitro*, og specielt i, *in vivo*, modeller; i første omgang koncentrerer vi os om Coronavirus (SARS-like model) og hepatitis B (transgene mouse model). Både Coronavirus og Hepatitis er vist at være "interferon-dependant syndromes", idet profylaktisk behandling af frivillige med interferon over for induceret Coronavirusinfektion er effektiv (Turner et al, 1986). Ligeledes er det vist, at hepatitis responderer over for interferonbehandling. Der anvendes en speciel klonet interferon, som er aktivt både i det humane og murine system.

3. Parasitologi

3.1. Malariaforskning

Parasitologisk Afdeling arbejder tæt sammen med forskere på Epidemioafdeling M og Mikrobiologisk Afdeling, Rigshospitalet, under paraplyen Center for Medicinsk Parasitologi (CMP). I 2004 var i alt 47 personer (laboranter, laborantelever, sekretærer, seniorforskere, ph.d.-studerende og specialestuderende) tilknyttet CMP helt eller delvist. Den

af Forsker Uddannelses Rådet støttede forskerskole, "The Graduate School of International Health" udgår fra CMP.

Forskningen ved CMP er centreret omkring malaria. Vi arbejder med at karakterisere den immunologiske respons til malariaparasitter, udvikle malariavacciner, samt at monitorere resistensudvikling. I 2004 blev 20 publikationer antaget til offentliggørelse i internationale tidsskrifter. CMP har feltforskningsprojekter i Ghana, Tanzania og Sudan og modtager støtte fra EU, Gates Malaria Partnership, European Malaria Vaccine Initiative, Den Europæiske Kommission og Danida. I 2000 etablerede CMP sammen med National Institute of Medical Research in Tanzania, Kilimanjaro Christian Medical College og London School of Hygiene and Tropical Medicine samarbejdet Joint Malaria Programme. Her monitorerer vi malariasituationen i det nordøstlige Tanzania samt medvirker til at udvikle nye malariabekæmpelsesstrategier. CMP's aktiviteter er beskrevet på hjemmesiden <http://www.cmp.dk>

4. Immunologi

4.1. MHC-Struktur og funktion

Immunsystemet bruger en kompliceret mekanisme rettet mod genkendelse af proteinfragmenter (peptider) til at afsøge vores indre univers for tilstedeværelsen af mikroorganismer eller kræftceller. Vi er i gang med at beskrive og forudsige, hvad de såkaldte MHC-molekyler binder og fremviser til immunsystemets specifikke responderceller, de såkaldte T-celler. Vi søger at anvende denne viden til at udvikle metoder, som kan undersøge hele mikroorganismer, eller celler, for tilstedeværelsen af egnede vaccinekandidater. Vi søger endvidere at formulere disse kandidater på en måde, som kan bruges til at finde, oprense og stimulere specifikke T-celler.

4.1.1. Produktion/oprensning af rekombinante MHC-molekyler.

Vi fortsætter de sidste års systematiske fremstilling og analyse af immunsystemets MHC-klasse I molekyler. Vi udvælger repræsentative MHC-molekyler og fremstiller dem syntetisk i stor mængde, bl.a. med henblik på analyse af deres specificitet. Vi har nu også udviklet en teknologi der tillader, at biotinyler samtlige molekyler under denne produktion. Biotin kan efterfølgende bruges til at binde 4 peptid-MHC-komplekser sammen i en såkaldt tetramer, der derefter kan bruges til at markere og manipulere specifikke T-celler. Det har tidligere været en specialisopgave at lave disse tetramere. Vi har vist, at det kan lade sig gøre at fremstille molekylerne på en sådan måde, at et hvilket som helst laboratorium vil være i stand til at lave tetramere. Vi har vist, at disse "ready-to-go" tetramere som forventet samles som tetramere, at de kan stimulere specifikke T-celler og endelig, at de kan farve dem (Nielsen, Justesen, Leisner, Lamberth, Buus + Claesson, (MAI), Lund, Brunak (DTU).

4.1.2. Struktur af MHC.

Vi har i år produceret yderligere to nye peptid/MHC-komplekser og ved røntgenkrystallografi gennemført høj-kvalitetsstrukturanalyser af samme (Røder, Gajhede (DFH), Buus).

4.1.3. Analyser af MHC-specificitet.

Vi analyserer peptidbindingsspecificiteten af ovennævnte MHC-klasse I molekyler. Vi har i år indkøbt og indkørt en robot, som kan håndtere 96 fortyndinger ad gangen. Vi forventer, at denne robot vil forøge vores analysekapacitet

væsentligt. Vi arbejder stadig på udviklingen af et peptid-bindingsassay, baseret på massespektrometri (Lamberth, Sylvester-Hvid, Harndahl, Buus).

4.1.4. Forudsigelser af MHC-specificitet.

Vi har fortsat arbejdet på at forfine og anvende metoder, baseret på kunstig intelligens, til at forudsige binding til både MHC-klasse I og II. Vi har også udviklet strategier til at udvælge de mest informative peptider til fremtidig analyse (Lamberth, Buus + CBS (DTU)).

4.1.5. Anvendelse af forudsigelserne.

Vi anvender nu forudsigelserne til at foretage en komplet analyse af flere patogene mikroorganismer såsom influenza, kopper, tuberkulose etc. Samtidig analyserer vi tumorceller for tilstedeværelsen af tumorantigener og peptider, som kan anvendes i immunterapi af tumorer.

Laboratoriet støttes nu af flere EU- og NIH-bevillinger, som alle er opnået i 2004. Herigennem er nye internationale samarbejder etableret.

4.2. T-cellereceptoren og immunregulation

4.2.1. T-cellereceptoren og regulering af immunsystemet.

T-lymfocytterne (T-cellerne) spiller en meget central rolle i det specifikke immunsystem. T-cellerne udtrykker på deres celleoverflade en unik receptor, kaldet T-celle-receptoren (TCR). TCR er opbygget af 8 proteinkæder. I en af disse kæder, kaldet CD3 γ , har vi identificeret og karakteriseret et motiv, hvormed T-cellerne kan regulere, hvor meget TCR de udtrykker på deres overflade. Hvorledes motivet reguleres og hvilke konsekvenser det har for mængden af TCR på celleoverfladen er nu nøje beskrevet. Imidlertid mangler vi stadig at forstå den fysiologiske rolle af denne TCR-regulation. Vi har nu produceret en musestamme (CD3 γ ; LLAA knock-in mus) med selektiv mutation i netop det motiv i CD3 γ , der normalt regulerer mængden af TCR på celleoverfladen. En lang række studier af denne musestamme er i gang mhp. at forstå den fysiologiske rolle af TCR-regulationen på T-cellernes overflade.

4.2.2. TCR-kinetik og funktion.

4.2.3. Fosfataser og kinaser i TCR-endocytose og recykling.

Projektets formål er at identificere de protein kinase C isotyper, der er involveret i regulation og funktion af TCR, samt at forstå hvorledes disse kinaser reguleres.

4.2.4. Struktur bestemmelser af CD3-molekylerne.

(C. Geisler, C. Menné Bonefeld, J.P.H. Lauritsen, M. von Essen, A.B. Rasmussen, M.W. Nielsen, N. Ødum, M. Haks, A. Kruisbeek, L.Ø. Pedersen).

4.3. Signaltransduktion og gen-aktivering ved kræft, allergi og autoimmunitet

Gruppen udforsker, hvordan signaler overføres fra celleoverfladen til gener i cellekernen i raske lymfocytter og ved allergiske og autoimmune sygdomme samt ved leukæmi/lymfom. Vi fokuserer på, hvordan transskriptionsfaktorer aktiveres og inaktiveres, hvordan crosstalk mellem forskellige signalveje integreres, og på hvordan selektiv indgriben i signaloverførslen kan ændre cellens fænotype og adfærd. Målet er at forstå, hvordan immunforsvaret reguleres hos raske og ved sygdom.

4.3.1. Nye angrebepunkter for cancerbehandling.

Vi har gjort den opdagelse, at der ved lymfekræft i huden findes en aktiv form af et bestemt signalstof (Stat3). Vi har transfekteret dominant negativt Stat3 ind i kræftceller for ved hjælp af gene-chipanalyser at identificere, hvilke

gener som styres af Stat3. Samtidig udforsker vi, hvorfor Stat3 holdes aktivt af et ukontrollabelt enzym, og hvorfor de normale kontrolmekanismer svigter. Perspektivet er at udvikle nye specifikke lægemidler mod lymfekræft og leukæmi.

4.3.2. Bakterielle enterotoxiners rolle for allergi.

Vi har fundet, at bestemte bakterielle enterotoxiner ændrer T-cellers funktion, således at de bliver storproducenter af cytokiner, som fremmer et allergisk respons. Vi udforsker nu hvilke signalveje, som aktiveres, og hvordan dette fremmer allergi.

4.3.3. Forstyrrelser i intracellulær signalering ved autoimmunitet.

Vi har opstillet den hypotese, at en forhøjet receptorfølsomhed og svigt i hæmmende kontrolmekanismer har central betydning for udvikling af autoimmune sygdomme. Vi udforsker derfor regulation af cytokinsignalering i celler fra patienter med psoriasis, Mb Crohn og gigt. Sigtet er at blotlægge nye angrebepunkter for medicinsk behandling.

4.3.4. MEK-kinaser (MEKK) i immunitet.

Sigtet med projektet er at forstå MEKK1's rolle i aktivering og differentieringen af lymfocytter. Vi benytter MEKK-1 knock-out og transgene mus til at forstå MEKK-1 rolle's i cellulær signalering, adhærence og vækst, og vi udforsker MEKK-1's rolle i autoimmunitet og udvikling af cancer i immunsystemet.

4.3.5. T-cellevaccine mod Malignt Melanom.

Sigtet med projektet er at stimulere immunforsvaret til at udvikle en autoimmun reaktion, som retter sig mod antigener på overfladen af tumorceller fra patienter med modermærkekræft. Arbejdet foregår i samarbejde med C. Geisler (N. Ødum, A.-M. Mathiesen, S. Skov, T. Labuda, A. Woetmann, C. Brender, K. Eriksen, P. Lovato, V. Sommer, B. Bonnesen, T. Krejsgaard).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Carsten Geisler: Har været formand for bedømmelsesudvalget for to doktorafhandlinger, to ph.d.-afhandlinger, 14 stillinger som eksterne lektorer samt medlem af et adjunkt-bedømmelsesudvalg.

Niels Ødum: Har været medlem af bedømmelsesudvalgene for et antal ph.d.-afhandlinger samt en videnskabelig stilling ved Syddansk Universitet i Odense.

Allan Randrup Thomsen: Har været formand for bedømmelsesudvalget for to ph.d.-afhandlinger samt et professor-bedømmelsesudvalg.

Jan Pravsgaard Christensen: Har været formand for bedømmelsesudvalget for to ph.d.-afhandlinger, siddet i bedømmelsesudvalget ved ansættelse af eksterne lektorer i immunologi ved IMMI samt været ekstern bedømmer for United States-Israel Binational Science Foundation.

Thor G. Theander: Har været formand for bedømmelsesudvalget for to ph.d.-afhandlinger.

Udvalg og fonde

Thor G. Theander: I 2004 medlem af Co-ordination Committee for The Joint Malaria Programme, og medlem af scientific advisory board for African Malaria Network (AMANET).

Carsten Geisler: Medlem af bestyrelsen for Weimanns Legat.

Tillidshverv

Carsten Geisler: Medlem af Det Sundhedsvidenskabelige Fakultets forskningsudvalg, fakultetets bygningsudvalg samt suppleant til fakultetsrådet.

Niels Ødum: Udpeget sagkyndig rådgiver for Norges Forskningsråd.

Allan Randrup Thomsen: Medlem af styringsgruppen i forbindelse med oprettelsen af corefacilitet for transgene dyr ved fakultetets dyrestald.

Jan Pravsgaard Christensen: Sekretær i Immunologisk Selskab.

Thor G. Theander: Leder af The Graduate School of International Health.

Formidling**Redaktionelle hverv**

Carsten Geisler: Reviewer for flere internationale tidsskrifter.

Allan Randrup Thomsen: National redaktør for APMIS og medlem af Editorial Board for Journal of General Virology; endvidere reviewer for J Immunol, J Clin Invest og Trends in Immunology.

Jan Pravsgaard Christensen: Har været reviewer for J Immunol.

Niels Ødum: Referee for flere internationale tidsskrifter og Fonde, bl.a. Blood, Leukemia, Immunology, The Broad Foundation og the Welcome Foundation.

Instituttleder Carsten Geisler

Forbrug

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	9,3	11,0	20,3
DVIP	1,7	0,1	14,0
STIP	3,9	1,8	5,7
TAP	16,9	6,9	23,7
Årsværk i alt	31,8	19,8	63,7
Løn	12.862,0	6.703,0	19.565,0
Frikøb	153,0	351,0	505,0
Øvrige drift	2.593,0	15.556,0	18.149,0
Anskaffelser	3.047,0	2.288,0	5.335,0
<i>Bruttototal t.kr.</i>	<i>18.654,0</i>	<i>24.899,0</i>	<i>43.553,0</i>

Stab*VIP Internt finansieret*

Berg, Kurt Frimann; lektor.

Bonefeld, Charlotte Menne Oxager; adjunkt.

Buus, Søren; professor.

Christensen, Jan Pravsgaard; lektor.

Ciofu, Oana; lektor.

Colding, Hanne Lis; lektor.

Geisler, Carsten; lektor.

Højby, Niels; professor.

Johansen, Helle Krogh; lektor.

Theander, Thor Grundtvig; professor.

Thomsen, Allan Randrup; professor.

Ørum, Niels; professor.

VIP Eksternt finansieret

Andersen, Anders Woetmann; adjunkt.

Bartholdy, Christina; adjunkt.

Dahlbäck, Anna Madeleine; forskningsass.

Dalgaard, Michael Back; forskningsass.

Eriksen, Karsten Wessel Kam; adjunkt.

Harndahl, Mikkel Elmer; forskningsass.

Høgberg, Lotte Christine Groth; forskningsass.

Jensen, Anja Tatiana Ramstedt; lektor.

Justesen, Sune Frederik Lamdahl; forskningsass.

Jørgensen, Louise; forskningsass.

Khalil, Insaf Fadl; forskningsadj.

Labuda, Tord Evert Sigfried; adjunkt.

Lamberth, Kasper; forskningsass.

Leisner, Christian Valdemar Vinge; forskningsass.

Lovato, Paola; adjunkt.

Rasmussen, Anette Bødker; forskningsass.

Skov-Petersen, Søren; lektor.

Sørensen, Maria Rathmann; forskningsass.

Turner, Louise; adjunkt.

Westheimer, Christina Sylvester-Hvid; adjunkt.

STIP Internt finansieret

Brender, Christine; ph.d.-studerende.

Christensen, Jeanette Erbo; ph.d.-studerende.

Lavstsen, Thomas; ph.d.-studerende.

Von Essen, Marina Høy; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Kauffmann, Susanne Ørding; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

Lauritsen, Jens Peter Holst: The Role of CD3y in TCR Assembly and Cell Surface Stability.

Villadsen, Louise Slivsgaard: Effects on poriasis of fully human antibodies against IL-15 CD4. Investigated in a xenograft model.

Fondsbevillinger*Agnes og Poul Friis' Fond*

– T-cellereceptortransport og signalering (Carsten Geisler) kr. 100.000.

Aksel Meyer Nielsen og Vetsera Meyer Nielsen

– Analyse af betydning af kemokinreceptorerne CXCR3 og CCR5 for det antivirale immunforsvar (Marie Klinge Brimnes) kr. 300.000.

Alfred Benzon's Fond

– Dyrehold (Tord Labuda) (Niels Ødum) kr. 194.000.

– Løn (Kajsa Maria Paulsson Søren Buus) kr. 1.494.700.

– The Physiological Role of MEK Kinase 1 (MEKK1) kr. (Niels Ødum) kr. 440.000.

Dansk Kræftforsknings Fond

– Cytokinreceptor Signalen (Niels Ødum) kr. 300.000.

– Karakterisering af ACD, et nyt onkogen der regulerer apoptosis i normale og maligne celler (Søren Skov) kr. 30.000.

Den Alm. Danske Lægeforening

– Di-leucinmotivets rolle ved T-celleaktivering (Carsten Geisler) kr. 100.000.

Direktør Leo Nielsen & Karen M. Nielsens Legat

- Di-leucin motivets rolle ved T-celleaktivering (Carsten Geisler) kr. 20.000.

Diverse Fonde

- Betydningen af Toll-lignende receptorsignalering for (Christina Bartholdy) kr. 205.000.
- Betydning af kemokinreceptorerne CXCR3 og CXCR5 for det antivirale immunforsvar (Jeanette Erbo Christensen) kr. 50.000.
- Cellulære og molekylære mekanismer i induktionen af eksperimentel (Peter J. Holst) kr. 280.000.
- T-celle receptortransport og signalering (Carsten Geisler) kr. 65.000.
- Tab af negativ regulatorisk kontrol ved Crohn's sygdom (Paola Lovat) kr. 80.000.

Dynal Biotech ASA

- Refusion for udgifter 1998-1999 (Søren Buus) kr. 1.756.000.

Else og Mogens Wedell-Wedellsborgsfond

- Betydningen af Mekkinase (MEKK1) for cellevækst og cancer (Tord Labuda) kr. 40.000.

EU

- MHC-teknologi (Søren Buus) kr. 4.510.100.

Fonden til Lægevidenskabens Fremme

- Di-leucin motivets rolle ved T-celleaktivering (Carsten Geisler) kr. 40.000.

Gigtforeningen

- Hæmning af MEK kinase 1 – en ny strategi til behandling af reumatoid artrit (Tord Labuda) kr. 200.000.

Købmand i Odense, Johann og Hanne Weimanns Legat

- Løn (Søren Skov) kr. 475.000.
- The physiological role of MEK kinase 1 (Tord Labuda) kr. 1.081.500.

Kong Christian den X's Fond

- Role of the di-leucine based motif i T-cell survival and activation (Charlotte Menné Bonefeld) kr. 20.000.

Kræftens Bekæmpelse

- Udforskning af de molekylære årsager til udvikling af kræft hos patienter med lymfekræft i huden (Niels Ødum) kr. 900.000.

Lundbeckfonden

- Infektionsforsvaret ved virusinfektioner (Allan Randrup Thomsen) kr. 300.000.

National Institute of Health

- MHC-Data (Søren Buus) kr. 16.012.000.

NIH

- MAC-teknologi (Søren Buus) kr. 8.623.900.

Novo Nordisk Fonden

- Virus-induceret inflammation-patogenetiske aspekter Allan Randrup Thomsen) kr. 300.000.
- T-celleceptortransport og signalering (Carsten Geisler) kr. 250.000.

Oluf Thomsen Fondet

- T-celleforskning (Marina von Essen) kr. 68.600.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd

- Molecular mechanisms in malignant transformation in cutaneous T-cell lymphoma (Niels Ødum) kr. 500.000.
- Virus-induceret inflammation – patogenetiske aspekter (Allan Randrup Thomsen) kr. 1.440.000.

Udenrigsministeriet

- Videreudvikling af en vaccine mod graviditetsassocieret malaria på VAR2CSA-proteinet (Madeleine Dahlbäck) kr. 1.644.400.

Publikationer

- Bagge N., Schuster M., Hentzer M., Ciofu O., Givskov M., Greenberg E.P., Høiby N.: *Pseudomonas aeruginosa* biofilms exposed to imipenem exhibit changes in global gene expression and beta-lactamase and alginate production. *Antimicrob Agents Chemother* 48(4), s. 1175-1187. 2004.
- Bartholdy C., Olszewska W., Stryhn A., Thomsen A.R., Openshaw P.J.M.: Gene gun dna vaccination aggravates respiratory syncytial virus-induced pneumonia. *J Gen Virol* 85, s. 3017-3026. 2004.
- Bartholdy C., Stryhn A., Christensen J.P., Thomsen A.R.: Single-Epitope dna vaccination prevents exhaustion and facilitates a broad antiviral CD8+ T-cell response during chronic viral infection. *J Immunol* 173, s. 6284-6293. 2004.
- Berg K., Andersen H., Owens T.C.: The regulation of rhinovirus infection *in vitro* by IL-8, HuIFN- α and TNF- α . *APMIS* 112 (3), s. 172-182. 2004.
- Brender C., Andersen A.W., Sommer V.H., Lovato P., Mathiesen A-M., Wasik M., Ødum N.: Constitutive SOCS-3 expression protects T-cell lymphoma against growth protection by IFN α . *Leukemia*, Epub. 2004.
- Brender C., Columbus R., Metcalf D., Handman E., Starr R., Huntington N., Tarlinton D., Ødum N., Nicholson S., Nicola N.A., Hilton D.J., Alexander W.S.: SOCS5 is expressed in primary B and T lymphoid cells but is dispensable for lymphocyte production and function. *Mol Cell Biol* 24, s. 6094-6103. 2004.
- Buus S., Claesson M.H.: Identifying multiple tumor-specific epitopes from large-scale screening for overexpressed mRNA. *Curr Opin Immunol* 16(2), s. 137-142. 2004.
- Cavanagh D.R., Dodoo D., Hviid L., Kurtzhals J., Theander T.G., Akanmori B.D., Polley S., Conway D.J., Koram K., McBride J.S.: Antibodies to the N-terminal Block 2 of *Plasmodium falciparum* merozoite surface protein 1 are associated with protection against clinical malaria. *Infect Immun* 72, s. 6492-6502. 2004.
- Christensen J.E., Nansen A., Moos T., Lu B., Gerard C., Christensen J.P., Thomsen A.R.: Efficient T-cell surveillance of the central nervous system requires expression of the CXC chemokine receptor 3. *J Neuroscience* 24, s. 4849-4858. 2004.
- Christensen J.E., Wodarz D., Christensen J.P., Thomsen A.R.: Perforin and IFN- γ do not significantly regulate the virus-specific CD8+ T-cell response in the absence of antiviral effector activity. *Eur J Immunol* 34, s. 1389-1394. 2004.
- Colding H., Engel-Nørregård L., Hartzen S., Larsen T.:

- Kighoste. En epidemisk sygdom i stigning. Tandslægebladet 108, 2004.
- Creasey A.M., Giha H., Hamad A.A., El Hassan I.M., Theander T.G., Arnot D.E.: Eleven years of malaria surveillance in a Sudanese village highlights unexpected variation in individual disease susceptibility and outbreak severity. *Parasitology* 129, s. 263-271. 2004.
- Deitsch K.W., Hviid L.: Variant surface antigens, virulence genes, and the pathogenesis of malaria. *Trends Parasitol* 20, s. 562-566. 2004.
- Ellekvisst P., Ricke C.H., Litman T., Salanti A., Colding H., Zeuthen T., Klaerke D.A.: Molecular cloning of a K⁺ channel from the malaria parasite *Plasmodium falciparum*. *Biochem Biophys Res Commun* 318, s. 477-484. 2004.
- El-Salanti A., Dahlbäck M., Turner L., Nielsen M.A., Barfod L., Magistrado P.A., Jensen A.T.R., Lavstsen T., Ofori M.F., Marsh K., Hviid L., Theander T.G.: Evidence for the involvement of VAR2CSA in pregnancy-associated malaria. *J Exp Med* 200, s. 1197-1203. 2004.
- Eriksen K.W., Sommer V.H., Andersen A.W., Rasmussen A.B., Brender C., Svejgaard A., Geisler C., Ødum N.: Bi-phasic effect of interferon (IFN)- α : IFN- α up- and down-regulates IL-4-signaling in human T-cells. *J Biol Chem* 279, s. 169-176. 2004.
- Galle P., Hougs L., Barington T., Svenson M., Svejgaard A., Thomsen A.R., Bendtzen K., Hansen M.B.: Knocking out IL-6 by vaccination. *Eur J Immunol* 34, s. 291-300. 2004.
- Gao M., Labuda T.E.S., Xia Y., Gallagher E., Fang D., Liu Y.C., Karin M.: Jun turnover is controlled through JNK-dependent phosphorylation of the E3 ligase Itch. *Science* 306(5694), s. 271-275. 2004.
- Honore B., Vorum H., Pedersen A.E., Buus S., Claesson M.H.: Changes in protein expression in p53 deleted spontaneous thymic lymphomas. *Exp Cell Res.* 295(1), s. 91-101. 2004.
- Hviid L., Staalsoe T.: Malaria in infancy: a special case of a general phenomenon? *Trends Parasitol* 20, s. 66-72. 2004.
- Jensen A.T.R., Magistrado P.A., Sharp S., Jørgensen L., Lavstsen T., Chiucchiuini A., El-Salanti A., Vestergaard L.S., Lusingu J.P., Hermsen R., Sauerwein R., Christensen J., Nielsen M.A., Hviid L., Sutherland C., Staalsoe T., Theander T.G.: *Plasmodium falciparum* associated with severe childhood malaria preferentially expresses PfEMP1 encoded by Group A var genes. *J Exp Med* 199, s. 1-13. 2004.
- Johansen H.K., Nørregaard L., Gotzsche P.C., Pressler T., Koch C., Høiby N.: Antibody response to *Pseudomonas aeruginosa* in cystic fibrosis patients: a marker of therapeutic success? A 30-year cohort study of survival in Danish CF patients after onset of chronic *P. aeruginosa* lung infection. *Pediatr Pulmonol* 37(5), s. 427-432. 2004.
- Khatab A., Reinhardt C., Staalsoe T., Fievet N., Kremsner P.G., Deloron P., Hviid L., Klinkert M.Q.: Analysis of IgG with specificity for variant surface antigens expressed by placental *Plasmodium falciparum* isolates. *Malaria J* 3, s. 21. 2004.
- Kristensen N.N., Madsen A.N., Thomsen A.R., Christensen J.P.: Cytokine production by virus-specific CD8⁺T-cells varies with activation state and localization, but not with TCR avidity. *J Gen Virol* 85, s. 1703-1712. 2004.
- Lauritsen J.P.H., Bonefeld C.M., Von Essen M.H., Rasmussen A.B., Nielsen M.K.W., Dietrich J., Ødum N., Geisler C.: Masking of the CD3 γ di-leucine internalization motif by ζ is required for efficient TCR expression. *Traffic* 5, s. 672-684. 2004.
- Lund O., Nielsen M., Kesmir C., Petersen A.G., Lundegaard C., Worning P., Sylvester-Hvid C., Lamberth K., Røder G.A., Justesen S., Buus S., Brunak S.: Definition of super-types for HLA molecules using clustering of specificity matrices. *Immunogenetics* 55(12), s. 797-810. 2004.
- Lusingu J.P., Vestergaard L.S., Mmbando B.P., Drakeley C.J., Jones C., Akida J., Savaeli Z.X., Kitua A.Y., Lemnge M.M., Theander T.G.: Malaria morbidity and immunity among residents of villages with different *Plasmodium falciparum* transmission intensity in North-Eastern Tanzania. *Malaria J* 3, s. 26. 2004.
- Nielsen M., Lundegaard C., Worning P., Sylvester-Hvid C., Lamberth K., Buus S., Brunak S., Lund O.: Improved prediction of MHC class I and class II epitopes using a novel Gibbs sampling approach. *Bioinformatics* 20(9), s. 1388-1397. 2004.
- Nielsen M.A., Vestergaard L.S., Lusingu J., Kurtzhals J., Giha H.A., Grevstad B., Goka B.Q., Lemnge M.M., Jensen J.B., Akanmori B.D., Theander T.G., Staalsoe T., Hviid L.: Geographical and temporal conservation of antibody recognition of *Plasmodium falciparum* variant surface antigens. *Infect Immun* 72, s. 3531-3535. 2004.
- Permin H., Colding H.: Immundefekter som mulig årsag til hyppige infektioner. *InfoMed* 25, 2004.
- Rasmussen A.B., Zocca M.B., Bonefeld C.M., Von Essen M.H., Lauritsen J.P.H., Tomra S., Ødum N., Geisler C.: Proteasomal targeting and minigene repetition improve cell-surface presentation of a transfected, modified melanoma tumour antigen. *Scand J Immunol* 59, s. 220-227. 2004.
- Sommer V.H., Clemmensen O., Nielsen O., Wasik M., Lovato P., Brender C., Eriksen K.W., Kaestel C.G., Nissen M.H., Ropke C., Skov S., Ødum N.: *In vivo* activation of Stat3 in cutaneous T-cell lymphoma. Evidence for an anti-apoptotic function of Stat3. *Leukemia* 18, s. 1288-1295. 2004.
- Staalsoe T., Shulman C.E., Bulmer J.N., Kawuondo K., Marsh K., Hviid L.: Variant surface antigen-specific IgG and protection against the clinical consequences of pregnancy-associated *Plasmodium falciparum* malaria. *Lancet* 363, s. 283-289. 2004.
- Staalsoe T., Shulman C.E., Dorman E.K., Kawuondo K., Marsh K., Hviid L.: Intermittent preventive sulfadoxine-pyrimethamine treatment of primigravidae reduces levels of plasma immunoglobulin G, which protects against pregnancy-associated *Plasmodium falciparum* malaria. *Infect Immun* 72, s. 5027-5030. 2004.
- Svane I.M., Pedersen A.E., Johnsen H.E., Nielsen D., Kamby C., Gaarsdal E., Nikolajsen K., Buus S., Claesson M.H.: Vaccination with p53-peptide-pulsed dendritic cells, of patients with advanced breast cancer: report from a phase I study. *Cancer Immunol Immunother* 53(7), s. 633-641. 2004.
- Sylvester-Hvid C., Nielsen M., Lamberth K., Røder G.A., Justesen S., Lundegaard C., Worn P., Thomadsen H.M.M., Lund O., Brunak S., Buus S.: SARS CTL vaccine candidates; HLA supertype-, genome-wide scanning and biochemical validation. *Tissue Antigens* 63(5), s. 395-400. 2004.

Turner R.B., Fowler S.L., Berg K.: Treatment of The Common Cold With Troxerutin. *APMIS* 112, s. 605-611. 2004.
Wu H., Song Z., Hentzer M., Andersen J.B., Molin S.,

Givskov M., Høiby N.: Synthetic furanones inhibit quorum-sensing and enhance bacterial clearance in *Pseudomonas aeruginosa* lung infection in mice. *Antimicrob Chemother* 53(6), s. 1054-1061. 2004.

Farmakologisk Institut

Ledelse pr. 1.2.2004

Instituttet ledes af institutleder, docent, dr.med. Erling Møllerup.

Bestyrelsen består af docent, dr.med. Erling Møllerup, professor, dr.med. Erik Gether, professor, dr.pharm. Sten Christensen, lektor, ph.d. Mette Rosenkilde, ingeniørassistent Ole Madsen og bioanalytiker Mette Simons.

Organisation

Farmakologisk Institut består udover afdelingerne på Panum Institutet også af Neuropsykiatrisk Laboratorium på Rigshospitalet. Endvidere er tilknyttet et professorat i klinisk farmakologi som er placeret på Klinisk Farmakologisk Afdeling Q, Rigshospitalet, og et professorat og to adjunktstillinger som er placeret på Nano-Science Centret på H.C. Ørsted Institutet.

Adresser

Farmakologisk Institut
Blegdamsvej 3
Panum Institutet, bygning 18/5-6
2200 København N
Telefon 3532 7600
Fax 3532 7610
www.farmakol.ku.dk
www.molpharm.dk
www.neuropharm.ku.dk

Neuropsykiatrisk Laboratorium
Rigshospitalet, Afdeling 6102
Blegdamsvej 9
2100 København Ø
Telefon 35 37 3090
Fax 35 39 3546
www.nlab.dk

Klinisk Farmakologi, Afdeling Q
Rigshospitalet, afsnit 7642
Tagensvej 20
2200 København N
Telefon 35 45 7691
Fax 35 45 2745
www.cpnc.dk

Nano-Science Centret
H.C. Ørsted Institutet
Universitetsparken 5
2100 København Ø
Telefon 35 32 0403
Fax 35 32 0460
www.nano.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Vedrørende instituttets historie, se hjemmesiden eller Årbog 1998. Forskningsaktiviteten i 2004 har været høj, der har været en stor tilstrømning af specialestuderende og mange ph.d.-studerende, og instituttets medarbejdere har modtaget betydelige eksterne bevillinger. Den prægraduale undervisning og eksamensforholdene vedrørende farmakologi er til gengæld direkte nødlidende. Et fakultetsudvalg med repræsentanter for censorerne og instituttet afleverede i juni en rapport med kritik af forholdene og forslag til forbedringer til Studienævnet for Medicin.

Personaleforhold

På Farmakologisk Institut er der 46 ordinært ansatte, heraf 3 D-TAP og 4 D-VIP og 35 eksternt fondsansatte.

Professor Thue W. Schwartz forlængede sin 80% orlov for at arbejde i biotekfirmaet 7TM Pharma yderligere et år. MSO Jesus Gomeza blev ansat 1.7.2004. Lektor Svend Edelfors afholdt én ugentligt tjenestefridag hele år 2004 og yderligere en dag på delpension pr. 1.11.2004. Adjunkt Ole Frilev Olesen forlængede sin orlov på 80% fra 1.1.-30.6. og 90% fra 1.7.-31.12.2004. Adjunkt Dimitrios Stamou blev ansat på Nano-Science Centret 1.8.2004. Adjunkt Thomas Jonassen gik på 80% orlov 1.5.2004 for foreløbig 1 år og Anja Wellejus blev ansat som vikar i samme periode. Adjunkt Pernille Koefoed blev ansat 15.11.2004 som adjunkt for foreløbig 3 mdr. Professor Sten Christensen er forskerskoleleder for Danish Cardiovascular Research Academy og er i den forbindelse frikøbt for prægraduat undervisning. Professor emeritus Jens S. Schou stoppede som redaktør for Pharmacology & Toxicology.

Forskningsvirksomhed

Instituttets forskning er organiseret i fire forskergrupper inden for henholdsvis molekylær farmakologi, neurofarmakologi, kardiovaskulær farmakologi og neuropsykiatri. Det overordnede sigte med forskningen er at opnå øget indsigt i forståelsen af, hvordan lægemidler virker på organismen.

1. Molekylær Farmakologi

Den overordnede målsætning er at forstå det molekylære grundlag for virkningen af lægemidler – især inden for 7TM-receptorer (G protein-koblede receptorer), der udgør den største superfamilie af proteiner i det humane genom.

1.1. Struktur & funktion af 7TM-receptorer og deres ligander

Receptorenes struktur og funktion studeres ved hjælp af protein-engineering, hvor især metal-ionbindingssteder bruges som prober – en teknologi, der er opdaget og udviklet i laboratoriet. Dette har bl.a. dannet basis for en ny form for *in vivo*-validering af 7TM-receptorer som farmakologiske targets ved hjælp af en kombination af transgen teknologi og molekylær farmakologi. Metal-siteteknologien har også ledt til udviklingen af en generel model for den molekylær aktiveringsmekanisme for 7TM-receptorer. Foruden klassiske modelreceptorer som beta-adrenerge og substance P-receptorer fokuserede arbejdet i 2002 på nye konstitutivt aktive receptorer involveret i appetitreguleringen, melanocortin og ghrelinreceptorer og deres endogene agonister og inverse agonister. På basis af laboratoriets arbejde blev det bioteknologiske selskab, 7TM Pharma, etableret i 2000. Her udnytter man nogle af de basalvidenskabelige

opdagelser fra laboratoriet til mere effektivt at udvikle nye lægemidler især til behandling af fedme og relaterede metaboliske sygdomme.

1.2. Cellulær regulation af receptor targeting og signalering

Receptorer for hormoner, transmittorer og lægemidler findes ikke, som tidligere antaget, flydende enkeltvis rundt i cellemembranen. De interagerer med hinanden ved dimerisering og med en række adaptor-proteiner og scaffolding-proteiner, der samler receptorerne i molekulære komplekser – signaltransducser – tæt sammen med en række andre signaltransduktionsproteiner. Laboratoriet etablerede i 2001 en projektgruppe, der analyserer interaktioner mellem receptorer og adaptor-proteiner og de funktionelle konsekvenser af dette og bygger nye, effektive signaltransduktionskomplekser ved hjælp af nano-teknologiske teknikker.

1.3. Kemokinreceptorer – fra virus til transgene dyr

Siden 1996 har laboratoriet arbejdet med kemokiner og deres 7TM-receptorer, præciperet af disses betydning for hvi-infektion. Arbejdet har især fokuseret på karakterisering af kemokiner og receptorer fra herpes og pox-virus – et forskningsfelt, som er grundlagt og udviklet på laboratoriet. Disse proteiner bruges af virus bl.a. til at neutralisere vores immunapparat og til at dirigere virus og virusinficerede celler rundt i kroppen og ind i celler, de vil inficere. Et vigtigt element er at kombinere den generelle molekulærbiologiske struktur-funktions know-how, vi op gennem 90'erne udviklede inden for 7TM-receptorer med transgene teknikker for at kunne karakterisere den biologiske betydning af receptorerne for virus og deres samspil med de endogene signalsystemer *in vivo*. Et andet frugtbart projekt er kortlægningen af det molekulære grundlag for virkningen af non-peptid kemokin antagonist, der medicinal-kemisk er udviklet af det Canadiske firma, AnorMED i tæt samspil med vores molekulærfarmakologiske karakterisering. Disse stoffer er nu i klinisk afprøvning for mobilisering af stamceller til autolog transplantation og til behandling af aids og diverse kroniske inflammationstilstande (Thue W. Schwartz, Mette M. Rosenkilde).

2. Molekulær NeuroFarmakologi

Gruppens videnskabelige målsætning er at karakterisere neurontransmittertransporteres og neurontransmitterreceptorers molekulære funktion og virkningsmekanismer. Det er således vore specifikke mål ved integreret anvendelse af molekulærbiologiske, farmakologiske, biokemiske og biofysiske metoder i) at opnå indsigt i neurontransmittertransporternes og receptorernes tertiærstruktur, ii) at karakterisere de molekulære virkningsmekanismer involveret i henholdsvis substrat transport og receptoraktivering, iii) at afklare det strukturelle grundlag for, hvorledes forskellige typer af lægemidler kan blokere disse processer samt iiiii) at forstå mekanismerne ansvarlige for receptorernes og transporternes cellulære regulering, herunder identificering og karakterisering af hidtil ukendte proteiner involveret i disse processer.

Aktuelle projekter: Strukturelle analyser af neurontransmittertransportere ved konstruktion af kunstige Zn²⁺-bindingssteder og anvendelse af cysteinsubstitutioner som 'konfirmationssensorer'. Cellulær 'targeting' og 'scaffolding' af neurontransmittertransportere, herunder identifika-

tion af intracellulære proteiner, som er ansvarlige for regulering af neurontransmittertransporternes lokalisering og aktivitet i nervecellen.

Karakterisering af neurontransmittertransporteres translokationsmekanisme og ligandbindingssteder ved fluorescens spektroskopiske studier af oprensede transportere.

Karakterisering af neurontransmittertransporteres translokationsmekanisme ved simultane fluorescens spektroskopiske og elektrofysiologiske analyser af transportere udtrykt i *Xenopus Laevis* oocyter.

Udvikling af enkeltmolekylefluorescensteknikker til studier af neurontransmittertransporteres molekulære funktion.

Karakterisering af G-proteinkoblede receptorers aktiveringsmekanisme ved anvendelse af fluorescens spektroskopi (Ulrik Gether).

3. Kardiovaskulær Farmakologi

Den kardiovaskulære gruppe omfatter 4 VIP, 4 laboranter og 10 ph.d.-studerende/forskningsassistenter. Gruppen er tilknyttet forskerskolen Danish Cardiovascular Research Academy (www.dacra.dk). Projekterne tager udgangspunkt i patofysiologiske mekanismer og virkningsmekanismerne for lægemidler mod lidelser i det kardiovaskulære/renale system. Undersøgelserne udføres på intakte, ubedøvede, permanent instrumenterede forsøgsdyr såvel som på isolerede nyreceller, nyretubuli og blodkar *in vitro*. Fokus er i høj grad rettet mod transportmolekyler for elektrolytter og vand, såkaldte aquaporiner.

Aktuelle projekter:

Mekanismen bag tiaziddiuretikas antidiuretiske virkning ved diabetes insipidus.

Forstyrrelser i salt- og vandudskillelsen ved levercirrose og kronisk hjerteinsufficiens, med specielt henblik på ændringer i natrium- og vandtransporterende proteiner.

Patofysiologiske mekanismer ved udvikling af lungeødem.

Virkningsmekanismerne for aquaretiske peptider.

Ændringer i den vaskulære reaktivitet ved hjerteinsufficiens.

Cisplatins nefrotoksicitet, specielt med henblik på magnesiumstofskiftet.

Videreudvikling af permanente katetre til rotter og mus (Thomas Jonassen, Ole Amtorp, Sten Christensen).

4. Klinisk Farmakologi og Toksikologi

Den overordnede målsætning er at forske i metaboliske processers betydning for fremmedstoffers effekter i mennesket. Der fokuseres på dannelse og effekter af reaktive oxygenforbindelser og i enzymatisk omsætning af fremmedstoffer. Den overordnede strategi er en kobling mellem *in vitro*-metoder, dyreforsøg og epidemiologiske/mekanistiske studier med anvendelse af biomarkører hos mennesker. Metabolisme af lægemidler og andre fremmedstoffer, herunder koffein: Relation til ønskede og uønskede effekter. Endogene mutagens modifikationer af dna, antioxidanters effekter, cytostatisk binding til dna, udvikling af lægemiddelanalyser, PK/PD-simulering og populationskinetik, aldersprocesser med fokus på dna-ændringer af deres reparationer (Henrik E. Poulsen).

Organiske opløsningsmidlers neurotoxicitet: Biokemiske målinger i neonatale og voksne rotter med fokus på oxidativt stress og apoptose (Sven Edelfors).

5. Neuropsykofarmakologi

Forskningen omfatter kliniske og eksperimentelle undersøgelser af det biologiske grundlag for affektive og neurodegenerative lidelser samt misbrugstilstande, samt farmakas virkning på disse sygdomme.

Inden for det affektive område arbejdes med molekylær-genetiske undersøgelser af udvalgte gener fra bipolare patienter, depressive patienter, angstpatienter og personer, der er psykisk sårbare. Betydningen af neurogenese og hippocampale morfologiske ændringer for affektiv sygdom og antidepressiv behandling, undersøges i en dyreeksperimentel stress-model. Metaboliseringen af antidepressive lægemidler undersøges klinisk i relation til den genetiske variation i P450-enzymet. Klinisk undersøges muligheden for at forkorte latenstiden for antidepressives virkning ved hjælp af antagonist til den serotonerge 5-HT_{1A}-receptor.

I hjerner fra litium-behandlede rotter undersøges med dna-chips ("array" teknik) ekspresionen af alle rottens gener ved måling af mRNA-mængder (samarbejde med Finn Cilius og Reannah Borup på Rigshospitalet).

I knock-out mus undersøges muskarine receptorers betydning for misbrugsadfærd.

Cholesteroltransportøren ApoE- og ApoE-genets alleler undersøges i en række neurodegenerative sygdomme. A-beta (udløseren af Alzheimers's sygdom) undersøges dyreeksperimentelt og cellebiologisk.

Anvendelsen af rekombinant erythropoietin som et neuroprotektivt middel hos patienter med akut subarachnoidealblødning vurderes ved mortalitet, forløb, cerebrovaskulær reaktivitet, cerebral metabolisme og markører for neuronskader.

Den anti-epileptiske effekt af neuropeptid Y undersøges ved forskellige kemisk-inducerede epilepsi-modeller hos rotter, desuden undersøges neuropeptid Y's virkning i forskellige adfærdsmodeller (Ole Steen Jørgensen, Erling Møllerup, Ole Frilev Olesen, Niels Vidiendal Olsen, Per Plenge, David Woldbye).

6. Allergiske mekanismer

Med henblik på afklaring af patofysiologiske mekanismer undersøges calcium-regulerede signalsystemer i bl.a. rottemastceller og leukocytter (Nina Grosman).

Faglige og administrative hverv

Institutts medarbejdere har i årets løb stillet deres faglige ekspertise til rådighed i mange sammenhænge. Mange kræfter er lagt i universitære opgaver som studieplansarbejde, forskningsudvalg, bedømmelser m.m. Her omtales kun de eksterne hverv.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

Thue W. Schwartz: Medlem af adskillige bestyrelser og rådgivningspaneler vedr. bioteknologi i ind- og udland.

Tillidshverv

Sten Christensen: Formand for Eva og Robert Voss Hansens Fond.

Henrik E. Poulsen: Netværksleder for Clinical Pharmacology Network Copenhagen.

Svend Edelfors: Medlem af Dansk Standard udvalg for udarbejdelse af kemikaliebrugsanvisninger. Medlem af Dansk Standards arbejdsgruppe for udarbejdelse af en standard for leverandørbrugsanvisninger til stoffer og materialer.

Ulrik Gether: Bestyrelsesmedlem i Biologisk Selskab og Dansk Selskab for Farmakologi og Toksikologi.

Formidling

Instituttet tilbyder prægraduat undervisning i farmakologi og toksikologi for læge- tandlæge- og humanbiologistuderende efter gældende studieplaner. Derudover medvirker flere medarbejdere ved en række postgraduate kurser. Instituttet afholder årligt et tværfagligt "postgraduat kursus i toksikologi" beregnet på ph.d.-studerende og ansatte i sundhedssektoren.

Redaktionelle hverv

Thue W. Schwartz: Editorial board for Molecular Pharmacology.

Henrik E. Poulsen: Editorial board for Pharmacology & Toxicology og Free Radical Research. Committee member of Society for Free Radical Research, Europe.

Svend Norn: Editorial board for Environmental Toxicology and Pharmacology og The Annals of Agricultural and Environmental Medicine. Contributing editor for Journal of Investigational Allergology & Clinical Immunology.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Gæsteforskere

Adam Cygankiewicz, studerende fra Polen.

Claudia Stäubert, studerende fra Tyskland.

Erika Adkins, forskningsadjunkt fra USA.

Jason Scholl, forskningsadjunkt fra USA.

Netværk

Den molekylærfarmakologiske forskergruppe har formaliseret samarbejde med 7TM Pharma A/S, Lundbeck A/S, Novo Nordisk A/S, AnorMED (Canada) og Scheering Plough (USA).

Den neurofarmakologiske forskergruppe har samarbejde med Lundbeck, Pfizer (USA) og Novasite Pharmaceuticals (USA).

Den kardiovaskulære forskergruppe har samarbejde med Zealand Pharmaceuticals og Action Pharma.

Den Neuropsykiatriske gruppe har samarbejde med Wyeth, H. Lundbeck A/S, Neurosearch og alle psykiatriske afdelinger i H:S området.

Instituttleder Erling Møllerup

Forbrug

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	11,2	12,5	23,7
DVIP	0,3	0,0	0,3
STIP	5,2	1,3	6,5
TAP	17,9	7,2	25,1
Årsværk i alt	34,6	21,0	55,6
Løn	13.098,0	7.910,0	21.008,0
Frikøb	226,0	75,0	301,0
Øvrige drift	1.939,0	12.780,0	14.719,0
Anskaffelser	248,0	1.657,0	1.906,0
Bruttototal t.kr.	15.511,0	22.422,0	37.934,0

Stab**Farmakologisk Institut***VIP Internt finansieret*

Christensen, Sten; professor.
 Cygankiewicz, Adam Ireneusz; forskningsass.
 Edelfors, Sven; lektor.
 Gether, Ulrik; professor.
 Grosman, Nina; lektor.
 Jonassen, Thomas Engelbrecht N; lektor.
 Koefoed, Pernille; adjunkt.
 Olesen, Ole Frilev; adjunkt.
 Olsen, Niels Vidiendal; lektor (tidsbegrænset).
 Roed, Mette Marie Rosenkilde; lektor.
 Schwartz, Thue Walter; professor.
 Stamou, Dimitrios; adjunkt.
 Wellejus, Anja; forskningsass.
 Woldbye, David Paul Drucker; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Borre, Lars; adjunkt.
 Egerod, Kristoffer Lihme; forskningsass.
 Fog, Jacob Ulrik; forskningsass.
 Gomeza Perez, Jesus Elias; professor.
 Hadrup, Niels; forskningsass.
 Hastrup-Nielsen, Hanne; adjunkt.
 Heydorn, Arne; forskningsadj.
 Jensen, Ulla; forskningsass.
 Lange, Birgitte Holst; adjunkt.
 Lundby, Anne-Kristine F. Meinild; adjunkt.
 Løland, Claus Juul; adjunkt.
 Madsen, Kenneth Lindegaard; forskningsass.
 Miller, Lone Brønd; forskningsass.
 Mortensen, Marie Terpager; forskningsass.
 Nørgaard-Nielsen, Kristine; forskningsass.
 Rasmussen, Søren Gøgsig Faarup; adjunkt.
 Scholl, David Jason; adjunkt.
 Scholl, Erika Adkins; adjunkt.

STIP Internt finansieret

Madsen, Ulla Seehusen Kruchov; ph.d.-studerende.
 Olsen, Christina; ph.d.-studerende.
 Søndergaard, Birgitte Pernille; ph.d.-studerende.
 Torp, Malene; ph.d.-studerende.
 Vægter, Christian Bjerggaard; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Rasmussen, Trine Nygaard; ph.d.-studerende.
 Hadrup, Nirls; ph.d.-studerende.
 Morten, Marie Terpager; ph.d.-studerende.

Neuropsykiatrisk Laboratorium*VIP Internt finansieret*

Jørgensen, Ole Steen; lektor.
 Møllerup, Erling Thyge; lektor.
 Plenge, Per Krener; lektor.

STIP Eksternt finansieret

Thomsen, Morgane Marie; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger**Farmakologisk Institut**

Martini, Lene: Arrestin-7TM Receptor Interactions – more than just desensitization and internalization.
 Miller, Lone Brønd: Mechanisms behind the AVP-escape – Studies in rats with Liver Cirrhosis and Congestive Heart Failure.

Neuropsykiatrisk Laboratorium

Nedergaard, Per: 5-HT₂ Receptors and Paced Mating Behaviour in the Female Rat.

Fondsbevillinger*Action Pharma ApS*

– Iskæmi/reperfusionsinducerede organskader m. anvendelse af dyr (Thomas Jonassen) kr. 806.400.

Beckett Fonden

– Driftsmidler til et lægevidenskabeligt forskningsprojekt om nyrenes vandudskillelse (Ulla S.K. Madsen) kr. 20.000.
 – Nociceptins Renale Virkningsmekanismer (Niels Hastrup) kr. 20.000.

Carlsbergfondet

– Afklaring af glycyl-transporternes fysiologiske funktion (Jesus Gomeza) kr. 150.000.
 – EBI-2 en virus-reguleret 7TM-receptor med høj konstitutiv aktivitet (Mette Marie Rosenkilde) kr. 200.000.
 – Strukturel karakterisering af bakterielle homologer til mammale neurotransmittertransportere (Claus Juul Løland) kr. 433.000.

Charc – Rigshospitalet

– Medfinansering fra RH af 3 ph.d'er (Sten Christensen) kr. 1.350.000.

CIT Center for IT-forskning

– Pharmacogenomics: From functional genomics to rationalized therapy (Ulrik Gether) kr. 20.641.800.

Danmarks Lungeforening

– The role of B-adrenergic stimulation (Lene Rørholm Pedersen) kr. 50.000.

Diabetesforeningen

– The ghrelin receptor as key regulator of appetite and energy expenditure (Birgitte Holst Lange) kr. 90.000.

Dir. E. Danielsen og Hustrus Fond (Aase og Ejnar)

– Karakterisering af humant og viralt kodede orphankemokiner og kemokinreceptorer (Hans Rudolf Lüttichau) kr. 100.000.
 – Karakterisering af de molekylære mekanismer bag aktivering af 7TM-receptorer (Mette Marie Rosenkilde Roed) kr. 125.000.

Direktør Kurt Bønnelycke og Hustru Grethe

– Nociceptins Renale Virkningsmekanismer (Niels Hastrup) kr. 10.000.

Diverse fonde

- Nociceptins Renale Virkningsmekanismer (Niels Hadrup) kr. 55.000.

E. Lerager Larsens Fond

- Nociceptins Renale Virkningsmekanismer (Niels Hadrup) kr. 12.500.

Eva og Robert Voss Hansens Fond

- Mechanisms responsible for increased vasopression (Ulla S. K. Madsen) kr. 20.000.

Fonden til Lægevid. Fremme (A.P. Møller Fonden)

- Apparatur (Claus Juul Løland) kr. 54.200.
- Characterization of an orphan G protein coupled receptor selectively expressed in uterus (Mette Marie Rosenkilde Roed) kr. 95.000.
- EBI-2-en virusreguleret 7TM-receptor (Mette Marie Rosenkilde Roed) kr. 100.000.
- Metal-ion engineering i de endogene chemokinreceptorer (Michael Brun Andersen) kr. 30.700.
- Neuropeptid Y (David P.D. Woldbye) kr. 46.800.
- Nociceptins Renale virkningsmekanismer (Niels Hadrup) kr. 25.000.
- The receptor as a key regulator of appetite (Birgitte Holst Lange) kr. 35.000.
- The role of B-adrenergic stimulation on alveolar fluid in normal rats (Lene Rørholm Pedersen) kr. 20.000.

Forskningsstyrelsen

- Airpolife (Thomas Jonassen) kr. 604.100.
- Molecular dissection of the activation mechanism of constitutively active and ligand-induced 7TM receptors (Mette Marie Rosenkilde) kr. 2.623.000.
- Pharmacogenomics: From functional genomics to rationalized therapy (Thue Schwartz) kr. 2.065.200.
- Pharmacogenomics: From functional genomics to rationalized therapy (Ulrik Gether) kr. 2.568.000.
- Pharmacogenomics (Ulrik Gether) kr. 445.000.

Fru Asta Florida Bolding, født Andersen

- Hjertereinsufficiens vand- og salttransportkanalers betydning i (Katrine Müllertz) kr. 20.000.

Fru Astrid Thaysens Legat

- Metal-ion engineering of the chemokine receptor (Mette Marie Rosenkilde Roed) kr. 70.000.

Grosserer Vald. Foersom og hustru Thyra

- Nociceptins renale virkningsmekanismer (Niels Hadrup) kr. 10.000.

Harboe Fonden

- Nociceptins renale virkningsmekanismer (Thomas Jonassen) kr. 25.000.

Hjerteforeningen Foren. til Hjertesygdom. Bekæmpelse

- Nociceptins renale virkningsmekanismer (Niels Hadrup) kr. 396.000.

Københavns Kommune

- Karakterisering af humant og viralt kodede orphan kemokiner og kemokinreceptorer (Hans Rudolf Lüttichau) kr. 21.000.

Købmand i Odense Johann og Hanne Weimanns Legat

- Fuldtidsstipendium 2 år (Birgitte Holst Lange) kr. 940.000.

Kræftens Bekæmpelse

- Multidrug-resistens transporteres molekylære funktion ATP-binding cassette (Ulla Jensen) kr. 93.000.

Læge Sofus Carl Emil Friis og Hustru Olga Doris

- A Neuropeptid Y – Et nyt fokus for behandling af epilepsi (David P.D. Woldbye) kr. 154.000.

Lundbeckfonden

- Cocaine and antidepressant-sensitive neurotransmitter transporters (Ulrik Gether) kr. 1.245.000.
- Molecular, cellular and *in vivo* function of cocaine and antidepressants (Ulrik Gether) kr. 3.300.000.

Meta og Håkon Baggers Fond

- Karakterisering af humant og viralt kodede orphan kemokiner og kemokinreceptorer (Hans Rudolf Lüttichau) kr. 25.000.

Mogens Svarre, Mogensens Fond

- Nociceptins Renale Virkningsmekanismer (Niels Hadrup) kr. 10.000.
- National Institute on Drug Abuse, USA. Structure and function of neurotransmitter transporters (Ulrik Gether) kr. 431.400.

Novo – Fabrikant Vilhelm Pedersen

- G-protein coupled 7TM-receptors as chemical sensors in the gut epithelium (Thue Schwartz) kr. 350.000.
- Molecular, cellular and *in vivo* function of cocaine- and depressant-sensitive (Ulrik Gether) kr. 277.200.

Novo Nordisk Fonden

- Characterization of GPR39 – a ghrelin-like, constitutively active receptor (Birgitte Holst Lange) kr. 150.000.
- Involvement of neuronal glycine transporter 2 as a candidate disease gene in humans (Jesus Gomeza) 199.000.
- Impaired salt and water homeostasis in congestive heart failure (Thomas Jonassen) kr. 125.000.
- Molecular mechanisms of melanocortin receptor activation and inhibition (Birgitte Holst Lange) kr. 100.000.
- Structural characterization of bacterial homologues (Claus Juul Løland) kr. 183.200.
- The ghrelin receptor as a key regulator of appetite and energy expenditure (Birgitte Holst Lange) kr. 300.000.

Nyreforeningen

- Nociceptins renale Virkningsmekanismer (Niels Hadrup) kr. 30.000.

Pfizer Glycine transporters

- Structural basis for inhibitor binding (Ulrik Gether) kr. 549.200.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd

- Oligomerization and cellular regulation of Na⁺/Cl⁻-coupled glycine transporters (Hanne Hastrup) kr. 1.800.000.
- Sodium reabsorption in the thick ascending limb of Henle's in rats with congestive heart failure (Thomas Jonassen) kr. 350.000.

- The role of Beta-adrenergic stimulation on alveolar fluid clearance in normal rats and rats with congestive heart-failure (Thomas Jonassen) kr. 162.000.

The John and Birthe Meyer Foundation

- Indkøb af 2 apparaturer samt dækning af løn til forskn.adjunkt (Ulrik Gether) kr. 1.415.400.

Zealand Pharmaceuticals A/S

- Nociceptins Renale virkningsmekanismer (Niels Hadrup) kr. 20.000.

Publikationer

Farmakologisk Institut

- Bachmann G., Petereit H., Djenabi U., Michel O., Milhorat T.H., Hodge-Jr. C.J., Gjerris F., Olsen N.V.: Predictive values of beta traceprotein (prostaglandin D synthase) by use of laser nephelometry assay for the identification of cerebrospinal fluid. *Neurosurgery* Vol. 50, no. 3, s. 571-7. 2002.
- Bjerggaard C., Fog J.U., Hastrup-Nielsen H., Madsen K., Løland C.J., Javitch J., Gether U.: Surface targeting of the dopamine transporter involves discrete epitopes in the distal C terminus but does not require canonical PDZ domain interactions. *J.Neurosc.* Vol. 24, no. 31, s. 7024-36. 2004.
- Bymaster F.P., Carter P.A., Yamada M., Gomez Perez J.E., Wess J., Hamilton S.E., Nathanson N.M., McKinzie D.L., Felder C.C.: Role of specific muscarinic receptor subtypes in cholinergic parasympathomimetic responses, *in vivo* phosphoinositide hydrolysis, and pilocarpine-induced seizure activity. *Eur.J.Neurosc.* Vol. 17, no. 7, s. 1403-10. 2003.
- Christensen S.: Forskerskoler – fremtidens koncept til styrkelse af forskeruddannelsen. *Ugeskr Læger* Vol. 165, no.3, s. 170-172. 2004.
- Fisher J.T., Vincent S.G., Gomez Perez J.E., Yamada M., Wess J.: Loss of vagally mediated bradycardia and bronchoconstriction in mice lacking M2 or M3 muscarinic acetylcholine receptors. *FASEB J* Vol 18, no. 6, s. 711-3. 2004.
- Fornitz G.G., Nielsen P., Amtorp O., Kassis E., Abildgaard U., Sloth C., Winther K., Orskov H., Dalsgaard J., Husted S.: Impaired fibrinolysis determines the outcome of percutaneous transluminal coronary angioplasty (PTCA). *Eur.J.Clin.Invest.* Vol. 31, no. 7, s. 586-92. 2001.
- Gether U., Asmar F., Meinild A-K., Rasmussen S.G.F.: Structural basis for activation of G-protein-coupled receptors. *Pharm.Tox.* Vol. 91, no. 6, s. 304-12. 2002.
- Gomez Perez J.E., Hulsmann S., Ohno K., Eulenburg V., Szoke K., Richter D., Betz H.: Inactivation of the glycine transporter 1 gene discloses vital role of glial uptake in glycinergic inhibition. *Neuron* Vol. 40, no. 4, s. 785-96. 2003.
- Gomez Perez J.E., Ohno K., Betz H.: Glycine transporter isoforms in the mammalian central nervous system: structures, functions and therapeutic promises. *Curr. Opin.Drug.Disc.Devel.* Vol. 6, no. 5, s. 675-82. 2003.
- Gomez Perez J.E., Ohno K., Hulsmann S., Armsen W., Eulenburg V., Richter D.W., Laube B., Betz H.: Deletion of the mouse glycine transporter 2 results in a hyperekplexia phenotype and postnatal lethality. *Neuron* Vol. 40, no. 4, s. 797-806. 2003.
- Gong H., Wang W.H., Kwon T-H., Jonassen T.E.N., Frøkjær J., Nielsen S.: Reduced renal expression of AQP2, p-AQP2 and AQP3 in haemorrhagic shock-induced acute renal failure. *Nephrol Dial. Transplant.* Vol 18, no. 12, s. 2551-9. 2004.
- Gong H., Wang W.H., Kwon T-H., Jonassen T.E.N., Li C., Frøkjær J., Nielsen S.: EPO and alpha-MSH prevent ischemia/reperfusion-induced down-regulation of AQPs and sodium transporters in rat kidney. *Kidney Int.* Vol. 66, no. 2, s. 683-95. 2004.
- Grosman N., Darvas Z.: Histamine: Biology and medical aspects. i: *Histamine: Biology and medical aspects* s. 1-359. N. Grosman, Zs. Darvas. KARGER. Forlag: Springer med Publishing. Editor A. Falus, Budapest, Hungary. 2004.
- Græbe M., Miller L.B., Christensen S., Nielsen S., Olsen N.V., Jonassen T.E.N.: Chronic nitric oxide synthase inhibition exacerbates renal dysfunction in cirrhotic rats. *Am.J.Physiol.Renal.Physiol.* Vol. 286, no. 2, s. F288-97. 2004.
- Hadrup N., Petersen J.S., Praetorius J., Meier F., Græbe M., Miller L.B., Staahltoft D., Nielsen S., Christensen S., Kapusta D.R., Jonassen T.E.N.: Opioid receptor-like 1 stimulation in the collecting duct induces aquaresis through vasopressin-independent aquaporin-2 downregulation. *Am.J.Physiol.Renal.Physiol.* Vol. 287, no. 1, s. F160-8. 2004.
- Hastrup-Nielsen H., Sen N., Javitch J.: The human dopamine transporter forms a tetramer in the plasma membrane: Cross-linking of a cysteine in the fourth transmembrane segment is sensitive to cocaine analogs. *J.Biol.Chem.* Vol. 278, no. 46, s. 45045-48. 2003.
- Heydorn A., Søndergaard B., Ersboll B., Holst B., Nielsen F.C., Haft C.R., Whistler J., Schwartz T.W.: A library of 7TM receptor C-terminal tails-interactions with the proposed post-endocytic sorting proteins EBP50, NSF, SNX1, and GASP. *J.Biol.Chem.* Vol., s. ahead of print. 2004.
- Heydorn A., Søndergaard B., Hadrup N., Holst B., Haft C.R., Schwartz T.W.: Distinct *in vitro* interaction pattern of dopamine receptor subtypes with adaptor proteins involved in post-endocytotic receptor targeting. *FEBS Lett.* Vol. 556, no. 1-3, s. 276-80. 2004.
- Heydorn A., Ward R.J., Jorgensen R., Rosenkilde M.M., Frimurer T.M., Milligan G., Kostenis E.: Identification of a novel site within G protein alpha subunits important for specificity of receptor-G protein interaction. *Mol.Pharmacol.* Vol. 66, no. 2, s. 250-9. 2004.
- Holst B., Holliday N.D., Bach A., Elling C.E., Cox H.M., Schwartz T.W.: Common structural basis for constitutive activity of the ghrelin receptor family. *J.Biol.Chem.* Vol., s. ahead of print. 2004.
- Holst B., Schwartz T.W.: Constitutive ghrelin receptor activity as a signalling set-point in appetite regulation. *TiPS* Vol. 25, no. 3, s. 113-117. 2004.
- Hutchings M., Hesse B., Gronvall J., Olsen N.V.: Renal 131I-hippuran extraction in man: effects of dopamine. *Brit.J.Clin.Pharm.* Vol. 54, no. 6, s. 675-7. 2002.
- Jagoda E.M., Kiesewetter D.O., Shimoji K., Ravasi L., Yamada M., Gomez Perez J.E., Wess J., Eckelman W.C.: Regional brain uptake of the muscarinic ligand, (18F)FP-TZTP, is greatly decreased in M2 receptor

- knockout mice but not in M1, M3 and M4 receptor knockout mice. *Neuropharmacology* Vol. 44, no. 5, s. 653-61. 2003.
- Lajer H., Kristensen M., Hansen H.H., Christensen S., Jonassen T.E.N., Daugaard G.: Magnesium and potassium homeostasis during cisplatin treatment. *Can.Chemother.Pharm.* in press, s. in press. 2004.
- Løland C.J., Gether U.: Insights from endogenous and engineered Zn²⁺-binding sites in monoamine transporters. i: *Molecular Neuropharmacology: Strategies and Methods* s. 191-213. Schousboe, A., Bräuner-Osborne, H.. Humana Press, Totowa, New Jersey. 2004.
- Løland C.J., Granas C., Javite J., Gether U.: Intracellular residues in the dopamine transporter critical for conformational isomerization, molecular gating and cocaine binding. *J.Biol.Chem.* Vol. 279, no. 5, s. 3228-38. 2004.
- Løland C.J., Nørgaard-Nielsen K., Gether U.: Probing dopamine transporter structure and function y Zn²⁺ site engineering. *Eur.J.Pharmacol.* Vol. 479, no 1-3, s. 187-97. 2003.
- McLean K., Holst P.J., Martini L., Schwartz T.W., Rosenkilde M.M.: Similar activation of signal transduction pathways by the herpesvirus-encoded chemokine receptors US28 and ORF74. *Virology* Vol. 325, no. 2, s. 241-51. 2004.
- Meinild A-K., Hirayama B.A., Wright E.M., Loo D.D.: Fluorescence studies of ligand-induced conformational changes of the Na(+)-glucose cotransporter. *Biochemistry* Vol. 41, no. 4, s. 1250-8. 2002.
- Meinild A-K., Sitte H.H., Gether U.: Zinc potentiates an uncoupled anion conductance associated with the dopamine transporter. *J.Biol.Chem.* Vol., s. ahead of print. 2004.
- Miller L.B., Hadrup N., Torp M., Græbe M., Christensen S., Nielsen S., Jonassen T.E.N.: Uncoupling of vasopressin signaling in collecting ducts from rats with CBL-induced liver cirrhosis. *Am.J.Physiol.Renal.Physiol.* Vol. 287, no. 4, s. F806-15. 2004.
- Norn S., Kruse P.: Hjerteglykosider: Fra oldtiden over Witherings digitalis til endogene glykosider. i: *Dansk Medicin Historisk Årbog 2004* s. 119-132. Henrik Permin. oneZone, Danmark 2004.
- Ohno K., Koroll M., El Far O., Scholze P., Gomeza Perez J.E., Betz H.: The neuronal glycine transporter 2 interacts with the PDZ domain protein syntenin-1. *Mol.Cell.Neurosci.* Vol. 26, no. 4, s. 518-29. 2004.
- Olesen O.F., Kawabata F.H., Yoshizato K., Noro N.: Molecular cloning of XTP, a tau-like microtubule-associated protein from *Xenopus laevis* tadpoles. *Gene* Vol. 283, no. 1-2, s. 299-309. 2002.
- Paulsen S., Rosenkilde M.M., Eugen-Olsen J., Kledal T.N.: Epstein Barr virus encoded BILF1 is a constitutively active G-protein coupled receptor. *J.Virology* in press, s. in press. 2004.
- Rasmussen S.G.F., Gether U.: Understanding G-protein coupled receptors and their role in the CNS. i: *Structural mechanics of GPCR activation* s. 43-62. 2002.
- Rasmussen S.G.F., Scholl E.A., Carroll F.I., Maresch M.J., Gether U.: Structural and functional probing of the biogenic amine transporters by fluorescence spectroscopy. *Eur.J.Pharm.* Vol. 479, no. 1-3, s. 13-22. 2003.
- Rosenkilde M.M.: Virus-encoded chemokine receptors – putative novel innovative drug targets. *Neuropharmacology* in press, s. in press. 2004.
- Rosenkilde M.M., Gerlach L-O., Jakobsen J.S., Skerlj R.T., Bridger G., Schwartz T.W.: Molecular mechanism of AMD3100 antagonism in the CXCR4 receptor: transfer of binding site to the CXCR3 receptor. *J.Biol.Chem.* Vol. 279, no. 4, s. 3033-41. 2004.
- Rosenkilde M.M., McLean K., Holst P.J., Schwartz T.W.: The CXC chemokine receptor encoded by herpesvirus saimiri, ECRF3, shows ligand-regulated signaling through Gi, Gq, and G12/13 proteins but constitutive signaling only through Gi and G12/13 proteins. *J.Biol.Chem.* Vol. 279, no. 31, s. 32524-33. 2004.
- Rosenkilde M.M., Schwartz T.W.: Constitutive and regulated activities of virus-encoded 7TM receptors. i: *Handbook of Cellular Signalling* s. in press. 2004.
- Rosenkilde M.M., Schwartz T.W.: Chemokine receptors – a major regulator of angiogenesis in disease and health. *APMIS* in press, s. in press. 2004.
- Sander M., Welling K.L., Ravn J.B., Boberg B., Amtorp O.: Endogenous NO does not regulate baseline pulmonary pressure, but reduces acute pulmonary hypertension in dogs. *Acta Physiol. Scand.* Vol. 178, no. 3, s. 269-77. 2004.
- Schou J.S.: Letter from the retired editor. *Pharm.Tox.* 92, s. 1. 2003.
- Schou J.S.: Letter from the editor. *Pharm.Tox.* 90, s. 1-2. 2002.
- Schou J.S., Hodel C.M.: The foundation and functions of the international union of toxicology. *Tox. Sci.* Vol. 61, no. 2, s. 199-200. 2001.
- Schwartz T.W., Holst B.: Molecular structure and function of 7TM/G-protein coupled receptors. i: *Textbook of receptor Pharmacology* s. 65-84. Forman J.C., Johansen, T.. 2002.
- Skyum H., Marcussen N., Nielsen S.H., Christensen S.: Interstitial capillary changes in lithium nephropathy. Effects of antihypertensive treatment. *APMIS* Vol. 112, s. 686-97. 2004.
- Slutsky I., Wess J., Gomeza Perez J.E., Dudel J., Parnas H.: Use of knockout mice reveals involvement of M2-muscarinic receptors in control of the kinetics of acetylcholine release. *J.Neurophysiol.* Vol. 89, no. 4, s. 1954-67. 2003.
- Trendelenburg A.U., Gomeza Perez J.E., Klebroff W., Zhou H., Wess J.: Heterogeneity of presynaptic muscarinic receptors mediates inhibition sympathetic transmitter release: a study with M2- and M4-receptor-deficient mice. *Br.J.Pharmacol.* Vol. 138, no. 3, s. 469-80. 2003.
- Tzavara E.T., Bymaster F.P., Felder C.C., Wade M., Gomeza Perez J.E., Wess J., McKinzie D.L., Nomikos G.G.: Dysregulated hippocampal acetylcholine neurotransmission and impaired cognition in M2, M4 and M2/M4 muscarinic receptor knockout mice. *Mol.Psychiatry* Vol. 8, no. 7, s. 673-9. 2003.
- Wess J., Duttaroy A., Gomeza Perez J.E., Zhang W., Yamada M., Felder C.C., Bernardini N., Reeh P.W.: Muscarinic receptor subtypes mediating central and peripheral antinociception studied with muscarinic receptor knockout mice: a review. *Life Sci.* Vol. 72, no. 18-19, s. 2047-54. 2003.
- Wess J., Duttaroy A., Zhang W., Gomeza Perez J.E., Cui Y., Miyakawa T., Bymaster F.P., McKinzie L., Felder C.C., Lamping K.G., Faraci F.M., Deng C., Yamada M.: M1-M5 muscarinic receptor knockout mice as novel tools to study the physiological roles of the muscarinic

- cholinergic system. Receptors Channels VOI 9, no. 4, s. 279-90. 2003.
- Woldbye D.P.D., Nanobashvili A., Husum H., Bolwig T.G., Kokaia M.: Neuropeptide Y inhibits *in vitro* epileptiform activity in the neorhinal cortex of mice. *Neurosc.Lett.* Vol. 333, no. 2, s. 127-30. 2002.
- Neuropsykiatrisk Laboratorium**
- Jørgensen O.S.: Neuronal protection against oxidative damage. i: Brain damage and repair s. 275-84. T. Herdegen and J.M. Delgado-Garcia. Kluwer Academic Publishers. Printed in Netherlands. 2004.
- Liptrot M., Adams K.H., Martiny L., Pinborg L.H., Lonsdale M.N., Olsen N.V., Holm S., Svarer C., Knudsen G.M.: Cluster analysis in kinetic modelling of the brain: a noninvasive alternative to arterial sampling. *Neuroimage* Vol. 21, no. 2, s. 483-93. 2004.
- Mellerup E.T., Kristensen F.: Mania as a dysfunction of reentry: application of Edelman's and Tononis hypothesis for consciousness in relation to a psychiatric disorder. *Med. Hypotheses.* Vol. 63, no. 3, s. 464-6. 2004.
- Mogensen J., Lauritsen K.T., Elvertorp S., Hasman A., Moustgaard A., Wörtwein G.: Place learning and object recognition by rats subjected to transection of the fimbria-fornix and/or ablation of the prefrontal cortex. *Brain.Res.Bull.* Vol. 63, no. 3, s. 217-36. 2004.
- Mogensen J., Miskowiak K., Sørensen T.A., Lind C.T., Olsen N.V., Springborg J.B., Mala H.: Erythropoietin improves place learning in fimbria-fornix-transected rats and modifies the search pattern of normal rats. *Pharmacol.Biochem.Behav.* Vol. 77, no. 2, s. 381-90. 2004.
- Nanobashvili A., Woldbye D.P.D., Husum H., Bolwig T.G., Kokaia M.: Neuropeptide Y Y5 receptors suppress *in vitro* spontaneous epileptiform in the rat hippocampus. *Neuroreport.* Vol. 15, no. 2, s. 339-43. 2004.
- Nedergaard P., Sanchez C., Mellerup E.T.: Different roles of 5-HT2A and 5-HT2C receptors in regulation of female rat paced mating behavior. *Behav.Brain.Res.* Vol. 149, no. 2, s. 151-7. 2004.
- Springborg J.B., Sonne B., Frederiksen H-J., Foldager N., Poulsgaard L., Klausen T., Jørgensen O.S., Olsen N.V.: Erythropoietin in the cerebrospinal fluid of patients with aneurysmal subarachnoid haemorrhage originates from the brain. *Brain Research* Vol. 984, s. 143-48. 2003.
- Sørensen G., Lindberg C., Wörtwein G., Bolwig T.G., Woldbye D.P.D.: Differential roles for neuropeptide Y Y1 and Y5 receptors in anxiety and sedation. *J.Neurosci.Res.* Vol 77, no. 5, s. 723-9. 2004.
- Woldbye D.P.D., Kokaia M.: Neuropeptide Y and seizures: effects of exogenously applied ligands. *Neuropeptides* Vol. 38, no.4, s. 253-60. 2004.

Institut for Molekylær Patologi

Ledelse pr. 1.2.2004

Instituttet ledes af institutleder, lektor, dr.med. Flemming Fryd Johansen.

Bestyrelsen består af institutleder Flemming Fryd Johansen, professor dr.med. Mogens Spang-Thomsen, professor dr.med. (hc) Elisabeth Bock, professor dr.med. Nils-Henrik Diemer og som TAP-repræsentanter Annette Brandi, Jette Christiansen og Lisbeth Thatt.

Organisaion

Fagligt er instituttet opdelt i tre laboratorier, nemlig Proteinlaboratoriet, Neuropatologisk Laboratorium og det oprindelige Patologiske Anatomiske Institut.

Adresse

Frederik V's Vej 11, 5
Teilum Bygningen,
2100 København Ø
Telefon 35 32 60 45
Fax 35 32 60 81

Institutlederens årsberetning

Professor dr.med. Ulla M. Wewer valgt til prodekan.

Seneste historiske udvikling

Se Årbog 1996.

Proteinlaboratoriet indgår sammen med det tidligere Patologisk Anatomisk Institut og Neuropatologisk Institut i Institut for Molekylær Patologi. Hvad angår Proteinlaboratoriets historie henvises i øvrigt til tidligere årbøger.

Laboratoriet for Molekylær Patologi

Forskningsvirksomhed

Forskningsledere: Professor, dr.med. Ulla M. Wewer og speciallæge, lektor dr.med. Reidar Albrechtsen.

Forskningsgruppe studerer betydningen af celle-matrix interaktioner ved sygdom, især cancer. Vi arbejder med ADAM12, syndecaner, integriner og laminin, se venligst: www.ullaw.pai.ku.dk.

Tumorpatologisk Laboratorium

Laboratoriet ledes af professor, dr.med. Mogens Spang-Thomsen og forskningen udføres i et integreret samarbejde med overlæge, dr.med. Hans Skovgaard Poulsen, Rigshospitalet, samt med Laboratoriet for Eksperimentel Onkologi, EM-afdelingen og et netværk af eksterne samarbejdspartnere.

Forskningsvirksomhed

Vækstfaktorreceptorer og genterapi. I disse undersøgelser karakteriseres biologiske egenskaber på molekylært niveau i et panel af såkaldt småcellet lungecancer *in vitro* og i en *in vivo* transplantationsmodel (immundefekte nøgne mus). Formålet er at opnå øget indsigt i denne cancertypes biologi og at anvende den opnåede viden til at etablere forskellige principper for effektiv non-viral genterapi for denne type cancer.

Dna-reparation og resistens. I laboratoriets panel af småcellet lungecancerlinjer kortlægges dna-reparationsmekanismer, deres sammenhæng med regulationen af celledeling, og disse mekanismers betydning for udviklingen af resistens over for anticancerbehandling. Målet er at kortlægge nye angrebepunkter for at øge kræftcellers følsomhed for behandling.

Faglige og administrative hverv

Mogens Spang-Thomsen: Medlem af fakultetsrådet ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet samt referee for en række internationale concertidsskrifter.

Laboratoriet for Eksperimentel Onkologi

Laboratoriet ledes af lektor, dr.med., ph.d. Paul E.G. Kristjansen (orlov fra 1.10) og fra 1.10. af cand.med., ph.d. Eva Løbner Lund. Dele af forskningen udføres i samarbejde med instituttets øvrige laboratorier samt med et netværk af eksterne samarbejdspartnere i USA, Sverige og Danmark.

Forskningsvirksomhed

Forskningen omfatter eksperimentel cancerterapi, tumorfyysiologi, angiogenese og udvikling af *in vivo*- og *in vitro*-modeller. En dybere forståelse af betydningen af "tumor microenvironment" for den maligne fænotype og for effekten af cancerterapi er målet for laboratoriets aktiviteter.

Faglige og administrative hverv

Paul E.G. Kristjansen: Formand for det videnskabelige udvalg i Dansk Kræftforsknings Fond og medlem af fakultets Forskningsudvalg. Bestyrelses- og forretningsudvalgsmedlem i CCC-netværket (Cellebiologi- og Cancer Cluster). Desuden medlem af flere internationale scientific advisory boards.

Eva Løbner Lund er sekretær i Dansk Selskab for Cancerforskning.

Elektronmikropisk Afdeling

Laboratorieleder ph.d. Lone Bastholm. Dele af laboratoriets forskning udføres i samarbejde med andre laboratorier ved og uden for instituttet herunder Afdeling for Patologi, Rigshospitalet og Kræftens Bekæmpelse.

Forskningsvirksomhed

Laboratoriet anvender morfologiske og immuncytokemiske lokaliseringsmetoder til både lys- og elektronmikroskopiske undersøgelser med henblik på at belyse struktur og funktion af såvel tumor- og stromaceller.

En mulig Caspaseafhængig apoptosesignalvej undersøges ved hjælp af morfologien og den ultrastrukturelle lokalisation af *Cathepsin B* i murine embryonale fibroblaster (WT-1B og Cat B-/-) behandlet med TNF.

Vitamin D analog, EB 1089, et lovende anti-cancerstof inducerer apoptoselignende programmeret celledød, der kan inhiberes ved ekspression af Bcl-2. Vi undersøger morfologien af MCF-7-brystkræftceller transfekteret med Bcl-2, der overudtrykkes henholdsvis i cytoplasma, mitokondrier og endoplasmatiske reticulum. Endvidere udføres immuncytokemiske farvninger med heat shock protein 70, Cathepsin D, et lysosomalt antistof og Serca, et endoplasmatiske reticulum specifikt antistof for yderligere at belyse funktionen af cellerne.

Med henblik på at skelne mellem nekrotiske forandringer og apoptose i neuroner fra iskæmiske rotte hippocampus undersøges ultrastrukturen.

Vi undersøger de lysmikroskopiske og ultrastrukturelle ændringer ved transfektion af muteret EGFR III i human småcellet lungecancercellelinjer i kultur og transplanteret til " nøgne " mus.

Den ultrastrukturelle morfologi undersøges på celler, afledt af fibroblasten Swiss 3T3 (mus), der ikke udtrykker endogen EGFR, og af NR 6-celler transfekteret med EGFR (NR6W) samt EGFR,III (NR6M) transfekteret med en konstitutiv aktiv mutant af EGFR.

1. Nefropathologi

De igangværende kvantitative undersøgelser over segmentvariationer i den proximale tubulus i nefronet forventes afsluttet til foråret.

Arbejdet foretages af Poul Faarup i samarbejde med overlæge, dr.med. Viktor Hegedüs samt professor, dr.med. Niels-Henrik von Holstein-Rathlou, Panuminstituttet og overlæge dr.med. Tove Nørgård, Hillerød Sygehus. Samtidig er undersøgelser over regeneration i de enkelte segmenter af den proximale tubulus i nefronet påbegyndt. Udover ovenstående forskere inkluderer dette lektor dr.med. Flemming Fryd Johansen, samt stud.med. Christian Eisbo, Neuropatologisk Laboratorium.

Molecular Neuropathology Group Copenhagen

Gruppen består af lektor, dr.med. Flemming Fryd Johansen; forskningslektor, Michaelsen-stipendiat og neurolog Jakob Reith; cand.med., ph.d.-stipendiat Georg J. Müller; cand.med., P. Carl Petersen, stipendiat Caroline Cannillo; stud.scient, specialestuderende-biokemi Flemming Larsen; stud.med. Peter Bonfils; stud.med. Christian Eisbo; stud.med. Søren Auscher, og histolaborant Listbeth Thatt. Gruppen har sidst fået tildelt SSVF-bevilling (22-02-0253) og støttes af private fonde. Forskningen udføres i et integreret samarbejde med lektor, ph.d. Uffe Krisitansen, Danmarks Farmaceutiske Universitet, samt nationale og internationale partnere.

Forskningsvirksomhed

1. Programmeret celledød

Programmeret celledød undersøges med kombinerede histopatologiske og molekylærbioologiske metoder i eksperimentelle neurodegenerative dyremodeller (cerebral iskæmi, dissemineret sklerose). Indflydelsen af hypotermi bestemmes. Balancen for det cellulære respons af apoptotiske og anti-apoptotiske faktorer undersøges ved cerebral iskæmi m.h.p. udvikling af forsinket neuronød.

2. Hypotermisk neuroprotektion

Moderat sænkning af kropstemperaturen (1-3°C) er neuroprotektivt ved eksperimentel og klinisk apopleksi. Vi undersøger en række farmaka med hypotermi-effekt, via hjernens temperaturregulerende center på dyremodeller for cerebral iskæmi og dissemineret sklerose. De udvalgte farmaka (serotonerge, dopaminerge, cannabinoide) har i anden sammenhæng været anvendt i prækliniske forsøg, således at positive resultater i dyreforsøgene kan føre til prækliniske undersøgelser.

3. GABA-receptoren

GABA_A-receptoren er mål for lægemidler til behandling af mange neurologiske sygdomme. Ved hjælp af kombineret patch-clamp elektrofysiologi og enkeltcelle-RT-PCR har vi udviklet et system til at identificere GABA_A-receptor undertypespecifikke farmaka. Der undersøges nye potentielle GABAerge farmaka fremstillet af vores samarbejdspartnere på Danmarks Farmaceutiske Universitet. Formålet er at identificere receptor-undertypespecifikke farmaka med langt færre bivirkninger end farmaka med generel virkning på GABA_A-receptoren.

Faglige og administrative hverv

Flemming Fryd Johansen: Institutleder for IMP, kursusleder for almen patologi 5. sem., lægeuddannelsen ved KU, kursusleder for Neurobiologi ved Humanbiologistudiet, KU. Desuden eksaminator ved Humanbiologistudiet, KU, og censor ved den prægraduate forskeruddannelse samt Human-Patofysiologi-Studiet, Syddansk Universitet; samt vejleder for 4 OSVAL I/II afhandlinger fra KU.

Formidling

Redaktionelle hverv

Flemming Fryd Johansen: Medredaktør (editorial board) ved Neurochemical Research og referee for en række internationale neurobiologiske tidsskrifter.

Laboratorium for Molekylær Neuropatologi

Forskningsvirksomhed

1. Den iskæmiske penumbra – celledøds mekanismer ved eksperimentel fokal cerebral iskæmi

I en rottemodel for iskæmisk apopleksi undersøges den såkaldte penumbra (randzone), hvori nervecellerne i de første timer ikke er irreversibelt skadede. Sammenhængen mel-

lem iltradikaldannelse og patologiske periinfarktdepolariseringer samt undersøgelse af effekten på infarktstørrelsen af bredspektret hæmning af stigninger i den intracellulære er udført.

2. Undersøgelse af endonuklease aktivitet ved caspase uafhængig celledød efter global cerebral iskæmi

Det undersøges, om skivemetoden kan bruges som et vigtigt aktiv i forbindelse med udviklingen af nye lægemiddelparadigmer, idet blod-hjerne-barrieren omgås, ligesom antallet af forsøgsdyr kan reduceres væsentligt. Der undersøges i begge situationer lokalisation og ekspressionsniveau af forskellige endonukleaser, som er kendt i forbindelse med programmeret celledød.

3. MK-801 induceret disinhibering, excitotoksisk neuronød

Erfaringer fra behandlingen af infarkter hos gnavere med glutamatantagonisten, MK-801 kan ved rettidig administration reducere infarktvolumen. Der er imidlertid observeret en bivirkning af stoffet i gyrus cinguli, nemlig excitotoksisk neuronød som følge af en disinhiberingsproces. Det har endvidere vist sig, at visse GABA-A antagonister, herunder THIP kan forhindre processerne.

4. Hippocampale effekter af stress

Interesseområdet er specielt de morfologiske og biokemiske forandringer i hippocampus, som kan optræde efter langvarigt kronisk stress. Der fokuseres på kvantitering af de morfologiske forandringer i det hippocampale dendrittræ og at sammenholde disse med biokemiske forandringer samme sted. De biokemiske forandringer undersøges ved ligandbindingsstudier samt *in situ* hybridisering.

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

Nils Henrik Diemer: Medlem af bestyrelsen for Neuroscienceskolen ved SVF, KU.

Bedømmelsesudvalg

Niels Henrik Diemer: Har været formand for bedømmelsesudvalg for 1 professorat, medlem af bedømmelsesudvalg for 1 adjungeret professorat og medlem af et ph.d.-bedømmelsesudvalg samt opponenter på samme.

Formidling

Redaktionelle hverv

Nils Henrik Diemer: Medredaktør (editorial board) ved Neuroscience Research Communications.

Proteinlaboratoriet

Proteinlaboratoriet ledes af professor Elisabeth Bock. Laboratoriets forskning er opdelt i tre overordnede forskningsområder: Det neurale celleadhæsionsmolekyle NCAM, human papillomavirus samt glykoproteiner.

Forskningsvirksomhed

1. Det neurale celleadhæsionsmolekyle (NCAM)

1.1. Strukturen af NCAMs og L1's ekstracellulære dele
Vha. NMR-analyse og røntgenkristallografi bestemmes strukturen af individuelle moduler af NCAM og et nært beslægtet molekyle, det neurale celleadhæsionsmolekyle, L1. Ved introduktion af mutationer i modulerne efterfulgt af analyse af bindingskapaciteten af de muterede moduler søges bindingssteder lokaliseret (V. Soroka, V. Kiselyov, N. Kulahin, A. Kochoyan, V. Berezin, E. Bock i samarbejde med F. Poulsen, Mol.biol. Inst. og C. Kasper, I. Kjølner Larsen og J. Kastrup, DFU).

1.2. Struktur af FGF-receptor moduler Ig1 og Ig2 og deres interaktion med NCAM og L1

Ved hjælp af NMR-analyse bestemmes strukturen af Ig1- og Ig2-moduler af udvalgte FGF-receptorer med henblik på lokaliseret af bindingssteder i modulerne ved hjælp af NMR-titrering (V. Kiselyov, A. Kochoyan, C. Christensen, V. Berezin, E. Bock i samarbejde med Fl. Poulsen, Mol.biol.Inst., KU).

1.3. Identifikation og karakterisering af syntetiske NCAM peptidmimetika

NCAM mimetika er nu identificeret ved at udtage aminosyresekvenser af bindingssteder identificeret i NCAM ved hjælp af strukturanalyser og *in silico* (bioinformatik) studier. På denne vis er ligander svarende til det homofile bindingssted i NCAM's andet Ig-modul blevet identificeret og karakteriseret. Endvidere er fire peptider svarende til det heterofile bindingssted for FGF-receptoren i det første og det andet fibronektin type 3 modul identificeret og karakteriseret (J. Neiiendam, S.M. Hansen, V. Soroka, V. Kiselyov, L.B. Køhler, S. Li, V. Berezin, E. Bock i samarbejde med F. Poulsen, Mol.biol.Inst., KU, C. Kasper og J. Kastrup, DFU).

1.4. Karakterisering af signaltransduktion i NCAM-induceret neuritdvækst

Primære hippocampale neuroner transficeret transient med konstitutivt aktive, eller dominant negative former af komponenter i kendte signaltransduktionsveje, dyrkes og neuritdvækst måles med computerassisteret billedanalyse. Transfektionsstudierne suppleres med diverse farmakologiske hæmmere og aktivatorer af signaltransduktion og af direkte undersøgelser af NCAM-induceret phosphorylering af udvalgte signalmolekyler. Det er nu vist, at NCAM-signaler omfatter transkriptionsfaktorerne CREB og Fos og en række adaptormolekyler og proteinkinaserne PI3-kinase, proteinkinase A, proteinkinase C og GAP-43 (K. Kolkova, I. Korchounova, A. Hinsby, L. Lundfald, D. Ditlevsen, L. Køhler, V. Berezin og E. Bock).

1.5. Fibroblastvækstfaktor-receptor (FGFR) og heparansulfat proteoglycaners rolle i NCAM-stimuleret neuritdvækst

Det søges belyst, hvilken indflydelse NCAM og forskellige FGF'er har på FGF-receptoraktivering og -stabilisering. Hertil anvendes direkte påvisning af fosforylering af receptorerne samt nedstrømsmålinger af MAP-kinaserne. Effekten af forskellige peptidmimetika på binding og fosforylering af FGF-receptoren og neuritdvækst identificeres og karakteriseres (S. Li, N. Kulahin, O. Rudenko, V. Kiselyov, V. Berezin og E. Bock).

1.6. Epidermal vækstfaktor-receptors (EGFR) rolle i forbindelse med NCAM-funktioner

Det søges belyst, hvilken indflydelse NCAM har på EGF-receptoraktivering og -stabilisering og på deres rolle i forbindelse med induktion af neuritudvækst (G. Povlsen, V. Berezin og E. Bock).

1.7. Undersøgelse af NCAMs betydning for regeneration og indlæring

Effekten af NCAM-mimetika undersøges i en række indlæringsmodeller *in vivo*. I denne forbindelse er en Alzheimermodel blevet etableret. Modellen består i intracerebroventrikulær injektion af et fragment af A *beta*-peptidet med efterfølgende udvikling af amyloidaflejringer og demens i løbet af få uger i forsøgsdyrene. En række neuropsykologiske tests anvendes til evaluering af NCAM-ligandernes effekter (B. Klementjev, T. Novikova, S.M. Hansen, V. Berezin og E. Bock i samarbejde med C. Sandi, Swiss Federal Institute of Technology, Lausanne, og K. Cambon, Nat. Uni. of Distant Teaching, Madrid).

1.8. Undersøgelser af FGF-receptors betydning for nervecelleoverlevelse

FGF-mimetika undersøges for deres evne til at sikre overlevelse af celler, der udsættes for apoptoseinducerende stimuli. Følgende celletyper undersøges: Dopaminerge neuroner, cerebellare neuroner og PC12-celler (S. Li, L. Køhler, M. Pedersen, J. Neiiendam, V. Berezin og E. Bock).

1.9. Undersøgelse af FGF-receptorers betydning for indlæring

Effekten af 17 peptidmimetika af forskellige FGF'er undersøges *in vivo* i en række indlæringsmodeller (T. Tkach, O. Rudenko, V. Berezin, og E. Bock).

1.10. Funktionel homologi mellem vertebrate og *Drosophila* CAM'er

Mhp. at undersøge den funktionelle homologi mellem de vertebrate CAM'er, NCAM og L1, og deres homologer i *Drosophila*, hhv. fasciclinII (fasII) og neuroglian (nrg), etableres transgene knock-out (fasII^{-/-} og nrg^{-/-}) fluer, der herefter bringes til at udtrykke de vertebrate CAM'er ektopisk. Forsøg viser, at humane former af NCAM og L1 kan substituere visse effekter af *Drosophila* formerne (L.V. Kristiansen, E. Bock og V. Berezin i samarbejde med L.G. Alonso, Alicante Universitet, og M. Hortsch, Michigan Universitet).

1.11. Undersøgelse af NCAM's rolle i glial-cell line derived neurotrophic factor (GDNF) signalering

GDNF- og GDNF-deriverede peptidmimetika undersøges for deres evne til at differentiere neuroner i forbindelse med NCAM-medieret celleadhæsion (J. Nielsen, N. Driemer Berg, V. Berezin, E. Bock).

2. S100-proteiners effekt på neuronal differentiering

S100-proteinerne er en omfattende gruppe af proteiner, som i en række tilfælde har vist sig at have stærkt neurodifferentierende effekter. Udvalgte S100-proteiner er undersøgt med henblik på deres effekt på nervecellemodning, herunder signaltransduktion og calciumhomeostase (D. Kiryushko, V. Novitskaia, E. Bock og V. Berezin i samarbejde med E. Lukanidin, M. Grigorian, N. Ambartsunian, Kræftens Bekæmpelse, København).

2.1. Undersøgelse af cellers morfologi og motilitet (bevægelse) *in vitro*

Ændringer i cellers morfologi og motilitet er af stor betydning under udviklingen af væv samt for migration af celler, i forbindelse med immunologiske reaktioner, sårheling og tumorspredning.

Det molekylære grundlag for cellers morfologi og motilitet bliver derfor undersøgt *in vitro*.

3. NCAM's betydning for cellers morfologi og motilitet

Betydningen af NCAM for cellemotilitet undersøges vha. transient og stabil transfektion af fibroblaster og gliomceller med forskellige NCAM-former efterfulgt af motilitetsmålinger på celler med eller uden NCAM-ekspression (P. Walmod, V. Tkach, V. Berezin og E. Bock).

3.1. Teratogens effekt på celleproliferation, motilitet og morfologi og signaltransduktion

Som led i et EU-demonstrationsprojekt har vi udviklet en mikroskop-arbejdsstation til såkaldt high-throughput screening af stoffer med mulige teratogene virkninger. Arbejdsstationen bestemmer automatisk, om et teststof er cytotoxisk og/eller påvirker proliferation eller differentiering (bestemt ved påvisning af morfologiske ændringer). Det undersøges, hvordan teratogener påvirker signaltransduktion (K. Gottfryd, S. Owzcarek, P. Walmod, A. Berezin, V. Berezin, E. Bock i samarbejde med H. Nau, Tierärztliche Hochschule, Hannover).

4. Analyse af HPV-type 16 oncogeners syntese og funktion

Human papillomavirus inficerer epithelceller. Der er mere end 100 forskellige virustyper, hvoraf en del er tumorvirus. HPV-16 er prototypen for de maligne virus, og DNA-genomet koder for mindst otte proteiner, hvoraf tre er oncoproteiner (E7, E6 og E5). Disse afkobler på forskellig vis den normale cellevækst og laboratoriets projekter er fokuseret på en karakterisering af oncogenernes ekspression og regulation samt på proteinernes funktion.

4.1. Regulation af genexpression

Projektets formål er at analysere hvorledes den del af HPV-16 genomet, der koder for de tidlige proteiner E1 – E7 reguleres både på transskriptionsniveau og post-transcriptionelt. Transskriptionen styres af to promotorer for HPV-16, P₉₇ og P₆₇₀, som har været kendt længe. Vi har yderligere identificeret og karakteriseret to promotorer P₄₈₂ og P₅₄₂, hvor P₅₄₂ kan regulere E7-specifik mRNA-syntese.

Projektet fokuserer i øjeblikket på funktionen af transskriptionsregulerende sekvenser i og nedstrøms for E5-læserammen. I denne såkaldte 3'UTR-sekvens forekommer en række sekvenser (AU-rige elementer) der er konserveret også i andre organismer igennem evolutionen. Disse elementers betydning for transskription af de forskellige regioner af virusgenomet samt for stabiliteten af mRNA-analyseres. De cellulære proteiner, der binder til elementerne, er klonet af J. Vinther, mens stabilitetsassay og proteininitiering undersøges af M. Rosenstjerne i samarbejde med J. Vinther. Endvidere analyserer M. Prydsø decappingsmekanismer for mRNA og karakterisering af decapping enzymerne i mammale celler. Dette projekt er i samarbejde med ph.d. Jens Lykke-Andersen, University of Colorado, USA. Messenger-RNA-decappings betydning

for oncoproteinsyntesen søges ligeledes belyst. Ph.d. J. Vinther har under sit forskningsophold i ph.d. D. Galloways Laboratorium i Seattle fortsat studierne med en analyse af HPV-16 mRNA og belysning af, om "nonsense medieret decay" indgår som en regulerende faktor i HPV-oncogen ekspression (J. Vinther, M. Rosenstjerne, M. Prydsø, K. Kristiansen og B. Norrild).

4.2. Rollen af HPV-oncoproteinerne E7 og E5 i regulering af apoptose og ekspression af overfladeproteiner

Dette arbejde inkluderer en nærmere kortlægning af apoptotiske signalveje i HPV-inficerede celler. Arbejdet udføres primært ved introduktion af E5- og E7-oncogenerne til humane cellelinjer efterfulgt af studier af oncoproteinernes apoptoseregulerende egenskaber. En øget forståelse af signalering af apoptose i HPV-inficerede celler er vigtig, idet opregulering af den apoptotiske signalering i cervix cancer celler, vil medføre om end ikke umiddelbar eliminering, så større sensitivitet og dermed større effekt af allerede kendte terapiformer. HPV-16 E7 analyseres også for dets effekt på HLA antigener på celleoverfladen. Dette undersøges i samarbejde mellem professor E. Blair, Leeds, UK og B. Norrild.

4.3. Analyse af HPV-typer karakteristiske for hudinfektioner

En række nye HPV-typer er isoleret af ph.d. O. Forslund (OF), Malmø. I samarbejde med OF karakteriserer vi disse virus med henblik på promotoraktivitet og E7-proteinernes evne til at interagere med celcyklus kontrolproteiner.

5. Herpes simplex virus morfogenese

HSV-1 viruspartiklers og glykoproteiners intracellulære lokalisation og transport i inficerede cellekulturer analyseres af overlæge, cand.med. H. Jensen ved hjælp af immunfluorescens og immunoguld cryoelektronmikroskopi. Syntese og transport af specielt glycoprotein gD og gC analyseres, og HSV-1 virusinfektionens indflydelse på cellernes cytoskeletstrukturer søges klarlagt. Der er gennemført omfattende studier over betydningen af infektionstiden, virusmultipliciteten og hæmning af den intracellulære transport med farmakologiske stoffer eller i mutantceller. Der er publiceret to bogkapitler i 2004 (H. Jensen og B. Norrild).

6. Glykoproteiner

Vi udvikler og anvender metoder til undersøgelse af glykoproteiners funktion. Vi har tidligere beskrevet en familie receptorer for glykoformer af plasmaproteinet AGP alpha-1 acid glykoprotein (AGP, orosomucoid), der har været kendt i mere end 100 år, men hvis funktionen er uklar. Vi er gået ud fra, at proteinets karakteristiske kulhydrater, glykoform-mønster og de lectin-lignende receptorer kunne pege på en biologisk betydning. Vi har beskrevet permanente patologiske ændringer af glykoformerne hos thyrotoxiske patienter og studerer nu modulering af receptorfunktionen af thyrotropinreceptoren TSHR i samarbejde med Tina Zimmermann-Belsing (Rigshospitalet) og Ulla Feldt-Rasmussen (Rigshospitalet). Med henblik på at analysere post-syntetiske modifikationer af glykoproteiner har vi udviklet flere specifikke mærkninger og sensitive affinitetsmetoder baseret på affinitetschromatografi og covalent kobling af lectin til membraner. Som modelforsøg har vi anvendt glykoproteiner fra plasma og *Tetrahymena pyriformis* mærket med radioaktivitet kombineret med MPD

(en ultrasensitiv målemetode baseret på multiple photon detection) i samarbejde med Vagn Leick (IMBG, KU) og Andrzej K. Drukier (Biotraces, USA). Hidtil er det ikke lykkedes at vise postsyntetiske modifikationer af glycoproteiner fra transfekterede cellelinjer med konventionelle metoder (Hossam Draz, Jerzy Holcman, Amarnadh Nalla, Anita Dole Nalla, Thorkild C. Bøg-Hansen).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Elisabeth Bock: Har deltaget i bedømmelsen af ansøgninger til et adjunktur.

Bodil Norrild: Har deltaget i bedømmelsen af 1 ph.d.-afhandling og en bacheloropgave.

Vladimir Berezin: Har deltaget i bedømmelsen af en ph.d.-afhandling.

Udnævnelser og priser

Elisabeth Bock: Modtog Alzheimer-Forskningsfondens pris.

Bodil Norrild: Udnævnt til adjungeret professor i Molekylær Virologi ved Aarhus Universitet.

Udvalg og fonde

Elisabeth Bock: Medlem af bestyrelserne for Fonden Victoria og Henry Andersens Legat og Fhv. Direktør Leo Nielsen og Hustru Karen Margrethe Niensens Legat for Lægevidenskabelig Grundforskning. Medlem af følgende bestyrelser: DAKO A/S (indtil maj 2004), ENKAM Pharmaceuticals A/S samt BRIC (Biotech Research and Innovation Center). Medlem af bestyrelsen for European Society for Neurochemistry.

Bodil Norrild: Medlem af fakultetets Internationale Udvalg og Koordinationsudvalg, bestyrelsesmedlem i Danmarks Grundforskningsfond, medlem af Studienævnet for Humanbiologi og vicedirektør, medlem af udvalget vedrørende Videnskabelig Uredelighed under Forskningsministeriet, censor ved Aarhus Universitet.

Vladimir Berezin: Medlem af Studienævnet for Humanbiologi.

Tillidshverv

Thorkild C. Bøg-Hansen: Tillidsmand for magistergruppen på IMP og suppleant for fællestillidsmanden for magistergruppen på Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet.

Formidling

Redaktionelle hverv

Elisabeth Bock: Medredaktør af International Journal of Developmental Neuroscience samt Journal of Neuroscience Research.

Bodil Norrild: Chefredaktør på tidsskriftet APMIS.

Thorkild C. Bøg-Hansen: Redaktør af serien Lectins, Biology, Biochemistry, Clinical Biochemistry, The Electronic Lectin Journal.

Kongresser og symposier

Bodil Norrild: Har været arrangør af Virologikursus i Molekylær Virologi for humanbiologerne, arrangør af ph.d.-kurset "Virale vektorer og retrovirusinduktion". Medar-

rangør af årsmødet for ph.d.-skolen "celle- og vævsbiologi", Vedbæk.

Thorild C. Bøg-Hansen: Har været arrangør af følgende ph.d.-kursus 2004-8-8, Methods in immunochemistry, Panum Institut, ph.d.-kursus 9.1.2004 (otte delkurser) Academic communication – presentation of a seminar, Symbion, ph.d.-kursus 9.2.2004 (ni delkurser) Academic writing in English level 1 for health science PhD-students, Panum Institut, ph.d.-kursus 9.3.2004 (seks delkurser), Academic writing in English level 2 for health science PhD-students, Panum Institut, ph.d.-kursus 9.7.2004 Entrepreneurship, commercialization of research results, samkøret med Kursus i Innovation og Iværksætning, Københavns Universitet.

Vagn Leick: Har været arrangør af ph.d.-kursus 8.8.2004, Methods in immunochemistry, Panum Institut.

Henrik Kruckow: Har været arrangør af ph.d.-kursus 9.7.2004 Entrepreneurship, commercialization of research results, samkøret med Kursus i Innovation og Iværksættelse, Københavns Universitet.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Netværk

Elisabeth Bock: I 2004 udpeget til koordinator af et integreret EU-projekt, PROMEMORIA, som omfatter 18 europæiske forskergrupper, med-koordinator af EU forskningsprogram INTAS – 01 – 0064 "Modulation of neuronal differentiation and survival by means of synthetic peptide mimetics of the neural cell adhesion molecule (NCAM)" samt medlem af EU-netværk HPRN-CT.2002.00268 "Nutritional and environmental nuclear receptor modulators: Transcriptional pathways to abnormal development and cancer" 2002-2006. Endvidere medlem af Cluster for Neurobiologi ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet.

Vladimir Berezin: Medlem af et integreret EU-projekt, PROMEMORIA og medlem af EU-forskningsprogram INTAS – 01 – 0064 "Modulation of neuronal differentiation and survival by means of synthetic peptide mimetics of the neural cell adhesion molecule (NCAM)" og medlem af EU-netværk HPRN-CT.2002.00268 "Nutritional and environmental nuclear receptor modulators: Transcriptional pathways to abnormal development and cancer". Endvidere medlem af Cluster for Neurobiologi ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet.

Bodil Norrild: Medlem af styregruppen for NorFa-netværket "p53 og celleyklus" og Cluster for celle- og vævsbiologi ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet.

Thorild C. Bøg-Hansen: Partner i et EU-forskningsprojekt: Development of ultrasensitive methods for proteome: Application to cystic fibrosis.

Instituteder Flemming Fryd Johansen

Forbrug

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	17,0	9,7	26,7
DVIP	1,0	0,2	1,1
STIP	7,0	1,0	8,0
TAP	24,9	2,6	27,4
Årsværk i alt	49,9	13,3	63,3
Løn	20.145,0	5.026,0	25.171,0
Frikøb	146,0	275,0	421,0
Øvrige drift	2.830,0	5.887,0	8.716,0
Anskaffelser	2.948,0	1.641,0	4.589,0
<i>Bruttototal t.kr.</i>	<i>26.068,0</i>	<i>12.830,0</i>	<i>38.898,0</i>

Stab

Institut for Molekylær Patologi

VIP Internt finansieret

Albrechtsen, Reidar; lektor.
Christensen, Thomas; adjunkt.
Dietrich, Nikolaj; forskningsass.
Hansen, Lasse; forskningsass.
Jacobsen, Jonas; forskningsass.
Kristjansen, Paul Ejnar Gremaud; lektor.
Kveiborg, Marie; forskningslektor.
Lund, Eva Charlotte Løbner; adjunkt.
Lydolph, Magnus Christian; forskningsass.
Nielsen, Christian Kamp; adjunkt.
Scheele, Folmer Elling; lektor.
Spang-Thomsen, Mogens; professor.
Thodeti, Charles Kumar; lektor.
Wewer, Ulla Margrethe; professor.

VIP Eksternt finansieret

Krag, Thomas Oliver Brøgger; adjunkt.
Ley, Carsten Dan; forskningsass.
Nielsen, Nanna Maria Junker; forskningsass.
Rønø, Birgitte; forskningsass.

STIP Internt finansieret

Bordoy, Randi Karina; ph.d.-studerende.
Gyrd-Hansen, Mads; ph.d.-studerende.
Høg, Anja Mølhart; ph.d.-studerende.
Larsen, Mona; ph.d.-studerende.
Müller, Georg; ph.d.-studerende.

KLIN Internt finansieret

Mogensen, Anne Mellon; klinisk lektor.
Nørgaard, Tove; klinisk lektor.
Ralfkiær, Elisabeth Methner; kliniske prof.
Rank, Fritz Erwin; klinisk lektor.
Sehested, Maxwell; klinisk lektor.
Therkildsen, Marianne Hamilton; klinisk lektor.
Werdelin, Ole; klinisk lektor.

Neuropatologisk Laboratorium

VIP Internt finansieret

Diemer, Nils Henrik; professor.
Johansen, Flemming Fryd; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Christensen, Thomas; lektor.
Kornum, Martin Kirkegaard; forskningsass.
Reith, Jakob; lektor.
Teilum, Maria Louise Wrang; adjunkt.

Proteinlaboratoriet

VIP Internt finansieret

Berezin, Volodymyr; lektor.
Bock, Elisabeth Marianne; professor.
Bøg-Hansen, Thorkild Christian; lektor.
Dmytryiev, Anatoliy; forskningsass.
Kiryushko, Dar'Ya; forskningsass.
Kisselev, Valdislav; forskningsass.
Norrild, Bodil; lektor.
Risell, Michael; forskningsass.
Vinther, Jeppe; forskningsass.

VIP Eksternt finansieret

Gotfryd, Kamil; forskningsass.
Nalla, Amarnadh; forskningsass.
Novitskaia, Vera; forskningsass.
Owczarek, Sylwia Elzbieta; forskningsass.
Rosenstjerne, Maiken Worsøe; forskningsass.
Tkach, Vadym; forskningsass.
Walmod, Peter Schledermann; lektor.

STIP Internt finansieret

Fenger-Grøn, Martin; ph.d.-studerende.
Povlsen, Gro Klitgaard; ph.d.-studerende.

STIP Eksnternt finansieret

Korshunova, Irina; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

Institut for Molekylær Patologi

Kolko, Miriam: Secretory phospholipase A2 as a possible intercellular messenger of synaptic signaling and neuronal cell death.

Neuropatologisk Laboratorium

Teilum, Maria Louise Wrang: Identification of essential gene expression changes in ischemia tolerant rat brain.

Proteinlaboratoriet

Hinsby, Anders Mørkeberg: Fibroblast growth factor receptor-1 signaling.
Ralets, Igor: Inducers of neurite outgrowth.

Fondsbevillinger

Alzheimer Forskningsfond

– Forskning i Alzheimer (Elisabeth Bock) kr. 100.000.

Civilingeniør Bent Bøgh og hustru Inge Bøghs Fond

– Regulation of Human Papillomavirus onkoprotein expression (Bodil Norrild) kr. 10.000.

Dansk Kræftforsknings Fond

– The role of DSB repair and checkpoint signaling in response to antineoplastic treatment (Lasse Tengbjerg Hansen) kr. 150.000.
– Funktionelle undersøgelser af YKL-40's rolle i cancer (Nanna Junker) kr. 298.000.

Diverse Fonde

– Laminin mfl. (Ulla Margrethe Wewer) kr. 364.000.
– Entremed Sponsoreret forskningsamarbejde (Eva Løbner Lund) kr. 34.500.

Familien Hede Nielsens Fond

– Forskningsophold ved NIH (Birgitte Rønø) kr. 30.000.

Fonden til Lægevid. fremme (A.P. Møller Fonden)

– Driftsmidler (Eva Løbner Lund) kr. 80.000.
– Køb af udstyr (Nanna Junker) kr. 33.800.

Fondet for Tumorbiologisk Forskning

– Eksperimentel Cancerterapi (Eva Løbner Lund) kr. 120.000.

Forskningsstyrelsen

– ADAM12 as regulator of mesenchymal cell differentiation (Marie Kveiborg) kr. 176.000.
– ADAM12 as a regulator of mesenchymal cell differentiation (Marie Kveiborg) kr. 400.000.

Dir. E. Danielsen og Hustrus Fond (Aase og Ejnar)

– Udskillelse af apoptosisregulerende proteiner fra mitokondrier (Maria Louise Wrang) kr. 31.500.

Gerda og Aage Haensch's Fond

– Farmakologisk Hypotermi som behandling ved eksperimentel apopleksi og dissemineret sklerose (Flemming Fryd Johansen) kr. 483.700.

Kong Christian den X's Fond

– The role of DSB repair and checkpoint signaling in response to antineoplastic treatment of SCLC cells (Lasse Tengbjerg Hansen) kr. 25.000.

Kræftens Bekæmpelse

– Tumor angiogenese – mekanismer og modeller (Paul E.G. Kristjansen) kr. 387.000.
– Tumor angiogenese – driftkonto (Paul E.G. Kristjansen) kr. 113.000.

Novo Nordisk Fonden

– Tumorangiogenese- mekanismer og modeller (Paul E.G. Kristjansen) kr. 200.000.
– Drug testning (Paul E.G. Kristjansen) kr. 700.000.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd

– ADAM12 augments cell death mediated by a diverse set of apoptotic stimuli (Marie Kveiborg) kr. 59.600.
– Tumorangiogenese – Mekanismer og Modeller (Paul E.G. Kristjansen) kr. 350.000.

- A novel aspect of adipogenesis: ADAM 12 is a proadipogenic factor (Ulla Margrethe Wewer) kr. 170.000.

US Genomics

- Samarbejdsaftale KU/Genomics (Paul E. G. Kristjansen) kr. 656.300.

Familien Hede Nielsens Fond

- Identifikation af molekylærbiologiske markører for forsinket celledød (Nils Henrik Diemer) kr. 25.000.
- Identifikation af molekylærbiologiske markører for forsinket iskæmisk celledød (Nils Henrik Diemer) kr. 25.000.

Forskningsstyrelsen

- Receptormedieret neuroprotektion (Flemming Fryd Johansen) kr. 350.000.
- Release of apoptosis regulating proteins (Maria Louise Wrang) kr. 90.000.

Lundbeckfonden

- Release of apoptosis regulating proteins from mitochondria (Maria Louise Wrang) kr. 1.000.000.

Den Alm. Danske Lægeforening

- Molecular mechanisms of Interactions of the Neurotrophic Factor GDNF with the Neural cell (Vladislav Soroka) kr. 25.000.

Desirée og Niels Ydes Fond

- From cell-cell recognition to memory formation (Elisabeth Bock) kr. 110.000.

Dir. E. Danielsen og Hustrus Fond (Aase og Ejnar)

- Regulation af Human Papillomavirus onkoprotein expression (Bodil Norrild) kr. 100.000.
- Udvikling af neuroprotektive NCAM-mimetika (Elisabeth Bock) kr. 100.000.

Fabrikant Einar Willumsens Mindelagat

- Regulation af Human Papillomavirus onkoprotein expression (Bodil Norrild) kr. 50.000.
- Syntese af HPV-oncoproteiner (Bodil Norrild) kr. 50.000.

Fonden til Lægevid. Fremme (A.P. Møller Fonden)

- New strategies for prevention of brain ageing, neurodegeneration and dementia (Elisabeth Bock) kr. 50.000.

Forskningsstyrelsen

- Endocrine Disrupters and possible effects on genital and neuroendocrine development. Endogenous hormones onset of pubertv.testicular disorders and (Elisabeth Bock) kr. 664.400.

Fru Astrid Thaysens Legat

- Identifikation af plasma membrane receptor (Darya Kiryushk) kr. 50.000.
- Regulation of EGF-receptor function by NCAM (Elisabeth Bock) kr. 50.000.

Gangstedfonden

- Karakterisering af post-transcriptionelle mekanismer for regulation af HPV-16 onkoprotein og p53 ekspresion (Bodil Norrild) kr. 100.000.

Harboe Fonden

- Karakterisering af peptidmimetika af neurotrofiner mhp. deres effekt på neutral differentiering, overlevelse og synaptisk plasticitet (Elisabeth Bock) kr. 78.000.

Kong Christian den X's Fond

- A new approach to the development of treatment of Alzheimer (Vladimir Berezin) kr. 25.000.

Kræftens Bekæmpelse

- Identifikation af en plasmamembranereceptor, der medierer ekstracellulær (Darya Kiryushku) kr. 1.307.400.
- NCAM-afhængig differentiering og signaltransduktion (Kateryna Kolkova) kr. 8.100.
- Regulering af EGF- og FGF-receptorernes funktion ved hjælp af NCAM (Elisabeth Bock) kr. 900.000.

Lundbeckfonden

- Løn: Strukturbiologisk analyse af neurale cellegenkendelsesmolekyler (Elisabeth Bock) kr. 177.500.
- Molecular basis of synaptic plasticity: Role of cell recognition molecules (Vladimir Berezin) kr. 4.500.000.

Novo Nordisk Fonden

- Post-transkriptionel regulering af HPV-16 oncoproteinerne og p53 (Bodil Norrild) kr. 200.000.
- Induktion af neuroprotektion og synaptisk plasticitet (Elisabeth Bock) kr. 200.000.

Snedkermester Sophus Jacobsen og hustru

- Regulation af Human Papillomavirus onkoprotein expression (Bodil Norrild) kr. 100.000.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

- Post-transkriptionel regulering af HPV-16 oncoproteinerne og p53 (Bodil Norrild) kr. 900.000.
- Role of novel cell adhesion molecules, nectins, in synaptic plasticity (Vladimir Berezin) kr. 1.200.000.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd

- Induktion af neuroprotektion og synaptisk plasticitet ved aktivering af FGF-receptorer (Elisabeth Bock) kr. 1.440.000.

Torben og Alice Frimodts Fond

- Regulation af Human Papillomavirus onkoprotein expression (Bodil Norrild) kr. 50.000.

Undervisningsministeriet

- Lov nr. 271 om efteruddannelse (Thorkild C. Bøg-Hansen) kr. 20.000.

Publikationer

Institut for Molekylær Patologi

- Hansen T.V.O., Hammer N.A., Nielsen J., Dalbaeck C., Wewer U.M., Christiansen J., Nielsen F.C.: Dwarfism and impaired gut development in insulin-like growth factor II mRNA-binding protein 1-deficient mice. *Mol. Cell. Biol.* 24, s. 4448-4464. 2004.
- Roy R., Wewer U.M., Zurakowski D., Pories S.E., Moses M.A.: Moses MA. ADAM 12 cleaves ECM proteins:

- Correlation with cancer status and stage. *J. Biol. Chem.* 279, s. 51323-51330. 2004.
- Sundberg C., Thodeti C.K., Kveiborg M., Larsson C., Parker P., Albrechtsen R., Wewer U.M.: Regulation of ADAM12 cell-surface expression by protein kinase C epsilon. *J. Biol. Chem.* 279, s. 51601-51611. 2004.
- Neuropatologisk Laboratorium**
- Müller G.J., Stadelmann C., Bastholm L., Elling F., Lassmann H., Johansen F.F.: Ischemia leads to apoptosis and necrosis like neuron death in the ischemic rat hippocampus. *Brain Pathology* 14/4, s. 415-424. 2004.
- Wrang M.L., Diemer N.H.: MK-801 does not prevent development of ischemic tolerance in rat brain. *Neuroreport* 15(7), s. 1151-1155. 2004.
- Wrang M.L., Diemer N.H.: MK-801 does not prevent development of ischemic tolerance in rat brain. *Neuroreport* 15/7, s. 1151-1155. 2004.
- Proteinlaboratoriet**
- Berezin V., Bock E.: NCAM mimetic peptides: Pharmacological and Therapeutic Potential. *J Mol Neurosci* 22, s. 33-40. 2004.
- Cambon K., Hansen S.M., Venero C., Herrero I., Skibo G., Berezin V., Bock E., Sandi C.: A synthetic NCAM mimetic peptide promotes synaptogenesis, enhances presynaptic function and facilitates memory consolidation. *J Neurosci* 24, s. 4197-4202. 2004.
- Hinsby A., Berezin V., Bock E.: Molecular mechanisms of NCAM function. *Front Biosci* 9, s. 2227-2244. 2004.
- Hinsby A., Lundfald L., Ditlevsen D.K., Korshunova I., Juhl L., Meakin S., Berezin V., Bock E.: ShcA regulates neurite outgrowth stimulated by NCAM but not by FGF2: Evidence for a distinct FGF receptor response to NCAM activation. *J Neurochem* 91, s. 694-703. 2004.
- Hinsby A., Olsen J.V., Mann M.: Tyrosine phosphoproteomics of fibroblast growth factor signaling: a role for insulin receptor substrate-4. *J Biol Chem* 279, s. 46438-46447. 2004.
- Hofmann F., Guenther E., Haemmerle H., Leibrock C., Berezin V., Bock E., Volkmer H.J.: Functional reestablishment of the perforant pathway in organotypic co-cultures on microelectrode arrays. *Brain Res* 1071, s. 184-196. 2004.
- Islam R., Kristiansen L.V., Romani S., Garcia-Alonso L., Hortsch M.: Activation of EGF receptor kinase by L1-mediated homophilic cell interactions. *Mol Biol Cell* 15, s. 2003-2012. 2004.
- Jensen H.L., Norrild B.: Herpes simplex virus-cell interactions studied by immunogold cryosection electron microscopy. *Methods Mol Biol* 292, s. 143-160. 2004.
- Jensen H.L., Norrild B.: Herpes simplex virus-cell interactions studied by low-fading contrasted immunofluorescence. *Methods Mol Biol* 292, s. 129-142. 2004.
- Kaznelson D.W., Bruun S., Monrad A., Gjerløv S., Birk J., Roepke C., Norrild B.: Simultaneous human papilloma virus type 16 E7 and cdk inhibitor p21 expression induces apoptosis and cathepsin B activation. *Virology* 320, s. 143-160. 2004.
- Kiryushko D., Berezin V., Bock E.: Regulators of neurite outgrowth. *Ann N Y Acad Sci* 1014, s. 140-154. 2004.
- Kulahin N., Kasper C., Gajhede M., Berezin V., Bock E.: Expression, crystallization and preliminary X-ray analysis of extracellular modules of the neural cell adhesion molecules NCAM and L1. *Acta Crystallogr F Biol Crystallogr* 60, s. 591-593. 2004.
- Neeiendam J., Køhler L.B., Christensen C., Li S., Pedersen M.V., Ditlevsen D.K., Kornum M., Berezin V., Bock E.: An NCAM-derived FGF-receptor agonist, the FGL-peptide, induces neurite outgrowth and neuronal survival in primary rat neurons. *J Neurochem* 91, s. 920-935. 2004.
- Pedersen M.V., Køhler L.B., Ditlevsen D.K., Li S., Berezin V., Bock E.: Neuritogenic and survival-promoting effects of the P2-peptide derived from a homophilic binding site in NCAM. *J Neurosci Res* 75, s. 55-65. 2004.
- Pedersen M.V., Køhler L.B., Grigorian M., Novitskaya V., Bock E., Lukanidin E., Berezin V.: The Mts1/S100A4 protein is a neuroprotectant. *J Neurosci Res* 77, s. 777-786. 2004.
- Pedersen M.W., Tkach V., Pedersen N., Berezin V., Poulsen H.S.: Expression of a naturally occurring constitutively active variant of the epidermal growth factor receptor in mouse fibroblasts increases motility. *Int J Cancer* 108, s. 643-653. 2004.
- Ralets I., Østergaard S., Holm A., Køhler L.B., Bock E., Berezin V.: Identification of neurite extension inducing peptides by means of soluble combinatorial peptide libraries. *J Neurosci Meth* 137, s. 61-69. 2004.
- Thormann T., Soroka V., Nielbo S.G., Berezin V., Bock E., Poulsen F.M.: Backbone dynamics of the first, second and third immunoglobulin modules of the neural cell adhesion molecule NCAM. *Biochemistry* 43, s. 10364-10369. 2004.
- Walmod P.S., Gravemann U., Nau H., Berezin V., Bock E.: Discriminative power of an assay for automated *in vitro* screening of teratogens. *Toxicol in vitro* 18, s. 511-525. 2004.
- Walmod P.S., Hartmann Petersen R., Prag S., Lepekkin E., Roepke C., Berezin V., Bock E.: Cell cycle dependent regulation of cell motility and determination the role of Rac1. *Exp Cell Res* 295, s. 407-420. 2004.
- Walmod P.S., Kolkova K., Berezin V., Bock E.: Zippers make signals: NCAM-mediated molecular interactions and signal transduction. *Neurochem Res* 29, s. 2015-2035. 2004.
- Winding O.: Do health care services need clinical telemedicine? *Ugeskri Laeger* 166, s. 3118. 2004.

Øjenpatologisk Institut

Ledelse pr. 1.2.2004

Instituttet ledes af institutleder, lektor, dr.med. Steffen Heegaard.

Adresse

Frederik V's Vej 11, 1
2100 København Ø
Telefon 35 32 60 70
Fax 35 32 70 80
www.eyepath.ku.dk
post@eyepath.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Den 22.6.2004 døde instituttets grundlægger, professor, dr.med. Sigurd Ry Andersen efter kortere tids sygdom.

Sigurd Ry Andersen blev ansat ved det Øjenpatologiske Laboratorium ved Rigshospitalets Øjenafdeling i 1946. Han udviklede hurtigt laboratoriet til et egentligt Øjenpatologisk Institut. I perioden 1979-1982 var Ry Øjenpatologisk Instituts første professor. Han var med i oprettelsen af Komitéen til Forebyggelse af Blindhed i 1968 og i dannelsen af "European Ophthalmic Pathology Society" (1961). Efter pensioneringen fortsatte han sin forskning, og det sidste manuskript blev færdig til publikation i april 2004.

I årets løb er det internationale samarbejde øget, idet studier af retinale- og pigmentepitheliale stamceller er initieret med en forskergruppe ved Harvard University, USA.

Instituttets historie er beskrevet på hjemmesiden og i S. Ry Andersens bog: "Med lup og pen" fra forlaget Scriptor, København, 1988.

Personaleforhold

Læge Nathan Lassota er ansat på fondsmidler.

Læge Jinmei Wang, Kina, er ansat på fondsmidler.

Skolarstipendiat, stud.med. Carsten Faber har været ansat på fondsmidler.

Seniorforsker, øjenlæge G.A. Alyahya, Irak, har været ansat på fonds- og socialmidler hele året.

Professor emeritus, dr.med. O.A. Jensen og pensioneret overlæge E. Scherfig har begge virket som seniorforskere efter deres pensionering.

Forskningsvirksomhed

Instituttets forskningsaktiviteter omfatter okulær onkologi og immunologi, eksperimentel patologi og histopatologisk specialmetodik. Som eksempel skal anføres:

1. Okulær onkologi

Instituttet er center for histopatologiske undersøgelser af øjne og væv fra øjne og øjenomgivelser fra hele landet. Instituttet fører to landsdækkende databaser. Den ene indeholder histologiske og kliniske data over alle danske, maligne uveamelanomer (pigmenterede kræftsvulster i øjets regnbuehinde og årehinde). Den anden indeholder tilsvarende data for orbitale tumorer.

Tumorer undersøges histopatologisk og immunhistoke-

misk. Med monospecifikke antistoffer undersøges indholdet af vævskaraktiske proteiner, herunder reguleringsmekanismer for induceret apoptose.

En dyreeksperimentel model for maligne uveamelanomer er udviklet. Væv fra humane tumorer dyrkes på ryggen af nøgne mus.

Spongios scleropathi er en speciel ændring i øjets senehinde, som kan ses ud for maligne melanomer i årehinden. Forekomsten af denne forandring og mulig sammenhæng med svulstens evne til at udsende enzymer og derved sprede sig undersøges.

Neuroinvasive maligne melanomer vokser ind i synsnerven, hvilket forværrer prognosen. En karakterisering af disse svulster danner baggrund for et ph.d.-studium for J. Lindgaard.

2. Transplantation af retinalt pigmentepitel

En væsentlig blindhedsårsag i den industrialiserede verden er aldersrelateret makuladegeneration. Ødelæggelse af nethindens pigmentepitel er central i sygdommen. Forskningen søger at skabe et velfungerende pigmentepitel.

I samarbejde med Rigshospitalets Øjenafdeling er der udviklet teknikker til transplantation af dyrkede pigmentepithelceller til det subretinale rum på grise. Forudsætningerne for vellykket transplantation, vækst af transplanterede celler og disses karakteristika studeres. Studierne danner baggrund for det netop afsluttede ph.d.-forløb for J.F. Kiilgaard og for det igangværende ph.d.-studium for M. Voss. Sidstnævnte studerer specielt den retinale funktion over transplantater ved hjælp af multifokalt ERG.

Studier af angiogene faktorer som er medvirkende årsag til karyndannelser ved aldersrelateret maculadegeneration, danner baggrund for ph.d.-forløb for N. Lassota.

Sammen med Fysiologisk Institut (T. Zeuthen og L. Holm) studeres de dyrkede RPE-cellers transportfysiologi. Studiet danner baggrund for L. Holms ph.d.-forløb.

Sammen med Anatomisk Institut (C. Røpke, A. Jørgensen, C. Kæstel og M. Holst Nissen) studeres de dyrkede RPE-cellers resistens over for apoptotiske belastninger og deres basale immunologiske reaktionsmønstre. Dette danner baggrund for ph.d.-studium for C. Kæstel.

I samarbejde med ovenstående grupper og RPE-grupper i Lund (K. Warfvinge og B. Ehinger) og Harvard University (M. Young) studeres forekomst og effekt af implantation af retinale- og RPE-stamceller på vor grisemodel af AMD.

3. Xenotransplantation af hornhinder

Behovet for humane donorcorneae kan ikke dækkes, dels på grund af de ændrede sektions- og transplantationsregler i Danmark og EU, dels på grund af de komplicerede forhold ved driften af corneabanker specielt i udviklingslandene. Vi studerer derfor muligheden for at anvende modificerede griseorneae til transplantation til mennesker.

Studierne, som foreløbig omhandler transplantation af humane corneae til grise, foretages i samarbejde med Øjenklinikken, Rigshospitalet (K. E. Sørensen), Øjenklinikken, Århus Kommunehospital (N. Ehlers) og Harvard University (W. Streilein).

4. HPV-virus og conjunctivale tumorer

Conjunctivale neoplasmer undersøges og klassificeres histopatologisk. Tilstedeværelsen af HPV-virus bedømmes og typebestemmes med PCR-teknikker i samarbejde med C. von Buchwald, afd. F, Rigshospitalet, H. Lindeberg, tid-

ligere Tandlægehøjskolen i Århus, B. Norrild, Proteinlaboratoriet og G. Orth, Pasteur Institutet, Paris. Studierne danner baggrund for ph.d.-studium for N. Sjö.

5. Sekretoriske fosfolipaser i nethinden

Den humane nethinde undersøges for forekomsten af fosfolipaser. Disse enzymer er vigtige for at opretholde den signalmodulering, der foregår i en normal nethinde. Studierne er en videreførelse af M. Kolko's ph.d.-afhandling.

Klinisk virksomhed

Institutet har patologisk diagnostisk service for øjenlæger, øjenafdelinger, andre hospitalsafdelinger i Danmark, dyrlæger og Den Kongelige Veterinære og Landbohøjskole og yder konsultativ service for kollegaer i hele Norden.

I 2004 har instituttet diagnosticeret 2.339 præparater, produceret 8.199 objektglas med snit, farvet 6.307 præparatglas histokemisk og 1.088 præparatglas immunhistokemisk.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

J.U. Prause: Var officiel opponert for Anders Ramløv Ivarsen "Characterization of Corneal Wound Repair after Laser *in situ* Keratomileusis". Ph.d.-afhandlingen blev forsvaret 19.5.2004 ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, Aarhus Universitet og desuden formand for bedømmelsesudvalget af professorat i plastik- og rekonstruktionskirurgi ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, Københavns Universitet.

Tillidshverv

J.U. Prause: Har sæde i Acta Ophthalmologica's bestyrelse og editorial board og er præsident for European Ophthalmic Pathology Society.

Instituttleder Steffen Heegaard

Forbrug

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	2,0	1,0	3,0
DVIP	0,0	0,1	0,1
STIP	0,0	0,5	0,5
TAP	2,9	1,0	3,8
Årsværk i alt	4,9	2,5	7,4
Løn	2.155,0	519,0	2.674,0
Frikøb	17,0	9,0	26,0
Øvrige drift	159,0	806,0	964,0
Anskaffelser	31,0	251,0	282,0
Bruttototal t.kr.	2.361,0	1.584,0	3.946,0

Stab

VIP Internt finansieret

Heegaard, Steffen; lektor.

Miller, Martin Lee; forskningsass.

Prause, Jan Ulrik; professor.

Lassota, Nathan; forskningsass.

Sjö, Nicolai Christian; forskningsass.

Fondsbevillinger

Alice & Jørgen A. Rasmussens Mindelegat

– Fosfolipase i retina (M. Kolko) kr. 55.000.

Augustinus Fonden

– Kliniske, histologiske samt molekylærbiologiske aspekter ved chorioideal neovascularisation (N. Lassota) kr. 80.000.

Dansk Blindesamfund

– Transplantation af pigmentepitelceller og basalmembraner i dyreeksperimentelle undersøgelser RPE pro (Erik Scherfig) kr. 3.400.

Civilingeniør Lars Andersens Legat

– Matrix metalloproteinaser (Ghassan Ayish Alyahya) kr. 40.000.

Chr. Andersen og hustru Ingeborg Andersen, f. Schmidts Legat

– Fosfolipase i retina (M. Kolko) kr. 50.000.

Direktør Lars Andersens Legat

– Matrix metalloproteinaser (MMPs) i aldersrelateret maculadegeneration og uveal malignt melanom. Undersøgelse af deres rolle ved udvikling af melanoma associeret spongiform scleropathy "MASS" (G. Alyahya) kr. 40.000.

Diverse Fonde

– Kliniske, histologiske samt molekylærbiologiske aspekter ved chorioidealneovaskularisation (Nathan Lassota) kr. 80.000.

Else og Svend Madsen's legat

– Kongresdeltagelse (J.U. Prause) kr. 34.000.

Fabrikant Einar Willumsens Mindelegat

– Kliniske, histologiske samt molekylærbiologiske aspekter ved chorioideal neovascularisation (N. Lassota) kr. 75.000.

H:S generelle forskningspulje

– Neuroinvasive maligne uveale melanomer (J. Lindegaard) kr. 50.000.

Hørslevfonden

– Fosfolipase i retina (M. Kolko) kr. 159.480.

Købmand M. Kristian Kjær og Hustru Margrethe Kjær, født la Cour-Holmen's Fond

– Neuroinvasive maligne melanomer (J. Lindegaard) kr. 25.000.

Landsforeningen Værn om synet

– Confokal mikroskopi (Jan Ulrik Prause) kr. 114.000.
– Diverse (Erik Scherfig) kr. 328.200.

Lundbeckfonden

– Choristomer i øjenregionen (G. Alyahya) kr. 100.000.

Michaelsen Fonden

– Forekomsten af human papillomavirus i øjenregionen (N.C. Sjö) kr. 470.000.

P. Carl Petersens Fond

– Introduktionsstipendium (Miriam Kolko) kr. 140.000.

Savværksejer Jeppe Juhl og hustru Ovita Juhl's Mindelegat

– Progenitorceller (stamceller) i det retinale pigmentepithel (J.U. Prause) kr. 75.000.

Synoptik Fonden

- Diverse forskning (Jens Lindegaard) kr. 25.000.
- Lymfomer i tåresækken (S. Heegaard) kr. 67.000.
- Forekomsten af human papillomavirus i øjenregionen (N.C. Sjö) kr. 49.000.

Øjenfonden

- Fosfolipase i retina (M. Kolko) kr. 90.000.
- Matrix metalloproteinaser (MMPs) secerneret af uveale melanomer – en undersøgelse af deres rolle ved udvikling af melanomassocieret spongiform scleropathy "MASS" (G. Alyahya) kr. 50.000.

Publikationer

- Aleksandersen M., Bjerkås E., Heiene R., Heegaard S.: Malignant teratoid medulloepithelioma with brain and kidney involvement in a dog. *Veterinary Ophthalmology* 7, 6, s. 407-411. 2004.
- Andersen S.R.: Features of the development of a welfare system for visually disabled people in Denmark. *Acta Ophthalmologica Scandinavica* 82, s. 5-12. 2004.
- Andersen S.T., Fledelius H.C., Heegaard S., Prause J.U.: Bilateral microphthalmia with cyst. *Acta Ophthalmologica Scandinavica* 82, s. 490-491. 2004.
- Diamant P.M., Prause J.U., Fledelius H.C.: Melanomassocieret retinopati uden fund af primærtumor. *Ugeskrift for Læger* 166;33, s. 2812-2313. 2004.
- Fledelius H.C., Toft P.B., Prause J.U.: Orbital dekompressionskirurgi for svær thyreoidearelateret orbitopati. *Ugeskrift for Læger* 166;39, s. 3398-3401. 2004.

Friis J., Daugaard S., Heegaard S., Larsen L.G., Prause J.U., Schmidt P.: Solitary myofibroma of the eyelid. *Acta Ophthalmologica Scandinavica* 82: 1, s. 109-111. 2004.

Hannibal J., Hindersson P., Østergaard J.B., Georg B., Heegaard S., Larsen P.J., Fahrenkrug J.: Melanopsin is expressed in PACAP-Containing retinal ganglion cells of the human retinohypothalamic tract. *Investigative Ophthalmology & Visual Science* Vol. 45, No. 11, s. 4202-4209. 2004.

Kiilgaard J.F., Pedersen D.B., Eysteinson T., Cour M.I., Bang K., Jensen P.K., Stefánsson E.: Optic nerve oxygen tension: the effects of timolol and dorzolamide. *British Journal Ophthalmology* 88, s. 276-279. 2004.

Kolko M., Christoffersen N.R., Barreiro S.G., Bazan N.G.: Expression and location of mRNAs encoding multiple forms of secretory phospholipase A₂ in the rat retina. *Journal of Neuroscience Research* 77, s. 517-524. 2004.

Kyhn M.V., Herning M., Prause J.U., Heegaard S.: Orbital involvement in multifocal fibrosclerosis. *Acta Ophthalmologica Scandinavica* 82, s. 323-324. 2004.

Norn M., Jensen O.A.: Marius Tscherning (1854-1939): his life and work in optical physiology. *Acta Ophthalmologica Scandinavica* 82, s. 501-508. 2004.

Pedersen P.B., Nielsen C.B., Heegaard S.: Collie eye anomaly hos to blinde collie hvalpe. *Dansk Veterinærtidsskrift* 87, 4, s. 27-29. 2004.

Prause J.U., Hansen L.K.H., Ehlers N., Heegaard S.: Primary corneal myxoma. *Acta Ophthalmologica Scandinavica* 82, s. 224-227. 2004.

Prause J.U., Heegaard S., Jensen O.A.: In memoriam – Sigurd Ry Andersen. *Ugeskrift for Læger* 166;38, s. 3334. 2004.

Preising M.N., Heegaard S.: Recent advances in early-onset severe retinal degeneration: more than just basic research? *TRENDS in Molecular Medicine* Vol. 10, No. 2, s. 51-54. 2004.

Institut for Folkesundhedsvidenskab

Ledelse pr. 1.2.2004

Instituttet ledes af institutleder Erik Lykke Mortensen og viceinstitutleder Kirsten Avlund.

Bestyrelsen består af VIP-repræsentanterne Niels Keiding, Kirsten Avlund, Flemming Konradsen, John Sahl Andersen, Peter Dalgaard (1. suppleant for Niels Keiding), Elsebeth Lyngø (2. suppleant for Niels Keiding), Merethe Osler (1. suppleant for Kirsten Avlund), Mogens Trab Damsgaard (2. suppleant for Kirsten Avlund), Steffen Loft (1. suppleant for Flemming Konradsen), Lene Koch (2. suppleant for Flemming Konradsen), Peter Rossel (1. suppleant for John Sahl Andersen), Erik Lykke Mortensen (2. suppleant for John Sahl Andersen) og TAP-repræsentanterne Aase Gudmann, Kathe Jensen, Anja Drikkjær (1. suppleant), Lene B. Clausen (2. suppleant), Marianne Dithmer (3. suppleant), Birte Kyhn (4. suppleant) og studentrepræsentant Eli Henrik Lykke Jensen.

Organisation

Fagligt er instituttet opdelt i 16 enheder, heraf 11 afdelinger (afdelingsleder):

- Afdeling for Almen Medicin (John Sahl Andersen).
 - Biostatistisk Afdeling (Niels Keiding).
 - Afdeling for Epidemiologi (Elsebeth Lyngø).
 - Afdeling for International Sundhed (Ib Bygbjerg).
 - Medicinsk Museum (Thomas Söderqvist).
 - Afdeling for Medicinsk Kvinde- og Kønsforskning (Birgit Petersson).
 - Afdeling for Medicinsk Videnskabsteori (Peter Rossel).
 - Afdeling for Miljø- og Arbejdsmedicin (Steffen Loft).
 - Afdeling for Social Medicin (Kirsten Avlund).
 - Afdeling for Sundhedspsykologi (Hans Henrik Jensen).
 - Afdeling for Sundhedstjenesteforskning (Lene Koch).
- Derudover er der 5 sekretariater:
- Institutsekretariat (Inge Olsen).
 - Master of International Health (Helle Samuelsen).
 - Master of Public Health-uddannelsen (Aase Gudmann).
 - Folkesundhedsvidenskabsuddannelsen (Lisbeth E. Knudsen).
 - Forskerskolen i Folkesundhedsvidenskab (Finn Diderichsen).
 - Forskerskolen i Biostatistik (Niels Keiding).

Til rådgivning for institutbestyrelse og institutleder har institutbestyrelsen nedsat seks udvalg: forskningsudvalg, to undervisningsudvalg, biblioteksudvalg, KH-udvalg (vedr. Kommunehospitalet), ph.d.-udvalg og it-udvalg.

Adresse

Panum Institut
Blegdamsvej 3, bygning 42
2200 København N
Telefon 35 32 79 00
Fax 35 32 74 87
b.kyhn@pubhealth.ku.dk
www.pubhealth.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Folkesundhedsvidenskabens opgave er at skabe et videnskabeligt fundament for arbejdet med at forbedre befolkningens sundhed. Forskningen omfatter befolkningens sundhedsstatus, tiltag, der skal forbedre befolkningens sundhed og samfundets indsats til reduktion af sygelighed og dødelighed. Forskningen er tværvidenskabelig og udføres af forskere med baggrund i sundhedsvidenskab, naturvidenskab, samfundsvidenskab og humaniora. Institutet rummer de fleste fag, der bidrager til folkesundhedsvidenskaben, og instituttets forskning og rådgivning har også relation til andre dele af sundhedsvidenskab.

Instituttets medarbejdere varetager undervisning på de prægraduate læge-, tandlæge- og humanbiologiuddannelser samt bachelor-/kandidat-uddannelsen i folkesundhedsvidenskab, hvor de første kandidater blev færdige i 2004. Institutet huser Forskerskolen i Folkesundhedsvidenskab, den nationale Forskerskole i Biostatistik og deltager i forskerskolen i international sundhed. Der afholdes således et betydeligt antal forskerkurser, og desuden har instituttet hovedansvaret for undervisningen på Master of Public Health- og Master of International Health- uddannelserne. Institutet har et nært samarbejde med de mange andre institutioner i hovedstadsområdet, der arbejder med dele af folkesundhedsvidenskab, herunder andre universitetsinstitutter, sektorforskningsinstitutter og social- og sundhedsvesenet.

Seneste historiske udvikling

De første måneder af 2004 blev præget af usikkerhed om instituttets overflytning til Kommunehospitalet, idet undersøgelser viste, at der var mulighed for, at instituttet fremover kunne huses i Panum. Rektoratet besluttede at opretholde planerne om indplacering af instituttet på Kommunehospitalet, og afdelingerne for Almen Medicin, International Sundhed og Medicinsk Kvinde- og Kønsforskning flyttede i december. De Sundhedsvidenskabelige og Samfundsvidenskabelige Fakulteter etablerede i 2004 Center for International Sundhed og Udvikling (CISU), som også er placeret på Kommunehospitalet. Afdeling for International Sundhed indgår i et cluster-samarbejde, som i årets løb har fået bevilget økonomisk støtte fra Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet.

Personaleforhold

I 2004 er Finn Diderichsen tiltrådt som professor i forebyggelse og Lene Koch som forskningsrådsprofessor i gen- og forplantningsteknologiens nutidshistorie.

Afdeling for Almen Medicin

Almen medicinsk forskning omfatter emner, der udspringer af arbejdet i almen praksis. Forskningsområderne er gennemgået nedenfor.

Forskningsvirksomhed

1. Almenmedicinsk metodeforskning

John Sahl Andersen: Udvikling af dataopsamlingsinstrument til forskning i lægepraksis.

Kirsti Malterud: Kvalitative metoder i medicinsk forskning. Responsible and responsive knowing in medical diagnosis.

Hanne Thorsen og John Brodersen: Udvikling af spørgeskema til måling af psykosociale konsekvenser ved screening. Metodologiske kriterier ved anvendelse af spørgeskemaer og rating scales i en konsultationsproces.

Klaus Witt: Udvikling af spørgeskema til evaluering af konsultationsprocessen i almen praksis.

2. Konsultationsforskning

Kirsti Malterud: Nøkkelspørgsmål i konsultationen. Health needs of women who have sex with women. De raske syge. Illness stories on self and shame in women with chronic pain. Photographs – a point of departure for reflection for general practitioners.

Merete Jørgensen: De raske syge og coping.

Jan-Helge Larsen og Lene Malmstrøm: Angstens sprog i konsultationer.

Jan-Helge Larsen, Lene Malmstrøm og Ole Risør: Evaluering af kursus i konsultationsproces og videosupervision.

Tina Eriksson: Et kvalitativt studie af praktiserende lægers inddragelse af patienterne i beslutningsprocessen ved lægemiddelordination.

Charlotte Tulinius: Patienten som lægens læremester – hvordan læger udvikler viden i det kliniske arbejde.

Charlotte Tulinius og Niels Kristian Kjær: Læring i almen praksis? Aktionsforskningsprojekt med almenmedicinske tutorer og uddannelsessøgende læger i specialeuddannelsen til almen praksis.

Klaus Witt, Arne Hantho, Lena Jensen, Merete Jørgensen, Hanne Thorsen: Strukturert analyse af konsultationer i almen praksis.

3. Sygdomme i almen praksis

Lotte Hvas: Overgangsalderen – set fra kvindens perspektiv.

Marianne Stubbe Østergaard og John Sahl Andersen: Immunterapi ved allergiske sygdomme. Depotsteroid ved høfeber. Childhood asthma, reasons for diagnostic delay.

Kirsti Malterud: Hjertelungeudredning i kommunehelsetjenesten (sammen med J. Thesen og T. Mosevoll).

Margareta Söderström: CRP – vilken nytte har vi af det på børnepatienter? Impetigo-børnesår i almen praksis.

4. Forebyggelsesforskning

John Brodersen og John Sahl Andersen: Hvilke konsekvenser har det at få et falsk positivt svar ved screening.

Kirsti Malterud: Sårbarhet som styrke – hvordan kan avmaktsferinger bli til helseressurser? Forebyggelse og screening (sammen med K.D.B. Nielsen mfl.).

Margareta Söderström: Udendørs miljøers betydning for helse hos førskolebørn i børnehave.

5. Sundhedstjenesteforskning

Lise Dyhr, John Sahl Andersen: Indvandreres kontaktmønstre til almen praksis.

John Sahl Andersen: Psykologhjælp i almen praksis. Pa-

tientrelaterede determinanter for henvendelse til almen praksis.

Tina Eriksson: Receptfornyelse. Ændringsprocesser i almen praksis.

Frank Lønnberg: Håndtering af patienter med rygbesvær-udvikling af en model, der inddrager patient- og behandlerperspektiver.

Anette Graungaard: Kvalitativt studie af forældrereaktioner og coping-strategier hos forældre der får et handicapet barn.

Margareta Söderström: Horticulture therapy for patients with severe stress symptoms (burned out syndrome).

Mikkel Vass: Forebyggende hjemmebesøg til ældre mennesker – hvordan gøres det bedst muligt.

Klaus Witt: Kvalitetssikring af osteoporosediagnostik i et amt.

6. Satningsområder

Afdelingen vil i forbindelse med overflytning til Kommunehospitalet medvirke til etablering af et stort integreret almenmedicinsk forskningsmiljø omfattende Afdelingen, Forskningsenheden for Almen Praksis, almen medicinske videnskabelige selskab (DSAM), klinisk almen praksis (APU) og kvalitetsudviklingsafdeling for almen praksis. Der sættes i øvrigt på opgradering af forskningskompetence på alle niveauer inden for almen medicin gennem udbydelse af kurser til læger under uddannelse til almen praksis og praktiserende læger.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

John Sahl Andersen: Formand for bedømmelsesudvalg for ph.d.-afhandling ved KU. Formand for bedømmelsesudvalg vedrørende et lektorat, et studielektorat og fire eksterne lektorater.

Kirsti Malterud: ph.d.-bedømmelse, Universitetet i Bergen og bedømmelse for professorat i medicinsk kvinde- og kønnforskning, Universitetet i Oslo.

Margareta Söderström: Bedømmelse af en doktoravhandling, Lunds Universitet og en licentiatavhandling, Karolinska Institutet.

Udvalg og fonde

John Sahl Andersen: Medlem af Psykosocialt Forskningsudvalg, Kræftens Bekæmpelse. Følgegruppen vedr. undersøgelsen af kræftpatienternes behov, Kræftens Bekæmpelse. Koordinationsgruppen for kliniske vejledninger i almen medicin. Bestyrelsen for almen praksis ved universitetet. Baggrundsgruppe for Almen Medicinsk Forskningsenhed i Frederiksberg amt.

Marianne Stubbe Østergaard: Leder af DSAM's astma- og respirationsgruppe. Medl. Advisory Board i International Primary Care Respiratory Group.

Jens Aage Stauning: Formand for PLU-fonden.

Kirsti Malterud: Strategiutvalget for allmenmedicinsk forskningsorganisering (Norge).

Anette Graungaard: medlem af FAYL's repræsentantskab, medlem af DADL's børneudvalg under sundhedskomitéen. Medlem af Udvalget vedr. Uddannelse i almen praksis i København og Frederiksberg.

Lotte Hvas: Medlem af NRG – A family medicine network for reflexion on resources and risks.

Margareta Söderström: EU project on ethics and gender sensitivity. Medlem av europæisk forskergruppe med interesse for infektioner (GRIN). Medlem af det svenske forskningsråds kønsforskningskomité. Medlem i STRAMA, (Strategy group for reducing antibiotic usage), Malmø.

Tina Eriksson: Medlem af DSAM's bestyrelse. Leder af DSAM's risikoudvalg. Formand for DSAM's og PLO's kvalitetsudviklingsudvalg. Medlem af DSAM's forskningsudvalg. Stifter og supervisor for SAMS, Studerendes Almen Medicinske Selskab.

Charlotte Tulinius: Deltager i FUNØST – almenmedicinsk forumafholdelse af forskningskurser.

Klaus Witt: DSAM's koordinationsgruppe vedrørende kliniske vejledninger. Redaktionspanelet, Sekretariatet for Referenceprogrammer, CEMTV, Sundhedsstyrelsen.

Konsulentvirksomhed og rådgivningsvirksomhed

John Sahl Andersen: Sagkyndig i almen medicin ved Retslægerådet.

Charlotte Tulinius: Faglig sekretær i Det Almenmedicinske Uddannelsesråd, Region Øst.

Tillidshverv

John Sahl Andersen: Afdelingsleder ved Afd. for Almen Medicin, KU. Medlem af Bestyrelsen for Institut for Folkesundhedsvidenskab, KU.

Marianne Stubbe Østergaard: Fagleder i almen medicin ved FSV- og MI-uddannelserne. Medl. Sundhedsstyrelsens udvalg om forebyggelse i almen praksis.

Hanne Thorsen: Medl. af European Group for the Assessment of Health and Quality of Life (EQUAL).

Jens Aage Stauning: Sagkyndig rådgiver i almen medicin, Sundhedsstyrelsen.

Merete Jørgensen: Leder af hovedkurset i Almen Medicin. Medlem af udvalget for kliniske færdigheder. Medlem af 12. semesterudvalget.

Jan-Helge Larsen: Formand OSVAL-udvalget.

Tina Eriksson: Medlem af ledergruppen for DAK, Det Almenmedicinske Kvalitetsprojekt.

Charlotte Tulinius: Medlem af arbejdsgruppen vedrørende kommunikationskurser i den lægelige videreuddannelse, Region Øst. Medlem af arbejdsgruppen vedrørende forskningstræning i den lægelige videreuddannelse, Region Øst.

Klaus Witt: DSAM's bestyrelse.

Formidling

Redaktionelle hverv

John Sahl Andersen: Assisterende redaktør ved Scand J of Prim Health Care. Referent for Scand Journal of Prim Health Care og Ugeskrift for Læger.

Kirsti Malteud: Review-opdrag for: Tidsskr Nor Lægeforen, Ugeskr Læger, Scand J Prim Health Care, Scand J Publ Health, Fam Pract, Br J Gen Pract, BMJ, Soc Sci Med. Pract, Br J Gen Pract, BMJ, Soc Sci Med.

Tina Eriksson: Editor of the EQuIP news section of European Journal of General Practice.

Jan-Helge Larsen: referent ved Patient Education and Counseling.

Margareta Söderström: Referee: Scand J of Prim Health Care, Ugeskrift for Læger, Acta paediatrica Scandinavica.

Mikkel Vass: Review-opgave for Ugeskr Læger.

Charlotte Tulinius: Redaktør på Ugeskrift for læger.

Klaus Witt: Referent for Scandinavian Journal of Primary Health Care og Ugeskrift for Læger.

Kongresser og symposier

Afdelingens ansatte har afholdt 49 indlæg ved danske (22) og internationale (27) konferencer mv.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Dansk-svensk forskningsgruppe vedr. komparative studie af patientforløb. Gentofte Amtssygehus vedr. screening for lungecancer. EU-finansieret international forskergruppe, Syddansk og Århus Universitet vedr. dataopsamlingsinstrument til forskning i lægepraksis, Dr. Helene Ekström, Växjö, Sverige, "Nordisk risikogruppe". IPCRG-International Primary Care Respiratory Group, Nordisk lungegruppe. Jill Cockburn, Australien, Jo Brett, Oxford, Thomas Kohlmann, Greifswald, Tyskland, Stephen McKenna, Manchester, UK om spørgeskemaudvikling. EU project on the subject research ethics and gendsensitivity. Samarbejde med FoU enheten i Karlshamn og Karlskrona, Blekinge, Sverige. Seniorforsker Jens Søndergård, Århus, professor Glyn Elwyn, University of Wales, Lægemedlenheden i Frederiksborg amt og Flemming Bro, professor, SDU vedrørende lægemiddelordination. Tina Eriksson udpeget dansk EQuIP-medlem. Almenmedicinske forskningsmiljøer i England, Wales, Skotland og Irland om postgraduat uddannelse i almen praksis RUC, Institut for Læring og Pædagogik om prakt. lægers arbejdsvilkår.

Biostatistisk Afdeling

Afdelingen har fast telefontid (ma., on., & fr. 13-15) for henvendelser om hjælp til biostatistisk selvhjælp og som indledning til længere samarbejdsprojekter.

Forskningsvirksomhed

Biostatistisk Afdelings forskningsaktiviteter kan groft opdeles i tre grupper: teoretisk-statistisk forskning, metodeudvikling i tilknytning til konkrete anvendt-statistiske projekter og en lang række samarbejdsprojekter om mange forskellige sundhedsvidenskabelige opgaver, idet afdelingens medarbejdere foruden den teknisk-statistiske indsats normalt indgår integreret i drøftelserne også af de substantielle resultater af undersøgelserne. En mere udførlig beskrivelse kan ses på afdelingens hjemmeside www.pubhealth.ku.dk/bs.

1. Statistisk teori for (censurerede) overlevelses- og forløbsdata

Cox's regressionsmodel når baseline-dødeligheden afhænger af kovariater eller effekterne afhænger af tid. Forklaret variation i competing risks-modeller. Dynamiske interaktionsmodeller. Marginale modeller. Regressionsanalyse for tilstandsandsynligheder i multi-state-modeller. Anvendelse af pseudoobservationer i regressionsanalyse af tilstandsandsynligheder og middellevedid. Test for proportionale effekter i Cox's regressionsmodel. Kommunikation af risikøestimer. Oversigtsfremstillinger i monografiform og

encycløpædi af snit. Den proportionale odds model. Modeller for gentagne hændelser. Frailtymodeller for venstre-trunkerede data.

2. Analyse af gentagne målinger

Dynamiske additive regressions-modeller. Ikke-lineære og generaliserede lineære regressionsmodeller for gentagne målinger, inkluderende modeller for tælledata og censurerede observationer (observationer med nedre detektionsgrænse).

3. Epidemiologisk metodik

Ventetid til graviditet. Confounding og kausalitet. Structural equations og fastsættelse af grænseværdier i miljøepidemiologi. Mediation proportion. Meningsfulde parametriseringer. Alders-periode-kohortmodeller i demografi. Screening for brystkræft. Estimation i case-cohort designet. Vurdering af begrebet "biologisk interaktion".

4. Item-responsemodeller

Opstilling af nye item-responsemodeller samt udvikling af metoder til itemanalyse, skalavalidering og latent regression.

5. Matematisk biologi, estimation i stokastiske processer

Stokastiske differentially ligningsmodeller for den tubuloglomerulære feedback-mekanisme og for fedtoptag i leveren. Varianskomponentmodeller for farmakokinetiske og -dynamiske data.

6. Ordrede kategoriserede data, inter- og intraobservatørvariation

Alternative mål for observatørvariation af ordnede kategoriserede data baseres på latente modeller, hvor der betinges med patientens (kendte eller ukendte) sande tilstand. Modeller for observatørvariation og modeller for korrelerede binære data. Latente variable modeller baseret på "item"-data. Associationsmål for ordinale kategoriale data. Analyse af partielt ordnede variable.

7. Statistisk diagnose, klinisk beslutningsanalyse mv.

Metaanalyse af diagnostiske undersøgelser (Cochrane-initiativ). Prognostiske udsagns træfsikkerhed og matematisk karakterisering af metoder til bedømmelse af ROC-kurver. Evidensbaseret klinisk biokemi. Vurdering af unblinding i kliniske studier.

8. Statistisk genetik og bioinformatik

Analyse af gen-miljøeffekter for tvillingedata. Robust genetisk analyse af kvantitative tvillingedata. Parametriske modeller for polygene sygdomme med henblik på anvendelse i kernefamilier. Statistisk bioinformatik. Farmakogenetik med henblik på behandling af fedme og psykiske sygdomme.

9. Statistisk softwareudvikling

Videreudvikling og vedligeholdelse af Open Source statistisk software "R". Udvikling af programmer til statistisk analyse ved hjælp af item responsmodeller og grafiske modeller (DIGRAM). SAS-makroer til analyse af overlevelsesdata og Rasch-modeller. Grafiske modeller i R. Overlevelsesmodeller i R. Pseudo-observationer i R.

10. Anvendt-statistisk samarbejde og service

Medarbejderne har i beretningsåret været aktive i et stort antal sundhedsvidenskabelige samarbejdsprojekter og serviceopgaver. Pladsen tillader kun at nævne nogle eksempler. En udførlig oversigt kan rekvireres ved henvendelse til Biostatistisk Afdeling eller på afdelingens hjemmeside (www.pubhealth.ku.dk/bs). Samarbejde og service foregår hovedsageligt med medarbejdere og ph.d.-studerende ved fakultetets institutter og hospitals- og sygehusafdelinger.

10.1. Genetik

Tvillingestudier: adipositas, vinpræferencer. Microarray-data vedr. gigtpatienter. Arvelighed af håndeksem. Microarray-forsøgsplanlægning vedr. reproduktionsbiologiske studier. Fænotyper ved tilsyneladende balancerede kromosomtranslokationer.

10.2. Anæstesiologi

Pålideligheden af accelomyografi til vurdering af neuromuskulær blok.

10.3. Ernæringsepidemiologi

Vitamin D-status i 4 europæiske lande.

10.4. Vækst og reproduktion

Ventetid til graviditet. Sædkoncentration hos japanske mænd. Reproducerbarhed af CGH-resultater. Reproduktionshormoner som markører for spermatogenese. Placenta-væksthormon ved normal graviditet. Variationskilder ved hormonanalyser. Effekten af phyto-østrogen. Leydigcelleforekomst og reproduktive hormoner. CAG-repeatlængde i androgen receptor-genet. Biologiske og adfærdsmæssige fertilitetsdeterminanter.

10.5. Lungemedicin

Pålidelighed af lungestetoskopi.

10.6. Cancerepidemiologi og -prognose

Dynamisk styring af kemoterapi. Cancerincidens for renselarbejdere og for svejsere. Dødelighed ved brystkræft og malignt melanom. Postmenopausal hormonbehandling og brystkræft. Arvelighed og overførbare af leukæmi.

10.7. Hjertesygdomme

Postmenopausal hormonbehandling og kardiovaskulær sygelighed og dødelighed. Randomiserede forsøg med hjertemedicin.

10.8. Miljøepidemiologi

Effekten af kviksølvexponering på den kognitive funktion blandt færøske børn. Luftforurening og helbredseffekter.

10.9. Diverse epidemiologi og social medicin

Opsøgende hjemmebesøg i ældreplejen. Udviklings- og forandringsprocesser i ældreplejen. Narkomandødsfald under forskellige behandlingsregimer. Ændring over tid af selvurderet helbred. Belastninger ved computerarbejde. Determinanter for rygning blandt skolebørn. Determinanter for nocturi hos ældre. Fars alder og risiko for fosterdød.

10.10. Neurologi

Det serotonerge system ved Tourettes syndrom.

10.11. Odontologi

Sammenligninger af holdbarheden ved tandfyldninger med forskellige fyldningsmaterialer. Knogleudvikling hos børn med læbe/ganespalte. Tandlægers holdninger og kompetencer om rodbehandling.

10.12. Psykiatri

Registerundersøgelser af manio-depressivitet (incidens, prognose), specielt vurderet ud fra patienternes medicinforbrug. Skalaer for skizofrene, depressive og demente patienter.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Niels Keiding: Bedømte ansøgere til et professorat ved universitetet i Tampere og to ph.d.-afhandlinger ved fakultetet.

Per Kragh Andersen: Bedømt et professorat i forskningsmetodologi ved Universitetet i Oslo, et lektorat ved Syddansk Universitet og et adjunktur ved fakultetet, var formand for bedømmelsesudvalget for en ph.d.-afhandling ved fakultetet og medvirket ved bedømmelsen af ansøgere til en forskningsassistentstilling ved Göteborgs Universitet og en stilling som afdelingsleder ved Kræftens Bekæmpelse.

Peter Dalgaard: Har bedømt to ph.d.-afhandlinger, en ved DTU og en ved University of Oxford.

Lene Theil Skovgaard: Har bedømt ansøgere til en adjunkt/lektorstilling ved Aarhus Universitet (ikke afsluttet), en lektorstilling ved Aalborg Universitet, en adjunktstilling og en ekstern lektorstilling ved KU.

Thomas Scheike: Har bedømt en ph.d.-afhandling ved Handelshøjskolen i Århus.

Svend Kreiner: Har bedømt en ph.d.-afhandling ved Syddansk Universitet.

Tillidshverv

Jørgen Hilden: Deltager i Methods Working Group for Systematic Reviews of Diagnostic Tests under det internationale Cochrane-samarbejde. Han er medlem af styregruppen for Mor-Barn-Kohorten samt medlem af data- og sikkerhedsovervågningskomitéen for flere kliniske behandlingsforsøg.

Per Kragh Andersen: Medlem af bestyrelsen for Kræftens Bekæmpelses projekt "Kost, Kræft og Helbred" af Hjerteforeningens biomedicinske forskningsudvalg.

Niels Keiding: Medlem af fakultetsrådet, af Danmarks Statistiks forskningsudvalg og det faglige råd for Københavns Universitetshospitals GCP-enhed. Han er President-Elect i International Statistical Institute. Administrerer Østdansk Sundhedsvidenskabeligt Forskningsforums Konsulenttjeneste. Leder af Forskerskolen i Biostatistik. Deltager i et dansk netværk om demografi.

Svend Kreiner: Vicestudieleder for Folkesundhedsvidenskabsuddannelsen.

Formidling

Redaktionelle hverv

Niels Keiding: Medredaktør af statistik-monografier ved Chapman & Hall og medlem af advisory board for Biostatistics.

Per Kragh Andersen: Associate editor for Statistical Methods in Medical Research, Biometrics og Statistics in Medicine, og han er statistisk editor for Journal of the National Cancer Institute.

Thomas Scheike: Editor for Scandinavian Journal of Statistics og associate editor for Statistica Sinica samt medlem af advisory board for Lifetime Data Analysis.

Peter Dalgaard: Associate editor for Journal of Statistical Software.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Gæsteforskere

Biostatistisk Afdeling har en bred international kontaktflede, både via internationale kollegers besøg her og via vore egne udenlandske studieophold og deltagelse i internationale konferencer. Specielt deltager Niels Keiding, Per Kragh Andersen og Thomas Scheike i et samarbejde med John P. Klein og Mei-Jie Zhang, Medical College of Wisconsin, Niels Keiding og Thomas Scheike i et samarbejde med M. Joffe og N. Best, Imperial College, London, og Niels Keiding koordinerer samarbejdet 'Biostatistik Øresund' under Medicon Valley Academy. Jørgen Hildens arbejde inden for området rationel klinik foregår i det væsentligste i fortsat samarbejde med grupper i udlandet. Peter Dalgaard deltager i "R"-projektet (Statistical software). I beretningsåret har der været længerevarende gæsteforskningsophold af Gudrun Freitag (Göttingen).

Afdeling for Epidemiologi

Afdelingen beskæftiger sig med følgende forskningsprojekter:

- Effekten af mammografiscreening.
- Kvaliteten af diagnostisk udredning af lidelser i brystet.
- Danske kvinders middellevetid.
- Brystkræfts sociale fordeling.
- Rensemidler og kræft.
- Fedmens epidemiologi, forekomst, årsager og konsekvenser.
- Fedmens molekylærgenetik, genotype-fænotyperelationer.
- Arv og miljøets betydning for sygelighed og dødelighed.
- Tropisk parasitologi og epidemiologi.
- Ulandsernæring: vækst, kropssammensætning, wild foods, entomo- og geofagi.
- Diabetes i ulande: fysisk aktivitet, ernæring, tuberculose, hiv.
- Reproduktiv sundhed i ulande: ernæring, infektioner, subklinisk mastitis.
- Hiv-infektion: mor-barn transmission, co-infektioner, ernæring.
- Tuberculose: ernæring, co-infektioner, kropssammensætning.
- Helminter: ernæring, reproduktion, hiv/TB.

Afdelingen er ansvarlig for undervisningen i epidemiologi på lægeuddannelsen, på bachelor- og kandidatuddannelsen i folkesundhedsvidenskab, på Master of Public Health-studiet og på Master of International Health-studiet.

Faglige og administrative hverv**Bedømmelsesudvalg**

Elsebeth Lyngge: Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, KU: En doktorafhandling, Ansøgninger fra Finlands Akademi og Cancerfonden, Sverige.

Thorkild I.A. Sørensen: Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, KU: En doktorafhandling, en ph.d.-afhandling. Aarhus Universitet: et professorat. Det Medicinske Fakultet, Helsinki Universitet, Finland: En doktorafhandling.

Udvalg og fonde

Elsebeth Lyngge: European Science Foundation Governing Council, Danmarks Statistiks styrelse, Danmarks Grundforskningsfonds bestyrelse, Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsudvalg (indtil 31.7.2004), Arbejds miljøforskningsfondens Videnskabelige Udvalg, Programkomitéen for Fødevarer og Sundhed under Det Strategiske Forskningsråd (fra 1.8.2004), H:S's udvalg vedr. screening mod livmoderhalskræft, Forskningsudvalget ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet (formand).

Thorkild I.A. Sørensen: Styregruppen for Center for Sundhed og Samfund, KH. Dansk Selskab for Adipositas Forskning (formand). Bedømmelsesudvalget ved Det Finske Akademi. Det Videnskabelige Rådgivningsudvalg ved Sanofi Aventis. Det internationale videnskabelige udvalg for Den Europæiske Fedmekongres, Prag 2004.

Henrik Friis: Folkesundhedsvidenskabs-uddannelsens Internationale Udvalg, Det Sundhedsvidenskabelige Fakultets Internationale Udvalg, Lønpolitisk Udvalg.

Dan Wolf Meyrowitsch: Master of Public Health: Viceuddannelsesleder, Afhandlingsudvalget, Uddannelsesudvalget, Eksamensformand, Kompetenceudvalget. Master of International Health: Curriculumudvalget.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

Elsebeth Lyngge: Deltager i International Agency for Research on Cancer i udarbejdelsen af monografi vedr. screening mod livmoderhalskræft samt i udarbejdelse af bogen "Evidence-Based Cancer Prevention Strategies for NGOs" for International Union Against Cancer.

Thorkild I.A. Sørensen: Sagkyndig rådgiver for Sundhedsudvalget under "Forsikring & Pension", for Rigshospitalets Forskningsudvalg, for ph.d.-udvalget ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet ved Syddansk Universitet, for Forskningsrådet för Arbetsliv och Socialvetenskap, Sverige, for det Svenske Forskningsråd, og for Riksbankens Jubileumsfond, Sverige.

Henrik Friis: Co-chair i WHO's Technical Advisory Group on Nutrition and hiv-infection.

Formidling

Thorkild I.A. Sørensen: Har holdt flere inviterede foredrag i nationale og internationale sammenhænge baseret på eget forskningsfelt.

Redaktionelle hverv

Elsebeth Lyngge: Editorial board i Cancer Causes and Control, Scandinavian Journal of Work, Environment and Health.

Thorkild I.A. Sørensen: Editorial Boards for *Alcologia*, *Danish Medical Bulletin*, *International Journal of Obesity* og Honorary Member af Editorial Board for *Evidence-Based Preventive Medicine*.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Elsebeth Lyngge: Cancer in dry cleaners in the Nordic countries, Miljørisiko Debat.

Thorkild I.A. Sørensen: Center for Epidemiologisk Grundforskning (Danmarks Grundforskningsfond) (DESC); 'Bedre Sundhed for Mor og Barn' (BSMB); Hovedstadens Center for Prospektive Befolkningsundersøgelser (HCPB); 'Molekylærgenetik i relation til metaboliske, hormonelle og klinisk epidemiologiske aspekter af adipositas (ADIGEN); 'Betydningen af gener, familiemiljø og individuelt miljø for udviklingen af insulinresistenssyndromet, abdominal adipositas og hermed associerede kardiovaskulære risikofaktorer' (GEMINAKAR); 'Pharmacogenomics: From functional genomics to rationalized therapy' (GENPHARM). Internationalt: Koordinator af EU-projektet 'Nutrient-gene interactions in human obesity' (NUGENOB); koordinator af et ansøgt EU-projekt 'Hepatic and adipose tissue in the metabolic syndrome (HEPADIP); EU-projektet 'Diet, Obesity and Genes' (DIOGENES); Samarbejdsprojekt med Nestlé 'Metabolomics'; nordisk epidemiologisk netværk 'Prenatal and childhood' growth in relation to cardiovascular disease' (NORDNET); Samarbejdsprojekt med Helsinki Universitet om vægtændringers helbredskonsekvenser.

Netværk

Anne Helene Olsen og Elsebeth Lyngge: Deltager i EU Network on Breast Cancer Screening.

Thorkild I.A. Sørensen: Ekstern samarbejdspartner for NUGENOB i et nyetableret Network of Excellence: 'European Nutrigenomics Organisation' (NuGO).

Henrik Friis: Multiple Micronutrient Supplementation During Pregnancy-UNICEF/WHO/UNU-Study Team.

Afdeling for International Sundhed**Forskningsvirksomhed**

I samarbejde med Rigshospitalet (RH) og Institut for Medicinsk Mikrobiologi & Immunologi (IMMI), Panum Institutet er opbygget et Center for Medicinsk Parasitologi, som forsker i sygdom, sundhed og sundhedssystemer i troppe og i fattige lande – særligt malaria – i samarbejde med Afdelingen for Sundhedstjenesteforskning og Institut for Antropologi. Netværket er nu udvidet til et Center for International Sundhed og Udvikling (CISU) også omfattende forskningsprofessor Peter Aaby's gruppe på Statens Serum Institut. CISU medtages i en grundbevilling fra Det Sundhedsvidenskabelige og Samfundsvidenskabelige Fakultet og har faciliteter på Kommunehospitalet. Se www.Cisu.dk.

Takket være en Danida-bevilling (ENRECA) samarbejdes der med National Institute for Medical Research, Tanzania, og Kilimanjaro Christian Medical College, Moshi, Tanzania, med hovedformålet at uddanne tanzanianske ph.d.- og Master-studerende.

En række samarbejdsaftaler er etableret med danske og udenlandske forskningsinstitutioner for at sikre gennemførelsen af enkelte projekter, herunder Christian Medical College, Vellore, Indien, og Bill & Melinda Gates Foundation.

Et tværfakultært samarbejde er etableret på KU – se Bio-Campus.

Afd. for International Sundhed er sammen med Afd. for Sundhedstjenesteforskning og Institut for Medicinsk Mikrobiologi & Immunologi samt Epidemiklinikken, RH, udvalgt af fakultetet som Cluster med forskning i malaria, hiv, TB og diabetes på basalbiomedicinsk, klinisk og folkesundhedsvidenskabeligt niveau.

I samarbejde med Dep. of International Health Care Research (IHCAR), Karolinska Institutet forskes i reproduktiv sundhed i Afrika, syd for Sahara (V. Rasch).

En Danida (ENRECA)-bevilling har faciliteret samarbejde med Scientifically Institute of Family, Population and Children, Hanoi, Vietnam (V. Rasch).

1. Hovedprojekter

Malaria as a tracer condition for health sector reform and referral system in KCMC, Moshi region (ph.d.-studerende R. Manongi, A. Rønn, I. Bygbjerg, A. Krasnik, F. Dolmans).

Malariaresistens særligt DHFR- & DPHS- mutationer bestemt ved PCR (Michael Alifrangis post.doc., A. Rønn, I. Bygbjerg, T. Theander).

Pharmacokinetics & -dynamics of antimalarials and anti TB-drugs (L. Høgberg, A. Rønn, I. Khalil og H. Angelo).

The impact of waste water irrigation on human health and food safety among urban communities in the Volta basin – opportunities and risks (H. Samuelsen, H. Friis, P. Dreschel, F. Konradsen, A. Dalsgaard og R.C. Abaidoo).

Bio-økologisk kontrol af myggelarver i Burkina Faso med fokus på de socio-kulturelle aspekter (H. Samuelsen, L. Toe i samarbejde med Centre Muraz og CNLP, Burkina Faso).

Lack of blood, home-management of anaemia and malaria, an ethnographic study in Tanga region, Tanzania (ph.d.-studerende F. Ringsted, I. Bygbjerg, H. Samuelsen, M. Alilio).

Humanitarian aid: Is it sufficient for those most in need? A population based study with a particular reference to the morbidity pattern of children among displaced people in Sudan (ph.d.-studerende W. Ismail, Sudan. I. Bygbjerg, F.K. Pedersen, E. Khalil).

Hiv/aids Prevention and Communication: A Health Communication Project 2001-2004 (H. Samuelsen i samarbejde med Institut for Film- og Medievidenskab (T. Tuft er projektkoordinator)).

Post-abortion care – prevention of repeated, unwanted pregnancies and STD's/hiv in a group of women with high risk sexual behavior in Tanzania (V. Rasch, S. massawe, S. Bergstrøm).

Enhancing health system quality of care in pregnancy and childbirth based on locally generated evidence and adapted interventions. Et EU- projekt mellem Karolinska Institutet, Sverige, Heidelberg University, Tyskland, Muhimbili University College of Health Science, Tanzania, Women's Health Project, Sydafrika og Sundhedsministeriet i Cape Verde (V. Rasch mfl.).

Induced abortion in Denmark – a study conducted among women applying for induced abortion in Denmark, with a special emphasis on immigrant women (V. Rasch, L.B. Knudsen, T. Gammeltoft).

Sundhedsstyrelsens projekt: Viden og forandring: En kvalitativ undersøgelse af flygtninge og indvandreres viden, holdninger og erfaringer med prævention og repro-

duktiv sundhed samt brug af sundhedstilbud (G. Henriksen, L. Kildsgaard, T. Kronborg, V. Rasch og H. Samuelsen).

Reproductive tract infections among abortion seeking women in Vietnam (ph.d.-studerende M.N. Nguyen, V. Rasch).

1.2. Projekter med IMMI

Malaria Guidelines. NIMR, Tanzania (ph.d.-studerende A. Mwisongo, I. Bygbjerg, L. Gilson, F. Konradsen).

1.3. Projekter med RH

Forbedring af malariabehandling og diagnostik i Tanzania (A. Rønn, I. Khalil, M. Alifrangis, I. Bygbjerg, S. Magesa, M. Lemnge).

Intermittent presumptive treatment of child malaria in Tanzania (J. Massaga, M. Lemnge, A. Kitua, Nkya, I. Bygbjerg, A. Rønn, T. Theander).

1.4. Tværfakultære projekter

Under satsningsområdet "Bio-Campus" er nyt projekt om livsstilssygdomme i udviklingslande, særligt Det Metaboliske Syndrom under opbygning (I. Bygbjerg, J. Højriis Nielsen, B. Klarlund Pedersen, B. Quistorff mfl.).

1.5. Projekter med "International Water Management Institute (IWMI), Sri Lanka

Sundhedskonsekvenser af vandressourceudviklingsaktiviteter i Sri Lanka, Pakistan og Kenya (F. Konradsen, W. van der Hoek, F. Amerasinghe, C. Mutero).

Inter-CGIAR-initiativ omkring landbrug og malaria (F. Konradsen *et al.*).

Sundhedskonsekvenser og pesticider i udviklingslande (F. Konradsen *et al.*).

1.6. Projekter med Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole

Sundhedskonsekvenser af brugen af spildevand til landbrugsformål i Vietnam (A. Dalsgaard, F. Konradsen).

1.7. Projekter med Statens Serum Institut

Impact of war in health system in Guinea-Bissau (T. Dræbel).

2. Undervisning

I. Bygbjerg, H. Samuelsen, F. Konradsen, V. Rasch og T. Tuft underviser og vejleder MIH, MPH og folkesundhedsstuderende i international sundhed.

I. Bygbjerg underviser lægestuderende i tropemedicin, ved Kursus i International Sundhed (IMCC) samt ph.d.-kurser, herunder ENRECA, A-kurser m.m.. Desuden ved Postgraduate School of International Health samt i Indien og ved Forsvarets Sundhedstjeneste og Sundhedsstyrelsens A-kurser.

H. Samuelsen og F. Konradsen varetager en række eksterne undervisningsforpligtelser omkring forskningsmetode og international sundhed på DTU, DPU, Aarhus Universitet, IMCC- og ENRECA- ph.d.-kurser m.m.

A. Rønn, H. Samuelsen og F. Konradsen vejleder MIH-studerende, medicin-studerende, specialestuderende ved FSV-uddannelsen samt eksterne vejledere ved Center for Afrika Studier.

V. Rasch underviser på Karolinska Institutet samt på The Scientifically Institute of Family, Population and Children, Hanoi, Vietnam.

T. Dræbel underviser FSV- og MIH-studerende.

I 2004 opnåede 28 studerende mastergraden i International Sundhed under vejledning fra afdelingen.

Faglige og administrative hverv

Konsulent og rådgivningsvirksomhed

I. Bygbjerg: Rådgiver for Udenrigsministeriet og Forsvaret samt Europæiske Rejseforsikring og Dansk Røde Kors. Konsulent for Rigshospitalets Epidemiafdeling og for Det Norske Forskningsråd.

T. Tuft: Medlem af Scientific Committee for den internationale konference "Comunicación y Diversidad Cultural", Barcelona maj 2004.

Formidling

(se også www.cmp.dk)

Redaktionelle hverv

I. Bygbjerg: Reviews for Health Policy & Planning, Vaccine og Transactions of the Royal Society of Tropical Medicine & Hygiene.

F. Konradsen: Reviews for Acta Tropica, Social Science and Medicine, British Medical Journal and Bulletin of the WHO.

T. Tuft: Reviews for Journal of Health Communication and book review for IAMCR (International Association of Media and Communication Researchers). Co-editor of Mediekultur.

V. Rasch: Review for BMC Public Health.

A. Rønn: Lægemiddelkataloget.

H. Samuelsen: Gæsteredaktør (i samarbejde med V. Steffen) af særnummer af tidsskriftet Anthropology & Medicine: "The relevance of Foucault and Bourdieu for medical anthropology: Exploring new sites". Vol. 11, no. 1, 2004.

Kongresser og symposier

V. Rasch: The European Population Conference.

M. Alifrangis: American Society for Tropical Medicine & Hygiene.

I. Bygbjerg: Oxford University guest lecture.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Netværk

I. Bygbjerg: University of Khartoum, National Institute for Medical Research, Kilimanjaro Christian Medical College, Tanzania. Christian Medical College, Dept. of Community Medicine, Vellore, Indien. Karolinska Institutet, Stockholm. Tropemedicinsk Institut i Berlin & Heidelberg. TropEdEurop. Desuden medlem af The Royal Society of Tropical Medicine & Hygiene, American Society of Tropical Medicine & Hygiene, International Society of Travel Medicine og World Diabetes Foundation, aids-netværket (NGO), Cluster i International Sundhed, Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet.

V. Rasch: Foreningen Sex og Samfund.

F. Konradsen: System-wide Initiative on Malaria and Agriculture.

A. Rønn og F. Konradsen: I bestyrelsen for Dansk Selskab for Tropemedicin og International Sundhed.

Medicinsk Museion

Forskningsvirksomhed

Afdelingens forskningsvirksomhed ligger inden for de medicinske videnskabers og sundhedsvæsenets historie.

Den medicinske forskerbiografis udvikling (Thomas Søderqvist).

Lægevidenskabelig seksualitetsteori i Danmark, 1800-2000 (Christian Graugaard).

Den medicinske fagterminologis historie (Henrik Wulff).

Lægelatinske studier (Kirsten Jungersen).

En bibliografi over dansk biomedicinsk historiografi 1945-2005 (Søren Bak-Jensen).

Dansk sundhed og den danske folkesundhedsvidenskab i det 20. århundrede (Nils Rosdahl).

Ph.d.-projekter

Forsker- og lærdomsbiografien i Danmark: en genrestudie (Signe Lindskov Hansen).

Indbildningskraftens rolle i 1800-tallets sygdomsbehandling (Lars Ole Andersen).

Strategier og legitimeringsdiskurser hos to alternative behandlergrupper i Danmark, 1900-1992 (Søren Bak-Jensen).

Legemets tyngde: en historiografisk studie af den kropslige vending i medicinhistorien (Adam Bencard).

Behandlere og behandlede – psykiatriens historie, 1920-53 (Jesper Vaczy Kragh).

Formidling

Museal virksomhed

Den offentlige udstilling har haft ca. 12.000 besøgende i forbindelse med omvisninger, særromvisninger, byvandring og skoletjeneste.

Detaljer fremgår af Årsskrift for Medicinsk Museion (116 s.), der udkommer maj 2005. Se også www.museion.ku.dk.

Afdeling for Medicinsk Kvinde- og Kønsforskning

De seneste års kvinde- og kønsforskning har givet øget indsigt i betydningen af kønsforskelle og deres påvirkning på sygdom, sundhed og forebyggelse. Afdelingens forskning er med kønnet som udgangspunkt. Afdelingen underviser på FSV, MPH, MIH, Center for Afrika Studier, læge- og tandlægestudiet, ph.d.-kurser i ind- og udland, mv.

Forskningsvirksomhed

Sygdom og sundhed i relation til køn og arbejdsforhold (B. Petersson mfl.).

Spiseforstyrrelser (B. Petersson)

Et forløbsstudie af læge-uddannelsen (BP, HB, MA mfl.).

Masculinities and their influence on male sexual and reproductive health and behaviour in urban East Africa (MS).

Unge, køn, seksualitet og seksuel og reproduktiv sundhed i et nationalt og internationalt perspektiv (MS, BB, mfl.).

Afghan health personnel and the threat of STI and hiv (HB).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Birgit Petersson og Margrethe Silberschmidt har bedømt ph.d.-afhandlinger nationalt og internationalt.

Udvalg og fonde

Birgit Petersson: Sidder i Civilretsdirektoratets ankenævn for abort og sterilisation, Center for Etik og Ret, Forebyggelsesafd. Storstrøms Amt mv.

Margrethe Silberschmidt: Sidder i Dansk Ingeniørforenings Ulandsbestyrelse.

Formidling

Birgit Petersson og Margrethe Silberschmidt har jævnligt holdt foredrag i nationale og internationale sammenhænge baseret på egne forskningsområder.

Redaktionelle hverv

Ugeskrift for Læger, Archives of Women's Mental Health. Review: Scand. Journal of Social Medicine, Scand. Journal of Epidemiology, European Journal of Women Studies, NORA, Nordic Journal of Psychiatry, Social Science & Medicine, Men and Masculinities, Journal of Social Aspects of hiv/aids, International Family Planning Perspectives, bedømmelser af ph.d.-afhandlinger og lektorbedømmelser.

Kongresser og symposier

Birgit Petersson: Arb. gruppen vedr. Women's Mental Health (WPA), Gender Kolleg der Universität, Wien; Gender-Specific Medicine, Columbia University, NY; Kvinde- og Kønsforskning, KU, Oxford Round Table; Medicinsk Kvinde- og kønsforskningsseminar, Helsingør.

Margrethe Silberschmidt: Faculty of Social Sciences, Makerere University, Kampala, Uganda. University of Windhoek, Namibia; University of Cardiff, England; UNDP/World Bank Conference, Mumbai, Indien.

Hanne Bang: Kabul, UNDP/World Bank Conference Mumbai, Indien.

Afdeling for Medicinsk Videnskabsteori

Forskningsvirksomhed

Afdelingens forskning omfatter etik, videnskabsteori, medicinsk filosofi samt klinisk beslutningslære og forskningsmetodologi. I 1990'erne har afdelingen opbygget en speciel kompetence inden for empiriske studier af relevans for medicinsk etik og klinisk beslutningslære.

1. Det informerede samtykke

Peter Rossel, Michael Norup, Henriette Jørgensen, Aleksander Krag og Søren Madsen, KAS Herlev, har afsluttet en spørgeskemaundersøgelse, der skal belyse, i hvilket om-

fang læger informerer patienter om bivirkninger og komplikationer til behandling. En artikel på grundlag af undersøgelsen er publiceret i Social Science & Medicine. Peter Rossel arbejder med det moralfilosofiske grundlag for det informerede samtykke.

2. Forskning omfattende børn

Anne Gammelgaard arbejder med etiske aspekter i relation til klinisk forskning med børn. Projektet udføres i samarbejde med Lisbeth E. Knudsen, Afdelingen for Miljø- og Arbejdsmedicin og Hans Bisgaard, Dansk BørneAstma-Center, KAS Gentofte.

3. Beslutninger ved livets afslutning

Michael Norup har været hovedansvarlig for gennemførelsen af den danske del af EU-projektet: End-of-life decisions; Attitudes and practices in 6 European countries, hvortil der er givet en bevilling fra EU's 5. rammeprogram. Flere af afdelingens medarbejdere har været involveret i projektet. Undersøgelsen er færdig, og de første resultater er publiceret i The Lancet. Yderligere resultater er antaget til publikation i Social Science & Medicine og i Archives of Internal Medicine.

4. Palliativ Medicin

Michael Norup er involveret i et internationalt projekt med titlen Dying Well in Europe, som omhandler behandling og forløb forud for døden hos patienter i 6 europæiske lande.

5. Fordelingsretfærdighed

Michael Norup og Peter Rossel arbejder med problemer forbundet med fordelingsretfærdighed både i relation til sundhedssystemet og til forebyggende arbejde. Centrale spørgsmål drejer sig om begrundelserne for et offentligt finansieret sundhedssystem, prioritering inden for et sådant system og betydningen af sociale uligheder for ulighed i sundhed.

6. Almen videnskabsteori

Hanne Andersen arbejder på en række videnskabsteoretiske projekter, herunder den videnskabelige realisme-debat, videnskabelige begrebsstrukturers udvikling og videnskabelig uredelighed.

7. Forskningsmetodologi

Peter C. Gøtzsche udfører metodologisk forskning, især inden for randomiserede forsøg, observationelle studier og meta-analyser. PCG udfører meta-analyser.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Hanne Andersen: Har bedømt ansøgere til en adjunktstilling ved KU samt ansøgere til et lektorat ved Københavns Universitet.

Udvalg og fonde

Hanne Andersen: Medlem af Den Danske Nationalkomite for Videnskabshistorie og Videnskabsteori samt af styregruppen for The Danish Research School in Philosophy, History of Ideas and History of Science. Bedømt forskningsprojekter for Norges Forskningsråd og MIUR (Italien).

Michael Norup: Medlem af Bioetik-netværket og af arbejdsgruppen vedrørende satsningsområdet BioCampus.

Peter C. Gøtzsche: Leder af The Nordic Cochrane Centre; medlem af CONSORT-gruppen om rapportering af kliniske forsøg; medlem af Cochrane Airways Group, Cochrane Breast Cancer Group, Cochrane Gynaecological Cancer Group, Cochrane Hepato-Biliary Group, Cochrane Skin Group, Cochrane Musculoskeletal Group og Cochrane Non-randomised Studies Methods Group. Medlem af STROBE-gruppen om rapportering af observationelle studier.

Tillidshverv

Hanne Andersen: Medlem af Bestyrelsen for Niels Bohr Arkivet samt af Studienævnet for Folkesundhedsvidenskab.

Peter Rossel: Formand for Dansk Selskab for Medicinsk Filosofi, Etik og Metode.

Formidling

Udgivervirksomhed

Peter C. Gøtzsche: Formidler forskningsresultater til offentligheden.

Redaktionelle hverv

Hanne Andersen: Medlem af redaktionen for Bibliotek for Læger og har bedømt artikler for British Journal for the Philosophy of Science og CogSci 2004.

Peter C. Gøtzsche: Redaktør i Cochrane Methodology Review Group. Medlem af Editorial Board, Scandinavian Journal of Rheumatology. Medlem af Editorial Advisory Board, The Cochrane Collaboration. Medlem af Advisory Board, Clinical Evidence, BMJ Publishing og BioMed Central, USA. Medlem af BMJ Knowledge Advisory Board.

Afdelingen for Miljø- og Arbejdsmedicin

Afdelingen varetager den prægraduate undervisning i miljø- og arbejdsmedicin på medicinstudiet og i miljøfaktorer og helbred samt arbejdsmiljø på folkesundhedsvidenskabsuddannelsen. Afdelingen deltager også i humanbiologiuddannelsen.

De miljø- og arbejdsmedicinske problemers karakter nødvendiggør en betydelig bredde i såvel forskningsmæssige metoder som faglig kompetence, og afdelingens intention er at bygge videre på den stærke skandinaviske epidemiologiske forskningstradition, ved at kombinere moderne epidemiologisk metodologi med følsomme målemetoder fra bl.a. toksikologi og molekylærbiologi.

Forskningsvirksomhed

1. Afdelingens Eksperimentelle Sektion

Forskningsområdet omhandler helbredseffekter af miljøfaktorer med henblik på forebyggelse. Der fokuseres på partikulær luftforurening, kostfaktorer og fysiologiske fak-

torer i samspil med genetisk betinget følsomhed. Der er fokus på særligt udsatte grupper som børn i et stort europæisk netværk, ledet af L.E. Knudsen

(www.pubhealth.ku.dk/cgn). Der arbejdes på at udvikle metoder til individuel eksponeringsvurdering, især for partikulær luftforurening, i form af modeller, med anvendelse af personbårne partikelmålere og biomarkører. Fra afdelingen koordineres (S. Loft) en større tværgående forskergruppe vedr. helbredseffekter af luftforurening 2004-2008 (www.airpolife.ku.dk). Der er igangsat en serie epidemiologiske studier til belysning af relaterede helbredseffekter. Interventioner med kostfaktorer og fysiologisk stress belyser mekanismer hos mennesker, i dyremodeller og *in vitro*. Modellsystemer inkluderer brug af transgene dyr med indsatte rapportørgener og knockout af relevante forsvarsenzymer. Placentaperfusion anvendes som humant system til test af føtal eksponering. Mekanistisk centreret om oxidativt stress, forsvar derimod, genregulering og skader på dna. Metoderne spænder fra epidemiologi, avanceret kemisk analyse med kromatografi og massespektrometri til molekylærbiologi, især til genekspressionsanalyse og genotypning med cdna-chips og real-time PCR. Afdelingen deltager i internationale studier med biomarkørudvikling og validering af markørernes prædiktive værdi i forhold til cancerudvikling. Endvidere deltager L. E. Knudsen i arbejde om beskyttelse af følsomme personoplysninger.

Den empiriske indsats er rettet mod mulige sammenhænge mellem udsættelse for fremmedstoffer og risiko for at udvikle kræft, hjerte-kar-sygdom og luftvejslidelser. Igangværende projekter omhandler helbredseffekter af luftforurening, kemiske bekæmpelsesmidler og bio-aerosoler, miljøfaktorerets betydning for udvikling af levercellecarcinom samt arbejdsmiljøets bidrag til ulighed i sundhed og tidstrends i forekomsten af fatale faldulykker. Den teoretiske indsats vedrører design-aspekter af betydning for validiteten af case-controlundersøgelser, herunder vurdering af metoder til udvælgelse af kontrol-serie (E.S. Hansen).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

S. Loft: Har bedømt to professorater, et lektorat, en doktordisputats og en ph.d.-afhandling. Bedømt ansøgninger for det norske og svenske forskningsråd.

Udvalg og fonde

L.E. Knudsen: Studieleder for uddannelsen i folkesundhedsvidenskab, medlem af det rådgivende koordinationsudvalg for Sundhedsministeriets Miljømedicinske Forskningscenter og dansk medlem i det rådgivende udvalg for det europæiske center for validering af alternative metoder til dyreforsøg (ECVAM) samt medlem af EU-arbejdsgruppe om biomonitorering af børn. Medlem af Teknologirådets tværfaglige arbejdsgruppe om bedre miljø for børnene.

E.S. Hansen: Medlem af forskningsudvalget vedr. miljømedicinsk epidemiologi under det svenske "Naturvårdsverket", "Scientific Committee on Epidemiology in Occupational Health" under "International Commission on Occupational Health" (ICOH), samt af Miljøankenævnet.

S. Loft: Medlem af fakultetets Forskningsudvalg, Registreringsnævnet og formand for Centerrådet for Sundhedsministeriets Miljømedicinske Forskningscenter. Bestyrel-

sesmedlem i Dansk Toksikologi Center, Dansk Selskab for Farmakologi og Toksikologi, Danmarks Miljøundersøgelser og Transport Impact on Health and Environment and Policy (TRIP).

Formidling

Redaktionelle hverv

E.S. Hansen: Har siddet i editorial board for "Scandinavian Journal of Work, Environment & Health" og "International Journal of Occupational and Environmental Health" samt lejlighedsvis udført refereeopgaver for en række internationale tidsskrifter.

S. Loft: Har siddet i editorial board for Journal of Molecular Medicine, Pharmacology and Toxicology og Fiber Toxicology og har udført refereeopgaver for 15 forskellige tidsskrifter.

P. Møller: Har udført refereeopgaver på fem artikler.

L.E. Knudsen: Har udført refereeopgaver.

L.E. Knudsen, P. Møller, E. S. Hansen og S. Loft: Har medvirket som inviterede foredragsholdere ved en række nationale og internationale konferencer og kurser.

Afdeling for Social Medicin

Forskningsvirksomhed

Den sociale ulighed i sundhed og sygelighed har et betydeligt omfang, selv i det moderne velfærdssamfund. De socialt dårligst stillede lever i gennemsnit 3-6 år kortere end den mere velstillede del af befolkningen, og de gennemlever 10-15 flere år med alvorlig sygdom eller svækket funktionsevne. Udviklingen af de fleste helbredsphenomener påvirkes af et komplekst samspil af sociale, mentale og biologiske omstændigheder over livsforløb. Forståelse af de mekanismer, der forbinder sociale forhold med sundhed og sygelighed har stor betydning for tilrettelæggelse af effektiv forebyggelse.

Arbejdet ved Afdeling for Social Medicin er samlet omkring et forskningsprogram, som er nærmere beskrevet på afdelingens hjemmeside, om årsager til og muligheder for at forebygge social ulighed i helbred og funktionsevne. Forskningen belyser en række forskellige mål for social position (individuel social position, social kontekst, marginalisering) samt en række forskellige helbredsphenomener (fx dødelighed, hjerte-karsygdomme, almene symptomer, psykiske symptomer, funktionsevne, infertilitet og fødselsudfald). Forskningsprogrammet, som har et socialepidemiologisk fokus, omfatter et stort antal projekter. Disse er alle rettet mod en række videnskabelige problemstillinger som studerer mekanismerne mellem social position og helbred i samspil med fx 1) sociale relationer, 2) handlekompetence, 3) sundhedsadfærd og 4) forebyggende intervention. Endvidere inddrages livsløbsperspektivet i forskningen til at belyse årsager til og konsekvenser af social ulighed. Afdelingen opretholder og udvikler også metode- og fagkompetence på området.

1. Undervisning

1.1. Lægeuddannelsen

Metodelære (4 integrerede fag: videnskabsteori, statistik, epidemiologi og sociologisk metode), medicinsk sociologi, klinisk socialmedicin.

1.2. Bachelor-kandidatuddannelsen i folkesundhedsvidenskab

Levekår og sundhed. Kvalitative metoder. Social medicin. Medicinsk sociologi. Forebyggelse og sundhedsfremme. Epidemiologiske værktøjer i forebyggelse. Reproduktion i Danmark.

1.3. Master of Public Health-uddannelsen

Introduktionsmodul. Kvalifikationsmodul II (kvantitativ dataanalyse) og III (skrivning af masterafhandling). Fællesmodul 1 (forskningsmetoder), 2 (levetår og sundhed), og 4 (forebyggelse og sundhedsfremme). Specialmodul i forebyggelse og sundhedsfremme.

1.4. Ph.d.-uddannelsen

Questionnaire methods in clinical and public health research, Advanced social epidemiology, Perinatal epidemiology.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Kirsten Avlund: Har bedømt ansøgere til et professorat ved University of Jyväskylä, Finland.

Finn Diderichsen: Har bedømt tre ph.d.-afhandlinger, et professorat ved Aarhus Universitet og et ved Lancaster University, seniorforskerstillinger ved AMI og SIF samt evalueret sygefraværsforskningen ved AMI. Har været bedømmer ved det svenske forskningsråd för arbetsliv och socialvetenskap.

Pernille Due: Bedømmer for Det Norske Forskningsråd.

Carsten Hendriksen: Har bedømt et lektorat ved Institut for Folkesundhedsvidenskab.

Bjørn Holstein: Har bedømt tre ph.d.-afhandlinger, ansøgere til adjunktstillinger ved henholdsvis Institut for Folkesundhedsvidenskab, KU og Danmarks Farmaceutiske Universitet samt forskningsansøgninger for Finlands Akademi.

Merete Osler: Har bedømt fire ph.d.-afhandlinger samt bedømt Centre of Excellence Program for Academy of Finland.

Lone Schmidt: Har bedømt ansøgere til adjunktstilling i Humanistisk Sundhedsforskning, SDU, ph.d.-stipendier til Forskerskole samt ansøgninger til The Health Research Board's Research Project Grant Scheme 2004 for Epidemiology i Irland.

Udvalg og fonde

Fleere af afdelingens medarbejdere deltager i forskellige institut-, fakultets- og universitetsudvalg.

Finn Diderichsen: Leder af Forskerskolen i Folkesundhedsvidenskab.

Pernille Due: Studieleder på Medicinstudiet, formand for fakultetets Koordinationsudvalg og fakultetets medlem af rektors uddannelsesudvalg.

Bjørn Holstein: Uddannelsesleder på Master of Public Health-uddannelsen (indtil 1.9.2004).

Tillidshverv

Anne-Marie Nybo Andersen: Medlem af bestyrelsen for Det Medicinske Selskab i København og medlem af Projektledelsen på Den Nationale Fødselskohorte: Bedre Sundhed for Mor og Barn.

Kirsten Avlund: Medlem af styregruppen i Det Teknologiske Fremsyn om Det aldrende Samfund 2030 nedsat af det Strategiske Forskningsråd og Videnskabsministeriet.

Ulla Christensen: Følgegruppemedlem i projektet: Kvinder på arbejdsmarkedet, Arbejdsmiljøinstituttet.

Finn Diderichsen: Fellow ved Harvard Center for Population and Development Studies og medlem af Folkesundhedspanelet ved SIF.

Pernille Due: Fellow ved Harvard Macy Institute, Department of Continued Education og medlem af bestyrelsen for CVU Øresund.

Carsten Hendriksen: Medlem af Rehabiliteringsudvalget i Den Almindelige Danske Lægeforening, medlem af Sundhedsstyrelsens arbejdsgruppe med henblik på faldforebyggelse og forebyggelse af knoglebrud blandt ældre, medlem af Sundhedsstyrelsens arbejdsgruppe til en national strategi for kroniske sygdomme og medlem af planlægningsgruppen for det udgående hospital i H:S Direktion.

Bjørn Holstein: Medlem af bestyrelsen for Gerontologisk Institut, bestyrelsen for UCSF og bestyrelsen for EGV Fonden.

Ole Steen Mortensen: Medlem af bestyrelsen for Yngre Arbejdsmedicinere.

Merete Osler: Medlem af Forskningsministeriets koordinerende udvalg for Registerforskning og medlem af arbejdsgruppe under Ernæringsrådet.

Lone Schmidt: Medlem af Danske Lægers Forskning i Codan.

Afdelingens medarbejdere er medlem af bestyrelsen for: Dansk Gerontologisk Selskab (Kirsten Avlund). Dansk Selskab for Medicinsk Filosofi, Etik og Metode (Lone Schmidt). Dansk Selskab for Psykosocial Medicin (Ole Steen Mortensen). Dansk Selskab for Samfundsmedicin (Kirsten Schultz-Larsen). Repræsentantskabet for Dansk Medicinsk Selskab (Merete Osler, Carsten Hendriksen). International Association of Health Policy (Finn Diderichsen). Formand for Nordisk Gerontologisk Forening (Kirsten Avlund).

Formidling**Redaktionelle hverv**

Afdelingens forskere medvirker i redaktionspanelet for: European Journal of Aging, European Journal of Public Health, Scandinavian Journal of Occupational Therapy, Scandinavian Journal of Public Health.

Afdelingens forskere har reviewet artikler for bl.a.: Age and Aging, American Journal of Clinical Nutrition, American Journal of Public Health, Annals of Epidemiology, British Journal of Nutrition, British Medical Journal, European Journal of Aging, European Journal of Public Health, Gerodontology, Heart, Human Reproduction, International Journal of Health Sciences, Journal of the American Geriatrics Society, Journal of Clinical Epidemiology, Journal of Epidemiology and Community Health, International Journal of Behavioral Medicine, International Journal of Epidemiology, Nicotine and Tobacco Research, Paediatrics,

Populations Studies, Scandinavian Journal of Caring Sciences, Scandinavian Journal of Public Health, Social Science and Medicine, Ugeskrift for Læger.

Kongresser og symposier

Finn Diderichsen: Medlem af Scientific Committee for the 6th European Conference of IUPHE og medlem af International Scientific Committee of EUPHA.

Merete Osler: Har deltaget i planlægning af The European Society of Cardiology. Working Group on Epidemiology and Prevention 2004.

Afdeling for Sundhedspsykologi**Forskningsvirksomhed**

Rigshospitalets Mor-Barn Kohorte. Forskningsprogram, som sigter mod at belyse præ- og perinatale faktorerers helbredsrelevante og udviklingspsykologiske betydning. E.L. Mortensen og H.H. Jensen i samarbejde med danske og amerikanske forskere.

Forløbsundersøgelser af 1914-kohorten i Glostrup. Kohorten er fulgt ved undersøgelser i 1964, 1974, 1984, 1989 og 1995. Den psykologiske del fokuserer på intellektuelle funktioner i 50-80-årsalderen (E.L. Mortensen).

Betydningen af gener, familiemiljø og individuelt miljø for personlighed og intellektuel funktion. Tvillingestudium, der fokuserer på helbredsrelevante psykologiske indikatorer (E.L. Mortensen).

Dansk-amerikansk projekt vedr. prænatal alkohol-eksposition og psykisk udvikling (E.L. Mortensen).

E12-projektet. En naturalistisk åben undersøgelse af effekten af psykodynamisk psykoterapi på et psykoteraeutisk ambulatorie, Bispebjerg Hospital (H.H. Jensen, E.L. Mortensen og M. Lotz).

Behandling af spiseforstyrrelser (bulimi) vurderet på baggrund af tre forskellige psykologiske behandlingsmetoder (H.H. Jensen og Lone Kretschmar).

Odense-projektet. En naturalistisk åben undersøgelse af effekten af psykoanalytisk individualterapi i privatpsykiatrisk praksis (H.H. Jensen og N. Kjeldsen-Kragh).

Diazepamprojektet. En humanpsykologisk og psykofysiologisk undersøgelse af effekten af diazepam i forskellige administrationsformer på kognitiv performance og indlæring og retention af betinget emotionel respons (H.H. Jensen og B. Hutchings).

Cancer-projektet. Personlighed og psykologiske variable associeret med brystkræft, herunder 10 års overlevelse (H.H. Jensen, E.L. Mortensen og John Barefoot).

Levealder og religion (P. la Cour, Kirsten Avlund og Kirsten Schultz Larsen).

Livstemaer – religion og eksistenspsykologi (P. la Cour, Bjarne Jacobsen, Bjarne Sode Funch).

Visuelle gestalter som differentialdiagnostisk instrument. Empirisk studie (P. la Cour og Ruth Andersen).

Sygdom og krise – danskernes gudsbillede (P. la Cour, Hans Raun Iversen, Morten Thomsen Højgård).

Moderne sundhedspsykologi (P. la Cour, Benny Karpatchof, Boje Katzenelson).

Hospitalsindlagtes religiøse/eksistentielle univers (P. la Cour, Camilla Sløk, Christian Busch).

Etablering af normalmateriale for Rorschachtesten som led i internationalt samarbejdsprojekt (J. Ivanouw).

Psykometriske egenskaber ved en række personlighedstests (SCL-90-R, IIP, MMPI-2, SIV/SPV, Rorschach og associations-testen) (J. Ivanouw).

Problemer ved at anvende studenter som ikke-patienter i psykologisk forskning (J. Ivanouw).

Situationsfaktorens betydning for psykologiske testresultater (J. Ivanouw).

Fænomenologisk beskrivelse af faktorer i sundhedsmodeller (J. Ivanouw).

Ægteskab og parforhold som sundhedsfaktor (J. Ivanouw).

Afdelingen har desuden været involveret i en række klinisk psykologiske og sundhedspsykologiske forskningsprojekter, herunder en større international, tværkulturel undersøgelse af personlighedens struktur.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

E.L. Mortensen: Har bedømt en ph.d.-afhandling ved SVF.

H.H. Jensen: Har bedømt en ph.d.-afhandling i Århus.

Udvalg og fonde

E.L. Mortensen: Medlem af styringsgruppen for Rigshospitalets Mor-Barn Kohorte; af projektgruppen for et dansk-amerikansk projekt vedr. prænatal alkohol-eksposition og psykisk udvikling og af Dansk Psykolog Forenings psykometriske ekspertgruppe.

H.H. Jensen: Medlem af Den Videnskabelige Komité, de psykiatriske afdelinger, BBH.

P. la Cour er styregruppemedlem i KU's satsningsområde "Religion i det 21. århundrede", medlem af evalueringsudvalget for bachelor-/kandidatuddannelsen i folkesundhedsvidenskab og styregruppemedlem af "Forum for eksistentiel psykologi og psykoterapi".

J. Ivanouw: Medlem af redaktionskomiteen for det internationale tidsskrift *Rorschachiana*, Dansk Psykolog Forenings udvalg om psykologisk testning og foreningens ekspertgruppe om psykometri; Council of Administration i European Rorschach Association; Scientific Committee for ERA-kongressen i Stockholm 2004, samt medlem af bestyrelsen for Psykologisk Selskab for Forskningsmetodologi.

Formidling

Udgivervirksomhed

P. la Cour: Udgiver sammen med Kirsten Hvidtfeldt, Jacob Skov, Vibeke Nathan og Bjarne Eiholt nyhedsbrevet for "Forum for eksistentiel psykologi og psykoterapi".

Redaktionelle hverv

P. la Cour: Redigerer sammen med Bjarne Jacobsen og Bjarne Sode Funch en antologi om Livstemaer i eksistenspsykologisk belysning.

Kongresser og symposier

P. la Cour: Har som styregruppemedlem af KU's satsningsområde: Religion i det 21. århundrede deltaget aktivt i de fleste seminarer og symposier i satsningsområdet og varetager den internationale kontakt og gæsteforelæsnings med religionspsykologen David Wulff, medlem af satsningsrådets Scientific Advisory Board.

Afdeling for Sundhedstjenesteforskning

Forskningsvirksomhed

Sundhedstjenesteforskningen omhandler årsager til og følger af sundhedsvæsenets organisation og funktion. Inden for området sundhedstjenesteforskning arbejder afdelingen med tre temaer: I. Analyser af de forhold, der påvirker sundhedsvæsenets udformning, forandring og styring. II. Analyser af effekter af strukturelle forhold i sundhedsvæsenet. III. Analyser af effekter af specifikke interventioner og programmer, evalueringsforskning. Desuden arbejdes der med IV. Teori- og metodeudvikling om det kvalitative forskningsinterview, komparative metoder og helbredsstatusmåling.

Flere af forskningsprojekterne udføres i samarbejde med andre forskningsmiljøer i Danmark og internationalt, herunder Storbritannien, Holland, Finland, Frankrig, Spanien, Canada, Norge, USA, Japan og Sverige.

1. Sundhedsvæsenets udformning, forandring og styring

I samtalens rum. En magtanalyse af livsstilsrelaterede forebyggelsessamtaler (Lisa Dahlager).

Det rette valg – Debatten om de danske abortlove 1937 og 1973 (Sniff Andersen Nexø).

Crafting Science: Creating Stem cell research in a moral landscape (Lene Koch og Klaus Høyer).

Fosterdiagnostik og selvbestemmelse (Lene Koch, Ann Tabor og Nete Schwennesen).

Eugenikkens historie (Lene Koch).

Krigens konsekvenser for sundhedsvæsenets indsats i Guinea-Bissau (Tania Dræbel, Peter Aaby, Allan Krasnik, Ib Bygbjerg).

Psykiatriens historie i Danmark 1850-1920 (Jette Møllerhøj).

Biobanker og informeret samtykke (Klaus Høyer).

Folkesundhedspolitik i de nordiske lande (Signild Vallgård).

Social ulighed som politisk problem (Signild Vallgård).

Sammenhæng i sundhedsvæsenet – udvikling og anvendelse af indikatorer til monitorering af integrationsgraden af sundhedsvæsenets ydelser i forbindelse med implementering af strukturreformen (Martin Larsen, Allan Krasnik).

2. Effekter af strukturelle forhold i sundhedsvæsenet

Forbrugsmønstre i sundhedsvæsenet. Befolknings- og sundhedsrelaterede faktorer, som påvirker kontaktmønstre og ydelsesforbrug (Allan Krasnik, Niels Keiding, Svend Kreiner).

Muligheder og barrierer for sygehusvæsenets forebyggelsesindsats blandt patienter fra etniske minoriteter (Allan Krasnik, Jette Joost Michaelsen, Anette Nielsen, Marie Nørredam, Tine Sørensen).

Kommunikation, kultur og magt – etniske minoritetspatienters og sygeplejerskers kommunikation om og opfattelse af sundhed, sygdom og forebyggelse (Jette Joost Michaelsen).

Evaluering af palliativ indsats (Mogens Grønvold, Dorthe Goldschmidt, Anette Strömberg, Lone Schmith, Allan Krasnik, Per Sjøgren).

Patientperspektiver på behandling og forebyggelse i hospitalsverdenen – Om betydningsdannelse blandt migrantkvinder i lyset af deres livs- og migrantsituation (Anette Sonne Nielsen).

Faktorer bag patienters valg af sygehus (Hans Okkels Birk, Allan Krasnik).

Sundhedsproblemer og forbrug af sundhedsydelser blandt asylansøgere i Danmark – et prospektivt kohorte-projekt (Marie Nørredam, Allan Krasnik).

Palliative behov blandt kræftpatienter i Danmark: Symptom-epidemiologi og vurdering af tilstrækkeligheden af den nuværende indsats (Mogens Grønvold, Anna Thit Johnsen).

Cross-Cultural Analyses Project: En undersøgelse af forskelle i helbredsstatus i Europa (Mogens Grønvold).

The Danish health care system and Kaiser Permanente, CA, USA – a comparative study of performance and organization (Allan Krasnik, Anne Frølich, Finn Diderichsen, Jes Søgård).

Strukturreformer i sundhedsvæsenet (Allan Krasnik, Martin Larsen, Hans Okkels, Signild Vallgård, Finn Diderichsen).

Hvorfor henvender borgere sig i skadestuen? Patienters og sundhedspersonalets opfattelse af skadestuehenvendelser (Allan Krasnik, Anna Mygind Nielsen, Anette Sonne Nielsen, Marie Nørredam).

3. Effekter af specifikke interventioner og programmer

Livskvalitet ved efterbehandling af brystkræft (Mogens Grønvold).

4. Metodeudvikling

Use of item response theory to develop a shortened version of EORTC QLQ-C30 questionnaire for patients involved in palliative care (Mogens Grønvold, Morten Aagaard Petersen, Jakob Bjørner).

Metodeudvikling, Organisationselement i MTV-analyser (Karsten Vrangbæk).

Metoder til analyser af magtudøvelse (Signild Vallgård).

Helbredsrelateret livskvalitet hos thyreoideapatienter. Udvikling og testning af sygdomsspecifikt spørgeskema (Torquil Watt).

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

Allan Krasnik: Uddannelsesleder for Master of Public Health (MPH)-uddannelsen, formand for MPH-uddannelsesudvalget og medlem af MPH-bestyrelsen og MPH-kordinationsudvalget. Formand for bestyrelsen for Forskerskolen i Folkesundhedsvidenskab og for udviklingsrådet i CVU-Øresund samt medlem af Nordisk gruppe for sundhedstjenesteforskning, af Governing Council ved European Public Health Association og ledergruppen i Association of Schools of Public Health in the European Region (ASPHER), strategigruppen for World Federation of Medical Education, det videnskabelige råd for den kliniske forebyggelsesenhed på Bispebjerg Hospital og institutrådet ved Institut for Sygdomsforebyggelse. Medlem af ATV's medikouvalg.

Lene Koch: Afdelingsleder for Afdeling for Sundhedstjenesteforskning. Medlem af Diakonissestiftelsens betyrelse, Medlem af studiebestyrelsen ved Diakonissestiftelsens Sygeplejeskole, suppleant i Clara Lachmans fond og medlem af Kræftens Bekæmpelses Psykosociale Forskningsudvalg.

Signild Vallgård: Medlem af kandidatudvalget ved FSV-uddannelsen, uddannelsesudvalget og afhandlingsudvalget ved MPH-uddannelsen og af biblioteksudvalget ved IFSV.

Mogens Grønvold: Medlem af European Organization for Research and Treatment of Cancer (EORTC) Quality of Life Study Group og denne gruppes Cross-Cultural Analyses Group.

Tania Dræbel: Var i 2004 medlem af Internationalt Udvalg på Folkesundhedsvidenskabsuddannelsen.

Formidling

Redaktionelle hverv

Allan Krasnik: Medlem af redaktionen for The Internet Journal of Public Health Education og af Ugeskrift for Lægers videnskabelige panel. Fungeret som guest editor for Scandinavian Journal of Public Health og som referee ved en række internationale public health tidsskrifter og ved Ugeskrift for Læger. International bedømmer for Det Norske Forskningsråd og formand for to udvalg til bedømmelse af ph.d.-afhandlinger samt formand for bedømmelsesudvalg og opponenter i forbindelse med en doktordisputats ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, KU. Medlem af ASPHERS peer review panel og har deltaget i et peer review af public health-uddannelsen ved Kanuas Universitet i Lithauen.

Lene Koch: Har fungeret som referee for The Australian Research Council og Bibliotek for Læger. Formand for et ph.d.-bedømmelsesudvalg ved KU og medlem af to ph.d.-bedømmelsesudvalg på hhv. KU og ÅU samt af et disputatsbedømmelsesudvalg ved det Samfundsvidenskabelige Fakultet på Bergens Universitet. Kolumnist ved Ugeskrift for Læger.

Signild Vallgård: Har været medlem af et disputatsbedømmelsesudvalg og formand for et adjunktbedømmelsesudvalg, begge ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet ved KU. Fakultetsopponent på en disputats ved Umeå Universitet. Censor ved De Historiske Institutter og Den Sundhedsfaglige Kandidatuddannelse i Odense og kolumnist ved Ugeskrift for Læger. Medlem af et udvalg under Det Humanistiske Forskningsråd som udarbejder en temarapport om humanistisk sundhedsforskning.

Mogens Grønvold: Har været medlem af et ph.d.-bedømmelsesudvalg ved Aarhus Universitet og har fungeret som referee for internationale tidsskrifter og på en bog for John Wiley & Sons.

Klaus Høyer: Har været referee for Wellcome Trust på tildeling af fondsmidler, og på tidsskrifterne Outlines, Tropical Medicine and International Health Critical Public Health (2004) samt på en bog for forlaget Routledge.

Jette Joost Michaelsen: Referee for Scandinavian Journal of Caring Sciences.

Jette Møllerhøj: Redaktionsmedlem af tidsskriftet Den jyske Historiker og referee for Bibliotek for Læger.

Sniff Nexø: Redaktionsmedlem ved det kulturhistoriske tidsskrift Fortid og Nutid.

Hans Okkels: Har fungeret som referee ved internationale tidsskrifter.

Torquil Watt: Har fungeret som referee ved Journal of Clinical Epidemiology.

Kongresser og symposier

Allan Krasnik: Har fungeret som chairman ved ASPHER's konference i Caltanisetta, Italien i september og været chairman og holdt foredrag ved European Public Health Association's konference i Oslo i oktober. Medlem af Den videnskabelige Komité for den internationale konference "Migrant health in Europe" i Rotterdam i juni, hvor han tillige var chairman og foredragsholder. Key-note speaker ved konferencen i Bologna i september om European Perspectives on Changing Health Systems afholdt af European Society for Health and Medical Sociology.

Lene Koch: Har præsenteret papers på følgende møder og konferencer: ITEMS Granada 23.-24.3., Helsinki: Health and welfare: 2.-3.10. Bioprophesy workshop, Rungstedgård. Nordic Council, Committee on Bioethics 25.-26.11. samt ITEMS Coimbra Portugal 15.-18.12., hvor hun også var session organiser. Deltaget i følgende konferencer: Cesagen London 1.-3.3., Expectations workshop Risø 29.-30.4. Hun holdt sin tiltrædelsesforelæsning: Kampen om fremtiden 24.9. efter at være blevet udnævnt til forskningsrådsprofessor af Statens Humanistiske Forskningsråd. Desuden har hun holdt inviterede foredrag på Historisk Institut, SDU, om Racehygiejne og tvangssterilisation 11.11. samt på Biocampus, KU, om Ansvarlig bioteknologi 30.11. Gæstelærer på Rokkansenteret, Bergens Universitet, Norge, og medlem af H:S' Sundhedsfaglige Råd for Klinisk Genetik.

Signild Vallgård: Har været inviteret til at holde foredrag ved Danmarks Pædagogiske Universitet, møde for Master i Sundhedspædagogik, alumnimøde; Komitéen for Sundhedsoplysning 40-års jubilæumskonference; The Bergen Workshop on the History of Medicine and Health, Institutions, patients and other inmates; Amdsrådsforeningens konference om sundhedsvæsenet og strukturreformen; 10. Danske Samfundsmedicinske Konference på Hindsgavl; Stakes, Helsingfors; Prophylactic measures and welfare in Nordic countries, the past and the present; Helsingfors; Master i Humanistisk Sundhedsvidenskab og Praksisudvikling, alumnimøde; Akademisk Psykiatrisk Forum; Dansk Forening for Økonomisk og Social Historie og på et LO-seminar om arbejdsmiljø. Hun har deltaget med paper på European Social Science and History Conference i Berlin, International Society for Equity in Health i Durban, Sydafrika, og Nordisk Historikermøde i Stockholm.

Mogens Grønvold: Har afholdt workshop ved 7. Nordiske Kongres for Palliativ Vård, Århus, og holdt foredrag ved EORTC Quality of Life Group's 2 halvårslige møder i Bruxelles og Freiburg samt været i scientific committee og holdt foredrag ved International Society for Quality of Life Research's konference i Boston og International Psycho-Oncology Society's konference i København.

Klaus Høyer: Har præsenteret papers på the 4S/EASST Conference, Paris, the International CESAgen Conference, Royal Society, London, samt som inviteret taler givet præsentationer ved workshops i Royal Society, London, på en EU-støttet workshop i Toulouse, og et dansk kursus i Holbæk, samt som gæst ved Linköping Universitet, ved Trondheim Universitet og endelig i Sociologisk Udsyn ved KU.

Hans Okkels Birk: Har holdt foredrag ved årsmødet i Forum for Sundhedstjenesteforskning.

Anette Sonne Nielsen: Har deltaget som oplægsholder på "Symposium om overvejelser i forbindelse med iværksættelse af en undersøgelse af etniske minoriteters sund-

hed", Hindsgavl, og deltaget med en poster på konferencen "Migrant Health in Europe" i Rotterdam.

Jette Møllerhøj: Har præsenteret paper på konferencen "De måske udstødte" i Ålborg, april 2004 og holdt foredrag for læger og psykologer på Psykiatrisk Afdeling, Hvidovre Hospital, maj 2004.

Martin Larsen: Har deltaget som oplægsholder og opponert ved Dansk Forum for Sundhedstjenesteforskning 10. årsmøde, og som oplægsholder ved CVU Øresunds seminar om sundhedsfagligt videnscentersamarbejde.

Instituteder Erik Lykke Mortensen

Forbrug

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	54,4	22,2	76,6
DVIP	11,2	1,0	12,2
STIP	7,2	3,5	10,7
TAP	53,6	10,2	63,8
Årsværk i alt	126,4	36,8	163,3
Løn	53.405,0	14.672,0	68.076,0
Frikøb	902,0	1.529,0	2.431,0
Øvrige drift	9.579,0	14.670,0	24.250,0
Anskaffelser	2.748,0	840,0	3.588,0
<i>Bruttototal t.kr.</i>	<i>66.634,0</i>	<i>31.711,0</i>	<i>98.345,0</i>

Stab

Afdeling for Almen Medicin

VIP Internt finansieret

Andersen, John Sahl; lektor.
 Bøjlen, Nina Sybille Rotwitt; adjunkt.
 Graungaard, Anette Hauskov; forskningsass.
 Jørgensen, Merete; studielektor.
 Larsen, Jan-Helge; lektor.
 Malterud, Kirsti; professor.
 Poulsen, Maj-Britt Juhl; adjunkt.
 Risør, Ole; studielektor.
 Söderström, Margareta; lektor.
 Tulinius, Anne-Charlotte; adjunkt.
 Tørning, Jens; studielektor.
 Østergaard, Marianne Stubbe; adjunkt.

VIP Eksternt finansieret

Eriksson, Tina; adjunkt.
 Lønnberg, Frank; forskningsass.
 Thorsen, Hanne; lektor.
 Witt, Klaus Helge; lektor.

STIP Eksternt finansieret

Brodersen, John; kand.stip.

Biostatistisk Afdeling

VIP Internt finansieret

Andersen, Per Kragh; professor.
 Budtz-Jørgensen, Esben; adjunkt.
 Dalgaard, Peter; lektor.

Ditlevsen, Susanne Dalager; adjunkt.
 Hilden, Jørgen; lektor.
 Hindsberger, Charlotte; adjunkt.
 Keiding, Niels; professor.
 Kreiner, Svend; lektor.
 Petersen, Jørgen Holm; lektor.
 Scheike, Thomas Harder; lektor.
 Skovgaard, Lene Theil; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Garcia Lopez, Ana Maria; forskningsass.
 Hansen, Kasper Daniel; forskningsass.
 Hiort, Line Conradsen; forskningsass.
 Jensen, Per; forskningsass.
 Kvist, Tine Kajsa; forskningsass.

STIP Eksternt finansieret

Rosthøj, Susanne; kand.stip.
 Siersma, Volkert Dirk; kand.stip.

Afdeling for Epidemiologi

VIP Internt finansieret

Friis, Henrik; lektor.
 Lyng, Elsebeth; professor.
 Meyrowitsch, Dan Wolf; lektor.
 Sørensen, Thorkild I. A., klinisk professor.

STIP Internt finansieret

Njor, Sisse Helle; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Christensen, Dirk Lund; ph.d.-stipendiat.
 Danø, Helle; forskningsass.
 Jensen, Allan; kand.stip.
 Johansen, Kristina; forskningsass.
 Kolte, Ida Viktoria; forskningsass.
 Olsen, Anne Helena; kand.stip.
 Rasmussen, Hanna Barbara; forskningsass.
 Svendsen, Anne Louise; adjunkt.
 Von Euler-Chelpin, My Catarina; forskningsass.

Afdeling for International Sundhed

VIP Internt finansieret

Konradsen, Flemming; lektor.
 Rasch, Vibeke; lektorvikar.
 Rønn, Anita Mandrup; adjunkt.
 Samuelson, Helle; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Alifrangis, Michael; adjunkt.
 Angelo, Helle Riis; adjunkt.
 Dræbel, Tania Aase; forskningsass.
 Henriksson, Gunilla Ulla Kristina; forskningsass.
 Høgborg, Lotte Christine Groth; forskningsass.
 Jensen, Peter Kjær; adjunkt.
 Khalil, Insaf Fadl; forskningsadj.
 Kildsgaard, Lene; forskningsass.
 Matthies, Franziska Eva; adjunkt.
 Petersen, Thea Kronborg; forskningsass.
 Tufte, Thomas; lektor.

STIP Internt finansieret

Ringsted, Frank Michael; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Christensen, Anders Enevold; ph.d.-studerende.

Medicinsk Museion

VIP Internt finansieret

Bak-Jensen, Søren Thyge; forskningsass.
 Bencard, Adam; forskningsass.
 Jessen, Hanne; forskningsass.
 Söderqvist, Sven Thomas; professor.

VIP Eksternt finansieret.

Graugaard, Christian Lykke; adjunkt.

STIP Internt finansieret

Andersen, Lars Ole; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Vaczy, Jesper Kragh; ph.d.-studerende.

Afdeling for Medicinsk Kvinde- og Kønsforskning

VIP Internt finansieret

Petersson, Birgit Holm; lektor.
 Silberschmidt, Margrethe; lektor.
 Tersbøl, Britt Pinkowski; forskningsass.

VIP Eksternt finansieret

Bang, Hanne; adjunkt.
 Dræbel, Tania Aase; forskningsass.

Afdeling for Medicinsk Videnskabsteori

VIP Internt finansieret

Andersen, Hanne; lektor.
 Norup, Michael Slott; lektor.
 Rossel, Peter Johannes Hancke; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Gammelgaard, Anne; adjunkt.

Afdeling for Miljø og Arbejdsmedicin

VIP Internt finansieret

Hansen, Eva Støttrup; lektor.
 Knudsen, Elisabeth Ehlert; lektor.
 Larsen, Louise S Grave; forskningsass.
 Loft, Steffen Huitfeldt; professor.
 Møller, Peter; lektor.
 Risom, Lotte; forskningsass.

VIP Eksternt finansieret

Andersen, Anne Marie N; adjunkt.
 Andersen, Zorana Jovanovic; forskningsass.
 Mikkelsen, Tina Dam; forskningsass.
 Plesner, Galina Kjølseth V; akademisk medarbejder.
 Vaclavik, Elvira Miloslava; forskningsass.
 Vinzents, Peter Stilund; adjunkt.
 Wellejus, Anja; adjunkt.

STIP Internt finansieret
Bak, Helle; ph.d.-studerende.

KLIN Internt finansieret.
Mikkelsen, Sigurd Thyge; klinisk lektor.
Netterstrøm, Bo; klinisk lektor.

Afdeling for Social Medicin

VIP Internt finansieret
Andersen, Anette; forskningsass.
Christensen, Ulla; adjunkt.
Damsgaard, Mogens Trab; lektor.
Diderichsen, Finn; professor.
Due, Eva Pernille; lektor.
Frandsen, Kirsten Avlund; lektor.
Goldschmidt, Dorte; forskningsass.
Hendriksen, Carsten; lektor.
Holstein, Bjørn Evald; professor.
Jürgensen, Kirsten; lektor.
Lund, Rikke; adjunkt.
Nygaard, Else; amanuensis.
Osler, Merete; lektor.
Schmidt, Lone; lektor.

VIP Eksternt finansieret
Andersen, Anne Marie N; lektor.
Henriksen, Pia Elena; forskningsass.
Rasmussen, Mette; forskningsass.
Rayce, Signe Lynne; forskningsass.
Schnohr, Christina; forskningsass.

STIP Internt finansieret
Batty, George David; forskningsstip.

STIP Eksternt finansieret
Poulsen, Lis Hentze; kand.stip.
Andersen, Anette; forskningsass.

Afdeling for Sundhedspsykologi

VIP Internt finansieret
Ivanouw, Jan; forskningsadj.
Jensen, Hans Henrik; lektor
La Cour, Peter; adjunkt
Mortensen, Erik Lykke; lektor

Afdeling for Sundhedstjenesteforskning

VIP Internt finansieret
Grønvold, Mogens; lektor.
Hansen, Kristian Schultz; forskningsass.
Knudsen, Morten; forskningsass.
Koch, Anna Magdalene; professor.
Krasnik, Allan; professor.
Larsen, Martin; forskningsass.
Reiter, Lars Simon; lektor.
Schwennesen, Nete; forskningsass.
Vallgård, Signild Katarina; lektor.

VIP Eksternt finansieret
Høyer, Klaus Lindgaard; forskningsass.
Nielsen, Anette Sonne; forskningsass.

STIP Internt finansieret
Møllerhøj, Jette; ph.d.-studerende.
Nørredam, Marie Louise; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

Andersen, Anette: Epidemiological studies on alcohol use in adolescence.
Bigaard, Janne Villemoes: Fat distribution and all-cause mortality.
Danø, Hella: Socioøkonomiske forskelle i forekomst og dødelighed ved brystkræft.
Dræbel, Tania Aase: Public Health Response in a Complex Political Emergency and its aftermath: the role of National Health Professionals in Conflict and Health systems change in Guinea-Bissau.
Gosden, Niels Patrick: Mental disorder and violence among young criminals. A clinical- and registerbased study.
Jacobsen, Rune: Mortality of Danish women: age, period and cohort analysis.
Johansen, Ditte: Analysing the consequences of total alcohol intake and beverage type.
Kivumbi, George Washington: Practices and Patterns of Treatment Seeking for Children with Severe Malaria in Rural Uganda.
Mikkelsen, Tina Broby: Validation of the Food Frequency Questionnaire used in the Danish National Birth Cohort.
Møller, Birgitte Leth: Prenatal alcohol exposure as predictor of attention deficit and other behavioural problems at 6 to 7 years of age.
Olsen, Anne Helene: Dødelighed i brystkræft i København efter indførelsen af mammografiscreening.
Pedersen, Charlotte Reinhardt: Parents' labour market participation and children's health and well-being in the five Nordic countries in 1996 and the changes from 1984 to 1996.
Risom, Lotte: Dna Damage and Defence Gene Expression after Oxidative Stress Induced by X-rays and Diesel Exhaust Particles.
Skydsgaard, Morten Arnika: Ole Bang og den sidste hippokratiske medicin.

Fondsbevillinger

Apotekerfonden
– Aflønning af statistiker (Niels de Fine Olivarius) kr. 130.700.
– Bestemmelse af malariamidler i små mængder blod (Anita Rønn) kr. 706.500.
– Etablering af TDM i tuberkulosebehandlingen i DK (Ib Bygbjerg) kr. 350.000.
– Opvækstforholdenes betydning for sundhedsadfærd (Merete Osler) kr. 594.300.

Arbejdsmiljøfondet
– Sygefravær, udstødning og social arv (Elsebeth Lyng) kr. 2.218.219.

AstraZeneca
– Patientens ret til information (Peter Rossel) kr. 200.000.

Beckett Fonden
– Diabetes (Henrik Friis) kr. 60.000.

Civilingeniør Bent Bøgh og hustru Inge Bøghs Fond

- Reparationskapacitet af oxidative dna-skader (Lotte Risom) kr. 10.000.

Dansk Kræftforsknings Fond

- Socioøkonomiske forskelle i forekomst og dødelighed ved brystkræft (Helle Danø) kr. 50.000.

Dansk Medicinsk-Historisk Selskab

- Publicering af en historisk bibliografi om dansk lægevidenskab og sundhedsvæsen 1945-2004 (Thomas Søderqvist) kr. 51.000.

Danske Lægers Forsikring/Codan

- Studieophold i Boston (Marie Louise Nørredam) kr. 16.500.

Den Alm. Danske Lægeforening

- Forbrug af almen praksis i DK (Allan Krasnik) kr. 5.700.

Diverse Fonde

- Disregulation of sodium and water reabsorption in the efferent ductulus (Anja Wellejus) kr. 80.000.
- Overhead programidler (Institutlederen) kr. 450.000.

Diverse Private Tilskud

- Afłønning af statistiker (Lars Vedel Kessing) kr. 48.200.

Dir. E. Danielsen og Hustrus Fond (Aase og Ejnar)

- Ethiske aspekter ved invasive undersøgelser på børn ifm. COPSAC-studiet (Anne Gammelgaard) kr. 50.000.

Else og Mogens Wedell-Wedellsborgsfond

- Assens Fond Forskningsoversigt & vurdering af litteraturen om sundhedsvidenskabernes og sundhedsvæsenets struktur (Thomas Søderqvist) kr. 200.000.
- Brystkræftscreening: Faktorer som påvirker kvinders brug af mammografiscreening (My von Euler-Chelpin) kr. 20.000.
- COMPI-projekt (Lone Schmidt) kr. 100.000.
- Fertilitetsklinikker/medicinalindustrien kr. 20.000.
- Medicinsk spørgeskemavalidering (Torquil Watt) kr. 20.000.
- Projekt Metropolit 2000 (Merete Osler) kr. 30.000.
- Trykning af disputats (Kirsten Avlund Frandsen) kr. 40.000.

Evalueringscenter for Sygehuse

- Kvaliteten af diagnostikvurdering i Danmark af lidelser i brystet (Elsebeth Lynge) kr. 597.900.

Familien Hede Nielsens Fond

- Brystkræftscreening: Faktorer som påvirker kvinders brug af mammografiscreening (My von Euler-Chelpin) kr. 25.000.

Fonden vedr. Forskning i Almen Praksis

- Hvilke konsekvenser har det for kvinder at få et falsk positivt mammografisvar? (John Brodersen) kr. 300.000.

Forskerskolen i Folkesundhedsvidenskab

- Tidsseriebaserede studier af helbredseffekter af luftforurening (Zorana Jovanovic Andersen) kr. 450.000.

Forskningsstyrelsen

- Formidling af AIRPOLIFE (Tillægsbevilling til projekt 64089) kr. (Steffen Loft) kr. 455.000.

Friederichs Mindelegat

- Kvalitetssikring i almen praksis (Tina Eriksson) kr. 5.000.

Fru Astrid Thaysens Legat for Lægevidenskabelig Grundforskning

- Brystkræftscreening: Faktorer som påvirker kvinders brug af mammografiscreening (My von Euler-Chelpin) kr. 50.000.

Handelsgartner Tage Røn Jørgensens Fond

- Socioøkonomiske forskelle i forekomst og dødelighed ved brystkræft (Elsebeth Lynge) kr. 50.000.

H. Lundbeck & Co A/S

- Statistisk kontrollant i en randomiseret undersøgelse (Biostatistisk Afdeling) kr. 49.200.

Hjerteforeningen Foren. til Hjertesygdom. Bekæmpelse

- Vedr. Biomedicinsk Forskningsudvalg (Per Kragh Andersen) kr. 15.000.

Hjerteforeningen – DANAMI 2 sekretariatet

- DANAMI-2 undersøgelsen: En randomiseret dansk multicenterundersøgelse til sammenligning af trombolys (Ole Mortensen) kr. 24.500.

Ingeborg Roikjers Fond

- Udarbejdelse af bog om svangerskabsforebyggelsen % familieplanlægningshistorie (Mogens Osler) kr. 12.900.

K.A. Rohde og Hustrus Legat

- Brystkræftscreening: Faktorer som påvirker kvinders brug af mammografiscreening (My von Euler-Chelpin) kr. 35.000.

Kræftens Bekæmpelse

- Hvilke konsekvenser har det for kvinder at få et falsk positivt mammografisvar? (John Brodersen) kr. 810.600.
- Hvilke konsekvenser har det for kvinder at få et falsk positivt mammografisvar? (John Brodersen) kr. 450.000.
- Mammografiscreening – virker det? (Elsebeth Lynge) kr. 1.809.000.
- Påvirkning af unges rygevaner (Lis Hentze Poulsen) kr. 49.500.

Lippmann Fonden

- Supplement til forældres erfaringer (Anne Gammelgaard) kr. 20.000.

Lundbeckfonden

- Modellering af fysiologiske processer ved stokastiske (Susanne Ditlevsen) kr. 450.000.

Medical College of Wisconsin

- Techniques for Modeling Complex Longitudinal Studies (Biostatistisk Afdeling) kr. 738.400.

Novo Nordisk Fonden

- Danish Biomedicine 1955-2005 (Thomas Søderqvist) kr. 10.480.000.

Professor Rasch Legat

– Indkøb (Institutlederen) kr. 3.000.

Progr. komitéen for Større Tværgå. Forskergrup.

– Air Pollution in a Lifetime Health Perspective (Steffen Loft) kr. 7.792.600.

Privat Fond

- Aflønning af statistiker (Lars Vedel Kessing) kr. 156.800.
- Aflønning af statistiker In Ana Garcia Lopez (Lars Vedel Kessing) kr. 138.600.
- Effekten af metoprolol CR/XL på postoperativ mortalitet og kardiel morbiditet (Anne Benedikte Juul) kr. 120.000.
- SJS (Thomas Scheike) kr. 60.000.

RUF Rådet for Ulandsforskning

- Anvend af molekylære markører i overvågn. af malaria-middel (Michael Alifrangis) kr. 165.000.
- Brug af human fæces i landbruget i Vietnam (Peter Kjær Jensen) kr. 1.256.200.
- Diabetesstudie i Afrika (Dirk Lund Christensen) kr. 1.917.100.
- Hiv/aids Communication and Prevention (Thomas Tufte) kr. 134.200.
- Immunitetens indvirkning på drug responset ved behandlingen af (Anders Enevold Christensen) kr. 1.620.500.
- Lack of Blood: An ethnographic study of anaemia and malaria in the socio-cultural context of illness (Frank Michael Ringsted) kr. 211.900.
- Udvikling af immunoassay analyse af amdiakin og klorokin (Insaf Fadl Khalil) kr. 1.494.300.

Rådet for Ulandsforskning via Steno Diabetes Center

- Type 2-diabetes i et land i transition: Et land-by migrationsstudie i Kenya af betydningen af kost, fysisk aktivitet og andre determinanter (Dirk Lund Christensen) kr. 1.917.087.

SMF Sundhedsministeriets Miljømed. Forsk.Center

- Center for Miljørelateret Kræft (CEMIK) (Steffen Loft) kr. 1.000.000.

Socialministeriet

- Udviklings- og forandringsprocesser i den kommunale ældrepleje (Kirsten Schultz-Larsen) kr. 251.200.

Statens Humanistiske Forskningsråd

- Creating Science: Crafting Stem Cell Research in a Moral Landscape (Lene Koch) kr. 2.927.400.
- Gen- og forplantningsteknologiens nutidshistorie (Lene Koch) kr. 1.220.600.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd

- Effect of mammography screening in HRT-users (Elsebeth Lyng) kr. 1.500.000.
- Cause of illness and the effect of treatment in affective disorder (Lars Vedel Kessing) kr. 141.200.
- Kastrationspraksis i Danmark 1929-69 (Christian Graugaard) kr. 325.200.
- Particulate Air Pollution and Atherosclerosis (Steffen Loft) kr. 1.050.000.
- Studies in the interactions between disease process and interventions – statistical analysis of multivariate processes

observed at arbitrary time points (Svend Kreiner) kr. 900.000.

- The impact of nutritional support during treatment of pulmonary TB: a randomised, single-blind trial in Tanzania (Henrik Friis) kr. 1.080.000.
- Udendørs og indendørs luftforurening og udvikling af astma hos mindre børn (Hans Bisgaard) kr. 500.000.

Sundhedsministeriet

- Dokumentationsopgave vedr. besøg i hjemmet (Carsten Henriksen) kr. 140.000.
- Social ulighed i børns sundhed i Danmark (Bjørn Holstein) kr. 18.800.

Sundhedsstyrelsen

- Forundersøgelse mellem Sundhedsstyrelsen og Institut for Folkesundhedsvidenskab (Vibeke Rasch) kr. 460.800.
- Videreuddannelse i almen medicin (Institutlederen) kr. 1.505.400.

Sygekassernes Helsefond

- Aflønning af statistiker (Jens O. Andreasen) kr. 30.000.
- Børns brug af lægemidler mod smerter (Bjørn Holstein) kr. 400.000.
- Den epidemiologiske transition i Danmark (Elsebeth Lyng) kr. 300.000.
- Hvorfor henvender borgere sig i skadestuen (Allan Krasnik) kr. 300.000.
- Kastrationspraksis i Danmark 1929-1969 (Christian Graugaard) kr. 300.000.

Udenrigsministeriet

- Kompensation for arbejdsbyrde, forbundet med medlem hos RUF (Ib Bygbjerg) kr. 60.800.

Publikationer

Afdeling for Almen Medicin

- Andersen J.S.: Forebyggelse i almen praksis. 3s. Dagens Medicin nr. 38. 2004.
- Avlund K., Hendriksen C., Vass M.: Promoting the health of older adults by education of home visitors. The Gerontologist 44/special issue, s. 1. 2004.
- Brodersen J.: Psychosocial consequences of false positive screening mammography – an adaptation of the Psychological Consequences Questionnaire (PCQ) into Danish. International conference on Measurement in Health, Education, Psychology and Marketing. Perth, Australien. 2004.
- Brodersen J.: Hvilke konsekvenser har det for kvinder at få et falsk positiv screenings-mammografi-svar? – Udvikling og validering af et spørgeskema. Bioetiske forskergruppe på Trondheims Universitet (NTNU) 2004.
- Brodersen J., Thorsen H., Andersen J.S.: Short-term and long-term psychosocial consequences of false positive screening mammography – development of two new questionnaires based on the Psychological Consequences Questionnaire (the PCQ). ISPOR 7th Annual European Congress, Hamburg 2004.
- Brodersen J., Thorsen H., Andersen J.S.: Psychosocial consequences of false positive screening mammography – an adaptation of the Psychological Consequences Que-

- stionnaire (PCQ) into Danish. International Society Of Quality Of Life research (ISOQOL). Prag. Tjekkiet. 2003.
- Brodersen J., Thorsen H., Andersen J.S.: Short-term psychosocial consequences of false positive screening mammography – an adaption of the Psychological Consequences Questionnaire (PCQ) into Danish. IPOS 2004, 7th World Congress of Psychooncology, København 2004.
- Brodersen J., Thorsen H., Andersen J.S.: Long-term psychosocial consequences of false positive screening mammography – development and validation of a questionnaire. IPOS 2004, 7th World Congress of Psychooncology, København 2004.
- Brodersen J., Thorsen H., Andersen J.S.: Psycho-social consequences of false positive screening mammography. Development of a questionnaire. 2004.
- Brodersen J., Thorsen H., Cockburn J.: The adequacy of measurement of short and long term consequences of false-positive screening mammography. Journal of medical Screening 11(1), s. 39-44. 2004.
- Doward L.C., Meads D.M., Thorsen H.: Requirements for quality of Life Instruments in Clinical Research. Value in Health Volume 7, supplement 1, s. 13-16. 2004.
- Eriksson T.: Det Almenmedicinske Kvalitetsprojekt (DAK) under CKI. Practicus, DSAM 166, s. 8-11. 2004.
- Eriksson T.: Nonmedical triggers of patients' contacts to their general practitioners. 136s. Månedsskrift for Praktisk Lægegering 2002.
- Eriksson T.: Developments in Denmark – The Danish Primary Care Project. European Journal of General Practice Vol 10. sept 2004:2003, s. 1. 2004.
- Eriksson T.: Utilsigtede hændelser i almen praksis. 12s. Amdrårdsforeningen 2004.
- Eriksson T., Friborg S.: Prioritering mellem behandling af patienter og rådgivning om raskes risikoreduktion. Ugeskrift for Læger, s. 1224. 2004.
- Eriksson T., Friborg S., Schroll H., Brix P., Rytter L.: Det Danske Kvalitetsprojekt – statusrapport. 152s. Amdrårdsforeningen 2004.
- Eriksson T., Maclure M., Kragstrup J.: Receptfornyelse i almen praksis. Månedsskrift for Praktisk Lægegering dec. 2003, 81. årgang, s. 1713-1724. 2003.
- Eriksson T., Thorsen T., Jensen J.B.: "Du kan ikke bruge tiden som undskyldning". Rapport om receptfornyelse i almen praksis. 15s. Kvalitetsudviklingsudvalget i Frederiksborg amt 2003.
- Eriksson T., Toft B., Damsgaard J., Hansen D.G., Bro F.: "Recepten"-idehæfte til opfølgingsaktiviteter. 14s. APO – Audit Projekt Odense 2004.
- Hvas L.: Healthy patients and "non-disease" – A challenge for general practice in the future. Huisart & Wetenschap. 2004.
- Hvas L.: Medicin til raske – en syg ide? Månedsskrift for praktisk lægegering nr. 4, april 2004, s. 405-410. 2004.
- Hvas L.: Abstract ved WONCA Europe Conference: Discussing Menopause in General Practice. nr. 249, s. 165 i Abstractbogs. Holland 2004.
- Hvas L., Reventlow S., Malterud K.: Women's needs and wants when seeing the GP in relation to menopausal issues. Scand J og Prim health Care 22, s. 118-121. 2004.
- Johansen J., Andersen J.S., Dupont M., Hindsberger C., Obel E.: Gener og komplikationer efter spiraloplægning foretaget i almen praksis. Ugeskrift for Læger 166, s. 3190-3194. 2004.
- Jørgensen M.: Lægen Merete taler med patienten Anne. Månedsskrift for Praktisk Lægegering februar, årgang 82, s. 171-177. 2004.
- Larsen H., Tulinius C.: Emotionel og kulturel viden er nødvendig for at blive en bedre praktiserende læge I. Månedsskrift for Praktisk Lægegering, august, s. 911-915. 2004.
- Larsen H., Tulinius C.: Emotionel og kulturel viden er nødvendig for at blive en bedre praktiserende læge II. Månedsskrift for Praktisk Lægegering, september 2004.
- Larsen J-H., Scheele M., Kayser L.: Studentervejledning i OSVAL I og II. 1-23s. www.sis.ku.dk 2004.
- Larsen J-H., Scheele M., Kayser L.: Lærervejledning i OSVAL. 1-9s. www.sis.ku.dk 2004.
- Malterud K., Lid T.: "I recognize myself in that situation..." Photographs – a point of departure for reflection for general practitioners. BMJ 2004 339, 2004.
- Moerman C., Söderström M., Rasky E., Maguire P., Maschewsky-Schneider U.: (eds.). Engendering Health(y) research Ethics in Europe. Recommendation for a future instrument for the gender-sensitive assessment of health research protocols by research ethics committees (REC's). 64s. Academic Medical Center, University of Amsterdam 2003.
- Olivarius N.d.F., Holstein-Rathlou N., Siersma V.D., Witt K., Vestbo E., Andreasen A., Mogensen C.: Peripheral vascular disease is associated with reduced glycosuria in newly diagnosed type 2 diabetic patients. Diabetes Metab. 2004 Jun; 30 (3), s. 269-274. 2004.
- Reventlow S., Waldorff F.B., Witt K., Knudsen E., Kruse T.: Kvalitetssikring af osteoporosediagnostik i et amt (Quality assurance of the diagnosis of osteoporosis in a county). Ugeskrift for Læger 2004 Aug 2; 166 (32), s. 2656-2659. 2004.
- Swaine-Verdier A., Doward L.C., Hagell P., Thorsen H.: Adapting Quality of Life Instruments. Value in Health Volume 7, Supplement 1, s. 27-30. 2004.
- Söderström M.: Forskningsetik, makt och kön. Rapport 2. i: Medicinsk genusforskning – teori och begreppsutveckling. s. 146-152. Birgitta Hovellius, Ann Hammarström, Barbro Wijma (red). Vetenskapsrådet (The Swedish Research Council), Stockholm 2004.
- Söderström M.: Genusperspektiv på forskningsetisk granskning. i: Kropp och Kön i medicinen s. 475. Studentlitteratur, Lund 2004.
- Söderström M.: (red.). Sömniga barn med svinkoppor, snuva och andra rara ting, dags för läkarbesök. SFAMs (Svensk förening för allmänmedicin) höstmöte 2004; 10-12 november, Lund, 2s. 2004.
- Söderström M., Mårtensson R., Grahn P., Blennow M.: Utomhusmiljön i förskolan. Betydelse för lek och utevistelse. Ugeskrift for Læger 166, s. 3089-3092. 2004.
- Thomsen L., Søndergaard J., Eriksson T., Andersen J.S., Schroll H.: Datafangst og sentinelregistrering i almen praksis – en bedre måde at fremme kvalitet og forskning? Practicus 161, s. 76-78. 2003.
- Tulinius C., Hollnagel H., Hølge-Hazelton B., Olesen H.: Praktiserende lægers faglige identitet og arbejdsforhold; Udvikling, overophedning eller nedsmeltning? Månedsskrift for Praktisk Lægegering maj, s. 581-584. 2004.
- Tulinius C., Jacobsen E., Tørning J.: Endelig rapport for arbejdet i det Almenmedicinske Uddannelsesråd, Region Øst. Februar – juli 2004. Forskningsenheden for Almen Praksis. København 2004.

- Tulinius C., Schroeder T.V.: Uddannelse af læger. Ugeskrift for Læger, s. 21. 2004.
- Vass M., Avlund K., Kvist K., Hendriksen C., Andersen C.K., Keiding N.: Structures preventive home visits to older people. Are they only of benefit to women? A randomised controlled trial. *Scandinavian Journal of Primary Health Care*, s. 6. 2004.
- Vass M., Avlund K., Lauridsen J., Hendriksen C.: A feasible model for promoting health and prevent of functional decline in older people. A municipality randomized controlled trial. *The Gerontological Society of America's 57th Annual Scientific Meeting*. Washington DC. Nov. 2004. 2004.
- Vass M., Hendriksen C.: Den ældre patient, der er faldet. *Ugeskrift for Læger* 166/13, s. 1212. 2004.
- Vass M., Hendriksen C., Avlund K.: A feasible model for promoting health and prevent functional decline in older people. A municipality randomised controlled trial. *The Gerontologist* 44/special issue, s. 1. 2004.
- Witt K., Knudsen E., Ditlevsen S., Hollnagel H.: Academic detailing has no effect on prescribing of asthma medication in Danish general practice: a 3-year randomized controlled trial with 12-monthly follow-ups. *Fam Pract.* 2004 Jun; 21 (3), s. 248-253. 2004.
- Østergaard M.S., Andersen J.S., Gørlén T., Heboell-Nielsen N., Møll L.: Allergitestning. *Ugeskrift for Læger*, s. 2691. 2004.
- 37 forskellige forfattere: Tulinius C, Tørning J, Jacobsen EB (red). Uddannelsesprogram for hoveduddannelsen i almen medicin i Region Øst, Generel del. *Det Almenmedicinske Uddannelsesråd, region Øst, Forskningsenheden for Almen Praksis, København* 2004.
- 37 forskellige forfattere: Tulinius C, Tørning J, Jacobsen EB (red). Uddannelsesprogram for hoveduddannelsen i almen medicin i Region Øst, Fase I, II og III i almen praksis. *Det Almenmedicinske Uddannelsesråd, region Øst, Forskningsenheden for Almen Praksis, København* 2004.
- 37 forskellige forfattere: Tulinius C, Tørning J, Jacobsen EB (red). Uddannelsesprogram for hoveduddannelsen i almen medicin i Region Øst, Gynækologi og obstetrik. *Det Almenmedicinske Uddannelsesråd, region Øst, Forskningsenheden for Almen Praksis, København* 2004.
- 37 forskellige forfattere: Tulinius C, Tørning J, Jacobsen EB (red). Uddannelsesprogram for hoveduddannelsen i almen medicin i Region Øst, Kirurgi. *Det Almenmedicinske Uddannelsesråd, region Øst, Forskningsenheden for Almen Praksis, København* 2004.
- 37 forskellige forfattere: Tulinius C, Tørning J, Jacobsen EB (red). Uddannelsesprogram for hoveduddannelsen i almen medicin i Region Øst, Psykiatri. *Det Almenmedicinske Uddannelsesråd, region Øst, Forskningsenheden for Almen Praksis, København* 2004.
- 37 forskellige forfattere: Tulinius C, Tørning J, Jacobsen EB (red). Uddannelsesprogram for hoveduddannelsen i almen medicin i Region Øst, Pædiatri. *Det Almenmedicinske Uddannelsesråd, region Øst, Forskningsenheden for Almen Praksis, København* 2004.
- 37 forskellige forfattere: Tulinius C, Tørning J, Jacobsen EB (red). Uddannelsesprogram for hoveduddannelsen i almen medicin i Region Øst, Intern medicin. *Det Almenmedicinske Uddannelsesråd, region Øst, Forskningsenheden for Almen Praksis, København* 2004.
- Biostatistisk Afdeling**
- Abildstrøm H., Christiansen M., Siersma V.D., Rasmussen L.S.: Apolipoprotein E Genotype and Cognitive Dysfunction after Noncardiac Surgery. *Anesthesiology* 101, s. 855-861. 2004.
- Als-Nielsen B., Chen W., Gluud L.L., Siersma V.D., Hilden J., Gluud C.: Are trial size and reported methodological quality associated with treatment effects? Observational study of 523 randomised trials (P-003). 1s. *12th Cochrane Colloquium* 2004.
- Andersen A-M.N., Hansen K.D., Andersen P.K., Smith G.D.: Advanced Paternal Age and Risk of Fetal Death: A Cohort Study. *Am J Epidemiol* 160, s. 1214-1222. 2004.
- Andersen A-M.N., Vastrup P., Wohlfahrt J., Andersen P.K., Olsen J., Melbye M.: Febersygdom i graviditeten og risiko for fosterdød. Resultater fra Bedre sundhed for mor og barn-projektet. *Ugeskr Læger* 166, s. 53-56. 2004.
- Andersen E., Skovgaard L.T., Poulsen S., Kjær I.: The influence of jaw innervation on the dental maturation pattern in the mandible. *Orthod Craniofacial Res* 7, s. 211-215. 2004.
- Andersen J.S., Johansen J.R., Dupont M., Hindsberger C., Obel E.B.: Gener og komplikationer efter spiraloplægning foretaget i almen praksis. *Ugeskr. Læger* 166/37, s. 3190-3194. 2004.
- Andersen P.K.: Boganmeldelse af James W. Hardin & Joseph M. Hilbe: Generalized Estimating Equation. *Statist. Med.* 23, s. 2479-2480. 2004.
- Andersen P.K.: Boganmeldelse af: "Analysis of Longitudinal Data. 2nd ed." af P.J. Diggle, P. Heagerty, K.Y. Liang, S.I. Zeger. *ISCB News* 37, s. 5. 2004.
- Andersen P.K.: Counting Processes. 1, i: *Encyclopedia of Actuarial Science* s. 380-384. Jozef L. Teugels and Bjørn Sundt. John Wiley & Sons, Ltd., 2004.
- Andersen P.K., Hansen M.G., Klein J.P.: Regression Analysis of Restricted Mean Survival Time Based on Pseudo-Observations. *Lifetime Data Analysis* 10, s. 335-350. 2004.
- Andersson A-M., Petersen J.H., Jørgensen N., Jensen T.K., Skakkebaek N.E.: Serum Inhibin B and follicle-stimulating hormone levels as tools in the evaluation of infertile men: significance of adequate reference values from proven fertile men. *Journal of Clinical Endocrinology and Metabolism* 89(6), s. 2873-2879. 2004.
- Bryld L.E., Hindsberger C., Kyvik K.O., Agner T., Menné T.: Risk factors influencing the development of hand eczema in a population-based twin sample. *British Journal of Dermatology* 149, s. 1214-1220. 2003.
- Buttz-Jørgensen E., Grandjean P., Jørgensen P.J., Weihe P., Keiding N.: Association between mercury concentrations in blood and hair in methylmercury-exposed subjects at different ages. *Environmental Research* 95, s. 385-393. 2004.
- Buttz-Jørgensen E., Keiding N., Grandjean P.: Effects of Exposure Imprecision on Estimation of the Benchmark Dose. *Risk. Analysis* 24, s. 1689-1696. 2004.
- Canet J., Raeder J., Rasmussen L.S., Enlund M., Kuipers H.M., Hanning C.D., Jolles J., Korttila K., Siersma V.D., Dodds C., Abildstrøm H., Sneyd J.R., Vila P., Johnson T.D., Corsini L.M., Silverstein J.H., Nielsen I.K., Møller J.T.: Cognitive dysfunction after minor surgery in the elderly. *Acta Anaesthesiol Scand* 47, s. 1204-1210. 2004.

- Carlsen E., Petersen J.H., Andersson A.-M., Skakkebæk N.E.: Effects of ejaculatory frequency and season on variations in semen quality. *Fertility and Sterility* 82(2), s. 358-366. 2004.
- Christensen K.B., Bjørner J.B., Kreiner S., Petersen J.H.: Latent Regression in Loglinear Rasch Models. *Communications in Statistics. Theory and Methods* 33, s. 1295-1313. 2004.
- Christensen K.B., Kreiner S.: Testing the Fit of Latent Regression Models. *Communications in Statistics. Theory and Methods* 33, s. 1341-1356. 2004.
- Christensen U., Lund R., Damsgaard M.T., Holstein B.E., Ditlevsen S.D., Diderichsen F., Due P., Iversen L., Lynch J.: Cynical Hostility, Socioeconomic Position, Health Behaviors, and Symptom Load: A Cross-Sectional Analysis in a Danish Population-Based Study. *Psychosomatic Medicine* 66, s. 572-577. 2004.
- Dalgaard P.: Discussion on IPM 22: Open statistical systems. *Bulletin of the International Statistical Institute* 54th Session LX, s. 28-29. 2004.
- Danø H., Hansen K.D., Jensen P., Petersen J.H., Jacobsen R., Ewertz M., Lynge E.: Fertility pattern does not explain social gradient in breast cancer in Denmark. *International Journal of Cancer* 111, s. 451-456. 2004.
- Ditlevsen S.D.: A result of the first-passage time of an Ornstein-Uhlenbeck process. 9s. *Biostatistisk Afdeling, RR 04/4* 2004.
- Ditlevsen S.D., De Gaetano A.: Mixed effects in stochastic differential equation models. 17s. *Biostatistisk Afdeling, RR 04/5* 2004.
- Ditlevsen S.D., Christensen U., Lynch J., Damsgaard, MT, Keiding N.: The Mediation Proportion. A Structural Equation Approach for Estimating the Proportion of Exposure Effect on Outcome by Intermediate Variable. *Epidemiology* 16, 117-120, 2004.
- Ditlevsen S.D., Gaetano A.: A model of the uptake of alternative fatty acids by isolated rat liver based on stochastic differential equations. *Workshop on Dynamical Stochastic Modeling in Biology. Miscellanea* 26, s. 26-30. 2004.
- Ditlevsen S.D., Lansky P.: Estimation of the input parameters in the Ornstein-Uhlenbeck neuronal model. 22s. *Biostatistisk Afdeling, RR 04/3* 2004.
- Ditlevsen S.D., Sørensen M.: Inference for Observations of Integrated Diffusion Processes. *Scand J Statist* 31, s. 417-429. 2004.
- Essen M.v., Bonefeld C.M., Siersma V.D., Rasmussen A.B., Lauritsen J.P.H., Nielsen B.L., Geisler C.: Constitutive and Ligand-Induced TCR Degradation¹. *The Journal of Immunology* 173, s. 384-393. 2004.
- Grandjean P., Budtz-Jørgensen E., Keiding N., Weihe P.: Underestimation of risk due to exposure misclassification. *IJOMEH* 17, s. 131-136. 2004.
- Grandjean P., Murata K., Budtz-Jørgensen E., Weihe P.: Cardiac autonomic activity in methylmercury neurotoxicity: 14-year follow-up of a Faroese birth cohort. *J Pediatr* 144, s. 169-176. 2004.
- Grønlund B., Hogdall C., Hilden J., Engelholm S.A., Hogdall E.V., Hansen H.H.: Should CA-125 response criteria be preferred to response evaluation criteria in solid tumors (RECIST) for prognostication during second-line chemotherapy of ovarian carcinoma? *J Clin Oncol* 22(20), s. 4051-4058. 2004.
- Gundelach P., Kreiner S.: Lykke og tilfredshed. i: *Dansker-nes særpræg* s. 27-46. Peter Gundelach (red.). Hans Reitzels Forlag, 2004.
- Gundelach P., Kreiner S.: Happiness and Life Satisfaction in Advanced European Countries. *Cross-Cultural Research* 38(4), s. 359-386. 2004.
- Hansen L.J., Olivarius N.d.F., Siersma V.D., Drivsholm T.B., Andersen J.S.: Individualised treatment goals in diabetes care. *Scand J Prim Health Care* 22, s. 71-77. 2004.
- Henderson R., Keiding N.: Individual Survival Time Prediction Using Statistical Models. 10s. *Biostatistisk Afdeling, RR 04/7* 2004.
- Hilden J.: Statistik og epidemiologi. i: *Klinisk Ordbog* s. 2. Søren Nørby. Munksgaard, 2004.
- Jacobsen R., Euler M.V., Osler M., Lynge E., Keiding N.: Women's death in Scandinavia – what makes Denmark Different? *European Journal of Epidemiology* 19, s. 117-121. 2004.
- Jensen H., Brookmeyer R., Aaby P., Andersen P.K.: Shared Frailty Model for Left-Truncated Multivariate Survival Data. *Research Report* 04/2, s. 1-31. 2004.
- Jensen H., Brookmeyer R., Aaby P., Andersen P.K.: Shared Frailty Model for Left-Truncated Multivariate Survival Data. 29s. *Biostatistisk Afdeling, RR 04/2* 2004.
- Jensen M., Leffers H., Petersen J.H., Andersen A.N., Jørgensen N., Carlsen E., Jensen T.K., Skakkebæk N.E., Meyts E.R.-D.: Frequent polymorphism of the mitochondrial dna polymerase gamma gene (*POLG*) in patients with normal spermograms and unexplained subfertility. *Human Reproduction* 19, s. 65-70. 2004.
- Jensen T.K., Jørgensen N., Punab M., Haugen T.B., Suominen J., Zilaitiene B., Horte A., Andersen A.-G., Carlsen E., Magnus Ø., Matulevicius V., Nermonen I., Vierula M., Keiding N., Toppari J., Skakkebæk N.E.: Association of In Utero Exposure to Maternal Smoking with Reduced Semen Quality and Testis Size in Adulthood: A Cross-Sectional Study of 1,770 Young Men from the General Population in Five European Countries. *Am J Epidemiol* 159, s. 49-58. 2004.
- Jensen T.K., Weihe P., Budtz-Jørgensen E., Debes F., Grandjean P.: Epidemiologisk vurdering af risici ved prænatal metylkviksøveksponering. *ISMF* 4, s. 39-47. 2004.
- Jørgensen P.E., Madsen J.S., Jørgensen L.G.M., Larsen T.B., Hilden J., Magid E.: Klaringsrapporterne 1996-2001. Lave anførte evidensniveauer for den diagnostiske træfsikkerhed af anbefalede kliniske-biokemiske undersøgelser. *Ugeskr Læger* 166, s. 1667-1670. 2004.
- Kamper-Jørgensen M., Keiding N., Knudsen L.B.: Age, period and cohort effects on first-child fertility in Danish men. 20s. *Biostatistisk Afdeling, RR 04/6* 2004.
- Keiding N.: International Review of UK Mathematics commissioned by the EPSRC. (N. Keiding: member of review group). 1-36s. 2004.
- Keiding N.: I tilfælde af uoverensstemmelse mellem kort og terræn... *Matilde* 19, 3, s. 14-15. 2004.
- Keiding N., Budtz-Jørgensen E.: The precautionary principle and statistical approaches to uncertainty. *IJOMEH* 17, s. 147-151. 2004.
- Kessel L., Sander B., Dalgaard P., Larsen M.: Lens fluorescence and metabolic control in type 1 diabetic patients: a 14 year follow up study. *Br J Ophthalmol* 88, s. 1169-1172. 2004.
- Kessing L.V., Andersen P.K.: Does the risk of developing

- dementia increase with the number of episodes in patients with depressive disorder and in patients with bipolar disorder? *J Neurol Neurosurg Psychiatry* 75, s. 1662-1666. 2004.
- Kessing L.V., Hansen M.G., Andersen P.K.: Course of illness in depressive and bipolar disorders. Naturalistic Study, 1994-1999. *British Journal of Psychiatry* 185, s. 372-377. 2004.
- Kessing L.V., Hansen M.G., Andersen P.K., Angst J.: The predictive effect of episodes on the risk of recurrence in depressive and bipolar disorders – a life-long perspective. *Acta Psychiatr Scand* 109, s. 339-344. 2004.
- Kessing L.V., Nilsson F.M., Siersma V.D., Andersen P.K.: Increased risk of developing diabetes in depressive and bipolar disorders? *Journal of Psychiatric Research* 38, s. 395-402. 2004.
- Klein J.P., Logan B., Harhoff M.G., Andersen P.K.: Analyzing survival curves at a fixed point in time. 23s. *Biostatistisk Afdeling, RR 04/9* 2004.
- Kreiner S., Christensen K.B.: Analysis of Local Dependence and Multidimensionality in Graphical Loglinear Rasch Models. *Communications in Statistics. Theory and Methods* 33, s. 1239-1276. 2004.
- Larsen H-P.E., Thorup J., Skovgaard L.T., Cortes D., Byskov A.G.: Long-term cultures of testicular biopsies from boys with cryptorchidism: effect of FSH and LH on the number of germ cells. *Human Reproduction* 17, s. 383-389. 2004.
- Lynggaard H.: Ph.d.-afhandling. Application of Linear and Non-linear Models for Repeated Measurements in type 1 Diabetes. 219 s. *Biostatistisk Afdeling og Novo Nordisk A/S* 2004.
- Løkkegaard E., Keiding N.: Commentary 2 re 'Oestrogen-progestin therapy is not cardio-protective in healthy postmenopausal women'. *Evidence-based Healthcare* 8, s. 39-40. 2004.
- Mølgaard C., Thomsen B.L., Michaelsen K.F.: Effect of habitual dietary calcium intake on calcium supplementation in 12-14-year-old girls. *Am J Clin Nutr* 80, s. 1422-1427. 2004.
- Nørredam M.L., Krasnik A., Sørensen T.M., Keiding N., Michaelsen J.J., Nielsen A.S.: Emergency room utilization in Copenhagen: a comparison of immigrant groups and Danish-born residents. *Scand J Public Health* 32, s. 53-59. 2004.
- Olivarius N.d.F., Holstein-Rathlou N-H., Siersma V.D., Witt K., Vestbo E., Andreasen A.H., Mogensen C.E.: Peripheral vascular disease is associated with reduced glycosuria in newly diagnosed type 2 diabetic patients. *Diabetes Metab* 30, s. 269-274. 2004.
- Olsen L., Hansen M., Ekstrøm C.T., Troelsen, J.T., Olsen J.: CVD: The intestinal crypt/villus *in situ* hybridization database *Bioinformatics Advance Access. Bioinformatics* 20, s. 1327-1328, 2004.
- Pildal J., Hrobjartsson A., Jørgensen K., Hilden J., Altman D.G., Gøtzsche P.C.: How often do positive conclusions drawn from meta-analyses remain substantiated if only data from randomised trials with adequate allocation concealment are considered? (P-117). 1s. *12th Cochrane Colloquium* 2004.
- Rasmussen L.S., Siersma V.D.: Postoperative cognitive dysfunction: true deterioration versus random variation. *Acta Anæsthesiol Scand* 48, s. 1137-1143. 2004.
- Rasmussen S.: Hierarchical modelling of small area and hospital variation in short-term prognosis after acute myocardial infarction. A longitudinal study of 35- to 74-year-old men in Denmark between 1978 and 1997. *Statist. Med.* 23, s. 2599-2621. 2004.
- Rosthøj S., Andersen P.K., Abildstrøm S.Z.: SAS macros for estimation of the cumulative incidence functions based on a Cox regression model for competing risks survival data. *Computer Methods and Programs in Biomedicine* 74, s. 69-75. 2004.
- Rosthøj S., Keiding N.: Explained Variation and Predictive Accuracy in General Parametric Statistical Models: The Role of Model Misspecification. *Lifetime Data Analysis* 10, s. 461-472. 2004.
- Scheike T.H.: Time-Varying Effects in Survival Analysis. *Handbook of Statistics* 23, s. 61-85. 2004.
- Scheike T.H., Juul A.: Maximum likelihood estimation for Cox's regression model under nested case-control sampling. *Biostatistics* 5, 2, s. 193-206. 2004.
- Scheike T.H., Keiding N.: Analysis of Time to Pregnancy. *Research Report 04/8*, s. 14. 2004.
- Scheike T.H., Martinussen T.: Maximum Likelihood Estimation for Cox's Regression Model under Case-Cohort Sampling. *Scand J Statist*, s. 283-293. 2004.
- Scheike T.H., Martinussen T.: On Estimation and Tests of Time-Varying Effects in the Proportional Hazards Model. *Scand J Statist* 31, s. 51-62. 2004.
- Shaker S.B., Dirksen A., Laursen L.C., Skovgaard L.T., Holstein-Rathlou N-H.: Volume Adjustment of Lung Density by Computed Tomography Scans in Patients with Emphysema. *Acta Radiol* 45, s. 417-423. 2004.
- Siersma V.D., Als-Nielsen B., Chen W., Hilden J., Gluud L.L., Gluud C.: Multivariate modelling for meta-epidemiological assessment of the association between trial quality and apparent treatment effects in randomised clinical trials (O-075). 1s. *12th Cochrane Colloquium* 2004.
- Siersma V.D., Johansen C.: The use of the bootstrap in the analysis of case-control studies with missing data. *Research Report 04/1*, s. 1-18. 2004.
- Siersma V.D., Johansen C.: The use of the bootstrap in the analysis of case-control studies with missing data. 18s. *Biostatistisk Afdeling, RR 04/1* 2004.
- Slama R., Keiding N., Bouyer J.: Studying Human Fertility and Environmental Exposures. *Environmental Health Perspectives* 112, s. A 604. 2004.
- Stahlberg C., Pedersen A.T., Lyng E., Andersen Z.J., Keiding N., Hundrup Y.A., Obel E.B., Ottesen B.: Increased risk of breast cancer following different regimens of hormone replacement therapy frequently used in Europe. *Int. J. Cancer* 109, s. 721-727. 2004.
- Stahlberg C., Pedersen A.T., Andersen Z.J., Keiding N., Hundrup Y.A., Obel E.B., Møller S., Rank F., Ottesen B., Lyng E.: Breast cancer with different prognostic characteristics developing in Danish women using hormone replacement therapy. *British Journal of Cancer* 16;91, s. 644-650. 2004.
- Tirler G., Dalgaard P., Hörmann W., Leydold J.: An error in the Kinderman-Ramage method and how to fix it. *Computational Statistics & Data Analysis* 47, s. 433-440. 2004.
- Vass M., Avlund K., Kvist T.K., Hendriksen C., Andersen C.K., Keiding N.: Structured home visits to older people. Are they only of benefit for women? A randomised controlled trial. *Scand J Prim Health Care* 22, s. 106-111. 2004.

- Witt K., Knudsen E., Ditlevsen S.D., Hollnagel H.: Academic detailing has no effect on prescribing of asthma medication in Danish general practice: a 3-year randomized controlled trial with 12-monthly follow-ups. *Family Practice* 21, s. 248-253. 2004.
- Afdeling for Epidemiologi**
- Aapro M., Aaro L., Aro A., Bergenmar M., Bloch J., Borras A.M., Bottomley A., Burg J., Corner J., Evered D., Flechtner H., Geyer S., Greimel E., Hine D., Johansen C., Klepp K., Lyng E., Marteau T., Paltrinieri B., Poetscheke-Langer M., Rautalahti M., Razavi D., Sasco A., Segnan N., Straif K., Vertio H., De Vries H.: Research in the behavioural and social sciences to improve cancer control and care: A strategy for development. A report of an Expert Group. *European Journal of Cancer* 40, s. 316-325. 2004.
- Ahlgren M., Melbye M., Wohlfart J., Sørensen T.I.A.: Growth patterns and risk of breast cancer in women. *New England Journal of Medicine* 351, s. 1679-1681. 2004.
- Andersen G.S., Stunkard A.J., Sørensen T.I.A., Petersen L., Heitmann B.L.: Night eating and weight change in middle-aged men and women. *International Journal of Obesity* 28, s. 1338-1343. 2004.
- Angell-Andersen E., Tretli S., Bjerknes R., Forsén T., Sørensen T.I.A., Eriksson J., Räsänen L., Grotmol T.: The association between nutritional conditions during World War II and childhood anthropometric variables in the Nordic countries. *Annals of Human Biology* 31, s. 342-355. 2004.
- Baay M., Kjetland E., Ndhlovu P., Deschoolmeester V., Mdlulaza T., Gomo E., Friis H., Midzi N., Gwanzura L., Mason P., Vermorken J., Gundersen S.: Human papillomavirus in a rural community in Zimbabwe: the impact of hiv co-infection on HPV genotype distribution. *Journal of Medical Virology* 73, s. 481-485. 2004.
- Bak H., Petersen L., Sørensen T.I.A.: Physical activity in relation to development and maintenance of obesity in men with and without juvenile onset obesity. *International Journal of Obesity* 28, s. 99-104. 2004.
- Baker J.L., Michaelsen K.F., Rasmussen K.M., Sørensen T.I.A.: Maternal prepregnant body mass index, duration of breastfeeding, and timing of complementary food introduction are associated with infant weight gain. *American Journal of Clinical Nutrition* 80, s. 1576-1588. 2004.
- Bendixen H., Holst C., Sørensen T.I.A., Raben A., Bartels E.M., Astrup A.: Major increase in prevalence of overweight and obesity between 1987 and 2001 among Danish adults. *Obesity Research* 12, s. 1464-1472. 2004.
- Bigaard J., Frederiksen K., Tjønneland A., Thomsen B.L., Overvad K., Heitmann B.L., Sørensen T.I.A.: Waist and hip circumference and all-cause mortality: usefulness of the waist-to-hip ratio? *International Journal of Obesity* 28, s. 741-747. 2004.
- Bigaard J., Frederiksen K., Tjønneland A., Thomsen B.L., Overvad K., Heitmann B.L., Sørensen T.I.A.: Body fat and fat-free mass and all-cause mortality. *Obesity Research* 12, s. 1042-1049. 2004.
- Dam-Larsen S., Franzmann M., Andersen I.B., Christoffersen P., Jensen L.B., Sørensen T.I.A., Becker U., Bendtsen F.: Long-term prognosis of fatty liver: risk of chronic liver disease and death. *GUT* 53, s. 750-755. 2004.
- Danø H., Hansen K.D., Jensen P., Petersen J., Jacobsen R., Ewertz M., Lyng E.: Fertility pattern does not explain social gradient in breast cancer in Denmark. *Int J Cancer* 111, s. 451-456. 2004.
- Danø H., Jacobsen R., Hansen K., Petersen J., Lyng E.: Use of census data for construction of fertility history for Danish women. *Scandinavian Journal of Public Health* 32, s. 435-441. 2004.
- Echwald S.M., Andersen K.L., Sørensen T.I.A., Larsen L.H., Andersen T., Tonooka N., Tomura H., Takeda J., Pedersen O.: Mutation analysis of NR0B2 among 1545 Danish men identifies a novel c.278G>A (p.G93D) variant with reduced functional activity. *Human Mutation* 24, s. 381-387. 2004.
- Friis H., Gomo E., Nyazema N., Ndhlovu P., Krarup H., Kæstel K., Michaelsen K.: The impact of multimicronutrient supplementation on gestation length and birth size: a randomized, placebo-controlled, double-blind effectiveness trial in Zimbabwe. *American Journal of Clinical Nutrition* 79, s. 1308-1315. 2004.
- Friis H., Gomo E., Nyazema N., Ndhlovu P., Krarup H., Kæstel K., Michaelsen K.: Maternal body composition, hiv infection and other predictors of gestation length and birth size in Zimbabwe. *British Journal of Nutrition* 92, s. 833-840. 2004.
- Godtfredsen N., Lucht H., Prescott E., Sørensen T.I.A., Grønbæk M.: A prospective study linked both alcohol and tobacco to Dupuytren's disease. *57 Journal of Clinical Epidemiology*, s. 858-863. 2004.
- Gomo E., Vennervald B., Ndhlovu P., Kæstel P., Nyazema N., Friis H.: Predictors and reference values of CD4 and CD8 T lymphocyte counts in pregnancy: a cross-sectional study among hiv negative women in Zimbabwe. *Central African Journal of Medicine* 50, s. 10-19. 2004.
- Grønbæk M., Jensen M.K., Johansen D., Sørensen T.I.A., Becker U.: Intake of beer, wine and spirits and risk of heavy drinking and alcoholic cirrhosis. *Biol Res* 37, s. 195-200. 2004.
- Grønbæk M., Johansen D., Becker U., Hein H.O., Schnohr P., Jensen G., Vestbo J., Sørensen T.I.A.: Changes in alcohol intake and mortality. *Epidemiology* 15, s. 222-228. 2004.
- Gudlaugsdottir G.R., Vilhjalmsdottir R., Kristjansdottir G., Jacobsen R., Meyrowitsch D.W.: Violent behaviour among adolescents in Iceland: A cross-sectional survey. *International Journal of Epidemiology* 33, s. 1-6. 2004.
- Guenel P., Cyr D., Sabroe S., Lyng E., Merletti F., Ahrens W., Baumgardt-Elms C., Menegoz F., Olsson H., Paulsen S., Simonato L., Wingren G.: Alcohol drinking may increase risk of breast cancer in men: A European population-based case-control study. *Cancer Causes Control* 15, s. 571-580. 2004.
- Halkjær J., Sørensen T.I.A.: Psychosocial, and demographic determinants of regional differences in the prevalence of obesity. *Journal of Biosocial Science* 36, s. 141-152. 2004.
- Halkjær J., Sørensen T.I.A., Tjønneland A., Togo P., Holst C., Heitmann B.L.: Food and drinking patterns as predictors of 6-year BMI-adjusted changes in waist circumference. *British Journal of Nutrition* 92, s. 735-748. 2004.
- Hansen P.S., Brix T.H., Sørensen T.I.A., Kyvik K.O., Hegedüs L.: Major genetic influence on the regulation of the pituitary-thyroid axis. A study of healthy Danish

- twins. *The Journal of Clinical Endocrinology & Metabolism* 89, s. 1181-1187. 2004.
- Heitmann B.L., Strøger U., Mikkelsen K.L., Holst C., Sørensen T.I.A.: Large heterogeneity of the obesity epidemic in Danish adults. *Journal of Public Health Nutrition* 7, s. 453-460. 2004.
- Ingwersen P., Lyng E.: Dækningsgraden i Science Citation Index af dansk sundhedsvidenskabelig forskning i 1998. *Ugeskrift for Læger* 166, s. 3493-3497. 2004.
- Jacobsen R., Von Euler-Chelpin M.C., Osler M., Lyng E., Keiding N.: What makes Denmark different? *European Journal of Epidemiology* 19, s. 117-121. 2004.
- Jensen A., Olsen A.H., Von Euler-Chelpin M.C., Njor S.H.: Evaluering af danske mammografiundersøgelser. *Månedsskrift for Praktisk Lægegerning* 3, s. 321-328. 2004.
- Kaerlev L., Lyng E., Sabroe S., Olsen J.: Colon cancer controls versus population controls in case-control study of occupational risk factors. *BMC Cancer* 4(15), s. 1-6. 2004.
- Luoba A., Geissler P., Estambale B.B., Mwaniki D., Ayah R., Alusa D., Ouma J., Magnussen P., Friis H.: Geophagy among pregnant and lactating women in Bondo District, western Kenya. *Transactions of the Royal Society of Tropical Medicine and Hygiene* 98, s. 734-741. 2004.
- Lyng E.: Social inequalities in cancer. i: Evidence-based cancer prevention: Strategies for NGOs. UICC International Union Against Cancer, Geneva 2004.
- Meyrowitsch D.W., Simonsen P.E., Magesa S.M.: A 26-year follow-up of bancroftian filariasis in two communities in north-eastern Tanzania. *Annals of Tropical Medicine and Parasitology* 98, s. 155-169. 2004.
- Meyrowitsch D.W., Simonsen P.E., Magesa S.M.: The effect of three different strategies for mass DEC administration in bancroftian filariasis: Follow-up at 10 years after treatment. *Transactions of the Royal Society of Tropical Medicine and Hygiene* 98, s. 627-634. 2004.
- Nchito M., Geissler P., Mubila L., Friis H., Olsen A.: Effects of iron and multimicronutrient supplementation on geophagy: a two-by-two factorial study among Zambian school children. *Transactions of the Royal Society of Tropical Medicine and Hygiene* 98, s. 218-227. 2004.
- Olsen A., Mwaniki D., Krarup H., Friis H.: Low dose iron supplementation does not increase hiv-1 viral load. *JAIDS* 36, s. 637-638. 2004.
- Petersen L., Schnohr P., Sørensen T.I.A.: Longitudinal study of the long-term relation between physical activity and obesity. *International Journal of Obesity* 28, s. 105-112. 2004.
- Rasmussen S.R., Prescott E., Sørensen T.I.A., Søgaard J.: The total lifetime costs of smoking. *European Journal of Public Health* 14, s. 95-100. 2004.
- Sancho-Garnier H., Anderson A., Biedermann A., Lyng E., Slama K.: (eds.). Evidence-based cancer prevention: Strategies for NGOs. UICC International Union Against Cancer, Geneva 2004.
- Sancho-Garnier H., Levi F., Pisani P., Lyng E.: Europe's cancer burden. i: Evidence-based cancer prevention: Strategies for NGOs. UICC International Union Against Cancer, Geneva 2004.
- Schousboe K., Visscher P.M., Erbas B., Kyvik K.O., Hopper J.L., Henriksen J.E., Heitmann B.L., Sørensen T.I.A.: Twin study of genetic and environmental influences on adult body size, shape and composition. *International Journal of Obesity* 28, s. 39-48. 2004.
- Simonsen P.E., Meyrowitsch D.W., Mukoko D., Pedersen E.M., Malecela-Lazaro M.N., Rwegoshora R.T., Ouma J.H., Masese N., Jaoko W.G., Michael E.: The effect of repeated half-yearly DEC mass treatment on *Wuchereria bancrofti* infection and transmission in two East African communities with different levels of endemicity. *American Journal of Tropical Medicine and Hygiene* 70, s. 63-71. 2004.
- Stahlberg C., Pedersen A., Andersen Z., Keiding N., Hundrup Y.A., Obel E., Møller S., Rank F., Ottesen B., Lyng E.: Breast cancer with different prognostic characteristics developing in Danish women using hormone replacement therapy. *British Journal of Cancer* 91, s. 644-650. 2004.
- Stahlberg C., Pedersen A., Lyng E., Keiding N., Hundrup Y.A., Obel E., Ottensen B.: Increased risk of breast cancer following different regimens of hormone replacement therapy frequently used in Europe. *International Journal of Cancer* 109, s. 721-727. 2004.
- Sørensen T.I.A.: Medicinsk epidemiologi. i: Medicinsk Kompendium s. 24-32. Hansen NE, Haunsø S, Schaffalitzky de Muckadell OB. (eds.). Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, København 2004.
- Sørensen T.I.A.: Præventiv medicin. i: Medicinsk Kompendium s. 33-39. Hansen NE, Haunsø S, Schaffalitzky de Muckadell OB. (eds.). Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, København 2004.
- Sørensen T.I.A.: Epidemiologiens bidrag til viden og evidens i forebyggelsen. i: Sundhedsstyrelsen. Viden og dokumentationsenheden. Viden og Evidens i Forebyggelsen s. 39-51. Bruun JJ, Hanak ML, Kofoed BG. (eds.). Sundhedsstyrelsen, København 2004.
- Thybo S., Gjørup I., Ronn A.M., Meyrowitsch D.W., Kronborg G., Bygbjerg I.C.: Atovaquone-proguanil (Malarone): an effective treatment for uncomplicated *Plasmodium falciparum* malaria in travellers from Denmark. *Journal of Travel Medicine* 11, s. 220-223. 2004.
- Togo P., Osler M., Sørensen T.I.A., Heitmann B.L.: A longitudinal study of food intake patterns and obesity in adult Danish men and women. *International Journal of Obesity* 28, s. 583-593. 2004.
- Vadstrup E.S., Petersen L., Sørensen T.I.A., Grønbæk M.: Taljemål i relation til mængde og type af alkohol. Resultater fra Østerbrounderundersøgelsen. *Ugeskrift for Læger* 166, s. 4478-4481. 2004.

Afdeling for International Sundhed

- Alifrangis M., Christensen I.T., Jørgensen F.S., Rønn A., Weng J., Chen M., Bygbjerg I.C., Sirawaraporn W., Palarasah Y., Koch C.: Homology building as a means to define antigenic epitopes on dihydrofolate reductase (DHFR) from *Plasmodium falciparum*. *Malaria Journal* Vol. 3, s. 2004.
- Alilio M., Bygbjerg I.C., Breman J.G.: Are multilateral malaria research and control programs the most successful? Lessons from the past 100 years in Africa. *Am. J. Trop. Med. Hyg* Vol. 71, s. 268-278. 2004.
- Alilio M., Kitua A.Y., Njunwa K., Medina M., Rønn A., Mhina J., Msuya F., Mahundi J., Depinay J.M., Whyte S.R., Krasnik A., Bygbjerg I.C.: Malaria control at the district level in Africa; The case of the Muheza district

- in Northeastern Tanzania. *Am. J. Trop. Med. Hyg.* Vol. 71, s. 205-213. 2004.
- Bygbjerg I.C.: "International Sundhed". *Månedsskrift for praktisk lægegerning* Vol. 82, s. 951-958. 2004.
- Bygbjerg I.C., Rønn A., Konradsen F.: *International Sundhed 2003*. *Ugeskrift for Læger* 166, s. 1124. 2004.
- Dræbel T.A.: *Public Health Response in a Complex Political Emergency and its aftermath: The role of National Health Professionals in Conflict and Health systems change in Guinea-Bissau*. 1-334 s. Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, KBH Universitet 2004.
- Herrel N., Amerasinghe F.P., Ensink J.H., Mukhtar M., van der Hoek H.W., Konradsen F.: *Adult anopheline ecology and malaria transmission in irrigated areas of South Punjab, Pakistan*. *Med. and Vet. Entomology* Vol. 18, s. 141-152. 2004.
- Jensen P.K., Jayasinghe G., van der Hoek H.W., Cairncross S., Dalsgaard A.L.: *Is there an association between bacteriological drinking water quality and childhood diarrhoea in developing countries?* *Trop. Med. Int. Health* Vol. 9, s. 1210-1215. 2004.
- Kessing L.V., Iburg K.M.: *Psykiatrisk sygdomsbelastning nu og i fremtiden*. *Ugeskrift for Læger* 166, s. 1005-1007. 2004.
- Rasch V.: *Cigarette, alcohol, and caffeine consumption as risk factors for spontaneous abortion*. *Acta Obstet Gynecol* Vol. 82, s. 182-188. 2003.
- Rasch V.: *Unsafe Abortion in Tanzania – an Empathetic Approach to improve Post-abortion Quality of Care*. 000 s. Karolinska Institutet, Sverige 2003.
- Rasch V., Knudsen L.B., Gammeltoft T.: *Induced Abortions among Immigrant Women in Denmark. Findings from a Hospital-based Questionnaire Study*. 000 s. *Proceeding from "The European Population Conference 2003"* Warsaw 2003.
- Samuelsen H.: *Illness Transmission and Proximity: Local Theories of Causation among the Bissa in Burkina Faso*. *Medical Anthropology* 23, s. 89-112. 2004.
- Samuelsen H.: *The relevance of Foucault and Bourdieu for medical anthropology: Exploring new sites*. *Anthro. & Med.* Vol. 11, s. 3-10. 2004.
- Samuelsen H.: *The medical field in rural Burkina Faso*. *Anthro. & Med.* Vol. 11, s. 27-41. 2004.
- Samuelsen H., Toe L., Baldet T., Skovmand O.: *Prevention of mosquito nuisance among urban populations in Burkina Faso*. *Soc. Sci. & Med.* 59, s. 2361-2371. 2004.
- Medicinsk Museion**
- Andersen L.O.: *Indbildningskraftbegrebet i 1800-tallets medicin*. *Bibliotek for læger* vol 196, 3, s. 226-268. 2004.
- Andersen L.O., Peter Elsass: *Placebo*. i: *Klinisk sundhedspsykologi* s. 168-172. Erik Friis-Hasché, Peter Elsass og Thomas Nielsen. Munksgaard, København 2004.
- Bak-Jensen S.T.: *Manipulative Exclusivity: The Legitimation Strategies of Early Danish Chiropractors, 1920-1943*. 309s. 2004.
- Bak-Jensen S.T.: *Underordnet eller sideordnet? Kiropraktik som alternativ behandlingsform i Danmark omkring 1930*. *Bibliotek for Læger* 196:1, s. 5-28. 2004.
- Bencard A.: *Kroppen og anekdoten*. *Årsskrift for Medicinsk Museion i: Årsskrift for Medicinsk Museion* 2004, 1.årgang s. 19-27. Mordhorst C.. Lægeforeningens forlag, København 2004.
- Graugaard C.: *Generation P*. Ekko 24, s. 48-51. 2004.
- Graugaard C.: *Dreng*. i: *Dreng* s. 142. Marie Scott Poulsen. Schønberg, København 2004.
- Graugaard C.: *I den grå zone – om betalt sex og prostitutionstruede unge*. i: *I den grå zone – om betalt sex og prostitutionstruede unge* s. 113-120. Per Straarup Søndergaard. Kroghs Forlag, København 2004.
- Jungersen K.: *The relation between text and colours in medieval urine wheels*. Os. 2004.
- Meyer I.: *Bevaringsplan for de danske moulager*. *Årsskrift for Medicinsk Museion i: Årsskrift for Medicinsk Museion* 2004, 1.årgang s. 32-39. Mordhorst. C. Lægeforeningens forlag, København 2004.
- Meyer I.: *Indkomne genstande 2003*. *Årsskrift for Medicinsk Museion i: Årsskrift for Medicinsk Museion* 2004, 1.årgang s. 83-90. Mordhorst C.. Lægeforeningens forlag, København 2004.
- Mordhorst C.: *Museums past and present*. *Ethnologia Scandinavica* 34, s. 165-168. 2004.
- Mordhorst C.: (red.). *Årsskrift for Medicinsk Museion* 2004, 1.årgang. *Årsskrift for Medicinsk Museion*, 112 s. Lægeforeningens Forlag, København 2004.
- Mordhorst C.: *Reagensglasbørn – musealt set*. *Bibliotek for læger* vol.196, 4, s. 271-272, 292-293, 307, 325, 350. 2004.
- Mordhorst C.: *Et nyt årsskrift til et nyt hus*. *Årsskrift for Medicinsk Museion i: Årsskrift for Medicinsk Museion* 2004, 1.årgang s. 5-6. Mordhorst.C. Lægeforeningens forlag, København 2004.
- Norn M.: *Marius Tscherning (1854-1939), his life and work in optical physiology*. *Acta Ophthalmologica Scandinavica* 82, s. 501-508. 2004.
- Norn M.: *Traumatisk myalgia rheumatica*. *Månedsskrift for praktisk lægegerning* 82, s. 1399-1405. 2004.
- Norn M.: *19. nordiske medicinhistoriske kongres* 2004. *Ugeskrift for læger* 166, s. 389-390. 2004.
- Norn M.: *Carl Christoffer Withusen og Kjædeordenens Blindeinstitut*. *Månedsskrift for praktisk lægegerning* 82, s. 1013-1020. 2004.
- Osler M.: *De første præventionsmetoder*. *Årsskrift for Medicinsk Museion i: Årsskrift for Medicinsk Museion* 2004, 1.årgang s. 40-46. Mordhorst.C. Lægeforeningens forlag, København 2004.
- Rasmussen F.A.: *Præsentation af Medicinsk Museion*. Os. Uppercut, Odense 2004.
- Rasmussen F.A.: *Ole Rømer – i søfartens tjeneste*. i: *Ole Rømer – videnskabsmand og samfundstjener* s. 197-212. Per Friedrichsen. Gads forlag, København 2004.
- Rasmussen F.A.: *De nye fysiske rammer – et udviklingsarbejde tager sin begyndelse*. *Årsskrift for Medicinsk Museion i: Årsskrift for Medicinsk Museion* 2004, 1.årgang s. 55-60. Mordhorst. C.. Lægeforeningens forlag, København 2004.
- Rasmussen F.A.: *Portræt af en læge*. *Årsskrift for Medicinsk Museion i: Årsskrift for Medicinsk Museion* 2004, 1.årgang s. 61-65. Mordhorst C.. Lægeforeningens forlag, København 2004.
- Rasmussen F.A.: *En vandring gennem liv og død i København*. *Årsskrift for Medicinsk Museion i: Årsskrift for Medicinsk Museion* 2004, 1.årgang s. 71-72. Mordhorst C.. Lægeforeningens forlag, København 2004.
- Rasmussen F.A.: *Skønheden ved en gammascanner – et udlån til Kunstindustrimuseet*. *Årsskrift for Medicinsk Museion i: Årsskrift for Medicinsk Museion* 2004, 1.år-

- gang s. 77-80. Mordhorst. C.. Lægeforeningens forlag, København 2004.
- Rasmussen F.A.: Museernes arbejde med industrisamfundets kulturarv. Fabrik og Bolig. Det industrielle miljø i Danmark 2004, s. 52-54. 2004.
- Rasmussen F.A.: Villum Kann Rasmussen. Opfinder og entrepreneur. Fabrik og Bolig. Det industrielle miljø i Danmark 2004, s. 55-56. 2004.
- Rosdahl N.: Den danske sejr ved Dannevirke. 2.sektion, 7-8 s. Dagbladet Politiken 5. februar, København 2004.
- Rosdahl N.: Folkesundhed som politik: Danmark og Sverige 1930-2000. Bibliotek for Læger 196, s. 74-82. 2004.
- Söderqvist T.: Jerne, Niels Kaj. i: Oxford Dictionary of National Biography s. 50-51. Oxford University Press, Oxford 2004.
- Söderqvist T.: Why are there so few scholarly biographies in the history of medicine and public health? Michael: Publication Series of the Norwegian Medical Society 1, s. 119-129. 2004.
- Söderqvist T.: Museernes teori og historie. Institut for Kunst- og Kulturvidenskab: Museologisk Skriftserie i: Museernes historie og teori s. 75-89. Hans Dam Christensen, Rune Gade, Malene Vest Hansen. København 2004.
- Söderqvist T.: At leve med en naturlig gudstro. Dansk Kirkeliv 2004 Tro i tiden, s. 23-28. 2004.
- Söderqvist T.: Biomedicinens kultur og historie 1945-2005, Et satsningsområde. Årsskrift for Medicinsk Museion i: Årsskrift for Medicinsk Museion 2004, 1.årgang s. 7-11. Mordhorst C.. Lægeforeningens forlag, København 2004.
- Söderqvist T.: Året der gik 2003. Årsskrift for Medicinsk Museion i: Årsskrift for Medicinsk Museion 2004, 1.årgang s. 47-50. Lægeforeningens forlag, København 2004.
- Wulff H.: The language of medicine. J. Roy. Soc. Med. 2004: 97, s. 190-191. 2004.
- Afdeling for Medicinsk Kvinde- og Kønsforskning**
- Bang H.: De andre – og os. i: Omskæring – Set i lyset af danske og internationale deklamationer om seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder og børns rettigheder s. 7-13. Hanne Bang. København 2004.
- Petersson B.: Introduction: Gender and health. Nora 1, s. 5-8. 2004.
- Petersson B.: Livsstilsmedicin – vejen til livets ulidelige lethed? Psykiatrifonden, s. 1. 2004.
- Petersson B.: Nej til tvungen organ donation. Berlingske Tidende, s. 1. 2004.
- Petersson B.: Børn. i: Ord på Samvittigheden s. 135-146. Johannes Møllehave et al. Politiken bøger, København 2004.
- Silberschmidt M.: Omskæring og omskæringsdebatten internationalt og nationalt – og i et antropologisk perspektiv. i: Omskæring s. 21-35. Hanne Bang. Medicinsk Kvinde- og Kønsforskning, København 2004.
- Silberschmidt M.: Masculinity, sexuality and socioeconomic change in rural and Urban East Africa. i: Re-thinking Sexualities in Africa s. 233-248. Signe Arnfred. Sweden 2004.
- Silberschmidt M.: Men, male sexuality and hiv/aids: reflections from studies in rural and urban East Africa. Transformation 54, s. 42-59. 2004.
- Silberschmidt M.: The effects of poverty on men in rural and Urban East Africa. i: African Masculinities: Men in Africa from the late 19.th. century to the present s. 1-12. Lahoucine Ouzgane and Robert Morell. USA 2004.
- Silberschmidt M.: Educating sexualities. 1s. International conference on Men as partners in Sexual and Reproductive Health, Mumbai, India 2004.
- Silberschmidt M., Rasch, V: Adolescent girls and illegal abortions: Risky sexual behaviour in Dar es Salaam, Tanzania. i: Encyclopedia of Women and Islam Cultures s. 4. Academic Publishers. Netherlands 2004.
- Afdeling for Medicinsk Videnskabsteori**
- Andersen H.: Sygdomme og deres årsager. i: Videnskabens ansigter s. 172-184. Lars Aagaard & Steen Brock (red). Philosophia, Århus 2004.
- Andersen H.: Videnskabsteori ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, Københavns Universitet. Biozoom Årgang 7, nr. 3, s. 31-33. 2004.
- Andersen H.: Kuhn's Theory of Scientific Revolution and Cognitive Psychology. Series in Philosophy and Cognitive Science 2, i: Cognitive Studies of Science and Reasoning s. 263-295. Li Ping & Xiang Chen. Jiangxi People's Press, Guangzhou 2004.
- Andersen H.: Science: Process and History. Process Thought i: After Whitehead: Rescher on Process Metaphysics s. 197-211. M. Weber. Ontos, Frankfurt a.m. 2004.
- Andersen H.: Incommensurability and Dynamic Conceptual Structures. Philosophia Scientia 8 (1), s. 153-168. 2004.
- Andersen H.: A Dynamic Account of Conceptual Structures. i: Science, Cognition and Consciousness. The Proceedings of the International Conference of Philosophy and Cognitive Sciences s. 118-140. Li Ping, Xiang Chen, Zhang Zhilin, Zhang Huxia. Jiangxi People's Press, Guangzhou 2004.
- Andersen H., Poulsen M-B.J.: The Early History of the Protein-only Hypothesis: Scientific Change and Multidisciplinary Research. i: Infectious processes. Knowledge, Discourse and the Politics of Prions s. 4-37. Eve Seguin. Palgrave Macmillan, Hampshire & New York 2004.
- Gammelgaard A.: Informed Consent in Acute Myocardial Infarction Research. Journal of Medicine and Philosophy 29, s. 417-437. 2004.
- Gammelgaard A.: An Empirical Study of the Informed Consent Process in a Research Project and its Implications for Research Ethics. i: Engaging in the World: The Use of Empirical Research in Bioethics and the Regulation of Biotechnology s. 0. Holm, S and Jonas, M.F. (red.). IOS Press, Amsterdam 2004.
- Gammelgaard A.: Det informerede samtykke i kliniske forsøg med akutte patienter. KALK 38/6, s. 13-14. 2004.
- Gammelgaard A., Mortensen O.S., Rossel P.J.H.: Informed Consent in Acute Myocardial Infarction is possible. Heart 90, s. 2. 2004.
- Gammelgaard A., Mortensen O.S., Rossel P.J.H.: Patients' Perceptions of Informed Consent in Acute Myocardial Infarction Research: A questionnaire based Survey of the Consent Process in the DANAMI-2 Trial. Heart 90, s. 1124-1128. 2004.
- Gammelgaard A., Rossel P.J.H., Mortensen O.S.: Patients' Perception of Informed Consent in Acute Myocardial Infarction Research: A Danish Study. Social Science & Medicine 58, s. 1677-1683. 2004.

- Krag A., Nielsen H.S., Norup M., Madsen S.M., Rossel P.J.H.: Research Report: Do General Practitioners tell their Patients about Side Effects to Common Treatments? *Social Science & Medicine* 59, s. 1677-1683. 2004.
- Krag A., Nielsen H.S., Norup M., Rossel P.J.H.: Bivirkninger – informerer vi vores patienter? *KALK* 38/6, s. 15-16. 2004.
- Norup M.: Empirical Investigations of Moral Development. *Biomedical and Health Research* Vol. 58, i: Engaging the World: The Use of Empirical Research in Bioethics and the Regulation of Biotechnology. S. Holm and M.F. Jonas (eds). IOS Press, Amsterdam, the Netherlands 2004.
- Norup M.: Klinisk Ordbog. Munksgaard, Danmark 2004.
- Norup M.: Fosterets moralske status. Hvad kan begrunde et fosters ret til liv. *Bibliotek for Læger* 196; 4, s. 326-349. 2004.
- Norup M.: Fosterets moralske status 2. Menneskets liv er værdifuldt. *Bibliotek for Læger* 196; 4, s. 352-368. 2004.
- Norup M., Rossel P.J.H.: Fordelingsretfærdighed og prioritering. *Ugeskrift for Læger* 166/24, 7. juni, s. 2348-2351. 2004.
- Norup M., Rossel P.J.H.: The Aims of Prenatal Diagnosis and the Justification for Public Financing. 90-90s. Nijmegen, The Netherlands 2004.
- Rossel P.J.H.: Behovet for nye og bredere perspektiver. *Ugeskrift for Læger* 166, 7. juni, s. 2351-2352. 2004.
- Rossel P.J.H.: Autonomien og dens grænser. *Ugeskrift for Læger* 166/24, 7. juni, s. 2330-2333. 2004.
- Rossel P.J.H.: What were the Problems of Getting Brain Death Accepted in Denmark: The Beginning and End of a Controversy. i: *Organ Replacement Therapy: Ethics Justice Commerce* s. 259-264. Land, W and Dossetor J.B. (red). Springer-Verlag, Heidelberg 1991.
- Sørensen J.B., Rossel P.J.H., Holm S.: Patient-Physician Communication concerning Participation in Cancer Chemotherapy Trials. *British Journal of Cancer* 90, s. 328-332. 2004.
- van der Heide H.A., Deliens L., Faisst K., Nilstun T., Norup M.: Medische besluitvorming rond het levenseinde in zes Europese landen: een beschrijvend onderzoek. *Tijdschrift voor Geneeskunde* 60(3), s. 235-245. 2004.
- van der Heide H.A., Deliens L., Faisst K., Nilstun T., Norup M.: Lægelige beslutninger ved livets afslutning i seks europæiske lande. *Ugeskrift for Læger* 166, s. 156-159. 2004.
- Afdeling for Miljø- og Arbejdsmedicin**
- Agudo A., Baily B., Bradlow H., Byers T., Chung L., Dragsted L., Hayes J., Hecht S., Johnson I., Kassie F., Loft S., Manson M., Miller A., Mithern R., Nishikawa A., Schut H., Seow A., Stoner G., Taioli E., Thornalley J., Vang O., Zhang Y., IARC W.G.o.t.: Cruciferous vegetables, isothiocyanates and indoles. Vol. 9, 1-262 s. *IARC Handbooks of Cancer Prevention* IARC, Lyon, 2004.
- Dragsted L.O., Pedersen A., Hermetter A., Basu S., Hansen M., Haren G.R., Kall M., Breinholt V., Castenmiller J.J.M., Stagsted J., Jakobsen J., Skibsted L., Rasmussen S.E., Loft S., Sandstrøm B.: The 6-a-day study: effects of fruit and vegetables on markers of oxidative stress and antioxidative defense in healthy nonsmokers. *American Journal of Clinical Nutrition* 79, s. 1060-1072. 2004.
- Dybdahl M., Risom L., Bornholdt J., Autrup H., Loft S., Wallin H.: Inflammatory and genotoxic effects of diesel particles *in vitro* and *in vivo*. *Mutation Research-Genetic Toxicology and Environmental Mutagenesis* 562, s. 119-131. 2004.
- Farombi E.O., Hansen M., Ravn-Haren G., Møller P., Dragsted L.O.: Commonly consumed and naturally occurring dietary substances affect biomarkers of oxidative stress and dna damage in healthy rats. *Food and Chemical Toxicology* 42, s. 1315-1322. 2004.
- Farombi E.O., Møller P., Dragsted L.O.: Ex-vivo and *in vitro* protective effects of kolaviron against oxygen-derived radical-induced dna damage and oxidative stress in human lymphocytes and rat liver cells. *Cell Biology and Toxicology* 2004 20, s. 71-82. 2004.
- Garde A.H., Hansen Å.M., Kristiansen J., Knudsen L.E.: Comparison of uncertainties related to standardisation of urine samples with volume or creatinine concentrations. *Ann Occup Hyg* 48, s. 171-179. 2004.
- Gyntelberg F., Hein H.O., Suadani P.: The Copenhagen Male Study 3. *Ugeskrift for Læger* 166, s. 1444-1448. 2004.
- Hagmar L., Strömberg U., Bonassi S., Hansteen I.L., Knudsen L.E., Lindholm C., Norppa H.: Impact of types of lymphocyte chromosomal aberrations on human cancer risk: results from Nordic and Italian cohorts. *Cancer Res* 64(6), s. 2258-2263. 2004.
- Hansen M., Hald M.T., Autrup H., Vogel U., Bornholdt J., Møller P., Molck A.M., Lindercrona R., Poulsen H.E., Walin H., Loft S., Dragsted L.O.: Sucrose and IQ induced mutations in rat colon by independent. *Mutation Research-Genetic Toxicology and Environmental Mutagenesis* 554, s. 279-286. 2004.
- Hansen Å.M., Wallin H., Binderup M-L., Dybdahl M., Autrup H.N., Loft S., Knudsen L.E.: Urinary 1-hydroxypyrene and mutagenicity in bus drivers and mail carriers exposed to urban air pollution in Denmark. *Mutation Research* 557, s. 7-17. 2004.
- Jørgensen M.E., Bjerregaard P., Gyntelberg F., Borch-Johnsen K.: Prevalence of the metabolic syndrome among the Inuit in Greenland. A comparison between two proposed definitions. *Diabet Med* 21, s. 1237-1242. 2004.
- Knudsen L.E.: Workplace genetic screening. i: *Practical Ethics in Occupational Health* s. 223-239. Peter Westerholm, John Øvretveit, Tore Nilstun. Radcliffe, 2004.
- Knudsen L.E.: Global gene mining and the pharmaceutical industry. *Toxicology and Applied Pharmacology* 197, s. 145. 2004.
- Meyer H.W., Wurtz H., Suadani P., Valbjørn O., Sigsgaard T., Gyntelberg F.: Molds in floor dust and building-related symptoms in adolescent school children. *Indoor Air* 14, s. 65-72. 2004.
- Müller A.K., Farombi E.O., Møller P., Autrup H.N., Vogel U., Wallin H., Dragsted L.O., Loft S., Binderup M.L.: Dna damage in lung after oral exposure to diesel exhaust particles in Big Blue (R) rats. *Mutation Research-Fundamental and Molecular Mechanisms of Mutagenesis* 550, s. 123-132. 2004.
- Møller P., Friis G., Christensen P.R., Risom L., Plesner G.K.V., Kjærgaard J., Vinzents P.S., Loft S., Jensen A., Tved M.L.: Intra-laboratory comet assay sample scoring exercise for determination of formamidopyrimidine dna glycosylase sites in human mononuclear blood cell dna. *Free Radical Research* 11, s. 1207-1214. 2004.

- Møller P., Loft S.: Oxidative dna-skader i leukocyter hos mennesker i antioxidante interventionsstudier. *Ugeskr Læger* 166, s. 1902-1904. 2004.
- Møller P., Loft S.: Interventions with antioxidants and nutrients in relation to oxidative dna damage and repair. *Mutation Research-Fundamental and Molecular Mechanisms of Mutagenesis* 551, s. 79-89. 2004.
- Møller P., Loft S., Alftan G., Freese R.: Oxidative dna damage in circulating mononuclear blood cells after ingestion of blackcurrant juice or anthocyanin-rich drink. *Mutation Research-Fundamental and Molecular Mechanisms of Mutagenesis* 551, s. 119-126. 2004.
- Møller P., Viscovich M., Lykkesfeldt J., Loft S., Jensen A., Poulsen H.E.: Vitamin C supplementation decreases oxidative dna damage in mononuclear blood cells of smokers. *European Journal of Nutrition* 43, s. 267-274. 2004.
- Olsen A., Knudsen K., Thomsen B., Loft S., Stripp C., Overvad K., Møller S., Tjønneland A.: Plasma enterolactone and breast cancer incidence rate according to estrogen receptor status. *Cancer Epidemiology Biomarkers and Prevention* 13, s. 2084-2089. 2004.
- Overgaard D., Gamborg M., Gyntelberg F., Heitmann B.L.: Psychological workload is associated with weight gain between 1993 and 1999: analyses based on the Danish Nurse Cohort Study. *International Journal of Obesity* 28, s. 1072-1081. 2004.
- Overgaard D., Gyntelberg F., Heitmann B.L.: Psychological workload and body weight: is there an association? A review of the literature. *Occupational Medicine-Oxford* 54, s. 35-41. 2004.
- Poulsen H.E., Møller P., Lykkesfeldt J., Weimann A., Loft S.: Vitamin C and Oxidative Damage to dna. *Bios Scientific Publishers, i: Vitamin C, Functions and Biochemistry in Animals and Plants* s. 189-202. eds. Asard H, May JM, Smirnoff N. London 2004.
- Suadicani P., Gyntelberg F.: Physical activity in young children-does it matter? *Scand J Med Sci Sports* 14, s. 137. 2004.
- Sørensen M., Poole J., Autrup H., Muzyka V., Jensen A., Loft S., Knudsen L.E.: Benzene exposure assessed by metabolite excretion in estonian oil shale mineworkers: influence of glutathione s-transferase polymorphisms. *Cancer Epidemiol Biomarkers Prev* 13, s. 1729-1735. 2004.
- Vistisen K., Loft S., Olsen J.H., Vallentin S., Ottesen S., Hirsch F.R., Poulsen H.E.: Low CYP1A2 activity associated with testicular cancer. *Carcinogenesis* 25, s. 923-929. 2004.
- Wellejus A., Bornholdt J., Vogel U., Risom L., Wiger R., Loft S.: Cell-specific oxidative dna damage induced by estrogen in rat testicular cells *in vitro*. *Toxicology Letters* 150, s. 317-323. 2004.
- Afdeling for Social Medicin**
- Albertsen K., Nybo Andersen A-M., Olsen J., Grønbæk M.: Alcohol consumption during pregnancy and the risk of preterm delivery. *American Journal of Epidemiology* 159/2, s. 155-161. 2004.
- Andersen A.: The Life-course approach to research on heavy alcohol drinking. *Addiction* 99/12, s. 1489-1490. 2004.
- Andersen A.: Epidemiological studies on alcohol use in adolescence. 50s. *Det Samfundsvidenskabelige Fakultets Reprocenter, København* 2004.
- Andersen A., Due P., Holstein B.E.: Predictors of drunkenness among school children from different socioeconomic backgrounds. 1s. 2004.
- Andersen A-M.N., Hansen K., Andersen P., Davey Smith G.: Paternal age and the risk of fetal death. 1s. 2004.
- Andersen I., Burr H., Kristensen T.S., Osler M., Diderichsen F.: Do factors in the psychosocial work environment mediate the effect of socioeconomic position on the risk of myocardial infarction? Study from the Copenhagen Centre for Progressive Population Studies. *Occupational and Environmental Medicine* 61/11, s. 886-892. 2004.
- Andersen I., Tüchsen F., Diderichsen F., Madsen M., Videbæk J.: Social factors and cardiovascular diseases. i: 2004 Heart Statistics s. 7-62. Videbæk J, Madsen M. (red.). Hjertereforeningen, København 2004.
- Arntzen A., Nybo Andersen A-M.: Social inequality in infant mortality: an overview of Nordic epidemiological studies, 1980-2001. *Scandinavian Journal of Public Health* 32, s. 381-389. 2004.
- Avlund K.: Disability in old age: Longitudinal population-based studies of the disablement process. 82 s. *Munksgaard Danmark, København* 2004.
- Avlund K.: Funktionsevnen i ældrelivet. i: *Livsforløbet fra 50 til 85 år. Data fra befolkningsundersøgelserne ved Forskningscenter for Forebyggelse og Sundhed* s. 5-10. Kirsten Avlund, Annette Johannesen, Erik Lykke Mortensen, Poul Holm-Pedersen, Agnes N. Pedersen, Marianne Schroll (red.). Skriftserien fra Gerontologisk Institut, København 2004.
- Avlund K.: Disability in old age. Longitudinal population-based studies of the disablement process. *Danish Medical Bulletin* 51, s. 315-349. 2004.
- Avlund K., Damsgaard M.T., Osler M.: Social position and functional decline among non-disabled old men and women. *European Journal of Public Health* 14, s. 212-216. 2004.
- Avlund K., Hendriksen C., Vass M.: Promoting the health of older adults by education of home visitors. 44/ special issues. 2004.
- Avlund K., Holm-Pedersen P., Morse D.E., Viitanen M., Winblad B.: Tooth loss and caries prevalence in very old Swedish people: the relationship to cognitive function and functional ability. *Gerodontology* 21, s. 17-26. 2004.
- Avlund K., Jepsen E., Vass M., Lundemark H.: Comprehensive home visits and follow up may improve functional ability and re-admission prevention for older adults. *Australian Occupational Therapy Journal* 51, s. 214-215. 2004.
- Avlund K., Johannesen A., Mortensen E.L., Holm-Pedersen P., Pedersen A.N., Schroll M.: Livsforløbet fra 50 til 85 år. Data fra befolkningsundersøgelserne ved Forskningscenter for Forebyggelse og Sundhed. 46 s. Kirsten Avlund, Annette Johannesen, Erik Lykke Mortensen, Poul Holm-Pedersen, Agnes N. Pedersen, Marianne Schroll. Skriftserien Gerontologisk Institut, København 2004.
- Avlund K., Lund R., Holstein B.E., Due P.: Social relations as determinant of onset of disability in aging. *Archives of Gerontology and Geriatrics* 38, s. 85-99. 2004.
- Avlund K., Lund R., Holstein B.E., Due P., Rakari-Rantala R., Heikkinen R-L.: Structural and functional aspects of social relations as determinants of functional decline in old age. 1s. 2004.
- Avlund K., Lund R., Holstein B.E., Due P., Sakari-Rantala

- R., Heikkinen R-L.: The impact of structural and functional characteristics of social relations as determinants of functional decline. *Journal of Gerontology: Social Sciences* 59B/1, s. S44-S51. 2004.
- Avlund K., Sakari-Rantala R., Pedersen A.N., Frändin K., Schroll M.: Tiredness and onset of walking limitations in older adults. *Journal of the American Geriatrics Society* 52/11, s. 1963-1965. 2004.
- Borup I.K., Holstein B.E.: Social class variations in schoolchildren's self-reported outcome of the health dialogue with the school health nurse. *Scandinavian Journal of Caring Sciences* 18, s. 343-350. 2004.
- Christensen U., Lund R., Damsgaard M.T., Holstein B.E., Ditlevsen S.D., Diderichsen F., Due P., Iversen L., Lynch J.: Cynical hostility, socioeconomic position, health behaviors, and symptom load: A cross-sectional analysis in a Danish population-based study. *Psychosomatic Medicine* 66/4, s. 572-577. 2004.
- Christensen U., Schmidt L., Hougaard C., Damsgaard M.T., Holstein B.E.: Social position and coping strategies with musculoskeletal pain in a Danish population sample. 1s. Lawrence Erlbaum Associates Publishers, London 2004.
- Christiansen O.B., Pedersen B., Nielsen H.S., Nybo Andersen A-M.: Impact of the sex of first child on the prognosis in secondary recurrent miscarriage. *Human Reproduction* 19, s. 2946-2951. 2004.
- Engström K., Diderichsen F., Laflamme L.: Parental social determinants of risk for intentional injury: a cross-sectional study of Swedish adolescents. *American Journal of Public Health* 94/4, s. 640-645. 2004.
- Falkenberg S.H., Kristensen P.L., Nybo Andersen A-M.: Lægfolks opfattelser af lægers ord. *Ugeskrift for Læger* 165/3, s. 152-156. 2004.
- Gammelgaard A., Mortensen O.S., Rossel P.: Patients' perceptions of informed consent in acute myocardial infarction research: A questionnaire based survey of the consent process in the DANAMI-2 trial. *Heart* 90/10, s. 1124-1128. 2004.
- Gammelgaard A., Rossel P., Mortensen O.S.: Patients' perceptions of informed consent in acute myocardial infarction research: A Danish study. *Social Science & Medicine* 58/11, s. 2313-2324. 2004.
- Hendriksen C.: Förebyggande hembesök bland äldre Norden. 1s. Stockholm 2004.
- Hendriksen C.: Assessment and rehabilitation in collaboration between hospital and primary care. 1s. Wien 2004.
- Hendriksen C.: Geriatri. i: Basisbog i Medicin og Kirurgi s. 781-787. Schroeder T., Schulze S., Hilsted J., Aldershvile J. (Red.). Munksgaard DK, København 2004.
- Hendriksen C., Schroll M.: Geriatri. i: Medicinsk Kompendium s. 2707-2725. Hansen N.E., Haunsø S., De Muckadell O.B.S. (Red.). Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, København 2004.
- Hendriksen C., Schroll M., Schultz-Larsen K.: Socialmedicinsk arbejde med ældre. i: Klinisk Socialmedicin s. 356-411. Michelsen N., Jensen B.T., Nielsen C.V. (Red.). Fagl's Forlag, København 2004.
- Hendriksen C., Vass M.: Förebyggande hembesök hos äldre människor-möjligheter och erfarenheter. *Nordisk Geriatrik* 2004/2, s. 48-53. 2004.
- Holstein B.E., Due P., Currie C.R.: Measurement of socioeconomic position in studies of adolescents. 1s. 2004.
- Holstein B.E., Hansen E.H., Due P.: Social class variations in medicine use among adolescents. *European Journal of Public Health* 14, s. 49-2. 2004.
- Holstein B.E., Madsen M.: Social arv og børns sundhed. 2004.
- Holstein B.E., Parry-Langdon N., Zambon A., Currie C.R., Roberts C.: Samfundvidenskabelig og sociologisk viden: Forebyggelsesarbejdet. i: Viden og evidens i forebyggelsen s. 49-64. Sundhedsstyrelsen, København 2004.
- Holstein B.E., Parry-Langdon N., Zambon A., Currie C.R., Roberts C.: Socioeconomic inequality and health. i: Young people's health in context. Health behaviour in school-aged children (HBSC) study: International report from the 2001/2002 survey s. 165-172. Currie C, Roberts C, Morgan A, Smith R, Settertobulte W, Samdal O, Rasmussen V.B. (red). World Health Organization, 2004, København 2004.
- Husemoen L.L.N., Osler M., Godtfredsen N.S., Prescott E.: Smoking and subsequent risk of early retirement due to permanent disability. *European Journal of Public Health* 14, s. 86-92. 2004.
- Hyllenius S., Nybo Andersen A-M., Melbye M., F. Hviid T.V.: Association between HLA-G genotype and risk of pre-eclampsia: a case-control study using family triads. *Molecular Human Reproduction* 10/4, s. 237-246. 2004.
- Johannesen A., Petersen J., Avlund K.: Satisfaction in everyday life for frail 85-year-old adults: a Danish population study. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy* 11, s. 3-11. 2004.
- Kogevinas M., Nybo Andersen A-M.: Collaboration is need to co-ordinate European birth cohort studies. *International Journal of Epidemiology* -, s. 1. 2004.
- Krogholm K.S., Haraldsdottir J., Knuthsen P., Rasmussen S.E.: Urinary total flavonoid excretion but not 4-pyridoxic acid or potassium can be used as a biomarker for the intake of fruits and vegetables. *Journal of Nutrition* 134, s. 445-451. 2004.
- Lissau I., Overpeck M., Ruan W.J., Due P., Holstein B.E., Hediger M.L.: Body mass index, overweight and obesity in adolescents in 13 European countries, Israel and the United States. *Pediatric Adolescent Medicine* 158, s. 27-3. 2004.
- Lund R., Avlund K.: Sociale relationer og helbred hos gamle mennesker. *Liv. Sundhedsfremme og forebyggelse* 3, s. 14-15. 2004.
- Lund R., Avlund K., Modvig J., Due P., Holstein B.E.: Development in self-rated health among older people as determinant of social relations. *Scandinavian Journal of Public Health* 32/6, s. 419-425. 2004.
- Lund R., Avlund K., Modvig J., Due P., Holstein B.E.: Development in self-rated health among older people determinant of social relations. 1s. 2004.
- Lund R., Christensen U., Due P., Holstein B.E., Osler M.: Marital history through two and three generations and mortality in third generation among Danish males born in 1953. 1s. 2004.
- Lund R., Holstein B.E., Osler M.: Marital history from age 15 to 40 years and subsequent 10-year mortality: a longitudinal study of Danish males born in 1953. *International Journal of epidemiology* 33, s. 389-397. 2004.
- Lund R., Holstein B.E., Osler M.: Marital history from age 15 to 40 years and subsequent ten year mortality: A longitudinal study of Danish males born in 1953. 1s. 2004.
- Merlo J., Hansen E.H., Holstein B.E., Due P., Currie C.E.: Adolescents' use of medicine use for nervousness and so-

- cioeconomic position at individual and country level: An international multilevel study. 1s. 2004.
- Michelsen N., Mortensen O.S.: Social Medicin. i: Medicinsk Kompendium s. 40-50. Niels Ebbe Hansen, Stig Haunsø og Ove B Schaffalitzky de Muckadell (red.). Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, København 2004.
- Mortensen O.S.: Treatment related gender differences in health related quality of life following myocardial infarction. 1s. 2004.
- Nilunger L., Diderichsen F.: Parental social determinants of risk for intentional injury: a cross-sectional study of Swedish adolescents. *Health Policy* 67/2, s. 215-224. 2004.
- Nybo Andersen A.A-, Vastrup P., Wohlfahrt J., Andersen P.K., Olsen J., Melbye M., : Febersygdom i graviditeten og risiko for fosterdød. *Ugeskrift for Læger* 166/1-2, s. 53-56. 2004.
- Nybo Andersen A-M., Knudsen L.E., Olsen J.: Birth cohorts in Europe – unification or diversity? The 3rd conference of epidemiological longitudinal studies in Europe. 22-24s. 2004.
- Nybo Andersen A-M., Osler M.: Kohorteundersøgelser for begyndere. *Ugeskrift for Læger* 166, s. 1431-1434. 2004.
- Nybo Andersen A-M., Vastrup P., Wohlfahrt J., Andersen P.K., Olsen J., Melbye M.: Febersygdom i graviditeten og risiko for fosterdød. *Ugeskrift for Læger* 166/1-2, s. 53-56. 2004.
- Nybo Andersen A-M., Osler M.: Birth dimensions, parental mortality, and mortality in early adult age: a cohort study of Danish men born in 1953. *International Journal of Epidemiology* 33, s. 92-99. 2004.
- Osler M., Jørgensen T.: Befolkningsundersøgelser bidrag til forskning i folkesygdomme med fokus på danske kohorter. *Ugeskrift for Læger* 166/15-16, s. 1428-1431. 2004.
- Osler M., Lund R., Andersen A-M.N.: Projekt Metropolit – en status. *Ugeskrift for Læger* 166/15-16, s. 1434-1423. 2004.
- Osler M., Nybo Andersen A-M., Lund R., Batty D., Hougaard C., Damsgaard M.T., Due P., Holstein B.E.: Revitalising the Metropolit 1953 Danish male birth cohort: Background, aims and design. *Paediatric and Perinatal Epidemiology* 18, s. 385-394. 2004.
- Pinborg A., Loft A., Rasmussen S., Schmidt L., Langhoff-Roos J., Greisen G., Nybo Andersen A.: Neonatal outcome in a Danish national cohort of 3.438 IVF/ICSI and 10.362 non-IVF/ICSI twins born between 1995 and 2000. *Human Reproduction* 19/2, s. 435-441. 2004.
- Pinborg A., Loft A., Schmidt L., Greisen G., Rasmussen S., Nybo Andersen A.: Neurological sequelae in twins born after assisted conception: Controlled national cohort study. *British Medical Journal* 329, s. 311-314. 2004.
- Pinborg A., Loft A., Schmidt L., Langhoff-Roos J., Nybo Andersen A.: Maternal risks and perinatal outcome in a Danish national cohort of 1005 twin pregnancies: the role of *in vitro* fertilization. *Acta Obstetrica et Gynecologica Scandinavica* 83, s. 74-84. 2004.
- Rasmussen M., Damsgaard M.T., Holstein B.E., Poulsen L.H., Due P.: School connectedness and smoking among boys and girls: The influence of parental smoking norms. 77-78s. 2004.
- Schmidt L., Christensen U., Holstein B.E.: Social Position and coping among men and women in fertility treatment. 1s. 2004.
- Schnohr C., Højbjerg L., Riegels M., Ledet L., Larsen T., Schultz-Larsen K., Petersen L., Prescott E., Grønbæk M.: Does educational level influence the effect of smoking, alcohol, physical activity, and obesity on mortality? A prospective population study. *Scandinavian Journal of Public Health* 32, s. 250-256. 2004.
- Støvring N., Avlund K., Schultz-Larsen K., Schroll M.: The cumulative effect of smoking at age 50, 60, and 70 on functional ability at age 75. *Scandinavian Journal of Public Health* 32, s. 296-302. 2004.
- Thomsen D.K., Mehlsen M.Y., Hokland M., Viidik A., Olesen F., Avlund K., Munk K., Zachariae R.: Negative thoughts and health: Associations among rumination, immunity, health care utilization in a young and elderly sample. *Psychosomatic Medicine* 66, s. 363-371. 2004.
- Thomsen D.K., Mehlsen M.Y., Olesen F., Hokland M., Viidik A., Avlund K., Zachariae R.: Is there an association between rumination and self-reported physical health? A one-year follow-up in a young and an elderly sample. *Journal of Behavioral Medicine* 27/3, s. 215-231. 2004.
- Vass M., Avlund K., Kvist K., Hendriksen C., Andersen C.K., Keiding N.: Structured home visits to older people. Are they only of benefit for women? A randomised controlled trial. *Scandinavian Journal of Primary Health Care* 22, s. 106-111. 2004.
- Vass M., Hendriksen C.: Den ældre patient der er faldet. *Ugeskrift for Læger* 166/13, s. 1212-1212. 2004.
- Vass M., Hendriksen C., Avlund K.: A feasible model for promoting health and prevent functional decline in older people. A municipality randomised controlled trial. 1s. 2004.
- Voss M., Floderus B., Diderichsen F.: How do job characteristics, family situation domestic work, and lifestyle factors relate to sickness absence? A study based on Sweden Post. *Journal of Occupational and Environmental Medicine* 46/11, s. 1134-1143. 2004.
- Voss M., Nylén L., Floderus B., Diderichsen F., PD. T.: Unemployment and early cause-specific mortality: A study based on the Swedish twin registry. *American Journal of Public Health* 94/12, s. 2155-2161. 2004.
- Zhu J., Hjöllund N., Nybo Andersen A-M., Olsen J.: Shift work, job stress and late fetal loss: The National Birth Cohort in Denmark. *Journal of Occupational and Environmental Medicine* 46, s. 1144-1449. 2004.

Afdeling for Sundhedspsykologi

- Avlund K., Johannesen A., Mortensen E.L., Holm-Pedersen P., Pedersen A.N., Schroll M.: (red.). Livsforløbet fra 50 til 85 år. Data fra befolkningsundersøgelserne ved Forskningscenter for Forebyggelse og Sundhed. Skriftserien fra Gerontologisk Institut 8, 46s. Gerontologisk Institut, København 2004.
- Eplov L.F., Jørgensen T., Birket-Smith M., Johansen C., Osler M., Mortensen E.L.: An examination of the connection between stress-markers and scoring on the Danish Psychic Vulnerability Scale. 1s. 25th European Conference on Psychosomatic Research, Berlin 24.-27.6.04 2004.
- Eplov L.F., Petersen J., Jørgensen T., Birket-Smith M., Johansen C., Osler M., Mortensen E.L.: Validation of the Danish Psychic Vulnerability Scale. 1s. 25th European Conference on Psychosomatic Research, Berlin 24.-27.6.04 2004.

- Garde E., Mortensen E.L., Rostrup, E.: Cognitive decline is associated with progression of cerebral white matter hyperintensities. A population-based follow-up study. 1s. Alzheimer's Imaging Consortium Meeting, Philadelphia, PA. 2004.
- Garde E., Mortensen E.L., Rostrup E.: Cognitive decline is associated with progression of cerebral white matter hyperintensities. A population-based follow-up study. 1 s. 9th International Conference on Alzheimer's Disease and Related Disorders, Philadelphia, PA. 2004.
- Hansen B.M., Hoff B., Greisen G., Mortensen E.L., Danish ETFOL Study Group: Early nasal continuous positive airway pressure in a cohort of the smallest infants in Denmark: neurodevelopmental outcome at five years of age. *Acta Paediatr* (93) 2, s. 190-195. 2004.
- Hansen H.S., Mortensen E.L.: Introduktion. i: NEO PI-R. Manual – klinisk s. 5-9. Costa, Paul T., Jr., McCrae, Robert R. Psykologisk Forlag A/S, København 2004.
- Hansen H.S., Mortensen E.L.: Dokumentation for den danske udgave af NEO PI-R og NEO PI-R Kort Version. i: NEO PI-R. Manual – klinisk s. 53-86. Costa, Paul T., Jr., McCrae, Robert R. Psykologisk Forlag A/S, København 2004.
- Hoff B., Hansen B.M., Munck H., Mortensen E.L.: Behavioral and social development of children born extremely premature: 5-year follow-up. *Scandinavian Journal of Psychology* 45(4), s. 285-292. 2004.
- Ivanou J.: Re: A Case-Control Study on Psychological Symptoms in Sleep Apnea-Hypopnea Syndrome (SAHS). *Canadian Journal of Psychiatry* 49(8), s. 240. 2004.
- Kesmodel U., Kilburn T., Underbjerg M., Thorsen P., Bakketeig L., Mortensen E.L., Landrø N.I., Schendel D., Bertrand J.: Prenatal Lifestyle: Neuropsychological Effects at Age 5. 1s. Nordisk Forening for Gynækologi og Obstetrik, Helsinki, 12.-15.6.04 2004.
- Kesmodel U., Kilburn T., Underbjerg M., Thorsen P., Bakketeig L., Mortensen E.L., Landrø N.I., Schendel D., Bertrand J.: Prenatal Lifestyle: Neuropsychological Effects at Age 5. 1s. Nordic Conference in Epidemiology, Kuopio, 17-19.6.04 2004.
- Knop J., Mortensen E.L., Nickel E.J., Gabrielli W.F., Jensen P., Mednick S.A.: Prediction of mortality at age 40 in Danish males at high and low risk for alcoholism. *Acta Psychiatrica Scandinavica* 110 (6), s. 476-482. 2004.
- la Cour P.: Religiositet: Symptom eller ressource? *Psyke og Logos* 25, s. 392-395. 2004.
- la Cour P.: Religion og Helbred. i: Kan tro flytte bjerge? s. 120-135. Christoffer Johansen & Niels Christian Hvidt. Gyldendal, København 2004.
- la Cour P.: Drømmen om det bio-teknologiske fix: Tilpasningsmedicin. *Teknologirådets Rapporter 3*, i: Teknologirådets Rapporter s. 63-68. Teknologirådet, København 2004.
- Mortensen E.L.: Ændringer i intellektuelle funktioner med alderen. *Skriftserien fra Gerontologisk Institut* 8, s. 17-23. 2004.
- Mortensen E.L.: Sundhedsadfærd og sundhedsrelateret adfærd. i: *Klinisk Sundhedspsykologi* s. 38-42. E. Friis-Hasché, P. Elsass & T. Nielsen. Munksgaard, København 2004.
- Mortensen E.L.: Personlighed, intelligens og arv. i: *Klinisk Sundhedspsykologi* s. 43-49. E. Friis-Hasché, P. Elsass & T. Nielsen. Munksgaard, København 2004.
- Mortensen E.L.: Psykiske egenskaber og helbred. i: *Klinisk Sundhedspsykologi* s. 50-55. E. Friis-Hasché, P. Elsass & T. Nielsen. Munksgaard, København 2004.
- Mortensen E.L.: Sociale og kulturelle faktorer. i: *Klinisk Sundhedspsykologi* s. 56-60. E. Friis-Hasché, P. Elsass & T. Nielsen. Munksgaard, København 2004.
- Mortensen E.L.: Spørgeskemaer – konstruktion og anvendelse. i: *Klinisk Sundhedspsykologi* s. 154-160. E. Friis-Hasché, P. Elsass & T. Nielsen. Munksgaard, København 2004.
- Olsen L.R., Mortensen E.L., Bech P.: Prevalence of major depression and stress indicators in the Danish general population. *Acta Psychiatrica Scandinavica* 109(2), s. 96-103. 2004.
- Olsen L.R., Mortensen E.L., Bech P.: The SCL-90 and SCL-90R versions validated by item response models in a Danish community sample. *Acta Psychiatrica Scandinavica* 110(3), s. 225-229. 2004.
- Ripa C.P.L., Mortensen E.L., Sanders S.A., Reinisch J.M.: Feminization of personality in young adult males prenatally exposed to progesterone. 1s. 30th Annual Meeting, International Academy of Sex Research, Helsinki 2004.
- Schack-Nielsen L., Michaelsen K.F., Mortensen E.L., Sørensen T.I.A., Reinisch J.M.: Is duration of breastfeeding influencing the risk of obesity in adult males. *Adv Exp Med Biol* 554, s. 383-385. 2004.
- Sørensen H.J., Mortensen E.L., Reinisch J.M., Mednick S.A.: Association between prenatal exposure to analgesics and risk of schizophrenia. *British Journal of Psychiatry* 185, s. 366-371. 2004.

Afdeling for Sundhedstjensteforskning

- Alilio M., Kitua A., Njunwa K., Medina M., Rønn A.M., Mhina J., Msuya F., Mahundi J., Depinay J.M., Whyte S.R., Krasnik A., Bygbjerg I.C.: Malaria control at the district level in Africa: the Case of the Muheza district in northeastern Tanzania. *American Journal of Tropical Medicine and Hygiene* 71 (Supp 2), s. 205-213. 2004.
- Andersen J.G., Christiansen P.M., Jørgensen T.B., Togeby L., Vallgård S.: Replik: den danske magt- og demokratiudredning. *Nr. 2 Politik*, s. 85-90. 2004.
- Bjørner J.B., Petersen M.A., Grønvold M., Aaronson N.K., Ahler-Elmqvist M., Arraras J.I., Brédart A., Fayers P.M., Jordhoy M., Sprangers M.A.G., Watson M., Young T.: Use of response theory to develop a shortened version of the EORTC QLQ-C30 emotional function. *Quality of Life Research* Volume 13, s. 1683-1697. 2004.
- Fredslund H., Jørgensen L.M.D.: Kvalitative metoder. i: *Klinisk Forskningsmetode* s. 63-82. Munksgaard Danmark, Kapitel 4: Kvalitative metoder 2004.
- Grønvold M.: Perspektiver på forskning i palliativ indsats lokalt og i nordisk sammenhæng. *Omsorg – Nordisk Tidsskrift for Palliativ Medisin* Volume 21, s. 44-48. 2004.
- Grønvold M.: Symptom Prioritization and Treatment Outcome in Palliative Care. *Stresa, Italien, 3. Research Forum of the European Association of Palliative Care (EAPC)*, 3.-6. June 2004.
- Grønvold M.: Multidimensional Computerized Adaptive Testing of the EORT QLQ-C30: Basic development and Evaluations. 2004 Symposium: Stating the Art: Advancing Outcomes Research Methodology and Clinical Applications, Boston, USA, 28-06-2004 2004.
- Grønvold M.: Level of Psychological Distress in Newly

- Diagnosed Breast Cancer Patients predict Survival. S. 87-88. 7th World Congress of Psycho-oncology, København, 27-08-04 2004.
- Grønvold M., Petersen M., Bjørner J.: A Short Version of the EORT Quality of Life Questionnaire. *Palliative Medicine* 18, s. 315. 2004.
- Guichard A., Fredslund H., Borg E., Nielsen K., Jørgensen L.M.D., Roepstorff C., Naurholm L., Nielsen T.W., Albertsen K.: Kvinder på arbejde. 1-72s. Arbejds miljø Institutet, 2004.
- Høyér K.L.: Is informed consent a solution to contractual problems? A comment on the article Iceland inc.?: On the ethics of commercial population Genomics by Jon F. Merz, Glenn E. McGee and Pamela Sankar. *Social Science & Medicine* 58, 2004.
- Høyér K.L.: Governing UK Biobank: The importance of ensuring public trust. *Trends in Biotechnology* Vol. 22, no. 6, s. 284-285. 2004.
- Høyér K.L.: Ambiguous gifts: Public anxiety, informed consent and biobanks. i: *Genetic Databases. Socio-ethical issues in the collection and use of dna* s. 97-116. Tutton, Richard and Corrigan, Oonagh. Routledge, London 2004.
- Høyér K.L.: The reforms of the health care systems in Scandinavia: new roles of politicians, patients and professionals. 1-131s. Faculty of Medicine and Odontology, Umeå, Sverige 2004.
- Høyér K.L.: Studying ethics as a form of regulation: finally getting it right? 746-747s. Public Proof Science, technology and democracy, 4S & East Conference, Paris August 25-28 2004.
- Høyér K.L.: Studying Ethics As Policy: Report On A Swedish Case Study. 30s. genomics and society, 1st CE-SAGen International Conference, 2-3 March – Royal Society London 2004.
- Høyér K.L.: The Emergence of an Entitlement Framework for Stored Tissue. *Science Studies* Vol 17, no 2, s. 63-82. 2004.
- Høyér K.L.: Who may do what with stored tissue? A case study of an escalating conflict in Sweden. Conference i Toulouse, Frankrig 7.-10. oktober, Mapping the language of research-biobanks and health registries. – From traditional biobanking to research biobanking. 2004.
- Høyér K.L.: Public Anxiety, informed consent and biobanks. *Genetic Databases Working Launch*. Conference, The Royal Society, 6-9 Carlton House Terrace, 8. juni 2004.
- Høyér K.L.: Dilemmaer i regulering af ny medicinsk teknologi – med eksempler fra sport og bioteknologiindustri. *Sociologisk Udsyn*, Foredrag onsdag 27. oktober 2004.
- Høyér K.L.: Da væv pludselig blev et etisk problem. www.sundhedsantropologi.dk/documents/27_msa_artikel_kh.pfd 2004.
- Høyér K.L.: Biobank and Informed Consent. An anthropological contribution to medical ethics. 228s. Umeå Universitet 2004.
- Høyér K.L.: Bioetik i praktiken. Etiken som regleringsmetode. i: *En ny kropp. Essäer om medicinska visioner och personliga val* s. 19-41. Susanne Lundin. Nordic Academic Press, 2004.
- Høyér K.L., Lynøe N.: Is Informed Consent a Solution to Contractual Problems? A Comment on the Article “Iceland Inc.”?: On the Ethic of Commercial Population Genomics’ by Jon F. Merz, Glenn E. McGee, and Pamela Sankar. *Social Science & Medicine* 58/1211, 2004.
- Høyér K.L., Olafsson B-O., Mjørndal T., Lynøe N.: Informed consent and Biobanks: A population-based study of attitudes towards tissue donation for genetic research. *Scandinavian Journal of Public Health* 32, s. 224-229. 2004.
- Jensen P.T., Grønvold M., Klee M.C., Thranov I., Petersen M.A., Machin D.: Early-stage cervical carcinoma, radical hysterectomy, and sexual function. A longitudinal study. *Cancer Volume* 100, s. 97-106. 2004.
- Jensen P.T., Klee M.C., Thranov I., Grønvold M.: Validation of a questionnaire for self-assessment of sexual function and vaginal changes after gynaecological cancer. *Psycho-Oncology Volume* 13, s. 577-592. 2004.
- Johnsen A., Grønvold M.: Development of a Questionnaire Measuring Palliative Needs. *Palliativ Medicine* 18, s. 315. 2004.
- Koch L.: Livets nye realiteter – Folkesundhed, racehygiejne eller et nyt servicetilbud? *Politiken* lørdag den 10. juli, s. 1 og 4. 2004.
- Koch L.: Kampen om fremtiden. 10-11s. Universitetsavisen 2004.
- Koch L.: Livets nye realiteter. 1 og 4s. *Politiken*, 10. juli 2004.
- Koch L.: The Meaning of Eugenics: Reflection on the Government of Genetic Knowledge in the Past and the Present. *Science in Context* 17(3), s. 315-331. 2004.
- Koch L., Horst M., Svendsen M.N.: Mennesket er mere end sine gener. *Politiken*, 6. januar 2004.
- Koch L., Horst M., Svendsen M.N.: Mennesket er mere end sine gener. 8-11s. *Forskningsetikk* 2004.
- Koch L., Simes T.: En vision for framtidens genomforskning. i: *En ny kropp* s. 103-123. Susanne Lundin. Nordic Academic Press, 2004.
- Krasnik A.: The strong public tradition in Danish health care. i: *Privatisation in European Health Care: A comparative analysis in eight countries* s. 49-62. Allan Krasnik. Hans Maarse. Elsevier Gezondheidszorg, Maarssen, The Netherlands 2004.
- Krasnik A.: The reforms of the health care systems in Scandinavia: new roles of politicians, patients and professionals. 26s. University of Bologna, Bologna, Italy 2004.
- Krasnik A., Hansen E., Keiding N., Kreiner S., Nielsen A.M.: Patterns of utilization of primary health services in a Danish cohort: the results of markov Chain modelling. *European Journal of Public Health* 4/14, s. 57-59. 2004.
- Michaelsen J.J., Krasnik A., Nielsen A.S., Nørredam M.L., Torres A.M.: Health professionals knowledge, attitudes, and experiences in relation to immigrant patients: a questionnaire study at a Danish hospital. *Scandinavian Journal of Public Health* Vol 32, No. 4, s. 287-295. 2004.
- Møllerhøj J.: Det 19. århundredes danske psykiatri – en historisk geografisk oversigt. *Bibliotek for Læger* Nr. 1, s. 47-73. 2004.
- Møllerhøj J.: Hysteri før Freud – om konstruktionen af hysteri og hysterikere i “Nervøsitetens Århundrede”. *Den jyske Historiker* Nr. 96, s. 78-107. 2002.
- Møllerhøj J.: Hysteri og hysterikere på Kommunehospitalets 6. afdeling for nerve- og sindssygdomme 1875-1918. *Nyhedsbrev* nr. 20, s. 3-7. 2003.
- Nexø I.M.A., Larsen K., Møller J.F.: Mellem kamp og kald

- yngre læger i 100 år. S. 45-94. Lægeforeningens Forlag, København 2004.
- Nielsen A.S.: Painful Experiences – Perceptions of Treatment among Migrant Women with Chronic Illness. 120s. Taylor & Francis Ltd. Carfax Publishing, Oxfordshire 2004.
- Noerholm V., Grønvold M., Watt T., Bjørner J.B., Rasmussen N-A., Bech P.: Quality of life in the Danish general population – normative data and validity of WHO-QOL-BREF using RASCH and item response theory models. *Quality of Life Research* Nr. 13, s. 531-540. 2004.
- Nørredam M.L., Krasnik A., Sørensen T.M., Keiding N., Michaelsen J.J., Nielsen A.S.: Emergency room utilization in Copenhagen: a comparison of immigrant groups and Danish-born residents. *Scandinavian Journal of Public Health* Nr. 32, s. 54-59. 2004.
- Pedersen L., Munch T.N., Grønvold M.: The treatment of fatigue in palliative care patients. *European Journal of Palliative Care* Volume 10, s. 225-229. 2003.
- Strømgren A.S., Grønvold M., Petersen M.A., Goldschmidt D., Pedersen L., Spile M., Irming-Pedersen G., Sjogren P.: Pain characteristics and treatment outcome for advanced cancer patients during the first week of specialized palliative care. *Journal of Pain and Symptom Management* Nr. 27, s. 104-113. 2004.
- Vallgård S.: Social ulighed i sundhed – hvad er problemet? *Ugeskrift for Læger* Nr. 7 årgang 166, s. 613-615. 2004.
- Vallgård S.: Tvang eller frivillighed – om aids-lovgivning i Danmark og Sverige. *Magasinet Humaniora* Nr. 1, s. 16-19. 2004.
- Vallgård S.: Ökad styring av barns hälsa i både Danmark och Sverige. *Läkartidningen* Volume 101, nr. 11, s. 1021-1022. 2004.
- Vallgård S.: Har man en hammare ser alle problem ut som spikar. *Utblick – folkhälsa* Nr. 2, s. 30-32. 2004.
- Vallgård S.: Reform mod bedre vidende. *Ugeskrift for Læger* 26-31, s. 2592-2593. 2004.
- Vallgård S.: Studier af magtudøvelse. Bidrag til en operationalisering af Michel Foucaults begreb governmentality. i: På sporet af magten s. 117-131. Peter Munk Christensen, Lise Togeby. Aarhus Universitetsforlag, Århus 2003.
- Vallgård S.: Hvem har ansvaret for folkesundheden? 3962s. København – *Ugeskrift for Læger* nr. 166 2004.
- Vallgård S.: Autonomy and obedience. Paradoxes in health promoting activities in 20th century Denmark and Sweden. *European Social Science and History Conference*, Berlin, Marts 2004.
- Vallgård S.: Policies – problem definitions and path dependency. Choosing policy for reducing social inequalities in health in Denmark and Sweden. *International Society for Equity in Health*. Third International Conference June 10-12, 2004, Durban,, South Africa, "PATHWAY TO EQUITY IN HEALTH: USING RESEARCH FOR POLICY AND ADVOCACY" 2004.
- Vallgård S.: Større styringsbestræbelser i sundhedsarbejdet. København – *Ugeskrift for læger* nr. 166. 2004.
- Vallgård S.: Autonomi og lydighed, et styringsmæssigt paradoks? Det 25:e Nordiska historikermötet Stockholm 4.-8. augusti 2004 2004.
- Vallgård S.: Strukturkommissionen og evidensen. København – *Ugeskrift for læger* nr. 166. 2004.
- Vallgård S.: Hvordan sikres svage patienter i det åbne og gennemsigtige sundhedsvæsen? København – *Ugeskrift for læger* nr. 166 2004.
- Vallgård S.: Rettidig omsorg eller utidig indblanding? København – *Ugeskrift for læger* nr. 166 2004.

Publikationer for 2003

Disse to afdelinger vises i Årbog 2004, idet de ikke blev vist rigtigt i Årbog 2003

Afdeling for Sundhedspsykologi

- Birket-Smith M., Mortensen E.L.: Reply to Letter to the Editor: Somatoform pain disorder: a valid diagnosis? *Acta Psychiatrica Scandinavica* 108:75, s. 75. 2003.
- Friis-Hasche E., Willumsen T., Jensen H.H.: Hvorfor giver tandpleje angst? *Tandlægebladet* 107(1), s. 24-32. 2003.
- Friis-Hasche E., Willumsen T., Jensen H.H.: Hvorfor giver tandpleje angst? *Den norske tannlegeforenings tidende* 113(1), s. 20-26. 2003.
- Høgh P., Garde E., Mortensen E.L., Jørgensen O.S., Waldemar G.: Anti-hypertensive treatment and the apolipoprotein E epsilon4-allele increase the risk of cerebral white matter abnormalities in a prospective population study: data from 35 years follow-up. 1s. Helsinki: EFNS Congress, 29. august – 2. september. 2003.
- Jensen H.H., Mortensen E.L., Sanders S.A., Reinisch J.M.: Social and psychological characteristics associated with the high frequency-low quantity drinking pattern. 140s. Greece: 17th Conference of the European Health Psychology Society. 2003.
- Johannsen T.H., Ripa C.P.L., Carlsen E., Starup J., Nielsen O.H., Drzewiecki K.T., Mortensen E.L., Müller J., Skakkebaek N.E., Main K.M.: Follow-up after genital surgery in female intersex patients. A preliminary report. *Hormone Research* 60, s. 88. 2003.
- la Cour P.: Malum exclusum – malum inclusum. To væsensforskellige forhold til det onde. *Psyke og Logos* 24, s. 48-71. 2003.
- la Cour P.: Hvad er datid og hvad er nutid? Anm. af Psykodynamisk Leksikon. *Psyke og Logos* 24, s. 457-461. 2003.
- la Cour P.: Hvad man ikke ved om tro. *Jyllandsposten* 31. juli, s. 2. 2003.
- la Cour P.: Psykologirelevante artikler. i: Den Store Danske Encyklopædi. Supplementsbind 2003. Gyldendal, København 2003.
- la Cour P.: Religion og attachment: En kritisk oversigt over teorier og empiriske fund. *Psyke og Logos* 24, s. 759-777. 2003.
- Michaelsen K.F., Lauritzen L., Jørgensen M.H., Mortensen E.L.: Breast-feeding and brain development. *Scandinavian Journal of Nutrition* 47(3), s. 147-151. 2003.
- Mortensen E.L.: Familien gør måske alligevel en forskel. *Psykolog Nyt* 57(1), s. 12-14. 2003.
- Mortensen E.L., Andresen J., Kruuse E., Sanders S.A., Reinisch J.M.: IQ Stability: The relation between child and young adult intelligence test scores in low-birth-weight samples. *Scand J Psychol* 44(4), s. 395-398. 2003.
- Mortensen E.L., Michaelsen K.F., Sanders S.A., Reinisch J.M.: Amning og intelligens. *Ugeskrift for Læger* 165(13), s. 1361-1366. 2003.
- Muldoon M.F., Mortensen E.L., Garde E., Brummett B., Barefoot J.C.: Serum Cholesterol and Cognitive Func-

- tioning during Aging. 1s. Phoenix, AZ: American Psychosomatic Society, 5-8 March. 2003.
- Reimers T.S., Ehrenfels S., Mortensen E.L., Schmiegelow M., Sønderkær S., Carstensen S., Schmiegelow K., Müller J.R.: Cognitive deficits in long-term survivors of childhood brain tumors: Identification of predictive factors. *Med Pediatr Oncol* 40(1), s. 26-34. 2003.
- Ripa C.P.L.: Role of hormones in human sexual differentiation of brain and behavior. *Reproductive toxicology* 17, s. 481. 2003.
- Ripa C.P.L.: Hormoners betydning for udvikling af psykologiske kønsforskelle – en introduktion til psykoendokrinologien. *Psykolog Nyt* 20, 2003.
- Ripa C.P.L., Johannsen T.H., Mortensen E.L., Müller J.: General cognitive functions, mental rotations ability, and handedness in adult females with congenital adrenal hyperplasia. *Hormones and behavior* 44, s. 72. 2003.
- Ripa C.P.L., Johannsen T.H., Mortensen E.L., Reinisch J.M., Main K.M., Skakkebak N.E.: Psychosexual development and sexual experience in adult females with congenital adrenal hyperplasia: preliminary results from a Danish follow-up. 1s. Bloomington, IN: International Academy of Sex Research, 15-19 July. 2003.
- Rostrup E., Garde E., Mortensen E.L.: Decline in intelligence from middle-age is associated with brain volume in healthy octogenarians: a longitudinal study. 1s. Göteborg: International Society for Vascular Behavioural and Cognitive Disorders, 28-31 August. 2003.
- Schjødt T., Middelboe T., Mortensen E.L., Gjerris A.: Ward atmosphere in acute psychiatric inpatient care: differences and similarities between patient and staff perceptions. *Nord J Psychiatry* 57(3), s. 215-220. 2003.
- Simonsen E., Mortensen E.L., Haahr U.: Personality disorders in first episode, non-affective psychosis. 1s. Firenze: International Society for the Study of Personality Disorders, 9-12 October. 2003.
- Sørensen H.J.S., Mortensen E.L., Reinisch J.M., Mednick S.A.: Do hypertension and diuretic treatment in pregnancy increase the risk of schizophrenia in offspring? *American Journal of Psychiatry* 160(3), s. 464-468. 2003.
- Thorsen H., la Cour P., Brodersen J.: En kritisk gennemgang af to skalaer til måling af depression i almen praksis. *Månedsskrift for Praktisk Lægegerning* 81, s. 361-370. 2003.
- Thorsen H., la Cour P., Brodersen J., Waldorff F.B.: Spørgeskemaer og strukturerede spørgsmålstests. *Månedsskrift for Praktisk Lægegerning* 81, s. 317-320. 2003.
- Waldemar G., Høgh P., Garde E., Mortensen E.L., Krabbe K., Jørgensen O.S.: The apolipoprotein E epsilon4-allele and the arterial hypertension are associated with increased risk of cerebral white matter hypointensities: a community based population study. 1s. Göteborg: International Society for Vascular Behavioural and Cognitive Disorders, 28.-31. august. 2003.
- Afdeling for Sundhedstjensteforskning**
- Birk H.O.: Hvilke faktorer bestemmer valget af sygehus? *Ugeskrift for Læger Årgang* 165, nr. 38, s. 3608-3612. 2003.
- Birk H.O.: Brugen af det frie sygehusvalg inden for tre amter, 1991-1999. *Ugeskrift for Læger Årgang* 165, nr. 38, s. 3613-3696. 2003.
- Birk H.O., Henriksen L.O.: Prehospital interventions: on-scene-time and ambulancetechnicians' experience. *Prehospital and Disaster Medicine Volume* 17, number 3, s. 167-169. 2002.
- Ettore E., Pilnick A., Koch L.: *Sociology of Genetics. Sociologi Volume* 37, Number 3, s. 608 – 610. 2003.
- Fayers P.M., Aaronson N.K., Bjordal K., Curran D., Grønvold M.: *EORTC QLQ-C30 Scoring Manual (2nd edition)*. EORTC 2, s. 1-77. 1999.
- Grønvold M.: Håndtering af litteratur-referencer på computer. *Ugeskrift for Læger* 161, s. 411-413. 1999.
- Grønvold M.: Oral clodronate in breast cancer patients with bone metastases: a randomized study. *Acta Anaesthesiologica Scandinavica* 43, s. 948-953. 1999.
- Grønvold M.: Kemoterapi ved brystkræft: Overlevelse og livskvalitet (leder). *Ugeskrift for Læger* 4, s. 6501. 1994.
- Højlund H., Knudsen M.: (red.). *Organiseret Kommunikation – Systemteoretiske analyser*. 136-158s. Samfundslitteratur, København 2003.
- Høyer K.L.: Science is Really Needed – That's All I know". Informed consent and the Non-verbal Practices of Collecting Blood for Genetic Research in Northern Sweden. *New Genetics and Society* 22/3, s. 198-212. 2003.
- Høyer K.L.: Forskningskomitéerna – Vem ska Representera Allmenheten? *Läkertidningen* 100/22, s. 1987-1988. 2003.
- Jensen P.T., Grønvold M., Klee M.C., Thranov I., Petersen M.A., Machin D.: Longitudinal study of sexual function and vaginal changes after radiotherapy for cervical cancer. *International Journal of Radiation Oncology, Biology, Physics Volume* 56, s. 937-949. 2003.
- Knudsen M.: Forskydninger – kontingenshåndtering i moderniseringen af et amtskommunalt sundhedsvæsen. i: *Organiseret Kommunikation – Systemteoretiske analyser* s. 136-158. Højlund, Holger, Knudsen Morten (red.). Samfundslitteratur, København 2003.
- Knudsen M., Vinge, Sidsel: Infrastruktur og reformer i sygehusvæsenet. i: *Ledelse i Sygehusvæsenet* s. 210-228. Borum, Finn (Red.). Handelshøjskolens Forlag, København 2003.
- Koch L.: Den nye genetik – mellem neutralitet og engagement. i: *Der må da være en grænse! Om holdninger til ny teknologi* s. 121-140. Lene Koch. Kasper Lippert-Rasmussen. Museum Tusulanums Forlag, København 2003.
- Koch L.: Bryster er kulturelle produkter. *Dagens Forskning*, s. 11. 2003.
- Koch L.: Forholdet mellem læge og patient i den forudsigende medicin. i: *Læge-patient-forholdet – Reflektioner og Visioner* s. 125-134. Lene Koch. Henrik Jørgensen. Det Etske Råd, København 2003.
- Koch L.: Har vi brug for stamceller? *Stamcelleforskningens politik*. Biozoom nr. 2, s. 14-15. 2003.
- Koch L.: Embryonale stamceller. Høring om anvendelse af stamceller i forskning og behandling. *Biosam* Nr. 11, s. 91-93. 2003.
- Koch L.: *Forskningsmetoder i Folkesundhedsvidenskab*. 5-238s. Munksgaard, København 2003.
- Koch L.: *Tekstanalyse*. i: *Forskningsmetoder i Folkesundhedsvidenskab* s. 53-68. Lene Koch og Signild Vallgård. Munksgaard, København 2003.
- Koch L.: *Diskursanalyse*. i: *Forskningsmetoder i Folkesundhedsvidenskab* s. 69-90. Lene Koch og Signild Vallgård. Munksgaard Danmark, København 2003.
- Koch L.: *Fosterundersøgelser og selvbestemmelse*.

- Månedsskrift for Praktisk Lægegering August 2003, s. 989-1002. 2003.
- Koch L.: Fosterundersøgelser og selvbestemmelse. *Politikens Kronik* 5. juni 2003, s. 1. 2003.
- Nexø I.M.A.: Diskursanalyse. i: *Forskningsmetoder i folkesundhedsvidenskab* s. 69-90. Lene Koch og Signild Vallgård. Munksgaard, København 2003.
- Nielsen A.S.: Søgen efter anerkendelse: om migrant kvinders erfaringer med længerevarende sygdom og hospitalbehandling. *Tidsskrift for Sygeplejeforskning* 19. årgang, nr. 2, s. 19-25. 2003.
- Petersen M.A., Grønvold M., Bjorner J.B., Aaronson N.K., Conroy T., Cull A., Fayers P.M., Hjermstad M., Sprangers M., Sullivan M.: Use of differential functioning analysis to assess the equivalence of translations of a questionnaire. *Quality of Life Research* Volume 12, s. 373-385. 2003.
- Spangers M., Grønvold M., Arraras J.I., Franklin J., te Velde A., Muller M., Franzini L., Williams A., de Haes H.C.J., Hopwood P., Cull A., Aaronson N.K.: The EORTC Breast Cancer-Specific Quality-of-Life Questionnaire Module (QLQ-BR23): first results from a three-country field study. *Journal of Clinical Oncology* 14, s. 2756-2768. 1996.
- Togeby L., Andersen J.G., Christiansen P.M., Jørgensen T.B., Vallgård S.: *Magt og demokrati i Danmark – hovedresultater fra Magtudredningen*. 439 s. Aarhus Universitetsforlag, Århus 2003.
- Togeby L., Andersen J.G., Christiansen P.M., Jørgensen T.B., Vallgård S.: *Power and Democracy in Denmark. Conclusions*. 66 s. Magtudredningen, Århus 2003.
- Togeby L., Andersen J.G., Christiansen P.M., Jørgensen T.B., Vallgård S.: *Demokratiske udfordringer – kort udgave af Magtudredningens hovedresultater*. 68 s. Magtudredningen, Århus 2003.
- Vallgård S.: *Den svenske regerings mål for folkesundheden*. *Ugeskrift for Læger* Nr. 6, årgang 165, s. 616-619. 2003.
- Vallgård S.: *Historiske analyser. i: Forskningsmetoder i folkesundhedsvidenskab* s. 124-143. Lene Koch og Signild Vallgård. Munksgaard, København 2003.
- Vallgård S.: *Sammenlignende undersøgelser. i: Forskningsmetoder i folkesundhedsvidenskab* s. 111-123. Lene Koch og Signild Vallgård. Munksgaard, København 2003.
- Vallgård S.: *Folkesundhed som politik. Danmark og Sverige fra 1930 til i dag*. 299 s. Aarhus Universitetsforlag, Århus 2003.

Retsmedicinsk Institut

Ledelse pr. 1.2.2004

Instituttet ledes af institutleder Niels Morling.

Bestyrelsen består af afdelingslederne Hans Petter Hougen, Niels Morling og Anni Steentoft samt lektor Jørgen Dissing, lektor Birthe Eriksen, ekspeditionssekretær Irene Rosenbrinck og laboratorietekniker Lis Skibsbye.

Organisation

Instituttet har tre afdelinger: Retsgenetisk, Retskemisk og Retspatologisk Afdeling samt fælles forskningslaboratorium og administration. Antropologisk Laboratorium er tilknyttet Retspatologisk Afdeling.

Adresse

Frederik V's Vej 11
Postboks 2713
2100 København Ø
Telefon 35 32 61 13
Fax 35 32 62 70
Retsmedicinsk.institut@forensic.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Om instituttets og fagets historie henvises til KU's årbog for 1998.

Personaleforhold

Afdelingsleder, dr.pharm. Bent Kæmpe blev pensioneret den 30.4.2004. Lektor, cand.pharm. Anni Steentoft blev konstitueret som afdelingsleder fra den 1.5.2004. Afdelingsleder, dr.med. Niels Morling blev den 1.5.2004 udnævnt til professor i retsgenetik, MSO. Vicesstatsobducent, lic. et dr.med., MPA Hans Petter Hougen blev den 1.12.2004 ansat som professor i retsmedicin og statsobducent. Lektor, cand.med. Birgitte Kringsholm blev indstillet til ansættelse som vicesstatsobducent ved Retspatologisk Afdeling fra den 1.1.2005. Overlæge, dr.med. Kristian Linnet blev indstillet til ansættelse fra den 1.4.2005 som professor i retskemi, MSO, og afdelingsleder ved Retskemisk Afdeling.

Retsgenetisk Afdeling

Forskningsvirksomhed

Retsgenetisk Afdelings forsknings- og udviklingsprojekter omfatter hovedsageligt undersøgelser af genetisk polymorfi med dna-teknik med henblik på retsgenetisk anvendelse.

1. Single Nucleotide Polymorphisms (SNP) ved rets-genetiske undersøgelser

I et EU-støttet samarbejdsprojekt udvikles forskellige metoder til typebestemmelse af SNP'er på autosomer samt X- og Y-kromosomerne til brug i retsgenetikken.

2. Farmakogenetiske undersøgelser i retsmedicinen

Der udvikles metoder til genotypebestemmelse af en række varianter af cytokrom-P450-gener mhp. undersøgelse af sammenhængen mellem farmakogenetiske egenskaber og død forårsaget af forgiftninger med bl.a. forskellige narkotika.

3. Populationsgenetiske undersøgelser

Der foretages sammenlignende undersøgelser af fordelingen af SNP-, STR- og VNTR- og farmakogenetiske egenskaber i en række befolkninger.

4. STR-typebestemmelse i straffesager

Der forskes i metoder til retsgenetiske undersøgelser af meget små mængder dna fra biologiske spor i straffesager.

5. STR-typebestemmelse af DNA fra Y-kromosomet

Der udvikles metoder til typebestemmelse af STR-regioner på Y-kromosomet til retsgenetiske undersøgelser.

6. Mitochondrie-dna-typebestemmelse i straffesager

Der arbejdes på at udvikle kvalitetsmål for mt-dna-sekvenser af HV1 og HV2, forbedre metoderne til sekventering af dna fra biologisk materiale i straffesager og etablere en mt-dna-database af høj kvalitet.

Faglige og administrative hverv

Niels Morling er formand for The European dna Profiling Group of The International Society for Forensic Genetics (ISFG), formand for The English Speaking Working Group of the ISFG, formand for The Paternity Testing Commission of the ISFG, medlem af bestyrelsen og kasserer for ISFG, medlem af The Scientific Committee of the 21th International Congress of the ISFG, medlem af Justitsministeriets Samarbejdsudvalg vedrørende Retsmedicinske Ydelser, sagkyndig i retsgenetik ved Den Rettsmedicinske Kommissjon i Norge og medlem af redaktionskomitéer (Ugeskrift for Læger, International Journal of Legal Medicine, Forensic Science International samt Scandinavian Society for Forensic Science).

Formidling

Afdelingens medarbejdere har deltaget i undervisningen i retsmedicin ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet i København, Odense og Århus, og har undervist i retsgenetik for en række andre faggrupper. Afdelingens medarbejdere er vejledere for danske og udenlandske ph.d.- og specialestuderende.

Nationale og internationale forsknings-samarbejder

Retsgenetisk Afdeling deltager i EU-projektet 'SNPforID – High throughput analysis of SNP's for the forensic identification of persons'. Retsgenetisk Afdeling er medlem af The European dna Profiling Group of the ISFG, The English Speaking Working Group of the ISFG og The dna Working Group of The European Network of Forensic Science Institutes. Afdelingen arrangerer internationale ringprøvninger i faderskabs- og familiesammenførings-sager.

Retsgenetiske undersøgelser

Retsgenetisk Afdeling foretager retsgenetiske undersøgelser i faderskabs-, familiesammenførings- og straffesager. Undersøgelserne kan rekvireres af retsvæsenet, anklage-

myndigheden, politiet i Danmark, Færøerne og Grønland samt statsamter, Udlændingestyrelsen mfl. Undersøgelserne er akkrediteret af Dansk Akkreditering efter den internationale laboratorienorm ISO/EN/DS 17025. Undersøgelserne er beskrevet i KU's årbog for 2002.

Retsgenetiske undersøgelser i 2004

Faderskabssager

Sager	1.031
Personer	3.116

Familiesammenførings-sager

Sager	59
Personer	192

Tvillingezygotiundersøgelser

Sager	100
Personer	200

Straffesager

Sager	4.380
Effekter	9.233
Referenceblodprøver	2.040
STR-analyser, spor	6.241
STR-analyser, blod	2.040
Erklæringer, i alt	5.640
Heraf erklæringer pga. hit i dna-registret	720

Retskemisk Afdeling

Forskningsvirksomhed

Retskemisk Afdelings forsknings- og udviklingsprojekter er i væsentlig grad baseret på de opgaver og det materiale, som afdelingen modtager i forbindelse med det af politiet rekvirerede arbejde. Afdelingen tilstræber at benytte de mest moderne retskemiske metoder. Afdelingen forsker især i udvikling af nye retskemiske metoder, bl.a. immunologiske og kromatografiske screeningsmetoder, tandemmassespektrometri i kombination med kromatografisk separation til kvantificering og identifikation af lægemidler samt narkotika i humant biologisk materiale.

1. Trafikforskning

Afdelingen vurderer forekomsten af lægemidler og narkotika hos mennesker i relation til trafiksikkerheden. Afdelingen deltager i et nordisk projekt, som finansieres af Nordisk Ministerråd, vedrørende lægemidler og narkotika i trafikdræbte. Afdelingen deltager i et EU-projekt IMMORTAL: Medicin og narkotika som årsag til trafikulykker.

2. Narkotikaforskning

Afdelingen deltager i et nordisk samarbejde, hvor der foretages statistiske opgørelser over dødsfald blandt narkomaner pga. forgiftning. Afdelingen deltager i et forsknings-samarbejde med Sundhedsstyrelsen, Rigspolitiet og de retskemiske afdelinger i Århus og Odense omkring ecstasy og narkotika mhp. opklaring af illegal international handel.

3. Håranalyser

Der udvikles en metode til at bestemme amfetaminer og ecstasy i hår med henblik på at fastslå misbrugets art og varighed.

4. Farmakogenetiske undersøgelser

I forbindelse med Retsgenetisk Afdelings projekt vedrørende genotypebestemmelse af en række varianter af cytokrom-P450-gener indsamler afdelingen relevante sager, der kan belyse sammenhængen mellem farmakogenetiske egenskaber og virkningerne af forskellige farmaka.

5. Cyanid

Sammenhængen mellem den klinisk neurologiske tilstand og koncentrationen af cyanid og kulilte i blod hos personer, der udsættes for brandrøg, undersøges.

6. Ketonstoffer

I kroppen kan dannes ketonstoffer, der i visse tilfælde kan medføre alkoholisk eller diabetisk ketoacidose. Sammenhængen mellem de fundne koncentrationer og signifikant ketoacidose undersøges.

7. Toksikologisk database

Afdelingen deltager i et nordisk samarbejde med henblik på at etablere en fælles, nordisk toksikologisk database.

Faglige og administrative hverv

Kst. afdelingsleder, lektor Anni Steentoft er medlem af Justitsministeriets Samarbejdsudvalg vedrørende Retsmedicinske Ydelser. En del af afdelingens medarbejdere er medlemmer af nationale og internationale faglige organisationer.

Formidling

Afdelingens medarbejdere deltager i undervisningen i retsmedicin for studerende ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet i København.

Retskemiske undersøgelser

Retskemisk Afdeling er indstillet til akkreditering af DANA (DS/EN ISO/IEC 17025).

Retskemisk Afdeling udfører retskemiske undersøgelser for alkoholer, lægemidler, narkotika og tekniske gifte på humant biologisk materiale udtaget fra levende og døde på begæring af politi og retsvæsen. Effekter, som er indsendt af politi og toldvæsen, undersøges for indhold af narkotika, anabole steroider og andre stoffer. Afdelingen fortolker de fundne analyseresultater og afgiver sagkyndige vurderinger til retsvæsenet i retskemiske spørgsmål.

Retskemiske undersøgelser i 2004

Alkoholanalyser	19.026
Retskemiske analyser	17.804
Undersøgelser af effekter for narkotika, anabole steroider mm.	1.160

Retspatologisk Afdeling

Forskningsvirksomhed

Afdelingens forskning er overvejende baseret på materiale, som modtages pga. afdelingens funktion som statsobducentur.

1. Retspatologisk billeddiagnostik

Muligheder og begrænsninger af CT- og MR-scanning ved retsmedicinsk traumatologi og patoanatomisk undersøgelse.

2. CT-scanning af mumier

Mumificerede lig undersøges med CT-scanning.

3. Identifikation ud fra billedmateriale

I et ph.d.-projekt undersøges mulighederne for genkendelse af ansigt, krop og gangart vha. 3D-billedbehandling.

4. Opiatkonzentration i hjernen ved dødelige morfinforgiftninger

Opiatkonzentrationen måles i forskellige områder af hjernen og i blod og sammenlignes med graden af påvirkning og forgiftning.

5. Tidlig død pga. metaboliske sygdomme og langt QT-syndrom

Vuggedødsbørn bliver undersøgt for metaboliske sygdomme og mutationer, som er associeret med langt QT-syndrom.

6. Seksuelle overgreb på børn

Overgrebets art, personens alder, køn og andre væsentlige parametre bliver kortlagt i en retrospektiv undersøgelse af mere end 400 børn, som har været udsat for seksuelle overgreb.

7. Aldersbestemmelse med biokemiske markører

Der foretages aldersbestemmelse af afdøde ved at måle racemiseringsgraden af aminosyren L-asparaginsyre i kollagen i dentin. Resultaterne sammenlignes med ændringer af aminosyrer i non-kollagene proteiner, navnlig fosfoserin, og sammenlignes med subjektive, kliniske metoder og personens alder.

8. Aldersbedømmelse af ældre børn og yngre voksne

Resultaterne af aldersvurdering ved røntgenundersøgelse af hænder sammenlignes med aldersvurdering baseret på tandudvikling og personens alder.

9. The Greenland Isotope Project

Grønlandsvikingernes ernæring og ressourcenyttelse undersøges.

10. Stabile isotoper og kost i fortiden

Ph.d.-projekt i samarbejde med Den Arkæologiske Forskerskole om stabile isotoper i knogler fra skeletter fra middel- og jernalderen.

11. Brændte knogler

En metode til datering af brændte knogler videreudvikles.

12. Arkæologisk dna (a-dna)

Gravsatte fra vikingetiden, jernalderen, bronzealderen, stenalderen og fra grønlandske eskimoer undersøges for at belyse slægtskabs- og befolkningsforhold.

13. Sygdomsfremkaldende mutationer ved hæmokromatose

Undersøgelser foretages i materiale fra 4.000 obduktioner.

14. Lav-molekylær-fosfotyrosin-proteinfosfatase (LMW-PTP)

Evolutionen af LMW-PTP-genet undersøges.

15. Praktiske problemer ved arbejde med dna

Stabiliteten af dna i tørret materiale under forskellige simulerede klimatiske forhold og metoder til fjernelse/inaktivering af dna undersøges.

Faglige og administrative hverv**Konsulent og rådgivningsvirksomhed**

Retspatologisk Afdeling afholder retslægelige ligsyn for Københavns Politi. Afdelingen udfører alle retsmedicinske person- og findestedundersøgelser på Sjælland, Lolland, Falster og Bornholm og foretager retslægelige obduktioner m.v. for samme område samt Færøerne. Der foretages undersøgelser af flygtninge/asylansøgere mhp. aldersvurdering af personer, som angiver, at de har været udsat for tortur i deres hjemland. Afdelingens læger foretager på Rigshospitalets Børneafdeling (team for seksuelt misbrugte børn) undersøgelser af mindreårige, som formodes at have været udsat for seksuelle overgreb. I samarbejde med personalet på Rigshospitalets Voldtægtscenter foretages klinisk retsmedicinske undersøgelser af voldtægts ofre. Den retsantropologiske enhed foretager retsantropologiske undersøgelser, bl.a. sammenlignende undersøgelser af personer ved foto- og videooptagelser i forbindelse med røverier, asyl/visumsager mv.

Formidling

En del af afdelingens medarbejdere er medlemmer af nationale og internationale tidsskriftredaktioner, nationale og internationale faglige organisationer samt Rigspolitichefens Id-beredskab.

Hans Petter Hougen: Formand for Dansk Selskab for Retsmedicin og medlem af Justitsministeriets Samarbejdsudvalg vedrørende Retsmedicinske Ydelser.

Retspatologisk Afdelings medarbejdere varetager størsteparten af den prægraduate undervisning i retsmedicin af medicinstuderende, afholder eksaminer i retsmedicin og tentaminer i medicinallovgivning for udenlandske læger, som ønsker autorisation i Danmark, underviser i retsmedicin for læger, paramedicinsk personale og personale inden for justitsvæsenet mv. Flere medarbejdere er vejledere ved ph.d.- og specialestudier.

Afdelingens enheder for retsodontologi og retsantropologi har tæt samarbejde med museumsverdenen og underviser læge-, tandlæge-, arkæologistuderende mv. i Danmark samt udlandet. Antropologisk Laboratorium samarbejder med Kulturarvsstyrelsen samt Antropologisk Afdeling, Syddansk Universitet, og er den centrale institution for dansk retsantropologi.

Retspatologiske undersøgelser

Retspatologisk Afdeling er akkrediteret af DANAK (DS/EN 45004 – registreringsnummer 9042).

Det totale antal undersøgelser i 2004

Obduktioner	797
Personundersøgelser/findestedundersøgelser	591
Retslægelige ligsyn ved instituttet	864
Retslægelige ligsyn ved embedslæger	685
Retsantropologiske undersøgelser	53
Retsodontologiske undersøgelser	94

Instituteder Niels Morling

Forbrug

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	13,7	1,3	15,0
DVIP	0,0	0,0	0,0
STIP	0,0	1,3	1,3
TAP	157,3	1,6	158,9
Årsværk i alt	171,0	4,2	175,2
Løn	66.885,0	1.478,0	68.363,0
Frikøb	-46,0	14,0	-32,0
Øvrige drift	39.918,0	880,0	40.798,0
Anskaffelser	7.811,0	322,0	8.132,0
<i>Bruttototal t.kr.</i>	<i>114.569,0</i>	<i>2.693,0</i>	<i>117.261,0</i>

Stab**Retsmedicinsk Institut***VIP Internt finansieret*

Jensen, Hanne Elisabeth Storm; akademisk medarbejder.

Afdeling for Retspatologi*VIP Internt finansieret*

Hougen, Hans Petter; professor.

Kringsholm, Birgitte; lektor.

Ottosen, Gyda Lolk; vicestatsobducent.

Theilade, Peter; lektor.

Antropologisk Laboratorium*VIP Internt finansieret*

Lynnerup, Niels; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Hansen, Lone; forskningsstip.

Bennike, Pia; lektor.

STIP Eksternt finansieret

Jørkov, Marie Louise Schjellerup; ph.d.-studerende.

Forskningslaboratoriet*STIP Eksternt finansieret*

Melchior, Linea Cecilie; ph.d.-studerende.

Afdeling for Retsgenetik*VIP Internt finansieret*

Børsting, Claus; adjunkt.

Dissing, Jørgen; lektor.

Eriksen, Birthe; lektor.

Hansen, Hanna Elsebeth; lektor.

Morling, Niels; afdelingsleder.

Sanchez Sanchez, Juan Jose; adjunkt.

VIP Eksternt finansieret

Tomas Mas, Carmen; forskningsass.

Afdeling for Retskemi*VIP Internt finansieret*

Johansen, Sys Stybe; lektor.

Jornil, Jakob; forskningsass.

Kæmpe, Arne Bent Pedersen; afdelingsleder.

Steenoft, Anni; lektor.

Ph.d.-afhandlinger

Pedersen, Palle: Hemochromatosis in a population of Danish men. A study of penetrance.

Fondsbevillinger*V.C. Eilschou Holms Legat*

– Opbevaringsfaciliteter for Den Antropologiske Samling
Niels Lynnerup 200.000.

Aarhus Universitet

– Drinking with the Rich and Dining with the Poor in Iron Age Denmark. Evaluating stable isotope analysis as a scientific method in archaeology (Retsmedicinsk Institut) kr. 1.400.000.

Finansrådet

– Identifikation af personer på grundlag af personernes bevægelsesmønster (Niels Lynnerup) kr. 500.000.

H.P. Hjerl Hansen Mindefondet

– Undersøgelse af skeletrester fra Al-Kaznah, Petra, (Jordan Niels Lynnerup) kr. 40.000.

VELUX Fonden af 1981

– Undersøgelse af Danmarks genetiske fortid (Jørgen Dissing) kr. 2.366.000.

Publikationer**Afdeling for Retspatologi**

Barnung S.K., Feddersen C.: Kasuistik: Selvmord ved hjælp af helium og en plastikpose. Ugeskrift for Læger 40, s. 3506-3507. 2004.

Bennike P.: The variation of body proportions over a period of 7.000 years in Denmark. Am J Phys Antropol, s. 62-62. 2004.

Bennike P.: The Human Remains. i: Ribe Excavations 1970-76, vol 5 s. 53-60. Mogens Bencard, Aino Kann Rasmussen, Helge Brinch Madsen (eds.). Jutland Archaeological Society, Højbjerg 2004.

Bennike P.: R. Arnott (ed.) The Archaeology of Medicine. 74-76s. 2004.

Christensen T., Lynnerup N.: Kirkegården i Kongemarken. i: Kristendommen i Danmark før år 1050 s. 142-152. N. Lund (ed).. Roskilde Museums Forlag, Roskilde 2004.

Dahlerup H.K., Lynnerup N.: Skælskør karmeliter kloster og dets kirkegård. Nordiske Fortidsminder, serie C 2, 150-150 s. Det Kongelige Nordiske Oldskriftsselskab København 2004.

Doetsch A., Faber J., Lynnerup N., Wätjen I., Bliddal H., Danneskiold-Samsøe B.: The Effect of Calcium and Vitamin D3 Supplementation on the Healing of the Proximal Humerus Fracture: A Randomized Placebo-Controlled Study. Calcified Tissue International 75(3), s. 183-8. 2004.

- Gilbert M., Cuccui J., White W., Lynnerup N., Titball R., Cooper A., Prentice M.: Absence of *Yersinia pestis*-specific dna in human teeth from five European excavations of putative plague victims. *Microbiology* 150, s. 341-354. 2004.
- Gilbert M., Cuccui J., White W., Lynnerup N., Titball R., Cooper A., Prentice M.: Response to Drancourt and Raoult. *Microbiology* 150, s. 264-265. 2004.
- Hougen H.P.: Quality management in forensic pathology – Accreditation of a department of forensic pathology. *Medicina Legalis Baltica* 14, s. 10-11. 2004.
- Hougen H.P.: Anden form for vold. i: *Retsmedicin – Nordisk Lærebog* s. 327-333. Professor Jørgen Lange Thomsen. FADL, København 2004.
- Hougen H.P.: Kvalitetsstyring i retsmedicin – Akkreditering af en retsmedicinsk afdeling. *Nordisk Rettsmedisin suppl 1*, s. 7-8. 2003.
- Hougen H.P., Leth P., Knudsen P.: *Retsmedicin i Danmark: Et fag i udvikling*. Ugeskrift for Læger 166, s. 1121. 2004.
- Jensen P., Moser C., Kabayashi O., Hougen H.P., Kharazmi A., Høiby N.: Faster activation of polymorphonuclear neutrophils in resistant mice during early innate response to *Pseudomonas aeruginosa* lung infection. *Clin Exp Immunol* 137, s. 485-487. 2004.
- Jørkov M.L.S.: Massegrave i Irak. *Scandinavian Journal of Forensic Science* 10(2), s. 45-49. 2004.
- Jørkov M.L.S.: Massegrave i Irak. *Arkæologisk Forum* 11, s. 32-36. 2004.
- Kringsholm B.: Narkotika. i: *Nordisk Lærebog i Retsmedicin* s. 274-280. Professor Jørgen Lang Thomsen. FADL, København 2004.
- Leth P., Banner J., Hansen S.H., Hougen H.P., Knudsen P.: Ny uddannelse i retsmedicin i Danmark. *Nordisk Rettsmedisin suppl 1*, s. 13-15. 2003.
- Lund S., Dissing J.: Surprising stability of dna in stains at extreme humidity and temperature. i: *International Congress Series 1261* s. 616-618. Christian Doutremépuich, Niels Morling. Elsevier, Amsterdam 2004.
- Lynnerup N.: Paleodemography of the Greenland Norse. i: *Vinland Revisited: The Norse World at the Turn of the First Millennium* s. 133-144. Lewis-Simpson S, ed. *Historic Sites Association of Newfoundland and Labrador, Inc.* St. Johns, Canada 2004.
- Lynnerup N.: Retsantropologi. i: *Retsmedicin – Nordisk Lærebog* s. 367-376. Professor Jørgen Lange Thomsen. FADL, København 2004.
- Lynnerup N., Nørby S.: The Greenland Norse: Bones, graves, computers and dna. *Polar Record* 40, s. 107-111. 2004.
- Theilade P.: Lægemiddel- og kulilteforgiftninger. i: *Nordisk Lærebog i Retsmedicin* s. 281-286. Professor Jørgen Lange Thomsen. FADL, København 2004.
- Afdeling for Retsgenetik**
- Bentin T., Larsen H.J., Nielsen P.E.: Combined triplex/duplex invasion of double-stranded dna by “tail-clamp” peptide nucleic acid. *Biochemistry* 42, s. 13987-13995. 2003.
- Børsting C., Sanchez Sanchez J.J., Morling N.: Multiplex PCR, amplicon size and hybridization efficiency on the NanoChip electronic microarray. *International Journal of Legal Medicine* 118, s. 75-82. 2004.
- Børsting C., Sanchez Sanchez J.J., Morling N.: SNP Typing on the ManoChip Electronic Microarray. *Methods Mol Biol.* 297, s. 155-68. 2004.
- Doutremépuich C., Morling N.: *Progress in Forensic Genetics 10. ICS International Congress Series 1261.* Os. Elsevier, Amsterdam 2004.
- Mengel-Jørgensen J., Sanchez Sanchez J.J., Børsting C., Kirpekar F., Morling N.: Multiplex Y chromosome SNP genotyping using MALDI-TOF mass spectrometry. *Progress in Forensic Genetics 10. ICS International Congress Series 1261*, s. 15-17. 2004.
- Mengel-Jørgensen J., Sanchez Sanchez J.J., Børsting C., Kirpekar F., Morling N.: MALDI-TOF mass spectrometric detection of multiplex single base exte primers. A study of 17 y-chromosome single-nucleotide polymorphisms. *Anal Chem.* 15, s. 6039-45. 2004.
- Morling N.: Retsgenetik. i: *Retsmedicin – nordisk lærebog* s. 350-365. Jørgen L. Thomsen. FADL's Forlag, København 2004.
- Morling N.: Forensic genetics. *The lancet* 364, s. 10-11. 2004.
- Morling N., Allen R., Carracedo A., Geada H., Guidet F., Hallenberg C., Martin W., Mayr W., Olaisen B., Pascali V., Schneider P.: Paternity Testing Commission of the International Society of Forensic Genetics: Recommendations on genetic investigations in paternity cases. *Health Care Standardization Problems* 7, s. 8-18. 2003.
- Morling N., Allen R., Carracedo A., Geada H., Guidet F., Hallenberg C., Martin W., Mayr W.R., Olaisen B., Pascali V.L.: Paternity Testing Commission of the International Society of Forensic Genetics. Recommendations on genetic investigations in paternity cases. *Int. J. Legal Med.* 117, s. 51-61. 2003.
- Morling N., Sanchez Sanchez J.J., Børsting C.: Typing of Y Chromosome SNPs With Multiplex PCR Methods. *Methods Mol Biol.* 297, s. 209-28. 2004.
- Parson W., Brandstätter A., Alonso A., Brandt N., Brinkmann B., Carracedo A., Corach D., Froment O., Furac I., Grzybowski T., Hedberg K., Keyser-Tracqui C., Kupiec T., Lutz-Bonengel S., Mavag B., Ploski R., Schmitter H., Schneider P.M., Syndercombe-Court D., Sørensen E., Thew H., Tully G., Scheithauer R.: The EDNAP mitochondrial dna population database (EMPOP) collaborative exercises: organisation, results and perspectives. *Forensic Science International* 139, s. 215-226. 2004.
- Philips C., Lareu M.V., Sanchez Sanchez J.J., Brion J., Sobrino B., Morling N., Schneider P., Syndercombe C.D., Carracedo A.: Selecting single nucleotide polymorphisms for forensic applications. *Progress in Forensic Genetics 10. ICS International Congress Series 1261*, s. 18-20. 2004.
- Phillips C., Lareu M.V., Salas A., Fondevila M., Lee G., Carracedo A., Morling N., Schneider P., Court D.S.: Population specific single nucleotide polymorphisms. *Progress in Forensic Genetics 10. ICS International Congress Series 1261*, s. 233-235. 2004.
- Rasmussen E.M., Sørensen E., Eriksen B., Larsen H.J., Morling N.: Mitochondrial dna polymorphism in 103 unrelated Caucasian Danes. *Progress in Forensic Genetics 10. ICS International Congress Series 1261*, s. 401-403. 2004.
- Sanchez Sanchez J.J., Børsting C., Hernandez A., Mengel-Jørgensen J., Morling N.: Y chromosome SNP haplogroups in Danes, Greenlanders and Somalis. *Progress*

- in Forensic Genetics 10. ICS International Congress Series 1261, s. 347-349. 2004.
- Sanchez Sanchez J.J., Børsting C., Morling N., Brión M., Parson W., Blanco-Verea A., Lareu M.V., Niederstätter H., Oberacher H., Carracedo A.: Duplications of the Y-chromosome specific loci P25 and 92R7 and forensic implications. *Forensic Science International* 140, s. 241-250. 2004.
- Sanchez Sanchez J.J., Hernandez A., Børsting C., Zurita A., Mamely I., Morling N.: SNP and STR Y chromosome markers I Canary Island population. *Progress in Forensic Genetics 10. ICS International Congress Series 1261*, s. 328-330. 2004.
- Schneider P.M., Bender K., Mayr W.R., Parson W., Hoste B., Decorte R., Cordonnier J., Vanek D., Morling N., Karjalainen M., Carlotti C.M-P., Sabatier M., Hohoff C., Schmitter H., Pflug W., Wenzel R., Patzelt D., Lessig R., Dobrowolski P., O'Donnell G., Garafano L., Dobosz M., Knijff P.d., Mevag B., Pawlowski R., Gusmao L., Vide M.C., Alonso A., Fernandez O.G., Nicolas P.S., Kihlgreen A., Bär W., Meier V., Teyssier A., Coquez R., Brandt C., Germanna U., Gill P., Hallett J., Greenhalgh M.: STP analysis of artificially degraded dna – results of a collaborative European exercise. *Forensic Science International* 139, s. 123-134. 2004.
- Simonsen B.T., Morling N.: Results of the 2003 paternity testing workshop of the English Speaking Working Group of the International Society of Forensic Genetics. *Progress in Forensic Genetics 10. ICS International Congress Series 1261*, s. 115-117. 2004.
- Sørensen E., Rasmussen E.M., Eriksen B., Larsen H.J., Morling N.: Evaluation and validation of quality assessment of mitochondrial control region sequence data by Phred. *Progress in Forensic Genetics 10. ICS International Congress Series 1261*, s. 94-96. 2004.
- Afdeling for Retskemi**
- Johansen S.S., Karkov J.N.D.: A fatal overdose of the ergot derivative cabergoline. *Forensic Science International* 146, s. 47-51. 2004.
- Johansen S.S., Lundsby Jensen A.J.: Liquid chromatography-tandem mass spectrometry determination of loperamide and its main metabolite desmethylloperamide in biological specimens and application to forensic cases. *Journal of Chromatography B* 811, s. 31-36. 2004.
- Kristiansen J., Petersen H.W.: An Uncertainty Budget for the Measurement of Ethanol in Blood by Headspace Gas Chromatography. *Journal of Analytical Toxicology* Vol.28, 6, s. 456-463. 2004.
- Lissens G., Klinke H.B., Verstraete W., Ahring B., Thomsen A.B.: Wet oxidation pre-treatment of woody yard waste: parameter optimization and enzymatic digestibility for ethanol production. *Journal of Chemical Technology and Biotechnology* 79, s. 889-895. 2004.
- Lissens G., Klinke H.B., Verstraete W., Ahring B., Thomsen A.B.: Wet oxidation treatment of organic household waste enriched with wheat straw for simultaneous saccharification and fermentation into ethanol. *Environmental Technology* Vol.25, s. 647-655. 2004.
- Simonsen K.W., Christiansen N., Müller I.B.: Screening of cannabinoids, benzoyllecgonine and opiates in whole blood and urine using emit II plus immunoassay and konelab 30. 158s. Joint SOFT and TIAFT 2004, USA 2004.
- Steenoft A., Simonsen K.W.: Quantitative determination of diazepam and nordiazepam in whole blood by LC-MS/MS. 122s. Joint SOFT/TIAFT Meeting 2004, USA 2004.

Odontologisk Institut

Ledelse pr. 1.2.2004

Instituttet ledes af institutleder, lektor N.-E. Fiehn, og vice-institutleder er professor P. Holmstrup.

Bestyrelsen består af institutleder N.-E. Fiehn, professor I. Kjær, professor B. Öwall, afdelingstandlæge K. Christensen, klinisk lærer S. Barsted, klinikassistent C. Baagøe, bioanalytiker D.S. Nolting, stud.odont. Sanket Matu og stud.odont. Martin Hædersdal.

Organisation

Fagligt er instituttet opdelt i 13 afdelinger og 11 forskningslaboratorier samt en kliniksektion. Til rådgivning for institutbestyrelse og institutleder har institutbestyrelsen nedsat tre udvalg: forskningsudvalget ved formand J. Reibel, kliniksektionsudvalget ved formand J. Westergaard og It-udvalget ved formand P. Holmstrup.

Adresse

Panum Institut
Nørre Allé 20
2200 København N
Telefon 35 32 67 00
Fax 35 32 65 05
www.odont.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Odontologisk Institut (OI) har inden for odontologien til opgave at drive forskning på internationalt niveau og give videregående uddannelse indtil det højeste videnskabelige niveau, at varetage efter- og videreuddannelse samt at udføre særlige kliniske undersøgelses- og behandlingsopgaver på landsdels-/landsniveau.

I 2000 godkendte institutbestyrelsen en ny udviklingsplan, som skulle – det var tanken – udgøre grundlaget for instituttets virke i 4-5 år frem. Men med udsigten til meget betydelige ændringer i forudsætningerne i forhold til "Udviklingsplan år 2000" blev det nødvendigt at udarbejde "Tillæg til Udviklingsplan". Denne blev godkendt i efteråret 2002 af institutbestyrelsen. Til tillæggets planlægningsforudsætninger knyttedes handlingsplaner, som i 2003 og 2004 har udgjort det konkrete grundlag for instituttets udvikling. Udviklingsplanen er nu atter under opdatering.

Som forberedelse til den nye universitetslov har instituttet nedsat et rådgivende panel med eksterne medlemmer fra landets tandlægeverden, forskningsverden, erhvervsliv og myndigheder med interesse i odontologi. Der har hidtil været afholdt to møder.

Det, der har stået øverst på dagsordenen i de sidste par år, har været at formulere en forskerrekruiteringspolitik samt at implementere en sådan. Dette har ført til at antallet af unge odontologiske kandidater og unge tandlæger med interesse for forskning er øget betydeligt. Antallet af ph.d.-studerende ved instituttet er således øget fra 3 til 20 fra 1998-2004.

På det kliniske område er det tidligere arbejde på instituttet med investeringsplanen for udskiftning af klinikud-

styret nu fulgt op på fakultetet og i Teknisk Administration, KU.

MUS-samtaler blev systematisk indført i 2003 og videreført i 2004. Antallet af gennemførte samtaler blev forøget markant i 2004. I forbindelse med arbejdet med kompetenceudvikling er der i regi af samarbejdsudvalget nedsat et permanent kompetenceudvalg.

Instituttet igangsatte i 2003 planlægningsarbejde vedrørende efteruddannelse af tandlæger. I alt 12 kurser blrv udbudt i 2004 og mere end 400 af landets ca. 4.500 tandlæger deltog.

Kliniksektionen

Patientbehandling og –service spiller en vigtig rolle for undervisning og forskning ved OI. Kliniksektionen er landets største tandklinik med ca. 225 behandlingenheder. Der behandles dagligt ca. 1.000 patienter, de fleste som led i studentervisning.

Gennem den kliniske undervisnings konventionelle tandlægeopgaver, ved forskning, hvor nye og avancerede metoder er i brug og gennem specialklinikernes virke, ydes der en landsdækkende service samt en udstrakt konsulentvirksomhed til praktiserende kolleger og offentlige myndigheder. Med tilstedeværelse af højt uddannet kompetence inden for alle fagområder, kombineret med adgang til andre medicinske specialer ved RH, kan OI's specialklinikker gennemføre undersøgelser og behandlinger, som ikke er mulige andre steder. Hvert år modtages ca. 4.000 patienter som har behov for særlig diagnostik og specialbehandling. Aktiviteten inden for de særlige kliniske serviceopgaver er øget i 2004, idet der er indgået aftale med Københavns Kommunes voksentandpleje om specialprotetik behandling af apasipatienter mv.

På grund af personalerationaliseringer gennem de sidste år er der gennemført en ændring i opgavevaretagelsen for personalet i skolens centralkartotek og receptioner.

Specialklinikker

Afdelingen for Oral Medicin mv. udfører serviceopgaver vedr. udredning og behandling af mundslimhinde lidelser, orofaciale smerter, kæbeledsbesvær, muskellidelser samt spytksekretionsforstyrrelser for OI, RH's Klinik for Tand-, Mund- og Kæbekirurgi, andre sygehuse, Den Kommunale Tandpleje, tandlæger og læger samt Sundhedsstyrelsen. Endvidere histopatologisk diagnostik for OI, RH's Klinik for Tand-, Mund- og Kæbekirurgi, tandlæger, læger og KVL samt tværfagligt samarbejde med HS, BBH om landsfunktionen vedr. oromandibulære dystonier.

Afdelingen for Oral Diagnostik visiterer ca. 10.000 patienter om året og sørger for fordeling af patienterne til Tandlægeskolens øvrige afdelinger. Nødbehandling foretages på ca. 10 patienter dagligt.

Afdelingen for Oral Mikrobiologi varetager mikrobiologisk diagnostik og resistensbestemmelse på plaqueprøver fra patienter med avanceret marginal parodontitis for praktiserende tandlæger.

Afdelingen for Parodontologi modtager henviste patienter med parodontale sygdomme fra hospitaler, kommunale tandplejere, praktiserende læger og tandlæger til diagnostik og behandling.

Afdelingen for Protetik varetager avancerede protetiske specialistbehandlinger, kæbeprotetik og behandling af patienter som er strålebehandlet i hoved-/halsregionen.

Afdelingen for Radiologi udfører avancerede røntgenun-

dersøgelser på patienter, henvist af praktiserende læger og tandlæger samt radiologisk diagnostik for OI.

Afdelingen for Pæodonti udfører tandbehandling af børn i generel anæstesi og af asylansøgere og har specialklinikker for børn med ansigtsmisdannelser og for patienter med odontofobi. Førstnævnte har, bl.a. sammen med RH's Børnereumatologiske Ambulatorium, landsdelsfunktion vedrørende børn med leddegigt. Afdelingen deltager i klinisk arbejde ved RH's Odontologiske Videncenter og ved RH's klinik for Sjældne Handicap.

Afdelingen for Tand-, Mund- og Kæbekirurgi deltager i klinisk arbejde på RH's Klinik for Tand-, Mund- og Kæbekirurgi og udfører visse specialiserede behandlinger på OI.

Afdelingen for Tandsygdomslære og Endodonti udfører diagnostiske udredninger af henviste patienter og vejleder tandlæger og offentlige institutioner om kliniske behandlingsstrategier.

Afdelingen for Ortodonti varetager i samarbejde med RH behandling af patienter med ekstrem kæbevækst og i samarbejde med Nykøbing Falster Sygehus patienter med søvnapnø. Afdelingen foretager landsdækkende diagnostiske udredninger på henviste patienter og vejleder tandlæger vedr. behandlingsplanlægning. Afdelingen diagnosticerer skeletmisdannelser på patienter henvist fra landets hospitaler. Finansieret af Sundhedsministeriet, varetager afdelingen postgraduat uddannelse til specialtandlæge i ortodonti. 11 studerende har i 2004 fulgt uddannelsen.

Retsodontologisk-Antropologisk Enhed udfører personidentifikationer og aldersvurderinger for politiet samt antropologiske vurderinger af fotografisk materiale.

Forskningsvirksomhed

1. Caries

Forebyggelse, diagnostik og behandling af tidlige stadier af caries, herunder sammenhængen mellem klinik og radiologi, interaktion mellem mikroflora, spyt og de hårde tandvæv, samt udvikling af non-operative behandlingsmetoder.

Vurdering af nye metoder til diagnostik af caries (K. Ekstrand, E. Andersen med S. Martignon, D. Ricketts, N. Pitts). Approssimal caries: Patologi, diagnostik og non-operativ behandling, herunder effekten af lakering (K. Ekstrand med S. Martignon). Cariesreducerende effekt af ozonbehandling (K. Ekstrand). Protetisk behandling og cariesprævention af patienter som er strålebehandlet i hovedhals-regionen (B. Öwall, V. Qvist). Muligheder for cariesforebyggelse blandt underprivilegerede børn i Belgien (V. Qvist med J. Carvalho, J-P. Van Nieuwenhuysen).

En prospektiv klinisk evaluering af klasse I og II plastrestaureringer i permanente tænder på unge (U. Pallesen, R. Højgaard med A.L. Hallonsten, J. Halken). KVVIT-projektet: Amalgamfri tandpleje for børn og unge? Sundhedsudbytte ved ændrede behandlingsmønstre i den kommunale tandpleje i Danmark og Norge (V. Qvist med T.R. Andersen, E. Manscher, A. Poulsen, B. Stranau, P.T. Teglers, N. Keiding, A.B. Tveit, I. Espelid). Survival analysis in dental research (V. Qvist med T. Gerds, N. Keiding). Klinisk evaluering af nye dentinadhæsiver ved Klasse I og II plastrestaureringer (U. Pallesen med J.v. Dijken, E. Sörensson). En 20 års efterundersøgelse af Klasse II-plastfyldningers holdbarhed og funktion (U. Pallesen, V. Qvist).

Karakteristik af salivaproteiner ved elektroforese og HPLC (D. Moe, A. Bardow, S. Kirkeby, B. Nauntofte).

Udvikling af "tandvenlige" spytstimulanser uden kario-

gent og erosivt potentiale (T. Jensdottir, A. Bardow, B. Nauntofte med C. Buchwald).

Betydning af mængde og sammensætning af spytet for demineralisering af tandvæv samt mikroflora (A. Bardow, S. Kirkeby, D. Moe, B. Nauntofte, A.M.L. Pedersen, J. Christoffersen, M. Christoffersen med B. Nyvad, J. Ten Cate, E. Hofer).

Tanderosion. Forekomst og ætiologi hos 16-49-årige (L.R. Nielsen, P. Suadicani, J. Westergaard med Arbejdsmedicinsk Klinik, BBH).

2. Endodonti

Behandling af den fremskredne carieslæsion samt forbedring af endodontiske behandlinger, herunder mikrobiologiske aspekter samt kortlægning af rodkanalsystemets makromorfologiske variation.

CAP1-forsøget: Effekt af gradvis versus umiddelbar ekskavering af caries på permanente tænder med og uden pulpale smerter. CAP2-forsøget: Effekt af direkte overkapning versus partiel pulpotomi på CAP1-patienter (L. Bjørndal, G. Bruun, E. Dabelsteen med C. Reit, B. Nyvad, P. Ericsson, C. Gluud). Endodontiske behandlingsprocedurer blandt praktiserende tandlæger (L. Bjørndal med C. Reit).

Frekvens af rodbehandlinger i Danmark 1977-2002. Vurdering af det fremtidige behandlingspanorama (L. Bjørndal med C. Reit). Temp-forsøget: Klinisk, mikrobiologisk og laboratorieafprøvning af provisoriske fyldningsmaterialer inden for temporær endodonti (E. Dabelsteen, L. Bjørndal, E.C. Munksgaard med M.H. Laustsen, T. Larsen, C. Reit). Endo-30 (L. Bjørndal, P. Larsen, S. Kreiborg med M.H. Laustsen, M. Dalstra). PCR undersøgelse af *E. faecalis* i endodontiske infektioner (L. Bjørndal, N-E. Fiehn med C. Reit). Longterm evaluation of the outcome of endodontic treatment (V. Qvist med J-P. V. Nieuwenhuysen, W.D. D'Hoore, J. Carvalho).

3. Tandrestaureringsmaterialer

Optimering af teknik ved anvendelse af restaureringsmaterialer, udvikling af nye restaureringsmaterialer, herunder klinisk afprøvning, samt undersøgelser relateret til materialernes biokompatibilitet og bivirkninger.

Karakteristik af plast polymeriseret på forskellig måde. Polymeriseringen foregår med lys der varierer med hensyn til intensitet, energitæthed og bølglængde. Der fokuseres på plastens mekaniske, fysiske, kemiske og strukturmæssige egenskaber (E. Asmussen, A. Peutzfeldt).

Binding af plast til dentin, emalje, metal og keramik. Bindningen studeres ud fra synsvinkler relateret til variation i anvendelsesteknik, overfladernes energiniveau og struktur, samt i forbindelse med retrograd rodfyldning (E.C. Munksgaard, A. Peutzfeldt, E. Asmussen).

Holdbarhed af tænder forsynet med forskellige typer af rodstift og opbygning. Omfatter en spørgeskemaundersøgelse, dynamiske belastningsforsøg samt finite element analyser (A. Peutzfeldt, E. Asmussen, A. Sahafi).

Bestemmelser af frigivelse af potentielt skadelige stoffer fra diverse restaureringsmaterialer (E.C. Munksgaard).

4. Parodontose

4.1. Patogenetiske aspekter

Forskningsområdet omfatter patogenetiske aspekter ved udvikling af marginal parodontitis, herunder betydning af inflammatoriske mediatorer og deres regulering samt bakterier i den orale biofilm.

Undersøgelse af samspillet mellem parodontale patogener og øvrige orale bakteriearter samt af resistensforhold i anaerobe biofilm *in vitro* (T. Larsen, N.-E. Fiehn). Komplementsystemets betydning for immunresponsen ved marginal parodontitis (T. Skuldbøl, P. Holmstrup, K. Stoltze med K. Bendtzen, C.H. Nielsen).

4.2. Mundhulens og almen sundhedstilstand

Interaktion mellem mundhulens mikroflora/parodontal sygdom og almen sundhedstilstand, herunder systemiske sygdomme.

Undersøgelse af forekomst af bakteræmi med orale bakterier og cytokinrespons efter tygning, tandbørstning og tandrensning hos patienter med forskellig grad af parodontal inflammation (L. Andersen, T. Larsen, P. Holmstrup med K. Bendtzen, M. Kilian). Cytokinresponsen i mononukleære celler efter stimulering med autologe periopato­gener (L.K. Sørensen, A.H. Poulsen, P. Holmstrup med K. Bendtzen).

En undersøgelse vedr. sammenhæng mellem marginal parodontitis og hjerte-kar-sygdomme (K. Stoltze, K. Geismar, P. Holmstrup med F. Gyntelberg, B. Sigurd). En undersøgelse vedr. mulig patogenetisk sammenhæng mellem marginal parodontitis og reumatoid arthritis (A.H. Poulsen, P. Holmstrup, L.K. Sørensen, K. Stoltze med K. Bendtzen, H. Skjødt, B. Danneskiold-Samsøe, H. Loch, M. Christensen). Sammenhæng mellem parodontal sygdom og diabetes i en type 2 rottemodel (C.P. Andersen, P. Holmstrup, K. Stoltze med K. Buschardt, A. Flyvbjerg).

En epidemiologisk undersøgelse af marginal parodontitis og sygdommens sammenhæng med generel helse (J. Kongstad, P. Holmstrup, K. Stoltze med M. Grønbe­k).

4.3. Diagnostiske metoder og behandling

Optimering af diagnostiske metoder og behandling, herunder anvendelse af antibiotika.

Hurtigt progredierende parodontitis. Forbedret diagnostik og behandling af patienter med hurtigt forløbende fæstetab (J. Westergaard, A.H. Poulsen).

Undersøgelse af effekten af et nyt antibiotikum (Linezolid) på parodontale patogener og mundhulens normalflora (T. Larsen).

5. Vurdering og behandling af tandtab

5.1. Tyggefunktion

Reetablering af tyggefunktion ved behandling med implantater og proteser, herunder dental traumatologi, indheling af orale implantater samt patogenese, diagnostik og behandling af patologiske forandringer omkring orale implantater.

Tyggefunktion ved forskellige orale handicap (B. Öwall, K. Stoltze med B. Liedberg, P. Norlén).

Livskvalitet i forhold til tandmangel og protetisk behandling (E. Özhayat, B. Öwall).

Indikation for behandling med aftagelige delproteser (B. Öwall, S. Palmqvist med E. Mushimoto, N. Jepson, A. Sofou, B. Wöstmann, E. Budtz-Jørgensen).

Broer understøttet af implantater og naturlige tænder. Retrospektiv 10-års-undersøgelse af støbte enkelttandsopbygninger samt en prospektiv undersøgelse af Denzir-kroner (K. Gotfredsen, D. Balatsouka med E. Hjorting-Hansen). Ætsbroer: 5 led eller større. Prospektiv studie. Ætsbroer i studenterbehandlingen (B. Öwall, B. Funder). En

prospektiv undersøgelse af plastretinerede broer som enkelttands­erstatning for patienter med tandagenesier (K. Gotfredsen med N. Dahlström, A.-L. Hallonsten, J. Halken, L. Esmark).

Kombinationsbehandlinger af fast og aftagelig protetik. En analyse af metoder, indikationer og resultater (B. Öwall med E. Budtz-Jørgensen, A. Fenton, E. Mushimoto, N. Jepson, A. Sofou, B. Wöstmann).

5.2. Genopbygning

Genopbygning af kæber med knogletransplantat, vækstfaktorer og eller knogleerstatningsmateriale.

Efter tandtab opstår ofte et svind af kæbeknoglen som umuliggør indsættelse af implantater. Der udføres kliniske og eksperimentelle undersøgelser af bl.a. knogletransplanter og vækstfaktorer (M. Aaboe, E. Hjorting-Hansen med F. Melsen, H. Terheyden, Stryker Biotech, USA).

Betydningen af nikotin i blodet for osseointegration og knogleheling (D. Balatsouka, K. Gotfredsen).

Holdbarhed af implantatbehandling hos patienter med aggressiv parodontitis (S. Schou, P. Holmstrup, K. Stoltze, B. Holm, A. Schiøtz, K. Gotfredsen, S. Palmqvist).

Immunologiske forhold af betydning for transplantation af væv og organer, herunder udvikling af dyremodeller som kan anvendes i forbindelse med kortlægning af biologiske barrierer for transplantation (S. Kirkeby, G.B. Christensen, D. Moe med A. Hansen, E. Kemp, B. Aasted, K. Dahl, A. Kornerup, H. Dieperink, A.J.F. d'Apicem, H.C. Winter, I.J. Goldstein, S. André, H.J. Gabius).

Præ- og postnatale undersøgelser af ætiologien bag agenesi (I. Kjær).

Ortodontisk forbehandling i forbindelse med implantatbehandling (K.B. Becktor, H. Fjellvang, J. Hesselberg Madsen).

6. Kraniofacial vækst og funktion

6.1. Vækstmekanismer

Klarlægning af præ- og postnatale vækstmekanismer, herunder sammenhængen mellem hjernens og kraniets udvikling, genetiske/molekylærbiologiske styringsmekanismer og årsager til ansigts-, kæbe- og tand­mis­dannelse.

Prænatal udvikling. Neuro-osteologiske og molekylær­genetiske aspekter i kropsakse, kranie- og tandudvikling: Sirenomeli. NGFR og PAX9 ved tand- og tungeudvikling, hypofyseudvikling ved hydrocephalus. Kortlægning af genetisk bestemte udviklingsfelter, specielt fossa cranii posterior, det cerebellare felt og det fronto-nasale udviklingsfelt med septum nasi og sutura vomero-maksilaris (I. Kjær, K.B. Becktor, D. Nolting, J. Lomholt, L. Hansen med B.F. Hansen, U. Hartling, L.T. Skovgaard, J. Keeling, I. Reintoft, T. Ono, K. Kjær, K. Stoltze, A. Tuxen, J. Opitz, E. Gilbert-Barnes, U. Hartling).

Postnatal udvikling. Kraniofacial udvikling inklusiv tand­eruption (I. Kjær, K.B. Becktor, L. Hansen, E. Andersen med S. Axelsson, T. Bjørnland, K. Storhaug). Ageneser af mindre end seks permanente tænder, kortlægning af arve­gang (A. Tuxen, H. Vedtofte). Mineralisation af emalje i relation til genotype (A. Tuxen, A. Bardow).

6.2. Forebyggelse og behandling

Diagnostik, forebyggelse og behandling af medfødte, oftest genetisk betingede og erhvervede afvigelser og sygdomme i ansigt, kæber og tænder, herunder ortodontiske

og kirurgiske behandlinger samt odontogene cyster og tumorer.

Kraniofaciale anomalier. En kortlægning af kraniofacial morfologi og vækst samt tandudvikling og -eruption hos børn med ansigtsmisdannelse, herunder genetiske studier. Analyse af kæbevækst, okklusionsudvikling og oral funktion hos børn med kæbeledsarthrit. Kariesprogression i det primære tandsæt. Odontologisk status hos patienter med Ehlers-Danlos-syndrom og Kerubisme. Kraniofacial morfologi og vækst hos børn med læbe-gane-spalte, Williams syndrom, Acromegali, unilateral condyl-hypoplasi, Adult syndrom, ectodermal dysplasi og tricho-rhinophalangealt syndrom. Genetiske studier vedr. oligodonti (S. Kreiborg, L.A. Nielsen, N.V. Hermann, M.O. Lexner, M. Keller, J. Eriksen, T.A. Darvann, I. Kjær, K.B. Becktor med B.W. Nielsen, A. Bek, B. Rosman, C.E. Pedersen, S. Axelsson, T. Bjørnland, A. Heiberg, K. Storhaug, M. Kock).

Klinisk forskning. Apparatbehandling ved søvnapnø, unilateral condyl-hypoplasi samt medfødte og erhvervede afvigelser i dentitionen, herunder ved standset eruption, overtallige tænder og Hyper IgE-syndrom (I. Kjær, K.B. Becktor med L. Hansen, S.H. Nielsen).

6.3. Kæbernes bevægeapparat og orofacial smerte

Diagnostik, forebyggelse og behandling af lidelser i kæbernes bevægeapparat, herunder betydning af billeddiagnostik, tyggemusklernes struktur og funktion, okklusion samt smerter.

Tyggemuskler, kæbeled og kæbefunktion undersøges under normale forhold, ved stress og ved smertevoldende reumatologiske og lokale belastningslidelser, neuromuskulære lidelser og oralmotoriske handicap. Specielt analyseres variation i musklernes funktionsmønster, kraft, ældningsprocesser, underkæbens mobilitet, kæbeleddenes funktion, screeningsprocedurer samt relevansen af røntgenundersøgelse for diagnostik og behandling. Effekt af kirurgisk og konservativ behandling ved kæbelidelse. Smerteudvikling i relation til muskellidelse (M. Bakke, M. Wiese, S. Kirkeby, P.K. Nielsen, C.E. Thomsen, A. Tuxen, N.M. Thorsen, T. Darvann, S. Kreiborg med T. Alkjær, B. Bergendal, T. Dalager, R. Hansdottir, S. Hillerup, H. Hintze, B.R. Jensen, K. Jørgensen, N. Kitai, K. Knutsson, A. McAllister, E. Møller, A. Petersson, L. Sjögreen, L. Sonne- sen, P. Svensson, Aa. Wagner, A. Wenzel, L. Werdelin, P. Aasten).

Forskning i oral funktion, diagnostik, klassifikation og behandling ved neurologisk betingede funktionsforstyrrelser i tyggemusklerne vha. kliniske neurofysiologiske undersøgelsesmetoder (M. Bakke med T. Dalager, E. Møller, S. Prytz, L. Werdelin).

7. Mundslimhinde og spyt

7.1. Mundslimhinde og spytkirtler

Opretholdelse af normal struktur og funktion i mundslimhinden, herunder cellulære kommunikations- og reguleringsmekanismer i mundslimhinde og spytkirtler samt forsvarsmekanismer i mundhulen.

På spytkirtler undersøges transportveje og reguleringsmekanismer for elektrolytter, vand og proteiner, cellulære kommunikationsmekanismer og kontrol af spytsekretion og -sammensætning, lægemiddelnedbrydende enzymer i spytkirtler samt behandling af mundtørhed og savlen. Endvidere undersøges interaktionen mellem spyt, lugt- og

smagssansning samt karakteristik af spyttets mængde og sammensætning under funktionelle stimuli. Endelig effekter af humant spytprotein og bovint mælkeprotein på mundhulesygdomme, herunder karakteristik af de involverede proteiner, udvikling og test af nye proteinsammensætninger til brug i tandpasta og stimulanser mod halitose (B. Nauntofte, A.M.L. Pedersen, A. Bardow, S.B. Jensen, A.W. Dynesen, L. Holten-Andersen, J. Reibel, C. Kragelund, L.A. Torpet, M. Bakke, C.E. Thomsen, T. Larsen, D. Moe, S. Kirkeby, T. Jensdottir, J. Lykkeaa med C. Buchwald, D. Looms, S. Dissing, A.M. Haahr).

7.2. Sygdomme i mundhulens væv

Ætiologiske, patogenetiske, diagnostiske og behandlingsmæssige aspekter af sygdomme i mundhulens væv i forbindelse med mundtørhed og ændret spyttilstand, gærsvampe- og virusinfektioner samt mundhulekræft og forstadier hertil, herunder identifikation af sygdomsfremkaldende genetiske defekter, mundslimhindens kulhydratstrukturer samt sårheling.

Systemisk sygdom/lægemiddelindtag undersøges i relation til udvikling af sygdomme i mundhulen hos patienter med Sjögrens syndrom, cystisk fibrose, spiseforstyrrelser og orale lichenoid forandringer. Endvidere undersøges skader i mundhulen efter kemoterapi, psykologisk profil og bemestring af symptomer hos patienter med Sjögrens syndrom, samt aldrig indflydelse på spytsekretion, mundhuleflora og -sygdom. Markører til identifikation af patienter med øget risiko for udvikling af sygdomme og til monitorering af sygdomsaktivitet i slimhinden, herunder undersøgelser af glykosyleringsmønster, samt genetiske ændringer i ABO-genet ved cancer og præcancer. Endvidere spytmarkører til bestemmelse af kvindelige bærere af ectodermal dysplasi. Endelig karakteristik af stamceller i humant pladeepitel (B. Nauntofte, A.M.L. Pedersen, L.A. Torpet, J. Reibel, A. Bardow, C. Kragelund, S.B. Jensen, A.W. Dynesen, T. Larsen, N.-E. Fiehn, L. Holten-Andersen, D. Schmidt, C. Jerlang, S. Dabelsteen, E. Dabelsteen med K. Brøsen, H.J. Nielsen, N. Brünner, H. Mouridsen, C. Hansen, E. Hofer, B. Nyvad, J. Olsen, H. Eiberg, P. Guldborg, J.M. Ten Cate, N. Tommerup).

Cancer i mundhulen. Primært identifikation af forskelle i genaktivitet hos patienter der overlever, i forhold til patienter med dødeligt forløb. Genekspressionsmønsteret sammenlignet med forekomsten af mikrometastaser i sentinal nodes. Formålet er at etablere et bedre grundlag for behandling af mundhulekræft. Inaktivering af tumor suppressor gener i oral cancer og omliggende slimhinde studeres med henblik på terapi. Eksperimentelle studier af tumorcelleglykosylering, tumorstromas betydning for invasion er startet (E. Dabelsteen, S. Dabelsteen, S. Gao, H. Wandall med A. Bilde, A. Krogdahl, RH, OU, DTU).

Glykobiologi. Cancer-vaccineprojekt i samarbejde med europæiske forskningsgrupper finansieret delvist af 2 EU-Biotechbevillinger. Recombinante enzymer anvendes til syntese af mucin glycopeptid-fragmenter med cancerassocieret glykosylering. Glycopeptider anvendes som vacciner i transgene mus (humaniseret med MUC1) og i patienter i samarbejde med Sloan-Kettering Memorial Cancer Center, New York. Studier af mucin-type O-glykosylering fokuserer på en stor polypeptid GalNac-transferase-familie og har vist, at enzymer i denne familie har et funktionelt lektin-domæne associeret deres katalytiske enhed, som styrer enzymernes funktion. Andre funktioner af disse lektiner

undersøges. Studier af glykolipid biosyntese foretages i samarbejde med WMBL, finansieret delvist af en HFSP-bevilling. En række glykosyltransferase-gener i modelorganismen *Drosophila* er klonet og udtrykt og disse sekventielle funktioner under biosyntese af glykolipider undersøges. Det er vist, at de tre første trin er essentielle for udvikling. Neurogenic genes in *Drosophila* (U. Mandel, E.P. Bennett, H. Clausen, H. Wandall).

8. Individ & samfund

8.1. Forebyggelse og behandlingsstrategier

Individ-, miljø- og samfundsmæssige faktorerers indflydelse på oral sundhed, forebyggelse og behandlingsstrategier, herunder aldringens og almensygdommes indflydelse, rygning og alkoholmisbrug, medicinforbrug, odontofobi samt problemer i forbindelse med psykiske og fysiske handicap.

Den psykologiske, sociale og kulturelle forståelse af angst, depression og smerte i befolkning og sundhedsvæsen (med Den Medicinske Forskningsenhed i Ringkøbing Amt). Odontofobi, smertebeskrivelse og adfærdsterapeutiske principper – en systematisk beskrivelse af patienter med odontofobi og evaluering af behandlingsprincipper (E. Friis-Hasché).

Ældreforskningsprogrammet består af 11 delprojekter, som systematisk skal kortlægge kliniske forhold samt epidemiologiske, biologiske og psykologiske aspekter af, hvad aldringsprocesserne og generelt helbred betyder for mundhulens og tændernes sundhedstilstand. Der fokuseres på oral sundhed og tandplejevaner hos de ældste ældre, herunder funktionsevne og sociale netværk i relation til tandsundhed, oral sundhed, funktion og tandplejeadfærd hos ældre med klinisk demens, sammenhængen mellem sundhedsadfærd og tandsundhed hos hjemmeboende ældre, kostvaner, dentalstatus og livsstil blandt ældre raske samt evaluering af model for forebyggende tandpleje hos ældre hjemmeboende. Flere af projekterne er baseret på Østerbrounderundersøgelserne (P. Holm-Pedersen, L. Vilstrup, B. Ellefsen, K. Heegaard, T. Schow, E. Andersen, K. Ekstrand, K. Avlund, M. Schroll, B. Heitmann med afdelinger og centre ved KU og HS).

8.2. Tandplejesystemer

Udvikling af optimale tandplejesystemer og mundsundhed for hele befolkningen, herunder epidemiologiske og sundhedssociologiske befolkningsundersøgelser, sundhedssøkonomiske evalueringer og sundhedstjenesteforskning i relation til tandplejens organisation.

Sundhedsfremme og forebyggelsesprogrammer vedr. mundsundhed for hele befolkningen. Evaluering af populationsorienteret og højrisikobaseret indsats i tandplejen samt af omsorgstandplejen og tandpleje for hjemløse (P.E. Petersen, L.B. Christensen). Undersøgelser af livskvalitet og relationen mellem oral sundhed og almensygdomme (P.E. Petersen).

Klinisk epidemiologisk undersøgelse af oral sundhedsstatus hos voksne danskere (U. Krustrup).

Organisationsudvikling i Grønlandstandplejen. Tandsygdomsforekomst hos børn og unge i Grønland, epidemiologiske og sundhedssociologiske undersøgelser af voksne grønlændere. Sundhedsinformationssystemer og evaluering (P.E. Petersen, L.B. Christensen).

Tandsundhed og tandplejeadfærd hos voksne danskere, opbygning af epidemiologisk database for evaluering af

voksens tandplejen (P.E. Petersen med Sundhedsstyrelsen). Oral sundhedsadfærd og tandsundhed hos børn og forældre, forebyggende ungdomstandpleje og tandforholdene hos mor og barn i et longitudinelt perspektiv. Gingivale forhold og egenomsorg hos gravide kvinder (L.B. Christensen, P.E. Petersen). Inequalities in oral health of children – NIH international studies (P.E. Petersen med V.J. Poulsen). Tidstrendanalyser af voksnes tandstatus og udnyttelse af voksens tandpleje samt langtidseffekt af kommunal tandpleje. Evaluering af børnetandplejesystemer og omsorgstandplejen.

Udvikling af kvalitetssikringssystemer for tandplejen i Europa (P.E. Petersen, L.B. Christensen). International oral sundhed og epidemiologiske indikatorer for helsetjenesteforskning. Undersøgelser af oral sundhed og sygdom samt oral sundhedsadfærd/-fremme hos børn, forældre, skolelærere og voksne samt organisation og evaluering af sundhedsprogrammer og odontologisk sundhedstjeneste i 19 lande i Central- og Østeuropa, Afrika, Mellemøsten og Østen (P.E. Petersen, L.B. Christensen med V.J. Poulsen samt 8 postgraduate studerende og medarbejdere i de respektive lande).

Klinisk hygiejne. Undersøgelse af effekten af desinfektion af aftryk for smitteoverførsel til laboratoriepersonale samt af effekten af desinfektion af dentalunits vandsystemer vha. ultrafiltrering (N.-E. Fiehn, T. Larsen). Udvikling af procedurer/systemer for forebyggelse af krydsinfektioner relateret til Hepatitis/aids-hiv i tandplejen i Central- og Østeuropa (P.E. Petersen, K. Stoltze med N. Skaug).

8.3. Personidentifikation

Retsodontologisk personidentifikation, herunder molekylærbiologisk identifikation, antropologisk vurdering af ansigtstræk, evaluering og udvikling af aldersvurderingsmetoder samt anvendeligheden af tænders makromorfologi ved personidentifikation.

Biokemisk undersøgelse af den aldersbetingede racemisering af L-aminosyre til D-aminosyre i tandvæv. Undersøgelse af anvendeligheden af en historisk kraniesamling i retsodontologisk og antropologisk praksis samt vedr. aldersvurdering af asylansøgere (B. Sejrsen, J. Dissing, J. Jakobsen med N. Lynnerup, N. Dyrgaard).

9. Medicoteknik

9.1. Exitabelt væv

Monitorering af bioelektriske signaler i relation til centralnervesystemet, det perifere nervesystem og muskulaturen.

Renin-angiotensin systemets indflydelse på kognitiv funktion under hypoglykæmi og hypoksi hos raske personer og diabetikere. Den kognitive funktion vurderes på baggrund af kontinuert EEG, auditivt evokerede potentialer (P-300) og neuropsykologiske tests med fokus på reaktionstider med varierende kompleksitet (C.E. Thomsen med U. Pedersen-Bjerregaard, T. Høj-Hansen, C. Binder, R. Due-Andersen, H. Høgenhaven og T. Kjær).

Udvikling af udstyr til fler-kanals EMG analyse til undersøgelse af tyggeapparatets funktion. Udstyret giver stærkt forbedrede muligheder for interaktiv analyse af EMG signaler med de nyeste metoder i forsknings- og patientbehandlingsøjemed (C.E. Thomsen, M. Bakke).

Digital signalopsamling og -behandling fra exitabelt væv. Opsamling af polygrafiske registreringer, herunder kommunikation med eksisterende udstyr. Udvikling af

kompakte galvanisk isolerede forstærkere til registrering af elektrofysiologiske signaler (EMG/EKG/EEG), der muliggør udvikling af bærbare batteridrevne systemer til klinisk brug. Tillige softwareudvikling til registrering, lagring og screening/forbehandling af data samt dedikerede digitale signalbehandlingsalgoritmer til dataanalyse (C.E. Thomsen).

9.2. 3-dimensionel billedteknik

Udvikling og anvendelse af 3-D-billeddannende teknikker inden for odontologisk og medicinsk forskning.

Analyse af multi-modale 3-D- og 4-D-billeder mhp. beskrivelse af kæbevækst. Computerbaseret simulering af kirurgi. Interaktiv multi-skala segmentering. 3-D-visualisering af prænatal kraniofacial morfologi v.hj.a. mikro-CT og mikro-MR scanning. 3-D-MRI-analyse af kæbeled og tyggemusklér. Metode til bestemmelse af kraniofacial asymmetri ved kraniesynostose. 3-D-formmodeller af maksillens udvikling hos børn med læbe-gane-spalte. 3-D-analyse af kraniofacial vækst og tanderuption. Undersøgelserne udføres på et fælles forsknings- og udviklingslaboratorium imellem OI, RH og DTU (S. Kreiborg, N.V. Hermann, T.A. Darvann med J. Sporning, S. Krarup).

10. Andre projekter

Videreudvikling, implementering og modtagelse af en OSCE, en ny formativ, integreret, klinisk eksamensform til fremme af reflekterende tænkning (T. Larsen, D. Jeppe-Jensen).

Pædagogik og læring i postgraduat klinisk uddannelse specielt mhp. forskningsmetodologi (S. Leth).

Udvikling og implementering af dentitionsdatabase (M. Kvetny).

Articains' toksikologiske effekt på epitel- og bindevævs-celler (M. Aaboe med M.L. Olsen, J. Jakobsen).

Udvikling af metode til non-radioaktiv *in situ* hybridisering mhp. lokalisering af neurogenetiske funktionsområder i væv (SAPAP) (D. Nolting med A. Silahtaroglu, N. Tommerup, M. Møller).

Udvikling af metode til brusk-/knoglefarvning af hele præparater (D. Nolting med K. Kjær, M. Heeran).

Udvikling af nedfrysningsmetoder til bevarelse af RNA (D. Nolting med N. Rendstorff, N. Tommerup, M. Fredholm).

Depression og akut koronarsyndrom (C. Sørensen, E. Friis-Hasché).

11. Postgraduate specialer afsluttet i 2004

Skelettal modning, håndstørrelse og kropshøjde hos børn med forskellige typer læbe-/ganespalter (B. Rosman), Columna vertebralis cervicalis og basis cranii hos 11 patienter med mandibulær condylhypoplasi (C.E. Pedersen), Neurokraniet hos patienter med ubehandlet acromegali (A. Bek).

Faglige og administrative hverv

Videnskabelige medarbejdere ved OI er medlem af: SSVF (næstformandspost), rektors it- og ph.d.-udvalg. Endvidere i bestyrelser/udvalg/styregrupper og eller samarbejdspartnere i Specialtandlægenævnet; DFU; Universitetshospitalernes Center for Sygepleje- og Omsorgsforskning (UCSF); Bivirkningsrådet under Lægemedelstyrelsen; Dansk Standards arbejdsgruppe vedr. infektionshygiejne på tandklinikker; Arbejdsgruppen til revision af "Råd og Anvisning-

ger om Desinfektion i Sundhedssektoren"; Udvalg vedr. Videnskabelig Uredelighed; DTF's Uddannelses- og forskningspolitiske udvalg, Efteruddannelsesråd, Sundhedsuddannelsesråd, Forskningsudvalg og Årskursuskollegium; TNL's Kursusudvalg, Forskningsudvalg og OSKAT-uddannelsen; WHO Collaborating Centre for Community Oral Health Programmes and Research; WHO Health Research Council; Danida's forskningsbistands-programmer; KU's Nord/Syd satsningsområde for forskning; GCP-KUH; Styregruppen vedr. globalt initiativ til forbedring af tandlægeuddannelsen; MPH uddannelsen nationalt/internationalt; Craniofacial Biology Group og Neuroscience Group IADR; European Orthodontic Society; EU's forskningsprogram COST B23 "Odontogenese"; International Association for the Study of Pain; European Research Group on Oral Biology; ekspertgruppe for Dentala Material; Svenska Tandläkare-Sällskapet; Nordisk Odontologisk Forenings præsidium; Rigspolitichefens Identifikationsberedskab; Fraktionen af Ingeniører ved KU; Studienævnet for Civilingeniøruddannelsen i Medicin og Teknologi; Stillsstrukturudvalget (STISU) under Ingeniørforeningen; DOF-UNI; Center for Forskning og Udvikling på Ældreområdet (HS); Foreningen af Specialtandlæger i Tand-, Mund- og Kæbekirurgi; Association for Dental Education in Europe; Medicinsk-Historisk Selskab; Dansk Selskab for Reproduktion og Fosterudvikling; Dansk Retsodontologisk Forening; Dansk Selskab for Klinisk Oral Fysiologi; Dansk Selskab for Patologi; Dansk Pæodontisk Selskab; Dansk Endodontiforening; Fellow ad eudem, Royal College Surgeons London; NIOMs certificeringskomité; International Glycoconjugate Organisation; Zendium-komitéen.

Bedømmelsesudvalg

E. Asmussen: Belgisk doktordisputats.

N-E. Fiehn: To lektorstillinger i medicinsk mikrobiologi (formand) og vedr. ansvarshavende redaktør af Tandlægebladet.

S. Kreiborg: Fire ph.d.-stipendier, to lektorater og et adjunkt ved OI samt vedr. norsk doktordisputats.

I. Kjær: Professorat i Turku og lektorat i Bergen.

B. Nauntofte: Professorater ved ÅU og i Stockholm samt medlem af bedømmelsesudvalg under det Medicinske Forskningsråd i Sverige.

J. Reibel: Lektorat ved OI.

S. Kirkeby: Ph.d.- og dr.-afhandling.

E. Dabelsteen: Professorat i eksperimentel virologi, vedr. professorbedømmelse DSF samt Det Svenske Forskningsråd for Medicin.

T. Larsen: Lektorat.

K. Stoltze: Ph.d.-afhandling.

P. Holmstrup: Tre professorater (New York, Oslo, Stockholm) og sagkyndig vedr. medicinskteknologisk vurdering for Statens beredning for medicinsk udvärdering, Sverige.

J. Westergaard: Adjunkt.

P.E. Petersen: Lektorat, professorat, Master of Public Health-afhandlinger og ph.d.-afhandling i Helsinki.

L. Gahnberg: Disputatser i Malmö og Umeå.

P. Holm-Pedersen: Professorat (Boston) og faculty position (Iowa).

H. Clausen: Lektorat ved OI (formand) samt vedr. medicinsk doktordisputats, KU.

L. Bjørndal: Ph.d.-afhandling, Göteborg.

L.A. Torpet: AC-TAP ved OI.

Udvalg og Fonde

P. Holmstrup: Formand for bestyrelsen for Ingeborg og Leo Dannins Legat.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

Medarbejdere ved OI udfører konsulent- og rådgivningsvirksomhed for: Retsmedicinsk Institut (KU), SSVF, Swedish Social Research Council, WHO, Grønlandstandplejen, Den Sociale Ankestyrelse, Arbejdsskadebestyrelsen, Dansk Røde Kors og har udfærdiget redegørelser om odontologiske problemstillinger til DTF, Sundhedsstyrelsen, Miljøstyrelsen, Retslægerådet, Patientklagenævnet samt i forbindelse med syns- og skønssager for tandlæger i den offentlige tandpleje.

N.-E. Fiehn: Formand for ekstern gruppe til evaluering af svensk odontologisk grund- og forskeruddannelse.

Tillidshverv

L.A. Nielsen: Studieleder.

D. Moe: Vicedestudieleder og studievejleder, medlem af bestyrelsen for bioanalytikeruddannelsen (CVU Øresund) og 1. semester-udvalget.

N.-E. Fiehn: Formand for SU på instituttet, medlem af Fakultetsrådet.

E.C. Munksgaard: Formand for Arbejdsmiljøudvalget og kemikalieansvarlig, medlem af fakultetets arbejdsmiljøudvalg.

T. Larsen: Formand for Hygiejneudvalget.

V. Qvist: Formand for Materialeudvalget.

K. Stoltze: Faglige ledere af den postgraduate kursusvirksomhed.

I. Kjær: Formand for fælles histomorfologisk og cephalometrisk laboratorium.

S. Kirkeby: Medlem af fakultetets forskningsudvalg og medlem af 1.-4. semesterudvalget.

S. Kreiborg: Medlem af fakultetets forskningsudvalg og af dets forretningsudvalg, leder af det kraniofaciale team (RH) og 3-D-laboratoriet.

B. Nauntofte: Prodekan og medlem af en række udvalg under SVF og KU.

J. Reibel: Medlem af ph.d.-studienævnet.

A.M.L. Pedersen: Formand for Studiestartsudvalget (odontologi) og medlem af 1. semesterudvalget.

Erik Friis-Hasché: Leder af Klinik for Psykologisk Forskning og Behandling samt medlem af Institut- og Fakultetsamarbejdsudvalg samt tillidsrepræsentant.

C.E. Thomsen: Medlem af FSU og IKT-udvalg, SVF's 2. semesterudvalg og "PC til eksamen" samt tillidsrepræsentant.

H. Clausen: Bestyrelsesmedlem i Forskerskolen Celle og vævsbiologi, KU.

E.P. Bennett: Bestyrelsesmedlem i Forskerskolen Celle og Vævsbiologi, KU, bestyrelsesmedlem i Cellebiologi cluster, KU.

J. Lykkeaa: Medlem af Fakultetsrådet.

J. Westergaard: Medlem af SVF's bygningsudvalg.

Formidling**Redaktionelle hverv**

E. Asmussen: Medlem af Advisory Editorial Board for Eur J Oral Sci., medlem af Editorial Board for J Adhes Dent.

E.C. Munksgaard: Medlem af Editorial Board for J Adhes Dent.

A. Peutzfeldt: Medlem af Editorial Board for Oper Dent., medlem af Editorial Board for J Adhes Dent.

J. Reibel: Medlem af Editorial Board ved Oral Medicine og J Oral Pathol Med., editor ved Oral Biosci & Med.

B. Nauntofte: Medlem af Editorial Board ved J Dent Res., editor ved Oral Biosci & Med.

E. Dabelsteen: Redaktør af J Oral Pathol Med og medlem af Advisory Editorial Board for Eur J Oral Sci.

H. Clausen: Medlem af Editorial Board for Glycoconj J samt redaktør af J Biol Chem.

I. Kjær: Associate Editor ved Eur J Orthod og Comput Med Biol.

P. Holmstrup: Redaktør af Oral Health Prevent Dent og i Editorial Board ved J Clin Periodontol og Crit Rev Oral Biol Med, Associate Editor for Acta Odontol Scand, i TB's fagredaktion, samt redaktør af Nordisk Odontologisk Årbog.

B. Öwall: Medlem af Redaktionsnævnet for Polish Protodont J.

S. Kreiborg: Medlem af Editorial Board ved Clin Orthod Res.

I. Sewerin er faglig-videnskabelig redaktør af TB, odontologisk og sproglig redaktør ved Klinisk ordbog samt odontologisk redaktør ved Danmarks Nationalleksikon.

P.E. Petersen: Videnskabelig redaktør af TNT og redaktør af J Santé Public Madagascar; medlem af Editorial Board ved CDOE, Int Dent J, Czech Dent J, Rom J Prev Soc Med.

P. Holm-Pedersen: Medlem af International Advisory Board ved Gerodontology.

V. Qvist: Medlem af Editorial Board på J Adhes Dent.

L. Bjørndal: Medlem af Editorial Board ved Oper Dent.

A.M.L. Pedersen: Medlem af redaktionskomiteen for Lægeforeningens Medicinfortegnelse.

L.A. Torpet: Medlem af Editorial Board ved J Forensic Odontostomatol.

E. Friis-Hasché: Redaktør af Klin Sundhedspsyki.

Kongresser og symposier

K. Ekstrand: Har arrangeret ICDAS-symposium på Bornholm.

E. Dabelsteen: Medarrangør af ph.d.-kurset "How to write a successful grant application" og NOS-M Symposium om oral cancer.

P.E. Petersen: Har organiseret kongresser i folkesundhedsvidenskab i Madagaskar, Dar-es-Salaam (MUCHS), Frankrig, Thailand, Ungarn, Schweiz, Hawaii (IADR) og Delhi (FDI).

U. Pallesen: Har været faglig arrangør af DTF's symposium.

H. Clausen: Medarrangør af International Workshop on Glycosylation and Immunity, Greece.

V. Qvist: Medarrangør af International Workshop on Methodological Issues in Oral Health Research: Follow-up Studies, Belgien, og arrangør af Fællesmøde for danske og norske tandlæger i KVIT-projektet.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde**Nationalt**

Videnskabelige medarbejdere ved OI har forskningssamarbejde med forskere ved afdelinger, institutter, fakulteter og centre ved KU; RH, HS, Københavns Amt: Herlev Hospital; Hvidovre Hospital; Glostrup Hospital; Kennedy Institut; Tale-Høre Institut; Arbejdsmedicinsk Klinik, Center for bevægelseforstyrrelser og Hjerterehabiliteringsklinikken, BBH; Center for Multihandikappede; Juliane Marie Centret;

Bartholin Institutttet. Endvidere AU; OU; DTU; It-Højskolen; DVL; KVL; Kræftens Bekæmpelse; Statens Institut for Folkesundhed; Esbjerg Sygehus; Ålborg Sygehus; Hillerød Sygehus; Den Kommunale Tandpleje; Micro Photonics; Silicongraphics A/S; TOMS-gruppen; DFU; Risø; BRIC.

Internationalt

Videnskabelige medarbejdere ved OI har samarbejde med forskere på universiteter i Bergen; Stockholm; Malmö; Umeå; Göteborg; Oslo; Kiel; Bruxelles; London; Oxford; Zürich; Amsterdam; Indianapolis; Dundee; Gainesville; Thessaloniki; Giessen; Geneve; Newcastle; New York; Morioka; München; Osaka; Singapore; Toronto; Washington; Baltimore; Boston; Washington; Iowa; Ann Arbor; Lissabon; Peking; Wuhan; Prince of Songkla University; Majunga; Dar-es-Salaam; Jordan; Bucharrest; Iasi; Minsk; Louvain; Rochester; Victoria; Edinburgh; Utrecht; Malmö; Heidelberg; Jönköping; NIOM; NIH; WHO.

Gæsteforskere

S. Gao, T. Ono, Han Jiang, Ping Yan, Kina.
R. Kavitha, V. Narasinganallur, Indien.
D-J. Namdjou, A. Sandham, Singapore.
N. Razanamihaja, Madagaskar.
B. Varenne, Burkina Faso.
B. Greck, Frankrig.
N.C. Bolanos, S. Martignon, Colombia.
E. Hofer, Schweiz.
I.B. Arnadottir, Island.
A. Zalewska, Polen.
A. Osson, L. Gahnberg, C. Reit, Sverige.
R. de Boer, Holland.
S. Murakami, Y. Iguchi, T. Abo, Japan.

Netværk

E.P. Bennett, U. Mandel, H. Clausen, E. Dabelsteen: Medlemmer af Forskerskolen Celle- og Vævsbiologi samt cluster for Cellebiologi og Cancer, KU.

Kapacitetsopbygning for forskning i følgende lande: (EU TEMPUS) Bucharest Univ. of Medicine & Pharmacy, Romania, (DanidaENRECA); Univ. of Majunga, Madagascar (RUF); Univ. of Dar-es-Salaam, Tanzania (Danida Fellowship Programme); Univ. of Prince of Songkla, Thailand (Danida); Univ. of Peking/Wuhan, China; NIOM Biomaterial Network.

Instituteder Nils-Erik Fiehn

Forbrug

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	41,7	11,7	53,4
DVIP	27,2	3,8	31,0
STIP	15,5	1,0	16,5
TAP	129,9	5,8	135,7
Årsværk i alt	172,6	22,4	195,0
Løn	80.953,0	9.102,0	90.055,0
Frikøb	792,0	170,0	963,0
Øvrige drift	17.654,0	10.724,0	28.378,0
Anskaffelser	1.635,0	1.468,0	3.103,0
<i>Bruttototal t.kr.</i>	<i>101.034,0</i>	<i>21.464,0</i>	<i>122.498,0</i>

Stab

VIP Internt finansieret

Asmussen, Erik; professor.
Bakke, Merete; lektor.
Bennett, Eric Paul; lektor.
Bjørndal, Lars; lektor.
Christensen, Lisa Bøge; forskningsadj.
Christensen, Lisa Bøge; lektor.
Christiani, Camilla Austa; forskningsass.
Clausen, Henrik; lektor.
Clausen, Ulla Marie Mandel; lektor.
Dabelsteen, Sally Anne Malene; forskningsass., adjunkt.
Dabelsteen, Svend Erik; professor.
Ekstrand, Kim Rud; lektor.
Fiehn, Nils-Erik; lektor.
Friis-Hasché, Erik Erwin; lektor.
Geismar, Karen; ph.d.-studerende.
Gotfredsen, Klaus; lektor.
Hermann, Nuno Vibe; forskningsadj.
Holmstrup, Palle; professor.
Jensen, Allan Bardow; adjunkt.
Jeppe-Jensen, Dorte Nyholm; studielektor.
Kirkeby, Svend; lektor.
Kjær, Inger Margrethe; professor.
Kreiborg, Sven; professor.
Krustrup, Ulla; kand.stip.
Larsen, Tove; lektor.
Lexner, Michal Oron; forskningsass.
Moe, Dennis; lektor.
Munksgaard, Erik Christian; lektor.
Nattestad, Anders; lektor.
Nauntofte, Birgitte Dissing; professor.
Nielsen, Lis Inge Almer; lektor.
Owall, Bengt Erik; professor.
Pedersen, Anne Marie Lyng; lektor.
Petersen, Mie Katrine Wiese; forskningsass.
Petersen, Poul Erik; professor.
Peutzfeldt, Anne; lektor.
Poulsen, Anne Havemose; forskningsadj.
Qvist, Vibeke; lektor.
Reibel, Jesper; professor.
Reppien, Kirsa; forskningsass.
Sahafi, Alireza; adjunkt.
Schow, Tina Vibeke; forskningsass.
Sejrsen, Birgitte; forskningsadj.
Skuldbøl, Tanja; forskningsass.
Smidt, Dorte; forskningsass.
Stoltze, Kaj; lektor.
Thomsen, Carsten Eckhart; lektor.
Torpet, Lis Andersen; lektor.
Tuxen, Anette; forskningsadj.
Westergaard, Jytte; lektor.
Aaboe, Else Merete; adjunkt.

VIP Eksternt finansieret

Becktor, Karin; adjunkt.
Holm-Pedersen, Poul; professor.
Petersen, Mie Katrine Wiese; forskningsass.
Wandall, Hans Heugh; forskningsass.
Andersen, Calra; ph.d.-studerende.
Christensen, Gitte Bach; ph.d.-studerende.
Heegaard, Karen Bargrethe; ph.d.-studerende.

Holten-Andersen, Lars; ph.d.-studerende.
Rasmussen, Johanne Kongstad; ph.d.-studerende.
Tartp, Mads Agervig; ph.d.-studerende.

STIP Internt finansieret

Andersen, Erik; ph.d.-studerende.
Balatsouka, Dimitra; ph.d.-studerende.
Ellefsen, Birita Sofia; ph.d.-studerende.
Jensen, Siri Beier; ph.d.-studerende.
Kragelund, Camilla; ph.d.-studerende.
Krustrup, Ulla; kand.stip.
Nielsen, Lene Rindal; ph.d.-studerende.
Sahafi, Alireza; kand.stip.
Sørensen, Lars Korsbæk; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Somchaipeng, Kerawit; ph.d.-studerende.

Afdelingstandlæger, Eksternt finansieret

Daugaard-Jensen, Jens; afd.-tandlæge.
Fjellvang, Harry Werner Rome; afd.-tandlæge.
Grønnegaard, Jørgen Peter; afd.-tandlæge.
Kenrad, Leif; afd.-tandlæge.
Vedtofte, Henriette Larsen; afd.-tandlæge.

Afdelingslæger, Internt finansieret

Alexandersen, Verner; afd.-tandlæge.
Bay, Lena Margareta; afd.-tandlæge.
Bille, Vibeke; afd.-tandlæge.
Buchhorn, Aksel Johan; afd.-tandlæge.
Christensen, Kirsten; afd.-tandlæge.
Dorph, Grethe; afd.-tandlæge.
Ebbesen, Karsten Munk; afd.-tandlæge.
Egdø, Lise Pernille; afd.-tandlæge.
Einersen, Sanna Inga; afd.-tandlæge.
Eriksen, John Havn; afd.-tandlæge.
Fensholm, Hans-Jørgen; afd.-tandlæge.
Frese, Bjarne Skov; afd.-tandlæge.
Fulling, Hans Jørgen; afd.-tandlæge.
Funder, Birgit; afd.-tandlæge.
Gejlager, Jens Ebert; afd.-tandlæge.
Hjørtting-Hansen, Erik; afd.-tandlæge.
Holm, Betty Marianne; afd.-tandlæge.
Johannessen, Laila; afd.-tandlæge.
Madsen, Dorthe Berenth; afd.-tandlæge.
Mathiesen, Hanne Skaaning; afd.-tandlæge.
Nygaard, Lars; afd.-tandlæge.
Oram, Vibeke Mary-Ann; afd.-tandlæge.
Pedersen, Carsten Seest; afd.-tandlæge.
Poulsen, Karin; afd.-tandlæge.
Rasmussen, Inger; afd.-tandlæge.
Remvig, Peter; afd.-tandlæge.
Savery, Ellen Beier; afd.-tandlæge.
Svanholt, Palle; afd.-tandlæge.
Sørensen, Michael; afd.-tandlæge.
Thorsen, Niels Max; afd.-tandlæge.
Torkashvand, Helen; afd.-tandlæge.
Vilman, Anders; afd.-tandlæge.
Wildt, Susanne Elisabeth; afd.-tandlæge.

Tandlæger under uddannelse, Eksternt

Bek, Agnete; tandlæge under udd.
Fink-Jensen, Merete Christina; tandlæge under udd.

Kock, Marianne; tandlæge under udd.
Nielsen, Michael Hald; tandlæge under udd.
Nielsen, Signe Hauberg; tandlæge under udd.
Niklason, Lars Anders; tandlæge under udd.
Pålsson, Stefán Reynir; tandlæge under udd.
Pedersen, Claus Egemose; tandlæge under udd.
Rosman, Birgitte; tandlæge under udd.
Sae-Wang, Sornsiri; tandlæge under udd.
Svanholt, Michael; tandlæge under udd.
Tabatabaie, Farnoush; tandlæge under udd.

KLIN Internt finansieret

Madsen, Jan Hesselberg; klinisk lærer almen med.
Reit, Claes-Erik; klinisk lærer almen med.
Remvig, Peter; klinisk lærer almen med.

KLIN Eksternt finansieret

Andersen, Bent Krogh; klinisk lærer sygehusspecialer.
Bangstrup, Merete Ingemann; Klinisk lærer.

Ph.d.-afhandling

Becktor, Karin: Aetiologic aspects of dental eruption. Focus on the interaction between ectoderm, innervation and alveolar bone.
Gao, Shan: Genetic and epigeneticalterations of the blood group ABO gene in oral potential malignant lesions and squamos cell carcinoma.
Nielsen, Pernille Kofoed: Muscle tissue composition and physiological responses to low-level contractions.
Wandall, Hans Heugh: Neurogenic Genes in Drosophila – a Glycobiology Story.

Fondsbevillinger

Blumøller

– Undersøge effekt af mælkeprotein på tandvæv (Allan Bardow Jensen) kr. 400.000.
– Zendium Prisen (Finn Prætorius) kr. 40.000.

Dansk Tandlægeforening

– Livskvalitet i forhold til og tandmangel (Bengt Øwall) kr. 162.000.

DentalMan A/S

– Polymerisationsdybde med forskellige lyspolymeseringslamper (Anne Peutzfeldt) kr. 17.900.

Espe/Tandlægernes Nye Landsforening

– Glasionomercement vs. amalgamfyldninger (Vibeke Quist) kr. 34.000.

European Orthodontic Society

– Molecular genetic expressions in the normal human dental follicle (Karin Becktor) kr. 65.000.

Fredheim Stiftung

– Improved treatment of patients with oral cancer by use of gene technology (Erik Dabelsteen) kr. 200.000.

FUT/Calcinfonden

– At sammenligne holdbarhed, funktion og æstetik af 3 typer plastretinerede broer (Klaus Gotfredsen) kr. 30.000.

- Finde den bedst egnede dyremodel for diabetes og marginal parodontitis samt at evaluere indflydelsen af marginal parodontitis på insulinsensibiliteten ved diabetes (Carla C. Pontes Andersen) kr. 84.000.
- Gigtforeningen*
- Iltmætning i besværsmuskler med kroniske smerter i det orofaciale område (Merete Bakke) kr. 40.000.
- Munksgaard*
- Drift til redaktionssekretariat for Journal of Oral Pathology and Medicine (Erik Dabelsteen) kr. 90.000.
- Rigshospitalet*
- Rigshospitalet (Palle Holmstrup) kr. 28.000.
- Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd*
- Cell surface glycosylation and cancer cell invasiveness (Erik Dabelsteen) kr. 148.500.
- Glycosyltransferases – A Toolbox to Glycomics (Henrik Clausen) kr. 1.500.000.
- Spytets mængde og sammensætning hos kvinder med bulimi – mulige markører til tidlig non-invasiv diagnostik (Birgitte Nauntofte) kr. 900.000.
- The influence of the tumor stroma on the malignant phenotype (Erik Dabelsteen) kr. 162.000.
- Underkæbens tidlige udvikling hos individer med isoleret ganespalte (Sven Kreiborg) kr. 162.000.
- Sygekassernes Helsefond*
- Samsillet ml. psykologiske faktorer, kliniske og parakliniske fund v/ autoimmune spytkirtelsygdom eksempelvis primært Sjögrens sygdom (Anne Marie Lynge Pedersen) kr. 95.000.
- Sygesikringens Forhandlingsudvalg*
- Kvit amalgamfri tandpleje i det permanente tandsæt (Vibeke Quist) kr. 304.800.
- Rodbehandling i Danmark – en status (Lars Bjørndal) kr. 250.000.
- Tandkødsbetændelse og paradentoses udbredelse i befolkningen og disse sygdommes betydning for den almen sundhedstilstand (Palle Holmstrup) kr. 1.330.300.
- Tandlægernes Nye Landsforening*
- En longitudinal undersøgelse af oral sundhed, oral funktion og tandplejeadfærd hos ældre med og uden demens (Bрита Ellefsen) kr. 21.500.
- Livstil og oral sundhed hos ældre. En undersøgelse af sammenhængen mellem sundhedsadfærd og tandsundhed i en population af hjemmeboende ældre mennesker (Karen Margrethe Heegaard) kr. 40.000.
- Omsorgstændplejen i Danmark (Lisa Bøge Christensen) kr. 49.500.
- Tanderosion – Prævalens og Ætiologi (Lene Rindal Nielsen) kr. 21.000.
- X-bunden, hypohidrotisk ectodermal dysplasi – en klinisk og genetisk undersøgelse (Michal Oron Lexner) kr. 60.000.
- Publikationer**
- Asmussen E., Peutzfeldt A.: Soft-start polymerisering af komposit plast: Virker det eller hvad? *Tandlægebladet* 108, s. 648-651. 2004.
- Asmussen E., Peutzfeldt A.: Flexural strength and modulus of a step-cured resin composite. *Acta Odontol Scand* 62, s. 87-90. 2004.
- Asmussen E., Peutzfeldt A.: Emalje-dentin-bindingssystemer. *Nor Tannlegeforen Tid* 114, s. 130-136. 2004.
- Avlund K., Holm-Pedersen P., Morse D.E., Viitanen M., Winblad B.: Tooth loss and caries prevalence in very old Swedish people: the relationship to cognitive function and functional ability. *Gerodontology* 21, s. 17-26. 2004.
- Avlund K., Holm-Pedersen P., Morse D.E., Viitanen M., Winblad B.: Social relations as determinants of oral health among persons over the age of 80 years. *Community Dent Oral Epidemiol* 31, s. 454-462. 2003.
- Bakke M.: Jaw muscle disorders. i: Occlusion and clinical practice. An evidence-based approach s. 75-83. Klineberg I., Jagger R. (red.). Wright, Edinburgh 2004.
- Bakke M., Tuxen A., Thomsen C.E., Jensen A.B., Alkjær T., Jensen B.R.: Salivary cortisol level, salivary flowrate, and masticatory muscle activity in response to acute mental stress: a comparison between aged and young women. *Gerodont* 50, s. 383-392. 2004.
- Berthelsen H., Petersen P.E.: Tandlægers symptomer fra det øvre bevægeapparat – relation til stress, helbred og livsstil. *Tandlægebladet* 108, s. 652-663. 2004.
- Bjørndal L.: The deep caries lesion dilemma. i: *Nordic Dentistry 2004-Yearbook* s. 107-120. Schou, L. (ed). Quintessence Publishing Co Ltd., København 2004.
- Bjørndal L.: Apikal parodontit. Principper for behandling af akut apikal parodontit med udgangspunkt i et patienttilfælde. *Tandlægebladet* 108, s. 1250-1257. 2004.
- Bjørndal L., Reit C.: The annual frequency of root fillings, tooth extractions and pulp-related procedures in Danish adults during 1977-2003. *Int Endod J* 37, s. 782-788. 2004.
- Björnsson M.J., Poulsen A.H., Stoltze K., Holmstrup P.: Influence of the matrix metalloproteinase inhibitor Batimastat (BB-94) on periodontal bone destruction in Sprague-Dawley rats. *J Periodont Res* 39, s. 269-274. 2004.
- Boonen S.E., Stahl D., Kreiborg S., Rosenberg T., Kalscheuer V., Larsen L.A., Tommerup N., Brøndum-Nielsen K., Tumer Z.: Delineation of an interstitial 9q22 deletion in basal cell nevus syndrome. *Am J Med Genet A* 132 A (3), s. 324-328. 2004.
- Bryndahl F., Legrell P.E., Eriksson L., Isberg A.: Titanium screw implants in optimization of radiographic evaluation of facial growth in longitudinal animal studies. *Angle Orthodontist* 74 (5), s. 610-617. 2004.
- Christensen A.K., Friis-Hasché E.: Psykiske kriser og traumer. i: *Klinisk Sundhedspsykologi* s. 232-244. Friis-Hasché E., Elsass P., Nielsen T. (red.). Munksgaard, Danmark, København 2004.
- Christensen L.B.: National oral health information system, some Danish experiences. i: *Health surveillance in Europe. European Global Oral Health Indicators Development Project. 2003 Report Proceedings* s. 113-117. Bourgeois D.M., Llodra J.C. (eds.). Quintessence International, France, European Commission, Health Consumer Protection Directorate-General, Community Action Programme on Health Monitoring 2004.
- Christiansen I., Friis-Hasché E.: Tobaksmisbrug. i: *Klinisk Sundhedspsykologi* s. 256-264. Friis-Hasché E., Elsass P., Nielsen T. (red.). Munksgaard, Danmark, København 2004.

- Colding H., Engel-Nørregård L., Hartzen S.H., Larsen T.: Kighoste. En epidemisk sygdom i stigning. *Tandlægebladet* 108, s. 1094-1097. 2004.
- de Almeida C.M., Petersen P.E., Jesus S., Toscano A.: Saúde oral dentária nos jovens de 6 e 12 anos de Portugal continental. *Revista Portuguesa de Estomatologia, Medicina Dentária e Cirurgia Maxilofacial* 44, s. 205-218. 2003.
- Dynesen A.W., Jensen A.B., Pedersen A.M.L., Nauntofte B.: Oral findings in anorexia nervosa and bulimia nervosa with special reference to salivary changes. *Oral Biosci Med* 1, s. 151-169. 2004.
- Ekstrand K.R.: Improving clinical visual detection – potential for caries clinical trials. *J Dent Res* 83, s. 67-71. 2004.
- Fernandes M., Hjørtting-Hansen E.: Orale manifestationer ved primær hyperparatyroidisme. *Tandlægebladet* 108, s. 494-496. 2004.
- Fiehn N-E.: Fremtidens Tandlægeuddannelse – De første 5 år. *Praktiserende Tandlægers Tidsskrift* 1, s. 5. 2004.
- Frandsen E.V.G., Larsen T., Dahlén G.: Den parodontale infektion. *Tandlægebladet* 108, s. 38-44. 2004.
- Friis-Hasché E.: Angstens psykologi. i: *Klinisk Sundhedspsykologi* s. 107-114. Friis-Hasché E., Elsass P., Nielsen T. (red.). Munksgaard, Danmark, København 2004.
- Friis-Hasché E.: Nonverbal og empatisk kommunikation. i: *Klinisk Sundhedspsykologi* s. 141-146. Friis-Hasché E., Elsass P., Nielsen T. (red.). Munksgaard, Danmark, København 2004.
- Friis-Hasché E.: Smertens psykologi. i: *Klinisk Sundhedspsykologi* s. 275-284. Friis-Hasché E., Elsass P., Nielsen T. (red.). Munksgaard, Danmark, København 2004.
- Friis-Hasché E.: Kronisk sygdom og svækkelse. i: *Klinisk Sundhedspsykologi* s. 315-323. Friis-Hasché E., Elsass P., Nielsen T. (red.). Munksgaard, Danmark, København 2004.
- Friis-Hasché E.: Funktionsevne og funktionsbegrænsning. i: *Klinisk Sundhedspsykologi* s. 373-378. Friis-Hasché E., Elsass P., Nielsen T. (red.). Munksgaard, Danmark, København 2004.
- Friis-Hasché E.: Almen psykologisk ordforklaring. i: *Klinisk Sundhedspsykologi* s. 397-425. Friis-Hasché E., Elsass P., Nielsen T. (red.). Munksgaard, Danmark, København 2004.
- Friis-Hasché E., Christiansen I.: Alkoholmisbrug. i: *Klinisk Sundhedspsykologi* s. 265-272. Friis-Hasché E., Elsass P., Nielsen T. (red.). Munksgaard, Danmark, København 2004.
- Friis-Hasché E., Elsass P., Nielsen T.: (red.). *Klinisk Sundhedspsykologi*. 475s. Munksgaard, Danmark, København 2004.
- Gao S., Bennett E.P., Reibel J., Chen X., Christensen M.E., Krogdahl A., Dabelsteen E.: Histo-blood group ABO antigen in oral potentially malignant lesions and squamous cell carcinoma-genotypic and phenotypic characterization. *APMIS* 112, s. 11-20. 2004.
- Gao S., Worm J., Guldborg P., Eiberg H., Krogdahl A., Liu C-J., Dabelsteen E.: Genetic and epigenetic alterations of the blood group ABO gene in oral squamous cell carcinoma. *Int J Cancer* 109, s. 230-237. 2004.
- Gao S., Worm J., Guldborg P., Eiberg H., Krogdahl A., Sørensen J.A., Liu S-J., Reibel J., Dabelsteen E.: Loss of heterozygosity at 9q33 and hypermethylation of the DBCCR1 gene in oral squamous cell carcinoma. *Br J Cancer* 91, s. 1-5. 2004.
- Gerup N., Nielsen M., Spørring J., Kreiborg S.: Asymmetry quantization and application to human mandibles. *Proceedings of SPIE International Symposium on Medical Imaging* 5370, s. 274-282. 2004.
- Gotfredsen K.: A 5-year prospective study of single-tooth replacements supported by the Astra Tech® Implant: A pilot study. *Clin Impl Dent Rel Res* 6 (1), s. 1-8. 2004.
- Haahr A-M., Jensen A.B., Thomsen C.E., Jensen S.B., Nauntofte B., Bakke M., Adler-Nissen J., Bredie W.L.P.: Release of peppermint flavour compounds from chewing-gum: Effect of oral functions. *Physiology & Behaviour* 82, s. 531-540. 2004.
- Hansdottir R., Bakke M.: Joint tenderness, jaw opening, chewing velocity, and bite force in patients with temporomandibular joint pain and matched healthy control subjects. *J Orofac Pain* 18 (2), s. 108-113. 2004.
- Hansen A.K., Dahl A.K., Sørensen D.B., Kemp E., Kirkeby S.: Xenotransplantation – state of the art. *Acta Vet Scand Suppl* 99 (7-12), s. 254-261. 2004.
- Hansen L., Kjær I.: A premaxilla with a supernumerary tooth indication a developmental region with a variety of dental abnormalities: a report of nine cases. *Acta Odontol Scand* 62, s. 30-36. 2004.
- Hansen L., Nolting D., Holm G., Hansen B.F., Kjær I.: Abnormal vomer development in human fetuses with isolated cleft palate. *Cleft Palate-Craniofacial J* 41, s. 470-473. 2004.
- Haubek D., Westergaard J.: Detection of highly toxic clone of *Actinobacillus actinomycetemcomitans* (JP2) in a Moroccan periodontitis. *Int J Paediat Dent* 14, s. 41-48. 2004.
- Hermann N.V., Kreiborg S., Darvann T.A., Jensen B.L., Dahl E., Bolund S.: Early craniofacial morphology and growth in children with bilateral complete lip and palate. *Cleft Palate-Craniofac J* 41 (4), s. 424-438. 2004.
- Hobdell M., Petersen P.E., Clarkson J., Newell J.: Global goals for oral health 2020. *Int Dent J* 53, s. 285-288. 2003.
- Hofer E., Jensen S.B., Pedersen A.M.L., Jensen A.B., Nauntofte B.: Oral Microflora in Patients with Salivary Gland Hypofunction. *Oral Biosci Med* 1, s. 93-108. 2004.
- Holm-Pedersen P.: Tandsundhed hos ældre. *Gerontologi og Samfund* 20 (1), s. 10-13. 2004.
- Holm-Pedersen P.: Mundbakterier kan muligvis give lungebetændelse. *Tandlægernes Nye Tidsskrift* 18, s. 9-11. 2003.
- Holm-Pedersen P.: Flere ældre øger krav om tidlig indsats. *Tandlægernes Nye Tidsskrift* 18, s. 6-8. 2003.
- Janda M.S., Mattheos N., Nattestad A., Wagner A., Nebel D.: Simulation of patient encounters using a virtual patient in periodontology instruction of dental students: design, usability, and learning effects in history-taking skills. *Euro J Dent Educ* 8, s. 111-119. 2004.
- Jensdottir T., Arhadottir I., Thorsdottir I., Jensen A.B., Gurmundsson K.: Relationship between dental erosion, softdrink consumption, and gastroesophageal reflux. *Clin Oral Invest* 8, s. 91-96. 2004.
- Jensen A.B., Pedersen A.M.L., Nauntofte B.: Saliva. i: *Clinical Oral Physiology* s. 17-51. Miles T.S., Nauntofte

- B., Svensson P. (red.). Quintessence Publishing Co. Ltd., København 2004.
- Jensen T., Schou S., Melgaard B., Reibel J.: Basalcelleadenom. En oversigt og præsentation af et patienttilfælde. *Tandlægebladet* 108, s. 896-900. 2004.
- Johansson N., Basun H., Holm-Pedersen P., Winblad B., Nordberg M.: Dental amalgam fillings in relation to mercury concentration in blood and cognitive function in an elderly urban population. *Brain Aging* 4, s. 5-11. 2004.
- Kirkeby S., André S.J., Gabius H.-J.: Solid phase measurements of antibody and lectin binding to xenogenic carbohydrate antigens. *Clin Biochem* 37, s. 36-41. 2004.
- Kirkeby S., Winter H.C., Goldstein I.J.: Comparison of the binding properties of the mushroom *Marasmius oreades* lectin and *Griffonia simplicifolia* I-B₄ isolectin to β galactosyl carbohydrate antigens in the surface phase. *Xenotransplantation* 11, s. 254-261. 2004.
- Kitai N., Eriksson L., Kreiborg S., Wagner A., Takada K.: Three-dimensional reconstruction of TMJ MR images: A Technical note and case report. *The Journal of Craniomandibular Practice* 22 (1), s. 77-81. 2004.
- Kitai N., Igushi Y., Takashima M., Murakami S., Kreiborg S., Kamiji T., Takada K.: Craniofacial morphology in an unusual case with nasal aplasia studied by roentgen-cephalometry and 3D CT-scanning. *Cleft Palate Craniofacial J* 41, s. 208-214. 2004.
- Kitai N., Murakami S., Takashima M., Furukawa S., Kreiborg S., Takada K.: Evaluation of temporomandibular joint in patients with hemifacial microsomia. *Cleft Palate Craniofacial J* 41, s. 157-162. 2004.
- Kjær I., Nolting D., Hansen B.F.: p75-NGFR Expression in the human prenatal pituitary gland. *Pediatric neurology* 30, s. 345-348. 2004.
- Klinge B., Holmstrup P.: Parodontit og allmänsjukdomar. *Nor Tannleforen Tid* 114, s. 72-79. 2004.
- Klinge B., Holmstrup P.: Parodontit og allmänsjukdomar. *Tandläkartidningen* 96, s. 26-35. 2004.
- Klinge B., Holmstrup P.: Parodontit og allmänsjukdomar. *Tandlægebladet* 108, s. 116-125. 2004.
- Laustsen M.H., Larsen T., Reit C., Bjørndal L.: Bakterietheden af temporære fyldningsmaterialer. En klinisk og mikrobiologisk undersøgelse. *Tandlægebladet* 108, s. 888-894. 2004.
- Lieber M., Randall R.C., Burke T.F.J., Pallesen U., Cerutti A.: Ethics of esthetic dentistry. *Quintessence International* 6, s. 456-465. 2004.
- Liedberg B., Norlén P., Öwall B., Stoltze K.: Masticatory and nutritional aspects on fixed and removable partial dentures. *Clin Oral Invest* 8, s. 11-17. 2004.
- Lindberg A., Peutzfeldt A., W van Dijken D.J.: Curing depths of a universal hybrid and a flowable resin composite cured with quartz tungsten halogen and lightemitting diode units. *Acta Odontol Scand* 62, s. 97-101. 2004.
- Marcos N.T., Pinho S., Grandela C., Cruz A., Samyn-Petit B., Harduin-Almeida R., Silva F., Morais V., Costa J., Kihlberg J., Clausen H., Reis C.A.: Role of the human ST6Gal1NAc-I and ST6Gal1NAc-II in the synthesis of the cancer-associated sialyl-Tn antigen. *Cancer Res* 64, s. 7050-7057. 2004.
- Mardberg K., Nystrom K., Tarp M.A., Trybala E., Clausen H., Bergstrom T., Olofsson S.: Basic amino acids as modulators of an O-linked glycosylation signal of the herpes simplex virus type 1 glycoprotein gC: functional roles in viral infectivity. *Clycobiology* 14, s. 571-578. 2004.
- Mattheos N., Nattestad A., Christersson C., Jansson H., Attström R.: The effects of an interactive software application on the self-assessment ability of dental students. *Euro J Dent Educ* 8, s. 97-104. 2004.
- Middelfart M.B., Asmussen E.: Belysning af komposit plast: Kan belysningstiden reduceres ved anvendelse af en højintensiv polymerisationslampe? *Tandlægebladet* 108, s. 732-735. 2004.
- Miles T., Nauntofte B., Svensson P.: Clinical Oral Physiology. i: *Clinical Oral Physiology* s. 1-298. Miles T., Nauntofte B., Svensson P. (red.). Quintessence Publishing Co. Ltd., København 2004.
- Moynihan P., Petersen P.E.: Diet, nutrition and the prevention of dental diseases. *Public Health Nutrition* 7, s. 201-226. 2004.
- Mungul A., Cooper L., Brockhausen I., Ryder K., Mandel U., Clausen H., Rughetti A., Miles D.W., Taylor-Papadimitriou J., Burchell J.M.: Sialylated core 1 based O-linked glycans enhance the growth rate of mammary carcinoma cells in MUC1 transgenic mice. *Ing J Oncol* 25, s. 937-943. 2004.
- Munksgaard E.C.: Præ- og postnatal overførsel af kviksølv fra moder til barn. *Tandlægebladet* 108, s. 224-230. 2004.
- Munksgaard E.C.: Leaching of plasticizers from temporary denture soft lining materials. *Eur J Oral Sci* 112, s. 101-104. 2004.
- Møller E., Werdelin L.M., Bakke M., Dalager T., Prytz S., Regeur L.: Treatment of perioral dystonia with botulinum toxin in 4 cases of Meige's syndrome. *Oral Surg Oral Med Oral Pathol Oral Radiol Endod* 96 (5), s. 544-549. 2003.
- Nattestad A., Jensen T.: The digital dentist. i: *Nordic Dentistry 2004 Yearbook* s. 121-139. Nattestad A., Jensen T., Schou L. (red.). Quintessence, Copenhagen, Denmark 2004.
- Nederfors T., Nauntofte B., Twetman S.: Effects of furosemide and bendroflumethiazide on saliva flow rate and composition. *Arch Oral Biol* 49 (7), s. 507-513. 2004.
- Nikhos M., Nattestad A., Falk-Nilsson E., Attström R.: The interactive examination: assessing students self-assessment ability. *Medical Education* 38, s. 378-389. 2004.
- Olsen M.L., Aaboe M., Hjorting-Hansen E., Hansen A.K.: Problems related to an intraoral approach for experimental surgery on minipigs. *Clin Oral Impl Res* 15, s. 333-338. 2004.
- Olsson M.L., Hill C.A., de la Vega V.H., Liu Q.P., Stroud M.R., Valdinocci J.S., Clausen H., Kruskall M.S.: Universal red blood cells – enzymatic conversion of blood group A and B antigens. *Transfus Clin Biol* 11, s. 33-39. 2004.
- Pallesen U.: Det, vi putter i munden, rammer også tænderne. i: *Hvad fylder vi i børnene?* s. 165-174. Deibjerg J. (red.). Høst & Søn, København 2004.
- Pallesen U., Qvist V.: Plastfyldninger og -indlæg. En 11-års klinisk evaluering. *Tandlægebladet* 108, s. 1176-1187. 2004.
- Palmqvist S., Carlsson G.E., Öwall B.: "Kombinationssyndromet" En litteraturoversigt med kommentarer. *Tandlægebladet* 108, s. 498-504. 2004.

- Palmqvist S., Öwall B., Schou S.: A prospective randomized clinical study comparing implant-supported fixed prostheses and overdentures in the edentulous mandible: Prosthodontic production time and costs. *Int J Prosthodont* 17 (2), s. 231-235. 2004.
- Pedersen A.M.L.: Orale manifestationer ved diabetes mellitus. *Tandlægernes Nye Tidsskrift* 4, s. 14-21. 2004.
- Pedersen A.M.L., Smidt D., Christiani C.J., Jerlang B.B.: Burning Mouth Syndrome. Etiopathogenic Mechanisms, Symptomatology, Diagnosis, and Therapeutic. *Oral Biosci Med* 1, s. 3-19. 2004.
- Pedersen A.M.L., Smidt D., Nauntofte B., Christiani C.J., Jerlang B.B.: Burning mouth syndrome: Ætiopatogenetiske mekanismer, symptomatologi, diagnostik og behandling. *Tandlægebladet* 108, s. 418-431. 2004.
- Petersen M.K.W., Sewerin I.: Variation i morfologien af processus alveolaris ved røntgenundersøgelse med henblik på implantatbehandling i regio 6+/-6. *Tandlægebladet* 108, s. 586-589. 2004.
- Petersen P.E.: Global framework convention on tobacco control: the implications for oral health. *Community Dent Health* 20, s. 137-138. 2003.
- Petersen P.E.: Strengthening the prevention of hiv/aids-related oral disease: a global approach. *Community Dent Oral Epidemiol* 32, s. 399-401. 2004.
- Petersen P.E.: Basic indicators for development of quality of oral health systems in Europe – the approach of the World Health Organization. i: Health surveillance in Europe. European Global Oral Health Indicators Development Project. 2003 Report Proceedings s. 39-47. Bourgeois D.M., Llodra J.C. (eds.). Quintessence International, France, European Commission, Health Consumer Protection Directorate-General, Community Action Programme on Health Monitoring 2004.
- Petersen P.E., Christensen L.B.: Udviklingen i oral sundhed hos børn, unge og voksne i Grønland – Rapport fra et organisationsudviklingsprojekt i Grønlandstandplejen. *Tandlægernes Nye Tidsskrift* 19 (12), s. 10-19. 2004.
- Petersen P.E., Kjølner M., Christensen L.B., Krusturp U.: Changing dentate status of adults, use of dental health services, and achievement of national dental health goals in Denmark by the year 2000. *J Public Health Dent* 64, s. 127-135. 2004.
- Petersen P.E., Peng B., Tai B., Bian Z., Fan M.: Effect of a school-based oral health education programme in Wuhan City, Peoples Republic of China. *Int Dent J* 54, s. 33-41. 2004.
- Peutzfeldt A., Asmussen E.: Investigations on polymer structure of dental resinous materials. *Trans Acad Dent Mater* 18, s. 81-104. 2004.
- Peutzfeldt A., Asmussen E.: Determinants of *in vitro* gap formation of resin composites. *J Dent* 32, s. 109-115. 2004.
- Peutzfeldt A., Nielsen L.A.: Bond strength of a sealant to primary and permanent enamel: Phosphoric acid versus self-etching adhesive. *Pediatr Dent* 26, s. 240-244. 2004.
- Pine C.M., Adair P.M., Burnside G., Nicoll A.D., Gillett A., Borges-Yáñez S.A., Broukal Z., Brown J., Declerck D., Ping F.X., Gugushe T., Hunsrisakhun J., Lo E.C.M., Naidoo S., Nyandindi U.S., Poulsen V.J.: Barriers to treatment of childhood caries perceived by dentists working in different countries. *Community Dent Health* 21, s. 112-130. 2004.
- Pine C.M., Adair P.M., Nicoll A.D., Burnside G., Petersen P.E., Beighton D., Gillett A., Anderson R.: International comparisons of health inequalities in childhood dental caries. *Community Dent Health* 21, s. 121-130. 2004.
- Pine C.M., Adair P.M., Petersen P.E., Douglass C.C., Burnside G., Nicoll A.D., Gillett A., Anderson R.: Developing explanatory models of health inequalities in childhood dental caries. *Community Dent Health* 21, s. 86-95. 2004.
- Qvist J., Hove H., Welling K.L., Kreiborg S.: Svær obstruktiv søvnapnø hos barn med kraniofacial anomali. *Ugeskr Læger* 166, s. 2910-2912. 2004.
- Qvist V., Laurberg L., Poulsen A., Teglers P.T.: Eight-year study on conventional glass ionomer and amalgam restorations in primary teeth. *Acta Odontol Scand* 62, s. 37-45. 2004.
- Qvist V., Laurberg L., Poulsen A., Teglers P.T.: Class II restorations in primary teeth: 7-year study on three resin-modified glass ionomer cements and a compomer. *Eur J Oral Sci* 112, s. 188-196. 2004.
- Qvist V., Laurberg L., Poulsen A., Teglers P.T.: Class II restorations in primary teeth: 7-year study on three resin-modified glass ionomer cements and a compomer. *Tandlægernes Nye Tidsskrift* 19, s. 18-27. 2004.
- Qvist V., Manscher E., Teglers P.T.: Resin-modified and conventional glass ionomer restorations in primary teeth: 8-year results. *J Dent* 32, s. 285-294. 2004.
- Ramberg P., Stoltze K.: Nya behandlingsmetode ur ett vetenskapligt och kliniskt perspektiv – en utvärdering. *Tandläkartidningen* 96, s. 52-61. 2004.
- Ramberg P., Stoltze K.: Nya behandlingsmetoder ur ett vetenskapligt och kliniskt perspektiv – en utvärdering. *Nor Tannlegeforen Tid* 114, s. 92-98. 2004.
- Ramberg P., Stoltze K.: Nya behandlingsmetoder ur ett vetenskapligt och kliniskt perspektiv – en utvärdering. *Tandlægebladet* 108, s. 142-150. 2004.
- Sahafi A., Peutzfeldt A., Asmussen E., Gotfredsen K.: Effect of surface treatment of prefabricated posts on bonding of resin cement. *Oper Dent* 29 (1), s. 60-68. 2004.
- Sahafi A., Peutzfeldt A., Asmussen E., Gotfredsen K.: Retention and failure morphology of prefabricated posts. *Ing J Prosthodont* 17, s. 307-312. 2004.
- Schou S.: Peri-implantitis. Pathogenesis, diagnosis, and treatment as evaluated in cynomolgus monkeys. 55s. 2004.
- Schou S., Hallund M.H., Hjørting-Hansen E.: Hvornår er der indikation for immediat indsættelse af implantater? i: *Odontologi 2004, Nordisk Odontologisk Årbog* s. 131-146. Holmstrup P. (red.). Munksgaard, Danmark 2004.
- Thurfjell N., Coates P.J., Uusitalo T., Mahani D., Dabelsteen E., Dahlqvist Å., Sjöström B., Roos G., Nylander K.: Complex p63 mRNA isoform expression patterns in squamous cell carcinoma of the head and neck. *Int J Oncology* 25, s. 27-35. 2004.
- Torpet L.A., Kragelund C., Reibel J., Nauntofte B.: Oral adverse drug reactions to cardiovascular drugs. *Crit Rev Oral Biol Med* 15 (1), s. 28-46. 2004.
- Varenne B., Petersen P.E., Quattara S.: Oral health status of children and adults in urban and rural areas of Burkina Faso, Africa. *Int Dent J* 54, s. 83-89. 2004.
- Zhu L., Petersen P.E., Wang H-Y., Bian J-Y., Zhang B-X.: Oral health knowledge, attitudes and behaviour of children and adolescents in China. *Int Dent J* 53, s. 289-298. 2003.

Ørstavik D., Bjørndal L.: Hvilke fordeler har automatisk rotkanallengdemåling, og er det bedre enn røntgen ? Tandlægebladet 108, s. 1258-1261. 2004.

Ørstavik D., Qvist V., Stoltze K.: A multivariate analysis of the outcome of endodontic treatment. Eur J Oral Sci 112, s. 224-230. 2004.

Østergaard P., Rosenbaum B., Eriksen J., Heiden M., Jensen A.B.: Forskelle i medicinindtagelse, mundtørhed og caries incidens hos patienter i privat og amtspsykiatrisk tandlægepraksis. Tandlægebladet 108, s. 736-741. 2004.

De Kliniske Institutter – Klinisk Universitetscenter

Ledelse pr. 1.2.2004

De Kliniske Institutter ledes af centerleder, klinisk lektor, overlæge, dr.med. Ulf Helgstrand, Karkirurgisk Afdeling, Rigshospitalet.

Bestyrelsen består af klinisk lektor, overlæge, dr.med. Ulf Helgstrand, professor, overlæge, dr.med. Henrik S. Thomsen, klinisk lektor, overlæge, dr.med. Carsten Lestrup, professor, overlæge, dr.med. Jørgen Rask Madsen, professor, overlæge, dr.med. Olaf B. Paulson og professor, overlæge, dr.med. Jens Thomsen.

Organisation

I 1994 blev der oprettet seks kliniske institutter under Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet. De seks kliniske institutter er:

Klinisk Institut for Gynækologi/Obstetrik og Pædiatri samt Vækst og Reproduktion.

Klinisk Institut for Intern Medicin.

Klinisk Institut for Diagnostiske Fag.

Klinisk Institut for Oto-Rhino-Laryngologi, Ophthalmologi og Dermato-Venerologi.

Klinisk Institut for Kirurgi og Anæstesiologi.

Institut for Kliniske Neurofag og Psykiatri.

Hvert af disse kliniske institutter er såkaldte murstensløse institutter bestående af universitetsafdelingerne inden for de respektive fag ved hospitalerne knyttet til KU, samlet kaldet Klinisk Universitetscenter (KUC).

Klinisk Universitetscenter varetager koordineringen mellem de enkelte kliniske institutter, og hele bestyrelsen er repræsenteret ved dekanatets møde med institutlederne ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet.

De enkelte kliniske institutter forestår koordineringen af undervisningen inden for deres fagområder.

De Patologiske Afdelinger er placeret under Klinisk Institut for Diagnostiske Fag.

Adresse

Panum Instituttet
Blegdamsvej 3
2200 København N
Telefon 35 32 71 04
Fax 35 32 70 70
leh@adm.ku.dk

Forbrug

<i>Finansieret</i>	<i>Internt</i>	<i>Eksternt</i>	<i>I alt</i>
VIP	1,0	0,0	1,0
DVIP	0,2	0,0	0,2
STIP	0,0	0,0	0,0
Årsværk i alt	1,2	0,0	1,2
Løn	797,0	0,0	797,0
Frikøb	45.299,0	0,0	45.299,0
Øvrige drift	2.770,0	0,0	2.770,0
<i>Bruttototal t.kr.</i>	<i>48.865,0</i>	<i>0,0</i>	<i>48.865,0</i>

Klinisk Institut for Gynækologi, Obstetrik og Pædiatri

Ledelse pr. 1.2.2004

Det Kliniske Institut ledes af institutleder, lektor, overlæge, dr.med. Carsten Lenstrup der er ansat på Amtssygehuset i Gentofte på Gynækologisk/Obstetriske Afdeling.

Bestyrelsen består af institutleder, lektor, overlæge, dr.med. Carsten Lenstrup, professor, overlæge, dr.med. Bent Ottesen, professor, dr.med. Flemming Skovby, lektor, overlæge, dr.med. Niels H. Valerius, lektor, overlæge, dr.med. Finn Ursin Knudsen, professor, dr.med. Niels E. Skakkebak.

Føde- og Gynækologisk Afdeling, Juliane Marie Center, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Human papillomvirus betydning for opståelsen af cervix-cancer belyst epidemiologisk og molekylærbiologisk.

Multicenterundersøgelse vedrørende ovariecancers ætiologi og epidemiologi (MALOVA), herunder tumormarkører.

Screening og langtidsprognose for gestationel diabetes, præeclampsia og diabetes.

Rekombinante gonadotropiner.
Embryoselektion.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

HPV: Undersøgelse i samarbejde med grupper i USA, England og Belgien.

Samarbejde med Diabetic Pregnancy Study Group (Ovariecancerstudier i samarbejde med Bartholomew's Hospital, London).

Bestyrelsessamarbejde med European Society for Human Reproduction and Embryology.

The Bridge Fertility Center, London.

Publikationer

I alt 30. Publikationsliste kan rekvireres hos J. Bock, desuden 3 ph.d.-afhandlinger og en disputats.

Gynækologisk-Obstetriske Klinik, Frederiksberg Hospital

Forskningsvirksomhed

Gynækologi

Klinisk-biokemisk og molekylærbiologiske forskningsprogrammer indenfor gynækologisk endokrinologiske områder. Forskningsaktiviteterne dækker først og fremmest effekten på celleplan af kønshormoner vurderet på baggrund af hormonel substitutionsbehandling anvendt efter karakteriet og effekten af kønshormoner anvendt som hormonel kontraktion. De klinisk-biokemiske analyser omfatter udvikling og evaluering af nye biologiske og biokemiske markører med formodet klinisk prognostisk betydning for udviklingen af Athero-thrombose. Specielt fokuseres på

ændringer i samspillet mellem glucose- og insulinmetabolisme, det hæmostatiske system og karvægsfunktionen. Som sekundær variabel er udvalgt histologisk og ultralyds-mæssig vurdering af endometriet samt udvalgte kliniske symptomer, specielt forekomst af blødningsforstyrrelser. I Ørestadsområdet foretages analyser på ca 8.000 kvinder indgående i WHILA undersøgelsen med henblik på detektion af markører for aldersrelaterede degenerative lidelser hos kvinder. Dette projekt og den øvrige endokrinologiske forskning udfører både nationalt og internationalt i et tværdisciplinært samarbejde.

Human papilloma virus behandling herunder

FUTURE2: en undersøgelse, hvis hovedformål er at påvise, at vaccination mod bestemte typer HPV reducerer antallet af middelsvære og svære forstadier til livmoderhalskræft og antallet af livmoderhalskræft associeret til de HPV-typer, der er vaccineret mod og dermed reducerer det samlede antal tilfælde af livmoderhalskræft og forstadier dertil.

En perspektiv follow-up undersøgelse, som skal undersøge Human Papillomvirus i cervix efter loop-konisation for cervical intraepithelial neoplasia (CIN) som prædiktor for ny neoplasia.

Obstetrik

Forskningsprojekt indenfor intrauterin væksthæmning. Formålet med undersøgelsen er at finde de væksthæmmede fostre ved scanning samt at påpege metode til at udpege de særligt truede fostre. Foruden ultralydmonitorering er inkluderet en række biokemiske variable.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Instituttet for thromboseforskning, Syddansk Universitet, Medicinsk-Endokrinologisk Afdeling og Gynækologisk-Obstetriske Afdeling, Hvidovre Hospital, Ultralydlaboratoriet og afsnit for Vækst og Reproduktion, Juliane Marie Center, Rigshospitalet, Kræftens Bekæmpelse, Gynækologisk speciallægepraksis i Københavns Kommune og Københavns Amt, Patologisk Afdeling, Hvidovre Hospital, Kvinnokliniken, Karolinska Sjukhuset, Stockholm, Universitetssygehuset i Lund og Malmø, Gabius Institut, Leiden, Department of Gynecology and Obstetrics, university of Southern California, School of medicine and Dep. Gyn-Obst., University of Pica, Afdelingen for eksperimentel virologi, Tübingen Universitet, Tyskland og NorChip A/S Norge.

Publikationer

I alt 10. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til Gynækologisk-Obstetriske Klinik, Frederiksberg Hospital.

Gynækologisk-Obstetriske Afdeling, H:S Hvidovre Hospital

Forskningsvirksomhed

Accelererede kirurgiprogrammer

Indgår som et centralt område i afdelingens kliniske forskningsinteresse. Aktuelt vurderes hysterectomi samt prolapskirurgi, med det formål at foretage en analyse af behovet for postoperativ hospitalisering og morbiditet.

Klinisk kontrollerede undersøgelser

Afdelingen er initiativtager og organisator af klinisk kontrollerede undersøgelser. Akutelt undersøges i randomiseret design medicinsk versus kirurgisk behandling af ekstrauterin graviditet, samt medicinsk versus kirurgisk behandling af 1. trimester abort med hensyn til komplikationer, patienttilfredshed og medicinsk teknologivurdering. Fertiliteten efter operation for ekstrauterin graviditet belyses i en spørgeskemaundersøgelse.

Effekten af postmenopausal hormonsubstitution

På mekanismer relateret til karfunktion belyst i dyreeksperimentelle undersøgelser.

På risiko for mamma-cancer og kardiovaskulær sygdom belyst i epidemiologiske undersøgelser.

På biokemiske variable herunder serotonin reuptake inhibitorer.

Screening for Downs syndrom og medfødte misdannelser

Kohorteundersøgelse i samarbejde med Rigshospitalet af 10.000 gravide kvinder. Formålet er at evaluere 1. trimester ultralydsscanning og biokemisk screening med henblik på en detektion af Downs syndrom og medfødte misdannelser hos fosteret.

Studier over præeclampsi i den nationale fødselskohorte

Diagnosens validitet, sygdommens forekomst, ætiologi og muligheder for forebyggelse via ernæring og kosttilskud.

Obstetrisk epidemiologi

Afdelingen foretager observationelle studier af sammenhænge mellem maternelle og føtale faktorer og risiko for operativ forlønning og intrapartal asfyksi.

Afdelingen foretager observationelle undersøgelser af lactat i scalp-blod som prognostisk markør for intrapartal asfyksi.

Forebyggelse af alkoholbetingede skader hos børn

Et ph.d.-projekt, der har til formål at reducere antallet af børn med medfødt alkoholskade og omfanget af skaderne.

Projekt røgfri nyfødt

Et randomiseret interventionsprojekt for 3.000 gravide. Formålet er at evaluere effekten af en målrettet rygeafvendingsindsats integreret i jordemødrenes svangreprofylakse.

Desuden

Afdelingen deltager i forskningsprojektet "Fotip2" – et multicenterprojekt i samarbejde med flere afdelinger i Danmark samt afdelinger i England og Skotland. Projektet skal belyse betydningen af fiskeolie og kosttilskud for at undgå fødsel før tiden.

Afdelingen deltager i EU-projektet MOSAIC, som belyser visitationsforhold i forbindelse med præterm fødsel.

Nationale og internationale forskningssamarbejde

Professor Karel Marsal: Kvinnokliniken i Lund.

Professor Kypros Nicolaidis: Harris Birthright Institute, King's College Hospital, London.

Consultant Michael S Robson: Dep. of Obstet./Gynecol., High Wycombe General Hospital, London.

Professor Bent Nørgaard-Pedersen og afdelingslæge Michael Christiansen, Klinisk Biokemisk Afdeling, Statens Serum Institut.

Statens Institut for Medicinsk Teknologivurdering.

Publikationer

I alt 26. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til Gynækologisk-Obstetrisk Afdeling, Hvidovre Hospital. Derudover to ph.d.-afhandlinger.

Gynækologisk-Obstetrisk Afdeling, Københavns Amts Sygehus i Gentofte**Forskningsvirksomhed***Graviditetsinduceret hypertension*

Afdelingen har haft ansat en klinisk assistent, som har samarbejdet med Department of International Medicine/Cardiology på South Western University of Texas, Dallas, USA.

Hovedvægten ligger på det sympatiske nervesystems betydning for blodtryksregulationen samt glutamats og magnesiums betydning for den centrale regulation af den sympatiske nerveaktivitet.

Blodpropssygdom hos gravide

Afdelingen fungerer som center for behandling af gravide med dyb venetrombose i samarbejde med Karkirurgisk Afdeling B og Koagulationslaboratoriet.

Andre forskningsområder

Gynækologisk endokrinologi.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Afdelingen deltager i et EU-financieret kvalitetssikringsprojekt vedrørende elektronisk vurdering af det føtale EKG med henblik på diagnostisering af intrapartal asfyksi.

Publikationer

Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Gynækologisk-Obstetrisk Afdeling, Københavns Amts Sygehus i Glostrup**Forskningsvirksomhed****Urogynækologi***Nykturi hos ældre*

Ph.d.-projektet "Natlige vandladningsproblemer hos ældre" omfatter en epidemiologisk undersøgelse af forekomsten af nykturi og potentielle risikofaktorer blandt 4.000 60-80 årige i Københavns Amt. Desuden indgår en case-kontrol undersøgelse m.h.p. bl.a. at undersøge forekomsten af obstruktiv søvnapnø hos nykturipatienter sammenholdt med en kontrolgruppe.

Inkontinenskirurgi i Danmark

I samarbejde med sundhedsstyrelsen (CEMTV) laves en undersøgelse af inkontinens operationer og komplikationer i Danmark fra 2001-2003. Data hentes fra LPR suppleret med epikriser, operationsbeskrivelser og journalkopier. Der laves desuden en spørgeskemaundersøgelse af kontinensstatus og tilfredshed blandt TVT-opererede (Tension-free Vaginal Tape) kvinder i 2001.

Urethras funktion hos kvinder undersøgt ved anvendelse af reflektometri

Disputatsprojekt omfattende udvikling af en ny metode til undersøgelse af urinrørets mekaniske egenskaber baseret på simultan trykmåling og reflektometri. Metodens pålidelighed er blevet *testet in vivo* og *in vitro*. Der er foretaget målinger på raske kontinente kvinder, og der pågår studier hos kvinder, med forskellige typer af urininkontinens.

Endoskopi**Corpuspolypper**

Epidemiologisk undersøgelse af polypper i livmoderens slimhinde.

Studiet har til formål at belyse prævalens, associerede faktorer og malignitets potentiale af uterine polypper. Der gennemføres befolkningsundersøgelse og inddrages data fra Hyskobasen (landsdækkende database for hysteroskopisk kirurgi).

Andre forskningsområder er Endometriose og Perinatal medicin/obstetrik.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Samarbejde med to danske og to engelske hospitaler omkring afklaring af brug af mesh i forbindelse med recidiv prolaps.

Publikationer

I alt 18. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til professor Gunnar Lose.

Gynækologisk-Obstetrisk Afdeling, Københavns Amts Sygehus i Herlev**Forskningsvirksomhed**

Studier af det menneskelige ægs nedtrængning i livmoder-slimhinden.

Udvikling og gennemprøvning af nye metoder til behandling af ufrivillig barnløshed.

Undersøgelse af aktiviner og inhibiner samt forskellige vækstfaktorer i graviditeten.

Gynækologisk epidemiologi.

Gynækologisk onkologi.

Kvalitetssikring.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

EU-samarbejde med henblik på statistiske studier af mødremortalitet.

Internationale kontakter med henblik på afklaring af risici ved anvendelse af p-piller.

Samarbejde med Gynækologisk-Obstetrisk Afdeling, Sahlgrenska Sjukhus ved Göteborgs Universitet vedrørende behandling af ufrivillig barnløshed.

Publikationer

Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Gynækologisk-Obstetrisk Afdeling, Amtssygehuset Roskilde**Udviklingstiltag**

Afdelingen er pilotafdeling med Sundhedsstyrelsens "Kvalitetsdeklaration".

Publikationer

I alt 3. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen. Derudover 5 posters/foredrag.

Gynækologisk-Obstetrisk Afdeling, Centralsygehuset i Holbæk**Publikationer**

Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Neonatal Klinik GN, Juliane Marie Center, H:S Rigshospitalet**Forskningsvirksomhed**

Senfølger efter for tidlig fødsel.

Perinatal hjerneskade.

Den umodne tarm.

Senfølger efter intrauterin væksthæmning.

Publikationer

I alt 15. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til professor Gorm Greisen.

Børneafdelingen, H:S Hvidovre Hospital**Forskningsvirksomhed****Astma og allergi**

Udvikling af metoder til vurdering af lungefunktionen hos spædbørn og småbørn.

Værdien af måling af NO i expirationsluften hos mindre børn med astma eller astmatisk bronchit.

Gastroenterologi

Kronisk inflammatorisk tarmsygdom: Epidemiologi, databaseregistrering, operative behandlingsresultater og multicenterundersøgelse af behandling med infliximab (remicade) til mb. Chron.

Akut gastroenteritis: Epidemiologi og nyere virale ætiologier.

Probiotica: Behandling af tarminflammation i en dyremodel, interaktion med tarmflora i humane tarmbiopsier, udvikling af *in vitro*-modeller.

Neonatologi

Billeddiagnostiske undersøgelser af præmature og syge mature børn, særligt med henblik på sammenhæng mellem intrauterin infektion og MR-fund.

Sammenhæng mellem endotoxiner, inflammatoriske cytokiner og hjerneskade hos for tidligt fødte børn.

Billeddiagnostiske undersøgelser af hjernen hos børn af mødre med alkoholmisbrug.

Neurologi

Undersøgelse af Botolinum toxin A's effekt på spasticitet ved cerebral parese.

Multicenterundersøgelse af effekten af terapeutisk elektrisk stimulation (TES) af børn med cerebral parese.

Infektionssygdomme

Opgørelse over afdelingens materialer inden for udvalgte infektionssygdomme: Tuberkulose, toxoplasmose, hiv og aids.

Opgørelse over kronisk granulomatøs sygdom.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Afdelingen deltager i: European Collaborative Study on Paediatric hiv-infection.

ESPGHAN (European Society for Paediatric Gastroenterology, Hepatology and Nutrition) working group on inflammatory Bowel Disease.

KVL Bioteknologisk Institut og Med. Ana. Institut A, Panum Institutet (*in vitro* og *in vivo* metoder til vurdering af probiotica).

Virologisk Afdeling, Tampere Universitet, Finland (nye molekylærbiologiske teknikker til vurdering af virale årsager til acut gastroenteritis).

EMSCOT European Multicenter Study on Congenital Toxoplasmose).

Models on organising Access to Intensive Care for Very Preterm Birth: A Study of 10 European Regional Health Systems, en europæisk multicenterundersøgelse. Repræsenteret i bestyrelsen for European Society for Paediatric Research.

Europæisk multicenterundersøgelse af den perinatale service for børn med gestationsalder under 32 uger.

Publikationer

I alt 15. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Pædiatrisk Afdeling L, Københavns Amts Sygehus i Gentofte**Forskningsvirksomhed**

Allergologi, Nefro-urologi, Neurologi, Infektionsmedicin, Gastroenterologi.

Publikationer

Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til administrerende overlæge, dr.med. Palle Prahl.

Pædiatrisk Afdeling L, Københavns Amts Sygehus i Glostrup**Forskningsvirksomhed***Diabetologi*

Epidemiologi, kvalitetssikring og molekylær biologi ved børnediabetes.

Neuropædiatri

Feberkrampers langtidsprognose.

Børneendokrinologi i øvrigt

Leptin hos børn, væksthormonbehandling ved Turners syndrom og ved væksthormonmangel.

Neonatologi

Deltagelse i multicenterundersøgelsen EFTOL.

Socialpædiatri

Adoptionsstudier. Omsorgssvigt i Københavns Amt.

Publikationer

Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til overlæge, dr.med. Finn Ursin Knudsen.

Børneafdeling H, Hillerød Sygehus, Associeret Klinikudvalget Københavns Amt**Forskningsvirksomhed***Allergologi*

Klinisk forsøg med symbicort (budesonid, formoterol).

Diabetologi

Imsulinpumpebehandling til børn og unge (13-19 år) – bedrer det den metaboliske regulation?

Vækst og udvikling

Betydningen af hormonsubstitution og behandling med væksthormon hos piger med Turners syndrom.

Kvalitetsprojekter

Kvaliteten af transport af syge nyfødte fra andet fødested i amtet til Neonatalafsnittet, Hillerød Sygehus.

Kvalitet af screening af gravide kvinder i risikogruppe for hepatitis-B i Frederiksborg Amt og kvaliteten af vaccination af de udsatte nyfødte.

Ændring af hyppighed af børn med skævt kranie/torticollis efter indførelse af Sundhedsstyrelsens anbefalinger om at lejre spædbørn på ryggen.

Disputats og ph.d.-projekter

Inflamatoriske mediatorer ved respiratorisk syncytial virus (RSV) infektion hos børn (M. Breindahl).

Opfølgning af børn født med toxoplasmose (D.R. Schmidt).

Publikationer

Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til Per Albertsen.

Pædiatrisk Afdeling, Roskilde Amtssygehus**Publikationer**

Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Pædiatrisk Afdeling, Centralsygehuset i Holbæk**Publikationer**

Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Klinisk Genetisk Afdeling, Juliane Marie Center, H:S Rigshospitalet**Forskningsvirksomhed***Molekylærgenetisk diagnostik og patofysiologi*

Udvikling af metoder til analyse af mitokondriemutationer. Undersøgelse af mitokondrielle haplogrupper betydning for mitokondriesygdomme. Gen-dosis hos patienter med spinal musklatrofi. Mutationsundersøgelser ved Rett-syndrom og tuberøs sclerose.

Biokemisk diagnostik og patofysiologi

Glutaraciduri. Congenital disorder of glycosylation syndrom. Udvidet neonatal screening for medfødte stofskiftesygdomme med tandem massespektrometri herunder galaktosæmi. Peroxisomale sygdomme. Lysosomale aflejringssygdomme. Kollagendefekter. Defekter i den mitokondrielle beta-oxydation.

Cytogenetik

Comparativ genomisk hybridisering (CGH) i diagnostik af dysmorphe børn med normal karyotype og fastlæggelse af brudsteder ved hjælp af real time PCR. Kvantitativ fluorescens PCR til prænatal undersøgelse af udvalgte numeriske kromosomabnormiteter. Cytogenetiske undersøgelser af akutte leukæmier, herunder teraporelateret muelodysplasi. Fluorescens-*in-situ* hybridisering (FISH) og molekylærbiologiske undersøgelser af vigtige gener ved samme sygdomme.

Onkogenetik

Anvendelse af CGH til udforskning af cervixcancers naturhistorie og til undersøgelse af mammacancer, testiscancer og akut børneleukæmi. Arvelig mamma- og ovariecancer; implementering af genetisk udredning og rådgivning. Kvalitetssikring af (onko)genetisk rådgivning.

Iontransport i luftvejenes overflade epitheler og kirtler.

Kraniofaciale misdannelser

Udvikling af 2D- og 3D-metoder til analyse af kraniofacial morfologi, vækst og funktion samt effekten af behandling hos patienter med kraniofaciale misdannelser. Genotype/-fænotype undersøgelser af Crouzon syndrom. Undersøgelse af korrelationen mellem neuropsykologiske parametre og CT/MR/PET-fund ved Apert og Crouzon syndrom.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Tuberøs sclerose i samarbejde med J.F. Kennedy Institutet, Glostrup.

Mitokondriesygdomme i samarbejde med overlæge John Vissing, Neurologisk Afdeling, RH.

Congenital disorder of glycosylation syndromer i samarbejde med H. Freeze, The Burnham Institute, La Jolla, Californien, USA, og G. Matthijs, University of Leuven, Belgien.

Peroxisomale sygdomme i samarbejde med R. Wanders, Academic Medical Center, Amsterdam, Holland.

Udvidet neonatal screening i samarbejde med Klinisk Biokemisk Afdeling, Statens Serum Institut.

21-hydroxylase-mangel i samarbejde med A. Wedel, Karolinska sjukhus, Stockholm, Sverige.

Rett Syndrom i samarbejde med professor Ola Skjeldal, Rikshospitalet, Oslo, Norge og professor Maj Hulthen, Birmingham, Storbritanien.

CGH i samarbejde med Jim Graham, University of Man-

chester, Applied Imaging Corporation, Newcastle, England, og dr. Eli Hatchwell, Cold Spring Harbor Laboratory, Cold Spring Harbor, USA.

Kraniofaciale misdannelser i samarbejde med professor J.L. Marsh, Childrens Hospital, St. Louis, USA, professor M.M. Cohen, jr., Dalhousie university, Halifax, Canada, og professor E. Jabs, John Hopkins Medical Center, Baltimore, USA.

3D imaging med 3D-Laboratoriet på Panum Institutet, professorerne K. Takada og N. Kitai, Osaka University, Osaka, Japan.

Publikationer

I alt 35. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til Flemming Skovby.

Instituteder Carsten Lenstrup

Forbrug

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	1,0	0,0	1,0
DVIP	0,2	0,0	0,2
STIP	0,0	0,0	0,0
Årsværk i alt	1,2	0,0	1,2
Løn	797,0	0,0	797,0
Frikøb	45.299,0	0,0	45.299,0
Øvrige drift	2.770,0	0,0	2.770,0
Bruttototal t.kr.	48.865,0	0,0	48.865,0

Stab**Pædiatri***Professorer*

Bisgaard, Hans; klinisk professor.
Greisen, Gorm Ole; klinisk professor.
Høgh, Birthe; klinisk professor.
Mortensen, Henrik Bindesbøl; klinisk professor.
Skakkebæk, Niels Erik; klinisk professor.
Skovby, Flemming; klinisk professor.

Kliniske lektorer

Albertsen, Per.
Andersen, Jesper.
Berg, Anna Marguerite.
Erichsen, Gunna.
Færk, Jan.
Hansen, Kjeld Gade.
Jensen, Vagn Brændholt.
Juil, Anders (kl. forskningslektor).
Jørgensen, Inger Merete.
Knudsen, Finn Ursin.
Lindholm, Lone Tvermoes.
Olesen, Tony.
Pedersen, Freddy Karup.
Pedersen, Mogens.
Pærregaard, Anders.
Schmiegelow, Kjeld.
Skov, Liselotte.
Valerius, Niels Henrik.

Gynækologi/Obstetrik*Professorer*

Lindenberg, Svend; klinisk professor.
Lose, Gunnar; klinisk professor.
Ottesen, Bent, klinisk professor.
Skouby, Sven Olaf; klinisk professor.
Tabor, Ann; klinisk professor.

Kliniske lektorer

Andersen, Anders Nyboe.
Andreasson, Benny.
Atke, Anders Puggaard.
Bergholt, Thomas.
Clausen, Helle Vibeke.
Damm, Nis Peter.
Hansen, Tom.
Høgdall, Claus Kim.(kl. forskningslektor).
Jaszczak, Poul Palisz.
Krebs, Lone.
Lenstrup, Carsten.
Lidegaard, Øjvind (kl. forskningslektor).
Lyndrup, Jens.
Nilas, Lisbeth.

Pagel, Jens Dons.
Rudnicki, Martin.
Sørensen, Jette Led.
Thomsen, Carl Frederik.

STIP Internt finansieret

Almstrup, Hans Kristian; ph.d.-stipendiat.

Ph.d.-afhandlinger

Hnida, Christina: Computer-assisted, multilevel, morphometric analysis of biomarkers of embryonic quality.
Larsen, Elisabeth Clare: Ovarian function and uterine characteristics in long-term survivors of childhood cancer.
Lund, Claus Otto: Vascular effects of substances with estrogen-like action in a rabbit model.
Petersen, Astrid: Experimental aspects and considerations from the early human embryo development and attachment.

Pædiatri

Ottesen, Anne Marie: Investigations of chromosomal aberrations and dna content in early stages of testicular germ cell cancer: Implications for the pathogenesis.

Klinisk Institut for Intern Medicin

Ledelse pr. 1.2.2004

Det Kliniske Institut ledes af institutleder, professor, overlæge, dr.med. Jørgen Rask Madsen, Medicinsk Gastroenterologisk Afdeling, Amtssygehuset i Herlev.

Bestyrelsen består af institutleder, professor, overlæge, dr.med. Jørgen Rask Madsen, viceinstitutter, professor, overlæge, dr.med. Peter Skinhøj og klinisk lektor, overlæge Hans Perrild.

Reumatologisk Klinik H/Ildrætsmedicinsk Forskningsenhed, Medicinsk Center, H:S Bispebjerg Hospital

Forskningsvirksomhed

Basal fysiologisk og klinisk forskning af bevægeapparatet i relation til reumatologiske sygdomsprocesser og belastningsorienterede påvirkninger af muskler, sener, brusk og knogler.

Bindevævsadaptation til mekanisk vævsbelastning

Undersøgelse af mekanismer bag senevævsbiokemiske og biomekaniske tilpasning til belastning i relation til belastningsskader ved erhverv og fritidsaktivitet.

Muskelvævs- og stofskifteprocessers adaptation til træning

Mekanismer bag glukose og fedtmetabolisme samt skeletmuskulaturens proteinsyntese i forbindelse med fysisk belastning. Specielt vurderes muskeltvævsstilpasning til træning hos ældre og hos patienter.

Neuromuskulært samspil

Forståelse af afferent nervøs signalering og samspil mellem led og muskler ved normal funktion og ved ledsmerter.

Reumatologiske sygdomme

Terapeutiske tiltag ved reumatoid artrit (artrose, vasculitis og osteoporose). Herunder undersøgelse af behandlingsregimer i forbindelse med postoperative rehabiliteringsforløb.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Nationalt haves tætte samarbejdsrelationer med Center for Muskelforskning og relevante samarbejdsrelationer med Medicinsk-Fysiologisk og Anatomisk Institut på Panum Institut, Arbejdsmiljø Institut, August Krogh Institut samt til Odense Universitet og Aarhus Universitet.

Internationalt samarbejde omkring projekter og udveksling af ph.d-studerende og post.docs med Concordia University of Montreal, Canada, Jyväskylä Universitet, Finland, University of Sidney, Australien, University of Nottingham, England, UC Berkely, USA.

Publikationer

I alt 35. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til sekretariatet, Ildrætsmedicinsk Forskningsenhed (sekretær Helena Wiinholt, hw03@bbh.hosp.dk), ligesom den forefindes i Bispebjerg Hospitals årsrapport for 2004 og i H:S forskningsoversigt for 2004.

Intern Medicinsk Klinik I – H:S Bispebjerg Hospital

Forskningsvirksomhed

Endokrinologi

Diabetes

Metabolisk kontrol, psykiske og sociale forhold og microvaskulære komplikationer. Særlig vægt på erektil dysfunktion, fodproblemer og gastropati.

Indlærings- og vedligeholdelseeffekt af undervisningsprogrammer i kontrollerede design.

Thyreoida

DANTHYR-projektet. Prævalens- og incidensundersøgelse af struma- og stofskiftesygdomme i to områder (Øst- og Vestdanmark). Thyretoxicose i barne- og ungdomsalderen. Langtidskonsekvenser af thyretoxicose: hjernefunktion og metaboliske forhold.

Gastroenterologi/Hepatologi

Immun-inflammatoriske variable hos patienter med ascites og leversygdomme. Prognose livskvalitet ved leversygdom. Behandling af alkohol hepatitis. Dyspepsi. Arteriel compliance ved cirrhose. Immunosuppressiv behandling af patienter med mikroskopisk colitis.

Lungemedicin og allergologi

Forskningsområder: Klinisk forskning i allergi, astma og KOL; hvor forskningen omfatter sygdommens epidemiologi, patofysiologi, diagnostik og behandling. Lungeinfiltation deltager i udviklingen af nye former for billediagnostik, med indførelsen af PET.

Epidemiolog

Vi har hovedansvaret for den lungemedicinske del af en landsdækkende voksen tvillingeundersøgelse, hvor 40.000 tvillinger har deltaget i en spørgeskemaundersøgelse, og 500 individer har deltaget i en klinisk undersøgelse her på BBH. Vi har desuden deltaget i en landsdækkende spørgeskemaundersøgelse af 20.000 børn og unge tvillinger. Primær fokus har været astmaforekomst, risikofaktorer og arvelighed. I samarbejde med Perth, Australien, analyseres forskellige mulige forslag til genotyper for astma, allergi og AHR i danske populationer opsamlet på BBH og grønlandske populationer opsamlet på BBH og i Grønland. Samarbejder med Tongren University Hospital, Beijing, og Moscow Institute of Immunorehabilitation vedrørende prævalens og diagnostik af latex allergi blandt sundhedspersonalet i de pågældende lande.

Patofysiologi

Undersøgelse af om astma hos elitesportsfolk cellulært/inflammatorisk kan sidestilles med traditionel astma. Ligeledes om de inflammatoriske mediatorer som frigøres i forbindelse med astma og anstrengelsesastma kan sidestilles. T-lymfocytters homing til lungerne. Sammenlignende undersøgelse af homingfaktorer på T-lymfocytter i bronkieslimhinde, BAL-væske og perifert blod fra patienter med kronisk obstruktiv lungesygdom.

Diagnostik

Der er planlagt ændrede diagnostiske tiltag i astma udredningen med en tættere inflammationskontrol. Dette vil kræve måling af udåndings-NO, eosinofile granulocytter i

sputum og sandsynligvis ændrede bronkial provokationsmetoder.

Deltager i undersøgelse af den diagnostiske værdi af PET-scanning i vurdering af de mediastinale forhold hos patienter med lungekræft.

Behandling

KOL-udredning, opfølgning og behandling i henhold til guidelines vil i den kommende tid blive fulgt op i forbindelse med akut indlæggelse. Interventionsstudie med Omega3 ved astma og inflammation udføres med anvendelse af helt nye målemetoder. Effekten af sublingual immunterapi og anti-IgE undersøges i fase 2-3-4-undersøgelser.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Nationalt haves forsknings samarbejde med Børneafdelingen KAS Gentofte, tvillingeregistret i Odense og Idrætsmedicinsk Klinik både på BBH og Frederikssund sygehus. Har repræsentant i Dansk Lunge Cancer Registers Styregruppe og Screeningsgruppen for lungecancer og Dansk Lungecancer Gruppe.

Internationalt haves forsknings samarbejde omkring projekter, ph.d.-studerende og forskningsassistenter i Perth Universitet (gener), Brisbane Universitetet (tvillinger) og Sydney Universitetet, (bronkialprovokationer og Omega3) alle Australien. Endvidere med Universitet i Moskva, Harvard Medical School samt Universitetshospitalerne i Beijing og Shanghai i Kina.. Spændende samarbejde er startet med Royal Brompton Lung and Heart Hospital omkring udredning og behandling af astma hos sportsfolk.

Publikationer

30 peer review-artikler. Listen kan rekvireres hos ledende lægesekretær Kirsten Tauber Møller, Klinik I.

I alt 12. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til sekretær Marianne Bøje, Enhed for Lungemedicinsk Forskning, BBH.

Geriatrisk Klinik G, Medicinsk Center, H:S Bispebjerg Hospital. Institut for Intern Medicin

Forskningsvirksomhed

Klinikkens forskningsvirksomhed ligger primært inden for aldringsepidemiologi, helsetjenesteforskning og kliniske undersøgelser af særlige geriatriske kompetenceområder: Ældres ernæring, demens, fald.

Aldringsepidemiologi

Dataindsamling til 90-årsundersøgelsen af 1.914-populationen i Glostrup er netop påbegyndt. Det er en 40-års-genundersøgelse af en repræsentativ befolkningsgruppe af mænd og kvinder fra Københavns Amt.

Ældres ernæring

Longitudinelle befolkningsundersøgelser til vurdering af ernæringens betydning for funktionsevnen, herunder komparative undersøgelser i EU-regi (SENECA, HALE). Vurdering af betydningen af multifaktoriel intervention (ph.d.-projekt). Kvalitetssikring som inddrager undervisning af alt personale i bedømmelse af patienternes ernæringsstatus, inkl. 3 dages kostregistrering. Sundhedsministeriets pulje, 2004, har bevilget midler til: Forbedret ernæring i hjemmeplejen.

Fysisk aktivitet

Betydningen af fysisk aktivitet igennem livsløbet for funktionsevne i alderdommen ud fra longitudinelle befolkningsundersøgelser, herunder et nordisk projekt (NORA). Kontrolleret undersøgelse af betydningen af intensiv muskelstyrketræning af skrøbelige gamle. EU-projekt til belysning af livsstilfaktorer og sygdoms betydning for svækkelse (BURDIS).

Medicinsk Center, BBH, har fået Sundhedsministeriets puljemidler 2004 til tværsektorielt samarbejde, inkl. et fælles projekt for reumatologi og geriatri vedrørende rehabilitering.

Postural instabilitet og faldforebyggelse

Faldregistrering. Betydning af ekstensiv diagnostisk udredning af risikofaktorer. Oprettelse og evaluering af en Faldenhed som udløber af et treårigt intensivt europæisk samarbejde (PROFANE).

Kognitiv funktionsevne

I Hukommelsesenheden er åbnet mulighed for kliniske forskningsprojekter (herunder et ph.d.-projekt) i samarbejde med Rigshospitalets Hukommelsesklinik. En koordinator for demens-indsatsen i hele H:S er netop bevilget af ministerielle puljemidler.

Helsetjenesteforskning

Nordisk Ministerråd og Lions har bevilget midler til nordisk undersøgelse af 75+-åriges akutte indlæggelser i hospital (et RAI-projekt, som benytter et Resident Assessment Instrument). I samarbejde med Københavns Kommune er gennemført dataindsamling i hjemmeplejen, som tilsligter at knytte Fælles Sprog og RAI-vurderinger sammen. Det indgår tillige i et EU-projekt, hvor RAI anvendes i hjemmeplejen (AD HOC). De Geriatriske Klinikker i H:S har arbejdet med "Kvalitet i geriatrien". Alle patienter funktionsvurderes ved indlæggelse og udskrivelse, så det kan dokumenteres, at geriatrisk rehabilitering medfører en funktionsforbedring, hvorved størstedelen udskrives selvhjulpne. Den fælles databank med funktionsvurderinger vedrørende balance, kognitiv funktion, depression og ADL funktion har givet anledning til en række metodestudier og vil fortsat kunne danne basis for kliniske forskningsprojekter.

H:S Geriatriske Afdelinger har modtaget årets kvalitetspris 2004 af Dansk Selskab for Kvalitet i Sundhedsvæsenet (DSKS).

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Som det fremgår af ovenstående, er klinikken ved afslutte de projekter, hvortil der er bevilget midler af EU's 5. rammeprogram og 2 nordiske projekter, begge støttet af Nordisk Ministerråd og Nordisk Lions (Red Feather). Klinikken arbejder herigennem tillige med metodeudvikling i internationale miljøer vedrørende ældres ernæring, funktionsevne-vurdering og postural stabilitet.

Publikationer

I alt 12. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til sekretær Rita Hansen (35 31 25 45).

Kardiologisk Klinik Y, Bispebjerg Hospital**Forskningsvirksomhed***Klinisk Kontrollerede Undersøgelser*

Klinik Ys læger indgår i ledelsen af en række kontrollerede undersøgelser:

Comet: Sammenligning af to betablokkere til hjerteinsufficiens.

Echos: Perifert virkende sympatikusblokade til hjerteinsufficiens.

Andromeda: A multicenterundersøgelse af et nyt antiarytmikum til patienter med hjerteinsufficiens.

Digami-2: insulin til patienter med akut myokardieinfarkt og diabetes.

Claricor: clarithromycin til patienter med stabil iskæmisk hjertesygdom.

Scout: medicinsk afmagringsmiddel sibutramin hos patienter med iskæmisk hjertesygdom.

Amadeus: nyt princip for AK-behandling af atrieflimmer. Cardiome ACT1, Scene2 og ACT3: atriespecifik antiarytmikum til konvertering af atrieflimmer.

AF-CHF-undersøgelsen: rytmekontrol vs. frekvenskontrolpatienter med venstre ventrikeldysfunktion og atrieflimren.

Rehabilitering

Afdelingen gennemfører en af de største kontrollerede sammenligninger af aktiv rehabilitering over for rutine-rådgivning. Ann-Dorthe Zwisler forestår hovedstudiet og Anne Merete Boas Soja forestår et studium af rehabilitering af diabetikere. Jørgen Fischer Hansen, Bjarne Sigurd og Marianne Frederiksen deltager som vejledere.

Epidemiologi*Atrieflimrens epidemiologi*

Projektet udføres på baggrund af Østerbrounderundersøgelserne. Klinisk assistent Jens Friberg er projektansvarlig, og Niels Gadsbøll er projektvejleder.

Prognostisk betydning af døgnblodtryk i befolkningen

Tine Willum Hansen gennemfører denne undersøgelse på baggrund af data fra Glostrupundersøgelserne (Center for Sygdomsforebyggelse). Undersøgelsen udføres på Afd. Y med Christian Torp-Pedersen som medvejleder.

Klinisk epidemiologi

Der udføres løbende et meget stort antal projekter centreret omkring afdelingens databaser over patienter med hjerteinsufficiens og patienter med akut myokardieinfarkt. Databaser indeholder en lang række karakteristiske for de forskellige grupper patienter, og for grupper af patienter hentes nye data fra forskellige kilder. På den baggrund kommer der fra denne gruppe undersøgelser ca. 10 artikler årligt vedrørende forskellige aspekter af prognose efter AMI og hjertesvigt. Klinisk assistent Pernille Buch er tilmeldt som Ph.d.-studerende med to projekter fra dette arbejde.

Compliance med langtidsbehandling af hjertepatienter og konsekvenserne af ophør

Projektet benytter den nye åbning af lægemiddelstatistikregisteret til at studere, i hvilket omfang patienter fortsætter med langtidsbehandling af en række hjertemedicinske

præparater, og hvad konsekvenserne af ophør er. Niels Gadsbøll og Christian Torp-Pedersen deltager i ledelsen. Gunnar Gislason varetager som klinisk assistent på afd. Y en delundersøgelse af brugen af betablokker og ACE-hæmmer efter AMI. De to første publikationer er antaget til publikation.

Endothelforskning*Igangværende projekter*

Betydningen af anti-tumor nekrosisfaktor for endothelfunktion ved diabetes mellitus.

Mekanismer ved den gavnlige effekt af ACE-hæmmer hos diabetikere. Postprandiel endotheldysfunktion hos diabetikere.

Betydningen af betablokkade for endothelfunktion ved diabetes og hjertesvigt.

Betydningen af en lantidsvirkende insulinanalog for endothelfunktion ved diabetes og nedsat glukosetolerance.

Betydningen af methotrexatbehandling for endothelfunktion hos patienter med rheumatoid arthritis.

Mikrovaskulær forskning*Igangværende projekter*

Betydningen af diabetes for propageret vaskulært respons i mikrocirkulationen.

Mekanismer ved hypoksibetinget vasodilatation.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

I forbindelse med klinisk kontrollerede undersøgelser og endothelforskning har afdelingen et bredt net af internationalt samarbejde. I flere undersøgelser deltager en væsentlig procentdel af Danmarks Kardiologiske Afdelinger, og det nationale samarbejde er meget bredt.

Publikationer

32 Publikationer. Publikationsliste kan rekvireres hos professor Christian Torp-Pedersen, ctp@heart.dk

Endokrinologisk Klinik – H:S Hvidovre Hospital**Forskningsvirksomhed**

Glugagon-like-polypeptide 1, et nyt terapeutikum til behandling af type 2 diabetes mellitus. Patofysiologiske og kliniske undersøgelser.

Fysiologiske og molekylærbiologiske studier af ikke-insulinkrævende diabetes mellitus. Betydningen af FFA for udvikling af diabetes mellitus.

Insulinsekretion, intracellulær glukosemetabolisme og muskelinsulintransduktion hos personer med lav fødselsvægt.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Afdelingen samarbejder med professor Richard Bergman, Southern University of California, Los Angeles, omkring matematisk modellering.

Ass. prof Elisabeth Krall: Dental School, Boston University, Boston, MA. Studier af mandlig osteoporose baseret på epidemiologisk studie startet i 1965 omfattende 2.000 mænd.

Prof. Claus-C. Glüer: Medizinische Physik und Diagnostische Radiologie CAU Kiel, Tyskland. Vurdering af matematisk billedanalyse af digitale røntgenoptagelser.

Ass. prof. Mary L. Bouxsein: Orthopedic Biochemical Laboratory, Dept. of orthopedic surgery, Beth Israel Hospital, Boston MA. Prospektive Studier samt biomekaniske undersøgelser.

Infektionsmedicinsk Afdeling – H:S Hvidovre Hospital

Forskningsvirksomhed

Hiv og aids

Afdelingen deltager i en lang række nationale og internationale afprøvninger af nye antiretrovirale lægemidler, metaboliske og hormonelle undersøgelser over lipodystrofiudvikling hos aids-patienter. Endvidere indgår afdelingen aktivt i hiv-epidemiologiske studier både nationalt (via den danske hiv kohorte) og internationalt.

Øvrig infektionsmedicinsk forskning

I samarbejde med den kliniske forskningsenhed udføres undersøgelser af virus-celleinteraktioner, herunder receptorstudier.

Afdelingens eget forskningslaboratorium beskæftiger sig primært med udforskning af basale immunologiske mekanismer ved både hiv-infektion og andre infektioner som TB, sepsis og meningitis. Disse studier er samtidig en del af kliniske studier i afdelingen på samme patientgrupper.

Afdelingen indgår i både epidemiologiske (DANHEP) – og behandlingsundersøgelser af kronisk hepatitis B og C.

Publikationer

Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til Infektionsmedicinsk Afdeling, sekretær Linda Aggergaard, Linda.aggergaard@hh.hosp.dk.

Gastroenheden, medicinsk sektion, H:S Hvidovre Hospital

Forskningsvirksomhed

Inflammatorisk tarmsygdom

Klinisk epidemiologisk forskning vedr. inflammatorisk tarmsygdom. Evaluering af inflammatoriske mediatorer og fibrosemarkørers betydning for aktivitet af tarmsygdom.

Patofysiologi ved portal hypertension

I samarbejde med Klinisk Fysiologisk Afdeling hæmodynamisk udredning og intervention mhp. nærmere at klarlægge og belyse de cirkulatoriske abnormiteter ved portal hypertension, herunder den neurohæmorale virkning herpå.

Epidemiologi

I samarbejde med Institut for Sygdomsforebyggelse og Alkoholenheden, Hvidovre Hospital, udføres epidemiologiske studier angående forbrugsmønstre, prognoser og risiko for udvikling af somatisk sygdom ved forskellige typer af alkoholoverforbrug.

Funktionelle tarmlidelser

Undersøgelse af Cajal-cellers betydning ved funktionsforstyrrelser i tarmen.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Leuven, Belgien, vedr. cajalcellen.

Hospital y Clinic, Barcelona vedr. portal hypertension.

Afdelingen deltager i et EU-sponsoreret projekt vedr. epidemiologi og inflammatorisk tarmsygdom.

Publikationer

I alt 19. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til lægesekretær Charlotte Ravn, Gastroenheden, Medicinsk Sektion Afsnit 439, charlotte.ravn@hh.hosp.dk.

Reumatologisk Klinik, H:S Hvidovre Hospital

Forskningsvirksomhed

Kliniske studier ved reumatoid arthritis

Kliniske observations- og interventionsstudier, samt parakliniske studier af patienter med reumatoid arthritis, specielt i den tidlige fase, og under behandling med biologiske medicamenter.

Billeddannelse ved reumatoid arthritis

Studier til belysning af MR-scannings- og ultralydsundersøgelser til diagnosticering, monitorering og prognostisering af patienter med reumatoid arthritis.

Klinisk bindevævsforskning

Cirkulerende kollagenmetabolitter og andre matrixkomponenter som markører for synovial inflammation, brusk- og knogledbrydning hos patienter med reumatoid arthritis. Endvidere undersøges, om markørerne kan belyse sygdomsaktiviteten ved andre sygdomme med inflammation, vævsdestruktion og fibrogenese.

Forskning med baggrund i reumatologiske databaser

Afdelingen huser den Danske Database for Biologiske Behandlinger i reumatologien (DANBIO). Med baggrund i denne forskning i effekt og bivirkninger af biologisk behandling hos patienter med inflammatoriske ledlidelser. Afdelingen deltager endvidere i rapporteringen til Dansk Reumatologisk Database.

Kliniske studier inden for spondylartropati

Kliniske observationsstudier samt studier af biokemisk og billeddiagnostiske metoders værdi til opfølgning og prognostisering af spondylartropati (Bechterew sygdom, psoriasis artrit, mfl.).

Projekter inden for områderne degenerative reumatiske sygdomme

Klassifikations- og interventionsstudier inden for områderne degenerative reumatiske sygdomme samt akutte og kroniske belastningstilstande, primært patienter med degenerative ryglidelser og patienter med non-artikulær reumatisme.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Bredt nationalt og internationalt samarbejde omkring forskning i spondylartropati og særligt reumatoid arthritis.

Herunder samarbejder Julia Johansen med bl.a. Department of Biology, University of California San Diego, USA (professor, ph.d. Paul A. Price), omkring proteinet YKL-40.

Mikkel Østergaard er co-chairman for og Bo Ejbjerg

deltager i international OMERACT-MRI forskningsgruppe. Desuden deltagelse i OMERACT Ultrasonography Study Group (Marcin Szkudlarek og Mikkel Østergaard), EULAR Ultrasonography Study Group (Marcin Szkudlarek), EULAR MRI in Rheumatoid Arthritis Study Group (Mikkel Østergaard, Bo Ejbjerg), OMERACT-MRI in Ankylosing Spondylitis Study Group (Mikkel Østergaard), EULAR Working Party on Imaging in Rheumatology (Marcin Szkudlarek og Mikkel Østergaard), OMERACT Joint Measurement Study Group (Trine Jensen), Assessment of Ankylosing Spondylitis (ASAS) Study Group, EULAR Standing Committee on Clinical Studies including Therapeutic Trials (ESCISIT) (Mikkel Østergaard), GRAPPA (Group for Research and Assessment of Psoriasis and Psoriatic Arthritis) (Mikkel Østergaard).

Publikationer

I alt 16. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til professor, dr.med. Mikkel Østergaard på mo@dadlnet.dk.

Hjerte-Lungemedicinsk Afdeling H:S Hvidovre Hospital

Forskningsvirksomhed

Hjertesektionen

Interventionsforskning

Afdelingen deltager i en lang række nationale og internationale afprøvninger af lægemidler til behandling af rytmeforstyrrelser, hjerteinsufficiens, kronisk og iskæmisk hjertesygdom i øvrigt.

Klinisk epidemiologisk forskning

Afdelingen har et tæt samarbejde med Østerbrounderøgelsen vedr. epidemiologisk udforskning af hypertension, atrieflimren og andre hjertekredsløbssygdomme.

Klinisk forskning i øvrigt

Afdelingen deltager i forskning vedr. hjertets morfologi ved atrieflimren, non invasiv elektrofysiologisk forskning og farmakologisk forskning samt genetisk udredning af atrieflimren.

Lungesektionen

Klinisk og klinisk epidemiologisk forskning inden for kronisk obstruktiv lungesygdom (KOL) med fokus på naturhistorien af KOL, mukus hypersekretion ved KOL, genetiske aspekter ved KOL, systemisk inflammation ved KOL, fysisk aktivitet og KOL, samt behandling af KOL.

Afdelingen deltager i internationale netværk i forbindelse med forskning i genetik ved astma og KOL. Afdelingen har fast samarbejde med Østerbrounderøgelsen.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

I forbindelse med interventionsstudierne er der etableret et bredt nationalt og internationalt samarbejde. Afdelingen samarbejder i øvrigt med:

Østerbrounderøgelsen.

Bispebjerg Hospital; Hovedstadens Center for Befolkningsundersøgelse, Institut for Sygdomsforebyggelse.

Kommune Hospitalet; Clinical Trial Unit.

Rigshospitalet; Klinisk Biokemisk Afdeling. Københavns Amts Sygehus i Herlev; CHARG; og talrige andre nationale og internationale institutioner.

Afdeling for Klinisk Biokemi og Genetik, Odense Universitetshospital.

Klinisk Biokemisk Afdeling, KAS Herlev.

North West Lung Centre, South Manchester University Hospital Trust, UK.

Department of Pulmonary Diseases, University Hospital Maastricht, Netherlands.

Brigham and Womens Hospital, Harvard Medical School, Boston, USA.

Department of Respiratory Medicine, University of Cambridge, UK.

Department of Respiratory Medicine, University of Barcelona, Spanien.

Publikationer

Publikationslisten for Hjertesektionen omfatter 1 doktor-disputats, 2 ph.d.-afhandlinger og 19 artikler i Peer-reviewed tidsskrifter.

Publikationslisten kan rekvireres ved henvendelse til klinisk lektor, overlæge dr.med. Gorm Jensen, Hjerte-Lungemedicinsk Afdeling, Hvidovre Hospital, gorm.jensen@hh.hosp.dk

Publikationslisten fra Lungesektionen omfatter 8 publikationer i Peerreviewed tidsskrifter.

Publikationslisten kan rekvireres ved henvendelse til klinisk lektor, overlæge Charlotte Ulrik, Hjerte-Lungemedicinsk Afdeling, Hvidovre Hospital, charlotte.ulrik@hh.hosp.dk.

Hepatologisk Klinik A, Abdominalcentret, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Regulationen af hjernens metabolisme og gennemblødning ved leversvigt.

Patogenesen ved leversvigtbetinget hjerneødem.

Undersøgelse af leverens hæmodynamiske og metaboliske funktioner ved leversvigt.

Udvikling af levererstatningsbehandling.

Den nedsatte arbejdssevne ved kronisk leversygdom.

Leverens genekspression af akutfasereaktanter mhp. virkningen af leverskade og malnutrition hos rotter.

Endotoxinbetinget kolestase.

Behandling af kronisk hepatitis B og C.

Ernæringsbehandling ved cirrose.

Arbejdsfysiologi hos patienter med cirrose.

Monitorering af centralt blodvolumen ved inkompenseret cirrose.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

King's College Hospital, London.

Surgical Hospital, Helsinki.

Royal Free Hospital, London.

Sct. Luc Hospital, Montreal.

European Concerted Action on Viral Hepatitis.

North Western University Hospital, Chicago.

Publikationer

I alt 19. Publikationslisten findes på www.rigshospitalet.dk.

Gastroenterologisk Afdeling CA, Abdominalcentret, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Colons funktion som fordøjelsesorgan

Betydningen af den bakterielle forgæring i colon, herunder virkningen på colons normale fysiologi – optagelse af salt, vand og kort-kædede fedtsyrer. Undersøgelser over fedtsyreomsætningen i colons epithelceller og bidraget fra de bakterielt dannede fedtsyrer til den samlede energioptagelse. Undersøgelser i dyremodeller og hos patienter med variabel tarmlængde.

Ernæring hos korttarmspatienter

Forsøg med optimering af ernæring til patienter, som ernæringsmæssigt er truet eller i parenteral ernæring. Undersøgelser over betydningen af GLP-2 for den intestinale absorption hos korttarmspatienter.

Studier over knoglemineraltab og kropssammensætning hos patienter med kronisk tarmsygdom

Undersøgelser af knoglemetabolisme og knoglemineralindholdet hos patienter med kronisk tarmsygdom. Studier af effekten af bisfosfonatbehandling på knoglemineraltabet hos patienter med tarminsufficiens. Måling af ændringer i kropssammensætningen med forskellige metoder ved ændringer i kropsvægt ved tarminsufficiens.

Publikationer

I alt 15. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen, Medicinsk-Gastroenterologisk Afdeling CA, Abdominalcentret, Rigshospitalet, afsnit 2112, RH03100@rh.dk.

Epidemiklinik M, FinsenCentret, Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Parasitimmunologisk forskning

Der forskes primært i malaria med hovedvægten lagt på parasiternes samspil med immunsystemet, herunder vaccineudvikling og kemoterapi samt resistensudvikling. En stor del af forskningen foregår i ulande, og gruppen understøtter en række udenlandske ph.d.-studerende.

Hiv og aids

En væsentlig del af forskningen er klinisk med afprøvning af en lang række antivirale midler. Monitorering af hiv-infektionen ved kvantitering af virus, samt karakterisering mhp. resistens overfor antivirale midler. Bivirkning og compliance ved behandling undersøges, ligesom en række hiv-relaterede immunforstyrrelser søges kortlagt.

Derudover undersøges værdien af bestemmelsen af lægemiddelkoncentrationer.

Infektionsimmunologisk forskning

Der arbejdes med ekstreme fysiologiske påvirkninger af immunsystemet som modelsystem for stressinduceret immunmodulation, specielt betydningen af cytokinproduktion for metabolisme, samt betydningen af inflammation ved forløbet af hiv-infektion og alders-inducerede immunændringer. Der er etableret en *in vivo* sepsismodel bl.a.

til vurdering af aldersafhængige immunologiske reaktioner.

Ved meningitis undersøges desuden kredsløbs- og metaboliske forstyrrelser.

Immunologisk laboratorium

Påvisning af hypersensitivitet mod en række mikroorganismer, herunder betydningen for inflammatorisk lunge- og ventrikellidelse.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Specielt inden for parasitimmunologisk forskning i regi af Center for Medicinsk Parasitologi gennemføres en række feltstudier, specielt i Afrika. Vedrørende hiv-behandling er en række behandlingsstudier multinationale.

Publikationer

I alt 82. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til Dorte Schiødt, Epidemiklinik M, Rigshospitalet, Afsnit 51-3-2, Blegdamsvej 9, 2100 Ø. Schioedt@rh.dk.

Finsenlaboratoriet, Finsencentret, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Eksperimentel cancerforskning

Proteolytisk vævsnedbrydning ved cancerinvasion og metastasering med særligt fokus på plasminogenaktiverings-systemet.

Ved at klarlægge de basale mekanismer og identificere molekyler involveret i disse processer, forsøges udviklet nye diagnostiske og terapeutiske koncepter.

Flowcytometri

Flowcytometrisk analyse i relation til cancercellers dna-indhold, delingscyklus, membranproteiner og cytogenetik med henblik på nye metoder til tidlig diagnose og forudsigtelse af sygdomsforløb.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Der samarbejdes med O.N. Jensen, E. Mørtz, M. Mann, Syddansk Universitet, T. Bugge, National Institute of Health/NIDCR, USA, V. Ellis, School of Biological Sciences, University of East Anglia, Norwich, Norfolk, UK, A. Menez, Dept. D'Ingénierie et d'Etudes des Proteines, Frankrig, G. Murphy, University of East Anglia, UK, F. Blasi, Università Vita-Salute S. Raffaele, Italien, J-M. Foidart, Université de Liege, Belgien, D.R. Edwards, School of Biological Sciences, University of East Anglia, Norwich, Norfolk, United Kingdom, M-C. Rio, Institut de Génétique et de Biologie Moléculaire et Cellulaire, Frankrig, Molekylærbiologisk Institut, KU, P.A. Andreasen, Institut for Molekylære og Strukturelle Studier, Aarhus Universitet.

Publikationer

I alt 27. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til Lene Ahrenst, Finsenlaboratoriet, Rigshospitalet, Afsnit 86.21, Strandboulevarden 49 Bygn. 7.2, 2100 Kbh. Ø, keld.dano@finsenlab.dk. Se desuden laboratoriets hjemmeside på www.finsenlab.dk.

Hæmatologisk Klinik, Finsencentret, H:S Rigshospitalet

Forskningsområder

Den neutrofile granulocyt cellediagnostik herunder funktionelle karakterisering af 4 nyopdagede proteiner, hCAP-18, NGAL, Grancalcin og CRISP-3, ekspressionen af transkriptionsfaktorer, celleyklusproteiner og granularproteiner under myeloide cellers differentiering.

Patientrelateret laboratorieforskning vedrørende immunologiske aspekter af allogent knoglemarvstransplantation.

Alloreaktive anti-recipient donor T-celle forstadier prædiktive værdi for graft-versus-host sygdom og graft versus leukæmi effekt efter allogent knoglemarvstransplantation.

Klinisk effekt af højdosisbehandling og autolog stamcelletransplantation ved leukæmi, malignt lymfom og myelomatose. Betydningen af celleyklusderegulerende mutationer for udfaldet heraf. Betydningen af minimal residual sygdom i patient og stamcelleprodukter for udfaldet heraf. Ved malign hæmatologisk sygdom kan højdosisbehandling med autolog stamcelletransplantation ofte bringe ellers resistente tumorceller i apoptose. Flere samtidige mutationer kan dog blokere apoptosen, selv ved høj-dosisbehandling.

Flowcytometrisk kvantitering af aktiverede trombocyter ved kroniske myeloproliferative sygdomme. Flowcytometrisk kvantitering af cirkulerende trombocyt-leukocyttaggregater ved kroniske myeloproliferative sygdomme. Kvantitering af fibrinolyse og koagulationsparametre hos samme patientgruppe.

Bisfosfonaters effekt på apoptose og celleyklus i myelomceller.

Kronisk lymfatisk leukæmi, familie- og kohortundersøgelser med henblik på vurdering af arvegang og genmaping.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Der samarbejdes med dr. Jero Calafat, Netherlands Cancer Center, Amsterdam om ultrastrukturelle undersøgelser af neutrofile granulocytters struktur. Dr. Siamon Gordon, Oxford vedrørende 7TMR expression i neutrofile granulocytter, Roland Strong Seattle USA vedrørende NGALs funktion.

Deltagelse i multicenterundersøgelser vedrørende:

T-celle depletering med CD34-selektering af marv og perifer stamceller ved allogent knoglemarvstransplantation.

Kemoterapi, antistofbehandling og knoglemarvstransplantation ved AML (MRC-15 protokol).

Bisfosfonaters effekt på knoglestrukturen ved myelomatose.

Effekt af STI571 på kronisk myeloid leukæmi.

Effekt af Thalidomid ved myelomatose.

Effekt af VAD versus cyclophosphamid og dexametason ved myelomatose.

A clinical evaluation of the effect of maintaining haemoglobin levels with weekly EPREX/ERYPO (Epoetin alfa) in subjects with lymphoid malignancies (Hodgkin's disease, Non-Hodgkin's Lymphoma, Chronic Lymphocytic Leukemia and Multiple Myeloma) undergoing chemotherapy.

A multicenter, blinded, placebo-controlled, randomized study of novel erythropoiesis stimulating protein (NESP) for the treatment of anemia in subjects with lymphoproliferative malignancies receiving chemotherapy.

EORTC: Chimeric anti-CD20 monoclonal antibody (Mabthera) in remission induction and maintenance treatment of relapsed follicular non-Hodgkin's lymphoma: a phase III randomised clinical trial – Intergroup Collaborative study.

EBMT: Relapsed study of rituximab (Mabthera) in patients with relapsed follicular lymphoma prior to high dose therapy as *in vivo* purging and to maintain remission following high dose therapy.

Efficacy and safety of subsequent treatment with ⁹⁰Y-ibritumomab tiuxetan versus no further treatment in patients with stage III or IV follicular non-Hodgkin's lymphoma having achieved partial or complete remission after first line chemotherapy. A prospective, multicenter, randomized phase III clinical trial.

Rituximab (Mabthera) as a single agent and in combination with interferon alfa-2a (Roceferon-A), a phase III randomized trial in patients with follicular or other CD20+ low-grade (indolent) lymphoma.

2. Nordiske Mantle cell lymfom protokol: Primær behandling med højdosis kemoterapi + rituximab og autolog stamcelletransplantation (ASCT) samt stamcelleoprensning med rituximab.

MINT Trial M-39045: Randomised Intergroup Trial of First Line Treatment for Patients with Diffuse Large B-Cell Lymphoma with a CHOP-like Chemotherapy Regimen with or without the anti-CD 20 Antibody Rituximab (IDEC-C2B8).

RICOVER-60: Randomisierte Studie zum Vergleich von 6 und 8 Zyklen Chemotherapie mit CHOP (Cyclophosphamid, Doxorubicin, Vincristin und Prednison) in 14-tägigen Intervallen (CHOP-14) jeweils mit oder ohne den monoklonalen CD20-Antikörper Rituximab bei Patienten mit Aggressiven Non-Hodgkin-Lymphomen im Alter von 61-80 Jahren.

R-CHOP-TBI: A prospective, multicenter phase II study of MabThera (rituximab) plus 2-weekly CHOP followed by low-dose total body irradiation in elderly patients with diffuse large B-cell lymphoma.

NLG-T-01: A Nordic phase II study of peripheral T-cell lymphomas based on dose-intensive induction and high-dose consolidation with autologous stem cell rescue.

Klinisk og prognostisk værdi af Positron Emission Tomografi (PET-scanning) med 2-fluor-[18]fluoro-2-deoxy-d-glukose (18-F FDG) ved morbus Hodgkin.

EORTC 20012: BEACOPP (4 cycles escalated + 4 cycles baseline) versus ABVD (8 cycles) in stage III & IV Hodgkin's Lymphoma.

EORTC/GHSG HD-R": A randomized trial of BEAM plus PBST versus single agent high-dose therapy followed by BEAM plus PBST in patients with relapsed Hodgkin's disease.

Dr. Daniel Catovsky, Haematology Department, The Royal Marsden Hospital, London og dr. Richard Houlston, Section of Cancer Genetics, Hadow Laboratories, Sutton UK. vedrørende arvegang for CLL.

International protokol til randomiseret behandling af kronisk lymfatisk leukæmi.

Publikationer

I alt 30. Yderligere oplysninger om publikationerne kan rekvireres hos professor Niels Borregaard, Rigshospitalet, Hæmatologisk Klinik 4042.

Kardiologisk Klinik B, Hjertecentret, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Copenhagen Heart Arrhythmia Research Centre (CHARC)
Afdelingen indgår i et tværfagligt samarbejde med Ion-Kanal Laboratoriet, Gap-Junction Laboratoriet, Medicinsk Fysiologisk Institut, Panum Institut, samt Markørlaboratoriet, Klinisk Biokemisk Afdeling, Statens Serum Institut, med det formål at kortlægge de genetiske og molekylære mekanismer, der ligger bag hjertearytmi. I centret undersøges patienter for mutationer i gener, som er ansvarlige for hjertets elektriske rytme og nye mutationers funktionelle betydning undersøges *in-vitro* i cellulære genekspressionsystemer.

Laboratoriet for molekylær kardiologi (LMC)

Afdelingens molekylærbioologiske eksperimentelle studier er samlet i LMC. Ved hjælp af bioteknologiske teknikker, cellulær biokemi og farmakologi studeres genprogrammer og intracellulære signalveje som er af betydning for udviklingen af "hjertehypertrofi og hjertesvigt og arytmier". Undersøgelserne udføres på neonatale kardiomyocytter, på eksperimentelle rottemodeller og på humant hjertevæv. Der fokuseres på G-proteiner, kinaser og celleyklus regulatoriske proteiner.

Effekten af "calcium som first messenger" i hjertekredsløbet kortlægges. I neonatale kardiomyocytter og vaskulære glatmuskelceller belyses den enkelte celletypes funktion i det kardiovaskulære system. Responset til ekstracellulær calcium via den "calcium-følsomme receptor", en G-proteinkoblet receptor i superfamilie C, belyses.

Effekten af eksperimentelt fremkaldt hjertesvigt og farmaka på regulationen af det perifere kredsløb undersøges ved studier af *in-vitro* kar-reaktivitet. Genregulationen af vaskulære receptorer og signaltransduktionsmekanismer af betydning for endotelcelle-glatmuskelcelleinteraktion i kontrollen af den vaskulære tonus studeres.

Ionfysiologiske mekanismer bag arytmidannelse undersøges bl.a. ved måling af kalium, natrium, magnesium og "natrium-kalium-ATPase" i hjerte og muskelvæv i dyrek eksperimentelle modeller og i humant væv. P-Kaliumændringer under fysisk arbejde og ved farmakoterapi undersøges.

Iskæmisk hjertesygdom

Iskæmisk hjertesygdom og manifestationer som angina pectoris, ustabil angina, akut myokardieinfarkt og hjertearytmi studeres ved hjælp af eksperimentelle og klinisk kontrollerede undersøgelser for at belyse sygdomsmekanismer, nye diagnostiske og behandlingsmæssige principper.

Afdelingen har etableret et basalt og klinisk "gen- og stamcelleforskningprogram" og deltager i et dobbelt-blindt placebokontrolleret, europæisk multicenterstudie med gen-terapi med vaskulære vækstfaktorer hos patienter med kronisk myokardieiskæmi.

I samarbejde med Hæmatologisk Afdeling, KAS Herlev, er der etableret stabile, humane, mesenkymale stamcellelinjer, der er karakteriseret med bl.a. flowcytometri, PCR, dna-mikroarrayanalyser. Autotransplantation af multipotente "mesenkymale stamceller" og deres evne til uddifferentiering til endotelceller og dannelse af nye blodkar undersøges i et pilotstudie hos patienter med kronisk myokardieiskæmi.

Hjertesvigt og pulmonal hypertension

Eksperimentelle og kliniske studier fokuserer på perifer og central kredsløbsregulation, ionhomeostase, prognostiske markører samt nye behandlingsprincipper for højre og venstresidigt hjertesvigt.

Sygdomsmekanismer og nye behandlingsprincipper studeres hos patienter med pulmonal hypertension og højresidigt hjertesvigt. Effekten af Sildenafil studeres i klinisk kontrollerede undersøgelser.

Publikationer

I alt 69. Publikationsliste kan rekvireres hos professor Stig Haunsø, Rigshospitalets Hjertecenter, Kardiologisk Klinik B, 2142.

Nefro-Endokrinologisk Afdeling P, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Regulation af calcium og parathyreoideahormon med specifik relation til sammenhængen mellem PTH og calcium.

Det uræmiske toksin.

Non-diabetisk mikroalbuminuri.

Væksthormonbehandling af voksne samt GH-organpåvirkning ved akromegali.

Klinisk undersøgelse af somatostatinbehandling af akromegali.

Klinisk undersøgelse af hjernetraumers påvirkning af hypofysefunktion.

Molekylærbioologiske studier af virkningsmekanismer for cytokiners effekt på den humane gld.

Thyreoida vurderet *in vitro* på dyrkede humane thyreoideaceller og *in vivo* på indtransplanterede humane thyreoideaglandler på nøgne mus.

Klinisk undersøgelse af terminal uræmi hos patienter med diabetisk nefropati.

Klinisk undersøgelse af gravide type 1 og type 2 diabetikere.

Graviditetsinduceret diabetes.

Endotelcelledysfunktion hos diabetikere.

Hypofysepatienter og overvægt.

Fabry.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Professor M. Roderiques, Cordoba, Spanien: Regulation af parathyreoideahormon.

Professor Justin Silver, Hadassah Hospitalet i Jerusalem, Israel: PTH messenger RNA.

Professor Jacques Dumont og Gilbert Vassart, Bruxelles: Biocommunication in thyroid molecular biology, physiology and pathology (et EU-projekt).

Professor David Wynford-Thomas, Cardiff, England: Oncogenes in thyroid carcinoma.

Professor Pierre Carayon, Marseille: Thyroperoxidase antigen ekspresion på dyrkede thyreoideaceller.

Professor Klaus Bendtzen, Immunlaboratoriet, Rigshospitalet.

Professor Karsten Buschard, Bartholin Institut, Rigshospitalet.

Professor Arne Astrup, Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole.

Professor Jens Juul Holst, Panum Institut.

Dr. Sven Asger Sørensen, Panum Institut.

Dr. Petra-Maria Schumm-Dräger, München.

Obstetrisk Klinik og Afdeling for Vækst og Reproduktion, Rigshospitalet.

Steno Diabetes Center, Medicinsk Endokrinologisk Afdeling, Odense, Herlev, Århus og Ålborg Universitetshospitaler.

Publikationer

I alt 31. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til Medicinsk Afdeling P 2132, Rigshospitalet, Blegdamsvej 9, 2100 København Ø.

Kardiologisk Afdeling P, Københavns Amts Sygehus i Gentofte

Forskningsvirksomhed

Arytmi og elektrofysiologi

Hovedinteressen er prædiktions, risikostratificering og behandling af pludselig hjertedød, specielt hos patienter med iskæmisk hjertesygdom og/eller hjerteinsufficiens. Afdelingen er således hovedcenter for CARISMA, der undersøger incidens og prædiktions af livstruende kardiale arytmier hos patienter med nedsat funktion af ve. ventrikel efter akut myokardieinfarkt. Det drejer sig om et internationalt multicenterstudie, hvor der i slutningen af 2003 er screenet over 5.000 patienter. Der foretages multiple elektrofysiologiske målinger for at finde risikofaktorer for pludselig hjertedød. Hos patienter med EF \geq 40% implantes en såkaldt loop-rekorder, der kontinuerligt monitorerer EKG op til to år efter infarkt. Undersøgelsen skal give oplysning om dødsårsag ved pludselig død. Forventet afsluttet i 2005.

CARE-HF er et internationalt multicenterstudie, hvor inklusionen afsluttede i 2003. 800 patienter med hjerteinsufficiens og grenblok er randomiseret til medicinsk behandling eller medicinsk behandling + implantation af biventrikulær pacemaker. Undersøgelsen forventes afsluttet i 2006. Primære endepunkt er total mortalitet.

Atrieflimren

Indsatsen er centreret om non-farmakologisk behandling, dvs. pacemakerbehandling og radiofrekvensablation af patienter med paroxystisk og kronisk atrieflimren. En ph.d.-afhandling vedrørende disse forhold er antaget til forsvar, ligesom afdelingen er principal investigator i det danske multicenterstudie DANPACE, hvor 1.900 patienter med sygt sinussyndrom randomiseres til enkeltkammer versus dobbeltkammer pacemaker. 800 patienter er inkluderet, og undersøgelsen forventes afsluttet i 2007.

Basal arytmi-forskning

Afdelingen forsker med non-lineære dynamiske hjertefrekvensvariabilitetsmål, såkaldte multipolmetoder til prædiktions af pludselig hjertedød. Et ph.d.-studie er startet i samarbejde med israelske forskere med det formål at vurdere multipolmetodens anvendelighed i risikostratificeringen af patienter med iskæmisk hjertesygdom og/eller hjerteinsufficiens.

Den elektrofysiologiske mekanisme bag ventrikulære ekstrasystoler er et andet, nyt interesseområde.

Biobanken

Som konsekvens af kortlægningen af det humane genom har afdelingen oprettet en biobank. Dette er muliggjort gennem udvikling af en systematisk indsamling af kliniske data i en elektronisk baseret anamnese- og proceduredatabase. Patienternes efterfølgende indlæggelser og dødsfald registreres ligeledes elektronisk gennem en systematisk sygdomsopsporing og (event-) klassifikation.

Konsekutive patienter, der får foretaget røntgenundersøgelse af hjertets kranspulsårer, eller som får lavet ballonudvidelser, får taget en blodprøve fra, som behandles på otte forskellige måder, førend blodprøven nedfryses til minus 80 grader. Der vil efterfølgende være mulighed for undersøgelser af dna, mRNA, proteiner, hormoner, enzymer, sporstoffer m.m.

Biobanken påregnes udvidet til også at omfatte konsekutivt undersøgt og behandlede veldefinerede patientgrupper med eksempelvis rytmeforstyrrelser, hjertesvigt, infektion i hjerteklapper m.m.

Der påregnes indsamlet oplysninger og blodprøver indtil der indgår 8.800 patienter for derved at have tilstrækkeligt antal patienter i de mindste subpopulationer.

Ekkokardiografi

Afdelingen deltager for øjeblikket i talrige klinisk kontrollerede multicenterundersøgelser, bl.a. SEAS (kolesterol-sænkende medicin til patienter med asymptomatisk aortastenose), CORONA (statin til patienter med kronisk hjertesvigt), AMADEUS (et nyt pentasakkarid som alternativ til AK-behandling med permanent atrieflimren), Act-I/Scene II (akut medicinsk konvertering af atrieflimren ved infusion af en atrie-selektiv natrium-kaliumkanalblokker), Care-Hf (biventrikulær pacemakerhjertesvigt), ESSENTIAL (phosphodiesterasehæmmer ved kronisk hjertesvigt), SORT-OUT (sammenligning af flere stenttyper).

På afdelingen er flere nystartede projekter undervejs. Der er fokus på ekkokardiografi, specielt med henblik på afprøvning af mulighederne inden for de nyeste modaliteter: Vævs Doppler, 3D-ekkokardiografi og kontrastekkokardiografi. Dataindsamling fra et studie af anvendelsen af Vævs Doppler ved diagnostik af akut lungeemboli er godt i gang. Der er samarbejde med andre afdelinger om et studie, der sammenligner akkuratessen af undersøgelsesmetoder til vurdering af højre ventrikels rumfang og funktion, herunder kontrastekkokardiografi og 3D-ekkokardiografi. Afdelingen har afsluttet dataindsamlingen i et studie af Vævs Doppler i forbindelse med stressekkokardiografi. Afdelingen er startet på en retrospektiv opgørelse af prognosen ved bakteriel endocarditis, har indført en gennemgribende registrering af forløb ved endocarditis og er påbegyndt en sammenligning af effekten og komplikationsraten ved 1 versus 2 daglige doser af Gentamycinbehandling af bakteriel endocarditis.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Afdelingen har et omfattende samarbejde med danske kardiologiske afdelinger i forbindelse med de klinisk kontrollerede undersøgelser og forskningssamarbejde i arytmi-forskning med centre i Finland, Sverige, Norge, Belgien, Tyskland og USA.

Lungemedicinsk Afdeling Y, Københavns Amts Sygehus i Gentofte

Forskningsvirksomhed

Medicinske lungesygdomme

Afdelingens forskningsområder er medicinske lungesygdomme: Lungecancer, obstruktive lungesygdomme (inkl. alfa-1 antitrypsin mangel), tuberkulose, rygeafvænnning og metoder til udredning af lungesygdomme, herunder specielt billeddiagnostik og endoskopi. I 2004 er afdelingen påbegyndt et screeningsprojekt for lungecancer med årlig lavdosis CT i 5 år. Afdelingen arrangerer hvert andet år et kursus i fiberbronkoskopi for bl.a. læger i uddannelsesstilling i lungemedicin.

Igangværende forskningsprojekter:

I samarbejde med bl.a. thoraxkirurger (overlæge Jesper Holst) og røntgenlæger (overlæge Karen Bach og Hanne Hansen) et screeningsprojekt for lungecancer, hvor flere tusinde rygere og tidligere rygere vil blive randomiseret til årlig CT eller deltagelse i kontrolgruppe.

I samarbejde med gastroenterologer (overlæge Peter Vilmann) og thoraxkirurger (overlæge Mark Krasnik) et projekt med titlen: Værdien af endoskopisk ultralydskanning med transøsofagal biopsi (EUL-FNA) og positron emmissions tomografi (PET) til stadieinddeling af ikke småcellet lungekræft. Ph.d.-studerende Søren Schytt Larsen.

I samarbejde med røntgenafdelingen (overlæge Karen Bach) et projekt med titlen: Kan CT-scanning erstatte lungefunktionsundersøgelsen som effektvariabel ved monitorering af rygerlunger (KOL)? Ph.d.-studerende Saher Shaker.

I samarbejde med røntgenafdelingen (overlæge Hanne Hansen) og tilsvarende centre i England (prof. Rob Stockley i Birmingham) og Sverige (Assoc. prof. Eeva Piitulainen i Malmø) en randomiseret klinisk undersøgelse af substitutionsbehandling med alfa-1 antitrypsin til patienter med emfysem og svær alfa-1 antitrypsin mangel.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Afdelingen deltager i følgende EU-projekter:

Software Performance and Reproducibility in Emphysema Assessment Demonstration (SPREAD).

Alpha-1 International Registry (AIR).

Publikationer

I alt 25 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til Sygehusdirektoratet, Amtsgården, Stationsparken 27, 2600 Glostrup.

Medicinsk Afdeling F, Københavns Amts Sygehus i Gentofte

Forskningshovedområder

Malassimilation og klinisk ernæring

Metodologiske, fysiologiske og kliniske aspekter af malassimilation, tyndtarmsfunktion og klinisk ernæring hos raske voksne og patienter med mave-tarmsygdomme, kronisk pancreatitis og leversygdomme.

Glatmuskel/motilitetsforskning

Fysiologiske og cellebiologiske undersøgelser af mave-tarm-motilitet og muscularis externas struktur/ funktion hos forsøgsdyr, raske voksne og patienter med mave-tarm-lidelser.

Kroniske Inflammatoriske tarmsygdomme

Kliniske og epidemiologiske aspekter samt prognose og forløb hos patienter med inflammatoriske tarmsygdomme. Endvidere forskes der i genotypiske og fænotypiske relationer.

Leversygdomme

Ernæring og alkoholisk leversygdom

Kliniske farmakologi og lægemiddelforskning, specielt inden for inflammatoriske tarmsygdomme.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Afdelingen har talrige samarbejdsrelationer inden for Danmark og EU.

Publikationer

I alt 12. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til sekretær Mariann Klausen, Medicinsk Afdeling F, KAS Gentofte.

Medicinsk Afdeling M, Kardiovaskulær Sektion, Københavns Amts Sygehus i Glostrup

Forskningsvirksomhed

Præventiv medicin

Medicinsk Afdeling M udfører omfattende forskning vedr. forebyggelse af kardiovaskulære sygdomme. Dette gøres i samarbejde med Forskningscenter for Forebyggelse og Sundhed (Tidligere: "Københavns Amts Center for Sygdomsforebyggelse" og "Befolkningsundersøgelserne i Glostrup").

Klinisk forskning er centreret om hjertekredsløbssygdomme, specielt patofysiologi og behandlingsprincipper ved hypertension og hjertesvigt i tæt samarbejde med Klinisk Fysiologisk/Nuklearmedicinsk Afdeling.

I den kliniske forskning lægges der stor vægt på nye medikamentelle behandlingsprincipper for hypertension, for hyperlipidæmi, akut myokardieinfarkt, hjertesvigt, trombosebehandling og tromboseprofylakse.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Omfattende forskningssamarbejde med Forskningscenter for Forebyggelse og Sundhed (Tidligere: "Københavns Amts Center for Sygdomsforebyggelse" og "Befolkningsundersøgelserne i Glostrup").

Samarbejde med en række kliniske og teoretiske institutter.

Tæt samarbejde med kliniske og teoretiske forskningsinstitutioner i USA, Norge, Sverige og Finland.

Publikationer

I alt 22. Publikationsliste kan rekvireres hos afdelingsledelsesekretær Anne-Grethe Thorn, Medicinsk Afdeling M, KAS Glostrup, agth@glostruphosp.kbhamt.dk.

Medicinsk Afdeling M, Gastroenterologisk Sektion, Københavns Amts Sygehus i Glostrup**Forskningsvirksomhed***Undersøgelser vedrørende dyspepsi*

Identifikation af syre-relateret dyspepsi ved hjælp af single subject trials.

Validering af symptomdagbøger.

Medicinsk behandling af non erosiv refluxsygdom.

Gastrointestinale symptomer ved diabetes mellitus.

Epidemiologiske undersøgelser af Barrett's esophagus og adenocarcinom i esophagus.

Undersøgelser vedrørende pancreas

Udarbejdelse af helbredsrelateret livskvalitetsmåling ved pancreassygdomme.

Interleukin-sekretionen efter alkoholindtagelse ved pancreatitis.

Insulinsekretion og sensitivitet ved kronisk pancreatitis.

Udredning af diagnostisk værdi ved indirekte pancreas-funktionsundersøgelser.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Samarbejde med Gastroenterologisk Afdeling, Nepean Hospital, University of New South Wales, Sydney, om gastrointestinale symptomer ved diabetes mellitus.

Samarbejde med Universitetshospitalet i Rotterdam, Holland, om epidemiologiske undersøgelser af Barrett's esophagus.

Samarbejde med Adeleide University om identifikation af refluxsygdom ved hjælp af spørgeskemaer.

Samarbejde med Universitetshospitalet i Lund om inter-nordisk registrering af patienter med kronisk pancreatitis.

Publikationer

I alt 12. Publikationsliste kan rekvireres via Sygehusdirektoratet, Amtsgården, Stationsparken 27, 2600 Glostrup.

Medicinsk Endokrinologisk Afdeling J, Københavns Amts Sygehus i Herlev**Forskningsvirksomhed**

Molekylærbiologiske undersøgelser vedrørende genexpression baseret på kvantificering af mRNA ved hjælp af RT-PCR-HPLC (revers transskription-polymerase kæde reaktion-højtryksvæskrokromatografi) og receptorprotein ved hjælp af western blotting og laser fluorescens scanning. Igangværende projekter omhandler især et nyt gen som er opdaget i laboratoriet. Hertil kommer undersøgelser over insulin resistens, gigt (RANKL og NF- κ B) og adenylyl cyclase I i mononucleære celler.

Fysiologiske undersøgelser af effekten af længerevarende sengeleje og nedsat fødeindtagelse.

Effekten af mikrogravitet (rumflyvninger) på sympati-cusaktivitet og kredsløbsfunktion.

Kliniske undersøgelser af patienter med struma vedrørende effekten af radioaktiv jodbehandling.

Kredsløbsregulation ved thyroideasygdomme.

Behandlingsstrategier ved Mb. Cushing.

Betydningen af hypercalcæmi for udviklingen af kardio-vascular sygdom. Primær hyperparathyreoidisme og kardi-ovascular sygdom (ph.d.-projekt).

Behandlingsstrategier ved diabetes mellitus.

Hjerteinsufficiens hos type 2 diabetikere, risikomarkører og prognose.

Iskæmisk hjertesygdom hos type 2 diabetikere, risiko-markører og prognose.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Mikrodialyse i samarbejde med Deutsches Institut Für Ernährungsforschung.

Rumfysiologi i samarbejde med European Space Agency, Rosaviakosmos og NASA.

Publikationer

I alt 15. En af afdelingens medarbejdere har forsvaret sin ph.d.-afhandling december 2004. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til fagbiblioteket.

Reumatologisk Afdeling Q, Københavns Amts Sygehus i Herlev**Forskningsvirksomhed**

Center for den kliniske database Dansk Reumatologisk Database.

Inflammatoriske reumatiske sygdomme.

Undersøgelse af nye behandlingsformer ved kronisk leddegigt – biologiske lægemidler + tidlig aktiv behandling.

Aktivitetmarkører ved leddegigt.

Billeddannelse af led ved hjælp af MR-scanning og ultralyd.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Professor dr.med. Mikkel Østergaard samarbejder videnskabeligt og administrativt med en række internationale forskningsorganisationer og forskningscentre inden for billedannelse ved leddegigt.

Publikationer

I alt 14. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Medicinsk Gastroenterologisk Afdeling C, Amts Sygehus i Herlev**Forskningsvirksomhed**

Afdelingens hovedforskningsområder afspejler primært dennes lands- og landsdelsfunktion for komplicerede tilfælde af kronisk inflammatorisk tarmsygdom (colitis ulcerosa, Crohn's sygdom), men omfatter også de nært beslægtede tilfælde af mikroskopisk colitis samt kronisk viral hepatitis.

Epidemiologiske undersøgelser

Afdelingens regionale kohorte af patienter med colitis ulcerosa og Crohn's sygdom bliver registreret i national database (DCCD) og har bl.a. været anvendt til studier af langtidsprognosen, herunder mortalitet, og risikoen for cancerudvikling. Sideløbende arbejdes bl.a. med molekylærgenetisk karakteristisk af kliniske fænotyper og videreudvikling af den omfattende kliniske database for patienter med kronisk inflammatorisk tarmsygdom.

Kliniske lægemiddel- og andre interventionsstudier

De væsentligste områder er afprøvning af nye typer immunsupprimerende/modulerende behandling og initiale studier af leukocyt-afese ved behandlingsrefraktær inflammatorisk tarmsygdom. Endvidere deltager afdelingen i kliniske afprøvninger af anti-viral behandling ved kronisk viral hepatitis.

Basal- og laboratorieorienteret forskning

Omfatter et bredt spektrum af problemstillinger, der belyses *in vitro* vha. celleliniemodeller eller korttids-kulturer af epitel- og immunceller isoleret fra kolonslimhinden hos patienter med inflammatorisk tarmsygdom. Centrale forskningsområder er: 1) Studier af apoptosemekanismer i kolonepitelceller hos patienter med ulcerøs colitis, 2) parallelle studier af inducerbar nitrogen oxid syntase (iNOS) og centrale transskriptionsveje (NF- κ B, STAT) ved mikroskopisk colitis og klassisk ulcerøs colitis, 3) adhæsionsmolekyler betydning for inflammation ved kronisk inflammatorisk tarmsygdom, 4) ekspresion og funktion af matrix-metalloproteinaser (MMPs) og adamalysiner (ADAMs) med vægt på patogenesestudier af fisteldannelse ved Crohn's sygdom, 5) ekspresion og funktion af peroxisom-proliferator-aktiverede receptorer (PPAR) i kolonslimhinden fra patienter med kolorektale polypper eller inflammatorisk tarmsygdom, 6) identifikation af mutationer i cancer-fremkaldende gener hos patienter med langvarig ulcerøs colitis og 7) karakteristik af genekspressionsmønstret hos definerede undergrupper af patienter med inflammatorisk tarmsygdom belyst vha. GeneChips.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Afdelingen har talrige nationale og internationale relationer og samarbejdspartnere. Disse spænder fra redaktionelle opgaver til mere formaliserede forskningssamarbejder med institutioner i Danmark, Norden og EU. Interesserede kan få supplerende oplysninger ved henvendelse til afdelingen.

Publikationer

I alt 25. Publikationslisten kan rekvireres ved henvendelse til Lisa Rohbach, Medicinsk Gastroenterologisk Afdeling C, KAS Herlev. lro@herlevhosp.kbhamt.dk.

Hæmatologisk Afdeling L, Københavns Amts Sygehus i Herlev**Forskningsvirksomhed**

Kliniske studier med fokus på i) optimeret diagnostik og prognostik for hæmatologiske sygdomme ved implementering af nye teknologier og ii) forbedring af patient behandling med nye strategier.

Laboratoriestudier baseret på cytometriske teknologier og enkeltcelle undersøgelser, specielt med fokus på i) det cellulære hierarki og sygdomsmekanismer i hæmatologien ii) implementering af nye diagnostiske procedurer, prognostiske faktorer inklusiv behandlingsmonitorering samt iii) nye behandlingsprincipper inklusiv autolog stamcelletransplantation ved maligne og degenerative sygdomme samt dendritcelle-baseret immunterapi.

Afdelingens forskningsprogram inklusiv protokoloversigt kan fås ved henvendelse til Forskningssekretariatet, tlf. 44 88 47 17 eller på www.hematologyherlev.dk.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Kliniske studier foregår i samarbejde med Den Nordiske og Europæiske Myelomatosegruppe: www.NMSG.org og www.EUMMNE.org den Europæiske Blod og Marv Transplantations Gruppe: www.EBMT.org samt den Nordiske Lymfomgruppe (www.NLG.org) og MRC Leukemia Trial Group (www.MRC.uk).

Laboratorieforskning foregår i samarbejde med danske hæmatologiske afdelinger (specielt vedr. biobanker for myelomatose, leukæmi og lymfom) samt med udenlandske institutioner som beskrevet i afdelingens forskningsprogram.

Publikationer

I alt 17. Publikationsliste kan ses på www.hematologyherlev.dk eller rekvireres ved kontakt til overlæge, dr.med. Hans E Johnsen, Hæmatologisk Afdeling L, KAS Herlev.

Onkologisk Afdeling R, Københavns Amts Sygehus i Herlev**Forskningsvirksomhed***Laboratorieforskning*

Behandlingsmodeller med brug af elektroporation med henblik på at udvikle behandlingsteknikker der baseres på genekspression i skeletmuskulatur. Parametrene for *in vivo* elektroporation er undersøgt og optimeret i murine modelstudier (EU-projekt). Projektet fortsættes dels med undersøgelser af beta-galactosidase korttidsekspression i patienttumorer og dels med en murin EPO-behandlingsmodel, hvor ekspresionen styres af Tet-on kontrollérbar promoter.

Et lignende projekt beskæftiger sig med optimering af elektroporationsparametre for gentransfer til murine dendritceller med henblik på udvikling af anticancer vacciner.

Genekspression associeret til cancercellers cytotatikkarensistens undersøges på et panel af cancercellelinjer udviklet til resistens mod en række cytotatika mhp. genekspressionen associeret med forskellige resistensfænotyper. Analyserne udføres ved hjælp af array-teknologi. I forlængelse af ekspressionsmålingerne gennemføres også funktionelle studier baseret på antisense hæmning af specifikke opregulerede genprodukter.

ACE-inhibitorer er vist at have indflydelse på ekspresion og aktivitet af matrix metallo-proteaser (MMP'er er væsentlige proteiner i cancercellers invasions- og metastaseringsprocesser). ACE-inhibitorernes anvendelighed og effekt undersøges i murine tumormodelstudier, hvor ACE-inhibitorerne er vist at kunne virke additivt i kombination med traditionelle cytotatika.

Klinisk forskning

Projekter vedrørende supportive care og antiemetika. Metastatisk blærecancer (behandlingsforløb og prædiktive faktorer for repons på behandlingen). Undersøgelse ved hoved-hals cancer af erythropoietins effekt ved strålebehandling samt ramiprils mulige antifibrotiske effekt efter strålebehandling. Ved c. mammae-undersøgelser af anthracyclin-induceret kardiomyopati og baseret på biobankmateriale undersøgelser af apoptose, resistens samt den prognostiske betydning af minimal residual sygdom. Effekten af behandling med dendritceller hos patienter med c. mammae, malignt melanom og c. renis. Effekten af behandling

med elektrokemoterapi ved forskellige cancersygdomme, specielt malignt melanom. Markørundersøgelse (YKL40) på patienter med *c. coli*. PET-CT ved småcellet *c. pulm.* og undersøgelser af EGF-receptorens betydning for følsomhed for Iressa. Neurotoksicitet ved Cisplatin-behandling hos patienter med *c. testis* samt Temodals effekt ved CNS-tumorer. PET-CT/MR ved GIST-tumorer og sarkomer. Kliniske protokoller (fase I-III) til patienter med en række forskellige cancer sygdomme mhp. undersøgelser af toksicitet og behandlingseffekt. Intrahepatisk kemoterapi.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Andre afdelinger på Københavns Amts Sygehus i Herlev (spec. Hæmatologisk Afdeling og Patologisk Institut) samt på Rigshospitalet. Danske organisationer indenfor de forskellige cancersygdomme, specielt DBCG og DAHANCA, Universiteterne i København, Århus, Odense, Ålborg og Lund, EU, EORTC, British Medical Council.

Publikationer

I alt 22. Publikationsliste kan rekvireres hos Klinisk Forskningsenhed, sekr. Grethe Geertsen, KAS Herlev.

Medicinsk Afdeling, Næstved Centralsygehus, Associeret Klinikudvalg Københavns Amt

Forskningsvirksomhed

Hypertension

Undersøgelser over døgnblodtryksvariation, og specielt har sigtet været "White Coat Hypertension".

Hereditær hæmokromatose

Befolkningsundersøgelse med analyse af HFE-genet blandt 30 til 50-årige danske mænd. Bestemmelse af allelhyppighed og penetrans af Cys282Tyr-mutationen.

Undersøgelser vedrørende hjertesygdomme

Deltager i fire multicenterstudier: LIFE-studiet vedrørende patienter med moderat til svær hypertension, VALIANT-studiet vedrørende patienter med moderat til svær hjerteinsufficiens efter akut myokardieinfarkt, CARMEN-studiet vedrørende patienter med moderat til svær kronisk hjerteinsufficiens og IDEAL-studiet vedrørende patienter med iskæmisk hjertesygdom og hyperkolesterolemia.

Undersøgelser vedrørende onkologi

Onkologisk afsnit arbejder med fase 2 og 3 kliniske undersøgelser over kemoterapi og hormonbehandling ved cancer mammae og cancer pulmonum.

Undersøgelser vedrørende endokrinologi

Undersøgelse af hyppigheden af forekomsten af MEN-1 genet hos patienter med hypofysetumor. Afdelingen deltager i klinisk afprøvning af forskellige medikamina til behandling af diabetes mellitus.

Medicinsk Afdeling, Roskilde Amts Sygehus, Roskilde

Forskningsvirksomhed

Undersøgelser vedrørende Kardiologi IDEAL (Avorstatin versus simvastatin). AF/CHF (Cordarone versus Digoxin+Betablokker ved atrieflimren og hjertesvigt).

PETRO-EX (direkte trombinhæmmer til kronisk atrieflimren). CORONA (rosuvastatin vs. placebo til patienter med IHD og CHF). 007 (direkte trombinhæmmer vs. warfarin til kronisk atrieflimren). DISPERSE2 (Trombocyttagregationshæmmer plus AZA vs. clopidogrel plus ASA til NSTEMI). SEAS (ezetimibe +simvastatin vs. placebo ved aortastenose).

Undersøgelser vedrørende Nefrologi/diabetologi

Vivaldi (2 angiotensin-II-receptorantagonisters virkning på proteinuri og nyrefunktion). SHARP (effekten af kolesteroldnedsættelse hos uræmipatienter). CERA (erythropoietin-produktions-stimulation). ORIGIN (Lantus versus standard insulinbehandling). CREATE (Neorecormon (EPO) til tidlig behandling af Nefrogen Anæmi). AURORA (Rosuvastatin versus Placebo til hæmodialysepatienter).

Vejlledning: Osva-I opgave: ACE-hæmmere i behandling af diabetikere.

Undersøgelser vedrørende Onkologi

Tobotecanprotokollen (fase II undersøgelse af peroral Topotecan + i.v. Carboplatin + i.v. Taxol til patienter med cancer ovarii, stadium IIB – IV). TOPOTECAN (ovariecancer). CAELYX-HYCANTIN (ovariecancer). DOLG II (lungecancer). TT10 (lungecancer). ALIMTA (lungecancer).

MOSAIC (coloncancer). XELOX III (coloncancer). Xeloda + Gemsar protokol (coloncancer). SBG 0102 (taxotere vs. taxotere/gemsar ved fremskreden mammacancer). DBGC 2 fase III (mammacancer). HERA – (+/- adjuverende herceptin ved mammacancer). EFG 30008 (mammacancer). TT02 (mammacancer). CEF (mammacancer). EFFECT (mammacancer).

HERNATA (mammacancer). HERCEPTIN+VINORELBINE (patienter med fremskreden mammacancer). FEMTA BIG 1-98 (mammacancer). TAX 315 (mammacancer). EXEMESTAN (mammacancer).

Undersøgelser vedrørende Hæmatologi

EORTC-studie. Induktions- og vedligeholdelsesbehandling af follikulært lymfom med CHOP/Mabthera. Nordisk Lymfomgruppe. Behandling af follikulære lymfomer randomiseret til Mabthera/Mabthera+interferon. Eprex til behandling af hæmatologiske neoplasier. Rituximab i behandlingen af idiopatisk myelofibrose og myelodysplastisk sygdom med reaktiv marvfibrose. Rituximab holdig kemoterapi som initial behandling af CLL. Retuximab og højdosis dexametazon ved autoimmun hæmolytisk anæmi og ITP. Rituximab i behandling af refraktær ITP. PegIntron (Peglyeret Interferon til behandling af patienter med polycytæmia vera og essentiel trombocytose).

Vejlledning: OSVAL-II opgave: Klonal versus reaktiv trombocytose. Værdien af trombopoietin.

OSVAL-II opgave: Rituximab i behandlingen af autoimmune sygdomme.

Undersøgelser vedrørende Lungemedicin og allergologi

COMPAS (Symbicort/symptomrelateret dosering ved Asthma).

PROGRASS (peroral hyposensibilisering ved græspollen-allergi).

Informationsprojekt for KOL-patienter.

Optimalt forløb for lungecancerpatienter.

Undersøgelser vedrørende Dermatologi

Klinisk kvantitering af atopisk dermatitis med det formål, at bestemme sygdommens intensitet (ph.d.-studie). Et epidemiologisk studie af hudproblemer hos stomiopererede i Roskilde Amt (ph.d.-studie).

Vejledning vedrørende ph.d.-projekt "Patienten som forbruger" (Danmarks Farmaceutiske Universitet) og ph.d.-projekt "Hidradenitis suppurativa" (Karolinska instituttet, Stockholm, Sverige).

OSVAL projekt "OCT af epitheltyper", OSVAL projekt "Barrierefunktionen i grisehud" vurderes prævalensen af ichthyosis i Danmark.

Projekter: Eksemskole – vurdering af effekt og læringsmetoder. Udvikling af spørgeskemaer til vurdering af livskvaliteten hos patienter med Aktinsk Keratose. Vurdering af tid som surrogatmarkør for morbiditet. Brugen af PDT til non-neoplastiske sygdomme. Brugen af OCT til diagnostik af NMSC. Brugen af ultralyd til neglediagnostik.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Samarbejde med Dermatologisk Afdeling Odense Universitets Hospital. Dermatologisk funktion deltager som vidensinstitution i STVFF rammeprogrammet BIOLASE (udvikling af lyskilder til biomedicinsk brug) sammen med RISØ, COM centret(DTU) o.a. Samarbejde med Plastikkirurgisk Afdeling RAS og Statens Seruminstitut om projektet: HPV som patogenetisk faktor ved NMSC. Samarbejde med RUC vedrørende immunohistokemiske undersøgelser, og pædagogiske og psykologiske aspekter af hudsygdomme. Samarbejde med Roskilde Universitetscenter, Institut for Biofysik.

Publikationer

I alt 24. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til klinisk lektor, ledende overlæge, dr.med. Knud Rasmussen, telefon: 46 30 27 01 eller rskra@ra.dk.

Instituteder Jørgen Rask Madsen

Forbrug

<i>Finansieret</i>	<i>Internt</i>	<i>Eksternt</i>	<i>I alt</i>
VIP	6,7	2,6	9,3
DVIP	7,4	0,0	7,4
TAP	0,0	0,0	0,0
Årsværk i alt	14,1	2,6	16,7
Løn	7.741,0	1.356,0	9.097,0
Frikøb	38,0	728,0	766,0
Øvrige drift	2,0	360,0	362,0
Anskaffelser	0,0	26,0	26,0
Bruttototal t.kr.	7.781,0	2.471,0	10.252,0

Stab*Professorer*

Borregaard, Niels; klinisk professor.
Christensen, Niels Juel Schmidt; klinisk professor.
Danø, Keld Bechgaard; klinisk professor.
Dirksen, Asger; klinisk professor.
Galbo, Henrik; klinisk professor.

Haunsø, Stig; professor.
Johnsen, Hans E.
Kjær, Michael; klinisk professor.
Madsbad, Sten; klinisk professor.
Madsen, Jørgen Rask; klinisk professor.
Mouridsen, Henning Torbøl; klinisk professor.
Nielsen, Jens Ole; klinisk professor.
Pedersen, Bente Klarlund; klinisk professor.
Rørth, Mikael Rahbek; klinisk professor.
Schroll, Marianne; klinisk professor.
Skinhøj, Peter; professor.
Svejgaard, Arne; klinisk professor.
Svendsen, Jesper Hastrup; klinisk professor.
Torp-Pedersen, Christian Tobias; klinisk professor.
Ølgaard, Klaus Bo; professor.
Østergaard, Mikkel; klinisk professor.

Stipendiater

Lundsgaard, Dorte; ph.d.-stipendiat.

Kliniske lektorer

Andersen, Aase Bengaard (kl. forskningslektor).
Asmussen, Karsten heller.
Backer, Nina Vibeke.
Baslund, Bo.
Bendtsen, Flemming.
Bergmann, Olav Jonas.
Bjerrum, Ole Weis.
Bondesen, Stig.
Breum, Leif.
Bytser, Peter Mikael. (kl. forskningslektor).
Christensen, Erik.
Christensen, Ulla Bjerre.
Clemmesen, Jens Otto.
Dufva, Inge Høgh.
Egffjord, Martin.
Enemark, Bo.
Eskildsen, Peter C.
Feldt-Rasmussen, Ulla Friis.
Gerstoft, Jan.
Gimsing, Peter.
Gotfredsen, Anders.
Grande, Peer.
Graudal, Niels.
Hansen, Jesper Melchior.
Hansen, Per Boye.
Herrstedt, Jørn.
Homann, Christian.
Haaber, Anne Birgitte.
Ibsen, Hans.
Jensen, Gorm Boje.
Jensen, Gunnar V.
Jensen, Hanne Slott.
Jensen, Niels Torben Skovsgaard.
Jespersen, Christian Magdalu.
Jønsson, Viggo.
Klarlund, Kim.
Kristensen, Lars Østergaard.
Kronborg, Gitte.
Kølendorf, Klaus Erik.
Laursen, Lars Christian.
Lindhardt, Bjarne Ørskov.
Mathiesen, Elisabeth (kl. forskningslektor).
Munck, Lars Kristian.

Nielsen, Arne Høj.
 Nielsen, Henrik.
 Nielsen, Ole Haagen; (kl. forskningslektor).
 Nielsen, Walter Bjørn.
 Nolte, Hendrik.
 Pedersen, Michael.
 Perrild, Hans Jørgen Duckert.
 Poulsen, Hans Skovgaard: (kl. forskningslektor).
 Pødenphant, Jan.
 Rasmussen, Knud.
 Ring-Larsen, Helmer.
 Sigurd, Bjarne Mühldorff.
 Skjødt, Henrik.
 Staugaard, Helle.
 Staun, Michael.
 Stoltenberg, Michael Bo.
 Storm, Tommy Lyager.
 Svendsen, Ole Lander.
 Sykulski, Roman.
 Thomsen, Carl Frederik Thyrssted.
 Thomsen, Poul Erik Bloch.
 Tuxen, Christian.
 Tvede, Niels.
 Ulrik, Charlotte Suppli.
 Vaage-Nilsen, Merete Bech.

Ph.d.-afhandlinger

Andresen, Lars: Regulation of the inducible nitric oxide synthase in collagenous colitis.
 Borgwardt, Lise: PET with MRI co-registration and image fusion in children with CNS-tumors.
 Faurschou, Mikkel: Prodefensins and defensins of the human neutrophilic granulocyte.
 Hansen, Jacob Falck: The roles of Chk2 in ionizing radiation-induced DNA damage checkpoints.
 Holten-Andersen, Mads Nikolaj: Tissue inhibitor of metalloproteinases 1 in colorectal cancer.
 Jacobsen, Helle Jane: A functional and structural basis for TCR cross-reactivity in multiple sclerosis.
 Jensen, Thomas Jon: The significance of premature atrial contractions in paroxysmal atrial fibrillation.

Læssøe, Line: Effects of penile vibratory stimulation in spinal cord lesioned men.
 Lajer, Henrik: Clinical and experimental aspects of cisplatin-induced hypomagnesemia.
 Loland, Lotte: "Lung Functions in Infants".
 Matthiessen, Mads Andreas Wichmann: The Role of Peroxisome Proliferator-Activated Receptors in Human Colonic Epithelium.
 Munkner, Runa Irene: Schizophrenia and Crime.
 Nielsen, Gitte: Evaluation of Left Ventricular Remodeling, Oedema and Perfusion in the Early Phase of Acute Myocardial Infarction.
 Nielsen, Karina Lishmann: The Biglycan-deficient mouse as a model of the human disease osteoporosis?
 Pedersen, Inger Lund: Development of Single-Chain Antibodies against the Human Insulin-Like Growth Factor I Receptor.
 Pedersen, Morten Høgholm: New Digital techniques in Medical Ultrasound Scanning.
 Pisinger, Charlotte: Smoking cessation and smoking reduction in a general population.
 Roldgaard, Bent Bjørn: Verocytotoxin-producing *Escherichia coli*.
 Rosenmeier, Jaya Birgitte: Contraction-induced modulation of sympathetic vasoconstriction in human skeletal muscle, role of α -adrenoreceptor subtypes, nitric oxide, adenosine and ATP.
 Schjødt, Ida Marianne: Identification and quantification of hematopoietic growth factors and receptor expression; Significance in autologous stem cell transplantation and acute myeloid leukemia.
 Sparre, Thomas: Studies of protein expression in islets of Langerhans *in vitro* and *in vivo* in diabetes-prone rats.
 Taskiran, Mustafa: Myocardial function in type 1 diabetes patients with Cardiovascular Autonomic Neuropathy assessed with Magnetic Resonance Imaging and Echocardiography.
 Terslev, Lene: Doppler Ultrasound in the Detection and Quantification of Inflammation in Rheumatoid Arthritis.

Klinisk Institut for Diagnostiske Fag

Ledelse pr. 1.2.2004

Instituttet ledes af institutleder, professor, overlæge dr.med. Henrik S. Thomsen, Radiologisk Afdeling, Københavns Amts Sygehus i Herlev.

Bestyrelsen består af institutleder, professor, overlæge, dr.med. Henrik S. Thomsen, professor, overlæge, dr.med. Jens Rehfeldt, professor, overlæge, dr.med. Jens H. Henriksen.

Klinisk Biokemisk Afdeling, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Ekspressionsregulation af biologisk aktive peptider

Ekspression af gener for vækstfaktorer, neuropeptider og peptidhormoner undersøges på alle niveauer af ekspressionskaskaden dvs fra transskription til posttranslatorisk og cellespecifik processering af propeptider. Nye transskriptionssteder i genpromotere, nye translationsregulerende proteiner, nye processeringsenzymmer og nye propeptid-produkter er identificerede.

Genekspression og mutationer ved polygene sygdomme

Med molekylærgenetisk teknologi – herunder microarrays – undersøges genekspressionsmønstre og mutationer i gener, der koder for proteiner af betydning i udviklingen af hjertekarsygdomme, kræftsygdomme, lungesygdomme, blødningsanomalier, thrombose sygdomme, demens og panikangst.

Sygdomsmarkører

Nye immunkemiske analyser for cirkulerende proteiner og peptider af betydning for diagnosen af især hjertekarsygdomme, lungesygdomme, kræftsygdomme og neuroendokrine tumorsyndromer udvikles og afprøves.

Lipoprotein-syntese i hjertet

Normalbiologisk og patobiokemisk betydning af hjertets egenproduktion af lipoproteiner undersøges.

Publikationer

Liste og evt. særtryk kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Klinisk Biokemisk Afdeling, H:S Bispebjerg Hospital

Forskningsvirksomhed

Neurokemi

Forekomst og funktion af neuropeptider og neuropeptid-receptorer samt deres mulige patofysiologiske rolle ved sygdomme i nervesystemet. Specielt fokus på peptidernes rolle i det døgnrytmegenererende system.

Osteoporose

Klinisk forskning vedr. udvikling af osteoporose og risiko for knoglefrakturer.

Publikationer

I alt 12, heraf 1 ph.d.-afhandling og 1 disputats. Publikationslisten og evt. særtryk kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Klinisk Biokemisk Afdeling, Hvidovre Hospital

Forskningsvirksomhed

Reproduktionsmedicin

Med celle- og molekylærbiologiske teknikker samt kvantitative immunologiske metoder undersøges en række udvalgte forhold inden for den humane reproduktionsmedicin. Disse undersøgelser omfatter bl.a. studier af (a) faktorer i endometriet af betydning for det befrugtede ægs implantation og udvikling af en normal graviditet, (b) opståen og udvikling af svangerskabsforgiftning, (c) moderkagefunktionens betydning for barnets vækst og trivsel samt (d) granulocellers reaktion på forskellige stimulationsregimer. De videnskabelige undersøgelser foretages i samarbejde med Gynækologisk-Obstetrisk Afdeling, H:S Hvidovre Hospital og fertilitetsklinikkerne på Rigshospitalet, Københavns Amtssygehus i Herlev, Odense Universitetshospital, Roskilde Amtssygehus og Brødstrup Sygehus, Patologisk Afdeling, Københavns Amtssygehus i Herlev samt Klinisk Biokemisk Afdeling, Rigshospitalet.

Atherosclerose, dyslipidæmier og diabetes

Genetologiske undersøgelser af lipoproteiner, enzymer og receptorer, der har relevans for patofysiologien bag ovennævnte tilstande. Der undersøges for funktionelle mutationer, dvs. mutationer, der har indflydelse på proteinstruktur og -funktion for apolipoproteinerne AI, B og E, lipaser, LCAT, MTHFR, GCKR, PPAR, ghrelin mv. Undersøgelser for epigenetiske forhold i regulatoriske områder i human muskel glycogensyntetase genet fortsætter. Desuden arbejdes der med cellulære mekanismer i ekspressionen af gener relateret til glukose- og fedtmetabolismen i samarbejde med Endokrinologisk Klinik, herunder udvikling af bioarrays, de såkaldte chips, til ekspressionsanalyser inkl. signaltransduktions-pathways. Endelig arbejdes der med epidemiologisk klasse-analyse og statistisk analyse af patofysiologiske modeller strukturelle ligninger. Forskningen og udviklingen inden for disse områder sker i samarbejde med relevante afdelinger på Hvidovre Hospital samt eksterne partnere fra Bioteknologisk Institut, Odense Universitetssygehus, BioNeer, Forskningscenter for Sygdomsforebyggelse, Institut for Sundhedsfremme, Steno Diabetes Center, Tilburg universitet (Holland) og universitetet i Bern, Schweiz.

Alkohol, alkoholisk betingede leverskader og allergi

Gener af central betydning for alkoholomsætningen, primært ADH og ALDH., undersøges prospektivt i patienter med alkoholisk leverskade. Desuden undersøges samme gener i en større kohorte med allergi, idet der er holdpunkter for at øget acetaldehyd spiller en patofysiologisk rolle for udvikling af allergi. Førstnævnte undersøgelse udføres i et samarbejde mellem Klinisk Fysiologisk Afdeling, HH, Rigshospitalet og Farmaceutisk Højskole. Sidstnævnte undersøgelse gennemføres i samarbejde med Center for Forebyggelse og Sundhed, Glostrup.

Colon cancer

Genetisk forskning inden for hereditær colon cancer er igangsat. Dette sker i samarbejde med HPNCC-registret, som er placeret på Hvidovre Hospital, og tilknyttede samarbejdspartnere. For nærværende kendes kun ca. 15% af de genetiske defekter bag denne gruppe colon cancer. Afdelingen fokuserer på kandidat-gener især relateret til cellulære styringsprocesser og signal-transduktions pathways. Desuden eksplorerer hypotesen om lavere incidens af colon cancer hos skizofrene, hvorfor et samarbejde vedr. dette er etableret med Sct. Hans Hospital, som har opbygget en genbase med materiale fra skizofrene patienter.

Osteoporose

Afdelingen udfører i et internationalt samarbejde med Brigham and Womens Hospital, Harvard Medical School, grundforskning indenfor den humane calciumreceptors betydning for udvikling af human malign hyperkalkæmi. Ved arbejde med molekylærbioologiske studier, cellestudier og dyremodeller udføres undersøgelserne med henblik på at øge forståelsen for hvilke signalmekanismer der medvirker til den patologiske tilstand.

I samarbejde med Medicinsk-Endokrinologisk Klinik, Hvidovre Hospital, foretages kliniske og parakliniske studier af knoglemetabolismen i patientpopulationer med primær hyperparathyreoidisme, FHH, hypoparathyreoidisme, osteoporose, MEN1 og acromegali som følge af væksthormonproducerende hypofysetumorer.

Afdelingen foretager grundforskning indenfor steroidinduceret osteoporose, ved såvel kliniske studier som cellestudier. I samarbejde med Idrætsmedicinsk enhed, Bispebjerg Hospital, foretages undersøgelser af fysisk trænings indflydelse på knoglemetabolismen.

Afdelingen udfører endvidere såvel grundforskning som klinisk orienteret forskning med henblik på bestemmelse af betydningen af calciumsignalerne for knogleomsætningen og udviklingen af osteoporose. Inden for dette felt har vi internationalt samarbejde med Washington University School of Medicine i St. Louis, University of Navarra i Pamplona og Department of Molecular Genetics DIBIT, S Raffaele Hospital i Milano.

Publikationer

I alt 20. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Klinisk-Biokemisk Afdeling, Københavns Amsts Sygehus i Herlev**Forskningsvirksomhed***Studier over sjældne og hyppige mutationers indflydelse på*

Iskæmisk hjertesygdom, iskæmisk cerebrovascular sygdom, hypertension, hæmostase, obstruktiv lungesygdom og cancer.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Internationalt samarbejde om extracellulær superoxid dismutase med professor Stefan Marklund, Umeå University, Sweden, apolipoprotein E og lipoprotein lipase med professor Charlie Sing, University of Michigan, Ann Ar-

bor, USA, om autoantistoffer mod low density lipoprotein med professor Jan Nilsson, Lunds Universitet, Sverige og om Zinkfinger protein 202 med professor Gerd Schmidt, Regensburg Universitet, Tyskland.

Publikationer

I alt 20. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Klinisk Fysiologisk Nuklearmedicinsk Afdeling, Hvidovre Hospital**Forskningsvirksomhed**

Afdelingens hovedforskningsområder er patofysiologi og hæmodynamik ved kronisk leversygdom, patofysiologi ved intestinal malabsorption og gastrointestinal dysmotilitet, patofysiologisk kinetik af hormoner og bioaktive stoffer, samt studier over legemssammensætning under anvendelse af nuklearmedicinske og fysiologiske metoder.

Patofysiologi og hæmodynamik ved sygdomme (specielt kronisk leversygdom)

Forskningsområdet omfatter patofysiologiske mekanismer bl.a. ved væskeretention og ascitesdannelse, samt karakterisering af hæmodynamiske ændringer i det splanchniske og systemiske kredsløb, herunder volumenfordeling og neuro-endokrinologiske og regulatoriske ændringer, der ligger til grund for de homeostatiske abnormiteter. Herudover udføres forskning med speciel relation til bioaktive peptider. Forskningsområdet omfatter også patofysiologiske mekanismer ved ændret nyrefunktion og ventrikelfunktion.

Patofysiologi ved cardio-pulmonal dysfunktion

Forskningsområdet omfatter bla. tilstande med QT-interval ændringer, cirrhotisk cardiomyopati og hepatopulmonalt syndrom.

Patofysiologi ved intestinal malabsorption og gastrointestinal dysmotilitet

Forskningsområdet omfatter patofysiologiske mekanismer vedrørende intestinal permeabilitet samt intestinal kulhydratabsorption og -metabolisme. Endvidere omfatter forskningsområdet den gastrointestinale motilitet og tryk inklusive normalfysiologiske forhold og patofysiologiske forhold i relation til portal hypertension, bakteriel overvækst og inflammatorisk tarmsygdom.

Billedbehandling

Forskningsområdet omfatter nuklearmedicinsk billeddannelse ved hjerteinsufficiens, gastrointestinal transit og blodfordeling.

Fysiologisk og patofysiologisk kinetik

Forskningsområdet omfatter elimination, omsætning og transport af en række bioaktive stoffer, bindevævskomponenter, vasoaktive peptider og aminer.

Studier over legemssammensætning

Forskningsområdet omfatter studier over volumenfordeling, legemssammensætning bestemt med DXA og antropometri ved en række kliniske tilstande.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Afdelingens forskning finder sted i samarbejde med bl.a. Panum Institutet, Amtssygehusene i Glostrup og Herlev og Rigshospitalet; Ludwig-Maximilians-Universität, Klinikum Grosshadern, Medizinische Klinik II, München; University College London, Royal Free Campus; Nobel Forum, Stockholm; St. Olavs Hospital, Trondheims Universitet. Endvidere har afdelingen samarbejde med Gastroenterologisk Afdeling, Universitetshospitalet i Tallin, Estland; Gastroenterologisk Afdeling, University of Alberta, Calgary, Canada; og Gastro-Hepatologisk Afdeling, Hannover Universitet, Tyskland.

Publikationsliste

I alt 21.

Afdeling for Klinisk Fysiologi, Nuklearmedicin og PET, Diagnostisk Center, H:S Rigshospitalet**Forskningsvirksomhed**

Klinikkens forskning er koncentreret omkring udvikling af nye sporstoffer til PET og nuklearmedicin, klinisk evaluering af nye diagnostiske metoder samt anvendelse af klinisk fysiologisk og nuklearmedicinske metoder til patofysiologisk forskning. Aktuelt sættes gennem en oprustning også af dyreeksperimentelle faciliteter på translationel forskning indenfor molekylær billeddannelse.

Den samlede forskning ved afdelingen er mangearartet og omfattende og baseret på principperne bag "molecular imaging". For tiden fokuseres særligt på:

Klinisk PET & PET/CT

En række prospektive protokoller til evaluering af den diagnostiske og prognostiske værdi af PET og PET/CT ved forskellige kræftsygdomme hos børn og voksne. Endvidere arbejdes med anvendelse af PET/CT til planlægning af stråleterapi (IMRT) samt med anvendelse af respirationsgating.

Udvikling af nye sporstoffer

En række projekter omhandler udvikling af nye specifikke sporstoffer til diagnostik af forskellige kræftformer. Projekterne, der foregår i samarbejde med andre afdelinger og laboratorier, kræver ekspertise indenfor molekylærbiologi, kemi, radiokemi, tumorbiologi og billeddiagnostik. Afdelingen har i samarbejde med et medicinalfirma udtaget patent på en ny nuklearmedicinsk metode til påvisning af blødning.

Børneundersøgelser

Afdelingen udfører en lang række børneundersøgelser. Særligt indenfor det onkologiske område udføres i samarbejde med kliniske afdelinger, en række forskningsprotokoller med anvendelse af PET og SPECT.

Mærkning af stamceller

I samarbejde med "kardiologiske stamcelleforskere", arbejdes med mærkning af stamceller således, at disse kan følges *in vivo* vha nuklearmedicinsk billeddannelse. Der ventes efterfølgende udført en række forsøg, hvor nuklearmedicinsk påvisning af stamceller vil blive anvendt.

Neuro PET

I samarbejde med Neurobiologisk forskningsenhed udvikles og anvendes en række neuroreceptorligander til anvendelse indenfor neurobiologisk forskning. Den hidtidige forskning har særligt fokuseret på det serotonerge system. Endvidere udføres med andre forskergrupper hjerneaktiveringsstudier samt studier af hjernetumorer.

Nuklearkardiologi og neuroendokrinologi

Ved anvendelse af PET studeres den koronare flowregulation i forbindelse med genterapi og farmakologisk intervention ved en række sygdomstilstande. Sammenhængen mellem neuroendokrin aktivering, isotopkardiografiske og MR-variable evalueres og benyttes i studier af forskellige patientgrupper og interventioner.

Lungeundersøgelser

Der arbejdes forskningsmæssigt særligt med mucociliær clearance og med evaluering af lungefunktionsundersøgelser og lungescintigrafi overfor CT og hyperpolariseret He-MR. Dyreeksperimentelle studier af deponeringskarakteristika samt undersøgelser af lungetransplanterede er andre eksempler på igangværende lungeforskning.

Behandling med radionukleider

Lokal stråleterapi vha specifikke ligander, der binder sig til særlige kræftformer er under hastig udvikling. Afdelingen deltager i forskningen indenfor dette område dels ved afprøvning af stoffer og dels ved fremstilling af særlige isotoper. De cancerformer, der arbejdes med er visse lymfomer, neuroendokrine tumorer og ovariecancer.

Helkropstælling

I samarbejde med eksterne partnere benyttes helkropstælling til nøjagtig bestemmelse af krops sammensætningen i en række studier. Endvidere kan absorption af visse mineraler fra mave-tarmkanalen bestemmes.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Afdelingens forskning sker i samarbejde med en række nationale og internationale forskere.

Publikationer

I alt 46. Publikationsliste kan rekvireres via Rigshospitalet, afd. KF 4011, Blegdamsvej 9, 2100 København Ø.

Klinisk Fysiologisk Nuklearmedicinsk Afdeling, Københavns Amts Sygehus i Herlev**Forskningsvirksomhed****Onkologi**

PET/CT's rolle til påvisning af cancerspredning og som behandlingskontrol ved en række onkologiske lidelser. Undersøgelse af nyre-, lunge- og hjertetoksicitet ved antineoplastiske behandlinger. Diagnostisk og prognostisk værdi af sentinel node markering ved mamma-cancer.

Det centrale og perifere kredsløb

Der udføres projekter omhandlende hjertets pumpefunktion, reguleringsmekanismer, hjertemusklens blodforsyning. Der undersøges patofysiologiske mekanismer, afprøves

lægemidler og udvikles metoder til klinisk rutine samt udføres idrætsfysiologiske projekter. I et ph.d.-studie undersøges indvirkningen af calcium og PTH på den cardio-vasculære funktion.

Nyrer

Nyrepatofysiologi ved nedsat nyrefunktion og efter transplantation med hovedvægt på vand-salt udskillelse og renale reguleringsmekanismer samt lægemidlers indvirkning på nyrefunktionen.

Bevægeapparatet

Diagnostisk udredning af lidelser i bevægeapparatet. Protektilheling. Indvirkning af træning/inaktivitet på knoglemetabolisme og øvrig organfunktion, herunder emner relateret til "fysisk aktivitet og sundhed". To ph.d.-projekter og et disputatsarbejde pågår.

Indvirkningen af akut hypoxi (herunder højdebetinget hypoksi) på organfunktion

Eksemplificeret ved nyrefunktion, central hæmodynamik, hormonal regulation og endotelcellefunktion.

Emnerne er understøttet af de ansatte speciallægers videns-(interesse)områder samt muligheden for støtte til ph.d.-studerende.

Publikationer

I alt 12. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til Klinisk Fysiologisk Afdeling, Københavns Amts Sygehus Herlev, fysiologi@herlevhosp.kbhamt.dk.

Patologisk-Anatomisk Institut, Amtssygehuset Herlev

Forskningsvirksomhed

Gynækologi

Morfologiske, immunhistokemiske samt molekylærbiologiske aspekter ved livmoderhalskræft. Den humane implantation, indflydelse af cytokineR-hormoner og proteiner på den tidlige humane implantation *in vitro*.

Ortopædkirurgi

Morfologiske, immunhistokemiske samt molekylærbiologiske aspekter ved lipomer og liposarkomer. Diagnostik af bløddelstumorer generelt. I samarbejde med Interface Biotech undersøgelser over autolog chondrocytimplantation.

Mamma

Retrospektive og prospektive undersøgelser af mammakarzinom med henblik på prognostiske markører – morfologiske immunhistokemiske og molekylærbiologiske undersøgelser.

MR skanning og brystkræft. Sammenligning af MR med histologiske fund.

CNS metastaser og HER2 status hos patienter med brystkræft.

Inter- og intraobservation af HER2-farvning ved brystkræft.

Aflæsning af Fish HER2 manuelt og automatiseret. En sammenlignende undersøgelse.

Gastroenterologi

Signalmolekyler ved inflammatorisk tarmsygdom og undersøgelse af "ICAM" ved inflammatorisk tarmsygdom og neoplasier.

Nefrologi

Immunhistokemiske og molekylærbiologiske undersøgelser af xenotransplantationsmodeller, i samarbejde med Odense. Billeddiagnostisk og morfologiske undersøgelser af nyre-cortexvolumen. Morfologiske forandringer i nyrebiopsier fra patienter med præeklamsi.

Urologi

Detrusormorfologi med korrelation til urodynamiske parametre – lys- og elektronmikroskopiske studier. Prognostiske markører ved blærecancer.

Mikrosatellitanalyser af urin, væv og plasma dna til diagnosticering af blærecancer.

Cellebiologi

"*In vitro*" undersøgelser vedrørende mulige immunologiske mekanismer bag interstitiel cystitis og renal allograft rejektion. "*In vitro*" modellerne analyseres ved hjælp af immunologiske og biokemiske teknikker (FACS, ELISA, RIA, enzymassays, HPLC).

Glatmuskelcellelaboratorium

Forskningsekspertise i glatte muskelceller fra urinblære og uterus.

Omfatter: 1) Epitelcelle fysiologi og dets regulation, 2) glatmuskelcelle fysiologi/elektrofysiologi (calcium; K_{Ca} ; K_{ATP} ; K_V kanaler), 3) prostanoid/histamine/leukotriene receptorer, 4) inflammation (neurogen; immunologisk), 5) glatmuskelcelle sekretorisk funktion, 6) uterine- og detrusor kontraktilitet, 7) caveolae/sarcoplasmatiske reticulum betydning for calcium signalering, 8) mastcelle/detrusor.

Metoder: ELISA, westernblot, receptorkinetik, RIA, enzymassays, fluorescenceteknikker (intracellulær calcium, pH, membrane potential, videomikroskopi, tension/force målinger).

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

De Kliniske- og Parakliniske Afdelinger på Amtssygehuset i Herlev.

Afdelingen for obstetrik og gynækologi, Universitetssygehuset Lund, Sverige (præeklamsi).

Sterologisk Laboratorium, Universitetsparken, Århus.

Jean de la Rosette, University Hospital Nijmegen, Holland (urologi).

Frank Smidt, University Hospital Nijmegen, Holland (urologi).

Peter Jones, Kenneth Norris Cancer Hospital, USC, LA, USA. (urologi).

Bryan Law, Vanderbilt University, Nashville, USA.

Susan Bates, Niage, USA.

Pierre Bouchelouche, Amtssygehuset i Roskilde (Cellulære signalmekanismer).

Kurt B. Osther, Interface Biotech, Glostrup (autolog chondrocytimplantation).

Marianne Schwartz, Rigshospitalet (Mikrosatellitanalyser).

Nordisk Brystkræftgruppe.

Publikationer

I alt 13.

Patologisk Afdeling, Hvidovre Hospital**Forskningsvirksomhed***Gastroenterologi*

YKL-40 protein ekspresion i cancerceller og macrofager i colorectal cancer.

Antioxidantet astaxanthins effekt på bakterien *Helicobacter pylori* og påvirkning af det lokale og systemiske immunforsvar hos patienter med mavegener.

Proliferation og apoptose af ventrikelmucosa relateret til *Helicobacter pylori* status.

Multiple adenom patienter: frekvensberegning samt geno- og fænotypisk karakteristik.

HNPCC: anvendelighed af immunhistokemi til detektion af MMR-proteiner.

Rectumcancer: correlation af MR-scanning og morfologiske fund.

Lactobacillus acidophilus LA-5 og bifidobakterium animalis BB-12 behandling som profylakse ved colitis ulcerosa.

Mammacancer

Prognostisk signifikans af proteiner med betydning for celfusion.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Institute of Medical Microbiology and Infectious Diseases, University of Lund.

Department of Microbiology, Pathology, Gastroenterology, Kaunas University of Medicine.

Publikationer

I alt 5.

Radiologisk Afdeling, Universitetssygehuset Herlev**Forskningsvirksomhed***Muskelskelettal radiologi*

Undersøgelser af MR-skannings anvendelighed ved forskellige muskelskeletale sygdomme, herunder reumatoid, artrit, røntgenegative frakturer, artrografi. UL-skanning ved forskellige ledsygdomme, f.eks. rotator cufflæsion, reumatoid artrit og bløddelstumorer (karakteristik).

Inflammatorisk tarmsygdom

Afdelingen har igennem flere år arbejdet med forbedring af MR-teknikken ved udredning af patienter med inflammatorisk tarmsygdom (morbus Crohn, *colitis ulcerosa*). Arbejdet fortsættes, og der er initieret sammenlignende studier med andre modaliteter. Der arbejdes med at lave MR-colonoskopi.

Uroradiologiske områder

Afdelingen fortsætter med udvikling af MR-teknik, og CT-teknik hos patienter med urologiske lidelser som erstatning for intravenøs urografi. Det drejer sig om MR-renografi, MR-hydrografi, MR-angiografi, CT-urografi hos hæmaturopatienter, CT af urinveje mhp. sten. MR-renografi.

Endvidere arbejdes der med bedre stadietinddeling af patienter med prostatakræft og blærekræft ved hjælp af MR-skanning, DCE-MRI og MRI-spektroskopi.

Kontraststoffer

Afdelingen arbejder med udviklingen af et nyt peroralt leverkontraststof. Stoffet undergår for tiden fase II- og fase III-tests i udlandet. Afdelingen har fået tilladelse til at bruge det klinisk. Endvidere arbejdes der med guidelines omkring brug af MR, ultralyd og røntgenkontraststoffer i et arbejde der omfatter kollegaer fra 10 lande. Arbejdet koordineres fra afdelingen.

Mammasygdomme

Arbejde omkring etablering af MR-skanning til udredning af patienter med mammatumorer der ikke umiddelbart lader sig vurdere ved røntgenundersøgelser og ultralydskanning fortsætter.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Philips Medical Systems, Holland, omkring udvikling af radiologisk apparatur.

ESAOTE, Italien. Forbedring af dedikeret MR-skanning.

CMC-kontrast, Sverige, udvikling af peroral kontrast til tarm- og lever-MR-skanning.

ESUR, Contrast Media Safety Committè (fælleseuropæisk gruppe). Guidelines for anvendelse af kontraststoffer til MR-skanning, ultralydskanning og røntgenundersøgelser.

University of Nijmegen, samarbejde omkring prostata-MR-skanning, leverkontrast.

University of Berlin, samarbejde om leverkontraststof.

Publikationer

I alt 28. Publikationsliste kan rekvireres via Fagbiblioteket, Universitetssygehuset Herlev.

Instituteder Henrik S. Thomsen

Forbrug

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	2,8	0,3	3,1
DVIP	1,4	0,0	1,4
STIP	1,0	0,0	1,0
Årsværk i alt	5,2	0,3	5,5
Løn	2.628,0	151,0	2.778,0
Frikøb	12,0	1,0	13,0
Øvrige drift	1,0	0,0	1,0
Bruttototal t.kr.	2.640,0	152,0	2.792,0

Stab**Klinisk Fysiologi og Nuclearmedicin***Professorer*

Henriksen, Jens Henrik; klinisk professor.
Højgaard, Liselotte, adjungeret professor.

Kliniske lektorer

Bülow, Jens (kl. forskningslektor).
Hansen, Inge Lis Kanstrup.
Hendel, Helle Westergaard.
Mortensen, Jann.

Klinisk Biokemi*Professorer*

Fahrenkrug, Jan.; klinisk professor.
Nielsen, Finn Cilius; forskningsprofessor.
Rehfeld, Jens Frederik; klinisk professor.

Kliniske lektorer

Hansen, Anne Tybjerg; (kl. forskningslektor).
Nordestgaard, Børge Grønne; (kl. forskningslektor).
Sørensen, Steen.

Klinisk Patologi*Professorer*

Holck, Susanne.
Horn, Thomas.
Ralfkiær, Elisabeth.

Kliniske lektorer

Albrechtsen, Jens Mørch.
Andersen, Claus Bøgelund.
Bjerregaard, Beth.
Hansen, Alastair Bierre.
Hansen, Birgit.
Hansen, Ulla.
Hastrup, Nina Cicilie.
Junge, Jette.
Knudsen, Helle
Larsen, Lise Gruppe.

Mørgensen, Anne Mellon.
Nielsen, Anette Lyng.
Nürnberg, B Meinecke-Hansen.
Nørgaard, Peter Henrik.
Nørgaard, Tove.
Olsen, Carsten Rygaard.
Rank, Fritz.
Rasmussen, Birgitte Bruun.
Sehested, Maxwell.
Simonsen, Kåre.
Skov, Birgit Guldhammer.
Skovlund, Vibeke Ravn.
Therkildsen, Joyce Mariann Hamilton.
Wiebe, Britt Marie.

Radiologi*Professorer*

Thomsen, Carsten Erik; klinisk professor.
Thomsen, Henrik Segelcke; klinisk professor.

Kliniske lektorer

Albrecht-Beste, Elisabeth.
Jensen, Frank Krieger.
Larsen, Lone.
Pedersen, Karen L Damgaard.

Ph.d.-afhandlinger

Nielsen, Karin: Identification of mechanisms involved in B-cell maturation and in IL-1B-induced B-cell toxicity.

Klinisk Institut for Oto- Rhino- Laryngologi, Oftalmologi og Dermato-Venerologi

Ledelse pr. 1.2.2004

Det Kliniske Institut ledes af institutleder, professor, overlæge, dr.med. Jens Thomsen, Øre-Næse-Halsafdelingen, Amtssygehuset i Gentofte.

Bestyrelsen består af institutleder, professor, overlæge, dr.med. Jens Thomsen, professor, dr.med. Jan Ulrik Prause og viceinstitutleder, lektor, overlæge, dr.med. Tove Agner.

Organisation

Institut for Oto-Rhino-Laryngologi, Ophtalmologi og Dermato-Venerologi er en murstensløs organisation, som består af de fakultetstilsknyttede medarbejdere i fagene otorhino-laryngologi, oftalmologi og dermato-venerologi.

Instituttets formål er at drive forskning og meddele undervisning på et videnskabeligt grundlag inden for de tre anførte specialer.

Øjenklinikken, Frederiksberg Hospital

Forskningsvirksomhed

Klinikkens forskningsvirksomhed ligger primært inden for klinisk øjenkirurgi. Der arbejdes på et disputatsprojekt vedrørende internationale variationer i forskellige aspekter vedrørende kataraktkirurgi. Der arbejdes endvidere med etablering af forskningslaboratorium til studier over corneas endotel celle forhold ved forskellige typer intraokulær kirurgi. Klinikken har etableret et internationalt netværk til øjenklinikker i USA, Canada og Spanien vedrørende begge satningsområder.

Igangværende projekter

Katarakt operations epidermiologi – disputats projekt.

Resultat af ICL (intraokulær kontaktlinse implantation) ved excessiv myopi.

Effekten af limbul parallel keratomi efter corneatransplantation.

Endotelcelle forhold ved anvendelse af forskellige viscoelastica under kataraktoperation.

Endotelcelle forhold ved forskellige phakoteknikker og forskellige IOL.

Endotelcelle forhold ved ICL-implantation for excessiv myopi.

Mitomycin tiering ved trabekulektomi.

Smertelindringsmetoder ved panretinal fotokoagulation.

Tryknedsættende effekt af ikke penetrerende glaukom operation a.m. Stekeman.

Komparativt studie af IOL-beregninger ved IOL-Master og traditionel A-scanning.

Effekten af kataraktoperation på ældrebefolkningens faldtendens/balance (i samarbejde med Geriatrik Afdeling BBH).

Resultater af operation for højdeskelen.

Reoperationsfrekvens ved strabismus behandling.

Faglige og administrative hverv

P. Bernth: Formand for Dansk Oftalmologisk Selskab, Medlem af fagkyndigt udvalg for øjenfonden, medlem af fagkyndigt udvalg for Øjenforeningen, Medlem af Sundhedsministeriets DRG-udvalg. Medlem af "Internationalt Cataract patients outcome reserach study group".

Jens Chr. Nørregaard: Videnskabelig sekretær i Dansk Oftalmologisk Selskab.

Publikationer

Publikationsliste med foredrag kan rekvireres hos Klinikchef, overlæge, dr.med. Peter Bernth, Øjenklinikken, Frederiksberg Hospital, 2000 Frederiksberg, telefon 38 16 36 25, fax 38 16 39 39.

Øjenklinikken E 2061, HovedOrtoCentret, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Glaukom

En på afdelingen nyudviklet kirurgisk behandling videre udvikles og afprøves i et multicenterstudie. Ultralydsbiopsimikroskopi af forreste afsnit ved pigmentglaukom. Dyreksperimentelle studier af illtensionen i nervus opticus hovedet ved anvendelse af glaucommidler.

Okulær billediagnostik

Digital billedbehandling og kvalitative krav til korrekt gengivelse af form, farve og detaljer studeres som led i AIPO-projekter (Advanced Image Processing in Ophtalmology).

Corneal xenotransplantation

Transplantation af griseorneae til mennesker, som en mulig løsning på det udækkede behov for hornhinder til transplantation studeres.

De intraokulære vævs immunologi

De intraokulære vævs immunpriveligium, RPE-induceret apoptose af aktiverede T-lymfocytter og vækstregulationen i dyrkede retinale pigmentepithelceller undersøges *in vitro* dynamisk og histopathologisk.

Okulær onkologi

Afdelingen er center for okulære og orbitale neoplasmer. Bulbusbevarende bestrålingsmetoder ved anvendelse af Rutenium-Rhodium plader og I-125 plader og transpupillær termoterapi studeres.

Mikrokirurgisk intrabulbær tumorresektion og topikal cytostaticabehandling af conjunktivale maligne neoplasmer er under afprøvning.

Retino-vitreale sygdomme – epidermiologi og behandling

Retino-vitreale sygdommes kliniske forløb og de retino-vitreale kirurgiske indgrebs muligheder studeres. Tiårs follow-up på incidensen af AMD. Forekomst af AMD i Grønland. Transplantation af RPE på grise. Cellekultur af humane- og grise pigmentepithelceller. Forekomsten af retinale- og RPE-stamceller udforskes og stamcellernes overlevelse og migration intraokulært analyseres på en grisemodel.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Dorzolamid ved glaucom med Reykjavik Universitet.

Ethnic Pseudoexfoliation Glaucoma (XFG) trial. Multi-center studie med Thessaloniki Universitetet, Grækenland.

Basalt studie med Universitetet i Helsinki.

Nordic Glaucoma Database: 1999 – Joint Nordic Glaucoma Database med Universitetsøjneklinikker i Finland, Island, Norge og Sverige.

Retinalt pigmentepithelcelletransplantation og Aldersrelateret maculadegeneration med Harvard University Medical School og Øjenklinikken, Lunds Universitet.

Regulation af synsnervens blodgennemstrømning og metabolisme med Reykjavik Universitet.

Okulær onkologi med universiteterne i Helsinki, Leiden, Liverpool, Stockholm og Tel Aviv.

Publikationer

I alt 36. Publikationsliste incl. liste over foredrag og posters kan rekvireres hos professor, dr.med. Jan Ulrik Prause, Øjenklinikken E2061, Rigshospitalet, Blegdamsvej 9, 2100 København Ø, rh01360@rh.dk.

Øjenafdelingen, Amtssygehuset i Herlev**Forskningsvirksomhed**

Vurdering af ny medicinsk behandling af nethindesygdomme.

Diabetisk retinopati.

Afprøvning af PKC-hæmmer. Afprøvning af ACE-hæmmer.

Afprøvning af væksthormonhæmmer i forbindelse med diabetisk retinopati.

Aldersrelateret makuladegeneration.

Afprøvning af specifik hæmning af neurovaskulære membraner ved aldersrelateret makuladegeneration.

Fotoscreening projekt

Tværsnitsundersøgelse af nydiagnosticerede diabetikers nethindeforhold. Vurdering af non-mydratisk fotografering og diagnosticering af diabetisk retinopati.

Avancerede billedanalyse projekter

Vurdering af nethindens tykkelse med OCT. Vurdering af nervefiberlagets tykkelse med OCT.

Vurdering af karforhold og nethindeforhold ved sukker- syge og glaucom med automatisk billedanalyse algoritmer.

Basal fysiologi og patofysiologi

Diabetisk retinopati og multifokal ERG. Linsens fluorescensegenskaber ved diabetes.

Ph.d.-studerende og -projekter

Glostrup inter 99, undersøgelse af 1000 personers nethinder, normalpersoner og risikopersoner.

Vurdering af linsefluorescensen som screeningsparameter for type 2 diabetes.

OCT (optisk koherens tomografi) til vurdering af nervefiberlagets tykkelse ved glaucom.

OCT vurdering af nethindens tykkelse, specielt ved diabetisk makulaødem og retinitis centralis serosa.

Non-mydratisk fotoscreening for diabetisk retinopati ved diabetisk retinopati uden for øjenafdelinger og øjenlægepraksis.

Børn i hjælpeklasser, deres øjenstatus.

Overfladeretinopati og synsfunktion.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Samarbejde med universitetet i Lund, Sverige vedrørende glaucom.

Samarbejde med DTU, vedrørende billedanalyse.

Samarbejde med RISØ, vedrørende apparaturudvikling.

Samarbejde med adskillige europæiske og amerikanske øjenforskningscentre i forbindelse med de kliniske afprøvninger.

Samarbejde med Steno Diabetes Center, Danmark vedrørende screening for diabetisk retinopati.

Samarbejde med Rigshospitalets Øjenafdeling vedrørende screening for diabetisk retinopati.

Publikationer

I alt 11. Publikationsliste incl. foredragsliste og posterliste kan rekvireres ved henvendelse til professor, overlæge, dr.med. Henrik Lund Andersen, KAS Herlev, 2730 Herlev.

Dermato-Venerologisk Afdeling D, Bispebjerg Hospital**Forskningsvirksomhed**

Hovedforskningsområderne vedrører hudkræft og dets relation til ultraviolet stråling og arv.

Afdelingen har udviklet UV-dosimetre i armbåndsform, der bæres af store persongrupper for at klarlægge opførsel i solen som risikoparameter. For at estimere den totale UV-livsdosis arbejdes på objektivet at måle kroniske hudskader forårsaget af solen. Der måles på hudene og øjets linse ved hjælp af Ramanspektroskopi, Fluorescens-spektroanalyse, ultralyd og kliniske parametre. På basis af målene og neural netværksanalyse er det muligt at beregne den individuelle risiko for udvikling af almindeligt hudkræft og malignt melanom.

Afdelingen har forskningsprogrammer til udvikling af non-invasiv diagnostik og almindelig hudkræft og malignt melanom både med henblik på straks-diagnose, men også med henblik på at afsløre den usynlige grænse for en hudtumors udbredelse. Til sidstnævnte anvendes der fluorescensdæmpningen i tumorbæve og til diagnostik anvendes *in vivo* kemiske analyser ved hjælp af en Raman-analyse.

De molekylære og immunologiske *in vitro*-analyser (dnaskader og skader fra frie iltradikaler) bidrager til forståelse af årsagen til skaderne og mulige profylakse.

Som led i befolkningsrådgivningen har løbende undersøgelser om solbeskyttelse. Herunder solcremebrug, opførsel i solen, solariebrug mv. Der arbejdes på nye alternativer herunder hudskadefjernende stoffer, øgning af hudens cellulære resistens mod UV og nye typer af vandresistente og langtidsvirkende stoffer.

Østrogenhormoneffekter undersøges. Betydningen af eumalinin og fæmelanins rolle er et selvstændigt forskningsområde.

I behandlingen af hudtumorer er videreudvikling af fotodynamisk terapi et vigtigt alternativ til mere destruktive "gamle" behandlingsprincipper. Der udvikles især på at reducere smerter i forbindelse med behandlingen.

Behandlingsinducerede hudtumorer er et kendt problem i dermatologien, og afdelingen kortlægger carcinogenesen af dermatologiske behandlinger – kemiske såvel som stråleinducerede.

Andre hovedforskningsområder vedrører aldersrelaterede kutane forandringer, optimering af UV-behandling af

hudsygdomme og udvikling af neuralt netværksanalyse. Andre vigtige forskningsområder er hudlymfomer, hudsvampeundersøgelser, sklerodermi, infektioner og venerologi.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Omkring hudtumorer i forsøgsdyr samarbejdes med Sønderborg Sygehus. Raman-spektroskopi foretages sammen med H.C. Østet Institutet og neurale netværksundersøgelser sker sammen med DTU.

Samarbejde med Dundee University, Skotland, om fotodermatologi. Om befolkningens UV-eksponering og resultatet heraf er det et samarbejde med University of Dublin Irland, St. Thomas' Hospital, London og University of Münster, Tyskland. Omkring omgivelses-UV samarbejdes med Dronning Ingrid's Hospital i Nuuk, og inden for elektronmikroskopi med Lunds Universitet.

Standardisering af erytemdoser med bl.a. universitetet i Turku, Finland, og Temple University i USA. Lasereffekter samarbejdes der om med Harvard University, USA.

Publikationer

I alt 44. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen på telefon 35 31 31 57.

Dermato-Venerologisk Afdeling K, KAS-Gentofte

Forskningsvirksomhed

Videncenter for allergi overfor kemiske stoffer i forbrugerprodukter

Videncentret er oprettet i et samarbejde mellem Dermatologisk Afdeling og Lungemedicinsk Afdeling, Amtssygehuset i Gentofte, og Dermatologisk Afdeling Odense Universitetshospital. Videncentret skal samarbejde med overvågning og forskning i kontaktallergi og luftvejsallergi forårsaget af forbrugerprodukter. Etablerede forskningsprojekter under Videncentret er:

Forskning i grænseværdier for konserveringsmidler.

Forskning i kontaktallergi overfor kromat i læder.

Evaluerende af effekten af kombineret exposition for allergener og irritanter.

Evaluerende af luftvejsproblemer forårsaget af parfumestoffer i forbrugerprodukter.

Hårfarve og allergi.

Patientinformation og compliance.

Ny Risikovurderingsmodel for allergifremkaldende stoffer.

Genexpression ved kontaktallergi.

Planteallergener i kosmetik.

Centret er oprettet som et led i en styrket indsats overfor kemiske stoffer i forbrugerprodukter, finansieret af Miljøministeriet på baggrund af finanslovsaftalen 2001.

Allergisk kontakteksem

Forskningen har til formål at tilvejebringe den lægevidenskabelige baggrund for forebyggelse af kontaktallergi overfor de væsentligste hudallergener som nikkel, parfumestoffer, gummikemikalier og konserveringsmidler. årsagerne til kontaktallergi kortlægges ved hjælp af epidermiologiske, kemiske og klinisk allergologiske og immunologiske metoder. Mekanismerne bag udvikling af tolerance søges belyst. Der arbejdes på udvikling af eksperimentelle

ekspositions modeller beregnet til at fastlægge sikre udsættelseskoncentrationer for de almindeligste hudallergener. Herunder undersøges duftstoffers betydning for opståen og vedbliven af håndeksem.

Hudkræft og ultraviolet lys

Undersøgelser af genetiske og immunologiske forhold, som betinger udvikling af hudkræft, specielt med henblik på identifikation af eventuelle risikogrupper. Herudover undersøges hvordan ultraviolet lys inducerer apoptose (programmeret celledød) i hudceller.

Humant anti-IL15 og dets mulige rolle i behandlingen af inflammatoriske hudsygdomme, specielt psoriasis

Ved brug af immunologiske *in vitro* metoder samt en musmodel undersøges effekten af humant anti-IL-15 for dets virkning på immunologiske celler samt dets effekt i behandlingen af psoriasis.

Arbejdsbetinget håndeksem

Med udgangspunkt i patienter med anerkendt arbejdsbetinget håndeksem foretages en follow-up undersøgelse med henblik på identifikation af risikofaktorer, herunder psykosociale faktorer, for svær sygdomsgrad samt manglende arbejdsmarkedstilknytning.

Københavns Amt, Center for Sygdomsforebyggelse

Med udgangspunkt i en kohorte, der tidligere er undersøgt ved Københavns Amts Center for Sygdomsforebyggelse, vurderes risikofaktorer for allergi og ændringer i forekomsten af allergi i voksenbefolkningen ved hjælp af allergitestning og andre objektive målinger.

Forskning i lægemidlers koncentration og penetration i huden som målorgan

Måling af lægemiddelkoncentrationer i huden efter lokal lægemiddeladministration ved brug af mikrodialyseteknik er videreudviklet. Metoden anvendes nu til humane studier af bioækvivalens af topikale formuleringer i sammenlignende studier overfor tape-stripping metodologi. Studierne, som videreføres som ph.d.-projekt (er), tilrettelægges i samarbejde med Food and Drugs Administration (FDA), USA og gennemføres i samarbejde med Danmarks Farmaceutiske Universitet.

Håndeksem

Inden for området håndeksem foregår såvel klinisk eksperimentel forskning som epidermiologiske studier. 1) Effekten af samtidig udsættelse for allergener og irritanter undersøges, med henblik på at påvise om tærskelværdien for elicitering af allergi ændres ved samtidig irritanteksposition. 2) En follow-up-undersøgelse af tvillinger med håndeksem med henblik på incidensberegning, prognose og identifikation af risikogrupper er netop igangsat. 3) Med udgangspunkt i patienter med arbejdsbetinget håndeksem foretages en follow-up undersøgelse med henblik på identifikation af risikofaktorer for arbejdsbetinget håndeksem og manglende arbejdsmarkedstilknytning. Denne undersøgelse omfatter også en vurdering af psykosociale faktorer betydning for prognosen. 4) Patientkompliance hos patienter med håndeksem undersøges i et kvalitativt forskningsprojekt, hvor patienters handlinger i forhold til allergisk kontakteksem evalueres i relation til sociale forskelle og forholdet mellem viden og handling evalueres.

Atopisk dermatitis

Med henblik på at identificere prædiktorer for atopisk eksem er et prospektivt kohortestudie af højriskobørn født af mødre med asthma sat igang som ph.d.-studium. Denne undersøgelse foregår i samarbejde med børneafdelingen i Gentofte.

Publikationer

Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Afdelingen for Øre-Næse-Hals sygdomme, Hoved-Halskirurgi, H:S Rigshospitalet**Forskningsvirksomhed**

Otoakustiske emissionsmålinger mhp. vurdering af ydre hårcellers funktion og respons hos nyfødte og børn mhp. tidlig diagnostik af hørenedsættelse. Tinnitusmaskning, forskning og afprøvning af nye avancerede høreapparater efter aftale med dansk høreapparatusindustri. Indre øre: Eksperimentelle elektrofysiologiske og histologiske samt kliniske undersøgelser over forskellige farmakas anvendelse i forebyggelse og behandling af indre øreskader og sygdomme.

Molekylærbiologiske undersøgelser af histologiske otosklerosepræparater under anvendelse af afdelingens nye laser mikrodisektionsmikroskop, hvorved dna- og rna-materiale kan hentes fra det otosklerotiske væv.

Endvidere genetiske undersøgelser af patienter med otosklerose i Danmark og på Færøerne. Herudover histologiske undersøgelser af udviklingen af macula utricularis i humane tindingeben fra nyfødte og børn.

Otoneurologi

Forskning i balanceforstyrrelse (svimmelhed) hos ældre og hos patienter med neurologiske lidelser ved elektrookulomotorisk undersøgelse (vestibulær autorotationstest) og platformsundersøgelse af patienter suspect for perilymfatisk fistler. Objektiv registrering af lugtesansen. Klinisk undersøgelse af Meniere patienter samt akusticusneurinompatienter.

Hoved-hals-cancer

Molekylærbiologiske undersøgelser af specielt epidermal growth factor ved hovedhals-cancer, kliniske undersøgelser af forskellige moderne billeddiagnostiske undersøgelser (PET-skanning) og rekonstruktionstyper i forbindelse med hoved-halskirurgi. Immunologiske undersøgelser af spytkirtelsvulster og thyreoideacancer.

Sentinel node biopsi (skildvags lymfeknude) ved mundhulecancer som et Dahance-projekt.

Endvidere molekylærbiologiske undersøgelser af epitheliale mundhulecancer.

Inflammatoriske/immunologiske lidelser i øvre luftveje

Internationalt samarbejde omkring Wegeners granulomatose, bakteriologisk-immunologiske undersøgelser af mellemøre- og næsesekret ved akut suppurativ og sekretorisk otitis media hos danskere og grønlandere. Undersøgelse af patienter med allergiske næselidelser.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Eksperimentel og klinisk indre øreforskning. Karolinska sjukhuset, Stockholm.

Øre-Næse-Halsafdelingen, Tampere Universitet, Finland.

Ear Research Laboratory Ann Arbor Michigan.

Otoakustiske emissioner fra cochlea, Central Institute of the Deaf, St. Louis, USA.

Elektronmikroskopiske undersøgelser af saccus og ductus endolymphaticus. Uppsala Universitet, Sverige.

Vestibulær autorotationstest, University of South California, L.A.

Wegeners granulomatose, internationalt samarbejde med en række skandinaviske og europæiske universiteter.

Panum Institutet, Medicinsk-Anatomisk Institut og Genetisk Institut og Odontologisk Institut.

Zoofysiologisk Institut, Aarhus Universitet.

Publikationer

I alt 12. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til Rigshospitalets Øre-Næse-Halskirurgiske Klinik. Hoved OrtoCentret, telefon 35 45 20 70.

Øre-Næse-Halsafdeling E, Københavns Amtssygehus i Gentofte**Forskningsvirksomhed***Mellemøret*

Kliniske, mikrobiologiske, biokemiske og histopatologiske undersøgelser af eksperimentel otitis media forårsaget af forskellige bakterier, herunder effekt af forskellig antibiotisk behandling.

Lysmikroskopiske undersøgelser af knogle og slimhindeforandringer i marsvins- og rotters mellemører efter submukøs installation af diverse vækstfaktorer (inflammatoriske mediatorer), ved hjælp af mikrokater og osmotisk mikropumpe. Expression af tachykinin-receptorer i knoglevæv omkring mellemøret og i labyrintkapslen. Expression af knogle-morfogenetiske proteiner og af mucingener i mellemøret under og efter infektion. Fortsatte efterundersøgelser af patienter opereret for kronisk otitis, med og uden cholesteatom, i perioden 1965-1995, med henblik på afklaring af patogenesen til kronisk otitis og vurdering af langtids-resultaterne efter forskellige former for kirurgi.

Indre øre

Elektronmikroskopiske undersøgelser af marsvins/rotters indre øre efter lokal installation af aminoglycosid ved forskellige applikationsmetoder (simpel mellemøre installation kontra osmotisk mikropumpe tilkoblet mikrokater i det runde vindues niche). Fortsatte undersøgelser af effekten af Gentamicin i behandling af svimle patienter, med speciel applikation af Gentamicinet via mikropumpe og mikrokater. Undersøgelser af patienter med sudden deafness, behandlet med steroid med ovenstående applikationsmetode. Histopatologisk undersøgelse af eksperimentel meningogen labyrintitis. Genetiske undersøgelser af patienter med indre ørelidelser, specielt med henblik på ørets følsomhed for ydre noxer. Lokal EPO-behandling af støjbetinget høretab.

Cerebellopontine vinkel

Immunohistokemisk lokalisering af VEGF (vascular endothelial growth factor) i vestibularis Schwannomer, samt semikvantitering i korrelation til Antoni type og tidligere vækstmønstre.

Prospektiv ELISA/RIA kvantitering af FEGF i vestibularis Schwannomer, korreleret til vækstmønstre. Genekspressionsanalyse og undersøgelse af forskellige vækstfaktorer- og markører i tumor, blod og CSF hos patienter med vestibularis Schwannom, korreleret til tumors vækstmønstre. Etablering af landsdækkende database over vestibularis Schwannomer epidermiologi, vækst og behandling, specielt med henblik på selektion af patienter til operation eller afventende terapi.

Forskning omkring arvelig motorisk og sensorisk neuropati type 1 og 2 Carcot-Marie-Tooth syndrom.

Alle patienter i Østdanmark med denne sygdom undersøges akustisk-vestibulært samt genetisk.

Audiologisk forskning

Er centreret om elektrofysiologiske undersøgelser, så som hjernestammeaudiometri og elektrocochleografi. Vurdering af nye former for høreapparatbehandling. Som Østdansk Center for Cochlear Implant vurderes kort- og langtidseffekten af disse implantater relateret til rehabiliteringsprocedurerne. I samarbejde med professor Lisbeth Tranerbjærg, Bispebjerg Hospital projektet: Genetiske årsager til hørenedsættelser hos børn.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Statens Seruminstitut vedrørende otitis media.

Arbejds miljøinstituttet i København vedrørende indre øre forskning.

Audiogenetisk sektion, Audiologisk Afdeling, Bispebjerg Hospital.

Universitetsklinikken i Bochum, Tyskland vedrørende patogenesen af cholesteatomer.

Universitetsklinikken i Lund, Sverige vedrørende eksperimentel otitis media.

Karolinska sjukhuset, Stockholm, Sverige vedrørende indre øre forskning.

Universitetsklinikken, Tübingen, Tyskland vedrørende sudden deafness.

Universitet i Linköping vedrørende Menieres sygdom.

Manchester Royal Infirmary, England vedrørende epidermiologi og behandling af vestibulære Schwannomer, specielt NF2.

Publikationer

I alt 17. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til Øre-Næse-Halsafdelingen, Amtssygehuset i Gentofte, telefon 39 77 38 35.

Instituttleder Jens Thomsen

Forbrug

<i>Finansieret</i>	<i>Internt</i>	<i>Eksternt</i>	<i>I alt</i>
VIP	2,7	0,4	3,1
DVIP	3,3	0,0	3,3
Årsværk i alt	6,0	0,4	6,3
Løn	3.637,0	200,0	3.837,0
Frikøb	15,0	1,0	16,0
Øvrige drift	1,0	127,0	127,0
Anskaffelser	0,0	0,0	0,0
<i>Bruttototal t.kr.</i>	<i>3.653,0</i>	<i>328,0</i>	<i>3.981,0</i>

Stab**Dermato-Venerologi***Professorer*

Menne, Torkil; klinisk professor.

Skovgaard, Gunhild R Lange; professor.

Wulf, Hans Christian Olsen; klinisk professor

Kliniske lektorer

Agner, Tove; (kl. forskningslektor).

Fogh, Hanne.

Gniadecki, Robert; (kl. forskningslektor).

Karlsmark, Tonny.

Petersen, Carsten Sand.

Skov, Lone.

Zachariae, Claus Otto Carl.

Oftalmologi*Professorer*

Lund-Andersen, Henrik; klinisk professor.

Prause, Jan Ulrik; professor.

Kliniske lektorer

Andersen, Mads Varis Nis.

la Cour, Morten.

Edmund, Carsten Anker.

Fledelius, Hans Callø.

Jensen, Hanne.

Larsen, Lars Michael.

Nørregaard, Jens Christian.

Petersen, Peter Bernth.

Sørensen, Knud Erik.

Thygesen, John.

Toft, Peter Bjerre.

Oto-Rhino-Laryngologi*Professorer*

Bretlau, Poul Holmer; professor.

Thomsen, Jens Christian, professor.

Kliniske lektorer

Balle, Viggo Hulthin.

Bonding, Per.

Cayé-Thomasen, Per.
Charabi, B Wittenborg Paulsen.
Christensen, Maria Elisabeth.
Homøe, Preben.
Kirkegaard, Jørgen.
Stangerup, Sven-Eric.
Sørensen, Christian Hjort.
Sørensen, Mads Sølvsten.
Vesterhauge, Søren.
von Buchwald, Christian.

Ph.d.-afhandlinger

Bang, Bo: UVB-induced apoptosis of human epidermal cells: the role of Fas (CD95) and caspase independent mechanisms.
Jensen, Christian Stab: "Nickel allergy: studies of preventive exposure legislation systemic oral exposure and immunological mechanisms".
Pedersen, Daniella Bach: Carbonic anhydrase inhibition: The effect on retinal and optic nerve oxygenation and the mechanisms of action.

Klinisk Institut for Kirurgi og Anæstesiologi

Ledelse pr. 1.2.2004

Det Kliniske Institut ledes af institutleder, lektor, overlæge, dr.med. Ulf Helgstrand, Karkirurgisk Afdeling, Rigshospitalet.

Bestyrelse består af institutleder, lektor, overlæge, dr.med. Ulf Helgstrand, viceinstitutleder, lektor, overlæge, dr.med. Ivar Heide Gøthgen, professor, overlæge, dr.med. Jes Bruun Lauritzen, lektor, overlæge Gunnar Schwarz Lausten.

Endokrin og Mammakirurgisk Klinik CE, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Cancer mammae

I samarbejde med Patologiafdelingen og Klinisk Fysiologisk Afdeling, begge Rigshospitalet, udvikles identifikation af sentinel node med henblik på at minimere behovet for diagnostisk aksildissektion ved operativ behandling af cancer mammae.

Afdelingen deltager i den kliniske forskning baseret på Danish Breast Cancer Cooperative Group's databaser. Aktuelt centrerer indsatsen omkring carcinoma *in situ* mammae.

Hyperparathyroidisme

Der udføres klinisk forskning omkring årsagen til nyrestensdannelse ved primær hyperparathyroidisme samt omkring forløbet af stensygdom efter parathyreoidektomi.

I samarbejde med Medicinsk Endokrinologisk Afdeling P, Rigshospitalet, udføres *in vitro* forskning på humane parathyreoideaceller.

Benigne strumaformer

I samarbejde med Medicinsk Endokrinologisk Afdeling P udføres *in vitro* forsøg med humane thyreoideaceller.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Afdelingen er repræsenteret i "Scandinavian Investigation of Primary Hyperparathyroidism": I et samarbejde mellem de endokrinkirurgiske og Medicinske Endokrinologiske Afdelinger ved Karolinska sjukhuset i Stockholm, Uppsala Universitetshospital, Rikshospitalet i Oslo, Haukeland Universitetssykehus i Bergen og Århus Amtssygehus samt Rigshospitalet i København, udforskes sygdommens epidemiologi og kliniske forløb.

EORTC, Oxford: Metaanalyse af resultater fra alle internationale brystcancergrupper, der gennemfører randomiserede behandlingsprojekter.

EORTC, DCIS: Afdelingen gennemfører samarbejde med andre internationale grupper behandlingsprojekter vedrørende *in situ*-cancer-mammae.

ESSO, Brussels: Internationale guidelines for behandling af cancer-mammae.

Publikationer

I alt 17. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Kirurgisk Gastroenterologisk Afdeling K, H:S Bispebjerg Hospital

Forskningsvirksomhed

Kirurgisk gastroenterologisk epidemiologi

Identifikation af risikofaktorer for postoperative komplikationer.

Drift af landsdækkende database for kolorektal cancer.

Drift af landsdækkende database for laparoskopisk kolonkirurgi.

Tromboseprofylakse

Prospektive kliniske undersøgelser af forskellige former for tromboseprofylakse.

Værdien af langtidsprofylakse.

Identifikation af risikopatienter.

Kolorektal cancer

Prospektive undersøgelser af forskellige operationsteknikker.

Prospektive undersøgelser af polypprofylakse.

Stentbehandling ved kolonileus.

Sårheling

Undersøgelser af sårhelings patofysiologi.

Undersøgelser af risikofaktorer for dårlig sårheling.

Forebyggelsesforskning

Rygeophør som komplikationsforebygger.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Vært for Cochrane Colorectal Cancer Group (en af 50 reviewgrupper på verdensplan).

Internationalt databasearbejde vedrørende kolonstentbehandling.

Publikationer

I alt 32. Publikationsliste kan ses i afdelingens årsberetning, der kan rekvireres på 35 31 30 87. Heraf er 1 afhandling, 8 lærebogskapitler, 9 oversigtsartikler, 11 originale arbejder og 3 andre artikler.

Gastroenheden, Kirurgisk Sektion, H:S Hvidovre Hospital

Forskningsvirksomhed

Kirurgisk patofysiologi

Forskningen har koncentreret sig om det kirurgiske stress respons's frisætningsmekanismer, smertefysiologi og behandling, hypoksæmi og søvnforstyrrelser, og det inflammatoriske respons's frisætningsmekanismer og modifikation, samt udvikling af operationsforløb med reduceret morbiditet og rekonvalescens, og betydningen af alkoholmisbrug for postoperativ morbiditet.

Colon-neoplasi

Varetagelse af "Polyposeregistret", "HNPCC-registret" (Hereditær Non-Polypøs Colorektal Cancer), samt undersøgelser over colonneoplasiens genetiske forhold og optimering af kirurgiske behandlingsprincipper.

Laparoskopisk kirurgi

Udviklingscenter for den ekstensive laparoskopiske abdominalkirurgi, herunder øsofagus motilitetslaboratorium mhp. optimering af diagnostik og operationsindikation af øsofaguslidelser, samt undersøgelser af virkningen af laparoskopisk kirurgi på postoperativ organfunktion og rekonvalescens. Endvidere undersøgelser på virtual reality understyr til optimering af den kirurgiske læreproces.

Kirurgisk Immunologi

Forskningen centrerer omkring den neoplastiske og posttraumatiske immunpatofysiologi, samt mulige terapeutiske tiltag, herunder immunfunktionens betydning for recidivrisiko og overlevelse efter cancerkirurgi.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Nært samarbejde med internationalt anerkendte grupper indenfor de anførte forskningsprofileringsområder.

Publikationer

I alt 45. Publikationsliste kan rekvireres hos professor, overlæge, dr.med. Henrik Kehlet, Kirurgisk Gastroenterologisk Afdeling 435, H:S Hvidovre Hospital, 2650 Hvidovre.

Kirurgisk Gastroenterologisk Afdeling D, Københavns Amts Sygehus i Gentofte**Forskningsvirksomhed**

Endoskopisk ultralydskanning med vejledt intervention.

Laparoskopisk ultralydskanning med vejledt biopsi.

Den prognostiske betydning af cytokeratinholdige celler i knoglemarv hos patienter med colorektalcancer.

Accelereret postoperativt forløb versus konventionelt postoperativt forløb efter colonresektion.

Multimodalitetsbehandling af patienter med lokal avanceret colorektalcancer.

Publikationer

I alt 4 publikationer og 2 lærebogskapitler. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til Kirurgisk Afdeling D i Gentofte.

Kirurgisk Afdeling D, Gastroenterologisk og Urologisk Sektion, Københavns Amts Sygehus i Glostrup**Forskningsvirksomhed***Gastrointestinal motilitet*

Ambulante langtids målinger af syre og galderefluks til øsofagus, ambulante langtids målinger af gastroesophageal refluks og peristaltik hos patienter med colon irritabile. Langtidsmålinger af motilitet i ventriklen og tyndtarmen hos normale og hos patienter med ileostomi fastende, efter fødestimulation og efter stimulation med forskellige farmaka.

Ventrikelfunktionsundersøgelser

Ventrikelfunktionsundersøgelser med henblik på peptidene GLP1's og GLP2's indflydelse på den måltidsstimulerede syresekretion og ventrikeltømning. Undersøgelser af den gastriske lipaseaktivitet hos patienter med pankreas sygdomme gennemføres i samarbejde med Medicinsk Afdeling M. Undersøgelse af fedtstimulation på ventrikeltømning og gennemblødning af splanchnicusgebetet.

Enteral ernæring

Postoperativ komplikationsfrekvens.

Colorektal cancer

Mikrometastasering fra colorektal cancer i samarbejde med Kirurgisk Afdeling i Gentofte og Herlev. MR-skanning ved cancer rekti. Intraoperativ UL ved colorektal cancer.

Miniinvasiv kirurgi

Multicenter projekter omkring laparoskopisk versus konventionel operation for ventral hernie, og laparoskopisk operation for recidiv ingvinal hernier. Dyreeksperimentelle undersøgelser af mecher til ingvinal hernier samt anvendelse af bipolar teknik. Smerte og rekonvalescens ved laparoskopisk kirurgi. Nasal endoskopi.

Urologisk forskning

Endokrin behandling af prostata cancer i "Scandinavian Prostate Cancer Study Group" protokoller nr. 5, 6, 7 9. Undersøgelser af intenderet kurativ behandling af prostata cancer i samarbejde med Copenhagen Localized Prostate Study Group. Vandladningssymptomer, potensforhold, osteoporose og komplikationer ved endokrin behandling af prostata cancer. Spørgeskemaundersøgelser ved prostata-symptomer. BCG skylninger ved blære cancer.

Kliniske multicenter projekter

Afdelingen er involveret i en række multicenter projekter indenfor emnerne refluksøsofagitis medicinsk versus kirurgisk behandling, total mesorektal resektion ved rektum cancer, kemoterapi ved colon-cancer, perioperativ væskebehandling ved colorektal kirurgi, profylaktisk medicinsk behandling ved colo/rektal polypper. I samarbejde med Københavns Amts Center for Sygdomsforebyggelse gennemføres en større undersøgelse af årsagen til dyspepsi og colon irritabile hos personer med karakteristiske symptom-mønstre.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Afdelingen er repræsenteret i The International Esophagitis Group. Afdelingen har samarbejde med Yale Universitet på udvekslings basis omkring laparoskopisk kirurgi og endoskopi. Afdelingen er repræsenteret i Scandinavian Prostate Cancer Group.

Publikationer

I alt 14. Publikationsliste kan rekvireres hos administrerende overlæge, dr.med. Svend Schulze.

Kirurgisk Gastroenterologisk Afdeling D, Københavns Amts Sygehus i Herlev**Forskningsvirksomhed***Pancreascancer*

Prospektive undersøgelser af patienter opereret for pancreascancer. Dendritcellebehandling af inoperabel pancreascancer (pilotprojekt senere). Whippledatabase på alle pankreatikoduode-nektomerede patienter.

Levergaldeveje

Forskningsprojekter om leverregeneration efter større leverresektioner. Galaktoseeliminationstestens værdi i vurdering af leverfunktionen forud for større leverkirurgi. Op-

gørelse af resultater af leverresektion for primær og sekundær levertumorer i stor leverdatabase. Ultralydvejledt radiofrequency-behandling af inoperable levertumorer. Laparoskopisk ultralydskanning ved operabilitetsvurdering af patienter med cancer i lever, galdeveje og pancreas. Diverse forskningsprojekter om portal hypertension. EORTC-projekt om neoadjuvant behandling af operable kolorektale levermetastaser.

Cancer coli et recti

Kemoprævention med COX-2-inhibitor ved polypper col-orectum. Undersøgelse af de funktionelle resultater efter behandling af cancer recti. Quality of life med sfinkterbevarende kirurgi for cancer recti.

Anorektale fysiologiske undersøgelser

Undersøgelse af analinkontinens og obstrueret defækation. Analfysiologiske parametre, såvel tryk, volumen, compliance og EMG-målinger, sammenholdt med resultater af kirurgisk behandling. Undersøgelse af ganglie celler hos patienter med obstipation. Epidemiologisk undersøgelse af analinkontinens.

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

Afdelingens overlæger beklæder poster som formand i Den Europæiske sammenslutning, som skal sikre videreuddannelsen og certificering indenfor grenspecialet kolorektalkirurgi (European Board of Coloproctology).

Afdelingen er endvidere repræsenteret i American Society of Colon and Rectal Surgeons' internationale komité, The Society for Surgery of the Alimentary Tract, European Board of Surgery og Union Européenne Des Médecins.

Afdelingen er endvidere repræsenteret ved bestyrelsesposter i Dansk Kirurgisk Selskab (generalsekretær), Dansk Gastroenterologisk Selskab (formand, sekretær, revisor) og uddannelsesudvalget under Dansk Kirurgisk Selskab. Det Nationale Råd for Lægers Videreuddannelse, Sundhedsstyrelsen.

Undervisning

Afdelingen varetager den prægraduate uddannelse for medicinske studenter, både på 1. og 2. del af studiet. Én af afdelingens overlæger er klinisk lektor i kirurgi, og der er 4 kliniske lærerstillinger tilknyttet afdelingen. Afdelingens læger underviser og tilrettelægger postgraduate kurser (A og E-kurser) i kirurgisk gastroenterologi, endoskopi, kirurgisk teknik mfl.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Udvikling af specielle metoder til behandling af analinkontinens, herunder dynamisk graciloplastik, neurostimulation og implantation af kunstige lukkemuskler i samarbejde med Universitetssygehuset i Maastricht, Holland, University of Minneapolis i Minnesota, Universitetssygehuset i Erlangen og Universitetssygehuset i Nantes i Frankrig. Forskningsprojekter om leverresektion, leverregeneration og leverkirurgisk teknik i samarbejde med Jichi Medical School i Japan. Forskningsprojekter omkring pankreatikoduodenektomi ved cancer pancreatis i samarbejde med Department of Surgery, University of Wrocław, Polen. Udvikling af international database indenfor leverkirurgi.

Publikationer

I alt 19. Publikationsliste kan rekvireres via Sygehusdirektoratet, Amtsgården i Glostrup.

Karkirurgisk Afdeling, RK, Abdominalcentret, Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Hjernens blodgennemstrømning hos patienter med carotis stenose

Forekomsten af mikroembolier og evnen til at autoregulere undersøges perioperativt vha. transkraniel ultralyd Doppler.

Ultralydsdiagnostik og karakteristik af aterosklerose i carotis bifurkaturen.

Formålet er at kortlægge og udvikle mulighederne for generering af kvantitativt korrekte ultralydsbilleder mhp. vævskvantitering. Carotis plaque karakteristik opnået med traditionel ekstravaskulær teknik, med intravaskulær og med 3-dimensionel rekonstruktion sammenholdes med plaquekarakteristik med symptomatologi og naturhistorie.

Billeddiagnostik af underekstremitetsiskæmi

Ved hjælp af angiografi, ultralydskanning og MR-angiografi.

Endovaskulær proteseindsættelse

Formålet er at udvide brugen af endovaskulære behandlingsteknikker og at evaluere og udvikle intravaskulær ultralyd i forbindelse med en række endovaskulære procedurer, herunder perkutan transluminal angioplastik (PTA), stentanlæggelse samt endovaskulær proteseindsættelse. Desuden sammenlignes teknikken med konventionelle undersøgelsesmetoder: ultralyd-duplex-skanning, arteriografi og 3D-CT-skanning.

Karkirurgisk kvalitetsudvikling nationalt og internationalt.

Publikationer

I alt 25. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Karkirurgisk Afdeling B, Københavns Amts Sygehus i Gentofte

Forskningsvirksomhed

Cerebrovaskulær sygdom

Atherosclerose i a. carotis kan vurderes og kvantiteres med ultralyd. Afdelingen arbejder på at optimere risikovurderingen specielt ved kvantitering af den atherosklerotiske type, eks. lipidindhold, og vurdere langtidsudviklingen inkl. effekten af kolesterol-sænkende behandling.

Perifer atherosklerose

Patienter med kritisk iskæmi har ofte gavn af karkirurgisk rekonstruktion. Afdelingen arbejder på at identificere grænsen for det teknisk mulige når kunstige årer må anvendes.

Traditionelt behandles disse patienter stort set alene med operation, ballonbehandling eller risikofaktorreduktion. Sidstnævnte dog begrænset til tobaksophør og diætisk vej-

ledning. Inden for atherosklerotisk hjertesygdom er det vist at medicinsk profylakse er effektiv og afdelingen forsøger at overføre disse erfaringer til denne patientgruppe.

Venesygdomme

Afdelingen arbejder med udvikling af metode til behandling af dyb venethrombose hvor thromben fjernes, hvorved postthrombotisk syndrom med venøs refluks måske kan undgås. Herved vil mange af senkomplikationerne kunne forhindres. Afdelingen er tillige aktiv med intensiv udredning af varicesygdommen med det håb at kunne optimere/afgrænse den kirurgiske behandling.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Udviklingssamarbejde med Advanced Technology Laboratories vedr. ny ultralydskanningsmetode hvor man i stedet for at skanne med en vinkel anvender multiple vinkler. Herved opnås ikke kun en billedforbedring, men også andre informationer der kan være vigtige ved kvantitering af atherosklerose.

Samarbejde inden for EU vedr. måling af distensibilitet/stivhed af kar. En ansøgning inden for EU-rammeprogram er indsendt.

Publikationer

I alt 9. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Organkirurgisk Afdeling A, Hillerød Sygehus, Associeret Klinikudvalg Københavns Amt

Forskningsvirksomhed

Prostatalidelser, nyresten, rectum-kirurgi, laparoskopisk kirurgi, åreforkalkning i underekstremiteter.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

ICS (urologi), EAU (urologi), SCANPAC (karkirurgi).

Publikationer

I alt 4. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til administrerende overlæge Ebbe Kvist.

Organkirurgisk Afdeling, Amtssygehuset Roskilde

Forskningsvirksomhed

Urologisk sektion har deltaget i to internationale multicenterundersøgelser vedr. nyere medicinske behandlingsprincipper for benign prostatahyperplasi.

Den gastrokirurgiske sektion har under forberedelse en undersøgelse vedr. operative komplikationer, idet der fokuseres på forekomst af livstilsrisici hos patienter der afventer elektive, operative indgreb, og villighed til at ændre disse frem til operationen. Denne undersøgelse er en forberedelse til et senere interventionsstudie med støtteforanstaltninger for at måle effekten på komplikationer.

Under forberedelse er to undersøgelser vedr. onkologisk kirurgi: sammenhæng mellem mikrosatellitinstabilitet og prognose ved kolorektal cancer og RF-tumor-ablation ved levermetastaser fra kolorektalcancer.

I afdelingens gastrokirurgiske sektion er ansat de to kliniske lektorer: specialeansvarlig overlæge Ole Roikjær og overlæge, ph.d. Pia Jensen.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Den specialeansvarlige overlæge i den urologiske sektion har, udpeget af Dansk Urologisk Selskab, deltaget i samarbejde med repræsentanter for Dansk Selskab for Obstetrik og Gynækologi, Dansk Neurologisk Selskab, Dansk Geriatrik Selskab og Dansk Selskab for Reumatologi i udarbejdelse af klaringsrapporter vedr. udredning og behandling af urininkontinens hos hhv. kvinder, patienter med neurologiske sygdomme og geriatriske patienter.

Den specialeansvarlige urologiske overlæge har ligeledes deltaget i den Europæiske urologforenings udarbejdelse af guidelines for udredning og behandling af inkontinens i regi af European Association of Urologi's Healthcare Office.

I perioden september 1993-september 2001 har den specialeansvarlige urologiske overlæge været præsident for Nordisk Urologisk Forening. I denne forenings regi er udført multicenterundersøgelser over nyere behandlingsprincipper ved såvel blærecancer som prostatacancer.

Den specialeansvarlige overlæge er endvidere medlem af en arbejdsgruppe under WHO, som løbende opdaterer forskningsresultater inden for urininkontinens området.

Publikationer

I alt 8. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til specialeansvarlig overlæge, dr.med. Jens Thorup Andersen.

Elektivt Kirurgisk Center, Ortopædkirurgisk Klinik, H:S Frederiksberg Hospital

Forskningsvirksomhed

Protesenær måling af knoglemineralindhold ved hoftaloplastikker, knæalloplastikker og ankelalloplastikker. Prospektive studier.

Proteseløshed i femurskafte med lyd vibrationsmålinger.

Aktiv vægtbærende ledbevægelighed, elektronisk ganganalyse og knoglemineralmålinger ved fod-ankelkirurgiske indgreb. Prospektive studier.

Hoftaloplastikkens slid. Prospektivt langtidsstudie af fire forskellige ledfladematerialer.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Studie 2) er et EU projekt i samarbejde med Universitetet i Leuven, Belgien.

Publikationer

I alt 2. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Ortopædkirurgisk Afdeling M, Bispebjerg Hospital

Forskningsvirksomhed

Den sensoriske funktion af ligamenter

Det neuromuskulære samspil i knæet mellem sensoriske nerver i korsbåndene og musklerne omkring knæet.

Metodeudvikling: ultralydsvejledt isættelse af stimulationselektroder i korsbåndene.

Det neuromuskulære samspil i skulderen mellem det

coracoackromielle ligament henholdsvis de glenohumerale ligamenter og musklerne omkring skulderen.

Reinnervation af korsbånd efter rekonstruktionsoperation.

Rehabilitering

Randomiseret studie over rehabiliteringsregimet efter menisksutur. Smertebehandling efter total hoftealloplastik.

Frakturbehandling

Randomiseret studie vedrørende pertrokantære frakturer behandlet med DHS-skinne eller IMHS-marvsøm. Efterundersøgelse af 1.500 hemialloplastikopererede patienter.

Materialestudier

Fixationsteknikker ved korsbåndrekonstruktioner.

Epidemiologi

Epidemiologisk studie af medfødte foddeformiteter blandt 1 million nyfødte i Danmark i en 16-års periode.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Ligamentstudier i samarbejde med Biomechanical Laboratory, Louisiana State University, New Orleans, USA.

Publikationer

I alt 5. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til Michael Krosgaard, Ortopædkirurgisk Afdeling M, Bispebjerg Hospital.

Ortopædkirurgisk Afdeling 333, H:S Hvidovre Hospital

Forskningsvirksomhed

Ortopædkirurgisk epidemiologi

Osteoarthrosis genu et coxae baseret på Østerbrounder-søgelsen.

Fald og frakturer og risiko for hoftebrud.

Fald hos ældre og senkonsekvenser.

Alkohol relateret risiko for ortopædkirurgiske patienter.

Kognitiv dysfunktion og risiko for hoftebrud.

Validering af frakturdatabase og faldregistrering i skadestuen.

Prævalens af hofte dysplasi, Østerbrounderundersøgelsen.

Ortopædkirurgisk biomekanik

Udviklingsprojekt: Deltager i kunstig brusk forskningskonsortium Cartificial med Risø (Afdelingen for Fysik og Kemi), Symbion, med udvikling af led-implantater baseret på composite polymerer og surface modulation.

Kliniske undersøgelser

Randomiseret undersøgelse af patienter med Collesfraktur; bridged versus non-bridging teknik.

Ny teknik ved indsættelse af albuealloplastikker.

Menisktransplantation vha nekrotransplantat.

Opgørelse af randomiseret undersøgelse af indsættelse af fat pad ved discusoperation.

Knogledensitets- og UL-undersøgelse af patienter med hoftefraktur, Colles-fraktur og normale.

Accelereret hoftefrakturregime, prospektiv undersøgelse (3. fase).

Effekten af stick-on hoftebeskyttere hos indlagte ældre patienter.

Tværfaglig faldundersøgelse.

Muskelstyrketræning på Galileo-apparatur hos ældre patienter mhp. forbedring af muskelstyrke og balance.

Tværfagligt accelereret hoftefrakturprojekt.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

University of Harvard, Beth Israel. Boston University, Social Medicine. Oregon Health Science University, Biomechanics Laboratory, Portland. National Orthopedic Department, University of Chubu, Japan.

Publikationer

I alt 11. Publikationsliste kan rekvireres via Ortopædkirurgisk Afdeling. Heraf er to oversigtsartikler.

Urologisk Afdeling D, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Urethras fysiologi og patofysiologi

Specielt relateret til urethras elasticitet og farmakologisk påvirkning heraf.

Mandlig infertilitet

Forskning med henblik på behandling heraf.

Prostatacancer

Epidemiologisk prostatacancerforskning samt deltagelse i flere nationale og internationale behandlingsprotokoller.

Urologiske følger af rygmarvsskade

Forskning med henblik på behandling af spasmer og inkontinens. Derudover epidemiologisk undersøgelse af sensoriske skader.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Section of urology, University of Michigan, Ann Arbor, Michigan, USA.

Publikationer

I alt 17. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til Urologisk Klinik, Afdeling D, Afsnit 2112, Rigshospitalet, Blegdamsvej 9, 2100 København Ø.

Urologisk Klinik, Elektiv Kirurgisk Center, H:S Frederiksberg Hospital

Forskningsvirksomhed

Benign prostata hypertrofi: minimal invasive behandlingsmetoder under afprøvning.

Blæredysfunktioner: udvikling af undersøgelsesmetoder.

Cancer prostatae: afprøvning af kirurgiske og medicinske behandlingsmetoder.

Urinvejssten: udvikling af noninvasive behandlingsmetoder og medicinsk profylakse.

Andrologi: undersøgelser af testis fysiologi og biokemi. Udvikling og efterundersøgelser af behandling ved erektil dysfunktion.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Deltager i multinationalt studie om medicinsk urinvejssten-profylakse.

Publikationer

I alt 1. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til overlæge Hans Stimpel, Urologisk Klinik, 2000 Frederiksberg Hospital.

Urologisk Afdeling H, Københavns Amts Sygehus i Herlev**Forskningsvirksomhed***Undersøgelser vedrørende blæredysfunktioner*

Dyrkning og karakterisering af glatte muskelceller ved Interstitiel Cystitis.

Lekotriener ved Interstitiel Cystitis.

Morfologiske forandringer ved infravesical obstruktion (Dept. of Urology, Nijmegen).

Undersøgelse vedrørende blærecancer

Mikrosatellitundersøgelse.

P53-mutationers kliniske betydning.

Kemoterapi.

Livskvalitet efter operation.

Undersøgelser vedrørende erektil dysfunktion

Undersøgelser vedrørende prostatacancer.

Brachyterapi.

Dendritcellebehandling.

Undersøgelser vedrørende nyresten.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Blæremorfologi med Urologisk Afdeling, Universitetshospitalet i Nijmegen. Mikrosatellitundersøgelser med University of Southern California. Prognostisk betydning af P53 mutationer og effekten af kemoterapi i NCI protokol. Livskvalitetsundersøgelser med Klinisk Epidemiologisk Afdeling, Karolinska sjukhus, Stockholm. Scand. Prost. cancer Group.

Publikationer

I alt 11. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til Sygehusdirektoratet, Amtsgården, Stationsparken 27, 2600 Glostrup.

Anæstesi- og Intensivafdelingerne, H:S Rigshospitalet**Forskningsvirksomhed**

Neuromuskulært blokerende stoffer, herunder specielt monitorering af disse stoffers effekt og genetisk betingede defekter i plasma kolinesterase og disses kliniske betydning.

Kredsløbsregulation under hypovolæmisk shock og muskelarbejde med evaluering af centrale og perifere faktorerens betydning – ved hjælp af regional anæstesi og partiel neuromuskulær blokade.

Kognitive dysfunktioner efter anæstesi og kirurgi.

Translokation af endotoxiner fra tarmen hos intensive patienter og i forbindelse med hjerteoperationer.

Regional blodforsyning i forbindelse med kardiopulmonal bypass og splanknikusperfusionsforhold under forskellige former for hjertekirurgi udført på børn og voksne.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Glaxo Wellcome (England): Afprøvning af nye muskelrelaksantia.

Akzo Nobel, Holland: Afprøvning af nye muskelrelaksantia og nyt monitoreringsudstyr.

EU projekt PC 921768: Improving control of patient studies in critical care.

EU projekt BMH1-CT93-1290: Prolonged cognitive dysfunction: A preventable postoperative complication in elderly patients?

Department of Medicine and Physiology, UT Southwestern Medical Center, Dallas, USA: Kredsløbsregulation under arbejde.

Publikationer

I alt 40. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til sekretær Gitte Blom, Anæstesi- og Operationsklinikken, HovedOrtoCentret, afsnit 4132, Rigshospitalet, 2100 København Ø, ispodc@rh.dk.

Anæstesiafdelingen, Abdominalcentret, H:S Rigshospitalet**Forskningsvirksomhed***Kredsløbsregulation hos mennesker*

Undersøgelser over de arterielle baroreceptorers funktion som de "reattes" til at kontrollere det aktuelle blodtryk og hjertefrekvens, når disse øges ved f. eks. fysisk arbejde.

Vurdering af hjernens gennemblødning og oxygenisering under forhold, hvor hjertets minutvolumen er begrænset.

Monitorering af det centrale blodvolumen

Udvikling af en definition for "normovolæmi" og metoder til kontrol af denne tilstand med en nøjagtighed på ca. 100 ml.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Hjernens gennemblødning og oxygenisering med Department of Medicine, University of Amsterdam, The Netherlands.

Baroreceptorernes funktion med Department of Integrative Physiology, University of North Texas, USA.

Publikationer

I alt 12. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Anæstesiklinikken, H:S Frederiksberg Hospital**Forskningsvirksomhed***Postoperativ smertebehandling; perifere nerveblokader; lokalanæstesimidler*

Undersøgelser over forskellige lokalanæstesimidlers indvirkning på den motoriske funktion af underekstremiteterne ved epidural postoperativ smertebehandling.

Undersøgelser over forskellige kontinuerlige nerveblo-

kadeteknikker til postoperativ smertebehandling af dagkirurgiske patienter, som har fået foretaget kirurgiske indgreb på underekstremiteterne.

Undersøgelse over virkningen på postoperative smerter af lokalanæstetika injiceret i knæleddet hos patienter, som får foretaget knæartroskopi.

DIPOM projekt. Multicenterundersøgelse over indvirkningen af β -blokade på postoperative kardiale komplikationer hos patienter med diabetes mellitus.

Cochrane protokol vedrørende neurologiske følger efter spinalanæstesi med lidokain.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Postoperativ smertebehandling hos dagkirurgiske patienter i samarbejde med Regionsjukhuset I Örebro, Sverige.

Samarbejde med Cochrane Anaesthesia Group om protokollen nævnt i pkt. 5.

Publikationer

Gyrn J. P., Flink P., Gottschau B, Jensen A. Administration of Intraarticular Ropivacaine (Naropin®) for Pre- and Postoperative Pain Relief in Arthroscopic Knee Surgery. The International Monitor, Vol 12, No. 3, 2000.

Zaric D, Khanykin B, Punjaswadon Y, Christiansen C. Neurologic Complications Following spinal Anaesthesia with Lidocaine. Protocol registered in Cochrane Library.

Zaric D. Assessment of Motor Blockade in Regional Anaesthesia. In "Highlights in Regional Anaesthesia and Pain Therapy". IX Ed.

Anæstesiologisk Afdeling R, H:S Bispebjerg Hospital

Forskningsvirksomhed

Satsningsområder

Anæstesiologisk Afdeling R's satsningsområder er epidemiologisk deskriptive studier og kliniske forebyggelses- og interventionsstudier inden for rygning og anæstesi til at hindre per- og postoperativ morbiditet og mortalitet.

Desuden har afdelingen taget initiativ til dannelsen af The Cochrane Anaesthesia Review Group inden for evidensbaseret medicin.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Samarbejde med Den internationale multicenterundersøgelse ISPOCD (International Study of Post Operative Cognitive Dysfunction).

Samarbejde med The Cochrane Anaesthesia Review Group inden for evidensbaseret medicin.

Publikationer

I alt 9. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til sekretær Lisbet Roneklindt, Anæstesiologisk Afdeling R, Bispebjerg Hospital, Bispebjerg Bakke 23, 2400 København NV.

Anæstesiologisk Afdeling 532, H:S Hvidovre

Forskningsvirksomhed

Smerteforskning

Der foregår en fortsat udvikling af metoder til at sikre hurtig og smertefri rekonvalescens. Der sigtes på at angribe smerter på så mange steder som muligt. Målgruppen er alle større operationer. Anæstesiafdelingen er i samarbejde med Gas.Kir.Afdeling af H:S udset til at videreudvikle den perioperative behandling, således at komplikationsfrekvensen efter operationer forhåbentlig kan nedsættes.

Afdelingen samarbejder med Danmarks Farmaceutiske Højskole omkring farmakokinetiske problemstillinger i smertebehandling.

Forskningsprojekter ved Akut Smerteenhed

Hvordan påvirker et kraftigt sekundært smertestimulus hyperalgesi induceret ved en varmeskade.

Langtidsvirkende lokalanæstesimiddel(EDLA)1: et dosis response studie.

Indsamling af lokalanæstesimiddel (EDLA)2: et dosis response studie.

Paravertebrale somatiske nerveblokader ved inguinale herniotomier.

Laparoskopisk vs. konventionel "åben" kolonresektion.

Effekt af epidural vs. generel anæstesi på rekonvalescensen efter rectopexi a.m. Wells.

Intensiv terapi

Der foregår forsøg på at reducere nedbrydningen af patienternes muskulatur ved hjælp af el-stimulation.

Publikationer

I alt 10. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Anæstesiologisk Afdeling, Københavns Amts Sygehus i Gentofte

Forskningsvirksomhed

Lungefunktion under anæstesi og intensivterapi. Betydning og behandling af lungekollaps under anæstesi studeres. Forskellige behandlingsformer ved lungekollaps forårsaget af acute respiratory distress studeres.

Analgesimetoder. Intravenøs region blokeret med tripelmanchet. Morfinkinetik hos ældre ved anæstesi. Paravertebrale blokade ved torakoskopi. Dexmetomidin efter hjerteoperation.

Hæmodynamik ved hjerteoperationer. Betareceptores funktion ved OPCAB-operationer.

Undersøgelse af prævalensen af naturmiddelbehandling hos patienter som gennemgår anæstesi.

Undersøgelse og bedømmelse af 5-års-materiale af patientklagesager med henblik på skademekanismer.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Lungefunktionsstudier i samarbejde med Lunds universitet, Uppsala Universitet, Reykjavik University Hospital (Landspítalinn, Island) og ESCIM.

Publikationer

I alt 14. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til Anæstesiologisk Afdeling, lægesekretær Bente Fabricius Hansen, telefon 39 77 30 80, Københavns Amtssygehus Gentofte.

Anæstesiologisk Afdeling, Amtssygehuset i Herlev**Forskningsvirksomhed**

Værdi af perioperativ betablokade til større kirurgiske indgreb (DIPOM studie) (foretages i samarbejde med flere københavnske hospitaler og Copenhagen Trial Unit).

Basal farmakologisk og fysiologisk forskning vedr. smertemekanismer og videreudvikling af klinisk smertebehandling.

Vurdering af behandlingsformer til patienter med kroniske non-maligne smerter (Smerteforskning foretages i samarbejde med Skejby Sygehus, UCSF Pain Clinical Research Centre, University of California, San Francisco, Churchill Hospital, Oxford; Cochrane Instituttet).

Europæisk samarbejde omkring kvalitetsudvikling og –sikring af diagnostiske metoder til bestemmelse af følsomhed for malign hypertermi.

Farmakokinetiske og -dynamiske undersøgelser på kritisk syge patienter.

Værdi af BIS-monitorering på patienter, der gennemgår kirurgiske indgreb i anæstesi.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Deltager omkring afdækning af komplekse genetiske forhold vedr. malign hypertermi.

Publikationer

I alt 22. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Instituteder Ulf Helgstrand

Forbrug

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	5,0	0,3	5,3
DVIP	7,1	0,0	7,1
Årsværk i alt	12,1	0,3	12,4
Løn	6.680,0	150,0	6.830,0
Frikøb	40,0	860,0	900,0
Øvrige drift	97,0	0,0	97,0
<i>Bruttototal t.kr.</i>	<i>6.817,0</i>	<i>1.010,0</i>	<i>7.827,0</i>

Stab**Anæstesiologi***Professorer*

Larsson, Lars Anders Sune; klinisk professor.
Mogensen, Jørgen Viby; professor.
Secher, Niels H., klinisk professor.

Kliniske lektorer

Bonde, Jan.
Christiansen, Christian.
Crawford, Michael Edward.
Guldager, Henrik.
Gøthgen, Ivar Hejde.
Lippert, Freddy Knudsen.
Mogensen, Torben Steen.
Olsen, Karsten Skovgaard.
Rasmussen, Lars Simon.

Kirurgi*Professorer*

Drzewiecki, Krzysztof, klinisk professor.
Kehlet, Henrik, klinisk professor.
Lauritzen, Jes Bruun; klinisk professor.
Lund, Bjarne; klinisk professor.
Nordling, Jørgen; klinisk professor.
Rosenberg, Jacob; klinisk professor.
Schroeder, Torben Veith; professor.
Stadil, Flemming Walther; professor.
Steinbrüchel, Daniel Andreas; klinisk professor.

Kliniske lektorer

Adamsen, Sven.
Alsbjörn, Bjarne Finn.
Andreassen, Kim Hougaard.
Arendrup, Henrik Christian.
Bagger, Jens.
Bardram, Linda.
Bille Brahe, Niels Erik.
Broeng, Leif.
Bækgaard, Niels.
Bødker, Anders Wilhelm.
Dahl, Benny.
Dahl, Claus.
Eldrup, Jesper.
Ellitsgaard, Niels.
Geerdsen, Jan Pico.
Helgstrand, Ulf Johan Vilhelm.
Hesselfeldt, Peter.
Iversen, Peter.
Jacobsen, Steffen.
Jensen, Pia Georg.
Jess, Per.
Jørgensen, Lisbeth Gudrun.
Knigge, Ulrich.
Kofoed, Hakon.
Krasnik, Mark.
Kristensen, Jørgen Kvist.
Krogsgaard, Michael Rindom.
Lausten, Gunnar Johannes Schwarz.
Lind, Thomas.
Lund, Jens Teglgård.
Mikkelsen, Mikkel Peter Wøggsborg.
Møllerup, Charlotte Louise.
Petersen, Michael Mørk.
Roikjær, Ole.
Schantz, Kim.
Skovgaard, Nina Susanne.

Sonne-Holm, Stig.
Stimpel, Hans Rudolf.
Svendsen, Lars Bo.
Sønksen, Jens; (kl. forskningslektor).
Teilum, Dorthe Helmer.
Thorup, Jens Frederik.
Tørholm, Carsten Paaske.
Varmarken, Jens-Erik.
Vilmann, Peter; (kl. forskningslektor).
Wallin, Anne Lene.
Wille-Jørgensen, Peer Anders.

Ph.d.-afhandlinger

Dyhr, Thomas: Lung recruitment – a therapeutic tool in the ventilatory management of acute respiratory failure.
Eiberg, Jonas Peter: Ultralyd-diagnostik af underekstremitetsiskæmi.
Jacobsen, Rikke Vita Borre: Kvaliteten af præhospital indsats. Et års evaluering af ambulancetjenesten i Frederiksborg amt.

Institut for Kliniske Neurofag og Psykiatri

Ledelse pr. 1.2.2004

Det Kliniske Institut ledes af institutleder, professor, overlæge, dr.med. Olaf B. Paulson, Rigshospitalet, Neurobiologisk Forskningsenhed.

Bestyrelsen består af institutleder, professor, dr.med. Olaf B. Paulson, viceinstitutleder, professor, dr.med. Martin Lauritzen og overlæge Birte Glenthøj.

Neurologisk Klinik, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Neurobiologisk forskningsenhed – www.nru.dk

Forskningsenheden er en del af Neurologisk Klinik og står for en omfattende forskning. Dens hovedforskningsområder er: hjernens receptorforhold, hjernens funktionelle opbygning og hjernens blodcirkulation samt statistisk billedbehandling og tracerkinetik. Forskningen spænder metodologisk fra dyreeksperimentelle studier til kliniske undersøgelser med anvendelse af højteknologiske billeddiagnostiske metoder som enkel foton computer tomografi (SPECT), positron emissions tomografi (PET) og magnetisk resonans (MR). Forskningssemnerne spænder fra basale regulatoriske mekanismer til kortlægning af hjernens receptorforhold og fysiologiske aktivering og videre til undersøgelser af en række sygdomstilstande som demens og affektive sygdomme. Der er etableret et samarbejde med MR-centret på Hvidovre Hospital og PET-centret på Rigshospitalet.

Multipel sklerose – www.ms-research.dk

SkleroseForskningsenheden med Neuroimmunologisk Laboratorium er tæt knyttet sammen med den kliniske funktion i Scleroseklinikken, der er den største specialiserede MS klinik i Danmark med ansvar for mere end 1.000 sklerosepatienter og landsdelsfunktion for specielle behandlinger af MS. Forskningen omfatter kliniske undersøgelser med udvikling og gennemprøvning af nye behandlingsformer i et internationalt samarbejde og som centrum for Dansk Multipel Sklerose Gruppe (DMSG); rehabilitering af MS og undersøgelse af spasticitet; undersøgelse af genetiske faktorer som medlem af Nordic Genetic, MS Consortium; molekylærbiologiske, immunologiske og proteinkemiske undersøgelser, PET- og MR-undersøgelser og dyreeksperimentelle undersøgelser på modellen eksperimentel autoimmun encephalomyelitis.

Neuropsykologisk forskning

Dels selvstændigt og dels i relation til flere af de ovennævnte projekter er der veletablerede forskningsaktiviteter.

Neuromuskulære sygdomme

Forskningen spænder fra molekylære og basalfysiologiske undersøgelser til kliniske studier. De vigtigste forskningsområder omfatter: diagnostiske undersøgelser og nye behandlingsprincipper herunder immunmodulerende behandling samt basalfysiologiske undersøgelser af metaboliske myopati.

Epilepsi

Forskningsfunktionen er især koncentreret om epidemiologi og klinisk afprøvning af nye antiepileptika, samt udvikling af metoder til diagnostik og evaluering i forbindelse med epilepsikirurgi.

Demens – www.hukommelsesklinikken.dk

Forskningen i H:S Hukommelsesklinikken forskningsgruppe (Memory Disorders Research Unit) er især knyttet til den kliniske virksomhed i H:S Hukommelsesklinikken, hvor der modtages 400-500 patienter årlig til diagnostisk udredning og behandling for hukommelsesforstyrrelser og demenssygdomme. Forskningen spænder fra patofysiologi og genetik til livskvalitet og sundhedstjenesteforhold. De vigtigste forskningsområder omfatter: Neurobiologiske markører ved demenssygdomme, udvikling af neuropsykologiske testbatterier til vurdering af kognitive funktioner, neuropsykologisk beskrivelse af demenssygdomme, billeddiagnostik (funktionel og strukturel) ved demens, kognitive forstyrrelser ved endokrinologiske sygdomme, normaltrykshydrocephalus, interventionsundersøgelser, herunder kliniske lægemiddelundersøgelser og kognitiv stimulering ved demenssygdomme, psykiske symptomer og adfærdforstyrrelser ved demens, livskvalitet og sundhedsøkonomi, samt pårørende-intervention.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Udvikling af nye metoder til billeddiagnostik med positron emissions tomografi (PET) og magnetisk resonans (MR) herunder af neuroinformatik. Arbejdet udføres i samarbejde med Rigshospitalet, Hvidovre Hospital, Danmarks Tekniske Universitet, Institut for Psykologi (KU), mfl.

Undersøgelser af hjernens funktionelle aktivering er planlagt i detaljer i et samarbejde med Rigshospitalet, Hvidovre Hospitals MR-Afdeling, Institut for Psykologi ved KU, og Birmingham i England.

Neurobiologisk Forskningsenhed er koordinator af et EU 5. rammeprogram (NCI-MCI) om hjernens receptorer ved tidlig demens og deltager i et andet EU 5. rammeprogram om delvolumen korrektion (PVEOut) ved skanninger af hjernen.

ScleroseForskningsenheden er koordinator for to store internationale kliniske afprøvninger af ny sklerosemedicin, og flere terapeutiske forsøg vedrørende behandlingen af dissemineret sklerose udføres i samarbejde med flere europæiske lande tilknyttet European Charcot Foundation. Forsknings samarbejdet i Dansk Multipel Sklerose Gruppe koordineres fra Rigshospitalet

Et projekt vedrørende genetiske faktorer ved dissemineret sklerose udføres som et EU-projekt i samarbejde med Vævstypelaboratoriet på Rigshospitalet, Stockholm i Sverige, Oslo og Bergen i Norge og Malaga i Spanien. Der er et tæt samarbejde vedrørende dyreeksperimentelle undersøgelser med Karolinska Institutet i Stockholm og med Institut for Inflammationsforskning, Rigshospitalet.

En stor del af H:S Hukommelsesklinikken forskning udføres i et samarbejde med andre danske, nordiske eller europæiske forskningscentre. Forskningsgruppen deltager således i 3 EU-støttede projekter vedrørende hjernens receptorer ved demens (koordineret af neurobiologisk forskningsgruppe), hvid substans forandringer og funktionsevne hos ældre, samt udvikling af uddannelsesprogrammer. Desuden er forskningsgruppen medlem af et ny-etableret EU-støttet europæisk konsortium af ekspertise centre: Euro-

pean Alzheimers Disease Consortium (EADC), som i de kommende år skal drive fælles forskningsprojekter specielt inden for intervention og genetik. Forskningsgruppen deltager i en nordisk undersøgelse af livskvalitet og sundhedsøkonomi ved Alzheimers sygdom og i flere internationale lægemiddelundersøgelser. Forskningsgruppen koordinerer udviklingen af en national forskningsdatabase.

Publikationer

Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til Neurobiologisk Forskningsenhed, afsnit 9201, Rigshospitalet. Forskningsenhedens publikationsliste findes desuden på hjemmesiden www.nru.dk.

Neurologisk Afdeling, H:S Bispebjerg Hospital

Forskningsvirksomhed

Cerebrovaskulære sygdomme

Thomas Truelsen har forsvaret sin afhandling "New stroke risk factors and trends in stroke occurrence" for den medicinske doktorgrad.

Epidemiologisk forskning i samarbejde med Østerbrounderundersøgelsen, bl.a. vedrørende sammenhæng mellem motion og apopleksi. I WHO-regi arbejdes der på kortlægning af apopleksiincidensen globalt.

Den cerebrovaskulære forskningsgruppe deltager i afprøvninger af medikamentel behandling til sekundær profylaktisk behandling efter cerebrale infarkter.

Effekten af fysisk træning efter udskrivelsen undersøges hos patienter med cerebralt infarkt i en randomiseret undersøgelse, ExStroke Pilotforsøg, med deltagelse af alle apopleksiklinikker i H:S i samarbejde med Copenhagen Trial Unit og en Neurologisk Afdeling i Chengdu, Kina og Neurologisk Afdeling i Tartu i Estland.

Dyreeksperimentelle undersøgelser af effekten af amfetamin i en cerebral embolimodel hos rotter. I dyremodellen undersøges også nye trombolytiske medikamenter.

Bevægestyrrelser

Dystoni.

Lena Hjermand har forsvaret sin ph.d.-afhandling: Clinical genetic and imaging studies in dystonia.

MTV af anvendt EMG ved botulinumtoksinbehandling af torticollis.

Effekten af Botulinumtoxin A hos torticollispatienter, hvis injektionsvolumen øges.

Deep brain stimulation hos patienter med dystoni.

Parkinson's sygdom

SPECT-undersøgelse af dopamintransporter system før og efter operation med deep brain stimulation hos parkinsonpatienter.

Funktionel MRI hos parkinsonpatienter med tidlig demens.

SPECT-undersøgelse af det præ- og postsynaptiske dopamintransportersystem hos ubehandlede parkinsonpatienter og patienter med multi system atrofi.

Vandladningsforstyrrelser hos parkinsonpatienter, hyp-pighed og ændring ved STN-operation. Kristian Wings ph.d. er indleveret i december 2004.

Dysfagi hos patienter med Parkinson's Disease, hyppighed, patofysiologi og behandlingsmuligheder.

Dysfagi ved atypisk parkinsonisme patofysiologi og behandlingsmuligheder.

Neuropsykologiske forhold ved atypisk parkinsonisme. Forandringer i hjernens serotonerge receptorsystem ved Gilles de la Tourettes' syndrom.

MIBG-skintigrafi hos Parkinson patienter og patienter med atypisk Parkinson's sygdom.

Behandling af PD-ptt. med demens med Rivastigmin.

Metabolisme hos parkinsonpatienter – før og efter deep brain stimulation.

Forekomst af infarkter hos parkinsonpatienter der behandles med L-dopa, korreleret til homocystein.

Amyotrofisk lateral sklerose.

Ole Gredal forsvarede sin doktordisputats "Amyotrophic lateral sclerosis – biochemical, stereological and clinical aspects".

Genetisk undersøgelse af patienter med familær ALS
MR-spektroskopi og diffusionstensor i motorisk cortex samt i de corticospinale baner.

Stereologisk opgørelse af cellevolumen og distribution i cortex hos ALS-patienter.

Behandling af spyttflåd hos ALS-patienter med injektion af Botulinumtoxin i spytkirtlen.

Forskningslaboratorium for Stereologi og Neurovidenskab

To ph.d.-studerende påbegyndte deres projektrække i 2003 og fortsatte studierne i 2004, begge ved KU. Laboratoriet har været repræsenteret med foredrag/posters i ind- og udland og har deltaget i/arrangeret ét dansk ph.d.-kursus og fem internationale stereologikurser. Vi har fortsat vores samarbejde med Columbia University vedrørende undersøgelser af eventuelle skadevirkninger af Magnetic Stimulation Therapy (TMS) samt vores samarbejde med TNO Nutrition and Food Research, Holland om projektet Evaluation of Methods for Developmental Neurotoxicity Testing: 1. Experimental exposure study with methyl mercury (II) chloride (MeHg) and methylazoxy methanol acetate (MAM). Post.doc. Troels Bock og medarbejdere har haft stor succes med deres diabetesforskning og har fået publiceret arbejder i højt estimerede diabetologiske tidsskrifter.

Publikationer

I alt 26. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til professor Gudrun Boysen.

Neurologisk Afdeling, Københavns Amts Sygehus i Glostrup

Forskningsvirksomhed

Migrænenes molekylære mekanismer herunder betydningen af signalstofferne nitrogenoxid og calcitonin gen-relateret peptid.

Migrænenes genetik herunder genetiske epidemiologiske undersøgelser og molekylærbiologiske undersøgelser af familiær hemiplegisk migræne og migræne med aura.

Spændingshovedpines patofysiologi Herunder perifer sensibilisering og central sensibilisering.

Epidemiologiske undersøgelser af hovedpinesygdomme i befolkningen.

Metodeudvikling vedrørende kliniske farmakologiske undersøgelser.

Studier af opticus neuritis ved dissemineret sklerose.
 Basale immunologiske studier vedrørende dissemineret skleroses årsagsmekanismer.
 Kliniske undersøgelser ved epilepsi.
 Kliniske undersøgelser ved bevægeforstyrrelser.
 Kliniske undersøgelser ved demens.
 Kliniske undersøgelser ved apopleksi.
 Undersøgelser af hjernens regionale blodgennemstrømning med SPECT.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Molekylær genetisk samarbejde med Code, Reykjavik, Island og Leiden Universitet, Holland.

Hjernerkarrenes neurofarmakologi i samarbejde med Lunds Universitet, Sverige.

Deltagelse i EU-projekt om Cost of disorders of the brain.

Publikationer

Publikationslisten kan rekvireres ved henvendelse til professor, overlæge, dr.med. Jes Olesen.

Neurofysiologisk Klinik, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Regeneration af perifere nerver

Undersøgelser af kontrolmekanismer for udvækst i den denerverede nervestump.

Undersøgelser af styringen af reinnervation af målorganer og eventuelle mekanismer.

Vækstfaktorerers indflydelse på udvækst og reinnervation.

Ændringer af ion-kanaler efter maturation af regenererede nervefibre. – Undersøgelserne benytter *in vivo* elektrofysiologiske metoder, samt histo-morfologisk evaluering.

Udtrætning ved dissemineret sklerose

Undersøgelse af impulsledning i centralnervesystemet hos normale personer og patienter med dissemineret sklerose under og efter udtrætningsmanøvre.

Degeneration af nerve- og muskelvæv

Hos patienter og i dyremodeller med axonale neuropatier og motorisk forhornscellesygdomme undersøges de funktionelle forhold i endnu fungerende væv. Der benyttes specielt udviklede elektrofysiologiske metoder til analyse af elektromyogram samt funktion i nervevæv *in vivo*.

Undersøgelser af spinale funktioner ved spasticitet

Undersøgelser af forstyrrelser af spinale inhibitoriske mekanismer hos patienter med spasticitet.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Samarbejde omkring nerveregeneration med Duke University (North Carolina, USA), Integra LifeSciences, Corp (New Jersey, USA), University of Barcelona (Spanien).

Publikationer

I alt 14. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til professor, dr.med. Christian Krarup.

Klinisk Neurofysiologisk Afdeling, Københavns Amts Sygehus i Glostrup

Forskningsvirksomhed

Dyreksperimentelle undersøgelser

Hjernens blodgennemstrømning.

Hjernens energistofskifte.

Akutte hjerneskadens neurofysiologi og plasticitet.

Neurofysiologiske mekanismer i cerebellum.

Hypokretin-systemets betydning for regulation af søvn.

Søvn og epilepsi.

Kliniske undersøgelser

Hjernebarkens elektriske aktivitet hos patienter med akut hjernesygdom undersøgt med elektrokortikografi.

Søvn og søvnforstyrrelser hos patienter med epilepsi og Parkinson-sygdomme.

Søvn og nocturi.

Perifer nerve funktion ved polyneuropati.

Neurofysiologiske undersøgelser af 'critical illness' polyneuropati/myopati.

Nitrogen oxid syntese ved dissemineret sklerose og hjernetumorer.

Neurofysiologiske undersøgelser af smertesans.

Neurofysiologiske undersøgelser af kortiko-spinale baner til urethrale og anale lukkemuskler.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Cerebellums fysiologi i samarbejde med Medicinsk-Fysiologisk Institut, KU.

Perifere nervers funktion i samarbejde med Nefrologisk Afdeling, KAS Herlev.

MTV vurdering af søvnrelaterede vejrtrækningsforstyrrelser i et større nationalt projekt.

Blodgennemstrømningen i hjernen i samarbejde med Neurologisk Afdeling, Humboldt Universitet i Berlin, Tyskland.

Hjernens glukose stofskifte i samarbejde med University de Orsay, Frankrig.

Elektrokortikografi hos hjernetraumepatienter i samarbejde med Kings College Hospital, London, England og et internationalt konsortium med deltagere fra 12 andre europæiske lande og USA (se www.cosbid.org).

Publikationer

I alt 7. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til professor, dr.med. Martin Lauritzen.

Neurokirurgisk Afdeling, H:S Rigshospitalet

Forskningsenheden er en del af Neurokirurgisk Klinik og står dels for klinisk/operativ neurokirurgisk forskning og dels for en neurokirurgisk basal grundforskning, der især omfatter kliniske og liquorodynamiske undersøgelser. Herudover deltager neurokirurgisk klinik i multicenter undersøgelser af hjerneprotektive stoffers effekt hos patienter med svære hovedtraumer.

Forskningsvirksomhed

Klinik og basalfysiologi ved hydrocephalus og andre tilstande med liquorodynamiske forstyrrelser.

Cerebrospinalvæskens dynamik og resorptionsmodstand.

Det intrakranielle tryks fysiologi og patofysiologi.

Dyreeksperimentel vurdering af Aquaporiner i hjernen ved ødem og hjernetumorer.

Epidemiologiske undersøgelser af forekomst og prognose ved forskellige tumorformer i hjerne og rygsøjle hos børn og voksne.

Epilepsikirurgi og funktionel kirurgi ved parkinsonisme og andre sygdomme.

Mikrovaskulære undersøgelser hos ptt. med subarachnoidalblødning.

Kliniske og behandlingsmæssige undersøgelser hos ptt. med svære hovedtraumer.

Prospektive undersøgelser af diverse rykirurgiske stabiliserende indgreb, samt vurdering af effekt og prognose ved brug af forskellige implantater.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Undersøgelser af CSF-dynamik i samarbejde med University of Technology, Warsaw, Polen.

Multicenter undersøgelser af CSF-dynamik i samarbejde med Cambridge University, UK.

Deltagelse i multicenterundersøgelser af hjerneprotektive stoffer (Dexanabinol) internationalt hos patienter med hovedtraumer i samarbejde med European Brain Injury Consortium (EBIC), samt en International multicenter vurdering af ventil indlæggelse hos ptt. med idiopatisk normaltrykshydrocephalus.

Publikationer

I alt 18. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til professor, dr.med. Flemming Gjerris, Neurokirurgisk Afdeling NK 2092, Rigshospitalet.

Neurokirurgisk Afdeling, Amtssygehuset i Glostrup

Forskningsvirksomhed

Behandling af kronisk subduralt hæmatom: Skyllerdrænage mod recidiv. En prospektiv randomiseret flercenterundersøgelse. COSBID: Forekomst af spredning depression ved kranietraume. En flercenterundersøgelse.

Cervical diskusprotese ved diskusdegenerativ sygdom. En multicenterundersøgelse.

Hypofysefunktion ved kranietraume og subarachnoidalblødning. En flercenterundersøgelse.

Hæmo- og liquorodynamik ved ideopatisk intrakraniell hypertension.

Kalium- og calciumkanaler i humane cerebrale blodkar og deres betydning for behandlingen af cerebrovaskulære sygdomme.

Udvikling af eksperimentel model til hjerneperfusion.

Publikationer

I alt 6. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Psykiatrisk Afdeling, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Forskningsenheden er en del af Psykiatrisk Afdeling og står for en omfattende psykiatrisk grundforskning, der omfatter kliniske, epidemiologiske, dyreeksperimentelle og cellebiologiske undersøgelser vedrørende farmakas virkning overfor affektive og neurodegenerative lidelser. Der

arbejdes med serotonintransporteren, transporterogenet og forskellige serotoninreceptorer. Antidepressivas indflydelse på embryogenesen undersøges i dyreforsøg, ligesom neurogenese i den voksne organisme for antidepressive behandlingsmetoder og antidepressivas indflydelse på seksualfunktionen.

Den genetiske markør APOE-epsilon-4 undersøges i kliniske projekter i relation til en række neurologiske sygdomme herunder i relation til subarachnoidal blødning. Der foretages en række omfattende studier af neuropeptid Y (NPY) i relation til adfærd og neurobiologi med relation neurodegenerative sygdomme, depression, angsttilstande og epilepsi.

Affektive lidelser

Der udføres epidemiologiske undersøgelser vedrørende affektive tilstande og risikofaktorer i relation til udvikling af neurologiske og endokrine sygdomme. Endvidere studeres sammenhængen mellem depression og personlighed, ECT's virkemåde og effekt, samt effekten på affektiv sygdom af lægemidler.

Angsttilstande

Forskningen omfatter kliniske effektstudier af panikforstyrrelse og obsessiv-kompulsiv lidelse (OCD), PET-og kvantitativ EEG-studier samt molekylærgenetiske undersøgelser med særligt henblik på peptider med mulig anxiogen og antianxiøs virkning (Cholecystokinin og NPY).

Spiseforstyrrelser

Forskningen omfatter især kliniske undersøgelser af forløb og klassifikation af diagnostiske undertyper.

Skizofreni

Forskningsområderne er psykofarmakologi, psykopatologi, psykometri, kognitiv funktion, genetik, bivirkninger. Der er foretaget afprøvning af alle nyere 2. generations antipsykotika, der er eller er på vej til markedet. Der foregår et langtidstudie og et studie med akut intervention af antipsykotika til skizofrene patienter. De fleste af disse undersøgelser er udført sammen med andre danske eller internationale afdelinger.

Sexologi

Der udføres forskning omhandlende behandlingseffekt vedrørende seksualkriminalitet samt kliniske og farmakologiske undersøgelser i forbindelse med seksuelle funktionsforstyrrelser.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Som WHO Reference Center samarbejde med en række udenlandske afdelinger.

Lunds Universitet, Wallenberg Neuroscience Center ved udvikling af metoder til belysning af aktivering i hippocampale regioner og peptiders betydning.

Yale University, i et samarbejde om dyremodel for depression og studier af neurogenese.

New York University, Brain Research Laboratory i forbindelse med studiet af elektrofysiologiske aktiveringsmønstre ved panikangst og OCD.

Netherland Brain Bank, Amsterdam i relation til APOE-epsilon-4.

Emory University, Atlanta. I projekt vedrørende traumatiske hjernelidelser.

Demografisk Afdeling, Aarhus Universitet, ved undersøgelser vedrørende kortlægning af sammenhængen mellem neurologiske og affektive tilstande.

Psykiatrisk Forsknings Enhed, Psykiatrisk Afdeling, Hillerød, ved spørgeskemaundersøgelse over ambulante patienter med affektiv lidelse.

Zurich University Psychiatric Hospital, Zurich, Switzerland, ved longitudinelle analyser af affektiv lidelse.

Department of Psychiatry, University Hospital Gasthuisberg, Leuven, Belgium, ved studier over compliance med antidepressive.

Neurobiologisk Forskningsenhed, Rigshospitalet i PET-studier af OCD.

Arvebiologisk Institut, Panuminstituttet i samarbejde vedrørende genet for serotonintransporter.

Klinisk Biokemisk Afdeling, Rigshospitalet i forbindelse med molekylærgenetiske studier af angsttilstande.

Klinisk Epidemiologisk Afdeling, Syddansk Universitet, i relation til studier vedrørende serotonin og apopleksi.

Forskningsafdelingen, Lundbeck A/S, i studiet af såvel angstmekanismer som adfærdsundersøgelser vedrørende serotonin og seksuelle funktionsforstyrrelser i rottemodeller.

Publikationer

I alt 35. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til professor Lars Vedel Kessing.

Psykiatrisk Afdeling E, H:S Bispebjerg Hospital

Forskningsvirksomhed

Skizofreni og neurobiologi

Psykopatologi, neurobiologi (SPECT, PET, CT,MR) og neuropsykologi hos patienter med skizofreni. Afdelingens forskning er koncentreret om prospektive undersøgelser af førstegangsindlagte skizofrene. Studier af dopamin- (SPECT) og serotonin-receptorer (PET), herunder nye antipsykotikas binding til neuro-receptorer. Endvidere undersøges effekten af kolinerg forstærkning på neurobiologiske og neurokognitive funktioner samt somatosensoriske forhold hos skizofrene patienter. Studierne foregår i samarbejde med andre danske- og internationale forskningscentre.

Dyremodeller for psykose

Der er etableret en non-farmakologisk dyremodel for aspekter af skizofren adfærd og disse studier vedrører dopaminerg sensitivering såvel som nye antipsykotikas virkning på forskellige dele af den cerebrale neurotransmission. I samarbejde med forskere fra H. Lundbeck er afdelingen involveret i udvikling af en ny rottemodel for skizofreni (MAM-modellen). Endvidere samarbejdes med forskere på Panum Instituttet og National Institute of Mental Health om belysning af NCAM-mimetikas indflydelse på udvikling af patologisk adfærd i rottemodeller for skizofreni. Ny Göttingen mini-grise model for skizofreni.

Dyremodeller for alkohol-dependens

Dyremodel for effekten af multiple forgiftnings- og abstinensperioder med alkohol. Mekanismer bag progression af abstinensreaktioner (krampeanfald) over tid er udforsket. Fænomenet er relateret til abstinensexcitationer. Uddybende regionale undersøgelser af excitatoriske og inhibitoriske neurotransmittorer (receptorer).

Socialpsykiatri, personlighedsforskning og liaisonpsykiatri
Socialpsykiatrisk Forskningsafsnit: Kohorteundersøgelse vedr. debuterende skizofreni i Hovedstadens Sygehusfællesskab. Der indgår randomiseret interventionsundersøgelse og undersøgelse af tidlig identifikation. Der er tale om deskriptive og hypotesedannende prospektive undersøgelser med sigte på at bedre behandlingsindsatsen. Endvidere undersøgelse af personlighedsforhold (herunder metodeudvikling), behandling ved delirøse psykoser i Somatisk Afdeling. Studier af somatiseringstilstande/liaisonpsykiatri.

Publikationer

Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til forskningslektor Birte Glenthøj, Psykiatrisk Afdeling E, Bispebjerg Hospital.

Psykiatrisk Afdeling, H:S Hvidovre Hospital

Forskningsvirksomhed

Forskning i skizofreniens ætiologi og psykopatologi.

Linkage studie i seks store stamtræer i samarbejde med Harvard Universitet.

Prodromale prædiktorer af skizofreni (The Copenhagen Prodromal Study), tværfagligt forskningsprojekt omfattende, læger, psykolog, ergoterapeuter og fysioterapeuter.

Polydiagnostisk studie af skizofreniens afgrænsning.

Langtidsforløb af skizofreni-spektrum tilstande.

Neuropsykologiske dysfunktioner ved skizofreni.

Prospektiv undersøgelse af børn med høj risiko for skizofreni (Copenhagen Infant Follow-up Study).

Body Awareness Therapy's Indflydelse på Patienter Indenfor Det Skizofrene Spektrum (se endvidere punkt 2).

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Afdelingen har tæt samarbejde med Department of Psychology and Department of Genetics, Harvard University.

Neuropsychiatric Institute, UCLA.

Department of Psychiatry, University of Lausanne.

Gæsteforsker, psykiater Hanna Karakula fra Department of Psychiatry, Medical University of Lublin, har opholdt sig i afdelingen i 4 måneder. Samarbejde med hendes afdeling efterfølgende initieret.

Publikationer

Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til sekretær Lotte Wehding Møller, Hvidovre Hospital, Psykiatrisk Afdeling, afsnit 817.

Psykiatrisk Center Ballerup

Forskningsvirksomhed

Undersøgelse af effekten af psykoterapi ved ikke-psykotiske lidelser.

Undersøgelse af effekten af kognitiv terapi i gruppe ved depression.

Publikationer

I alt 2. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til vikar for klinisk lektor, overlæge Per Jensen.

Psykiatrisk Center Gentofte**Forskningsvirksomhed**

Centrets forskning fokuserer på følgende temaer:

Belysning af behandlingseffekt ved behandling af såvel depressioner som mani.

Miljøfaktorens betydning for psykiatrisk behandling.

Samarbejde mellem amtslige og kommunale instanser.

Forebyggelse af selvmord.

Behandling af debuterende psykoser.

Dyreeksperimentielle undersøgelser af alkoholabstinens.

Neurokognitive forstyrrelser ved alkoholisme.

Kognitiv adfærdsterapi ved alkoholisme.

Publikationer

I alt 13. Publikationslisten kan rekvireres ved henvendelse til sekretær Susie Brøndum telefon 39 77 36 56. Psykiatrisk Center Gentofte.

Psykiatrisk Center Glostrup**Forskningsvirksomhed***DNS-regionalt projekt (Glostrup)*

Periode 1997-2005. Registrere og følge patienter med 1. gangspysykose (F2) over 5 år (rating ved indtag samt efter 1, 2, 3 og 5 år). Projektleder Bent Rosenbaum. Publ. medium: Internationale tidsskrifter + ph.d.

DNS-nationalt projekt

Periode 1997-2005. Registrere og følge patienter med 1. gangspysykose (F2) over 5 år (rating ved indtag samt efter 2 og 5 år). Projektleder: Bent Rosenbaum. Publ. medium: Internationale tidsskrifter.

Trauma-projekt

Periode 1999-2006. Europæisk arbejdsgruppe, der ud fra empiriske cases definerer traumbegrebets struktur og indhold. Projektdeltager fra Danmark: Bent Rosenbaum. Publ. medium: Internationale tidsskrifter.

Prodromalprojekt

Periode 2004-2006. Undersøgelse af patienter med forpsykotiske tegn på Skizofreni/FOKUS-projektet. Projektleder: Bent Rosenbaum. Publ. medium: Internationale tidsskrifter.

Samtaleintervention for selvmordstruede

Periode 2004-2006. Selvmordsforebyggelse – et behandlingsprojekt. Projektleder: Bent Rosenbaum.

Behovsundersøgelse af ældre borgere

I periode 2004-2005 er der en behovsundersøgelse af ældre borgere med etnisk minoritetsbaggrund med henblik på demensudredning, behandling og pleje. Projektleder Majken Kristensen.

Børn af psykisk syge forældre

Periode 2004-2007. Tværamtsligt projekt mhp. at identificere børn af psykisk syge, hvis forældre er indlagte i de psykiatriske centre. Projektledere: Hanne Børner og Lis Omann.

Psykopatologi og tankeforstyrrelse

Projektleder: Bent Rosenbaum. Publ. medium: Internationale tidsskrifter.

Faseundersøgelser af antipsykotiske medicamina

Projektleder: Michael von Buchwald.

Medicinalindustri

Centret er engageret i medikamentafprøvning i samarbejde med medicinalindustrien.

Publikationer

I alt 10. Publikationslister kan rekvireres ved henvendelse til forskningslektor, overlæge, dr.med. Bent Rosenbaum.

Psykiatrisk Afdeling, Amager Hospital**Forskningsvirksomhed***Retspsykiatri og psykiatriloven*

Opgørelse over tvang i Psykiatrisk Afdeling, Amager Hospital, før og efter udflytningen fra indre by til Amager.

Selvmoordsforskning

Afdelingen er engageret i forskning knyttet til projekter vedrørende efterbehandling af selvmordsforsøgere og selvmordsadfærd blandt etniske grupper. Endvidere selvmordsadfærd i befolkning med lav-incidens af selvmord samt selvmordsadfærd og genetik.

Psykiske sygdomme og genetik

Afdelingen deltager i forskning vedrørende genetiske forhold og psykiske sygdomme i genetisk isolat samt deltager i Dansk Psykiatrisk Biobank, fortrinsvis vedrørende skizofreni.

Epidemiologi

Afdelingen deltager i registerbaseret forskning: med udgangspunkt i en større fødselskohorte mhp. at identificere prædiktorer for skizofreni. Vedr. komorbiditet mellem neurologiske sygdomme og depression.

I samarbejde med Socialvæsenet i København (FAF) undersøgelse vedr. sektorsamarbejde forpatienter, der bor i socialt boligtilbud på Amager.

Gerontopsykiatri

Afdelingen deltager sammen med andre i forskning vedrørende sammenhængen mellem depression og neurologiske sygdomme, fortrinsvis Parkinsons sygdom. Ligeledes deltager afdelingen sammen med andre i forskning vedrørende afvigende adfærd hos demente, herunder validering af dansk udgave af NPI (Neuropsychiatric Inventory).

Medicinalindustri

Afdelingen er engageret i medikamentafprøvning indenfor skizofreni og demens.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Psykiatrilov.

Institute of Mental Health, Manheim.

Psykiatrilovgivning i Europa, rapport udarbejdet på opfordring fra EU-kommissionen.

NIP Institut, Århus, National psykiatrilovsundersøgelse 2004.

Rambøll undersøgelse i forbindelse med revision af psykiatrilov.

Genetik.

Afdelingen samarbejder med andre psykiatriske afdelinger i København i Dansk Psykiatrisk Biobank.

Afdelingen samarbejder med Institut for Psykiatrisk Grundforskning i Risskov og Genetisk Afdeling på Odense Universitetshospital.

Samarbejde i forskningsconsortium ledet af prof. J.J.Mann, Columbia University, New York vedr. selvmordsadfærd og genetik.

Epidemiologi.

Institut for sygdomsforebyggelse. The Social Science Research Institute and Dep. of Health Psychology, University of Southern California, USA.

Publikationer

I alt 13. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Psykiatrisk Sygehus, Frederiksborg Amt, Psykiatrisk Afdeling V

Forskningsvirksomhed

Internationale evalueringsinstrumenter

Health of Nation Outcome Scales, Livskvalitet, Stresssymptomer, Oplevelse af medicinsk behandling i skizofreni, Depression, Mani, Skizofreni, Demens.

Diagnostiske redskaber

Kort struktureret interview til ICD-10 og DSM-IV diagnoser.

Psykofarmakologi

Relapse prevention model for antidepressiv medicin kombineret med ECT, lysbehandling eller TMS. Meta-analyser. Dosis-respons-analyser. Langtidsbehandling indenfor det affektive spektrum.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

WHO Genève: WHOQOL (livskvalitetsundersøgelse) for personer over 65 år, et EU-projekt.

WHO Europe (Kbh): Spørgeskema til Male Depression.

LIDO-projekt: En WHO-initieret undersøgelse af Longitudinal Investigation of Depression Outcomes.

NIMH/DRSST: Depression Rating Scale Standardization Team for the use of the Hamilton Depression Scale.

Øresundsregionssamarbejde med Hälsingborg lasarett og Lunds universitet.

Publikationer

Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til klinisk lektor E.M. Christensen.

Roskilde Amtssygehus Fjorden (Psykiatrisk Hospital)

Forskningsvirksomhed

Skizofreni

Nydebuterede non-affektive psykoser undersøges i tre forskellige projekter:

TIPS-projektet. En multicenterundersøgelse med Oslo Kommune og Rogaland Antskommune i Norge. Der testes to hypoteser: Er det muligt gennem oplysning, undervisning og uddannelse at nedbringe varigheden af ubehandlet psykose og har varigheden af ubehandlet psykose betydning for langtidsprognosen. Undersøgelsen er et kvasi-eksperimentelt design, hvor et område med tidlig opsporing sammenlignes med to centre med "treatment as usual". Alle centre yder samme behandling og patienterne følges i fem år. Der indgår et dansk delprojekt om MR-scanning, neuropsykologi og kliniske data.

DNS (det national skizofreniprojekt) hvor forløbet af skizofreni sammenlignes i forskellige dele af landet.

Fjordprojektet Et intensivt manualiseret behandlingsprogram med medicinsk protokol, familieintervention og psykoterapi sammenlignes med "treatment as usual".

Personlighedsforstyrrelser

Personlighedstests:

I samarbejde med Institut for Personlighedsteori og Psykopatologi (IPTP) udvikles instrumenter til undersøgelse af personlighed og personlighedsforstyrrelser (Millon Clinical Multiaxial Inventory (MCMI), Schedule of Normal and Abnormal Personality (SNAP).

Borderline personlighedsforstyrrelse

Undersøgelse af Borderline patienters neuropsykologiske deficits.

Senfølger efter incest

Multicenterundersøgelse med KAS Stolpegård og andre afdelinger.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

TIPS-projektet gennemføres i samarbejde med Yale University og Universitetet i Oslo. En delundersøgelse om MR-scanning gennemføres i samarbejde med MR-Afdelingen Roskilde.

Amtssygehus, Psykologisk Afdeling Bispebjerg Hospital og MR-Afdelingen Hvidovre Hospital.

Udvikling af personlighedstest foregår i samarbejde med University of Miami, Psykologisk Institut i Aarhus og Center for sygdomsforebyggelse.

Publikationer

I alt 6. Publikationsliste rekvireres ved henvendelse til forskningslektor, forskningsoverlæge Erik Simonsen, Amtssygehuset i Roskilde.

Børne- og Ungdomspsykiatrisk Afdeling F, H:S Bispebjerg Hospital

Forskningsvirksomhed

Igangværende forskningsprojekter på Børne- og Ungdomspsykiatrisk Afdeling F.

Børn med ADHD, DAMP, Tourettes Syndrom, OCD og adfærdforstyrrelse. En udforskning af overlap og forskelle mellem børnepsykiatriske diagnoser belyst ved anvendelse af 5-15 (Nordisk spørgeskema til udredning af børns udvikling og adfærd).

Sammenhæng mellem en forsinket sproglig udvikling (dysfasi) i førskolealderen og psykiatriske lidelser senere i livet.

Børn og unge med debut af psykose. Prospektiv forløbsundersøgelse af symptomer, behandling og psykosocial funktion.

Børn og unge med debut af psykose. Neurobiologiske aspekter.

Børn og unge med debut af psykose. Neurobiologiske aspekter. Femårs genundersøgelse.

Somatisk og psykiatrisk sygelighed hos forældre til børn med gennemgribende udviklingsforstyrrelser.

Undersøgelse af tilknytningsevner og forsvarsstrategier hos unge opvokset hos psykisk syg mor.

Tilknytningsforstyrrelser hos unge borderline patienter og deres mødre.

Spejladfærd og tilknytningstyper hos unge.

Psykisk syge forældre og deres børn. Problemomfang og effekt af intervention.

Anbefaling af hjælpeforanstaltninger efter udskrivning fra børne- og ungdomspsykiatrisk regi – en tværnsnitsundersøgelse.

Formålet med og forventninger til en børnepsykiatrisk undersøgelse hos brugere (børn, forældre, henviser) i et konfliktfyldt felt.

Brug af antipsykotika i børne- og ungdomspsykiatrisk regi – en tværnsnitsundersøgelse.

Publikationer

Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center, Københavns Universitetshospital Glostrup

Forskningsvirksomhed

Afdelingen har inden for de sidste år opbygget en forskningsenhed med epidemiologisk forskning ud fra en fødselskohorte på 6.090 børn født i 2000 i Københavns Amt. Den igangværende forskning omhandler:

Prævalensundersøgelser af psykiske udviklingsforstyrrelser og forstyrrelser i mor-barn relationen hos 0-1 årige børn.

Den prediktive værdi er sundhedsplejerskernes screening af psykiske helbredsproblemer i første leveår.

Prævalens af psykiske forstyrrelser hos 1½-årige-børn.

Psykosomatiske trivselsforstyrrelser i en dansk kohorte, prævalens og incidens.

Deskriptive epidemiologiske studier af henviste 0-3-årige 1998-2004 Registerundersøgelser af spædbørnspsykiatrisk sygelighed.

Registerundersøgelser af psykiatrisk morbiditet relateret til graviditet, fødsel og barns første leveår.

Psykiske helbredsproblemer (SDQ Screening) og forekomst af psykopatologi (DAWBA us.) hos 5-årige (follow up af fødselskohorten CCCC 2000 (2005-2006)).

Funktionelle klager og fysiske symptomer hos førskolebørn (Follow up af CCCC 2000).

Prædiktorer for ADHD og PDD i de første leveår.

Øvrige forskningsområder

Neuropsykiatriske forstyrrelser, PDD og ADHD.

Funktionelle lidelser og fysiske symptomer, somatisering.

Neurogenetisk epidemiologi.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Forskningsamarbejde med Forsknings Center for Forebyggelse og Sundhed, Amtssygehuset i Glostrup Børne- og Ungdomspsykiatrisk Hospital, Aarhus Universitets Hospital og Afsnit for Psykiatrisk Demografi, Risskov, Department of Child and Adolescent Psychiatry, Institute of Psychiatry, London, UK.

Publikationer

Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til klinisk lektor Anne Mette Skovgaard, Forskningsenheden, Børne og Ungdomspsykiatrisk Center, Københavns Universitetshospital Glostrup.

Instituteder Olaf B. Paulson

Forbrug

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	4,3	2,5	6,8
DVIP	3,0	0,0	3,0
STIP	0,0	0,0	0,0
Årsværk i alt	7,3	2,5	9,8
Løn	4.377,0	1.269,0	5.646,0
Frikøb	19,0	863,0	881,0
Øvrige drift	1,0	-197,0	-196,0
<i>Bruttototal t.kr.</i>	<i>4.396,0</i>	<i>1.935,0</i>	<i>6.331,0</i>

Stab

Klinisk Neurofysiologi

Professorer

Krarup, Christian; klinisk professor.

Lauritzen, Martin Johannes; klinisk professor.

Neurokirurgi

Professorer

Astrup, Jens, klinisk professor.

Gjerris, Flemming Ott; professor.

Kliniske lektorer

Agerlin, Niels.

Eskesen, Vagn Nørgaard.

Juhler, Marianne.

Mortensen, Anders Christian.

Neurologi*Professorer*

Boysen, Gudrun Margrethe; klinisk professor.
 Knudsen, Karen B Moos; klinisk professor.
 Olesen, Jes; klinisk professor.
 Paulson, Olaf Bjarne; professor.
 Sørensen, Per Soelberg; klinisk professor.
 Waldemar, Gunhild; klinisk professor.
 Wolf, Peter; klinisk professor (fra 1/10-03).

Kliniske lektorer

Feilberg, Jens Bülow.
 Frederiksen, Jette; (kl. forskningslektor).
 Jensen, Rigmor Agnethe; (kl. forskningslektor).
 Meden, Per.
 Vissing, John.

STIP Internt finansieret

Heinemeier, Katja Maria; ph.d.-stipendiat.
 Winge, Kristian; ph.d.-stipendiat.

Psykatri*Professorer*

Bolwig, Tom Gert; professor.
 Hemmingsen, Ralf Peter; klinisk professor.
 Kessing, Lars Vedel; klinisk professor.
 Parnas, Josef Stefan Stanislaw; klinisk professor.

Kliniske lektorer

Aggernæs, Karin Helle.
 Christensen, Ellen Margrethe.
 Christiansen, Eva.
 Dam, Ole Henrik.
 Glenthøj, Birte Yding; (kl. forskningslektor).
 Haastrup, Søren Gudmund.
 Jensen, Per.

Klysner, Rene.
 Knudsen, Peder.
 Kortegaard, Lisbeth Sandal.
 Kristensen, Ellids.
 Lublin, Henrik Kai Francis.
 Norling-Christensen, Kirsten.
 Nystrup, Jørgen Elefsen.
 Rosenbaum, Bent; (kl. forskningslektor).
 Simonsen, Erik.
 Skovgaard, Anne Mette.
 Ulrichsen, Jakob.

STIP Internt finansieret

Lind, Nanna Marie; ph.d.-stipendiat.

Ph.d.-afhandlinger

Adams, Karen Husted: the *in vivo* brain distribution of serotonin 5-HT_{2A} receptors in healthy subjects and in patients with obsessive-compulsive disorder: a positron emission study with [¹⁸F]-altanserin.
 Birk, Steffen: Studies of the role of cAMP signalling in cerebral hemodynamics – implications for migraine pathophysiology.
 Elberling, Tina Vraamark: Cognitive performance, psychiatric symptoms, and health related quality of life in patients with Graves' disease. Clinical and MR spectroscopic abnormalities.
 Handest, Peter: Basissymptomer i præskizofrene prodromalfaser.
 Hansen, Rikke Bølling: Urological complications 10-45 years after a traumatic spinal cord injury. A follow-up study.
 Hejl, Anne-Mette: Psychiatric morbidity and prepulse inhibition in patients with cognitive disorders.
 Moldovan, Mihai: Recovery of excitability of peripheral motor axons during long term regeneration.
 Scheuer, Kristin Husby: Assessment of Cerebral Involvement in SPG4 linked Hereditary Spastic Paraplegia.

De Sundhedsvidenskabelige Studienævn

Studienævnet for Medicin

Medlemmer

Pr. 1.2.2004 bestod studienævnet af studieleder Pernille Due.

Studienævnet for Medicin består af

Klinik

Overlæge, dr.med. Poul Jaszczak, Gyn/obs afd. KAS Herlev (vicestudieleder) og overlæge, dr.med. Birte Yding Glenthøj, Psykiatrisk afd., Bispebjerg Hospital.

Suppleanter: Overlæge, dr.med. Carsten Lenstrup, Gyn/obs Afdeling, KAS Gentofte og overlæge, dr.med. Ulf Helgstrand, Karkirurgisk Afdeling Rigshospitalet.

Teori

Lektor Pernille Due, Institut for Folkesundhedsvidenskab (studieleder) og lektor, dr.med. Mogens Holst Nissen, Medicinsk Anatomisk Institut.

Suppleanter: Lektor Jørgen Hilden, Institut for Folkesundhedsvidenskab og lektor Henrik Jahnsen, Medicinsk Fysiologisk Institut.

Paraklinik

Professor, dr. med. Niels Høiby, Institut for Medicinsk Mikrobiologi & Immunologi.

Suppleant: Lektor David Woldbye, Farmakologisk Institut.

Forenede Medicinske Fagråd

Stud.med. Henrik Højgaard Frederiksen, stud.med. Helene Westring Hvidman, stud.med. Christina Jensen-Dahm, stud.med. Kirstine Fossar Fabritius og stud.med. Michael Hejmadi.

Suppleanter: Stud.med. Kenneth G. Andersen, stud.med. Bo Biering-Sørensen, stud.med. Saqab Sethi, stud.med. Simon Serbian og stud.med. Liv E. Lauritsen.

Beretning

Studienævnet træffer afgørelse om generelle studieordningsændringer, behandler dispensationsansøgninger fra de studerende, behandler evalueringsrapporter fra evalueringenheden ved fakultetet og ansøgninger om økonomisk støtte til alternative undervisnings- og evalueringsformer, nedsætter diverse arbejdsgrupper m.m. I 2004 har studienævnet fortrinsvis beskæftiget sig med den nye studie- og eksamensordning for medicin, som påbegyndtes i september 2000. Det har bl.a. drejet sig om ændringer og justeringer af eksaminer både i form og antal, ændringer af undervisningsform, tilrettelæggelse af kurser for underviserne, overvågning af frafald og dumpeprocenter.

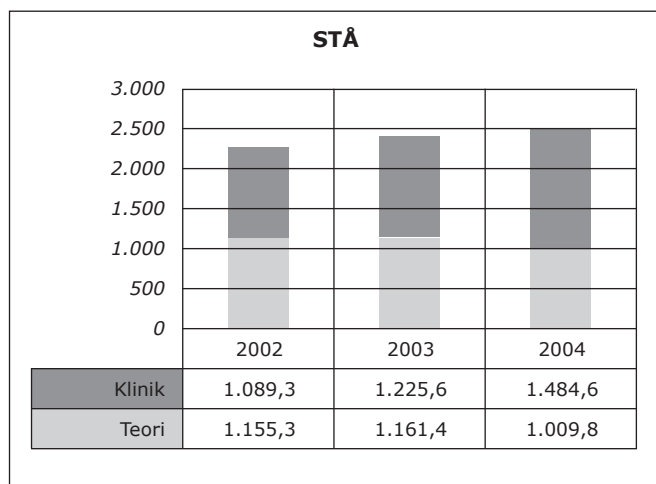
Studienævnet har haft nedsat udvalg til gennemgang af samtlige nye integrerede eksaminer mhp. at sikre den faglige sammenhæng, standard og relevante placering af disse nye eksamenselementer. Rapporten fra arbejdet vil medføre en række justeringer, som vil implementeres i det kommende år.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning

Indskrivningsfag	Aktivitetssområder			
	Med. teori	Klinik	Meritoverført	I alt
Medicin	1.010,4	1.480,5	38,6	2.529,5
Odontologi	0,0			
Idræt	0,1			
Humaniora		0,2		
Jura		0,2		
Gæstestuderende		4,0		
I alt	1.010,5	1.484,9		

STÅ 2002-2004

Studieleder Pernille Due

Ph.d.-afhandlinger

Ahlgren, Martin: Brith Weight and Growth During School Years and Risk of Cancer.

Bak-Jensen, Søren Thyge: Manipulation Exclusivity: The Legitimation Strategies of Early Danish Chiropractors 1920-1943.

Christensen, Jeppe Kejser: Characterization of Kainate Receptors Expressed in the Central Nervous System.

Dragsted, Ditte Marie: Pertussis in Denmark – Laboratory, Clinical and Epidemiological Aspects.

Flagstad, Peter: Prenatal treatment with the antimetabolic compound methylazoxymethanol (MAM) as a developmental model of schizophrenia.

Friberg, Jens: "The Epidemiology of Atrial Fibrillation".

Friis-Møller, Nina: Cardiovascular Adverse Effects of Antiretroviral Therapy.

Glümer, Charlotte: Screening for Type 2 Diabetes. Diabetes Risk.

Gosden, Niels Patrick: Mental disorder and violence among young criminals. A clinical- and registerbased study.

Haargaard, Birgitte: Childhood Cataract in Denmark: incidence and Risk Factors.

Hansen, Jakob Lerche: 7TM receptor oligomerization and activation.

Hansen, Lone Bak: "Malignant Melanoma in Denmark in the Period 1985-94".

Hass, Pia Helene Gustavsen: White coat hypertension – 10 års follow-up.

Heydorn, Siri: "Fragrance allergy and dermatitis on the hands".

Hilden, Malene: Knowing the unseen and seeing the unknown. Health consequences of sexual abuse – a gynaecologic perspective.

Hjalgrim, Lisa Lyngsie: Aspects of the natural history of childhood leukaemia.

Høgberg, Lotte Christine Groth: Descriptive and analytical methods, and parameters related to gastrointestinal decontamination using activated charcoal.

Hougaard, Jesper Leth: Optical Coherence Tomography and The Human Retinal Nerve Fiber Layer. Aspects of methodology, heritability, and glaucoma diagnostics.

Ihlemann, Nikolaj: The Effects of Glucose and Insulin on Endothelial Function in the Human Forearm

Jensen, Bettina Margrethe: The high affinity IgE receptor (Fc&RI) on human basophils – dynamics, expression and function.

Jensen, Flemming Møller: Adhesion and recruitment of lymphocytes to atherosclerotic mouse aorta.

Jensen, Pernille Tine: Health-related quality of life after cervical cancer.

Jepsen, Jan Stenvang: Locked Nucleic Acid (LNA) as cancer-therapeutic agent.

Jørgensen, Marit Eika: Glucose Intolerance and its relation to cardiovascular risk factors among Greenland Inuit.

Juul, Klaus: Factor V Leiden and Venous Thromboembolism Arterial Thrombosis Chronic Pulmonary Vascular Disease.

Kessel, Line: Lens Fluorescence as a marker of Ageing in relation to Heritability, Diabetes Mellitus, and Ischemic Heart Disease.

Kjær, Monica Linda: Evidence-based medical technical care for patients with venous leg ulceration.

Kramer, Franziska Maria Anna: Protection against cancer by soy isoflavonoids.

Lange, Martin: Childhood Onset Growth Hormone Deficiency in Adults – Aspects on Diagnosis and Consequences.

Larsen, Lone Frydelund: Microdeletions on the Y Chromosome and Male Infertility.

Martini, Lene: Arrestin-7TM Receptor Interactions – more than just desensitization and internalization.

Martiny, Klaus Per Juul: Adjunctive Bright Light in Non-seasonal Major Depression.

Mersebach, Henriette: Investigation and treatment of obesity in hypopituitary patients with growth hormone deficiency.

Nersting, Jacob: In vitro Differentiation and Maturation of Human Dendritic Cells.

Nordly, Sannie Brit: Quality of Type 1 Diabetes Management in Children and Adolescents in Denmark.

Olsen, Anja Viendahl: Diet and estrogen in relation to estrogen receptor specific breast cancer among postmenopausal women.

Olsen, Hervør Lykke: "Modulation of Exocytosis in Pancreatic Islet-Cells by regulatory proteins, second messengers and pharmacological compounds".

- Østerberg, Ole: Pharmacokinetic and Pharmacodynamic Modeling in Drug Development.
- Ottesen, Anne Marie: Investigations of chromosomal aberrations and DNA content in early stages of testicular germ cell cancer: Implications for the pathogenesis.
- Ottesen, Marianne: Vaginal prolapse surgery. Surgical activity, postoperative treatment, hospital stay and convalescence.
- Perlman, Signe: An N-terminal extended FSH: Biological aspects evaluated in vivo and in microarray analysis.
- Pierrri, Mette: Modelling Parkinson's disease in mice: MPTP induced nigrostriatal dopaminergic degeneration.
- Popovic-Todorovic, Biljana: Optimizing rFSH dose regimens for in vitro fertilization.
- Rasmussen, Mads Frederik: Beta-adrenergic receptor gene expression and protein concentration in obesity.
- Røge, Birgit Thorup: Genotypic Resistance Profiles in a HIV1-Infected Danish Patient Population on Highly Active Antiretroviral Therapy (HAART). An Investigation of Virological Failure during different Drug Combinations.
- Rosendal, Lars: Interstitial changes in trapezius muscle during repetitive low-force work.
- Røske-Nielsen, Allan: Aspects of GalCer and Sulfatide in Diabetes Mellitus.
- Roth, Adam Anders Edvin: Specific and non-specific effects of BCG – implications for routine immunization.
- Sahafi, Alireza: Post and cores: effect of bonding *in vitro*.
- Salomo, Morten: Novel aspects in treatment and diagnosis of multiple myeloma: Evaluation of the Anti-tumor effect of amino-bisphosphonates and development of a method for Bence Jones Protein quantification.
- Sandby-Møller, Jane: "Skin and Eye Lens as Biological UVR Dosimeters".
- Schmidt, Lars Ebbe: Artificial liver support with the Molecular Adsorbents Recirculating System (MARS).
- Schuster, Mikkel Bruhn: The role of C/EBPalpha mutations in acute myeloid leukemia: A transgenic model.
- Søborg, Christian: Genetic susceptibility of tuberculosis. Selected polymorphisms in the candidate genes *slc11a1*, *mbi2* and *vdr*.
- Strøm, Claes Christian: Gene expression underlying cardiac hypertrophy.
- Suetta, Charlotte Arneboe: Muscle function in the elderly after hip-replacement surgery – effects of long term disuse and physical training.
- Veirum, Jens Erik: The impact of monitoring case management on mortality during and after hospitalization among children admitted to the pediatric ward, Hospital Nacional, Guinea-Bissau.

Studienævnet for Odontologi

Medlemmer

Pr. 1.2.2004 bestod studienævnet af Lis Almer Nielsen PÆDO (studieleder, lektor), Dennis Moe BIO (vicestudieleder, lektor), Lena Bay PA (afdelingstandlæge), Jens Gejlager TA (afdelingstandlæge), Klaus Gotfredsen PROT (lektor), Majken Wahl Andersen (stud.odont., 3. semester), Sanket Matu (stud.odont., 5. semester), Peter Clausen (næstformand, stud.odont., 5. semester), Jesper Klinck Pedersen (stud.odont., 1. semester), Louise Lindholm Jensen (stud.odont., 7. semester), Kim Ekstrand TA (lektor) (suppleant), Marie Thorsen (stud.odont. 1. semester) (supple-

ant), Tore Tranberg Lefolii (stud. odont. 3. semester) (suppleant), Dorte Jeppe-Jensen ADM (studielektor) (observatør), Nils-Erik Fiehn (instituleder) (observatør) og Studenterstudievejledningen (observatører).

Repræsentanter fra Fakultetssekretariatet: Lisbeth Roland Hansen SVF ADM (områdeleder, Studieadministrationen), Charlotte Vindelin Paisley SVF ADM (fuldmægtig, Studieadministrationen), Martin Stampe Noer SVF ADM (områdeleder, Eksamenskontoret) og Susanne Wittføft SVF ADM (studienævnssekretær, referent).

Beretning

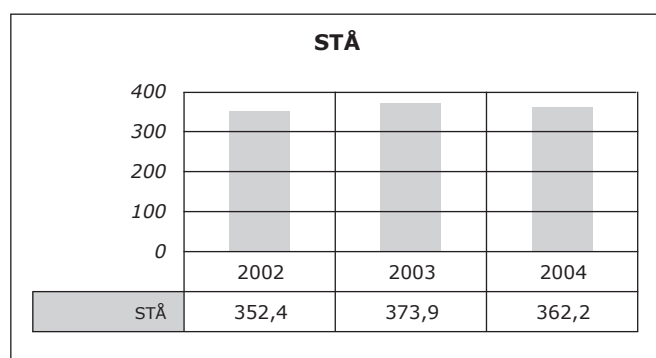
Der har været afholdt 9 studienævnsmøder i 2004.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning

Indskrivningsfag	Aktivitetssområder			
	Med. teori	Klinik	Meritoverført	I alt
Odontologi	362,2	0,0	7,8	370,1

STÅ 2002-2004

Studienævnet for Folkesundhedsvidenskab

Medlemmer

Pr. 1.2.2004 bestod studienævnet af VIP'erne: Hanne Andersen (Institut for Folkesundhedsvidenskab), Lisbeth Ehlert Knudsen (Institut for Folkesundhedsvidenskab (studieleder)), Svend Kreiner (Institut for Folkesundhedsvidenskab (vice-studieleder)), Inge Kryger Pedersen (Sociologisk Institut) og Bente Stallknecht (Medicinsk-Fysiologisk Institut).

Studerende er Karina Christensen (næstformand), Katja Lundberg Maric, Louise Nordentoft, Jutta Skau og Louise Stage.

Suppleanter

VIP'erne: Ulla Christensen (Institut for Folkesundhedsvidenskab), Erik Lykke Mortensen (Institut for Folkesundhedsvidenskab), Thorkild I.A. Sørensen (Institut for Sygdomsforebyggelse), Signild Vallgård (Institut for Folkesundhedsvidenskab), Peter la Cour (Institut for Folkesundhedsvidenskab), Flemming Dela (Medicinsk-Fysiologisk Institut) og Jørgen Holm Petersen (Institut for Folkesundhedsvidenskab).

Studerende er Christoffer Zeuthen, Eli Henrik Lykke Jensen, Tina Veje Andersen og Karen Meier Rasmussen.

Uddannelsessekretariatet

Sekretariatet bestod pr. 1.4.2004 af uddannelseskoordinator Frank Jørgensen, studiesekretærene Susanne Hannecke-Jensen og Hanne Groth, studentermedhjælp Louise Nordentoft, Ulrikke Bryde-Nielsen (internationale forhold) og Jesper Luthman (FSV-website) samt studieleder Lisbeth E. Knudsen. Desuden er der tilknyttet studievejlederne Kirsten Egebjerg Jensen, Helene Søgaard og Kristine Sørensen.

Beretning

I februar 2004 kunne uddannelsen fejre de første 15 kandidater i Folkesundhedsvidenskab. I løbet af året har omkring 30 studerende afsluttet uddannelsen, stort set alle har siden fundet arbejde, såvel inden for forskning (f.eks. ph.d.-stipendier) som sundhedsadministration og forebyggelse.

Der er ønske om etablering af et forum for færdige kandidater med henblik erfaringsudveksling.

Som led i uddannelsens internationalisering deltog 6 FSV-studerende, med støtte fra såvel studienævn som fa-

kultet, i september ved den årlige konference i ASPHER (Association of Schools of Public Health in The European Region). I den sammenhæng var de deltagende FSV-studerende initiativtagere til etablering af netværk mellem Public health-studerende i Europa, herunder en studenterkonference parallelt med ASPHER-konferencen. Det skal fremhæves, at FSV-studerende også præsenterede såvel faglige abstrakts som posters samt at to FSV-studerende delte førstepladsen i konkurrencen om ASPHER-konferencens bedste poster.

Den justerede "Studieordning for Bacheloruddannelsen", der muliggør at Humanbiologi og Sygdomslære samles på 2. studieår med Civilingeniøruddannelsen i Medicin og Teknologi, trådte i kraft 1. september.

Selvom uddannelsen i vid udstrækning allerede ligger inden for de ramme, der aftages i Den nye Uddannelsesbekendtgørelse (træder i kraft fra efterårssemestret 2005) arbejder studienævnet med yderligere tilpasning af studieordningen til denne bekendtgørelse.

Studienævnet har i 2004 afholdt møder hver måned, bortset fra juli, og har desuden afholdt en Studiedag i december, for uddannelsens undervisere, deltagere fra Folkesundhedsvidenskab ved SDU, censorer, valgte studenterrepræsentanter samt studievejledning. Censorformandskabet bidrager aktivt ved evaluering af studiet.

Studienævnets udvalg har bl.a. arbejdet med evaluering af undervisningen (det udarbejdede et evalueringskoncept har en central rolle ved kvalitetsudvikling af uddannelsen), meritvurdering, internationale forhold, udvikling af udbud af valgfag på kandidatdelen og rammer for specialearbejde. Uddannelsens udviklings- og planlægningsaktiviteter har omfattende opbakning blandt studenterrepræsentanterne, der løbende bidrager med både stor arbejdsindsats og kreativitet.

Studievejledningen vejleder om en bred vifte af emner, såsom krav og forudsætninger for optagelse på uddannelsen, tilrettelæggelse af studieplan, meritoverførsel, studie i forbindelse med barsel, specialeskrivning, tilrettelæggelse af studieforløb for indkomne udvekslingsstuderende m.m. Desuden har studievejledningen forestået og deltaget i forskellige typer af møder rettet mod såvel potentielle som nuværende FSV-studerende.

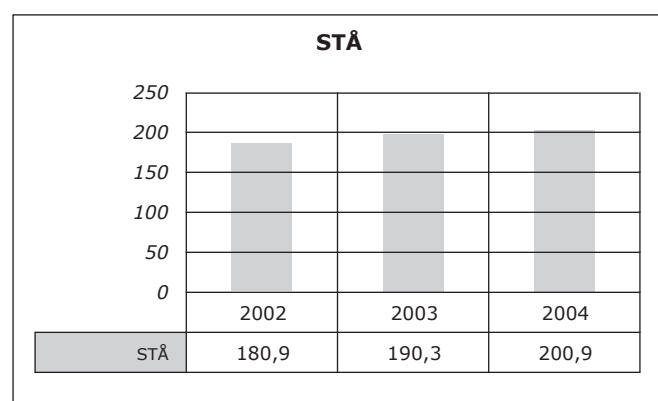
FSV-sekretariatet har betjent de studerende med tilmeldinger til undervisning, afholdelse af seminarer, optimeret skemalægning og eksamensplanlægning m.m. Desuden er sekretariatsbetjening af FSV-uddannelsernes (KU og SDU) censorkorps placeret i forbindelse med sekretariatet.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning

Indskrivningsfag	Aktivitetssområder					I alt
	Folkesundhedsvidenskab	Teologi	Samf.	Jura	Meritoverført	
Folkesundhedsvidenskab	187,9	0,9	0,5	0,7	5,5	195,5
Afrikastudier	0,3					
Samfundsvidenskab	1,2					
Humaniora	0,1					
Biologi	0,5					
Jura	0,2					
Meritstuderende	10,2					
Gæstestuderende	0,7					
I alt	200,9					

STÅ 2002-2004

Studieleder Lisbeth Ehlert Knudsen

Uddannelsesudvalget for Master of International Health (MIH)**Medlemmer**

Uddannelsesudvalget for MIH består ved udgangen af 2004 af uddannelsesleder, lektor Helle Samuelson, Afdeling for International Sundhed. Underviserne, lektor Flemming Konradsen (orlov), Afdeling for International Sundhed, lektor Vibeke Rasch, Afdeling for International Sundhed, Adjunkt Tanja Dræbel, Afdeling for International Sundhed. Lektor Dan Meyrowitsch, Afdeling for Epidemiologi. Studerende, stud.-MIH Kessie Gladstone, Danida Fellowship Centre, stud.-MIH Godfredah Mugala, Danida Fellowship Centre, stud.-MIH Jean Ndebega, Jody Boffa. Suppleanterne Lan Nguyen Thi Phong, Leonard Dean Plain, Birgitte Hagelund og Simeon Bichitse Nyabenda. Observatørerne, uddannelseskoordinator Lene Blegvad, Afdeling for International Sundhed og uddannelseskoordinator, Marianne Dithmer, studiesekretariatet for MIH-uddannelsen, som er sekretær for udvalget. Studenterrepræsentanter for uddannelsesudvalget vælges ved og fungerer fra nyt studieårs begyndelse.

Organisation

Sekretariatet er 16.12 2004 sammen med Afdeling for International Sundhed flyttet til Centre for Sundhed og Samfund, Øster Farimagsgade 5, Bygning 16, P.O.Box 2099, 1014 København K, telefon 35 32 76 26, fax 35 32 77 36. Det omfatter uddannelsesleder Helle Samuelson, h.samuelson@pubhealth.ku.dk, uddannelseskoordinator Lene Blegvad, L.Blegvad@pubhealth.ku.dk, uddannelseskoordinator Marianne Dithmer, M.Dithmer@pubhealth.ku.dk, kursuskoordinator Birgitte Gantriis, B.Gantriis@pubhealth.ku.dk. www.pubhealth.ku.dk/mih/mih.html.

Beretning

Et uddannelsesudvalg har samme personsammensætning, kompetence og arbejdsopgaver som et ordinært studienævn.

Formål

Master of International Health uddannelsen blev oprettet i 1998 under lov om åben uddannelse (nu lov om deltidsuddannelse). Det er en etårig akademisk, engelsksproget videreuddannelse med det formål at uddanne personer, som selvstændigt og på videnskabeligt grundlag kan medvirke

til at forbedre befolkningers og befolkningsgruppers sundhedstilstand internationalt, regionalt og lokalt. Væsentligt er forståelsen for samspillet mellem samfund, sundhedssystemer, behandling og forebyggelse af sygdomme samt sundhedsfremme i lav- og melleindkomst samfund.

Udbydere

Uddannelsen udbydes ved Københavns Universitet af Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet. Det meste af undervisningen rekvireres fra Institut for Folkesundhedsvidenskab i samarbejde med Danida og danske samt udenlandske undervisnings- og forskningsinstitutioner.

Optagelse

Optagelse på studiet kræver enten en videregående sundhedsfaglig, samfundsfaglig eller anden relevant kandidatexamen eller en uddannelse på mindst bachelorniveau fra et universitet eller anden højere læreanstalt og dokumenteret teoretisk videreuddannelse på mindst et år samt relevant erhvervs erfaring svarende til mindst to års fuldtidsarbejde. Desuden skal ansøgeren besidde sproglige færdigheder i engelsk, der kvalificerer til at følge et engelsksproget undervisningsforløb, og med ansøgningen skal følge et projektudkast på max. 4 sider. Ansøgere med anden baggrund kan optages efter individuel vurdering. Der optages ca. 28 studerende pr. år.

Indhold (fagledere i parentes)

Modul I: Core Module (20 ECTS): Grundmodul (professor Ib Bygbjerg/lektor Helle Samuelsen). Introduktion til international sundhed. Baseret på problemorienteret undervisning. Grundmodulet svarer til det TropEd godkendte (europæiske) "core module", idet der dog er 5 ugers ophold ved Christian Medical College (CMC), Vellore i Indien. Her gennemfører de studerende feltbesøg vejledt af professor Abraham Joseph og Sulochana Abraham og der undervises i øvrigt i relevante temaer af den kompetente lærerstab på CMC. Modulet afsluttes med skriftlig og mundtlig eksamen.

Modul II: Advanced Module (12 ECTS): "Health care systems in low-income societies". Videregående modul (lektor Helle Samuelsen) omfatter medicinsk antropologi, politisk videnskab, økonomi og management i tæt samarbejde med interne og eksterne lærere fra ind- og udland, blandt andet Danida og østafrikanske institutioner. Afsluttes med skriftlig eksamen.

Modul III: Special Module A (6 ECTS): "Refugee Health and Health in Emergencies" (lektor Flemming Konraden/Tanja Dræbel) omfatter humanitær bistand, katastrofer og flygtninge. Afholdes i samarbejde med Dansk

Røde Kors, Læger uden Grænser og Internationalt Center for Torturofre. Afsluttes med mundtlig eksamen.

Special Module B (6 ECTS): "hiv/aids, Prevention, Control, Care and Advocacy", (Lektorvikar Vibeke Rasch) omfatter hiv/aids-forebyggelse, kontrol og behandling. Afholdes i samarbejde med Epidemiafdelingen, Rigshospitalet. Afsluttes med skriftlig eksamen.

Modul IV: Individuelt projektarbejde (masterafhandling) med vejledning og afsluttende eksamen.

Modulerne I-III kan tages separat. Modul IV forudsætter deltagelse i Modul I ved Københavns Universitet.

Alle moduler er godkendt af TropEd.

Evaluering

Hvert modul bliver systematisk skriftligt og mundtligt evalueret af de studerende. Evalueringen er baseret på et spørgeskema med kvantitative og kvalitative parametre og resultaterne af disse undersøgelser diskuteres med de studerende, faglederne samt i uddannelsesudvalget, og de nødvendige skridt bliver taget for løbende justering af uddannelsen.

Status

MIH-uddannelsen ved Københavns Universitet har i 2004 udbudt den undervisning, som forudsættes i studieordningen. Der har være uddannelseslederskift idet lektor Helle Samuelsen har overtaget posten som uddannelsesleder efter professor Ib Bygbjerg. Uddannelsen har 31.12.2004 i alt 29 studerende, heraf er 16 støttet af Danida (inkl. Enreca-studerende), og 1 studerende har Erasmus Mundus scholarship. I alt er 12 nationaliteter repræsenteret med en. Det har været året med det største antal ansøgninger, og hvor der virkelig har været konkurrence om pladserne. Det femte hold af Masters in International Health (MIH) i Danmark blev færdige i august 2004.

Afdeling for International Sundhed/MIH deltager i et konsortium med syv andre europæiske institutioner, som i 2004 blev udvalgt af EU til at indgå i Erasmus Mundus Programmet. Allerede i august 2004 startede de 10 første Erasmus Mundus studerende i konsortiet. Der sker en løbende udvikling af uddannelsen.

MIH-uddannelsen har en hjemmeside (se ovenfor) og har i efteråret 2004 udgivet en ny folder om uddannelsen. Den endelige rapport vedrørende Danidas review af Master uddannelsen blev publiceret i foråret. Hvor den samlede konklusion er særdeles positiv. Danida har decentraliseret sit stipendieprogram, hvilket betyder at sektorprogrammer, der modtager Danida-støtte, nu selv skal finansiere og sende kandidater til MIH-uddannelsen. Det betyder samtidig at den hidtidige garanti fra Danidas side om at finansiere 15 stipendier er bortfaldet fra studieåret 2004/05.

Kandidatproduktion

År	2000	2001	2002	2003	2004
Antal	25 (heraf 15 kvinder)	26 (heraf 16 kvinder)	24 (heraf 8 kvinder)	22 (heraf 8 kvinder)	28 (heraf 12 kvinder)

Uddannelsesleder Helle Samuelsen

Uddannelsesudvalget for Master of Public Health (MPH)

Medlemmer

Pr. 1.2.2004 består Uddannelsesudvalget for MPH af uddannelsesleder Bjørn Holstein.

Undervisere er professor Allan Krasnik, Afdeling for Sundhedstjenesteforskning blev uddannelsesleder pr. 1.9.2004, lektor Dan Meyrowitsch, Afdeling for Epidemiologi, lektor Lone Schmidt, Afdeling for Social Medicin og lektor Signild Vallgård, Afdeling for Sundhedstjenesteforskning.

Studerende er Hanne Diemer, Kirsten Nordenbæk Hansen, Marianne Steenstrup Svendsen og Marianne Uhre.

Suppleanter er studerende Anne M.D. Pedersen og Tinne Thomsen.

Observatører er specialkonsulent, cand.jur. Aase Gudmann, MPH-sekretariatet.

Uddannelsesudvalgets sammensætning gælder fra 1.9.2004. Studenterrepræsentanter til uddannelsesudvalget vælges ved og fungerer fra nyt studieårs begyndelse.

Et uddannelsesudvalg har samme personsammensætning, kompetence og arbejdsopgaver som et ordinært studienævn.

Organisation

Studiesekretariatet er placeret ved Institut for Folkesundhedsvidenskab, Blegdamsvej 3, 2200 København N. Telefon 35 32 79 90, fax 35 35 11 81. Det omfatter uddannelsesleder Allan Krasnik, e-mail krasnik@pubhealth.ku.dk, specialkonsulent, cand.jur. Aase Gudmann, e-mail A.Gudmann@pubhealth.ku.dk, kontorfuldmægtig: G.Skov@pubhealth.ku.dk, kontorfuldmægtig Dorrit Brandt Kristensen, e-mail d.b.kristensen@pubhealth.ku.dk

Web-site: www.pubhealth.ku.dk/mphs.

Beretning

Formål

Master of Public Health (MPH) uddannelsen er oprettet i 1996 under lov om åben uddannelse. Det er en toårig (1,5 årsværk) akademisk masteruddannelse med det formål at uddanne personer, som selvstændigt og på videnskabeligt grundlag kan medvirke til at forbedre befolkningens og befolkningsgrupperes sundhedstilstand ved at 1) igangsætte, deltage i og evaluere forebyggende og sundhedsfremmende programmer om befolkningens sundhed og 2) deltage i udvikling, planlægning og ledelse af sundheds- og socialvæsenet.

Udbydere

Uddannelsen udbydes ved universiteterne i København og Århus under medvirken af lærere fra Syddansk Universitet. Ved Københavns Universitet udbydes uddannelsen af Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, og det meste af undervisningen rekvireres fra Institut for Folkesundhedsvidenskab.

Optagelse

MPH-uddannelsen er tilrettelagt for studerende, der har gennemgået en videregående samfundsfaglig, sundhedsfaglig eller anden relevant uddannelse på mindst bachelorniveau, samt dokumenteret videreuddannelse og opnået relevant erhvervs erfaring svarende til mindst to års fuldtidsarbejde.

Ansøgere med anden baggrund kan optages efter individuel vurdering. Der optages ca. 25 studerende pr. år ved Københavns Universitet.

Indhold af første studieår (fagledere i parentes)

Introduktions- og kvalifikationsmodul: Introduktion til sundheds- og samfundsvidenskabelig tænkning (professor Bjørn Holstein), videnskabsteori og etik (Adjunkt Hanne Andersen) og databehandling (lektor Mogens Trab Damsgaard).

Fællesmodul 1. Forskningsmetoder: Teoretisk biostatistik og epidemiologi samt målemetoder og datakilder (professor Per Kragh Andersen, lektor Merete Osler), og kvalitative forskningsmetoder (lektor Lone Schmidt), litteratursøgning og -evaluering.

Fællesmodul 2. Levekår og sundhed (lektor Kirsten Avlund): Begreber, indikatorer, sygdomsmønstre og sundhedsudvikling. Sociale og psykiske faktorer, adfærd og sundhed. Miljø og sundhed. International sundhed.

Fællesmodul 3. Organisation, ledelse og økonomi i sundheds- og socialvæsenet (lektor Signild Vallgård). Sundheds- og socialvæsenets organisation og funktioner: Sundhedspolitik, sundhedsvæsenets udvikling og struktur, internationale organisationer, planlægning, styringsmekanismer, evalueringsmetoder, MTV. Ledelse og kommunikation i offentlige institutioner, procesmonitorering og kvalitets sikring, beslutningsprocesser, strategisk ledelse. Samfundsøkonomisk effektivitet, driftsøkonomi, sundhedsøkonomisk evaluering, cost-benefit analyse, cost-effectiveness analyse og cost utility analyse.

Fællesmodul 4. Forebyggelse og sundhedsfremme (lektor Merete Osler). Biologiske, fysisk-kemiske, sociale og socialpsykologiske elementer. Kommunikation og pædagogik. Eksisterende strategier og programmer. Implementering, monitorering, styring, evaluering, kvalitetsudvikling.

To valgfrie specialmoduler efter den studerendes eget ønske. I 2004 afholdtes fire specialmoduler: Forebyggelse og sundhedsfremme (amanuensis Else Nygaard). Sundhedsvæsenets organisation og ledelse (lektor Lene Koch). Epidemiologi og biostatistik (professor Per Kragh Andersen). Sundhedsøkonomi (professor Hans Keiding).

Desuden ca. 8 ugers arbejde med øvelser, cases, obligatoriske opgaver og eksamensopgave.

Indhold andet studieår

Individuelt projektarbejde (masterafhandling) med vejledning samt 6 to-dagesseminarer med emner som understøtter arbejdet med masterafhandlingen (lektor Dan Meyrowitsch).

Evaluering af de studerende

I første studieår skal de studerende udarbejde og forsvare fire obligatoriske opgaver, en som dækker stoffet i fællesmodul 1 og 2, en som dækker stoffet i fællesmodul 3 og 4 og to som dækker stoffet i de to valgfrie specialmoduler. De fire opgaver skal være bestået for at man kan melde sig til eksamen efter første studieår.

Evaluering af undervisningen

Hvert modul bliver systematisk evalueret af de studerende. Evalueringerne er baseret på et spørgeskema og resultaterne af disse undersøgelser diskuteres med de studerende, faglederne samt i uddannelsesudvalget og de nødvendige skridt bliver taget for løbende at justere uddannelsen.

Status

Ved MPH-uddannelsens start i 1996 var der kun få master-uddannelser i Danmark og dermed få tilbud om akademisk videreuddannelse for personer med behov for en midtkarriere-uddannelse. Nu udbyder danske universiteter over 50 forskellige masteruddannelser, som alle appellerer til den samme brede målgruppe af veluddannede personer med behov for videreuddannelse og specialisering. Konkurrencen mellem masteruddannelserne er derfor skærpet.

De fleste masteruddannelser er deltidsuddannelser, mens MPH-uddannelsen omfatter et års fuldtidsstudium og et års deltidsstudium. MPH-uddannelsen er således et tilbud om etårsstudier og fordybelse, uden at man samtidig skal passe et arbejde. MPH-uddannelsen ved universiteterne i både København og Århus har ønsket at fastholde modellen med et væsentligt element af fuldtidsstudium, fordi vi mener, at det giver de bedste muligheder for at producere MPH-kandidater med høj kompetence.

I 2003 etablerede de to universiteter, der udbyder MPH-uddannelsen, et samarbejde med Dansk Selskab for Samfundsmedicin om at kommende speciallæger benytter MPH-uddannelsens fire fællesmoduler, som delvis afløser for det tidligere A-kursus (teoretisk kursus i samfundsmedicin). Det er et af de første eksempler på, at speciallægeuddannelsen delvis gennemføres i universitetsregi, og vi ser på baggrund af den positive evaluering frem til videreførelse af ordningen under de nye specialistuddannelsesregler.

I løbet af 2004 har Evalueringsinstituttet (EVA) gennemført en ekstern evaluering af MPH-uddannelserne i

Danmark, som indeholder en række overvejelser og anbefalinger med henblik på den videre udvikling af uddannelsen. Som led i opfølgningen har MPH-uddannelsen igangsat forskellige initiativer – herunder udarbejdelse af kompetencebeskrivelser, etablering af muligheder for opnåelse af specialiserede MPH-grader samt udvikling af et mere fleksibelt specialkursusforløb, bl.a. gennem etablering af fælleskurser med andre relevante uddannelser.

MPH-uddannelsen deltager i en række internationale samarbejdsprojekter. Disse omfatter bl.a. et EU-finansieret udviklingsarbejde om at etablere et internationalt tre måneders kursus om ledelse i sundhedsvæsenet, derudover et videre samarbejde mellem flere europæiske MPH-uddannelser om at etablere den såkaldte European Master of Public Health-grad (EMPH), og et initiativ til etablering af et program (Europubhealth) for studenterudveksling under EU's Erasmus-program. MPH-uddannelsen medvirker desuden aktivt i udvikling af et europæisk akkrediteringssystem for public-health-uddannelser, og der foreligger konkrete planer om etablering af et europæisk akkrediteringskontor på Københavns Universitet med ansvar for dette arbejde.

Af 55 ansøgere til studiestart september 2004 optog vi de 45, men kun 22 påbegyndte faktisk uddannelsen. Dette betydelige frafald inden studiestart er kendt fra tidligere år og skyldes først og fremmest vanskeligheder med at finansiere deltagerafgiften på 90.000 kr. Desuden deltog 16 personer som enkeltfagsstuderende på MPH-uddannelsens valgfri specialmoduler. I alt har 138 personer opnået MPH-graden ved Københavns Universitet i perioden 2000-2004.

Kandidatproduktion

År	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Antal	21	19	19	21	15	25	21

Uddannelsesleder Allan Krasnik

Studienævnet for Humanbiologi**Medlemmer**

Pr. 1.2.2004 bestod studienævnet af formand og studieleder, professor, dr.med. Henrik Galbo, Medicinsk-Fysiologisk Institut, vicedirektør, lektor Bodil Norrild, Proteinlab og næstformand, stud.scient. Ulla S. Madsen. Lærerrepræsentanter (3 år) og studenterrepræsentanter (1 år): Professor, dr.med. Henrik Galbo, Medicinsk-Fysiologisk Institut, stud.scient. Ulla S. Madsen, Hold XIII, lektor; dr.med. Folmer Elling, Institut for Molekylær Patologi, stud.scient. Morten Rasmussen, hold 14, stud.scient. Ib Klewe, hold 15, Mathias Jul Jørgensen, hold 15, Jakob Jespersen og lektor, Jørgen Gomme, Zoofysiologisk Laboratorium.

Suppleanter: Stud.scient. Christina H. Jørgensen, hold 14, lektor vikar, Thomas Jonassen, Farmakologisk Institut og stud.scient. Troels T. Nielsen, hold 14.

Permanente udvalg under Studienævnet for Humanbiologi
Dispensationsudvalg: Studieleder Henrik Galbo, Medicinsk-Fysiologisk Institut.

Koordinationsudvalg: Studieleder Henrik Galbo og stud.scient. Kasper Lage Hansen, Hold XIII.

Specialeudvalg: Lektor, dr.sci. Bodil Norrild, Proteinlaboratoriet og stud.scient. Bettina H. Thuesen, Hold XIII.

Medicinsk studienævns evalueringsudvalg: Studieleder Henrik Galbo.

Fakultetets internationale udvalg: Lektor, dr.sci. Bodil Norrild og stud.scient. Kasper Lage Hansen, Hold XIII.

Kontaktudvalg: Lektor, dr.sci. Bodil Norrild.

Ligestillingsrådet: Stud.scient. Ulla S.K. Madsen, Hold XIII.

Andre udvalg: Studenterbibliotek, stud.scient. Ulla S.K. Madsen, Hold XIII.

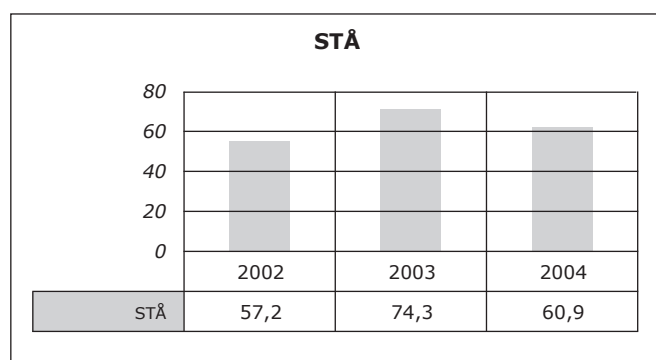
Observatører til andre nævn udpeges ad hoc.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning

Indskrivningsfag	Aktivitetssområder			
	Med. teori	Klinik	Meritoverført	I alt
Humanbiologi	60,0	0,3	0,5	60,8
Biologi	0,3			
Gæstestuderende	0,5			
I alt	60,9			

STÅ 2002-2004

Studieleder Henrik Galbo

Ph.d.-studienævnet for Sundhedsvidenskab**Medlemmer**

Pr. 1.2.2004 bestod studienævnet af lektor Jørgen Vinten, professor Jesper Reibel, lektor Jørgen Dissing, professor Christian Karup, professor Finn Diderichsen, cand.odont. et cand.scient. Anja Dynesen, cand.med. Charlotte Ellen Larroude, cand.med. Karen Suarez Krabbe, cand.scient.san.publ. Lisa von Huth Smith.

Beretning

Der er i 2004 ved Københavns Universitets Sundhedsvidenskabelige Fakultet tildelt 145 ph.d.-grader efter gennemførelse af det generelle ph.d.-studieprogram ved fakultetet, mens to studerende er faldet fra, og to har valgt at fortsætte deres videnskabelige arbejde med henblik på senere at udarbejde en disputats. I samme periode er indskrevet 225 studerende. Den mærkbare nettotilgang i perioden

er forårsaget af en forøgelse af stipendieantallet i forbindelse med forskerskoler.

Studienævnet opretholder kravet om, at de studerende skal udarbejde engelsksprogede manuskripter, som beskriver deres forskningsprojekt. Disse manuskripter skal indgå i ph.d.-afhandlingen, og de skal uafhængigt heraf søges publiceret i internationale fagtidsskrifter. Der arbejdes på at monitorere og dokumentere kvaliteten og kvantiteten af dette produkt af forskeruddannelsen ved fakultetet.

Det er bemærkelsesværdigt, at så mange ikke-læger fortsat søger og får optagelse som ph.d.-studerende ved fakultetet, og der er arbejdet på at øge rekrutteringen af cand.med.er til forskeruddannelsen med henblik på at oparbejde kvalificerede basalforskere med lægelig baggrund. Det er fortsat opfattelsen, at efterspørgslen efter fakultetets ph.d.-uddannede for tiden overstiger produktionen. Denne opfattelse støttes med mellemrum i medierne af repræsentanter for aftagende virksomheder og institutioner.

Ph.d.-studieleder Jørgen Vinten

Afdeling for Eksperimentel Medicin

Ledelse pr 1.2.2004

Afdelingen bliver 1.2.-31.8.2004 ledet af afdelingschef, dyrlæge Hans-Jørgen Skovgaard Jensen.

Afdelingens bestyrelse bestod af fire medlemmer; to udpeget af dekanatet, SVF, og to udpeget af RH's direktion: professor, dr.med. Jens Juul Holst (formand), lektor, dr.med. Michael E. Danielsen, professor, dr.med. Stig Haunsø (RH) og professor, dr.med. Keld Danø (RH).

Fra 1.9.2004 ledes afdelingen af afdelingschef, professor dr. med. Jann Hau.

Adresse

Panum Institut
Blegdamsvej 3
2200 København N
Telefon 35 32 73 73
Fax 35 32 73 99
libi@emed.ku.dk
www.emed.ku.dk

Institutederens årsberetning

Seneste historiske udvikling

Se tidligere udgaver af årbogen.

Fysiske rammer

Omfatter 3.500 m² (netto) på Panum Institut og 600 m² (netto) på Rigshospitalet.

Servicevirksomhed

Afdelingen har ansvaret for fakultetets forsøgsdyrsfaciliteter og yder assistance ved dyreforsøg samt rådgiver i forsøgsdyrfaglige spørgsmål, herunder forsøgsplanlægning. Den 1.9.2004 blev der indgået et samarbejde imellem Københavns Universitet (KU), Rigshospitalet, Københavns Amt og Den Kongelige Veterinær- og Landbohøjskole (KVL) om Campusstalden. Samarbejdet betyder, at brugere fra de berørte institutioner kan anvende alle faciliteter ved Afdeling for Eksperimentel Medicin (AEM) på KU og Institut for Veterinær Patobiologi (IVP) på KVL som interne brugere, dvs. subventioneret. Faciliteterne ved AEM er fortrinsvis forbeholdt små dyr, mens faciliteterne ved IVP er fortrinsvis forbeholdt store dyr. Campusstaldens bestyrelse består af Christian Friis, Torben Greve, Kristian Helin, Ralf Peter Hemmingsen (formand), Jannik Hilsted, Morten Johnsen, Janne Lehmann Knudsen, Ian Lambert, Martin Lauritzen, Ulrik Meyer, Birgitte Nauntofte, Jørgen Olsen, Ulla Wewer og Klaus Ølgaard. En betydelig ombygning og oprustning af forsøgsdyrfaciliteterne blev påbegyndt i 2004 med færdiggørelse af en nyindrettet karantæneafdeling for at imødekomme et stadigt stigende behov for import af transgene mus. Projektet indebærer blandt andet udskiftning af afdelingens vaske- og autokla-

veringsmaskineri, etablering af afdelinger med individuelt ventilerede bursystemer, oprettelse af en transgen core servicefacilitet, oprettelse af en afdeling for billeddannende teknikker og en afdeling for adfærdsstudier.

Forskningsvirksomhed

Med etablering af et professorat i komparativ medicin 1.9. påbegyndtes opbygningen af en aktiv forskningsvirksomhed ved afdelingen. Forskningen fokuserer blandt andet på udvikling af metoder til studier af stress hos dyr i forbindelse med anæstesi og indgreb på dyr. Metoderne, der anvendes i kombination med adfærdsstudier, baseres på non-invasiv kvantitering af stressfølsomme molekyler. Et andet vigtigt forskningsprojekt er udvikling af orale immuniseringsmetoder for optimering af produktion af immunspecifikke antistoffer i hønseæg.

Faglige og administrative hverv

Undervisning

Afdelingen afholder en række kurser i forsøgsdyrskundskab, eksperimentel kirurgi og mikrokirurgi for ph.d.-studerende, teknisk personale samt personer, der ønsker selvstændig tilladelse til at udføre dyreforsøg. Desuden arrangeres – i samarbejde med Sundhedsstyrelsen – kurser i operativ kirurgi, mikrokirurgi samt oftalmologi for læger under speciallægeuddannelse. Afdelingen har ansvaret for den obligatoriske undervisning i forsøgsdyrskundskab for humanbiologer, og enkelte forelæsninger på medicinuddannelsen.

Forbrug

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	1,3	0,0	1,3
DVIP	0,1	0,0	0,1
TAP	36,8	0,0	36,8
Årsværk i alt	38,2	0,0	38,2
Løn	11.847,0	20,0	11.867,0
Frikøb	131,0	0,0	131,0
Øvrige drift	3.187,0	102,0	3.289,0
Anskaffelser	599,0	0,0	599,0
Bruttototal t.kr.	15.764,0	122,0	15.886,0

Stab

VIP Internt finansieret

Hau, Jann; professor.

Jensen, Hans-Jørgen Skovgaard; dyrlæge.

Fondsbevilling

Vera og Carl Johan Michaelsens Legat

– Udvikling af orale immuniseringsmetoder (Jann Hau)
kr. 450.000.

Forskningsenheden for Almen Praksis i København

(tidligere Central Forskningsenhed for Almen Praksis)

Ledelse pr. 1.2.2004

Forskningsenheden ledes af forskningsleder, praktiserende læge, professor, dr.med. Hanne Hollnagel.

Forskningsenhedens bestyrelse består fra Praktiserende Lægers Organisation af formanden læge Michael Dupont, læge Henrik Dibbern samt fra Sygesikringens Forhandlingsudvalg amtsborgmester Hans Jørgen Holm og amtsborgmester Bent Hansen.

Organisation

Forskningsenheden fungerer under vedtægter, som 1.12.1985 er indgået mellem Praktiserende Lægers Organisation og Sygesikringens Forhandlingsudvalg. Forskningsenheden finansieres af den af organisationerne oprettede forskningsfond 'Fonden vedr. finansiering af forskning i almen praksis og sundhedsvæsenet i øvrigt'. Fonden får også midler fra finansloven.

Til at vejlede institutionen forskningspolitisk er nedsat et fagligt råd med repræsentanter for Dansk selskab for almen medicin, Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd, Sundhedsstyrelsen, Sundhedsministeriet og Institutterne for Almen Medicin i København, Århus og Odense.

Adresse

Øster Farimagsgade 5
Postboks 2099
1014 København K
Telefon 35 32 71 71
Fax 35 32 71 31
admin@gpract.ku.dk
www.gpract.ku.dk

Institutlederens beretning

Forskningsenheden udfører egen forskning og giver individuel rådgivning og praktisk bistand. Endvidere afholdes løbende fælles forskningsmøder mellem Afdeling for Almen Medicin og Forskningsenheden samt månedlige metodeseminarer mm. Der er temagrupper ang. "Sygdomsbegrebet", "Diabetes", "Livsstilsændringer" og "Børnefamilier". Forskningsenheden samarbejder med den decentrale Almenmedicinsk Forskningsenhed i Frederiksborg Amt, bl.a. omkring et grundlæggende kursus i forskningsmetodologi. I samarbejdet indgår også Lunds Universitet og Afdeling for Almen Medicin. Kurset strækker sig over tre semestre, og tredje kursus startede maj 2003. Samarbejdet får økonomisk støtte fra Østdansk Sundhedsvidenskabeligt Forskningsforum. Forskningsenheden prioriterer forskeruddannelsen højt og vil i de kommende år arbejde på, at der kan tilbydes forskerkurser fra start til ph.d.-niveau samt på at udvikle vejlederfunktionen. Forskningsenheden har haft en tilfredsstillende vurdering af internationalt peer-panel.

Seneste historiske udvikling

Central Forskningsenhed for Almen Praksis blev oprettet i 1978 med tilknytning til Institut for Almen Medicin, Københavns Universitet. Forskningsenheden er en selvstændig institution, hvis formål er at udføre forskning i almen praksis og sundhedsvæsenet i øvrigt. Desuden rådgivning og praktisk bistand til forskning i almen praksis og tilgrænsende områder.

Forskningsvirksomhed

1. Forskningsenheden har et bredt forskningsfelt med følgende tyngdepunkter

1. Befolkningens almindelige helbredsproblemer, dens håndtering af disse og behov for lægehjælp.

2. Klinisk forskning om de af patienterne hyppigst præsenterede henvendelsesårsager i almen praksis og om de hyppigste symptomer/diagnoser set i almen praksis.

3. Forebyggelsesforskning: Forebyggelse er et vidt begreb, som ud over de samfundsmæssige tiltag omfatter den individ- og familieorienterede del, hvorunder vi har en del projekter om forebyggende samtaler i almen praksis, om kommunikation af risiko, motivationsteorier, om helbredsressourcer, salutogenese, om sociale ressourcer, om livsstilssamtaler ang. rygning og alkohol, om ulighed i forebyggelse og sundhed.

4. Sundhedstjenesteforskning inkl. kvalitetsvurdering: Om befolkningens kontakter til almen praksis, teknologivurdering af procedurer i almen praksis, implementering af kliniske vejledninger og af ny forskningsviden, om det gode patientforløb på tværs af sektorerne.

På tværs af ovennævnte områder arbejdes med de to nævnte områder som en slags almenmedicinsk grundforskning om de processer, som danner basis for det kliniske arbejde i almen praksis:

5. Konsultations- og kommunikationsforskning: Lægepatientforholdet, den patientcentrerede konsultation, den motiverende samtale, befolkningens forventninger, befolkningens sygdomsmodel sammenlignet med lægens sygdomsmodel, om det bio-sociale, psykologiske og kulturelle perspektiv på sundhed og sygdom, praktiserende lægers tavse viden.

6. Teoriudvikling og begrebsafklaring: For eksempel indsigt i forløbet af folkesygdommene bl.a. gennem inddragelse af disse sygdomsformers begyndelse/oprindelse/forløb forud for og efter lægekontakt, udvikling af teorier bag forebyggelseskonsultationen, afklaring af begreberne patientønsker, patientforventninger, patientbehov.

2. Individuelle forskningsprojekter

Blødningsmønsteret hos 45-54-årige kvinder i Danmark (Karen Astrup).

Metodeudvikling til identifikation af diagnosticerede diabetespatienter i Danmark via oplysninger fra eksisterende nationale registre (Thomas Drivsholm).

Udvalgte indvandrergrupperes kontaktmønstre til almen praksis i Københavns Kommune; Udvikling af en indvandrerkonsulentfunktion i almen praksis (Lise Dyhr).

Situationel sygdom – en undersøgelse af den situationelle sygdomsteoriens gyldighedsområde (Dorte Gannik).

Diabetesomsorg i almen praksis – 14-års opfølgningen (Lars J. Hansen).

Opsporing af asthma bronchiale i 5-årsalderen i almen praksis (Christian Hermann).

Positive sundhedsfaktorer – En bedre balance mellem risikotænkning og ressourcetænkning; Sårbarhed som styrke – hvordan kan afmagtserfaringer blive til helbredsressourcer (Hanne Hollnagel, Kirsti Malterud).

Er en læge en læge? Om kønnets betydning for almen praksis (Bibi Hølge-Hazelton).

Indledende planlægning af et forskningsforløb frem mod en klarlægelse af, hvad almenmedicinsk filosofi er (Hans Lyng).

Den forebyggende børneundersøgelse i almen praksis – opgaver og muligheder i forhold til børn med særlige behov. En kvalitativ undersøgelse (Kirsten Lykke).

Symptomer som kundskabskilde – Hvordan kan vi udvikle medicinsk kundskab om kvinders helbred (Kirsti Malterud).

Selvurderet helbred: Uafhængig prädiktor for total dødelighed og død af iskæmisk hjertesygdom (Anni B.S. Nielsen, Hanne Hollnagel).

Hvad er vigtigt for et velfungerende samarbejde mellem tutorlæge og almenmedicinsk blokklæge – beskrevet ud fra perspektivet af yngre læge (Bente Nielsen).

Diabetesomsorg i almen praksis (Niels de Fine Olivarius).

Diabetessygdommens epidemiologi (Niels de Fine Olivarius, Thomas Drivsholm).

Evidensbaseret medicin – opnås målet? (Ole Olsen).

Lændesmerter i almen praksis efter 22 år (Poul A. Pedersen).

Patienten som lægens læremester (Charlotte Tulinius).

HUSK – fokus på hukommelsen (Frans Boch Waldorff).

3. Disputatsarbejder

Systematisk, specifik, individorienteret forebyggelse i almen praksis – Undersøgelser af teknologien alkoholscreening og kort intervention (Anders Beich).

Struktureret, individualiseret behandling af type 2 diabetes i almen praksis (Niels Olivarius).

Kvindens oplevelse af risiko i forbindelse med osteoporose (Susanne Reventlow).

Ph.d.-projekter

Forældre til småbørn, som ofte er syge (Ruth Kirk Ertmann).

Tobak i konsultationen hos den praktiserende læge (Ann Dorrit Guassora).

Det metaboliske syndrom i almen praksis (Poul Erik Heldgaard).

Øresygdom, hørelse og sprog hos førskolebørn (Maj-Britt Glenn Lauritsen).

Patientens perspektiv på et liv med type 2 diabetes (Anni B. S. Nielsen).

Risikoopfattelse hos hypertensionspatienter i almen praksis (Henrik Sångren).

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

Gannik D.: Institutrådet, Institut for Sygdomsforebyggelse, H:S Sygehusfællesskab; Humanistisk Medicinsk Videns- og Praksiscenter (Resengruppen).

Hollnagel H.: Fagligt Udvalg under PLO/DSAM; Styregruppen for Center for Sundhed og Samfund på Kommunehospitalet i København; kursusledelsen for Grundlæggende forskningsmetodologisk kursus i Frederiksborg Amt; Fagligt Råd for Almen Medicinsk Forskningsenhed i Frederiksborg Amt; Østdansk Sundhedsvidenskabeligt Forskningsforum, forretningsudvalget; Østdansk almenmedicinsk forsknings- og udviklingsnetværk; arbejdsgruppe vedr. forskningstræning i Region Øst nedsat af Videreuddannelsesrådet Region Øst.

Olivarius N. de F.: Leder af FE's strategi- og visionsinitiativ. Leder af FE's vejledergruppe. Leder af FE's diabetesgruppe.

Reventlow S.: Arbejdsgruppe i Vestsjællands Amt vedr. Kvalitetssikringsprojekt om Osteoporosediagnostik, -forebyggelse og behandling; Projektgruppe vedr. Forskningscenter for Kvalitetssikret Lægemedellanvendelse og Vestsjællands Amt; Forskningsfondens faglige råd og Forskningsfondens forskningsudvalg; samarbejde med RUC om 'Praktiserende lægers subjektive arbejdsbetingelser og professionsidentitet'.

Forskningsleder Hanne Hollnagel

Publikationer

Allamani A., Anderson R., Barfod S., et al.: Pourquoi la France ne devrait pas changer la loi Evin. *Le Monde* 8. nov., s. 11. 2004.

Andersen E.J., Hollnagel H.: Ny satsning på forskning i almen praksis (interview). *Norsk Lægegering* 124, s. 3273. 2004.

Astrup K., Olivarius N.d.F.: Frequency of spontaneously occurring postmenopausal bleeding in the general population. *Acta Obstet Gynecol Scand* 83, s. 203-207. 2004.

Astrup K., Olivarius N.d.F., Møller S.V., Gottschau A., Karlsund W.: Menstrual bleeding patterns in pre- and perimenopausal women: a population-based prospective diary study. *Acta Obstet Gynecol Scand* 83, s. 197-202. 2004.

Barfod S.: Det gäller att finna kärnen i problematiken. *Medicinsk Forum* 3, s. 6-10. 2004.

Beich A.: Sundhed – en sag så god at den helliger metoderne? *Ugeskrift for Læger* 166/42, s. 1-2. 2004.

Bjørnsson K., Gannik D.: Familielægen er truet (interview). *Sygeplejersken* 12, s. 10. 2004.

Breinholdt M., Dyhr L.: Svage patienter afslører mangler i sundhedsvæsenet (interview). *Ugeskrift for Læger* 166/46, s. 4183-4185. 2004.

Bro F., Waldorff F.B.: Guidelines – let's take a break and then move forward together! *Scand J Prim Health Care* 22, s. 2-5. 2004.

Carlsen L.T., Gannik D.: Den perfekte patient (interview). *tænk+test* 46, s. 10-13. 2004.

Dyhr L., Hamerik N.: Tolkeanvendelse i arbejdet med flygtninge- og indvandrerpatienter. *Månedsskrift for Praktisk Lægegering* 82/9, s. 1131-1139. 2004.

Dyhr L., Laursen M.: Nyankomne indvandrere fra 3.-verdenslande. Hvad med deres helbred? *Månedsskrift for Praktisk Lægegering* 82/11, s. 1387-1395. 2004.

Gannik D.: Utsigtede strukturforandringer i almen praksis. *FLOS maj*, s. 33-34. 2004.

Gannik D., Saaby J.: Kvalitet i almen praksis. *Praktiserende lægers syn på fagets essens, vilkår og mulige udvik-*

- linger i Viborg Amt. 93 s. Kvalitetsudviklingsudvalget i Viborg Amt, Viborg 2004.
- Gannik D., Vilstrup J.: Klynkeland (interview). Ud & Se 5, s. 26-28. 2004.
- Gannik D.E.: Psykosociale forhold og bevægeapparatsygdomme. Nordiske Udkast 31/1, s. 46-62. 2003.
- Gannik D.E.: Fagidentitet og arbejdsvilkår i almen praksis. Månedsskrift for Praktisk Lægegerning 82/6, s. 661-671. 2004.
- Hansen L.J.: Forskning er integreret i kvalitetsudvikling. Månedsskrift for Praktisk Lægegerning 82, s. 19-23. 2004.
- Hansen L.J., Olivarius N.d.F., Siersma V.D., Drivsholm T.B., Andersen J.S.: Individualised treatment goals in diabetes care. Scand J Prim Health Care 22, s. 71-77. 2004.
- Heldgaard P.E., Olivarius N.d.F., Hindsberger C., Henriksen J.E.: Impaired fasting glycaemia resembles impaired glucose tolerance with regard to cardiovascular risk factors: population-based, cross-sectional study of risk factors for cardiovascular disease. Diabetic Medicine 21, s. 363-370. 2004.
- Hvas L., Reventlow S., Malterud K.: Women's needs and wants when seeing the GP in relation to menopausal issues. Scand J Prim Health Care 22, s. 118-121. 2004.
- Hølge-Hazelton B.: Det bliver på min egen måde. Sygeplejersken 21, s. 14-19. 2004.
- Hølge-Hazelton B.: En klassisk profession skifter køn. Om kønnets betydning for almen lægepraksis. i: De professionelle – forskning i professioner og professionsuddannelser s. 143-151. Hjort K., Roskilde Universitetsforlag/Samfundslitteratur, Roskilde 2004.
- Hølge-Hazelton B.: Er praksis ét og køn noget andet? Månedsskrift for Praktisk Lægegerning 82/3, s. 303-315. 2004.
- Hølge-Hazelton B.: Virker ung-til-ung? Ungdomsforskning 3/1, s. 9-15. 2004.
- Jacobsen E.T., Karise S., Dyhr L.: Mødet mellem 1. generationer indvandrerkvinder og det danske sundhedsvæsen. 128 s. DSI Institut for Sundhedsvæsen, København 2004.
- Jensen M.K., Sørensen T.I.A., Andersen A.T., Thorsen T., Tolstrup J.S., Godtfredsen N.S., Grønbæk M.N.: En prospektiv undersøgelse af sammenhængen mellem rygning og senere alkoholstorforbrug i den danske befolkning. Ugeskrift for Læger 166/42, s. 3718-3722. 2004.
- Jørgensen L.G.M., Brandslund I., Petersen P.H., Stahl M., Olivarius N.d.F.: Creation of a low-risk reference group and reference interval of fasting venous plasma glucose. Clin Chem Lab Med 42/7, s. 817-823. 2004.
- Jørgensen M., Malterud K.: Lægen Merete taler med patienten Anne. Månedsskrift for Praktisk Lægegerning 82/2, s. 171-177. 2004.
- Kvetny J., Heldgaard P.E., Bladbjerg E.M., Gram J.: Sub-clinical hypothyroidism is associated with a low-grade inflammation, increased triglyceride levels and predicts cardiovascular disease in males below 50 years. Clinical Endocrinology 61, s. 232-238. 2004.
- Lid T., Eraker R., Malterud K.: "I recognise myself in that situation ...". Using photographs to encourage reflection in general practitioners. BMJ 329, s. 1488-1490. 2004.
- Lønneberg F., Brodersen J., Gannik D.: Rygdiagnoser og kejserens nye klæder (MR-scanning). Dagens Medicin 29, oktober, s. 1. 2004.
- Malterud K.: Methodological assumptions underlying conclusions should have been questioned. BMJ 328, s. 463-464. 2004.
- Malterud K., Candib L., Code L.: Responsible and responsive knowing in medical diagnosis: the medical gaze revisited. NORA 12/1, s. 8-19. 2004.
- Malterud K., Hollnagel H.: Positive self-assessed general health in patients with medical problems. Scand J Prim Health Care 22, s. 11-15. 2004.
- Malterud K., Hollnagel H.: Nøglespørgsmål i konsultationen – en klinisk kommunikativ metode. Ugeskrift for Læger 166/21, s. 2034-2035. 2004.
- Nielsen K-D.B., Dyhr L., Lauritzen T., Malterud K.: "You can't prevent everything anyway". A qualitative study of beliefs and attitudes about refusing health screening in general practice. Family Practice 21, s. 28-32. 2004.
- Olivarius N.d.F.: Diabetes care today: not everyone should have intensive multi-pharmaceutical treatment. Scand J Prim Health Care 22, s. 67-70. 2004.
- Olivarius N.d.F., Holstein-Rathlou N.H., Siersma V.D., Witt K., Vestbo E., Andreassen A.H.: Peripheral vascular disease is associated with reduced glycosuria in newly diagnosed type 2 diabetic patients. Diabetes Metab 30, s. 269-274. 2004.
- Reventlow S.: From accident to diagnosis. Cultural response to the risk of osteoporosis. i: AM Rivista della Società Italiana di antropologia medica. Themes in Medical Anthropology s. 87-99. Argo, 2002.
- Reventlow S., Waldorff F.B., Witt K., Knudsen E., Kruse T.: Kvalitetssikring af osteoporosediagnostik i et amt. Ugeskrift for Læger 166/32, s. 2656-2659. 2004.
- Stevnhøj A.L., Gannik D.: Kolos på lerbødder (interview). Ugeskrift for Læger 166/35, s. 3022-3024. 2004.
- Sångren H.: Patientevaluering af lægefaglig kompetence. Det Blå Blad 26/2, s. 7-8. 2004.
- Sångren H.: Patientvurdering af lægelige præstationer. Ugeskrift for Læger 166/21, s. 2031-2033. 2004.
- Thesen J., Mosevoll T.D., Malterud K.: Hjerter-lunge-redning i kommunehelsetjenesten – enkelt program for oplæring og vedlikehold. Tidsskr Nor Lægeforen 124, s. 322-323. 2004.
- Tulinus C., Hollnagel H., Hølge-Hazelton B., Salling Olesen H.: Praktiserende lægers faglige identitet og arbejdsforhold. Månedsskrift for Praktisk Lægegerning 82/5, s. 581-584. 2004.
- Waldorff F.B., Hermann C.: Rationelle beslutninger for den travle praktiserende læge: effekt af kursus i internet-baserede søgninger. Ugeskrift for Læger 166/21, s. 2054-2057. 2004.
- Walseth L.T., Malterud K.: Salutogenese og empowerment i allmenmedisinsk perspektiv. Tidsskr Nor Lægeforen 124, s. 65-66. 2004.
- Werner A., Isaksen L.W., Malterud K.: 'I am not the kind of woman who complains of everything': Illness stories on self and shame in women with chronic pain. Social Science & Medicine 59, s. 1035-1045. 2004.
- West L., Larsen H.S., Tulinus C.: Emotionel og kulturel viden er nødvendig for at blive en bedre praktiserende læge II. Månedsskrift for Praktisk Lægegerning 82/9, s. 1109-1118. 2004.
- West L., Larsen H.S., Tulinus C.: Emotionel og kulturel

viden er nødvendig for at blive en bedre praktiserende læge I. Månedsskrift for Praktisk Lægegering 82/9, s. 911-915. 2004.
Witt K., Knudsen E., Ditlevsen S.D., Hollnagel H.: Acade-

mic detailing has no effect on prescribing of asthma medication in Danish general practice: a 3-year randomized controlled trial with 12-monthly follow-ups. Family Practice 21/3, s. 248-253. 2004.

Center for Muskelforskning

Ledelse pr. 1.2.2004

Formand for bestyrelsen, professor Henrik Galbo.

Organisation

Center for Muskelforskning (CMRC) blev oprettet i 1994 finansieret af Danmarks Grundforskningsfond. I Centret indgår forskningsgrupper inden for H:S på RH (ledet af professorerne Bengt Saltin, Bente Klarlund Pedersen og Niels Secher samt af overlæge John Vissing) og BBH (ledet af professorerne Henrik Galbo og Michael Kjær) samt forskningsgrupper på Panum Institutet (ledet af fungerende professor Flemming Dela og lektorerne Thorkil Ploug, Bente Stallknecht og Jørn Helge), August Krogh Institutet (ledet af lektorerne Carsten Juel og Henriette Pilegaard) og Institut for Idræt (ledet af professorerne Erik Richter og Jens Bangsbo og lektorerne Bente Kiens, Ylva Hellsten og Jørgen Wojtaszewski). Centret er fra 2004 blevet videreført baseret på et samarbejde mellem Københavns Universitet, H:S og Det Sundhedsvidenskabelige og Det Naturvidenskabelige Fakultet. Det ledes af en styregruppe repræsenterende disse institutioner samt af en faglig bestyrelse, hvis formand er professor, overlæge, dr.med. Henrik Galbo.

Adresse

Bispebjerg Hospital, bygn. 8,1
Bispebjerg Bakke 23
2400 København NV
Telefon 35 31 65 87
Fax 35 31 27 33
Pso3@bbh.hosp.dk

Forskningsvirksomhed

CMRC's forskningsgrupper beskæftiger sig med en række centrale områder vedrørende musklernes biologi og dennes betydning for den øvrige organisme. Fokus er på basalvidenskabelige spørgsmål og mekanismer, men samtidig opnås informationer af høj relevans for idræts- og motionsudøvelse samt for forebyggelse og behandling af sygdomme. Selvom humanforsøg udført dels på raske forsøgspersoner og dels på forskellige patientgrupper er en hjørnesten i centrets forskning, omfatter virksomheden forskning på alle fysiologiske organisationsniveauer, helt fra gen- og molekylær-biologisk forskning over cellekultur- til *in vivo*-forsøg på isolerede muskler fra forskellige dyrearter samt på mennesket.

Formand for bestyrelsen Henrik Galbo

Pædagogisk Udviklingscenter Sundhedsvidenskab – PUCS

Ledelse pr. 1.2.2004

Centret ledes af konstitueret centerleder, lektor, ph.d., Lars Kayser.

Organisation

Centeret er organiseret under Det Sundhedsvidenskabelige Fakultets fællesadministration som en selvstændig budgettenhed. Centerets leder refererer til et koordinationsudvalg bestående af studielederne ved fakultetet og studenterrepræsentation.

Adresse

Teilum bygningen, afsnit 5404
Blegdamsvej 9
2100 København Ø
Telefon 35 45 44 72
Fax 35 45 44 37
www.pucs.ku.dk

Centerlederens årsberetning

Seneste historiske udvikling

For baggrund for PUCS og mål se venligst årsrapport for 2003 eller www.pucs.ku.dk.

Det sidste år har konsolideret udviklingen inden for medicinsk pædagogik. Dette afspejles i, at centeret har ansat en lektor i medicinsk pædagogik og en udviklingskonsulent. Indenfor evalueringsområdet er kapaciteten udvidet ved overgang til elektronisk evaluering. Inden for forskningsområdet er de første resultater af den longitudinelle undersøgelse af læge- og tandlægestuderendes studiemotivation og udvikling ved at blive gjort op, og de foreløbige resultater har været præsenteret ved nationale og internationale videnskabelige møder. Udviklingen af det medicinske pædagogiske fagmiljø er blevet styrket ved, at PUCS rent fysisk nu deler faciliteter med Center for Klinisk Uddannelse (tidligere HS:Postgraduate Medicinske Institut og Laboratoriet for Kliniske Færdigheder). Centeret har også fået nye arbejdsopgaver med undervisning af medicinstuderende i kommunikation på den prækliniske del af uddannelsen. Til dette formål er etableret et korps af eksterne lærere med særlige kvalifikationer inden for dette fagområde.

Personaleforhold

I 2004 er cand.mag., ph.d., Ingeborg Netterstrøm udnævnt til lektor i medicinsk pædagogik 1.5. Cand.techn.soc. Jørgen Theibel Østergaard er tiltrådt 1.10. som udviklingskonsulent, og cand.mag. Dorte Christiansen er midlertidigt ansat som projektmedarbejder med henblik på at varetage evalueringsopgaver. Læge Kendall Crookston er fra 1.8. og for et år visiting professor på et Fullbright Stipendium.

Forskningsvirksomhed

1. Udviklingsvirksomhed

1.1. Forløbsstudium på medicin – og tandlægeuddannelsen

Forløbsstudiet startede i efteråret 2003. Vi har i 2004 fulgt de medicin- og tandlægestuderende på 2. og 3. semester. Målet for forskningsprojektet er overordnet at undersøge sammenhængen mellem de studerendes læreprocesser og identitetsdannelse gennem studierne. Sideløbende evaluerer vi effekten af ændringerne af studieplanerne. Ingeborg Netterstrøm og Bettina Tjagvad har fulgt et medicinhold hver og B. Tjagvad et tandlægehold ved undervisningsobservationer. I 2004 er der i alt foretaget 57 undervisningsobservationer. I efteråret 2004 er de medicinstuderende, der blev optaget efterår 2003 blevet interviewet (i alt 20 personer – 1 interview mangler og 1 ønskede ikke at deltage) (Ingeborg Netterstrøm, Bettina Tjagvad Kristensen).

1.2. Holdningsstudiet

I april 2004 udsendtes et spørgeskema til fastansatte undervisere (professorer, lektorer og adjunkter) på 1.-5. semester af medicin- og tandlægestudiet. Formålet med spørgeskemaet var at kortlægge VIP'ernes opfattelse af forhold omkring studierne på SVF, de studerendes læringsstil samt forventninger til de kommende kandidaters kundskaber og kompetencer. Endvidere omfattede den en mindre undersøgelse af undervisernes forventninger til undervisningstilbud i PUCS' regi. (Bettina Tjagvad Kristensen, Lars Kayser).

2. Enheden for formidlings – og kursusvirksomhed

Enheden udbyder kurser og assistance til underviserne ved uddannelserne, specielt i forbindelse med implementeringen af den nye studieordning ved medicin. Enheden tilbyder desuden længere programmer for adjunkter (adjunkt-pædagogikum) og lektorer (lektorforløb) samt workshops for lektorer og professorer.

2.1. I 2004 har der været udbudt følgende

For undervisere tilknyttet SVF:

Et adjunktpædagogikum med start november 2004 og afslutning marts 2005. Kurset forløber over 14 halve dage (Ingeborg Netterstrøm og Jørgen Theibel Østergaard).

Implementering af 10. semester på medicin (workshops og internat).

Workshop for OSVAL-vejledere (i samarbejde med Formidlingscenteret ved Det Humanistiske Fakultet).

Pædagogisk grundkursus for undervisningsassistenter, der forløb over 3 dage (Ingeborg Netterstrøm).

Gå-hjem-møder med sundhedsvidenskabelige uddannelsesstemaer henvendt til ansatte og studerende ved SVF. Temaet for møderne var henholdsvis "Lægens rolle i forhold til patienten" ved Erik Rasmussen, administrerende direktør, Ugebrevet Mandag Morgen og "Arbejdsorganisering og uddannelse af læger på hospitalerne" ved Sidsel Vinge, projektleder, DSI, Institut for Sundhedsvæsen. (Bettina Tjagvad Kristensen, Ingeborg Netterstrøm).

Kursus for laboranter med undervisningsfunktioner (Ingeborg Netterstrøm).

Pædagogisk dag for undervisere på humanbiologi for

Folkesundhedsvidenskab og medicoingeniører. (Ingeborg Netterstrøm).

Foredrag om studenteraktiverende undervisningsformer på Dermatologisk Afdeling D, Bispebjerg Hospital v/Gunhild Lange Skovgård (Ingeborg Netterstrøm).

2.2. For studerende tilknyttet SVF

Forelæsning og workshops om problemformulering i forbindelse med OSVAL I, medicin (Bettina Tjagvad Kristensen).

Kommunikationsundervisning og fremlæggelse af OSVAL-opgaver.

Kursusledelse for kursus i studieteknik og læseteknik for studerende ved SVF (Trine Juul).

2.3. Enheden for evaluering og kvalitetsudvikling

Ved slutningen af forårssemestret gennemførtes for første gang web-baseret evaluering af kurserne på den ny studieordning for medicin. Fra efterårssemestret foretages nu elektronisk evaluering af samtlige kurser umiddelbart efter afslutning af de enkelte kurser. (Dorte Christiansen, Jørgen Hedemark Poulsen)

I regi af kvalitetsudviklingsudvalget og Studienævnet for Medicin, forestod PUCS 25.3. en workshop for kliniske professorer, lektorer, tutorer mfl. over temaet: "Den nye studieordning: 9. semesters kliniske ophold set på basis af erfaringerne fra 7. semester".

Enheden har deltaget i arbejdet med at udvikle logbøger for medicinstuderendes kliniske ophold på 9. og 10. semester (Jørgen Hedemark Poulsen).

Faglige og administrative hverv

Udvalg og fonde

Jørgen Hedemark Poulsen: Formand for Evalueringsudvalget for medicin, formand for kvalitetsudviklingsudvalget vedr. kliniske ophold, formand for arbejdsgruppen vedr. logbøger, medlem af folkeuniversitetsnævnet (indtil 29.2.), fakultetsrepræsentant i styrelsen for Folkeuniversitetet i København, fakultets ECTS-koordinator for medicin, medlem af Temagruppe 2 under auditeringsprojektet for Københavns Universitet (indtil 9.12.), medlem af ECTS-ICMG's Steering Committee (indtil 8.5.), medlem af projektgruppen bag ansøgning til EU-kommissionen om etablering af – det nu bevilgede – tematiske netværk for præ- og postgraduat lægeuddannelse, MEDINE (indtil 2.11.), medlem af fakultetets Internationale udvalg.

Ingeborg Netterstrøm: Næstformand i Foreningen for Forskning og Udviklingsvirksomhed i folkeoplysnings og voksenundervisning – FOFU, bestyrelsesmedlem i Dansk Universitetspædagogisk Netværk – DUN, medlem af tværuniversitær arbejdsgruppe med henblik på at udvikle en Master i Medicinsk Uddannelse (april 2003-2004).

Lars Kayser: Fakultetsrepræsentant i "International Collaboration for Teaching and Learning in Communication, Clinical Skills and Personal and Professional Development", medlem af CLUCIME, der er en rådgivningsgruppe for formanden for World Federation for Medical Education, medlem af Studienævnet for Medicins følgegruppe for Studieordningen af 2000.

Lars Kayser: Deltager i arbejdsgruppen Tværuniversitær arbejdsgruppe med henblik på at udvikle en Master i Medicinsk Uddannelse (april 2003-2004).

Konsulent – og rådgivningsvirksomhed

PUCS har i samarbejde med LKF forestået Medicinsk fagprøve for tredjelandslæger i alt 2 x 2 dage. Der er eksamineret 86 tredjelandslæger i 2004 (Lars Kayser og Annelise Wildenradt).

Formidling

Redaktionelle hverv

Netterstrøm I, Kristensen B Tjagvad, Aspegren K, Kayser L: A longitudinal Study of Student Learning and Development becoming a Professional Doctor. Copenhagen: University of Copenhagen, Faculty of Health Sciences, 2004. AMEE, Edinburgh.

Kayser L, Sander B, Netterstrøm I, Kristensen B Tjagvad: A model for Faculty Development – experiences from a pilot study. Copenhagen: University of Copenhagen, Faculty of Health Sciences, 2004. 11th International Ottawa, Conference on Medical Education, Barcelona.

Kristensen B Tjagvad: Perspektiver på undervisning og læring blandt undervisere på medicin- og tandlægeuddannelsen. Copenhagen: University of Copenhagen, Faculty of Health Sciences. DSMU, Odense.

Kongresser og symposier

Lars Kayser: Har deltaget i 11th International Ottawa Conference on Medical Education, Barcelona. 5.-7.7.2004 og har her fungeret som Workshop-leder.

Bettina Tjagvad, Ingeborg Netterstrøm, Jørgen Hedemark Poulsen, Kendall Crookston og Lars Kayser: Har deltaget i AMEE Conference, Edinburgh, 5.-8.9.2004.

Ingeborg Netterstrøm: Har i regi af FOFU deltaget i årsmødet 12.-13.11.2004 og har ved DSMU's årsmøde forestået workshop om "Fra forelæser til facilitator".

Bettina Tjagvad, Dorte Christiansen, Ingeborg Netterstrøm, Jørgen Hedemark Poulsen, Kendall Crookston og Lars Kayser: Har deltaget i Dansk Selskab for Medicinsk Uddannelses Årsmøde den 18.11.2004.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere

Kendall Crookston: University of New Mexico, er i perioden 1.7.2004-1.5.2005 tilknyttet PUCS som gæsteprofessor.

Erfaringsudveksling

PUCS havde i januar måned besøg af Ramaz Khetsuriani, M.D., ph.d., professor og rektor på Tbilisi State Medical University, Georgien, med henblik på orientering om pædagogisk udvikling af undervisere i medicin.

PUCS har sammen med LKF afholdt informationsdag for professor Henning Schjønby, overlæge, dr.med. Stefan Kutzsche, Utvalget for lisenssaker og utenlandsmedicinere samt Brita Scheel Rey og Cathrine Emblem, Sekretariatet for utenlandsmedicinere. Alle fire kommer fra Oslo Universitet og forestår udviklingen af eksamen for tredjelandslæger i Norge.

Netværk

PUCS deltager i et nationalt netværk med de tilsvarende medicinsk pædagogiske enheder ved Aarhus – og Syddansk Universitet.

PUCS deltager i et netværk mellem Københavns Universitetets pædagogiske enheder (Formidlingscenteret ved Det Humanistiske fakultet, Center for Naturfagernes Didaktik ved Det Naturvidenskabelige Fakultet og Pædagogisk Udviklingscenter ved Det Samfundsvidenskabelige Fakultet).
Centerleder Lars Kayser

Stab

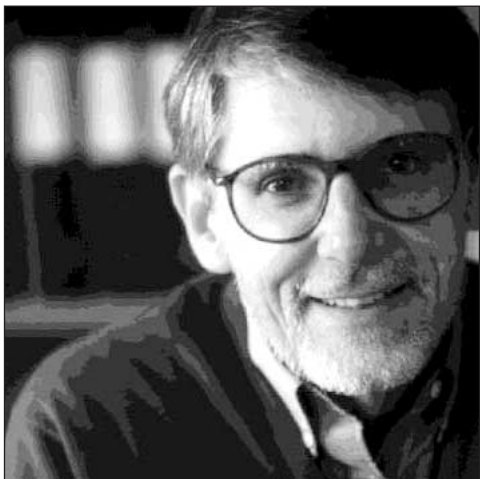
VIP Internt finansieret

Kristensen, Bettina Tjagvad; forskningsass.
Netterstrøm, Ingeborg Ulla; lektor.

Poulsen, Jørgen Hedemark; chefkonsulent.

Det Humanistiske Fakultet

Dekanatet for Det Humanistiske Fakultet

Dekan John Kuhlmann Madsen

Prodekan Thorkild Damsgaard Olsen

Det Humanistiske Fakultet

Ledelse pr. 1.2.2004

Dekan, lektor John Kuhlmann Madsen.

Prodekan, lektor Thorkil Damsgaard Olsen.

Sekretariatschef, cand.jur. Kirsten Stenbjerre.

Akademisk Råd/Fakultetsråd

Pr. 1.2.2004: Dekan, lektor John Kuhlmann Madsen (formand).

Lektor Carsten Due-Nielsen.

Adjunkt Hans Lauge Hansen.

Lektor Stig Hjarvard.

Lektor Mogens Trolle Larsen.

Lektor Hanne Ruus.

Kontorfuldmægtig Hannah Krogh Hansen (TAP-repræsentant).

Ingeniørassistent Steen Linke Larsen (TAP-repræsentant).

Kontorfuldmægtig Kirsten Mathiesen (TAP-repræsentant).

Stud.mag. Peter Brandorff (stud.-repræsentant) (til 1.3.2004).

Stud.mag. Vibe Skytte Christensen (stud.-repræsentant).

Stud.mag. Henrik Friis (stud.-repræsentant) (til 1.3.2004).

Mettelise Fritz Hansen (stud.-repræsentant) (fra 1.3.2004).

Roar Kent (stud.-repræsentant) (fra 1.3.2004).

Adresse

Njalsgade 80

2300 København S

Telefon 35 32 88 11

Fax 35 32 80 52

hum-fak@fak.hum.ku.dk

www.hum.ku.dk

Dekanens årsberetning

De dominerende opgaver for Det Humanistiske Fakultet har i 2004 været udarbejdelse af nye bachelorstudieordninger til aflevering næste år, implementeringen af den besluttede institutstruktur og forberedelse til den nye økonomistyring. Dertil kommer oparbejdelse af koncept og første eksempel på en vidensbank (ved Musikvidenskabeligt Institut og Institut for Kunst- og Kulturvidenskab); afholdelse af en velbesøgt humaniorafestival i april; igangsættelse og afvikling af projekter under humanioraplatformen under Øresundssamarbejdet, hvor dekanen var formand i 2004; fortsat arbejde med at gøre Universitetskvarteret i Øresta-

den til en attraktiv hypermoderne bydel (Ørestad Nord Gruppen med dekanen som formand og Crossroads Copenhagen).

Hvad angår de udestående etaper af det nye KUA (Københavns Universitet Amager), er der blevet udarbejdet en masterplan for institutternes behov. Disse er blevet reduceret i forhold til tidligere planer pga. en dramatisk overforbrugssituation af arealer på hele universitetet, der skyldes en for Københavns Universitet uheldig indretning af huslejeordningen (SEA). Det Humanistiske Fakultet vil således ikke kunne disponere over alle de kvadratmeter, der udgjorde det hidtidige planlægningsgrundlag for ombygningen.

Fakultetsrapporterne "Kompetenceveje" og "Kompetencer i spil" er sammen med en fælles skabelon lagt til grund for arbejdet med nyorientering af knapt 50 studieordninger. Fokus flyttes fra fagenes indre udvikling til de kompetencer, de skal føre frem til. Dermed kommer udviklingen tættere på at afspejle den effekt, studierne ønskes at skulle have på samfundet. De nye BA-studieordninger forelægges Fakultetsrådet og dekanen til beslutning i 2005. I arbejdet inddrages de relevante dele af det auditeringsprojekt, som Københavns Universitet har deltaget i i årets løb.

I forbindelse med nyorienteringen har Det Humanistiske Fakultet oprettet et arbejdsmarkedspanel. Der er indledt en ændring af studie- og erhvervsvejledningen, herunder er vejledningsindsatsen over for udenlandske studerende blevet styrket.

Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling (MVTU) har godkendt en BA-uddannelse i Balkanstudier og en kandidatuddannelse i Islamiske studier. Der blev givet afslag på en kandidatuddannelse i Forskningsformidling. To indleverede forslag, Virksomhedshumaniora og Cross-Media Communication, afventer en afgørelse fra Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling.

Det Humanistiske Fakultet har i årets løb engageret sig i ordningen med erhvervs-ph.d.'ere. Det er sket i erkendelse af, at der i det private erhvervsliv hidtil ikke har været megen humanistisk forskning. Mere end halvdelen af fakultets cand.mag.'er finder arbejde i den private sektor, men når det kommer til forskningen, skal der gøres en ekstra indsats. Fra den mere avancerede del af erhvervslivet har der været en god interesse. Det egentlige gennembrud kom dog ikke i 2004.

Den administrative omlægning af fakultet og institutter har krævet – og kræver fortsat – en uhyre indsats af mange ansatte. Denne anstrengelse er ikke blevet mindre af, at hele universitetets forskellige administrationer synes, at være under omlægning. Det markanteste er det studieadministrative system Fønix, som fakultetet har haft dårlige erfaringer med, og det økonomiske styresystem der vil forudsætte en række nye kompetencer. Personaleudviklingen vil også fremover kræve en stor indsats.

De øvrige emner, der er omtalt i de sidste beretninger, er under implementering.

Dekan John Kuhlmann Madsen

Fakultetets økonomi og aktiviteter

Tabel 1. Formålsopdelt regnskab 2000-2004

Formål	Udgifter, mio. kr., løbende priser				
	2000	2001	2002	2003	2004
Forskning i alt	196,406	198,877	203,713	211,661	215,320
Basisforskning	135,208	132,453	137,153	138,762	136,722
Tilskudsfinansieret forskning	51,102	55,540	56,092	59,801	66,340
Kontraktforskning	1,654	2,110	1,738	2,183	2,193
Forskeruddannelse	8,441	8,774	8,730	10,915	10,066
Uddannelse i alt	200,982	198,802	215,594	233,305	212,074
Ordinær uddannelse	187,435	184,178	201,808	218,377	196,849
Åben Uddannelse	13,247	14,290	13,453	14,095	13,919
Efteruddannelse				0,488	0,947
International studenterudveksling	0,300	0,334	0,334	0,345	0,346
Kursusundervisning					0,013
Andre faglige formål i alt	17,403	19,306	19,988	20,009	14,267
Klinikker	5,585	5,912	5,979	6,867	0,000
Øvrige faglige formål	11,818	13,394	14,009	13,142	14,267
Fælles formål i alt	39,786	42,788	49,822	61,992	56,097
Bygningsdrift	30,678	33,794	40,448	51,039	44,682
Generel ledelse og administration	7,751	7,609	8,088	9,452	10,103
Øvrige	1,357	1,385	1,286	1,500	1,313
I alt	454,577	459,773	489,117	526,967	497,759

Tabel 2. Aktiviteter 2000-2004

	Aktiviteter				
	2000	2001	2002	2003	2004
Antal studerende	14.191	14.054	13.581	13.412	11.675
Antal STÅ	5.753	5.899	5.842	5.680	4.879
Antal optagne pr. 1. oktober	2.045	1.936	1.936	1.930	1.728
Antal 1. prioritetsansøgere	3.805	3.371	3.454	3.363	2.180
Gennemsnitsalder for optagne	25	25	25	25	25
Median, alder, for optagne	23	23	23	23	22
Antal bachelorer	1.054	1.136	1.152	1.111	933
Gennemsnitsalder, bachelorer	28	28	28	28	28
Gennemsnitlige gennemførelsestid, bachelorer	5	4	4	4	5
Antal kandidater	615	751	802	831	650
Gennemsnitsalder, kandidater	33	32	32	32	32
Gennemsnitlige gennemførelsestid, kandidater	9	8	8	8	8
Åben uddannelse – Antal deltagerbetalende STÅ	849	899	912	922	785
Færdiguddannede på hele uddan. (master, diplom)	77	50	76	75	94
Antal forskeruddannelsesårsværk i alt	196	169	156	147	136
Antal forskerudd.stud. pr. 1. oktober, i alt	206	181	171	166	151
Antal forskerudd.stud. pr. 1. oktober, mænd	97	86	85	84	76
Antal forskerudd.stud. pr. 1. oktober, kvinder	109	95	86	82	75
Antal afhandlinger, året	38	39	24	36	37
Studerende, der udløser internationaliseringstilskud	565	601	545	560	494
Indgående	350	261	256	253	283
Udgående	215	340	289	307	211
Antal doktorgrader	5	4	4	5	2
Antal forskningspublikationer, iflg. årsberetning	1.464	1.242	1.469	1.236	1.447

Ph.d.-studienævnet for Humaniora**Medlemmer**

Pr. 1.2.2004 bestod ph.d.-studienævnet af ott valgte medlemmer. Det er lærerne Lisbeth Falster Jakobsen (formand), Sysse Engberg, Thomas Højrup, og Russell Duncan.

De studerende er Hanne Fabricius Olsen, Nina K. Brandt Jacobsen, Pia Quist Nielsen og Lasse Horne Kjældgaard.

Beretning

Ph.d.-studienævnet varetager for de ved fakultetet indskrevne studerende indskrivning, kurser, rejseansøgninger, aflevering og den praktiske del af bedømmelsen af afhandlinger, samt løbende rådgivning af de ph.d.-studerende. Det daglige administrative arbejde ligger i hænderne på studie-

nævnets sekretær samt studienævnets formand, mens nævnet på sine møder, 3-4 gang i semestret, dels tager stilling til konkrete problemer, dels drøfter nye tiltag med henblik på en løbende kvalitetsudvikling af uddannelsen.

Efter den nye Bekendtgørelse af 8. marts 2002 trådte i kraft, er der blevet udarbejdet herunder liggende fakultetsregler samt forskellige vejledninger. Kontakten til de enkelte fag og institutter har været vedligeholdt gennem ph.d.-koordinatorene.

Ph.d.-studienævnet afholder forskellige kurser for ph.d.-studerende, både mere generelle kurser af videnskabsteoretisk art med deltagere fra adskillige fag, og mere specielle kurser for en mindre målgruppe. Ansvar for kursusafholdelse deles nu med de forskerskoler, som varetager større faglige områder, og som fungerer som en slags studienævn for de respektive områder.

Der har i året været tildelt 35 ph.d.-grader.

Ph.d.-studienævnsformand Lisbeth Falster Jakobsen

Institut for Engelsk, Germansk og Romansk

Ledelse pr. 1.5.2004

Instituttet ledes af institutleder Jens Erik Mogensen.

Institutbestyrelsen består af institutleder Jens Erik Mogensen (formand), lektor Steen Schousboe, lektor Jørgen Sevaldsen, lektor Gert Sørensen, ph.d.-stipendiat Marie Andersen, kontorfuldmægtig Annemarie Jensen, overassistent Jørgen Willadsen, stud.mag. Vera Bach-Jørgensen og stud.mag. Annbritt Østdahl. Observatør: Viceinstitutleder Jørn Boisen.

Organisation

Instituttet er opdelt i otte fag med fem studienævne: Engelsk, fransk, italiensk/romænsk, spansk/portugisisk og tysk/nederlandsk.

Adresse

Njalsgade 128-130
2300 København S
Telefon 35 32 86 00
Fax 35 32 84 08
engerom@hum.ku.dk
www.engerom.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Institut for Engelsk, Germansk og Romansk er oprettet 1.5.2004 ved en sammenlægning af Engelsk Institut, Romansk Institut og Institut for Tysk og Nederlansk. I 2004 har instituttet nyorganiseret den administrative og forskningsmæssige struktur samt færdiggjort planerne for en fysisk samling af instituttet. Dette betyder bl.a., at lokalerne på Københavns Universitet Amager (KUA) i bygning 22 fraflyttes, og at instituttets administration samles på gang 24.2.

Personaleforhold

Nyansættelser

Birgitte Grundtvig Huber er 1.2.2004 ansat som adjunkt i italiensk med henblik på forsknings- og udviklingsopgaver med en bevilling fra Carlsbergfondet.

Johan Pedersen er ansat som amanuensis i spansk 1.8.2004.

Karsten Schou er ansat som undervisningsadjunkt i engelsk 1.2.2004.

Gregory Stephenson er ansat som undervisningsadjunkt i engelsk 1.8.2004.

Afgang

Birgit Matz fratrådte som overassistent 31.12.2004.

Vibeke Winge fratrådte som lektor i tysk 31.8.2004.

Arne Zettersten fratrådte som professor i engelsk sprog og litteratur 31.1.2004.

Forskningsvirksomhed

1. Sprog videnskab

1.1. Engelsk

Dorte Albrechtsen og Birgit Henriksen fortsætter samarbejdet med Kirsten Haastrup (Handelshøjskolen i København) om det af Statens Humanistiske Forskningsråd støttede forskningsprojekt "Processer i skrivning og ordforrådstilegnelse". I 2004 er der arbejdet videre med data og informanter. Projektet afsluttes med en publikation i 2006 hos forlaget Palgrave.

Henrik Gottlieb fortsætter arbejdet på sit projekt om engelsk påvirkning af dansk og deltager i projektet "Oversættelse fra leksem- til teksthøjniveau" med bidraget "Dansk – et sprog i sin egen ret? Et komplekst korpus af danske tekster og deres originaler". Desuden deltager han i EU-projektet "Multidimensional Translation" med et bidrag om et parallelt korpus med titlen "The Danish SubText Corpus". Desuden arbejder han på en monog rafi om forskellige aspekter af fænomenet tekstning.

Peter Harder arbejder (sammen med ph.d.-stipendiat Kasper Boye) på et studium af verber med sætningskomplement (især menings-, ytrings- og holdningsverber). Der er affattet et manuskript med titlen "Complement-taking predicates: usage and linguistic structure", som er under bedømmelse til publikation. Sammen med Lisbeth Falster Jakobsen (Tysk, Københavns Universitet), Elisabeth Engberg-Pedersen, Michael Fortescue (Sprogvidenskab, Københavns Universitet), Lars Heltoft (Roskilde Universitetscenter) og Michael Herslund (Handelshøjskolen i København) arbejdes på en samlet fremstilling af dansk funktionel grammatik som sprogteori. Desuden har han foretaget indledende studier af delområder i forbindelse med et bogprojekt om forholdet mellem funktionel og kognitiv lingvistik, samt et projekt om kodning af perspektiv i dansk og engelsk med særlig fokus på skolestartsalderen.

Jørgen Staun har i 2004 påbegyndt og afsluttet et projekt om partikelfonologi. Han arbejder fortsat på en lærebog i amerikansk engelsk.

1.2. Fransk

Anita Berit Hansen arbejder videre med sine fonologiske projekter om aktuelle variations- og udviklingstendenser i talt fransk (se Årbog 2003). Hun har desuden påbegyndt et projekt om fransk variabel syntaks i tværromansk perspektiv.

Maj-Britt Mosegaard Hansen arbejder videre med sit projekt om franske faseadverbiers strukturelle, funktionelle og semiotiske egenskaber, i både synkront og diakront perspektiv. Desuden har hun bl.a. forfattet en artikel om 'en-fin' og 'finalement' og (i samarbejde med Corinne Rossari, Fribourg) en introduktion om pragmatiske markører. I forbindelse med et internationalt projekt har hun i 2004 påbegyndt et samarbejde med Richard Waltereit (Tübingen) om generaliseret konversationel implikatur og betydningssænderinger, samt affattet adskillige foredragsmanuskripter og anmeldelser.

Henrik Prebensen fortsætter arbejdet med projekterne "Karolingisk sprogpolitik – overgangen fra latin til romansk" og "Formel semantik for nominalsyntaxer". I 2004 har han især arbejdet med subjeksprædikater og valensteori og har herunder færdiggjort en artikel, som udkommer i 2005.

Lene Schøsler fortsætter arbejdet på et projekt om verbalvalens i et diakront perspektiv i samarbejde med Cinzia Pignatelli (Université de Poitiers, Frankrig) og France Martineau (Université d'Ottawa, Canada). Der har i 2004 været holdt et kollektivt foredrag om støtteverbkonstruktioner (indleveret til trykning i Frankrig). Endvidere fortsætter hun – i samarbejde med professor Lars Heltoft (Roskilde Universitetscenter) og professor Jens Nørgård-Sørensen (slaviske sprog, Københavns Universitet) – ledelsen af det Statens Humanistiske Forskningsråd støttede grammatikaliseringprojekt 2003-2005. Under dette projekt er der i 2004 blevet færdigredigeret og udgivet en artikelsamling. Desuden fortsætter hun sin forskning i middelalderhåndskrifters variationer, med inddragelse af moderne teknologi. Under dette projekt har hun i 2004 bl.a. holdt to foredrag i indlandet samt tilrettelagt og afviklet en tematisk sektion vedrørende filologi og teknologi i samarbejde med Costanzo Di Girolamo, Palermo, Martin-D. Gleßgen, Zürich, Harald Völker, Göttingen, ved Congrès International de Linguistique et Philologie Romanes (Wales). Der forberedes en udgivelse af akterne fra kongressen samt fra Filologisk-Historisk Samfundsseminar.

1.3. Italiensk

Hanne Jansen arbejder videre på et projekt om spatialpartikler (præpositioner og lokative adverbier) og rumlig kodning: kontrastivt og i oversættelsesmæssigt perspektiv. Desuden arbejder hun med forholdet mellem skønlitterær oversættelse og kognitiv lingvistik. I samarbejde med Steen Jansen, Paola Polito, Gunver Skytte og Erling Strudsholm har hun påbegyndt et tværdisciplinært projekt om tidsbegrebet hos Leopardi (sprogligt, litterært og kulturhistorisk).

Erling Strudsholm har i samarbejde med Maj-Britt Mosegaard Hansen studeret udviklingen og brugen af faseadverbierne *déjà* og *già*. I samarbejde med Luisa Amenta (Università degli Studi di Palermo) har han indledt en undersøgelse af forskellige muligheder for at udtrykke deontisk modalitet, med henblik på at afdække sammenhænge mellem leksikalske/syntaktiske valg og diafasisk variation. I samarbejde med Hanne Jansen, Steen Jansen, Paola Polito og Gunver Skytte, har han påbegyndt et tværdisciplinært projekt, om tidsbegrebet hos Leopardi (sprog lig, litterært og kulturhistorisk).

1.4. Nederlansk

Niels-Erik Larsen har afsluttet sine grafemanalyser af tidligt middelnederlandske tekster med to artikler, som er i trykken. Han har desuden færdiggjort en anmeldelse af Dansk-Hollandsk Ordbog og fortsætter sit projekt vedr. en nederlandsk grammatik for danskere.

1.5. Portugisisk

Sandi Michele De Oliveira fortsætter arbejdet på sine to projekter (a) "comparative pragmatics" og (b) "address forms". I forbindelse med (a) har hun i 2004 arbejdet sammen med eksternt lektor Maria Leonor Paiva om sproghandlinger på portugisisk. I forbindelse med (b) har hun i 2004 arbejdet med en dynamisk model for kognitive processer.

1.6. Spansk

Eva Dam Jensen og Thora Vinther arbejder videre med emner inden for fremmedsprogspædagogik. I 2004 har der været foretaget eksperimenter med indirekte styring af lær-

nerens sproglige opmærksomhed i iagttagelsen af videoinput. Der er gennemført et pilotprojekt med studerende for at se, hvor tæt op ad videoens indhold undervisningen skal lægge sig.

Johan Pedersen har afsluttet projektet "Reflexive intensification in Spanish", som er blevet gennemført i forbindelse med deltagelse i grammatikaliseringsnetværket. Resultaterne, der publiceres i en dansk og en international publikation, vil komme til at danne udgangspunkt for et nyt projekt. Han har endvidere afsluttet forskningsprojektet "The Spanish impersonal se-construction: reconsidering case-marking patterns". Resultaterne publiceres i en dansk og en international publikation. Han har i 2004 påbegyndt projektet: "The usage-based status of connectives in the light of the diachrony of mood-selection".

Thora Vinther arbejder med færdiggørelsen af en artikel om illokutionærkraft og høflighedsniveau i talehandlingsformlen 'Por qué no...?' samt af undersøgelsen af 'ir + gerundium'. Hun fortsætter samarbejdet med Eva Dam Jensen om Fremmedsprogspædagogik (se ovenfor). Desuden arbejder hun på en anmeldelse af en bog om sproglig høflighed.

1.7. Tysk

Lisbeth Falster Jakobsen skriver på et kapitel om valens til en bog om teoridannelsen Dansk Funktionel Grammatik (bogen er planlagt i samarbejde med Elisabeth Engberg-Pedersen, Michael Fortescue, Peter Harder, Lars Heltoft og Michael Herslund). Desuden fortsætter hun det i 1992 påbegyndte arbejde med tysk grammatik på universitetsniveau (sammen med Peter Colliander, Handelshøjskolen i København). Hun arbejder p.t. på kapitlet om modalitet.

Jens Erik Mogensen har inden for det overordnede emne grammatik i ordbøger i 2004 færdiggjort en artikel om grammatik i bilingvale ordbøger (i trykken i Tyskland). I forbindelse med emnet ny tysk retskrivning har han i 2004 afsluttet en større artikel om ortografiske problemer i tysk leksikografi (i trykken i Tyskland) samt påbegyndt en artikel om variantskrivning i bilingval leksikografi set ud fra den moderne funktionslære. Desuden fortsætter han deltagelsen i projektet "Wörterbuch zur Lexikographie und Wörterbuchforschung" i samarbejde med bl.a. Herbert Ernst Wiegand (Heidelberg), Franz Josef Hausmann (Erlangen), Regina Hessky (Budapest) og Angelika Storrer (Dortmund).

Vibeke Winge fortsætter sit arbejde på "Frühneuhochochdeutsches Wörterbuch".

2. Litteraturvidenskab

2.1. Engelsk

Justin D. Edwards har færdiggjort bogen "Gothic Canada: Reading the Spectre of a National Literature". Den udkommer i 2005 på University of Alberta Press. I samarbejde med prof. Douglas Ivison (Lakehead University, Canada) har han færdiggjort bog en "Downtown Canada: Writing Canadian Cities". Den udkommer på University of Toronto Press i 2005. Han har påbegyndt arbejdet på en monografi med titlen "Legal Fictions: Charles Brockden Brown, Transgression and the Law".

Dorrit Einersen skriver sammen med Arnt Lykke Jakobsen (Handelshøjskolen i København) på en artikel om D.H. Lawrence i Danmark.

Niels Bugge Hansen har inden for det overordnede emne "Shakespeare i Danmark" arbejdet med forskellige projekter, som alle er under udgivelse: "Othelloopførelser på danske scener" samt Karen Blixens brug af Shakespeares "The Tempest" i "Skæbneanekdoter".

Eva Rask Knudsen har færdiggjort en artikel om den newzealandske maori-forfatter Patricia Grace. I samarbejde med Martin Leer og Stuart Ward har hun desuden skrevet og publiceret en artikel med titlen "Someone Else's Story? Reflections on Australian Studies in Europe". En ny bog med essays om kropsmetaforer i postkolonial litteratur er påbegyndt.

Charles Lock arbejder på fire artikler: (a) om nigeriansk litteratur, (b) om Shakespeare, (c) om oversættelsesteori og (d) om ikke-lineære læsemetoder. Han fortsætter i øvrigt sine studier i poetik, Bakhtin, John Cowper Powys og Thomas Hardy.

Viggo Hjørnager Pedersen har i 2004 ved Syddansk Universitet forsvaret sin disputats om de engelske oversættelser af H.C. Andersens eventyr. I samarbejde med H.C. Andersen-Centret i Odense, er flere publikationer om samme emne under planlægning. Desuden arbejder han fortsat på en bog om modtagelsen af engelsk litteratur i Danmark, og han har planlagt en H.C. Andersen-ordbog.

Inge Birgitte Siegumfeldt har i første halvdel af 2004 arbejdet på sit bogprojekt "Milah" om omskæring som central figur i filosofen Jacques Derridas tænkning. Om samme emne har hun færdiggjort en artikel til tidsskriftet "SubStance". Desuden har hun skrevet en artikel med titlen "Love", der sammenkæder udvalgte citater fra Jacques Derridas forfatterskab.

2.2. Fransk

Jørn Boisen har færdiggjort to manuskripter: (a) "Une fois ne compte pas – Nihilisme et sens dans l'insoutenable légèreté de l'être de Milan Kundera" (udkommer 2005 på Museum Tusulanums Forlag) og (b) "Albert Camus – en introduktion" (udkommer på Gyldendal). Han fortsætter sine studier i emnerne litteratur og engagement, kanon og kanoniseringsprocesser samt Roland Barthes og "the linguistic turn".

Hans Peter Lund har i 2004 påbegyndt projektet "Litterær tekstgenetik: Det litterære værk uden grænser" med foredrag og en artikel.

Jonna Kjær har påbegyndt tilrettelæggelsen af et kongresbidrag om "Den allegoriske fremstilling i fransk midalderteater".

2.3. Italiensk

Lene Waage Petersen har redigeret bogen "Italo Calvino. Synlighedens betydning", hvortil hun desuden selv har skrevet et antal artikler.

2.4. Spansk

Hans Julio Casado Jensen har færdiggjort tre artikler: en artikel om forholdet mellem Baudelaire og Juan Ramón Jiménez, en artikel om forholdet mellem metafor og antropomorfisme samt en artikel om Roland Barthes og selvbiografien. Han har desuden påbegyndt tre andre artikler: En artikel om Borges og den skandinaviske litteratur, en artikel om kareter i spansk guldalderlitteratur og en artikel om Calderónsdrama "El mágico prodigioso".

2.5. Tysk

Birthe Hoffmann har arbejdet videre på to artikler: En om filologi og formalisme i litteraturvidenskaben og en om Musil. Hendes projekt om konfigureringer af subjektiviteten i Goethes lyrik (se Årbog 2003), er indtil videre sat i bero, på grund af de ovennævnte artikelprojekter.

Børge Kristiansen har færdiggjort en artikel om Thomas Manns fortælling "Tonio Kröger" samt en monografi om Henrik Pontoppidan og tysk åndsliv (457 s.). Han arbejder videre på en bog om ironien hos Thomas Mann og en bog med titlen "Dämonie und Entsagung im Spätwerk Goethes". Desuden fortsætter han sine undersøgelser af Schopenhauer-receptionen hos Harald Kidde, Viggo Stuckenberg, Jørgen Jørgensen mfl.

Birgit Nielsen har arbejdet på og publiceret genudgivelsen af sin bog om "Karin Michaëlis, en europæisk humanist". Endvidere arbejder hun på en artikel om Karin Michaëlis' hjælp til Wiens boligborgmester Hugo Breitner, og forbereder et projekt, om udgivelsen af Peter Freuchens breve til Karin Michaëlis.

3. Kultur, historie og samfundsforhold

3.1. Engelsk

Til markering af 200-året for briternes bombardement af København i 1807, vil der bl.a. blive afholdt en konference i efteråret 2006 med deltagelse af britiske eksperter. Den arrangeres af Jens Rahbek Rasmussen og Jørgen Sevaldsen (Engelsk) i samarbejde med lektor Claus Bjørn (Historie). Der er i 2004 blevet påbegyndt et forskningsprojekt med deltagelse af de ovennævnte samt følgende eksperter i dansk, historie, kunsthistorie og international ret: Sune Auker, Marie-Louise Svane, Rasmus Glensthøj, Claus M. Smidt, Anette Faye Jacobsen. Projektet skal belyse 1807 i samtidens reaktioner, i britisk politisk debat, i folkeretten og i den historiske og litterære erindring herhjemme. En helt eller overvejende dansksproget publikation er planlagt til 2007.

Russell Duncan har i 2004 fortsat sit arbejde på følgende bøger: (a) "Destroying Babylon: James Montgomery and the Expansion of Freedom During the Civil War Era", (b) 2. udgave af "Contemporary America".

Paul Levine har i samarbejde med Harry Papatotiriou færdiggjort en afhandling med titlen "The United States since 1945: The American Moment" (udkommer på forlaget Palgrave i september 2005).

Carl Pedersen har sammen med Helle Porsdam igangsat projektet "Enduring Empire: The Tragedy of American Expansion" om USA i det 21. århundrede.

Gorm Schou-Rode har fortsat sin indsamling af materiale til det i 2003 påbegyndte studie "Englishmen on the grand tour – and the rediscovery of Herculaneum and Pompeii".

Stein Schousboe har indledt et projekt om det billede af Storbritannien, som bliver præsenteret i skolens engelskundervisning, i Danmark og (foreløbig) Rumænien. Han har i 2004 samlet materiale.

Jørgen Sevaldsen har afsluttet udarbejdelsen af en biografi om Winston Churchill med særlig vægt på hans politiks betydning for Norden. Han har i 2004 påbegyndt arbejdet med opdatering af lærebogen "Contemporary British Society" (Akademisk Forlag, 2001) samt deltagelsen i projektet om Københavns bombardement i 1807 (se ovenfor).

Stuart Ward har færdiggjort følgende artikler: 'Worlds

Apart: Three "British" Prime Ministers at Empire's End" og "Culture Up to our Arseholes: Projecting Post-Imperial Australia". Endvidere fortsætter han sine studier med henblik på en monografi med titlen "Greater Britain: The Unraveling of an Idea". Han er – sammen med prof. Deryck M. Schreuder (Sydney) – medredaktør af det australske bind af "The Oxford History of the British Empire" samt – sammen med prof. Graeme Davison (Monash University) – af et særnummer af "The Australian Journal of Politics and History". Han har desuden skrevet en leksikonartikel om 'The British Empire' til "The Oxford Companion to Australian Politics". Til sidstnævnte har han afsluttet udkastet til en artikel om "Imperial Securities".

Lene Østermark-Johansen har i samarbejde med John Law (Swansea) redigeret antologien "Victorian and Edwardian Responses to the Italian Renaissance". Desuden fortsætter hun arbejdet på en monografi om den viktorianske kunstkritiker Walter Pater og det 19. århundredes skulpturopfattelse (se Årbog 2003). Artiklen 'Relieving the Limitations of Sculpture and Text: Walter Pater's della Robbia Essay' er antaget til publikation. Hun har i 2004 påbegyndt studier i viktoriatidens Petrarca-reception med henblik på publikation af artikler eller en monografi.

3.2. Fransk

Maryse Laffitte fortsætter arbejdet på sit projekt om den franske oplysningstid og religion. Desuden fortsætter hun sit komparative studie af protestantisk-danske og katolsk-franske kulturudtryk (se Årbog 2003).

Henrik Prebensen fortsætter sine studier i karolingisk sprogpolitik – overgangen fra latin til romansk (i 2004 især koncentreret om folkevandringstidens politiske forhold). Desuden fortsætter projektet om Algeriets nyere historie (efter 1830). På dette projekt har han i 2004 arbejdet med islamistisk ideologi-relation til Khadra. Han fortsætter endvidere sit projekt om Yasmina Khadra – en moderne fransk-sproget algerisk forfatter (har i 2004 arbejdet med Khadras nyeste roman fra 2004, samt litteratur om forfatterskabet) samt projektet om den franske opinion 1933-1944.

3.3. Italiensk

Gert Sørensen arbejder med følgende projekter: (a) Carl Schmitt i Italien, (b) Den moderne fyrste: Berlusconi, (c) Ven-fjende opfattelsen i fascismen og (d) Antonio Gramsci: sprog og magt.

3.4. Spansk

Anne Marie Ejdesgaard Jeppesen har i samarbejde med Ken Henriksen (Handelshøjskolen i København) formuleret et bogprojekt: 'Memories of a different future. Political Ideologies and Life experiences in Latin America in the 20.th. Century'. Hun har endvidere skrevet et oplæg til 3rd International BSA Congress (Miami, februar 2005) med titlen "Change and Continuity in Political Dissent: reexamining miners' memories".

4. Forskning, som overskrider grænserne mellem de tre hovedområder

Cay Dollerup viderefører undersøgelserne af betydningen af læsernes nationalitet, og oplevelsen af temaer i tre folkefortællinger, med 565 læsere i Danmark, Indien, Irland, og USA, startet i 1982. Han har færdigskrevet godt halvdelen af den afsluttende rapport om læseundersøgelserne i Danmark, som siden 1965 er gennemført i samarbejde med

Iven Reventlow (psykologi, Københavns Universitet) og Carsten Rosenberg Hansen (psykologi, Danmarks Pædagogiske Universitet).

Hanne Jansen, Steen Jansen, Paola Polito, Erling Strudsholm og Gunver Skytte har påbegyndt et tværdisciplinært projekt om tidsbegrebet hos Leopardi. Emnet søges belyst fra forskellige synsvinkler (sproglige, litterære og kulturhistoriske) og ud fra forskellige metodiske tilgange.

Ph.d.- og post.doc.-projekter

Ph.d.-projekter

Hanne Pernille Andersen: The Issue of Cross-Language Speech Perception in Adult Foreign-Language Learners: A Study of highly proficient and less proficient Danish learners' perception and production of phonemic contrasts in British English.

Marie Andersen: The Fourth Great Awakening and the Return of American Destiny Rhetoric in American Politics.

Heidi Bojsen: La francité narrée: une analyse de l'identité française à travers des oeuvres françaises et francophones.

Kasper Boye: Epistemicitet – den sproglige kodning af epistemisk betydning universelt og i dansk.

Inger Krarup Brøgger: Devious Discourse: Rudyard Kipling and the Short Story.

Andreas Woetmann Christoffersen: Ideologier & sprogbrug.

Anne Dvinge: Trends in Jazz and American Literature 1980-1999.

Ken H. Farø: Idiomatizität – Ikonizität – Arbitrarität: Zu einer Theorie phraseologischer Äquivalenz.

Joseph Goddard: On the Edge: Penurbia in America.

Alexandra Holting: En kortlægning af den logiske metafunktion i tysk.

Ann-Sophie Klemp: Possessions and Personal Effects: The Life of Things in Eighteenth-Century Fictions of Circulation.

Kirsten Jeppesen Kragh: Fortrængningen af imperfektum konjunktiv i moderne fransk.

Jan Lindschouw: Modus og assertion i synkront og diakront perspektiv.

Pilar Palomino: Frigørelsens æstetik i María Zambranos filosofi.

Adam Paulsen: Den tyske historismekonstruktion – historismediskurser og identitetsdannelse 1770-1914.

Jens Runge Poulsen: Menneskerettighedernes placering i den franske udenrigspolitik.

Anna Sandberg Rasmussen: En litterær og kulturhistorisk undersøgelse af Bagesens og Oehlenschlägers dansk-tyske forfatterskaber – set i lyset af Romantikken som epoke og æstetik.

Jette Skovbjerg: "Er is een grotere onzekerheid nodig": Enhed og ambivalens hos den unge Lucebert set i lyset af Asger Jorns teoridannelse 1946-1952.

Anders Toftgaard: Litteratursprog og forestillede fællesskaber i Frankrig og Italien.

Signe Ørum: Nationale historiske og mytiske figurer i portugisisk litteratur efter 1974.

Post.doc.-projekter

Lise Bernhardt: Linearitet og internettet.

Lisbeth Verstraete Hansen: Regionalisme og nationalisme i fransksprogede litteraturer uden for Frankrig.

Morten Heiberg: Studie af diktatorerne Mussolini, Franco og Hitlers efterretningsvirksomhed i Spanien under og efter borgerkrigen.

Birgitte Grundtvig Huber: Litterære stedbeskrivelser – om globalisering, geografi og identitet i litteratur og litteraturforskning.

Ida Klitgaard: "Vandrende Klipper": En oversættelses-kritisk analyse af Mogens Boisens danske oversættelser af James Joyces "Ulysses".

Hanne Roswall Laursen: Litteraturkritik som middel – forståelse som mål. Studier i det sene 18. århundredes tyske litterære teori og praksis.

Carsten Meiner: Klarhedens former: eksemplaritet og serie. Den franske, engelske og tyske oplysningsroman fra 1678-1795.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Russell Duncan: Formand for bedømmelsesudvalg vedr. adjunktur i amerikansk historie og samfundsforhold ved Institut for Engelsk, Germansk og Romansk, Københavns Universitet.

Justin D. Edwards: Medlem af bedømmelsesudvalg vedr. adjunktur i populærkultur ved det daværende Engelsk Institut, Københavns Universitet.

Dorrit Einersen: Medlem af bedømmelsesudvalg vedr. eksternt lektorat på Center for Kvinde- og Kønsforskning, Københavns Universitet.

Henrik Gottlieb: Eksternt medlem af bedømmelsesudvalg ved North West University, Sydafrika.

Maj-Britt Mosegaard Hansen: Medlem af bedømmelsesudvalg vedr. forfremmelse til Senior Lecturer i engelsk og almen lingvistik ved University of Sussex, England. Ekstern bedømmer af ansøgning for Social Sciences and Humanities Research Board of Canada.

Peter Harder: Bedømmer ved et forskningsprojekt i Nederlands Forskningsråd.

Lisbeth Falster Jakobsen: Medlem af udvalg til bedømmelse af ph.d.-ansøgere ved Institut for Engelsk, Germansk og Romansk, Københavns Universitet.

Anne Marie Ejdesgaard Jeppesen: Medlem af ph.d.-bedømmelsesudvalg ved Ålborg Universitet. Medlem af bedømmelsesudvalg for adjunktur i Spansk ved Ålborg Universitet.

Eva Rask Knudsen: Medlem af bedømmelsesudvalg vedr. en prisopgave i Engelsk ved Københavns Universitet (guldmalje).

Niels-Erik Larsen: Medlem af Højskolaverkets evalueringgruppe med henblik på evalueringen af grunduddannelsen og forskeruddannelsen i nederlandsk ved Stockholms Universitet.

Martin Leer: Medlem af bedømmelsesudvalg vedr. ph.d.-afhandling af Elizabeth Arthur med titlen "Master of Montsalvat: Justus Jorgensen, the Artists' Community at Montsalvat and the History of Psychoanalysis in Australia" fra School of Psychology, Deakin University, Australien.

Charles Lock: Formand for ph.d.-bedømmelsesudvalg (Petur Knutsson, Engelsk), associeret medlem af ph.d.-bedømmelsesudvalg ved Lunds Universitet (Eivor Lindstedt), medlem af ph.d.-bedømmelsesudvalg ved Lunds Universitet (Inger Thörnqvist, Engelsk), medlem af ph.d.-bedømmelsesudvalg ved Universitetet i Toronto (Ioan Onujec,

Slavisk), medlem af bedømmelsesudvalg vedr. professorat i britisk civilisation ved Universitetet i Oslo.

Carl Pedersen: Sammen med Jørgen Sevaldsen og Charles Lock medlem af ph.d.-bedømmelsesudvalg.

Henrik Prebensen: Formand for ph.d.-bedømmelsesudvalg (Fransk, Frank Pondevie).

Lene Schøler: Medlem af bedømmelsesudvalg vedr. doktordisputats (Katholieke Universiteit Leuven, Belgien). Medlem af bedømmelsesudvalg vedr. doktordisputats i Fransk (Sorbonne, Paris). Formand for bedømmelsesudvalg vedr. professorat i russisk sprog med særligt henblik på grammatikalisering (Københavns Universitet). Medlem af bedømmelsesudvalg for lektorat i fransk ved Syddansk Universitet. Medlem af bedømmelsesudvalg til den nationale evaluering af franskstudierne i Sverige (ved Højskolaverket). Docentvurdering ved romansk i Stockholm. Faglig bedømmelse af diverse ansøgninger fra det norske, det belgiske og Det Engelske Forskningsråd.

Jørgen Sevaldsen: Formand for udvalg til bedømmelse af ph.d.-ansøgninger, Institut for Engelsk, Germansk og Romansk, Københavns Universitet.

Gunver Skytte: Formand for ph.d.-bedømmelsesudvalg (fransk sprog, Xavier Lepetit). Medlem af evalueringskommission af grund- og forskeruddannelsen i romanske sprog ved de svenske universiteter (spec. italiensk, rumænsk og portugisisk). Medlem af bedømmelsesudvalg vedr. doktordisputats (fransk) ved Wiens Universitet. Evaluator for Det Italienske Forskningsministerium af en række sproglige flerårige forskningsprojekter. Medlem af ekspertpanel, der skal evaluere forskningen ved de italienske universiteter (for Det Italienske Forskningsministerium).

Jørgen Stau: Formand for bedømmelsesudvalg for undervisningsadjunktur i engelsk sprog ved det daværende Engelske Institut ved Københavns Universitet.

Erling Strudsholm: Medlem af ph.d.-bedømmelsesudvalg (Universidad Complutense de Madrid, Margarita Borreguero Zuloaga).

Gert Sørensen: Medlem af ph.d.-bedømmelsesudvalg ved Syddansk Universitet.

Thora Vinther: Formand for ph.d.-bedømmelsesudvalg (Aarhus Universitet, Susana Silvia Fernández). Formand for bedømmelsesudvalg for lektorat i spansk sprog ved Institut for Engelsk, Germansk og Romansk, Københavns Universitet.

Stuart Ward: Formand for ph.d.-bedømmelsesudvalg (Jon Kyst, Engelsk). Medlem af bedømmelsesudvalg for adjunktur i populærkultur ved det daværende Engelsk Institut, Københavns Universitet.

Udvalg og fonde

Anita Berit Hansen: Bestyrelsesformand for Birthe og Knud Tøgebys Fond. Suppleant for Henrik Prebensen i Inga Svendsbos Mindelegat siden april 2000.

Maj-Britt Mosegaard Hansen: Medlem af bestyrelsen i Viggo Brøndal og hustrus Fond.

Julio Hans Casado Jensen: Medlem af udvalget for udbygningen af det Kongelige Biblioteks filial ved Københavns Universitet Amager.

Anne Marie Ejdesgaard Jeppesen: Medlem af Rådet for Udviklingsforskning, RUF, (Danida's forskningsråd, Udenrigsministeriet).

Niels-Erik Larsen: Bestyrelsesmedlem i Cand.theol. Carl Christian Severin Christiansen og hustru Betty Caroline,

født Dahlstrøm's legat. Legatet er i 2004 endeligt nedlagt og legatkapitalen uddelt.

Hans Peter Lund: Formand for Knud V. Henders Fond og Eugène Lozovans Fond. Medlem af styrelsen for Einar Hansens Forskningsfond; indstillinger vedr. Caix-legatet.

Jens Erik Mogensen: Medlem af Videnskabsministeriets udvalg vedr. de danske lektorer i udlandet (Lektoratsudvalget). Medlem af Videnskabsministeriets nationale faggruppe vedr. fremmedsprogfagene (repræsenterende Rektor-kollegiet). Medlem af bestyrelsen for kommunelærer Th. E. Giese og Hustrus Mindefond.

Lene Waage Petersen: Medlem af bestyrelsen for Henders Fond.

Henrik Prebensen: Bestyrelsesmedlem af Inga Svensbos Mindelegat for franskstuderende.

Steen Schousboe: indtil 1.5.2004 medlem af bestyrelsen for Marius Danielsens fond og kommunelærer Th. E. Giese og Hustrus Mindefond.

Lene Schøsler: Formand for Blinkenberg-Høybye-Fondet. Medlem af Brøndal-Fondet. Medlem af bestyrelsen for Karen Iversens Legat.

Jørn Sevaldsen: Medlem af bestyrelsen for Oliver Bishop Harriman stipendiet, Afd. for Engelsk.

Erling Strudsholm: Næstformand for Birthe og Knud Tøgebys Fond.

Henning Ørum: Formand for kommunelærer Th. E. Giese og Hustrus Mindefond. Formand for Otto Jespersens Mindefond. Formand for Lektor Marius Danielsens Fond.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

Jørn Boisen: Konsulent for forlaget Hachette, Paris.

Dorit Einersen: Konsulent for Museum Tusulanums Forlag på en bog om Jeanette Winterson.

Peter Harder: Konsulent ved et forskningsprojekt i Tyskland og et tværopøisk med spansk hovedansøger.

Viggo Hjørnager Pedersen: Konsulent på en ny oversættelse af Det Nye Testamente for Det Danske Bibelselskab.

Gert Sørensen: Konsulent for forlaget Museum Tusulanum og medredaktør af samme forlagsserie for Romanske Skrifter.

Tillidshverv

Dorte Albrechtsen: Medlem af koordineringsgruppen for Master i Fremmedsprogspædagogik – et samarbejde mellem Københavns Universitet, Copenhagen Business School og Danmarks Pædagogiske Universitet.

Jørn Boisen: Tillidsmand for Dansk Magisterforening på Romansk Institut, Københavns Universitet, indtil 1.5.2004.

Sandi Michele De Oliveira: President, Research Committee on Sociolinguistics (RC 25 of the International Sociological Association). Medlem af Scientific Council, Social Sciences Research Center, University of Évora, Portugal.

Cay Dollerup: Advisory Professor ved East China Normal University. Nato-referee. Member of the Professional Advisory Council of the Center for Research in Translation, University of Binghamton.

Peter Harder: Medlem af Det Humanistiske Fakultets arbejdsmarkedspanel samt udvalg omkring oprettelse af en kommunikationsuddannelse. Medlem af Undervisningsministeriets arbejdsgruppe om 'almen sprog forståelse' som nyt forløb i gymnasiet.

Birgit Henriksen: Medlem af Fakultetssamarbejdsudvalget for Engelsk Institut, Københavns Universitet, indtil juni

2004. TR-suppleant på Institut for Engelsk, Germansk og Romansk, Københavns Universitet.

Lisbeth Falster Jakobsen: Formand for Det Humanistiske Fakultets ph.d.-studienævn. Tillidsrepræsentant for Institut for Tysk og Nederlansk, Københavns Universitet; fra sammenlægningen for Institut for Engelsk, Germansk og Romansk, Københavns Universitet. Medlem af bestyrelsen for Forskerskole Øst i Sprogvidenskab. Medlem af translator-kommissionen for Nederlandsk.

Niels-Erik Larsen: I efterårssemestret 2004 medlem af Akademisk Råd (som suppleant for Hans Lauge Hansen). Medlem af bestyrelsen for Internationale Vereniging voor Neerlandistiek og formand for foreningens nordeuropæiske gruppe.

Jens Erik Mogensen: Medlem af Programrat für Deutsch in Dänemark. Medlem af STD, samarbejdsnævnet for tyskundervisning i Danmark. Medlem af bestyrelsen for Frankrigsgadeskollegiet (repræsenterende rektor for Københavns Universitet). Medlem af samrådet for Center for Sprogteknologi. Koordinator for Københavns Universitets samarbejdsaftale med Adam-Mickiewicz-universitetet i Poznan, Polen.

Carl Pedersen: Formand for Collegium for African American Research (CAAR) (indtil april 2004). Medlem af bestyrelsen for Fulbright Kommissionen.

Lene Waage Petersen: Medlem af bestyrelsen for Institutionen San Cataldo. Medlem for romanske fag af Folkeuniversitetets programråd.

Henrik Prebensen: Medlem af "Opponentgruppen" vedrørende Københavns Universitets værdigrundlag. Fællestillidsrepræsentant for Det Humanistiske og Det Teologiske Fakultet, Københavns Universitet. Medlem af Hovedsamarbejdsudvalget ved Københavns Universitet, næstformand i Fakultetssamarbejdsudvalget ved Det Humanistiske Fakultet, Københavns Universitet. Medlem af Dansk Magisterforenings Hovedbestyrelse. Medlem af sektorbestyrelsen for Forskning og Undervisning i Dansk Magisterforening. Næstformand i Universitetslærerlandsklubben i Dansk Magisterforening. Fra 1.1.2005 internt medlem af Københavns Universitets bestyrelse.

Lene Schøsler: Medlem af bestyrelsen for International Society for Historical Linguistics. Medlem af bestyrelsen for Société de Linguistique Romane. Medlem af Erhvervsforskerudvalget under Akademiet for de Tekniske Videnskaber. Medlem af bestyrelsen for Lingvistkredsen.

Jørgen Sevaldsen: Medlem af bestyrelsen for Universitetslærerlandsklubben i Dansk Magisterforening. Deltager som sådan i Dansk Magisterforenings TR-sektionsmøder for Humaniora.

Inge Birgitte Siegmufeldt: Medlem af bestyrelsen for Otto Mønsted Kollegiet under KAB Bygge- og Boligadministration.

Gert Sørensen: Medlem af bestyrelsen for Forskerskolen for Kultur, Litteratur og Kunst. Medlem af styregruppen for CEFASS (Centro Falisco di Studi Storici).

Stuart Ward: Medlem af rektors udvalg for "Crown Princess Mary Scholarship".

Henning Ørum: Medlem af bestyrelsen for Studieskolen i København. Medlem af bestyrelsen for Studieskolen af 1982.

Lene Østermark-Johansen: Medlem af programrådet for Folkeuniversitetet i København. Medlem af bestyrelsen for kollegiet Østerbrogården.

Formidling

Redaktionelle hverv

Dorte Albrechtsen: Medlem af redaktionen for "Angles on the English-Speaking World". Medredaktør af temanummeret "Writing and Vocabulary in Foreign Language Acquisition".

Jørn Boisen: Redaktør for "Revue Romane" (i samarbejde med Maj-Britt Mosegaard Hansen).

Sandi Michele De Oliveira: Medredaktør af "International Journal of Iberian Studies".

Cay Dollerup: Redaktør af "Perspectives: Studies in Translatology". Redaktør af "World of Words", festskrift for professor Arne Zettersten i anledning af 70-års-dagen.

Henrik Gottlieb: Medredaktør af "Proceedings fra Eleventh International Symposium on Lexicography", Københavns Universitet Amager 2002. Medredaktør af tidsskriftet "Perspectives. Studies in Translatology" (København). 'Advisory board'-medlem ved tidsskriftet "Across Languages and Cultures" (Budapest).

Anita Berit Hansen: Medlem af redaktion for "Etudes Romanes".

Maj-Britt Mosegaard Hansen: Redaktør (i samarbejde med Jørn Boisen) på "Revue Romane", medlem af redaktionskomitéen for "Acta linguistica hafniensia", gæsterektor (i samarbejde med Corinne Rossari, Fribourg) af "Journal of historical pragmatics", vol. 6, no. 2, med undertitlen "The evolution of pragmatic markers". Medlem af Board of Referees for "Internet journal on historical linguistics" (München).

Niels Bugge Hansen: Redaktør af bind 5 i "Angles on the English-Speaking World" om Shakespeare.

Birgit Henriksen: Medredaktør af temanummeret "Writing and Vocabulary in Foreign Language Acquisition" ("Angles on the English-Speaking World", Volume 4).

Peter Harder: Redaktør af "Acta Linguistica hafniensia". Advisory editor for "Studies in Language, Journal of Pragmatics".

Birthe Hoffmann: Medredaktør af tidsskriftet Text og Kontext.

Hanne Jansen: Medlem af redaktionen for "Etudes Romanes". Gæsterektor (i samarbejde med Ida Klitgård) ved udgivelsen af udvalgte akter fra kongressen "Approaches and Objects in TS Today" i oversættelsestidsskriftet "Perspectives".

Hans Julio Casado Jensen: Medlem af redaktionen af "Revue Romane". Korresponderende redaktør af internettidsskriftet "Imaginando.com". Korresponderende redaktør af det spansksprogede internationale tidsskrift "Siglo XXI" (Valladolid/New York).

Jonna Kjær: Redaktør for de nordiske lande og sektionleder af samme for tre løbende internationale bibliografier over forskning i middelalderlitteratur: (a) Bibliography of the International Courtly Literature Society, ENCOMIA; (b) Bulletin Bibliographique de la Société Internationale Arthurienne, BBSIA; (c) Bulletin Bibliographique de la Société RENCESVALS (pour l'étude des époques romanes).

Eva Rask Knudsen, Martin Leer og Bruce Clunies Ross (i samarbejde med Merete Borch): Redaktion af konferencbidrag (EACLALS 2002 Conference Proceedings – Bodies and Voices).

Niels-Erik Larsen: Medlem af redaktionsrådet for "Neerlandica extra muros".

Charles Lock: Redaktør af "Powys Journal", Vol. XIV (2004). Redaktør af anmeldelserne i Angles on the English-Speaking World, Vol. 4 (2004).

Hans Peter Lund: Medlem af redaktionen for "Revue Romane". Hovedredaktør af "Etudes Romanes".

Jens Erik Mogensen: Medredaktør af "Proceedings of the Eleventh International Symposium on Lexicography May 2-4, 2002 at the University of Copenhagen" (s.m. Henrik Gottlieb og Arne Zettersten). Medredaktør af "Proceedings of the Twelfth International Symposium on Lexicography May, 2004 at the University of Copenhagen" (s.m. Henrik Gottlieb). Medredaktør af "Proceedings from the International Conference on Historical Linguistics, ICHL, Copenhagen 11.-16. august 2003" (s.m. Michael Fortescue, Eva Skafte Jensen og Lene Schøsler). Consulting editor for internettidsskriftet "Linguistik Online" (Vidrana-Universitetet, Frankfurt an der Oder).

Johan Pedersen: Spansk fagredaktør for "Revue Romane".

Viggo Hjørnager Pedersen: Hovedredaktør af DAO, Danske Afhandlinger om Oversættelse. Medlem af redaktionen for "Perspectives – Studies in Translatology" og hovedredaktør af monografiserien POET (ingen udgivelser i 2004).

Lene Waage Petersen: Medlem af redaktionen for "Revue Romane".

Lene Schøsler: Medlem af redaktionen af "Revue Romane", korresponderende redaktør for "Diachronica", medredaktør af "Proceedings from the International Conference on Historical Linguistics, ICHL, Copenhagen 11.-16. august 2003" (s.m. Michael Fortescue, Eva Skafte Jensen og Jens Erik Mogensen).

Jørgen Sevaldsen: Medlem af redaktionsudvalget for "Nordic Journal of English Studies".

Gunver Skytte: I samarbejde med Ivan Sørensen udgivelse af "Karen Blixen og billedet/Karen Blixen et l'immagine" (akter fra international kongres afholdt ved det danske Institut i Rom, maj 2003).

Erling Strudsholm: Redaktør for Danmark for det sproglige/lingvistiske område ved "Bibliografia generale della lingua della letteratura italiana (BIGLLI)". Medlem af redaktionen for "Revue Romane".

Stuart Ward: Medredaktør af tidsskriftet "History Compass". Medlem af redaktionen for "Twentieth Century British History".

Lene Østermark-Johansen: Medlem af redaktionen for "Angles on the English-Speaking World".

Kongresser og symposier

Sandi De Oliveira og Thora Vinther: Arrangører af symposiumet "Speech-acts in the light of cognitive linguistics".

Henrik Gottlieb og Jens Erik Mogensen: Arrangører af "12th International Symposium on Lexicography", maj 2004, ved Københavns Universitet.

Hanne Jansen, Ida Klitgård og Viggo Hjørnager Pedersen: Arrangører af den internationale oversættelseskongres "Approaches and Objects in Translation Studies Today" (5.-6.5.2004 i København).

Charles Lock: Medarrangør af symposiet "Texts & Translations: Icelandic and others", Den Arnamagnæanske Samling, Københavns Universitet. Medarrangør af symposiet "Cavafy: A Greek Poet from Alexandria", Østeuropæisk Afdeling, Københavns Universitet, 24. september. Arrangør af symposiet "Nations, States and Colonies", Institut for Engelsk, Germansk og Romansk, 13.5.2004.

Lene Waage Petersen og Lene Østermark-Johansen: Arrangør af seminar og udstilling om "Synlighedens betydning" på Det Kongelige Bibliotek" samt heldagsseminar om Petrarca (arr. af Renæssanceforum i anledning af 700-året for hans fødsel).

Lene Schøsler: Arrangør af Frankofonise­minar på Københavns Universitet Amager, 19.3., sammen med ekstern lektor Lise Toft samt diverse frankofone organisationer og ambassader. Efteruddannelse: ansvar for "Udviklingsprojekt" vedr. Almen sprogforståelse på videnskabeligt grundlag", et samarbejde mellem Københavns Universitet Amager og en række gymnasier, bevilget af Undervisningsministeriet.

Lene Schøsler og Thora Vinther: Arrangører af symposiumet "Language Change and Explanatory Models" (m. Kerstin Eksell).

Thora Vinther: Arrangør af symposiet 'Literatura argentina en el aniversario de Cortázar: Borges, Cortázar y Saer', 14.9.2004.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Forskningsophold i udlandet

Edwards, Justin D.: Gæsteforsker ved Department of English på University of Montreal, februar-maj.

Jensen, Julio Hans Casado: Visiting Assistant professor ved Department of Romance Languages and Literatures, University of Chicago, januar-juni.

Martin Leer: Seks ugers forskningsophold ved Centre for Australian Studies, University of Queensland i Australien.

Netværk

Adskillige af instituttets medarbejdere deltager i følgende netværk:

- Sprog – og kulturnetværket.
- Grammatikalisering­netværket.
- Grammatiknetværket.
- Polyfoninetværket.
- Funktionel Grammatik.
- Renæssanceforum.

Instituttleder Jens Erik Mogensen

Forbrug

Afdeling for Engelsk

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	25,5	2,4	27,9
DVIP	0,0	0,1	0,1
STIP	5,0	0,9	5,8
TAP	7,3	3,7	11,0
Årsværk i alt	37,8	7,0	44,8
Løn	16.191,0	2.218,0	18.409,0
Frikøb	17,0	155,0	173,0
Øvrige drift	945,0	2.210,0	3.155,0
Anskaffelser	317,0	7,0	323,0
<i>Bruttototal t.kr.</i>	<i>17.470,0</i>	<i>4.590,0</i>	<i>22.060,0</i>

Afdeling for Tysk og Neder­landsk

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	7,3	1,4	8,7
DVIP	0,0	0,3	0,4
STIP	1,5	1,8	3,3
TAP	2,7	0,1	2,8
Årsværk i alt	11,5	3,6	15,2
Løn	4.989,0	1.365,0	6.355,0
Frikøb	5,0	12,0	17,0
Øvrige drift	190,0	248,0	438,0
Anskaffelser	110,0	0,0	110,0
<i>Bruttototal t.kr.</i>	<i>5.294,0</i>	<i>1.625,0</i>	<i>6.919,0</i>

Afdeling for Romansk

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	23,0	3,9	27,0
DVIP	0,0	0,1	0,1
STIP	6,6	0,0	6,6
TAP	6,3	0,1	6,4
Årsværk i alt	36,0	4,1	40,1
Løn	15.865,0	1.567,0	17.432,0
Frikøb	21,0	101,0	121,0
Øvrige drift	782,0	1.221,0	2.003,0
Anskaffelser	170,0	0,0	170,0
<i>Bruttototal t.kr.</i>	<i>16.837,0</i>	<i>2.889,0</i>	<i>19.726,0</i>

Stab

Afdeling for Engelsk

VIP Internt finansieret

Albrechtsen, Dorte Kirsten; lektor.
 Bone, Martyn Richard; adjunkt.
 Dollerup, Cay; lektor.
 Duncan, James Russell; professor.
 Edelstein, Marlene Ruth; undervisningsadjunkt.
 Edwards, Justin David; lektor.
 Einersen, Dorrit; lektor.
 Gottlieb, Henrik; lektor.
 Hansen, Niels C Bugge; lektor.
 Harder, Anders Peter; professor.
 Henriksen, Birgit Irene; lektor.
 Knudsen, Eva Rask; lektor.
 Lauridsen, Hanne; lektor.
 Leer, Martin Hugo; lektor.
 Levine, Paul Robert; professor.
 Lock, Charles John Somers­et; professor.
 Meinertz-Nielsen, Catherine Ross; undervisningsadjunkt.
 Pedersen, Carl George; lektor.
 Pedersen, Viggo Hjørnager; lektor.
 Pors, Nønne Siff Zofia; undervisningsadjunkt.
 Rasmussen, Jens Rahbek; lektor.
 Schou, Karsten; undervisningsadjunkt.
 Schou-Rode, Gorm; lektor.

Schousboe, Steen; lektor.
 Sevaldsen, Jørgen; lektor.
 Siegumfeldt, Inge Birgitte; lektor.
 Stephenson, Gregory Kent; undervisningsadjunkt.
 Ward, Stuart James; lektor.
 Zettersten, Sven Arne Paul; professor.
 Ørum, Henning; lektor.
 Østermark-Johansen, Lene; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Andersen, Kirsten Nauja; videnskabelig medarb.
 Klitgård, Ida Birthe; adjunkt.
 Staun, Jørgen; lektor.

STIP Internt finansieret

Andersen, Hanne Pernille; ph.d.-studerende.
 Andersen, Marie; ph.d.-studerende.
 Brøgger, Inger Krarup; ph.d.-studerende.
 Dvinge, Anne Christine; ph.d.-studerende.
 Goddard, Joseph Arthur; ph.d.-studerende.
 Klemp, Ann-Sophie; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Boye, Kasper; ph.d.-studerende.

Afdeling for Tysk og Nederlandske

VIP Internt finansieret

Buhrmann, Peter; amanuensis.
 Christensen, Marcella C.M. Schmidt; amanuensis.
 Hoffmann, Birthe; lektor.
 Jakobsen, Lisbeth Falster; lektor.
 Kristiansen, Børge; lektor.
 Larsen, Niels Erik; lektor.
 Mogensen, Jens Erik; lektor.
 Nielsen, Birgit Susanne; lektor.
 Winge, Vibeke; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Bernhardt, Lise; adjunkt.
 Laursen, Hanne Roswall; adjunkt.

STIP Internt finansieret

Farø, Ken Hundewadt; ph.d.-studerende.
 Paulsen, Adam; ph.d.-studerende.
 Skovbjerg, Jette; ph.d.-studerende.
 Wium-Andersen, Birgitte; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Holsting, Alexandra Emilie Møller; ph.d.-studerende.
 Rasmussen, Anna Lena Sandberg; ph.d.-studerende.

Afdeling for Romansk

VIP Internt finansieret

Alzaga, Angel; undervisningsadjunkt.
 Boisen, Jørn; lektor.
 De Oliveira, Sandi Michele; lektor.
 Grubbe, Vibeke; lektor.
 Hansen, Anita Berit; lektor.
 Hansen, Hans H Lauge; lektor.
 Hansen, Maj-Britt Mosegaard; lektor.
 Jansen, Hanne; lektor.
 Jensen, Eva Marie Dam; lektor.

Jensen, Julio Hans Casado; lektor.
 Jeppesen, Anne Marie Ejdesgaard; lektor.
 Kjær, Jonna; lektor.
 Laffitte, Maryse Louise; lektor.
 Larsen, Ingemai; lektor.
 Lund, Hans Peter; lektor.
 Madsen, John Kuhlmann; lektor.
 Pedersen, Johan; amanuensis.
 Petersen, Lene Waage; lektor.
 Prebensen, Henrik Debois; lektor.
 Schmidt, Gunver Skytte; lektor.
 Schøsler, Lene; professor.
 Strudsholm, Erling Bo; lektor.
 Sørensen, Gert; lektor.
 Vinther, Thora; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Hansen, Lisbeth Verstraete; adjunkt.
 Heiberg, Morten Rievers; adjunkt.
 Huber, Birgitte Grundtvig; adjunkt.
 Meiner, Carsten Henrik; adjunkt.

STIP Internt finansieret

Bojsen, Heidi; ph.d.-studerende.
 Christoffersen, Andreas Woetmann; ph.d.-studerende.
 Kragh, Kirsten Alice Jeppesen; ph.d.-studerende.
 Lindschouw, Jan; ph.d.-studerende.
 Palomino Cabra, Maria Pilar; ph.d.-studerende.
 Poulsen, Jens Runge; ph.d.-studerende.
 Toftgaard, Anders; ph.d.-studerende.
 Ørom, Signe; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

Afdeling for Engelsk

Kyst, Jon: Brodsky's Bilingualism: Practice and Prehistory.

Afdeling for Romansk

Lepetit, Xavier Francois Jean: Une classification des verbes de mouvement basée sur leur combinatoire sémantico-syntaxique.

Fondsbevillinger

Afdeling for Engelsk

Th.E. Gieses Mindelegat

– Udbetaling af løn til en lektor/professor (institutlederen) kr. 464.000.

Afdeling for Tysk og Nederlandske

Carlsbergfondet

– Linearitet og internettet (Lise Bernhardt) kr. 421.000.

Nederlandse Taalunie

– Supplerende vertaal-, grammatica- en woordenschat oefeningen (Niels-Erik Larsen) kr. 78.450.

Statens Humanistiske Forskningsråd

- Forskerskole i Øst i Sprogvidenskab: En kortlægning af den logiske metafunktion i tysk (Frans Gregersen) kr. 1.403.500.

Afdeling for Romansk*Carlsbergfondet*

- Regionalisme og nationalisme i den fransksprogede litteratur fra Belgien, Schweiz og Canada (Lisbeth Verstraete Hansen) kr. 14.000.

Schottlænders Fond

- Forskningsformål (instituttlederen) kr. 5.700.

Statens Humanistiske Forskningsråd

- Forbundet grammatikalisering (Lene Schøsler) kr. 4.000.000.
- Internationalt seminar: La Journée de la Francophonie. Københavns Universitet, den 19. marts 2004 (Lene Schøsler) kr. 25.000.
- La clarté à l'âge classique (Carsten Meiner) kr. 40.000.

Undervisningsministeriet

- Almen sprogforståelse på videnskabeligt grundlag (Lene Schøsler) kr. 186.800.

Publikationer**Afdeling for Engelsk**

- Albrechtsen D., Haastrup K., Henriksen B.: (red.). Writing and Vocabulary in Foreign Language Acquisition. Angles on the English Speaking World 4, 1-151s. Museum Tusculanum Press, København 2004.
- Albrechtsen D., Haastrup K., Henriksen B.: Attention to Argumentation in Learner Text Production: How do we Capture Ability in Argumentation? Angles on the English Speaking Union vol. 4, s. 51-68. 2004.
- Albrechtsen D., Henriksen B., Haastrup K.: Introduction to the Project "Processes in Writing and Vocabulary Acquisition in English as a Foreign Language". Copenhagen Working Papers 7, i: Studies in Second Language Acquisition: Focus on Writing and Vocabulary Development in a Foreign Language s. 3-15. Kirsten Haastrup. 2003.
- Albrechtsen D., Henriksen B., Haastrup K.: Processes in Foreign Language Writing and Vocabulary: Learner Development in L1 and L2. Copenhagen Working Papers 7, i: Studies in Second Language Acquisition: Focus on Writing and Vocabulary Development in a Foreign Language s. 16-70. Kirsten Haastrup. 2003.
- Albrechtsen D., Henriksen B., Haastrup K.: Aim of the research project related to educational planning. Copenhagen Working Papers 7, i: Studies in Second Language Acquisition: Focus on Writing and Vocabulary Development in a Foreign Language s. 71-78. Kirsten Haastrup. 2003.
- Andersen M.: National History/Transnational Themes: Inaugural Addresses and American Mythology. i: Transnational America: Contours of Modern US Culture s. 43-57. Russell Duncan and Clara Juncker (red.). Museum Tusculanum Press, København 2004.
- Andersen M.: (ed.). Religion and American Politics: A Historic Overview (Lektionskompendium). s. 1-213 Studenterafdelingen – Humaniora, Københavns Universitet 2004.
- Bone M.R.: Review of Amy Young, ed., *Archaeology of Southern Urban Landscapes*. *Comparative American Studies* Vol. 2, no. 1, s. 125-126. 2004.
- Bone M.R.: "The Invention and Reinvention of Southern Literary Studies, 1953-2003". *AngloFiles: Journal of English Teaching* 132 (May), s. 41-48. 2004.
- Bone M.R.: "The Transnational Turn in the South: Region, Nation, Globalization". i: *Transnational America: Contours of Modern U.S. Culture* s. 217-235. Russell Duncan and Clara Juncker, eds. Museum Tusculanum, Copenhagen 2004.
- Dollerup C.: *Translation Today: A global view*. *Nordic Journal of English Studies* Vol. 3, no. 1, i: *Worlds of words: A Tribute to Arne Zettersten* s. 231-250. Cay Dollerup (ed.). Dept. of British and American Studies, University of Oslo, Göteborg 2004.
- Dollerup C.: (red.). *Worlds of Words: A tribute to Arne Zettersten*. *Nordic Journal of English Studies* Vol. 3, no. 1, 274s. Dept. of British and American Studies, University of Oslo, Göteborg 2004.
- Dollerup C.: *The vanishing original*. *Hermes. Journal of Linguistics* 32, s. 185-199. 2004.
- Dollerup C.: *Journals, the Internet, and quality in research*. *Perspectives: Studies in Translatology* 12 #1, s. 3-10. 2004.
- Dollerup C.: *De københavnske læseundersøgelser*. *Words* nr. 2, s. 8, kol.1- 11, kol.2. 2004.
- Dollerup C.: *Translation Work at the European Union Institutions*. i: *Problemi obitsenija perevodi v jazikovom vize*, 2003 s. 18-20. Moscow State Linguistic University, Moskva 2004.
- Dollerup C.: *Napoleon brugte også tolke (=Oversættelsens historie 1)*. *XKom #3*, s. 37-39. 2004.
- Dollerup C.: *Slaget ved Dorking og andre science fiction historier*. *Proxima. Dansk Science Fiction Tidsskrift* 79-80, s. 89-91. 2004.
- Dollerup C.: *The Authoritativeness of Translations*. *Across Languages and Cultures* Vol. 5, nr. 2, s. 145-157. 2004.
- Edwards J.D.: *The Troubling Confessions of Charles Brockden Brown's Wieland*. *Odense American Studies International series* 64, s. 1-20. 2004.
- Edwards J.D.: *The Internationalization of Recent Canadian Fiction*. *Anglo Files: A Journal of English Teaching* 131, s. 31-35. 2004.
- Edwards J.D.: *Nordicities; or, the American City in Canada*. i: *Transnational America: Contours of Modern US Culture* s. 238-257. Duncan and Juncker, eds.. Museum Tusculanum, København 2004.
- Einersen D.: *Translation as Apology or Cover*. *Chaucer's Troilus and Criseyde*. i: *Pratiques de Traduction au Moyen Age/Medieval Translation Practices* s. 43-51. Peter Andersen (ed.). Museum Tusculanum Press, København 2004.
- Gottlieb H.: *Engelsk-danske ordbøger: Hvad kan de (ikke)?* i: *Introduction to Translation Studies* 2004 s. 101-102. Henrik Gottlieb (red.). Center for Oversættelse, Københavns Universitet 2004.
- Gottlieb H.: *Parameters of Translation*. i: *Introduction to Translation Studies* 2004 s. 41-59. Henrik Gottlieb (red.). Center for Oversættelse, Københavns Universitet 2004.
- Gottlieb H.: (red.). *Introduction to Translation Studies*

2004. 109s. Center for Oversættelse, Københavns Universitet 2004.
- Gottlieb H.: Language-political implications of subtitling. i: *Topics in Audiovisual Translation* s. 83-100. Pilar Orero (red.). John Benjamins Publishing Company, Amsterdam/Philadelphia 2004.
- Gottlieb H.: Danish Echoes of English. *Nordic Journal of English Studies Special Issue: vol.3, no.2, i: s. 39-65.* Karin Aijmer og Gunnel Melchers (red.). 2004.
- Gottlieb H.: Subtitles and international anglicization. *Nordic Journal of English Studies Special Issue: vol.3, no.1, i: Worlds of Words. A Tribute to Arne Zettersten* s. 219-230. Cay Dollerup (red.). 2004.
- Gottlieb H.: Screen Translation. Seven Studies in Subtitling, dubbing and voice-over. 193 s. Engelsk Institut, Københavns Universitet 2004.
- Haastrup K., Albrechtsen D., Henriksen B.: Lexical Inferring Processes in L1 and L2: Same or Different? Focus on Issues in Design and Method. *Angles on the English Speaking World Vol. 4, s. 111-128.* 2004.
- Harder P.: Dannelse, uddannelse og viden i socialkonstruktiv belysning. i: *Et opmærksomt blik. Litteratur, sprog og historie hen over grænserne* s. 299-320. Christoph Bartmann, Hanne Roswall Laursen, Hans Peter Lund. Museum Tusulanum, København 2004.
- Harder P.: Replik til Finn Collin. i: *Socialkonstruktivismen til debat* s. 147-153. Peter Widell. Modtryk, Aarhus 2004.
- Harder P.: Comment clauses, Functional Discourse Grammar and the grammar-discourse interface. i: *A New Architecture for Functional Grammar* s. 197-210. J. Lachlan Mackenzie & Maria de los Angeles Gomez-Gonzales. Mouton de Gruyter, 2004.
- Harder P.: Drawing the line: A contested conceptual model in Danish 'child care talk'. *Trends in Linguistics 147, i: Approaches to Cognition through Text and Discourse* s. 187-208. Tuija Virtanen. Mouton de Gruyter, Berlin 2004.
- Harder P., Henriksen B.: Mundtligt og skriftligt sprog – en skyttegravskrig? *Sprogforum Nummer 30, juni, s. 54-60.* 2004.
- Henriksen B., Albrechtsen D., Haastrup K.: The Relationship between Vocabulary Size and Reading Comprehension in the L2. *Angles on the English Speaking World vol. 4, s. 129-140.* 2004.
- Klitgård I.: Den sidste homo sapiens (anmeldelse af Margaret Atwoods roman "Oryx og Crake"). *Standart 1, s. 24.* 2004.
- Klitgård I.: 'Labor Omnibus' (anmeldelse af Magnus Mills' roman 'Planen til sikring af fuld beskæftigelse'). *Standart 18:2, s. 12.* 2004.
- Klitgård I.: Blå time (anmeldelse af Paul Austers roman 'Orakelnat'). *Standart 18:2, s. 12.* 2004.
- Klitgård I.: On the Horizon: A Poetics of the Sublime in Virginia Woolf's 'The Waves'. 264 s. Academia Press, Bethesda, Maryland, USA 2004.
- Klitgård I.: Dual Voice and Dual Style: Translating Free Indirect Discourse in Ulysses. *Nordic Journal of English Studies 3:3, s. 319-44.* 2004.
- Klitgård I.: Nøgle til Ulysses. *Standart 18:3, s. 48-49.* 2004.
- Klitgård I.: En på kassen. *Standart 18:3, s. 10.* 2004.
- Klitgård I.: Følelser på feltarbejde. *Standart nr. 4, 18. årgang, s. 27-27.* 2004.
- Knudsen E.R.: The Circle and the Spiral. A Study of Australian Aboriginal and New Zealand Maori Literature. *Cross Cultures 68, 360 s.* Rodopi, Amsterdam/New York 2004.
- Knudsen E.R., Leer M.H., Ward S.J.: Someone Else's Story? Reflections on Australian Studies in Europe. i: *Thinking Australian Studies – Teaching Across Cultures* s. 211-223. David Carter, Kate Darian-Smith and Gus Worby (red.). Queensland University Press, St. Lucia, Queensland, Australia 2004.
- Lock C.: From Lidköping to Köpenhamn: Gone Shopping? *Nordic Journal of English Studies Vol. 3, no. 1, i: Worlds of words: Atribute to Arne Zettersten* s. 37-44. Cay Dollerup (ed.). Dept. of British and American Studies, University of Oslo, Göteborg 2004.
- Lock C.: Modernism, the Word (Review-article of M. Thormählen, ed., *Rethinking Modernism*). *Literary Research/Recherche littéraire Vol. 20, nos. 39-40, s. 279-288.* 2004.
- Lock C.: Travellers and the Travelling Classes: review of D. Kenrick, *Gypsies: From the Ganges to the Thames.* Prince Claus Fund Journal: *Asylum & Migration No. 11, s. 68-72.* 2004.
- Lock C.: Review of T.R. Wright, *Hardy and his Readers.* *Thomas Hardy Journal Vol. 20, no. 1, s. 77-80.* 2004.
- Lock C.: Foreword, or reading against. i: *worked on screen* s. 5-16. Anne Blonstein. *Poetry Salzburg, Salzburg 2004.*
- Lock C.: 'Hardy and the critics'. i: *Palgrave Advances in Thomas Hardy Studies* s. 14-37. Phillip Mallett. Palgrave Macmillan, London 2004.
- Lock C.: Scholarship and the Scandal of Tradition. i: *The Object of Study in the Humanities* s. 91-100. Julio Hans Casado Jensen. Museum Tusulanum, København 2004.
- Lock C.: The Cloud of Unknowing: Apophatic Discourse and Vernacular Anxieties. i: *Text and Voice: The Rhetoric of Authority in the Middle Ages* s. 207-233. Marianne Børch. University Press of Southern Denmark, Odense 2004.
- Pedersen V.H.: Anne Bushby, Translator of Hans Christian Andersen. *Nordic Journal of English Studies, vol. 3, no.1 i: Worlds of Words* s. 159-172. Cay Dollerup. 2004.
- Pedersen V.H.: Ugly Ducklings? Studies in the English Translations of Hans Christian Andersen's Tales and Stories. 389 sider s. Syddansk Universitetsforlag, Odense 2004.
- Pedersen V.H.: H.C. Andersen for børn. *DAO 11, i: Oversættelse af litteratur III* s. 97-126. Vibeke Appel og Vigggo Hjørnager Pedersen (red.). Center for Oversættelse, KU, København 2004.
- Pedersen V.H., Appel V.: (red.). *Oversættelse af Litteratur III. DAO 11, 154s.* Center for Oversættelse, KU, København 2004.
- Sevaldsen J.: Storbritannien som multikulturelt samfund. *News and Views vol. 23, no.1, s. 37-45.* 2004.
- Sevaldsen J.: Churchill – statsmand og myte. 415 s. Aschehoug, København 2004.
- Siegumfeldt I.B.: "Love". i: *Who Decides Who Decide.* 5 sider. Kirstine Roepstorff. *Archiv für Aktuelle Kunst, 2004.*
- Staub J.: Towards a tau-based phonological representation of place. i: *Headhood, Elements, Specification and Contrastivity* s. 375-405. Phill Carr, Jacques Durand

- and Colin Ewen (red.). John Benjamins, Amsterdam 2004.
- Stæhr Jensen L., Haastrup K., Albrechtsen D., Henriksen B.: Fagdidaktik og tværspørgsmål. *Anglo Files. Journal of English Teaching* Nov. 04. nr. 134, s. 11-17. 2004.
- Afdeling for Tysk og Nederlansk**
- Farø K.H.: Idiomer på nettet. Den Danske Idiomordbog og fraseografien. *Hermes. Journal of Linguistics* 32, s. 201-235. 2004.
- Farø K.H.: Verbildete, verbeamtete und überalteste Deutschschweizer? Das Schweizerhochdeutsche im Wörterbuch und sonst. i: *Euralex 2004 Proceedings* s. 879-884. G. Williams. Lorient 2004.
- Farø K.H.: Omkring det grønne bord. Dansk-tysk idiomatik og sprogforandring. *Studier i nordisk* 2002-2003, s. 51-75. 2004.
- Farø K.H.: Verbildete, verbeamtete und überalteste Deutschschweizer? Das Schweizerhochdeutsche im Wörterbuch und sonst. i: *Proceedings of the Eleventh EURALEX International Congress. EURALEX 2004*, Lorient, France, July 6-10, 2004 s. 879-884. Geoffrey Williams/Sandra Vessier (red). UBS, Bretagne 2004.
- Farø K.H.: Vom geschossenen Papagei und anderen Schwierigkeiten. *Phraseologische falsche Freunde im Deutschen und Dänischen. Deutsch als Fremdsprache* 3, s. 152-157. 2004.
- Farø K.H.: Sproget i uniform. Militært særsprog. *Mål og Mæle* 2/2004, s. 18-25. 2004.
- Farø K.H.: Am Anfang. Zur Erforschung der dänisch-deutschen Idiomatik. i: *Phraseologismen als Gegenstand sprach- und kulturwissenschaftlicher Forschung* s. 105-117. Csaba Földes/Jan Wirrer. Schneider Verlag, Hohengehren 2004.
- Farø K.H.: Hvornår går man over åen efter vand? Idiomaticke ækvivalensproblemer i leksikologi og leksikografi. Med dansk og tysk som eksempel. *Lexico Nordica* 11, s. 85-108. 2004.
- Farø K.H.: En ny tyskkordbog i Danmark. *LexicoNordica* 11, s. 235-244. 2004.
- Gebauer M.: Reinkarnierte Schriftsteller. Finnische Beiträge zur Germanistik 12, i: *Thema mit Variationen. Dokumentation des IV. Nordischen Germanistentreffens in Jyväskylä vom 4.-9. Juni 2002* s. 477-487. Ahti Jäntti/Jarkko Nurminen (red.). Peter Lang, Frankfurt am Main 2004.
- Hoffmann B.: (red.). *Den tyske forbindelse – kulturelle udvekslinger gennem 400 år*. 132s. Gyldendal, København 2004.
- Hoffmann B.: Det lille og det store Tyskland. Kosmopolitisk patriotisme hos Heinrich Heine og Thomas Mann. Et opmærksomt blik. *Litteratur, sprog og historie hen over grænserne*. s. 105-122. Christoph Bartmann, Hanne Roswall Laursen, Hans Peter Lund (red). Museum Tusulanum, København 2004.
- Hoffmann B.: Strahl und Strom – Wandrerers Sturmlied als dramatisierte Reflexion von Subjektivität und künstlerischer Kreativität. *Deutsche Vierteljahrschrift für Literaturwissenschaft und Geistesgeschichte* 78, Heft 2, s. 229-260. 2004.
- Larsen N-E.: *Historical Linguistics and Graphemic Analysis*. NOWELE. North-Western European Language Evolution Vol. 44, s. 3-19. 2004.
- Mogensen J.E.: Den såkaldte uoversættelighed og to-sprogsleksikografien. i: *Verschränkung der Kulturen. Der Sprach- und Litteraturaustausch zwischen Skandinavien und den deutschsprachigen Ländern*. s. 165-179. Oskar Bandle, Jürg Glauser & Stefanie Würth. A. Francke Verlag, Tübingen og Basel 2004.
- Winge V.: *Vormengede Sprake in Johann Laurembergs Scherzgeschichten*. Westfeles vude sassesch. Festgabe Robert Peters 10, s. 321-328. 2004.
- Winge V.: *Rasmus Rask*. i: *Internationales Germanistenlexikon 1800-1950* s. 1464-1466. Christoph König. de Gruyter, Berlin/New York 2004.
- Winge V.: *Louis L. Hammerich*. i: *Internationales Germanistenlexikon* s. 661-663. Christoph König. de Gruyter, Berlin/New York 2003.
- Winge V.: *Peter Jørgensen*. i: *Internationales Germanistenlexikon* s. 852-853. Christoph König. de Gruyter, Berlin/New York 2003.
- Winge V.: *Oversættelser af nedertyske breve 1402,1404,1405,1406,1407,1408,1409,1412*. 8s. København 2004.
- Winge V.: *Christian Sarauw*. i: *Internationales Germanistenlexikon* s. 1567-1568. Christoph König. de Gruyter, Berlin/New York 2003.
- Winge V.: *Herman Möller*. i: *Internationales Germanistenlexikon* s. 1245-1246. Christoph König. de Gruyter, Berlin/New York 2003.
- Winge V.: *Gunnar Bech*. i: *Internationales Germanistenlexikon* s. 107-108. Christoph König. de Gruyter, Berlin/New York 2003.
- Winge V.: *Heinrich Bach*. i: *Internationales Germanistenlexikon* s. 63-64. Christoph König. de Gruyter, Berlin/New York 2003.
- Afdeling for Romansk**
- Amenta L., Strudsholm E.: *La perifrasi andare + gerundio: un confronto tra italiano antico e siciliano antico*. *Studi di grammatica italiana* 21, s. 1-17. 2002.
- Bartmann C., Laursen H.R., Lund H.P.: (red.). *Et opmærksomt blik, Litteratur, sprog og historie hen over grænserne – Festskrift til Per Øhrgaard*, 2004. 365s. Museum Tusulanum Forlag, København 2004.
- Bartmann C., Laursen H.R., Lund H.P.: *Forord*. i: *Et opmærksomt blik, Litteratur, sprog og historie hen over grænserne – Festskrift til Per Øhrgaard* s. 7-9. Christoph Bartmann, Hanne Roswall Laursen, Hans Peter Lund (red). Museum Tusulanum Forlag, København 2004.
- Boisen J., Lausten P.S.: *The Study of literature – Does it matter, and if so, why? i: Disciplines and Interdisciplinarity in Foreign Language Studies* s. 77-89. Hans Lauge Hansen (red.). Museum Tusulanum Press, Copenhagen 2004.
- Boisen H., Mouralis B.: *African Literature today: The Stakes in its Teaching and Research*. i: *Disciplines and Interdisciplinarity in Foreign Language Studies* s. 229-241. Hans Lauge Hansen. Museum Tusulanum Press, Copenhagen 2004.
- Christoffersen A.W.: *Identità e cambiamenti fonetici. Colana degli Atti dell'Associazione Italiana di Acustica XXXI*, i: *Costituzione, Gestione e Restauro di Corpora Vocali, Atti dell 14e giornate di studio del Gruppo di Fonetica Sperimentale (A.I.A.) Università della Tuscia, Viterbo 4 -6 dicembre 2003* s. 189-194. De Dominicis,

- A., Mori, L. & Stefani, M. (a cura di). *ESAGRAFICA* s.r.l., Roma 2004.
- Degn I., Rasmussen J.R., Magnussen A.S., Hansen L.V.: *The Construction and Deconstruction of Nation and Identity in Modern Belgium*. i: *Disciplines and Interdisciplinarity in Foreign Language Studies* s. 131-150. Hans Lauge Hansen (red.). Museum Tusulanum Press, Copenhagen 2004.
- Grundtvig B.: *Blikket*. i: *Synlighedens betydning. Relationer mellem ord og billede*. Udg. i forbindelse med seminaret *Painting with Words, Writing with Pictures*, København 2004 s. 11-14. Lene Waage Petersen og Birgitte Grundtvig (red.) [Kbh.] 2004.
- Grundtvig B.: *Palomar. Tilegnet Italo Calvino*. i: *Synlighedens betydning. Relationer mellem ord og billede*. Udg. i forbindelse med seminaret *Painting with Words, Writing with Pictures*, København 2004 s. 57-58. Lene Waage Petersen og Birgitte Grundtvig (red.) [Kbh.] 2004.
- Hansen A.B.: *Approche tridimensionnelle de la variation diaphasique en français – étude pilote*. i: *Sept approches à un corpus. Analyses du français parlé* s. 107-137. Hanne Leth Andersen & Christa Thomsen (éds.). Peter Lang, Bern/Berlin 2004.
- Hansen A.B., Malderez, I.: *Le “ne” de négation en région parisienne: une étude en temps réel*. *Langage & Société* 107, s. 5-30. 2004.
- Hansen H.L.: *Towards a New Philology of Culture*. i: *The Object of Study in the Humanities* s. 113-126. Julio Casado Jensen (ed.). Museum Tusulanum Press, Copenhagen 2004.
- Hansen H.L.: *Foreign Language Studies and Interdisciplinarity*. i: *Disciplines and Interdisciplinarity in Foreign Language Studies* s. 7-20. Hans Lauge Hansen (red.). Museum Tusulanum Press, Copenhagen 2004.
- Hansen H.L.: (ed.). *Disciplines and Interdisciplinarity in Foreign Language Studies*. 232s. Museum Tusulanum Press, Copenhagen 2004.
- Hansen H.L.: *Recuerdo e imaginación en Beltenebros de Antonio Muñoz Molina*. i: *Síntomas en la prosa contemporánea, 1990-2001* s. 111-130. Claudio Cifuentes Aldunate (red.). Syddansk Universitetsforlag, Odense 2004.
- Hansen L.V.: *Fra filologi til frankofoni. Metodiske overvejelser over arbejdet med fransksprogede litteraturer*. *RIDS* 156, s. 27. 2004.
- Hansen L.V.: *Romanciers et engagements. Autour de la revue Les Aubes*. i: *Littératures en Belgique – Literaturen in België. Diversités culturelles et dynamiques littéraires. Culturele diversiteit en literaire dynamiek. Collection « Nouvelle Poétique Comparatiste »* s. 297-312. Dirk De Geest & Reine Meylaerts (éds). PIE – Peter Lang, Bruxelles 2004.
- Hansen L.V.: *Ekko over Atlanten. Frankofone litteraturer som udfordring til litteraturhistorien*. *Kultur & Klasse* 32. årgang, nr. 2, s. 43-64. 2004.
- Hansen M-B.M.: *Sur quelques mécanismes de positionnement interactionnel dans une interview de couple de nature sociolinguistique. Sciences pour la communication* 71, i: *Sept approches à un corpus. Analyses du français parlé* s. 15-61. Hanne Leth Andersen & Christa Thomsen (red.). Peter Lang, Bern 2004.
- Hansen M-B.M.: *Anna-Maria De Cesare: Intensification, modalisation et focalisation. Les différents effets des adverbes ‘proprio’, ‘davvero’ et ‘veramente’*. Bern: Peter Lang, 2003 (Coll. Publications universitaire européennes, série XXI, vol. 243), 317 p. *Revue Romane* 39.2, s. 356-358. 2004.
- Hansen M-B.M.: M. Lynne Murphy. 2003. *Semantic relations and the lexicon: antonymy, synonymy, and other paradigms*. Cambridge: Cambridge University Press. 292 pp. + ix. ISBN 0 521 78067 5. *Acta linguistica hafniensia* 36, s. 185-189. 2004.
- Hansen M-B.M.: Karin Aijmer. 2002. *English discourse particles: evidence from a corpus*. (Studies in corpus linguistics 10). Amsterdam: John Benjamins. 298 pp. + xv. ISBN 90 272 2280 0 (Eur.)/1 58811 284 5 (US). *Acta linguistica hafniensia* 36, s. 190-193. 2004.
- Heiberg M.R.: *Armi chimiche e strategia militare: le forniture belliche italiane e tedesche al generale Franco*. *Analecta Romana Instituti Danici* 30, s. 195-210. 2004.
- Heiberg M.R., Pelt M.: *Los negocios de la guerra. Armas nazis para la República española*. 259 s. *Critica*, Barcelona 2004.
- Jansen H.: *Spatialpartiklen mellem periferi og centrum. Om spatialpartikler og spatial kodning på dansk og italiensk*. *Rask Supplement series* 16, i: *Ny forskning i grammatik. Fællespublikation 11. Højstrupgårdsymposiet 2003* s. 121-139. Bente Lihn Jensen, Iørn Korzen og Henrik Høeg Müller (red.). Syddansk Universitetsforlag, Odense 2004.
- Jansen H.: *La “particella spaziale” e il suo combinarsi con verbi di movimento nell’italiano parlato*. i: *Generi, architetture e forme testuali. Atti del VII Convegno SILF* s. 129-144. Paolo D’Achille (red.). Franco Cesati Editore, Firenze 2004.
- Jansen H., Strudsholm E.: *Emanuela Cresti: Corpus di italiano parlato*. Vol. I-II. (Studi di grammatica italiana pubblicati dall’Accademia della Crusca). Firenze : Accademia della Crusca, 2000. 282+389 p. *Revue Romane* 39.1, s. 171-174. 2004.
- Jansen S., Polito P.: *Tema e metafora in testi poetici di Leopardi, Montale e Magrelli*. *Saggi di lessicografia letteraria. Strumenti di lessicografia letteraria italiana* 23, 156 s. Giuseppe Savoca (dir.) Leo S. Olschki Editore, Firenze 2004.
- Jensen E.D.: *Fokus på form – made in Denmark. Sprogforum : Tidsskrift for sprog- og kulturpædagogik* juni, s. 15-21. 2004.
- Jensen H.J.C.: (ed.). *The Object of Study in the Humanities. Proceedings of the Seminar at the University of Copenhagen, September 2001*. 166s. Museum Tusulanum Press, Copenhagen 2004.
- Jensen H.J.C.: *Introduction*. i: *The Object of Study in the Humanities, Proceedings from the International Conference in Copenhagen, September 2001* s. 8-11. Hans Julio Casado Jensen (ed.). Museum Tusulanum Press, Copenhagen 2004.
- Jensen H.J.C.: *The Face of the Author: A Sample of the History of the Humanities*. i: *The Object of Study in the Humanities, Proceedings from the International Conference in Copenhagen, september 2001*, s. 149-166. Hans Julio Casado Jensen (ed.). Museum Tusulanum Press, Copenhagen 2004.
- Jensen H.J.C.: *Historia vivida. -El pez en el agua de Mario Vargas Llosa como experiencia subjetiva de la historia*. i: *Síntomas de la prosa hispana contemporánea: 1990-2001* s. 285-306. Claudio Cifuentes Aldunate (ed.). University Press of Southern Denmark, Odense 2004.
- Jensen H.J.C.: *El discurso, El melancólico y el amor*. i: El

- sustento de los discretos. La dramaturgia aúlica de Tirso de Molina. Actas del Congreso Internacional organizado por el GRISO (Monasterio de Poyo, Pontevedra, 4-6 de junio de 2003) s. 53-71. Eva Galar y Blanca Oteiza (eds.). Publicaciones del Instituto de Estudios Tirsonianos, Navarra 2004.
- Jensen H.J.C.: Aspects of Inhabitation / Aspectos del habitar. i: In *Mid Air. Installations and selected works 1985-2003* s. 64-67. Ignacio Rábago. Artonline.dk, Viborg 2004.
- Jensen H.J.C.: Dos versiones de la hibridez: la representación de la mezcla de sangre en Tirso de Molina y en el Inca Garcilaso de la Vega. *Tropelías. Revista de Teoría de la Literatura y Literatura Comparada* 12-14 (2001-2003), s. 179-194. 2004.
- Jeppesen A.M.E.: Using the Past to Construct Present Identities: Memories of Bolivian Ex-Miners. *Estudios Interdisciplinarios de America Latina y el Caribe* 15,1, s. 141-164. 2004.
- Jeppesen A.M.E., Henriksen K.: Studies of postcolonialism and the Latin American tradition: National Identities and Indigenous struggles. i: *Disciplines and Interdisciplinarity in Foreign Language Studies* s. 211-227. Hans Lauge Hansen (red.). Museum Tusulanum Press, Copenhagen 2004.
- Kjær J.: Keith Busby: Codex and Context. Reading Old French Verse Narrative in Manuscript. Publ. sous la dir. de Keith Busby, M.J. Freeman, Sjeff Houppermans, Paul Pelckmans. (Faux titre : 221-222). Amsterdam : Rodopi, 2002. – 2 bd. (xi, vi, 941 p.). *Revue Romane* 39.1, s. 174-176. 2004.
- Larsen I.: Grænserne sløres. Om litteraturens sprog og identitetsskabende rolle i det lusofone Afrika. *Kultur & Klasse* 32. årgang, nr.2, s. 65-87. 2004.
- Larsen I.: Efterskrift. i: Fernando Pessoa: Rastløshedens bog. På dansk ved Mone Hvass. Med grafiske arbejder af Jens Birkemose s. 160-165. Ingemai Larsen (udvalgt af). Brøndums Forlag, København 1997.
- Larsen I., Bojsen H.: Narrating Postcolonial Nations: Reading Homi Bhabha's Notions. i: *Disciplines and Interdisciplinarity in Foreign Language Studies* s. 197-210. Hans Lauge Hansen (red.). Museum Tusulanum Press, Copenhagen 2004.
- Lepetit X.: Une classification des verbes de mouvement basée sur leur combinatoire sémantico-syntaxique. 217 s. Romansk Institut, KU., København 2003.
- Lindschouw J.: Henk Haverkate: The Syntax, Semantics and Pragmatics of Spanish Mood. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publ. Co., 2002. 235 p. *Revue Romane* 39.2, s. 342-344. 2004.
- Lund H.P.: Bibliografi. i: Et opmærksomt blik, Litteratur, sprog og historie hen over grænserne – Festskrift til Per Øhrgaard s. 351-362. Christoph Bartmann, Hanne Roswall Laursen, Hans Peter Lund (red.). Museum Tusulanum Forlag, København 2004.
- Lund H.P.: La réception de l'oeuvre de Camus au Danemark. *Société des études camusiennes. Bulletin d'information*, 22e année no 78, s. 39-43. 2004.
- Lund H.P.: Giersberg, Dagmar: "Je comprends les Werther". Goethes Briefroman im Werk Flaubert. Würzburg: Königshausen & Neumann, 2003. 275 S. (Epistematata: Reihe Literaturwissenschaft; 467) ISBN 3-8260-2570-9. Germanistik. Internationales Referatenorgan mit bibliographischen Hinweisen 45, 1/2, s. 183-184. 2004.
- Lund H.P.: Aux antres de Paros. Néoclassicisme littéraire au temps de Chateaubriand. *Collection critique* 8, 191 s. La Chasse aux Snark, Jaignes 2004.
- Meiner C.: Classicisme et Lumières. *Classicisme & Lumières* 1 (marts), s. 1-4. 2004.
- Oliveira S.M.d.: Béatrice Coffen: Histoire Culturelle des Pronoms d'Adresse. Vers une typologie des systèmes allocutoires dans les langues romanes. Paris : Honoré Champion Ed., 2002. 319 p. *Revue Romane* 39.1, s. 157-161. 2004.
- Oliveira S.M.d.: Para além de Poder e Solidariedade: Uma retrospectiva sobre formas de tratamento em Portugal (1982-2002) IN special issue: Second-Person Pronouns and Forms of Address in Contemporary European Languages. *Franco British Studies: Journal of the British Institute in Paris. Special issue nos 33-34*, s. 126-136. 2004.
- Pedersen J.: Gunnar Fält: Spansk Grammatik. Lund : Studentlitteratur, 2000. 535 p. *Revue Romane* 39.1, s. 161-163. 2004.
- Pedersen J., Cadierno T.: Construction Grammar and Second Language Acquisition: A Cognitive Understanding of Language in a Contrastive Perspective. i: *Disciplines and Interdisciplinarity in Foreign Language Studies* s. 151-167. Hans Lauge Hansen (red.). Museum Tusulanum Press, Copenhagen 2004.
- Petersen L.W.: Italo Calvino (1923-1985). i: *Synlighedens betydning. Relationer mellem ord og billede*. Udg. i forbindelse med seminaret *Painting with Words, Writing with Pictures*, København 2004 s. 9-10. Lene Waage Petersen og Birgitte Grundtvig (red.). [Kbh.] 2004.
- Petersen L.W.: Billedet. i: s. 15-18. Lene Waage Petersen og Birgitte Grundtvig (red.). [Kbh.] 2004.
- Petersen L.W.: Værelse med figurer. i: *Synlighedens betydning. Relationer mellem ord og billede*. Udg. i forbindelse med seminaret *Painting with Words, Writing with Pictures*, København 2004 s. 39-42. Lene Waage Petersen og Birgitte Grundtvig (red.). [Kbh.] 2004.
- Petersen L.W.: Byen og billedet. *Passage* 50, s. 22-23. 2004.
- Petersen L.W., Grundtvig B.: *Synlighedens betydning. Relationer mellem ord og billede*. Udg. i forbindelse med seminaret *Painting with Words, Writing with Pictures*, København 2004. 59 s. Lene Waage Petersen og Birgitte Grundtvig (red.) [Kbh.] 2004.
- Schøsler L.: La grammaticalisation des constructions verbales en français parlé. i: *Sept approches à un corpus. Analyses du français parlé* s. 165-185. Hanne Leth Andersen & Christa Thomsen (éds.). Peter Lang, Bern 2004.
- Schøsler L.: Historical corpora. Problems and methods. *Linguistica computazionale XX-XXI*, i: Digital technology and philological disciplines s. 455-472. Andrea Bozzi, Laura Cignoni, Jean-Louis Lebrave (eds.). Istituti editoriali e poligrafici internazionali, Pisa, Roma 2004.
- Schøsler L.: Scribal variations: When are they genealogically relevant – and when are they to be considered as instances of 'mouvance'? i: *Studies in Stemmatology* 2 s. 207-226. Pieter van Reenen, August den Hollander & Margot van Mulken, with the assistance of Annelies Roeleveld (eds.). John Benjamins Publishing Company, Amsterdam/Philadelphia 2004.
- Schøsler L.: Günther Holtus, Anja Overbeck, Harald Völker: *Luxemburgische Skriptastudien. Edition und Unter-*

- suchungen der altfranzösischen Urkunden Gräfin Ermesindes (1226-1247) und Graf Heinrichs V. (1247-1281) vom Luxemburg. Tübingen: Max Niemeyer, 2003 (Beihfte zur Zeitschrift für romanische Philologie. Bd. 316), XII, 699 S. Editio. Internationales Jahrbuch für Editions-wissenschaften 18, s. 256-258. 2004.
- Schösler L.: Luigi Catalani: Die Negation im Mittelfran-zösischen. Berlin: Lang, 2001. 537 p. Romanische For-schungen. 4teljahrsschr. für romanischen Sprachen und Literaturen 116. Band, Heft 4, s. 535-539. 2004.
- Schösler L.: "Tu eps l'as deit" / "Tut s'en vat declinant". Grammaticalisation et dégrammaticalisation dans le sys-tème verbal du français illustrées par deux évolutions, celle du passé composé et celle du progressif. Aemilia-nense. Revista Int. ...Génesis y Orígenes Históricos...Lenguas Romaces Vol 1, s. 517-568. 2004.
- Skytte G.: Claudia Caffi: La Mitigazione. Un approccio pragmatico alla comunicazione nei contesti terapeutici. (Romanistische Linguistik). Münster-Hamburg-London : LIT Verlag, 2001. Viii+iv+533 p. Revue Romane 39.1, s. 156-157. 2004.
- Skytte G.: Testualità e funzionalità del parlato. i: Il parlato italiano. Atto del Convegno nazionale di Napoli, 13.-15. febbraio 2003 s. spor D07. Albano Leone, Federico, Francesco Cutugno, Massimo Pettorino & Renata Savy (a cura di), redazione a cura di Manuela Senza Peluso. M. D'Auria Editore, Napoli 2004.
- Skytte G.: Hans Kermit: Niels Steensen. The Scientist who was beatified. Herefordshire: Gracewing, 2003. 179 p. Historisk Tidsskrift 104:1, s. 278-280. 2004.
- Strudsholm E.: Perifrasi verbali nell'italiano parlato. i: Il Parlato italiano. Atti del Convegno Nazionale di Napoli, 13-15 febbraio 2003 s. spor B14. Albano Leone, Federi-co, Francesco Cutugno, Massimo Pettorino & Renata Savy (a cura di), redazione a cura di Manuela Senza Peluso. M. D'Auria Editore, Napoli 2004.
- Strudsholm E.: Semiotica e Linguistica. Per ricordare Ma-ria-Elisabeth Conte. Michele Prandi, Paolo Ramat (eds.) – Milan: FrancoAngeli, 2001. Journal of Pragmatics 36, s. 2081-2083. 2004.
- Strudsholm E.: Perceptionsverber som hjælpeverber? Den italienske konstruktion vedere di + infinitiv sammenlig-net med den tilsvarende danske se at + infinitiv. Rask Supplement Series 16, i: Ny forskning i grammatik. Fæl-lespublikation 11. Højstrupgårdsymposiet 2003 s. 181-197. Bente Lihn Jensen, Iørn Korzen og Henrik Høeg Müller (red.). Syddansk Universitetsforlag, Odense 2004.
- Sørensen G.: Den intellektuelle: Fyrstens rådgiver og hi-storiens fortrolige. i: Fejder. Festskrift i anledning af prof. Peter Madsens 60 års fødselsdag s. 171-180. Fre-derik Stjernfelt, Frederik Tygstrup og Martin Zerlang (udg.). Museum Tusulanum, København 2004.
- Sørensen G.: National identitet ved den yderste kant. Itali-en i Irak. Information 15.-16. maj, i/international (ru-brik). 2004.
- Toftgaard A.: Nationens liv før fødslen i Frankrig. Classi-cisme & Lumières 1, s. 75-93. 2004.
- Toftgaard A.: Den danske filmsæson. Nordisk tidsskrift för vetenskap, konst och industri 2004,4 – årg. 80, s. 317-330. 2004.
- Vinther T., Andersen H.L., Birkelund M.: Traditional and new approaches to theoretical grammar teaching. i: Dis-ciplines and Interdisciplinarity in Foreign Language Studies s. 65-76. Hans Lauge Hansen (red.). Museum Tusulanum Press, Copenhagen 2004.

Studienævn ved Institut for Engelsk, Germansk og Romansk

Studienævnet for Engelsk

Medlemmer

Pr. 1.2.2004 bestod studienævnet af lærerrepræsentanterne Jens Rahbek Rasmussen, Eva Rask Knudsen og Lene Østermark-Johansen (studieleder).

Studerterrepræsentanterne Erik Guldberg (næstformand), Julie Aagaard og Michael Hammer. På mødet den 15.3.2004 trådte Michael Hammer ud som studenterrepræsentant og blev erstattet af Peter Messell. Erik Guldberg fratrådte som studenterrepræsentant den 18.10.2004 og blev erstattet af Tina Didriksen. Som ny næstformand valgtes Julie Aagaard.

Beretning

Studienævnet har afholdt 15 ordinære og 1 ekstraordinært møde i løbet af 2004.

Årets altoverskyggende aktivitet blev arbejdet med den nye BA-ordning til indlevering på fakultetets studiekontor i 2005. Arbejdet blev for alvor påbegyndt i maj, efter offentliggørelsen af Forskningsministeriets uddannelsesbekendtgørelse, der sammen med adgangsbekendtgørelsen (ligeledes fra foråret 2004) og den ny eksamensbekendtgørelse (offentliggjort ultimo august 2004) danner lovgrundlaget for de nye universitetsuddannelser.

Som optakt til arbejdet med studieordningerne, arrangerede studielederen et 2-dages seminar for alle fastansatte lærere og ph.d.-stipendiater på Schaeffergaarden i Gentofte. På seminaret diskuteredes dels engelskfagets identitet og kerneområder, kompetencebegrebet, og behovet for engelsklærere i fremtidens gymnasium. Der var oplæg ved fakultetets studiechef Bitta Nielsen, ved viceinstituteder Jørn Boisen om kompetencebegrebet, og ved Poul Tornøe, medlem af Undervisningsministeriets Læreplansudvalg. Seminaret mundede ud i nedsættelsen af en række arbejdsgrupper, der i vid udstrækning fungerede hele efterårssemesteret igennem. Der var generel enighed om behovet for at styrke såvel den mundtlige som den skriftlige sprogfærdighed, for at give bedre sammenhæng og større tværfaglighed inden for uddannelsen og for en fundamental nytænkning af studieordningen.

I forbindelse med det indledende arbejde med studieordningerne deltog studienævnets medlemmer i en række seminarer om kompetencebegrebet, arrangeret af fakultetets Reformsekretariat, og lokalt blev der især arbejdet på at styrke formidlings-, it- og navigationskompetencerne for de studerende. Studienævnet ansatte således i foråret cand.mag. Veronica Bay som formidlingskonsulent, og hun har i det forgangne år udført et stort, engageret og vidtrækkende arbejde med studerende på såvel BA- som på MA-niveau, der har haft vanskeligheder med deres skriftlige formidling i forbindelse med BA-projekter og specialer. Hun har således bistået dem med informationssøgning, med problemformuleringer, med strukturering og opgavedisposition. For nogle af flerårstalemidlerne ansatte studienævnet cand.mag. et MA Ole Jorn som it-pædagogik-konsulent ved faget. Han afholdt et par seminarer for hele

lærerforsamlingen om brug af it i forbindelse med undervisningen, og deltog både aktivt og særdeles konstruktivt i adskillige af arbejdsgrupperne som rådgiver for, hvorledes man på fornuftigste vis (og med en kritisk distance) kan anvende it i enkeltdisciplinerne ved engelskfaget. Der blev endvidere arrangeret et par demonstrationsmøder om brug af fakultetets undervisningsportal, og der er søsat et projekt om etablering af et trådløst klasserum i forbindelse med informationssøgningskurser på Afdelingens Bibliotek.

For at sikre en demokratisk og konstruktiv arbejdsgang i forbindelse med arbejdet med studieordningen, arrangerede studienævnet månedlige stormøder med hele lærerforsamlingen, og disse meget velbesøgte møder var i høj grad medvirkende til en åben diskussion om engelskfaget og dets nye muligheder. Jeg vil gerne takke mine kolleger for deres aktive og disciplinerede deltagelse i disse møder. Gennem velforberejede oplæg sikrede de, at hele kollegiet løbende blev holdt orienteret om status i studieordningsarbejdet, og arbejdsprocessen har stort set været jævn og støt fremadskridende.

Forårsaget af en række konkrete sager i forårssemesteret, besluttede studienævnet at skabe en debat om plagiat og eksamenssnyd i forbindelse med eksamensopgaver på instituttet. Plagiatproblematikken blev således diskuteret med censorkorpset på sommerens censurmøde, studielederen udfærdigede et 'Departmental style sheet' med klare retningslinjer om akademiske fodnote – og referencesystemer og med et særskilt afsnit om plagiat, og et essay om fænomenet af Dale Carter fra Aarhus Universitet blev – sammen med instituttets style sheet – omdelt og diskuteret blandt alle instituttets studerende ved efterårssemesterets start i håb om, at en bevidst og åben diskussion af emnet og dets kompleksitet kan afholde studerende fra den slags forsyndelser i fremtiden.

Midt i efterårssemesteret blev det offentliggjort, at engelskuddannelserne ved samtlige landets højere læreanstalter skal evalueres i løbet af 2004 og 2005, og studienævnet er lektor Jørgen Sevaldsen dybt taknemmelig for, at han på opfordring påtog sig jobbet som den evalueringsansvarlige for engelskfaget ved Københavns Universitet. EVA afholdt et par indledende møder i efteråret, og studienævnet nedsatte en intern evalueringsstyregruppe, bestående af Jørgen Sevaldsen, lektor Eva Rask Knudsen, lektor Dorte Albrechtsen (ny studieleder fra 1.2.2005), lektor Peter Harder, studienævnssekretær Dorthe Johnson, og Julie Aagaard som studieævnets studenterrepræsentant. Hovedbyrden af evalueringsarbejdet forventes at ligge i foråret 2005.

Og endelig blev Engelsk Institut sammenlagt med Institut for Germansk og Nederlandsk og Romansk Institut pr. 1.5.2004. Institutsammenlægningen forårsagede resten af året igennem en hektisk mødeaktivitet, i et forsøg på at sammenlægge og koordinere en række aktiviteter inden for instituttets fem studienævn, herunder fælles undervisningsforløb i videnskabsteori og tekstanalyse, fælles arbejdsnormer og fælles valgfag. Engelskfagets studieleder deltog aktivt i alle disse møder i instituttets uddannelsesudvalg, bestående af viceinstituteder Jørn Boisen og samtlige fem studieledere.

Samarbejdet i studienævnet har i det forløbne år været både fredeligt og fordrageligt. Jeg vil gerne afslutningsvis takke alle, der har været medvirkende til at gøre arbejdet med den ny studieordning så konstruktivt og effektivt, ikke mindst den store del af lærerkollegiet, der sideløbende med

deres undervisning og forskning har investeret megen tid og energi i at samarbejde om en nytænkning af engelskfaget. Studienævnets sekretær, Dorthe Johnson, har været en utrættelig dynamo i såvel små som store sager og har med stor ildhu og engagement, fået et travlt kontor til at hænge sammen ved siden af arbejdet med studieordningerne. Helene Zarp Groth har som studentermedhjælp på kontoret med stor selvstændighed og ansvarsbevidsthed, taget sig af konverterings- og meritsager, og eksamenssekretærene Karin

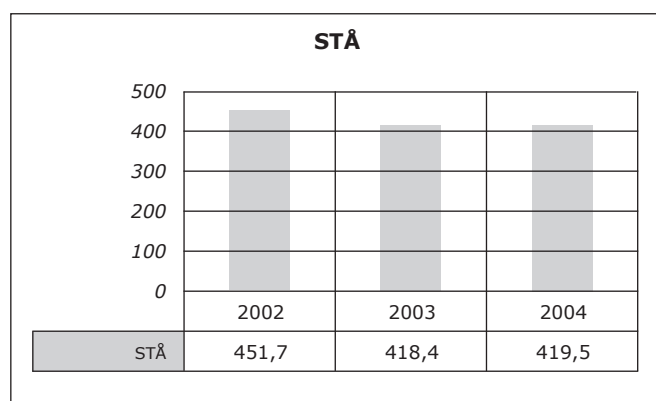
Piccini og Karla Lyngbye har sørget for, at eksamenskontoret har fungeret upåklageligt og umådelig effektivt i det forgangne år. Endvidere har såvel Dorthe Johnsons som Karin Piccinis administrative indsigt været af uvurderlig hjælp i arbejdet med den ny studieordning. Endelig vil jeg også gerne takke sekretær Linda Langhorn, der, som ansvarlig for specialeadministrationen, har fået årets specialeafleveringer til at fungere ganske problemløst.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning

Indskrivningsfag	Aktivitetssområder								
	Engelsk	Dansk	Filmvidenskab	Litteraturvidenskab	Historie	Øvrig hum.	Andre fakulteter	Merit-overført	I alt
Engelsk	376,7	15,4	7,4	6,4	5,0	396,7	0,6	10,5	455,7
Dansk	5,5								
Film- og Medievidenskab	3,8								
Historie	1,9								
Tysk	0,9								
Øvrig humaniora	7,6								
Datalogi	1,0								
Meritstuderende	4,5								
Gæstestuderende	17,8								
I alt	419,5								
Åben uddannelse	33,0								

STÅ 2002-2004

Studieleder Lene Østermark-Johansen

Studienævnet for Tysk og Nederlansk**Medlemmer**

Pr. 1.2.2004 bestod studienævnet af studieleder Birgit Nielsen, og studenterrepræsentanterne Søren Dahl og Aischa von Eitzen. Jens Erik Mogensen har fungeret som suppleant for Birthe Hoffmann, der var på barselsorlov til 1.7.2004. Under Birgit Nielsens sygdommelding (fra sep. 2004) har Birthe Hoffmann fungeret som studieleder, og Jens Erik Mogensen har fungeret som suppleant for Studienævnet fra oktober.

Beretning

Studienævnets arbejde har ud over de sædvanlige opgaver vedr. planlægning af skema, evaluering m.m. været præget af arbejdet med den nye studieordning og etablering af samarbejde på tværs af fagene på det nye institut.

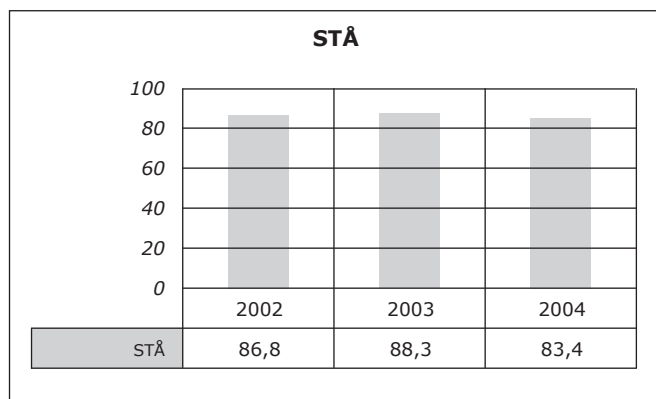
Studienævnet har ved hjælp af flerårsaftalemidler også iværksat it-kurser for de ansatte i programmer, som skal kunne tages i anvendelse i undervisningen.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning

Indskrivningsfag	Aktivetsområder							I alt
	Germansk	Filosofi	Teater-vidensk.	Dansk	Kunst-historie	Øvrig hum.	Merit-overført	
Tysk	66,6	1,8	2,3	2,0	1,0	0		81,9
Nederlansk	1,4							1,4
Dansk	3,3							
Fransk	2,0							
Historie	1,3							
Øvrig humaniora	2,6							
Datalogi	0,8							
Meritstuderende	3,4							
Gæstestuderende	2,1							
I alt	83,4							
Åben uddannelse	13,1							

STÅ 2002-2004

Studieledr Birgit Nielsen

Studienævnet for Fransk**Medlemmer**

Pr. 1.2.2004 bestod studienævnet af lektor Jonna Kjær (studieleder), lektor Anita Berit Hansen (vicestudieleder) samt studerende Frederik Tancrede Olesen (næstformand) og Anders Malle Bentsen (indtrådt 1. februar i stedet for Lisbeth Bogh Frederiksen). Nyt studentemedlem 1. september er Emilie Xenia Andersen (i stedet for Anders Malle Bentsen).

Beretning

Som noget nyt afholdt studielederen medarbejderudviklingssamtaler med de deltidsansatte undervisere, der ønskede det.

Studielederen udpegede anker mænd og -kvinder for alle discipliner til at yde faglig og pædagogisk support til de kolleger, der har behov, f.eks. nyansatte undervisere.

De såkaldte Flerårsaftalemidler til kvalitetsudvikling af uddannelserne blev anvendt i løbet af året til i) etablering af en tesoproget dansk-fransk database, ii) videreudvikling

af Fransk Dokumentationscenter samt iii) Praktikordningen.

Der blev som sædvanlig foretaget mandtal og evaluering på alle hold i begge semestre.

Grupperummet FranskForum, oprindeligt oprettet af tutorerne til de 1. års studerende, blev udvidet til at henvende sig til alle de franskstuderende.

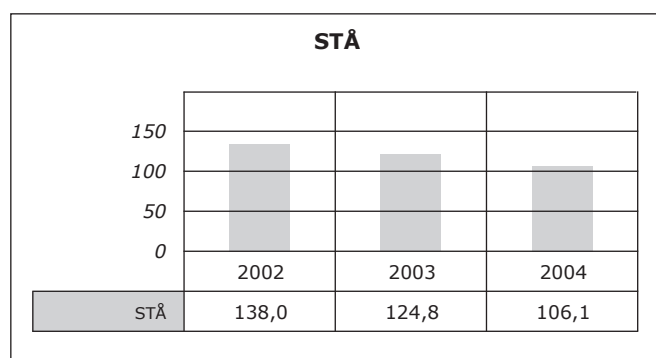
Der blev nedsat et koordinationsudvalg for de romanske fag. Det blev senere ændret til et "uddannelsesudvalg" for alle storinstituttets fag.

Lige inden sommerferien udkom uddannelsesbekendtgørelsen, "Bekendtgørelse om bachelor- og kandidatuddannelser ved universiteterne", og i efteråret blev der arbejdet på udformning af en ny BA-ordning til ikrafttræden pr. 1. september 2005. Den nye ordning skal erstatte ordningen af 1. september 2002.

I forår/efterår 2004 har følgende deltidsansatte undervisere været tilknyttet Fransk: Ingelise Andersen, Lilian Reinholdt Andersen, Tanguy Coulouarn, Christine Favre, Vincent Terrasson de Fougères, Lisbeth Verstraete Hansen, Kirsten Jeppesen Kragh, Xavier Lepetit, Carsten Meiner, Maryse Pierrel Mikkelsen, Lise Toft, Jeannet Ulrikkeholm.

Statistik*STÅ fordelt på indskrivning*

Indskrivningsfag	Aktivitetssområder						I alt
	Fransk	Kunst-historie	Tysk	Græsk/Latin	Øvrig humaniora	Merit-overført	
Fransk	99,9	3,5	2,0	2,0	16,2	8,0	131,6
Musikvidenskab	1,4						
Tysk	0,8						
Litteraturvidenskab	0,8						
Kunsthistorie	0,6						
Sprogpsykologi	0,5						
Engelsk	0,4						
Filmvidenskab	0,3						
Spansk	0,1						
Meritstuderende	1,1						
Gæstestuderende	0,4						
I alt	106,1						
Åben uddannelse	15,4						

STÅ 2002-2004

Studienævnet for Italiensk og Rumænsk

Medlemmer

Pr. 1.2.2004 bestod studienævnet af studieleder Lene Waage Petersen. Lærerrepræsentant er Erling Strudsholm, og studenterrepræsentanterne Julie Stahr (næstformand) og Janna Linn Grunth.

Beretning

Studienævnet har holdt møde hver 14. dag i semestret + enkelte møder i de undervisningsfri måneder.

Studieordninger

Udarbejdelse af ny BA-studieordning efter den nye bekendtgørelse har stået på fra foråret 2004 og især efteråret 2004. Det har været et meget stort arbejde, dels med udvikling af fagets egne visioner, tilpasning til udefra kommande krav, og forsøg på større sammenhæng og ensartethed med de andre sprogfag. Arbejdet skal ikke beskrives her, men jeg vil dog nævne, at vi besluttede at indføre mulighed for udlandsophold i BA-uddannelsen. Der er samarbejde med øvrige sprogfag om fagelementet videnskabsteori, og om andre elementær/moduler, bl.a. valgfag.

Nyt optag for propædeuter

I forbindelse med den nye BA-studieordnings krav til modulopbygning og klar progression, besluttede faget og studienævnet at søge om at få ændret optaget til faget, således at studerende med B-niveau, dvs. 1. årsstuderende, starter som normalt 1.9.2004, mens studerende uden for-kundskaber, dvs. propædeutiske studerende, optages 1.2.2004, hvorefter de følger et intensivt sprogkursus i forårssemestret, og derefter kan starte som 1. årsstuderende sammen med det normale optag. Under de nye ordninger er det ikke længere muligt eller hensigtsmæssigt, at optage alle samtidig og indsluse propædeuterne på nogle af de samme kurser, som de 1. årsstuderende. Ministeriet har imødekommet ansøgningen, som også gælder for itali-

ensk ved Aarhus Universitet. Ordningen træder i kraft allerede ved optaget 1.9.2005 samtidig med den nye BA-ordning.

Undervisning

Vi har fortsat samarbejdet mellem 1) lærere i samme disciplin på forskellige niveauer (grammatik, f.eks.) med henblik på diskussion af progression og kontinuitet, og 2) mellem lærere i forskellige discipliner med henblik på bedre integration i studieforløbet. Disse tiltag har givet sig udtryk i den nye studieordning, hvor sammenhængen mellem discipliner er styrket. Vi har fortsat arbejdet med praktik, og med udvikling af it-støttet undervisning.

Til Årets Kandidatfest i november 2004, der afholdtes på Det Italienske Kulturinstitut, kunne vi fejre 22 kandidater, der var blevet færdige siden november 2003. Det er rekord.

I foråret 2004 dannedes på initiativ af faget en Kandidatforening for kandidater med italiensk fra Københavns Universitet.

Åbent Universitet

Vi udbyder grunduddannelsen i italiensk i fortløbende moduler til ét hold. Desuden tilvalgsfaget Renæssancekundskab I og II, i alt 1/2 år, både som fremmødekursus og som it-baseret kursus. Efteråret 2003 oprettede vi propædeutik på Åbent Universitet, som fortsat udbydes med voksende succes.

Rumænsk

Kurser i rumænsk udbydes i samarbejde med Lunds Universitet. Det er netbaserede kurser, tilrettelagt af Coralia Dittvall. Det fungerer godt.

Studielederen har indført medarbejdersamtaler med de til faget knyttede deltidsansatte lærere.

I samarbejde med Det Italienske Kulturinstitut i anledning af den internationale italienske "sproguge" i oktober, afholdt vi gæsteforelæsninger her på KUA.

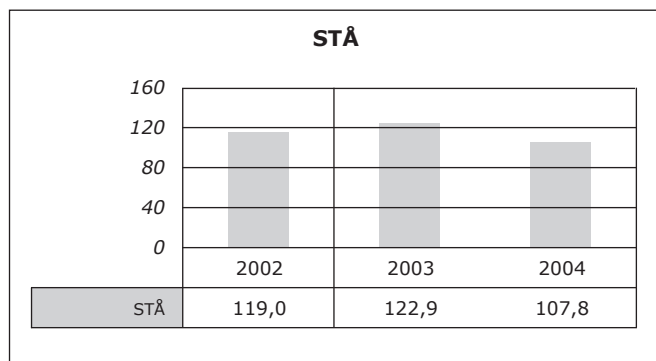
Samarbejdet i studienævnet har været upåklageligt. Vores dygtige studievejleder Louise Hare fratrådte juni 2004.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning

Indskrivningsfag	Aktivitetssområder						I alt
	Italiensk	Dansk	Fransk	Kunst-historie	Øvrig humaniora	Merit-overført	
Italiensk/Rumænsk	64,5	3,0	1,5	1,3	3,5	4,9	78,7
Kunsthistorie	1,3						
Filmvidenskab	1,0						
Musik	0,8						
Øvrig humaniora	1,9						
Meritstuderende	0,6						
Gæstestuderende	2,9						
I alt	72,9						
Åben uddannelse	17,1						

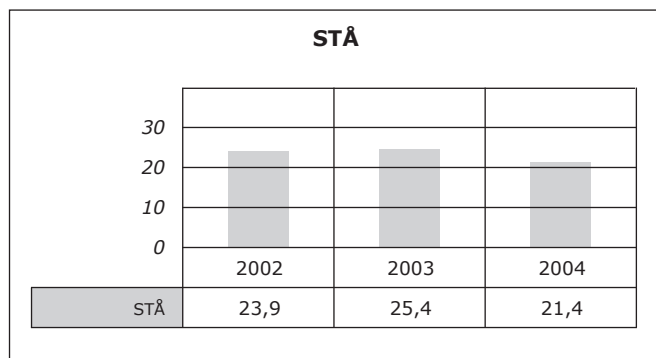
STÅ 2002-2004

Studienævnet for Portugisisk**Statistik**

STÅ fordelt på indskrivning

Indskrivningsfag	Aktivetsområder						I alt
	Portugisisk	Spansk	Dansk	Øst-asiatisk	Øvrig humaniora	Merit-overført	
Portugisisk	17,6	1,1	0,5	0,5	0,9	0,6	21,3
Fransk	0,5						
Spansk	0,5						
Øvrig humaniora	1,5						
Meritstuderende	1,3						
I alt	21,4						

STÅ 2002-2004

Studieleder Eva Dam Jensen

Institut for Kunst- og Kulturvidenskab

Ledelse pr. 1.2.2004

Instituttet ledes af institutleder, lektor Mikkel Bogh og viceinstituttleder lektor Stig Jarl.

Adresser

Afdeling for Kunsthistorie og Visuel Kultur samt Afdeling for Dans og Teatervidenskab

Karen Blixens Vej 1
2300 København S
Telefon 35 32 81 95
Fax 35 32 82 22
kunstteater@hum.ku.dk
www.hum.ku.dk/kunsteater

Afdeling for Litteraturvidenskab og Moderne Kultur

Njalsgade 140-142
2300 København S
Telefon 35 32 93 18
Fax 35 32 81 89
litteratur@hum.ku.dk
www.hum.ku.dk/littvid

Institutlederens årsberetning

Seneste historiske udvikling

2004 var for Institut for Kunst- og Kulturvidenskab præget af bestræbelser på at udvikle kontakten mellem afdelinger og medarbejdere på tværs af fagområder og TAP-grupper. Instituttet er resultat af en sammenlægning af to tidligere institutter pr. 1.9.2003. Siden denne tid har en væsentlig del af ledelsesindsatsen, stået i integrationens tegn. Som det første hele år i instituttets levetid har 2004 medført diskussioner, i regi af såvel institutråd som medarbejdergruppen, af instituttets overordnede strategi og profil på en lang række punkter, f.eks. it, forskning, administration, økonomi og personale. Instituttet har medvirket i Videnskabsministeriets "Pilotprojekt vedrørende ledelses- og personaleudviklingsværktøjer i statslige forskningsinstitutioner", blandt andet for at få konsulentbistand til igangsættelse af den strategiske planlægning som forestår. Institutledelsen blev således gennem ministeriet bragt sammen med rådgivningsfirmaet Oxford Research, der fra foråret til efteråret 2004 ydede en meget værdifuld hjælp i forbindelse med organiseringen af arbejdet, med at lave en udvidet strategiplan for perioden 2005-2010. I syv arbejdsgrupper nedsat med henblik på bred repræsentation af alle personalegrupper og fagområder diskuteredes – inden for undertiden urimeligt stramme tidsfrister – de store linjer og udfordringer i instituttets nærmeste fremtid, ligesom der blev lavet en kortlægning af instituttets ressourcer samt analyser af den aktuelle situation. Dette arbejdes foreløbige kulmination var en fælles strategidag i oktober måned, arrangeret af institutlederen i samarbejde med Oxford Research, og med deltagelse af alle instituttets medarbejdergrupper. Et stort arbejde venter forude. Strategiplanen, som både skal være

en overordnet plan for hele instituttet og en detaljeret plan for de enkelte fagområders udvikling, skal udarbejdes på grundlag af det forarbejde arbejdsgrupperne har gjort. En sidste arbejdsgruppe vil skrive det endelige udkast til planen, som skal diskuteres i den samlede medarbejdergruppe sidst i februar 2005. Processen vil fra først til sidst være demokratisk.

Instituttets medarbejde har i sidste halvdel af 2004 desuden lagt en betydelig energi i udarbejdelsen af de kompetencebeskrivelser, som skulle laves i forbindelse med de nye BA-ordninger. Denne proces har ført til mange vanskelige, men ofte meget stimulerende drøftelser af fagenes tradition, profil og fremtid.

Afdelingen for Litteraturvidenskab og Moderne Kultur afsluttede i efteråret 2004 en omfattende kandidatundersøgelse, som kortlægger beskæftigelse, efteruddannelsesbehov mv. hos kandidater, udklækket på det tidligere Institut for Litteraturvidenskab siden 1992. Rapporten gav, pga. den høje svarprocent, et meget nøjagtigt billede af beskæftigelsessituationen blandt kandidaterne, og har spillet ledelsen et nyttigt redskab i hænde, fordi den samtidig, medtager mange konstruktive kommentarer, til såvel tidligere som nuværende studieordninger. Undersøgelsen blev udarbejdet af to overbygningsstuderende og har siden november 2004 været tilgængelig på instituttets hjemmeside.

I anledning af Det Kgl. Danske Kunstakademis 250-års jubilæum, arrangerede Afdelingen for Kunsthistorie og Visuel Kultur en foredragsrække i foråret 2004, med bidrag fra forskellige af akademiets tidligere og nuværende professorer. I forlængelse heraf, holdt rektor Else Marie Bukdahl i begyndelse af april festforelæsning over akademiets historie. Foredragsrækken var til stor inspiration for mange studerende.

I samarbejde med Statens Teaterskoles Efteruddannelse og Nordscen/Nordisk Center for Scenekunst under Nordisk Råd arrangerede Teatervidenskab på Københavns Universitet Amager 28.-29.8. seminaret "Køn i spil" om køn, seksualitet og magt på scenen, med deltagelse af forskere og kunstnere fra de nordiske lande, Tyskland og USA. Afdeling for Dans og Teatervidenskab repræsenterede Københavns Universitet i et samarbejde med Lunds Universitet, Malmö Högskola og Roskilde Universitetscenter dels om seminaret Kulturelle sceneskift i Øresundsregionen, der blev afholdt på Bäckaskog Slott 15.-16.11.2004; dels om udvikling af et efteruddannelsesforløb for kulturarrangører og -forvaltere. Samarbejdet er støttet af de særlige interregmidler fra EU, til udvikling af grænseregionen – Øresundsregionen.

I samarbejde med Musikvidenskabeligt Institut, Netværk for Musikteater og Goethe Instituttet, arrangerede Litteraturvidenskab og Teatervidenskab på Københavns Universitet Amager 27.-28.11.2004 det internationale seminar "Ringene på scenen – fortolkning og iscenesættelse af Richard Wagners Nibelungens Ring" med optræden af både forskere og praktikere.

På dekanens initiativ har instituttet i efteråret etableret og søsat en såkaldt vidensbank som nu er tilgængelig på instituttets hjemmeside. Vidensbanken blev udarbejdet af adjunkt Carsten Sestoft. Formålet er at lette såvel interne som eksterne interessenters adgang til den ekspertviden som er repræsenteret på instituttet gennem ansatte forskere.

I november 2004 var institutleder Mikkel Bogh og forskningsadjunkt og Japan-ekspert Gunhild Borggren på 14 dages rejse til Japan. Rejsen var finansieret af Toyota

Fonden med støtte fra Det Internationale Kontor, Københavns Universitet, og havde til formål at udvikle kontakter med henblik på forsknings- og studenterudveksling med søsterinstitutioner ved en række japanske universiteter i Tokyo, Osaka og Kyoto. En rapport om rejsen er tilgængelig på instituttets hjemmeside.

Personaleforhold

I forårssemesteret 2004 blev instituttet gæstet af professor i litteraturvidenskab Mikkel Borch-Jacobsen, University of Washington, Seattle, som gav to overbygningskurser i henholdsvis fransk tænkning i det 20. århundrede og litteraturteori. 1.2. tiltrådte Martin Zerlang en stilling som professor i Litteraturvidenskab og Moderne Kultur (med tiltrædelsesforelæsning i marts måned). Mikkel Bolt Rasmussen tiltrådte 1.1. en stilling som adjunkt i Moderne Kultur. Kim Su Rasmussen tiltrådte 1.1. en stilling som delvis SHF-finansieret adjunkt ved Afdelingen for Litteraturvidenskab og Moderne Kultur. Forskningsadjunkt Tina Magaard blev 1.1. tilknyttet samme afdeling med midler fra Carlsbergfondet. Seniorforsker Hanne Kolind Poulsen har siden 1.1. været tilknyttet Afdeling for Kunsthistorie og Visuel Kultur med et etårigt forskningsprojekt fra SHF. Sofie Kluge og Solveig Gade påbegyndte ph.d.-stipendier 1.1. Kasper Støvring påbegyndte et ph.d.-stipendium 1.7. Forskningsadjunkt Niels Buch-Jepsen påbegyndte 1.6. et treårigt post.doc.-stipendium finansieret af Carlsbergfondet. 1.8 blev professor emeritus ved Cambridge University Christopher Prendergast knyttet til instituttet som adjungeret professor. Lektor i Litteraturvidenskab Jørgen Egebak fratrådte sin stilling 1.8. (afskedsforelæsning udsat til marts 2005 pga. sygdom). Lektor i Kunsthistorie Marianne Marcussen fratrådte sin stilling 1.8. (med afskedsforelæsning i juni måned).

Forskningsvirksomhed

Forskningen ved instituttet består af en lang række individuelle og gruppebaserede forskningsprojekter, som stimuleres og udvikles inden for rammerne af lokale, nationale og internationale netværk, forskergrupper, projekter og andre sammenhænge. I overensstemmelse med instituttets forskningsplan for 2004, er en stor del af den igangværende forskning organiseret i 10 forskerfora, der hver har pligt til at mødes mindst tre gange pr. semester og til jævnligt at arrangere åbne forskningsseminarer for kolleger og studerende eller stå for bogudgivelser, internationale konferencer og lignende. Alle instituttets fastansatte videnskabelige medarbejdere deltager i et eller flere af disse fora som hvert repræsenterer et indsatsområde ved instituttet. I det følgende præsenteres hvert forums arbejdsområde kort med angivelse af eksempler på relevante udgivelser og projekter i 2004 ved deltagerne eller andre ansatte. Enkelte forskerfora er etableret i løbet af 2004 og har endnu ikke udmøntet forskningen i udgivelser.

1. Forum for billedteori og visuel kultur

Forumet beskæftiger sig med billedteori i bred forstand, dvs. et område, der strækker sig fra visuel kognition og generel billedsemiotik i den ene ende, og til mere konkrete overvejelser over billedets rolle i forskellige kunststrømninger i den anden. Således omfatter området også hele spørgsmålet om metaforik og litterær billeddannelse, ligesom det dækker spørgsmålet om billedets rolle i videnskabelig erkendelse (koordinator: Frederik Stjernfelt).

Mikkel Bogh: "Kultur møder: Primitivisme i New York", F. Stjernfelt, F. Tygstrup og M. Zerlang red., Fejder. Studier i stridens anatomi i det intellektuelle liv (Museum Tusulanum, 2004) samt forskningsprojekt med arbejdstitlen "J.F. Willumsen og farverne".

Thomas Hoffmann: Ph.d.-projekt med titlen "The Poetic Qur'an. Signs and Structures of Poetic Language".

Mette Kia Krabbe Meyer: "Et direkte udsnit af virkeligheden? 1920'ernes rene fotografi." Dansk fotografihistorie. Ed. Mette Sandbye (Gyldendal, 2004).

Anders Michelsen: "The fact of would-be worlds – comments on Black Shoals art project/Kunstige verdeneres fakticitet – kommentarer til kunstprojektet Black Shoals" in Black Shoals Stock Market Planetarium. An art project by Lise Autogena & Joshua Portway (Nikolaj Copenhagen Contemporary Art Center, 2004) samt forskningsprojekt med arbejdstitlen "Alienation and visuality: fundamentalism of the new order" om nye visuel kulturkonflikt i Danmark.

Anders Michelsen: Forskningsprojekt med arbejdstitlen "The imaginary of the artificial: on the fascination of new media in the 90s".

Frederik Stjernfelt: Disputatsprojekt med arbejdstitlen "Diagrams in reasoning, art, and literature".

2. Forum for territorialitetsstudier

Forumet, der er nyetableret, beskæftiger sig med historiske og aktuelle konstruktioner af kulturelle rum. Med begrebet "territorialitet", sigtes der til den sammenhæng, der eksisterer mellem kulturelle praksisformer og de rum, som de udfolder sig i. Et territorium er i denne henseende defineret ved den praksis, som skaber og vedligeholder det, ligesom skabte historiske territorier omvendt rammesætter mulige aktuelle praksisformer (koordinator: Frederik Tygstrup).

Mikkel Bogh: Intimitetens kultur omkring år 1900, et forskningsprojekt om gestaltningen af intimsfærens og selvets grænser i fransk kunst og populærkultur fra 1880-1930.

Hans Peter Lund: Det litterære værks grænser og registerblandinger i værket. Foreløbig fremlæggelse på internationalt kollokvium i Århus, november 2004.

Henrik Oxvig: "Rummets tid. Arkitektskolen fra 1980 til i dag" (70 s.), Kunstakademiet 1754-2004, ed. Anneli Fuch's og Emma Salling. (København, 2004).

Henrik Reeh, sammen med arkitekterne Jens Bertelsen, Bertel Bruun, Susse Fischer, Torben Nielsen og billedkunstnerne Karin Lind og Morten Stræde: Byens Havn. Forslag til udvikling af Sønderborg Havn (Statens Kunstfond, 2004), 227 s., illustreret, samt tre forskningsprojekter med arbejdstitlerne "Havnen mellem moderne byplan og livsverden"; "Moderne byrum og deres bykulturelle udviklingsperspektiver."; "Daniel Libeskind's arkitektur mellem rum, program og sansning".

Frederik Tygstrup: Forskningsprojekt med arbejdstitlen "Territorialitetskonstruktioner i moderne europæisk litteratur".

3. Forum for dansk kunst

Hensigten med dette forum er at skabe optimale rammer for fremtidig forskning, undervisning og tværinstitutionelt samarbejde omkring dansk kunst, således at vores bidrag kan blive til gavn for universiteternes, gymnasieskolernes, kunstakademiernes og museernes arbejde med at analysere visuelle fænomener af dansk oprindelse. Projektet retter sig

mod et behov for at styrke forskningen i dansk kunst og for at bringe den ind i den internationale sammenhæng, herunder at styrke studiet af dansk kunst på udenlandske universiteters afdelinger for Kunstshistorie, Visual Culture Studies og Scandinavian Studies (koordinator: Jens Toft).

Mikkel Bøgh: Forskningsprojekt med arbejdstitlen "Fladernes laboratorium – en analyse af Stig Brøggers produktion fra 1965-2005".

Henrik Holm: Ph.d.-projekt med arbejdstitlen "Analyser af dansk kunst fra N.A. Abildgaard til Per Kirkeby".

Hanne Kolind Poulsen: Forskningsprojekt med arbejdstitlen "Billedkunstens rolle i reformationstidens Danmark. Centrale værker undersøgt og diskuteret i forhold til europæisk renaissance og i perspektiv af nyere forskning inden for feltet".

Ragni Linnet: Disputatsprojekt med arbejdstitlen "Den brudte helhed. Guldaldermaleriet omkring 1840 og den danske hegelianisme".

4. Forum for æstetik, kultur og politik

Hensigten med dette forum er at rette fokus mod den politiske dimension i kunsten, samt de politiske og samfundsmæssige forhold som skaber rammer for kunstens udfoldelse. Det kan være de historiske forandringer i og uden for Europa, som har præget moderne kultur og kunst. Det kan være censur eller andre former for herredømmeforhold, som sættes grænser for litteraturens og kunstens udfoldelse. Det kan være kulturpolitik og forfatningsforhold, som nationalt, europæisk og globalt udgør kunstens rum og påvirker kunstens sociale potentiale og betydning, som en medvirkende faktor i identitetsdannelsen (koordinator: Peter Duelund).

Jens-Martin Eriksen: "Hadets Anatomi. Rejser i Bosnien og Serbien", sammen med Frederik Stjernfelt (Lindhardt & Ringhof, 2004), 397 s., maj 2004, udgivet i serbisk oversættelse oktober 2004 og svensk oversættelse november 2004).

Isak Winkel Holm: Forskningsprojekt med arbejdstitlen "Litteratur og anerkendelse".

Anders Fogh Jensen: "Befrielsens styresystem" in Dalager, Stig og Per Schultz Jørgensen (red.): Tid til respekt, (Socialpolitisk Forlag, 2004), s. 39-47 samt ph.d.-projekt om ledelsesrationaliteten, der karakteriserer samtidens styresystemer, fx styring af epidemi, krig, organisationer og computere.

Lisbet Jørgensen: Forskningsprojekt med arbejdstitlen "Teater og Krig".

Henrik Stampe Lund: "Botho Strauss og Novalis. To engle ved demokratiets port", Kritik 170 (Gyldendal, 2004) samt forskningsprojekt med arbejdstitlen "Demokrati og forfatninger i et humanvidenskabeligt perspektiv".

Kasper Støvring: Ph.d.-projekt om Villy Sørensen og den konservative kulturkritik.

Frederik Stjernfelt: "Krigens scenografi. Nye rejser i Bosnien og Serbien", sammen med Jens-Martin Eriksen, in "Hadets Anatomi. Rejser i Bosnien og Serbien" (Lindhardt & Ringhof, 2004), 397 s., maj 2004, udgivet i serbisk oversættelse oktober 2004 og svensk oversættelse november 2004).

Mikkel Bruun Zangenberg: Forskningsprojekt med arbejdstitlen "Kunst, demokrati og krig".

5. Forum for samtidskunst

Et forum, der beskæftiger sig med emner inden for den eksperimenterende billedkunst, litteratur, musik, film, foto og andre kunstarter og blandformer i det 20. og 21. årh. På

grundlag af de deltagende forskeres projekter ligger hovedvægten på perioden fra 1960 til i dag (koordinator: Tania Ørum).

Anne Ring Petersen: "Skulptur i forvandling. Om Elisabeth Toubro og det skulpturelle nybrud", in: Elisabeth Toubro. Værker (Katalogbog: Kunsthallen Brandts Klædefabrik, 2004), s. 8-50 samt færdiggørelse af forskningsprojekt om installationskunsten.

Mikkel Bolt Rasmussen: "Situationistisk internationale hinsides kunst og politik" (Politisk Revy, 2004) samt "The situationist international, surrealism and the difficult fusion of art and politics" (Oxford Art Journal, vol. 27, no. 3), s. 365-387.

Mette Sandbye (red.): "Dansk Fotografihistorie", (Gyldendal, 2004). Bidrag fra følgende af instituttets ansatte: Mette Sandbye, Martin Zerlang, Mette Kia Krabbe Meyer, Mette Mortensen, Rune Gade, "The Shock of the New – om at analysere og kategorisere netkunst", in Ida Engholm og Lisbeth Klastrup (red.): "Digitale Verdener", (Gyldendal, 2004), s. 103-118 samt færdiggørelse af forskningsprojektet Kedelige Billeder. Fotografiets snapshot-æstetik.

Mikkel Bruun Zangenberg: "In the Midst of the Monad: Reflections on Auratic Alignments of the Everyday in Leibniz and Benjamin" (25 s.). Bidrag til antologi om Benjamin og aura-begrebet, redigeret af Dag Pettersson og Erik Steinskog.

Tania Ørum: "Der er altid plads til en til... Højholts + 1 som kollektiv" (Den Blå Port 62, 2004), s. 43-51, "Musikken ud i kulturlivet eller litteratur på afvæning. Brikker til en dialog mellem musik og litteratur" (s. 149-159 inkl.), i: "Spring" 21, Særnummer om "Musik og litteratur" red. af Charlotte Engberg, Anne Birgitte Richard og Erik Svendsen (2004), "Avantgardekunsten – radikaliseringsens forprop i 1960'erne" (s. 165-180) in: Niklas Olsen & Morten Bendix Andersen (red): 1968 Dengang og nu (Museum Tusulanum, 2004) samt færdiggørelse af forskningsprojekt med arbejdstitlen "De eksperimenterende tressere".

6. Forum for performativtetsstudier

Forum for forskning i performativitet er etableret ud fra hensigten om at undersøge, hvordan man med den performative teori kan gentænke kunstens æstetiske, sociale og politiske funktion i et bredere kultursociologisk felt. Med baggrund i performative positioner inden for sprogteori, kønsteori, sociologi og filosofi udforskes de sprog- og æstetikteoretiske problemstillinger, som performativtetsbegrebet fører med sig (koordinator: Rune Gade).

Gunhild Borggren: Færdiggørelse af forskningsprojekt med arbejdstitlen "Japansk kunst i Danmark – refleksioner over national identitet". Introduktion til begreber som "nation" og "cultural performance" i relation til japansk national iscenesættelse af kulturprodukter og events i udlandet.

Michael Eigtved: Forskningsprojektet med arbejdstitlen "Musikteateret og det performative. En undersøgelse af teatralitet og performativitet i musikteater fra Bertolt Brecht til Robert Wilson". Forstætter i foråret 2005 med et gæsteforskerprogram ved Freie Universität i Berlin under forskningsprogrammet "Kulturen des Performative" (Rune Gade).

Rune Gade: Færdiggørelse af forskningsprojekt med arbejdstitlen "Køn, narrativitet og performativitet i samtidskunsten".

Camilla Jalving: Ph.d.-projekt om performativitet i kunsten, kunsthistorien og den visuelle kultur.

Lilian Munk Rösing: Færdiggørelse af forskningsprojekt med arbejdstitlen "Kønsforskellens etik. Kønnen i psykoanalysen og fænomenologien".

Laura Louise Schulz: Ph.d.-projekt om Gertrude Steins performative æstetik.

7. Forum for litteraturhistorie

Arbejdet i dette forum koncentrerer sig dels om genretypologiske og især genrehistoriske spørgsmål i tilknytning til romangenren, og i forlængelse heraf alment litteraturhistoriske og litteraturhistoriografiske spørgsmål og problemstillinger. Arbejder for tiden især med alment litteraturhistoriske og historiografiske emner og spørgsmål ud fra følgende problemstillinger: Hvad er den komparative litteraturhistories genstandsfelt? Hvordan er litteraturhistorikeren tilgang til eller forståelse af sit genstandsfelt? Hvordan bør vi omgås litteraturhistorien som forskningsfelt og dimension inden for litteraturvidenskaben? Hvordan formidler vi forskningen? Hvordan underviser vi i denne disciplin på faget? (koordinator: Peter Madsen).

Anne Fastrup: Sensibilitetens bevægelse. Denis Diderots æstetiske skrifter. (Museum Tusulanum, 2005 in press) samt forskningsprojekt med arbejdstitlen "Cervantes' forfatterskab og castiliansk selvforståelse i Modreformationens Spanien".

Peter Madsen: "World Literature and World Thoughts: Brandes/Auerbach", i: Christopher Prendergast (ed.): *Debating World Literature*, Verso (London, 2004).

Peter Madsen: Forskningsprojekter med arbejdstitlerne "Picareske momenter i romanhistorien (udvalgte eksempler, bl.a. Lazarillo de Tormes, Rejse til nattens ende og Blikrommen); "1001 nats eventyr".

Tue Andersen Nexø: Jonathan Swift, satiren og det trykte ord (Syddansk Universitetsforlag, 2004).

Tine Rosen: "Shipwrecked in Siberia: Dostoevsky's Notes from the Dead House", K. Grell og S. Witt (red.), *Telling Forms: 30 Essays in Honour of Peter Alberg Jensen*. Acta Universitatis Stockholmiensis, Stockholm Studies in Russian Literature 37 (2004), s. 322-336.

Marie-Louise Svane: "Den umulige satisfaktion. Om Baggesen-Oehlenschläger-fejden", F. Stjernfelt, F. Tygstrup og M. Zerlang red., *Fejder. Studier i stridens anatomi i det intellektuelle liv* (Museum Tusulanum, 2004) samt forskningsprojekt med arbejdstitlen "Den danske romantiker Adam Oehlenschlägers forfatterskab læst i europæisk kontekst".

Frederik Tygstrup "The Textual Tableau", in K.M. Simonsen (ed.): *Reinventions of the Novel. History and Aesthetics of a Protean Genre*, Amsterdam & Atlanta (Editions Rodopi, 2004) og "Die Welt von Morgen. Die europäische Dekadence in literaturhistorischer Sicht", in B. Sabel und J. Glauser (Hrsg.): *Text und Zeit. Wiederholung, Variante, Serie. Konstituenten literarischer Transmission*, Würzburg (Königshausen und Neumann, 2004).

8. Forum for de æstetiske fags videnskabshistorie

Dette nyetablerede forum planlægger at producere en tværfaglig bog, som skal være et forsøg på at sætte den historiografiske diskurs i centrum, i stedet for at sætte det videnskabelige objekt i centrum, og lade den historiografiske undersøgelse udvikle sig herfra. Det sker med henblik på at forstå disciplinernes nutidige forskningspraksisser og begrunde nødvendigheden af æstetisk-humanistisk forskning (koordinator: Live Hov).

9. Forum for musikteater

På grund af dets sammensatte karakter, falder musikteater så at sige imellem disciplinerne, såvel akademisk som kunstnerisk. Forskningsmæssigt har det i musikvidenskab traditionelt været den musikalske del, der har været objekt for studier, ligesom man indenfor teatervidenskaben har favoriseret den teatrale del, i begge situationer på bekostning af det samlede kulturelle udtryk, som musikteatret udgør. Forum for Musikteater er oprettet for at styrke den forskning, der søger at forstå musikteater som et selvstændigt udtryk. Endemålet er at etablere og cementere et selvstændigt forskningsområde og dermed tilvejebringe ny viden om, og indsigt i, de problemstillinger, der rejser sig inden for tre kerneområder: teoretiske, formidlingsmæssige og praktisk/kunstneriske emner (koordinator: Michael Eigtved).

Michael Eigtved: "Fuld af nattens stjerner. Et portræt af Sebastian" (Rosinante, 2004).

Nilka Parly og Stig Jarl (red.): "Ringene på scenen". Fortolkning og iscenesættelse af Richard Wagners "Nibelungens Ring". (Netværk for Musikteater, 2004).

10. Forum for middelalderforskning

Denne nyetablerede gruppe samler middelalderforskere ved instituttets afdelinger og har til hensigt, at styrke den tværaestetiske og tværvidenskabelige tilgang til middelalderen. Forumets deltagere har i efteråret 2004, afviklet et fælles kursus på overbygningsniveau (koordinator: Søren Kaspersen).

Jørgen Bruhn: Forskningsprojekt med arbejdstitlen "Chrétien og middelalderens identitetskonflikt, Chrétien-receptionen i den nordiske middelalder".

Jens Fleischer: Forskningsprojekt med arbejdstitlen "Begyret 'Middelalder' og periodiseringens problematik".

Søren Kaspersen: Forskningsprojektet med arbejdstitlen "Gyldne aldre fra det middelalderlige Danmark" i samarbejde med Nationalmuseet samt færdigredigering af bogen *Decorating the Lord's Table – On the Dynamics Between Image and Altar in the Early and high Middle Ages*, Museum Tusulanum Press, herunder eget bidrag: "Modes of Narrative on the Danish Golden Frontals" (48 s.) og "Wall-Paintings and Devotion: The Impact of Late Medieval Piety on Danish Murals" (s. 183-214), in "Images of Cult and Devotion – Function and Reception of Christian Images in Medieval and Post-Medieval Europe", red. Søren Kaspersen (Museum Tusulanum Press, 2004).

11. Forum for museologi

Det nyetablerede forskerforums formål er at etablere en bred indsigt i museologien, ved at udvikle kendskab til og diskutere det museologiske forskningsområde og dets samspil med museernes praksis. På et lokalt plan er det overordnede formål tillige at synliggøre museologien som forskningsfelt, udvikle tværfagligt museologisk forsknings-samarbejde mellem universiteter og museale institutioner, samt udsende forskningspublikationer, som blandt andet kan understøtte tilvalgsuddannelsen i museologi, samt styrke det museologiske felt, generelt på overbygningsniveau (koordinator: Rune Gade).

Andre udvalgte projekter og udgivelser

Maiken Derno: *Bad Music: The Music We Love to Hate*, eds. Christopher J. Washburne & Maiken Derno (Routledge Press, 2004).

Ulrik Ekman: Redaktør af bogen "Witness: Conference Proceedings".

Jens Fleischer: Færdiggørelse af arkitekturleksikon med udgivelse i 2005 for øje.

Pil Hansen: Ph.d.-projekt med arbejdstitlen "Dramaturgi og (Tids-)perception".

Isak Winkel Holm: "Tragödie und Tribunal: Zur Sprache des Tragödienheldes in der Phänomenologie des Geistes", *Jahrbuch für Hegelforschung* (Hrsg. von Helmut Schneider), bd. 8/9, 2002/2003 (Sankt Augustin: Academia Verlag, 2004).

Bent Holm: "Skal dette være Troja?" Om Holberg i virkeligheden (København, 2004).

Live Hov: "Det nye og farlige teater. Ibsen, Bjørnson og Strindberg", i Hans Hertel (red.): "Det stadig moderne genembrud" (København, 2004).

Stig Jarl (sammen med Tom Ahlberg og Søren Friis Møller): "Veje videre – videre veje". Redegørelse om teatre i Hovedstadsområdet. Underskoven (København, 2004).

Hans Peter Lund: "Aux antres de Paros". Néoclassicisme littéraire au temps de Chateaubriand. (En litteraturhistorisk afhandling om romantik og klassicisme og periodisering) *La Chasse au Snark* (Jaignes, 2004), 191 s.

Peter Madsen: Forskningsprojekt med arbejdstitlen "Tango og argentinsk kultur".

Mette Kia Krabbe Meyer: Forskningsassistent under projektet INFECTIO. Forskningsprojekt med titlen "Den spanske syge i Danmark (1918) i en kulturfilosofisk ramme".

Henrik Oxvig: Forskningsprojekt om det pædagogisk-didaktiske spørgsmål i relation til nye undervisningsområder i gymnasieskolen, særligt med hensyn til arkitekturen.

Lilian Munch Rösing: "Gud är död. Leva Gud" – om den kristne vending i den nyeste psykoanalyse", "Divan". *Tidskrift för psykoanalys och kultur*, nr. 2/2004 (Stockholm, 2004) samt forskningsprojekt med arbejdstitlen "Forholdet mellem overjegsetik og næstekærlighedsetik hos Paulus, Kierkegaard, Freud, Lacan og Imre Kertész".

Frederik Stjernfelt (sammen med Søren Ulrik Thomsen): Kritik af den negative opbyggelighed. *Syv essays*, februar 2005 (in press), (sammen med Claus Emmeche og Simo Køppe), bog om emergensbegrebet i videnskabsfilosofien, kapitler affattet samt forskningsprojekt med arbejdstitlen "Vitalismen i filosofi, kunst og litteratur" (forskellige artikler publiceret).

Martin Zerlang: "Julio Cortázar – Kort fortalt", in: Julio Cortázar: *Passager* (Forlaget Spring, s. 7-32).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Mikkel Bøgh: Har været formand for bedømmelsesudvalg vedr. ph.d.-afhandling, Institut for Kunst- og Kulturvidenskab.

Peter Duelund: Medlem af den internationale Scientific Committee med videnskabeligt ansvar for tilrettelæggelsen og udvælgelse af papers til den 3. verdenskonference om kulturpolitisk forskning: International Conference on Cultural Policy Research, HEC Montréal, Montreal, Canada, 25.-28.8.2004.

Solveig Gade: Har været medlem af bedømmelsesudvalg ved Dramatikeruddannelsen ved Odsherred Teaterskole.

Isak Winkel Holm: Har været formand for bedømmelsesudvalg vedr. ph.d.-afhandling, Institut for Kunst- og Kulturvidenskab.

Søren Kaspersen: Har været formand for bedømmelsesudvalg vedr. lektorat i kunsthistorie med særligt henblik på tiden før 1800.

Hans Peter Lund: Har været formand for bedømmelsesudvalg vedrørende lektorat i litteraturhistorie, Institut for Kunst- og Kulturvidenskab.

Peter Madsen: Har været formand for ph.d.-bedømmelsesudvalg, Institut for Kunst- og Kulturvidenskab.

Anne Ring Petersen: Har været formand for bedømmelsesudvalg vedr. lektorat i moderne kultur, Institut for Kunst- og Kulturvidenskab.

Anne Ring Petersen og Tania Ørum: Medlem af bedømmelsesudvalg vedr. prisopgave indgivet til Litteraturvidenskab, forår 2004.

Mette Sandbye: External examiner ved London College of Printing, University of the Arts, London.

Marie-Louise Svane: Har været ekstern bedømmer ved adjunkt-pædagogikum på Institut for Engelsk, Romansk og Germansk, Afdeling for Romansk.

Frederik Stjernfelt: Medlem af bedømmelsesudvalg vedr. besættelse af adjunktur på Informatik, Aalborg Universitet.

Frederik Tygstrup: Har været medlem af bedømmelsesudvalg vedr. lektorstilling på Kunstakademiets Arkitekt-skole samt af bedømmelsesudvalg vedr. førsteamanuensisstilling i litteraturvidenskab ved Universitetet i Oslo.

Martin Zerlang: Har været medlem af bedømmelsesudvalg vedr. førsteamanuensisstilling i litteraturvidenskab, Universitetet i Oslo.

Tania Ørum: Har været medlem af ph.d.-bedømmelsesudvalg, Aalborg Universitet.

Udvalg og fonde

Mikkel Bøgh: Medlem af Novo Nordisk Fondens udvalg for kunsthistorisk forskning, formand for symposiegruppe nedsat af samme udvalg og medlem af bestyrelsen for Else Marie Bukdahls legat for unge kunstnere.

Inger Damsholt: Formand for NOFOD.

Peter Duelund: Dansk repræsentant i de nordiske kulturministeriers forskningsudvalg, kontaktgruppen for Nordisk Kultur Politisk Forskning.

Solveig Gade: Bestyrelsesmedlem i teaterforeningen Umlaut.

Malene Vest Hansen: Bestyrelsesmedlem i AICA Danmark, foreningen af danske kunstkritikere.

Øystein Hjort: Medlem af Novo Nordisk Fondens udvalg for kunsthistorisk forskning, medlem af Louisiana-museets bestyrelse, medlem af bestyrelsen for Astrup Fearnley Museet for Moderne Kunst, Oslo samt medlem af Landsdommer V. Gieses Legat.

Stig Jarl: Medlem af styregruppen for Børneteaterssammenslutningens Dramatiker Væksthus.

Mette Sandbye: Sidder i Ragnvald og Ida Blix' Fond (stipendier til yngre kunstnere).

Frederik Stjernfelt: Medlem af Det danske Akademi, medlem af repræsentantskabet for International Association for Semiotic Studies samt medlem af baggrundsgruppen for Center for Subjektivitetsforskning.

Karen Vedel: Medlem af Statens Kunstfonds Repræsentantskab.

Tania Ørum: Medlem af Sonningprisudvalget, Københavns Universitet.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

Mikkel Bogh: Konsulent for Det Norske Forskningsråd, været i samarbejde med SLA, Landskabsarkitekter, og arkitektgruppen PLOT, samt været konsulent for Copenhagen X i forbindelse med planlægningen af Bykvarter Ørestad Syd, Amager.

Inger Damsholt: Medlem af Undervisningsministeriets udvalg for faget Dans i hf og gymnasium.

Peter Duelund: Rådgiver for Kulturministerierne i Danmark, Finland, Norge og Sverige, via det danske medlemskab af Kontaktgruppen for Nordisk Kultur Politisk Forskning, rådgiver for Nordisk Kulturfond samt rådgiver for nordjyske kommuner i forbindelse med den kommende kommunalreform.

Jens Fleischer: Konsulent for Vestsjællands Kunstmuseum, Sorø vedr. opbygningen af museets ikonsamling, ny-erhvervelser og udstillinger.

Solveig Gade: Har været rådgivende dramaturg på to teaterforestillinger, begge støttet af Statens Kunstråd.

Isak Winkel Holm: Medlem af Arbejdsgruppe om de humanistiske uddannelser under Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling.

Live Hov: Medlem af HUR's teaterudvalg (Det Storkøbenhavnske Teaterudvalgs styrelse), som "teaterkyndig" udnævnt af Kulturministeren samt medlem af bestyrelsen for Selskabet for Dansk Teaterhistorie.

Stig Jarl: Konsulent for Det Kongelige Teater.

Peter Madsen: Medlem af international rådgivningsgruppe for Synapsis, European School of Comparative Studies.

Henrik Oxvig: Har deltaget i et fem-mandsudvalg, nedsat af Undervisningsministeriet, som har udarbejdet nye læreplaner for Billedkunsthaget i gymnasieskolen i forbindelse med gymnasiereformen, der træder i kraft til sommer 2005, samt deltaget i et nationalt udvalg (i en gruppe af humanistiske fag minus sprogfagene), nedsat af videnskabsministeriet, som på baggrund af de nye læreplaner, skulle formulere kompetencekrav til universiteternes gymnasieuddannelser.

Henrik Reeh: Medlem af Statens Kunstfonds tværfaglige arbejdsgruppe til udvikling af helhedsplan for Sønderborgs havn, medlem af repræsentantskab og kursusudvalg af Lærestanternes Fælles Byplankursus som repræsentant for Det Humanistiske Fakultet, Københavns Universitet, medlem af styringsgruppen for projekt Fornyelse af planlægningen, Fonden Realdania, medlem af følgegruppen for Center for Byrumforskning, Realdania Forskning (til 20.9.2004) samt har deltaget i udvikling af byrumshandlingsplan for Københavns Kommune.

Frederik Tygstrup: Konsulent for Norges Forskningsråd, konsulent for EU's 6. rammeprogram, konsulent for tidskriftet *Distinktion* samt konsulent for bogserien *Moderne litteraturteori*, Aarhus Universitetsforlag.

Martin Zerlang: Har holdt foredrag og rådgivet i forbindelse med byplanlægning i Valby (inviteret af Bydelsrådet) og Køge (inviteret af kommunens Kulturudvalg).

Tania Ørum: Var formand for bestyrelsen af Forfatter-skolen indtil sept. 2004, derefter medlem af bestyrelsen, medlem af bestyrelsen for forlaget Arena samt medlem af tværfaglig arbejdsgruppe nedsat under Det Humanistiske Forskningsråd.

Tillidshverv

Hannemarie Ragn Jensen: Bestyrelsesmedlem og regnskabsudvalgsmedlem for Det danske Institut i Rom (en selvejende institution under Kulturministeriet) valgt som re-

præsentant for Københavns Universitet, Humaniora, og indstillet af Det Humanistiske Forskningsråd.

Peter Madsen: Har deltaget i udarbejdelse af forslag til konsistorium om Europastudier som satsningsområde.

Tine Rosen: Observatør for eksternt finansierede i IKK's Samarbejdsudvalg.

Frederik Stjernfelt: Medlem af styregruppen for Københavns Universitets satsningsområde Krop og Bevidsthed.

Frederik Tygstrup: Professor II ved Universitetet i Trondheim samt Leder af Forskerskolen i Kultur, Litteratur og Kunstfag.

Formidling**Udgivervirksomhed**

Mikkel Bogh, Jørgen Bruhn, Nikolaj Lübecker og Peter Madsen: Redaktører af institutudgivelse om Fremmedfrygt i europæisk kultur (*Tiderne Skifter*, in print).

Jørgen Bruhn og Martin Hultén: Redigeret et temanummer om Romanens historie til *Kultur & Klasse* (udkommer 2005).

Jørgen Bruhn og Lilian Munk Rösing: Redigeret et nummer af "Proustbulletinen" (udkommer 2005).

Redaktionelle hverv

Mikkel Bogh og Anne Ring Petersen: Medredaktører af antologien "Images of Culture. Art History as Cultural History" (*Museum Tusulanum*, in print). Øvrige redaktører: Hans Dam Christensen, Peter Nørgaard Larsen).

Peter Duelund: Redaktør af papers fra den 3. verdenskonference om kulturpolitisk forskning: International Conference on Cultural Policy Research, HEC Montréal, Montréal, Canada, 25.-28.8.2004 til det internationale videnskabelige tidsskrift "International Journal of Cultural Policy", University of Warwick, England. Desuden er han redaktør af de forskningsmæssige publikationer i forbindelsen med gennemførelsen af forskningsprojektet Nordisk kulturpolitik under forandring, herunder skrivning og færdigredigering af bogen *Grønlandsk kulturpolitik mellem globalisering og lokalisering* samt i redaktionen af projektets arbejdsrapporter til elektronisk udgivelse på hjemmesiden: www.nordiskkulturinstitut.dk.

Ulrik Ekman: Redaktør af *Witness: Conference Proceedings* (under redigering).

Jens Fleischer: Medlem af hovedredaktionen af "Transfiguration". *Nordisk Tidsskrift for kunst og kristendom*.

Solveig Gade: Medredaktør på antologierne "Politisk teater – gensyn og genopfindelse" (under udgivelse), *Das Schwindelerregende* (Berlin, 2004) og medredaktør på teatertidsskriftet *Teater 1* med særnummer om det udvidede teaterbegreb.

Rune Gade og Malene Vest Hansen: Medlemmer af redaktionen af "Museologipapirer" (sammen med Hans Dam Christensen).

Malene Vest Hansen: Medlem af redaktionen af "Periskop. Forum for kunsthistorisk debat".

Isak Winkel Holm og Frederik Stjernfelt: Redaktører af tidsskriftet "Kritik".

Isak Winkel Holm og Frederik Tygstrup: Medlemmer af redaktionen af filosofiserien "Moderne Tænkere" (Gyldendal).

Hannemarie Ragn Jensen: Faglektor for *Museum Tusulanum* og en sjælden gang for *Nyt Nordisk Arnold Busck Forlag*.

Lisbet Jørgensen: Ansvarshavende redaktør af tidsskriftet "Nordic Theatre Studies".

Søren Kaspersen: Medlem af redaktionen for "Hafnia – Copenhagen Papers in the History of Art", 12 (2003).

Ragni Linnet: Var indtil maj medlem af redaktionen for "NET". Nordisk Æstetisk Tidsskrift. Udg. af Nordisk Selskab for Æstetik.

Hans Peter Lund: Har været medredaktør af "Et opmærksomt blik". Festskrift til Per Øhrgaard (Museum Tusulanum).

Tine Roesen: Medlem af redaktørkollegiet for "Slavica Bergensia".

Mette Sandbye: Redaktør af "Dansk Fotografihistorie" (Gyldendal, 2004).

Frederik Stjernfelt: Redaktør af skriftserien "Skrifter fra afdeling for Litteraturvidenskab", samt redaktør af idehistorieprojektet "Tankens Magt" (sammen med Hans Siggaard Jensen og Ole Knudsen).

Frederik Stjernfelt, Frederik Tygstrup og Martin Zerlang: Redaktører af antologien "Fejder. Studier i stridens anatomi i det intellektuelle liv" (Museum Tusculanum).

Marie-Louise Svane: Medredaktør og forfatter på Gyldendals nye danske litteraturhistorie samt medredaktør i den internationale redaktionsgruppe for "Anthology of European Romantic Literature".

Frederik Tygstrup: Medlem af redaktionskomité for "Norsk Litteraturvitenskapeligt Tidsskrift" samt medlem af redaktionskomité for bogserien "Media and Cultural Memory" (de Gruyter Verlag).

Udstillingsvirksomhed

Jens Fleischer: Deltager i forberedelsen af en udstilling arr. af Nationalkomitén for byzantinske studier.

Hannemarie Ragn Jensen: Forbereder et udstillingsprojekt i samarbejde med Ordrupgaard Samlingen (Kulturministeriet) og Skov-og Naturstyrelsen (Jægersborg Hegn) (Miljøministeriet) omkring temaet: den indbyrdes påvirkning mellem malerkunst og natursyn med særlig henblik på Dyrehaven. Ansvarlig for katalog og udstillingskoncept. Udstillingen er planlagt til sommeren 2006.

Kongresser og symposier

Jørgen Bruhn: Har været arrangør af Bachtin Symposium efteråret 2004.

Inger Damsholt: Har været ansvarlig formand for og oplægsholder ved 7. NOFOD konference i Reykjavik, har deltaget i afholdelse af Danseforskningskonference, Kulturministeriets Udvalg for Idrætsforskning, samt holdt forelæsning og været ansvarlig for fejringen af Dansens Æstetik og Histories 15 års jubilæum på Dansens Dag (29.4.).

Peter Duelund: Medlem i bestyrelsen for den nordiske konferencereserie "Nordisk Kulturpolitik under forandring" organiseret af Nordisk Kulturfond i 2004, som formidlingsopfølgning af projektet af samme navn (se: www.nordiskkulturfond.org). Den 7. konference i serien om postkolonial kulturpolitik i en global tidsalder med Grønland, Færøerne, Åland og det samiske kulturområde som eksempler blev afholdt i Nuuk den 3.-5.12.2004 (se: www.nordiskkulturinstitut.dk), har desuden deltaget i arr. af den 3. verdenskonference om kulturpolitisk forskning: International Conference on Cultural Policy Research, HEC Montréal, Montreal, Canada, 25.-28.8.2004.

Ulrik Ekman og Frederik Tygstrup: Har været arrangører af Witness: Memory, Representation, and the Media in Question, 23.-27.8.2004, Europæisk sommerskole i kulturstudier under Forskerskolen i Kultur, Litteratur og Kunstfag, Københavns Universitet med deltagelse fra forskerskoler i Danmark, Norge, Tyskland, Holland og England.

Jens Fleischer: Har medvirket i planlægningen af decembersymposiet 2004 på Center for Studiet af Kulturarven fra Middelalderens Ritualer.

Solveig Gade: Har deltaget i afholdelse af seminar om tysk samtidsteater med ekskursion til Berlin for instruktører m.m. (arrangeret og afholdt i samarbejde med Statens Teaterskole).

Martin Hultén: Har været arrangør af seminar om romangenrens tidlige historie, Københavns Universitet Amager, februar 2004.

Hannemarie Ragn Jensen: Har været arrangør af "Billedkunsten som dannelsesprojekt i 1800-tallet" (et en-dags seminar med skandinavisk deltagelse) samt af et seminar i anledning af Petrarca's 700 år. Seminaret gennemførtes først ved Københavns Universitet (Forum for Renæssancestudier) derefter i en lidt anden form ved Aarhus Universitet (Klassisk Filologi).

Søren Kaspersen: Har arrangeret et nordisk/internationalt ikonografisk symposium.

Henrik Oxvig: Har sammen med fagkonsulenten for billedkunst-faget arrangeret et første efteruddannelseskursus med deltagelse af 20 gymnasielærere. Kurset blev finansieret af særligt søgt bevilling i Undervisningsministeriet. Kurset, som fandt sted på Sandbjerg Gods i november, søgte at tage først skridt til udvikling af nyt undervisningsmateriale, der kan sikre honorering af nye lærerplaners nye krav til gymnasielærere i billedkunst.

Anne Ring Petersen: Har som medlem af Forum for samtidskunst været med til at afholde seminaret Kulturkritikkens muligheder i samtidskunsten. Case: Olafur Eliassons The Weather Project, 2004.

Mette Sandbye: Arrangør af symposium 21.-24.9. i regi af Nordic Network for the History and Aesthetics of Photography, Rungsted, Danmark.

Frederik Stjernfelt: Har været medarrangør af seminaret Continuity in Philosophy and Mathematics (sm.m. Stig Andur Pedersen), Carlsberg Akademi, november 2004.

Hans Peter Lund og Marie-Louise Svane: Har været medarrangører af tre seminarer: "Romantik og realisme" og "A.W. Schlegel" (begge forår 2004) samt "Den romantiske H.C. Andersen" (efterår 2004). Dansk Selskab for Romantikstudier.

Martin Zerlang: Har været medarrangør af den internationale konference "Cultural Planning" på Kunsthøgskolen, 22.4.

Tania Ørum: Har været medarrangør af "The first conference for Nordic avant-garde researchers", 12.-13.11., arrangeret af Nordiske Netværk for Avantgardestudier (sammen med lektor Marianne Ping Huang) som optakt til det Nordiske Netværk for Avantgardestudier, støttet af NorFa.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Gæsteforskere

Mette Sandbye: Arrangør af gæstebesøg af prof. Geoffrey Batchen, City University of New York, til en-dags seminar "After After the Great Divide", marts 2004.

Forskningsophold i udlandet

Maiken Derno: Har været på forskningsophold (som Visiting Scholar) ved Columbia University, New York, efterår 2004.

Camilla Jalving: Har været på forskningsophold (som Visiting Scholar), Department of Performance Studies, Tisch School of Art, New York University, januar-maj 2004.

Solveig Gade: Har været på forskningsophold (som Visiting Scholar) på School of Criticism and Theory, Cornell University, juni-juli 2004.

Marie-Louise Svane: Har været på forskningsophold på institutionen San Cataldo (1.-29.6.) vedrørende forskningsprojekt om Adam Oehlenschläger.

Mikkel Bruun Zangenberg: Har været Visiting Professor ved Department of Comparative Literature, University of Washington, USA, efterår 2004.

Netværk

Jørgen Bruhn: Deltager i Nordisk Bachtindialog og er kasserer i Bachtinselskabet i Danmark samt bestyrelsesmedlem i Proustselskabet i Danmark.

Peter Duelund: Har været leder af forskningsprojektet "Nordisk Kulturpolitik under Forandring". Projektet har været gennemført af 60 forskere fra de nordiske lande, det øvrige Europa, USA og Japan med støtte fra Kulturministeriet, Danmark; Centralkommissionen för Kunst, Finland; Kultur- og Kirke departement, Norge; Statens Kulturråd, Sverige samt Nordisk Kulturfond.

Michael Eigtved: Leder af Netværk for Musikteater, finansieret af Statens Humanistiske Forskningsråd.

Anne Fastrup: Leder af og Martin Hultén medlem af dansk-norsk 1700-tals forskernetværk.

Jens Fleischer: Medlem af Nationalkomiteen for byzantinske studier og har i december holdt en forelæsning om manierisme og barok på Det Kgl. Danske Musikkonservatorium, der lægger op til et fremtidigt samarbejde med institutionen og afdeling for Kunsthistorie.

Malene Vest Hansen: Medlem af PSi, Performance Studies International og medlem af Museologisk Netværk i Danmark.

Isak Winkel Holm: Medlem af to interskandinaviske netværk "Infectio" (om sygdom og litteratur) og Netværk for Ret og litteratur.

Live Hov: Medlem af Netværk for Musikteater.

Martin Hultén: Medlem af Classicisme & Lumières, netværk for danske forskere med interesser inden for fransk kunst, kultur og litteratur i det 17. og det 18. århundrede (ledet af Carsten Meiner (Københavns Universitet) og Jette Villemoes (Aarhus Universitet)).

Hannemarie Ragn Jensen: Medlem af styringsgruppen for skandinavisk kunsthistorisk 1800-tals-netværk. Netværkets formål er at koordinere studier inden for det 19. århundredes billedkunst, arkitektur og kunstteori. (Umeå, Uppsala, Helsinki, Oslo) og er medlem af styringsgruppen for Forum for Renæssance Studier.

Ragni Linnet: Var indtil maj medlem af bestyrelsen for Nordisk Selskab for Æstetik og er formand for Dansk Kunsthistoriker Forening og deltager i det ikke-formaliserede netværk omkring Søren Kierkegaard Forskningscenter ved Københavns Universitet.

Hans Peter Lund: Formand for og Ragni Linnet og Marie-Louise Svane medlemmer af bestyrelsen i Dansk Selskab for Romantikstudier.

Mette Kia Krabbe Meyer: Medlem af netværket Infectio (ledet af Knut Stene-Johansen, Oslo) og medlem af National Network for Cultural Research and Analysis (ledet af Anne Scott Sørensen, Syddansk Universitet).

Tine Roesen: Medlem af det internationale netværk "Landslide of the Norm: Linguistic liberalisation and literary development in Russia in the 1920s and 1990s".

Anne Ring Petersen: Medlem af performativitetensnetværket.

Henrik Reeh: Medlem af forskergruppen Ark+ under Statens Humanistiske Forskningsråd: Ændringer i arkitekturens normative grundlag (fra september 2004).

Lilian Munk Rösing: Medlem af The Californian Psychoanalytic Circle.

Mette Sandbye: Leder af og Mette Kia Krabbe Meyer medlem af Nordic Network for the History and Aesthetics of Photography, finansieret af NorFa.

Frederik Tygstrup: Har været initiativtager til European Summer School in Cultural Studies og indgår i et Forsker-skolesamarbejde med Freie Universität, Berlin og med Goldsmiths' College, London.

Karen Vedel: Projektleder af No-MA-ds (Nordic MA in Dance studies).

Martin Zerlang: Sammen med repræsentanter fra universiteter i Belgien, Holland og Østrig i færd med at planlægge en tværnational master-uddannelse vedr. "urban studies" og medlem af styregruppen for Nationalt netværk for kulturforskning og af styregruppen for forskningsprojektet Netværksbyen – med hovedkvarter ved Arkitektskolen i Aarhus.

Tania Ørum: Dansk koordinator (sammen med lektor Marianne Ping Huang) af Nordisk Netværk for Avantgarde Studier.

Instituteder Mikkel Bogh

Forbrug

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	42,9	9,9	52,9
DVIP	15,0	0,0	15,1
STIP	8,0	4,6	12,6
TAP	15,3	0,2	15,5
Årsværk i alt	81,3	14,8	96,1
Løn	32.928,0	5.668,0	38.596,0
Frikøb	89,0	77,0	166,0
Øvrige drift	2.308,0	2.780,0	5.087,0
Anskaffelser	1.228,0	16,0	1.244,0
Bruttototal t.kr.	36.553,0	8.539,0	45.092,0

Stab

VIP Internt finansieret

Andersen, Michael; amanuensis.

Bogh, Mikkel; lektor.

Borum, Peter; amanuensis.

Christensen, Hans Dam; amanuensis.

Dybdahl, Lars Jørgen; lektor.

Egebak, Jørgen; lektor.

Eigtved, Michael; lektor.

Ekman, Ulrik; amanuensis.
 Fastrup, Anne; lektor.
 Fleischer, Jens Erik Christie; lektor.
 Gade, Rune Odgaard; amanuensis.
 Greve, Jacob; amanuensis.
 Haugland, Anne Gry; amanuensis.
 Hjort, Øystein; professor.
 Holm, Bent; lektor.
 Holm, Isak Tobias Winkel; lektor.
 Hov, Live; professor.
 Hultén, Martin; amanuensis.
 Isar, Nicoletta; amanuensis.
 Jensen, Erik Granly; amanuensis.
 Jensen, Hanne Graff Ragn; lektor.
 Jensen, Stig Jarl; lektor.
 Johannesen, Hanne-Louise; amanuensis.
 Jørgensen, Lisbet; lektor.
 Kaspersen, Søren; lektor.
 Kobbarnagel, Lene; amanuensis.
 Lange, Katja; amanuensis.
 Larsen, Gorm; amanuensis.
 Linnet, Ragni; lektor.
 Lund, Hans Peter; lektor.
 Lund, Henrik Stampe; amanuensis.
 Lyngsø, Niels; amanuensis.
 Madsen, Peter Aage; professor.
 Marcussen, Marianne Elisabeth; lektor.
 Michelsen, Anders Ib; adjunkt.
 Neiiendam, Klaus; lektor.
 Nielsen, Peter Duelund; lektor.
 Nielsen, Trine Hauge; amanuensis.
 Oxvig, Henrik; lektor.
 Petersen, Anne Ring; lektor.
 Rasmussen, Mikkel Bolt; adjunkt.
 Reeh, Rasmus Henrik; lektor.
 Rostrup, Henriette Amalie; amanuensis.
 Rösing, Lilian Munk; adjunkt.
 Sandbye, Mette; amanuensis.
 Sangild, Torben Groth; amanuensis.
 Sestoft, Carsten; adjunkt.
 Stjernfelt, Frederik Axel; lektor.
 Svane, Marie-Louise; lektor.
 Sørensen, Jesper Gulddal; amanuensis.
 Toft, Jens; lektor.
 Tygstrup, Frederik; lektor.
 Vedel, Karen Arnfred; amanuensis.
 Zerlang, Martin; professor.
 Ørum, Poula Tatjana; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Borggreen, Gunhild Ravn; adjunkt.
 Bruhn, Jørgen; amanuensis.
 Buch-Jepsen, Niels; adjunkt.
 Damsholt, Inger; amanuensis.
 Hansen, Malene Vest; adjunkt.
 Lübecker, Nikolaj Frédéric D'Origny; amanuensis.
 Magaard, Tina; adjunkt.
 Meyer, Mette Kia Krabbe; amanuensis.
 Poulsen, Hanne Kolind; lektor.
 Rasmussen, Kim Su; adjunkt.
 Roesen, Tine; adjunkt.
 Schramm, Moritz; adjunkt.
 Zangenberg, Mikkel Bruun; adjunkt.

STIP Internt finansieret

Dahl, Christian; ph.d.-studerende.
 Fjeldborg, Maria Ellen; ph.d.-studerende.
 Graulund, Rune; ph.d.-studerende.
 Hansen, Pil; ph.d.-studerende.
 Hoffmann, Thomas Jøhnik; ph.d.-studerende.
 Jalving, Camilla; ph.d.-studerende.
 Jensen, Anders Fogh; ph.d.-studerende.
 Kluge, Sofie; ph.d.-studerende.
 Schultz, Laura Luise; ph.d.-studerende.
 Støvring, Kasper; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Byrn, Whitney Allison; ph.d.-studerende.
 Derno, Maiken Tandgård; ph.d.-studerende.
 Folkmann, Mads Nygaard; ph.d.-studerende.
 Gade, Solveig; ph.d.-studerende.
 Holm, Henrik Ole; ph.d.-studerende.
 Mortensen, Mette; ph.d.-studerende.
 Nexø, Tue Andersen; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

Hultén, Martin: Frihedens århundrede. Menneskelig selvforståelse i oplysningstidens roman.
 Jensen, Erik Granly: Snakkesaglighedens Politik. Kritisk mimesis og øjeblikkets forvaltning hos Walter Benjamin og Robert Walser.
 Sangild, Torben Groth: Objektiv sensibilitet. Om objektiveringstendenser i nyere kunst og musik med refleksioner over sensibilitetens afgørende rolle i kunstnerisk udtryk, erfaring og kritisk potentiale.

Fondsbevillinger

Carlsbergfondet

– Begrebet “fysiologi” og frigørelsen fra post-modernismen (Tina Magaard) kr. 459.500.
 – Chretien de Troyes’ romankunst ud fra højmiddelalderens identitetskonflikt (Jørgen Bruhn) kr. 120.100.
 – Chrétien de Trovs forfatterskab (Jørgen Bruhn) kr. 470.300.
 – De mekaniske skabelsesmuligheder for litteratur (Niels Buch-Jepsen) kr. 421.000.
 – Litteratur og Politik (Henrik Stampe Lund) kr. 31.200.
 – Pragm-Narratol. unders. af genreeksperimenter i Dostojevskij’s forfatterskab (Tine Roesen) kr. 237.300.
 – Udvikl. i danske og tyske samtidslitteratur. Kultursociologi tilgang (Moritz Schramm) kr. 435.300.

Kulturministeriet

– Moderne dans som æstetisk udtryksform i det 20. århundredes Danmark (Karen Vedel) kr. 1.200.

Nordisk Kulturfond

– Preparation of collaborative nordic master of arts in dance (Karen Vedel) kr. 85.000.

NorFa

– Nordisk Forskerakademi Nordisk fotohistorisk forskningsnetværk (Mette Sandbye) kr. 27.000.

Statens Humanistiske Forskningsråd

– Den europæiske racismes idehistorie (Kim Su Rasmussen) kr. 1.137.600.

- Forskerskolen i Kultur, Litteratur og Kunstfag: Performativitet og politisk engagement i samtidskunsten (Frederik Tygstrup) kr. 1.400.000.
- Visuel erkendelse og formidling i renæssancen. Billedkunstens rolle i Danmark i 1500-tallet undersøgt (Hanne Kolind Poulsen) kr. 600.000.
- Toyota Foundation Rejse til Japan Gunhild Borggreen 50.000.
- Publikationer**
- Bogh M.: Frederik Stjernfelt, Frederik Tygstrup, Martin Zerlang. *Kulturmoder: Primitivisme i New York*. S. 293-304. Museum Tusulanums Forlag, København 2004.
- Bogh M.: Forord. i: KUAKA s. 3. Det Kgl. Danske Kunstakademi og Institut for Kunst- og Kulturvidenskab, København 2004.
- Bogh M.: Pause, ikke paradys. 3s. Holstebro Kunstmuseums Forlag, Holstebro 2004.
- Bogh M.: Else Marie Bukdahl og Mikkel Bogh. *Thorvaldsens Multiplied. 46-70s. The Royal Danish Academy of Fine Arts*, København 2004.
- Bogh M.: Begærets glasrelæ. Om Marcel Duchamps *The Bride Stripped Bare by her Cachelors, Even, 1915-1923*. i: 500 års verdenskunst s. 165-173. Holger Reenberg, Torben Weirup. Gyldendal, København 2004.
- Bogh M., Campau R.: (red.). *Det er farven der skriver her/Here it is Colour That Does the Writting*. 3s. Privat udgivelse, København 2004.
- Borggreen G.: *Beskæringer. Øjeblikket. Tidsskrift om kunst – og det kunst handler om* årg. 11 nr. 43, s. 34-37. 2004.
- Borggreen G.: *Historiemaleri og national identitet. Den jyske Historiker* 106-107, s. 72-83. 2004.
- Borggreen G.: *Beskæringer. Øjeblikket. Tidsskrift om kunst – og det kunst handler om* årg. 11, nr. 43, s. 34-37. 2004.
- Borggreen G.: *Japan in Scandinavia: Cultural Clichés in Receptions of works by Mori Mariko*. Hz – Fylkingen's Net Journal 4, s. 6. 2004.
- Borggreen G., Hansen A.S.: "Den moderne japanske nation i krig". *Den jyske Historiker* 106-107, s. 63-71. 2004.
- Buch-Jepsen N.: *Le Nom propre et le propre auteur – qu'est-ce qu'une fonction auteur? i: Une histoire de la fonction-auteur est-elle possible? s. 49-64. Nicole Jacques-Lefèvre red. Publications de l'Université de Saint-Etienne, Saint-Etienne 2001.*
- Buch-Jepsen N.: *What Happened to the Author? – Modernist Impersonality and Authorial Selfhood*. i: *From home to Hypertext: Studies in Narrative, Literature, and Media* s. 77-94. Hans Balling, Anders Klinkby Madsen red. University Press of Southern Denmark, Odense 2002.
- Buch-Jepsen N.: *Metafysik og Metafilosofi – Jacques Bouveresse og Fransk Tæknings Sygdomslære*. i: *Temaer i Nyere Fransk Filosofi* s. 165-194. Jesper Myrup red. Philosophia, Århus 2001.
- Buch-Jepsen N.: *The Mirror of Memory: African Film and the Question of Criticism*. *Senses of Cinema* 31, s. 1. 2004.
- Buch-Jepsen N.: *At holde såret åbent: Interview med Julia Kristeva*. *Reception* 49, s. 53-58. 2002.
- Buch-Jepsen N.: *From Dante to Modernism – The Author Hiding in the World of the Work*. i: *Dangdai Ouzhou Wenxue Zonghentan* s. 114-23, 416-27. The Editorial Board of the History of European Literatures. Ethnic Publishing House, Beijing 2003.
- Buch-Jepsen N.: *Mikel Dufrenne*. i: *Encyclopedia of Modern French Thought* s. 183-185. Christopher John Murray red. Fitzroy Dearborn, New York/London 2004.
- Buch-Jepsen N.: *Pierre Macherey*. i: *Encyclopedia of Modern French Thought* s. 447-449. Christopher John Murray red. Fitzroy Dearborn, New York/London 2004.
- Buch-Jepsen N.: *Georges Poulet*. i: *Encyclopedia of Modern French Thought* s. 535-537. Christopher John Murray red. Fitzroy Dearborn, New York/London 2004.
- Buch-Jepsen N.: *Albert Thibaudet*. i: *Encyclopedia of Modern French Thought* s. 625-627. Christopher John Murray red. Fitzroy Dearborn, New York/London 2004.
- Buch-Jepsen N.: *Arrière-garde et modernisme en Angleterre: Leavis et la grande tradition de la rupture*. i: *Les arrière-gardes au XXe siècle: L'autre face de la modernité esthétique* s. 195-202. William Marx red. Presses Universitaires de France (P.U.F.), Paris 2004.
- Derno M.T.: *Bad Music: The Music We Love to Hate*. i: *Bad Music: The Music We Love to Hate* s. 379. Routledge Press, New York/London 2004.
- Duelund P.: *Kulturinstitutionernes Historie. Kompendium 2004*. 450s. Kompendiumudsalget KUA, København 2004.
- Duelund P.: *The Nordic Cultural Model*. i: *The Nordic Cultural Model* s. 601. Peter Duelund. Nordisk Kultur Institut. Nordisk Kultur Institut, København 2003.
- Duelund P.: *Cultural Policy in Denmark 1945-2002*. *The Journal of Arts Management, Law and Society* 31/1, s. 23. 2004.
- Duelund P.: *Den nordiske kulturmodel. Udvikling og erfaring. Oplæg til Nordisk Kunstnerrådsmøde; Reykjavik den 9.6.2004*. 12s. Nordisk Kultur Institut, København 2004.
- Duelund P.: *Nordens små nationer i det nye Europa – fortid, fremtid? Fra fortid til visjoner – et framtidssymposium. Norsk Kulturråd – 40 år*. 12s. Nordisk Kultur Institut, København 2004.
- Duelund P.: *Fra frihed til performativ styring. Om kunstpolitikens udvikling i Norden*. *Dansk Kunstnerråd. Nyhedsbrev – februar 44*, s. 3. 2004.
- Duelund P.: *Hvad Goethe var for borgeren var solidariteten for arbejderen*. i: *Fejder* s. 317-333. Frederik Stjernfelt, Frederik Tygstrup, Martin Zerlang. Museum Tusulanums Forlag, København 2004.
- Duelund P.: *Det nordiske kultursamarbejde. Institutionsanalyse*. 11s. Nordisk Kultur Institut, København 2004.
- Duelund P.: *The Nordic Cultural Model – Introduction to peter Duelund (ed) 2003. The Nordic Cultural Model*. i: *The Nordic Cultural Model* s. 46. Peter Duelund. Nordisk Kultur Institut, København 2004.
- Duelund P.: *Den nordiske kulturmodel – introduktion til bogen Peter Duelund (ed) 2003. The Nordic Cultural Model*. i: *The Nordic Cultural Model* s. 46. Peter Duelund. Nordisk Kultur Institut. Nordisk Kultur Institut, København 2004.
- Duelund P.: *Kampen om de kulturelle rettigheder*. 12 s. Nordisk Kultur Institut, København 2004.
- Duelund P.: *H. G. Marshall og kulturelt medborgerskab*. 11s. Nordisk Kultur Institut, København 2004.
- Duelund P.: *The Rationalities of Cultural policy. Approach to a Critical Model of Analyzing Cultural policy*. 15 s. HEC. Montreal. 3rd International Conference on Cultural Policy Research. Nordisk Kultur Institut, Montreal, København 2004.

- Duelund P.: Struktur uden kultur. Oplæg til Christiansborgkonferende om kultur den nye strukturreform d. 27/4-04. 6 s. Nordisk Kultur Institut, København 2004.
- Duelund P.: Etnicitet, nation og kulturpolitik – Grønland og Norden små nationer som eksempel. 11s. Nordisk Kultur Institut, København 2004.
- Duelund P.: Det nordiske kultursamarbejde. Institutionsanalyse. 11s. Nordisk Kultur Institut, København 2004.
- Duelund P.: Norden i Europa. EUropa i verden. 11s. Nordisk Kultur Institut, København 2004.
- Duelund P.: Dansk kulturpolitik mellem lokalisering og globalisering – om udviklingen i dansk kulturpolitik og de aktuelle udfordringer for huse, lokalkultur og regioner i Danmark. 6s. København 2004.
- Duelund P.: Hvad Goethe var for borgeren var solidariteten for arbejderen. i: Fejder s. 317-333. Frederik Stjernfelt, Frederik Tygstrup, Martin Zerlang. Museum Tusulanums Forlag, Københavns Universitet 2004.
- Eigtved M.: Fuld af nattens stjerner. 202 s. Rosinante, København 2004.
- Eigtved M.: (red.). Musikteater: opførelse, praksis, publikum. 79s. Netværk for Musikteater, København 2004.
- Fleischer J.E.C.: Det arkivalske sediment – i dansk kunsthistorieskrivning. i: Det kunsthistoriske studieapparat s. 181-196. Hans Dam Christensen, Louise C. Larsen. red. Multivers, København 2004.
- Fleischer J.E.C.: The Mother of God – The Life-Giving Fountain. i: Images of Cult and Devotion s. 255-263. Søren Kaspersen, Ulla Haastrup. Museum Tusculanum Press, København 2004.
- Fleischer J.E.C.: Pre-Romanesque Church Walls and their “Language”. Studies in comparative literature 43, i: Signs of Change. Transformations of Christian Traditions and their Representation in the Arts, 1000-2000 s. 247-264. Nils Holger Petersen, Claus Clüver, Nicolas Bell red. Rodopi, Amsterdam – New York, NY 2004.
- Gade R.O.: Crossover. EKKO #22 (april 2004), s. 54-58. 2004.
- Gade R.O.: Et solidt fundament. Kunst og fotografi 1980-2000. i: Dansk fotografihistorie s. 366-417. Mette Sandbye. Gyldendal, København 2004.
- Gade R.O.: Et andet sted, en anden måde – om Tracey Emins monotypier. Øjeblikket #44, s. 25-27. 2004.
- Gade R.O.: Mig selv som billede. EKKO 24 (oktober 2004), s. 57-59. 2004.
- Gade R.O.: Køn og kunst. i: Udsigt. Feministiske strategier i dansk billedkunst s. 14-17. Nynne Haugaard, Nanna Debois Buhl, Lisa Strömbeck, Åsa Sonjasdotter. Informations Forlag, København 2004.
- Gade R.O., Christensen H.D., Hansen M.V.: (red.). Museernes historie og teori. Museologisk Særskrifteserie, 89 s. Kunst- og Kulturvidenskab, København 2004.
- Gade S., Schultz L.L.: Fra Buddinge til verdensscenen. Claus Beck-Nielsen og det grænseløse demokrati. Kritik 172, s. 40-48. 2004.
- Hansen M.V.: Kvinder på værtshus (red.). Forskydninger af rum / Displacement of Space. 108-112, 232-235s. Informations Forlag, København 2004.
- Hansen M.V.: Mod en ny offentlig kunst? i: Monument: Samtidskunst i byrummet s. 72-77. Christian Skovbjerg Jensen, Tine Vindfeld, Kristine Agergaard red. Informations Forlag, København 2004.
- Hansen M.V.: Anja Franke, Jeanne Betak mfl. (red.). Instant Herlev – sonderinger i privat og offentlig rum/Instant Herlev – investigations of public and private space. S. 4-8. Herlev 2004.
- Hansen M.V.: (red.). Stilleben. Kroppens liv mellem natur og kultur. Helen Chadwick i feministisk perspektiv. Krydsfelt 1, 9s. Trapholt Kunstmuseum, 2004.
- Hansen M.V.: Lige ind i det allermest intime. Sophie Calle. 1s. 2004.
- Hansen M.V., Gade R.O., Christensen H.D.: (red.). Museologipapirer, del 1: Museernes historie og teori. 1s. Københavns Universitet 2004.
- Hjort Ø.: “Oddities” and “Refinements”: Aspects af Architecture, Space and Narrative in the Mosaics of Kariye Camii. i: Interaction and Isolation in Late Byzantine Culture. s. 27-43. Swedish Research Institute in Istanbul, Stockholm 2004.
- Hjort Ø.: Københavns Universitets Almanak 2005. Noget om Kunst og Natur 1, s. 117-129. 2004.
- Hjort Ø.: Kunstskatte på Athos. Sfinx 1, s. 84-87. 2004.
- Hjort Ø.: Messe for en smertens mand. Om Andrea Mantegna's Pietà. i: 500 års verdenskunst s. 13-21. Gyldendal, København 2004.
- Holm H.: Thorvaldsens Jason med det gyldne skind som ophævelsen af antikken. Meddelelser fra Thorvaldsens Museum 2003 1, s. 1. 2003.
- Holm H.: Per Kirkeby og Stig Brøgger – romantikeren og ironikeren og deres muligheder for fortolkning og oplevelse. 36s. Institut for Kunst- og Kulturvidenskab, København 2003.
- Holm H.: Døden, ånden og historien i kunsten. En analyse af historiebegreberne med eksempel i Bertel Thorvaldsen. Periskop, Forum for Kunsthistorisk debat 11, s. 1. 2003.
- Holm H.: Håndbogshelvedet. i: Det kunsthistoriske studieapparat. Hånd- og debatbog fra den videnskabelige hverdag s. 15. Hans Dam Christensen, Louise C. Larsen. Multivers, Frederiksberg 2004.
- Holm I.W.: Fornærmelsens dialektik. Anerkendelseskampe hos Hegel og Dostojevskij. i: Fejder. Studier i stridens anatomi i det intellektuelle liv s. 91-106. Frederik Stjernfelt, Frederik Tygstrup, Martin Zerlang. Museum Tusulanums Forlag, København 2004.
- Holm I.W.: Tragödie und Tribunal: Zur Sprache des Tragödienheldes in der Phänomenologie des Geistes. Jahrbuch für Hegelforschung bd. 8/9. 2002/2003, s. 15-30. 2004.
- Hov L.: Hvem ejer Ibsen? Norsk Shakespeare og teater-tidsskrift 2-2004, s. 43-45. 2004.
- Hov L.: Kvinneroller på den romerske scene ca. 1600-1800. S. 41-54. Københavns Universitet 2004.
- Hov L.: Det nye og farlige teater. Ibsen, Bjørnson og Strindberg. i: Det stadig moderne gennembrud s. 199-222. Hans Hertel red. Gyldendal, København 2004.
- Jalving C.: Perverst? Grænsebrydende billedkunst. Teater 1 119, s. 22-24. 2004.
- Jarl S.: Netværk for Musikteater. Ringen på scenen. Fortolkning og iscenesættelse af Richard Wagners “Nibelungens Ring”. 67s. Netværk for Musikteater, København 2004.
- Jarl S.: Veje videre. Videre veje. Redegørelse om teatre i Hovedstadsområdet. 64. Underskoven, København 2004.
- Jarl S.: Velkommen. 1s. Netværk for Musikteater, København 2004.
- Jarl S.: Man er ikke den samme efter mødet med en mam-

- mut. i: Mammotteatret. 20 års jubilæumsbog s. 2-3. Katja Fauerskov Aaby. Mammotteatret, København 2004.
- Jensen A.F.: "Jubilaren som jubelnar". S. 39-47. København 2004.
- Jensen A.F.: "Befrielsens styresystem! i: Tid til respekt s. 39-47. Dalager, Stig og Per Schultz Jørgensen. Socialpolitisk Forlag, København 2004.
- Kaspersen S.: Wall-Paintings and Devotion: The Impact of Late Medieval Piety on Danish. S. 183-214. Museum Tusulanums Forlag, København 2004.
- Kluge S.: The dialectics of Redemtion: Fiction, Heresy and Divine Truth in Fransciso de Quevedo's 'dream of hell'. *Orbis Litterarum* 59/6, s. 416-439. 2004.
- Kluge S.: Der Allegoriebegriff und die Kritik des Nominalismus in Walter Benjamins Ursprung des deutschen Trauerspiels. 1s. Internationale Walter Benjamin Gesellschaft 2004.
- Kluge S.: "Drama & romantik: Calderón – romantik – Benjamin". *Litteraturkritik & Romantikstudier* 36, s. 1. 2004.
- Larsen B.: Hoffmanns djævelske lærred. *Nyt fra Bente* 3, s. 121-131. 2003.
- Larsen B.: Når musikken giver uro på skærmen og flimrer på hjernen. *Kosmorama* 205, s. 31-36. 1993.
- Larsen B.: . Visual Authorship. Creativity and Intentionality in Media. *Northern Lights* 3, 31-36s. Museum Tusculanum Press, København 2004.
- Larsen B.: Off With Their Heads. On Dennis Potter, Authorship and Auteursism. *Northern Lights* 3, s. 197-232. 2004.
- Larsen B.: Gender and body. *NORA. Nordic Journal of Women's Studies*. Special issue no. 3 vol. 10, s. 123-126. 2002.
- Larsen B.: Gender and body. 182s. Taylor and Francis, Oslo 2004.
- Lübecker N.F.D.: Yankeen og japaneren – Fransk kultur og politik omkring 2. verdenskrig. *Carlbergfondet – Årsskrift* 2004 1, s. 32-37. 2004.
- Meyer M.K.K.: Et direkte udsnit af virkeligheden? 1920'ernes rene fotografi. i: *Dansk fotografihistorie* s. 151-175. Mette Sandbye red. Gyldendal, København 2004.
- Oxvig H.: – en streg. *PUB: GRID* 2004 2. Signalement: RUM – FORM 1, s. 22-28. 2004.
- Oxvig H.: Kunstakademiet 1754-2004. i: *Kunstakademiet 1754-2004* s. 211-279. Anneli Fuch's, Emma Salling. Arkitektens Forlag, København 2004.
- Petersen A.R.: Kunsten som et fremmedlegeme. 1s. *Dagbladet Politiken*, København 2004.
- Petersen A.R.: Det konceptuelle maleri – mellem tænkning og sansning. i: *PIANTBOX extensions* s. 6-13. Trine Møller Madsen, Michael Mørk red. Arkitektens Forlag, København 2004.
- Petersen A.R.: Conceptual Painting – Between Thinking and Sensing. i: *PIANTBOX extensions* s. 6-13. Trine Møller Madsen, Michael Mørk red. The Danish Architectural Press, København 2004.
- Petersen A.R.: Skulptur i forvandling. Om Elisabeth Toubro og det skulpturelle nybrud. i: *Elisabeth Toubro. Værker 1983-2004* s. 8-50. Lene Burkard, Elisabeth Toubro red. Kunsthallen Brandts Klædefabrik, Odense 2004.
- Petersen A.R.: Tale til Mona Hatoum ved overrækkelsen af Sonninprisen 23. april 2004. 1s. Københavns Universitet 2004.
- Petersen A.R., Reenberg H., Weirup T.: (red.). *Samtalebåndets stabel eller uendelighedens søjle? Om Donald Judd*. S. 226-233. Gyldendal, København 2004.
- Petersen A.R., Toubro E.: Samtale over nettet mellem Elisabeth Toubro og Anne Ring Petersen – Conversation on the Net between Elisabeth Toubro and Anne Ring Petersen. i: *Elisabeth Toubro. Værker 1983-2004* s. 86-117 (dansk), 118-147 (eng). Lene Burkard, Elisabeth Toubro red. Kunsthallen Brandts Klædefabrik, Odense 2004.
- Reeh H.: Rumsansning mellem vane og oplevelse. *Walter Benjamin og Steen Eiler Rasmussen. i: Fejder. Studier i stridens anatomi i det intellektuelle liv* s. 233-246. Frederik Stjernfelt, Frederik Tygstrup, Martin Zerlang. Museum Tusculanums Forlag, KU, København 2004.
- Reeh H.: Afsnittene: "Møde med havnen", "At se en by", "Improvisation og bykvalitet", "Promenadebro", "Appendiks" ("Plangrundlag og nye perspektiver", "En rapport", "Promenadeplan", "Et kommuneatlas", "Pingpong over Als Sund", "Kommune og Kunstfond"). i: *Byens Havn. Forslag til udvikling af Sønderborg Havn* s. 22-80, 93-95, 131-141, 213-227. Jens Bertelsen, Bertel Bruun, Susse Fischer, Karin Lind, Torben Nielsen, Henrik Reeh, Morten Stræde (arbejdsgruppe nedsat at Statens Kunstfond). Statens Kunstfond, København 2004.
- Reeh H.: Benjamin, Walter, (1892-1940). i: *Encyclopedian of Children and Childhood In History and Society, Volume 1 A-E* s. 89-90. Paula S. Fass, Editor in Chief. Macmillan Reference USA, New York City 2004.
- Reeh H.: "By-fraktal. Mellem ringvej og havnebud". i: *Elisabeth Toubro. Værker 1983-2004* s. 68-85. Lene Burkard, Elisabeth Toubro. Kunsthallen Brandts Klædefabrik, Odense 2004.
- Reeh H.: "På sporet af byrummets ånd – Sønder Boulevard". *Københavns Byrum. Handlingsplan Byrumsnyt #3*, s. 32-32. 2004.
- Reeh H.: "Byrummets ånd. Genius Loci/The Spirit of Urban Spaces". *Københavns Byrum. Handlingsplan Byrumsnyt #3*, s. 24-27. 2004.
- Reeh H.: *Ornaments of the Metropolis*. 260 s. The MIT Press, Cambridge, Massachusetts 2004.
- Roesen T.: "Poor Folk": Ways of Living and Creating! *Acta Universitatis Stockholmiensis, Stockholm Studies in Russian Literature* 34, i: *Severnyj Sbornik: Proceedings of the NorFa Network in Russian Literature 1995-2000* s. 63-79. Peter Alberg Jensen, Ingunn Lunde red. Almqvist & Wiksell International, Stockholm 2000.
- Roesen T.: Shipwrecked in Siberia: Dostoevsky's "Notes from the dead House". *Acta Universitatis Stockholmiensis, Stockholm Studies in Russian Literature* 37, i: *Telling Forms: 30 Essays in Honour of Peter Alberg Jensen* s. 322-336. Karin Grell, Susanna Witt red. Almqvist & Wiksell International, Stockholm 2004.
- Sandbye M.: (red.). *Dansk Fotografihistorie*. 464s. Gyldendal, København 2004.
- Sandbye M.: Forord + Snapshots fra hverdagen. *Genreforskelle nedbrydes 1968-1980 + Teatraliske portrætter*. i: *Dansk Fotografihistorie* s. 7-11, 302-329, 418-423. Mette Sandbye. Gyldendal, København 2004.
- Sandbye M.: The Shock of the New – om at analysere og kategorisere netkunst. i: *Digitale Verdener. De nye mediers æstetik og design* s. 103-118. Ida Engholm, Lisbeth Klasttrup. Gyldendal, København 2004.
- Sandbye M.: Daguerre – massernes Messias. *Baudelaire's fejde mod fotografiet*. i: *Fejder* s. 81-90. Frederik Stjern-

- felt, Frederik Tygstrup, Martin Zerlang. *Museum Tusculanum*, København 2004.
- Sandbye M.: *Det døde barn*. i: *Drømmetid. Fortællinger fra Det Sjælelige Gennembruds København* s. 170-179. Henrik Wivel. Gads Forlag, København 2004.
- Sandbye M.: *Proteser for den indre film*. 4-5s. *Det Danske Filminstitut*, København 2004.
- Sandbye M.: *Traumefotos*. 54-59s. København 2004.
- Sandbye M.: *De oversete billeder. Om Lene Adler Petersens kunst i 1970'erne*. i: *Udsigt. Feministiske strategier i dansk billedkunst* s. 34-37. *Kvinder på værtshus. Informations Forlag*, København 2004.
- Sangild T.G.: *Ästhetische Erfahrung und Utopie. Text und Kontext* 26.2, s. 1. 2004.
- Sangild T.G.: *Glitch – The Beauty of Malfunction*. i: *Dad Music* s. 257-274. Chris Washburne, Maiken Derno. Routledge, New York/London 2004.
- Sangild T.G.: *Noise – Three Musical Gestures*. *Journal of Music and Meaning* 2, s. 1. 2004.
- Sangild T.G.: *Objektiv sensibilitet – om objektiviseringstendenser i nyere kunst og musik med refleksioner over sensibilitetens afgørende rolle i kunstnerisk udtryk, erfaring og kritisk potentiale*. 178s. Københavns Universitet 2004.
- Schultz L.L.: *Et overeksponeret nærvær – interview med Jacob F. Schokking*. *Teater 1* 117, s. 12-15. 2004.
- Schultz L.L.: *Mozart og avantgarde – om Gertrude Stein på Århus Kammeropera*. *Teater 1* 120, s. 11-13. 2004.
- Schultz L.L.: *Ind i mørket*. *Ud & Se April* 2004, s. 18-26. 2004.
- Schultz L.L., Gade S.: *Teatret rykker – men hvor rykker det hen?* *Teater 1* 119, s. 11-17. 2004.
- Schultz L.L., Gade S.: *All the world's a stage*. *Teater 1*, 119, s. 8-10. 2004.
- Stjernfelt F.: *Sebeotics at the threshold. Reflections around a brief sebeok introduction*. *Semiotica* 147-1/4(203), s. 485-494. 2003.
- Stjernfelt F.: *The semiotic body. A semiotic theory of embodiment*. 25s. Kassel University Press, Kassel 2004.
- Stjernfelt F.: *Traffic Jam, or Objectivity and Interdisciplinarity in the Humanities*. i: *The Object of Study in the Humanities* s. 69-78. Julio Hans Casada Jensen. *Museum Tusculanum*, København 2004.
- Stjernfelt F.: *Jeg anklager! Fejden i det intellektuelle liv*. i: *Fejder. Studier i stridens anatomi i det intellektuelle liv* s. 9-18. F. Stjernfelt, F. Tygstrup, M. Zerlang. *Museum Tusculanum*, København 2004.
- Stjernfelt F.: *En døvende Skumfos of Blod. Vitalismen som problemløser – i Harald Bergstedts eksempel*. *KRITIK* 171, s. 130-136. 2004.
- Stjernfelt F.: *Hed, massiv, kølig, porøs*. København i to forskellige hjemstavnsromaner. *KRITIK* 168-69, s. 130-136. 2004.
- Stjernfelt F.: *Anatomija Mrznje*. 300 s. Alexandria Press, Beograd 2004.
- Stjernfelt F.: *Hatets anatomi. Resor i Bosnien og Serbien*. 342 s. *Ruin, Uddevalla* 2004.
- Stjernfelt F.: *Krigens scenografi. Nye rejser i Bosnien og Serbien*. 398 s. Lindhardt & Ringhof, København 2004.
- Stjernfelt F.: *Stjernfelt, Tygstrup, Zerlang. Fejder. Studier i stridens anatomi i det intellektuelle liv*. 371s. *Museum Tusculanum*, København 2004.
- Svane M-L.: *“Den umulige satisfaktion. Om Baggesen – Oehlschlägerfejden”*. *Fejder 1*, s. 65-79. 2004.
- Sørensen J.G.: *“På flugt. Den romantiske individualitet i Stendals La Chartreuse De Parme”*. i: *Litteraturkritik og romantikstudiers skriftrække*, nr. 35 s. 3-14. 2000.
- Sørensen J.G.: *“Gudsspejl og menneskespejl”*. 74-76s. 2001.
- Sørensen J.G.: *“Indledning”*. i: *Athenäum – fragmenter og andre skrifter* s. 7-27. Friedrich Schlegel. 2000.
- Sørensen J.G.: *“Sludder og vrøvl. To typer nonsens i Peer Hultbergs Requiem”*. *Kritik* 136, s. 61-70. 1998.
- Sørensen J.G.: *“Fra filologi til filosofi. Introduktion til den moderne hermeneutik”*. i: *Hermeneutik. En antologi om forståelse* s. 9-45. Jesper Gulddal, Martin Møller red. Gyldendal, København 1999.
- Sørensen J.G.: *“Pasificering. Pasfunktioner hos Goethe og Dickens”*. i: *Pas. Identitet, kultur og grænser* s. 31-42. Jesper Gulddal, Mette Mortensen red. *Informations Forlag*, København 2004.
- Sørensen J.G.: *“Indledning”*. i: *Pas. Identitet, kultur og grænser* s. 7-18. Jesper Gulddal, Mette Mortensen red. *Informations Forlag*, København 2001.
- Sørensen J.G.: *Beskyttelse, bevægelseskontrol, identifikation. “Træk af Pasvæsenets historie”*. *Politik* nr. 3, årg. 7, s. 13-22. 2000.
- Sørensen J.G., Mortensen M.: (red.). *Pas. Identitet, kultur og grænser*. 176s. *Informations Forlag*, København 2004.
- Sørensen J.G., Møller M.: (red.). *Hermeneutik. En antologi om forståelse*. 293s. Gyldendal, København 1999.
- Tygstrup F.: *The Textual Tableau*. i: *Reinventions of the Novel. History and Aesthetics of a Protean Genre* s. 211-226. K.M. Simonsen et al. ed. *Editions Rodopi, Amsterdam og Atlanta* 2004.
- Tygstrup F.: *Aktuel litteraturvidenskab*. *Edda* 3, s. 6. 2004.
- Tygstrup F.: *Le passant réveur. Bemærkninger til et motiv i moderne bylitteratur*. *Passage* 50, s. 6. 2004.
- Tygstrup F.: *Die Welt von Morgen. Die europäische Dekadence in literaturhistorischer Sicht*. i: *Text und Zeit. Wiederholung, Variante, Serie. Konstituenten literarischer Transmission* s. 30-42. B. Sabel, J. Glauser hrsg. Königshausen und Neumann, Würzburg 2004.
- Tygstrup F., Simonsen K-M.: *Spatiality and Visuality in the Novel*. i: *Reinventions of the Novel. History and Aesthetics of a Protean Genre* s. 203-210. K. M. Simonsen et al. ed. *Editions Rodopi, Amsterdam og Atlanta* 2004.
- Tygstrup F., Stjernfelt F., Zerlang M.: *Jeg anklager! Fejden i det intellektuelle liv*. i: *Fejder. Studier i stridens anatomi i det intellektuelle liv* s. 9-17. M. Zerlang, F. Stjernfelt, F. Tygstrup red. *Museum Tusculanums Forlag*, København 2004.
- Tygstrup F., Stjernfelt F., Zerlang M.: (red.). *Fejder. Studier i stridens anatomi i det intellektuelle liv*. 371s. *Museum Tusculanums Forlag*, København 2004.
- Zerlang M.: *Den nye litterære hurtighedskunst. Herman Bang og bladlitteraturen*. i: *Det stadig moderne gennembrud. Georg Brandes og hans tid, set fra det 19. århundrede* s. 225-248. Hans Hertel red. Gyldendal, København 2004.
- Zerlang M.: *At skyde huse*. 39s. 2004.
- Zerlang M.: *Passagernes hemmelige fædreland*. *Passage. Tidsskrift for litteratur og kritik* 50, s. 132-34. 2004.
- Zerlang M.: *Amager uden digte*. 60-62s. 2004.
- Zerlang M.: *Alhambra i Danmark*. 9-13s. *Forlaget Vandkunsten*, København 2004.
- Zerlang M.: *Julio Cortázar – kort fortalt*. 7-32s. *Forlaget Spring*, København 2004.

- Zerlang M.: Ingemann og Weyse. Med særligt henblik på B.S. Ingemanns Landsbybørnene. Spring. Tidsskrift for moderne dansk litteratur 21, s. 21. 2004.
- Zerlang M.: Nerveadelen. i: Drømmetid. Fortællinger fra Det Sjælelige Gennembruds København s. 32-43. Henrik Wivel red. Gads Forlag, København 2004.
- Zerlang M.: Gamle minder og nye motiver. Nye genrer 1900-1920. 96-125s. Gyldendal, København 2004.
- Zerlang M.: Berlinerpanorama. i: Estetiska teknologier 1700-2000, vol. 2 s. 19-34. Anne Beate Maurseth, Erik Østerud red. Scandinavian Academic Press, Trondheim 2004.
- Zerlang M.: Turpas. i: Pas. Identitet, kultur og grænser s. 157-166. Jesper Gulddal, Mette Mortensen. København 2004.
- Zerlang M.: A Close-up on Salman Rushdie's *Midnight's Children*. i: *City Flicks. Indian Culture and the Urban Experience* s. 100-112. Preben Kaarsholm. Seagull Books, Vslcutta, New Delhi 2004.
- Zerlang M., Stjernfelt F., Tygstrup F.: (red.). *Fejder. Studier i stridens anatomi i det intellektuelle liv*. 371s. Museum Tusulanums Forlag, København 2004.
- Zerlang M., Stjernfelt F., Zer M.: (red.). *Jeg anklager! Fejden i det intellektuelle liv*. 9-18s. Museum Tusulanums Forlag, København 2004.
- Ørum T.: "Duchamp kunne ikke finde på mere... Samtale med Kirsten Justesen". i: *Udsigt. Feministiske strategier i dansk billedkunst* s. 42-46. Kvinder på værtshus red. Informations Forlag, København 2004.
- Ørum T.: "Avantgardekunsten – radikaliserings fortropp i 1960'erne". i: *1968 Dengang og nu* s. 165-180. Morten Bendix Andersen, Niklas Olsen red. Museum Tusculanum, København 2004.
- Ørum T.: "'Der er altid plads til en til...' Højholts +1 som kollektiv". *Den blå port* 62, s. 43-51. 2004.
- Ørum T.: "Tingenes liv". *Passage* 50/sommer 2004, s. 163-165. 2004.

Studienævn ved Institut for Kunst- og Kulturvidenskab

Studienævnet for Dans og Teatervidenskab

Medlemmer

Pr. 1.2.2004 bestod studienævnet af Lisbet Jørgensen (Teatervidenskab, studieleder), Michael Eigtved (Teatervidenskab), Inger Damsholt (Dansens Æstetik og Historie) samt studenterrepræsentanterne Bjarne Stendahl (næstformand, Teatervidenskab), Gry Hallberg (Teatervidenskab) og Signe Skovgaard (Dansens Æstetik og Historie).

1.12.2004 overgik studielederposten til Stig Jarl (Teatervidenskab), der hermed indtrådte i studienævnet og erstattede Lisbet Jørgensen.

Beretning

2004 har stået i kompetencebegrebernes tegn. Både i studienævnet og gennem lærermøder er de kommende studieplaner blevet forberedt. Det har været et frugtbart; men også tidskrævende arbejde.

Det første forløb med den nye nordiske mastergrad i dans, No-MA-ds, hvor dansestuderende fra de øvrige nordiske lande gennemførte forløb under Dansens Æstetik og Historie fandt sted i 2004 til stor tilfredshed for alle parter.

Endvidere har studienævnet været involveret i forskellige seminarer og andre arrangementer med eksterne samarbejdsrelationer som bl.a. Goetheinstituttet, Statens Teaterskole og Nordscen/Nordisk Center for Scenekunst

I det hele taget er studienævnet for Dans og Teatervidenskab meget optaget af at etablere samarbejdssituationer med vores erhvervsliv, hvad enten det er ved at lade danseensembler blive "companies in residence" eller ved at vores studerende deltager i samarbejdsforløb på Statens Teaterskole.

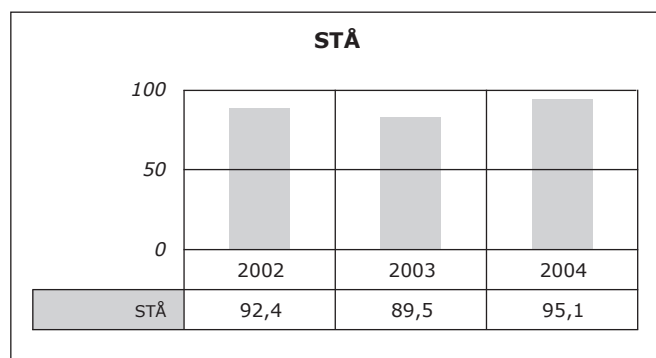
Statistik

Studienævnet for Teatervidenskab

STÅ fordelt på indskrivning

Indskrivningsfag	Aktivitetssområder							
	Teatervidenskab	Dansk	Kunsthistorie	Retorik	Pædagogik	Øvr. hum.	Meritoverført	I alt
Teatervidenskab	61,8	2,5	2,0	2,0	1,8	5,0	5,6	80,75
Musikvidenskab	5,8							
Dansk	4,0							
Litteraturvidenskab	3,5							
Engelsk	2,6							
Tysk	2,3							
Filmvid.	1,6							
Spansk	1,0							
Moderne Græsk	1,0							
Øvr. hum.	1,5							
Meritstuderende	9,0							
Gæstestuderende	1,0							
I alt	95,1							
Åben uddannelse	14,3							

STÅ 2002-2004

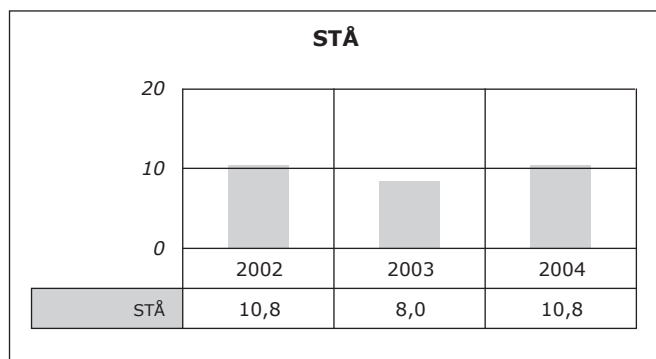
Studieleder Lisbeth Jørgensen

Studienævnet for Dansens Æstetik og Historie**Statistik**

STÅ fordelt på indskrivning

	Aktivitetssområder
Indskrivningsfag	Dansens æstetik og Historie
Dansens Æstetik og Historie	4,3
Musik	1,3
Dansk	1,0
Filmvidenskab	1,0
Teatervidenskab	0,5
Øvrig humaniora	0,3
Idræt	1,0
Meritstuderende	1,5
I alt	10,8
Åben uddannelse	4,0

STÅ 2002-2004

Studieleder Stig Jarl

Studienævnet for Kunsthistorie/Visuel Kultur**Medlemmer**

Pr. 1.2.2004 bestod studienævnet af Henrik Oxvig (studieleder), Ragni Linnet og Rune Gade samt studenterrepræsentanterne Anne Christine Jørgensen, Liselotte Rasmussen og Kasper Lægning Nielsen.

Beretning

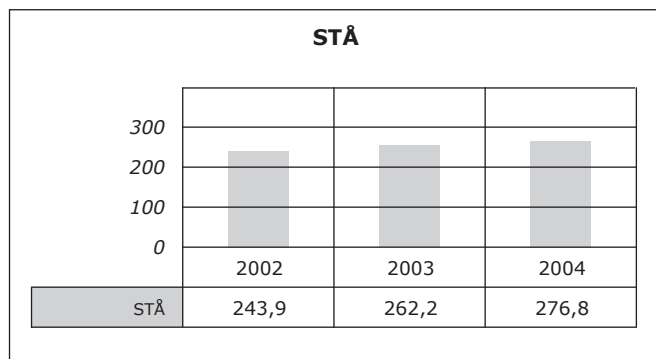
Studienævnets arbejde i kalenderåret 2004 har i særlig grad været præget af deadline den 1.2.2005 for vedtagelse og aflevering af ny studieordning for det kunsthistoriske grundfagsstudium. Mere herom om senere.

Studienævnet har som sædvanlig haft rigtig meget at se til, hvad angår planlægning og administration af de mange studieordninger – og dermed mange kurser – som allerede nu er knyttet til Kunsthistorie og Visuel Kultur: To gymnasiesidefagsuddannelser med praksiselementer (Billedkunst og Design)/faglig supplering af pædagogikumansatte gymnasielærere/ÅU (hvor vi i mange år har optaget tre hold og permanent har udbudt alle grundfagsuddannelsens kurser

samtidig – det var ikke muligt at indføre grunduddannelsens 2000-ordning på ÅU, men målet er at vi med den ny 2005-ordning kan afskaffe den endnu aktive 1996-ordning på ÅU)/mange og populære tilvalgskurser/museologi-tilvalget (i samarbejde med etnologi)/samt nu to overbygningssuddannelser: Kunsthistorie og Visuel Kultur. Det er i sig selv omfattende blot at sørge for det igangværende – og at vi gør det med en vis succes bevidnes af vor stigende STÅ-produktion og høje gennemførelsesprocent. Som antydning har 2004 imidlertid også været præget af, at det hele nu skal revideres: Når man har meget i gang, er der også meget at revidere.

I første omgang gjaldt det som sagt grundfagsstudieordningen. Da det er målet i fremtiden så vidt muligt at koordinere den med gymnasiesidefagsuddannelsen i Billedkunst, har også hensynet til gymnasiesidefagets kommende studieordning allerede nu, spillet en vis rolle. Og i løbet af 2004 har vi forberedt udformningen af den kommende sidefagsuddannelse, da Henrik Oxvig har været engageret i læreplansgruppen i Billedkunst, nedsat af Undervisningsministeriet i forbindelse med gymnasiereformen. Hertil kommer, at vi – ligeledes ved Henrik Oxvig – var repræ-

STÅ 2002-2004

Studieleder Henrik Oxvig

Studienævnet for Litteraturvidenskab

Medlemmer

Pr. 1.2.2004 bestod studienævnet af studieleder Lektor Isak Winkel Holm (pr. 1.8.2004 var lektor Anne Fastrup fungerende studieleder pga. barsel).

Lærerrepræsentanter: Adjunkt Anne Fastrup og adjunkt Mette Sandbye. Studenterrepræsentanter: Sofie Holten Hansen (næstformand), Martin Laurberg og Rikke Cortsen. Praktikkoordinator: Lektor Peter Duelund. Erasmus/Sokrates-koordinatorer: Lektor Henrik Reeh.

Beretning

Studienævnet er organ for bacheloruddannelsen i Litteraturvidenskab og for overbygningssuddannelserne i Litteraturvidenskab og Moderne Kultur & Kulturformidling.

En del af studienævnets arbejde i 2004 er udsprunget af sammenlægningen med dels Institut for Dansens Æstetik og Teatervidenskab og Institut for Kunsthistorie og Visuel Kultur i det store Institut for Kunst- & Kulturvidenskab den 1. juli 2003. For at sikre at de studerende får det størst mulige faglige udbytte af denne sammenlægning, kræves der en gennemtænkt koordinering af undervisningstilbud og administrative procedurer – der dog ikke skal udjævne de faglige forskelle mellem de enkelte fag. Koordineringsarbejdet har i 2004 blandt andet bestået i tilrettelæggelsen af en række fælles kursustilbud (bl.a. Iværksættelse, Individ og Kultur i middelalderen) samt i arbejdet med koordineringen af de kommende eksamensordninger.

Studienævnet største arbejdsopgave i 2004 har været de nye eksamensordninger for bacheloruddannelsen. Dette arbejde ligger i forlængelse af sidste års kompetenceprojekt, og det har rummet en bred inddragelse af undervisere og studerende, dels igennem en række lærermøder, dels igennem åbne studienævns møder for alle fagets studerende.

Af andre initiativer fra studienævnets side kan nævnes:

Specialekontrakt og specialereception

Studienævnet har indført en ordning med bindende specialekontrakter, som tegnes mellem den specialestuderende og underviseren. Hertil er knyttet en række specialeseminarer, der ledes af en erfaren underviser, og hvor de studerende inddeles i mindre grupper efter deres emne. Specialekontrakter giver mulighed for fire årlige afleveringsdatoer, hvor der afholdes en specialereception for specialestuderende, vejledere og familie.

Iværksætterkursus

Studienævnet har i efterårssemestret tilbudt et kursus i iværksættelse for studerende på Institut for Kunst- & Kulturvidenskab. Det er hensigten, at dette kursus skal gøre de studerende bedre rustet, til at træde ud på et arbejdsmarked, hvor man som humanist typisk selv skal opfinde og konstruere sit job.

Herudover har studienævnet arbejdet for at videreføre og styrke de nye projekter, der blev iværksat i 2002 og 2003.

Studentertidsskrift

Studienævnet stiftede i 2002 studentertidsskriftet Manus, der fungerer som forum for de studerendes opgaver og øvrige bidrag og redigeres af de studerende, samt en lønnet ph.d.-stipendiat. I år er udkommet tre numre: Aktuelle positioner i maleriet, Ekspressionisme samt et særnummer om Tyskland. Manus udkommer i forbindelse med konkrete undervisningsforløb. Det er hensigten på denne måde at træne de studerende i skriftlig formidling af fagligt stof.

Modtageordning

Studienævnet har desuden fortsat og udviklet den modtageordning for de nye 1. års-studerende, der blev indført i efterårssemestret 2002. Denne ordning har to komponenter. På den ene side står tutorerne for det gængse rusmodtagelsesprogram og – som noget nyt – for opdelingen af holdene i obligatoriske studiegrupper. På den anden side sørger holdkoordinatorerne (tre af underviserne på 1. år) for den løbende koordination af og opsyn med læsegrupperne. Konkret står holdkoordinatoren for: (1) At gennemføre to samtaler med hver af de seks læsegrupper på sit hold, dels ved starten og dels ved slutningen af første semester. (2) At holde sin dør åben for holdets studerende med spørgsmål og problemer af studiemæssig karakter. (3) At forestå en kort rapportering af de bachelorstuderendes studieaktivitet ved slutningen af semestret, og aflevere denne til studielederen. De studerendes evaluering af modtageordningen, har igen været overordentlig positiv, og set fra studienævnets perspektiv, giver den et glimrende overblik over årgangen.

Instruktorordning

Studienævnet har endvidere fortsat og udviklet den instruktørordning i forbindelse med undervisningen i Litteraturanalyse på 1. år, der blev indført i efterårssemestret 2002. Seks studerende fra overbygningssuddannelsen i Litteraturvidenskab er blevet ansat og er hver ansvarlig for to "skri-

veworkshops”, hvor øvelsesopgaverne i forbindelse med Litteraturanalyseundervisningen diskuteres i gruppen. Instruktoren giver her konkrete, tekstspecifikke og fremstillingsmæssige råd til den enkelte opgave. At dømme ud fra de studerendes tilbagemeldinger, fremmer denne instruktordrøring studiemiljø og samarbejde på afdelingen, ikke mindst mellem bachelorstuderende og overbygningsstuderende. Samtidig giver den mulighed for en mere konkret og detaljeret diskussion af den enkelte opgave. Hvad instruktorerne angår, har ordningen desuden den heldige virkning at den giver indledende undervisnings erfaring, en kompetence, der ikke bare er efterspurgt i gymnasieskolen, men også i en række andre arbejdsammenhænge.

Bachelorprojektforløb

I lighed med 2001 og 2002 blev der i 2003 etableret specielle studiekredse i studiets 3. semester med henblik på bachelorprojektet. Hensigten med undervisningen i projekt-

forløb er at sikre, at de studerendes arbejde med BA-projektet ikke falder sammen med det eksamenstunge forårssemester, og samtidig sikre, at de studerende faktisk går i gang med projektarbejdet. I forbindelse med studiekredse afholdtes desuden seminarer om opgaveskrivning.

Koordinering mellem forskning og undervisning

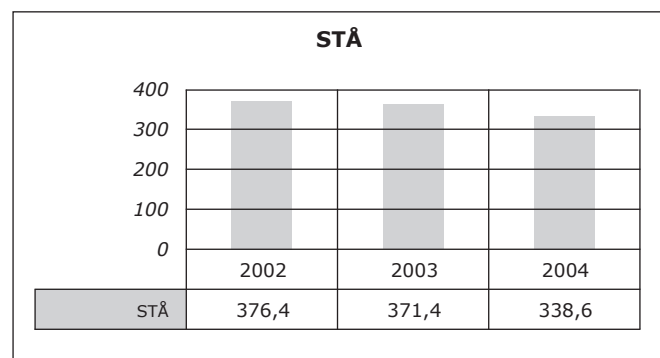
Endelig har det været studienævnets ambition, at skabe et tættere bånd mellem forskning og undervisning. Helt konkret har dette fundet sted ved at lade instituttets enkelte forskningsfora på skift arrangere seminarer, der retter sig mod studerende fra hele instituttet. I det forgange år har bl.a. følgende forskningsfora afholdt seminarer: Forum for billedteori og visuel kultur: “Ikonoklasme”, forum for romanstudier: “Romanens oprindelse”, forum for samtidskunst: “Kulturkritikkens muligheder i samtidskunsten”, forum for performativitet: “Staging the Self – Staging the Other”.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning

Indskrivningsfag	Aktivitetssområder								
	Litteraturvidensk.	Kunst historie	Filosofi	Dansk	Teatervidensk.	Retorik	Øvrig hum.	Merit-overført	I alt
Litteraturvidenskab	301,9	9,4	7,8	4,5	3,5	3,0	14,5	20,4	364,9
Engelsk	6,4								
Kunsthistorie	4,4								
Filmvidenskab	4,0								
Dansk	3,4								
Filosofi	2,8								
Historie	1,3								
Musikvidenskab	1,1								
Fransk	1,0								
Øvrig humaniora	4,5								
Meritstuderende	6,8								
Gæstestuderende	1,3								
I alt	338,6								
Åben uddannelse	23,9								

STÅ 2002-2004

Institut for Medier, Erkendelse og Formidling

Ledelse pr. 1.5.2004

Instituttet ledes af institutleder, lektor Jan Riis Flor og viceinstitutleder, lektor Anne Jerslev.

Bestyrelsen består af institutleder Jan Riis Flor, viceinstitutleder Anne Jerslev, professor Torben Grodal, professor Christian Kock, lektor Kasper Lippert-Rasmussen, lektor Tone Saugstad, lektor Henrik Søndergaard, kontorfuldmægtig Pia Andersen, AV-tekniker Jens Bager, kontorfuldmægtig Tine Weidick, stud.mag. Søren Bech Gade, stud.mag. Robert Poulsen, stud.mag. Uffe Paulsen.

Organisation

Instituttet er fagligt opdelt i Afdeling for Film- og Medievidenskab, Afdeling for Filosofi, Afdeling for Pædagogik og Afdeling for Retorik.

Adresse

Njalsgade 80
2300 København S
Telefon 35 32 88 69
Fax 35 32 88 50
www.hum.ku.dk/mef

Institutlederens årsberetning

Seneste historiske udvikling

Instituttet blev oprettet 1.5.2004 ved sammenlægning af Institut for Film- og Medievidenskab og Institut for Filosofi, Pædagogik og Retorik. Siden oprettelsen har der været arbejdet med at integrere de administrative funktioner og udforme en udviklingsplan for hele instituttet for 2005-2009.

Afdeling for Film- og Medievidenskab

Personaleforhold

Kjetil Sandvik og Helle Haastrup blev ansat som adjunker 1.1. Niels Bjørn blev ansat som studerende 1.1., og Dan Pedersen som forskningsassistent 1.1. Tine Weidick blev ansat som institutsekretær 1.2., og Kristine Jørgensen som studerende ligeledes 1.2. Jacob Sidenius blev ansat som AV-tekniker 19.7., Johannes Riis som lektor 1.8., og Arild Fetveit som lektor ligeledes 1.8. Endelig blev Christian Østergaard Madsen ansat som forskningsassistent 15.9.

Forskningsvirksomhed

Afdelingens centrale forskningsområde er de audiovisuelle medier (film, tv, video, computermedier), men der forskes også i radio og i trykte medier (aviser, ugeblade, litteratur). Forskningen beskæftiger sig såvel med de særlige træk ved de forskellige medier som med tværmedialitet og mediernes konvergens. Der arbejdes både teoretisk, analytisk, historisk, sociologisk og psykologisk med medierne, og

forskningen er kendetegnet ved en høj grad af tværviden-skabelighed, hvor humanvidenskabelige, psykologiske og socialvidenskabelige tilgange kombineres. Både hvad angår emneområde og med hensyn til teori, har forskningen et internationalt perspektiv, og udvikles ofte i tæt kontakt med udenlandske forskningsmiljøer.

1. Satsningsområder og større, kollektive projekter

Projektet "Medier og demokrati i netværkssamfundet" (MODINET) (2002-2005, www.modinet.dk) startede i 2002 som et virtuelt center med lokaler på Københavns Universitet Amager. Projektet startede under ledelse af professor Ib Bondebjerg og har i år været ledet af professor Klaus Bruhn Jensen. Projektet finansieres af en bevilling fra forskningsrådenes program kaldet Større Tværgående Forskergrupper. Projektet undersøger globaliseringens og digitaliseringens indflydelse på politik, medier og hverdagsliv. Der deltager ca. 35 forskere fra samfundsvidenskabelige og humanistiske institutter på alle landets universiteter (Stig Hjarvard, Klaus Bruhn Jensen, Henrik Søndergaard og Stine Gotved).

Professor Stig Hjarvard har ledet projektet "Dansk tv's historie". I alt 10 forskere fra fire forskellige institutioner deltager i dette projekt, som skal resultere i en bog (Ib Bondebjerg, Christa Lykke Christensen, Stig Hjarvard og Henrik Søndergaard).

Lektor Anne Jerslev har ledet forskningsprojektet "Ringenes Herre i Danmark – en empirisk undersøgelse af en biografbegivenhed", der er støttet af Statens Humanistiske Forskningsråd med ansættelse af ekstern lektor Dan Pedersen som forskningsassistent.

2. Individuelle forskningsprojekter

Forskningen er fordelt på tre hovedområder: filmvidenskab (som omfatter filmen), medievidenskab (som omfatter tv, radio, og trykte medier) og computermedier og digital kommunikation (internet, mediekonvergens, multimedier). I praksis kan der være tale om overlappende forskningsprojekter, men for overskuelighedens skyld anføres de dog nedenfor under blot ét af de tre hovedområder.

2.1. Filmvidenskab

Niels Bjørn arbejder på sin ph.d.-afhandling, der er en undersøgelse af, hvad nyere filmkunst – såvel dokumentar som fiktion – siger om storbyen, specifikt om storbyens processer og kompleksitet. Teoretisk beskæftiger afhandlingen sig med forholdet mellem film og rum; afhandlingen ventes færdig med udgangen af 2006.

Margareta Borg arbejder fortsat på sin ph.d.-afhandling om svensk skole-tv og disses dokumentariske programmer i perioden 1950-1990.

Mikkel Eskjær er ved at færdiggøre sin ph.d.-afhandling, som er en mediesociologisk undersøgelse af filmkulturens status og funktion i henholdsvis kunstens og massemedierens system med udgangspunkt i systemteoriens iagttagelsesbegreb.

Niels Henrik Hartvigson arbejder fortsat på sin ph.d.-afhandling om dansk film i trediverne med titlen "Dansk filmkomedie i 1930'erne". Projektet er en kortlægning af dansk i 30'erne vedr. filmæstetik og genremæssige karakteristika; afhandlingen forventes færdig sensommeren 2005.

Torben Grodal har færdiggjort sin bog om filmoplevelse og arbejder fortsat på en bog om evolutionær-kognitiv filmteori med arbejdstitlen "Human Vision".

Eva Jørholt arbejder videre på sit projekt om film fra og om Afrika. Første del af projektet undersøger vestlige fiktionfilmsrepræsentation af Afrika fra stumfilmsræren til i dag. Anden del behandler afrikanernes egne film, som ansues i analytisk og historisk perspektiv og diskuteres i forhold til postkoloniale diskursstrategier.

Mette Kramer arbejder fortsat på sin ph.d.-afhandling med titlen "Mating in Melodrama: Soft Emotins, Functionality, and the Female Imagination". Afhandlingen beskæftiger sig med melodramæts kvindetyper ud fra en biologisk, kropsfunktionel og kognitiv tilgang.

Palle Bøgelund Petterson arbejder på sit ph.d.-projekt om rejsefilmen i stumfilmstiden Stipendiet er finansieret af Det Danske Filminstitut.

Johannes Riis arbejder dels på et projekt om den psykologiske realisme i spillet, som er en viderebearbejdelse af hans – afhandling. Dels arbejder han på et projekt om den komiske spillestil, en historisk fremstilling af typer af komisk spil i dansk film og disses forudsætninger i revy og stand-up.

Peter Schepelern arbejder fortsat på sit projekt om Lars von Trier, dels i et auteurkritisk perspektiv, dels i forhold til karakteristika ved europæisk film. Han arbejder på en udvidelse og opdatering af Filmleksikon og arbejder sammen med Casper Tybjerg og Eva Jørholt på en generel filmhistorie med titlen "Filmens historie".

Lars-Martin Sørensen arbejder fortsat på sit ph.d.-projekt om tematiseringen af den japanske fiktionfilm fra 1945-1952. Afhandlingen, der har titlen "Flertydighedens fortælling. Japanske fiktionfilm fra okkupationstiden (1945-52)", forventes færdig februar 2006.

Casper Tybjerg har igennem flere år arbejdet med Carl Th. Dreyers film med henblik på udarbejdelse af to bøger. Den ene har titlen "Passion and Word: Carl Th. Dreyer and Film History as Human Action". Den anden vil have titlen "Carl Th. Dreyer: A Film- Historical Biography".

2.2. Medievidenskab

Adam Arvidsson har færdiggjort sit bogprojekt med titlen "Brands. Capital in the Information Age", som publiceres i 2005. Han arbejder nu på to forskningsprojekter, et projekt med titlen "Corporate Culture Industries – om branding og ny medieindustri i Øresundsregionen" og et projekt med titlen "The Production and Consumption of Experience", om fremvæksten af kategorien erfaring som normativt princip i forbrugskulturen.

Ib Bondebjerg er ved at færdiggøre projektet "Filmen og det moderne: filmgenrer og filmkultur i Danmark 1940-1972". Han arbejder endvidere på projektet "Virkelighedens fortællinger. Dansk tv-dokumentarisme 1951-2001", en undersøgelse af hovedtendenser og genrer i dansk tv-dokumentarisme (i regi af forskningsprojektet MODINET) og på projektet "Europæisk mediekultur".

Christa Lykke Christensen er ved at færdiggøre sit manuskript til bogen om dansk børne- og ungdoms-tv's historie 1954-2000. Hun påbegynder derefter projektet "Humoren i nutidens mediekulturelle udtryk", et delprojekt under Statens Humanistiske Forskningsråd-projektet "Hvor går grænsen?" Højspændingsæstetik og etisk kvalitet i den aktuelle mediekultur (2005-2008).

Karsten Fledelius arbejder på et projekt om Central-Øst-europæisk film efter kommunismens fald. Som en del af universitetets satsningsområde "Religion i det 21. århundrede" arbejder han endvidere på et projekt om religion

som element i konfliktopbygning og konfliktløsning. Endelig med et projekt om den socialdemokratiske propaganda-film "Danmark for folket" (1937).

Stig Hjarvard leder forskningsprojektet "Dansk tv's historie". Endvidere har han under MODINET ledet projektet "Mediernes dækning af invasionen i Irak 2003", og han arbejder ligeledes i regi af MODINET på projektet "Fra byggeklods til bytes", som er en belysning af den historiske forandring af legetøjsfabrikken LEGO.

Anne Jerslev arbejder på at færdiggøre den danske del af et større internationalt komparativt projekt om lanceringen og receptionen af den tredje Ringenes Herre-film og påbegynder derefter projektet "Kropsbegivenheder i de hurtige forandrings kultur", et delprojekt under SHF-projektet Hvor går grænsen? Højspændingsæstetik og etisk kvalitet i den aktuelle mediekultur (2005-2008).

Nete Nørgaard Kristensen har sammen med Stig Hjarvard færdiggjort en større undersøgelse af "Mediernes dækning af invasionen af Irak 2003" Hun har endvidere færdiggjort en undersøgelse af "Livet som -studerende" og har nu påbegyndt et projekt om "PR- og kommunikationsbranchens medierelationer – professionelle netværk og demokratiske konsekvenser".

David Mathieu arbejder fortsat på sin ph.d.-afhandling om en kognitiv tilgang til receptionsanalysen, herunder specifikt analysen af reception af nyheder.

Henrik Søndergaard arbejder på projektet "Fra kanal til portal" under MODINET, en analyse af public-service-mediernes omstilling i forbindelse med digitalisering. Han arbejder endvidere på et projekt om "EU's mediepolitik", en analyse af hvordan EU's mediepolitik påvirker den danske medieregulering.

2.3. Computermedievidenskab

Arild Fetveit arbejder på et projekt om "Medialitet i en digitaliseret mediekultur", som er et delprojekt under det norske forskningsrådsstøttede projekt "MedieEstetik: materialitet, praksis og erfaring", der afsluttes 2007. Fetveit delprojekt undersøger ændrede æstetiske praksisser og i de skift i erfaringsformer ændringerne medfører med udgangspunkt i kunstfotografi og film.

Lennard Højbjerg arbejder fortsat på et projekt om computerens visualitet, som en del af et større arbejde om visuel stil. Dernæst forbereder han i et samarbejde med andre et projekt om tv-seriens historie i dansk tv.

Helle Haastrup har færdiggjort sin afhandling med titlen "Genkendelsens glæde – intertekstualitet på film". Hun arbejder nu på projektet "Filmen i den digitale mediekultur – æstetisk oplevelse og kulturel erfaring".

Klaus Bruhn Jensen har afsluttet DIWA-projektet med et temanummer af Scandinavian Journal of Information Systems, som udkommer 2005. Han har påbegyndt projektet "AuDio: Digital Sound Cultures" i et stort nordisk samarbejde på baggrund af en NOS-HS-ansøgning for 2005-2010, og han arbejder indenfor MODINET med projektet "From Interactivity to Interaction? A Content Analysis of Websites as Public Resources for Political Participation".

Kristine Jørgensen arbejder på sit ph.d.-projekt med titlen "What are these Grunts and Growls over there?" Computer Game Sound and Player Action". Afhandlingen forventes færdig januar 2007.

Iben Thorving Laursen arbejder på sin ph.d.-afhandling med titlen "Når tv går online – Cross Media Production i netværkssamfundet". Afhandlingen beskæftiger sig med

samspillet mellem tv og internettet gennem et studie af danske tv-stationers online-aktiviteter. Afhandlingen forventes færdig sensommeren 2006.

Kjetil Sandvik arbejder på et projekt om udvikling af en computerspildramaturgi med henblik på at skrive en grundbog i computerspildramaturgi, og han arbejder på et projekt om rollespil som aktuel fortælleform.

Gitte Stald arbejder på den sidste fase af sin ph.d.-afhandling med titlen "Globale medier, lokale unge". Dernæst arbejder hun på to projekter, dels projektet "Meeting in the combat zone", om sociale og kulturelle møder i og omkring online multiplayerspil, dels projektet "Mobile medier – medier og mobilitet", om det mobile multimediums (mobiltelefonens) betydning i sociale og kulturelle relationer og processer.

Anne Mette Thorhauge arbejder fortsat på sin ph.d.-afhandling med titlen "Det interaktive publikum. Kommunikation og meningskonstruktion i spil og interaktive tekster". Afhandlingen forventes færdig 31.5.2006.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Ud over at lektorer og professorer har siddet i bedømmelsesudvalg vedrørende besættelse af stillinger og bedømmelsen af afhandlinger internt i afdelingen, har følgende medarbejdere i årets løb siddet i bedømmelsesudvalg:

Christa Lykke Christensen: Har været medlem af lektorbedømmelsesudvalget ved læreruddannelserne.

Stig Hjarvard: Har siddet i bedømmelsesudvalg vedrørende stipendiatansættelse ved Oslo Journalisthøjskole, og han har siddet i bedømmelsesudvalg vedrørende doktordisputats ved Ålborg Universitet. Han har endvidere fungeret som ekspertkonsulent for Norges Forskningsråd.

Klaus Bruhn Jensen: Har været medlem af bedømmelsesudvalg vedrørende professorat, Universitetet i Bergen, medlem af bedømmelsesudvalg vedrørende professorat, Universitetet i Oslo og ekstern bedømmer vedrørende "Professor Above Scale", University of California, San Diego. Klaus Bruhn Jensen har endvidere været faglig evaluator for Norges Forskningsråd.

Anne Jerslev: Har siddet i -bedømmelsesudvalg på Engelsk Institut, Universitetet i Bergen og i -bedømmelsesudvalg på Institut for Kunst- og Medievidenskab, NTNU, Trondheim. Hun har endelig siddet i bedømmelsesudvalg vedrørende forskerassistentstilling i Filmvidenskab, Göteborg Universitet. Anne Jerslev har endelig været faglig evaluator for Norges Forskningsråd.

Eva Jørholt: Har siddet i bedømmelsesudvalg vedrørende førsteamanuensisstilling i Filmvidenskab ved Institutt for Medier og Kommunikation, Universitetet i Oslo og er sagkyndig ved besættelse af forskningsassistentstilling i Filmvidenskab ved Lunds Universitet.

Henrik Søndergaard: Har været medlem af udvalget vedrørende bedømmelse af ph.d.-stipendiater ved Institut for Medier, Erkendelse og Formidling, og han har været formand for bedømmelsesudvalg vedrørende ph.d.-afhandling.

Udvalg, råd og fonde

Karsten Fledelius: Har været medlem af bestyrelsen for International Association for Media and History.

Torben Kragh Grodal: har været medlem af styregrup-

pen for The Center for Cognitive Studies of the Moving Image.

Stig Hjarvard: Har været medlem af Det Humanistiske Fakultetsråd/Akademisk Råd.

Klaus Bruhn: Har været medlem af rektors arbejdsgruppe vedrørende Web-based learning.

Anne Jerslev: Har været medlem af Museumsrådet under Det Danske Filminstitut. Hun har endvidere været eksternt udpeget medlem af Forskningsudvalget ved Danmarks Biblioteksskole og hun har været medlem af Undervisningsministeriets læreplansgruppe til udarbejdelse af nye lærerplaner for film- og mediefaget i gymnasiet.

Kjetil Sandvik: Har siddet i strategigruppen for etablering af nationalt netværk af computerspiluddannelser og i Det Danske Akademi for digital interaktiv underholdning (DADIU).

Peter Schepele: Har siddet i priskomiteen for Nordisk Film Prisen, Ingmar Bergmans Rejselegat og Carl Th. Dreyer Prisen. Han har endvidere været formand for Film- og Teaterudvalget, Statens Kunstfond og formand for bestyrelsen af Statens Kunstfond.

Casper Tybjerg: Har været formand for Museumsrådet under Det Danske Filminstitut.

Tillidshverv

Christa Lykke Christensen: Har været medlem af bestyrelsen for SMID, Sammenslutningen af Medieforskere i Danmark.

Stig Hjarvard: Har været leder af den nationale Forskerskole for Medier, Kommunikation og Journalistik (FMKJ) indtil 1.9.2004, hvorefter ledelsen overgik til Aarhus Universitet.

Klaus Bruhn Jensen: Har været medlem af Global Expert Panel under forskningsprogrammet Future Media, London Business School & Markle Foundation. Han har været medlem af Ethics Committee under Association of Internet Researchers. Han har været suppleant i Nordicom's bestyrelse, han har været deltager i "Survey of Internet Experts" under Pew Internet and American Life Project, og han har været gæsteprofessor på Paris II i en måned.

Anne Jerslev: Har været formand for bestyrelsen for SMID, Sammenslutningen af Medieforskere i Danmark. Hun har endelig været bedømmer på nye uddannelser for det norske nationale organ for kvalitet i uddannelsen NOKUT.

Eva Jørholt: Har været instituttets internationale koordinator.

Kjetil Sandvik: Medlem af bestyrelsen for Foreningen for Danske Computerspilforskere (Dacfo).

Casper Tybjerg: Har deltaget i forberedelserne til næste års Cinema Ritrovato, Pordenone, Italien. Han er endvidere rådgiver på Filminstitutets igangværende projekt om en større dvd-udgivelse af en række hovedværker i dansk stumfilm.

Formidling

Formidling er en naturlig og vigtig del af en afdeling, som beskæftiger sig med medier og kommunikation. Afdelingens forskere har i årets løb fortsat været med i redaktionelt arbejde i nationale og internationale tidsskrifter og publikationer, ligesom de enkelte forskere har deltaget i en lang række danske og udenlandske kongresser, seminarer og symposier eller har gæsteforelæst og undervist ved danske og udenlandske universiteter og institutioner. Men derudover har afdelingen stået som arrangør af en række aktiviteter.

Kongresser og symposier

Den 8. september var afdelingen under overskriften "Spilbranchen og academia" vært for et halvdagsseminar om computerspil og computerspilforskning med indledning af Charlotte Delran fra IO Interactive.

Under overskriften "Ulige One" afholdtes følgende åbne arrangementer: 22.9.: "Television and Politics in Europe"; journalist Enrico Menduni og lektor Henrik Søndergaard diskuterer "The future of public service and the political consequences of commercial television". 6.9.: "Mediernes lyd" med oplæg af professor Klaus Bruhn Jensen & -stipendiat Kristine Jørgensen. 20.10.: "Ringenes Herre i Danmark – et forskningsprojekt" med oplæg af lektor Anne Jerslev og forskningsassistent Dan Pedersen. 3.11.: "Ny dansk dokumentarfilm" hvor dokumentarfilminstruktør Jeppe Rønde præsenterede sin seneste film. 17.11.: "Modernitet i øst og vest" med oplæg af filminstruktør Helle Ryslinge, professor Torben Grodal og sekretær Uffe Stegmann.

Udgivervirksomhed

Afdelingen udgiver den internationale årbog "Northern Lights. Film and Media Studies Yearbook". Den publiceres på engelsk og udgives én gang om året på forlaget Museum Tusulanum. Hovedredaktør er Ib Bondebjerg, og i rektionen sidder desuden Torben Grodal, Stig Hjarvard og Anne Jerslev. Årets udgave har titlen: "Visual Authorship. Creativity and Intentionality in Media" og er redigeret af Torben Grodal, Iben Thorving Laursen og Bene Larsen.

Redaktionelle hverv

Christa Lykke Christensen: Har været redaktør af tidsskriftet "Young, Nordic Journal of Youth Research".

Stig Hjarvard: Har været medlem af redaktionen af tidsskriftet "MedieKultur", udgivet af Sammenslutningen af Medieforskere i Danmark (SMID).

Klaus Bruhn Jensen: Har været Corresponding Editor på "European Journal of Communication". Han har desuden været medlem af Editorial Board for: "Journal of Broadcasting and Electronic Media", "Journalism – Theory, Practice, and Criticism" og "Communications: The European Journal of Communication Research".

Anne Jerslev: Har været med i redaktionen af mediebladet "EKKO".

Eva Jørholt: Har været redaktør af filmtidsskriftet "Kosmorama", der udgives i et samarbejde med Det Danske Filminstitut.

Nete Nørgaard Kristensen: Har været medlem af redaktionen af tidsskriftet "Mediekultur".

Peter Schepelern: Har været redaktør af tidsskriftet "Kosmorama", der udgives i et samarbejde med Det Danske Filminstitut. Han har endvidere været i redaktionen af mediebladet "EKKO".

Henrik Søndergaard: Har været medlem af redaktionen af tidsskriftet "MedieKultur".

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Afdelingens forskere indgår naturligt i nationale og internationale forskningssamarbejder omkring forskningsprojekter, forskeruddannelse og videnskabelige sammenslutninger. Afdelingen er således kollektivt medlem af den nordiske medieforskerorganisation NORDICOM og af International Association of Media Researchers (IAMCR). Mange forskere er endvidere aktive medlemmer af f.eks.

International Communication Association (ICA), Society for Cinema and Media Studies (SCMS) og The Association of Internet Researchers (AOIR). I en række tilfælde har afdelingens forskere ledende roller i dette samarbejde.

Netværk

Ib Bondebjerg: Har sammen med Peter Golding ledet det tværfaglige, europæiske forskningsprojekt Changing Media – Changing Europe, (www.lboro.ac.uk/research/changing.media/) støttet af de europæiske forskningsråd via ESF. Projektet afsluttedes december 2004. Han er endvidere i styregruppen for det tværfaglige Center Medier og Demokrati i Netværkssamfundet (MODINET) (2002-2005) (www.modinet.dk) støttet af Forskningsrådene.

Christa Lykke Christensen: Har deltaget i projektet "Dansk tv's historie", ledet af Stig Hjarvard.

Arild Fetveit: Med i en nordisk forskergruppe, som arbejder med projektet "MedieEstetik – materialitet, praksis og erfaring", finansieret af Norges Forskningsråd.

Karsten Fledelius: Har deltaget i Københavns Universitets satsningsområde "Religion i det 21. århundrede".

Torben Grodal: Har været medlem af styrelsen i Center for Cognitive Studies of the Moving Images. Han har endvidere deltaget i det europæiske forskningsprogram Changing Media – Changing Europe.

Stig Hjarvard: Har deltaget i det europæiske forskningsprogram Changing Media – Changing Europe under European Science Foundation. Han har desuden været med i forskningsprojektet Medier og Demokrati i Netværkssamfundet, MODINET, og han har været forskerskoleleder for "Forskerskole i Medier, Kommunikation og Journalistik" (FMKJ, www.fmkj.dk). Stig Hjarvard har endelig været på gæsteforskningsophold ved Simon Fraser University, Vancouver (juli-august 2004).

Klaus Bruhn Jensen: Har deltaget i det europæiske forskningsprogram Changing Media – Changing Europe under European Science Foundation, og han har ledet forskningsprojektet Medier og Demokrati i Netværkssamfundet, MODINET. Han har endvidere været repræsentant for Det Humanistiske Fakultet ved Københavns Universitet i samarbejdsprojekter og seminarer under Crossroads Copenhagen.

Anne Jerslev: Har været med til at udarbejde Københavns Universitets satsningsområde "Europa i forandring". Hun har været med i det internationale forskningsprojekt LOTR, "Lord of the Rings", og hun deltager i forskningsnetværket MediaDemos (Network on the Ethics of Mediation).

Nete Nørgaard Kristensen: Har været associeret forskningsprojektet Medier og Demokrati i Netværkssamfundet, MODINET.

Kjetil Sandvik: Har været med i forskningsnetværket spilforskning.dk og Center for Digital Æstetikforskning.

Gitte Stald: Deltager i forskningsstamarbejderne: MYCL (Mobile Youth Content Lab) og Young Citizens and New Media: Strategies of Learning for Democratic Engagement. Hun er endvidere med i forskningsnetværkene spilforskning.dk., DIGRA (Digital Games Research Association, AoIR (Association of Internet Researchers, Dignet og MYnet).

Henrik Søndergaard: Har deltaget i forskningsprojektet Medier og Demokrati i Netværkssamfundet, MODINET. Han er endvidere medlem af ledelsesgruppen i RIPE, et forskningssamarbejde om public service-mediernes vilkår

og udvikling. Han deltager endelig i forskningsnetværket MediaDemos (Network on the Ethics of Mediation).

Anne Mette Thorhauge: Har været med i forskningsnetværket spilforskning.dk.

Casper Tybjerg: Medlem af Center for Cognitive Studies of the Moving Images. Han har endvidere deltaget i et samarbejde med Det Danske Filminstitut om filmrestaureering med henblik på Nordisk Films 100-års jubilæum i 2006.

Afdeling for Filosofi, Pædagogik og Retorik

Forskningsvirksomhed

1. Filosofihistorie

”Feminisme og filosofihistorie” i *Feministisk Filosofi*. (Robin May Schott).

Liber de causis i Renæssancen. Giordano Brunos (1548-1600) brug af skriftet. Historiografi: Begrebet ‘systematisk filosofi’ som metodologisk begreb i filosofihistorisk forskning (Leo Catana).

2. Praktisk filosofi

Persons, interests and morality. Teorier om egeninteresse og deres betydning for moral (især lighed og populationsetik) (Nils Holtug).

Lighed og pluralisme. Forskningsnetværk om lighed og værdimæssig pluralisme, inklusive multikulturalisme (Nils Holtug).

Are some inequalities more unequal than others? Nature, nurture, and equality”, *Utilitas* 16, s. 193-219 (Kasper Lippert-Rasmussen).

Sær Behandling? Om Positiv Diskrimination”, “Kritik” nr. 167, s. 46-54 (Kasper Lippert-Rasmussen).

Smilansky’s Baseline Objection to Choice Egalitarianism”, “SATS: Nordisk Tidsskrift for Filosofi” 5, s. 147-50 (Kasper Lippert-Rasmussen).

”Passionless rulings and expressivism”, “Filosofiske Studier” 23, s. 22-38. (Kasper Lippert-Rasmussen).

Færdiggjort ph.d.-afhandling: The evil of ignorance – Liberalism, Neutrality, and Perfectionism (Morten Ebbe Juul Nielsen).

Etiske overvejelser i forbindelse med konkrete samfundsmæssige forhold: Diskrimination af homoseksuelle ved adoption, kunstig befrugtning og kirkevielser; prænatal diagnostik og diskrimination: aktiv eller passiv dødshjælp; målsætningen for sundhedsvæsenet – velfærd eller sygdom; eugenik, prænatal diagnostik og forbedring af mennesker, donation af æg, sæd og embryoner. Egalitarisme, hedonisme og retsfilosofi (Thomas Søbirk Petersen).

Forskning i sprogfilosofi, metafysik, videnskabsfilosofi, filosofisk og formel logik. Tildelt doktorgraden i november 2004 (Stig Alstrup Rasmussen).

”Feministisk konfliktetik” i *Feministisk Filosofi* (Robin May Schott).

Fortsat arbejde med “Ethics after Mass Rape” (Danmarks Humanistiske Forskningscenter, 2003-2004) (Robin May Schott).

Fortsat arbejde med NOS-H forsknings-projekt, “Sexuality, Death and the Feminine: Feminist Philosophical Perspectives” (Robin May Schott).

3. Teoretisk filosofi

Fortsatte studier vedr. socialkonstruktivistisk videnskabs-teori og naturaliseringen af filosofien (Finn Collin).

Forskning vedr. tid, videnskabelige forklaringer og metafysiske problemer (Jan Faye).

Færdiggørelse af artikel om filosofiske metoder (Jan Riis Flor).

Metætik/teoretisk filosofi. Primært spørgsmål om objektivitet og realitet, og det rationelle subjekts forhold dertil hvad angår værdi, men derfor også i det hele taget (Jesper Konradsen).

”Feministisk erkendelsesteori” i *Feministisk Filosofi* (Robin May Schott).

4. Pædagogik

Styring af pædagogisk arbejde – mellem internationale videnskonskonstruktioner og lokale meningsdannelser (Peter Østergaard Andersen).

Klassisk og moderne pædagogisk teori. Projektet handler om redaktion og skrivning af en større bog om pædagogisk teori (Peter Østergaard Andersen).

Arbejder på ph.d.-projektet “Identitetspolitik i det flerkulturelle klasserum” – forsker via klasserumsstudier i konstruktion af identitet i folkeskolens religionsundervisning (Mette Buchardt).

Afsluttet Projekt Unik (Universitetslæring og kompetencer): Samarbejde mellem Institut for Curriculumforskning, Danmarks Pædagogiske Universitet og Institut for Filosofi, Pædagogik og Retorik om de kandidatstuderendes studievalg, -forventninger og studiemønstre i faget pædagogik (Helge Dohn).

Undersøgelse af vurderingskriterier ved bedømmelse af universitetsundervisning, specielt i forbindelse med adjunktens pædagogiske uddannelse. Der lægges vægt på normative og empiriske kriterier samt navnlig på problemer ved udformning af bedømmelser af deres undervisningsmæssige kvalifikationer (Helge Dohn). Dataindsamling påbegyndt 2004 projekt forventes afsluttet 2006.

Kundskabsteoretiske og komparative studier af praksis- og vidensformer i kvindedominerede erhvervs- og uddannelsessammenhænge. Studier af udvalgte fag og uddannelsers historiske genese, aktuelle vidensformer og de læreprocesser som udfoldes i uddannelserne (klasserum, skole- og arbejdssammenhænge) i erhverv/professioner samt de moderniseringsformer de indgår i (Tine Rask Eriksen).

Uddannelsespolitiske analyser af uddannelsesreformer og, hvordan de i disse år udfoldes som akademisering og centralisering i en række praktiske fag. Samt de betydninger det får for de kønnede, kropslige og emotionelle relationskompetencer i udvalgte relationsprofessioner. Herunder erkendelsesmæssige og metodiske refleksioner om, hvordan uddannelsesmæssige praksisformer kan udforskes teoretisk og empirisk og, hvordan pædagogisk teoriudvikling kan udfoldes (Tine Rask Eriksen).

Omsorg under forandring? Et forløbsstudie af identitetsdannelse, vidensproduktion og lærerprocesser vedrørende socialiseringen i en kvindelig omsorgsuddannelse i mødet med academia år 2002-2005 sammenlignet med et forløbsstudie af uddannelsen af sygeplejeelever i 1987-1990. Udarbejdes i samarbejde med fire akademiske undervisere fra CVU-Øresund (Tine Rask Eriksen).

Igangværende forskningsaktivitet vedr. HF-læreres pædagogiske teorier (Sven Erik Nordenbo).

Introduktion til pædagogisk filosofi (Sven Erik Nordenbo).

Om forholdet mellem specifik og almen kompetence (Sven Erik Nordenbo).

Et historisk- aristotelsk perspektiv på nutidige pædagogiske problemstillinger, såsom: selvrealisering og dannelse i videnssamfundet, forholdet mellem viden, kunnen og kompetence, læring i det skolestatiske og det ikke-skolestatiske paradigme (Tone Saugstad).

En diskussion af og med den gode universitetsunderviser baseret på interviews og mine kommentarer til disse. Interview i 2004 med: Patti Lather og Hans Gumbrecht (Tone Saugstad).

Et projekt om arkitektur og pædagogik med udgangspunkt i universitetet som institution. I samarbejde med arkitekt Magnus Gabrielsen (Tone Saugstad).

'Participant knowledge and Knowing Practice' en internationalt sammensat gruppe ledet af prof. David Hamilton, som har indledt samarbejde om praksislæring i et aristotelsk perspektiv (Tone Saugstad).

5. Retorik

Arbejdet på ph.d.-projektet "Ethos i et digitalt perspektiv". Projektet søger at nyfortolke det klassiske begreb om retorens karakter og troværdighed, ethos, ved at studere, hvordan begrebet realiseres i de nye tekstformer i web-mediet (Elisabeth Hoff-Clausen).

Arbejder på afhandlingen "Den persuasive persona i moderne dansk journalistik" (Christine Isager).

Lærebog i retorisk teori og kritik (Charlotte Jørgensen, Christian Kock, Merete Onsberg og Lisa Storm Villadsen).

Fortsat arbejde med artikel inden for normativ argumentationsteori og -analyse ud fra Perelmans publikumsteori (Charlotte Jørgensen).

Forarbejde til artikel om retorikkens domæne (Charlotte Jørgensen og Merete Onsberg).

Lærebog i retorisk teori (Charlotte Jørgensen, Christian Kock, Merete Onsberg og Lisa Storm Villadsen).

Laredo om argumentation til gymnasiale uddannelser (Charlotte Jørgensen og Merete Onsberg i samarbejde med Anne Marie Heltoft).

Forskning inden for retorikkens teori og historie, skrivepædagogik, argumentation, medier og offentlig meningsdannelse. Bidrager fast til rubrikken "Mediekritik" i dagbladet Politiken (Christian Kock).

Har forsket og publiceret inden for emnerne retorikkens historie, argumentation, politisk debat, skrivepædagogik og retorisk litteraturkritik (Christian Kock).

Klargøring af video-rekonstruktion til publikation. (Del af actio-projektet) (Merete Onsberg).

Udgivelse af Michæl Rosings oversættelse af fransk actio-artikel. (Del af actio-projektet) (Merete Onsberg).

Undersøgelse af det kropslige udtryk i Frederike Bruns æstetiske opdragelsesmetode. (Del af actio-projektet) (Merete Onsberg).

Artikel om den danske oversættelse af Per Olov Enquists Till Fedra. Udkommer primo 2005 (Merete Onsberg).

Artikel om fortolkning i retorisk kritik (Lisa Storm Villadsen).

Artikel om vurdering i retorisk kritik (Lisa Storm Villadsen).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Peter Østergaard Andersen: Bedømmelsesudvalg for Inga Axelsen (Københavns Universitet Amager), Martha Mottelson (Københavns Universitet Amager) og Peter Møller Pedersen (Roskilde Universitetscenter).

Leo Catana: Medlem af bedømmelsesudvalg for om Giambatista Vico.

Finn Collin: Formand for bedømmelsesudvalg vedr. to doktordisputater, indleveret til Institut for Medier, Erkendelse og Formidling, Københavns Universitet og formand for bedømmelsesudvalg vedr. ansættelse af professor i filosofi ved samme.

Tine Rask Eriksen: Medlem af bedømmelsesudvalg af lektorat i voksenpædagogik. Danmarks Pædagogiske Universitet og medlem af stipendieudvalg, Institut for Medier, Erkendelse og Formidling, Afdeling for Pædagogik. Københavns Universitet.

Jan Faye: Disputatsbedømmelse ved Aarhus Universitet. Ansøgninger under forskerskolen i filosofi, idehistorie og videnskabshistorie.

Nils Holtug: Formand ved Morten Ebbe Juul Niensens afhandling, The Evil of Ignorance – Liberalism, Neutrality, and Perfectionism og i bedømmelsesudvalget ved adjunktur i praktisk filosofi ved Göteborg Universitet.

Christian Kock: Udvalg vedr. lektorat i retorik ved Københavns Universitet (formand).

Kasper Lippert-Rasmussen: Bedømmelsesudvalg i forbindelse med afhandling i filosofi indleveret ved Københavns Universitet (formand). Medlem af betygdnsnæmnd i forbindelse med afhandling i filosofi indleveret ved Lunds Universitet.

Sven Erik Nordenbo: Medlem af udvalg på Københavns Universitet Amager og censor ved Danmarks Pædagogiske Universitet.

Søren Gosvig Olesen: Bedømmelsesudvalg vedr. afhandling: Musikalitetens fødsel, indleveret af Frederik Pio, Danmarks Pædagogiske Universitet (forsvaret 5. november 2004).

Merete Onsberg: I bedømmelsesudvalget vedr. eksternt lektorat på Københavns Universitet.

Tone Saugstad: Bedømmelse af projekt indleveret på Danmarks Pædagogiske Universitet.

Tillidshverv og netværk

Finn Collin: Medlem af styregruppen for Dansk Forskerskole for Filosofi, Idé- og Videnskabshistorie. Formand for Dansk Filosofisk Selskab.

Tine Rask Eriksen: Projektleder for Master i Professionsuddannelse og Professionsudvikling på instituttet. Medlem af følgegruppen for Master i Professionsudvikling nedsat af Danmarks Pædagogiske Universitet og Københavns Universitet. Medlem af udviklingsrådet. CVU Storkøbenhavn. Medlem af det danske netværk: "Professionsforskning" støttet af Det Humanistiske Forskningsråd. Medlem af det nordiske netværk: "Krop og praksis" støttet af Nordisk Råd. Medlem af "Opfølgingsgruppen for national delstrategi for sygeplejeforskning", Dansk Sygeplejeråd.

Jan Riis Flor: Medlem af konsistorium og Økonomi- og Bygningsudvalget (øbu), medlem af retors etikgruppe, medlem af fakultetets selvevalueringsgruppe vedr. kvalitetssikring af uddannelserne.

Christian Kock: Medlem af Fagkomitéen for Humaniora, Norges Forskningsråd.

Christian Kock: Medlem af "Den elektroniske tekst som en rumlig didaktik". Danmarks Pædagogiske Universitet. "Rhetoric and Resources in Public Relations Strategies: A Rhetorical and Sociological Analysis of Two Conflicts over Energy and the Environment". Universitetet i Oslo. "Brand Ethos – Om troværdige brand- og virksomhedsidentiteter i et retorisk og diskursteoretisk perspektiv". Copenhagen Business School.

Christian Kock: Medlem af udvalg under Undervisningsministeriet til udarbejdelse af læreplan for retorik i den nye gymnasiestruktur.

Kasper Lippert-Rasmussen: Biocampus' udvalg.

Thomas Søbirk Petersen: Medlem af netværk for Lighed og Pluralisme.

Robin May Schott: Medlem af arbejdsgruppe vedr. tværfakultære undervisningsudbud i køns- og ligestillingsperspektiver ved Københavns Universitet.

Formidling

Udgivervirksomhed

Kasper Lippert-Rasmussen: Referee for følgende tidsskrifter: "Ethics", "Ethical Theory and Moral Practice", "Utilitas", "Erkenntnis" og "Politica".

Helge Dohn: Referee: "Medical Education".

Redaktionelle hverv

Peter Østergaard Andersen: Medlem af redaktionen af det pædagogiske tidsskrift "VERA".

Leo Catana: Redaktør for publikation om historigræf: "Historiographies in Early Modern Philosophy and Science".

Finn Collin: Hovedredaktør af Danish Yearbook of Philosophy. Medlem af redaktionskomitéen for det nordiske tidsskrift "VEST". Consulting Editor af det internationale tidsskrift "Episteme".

Tine Rask Eriksen: Redaktør af monografien: "Dilemmas of care? The Nordic Welfare State and Paid Care". Forskningsbaseret antologi, udkommer januar 2005 (Ashgate, England). Redaktør af antologien: "Professionsidentitet i forandring? (Akademisk Forlag). Udkommer 2005. Medlem af redaktionsgruppen for "Tidsskrift for socialpædagogik". Referee i "Kvinder, Køn og Forskning". I referencegruppen i "Social Kritik". Referee i "Vård i Norden".

Jan Faye: "Nature's Principles" (Kluwer-Springer Verlag). Udkommer 2005.

Jan Riis Flor: Medlem af redaktionen af "Filosofiske Studier" og editorial board, "Res Cogitans" (Syddansk Universitet).

Nils Holtug: Editorial boards: "Bioethics", Oxford University Press. Editorial Board, "Utilitas", Cambridge University Press.

Christian Kock: Medlem af redaktionskomitéen for tidsskrifterne "Rhetorica Scandinavica" og "Controversia".

Kasper Lippert-Rasmussen: "Utilitas" (Editorial Committee, Cambridge University Press, England), "SATS": "Nordisk Filosofisk Tidsskrift". "Filosofiske Studier". "Politik". "International Journal of Ethics" (Editorial Board, Nova Publishers, USA).

Poul Lübcke: Medlem af The International Advisory Board for "The International Kierkegaard Commentary", ed. af Robert L. Perkins, Mercer U.P. Fortsat redaktion af

"Politikens filosofi leksikon" (planlagt udgivet 2006). Fortsat redaktion af "Tysk filosofi" (planlagt udgivet 2006).

Sven Erik Nordenbo: National redaktør af "Scandinavian Journal of Educational Research", 4 nr. årligt (Udgiver: Carfax Publishing Company, Oxford England). Medlem af redaktionen af "Danish Yearbook of Philosophy", 1 bind årligt (Udgiver: Museum Tusulanums Forlag). Medlem af Editorial Board i: "Studies in Philosophy and Education", 4 nr. årligt (Udgiver: Kluwer Publ. Comp., Holland). "Jahrbuch für Bildung und Erziehungsphilosophie" (Udgiver: Schneider Verlag). "Change. Transformations in Education. A Journal of Theory, Research, Policy, and Practice", 2 nr. årligt (Udgiver: University of Sydney).

Stig Alstrup Rasmussen: Medarbejder ved et kommende filosofisk leksikon.

Hanne Roer: Medlem af redaktionen for "Rhetorica Scandinavica" og af repræsentantskabet Orbis Terrarum bag tidsskriftet "Sfinx".

Robin May Schott: Medredaktør af "Philosophy on the Border" (udgives af Museum Tusulanum Forlag, 2005). Medlem af Editorial Board, "Hypatia; A Journal of Feminist Philosophy".

Lisa Storm Villadsen: National redaktør på "Rhetorica Scandinavica". Bi-vejleder på ph.d.-projekt ved Handelshøjskolen i København (CBS).

Kongresser og Symposier

Jan Faye: International Conference on the Ontology of Spacetime, Montreal, Canada 11.-14.5.2004. Workshop on Time in Physics and Philosophy, Rom, Italien 29.-30.11.2004.

Nils Holtug: International Conference on Egalitarianism, University of Copenhagen, 20.-21.8.2004. Conference om nationalisme, Københavns Universitet, 9.12.2004.

Kasper Lippert-Rasmussen: Workshop with Jeff McMahan (Rutgers University) (marts), Workshop med Roger Crisp (University of Oxford) (juni). International conference om egalitarisme, Københavns Universitet (august). Workshop med Andrew Williams and Paula Casal, Københavns Universitet (august). Workshop om liberal kulturpolitik, Københavns Universitet (august). Workshop om discrimination sammen med bl.a. Institut for Menneskerettigheder, Institut for Sociologi og Institut for Statskundskab (Aarhus Universitet), Københavns Universitet (september). International conference om religiøse mindretalsrettigheder, Syddansk Universitet (oktober). Workshop: "Når det naturlige lotteri bliver socialt", BioCampus, Københavns Universitet (oktober). International conference om lighed og velfærdsstaten, Aarhus Universitet (november). Seminar om nationalisme, Københavns Universitet (december). Workshop om diskrimination, Københavns Universitet (december).

Poul Lübcke: Leder af og deltager med paper i konferencen, Kierkegaard Research Symposium, Københavns Universitet 7.-8.2.2004. Koordinator for Nordisk netværk for studiet af tysk idealisme ved Det Humanistiske Fakultet, Københavns Universitet. Leder af Søren Kierkegaard Research Seminars for forskere på – og post.doc.-niveau.

Sven Erik Nordenbo: Oplæg ved NFPF's årskonference Reykjavik, Island, marts. Oplæg ved institutkonference, november.

Søren Gosvig Olesen: Oplæg og bidrag til symposiet: "The Body in Cultural and Philosophical Perspective", Medicinsk Fakultet, Syddansk Universitet, Odense, 10.-12.5.2004.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde**Forskningsophold i udlandet**

Poul Lübcke: Forskningsophold i Bologna 9.9.-10.10.2004.

Søren Gosvig Olesen: Forskningsophold på Universitat Freiburg fra 1.4.2004 vedr. projekt vedr. dekonstruktion og ontologiens svakkelse, samt forberedelse af emnerne: sproget, det onde.

Netverk

Stig Alstrup Rasmussen: Aktivt medlem af flere faglige netverk, herunder fellow ved NAMICONA med hovedbase ved Aarhus Universitet.

Instituteder Jan Riis Flor

Forbrug**Afdeling for Film- og Medievidenskab**

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	19,5	1,2	20,7
DVIP	0,1	0,3	0,3
STIP	3,3	1,8	5,0
TAP	9,6	2,3	12,0
arsverk i alt	32,4	5,7	38,1
Lon	13.731,0	1.996,0	15.728,0
Frikob	2,0	221,0	224,0
ovrige drift	1.574,0	5.340,0	6.915,0
Anskaffelser	1.939,0	32,0	1.971,0
Bruttototal t.kr.	17.247,0	7.590,0	24.837,0

Afdeling for Filosofi, Pedagogik og Retorik

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	26,6	4,2	30,8
DVIP	0,1	0,2	0,2
STIP	4,7	3,8	8,5
TAP	10,3	0,5	10,7
arsverk i alt	41,7	8,6	50,3
Lon	16.383,0	3.158,0	19.541,0
Frikob	22,0	160,0	183,0
ovrige drift	822,0	3.315,0	4.136,0
Anskaffelser	620,0	257,0	877,0
Bruttototal t.kr.	17.847,0	6.890,0	24.737,0

Stab**Afdeling for Film- og Medievidenskab***VIP Internt finansieret*

Arvidsson, Adam Erik; adjunkt.
Bondebjerg, Ib; professor.
Christensen, Christa Lykke; lektor.
Christensen, Jesper Hylbak; amanuensis.

Fetveit, Arild; lektor.
Fledelius, Karsten; lektor.
Gotved, Stine; adjunkt.
Grodal, Torben Kragh; professor.
Haastrup, Helle Kannik; amanuensis.
Hansen, Lennard Højbjerg; lektor.
Hjarvard, Stig; professor.
Jensen, Klaus Bruhn; professor.
Jerslev, Anne; lektor.
Jørholt, Eva; lektor.
Kristensen, Nete Nørgaard; adjunkt.
Riis, Johannes; lektor.
Sandvik, Kjetil; adjunkt.
Schepele, Johan Peter; lektor.
Stald, Gitte Bang; amanuensis.
Søndergaard, Henrik; lektor.
Thorup, John Villads; amanuensis.
Tybjerg, Casper; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Bjørn, Niels Carlo; ph.d.-studerende.
Pedersen, Dan; forskningsassistent.

STIP Internt finansieret

Hartvigson, Niels Henrik; ph.d.-studerende.
Jørgensen, Kristine; ph.d.-studerende.
Mathieu, David; ph.d.-studerende.
Sørensen, Lars-Martin; ph.d.-studerende.
Thorhauge, Anne Mette; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Eskjær, Mikkel; ph.d.-studerende.

Afdeling for Filosofi, Pedagogik og Retorik*VIP Internt finansieret*

Andersen, Peter Østergaard; lektor.
Carney, Stephen James; lektor.
Catana, Leo; adjunkt.
Christensen, Gerd; adjunkt.
Collin, Finn; professor.
Conrad, Joan; lektor.
Dohn, Helge; lektor.
Eriksen, Tine Rask; lektor.
Faye, Jan; lektor.
Flor, Jan Christian Riis; lektor.
Holtug, Nils; lektor.
Jensen, Søren Holm; amanuensis.
Jørgensen, Charlotte; lektor.
Kappel, Klemens; lektor.
Koch, Carl Henrik; lektor.
Koch, Rikke; amanuensis.
Kock, Christian Erik Jungersen; professor.
Lippert-Rasmussen, Kasper; lektor.
Lund, Anne Katrine; adjunkt.
Legaard, Sune; ph.d.-studerende.
Lübcke, Poul Otto; lektor.
Madsen, Christian Østergaard; forskningsass.
Moldenhawer, Bolette; lektor.
Nielsen, Morten Ebbe Juul; amanuensis.
Nordenbo, Sven Erik; lektor.
Olesen, Søren Gosvig; lektor.
Onsberg, Merete; lektor.
Plum, Maja; forskningsass.

Roer, Hanne; lektor.
Saugstad, Tone; lektor.
Steffensen, Esben Buus; studieadjunkt.
Villadsen, Lisa Storm; amanuensis.
Øland, Trine; amanuensis.

VIP Eksternt finansieret

Brobæck, Cecilia Marie; forskningsass.
Hvenegård-Lassen, Kirsten; adjunkt.
Jensen, Karsten Klint; lektor.
Kallestrup, Jesper; adjunkt.
Nielsen, Tina Charlotte Kallehave; adjunkt.
Schott, Robin May; lektor.

STIP Internt finansieret

Dahl, Katrine; ph.d.-studerende.
Hoff-Clausen, Elisabeth; ph.d.-studerende.
Isager, Christine; ph.d.-studerende.
Nielsen, Keld Stehr; ph.d.-studerende.
Pedersen, Esther Oluffa; ph.d.-studerende.
Pulvertaft, William Robert; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Konradsen, Jesper; ph.d.-studerende.
Nottelmann, Nikolaj; ph.d.-studerende.
Stensgaard, Jacob; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

Afdeling for Film- og Medievidenskab

Riis, Johannes: The Nature of Film Acting: A Realist Approach.

Afdeling for Filosofi, Pædagogik og Retorik

Axelsen, Inga: Sundhedspleje og "særlige indsatser for svagt stillede børn og unge" – myte eller virkelighed?
Friberg, Carsten: Æstetiske erfaringer. Filosofiske betragtninger af den moderne kultur.
Lorentzen, Vibeke: Symboltanker og symbolhandlinger som fænomen i forbindelse med alvorlig sygdom.
Mottelson, Martha: Lærerarbejdets koreografi – en empirisk undersøgelse af læreres praksis, habitus og professionelle stil.
Nielsen, Morten Ebbe Juul: The Evil of Ignorance – Liberalism, Neutrality, and Perfectionism.

Fondsbevillinger

Afdeling for Film- og Medievidenskab

Statens Humanistiske Forskningsråd

– Ringenes herre i Danmark – en empirisk undersøgelse af en biografbegivenhed (Anne Jerslev) kr. 283.000.
– Medier og demokrati i netværkssamfundet (MODINET) (Klaus Bruhn Jensen) kr. 3.933.400.
– Niels Bjørns projekt: Storbyfilm. Undersøgelse af hvordan storbyfilm fra de seneste ti år stimulerer en multiperspektivistisk tænkning, som medfører nye erkendelser om urbane forandringsprocesser (Stig Hjarvard) kr. 1.400.000.

Afdeling for Filosofi, Pædagogik og Retorik

Center for Bioetik og Risikovurdering, KVL

– DT 104 A case study of the interplay between risk management, uncertain knowledge and risk communication (Karsten Klint Jensen) kr. 148.500.

Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskolen

– Transparens i beslutningsprocesser vedrørende risikobetonede aktiviteter (Karsten Klint Jensen) kr. 300.000.

LB-Fonden til Almenvælgørende

– Formål Identitetspolitik i det flerkulturelle klasserum (Mette Buchardt) kr. 75.000.

Luleå Tekniske Universitet

– Riskvurdering ur att filosofisk (Karsten Klint Jensen) kr. 180.000.

RUF Rådet for Ulandsforskning

– Integration af hensyn til biologisk mangfoldighed i Nepals skovbrug (Stephen Carney) kr. 799.600.

Statens Humanistiske Forskningsråd

– Dynamiske Systemer i Kognitionsforskningen – En revidering af Mentale Repræsentationer (Keld Stehr Nielsen) kr. 1.400.000.

Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd

– Progressiv pædagogik i inklusions- og eksklusionsperspektiv (Trine Øland) kr. 1.544.600.

Publikationer

Afdeling for Film- og Medievidenskab

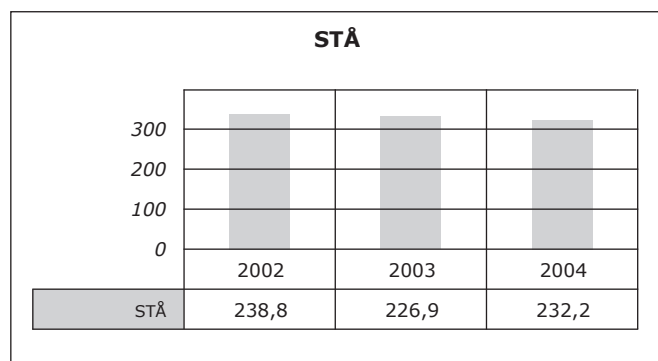
Bondebjerg I.: Television and the European Union. i: Contemporary World Television s. 67-70. John Sinclair & Graeme Turner (eds). London 2004.
Bondebjerg I.: Kærlighed i dogmedragt. En analyse af "En kærlighedshistorie". i: Nøgne billeder. De danske dogmefilm s. 161-177. Ove Christensen (red). København 2004.
Bondebjerg I., Colding P.: Introduction. Changing media – changing Europe: Interdisciplinary and Dynamic research agenda. i: European Culture and the Media s. 9-18. Ib Bondebjerg & Peter Colding (red). Bristol, UK 2004.
Bondebjerg I., Colding P.: Ib Bondebjerg. European Culture and the Media. 315s. Bristol, UK 2004.
Christensen C.L.: Danish children's television – a consumer guidance? 1-15s. Child and Teen Consumption. European Center for children's products, University of Poitiers, Angoulême, France 2004.
Christensen C.L.: Se til venstre der er en svensker. Ægte kærlighed. i: Nøgne billeder. De danske dogmefilm s. 197-215. Ove Christensen (red). Medusa, Danmark 2004.
Fledelius K.: Faked reality at all levels. i: Film, politics, propaganda s. 310-360. Karsten Fledelius (red). Studenterafdelingen – Humaniora, København 2004.
Fledelius K.: Leni Riefenstahl. Kosmorama – Tidsskrift for filmkunst og filmkultur 233, i: Filmen og magten s. 310-360. Peter Schepelern (red). Det Danske Filminstitut, København 2004.

- Fledelius K.: Balkankrise – mod transatlantisk arbejdsdeling eller europæisk afmagt? i: *Atlantiske afstande – samfund, sikkerhed og samarbejde i bevægelse* s. 137-156. Kenneth Møller Johansen og Terkel Kunding (red). Akademisk Forlag, København 2004.
- Fledelius K.: Propaganda som faktagenre. i: *Faktateori og -analyse II* s. 333-350. Karsten Fledelius og Nete Nørsgaard Kristensen (red). Studenterafdelingen – Humaniorer, Københavns Universitet 2004.
- Fledelius K.: Why we fight – An American example of war time orientation. i: *Faktateori og -analyse II* s. 351-373. Karsten Fledelius og Nete Nørsgaard Kristensen (red). Studenterafdelingen – Humaniorer, København 2004.
- Fledelius K.: Til daglig nytte og glæde. *Klassikerforeningens kildehæfter i: Levende ord – græsk, latin. oldtidskundskab* s. 61-62. Henrik Bolt-Jørgensen mfl. (red). Klassikerforeningen, Vejle 2003.
- Grodal T.K.: Frozen flowers in von Trier's Oeuvre. *Northern Lights i: Visual Authorship. Creativity and Intentionality in Media* s. 129-168. Torben Grodal, Iben Thorving Laursen, Bente Larsen (red). Museum Tusculanum, København 2004.
- Grodal T.K.: Agency in film, filmmaking and reception. *Northern Lights i: Visual Authorship. Creativity and Intentionality in Media* s. 15-36. Torben Grodal, Iben Thorving Laursen, Bente Larsen (red). Museum Tusculanum, København 2004.
- Grodal T.K.: Love and Desire in the Cinema. *Cinema Journal* 43,2, s. 26-46. 2004.
- Grodal T.K.: Introduction. *Northern Lights i: Visual Authorship. Creativity and Intentionality in Media* s. 7-14. Torben Grodal, Iben Thorving Laursen, Bente Larsen (red). Museum Tusculanum, København 2004.
- Grodal T.K.: Gamle Amerika, nye Europa. Om regressive træk i amerikansk politik – og film. *Kosmorama* 233, s. 24-31. 2004.
- Grodal T.K.: Stille eksistenser finder lykken – Italiensk for begyndere. i: *Nøgne billeder. De danske dogmefilm* s. 121-138. Ove Christensen (red). Medusa, Viborg 2004.
- Haastrup H.K.: Genkendelsens glæde – intertekstualitet på film. 215 s. København 2004.
- Hansen L.: Digital æstetik i hverdagen. *Mediekultur* 36, 2003, s. 52-62. 2004.
- Hansen L.: Konstruktion af en portal til faglig formidling. 5s. 2004.
- Hansen L.: Den artikulerede stil – The king is a live. i: *Nøgne billeder – De danske dogmefilm* s. 99-121. Ove Christensen (red). Medusa, Viborg 2004.
- Hjarvard S.: Biblioteket i det selskabelige samfund. s. 24-24. København 2004.
- Hjarvard S.: Frederik og Mary: Forbrugets idoler. 7-8. 2. sektionen. *Politiken*, København 2004.
- Hjarvard S.: Globaliseringen af sproget. Om mediernes rolle i udbredelsen af engelsk og fremkomsten af medialektter. *Nordicon Information* 2, vol 26, s. 75-97. 2004.
- Hjarvard S.: Professionel ledelse er ikke nok. 1s. *Berlingske Tidende*, København 2004.
- Hjarvard S.: Mediernes dækning af invasionen af Irak 2003. Working paper no. 13 131 s. Modinet, Københavns Universitet 2004.
- Hjarvard S.: The Globalization of Language. How the Media contribute to the Spread of English and the emergence of Medialects. *Nordicon Review* 1-2, vol. 25, s. 75-97. 2004.
- Hjarvard S.: Krøniken – mindre mesterværk, mere tidsånd. 36-41s. PEJ-Gruppen, Herning 2004.
- Hjarvard S.: Anmeldelse af Kirsten Drotner: "Disney i Danmark. At vokse op med en global medie gigant". 69-71s. *Mediekultur*, København 2004.
- Hjarvard S.: Fra monarki til medieshow. s. 12-14. København 2004.
- Hjarvard S.: From bricks to bytes: The Mediatization of a Global Toy Industry. i: *European Culture and the Media* s. 43-63. Ib Bondebjerg, Peter Colding (red). Intellect, Bristol 2004.
- Jensen K.B.: Klaus Bruhn Jensen. i: *Communication as a field diversity as strength/weakness orientation toward research in the public interest* s. 50. Brenda Dervin & Mei Song. 2004.
- Jensen K.B.: Modinet. Media convergence, mediated communication and the transformation of the public sphere. 95s. *Modinet working paper no. 8*, København 2004.
- Jensen K.B.: La investigación en comunicación de los modelos para la investigación sobre los mundos de la internet. *Comunicación y sociedad* 40, s. 65-104. 2004.
- Jensen K.B.: The internet as an area of research. i: *Internet research annual 2000-2002*, vol 1 s. 13-16. Consalvo, mia et al. Peter Lang, New York 2004.
- Jensen K.B., Consalvo M., Baym N., Hunsinger J., Logie J., Murero M., Shade L.R.: Klaus Bruhn Jensen. *Internet research annual 2000 – 2002* vol. 1. 283s. Peter Vang, New York 2004.
- Jerslev A.: The cinema of David Lynch. American dreams, nightmare visions. i: *The Cinema of David Lynch. American dreams, nightmare visions* s. 151-165. Erica Sheen & Annette Davison (red). Wallflower Press, London & New York 2004.
- Jerslev A.: Den intime dokumentar. i: *Realisme. Indlæg fra realismeseminar i Kolding* s. 59-103. Astrid Fosvold (red). Syddansk Universitet, Odense 2004.
- Jerslev A.: Vi ses på tv – medier og intimitet. 271 s. Gyldendal, København 2004.
- Jerslev A.: Elsker dig for evigt – lige nu. Susanne Biers elsker dig for evigt. i: *Nøgne billeder – de danske dogmefilm* s. 177-197. Ove Christensen (red). Medusa, 2004.
- Kristensen N.N.: Den Journalistiske Udfordring. *Nordicon Information* nr. 4, årg. 26, s. 51-68. 2004.
- Kristensen N.N.: Journalister og kilder – slinger i valsen? 315 s. Ajour/Center for Journalistik og Efteruddannelse (CFJE), Århus 2004.
- Kristensen N.N., Hjarvard S., Ørsten M.: Mediernes dækning af invasionen af Irak 2003. 114s. Center for Medier og Demokrati i Netværkssamfundet, København 2004.
- Riis J.: Kærlighed er koldere end død. 1s. *Kosmorama*, København 2004.
- Riis J.: Det enkles kunst (interview med David Bordwell). s. 10-11. København 2002.
- Riis J.: Film acting and the communication of emotions. i: *Film Style & Story* s. 139-152. Peter Schepelern, Lenard Højbjerg (red). Museum Tusculanum Press, København 2003.
- Riis J.: See Emily play – en skuespilanalyse. *Kosmorama* 217, s. 23-25. 1997.
- Riis J.: Naturalist and classical styles in early sound film acting. *Cinema Journal* 3, s. 3-17. 2004.
- Riis J.: Johannes Riis, Ole Steen Nilsson (red). *Den tidlige film*. 214s. Tryllelygten, København 1995.
- Riis J.: Vocal Style in early sound film acting: Naturalist

- and classicist principles in Georg Schneevoigt's kirke og orgel. i: *L'uomo visibile / The visible man* s. 343-351. F. Pitassio (red). Forum, Udine, Università degli studi di Udine 2002.
- Riis J.: Tæt på og langt fra. Den romerske storfilmers genfødsel. *Kosmorama* 226, s. 116-133. 2000.
- Sandvik K.: Fortælling som kollektiv proces. Om kollektivt tilrettelagte multimediale fiktionsverdener, deres fascinationskraft og udfordringer. *Drama, Nordiske dramapædagogisk tidsskrift* 3-2004, s. 27-31. 2004.
- Schepele P.: Postwar Scandinavian Cinema. i: *European Cinema* s. 139-156. Elizabeth Ezra (red). Oxford University Press, Oxford 2004.
- Schepele P.: Den amerikanske forbindelse. *Ekko* 21, s. 9-15. 2004.
- Schepele P.: Solist eller holdspiller? *Ekko* 22, s. 20-26. 2004.
- Schepele P.: The making of an Auteur. Notes on the Auteur theory and Lars von Trier. i: *Visual Authorship, Northern Lights Film and Media Studies Yearbook* 2004 s. 103-127. Torben Grodal, Iben Thorving Laursen, Bente Larsen (red). Museum Tusulanum Press, København 2004.
- Schepele P.: Dommedag nu. *Ekko* 1/2005, s. 36-41. 2004.
- Stald G.B.: International cooperation in research. Children and their changing media environments. i: *Netzwerke für die Informationsgesellschaft* s. 192-217. Mike Grosse-Loheide, Uwe Hasebrink (red). GMK, Bielefeld 2004.
- Stald G.B.: Global reach, local roots: Young Danes and the Internet. *Internet research Annual* i: *Internet research Annual 2000-2002, volume I* s. 129-140. M. Consalvo, N. Baym, J. Hunsinger, K.B. Jensen, J. Logie, M. Murero, L. R. Shade (red). Peter Lang, New York 2004.
- Stald G.B.: Billeder af børn og unges mediebrug. *Dansk Pædagogisk Tidsskrift* 1, s. 36-59. 2004.
- Sørensen L-M.: Ozu og Tofu – så sandelig ikke svinekoteletter. *Filmmagasinet Mifune* 2, s. 14-17. 2004.
- Tybjerg C.: The Restoration of Dreyer's "Der var engang". *Journal of Film Preservation* 67, s. 31-36. 2004.
- Tybjerg C.: Shadow-Souls and strange adventures: Horror and the supernatural in European silent film. i: *The Horror Film* s. 15-39. Stephen Prince (red). Rutgers University Press, New Brunswick, NJ 2004.
- Tybjerg C.: Mod naturens orden: Den gale videnskabsmand og filmen. *Kosmorama* 231, s. 117-133. 2004.
- Tybjerg C.: The Mark of the Maker: or Does it make sense to speak of a Cinematic paratext? i: *Limina/Le soglie del film – Film's thresholds: X International Film Studies Conference, University of Udine* s. 481-487. Veronica Innocentie, Valentina (red). Forum, Udine, Italien 2004.
- Tybjerg C.: Det store søm. Polfærd på film. *Kosmorama* 232, s. 207-241. 2004.
- Tybjerg C.: Helvedesildens genskær: Allegori og frigørelsesvilje i besættelsestidens film. *Kosmorama* 233, s. 93-115. 2004.
- Afdeling for Filosofi, Pædagogik og Retorik**
- Andersen P.Ø.: Pædagoguddannelsens fremtid – mellem evaluering og regeringspolitik? *Vera* 28, s. 64-73. 2004.
- Andersen P.Ø., Ellegaard T., Stanek A.: Daginstitutionernes indhold og pædagogik i historisk belysning. i: *Læreplaner i børnehaven. Baggrund og perspektiver* s. 76-101. Tomas Ellegaard og Anja Stanek (red.). Kroghs Forlag, Vejle 2004.
- Buchardt M.: Religious Education in School: Approaches in School Practice and Research in Denmark. *Bibliotheca Theologiae Practicae* Vol. 74, i: *Towards a European Perspective on Religious Education* s. 117-126. Rune Larsson & Caroline Gustavsson (red.). Artos & Norma, Stockholm 2004.
- Buchardt M.: Feltarbejde i religionsundervisningen. *Religionslæreren* 2, s. 8-10. 2004.
- Buchardt M.: Sprog og religion – sprog om religion. Vilkår for dansk som andetsprog i skolefaget Kristendomskundskab. *UFE-Nyt – Undervisere For tosprogede Elever UFE-Tema* 2004, i: *Andetsprogsdimensionen i fagene* s. 49-55. Kirsten Christensen, Mubeen Hussain, Merete Engel (red.). 2004.
- Buchardt M., Bayer M., Bøndergaard J., Laursen P.F., Nielsen L.T., Plauborg H.: Læreres læring – aktionsforskning i skolen. 112 s. Forlaget CVU København og Nordsjælland – KLEO, København 2004.
- Buchardt M., Nielsen L.T., Plauborg H., Bayer M., Bøndergaard J., Laursen P.F.: Læreres læring – aktionsforskning i praksis. 24s. Forlaget CVU København og Nordsjælland – KLEO, København 2004.
- Carney S.J.: The Professional Development of Teachers: Trends and Tendencies in Anglo-Saxon Research. i: *The Professional; Research in the Professions and Professional Education* s. 103-122. Katrin Hjort (red.). Roskilde Universitetsforlag, Roskilde 2004.
- Collin F.: "Introduktion" til Den Sociale konstruktion af virkeligheden. i: *Den Sociale konstruktion af virkeligheden* s. 7-33. Peter Berger og Thomas Luckmann. Akademisk Forlag, København 2004.
- Collin F.: "Robust realisme forsigtigt forsvaret?". *Kritik* 172, s. 75-78. 2004.
- Collin F.: Socialkonstruktivism og sondringen imellem den fysiske og sociale virkelighed + Duplik til Peter Harder. i: *Socialkonstruktivismen under debat* s. 128-146 + 154-159. Peter Widell (red.). Modtryk, 2004.
- Collin F.: Kuhn dekonstrueret. *Social kritik* 96, s. 43-51. 2004.
- Eriksen T.R.: Professionsbacheloruddannelsen. Akademiisering: Fup eller fakta? *Dansk Pædagogisk Tidsskrift* 2, s. 60-73. 2004.
- Eriksen T.R.: Gendered Professional Identity and Professional Knowledge in Female Health Education – Put into Perspective by a Follow-up Study. *NORA, Nordic Journal of Women's Studies* Vol. 12, no.1, s. 20-30. 2004.
- Eriksen T.R.: Det moderne hjælpearbejde. *Magasinet Humaniora* 1, s. 20-23. 2004.
- Flor J.R.: Mål, indstillinger og metoder i filosofien – et naturalistisk blik. *Filosofiske Studier* 23, s. 120-130. 2004.
- Koch C.H.: "Ingen i Danmark var hjemme i filosofien som Baggese". Jens Baggese og tysk filosofi. i: *Den tyske forbindelse – kulturelle udvekslinger gennem 400 år* s. 85-101. Birthe Hoffmann (red.). Gyldendal, København 2004.
- Koch C.H.: Den danske idealisme : 1800-1880. Den danske filosofis historie 595 s. Gyldendal, København 2004.
- Koch C.H.: Dansk filosofi i positivismens tidsalder (Den danske filosofis historie, bd. 5: 1880-1950). 483 s. Gyldendal, København 2004.
- Kock C.E.J.: "Debatten der snublede i starten". *Sprog og samfund* Vol. 22 (4), s. 31-34. 2004.

- Kock C.E.J.: Rhetoric in Media Studies. The Voice of Constructive Criticism. Nordicom Information Vol. 26 (2), s. 103-110. 2004.
- Kock C.E.J.: Rhetoric in Media Studies. The Voice of Constructive Criticism. Nordicom Review (Special issue) Vol. 25 (1-2), s. 103-110. 2004.
- Kock C.E.J.: Troværdighed – hvad taler vi om? i: Spin, selvfremsættelse og samfund – public relations som reflekterende praksis s. 279-305. Mie Femø Nielsen. Samfundslitteratur, Frederiksberg 2004.
- Lippert-Rasmussen K.: Are some inequalities more unequal than others? Nature, nurture, and equality. *Utilitas* 16, s. pp. 193-219. 2004.
- Lippert-Rasmussen K.: Sær Behandling? Om Positiv Diskrimination. *Kritik* 157, s. 45-54. 2004.
- Lippert-Rasmussen K.: Passionless rulings and expressivism. *Filosofiske Studier* 23, s. 22-38. 2004.
- Lippert-Rasmussen K.: Smilansky's Baseline Objection to Choice Egalitarianism. *SATS-Nordic Journal of Philosophy* 5, s. 147-50. 2004.
- Lippert-Rasmussen K., Petersen T.S.: At gøre det bedste for sine børn – Ethiske overvejelser i forbindelse med selektion og genetisk forbedring af embryoner. *Bibliotek for læger* 4, s. 308-324. 2004.
- Lübcke P., Cappelørn N.J., Deuser H., Stewart J.B.: A Comparative and Critical Appraisal of Climacus' Theory of Modalitet in the Interlude. *Kierkegaard Studies Yearbook 2004*, i: *Kierkegaard Studies* s. 161-183. (eds.). Walter De Gruyter, Berlin – New York 2004.
- Moldenhawer B.: Interkulturel pædagogik – hvad er det? s. 10-11. Erling Borre (red.). *Liv og læring – Et årsmagasin fra Børne- og Undervisningsforvaltningen i Albertslund*, Albertslund 2004.
- Moldenhawer B.: Lighed versus pluralisme – med folkeskolen som case. i: Norm og acceptabilitet. Sproglige og kulturelle forskelligheder i det flerkulturelle samfund s. 65-97. Christian Horst og Karen Lund (red.). *Danmarks Pædagogiske Universitetsforlag*, København 2004.
- Moldenhawer B.: Uddannelse og identitet blandt pakistansk/danske og tyrkisk/danske unge. i: *Praktikker i erhverv og uddannelse* s. 297-337. Karin Anna Petersen (red.). Frydenlund, København 2004.
- Moldenhawer B.: Kulturelle dilemmaer i en skole for alle. i: *Udfordringer til undervisningen – i didaktisk perspektiv* s. 77-104. Mads Hermansen og Elsebeth Jensen (red.). Alinea, København 2004.
- Moldenhawer B.: Ethnic Minorities in the Primary and Secondary Schools and Youth Education Strategy. i: *Minority Report Focus on Ethnic Inequalities in Denmark 2004* s. 47-53. Helle Stenum mfl. (red.). 2004.
- Moldenhawer B.: Flerkulturelle klasserum forudsætter respekt. *Billesø & Baltzer* 4, s. 66-79. 2003.
- Nordenbo S.E.: John Stuart Mill: Sentimental pædagogik. i: *Pædagogikkens mange ansigter* s. 289-302. Lars Løvlie og Kjetil Steinsholt. Universitetsforlaget AS, Oslo 2004.
- Olesen S.G.: La condition de la philosophie dans l'enseignement supérieur danois. Une étude à partir de Villy Sørensen. *Nordiques* 3, s. 107-127. 2004.
- Olesen S.G.: Die Bedingungen der Philosophie an den höheren Bildungsanstalten in Dänemark. Ein Bericht anknüpfend an eine Bemerkung von Villy Sørensen. i: *Philosophieren im Ostseeraum* s. 27-48. Carola Häntsch (red.). Harrasowitz Verlag, Wiesbaden 2004.
- Olesen S.G., Wolgast K.: (red.). Martin Heidegger: Et brev om "humanismen". 25-88s. Informationens Forlag, København 2004.
- Onsberg M.: Ifølge den retoriske tradition. *Rhetorica Scandinavica* 29 / 30, s. 87-92. 2004.
- Petersen T.S.: Women, Assisted Reproduction and Social Coercion. *Ethical Theory and Moral Practice* 1, s. 81-90. 2004.
- Petersen T.S.: Egalitarianism and Repugnant Conclusions. *Danish Yearbook of Philosophy* Vol. 38, s. 115-125. 2004.
- Petersen T.S.: Ethiske regler – en nødvendig sparringspartner. *Afspændingspædagogen* 4, s. 4-6. 2004.
- Petersen T.S.: Sagde du etik? – om etik og etiklede. *Afspændingspædagogen* 3, s. 4-6. 2004.
- Petersen T.S., Hansen K.: Sygdom eller velfærd? *Månedsskrift for Praktisk Lægegering* 3, s. 333-341. 2004.
- Petersen T.S., Hansen K.: Kunstig lovgivning – om lesbisk ret til kunstig befrugtning. *Social Kritik* 95, s. 30-37. 2004.
- Petersen T.S., Hansen K.: Børn som gave – Ethiske overvejelser i forbindelse med donation af menneskelig sæd, æg og embryoner. *Bibliotek for læger* 4, s. 294-306. 2004.
- Petersen T.S., Hansen K.: Lad dog æggene rulle. 1s. København 2004.
- Petersen T.S., Hansen K.: O.K. med penge for donoræg. 2. sektion, side 2. *Politikens Forlag*, København 2004.
- Petersen T.S., Hansen K.: "Børn homoseksuelle være forbudt for børn? Dansk lov er i modstrid med menneskerettighederne og barnets tarv." *Adoption og Samfund* 1, s. 7-8. 2004.
- Petersen T.S., Lippert-Rasmussen K.: At gøre det bedste for sine børn – Ethiske overvejelser i forbindelse med selektion og genetisk forbedring af embryoner. *Bibliotek for læger* 4, s. 308-324. 2004.
- Rasmussen S.A.: Bevillingssystemet er til at græde over. *PS sektion – side 10. Dagbladet Politiken A/S*, København 2004.
- Rasmussen S.A.: Dummettianske temaer. 56 + 16 artiklers. *Museum Tusulanum*, København 2004.
- Rasmussen S.A.: Review of Daniel Bonevac, *Deduction: Introductory Symbolic Logic*. *Studia Logica* Vol. 78, s. 141-145. 2004.
- Rasmussen S.A.: Skal nye professorer være bløde i bolden? 2. sektion – side 4. *Dagbladet Politiken A/S*, København 2004.
- Roer H.: Dantes rumrejse år 1300. i: *Undervejs mod Gud. Rummet og rejsen i middelalderlig religiøsitet* s. 115-137. *Museum Tusulanums Forlag*, Gylling 2004.
- Saugstad T.: Pædagogik mellan talspås- och skriftspråkskultur. i: *Utmaningar i filosofisk pædagogik* s. 69-88. Jan Bengtsson. *Studentlitteratur*, Lund 2004.
- Saugstad T.: Vejledning og intimitetstyrani. i: *Pædagogikken og kampen om individet* s. 89-108. John Krejsler. Hans Reizels Forlag, København 2004.
- Schott R.M.: Feministisk filosofi. 203 s. Gyldendal, København 2004.
- Schott R.M.: Politik og kunsten at sørge. *Forum* December 2004, s. 6. 2004.
- Schott R.M.: The Atrocity Paradigm and the Concept of Forgiveness. *Hypatia; A Journal of Feminist Philosophy* Vol. 19, no. 4, s. 204-211. 2004.
- Villadsen L.S.: Guldlok-argumentet. *Retorikmagasinet* 54, s. 12-13. 2004.

STÅ 2002-2004

Studeleder Klemens Kappel

Studienævnet for Pædagogik

(Styregruppen for Master i Professionsuddannelse og Professionsudvikling samt Studienævnet for Humanistisk Informatik)

Medlemmer

Pr. 1.2.2004 bestod studienævnet af lektor Joan Conrad, lektor Tine Rask Eriksen, lektor Bolette Moldenhawer, studerende Sune Jon Hansen, studerende Mai Louise Bastiansen og studerende Louise Mathiasen.

Pr. 1.5.2004 bestod studienævnet af lektor Peter Østergaard Andersen, lektor Tine Rask Eriksen, lektor Bolette Moldenhawer, studerende Sune Jon Hansen, studerende Trine Marie Melchior Madsen og studerende Marianne Brodersen.

Beretning

Studienævnet har i 2004 planlagt og udarbejdet udkast til ny studieordning for bacheloruddannelsen i pædagogik. Udover de ændringer der nødvendiggøres under hensyntagen til den nye universitetslov, har studienævnet besluttet at gennemføre en række yderligere ændringer og forbedringer i fagets studieordning. De er overvejende motiveret ud fra hensynet til at styrke de studerendes muligheder for at kvalificere sig, med henblik på at kunne foretage selvstændige undersøgelser og projekter i såvel studiesammenhæng som i efterfølgende arbejdssammenhæng.

Studienævnet har endvidere indledt en undersøgelse af relationen mellem fagets bacheloruddannelse og kandidatuddannelse. Den omhandler forhold som fx progression

mellem de to uddannelser, kandidatuddannelsens indhold og former i relation til tilsvarende uddannelser i ind- og udland, samt vurderinger af uddannelsen blandt studerende og færdige kandidater.

Styregruppen for Master i Professionsuddannelse og Professionsudvikling

Medlemmer

I studieåret 2004 bestod styregruppen af Tine Rask Eriksen (uddannelsesleder), Joan Conrad (studeleder) frem til 31.7. og fra 1.8 af Peter Østergaard Andersen (studeleder). Samt Thomas T. Lund (studerende) og Karen Ørneberg (studerende).

Beretning

Det første hold Mastere i Professionsuddannelse og Professionsudvikling blev kandidater i juni 2004. 13 studerende blev færdige inden for den normerede studietid.

Det andet hold har afsluttet modul 2 og 3. Det valgfrie modul 3: "Modernitet og hverdagsliv, organisation og professionel praksis" blev udviklet ud fra holdets ønsker.

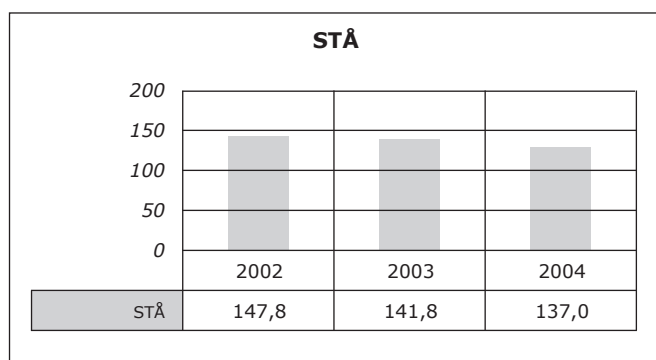
Der har været afholdt fire styregruppemøder i 2004, hvor alle relevante beslutninger vedrørende indholdet i studiet er drøftet. Der har været afholdt to følgegruppemøder sammen med Danmarks Pædagogiske Universitet og den fælles følgegruppe for uddannelsen bestående af afgangere og relevante ledere fra den offentlige sektor og ministeriet.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning

Indskrivningsfag	Aktivitetssområder							I alt
	Pædagogik	Kvindestudier	Eur. Etnologi	Minoritetsstudier	Øvrig hum.	Samf.	Meritoverført	
Pædagogik	118,3	2,0	1,8	1,5	3,4	1,1	7,0	135,0
Audiologopædi	2,8							
Teatervidenskab	1,8							
Dansk	1,5							
Engelsk	1,0							
Religionsfagene	1,0							
Musikvidenskab	1,0							
Litteraturvidenskab	1,0							
Øvrig humaniora	2,8							
Meritstuderende	3,8							
Gæstestuderende	2,3							
I alt	137,0							
Åben uddannelse	52,3							

STÅ 2002-2004

Studieleder Peter Østergaard Andersen

Studienævnet for Retorik**Medlemmer**

Pr. 1.2.2004 bestod studienævnet af stud.mag Mathias Grüttner, lektor Charlotte Jørgensen (formand), stud.mag. Sofie Horskær Madsen (næstformand), lektor Merete Onsborg.

Beretning

Studieordningen for kandidatuddannelsen i retorik er blevet revideret. "Studieordning for den 2-årige kandidatuddannelse i Retorik, 1998-ordningen med revisioner af 2004" blev gældende fra efterårssemestrets begyndelse.

I forbindelse med den kommende kandidatuddannelse i Virksomhedshumaniora, som Filosofi, Pædagogik og Retorik er gået sammen om, har studienævnet udarbejdet en studieordning for det nye tilvalgsfag Virksomhedsretorik

på 15 ECTS. Tilvalgsfaget blev udbudt i foråret 2004 (1 hold). Det indgår i et 1-årigt studiemønster i Virksomhedshumaniora i kombination med tre andre tilvalgsfag under Filosofi og Pædagogik, men udbydes også som enkeltstående tilvalg.

Da retorik som led i gymnasireformen bliver indført som valgfag i gymnasieskolen, har studienævnet udarbejdet en studieordning for et 1/2-årigt sidefagsstudium i retorik.

Studienævnet har endelig arbejdet med udformningen af den kommende studieordning for grundfagsstudiet i retorik under den nye bekendtgørelse.

Statistik

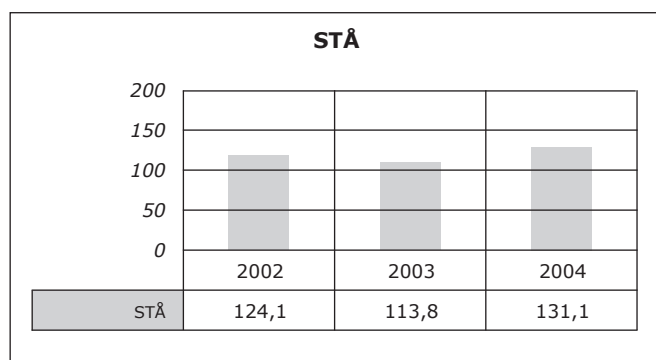
STÅ-produktionen for retorik baserer sig på 1 hold på grundfaget og 2 hold mundtlig og skriftlig formidling på tilvalgsfagsstudiet i retorik samt tilvalgsfagsstudiet Virksomhedsretorik.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning

Indskrivningsfag	Aktivitetssområder							
	Retorik	Film-videnskab	Audiologi-pædi	Historie	Øvrig hum.	Andre fak.	Merit-overført	I alt
Retorik	78,1	2,3	1,3	1,3	4,8	0,5	2,1	90,3
Dansk	7,3							
Filmvidenskab	7,0							
Historie	6,5							
Filosofi	5,4							
Eur. Etnologi	3,8							
Engelsk	3,5							
Litteraturvidenskab	3,0							
Øvrig humaniora	8,6							
Meritstuderende	7,0							
Gæstestuderende	1,0							
I alt	131,1							

STÅ 2002-2004

Studieleder Charlotte Jørgensen

Musikvidenskabeligt Institut

Ledelse pr. 1.2.2004

Instituttet ledes af institutleder, lektor Peter Woetmann Christoffersen.

Bestyrelsen består af institutleder Peter Woetmann Christoffersen, lektor Annemette Kirkegaard, lektor Søren Møller Sørensen, fuldmægtig Marianne Onana samt stud.mag. Hans Christian Seidelin.

Organisation

Instituttet er organiseret med institutbestyrelse og institutleder, jf. interimsvedtægterne for Københavns Universitet.

Adresse

Klerkegade 2
1308 København K
Telefon 35 32 37 39
Fax 35 35 37 38
musik@hum.ku.dk
www.musik.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Seneste historiske udvikling

Musikvidenskabeligt Institut (MI) holder til i en tidligere frimurerloge fra 1868. Trods nedslidning og u hensigtsmæssig indretning har huset med sine højloftede rum og sin særegne atmosfære været værdsat af ansatte og studerende. Det er nu besluttet at musikvidenskab skal indgå i Institut for Kunst- og Kulturvidenskab sammen med beslægtede fag. Sammenlægningen bliver en realitet, så snart en fysisk overførsel til nye lokaler i KUA har fundet sted – for tiden sigtes på 2009. Indtil da forbliver MI en selvstændig enhed, nu som fakultetets mindste institut. Planerne om flytning og sammenlægning nyder stor opbakning på MI, og der bruges mange kræfter på at gøre studieplaner og administration klar til de nye udfordringer.

Gennem 2005 er der på grundlag af Flerårsaftalens bevilling til formålet sket en generel fornyelse af instituttets edb-udstyr, og der er blevet indrettet et lokale til undervisning i musikprogrammer.

Personaleforhold

I løbet af 2004 har to lektorer, der gennem mange år har været med til at præge MI, fratrådt deres stillinger på grund af alder, Niels Martin Jensen ved udgangen af marts og Jens Brincker ved udgangen af august. Adjunkt Michael Fjeldsøes stilling udløb i juli. Han fortsatte som amanuensis, og der blev opslået et fortsættelseslektorat i musikvidenskab med særligt henblik på "vesterlandsk kunstmusik i perioden efter ca. 1890" med ansøgningsfrist den 2. august. Tre ansøgere reflekterede på opslaget. Michael Fjeldsøe tiltræder stillingen 1.1.2005.

Et adjunktur i Musikvidenskab med særligt henblik på musiketnologi blev opslået i juni 2004 med ansøgningsfrist 27.8. Det fremkaldte fire ansøgninger. Ph.d. Tore Tvarnø Lind ansættes i stillingen med tiltrædelse 1.8.2005.

Den 1.2. tiltrådte cand.mag. Ingeborg Okkels et treårigt ph.d.-stipendium fra Københavns Universitet. Det af Sta-

tens Humanistiske Forskningsråd støttede projekt "Dansk rockkultur fra 50'erne til 80'erne" opslog i 2003 et treårigt ph.d.-stipendium. Det blev 1.3.2004 besat med cand.theol. Henrik Smith-Sivertsen.

Forskningsvirksomhed

1. Den europæiske musiks historie fra middelalderen til nutiden

Det musikalske udtryk i vokalmusikken omkring 1500: En undersøgelse af håndskriftet Amiens, Bibl.Mun. 162 D (P. Woetmann Christoffersen).

Den italienske solosonate ca. 1600-ca. 1680 (N.M. Jensen).

Hændels "Messias" med særligt henblik på dens danske receptions historie (M. Topp).

Det europæiske operaorkester i det 18. og 19. årh., herunder Det kgl. Kapels historie fra ca. 1770 til ca. 1874 (N.M. Jensen og H.W. Schwab).

Københavns musikhistorie. "Musica religiosa" omkring 1800. De nationale toner i musikken. Bidrag om liv og værk: F.G. Klopstock, C.F. Cramer, G.J. Vogler, J.G. Naumann mfl. (H.W. Schwab).

Dansk sanghistoriekilder og tekster til middelalder og tiden o. 1800 (N.M. Jensen).

Konceptualisering af klang ca. 1750-1914, samt musikæstetik og videnskabsteori (S. Møller Sørensen).

Dansk og europæisk kompositions musik efter 1870. Kulturradikalismens musik. Specialstudier i Carl Nielsen, Paul von Klenau, Otto Mortensen og Hanns Eisler (M. Fjeldsøe).

Nordisk musik 1950-2000 (J. Brincker).

Det 20. og 21. århundredes kompositions musik, performativitetsteori (S. Møller Sørensen).

Musik og censur (A. Kirkegaard).

2. Populærmusik, jazz, musiketnologi

Pop- og rocktjerner. Fankultur. Populærmusik og visualitet, Populærmusik og køn. 1968 som erindringssted. Populærmusik og identitet (L. Ihlemann).

Æstetiske og analytiske spørgsmål i populærmusikken efter 1945. Populærmusikkens historiografi, museal musikhistorieformidling (M. Michelsen).

Dansk rockkultur fra 50'erne til 80'erne (L. Ihlemann, A. Kirkegaard, H. Marstal, A. Lindelof, H. Smith-Sivertsen og M. Michelsen).

Genrer i amerikansk jazz og populærmusik (F. Holt).

Østafrikansk populærmusik og dens relation til tradition og fornyelse. Musiketnologisk teori og metode. Verdensmusikbegrebet, samt crossover tendenser i 1980'ernes og 90'ernes musik (A. Kirkegaard).

3. Musikteori, musikpædagogik

Musikalsk editionsteknik (M. Fjeldsøe).

Analyse af traditionel dirigentteknik og dens relevans i moderne kordirektion (M. Topp).

Andre ph.d.-projekter

Køn og kvinderoller i Richard Wagners værker (N. Parly).

Forvaltninger af musikalske traditioner i dansk rock omkring årtusindskiftet (H. Marstal).

Radical silences in experimental music and sound-art since the 1950s (J. Hodkinson).

Rockkulturen i dansk fjernsyn fra 50'erne til 80'erne (A. Lindelof).

Computermusik – mellem programdesign og musikalsk intention (I. Okkels).

En undersøgelse af dansksprogede versioner af udenlandske rock og popsange i perioden 1950-90 (H. Smith-Sivertsen).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

H.W. Schwab: Har været formand for bedømmelsesudvalget vedr. besættelse af lektorat i musikhistorie ved MI.

P. Woetmann Christoffersen: Har været formand for bedømmelsesudvalget vedr. besættelse af adjunktur i musik-etnologi ved MI og været medlem af bedømmelsesudvalget for tildeling af ph.d.-stipendiat under Det Humanistiske Fakultet, Københavns Universitet.

Udvalg og fonde

A. Kirkegaard: Medlem af bestyrelsen for Dansk Dansehistorisk Arkiv, og medlem af Advisory Board ved Freemuse, Center for musik og censur.

F. Holt: Medlem af bestyrelsen for Dansk Selskab for Musikforskning.

H. Marstal: Medlem af bestyrelsen for Musikhistorisk Museum & Carl Claudius' Samling.

H.W. Schwab: Medlem af Det Norske Videnskaps-Akademi, Det Kongl. Musikaliska Akademien og Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab.

M. Michelsen: Formand for den nordiske afdeling af IASPM, medlem af den danske RILM-komite, medlem af bestyrelsen for Dansk Selskab for Musikforskning og medlem af følgegruppen vedr. etableringen af et rockeksperimentarium i Roskilde.

M. Topp: Medlem af bestyrelsen for Poul og Sylvia Schierbecks Mindefond.

P. Woetmann Christoffersen: Medlem af bestyrelsen for Sonning-Fonden.

S. Møller Sørensen: Medlem af bestyrelsen for Forskerskolen i kultur, litteratur og kunsthøgskolen.

Tillidshverv

A. Christoffersen: Har i 2004 været Dansk Magisterforenings tillidsrepræsentant ved MI.

Formidling

Instituttet har en udstrakt formidlingsvirksomhed uden for instituttet i form af forelæsninger, artikler og booklets. Instituttets forskere bidrager og har bidraget med artikler til en lang række leksika, heriblandt "The New Grove Dictionary of Music and Musicians", "Die Musik in Geschichte und Gegenwart", "Den Store Danske Encyklopædi" og "Gads Musikleksikon".

Udgivervirksomhed

I år 2004 udsendte MI det 29. bind af årbogen "Musik & Forskning" indeholdende syv artikler og resumeer af udvalgte specialer (124 sider).

Redaktionelle hverv

H.W. Schwab: Redaktør af "Meisterwerke Nordischer Musik".

J. Hesselager og J. Hodkinson: Medlemmer af redaktionskomitén for "Dansk Musiktidsskrift".

M. Fjeldsø: Redaktør af "Dansk Årbog for Musikforskning".

M. Michelsen: Medlem af redaktionskomitén for "Popular Music History".

P. Woetmann Christoffersen: Har redigeret MI's årbog "Musik & Forskning", bind 29.

S. Møller Sørensen: Medlem af redaktionsrådet for "Svensk Tidsskrift för Musikforskning" og STM-Online.

Kongresser og symposier

M. Fjeldsø: Har i samarbejde med Det Danske Kultur Institut, Den Ungarske Ambassade, Danmarks Radio og Det Kgl. Danske Musikkonservatorium stået for det internationale musikvidenskabelige symposium "Béla Bartók & Nationalism" på Kunstinstituttet 25.10.2004 med et forudgående seminar på MI.

N. Parly: Har været medarrangør af det internationale symposium "Ringene på scenen. Fortolkning og iscenesættelse af Richard Wagners Nibelungens Ring" i samarbejde med Goethe-Instituttet og Institut for Kunst og Kultur, Afdeling for Dans- og Teatervidenskab. Symposiet fandt sted på KUA 27.-28.11.2004.

S. Møller Sørensen: Har for forskerskolen KLIK arrangeret symposiet "Performativity – a paradigm for the studies of art and culture", der fandt sted 30.11.-3.12.2004 på KUA. Et interdisciplinært symposium for ph.d.-studerende og andre forskere, primært orienteret mod kunsthøgskolen og anvendelse af moderne performativitetsteori. Keynote speakers: Erika Fischer-Lichte (Freie Universität, Berlin); Nicholas Cook, (Royal Holloway, London); Helga de la Motte-Haber (Berlin); Kirsten Hastrup (Københavns Universitet). Besøg fra forskningsprojektet "Kulturen des Performativen" (Berlin). Symposiet samlede 78 deltagere, heraf mange fra udlandet.

MI har i 2005 afholdt to Masterclasses med Simon Frith (arr. M. Michelsen) og med Steven Feld (arr. A. Kirkegaard), og har i efteråret 2004 afholdt en temadag om indisk musik med Frank Juul og Morten Grunnet (arr. A. Kirkegaard), desuden afholder MI året igennem forskningspræsentationer med alle ansatte med forskningsforpligtelse (fredage kl. 13.15-14.30).

Netværk

Det tværfaglige projekt "Dansk rockkultur fra 50'erne til 80'erne" er placeret på MI. 13 forskere er tilknyttet på forskellig vis: seks fra MI, to fra Aarhus Universitet, en fra Ålborg Universitet, to fra RUC, og en hver fra Danmarks Pædagogiske Universitet og Handelshøjskolen i Aarhus.

MI har indgået en samarbejdsaftale med Danmarks Pædagogiske Universitet om udvikling af en ny kandidatuddannelse i musikpædagogik. Projektet løber til 2005 og involverer et skiftende antal af MI's ansatte, M. Fjeldsø koordinerer projektet for MI.

MI har desuden indgået en samarbejdsaftale med Det Teologiske Fakultet om deltagelse i Danmarks Grundforskningsfonds Center for Studiet af Kulturarven fra Middelalderens Ritualer; H.W. Schwab deltager som forskningsleder.

A. Kirkegaard: Medlem af det nordiske forskningsnetværk Cultural Images in and of Africa, Nordiska Afrikainstitutet, Uppsala, og temaet "Danish Music" under det fælles universitære "Danish Culture Course".

H.W. Schwab: Medlem af det nordiske forskningsnetværk "Østersøområdet som Musiklandskab", af netværkene "Edvard-Grieg-Forskning" og "Det multikulturelle Danmark i det lange 18. århundrede (1660-1814)", og medlem af European Science Foundation.

N. Parly: Deltager i det tværfaglige samarbejde om musikdramatik sammen med Det Kgl. Teater (ved operachef Kasper Holten) og Institut for Kunst- og Kulturvidenskab, Afdeling for Dans- og Teatervidenskab.

S. Møller Sørensen: Deltager i tværfagligt samarbejde med Museet for Samtidskunst, Roskilde.

Instituteder Peter Woetmann Christoffersen

Forbrug

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	13,2	0,4	13,6
STIP	2,5	1,4	3,8
TAP	6,2	0,0	6,2
Årsværk i alt	22,0	1,7	23,7
Løn	9.048,0	610,0	9.658,0
Frikøb	2,0	6,0	8,0
Øvrige drift	529,0	258,0	787,0
Anskaffelser	289,0	1,0	289,0
<i>Bruttototal t.kr.</i>	<i>9.868,0</i>	<i>875,0</i>	<i>10.742,0</i>

Stab

VIP Internt finansieret

Brincker, Jens; lektor.
 Christoffersen, Anne; undervisningsadjunkt.
 Christoffersen, Peter Woetmann; lektor.
 Fjeldsø, Michael; amanuensis.
 Hesselager, Jens; adjunkt.
 Ihlemann, Lisbeth Wegener; amanuensis.
 Jensen, Niels Martin; lektor.
 Kirkegaard, Annemette; lektor.
 Madsen, Jens Westergaard; lektor.
 Michelsen, Morten Bjerregaard; lektor.
 Nielsen, Svend Erik Hvidtfelt; Studieadjunkt.
 Rosing-Schow, Anne; undervisningsadjunkt.
 Schwab, Heinrich Wilhelm; professor.
 Sørensen, Søren Møller; lektor.
 Topp, Morten; lektor.
 Wessberg, Erik Axel; undervisningsadjunkt.

VIP Eksternt finansieret

Hansen, Jette Barnholdt; adjunkt.
 Holt, Fabian; adjunkt.

STIP Internt finansieret

Okkels, Ingeborg; ph.d.-studerende.
 Winther, Juliana Hodkinson; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Lindelof, Anja Møller, ph.d.-studerende.
 Marstal, Henrik; ph.d.-studerende.
 Parly, Nila Charlotte; ph.d.-studerende.
 Smith-Sivertsen, Henrik; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

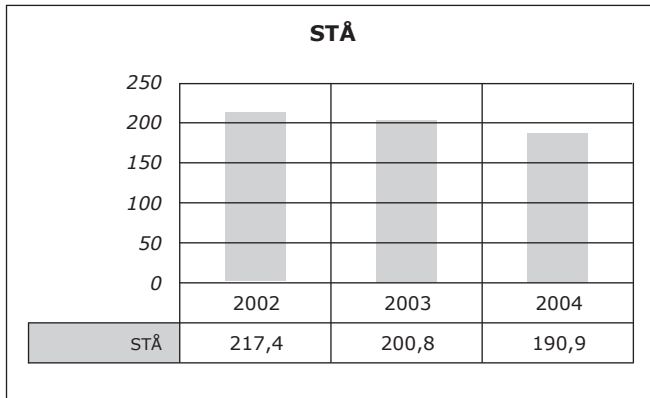
Lind, Tore Albert Tvarnø: *The Past Is Always Present*. An Ethnomusicological Investigation of Byzantine Music at Mouth Athos.

Publikationer

- Christoffersen P.W.: Marc-Antoine Charpentier. Klassisk musik. DR's magasin om livet i musikken og musikken i livet 3. marts, s. 12-15. 2004.
- Fjeldsø M.: "Mortensen, Otto". i: *Die Musik in Geschichte und Gegenwart 2. neubearbeitete Ausgabe – Personenteil Band 12 s. 507-8.* Ludwig Finscher (red.). Bärenreiter, Kassel etc. 2004.
- Fjeldsø M.: "Paul von Klenau, Alban Berg og den "toneartsbestemte" tolvtonemusik". *Musik og Forskning 29* (2004), s. 43-67. 2004.
- Fjeldsø M.: Micheal Fjeldsø og Thomas Holme Hansen. *Danish Yearbook of Musicology 31* (2003). 148s. Danish Musicological Society, København 2004.
- Fjeldsø M.: "Erling Kullberg: Nye toner i Danmark". 109-111s. Danish Musicological Society, København 2004.
- Fjeldsø M.: "Universitetspædagogik mellem formidling og læring". 14 s. Musikvidenskabeligt Institut, København 2004.
- Fjeldsø M.: "Mit allenSinnen spürbar. Rückblick auf das Eisler-Symposium in Wien". *Eisler-Mitteilungen 34* (febr. 2004), s. 11-12. 2004.
- Hesselager J.: *Fire memoer om György Kurtágs ...quasi una fantasia...* Musik & Forskning 29 (24), s. 9-13. 2004.
- Hesselager J.: *Making Sense of Sounds: Nineteenth- and Twentieth-Century Ideas on Instrumentation.* 201 s. Dansk Musik Tidsskrifts Forlag, Kbh. 2004.
- Holt F.: Om beatlitteraturens repræsentationer af jazz: Bidrag til en rekonstruktion. i: *Frigørelsens Hylen: En bog om den amerikanske beatgeneration s. 269-292.* Per Olsen & Christen Keld Thomsen (red.). Syddansk Universitetsforlag, Odense 2004.
- Holt F.: *Erik Wiedemann's Career and Works: The Story of a Major Figure in Danish Jazz Criticism and Research.* *Annual Review of Jazz Studies Vol. 12*, s. 173-194. 2004.
- Ihlemann L.W.: *Tæt på Gasolin*. Fans, identitet og kontinuitet. i: *Dansk Rockhistorie 10 sider.* Morten Michelsen et al. (red.). (Internetartikel), Musikvidenskabeligt Institut, Københavns Universitet 2004.
- Ihlemann L.W.: Fans, identitet og nærhed. s. 16-17. *Kronik i Universitetsavisen, Universitetsavisen 16*, 28.10.04, Københavns Universitet 2004.
- Ihlemann L.W., Michelsen M.: "Drømmen om at være i et med sig selv og tiden". *Rockmusikken og 1968. i: 1968 Dengang og nu s. 113-138.* Lisbeth Ihlemann. Morten Bendix Andersen og Niklas Olsen (red.). Museum Tusulanum, København 2004.
- Kirkegaard A.: "Hvordan jeg lærte at spille guitar": Perspektiver på koblingen af populærmusikstudier og musiknologi. i: *Dansk Rockkultur s. 1-13.* Charlotte Rørdam Larsen, Henrik Bødker & Morten Michelsen (red.). København 2004.
- Kirkegaard A.: *Remmy Ongala – Moderating through Music. The impact of censorship in Tanzania.* *SIDA Studies no 12, i: Sounds of Change – Social and Political Features of Music in Africa.* s. 57-69. Stig-Magnus Thorsén (red.). Stockholm 2004.

- Kirkegaard A.: Studiet af musik i antropologisk lys. *Jordens Folk; Etnografisk tidsskrift* 39. årg. no. 3 september 2004, s. 4-9. 2004.
- Kirkegaard A.: Anmeldelse: Johannes Brusila: "Local Music, not from here" The discourse of World Music examined through three Zimbabwean case studies. *Danish Yearbook of Musicology* vol. 31 2003, s. 119-121. 2004.
- Kirkegaard A.: Anmeldelse: Dan Lundberg & Gunnar Ternhag: *Musiketnologi – en introduktion*. *Svensk tidsskrift för musikforskning* vol 85, s. 96-98. 2003.
- Marstal H.: "Den summende støj". *Lettre Internationale* 04. juni 2004, s. 42-47. 2004.
- Marstal H.: "Warp Records vs. London Sinfoniette". *Dans Musik Tidsskrift* 78/8, 2003/2004, s. 282-284. 2004.
- Marstal H.: "En theremin i samtiden". *Dans Musik Tidsskrift* 78/6, 2003/2004, s. 201-205. 2004.
- Marstal H.: "Elektricitet er ikke til musik. Elektricitet er til den elektriske stol". *Dans Musik Tidsskrift* 78/6, 2004/2004, s. 196-200. 2004.
- Marstal H.: "Musikkanon: 12 bud fra Henrik Marstal", *Jyllands-Posten*, den 31. december. 4. sektion, side 9. 2004.
- Marstal H.: "Benny og danskhedens drilske dilemma", *Berlingske Tidende*, den 7. november. 2. sektion, Magasin, side 14. 2004.
- Marstal H.: "Politisk popmusik er på banen igen", *Berlingske Tidende*, den 7. august. 1. sektion, side 13. 2004.
- Marstal H.: "Ufed nostalgi i æteren 2, Politiken, den 14. maj. 2. sektion, side 5. 2004.
- Marstal H.: "Velkommen til det 21. århundrede", *Berlingske Tidende*, den 10. januar. 2. sektion, Magasin, side 16. 2004.
- Michelsen M.: *Music-Cultural Translations: A Comparison Between Elements of the Danish and the English Reception of David Bowie*. i: *Britain and Denmark: Political, Economic and Cultural Relations in the 19th and 20th Centuries* s. 511-531. Sevaldsen, Jørgen (red.). *Museum Tusulanum*, København 2003.
- Michelsen M.: *Histories and Complexities: Popular Music History Writing and Danish Rock*. *Popular Music History* 1/1, s. 19-36. 2004.
- Parly N.C.: "Kundrys afspejlinger. Parsifal 1882 – Salome 1905 – Lulu 1937". 172 s. *Multivers Academic*, København 2004.
- Parly N.C.: "Brünhildes magtovertagelse" og "Wagners kvindefigurer, Sieglinde og Kundry". i: "Ringens på scenen. fortolkning og iscenesættelse af Richard Wagners Nibelungens Ring". Artikelsamling i tilknytning til symposium på Københavns Universitet d. 27. – 28. november 2004 s. 40-52 & 63-65. Nila Parly og Stig Jarl (red.). *Kopiservice, Det Humanistiske Fakultet, Kbh.'s Universitet, København* 2004.
- Parly N.C.: "Svanesange. Richard Wagners kvindefigurer fra Senta til Kundry". i: "Musikteater: Opførelse, praksis, publikum". *Papers for kollokvium med Netværk for Musikteater*, december 2003 s. 61-70. Michael Eigtved (red.). *Kopiservice, Det Humanistiske Fakultet, Kbh.'s Universitet, København* 2004.
- Schwab H.W.: "Gegen niemand ist noch so viel geschrie- ben worden, als gegen Vogler". Zum Auftreten von Georg Joseph Vogler im dänischen Gesamtstaat. i: *Abbé Vogler. Ein Mannheimer im europäischen Kontext*. *Internationales Colloquium Heidelberg 1999* s. 313-340. Thomas Betzwieser und Silke Loipold (udg.). Peter Lang, *Europäischer Verlag der Wissenschaften, Frankfurt a. M.* 2003.
- Schwab H.W.: *Zu Tendenzen neuerer Liedforschung: Die Bedeutung von Kulturlandschaften*. *Schubert Perspektiven* Jahrgang 3, Heft 2, s. 219-228. 2003.
- Schwab H.W.: >Plusieurs fois je me sentis ému jusqu'aux larmes en l'écoutant<. Zur Improvisationskunst des Klavier- und Orgelspielers C.E.F. Weyse. *Danish Yearbook of Musicology* 31 (2003), s. 37-60. 2004.
- Schwab H.W.: "Einen Platz unter den ersten lebenden Clavierkomponisten". Über den Komponisten, Klavier- und Orgelspieler C.E.F. Weyse (1774-1842) in Kopenhagen. i: *Wegbegleiter im Diskurs* s. 20-42. Günter Katzenberger Hans Bässler (udg.). *Institut für Musikpädagogische Forschung, Hannover* 2004.
- Schwab H.W.: *Zur Präsenz von Gebet und Choral auf der Opernbühne*. i: *Religion zwischen Kunst und Politik. Aspekte der Säkularisierung im 19. Jahrhundert* s. 85-113. Manfred Jakobowski-Tiessen (udg.). *Wallstein Verlag, Göttingen* 2004.
- Schwab H.W.: *Musikalische Lyrik im 18. Jahrhundert*. i: *Handbuch der musikalischen Gattungen*, Bd. 8/1 s. 349-407. Siegfried Mauser; Hermann Danuser (udg.). *Laaber-Verlag, Laaber* 2004.
- Schwab H.W.: *Friedrich Ludwig Aemilius Kunzen (1761-1817). Anmerkungen zum Nekrolog als Quelle zur Darstellung von "Leben und Werk"*. i: *Biographie und Kunst als historiographisches Problem* s. 161-181. Joachim Kremer, Wolf Hobohm, Wolfgang Ruf (udg.). *Georg Olms Verlag, Hildesheim-Zürich-New York* 2004.
- Schwab H.W., Busk G.: *Gesammelte Klavierwerke von/ Samlede Klaverværker af F.L.Es. Kunzen*. Herausgegeben von/ udgivet af Gorm Busk & Heinrich W. Schwab. 102s. *Capella Hafniensis Editions, København* 2004.
- Schwab H.W., Petersen N.H.: *The Devotional Genre of the Hymn Around 1800: The Hallelujah of Creation*. *Textet. Studies in Comparative Literature*; 43, i: *Signs of Change: Transformations of Christian Traditions and their Representation in the Arts, 1000-2000* s. 427-452. Nils Holger Petersen, Claus Clüver, Nicolas Bell (udg.). *Rodopi, Amsterdam-New York* 2004.
- Sørensen S.M.: *Studiet af det performative. Begreb og projekt*. *Musik og Forskning* 29, s. 81-106. 2004.
- Sørensen S.M.: *Om nærværene og fraværene i György Kurtágs ... quasi una fantasia*. *Musik og Forskning* 29, s. 33-41. 2004.
- Sørensen S.M.: "Unser Denken ist schlechterdings nur eine Galvanisation..." Om mødet mellem naturvidenskab, digtningsteori og musikæstetik hos Novalis. *Danish Yearbook of Musicology* 31, s. 61-80. 2003.
- Winther J.H.: *Aphorisms, fragments and paratactic synthesis: Hölderlin references and compositional style in György Kurtágs ...quasi una fantasia...* *Musik & Forskning* 29, 2004, s. 25-32. 2004.

STÅ 2002-2004

Studieleder Morten Michelsen

Nordisk Forskningsinstitut

Ledelse pr. 1.2.2004

Instituttet ledes af institutleder, lektor Peter Springborg og viceinstitutleder, lektor Bent Jørgensen.

Organisation

Instituttet er oprettet i 2003 ved sammenlægning af tre institutter, som nu udgør afdelinger i den større enhed: Den Arnamagnæanske Samling, Afdeling for Dialektforskning og Afdeling for Navneforskning. Den daglige ledelse af de tre afdelinger varetages af afdelingsledere. En række tværgående udvalg sikrer samarbejde mellem de tre afdelinger på forskellige områder. Ved siden af det rådgivende udvalg for institutlederen, der består af afdelingslederne, Lisa Kuhr, Lise Theilgaard, og Annette Warnez fra sekretærgruppen, samt ph.d.-studerende Marie Maegaard, er der samarbejdsudvalget og udvalg for undervisning, it, bibliotek og arbejdsmiljø med repræsentanter for hver afdeling. Desuden afholdes almindelige medarbejdermøder med henblik på gensidig information.

Instituttets fællessekretariatsfunktioner er nu til dels samlet.

Adresse

Njalsgade 136
2300 København S
Telefon 35 32 85 00
Fax 35 32 84 68
nfi@hum.ku.dk
www.hum.ku.dk/nfi

Institutlederens årsberetning

Se under de enkelte afdelinger.

Den Arnamagnæanske Samling

Afdelingsleder er lektor, dr.phil. M.J. Driscoll (indtil 31.8.2004 Peter Springborg).

Organisation

Til afdelingen hører et konserveringsværksted og et fotografisk atelier. Afdelingen huser Den Arnamagnæanske Kommissions kontor og Den Arnamagnæanske Kommissions Ordbog over det norrøne prosasprog.

Adresse

Njalsgade 136
2300 København S
Telefon 35 32 84 67
Telefax 35 32 84 68
ami@hum.ku.dk
www.hum.ku.dk/ami

Afdelingslederens årsberetning

Fysiske rammer

Ved flytningen i august 2002 til bygning nr. 27 i det nye Københavns Universitet Amager, blev kontorer og bibliotek hurtigt funktionsdygtige, hvorimod håndskriftboksen, konserveringsværkstedet og det fotografiske atelier ikke var klar til at tage i brug. For værkstedernes vedkommende varede det på grund af mangler og fejlinstallationer hen imod et halvt år, før den normale virksomhed kunne genoptages. Fugtighed, forkert isolering og til sidst uddunstning af kemisk lugt bevirkede, at det kom til at trække ud ét år og otte måneder, indtil det fandtes forsvarligt at overflytte håndskrifterne til den nye boks. I mellemtiden lå håndskrifterne nedpakket i flyttekasser i den gamle boks. Flytningen fandt sted medio april 2004. Den nye boks, der er indrettet med såkaldt passiv klimastyring, fungerer efter planen.

Personaleforhold

Cand.mag. Kim Lembeks projektansættelse med henblik på nyoversættelse af Njals saga udløb 31.3.

Konserveringstekniker Anja Scocozzas ansættelse som projektmedarbejder ophørte med udgangen af januar.

Forskningsvirksomhed

Den Arnamagnæanske Samling er oprettet i 1956 under navnet Det Arnamagnæanske Institut, som en ramme om den videnskabelige udnyttelse af Den Arnamagnæanske Håndskriftsamling.

Afdelingens forskningsområde er ældre islandsk og norsk, samt ældre svensk og dansk sprog og litteratur. En vigtig opgave er udarbejdelsen af tekstkritiske udgaver efter håndskrifterne af den norrøne middelalderlitteratur. Desuden forskes der i færøsk og nyere islandsk sprog og litteratur.

Afdelingen udgiver to skriftserier: Editiones Arnamagnæanæ og Bibliotheca Arnamagnæana (grundlagt hhv. 1958 og 1941), i samarbejde med Den Arnamagnæanske Kommission. Denne blev oprettet i 1772 som bestyrelse for Det Arnamagnæanske Legat, den samling af håndskrifter og trykte bøger, som professor Arne Magnusson ved sin død testamenterede til Københavns Universitet, sammen med sin formue. Kommissionen består i dag af fem medlemmer, med universitetets rektor som formand, samt to eforer.

1. Udgivelsesprojekter

Der arbejdes i disse år på at færdiggøre en række store projekter i serien Editiones Arnamagnæanæ, der for de fleste vedkommende er påbegyndt længere tilbage. I 2004 har der således været arbejdet på færdiggørelsen af en udgave af Hákonar saga Hárekssonar, en opbyggelig historie om en norsk bondesøn (ed. †Mirjam Lanjala, redaktør Mariane Overgaard), på 2. og 3. bind af Stefán Karlssons udgave af sagaerne om den islandske helgenbiskop Guðmundr Arason (Stefán Karlsson, Magnús Hauksson), på en udgave af en redaktion af sagaer om norske konger, benævnt efter håndskriftet AM 66 fol., 'Hulda', samt en udgave af Breta sögur, den norrøne oversættelse af Geoffrey af Monmouths Historia Regum Britanniae (Jonna Louis-Jensen) og endelig på 2. og 3. bind af en kritisk udgave af Egils saga Skallagrímssonar (redaktør Michael Chesnutt, efter forarbejder af Jón Helgason).

I skriftserien *Bibliotheca Arnarnagæana* arbejdes der på redigering af bidrag til næste bind (XII) af *Opuscula* (redaktør Britta Orlík Frederiksen), der forventes udgivet i første halvdel af 2005.

En udgave for *Stofnun Árna Magnússonar á Íslandi* af fire værker tilskrevet den islandske præst og digter Jón Hjaltalín (1749-1835) forventes at udkomme i begyndelsen af 2005 (M.J. Driscoll).

Igangværende specialundersøgelser

2. Islandsk – ældre vestnordisk

En nyudgave af det islandske liturgiske fragment AM 241 b VI fol. er afsluttet og antaget til udgivelse i *Opuscula* (Michael Chesnutt).

Islandske almueskrivere i 1700- og 1800-tallet, frem for alt den uhyre produktive Magnús Jónsson í Tjaldanesi (1835-1922), er emnet for en større fremstilling under forberedelse; et kongresbidrag herom fra 2003 forventes udgivet på tysk i 2005. Der arbejdes på en undersøgelse og eventuelt udgave af den utrykte, men ret populære Sagan af Skanderbeg, en islandsk fortælling om Albaniens nationalhelt (Gjergj Kastrioti, Iskander-Beg, 1405-1468), der bygger på et kapitel i Holbergs Helte-Historier fra 1739, men følger sagagenrens narrative regler. *Norrønfilologi*s historie, herunder især tilpasningen af traditionelle editionsfilologiske metoder til den nye filologiske teori (new philology) og mulighederne i de nye digitale medier, behandles i et bidrag til symposiet 'Creating the medieval saga – versions, variability & editorial approaches' i Bergen i april 2005; bidragene vil udkomme i bogform. Et kongresforedrag om marginalier i islandske håndskrifter er publiceret i 2004; det samme gælder kongresforedrag om fire nordiske digitaliseringsprojekter og om det internationale Text Encoding Initiative, mens en artikel om transskriptionsniveauer til en essaysamling om elektroniske tekstudgaver publiceret af den amerikanske MLA (Modern Language Association) udkommer i begyndelsen af 2005 (M.J. Driscoll).

Et kapitel om folkelig historieskrivning, 'þjóðlegur fróðleikur' indgår i 4. bind af den store islandske litteraturhistorie, der udkommer i 2005; der arbejdes på en artikel på tysk om samme emne og på en artikel om en enkelt af disse amatørhistorieskrivere, Magnús Björnsson (1889-1963). En oversigtsartikel om formidlingen af kundskab om land, folk og kultur (*Landeskunde*) i islandskundervisningen i udlandet er under færdiggørelse. Til Icelandic Online, et samarbejdsprojekt mellem Islands Universitet og University of Wisconsin om it-undervisningsmateriale i islandsk, er der bidraget med materiale (Magnús Hauksson).

En artikel om brugen af subjunktionen *at* i adverbelle *at*-sætninger i norrønt sprog er udgivet i 2004, mens tre andre, en om pronominaladverbierne *svá*, *þá*, *þó* fungerende som konjunkional, en om brugen af kontakt- vs. distansstillet *því*, af *því*, fyrir *því* og með *því* ved komplekse kausalsubjunktioner, og en om brugen af adverbiet *hvervetna* i relativkomplekser, formentlig udkommer i 2005. I forbindelse med en undersøgelse af latterens funktion er der oparbejdet et korpus med henblik på beskrivelse af funktion og distribution af de verbale latterverber *brosa*, *glotta* og *hlæja* i islændingesagaen. En undersøgelse af illusionsbrud i islændingesagaen er planlagt som artikel. En bog om de norrøne subjunktioner, *Adverbialsætningen* (ca. 270 sider), er næsten færdig (Finn Hansen).

Et kongresbidrag om, hvorvidt Snorri Sturluson er forfatter til *Heimskringla*, er blevet publiceret i 2004. En artikel om runeindskriften fra Södra Kvinneby på Öland, til *Hoops Reallexikon*, er afleveret medio oktober. Færdigt er også et mindre stykke om Helvig Hardenberg og Hellig Olav til publicering i *Opuscula* XII, mens en artikel 'Fra skriptoriet i Vatnsfjörður i Eiríkur Sveinbjarnarson's tid' bliver færdig i begyndelsen 2005. Desuden arbejdes der på en normaliseret udgave af Breta søgur;gur på basis af den kritisk-diplomatariske tekst, nævnt ovenfor, samt udgaver af tre skjaldedigte for det internationale projekt *Skaldic Poetry of the Scandinavian Middle Ages* (Jonna Louis-Jensen).

Der arbejdes på to artikler til de kommende numre af *Opuscula*, den ene om de arnamagnæanske håndskrifers historie, der i slutningen af 1600-tallet tilhørte den danske adelsmand Otto Friis, og den anden med rettelser og supplerende materiale til artiklen 'Manuscripta Rosencrantziana' i *Opuscula* X (Mariane Overgaard).

I samarbejde med Niels Bonde, Nationalmuseet, arbejdes der på en dendrokronologisk datering af træpladebind på islandske middelalderhåndskrifter; resultaterne af et besøg på *Stofnun Árna Magnússonar* i Reykjavík i juni 2004, vil blive fremlagt på seminaret *Care and conservation* 9 i april 2005. Til dette seminar vil et foredrag om emnet fra oktober 2003 foreligge i trykt form. Der arbejdes også på en artikel om Þorsteinn Björnsson's håndskrifter (Peter Springborg).

3. Dansk – ældre østnordisk

Til udgaven *A Danish Teacher's Manual of the Mid-Fifteenth Century* (AM 76 8vo) Vol. 2 er der arbejdet på færdiggørelse af kommentar til tekster i Vol. 1 og af essays i Vol. 2 (i samarbejde med John Bergsagel, København, og Inge Skog, Lund). En større artikel om de middelalderlige østnordiske tekstvidner til en Albert Magnus-legende, der i sit hjemland, Tyskland, kun er kendt i eftermiddelalderlig overlevering, er under færdiggørelse til et bind om østnordisk i serien *Amsterdamer Beiträge zur älteren Germanistik*, der skal udkomme i 2005. En metodisk og videnskabshistorisk anlagt præsentation af den nyere tids gammel-danske udgivelsespraksis og dens metodiske problemer er under udarbejdelse til *Maal og Minne* 2005. Indholdet af og forfatterskabet til en eftermiddelalderlig notis til det gammel-danske postillhåndskrift GkS 1390 4to er behandlet i en artikel til *Opuscula* XII. Der foreligger et manuskript til forelæsning 'Udgivelse af danske og svenske tekster fra senmiddelalderen: status og opgaver for fremtiden' ved et symposium om melloms-kandinavisk i Oslo i april 2005 (Britta Orlík Frederiksen).

4. Færøsk

I forbindelse med en undersøgelse af det færøske kvad *Bevúsar tættir* og dets forhold til islandsk *rímur*-digting er en artikel afsluttet og antaget til udgivelse i *Opuscula* (Michael Chesnutt).

Afhandlingen 'Mellem middelalder og modernitet' om William Heinesens prosaforfatterskab er udkommet. Der er også arbejdet på en bog med papirklip af William Heinesen med henblik på udgivelse i efteråret 2005 og på en større fremstilling om Heðin Brús forfatterskab (Jógvan Isaksen).

5. Elektronisk tekstmærkning

Afdelingen har siden 2002 deltaget i det EU-finansierede projekt Cultural Heritage Language Technologies (CHLT, www.chlt.org). Et hold studentermedhjælpere har indtastet en række fornaldarsagaer efter håndskrifter eller diplomatariske udgaver, mens M.J. Driscoll har haft opsyn med eller selv foretaget den elektroniske mærkning. Projektet afsluttes ultimo juni 2005. En evt. fortsættelse er endnu uafklaret.

En elektronisk udgave af Finnur Jónssons Heimskringla-udgave (minus stroferne) er stort set færdig og korrekturlæst (Jonna Louis-Jensen).

Der er arbejdet videre på afdelingens projekt med at etablere et elektronisk katalog over håndskriftsamlingen i samarbejde med Stofnun Árna Magnússonar á Íslandi på basis af Kristian Kålunds Katalog fra 1888-1894.

Afdelingen deltager i Medieval Nordic Text Archive (MENOTA, www.menota.org), i hvis bestyrelse M.J. Driscoll er indvalgt som dansk repræsentant, mens Britta Orlík Frederiksen er suppleant i rådet. M.J. Driscoll er desuden medlem af redaktionen for MENOTA's håndbog i tekstkodning (www.hit.uib.mo/menota/guidelines/).

Fra 2004 deltager afdelingen i KT-DigiCult-BG (Knowledge Transfer for Digitisation of Cultural and Scientific Heritage in Bulgaria), et projekt finansieret af EU's FP6 ved et såkaldt Marie Curie-værtsstipendium til vidеноverførsel. Formålet med projektet er, at bistå Bulgarien med at udvikle sine kapaciteter inden for digitalisering og derved gøre dets rige kulturarv (bl.a. ca. 12.500 håndskrifter) tilgængelig for et bredere publikum. Værtsinstitutionen er Det Bulgarske Videnskabsakademi's Institut for Matematik og Informatik. Projektet løber frem til 2008. M.J. Driscoll bidrager på afdelingens vegne som ekspert i elektronisk tekstmærkning og katalogisering af håndskrifter, og skal i den forbindelse tilbringe i alt otte måneder i Bulgarien spredt over hele projektperioden, mens afdelingen skal være vært for to bulgarske forskere i to måneder i løbet af 2005.

6. Bevaring af håndskrifter

Den Arnamagnæanske Samlings konserveringsværksted og fotografiske atelier, der begge går tilbage til Det Arnamagnæanske Instituts oprettelse i 1956, forestår konservering og affotografering af den del af håndskriftsamlingen, der er forblevet i København efter udleveringens afslutning.

Konserveringsværkstedet har udført enkelte konserveringsopgaver for Hendes Majestæt Dronningens Håndbibliotek.

Ved siden af den almindelige affotografering af håndskrifterne, tilser atelierets medarbejdere den eksisterende foto- og filmsamling og kompletterer samlingen af sikkerhedskopier, med henblik på anbringelse uden for huset. Endvidere udføres der opgaver for interne rekvirenter og for eksterne rekvirenter i ind- og udland.

Instituttet har fortsat som mål at foretage en analog fotografering af alle samlingens håndskrifter, men det er i dag helt nødvendigt, også at kunne udnytte den digitale teknik. Atelieret havde i 2003 foreløbig indkøbt et mindre digital-kamera, men bevillinger på 100.000 kr. fra Tuborgfondet og 25.000 kr. fra Beckett Fonden gjorde det muligt i 2004 at indkøbe et PhaseOne digitalt bagstykke til Samlingens Hasselblad og Sinar kameraer, således at fotograferne nu kan imødekomme forskningsmæssige behov og udføre bestillinger af digitaloptagelser af håndskrifter.

De relevante oplysninger i forbindelse med konservering og affotografering af håndskriftmaterialet koordineres og samles i en registrant af en tilknyttet studentermedhjælp. Der stilles i dag langt større krav til nøjagtighed og detaljeringsgrad i registreringen end tidligere, og der er blevet etableret en egnet database.

Ph.d.-projekter

Anne Mette Hansen (ph.d.-stipendiat frem til 1. april 2004): Den danske bønnebogstradition i materialfilologisk belysning. Et editionsfilologisk projekt, der både drejer sig om ny filologisk teori og metode og om de filologiske anvendelser af xml-tekstmærkning med henblik på elektronisk udgivelse af ældre danske tekster.

Annette Lassen: Odin i norrøn middelalder. I den lange forskningshistorie er Odin blevet tolket meget forskelligt, og han betragtes generelt som den mest komplekse af de nordiske guder, en kompleksitet, der i højere grad synes at bero på den litterære kontekst end på guden selv. Fremstillingen af Odin varierer fra tekst til tekst, hvad der også synes at gælde for de mytologiske hovedkilder, Snorres "Edda", "Ynglinga saga", "Gesta Danorum" og eddadigterne.

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

Britta Orlík Frederiksen: Medlem af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, herunder tilsynet for Gammeldansk Ordbog, af bestyrelsen for Dansk Selskab for Oldtids- og Middelalderforskning og af Georg Brandes Skolens repræsentantskab.

Jonna Louis-Jensen: Sekretær for Den Arnamagnæanske Kommission, formand for Selskabet til Udgivelse af færøske Kildeskrifter og Studier, sekretær i Hið íslenska fræðafélag í Kaupmannahöfn, medlem af bestyrelsen for Clara Lachmanns fond og af Dansk-islandsk Samfund, medlem af Det Kgl. Danske Videnskaberne Selskab og Fróðskaparfélag Føroya, samt korresponderende medlem af Visindafélag Íslendinga.

M.J. Driscoll: Medlem af det faglige råd for Text Encoding Initiative (TEI, www.tei-c.org) og formand for dens taskforce for håndskriftbeskrivelser og katalogisering; han er også dansk repræsentant i bestyrelsen for Medieval Nordic Text Archive (MENOTA, www.menota.org).

Anne Mette Hansen: Medlem af bestyrelsen for European Society for Textual Scholarship.

Jógvan Isaksen: Sekretær for Selskabet til Udgivelse af færøske Kildeskrifter og Studier, censor og eksternt vejleder ved Fróðskaparsetur Føroya, medlem af det færøske udvalg for Nordisk Råds litteraturpris og leder af Mentunargrunnur Studentafelagsins.

Peter Springborg: Formand for Dansk-islandsk Fond og for Det Humanistiske Fakultets publikationsudvalg.

Formidling

Afdelingens medarbejdere har besvaret forespørgsler fra enkeltpersoner, institutioner, forlag og medier i ind- og udland om nordiske middelalderhåndskrifter, litteratur og sprog og bistår samt rådgiver desuden instituttets gæster.

Den Arnamagnæanske Samling afholdt i samarbejde med Stofnun Árna Magnússonar, Reykjavík, Nordische Abteilung, Universität Tübingen og Abteilung für Nordi-

sche Philologie, Universität Zürich en sommerskole i håndskriftstudier 6.-10. september 2004. Der var 26 deltagere fra seks lande, de fleste dog fra Tyskland og Schweiz. Flere af afdelingens medarbejdere deltog som undervisere (Britta Olrik Frederiksen, Michael Chesnutt, M.J. Driscoll, Anne Mette Hansen). Hovedorganisator fra afdelingens side var M.J. Driscoll.

Redaktionelle hverv

Instituttets VIP udgør redaktionskomitén for de ovennævnte arnamagnæanske skriftserier og medvirker som redaktører og konsulenter ved udgivelsesarbejdet. Jonna Louis-Jensen er desuden koordinator for serierne.

Britta Olrik Frederiksen: Medlem af redaktionskomitén for Arkiv för nordisk filologi og konsulent for redaktionen af tidsskriftet *alvissmål* i Berlin.

Jógvan Isaksen: Hovedredaktør på Nordisk Ministerråds årbog 'Nordisk Litteratur – Nordic Literature'.

M.J. Driscoll: Medlem af redaktionen for skriftserien The Viking Collection: Studies in Northern Civilisation og medlem af redaktionen for MENOTA's håndbog i tekstkodning (www.hit.uib.mo/menota/guidelines/).

Kongresser og symposier

Flere af afdelingens medarbejdere har deltaget i og holdt foredrag på kongresser, seminarer o.l. i ind- og udland.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Afdelingen er medlem af Fédération Internationale d'Études Médiévales (F.I.D.E.M.), Text Encoding Initiative (TEI), Medieval Nordic Text Archive (MENOTA), The Association for Manuscripts and Archives in Research Collections (AMARC) og European Society for Textual Scholarship (ESTS).

Gæsteforskere

En række forskere fra ind- og udland har tilknytning til afdelingens forskningsvirksomhed, og flere gæster har arbejdet her i årets løb, bl.a. seks modtagere af Statsstipendiet for islandske forskere til studier ved Den Arnamagnæanske Samling og en modtager af Det Arnamagnæanske Stipendium. Derudover besøges afdelingen jævnligt af enkeltpersoner og grupper af studerende og skoleelever og andre interesserede fra ind- og udland, der ønsker at høre om afdelingens virksomhed og se håndskrifter.

Afdeling for Dialektforskning

Afdelingsleder er lektor, ph.d. Tore Kristiansen.

Adresse

Njalsgade 136
2300 København S
Telefon 35 32 85 00
Fax 35 32 85 12
dansk-dialekt@hum.ku.dk
www.hum.ku.dk/dialekt

Afdelingslederens årsberetning

Personaleforhold

Henrik Hovmarks ansættelsesforhold skiftede 1.6. fra forskningsassistent til ph.d.-stipendiat. Ph.d.-stipendiat Marie Mægaard vendte tilbage fra barselsorlov 1.1. og gik på 3/4 tid fra 1.2. Gert Foget Hansen og Nicolai Pharao var ansat som forskningsassistenter 15.4.-15.7.

Forskningsvirksomhed

Afdelingens forskningsvirksomhed ligger inden for dialektologi og sociolingvistik.

1. Ømålsordbogen. En sproglig-saglig ordbog over øernes dialekter

Der er redigeret 439 spalter, herunder fagligt komplicerede ord som hø og jul, og sprogligt komplicerede ord som jo (Asgerd Gudiksen, Finn Køster, Karen Margrethe Pedersen, og i mindre omfang Henrik Hovmark).

2. Dialektstudier

Lydlige og semantiske forhold i ømålene behandles også i tidsskriftsartikler; i år er der bl.a. skrevet om stød på enstavet andetled i sjællandsk (Finn Køster) og om, hvad brød og kage betyder i ømålene (Asgerd Gudiksen). Medarbejdernes indsigt i ældre dialektalt talesprog udnyttes jævnligt i arbejder, der beskriver og diskuterer forhold i ældre skriftsproglige tekster (Karen Margrethe Pedersen, Inge Lise Pedersen).

3. Samtaleanalyse

Der er to projekter i gang inden for dette område, hhv. interaktionsanalyse af medarbejdersamtaler og udarbejdelse af lærebog i samtaleanalyse (Jann Scheuer).

4. Internordiske projekter

Flere af afdelingens medarbejdere er involveret i internordiske undersøgelser af sprogbrug, sprogforståelse og sprogholdninger, dels 'internt' i de nordiske lande, dels 'eksternt' i forhold til engelsk (Tore Kristiansen, Inge Lise Pedersen, Karen Margrethe Pedersen).

5. Akustiske studier af ungt københavnsk

Prosodiske forhold i københavnsk, som det tales af unge med og uden indvandrerbaggrund, er blevet studeret ved hjælp af akustiske metoder (Gert Foget Hansen og Nicolai Pharao).

6. Arkivvirksomhed

Samlingerne er forøget med 1.106 ordsedler og et stort antal båndoptagelser. Korpuset af båndaflyste tekster i Wordcruncher er yderligere udvidet.

Ph.d.-projekter

Der er arbejdet videre med følgende ph.d.-projekter: Sprog, identitet og sprogforandring i storbyens heterogene skole (Pia Quist) og udtalevariation og -forandring i københavnsk (Marie Mægaard). Et nystartet ph.d.-projekt behandler De danske retningsadverbier og rumlig orientering (Henrik Hovmark).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Flere af medarbejderne har været involveret i bedømmelsesarbejde vedr. ph.d.-stillinger i Danmark (Asgerd Gudiksen, Finn Køster, Inge Lise Pedersen, Jann Scheuer) og doktorarbejder i Norge (Inge Lise Pedersen) og Sverige (Tore Kristiansen).

Udvalg og fonde

Inge Lise Pedersen: Efor for Kvinderegensen.

Tillidshverv

Henrik Hovmark: Medlem af bestyrelsen i LEDA (Leksikografer i Danmark).

Karen Margrethe Pedersen: Sidder i bestyrelsen for Selskab for Nordisk Filologi og styrelsen for Universitets-Jubilæets Danske Samfund.

Formidling

Der er besvaret forespørgsler og givet vejledning vedr. dialektale og sprogsociale spørgsmål, og medarbejderne har formidlet instituttets forskning ved medvirken i radio- og tv-udsendelser, gennem foredrag og artikler.

Udgivervirksomhed og redaktionelle hverv

Afdelingen udgiver tidsskriftet *Danske Talesprog*, tidligere *Danske Folkemål*, der udkommer én gang om året og publicerer artikler inden for området dialektologi og talesprogsvariation. Det redigeres af Tore Kristiansen, Asgerd Gudiksen og Jann Scheuer. Jann Scheuer er medlem af redaktionen af *NyS* (*Nydanske Studier*).

Kongresser og symposier

Instituttet har arrangeret 10 møder i den sociolingvistiske studiekreds (ved Tore Kristiansen).

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere

Post.doc.-studerende Endre Brunstad fra Bergen: Arbejdede ved afdelingen en måned i efterårssemestret.

Netværk

Administrativ og faglig deltagelse i internordiske projekter: Moderne Importord i Norden (Tore Kristiansen, Inge Lise Pedersen).

Internordisk sprogforståelse i en tid med øget internationalisering (Inge Lise Pedersen).

Nordisk dialektsyntaks (Inge Lise Pedersen, Karen Margrethe Pedersen).

Afdeling for Navneforskning

Afdelingsleder er lektor, dr.phil. Bent Jørgensen.

Adresse

Njalsgade 136
2300 København S
Telefon 35 32 85 61
Fax 35 32 84 68
navneforskning@hum.ku.dk
www.navneforskning.dk

Afdelingslederens årsberetning

Forskningsvirksomhed

Afdelingens forskningsopgave er at analysere og beskrive dansk navnestof i og uden for Danmark. Afdelingen er landets eneste videnskabelige arkiv for sted- og personnavne og fungerer som nationalt dokumentationscenter for fagområdet. Dets specialbibliotek og samlinger er tilgængelige for offentligheden.

1. Stednavneforskning

1.1. Etymologiske undersøgelser

Til udgivelse i serien *Danmarks Stednavne* har Bent Jørgensen arbejdet videre med navnestoffet i Sokkelund Herred, Københavns Amt, og Peder Gammeltoft har tilsvarende fortsat bearbejdelsen af navnestoffet i Vester Horne Herred, Ribe Amt. Birgit Eggert har fortsat sin indsamling og bearbejdelse af danske navne på -holt med henblik på ph.d.-afhandling i løbet af 2005. Bent Jørgensen har afsluttet en undersøgelse af de danske -inge-navne med særligt henblik på belysning af deres oprindelse og betydning, og Peder Gammeltoft har fortsat sin undersøgelse af navneledet -toft i Danmark og udlandet, ligesom han er gået videre med sine studier af shetlandske og orkneyske ønavne af norrøn, skotsk og førnordisk oprindelse. Michael Lerche Nielsen har fortsat sine -torp-navnestudier.

1.2. Struktur, metode

Vibeke Dalberg har afsluttet sine studier af bestemt og ubestemt form i stednavne, og hun har ligeledes afsluttet sin undersøgelse af mulig mønsternavngivning i danske hus- og villanavne. Desuden har Vibeke Dalberg arbejdet videre med en beskrivelse af den toponymiske tolkningsmetodes holdbarhed set i lyset af mønsternavnedannelse.

2. Personnavneforskning

Undersøgelserne af den nordiske og vestgermanske personnavneterminologi er fortsat af Vibeke Dalberg inden for rammerne af et fælles nordisk projekt, og Bente Holmberg har fortsat sine personnavnestudier med en undersøgelse af personnavne i Kong Valdemars jordebog. Michael Lerche Nielsen har publiceret en undersøgelse af Tolkiens inspireret fornavnebrug, og Susanne Vogt har påbegyndt en undersøgelse af pigenavnet Alborgs udbredelse og kronologi.

3. Navneforskning i øvrigt (andre projekter)

Vibeke Dalberg har påbegyndt en undersøgelse af dansk stednavneforskningens historie. Bent Jørgensen har afsluttet en gennemgang af de ferske vandede navne i Danmark gennem tiderne. I arbejdet med skånsk-sjællandske 1500-talskilder har Susanne Vogt påbegyndt en undersøgelse af Gert Jensen Ulfstands jorde- og regnskabsbøger med henblik på publicering, og Michael Lerche Nielsen har afsluttet arbejdet med en fynsk 1400-talskilde. Undersøgelsen af de danske diplomer i Æbelholtbogen er fortsat ved Birgit Eggert, Susanne Vogt og Bent Jørgensen mfl., og navneformer og kildeforhold i 1500-tallets adkomstdokumenter er fortsat blevet undersøgt af Susanne Vogt og Bent Jørgensen. Bente Holmberg har arbejdet med stednavne fra vikingetiden.

I tilknytning til forskningsprojektet *Danske runeindskrifter* har Michael Lerche Nielsen offentliggjort artikler om et

nyfund i Polen samt om kristningen af Danmark belyst gennem runeindskrifter og andre sproglige kilder.

Susanne Vogt har arbejdet videre med de dele af arkivet fra Ravnholt, som i 2001 tilgik Den Arnemagnæanske Samling. Bent Jørgensen har arbejdet med dansk orddannelses udvikling fra de tidligste tider til nutiden med henblik på en ny dansk sproghistorie.

Faglige og administrative hverv

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

Kirkeministeriet, Justitsministeriet og Familienministeriet har modtaget rådgivning vedrørende personnavne (Birgit Eggert, Michael Lerche Nielsen og Susanne Vogt), og Michael Lerche Nielsen har været kommitteret af Justitsministeriet, som medlem af regeringens Navnelovudvalg. Kulturministeriet og Kort og Matrikelstyrelsen har modtaget rådgivning vedrørende stednavne (Vibeke Dalberg, Bent Jørgensen). Afdelingen er sekretariat for Stednavneudvalget, der har Vibeke Dalberg som formand og Bente Holmberg og Bent Jørgensen som ordinære medlemmer. Bente Holmberg er medlem af tilsynet for Den Danske Ordbog og Supplement til Ordbog over det danske Sprog. Bent Jørgensen er medlem af Dansk Sprognævns arbejdsudvalg og af tilsynet med Diplomatarium Danicum. Michael Lerche Nielsen er formand for Selskab for Nordisk Filologi, og Bente Holmberg er medlem af bestyrelsen for Det Danske Sprog- og Litteraturselskab.

Formidling

Afdelingens medarbejdere har i årets løb rådgivet offentlige myndigheder, museer, biblioteker, radio, tv, dagblade, tidsskrifter mv. i sted- og personnavnespørgsmål samt besvaret spørgsmål fra private i ind- og udland. Afdelingen har i årets løb arrangeret seks seminar dage, hvor medarbejdere og gæster har fremlagt forskningsresultater inden for navneforskningen. Afdelingen har i samarbejde med Kort og Matrikelstyrelsen og Stednavneudvalget været vært for en faglig sammenkomst med det svenske stednavneudvalg.

Afdelingen har fortsat arbejdet med at inddatere det middelalderlige stednavnemateriale. CPR-registrets personnavne er tilgået afdelingen, og der er blevet arbejdet med at gøre materialet søgbart. Der er arbejdet med fejlretning og supplerung af Adkomstregistrering til dansk landgods 1513-50. Alt sammen med henblik på en udvidelse af mængden af kvalitetssikkert materiale, der kan søges via internettet. I tilknytning til afdelingens hjemmeside, er der endvidere arbejdet med udarbejdelse af lettilgængelige svar på en række centrale og ofte stillede spørgsmål.

Vibeke Dalberg har færdiggjort en opdateret udgave af afdelingens informationsfolder, og Peder Gammeltoft har stået for den tilsvarende engelske version heraf.

Redaktionelle hverv

Vibeke Dalberg og Bent Jørgensen: Medredaktører af *Namn och bygd*, Uppsala. Vibeke Dalberg er medredaktør af *Proceedings* fra den 21. internationale navneforskerkongres.

Bent Jørgensen: Medlem af hovedredaktionen for en ny dansk sproghistorie, der udgives af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab.

Peder Gammeltoft: Medredaktør af en NORNA-rapport fra et symposium på Shetlandsøerne.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Michael Lerche Nielsen og Peder Gammeltoft: Henholdsvis ordinært og supplerende medlem af Nordisk Samarbejdskomité for Navneforskning.

Vibeke Dalberg: Udgør sammen med Eva Brylla, Uppsala, styringsgruppen for Det Nordiske Personnavneterminologiprojekt.

Bent Jørgensen: Næstformand i Sydsvenska ortnamns-sällskapet, Susanne Vogt er medlem af bestyrelsen for Societas Heraldica Scandinavica.

Peder Gammeltoft: Formand for Nordic Place-Name Database Group.

Instituteder Peter Springborg

Forbrug

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	21,6	0,6	22,2
DVIP	0,3	0,1	0,4
STIP	4,3	1,2	5,5
TAP	10,0	3,5	13,5
Årsværk i alt	36,2	5,4	41,6
Løn	14.814,0	1.661,0	16.475,0
Frikøb	12,0	18,0	30,0
Øvrige drift	873,0	271,0	1.144,0
Anskaffelser	525,0	74,0	599,0
<i>Bruttototal t.kr.</i>	<i>16.224,0</i>	<i>2.024,0</i>	<i>18.249,0</i>

Stab

VIP Internt finansieret

Chesnutt, Michael; lektor.

Dalberg, Vibeke Margrethe; lektor.

Driscoll, Matthew James; lektor.

Frederiksen, Britta Olrik; lektor.

Gammeltoft, Peder; lektor.

Gudiksen, Asgerd Inge; lektor.

Hansen, Finn; lektor.

Hansen, Gert Foget; forskningsass.

Hauksson, Magnús; lektor (tidsbegrænset).

Holmberg, Bente Legarth; lektor.

Hovmark, Henrik; forskningsass.

Isaksen, Jógvan; lektor.

Jørgensen, Bent Peter; lektor.

Kristiansen, Tore; lektor.

Køster, Finn Pol; lektor.

Lembek, Kim Packness; forskningsass.

Louis-Jensen, Jonna; professor.

Nielsen, Michael Bjørn Lerche; lektor.

Overgaard, Mariane; lektor.

Pedersen, Inge Lise; lektor.

Pedersen, Karen Margrethe; lektor.

Pharao, Nicolai; forskningsass.

Sandnes, Berit; forskningsass.

Scheuer, Jann Bredvad; lektor.

Springborg, Peter; lektor.

Stoklund, Marie Ingerslev; lektor.

Vogt, Susanne Margrethe Rossen; AC-TAP.

STIP Internt finansieret

Eggert, Birgit; ph.d.-studerende.
Lassen, Annette; ph.d.-studerende.
Maegaard, Marie; ph.d.-studerende.
Nielsen, Pia Quist; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Hansen, Anne Mette; ph.d.-studerende.
Olesen, Rikke Steenholt; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

Juul, Martin Holger: Spelling Problemse in Danish.

Fondsbevillinger*Beckett Fonden*

– Digitalt bagstykke PhaseOne H20 (Peter Springborg)
kr. 25.000.

Clara Lachmanns Fond

– Care & Conservation 9. seminar april 2005 (Peter
Springborg) kr. 20.400.

Tuborgfondet

– Digitalt bagstykke PhaseOne H20 (Peter Springborg)
kr. 100.000.

Publikationer

- Arnbjörnsdóttir B., Friðriksdóttir K., Karlsson Á.G.,
Hauksson M., : Icelandic online. 1. part. Thema: Nature
www.icelandic.hi.is. i: s. 90. et al. Birna Arnbjörnsdóttir,
Kolbrún Friðriksdóttir et al. Island 2004.
- Dalberg V.: Anm. af Person und Name. Methodische Pro-
bleme bei der Erstellung eines Personennamenbuches
des Frühmittelalters. W. Haubricht mfl. (red.).
Ergänzungsbände zum Reallexikon der germanischen
Altertumskunde 32, 2002. *Studia anthroponymica Scan-*
dinavica 22, s. 173-175. 2004.
- Dalberg V.: Anm. af Åse Wetås, Namnskiftet Kristiania-
Oslo. 2000. Beiträge zur Namenforschung. Neue Folge
39, s. 126-128. 2004.
- Dalberg V.: Zur Diskussion der toponymischen Analogie,
Musternamengebung und Musternamenbildung. i: Na-
menwelten. Orts- und Personennamen in historischer
Sicht. Ergänzungsbände zum Reallexikon der Germani-
schen Altertumskunde 44 s. 409-420. Astrid van Nahl,
Lennart Elmevik & Stefan Brink. Walter de Gruyter,
Berlin-New York 2004.
- Dalberg V.: Afdeling for Navneforskning. Det drejer sig
om 8, 2. udg. 16 s. Afdeling for Navneforskning, Køben-
havn 2004.
- Driscoll M.J.: Postcards from the edge: An overview of
marginalia in Icelandic manuscripts. *Variants* 2/3, s. 21-
36. 2004.
- Driscoll M.J.: The view from the North: Some Scandina-
vian digitization projects. Review of the National Center
for Digitization 4, s. 22-30. 2004.
- Driscoll M.J.: The Text Encoding Initiative. Review of the
National Center for Digitization 5, s. 5-18. 2004.
- Fellows-Jensen G.: Aspects of Anglo-Scandinavian York.
The Archaeology of York. Anglo-Scandinavian York
8/4. 357-371 s. York Archaeological Trust, York 2004.
- Fellows-Jensen G.: Scandinavian Settlement in the British
Isles and Normandy: What the Place-Names Reveal. i:
Scandinavia and Europe 800-1350. Contact, Conflict,
and Coexistence s. 137-147. Jonathan Adams and
Kathrine Holman. Brepols, Turnhout 2004.
- Fellows-Jensen G.: The Weevil's Claw. i: *Namenwelten*.
Orts- und Personennamen in historischer Sicht.
Ergänzungsbände zum Reallexikon der Germanischen
Altertumskunde 44 s. 76-89. Astrid van Nahl, Lennart
Elmevik og Stefan Brink. Walter de Gruyter, Berlin –
New York 2004.
- Fellows-Jensen G.: How old are the Scandinavian place-
names in Man? Isle of Man Natural History and Anti-
quarian Society XI No. 3, s. 423-436. 2004.
- Frederiksen B.O.: Interpunktion i gammeldansk perspektiv.
Om interpunktionen i B74¹. i: På godt dansk. Festskrift
til Henrik Galberg Jacobsen s. 87-99. Henrik Jørgensen
og Peter Stray Jørgensen (red.). Wessel og Huitfeldt,
Århus 2004.
- Gammeltoft P.: Among Dímions and Papeys: What kind of
contact do the names really point to? *Northern Studies*,
The Journal of the Scottish Society for Northern Studies
38, s. 31-49. 2004.
- Gammeltoft P.: Contact or Conflict? What Can We Learn
From The Island-Names of The Northern Isles? *Me-*
dieval Texts and Cultures of Northern Europe 4, s. 87-
95. 2004.
- Gammeltoft P.: Scandinavian-Gaelic Contacts. Can Place-
Names and Place-Name Elements be Used as a Source
for Contact-Linguistic Research? *NOWELE*, North-
Western European Language Evolution Vol. 44, March
2004, s. 51-90. 2004.
- Gammeltoft P.: Hvordan finder vi vejen? – Stednavne som
vejviser til gamle vejforløb. Fra Ribe Amt 2004, s. 21-
28. 2004.
- Gammeltoft P.: Afdeling for Navneforskning. Det drejer
sig om 8, 2. udg. 16 s. Afdeling for Navneforskning, Kø-
benhavn 2004.
- Gudiksen A.: Gensyn med brød og kage – eller hvad bety-
der dét i ømålene. *Ord & Sag* 24, s. 4-12. 2004.
- Gudiksen A.: Bralrehals og vraltehoved. En diskussion af
possessivsammensætningen. *Danske Talesprog* 5, s. 23-
36. 2004.
- Gudiksen A.: Afsnittene: has-hasevarm, -hed-hedde. i:
Ømålsordbogen bind 7 s. 22-27, 101. C. A. Reitzel, Kbh.
2004.
- Hansen F.: Brugen af subjunktionen at i adverbelle at-sæt-
ninger i norrønt sprog. *Arkiv för nordisk filologi* 119,
s. 16-37. 2004.
- Holmberg B.: Danske stednavne fra vikingetiden. *Rubicon*.
Tidsskrift for Historiestuderende ved Syddansk Univer-
sitet 12. årg. Nr. 2, s. 77-83. 2004.
- Holmberg B.: Anm. af Per Hultqvist: Stränder och namn.
Ortnamnsmiljöer och ortnamn vid Dalslands Vänerkust.
Namn och bygd 92, s. 151-154. 2004.
- Hovmark H.: Jagten på det autentiske citat. *Danske Tale-*
sprog 5, s. 3-21. 2004.
- Hovmark H.: Anmeldelser af Den Danske Ordbog – en sta-
tusrapport. *LEDA-Nyt* 37, s. 5-10. 2004.
- Hovmark H.: Ordbogsartikler. i: Den Danske Ordbog,
bind. 2 s. i alt 43. Det Danske Sprog- og Litteratursel-
skab og Gyldendal, Kbh. 2004.
- Hovmark H.: Ordbogsartikler. i: Den Danske Ordbog, bind
3 s. i alt 33. Det Danske Sprog- og Litteraturselskab og
Gyldendal, Kbh. 2004.
- Isaksen J.: Mellem middelalder og modernitet. Omkring

- William Heinesens prosa. 269 s. Amaldus, København 2004.
- Isaksen J.: Kári Svensson. 2 s. Eget Forlag, Tórshavn 2004.
- Isaksen J.: Grát alt tað tú kanst, men flenn tað dupulta. Marjun S. Kjelnæs: Ein farri av kolvetni. *Socialurin* 233, s. 33. 2004.
- Isaksen J.: Barnaár í Sandvík. Steinbjørn B. Jacobsen: Grund 1. *Socialurin* 243, s. 36. 2004.
- Jensen A.: "På Røsnæs siges mange om regn". En særlig brug af ordet mange i ømål? *Danske Talesprog* 5, s. 117-130. 2004.
- Jørgensen B.: De danske søers og åers navne. i: De ferske vandes kulturhistorie i Danmark s. 289-295. Erik Hofmeister. Aqua Ferskvands Akvarium, Silkeborg 2004.
- Jørgensen B.: Old -inge-derived names in Denmark. Place-names, tribal designations or both? i: *Acta Academiae Regiae Gustavi Adolphi* 88 i: Suffixbildungen in alten Ortsnamen s. 95-108. Thorsten Andersson & Eva Nyman. Gustav Adolfs Akademi, Uppsala, Sverige 2004.
- Kristiansen T.: Sprogholdninger over Øresund. *Danske Talesprog* 5, s. 161-185. 2004.
- Kristiansen T.: Social meaning and norm-ideals for speech in a Danish community. i: *Metalanguage. Social and Ideological Perspectives* s. 167-192. Adam Jaworski, Nikolas Coupland, Dariusz Galasinski (eds.). Mouton de Gruyter, Berlin/New York 2004.
- Kristiansen T.: Må man diskutere dansk retskrivningspolitik? Mål og Mæle Vol. 27,2, s. 26-31. 2004.
- Kristiansen T.: Norsk og svensk sprog. i: Tid til norsk og svensk, lærervejledning s. 9-14. Lena Bülow-Olsen, Susanne Kjær Harms, Vibeke Skaarup (red.). Alinea, Kbh. 2004.
- Kristiansen T.: Hvordan fremmer vi sproglig tolerance? i: Norm og acceptabilitet. Sproglige og kulturelle forskelligheder i det flerkulturelle samfund s. 35-49. Christian Horst, Karen Lund (red.). Danmarks Pædagogiske Universitets Forlag, Kbh. 2004.
- Kristiansen T., Jarvad P.: Sprogpolitik, ja tak. *Universitetsavisen* 3, s. 10-11. 2004.
- Køster F.: Om stød på enstavet andetled i sjællandsk. *Danske Talesprog* 5, s. 131-140. 2004.
- Køster F.: Afsnittene: hasle I-havål, hund-hundepis. i: Ømålsordbogen bind 7 s. 27-99, 466-481. Afdeling for Dialektforskning. C.A. Reitzel, Kbh. 2004.
- Louis-Jensen J.: Forvanskning og/eller forgrening. Til Den første grammatiske afhandling 84:4 og 84:12-13. i: *Poetik und Gedächtnis. Festschrift für Heiko Uecker zum 65. Geburtstag* s. 225-229. Karin Hoff, Susanne Kramarz-Bein, Astrid von Nahl et al (red.). Peter Lang, Frankfurt am Main 2004.
- Louis-Jensen J.: Did Snorri Sturluson write "Heimskringla"? i: Snorri Sturluson and the Roots of Nordic Literature. Papers of the International Conference held at "St. Kliment Ohridski" University of Sofia (October 14-16, 2002) s. 96-101. Vladimir Stariradev (red.). Dept. of German and Scandinavian Studies, "St. Kliment Ohridski" University of Sofia, Sofia 2004.
- Nielsen M.L.: Vikingetidens runer. *Rubicon. Tidsskrift for Historiestuderende ved Syddansk Universitet* 12. årg. Nr. 2, s. 99-108. 2004.
- Nielsen M.L.: Runesten og religionsskifte. i: *Kristendommen i Danmark før 1050. Et symposium i Roskilde den 5.-7. februar 2003* s. 95-102. Niels Lund. Roskilde Museums Forlag, Roskilde 2004.
- Nielsen M.L.: Anm. af Jan Owe, Runfynden från Köpings kyrka. *Upplands Bro* 2002. Fornvännen. *Journal of Swedish Antiquarian Research* 99, s. 158-160. 2004.
- Nielsen M.L.: Om tolkningen af mandnavnet på Kaldus-spillebrikken. *Runrön* 18, s. 57-69. 2004.
- Nielsen M.L.: Nordisk namnforskning 2003. *Litteraturkrönika* 2.1. Danmark. *Namn och bygd* 92, s. 106-110. 2004.
- Nielsen M.L.: Tolkien-navne i Danmark – før og nu. *Studia anthroponymica Scandinavica* 22, s. 137-139. 2004.
- Pedersen I.L.: Sprogbrug i 1800-tallet i nutidig belysning: forudsætninger og faldgruber. *Danske Talesprog* 5, s. 141-159. 2004.
- Pedersen I.L.: Jysk og tysk – en gammel problemstilling i ny belysning. *Folkmålsstudier* 43, s. 131-149. 2004.
- Pedersen I.L.: De ferske vande og dialekterne. i: De ferske vandes kulturhistorie i Danmark s. 280-288. Erik Hofmeister (red.). Aqua Ferskvands Akvarium, Silkeborg 2004.
- Pedersen K.M.: Afsnittene: hank-harvetræk, heden-hellersens, hellinned-humørsyg. i: *Ømålsordbogen* bind 7 s. 1-22, 109-145, 151-459. Afdeling for Dialektforskning. C.A. Reitzels, Kbh. 2004.
- Pedersen K.M.: Anmeldelse af Den Danske Ordbog, Bd. 1: A-D, 2003. Bd. 2: E-H, 2004. *Danske studier* 2004 99, niende række 3. bind, s. 171-183. 2004.
- Pedersen K.M., Bjerrum M.: Afsnittene: hellig I-helligånd. i: *Ømålsordbogen* bind 7 s. 145-151. Afdeling for Dialektforskning. C.A. Reitzel, Kbh. 2004.
- Quist P.: Crossing i storbyens heterogene skole. *Københavnstudier i tosprogethed* 37, i: Taler de dansk? *Aktuel forskning i dansk som andet sprog* s. 99-116. Christine B. Dabelsteen & Juni Søderberg Arnfast (red.). Kbh. 2004.
- Quist P.: Sprog og identitet i storbyens heterogene skole. i: *Den fleirspråklege udfordring* s. 99-113. Helge Sandøy, Endre Brunstad, Jon Erik Hagen og Kari Tenfjord (red.). Novus, Oslo 2004.
- Quist P.: Anmeldelse: Britt Mæhlum, Gunnstein Akselberg, Unn Røyneland og Helge Sandøy: *Innføring i sociolingvistik*. *Norsk Lingvistisk Tidsskrift* Årg. 22, 1, s. 126-130. 2004.
- Scheuer J.: En introduktion til databasen CorDiale – med særligt henblik på søgning med regulære udtryk. *Danske Talesprog* 5, s. 37-58. 2004.
- Scheuer J.: Anmeldelse: Birthe Asmuss & Jakob Steensig (red.): *Samtalen på arbejde – konversationsanalyse og kompetenceudvikling*. *Tidsskrift for arbejdsliv* Vol. 6, 3, s. 96-98. 2004.
- Springborg P.: (red.) et al.. *The Arnemagnæan Institute and Dictionary. Bulletin* 24 2002-2003. 60s. København 2004.

Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab

Ledelse pr. 1.2.2004

Instituttet ledes af institutleder Niels Finn Christiansen og viceinstitutleder Nina Grønnum.

Organisation

Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab er et nyt institut, som er resultat af en sammenlægning af Institut for Nordisk Filologi og Institut for Almen og Anvendt Sprogvidenskab (IAAS).

Adresse

Njalsgade 120
2300 København S
Telefon 35 32 83 11
Fax 35 32 83 77
nns@hum.ku.dk
www.hum.ku.dk/nss

Institutlederens årsberetning

Instituttet er resultat af den sammenlægning af de to hidtidige institutter for henholdsvis Nordisk Filologi og Almen og Anvendt Sprogvidenskab, der fandt sted i maj 2004. Livet på det nye institut har i betydelig grad været præget af bestræbelser på administrativ og faglig integration af to ret forskellige institutkulturer. Integrationen lettes dog af en udstrakt faglig fællesinteresse, især omkring de sproglige discipliner, hvor der også før sammenlægningen var ret tætte kontakter både inden for forskning og undervisning. Mange studerende søgte supplement til deres grundfag ved naboinstituttet. Ved årsskiftet 2004-2005 planlægges den fysiske sammenlægning af institutterne, som vil blive effektueret i sommeren 2005. Med udgangen af 2004 flyttede Afdeling for Minoritetsstudier til Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier.

Instituttet rummer nu en meget bred vifte af faglige discipliner, der dækker sprog, litteratur, medier, kommunikation, audiologopædi samt kultur- og kønsstudier.

Afdeling for Almen og Anvendt Sprogvidenskab

Afdelingens årsberetning

For en almen redegørelse for det tidligere instituts aktiviteter og/eller for en mere detaljeret beskrivelse af de enkelte medarbejdere og deres publikationer, henvises til www.cphling.dk. I øvrigt har året været stærkt præget af sammenlægningen med det tidligere Institut for Nordisk Filologi i Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab og de mange andre ændringer, som følge af implementeringen af den nye universitetslov.

Afdelingen er vært for Center for Læseforskning, der er oprettet for midler bevilget af Statens Humanistiske Forskningsråd med støtte af Det Humanistiske Fakultet, Københavns Universitet, og Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling, under professor Carsten Elbros ledelse.

Personaleforhold

Nyansættelser: Anders Richard Jørgensen tiltrådte 1.2. en ph.d.-stilling.

Jenny Larsson tiltrådte 1.6. et forskningsadjunktur, finansieret af Carlsbergfondet.

Hanne-Pernille Stax tiltrådte en adjunktstilling i sprogpsykologi 1.8.

Afgang: Lektor Peter Molbæk Hansen, datalingvistik, fratrådte sin stilling 2.9.

Hanne-Pernille Stax fratrådte sin amanuensisstilling 31.1.

Mads Poulsens ph.d.-ansættelse udløb 31.12.

Andet vedrørende ansættelse: Jan Heegård Petersen har arbejdet på halv tid i sin ph.d.-ansættelse hele 2004.

Forskningsvirksomhed

1. Fonetik og fonologi

Nina Grønnum er i færd med at etablere en fonetisk annoteret spontan-tale-database, DanPASS (Danish Phonetically Annotated Spontaneous Speech), for midler bevilget af Carlsbergfondet. I alt 28 personer er indspillet, 18 i monologer, 22 i dialoger. 12 personer går igen i de to korpora. Hele materialet er nu transskriberet i almindelig ortografi og er segmenteret. Monologerne er transskriberet i grov lydskrift, de er forsynet med prosodiske frasegrænser og for halvdelens vedkommende også med markering af forholdet mellem tryk og tonegang. Arbejdet påbegyndtes 1.3. og forventes afsluttet 1.3.2006. Nina Grønnum har tillige færdiggjort 3. udgave af en lærebog i fonetik og fonologi, med ledsagende cd-rom.

2. Lingvistik

Elisabeth Engberg-Pedersen har, i samarbejde med Peter Harder, Institut for Engelsk, Germansk og Romansk, fortsat indsamlingen af data fra dansktalende børn før og i indskolingsalderen og fra døve børn, der taler dansk tegnsprog. Hun har analyseret en del af det danske materiale, med henblik på at afdække rækkefølgen i dansktalende børns tilegnelse af passiv, til at udtrykke perspektivet på en begivenhed, en analyse som indgår i hendes arbejde med at afklare forholdet mellem sprogspecifik indholdskodning og sprogbrugerens forståelse af begivenheder inden for Dansk Funktionel Lingvistik. Hun har også arbejdet med standardisering og produktivitet i beskrivelsen af lokativvisse begivenheder i otte forskellige tegnsprog. Endelig har hun afsluttet arbejdet som oversættelsesleder på projektet "Den Danske Folkekirkes oversættelsesprojekt for De Danske Døvemeningheder: Bibelen for døve".

Michael Fortescue tilbragte 3 måneder ved Research Centre for Linguistic Typology, La Trobe University, Melbourne, hvor han afsluttede redigeringen af sin Comparative Chukotko-Kamchatkan Dictionary. Han har arbejdet videre på typologiske, komparative-historiske og areale undersøgelser af arktiske og subarktiske sprog. Det har senest

inkluderet de wakashanske sprog i British Columbia, hvor han undersøger grammatiklaseringsforskellen mellem den sydlige og den nordlige gren af denne ekstremt polysyntetiske sprogfamilie. Arbejdet udgør en del af en bredere undersøgelse af betingelserne for de polysyntetiske sprogs opståen rundt omkring i verden. Michael Fortescue har desuden arbejdet videre med sammenhængen mellem athabaskanske 'classificatory verbs' og håndformer i tegnsprog. Han fortsætter sin undersøgelse af sprogproduktion og leksikalsk organisation ud fra et Whiteheadiansk perspektiv. Michael Fortescue samarbejder også med Københavns Universitets Afdeling for Eskimologi, om at få redigeret og genudgivet E. Holtveds Polareskimoiske tekster, i en moderne ortografi.

Søren Wichmann har udviklet kvantitative metoder til rekonstruktionen af den globale sprogsituation i forskellige forhistoriske perioder. Han har også studeret låneord – især verber – ud fra en typologisk synsvinkel. Desuden har han fortsat sine komparative fonologiske studier af mayasprogene og sine deskriptive studier af tlanec. Endelig har han initieret feltarbejde i det nordlige Mexico, med henblik på en beskrivelse af sproget cucapá, der tilhører familien yuman.

3. Indoeuropæistik

Jens Elmegård Rasmussen har fortsat studierne over fonologiske og morfologiske problemer inden for indoeuropæisk sammenlignende sprogvidenskab. Særlige emner har været: (1) Den hittitiske hi-konjugations tilblivelseshistorie; (2) den luviske "i-Motion" og andre spor af genus femininum i den anatoliske sproggen; (3) finjustering af grundreglerne for slavisk og baltisk accent; (4) den lydhistoriske baggrund for paradigmatyperne i det indoeuropæiske grundprog, herunder spørgsmålet om accentens forudsigelighed; (5) problemkomplekset vedrørende den indoeuropæiske "stativ" og det såkaldte Caland-system.

Jenny Larsson arbejder på sit projekt "Noun Formation in Avestan." Det indskrives sig metodisk i den sammenlignende indoeuropæiske forskningstradition og omhandler nominaldannelse i det iranske sprog avestisk. Projektet ligger i forlængelse af Jenny Larssons hidtidige forskning, der har været centreret omkring nominal orddannelse, og ligger inden for fagets fokusområde "indoeuropæisk nominaldannelse," idet en undersøgelse af det avestiske nominale materiale, vil være af relevans for andre sideløbende projekter om nominaldannelse såvel i Danmark som i udlandet.

4. Sprogpsykologi

Jesper Hermann har fortsat udforskningen af vort tankeliv og dets sproglige udfoldelse i samarbejde med Peter Naur og Stephen Cowley. Beskrivelsen baseres på undersøgelse af fire temaer og deres virkemåder: Vaner, Tankestrøm, Association og Bekendthed. Temaerne udgør både rammen og indholdet for hans forskning og undervisning i disse år.

Hanne-Pernille Stax undersøger interaktion, intersubjektivitet og opgaveforståelse i samtaler, der er baseret på præformulerede manuskripter. Arbejdet med mikroanalyse af spørgeskemabaserede interviews videreføres med fokus på metodologiske problemstillinger. I samarbejde med Lise Randrup Jensen samt Charlotte Lønnberg og Malene Henriksen (Center for Hjerneskode), har hun iværksat dataindsamling til et projekt om interaktionel professionskompetence i logopædisk testning af afasiramte.

5. Audiologopædi

Niels Reinholt Petersen har undersøgt artikulations- og stemmeproblemer hos tonsillektomerede voksne med anvendelse af auditive, akustiske og foniatriske undersøgelsesmetoder (sammen med logopæd Inge Kølle og reserve-læge Bo Hunniche, Roskilde Amt). Undersøgelingsproceduren og -materialet er fastlagt, og undersøgelsen af patienter forventes at begynde primo 2005. Han har foretaget en sammenligning af akustiske analyser af dysfoniske stemmer, med to forskellige programmer (Praat og Multi Dimensional Voice Program). Der er foretaget foreløbige analyser af syntetiske vokaler med systematisk variation af akustiske karakteristika, som relaterer til forskellige former for dysfoni. Disse skal senere udvides med analyser af 'menneskelige' dysfoniske stemmer. Formålet er primært at evaluere de to programmers reliabilitet.

Lise Randrup Jensen og Niels Reinholt Petersen har i samarbejde med logopæderne Charlotte Aagaard og Annelise Petersen (Kommunikationscentret, Frederiksborg Amt), udviklet en test (MAST), til beskrivelse af informationsmængden i afasiramtes produktion af sammenhængende tale. Efter afprøvning af testen, med henblik på undersøgelse af dens pålidelighed, er der i 2004 udgivet en testmanual til den endelige version af testen. Herudover har Lise Randrup Jensen og Niels Reinholt Petersen foretaget en optælling og kategorisering af indholdstørrelser i 80 normalpersoners beskrivelser af det billede, der indgår i MAST-testen; formålet hermed er at skabe en basis for at udvikle et supplerende, kvantitativt mål for vigtigheden af de enkelte elementer i billedbeskrivelsen. Et sådant mål kunne formodes at være følsomt over for kommunikationsproblemer relateret til højresidig hjerneskode.

Lise Randrup Jensen har påbegyndt arbejdet med en undersøgelse af interaktion i logopædisk testtagning i samarbejde med Hanne-Pernille Stax og Charlotte Lønnberg. Dataindsamling i form af videooptagelser af testsituationer med afasiramte klienter er blevet tilrettelagt og påbegyndes primo 2005.

Birgit Hutters deltager fortsat i et skandinavisk-britisk projekt om kirurgisk metodik og børn født med ganespalte. Hun arbejder p.t. primært med reliabilitet i forbindelse med fonetisk transskription af disse børns udtale. Hun undersøger tillige normale danske børns udtale af/s/og/t for mere sikkert at kunne afgøre, hvornår taleundervisning er indiceret (med Anja Bau og Ulla Lahti). Endelig deltager Birgit Hutters fortsat i et EU-støttet projekt, ved at levere bidrag til en hjemmeside om god klinisk praksis i forbindelse med ganespaltepatienter.

Lars von der Lieth arbejder fortsat videre med et adoptionsforskningsprojekt. De første kvantitative resultater er forelagt på en international konference om international adoption i Adelaide, Australien. Derudover har Lars von der Lieth skrevet det terminologiske kapitel til en ny nordisk lærebog i Audiologi.

Center for Læseforskning

Centret ledes af professor Carsten Elbro. Øvrige ansatte er lektor, ph.d. Dorthe Klint Petersen og adjunkt, ph.d. Holger Juul. Holger Juul blev ansat 1. januar som adjunkt ved projektet "Statusundersøgelse af børns sproglige forudsætninger ved skolestart" (finansieret af Undervisningsministeriet).

1. Komponenter i forståelse af skrevne tekster

I en række projekter med unge og voksne med kort eller ingen uddannelse undersøges betydningen af bl.a. ordafkodning, alment og fagspecifikt ordforråd, funktionelt genkendelskab, semantisk aktivering via overbegreber og etablering og revision af mentale modeller (Carsten Elbro, Dorthe Klint Petersen, mfl.).

2. Forebyggelse af læsevanskeligheder

Dorthe Klint Petersen forestår en effektundersøgelse, der fokuserer på børnehaveklassebørn med høj risiko for læsevanskeligheder. Det undersøges bl.a., hvordan børns lydlig repræsentation af ord kan forbedres. 800 børn er screenet, og de ca. 10% med de dårligste forudsætninger for læsning deltager i undersøgelsen (Oak Foundation).

3. Dysleksi og kvalitet af leksikal repræsentation af ords lyd

I en række projekter undersøges mulige årsagssammenhænge mellem dysleksi og kvaliteten af fonologisk repræsentation af ord. En undersøgelse med dynamiske mål af ordtilegnelse er i trykken (Carsten Elbro mfl., MVTU).

4. Langtidseffekt af leg med sproglyde i børnehaveklassen

En follow-up-undersøgelse viste positiv effekt af førskoleleg med sproglyde helt op i 7. klasse i en gruppe på ca. 80 børn med familiær risiko for dysleksi. Resultaterne er publiceret internationalt (Carsten Elbro og Dorthe Klint Petersen, SHF og NOS-S).

5. Komponenter i stavefærdighed

Holger Juul har afsluttet en række undersøgelser af udviklingen af stavefærdighed i dansk (med udblik til andre sprog), alle er publiceret internationalt og i hans ph.d.-afhandling (Københavns Universitet og Ministeriet for Videnskab Teknologi og Undervisning).

6. Ortografi, læseudvikling og dysleksi

Dette europæiske projekt har til formål at afdække betydningen af variationer i alfabetiske ortografier for læseudviklingen og for forekomst og kendetegn ved dysleksi (Carsten Elbro, Holger Juul, Philip Seymour, University of Dundee mfl., NOS-S).

7. Sproglige forudsætninger ved skolestarten 2004 og 2006

Aspekter af sprogforståelse, sproglig opmærksomhed og spirende læsefærdigheder er undersøgt i efteråret 2004 hos børn der netop var startet i børnehaveklassen. Der er primært brugt gruppebaserede opgaver. Der var 816 deltagere fra 32 skoler landet over. Der planlægges en opfølgning i 2. klasse og af en ny børnegruppe i 2006 (Holger Juul, Carsten Elbro, Undervisningsministeriet).

8. Sprogteknologisk orddatabase

Center for Sprogteknologi iværksatte i 2001 et tre-årigt kollaborativt projekt, med henblik på udviklingen af et sprogteknologisk leksikon for dansk. Projektet afsluttedes ultimo februar. Afdeling for Almen og Anvendt Sprogvidenskab var en af flere projektpartnere. Projektmedarbejdere var Ole Nedergaard Thomsen og Mikkel Hald (begge på deltid).

Ph.d.-projekter

Christian Jensen forsvarede sin afhandling "Stress and Accent – Prominence Relations in Southern Standard British English" 11.6.

Holger Juul forsvarede sin ph.d.-afhandling "Spelling problems in Danish" 3.9.

Jenny Larsson forsvarede sin ph.d.-afhandling "Studies in Baltic Word Formation" 5.3.

Gitte Engelunds projekt er et samarbejde mellem universitetet og Oticons Forskningscenter, Eriksholm. Primært undersøges, beskrives og forklares den oplevede stigmatisering, som finder sted af 50-65 årige personer med høretab. Sekundært identificeres de indsatsområder, hvor fagfolk – fx Oticon – kan anvende den viden, undersøgelserne frembringer.

Jan Heegård Petersen har fortsat sine studier af kasussystemet i det indo-ariske sprog kalasha fra et synkront såvel som diakront perspektiv. Undersøgelserne er udvidet til også at omfatte stedsadverbierne. Han har udført feltarbejde i Pakistan og i Grækenland og opholdt sig ved University of Chicago.

Mads Poulsen har færdiggjort sin ph.d.-afhandling. Arbejdet indbefatter en sammenkædning af lingvistiske brugsbaserede teorier med psykolingvistiske forskningsresultater inden for sætningsprocessering, bl.a. med henblik på en definition af begrebet grammatikalitet. Desuden inkluderer afhandlingen empiriske undersøgelser af læsevanskeligheder ved visse typer sætningsknudekonstruktioner i dansk.

Renate Recke arbejder med et projekt inden for sprogpsykologiens grunddiscipliner.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Carsten Elbro: Bistod UVTU ved en forundersøgelse af omfang, art og produktivitet af pædagogisk og fagdidaktisk forskning i Danmark (med professor Jens Rasmussen, DPU). Han har vurderet projektansøgninger bl.a. for forskningsrådet i Hong Kong og deltaget i bedømmelser af ansøgere bl.a. til et professorat i Stavanger.

Elisabeth Engberg-Pedersen: Har evalueret en projektansøgning for Israel Science Foundation.

Tillidshverv

Carsten Elbro: Blev professor II ved Nasjonalt Senter for Leseopplæring og Leseforskning ved Universitetet i Stavanger 1.6.2004.

Jesper Hermann: Udpeget som medlem af The Executive Committee, International Association for the Integrated Study of Language and Communication, Oxford.

Lars von der Lieth: Medvirkede ved bedømmelsen af en norsk doktordisputats.

Lise Randrup Jensen: Medlem af bestyrelsen for Videnscenter for Stammen. Hun deltager desuden i en følgegruppe for et forskningsprojekt vedrørende afasiramte, udført af patientforeningen Hjernesagen.

Michael Fortescue: Har evalueret flere projektansøgninger for forskningsrådene i Norge og Australien. Fra november 2004 har han været formand for komiteén for Lingvistkredsen i København og er medlem af kredsens komite for truede sprog.

Formidling**Redaktionelle hverv**

Carsten Elbro: Medredaktør af Mål & Mæle og medlem af redaktionskomitén ved Dyslexia og Annals of Dyslexia. Han har desuden bedømt manuskripter til bl.a. Journal of Educational Psychology, Scientific Studies of Reading og Reading and Writing.

Elisabeth Engberg-Pedersen: Har, sammen med Peter Harder, Institut for Engelsk, Germansk og Romansk, været redaktør af Acta Linguistica Hafniensia, og hun er medlem af redaktionskomitéerne for Sign Language & Linguistics og Sociolinguistics in Deaf Communities.

Jens Elmegård Rasmussen: Administrerende redaktør af tidsskriftet Tocharian and Indo-European Studies.

Michael Fortescue: Sammen med Peter Harder, Institut for Engelsk, Tysk og Romansk, redaktør af Acta Linguistica Hafniensia og sidder i redaktionskomitén for Nordic Journal of Linguistics.

Nina Grønnum: Sidder i redaktionskomitén for Phonetica, Journal of the International Phonetic Association, Acta Linguistica Hafniensia og Nordic Journal of Linguistics.

Kongresser og symposier

Elisabeth Engberg-Pedersen: Arrangerede en gæsteforelæsnings ved fakultetet og en master class ved Forskerskole Øst med professor Dirk Geeraerts, Leuven.

Michael Fortescue: Organiserede et heldagsseminar i november i Lingvistikredens regi om genetiske vs. kontaktbaserede strukturændringer.

Nationalt og internationalt samarbejde

Elisabeth Engberg-Pedersen og Michael Fortescue: Samarbejder med sprogforskere på Københavns Universitet, Copenhagen Business School og Roskilde Universitetscenter om at udvikle Dansk Funktionel Lingvistik.

Elisabeth Engberg-Pedersen: Deltager i projektet 'Sign Language Classifiers' støttet af National Science Foundation, USA, ledet af professor Diane Brentari, Purdue University. Hun har desuden bistået ved udarbejdelsen af et materiale til testning af døve børns forståelse af dansk tegnsprog. Endelig har hun afsluttet arbejdet som oversættelsesleder på projektet "Den Danske Folkekirkes oversættelsesprojekt for De danske Døvemenheder: Bibelen for døve".

Hanne-Pernille Stax: Deltager i forskningsnetværket MOVIN's forskningsaktiviteter omkring mikroanalyse af verbal interaktion. Hun samarbejder med forskellige forskningsinstitutioner om bl.a. oversættelse og sproglig kvalitetssikring af spørgeskemadesign.

Afdeling for Nordisk Filologi**Dansk****Forskningsvirksomhed****1. Litteratur**

Sune Auken har fået sin disputats "Sagas Spejl. Mytologi, historie og kristendom hos N.F.S. Grundtvig" antaget og har påbegyndt forberedelserne til dens udgivelse.

Sune Auken har arbejdet på sit kapitel til Gyldendals "Dansk litteraturhistorie" bind 2.

Sune Auken har arbejdet på projektet "Førstepersonsfortællerens retorik".

Pil Dahlerup har til sin kommende litteraturhistorie "Dansk litteratur. Humanisme, reformation, renæssance", skrevet kapitlerne: "Andagt" (5 s.), "Asienfortællinger" (9 s.), "Bøn", (21 s.) "Bibelbønner" (6 s.), "Jerusalems ødelæggelse" (2 s.), og revideret kapitlerne "Humanisme" (19 s.), "Humanistmiljøer 3" 17 s.), "Historieskrivning", "Ars moriendi" (4 s.). I alt 43 nyskrevne sider og 68 reviderede sider.

Lasse Horne Kjældgaard har arbejdet på sin afhandling om eskatologi og æstetik hos Johan Ludvig Heiberg, Poul Martin Møller, H.L. Martensen og Søren Kierkegaard. Han har skrevet en artikel om paratekstualisme i Søren Kierkegaards "Forord" og i den samtidige litterære kultur samt skrevet og udgivet en artikel om forholdet mellem autoritet og tolerance i værker af Locke, Voltaire og Holberg.

Rasmus Ø. Madsen begyndte som ph.d.-stipendiat på Afdeling for Nordisk Filologi den 1. februar med projektet "Nyere dansk essayistik i et kulturkritisk perspektiv". Det forløbende år er primært gået med at indsamle materiale til den kommende afhandling og med at skrive de første afsnit af den. Han har også deltaget i tre ph.d.-kurser på Georg Brandes Skolen samt et enkelt kursus på KLIK, samt med et paper i en konference om krig og litteratur på Emory University, USA, i oktober måned.

Knud Wentzel har afsluttet redaktionen af 1 binds dansk litteraturhistorie fra oldtid til nutid, der udgives i foråret 2005 under titlen "Hovedsporet". Har skrevet indledning og plan til en dansk mentalitetshistorie med udgangspunkt i diskussionen om danskhed (gruppetprojekt).

2. Forfatterskaber og værkanalyser

Jens Kr. Andersen: Forskningsmæssig hovedopgave i efteråret har været udarbejdelse af en bog (udk. foråret 2005 på forlaget Multivers), "Litterær komposition. Principper og eksempler" (ca. 200 s.): Inden for en fælles, indledningsvis opstillet litteraturteoretisk ramme, og efter en ensartet procedure, foretages en formel beskrivelse af kompositionsstrukturen i en række danske og europæiske litterære værker/tekster, tilhørende vidt forskellige perioder og gener, og det påvises i hvert enkelt tilfælde, hvorledes resultatet af denne interne, formelle analyse kan bidrage til afklaring af litteraturhistoriske problemer, der har været rejst og diskuteret i forbindelse med de behandlede værker/tekster.

Poul Behrendt er ved at lægge sidste hånd på arbejdet med sin afhandling om "Dobbeltkontrakten. En litterær nyskabelse", omhandlende dels værker fra de sidste ti års danske litteratur, dels en fremlæggelse af dobbeltkontraktens teori. Et uddrag heraf har været offentliggjort i "Kritik" 168-169. Bogen offentliggøres i 2005. Sideløbende har Poul Behrendt videreført arbejdet på en afhandling med titlen "Dobbeltkontrakten hos Søren Kierkegaard", som planlægges indleveret for den filosofiske doktorgrad sommeren 2007. Kapitler heraf har i 2004 været offentliggjort i tidsskriftet "Fønix", Festskrift til Jørgen I. Jensen samt i "Kierkegaard Research. Yearbook 2004", med efterfølgende duplik i det seneste nummer af "Danske Studier" 2004.

Henrik Blicher lagde sidste hånd på to forfatterskabsportrætter til "Dictionary of Literary Biography: Danish Writers from the Reformation to Decadence", 1550-1900, vol. 300, ed. M. Stecher-Hansen, University of Washington (2004).

Torben Jelsbak har færdiggjort bogen "Ekspressionisme. Modernismens formelle gennembrud i dansk malerkunst og poesi" til udgivelse på forlaget Spring.

Jette Lundbo Levy har i 2004 færdiggjort kapitlet "Eftermodernismen" om prosaen 1970-2000 til den reviderede udgave af "Litteraturhistorier". Har endvidere færdiggjort anmeldelse af Atle Kittangs "Ibsens heroisme", en artikel om receptionen af Ibsen i Asien.

Flemming Lundgreen-Nielsen arbejder på færdiggørelsen af to oversigtsartikler om dansk litteratur henholdsvis i middelalderen og i det 16.-17. århundrede (reformation, renæssance, barok) til Det Danske Sprog- og Litteraturselskabs og Det Kongelige Biblioteks litteraturreksikon, Arkiv for Dansk Litteratur (ADL), som offentliggøres på internettet (www.adl.dk).

Sune Auken og Svend Skriver har arbejdet på en monografi om Søren Ulrik Thomsens forfatterskab med arbejdstitlen "Det, der forsvinder, tager jeg med".

Svend Skriver har arbejdet med projektet "Europæere i 1800-tallets danske litteratur. Om Jens Baggesen, P.L. Møller og Georg Brandes", som er en undersøgelse af de tre forfatters tekstlige internationaliseringsstrategier.

Marianne Stidsen har udgivet en artikel om J.P. Jacobsen, darwinismen og brandesianismen i "Det stadig moderne gennembrud", red. Hans Hertel, 2004. Desuden har hun skrevet en kort introduktion til Per Højholt i det norske tidsskrift *Rett Kopi* nr. 2/2004.

Gunnar Syrén arbejder på et projekt om Gunnar Wennerbergs "Gluntarne som teater", mhp. udgivelse i bogform. Desuden med analyser mhp. udgivelse i videnskabelige tidsskrifter, nærmere bestemt Pär Lagerkvists "En hjältes död" og "Hissen som gick ner i Helvete". Dertil kommer artikler om henholdsvis Fritiof Nilsson, Piraten og Hasse Z. Samlaren som udgives i 2005, samt hans analyse af Charlotte Ulmerts doktordisputats om Olle Adolphson.

3. Genrer og temaer

Mads Julius Elf har publiceret artiklen "Appetit, aversion og oplyst tilfældighedsroman à la Paars fra Holberg til Riffbjerg", i Gunilla Dahlberg, Peter Christensen Teilmann, Frode Thorsen (red.): "Holberg i Norden – om Ludvig Holbergs författarskap och dess kulturhistoriska betydelse", Makadam Förlag, Göteborg 2004, s. 129-144.

John Chr. Jørgensen har afsluttet et forskningsprojekt om brugen af brevformen i hverdagen, litteraturen og journalistikken i Danmark fra ca. 1870 til i dag; resultatet publiceres i 2005 under titlen "Om breve".

Marianne Stidsen har udgivet artiklen "Samtale eller enetale. Oplysningen i det 21. århundrede" i antologien "Holberg i Norden", red. Gunilla Dahlberg, Peter Christensen Teilmann og Frode Thorsen, 2004.

Keld Zeruneith: En undersøgelse af bevidsthedsdannelsen i norrøn digtning, nærmere bestemt edda og saga – i forlængelse af hans undersøgelse af græsk bevidsthedsdannelse, publiceret i "Træhesten", 2002.

4. Litteratursociologi og litteraturhistorie

Hans Hertel har været litteratursociologisk medforfatter af publikationen "København 1804" om Københavns kulturliv i guldalderen, udgivet til Bonniers 200 års jubilæum (marts 2004).

Hans Hertel har fortsat sin forskning i Georg Brandes, det moderne gennembrud og dets kulturelt-politiske betydning. Resultaterne er i 2004 publiceret dels i samleværker-

ne "Kampen om litteraturhistorien" (Dansk lærerforeningens Forlag) og "Georg Brandes og Europa" (Museum Tusulanums Forlag), dels i bindet "Det stadig moderne gennembrud", redigeret af Hans Hertel (Gyldendal).

Hans Hertel har fortsat arbejdet på projektet "Kulturkampen omkring fascisme og nazisme i dansk kulturliv 1910-1960", der siden 2000 støttes af Velux Fonden. Resultater publiceres løbende i foredrag, tidsskriftartikler og bidrag til opslagsværker. 23 nyskrevne biografier om forfattere og andre intellektuelle publiceres i "Besættelsens hvem var hvem" (Gads Forlag, maj 2005).

Vibeke A. Pedersen: Kommentar til "Danske Metrikere I" (under udarbejdelse, forventes færdig ultimo 2005). Afsnit om dele af den ældre danske litteratur til en litteraturhistorie, der udkommer på Gyldendal fra 2005 (deadline: september 2005). Fortælleren fra Norden og temperamenter fra Syden, se kongressdeltagelse.

5. Litteraturhistorie

Henrik Blicher skrev oversigtsartiklen "Senklassicisme – præromantik, 1760-1800" til Det Kgl. Biblioteks netportal "Arkiv for dansk Litteratur", www.adl.dk (under udgivelse).

Torben Jelsbak har i 2004 påbegyndt arbejdet på sit ph.d.-projekt om europæisk og dansk avantgardelitteratur.

Johnny Kondrup afsluttede i 2004 arbejdet på en grundbog i dansk litteraturhistorie (sammen med andre); værket udkommer i februar 2005.

Jan Rosiek: Tematiske og poetologiske studier i dansk lyrik 1870-1930.

Svend Skriver har udarbejdet et kapitel om dansk lyrik fra 1970-2000 til bogen "Litteraturhistorier" (DR Multimedia 2004). Han har skrevet to kapitler om henholdsvis det sene 1700-tal og modernismen til litteraturhistorien "Hovedsporet", der er under udgivelse.

Erik Skyum-Nielsen har i 2004 fortsat arbejdet med en historisk beskrivelse af de vigtigste danske oversættelser af verdenslitteraturens klassikere.

Erik Skyum-Nielsen har i 2004 afsluttet arbejdet på en letlæst litteraturhistorie med tilhørende antologi dækkende perioden 1978-2003 og beregnet for gymnasiet og de beslægtede ungdoms- og voksenuddannelser.

Marianne Stidsen har udgivet to artikler om forskellige litteraturhistoriske perioder: "Frihedens janushoved. Den tvetydige modernitet og arven fra det moderne gennembrud i dag" i "Det stadig moderne gennembrud" og "Det postmoderne gennembruds kvinder" i "Kampen om litteraturhistorien", red. Marianne Alenius, Thomas Bredsdorff og Søren Peter Hansen, 2004. Desuden har hun skrevet sidste kapitel i "Hovedsporet. Dansk litteraturs historie", red. Knud Wentzel og Jens Anker Jørgensen (udkommer foråret 2005).

6. Litterær teori

Henrik Blicher holdt foredraget 'Hi Er Og Ly Ph Er Ne – materialitet og intentionalitet i Jens Baggesens "Labyrinten" på Georg Brandes Skolens ph.d.-kursus "Den materielle tekst og forfatterkonstruktionen".

Jan Rosiek: Billedsproglig praksis i moderne dansk lyrik i retorisk og filosofisk perspektiv. Studier i fortælle teknik, især udsigelses- og synsvinkelproblemer.

Erik Skyum-Nielsen har i 2004 fortsat arbejdet på en beskrivelse i monografiform af dansk lyrik i det 20. århundrede, med fokus på forholdet mellem patos og rationalitet.

Marianne Stidsen har skrevet efterskrift til den danske oversættelse af Horace Engdahls "Berøringens ABC", 2004. Desuden har hun udgivet to artikler om de teoretiske overvejelser i forbindelse med at skrive den nyere og nyeste tids litteraturhistorie: "Hverken snor eller netværk. At finde vej i samtidslitteraturen", "Dansk Noter" nr. 4/2004 og "Tidens og samtalens igangsættelse. Om positioner i moderne litteraturhistorieskrivning", "Bogens Verden" nr. 6/2004.

Knud Wentzel har fortsat arbejdet vedr. forholdet mellem de to overordnede tekst kategorier, fortællingen og meddelelsen, som sker på grundlag af teksterne i en retssag.

Louise Zeuthen arbejder fortsat på sin ph.d.-afhandling: Autenticitet og realisme – en kortlægning af det æstetiske projekt i 1970- og 1990'ernes prosa.

7. Kritisk tekstudgivelse

Jens Kr. Andersens forskningsmæssige hovedopgave i foråret har været afslutningen og udgivelsen (som bd. 3 i skriferækken Skrifter udgivet af Selskabet Bellman i Danmark, Forlaget Multivers Academic) af værket Fr. Birket-Smith, Torben Krogh, O. Schoning, Ejnar Thomsen & Karl Warburg: "Bellman og Danmark. Fem komparative studier udgivet med indledning og noter af Jens Kr. Andersen" (551 s.): De fem ældre (1895-1945) afhandlinger, der er fælles om at behandle Bellmans indflydelse på dansk litteratur eller fremmed indflydelse på Bellman, genudgives kritisk (ikke mindst med kontrol og revision af forfatternes dokumenterende henvisninger og citater) og forsynes med (i alt 1.338) noter af filologisk og kildekritisk, litteraturhistorisk og musikologisk art. Han har desuden besørget en 2. og revideret udgave af sin Ludvig Holberg: "Seks komedier" (DSL, serien Danske klassikere, 568s).

Henrik Blicher har som en del af et større Jens Baggesen-projekt fortsat sit arbejde på en komplet, kommenteret og kritisk udgave af "Labyrinten eller Reise giennem Tydskland, Schweiz og Frankerig", 1792-1793. Kommenteringen af værket er påbegyndt.

Flemming Lundgreen-Nielsen har fortsat redigeret og arbejdet på en gennemkommenteret tysk oversættelse af et udvalg på ca. 1.100 sider af N.F.S. Grundtvigs forfatter-skab (sammen med teologerne K.E. Bugge og Theodor Jørgensen). Næsten hele trykmanuskriptet foreligger nu i renskrivet og verificeret form, og vil i foråret 2005 blive kontrolløst af en tysk videnskabelig konsulent. Han har ligeledes fortsat arbejdet på delindledninger og sprog- og realkommentarer til sin andel (på ca. 35 A4-sider) af en tekstkritisk udgave af Anders Sørensen Vedels samlede historiske programskifter for Det Danske Sprog- og Litteraturselskab (andre medvirkende er historikeren Karsten Christensen og de klassiske filologer Lars Boje Mortensen og Karen Skovgaard-Petersen).

8. Artikler

Birger Langkjær har publiceret artikler (engelsk og dansk) og holdt gæsteforelæsnings (bl.a. ved universiteterne i Aalborg og Oslo) om dogme-film, instruktøren Ole Palsbo og filmlyd/musik.

Vibeke A. Pedersen: "Ferske vande og Folkeviser", i "De ferske vandes kulturhistorie i Danmark", udgivet af Ferskvandsakvariet Aqua i Silkeborg. "Hvorfor er det ikke nok med én? Om Kirsten Thorup og Jan Kjærstads Wergelandtrilogi", i: 24th IASS Study Conference: "Fortællingen i Norden efter 1960."

9. Sprog

Søren Beck Nielsen har arbejdet på sit ph.d.-projekt om institutionel samtale med særlig fokus på magtkonstruktioner. Desuden har han sammen med Mie Femø Nielsen, skrevet en introducerende bog til samtaleanalyse, udbudt OB-kurset "Symmetri, asymmetri og magt i institutionel samtale" og præsenteret papers på internat i Sprogligt Polyfoninetværk, Hindsgavl slot 18.-20.8.2004 og konferencen "Narrative Research in Health and Illness", London 9.-10.9.2004.

Ib Ulbæk arbejder med tekstlingvistik. Har færdiggjort et manuskript til en lærebog om tekstlingvistik, der forventes udgivet som bog i 2005. Har i forårssemestret haft forskningssemester, hvor arbejdet med en afhandling om dynamisk tekstteori er blevet videreført.

10. Sprogbrug

John Mortensen har beskrevet to tv-genres sprogbrug, nemlig dokusoapens (i artiklen "Dokusoapen – en genrekarakteristik", i Bibliotek K&K 1 (2004)) og quizzens og gameshowets (i bogen "Quizzer og gameshows i tv", som forventes at udkomme 2005). Forskningen er led i et projekt, der sigter mod at beskrive sprogbrugen i tv's tre hovedgenrer: den fiktive, den faktive og den ludiske.

Mie Femø Nielsen har i årets løb beskæftiget sig med identitetskonstruktion ud fra sociologisk, kulturteoretisk og konversationsanalytisk tilgang. Dette arbejde vil fortsætte de kommende år. Desuden har hun sammen med ph.d.-stipendiat Søren Beck Nielsen, skrevet en indføring i "Samtaleanalyse", henvendt til sprog- og kommunikationsstuderende på højere læreanstalter. Den udkommer på Samfundslitteratur ved årsskiftet 2004-2005.

11. Tosprogethed

Jens Normann Jørgensen har i 2004 studeret den tosprogede udvikling hos tyrkisk-danske skolelever i Køge-projektet, herunder har han især interesseret sig for eleverne som sprogene. Endvidere har projektet stået for udgivelsen af særbind af to af de internationale tidsskrifter, netop om resultaterne.

12. Ungdomssprog

Under Ungdomssprog har Jens Normann Jørgensen også været med. Her drejer det sig om Næstved-projektet, hvor han i 2004 har interesseret sig for brugen af og udviklingen af gruppe-sprog hos unge. I årets løb er projektet begyndt at inddrage andre genrer end gruppesamtaler, herunder genrer på grænsen mellem talesprog og skriftsprog, som SMS, chat og graffiti.

13. Sprogteori

Dorthe Duncker har arbejdet med at konkretisere og implementere det integrerede sprogsyns kommunikationsmodel, og har udgivet en artikel om den integrerede kommunikationsproces i "Sprogpsykologi. Udvalgte kerneemner", redigeret af Marianne Ratje og Linda Svenstrup (Museum Tusulanums Forlag). Implementeringen af kommunikationsmodellen blev præsenteret ved et foredrag på 10. "Møde om Udforskningen af Dansk Sprog" på Aarhus Universitet.

Frans Gregersen har sammen med Jens Normann Jørgensen, Tore Kristiansen og Inge Lise Pedersen udarbejdet en plan om et center for studiet af sprogforandringer i virkelig tid, dvs. mens de foregår. Planen er, efter en længere bedømmelsesprocedure, nu i princippet godkendt af Danmarks

Grundforskningsfond, og Danmarks Grundforskningsfonds Center for Sociolingvistiske Sprogforandringsstudier vil efter planen påbegynde sin virksomhed til foråret 2005. Frans Gregersen har endvidere arbejdet videre med Frederik Dreiers materialistiske sprogteori, og bl.a. holdt foredrag om samme i Videnskabernes Selskabs foredragsserie. Frans Gregersen har også arbejdet med sprogvidenskabens historie i forbindelse med bidrag om tre danske sprogforskere til den store internationale encyklopædi om lingvistik. Endelig har Frans Gregersen skrevet en artikel om sprog og nationalisme som sit bidrag til den publikation, som udspringer af instituttets danskhedsseminar (jf. årsberetning 2003).

Hanne Ruus har udviklet en metode til at undersøge begrebsmetaforer empirisk, afprøvet den på dansk materiale og fremlagt resultaterne i en artikel i "Sprogpsykologi. Udvalgte kerneemner", redigeret af Marianne Rathje og Linda Svenstrup (Museum Tusulanums Forlag).

14. Didaktik

Dorthe Duncker har programmeret og Hanne Ruus har betestet og skrevet elementære vejledninger til det tekstbaserede e-learning-system til anvendelse i undervisningen i danskstudiets sprog- og tekstdiscipliner, som de planlagde i 2003. Systemet hedder DIT-systemet (Dansk med it) og omfatter for nuværende en elementær studenterapplikation, DIT-værk, og en applikation for undervisere og videregående studerende, DIT-projekt. Systemets generalitet og anvendelighed til alle teksttyper er sikret gennem et samarbejde med to litteraturforskere om dets muligheder i litteraturundervisning og -forskning. Dorthe Duncker og Hanne Ruus præsenterede systemet på et seminar, som de afholdt i november 2004 for forskere og undervisere fra Syddansk Universitet, Danmarks Pædagogiske Universitet og Københavns Universitet. Et egentligt forskningsværktøj til brug for tekstforskere er under udvikling, og Dorthe Duncker fremlagde i foredraget "Technology for teaching textual scholarship" ved Nordisk Ministerråds årlige seminar om Nordisk Sprogteknologi nogle af de principielle forudsætninger for og fordringer til dette system. I januar 2005 vil Hanne Ruus præsentere DIT-systemet i Nordisk Sprogteknologis CALL-netværk ved et seminar på Islands Universitet, og i februar præsenterer Dorthe Duncker systemet på et seminar for danskundervisere i de gymnasiale uddannelser. Udviklingen af DIT-systemet er støttet af flerårsaftalemidler fra Det Humanistiske Fakultet.

Frans Gregersen er leder af masteruddannelsen i danskfagets didaktik, som havde sit første optag 2003 II. Ankermand for første hold er lektor, ph.d. Bettina Perregaard, DPU. Masteruddannelsen vil i 2005 blive søgt videreført i form af et større kursusudbud, som en gruppe bestående af FG, Bettina Perregaard, Gitte Ingerslev og Mads Haugsted (de to sidstnævnte fra Danmarks Pædagogiske Universitet), har opnået Undervisningsministeriets støtte til at udvikle. Frans Gregersen er den ene af to repræsentanter for faget i Efteruddannelseskonsortiet af 18.02.2004, som han sammen med Danklærerforeningens formand Søren Peter Hansen har taget initiativ til. Konsortiet er støttet af Undervisningsministeriet.

15. DUDS-projektet, Digitale Undersøgelser af Dansk Sprog

Dorthe Duncker og Hanne Ruus har fortsat arbejdet med at generalisere deres metode til opbygning af flerniveaurepræsentation til digitale undersøgelser af sprog. Der fore-

ligger nu en tekstmasse på 250 tekstprøver fra genren ugeblade fra DANWORD med flerniveaurepræsentation. En tilsvarende tekstmængde fra DANWORDS avisprøver, er tæt på færdiggørelse, og et sammenligneligt korpus fra nutidsaviser er indsamlet og forberedt for flerniveaurepræsentation. Flerniveaurepræsentation er i årets løb blevet kontrolleret for konvergens med projektets registreringsprincipper. Registreringsprincipperne er beskrevet i arbejdsrapporten Dorthe Duncker og Hanne Ruus: "DUDS med nutidsdansk, Principper for flerniveaurepræsentation i DUDS-projektet", som opdateres løbende i takt med inddragelse af nye teksttyper og udkommer efter print on demand-princippet til brug for forskere, der arbejder med flerniveaumetodologien. Arbejdet med indsamling af tekstprøver, basisopmærkning og tilføjelse af flerniveaurepræsentation udføres af fem studentermedarbejdere under ledelse af Dorthe Duncker og Hanne Ruus. Dorthe Duncker har generaliseret og videreudviklet flerniveauprogrammet og porteret det til et Windows/XP-miljø; i 2004 er programmet, MLT2, blevet udvidet med et modul til korrektion af flerniveaurepræsentation og semiautomatisk konsekvensrettelse af tekstprøver. Hanne Ruus har udarbejdet en brugerhåndbog til MLT2-systemet. MLT2-systemet er blevet afprøvet og gennemtestet i DUDS-projektet til behandling af nutidsdanske tekster. Systemet er endvidere blevet afprøvet og anvendt til flerniveaurepræsentation af bønnebogstekster og lægebogstekster fra begyndelsen af 1500-tallet, og afprøves i øjeblikket til flerniveaurepræsentation af Den danske Rimkrønike. DUDS-projektet er støttet af flerårsaftalemidler fra Det Humanistiske Fakultet.

16. Materialfilologi

Hanne Ruus har arbejdet med materialfilologi og materialfilologiske synvinklers muligheder ved studier af sprog og tekst og anvendelse af XML-mærkning, og fremlagt resultaterne på fakultetets ForskningsFredage, i Selskab for Nordisk Filologi og på 10. møde om Udforskningen af Dansk Sprog på Aarhus Universitet.

17. Medieanalyse

Birger Langkjær har i 2004 fortsat arbejdet på et bogprojekt med hovedfokus på realismen som strømning i dansk film, bl.a. i sammenhæng med overbygnings-kurset "Realismen og dansk film".

Ph.d.-stipendiat Tine Ohm Laursen arbejder videre på sit projekt. Det har arbejdstitlen: "Tilstedeværelsens kunst – En kortlægning af interaktiv multimediekunst".

John Mortensen har beskrevet tv's genresystem i tre hovedgenrer (den fiktive, den faktive og den ludiske) på et fænomenologisk grundlag, dels i artiklen: "En fænomenologisk teori om tv-mediet", der udkommer i GRUS 72 (sommer 2005), dels i bogen "Quizzer og gameshow's i tv", der forventes at udkomme 2005. Bogen indeholder også en analyse af genren quizzer og gameshows. Han har endvidere analyseret genren dokusoap i en artikel: "Dokus-oapen – en genrekarakteristik", i: Bibliotek K&K 1.

Mie Femø Nielsen har beskæftiget sig med mikroanalyse af tv-debatter og interview ud fra konversationsanalytisk tilgang. Flere publikationer er på vej inden for dette område, blandt andet et bidrag om interviewerroller til en engelsksproget antologi redigeret af professor Mats Ekström, Örebro Universitet.

18. Kommunikation

Klaus Kjølner udgav to fagbøger: den udadventt formidlende "Netværk på godt og ondt. Magtmisbrug for begyndere" og den avancerede universitetsintroduktion "Tekst for viderekomne. Tekstproduktion og sproglig rådgivning".

Mie Femø Nielsen har arbejdet med den demokratiske samtales forhold til nyhedsjournalistik, spin og public relations. Blandt andet har hun holdt indlægget "Spin driver debatten" på konferencen "Spin"! på Københavns Universitet 4.11. Flere publikationer er på vej inden for dette område, blandt andet et samarbejdsprojekt om tv-interview, samt en monografi om tv-debatter. I efteråret udkom antologien "Spin, samfund og selvfremsstilling – public relations som reflekterende praksis".

Mie Femø Nielsen har endvidere arbejdet med organisationsteori og ledelseskommunikation. Flere publikationer er på vej inden for dette område, bl.a. et par monografier om mellemlederes kommunikation. I efteråret udkom artiklen "Under vejr med sig selv – virksomhedens identitet og selvfremsstilling i interaktion med dens stakeholders".

Faglige og administrative hverv

Frans Gregersen: Eksternt medlem af læreplansgruppen har FG været med til at formulere læreplanen for Dansk A i htx. Frans Gregersen deltog i den af rektor nedsatte værdisgrupper for Københavns Universitet.

Bedømmelsesudvalg

Dorthe Duncker: Har været formand for bedømmelsesudvalg til besættelse af lektorvikariat i ældre dansk sprog- og litteraturhistorie, og formand for bedømmelsesudvalg til bedømmelse af ansøgerne til ph.d.-stipendier ved Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab og Center for Sprogteknologi.

Erik Skyum-Nielsen: Har deltaget i instituttets bedømmelsesudvalg vedr. tildeling af ph.d.-stipendier, derudover deltaget i et bedømmelsesudvalg vedr. besættelse af to lektorstillinger i dansk litteratur og sprog ved Islands Universitet.

Finn Aarsether: Besættelse af eksternt lektorat i kulturforståelse ved Københavns Universitet, og besættelsen af norsk lektorat ved Københavns Universitet.

Frans Gregersen: Formand for bedømmelsesudvalg vedrørende professorat i Pædagogik ved Københavns Universitet.

Gunnar Syrén: Var i foråret 2004 formand i et udvalg til et eksternt lektorat og en stilling som undervisningsassistent ved Finsk Afdeling.

Hans Hertel: Har været formand for bedømmelsesudvalget vedr. professoratet i dansk litteratur efter Thomas Bredsdorff og for bedømmelsesudvalget vedr. et disputatsforslag om Ole Wivels selvbiografiske forfatterskab.

Jens Normann Jørgensen: Disputats ved Universitetet i Oslo.

John Chr. Jørgensen: Har siddet i ph.d.-bedømmelsesudvalg i forbindelse med et opslag i kommunikation og et fællesopslag fra Georg Brandes Skolen og Dansk Sprog og Litteraturselskab.

Johnny Kondrup: Var formand for et bedømmelsesudvalg vedr. en disputats.

Klaus Kjølner: Var formand for følgende bedømmelsesudvalg til stillinger ved instituttet eller Studienævnet for Dansk: (1) adjunktur i kommunikation (3 ansøgere), (2) eksternt lektor i sproglig rådgivning (4 ansøgere), (3) ph.d. i

kommunikation (7 ansøgere). Desuden var han medlem af udvalg til bedømmelse af 5 ansøgere til stillingen som eksternt lektor i organisationskommunikation.

Mie Femø Nielsen: Har været formand for et bedømmelsesudvalg med henblik på ansættelse af en eksternt lektor i organisationskommunikation. Desuden har hun været medlem af et bedømmelsesudvalg med henblik på ansættelse af en stipendiat i kommunikation. Endelig har hun været eksternt medlem af et ph.d.-bedømmelsesudvalg vedr. stipendiat Tina Thode Hougaard på Aarhus Universitet.

Nina Møller Andersen: Lektorstilling, formand (Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab).

Pil Dahlerup: Formand for bedømmelseskomité til samfinansieringsstipendium mellem Det Danske Sprog og Litteraturselskab og Georg Brandes Skolen (3 ansøgere). Formand for bedømmelsesudvalg ved genopslag af ovennævnte stilling (1 ansøger). Formand for bedømmelsesudvalg til prækvalifikation af ansøgninger til SHF-stipendium (17 ansøgere).

Reviewer

Frans Gregersen: Repræsenterer Danmark i "review panel" for Origin of Man, Language and Languages under European Science Foundation og deltog som sådan i midtvejskonferencen i Leipzig 3.-6.2004.

Hanne Ruus: Har været reviewer for den internationale konference om lingvistiske resurser LREC 2004.

Udvalg og fonde

Henrik Blicher: Var medlem af styrelsen for Universitets-Jubilæets danske Samfund samt i bestyrelsen af Svend Grundtvigs og Axel Olriks Legat.

Pil Dahlerup: Medlem af udvalg til evaluering af norsk litteratur- og sprogforskning, nedsat 2004 af Norges Forskningsråd, arbejdet afsluttes sommer 2005.

Frans Gregersen: Formand for instituttets ph.d.-udvalg og medlem af dets arbejdsplansudvalg.

John Chr. Jørgensen: Har siddet som formand for instituttets forskningsudvalg og virket som koordinator for BA-uddannelsen "Kulturformidling og kulturjournalistik".

Mie Femø Nielsen: Har deltaget i et udvalgsarbejde (ledet af Anne Marie Bülow, CBS) under SHF, med henblik på, at skitsere den pågående forskning i Danmark om sprog og magt og pege på fremtidige indsatsområder.

Erik Skyum-Nielsen: Medlem af den kunstkyndige komité for Bisballe-Prisen og medlem (udpeget af Undervisningsministeriet) af bestyrelsen for Dansk-Islandsk Fond.

Forskereleuddannelse

Pil Dahlerup: Har fra 2002 været leder af forskerskolen Georg Brandes Skolen.

Dorthe Duncker: Afholdt sammen med Jørg Asmussen, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, endagskursus i kvantitative metoder på Forskerskole Øst's ugekursus "Metoder i sprogvidenskaben" i september 2004.

Mads Julius Elf: Medlem af Georg Brandes Skolens Kursusnævn indtil sommeren 2005 og involveret i arbejdet med at internationalisere forskerleuddannelsen i dansk litteratur og billedkunst.

Frans Gregersen: Fungerede i 2004 som leder af den regionale Forskerskole Øst i sprogvidenskab. Forskerskolen er muliggjort af en bevilling fra FUR. FUR har endvidere bevilliget skolen i alt to internationaliseringsstipendier. Forskerskolen er et samarbejde mellem institutionerne i Kø-

benhavsområdet og RUC. Skolen blev i 2004 evalueret af et tremandspanel, bestående af fremtrædende sprogfolk med erfaring i forskeruddannelse fra Norge, Sverige og Finland. Skolen forbereder, på baggrund af den meget positive evaluering, en ansøgning om forlængelse i en ny treårsperiode.

Lasse Horne Kjældgaard: Har været medlem af kursusnævnet for Georg Brandes-Forskerskolen samt repræsentant i Ph.d.-studienævnet for Det Humanistiske Fakultet.

Johnny Kondrup: Medlem af repræsentantskabet for forskerskolen "Georg Brandes Skolen". Han er medplanlægger af Georg Brandes Skolens kursus "Filologi og hermeneutik: Den romantiske arv", der afholdes i april 2005.

Johnny Kondrup: Var kursusleder og lærer ved forskeruddannelseskurset "Varianter, manuskriptbeskrivelse og bibliografi", arrangeret af Nordisk Netværk for Editionsfilologer og finansieret af NorFa, på Schæffergården den 3.-8. august.

Birger Langkjær: Har sammen med Klaus Bruhn Jensen ansøgt om og fået ja til at gennemføre ph.d.-seminaret "Sound, Music, and Media" ved FMKJ (Forskerskolen i Medier, Kommunikation og Journalistik) i foråret 2005.

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

Birger Langkjær: Medlem af arbejdsplansudvalget. Næstformand i medieforskerforeningen SMID frem til okt. 2004. Disciplinkaptajn for undervisere i medieanalyse.

Dorthe Duncker: Medlem af bestyrelsen i Selskab for Nordisk Filologi og redaktør af dettes årsberetning, og medlem af tilsynet med Ordnet.dk ved Det Danske Sprog- og Litteraturselskab.

Erik Skyum-Nielsen: Har sammen med stud.mag. Jacob Ølgaard Nyboe stået for afholdelse af instituttets litterære og kulturelle arrangementer, "Blå Tirsdag".

Flemming Lundgreen-Nielsen: Formand for Landsdommer V. Gieses Legat og medlem af bestyrelsen for Aksel Tovborg Jensens Legat samt sekretær for Lillian og Dan Finks Fond, og beklæder en række eksterne tillidsposter, idet han er formand for Programrådet for Folkeuniversitetet i København og medlem af styrelsen sammesteds, næstformand for Grundtvig-Selskabet, formand for Universitetets Jubilæets danske Samfund og medlem af præsidiet i Det Kongelige Danske Videnskaberne Selskab.

Frans Gregersen: Medlem af bestyrelsen for Einar Hansens forskningsfond, Karen Iversens legat, Per Slomans legat og Marcus Lorezens legat. Han er medlem af Videnskaberne Selskabs forskningspolitiske udvalg og af Dansk Sprognævn (repræsenterer Undervisningsministeriet). Han er et af to danske medlemmer af Nordens Sprogråd.

Gunnar Syrén: Var arbejdsmiljørepræsentant for VIP'erne ved instituttet.

Hanne Ruus: Medlem af Dansk Sprognævn, medlem af programkomitén for Nordisk Sprogteknologisk Forskningsprogram 2000-2004/2005, initieret og finansieret af Nordisk Ministerråd, medlem af rektors forskningsudvalg, af Akademisk Råd på Det Humanistiske Fakultet og af institutlederens almene rådgivende udvalg ved Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab, repræsenterer Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab i MENOTA (Mediaeval Nordic Text Archive) og efor for Den Arnamagnæanske Stiftelse, udpeget af konsistorium på Københavns Universitet.

Henrik Blicher: Var medlem af studienævnet, formand for et udvalg vedr. undervisningsevaluering, litterær repræsentant i et udvalg til udarbejdelse af en ny studieordning for BA, Reformudvalget, disciplinkaptajn for Litteraturhistorie.

Jens Kr. Andersen: Medlem af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab (DSL) og aktiv som udgiver og tilsynsførende her, sidder i styrelsen for Universitetets-jubilæets Danske Samfund (UJDS) og i styregruppen for Klassikerdagen/Årets klassiker (Danmarks Biblioteksforening), er næstformand for Selskabet Bellman i Danmark samt prisopgave-udskriver og -bedømmer for det nordiske fagområde i Filologisk-historisk Samfund.

Johnny Kondrup: Medlem af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab samt af styringsgruppen for projektet "Henrik Ibsens skrifter" (Oslo).

Klaus Kjølner: Var fortsat koordinator for studiemønstret sproglig rådgivning og medlem af instituttets Forskningsudvalg. Han har i årets løb været webeditor på studiemønstrets netsted www.nordisk.ku.dk/sprogligraadgivning og medlem af det landsdækkende censorkorps for Statskundskab.

Marianne Stidsen: Medplanlægger af Dansk lærerforeningens UNI-kurser. Desuden er hun suppleant til Forfatterkolens bestyrelse.

Nina Møller Andersen: Genvalgt som formand for Bach-tinselskabet i Danmark. Kontaktperson for Nordliks ved Københavns Universitet. Studievejleder ved Afdeling for Nordisk Filologi.

Formidling

Redaktionelle hverv

Dorthe Duncker: Har redigeret "Studier i Nordisk 2002-2003, Selskab for Nordisk Filologi, Foredrag og årsberetning". Udgivelsen blev støttet af Statens Humanistiske Forskningsråd.

Erik Skyum-Nielsen: Har sammen med forfatteren Niels Frank afsluttet redaktionsarbejdet på serien "Borgens Verdenslyrik fra det 20. århundrede".

Flemming Lundgreen-Nielsen: Redaktør af Det Kongelige Danske Videnskaberne Selskabs fire skriftrækker, litterær medredaktør ved tidsskrifterne Danske Studier og Grundtvig-Studier og medredaktør af de halvårslige lektionskataloger fra Folkeuniversitetet i København, ligesom han er konsulent ved Søren Kierkegaard-forskningscentrets Kierkegaard-udgave. Han har desuden diverse tilsynsopgaver for udgiverselskaberne Det danske Sprog- og Litteraturselskab og Universitetets-jubilæets danske Samfund, bl.a. i forbindelse med Gyldendals omfattende H.C. Andersen-udgave op til jubilæet i 2005.

Frans Gregersen: Medlem af editorial board for "Acta Linguistica Hafniensia og Journal of Pragmatics".

Gunnar Syrén: Var redaktør (en af tre) for Dansk-Svensk Forfatterselskabs litterære kalender Nya vintergatan 2004 med temaet Hans Christian Andersen.

Ib Ulbæk: Medlem af redaktionen i NyS (Nydanske Studier).

Jens Kr. Andersen: Redaktør af skriftrækken Skrifter udgivet af Selskabet Bellman i Danmark (med foreløbig tre udgivne bind og tre bind under udsendelse eller planlægning) og i redaktionspanelerne for tidsskrifterne "Nordica" (Odense) og "Europe Plurilingue" (Paris).

Jens Normann Jørgensen: Redaktør af Københavnstudier i Tosprogethed, som i årets løb er overgået til Københavns Universitet, Køge-projektet.

Johnny Kondrup: Har bidraget til Danmarks Radios website om H.C. Andersen 2005 med et e-mail-interview om Andersens forhold til Adam Oehlenschläger. Bidraget offentliggøres i januar 2005 på www.dr.dk/hca.

Johnny Kondrup: Medlem af redaktionen for "Søren Kierkegaards Skrifter", udg. af Søren Kierkegaard Forskningscenteret (1997 ff.).

Marianne Johansen: Medredaktør af Tidsskriftet "NyS Nydanske Sprogstudier"

Mie Femø Nielsen: Har redigeret antologien "Spin, selv-fremstilling og samfund – public relations som reflekterende praksis", der udkom på Samfundslitteratur efteråret 2004. Bidragsydere er velrenommerede kommunikationsforskere, dygtige studerende og erfarne praktikere fra interesseorganisationer og konsulentbureauer, været medlem af redaktionen af MOVIN Publications, og medlem af redaktionen af MOVIN Corpus (et korpus af autentiske samtaler, danske, engelske og italienske data). Dette korpus består af digitaliserede samtaler på cd-rom, med tilhørende udskrifter og været anonym reviewer for Journal of Pragmatics.

Kongresser og symposier

Jens Normann Jørgensen: Konference om tyrkisksprogede unge i Europa, Københavns Universitet 29.4.-1.5.2004.

Hanne Ruus: arrangerede i juni 2004 det årlige generelle seminar i Nordisk Sprogteknologisk Forskningsprogram 2000-2004/2005, initieret og finansieret af Nordisk Ministerråd. Seminaret blev holdt på Vilvorde Kursuscenter, København, og løb over to dage med foredrag og diskussioner, der var omkring 35 deltagere fra alle de nordiske lande.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Birger Langkjær: Medlem af SMID (Sammenslutningen af medieforskere i Danmark) og var næstformand herfor frem til oktober 2004.

Frans Gregersen : Som formand for arbejdsgruppen om "Fremtidens danskfag" medvirket i møder over hele landet, bl.a. 15.3. i Liselund om dansk i læreruddannelserne og i Kolding 16.9. for censorerne på AVU.

Henrik Blicher: Er medlem af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Dansk Selskab for Romantikstudier, Dansk Universitetspædagogisk Netværk, Nordisk Netværk for Editionsfilologer samt Nordisk Netværk for Retorikkens Historie.

Jens Normann Jørgensen: Deltog i TINWE om tyrkiskkyndige i Europa og deres sprogbrug med bl.a. Ad Backus, Universitetet i Tilburg og Carol Pfaff, Freie Universität Berlin.

Johnny Kondrup: Medlem af styregruppen for Nordisk Netværk for Editionsfilologer og af Netværkets Udvalg for Forskeruddannelse.

Nina Møller Andersen: Deltog sammen med Rita Therkelsen, Roskilde Universitetscenter, og Henning Nølke, Århus, (DHF) i styregruppen for Polyfoninnetværket. Desuden var hun medlem af Nordisk Bachtin-netværk og Modernismenetværket (Modernisme Centret ved Aalborg Universitet).

Netværk

Flemming Lundgreen-Nielsen: Fungeret som en af organisatorerne og koordinatorene af forskningsformidlende virksomhed ved Folkeuniversitetet i København, og som medlem af Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskabs Udvalg for udrettet virksomhed i Danmark er han med til at tilrettelægge Selskabets åbne mandagsforelæsninger, og deltagte i afviklingen af dem, som ordstyrer.

Hans Hertel: Medlem af styringsgruppen for det tværfaglige og tværuniversitære "Netværk: Det moderne gennembrud" sammen med Peter Madsen (København), Jørgen Dines Johansen (Odense) og Lis Møller (Århus).

Mie Femø Nielsen: Har sammen med Christian Kock fra Retorik stiftet webstedet Spinnesiden.dk med det formål at sætte fokus på spin og kvalificere debatten om spin.

Center for Arbejderkulturstudier

Center for Arbejderkulturstudier er en tværfaglig forsknings- og formidlingsenhed, der beskæftiger sig med arbejderbevægelsens og arbejderklassens historie i fortid og nutid.

Forskningsvirksomhed

Karsten Biering har fortsat sit projekt vedr. videodokumentationer af "danske småbutikker og mindre virksomheder, der har en lang tradition bag sig, men en uvis fremtid for sig" og har lavet optagelser til et program om "Nodal's Skrædderservice, 3 generationer på Nørrebro". Har desuden udarbejdet en artikel om de traditionelle (arbejder)kaffebarer i København samt en artikel om visuel kulturel dokumentation i forskning, formidling og undervisning. Har desuden fortsat sine undersøgelser i samarbejde med Museet på Sønderborg Slot/Cathrinesminde Teglværksmuseum, om at synliggøre de forsvundne teglværksmiljøer i landskabet

Niels Finn Christiansen har fortsat sine studier i den dansk-nordiske velfærdsstat, og redigeret en engelsksproget antologi herom, der udkommer i april 2005, og arbejder fortsat på en fremstilling af dansk historie i det 20. århundrede med henblik på et internationalt publikum.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Niels Finn Christiansen: Har været formand for et bedømmelsesudvalg til et professorat i etnologi, Københavns Universitet.

Tillidshverv

Karsten Biering: Næstformand for Kulturcentret Kiers Gaard, udpeget af Sønderjyllands Amdsråd og Højer kommune samt formand for Foreningen Danmarks Folkeminder.

Niels Finn Christiansen: Har været institutleder og medlem af Det Humanistiske Fakultets Arbejdsmiljøudvalg (FAMU).

Formidling

Karsten Biering: Medlem af redaktionen for årbogen "Folk og Kultur". Har på Det Humanistiske Fakultets Humaniorafestival i april vist sin videofilm "Kaffebaren – et stykke dansk arbejderkultur på retur".

Center for Kvinde- og Kønsforskning**Forskningsvirksomhed**

Nanna Damsholt fratrådte 1.2. sin stilling. Hun holdt afskedsforelæsning med titlen "Fra Kvindehistorie til maskulinitetshistorie".

Bente Rosenbeck har færdiggjort den afsluttende publikation (*Ægteskab og politik*) i et nordisk projekt, hvor hun samarbejder med tre forskere fra Norge, Finland og Sverige. Hun forsætter sine studier i de ugifte mødre og uægtebørn og er ved at skrive en bog om kønet i videnskaben.

Lau Sander Esbensen har forsvaret ph.d.-afhandling: "Thi Livet et stærkere end Loven... Danmarks moderne aborthistorie".

Faglige og administrative hverv**Bedømmelsesudvalg**

Bente Rosenbeck: Har bedømt og været opponert på to danske afhandlinger på Syddansk Universitet og Aarhus Universitet. Hun har siddet i et svensk bedømmelsesudvalg vedrørende doktorandafhandlinger og opponeret på en svensk afhandling på Lunds Universitet.

Nanna Damsholt: Har medvirket ved adjunktbedømmelse på Københavns Universitet.

Udvalg og fonde

Centeret var ved Nanna Damsholt og Bente Rosenbeck med i en arbejdsgruppe under Koordinationen for Kønsforskning, der har udarbejdet en rapport: "Køn og mangfoldighed. Kønsforskning som tværfakultært udviklingsprojekt". Rapportens forslag blev ikke implementeret i første omgang, men der er nu nedsat en arbejdsgruppe vedrørende tværfakultære undervisningsudbud i køns- og ligestillingsperspektiver ved Københavns Universitet.

Tillidshverv

Bente Rosenbeck: Medlem af Kvinfo's bestyrelse 2003; medlem af forskningsudvalg for Statens arkiver 1998, forkvinde fra 2003; medlem af forskningsudvalg for Tøjhusmuseet 1998. Suppleant i Udvalget vedrørende Videnskabelig Uredelighed 1999. Leder af en gruppe nedsat af Statens Humanistiske Forskningsråd som skal udarbejde en temarapport om Velfærdsforskning. Hun har bedømt ansøgninger for NorFa, Norges Forskningsråd og Rigsbankens Jubilæums Fond.

Formidling**Redaktionelle hverv**

Bente Rosenbeck: Sidder i advisory board for Kvinde, Køn og Forskning, Gender and History og i redaktionen af Scandia.

Nanna Damsholt: Tillknyttet redaktionen af "Women's Historical Review".

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde**Netværk**

Bente Rosenbeck: Deltager i baggrundsgruppe for projektet: Køn, nation og samfund i dansk historieskrivning, som

har til huse på Aarhus Universitet, og deltager desuden i en ressourcegruppe for et projekt om partnerskabslovgivning i Norden, som hører hjemme på Stockholms Universitet. Hun er med i Netværk for Nordisk Kønsforskningshistorie og Center for Seksualitetsforskning – kultur, samfund, sundhed, som er hjemmehørende på Sociologisk Institut, Københavns Universitet.

Finsk Afdeling

Til Finsk Afdeling var det tilknyttet en videnskabelig medarbejder (lektor Tuula Eskeland) og en ekstern lektor og undervisningsassistent (Gitte Svanov).

Studienævnet for Finsk: studielederposten Tuula Eskeland og studenterrepræsentanten Morten Rosdahl Jensen.

Afdelingen er med i Finnlink-netværket, som samler alle finsksektioner og -afdelinger på nordiske universiteter og Ukanet-netværket, hvor finsk undervises og som fungerer som bindeled mellem alle universiteter i Europa, Asien og USA med finsk som fag. Desuden opretholder afdelingen specielt nære kontakter i form af fællesseminarer, studieture og Øresundssamarbejdet osv. med Finsk-Ugriska institutionen ved Lunds Universitet, samt samarbejde med Aarhus Universitet (censor).

Forskningsvirksomhed

Tuula Eskeland forsker i stednavne og den identitet, der er tilknyttet navnene. Endvidere er hun i gang med et projekt om barne- og stedsnavne samt har i fællesskab med Uleåborg Universitet arbejdet med minoritetssprog i Norden.

Faglige og administrative hverv

Tuula Eskeland: Studieleder i finsk og eksaminator i finsk i den franske skole i København (Lycée Prins Henrik). Har udført projektvurdering på to projekter for Norges Forskningsråd ved Universitetet i Tromsø, juni 2004. Hun var medlem af bedømmelsesudvalget til en stilling som studieadjunkt/-lektor i finsk ved Aarhus Universitet og endvidere opponert til Timo Alanens disputats: "Someron ja Tamme-lan vanhin asutusnimistö" ved Uleåborg Universitet.

Formidling

Finsk MTV3 og YLE (to finske tv-selskaber) besøgte Finsk Afdeling og optog flere programmer om afdelingens studerende og deres studier.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Monica Ahlsved, Åbo Akademi var Finnplus-student ved Finsk Afdeling.

Runeberg-seminar i samarbejde med Svenska Litteratursällskapet i Finland på Finsk Afdeling ved Københavns Universitet. Professor Lars Huldén og Agneta Rahikainen fra Svenska Litteratursällskapet, forelæste.

Seminar i forbindelse med besøg af forfatteren Kari Hotakainen, der fik tildelt Nordisk Råds litteraturpris 2004, med oversætteren Helena Idström og Maria Antas, fra FILI (Finlands litteratur i udlandet, Helsingfors).

Forskningsophold i udlandet

Gitte Svanov: Underviste ved Tampere Universitet i dansk i seks uger.

Tuula Eskeland: Underviste ved Helsinki Universitet i finsk.

Instituteder Niels Finn Christiansen

Forbrug**Almen og Anvendt Sprogvidenskab**

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	10,9	2,8	13,6
DVIP	0,0	0,0	0,0
STIP	1,0	1,4	2,4
TAP	7,8	1,9	9,8
Årsværk i alt	19,7	6,1	25,8
Løn	9.042,0	2.141,0	11.183,0
Frikøb	8,0	21,0	29,0
Øvrige drift	366,0	434,0	800,0
Anskaffelser	340,0	133,0	473,0
<i>Bruttototal t.kr.</i>	<i>9.755,0</i>	<i>2.728,0</i>	<i>12.483,0</i>

Afdeling for Nordisk Filologi

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	42,1	2,4	44,5
DVIP	0,0	0,0	0,0
STIP	8,0	4,5	12,5
TAP	16,0	0,1	16,1
Årsværk i alt	66,1	7,1	73,2
Løn	28.196,0	2.390,0	30.586,0
Frikøb	12,0	25,0	37,0
Øvrige drift	1.577,0	1.545,0	3.122,0
Anskaffelser	384,0	1,0	385,0
<i>Bruttototal t.kr.</i>	<i>30.168,0</i>	<i>3.961,0</i>	<i>34.130,0</i>

Stab**Almen og Anvendt Sprogvidenskab***VIP Internt finansieret*

Elbro, Carsten; professor.
 Engberg-Pedersen, Elisabeth; lektor.
 Fortescue, Michael David; professor.
 Grønnum, Nina; lektor.
 Hansen, Peter Aage Molbæk; lektor.
 Hermann, Jesper; lektor.
 Hutters, Birgit Elisabeth; lektor.
 Højer, Lars; amanuensis.
 Jensen, Lise Randrup; lektor.
 Juul, Martin Holger; forskningsass.
 von der Lieth, Lars; lektor.
 Petersen, Dorte Klint; lektor.
 Petersen, Niels Christian Reinholt; lektor.
 Rasmussen, Jens Elmegård; lektor.
 Stax, Hanne-Pernille; amanuensis.

VIP Internt finansieret

Larsson, Jenny Helena; adjunkt.
 Thomsen, Ole Nedergaard; lektor.
 Wichmann, Søren Kim; lektor.

STIP Internt finansieret

Poulsen, Mads; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Jørgensen, Anders Richardt; ph.d.-studerende.
 Petersen, Jan Heegård; ph.d.-studerende.

Afdeling for Nordisk Filologi*VIP Internt finansieret*

Andersen, Jens Kristian; lektor.
 Andersen, Nina Møller; lektor.
 Arnfast, Juni Søderberg; adjunkt.
 Auken, Sune; adjunkt.
 Behrendt, Poul Olaf; lektor.
 Bentzen, Ulla-Henriette; amanuensis.
 Biering, Karsten Georg; lektor.
 Blicher, Henrik; lektor.
 Bredsdorff, Hans Thomas; professor.
 Christiansen, Niels Finn; lektor.
 Dahlerup, N Pål Høgsbro; lektor.
 Dunker, Dorthe Marianne; lektor.
 Eskeland, Tuula Kaarina; lektor.
 Fausing, Bent; lektor.
 Galal, Lise Paulsen; undervisningsadjunkt.
 Gregersen, Frans; professor.
 Haugan, Jørgen; lektor.
 Hertel, Hans Christian; professor.
 Holm, Lilliane Højgaard; studieadjunkt.
 Holst, Elisabet; lektor.
 Johansen, Johnny Kondrup; lektor.
 Johansen, Marianne; adjunkt.
 Jørgensen, Jens Normann; professor.
 Jørgensen, John Christian; lektor.
 Kjølner, Klaus; lektor.
 Krag, Helen Liesl; lektor.
 Langkjær, Birger Carsten; lektor.
 Lauridsen, Palle Schantz; lektor.
 Laursen, Lone; adjunkt.
 Levy, Jette Lundbo; lektor.
 Lundgreen-Nielsen, Flemming T.J.; lektor.
 Mortensen, John Peter Bjerg; adjunkt.
 Nielsen, Erik Aksel; lektor.
 Nielsen, Mie Femø; lektor.
 Olsen, Thorkild Damsgaard; lektor.
 Petersen, Kirsten Thisted; lektor.
 Rosiek, Jan; lektor.
 Ruus, Hanne; professor.
 Sandnes, Berit; lektor.
 Skyum-Nielsen, Erik; lektor.
 Stidsen, Marianne Søgård; lektor.
 Syrehn, Gunnar Lars Otto; lektor.
 Ulbæk, Ib; lektor.
 Wentzel, Knud Høgsberg; lektor.
 Zeruneith, Kjeld; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Andersen, Mie; forskningsass.
 Bach, Tine; adjunkt.
 Fryd, Annette; adjunkt.
 Kjørup, Frank Beyer; adjunkt.
 Lützen, Peter; adjunkt.
 Pedersen, Vibeke Arendse; lektorvikar.

STIP Internt finansieret

Elf, Mads Julius; ph.d.-studerende.
 Fogtmann, Christina; ph.d.-studerende.
 Gravengaard, Gitte; ph.d.-studerende.
 Jørgensen, Lene Mølgaard; ph.d.-studerende.
 Karrebæk, Martha Sif; ph.d.-studerende.
 Laursen, Tine Ohm; ph.d.-studerende.
 Madsen, Lian Malai; ph.d.-studerende.
 Madsen, Rasmus Øhlenschläger; ph.d.-studerende.
 Melchior, Maria; ph.d.-studerende.
 Skriver, Svend; ph.d.-studerende.
 Zeuthen, Louise Egede; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Hansen, Signe Lindskov; ph.d.-studerende.
 Jelsbak, Torben; ph.d.-studerende.
 Jensen, Torben Juel; ph.d.-studerende.
 Kjældgaard, Lasse Horne; ph.d.-studerende.
 Nielsen, Knud Holt; ph.d.-studerende.
 Nielsen, Søren Beck; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

Afdeling for Almen og Anvendt Sprogvidenskab

Jensen, Christian: Stress and Accent. Prominence Relations in Southern Standard British English.
 Larsson, Jenny Helena: Studies in Baltic Word Formation.

Afdeling for Nordisk Filologi

Esbensen, Lau Sander: Thi Livet er stærkere end Loven. – Danmarks moderne aborthistorie.
 Hansen, Bergur: At genfortrylle verden. En hermeneutisk-fænomenologisk undersøgelse af tab og genvindelse i William Heinesens senprosa.
 Harritz, Pia: Filmens genblikke. Om filmsprog, køn og opgøret med nøglehulsregimet.
 Marselis, Randi Haagen: Føler du dig dansk? Forhandlinger af identitetsmæssige tilhørsforhold i dansk tv-dokumentarisme om det multietniske samfund.
 Olesen, Tonny Aagaard: Viden om – kommentarens hermeneutik under hensyn til dens litteraturteoretiske og editionsfilologiske horisont.
 Rostbøll, Benedikte Fogh: Skrevet med blod. Kroppens retorik hos Edith Södergran med et perspektiv til den danske 1980'er- og 1990'erdigtning.

Fondsbevillinger

Afdeling for Almen og Anvendt Sprogvidenskab

Carlsbergfondet

– Beskrivelse af Mayasprogenes komparative fonologi i lyset af nyere epigrafiske resultater (Søren Wichmann) kr. 218.400.
 – Nominaldannelse i det iranske sprog avestisk (Jenny Helena Larsson) kr. 402.400.

Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Forskning

– Program til direkte undervisning i skriftens alfabetiske princip (Carsten Elbro) kr. 125.000.
 – Statusundersøgelse om børns sproglige udvikling ved skolestart (Carsten Elbro) kr. 690.900.

NOS-H Nordisk Samarbejdsnævn for Humanistisk Forskning

– Foundation literary acquisition (Carsten Elbro) kr. 345.500.

Statens Humanistiske Forskningsråd

– Forskerskole Øst i Sprogvidenskab: Det bretonske vokalfonemsystem i et komparativt perspektiv: Innovationer og arkaismer (Frans Gregersen) kr. 927.900.

Afdeling for Nordisk Filologi

Carlsbergfondet

– Den lyse digter i nyt lys – Jens August Schade (Frank Kjørup) kr. 421.000.
 – Primitivisme i dansk og svensk litteratur 1900-1940 (Anette Fryd) kr. 421.000.

DGI Dansk Gymnastik- og Idrætsforening

– Indsamling og analyse af dansk idræts litteraturhistorie (Peter Lützen) kr. 100.000.

Kulturministeriets udvalg for Idrætsforskning

– Modernitet og krop i idrættens litteraturhistorie (Peter Lützen) kr. 100.000.

Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere & Integration

– Efteruddannelse 2004 af medarbejdere ved udbydere af danskuddannelse (Anette Hagel-Sørensen) kr. 12.000.

NorFa

– Nordisk Forskerakademi Editionsfilologiske grundkurser for forskerstudenter (Johnny Kondrup) kr. 253.600.

Statens Humanistiske Forskningsråd

– Avantgardefilologi og teksttransmission (Pil Dahlerup) kr. 1.400.000.
 – Forskerskole Øst i Sprogvidenskab: Den skjulte magtudøvelse: magt, stemme og intention i patientkonferencer (Frans Gregersen) kr. 1.403.500.
 – Humanistisk velfærdsforskning (Bente Rosenbech) kr. 122.000.
 – International Conference on Language and Language Practices: Multilingual Turkish Speakers in North Western Europe. (Jens Norman Jørgensen) kr. 30.000.

Publikationer

Afdeling for Almen og Anvendt Sprogvidenskab

Bau A.: Mundmotorisk kompendium. 63 s. Special-pædagogisk Forlag, Herning 2004.
 Borstrøm I.B., Petersen D.K.: Læseevaluering på begyndertrinnet. 146 s. Alinea, København 2004.
 Elbro C.: Dysleksi. i: Hjernen og sprog s. 40-50. red. af Jens Bøgeskov og Karsten Ellemann. Hjerneforum, København 2004.
 Elbro C.: Läsnig och läsundervisning. 239 s. Liber, Stockholm 2004.
 Elbro C.: Læse- og stavefærdigheder i 1. g og 1. hf – og deres sammenhænge med gennemførelse og resultater i de almengymnasiale uddannelser : anden rapport fra en screening med "Læsetekster for gymnasium, hf mv." 39 s. Center for Læseforskning, Københavns Universitet, København 2004.

- Elbro C.: Forsøg med læsning : aktiviteter til læsning og læseundervisning. Seminarierien 102 s. Gyldendal, København 2004.
- Elbro C.: Irriterende stavfejl. Mål og mæle Årg. 27, No. 3, s. 20-27. 2004.
- Elbro C., Petersen D.K.: Long-term effects of phoneme awareness and letter name training : an intervention study with children at risk of dyslexia. *Journal of educational psychology* Vol. 96, No. 4, s. 660-670. 2004.
- Elbro C., Rasmussen J.: Dansk pædagogisk forskning og uddannelsesforskning 2000-2004. Bidrag til Country Background Report. 21s. Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling, København 2004.
- Engberg-Pedersen E.: Review of "Language from the body : iconicity and metaphor in American Sign Language", by Sarah F. Taub. *The linguistic review* Vol. 21, s. 67-86. 2004.
- Engberg-Pedersen E.: Hvordan lærer vi modersmålet? *Magasinet Humaniora* Årg. 19, No. 2, s. 4-8. 2004.
- Engberg-Pedersen E., Trondhjem F.B.: Focus on action in motion descriptions : the case of West-Greenlandic. i: *Relating events in narrative. Vol. 2 : Typological and contextual perspectives* s. 59-88. Sven Strömquist and Ludo Verhove[n] [eds.]. Lawrence Erlbaum Ass., Mahwah, N. J. 2004.
- Fortescue M.: Lexical sources of Eskimo-Aleut affixes. *Innsbrucker Beiträge zur Sprachwissenschaft* Bd. 112, i: *Per aspera ad asteriscos : studia Indogermanica in honorem Jens Elmegård Rasmussen sexagenarii idibus martiis anno MMIV* s. 139-144. ediderunt Adam Hyllested, Anders Richard Jørgensen, Jenny Helena Larsson et Thomas Olander. *Innsbrucker Beiträge zur Sprachwissenschaft*, Innsbruck 2004.
- Fortescue M.: The complementarity of the process and pattern interpretations of functional grammar. *Functional grammar series* 24, i: *A new architecture for functional grammar* s. 151-178. ed. by Lachlan Mackenzie, María de los Angeles Gómez-González. Walter de Gruyter, Berlin 2004.
- Fortescue M.: Review of "A grammar of Kolyma Yukaghir", by E. Maslova. *Anthropological linguistics* Vol. 45, No. 3, s. 346-348. 2003.
- Fortescue M.: *West Greenlandic. Handbücher zur Sprach- und Kommunikationswissenschaft* 17-2, i: *Morphologie: ein internationales Handbuch zur Flexion und Wortbildung* s. 1389-1399. hrsg. von Geert Booij, Christian Lehmann, Joachim Mugdan. Mouton de Gruyter, Berlin 2004.
- Fortescue M.D.: *Koyukon. Handbücher zur Sprach- und Kommunikationswissenschaft* 17-2, i: *Morphologie : ein internationales Handbuch zur Flexion und Wortbildung* s. 1399-1411. hrsg. von by Geert Booij, Christian Lehmann, Joachim Mugdan. Mouton de Gruyter, Berlin 2004.
- Fortescue M.D.: Fra verbum til kasusendelse i tjuktji : en mindre befærdet grammatikaliseringvej. i: *Grammatikalisering og struktur* s. 101-112. Lene Schøsler, Lars Heltoft & Jens Nørgård Sørensen (red.). Museum Tusulanum, København 2004.
- Fortescue M.D., Mackenzie L.: An acquisitional approach to disharmonic word-order/affixation pairings. *Annual review of cognitive linguistics* Vol. 2/2004, s. 31-71. 2004.
- Hermann J.: How acquainting shows verbally. *Language sciences* Vol. 26, No. 6, s. 593-607. 2004.
- Hermann J.: Hvordan gør vi bedst ondt mod andre? Anmeldelse af "Ondskabens psykologi : socialpsykologiske essays"/af Rolf Kuschel og Faezeh Zand ; med bidrag af Jan Øberg. *Psyke & Logos* Årg. 25, no. 2, s. 438-440. 2004.
- Hermann J.: Nye ord = nyt sprog? *Sprog og samfund : nyt fra Modersmål-Selskabet* Årg. 22, nr. 4, s. 44-45. 2004.
- Hermann J.: Det sproglige som vaner. i: *Teorien om alt og andre artikler om sprog og filosofi* s. 287-304. udg. af Jens Cramer, Mette Kunøe og Ole Togeby. Wessel og Huitfeldt, Århus 2004.
- Hutters B.E.: Speech outcome following treatment in cross-linguistic cleft palate studies : methodological implications. *The cleft palate-craniofacial journal* Vol. 41, No. 5, s. 544-549. 2004.
- Hyllested A., Jørgensen A.R., Larsson J.H., Olander T.: (eds.). *Per aspera ad asteriscos : studia Indogermanica in honorem Jens Elmegård Rasmussen sexagenarii idibus martiis anno MMIV. Innsbrucker Beiträge zur Sprachwissenschaft* Bd. 112, 640s. Innsbruck 2004.
- Jensen L.R., Petersen N.R., Aagaard C., Petersen A.: MAST – en metode til analyse af sammenhængende tale hos afasiramte personer. *Brugervejledning*. 85 s. Frederiksborg Amt, Kommunikationscentret, Hillerød 2004.
- Jensen L.R., Petersen N.R., Petersen A., Aagaard C.: Videreudvikling og afprøvning af MAST – metode til analyse af sammenhængende tale hos afasiramte personer. *Dansk Audiologopædi* Årg. 40, No. 4, s. 11-21. 2004.
- Juul H.: Spelling problemse in Danish. 175 s. Department of Scandinavian Research, University of Copenhagen, Copenhagen 2004.
- Juul H.: Staveproblemer i dansk. *Læsepædagogen* Årg. 52, No. 3, s. 10-15. 2004.
- Juul H.: Amt forbi. *Mål og mæle* Årg. 27, No. 4, s. 15. 2004.
- Juul H., Elbro C.: The links between grammar and spelling: a cognitive hurdle in deep orthographies? *Reading and writing. : an interdisciplinary journal* Vol. 17, No. 9, s. 915-942. 2004.
- Juul H., Sigurdsson B.: Ortografien som handicap? Stave-tilegnelse i Rødovre og Reykjavik. *NyS: nydanske sprogstudier* 32, s. 67-88. 2004.
- Jørgensen A.R.: Middle Breton eugen 'Ox', euryen 'Edge' and plurals in -yen. *Innsbrucker Beiträge zur Sprachwissenschaft* Bd. 112, i: *Per aspera ad asteriscos : studia Indogermanica in honorem Jens Elmegård Rasmussen sexagenarii idibus martiis anno MMIV* s. 263-267. ediderunt Adam Hyllested, Anders Richard Jørgensen, Jenny Helena Larsson et Thomas Olander. *Innsbrucker Beiträge zur Sprachwissenschaft*, Innsbruck 2004.
- Larsson J.H.: Metatony and length in Baltic. *Innsbrucker Beiträge zur Sprachwissenschaft* Bd. 112, i: *Per aspera ad asteriscos : studia Indogermanica in honorem Jens Elmegård Rasmussen sexagenarii idibus martiis anno MMIV* s. 305-322. ediderunt Adam Hyllested, Anders Richard Jørgensen, Jenny Helena Larsson et Thomas Olander. *Innsbrucker Beiträge zur Sprachwissenschaft*, Innsbruck 2004.
- Larsson J.H.: Length and métonie douce in Baltic deverbative nouns. *Copenhagen studies in Indo-European* 2, i: *Indo-European word formation : proceedings of the conference held at the University of Copenhagen, October*

- 20th-22nd 2000 s. 159-170. ed. by James Clackson and Birgit Anette Olsen. Museum Tusculanum Press, Kbh. 2004.
- Larsson J.H.: Deverbative root nouns in Baltic? *Linguistica Baltica : international journal of Baltic linguistics* Vol. 10, 2002, s. 99-104. 2003.
- Larsson J.H.: Nominal compounds in Old Lithuanian texts: the original distribution of the composition vowel. *Linguistica Baltica : international journal of Baltic linguistics* Vol. 10, 2002, s. 105-122. 2003.
- Larsson J.H.: Studies in Baltic word formation. 281 s. Det Humanistiske Fakultet, Københavns Universitet, Kbh. 2003.
- Lieth L.v.d.: At være er at være i kommunikation – kommunikation og kommunikationshandicap. i: *Sprogpsykologi : udvalgte kerneemner* s. 221-227. red. af Marianne Rathje og Linda Svenstrup. Museum Tusculanums Forlag, København 2004.
- Lieth L.v.d.: Final feedback. 6s. European Society for Mental Health and Deafness, Wevelgem 2003.
- Petersen D.K.: Distinkthedstræning i børnehaveklassen, hvorfor og hvordan? *Nyt om ordblindhed* Nr. 38, s. 2-9. 2004.
- Petersen D.K.: Fokus på udtalen – et nyt dansk dysleksiprojekt. *Nyt om ordblindhed* Nr. 37, s. 2-3. 2003.
- Petersen J.H.: Review of “Language death and language maintenance : theoretical, practical and descriptive approaches”, Mark Janse & Sijmen Tol, eds. [Current issues in linguistic theory ; 240.] Amsterdam : John Benjamins, 2003. *Acta linguistica Hafniensia* 36, s. 174-178. 2004.
- Petersen J.H., Mørch I.E.: Retroflex vowels and other peculiarities in the Kalasha sound system. *Trends in linguistics. Studies and monographs* 149, i: Himalayan languages : past and present s. 57-76. ed. by Anju Saxena. Mouton de Gruyter, Berlin 2004.
- Rasmussen B.A.: A note on *s/t-stems and secondary derivation. *Innsbrucker Beiträge zur Sprachwissenschaft* Bd. 112, i: Per aspera ad asteriscos : studia Indogermanica in honorem Jens Elmegård Rasmussen sexagenarii idibus martiis anno MMIV s. 419-428. ediderunt Adam Hyllested, Anders Richard Jørgensen, Jenny Helena Larsson et Thomas Olander. *Innsbrucker Beiträge zur Sprachwissenschaft*, Innsbruck 2004.
- Rasmussen J.E.: On the typology of Indo-European suffixes. i: Indo-European word formation : proceedings of the conference held at the University of Copenhagen, October 20th-22nd 2000 s. 269-282. ed. by James Clackson and Birgit Anette Olsen. Museum Tusculanum Press, Kbh. 2004.
- Stax H-P.: “Og hva’ var så spørgsmålet?” – om forståelser af tekst og tale i standardiserede interview. i: *Sprogpsykologi : udvalgte kerneemner* s. 229-244. red. af Marianne Rathje og Linda Svenstrup. Museum Tusculanums Forlag, København 2004.
- Stax H-P.: Paths to precision : probing turn format and turn-taking problems in standardized interviews. *Discourse studies* Vol. 6, No. 1, s. 77-94. 2004.
- Svenstrup L.C.: Sprog og personlighed : om sprogets rolle i opfattelsen af egen og andres personlighed. i: *Sprogpsykologi : udvalgte kerneemner* s. 49-63. red. af Marianne Rathje og Linda Svenstrup. Museum Tusculanum, København 2004.
- Svenstrup L.C., Rathje M.: (red.). *Sprogpsykologi : udvalgte kerneemner*. 251s. Museum Tusculanum, København 2004.
- Thomsen O.N.: Direction diathesis and obviation in functional grammar : the case of the inverse in Mapudungun, an indigenous language of South Central Chile. *Innsbrucker Beiträge zur Sprachwissenschaft* Bd. 112, i: Per aspera ad asteriscos : studia Indogermanica in honorem Jens Elmegård Rasmussen sexagenarii idibus martiis anno MMIV s. 363-378. ediderunt Adam Hyllested, Anders Richard Jørgensen, Jenny Helena Larsson et Thomas Olander. *Innsbrucker Beiträge zur Sprachwissenschaft*, Innsbruck 2004.
- Wichmann S.: The grammaticalization and reanalysis of a paradigm of auxiliaries in Texistepec Popolucan : a case study in diachronic adaptation. *SKY journal of linguistics* Vol. 16, s. 161-183. 2003.
- Wichmann S.: Georges Raynaud : an overlooked figure in the history of Maya epigraphy. *The PARI journal* Vol. 3, No. 2/3, s. 15-17. 2003.
- Wichmann S.: Contextualizing proto-languages, homelands and distant genetic relationship : some reflections on the comparative method from a Mesoamerican perspective. *McDonald Institute monographs i: Examining the farming/language dispersal hypothesis* s. 321-329. ed. by Peter Bellwood & Colin Renfrew. *McDonald Institute for Archaeological Research*, Cambridge 2003.
- Wichmann S.: The linguistics of Maya writing. 452 s. edited by Søren Wichmann University of Utah Press, Salt Lake City 2004.
- Wichmann S.: La gramaticalización de un paradigma de auxiliares en popolucan de Texistepec. i: *Memorias del VII Encuentro Internacional de Lingüística en el Noroeste ; Tomo. 2* s. 205-220. Morúa Leyva, María del Carmen & Rosa María Ortiz Ciscomani (eds.). Editorial UniSon, Hermosillo 2004.
- Wichmann S.: A reply to Robertson. *Research reports on Ancient Maya writing* 51a, s. 14-23. 2004.
- Wichmann S.: Proto-Mayan syllable nuclei. *International journal of American linguistics* Vol. 70, No. 2, s. 128-186. 2004.
- Wichmann S.: The linguistic epigraphy of Mayan writing : recent advances and questions for future research. i: *The linguistics of Maya writing* s. 1-11. edited by Søren Wichmann. University of Utah Press, Salt Lake City 2004.
- Wichmann S.: The grammar of the half-period glyph. i: *The linguistics of Maya writing* s. 327-337. edited by Søren Wichmann. University of Utah Press, Salt Lake City 2004.
- Wichmann S.: Index of grammatical morphemes in the inscriptions. i: *The linguistics of Maya writing* s. 451-452. edited by Søren Wichmann. University of Utah Press, Salt Lake City 2004.
- Wichmann S.: Review of Michael Cysouw: the paradigmatic structure of person marking. *Oxford studies in typology and linguistic theory*. Oxford University Press, 2003. *Acta linguistica Hafniensia : international journal of linguistics* Vol. 36, s. 194-200. 2004.
- Wichmann S.: Book notice on M. J. Hardman: Aymara, *LINCOM studies in Native American Linguistics ; 35*. LINCOM Europa, 2001. *Language : journal of the Linguistic Society of America* Vol. 80, No. 3, s. 623-624. 2004.
- Wichmann S.: The names of some major Classic Maya

- gods. *Acta Mesoamericana* Vol. 14, i: Continuity and change : Maya religious practices in temporal perspective : 5th European Maya Conference, University of Bonn, December 2000 s. 77-86. Daniel Grana Behrens ...[et al.] (editors). Saurwein, Markt Schwaben 2004.
- Wichmann S., Lacadena A.: On the representation of the glottal stop in Maya writing. i: *The linguistics of Maya writing* s. 100-164. edited by Søren Wichmann. University of Utah Press, Salt Lake City 2004.
- Afdeling for Nordisk Filologi**
- Andersen J.K.: Holberg & Bellman. Meddelelser fra Selskabet Bellman i Danmark 40, s. 8-9. 2004.
- Andersen J.K.: En lille bemærkning om Bellman og Aarestrup. Meddelelser fra selskabet Bellman i Danmark 43, s. 6-8. 2004.
- Andersen J.K.: (udg.). Holberg: Seks komedier. Tekstudgivelse, efterskrift og noter ved Jens Kr. Andersen, 2. rev. udg. 568s. DSL/Borgen, København 2004.
- Andersen N.M.: Polyfoni og Bachtin. i: *Sproglig polyfoni – Arbejdsrapporter* s. 3-16. Nina Møller Andersen og Rita Therkelsen (red.). Roskilde Universitetscenter, Roskilde 2004.
- Andersen N.M.: Kan man oversætte et komma? i: *På godt dansk. Festskrift til Henrik Galberg Jakobsen* s. 23-28. Henrik Jørgensen og Peter Stray Jørgensen (red.). Århus 2004.
- Arnfast J.S.: Kodeskift – en overset kompetence i sprogtilværelsen. *NyS* bind 32, s. 9-40. 2004.
- Arnfast J.S.: Fokus på udtaletegnelse. Fokus på dansk som andetsprog for voksne bind nr. 28, juni 2004, s. 4-6. 2004.
- Arnfast J.S.: Hvad har udtale og motivation med hinanden at gøre. *Københavnstudier i tosprogethed* Bind 37, s. 11-32. 2004.
- Arnfast J.S., Dabelsteen C.B.: Christine B. Dabelsteen, Juni Söderberg Arnfast (red.). *Taler De dansk? Aktuell forskning i dansk som andetsprog. Københavnstudier i tosprogethed, 170s.* Københavns Universitet, København 2004.
- Behrendt P.O.: Det pseudonyme firma. Om juridiske fiktioner – et dobbeltportræt. *Fønix. Jørgen I Jensen inc. 3&4 juli – 28 årg.*, s. 36-57. 2004.
- Behrendt P.O.: Tilbagekaldelsens konsekvenser. En duplik til SKS. *Danske Studier* 2004, s. 148-51. 2004.
- Behrendt P.O.: Dobbeltkontrakten. En æstetisk nydannelse. *Kritik* 168-169, s. 46-64. 2004.
- Behrendt P.O., Cappelørn N.J., Deuser H., Stewart J.B.: (red.). Søren Kierkegaard's *Dortnight. The Chronology of the Turning Point in Søren Kierkegaard's Authorship. A Critique and the Critical Account of the Text Unscientific Postscript* in SKS K7. 536-564s. Walter de Gruyter, Berlin/New York 2004.
- Biering K.: Nodal's Skrædderservice. 3 generationer på Nørrebro. 38;45minutter (videofilm) s. Center for Arbejderkulturstudier, København 2004.
- Birget-Smith F., Krogh T., Schoning O., Thomsen E., Warburg K., Andersen J.K.: (udg.). *Bellman og Danmark. Fem komparative studier* udgivet med indledning og noter af Jens Kr. Andersen. *Bellman og Danmark. Fem komparative studier*, 551s. Multivers Academic, København 2004.
- Blicher H.: *Senklassicisme – Præromantik (1760-1800)*. ca. 10.000 ords. Det Kgl. Bibliotek 2004.
- Bredsdorff T.: *Litteraturhistorie: en historie om sprog*. i: *Kampen om litteraturhistorien* s. 275-288. M. Alenius, S.P. Hansen, Th. Bredsdorff (red.). Dansk lærerforening, København 2004.
- Bredsdorff T.: *Ludvig Holberg Kirkeskolen*. i: *Pædagogiske profiler. Norsk Utdanningspolitik fra Holberg til Hernæs* s. 25-32. H. Thuen & S. Vaage. Abstrakt, Oslo 2004.
- Bredsdorff T.: *Oplysningen – alt hvad De behøver at vide for at blufte Dem gennem en middagskonversation*. 139 s. Gyldendal, København 2004.
- Bredsdorff T., Alenius M., Hansen S.P.: (red.). *Kampen om litteraturhistorien*. 388s. Dansk lærerforening, København 2004.
- Christiansen N.F.: *Den nordiska välfärdsstaten ifrågesatt. Nationalpopulistiske utmaningar. Arbetarhistoria 1-2*, s. 68-76. 2004.
- Christiansen N.F., Petersen K.: *Velfærd med vilje – men hvis? i: Den danske velfærdsstats historie* s. 142-70. Niels Ploug (red.). Socialforskningsinstituttet, København 2004.
- Dahlerup N.P.H.: *Om litteraturhistorie. Bogens Verden* nr. 3, s. 38-47. 2004.
- Dahlerup N.P.H.: *Georg Brandes og den katolske kirke*. i: *Georg Brandes og Europa* s. 109-136. Olav Harsløf (red.). København 2004.
- Dahlerup N.P.H.: *Om litteraturhistorie. Bogens Verden* nr. 3, 2004.
- Duncker D.: *Som at gå i Jesus' fodspor*. i: *Sprogpsykologi. udvalgte kerneemner* s. 201-220. Marianne Ratje og Linda Svenstrup (red.). Museum Tusulanums Forlag, København 2004.
- Duncker D.: (red.). *Studier i Nordisk 2002-2003. Selskab for Nordisk Filologi. Foredrag og årsberetning*. 217s. Selskab for Nordisk Filologi, København 2004.
- Elf M.J.: *Appetit, aversion og oplyst tilfældighedsroman à la Paars fra Holberg til Ribbjerg*. i: *Holberg i Norden – om Ludvig Holbergs författarskap och dess kulturhistoriska betydelse* s. 129-144. Gunilla Dahlberg, Peter Christensen Teilmann, Frode Thorsen (red.). Makadam, Göteborg 2004.
- Hertel H.: *København 1804. Bonnier 200 års jubilæum*. 52 s. Bonnier Publications A/S, København 2004.
- Hertel H.: *Georg Brandes' dobbeltblik. Nationalisme, antisemitisme, internationalisme – og litteraturhistorien som kulturkamp 1871-2003*. i: *Kampen om litteraturhistorien* s. 305-44. Marianne Alenius mfl. (red.). Dansk lærerforeningens Forlag, København 2004.
- Hertel H.: *Den amerikanske lyd. Et essay om jazz, lyrik, erotik og ungdomskultur*. *Spring* 21, s. 94-106. 2004.
- Hertel H.: *Brandmand i fyr og flamme. Jørgen Knudsens værk om Georg Brandes I-V. 1+ s.6-7. Politiken*, København 2004.
- Hertel H.: *Uundværlige Georg Brandes*. s. 5-6. Politiken, København 2004.
- Hertel H.: *Den storpolitiske Georg Brandes: Nationalisme, kommunisme og fascisme 1900-1927*. i: *Georg Brandes og Europa* s. 223-54. Olav Harsløf (red.). Museum Tusulanum, København 2004.
- Hertel H.: *Det stadig moderne gennembrud. Georg Brandes og hans tid, set fra det 21. århundrede*. 319 s. Hans Hertel (red.) Gyldendal, København 2004.
- Hertel H.: *Det stadig moderne gennembrud? i: Det stadig moderne gennembrud. Georg Brandes og hans tid, set fra*

- det 21. århundrede s. 7-16. Hans Hertel (red.). Gyldendal, København 2004.
- Hertel H.: Nødigt, men dog gerne – da Danmark blev moderne. Det nye samfund, det nye livssyn, det nye kulturliv 1870-1900. i: Det stadig moderne gennembrud s. 19-48. Hans Hertel (red.). Gyldendal, København 2004.
- Hertel H.: Georg Brandes' kulturrevolution – og kulturkampen omkring Georg Brandes 1871-2004. i: Det stadig moderne gennembrud. Georg Brandes og hans tid, set fra det 21. århundrede s. 51-97. Hans Hertel (red.). Gyldendal, København 2004.
- Hertel H.: Henrik Pontoppidan og det forlængede gennembrud. Den eksistentielle ironiker mellem radikalitet, radikalisme og nationalisme 1881-1943 – og siden. i: Det stadig moderne gennembrud s. 249-89. Hans Hertel (red.). Gyldendal, København 2004.
- Jørgensen (ed.) J.N.: *Bilingualism and Social Relations*. 148s. *Multilingual Matters*, Clevedon, Avon 2003.
- Jørgensen J.C.: *Literaturkritikkens domænetab*. *Nordisk Litteratur* 2004, s. 11-16. 2004.
- Jørgensen J.N.: *Journal of Multilingual and Multicultural Development*. *Multilingual Matters* 24:1-2, s. 1-12, 102-145, 126-148. 2003.
- Jørgensen J.N.: *Codeswitching in the Køge Projekt*. *International Journal of Bilingualism* 7:4, s. 333-352, 353-378. 2003.
- Jørgensen J.N.: *Herloviansproget i sidste halvdel af 1900-tallet*. i: *Herloviansamfundet i 150 år, 1850-2000* s. 344-354. Thaning & Appel, København 2004.
- Jørgensen J.N.: *De ungas språk – om ungdommars flerspråige handlinger*. i: *Ett vardagsliv med flera språk* s. 45-65. J. Cronemdal & A.-C, Evaldsson. Liber, Stockholm 2003.
- Jørgensen J.N.: *Kodeprofiler af gruppesamtaler*. *Københavnstudier i tosprogethed* vol. 35 2004, s. 53-76. 2004.
- Kjældgaard L.H.: *Afbrudt transmission*. *Dansk dekonstruktion som historisk fænomen*. i: *Kampen om litteraturhistorien* s. 289-304. Marianne Alenius, Thomas Bredsdorff & Søren Peter Hansen. *Dansklærerforeningens Forlag*, København 2004.
- Kjældgaard L.H.: *Kultur i et snævert rum*. *Biedermeiers begrebshistorie*. *Kritik* 167, s. 8-18. 2004.
- Kjældgaard L.H.: *Musikalsk realisme – i et par af H.C. Andersens rejseskildringer*. *Spring* 21, s. 60-67. 2004.
- Kjældgaard L.H.: *Tolerance og autoritet hos Locke, Voltaire og Holberg*. i: *Holberg i Norden* s. 59-77. Gunilla Dahlberg et al. (red.). *Makadams Förlag*, Göteborg 2004.
- Kjøller K.: *Tekst for viderekomne – tekstproduktion og sproglig rådgivning*. 367 s. *Samfundslitteratur*, København 2004.
- Kjøller K.: *Netværk på godt og ondt*. *Magtmisbrug for begyndere*. 280 s. Borgen, København 2004.
- Kondrup J.: *Samlede Skrifter som tekstgrundlag for en nyudgivelse af Holberg*. i: *Ind i Holbergs fjerde århundrede* s. 113-130. Peter Christensen Teilmann & Gunnar Sivertsen (red.). *Museum Tusulanums Forlag*, 2004.
- Kondrup J.: *Johannes Ewald: Herr Panthakaks Historie [og] Levnet og Meeninge*. 211s. *Det Danske Sprog- og Litteraturselskab / Borgen*, København 2004.
- Kondrup J., Cappelørn N.J., Garff J.: *Søren Kierkegaard Forskningscentret* (udgiver). *Søren Kierkegaards Skrifter* bd. 9 og K9. 378 + 281s. G.E.C. Gad, København 2004.
- Kondrup J., Cappelørn N.J., Garff J., Knudsen J.E.B.: *Søren Kierkegaard Forskningscentret* (udgiver). *Søren Kierkegaards Skrifter* bd. 21 og K21. s. 375 + 372. Gad, København 2004.
- Kondrup J., Cappelørn N.J., Garff J., Knudsen J.E.B.: *Søren Kierkegaard Forskningscentret* (udgiver). *Søren Kierkegaards Skrifter* bd. 8 og K8. 431 + 351 s. Gad, København 2004.
- Krag H.: *Kongens Fald og det fremmede i danskhedsdebattens skygge*. i: *Postkolonialisme* s. 54-65. Kirsten Thisted og Morten Gaustad (red.). *Spring*, Hellerup 2004.
- Langkjær B.: *Mifunes Sidste Sang*. i: *Nøgne billeder*. *De danske dogmefilm* s. 77-97. Ove Christensen (red.). *Medusa*, Aalborg 2004.
- Levy J.L.: *Ibsens heroiske spøgelse*. *Kritik* 167, s. 78-80. 2004.
- Levy J.L.: *Eftermodernismen*. i: *Litteraturhistorier, Perspektiver på dansk litteratur fra 1620 til nutiden* s. 360-385. Jette Lundbo Levy, Klaus P. Mortensen, Erik A. Nielsen (red.). DR, København 2004.
- Levy J.L.: *Litteraturhistorien forskudt*. i: *Kampen om Litteraturhistorien* s. 217-235. Marianne Alenius, Thomas Bredsdorff, Søren Peter Hansen (red.). *Dansklærerforening*, København 2004.
- Madsen R.Ø.: *Essayisten som vidne og dommer: Danske essays om krigene i ex-Jugoslavien*. *Kritik* 167, s. 55-61. 2004.
- Mortensen J.: *Dokusoapen*. *En genrekarakteristik*. *Bibliotek K & K* 1, s. 1-29. 2004.
- Nielsen E.A.: *Barokken*. i: *Litteraturhistorier*. *Perspektiver på dansk teksthistorie 1620 til nutiden* s. 19-40. Erik A. Nielsen. DR-Multimedie, København 2004.
- Nielsen E.A.: *Klenodiet*. i: *Tårnbog*. *Midt i Ribe* s. 71-82. Brorson. Rhodos, Anne Marie Nielsen, Hans Edvard Nørregaard-Nielsen (red-). Rhodos, København 2004.
- Nielsen E.A.: *De opfindsomme ortodoksi*. i: *Den tyske forbindelse*. *Festskrift til Per Ørngaard* s. 18. Gyldendal, Birthe Hoffmann (red.). Gyldendal, København 2004.
- Nielsen K.H.: *Ungdomshistorien der nu kan skrives*. *Ungdom* 4/2003, s. 104-109. 2003.
- Nielsen K.H.: *Runö Folkhögskola* (red.). *Uddannelsesprotester i Danmark efter 1960*. Stockholm 2004.
- Nielsen K.H.: *Elevbevægelsen*. 15s. 2004.
- Nielsen K.H.: *Uddannelsesprotester i Danmark efter 1960*. 23s. 2004.
- Nielsen K.H.: *Danske konservative var fasineret af facismen*. *Kronik i Dagbladet Information* 29/1, s. 10. 2004.
- Nielsen K.H.: *"Giv mig de bedste i blandt jer," Hvem var DKU'erne? Resultater af en spørgeskemaundersøgelse*. *Arbejderhistorie* 4, s. 40-54. 2004.
- Nielsen K.H.: *Uddannelsesprotester i Danmark efter 1960*. 22s. København 2004.
- Nielsen K.H.: *Hvem var DKU'erne? Resultater af DKU-undersøgelsen*. 32s. 2004.
- Nielsen M.F. (red.). *Spin, selvfremsstilling og samfund – public relations som reflekterende praksis*. *Samfundslitteratur*, København 2004.
- Nielsen M.F.: *Under vejr med sig selv – organisationers identitet og selvfremsstilling i interaktion med deres stakeholder*. i: *Spin, selvfremsstilling og samfund – public relations som reflekterende praksis*. Mie Femø Nielsen (red.). *Samfundslitteratur*, København 2004.
- Nielsen M.F., Beck-Nielsen S.: *Samtaleanalyse*. *Samfundslitteratur*, København 2004.

- Oehlschlaeger R.: Essayisten som vidne og dommer. Kritik 167, 2004.
- Pedersen V.A.: Ferskvand og Folkeviser. i: De ferske vandes kulturhistorie i Danmark s. 366-374. Erik Hofmeister (red.). Silkeborg 2004.
- Pedersen V.A.: Hvorfor er det ikke nok med én? Om Kirsten Thorups Bonsai og Jan Kjærstads Wergelandtrilogi. i: Fortællingen i Norden efter 1960 s. 257-265. Anker Gemzøe, Søren Gornitzen, Peter Kirkegaard, Louise Mønster (red.). Aalborg Universitetsforlag, Aalborg 2004.
- Rathje M.: Misforståelser og ikkeforståelser i tre generationer. i: Sprogpsykologi. Udvalgte kerneteorier s. 95-112. Marianne Rathje og Linda Svenstrup (red.). Museum Tusulanums Forlag, København 2004.
- Rathje M.: Citatbrug i tre generationer. i: På godt dansk. Festskrift til Henrik Galberg Jacobsen s. 207-217. Henrik Jørgensen og Peter Stray Jørgensen (red.). Wessel og Huitfeldt, Århus 2004.
- Rathje M.: Miskommunikation. Unges og ældres misforståelser. XCOM. Magasinet for kommunikation og sprog November 2004, s. 6-7. 2004.
- Rosenbeck B.: Ká kvinder læse? i: 1968 Dengang og nu s. 337-350. Morten Bendix Andersen og Niklas Olsen. Museum Tusculanum, København 2004.
- Rosenbeck B.: Så nära och ändå så langt borta. Sydsvenskan 16/7 2004, Malmø 2004.
- Rosenbeck B.: Genusvetenskap. i: Diskussioner om samhällsvetenskap. Gränser, innehåll och framtid s. 15-28. Thomas Brante, Kerstin Johansson, Sune Sunesson (red.). Lund 2004.
- Ruus H.: Det er da indlysende. Til det empiriske grundlag for den kognitive semantik. i: Sprogpsykologi, Udvalgte Kerneemner s. 127-151. Marianne Rathje og Linda Svenstrup (red.). Museum Tusculanums Forlag, København 2004.
- Ruus H.: Sprogfejl for viderekomne. Et indlæg i sprogdebatten fra 1700-tallet. i: På godt dansk, Festskrift til Henrik Galberg Jacobsen s. 231-237. Henrik Jørgensen og Peter Stray Jørgensen (red.). Wessel og Huitfeldt, Århus 2004.
- Sandnes B.: Personnavn i kontakt i de skandinaviske vikingtidskolonierne. Studia Anthroponymica Scandinavica 22/2004, s. 43-58. 2004.
- Sandnes B.: Kan man hete Bjiearne til fornavn? Mål og Mæle 27 årg. 1/2004, s. 7-13, 31-32. 2004.
- Skyum-Nielsen E.: Solsortesange. Dansk og oversat lyrik 2003. Bogens Verden. Tidsskrift for kultur og litteratur 1, 2004, s. 3-9. 2004.
- Skyum-Nielsen E.: Striden om Stokken. Den danske novelle og dens teori. Reception. Tidsskrift for nordisk litteratur 53, s. 3-8. 2004.
- Skyum-Nielsen E.: Når naturen kalder. Anmeldelse af Kristian Olsen aaju: Oqaatsit Nunaat /Ordenes Land. Nordisk Litteratur/Nordic Literature 2004, s. 56-58. 2004.
- Skyum-Nielsen E.: Handling, motiver, moral, Danske og oversatte klassikere 2003. Bogens Verden, Tidsskrift for kultur og litteratur 2, 2004, s. 3-7. 2004.
- Skyum-Nielsen E.: Ordet – en flertydig metafor. i: Ordet på bordet. Ni læsninger i Kaj Munks dramatik s. 76-89. Per Lykke (red.). Multivers, København 2004.
- Skyum-Nielsen E.: Fra jeghimmel til verdensvrimmel. i: Dansk litteraturhistorie 1978-2003 s. 150. Systime, Århus 2004.
- Stidsen M.S.: Metafysikken efter Løgstrup. Kritik 129, s. 6-17. 1997.
- Stidsen M.S.: At skyde kanoner med spurve. Passage 30, s. 37-43. 1998.
- Stidsen M.S.: Håb er et Flag over Kundskabens Træ. Kritik 135, s. 42-45. 1998.
- Stidsen M.S.: 4174 Pærekøbing. i: Barndomsbyer s. 341-355. Martin Zerlang og Frederik Stjernfelt (red.). Samleren, København 1998.
- Stidsen M.S.: En utopisk realist J.P. Jacobsen, darwinismen og Brandesianismen. i: Det stadig moderne gennembrud s. 123-143. Hans Hertel. Gyldendal, København 2004.
- Stidsen M.S.: Frihedens janushoved. Den tvetydige modernitet og arven fra det moderne gennembrud i dag. i: Det stadig moderne gennembrud s. 291-309. Hans Hertel. Gyldendal, København 2004.
- Stidsen M.S.: Hverken snor eller netværk – at finde vej i samtidslitteraturen. Danske Noter 4, s. 37-54. 2004.
- Stidsen M.S.: Samtale eller enetale. Oplysningen i det 21. århundrede. i: Holberg i Norden s. 144-156. Gunilla Dahlberg et al. Makadam, Göteborg-Stockholm 2004.
- Stidsen M.S.: Det postmoderne gennembruds kvinder. i: Kampen om litteraturhistorien s. 93-116. Marianne Arlenius et al. Dansklærerforeningens Forlag, København 2004.
- Stidsen M.S.: Litteraturens stjerneplads. i: Berøringens ABC s. 233-245. Horace Engdahl. Arena, Danmark 2004.
- Stidsen M.S.: Tidens og samtalens igangsættelse. Om positioner i moderne litteraturhistorieskrivning. Bogens Verden 6, s. 13-19. 2004.
- Syrén G.: "Litet tål han väl skämtas med, men mera hedras ändå. Till Johan Ludvig Runeberg, 200 år". Reception. Tidsskrift for nordisk litteratur 55, september, s. 32-35. 2004.
- Syrén G.: Recension av Charlotte Ulmer's doktorsavhandling Visan som gåva, Olle Adolphsons litterära konstnärskap. Samlaren. Tidskrift för svensk litteraturvetenskaplig forskning Årgång 125 2004, s. 336-339. 2004.
- Thisted K.: Dead man talking. Om tale og tavshed og repræsentationens ambivalens hos Karen Blixen og Thor-kild Hansen. Spring, i: Postkolonialisme s. 22. Kirsten Thisted og <Morten Grusted (red.). Spring, København 2004.
- Thisted K.: Peter Gundel, Dagbogsbrevne til læge Jørgen Hvam 1923-1930. Grønland 3-4 april-maj 2004, s. 3-4. 2004.
- Thisted K.: Tamme, fromme evrobæstiske. "William Thalbitzers dagbøger fra Østgrønland 1905-06. Grønland 7 oktober 2004, s. 260-278. 2004.
- Thisted K.: Kampen om det nationale 'vi'-om divergerende diskurser i den danske integrationsdebat. Kulturmedediskurser i: Kulturmedediskurser s. 257-279 + 309-331. Helle Rahbæk og Kirsten Thisted (red.). Minoritetsstudier, Københavns Universitet, København 2003.
- Thisted K., Gaustad M.: (red.). Sommer med Morten Gaustad. Spring 22, Spring, København 2004.
- Thisted K., Rahbæk: (red.). Kulturmedediskurser. Fra Minoritetsstudiers Værksted 3, Københavns Universitet, København 2004.
- Tisted K.: "Hvem går qivittoq?" Kampen om et litterært symbol eller realtionen Danmark Grønland i posttolenial belysning. Tidschrift voor Scandinavistick 2, Taorgang 25, s. 133-159. 2004.

Wentzel K.: Fabeventyr og Kunsteventyr. i: Det er ganske vist! Lærerens bog om H.C. Andersen s. 19-27. Center for Børnelitteratur. Roskilde Universitetsforlag, Roskilde 2004.

Wentzel K.: (red.). Eventyr til tiden. Fjorten fortolkninger. 176s. Syddansk Universitetsforlag, Odense 2004.

Zeruneith K.: Emil Aarestrup. Biography. Volume 300. Danish Writers from the Reformation to Decadence, 1550-1900. Dictionary of Literary Volume 300, s. 3-11. 2004.

Zeruneith K.: Paulus indefra. Portræt af en religiøs lovbryder. Kritik 170, s. 57-67. 2004.

Studienævn ved Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab

Studienævnet for Lingvistik

Medlemmer

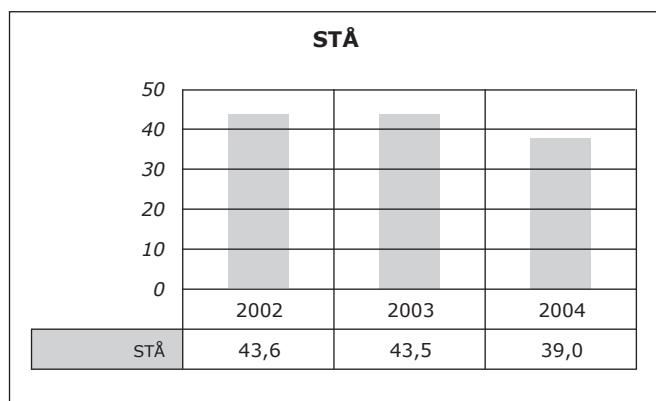
Pr. 1.2.2004 bestod studienævnet af følgende Jens Elmegaard Rasmussen (studieleder), Michael Fortescue, (vice-studieleder), Line Burholt Kristensen (næstformand) og Nina Maria Varming.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning

Indskrivningsfag	Aktivitetssområder					I alt
	Lingvistisk/ Datalogvistik	Audio- logopædi	Græsk/ Latin	Øvrig humaniora	Merit- overført	
Datalogvistik	0,3			0,3	0,5	1,0
Indoeuropæisk	7,4		1,8	1,1		10,3
Lingvistik	26,4	0,8		2,1	2,6	31,9
Engelsk	1,1					
Litteraturvidenskab	0,9					
Dansk	0,8					
Græsk/Latin	0,5					
Øvrig humaniora	1,5					
Gæstestuderende	0,3					
I alt	39,0					

STÅ 2002-2004

Studieleder Jens Elmegaard Rasmussen

Beretning

Studienævnet blev omorganiseret i konsekvens af et lærer-medlems fratrædelse, hvorved samtidig antallet af medlemmer blev reduceret fra seks til fire. En særlig forandring udgør herefter fraværet af en repræsentation for faget datalingvistik, hvilket skal ses i sammenhæng med, at den separate overbygningsuddannelse for dette fag ikke forventes fortsat. Herudover har studienævnets arbejde bestået i planlægning af undervisning med inddragelse af deltidslærere efter fakultetets bevilling.

Studienævnet for Audiologopædi og Sprogpsykologi

Medlemmer

Pr. 1.2.2004 bestod studienævnet af studieleder Lars von der Lieth og vicedirektør Jesper Hermann. Derudover var der følgende medlemmer: professor Carsten Elbro studerende Mathilde Fogh og studerende Trine Thyrdsted.

Beretning

Der kommer en ny studieordning for grunduddannelsen i audiologopædi for nyindskrevne 1.9.2005. Studieordningen følges op med dels en tilvalgsordning og dels en kandidatuddannelsesordning. På studiet vil det stadig være muligt at kunne uddanne sig i de tre anvendte fag, audiologi, logopædi og læsning.

Studienævnet har konstateret en stigende interesse for faget sprogpsykologi såvel på tilvalgsniveau som på overbygningsniveau, hvilket har givet rigeligt arbejde til den tilknyttede lektor samt en amanuensis og en ekstern lektor.

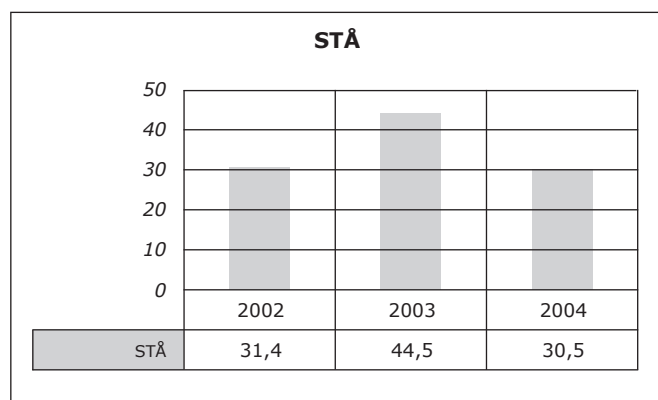
Statistik

STÅ fordelt på indskrivning

Indskrivningsfag	Aktivitetssområder							
	Audiologopædi/ Sprogpsykologi	Pæda- gogik	Dansk	Minoritets- studier	Øvrig hum.	Andre fak.	Merit- overført	I alt
Audiologopædi	102,8	2,8	1,5	1,8	4,8	0,7	5,5	119,7
Sprogpsykologi	12,1		0,5				0,3	12,9
Dansk	8,0							
Engelsk	1,3							
Retorik	1,3							
Øvrig humaniora	6,5							
Meritstuderende	2,5							
I alt	134,6							

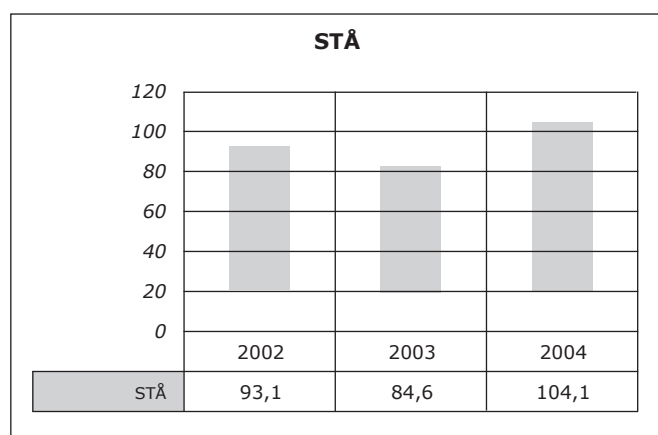
Sprogpsykologi

STÅ 2002-2004

Audiologopædi

STÅ 2002-2004

Studienævnet for Dansk**Medlemmer**

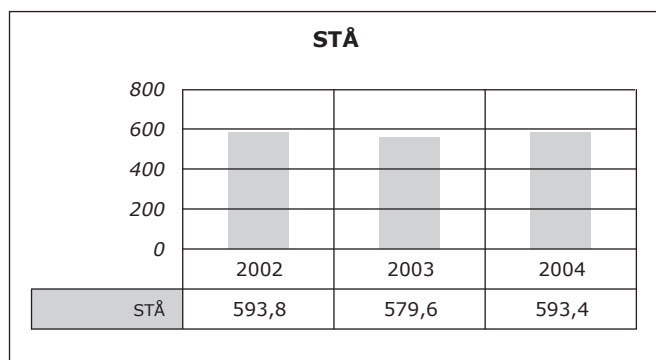
Pr. 1.2.2004 bestod studienævnet af fire VIP'er lektor Bente Holmberg, professor Jens Normann Jørgensen, lektor Henrik Blicher, vicedirektør og lektor Palle Schantz Lauridsen, studieleder. Derudover fire studerende, Jakob Skjoldborg, Anders Petersen, Nicolas Reinicke, næstformand og Pernille Yding Andersen.

Beretning

Studienævnet for Dansk har ud over at tage sig af løbende sager (dispensationer, evaluering, tilrettelæggelse af undervisning og eksamen m.m.) koncentreret arbejdet om tre punkter: (1) at øge de studerendes eksamensaktivitet (2) at spare på studienævnets udgifter og (3) at arbejde frem mod en ny studieordning for grunduddannelsen.

Statistik*STÅ fordelt på indskrivning*

Indskrivningsfag	Aktivitetssområder							
	Dansk	Filmvidenskab	Kunsthistorie	Retorik	Øvrig humaniora	Andre fak.	Meritoverført	I alt
Dansk	498,2	11,0	10,3	7,3	51,1	3,5	12,8	594,0
Engelsk	15,4							
Filmvidenskab	12,0							
Historie	10,0							
Litteraturvidenskab	4,5							
Musikvidenskab	3,8							
Italiensk	3,0							
Kunsthistorie	2,8							
Teatervidenskab	2,5							
Øvr. humaniora	15,8							
Datalogi	0,3							
Meritstuderende	14,3							
Gæstestuderende	10,8							
I alt	593,4							
Åben uddannelse	55,9							

STÅ 2002-2004

Studieleder Palle Schantz Lauridsen

Studienævnet for Finsk**Medlemmer**

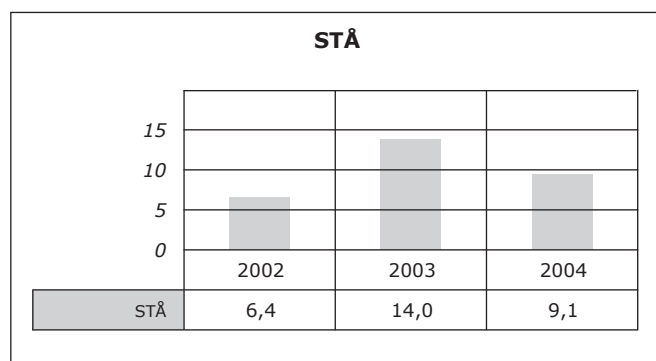
Pr. 1.2.2004 bestod studienævnet af studieleder Tuula Eskeland (studienævnsformand) og Morten Rosdahl Jensen (studenterrepræsentant).

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning

Indskrivningsfag	Aktivitetssområder		
	Finsk	Engelsk	I alt
Finsk	8,1	0,8	8,9
Germansk, Tysk	0,5		
Tyrkisk	0,5		
I alt	9,1		

STÅ 2002-2004

Studieleder Tuula Eskeland

Studienævnet for Kvinde- og Kønsforskning**Medlemmer**

Pr. 1.2.2004 bestod studienævnet af Bente Rosenbeck (studie- og centerleder), Anja Majbritt Jensen (studienævnsobservatør), Christine Andreasen (studenterrepræsentant), Christina Gjermandsen (studentersuppleant) og Nanna Damsholt fratrådte sin stilling den 1. februar 2004.

Beretning

Undervisning: Center for Kvinde- og Kønsforskning har haft følgende kurser i 2004 under tilvalget: Køn og kultur:

Forår 2004: Teori II: Kvinde- og kønsforskningens videnskabs-teoretiske aspekter.

Særligt studeret emne A: Køn og kærlighed fra romantikken til i dag.

Særligt studeret emne C: Maskuliniteter.

Efterår 2004: Teori I: Kvinde- og kønsforskningens praksis og teori.

Særligt studeret emne A: Køn og kærlighed omkring årtusindskiftet.

Særligt studeret emne B: Seksualitet, køn og kultur.

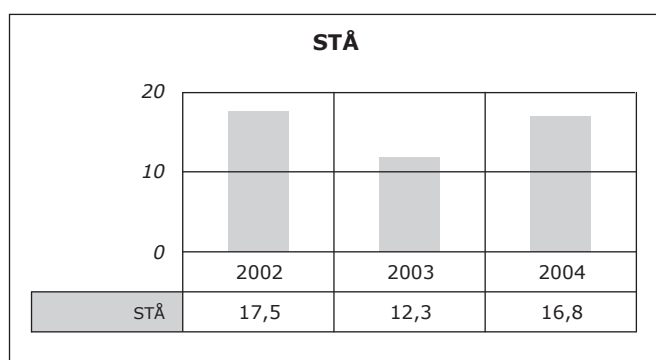
Overbygningsemne: Pornografi: en kønspolitisk udfordring.

Bente Rosenbeck og Nanna Damsholt har været med til at udarbejde rapporten Køn og Mangfoldighed. Kønsforskning som tværfakultært udviklingsprojekt. Fra Arbejdsgruppen for Kønsforskning, februar 2004.

Andet: Bente Rosenbeck sidder i Arbejdsgruppen vedrørende tværfakultære undervisningsudbud i køns- og ligestillingsperspektiver.

Statistik*STÅ fordelt på indskrivning*

	Aktivitetsområder
Indskrivningsfag	Kvinde- og Kønsforskning
Dansk	6,1
Filosofi	2,1
Pædagogik	1,4
Historie	1,6
Øvrig humaniora	3,4
Sociologi og antropologi	2,2
I alt	16,8

STÅ 2002-2004

Studieleder Bente Rosenbeck

Studienævnet for Minoritetsstudier**Medlemmer**

Pr. 1.2.2004 bestod studienævnet af Helen Krag, lektor, studieleder, Kirsten Thisted, lektor, udlånt til dansk i forårssemestret, Lise Paulsen Galal, undervisningsadjunkt, Jacob Als Thomsen, ekstern lektor, Daniel Tallat Shakoor, ekstern lektor i efterårssemestret, Birgitte Schepelern Johannsen, ekstern lektor i efterårssemestret, Ilda Hallas-Møller, bibliotekar og Sine Hav, studievejleder og studienævnssekretær.

Beretning

Til Afdelingen er knyttet en foredragsforening, der i 2004 har afholdt seks arrangementer med minoritetsforsker antropolog Susanne Branner.

Afdelingen udgiver en skriferække "Fra minoritetsforskningens værksted". I 2004 er der udkommet en antologi og to småhæfter.

Afdelingen har sin egen hjemmeside www.minoriteter.dk.

Minoritetsstudiers bibliotek er et lille specialiseret bibliotek, som indeholder centrale fagtidsskrifter, opslagsværker, væsentlige teoretiske grundbøger og specialafhandlinger om minoriteter og minoritetsforhold. Bibliote-

ket er åbent for udlån og benyttes i stor udstrækning af Det Kongelige Bibliotek og andre forskningsinstitutioner.

I 2004 besluttede afdelingen at flytte tilhørssted fra Institut for Nordiske Studier til Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier. Flytningen vil gælde fra januar 2005.

Forskning

Arrangør (sammen med seniorforsker Garbi Schmidt, SFI) af to forskningsseminarer om 'Islam i Vesten' den 23.6. og 12.11.2004. Finansieret af Satsningsområdet 'Religion i det 21. århundrede'. Danner grundlag for etablering af forskningsnetværk og forskningsansøgning.

Arbejder på projekt om koptisk transnationalisme.

Forberedelse af bog, udgives 2005 i Østrig.

Faglige og administrative hverv

Medlem af bestyrelsen UUFF (Studier omkring Förintelsen och Folkmord ved Uppsala Universitet), DARC (Danish Association for Research on the Caucasus), Kirsten Thisted. Medlem af bestyrelser: Medlem i Nordisk Samisk Instituts Bestyrelse indtil 1.7., samt medlem i bestyrelsen for Det Grønlandske Selskab. Medlem af arbejdsgruppen for udarbejdelse af rapport om etnisk ligestilling blandt de ansatte ved universiteterne, nedsat af Forskningsministeriet, siden overflyttet til Undervisningsministeriet.

Formidling

Gæsteunderviser i European Studies, KU (på engelsk).

Underviser på Flyvevåbnets Officersskoles efteruddannelse.

Forelæsning ved PET, efteruddannelse.

Oplæg og debat, DR 1.

Medlem af fakultær problemknuusergruppe målrettet studerende med sproglige/kulturelle studiemæssige problemer. Oplæg ' Etniske minoritetsstuderende på KU' på konferencen "KU-studerende med behov for vejledning og støtte" 1.4.2004.

Arrangør (sammen med Kirsten Thisted) af 'Seminar om minoritetsforskningens status og videreudvikling' 29.-30.4.2004.

Konsulent og underviser på "Projekt Munkerup", et efteruddannelses- og udviklingsprojekt, 2004-2005, i samarbejde mellem Den Sociale Højskole i København og familieinstitutionen Munkerup.

Gæsteforelæsninger på Moesgaard Museum, Forsvarskademet, Gjellerup Lokalcenter, TLS-konsulenterne mfl.

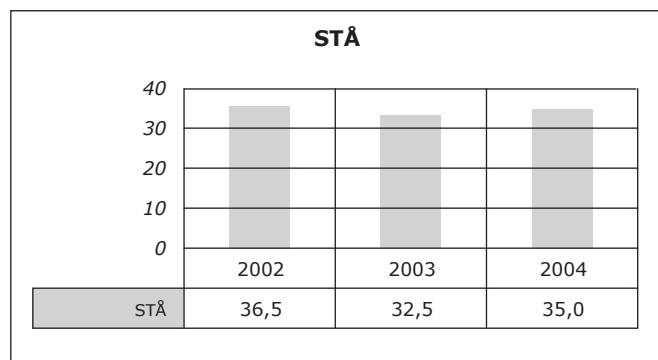
Afdelingen har stået bag udgivelsen af publikationer under 'Minoritetsstudier værksted'.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Aktivitetsområder				
	Minoritetsstudier	Kvindeforskning	Pædagogik	Meritoverført	I alt
Minoritetsstudier	9,5	0,3	0,3	0,3	10,0
Religion	4,5				
Europæisk Etnologi	1,8				
Sprogpsykologi	1,8				
Semitisk	3,5				
Øvrig humaniora	8,0				
Meritstuderende	5,5				
Gæstestuderende	0,5				
I alt	35,0				
Åben uddannelse	12,3				

STÅ 2002-2004

Studieleder Helen Krog

Saxo-Instituttet

Ledelse pr. 1.5.2004

Instituttet ledes af institutleder, docent Karl-Erik Frandsen og viceinstitutleder er lektor Annette Rathje.

Bestyrelsen består af: Karl-Erik Frandsen (institutleder), Annette Rathje (viceinstitutleder), Karsten Friis-Jensen (VIP, græsk & latin), Ulla Lund Hansen (VIP, arkæologi), Tine Damsholt (VIP, etnologi), Vincent Gabrielsen (VIP, historie), Poul Villeneuve (VIP, historie), Hannah Krog Hansen (TAP, græsk & latin), Hanne Clausen (TAP, arkæologi & etnologi), Elisabeth Fürst (TAP, historie), Pernille Pantmann (studerende, arkæologi & etnologi), Heine Hansen (studerende, græsk & latin), Steen Uffe Tommerup (studerende, historie).

Som sekretær fungerer Sara Kuhr Sobiecki.

Organisation

Saxo-Instituttet er opdelt i tre afdelinger: Afdeling for Historie (herunder Studienævnet for Historie), Afdeling for Arkæologi og Etnologi (herunder studienævne for Klassisk Arkæologi, Forhistorisk Arkæologi, Europæisk Etnologi og Almen Etnologi), Afdeling for Græsk og Latin (herunder Studienævnet for Klassisk Filologi).

Adresse

Njalsgade 102
2300 København S
Telefon 35 32 82 42
Fax 35 32 82 41
histinst@hum.ku.dk
www.saxo.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Saxo-Instituttet blev oprettet 1.5.2004 ved sammenlægning af Institut for Historie, Institut for Arkæologi og Etnologi samt Institut for Græsk og Latin.

Da Afdelingen for Arkæologi og Etnologi har adresse på Vandkunsten 5 i det indre København, mens de to andre afdelinger er beliggende i hver sin ende af det gamle Københavns Universitet Amager, har det været begrænset, hvor meget forskningsmæssigt og undervisningsmæssigt samarbejde, det har været muligt at udvikle. Derudover har det for det administrative personale og institutledelsen været et hårdt arbejde at få det nye institut til at fungere som en helhed. Da det imidlertid er stillet i udsigt, at alle tre afdelinger i løbet af sommeren 2005, vil flytte sammen i det gamle Københavns Universitet Amager, er der begrundet håb om, at dette samarbejde vil kunne intensiveres meget.

Ikke mindst den fysiske sammenlægning af de tre sekretariater bør give muligheder for en rationalisering af det administrative arbejde, hvilket i høj grad vil være nødvendigt i lyset af de udmeldte økonomiske og personalemæssige nedskæringer i 2005 samtidig med den begyndende overgang til det nye regnskabs- og budgetsystem.

Personaleforhold

Igennem en årrække har Afdelingen for Historie oplevet et markant generationsskifte. En lang række ældre kolleger er gået på pension, og takket være de gunstige økonomiske

vilkår, har det været muligt at erstatte disse med nye medarbejdere. I 2004 gik lektor Esben Albrechtsen således på pension efter 35 års ansættelse og blev efterfulgt af adjunkt Carsten Jahnke. I Nordisk Arkæologi er adjunkt Per Ole Rindel blevet ansat som lektor, og i Europæisk Etnologi er lektor Thomas Højrup blevet udnævnt til professor.

Med det af Det Humanistiske Fakultet varslede ansættelsesstop for 2005, og reduktion af bemandingsmålet, vil det beklageligvis ikke være muligt at fortsætte denne harmoniske udvikling, hvilket nødvendigvis vil gå ud over forskningen. Det eneste lyspunkt i så henseende er en række eksternt finansierede forskningsprojekter, herunder ikke mindst et af Danmarks Grundforskningsfond oprettet Center for Tekstilforskning, der skal iværksætte sin virksomhed 1. august 2005.

Afdeling for Arkæologi og Etnologi

Adresse

Vandkunsten 5
1467 København K
Telefon 35 32 41 00
Fax 35 32 41 05
www.hum.ku.dk/iae

Forskningsvirksomhed

Afdelingen omfatter fire fag: forhistorisk arkæologi, klassisk arkæologi, europæisk etnologi og almen etnologi.

Afdelingens fag beskæftiger sig med den teoretiske, metodiske og historiske udforskning af kultur-, samfunds- og statsformer fra de tidligste jægere til nutiden. Afdelingens forskere arbejder med udvikling af kulturteori, herunder den materielle dimension. De enkelte forskere er engagerede i forskellige forskningsprojekter og netværk.

Forskningsvirksomhed

1. Stenalder (Nordeuropa & Grønland)

Danmark. Mesolitiske grave; Revision af Jægerstenalderens kronologi; Udgravning af senglaciale bopladser; Præboreale elgfund (E. Brinch Petersen).

Stenalderbebyggelse i Disko Bugt, Grønland (J. Fog Jensen, E. Brinch Petersen).

Bulgarien. Kobberalderbebyggelserne ved Telish, Lîga og Ezero (K. Randsborg, mfl., lederskab).

2. Bronze- & Jernalder (primært i det nordlige Europa)

Europa. Bronzealdergrave: fysisk antropologi, kulturel identitet, socialstruktur; samfundsudvikling i Europa og Middelhavet; Oldtidens kamp-, krigs- og samfundsformer; Bronzealderens deponeringsfund (K. Randsborg).

Bosættelsesformer, bebyggelsesmønstre og landskabsudnyttelse i førromersk jernalder i Vestjylland. Herunder udgravning af befæstet boplads af Borremose-type samt GIS-analyse af regionale bebyggelsesmønstre (P.O. Rindel).

Publikation af den sydpolske Jakuszowice-boplads. Publikation af Vorbasse-gravpladsen, Jylland, og dens europæiske perspektiv. Yngre romersk jernalder i Nord- og Melleuropa: Limes og den europæiske elite (U. Lund Hansen).

Öresund – Barriär eller Bro (U. Lund Hansen og P.O. Rindel).

Dansk jern. Relationen mellem Danmarks forhistoriske jernproduktion og forekomsten af myremalm (H. Lyngstrøm).

Bolivia: De tidlige stater. Danida (K. Randsborg).

3. Den klassiske Verden

Cypern. Publikationsforberedelse af udgravninger af en beboelse fra hellenistisk-romersk tid ved Aradippou; Politiske, kulturelle, etniske, religiøse og sociale forhold på Cypern fra det sene 6. årh. f. Kr. til det 2. årh. e. Kr. (L. Wriedt Sørensen, K.W. Jacobsen, J. Fejfer).

Italien. Arkaisk topografi, kult og boligformer (A. Rathje).

Italien. Kulturmøder, kvinderoller og orientaliseringprocessen i Middelhavsområdet i 8.-6. årh. f.v.t. (A. Rathje).

Grækenland. Bebyggelses- og samfundsudviklingen på Kephallénia; Ukraine. Senantikke gravfelter mv. på Krim (K. Randsborg).

Ægypten. Dragter fra Mons Claudianus – form, anvendelse, brugsspor og reparationer (U. Mannering).

4. Middelalderen (Europa mv.)

Danmark: Bastrup-komplekset og korstogstiden i Europa (K. Randsborg).

Ukraine. Suvorovo: Steppen fra kobberalderen til kollektivbruget. Udgravninger og surveys. Rusland. Alaborg, vikingetids centralbebyggelse ved Ladoga. EU-projekt, lederskab (K. Randsborg).

5. Maritim arkæologi og etnologi

Europa. Studier af skrogform og bordfacon i klinkbyggede fartøjer (T. Højrup).

6. Kulturelle former, deres sameksistens, modsætninger og forandring fra 1500 til i dag

Resisting State Iconoclasm: Religion and Political Culture among the Loma of Guinea (C. Kordt Højbjerg).

Pluralismens (mis)gerninger. Multikulturalismens Genealogi (S. Christensen).

Kontinuitet og forandring i det nordatlantiske kulturområde; Europa. Kulturens nationalisering; Danmark. Økotyper i det førindustrielle bondesamfund (B. Stoklund).

Danmark. Natursyn og naturhistoriens kulturhistorie, 1700-1850 (S. Mellempgaard).

Danmark. Begreberne: Folk, fædreland, statsborgerskab, historie og landskab i den patriotiske og nationale diskurs og særligt brydningen mellem disse (T. Damsholt).

Undersøgelser over en dansk region, Sallingland, i 16-1700 tallet (J. Møllgaard).

Skandinavien. Projektleder for SHF-projektet "Livsformer og Velfærdsstat ved en korsvej?" (T. Højrup).

Biografi og subjektivitet (L. Otto).

Relationen mellem politisk kultur i Nordeuropa og religiøse selvteknologier i kulturhistorisk perspektiv (T. Damsholt).

Studiemønstre og studieforløb ved Det Humanistiske Fakultet (T. Damsholt).

Bénin. Dahomey-riget mv. og Europa. Ghana. Det tidlige agerbrug, de afrikanske riger og Europa. Danida, lederskab (K. Randsborg).

7. Kulturhistorisk teoriudvikling, metode, samt forskningshistorie

Kultur og kognition. De psykologisk-kognitive processer, involveret i overførslen, tilegnelsen og repræsentationen af kulturel viden (C. Kordt Højbjerg).

Arkæologisk teori og historik (K. Randsborg).

Antikken genopdaget (A. Rathje og J. Fejfer).

Forsknings- og publikationsprojekt omkring statsformer og livsformer (T. Højrup).

Hegels kulturteori (J. Møllgaard).

Kosmopolitisme, menneskerettigheder og forskelspolitik; Først orden, så lov: Singapores regeringsform (S. Christensen).

Det 20. århundredes sundhedspolitik; Epidemier, viden og politik. Humanistisk sundhedsforskning (L. Otto).

Materielle kulturstudier (i samarbejde med Danmarks Pædagogiske Universitet, Syddansk Universitet og Lunds Universitet): Videnskabshistoriske museer.

Institutioner for læring eller templer for refleksion. Et etnografisk dokumentationsprojekt (L. Otto).

Udvikling af analytiske redskaber til studiet af subjektiveringsprocesser og diskursive transformationer (T. Damsholt).

Oversigt over etnologiens fagtradition og aktuelle problemstillinger (T. Damsholt, S. Mellempgaard, S. Christensen).

Det etnologiske studium af materiel kultur (B. Stoklund).

8. Dansk oversøisk koloni-, rejse- og ekspeditionsvirksomhed fra år 1600

Europæiske og danske stationer i Vestafrika (K. Randsborg).

9. Politisk kultur

Konflikt og forsoningsdynamik i Liberia og Guinea: Et studie af en vestafrikansk oprørsbevægelses rationale (C. Kordt Højbjerg).

Ph.d.-projekter

Grønland. Den norrøne bosætning i Grønland: Handel og kommunikation i Nordatlanten (D. Veien Christiansen).

Danmark. Københavns topografiske udvikling indtil 1550 (H. Fabricius).

Kina. Islamic Stranger – The Urban Hui in Beijing (B. Garberg).

Det Romerske Imperium og Sydsandinavien – Den Nordgermanske forbindelse: Militærpolitiske relationer fra markomannerkrigene til den nordvestlige lime's fald (T. Grane).

Danmark. En kulturhistorisk og kulturteoretisk diskussion af muligheden for at udvikle en almen embedslivsform. Under LoV-projektet (D. Vejen Hansen).

Jernalderens Våbenofferfund: Vimosefundet (X. Pauli Jensen).

Engagement i arbejdet? – En etnologisk undersøgelse af danske praktiserende læger 1950-2000 (A. Jespersen).

Oldtidens ikonografi. Et studie af dragten i yngre jernalder baseret på ikonografisk materiale (U. Mannering).

Østlige forbindelser – kontakter mellem Sydskandinavien og Wielbark-kulturen i romersk jernalder (C. Rein Seehusen).

Teknologiske traditioner i de Palæo-eskimoiske kulturgrupper i Østarktis (M. Sørensen).

Faglige og administrative hverv**Bedømmelsesudvalg**

U. Lund Hansen: Professorat, Universitet Bonn.
 K. Randsborg: Professorat, University of Tartu, Estland.
 C. Kordt Højbjerg: Ph.d.-stipendium (forskerrekrutteringsstilling), Københavns Universitet.

Udvalg og fonde

U. Lund Hansen, A. Rathje: Ingeniør Svend G. Fiedler og hustrus Legat.
 U. Lund Hansen: Kazimierz Salewicz og hustrus Legat; Aage Rothenborgs Legat.
 K. Randsborg: Munksgaards Fond.
 A. Rathje, U. Lund Hansen, L. Wriedt Sørensen: Christiaan og Emma Blinkenbergs Rejselegat.
 E. Brinch Petersen: Japetus Steenstrups Legat.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

K. Randsborg: Evaluering af SIDA's (svensk Danida) arkæologiske projekter i Afrika.

Tillidshverv

U. Lund Hansen: UVVU. Censorkorpset for Forhistorisk Arkæologi. Det Arkæologiske Råd; repræsentantskabet på Kroppedal Museum. Bestyrelsen Römisch-Germanische Zentralmuseum, Mainz. Danske Arkæologiske Forskerskole.

C. Kordt Højbjerg: Censorkorpset for Institut for Antropologi, Københavns Universitet, censorkorpset for Afdeling for Etnografi og Socialantropologi, Aarhus Universitet, Forskningsudvalget, Saxo-Instituttet, Københavns Universitet.

T. Højrup: Bestyrelsen for Skibsbevaringsfonden, Kulturministeriet; Rådet for nyere tids Kulturhistorie i Kulturarvsstyrelsen.

H. Lyngstrøm: Bestyrelsen for Historisk-Arkæologisk Forsøgscenter, Lejre.

S. Mellempgaard og L. Otto: Medlem af Censorkorpset for den Sundhedsvidenskabelige Supplerings- og Kandidatuddannelse ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, Syddansk Universitet.

L. Otto: Bestyrelsen for Kulturarvens Forskerskole.

K. Randsborg: Akademisk råd, Det Humanistiske Fakultet, Københavns Universitet (suppleant); Censorkorpset for Forhistorisk Arkæologi i Danmark; Gudme-gruppen (projektledelse); Renaissanceåret 2006 (Danmark); eksternt medlem af Oxford University, Humanistic Faculty; medlem af The Butrint Project (Albanien).

A. Rathje: Bestyrelsen for det Danske Institut i Athen; Censorkorpset for Klassisk Arkæologi; Konsulent, Det Norske Forskningsråd.

Formidling

P. Foss og H. Lyngstrøm: Instituttet deltog i KulturNatten med arrangementet "Smag på fortiden" samt Humaniorafestival, "Amagers fortid", cykeltur og plancheudstilling.

K. Randsborg: Plancheudstilling på Vandkunsten 5, 1467 København K.

Udgivervirksomhed

E. Brinch Petersen, H. Lyngstrøm og B. Storgaard: Vandkunstens mange ansigter.

Redaktionelle hverv

T. Damsholt: Ethnologia Scandinavica.

U. Lund Hansen: Studien zur Sachsenforschung; Archaeologica Bulgarica.

C. Kordt Højbjerg: FOLK. Journal of the Danish Ethnographic Society. Tidsskriftet Antropologi. Membre du comité de lecture de la revue du laboratoire Système de pensée en Afrique noire.

S. Mellempgaard, T. Højrup, B. Stoklund: Etnologiske Studier.

L. Otto: Folk og Kultur. Årbog for Dansk Etnologi og Folkemindevidenskab.

E. Brinch Petersen: Journal of Danish Archaeology.

K. Randsborg: Hovedredaktør af Acta Archaeologica. Acta Archaeologica Supplementa. Arkæologiske Studier. Arkæologiske Skrifter. Journal of Nordic Archaeological Science. Archaeologica Islandica. Centre of World Archaeology (www og publikationer).

A. Rathje: Acta Hyperborea.

B. Stoklund: Ethnologia Europaea.

B. Storgaard: Aarbøger for Nordisk Oldkyndighed og Historie. Nordiske Fortidsminder.

Kongresser og symposier

U. Lund Hansen: Arrangør af symposium, København.

L. Otto: Arrangør af "Kulturhistorie i Kulturforskning", 27.9.2004. Symposium i anledning af 50 års jubilæet for oprettelsen af det første lektorat i kulturhistorie på Københavns Universitet 1954.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde**Gæsteforskere**

Silvia Romano: Napoli (6 mdr.).

Forskningsophold i udlandet

K. Randsborg: Arkæologisk ekspedition i Ghana og Benin.

Netværk

T. Damsholt og C. Kordt Højbjerg: Krigserfaringer og satsningsområdet: Religion i det 21. århundrede.

T. Damsholt: Netværket for politisk teori i Danmark.

U. Lund Hansen: Arbeitsgemeinschaft für Sachsenforschung. Association Française pour l'Archéologie du Verre. Forsknings samarbejde med Universitet Jagiellonski, Institut Archeologii, Krakow, Polen, SHF-finansieret netværk med Nationalmuseet i Warszawa. Kulturarvsstyrelsen: Sorte Muld projektet, Haderslev Museum: Østergårdprojektet, Aalborg Museum: Sejlfjordprojektet.

U. Lund Hansen og K. Randsborg: Korresponderende medlem af Deutsches Archäologisches Institut.

U. Lund Hansen og P.O. Rindel: Lunds Universitet, Riksantikvarieämbetets UV-Syd, Kulturarvsstyrelsen og div. museer: NOS-H.

C. Kordt Højbjerg: Mande Studies Association (MANSA). European Association of Social Anthropologists (EASA). Non-States Societies Project. Københavnercirklen til studiet af Kognition og Kultur. Satsningsområdet: Religøus Narrativitet, Kognition og Kultur.

T. Højrup: Arbeitskreis Volkskunde und Kulturwissenschaften. Indvandrere og flygtninge i Øresundsregionen, IMER i Malmø, Etnologi ved Lunds Universitet.

J. Fog Jensen: Grønlandsk-dansk stenaldernetværk, sam-

arbejde med Claus Andreasen, Ilisimatusarfik (Grønlands Universitet).

S. Mellemegaard: Nationalt netværk for Kulturforskning og Kulturanalyse.

L. Otto: Skolen for livet. NECEN.

L. Otto, T. Højrup: Center for Sundhed, menneske, kultur, ÅU. Tværfagligt forskningsnetværk.

K. Randsborg: Koordinator: Socrates, Tempus, Nordplus. Society of Antiquaries, Scotland, Honorary Fellow. Deutsches Archäologisches Institut, Korrespondierendes Mitglied. Archaeological Institute of the PR of China, Honorary Fellow.

E. Brinch Petersen: Forskningsmæssigt samarbejde med Zoologisk Museum, Kim Aaris-Sørensen, Sydsjællands Museum.

Keld Møller Hansen, University of Winnipeg, CA, Chris Meiklejohn, Stockholms Universitet, Gunilla Eriksson, CNRS, Eva David.

A. Rathje: Istituto nazionale di studi etruschi ed italici, Firenze; Accordia Research Institute, London.

A. Rathje, J. Fejfer, T. Damsholt: Novo: Antikken genopdaget.

P.O. Rindel: Forskningsmæssigt samarbejde med Palle Eriksen, Ringkøbing Museum og Svend Aage Knudsen, Museet på Sønderkov og Bo Ejstrud, Syddansk Universitet.

L. Wriedt Sørensen og A. Rathje: Lunds Universitet: Klassiska Institutionen. Nordisk Keramikforsknings netværk.

Afdeling for Græsk og Latin

Ledelsen 1.2.-30.4.2004

Institutleder var Karsten Friis-Jensen.

Institutbestyrelsen bestod af institutlederen samt viceinstituttleder Sten Ebbesen, VIP-repræsentant Christian Troelsgård, TAP-repræsentant kontorfuldmægtig Hannah Krogh Hansen og studenterrepræsentant Heine Hansen. Studieleder var Christian Troelsgård.

Organisation

Pr. 1.5.2004 indgik instituttet i det nyoprettede Saxo-Institut, hvor det udgør Afdeling for Græsk og Latin.

Til afdelingen er knyttet Elementarkurserne i Græsk og Latin, ledet af Per Methner Rasmussen. Statens Grundforskningsfonds Copenhagen Polis Centre, ledet af Mogens Herman Hansen, er associeret afdelingen. Afdelingen varetager også de tværfaglige opgaver, der påhviler Det Humanistiske Fakultets Center for Europæiske Middelalderstudier (forstander: Christian Troelsgård).

Adresse

Njalsgade 92
2300 København S
Telefon 35 32 81 40/41
Fax 35 32 81 55
igl@hum.ku.dk
www.igl.ku.dk

Afdelingslederens årsberetning

Pr. 1.5.2004 blev Institut for Græsk og Latin fusioneret med Institut for Arkæologi og Etnologi samt Institut for Historie til Saxo-Instituttet, hvor det udgør Afdeling for Græsk og Latin; nærværende årsberetning gælder dog hele året 2004. Flere gæsteforskere har opholdt sig i længere tid i afdelingen, bl.a. Joana Costa (Bucharest), Frédéric Goubier (Genève), Julia Schlichtina Björklund (Stockholm) og Mary Sirridge (Baton Rouge, Louisiana).

Personaleforhold

Jørgen Mejer vendte 1.1.2004 tilbage til sit lektorat efter tre års udstationering som direktør for Det danske Institut i Athen.

Pr. 1.2.2004 overgik Birger Munk Olsen fra sit professorat til en stilling som forskningsstipendiat.

Forskningsvirksomhed

Saxo-Instituttet's Afdeling for Græsk og Latin beskæftiger sig med europæisk kultur, sådan som den er bevidnet på, og formet af de to sprog, der har været bærere af den kulturelle kontinuitet i Europa igennem ca. 2.500 år. Nedenfor kan man se, hvilke af de mange mulige forskningsområder afdelingens medarbejdere især har dyrket i det forløbne år.

1. Sprog

Tine Knoth har videreført sit ph.d.-projekt "Prima positio. En funktionel undersøgelse af sætningens første position i latinsk prosa".

2. Håndskrifter, tekstudgaver, kommentering

David Bloch har videreført sit ph.d.-projekt "En tekstkritisk udgave med kommentar af Aristoteles' De sensu og De memoria". Jørgen Mejer har påbegyndt arbejdet på en kommentar til Ovids Metamorfoser, bog 11-15. Karsten Friis-Jensen har afsluttet det praktiske arbejde med publiceringen af den latinsk-danske udgave af Saxo's Danmarkshistorie (sammen med Peter Zeeberg) og videreført arbejdet på den tilsvarende latinsk-engelske udgave (sammen med Peter Fisher). Sten Ebbesen har i samarbejde med I. Rosier-Catach (Paris) videreført arbejdet med en udgave af Boethius de Dacias sofismer; udgivelsen af den store sofisme "Syllogizantem ponendum est terminos" er omtrent færdig, og en artikel om den er afsluttet. Desuden har han i samarbejde med M. Sirridge (Baton Rouge, Louisiana) påbegyndt en udgave af Magister Richardus' Abstractiones (13. årh.).

3. Kommentartraditionen

Sten Ebbesen har videreført arbejdet på retningslinjer for katalogiseringen af græske og slaviske kommentarer til Aristoteles og Platon ca. 500-1650, i forbindelse med et initiativ fra den byzantinske komité under Société Internationale pour l'Études de la Philosophie Médiévale. Desuden har han i samarbejde med I. Rosier-Catach (Paris) påbegyndt undersøgelser af Priscian-kommentaren Glossulae (11. årh.). Karsten Friis-Jensen har videreført sit arbejde med artiklen om Horats til Catalogus Translationum et Commentariorum, standardværket om middelalderens og renæssancens latinske oversættelser af og kommentarer til græsk-romerske klassikere.

4. Litteratur

Birger Munk Olsen har afsluttet en sammenlignende undersøgelse af receptionen af den klassiske litteratur i Byzans og i vesten, en undersøgelse af den kritiske holdning til den profane latinske litteratur i middelalderen, samt en redegørelse for det kendskab en vestlig studerende kunne have i det 12. årh. til græsk sprog, historie og litteratur. Karsten Friis-Jensen har afsluttet en artikel til the Cambridge Companion to Horace om Horats i middelalderen.

5. Antik historie, materiel kultur og mentalitet

Mogens Herman Hansen har afsluttet udgivelsen af "An inventory of archaic and classical poleis", der er udkommet på Oxford University Press. Desuden har han afsluttet trykmanuskriptet til "The Fordyce Mitchel memorial lectures", der blev holdt i Missouri i oktober 2004. Han har videreført arbejdet på en dansksproget oversigt i monografiform over den oldgræske bystatskultur og på udgivelsen af Poliscenter-symposiet "The imaginary polis". Endelig har han påbegyndt udarbejdelsen af en bog om den oldgræske befolknings størrelse og fordeling på by og land, moderland og kolonier. Thomas Heine Nielsen har fortsat arbejdet på udforskningen af interaktion i den græske bystatskultur, af sport i den græske bystatskultur og af helligdommen i Olympia. Desuden har han påbegyndt en undersøgelse af Peloponnes i arkaisk tid. Adam Schwartz har fortsat arbejdet på sit ph.d.-projekt "En militærhistorisk og sociologisk analyse af den græske hoplit". Jørgen Mejer har afsluttet et projekt om græsk og romersk seksualitet.

6. Filosofi

Jørgen Mejer har afsluttet arbejdet på et projekt om det tidlige Akademi og Herakleides Pontikos, samt videreført arbejdet på bidrag til Encyclopedia of Ancient Physicists. Sten Ebbesen har afsluttet fire artikler, én om den aristoteliske kategorilære i middelalder og renaissance, én om kendskabet til Aristoteles' Anden Analytik i det 12. århundredes latinske litteratur, én om spændingen mellem aristotelisk og stoisk arvegods i middelalderlig teoridannelse, samt én om Boethius de Dacias sammenkædning af metafysik og logik. Desuden har han videreført et internationalt projekt "Sophismes", som er støttet af det schweiziske forskningsråd, ledet af A. de Libera (Genève) og omfattet af samarbejdsaftale mellem SIGL og Genève's universitet; projektet sigter mod færdiggørelse af Ebbesens katalog over 1200-tals-sofismer i publicerbar form, udgave af udvalgte sofismer samt studier over genrens form, funktion og udvalgte filosofiske problemer; F. Goubier (Genève) har været på flere ophold i København, indsamling af data er afsluttet, og trykmanuskript forventes færdigt tidligt i 2005 (se også under Håndskrifter og under Kommentartraditionen).

7. Byzantinistik og musik

Christian Troelsgård har videreført sin deltagelse i det internationale "Evergetis Project" (Belfast) som konsulent og medarbejder på området Byzantinsk musik og liturgi. Desuden har han i samarbejde med Maria Alexandru (Thessaloniki) videreført en undersøgelse af musiktraktaten "Papa-dike", med henblik på udgivelse i serien Monumenta Musicae Byzantinae. Agamemnon Tentes har fortsat arbejdet på sit ph.d.-projekt "Greek church music in the period around the introduction of the New Method of music (1814): the musical practice seen through theoretical treatises and in

relation to historical conditions and cultural environments". Desuden har han udarbejdet en oversigtsartikel over indlæggene ved symposiet om musikarkæologi i Stiftung Kloster Michaelstein (Sachsen-Anhalt) september 2004 (se også under Kommentartraditionen og under Litteratur).

8. Deltidslæreres forskning

Christian Gorm Tortzen har afsluttet artikler til Gyldendals Filofoleksikon og en udgave af tre nyfundne Ole Rømerbreve. Desuden har han videreført sine undersøgelser af Theofrasts Botaniske Værker samt sit arbejdet på en oversættelse af Æbelholtbogen, og på udgivelsen af en ny græsk-dansk ordbog i samarbejde med Det Danske Sprog- og Litteraturselskab. Han har påbegyndt en kommenteret oversættelse af Platons Menon, en kommenteret oversættelse af Euklids Elementer, bog 1 (sammen med C.M. Taisbak), en oversættelse af den manglende del af Villy Sørensens efterladte oversættelse af Erasmus af Rotterdams "Om den frie vilje", samt en oversættelse af P. Forsskåls og C. Niebuhrs Flora Ægyptiaco-Arabica (1775). Marianne Pade har videreført arbejdet på en monografi om receptionen af de latinske oversættelser af Plutarchs biografier i den italienske renaissance, og på en udgave af humanisten Niccolò Perottis brevsamling. Desuden har hun påbegyndt et projekt om brevet som genre i nylatinsk litteratur.

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

Sten Ebbesen: Medlem af styrelsen i NOS-H-netværk "The Hellenistic Schools and their Influence on Medieval and Early Modern Thought". Formand for trivium-komiteén i Société Internationale pour l'Étude de la Philosophie Médiévale. Sekretær for The Buridan Society. Medlem af nationalkommissionen for Novum Glossarium Mediae Latinitatis. Medlem af Aristoteles Latinus-kommissionen under Union Académique.

Karsten Friis-Jensen: Medlem af Statens Humanistiske Forskningsråd. Formand for Nationalkommissionen og medlem af Den Internationale Kommission for Thesaurus Linguae Latinae.

Birger Munk Olsen: Præsident for Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab (indtil maj). Medlem af Nationalkommissionen for Novum Glossarium Mediae Latinitatis og af ordbogens bestyrelse, Internationales Mittellateinerkomité (Heidelberg), Comité international de paléographie (Paris), Società internazionale per lo studio del medioevo latino (Firenze), bestyrelserne for Einar Hansens Fond (Lund), Henders Fond og Slomanns Legat. Formand for bestyrelsen af Niels Bohrs Legat. Delegeret til Union académique internationale (Bruxelles).

Christian Troelsgård: Sekretær for det internationale Monumenta Musicae Byzantinae. Medlem af Nationalkommissionen for Monumenta Musicae Byzantinae.

Formidling

Udgivervirksomhed

Instituttets eget tidsskrift, "Cahiers de l'institut du moyen-âge grec et latin", redigeret af Sten Ebbesen, udkom med ét bind, nr. 75 på 220 s.

Flere af instituttets medarbejdere sidder i redaktionen for det elektroniske klassiker-tidsskrift "Aigis" (www.igl.ku.dk/aigis).

Redaktionelle hverv

Medarbejdere ved instituttet har deltaget i redaktionen eller udgivelsen af bl.a. følgende tidsskrifter, skriftserier o.l.: "Année Philologique", "Archivum Latinitatis Medii Aevi", "Bochumer Philosophisches Jahrbuch für Antike und Mittelalter", "Byzantinische Zeitschrift (bibliografien)", "Catalogus Translationum et Commentariorum", "Classica et Mediaevalia", "Corpus Philosophorum Danicorum Medii Aevi", "Johannes Buridanus: Summulae, Les classiques de l'humanisme", "Medieval Philosophy and Theology", "Plainsong and Medieval Music", "Revue d'Histoire des Textes", "Société des Anciens Textes Français", "Studier fra Sprog- og Oldtidsforskning".

Kongresser og symposier

Studentereforeningen Phrontisterium og lærere ved instituttet arrangerede i marts et meget velbesøgt todagesseminar om sport, "Ideal og underholdning".

Afdeling for Historie

Forskningsvirksomhed

En lang række af afdelingens forskningsprojekter er blevet afsluttet eller i hvert fald gjort klar til publicering i 2004.

1. Antikkens historie

Peter Ørsted har afsluttet sin biografi om kejser Nero, der udkom i oktober. Den blev belønnet med Weekend-avisens litteraturpris.

Peter Fibiger Bang har for alvor startet arbejdet med sit disputatsprojekt, der skal handle om en komparativ analyse af Romerriget og Mogulimperiet som patrimoniale stater. Afhandlingen forventes at være færdig i 2005. Disputatsen er led i et stort anlagt internationalt forskningsprojekt, der sigter mod at udvikle en komparativ analyse af klassiske imperiedannelser. Det er netop blevet udvalgt af COST som støtteværdigt og skal, hvis alt går vel, løbe over 4 år begyndende fra sommeren 2005.

Derudover har Peter Fibiger Bang skrevet artiklen *The Edict of Alexander Severus and the Aurum Coronarium revisited*. På baggrund af en omfattende ajourføring af det papyrologiske kildemateriale, søger artiklen at gøre op med den fremherskende forståelse af den såkaldte aurum coronarium i romersk Ægypten, fremsat af A.K. Bowman i 1967. Artiklen søger at placere analysen i en bredere kronologisk og geografisk ramme og viser, hvordan den hidtidige læsning af materialet er unødvendigt komplicerende og uunderbygget. Samspelet mellem samfund og religion i den antikke græske verden, specielt præsteskabernes betydning og rolle i bystaternes administrative struktur, er emnet for Anders Holm Rasmussens disputatsprojekt. I denne forbindelse er følgende artikel under udgivelse ved Center for Hellenic Studies, Washington DC: "Priests and Magistrates in Plato's Laws."

Vincent Gabrielsen arbejder på en større monografi om

A Warfare in the Classical Greek and Hellenistic Worlds, som planlægges publiceret ved Cambridge University Press. Circa 2/3 af dette manuskript foreligger i færdig stand. Ydermere har han gennemført følgende arbejder: Sammen med T.H. Nielsen, 'Rhodos', i: M.H. Hansen & T.H. Nielsen (eds.), "An Inventory of Archaic and Classical Poleis" (Oxford, 2004), pp. 1196-1210. Sammen med John Lund, 'A Fishy Business: transport amphorae of the Black Sea Region as a source for the trade in fish and fish products in the classical and Hellenistic periods', i: T. Bekker-Nielsen (ed.), "Ancient Fishing and Fish Processing in the Black Sea region" (Aarhus, 2004).

2. Middelalderens historie

Nils Hybel har afsluttet sit projekt om jordejendommens historie i Danmark i middelalderen. Resultaterne er publiceret i artiklen: 'Landownership, farming and peasants in Denmark in the Middle Ages', i: Corn, Bas van Bavel og Peter Hoppenbrouwers (red.), "Landholding and Land transfer in the North Sea area (late Middle Ages-19th century)" (Turnhout, 2004).

Carsten Jahnke blev i 2004 Dr. Habil. ved Christian-Albrechts-Universitet i Kiel på afhandlingen: "Netzwerke in Handel und Kommunikation an der Wende vom 15. zum 16. Jahrhundert am Beispiel zweier Revaler Kaufleute". Disputatsen vil udkomme som Beiheft til Vierteljahrschrift für Sozial- und Wirtschaftsgeschichte i Stuttgart. I forbindelse med disputatsforsvaret har han arbejdet på projektet "Borussifizierung des schleswig-holsteinischen Geschichtsbewußtseins", om den forandring der skete i det slesvig-holstenske historiesyn efter den preussiske okkupation i 1864. Det vil blive trykt i Zeitschrift der Gesellschaft für Schleswig-Holsteinische Geschichte i 2005. Han har endvidere arbejdet på en udgave af "Die hamburgisch-lübischen Pfundgeldlisten von 1485 und 1486", der vil blive trykt i et kommende nummer af meddelelser fra Verein für Hamburgische Geschichte.

Axel Bolvig har afsluttet et projekt om detailstudier i danske kalkmalerier med særligt henblik på maleriernes kunstæstetiske kvaliteter. Det vil blive publiceret under titlen "Kunsten i kalkmaleriet", som udkommer på Gyldendal marts 2005.

Beowulf-digtet er af mange forskere blevet anset for at stamme fra begyndelsen af 500-tallet. Arne Søby Christensen er efter grundige studier nået til den konklusion, at der er tale om et digt fra en ubestemt fortid, ikke en historisk beretning om denne fortid. Afhandlingen er indleveret med henblik på publicering i Historisk Tidsskrift.

3. Nyere tid

Bo Fritzbøger forsvarede i 2004 sin disputats for doktorgraden med titlen: "A Windfall for the Magnates. The Development of Woodland Ownership in Denmark c. 1150-1830". Han har endvidere foretaget en miljøhistorisk undersøgelse af Skjern Ås brug og forvaltning 1700-2000 med henblik på afslutning, i form af udgivelsen af en monografi 2005-2006. En grundlæggende landskabsanalyse i GIS (Geographical Information Analysis) af fem 24 km² store områder langs åen er gennemført, ligesom det første af i alt seks kapitler er skrevet.

Saxo-Instituttet var vært for konferencen Miljøhistorie over grænser, der blev arrangeret af Bo Fritzbøger sammen med Fredrik Björk fra Malmö Högskola. Rapporten fra konferencen er under udgivelse, og heri har Bo Fritzbøger

bidraget med en historiografisk undersøgelse af miljøhistoriens aktuelle status.

GIS er ligeledes blevet anvendt af forskningsassistent Peder Dam og Karl-Erik Frandsen, til at foretage en rekonstruktion af Helsingørs ejendomme i begyndelsen af 1700-tallet, med henblik på en lokalisering af de husstande, der blev ramt af pesten i 1711. Dette sørgelige emne behandles også af Karl-Erik Frandsen i bogen om Karantænestationen på Saltholm, der udkom i 2004, men hvor konklusionen er, at takket være denne karantænestation lykkedes det at holde Danmark fri for pest i 1709 og 1710, hvor sygdommen ellers rasede i Østersøområdet.

I snævert samarbejde med kollegerne (især professor Anton Schindling) ved universitetet i Tübingen, der har et tilsvarende "Sonderforschungsbereich" og med støtte fra Statens Humanistiske Forskningsråd har Gunner Lind taget initiativ til at danne et dansk forskningsnetværk med temaet "Krigserfaringer". Der er i Danmark ca. 50 medlemmer fra en række humanistiske og samfundsvidenskabelige fag. Gunner Lind har endvidere afsluttet tre artikler, som alle forventes publiceret i 2005. En om de sociale eliter og de kulturelle og politiske grænsedragninger i den danske stat i nyere tid, en om danske refleksioner over nederlaget i Tredeveårskrigen, og en om førebureaukratiske forvaltere.

4. Økonomisk historie

Et usædvanlig langvarigt økonomisk historisk forskningsprojekt blev afsluttet i 2004, nemlig kortlægningen af de danske priser mellem 1600 og 1800. Projektet startede allerede i 1930'erne som led i et stort internationalt projekt, og blev foreløbigt afsluttet i 1958 med udgivelse af værket Astrid Friis og Kristof Glamann: "A History of Prices and Wages in Denmark, 1660-1800". Vol. I. Dette bind omhandler imidlertid kun priser og lønninger i byerne, og grundet manglende bevillinger tog det mere end 30 år, før det næste bind kunne se dagens lys. Det indeholder en publikation af priser og lønninger i det danske landbosamfund 1660-1800 baseret på 19 regnskaber og har titlen: Dan H. Andersen & Erik Helmer Pedersen (i samarbejde med Mette Ehlers): "A History of Prices and Wages in Denmark, 1660-1800, Vol. II. Prices and Wages in Danish Estate Accounts" (2004).

I 2004 blev der startet et nyt og spændende tværfagligt forskningsprojekt med Ole Hyldtoft som projektleder: "Mad, drikke og tobak i Danmark i det 19. århundrede. Forbrugsmønstre, kultur og diskurser", der har opnået en treårig bevilling på 2,3 mio. kr. fra Statens Humanistiske Forskningsråd og Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd. Formålet med projektet er gennem et tværfagligt og tværinstitutionelt samarbejde, at være med til at skabe grundlaget for en opløst af den danske ernæringshistoriske forskning. Vægten vil blive lagt på underklassen og middelklassen. Hvordan ændrede madkulturen sig under indtryk af dyrtid og fattigdom i de forskellige perioder? Fik kvinder og børn samme mad som voksne mænd? Foruden et klasse- og et kønsaspekt var der tydelige geografiske forskelle i madvaner, madkultur og diskurser. Projektet gennemføres i samarbejde med Arne Astrup på Institut for Human Ernæring på Landbohøjskolen.

I juni blev ph.d. Christina Folke Ax, der er etnolog, ansat for en to-årig periode, og den 15.12. blev ph.d. Anita Kildebæk Nielsen, som er videnskabshistoriker, knyttet til projektet for en periode på 1 år. Projektet vil dels publicere en samlet oversigt over mad, drikke og tobak fra 1800-

1880, dels udgive et bind med mere indgående undersøgelser. Christina Ax koncentrerer sig i første omgang om synet på og den gradvise udbredelse af kartoflerne i perioden, medens Anita Kildebæk Nielsen især vil arbejde med datidens ernæringsvidenskab. Der er indsamlet et større materiale fra undersøgelsen af arbejderbefolkningens vilkår i 1872, fra periodens medicinalberetninger og af spiseregler fra fattiggårde og andre institutioner.

Ole Justesen har afsluttet et langvarigt projekt om udgivelse af de danske kilder til Ghanas historie 1657-1754. Videnskabernes Selskab vedtog i 2004, efter indstilling fra Den Danske Komité for Fontes Historiae Africanae, at publicere det foreliggende engelske manuskript i to bind i Selskabets serie Historisk-filosofiske Skrifter. Derefter blev manuskriptet sendt til trykning.

Humanistisk Sundhedsforskning er et relativt nyt forskningsområde, som flere medarbejdere ved Saxo-Instituttet er optaget af. Anne Løkke har udarbejdet et projektforslag til Rigshospitalets historie i 250 år og gennemført 3 måneders pilotforskning på projektet, betalt af Rigshospitalet. Dette bliver afleveret til Rigshospitalet 5. januar 2005 i form af en litteraturudredning, en arkivudredning og projektforslag. Desværre har Rigshospitalet ikke kunnet skaffe de nødvendige fondsmidler til det fulde projekts gennemførelse, så hun arbejder i øjeblikket med en skitse til et mindre projekt. Derudover har hun været formand for en ekspertgruppe nedsat af Statens Humanistiske Forskningsråd om Humanistisk Sundhedsforskning. I denne egenskab har hun på baggrund af forhandlinger og input fra gruppens medlemmer, forfattet en temarapport på 50 sider om perspektiver og muligheder i humanistisk sundhedsforskning.

Et nyt nordisk samarbejdsprojekt handler om mellemkrigstidens handelspolitik. Det ledes af en gruppe, bestående af docent Sven-Olof Olsson, Halmstad, professor Hans Otto Frøland, Trondheim, samt Hans Kryger Larsen. En undersøgelse af valutapolitikken i 1920'ernes Danmark, er påbegyndt.

5. Samtidshistorie

Claus Bjørn publicerede i 2004 biografien af politikeren H.C. Hansen. Han har i årets løb færdiggjort manuskripter/materialer til A Historisk Atlas Danmark og en bog om "Det Strategiske Miljøforskningsprogram 1992-2003", begge til udgivelse i 2005. Han er fra 1. august 2004 tilknyttet det af Carlsbergfondet bevilgede Grundtvig-projekt, der administreres af Aarhus Universitet ved professor Jens Holger Schjørring, hvor han har fået til opgave at behandle N.F.S. Grundtvig som politiker.

Dansk Udenrigspolitik Historie, et af de helt store forskningsprojekter, som en lang række medarbejdere ved afdelingen har arbejdet med i en årrække, er nu næsten afsluttet. Ole Feldbæk, Carsten Due-Nielsen og Nicolaj Petersen (Aarhus Universitet) har færdigredigeret bind 6 og bind 5 af "Dansk Udenrigspolitik Historie", af hvilke bind 6 er udkommet i 2004, medens bind 5 forventes publiceret i første halvår af 2005, idet Poul Villume har færdiggjort sit manuskript om perioden 1945-1972. Desuden har der været arbejdet med redigeringen af supplementsbindet om Dansk Udviklingspolitik Historie, som forventes udgivet i efteråret 2005 eller tidligt i 2006.

Carsten Due-Nielsen har som led i det fortsatte arbejde med dansk udenrigspolitik 1864-1914 og på basis af et foredrag ved en Bismarck-konference i Reinbek i juni 2004 udarbejdet en artikel om Bismarck-billedet i Danmark med

henblik på publikation i 2005. I forbindelse med arbejdet med dansk udenrigspolitik efter 1945, er der publiceret en artikel om Danmark mellem EU og USA. Desuden er påbegyndt en oversigtsartikel til *Scandinavian Journal of History* om publikationerne, i forbindelse med unionsop-løsningen i 1905.

Karl Christian Lammers har færdiggjort manuskriptet til en afhandling om det dansk-tyske forhold efter 1945. Den udkommer som bog under titlen "Hvad skal vi gøre ved tyskerne bagefter? Det dansk-tyske forhold efter 1945", på forlaget Schönberg omkring 10. februar 2005 og den har et omfang af godt 300 sider. Han har endvidere afleveret et manuskript "Die Ahndung deutscher Kriegsverbrechen in Dänemark", der udkommer i en antologi om de tyske krigsforbrydelser efter 1945.

Individuelle ph.d.- og post.doc.-projekter

Netværksrelationer i det danske landbosamfund 1750-1850 (Martin Bork).

Tyskland i Europa efter 1945 (Allan Borup).

Social and business networks of merchants engaged in the Bergen trade in the 15th and 16th century (Mike Burkhardt).

C.A. Heumann og fremskridtets grænser (Kasper Risbjerg Eskildsen).

Det hinsides – et begrebs historie. 500 års opfattelse af et liv efter døden, belyst ved danske kilder 1500-2000 (Morten Fink-Jensen).

Denmark's Forces: Whence-Whither? (Kjeld Galster). Projektet støttes af Forsvarsakademiet.

Abens Ansigter. En videnskabshistorisk undersøgelse af palæoantropologiens teorier og deres formidling og reception i Danmark i det 20. århundrede (Anne Katrine Gjertloff). Projektet er afsluttet og indleveret til forsvar for ph.d.-graden.

Romerske forestillinger om romerskhed og anderledes-hed, 1.-4. årh. e. Kr. (Ittai Gradel).

Blanke mænd og kulørte kvinder. En historisk undersøgelse af ægteskabslignende forhold mellem danske mænd og afrikanske og afrocaribiske kvinder i diskurs og praksis i Guinea og Dansk Vestindien, ca. 1750-1850 (Pernille I. Hamilton).

Det økologiske jordbrugs udvikling i Danmark fra 1970'ernes græsrodder til 1990'ernes professionalister (Nina Kirstine Brandt Jacobsen).

En verden til forskel? Undersøgelser af sundhedsvæsenet og lægerne i Dansk Vestindien, 1755-1830 (Niklas Thode Jensen).

Det danske natursyn i perioden 1500-1850 (Trine Lassen).

En undersøgelse af "Euergesia" i Sortehavsregionen fra ca. 322 til 200 f. Kr. (Trine Madsen). Projektet er finansieret af Danmarks Grundforskningsfonds Center for Sortehavsstudier.

The Mycenaean palace economy in the light of the Near Eastern palace economies in the end of the 2nd mill. BC (Marie-Louise Bech Nosch).

Mikkel Hindhedes ernæringsvidenskabelige diskurs og dansk madkultur ca. 1900-1945 (Svend Skafte Overgaard).

Det brudte segl – et komparativt studie af brevspionage, konspiration og overvågning i 1700-tallet (Sune Christian Pedersen). Projektet støttes af Post- og Telemuseet.

Antikkens kosmologi. Historisk undersøgelse med særlig vægt på romersk kultur og mentalitet, rituel adfærd og magi (Jesper Machholdt Rosenløv).

Statspatriotisme i det danske monarki 1780-1814 (Juliane Engelhardt). Projektet er afsluttet og kandidaten er tildelt ph.d.-graden.

Masters and Paragons-Knowledge, discipline and the meaning of scholastic mastery in medieval Europe c. 1050-1300 (Mia Münster-Swendsen). Projektet er afsluttet, og kandidaten er tildelt ph.d.-graden.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Anders Holm Rasmussen: Har været formand for ph.d.-bedømmelsesudvalget for Saxo-Instituttet (fagområde 3). I udvalget deltog også Carsten Due-Nielsen.

Claus Bjørn: Formand for bedømmelsesudvalget vedr. Bo Fritzbøgers disputats og medlem af et bedømmelsesudvalg ved Aarhus Universitet om en kirkehistorisk disputats.

Sidsel Eriksen: Har været medlem af bedømmelsesudvalget vedr. Kenneth Strömbergs doktorafhandling ved universitetet i Växjö.

Ole Feldbæk: Formand for bedømmelsesudvalget vedr. Anette Fayes ph.d.-afhandling og medlem af udvalget vedr. Lars Christensens ph.d.-afhandling ved Syddansk Universitet. Han er endvidere formand for udvalget til bedømmelse af Peter Henningsens indleverede disputats.

Vincent Gabrielsen: Formand for bedømmelsesudvalget vedr. Eva Maria Lassens disputats samt medlem af udvalget til bedømmelse af en doktorafhandling ved Lunds Universitet.

Nils Hybel: Formand for bedømmelsesudvalget vedr. en stilling som adjunkt i middelalderens historie ved Saxo-Instituttet.

Karl Christian Lammers: Var formand for udvalget til bedømmelse af Mogens Bak-Hansens ph.d.-afhandling og 'ekstern Gutachter' samt opponenter ved et ph.d.-forsvar ved universitetet i Greifswald.

Gunner Lind: Var formand for udvalgene til bedømmelse af Juliane Engelhardts og Paolo Borionis ph.d.-afhandlinger.

Peter Ørsted: Har været medlem af bedømmelsesudvalgene vedr. en disputats ved Bergens Universitet (Ingvar Mæhle) og en doktorafhandling ved Lunds Universitet (Lena Landgren).

Udvalg og fonde

Carsten Due-Nielsen: Formand for Selskabet for Samtidshistorisk Forskning og medlem af bestyrelserne for Den danske historiske Forening og Selskabet for Historie og Samfundsøkonomi. Endvidere er han medlem af Akademisk Råd ved Det Humanistiske Fakultet.

Vincent Gabrielsen: Medlem af bestyrelserne for landsdommer V. Gieses Legat og Elisabeth Munksgaard Fonden samt medlem af den Videnskabelige Komité ved Grundforskningsfondens Center for Sortehavsstudier. Endvidere er han kasserer for Den Danske Historiske Forening.

Ole Hyldtoft: Medlem af bestyrelsen for den internationale bevaringsorganisation, TICCIH. Formand for Dansk selskab for økonomisk og social historie og for Selskabet til bevaring af industrimiljøer. Medlem af Forum for Bygningskultur og de kulturhistoriske museers industripulje. Arbejdet med bevaringen af den industrielle kulturarv er af Kulturarvsstyrelsen udvalgt som prioriteret satsningsområde for de kommende fire år.

Karl Christian Lammers: Sidder i styregruppen for et af Statens Humanistiske Forskningsråd finansieret forskningsprojekt Tyskland i Europa efter 1945, der baserer sig på et samarbejde mellem Københavns Universitet, Aarhus Universitet (Johnny Laursen) og Syddansk Universitet (Flemming Just og Jørgen Kühl). Han har planlagt et internationalt netværkssymposium som led i projektet, der finder sted på Syddansk Universitet Esbjerg i januar 2005, med deltagelse af historikere fra Storbritannien, Holland, Tyskland, Norge, Sverige og Danmark.

Anne Løkke: Formand for Selskabet Philadelphias Fond til uddeling af legater til trængende studerende i deres sidste studieår, samt medlem af Statens Humanistiske Forskningsråd, Statens Humanistiske Forskningsråds publikationsudvalg, det eksterne forskningsudvalg for Statens Arkiver, det eksterne forskningsudvalg for Tøjhusmuseet, Kulturministeriets tilgængelighedsudvalg og af Medicinsk Museionsråd.

Sebastian Olden-Jørgensen: Formand for Kildeskriftselskabet.

Anders Holm Rasmussen: Medlem af styringsgruppen for forskernetværket BOMOS, som er et tværfagligt internationalt netværk til udforskningen af græsk-romersk religion.

Formidling

Redaktionelle hverv

Jan Pedersen og Carsten Due-Nielsen: Redaktører af "Historisk Tidsskrift".

Carsten Jahnke: Medlem af redaktionen af "Zeitschrift der Gesellschaft für Schleswig-Holsteinische Geschichte" i Kiel. Han er endvidere ansvarlig redaktør for Skandinavien-delen af "Hansische Umschau" i "Hansische Geschichtsblätter".

Poul Villaume: Redaktør af "Scandinavian Journal of History".

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Inden for rammer af Socrates-programmet, lykkedes det i 2004 at arrangere de første udvekslinger af undervisere, hver i moduler af to uger. Dorthe Gert Simonsen var således på universitetet i Gdansk, hvorfra kom adjunkt Grzegorz Berendt. Peter Fibiger Bang underviste på universitetet i Tübingen, hvorfra kom professor Frank Kolb. Dette samarbejde søges fortsat i 2005.

I samarbejde med professor Anton Schindling fra Universität Tübingen organiserede Karl-Erik Frandsen i september en uges forskeruddannelsesseminar i Kraków (Polen) med emnet: Die Reiche Mittel-und Osteuropas: Mechanismen der Integration und Unterwerfung (16.-20. Jahrhundert). I seminaret deltog 30 ph.d.-studerende og adjunkter fra universiteter i Øst- og Centraleuropa, samt en række indbudte eksperter. Seminaret var organiseret inden for rammerne af Internationales Zentrum, en international forskeruddannelsesorganisation med hovedkontor i Tübingen, hvor Københavns Universitet har været aktivt medlem de sidste 10 år. Af økonomiske grunde har centret desværre måttet indstille sin virksomhed med udgangen af 2004.

Mange af afdelingens medarbejdere deltog i det 25. Nordiske Historikermøde, der blev afholdt i Stockholm. Her organiserede Vincent Gabrielsen sessionen "Ekspansion og kolonisering i den antikke verden". Han har også sammen med Trine Madsen arrangeret en international conference

på Sandbjerg, inden for rammerne af Centret for Sortehavsstudier: Regional and Interregional Economic Exchanges in the Black Sea in Antiquity.

Instituleder Karl-Erik Frandsen

Forbrug

Afdeling for Arkæologi og Etnologi

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	14,5	1,8	16,3
DVIP	0,1	0,1	0,2
STIP	1,6	2,3	3,9
TAP	4,9	0,4	5,3
Årsværk i alt	21,0	4,7	25,7
Løn	8.980,0	1.418,0	10.398,0
Frikøb	4,0	16,0	20,0
Øvrige drift	341,0	871,0	1.212,0
Anskaffelser	306,0	307,0	614,0
Bruttototal t.kr.	9.631,0	2.613,0	12.244,0
VIP	0,0	0,0	0,0
Årsværk I alt	0,0	0,0	0,0

Afdeling for Græsk og Latin

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	6,1	0,0	6,1
DVIP	0,0	0,0	0,0
STIP	2,0	0,4	2,4
TAP	2,1	0,2	2,3
Årsværk i alt	10,1	0,6	10,8
Løn	4.480,0	181,0	4.662,0
Frikøb	1,0	2,0	3,0
Øvrige drift	219,0	190,0	409,0
Anskaffelser	160,0	0,0	160,0
Bruttototal t.kr.	4.861,0	373,0	5.234,0

Afdeling for Historie

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	30,6	5,2	35,8
DVIP	0,0	0,0	0,0
STIP	4,7	3,4	8,1
TAP	7,8	0,3	8,2
Årsværk i alt	43,1	8,9	52,0
Løn	19.579,0	3.215,0	22.793,0
Frikøb	8,0	31,0	38,0
Øvrige drift	981,0	1.461,0	2.442,0
Anskaffelser	515,0	54,0	569,0
Bruttototal t.kr.	21.083,0	4.760,0	25.842,0

Stab**Afdeling for Arkæologi og Etnologi***VIP Internt finansieret*

Andersson, Vibeke; amanuensis.
 Christensen, Søren; lektor.
 Damsholt, Kirstine; lektor.
 Hansen, Ulla Lund; lektor.
 Højbjerg, Christian Kordt; lektor.
 Højrup, Thomas; professor.
 Jacobsen, Kristina Winther; amanuensis.
 Lyngstrøm, Henriette Syrach; lektor.
 Melchior, Alison M Frazer Riegels; amanuensis.
 Mellemsgaard, Signe; lektor.
 Otto, Lene; lektor.
 Petersen, Erik Brinch; lektor.
 Randsborg, Klavs; professor.
 Rasmussen, Marie Klara Sandberg; amanuensis.
 Rathje, Annette; lektor.
 Rindel, Per Ole; lektor.
 Sørensen, Lone Wriedt; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Carstens, Anne Marie; adjunkt.
 Tang, Birgit; adjunkt.

STIP Internt finansieret

Jespersen, Astrid Pernille; ph.d.-studerende.
 Seehusen, Christina Sofie Bente R; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Grane, Thomas; ph.d.-studerende.
 Mannering, Ulla; ph.d.-studerende.
 Olsen, Hanne Fabricius Kleinitz; ph.d.-studerende.

Afdeling for Græsk og Latin*VIP Internt finansieret*

Ebbesen, Sten; lektor.
 Friis-Jensen, Karsten; lektor.
 Hansen, Mogens Herman; lektor.
 Mejer, Jørgen; lektor.
 Nielsen, Thomas Heine; lektor.
 Olsen, Birger Preben Munk; professor.
 Troelsgaard, Christian Viggo; lektor.

STIP Internt finansieret

Bloch, David Kristian; ph.d.-studerende.
 Schwartz, Adam; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Knoth, Tine Woergaard; ph.d.-studerende.

Afdeling for Historie*VIP Internt finansieret*

Albrechtsen, Esben Fischer; lektor.
 Bang, Peter Fibiger; adjunkt.
 Bjørn, Claus Ebbe; lektor.
 Bolvig, Hans Aksel; professor.
 Christensen, Arne Søby; lektor.
 Dam, Peder; forskningsass.
 Due-Nielsen, Carsten; lektor.

Eriksen, Sidsel; adjunkt.
 Feldbæk, Ole; professor.
 Floto, E Inga; professor.
 Fønnesbech-Wulff, Benedicte; undervisningsadjunkt.
 Frandsen, Karl-Erik; lektor.
 Gabrielsen, Vincent; professor.
 Hybel, Nils; lektor.
 Hyldtoft, Ole; lektor.
 Ivarsson, Søren; amanuensis.
 Jahnke, Carsten; adjunkt.
 Johansen, Jens Christian Vesterskov; lektorvikar.
 Justesen, Ole Clemmen; lektor.
 Lammers, Carl Christian; lektor.
 Larsen, Hans Kryger; lektor.
 Lind, Gunner Engberg; professor.
 Littrup, Leif; lektor.
 Lund, Niels; professor.
 Løkke, Anne; lektor.
 Olden-Jørgensen, Sebastian; adjunkt.
 Pedersen, Jan; lektor.
 Pelt, Mogens; adjunkt.
 Rasmussen, Anders Holm; lektor.
 Roslyng-Jensen, Palle; lektor.
 Schmidt, Regin; adjunkt.
 Simonsen, Dorthe Gert; adjunkt.
 Vammen, Hans Nicolaj Møller; lektor.
 Villaume, Poul; professor.
 Ørsted, Peter; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Ax, Christina Folke; adjunkt.
 Eskildsen, Kasper Risbjerg; forskningsstip.
 Fink-Jensen, Morten; adjunkt.
 Gradel, Itai Dan; lektor.
 Knudsen, Lise Gerda; forskningsass.
 Nielsen, Anita Kildebæk; adjunkt.
 Nosch, Marie-Louise Bech; adjunkt.

STIP Internt finansieret

Bork, Martin Thorbjørg Hveysel; ph.d.-studerende.
 Burkhardt, Mike; ph.d.-studerende.
 Jacobsen, Nina Kirstine Brandt; ph.d.-studerende.
 Lassen, Trine; ph.d.-studerende.
 Overgaard, Svend Skaft; ph.d.-studerende.
 Rosenløv, Jesper Machholdt; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Borup, Allan; ph.d.-studerende.
 Gjerløff, Anne Katrine; ph.d.-studerende.
 Hamilton, Pernille Ipsen; ph.d.-studerende.
 Jensen, Niklas Thode; ph.d.-studerende.
 Madsen, Trine; ph.d.-studerende.
 Münster-Swendsen, Mia; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger**Afdeling for Arkæologi og Etnologi**

Nielsen, Tina Charlotte Kallehave: Somaliske livsformer i velfærdsstaten. Udforskning af begreber til analyse af brydninger og processer i immigrationsproblematikken.
 Thomassen, Hanne: Korinthisk keramik, et case-study anvendt til belysning af keramik som arkæologisk kildemateriale.

Afdeling for Græsk og Latin

Frederiksen, Rune: Walled Poleis of the Archaic Period. Architecture, Distribution and Significance of Ancient Greek City Walls.

Afdeling for Historie

Ax, Christina Folke: De Uregerlige. Den islandske almue og øvrighedens reformforsøg 1700-1870.
 Bak, Sofie Lene: Studier i dansk antisemitisme 1930-1945. Brydninger i den nationale selvforståelse.
 Bak-Hansen, Mogens: For vores og jeres frihed. Polsk-jødiske relationer 1918-45. Lokale studier og nationale sammenhænge.
 Jacobsen, Ida Anette Faye: Retslig og politisk myndighed. Rettighedsopfattelser i Danmark, 1750-1920.
 Münster-Swendsen, Mia: Masters and Paragons. Learning, Power, and the Formation of a European Academic Culture c. 900-1230.

Fondsbevillinger**Afdeling for Arkæologi og Etnologi***Blinkenbergs Fond*

– Rejselegat (Thomas Grane) kr. 30.000.

Carlsbergfondet

– Politik og kultur i det sydvestlige Lilleasien og hellenistisk tid (Anne Marie Carstens) kr. 478.000.
 – Afslutning af "Pontecagnao projekt" (Birgit Tang) kr. 118.700.

Dronning Margrethe II's Arkæologisk Fond

– Rentegning af flintoldsager til publikation (Erik Brinch Petersen) kr. 10.000.

Harboe Fonden

– Antologi: Verden over- Syv kulturstudier i samfund og stat (Thomas Højrup) kr. 10.000.

NOS-H Nordisk Samarb.nemnd for Humanistisk Forskning

– Øresund- barriär eller bro? (Per Ole Rindel/Ulla Lund Hansen) kr. 25.000.

Statens Humanistiske Forskningsråd

– Arkæologi og Kulturarv (Ulla Lund Hansen) kr. 800.000.
 – Københavns topografiske udvikling indtil 1550 primært belyst ud fra havnen og den dertil hørende ... (Hanne Fabricius Kleinitz Olsen) kr. 669.400.
 – Livsformer og velfærdsstat-et kulturhistorisk og kulturteoretisk bidrag (Thomas Højrup) kr. 10.200.

Afdeling for Græsk og Latin*Carlsbergfondet*

– Belysning af studier af den klassiske latinske litteratur (Birger Munk Olsen) kr. 4.200.

Statens Humanistiske Forskningsråd

– Aflastning E 2004 (Karsten Friis-Jensen) kr. 45.000.

Afdeling for Historie*Aarhus Universitet*

– Blanke mænd og kulørte kvinder. En historisk undersøgelse af ægteskabslignende forhold (instituttlederen) kr. 1.400.000.

Carlsbergfondet

– Den mykenske paladsøkonomi og sammenligning med nærorientalske paladser økonomier (Marie-Louise Bech Nosch) kr. 500.100.
 – En komparativ undersøgelse af årsagerne til pestens forsvinden fra Europa og Levanten i det 17. til (Peter Christensen) kr. 93.600.
 – Udgivelse af Grundtvigs politiske skrifter (Claus Bjørn) kr. 510.000.
 – Undersøgelser af udviklinger i hedensk mentalitet Ittai (Dan Gradel) kr. 465.100.

Erik Birger Christensens Fond

– Aflønning af studentermedhjælp (Vincent Gabrielsen) kr. 21.400.
 – Færdiggørelsen af manuskript (Nanna Damsholt) kr. 30.000.

NOS-H Nordisk Samarb.nemnd for Humanistisk Forskning

– Den nordiske velfærdsmodel en historisk revurdering (Niels-Finn Christiansen) kr. 72.100.

Rigshospitalet

– Rigshospitalets historie (Anne Løkke) kr. 121.800.

Statens Humanistiske Forskningsråd

– Den vesteuropæiske venstrefløj og systemkritikerne i østeuropa 1968-1989 (Bent Boel) kr. 1.250.000.
 – Dansk bondekommunalisme? Lokalsamfund og øvrighed ca. 1350-1600 (Henrik Lerdam) kr. 522.000.
 – Humanistisk sundhedsforskning (Anne Løkke) kr. 122.000.
 – Krigserfaringer (Gunner Lind) kr. 650.000.
 – Mad, drikke og tobak i det 19. århundrede. Forbrugsmønstre, kultur og diskurser (Ole Hyldtoft) kr. 1.700.000.
 – Miljøhistorie over grænser. Nordisk miljøhistorisk møde 9.-11. juni 2004 (Karl-Erik Frandsen) kr. 32.800.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd

– Mad, drikke og tobak i det 19. århundrede. Forbrugsmønstre, kultur og diskurser (Ole Hyldtoft) kr. 600.000.

Syddansk Univ – Inst for Historie, Kultur og Samf.

– Tyskland i Europa efter 1945 (Allan Borup) kr. 1.447.100.

Udenrigsministeriet

– Frikøb i forbindelse med udarbejdelse af kapitel 2 "Det bilaterale program i støbeskeen" (Jan Pedersen) kr. 432.000.

Publikationer

Afdeling for Arkæologi og Etnologi

- Bernild O.: On the Development of the Welfare State: the Case of Denmark. 13s. 2004.
- Damsholt T.: The Dream of the People. *Ethnologia Scandinavica* 34, s. 141-144. 2004.
- Fabricius H.: Glemmer du (kronik). *Skalk* 4, s. 20-29. 2004.
- Hansen K.M., Petersen E.B., Aaris-Sørensen K.: Filling the gap: Early preboreal Maglemose Elk deposots at Lundby, Sjælland, Denmark. i: *Hunters in a changing world* s. 75-84. Th. Terberger and B. Valentin Eriksen. Marie Leidorf GMBH, Rahden, Westfalen, Tyskland 2004.
- Hansen U.L.: Anmeldelse af monografien "Nordeuropæisk dyrestil 400-1100 e. Kr.". *Hikuin* 29. 2004. Kuml 1, s. 324-335. 2004.
- Hansen U.L.: Römische Kaiserzeit. i: *Reallexicon der Germanischen Altertumskunde*. 25 s. 90-108. H. Beck, D. Geuenich, H. Steur. Walter de Gruyter, Berlin, New York 2003.
- Hansen U.L.: Anmeldelse af: Michael Erdrich, Rom und die Barbaren. *Röm. Germanische Forschungen*. Bd. 58. Mainz 2001. *Prähistorische Zeitschrift* 78, 2, s. 236-242. 2003.
- Hansen U.L.: Våbenofferfundene gennem 150 år – Forskning og tolkninger. i: *Sejrens Triumf. Norden i skyggen af det romerske Imperium* s. 84-89. L. Jørgensen B. Storgaard, L. Gebauer Thomsen. Nationalmuseet, København 2003.
- Hansen U.L.: Origin of Glass during the Late Roman period. Proceedings of the international conference held 1999 in Aszód and Nyíregyháza i: *International Connections of the Barbarian of the Carpathian Basin in the 1st – 5th Centuries A.D.* s. 325-339. E. Istvánovits, V. Kulcsár. Aszód – Nyíregyháza 2001.
- Hansen U.L.: Logistic considerations in connection with the attacks on Denmark from the sea in the Late Roman period. *Publications from the National Museum. Studies in the Archaeology & History* 6, i: *Maritime Warfare in Northern Europe. Technology, Organisation, Logistics and Administration 500BC – 1500 AD* s. 29-46. A. Nørsgaard Jørgensen, J. Pind, L. Jørgensen, B. Clausen. Nationalmuseet, København 2002.
- Hansen U.L.: Den germanske hær – Krigere, soldater og officerer. i: *Sejrens triumf. Norden i skyggen af det romerske imperium* s. 310-328. L. Jørgensen, B. Storgaard, L. Gebauer Thomsen. Nationalmuseet, København 2003.
- Højbjerg C.K.: Ritual: Initiation, hemmelige selskaber og politisk organisering. i: *Viden om verden. En grundbog i antropologisk analyse* s. 240-257. Kirsten Hastrup (red.). Hans Reitzel, København 2004.
- Højbjerg C.K.: Universalistic Orientations of an Imagistic Mode of Religiosity: The Case of the West African Poro Cult. i: *Ritual and Memory: Toward a Comparative Anthropology of Religion* s. 163-175. Harvey Whitehouse and James Laidlaw (red.). AltaMira Press, Walnut Creek 2004.
- Højbjerg C.K.: Steps of Aggression and Peace: a Loma/Kpelle Mask (Kpakologi Sineï). i: *See the Music, Hear the Dance: Rethinking Africa at Baltimore Museum of Art* s. 74-75. Frederick Lamp (red.). Prestel, München 2004.
- Højbjerg C.K.: The Ambiguity of Gender: A Loma Mask (Angbai) and Cow-Tail Switch. i: *See the Music, Hear the Dance: Rethinking Africa at Baltimore Museum of Art* s. 52-55. Frederick Lamp (red.). Prestel, Munich 2004.
- Højrup T.: Danske Vestkystbåde. *TS – Træskibssammen slutningen Årbog* 2003, årg. 32, nr. 6, s. 232-269. 2004.
- Højrup T., Petersen S.R.: Kulturkamp med møggreb og sydvest. i: *Fra kamp til kultur. 20 smagsdommere skyder med skarpt* s. 163-203. Jes Stein Pedersen, Stig Ørskov (red.). Politikens Forlag, København 2004.
- Jacobsen K.W.: Regional distribution of transport amphorae in Cyprus in the Late Roman period. *Monographs of the Danish Institute at Athens* 5, i: *Transport Amphorae and Trade in the Eastern mediterranean (International Colloquium at the Danish institute at Athens, 26.-29. september)* s. 143-148. J. Lund, J. Eiring (eds.). 2004.
- Jensen J.F.: Dorset kulturen. i: *Grønlands Forhistorie* s. 142-171. Hans Christian Gulløv, Claus Andreasen, Bjarne Grønnow, Martin Appelt, Jette Arneborg, Joel Berglund. Hans Christian Gulløv. Gyldendal, København 2004.
- Jørgensen L., Bican J.F., Thomsen L.G., Jensen X.P.: Stormænd, købmænd og håndværkere ved Tissø i det 6.-11. årh. *Fra Holbæk Amt* 2003, s. 50-65. 2004.
- Klæsø I.S.: Hvordan de blev til. *Vikingetidens stilgrupper fra Broa til Urnes*. *Hikuin* 29, s. 75-105. 2004.
- Klæsø I.S.: Løver, fugle og slanger. *Hikuin* 29, s. 243-267. 2004.
- Lyngstrøm H.: Kniven. i: *Vandkunstens mange ansigter* s. 119-124. Henriette Lyngstrøm, Erik Brinch Petersen og Birger Storgaard (red.). 2004.
- Mellemgaard S.: Collection, Knowledge, Network. The Copenhagen Natural History Society (1789-1805) as a "Centre of Calculation". *Ethnologia Scandinavica* 34, s. 5-12. 2004.
- Otto L.: Etnologien, kulturhistorien og folkemuseerne. s. 9-20. København 2004.
- Otto L.: Anmeldelse: Niels Jul Nielsen: Mellem uskyld og A-bomber. s. 127-128. Foreningen Danmarks folkeminder, København 2004.
- Otto L.: Anmeldelse: Signild Vallgård: Folkesundhed som politik. *Folk og Kultur* i: s. 128-129. Foreningen Danmarks Folkeminder, København 2004.
- Otto L.: Anmeldelse: Inge Adriansen: Nationale symboler i Det Danske Rige 1830-2000. s. 129-130. Foreningen Danmarks Folkeminder, København 2004.
- Otto L.: Anmeldelse: Museet Falsters Minder: Juleminder. 130s. Foreningen Danmarks Folkeminder, København 2004.
- Otto L., Sandberg M.: Erindring og glemsel i det post-socialistiske Polen. *Jordens Folk* 1, s. 10. 2004.
- Petersen E.B.: Den lange evolution, De første skridt. i: *Vandkunstens mange ansigter – 18 arkæologiske essays* s. 15-20. H. Lyngstrøm, E. Brinch Petersen, B. Storgaard. Saxo-Instituttet, Vandkunsten 5, 1467 København K 2004.
- Randsborg K.: Approaches to the Greenlanders. *Archaeologica Islandica* 3, s. 9-19. 2004.
- Randsborg K.: Inigo Jones & Christian IV. *Archaeological Encounters in Architecture*. *Acta Archaeologica Supplementa* V, 100 s. Blackwell Munksgaard, København 2004.
- Randsborg K.: (red.). *Acta Archaeologica/Supplementa*. 75, 1-2, 320s. Blackwell Munksgaard, København 2004.
- Randsborg K.: www.worldarchaeology.net. Eget Forlag. Centre of world archaeology, København 2004.

- Randsborg K.: The Race for a Global Past. i: Archeology: Detektiv i Mislitel s. 74-78. L. B. Vishnjackij, A. A. Kovalev, O. A. Shcheglova (eds.). St. Petersburg University Press, St. Petersburg 2004.
- Randsborg K., Merkyte I., Møller N.A.: Field Campaign 2002. Benin. 120s. København 2004.
- Randsborg K., Merkyte I., Møller N.A.: Field Campaign 2003. Benin. 140s. København 2004.
- Rathje A.: Huts, Houses and Palaces. Life in central Italy in the Archaic period. 9, i: Accordia research papers s. 57-67. Edward Herring, Ruth D. Whitehouse, John B. Wilkins (eds.). Accordia research institute, University of London, 2004.
- Rindel P.O.: Henrik Thrane (red.): Diachronic Settlement Studies in the Metal Ages. Kuml 2004, s. 373-375. 2004.
- Seehusen C.S.B.R.: Menneskekroppen som arkæologisk fund. i: Vandkunstens Mange Ansigter – 18 arkæologiske essays s. 29-34. Henriette Lyngstrøm, Erik Brinch Petersen, Birger Storgaard (red.). Narayana Press, Gylding, København 2004.
- Stoklund B.: Bonden som nationalt symbol og musealt objekt. i: Norgesbilleder. Dansk-norske forbindelser 1700-1905 s. 242-277. Mette Skougaard. Gad, København 2004.
- Afdeling for Græsk og Latin**
- Bloch D.K.: Xenophons Samfundøkonomiske Vision. En Analyse af Poroi. Aigis 1,2, s. 1-52. 2001.
- Bloch D.K.: Diodorus Siculus XIV.19-31,37. Aigis 1,2, s. 1-12. 2001.
- Bloch D.K.: A Note on the Textual Transmission of Aristotle's De sensu. i: Noctes Atticae. Articles on Greco-Roman Antiquity and its Nachleben, Presented to Jørgen Mejer on his 60th birthday s. 24-35. B.Amden, P. Flensted-Jensen, T.H. Nielsen, A. Schwartz & G. Tortzen (eds.). Museum Tusculanum Press, København 2002.
- Bloch D.K.: Alexander of Aphrodisias as a Textual Witness. The Commentary on the De sensu. Cahiers de l'Institut du Moyen-Âge Grec et Latin 74, s. 21-38. 2003.
- Bloch D.K.: Aristoteles, Om Tilblivelse og Tilintetgørelse (De generatione et corruptione), oversat og udgivet med indledning og kommentar. Platonselskabets skriftserie 13, 208 s. Museum Tusculanums Forlag, København 2004.
- Bloch D.K.: The Manuscripts of the De Sensu and the De Memoria. Preliminary Texts and Full Collations. Cahiers de l'Institut du Moyen-Âge Grec et Latin 75, s. 7-119. 2004.
- Bülw-Jacobsen A.: Handelsskolegræsk. Aigis 4.1, s. 1-3. 2004.
- Bülw-Jacobsen A.: Cumin or Brooders in KAB. Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik 148, s. 241-242. 2004.
- Bülw-Jacobsen A.: An Unpublished Letter from Didymoi in the Eastern Desert. i: XXIV International Congress of Papyrology. Abstracts s. 5-6. Helsinki 2004.
- Ebbesen S.: (Review of) Zupko, J., John Buridan: Portrait of a Fourteenth-Century Arts Master, University of Notre Dame Press, 2003. Notre Dame Philosophical Reviews 02.08, s. 4. 2004.
- Ebbesen S.: To lærde ærkebiskopper, in: Ahrén, P.-O. & Jarlert, A., eds., Lund-medeltida kyrkometropol, Stiftshistoriska sällskapet i Lunds stift, Årsbok 2004. Bibliotheca historico-ecclesiastica Lundensis 47, s. 145-170. 2004.
- Ebbesen S.: Introduction. Historisk-filosofiske Meddelelser 89, i: John Buridan and Beyond. Topics in the Language Sciences, 1300-1700 s. 7-15. Sten Ebbesen og R.L. Friedman. Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab, København 2004.
- Ebbesen S.: Echoes of the Posterior Analytics in the Twelfth Century. i: Erkenntnis und Wissenschaft – Probleme der Epistemologie in der Philosophie des Mittelalters s. 69-92. M. Lutz-Bachmann, A. Fidora & P. Antonic. Akademie Verlag, Berlin 2004.
- Ebbesen S.: The Trivium. Bulletin de Philosophie Médiévale 45, s. 11-16. 2004.
- Ebbesen S.: Where were the Stoics in the Late Middle Ages. i: Stoicism: Traditions and Transformation s. 108-131. S. Strange & J. Zupko. Cambridge University Press, Cambridge 2004.
- Ebbesen S.: (Review of) J. Marenbon. Aristotelian Logic, Platonism, and the Context of Early Medieval Philosophy in the West, Variorum Collected Studies 2000. British Journal for the History of Philosophy 12, s. 756-759. 2004.
- Ebbesen S.: (w. I. Rosier-Catach) Petrus de Alvernia + Boethius de Dacia: Syllogizantem ponendum est terminos. Cahiers de l'Institut du moyen-âge grec et latin 75, s. 161-218. 2004.
- Ebbesen S.: Porretaneans on Propositions, in, Medieval Theories on Assertive and Non-Assertive Language. i: Acts of the 14th Symposium on Medieval Logic and Semantics s. 129-139. A. Maierü & L. Valente, eds. Olschki, Firenze 2004.
- Ebbesen S., Friedman R.: (eds.). John Buridan and Beyond. Topics in the Language Sciences, 1300-1700. Historisk-filosofiske Meddelelser 89, 275s. Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab, København 2004.
- Friis-Jensen K., : Saxo Grammaticus. 26, i: Reallexikon der Germanischen Altertumskunde s. 549-554. Heinrich Beck et al. (red.). Walter de Gruyter, Berlin – New York 2004.
- Hansen M.H.: Introduction. i: An Inventory of Archaic and Classical Poleis s. 3-153. M.H. Hansen, T.H. Nielsen (eds.). Oxford University Press, Oxford 2004.
- Hansen M.H.: Unlocated. i: An Inventory of Archaic and Classical Poleis s. 1250. M.H. Hansen, T.H. Nielsen (eds.). Oxford University Press, Oxford 2004.
- Hansen M.H.: Lykia. i: An Inventory of Archaic and Classical Poleis s. 1138-43. M.H. Hansen, T.H. Nielsen (eds.). Oxford University Press, Oxford 2004.
- Hansen M.H.: Lesbos. i: An Inventory of Archaic and Classical Poleis s. 1018-32. M.H. Hansen, T.H. Nielsen (eds.). Oxford University Press, Oxford 2004.
- Hansen M.H.: Euboea. i: An Inventory of Archaic and Classical Poleis s. 643-63. M.H. Hansen, T.H. Nielsen (eds.). Oxford University Press, Oxford 2004.
- Hansen M.H.: Attika. i: An Inventory of Archaic and Classical Poleis s. 624-42. M.H. Hansen, T.H. Nielsen (eds.). Oxford University Press, Oxford 2004.
- Hansen M.H.: Boiotia. i: An Inventory of Archaic and Classical Poleis s. 431-61. M.H. Hansen, T.H. Nielsen (eds.). Oxford University Press, Oxford 2004.
- Hansen M.H.: The Concept of the Consumption City Applied to the Greek Polis. i: Once Again. Studies in the Ancient Greek Polis s. 9-48. T.H. Nielsen (ed.). Franz Steiner Verlag, Stuttgart 2004.

- Hansen M.H.: Sane on Pallene. i: Once Again. Studies in the Ancient Greek Polis s. 111-16. T.H. Nielsen (ed.). Franz Steiner Verlag, Stuttgart 2004.
- Hansen M.H.: The Use of Subethnics as Part of the Name of a Greek Citizen of the Classical Period: The Full Name of a Greek Citizen. i: Once Again. Studies in the Ancient Greek Polis s. 117-130. T.H. Nielsen (ed.). Franz Steiner Verlag, Stuttgart 2004.
- Hansen M.H.: Was Every Polis State Centred on a Polis Town? i: Once Again. Studies in the Ancient Greek Polis s. 131-148. T.H. Nielsen (ed.). Franz Steiner Verlag, Stuttgart 2004.
- Hansen M.H.: The Perioikic Poleis of Lakadaimon. i: Once Again. Studies in the Ancient Greek Polis s. 149-64. T.H. Nielsen (ed.). Franz Steiner Verlag, Stuttgart 2004.
- Hansen M.H.: Polis. Den oldgræske bystatskultur. Studier fra Sprog- og Oldtidsforskningen 342, s. 209. 2004.
- Hansen M.H., Nielsen T.H.: (eds.). An Inventory of Archaic and Classical Poleis. xv + 1396s. Oxford University Press, Oxford 2004.
- Mejer J.: Democritus and Democracy. *Apeiron*. A journal for ancient philosophy and science 37, s. 1-9. 2004.
- Mejer J.: (Review of) John Dillon, *The Heirs of Plato. A Study of the Old Academy (347-274 BC)*. Oxford 2003. *Gnomon* 76, s. 557-558. 2004.
- Mejer J.: *The Life of Lyco and the Life of the Lyceum*. Rutgers University Studies in Classical Humanities XII, i: Lyco of Troas and Hieronymus of Rhodes. Text, Translation and Discussion s. 277-287. W.W. Fortenbaugh & Steven A. White (eds.). 2004.
- Nielsen T.H.: (& Vincent Gabrielsen) Rhodos. i: An Inventory of Archaic and Classical Poleis s. 1196-1210. M.H. Hansen & T.H. Nielsen (eds.). Oxford University Press, Oxford 2004.
- Nielsen T.H.: Thessalia and Adjacent Regions. i: An Inventory of Archaic and Classical Poleis s. 676-731. M.H. Hansen & T.H. Nielsen (eds.). Oxford University Press, Oxford 2004.
- Nielsen T.H.: East Lokris. i: An Inventory of Archaic and Classical Poleis s. 664-673. M.H. Hansen & T.H. Nielsen (eds.). Oxford University Press, Oxford 2004.
- Nielsen T.H.: Triphylia. i: An Inventory of Archaic and Classical Poleis s. 540-546. M.H. Hansen & T.H. Nielsen (eds.). Oxford University Press, Oxford 2004.
- Nielsen T.H.: Arkadia. i: An Inventory of Archaic and Classical Poleis s. 505-539. M.H. Hansen & T.H. Nielsen (eds.). Oxford University Press, Oxford 2004.
- Nielsen T.H.: Italia and Kampania. i: An Inventory of Archaic and Classical Poleis s. 249-320. M.H. Hansen & T.H. Nielsen (eds.). Oxford University Press, Oxford 2004.
- Nielsen T.H.: Sikelia. i: An Inventory of Archaic and Classical Poleis s. 172-248. M.H. Hansen & T.H. Nielsen (eds.). Oxford University Press, Oxford 2004.
- Nielsen T.H.: Victors in Panhellenic Games as Evidence for Polis Identity. i: An Inventory of Archaic and Classical Poleis s. 107-110, 1350-51. M.H. Hansen & T.H. Nielsen (eds.). Oxford University Press, Oxford 2004.
- Nielsen T.H.: The Concept of Patris. i: An Inventory of Archaic and Classical Poleis s. 107-110, 1350-51. M.H. Hansen & T.H. Nielsen (eds.). Oxford University Press, Oxford 2004.
- Nielsen T.H.: Publikum. i: Den græske olympiade s. 100-106. B. Poulsen & P. Pedersen (red.). Tidsskriftet SFINX, Århus 2004.
- Nielsen T.H.: And the Walls came tumblin' down. *Aigis* 4.2, s. 1-12. 2004.
- Nielsen T.H.: Olympia og den græske bystats kultur i klassisk tid. *Aigis* 4.1, s. 1-18. 2004.
- Nielsen T.H.: The Concept of Patris in Archaic and Classical Sources. i: Once Again: Studies in the Ancient Greek Polis s. 49-76. Franz Steiner Verlag, Stuttgart 2004.
- Nielsen T.H.: (ed.). Once Again: Studies in the Ancient Greek Polis. Papers from the Copenhagen Polis Centre 7. 180s. Franz Steiner Verlag, Stuttgart 2004.
- Nielsen T.H., Hansen M.H.: (eds.). An Inventory of Archaic and Classical Poleis. 1396s. Oxford University Press, Oxford 2004.
- Olsen B.M.: La réception de Stace au moyen âge (du ixe au xiie siècle). i: *Nova de veteribus, Mittel- und neulateinische Studien für Paul Gerhard Schmidt* s. 230-246. A. Bihrer & E. Stein (red.). K.G. Saur, München & Leipzig 2004.
- Pade M.: Per il censimento dei codici del carteggio del Perotti. *Studi umanistici piceni* 24, s. 42-53. 2004.
- Pade M.: Translations of Plutarch in the Fourteenth and Fifteenth Centuries. i: *Pratiques de Traduction au Moyen Age. Actes du colloque de l'Université de Copenhague 25 et 26 octobre 2002* s. 52-64. Peter Andersen (red.). København 2004.
- Pade M.: Niccolò Perotti's *Cornus Copiae*. Commentary on Martial and Encyclopedia. i: *On Renaissance Commentaries* s. 49-63. Marianne Pade (red.). 2004.
- Pade M.: (red.). *On Renaissance Commentaries (Noctes Neolatinae. Neo-Latin Texts and Studies 4)*. 200s. 2004.
- Pade M., Skovgaard-Petersen K., Zeeberg P.: (eds.). *Minna Skaftø Jensen: Friendship and Poetry. Studies in Danish Neo-Latin Literature. Renæssancestudier* 12, 300s. København 2004.
- Schwartz A.: Hoplitkrigsførelse i arkaisk og klassisk tid. *Studier fra Sprog- og Oldtidsforskning* 341, 226 s. Museum Tusulanums Forlag, København 2004.
- Schwartz A.: Ovidius cruentus: elementer af vold og gru i Metamorphoserne. *Aigis* 4.1, s. 22. 2004.
- Schwartz A.: Xenopons lederskab i Anabasis. *Aigis* 4.1, s. 25. 2004.
- Schwartz A.: (anmeldelse af) Johann Peter Franz, *Krieger, Bauern, Bürger. Untersuchungen zu den Hopliten in der archaischen und klassischen Zeit*. *Aigis* 4.2, s. 7. 2004.
- Tortzen C.G.: Dionysios fra Halikarnassos: Lysias. *Aigis* 2004,1, s. 27. 2004.
- Tortzen C.G.: Thorvaldsens Jason – ikke antikkens. *Meddelelser fra Thorvaldsens Museum* 2003 2003, s. 19-25. 2004.
- Tortzen C.G.: Tre nye Rømerbreve. i: *Ole Rømer – videnskabsmand og samfundstjener* s. 107-120. P. Friedrichsen, O. Henningsen, O. Olsen, C. Thykier, C.G. Tortzen (red.). Gads Forlag, København 2004.
- Tortzen C.G.: *Antik Mytologi*. 352 s. Høst & Søn's Forlag, København 2004.
- Troelsgård C.: Tradition and Transformation in Late Byzantine and Post-Byzantine Chant. *Swedish Research Institute in Istanbul, Transactions* 13, i: Interaction and Isolation in Late Byzantine Culture, Papers Read at a Colloquium at the Swedish Institute 1-5 December 1999 s. 158-169. Jan Olof Rosenquist. Swedish Research Institute in Istanbul, Stockholm 2004.
- Troelsgård C.: Bethlehemsgang og Byzantinsk kirkebygning. i: *Rejsen og Rummet* s. 205-214. Mette Birkedal

- Bruun og Britt Istoft. *Museum Tusculanum Press*, København 2004.
- Troelsgård C.: *Kanon Performance in the 11th Century. Evidence from the Evergetis Typikon revisited*. *Gimnologija* 4, i: *Byzantium and Eastern Europe: Liturgical and Musical Links*, Festschrift for Milos Velimirovic on occasion of his Eighteenth Birthday s. 44-51. Irina Lozovaja and Nina Gerasimova-Persidskaja. *State Conservatory of Moscow "Piotr Tjajkowskij"*, Moscow 2004.
- Troelsgård C.: *Thirteenth-Century Byzantine Melismatic Chant and the Development of Kalophonic Style*. *Eastern Christian Studies* 4, i: *Palaeobyzantine Notations III*. *Acta of the Congress held at Hernen Castle, the Netherlands, in March 2001* s. 67-90. Gerda Wolfram (ed.). *Peeters Publications*, Leuven 2004.
- Afdeling for Historie**
- Andersen D.H.: *Mandsmod og kongegunst. En biografi om Peter Wessel Tordenskiold*. 389 s. *Aschehoug*, København 2004.
- Andersen D.H., Pedersen E.H.: *A History of Prices and Wages in Denmark, 1660-1800. Vol. II: Prices and Wages in Danish Estate Accounts*. 837 s. *Schultz*, København 2004.
- Due-Nielsen C.: *Danmark mellem EU og USA. i: Atlantske afstande* s. 255-275. K. Møller Johansen (red.) & T. Kunding (red.). *Akademisk Forlag*, København 2004.
- Due-Nielsen C.: *Forsvar for fortiden*. *Historisk Tidsskrift Bind 104*, s. 208-217. 2004.
- Eskildsen K.R.: *Historien før historien. 1066 – Tidsskrift for historie* 34,1, s. 12-21. 2004.
- Eskildsen K.R.: *Kritik og kanon. i: Børnelitteratur – Læsning og undervisning* 2004 s. 10-23. *Dansklærerforeningens Forlag* (udg.) Dorte Eriksen et al. (red.). København 2004.
- Feldbæk O.: *Gyldendals bog om Danmarks historie*. 321 s. *Gyldendal*, København 2004.
- Feldbæk O.: *Dansk og norsk. Fællestidens sidste slægtled. i: Norgesbilleder. Dansk-norske forbindelser 1700-1905* s. 60-83. Mette Skougaard (red.). *Gads Forlag*, København 2004.
- Feldbæk O.: *The Anglo-Danish Wars 1801 and 1807-1814. Revue internationale d'histoire militaire No. 84*, 2004, s. 100-115. 2004.
- Feldbæk O.: *Denmark-Norway 1720-1807. Neutral Principles and Practice. i: Navies in Northern Waters 1721-2000* s. 59-65. Rolf Hobson (red.) and Tom Kristiansen (red.). *Frank Cass*, London 2004.
- Fink-Jensen M.: *Fyrsten og reformationen. Anmeldelse af Carsten Bach-Nielsen og Per Ingesman* (red.): *Reformation, religion og politik. Fyrsternes personlige rolle i de europæiske reformationer*, Århus 2003. *1066 – Tidsskrift for Historie* 34. årgang, nr. 1, s. 37-38. 2004.
- Fink-Jensen M.: *Anmeldelse af: Ole Rømer. Korrespondance og afhandlinger samt et udvalg af dokumenter. Samlet, oversat og udgivet af Per Friedrichsen og Chr. Gorm Tørtzen*, København 2001. *Historie* 1, s. 224-226. 2004.
- Fink-Jensen M.: *Fornuften under troens lydighed. Naturfilosofi, medicin og teologi i Danmark 1536-1636*. 418 s. *Museum Tusculanum*, København 2004.
- Fink-Jensen M.: *Et dansk fyrstespejl. Anmeldelse af Johan Damgaard: Alithia. Et dansk fyrstespejl til Christian 4. Udg. af Sebastian Olden-Jørgensen*, København 2003. *1066 – Tidsskrift for Historie* 34/2-3, s. 82-83. 2004.
- Fink-Jensen M.: *Akademisk frihed før og nu*. *Kronik. Universitetsavisen* 11. november, s. 12-13. 2004.
- Fink-Jensen M.: *Anmeldelse af: J.R. Christianson: On Tycho's Island. Tycho Brahe and his Assistants, 1571-1601*, Cambridge 2000. *Historie* 2004/2, s. 468-470. 2004.
- Frandsen K-E.: *Kampen mod pesten. Karantænestationen på Saltholm 1709-1711*. 63 s. *Frydenlund*, København 2004.
- Fritzboeger B.: *Det åbne lands kulturhistorie gennem 300 år*. 330 s. *Biofolia*, København 2004.
- Fritzboeger B.: *Influence of historical, geographical and environmental variables on understorey composition and richness in Danish forests*. *Journal of Vegetation Science* 15, s. 465-474. 2004.
- Fritzboeger B.: *A Windfall for the Magnates. The Development of Woodland Ownership in Denmark c. 1150-1830*. 432 s. *University Press of Southern Denmark*, Odense 2004.
- Fritzboeger B.: *Erhvervsfiskeri i de ferske vande siden midaldertiden. i: De ferske vandes kulturhistorie i Danmark* s. 65-74. *AQUA Ferskvands Akvarium* (udg.). Erik Hofmeister (red.). *Silkeborg* 2004.
- Fritzboeger B.: *Søer og vandløb som administrative skel. i: De ferske vandes kulturhistorie i Danmark* s. 277-279. *AQUA Ferskvands Akvarium* (udg.). Erik Hofmeister (red.). *Silkeborg* 2004.
- Gjerløff A.K.: *Absolut Abemenneske! Aktuel naturvidenskab* (4), s. 26-29. 2004.
- Helstrup S.: *"Koncentrationen gaar i vestlig retning." Herluf Zahles politiske indberetninger*. *Historie* 2004, 2, s. 392-421. 2004.
- Hybel N.: *Pozycja Polski i Danii na sredniowiecznych rynkach europejskich. i: Polska Dania w ciagu wieków* s. 15-29. *Jana Szymanskiego* (red.). *Wydawnictwo Uniwersytetu Gdanskiego*, Gdansk. *Resume: Engelsk* 2004.
- Hybel N.: *Er der én historisk metode – eller svar til en ayatollah? Historisk Tidsskrift Hæfte 1*, s. 227-229. 2004.
- Hybel N.: *Landownership, farming and peasants in Denmark in the Middle Ages. i: Landholding and land transfer in the North Sea area (late Middle Ages-19th century)* s. 187-202. *Bas van Bavel* (red.) og *Peter Hoppenbrouwers* (red.). *Brepols*, Turnhout, Belgien 2004.
- Hybel N.: *Svar til Peter Sawyer og Anders Bøgh*. *Historisk Tidsskrift* 2, s. 423-429. 2004.
- Hybel N.: *Anmeldelse af Carsten Porskrog Rasmussen: Rentegods og hovedgårdsdrift, del 1 og 2*. *Fortid og Nutid* 1, s. 74-75. 2004.
- Hybel N.: *Anmeldelse af Poul Enemark: Dansk oksehandel 1450-1559, bd. 1-2*. *Fortid og Nutid* 3, s. 59-61. 2004.
- Hyltøft O.: *Copenhaguen i el patrimoni industrial. L'Avenc* 288, februar, s. 30-36. 2004.
- Hyltøft O.: *Økonomisk historie og industrisamfundets kulturarv. i: Museernes arbejde med Industrisamfundets Kulturarv* s. 25-30. *Caspar Jørgensen* (red.) og *Vibe Ødegaard* (red.). København 2004.
- Hyltøft O.: *Den industrielle kulturarv i Danmark i 30 år. Fabrik og Bolig* 2004, s. 11-28. 2004.
- Ivarsson S.: *Anmeldelse af Pelley: Postcolonial Vietnam. New Histories of the National Past* (2002). *The Copenhagen Journal of Asian Studies* 19, s. 116-117. 2004.
- Ivarsson S.: *Review of Maurizio Peleggi: Lords of Things – The Fashioning of the Siamese monarchy's modern image* (2002). *Journal of Southeast Asian Studies* 35/3, s. 572-573. 2004.

- Jahnke C.: Bernd Pal, ein Kaufmann des 15. Jahrhunderts. Eine biographische Skizze. *Vana Tallinn* 15, s. 158-176. 2004.
- Johansen J.C.V.: Da Skåne blev forsvensket. Kirke-, res- og skolepolitik efter freden i Roskilde 1658. *Noter* Vol. 162, s. 35-43. 2004.
- Johansen J.C.V.: Hvor kedeligt kan det gøres? Omkring en disputats og dens kilder: Trolddomssagen mod Kirsten Rotbogs 1622. *Danske Magazin Niende række, Første bind*, s. 609-627. 2004.
- Lammers K.C.: Erindring og erindringspolitik. Auschwitz i den nationale erindring i Tyskland. i: *Erindringens fremtid. Auschwitz-dag i Danmark* s. 96-111. Thomas Brudholm og Martin Mennecke (red.). Lindhardt og Ringhof, København 2004.
- Lammers K.C.: Da DBU var på nippet til at anerkende DDR. i: *Den kolde krig på hjemmefronten* s. 183-190. Klaus Petersen (red.) og Nils Arne Sørensen (red.). Syd-dansk Universitetsforlag, Odense 2004.
- Lammers K.C.: Aufbau-Abbau. Programmet kaldtes Aufbau Ost, resultatet blev Abbau Ost. Det tidligere DDR 14 år efter sammenlægningen med Vesttyskland. *Noter* 162, s. 29-35. 2004.
- Langkjær M.A.: Stoffer, subkultur og 1968 – myte, bevidsthed, historie. i: *1968 – Dengang og nu* s. 181-210. Morten Bendix Andersen (red.) og Nilklas Olsen (red.). Museum Tusulanums Forlag, København 2004.
- Langkjær M.A.: 68 og alt det der. S. 6. *Berlingske Tiden-de*, København 2004.
- Lerdam H.: Birk, lov og ret. Birkerettens historie i Danmark indtil 1600. 180 s. Museum Tusulanums Forlag, København 2004.
- Littrup L.: Anmeldelse af Jianfei ZHU *Chinese Spatial Strategies: Imperial Beijing 1420-1911* London and New York: Routledge Curzon, 2004. *China Information* 18.3, s. 534-535. 2004.
- Littrup L.: Anmeldelse af Hinrup Hans Jørgen; *Hundrede Blomster og Danmark-Kina. Indeks 1970-2003*. Danmark-Kina 69, efterår 2004, s. 20. 2004.
- Lund N.: En ny måde at skrive Danmarkshistorie på – eller torvet i Isfahan. *Historisk Tidsskrift* 104, s. 218-226. 2004.
- Lund N.: Mission i Danmark før Harald Blåtands døb. i: *Kristendommen i Danmark før 1050* s. 20-27. Niels Lund (red.). Roskilde Museums Forlag, Roskilde 2004.
- Lund N.: Wenderzüge, Kreuzzüge, Vasallen und Leding. i: *Saxon and the Baltic Region. A symposium* s. 161-172. Tore Nyberg (red.). University Press of Southern Denmark, Odense 2004.
- Lund N.: *Kristendommen i Danmark før 1050*. 258 s. Niels Lund (red.) Roskilde Museums Forlag, Roskilde 2004.
- Lund N.: (red.). *Toogtyvende tværfaglige vikingesympo-sium*. 50s. Hikuin, Aarhus 2004.
- Lund P.J.: Denmark and the "European New Order", 1940-1942. *Contemporary European History* 13, s. 305-321. 2004.
- Lund P.J.: Repræsalien gegen die deutschen Juden wegen der Behandlung der Wolgadeutschen. Die Endlösung og Volgatyskerne i 1941. i: *Et opmærksomt blik. Festskrift til Per Øhrgaard* s. 221-243. C. Bartmann (red.), H.R. Laursen (red.) og H.P. Lund (red.). Museum Tusculanum, København 2004.
- Nosch M-L.B.: Red Coloured Textiles in the Linear B In-scriptions. *BAR International Series* 1267, s. 32-39. 2004.
- Nosch M-L.B.: Anmeldelse af *Manufacture and Measurement. Counting, Measuring and Recording Craft Items in Early Aegean Societies*. A. Michailidou Ed. Paris: De Boccard, 2001. *Revue des Etudes Anciennes* 106, s. 357-358. 2004.
- Nosch M-L.B.: Anmeldelse af V. Aravantinos, L. Godart, A. Sacconi, Thebés. *Fouilles de la Cadmée. I. Les tablettes en linéaire B de la odos Pelopidou*. Edition et commentaire, Pisa-Rome 2001. *Gnomon* 76, s. 535-541. 2004.
- Olden-Jørgensen S.: Tradition, Imitation und Innovation in den Fürstenspiegeln für Christian IV. von Dänemark. i: *Text und Zeit. Wiederholung, Variante, Serie als Konstituenten literarischer Transmission* s. 169-183. Barbare Sabel (red.), Jürg Glauser (red.). Königshausen & Neumann, Würzburg 2004.
- Olden-Jørgensen S.: Dänemark, das Reich und Europa. *Europa-Praxis und Europa-Vorstellungen in Dänemark im späten 17. Jahrhundert*. i: *Europa im 17. Jahrhundert. Ein politischer Mythos und seine Bilder* s. 369-374. Klaus Bussmann (red.), Elke Anna Werner (red.). Franz Steiner Verlag, Wiesbaden 2004.
- Olden-Jørgensen S.: Dänemark und Europa. *Streiflichter zu diskursiven Kontinuitäten und Diskontinuitäten von 1600 bis 2000*. *Jahrbuch für Europäische Geschichte* 5, s. 57-81. 2004.
- Olden-Jørgensen S.: Ole Rømer som enevældens administrator. i: *Ole Rømer – videnskabsmand og samfundstjerner* s. 121-134. Per Friedrichsen, Ole Henningsen, Olaf Olsen, Claus Thykier og Chr. Gorm Tortzen (red.). Gads Forlag, København 2004.
- Olden-Jørgensen S.: Im Vorfeld des Falles: Die Warnung des dänischen Königs Christians V: an Grosskanzler Griffenfeld 1675. i: *Der Fall des Günstlings. Hofparteien vom 13. bis zum 17. Jahrhundert* s. 311-317. Jan Hirschbiegel og Werner Paravicini (red.). Jan Thorbecke Verlag, Ostfildern 2004.
- Roslyng-Jensen P.: "Vi vandt den kolde krig" og andre forklaringer på den kolde krigs ophør. *Noter* Nr. 163, december 2004, s. 22-35. 2004.
- Villaume P.: Denmark During the Cold War, 1945-1989: A Stocktaking of Post-Cold War Research Literature. i: *The Cold War and the Nordic Countries: Historiography at a Crossroads* s. 17-41. Mikko Majander, Valur Ingimundarson, Helge Pharo, Ulf Bjereld, Ann-Marie Ekengren. Thorsten B. Olesen (red.). University Press of Southern Denmark, Odense 2004.
- Villaume P.: Bush's sikkerhedsdoktrin: kontinuitet og brud. *International Horisont* September 2004, nr. 3, s. 4-5 og 16-17. 2004.
- Ørsted P.: Nero, kejser i Rom. 436 s. *Høst og Søn*, København 2004.
- Ørsted P.: To be a colonus or not to be. The colonate in the valley of Segermes. *Pallas, revue d'études antiques* 64, s. 91-98. 2004.
- Ørsted P.: The Segermes-project. Population and production in the Roman province of Africa Proconsularis. i: *Chora und Polis* s. 303-325. Frank Kolb (red.). Olden-bourg, München 2004.

Studienævn ved Saxo-Instituttet

Beretning

Studienævnet for Etnologi

Medlemmer

Pr. 1.2.2004 bestod studienævnet på lærersiden af Søren Christensen, Lene Otto (studieleder), Marie Sandberg (suppleant for Signe Mellemgård) og på studentsiden af Marie Damsgård Andersen, Mette Sindet Hansen og Christa Brønd.

Fagområder

Studienævnet for Etnologi administrerer både BA- og kandidatuddannelsen samt tilvalg i Europæisk Etnologi og det tværhumanistiske tilvalgsstudie Almen Etnologi.

Studienævnsarbejdet

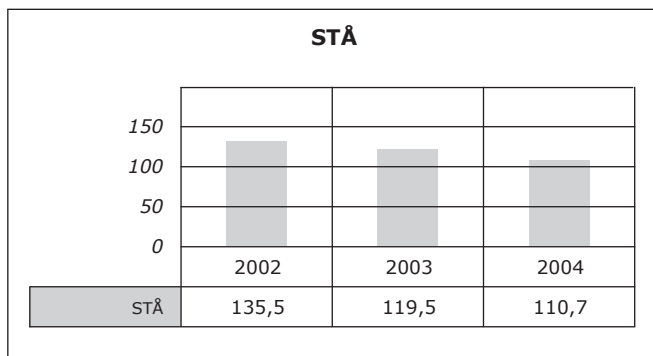
Ud over de løbende sager færdiggjorde studienævnet arbejdet med udarbejdelsen af en ny studieordning for BA-uddannelsen i Europæisk Etnologi. Den nye 2005-studieordning er udarbejdet på baggrund af flere høringer med studerende, undervisere, aftagerinstitutioner og censorer. Selve udarbejdelsen er forestået af et særligt kompetenceudvalg under studienævnet. STÅ-produktionen for Europæisk Etnologi og tilvalget i Museologi har været meget tilfredsstillende, mens den har været mindre tilfredsstillende for Almen Etnologi, pga. en utilsigtet konkurrence, der er opstået på grund af en uheldig håndtering af fakultetets samlede udbud i antropologi.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning

Indskrivningsfag	Aktivitetssområder							
	Eur. Etnologi	Kunsthistorie	Retorik	Minoritetsstudier	Øvrig hum.	Teologi	Meritoverført	I alt
Europæisk Etnologi	81,0	5,0	3,8	1,8	5,3	1,6	3,0	101,5
Historie	6,5							
Dansk	2,5							
Pædagogik	1,8							
Spansk	1,5							
Engelsk	1,3							
Forhistorisk Arkæologi	1,3							
Fransk	1,0							
Øvrig humaniora	7,0							
Meritstuderende	4,8							
Gæstestuderende	2,0							
I alt	110,7							
Åben uddannelse	12,5							

STÅ 2002-2004

Studieleder Lene Otto

Studienævnet for Forhistorisk Arkæologi**Medlemmer**

Pr. 1.2.2004 bestod studienævnet af H. Lyngstrøm (studieleder), P.O. Rindel (vicestudieleder), A.S. Beck (studentformand), S.L. Pedersen, U.L. Hansen og T.L. Schmidt.

Beretning

Studienævnet har det forløbne år arbejdet med at videreudvikle de nye undervisningstilbud til fagets studerende på kandidat- og konferensuddannelserne. Det har bl.a. resulteret i målrettede kurser, der har inkluderet ekskursioner til Mecklenburg-Vorpommeren samt til Limes-området i Holland og Tyskland. Arbejdet har været medvirkende til at fastholde en forsat svagt stigende STÅ-produktion på overbygningssuddannelserne.

De eksisterende kurser på BA-niveau er evalueret og

forsøgt justeret, ligesom et nyt tilvalgsfagskursus, Praktisk og Teoretisk Museumsvidenskab, er introduceret.

Studienævnet har desuden arbejdet med udformningen af de nye studieordninger for fagets BA-uddannelse. Det er sket i dialog mellem studerende, undervisere og aftagere.

Studienævnet har taget initiativ til at 31 af de studerende, der ikke har aflagt eksaminer de sidste to terminer, skriftligt har fået tilbudt en samtale med fagets studieleder og/eller studievejleder. Ved disse samtaler er der udarbejdet en realistisk plan for det resterende studieforløb. Initiativet evalueres februar 2005.

Faget optog fortsat 30+ studerende, mens 21 færdiggjorde deres BA-uddannelse, 3 afsluttede deres kandidatuddannelse og 3 deres magisterkonferensuddannelse. Faget har samlet en svagt stigende STÅ-produktion.

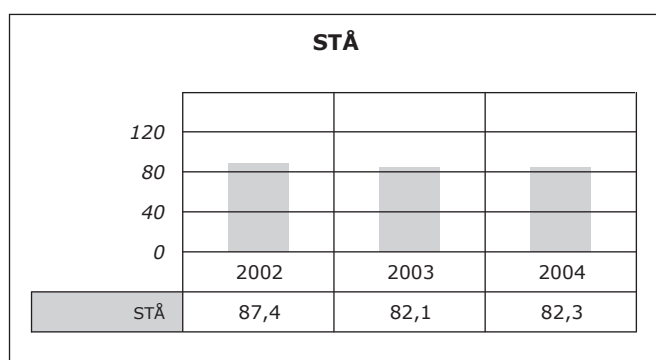
Studienævnet var i december medvirkende til udgivelsen af publikationen "Vandkunstens mange ansigter – 18 arkæologiske essays".

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning

Indskrivningsfag	Aktivetsområder						I alt
	Forhistorisk Arkæologi	Kunst-historie	Historie	Nær orientalsk	Øvrig humaniora	Merit-overført	
Forhistorisk Arkæologi	74,0	3,3	1,3	1,0	3,8	3,8	87,0
Nærorientalsk	2,8						
Historie	1,4						
Klassisk Arkæologi	0,8						
Øvrig humaniora	1,0						
Meritstuderende	0,5						
Gæstestuderende	1,9						
I alt	82,3						

STÅ 2002-2004

Studieleder Henriette Lyngstrøm

Studienævnet for Klassisk Arkæologi**Medlemmer**

Pr. 1.2.2004 bestod studienævnet af Kristine Winther Jacobsen, Lone Wriedt Sørensen, Anne-Sophie Bergqvist og Cecilia Brøns.

Beretning

Den 20.2: Keramik Workshop X. I samarbejde med Antiksamlingen, Nationalmuseet og Thorvaldsens Museum.

Den 3.5: Gæsteforelæsning ved dr. M. Venit, Egypt as metaphor. Decoration and Escatological content in the Monumental Tombs of Roman-period Alexandria.

Den 8.9: Teaterseminar:

Sommer: Seminarudgravning på henholdsvis Bornholm og i Kroppedal.

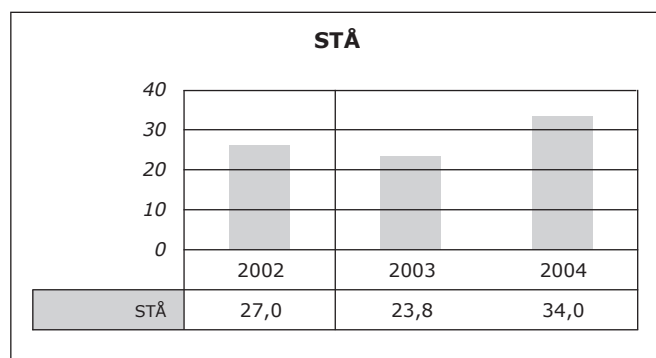
Oktober: Ekskursion til Limesområdet i samarbejde med forhistorisk arkæologi.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning

Indskrivningsfag	Aktivitetssområder							I alt
	Klassisk Arkæologi	Græsk/Latin	Forhist. Arkæologi	Nær-orientalsk	Kunsthistorie	Øvrig humaniora	Merit-overført	
Klassisk Arkæologi	32,5	2,0	0,8	0,8	0,8	0,9	1,8	39,4
Forhistorisk Arkæologi	0,5							
Kunsthistorie	0,5							
Øvrig humaniora	0,5							
I alt	34,0							

STÅ 2002-2004

Studieleder Lone Wriedt Sørensen

Studienævnet for Klassisk Filologi (græsk og latin)**Medlemmer**

Pr. 1.2.2004 bestod studienævnet af docent Sten Ebbesen, lektor Christian Troelsgård (formand), stud.mag. Maja Holm Hansen og stud.mag. Sebastian Gulmann.

Beretning

Der i 2004 udviklet og udbudt et nyt fjernundervisningskursus i "Antik Poesi" og udviklet kurser i fagene "Antikken i Europæisk Kultur" og "Antik Prosa". Disse kurser er udviklet med henblik på udbud af gymnasiesidefag i oldtidskundskab som fjernundervisning under Åbent Universi-

tet. Studienævnet har fra september 2004 deltager i "Klassikerkonsortiet", som har til formål at udvikle efteruddannelseskurser i forbindelse med gymnasireformen. Dette arbejde støttes af Undervisningsministeriets midler til "Udvikling og forsøg i Gymnasieskolen". Studienævnet har i løbet af efteråret 2004 endvidere udarbejdet grundfagsstudieordninger i Klassisk Græsk og Latin under Uddannelsesbekendtgørelsen af 2004. Ordningerne forventes godkendt i august 2005.

Statistik

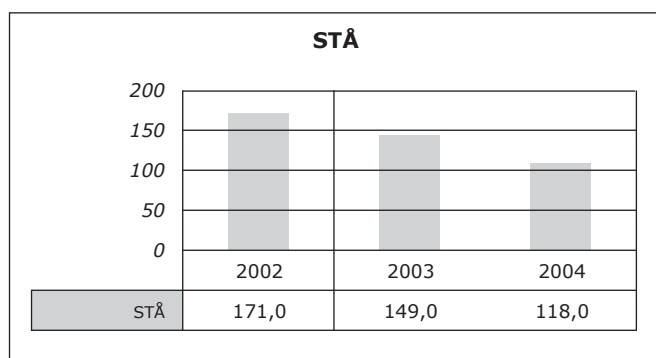
Den fortsat noget faldende eksamensaktivitet hos teologistuderende på Elementarkursus i græsk og latin slår forholdsvis tydeligt igennem i den samlede STÅ-produktion.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning

Indskrivningsfag	Aktivetsområder			
	Græsk/Latin	Øvrig humaniora	Meritoverført	I alt
Græsk	25,8	1,8	0,3	27,8
Græsk middelalder	0,3	0,3		0,5
Latin	21,5	2,8	0,3	24,5
Latin middelalder	0,8	0,0		0,8
Oldtidskundskab	3,0	0,8		3,8
Teologi	33,5			
Historie	6,5			
Religionsfagene	4,3			
Filosofi	3,0			
Dansk	2,3			
Fransk	2,0			
Klassisk Arkæologi	2,0			
Lingvistisk	1,8			
Engelsk	1,8			
Moderne Græsk	1,8			
Kunsthistorie	1,0			
Øvrig humaniora	4,3			
Meritstuderende	2,8			
I alt	118,0			
Åben uddannelse	20,3			

STÅ 2002-2004

Studienævnet for Historie

Medlemmer

Pr. 1.2.2004 bestod studienævnet af lærerrepræsentanterne lektor Esben Albrechtsen (vicestudieleder), lektor Karl Christian Lammers og professor Gunner Lind (studienævnets formand, studieleder), samt af studentrepræsentanterne Jesper Johansen (studienævnets næstformand), Mette Jarum og Martin Sønderaas. Som følge af pensionering udtrådte Esben Albrechtsen pr. 1. august, hvorved lektor Jan Pedersen indtrådte som repræsentant. På grund af Jan Pedersens øvrige opgaver i efteråret har adjunkt Sidsel Eriksen deltaget i de fleste møder som suppleant. Kontorfuldmægtig Annie Lumbye og overassistent Anette Ellingsgaard har deltaget i møderne som referenter.

Beretning

Undervisningsaktiviteterne er forløbet uden større ændringer fra tidligere år. I løbet af året er videreuddannelsen af undervisere, baseret på tillægsaftalen til universitetets resultatkontrakt, ført videre.

Efterårets arbejde har været præget af arbejdet med ny grundfags- og tilvalgsordning efter uddannelsesbekendtgørelsen af 2004. Arbejdet blev indledt med en åben konference for alle på faget, og ført videre gennem en række studienævnsmøder.

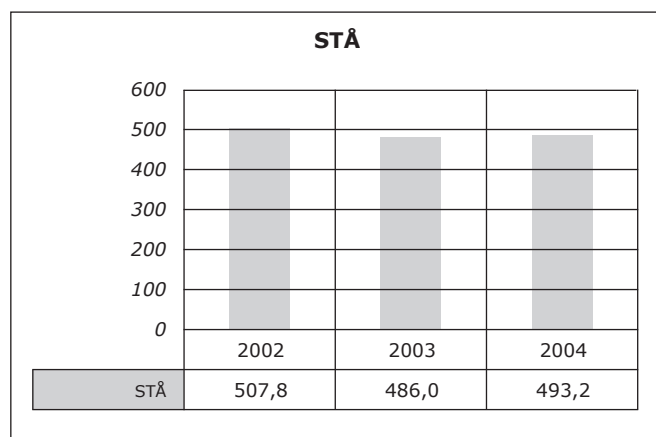
Indretningen af nye, it-baserede studiepladser i tilknytning til institutbiblioteket, som blev indledt på nævnets initiativ i 2003, er ført videre med yderligere et antal pladser.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Aktivitetsområder									
	Historie	Dansk	Kunst-historie	Græsk/Latin	Eur. Etnologi	Retorik	Øvrig hum.	Samf.	Merit-overf.	I alt
Historie	455,1	10,0	9,3	6,5	6,5	6,5	27,6	2,5	33,7	557,7
Engelsk	5,0									
Religion	4,3									
Dansk	3,8									
Litteratur	2,8									
Øvrig humaniora	7,5									
Naturvidenskab	3,3									
Meritstuderende	6,3									
Gæstestuderende	5,3									
I alt	493,2									
Åben uddannelse	33,0									

STÅ 2002-2004

Studieleder Gunner Lind

Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier

Ledelse pr. 1.5.2004

Instituttet ledes af institutleder Ingolf Thuesen og viceleder er Yoichi Nagashima.

Bestyrelsen består af Una Canger, Camilla Kjerulf Christensen, Dorthe Horvath, Susanne Árdh Jensen, Yoichi Nagashima, Jøl Nordborg Nielsen, Bente Rossel, Erik Reenberg Sand, Frank Sejersen og Ingolf Thuesen.

Organisation

Se under de enkelte afdelinger.

Adresse

Snorresgade 17-19
2300 København S
Telefon 35 32 88 22
Fax 35 32 89 26
www.tors.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Seneste historiske udvikling

Instituttet opstod den 1.5.2004 som resultat af en sammenlægning af Institut for Mellemøstlige, Asiatiske og Arktiske Studier, Københavns Universitets Østeuropainstitut og Institut for Religionshistorie. Instituttet består i dag af følgende afdelinger og centre: Asien Afdelingen, Carsten Niebuhr Afdelingen, Afdeling for Eskimologi og Arktiske Studier, Afdeling for Indianske Sprog og Kulturer, Afdeling for Religionshistorie, Østeuropæisk Afdeling og Center for Komparative Kulturstudier.

Afdelingen for Asienstudier

Ledelse pr. 1.2.2004-30.6.2004

Afdelingen ledes af Yoichi Nagashima, lektor Mette Thunø er viceafdelingsleder og Marie Røsgård er studieleder.

Ledelse pr. 1.7.2004

I kraft af institutsammenlægning er Yoichi Nagashima valgt som viceinstitutleder for Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier og fortsætter som afdelingsleder for de asiatiske fag.

Organisation

Afdelingen er opdelt i sektioner i overensstemmelse med den sproglige og geografiske spredning af afdelingens fag: Japansk, Kinesisk, Sydasiatisk/indologi & tibetansk, Sydøstasiatisk/thai & indonesisk, og Østasiatisk/koreansk. Der er ikke uddelegeret ledelseskompetence til sektionerne.

Adresse

Leifsgade 33, 5
2300 København S
Telefon 35 32 88 22
Fax 35 32 88 35
asia@hum.ku.dk
www.hum.ku.dk/asien

Personaleforhold

Cand.mag. Charlotte Kehlet tiltrådte som studieadjunkt 1.8.2004.

Lektor Viggo Bruun har været på orlov uden løn siden 1.8.2002.

Forskningsvirksomhed

1. Asien og omverdenen

Der arbejdes med et forskningsprojekt (med Europæisk og Asienafdelingen) om "Reconceptualising Southeast Asian Studies." Organiserede et conferencepanel i International Congress of Asian Scholars 3 (ICAS3) i Singapore. Conferencepapirer om "Southeast Asia: A Field of Anthropological Inquiry?" (C. Chou).

Konferencepapir med titlen "Global Spread and Local Fractioning: Indigenous Knowledge and the Commodification of Livelihood Resources in the Growth Triangle" på Yogyakarta, Indonesia, Decentralization and Regional Autonomy Conference (C. Chou).

Der arbejdes fortsat med dansk-japanske kulturelle forbindelser. Den første del er udgivet under titlen "De dansk-japanske kulturelle forbindelser 1600-1873" fra Museum Tusulanums Forlag. Den anden del der omfatter perioden 1873-1915 er påbegyndt (Y. Nagashima).

Færdigskrevet artikel præsenteret på workshop afholdt af Nordic Institute for Asian Studies om forskning baseret på feltarbejde i Kina sammen med kinesiske forskere. Fortsatte studier af de i Danmark bosiddende kinesiske flygtninge og immigranternes transnationale forbindelser (M. Thunø).

2. Kultur og samfund før 1900

Physical education and the construction of gender rules in China. CCK-funded project (D. Gimpel).

Der arbejdes med et forskningsprojekt (med Universitetet i Wien), der handler om "A critical edition of the Caraka Samhita (K. Zysk).

Masculinity in China (D. Gimpel).

Der arbejdes med malajiske kulturer og samfund i Sydøstasien, med speciel reference til Indonesien og Singapore. Emner i etnisk, 'indigenous communities' og udviklingsantropologi (C. Chou).

3. Kultur og samfund efter 1900

Der arbejdes med malajiske kulturer og samfund i Sydøstasien, med speciel reference til the Malay World i Sydøstasien. Emner i etnisk, indigenous Malays, og udviklingsantropologi (C. Chou).

China's early periodicals: translation and annotation of fakanci (introductory articles) to selected representative journals (D. Gimpel).

"Early Twentieth Century Chinese Literary Journal", book project with prof. Michel Hockx, SOAS, London (D. Gimpel).

Der arbejdes med private skoler i Japan (Obara Kuniyoshi og Matsumae Shigeyoshi) samt dansens historie i Japan (især i det 19. og 20. århundrede) (M. Mehl).

Der arbejdes med analyse og kortlægning af det "uofficielle skolesystem" i Japan, terpeskoler efter skoletid, med henblik på at fastslå deres funktion og indhold på mikro-såvel som makroniveau (M. Røsgård).

Der arbejdes med samfundsforhold i Korea, med speciel reference til civilsamfundet og globalisering (C. Saxer).

Konferencebidrag ved European Ass. for Chinese Studies i Heidelberg om de "faldende folk" (etnisk lavkaste gruppe) i Zhejiang provinsen. Påbegyndt redaktionelt arbejde baseret på konferencebidrag til konferencen "International Society for the Study of Chinese Overseas V". Fortsatte studier af den økonomiske og kulturelle udvikling i kinesiske emigrant landsbyer i Fujian (M. Thunø).

3. Litteratur

Der arbejdes med Mori Ôgais forfatterskab, herunder hans oversættelser af skandinavisk litteratur. Forskningsresultat er offentliggjort løbende (Y. Nagashima).

"Life, Transmissions, and Works of A-mes-zhabs Ngagdbang-kun-dga'-bsod-nams, the Great 17th Century Sa-skya-pa Bibliophile" (J. Sobisch).

"The Hevajra and Lam 'bras Literature of India and Tibet." An ongoing literary history study that is planned for publication in 2005 (J. Sobisch).

Supervising of the project "The documents of transmission lineages (gsan yig) of the Sa-skya-pa: significance, structure, literary development and historio-bibliographical contents" (J. Sobisch).

"Detecting Modernity: Sherlock Holmes et al. in modernising cultures" (D. Gimpel).

Faglige og administrative hverv

C. Chou: Har siddet i bedømmelsesudvalg til vurdering af ansøgninger til Study-abroad program og stipender, har været eksaminator ved adjunktprædagogikum på Koreanske studier samt ekstern bedømmer ved adjunktprædagogikum på historie.

D. Gimpel: Faglig advisor for the "Teaching Chinese language and history" project at Hessen Kolleg, Kassel, Germany samt siddet i bedømmelsesudvalg til vurdering af ansøgninger til Det Humanistiske Fakultets ph.d.-stipendier.

M. Thunø: Har været medforfatter til den nye bekendtgørelse for kinesisk på gymnasieniveau.

Udvalg og fonde

Y. Nagashima: Medlem af bestyrelsen i Arthur Christensens og hustrus legat for orientaler.

Fund: M. Røsgård: Medlem af bestyrelsen for Sasakawa International Fellowship.

M. Thunø: Medlem af Folkeuniversitetets Programråd (København) samt leder af Forskeruddannelsesprogram for moderne samfundsforhold, sprog og kulturstudier relateret hovedsageligt til Asien, Mellemøsten og Arktis.

Tillidshverv

Ann Neumann: Medlem af afdelingens arbejdsmiljøgruppe.

K. Zysk: Daglig leder af Pali-ordbogen.

Formidling

Udgivervirksomhed

Afdelingen udgiver Asiatiske Skrifter som præsenterer literære og faglige tekster oversat til dansk af afdelingens lærere og studerende, og som kan have interesse for den danske offentlighed.

Redaktionelle hverv

V. Brun: Redaktør af Asiatiske Skrifter (institutpublikation).

C. Chou: Rådgivende redaktør af Nomadic Peoples: International Union of Anthropological and Ethnological Sciences.

M. Røsgård: Medlem af redaktionskomitéen for Copenhagen Journal of Asian Studies.

K. Zysk: Medredaktør af The Indian International Journal of Buddhist Studies, medredaktør af Indian Medical Heritage (bogserier) og medredaktør af The Journal of Alternative and Complementary Medicine.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

C. Chou: Arbejder med et "Agreement of Academic Cooperation" inden for Sydøstasien studier med Leiden University.

Y. Nagashima og C. Chou: Koordinatorer, hvor afdelingen deltager i EU's Erasmus/Socrates-program.

J. Sobisch: Har været konsulent for forelæsningsrækken "Buddhism in History and Present" ved Hamburg Universitet.

M. Thunø: Leder og koordinator af EU-støttet projekt (EuropeAid) for udviklingen af nyt undervisningsmateriale i kinesisk sprog for europæiske universitetsstuderende med deltagelse af Helsinki Universitet, Peking Universitet og Tübingen Universitet (oktober 2002 - oktober 2005) samt direktør for European Centre for Chinese Studies, Peking University og sammen med Nordisk Institut for Asienstudier afholdt international konference "International Society for the Study of Chinese Overseas V" i maj.

K. Zysk: Medlem af forskningsgruppe på Oslo Universitet ifm. Skøyen's samling af buddhistiske håndskrifter, ekstern bedømmer for Norges Forskningsråd, Division for Videnskab og samarbejder med Lunds Universitet med projektet "A Catalogue of Indian Manuscripts in Denmark and Sweden".

Gæsteforskere

Professor Xi Damin, Filosofisk Institut, Peking Universitet, sep. 2004 - januar 2005 (M. Thunø).

Netværk

Ørnast Network for Asian Studies, samarbejde med Lunds Universitet under Øresunds Universitet.

C. Chou, D. Gimpel og J. Sobisch: Medlemmer af Network of Centres of Asian and African Studies in Europe.

D. Gimpel: Medlem af bestyrelsen for European Association of Chinese Studies og medlem af bestyrelsen for Women and Gender Network in Chinese Studies.

Y. Nagashima og M. Røsgård: Medlemmer af Netværket Sprog og Kultur.

M. Røsgård: Medlem af bestyrelsen for Nordic Association of Japanese and Korean Studies.

J. Sobisch: Arbejder på at etablere 'an extended Erasmus/Socrates-program' med the Asien-Afrika-Institute of Hamburg University.

M. Thunø: Sekretær og kasserer for International Society for the Study of Chinese Overseas.

K. Zysk: Medlem af Network for Caraka Studies.

Medarbejdernes formidlingsaktiviteter, kongresdeltagelse og forskningsophold i udlandet henvises til instituttets hjemmeside www.hum.ku.dk/asien.

Carsten Niebuhr Afdelingen

Ledelse pr. 1.8.2004

Afdelingen ledes af afdelingsleder Claus V. Pedersen og studieleder er Kim Ryholt.

Organisation

Fagligt er afdelingen del op i syv fagretninger benævnt Arabisk, Assyriologi, Hebraisk, Iransk, Nærorientalsk Arkæologi, Tyrkisk og Ægyptologi. Der er ikke uddelegeret ledelseskompetence til de enkelte afdelinger.

Adresse

Snorresgade 17-19
2300 København S
Telefon 35 32 89 00
Fax 35 32 89 26
www.hum.ku.dk/cni

Personaleforhold

Følgende har været ansat som amanuenser: Carmit Romano-Hvid (hebraisk), Jakob Feldt (hebraisk), Eva Witte (persisk), Steven Lumsden (nærorientalsk arkæologi).

Susanne Kerne er ansat som lektor i Nærorientalsk Arkæologi 1.8.2004.

Ph.d. Karen Jensen har været ansat som post.doc. ved Assyriologi.

Charlott Hoffmann Jensen er ansat som forskningslektor ved Nærorientalsk Arkæologi.

Bo Dahl Hermansen og Ingrid Hjelm er ansat som forskningslektorer/stipendiater ved Nærorientalsk Arkæologi og Hebraisk.

Tine Bagh har været ansat som amanuensis 1.10.2004.

Forskningsvirksomhed

Carsten Niebuhr Afdelingen omfatter syv fagretninger, hvis arbejde geografisk dækker området fra Iran til Middelhavet og Nordvestafrika og fra Det Indiske Ocean til Sortehavet. Tidsmæssigt arbejdes der ved afdelingen med et spænd, der rækker fra nogle af menneskehedens tidligste bosættelser over højkulturerne i Ægypten og Vestasien og fra middelalderens islamiske stater til nutidens Mellemøsten.

Sproglige, historiske, arkæologiske og samfundsmæssige emner omfattes af instituttets arbejde.

1. Arabisk Afdeling

Fortsat arbejde med arabisk litteratur: genre og litteraritet (Kerstin Eksell).

Fortsat arbejde med arabisk sproghistorie: kognitive og sociolingvistiske perspektiver på forandring af verbalt aspekt og numerus (Kerstin Eksell).

Afsluttende arbejde med ph.d.-afhandlingen "The Development of the Functional Satan-Figure. God and Evil in Islamic Thinking" (Jean Butler).

Fortsat arbejde med ph.d.-afhandlingen "Violence and State Formation in Post-colonial Algeria" (Rasmus Alenius Boserup).

2. Assyriologi

Leder af The Old Assyrian Text Project: dette projekt indebærer tæt samarbejde med forskere i Leiden, Paris og Mainz. De oldassyriske handelsarkiver fra Kültepe i Lilleasien udgives i transliteration, oversættelse og kommentar i en særlig serie, og i en under-serie udgives en række specialstudier. I 2004 er her udgivet et værk om den interne kronologi i perioden forfattet af Guido Krysztat, Mainz (Mogens Trolle Larsen).

Katalogisering af samtlige kileskriftstekster fra tiden mellem 2600 og 2100 f. Kr. i forbindelse med UCLA's Cuneiform Digital Library Initiative (Å. Westenholz).

Udgivelse af et arkiv fra Ur fra tiden omkring 2350 f. Kr (Å. Westenholz).

Videre arbejde med udgivelsen af teksterne fra Nippur i University Museum, Philadelphia (Å. Westenholz).

Fortsat arbejde på ph.d.-afhandling (arbejdstitel: "Anatolia in the Old Assyrian Period"). I denne forbindelse udført feltarbejde i Tyrkiet i tre måneder, juni, juli og august. Tilknyttet The Old Assyrian Text Project (Gojko Barjamovic).

Undersøgelse af den oldassyriske retspraksis som den tager sig ud ca. 2000-1800 f.v.t. Tilknyttet The Old Assyrian Text Project (Thomas Hertel).

Ph.d. Karen Jensen har i 2004 været ansat som post.doc. med henblik på udgivelse af et arkiv.

3. Hebraisk

Færdiggjort og afleveret ph.d.-afhandlingen "The Israeli Memory Struggle. History and Identity in an Age of Globalization" i oktober 2004 (Jakob Feldt).

Andet år af treårigt forskningsprojekt støttet af Carlsbergfondet til studie af "Jødiske og samaritanske teksttraditioners relation til hinanden med henblik på en nærmere af-dækning af redaktionshistorien samt teksternes intellektuelle kontekster" (Ingrid Hjelm).

4. Iransk (persisk)

Fortsat arbejde med temæt "nationalitet og identitet" (Claus V. Pedersen).

Arbejdet med temæt "litteraturhistorisk skrivning", herunder en artikel "Writing Persian Literary History – a Critical Perspective" til tidsskriftet *Annali dell'Istituto Universitario Orientale di Napoli* (udkommer i 2005) (Claus V. Pedersen).

Revideret egen artikel "Iran" til *Mellemøsthåndbogen*, Syddansk Universitetsforlag (udkommer i 2005) (Claus V. Pedersen).

Skrevet to artikler til *Encyclopædia Iranica*: "Institute of Iranian Philology" og "Translations of Shahname into the Scandinavian languages" (Claus V. Pedersen).

5. Nærorientalsk Arkæologi

Koordinering af de arkæologiske undersøgelser af stenalderlandsbyen Shaqarat Maziad i Petra-regionen, Jordan (Ingolf Thuesen).

Udstillingen "The Gold of Nimrud" i samarbejde med United Exhibit Group (Ingolf Thuesen).

Koordinering af Carsten Niebuhr Afdelingens Web Based Learning Initiativer (Ingolf Thuesen).

Fortsat arbejde med den tidlige urbanisering i Vestasien (Nebo-regionen, Jordan) (Ingolf Thuesen).

Ansæt på bevilling fra Carlsbergfondet til udgravning, analyse og publikation af Shkarat Msaied, sydlige Jordan i samarbejde med Bo Dahl Hermansen og Ingolf Thuesen. Projektet fortsætter i 2005. Udgravningen fandt sted i august måned, mens resten af året har været brugt til forberedelse af kongresindlæg, database udbygning samt analyse af fund. Desuden koordineret udarbejdelse af større rapport samt skrevet enkelte afsnit om udgravningens resultater som skal udkomme i *Annual of the Department of Antiquities of Jordan* i 2005 (Charlott Hoffmann Jensen og Bo Dahl Hermansen).

Beidha projekt: Fortsat analysearbejde af flint- og andet materiale fra Beidha, sydlige Jordan (Charlott Hoffmann Jensen).

Færdiggjort to manuskripter fra konferencer til publikation samt fremsendt artikel til *Neo-Lithics* (Vol. 2/04) (Charlott Hoffmann Jensen).

Organiseret og ledet den fortsatte danske udgravning af Tell Aushariye (Syrien), april-juni (Jesper Eidem).

Foretaget epigrafiske studier for den italienske arkæologiske ekspedition i Meshrifeh (Syrien), september (Jesper Eidem).

Har arbejdet med publicering af udgravninger på Tell el-Fukhar Jordan i årene 1990-1993 og 2002 (John Strange).

Færdiggjort revision af kapitlet "The Late Bronze Age" i *The Archaeology of Jordan* (ed. Russell Adams) (John Strange).

Fortsættelse af ph.d.-projektet: *New Kingdom Temple Statues: A Cognitive Study of Ancient Egyptian Private Statues*. Et kognitivt og praksis-teoretisk studie af beslutningsprocessen bag privatstatuer opstillet i ægyptiske templer i perioden 1550-1070 f. Kr (Annette Kjølby).

Artikel: "Decision making processes: a cognitive study of private statues in New Kingdom Temples". Afleveret til publicering af the 9th International Congress of Egyptologists (Annette Kjølby).

Analyse og offentliggørelse af fund fra lokaliteterne Basta og Ba'ja, ligeledes i det sydlige Jordan (Bo Dahl Hermansen).

Studier af tidlig islam i Jordan baseret på udgravninger i Jarash (Alan Walmsley).

6. Tyrkisk

Continued research in the origin and development of modern Turkish literature, focusing on "crime fiction" as a near to global genre. Two articles on this topic are in print (Wolfgang Scharlipp).

Research was done in the growing contacts between Turkey and the Turkic republics of Central Asia (Wolfgang Scharlipp).

7. Ægyptologi

Fortsættelse af religionshistoriske undersøgelser knyttet til begrebet "bwt", som betegner alt det der var forbudt, urent osv. i oldtidens Ægypten (Paul John Frandsen).

Begrebet tabus europæiske socio-genese. Dette har ført til større arbejder, et om evolutionisterne og et om Durkheim (Paul John Frandsen).

Said og operæn Aida; ægypternes forestillinger om mad

og ekskrementer. Andre versioner af de oprindelige artikler (Paul John Frandsen).

Fortsat bearbejdelse af en række demotiske fortællinger. Størstedelen af manuskripterne befinder sig på Københavns Universitet (samlingen af Carlsberg Papyri). Andre dele af dette materiale befinder sig i samlinger i Italien, Tyskland, England, Egypten og USA, der alle er involverede i projektet (Kim Ryholt).

Fortsat bearbejdelse af knap 200 fragmentariske kontrakter, såkaldte "self-dedications", fra Soknebtunis tempel-arkiv i Faijum. Størstedelen af kontrakterne befinder sig på Københavns Universitet (samlingen af Carlsberg Papyri) og i London. Projektet foregår i samarbejde med prof. W.J. Tait fra University College London og British Museum (Kim Ryholt).

Fortsat bearbejdelse af omk. 200 kongelige segl fra den Anden Mellemtid i Egypten, der befinder sig på det Egyptiske Museum i Berlin. Projektet foregår i samarbejde med dr. Rolf Krauss, sammesteds (Kim Ryholt).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Claus V. Pedersen: Var formand for bedømmelsesudvalgene til to ph.d.-afhandlinger indgivet af henholdsvis Fariba Parsa (om reformprocessen i Iran) og Muhammad Athar Javed (om mulighederne for politisk reform i Iran).

John Strange: Bedømmer af afhandlingen "The Ashmolean Collection of Menas Ampullæ within their Social Context" (sammen med Allan Walmsley, CNI og Jan Olof Rosenquist, Uppsala).

Kerstin Eksell: Evaluering af de semitiske sprog i Sverige (opgave fra Högskoleverket, Sverige), sagkyndig for docentur i arabisk, Uppsala Universitet samt medlem af bedømmelsesudvalg for ph.d.-afhandling i sprogpedagogik, Odense Universitet.

Paul John Frandsen: Var formand for det fagkyndige udvalg (historie) til bedømmelse af ph.d.-stipendiansøgninger.

Wolfgang Scharlipp: Formand for bedømmelseskomiteén til lektoratet i Persisk ved Carsten Niebuhr.

Å. Westenholz: Medbedømmer på Elena Milones doktorat ved Università di Messina, "I nuovi testi di Adab dei periodi pre-sargonici e sargonici".

Jakob Skovgård-Petersen: Ph.d.-bedømmelse Annette Ihle, publikationsbedømmelse for Tauris og Norske forskningsråd af Utvik: *Islamism in Egypt* og medlem af bedømmelsesudvalget (oktober-december) for to adjunkturer under Københavns Universitet's Satsningsområde.

Ingolf Thuesen: Ekstern bedømmer for Det Italienske Forskningsministerium, Norges Forskningsråd og universitetet i Oulo.

Tillidshverv

Kim Ryholt: Har fungeret som hhv. eksamensleder og stedfortrædende studieleder i foråret og som studieleder i efteråret, og er desuden medlem af uddannelsesudvalget og biblioteksudvalget.

June Dahy: Medlem af biblioteksudvalget.

Jakob Feldt: Medlem af biblioteksudvalget.

Paul John Frandsen: Medlem af Det Humanistiske Fakultets publikationsudvalg.

Charlott Hoffmann Jensen: Medlem af studienævnet første halvår og Åbent Universitet koordinator.

Mogens Trolle Larsen: Medlem af Det Akademiske Råd på Det Humanistiske Fakultet.

Claus V. Pedersen: Afdelingsleder på og medlem af studienævnet ved Carsten Niebuhr Afdelingen.

Wolfgang Scharlipp: Eksamensleder, medlem af studienævnet ved Carsten Niebuhr Afdelingen. Medlem af komiteen for udvælgelse af litteratur til oversættelsesprojektet "Türkische Bibliothek" ved Freiburg Universität i samarbejde med Unions-Verlag, Zürich.

Jakob Skovgård-Petersen: Studieleder ved studienævnet på Carsten Niebuhr Afdelingen første halvår. Medlem af studienævnet sammesteds andet halvår.

Ingolf Thuesen: Institutleder på Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier.

Åge Westenholz: Medlem af studienævnet ved Carsten Niebuhr Afdelingen.

Jakob Skovgård-Petersen: I bestyrelsen af Center for Mellemøst-Studier, Syddansk Universitet. I ledelsen af to af Københavns Universitet's. Satsningsområdes to felter: "Religion og ret" og "Religion mellem konflikt og forsoning". I bestyrelsen af Nordisk Selskab for Mellemøst-Studier.

Udvalg og fonde

Ingolf Thuesen: Medlem af bestyrelsen for Hjerl Hansens Mindefond for Palæstinaforskning og medlem af bestyrelsen for Det Danske Institut i Damaskus. Formand for Dansk Ægyptologisk Forskningsfond. Medlem af bestyrelsen for Dansk-Isrælsk Studiefond. Medlem af bestyrelsen for Dansk Arkæologisk Forskerskole.

Formidling

Udgivervirksomhed

Paul John Frandsen: Redaktør af CNI-Publications.

Kim Ryholt: Redaktør for serien af Carlsberg Papyri.

Bo Dahl Hermansen: Medlem af redaktionen for Dansk Ægyptologisk Selskabs tidsskrift Papyrus og medlem af repræsentantskabet i Orbis Terrarum, der udgiver tidsskriftet Sfinx.

Bo Dahl Hermansen og Charlott Hoffmann Jensen: Udgav i 2004, sammen med Hans Georg K. Gebel (Freie Universität Berlin) det redigerede værk *Magical Practices and Ritual in the Near Eastern Neolithic*.

Redaktionelle hverv

Kerstin Eksell, Claus V. Pedersen og Wolfgang Scharlipp: Redaktører af Naqd – tidsskrift for Mellemøstens litteratur. Nr. 6 udkommet i 2004.

Claus V. Pedersen: Fortsat redigering af papers fra symposiet "Religious Texts in Iranian Languages" (maj 2002) i samarbejde med F. Vahman. Publicering udsat til 2005.

Jean Butler: Jean Butler og Thomas Hoffmann har fået tilsagn fra forlaget Brill om interesse for udgivelse af papers fra konferencen "Qur'anic Studies: Literary and Hermeneutical Dimensions" i serien Qur'anic Studies (Brill's New Series). De er p.t. i gang med redigeringsarbejdet, og forventer at kunne indsende det samlede manuskript til Brill primo 2005.

Lise Manniche: Redaktion af to numre af Papyrus (medlemsblad for Dansk Ægyptologisk Selskab).

Wolfgang Scharlipp: has become member of the editorial board of the "Journal of Turkish Culture Studies" which was founded in 2004 in collaboration between

Turkey and Kyrgyzstan. Member of a group at the University of Freiburg, Germany, selecting modern Turkish literature for an international translation programme.

Kongresser og symposier

Kim Ryholt, Kristian Morville og Jakob Feldt: Organiserede seminaret 'Being Muslim: Majorities and Minorities' ved Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier som led i et initiativ på foranledning af Forum For Sammenlignende Kulturforskning. *Studies: Literary and Hermeneutical Dimensions*.

Jean Butler: Arrangement og afholdelse af international, videnskabelig konference "Qur'anic Studies: Literary and Hermeneutical Dimensions" i samarbejde med ph.d.-stipendiat Thomas Hoffmann (Institut for Litteraturvidenskab). Konferencen har været under forberedelse siden ultimo 2002, og blev afholdt på Magleås Kursuscenter, Høsterkøb i dagene 5.-7. marts 2004.

Jakob Feldt arrangerer løbende forskerseminarer med judaistik på Lunds Universitet og deltager i netværket "Forum for Komparative Kulturstudier" på Carsten Niebuhr.

Kerstin Eksell: Arrangør af Det Tværfaglige Sprog- og Kulturnetværk som kontaktperson for delprojektet Sprogforandring sammen med repræsentanter fra Romansk Institut. Leder af tværfaglig litteraturkreds på CNI, ved at afsluttes ved publikation af fælles antologi "Readings in Eastern Mediterranean Literatures".

Jakob Skovgård-Petersen: 6th conference of the Nordic Society for Middle East Studies, Oct. 8-10, DIIS, Copenhagen. 100 deltagere (med Ulla Holm, DIIS).

Ingolf Thuesen: Arrangement af Københavns Universitets konference om Web Based Learning 27.1.2004.

National og internationalt forskningssamarbejde

Forskningsoophold i udlandet

Ingrid Hjelm: Juli, The A.B. Institute of Samaritan Studies, Holon, Israel.

Gojko Barjamovic: Forskningsrejse til London og Oxford i november.

Jakob Skovgård-Petersen: Januar: Cairo, reseach til bog om al-Azhar.

Feltarbejder

Bo Dahl Hermansen, Charlott Hoffmann Jensen og Ingolf Thuesen: Har gennemført udgravninger på Shaqarat Mazyad, en tidlig-neolitisk boplads i det sydlige Jordan.

Alan Walmsley: Arkæologisk feltskole i Jarash, Jordan i juli og august.

Center for Komparative Kulturstudier

Ledelse pr. 1.2.2004

Centret ledes af centerleder Esther Fihl, og studieleder er Marie Røsgård.

Organisation

Centeret er nyetableret med det formål at danne et tværvidenskabeligt samlingssted på Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier, hvor teoretiske og empiriske problemstillinger sammenstilles på nye måder. Et vigtigt formål

med dette er at fremme samarbejdet mellem de mange fag i instituttet, således at nyskabende undervisningsformer og forskningsfelter inden for samfund, kultur, religion og sprog i et komparativt perspektiv kan etableres og øge forståelsen af de komplekse processer, vi er vidne til i verden i dag. Centeret er tillige vært for fælles tilvalgs- og B.A.-kurser i instituttet, med fokus på de mangeartede måder, hvorpå mennesker danner sociale og kulturelle fællesskaber, og hvordan denne komplekse proces finder sted over tid. Hovedvægten lægges på studiet af samfunds- og kulturprocesser, ligesom de forhold, der går på tværs af samfund, og som ofte diskuteres under overskrifter som repatriering, migration, diaspora og globalisering. De udbudte kurser er funderet på samfunds- og kulturanalyser, hentet fra instituttets mangfoldige empiri, igennem hvilken, der introduceres til antropologisk teori og metode. Formålet er således ikke alene at gøre teoretiske betragtninger relevante og meningsfulde i konkrete kontekster, men også at bruge empirien til at give nye vinkler til de teoretiske diskussioner.

Adresse

Leifsgade 33, 7
2300 København S
Telefon 35 32 88 46
Fax 35 32 88 35
efihl@hum.ku.dk
www.hum.ku.dk/comcul

Personaleforhold

Lektor, dr.phil. Esther Fihl reallokeres til Institut for Mellemøstlige, Asiatiske og Eskimologiske Studier 1.1.2004 og udpeges til centerleder 1.2.2004.

Cand.scient.ant. Nana Våben er ansat som forskningsassistent vedr. projekt for Bibliotekarforbundet indtil 1.2.2004.

Ph.d.-stipendiat, cand.scient.anth. Kristian Morville reallokeres til instituttet 1.1.2004.

Ph.d.-stipendiat, cand.mag. Bjørn Garberg. reallokeres til instituttet 1.1.2004.

Ph.d.-stipendiat, stud.mag. Nicolette Makovicky reallokeres til instituttet 1.1.2004, udstationeret på Depart. of Anthropology, London University College.

Cand.scient.anth. Janne Bjerre Christensen ansættes som amanuensis 1.2.2004.

Ph.d.-stipendiat Trine Willert: Moderne Græsk, Afdeling for Østeuropa indgår i bivejledning 1.3.2004.

Cand.mag. i koreansk Martin Petersen, Etnografisk Samling, Nationalmuseet, tiltræder ph.d.-stipendium 1.7.2004.

Forskningsvirksomhed

Centerets forskningsvirksomhed er bredt funderet tematisk set og tager udgangspunkt i forskellige temaer og regioner, men inddrager alle komparative og tværkulturelle aspekter i studiet af samfund og kultur.

Forskningsprojekter

Fiskersamfundet i Tranquebar, Sydindien (Esther Fihl).

Dansk kolonialisme og kulturmøder (Esther Fihl).

Danske ekspeditioner til Centralasien i antropologisk belysning (Esther Fihl).

Lokalsamfund og identitet (Nana Våben og Esther Fihl).

Demokrati, religion og politik i Indonesien (Kristian Morville).

Den muslimske minoritet Hui i Beijing, Kina (Bjørn Garberg).

Materiel kultur og national identitet i Slovakiet (Nicolette Makovicky).

Den moderne iranske demokratiseringsproces (Janne Bjerre Christensen).

Græske og danske børn og unges opfattelser af Europa (Trine Willert).

Koreanske genstandssamlinger som interkulturelle dokumenter (Martin Petersen).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Ester Fihl: Medlem af udvalg til professoransættelsesudvalg (Karen Fog Olwig) ved Institut for Antropologi ved Københavns Universitet. Medlem af seniorforskeransættelsesudvalg (Else Marie Kofod) ved Dansk Folkemindesamling. Formandskab i ph.d.-bedømmelsesudvalg vedr. Tina Kallehave, Institut for Arkæologi og Etnologi. Formandskab i ph.d.-bedømmelsesudvalg vedr. Annette Ihle, Carsten Niebuhr Afdelingen. Medlem af ph.d.-bedømmelsesudvalg, Nationalmuseet. Bedømmelse af to ansøgninger for NOSH-H og formandskab i bedømmelsesudvalg for dansk doktordisputats ved Københavns Universitet.

Tillidshverv

Esther Fihl: Medlem af Statens Humanistiske Forskningsråd. Medlem af ph.d.-udvalget, Statens Humanistiske Forskningsråd. Medlem af Strategisk Programkomité for Større Tværgående Forskergruppe, Miljøministeriet, Sundhedsministeriet Ministeriet for Fødevarer. Danmark i en internationaliseret verden, Tværforskningsrådsligt initiativ. Medlem af udvalg til uddeling af Ludomani-forskningsmidler, Sundhedsministeriet. Det danske medlem i styrelsen for NIAS (Nordisk Institut for Asiensstudier), beskikket af Nordisk Råd. Udvalg for Alkoholmisbrugsforskning, beskikket af Det frie Forskningsråd. Medlem af Nationalmuseets eksterne forskningsudvalg. Medlem af Folkemindesamlingens eksterne forskningsudvalg. Medlem af Kontaktgruppe for integrationsforskning, Integrationsministeriet. Medlem af censorkorpset ved Institut for Antropologi, Københavns Universitet og medlem af censorkorpset for Afdeling for Antropologi og Etnografi, Aarhus Universitet.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

Esther Fihl: I løbet af januar 2004 er der afsluttet en bestillingsopgave fra Bibliotekarforbundet: Små bibliotekers rolle i lokalsamfundet – en antropologisk undersøgelse (Nana Våben og stud.scient. Louise Sylvest Vestergård under supervision af Esther Fihl).

Formidling

Centerets medarbejdere er bredt engageret i formidlingsvirksomhed til et dansk publikum, bl.a. ved bidrag til populærvidenskabelige værker samt foredragsvirksomhed og medieoptræden.

Kongresser og symposier

Kristian Morville: Medarrangør af institutseminar Being Muslim: Majorities and minorities, der blev afholdt af Forum for Sammenlignende Kultur- og Samfundsstudier, Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Esther Fihl: Nationalmuseets Tranquebar-initiativ: Et tværdisciplinært forsknings- og restaureringsprojekt. Indiske og danske museer og universiteter samt Carlsbergfondets Projekt Dansk Nomadeforskning.

Forskningsophold i udlandet

Janne Bjerre Christensen: Har været på forskningsophold i Teheran, Iran.

Esther Fihl: Har været på forskningsophold i Tranquebar, Chennai og Delhi, Indien.

Feltarbejde

Bjørn Garberg: Har været 2 måneder på feltarbejde i Beijing, Kina.

Kristian Morville: Har været på 12 måneders feltarbejde, heraf 8 måneder i 2004 i Yogyakarta, Indonesien.

Nicolette Makoviky: Har været på 14 måneders feltarbejde, heraf 8 måneder i 2004 i Banská Bystrica og Staré Hory, Slovakiet.

Afdeling for Eskimologi og Arktiske Studier

Ledelse pr. 1.2.2004

Afdelingen ledes af afdelingsleder, lektor Søren T. Thuesen. Frank Sejersen er studieleder.

Adresse

Strandgade 100H
1401 København K
Telefon 35 32 96 71
Fax 35 32 96 61
eskimologi@hum.ku.dk
www.hum.ku.dk/eskimo

Seneste historiske udvikling

Afdelingens medarbejdere har i 2004 været engageret i det store arbejde med organisationsopbygning og integration i forbindelse med institutssammenlægningen, samtidig med at vi har fastholdt samarbejdet med vores arktiske og nordatlantiske naboinstitutioner på Grønlands Handels Plads.

Fysiske rammer

Afdelingen har siden 1993 været fysisk placeret i Dansk Polarcentrets bygning på Grønlands Handels Plads, Strandgade 100H. Afdelingen befinder sig på 3. sal, hvor der er forsker- og sekretærkontorer og ét undervisningslokale; på 2. etage findes en større fælles sal; i stuen huses et af verdens største arktiske fagbiblioteker, som afdelingen driver sammen med Dansk Polarcenter og Arktisk Institut.

Personaleforhold

Cand.com., ph.d. Arnaq Grove tiltrådte 1.2.2004 som forskningsadjunkt med projektet "Fortællinger på Inuk-tun". Robert Peary blev 1.2.2004 ansat som forskningsassistent på dette projekt.

Jørgen Trondhjem tiltrådte 1.2.2004 en stilling som ph.d.-studerende. JT's forskningsfelt er den moderne grønlandske billedkunst og den grønlandske kunstinstitution

med særligt vægt på problemer vedrørende identitet, repræsentation, formidling og globalisering.

Frederikke Trondhjem tiltrådte 1.2.2004 en stilling som ph.d.-studerende. FT's forskningsfelt er en undersøgelse af grammatisk markering af tid på grønlandsk.

Forskningsvirksomhed

Afdelingens forskningsvirksomhed omfatter kulturelle, samfundsvidenskabelige og sproglige emner. Geografisk er forskningen koncentreret om inuit-områderne i Grønland, Canada, Alaska og Sibirien med hovedvægten lagt på Grønland. Forskningen har været organiseret i følgende projekter:

Afslutning af "Community viability and the uses of living marine resources in East Greenland" (Jónas Allansson).

Igangsættelse af "Fortællinger på Inuk-tun" (Arnaq Grove).

Fortsættelse af "Eskimør i Sibirien. Etnicitet og overlevelse i postsovjetsk kontekst" (Bent Nielsen).

Fortsættelse af "Det vestgrønlandske jordemodervæsen i perioden 1820-1920 med særligt fokus på de grønlandske jordemødres status og sociale position samt deres rolle som mellemmand mellem de danske embedsmænd og den grønlandske befolkning" (Mette Rønsager).

Igangsættelse af "Repræsentationsproblemer og politiske diskurser i arktisk naturforvaltning" (Frank Sejersen).

Afslutning af "Grønlandske myter og sagn som etnohistoriske kilder". Databasen gøres tilgængelig på nettet i 2005 (Birgitte Sonne).

Fortsættelse af "Sisimiut – fra hvalfangstkoloni til industrisamfund: en etnohistorisk undersøgelse af dynamik og lokal identitet i Grønlands næststørste by" (Søren T. Thuesen).

Afslutning af "Hvordan bruges tilhæng i skriftlig og mundtlig grønlandsk – med henblik på fremmedsprogsundervisning i grønlandsk sprog" (Frederikke Blytmann Trondhjem).

Igangsættelse af "Tidsmarkering i det grønlandske sprog" (Frederikke Blytmann Trondhjem).

Igangsættelse af "Moderne grønlandsk billedkunst – En undersøgelse af den grønlandske kunstinstitution og dens refleksion af lokale og globale processer i værker og praksis" (Jørgen Trondhjem).

Faglige og administrative hverv

Udvalg og fonde, tillidshverv, bedømmelsesudvalg

Søren T. Thuesen: Afdelingsleder, ph.d.-koordinator, Socrates-koordinator, repræsentant for danske universiteter i styregruppen for IPSSAS (International Ph.d.-School for Studies in Arctic Societies), medlem af biblioteksudvalget; censor ved Ilisimatusarfik; medlem af to prismedaljeaf-handlingsbedømmelsesudvalg; medlem af instituttets ledelsesgruppe, institutråd; samarbejdsudvalg; forskningsudvalg og VIP-rutineudvalg (til 1.5.); medlem af instituttets ph.d.-bedømmelsesudvalg til ansøgninger til Statens Humanistiske Forskningsråd.

Frank Sejersen: Studieleder, arbejdsmiljørepræsentant og medlem af biblioteksudvalget; suppleant til bestyrelsen for Nordisk Samisk Institut, Kautokaino; medlem af arbejdsgruppe under International Conference on Arctic Research Planning (ICARP); censor ved Afdeling for Etno-

grafi og Socialantropologi, Aarhus Universitet; medlem af ph.d.-bedømmelsesudvalg ved Det Humanistiske Fakultet, Københavns Universitet; formand for instituttets it-udvalg; medlem af uddannelsesudvalget, arbejdsmiljøudvalg, institutråd, institutbestyrelse.

Arnaq Grove: Medlem af bestyrelsen for Det Grønlandske Selskab og medlem af Socialforskningsinstituttets evalueringsgruppe i forbindelse med socialt udsatte grønlandere i Danmark.

Bent Nielsen: Medlem af bestyrelsen for Det Grønlandske Selskab, medlem af bestyrelsen for Inforon til 1.5., medlem af institutrådet til 1.12. og medlem af ph.d.-udvalget.

Mette Rønsager: Medlem af institutrådet.

Frederikke B. Trondhjem: Medlem af instituttets udvalg for kommunikativ sprogindlæring.

Jørgen Trondhjem: Medlem af instituttets samarbejdsudvalg.

Formidling

Redaktionelle hverv samt symposier

Bent Nielsen: Medlem af Det Grønlandske Selskabs Strategigrænsevalg.

Frank Sejersen: Medlem af Advisory Board for "Encyclopaedia of the Arctic".

Søren T. Thuesen: Medlem af fagredaktion for "Vestnordens Historie".

Søren T. Thuesen og Frank Sejersen: Sidder i redaktionen for "Dansk Polarforsknings historie".

Nationalt og internationalt forskingssamarbejde

Afdelingen deltager i et samarbejde mellem universiteter fra Danmark, Grønland, Canada, Alaska, Frankrig og Storbritannien om at drive en international ph.d.-skole for arktiske, humanistiske studier, IPSSAS (International Ph.d.-School for Studies in Arctic Societies). Afdelingen huser sekretariatet for IPSSAS og er repræsenteret i styringsgruppen for skolen.

Afdelingen samarbejder om sprogpedagogiske problemstillinger med INALCO, Paris, og der har været afholdt forskerudvekslingsbesøg i København og Paris samt et fælles symposium i Paris, delvist finansieret af midler fra den franske ambassade i Danmark.

Gæsteforsker

Ph.d.-studerende Jónas Allansson, University of Aberdeen: Var til 30.6. tilknyttet afdelingen i forbindelse med Socrates-programmet med projektet "Community viability and the uses of living marine resources in East Greenland".

Forskningsophold i udlandet

Arnaq Grove: Har september/oktober lavet feltarbejde i Qānāq (Grønland) og har været på forskningsophold ved CNRS, Paris.

Mette Rønsager: Har i juli/august lavet feltarbejde og arkivstudier i Nuuk (Grønland) om jordemoderinstitutionen.

Birgitte Sonne: Har fra oktober-december afholdt kursus i forbindelse med fagligt udviklingsarbejde ved Ilisimatusarfik/Grønlands Universitet i Nuuk.

Jørgen Trondhjem: Har i oktober-november lavet feltarbejde i Nuuk (Grønland) om moderne grønlandsk billedkunst.

Afdeling for Religionshistorie

Ledelse pr. 1.1.2004-30.4.2004

Afdelingen blev ledet af institutleder Peter B. Andersen.

Institutbestyrelsen bestod af lektor Una Canger, lektor Erik Reenberg Sand, overassistent Bente Rossel og stud.mag. Jes Heise. Stedfortræder for institutlederen var lektor Una Canger.

Ledelse pr. 1.5.2004. Efter institutsammenlægningen er lektor Erik Reenberg Sand valgt som afdelingsleder.

Organisation

Afdelingen danner efter 1.5.2004 ramme om de tre religionsvidenskabelige fag: Kristendomshistorie, religionshistorie og religionssociologi med en fælles grunduddannelse og magisterkonferens.

Adresse

Artillerivej 86
2300 København S
Telefon 35 32 89 57
Fax 35 32 89 56
religion@hum.ku.dk
www.hum.ku.dk/religion

Personaleforhold

Lektor Margit Warburg udnævntes til forskningsrådsprofessor 1.5.2004.

Annika Hvithamar tiltrådte som forskningsadjunkt 1.3.2004.

Kate Østergård tiltrådte som forskningsadjunkt 1.7.2004.

Peter Lüchau har været ansat som forskningsassistent fra 1.7.-31.8.

Morten Thomsen Højsgårds ph.d.-stipendium ophørte 22.3.2004. Herefter har han været ansat som forskningsassistent på halv tid fra 1.9.-31.12.

Forskningsvirksomhed

Afdelingens forskningsvirksomhed er bredt funderet, både inden for de klassiske kristendoms- og religionshistoriske stofområde, herunder forskningshistorien, og inden for religiøse forhold i nutidige samfund.

Forskningsområder

Religionsvidenskabernes historie (Tove Tybjerg).

Komparativ ritualteori (Jørgen Podemann Sørensen).

Religionens retorik (Jørgen Podemann Sørensen).

Religion i cyberspace (Margit Warburg).

Religion og globalisering (Margit Warburg).

Gudsopfattelser i babylonsk-assyriske, religiøse tekster (Peter Westh).

Baha'i (Margit Warburg).

Religiøse forandringer på Hawaii (Mikael Rothstein).

Religion blandt Kaiowa-indianere i det sydøstlige Brasilien (Mikael Rothstein).

Santalerne i Indien (Peter B. Andersen).

Religion og sekularisme i Indien (Erik Reenberg Sand).

Forfædrekult i hindutraditionen (Erik Reenberg Sand).

Religioner i Nordvesteuropas forhistorie og middelalder (keltisk og germansk religion) (Morten Warmind).

Hellenistiske religioner (Morten Warmind).

En religionssociologisk analyse af de russisk-ortodokse

menigheder i Danmark med fokus på religion i transformation (Annika Hvithamar).

Teologi og erkendelsesteori hos Luther (Carsten Breengård).

Danmarks europæisering i begyndende højmiddelalder (Carsten Breengård).

Den tyske nazisme som religion (Carsten Breengård).

Ludwig Wittgensteins religionsfilosofiske tænkning med særlig henblik på forestillingen om "evigt liv" (Peter Westergård).

Friedrich Nietzsches sene tænkning med særlig henblik på religionsbegrebet samt erkendelsesteoretiske spørgsmål (Peter Westergård).

Den danske stats forhold til religion – sekulariseringsprocessen belyst gennem en kortlægning og analyse af lovgivningen vedrørende religionsundervisningen i den danske folkeskole (Niels Reeh).

Religiøse forandringer i Danmark, herunder den religiøse bevægelse Scientology (Peter B. Andersen).

Religioner i Danmark i nutiden (Morten Warmind).

Omvendelse til islam i Danmark (Kate Østergård).

Migration, globalisering og religiøs forandring blandt danskere i ind- og udland (Margit Warburg).

Religiøs interaktion og kommunikation blandt danskere i ind- og udland (Morten Thomsen Højsgård).

Dansk civilreligion (Margit Warburg).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Margit Warburg: Har været medlem af et bedømmelsesudvalg til ph.d.-afhandling ved Lunds Universitet samt til adjunktur ved Center for Multireligiøse Studier, Aarhus Universitet.

Udvalg og fonde

Margit Warburg: Medlem af bestyrelsen for Dansk-Israelsk Studiefond til minde om Josef og Regine Nachemsohn.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

Margit Warburg: Medlem af Udvalget vedrørende Trosamfund under Kirkeministeriet.

Tillidshverv

Peter B. Andersen: Var indtil udgangen af april medlem af bestyrelsen for The Nordic Centre in India og er medlem af The Board of the European Association for South Asian Studies.

Mikael Rothstein og Margit Warburg: Medlemmer af bestyrelsen for Danish Association for the History of Religions (DAHR).

Kate Østergård og Peter Westh: Bestyrelsessuppleanter for Danish Association for the History of Religions (DAHR).

Morten Warmind og Mikael Rothstein: Er hhv. formand for og bestyrelsesmedlem i Religionshistorisk Forening.

Formidling

Afdelingens medarbejdere er bredt engageret i formidlingsvirksomhed til et dansk publikum, bl.a. ved bidrag til håndbøger og populærvidenskabelige værker samt foredragsvirksomhed, f.eks. på Folkeuniversitetet, Nationalmuseet og ved gymnasieskolernes efteruddannelseskurser.

Redaktionelle hverv

Peter B. Andersen: Har været medredaktør af et særnummer af tidsskriftet Chaos – Dansk-Norsk Tidsskrift for Religionshistoriske Studier med titlen Religion, skole og kulturel integration i Danmark og Sverige.

Erik Reenberg Sand og Peter K. Westergård: Medlemmer af redaktionen af Religionsvidenskabelige skrifter, Århus Universitetsforlag.

Mikael Rothstein: Medredaktør af Chaos, Dansk-norsk tidsskrift for Religionshistoriske Studier.

Erik Reenberg Sand og Peter K. Westergård: Medlemmer af redaktionen af Studies in Religion, Århus Universitetsforlag.

Mikael Rothstein: Har været medlem af redaktionspanelet for Christopher Partridge: A Lion Handbook: The World's Religions (3. ed.), Oxford 2004.

Mikael Rothstein og Margit Warburg: Medlemmer af redaktionen for serierne Renner Studies on New Religions (Århus University Press) og Nye Religioner (Gyldendal).

Margit Warburg: Medlem af redaktionen af Rambam, Tidsskrift for jødisk kultur og forskning og medlem af Editorial Board af H-Baha'i.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Gæsteforskere

Professor Thomas Blom Hansen, Yale University: Var gæstelærer ved afdelingen fra 9.-16.12. finansieret af satsningsområdet Religion i det 21. århundrede.

Forskningsophold i udlandet

Mikael Rothstein: Har været på feltarbejde i Dourado, Mato Grosso do Sul, Brasilien.

Peter K. Westergård: Var i april på forskningsophold ved Gøthe- und Schiller-Archiv, Stiftung Weimarer Klassik og ved Herzogin Anna Amalia Bibliothek, Weimar.

Netværk

Margit Warburg: Leder (sammen med Armin Geertz, Aarhus Universitet) Renner-projektet "Globalisering og de nye religioner", som er støttet af Statens Humanistiske Forskningsråd. Øvrige ledelsesmedlemmer fra instituttet er Annika Hvithamar og Mikael Rothstein.

Erik Reenberg Sand og Margit Warburg: Var, sammen med Hans Raun Iversen og Lissi Rasmussen, i ledelsesgruppen for projektet "Studier i religioners betydning ved identitetsdannelse og fællesskabsformning i kulturmødet i Danmark". Projektet, der afsluttedes i april, var støttet af Statens Humanistiske Forskningsråd og Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd. I øvrigt deltog også Morten Thomsen Højsgård fra afdelingen i projektet.

Margit Warburg: Næstformand i styregruppen for Københavns Universitet's tværfakultære satsningsområde Religion i det 21. århundrede. Hun er ligeledes formand for netværksledelsen for satsningsområdets hovedområde Religion i transformation, ligesom Erik Reenberg Sand er medlem af netværksledelsen for hovedområdet Religion mellem konflikt og forsoning.

Niels Reeh, Erik Reenberg Sand og Margit Warburg: Medlemmer af bestyrelsen for Forskerskolen Religion og Samfund, der varetager forskeruddannelse inden for de teologiske og religionsvidenskabelige fagområder og er et samarbejde mellem afdelingen og Det Teologiske Fakultet.

Afdeling for Indianske Sprog og Kulturer

Ledelse pr. 1.5.2004

I forbindelse med sammenlægningen er faget Indianske Sprog og Kulturer ikke længere en afdeling på Institut for Religionshistorie men på Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier.

Afdelingen ledes af afdelingsleder Una Canger.

Adresse

Artillerivej 86
2300 København S
Telefon 35 32 89 57
Fax 35 32 89 56
www.hum.ku.dk/religion/indiansk

Personaleforhold

Ph.d. Jesper Nielsen tiltrådte som amanuensis 1.9.2004.

Forskningsvirksomhed

Der arbejdes med analyse af sprogødet mellem spansk og nahuatl i begyndelsen af 1500-tallet, af de tidligste traditioner for brugen af det latinske alfabet til at skrive nahuatl med og med håndteringen (udgivelse, kommentering og oversættelse) af nahuatl tekster fra det 16. århundrede (U. Canger).

Der arbejdes med moderne nahuatl dialekter, med fokus på Sierra de Puebla nahuatl og Tabasco nahuatl (U. Canger).

Der arbejdes med ikonografi og skriftsystemer i det præcolumbianske Mesoamerika, primært hos olmekerne, mayerne og Teotihuacan (J. Nielsen).

Der arbejdes med mesoamerikanske skabelsesmyter og shamanisme i maya-området, med fokus på Popol Vuh (J. Nielsen).

Faglige og administrative hverv

Una Canger: Har været formand for bedømmelsesudvalget til vurdering af ansøgere til adjunkt i Asian Linguistics samt været bedømmer af ansøgninger til National Science Foundation, USA.

Formidling

Redaktionelle hverv

Una Canger: Redaktør af serien Travaux du cercle linguistique de Copenhague.

Internationalt forskningssamarbejde

Una Canger: Deltog (4.6.-10.8.) som inviteret forsker i Proyecto de las Lenguas Indígenas de Mesoamerica.

Østeuropæisk Afdeling (indtil 1.5.2004 Københavns Universitets Østeuropainstitut)

Ledelse pr. 1.2.2004

Afdelingen blev ledet af institutleder indtil 1.5.2004, herefter blev afdelingen ledet af afdelingsleder, lektor, cand.mag. et art. Lars Nørgård.

Organisation

Instituttet har to studienævne for hhv. moderne græsk og de slaviske fag.

Adresse

Snorresgade 17-19
2300 København S
Telefon 35 32 85 35
Fax 35 32 85 32
www.hum.ku.dk/osteuro

Forskningsvirksomhed

Instituttets forskning dækker geografisk Rusland/SNG, de øvrige øst- og centraleuropæiske lande samt Balkan med Grækenland. Forskningsvirksomheden falder hovedsageligt inden for de tre traditionelle hovedgrene: lingvistik, kulturhistorie/litteratur, historie/samfundsfag.

1. Russisk sprog og litteratur

Det SHF-finansierede "Grammatikaliseringprojekt" fortsættes. Forskellige emner er taget op inden for grammatikalisering, herunder det russiske genussystems udvikling og udviklingen af verbalaspekt og animathedskategorien i russisk. Endvidere fortsættes arbejdet med sætningsadverbialer og deres rolle i personkarakteristikken i Fjodor Dostojevskijs værker. Redigering af monografien "Inside the Russian language: Nominal semantics and morphology" er afsluttet (Jens Nørgård-Sørensen).

I samarbejde med Galina Starikova fortsættes arbejdet på dansk-russisk erhvervsordbog. Til kompendiet i russisk morfologi er skrevet kapitlet "Interjektioner". Forskningen vedr. deagentiveringsstrukturer i russisk og ukrainsk og undersøgelsen af idiomer fortsættes (i samarbejde med Galina Starikova og Elena Krasnova), i øjeblikket undersøges anvendelsen af den såkaldte "tilstandskategori" hos Gogol (Jøl Nordborg Nielsen).

Det kontrastive forskningsprojekt om russiske og danske adjektiviske prædikatstyper fortsættes og er blevet udvidet med konstruktioner med kopulaverbet "blive" (Elena Lorentzen).

I forbindelse med grammatikaliseringprojektet er der udarbejdet et bidrag om udviklingen i systemet af adjektivernes korte og lange former i oldrussisk. I denne sammenhæng er der udarbejdet materiale, som er indsamlet fra fire oldrussiske krøniketekster (repræsenterende perioden fra det 11. til det 15. århundrede), samt efterfølgende arbejdet med klassificering af dette materiale, hvad angår informationsstruktur og ordstilling. Dette arbejde udgør første etape i delprojektet og danner grundlag for dets egentlige fokus, som er perioden fra det 16. til det 18. Århundrede (Karin Larsen).

Ph.d.-projektet "Variation i moderne russisk talordsmorfologi og syntaks i perioden efter "Glasnost" (1989-), set i lyset af generelle teorier om sprogforandring" er blevet videreført med feltarbejde i Moskva (Anja Snebjerg).

2. Østeuropas historie/samfundsfag

Til projektet "Østeuropas historie og kultur" er kapitlerne "Østeuropa i krisens skygge, 1620-1700" og "Østeuropa i oplysningstiden, 1700-1795" er færdiggjort. Artiklen "Tjukotkas indlemmelse i Det russiske Imperium" vil blive publiceret i Eskimologis Skriftserie nr. 18 (Hans Bagger).

Afhandlingen "Den 'særlige' verden, Stalins magtapparat og sovjet-systemets hemmelige kommunikationsstrukturer"

rer”, er indleveret til forsvar for den filosofiske doktorgrad. En oversættelse til engelsk af afhandlingen er under udarbejdelse. Endvidere forberedes en bredere fremstilling af Stalin og stalinismen med arbejdstitlen “Stalin. Diktaturets anatomi” (Niels Erik Rosenfeldt).

Ph.d.-projektet “Den ekstraordinære statslige kommissions historie” er afsluttet. Afhandlingen forventes forsvaret i foråret 2005 (Niels Bo Poulsen).

3. Moderne græsk sprog og litteratur samt byzantinistik

Der er foretaget håndskrift- og arkivstudier på Chios (Koraisbiblioteket) og i Athen (Nationalbiblioteket og Gennadeiosbiblioteket), i Paris (Bibliothèque Nationale, Håndskriftafdelingen og Bibliothèque Francois Mitterand, Tolbiac. I forbindelse med studier i “Jesu sande ansigt” (også kaldet “Jesu håndklæde”) er foretaget studier i Genova (på Palazzo Ducale, Museo Canonico, og kirken S. Bartolomeo degli Armeni). Af monografien Profetie-Anagnosmata-Prophetologion er kapitlerne 6 og 7 udarbejdet (Sysse Gudrun Engberg).

Til to artikler om H.C. Andersen-receptionen i Grækenland i de sidste årtier af det 19. århundrede, er indsamlet materiale fra Athen. De forventes begge publiceret i 2005 (Lars Nørgård).

Ph.d.-studerende Trine Willert har i 2004 fortsat arbejdet med afhandlingen “National Schools and European Identities”.

Lena Hoff (University of Birmingham) har fortsat sit ph.d.-projekt med den græske surrealist og samfundskritiker Nikolas Kalas.

4. Øvrige landes sprog og litteratur

4.1. Balkanistik/bulgarsk

Arbejdet med en bulgarsk grammatik er fortsat: et kapitel om konjunktioner er under udarbejdelse. (Det samlede materialet afventer konvertering fra Mac til pc ved It-Centret). Det historisk-typologiske arbejde om udtryksmåderne for personalpronominal possessor i balkansprogene og de omkringliggende sprog er fortsat (Jørn Ivar Qvonje).

Thomas Olander fortsætter arbejdet på ph.d.-projektet “The accentual mobility of Baltic and Slavic”.

4.2. Polsk

Krzysztof Stala har færdiggjort sin afhandling “Inventing the Modern Pole”. Siden august 2004 deltager han i det internationale projekt “East gøs West” (østeuropæiske rejse-skildringer fra Vesten i 1900-tallet).

4.3. Serbokroatisk

Per Jacobsen har redigeret sit materiale og færdigskrevet de væsentligste afsnit af en bog om litteraturen i Jugoslaviens efter anden verdenskrig.

4.4. Tjekkisk

Jens Skov-Larsen (pensioneret august 2004) har i 2004 fortsat udarbejdelsen af materiale inden for tjekkisk morfologi og syntaks.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Jens Nørgård-Sørensen: Har været medlem af et bedømmelsesudvalg for svensk “doktorsafhandling” (ph.d.) ved Lunds Universitet (marts).

Krzysztof Stala: Var sagkyndig ved besættelse af et polsk lektorat ved Universitet i Oslo.

Udvalg og fonde

Sysse Gudrun Engberg: Næstformand i ph.d.-studienævnet, medlem af uddannelsesudvalget, ph.d.-udvalget samt diverse underudvalg under Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier.

Jens Nørgård-Sørensen: Har fungeret som universitetsrepræsentant i udvalg, der i forbindelse med gymnasireformen udarbejdede nye læreplaner for russisk i gymnasiet (forår). Han er koordinator for gæsteforskerpost i russisk litteratur på Østeuropainstituttet, finansieret af NorFa samt medlem af censorkorpset for slavisk. Han er desuden censor – især for specialer – ved Universitetet i Oslo og medlem af – og i den afgørende slutfase – fungerende formand for ph.d.-indstillingsudvalget på Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier (september-november). Han er endelig formand for forskningsudvalget på Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier samt stedfortræder for afdelingsleder, Østeuropæisk Afdeling, Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier.

Jøl Nordborg Nielsen: Studieleder for slavisk og Østeuropastudier (siden feb. 2002), formand for Uddannelsesudvalget ved Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier, medlem af bestyrelsen for samme, medlem af institutrådet samt medlem af Udvalget for Praktik og Udsulning.

Hans Bagger: Formand for valgudvalget og medlem af VIP-rutineudvalget under Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier.

Jørn Ivar Qvonje: Medlem af instituttets udvalg for publikationer og forskningsformidling.

Konsulent- og rådgivervirksomhed

Sysse Gudrun Engberg: Konsulent for Norges og Østrigs forskningsråd samt konsulent for udgiveren af P.O. Brøndstedts dagbøger.

Jøl Nordborg Nielsen: Medlem af lektoratudvalget under Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling som regionsansvarlig for det slaviske område.

Tillidshverv

Jens Nørgård-Sørensen: Dansk medlem af Den Internationale Slavistkomité og formand for Dansk Slavistforbund.

Jøl Nordborg Nielsen: Formand for Nordisk Slavistforbund.

Formidling

Afdelingens medarbejdere driver en omfattende formidlingsvirksomhed, f.eks. i form af foredrag, deltagelse i møder og symposier, bidrag til pressen og kommentarer i medierne. Blandt andet kan nævnes at Hans Bagger på Folkeuniversitetet har medvirket i forelæsningsrækken “Den russisk-japanske Krig – konflikt og konsekvenser” (november).

Udgivervirksomhed/redaktionelle hverv

Instituttet udgiver tre skrifttrækker samt årbogen "Øststatus" (red. Per Jacobsen), der behandler den politiske, økonomiske og kulturelle udvikling i Rusland, de andre SNG-stater, de baltiske lande, de øvrige øst- og centraleuropæiske lande samt Grækenland. Lars Nørgård og seniorforsker Peter Vejleskov redigerer sammen med professor Bo Lennart Eklund, Göteborg "Scandinavian Journal of Modern Greek Studies", bind 3, 2005.

Sysse Gudrun Engberg: Medlem af redaktionsudvalget for "Monumenta Musicae Byzantinae".

Jens Nørgård-Sørensen: Redaktør (sammen med Lene Schøsler og Lars Heltoft) af artikelsamlingen "Grammatikalisering og struktur", Museum Tusulanums Forlag.

Kongresser og symposier

Sysse Gudrun Engberg: Var arrangør af Symposiet: "Cavafy – A Greek Poet from Alexandria", med deltagelse af David Ricks (Kings College London), Charles Lock (Københavns Universitet), Sophia Scopetea og Jon Kyst (Københavns Universitet), København 24.9.2004.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Jøl Nordborg Nielsen: Fortsætter samarbejdet med Galina Starikova (Aarhus Universitet/Sydansk Universitet) og Elena Krasnova (Skt. Peterburg) om en undersøgelse af russiske og danske idiom, samt med Dina Nikoulitscheva (Moskva) om udarbejdelsen af en håndbog i dansk-russisk oversættelse.

Hans Bagger: Samarbejder med professor Peter Ulf Møller, Aarhus Universitet, i projektet "Østeuropas historie og kultur".

Sysse Engberg: Medlem af "Friends of the Georgian National Archive".

Forskningsophold i udlandet

Lena Hoff: Opholdt sig i Athen, juli og december, ved Calas-arkivet på Nordic Library.

Netværk

Flere af instituttets forskere er medlem af "Grammatikaliseringsnetværket" under Statens Humanistiske Forskningsråd: Elena Lorentzen, Jøl Nordborg Nielsen, Anja Snebjerg og Jens Nørgård-Sørensen, sidstnævnte som koordinator, redaktør af hjemmeside og leder sammen med professor Lene Schøsler, Københavns Universitet, og professor Lars Heltoft, Roskilde Universitetscenter.

Hans Bagger: Medlem af netværksgruppe 2 om "Identiteter og kulturel udvikling" under Københavns Universitet's nye satsningsområde "Europa i forandring".

Den engelske oversættelse af Niels Erik Rosenfeldts afhandling "Den særlige verden" finansieres af en bevilling fra Statens Humanistiske Forskningsråd til forskernetværket "Kontinuitet og forandring i Rusland, Baltikum og Østeuropa".

Instituteder Ingolf Thuesen

Forbrug**Afdeling for Asienstudier, Carsten Niebuhr Afdelingen, Afdeling for Eskimologi og Arktiske Studier samt Center for Komparative Kulturstudier**

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	31,6	6,1	37,8
DVIP	9,8	0,4	10,3
STIP	7,8	3,7	11,6
TAP	13,8	0,9	14,8
Årsværk i alt	63,1	11,2	74,4
Løn	24.614,0	4.263,0	28.878,0
Frikøb	86,0	42,0	128,0
Øvrige drift	1.826,0	2.282,0	4.108,0
Anskaffelser	731,0	154,0	885,0
Bruttototal t.kr.	27.257,0	6.740,0	33.997,0

Afdeling for Religionshistorie

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	11,5	0,8	12,3
DVIP	0,0	0,0	0,0
STIP	2,3	0,1	2,4
TAP	3,2	0,0	3,2
Årsværk i alt	17,0	0,9	17,9
Løn	7.404,0	338,0	7.742,0
Frikøb	13,0	3,0	16,0
Øvrige drift	442,0	143,0	585,0
Anskaffelser	246,0	0,0	246,0
Bruttototal t.kr.	8.105,0	485,0	8.589,0

Østeuropæisk Afdeling

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	11,4	0,2	11,6
DVIP	0,0	0,0	0,0
STIP	2,9	0,7	3,6
TAP	4,1	0,0	4,1
Årsværk i alt	18,4	0,9	19,3
Løn	7.857,0	362,0	8.219,0
Frikøb	4,0	3,0	7,0
Øvrige drift	313,0	159,0	472,0
Anskaffelser	180,0	6,0	185,0
Bruttototal t.kr.	8.354,0	530,0	8.884,0

Stab

Afdeling for Asienstudier, Carsten Niebuhr Afdelingen, Afdeling for Eskimologi og Arktiske Studier samt Center for Komparative Kulturstudier

VIP Internt finansieret

Bagh, Tine; amanuensis.
 Chou, Cynthia Gek Hua; lektor.
 Christensen, Janne Bjerre; amanuensis.
 Dahy, Awatef June Elli; studieadjunkt.
 Eksell, Kerstin Ingrid; professor.
 Feldt, Jakob; forskningsass.
 Fihl, Esther Marie; lektor.
 Frandsen, Paul Xavier Hubert H.J.; seniorforsker.
 Gimpel, Denise; lektor.
 Hvid, Carmit Romano; amanuensis.
 Jensen, Charlott Hoffmann; amanuensis.
 Kehlet, Charlotte; studieadjunkt.
 Larsen, Mogens Trolle; lektor.
 Lumsden, Stephen Paul; adjunkt.
 Madsen, Sten; forskningsass.
 Nagashima, Yoichi; lektor.
 Nyord, Rune; amanuensis.
 Pedersen, Claus Valling; lektor.
 Petersen, Jens Østergård; forskningsass.
 Petersen, Mikkel Bille; amanuensis.
 Platt, Martin Brewster; amanuensis.
 Prien, Ulla; Studieadjunkt.
 Røsgård, Marie Højlund; lektor.
 Ryholt, Kim Steven Bardrum; lektor.
 Saxer, Carl Jørgen; adjunkt.
 Scharlipp, Wolfgang Ekkehard; lektorvikar.
 Sejersen, Frank; lektor.
 Sindbæk, Søren Michæl; amanuensis.
 Skovgård-Petersen, Jakob; lektor.
 Skuldbøl, Tim Boaz Bruun; forskningsass.
 Sobisch, Jan-Ulrich; adjunkt.
 Thuesen, Ingolf; lektor.
 Thuesen, Søren Thue; lektor.
 Thunø, Mette; lektor.
 Walmsley, Alan George; lektor.
 Westenholz, Christian Felix Åge; lektor.
 Witte, Eva Lucie; amanuensis.
 Zysk, Kenneth Gregory; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Eidem, Jesper; lektor.
 Grove, Arnaq Jensigne Karlsen; adjunkt.
 Hecquet, Morten; forskningsass.
 Hermansen, Bo Dahl; adjunkt.
 Hjelm, Ingrid; adjunkt.
 Jensen, Karen Marie Gammelby; adjunkt.
 Jensen, Rikke Marianne; forskningsass.
 Mehl, Margaret Dorothea; lektor.

STIP Internt finansieret

Boserup, Rasmus Alenius; ph.d.-studerende.
 Garberg, Bjørn; ph.d.-studerende.
 Kjølby, Annette; ph.d.-studerende.

Morville, Kristian; ph.d.-studerende.
 Nielsen, Bent; ph.d.-studerende.
 Rønsager, Mette; ph.d.-studerende.
 Trondhjem, Frederikke R.L.L.B.; ph.d.-studerende.
 Trondhjem, Jørgen Ellegård; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Barjamovic, Gojko Johansen; ph.d.-studerende.
 Bramsen, Dorthe; ph.d.-studerende.
 Butler, Jean; ph.d.-studerende.
 Hertel, Thomas Klitgård; ph.d.-studerende.
 Makoricky, Nicolette; ph.d.-studerende.
 Petersen, Martin; ph.d.-studerende.

Afdeling for Religionshistorie

VIP Internt finansieret

Andersen, Peter Birkelund; lektor.
 Breengård, Carsten Martin Wind; lektor.
 Canger, Una; lektor.
 Højsgård, Morten Thomsen; forskningsass.
 Lüchau, Peter; forskningsass.
 Mortensen, Karen Marie; amanuensis.
 Nielsen, Jesper; amanuensis.
 Riis-Westergård, Peter Kurt; lektor.
 Rothstein, Mikæl; lektor.
 Sand, Erik Reenberg; lektor.
 Sørensen, Jørgen Podemann; lektor.
 Sørensen, Søren Sundby.
 Tybjerg, Tove Ree; lektor.
 Warburg, Margit; professor.
 Warmind, Morten Lund; lektor.
 Østergård, Kate Barigo; amanuensis.

VIP Eksternt finansieret

Hvithamar, Annika; adjunkt.

STIP Internt finansieret

Lisdorf, Anders; ph.d.-studerende.
 Reeh, Niels; ph.d.-studerende.
 Westh, Peter Fjelrad; ph.d.-studerende.

Østeuropæisk Afdeling

VIP Internt finansieret

Bagger, Hans Bach; lektor.
 Engberg, Sysse Gudrun; lektor.
 Jacobsen, Per; lektor.
 Johansen, Pia; undervisningsadjunkt.
 Lorentzen, Elena; lektor.
 Nielsen, Jøl Nordborg; lektor.
 Nørgård, Lars; lektor.
 Nørgård-Sørensen, Jens; professor.
 Qvonje, Jørn Ivar; lektor.
 Rosenfeldt, Niels Erik; lektor.
 Skov, Jens; lektor.
 Stala, Krzysztof; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Jensen, Peter Alberg; gæsteforsker.

STIP Internt finansieret

- Hoff, Lena; ph.d.-studerende.
 Jensen, Anja Snebjerg; ph.d.-studerende.
 Jensen, Malene Rise; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

- Olander, Thomas Kristoffer; ph.d.-studerende.
 Willert, Trine Stauning; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger**Afdeling for Asienstudier**

- Büscher, Hartmut: The Trimsikavijnaptibhasya of Sthiramati.
 Kragh, Ulrich Timme: Karmaphalasambandha in verses 17.1-20 of Candrakirti's Prasannapada.

Carsten Niebuhr Afdelingen

- Ihle, Annette Håber: It's All about Morals. Islam and Social Mobility among Young and Committed Muslims in Tamale, Northern Ghana.

Afdeling for Religionshistorie

- Højsgård, Morten Thomsen: Netværksreligion. Religiøse strømninger i begyndelsen af det 21. århundrede belyst gennem analyser af organiseret, internetmedieret religionsdebat på dansk.
 Lassen, Søren Christian: A Meeting Place of Traditions. Ritual practice and leadership strategies in an Islamic religious institution in South India.

Østeuropæisk Afdeling

- Hansen, Flemming Splidsbøl: The Idea of Power or The Power of Ideas? Russia, The European Union and The Development of The Common Foreign and Security Policy.

Fondsbevillinger**Afdeling for Asienstudier, Carsten Niebuhr Afdelingen, Afdeling for Eskimologi og Arktiske Studier samt Center for Komparative Kulturstudier***Carlsbergfondet*

- Globale kinesiske kulturstrømme (Mette Thunø) kr. 200.000.
 – Studier af jødiske og samaritanske teksttraditioner (Ingrid Hjelm) kr. 474.700.
 – Udgravning af de arkæologiske levn (Jordan Ingolf Thuesen) kr. 1.076.700.
 – Undersøgelse af vægudsmykning i forsvundne ramessidske og sentidsgrave (Lise Manniche) kr. 25.000.

Claus Sørensens Fond

- Fortællinger på inuktun Arnaq (J. Grove) kr. 20.000.
 – Det Danske Institut i Damaskus Epigrafisk studie af fund fra aushariye (Jesper Eidem) kr. 20.000.

Det Franske Udenrigsministerium

- Samarbejde mellem Eskimologi og FINALCO, Paris (Søren T. Thuesen) kr. 18.600.

H.P. Hjerl Hansen Mindefondet

- Arkæologi og undersøgelse på Tell Aushariye (Syrien) (Jesper Eidem) kr. 50.000.
 – Rejse til Syrien (Tim Boaz og Bruun Skuldbøl) kr. 8.000.

KIIP Direkt. for Kultur, Udd. Forsk og Kirke

- Fortællinger på Inuktun Arnaq (J. Grove) kr. 30.000.

Pali-ordbogen

- Afvikling af Den selvejende institution "A Critical Pali Dictionary" (Institullederen) kr. 21.600.

RUF Rådet for Ulandsforskning

- Globalization And Human Rights (Akram Tahamas Hawas) kr. 276.400.

Statens Center for Kompetence- og Kvalitetsudvikl

- Vision og fusion: organisationsudvikling og arbejdsmiljø ved Institut for Mellemøstlige (Ingolf Thuesen) kr. 812.500.

Statens Humanistiske Forskningsråd

- En Korsvej i Syrien (Jesper Eidem) kr. 1.266.000.
 – Fortællinger på inuktun – mundtlige overleveringer fra Thule på lakplader optaget i en snehule Arnaq (J. Grove) kr. 1.000.000.
 – Forskningsophold i Sydkorea (Carl Jørgen Saxer) kr. 84.600.

Svend G. Fiedler og Hustrus Legat

- Drifttilskud til udgravning i Syrien (Jesper Eidem) kr. 20.000.

Afdeling for Religionshistorie*Statens Humanistiske Forskningsråd*

- En religionssociologisk analyse af de russisk-ortodokse menigheder i Danmark, med fokus på religion i transformation (Annika Hvidthamar) kr. 1.118.900.
 – Femårigt forskningsrådsprofessorat inden for det tværfaglige område. Erkendelsesfag (Margit Warburg) kr. 1.230.000.

Østeuropæisk Afdeling*NorFa*

- Nordisk Forskerakademi Gæsteforsker i russisk litteratur (Jens Nørgård-Sørensen) kr. 107.300.

Publikationer**Afdeling for Asienstudier, Carsten Niebuhr Afdelingen, Afdeling for Eskimologi og Arktiske Studier samt Center for Komparative Kulturstudier**

- Bagh T.: Levantine Painted Ware from the Middle Bronze Age tombs at Sidon. *New Material from the Lebanese coast. Archaeology and History in Lebanon* 20, s. 40-57. 2004.
 Bagh T.: Minoere og minoiske fund i Ægypten. *Antikkens Venner* 65 (16. årgang), s. 16-21. 2004.
 Bagh T.: International Ægyptologikongres IX, 6.-12. september 2004 i Grenoble, Frankrig. *Papyrus* 04/2 (24. årgang), s. 35-42. 2004.

- Bagh T., Early Middle Kingdom Seals and Sealings from Abu Ghâlib in the Western Nile Delta – Observations. i: Scarabs of the second millennium BC from Egypt, Nubia, Crete and the Levant: Chronological and Historical Implications s. 13-25. Manfred Bietak og Ernst Czerny (red.). Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Wien 2004.
- Bjerre Christensen J.: Civilsamfundet: NGO'er et vendepunkt for Iran? i: Iran. Revolution eller reform? s. 55-62. Andres Jerichow og Michael Jarlner. Det udenrigspolitiske selskab og Politikens Forlag, København 2004.
- Bjerre Christensen J.: Demokratiseringen: Studenternes bevægelse. i: Iran. Revolution eller reform? s. 73-79. Anders Jerichow og Michael Jarlner. Det udenrigspolitiske selskab og Politikens Forlag, København 2004.
- Bjerre Christensen J.: Tilbage til Fortiden? Konsekvenserne af Irans parlamentsvalg. www.raeson.dk, København 2004.
- Bjerre Christensen J.: Et valg truer: Den Iranske reformproces under pres. Mellemøst-Information 2, s. 1-4. 2004.
- Bjørnum S.: Opgaver til grønlandsk. 76 s. Københavns Universitet Amager 2004.
- Chou C.G.H.: The Orang Suku Laut: Owners of or Strangers in the Riau Archipelago of Indonesia? i: Customary Strangers: New Perspectives on Peripatetic Peoples in the Middel East, Africa and Asia s. 309-328. Joseph C. Berland and Aparna Rao. Praeger, Westport, Connecticut, London 2004.
- Eksell K.I.: Tre andalusiska dikter i tolkning. Naqd, Tidsskrift for Mellemøstens litteratur 5, s. 51-55. 2004.
- Eksell K.I., Diab H.: Dikter av Mahmoud Darwish i oversættning. Naqd, Tidsskrift for Mellemøstens litteratur 5, s. 82-90. 2004.
- Feldt J.: Den ironiske tekst. Naqd. Tidsskrift for Mellemøstens litteratur 6, s. 19-34. 2004.
- Feldt J.: Sandhed fra Eretz Israel. Semiramis. Årbog om Orienten 8, s. 73-89. 2004.
- Fihl E.M.: Exploring Central Asia. Collecting Objets and Writing Cultures from the Steppes to the High Pamirs 1896-1899. Vol. 1-2. 735 s. Thames and Hudson & Rhodos International Science and Art Publishers, London, New York og København 2002.
- Fihl E.M.: Udforskning af Centralasien. 45 s. Rhodos International Science and Art Publishers, København 2002.
- Fihl E.M.: At forfølge tingenes biografi. i: Ind i Verden. En grundbog i antropologisk metode s. 184-205. Kirsten Hastrup. Hans Reitzels Forlag, København 2003.
- Fihl E.M., Skovgaard-Petersen J., : Religion, Kultur og Demokrati. 75s. Det Humanistiske Forskningsråd. Forskningstyrelsen. Minist. for Teknologi og Udvikling, København 2004.
- Frandsen P.J.: Ekskrementer og mad: Ægypternes forestilling om det onde. Papyrus. Ægyptologisk tidsskrift 24/1, s. 4-15. 2004.
- Frandsen P.J.: SIN. i: Religions of the Ancient World: A Guide s. 497-499. Johnston, Sarah Iles. The Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge og London 2004.
- Frandsen P.J.: Aida and Edward Said: Attitudes and Images of Ancient Egypt and Egyptology. i: Assyria and Beyond. Studies Presented to Mogens Trolle Larsen s. 205-227. J. G. Dercksen (red.). Nederlands Instituut voor het Nabije Oosten and Peeters, Leiden and Leuven 2004.
- Frandsen P.J.: Taboo. i: The Ancient Gods Speak. A Guide to Egyptian Religion s. 349-351. Donald B. Redford (red.). Oxford University Press, New York 2002.
- Galal E.: Mediernes 11. september. i: Al-Jazeera-borgerlig offentlighed i den arabiske medieverden s. 15. Qvortrup, Lars. Gads Forlag, København 2002.
- Galal E.: Jøder i Arabiske Film og Tv-serier. Udsyn – Tidsskrift om Jødisk Liv, Israel og Mellemøsten 1/marts 2003, s. 6. 2003.
- Galal E.: Islam via satellit. i: At være Muslim i Danmark s. 15. Galal, Lise Paulsen og Liengaard, Inge. ANIS, København 2003.
- Galal E., Galal L.P.: Goddag mand-økseskaft. Samtale gennem tolk. 208 s. Mellemfolkeligt Samvirke, København 1999.
- Galal E., Galal L.P.: Fredagsprædiken. i: At være muslim i Danmark s. 16. Galal, Lise Paulsen & Liengaard, Inge. ANIS, København 2003.
- Galal E., Galal L.P.: Tolkning i socialpsykiatrien. En kvalitativ undersøgelse af sindslidende med anden etnisk baggrund og deres oplevelse og erfaring med brug af tolk. 125s. København 2003.
- Gebel H.G.K., Hermansen B.D., Jensen C.H.: (red.). Magic Practices and Ritual in the Near Eastern Neolithic. Studies in Early Near Eastern Production, Subsistence, and Environment 8, 173s. Ex Oriente, Bielefeld, Germany 2004.
- Gimpel D.: Ruritanien in China: Zur Übersetzung von Anthony Hopes "The Prisoner of Zenda". Bochumer Jahrbuch zur Ostasienforschung 28, s. 183-204. 2004.
- Gimpel D.: Lotosfusse und Wespentaille: Eingeschnürte Frauen in Ost und West an der Schwelle des 20 Jahrhunderts. i: Körper und Identität. Gesellschaft auf den Leib geschrieben s. 215-234. Elisabeth Rohr (red.). Ulrike Helmer Verlag, Königstein 2004.
- Hermansen B.D., Jensen C.H.: Note on some Features of Possible Ritual Significance at MPPNB Shaqarat Mazyad, Southern Jordan. Studies in Early Near Eastern Production, Subsistence, and Environment 8, i: Magic Practices and Ritual in the Near Eastern Neolithic s. 91-101. Hans Georg K. Gebel, Bo Dahl Hermansen, and Charlott Hoffmann Jensen (red.). Ex Oriente, Bielefeld, Germany 2004.
- Hjelm I.: Brothers Fighting Brothers: Jewish and Samaritan Ethnocentrism in Tradition and History. i: Jerusalem in Ancient History and Tradition (CIS 13; JSOTSupp. 381) s. 197-222. T.L. Thompson. T&T Clark International, London og New York 2004.
- Hjelm I.: Brothers Fighting Brothers: Jewish and Samaritan Ethnocentrism in Tradition and History. i: Al-Quds, Urushalûm al-'adur al-qadiima biin al-turah wa al-tariikh (Al-Quds, The Ancient City of Jerusalem between Tradition and History) s. 275-306. T.L. Thompson og S.K. Jayyusi (red.). Centre for Arab Unity Studies, 2003, Beirut 2003.
- Hjelm I.: Essæere, Farisæere og Sadukkæere. Arken 25/1, s. 17-19. 2003.
- Hjelm I.: Jerusalem's Rise to Sovereignty in Ancient Tradition and History: Zion and Gerizim in Competition. Teol Information 28, s. 43-47. 2003.
- Hjelm I.: Shiloh and Shechem: Competing Traditions? 10s. Samaritan. website: www.mystae.com/samaritans, Holon 2003.
- Hjelm I.: Anmeldelse af Alan D. Crown, Samaritan

- Scribes and Manuscripts (Text and Studies in Ancient Judaism, 80; Tübingen: J.C.B. Mohr, 2001). Review of Biblical Literature 06/2003, s. 4 sider print og online. 2003.
- Hjelm I.: Whose Bible Is It Anyway?: 1st Millennium BCE Iron Age History of Palestine based on 1st Millennium CE Manuscripts. i: The Latest News in the History of Ancient Palestine s. 141-161. K. Whitelam, T.L. Thompson, N.P. Lemche, I. Hjelm og Z. Muna. Cadmus Press, Damaskus og Beirut 2004.
- Hjelm I.: Whose Bible Is It Anyway? Ancient Authors, Medieval Manuscripts and Modern Perceptions. Scandinavian Journal of the Old Testament 18, s. 108-134. 2004.
- Hjelm I.: Review of Reinhard Pummer, Early Christian Authors on Samaritans and Samaritanism: Texts, Translations and Commentary (Text and Studies in Ancient Judaism, 92; Tübingen: Mohr Siebeck, 2002. Theological Studies 65/3, s. 636-637. 2004.
- Hjelm I.: Jerusalem's Rise to Sovereignty: Zion and Gerizim in Competition. 372 s. T&T Clark International, London og New York 2004.
- Hjelm I., Thompson T.L.: The Victory Song of Merneptah, Israel and the People of Palestine. i: The Latest News in the History of Ancient Palestine s. 163-177. K. Whitelam, T.L. Thompson, N.P. Lemche, I. Hjelm og Z. Muna. Cadmus Press, Damaskus og Beirut 2004.
- Mehl M.: Meiji Shigaku ni okeru doitsu no eikyo. i: Rekishigaku to Shiryokenkyu s. 182-201. Tokyo daigaku shiryô hensan jo. Yamakawa, Tokyo 2004.
- Mehl M.: Arinomama no kako. i: Rekishigaku no Saizensen/Frontiers of Historical Studies s. 63-73. Shigakukai. University of Tokyo Press, Tokyo 2004.
- Mehl M.: Private Academies for Chinese Learning (kangaku juku) in the Meiji Period. i: Late Qing China and Meiji Japan s. 87-107. Joshua A. Fogel. East Bridge, Norwalk 2004.
- Mehl M.: Meiji Seifu no shushi jigyo to wa nan datta noka. KAN vol. 13/2003, s. 192-193. 2003.
- Mehl M.D.: Private Academies for Chinese Learning (kangakujuku) in the Meiji Period. i: The Cultural Exchange between the East and the West s. 25-36. Fujiyoshi, Masumi. Kansai daigaku Shuppanbu, Osaka 2004.
- Mehl M.D.: Private Academies for Chinese Learning (Kangakupires) in the Meiji period. i: Higashi to nishi no bunka koryu/The Cultural Exchange between the East and the West s. 25-36. Fujiyoshi Masumi. Kansaidaiigaku Shuppanbu, Osaka 2004.
- Nagashima Y.: Kongebrev, skitse af shôgun og kejserbrev – glimt fra de dansk-japanske kulturelle forbindelser 1600-1873. Siden Saxo Nr. 2, 21. årgang, s. 4-15. 2004.
- Nagashima Y.: Kôka sannen uraga oki – Bille teitoku no nihon hômon. Nihon kenkyû (Bulletin of the International Research Center for Japanese Studies 28, s. 323-376. 2004.
- Nagashima Y.: Nordenskjöld no dôhansha – Hovgaard no Gunma hômon (Nordenskjöld's Companion – Hovgaard's Visit to Gunma), (1) og (2). Jômô Shinbun (1): 25. Okt. 2004, (2): 1. Nov. 2004, s. (1) 7 (2) 9. 2004.
- Nielsen B.: Datskaja Tjukotskaja Ekspeditsija. Ekspeditsionnyj ottjet. 59s. Danske Tjukotka Ekspeditioner, København 2004.
- Nielsen B.: Siberian Yupik Eskimos. Ethnicity and cultural fragmentation in Post-Soviet Russia. i: Dynamics and Shifting Perspectives. Arctic Societies and Research. Proceedings of the First IPSSAS Seminar, Nuuk 2002 s. 49-58. Michèle Therrien (red.). Ilisimatusarfik, Nuuk 2004.
- Nielsen B.: 3. Danske Tjukotka Ekspedition. Ekspeditionsrapport. 53s. Danske Tjukotka Ekspeditioner, København 2004.
- Pedersen C.V.: Bemærkninger til Mehdi Mozaffaris bog Fatwa – Violence & Discourtesy. CHAOS – Dansk-norsk tidsskrift for religionshistoriske studier 31, 1999, s. 177-185. 1999.
- Pedersen C.V.: Safavidisk Iran under fire øjne. Semiramis VIII, s. 39-56. 2004.
- Pedersen C.V.: Kerstin Eksell, Wolfgang E. Scharlipp (red.). Naqd – Tidsskrift for Mellemøstens litteratur. Naqd 6, 96s. Kopsiservice, Københavns Universitet, København 2004.
- Petersen M.B., Jensen C.H., Hermansen B.D.: The Neolithic Shkarat Msaied website. min. 11 sider i udprint. Københavns Universitet 2004.
- Rønsager M.: The status and social position of the West Greenlandic midwives in the period 1820-1925. i: Dynamics and shifting perspectives. Arctic societies and research. Proceedings of the First Ipssas seminar, Nuuk 2002 s. 12. Michèle Therrien (red.). Ilisimatusarfik, Nuuk 2004.
- Saxer C.J.: Democratic Transition and Institutional Crafting: The South Korean Case. Democratization 3, s. 45-64. 2003.
- Saxer C.J.: General and Presidents: Establishing Civilian and Democratic Control in South Korea. Arm'd Forces & Society 2, s. 19. 2003.
- Saxer C.J.: 'A Generational Earthquake'? An Analysis of the 2002 Presidential Election in South Korea. Copenhagen Journal of East Asian Studies 18, s. 20. 2003.
- Scharlipp W.E.: Eine pentaglotte Liste der Epitheta, Charakteristika und Kennzeichen des Buddha aus dem lamaistischen Kulturkreis. Central Asiatic Journal 48/1, s. 104-117. 2004.
- Scharlipp W.E.: Kurtulus yolunda. A work on Central Asian literature. Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft 154/1, s. 242-244. 2004.
- Scharlipp W.E.: The Decipherment of the Turkish Runic Inscriptions and its effect on Turkology in East and West. Journal of Turkish Civilization Studies 1, s. 303-318. 2004.
- Scharlipp W.E.: Den Tyrkiske Invasion af Cypern 1974. Tilvejebringelse af nogle glemte eller ignorerede fakta fra en konflikt. Semiramis. Kilder til Historien 8, s. 109-123. 2004.
- Scharlipp W.E.: Momothism or Polytheism? Western Conceptions of the Old Turkish Religions in the Steppe Empires. i: The First International Scientific Conference "Tengriant: the World View of the Altaic Peoples" s. 50-57. Wolfgang-E. Scharlipp e.a. Tengir Ordo, Bishkek/Kirgisien 2003.
- Scharlipp W.E.: CNI. Naqd. Tidsskrift for Mellemøstens litteratur. 1s. 2004.
- Scharlipp W.E.: Religious Revival and Identity in Modern Kirghistan. Central Asiatic Journal 48/2, s. 234-244. 2004.
- Sejersen F.: Horizons of Sustainability in Greenland: Inuit Landscapes of Memory and Vision. Arctic Anthropology 41(1), s. 71-89. 2004.

- Sejersen F.: Local knowledge in Greenland – Arctic perspectives and contextual differences. i: *Cultivating Arctic Landscapes: Knowing & Managing Animals in the Circumpolar North* s. 33-56. David G. Anderson & Mark Nuttall (red.). Berghahn Press, Oxford 2004.
- Sejersen F.: Scoresbysundhistorier. *Tidsskriftet Antropologi* 46, s. 154-155. 2004.
- Sejersen F.: Kolonialismens dobbelte anatomi. 5 s. 2004.
- Sejersen F.: Akademisk networking. 5s. 2004.
- Sejersen F.: Sociale og kulturelle konsekvenser af klimaændringer i Arktis. 5s. 2004.
- Sejersen F.: Klimaændringer i Grønland : et sociokulturelt perspektiv. 5s. 2004.
- Sejersen F.: Inuit Kultur og Samfund, traditionel tid. 900 s. 2004.
- Sejersen F.: Inuit Kultur og Samfund, moderne tid. 900 s. 2004.
- Sejersen F.: Cultural Fetishism in Arctic Wildlife Management. 10 s. 2004.
- Skovgaard-Petersen J.: Profetens jihad. Carsten Niebuhr Biblioteket 6, s. 9-12. 2004.
- Skovgaard-Petersen J.: The Global Mufti. i: *Globalization and the Muslim World* s. 153-65. Schaebler & Stenberg. Syracuse University Press, New York 2004.
- Skovgaard-Petersen J.: Den arabiske debat om islam og menneskerettigheder. i: *Tanken om menneskets ret* s. 77-89. Andersen, Hørmig & Reuter. Anis, København 2004.
- Skovgaard-Petersen J.: Illustrations of Islam. Reflections on the Historical Role of Muslim Mass Media. i: *From Handaxe to Khan. Essays presented to Peder Mortensen on the occasion of his 70th birthday* s. 297-316. von Folsach, Thrane & Thuesen. Aarhus University Press, Aarhus 2004.
- Skovgaard-Petersen J.: Consultation in Medina. i: *The Wrath of the Damned* s. 107-18. Barfoed & Jerichow. Danish Pen, Denmark 2003.
- Skovgaard-Petersen J.: A Typology of State Muftis. i: *Islamic Law and the Challenges of Modernity* s. 81-98. Haddad & Stowasser. Alta Mira Press, New York 2004.
- Sobisch J-U.: Definition und Funktion des pratimoksha und samsara der Bodhisattvas im tibetischen Buddhismus. Horin: *Comparative Studies in Japanes Culture* 10, s. 125-150. 2004.
- Thuesen I.: The Stone and Bronze Ages. *Historisk-filosofiske Skrifter* 28, s. 22-37 og 131-153. 2004.
- Thuesen S.T.: Shifting Perspectives on the Past: Genres, Traditions and Local History. i: *Dynamics and Shifting Perspectives. Arctic Societies and Research. Proceedings of the First IPSSAS Seminar, Nuuk 2002.* s. 123-130. Michèle Therrien (red.). Ilisimatusarfik, Nuuk 2004.
- Thuesen S.T.: Local Response to Community Crises: the Early Formation of Associations in Greenland. Working Paper for INALCO Symposium, Paris, Dec. 2004. 9s. 2004.
- Thunø M.: Transnational Chinese: Fujianese Migrants in Europe. 252 s. Frank N. Pieke, Pal Nyeri, Mette Thunø, Antonella Ceccagno Stanford University Press, Stanford, California 2004.
- Thunø M.: Chinese Overseas studies coming of age. *IIAS Newsletter* 35, November, s. 20. 2004.
- Thunø M.: Ma & Cartier, Eds., *The Chinese Diaspora* (Rowman & Littlefield, 2003). *China Information* Vol. 18, no. 2, s. 335-337. 2004.
- Thunø M.: Manying Ip, Ed., *Unfolding History, Evolving Identity* (Auckland: Auckland University Press, 2003). *China Information* Vol. 18, no. 2, s. 335-337. 2004.
- Walmsley A.G.: Archaeology and Islamic Studies: the development of a relationship. i: *From Handaxe to Khan: essays presented to Peder Mortensen on the occasion of his 70th birthday* s. 317-329. K.V. Folsach, H. Thrane og I. Thuesen. Aarhus University Press, Aarhus 2004.
- Walmsley A.G.: Recent Advances in Islamic Archaeology. i: *Stony Brook University USAID-Iraq HEAD Project Summer Workshop in Near Eastern Archaeology and Cuneiform Studies* s. CD3. Stone, Elizabeth. American Center for Oriental Research, Amman 2004.
- Whitelam K., Thompson T.L., Lemche N.P., Hjelm I., Muna Z.: *The Latest News in the History of Ancient Palestine*. i: *The Latest News in the History of Ancient Palestine* s. 249. Cadmus Press, Damaskus og Beirut 2004.

Afdeling for Religionshistorie

- Andersen P.B.: Er folkekirken Danmarks civilreligion. s. 1-5. Satsningsområdet i Det 21. århundrede, København 2004.
- Andersen P.B., Luchau P.: Religion – En psykisk ressource? *Psykiatri – Information* nr. 3 11. årgang, s. 10-11. 2004.
- Andersen P.B., Luchau P.: Tro og religiøst tilhørsforhold i Europa. i: *Danskernes særpræg* s. 248 – 268. Peter Gundelach (red.). Hans Reitzels Forlag, København 2004.
- Breengard C., Ahren B., Jarlert: (eds.). *Lund – Medeltida Kyrkometropol. Årsbok 2004*, s. 27 – 46. Stiftshistoriska Sällskapet i Lund Stift 2004.
- Hvithamar A.: Kirken i Rusland og Rusland i Kirken. Perspektiver på den Ortodokse Kirkes Sociale Doktrin i relation til det russiske kirke-stat forhold i det 21. århundrede. 210s. Det Humanistiske Fakultet, København 2003.
- Hvithamar A.: Mellem himmel og jord. Kirkerummet i den russiske ortodokse kirke. i: *Undervejs mod Gud. Rummet og rejsen i middelalderlig religiøsitet* s. 188-204. Britt Istoft og Mette Birkedal Bruun (red.). Museum Tusulanum, København 2004.
- Hvithamar A.: (red.). *Icons. The Egon Sommer collection.* s. 6-140. Bruun Rasmussen Kunstauktioner, København 2004.
- Hvithamar A.: Egon Sommers ikoner. *Auktionsliv* 5, s. 38-43. 2004.
- Hvithamar A.: Den russisk-ortodokse kirke i Danmark. 6 s. København 2004.
- Højsgaard M.T.: Netværksreligion. Religiøse strømninger i begyndelsen af det 21. århundrede belyst gennem analyser af organiseret, internetmedieret religionsdebat på dansk. 352 s. Københavns Universitet, Det Humanistiske Fakultet, København 2004.
- Højsgaard M.T.: Anmeldelse af: Carsten Lingren, *Årets fester – i det multikulturelle Danmark, Borgen, København 2000.* 242 s. Med forord af Mikael Rothstein. s. 138-139. Museum Tusulanums Forlag, København 2004.
- Højsgaard M.T., Rasmussen L., Larsen L.: (red.). *Moderne tider! Islam og kristendom i det moderne samfund belyst via internetmateriale.* s. 83-99. Tiderne Skifter, København 2004.
- Istoft B.: Kroppen som rejsmiddel. Sjølevandring og frelse hos katharerne. i: *Undervejs med Gud – Rummet og rejsen i middelalderlig religiøsitet* s. 238-255. Mette Bir-

- kedal Bruun & Britt Istoft (red.). *Museum Tusulanums Forlag, København 2004.*
- Istoft B., Bruun M.B.: (red.). *Undervejs mod Gud – rummet og rejsen i middelalderlig religiøsitet.* 286s. Museum Tusulanums Forlag, København 2004.
- Lisdorf A.: *The Spread of Non Natural Concepts.* *Journal of Culture and Cognition* vil. 4 issue 1, s. 151-174. 2004.
- Lisdorf A.: *At navigere i et farefyldt hav.* *Religionsvidenskabeligt tidsskrift* 44, s. 27-41. 2004.
- Lisdorf A.: *Indledning. i: Religionsvidenskabens komparative udfordring* s. 9-17. Joel Haviv, Anders Lisdorf, Peter Weiss Poulsen. 2004.
- Lisdorf A., Haviv J., Poulsen P.W.: (red.). *Religionsvidenskabens komparative udfordring.* *Chaos*, 157s. Museum Tusulanum, København 2004.
- Mortensen K.M.: *Kødet blev ord, en teologisk læsning af Julia Kristina.* *Matrix, Nordisk tidsskrift for psykoterapi* 19, årgang 2, juli 2002, s. 169-184. 2002.
- Nielsen J.: *Metropolen Teotihuacan: Et eksempel på urbanisering i Mesoamerika. i: Vandkunstens mange ansigter* s. 95-100. Henriette Lyngstrøm Birger Storgaard (red.). København 2004.
- Nielsen J.: *The Coyote and the Tasseled Shield: A possible Titular Glyph on a Late Xolalpan Teotihuacan Tripod.* *Mexicon* Vol. XXVI, No. 3, s. 61-64. 2004.
- Nielsen J.: *Return to the Great Forests: Frans Blom's Letters from Palenque (Part 1).* *The P.A.R.I. Journal* Vol. IV, No 3, s. 7-10. 2004.
- Nielsen J.: *Return to the Great Forest: Frans Blom's Letters from Palenque (Part 2).* *The P.A.R.I. Journal* Vol. IV, No.4, s. 13-16. 2004.
- Nielsen J.: *Return to the Great Forests: Frans Blom's Letters from Palenque (Part 3).* *The P.A.R.I. Journal* Vol. V, No. 1, s. 8-11. 2004.
- Nielsen J.: *Return to the Great Forests: Frans Blom's Letters from Palenque (Part 4).* *The P.A.R.I. Journal* Vol. V, No. 2, s. 13-16. 2004.
- Rothstein M.: *Essentialismens dæmoner.* *Religion* 2, s. 49-52. 2004.
- Rothstein M.: *Det kulturradikale pip. i: Religionslærerens Håndbog* s. 154-156. Carsten Bo Mortensen (red.). Religionspædagogisk Forlag, København 2004.
- Rothstein M.: *Biblen som rettesnor og symbol i dagens Danmark.* *Bibliana Museum Tusulanum* 1, s. 42-48. 2004.
- Rothstein M.: *Regulating New Religions in Denmark. i: Regulating Religion: Case Studies from Around the Globe* s. 221-236. James Richardson (ed.). Kluwer Press, New York 2004.
- Rothstein M.: *Religious Minorities and New Religious Movements in Denmark. i: New Religious Movements in the 21st. Century (etc.)* s. 35-48. Philip C. Lucas & Thomas Robbins (eds.). Routledge, New York 2004.
- Sand E.R.: *Klassisk hinduistisk eskatologi ifølge teksten Śṛoḍdhara.* *Chaos. Dansk-Norsk Tidsskrift for Religionshistoriske Studier* 39, s. 14. 2004.
- Sørensen J.P.: *Det kognitive og det retoriske niveau i komparative religionsstudier. i: Religionsvidenskabens komparative udfordring* s. 127-136. J. Haviv, A. Lisdorf, P. Weiss Poulsen (red.). Museum Tusulanums Forlag, København 2004.
- Sørensen J.P.: *Ritualer og studiet af forhistorisk religion.* *Arkæologisk Forum* nr. 11, s. 2-8. 2004.
- Tybjerg T.: *Forskningshistorie og metodologi: Indføring.* 42s. 2004.
- Warburg M.: *Globalisering og dansk civilreligion.* *Universitetsavisen* 15, s. 10-11. 2004.
- Warburg M.: *Religion i det 21. århundrede: Et tværfakultært sätningssområde på Københavns Universitet.* *Religion, Tidsskrift for Religionslærerforeningen for Gymnasiet og HF* nr. 1, s. 10-15. 2004.
- Warburg M.: *From Circle to Community: The Bahá'í Religion in Denmark, 1925-2002.* *Studies in the Bahá'í and Bahá'í Religions*, vol.14 i: *Bahá'í s in the West* s. 228-263. Peter Smith (ed.). Kalimat Press, Los Angeles 2004.
- Warburg M.: *De l'islam á la religion baha'ie. i: La naissance des nouvelles religions* s. 145-182. Jean-Francois Mayer og Reender Kranenborg (red.). Georg Editeur, Genève 2004.
- Westergaard P.K.: *Gérhard Franceschi, Asger Jorn & Oddgeir Hoftun: Stavkirkerne – og Det norske middelaldersamfundet,* København 2002. s. 156-163. Museum Tusulanums Forlag, København 2004.
- Westergaard P.K.: *Peter C. Kjærgaard: Wittgenstein og Videnskaberne,* Århus 2004. s. 183-187. Slagmark, Århus 2004.
- Westergaard P.K.: *Wittgenstein og videnskaberne.* s. 183-187. Slagmark, Århus 2004.

Østeuropæisk Afdeling

- Bagger H.: *Østeuropas historie og kultur.* 278s. Kompendieudsalget, Det Humanistiske Fakultet 2004.
- Engberg S.G.: *Et etnisk kludetæppe.* *Sfinx* 27. Årgang nr. 2, s. 97 – 104. 2004.
- Engberg S.G.: *Romanos Lekapenos and the Mandilion of Edessa. i: Byzance et les reliques du Christ.* *Centre de recherche d'Histoire et Civilisation de Byzance, Monographies* 17 s. 123-142. ed. J. Durand et B. Flusin. Paris 2004.
- Hoff L.: *Mia hyperealistike antiparathese – hoi ideologikes synkruseis anamesa ston Nikola Kalas kai ton Andre Breton kata ten diärkeia tu B Pagkosmiu Polemu.* *Nea Synteleia Bind I*, 43 – 54, s. 27-40. 2004.
- Nørgaard L.: *Synopse tes neollenikes logotechnias kata ton Laskarato – Pros chrese tu filu Theodoru Chansen.* *Porfyra* Nr. 112, s. 271-278. 2004.
- Nørgård-Sørensen J.: *Russian cardinal numerals: meaning, morphology, and syntax.* *Scando-Slavica* 50, s. 71-88. 2004.
- Olander T.K.: *The ending-stressed word-forms of the Baltic and Slavic mobile paradigms.* *Innsbrucker Beiträge zur Sprachwissenschaft* 112, i: *Per aspera ad asteriscos.* *Studia Indogermanica in honorem Jens Elmegård Rasmussen sexagenarii Idibus Martiis anno MMIV* s. 407-417. A. Hyllested, A.R. Jørgensen, J.H. Larsson, T. Olander. *Innsbrucker Beiträge zur Sprachwissenschaft, Innsbruck* 2004.
- Olander T.K., Hyllested A., Jørgensen A.R., Larsson J.H.: (eds.). *Per aspera ad asteriscos.* *Studia Indogermanica in honorem Jens Elmegård Rasmussen sexagenarii Idibus Martiis anno MMIV.* *Innsbrucker Beiträge zur Sprachwissenschaft* Nr. 112, s. 1-640. *Innsbrucker Beiträge zur Sprachwissenschaft, Innsbruck* 2004.
- Willert T.S.: *Circumvention Strategies – An Analytical Approach to Interviews with Pupils Talking about Greece and Europe.* 10s. *Education-line* 2004.

Studienævn ved Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier – Sprog, Religion og Samfund

Asiatisk Studienævn

Medlemmer

Pr. 1.2.2004 bestod studienævnet af Marie Højlund Roesgaard (studieleder), Kenneth G. Zysk, Mette Thunø og stud.mag.erne Josefine Hjejle og Signe Brandt Overgaard (næstformand). I forbindelse med nyvalg blandt studenterne udtrådte Signe Brandt Overgaard efter eget ønske pr. 1. april, mens Josefine Hjejle blev siddende, og stud.mag.'erne Diana Dujardin og Jeff Friedmann (næstformand) indtrådte som nye medlemmer.

Beretning

Studienævnet har i en stor del af året arbejdet med institut-sammenlægning, blandt andet er antropologi som faglighed blevet lagt ind under studienævnet ved en H-VIP med ansvar for Komparative Kulturstudier. Studienævnet for Asiatisk og Studienævnet for Eskimologi har besluttet at lade sig sammenlægge fra 1.2.2005 under navnet Studienævn for Asiatisk, Eskimologi og Komparative Kulturstudier (AsEKK). Der er, ligeledes i forlængelse af institutsam-

menlægningen, etableret et antal udvalg, hvor studienævnrepræsentanter bl.a. deltager i arbejde med studieordninger, internationalisering, udslusning, praktik med videre. Det er vores indtryk, at de studieordninger, vi har gennemført for de østasiatiske fag i 2001 og 2002, virker efter hensigten. Erfaringerne fra disse er blevet inddraget i arbejdet med nye studieordninger i 2004, med henblik på at indføre de samme forbedringer i de syd- og sydøstasiatiske studieordninger. Der er indgået en samarbejdsaftale med Lunds Universitet om Asienstudier over Øresund.

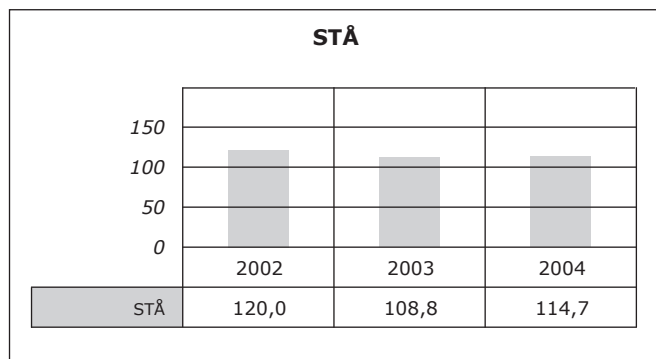
Studienævnets STÅ-produktion har siden 2001 udvist et markant fald, der i al væsentlighed skyldes to faktorer. For det første kan over 80% af tilbagegangen i 2002 direkte tilskrives overflytningen til Handelshøjskolen af JAPØK-uddannelsens propædeutik, der indtil da lå i studienævnets regi. For det andet var 2002 den første STÅ-opgørelse, efter at en stor del af studienævnets fag gik over til kun at optage nye studerende hvert andet år, og de to fag, der ikke har haft optag i denne statistikperiode, stod for næsten hele det resterende fald i 2002. Det samme mønster har gjort sig gældende i 2003 og 2004, og vi mener derfor, at der er tale om en permanent mindskelse af STÅ-produktionen, på grund af det ændrede optag. Dog er det glædeligt at konstatere, at STÅ-produktionen i 2004 har vist den første stigning siden 2000, noget vi tilskriver effekten af vore nye studieordninger, kurser i studieteknik, fagmøder på de enkelte fag mellem studerende og ansatte, samt arbejdet med pædagogisk og it-mæssig opkvalificering af undervisningspersonalet.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning

Indskrivningsfag	Aktivitetssområder				
	Asiatisk	Øvrig hum.	Sund. fak.	Meritoverført	I alt
Østasiatisk	15,5	0,0		2,0	17,5
Indisk	8,8	0,5			9,3
Japansk	28,0	2,8		4,5	35,3
Kinesisk	27,0	5,3	0,2	0,4	32,8
Koreansk	4,8	0,0			4,8
Thai	4,5	1,8			6,3
Tibetansk	9,3	0,9		0,3	10,4
Religionsfagene	2,3				
Engelsk	1,5				
Filosofi	1,5				
Sprogpsykologi	1,3				
Lingvistisk	1,0				
Filmvidenskab	1,0				
Øvrig hum.	1,8				
Meritstuderende	1,5				
Gæstestuderende	5,3				
I alt	114,7				

STÅ 2002-2004

Studieleder Marie H. Roesgaard

Studienævnet for Nærorientalske Studier

Medlemmer

Pr. 1.2.2004 bestod studienævnet af lærerne Charlott Hoffmann, Kim Ryholt, Claus V. Pedersen, Jakob Skovgaard-Petersen (studieleder) og Aage Westenholz. Suppleanter: Paul John Frandsen, Wolfgang Scharlipp. Studerende var Aiysha Abu-Laban, David Walther Birk, Anna Devantier, Rasmus Kjær og Katrine Mørkeberg. Studenter-suppleanterne var Caroline Gjellerod og Helle Joensen.

Studienævnet konstituerede sig med Jakob Skovgaard-Petersen som formand, Rasmus Kjær som næstformand, og Kim Ryholt som viceformand. I løbet af året udtrådte Charlott Hoffmann og blev erstattet af Wolfgang Scharlipp. 1.8. afløstes Jakob Skovgaard-Petersen som formand af Kim Ryholt. Skovgaard-Petersen blev nu viceformand.

Beretning

Studienævnet på Carsten Niebuhr Afdelingen dækker fagene arabisk, hebraisk, persisk, tyrkisk, assyriologi, ægyptologi og nærorientalsk arkæologi. Det bliver sammensat, så flest mulige af disse fag er repræsenteret.

Studienævnet udarbejdede i efteråret 2004 nye BA-studieordninger til samtlige fag, ifølge nye retningslinjer fra fakultetet. En ny kandidatuddannelse i Islamiske Studier, som skulle være trådt i kraft den 1.9.2004, blev udskudt, da fakultetet erkendte, at den skulle sendes til godkendelse i Ministeriet.

Arbejdet med udbygningen af undervisningen på internettet er fortsat med nye kurser på arabisk, samt arbejde på nye kurser i tyrkisk og persisk.

Studienævnet har gennemført skriftlige evalueringer af samtlige undervisningstilbud i såvel forår som efterår. Generelt viser de studerendes besvarelser en stor tilfredshed med undervisningen.

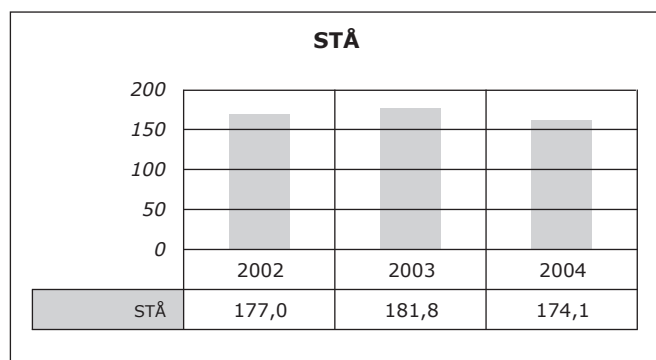
Samarbejdet mellem faget arabisk og Hærens Sprogskole er fortsat, hvorved lærere fra den samfundsfaglige del af faget har givet to lange og fem korte kurser på Svanemøllen Kaserne.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning

Indskrivningsfag	Aktivitetssområder				I alt
	Nærorientalsk	Øvrig hum.	Teologi mv.	Meritoverført	
Persisk	3,5	0,8			4,3
Assyriologi	6,8	0,3		1,0	8,0
Tyrkisk	11,6	2,0			13,6
Nærorientalsk arkæologi	44,0	4,8	0,5	0,3	49,5
Ægyptologi	14,4	1,8		0,4	16,5
Arabisk	59,1	6,5	1,0	1,5	68,1
Hebraisk	13,8			0,6	14,4
Religionsfagene	5,0				
Historie	3,0				
Forhist. Arkæologi	1,8				
Engelsk	1,0				
Klassisk Arkæologi	1,0				
Fransk	0,8				
Sprogpsykologi	0,5				
Øvrig hum.	2,9				
Samfundsvidenskab	0,5				
Meritstuderende	4,1				
Gæstestuderende	0,5				
I alt	174,1				
Åben uddannelse	27,6				

STÅ 2002-2004

Studieleder Jakob Skovgaard-Petersen i foråret 2004 og Kim Ryholt studieleder i efteråret 2004

Studienævnet for Eskimologi

Medlemmer

Pr. 1.2.2004 bestod studienævnet af Frank Sejersen (studieleder) og Karina Fleischer (studerende).

Beretning

Studienævnet har været engageret i arbejdet med at koordinere undervisning med andre fag på Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier blandt andet inden for områderne antropologisk teori, feltarbejde og kulturanalyse. Studienævnet har som led i styrkelsen af undervisningstilbuddene besluttet, at enkelte af de eksisterende undervisningsforløb udbydes gennem Åbent Universitet fra efteråret 2005. Institutsammenlægningen har endvidere medført behov for koordinering af studievejledning, uddannelsesudbud samt studieledelse. Som led i denne proces har Asiatisk Studienævn og Studienævnet for Eskimologi igennem året arbejdet på at slå sig sammen med effekt fra februar 2005. Ud-

arbejdelsen af nye studieordninger, de dertilhørende kompetencebeskrivelser, ændringer i undervisningen og i eksamensformer, er blevet stimuleret af en kontinuerlig diskussion og evaluering af primært sprogundervisningen. Studienævnet har endelig arbejdet på at færdiggøre de projekter, som blev søsat i forbindelse med flerårsaftalemidlerne:

Eskimologi som videnscenter og dialogpartner for erhvervsliv og kulturinstitutioner.

International rekruttering af studerende.

International evaluering af sprogundervisningen på Eskimologi.

Udvikling af lærerkorpsets it-kompetencer.

Nyudvikling af sprogundervisningen i vestgrønlandsk.

Statistik

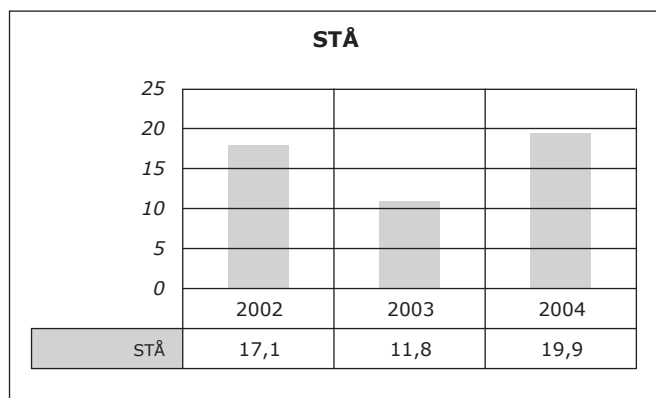
Afdeling for Eskimologi og Arktiske Studier har oplevet en positiv fremgang i STÅ i løbet af året fra 11,8 til 19,88, hvilket blandt andet må tilskrives nye studieudbud samt en aktiv ny årgang.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning

Indskrivningsfag	Aktivitetssområder				
	Eskimologi	Minoritetsstudier	Euro. Etnologi	Meritoverført	I alt
Eskimologi	16,9	0,3	0,3	2,0	19,4
Engelsk	0,5				
Musikvidenskab	0,5				
Pædagogik	0,5				
Filosofi	0,5				
Biologi	0,5				
Statskundskab	0,5				
I alt	19,9				

STÅ 2002-2004

Studieleder Frank Sejersen

Studienævnet for Religionsfagene

Medlemmer

Pr. 1.2.2004 bestod studienævnet af Mikael Rothstein (studieleder), Jørgen Podemann Sørensen (eksamensleder), Morten Warmind, Peter K. Westergaard, Christie Andersen (stud.), Signe E. Hubbard (stud.), Mette Johnsen (stud.) og Mikkel Dahlbæk Sigurdsson (stud.).

Beretning

Det forløbne år har været præget af forandringer. Afdeling for Religionshistorie indgår nu i Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier, og har som sådan arbejdet på at etablere et fagligt såvel som administrativt samarbejde med de andre fag og afdelinger. De helt konkrete resultater af denne proces venter i en ikke for fjern fremtid. I mellemtiden har vi fortsat arbejdet med at udvikle studiemiljøet og uddannelserne.

Studienævnet har stået bag en række arrangementer i form af ekskursioner, foredrag mv., vi har i det små eksperimenteret med nye undervisningsformer, vi har gennem-

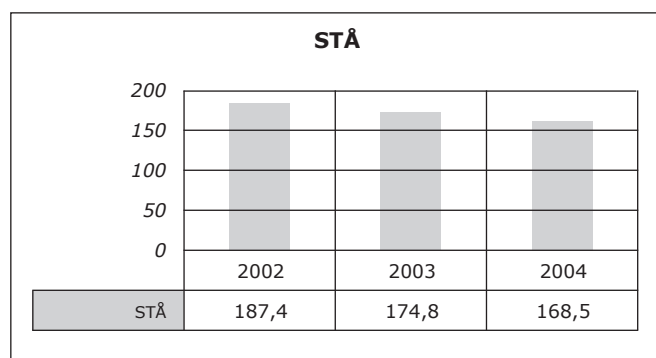
ført en undersøgelse af de studerendes motiver for at vælge vores uddannelse, og vi har forsøgt at forenkle og rationalisere eksamenstilmelding mv. Udarbejdelsen af en ny BA-ordning har været nævnets vigtigste opgave. Ved udgangen af 2004 var arbejdet godt på vej (og blev sidenhen færdiggjort ultimo januar). En anden stor udfordring har været etableringen af it-baseret fjernundervisning, i første gang under Åben Uddannelse. Vi kan glæde os over et meget fint resultat! I det hele taget har studienævnet arbejdet energisk og konstruktivt. På grund af fratrædelser har der været en vis udskiftning på enkelte undervisningstilbud, men det har ikke medført de store problemer. Endelig bør det bemærkes, at de studerende ved religionsfagene løbende afgiver særdeles positive evalueringer af undervisningen, at vi har få eksamensklager og at vores eksamensproduktion er tilfredsstillende, selv om vi har oplevet et mindre fald. Vi konstaterer, at de religionsvidenskabelige fag har meget at byde på, fagligt i snæver forstand såvel som i forhold til offentligheden. Vi ser derfor frem til 2005 med de bedste intentioner om også fortsat at tilbyde humanistisk og samfundsvidenskabelig undervisning om religion på højeste niveau.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning

Indskrivningsfag	Aktivitetssområder							
	Religion	Nærori-entalsk	Minori-tetsstud.	Historie	Øvrig hum.	Samf.-vidensk.	Merit-overført	I alt
Religionsfagene	118,8	5,0	4,3	4,3	18,0	1,0	4,3	155,5
Kristendomshistorie	2,5				0,5	0,0		3,0
Religionssociologi	23,5		0,3		1,0	0,0	1,0	25,8
Historie	3,0							
Engelsk	1,5							
Dansk	1,3							
Fransk	1,0							
Italiensk	1,0							
Filosofi	1,0							
Øvrig hum.	4,3							
Meritstuderende	9,8							
Gæstestuderende	1,0							
I alt	168,5							
Åben uddannelse	15,5							

STÅ 2002-2004

Studienævnet for Indianske Sprog og Kulturer**Medlemmer**

Pr. 1.2.2004 bestod Studienævnet af Lone Albrechtsen, Una Canger, Mettelise Fritz Hansen og Jesper Nielsen.

Beretning

Studienævnet har bemærket, at der i det forløbne år har været en positiv, stigende aktivitet hos de studerende, et usædvanlig samarbejde årgangene imellem, og et generelt og smittende engagement.

Studienævnet har i 2004 udbudt to nye og tværfaglige kurser, "Religion i Mesoamerika" og "Kunst i Meso- og Sydamerika".

Ved Humaniorafestivalen (24.4.) stod Indianske Sprog og Kulturer for to godt besøgte arrangementer:

- "Minikursus om mayaernes skrift med spændende eksempler" ved studerende Simone Monterroso, Tine Nielsen og amanuensis Jesper Nielsen.

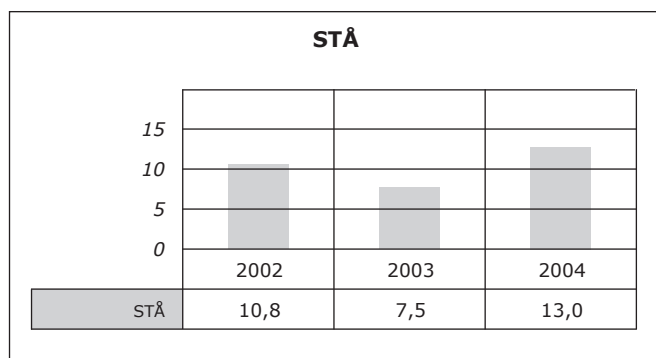
- Diskussion mellem forfatter Ib Michael, lektor Una Canger og amanuensis Jesper Nielsen om "Vellykket samarbejde mellem forskere og den inspirerede forfatter".

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning

Indskrivningsfag	Aktivitetsområder			
	Indiansk	Spansk	Øvrig humaniora	I alt
Indianske Sprog & Kultur	11,8	1,0	0,8	13,5
Engelsk	0,3			
Filosofi	0,3			
Meritstuderende	0,8			
I alt	13,0			

STÅ 2002-2004

Studieleder Una Canger

Studienævnet for Slavisk**Medlemmer**

Pr. 1.2.2004 bestod studienævnet af lektorerne Hans Bagger, Joel Nordborg Nielsen (formand), Krzysztof Stala og stud.mag.erne Rune Brandt Larsen, Ditte Folke Kikkert Henriksen, Lana Tankosa Nikolic. Fra 18.10.2004 er studentermedlemmerne: Rune Brandt-Larsen, Mette Brix og Majken Götche Sand.

Beretning

Studienævnet har ud over de månedlige møder i undervisningsperioderne i det forløbne år, især været optaget af udviklingsarbejdet vedrørende en ny uddannelse i Balkanstudier, der blev godkendt af Ministeriet for Teknologi og Ud-

vikling i slutningen af året. Der vil blive optag til den nye uddannelse i sommeren 2005. Første gang vil der blive med bulgarsk som optagssprog. Studienævnet har desuden været beskæftiget med udarbejdelsen af nye studieordninger for BA-uddannelsen i Bulgarsk, Polsk og Russisk. Den øvrige undervisning er gennemført efter planerne. Som følge af en ændring af fordelingen af de slaviske småfag mellem Københavns Universitet og Aarhus Universitet er tjekkisk og serbokroatisk under afvikling. Studienævnet ser til gengæld frem mod en udvikling af bulgarsk og polsk, som fremover er placeret udelukkende ved Københavns Universitet.

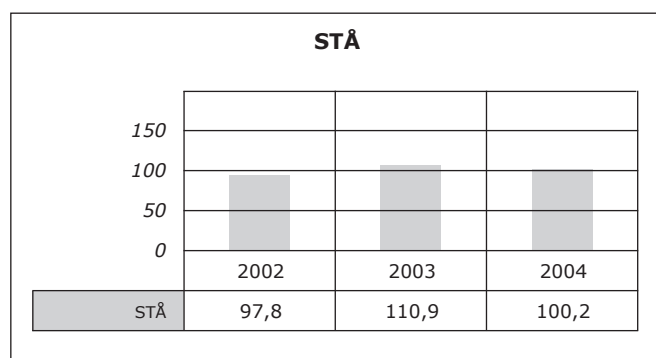
Evaluering af undervisningen (dvs. de enkelte undervisningsforløb) har fundet sted i maj og i november 2004, begge med tilfredsstillende resultat.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning

Indskrivningsfag	Aktivitetssområder			
	Slavisk	Øvrig humaniora	Meritoverført	I alt
Bulgarsk	5,0			5,0
Polsk	9,5	2,1	1,5	13,1
Russisk	37,5	4,9	3,0	45,4
Serbokroatisk	6,0		0,3	6,3
Tjekkisk	2,1	0,5		2,6
Øststatskundskab	7,3	0,3	1,0	8,5
Balkanistik	0,6			0,6
Engelsk	3,5			
Historie	3,1			
Litteraturvidenskab	1,4			
Religionsfagene	0,9			
Retorik	0,5			
Dansk	0,4			
Lingvisk	0,3			
Pædagogik	0,3			
Persisk	0,3			
Meritstuderende	4,5			
Gæstestuderende	17,2			
I alt	100,2			
Åben uddannelse	9,7			

STÅ 2002-2004

Studienævnet for Grækenlandsstudier

Medlemmer

Pr. 1.2.2004 bestod studienævnet af lærerne Sysse Engberg (studieleder) og Pia Johansen. Studerende var Maria Frantzoulis (næstformand) og Sandra Lucas.

Beretning

Studienævnet for Moderne Græsk besluttede på mødet den 23.11.2004 at studienævnet skifter navn til Studienævnet for Grækenlandsstudier.

En planlagt ekskursion til "Det kristne Ægypten", dvs. det koptiske og græsk-ortodokse befolkningselement, måtte foreløbig opgives, da terrorister foretog bombeangreb på halvøen Sinai, som skulle have været base for ekskursionen med bl.a. det græske Katerinakloster; ekskursionen kan forhåbentlig gennemføres på et senere tidspunkt.

Studienævnet har i samarbejde med RUC og Lunds Universitet dannet Greek Studies Network (Øresund) og har modtaget 60.000 sv.kr. i støtte fra Øresundsuniversitetet til

et pilotprojekt i perioden 2004-2006. Det er planen at oprette to fælleskurser om Grækenland, som skal tilbydes som internetkurser i 2005-2006 til de tre universiteters studerende. Kurserne hedder henholdsvis "Byzans (395-1453): Oversigt over det østlige Romerriges historie, litteratur og kunst" og "Grækenland i dag: Samfundsbeskrivelse og samfundsgeografi", og de forudsætter ikke kendskab til græsk sprog. Tiltaget skal ses i lyset af fagets beslutning om at åbne op for mere almene studieelementer og tilvalgskurser, som ikke i så høj grad er bundet til græsk sprog.

It-undervisningen i faget under åbent universitet er vokset støt og omfattede i 2004, hvor ca. 50 aktive studerende er bosat i Danmark, Sverige, Norge, Grækenland, og en enkelt i Kina. I juni 2004 blev de første tre fjernstuderende færdige med grundfaget "Moderne Græsk" efter at have gennemført studiet udelukkende på internettet.

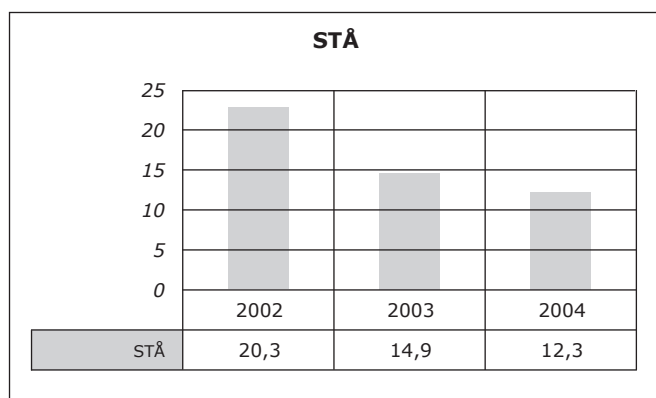
Den 24.9.2004 gennemførtes et velbesøgt internationalt Symposium med titlen "Cavafy – a Greek poet from Alexandria".

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning

Indskrivningsfag	Aktivitetsområder				I alt
	Grækenlandsstud.	Teologi	Græsk/Latin	Teatervidenskab	
Grækenlandsstudier	9,3	0,3	1,8	1,0	12,3
Lingvistik	0,6				
Klassisk Arkæologi	0,5				
Græsk/Latin	0,3				
Datalogi	0,6				
Meritstuderende	1,0				
I alt	12,3				
Åben uddannelse	13,8				

STÅ 2002-2004

Studieleder Sysse Engberg

Center for Sprogteknologi

Ledelse pr. 1.2.2004

Centeret ledes af direktør Bente Maegård og souschef Hanne Fersøe.

Adresse

Njalsgade 80
2300 København S
Telefon 35 32 90 90
Fax 35 32 90 89
cst@cst.dk
www.cst.dk

Institutlederens årsberetning

Seneste historiske udvikling

Center for Sprogteknologi (CST), der indtil udgangen af 2003 var en sektorforskningsinstitution, blev 1. januar 2004 fusioneret med Københavns Universitet, Det Humanistiske Fakultet.

Forskningsvirksomhed

CST arbejder såvel med grundforskning og anvendt forskning som med formidling. Nedenfor er centrets aktiviteter inddelt efter det faglige indhold.

1. Sprogteknologiske basisteknologier

1.1. Ord og ordbaser

Det vigtigste resultat er færdiggørelsen af STO, den sprogteknologiske ordbase, som er udarbejdet i et samarbejde med Handelshøjskolen i København og SDU og støttet af Videnskabsministeriet. (STO er ledet af CST, A. Bråsch). STO's mål var at producere en stor dansk ordbase (ca. 81.000 ord) som basisressource, fx for informationssøgning, talegenkendelse og -syntese, sproglige hjælpemidler for handicappede og undervisningsprogrammer. Ordene er beskrevet med morfologi og syntaks, og basen er nu til salg.

I LEXADV (ledet af CST, B.S. Pedersen) forskes der sammen med Oslo og Göteborgs Universiteter i adverbiers semantik.

I IDANNA (ledet af CST, C. Povlsen) arbejdes med et automatisk anonymiseringsværktøj for fortrolige juridiske tekster. Det er nødvendigt at anonymisere fortrolige tekster, inden andre kan få lov at bruge dem som materiale for udviklingen af talegenkendelse.

I EU-projektet NEMLAR (ledet af CST, B. Maegård) samarbejdes bl.a. med en række lande omkring Middelhavet om, at indsamle oplysninger om arabiske sproressourcer, samt om udvikling af nye arabiske ressourcer.

En opgave vedr. sproressourcer som CST har specialiseret sig i, er validering: sikring af at specifikationerne er overholdt. I 2004 er der bl.a. arbejdet med ressourcer til brug for automatisk oversættelse med talt input og output (H. Fersøe).

1.2. Formel sprogbeskrivelse og grammatik

Informationsstruktur i det danske sprog (P. Paggio). Der arbejdes med en beskrivelsesmodel for informationsstruktur i dansk. Den teoretiske baggrund for analysen er dels unifikationsbaseret grammatik, navnlig HPSG, dels konstruktionsgrammatik.

2. Integreerede sprogteknologiske anvendelser

2.1. Maskinoversættelse

CST's vigtigste aktivitet er PaTrans: Udvikling og vedligeholdelse af et fuldautomatisk engelsk-dansk maskinoversættelsessystem (CP). Lingtech A/S oversætter mere end 3 millioner ord årligt med PaTrans. Teksttypen, der oversættes, er patentdokumenter. I 2004 er fokuseret på overførsel fra Unix til Linux.

I SDMT-projektet samarbejder CST (CP, J. Wedekind) med Handelshøjskolen i København om statistiskbaseret maskinoversættelse.

2.2. Anden integreret sprogteknologi

Formålet med EU-projektet MOSES (PP) er at udvikle metoder til indholdsbaseeret søgning i hjemmesider og til semiautomatisk opmærkning af hjemmesiders indhold. Metoderne forsøges anvendt på hjemmesider fra Università Roma III og Det Humanistiske Fakultet, Københavns Universitet.

I det tværvidenskabelige projekt OntoQuery (BSP) udvikles teorier og metoder til indholdsbaseeret informations-søgning. Andre deltagere i projektet er Roskilde Universitetscenter (koordinator), Handelshøjskolen i København og Danmarks Tekniske Universitet.

VID (Viden og dokumenthåndtering med sprogteknologi, BSP) har til formål at udforske de forskellige muligheder som sprogteknologi frembyder inden for informations-søgning og dokumentproduktion. Intentionen er at understøtte de deltagende virksomheder i at udvikle værktøjer til bedre udnyttelse af egen viden, samt til bedre og mere effektiv produktion af dokumentation. Foruden CST omfatter projektet virksomhederne Bang & Olufsen Audio Visual, Zacco A/S og Nordea Bank AB, som er teknologibrugere, samt Navigo Systems A/S og Ankiro, som er teknologiproducenter.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

ABr: To adjunkturer på Handelshøjskolen i København.

Udvalg og fonde

ABr: Vice-president for EURALEX, European Association of Lexicographers.

BM: President for European Association for Machine Translation (EAMT), president-Elect for International Association for Machine Translation (IAMT) og president for European Language Resources Association (ELRA).

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

ABr: Rådgiver ved projektet 'A Magyar Tudományos Akadémia Nagyszótára' (det Ungarske Videnskabelige Akademi Storordbog).

CP: Konsulentbistand til It- og Telestyrelsen i forbindelse med formulering af kravspecifikation om dansk talegenkendelse.

Tillidshverv

BM: Comité de Coordination des Sciences et Technologies de l'Information et de la Communication, rådgivende udvalg for den franske forskningsminister, medlem af Nordisk Forskningspolitisk Råd, DEA's (Danmarks Erhvervs Akademi) fagpanel for sprogteknologi, Teknologirådets repræsentantskab og formand for Norges Forskningsråds sprogteknologiske forskningsprogram KUNSTI.

BSP, PP: Bedømmer for Norges Forskningsråd.

Formidling**Redaktionelle hverv**

BM: Editorial Board, Journal of Machine Translation, Executive Board, Journal of Language Resources and Evaluation.

Kongresser og symposier

CST: Arrangere, sammen med LAK, Sprogteknologisk Forum med 120 deltagere (HF, L.D. Jørgensen, BM), Arabic Language Resources and Tools conference, Cairo, med 100 deltagere (LDJ, BM).

PP, BSP: Medarrangør af workshop Ontolex 2004, PP: medarrangør af workshop om Multimodale Korpora, begge i forbindelse med LREC2004. PP: Workshop om Annotation af Multimodale Korpora, KTH, Stockholm. Medlem af programkomité: ABr: EURALEX 2004, BM: LREC 2004, CICLE 2005, AMTA 2004, Arabic Language Resources and Tools 2004, PP: ACL 2004.

Dokumentationscenter

Dansk dokumentationscenter for sprogteknologi (DanDok Center, J. Wedekind) skal tilvejebringe relevant viden om de sprogteknologiske forskningsmiljøer i Danmark.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Næsten alle CST's projekter er samarbejdsprojekter, der kan ses på centrets hjemmeside.

Gæsteforskere

Hercules Dalianis, KTH, Stockholm var NorFa-gæsteprofessor på CST.

Netværk

MUMIN (PP): Et netværk vedr. multimodale grænseflader, med partnere fra Danmark, Sverige og Finland. Nordisk netværk for dokumentationscentre for sprogteknologi (NorDokNet, JW) er et samarbejde mellem dokumentationscentre for sprogteknologi i Danmark, Island, Norge, Sverige og Finland.

SPINN (BSP): Et netværk vedr. harmonisering og sammenkædning af sprogteknologiske ordbaser i Norden. ca. 30 nordiske deltagere, har arrangeret et ph.d.-kursus.

Direktør Bente Maegård

Forbrug

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	6,8	6,4	13,2
DVIP	0,0	0,0	0,0
TAP	3,7	0,0	3,7
Årsværk i alt	10,5	6,4	16,8
Løn	4.762,0	3.267,0	8.029,0
Frikøb	-315,0	451,0	136,0
Øvrige drift	1.014,0	5.153,0	6.166,0
Anskaffelser	151,0	46,0	197,0
Bruttototal t.kr.	5.612,0	8.917,0	14.528,0

Stab*VIP Internt finansieret*

Bräsch, Anna Rosita; seniorforsker.
 Fersøe, Hanne; chefkonsulent.
 Hansen, Dorte Haltrup; datalingvist.
 Henriksen, Berit Heer; cand.comm.
 Henriksen, Lina, seniorkonsulent.
 Jongejan, Bart; softwareudvikler.
 Jørgensen, Lise Damsgård; datalingvist.
 Maegård, Bente; direktør.
 Navarretta, Costanza; seniorforsker.
 Nimb, Sanni Charlotte; adjunkt.
 Offersgård, Lene.
 Olsen, Sussi Anni; seniorudviklingsingeniør.
 Paggio, Patrizia; seniorforsker.
 Pedersen, Bolette Sandford; seniorforsker.
 Povlsen, Claus, seniorrådgiver.
 Wedekind, Jürgen Friedrich Georg; seniorforsker.

Fondsbevillinger*Carlsbergfondet*

– Infost – Udvikling af en formel, konstruktionsbaseret beskrivelsesmodel for informationsstruktur i dansk (Patrizia Paggio) kr. 413.400.

CIT Center for IT-forskning

– VID – Viden og Dokumenthåndtering med sprogteknologi (Bente Maegård) kr. 1.488.400.

EU

– TQ-PRO – Translation Quality for PROFESSIONALS (Bente Maegård) kr. 479.600.

– HOPE – HLT Opportunity Promotion in Europe (Bente Maegård) kr. 6.690.400.

– Enabler – European National Activities for Basic Language Resources (Bente Maegård) kr. 216.700.

– NEMLAR – a Network for Euro-Mediterranean LANGUAGE Resource and human language technology development and support. (Bente Maegård) kr. 1.108.400.

– NEMLAR – a Network for Euro-Mediterranean LANGUAGE Resource and human language technology development and support. (Bente Maegård) kr. 550.000.

– MOSES – Modular and scalable Environment for the Semantic web (Patrizia Paggio) kr. 1.188.500.

Forskningsstyrelsen

– SDMT – Statistical Dependency-based Machine Translation (Bente Maegård) kr. 360.000.

Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling

– STO – Dansk sprogteknologisk orddatabase (Bente Maegård) kr. 155.600.

Nordisk Ministerråd/Nordic

– Council of Ministers Leksikalsk beskrivelse af adverbier i norsk, svensk og dansk (Bolette S. Pedersen) kr. 539.100.

NorFa

- Nordisk Forskerakademi SPINN Netværk om Tværsproglig Informationsøgning (Bolette S. Pedersen) kr. 102.200.
- Nordisk Forskerakademi DanDokCenter – Dansk Dokumentationscenter for sprogteknologiske forskningsresultater (Hanne Fersøe) kr. 122.100.
- Nordisk Forskerakademi NorDokNet – Nordisk Netværk for Dokumentationscenter for sprogteknologiske forskningsresultater (Hanne Fersøe) kr. 648.000.
- Nordisk Forskerakademi DANSUM – Danish text summarization and information retrieval (Jürgen Wedekind) kr. 134.200.
- Nordisk Forskerakademi MUMIN- A nordic network for multimodal interfaces (Patrizia Paggio) kr. 202.200.
- Nordisk Forskerakademi En formel leksikalsk analyse af danske adjunkt-adverbier (Sanni Nimb) kr. 291.600.

Statens Humanistiske Forskningsråd

- SHF-projekt – Sprogteknologi (Bente Maegård) kr. 161.600.
- Dansk Leksikalsk-semantic ordnet (DanNet) (Bolette Sandford Pedersen) kr. 3.000.000.
- IDANNA – IDentifikation og ANonymisering af NAVne. (Claus Povlsen) kr. 295.400.

Publikationer

- Andreasen T., Nilsson J.F., Paggio P., Pedersen B., Thomsen H.: Content-based text querying with ontological descriptors. *Database and Knowledge Engineering Journal* 48, s. 199-219. 2004.
- Atzeni P., Basili R., Hansen D.H., Missier P., Paggio P., Paziienza M.T., Zanzotto F.M.: Ontology-Based Question Answering in a Federation of University Sites: The MOSES Case Study. i: *Proceedings of NLDB 2004* s. 413-420. 2004.
- Bondi Johannessen J., Bick E., Hagen K., Hansen D.H., Haaland Å., Jónsdóttir A.B., Kokkinakis D., Meurer P., Nøklestad A.: The Nomen Nescio Project – Scandinavian Named Entity Recognition. i: *Proceedings fra ALLC/ACH 2004* s. 5. 2004.
- Bondi Johannessen J., Hagen K., Haaland Å., Kokkinakis D., Meurer P., Bick E., Hansen D.H., Björk Jónsdóttir A., Nøklestad A.: Named Entity Recognition for the Mainland Scandinavian Languages. *Literary and Linguistic Computing Volume 20*, issue 1, s. 5. 2004.
- Braasch A.: A Health Corpus selected and downloaded from the web – is it healthy enough? i: *Proceedings of the 11th EURALEX Congress* s. 71-79. Geoffrey Williams & Sandra Vessier. Lorient, Frankrig 2004.
- Braasch A., Olsen S.A.: STO: A Danish Lexicon Resource – Ready for Applications. i: *Proceedings of the 4th International Conference on Language Resources and Evaluation* s. 1079-1083. Lisboa, Portugal 2004.
- Calzolari N., Choukri K., Gavrilidou M., Maegaard B., Baroni P., Fersøe H., Lenci A., Mapelli V., Monachini M., Piperidis S.: ENABLER Thematic Network of National Projects: Technical, Strategic and Political Issues of LR. i: *Proceedings LREC 2004, International Conference on Language Resources and Evaluation* s. 937-940. Lissabon, Portugal 2004.
- Dalianis H., Hassel M., de Smedt K., Liseth A., Lech T.C., Wedekind J.: Porting and Evaluation of Automatic Summarization. i: *Nordisk Sprogteknologi Årbog 2003* s. 107-121. Henrik Holmboe. Museum Tusulanums Forlag, København 2004.
- Fersøe H., Hartikainen E., van den Heuvel H.H., Maltese G., Moreno A., Shammass S., Ziegenhain U.: Creation and Validation of Large Lexica for Speech-to-Speech Translation Purposes. i: *Proceedings LREC 2004, International Conference on Language Resources and Evaluation* s. 1431-1434. Lissabon, Portugal 2004.
- Fersøe H., Monachini M.: ELRA Validation Methodology and Standard Promotion for Linguistic Resources. i: *Proceedings LREC 2004, International Conference on Language Resources and Evaluation* s. 941-944. Lisboa, Portugal 2004.
- Fjeld R.V., Gronostaj M.T., Pedersen B.: SPINNs tentakler i ENABLER. *Nordisk Sprogteknologi 2003*, i: *Nordisk Sprogteknologi 2003* s. 139-149. Henrik Holmboe. Museum Tusulanums Forlag, København 2004.
- Henriksen L., Jongejan B., Maegaard B.: Tone of Voice – VID report no4. 36s. CST, University of Copenhagen, 2004.
- Henriksen L., Jongejan B., Maegaard B.: A comparison of HyperSE and Nordea's and Bang & Olufsen's requirements- VID report no5. 23s. CST, University of Copenhagen, 2004.
- Jongejan B., Pedersen B.S., Navarretta C.: Automatisk analyse af Zaccos og Ankiros testmateriale. 1-25s. Center for Sprogteknologi, VID-rapport 3, København 2004.
- Krawer S., Maegaard B., Jørgensen L.D.: BLARK for Arabic – preliminary version. 28s. CST, University of Copenhagen 2004.
- Maegaard B.: NEMLAR : an Arabic Language Resources project. i: *Fourth International Conference on Language Resources and Evaluation, Proceedings Vol I* s. 109-112. Lisboa 2004.
- Maegaard B.: NEMLAR: a project on Arabic language resources. i: *Broadening horizons of machine translation and its applications, Proceedings of the Ninth EAMT workshop* s. 124-128. Malta 2004.
- Maegaard B.: At lære en computer sprog. i: *Hjernen og sprog* s. 59-68. Jens Bøgeskov & Karsten Ellemann. HjerneForum, København 2002.
- Maegaard B., Bick E., Dalsgaard P., Kirchmeier-Andersen S., Togeby O., Henriksen B.H.: Strategisk satsning på dansk sprogteknologi. 101 s. Statens Humanistiske Forskningsråd, København 2004.
- Maegaard B., Choukri k.: (eds.). *Proceedings of Arabic Language Resources and Tools Conference*. 169s. Cairo 2004.
- Maegaard B., Choukri K., Damsgaard Jørgensen L., Krauwer S.: NEMLAR: Arabic Language Resources and Tools. i: *Proceedings of Arabic Language Resources and*

- Tools Conference s. 42-54. K. Choukri and B. Maegaard. Cairo 2004.
- Maegaard B., Henriksen L., Jongejan B.: Corporate Voice, Tone-of-Voice and Controlled Language Techniques. i: Proceedings of LREC-2004, International Conference on Language Resources and Evaluation s. 1621-1624. Lisboa 2004.
- Martin J-C., Den Os E., Kühnlein P., Boves L., Paggio P., Catizone R.: Proceedings of the workshop on Multimodal Corpora: Models of Human Behaviour for the Specification and Evaluation of Multimodal Input and Output Interfaces. 41 s. 2004.
- Navarretta C.: The Main Reference Mechanisms of Danish Demonstrative Pronominal Anaphors. i: Proceedings of DAARC 2004 – 5h Discourse Anaphora and Anaphora Resolution Colloquium s. 115-120. A. Branco, T. McEnery, R. Mitkov. Edições Colibri, Lisboa, Portugal 2004.
- Navarretta C.: Resolving Individual and Abstract Anaphora in Texts and Dialogues. i: Proceedings of the 20th International Conference of Computational Linguistics, COLING-2004 s. 233-239. Geneva, Switzerland 2004.
- Navarretta C.: An Algorithm for Resolving Danish Individual and Abstract Anaphora. i: Proceedings of Reference Resolution and Its Applications Workshop at ACL, 2004 s. 95-102. Barcelona, Spain 2004.
- Navarretta C., Sandford Pedersen B., Haltrup Hansen D.: Human Language Technology Elements in a Knowledge Organisation System -The VID project. i: Proceedings of LREC-2004, International Conference on Language Resources and Evaluation s. 75-78. Lisboa, Portugal 2004.
- Nimb S.C.: A Syntactic Lexicon for Danish Adverbs. i: EURALEX 2004 Proceedings s. 905-911. Geoffrey Williams and Sandra Vessier. Faculté des Lettres et des sciences Humaines, Université de Bretagne Sud, Frankrig 2004.
- Nimb S.C.: A Corpus-based Syntactic Lexicon for Danish Adverbs. i: Proceedings of LREC-2004, International Conference on Language Resources and Evaluation s. 1063-1067. Maria Teresa Lino et al.. ELRA – European Language Resources Association, Frankrig 2004.
- Oltramari A., Paggio P., Gangemi A., Paziienza M.T., Calzolari N., Pedersen B.S., Simov K.: Proceedings of OntoLex 2004: Ontologies and Lexical Resources in Distributed Environments. 95 s. Lisboa 2004.
- Paggio P., Hansen D.H., Basili R., Paziienza M.T., Zanzotto F.M.: Ontology-based question analysis in a multilingual environment: the MOSES case study. i: Proceedings of OntoLex 2004: Ontologies and Lexical Resources in Distributed Environments s. 1-8. Lisboa 2004.
- Paggio P., Jongejan B.: Multimodal Communication in Virtual Environments. i: Multimodal Intelligent Information Presentation s. 27-47. Oliviero Stock and Massimo Zancanaro. 2004.
- Pedersen B., Navarretta C., Henriksen L.: Building Business Ontologies with Language Technology Techniques -The VID project. 30-35s. Proceeding of LREC-2004, International Conference on Language Resources and Evaluation, Lisboa, Portugal 2004.
- Pedersen B., Paggio P.: The Danish SIMPLE Lexicon and its Application in Content-based Querying. Nordic Journal of Linguistics Vol.27:1, s. 97-127. 2004.
- Wedekind J., Ørsnes B.: An LFG Account of the Danish Verbal Complex and its Topicalization. Acta Linguistica Hafniensia 36, s. 35-64. 2004.
- Ørsnes B., Wedekind J.: Parallelle datamatiske grammatikker for Norsk og Dansk – Analyse og disambiguering af modalverber. i: Nordisk Sprogteknologi Årbog 2003 s. 165-182. Henrik Holmboe. Museum Tusulanums Forlag, København 2004.

Det Naturvidenskabelige Fakultet

Dekanatet for Det Naturvidenskabelige Fakultet

Dekan Henrik Jeppesen

Prodekan Flemming M. Nicolaisen

Det Naturvidenskabelige Fakultet

Fakultets ledelse

Pr. 1.2.2004: Dekan, lektor Henrik Jeppesen.
 Prodekan Flemming M. Nicolaisen.
 Konstitueret sekretariatschef indtil 15.8.2004 Asbjørn Jessen.
 Sekretariatschef fra 15.8.2004 Tommy Jensen.

Fakultetsråd

Pr. 1.2.2004: Dekan, Henrik Jeppesen (formand).
 Lektor Flemming M. Nicolaisen (prodekan).
 Porteføljechef Peter Suhr-Jessen (ekstern repræsentant).
 Rektor Jannik Johansen (ekstern repræsentant).
 Professor Poul Olesen.
 Professor Berthe M. Willumsen.
 Lektor Bjørn Buchardt Westergaard.
 Lektor Jens Høeg.
 Lektor Jens Damgaard Andersen.
 Lektor Anders Hammershøi.
 Laboratoriefuldægtig Dorte Heldrup (TAP-repræsentant).
 Forskningstekniker Poul Erik Krogshave (TAP-repræsentant).
 Laborant Marit Warrer (TAP-repræsentant).
 Stud.scient. Eva Rotenberg.
 Stud.scient. Benjamin Hjort Eriksen.
 Stud.scient. indtil 2.11.2004 Frederik Treue.
 Stud.scient. fra 2.11.2004 Clara Behrmann.

Adresse

Øster Voldgade 3
 1350 København K
 Telefon 35 32 42 00
 Fax 35 32 42 20
 nat-fak@adm.ku.dk
 www.nat.ku.dk

Dekanens årsberetning

Studiereform

Det Naturvidenskabelige Fakultet har i 2004 gennemført en stor reform af uddannelserne. Et af virkemidlerne er en fælles uddannelsesstruktur for hele fakultetet. De studerende starter inden for et fagområde, men får senere i uddannelsen en række valgmuligheder, så de kan præge deres uddannelse efter individuelle ønsker. Studieåret er blevet opdelt i fire blokke med korte, intensive forløb. Mellem hver blok er der afsat en uge til vejledning. Her får de studerende information om virksomhedsprojekt, udlandsophold, studieteknik, deltager i jobsøgningskursus og meget mere. Reformen har givet de studerende mulighed for mere specialiserede og erhvervsrettede uddannelsesforløb og mulighed for projektorienterede forløb i en virksomhed. Alle studieordninger og kursusbeskrivelser indeholder nu kompetencebeskrivelser. Reformen omfatter også kandidatuddannelsen, hvor alle uddannelser vil have nye studieordninger fra 2005.

Flere optagne studerende i 2004

Der blev i 2004 optaget 1.053 studerende på fakultetets bacheloruddannelser (1. oktobertal). Det svarer til en fremgang på mere end 13% i forhold til 2003. Siden 1999 har optagelsestallet på fakultetet været stigende, hvorfor udviklingen i 2004 er meget tilfredsstillende – også i betragtning af de små ungdomsårgange i disse år. En del af fremgangen skyldes den nye uddannelse i Molekylær Biomedicin. Med et optag på 50 studerende og en kvotient på 9,1 startede den nye uddannelse i molekylær biomedicin som en succes i september 2004. Uddannelsen er oprettet i et samarbejde mellem Det Naturvidenskabelige og Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet. De studerende vil således opnå unikke kompetencer i brændpunktet mellem bioteknologi og lægemiddelindustrien. Molekylær Biomedicin fik langt flere ansøgere, end der var pladser til. De afviste ansøgere fik tilbudt studiepladser på beslægtede uddannelser. Desuden havde fakultetets uddannelse i Nanoteknologi, som startede i 2002, fortsat stor søgning i 2004.

STÅ-produktion

Antallet af optagne studerende ved fakultetets uddannelser har i perioden 1999-2003 vist en støt nedadgående tendens med et fald på i alt 25%. Alligevel er det lykkedes at holde en næsten uændret STÅ- og kandidatproduktion. Det skyldes en øget studieeffektivitet. I 2004 blev STÅ-produktionen endda væsentligt bedre end forventet i forhold til fakultetets egen prognose. Stigningen i optaget i 2004 giver grundlag for en vis optimisme. Også på ph.d.-området er kurven knækket, idet antallet af tildelte ph.d.-grader steg med 8% i forhold til året før, efter et støt fald siden 1999.

Kampagne 2004

I maj 2004 gennemførte Det Naturvidenskabelige Fakultet en kampagne med det formål at stimulere de unges nysgerrighed og give dem et nyt syn på naturvidenskab. Kampagnen indeholdt to motiver, der blev brugt til plakater, postkort og annoncer. Annoncer blev bragt i busser, S-tog, dagblade og ungdomsblade. Plakaterne blev sat op på gymnasier på Sjælland. Ved en spørgeskemaundersøgelse blandt de nyoptagne i september 2004 viste det sig, at mange havde set plakaterne og annoncerne i de offentlige transportmidler.

Naturvidenskabsfestival 2004

Det Naturvidenskabelige Fakultet deltog i Danmarks Naturvidenskabsfestival 2004 med et nyt koncept, Science con Sensus. Formålet var at sætte fokus på holdningsdebatten blandt de unge om nye teknologier og deres samfundsmæssige konsekvenser, hvor teknisk og videnskabelig viden skal ses i sammenhæng med overvejelser af mere etisk og social karakter. Derfor besøgte studerende fra Det Naturvidenskabelige Fakultet mere end 20 gymnasier op til den afsluttende konference, hvor miljøminister Connie Hedegaard og mere end 200 gymnasieelever, forskere og beslutningstagere deltog. Til konferencen offentliggjorde fakultetet også en undersøgelse blandt gymnasieelever, der viste, at ni ud af ti unge mener, at teknologi og naturvidenskab er afgørende for den fortsatte udvikling af samfundet.

Grundstensnedlæggelse Biocenter

Københavns Universitet er med til at etablere BioCentret i København, der vil stå færdigt om cirka to år. Den første grundsten blev lagt 13.11.2004 af Videnskabsminister Hel-

ge Sander. Det kommende BioCenter skal huse både Københavns Universitets Institut for Molekylærbiologi og Fysiologi, Rigshospitalets Finsenlaboratorium og Bartholin Institut ved Hovedstadens Sygehusfællesskab og forskningsenheden Biotech Research and Innovation Centre (BRIC). BioCentret er et unikt forskningscenter i Danmark, der skal være en ny dansk spydspids inden for den bioteknologiske forskning, der blandt andet skal forbedre diagnostik, kræftbehandling og andre sygdomme. Der forventes store synergieffekter ved at samle viden og kunnen inden for det bioteknologiske forskningsfelt.

Højteknologiske vidennetværk

Nano-Science Centeret er sammen med blandt andre Risø, Syddansk Universitet (SDU), Danmarks Tekniske Universitet (DTU) og en række virksomheder i gang med etablere et højteknologisk vidennetværk inden for nanoteknologi, NaNet. NaNet har fokus på at formulere konkrete samarbejdsprojekter mellem virksomheder og forskere inden for det nanoteknologiske område.

Datalogisk Institut, Københavns Universitet, har sammen med blandt andre Dansk Industri og DTU etableret et Sensor-Netværk, hvor forskere og virksomhedsfolk kan udveksle ideer og viden. Netværket er tværfagligt og har til formål at etablere aktiviteter i form af møder, seminarer, workshops etc. med henblik på at stimulere deltagerne til samarbejde, vidensdeling samt udveksling af information med relevante 3. parter om betydningen af denne type teknologi.

Derudover deltager forskere fra fakultetet i Københavns Universitets nye biomedicinske netværk BioLogue, der skal styrke kampen mod blandt andet kræft, diabetes og hjertekarsygdomme. Netværket, som tæller en lang række lægemiddelvirksomheder og en række universiteter, hospitaler og forskningsenheder, skal gøre vejen fra forskning til faktura kortere.

Øget kommunikation til omverden

Der foregår en intensivning af formidlingsindsatsen blandt medarbejderne på fakultetets institutter, centre og museer. Flere institutter har oprustet formidlingsarbejdet, ligesom den stigende efterspørgsel har resulteret i en styrkelse af kommunikationsarbejdet i fakultetssekretariatet, hvor der i 2004 blev etableret en enhed for kommunikation og forskningspolitik. Fakultetets formidlingsudvalg er blevet styrket med nye kræfter, hvilket vil hjælpe til at styrke professionaliseringen af fakultetets samlede kommunikationsindsats i de kommende år.

Åbning af bio-nanosatsning

Onsdag den 15.9.2004 indviede Københavns Universitet en ny og udvidet satsning på nanoteknologi. Både statsminister Anders Fogh Rasmussen og videnskabsminister Helge Sander deltog sammen med mere end hundrede forskere og virksomheder. Ekspertise fra Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet integreres i centret, som fremover vil få et styrket fokus på den såkaldte bio-nanoteknologi. Perspektiverne er mange: Fra nye behandlingsmetoder af folkesygdomme til udvikling af mere effektive vaskemidler. Ved at dyrke en kombination af forskning i verdensklasse, uddannelse af fremtidens forskere og effektiv teknologioverførsel til dansk erhvervsliv skal centret være med til at forberede Danmark på de muligheder, nanoteknologi byder på.

Grundforskningscentre

Danmarks Grundforskningsfond har i 2004 bevilliget støtte til oprettelse af fem Grundforskningscentre i tilknytning til fakultetet. De fem centre er: "Illuminating the Dark Universe" (Niels Bohr Institutet (NBI)), "Nordic Center for Earth Evolution" (Geologisk Museum og SDU), "Centre for Social Evolution" (Biologisk Institut), "Models of Life – Communication & Structure in Complex Systems" (NBI) og "Molecular Movies – Molecular Structures on Femto-second Time Scales" (Kemisk Institut, NBI og Risø).

Institutsammenlægninger

Botanisk Institut og Zoologisk Institut samt Molekylærbiologisk Instituts Afdeling for Generel Mikrobiologi blev sammenlagt til Biologisk Institut 1.1.2004. Fakultetets fire museer: Botanisk Have, Botanisk Museum & Centralbibliotek, Geologisk Museum og Zoologisk Museum – blev sammenlagt til Statens Naturhistoriske Museum ligeledes 1.1.2004. August Krogh Institutet og Molekylærbiologisk Institut bliver sammenlagt til Institut for Molekylær Biologi og Fysiologi 1.1.2005.

Iværksætterkurset

Som et led i udvidelsen af erhvervsvejledningen og mere orientering mod erhvervslivet udbydes der nu et kursus i iværksætteri. Kurset fylder en halv undervisningsblok og tilbydes alle studerende fra tredje studieår. Undervisningen varetages af en ekstern konsulent med årelang erfaring, blandt andet fra DTU. Søgningen til kurset har været stor, og cirka 50 studerende har afleveret en virksomhedsplan som afslutning på kurset.

Dekan Henrik Jeppesen

Fakultetets økonomi og aktiviteter

Tabel 1. Formålsopdelt regnskab 2000-2004

Formål	Udgifter, mio. kr., løbende priser				
	2000	2001	2002	2003	2004
Forskning i alt	525,858	530,905	564,366	522,779	552,509
Basisforskning	240,468	250,061	263,233	255,450	283,212
Tilskudsfinansieret forskning	270,036	271,868	290,698	257,353	258,357
Kontraktsforskning	7,758	1,202	2,130	1,778	1,516
Forskeruddannelse	7,595	7,773	8,305	8,198	9,424
Uddannelse i alt	199,301	201,927	219,535	215,784	234,505
Ordinær uddannelse	194,549	198,347	215,945	213,428	232,148
Åben Uddannelse	0,651	0,321	0,331	0,137	0,137
Efteruddannelse	3,534	2,748	2,748	1,709	1,709
International studenterudveksling	0,567	0,510	0,510	0,510	0,510
Andre faglige formål i alt	52,936	50,654	51,309	48,426	52,538
Museer og samlinger	44,696	45,333	47,994	44,884	45,774
Øvrige faglige formål	8,240	5,322	3,315	3,542	6,764
Fælles formål i alt	78,973	85,093	90,859	88,262	88,700
Bygningsdrift	69,729	75,257	78,990	75,694	74,429
Generel ledelse og administration	7,092	8,194	9,310	8,271	9,552
Øvrige fællesformål	2,151	1,643	2,559	4,297	4,719
Kapitalformål i alt	22,242	21,101	16,486	16,663	17,920
Vedligehold og mindre byggearbejder	22,242	21,101	16,486	16,663	17,920
I alt	879,310	889,680	942,555	891,915	946,171

Tabel 2. Aktiviteter 2000-2004

	Aktiviteter				
	2000	2001	2002	2003	2004
Antal studerende	6.928	6.702	6.149	5.822	5.804
Antal STÅ	3.052	2.892	2.900	2.821	2.798
Antal optagne pr. 1. oktober	1.100	979	958	930	1.053
Antal 1. prioritetsansøgere	1.410	1.082	1.187	1.104	1.194
Gennemsnitsalder for optagne	22	23	23	23	23
Median, alder, for optagne	21	22	21	21	21
Antal bachelorer	547	473	577	531	584
Gennemsnitsalder, bachelorer	26	26	26	26	26
Gennemsnitlige gennemførelsestid, bachelorer	4	5	4	5	5
Antal kandidater	557	477	578	532	474
Gennemsnitsalder, kandidater	29	29	29	29	30
Gennemsnitlige gennemførelsestid, kandidater	8	8	8	8	8
Åben Uddannelse – Antal deltagerbetalende STÅ	47	51	54	52	56
Antal forskeruddannelsesårsværk i alt	338	311	300	290	272
Antal forskeruddannelsesstud. pr. 1. okt., i alt	327	331	306	305	272
Antal forskeruddannelsesstud. pr. 1. okt., mænd	209	199	187	185	181
Antal forskeruddannelsesstud. pr. 1. okt., kvinder	118	132	119	120	91
Antal afhandlinger, året	98	82	93	79	85
Studerende, der udløser internationaliseringstilskud	158	136	151	172	158
Indgående	80	71	79	78	97
Udgående	78	65	72	94	61
Antal doktorgrader	7	4	3	4	7
Antal forskningspublikationer, iflg. årsberetning	1.801	1.788	1.882	1.874	1.856

Ph.d.-studienævnet for Naturvidenskab**Medlemmer**

Ph.d.-studienævnet for Naturvidenskab bestod pr. 1.2.2004 af repræsentationsområde Geografi og Geologi, professor Johannes Krüger (formand) og ph.d.-studerende Bodil Lauridsen.

Repræsentationsområde Biologi, professor Sven Jonasson og ph.d.-studerende Louis Düring-Olsen.

Repræsentationsområde Matematik og Datalogi, professor Jakob Krarup og repræsentationsområde Kemi og Fysik, lektor Otto Dahl.

Beretning

Ph.d.-uddannelsen ved Det Naturvidenskabelige Fakultet er struktureret som et antal ph.d.-skoler (graduate schools) med hver sit ph.d.-udvalg og med ph.d.-studienævnet som overordnet organ. Således er der en ph.d.-skole for hver af fakultetets 11 store faggrupper, en tværgående ph.d.-skole i Proteinkemi, der er knyttet til tre fag, samt en tværinstituti-

onel ph.d.-skole i Miljø og Klima, COGCI (The Copenhagen Global Change Initiative), et samarbejde mellem institutioner i Københavnsområdet, styret af et ph.d.-udvalg knyttet til vort fakultet.

Fakultetet uddeler et mindre antal ph.d.-stipendier hvert år, hvis tildeling beslutes i Fakultetsrådet efter indstilling fra institutterne. Herudover igangsættes hvert år et større antal ph.d.-projekter i samarbejde med sektorforskningsinstitutter og industrielle virksomheder. Ansøgninger til sidstnævnte projekter behandles i de respektive ph.d.-udvalg, hvis indstillinger behandles i ph.d.-studienævnet. Der lægges vægt på omhyggelig vurdering af såvel projekterne som ansøgere og påtænkte vejledere.

Ved udgangen af 2004 var der 306 ph.d.-studerende ved Det Naturvidenskabelige Fakultet. I årets løb er der indskrevet 83 mod 74 i 2003 på ph.d.-studiet. I 2004 har 86 fået tildelt ph.d.-graden mod 80 i 2003.

Udover arbejdet med ansøgninger har ph.d.-studienævnet i årets løb behandlet forskellige generelle sager.

Ph.d.-stудieleder Johannes Krüger

Institut for Matematiske Fag

Ledelse pr. 1.2.2004

Instituttet ledes af institutleder Jørgen Tind og viceinstitutleder er Hans Plesner Jakobsen.

Bestyrelsen består af institutleder Jørgen Tind, VIP: Bergfinnur Durhuus, afdelingsleder Hans Plesner Jakobsen for MA, afdelingsleder Michael Sørensen for AMS. TAP: Ulla Nielsen og Lillian Stegger. Studerende: Tine Rahbek Krog og Esben M. Flachs. Observatører: Claus Jessen og Mette Havning.

Organisation

Instituttet består af to afdelinger: Matematisk Afdeling (MA) og Afdeling for Anvendt Matematik og Statistik (AMS). Hver afdeling ledes af en afdelingsleder og en afdelingsbestyrelse.

Adresse

Universitetsparken 5
2100 København Ø
Telefon 35 32 07 25
Fax 35 32 07 04
imf@math.ku.dk
www.math.ku.dk

Institutlederens beretning

Instituttet blev oprettet i 1997 og bebor 04-bygningen på H.C. Ørsted Institutet.

Instituttet råder over to afdelingsbiblioteker og et matematikhistorisk arkiv.

Personaleforhold

Mogens Steffensen er ansat som lektor 1.8.2004. Der var to ansøgere til stillingen. Martin Jacobsen er ansat som professor 1.11.2004. Der var tre ansøgere til stillingen.

Matematisk Afdeling

Forskningsvirksomhed

Afdelingens forskning fordeler sig over et bredt spektrum af matematiske discipliner. Disse omfatter foruden centrale områder af ren matematik også anvendelser i andre fag, især datalogi, sandsynlighedsteori og matematisk fysik.

1. Algebra

1.1. Talteori og gruppeteori

Der arbejdes med betingelser for at cykliske p -Hilbertklasselegemer af imaginærkvadratiske tallegemer kan indlejres i en uendelig cyklisk pro- p -udvidelse for et ulige primtal p . Dette har forbindelse med teorien for ringklasselegemer og j -funktioner. Desuden er undersøgt realisering af visse (ikke-cykliske) pro-2-grupper som Galoisgruppe over et imaginærkvadratisk tallegeme (D. Brink).

Der er fortsat foretaget undersøgelser af normligninger for en udvidelse L/K af algebraiske tallegemer, specielt af kvadratiske udvidelser, herunder af de enheder i K , der er relativnorm af en enhed i L . Desuden er strukturen af 2-klassegrupper for visse algebraiske tallegemer blevet studeret, og en tidligere formodning angående 4-rangen af klassegruppen for bikvadratiske tallegemer af Dirichlet type er blevet bevist (T. Bülow).

Der er indledt undersøgelser af den aritmetiske struktur af visse Hilbertlegemer (C.U. Jensen).

Der arbejdes fortsat med lokale kompatibilitetsbetingelser for 2-dimensionale Galoisrepræsentationer i to forskellige karakteristikker. Endvidere er påbegyndt et arbejde vedrørende 2-dimensionale repræsentationer modulo \mathbb{F}_p^n specielt med henblik på niveaureduktion og vægtoptimering (I. Kiming).

Samarbejdet med C. Bessenrodt (Hannover) er fortsat. Især har spørgsmål i forbindelse med karakterværdier og karaktertavler samt blokke for symmetriske grupper og disses overlejringsgrupper været i centrum (J.B. Olsson). Et studium af separation af karakterer ved blokke i endelige grupper er påbegyndt (J.B. Olsson i samarbejde med C. Bessenrodt og G. Malle, Kassel).

Der arbejdes med det såkaldte cirkelpakningsproblem, der består i en eksakt bestemmelse af Hausdorff-dimensionen af residualmængden i forbindelse med Apollonius pakning af cirkler i planen (A.L. Schmidt).

1.2. Ring- og modulteori

Første del af en samlet fremstilling af en teori for deriverede funktorer over differentielle graduerede algebraer er ved at blive færdiggjort (H.-B. Foxby i samarbejde med L. Avramov, Lincoln, Nebraska). Der er opnået resultater vedrørende visse flade dimensioners opførsel under specielle basisskift (H.-B. Foxby i samarbejde med S. Yassemi, Teheran).

1.3. Ikke-kommutativ algebraisk geometri og kvantegrupper

Der er opnået resultater vedrørende kanoniske baser for kvantiserede matrixalgebraer (H.P. Jakobsen i samarbejde med H. Zhang, Peking).

Der arbejdes med repræsentationsteori for ikke-kommutative affine algebraer, specielt undersøgelser af plane kurver som 1-dimensionale repræsentationer af ikke-kommutative affine algebraer (S. Jøndrup).

Der arbejdes med konstruktion af topologisk K -teori og "assembly" afbildning for nogle kvantegrupper (R. Nest).

1.4. Kvanteeinformation og kvanteberegninger

Der arbejdes med mål for entanglement (T. Windfeldt).

2. Analyse

2.1. Reel og kompleks analyse

Studiet af ortogonale polynomier og momentproblemer er fortsat. Det er eftervist, at en vis klasse af Stieltjes momentfølger er stabil overfor opløftning til positive potenser, og som konsekvens heraf er vist, at Hermite polynomierne har en positiv ortonormal frembringende funktion (C. Berg). Medianen for Gammafordelingen med middelværdi t er blevet undersøgt som funktion af t og en formodning af Chen og Rubin er blevet bevist (C. Berg i samarbejde med H. L. Pedersen, KVL).

Momentproblemerne inden for Askey-skemaet er klassificeret som determinerede henholdsvis indeterminerede. Der er 13 indeterminerede tilfælde, som hver især fremkommer enten som special- eller grænsetilfælde af "continuous dual $1/q$ -Hahn" moment problemet med tre frie parametre. Nevanlinna matricen er bestemt i alle tilfælde på nær 3 (J.S. Christiansen).

2.2. Liegrupper og harmonisk analyse

Der arbejdes med forskellige former for kvantiseringer af visse uendelig-dimensionale Liealgebraer (H.P. Jakobsen).

Der arbejdes med Paley-Wienersætninger for funktioner og distributioner på Liegrupper og symmetriske rum (H. Schlichtkrull i samarbejde med E. van den Ban, Utrecht). Der er endvidere arbejdet med repræsentationsteori for Liegrupper, herunder med et usikkerhedsprincip relateret til en bestemt repræsentation af den Euklidiske flytningsgruppe (H. Schlichtkrull i samarbejde med J.G. Christensen, Baton Rouge).

2.3. Funktionalanalyse

Der er opnået et resultat vedrørende udvidelse af derivationer, der giver en ensartet tilgang til de fleste resultater angående arvelighed af triviel kohomologi for Banachalgebraer (N. Grønnebæk).

Der er opnået en klassifikation af de afsluttede to-sidede idealer i visse Banachalgebraer (N.J. Laustsen i samarbejde med T. Schlumprecht, Texas A&M Univ. og A. Zsak, Cambridge).

Der er påbegyndt samarbejde med M. Daws, Oxford og C. Read, Leeds angående undersøgelser af de Banachrum X for hvilke man kan definere en involuption på $B(X)$ (N.J. Laustsen). I samarbejde med S. Silvestrov (Lund) er afsluttet en kort artikel, der viser, at visse typer deformerede Heisenberg-Lie-algebraer kan realiseres som Banach-*algebraer (N.J. Laustsen).

2.4. Operatoralgebra

Arbejdet med konstruktion af spektrale tripler for konkrete C^* -algebraer er fortsat, og det er i samarbejde med C. Anthonescu, Riverside, lykkedes at give en karakterisering af approksimativt endelig-dimensionale C^* -algebraer i termer fra ikke-kommutativ geometri (E. Christensen).

Det er bevist, at automorfier på Rørdams invariant for visse ikke-simple C^* -algebraer altid kan løftes til *-automorfier på C^* -algebraen (S. Eilers og G. Restorff).

Der er opnået en række resultater vedrørende strukturen af generaliserede krydsprodukter (S. Eilers og T. Katsura, Hokkaido).

Der er foretaget en homologisk konstruktion af topologisk K -teori og givet anvendelser heraf (R. Nest).

2.5. Potentialteori, differentiallyigninger og matematisk fysik

Arbejdet med statistisk mekaniske modeller for grafer, specielt træer er fortsat, og resultater vedrørende kritiske eksponenter er opnået (B. Durhuus i samarbejde med T. Jonsen, Reykjavik og J. Wheeler, Oxford). Endvidere studeres fortsat den ikke-lineære og ikke-kommutative bølgeligning, med særligt henblik på spredningsteori (B. Durhuus).

Studiet af Dirichlet problemet for harmoniske afbildninger mellem singulære rum er videreført. Herunder er det påvist, at løsningen er kontinuert op til randen i ethvert regulært randpunkt i hvilket den foreskrevne afbildning af randen er kontinuert (B. Fuglede).

Det er påvist, hvordan "trace defekt" formler for pseudo-differentialoperatorer på mangfoldigheder uden rand kan udledes direkte af kendskabet til resolventerne, og på basis af dette er tilsvarende nye formler for tilfældet med rand blevet etableret (G. Grubb).

En artikel om Bosekondensering i en gittermodel, der beskriver atomer i optiske gitter, er færdiggjort (J.P. Solovej i samarbejde med M. Aizenman, Princeton, E.H. Lieb, Princeton, J. Yngvason, Wien og R. Seiringer, Princeton). I samarbejde med D. Hasler, British Columbia og L. Erdős, München, er afsluttet en artikel om eksistensen af en nul-energi egentilstand i en supersymmetrisk model med anvendelser inden for strengteori (J.P. Solovej). I samarbejde med D. Hasler, British Columbia, er en artikel om den termodynamiske grænse for ladede systemer og dens uafhængighed af randværdier blevet færdigskrevet (J.P. Solovej).

En gammel formodning af F. Dyson om energien af en ladet Bose gas er blevet eftervist (J.P. Solovej). En asymptotisk formel for grundtilstandsenergien af en Fermi gas ved lav tæthed er blevet eftervist (J.P. Solovej i samarbejde med E. Lieb, Princeton og R. Seiringer, Princeton).

En længere oversigtsartikel om Bosesystemer er færdigskrevet (J.P. Solovej i samarbejde med E.H. Lieb, Princeton, R. Seiringer, Princeton og J. Yngvason, Wien). I samarbejde med B. Nachtergaele, Davis, og J. Yngvason, Wien, er to bind med udvalgte artikler af E.H. Lieb blevet publiceret gennem Springer Verlag. Der er skrevet en artikel om "Stability of Matter" til Encyclopedia of Mathematical Physics (J.P. Solovej).

2.6. Sandsynlighedsteori og informationsteori

Arbejdet med at anvende informationsteoretiske metoder i sandsynlighedsteori og statistik er fortsat. Der er arbejdet med uligheder med henblik på majorisering og gitterstrukturer samt med kvanteinformationsteori (P. Harremoës).

Arbejdet med informationsteoretisk optimering er fortsat. I denne forbindelse er visse generelle resultater for to-personers nul-sumspil udviklet (F. Topsøe).

2.7. Ikke-kommutativ geometri

Der arbejdes med deformationsteori af moduler associeret med Lagrange delmangfoldigheder af symplektiske mangfoldigheder og deres relation til Maslov index of Fourier integral operatorer. Endvidere foretages studium af algebraer associeret til kvasikrystaller og af de analytiske egenskaber af de tilhørende zetafunktioner (R. Nest).

2.8. Matematisk økonomi

Der arbejdes med dynamiske modeller i matematisk økonomi (M.E. Larsen og J.M. Jensen i samarbejde med B. Sloth Jensen, Handelshøjskolen og P.K. Alsholm, DTU).

3. Geometri

3.1 Algebraisk geometri

Der er bestemt en fundamental forbindelse mellem den n 'te ydre potens af polynomiumsringen i én variabel og modulen af alternerende polynomier i n variable (A. Thorup i samarbejde med D. Laksov, KTH).

3.2 Algebraisk topologi

Der arbejdes med klassifikation af de 2-kompakte grupper og med konstruktion af eksotiske p -lokale endelige grupper (J.M. Møller).

4. Diskret matematik

4.1. Kombinatorik

Der arbejdes med et katalog over "små" grafer (G. Forst).

Der arbejdes fortsat med harmoniske identiteter (M.E. Larsen i samarbejde med P.J. Larcombe, Derby).

5. Eksakte videnskabers historie

En bog om Heinrich Hertz's mekanik er nu færdiggjort. Der er udarbejdet en artikel om Charles Sturms bidrag til differentiaalligningsteorien. Endvidere arbejdes med en kongresberetning om vekselvirkningen mellem matematik, fysik og filosofi (J. Lützen).

6. Matematikkens didaktik

Anden fase af et samarbejde med C. Winsløw (CND) i didaktisk ingeniørregi er afsluttet, hvor der er opnået en teoretisk forståelse for temaopgaveformatets betydning, herunder hvilke aspekter af avanceret arbejde med kursusstof (i Matematik 2AN) formatet støtter (N. Grønbæk).

Der studeres forskellige elementær- og didaktisk matematiske emner i forbindelse med arbejdet i læreplansgruppen (K.B. Laursen).

Faglige og administrative erhverv

Bedømmelsesudvalg

C. Berg: Har været formand for et bedømmelsesudvalg vedrørende et professorat i matematikkens historie ved instituttet.

E. Christensen: Har været medlem af et bedømmelsesudvalg vedrørende adjungering af en professor samt været formand for et ph.d.-udvalg, begge ved instituttet.

G. Grubb: Har været formand for et bedømmelsesudvalg vedrørende adjungering af en professor ved instituttet. Desuden er udarbejdet en vurdering og prioritering af ansøgerne til et C4-professorat i Potsdam.

H.P. Jakobsen: Har været formand for et bedømmelsesudvalg til et professorat i "Aspekter af moderne geometri" ved instituttet og medlem af en promotion committee ved Penn State University.

C.U. Jensen: Har været medlem af et bedømmelsesudvalg vedrørende en "thèse d'état" i Valenciennes.

S. Jøndrup: Har været medlem af et bedømmelsesudvalg til en 3-årig post.doc.-stilling i Oslo.

I. Kiming: Har været formand for et ph.d.-udvalg ved instituttet.

J. Lützen: Har været medlem af et bedømmelsesudvalg vedrørende et adjunktur ved Syddansk Universitet.

J.M. Møller: Har været medlem af et ph.d.-udvalg ved Warszawas Universitet.

R. Nest: Har været medlem af et habilitationsudvalg ved Université Paris VI.

H. Schlichtkrull: Har været formand for et ph.d.-udvalg ved instituttet.

J.P. Solovej: Har været medlem af bedømmelsesudvalg vedrørende et professorat ved Aarhus Universitet og af bedømmelsesudvalg vedrørende to stillinger ved KTH i Stockholm.

Udvalg og Fonde

C. Berg: Medlem af Julie Damms Studiefond.

N. Grønbæk: Medlem af bestyrelsen og repræsentantskabet for Center for Naturfagenes Didaktik og er Dansk

Matematisk Forenings repræsentant i Danmarks Matematikundervisningskommission.

C.U. Jensen: Medlem af bestyrelsen for Julie Marie Vinter Hansens legat.

S. Jøndrup: Har sammen med O.A. Laudal, Oslo stået for invitationsprogrammet foråret 2004 vedrørende "Non-Commutative Geometry" ved Mittag-Leffler Institutet i Stockholm.

K.B. Laursen: Medlem af læreplansgruppen for matematik i det almene gymnasium.

J. Lützen: Den danske repræsentant i International Commission on the History of Mathematics og formand for Videnskabshistorisk Selskab. Han er kontaktperson til Danish Research School in Philosophy, History of Ideas and History of Science (PHIS). Han er medlem af History of Science Society og International Academy of the History of Science.

R. Nest: Har ledet et semester i "K-theory and non-commutative geometry" ved Institut Emile Borel, Paris fra marts-juli.

H. Schlichtkrull: Leder forskerskolen "Matematik og Anvendelser".

J.P. Solovej: Formand for fakultetets internationale udvalg, er medlem af bestyrelsen for Dansk Grundforskningsfondscenter i Matematisk Fysik og Stokastik, MAP-hySto og medlem af bestyrelsen for Mittag-Leffler Institutet i Stockholm.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

N. Grønbæk: Har været konsulent for Økonomisk Institut, KU vedrørende konkret udførelse af undervisning og kompetencebeskrivelse af studieelementer.

Tillidshverv

C. Berg: Medlem af Nationalkomiteen for matematik samt Vicepræsident og Klasseformand for den naturvidenskabelige klasse i Videnskabernes Selskab.

E. Christensen: Medlem af Matematisk Afdelings bestyrelse.

B. Durhuus: Medlem af bestyrelserne for Institut for Matematiske Fag og Matematisk Afdeling samt suppleant til instituttets samarbejdsudvalg.

S. Eilers: Medlem af edb-udvalget for Institut for Matematiske Fag.

N. Grønbæk: Var instituttets internationale koordinator indtil 31.7. Han er medlem af instituttets samarbejdsudvalg, medlem af instituttets gymnasiekontaktgruppe, tillidsrepræsentant for Dansk Magisterforening samt mentor for adjunktprædagogikum.

H.P. Jakobsen: Afdelingsleder for Matematisk Afdeling, viceinstituttleder for instituttet og medlem af instituttets ph.d.-udvalg.

I. Kiming: Tilknyttet servicelinjen "Spørg Naturvidenskaben" (<http://sn.formidling.dk>).

M.E. Larsen: Formand for kantineforeningen ved H.C. Ørsted Institutet.

K.B. Laursen: Leder for Center for Naturvidenskabernes Didaktik, formand for instituttets gymnasieudvalg og for fakultetets gymnasielæreruddannelsesudvalg. Han er medlem af undervisningsministeriets tværgående fagkonsulentgruppe for matematik, af temagruppe 2 i KU's auditeringsprojekt, af KU's følgegruppe for efter/videruddannelse med specielt henblik på gymnasiesektoren samt af fakultetets koordineringsudvalg.

J. Lützen: Medlem af Studienævn for Matematiske Fag og stedfortrædende studieleder, formand for områdeudvalget for matematikstudier, koordinator af den nye studiestruktur angående matematik, medlem af instituttets gymnasiekontaktgruppe og ansvarlig for instituttets arkiv.

J.M. Møller: Medlem af instituttets pr-udvalg og gymnasieudvalg.

R. Nest: Leder af et SNF-center i "Non-commutative geometry".

J.B. Olsson: Medlem af Matematisk Afdelings bestyrelse og formand for Dansk Matematisk Forenings biblioteksudvalg.

J.P. Solovej: Medlem af Matematisk Afdelings bestyrelse, næstformand og sekretær i Dansk Matematisk Forening, den videnskabeligt ansvarlige for den dansk/svenske del af EU-netværket "PDE and Large Quantum Systems", international koordinator ved instituttet, medlem af C18: Commission on Mathematical Physics of the International Union of Pure and Applied Physics samt bestyrer af websiderne for The International Association of Mathematical Physics.

Formidling

Redaktionelle hverv

C. Berg: Medlem af Editorial Board for *Expositiones Mathematicae* og Advisory Board for *Arab Journal of Mathematical Sciences*.

B. Fuglede: Medlem af Editorial Board for *Expositiones Mathematicae*.

C.U. Jensen: Medlem af Editorial Board for *Far East Journal of Algebra and Number Theory and their Applications*.

S. Jøndrup: Har været ansvarlig for Mittag-Leffler Institutets preprintserie 2003-2004.

M.E. Larsen: Redaktør ved det populære videnskabelige fysiktidsskrift *Kvant*, ved det østrigske referencetidsskrift *International Mathematical News*, ved Dansk Matematisk Foreningsmedlemsblad *Matilde* samt free-lance medarbejder ved det populære videnskabelige tidsskrift *Illustreret Videnskab*.

J. Lützen: Medlem af redaktionen af *Historia Mathematica*, *Archive for History of Exact Sciences*, *Revue d'Historie des Mathématiques*, *Centaurus* samt Kluwers bogserie "Archimedes". Han er desuden anmelder-redaktør ved *Centaurus* og medredaktør af Springer-serien "Studies and Sources in the History of Mathematics and the Physical Sciences".

J.B. Olsson: Medlem af Editorial Board for det elektroniske tidsskrift "Séminaire Lotharingien de Combinatoire".

H. Schlichtkrull: Medlem af Editorial Board for *Representation Theory*.

Kongresser og symposier

S. Eilers: Har sammen med S. Silvestrov, Lund arrangeret det 3. Øresundssymposium "Non-commutative analysis and non-commutative geometry", 30.1. i Lund.

G. Grubb: Medlem af Scientific Advisory Board for møderne "Degenerate PDE's and Singular Geometries", august 2004 i Potsdam og "Den første Fransk-Nordiske Matematikerkongres", 6.-9.1.2005 i Reykjavik, derudover arrangeret Øresundsseminar i analyse, 22.4. i København.

N. Grønåbæk og K. B. Laursen: Medlemmer af styre-

gruppen for den internationale konferencerække "Banach Algebras", der afholdes hvert andet år.

P. Harremoës: Har været medarrangør af den afsluttende konference for det 3-årige projekt "General Theory of Information Transfer and Combinatorics", 24.-30.4.

S. Jøndrup: Har været medarrangør af "NOG-Workshop II" i januar og "NOG-Workshop III" i maj ved Mittag-Leffler Institutet, Stockholm.

I. Kiming: Har sammen med S. Jøndrup og N. Yui, Canada arrangeret "Christian U. Jensen-Symposium, Algebra and Number Theory", 3.-5.9. ved instituttet.

K.B. Laursen: Har været medlem af den lokale organisationskomite for verdenskongressen i matematikdidaktik, ICME-10, afholdt 4.-10.7. på DTU.

R. Nest: Har arrangeret "Workshop on Index theory" i april og konferencen "K-theory and non-commutative geometry" 5.-17.7., begge i Paris. Desuden har han i oktober arrangeret en workshop ved instituttet om moderne deformationsteori for ph.d.-studerende.

J.P. Solovej: Har været medarrangør af satellitkonferencen "Spectrum and Quantum Mechanics", 3.-5.7. ved KTH i Stockholm.

Foredrag

I forbindelse med HCØ-dage har David Brink holdt foredrag med titlen "Topologiens mysterier" og Kjeld Bagger Laursen har været oplægsholder.

Søren Eilers, Mogens Esrom Larsen, Jan Philip Solovej og Flemming Topsøe: Har holdt foredrag for besøgende gymnasieelever.

Niels Grønåbæk: Har holdt et IMFUFA-kollokvium på RUC: "Hvornår er reel analyse reel?"

Ian Kiming: Har holdt foredraget "Elliptiske kurver" ved Åbent Hus på Matematisk Afdeling samt foredraget "Serre's formodning om modulo 1 Galois repræsentationer og Fermats sidste sætning" ved afdelingens Studenterkollokvium.

Mogens Esrom Larsen: Har holdt foredrag om hovedregning i Ungdommens Naturvidenskabelige Forening i Århus samt foredrag på seks skoler ved Naturvidenskabsfestivalen.

Niels Jacob Laustsen: Har deltaget i et kursus om formidling af naturvidenskabelig forskning.

Jesper Lützen: Har holdt 10 foredrag på gymnasier og folkeskoler, bl.a. i forbindelse med Naturvidenskabsfestivalen. Han har holdt foredrag under Kulturturnatten.

Flemming Topsøe: Har holdt tre foredrag på gymnasier i forbindelse med Naturvidenskabsfestivalen, hvor han også optrådte med Stand Up på Rådhuspladsen og på Helsingør Bibliotek. Han har holdt foredraget "Koder, spil og entropi" i Selskabet for Naturlærens Udbredelse.

Presse og andre medier

Søren Eilers: Har været interviewet i Politiken vedrørende antallet af muligheder for at kombinere Legoklodser.

Søren Eilers: Har sammen med Mikael Rørdam, Odense, skrevet mindeord om Gert Kjærgård Pedersen i Dansk Matematisk Forenings blad *Matilde*. Søren Eilers har skrevet en artikel om eksperimentel matematikundervisning til samme blad.

Ian Kiming: Har skrevet en artikel om Public Key kryptografi til tidsskriftet *Gamma*. Han har deltaget i "Spørg Matematikerne" og "Spørg Naturvidenskaben" ved Naturvidenskabsfestivalen.

Mogens Esrom Larsen: Blev interviewet i Weekendavisen under titlen "Nøddeknækkeren" og han har skrevet om hjernetræning i Illustreret Videnskab. Han har redigeret problemspalten "Aftermath" i Dansk Matematisk Forenings blad Matilde.

Jesper Lützen: Har til Københavns Universitets Almanak 2005 oversat John Donaldsons artikel "Science, Mathematics and Mathematical Models" fra engelsk til dansk.

Flemming Topsøs: Foredrag under Kulturatten har givet anledning til et interview, som blev bragt i DR2/Deadline.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere

Prof. G. Elliott, Toronto, i september.

Post.doc. Gwion Evans, Cardiff, 1.1-31.8.

Prof. Mai Gehrke, New Mexico, 1.9-31.12.

Prof. Judith Grabiner, Claremont, 1.1-30.6.

Prof. Sandy Grabiner, Claremont, 1.1-30.6.

EU-post.doc. Christian Hainzl, Wien, 1.9-31.12.

Prof. Thordur Jonsson, Reykjavik, 15.1-1.4.

EU-post.doc. Mathieu Lewin, Paris, 1.8-31.12.

Prof. Christophe Vignat, Marne la Vallée, 13.4-9.5.

Prof. John Wheeler, Oxford, 1.1- 1.3.

Forskningsophold i udlandet

David Brink: Har opholdt sig ved Tel Aviv University 15.3-3.5.

S. Jøndrup: Har opholdt sig ved Mittag-Leffler Institutet, Stockholm 1.1-15.6 som medarrangør af årets aktiviteter.

R. Nest: Har opholdt sig ved Institut Emile Borel, Paris, 1.3-31.7, som medarrangør af et semester i "K-theory and non-commutative geometry".

J. P. Solovej: Har opholdt sig ved Institute for Advanced Study, Princeton 1.1-31.5 og ved Princeton University 1.6-30.6.

Netværk

J.M. Møller: Deltager i EU-netværket "Modern Homotopy".

C. Berg, B. Durhuus, H.P. Jakobsen, J.M. Møller: Deltager i SNF-netværket "Geometry and Global Analysis with Applications".

D. Brink: Er støttet af EU-netværket GTEM.

E. Christensen, S. Eilers, R. Nest: Deltager i SNF-netværket i operator algebra.

E. Christensen og R. Nest: Deltager i EU-netværket "Quantum Spaces and non-commutative Geometry".

B. Durhuus: Deltager i Danmarks grundforskningsfonds projekt "Mathematical Physics and Stochastics" samt i EU-projekter under 5. rammeprogram "Discrete Random Geometry" og "Analysis and Quantum".

G. Grubb: Leder SNF-netværket "Partial Differential Equations-Analysis, Modelling and Applications", hvori også J.P. Solovej deltager.

G. Grubb og R. Nest: Deltager i EU-netværket "Geometric Analysis".

P. Harremoës og F. Topsøe: Deltager i SNF-netværket "Matematisk kodningsteori".

S. Jøndrup: Medlem af styregruppen for ESF-netværket "Non-commutative Geometry".

J. Lützen: Deltager i Danish Research School in Philosophy, History of Ideas and History of Science.

J.B. Olsson: Ansvarlig for det brugerdrevne projekt "Dansk Matematisk Forenings Preprints server" finansieret af Biblioteksstyrelsen samt leder af SNF-netværket i "Algebra og talteori", hvori også H.-B. Foxby, C.U. Jensen, S. Jøndrup, I. Kiming, A. Schmidt samt A. Thorup deltager.

H. Schlichtkrull: Deltager i det Århusbaserede SNF-center "Center for Algebraic and Analytic Lie Theory" og er medlem af Training Committee for EU-netværket "Lie-grits".

J.P. Solovej: Deltager i EU-netværket "Post.doctoral Training Program in Mathematical Analysis of Large Quantum Systems" og er koordinator for den danske del af "European Research Group in Mathematics and Quantum Physics" og den danske del af SPECT, et program under The European Science Foundation og er Principal Investigator i grundforskningsfondscentret Mathematical Physics and Stochastics.

A. Thorup: Medlem af NorFA-netværket "Nordic Network in Algebraic Geometry" (NORDAG) samt EU-netværket "European Algebraic Geometry Research Training Network" (EAGER).

F. Topsøe: Koordinator for og P. Harremoës deltager i det INTAS-støttede projekt "Efficient Source Coding and Related Problems".

Afdeling for Anvendt Matematik og Statistik

Forskningsvirksomhed

1. Stokastiske processer

Jesper Lund Petersen har fortsat sin forskning vedrørende ventetider for Markovprocesser med det formål at finde fordelingssegenskaber ved ventetider ud fra fordelingssegenskaber ved den bagvedliggende statistiske model. Martin Jacobsen har færdiggjort manuskriptet til en bog med titlen 'Marked Point Processes and Piecewise Deterministic Processes: Theory and Applications', og der arbejdes nu med den endelige revision. Han har endvidere fortsat arbejdet med at bruge martingaler baseret på partielle egenfunktioner for den infinitesimale frembringer til bestemmelse af fordelingen af passagetider (for eksempel tid til ruin) for visse Markovprocesser.

2. Anvendt sandsynlighedsregning

Thomas Mikosch har fortsat sin forskning vedrørende modeller i forsikring, finansiering og telekommunikation, hvor usædvanligt store værdier optræder. Fokus har især været på at udvikle mere realistiske sandsynlighedsteoretiske modeller til brug i forsikring og telekommunikation. Endvidere har han studeret sandsynligheder for sjældne hændelser, når input-fordelingen har tunge haler, herunder large deviation sandsynligheder for summer af flerdimensionale stokastiske processer.

3. Risikoteori

Jeffrey Collamore har (med A. Hoeing, ETH Zuerich) introduceret og karakteriseret begrebet "small-time" ruin for en stokastisk proces, der drives af en generel Harris rekurrent Markovkæde under minimale antagelser og givet

estimerer for halen af ruintidsfordelingen. Videre har han (med H. Nyrhinen, Helsinki) studeret risikoprocesser, der omfatter investeringer, hvis afkast er Markov-afhængige (for eksempel ARMA- eller GARCH- processer) og anvendt teorien på problemer i både skades- og livsforsikring. Endelig har han (med A. Meda, UNAM, Mexico City) påbegyndt studiet af large deviation problemer for fler-dimensionale stokastiske variable, hvis fordeling har tunge haler. Hanspeter Schmidli har fortsat arbejdet med at anvende teknikker fra stokastisk kontrolteori på problemer i ruin teori. Hvis et forsikringsselskab har muligheden at investere i et risikofyldt aktiv og/eller at købe genforsikring, har han vist, at der findes optimale strategier for dette, og at ruinsandsynligheden opfylder den tilsvarende Hamilton-Jacoby-Bellmanligning. Forskningsproblemet bliver så at finde ud af, hvordan ruinsandsynligheden og strategien opfører sig asymptotisk. Særlig interesse har subeksponentielle skadefordelinger, hvor den klassiske teori om store afvigelser (large deviations) ikke kan anvendes direkte. Anders Tolver Jensen har arbejdet med ruin problemer i tilknytning til stykkevis deterministiske Markovprocesser.

4. Livsforsikring

Mogens Steffensen har sammen med Holger Kraft studeret forskellige porteføljeoptimeringsproblemer: Porteføljeoptimering med stokastisk tidshorizont korreleret med markedspriser, porteføljeoptimering med default-truede obligationer og porteføljeoptimering under formuebegrænsninger. Endvidere har han forsket i følgende emner inden for livsforsikringsregnskaber: Dynamikken af den tilstandsvise fripolicerreserve er bestemt, og generelle implikationer af aktuelle udviklinger i regnskabs- og solvensstandarder er beskrevet og diskuteret. Peter Holm Nielsen har afsluttet en artikel omhandlende et overordnet optimeringsproblem for et livsforsikrings- eller pensionsselskab, der involverer nytteoptimering for den forsikrede ud fra en generel præferencestruktur og risikominimering for selskabet.

5. Matematisk finansiering

Mikkel Dahl har forsket i ufuldstændige obligationsmarkeder. Geninvesteringsrisikoen forbundet med kontrakter med lange løbetider er beskrevet i både diskret og kontinuert tid. For at kontrollere og kvantificere geninvesteringsrisikoen er der udledt risiko-minimerende strategier. Jens Huggen har fortsat arbejdet med implementering af endelige differensmetoder til numerisk løsning af den tre-dimensionale asiatiske option. Rolf Poulsen arbejder med teorien for og konsekvenserne af statistisk replikation af eksotiske optioner. Endvidere forsker han i flere aspekter af det danske realkreditmarked. Prisdannelsen på en række nyligt introducerede produkter, såsom valgfrit afdragsfrie lån og variabelt forrentede lån med loft (i flere udførelser), analyseres. Dette er et optionsprisfastsættelsesproblem. Derudover undersøges, hvordan individuelle boligejere bedst sammensætter deres lån. Dette porteføljevalgsaspekt er stort set uberørt i litteraturen. Der benyttes moderne teknikker fra operationsanalyse (stokastisk programmering), som bygges ovenpå de konsistente prisfastsættelsesmodeller, der er blevet beskrevet som første trin i projektet. En artikel er blevet færdiggjort om en prototypemodel, som derefter er blevet videreudviklet i samarbejde med forskere fra DTU. Senest har flere realkreditinstitutter vist interesse i at implementere systemet, der både kan bruges til rådgivning og produktudvikling. Endelig arbejder Ernst Hansen

(med Jens Christensen og David Lando, Institut for Finansiering, Handelshøjskolen i København) med analyse af historiske kreditvurderings-forløb med det formål at opnå usikkerhedsintervaller for fallitsandsynligheder og rating-overgangssandsynligheder, mens Michael Sørensen (med Mogens Bladt, UNAM, Mexico City) arbejder med at udvikle metoder til analyse af tilsvarende data, når der kun foreligger årlige observationer.

6. Økonometri

Søren Johansen fremlagde under et besøg i Vermont de første tanker til en kritisk artikel om anvendelse af statistiske metoder i økonometrien, baseret på en artikel af Peter Ireland. Dette har ført til et samarbejde med Massimo Franchi fra Rom om en nøjere analyse af Irelands model, metode og data. Resultaterne har været fremlagt på en række møder i løbet af året. Endvidere har han (med David Hendry) arbejdet med at finde brud i data, som analyseres ved hjælp af regressionsanalysemodeller, og (med Rocco Mosconi) studeret anvendelse af økonometriske metoder i kontrolteori inden for økonomi. Anders Rahbek har fortsat arbejdet med inferens i ikke-lineære tidsrækker, i særdeleshed modeller af ARCH- og GARCH- typen (med Søren Tolver Jensen og Dennis Kristensen, University of Wisconsin). Således har AR og STJ revideret en artikel om estimation i GARCH-tidsrækker, som nu er accepteret til publikation i *Econometric Theory*.

7. Finansiell økonometri

Martin Jacobsen og Michael Sørensen har i samarbejde med Bo Martin Bibby (KVL) færdiggjort en større oversigtsartikel om diskret observerede processer af diffusions-typen med henblik på analyse af finansielle data. Videre har Martin Jacobsen og Michael Sørensen påbegyndt udforskningen af ny klasse af fler-dimensionale diffusionsmodeller med lineær drift og givne rotationsinvariante stationære fordelinger med henblik på anvendelser til modellering af bl.a. stokastisk volatilitet. Endelig er samarbejdet med Bent Jesper Christensen (Aarhus Universitet) vedrørende relationerne mellem optimale estimationsfunktioner og den i økonometri meget populære "generalized method of moments" blevet fortsat.

8. Kointegration

Det mangeårige arbejde med kointegration er fortsat. Søren Johansen har (med Anders Rygh Swensen) startet et nyt projekt med en analyse af en grafisk test for forventningshypotesen. Videre har han sammen med Helmut Lutkepohl skrevet en kort artikel om anvendelse af teorien for $I(2)$ variable, der er accepteret til publikation i 2005. Sidst, men ikke mindst, har han samarbejdet med Katarina Juselius (Økonomisk Institut, KU) om analysen af kointegrerede modeller. Han har arbejdet med en række problemer om algoritmer for analyse af $I(2)$ variable, som er nødvendige i forbindelse med udarbejdelsen af et program til analyse af tidsrækker. Desuden fortsætter arbejdet med at modellere og forstå forventningsdannelse i økonomien. Anders Rahbek har fortsat arbejdet med ikke-lineær kointegrationsanalyse og har igangsat nye projekter. Der arbejdes således med estimation, model-definition og modelegenskaber (med F.Bec, CREST-ENSAE, M. Ben Salem, Université de Marne-La-Vallée, M. Kessler, Universidad Politécnica de Cartagena, P. Paruolo, Insubria, og N. Shephard, University of Oxford).

9. Estimationsteori

Søren Tolver Jensen har (med Jesper Madsen, Statens Serum Institut) udarbejdet en artikel om estimation i lineære normale modeller med ukendte skaleringer, der er accepteret til publikation i Journal of the American Statistical Association, og som nu er under revision. Søren Feodor Nielsen har undersøgt mulighederne for at anvende den empiriske likelihood funktion i forbindelse med ufuldstændigt observerede datamaterialer.

10. Statistisk inferens for delvist observerede processer

Anders Tolver Jensen har arbejdet med inferens for dobbelt stokastiske Jacobsen at finde en ny klasse af lille delta-optimale estimationsfunktioner til brug ved estimation-Poissonprocesser. I samarbejde med en specialestuderende, Marie Louise Østerdal, er det lykkedes Martin af parametrene i en diskret observeret diffusionsproces. Michael Sørensen har skrevet en oversigtartikel om martingale estimationsfunktioner for diskrete observationer af modeller givet ved stokastiske differentialligninger. Han arbejder endvidere (med Mogens Bladt, UNAM, Mexico City) på statistiske metoder for diskret observerede Markov-springprocesser i et stokastisk Markov-styret miljø samt for diskret observerede diffusionsprocesser. Endelig arbejder han (med Jean Jacod Paris IV) på et bogmanuskript om statistisk inferens for diskret observerede diffusionsprocesser.

11. Bioinformatik

Ernst Hansen og Michael Sørensen samarbejder med Peter Arcander (Zoologisk Institut, KU) og Anders Krogh (Center for Bioinformatik, KU) vedrørende statistiske problemer i bioinformatik. Ernst Hansen arbejder med analyse af data fra molekylærbiologiske microarray-eksperimenter, med specielt henblik på at opnå kvantitative vurderinger af blandingsforhold mellem alternative splice-former.

Michael Sørensen og Martin Jacobsen har skrevet et diskussionsindlæg om beregning af likelihoodfunktionen for et eksperiment hvor hair-pin molekylers dynamik studeres.

12. Matematisk Programmering

Jørgen Tind arbejder med modellering og analyse af optimeringsproblemer med flere kriterier. For øjeblikket arbejdes især med optimeringsproblemer til brug for sammenlignende analyser af produktivitet og effektivitet.

13. Kønsforskning og didaktik

Inge Henningsen har fortsat sit arbejde med køn i den akademiske organisation med særligt henblik på rekruttering til de højere uddannelser og forskningen, kvinders valg af uddannelse, herunder voksne kvinders forhold til matematik og naturvidenskab. Hun deltager i et projekt, der arbejder med at etablere en interdisciplinær teoretisk ramme for studiet af voksnes læreprocesser i matematik, ligesom hun arbejder med mainstreaming af matematikundervisning.

14. Stokastiske modeller for vindens transport af sand

Michael Sørensen har fortsat sine studier af transportraten af sand i vind i samarbejde med Keld Rømer Rasmussen (Aarhus Universitet).

15. Matematikkens historie

Søren Johansen har udarbejdet en artikel om Erik Sparre Andersen, som vil blive publiceret i Årsrapporten fra Videnskaberne Selskab.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Søren Johansen: Har været medlem af bedømmelsesudvalgene for en ph.d.-afhandling ved EUI, Firenze og ved Aarhus Universitet.

Thomas Mikosch: Har været formand for bedømmelsesudvalgene for en ph.d.-afhandling ved instituttet og ved University Paris VI.

Mogens Steffensen: Har været medlem af bedømmelsesudvalget for en ph.d.-afhandling ved University of Kaiserslautern, Tyskland.

Søren Feodor Nielsen: Har været medlem af bedømmelsesudvalget for en ph.d.-afhandling ved KVL.

Michael Sørensen: Har været faglig bedømmer af ansøgerne til et professorat i matematisk statistik ved University of Heidelberg, Tyskland, har været formand for bedømmelsesudvalget vedrørende et professorat i sandsynlighedsregning ved Institut for Matematiske Fag, KU og har været formand for bedømmelsesudvalget vedrørende et adjunktur i statistik og sandsynlighedsregning ved Institut for Matematiske Fag, KU.

Martin Jacobsen: Har fungeret som sagkyndig vedrørende en 6-årig forskningsstilling i matematisk statistik under Det Svenske Forskningsråd (Vetenskapsrådet).

Hanspeter Schmidli: Har været formand for bedømmelsesudvalget vedrørende et lektorat i livsforskringsmatematik ved Institut for Matematiske Fag, KU.

Thomas Mikosch: Har været medlem af Selection Committee for Appointments, Department of Mathematics, University of Cyprus.

Udvalg og fonde

Mogens Steffensen: Medlem af efteruddannelsesudvalget under Den Danske Aktuarforening.

Michael Sørensen: Medlem af European Regional Committee of the Bernoulli Society for Probability and Mathematical Statistics, hvor han fungerer som Conference Coordinator. Han er medlem af Research Section Committee i Royal Statistical Society, London, af Committee on Meetings of the European Mathematical Society, af Steering Group for Séminaires Européens de Statistiques, af Nationalkomiteen for Matematik, af International Advisory Committee for Finnish National Visitors Program in Mathematics 2004-2005: New Techniques in Applied Stochastics, af Review Panel for et Swiss National Centre of Competence in Research med navnet "Financial Valuation and Risk Management" samt formand for Styrelsen for Scandinavian Journal of Statistics.

Thomas Mikosch: Medlem af selection committee for matematik under det svenske forskningsråd (Vetenskapsrådet), af Selection Committee for the SCOR Prize in Actuarial Science for Graduate Students of Germany samt programkomiteen for sommerskoler under De Nordiske Aktuarforeninger.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

Rolf Poulsen og Mogens Steffensen: Har udført konsulentarbejde for Nordea Investment Management.

Peter Holm Nielsen: Har udført konsulentarbejde for Edlund A/S.

Michael Sørensen har bedømt ansøgninger til forskningsråd i Israel og Sverige.

Inge Henningsen: Har fungeret som short term expert i et polsk-dansk-østrigsk EU Twinning Project, "Enhancement of Policies on Equal Treatment of Women and Men", har udført konsulentarbejde for Undervisningsministeriets Karakterkommission og har deltaget i udvalg under Matematiklærerforeningen vedrørende undervisningsmateriale i matematik efter gymnasireformen.

Tillidshverv

Jørgen Tind: Instituttleder for Institut for Matematiske Fag.

Søren Feodor Nielsen og Mogens Steffensen: Medlemmer af Studienævnet for Matematiske Fag.

Søren Feodor Nielsen: Tillidsrepræsentant-suppleant for VIP-personalet ved IMF, KU.

Hanspeter Schmidli og Michael Sørensen: Medlemmer af bestyrelsen for IMF.

Michael Sørensen: Afdelingsleder for Afdeling for Anvendt Matematik og Statistik, IMF.

Anders Tolver Jensen, Inge Henningsen og Michael Sørensen: Medlemmer af SU ved IMF, KU.

Inge Henningsen: Medlem af gymnasiekontakt-udvalget ved IMF, KU, medlem af KU's arbejdsgruppe vedrørende tværfakultære undervisningstilbud i køns- og ligestillingsperspektiver samt medlem af KU's arbejdsgruppe vedrørende etablering af kandidatuddannelse i "Køn og mangfoldighed".

Anders Rahbek og Hanspeter Schmidli: Medlemmer af AMS's bestyrelse og af IMF's biblioteksudvalg.

Anders Rahbek: Medlem af IMF's edb-udvalg og Udvalg for Masteruddannelsen.

Martin Jacobsen: Formand for Ph.d.-udvalget ved Institut for Matematiske Fag.

Jens Hugger: Studieleder for Studienævn for Matematiske Fag, er medlem af Det Naturvidenskabelige Fakultets Formidlingsudvalg og af repræsentantskabet for Universitetsboghandelen.

Ernst Hansen: Formand for IMF's edb-udvalg.

Martin Jacobsen: Medlem af styregruppen for FUR-forskerskolen 'Matematik med anvendelser'.

Michael Sørensen: Medlem af repræsentantskabet for FUR-forskerskolen i biostatistik.

Hæderspriser og legater

Henrik Hult: Blev af Swedish Statistical Association udnævnt til "Young Statistician of the Year" i oktober 2004.

Formidling**Redaktionelle hverv**

Søren Johansen: Associate Editor for *Econometrica* og Associate Editor for *Econometric Theory*.

Thomas Mikosch og Michael Sørensen: Medlem af redaktionen for *Stochastic Processes and Their Applications*.

Michael Sørensen: Medlem af redaktionen for *tidsskriftet Statistical Inference for Stochastic Processes* og medlem af redaktionen for *Brazilian Journal of Probability and Statistics*.

Thomas Mikosch: Associate Editor for *Probability and Mathematical Statistics*, Associate Editor for *Journal of Applied Probability/Advances in Applied Probability*, Associate Editor for *Applied Stochastic Models in Business and Industry*, Associate Editor for *Bernoulli*, Associate Editor for *Annals of Applied Probability*, Associate Editor for *Mitteilungen der Deutschen Gesellschaft für Versicherungsmathematik* samt Associate Editor for *Lithuanian Mathematical Journal*.

Martin Jacobsen: Associate Editor for *Scandinavian Journal of Statistics*.

Inge Henningsen: Har redigeret et særnummer om statistik i *Dansk Matematisk forenings blad "Matilde"* (nr. 19/2004).

Kongresser og symposier

Thomas Mikosch og Michael Sørensen: Har været medlemmer af Scientific Programme Committee of the 6th World Congress of the Bernoulli Society (Barcelona, 2004).

Thomas Mikosch: Har været medlem af Scientific Programme Committee of the 3rd Conference on Actuarial Science and Finance (Samos, Grækenland, 2004) og af Scientific Programme Committee of the Meeting on Stochastic Processes and their Applications (Santa Barbara, 2005).

Søren Johansen og Anders Rahbek: Har været medarrangører af ESF-EMM Network Annual Conference (Alghero, Italien, 2004).

Anders Rahbek: Har arrangeret en workshop med titlen "Nonlinear Cointegration" (København, 2004).

Martin Jacobsen og Michael Sørensen: Har arrangeret en workshop med titlen "Inference for partially observed processes" (København, 2004).

Mogens Steffensen: Har været medarrangører af "Symposium on Asset Allocation and Pension Management" (København, 2004).

Jens Hugger: Har arrangeret "3rd Danish Symposium on Applied Analysis" (København, 2004).

Thomas Mikosch, Henrik Hult og Michael Sørensen: Har været medarrangører af et Concentrated Advanced Course med titlen "Non-Linear time series modeling" ved KU.

Thomas Mikosch: Medarrangør af Conference on Risk and Extremes IV (Gothenburg, 2005).

Hanspeter Schmidli: Har været medarrangør af "3rd Conference in Actuarial Science and Finance" (Samos, Grækenland, 2004).

Rolf Poulsen: Har arrangeret et Netværksseminar i Dansk Netværk for Matematisk Finansiering.

Inge Henningsen: Har arrangeret en workshop om "Køn og Tal" på LO's virksomhedskonference.

Michael Sørensen: Har været medarrangør af en workshop om "Non-coding RNA in regulation and evolution – testing the hypothesis of ncRNA-based regulatory networks" (København, 2004) og har arrangeret den årlige netværkworkshop i EU research training netværket "Statistical Methods for Dynamical Stochastic Models" (København, 2004).

Foredrag

Søren Johansen: Har holdt et foredrag om "Modellering af ikke-stationære økonomiske tidsrækker" i Selskabet for Naturlærens Udbredelse samt ved et møde for gymnasielærere.

I forbindelse med HCØ-dage holdt Mogens Steffensen et foredrag med titlen "Har katastrofer altid katastrofale konsekvenser?", ligesom Rolf Poulsen holdt et foredrag om "Hvad bør en option koste?", mens Anders Tolver Jensen talte om emnet "Er det farligt at tale i mobiltelefon?".

Rolf Poulsen: Holdt et foredrag med titlen "Odds – Kan de give dig en fordel?" i forbindelse med Kulturnatten, hvor også Søren Feodor Nielsen holdt et foredrag.

Mikkel Dahl og Ernst Hansen: Holdt foredrag ved universitetets Åbent Hus-arrangement.

Inge Henningsen: Har holdt to foredrag om kvantitative metoder dels for psykologistuderende, dels for journaliststuderende ved RUC og har holdt foredrag om statistik på KDAS.

Thomas Mikosch: Har holdt foredrag om bootstrap metoder for danske aktuarer.

Ernst Hansen, Inge Henningsen og Jørgen Tind: Har holdt foredrag for besøgende gymnasieelever.

Ernst Hansen: Har været faglig arrangør af og forelæser på Matematiklærerforeningens efteruddannelseskursus "Markovkæder – Teori, anvendelser, simulering", der blev afholdt i samarbejde med Niels Richard Hansen, KU, og Helle Sørensen, KVL.

Presse og andre medier

Mogens Steffensen: Interviewet i P1 vedrørende tariferingsbasis i skadeforsikring og interviewet om "Den dyre præmie" i forbindelse med et afgangprojekt fra Danmarks Journalisthøjskole vedrørende forsikringssvindel.

Jørgen Tind og Mogens Steffensen: Interviewet i "Politiken" vedrørende det store optag af nye studerende i forsikringsmatematik.

Inge Henningsen: Deltog i udsendelserne "Kvinder på Universitetet" i DR og "Kvindelige akademikere" i Universitetsradioen.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere

Henrik Hult (post.doc.), KTH Stockholm, 1.1.-31.12.2004 (besøgte Thomas Mikosch).

Professor Helgi Thomasson, Islands Universitet, 1.8.2004–31.7.2005 (besøgte Thomas Mikosch og Michael Sørensen).

Raffi Keheyian (ph.d.-student), University College London, 1.4.2004-31.8.2004. (besøgte Thomas Mikosch og Michael Sørensen).

Forskningsophold i udlandet

Anders Rahbek: Opholdt sig ved Nuffield College, University of Oxford i perioden 1.1.–28.2.2004. Opholdet var finansieret af University of Oxford.

Mikkel Dahl: Opholdt sig ved University of Melbourne juli–oktober 2004. Opholdet blev støttet af Knud Højgaards Fond.

Anders Tolver Jensen: Opholdt sig ved Université Paris VI, Laboratoire de Probabilité et Modèles Aléatoires i januar 2004. Opholdet var finansieret af forskningsnetværket DYNSTOCH under EU's femte rammeprogram.

Thomas Mikosch: Opholdt sig ved Mittag Leffler Institutet i Stockholm, 4.10.–10.11. med støtte fra Mittag Leffler Institutet.

Netværk

Søren Johansen og Anders Rahbek: Deltager i et projekt under ledelse af Katarina Juselius om "Imperfect knowledge, structural change, ppp puzzle, long swings puzzle, and exchange rate disconnect puzzle" finansieret af Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd.

Søren Johansen og Anders Rahbek: Med i ESF-netværk om "Econometric Methods for the Modelling of Nonstationary Data, Policy Analysis and Forecasting."

Michael Sørensen: Har været scientific co-ordinator for EU-forskningsnetværket Statistical Methods for Dynamical Stochastic Models (DYNSTOCH).

Martin Jacobsen, Anders Tolver Jensen, Thomas Mikosch, Jesper Lund Pedersen, Anders Rahbek og Hanspeter Schmidli: Har været tilknyttet EU-forskningsnetværket Statistical Methods for Dynamic Stochastic Models (DYNSTOCH). Martin Jacobsen, Thomas Mikosch og Michael Sørensen har været principal investigators i Network in Mathematical Physics and Stochastics (MaPhySto, Danmarks Grundforskningsfond).

Rolf Poulsen, Mogens Steffensen og Michael Sørensen: Medlem af Dansk Netværk i Matematisk Finansiering (SSF-netværk).

Rolf Poulsen, Anders Rahbek, Hanspeter Schmidli og Michael Sørensen: Medlemmer af Centre for Analytical Finance (CAF, SSF).

Inge Henningsen: Deltager i forskningsprojektet "Adults Learning Mathematics in School and Everyday Life – Social and affective conditions of their learning processes" med Jeff Evans (United Kingdom), Gail FitzSimons (Australia), Mieke van Groenestijn (The Netherlands) og Tine Wedege (Trondheim).

Instituteder Jørgen Tind

Forbrug

Institut for Matematiske Fag

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	34,0	6,9	40,9
DVIP	1,1	0,1	1,2
STIP	9,6	1,0	10,6
TAP	10,4	1,4	11,8
Årsværk i alt	55,0	9,3	64,4
Løn	26.463,0	3.718,0	30.181,0
Frikøb	311,0	67,0	378,0
Øvrige drift	2.324,0	4.720,0	7.044,0
Anskaffelser	2.411,0	-1,0	2.411,0
Bruttototal t.kr.	31.510,0	8.505,0	40.015,0

Stab

Matematisk Afdeling

VIP Internt finansieret

Berg, Christian; professor.

Christensen, Erik; lektor.

Durhuus, Bergfinnur Jogvan; lektor.

Eilers, Søren; lektor.

Elliott, George Arthur; gæsteprofessor.

Forst, Gunnar; lektor.

Foxby, Hans Bjørn; lektor.
 Gehrke, Mai; Gæstektor.
 Grubb, Gerd; professor.
 Grønbæk, Niels; lektor.
 Hansen, Troels Windfeldt; ph.d.-studerende.
 Halvorsen, Esben Bistrup; forskningsass.
 Jakobsen, Hans Plesner; lektor.
 Jøndrup, Søren; lektor.
 Kiming, Ian; professor.
 Larsen, Mogens Esrom; lektor.
 Laursen, Kjeld Bagger; lektor.
 Laustsen, Niels Jakob; lektor.
 Lützen, Jesper; lektor.
 Møller, Jesper Michael; lektor.
 Nest, Ryszard; lektor.
 Olesen, Dorte Marianne.
 Pedersen, Gert Kjærgaard; professor.
 Ryom-Hansen, Steen; adjunkt.
 Schlichtkrull, Henrik; lektor.
 Solovej, Jan Philip; professor.
 Thorup, Anders; lektor.
 Topsøe, Flemming; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Evans, Dafydd Gwion; adjunkt.
 Frankild, Anders; adjunkt.
 Hainzl, Christian; adjunkt.
 Harremoës, Peter; adjunkt.
 Lewin, Mathieu; adjunkt.
 Olsson, Jørn Børling; lektor.

STIP Internt finansieret

Brink, David; ph.d.-studerende.
 Bülow, Tommy; ph.d.-studerende.
 Carlsen, Toke Meier; ph.d.-studerende.
 Christiansen, Jacob Stordal; ph.d.-studerende.
 Holm, Henrik; ph.d.-studerende.
 Svegstrup, Rolf Dyre; ph.d.-studerende.

Afdeling for anvendt Matematik og Statistik

VIP Internt finansieret

Collamore, Jeffrey Frank; lektor.
 Hansen, Ernst; lektor.
 Henningsen, Inge Biehl; lektor.
 Hugger, Jens; lektor.
 Jacobsen, Martin Skjold Børge; professor.
 Jensen, Søren Tolver; lektor.
 Johansen, Søren; professor.
 Mikosch, Thomas Valentin; professor.
 Nielsen, Søren Feodor; lektor.
 Pachkova, Elena; ph.d.-studerende.
 Poulsen, Rolf; lektor.
 Rahbek, Anders Christian; lektor.
 Schmidli, Hans Peter; professor.
 Steffensen, Mogens; lektor.
 Sørensen, Michael; professor.
 Tind, Jørgen; professor.

VIP Eksternt finansieret

Keheyian, Raffi; forskningsass.
 Pedersen, Jesper Lund; adjunkt.

STIP Internt finansieret

Forman, Julie Lyng; ph.d.-studerende.
 Dahl, Mikkel Hindkær; ph.d.-studerende.
 Jensen, Anders Tolver; ph.d.-studerende.
 Nielsen, Peter Holm; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

Bülow, Tommy: Relative norms of Units and 4-rank of Class Groups.
 Carlsen, Toke Meier: Operator Algebraic Applications in Symbolic Dynamics.
 Christiansen, Jacob Stordal: Indeterminate moment problems within the Askey-scheme.
 Hansen, Niels Richard: Markov Controlled Excursions, Local Alignment and Structure.
 Holm, Henrik: Gorenstein hyperhomologisk algebra.
 Jensen, Sine Rikke: Inversion formulars for the Radon transform.

Fondsbevillinger

Handelshøjskolen

– Samarbejdsaftale – Matematisk Afdeling (Institutlederen) kr. 638.400.

Publikationer

Matematisk Afdeling

Antonescu C., Christensen E.: Metrics on group C^* -algebras and a non-commutative Arzelà-Ascoli Theorem. *Journal of Functional Analysis* 214, s. 247-259. 2004.
 Berg C.: Correction to a paper by A.G. Pakes. *J. Austral. Math. Soc.* 76, s. 67-73. 2004.
 Berg C., Duran A.J.: A transformation from Hausdorff to Stieltjes moment sequences. *Ark. Mat.* 42, s. 239-257. 2004.
 Bessenrodt C., Olsson J.B.: A note on Cartan matrices for symmetric spaces. *Arch.Math.* 81, s. 497-504. 2004.
 Bessenrodt C., Olsson J.B.: Weights of partitions and character zeros. *The Electronic Journal of Combinatorics* 11(2), s. 1-15. 2004.
 Bessenrodt C., Olsson J.B.: On character tables related to the alternating groups. *Séminaire Lotharingien de Combinatoire* 52, s. 1-8. 2004.
 Brink D.: On alternating and symmetric groups as Galois groups. *Israel Journal of Mathematics* 142, s. 47-60. 2004.
 Carlsen T.M., Eilers S.: Augmenting dimension group invariants for substitution dynamics. *Ergodic Theory and Dynamical Systems* 24, s. 1015-1039. 2004.
 Carlsen T.M., Eilers S.: Matsumoto K-groups associated to certain shift spaces. *Documenta Mathematica* 9, s. 639-671. 2004.
 Christensen J.G.: The uncertainty principle for operators determined by Lie groups. *Journal of Fourier Analysis and Applications* 10, s. 541-544. 2004.
 Christensen J.G., Schlichtkrull H.: An uncertainty principle related to the Euclidean motion group. *Mathematical Proceedings of the Royal Irish Academy* 104A, s. 249-252. 2004.

- Constantin A., Grubb G.: The "Oresund Symposium on Partial Differential Equations". J. Nonlinear Math. Phys. Suppl. 1 10, i: The "Oresund Symposium on Partial Differential Equations" s. 124. P.-A. Ivert, A. Mellin, J.P.Solovej. N. Euler, Luleå, Sweden 2003.
- Durhuus B., Jonsson T.: Noncommutative waves have infinite propagation speed. 50-62s. IOP publishing house, 2004.
- Foxby H-B.: Homological Methods in Commutative Algebra. Proceedings of the Workshop on Homological Methods in Commutative Algebra i: Homological Methods in Commutative Algebra s. 1-15. Institute for Studies in Theoretical Physics and Mathematics, Teheran, Iran 2004.
- Foxby H-B.: Relative Citationsfaktorer. En undersøgelse ved Københavns Universitets Naturvidenskabelige Fakultet 1996-2000. 72-88s. Forskningsudvalget, Københavns Universitet, København, Danmark 2004.
- Foxby H-B.: Relative Citationsfaktorer II. En undersøgelse ved Københavns Universitets Naturvidenskabelige Fakultet 1981-2000. 55-71s. Forskningsudvalget, Københavns Universitet, København, Danmark 2004.
- Frederiksen P., Kiming I.: Galois representations of dihedral type over \mathbb{Q}_p . Acta Arithmetica 111, s. 43-59. 2004.
- Fuglede B., Topsøe F.: Jensen-Shannon Divergence and Hilbert space embedding. o i: Jensen-Shannon Divergence and Hilbert space embedding s. 31. IEEE Operations Center, NJ, USA 2004.
- Grønbæk N.: Self-induced Banach algebras. Contemporary Mathematics 363, i: Self-induced Banach algebras s. 15. American Mathematical Society, 2004.
- Grønbæk N., Winsløv C.: Kompetencebeskrivelser i Universitetets virkelighed. 8s. Center for naturfagenes didaktik, København, Danmark 2003.
- Harremöes P.: A New Look on Majorization. Proceedings 2004 International Symposium on Information Theory and its Applications i: A New Look on Majorization s. 1422-1425. Society of Information Theory and Its Applications, 2004.
- Harremöes P., Ruzankin P.S.: Rate of Convergence to Poisson Law in terms of information Divergence. IEEE Transactions on Information Theory 50, s. 2145-2149. 2004.
- Harremöes P., Topsøe F.: The Weak Information Projection. Proceedings 2004 IEEE International Symposium on Information Theory i: The Weak Information Projection s. 28. Institute of Electric and Electronic Engineers, USA 2004.
- Harremöes P., Vignat C.: A Nash Equilibrium related to the Poisson Channel. Communications in Information and Systems 3, s. 31-38. 2004.
- Jakobsen H.P.: Matrix Chain Models and their q-deformations. Lie Theory and Its Applications in Physics V i: Matrix Chain Models and their q-deformations s. 377-391. World Scientific, Singapore 2004.
- Jakobsen H.P., Lee C-W.H.: Matrix Chain Models and Kac-Moody Algebras. Contemporary Mathematics 343, i: Matrix Chain Models and Kac-Moody Algebras s. 147-165. American Mathematical Society, Providence, R.I., USA 2004.
- Jensen C.U.: Solvability by Real Radicals and Fermat Primes. Canadian Math. Bulletin 47, s. 229-236. 2004.
- Jensen C.U.: On the number of real roots of a solvable polynomial. Acta Arithmetica 115, s. 255-263. 2004.
- Jensen S.R.: Sufficient conditions for the inversion formula for the k-plane Radon transform in \mathbb{R}^n . Math. Scand. 94, s. 207-226. 2004.
- Kaniadakis G., Topsøe F.: Entropy measures of physics via complexity. Proceedings 2004 IEEE International Symposium on Information i: Entropy measures of physics via complexity s. 40. IEEE Operations Center, NJ, USA 2004.
- Kiming I.: Construction of the real numbers. i: Construction of the real numbers s. 22. 2004.
- Kiming I.: The psi-function and the complexity of Dixon's factoring algorithm. i: The psi-function and the complexity of Dixon's factoring algorithm s. 18. 2004.
- Laustsen N.J.: K-theory for Banach *-algebras. Contemporary Mathematics 363, i: Banach Algebras and Their Applications s. 213-222. A.T.-M. Lau, V. Runde. American Mathematical Society, 2004.
- Laustsen N.J., Loy R.J.: Closed ideals in the Banach algebra of operators on a Banach space. i: Proceedings of the conference on topological algebras, their applications, and related results (ed. K.Jaros), Banach. Banach Center, Warsaw 2004.
- Laustsen N.J., Loy R.J., Read C.J.: The lattice of closed ideals in the Banach algebra of operators on certain Banach spaces. Journal of Functional Analysis 214, s. 106-131. 2004.
- Lützen J.: The Mathematician Sophus Lie: It was the Audacity of my Thinking. The Mathematical Intelligencer 26, s. 60-64. 2004.
- Thorup A.: How did the camera move? Comm. Algebra 31, s. 4097-4106. 2004.
- Topsøe F.: Entropy and Equilibrium via Games of Complexity. Physica A 340, s. 11-31. 2004.
- Topsøe F.: Theory and Complexity in Probability and Statistics. Soft Methodology and Random Information Systems i: Information Theory and Complexity in Probability and Statistics s. 363-370. Springer, Berlin 2004.
- Topsøe F.: Two general games of information. Proceedings of the 2004 International Symposium on Information i: Two general games of information s. 6. 2004.

Afdeling for Teoretisk Statistik

- Bec F., Rahbek A.: Vector equilibrium correction models with non-linear discontinuous adjustments. Econometrics Journal Vol 7 (2), s. 628-651. 2004.
- Bibby B.M., Jacobsen M., Sørensen M.: Estimating Functions for Discretely Sampled Diffusion-Type Models. Preprint / Department of Applied Mathematics and Statistics 4, s. 1-66. 2004.
- Dahl M.H.: Integer Programming Duality in Multiple Objective Programming. Journal of Global Optimization Vol 29 (1), s. 1-18. 2004.
- Dahl M.H.: Fair Distribution of Assets in Life Insurance. Working Paper / Laboratory of Actuarial Mathematics 200, s. 1-41. 2004.
- Dahl M.H.: Stochastic Mortality in Life Insurance: Market Reserves and Mortality-Linked Insurance Contracts. Insurance: Mathematics & Economics 35, s. 113-136. 2004.
- Ditlevsen S.D., Sørensen M.: Inference for Observations of Integrated Diffusion Processes. Scandinavian Journal of Statistics Vol. 31, s. 417-429. 2004.
- Hansen E.: Confidence sets for continuous-time rating transition probabilities. Journal of Banking & Finance 28, s. 2575-2602. 2004.

- Hansen E.: *Introduktion til Matematisk Statistik*. 544 s. Ernst Hansen HCØ-Tryk, Københavns Universitet 2004.
- Hansen N.R.: *The Maximum of a Random Walk Reflected at a General Barrier*. Preprint / Department of Applied Mathematics and Statistics 2, s. 1-14. 2004.
- Henningsen I.: *Underrekruttering af kvinder på danske universiteter*. *Kvinden og Samfundet* 120 (1), s. 20-21. 2004.
- Henningsen I.: *Videnskab, debat og manglende videnskabelig debat*. *Matilde* 19, s. 4-6. 2004.
- Hipp C., Schmidli H.: *Asymptotics of Ruin Probabilities for Controlled Risk Processes in the Small Claims Case*. *Scandinavian Actuarial Journal* 5, s. 321-335. 2004.
- Hugger J.: *A fixed strike Asian option and comments on its numerical solution*. *ANZIAM Journal* 45, i: *Proceedings of 11th Computational Techniques and Applications Conference CTAC-2003* s. C215-C231. Ed. Jagoda Crawford and A. J. Roberts. 2004.
- Hult H., Lindskog F., Mikosch T.V., Samorodnitsky G.: *Functional large Deviations for Multivariate Regularly Varying Random Walks*. Working Paper / Laboratory of Actuarial Mathematics 199, s. 1-25. 2004.
- Jacobsen M.: *Markov Chains and Markov Processes*. Vol 2 (E-N), i: *Encyclopedia of actuarial science* s. 1081-1094. Teugels, Jozef F. ; Sundt, Bjørn. Wiley, 2004.
- Jensen A.T.: *The Distribution of Various Hitting Times for a Shot Noise Process with Two-Sided Jumps*. Preprint / Department of Applied Mathematics and Statistics nr. 6, s. 1-10. 2004.
- Jensen S.T., Madsen J.: *Estimation of Proportional Covariance's in the Presence of Certain Linear Restrictions*. *The Annals of Statistics* Vol. 32 (1), s. 219-232. 2004.
- Jensen S.T., Madsen J.: *Linear Models Based on Observations with Unknown Scaling*. Preprint / Department of Applied Mathematics and Statistics 1, s. 1-11. 2004.
- Jensen S.T., Rahbek A.: *Asymptotic Inference for Nonstationary Garch*. *Econometric Theory* Vol. 20 (6), s. 1203-1226. 2004.
- Jensen S.T., Rahbek A.: *Asymptotic Normality of the QMLE Estimator of ARCH in the Nonstationary Case*. *Econometrica* Vol. 72, no. 2, s. 641-646. 2004.
- Johansen S., Swensen A.R.: *More on testing exact rational expectations in vector autoregressive models: Restricted drift term*. *The Econometric Journal, Econometric Journal* 7, s. 389-397. 2004.
- Johansen S.: *A Small Sample Correction of the Dickey-Fuller Test*. Preprint / Department of Applied Mathematics and Statistics 3, s. 1-18. 2004.
- Johansen S.: *A Small Sample Correction of the Dickey-Fuller Test*. i: *New Directions in Macromodelling* s. 49-68. Welfe, A. Elsevier, 2004.
- Johansen S.: *Cointegration; a survey*. Bind 1, Chapter 15, i: *Palgrave Handbook of Econometrics: Volume 1* s. 1-37. Mills, T.C. ; Patterson, K.. Palgrave Macmillan 2004.
- Johansen S.: *Cointegration; An Overview*. Preprint / Department of Applied Mathematics and Statistics 5, s. 1-37. 2004.
- Johansen S.: *Discussion of: Pesaran, M.H., Schuermann T., and Weiner S. M., Modeling regional interdependencies using a global error-correcting macroeconomic model*. *Journal of Business and Economics Statistics* 22, s. 169-172. 2004.
- Johansen S.: *Erik Sparre Andersen*. *Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab, Oversigt over Selskabets Virksomhed, 2003-2004*, s. 231-239. 2004.
- Johansen S.: *Kointegration og fælles stokastiske trende*. *Matilde* 19, s. 11-13. 2004.
- Kelly L., Platen E., Sørensen M.: *Estimation for Discretely observed Diffusions using Transform Functions*. *Journal of Applied Probability. Special Volume 41A, i: Stochastic Methods and their Applications* s. 99-118. Gani, J and Seneta, E. 2004.
- Kessler M., Rahbek A.: *Identification and Inference for Multivariate Cointegrated and Ergodic Gaussian Diffusions*. *Statistical Inference for Stochastic Processes* Vol. 7 (2), s. 137-151. 2004.
- Konstantinides D.G., Mikosch T.V.: *Large Deviations and Ruin Probabilities for Solutions to Stochastic Recurrence Equations with Heavy-Tailed Innovations*. Working Paper / Laboratory of Actuarial Mathematics 192, s. 1-32. 2004.
- Mikosch T.V., Resnick S.: *Activity Rates with Very Heavy Tails*. Working Paper / Laboratory of Actuarial Mathematics 198, s. 1-23. 2004.
- Mikosch T.V.: *How to Model Multivariate Extremes if One Must?* Working Paper / Laboratory of Actuarial Mathematics 196, s. 1-18. 2004.
- Mikosch T.V.: *Long range dependence effects and ARCH modeling*. i: *Theory and Applications of Long-Range Dependence* s. 439-460. Taqqu, M.S., Oppenheim, G., Doukhan, P.. Birkhäuser, Boston 2003.
- Nielsen P.H.: *Utility Maximization and Risk Minimization in Life and pension Insurance*. Working Paper / Laboratory of Actuarial Mathematics 201, s. 1-32. 2004.
- Nielsen S.F.: *Empirical processes in M-estimation*. *Journal of Applied Statistics* vol. 27, s. 1067-1068. 2000.
- Nielsen S.F.: *Regression modelling strategies with application to linear models, logistic regression, and survival analysis*. *Journal of Applied Statistics* Vol. 30, s. 104. 2003.
- Nielsen S.F.: *Statistical analysis with missing data*. vol. 23, i: *Statistics in Medicine* 2004 s. 1181-1182. Little, Roderick J., Rubin, Donald B.. 2002.
- Poulsen R.: *Exotic options: Proofs without formulas*. Working Paper Series/Centre for Analytical Finance 168, s. 1-15. 2004.
- Schmidli H., Hald M.: *On the Maximisation of the Adjustment Coefficient under Proportional Reinsurance*. *Astin Bulletin* Vol. 34 (1), s. 75-83. 2004.
- Schmidli H., Hald M.: *On the Maximisation of the Adjustment Coefficient under Proportional Reinsurance*. *Astin Bulletin* Vol. 34 (1), s. 75-83. 2004.
- Schmidli H.: *Asymptotics of Ruin Probabilities for Risk Processes under Optimal Reinsurance and Investment Policies: the Large Claim Case*. *Queueing Systems* vol. 46 (1-2), s. 149-157. 2004.
- Schmidli H.: *Filtration*. Vol 2 (E-N), i: *Encyclopedia of actuarial science* s. 671-672. Teugels, Jozef F. ; Sundt, Bjørn. Wiley, 2004.
- Schmidli H.: *Filtration*. Vol 2 (E-N), i: *Encyclopedia of actuarial science* s. 671-672. Teugels, Jozef F. ; Sundt, Bjørn. Wiley, 2004.
- Schmidli H.: *Martingales*. Vol 2 (E-N), i: *Encyclopedia of actuarial science* s. 1096-1101. Teugels, Jozef F. ; Sundt, Bjørn. Wiley, 2004.
- Schmidli H.: *On Cramér-Lundberg Approximations for Ruin Probabilities under Optimal Excess of Loss Reinsurance*. Working Paper / Laboratory of Actuarial Mathematics 193, s. 1-10. 2004.

- Schmidli H.: On Optimal Investment and Subexponential Claims. Working Paper / Laboratory of Actuarial Mathematics 195, s. 1-13. 2004.
- Schmidli H.: Surplus Process. Vol 3 (O-Z), i: Encyclopedia of actuarial science s. 1645-1650. Teugels, Jozef F. ; Sundt, Bjørn. Wiley, 2004.
- Sørensen M., Huebner M.: (eds.). Workshop on Dynamical Stochastic Modeling in Biology. Miscellanea no. 26, 1-113s. MaPhySto, Department of mathematical Sciences, Aarhus 2004.
- Sørensen M.: Diffusion Processes. Vol 1 (A-D), i: Encyclopedia of actuarial science s. 523-527. Teugels, Jozef F. ; Sundt, Bjørn. Wiley, 2004.
- Sørensen M.: Diffusion Processes. Vol 1 (A-D), i: Encyclopedia of actuarial science s. 523-527. Teugels, Jozef F. ; Sundt, Bjørn. Wiley, 2004.
- Sørensen M.: Martingale estimating functions for discretely observed stochastic differential equation models. i: International Minicourse-Workshop. Interplay between (C_0) -semigroups and PDEs theory and applications s. 213-236. Romanelli, Silvia. 2004.
- Sørensen M.: On the rate of aeolian sand transport. Geomorphology 59 (1), s. 53-62. 2004.
- Sørensen M.: Ornstein-Uhlenbeck Process. Vol 3 (O-Z), i: Encyclopedia of actuarial science s. 1229-1230. Teugels, Jozef F. ; Sundt, Bjørn. Wiley, 2004.
- Steffensen M.: Surplus-linked Life Insurance. Working Paper / Laboratory of Actuarial Mathematics 194, s. 1-20. 2004.
- Steffensen M.: A Note on the Free Policy Reserve. Working Paper / Laboratory of Actuarial Mathematics 197, s. 1-10. 2004.
- Steffensen M.: On Merton's Problem for Life Insurers. Astin Bulletin vol. 34 (1), s. 5-25. 2004.

Studienævnet for Matematiske Fag

Medlemmer

Pr. 1.2.2004 bestod studienævnet af Jens Hugger, studieleder (mat-vip-rep.), Jesper Lutzen, vicedirektør (mat-vip-rep.), Thomas Mikosch (akt-vip-rep.), Søren Feodor Nielsen (stat-vip-rep.), Peter Norman Sørensen (mat-øk-vip-rep.), Anne Vinkel Hansen (mat-stud-rep.), Tarje Arklint (mat-stud-rep.), Nina Lange, næstformand (mat-øk-stud-rep.), Birte Pernille Rytgaard (akt-stud-rep.) og Lars Jorge Diaz (stat-stud-rep.).

Beretning

Arbejdet i Studienævnet for Matematiske Fag har i 2004 været kraftigt præget af den reform af studiestrukturen, som startede op pr. 1.9.2004

Første halvår blev der arbejdet med de sidste detaljer i bachelorstudieordningerne samt med kandidatstudieordningerne, som skal træde i kraft 1.9.2005. Mange af Institut for Matematiske Fags medarbejdere medvirkede i processen, som blev koordineret af studienævnet. Arbejdet blev gjort besværligt af den sene fremkomst af de nødvendige bekendtgørelser til universitsloven.

Sidste halvår var hovedarbejdsopgaven den praktiske implementering af studiestrukturen. Her var problemerne hovedsageligt af positiv art pga. en uventet stor tilstrømning af studerende på de nye blokkurser. Desuden var der problemer med fakultetets/universitetets it-systemer, som ikke var klar til undervisningens start. Til gengæld har der været et forbilledligt samarbejde med fakultetets Didaktikcenter om den praktiske afvikling af undervisningen i blok 1.

Studienævnet har i 2004 desuden deltaget i det store auditeringsprojekt om fremtidens kvalitetssikring og kvalitetsudvikling på Københavns Universitet. Projektet kulminerede 9. december med offentliggørelsen af auditeringsrapporten, hvilket dog kun markerer starten på den virkelige implementeringsproces.

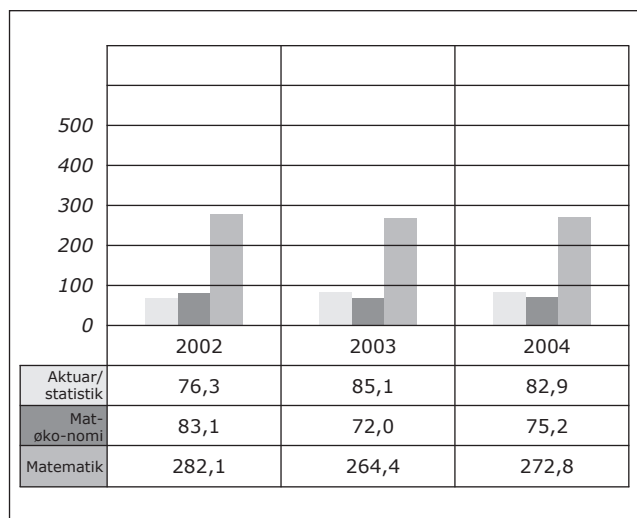
Arbejdet med at skrive studievejledninger, som var planlagt til 2004, har måttet udskydes til 2005 pga. manglende kapacitet.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning

Indskrivningsfag	Aktivitetssområder								
	Mate- matik	Mat- øk	Forsikring Statistik	Fysik	Datalogi	Øvrig naturvid.	Andre fak.	Merit- overført	I alt
Matematik	114,1	11,4	10,8	13,6	12,4	6,9	8,1	3,8	181,1
Matematik-Økonomi	7,6	49,9	13,6		0,5		1,1	1,2	73,8
Statistik	2,1	0,4	10,0		0,3		0,3		13,0
Forsikringsvidenskab	7,3	6,1	40,3						53,7
Fysik	45,2	0,3							
Datalogi	37,1	0,8	0,5						
Kemi	20,5								
Biologi	17,4								
Biokemi	12,2		5,6						
Øvrig nat.	3,8		0,2						
Økonomi	0,3	4,0							
Meritstuderende	2,2	1,7	0,6						
Gæstestuderende	3,2	0,5	1,3						
I alt	272,8	75,2	82,9						
Åben uddannelse	0,4	0,2	1,0						

STÅ 2002-2004

Studieleder Jens Hugger

Datalogisk Institut

Ledelse pr. 1.2.2004

Instituttet ledes af institutleder, professor, dr.techn. Stig Skelboe og viceinstitutleder er professor, ph.d. David Pisinger.

Bestyrelsen består af Stig Skelboe (VIP), David Pisinger (VIP), lektor, ph.d. Andrzej O. Felinski (VIP), systemadministrator Sune Gamby (TAP), stud.scient. Christian Stefansen (studenterrep.).

Adresse

Universitetsparken 1
2100 København Ø
Telefon 35 32 14 00
Fax 35 32 14 01
www.diku.dk
diku@diku.dk

Institutlederens årsberetning

Personaleforhold

Technology consultant hos AT&T Labs Research, ph.d. Mikkel Thorup blev 1.8. udnævnt til adjungeret professor ved DIKU.

Et lektorat i menneske-datamaskine interaktion (HCI) blev besat af ph.d. Kasper Hornbæk 1.12. Der var i alt fire ansøgere, alle mænd.

En stilling som institutadministrator blev besat af Steen Georg Brandt 15.6. Der var i alt 17 ansøgere, heraf fem kvinder.

Samarbejdsaftale med Japan

To aftaler blev underskrevne ved Tokyos Universitet i november 2004, en om forskerudveksling og en om udveksling af studerende. To repræsentanter fra DIKU deltog i et møde organiseret af Forskningsstyrelsen ved det danske statsbesøg i Tokyo i november 2004.

Forskningsvirksomhed

1. Semantikbaseret programbehandling

Området drejer sig om programmeringssprog, herunder behandling af programmer som dataobjekter med henblik på analyse, implementering, transformering, syntese og tidsvurdering samt typebegrebets teori og anvendelse. Emnet er relevant for konstruktion af oversættere og fortolkere samt programafprøvning. Der lægges vægt på, at de udviklede teknikker er automatiske, og at de er velfunderede i semantikken for det pågældende programmeringssprog. Arbejdet ligger på grænsen mellem teori og praksis: Teori er afprøvet på datamaskinen, og praktiske eksperimenter fører ofte til nye teoretiske undersøgelser. Følgende er nogle nye udviklinger i gruppens forskning i 2004.

1.1. Programmeringssprog og kommercielle kontrakter
Denne forskningsretning anvender begreber fra programmeringssprog til udformning og håndhævelse af kontrakter. Dette udtrykkes ved anvendelse af operationssemantik og andre klassiske semantiske metoder.

Flere i gruppen arbejder på diverse aspekter af problemstillingen, f.eks. i forbindelse med NEXT-projektet, som sigter mod udvikling af softwareteknologi for næste-generationens virksomhedssystemer (Fritz Henglein, Jakob Grue Simonsen, Christian Stefansen).

1.2. Domænespecifikke sprog

Denne forskningsretning vedrører nye programmeringssprog, der er skræddersyede til specifikke formål. Flere i gruppen arbejder på diverse aspekter af problemstillingen: Design af nye sprog, metoder til effektiv implementering, metoder til effektiv afvikling, f.eks. ved partiel evaluering, nye anvendelser. Gruppens semantiske orientering giver en god baggrund for disse studier.

I 2004 blev det domænespecifikke sprog Bossa videreudviklet og brugt til undervisning i Frankrig og Canada. Der forskedes i sprogdesign og implementering af kerneoperationernes skedulering i operativsystemer samt arbejde på automatisk udvikling af "device drivers" (Julia Lawall, Anne-Francoise LeMeur).

1.3. Programanalyse og programtransformation

En metode til automatisk at opdage call-by-value termination af lambda-udtryk er blevet udviklet, vist korrekt og implementeret. Forskningen blev præsenteret som "invited lecture" ved en konference i Tyskland. Udenlandske forskere har fortsat forskningslinien: En licentiatstuderende i Sverige og en ph.d. studerende ved Oxfords Universitet (Neil Jones, Nina Bohr).

Metoder er blevet udviklet og implementeret til automatisk programinversion, dvs. transformation af et program til et nyt program der, givet programmets uddata, genkonstruerer det tilsvarende inddata (Robert Glück, M. Kawabe).

Partiel evaluering blev vist tilstrækkelig til at realisere sofistikerede optimeringer, der ellers kræver højtoptimerende oversættere (Søren Debois).

1.4. Regionsbaseret lagerstyring

En konference om dette emne blev organiseret af DIKU og afholdt i Venedig i januar 2004. Forskningsretningen bliver ved at vokse og nyde international anerkendelse. Denne forskningsretning påbegyndtes ved DIKU for flere år siden og er dels tilknyttet Plan-X projektet om en softwareplatform for distribuerede og mobile applikationer. Forskningen er baseret på en semantikbaseret værdiorienteret programmeringsmodel som kendt fra funktionsprogrammering. Målet er mere fleksibel og forudsigelig programudførelse i et distribueret miljø med migrerende data og software end ved aktuelle objektorienterede programmeringsmodeller (Fritz Henglein, Christian Stefansen).

1.5. Map theory, logik og modeller

I 2004 er store dele af Logiweb blevet implementeret. Logiweb gør det muligt at publicere programmer og bevise på web, således at computere kan udføre programmerne og

kontrollere bevisernes rigtighed. Programmer og beviser, udtrykt i "literate programming" stil, findes som enkeltdele forskellige steder i verden, men bindes sammen til et hele via internettet. Man kan endvidere bygge videre på tidligere publicerede programmer og beviser (Klaus Grue).

1.6. Semantik for programmeringssprog

En domæneteoretisk algoritme til normalisering via evaluering af utyppede lambda-termer er generaliseret til også at håndtere potentielt uendeligt store normalformer, såkaldte Böhm-træer (Andrzej Filinski, H.K. Rohde).

1.7. Term omskrivningssystemer

Arbejde om "confluence" under uendelig termomskrivning: Church-Rosser egenskabet og modularitet (Jakob Grue Simonsen).

Arbejde med, hvorledes resultatet af et termomskrivningssystem kan approksimeres med en trægrammatik, er genoptaget med henblik på et festskrift for John Reynolds (Nils Andersen, Neil Jones).

2. Algoritmik og kombinatorisk optimering

2.1. Netværkssyntese, VLSI-design

Teorien om fleksibilitet af Steinertræer med uniforme retninger er blevet oversat til en praktisk algoritme til rutning i VLSI-design. Algoritmen har den fordel, at den er geometrisk, samt at den udsætter beslutningen om, hvor ledningerne skal placeres på chippen længst muligt for at undgå overlap.

Klarlæggelse af strukturen af robuste netværk samt udvikling af tilhørende algoritmer er fortsat. Nye strukturelle egenskaber for 2-sammenhængende netværk – både for det generelle metriske tilfælde og for det euklidiske tilfælde – er fundet. Udnyttelse af disse egenskaber i en ny algoritme er netop påbegyndt (Pawel Winter, Martin Zachariasen).

Endelig er en algoritme udviklet til konstruktion af tynne netværk med betingelser på afstandene mellem knuderne (såkaldte spanner) (Martin Zachariasen).

2.2. Rutelægningsproblemer

Begrebet rutelægnings- eller transportproblemer omfatter optimeringsproblemer i forbindelse med transport af varer. Der er udviklet en generel heuristik, der p.t. er i stand til at producere løsninger for 12 varianter af problemet. Komparative undersøgelser har vist, at resultater opnået ved den generelle heuristik er sammenlignelige med eller endog bedre end løsninger fundet ved heuristikker skræddersyet til bestemte varianter. Løsningsmetoden er desuden udkrystalliseret i en ramme, der også kan anvendes til løsning af andre kombinatoriske optimeringsproblemer (David Pisinger, Stefan Røpke).

Der udviklet en branch-and-cut algoritme til varianten kendt som "vehicle routing with backhauls", der tillader transport af varer både til og fra kunderne. En række standard probleminstanser er for første gang løst til optimalitet. Andre varianter udgøres af hhv. "pickup and delivery problems with time windows" og "dial a ride", hvor fastlagte tidsintervaller for afhentning og udbringning af varer eller personer må respekteres. I samarbejde med J.-F. Cordeau og G. Laporte er udviklet eksakte algoritmer baseret på branch-and-cut og søjlegenerering. Disse algoritmer er i stand til at løse større probleminstanser end hidtil kendte metoder (Stefan Røpke).

2.3. Algoritmisk biologi

Et nyt forskningsområde er studiet af algoritmer til konstruktion af fylogenetiske træer. Arbejdet med at udvikle forbedrede heuristikker til "edit distance"-varianten er påbegyndt, og de foreløbige resultater er lovende (Benny K. Nielsen, Pawel Winter, Martin Zachariasen).

Der er desuden etableret samarbejde med Bioinformatikcenteret, KU, med henblik på studier af "Protein-Docking" (Jens Egeblad).

2.4. Pakningsproblemer

I samarbejde med R. Sandvik og A.B. Rasmussen er der udviklet en ny algoritme, baseret på aggressiv reduktion, til løsning af meget store kvadratiske knapsack-problemer (David Pisinger).

Der er arbejdet på løsning af 3-dimensionale bin-packing problemer for variable bin-størrelser og variable bin-priser (Mikkel Sigurd Mühlendorff, David Pisinger).

Endvidere er indledt samarbejde med universitetet i Bari og en større italiensk møbelproducent om løsning af 3-dimensionale pakningsproblemer i forbindelse med bedst mulige udnyttelse af containere (Jens Egeblad, David Pisinger).

Endelig er to ph.d.-studerende i 2004 blevet tilknyttet gruppen. I samarbejde med A. Odgaard er udarbejdet en artikel om 2-dimensional og 3-dimensional pakning af irregulære figurer (Jens Egeblad, Benny Kjær Nielsen).

3. Distribuerede Systemer

Gruppen for Distribuerede Systemer beskæftiger sig med distribuerede operativsystemer og netværk, herunder både implementationsteknikker, databaser, sensornetværk og brugen af distribuerede systemer herunder objekt-orienterede systemer. Gruppen råder over flere klynger af kraftige maskiner forbundet med nyere netværk, f.eks. 10 Gbit/s, og flere kraftige databasemaskiner (Eric Jul, Jørgen Sværke Hansen, Eske Christiansen, Jesper Brouer).

Gruppen driver SNF Centret Dansk Center for Grid Computing i samarbejde med Niels Bohr Institutet, AAU, AU, DTU og SDU/Odense. Det er et større tværfagligt projekt omkring sammenbindingen af klynger af maskiner og anvendelsen af sådanne klynger til distribuerede beregninger. Gruppen ser specielt på muligheden for at virtualisere operativsystemer for dels at lette konfiguration over netværk og dels for at kunne flytte igangværende beregninger (Eric Jul, Jørgen Sværke Hansen, Jacob Gorm Hansen, Eske Christiansen).

I distribuerede systemer, der skal være i drift uafbrudt, er det et problem at opdatere programmet. Der arbejdes med at kunne udføre programopdatering dynamisk, mens programmerne kører (Eric Jul, Robert Bialek).

Der er projekter omkring tuning af databaser i samarbejde med flere firmaer, samt en ph.d.-studerende involveret (Philippe Bonnet, Christoffer Hall-Frederiksen).

Et mindre projekt støttet af IBM drejer sig om at udvikle værktøjsstøtte til programmeringsproget Emerald vha. Eclipseplatformen (Mathias Bertelsen, Eske Christiansen, Eric Jul).

Gruppen deltager aktivt i Gelato, som er en organisation til fremme af brugen af Linux på Itaniummaskiner (Philippe Bonnet, Eric Jul).

Gruppen deltager i et EU-projekt om sensornetværk, hvor der skal udvikles en eksperimentel testbed, bl.a. til undervisningsbrug (Philippe Bonnet, Mads Dydensborg, Eric Jul).

Gruppen deltager i projektet Hogthrob om sensornetværk i svinestalde i samarbejde med forskere ved KVL og DTU. Projekt udvikler små sensorer til at overvåge søers opførsel før, under og efter deres drægtighedsperioder (Philippe Bonnet, Eric Jul, Martin Leopold).

4. Datamatsyn: Fysik-baseret Animation

Inden for rendering, dvs. processen hvor en computermodel bliver tegnet på skærmen, på papir eller på film, har de sidste år budt på store landvindinger både på det teoretiske og det teknologiske plan. Denne mulighed for øget realisme i modellering af bevægelse har netop været fokus for Billedgruppens forskning i Computer Grafik og Animation i 2004.

4.1. Simulering af store mængder af stive legemer

Simulering af stive legemer eller objekter er mere udfordrende i nogle konfigurationer end andre. F.eks. er simuleringen af objekter ude af kontakt med hinanden triviel, hvorimod simulering af stablede objekter er særdeles udfordrende. I dette projekt har vi studeret stabler af hundredvis af objekter og fundet en ny stabil, robust og hurtig algoritme med shock-propagering. Nogle af nøgleteknikkerne har været en lineær komplementær formulering til løsning af objekternes indbyrdes interaktion samt fortegnsafstandskort til hurtig beregning af kollisioner (Kenny Erleben).

4.2. Fra overflademodeller til tynde skaller af tetraedre

Mange tredimensionale objekter i computergrafik er modelleret ved deres overflade, og hvis man ønsker at simulere deres interaktion med omgivende objekter, er det nødvendigt at modellere overfladen som en skal med en passende indre struktur. Tetraedergitter er velegnede til simulering af deformerbare objekter, men skridtet fra en overflademodel til en fast model er datalogisk set ganske udfordrende. Vi har udarbejdet en ny metode, som undgår Delaunay triangulering ved at propagere overfladen indad til objektets centerflader, de såkaldte mediale flader (Henrik Dohlmann, Kenny Erleben, Jon Sporring).

4.3. Datastruktur til kollisionsdetektion baseret på skalarumsanalyse

En skalarumsanalyse baserer sig på de geometriske strukturer, der opstår, når man folder et billede med en sekvens af Gauss-funktioner, hvis varians gradvist øges. Hvis man f.eks. følger ekstrema over stigende varians, vil man finde, at disse kurver har en simpel geometrisk struktur og statistik, og disse kurver er en repræsentation af objektets massefordeling. For at spare tid vil man til kollisionsdetektion netop ofte ønske at have objekter repræsenteret hierarkisk fra grov til fin form, således at man kan undersøge, om to objekter kolliderer ved først at betragte deres grove repræsentation, og ifald de kolliderer, rekursivt betragte deres finere repræsentation. Vi har derfor foreslået at bruge skalarumsanalysen til at generere sådanne træer. Fordelen er, at skalarumsanalysen altid genererer binære træer, at den er baseret på objekternes massefordeling frem for på deres geometriske form, og at matematikken er særdeles velforstået (Kenny Erleben, Kerawit Somchaipeng, Jon Sporring).

4.4. Brownske warps i billedbehandling og computer grafik

Brownisk warping er en en-til-en og glat deformation af det underliggende rum, hvorpå en virtuel form er defineret, der yderligere sikrer, at transformationen ikke folder rummet

undervejs. De mest populære metoder i dag til at lave warps er splines og nurbs, men til forskel fra Brownske warps, vil splines og nurbs ofte folde rummet ved store deformationer. Den grundlæggende ide i Brownske warps er at sammensætte et warp af et kontinuum af infinitesimale små warps. Denne tilgang kan formuleres matematisk via integration af enten et spatielt-temporalt inhomogent vektorfelt eller et homogent stokastisk vektorfelt. Vi har vist, at minimum energiløsningen i den første formulering er identisk med maksimum a posteriori løsningen i den anden formulering. Den stokastiske formulering tillader, at prædefinerede statistiske egenskaber ved warps kan indbygges i en energifunktional, hvorefter den mest sandsynlige løsning til et warpingproblem kan findes ved energiminimalisering. Ved successiv integration af de estimerede infinitesimale warps fås et flow af warps, der på naturlig måde interpolerer mellem start- og slutformen (Bo Markussen).

5. Systemdesign, menneske-datamaskine interaktion (HCI) og Musikinformatik

Systemdesign omhandler studiet af udvikling, brug og indførelse af it-værktøjer og edb-baserede informationssystemer i organisationer. Studier af interaktion mellem mennesker og it-værktøjer/informationssystemer indtager en central plads i forskningen. Som et gennemgående træk lægges vægt på empiriske studier til kritisk udforskning af teoretiske antagelser inden for felterne. Følgende udvalgte eksempler på arbejder kan fremhæves:

5.1. Systemdesign

Der er arbejdet med "Design af it-systemer" ud fra den grundidé, at design er et møde mellem kunst og videnskab. Kunsten ses som et udtryk for den subjektive udtryksform, medens videnskaben ses som udtryk for den kollektive udtryksform. Udfordringen består i at kunne arbejde i begge disse meget forskellige verdener (Hasse Clausen).

Skriveprocessen og hvordan forskellige typer tekster opfattes indenfor softwareudvikling er udforsket i en række undersøgelser. Det har bl.a. afdækket, hvordan forfattere anvender deres datamatiske udstyr, og hvordan softwareudviklere konstruerer deres forståelse af et bestemt system ved at kombinere dele af en beskrivelse med deres egne erfaringer (Georg Strøm).

5.1. Menneske-datamaskine interaktion (HCI)

En ny teknik til evaluering af brugsvenlighed, MOT (metaphors of human thinking), er vist mere effektiv til at finde de alvorlige brugsvenlighedsproblemer end de meget udbredte teknikker, heuristisk evaluering og kognitiv gennemgang. Arbejdet med teknikker til evaluering af brugsvenlighed er videreført, bl.a. ved at studere redesignforslag som input til systemudvikling (Erik Frøkjær og Kasper Hornbæk).

Teknikker til informationsvisualisering er evalueret, særligt de såkaldte fiskeøje-visninger. Noget overraskende er interaktionen med traditionelle hierarkiske menuer fundet at være mere præcis og hurtigere end fiskeøjemenue. En analyse af deltageres øjenbevægelser giver bud på, hvorfor det er tilfældet (Kasper Hornbæk og Morten Hertzum, RUC).

5.2. Musikinformatik

I musikinformatik arbejdes med algoritmer til analyse og syntese af musik samt interaktionsdesign. Disse udvalgte eksempler på arbejder kan fremhæves: Udvikling af nye al-

goritmer til musiksegmentering, sortering og transskription. Arbejder er afsluttet indenfor klavermodellering samt fasemodeller og menneskelig lydopfattelse. Arbejdet med faser vil fortsætte med nye modeller, som styrer ruhed ved hjælp af faser, og med betydningen af faser i akustiske rum og højttalersystemer. Endvidere er der arbejdet med støjmodellering, herunder hvordan ustemt lyd kan gøres harmonisk (Kristoffer Jensen).

Undersøgelse af betydningen af visuel og lyd-feedback ved pen-baseret tekstinput viser, at lyd med fordel kan anvendes til at give feedback om position og resultat (state). Musik havde positiv indflydelse på oplevelsen af interaktionen med det eksperimentelle system. Ved nøje udvalg af de features, der anvendes i gesture-genkendelsen, kunne behovet for feedback mindskes væsentligt. Arbejdet er udført i samarbejde med Shumin Zhai under gæsteophold hos IBM Almaden Research Center, Californien (Tue Haste Andersen).

6. Øvrige forskning

6.1. Sammenligningskompleksitet for prioritetskø-operationer

En prioritetskø er en abstrakt datatype, som er en vigtig komponent i et standardbibliotek. På trods af dens praktiske betydning har det længe været et åbent problem i praksis at opnå de teoretiske kompleksitetsgrænser for de forskellige operationer på en prioritetskø, idet konstante faktorer også tages i betragtning. Det er lykkedes at angive en realisation af en prioritetskø, som er optimal for operationerne `insert()`, `find-min()`, `delete-min()`, og `delete()` og næsten optimal hvis `decrease-key()` også skal understøttes (Amr Elmasry, Claus Jensen, Jyrki Katajainen).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Jens Damgaard Andersen: Var medlem af bedømmelsesudvalget for en ph.d.-afhandling ved DTU samt en ved DIKU.

Hasse Clausen: Var formand for et bedømmelsesudvalg vedrørende en lektorstilling ved DIKU i Systems Development and/or Human-Computer Interaction.

Fritz Henglein: Var medlem af bedømmelsesudvalget for et lektorat ved Malmø Tekniske Høgskola.

Knud Henriksen: Var formand for bedømmelsesudvalgene for en ph.d.-afhandling samt en adjunktstilling, begge på DTU.

Neil Jones: Var medlem af bedømmelsesudvalget for et professorat ved Aarhus Universitet.

Peter Johansen: Var medlem af bedømmelsesudvalg for et professorat på KTH, Stockholm, et lektorat på DTU samt et adjunktur på ITU.

Jakob Krarup: Var formand for et bedømmelsesudvalg vedrørende et adjungeret professorat i algoritmik ved DIKU samt medlem af et ph.d.-udvalg ved DIKU.

Jon Sparring: Var formand for et ph.d.-bedømmelsesudvalg ved DIKU.

Udvalg og fonde

Jens Damgaard Andersen: Var medlem af fakultetsrådet for Det Naturvidenskabelige Fakultet samt medlem af fagudvalget for Multimedie Teknologi-linjen på ITU.

Klaus Hansen: Medlem af arbejdsgruppen for it-sikkerhedsopgaver under rektors it-udvalg samt medlem af Open

Source OCES-kordinationsgruppen i Videnskabsministeriet, IT- og Telestyrelsen.

Peter Johansen: Formand for Dansk Selskab for Datalogi, medlem af bestyrelsen for Dansk Selskab for Automatisk Genkendelse af Mønstre samt medlem af Videnskaberne Selskab.

Neil Jones: Medlem af Advisory Board for ASTEC (Advanced software techniques), Uppsala, Sverige.

Jakob Krarup: Medlem af fakultetets internationale udvalg, fakultetets ph.d.-udvalg, fakultetets formidlingsudvalg samt formand for DAPS Society, European OR Seminars. Endvidere er han dansk repræsentant i EURO Council og IFORS Administrative Committee samt medlem af bestyrelsen for Management Science Innovation Prize og American Biographical Institute.

Julia Lawall: Næstformand for IFIP TC-2 working group on Program Generation (WG 2.11).

David Pisinger: Formand for fakultetets It-strategiudvalg, formand for bestyrelsen af Naturvidenskabeligt IT-Kompetencecenter samt medlem af rektors It-strategi udvalg.

Formidling

Redaktionelle hverv

Philippe Bonnet: Medlem af redaktionen for ACM Transactions on Sensor Networks.

Andrzej Filinski: Medlem af redaktionen for Higher-order and Symbolic Computation.

Robert Glück: Medlem af redaktionen for New Generation Computing.

Fritz Henglein: Medlem af redaktionen for Journal of Functional Programming, medredaktør for et dobbelt særnummer af Higher-order symbolic computation in memoriam Robert Paige, samt medredaktør for Proceedings of SPACE 2004.

Neil Jones: Medlem af redaktionerne for Nordic Journal of Computing, Logical methods in Computer Science samt ACM Transactions on Programming Languages and Systems.

Jakob Krarup: Medlem af redaktionen for følgende tidsskrifter: Discrete Applied Mathematics, Advances in Management Studies, Annals of Operations Research, Belgian Journal of Operations Research, Statistics and Computer Science, International Transactions in Operational Research, Yugoslav Journal of Operations Research, International Journal of Operations and Quantitative Management, Pure Mathematics and Applications, Journal of the Operational Research Society, UK, Discrete Optimization.

Julia Lawall: Medlem af redaktionen for Higher-Order and Symbolic Computation.

Stig Skelboe: Medlem af redaktionen for BIT Numerical Mathematics.

Kongresser og symposier

Philippe Bonnet: Var medlem af programkomitéerne for VLDB'04, Sensys'04, SeCon'04, DMSN'04.

Robert Glück: Var medlem af programkomitéerne for First MetaOCaml Workshop (MetaOCaml'04) samt Third International Conference on Generative Programming and Component Engineering (GPCE'04).

Fritz Henglein: Var medlem af programkomitéerne for European Symposium on Programming (ESOP) 2004, APPSEM 2004 Workshop samt 2nd Workshop on Seman-

tics, Program Analysis and Computing Environments for Memory Management (SPACE).

Kasper Hornbæk: Var medlem af programkomitéerne for NordiCHI2004 og 3rd International Software Development Conference samt medarrangør af en workshop på NordiCHI2004 kaldet Improving the Interplay between Usability Evaluation and User Interface Design.

Neil Jones: Var formand for ACM POPL, Principles of programming Languages.

Jyrki Katajainen: Arrangerede 9th Scandinavian Workshop on Algorithm Theory og Summer School on Experimental Algorithmics samt medlem af programkomitéen for 28th Australasian Computer Science Conference.

Jakob Krarup: Var medlem af programkomitéerne for EURO 2004, ESI XXII Optimization and Data Mining.

Julia Lawall var medlem af programkomitéerne for ACM SIGPLAN 2004 Scheme Workshop, Premiere Journee Francophone sur le Developpement de Logiciels Par Aspects (JFDLPA 2004), ECOOP Workshop on Programming Languages and Operating Systems, Sixth International Symposium on Practical Aspects of Declarative Languages (PADL 2004), The Third AOSD Workshop on Aspects, Components, and Patterns for Infrastructure Software (ACP4IS).

Søren Olsen: Arrangerede Den 12. Danske Conference om Mønstergenkendelse og Billedanalyse.

Jon Sporning: Var medarrangør af Scandinavian Conference on Simulation and Modeling (Sims) samt medlem af programkomitéerne for 7th International Conference on Medical Image Computing and Computer Assisted Intervention (MICCAI 2004) og The European Conference on Computer Vision (ECCV).

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere

Amir Ben-Amram, gæsteforsker, 1 mdr.

Herve Duchesne, ph.d.-stud., 1 mdr.

Anne-Francoise Le Meur, post.doc., 8 mdr.

Pawel Urzyczyn, gæsteforsker, 2 mdr.

Mikkel Thorup, adjungeret professor, 2 uger.

Forskningsophold i udlandet

Neil Jones: Besøgte Oxford University i 3 mdr.

Julia Lawall: Besøgte Ecole des Mines de Nantes, 3 mdr.

Instituteder Stig Skelboe

Forbrug

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	30,7	1,8	32,6
DVIP	8,0	0,0	8,0
STIP	6,6	0,8	7,4
TAP	19,4	1,8	21,2
Årsværk i alt	64,8	4,4	69,2
Løn	31.049,0	1.680,0	32.729,0
Frikøb	329,0	626,0	956,0
Øvrige drift	3.512,0	4.194,0	7.706,0
Anskaffelser	1.701,0	187,0	1.888,0
<i>Bruttototal t.kr.</i>	<i>36.592,0</i>	<i>6.687,0</i>	<i>43.279,0</i>

Stab

VIP Internt finansieret

Ambus, Thomas Stilling; forskningsassistent.

Andersen, Jens Damgaard; lektor.

Andersen, Nils; lektor.

Bonnet, Philippe; lektor.

Clausen, Hasse Redin; lektor.

Dydensborg, Mads Bondo; forskningsass.

Erleben, Kenny; adjunkt.

Filinski, Andrzej Olaf; lektor.

Frøkjær, Erik; lektor.

Glück, Robert Hans Walter; lektor.

Grue, Klaus Ebbe; lektor.

Hansen, Jørgen Sværke; adjunkt.

Hansen, Klaus; lektor.

Henglein, Friedrich Jakob Georg; professor.

Henriksen, Knud; lektor.

Hornbæk, Kasper Anders Søren; lektor.

Jensen, Karl Kristoffer; adjunkt.

Johansen, Peter; professor.

Jones, Neil Deaton; professor.

Jul, Eric Bartley; professor.

Katajainen, Jyrki Juhani; lektor.

Koch, Gregers; lektor.

Kovacs, Laszlo Bela; lektor.

Krarup, Jakob Foght; professor.

Lawall, Julia Laetitia; lektor.

Mogensen, Torben Ægidius; lektor.

Nielsen, Benny Kjær; forskningsass.

Olsen, Søren Ingvor; lektor.

Pisinger, David; professor.

Sand, Jørgen; lektor.

Skelboe, Stig; professor.

Sporring, Jon; lektor.

Strøm, Georg; lektor.

Winter, Pawel; lektor.

Zachariasen, Martin; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Le Meur, Anne-Francoise; adjunkt.

Markussen, Bo; adjunkt.

Urzyczyn, Pawel Jacek; gæsteforsker.

STIP Internt finansieret

Andersen, Tue Haste; ph.d.-studerende.

Bialek, Robert Pawel; ph.d.-studerende.

Egeblad, Jens; ph.d.-studerende.

Hansen, Jacob Gorm; ph.d.-studerende.

Røpke, Stefan; ph.d.-studerende.

Sigurd, Mikkel Mühldorff; ph.d.-studerende.

Simonsen, Jakob Grue; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Hall-Frederiksen, Carl Christoffer; ph.d.-studerende.

Stefansen, Christian Oskar Erik; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

Dydensborg, Mads Bondo: Connection Oriented Sensor Networks.

Sigurd, Mikkel Mühldorff: Column Generation Methods and Applications.

Fondsbevillinger*Charles River Media*

– Diverse forskningsmæssige aktiviteter, rejser og deltagelse i konferencer (Jon Sporing) kr. 127.400.

EU

– Cooperating Embedded Systems for Exploration and control festuring Wireless Sensor Networks (Phillippe Bonnet) kr. 577.100.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

– A programming-language approach to interacting with resource sensitive systems (Julia Lawall) kr. 75.000.
– IST+DIKU Research Collaboration (Tokyo-Copenhagen) (Neil D. Jones) kr. 468.000.

Publikationer

- Andersen T.H., Jensen K.: Importance and Representation of Phase in the Sinusoidal Model. i: *Journal of the Audio Engineering Society* s. 1157-1169. Tue H. Andersen, Kristoffer Jensen. Audio Engineering Society, New York, NY, USA 2004.
- Andersen T.H., Zhai S.: Explorations and Experiments on the Use of Auditory and Visual Feedback in Pen-Gesture Interfaces. i: *Tech report 04/16*. Tue H. Andersen, S. Zhai. University of Copenhagen, Institute of Computer Science, Copenhagen 2004.
- Bensa J., Jensen K., Kronland-Martinet R.: A Hybrid Resynthesis for Hammer-Strings Interaction of Piano Tones. i: *EURASIP, Journal on Applied Processing special edition on Model-Based Synthesis* s. 1021-1035. Hindawi Publishing Corporation, New York, NY, USA 2004.
- Bialek R.P., Jul E.: A Framework for Evolutionary, Dynamically Updatable, Component-based Systems. i: *Proceedings of the 24th International Conference on Distributed Computing Systems*. Robert Bialek, Eric Jul. ICD-CS, Tokyo, Japan 2004.
- Bonnet P.: *Database Systems: when to use, how to use well?* Dr Dobbs. 2004.
- Borch S.E., Stefansen C.O.E.: Evaluating the REA Enterprise Ontology from an Operational Perspective. i: *CAiSE'04 Workshop in connection with The 16th Conference on Advanced Information* s. 144-152. Janis Grundspenkis and Marite Lirikova. Riga Technical University, Riga 2004.
- Brazil M., Nielsen B.K., Winter P., Zachariasen M.: Rotationally optimal spanning and Steiner trees in uniform orientation metrics. *Computational Geometry: Theory and Applications* 29, s. 251-263. 2004.
- Brazil M., Thomas D.A., Weng J.F., Winter P., Zachariasen M.: The structure and flexibility of Steiner trees in uniform orientation metrics. i: *Proceedings of 6th International Conference on Optimization: Techniques and Applications* s. 11. Alex Rubinov, Moshe Sniedovich. Ballarat, Australia 2004.
- Brazil M., Winter P., Zachariasen M.: Flexibility of Steiner trees in uniform orientation metrics. i: *Proc. of the 15th International Symposium, ISAAC 2004, Hong Kong, China* s. 196-205. Springer-Verlag, Heidelberg 2004.
- Brazil M., Winter P., Zachariasen M.: Flexibility of Steiner Trees in Uniform Orientation Metrics s. 7. DIKU Tech report 04/09, University of Copenhagen Institute of Computer Science 2004.
- Brouer J.D., Hansen J.S.: Experience with reducing TCP performance Problems on ADSL s. 12. DIKU Tech report 04/07, University of Copenhagen Institute of Computer Science 2004.
- Brönnimann H., Iacono J., Katajainen J., Morin P., Morrison J., Toussaint G.: Space-efficient planar convex hull algorithms. *Theoretical Computer Science* 321, s. 30-40. 2004.
- Christensen M., Fleron A., Sporing J.: Integrity Improvements in Classically Deformable Solids. i: *DSAGM 2004* s. 87-93. Micky Christensen, Anders Fleron, Jon Sporing. Søren Olsen. 2004.
- Christensen N.H., Glück R.: Offline partial evaluation can be as accurate as online partial evaluation. *ACM Transaction on Programming Languages and Systems*, s. 191-220. 2004.
- Clausen H.: *It og mennesker? Hvad kan og vil vi med it?* i: *It og Mennesker? Hvad kan og vil vi med It?* Hasse Clausen. Nyt Teknisk Forlag, 2004.
- Consel C., Le Meur A-F., Lawall J.L.: *A Tour of Tempo: a Program Specializer for the C Language*. *Science of Computer Programming* 52, s. 341-370. 2004.
- Curry C.D., Katajainen J.: *Reengineering a university department: promoting the operational change of the computing department at the University of Copenhagen*. s. xii+183. 2004.
- Elmasry A., Jensen C., Katajainen J.: A framework for speeding up priority-queue operations. *CPH STL Report 2004-3*. Available at www.chpstl.dk, s. 31. 2004.
- Elmegaard B., Sporing J., Erleben K.: *Proceedings of SIMS 2004*. i: *Technical report*. Brian Elmegaard, Jon Sporing, Brian Elmegaard, Jon Sporing, Kenny Erleben, Kim Sørensen. Institute of Computer Science, University of Copenhagen, Copenhagen 2004.
- Erleben K.: *Contact Graphs in Multibody Dynamics Simulation*. DIKU Tech. Report 04/06, i: www.diku.dk/publikationer/tekniske.rapporter/2004/04-06.pdf. Kenny Erleben. Dept. of Computer Science, University of Copenhagen, Copenhagen 2004.
- Erleben K., Boldt N.: *Simulation of Liquid-, Deformable- and Rigid-bodies*. i: *SIMS 2004* s. 291-298. Niels Boldt. Brian Elmegaard, Jon Sporing, Kenny Erleben, Kim Sørensen. 2004.
- Erleben K., Dohlmann H.: *The Thin Shell Tetrahedral Mesh*. i: *DSAGM 2004*, Technical report s. 94-102. Kenny Erleben, Henrik Dohlmann, Søren Olsen. 2004.
- Erleben K., Dohlmann H.: *Contact Graphs in Multibody Dynamics Simulation*. i: *SIMS 2004* s. 307-314. Kenny Erleben, Henrik Dohlmann, Brian Elmegaard, Jon Sporing, Kenny Erleben, Kim Sørensen. 2004.
- Filinski A., Rohde H.K.: *A Detonational Account of Untyped Normalization by Evaluation*. i: *Foundations of Software Science and Computation Structures: 7th International Conference, FOSSACS 2004*. LNCS 2987. s. 167-181. Andrzej Filinski, Henning Korsholm Rohde. Igor Walukiewicz (Ed.). Springer, Berlin 2004.
- Fujima J., Lunzer A., Hornbæk K., Tanaka Y.: *C3W: Clipping, Connecting and Cloning for the Web*. i: *The Thirteenth International World Wide Web Conference (WWW2004): Alternative Track Papers and Posters* s. 444-445. Jan Fujima, Aran Lunzer, Kasper Hornbæk, Yuzuru Tanaka. 2004.
- Glerup N., Nielsen M., Sporing J., Kreiborg S.: *Asymmetry Quantization and Application to Human Mandibles*. i: *Proceedings of the SPIE, International Symposium on*

- Medical Imaging 2004: Image Processing, volume 5370, part 1 s. 274-282. Nanna Glerup, Mads Nielsen, Jon Sporning, Sven Kreiborg. J. Michael Fitzpatrick, San Diego, California, USA 2004.
- Glück R., Kawabe M.: Derivation of deterministic inverse programs based on LR parsing. s. 291-306. Kameyama, Yukiooshi, Stucky, Peter. Springer – Verlag, Berlin, New York 2004.
- Grue K.: Logiweb. *Electronic Notes in Theoretical Computer Science* 93, s. 70-101. 2004.
- Hagerup T., Katajainen J.: *Proceedings of the 9th Scandinavian Workshop on Algorithm Theory*. xi+506s. Springer-Verlag, Berlin Heidelberg New York 2004.
- Hansen J.G., Jul E.: Self-Migration of Operating Systems. i: *Proceedings of the 2004 ACM SIGOPS European Workshop* s. 5. ACM, Leuven, Belgien 2004.
- Henglein F., Simonsen J.G., Stefansen C.O.E., Andersen J., Elsborg E.: *Compositional Specification of Commercial Contracts*. *Proceedings of the 1st International Symposium on Leveraging Applications of Formal Methods*, i: s. 103-110. Tiziana Margaria, University of Cyprus, Paphos, Cyprus 2004.
- Henglein F., Stefansen C.O.E., Simonsen J.G., Andersen J., Elsborg E.: *Compositional Specification of Commercial Contracts*. i: *Proceedings of the 1st International Symposium on Leveraging Applications of Formal Methods* s. 8. Tiziana Margaria. University of Cyprus, Paphos, Kypern 2004.
- Henglein F., Stefansen C.O.E., Simonsen J.G., Andersen J., Elsborg E.: *Compositional Specification of Commercial Contracts (Technical report)*. 38s. N/A, University of Copenhagen Institute of Computer Science 2004.
- Henriksen K., Sporning J., Hornbæk K.: Virtual Trackballs Revisited. *IEEE Transactions on Visualization and Computer Graphics* volume 10, number 2, s. 206-216. Knud Henriksen, Jon Sporning, Kasper Hornbæk. 2004.
- Hornbæk K., Frøkjær E.: Research Alert for Reading Patterns and Usability in Visualizations of Electronic Documents. *Interactions* January + February Vol. XI. 1, s. 11-12. 2004.
- Hornbæk K., Frøkjær E.: Usability Inspection by Metaphors of Human Thinking Compared to Heuristic Evaluation. *International Journal of Human-Computer Interaction* 17(3), s. 357-374. 2004.
- Hornbæk K., Frøkjær E.: Reading Patterns and Usability in Visualizations of Electronic Documents. *Research Alert for the TOCHI-paper: The Journal Interactions* 11(1), s. 11-12. 2004.
- Hornbæk K., Frøkjær E.: Comparing Usability and Redesign Proposals as Input to Practical Systems Development. *Proceedings of ACM Conference on Human Factors in Computing (CHI 2005)*. 2004.
- Hornbæk K., Frøkjær E.: Two psychology-based Usability Inspection Techniques Studies in a diary Experiment. *3rd Nordic Conference on Human-computer Interaction (NordiCHI 2004)* s. 3-12. 2004.
- Hornbæk K., Frøkjær E.: Input from usability evaluation in the form of problems and redesigns: result from interviews with developers. *Proceedings of Workshop on Improving the Interplay between Usability Evaluation and User Interface design, NordiCHI 2004*.
- Hornbæk K., Frøkjær E.: Studying usability evaluation to improve its practical utility. *Proceedings of Fourth Danish HCI Research Symposium*. 2004.
- Hornbæk K., Fujima J., Lunzer A., Tanaka Y.: Clip, Connect, Clone: Combining Application Elements to Build Custom Interfaces for Information Access. *Proceedings of ACM Symposium on User Interfaces and Software Technology (UIST 2004)*, s. 175-184. 2004.
- Hornbæk K., Lunzer A.: Usability Studies on a Visualisation for Parallel Display and Control of Alternative Scenarios. i: *Proceedings of Conference on Advanced Visual Interfaces (AVI 2004)* s. 125-132. Aran Lunzer, Kasper Hornbæk. ACM Press, New York, NY 2004.
- Hornbæk K., Stage J.: *Proceedings of the workshop on improving the interplay between usability evaluation and user interface design*. HCI-Lab report 2004/2, i: Workshop at Nordichi 2004, Tampere, Finland. Kasper Hornbæk, J. Stage. Aalborg University, Department of Computer Science, Aalborg, Denmark 2004.
- Jensen C., Katajainen J., Vitale F.: An extended truth about heaps. *CPH STL Report 2003-5*. Available at www.cph-stl.dk, s. 16. 2003.
- Jensen K.: Irregularities, Noise and Random Fluctuations in Musical Sounds. *Journal of Music and Meaning*. University of Southern Denmark, Odense, Denmark 2004.
- Jensen K.: A Causal Rhythm Grouping. i: *Proceedings of the 2nd International Symposium on Computer Music Modeling and Retrieving*. Esbjerg 2004.
- Johansen P., Nielsen M.: A PDE Solution of Brownian Warping. *Lecture Notes in Computer Science* 3024, i: *Computer Vision – ECCV 2004* s. 181-191. Mads Nielsen, Peter Johansen. Springer. 2004.
- Johansen P., Pece A.E.C., Rasmussen M.S.: Survey and Assessment of New Trends in Image Processing for Earth Observation. *Proceedings of SPIE Vol. 5573*, i: *Image and Signal Processing for remote Sensing X* s. 84-95. Arthur E. C. Pece, Peter Johansen, Michael Schultz Rasmussen. Lorenzo Bruzzone. SPIE, Bellingham, WA 2004.
- Jones N.D.: Transformation by interpreter specialisation. *Science of Computer Programming* i: *Kongresberetning* s. 1-40. Neil D. Jones. Elsevier Publishers, The Netherlands 2004.
- Jones N.D., Bohr N.: Termination Analysis of the Untyped Lambda-Calculus. *Lecture Notes in Computer Science LNCS 3091*, i: *Rewriting Techniques and Applications*. 15th International Conference RTA 2004 s. 1-23. Neil D. Jones, Nina Bohr. V. v. Oestrom. Springer, Berlin 2004.
- Jones N.D., Glenstrup A.: Partial Evaluation Termination Analysis and Specialization – Point Insertion. i: *Transactions on Programming Languages and Systems* s. 1-101. Neil D. Jones, Arne Glenstrup. ACM (Association for Computing), New York 2004.
- Jones N.D., Lacey D., Wyk E.v., Frederiksen C.C.: Compiler optimization correctness by temporal logic. *Higher Order and Symbolic Computation* i: *Kongresberetning* s. 173-206. Neil D. Jones, David Lacey, Eric van Wyk, Carl C. Frederiksen. Kluwer Academic Publishers, The Netherlands 2004.
- Jul E., Bialek R.P., Schneider J.G., Jin Y.: Partitioning of Java Applications to Support Dynamic Updates. i: *Proceedings of 11th Asia-Pacific Software Engineering Conference*. Robert Bialek, Eric Jul, J. G. Schneider, Y Jin. APSEC, Busan, S. Korea 2004.
- Katajainen J., Vitale F.: Navigation piles with applications to sorting, priority queues, and priority dequeues. *Nordic Journal of Computing* Volume 10, s. 238-262. 2003.

- Koch G.: On Interpretation and Abstraction in Semantic Meta-Parsing. i: *New Trends in Software Methodologies, Tools and Techniques. Proceedings of the third SoMeT_W04* s. 231-240. Gregers Koch, Hamido Fujita, Volker Gruhn. IOS Press, 2004.
- Krarpup J.: IFORS\ ' Operational Research Hall of Fame: Agner Krarpup Erlang. 6, i: *ORbit* s. 17-18. DORS, Lyngby, Denmark 2004.
- Krarpup J.: IFORS\ ' Operational Research Hall of Fame: Agner Krarpup Erlang. *International Transactions in Operational Research* 11, s. 117-119. Jakob Krarpup. Blackwell Publishing Ltd., 2004.
- Krarpup J.: *EURO on the threshold to the nineties.* s. 18. Jakob Krarpup. EURO, Fribourg, Schweiz 1992.
- Krarpup J.: Dorit S. Hochbaum, doctor honoris causa ved Københavns Universitet. 07, i: *ORbit* s. 19-22. Lyngby 2004.
- Lachaize R., Hansen J.S.: Simplifying Administration through Dynamic Reconfiguration in a Cooperative Cluster Storage System. i: *Proceedings of the 2004 IEEE International Conference on Cluster Computing* s. 10. IEEE, 2004.
- Lawall J.L., Le Meur A-F., Muller G.: Modularity for the Bossa Process-Scheduling Language. i: *ECOOP Workshop on Programming Languages and Operating Systems (ECOOP-PLOS 2004)* s. 5-10. Julia L. Lawall, Anne-Francoise Le Meur, Gilles Muller. Oslo, Norway 2004.
- Lawall J.L., Le Meur A-F., Muller G.: On Designing a Target-Independent DSL for Safe OS Process-Scheduling Components. i: *Third International Conference on Generative Programming and Component Engineering* s. 436-455. Julia L. Lawall, Anne-Francoise Le Meur, Gilles Muller, Gabor Karsai, Eelco Visser. Springer, Vancouver, CA 2004.
- Lawall J.L., Muller G., Duchesne H.: Language design for implementing process scheduling hierarchies (invited paper). i: *ACM SIGPLAN 2004 Symposium on Partial Evaluation and Program Manipulation – PEPM\ '04* s. 80-91. Julia L. Lawall, Gilles Muller, Herve Duchesne. ACM Press, Verona, Italy 2004.
- Lawall J.L., Muller G., Menaud J-M., Sudholt M.: Constructing Component-Based Extension Interfaces in Legacy Systems Code. i: *Proceedings of the 11th ACM SIGOPS European Workshop* s. 80-85. Gilles Muller, Julia L. Lawall, Jean-Marc Menaud, Mario Sudholt. Leuven, Belgium 2004.
- Le Meur A-F., Lawall J.L., Consel C.: A Pragmatic Approach to Declaring Specialization Scenarios. *Higher-Order and Symbolic Computation* 17(1), s. 47-92. 2004.
- Markussen B.: A statistical approach to large deformation diffeomorphisms. i: *Workshop on Generative Model Based Vision at IEEE conference on Computer Vision and Pattern Recognition.* Bo Markussen. Organization: IEEE Computer Society. 2004.
- Meyer J., Boldt N., Erleben K.: Self-intersection with Cullide. i: *SIMS2004* s. 315-322. Jonas Meyer, Niels Boldt, Brian Elmegaard, Jon Sparring, Kenny Erleben, Kim Sørensen. 2004.
- Murphy D.: Live Interpretation of Conductors/Beat Patterns. i: *Proceedings fra den 13. Danske Konference i Mønstergenkendelse og Billedanalyse* s. 10. Søren I. Olsen. DIKU 2004.
- Murphy D., Andersen T.H., Jensen K.: Conducting Audio Files via Computer Vision. Vol 2915, i: *Lecture Notes in Artificial Intelligence* s. 529-540. Springer-Verlag, 2004.
- Olsen S.I.: (ed.). *Proceedings fra den 13. Danske Konference i mønstergenkendelse og billedanalyse.* DIKU technical report 04/10, 117s. University of Copenhagen, Institute of Computer Science, Copenhagen 2004.
- Paluszewski M., Winter P., Zachariasen M.: A New Paradigm for General Architecture Routing. *Proceedings of the 14th ACM Great Lakes symposium on VLSI 2002-207.* ACM Press, New York, NY, USA 2004.
- Pece A.E.C., Hansen D.W.: Eye Typing off the Shelf. i: *Proceedings of the IEEE conference on Computer Vision and Pattern Recognition 2004 (CVPR 2004).* Arthur E. C. Pece, Dan W. Hansen. 2004.
- Pedersen C., Erleben K., Sparring J.: Ballet Balance Strategies. i: *SIMS 2004* s. 323-330. Camilla Pedersen, Kenny Erleben, Jon Sparring, Brian Elmegaard, Jon Sparring, Kenny Erleben, Kim Sørensen. 2004.
- Peyer S., Zachariasen M., Jørgensen D.G.: Delay-related secondary objective for rectilinear Steiner trees. *Discrete Applied Mathematics* 136, s. 271-298. 2004.
- Pisinger D., Rasmussen A.B., Sandvik R.: Solution of Large-sized Quadratic Knapsack Problems Through Aggressive Reduction. i: *DIKU Tech report 04/11* s. 15. David Pisinger, A. B. Rasmussen, R. Sandvik. University of Copenhagen, Institute of Computer Science, Copenhagen 2004.
- Pisinger D., Sigurd M.M., Sig M.: The Pickup and Delivery Problem with Time Windows and Precedences. *Transportation Science, Forlag: INFORMS* 38, s. 197-209. 2004.
- Røpke S., Pisinger D.: An Adaptive Large Neighborhood Search Heuristic for the Pickup and Delivery Problems with Time Windows. i: *DIKU Tech report 04/13* s. 29. David Pisinger, Stefan Røpke. University of Copenhagen, Institute of Computer Science 2004.
- Røpke S., Pisinger D.: A Unified Heuristic for a Large Class of Vehicle Routing Problems with Backhauls. i: *DIKU Tech. report 04/14* s. 35. David Pisinger, Stefan Røpke. University of Copenhagen, Institute of Computer Science, Copenhagen 2004.
- Rørbech M., Erleben K.: Real-time Simulation of Smoke Using Graphics Hardware. i: *SIMS 2004* s. 331-338. Marinus Rørbech, Brian Elmegaard, Jon Sparring, Kenny Erleben, Kim Sørensen. 2004.
- Sigurd M.M., Zachariasen M.: Construction of Minimum-Weight Spanners. i: *Lecture Notes in Computer Science* 3221 s. 797-808. Springer-Verlag, Heidelberg 2004.
- Sigurd M.M., Zachariasen M.: Construction of Minimum-Weight Spanners. i: *DIKU Tech report 04/05* s. 12. Mikkel M. Sigurd, Martin Zachariasen. University of Copenhagen, Institute of Computer Science, Copenhagen 2004.
- Simonsen J.G.: On the Modularity and Confluence in Infinitary Term Rewriting. i: *Proceedings of the 15th International Conference on Rewriting Techniques and Applications (RTA 2004)* s. 185-199. Vincent van Oostrom. Springer, Berlin 2004.
- Simonsen J.G.: On Confluence and Residuals in Cauchy Convergent Transfinite Rewriting. *Information Processing Letters* 91(3), i: s. 141-146. Elsevier Science, Amsterdam 2004.
- Somchaipeng K., Erleben K., Sparring J.: A Multi-Scale Singularity Bounding Volume Hierarchy. *DIKU – Tech.*

- Reppert 04/08 i:
www.diku.dk/publikationer/tekniske.rapporter/2004/04-08.pdf s. Kerawit Somchaipeng, Kenny Erleben, Jon Sparring. Department of Computer Science, University of Copenhagen. 2004.
- Somchaipeng K., Sparring J., Kreiborg S., Johansen P.: Some Transitions of Exstrema-Based Multi-Scale Singularity Trees. i: DSAGM 2004 s. 48-55. Kerawit Somchaipeng, Jon Sparring, Sven Kreiborg, Peter Johansen, Søren Ingvor Olsen. 2004.
- Somchaipeng K., Sparring J., Kreiborg S., Johansen P.: Repot on assessment of (MSST)s for 3 (D) Mathing Application. i: EU Report, IST-2001-35443, Deliverable 21. Kerawit Somchaipeng, Jon Sparring, Sven Kreiborg, Peter Johansen. 2004.
- Strøm G.: How to Write Small Stories and Big Novels and the Computer Tools Needed for Doing It. i: CADE 2004 Conference Proceedings s. 8. Georg Strøm. Copenhagen Business School, Copenhagen 2004.
- Strøm G.: The Lack of Intelligent Design in Mobile Phones. i: Proceedings of Mobile Human-Computer Interaction – MobileHCI/2004 s. 5. Georg Strøm. Stephen A. Brewster, Mark D. Dunlop. Springer, Germany 2004.
- Strøm G.: Ordbehandleren og den kreative skriveproces. Forfatteren (dansk forfatterforenings blad) september, s. 2. 2004.
- Strøm G.: Sex, magt og popularitet med it. Georg Strøm. Jyllandsposten (avis), 17. marts 2004, Aalborg 2004.
- Strøm G.: How usability practitioners can get their suggestions implemented in industrial software design. i: Proceedings of the Fourth Danish Human-computer Research Symposium s. 4. Jesper Kjeldskov, Mikael B. Skov, Jan Stage. Centertryk, Aalborg Universitet, Aalborg, Denmark 2004.
- Strøm G., Tedjasaputra A.B., Sari E.R.: Sharing and Learning through Pair Writing of Scenarios. i: Proceedings of the third Nordic Conference on Human-Computer Interaction s. 4. Adi B. Tedjasaputra, Eunice Ratna Sari, Georg Strøm. Aulikki Hyrskylskari. ACM Press, USA 2004.
- Tind E., Jensen K.: Phase models to control roughness in additive synthesis. i: Proceedings for the ICMC, Miami, USA s. 17-24. International Computer Music Association, San Fransisco, CA, USA 2004.
- Winter P., Zachariasen M.: Two-Connected Steiner Networks: Structural Properties. s. 9. DIKU tech report 04/01, University of Copenhagen, Insitute of Computer Science 2004.

Studienævnet for Datalogi

Medlemmer

Studienævnet pr. 6.3.2004 bestod af Hasse Clausen, Klaus Hansen, Peter Johansen, Torben Mogensen og Martin Zachariasen.

De studerende er Clara Behrmann, Anders Borum, Søren Sjørup, Carsten Warming og Christian Stefansen.

Beretning

Arbejdet i studienævnet har været præget af iværksættelse af den nye studiestruktur fra efteråret 2004. Der har været såvel forudsete som uforudsete problemer, som skulle løses.

Der har specielt været en del administrative problemer. Eksempelvis ansættelse af instruktører, en øget belastning af de ansatte i studieadministrationen (bl.a. flere eksamensterminer, centraliseret kursus- og eksamenstilmelding, flere studenterforespørgsler). Alt i alt må det konkluderes, at den nye studiestruktur har forringet arbejdsforholdene for de ansatte i studieadministrationen.

Studienævnet har gennem nogle år kunnet konstatere en ændret studenteradfærd – faldende antal studerende som møder op til forelæsninger og øvelser sammenholdt med en stigende dumpeprocent. For at imødegå denne uheldige udvikling besluttede studienævnet at sætte ind med ændret organisering og undervisningsform på 1. årskurserne. Resultaterne fra afholdelsen af 1. blok synes at have givet resultater: Klart større fremmøde og stigende aktivitet samt en rimelig beståelsesprocent.

I 2004 indtraf et markant fald i søgningen til datalogistudiet. 160 optagne studerende mod de tidligere års optag på 220 studerende. Hvorvidt der er tale om et enkeltstående tilfælde, eller om der er tale om en tendens er usikkert. Det kan dog konstateres, at søgningen til it-uddannelser i almindelighed er faldende såvel på landsplan som internationalt.

Statistik

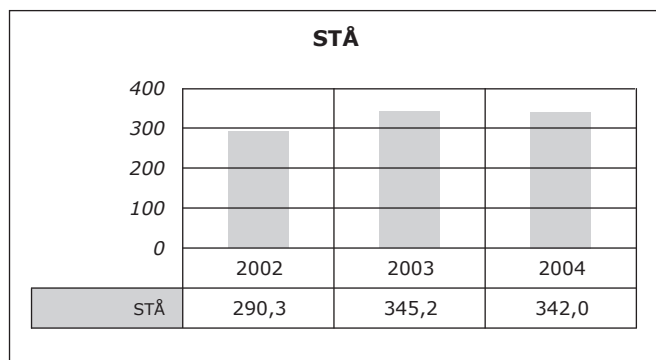
Efter at STÅ-produktionen gennem et par år har været i kraftig stigning, har vi i 2004 oplevet en mindre tilbagegang i STÅ-produktionen.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning

Indskrivningsfag	Aktivitetssområder								
	Datalogi	Matematik	Fysik	Øvr. nat.	Filosofi	Øvrig Hum.	Samfundsvidensk.	Meritoverført	I alt
Datalogi	314,1	37,1	3,4	3,6	6,4	4,4	4,7	56,9	430,6
Matematik	12,4								
Fysik	6,1								
Biokemi	1,6								
Kemi	0,8								
Øvr. nat.	0,7								
Humaniora	0,9								
Meritstuderende	3,5								
Gæstestuderende	1,9								
I alt	342,0								
Åben uddannelse	0,6								

STÅ 2002-2004

Studieleder Hasse Clausen

Kemisk Institut

Ledelse pr. 1.2.2004

Instituttet ledes af institutleder, lektor Sven E. Harnung.

Bestyrelse består af lektor Peter Andersen, forskningsprofessor Thomas Bjørnholm, lektor Søren Kristensen, lektor Merete Folmer Nielsen, laboratoriefuldsmægtig Dorte Heldrup, laboratorietekniker Katrine Petersen, stud.scient. Magnus Magnussen, stud.scient. Christian Schack Pedersen.

Ændringer i årets løb: 1.6.2004 fratrådte lektor Sven E. Harnung som institutleder og lektor Merete Folmer Nielsen tiltrådte som institutleder. 1.6.2004 aftrådte lektor Peter Andersen og stud.scient. Christian Schack Pedersen fra bestyrelsen og lektor Søren Kristensen, lektor Ole Mønsted og stud.scient. Sonja Rosenlund indtrådte i bestyrelsen.

Adresse

Universitetsparken 5
2100 København Ø
Telefon 35 32 01 11
Fax 35 32 02 14
kiku@kiku.dk
www.kiku.dk

Institutlederens årsberetning

Personaleforhold

Lektor, cand.polyt. Frode Galsbøl pensioneredes 1.5.2004. Lektor, mag.scient. Uffe Anthoni pensioneredes 1.11.2004. Lektor, cand.polyt. Peter Andersen pensioneredes 1.1.2005. Professor, dr. scient. Frants R. Lauritsen tiltrådte 1.1.2003. Lektor, ph.d. Mogens Brøndsted Nielsen tiltrådte 1.2.2004. Lektor, ph.d. Theis I. Sølling tiltrådte 1.2.2004. Professor mso, ph.d. Jesper Bendix tiltrådte 1.3.2004. Lektor, ph.d. Kristine Kilså Jensen tiltrådte 1.5.2004. Professor, lic.scient. Klaus Bechgaard tiltrådte 1.5.2004. Professor, lic.scient. Ole John Nielsen tiltrådte 1.5.2004.

Priser

Forskningsprofessor Thomas Bjørnholm har modtaget Ib Henriksen Fondens Forskerpris 2004.

Forskningsvirksomhed

Kemisk Institut har i sin langtidspan for perioden 2001–2006 prioriteret fem forskningsområder særligt højt. De fem områder er i alfabetisk rækkefølge: Biofysisk kemi, Materialekemi, Miljøkemi, Syntesekemi samt Teoretisk kemi. Den til langtidspanen hørende ansættelsesplan er i 2004 blevet fulgt ved ovennævnte ansættelser inden for analytisk miljøkemi, organisk kemi, uorganisk kemi samt nano- og materialekemi.

Biofysisk kemi

1. Dynamik i kemiske og biologiske systemer

Ingen steder ser man kemiske processer udfolde sig med større variation i form og funktion end i den biologiske verden. En celle kan betragtes som den perfekte selvorga-

niserende kemiske fabrik med store muligheder for anvendelse til syntese af et bredt spektrum af kemiske forbindelser.

Den bedste måde at demonstrere forståelse af cellers funktion på er ved at lave en kvantitativ model for dynamikken i intakte biologiske systemer, der kan være en enkelt celle eller et stort antal celler, der vekselvirker med hinanden. En sådan model har været anvendt til beskrivelse af glykolyesen i gærceller *Saccharomyces cerevisiae* og til udvikling af lavdimensionale modeller, som med fordel kan bruges til beskrivelse af populationer af gærceller.

Proteinbølger i bakterier har i de senere år vist sig at være en afgørende del af cellernes delingsmekanisme. Den ikke-lineære dynamik, der beskriver disse bølger, kan imidlertid også danne stationære, bipolære proteinmønstre. Biokemiske genregulationsystemer, der udviser oscillationer koblet til vækst, er grundlaget for segmentering i tidlige embryoer (Axel Hunding, Finn Hynne, Preben Graae Sørensen, Sune Danø, Mads Ipsen, Mads Madsen). Flere detaljer kan findes i Årbog 2003, p. 675.

2. Enzymkemi

Enzymkemi-gruppens forskningsarbejde har hovedvægten på reaktionskinetiske og termodynamiske undersøgelser af ligandbinding til biomakromolekyler, proteiner, enzymer og enzymssystemer, samt deres indbyrdes vekselvirkninger. Undersøgelserne bidrager sammen med anden kemisk og molekylærbiologisk forskning til at klarlægge struktur-funktions relationer for enzymer og andre biomakromolekyler. I det forløbne år er der arbejdet med følgende delprojekter:

1) Stopped-flow kinetiske og termodynamiske studier af diverse komplementære og mismatch RNA/LNA-; DNA/LNA-oligonucleotidens duplex-dannelse. LNA-oligonucleotider har et potentiale som antisense medicin på mRNA-niveau overfor sygdomstilstande, der hidrører fra produktionen af forkerte mængder eller af muterede former af proteiner. Kendskabet til dannelseshastighederne for og styrken af deres komplekser med RNA og dna er af betydning for en vurdering af deres anvendelighed (T. Koch, H. Frydenlund og U. Christensen).

2) Kinetiske studier af alfa-1,4-glucanlyase. Binding af substrater og inhibitorer. Alfa-1,4-glucanlyase er en usædvanlig glucosidhydrolase, sekvens relateret til glycosidhydrolase familie 31, den spalter glycosidbindinger i alfa-1,4-glucaner via en beta-eliminationsreaktion, der involverer et glycosyl-enzym intermediat. Reaktionsmekanismen undersøges nærmere ved presteady-state kinetik (S. Yu og U. Christensen).

3) Reaktionsmekanismen for L-Iditol:NAD oxidoreduktase, også kaldet Sorbitol dehydrogenase (SDH), er tidligere undersøgt. Enzymreaktionen følger en Rapid Equilibrium Random to-substrate mekanisme med dead-end kompleks indeholdende D-sorbitol og NADH. Stopped-flow resultater bekræfter dette og giver yderligere detaljer. SDH er enzym nr. 2 på polyol-glukose metabolisme vejen, det omdanner sorbitol til fruktose udelukkende under anvendelse af NAD, som det andet substrat og det findes næsten overalt i mammalt væv. Enzymet er specielt interessant, fordi det er impliceret i udviklingen af diabetes-komplikationer (K. Iversen og U. Christensen).

4) I et samarbejde med Novozymes A/S undersøges forskellige xylanaser, specielt med henblik på at opnå en forståelse af virkningsmekanisme ved højt pH. Arbejdet lig-

ger i forlængelse af tidligere undersøgelser af kulhydrat-spaltende enzymer (glucoamylaser og glucanase).

5) Endelig er ligandbindingen til folin-bindende protein fra humant blodplasma blevet undersøgt og sammenlignet med den tilsvarende for albumin. Albumin binder langt svagere, men er til stede i meget højere koncentrationer, folin-bindende proteins rolle er således ikke indlysende (J. Holm og U. Christensen).

3. Proteiners struktur, dynamik og funktion

Undersøgelse af struktur, dynamik og funktion af biologisk vigtige proteiner foretages vha. multidimensionelle NMR-metoder under anvendelse af bl.a. ¹⁵N-mærkning og brug af paramagnetiske metalioner (J.J. Led, M.R. Jensen med J. Petersen og C. Laurizen). Studierne omfatter proteinet hGH (S.M. Kristensen og J.J.Led med M. Kasimova og H.H. Sørensen), Plastocyanin (S.M. Kristensen, J.J. Led, M. Hass og F. Hansen med J. Ulstrup og H.M. Christensen), PI 3-kinase (S.M. Kristensen med P. Driscoll), ACBP (S.M. Kristensen med F. Poulsen) og RGAE (S.M. Kristensen, S. Larsen, L. Lo Leggio med Novozymes A/S). En del af undersøgelserne er beskrevet i Årbog 2001 p. 664-665.

4. Strukturbestemmelse ved brug af røntgen-diffraktion

Forskning ved Center for Krystallografiske Undersøgelser har de seneste år bidraget væsentligt til forståelsen af funktionen og substratgenkendelsen af nogle af de bioteknologiske vigtige enzymer, der medvirker til nedbrydningen af de komplekse kulhydrater, der findes i plantecellevægge. En del af disse projekter udføres i samarbejde med firmaerne Novozymes og Danisco (S. Larsen, L. Lo Leggio).

Pyrimidiner er betegnelsen for den ene gruppe af baser, der som pyrimidinnukleotider indgår i RNA og dna, vores genetiske arvemateriale, og biosyntesen af pyrimidinnukleotider er helt essentiel for enhver celledens funktion. I centret har man studeret sammenhængen mellem strukturen og den enzymatiske funktion for en række af de enzymer, der bidrager til syntesen af pyrimidinnukleotider via forskellige biologiske synteseveje, fra forskellige organismer. En del af disse enzymer er studeret i samarbejde med forskere fra Molekylærbiologisk Institut (S. Larsen, L. Lo Leggio).

Molekylære mekanismer for katalyse og regulering af enzymer i nucleotidstofskiftet er også blevet studeret (A. Kadziola, E. Johansson, S. Larsen, K. Frank Jensen).

5. Ramanspektroskopiske undersøgelser

Ramanspektroskopi er de sidste ca. 10-15 år blevet et vigtigt redskab for kemikeren. Det skyldes udviklingen af lasere og meget følsomme detektorer sammen med avancerede computerteknikker. Eksempler på igangværende projekter på Kemisk Institut er:

1) Hydrogenbundne systemers hurtige dynamik i picosekundområdet kan have betydning for en bedre beskrivelse af intermolekylære vekselvirkninger og signaloverførsel i supramolekylære hydrogenbundne makromolekyler af biologisk interesse, som f. eks. proteiner (O.F. Nielsen med P. Westh, RUC).

2) I samarbejde med Dermatologisk Afdeling, Bispebjerg Hospital forsøges neurale netværk anvendt på Ramandataene til at stille diagnose på hudsygdomme (O.F. Nielsen med M. Gniedeck, H.C. Wulff). I samarbejde med Løvens Kemiske Fabrik er hud fra mennesker og dyr blevet karakteriseret. Præliminære resultater viser forskelle

i mænds og kvinders hud. Disse resultater er vigtige for at forstå hudlægemidlers virkemåde og hudgennemtrængelighed (O.F. Nielsen med N. Rastrup Andersen, K. Birklund Andersen). Samme metoder anvendes til at sammenligne balsamerede ægyptiske mumiers hud med hud fra de grønlandske mumier fra Qilakitsoq.

3) En række carbonholdige meteoritter blevet karakteriseret og strukturen af meteorittens carbon sammenlignes med carbonstrukturer fundet på jorden. Dette kan give en idé om meteorittens oprindelse (samarbejde med Geologisk Museum).

Disse og andre eksempler findes nærmere beskrevet i Årbog 2003, p. 676.

Materialekemi

1. Nanokemi og -fysik

Den del af forskningen, der udføres i Nano-Science Center, er beskrevet særskilt i Årbogsafsnittet om Nano-Science Centeret.

2. Organisk syntese og supramolekylær kemi

Dendrimerer er betegnelse for en familie af syntetiske makromolekyler, der er karakteriseret ved at være opbygget ved gentagne forgreninger ud fra en kerne. På grund af deres størrelse kan de fungere som værtter for mindre molekyler, og man kan også forestille sig dendrimerer som platforme for større supramolekylære strukturer. Målet her er at kunne danne gæst-vært komplekser, der er så stabile, at de ikke går i stykker i vand. Derved bliver det muligt at bruge forbindelserne indenfor bioteknologi (J.B. Christensen og studerende med E.W. Meijer). Flere detaljer kan findes i Årbog 2003, p. 676-677.

3. Molekylært design

Syntese og design af molekyler med specielle fysiske-kemiske egenskaber som f.eks. redox-aktivitet og kromofore egenskaber. Et eksempel er derivater af retinalkromoforen. De kromofore egenskaber undersøges i gasfasen i samarbejde med biofysikere i Århus. Studiet medvirker til en fundamental forståelse af, hvorledes et protein påvirker biomolekylers kromofore egenskaber. Parallelt med fremstillingen af de molekylære systemer udvikles syntesemetoderne, f.eks. byggesten til brug ved syntese af acetylenbaserede stilladser (M.B. Nielsen).

Lysinduceret påvirkning af energi- og elektronfordeling i små og supermolekylære organiske systemer undersøges. Dette sker med henblik på f.eks. at kunne udnytte polaritetsændringer i fulvener under excitation til at finjustere tripletenerginiveauer, samt at undersøge effekten af struktur og geometri på energi- og elektronoverførselsprocesser (K. Kilså Jensen).

4. Overfladekemi

Eksperimentel karakterisation af *in situ* syntetiserede to-dimensionale strukturer af metaller, metaloxider, polymerer og metalorganiske forbindelser samt deres vekselvirkning med små molekyler i høj-vacuum. Der anvendes elektron- og photoelektron-spektroskopi og -diffraktion samt scanning probe teknikker. En del af studierne er beskrevet i Årbog 2001, p. 667 (P.J. Møller, A. Komolov, M. Della Negra og N.M. Nicolaisen med Z. Li, Y. Yu, Q. Guo, S. Liu, E.G. Wang, F. Xu, S.A. Komolov, E.F. Lazneva, L.P.

Nielsen, L.G. Egebjerg, B. Hammershøi, P.E.H. Nielsen, B.S. Clausen, K. Schaumburg, B. Domenischini, S. Bourgeois).

5. Ledende polymerer

Polymerer er højmolekylære kemiske forbindelser. Mest kendt er de mange forskellige former for plastik, men i de senere år er der i stigende grad fokus på de ledende polymerer. Disse omfatter polymere forbindelser med den egenskab, at de kan lede den elektriske strøm, ofte efter at være blevet behandlet med et mildt oxidationsmiddel. Evnen til at lede elektrisk strøm afhænger af både den kemiske struktur og de omstændigheder, hvorunder det polymere materiale er blevet dannet og kan variere og varieres over mange størrelsesordener. Lige fra materialer, der er næsten isolerende til materialer, der har metallisk ledningsevne. Ledende polymerer anvendes allerede nu som elektroder i genopladelige batterier, som materialer i informationsteknologien og i kemiske sensorer og til absorption af mikrobølgestråling for at nævne nogle få eksempler. Dertil kommer materialer, der skifter farve eller ændrer struktur, når de påtrykkes en elektrisk spænding. De sidste har anvendelsesmuligheder f.eks. som kunstige muskler.

Trods den store interesse for ledende polymerer vides ofte kun lidt om deres nøjagtige kemiske strukturer, og om hvorfor forskellige reaktionsbetingelser fører til forskellige egenskaber. Den kemiske reaktion, der fører fra et enkelt molekyle til den ledende polymer er kendt som en oxidativ kobling. Denne reaktionstype kan i mange tilfælde med fordel både udføres og studeres elektrokemisk, et forskningsområde vi selv har bidraget til. Erfaringerne herfra forsøger vi nu at overføre til studiet af elektropolymerisation sammen med forskere fra RUC.

Vort igangværende arbejde fokuserer på dannelsen af polypyrroler, herunder forbindelser med forholdsvis korte kædelængder, de såkaldte oligopyrroler. Disse sidste er mellemprodukter undervejs til de polymere forbindelser, men har også i sig selv anvendelsesmæssig interesse. Vore undersøgelser har bl.a. vist at:

- pyrrolernes baseegenskaber er centrale for forståelsen af den grundlæggende elektrokemiske proces.
- antallet af enkeltmolekyler, der indgår i de oligomere og apolymere kæder er stærkt afhængigt af pyrrolernes substitutionsmønstre.
- selv i de tilfælde, hvor koblingspositionerne i udgangsmaterialet er blokeret, fører oxidationen alligevel til dimere og trimere produkter.
- spor af vand i det anvendte opløsningsmiddel medfører, at der som biprodukter dannes betragtelige mængder af uønskede forbindelser med oxygenholdige funktioner, f.eks. alkoholer og aldehyder.

Resultaterne tillader allerede nu at anviser forbedringer af de eksperimentelle procedurer, der normalt benyttes ved fremstillingen af polypyrroler (O. Hammerich med T. Lund og P.E. Hansen).

6. Nanopartikler og organiske superledere

Analyse af Pd-nanopartikler. Fjernelse af Pd-nanopartikler ved kompleksdannelse. Undersøgelse af Pd-kompleksernes elektrontransferegenskaber og elektronstruktur. Identifikation af Pd-nanopartiklers effekt i halvledende polymerer og andre materialer. Undersøgelser af diamagnetiske urenheders effekt i relation til en mulig triplet pairing mekanisme i organiske superledere (K. Bechgaard).

7. Elektron-, proton- og hydrogenatom-overførselsreaktioner

Et konjugeret organisk molekyle kan opfattes som en lille molekylær ledning. Hastigheden, hvormed elektroner kan transporteres gennem ledningen, vil afhænge af den molekylære struktur og længden af molekylet. Ved at binde den ene ende af molekylet til en elektrode og i den anden ende af molekylet at anbringe en redoxaktiv funktionel gruppe, kan man ved anvendelse af elektrokemiske metoder undersøge hastigheden af elektronoverførslen som funktion af strukturen og længden (M.F. Nielsen og T. Just Sørensen).

Betydningen af ikke-kovalente vekselvirkninger mellem reaktant- og solventmolekyler på reaktionshastigheder er en ofte overset parameter. Sammenligning af solventers – meget store – indflydelse på hastighedskonstanter for proton- og hydrogenatom-overførselsreaktioner viser, at solventets hydrogenbindingsacceptorstyrke er den altdominerende faktor for begge reaktionstyper (M.F. Nielsen med K. Ingold).

Miljøkemi og spektroskopi

1. Analytisk kemi og miljøkemi

1.1. Sensorer til real-tids overvågning af miljøet

Inden for de seneste år er behovet for overvågning af vore omgivelser blevet stadig større. Vi hører jævnligt om nye forureninger, som opstår som følge af uventede omdannelser eller skæbner af de kemikalier, vi anvender, og international terrorisme har udviklet sig i en retning, hvor muligheden for eksponering af befolkningen for kemiske og biologiske kampstoffer er blevet ganske realistisk.

I dag udføres miljøovervågning primært i form af regelmæssige prøvetagninger efterfulgt af analyse på et godkendt analyselaboratorium. Denne fremgangsmåde har den store fordel, at den sikrer en meget høj kvalitet i analyserne, specielt hvad angår stofidentitet, følsomhed og kvantitativ nøjagtighed. Der er dog en kritisk mangel ved systemet. Pludseligt opståede forureninger opdages kun i de tilfælde, hvor forureningen er blivende eller tilfældigvis til stede på det tidspunkt, hvor analysen foretages – og så endda kun hvis det forurenede stof er opført på listen over stoffer, der skal måles for. Er der tale om en uforudset forurening, så vil den ofte gå ubemærket hen, medmindre naturligvis, at den har en øjeblikkelig indvirkning på omgivelsernes tilstand.

Med ansættelsen af en professor i Analytisk Miljøkemi med speciale i sensorer til real-tids overvågning er der sat fokus på området. Ambitionen er at skabe et center med ekspertise indenfor mange forskellige sensorteknologier, således at centret kan rådgive private og offentlige institutioner omkring valget af teknologi til bestemte overvågningsopgaver. I det forløbne år er det første grundlag for centret lagt. De nødvendige laboratoriefaciliteter er etableret, og der er anskaffet og installeret udstyr til kemisk analyse med massespektrometri, ion-mobilitets spektrometri og forskellige optiske teknikker.

Selve forskningen koncentrerer sig omkring udviklingen af en ny type sensor, en universal sensor, som kan opdage og måle ukendte forureninger. Sensoren kombinerer signallerne fra en række fundamentalt forskellige sensorer, som måler omgivelsernes fysiske, kemiske og biologiske aktivitet og danner et "komplet" tilstandsbillede af omgivelser-

ne. Via et "intelligent" databehandlingssystem er universalsensoren i stand til at opdage hidtil ubeskrevne og uforudsigelige forandringer i tilstandsbilledet og give os en meget tidlig varsling, skulle en ukendt forandring indtræffe i det omgivende miljø.

En forudsætning for udviklingen af universalsensoren er miniaturiserede analyseprincipper. Vi har i denne forbindelse valgt at fokusere på et af den analytiske kemis mest kraftfulde teknikker, massespektrometri, og forsker i udviklingen af håndholdte instrumenter, som kan medbringes i felten til analyse og overvågning af organiske forurenninger (F.R. Lauritsen).

1.2. Analytisk kemi – Kapillarelektroforese (CE)

Kapillarelektroforese-metoder er under udvikling og afprøvning som alternative analysemetoder til væskechromatografi (HPLC), især for typer af forbindelser, som er svære at analysere med HPLC.

I øjeblikket undersøges Ruthenium-komplekser fra forskning med elektrokemiske solceller (B. Svensmark i samarbejde med T. Lund, RUC).

1.3. Analytisk kemi i forbindelse med miljökemiske problemstillinger

En lang række forskningsprojekter i analytisk kemi med henblik på miljökemiske problemer udføres i samarbejde med eksterne samarbejdspartnere (firmaer, offentlige og private institutter og andre universiteter). De fleste projekter udføres oftest i forbindelse med et ph.d.-studium eller speciale i miljökemi. Projekterne har alle et element af analytisk kemi, og udarbejdelse, optimering og validering af specifikke analysemetoder er en mere eller mindre del af alle projekter (B. Svensmark). En del af projekterne er nærmere beskrevet i Årbog 2003, p. 677.

2. Atmosfærekemi

Ved undersøgelser af kemiske og fysiske processer i laboratoriet eller i felten tilvejebringes kemiske og fysiske data, der bidrager til forståelsen af atmosfærens kemi og fysik og dermed til muligheden for kvantificering af miljøeffekter. Studierne, hvoraf nogle er beskrevet i Årbog 2001, p. 669, omfatter både reaktioner på overflader og isotopeffekter på gasfase reaktioner mellem radikaler og molekyler (M.S. Johnson, O.J. Nielsen, F.M. Nicolaisen, M. Grage, S. Perrier og K. Feilberg med C.J. Nielsen).

3. Atmosfæriske partikler

Atmosfæriske partikler er af afgørende betydning for stratosfærisk ozonnedbrydning og for skydannelse. Feltnålinger af partikler foretages i Danmark (O.J. Nielsen med DMU), og partikeldannelse studeres (O.J. Nielsen med Ford Motor Company) som beskrevet i Årbog 2002, p. 667.

Eksperimentelle undersøgelser af vekselvirkninger mellem organiske forbindelser og partikler og partiklers betydning for tåge- og skydråbedannelse (M. Bilde, O.J. Nielsen med B. Svenningsson) som beskrevet i Årbog 2002, p. 666-667, fortsættes. Modellering af partikel-molekyle vekselvirkninger vha. kvantemekaniske beregninger (M. Bilde, K.V. Mikkelsen og M. Sloth) som beskrevet i Årbog 2002, p. 667, fortsættes ligeledes.

4. Højt opløst spektroskopi på gasser

Forskningsområdet og instituttets apparatur er beskrevet i Årbog 2001, p. 669-670.

4.1. FT-IR-spektroskopi af små molekylers struktur og indre dynamik

Blandt andet med henblik på anvendelse i reaktionskinetiske målinger og atmosfærekemiske undersøgelser optages højopløste IR-spektre af bl.a. halogenerede organiske forbindelser (F.M. Nicolaisen).

4.2. Mikrobølgespektroskopi

Undersøgelserne, der er beskrevet i Årbog 2001, p. 670, fortsættes (N.W. Larsen).

Syntesekemi

1. Funktionel biodiversitet

Forskningen har i 2004 dels været koncentreret om studiet af biologiske aktive forbindelser fra mikrosvampe, og dels om studier af naturstoffers skæbne i miljøet. De to forskningsområder er fast forankret i grundforskning. Men de har samtidig umiddelbare praktiske konsekvenser. Resultaterne kan enten lede til nye leed-strukturer for lægemidler, eller de kan påvise nye metoder egnet for økologisk landbrug.

Mikrosvampene har leveret materiale til isolering og strukturopløsning af nye quorum-sensing inhibitorer, der effektivt afbryder kommunikation mellem bakterier, og dermed er blandt de mest lovende nye antibakterielle midler. Der har været et intenst samarbejde med BioCentrum, Danmarks Tekniske Universitet. Der er yderligere isoleret nye stoffer, der virker som antimalariamidler.

Indenfor nedbrydelige naturstoffer fra afgrøder er, i samarbejde med Afdelingen for Plantebeskyttelse, Dansk Jordbrugsforskning under Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, udført en serie målinger på naturlige biopesticider fra korn. En række biopesticider og deres nedbrydningsprodukter er undersøgt. Ved hjælp af studier med syntetiske forbindelser kortlægges miljökemien af dette komplicerede økosystem.

Vort samarbejde med Universidad Autónoma de Baja California Sur har resulteret i nye biologisk aktive forbindelser fra marine organismer. Samarbejde med universiteter i Peru er startet op og videreføres nu med forøget indsats. Projekterne centrerer om nye biologisk aktive forbindelser, og undersøgelser over muligheden for bæredygtig anvendelse af dem (U. Anthoni, C. Christophersen, P.H. Nielsen).

2. Bioorganisk kemi

Præparation af modificerede oligonucleotider med mulige anvendelser som antisense oligonucleotider, specielt analoger hvor riboseenheden i backbone er erstattet af achirale enheder. Indbygning af disse i oligonucleotider og undersøgelser af deres egenskaber. Fremstilling af nucleosidanaloger med mulige antivirale egenskaber (O. Dahl og U. Henriksen).

3. Ioners reaktioner i gasfase

Ved anvendelse af forskellige former for massespektrometri undersøges organiske og uorganiske ioners egenskaber og reaktioner i gasfase. Herunder: Kinetik, isotopeffekter, reaktionsdynamik, mekanismer og termokemi for ioners reaktioner i gasfase. Desuden benyttes RRKM-teori og numerisk simulering, ab initio kvantemekaniske beregninger, organisk syntese og isotopsyntese (S. Hammerum, G. Bøjesen, L.B. Jensen).

Det er vanskeligt direkte at kortlægge de molekyllære bevægelser, der finder sted mens en kemisk reaktion foregår, da bevægelserne foregår på femtosekund-tidsskala. Et femtosekundlaser-laboratorium, med udstyr der anvender laserpulse til at måle, hvordan molekyler ændrer struktur under en kemisk proces, er under opbygning (T.I. Sølling).

4. Organisk selenkemi

Undersøgelser af struktur-reaktivitetssammenhænge, reaktionsmekanismer og præparative anvendelser af organiske selenforbindelser, som beskrevet i Årbog 2000, p. 665, fortsættes (L. Henriksen).

5. Uorganisk kemi

5.1. Atomoverførselsreaktioner som præparativ metode

Det er velkendt, at biologiske systemer anvender overførsel af enkelte atomer via metalcentre i omsætningen af oxygenholdige substrater såsom nitrat, sulfat, urinsyre. Oxid-ionen (O^{2-}), som overføres i disse reaktioner er så basisk, at den ikke eksisterer i vandig opløsning. Behovet for metalloenzymet til at katalysere denne type omdannelser beror derfor på de involverede metaller mulighed for at stabilisere oxid-ionen under biologiske betingelser. Et lignende omend mere udtalt problem har man i den, med oxid, isoelektroniske nitrid-ion (N^{3-}). Formelt er denne simple ion syreresten fra den trivalente syre ammoniak (NH_3), men i praksis er ammoniak en så overordentlig svag syre, at nitrid-ionen er ukendt i opløsning. At den frie ligand ikke er tilgængelig kombineret med, at der findes meget få indirekte måder at fremstille nitrid-komplekser på har betydet, at kemien af disse forbindelser er meget lidt udviklet.

Vi har i de seneste år udviklet en syntesemetode for nitrid-komplekser, som efterligner naturens håndtering af oxid-liganden. Vi har fundet, at man kan overføre nitrid-liganden mellem forskellige metalcentre. Med udgangspunkt i et relativt lettilgængeligt mangan-nitrido kompleks har vi overført nitrid-liganden til Cr- Mo- og V-systemer. Vores arbejde med chrom-nitridkomplekser har været specielt frugtbart, og vi har med den nye metode bidraget med langt hovedparten af de kendte nitrid-komplekser af grundstofferne i Det Periodiske Systems 4. periode. Blandt de interessante systemer vi arbejder med er chrom-nitrido-aquaionen $[Cr(N)(H_2O)_5]^{2+}$, der er den første kendte nitrido-aquaion. Det at nitrido-liganden kan stabiliseres i vandig opløsning er, udover at være af interesse for koordinationskemikere, også et vigtigt resultat i forståelsen af naturens omdannelse af luftens dinitrogen til ammoniak, den såkaldte nitrogenfiksering. Denne proces er katalyseret af metalloenzymet (nitrogenaser), der indeholder en klynge af jernatomer i midten af hvilken der for ganske nyligt (Rees, D. C.; Science 2002) er fundet en én-atomig ligand. Data sandsynliggør, at der er tale om en nitrid-ligand – altså en nitrid-ligand, der er stabil i vandig opløsning (sic!).

Med nogle metaller kan nitrogen-atom overførselsreaktionen bringes til at forløbe ufuldstændigt resulterende i broforbindelser ($M=N=M'$). Fremstillingen af hetero-bimetaliske nitridokomplekser på denne måde har yderligere perspektiver: Bi-metalliske nitrider såsom Co_3Mo_3N har vist sig at være meget effektive heterogene katalysatorer for ammoniak-syntese under Haber-Bosch betingelser. I dag fremstilles disse forbindelser ved at opvarme simple salte eller blandinger af disse i en ammoniak-atmosfære. Ved

måltrettet syntese håber vi på at kunne fremstille udgangsmaterialer, med variable forhold mellem de indgående metaller og som kan dekomponeres til at give nye nitrid-faser af interesse indenfor den heterogene katalyse. Dette arbejde foregår i samarbejde med Haldor Topsøe A/S (J. Bendix i samarbejde med studerende og forskellige samarbejdspartnere: K. Wieghardt, T. Weyhermüller, Max-Planck Institut für Bioanorganische Chemie, Mülheim a.d. Ruhr, Tyskland; H.B. Gray, Caltech, Pasadena, USA; Z. Gross, Technion, Haifa, Israel; M. Brorson, Haldor Topsøe A/S; W. Meyer-Klaucke, EMBL, Hamburg, Tyskland).

5.2. Øvrige igangværende projekter inden for uorganisk kemi

Studier af tokernede (triazacyclononan)-cobalt(III)-komplekser med amidobroer er blevet færdiggjort (P. Andersen, J.Glerup, A. Gumm, M. Magnussen, S. Kallesøe).

Isolering, strukturel karakterisering og studier af optiske egenskaber af lanthanoid(III) komplekser af nilrød mhp. at detektere NIR-luminiscens (A. Døssing).

Magnetiske vekselvirkninger i flerkernelde metal-komplekser studeret ved ESR-spektroskopi (J. Glerup, H. Weihe, P.A. Goodson, D.J. Hodgson, K. Michelsen, S. Mossin).

Syntese og undersøgelse af reaktivitet af Co(III)-koordinerede α -amino- og polyaminosyrer samt synthoner for dannelse af sådanne med sigte på udvikling af metoder til enantiosektiv syntese af biologisk vigtige aminosyrer og polyaminer vha. robuste metalkompleksforbindelser (A. Hammershøi, C. Bruun, A. Jacobsen, A. Langkilde, H.O. Sørensen, S. Larsen, R. Barfod, J. Eriksen, B.T. Golding, O. Mønsted, A.M. Sargeson).

Studier af cytochrome c_4 (S.E. Harnung, N.H. Andersen, J. Ulstrup).

Teoretisk kemi

1. Kvantekemi

1.1. Kvantekemiske beregninger af molekylers NMR, ESR og UV/CD spektre

Spektroskopi, og især NMR, ESR såvel som UV/CD-spektroskopi, er metoder til at identificere molekyler, bestemme molekylernes struktur og undersøge molekylernes egenskaber. Med hjælp af moderne kvantekemiske metoder er det i dag muligt at beregne og kvantitativt reproducere de fleste af de spektroskopiske parametre, som definerer molekylernes spektre. Vi beskæftiger os især med teori og beregning af kemisk skift og spin-spin koblingskonstanter i NMR-spektroskopi, elektroniske g-faktorer og hyperfine koblingstensorer i ESR-spektroskopi, excitationenergier, oscillatorstyrker og rotationsstyrker i UV og CD-spektre, rotations g-faktorer i MW- og IR-spektre såvel som optiske egenskaber som polariserbarheden og hyperpolariserbarheden. Mere detaljeret beskrivelse af aktuelle projekter kan findes i Årbog 2003, p. 679 (Stephan P.A. Sauer).

1.2. Udvikling af Ab Initio-metoder til beregning af molekylers elektronstruktur

Undersøgelserne, der er beskrevet i Årbog 2001, p. 672, fortsættes (S. Rettrup, K.O. Sylvester-Hvid med M.A. Ratner).

2. Scientific Computing

Dansk Center for Scientific Computing (DCSC) blev dannet i 2001 under Undervisningsministeriet. Centeret er siden hen blevet underlagt Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling. Formålet med centeret er at sikre forskere i Danmark adgang til regnekraft i forbindelse med deres forskningsprojekter. Forskningen har givet anledning til en række højprofil resultater i de bedste videnskabelige tidsskrifter: 4 artikler er publiceret i Nature, 4 i Science, 6 i Physical Review Letters og 11 i Journal of the American Chemical Society. Antallet af citationer for samtlige artikler er indenfor perioden 2002-2004 mere end 2500.

Indenfor kemi har forskningen under DCSC været fokuseret på nedenstående:

Kemikernes behov for adgang til store regnefaciliteter er opstået i takt med, at kvantekemiske beregninger har indtaget en mere central rolle i forståelsen og fortolkningen af eksperimenter inden for en bred vifte af kemiske forskningsområder. Sammensætning af brugergrupperne viser bredden af denne forskningsaktivitet, og de forskellige beregningstyper kræver regnefaciliteter af meget forskellig karakter fra klynge til shared memory maskiner. Elektronstrukturberegninger har udviklet sig til at være et vigtigt værktøj for forståelsen og forudsigelsen af molekylære egenskaber. Værdien af en elektronstrukturberegning afhænger af pålidelighed, og netop denne er blevet kraftigt forbedret i det sidste årti. For mindre molekyler kan mange molekylære egenskaber i dag beregnes med større nøjagtighed, end de kan bestemmes ud fra eksperimentelle målinger, specielt har Coupled Clustermodellen vist højkvalitetsresultater. Coupled Clustermodellen benyttes også i udvikling og applikationer af realistiske atomare modeller for beskrivelsen af solventeffekter. Benyttet i kombination med molekylodynamiske simuleringer, har disse metoder været anvendt til beskrivelsen af f.eks. enzymatiske reaktioner i biologiske systemer. Kemikerne benytter lignende metoder til at undersøge hvilke kemiske forbindelser, der har farmaceutisk interesse og har potentielle kliniske anvendelsesmuligheder. Desuden undersøges betydningen af metalenzymers reaktioner for modstandsdygtigheden mod en lang række antibiotika, eksempelvis penicillin, der er et centralt problem inden for folkesundhed. Indenfor nanoteknologi er kvanteprikker (Quantum Dots) og kulstofnanorør to af de mest lovende områder. Muligheder for anvendelse er f.eks. inden for fotonik, dvs. lasere og computerchips, som er meget mindre og hurtigere end de nuværende. Kemikernes bidrag til forståelsen af de elektroniske egenskaber af kvanteprikker og kulstofnanorør giver muligheder for at udvikle en rationel designstrategi for disse interessante materialer (K.V. Mikkelsen med M. Bilde, J. Kongsted, A. Osted, L. Nikolajsen, S.P.A. Sauer, M. Sloth, K.O. Sylvester-Hvid, T.B. Pedersen, O. Christansen, P.R. Ogilby, M.A. Ratner, A. Gross, T. Lorenzen, S. Jørgensen, P.-O. Åstrand, C.B. Nielsen).

2.1. Statistisk mekaniske modeller og computer-simuleringer

Aktiviteterne beskrevet i Årbog 2000, p. 658, fortsættes (S. Toxværd).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Bechgaard, K.: Medlem af bedømmelsesudvalg vedr. ph.d.-afhandling, Kemisk Institut, DTU.

Bendix, J.: Medlem af bedømmelsesudvalg vedr. besættelse af adjunktur og lektorat, Kemisk Institut, KVL.

Bjørnholm, T.: Medlem af bedømmelsesudvalg for programlederstillinger på Forskningscenter Risø. Medlem af bedømmelsesudvalg vedr. ph.d.-afhandling, Delft, Holland. Medlem af bedømmelsesudvalg vedr. ph.d.-afhandling, Brussels, Belgien.

Hammerich, O.: Medlem af bedømmelsesudvalg vedr. ph.d.-afhandling, Kemisk Institut, AU.

Johnson, M.S.: Medlem af bedømmelsesudvalg vedr. to ph.d.-afhandlinger, Lunds Universitet. Medlem af bedømmelsesudvalg vedr. ph.d.-afhandling, Oslo Universitet.

Larsen, S.: Medlem af bedømmelsesudvalg vedr. professorat i røntgenfysik ved KU. Sagkyndig i forbindelse med professoratbedømmelser vedr. professorat i molekylær biofysik ved Lunds Universitet og professorat ved State University of New York. Medlem af internationalt panel til bedømmelse af beamlines ved røntgenstrålingsfaciliteten PETRA III ved Hasylab i Hamburg.

Lauritsen, F.R.: Medlem af bedømmelsesudvalg vedr. besættelse af adjunktur, Institut for Grundvidenskab, KVL.

Mikkelsen, Kurt V.: Medlem af bedømmelsesudvalg vedr. ph.d.-afhandlinger ved Groningen Universitet, Aarhus Universitet og The Royal Institute of Technology, Sverige.

Mønsted, O.: Formand for bedømmelsesudvalg ved besættelse af professorat i uorganisk kemi, Kemisk Institut, KU.

Nielsen, O.F.: Formand for bedømmelsesudvalg vedr. professorat i atmosfærekemi ved Kemisk Institut, KU.

Nielsen, O.J.: Formand for bedømmelsesudvalg vedr. lektorat i nanokemi ved Kemisk Institut, KU.

Sauer, S.P.A.: Oponent ved doktordisputats, Kjemisk Institut, Universitetet i Oslo, Norge. Medlem af bedømmelsesudvalg vedr. doktorafhandling ved Department of Theoretical Chemistry, Göteborg University, Sverige. Ekstern bedømmer i adjunkturpædagogikumsudvalg ved Molekylærbiologisk Institut, KU.

Svensmark, B.: Medlem af bedømmelsesudvalg vedr. to ph.d.-afhandlinger ved RUC. Medlem af bedømmelsesudvalg vedr. lektorat ved BioCentrum, DTU. Medlem af bedømmelsesudvalg vedr. adjunktur i Kemiteknik ved Ålborg Universitet, Esbjerg.

Sørensen, P.G.: Medlem af bedømmelsesudvalg vedr. ph.d.-afhandling, Fysisk Institut, DTU.

Udvalg og fonde

Bechgaard, K.: Formand for Nationalkomitéen for Kemi. Medlem af Komitéen vedr. Carlsberg Mindelegat Scholarships. Medlem af Komitéen for Carlsberg Kemipris 2005. Medlem af COST D14 komitéen.

Bjørnholm, T.: Medlem af juryen til Fremtidsprisen 2004, Akademiet for Fremtidsforskning.

Hammerich, O.: Formand for bestyrelsen for Center for Naturfagernes Didaktik under Det Naturvidenskabelige Fakultet. Medlem af formandskabet for Censorkorpset i Kemi. "National Secretary for Denmark" og "Chairperson for Division 4 (Molecular Electrochemistry)" i The International Society of Electrochemistry.

Hammershøi, A.: Det Naturvidenskabelig Fakultets medlem af KU's bladudvalg for Universitetsavisen.

Harnung, S.E.: Sekretær i Den Danske Nationalkomité for Kemi. Medlem af Kemisk Forenings bestyrelse.

Harrit, N.: Bedømmer for the Ministry of Education of Flandern, Belgien. National repræsentant og kasserer for "European Photochemistry Association".

Johnson, M.S.: Sekretær for Kemisk Forening.

Larsen, S.: Medlem af styregruppen for Cassiopeia beamline-projektet ved MAX-lab. Medlem af Linderstrøm-Lang medaljens priskomité. General Secretary and Treasurer for International Union of Crystallography og ex officio medlem af alle Unionens kommissioner.

Mikkelsen, Kurt V.: Medlem af EU-COST management committee on Increasingly Complexed Systems og EU-COST management committee on Metachemistry.

Møller, P.J.: Næstformand for bestyrelsen for Commission of Science and Technology EU-COST D15 Bestyrelse.

Mønsted, O.: Medlem af Det Naturvidenskabelige Fakultets udvalg vedr. nye fælles regler for Kandidatuddannelsen.

Nicolaisen, F.M.: Formand for Styregruppen for CO-GCI. Medlem af Erhvervspolitisk Styregruppe (KU). Medlem af "Kollegiet Solbakkens" bestyrelse (udpeget af KU).

Nielsen, O.J.: Medlem af bestyrelsen for Øresund Environment (ØE).

Svensmark, B.: Formand for Selskabet for Analytisk Kemi til oktober 2004.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

Bechgaard, K.: Konsulent for Cartifical A/S.

Bendix, J.: Konsulent for Teknologisk Institut i forbindelse med uorganisk-kemiske problemstillinger.

Christensen, J.B.: Konsulent for Versamatrix A/S.

Hammerich, O.: Medlem af Forskerparken Symbions "Goodwill Ambassadør Korps".

Harnung, S.E.: Konsulent for Plougmann & Vingtoft (patentsag).

Harrit, N.: Ulønnet konsulent for firmaet MedicoMetrics.

Larsen, N.W.: Ulønnet rådgivning af medarbejdere ved Novo Nordisk.

Led, J.J.: Konsulent for Novo Nordisk A/S vedr. struktur og aggregering af proteiner.

Mønsted, O.: Konsulent for Teknologisk Institut i forbindelse med uorganisk-kemiske problemstillinger.

Nielsen, O.F.: Konsulent vedr. spektroskopiske undersøgelser for Alpha Pharma ApS.

Tillidshverv

Bendix, J.: Medlem af styregruppen for Euresco Conferences on Inorganic Chemistry.

Bjørnholm, T.: Leder af Nano-Science Center konsortiet. Medlem af Tech-Trans enheden ved Københavns Universitet. Medlem af ekspertgruppen vedrørende teknologisk fremsyn om nanoteknologi.

Christensen, U.: Medlem af Fællesrådet for Miljøkemi. Medlem af udvalget for "Kandidatuddannelsen i Miljøkemi i år 2005".

Christophersen, C.: Medlem af fakultetets formidlingsudvalg. Medlem af fakultetets gruppe for it-strategi for formidling. Medlem af Gymnasieudvalget. Medlem af "Scientific Advisory Board" ved "Center for Microbial Bio-

technology", DTU. Rådgiver for præsidenten for Concytec (Det Peruvianske Forskningsråd).

Døssing, A.: Tillidsrepræsentant for magistre ved Kemisk Institut.

Hammerich, O.: Studieleder for De Kemiske Fag. Vice-studieleder for nanoteknologi. Medlem af Det Naturvidenskabelige Fakultets It-strategiudvalg. Det Naturvidenskabelige Fakultets repræsentant i kontaktudvalget for Forskningsstyrelsens "Den Nationale Forskerskole for de naturvidenskabelige fags didaktik". Medlem af udvalg nedsat af Studieadministrationen i forbindelse med projektet "Auditering af kvalitetsarbejdet på KU's uddannelser". Medlem af rektoratets skrivegruppe mhp. at udarbejde KU's overgangsudviklingskontrakt.

Hammershøi, A.: Lærermedlem af Det Naturvidenskabelige Fakultetsråd, KU. Medlem af Undervisningsministeriets læreplansgruppe for kemi i det almene gymnasium.

Harnung, S.E.: Medlem af IUPACs Advisory Committee.

Harrit, N.: Medlem af fakultetets internationale udvalg.

Henriksen, L.: Medlem af fakultetets koordinationsgruppe vedr. praktik. Medlem af fakultetets informationsudvalg. Medlem af styregruppen for fakultetets studieintroduktionsprogram.

Kristensen, S.M.: Formand for H.C. Ørsted Institutets Arbejdsmiljøudvalg.

Larsen, S.: Medlem af Danmarks Strategiske Forskningsråd (DSF). Formand for Arbejdsgruppen for Forskningsinfrastruktur nedsat af DSF. Medlem af den Danske Nationalkomité for Krystallografi. Vicechairman i Steering committee for Partnership for Structural Biology, dannet af ESRF, ILL, EMBL og IBS i Grenoble.

Led, J.J.: Formand for brugergruppen ved "Instrumentcenter for NMR-Spektroskopi af Biologiske Makromolekyler".

Mikkelsen, K.V.: Administrativ leder af Dansk Center for Scientific Computing.

Møller, P.J.: Bedømmer vedr. centeransøgninger for de italienske forskningsråd. Bedømmer vedr. ansøgninger til European Commission.

Nicolaisen, F.M.: Prodekan for Det Naturvidenskabelige Fakultet.

Nielsen, O.F.: Medlem af styregruppen for European Conferences on the Spectroscopy of Biological Molecules.

Nielsen, O.J.: Formand for COGCI's ph.d.-udvalg. Medlem af Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd.

Sauer, S.P.A.: Adjunktmentor ved Kemisk Institut.

Svensmark, B.: Medlem af Fællesrådet for Miljøkemi.

Formidling

Andersen, P. og Mønsted, O.: "Grundlæggende analytisk kemi & Grundstoffernes kemi i vandig opløsning".

Bjørnholm, T.: Medvirkende i tv-programmerne Viden Om og to indslag i TV-avisen om solceller og vedr. indvielsen af samarbejdet med Sundhedsvidenskab om bionanoteknologi. Medvirkende i radioudsendelse om nanoteknologi. Omtalt i ca. 30 avisartikler.

Christensen, U., Jensen, H.C., Schiødt, J.: "Enzymkinetik for gymnasiet": www.emu.dk/gym/tvaers/biotek/uv/uv.html.

Møller, P.J.: Medforfatter til en inviteret internet "Udfordring" om virkning af fast-stof kemiske sensorer, målrettet især mod unge danske gymnasieelever.

Formidling rettet mod gymnasiet

Denne del af formidlingsindsatsen er rettet mod seks større områder:

1. H.C. Ørsted Ungdomslaboratorium

Det i 2001 oprettede ungdomslaboratoriums aktiviteter ligger inden for fysik og kemi. Det tilbydes gymnasie- og Htx-klasser at gennemføre endagslaboratorieøvelser, der i forvejen er forberedt på skolerne. I 2004 har der været 650 elever til ungdomslaboratoriets tilbud inden for kemi. Desuden tilbydes specialforedrag til enkelte gymnasieklasser. Som noget nyt, har ungdomslaboratoriet i år haft et endags-besøg af en gruppe på 45 folkeskoleelever med speci- el interesse i naturvidenskab.

2. Forelæsninger for 1.g

I samarbejde med Kemilærerforeningen udbydes demonstrationsforelæsninger i kemi for 1.g elever. Emnerne og forsøgene er i forvejen gennemarbejdet i skolen. I 2004 besøgte 1.200 elever disse demonstrationsforelæsninger (A. Døssing, S.E. Harnung).

3. Foredrag og workshops ved "HCØ-dage" i efterårsferien

Flere af Kemisk Instituts medarbejdere har deltaget med foredrag og faglige workshops ved HCØ-dagene i efterårsferien 2004, hvor omkring 50 gymnasieelever deltog i workshops i kemi og nanoteknologi.

3. Større skriftlig opgave

Større skriftlig opgave i kemi er et en-uges projekt, der udføres af 3.g'ere, og som tæller med til studentereksamen. I 2004 har Kemisk Institut haft 38 elever til større skriftlig opgave.

4. Foredrag på gymnasier og andre institutioner

En række af Kemisk Instituts medarbejdere har holdt faglige foredrag på gymnasier i Danmark, i Ungdommens Naturvidenskabelige Forening, i indvandrercentret 'Mødestedet' på Vesterbro og på Aarhus Universitet.

5. Klassebesøg på Kemisk Institut

Udover klassebesøgene arrangeret af ungdomslaboratoriet, har ca. 10 gymnasieklasser besøgt Kemisk Institut, hvor de har fået rundvisning og foredrag.

6. Kemisk Instituts hjemmeside, www.kiku.dk, telefoniske henvendelser og erhvervspraktik

Instituttet har ansat en studentermedarbejder, der sammen med L. Henriksen løbende besvarer spørgsmål om kemi telefonisk og på "Chemline".

Kemisk Institut har i 2004 haft 12 folkeskoleelever i erhvervspraktik.

Redaktionelle hverv

Christophersen, C.: Medlem af redaktionen for "Dansk Kemi". Medlem af Editorial and Advisory Board for Indian Journal of Chemistry, section B.

Hammerich, O.: Redaktør (med J. Ulstrup) af "Frontiers in Electrochemistry – Bioinorganic Electrochemistry", Kluwer Academic Publishers. Gæsteredaktør (med C. Brett, Ch. Cominellis, E.R. Gonzalez, P. Marcus, A. Tadjeddine, M.A. Vorotyntsev) for *Electrochimica Acta* (Special Issue dedicated to the 54th ISE Meeting in Sao Pedro, Brazil).

Harnung, S.E.: Medlem af Royal Society's Journals Committee. Medlem af PCCP's Owners Board.

Larsen, N.W.: Medlem af Editorial Board for Asian Chemistry Letters.

Larsen, S.: Medlem af Editorial Board for Crystallography reviews.

Nielsen, O.F.: Senior Editor for Asian Journal of Spectroscopy. Editor-in-chief for Asian Chemistry Letters. Medlem af Editorial Board for Asian Journal of Physics.

Rettrup, S.: Medlem af Editorial Board for International Journal of Quantum Chemistry.

Sauer, S.P.A.: Medlem af Editorial Board for International Journal of Molecular Sciences.

Kongresser og symposier

Bendix, J.: Arrangør af forskerskolens MIBS's (Metal Ions in Biological Systems) vinterskole, januar 2005.

Bjørnholm, T.: Chairman and Organizer of the 7th International School "Chemistry in Copenhagen" on "Molecular Nanotechnology". Chairman and Organizer of the 2nd Annual Meeting in the Copenhagen Graduate School for Nanoscience and Nanotechnology.

Hammerich, O.: Medarrangør af konferencen "Web-based learning: Global Trends and the University of Copenhagen", januar 2004. Medarrangør af symposiet "Organic Electrochemistry and Bioelectrochemistry", der afholdes i forbindelse med The 55th Meeting of the International Society of Electrochemistry, Thessaloniki (Grækenland), september 2004.

Johnson, M.S.: Arrangør af mødet "Frontiers in Environmental Chemistry" for KU, COGCI-ph.d.-skolen og VELUX-fonden.

Led, J.J.: Medarrangør af Det danske NMR-symposium i maj 2004.

Møller, P.J.: Medarrangør af symposium i København om Nanokemiske sensorer i juni 2004.

Svensmark, Bo: Medlem af organisationskomitéen for 8. Danske Symposium i Analytisk Kemi (2004 på Den Kongelige Veterinær- og Landbohøjskole).

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Bendix, J.: Teknologisk Institut, H.B. Gray (Caltech, USA), J.S. Miller (University of Utah, USA), L.W. Tregenna-Piggott (University of Bern, Schweiz), P. Kofod (RUC), M. Brorson (Haldor Topsøe A/S).

Bjørnholm, T.: Capres, T-cellic A/S, Novozymes A/S og Atomistix.

Christophersen, C.: KVL, DTU, Danmarks Jordbrugsforskningcenter, universiteter i Peru og Mexico.

Christensen, J.B.: J.E. Kristiansen, O. Hendricks (Klinisk Mikrobiologisk Afd., Sønderborg Sygehus), H.J. Kolmos (SDU), C. Nielsen (Risø), U. Boas (DVI), K.J. Jensen (KVL), I. Johannsen (Versamatrix A/S), T.H. Jensen (Novo-Nordisk A/S), E.W. Meijer (Eindhoven, Holland).

Døssing, A.: P.C. Ford (UCSB), H. Toftlund (SDU), J. Wolny (Universität z. Lübeck), J. Legendziewicz (University of Wroclaw).

Hammershøi, A.: A.M. Sargeson (Australian National University) og B.T. Golding (Newcastle University, UK).

Harnung, S.E.: Jens Ulstrup (DTU).

Hunding, A.: S. Baumgartner (Lunds Universitet).

Jensen, K.K.: H.B. Gray, J.R. Winkler (Caltech), B. Albinsson (Göteborg).

Kristensen, S.M.: S. Danielsen (Novozyme A/S), P.R.

Hansen (Kemisk Institut, KVL), P. Driscoll (University College London, England).

Larsen, N.W.: NBIfAFG, Risø, DMI og DMU. H. Mäder (Kiel) og J. Demaison (Lille).

Larsen, S.: Novozymes, Danisco, Unizyme og Combio. K. Frank Jensen, J. Neuhard (Molekylærbiologisk Institut, KU), J. Als Nielsen (NBI, KU).

Led, J.J.: H.E.M. Christensen, J. Ulstrup (DTU), T. Christensen (Novo Nordisk A/S), E.E. Büllsbach, University of South Carolina, USA, J.L. Markley, M. Westler, University of Wisconsin-Madison, USA, E.E. Solomon, Caltech, USA.

Leggio, L.L.: Novozymes, S.Keneko (NFRI, Tsukuba, Japan), S. Madrid (DANISCO Innovations A/S), K. Skriver (Molekylærbiologisk Institut, KU), H. Clausen (Tandlægeskolen, KU), H. Ståhlbrand (Lunds Universitet).

Mikkelsen, K.V.: T.B. Pedersen (Lund), O. Christiansen og P.R. Ogilby (Århus), M.A. Ratner (Northwestern University), A. Gross og T. Lorenzen (DMI), S. Jørgensen (Jerusalem), P.-O. Åstrand (Trondheim), C.B. Nielsen (Risø).

Møller, P.J.: S. Bourgeois, B. Domenichini, (Univ. Bourgogne, Frankrig), Z. Li (ISA, Århus), Haldor Topsøe A/S.

Mønsted, O.: L. Mønsted (KVL), P. Kita (N. Copernicus University, Torun, Polen).

Nicolaisen, F.M.: N.V. Zakharov (St. Petersburg University, Rusland).

Nielsen, M.F.: K. Ingold (NRC, Ottawa, Canada).

Nielsen, M.B.: F. Boudon (Frankrig), F. Diederich (Zürich, Schweiz), J. Becher, J.O. Jeppesen (SDU).

Nielsen, O.F.: M. Gniedeck, H.C. Wulff (Bispebjerg Hospital), N. Rastrup Andersen, K.Birklund Andersen (Løvens Kemiske Fabrik), M. Brorson (Haldor Topsøe A/S), M.C. Christensen, P. Jensen (Nationalmuseet), S. Barsberg (KVL), H. Haack (Geologisk Museum).

Rettrup, S.: P. Palmieri, G.L. Bendazzoli (Bologna, Italien), C.R. Sarma (Bombay, Indien), J.G. Snijders (Groningen, Holland), R. Pauncz (Haifa, Israel), E. Larsen (KVL).

Sauer, S.P.A.: G.A. Aucar og P.F. Provasi (Corrientes, Argentina), L. Hemmingsen (DTU), A. Ligabue (Modena, Italien), I. Paidarová (Prag, Tjekkiet), F. Pirani (Perugia, Italien), J.F. Ogilvie (San Jose, Costa Rica), H.J.Aa. Jensen (SDU).

Svensmark, B.: T. Lund (RUC), GEUS, DFH, AMI, DMU, Danmarks Jordbrugsforskning i Flakkebjerg, Radiometer Medical ApS.

Sørensen, P.G.: S. Danø (Afdeling for Medicinsk Biokemi og Genetik, Panum Institutet).

Weihe, H.: P. Tregenna-Piggot (Bern, Schweiz).

Gæsteforskere

Gæster hos T. Bjørnholm i januar-februar samt oktober-december: N.P. Bosch, Univ. of Barcelona, forskning; i juni: S. Valiyaveetil, Univ. of Singapore, Duo-Denmark udvekslingsaftale; i april-september: R. Lakshmirayan, Univ. of Singapore, Duo-Denmark udvekslingsaftale.

Gæster hos M. Johnson i februar-marts: N. Zakharov, Rusland, forskning; i juni: M. Hoffmann, USA, og S. Nanbu, Japan, forskning; i november: A. Gruodis, Litauen; i november-december: M. Vitkeviciute, Litauen, forskning.

Gæst hos S. Larsen oktober-december: B. Quadrini, Italien, forskning.

Gæster hos J.J. Led i juni: D.J. Craik, Univ. of Queens-

land, Australien, forskning; i november: I.O. Rivera-Torres, Albert Einstein Medical College, NY, USA, forskning.

Gæster hos P.J. Møller i maj: E.I. Solomon, USA, og C. Henry, Frankrig, forskning; i april og august: S. Bourgeois og B. Domenichini, Frankrig, forskning; i september: F. Honda, Japan, forskning; i december: H.-J. Freund, Berlin, forskning.

Gæst hos M.F. Nielsen i august: B. Batanero, Spanien, forskning.

Gæst hos O.J. Nielsen i juni: T. Wallington, USA, forskning.

Gæst hos S. Rettrup i maj: E.J. Baerends, Holland, forskning.

Gæster hos S.P.A. Sauer i januar: A. Ligabue, Italien, forskning og P.F. Provasi, Argentina, forskning; i februar og november: I. Paidarova, Tjekkiet, forskning.

Gæst hos B. Svensmark januar-september: Kulturstipendiat Yumei Wu, Kina, forskning.

Gæst hos H. Weihe i november: Peter Herdt, Belgien, forskning.

Forskningsophold i udlandet

Christophersen, C.: Forskningsophold i Peru, Universidad Nacional del Callao, Callao, Peru, og Universidad Nacional Agraria de la Selva, Tingo Maria, Peru, i januar-februar.

Dössing, A.: Forskningsophold ved UCSB, Californien, USA, marts-august.

Møller, P.J.: Forskningsophold ved de fysiske institutter ved Chinese Academy of Science, Beijing, og ved Fudan Universitet, Shanghai, i juni-juli.

Netværk

Bechgaard, K.: Distinguished Visiting Professor, Dept. of Physics, UCSB, 2004-2009.

Bjørnholm, T.: Medlem af innovationsnetværket NaNett støttet af VTU-ministeriet. Medlem af styregruppen for Øresund Nano.

Christensen, J.B.: Medlem af COST B16-netværket.

Christophersen, C.: Medlem af Scanblet-gruppen for marin bioteknologi. Medlem af Bolivia Gruppen (støttet af Danida). Professor og rådgiver ved Universidad Nacional Agraria de la Selva, Tingo Maria, Peru, og ved Universidad del Callao, Callao, Peru.

Hunding, A.: Deltager i EU-network of excellence: "Biosimulation – A New Tool in Drug Development".

Johnson, M.S.: Leder af Nordic Network for Chemical Kinetics.

Larsen, N.W.: Medlem af Nordic Network for Chemical Kinetics.

Larsen, S.: Deltager i Nepsa et projekt i EU's FP5. Deltager i BIOXHIT – Biocrystallography on a Highly Integrated Technology Platform for European Structural Genomics; Integrated Project støttet af EU's FP6.

Leggio, L.L.: Deltager i Nepsa et projekt i EU's FP5.

Mikkelsen, K.V.: Medlem af EU-netværkerne COST-Solvent, Models for Mixed Solvents; MOLDROP, Molecular Properties and Materials; NANOQUANT; THEO NET II.

Møller, P.J.: Deltager i EU HRN-netværk om oxidoverflader. Deltager i EU Stategic Research Project om kemiske sensorer. Deltager i netværk under COST-ESF.

Nicolaisen, F.M.: Medlem af COGCI

Nielsen, O.F.: Koordinator for "Inter- og intramolekylære vekselvirkninger i amider, peptider, proteiner og vand.

Fra modelsystem til menneskehed" med deltagere fra Bispebjerg Hospital, RUC og SDU, støttet af SNF-rammebevilling.

Nielsen, O.J.: Samarbejde med Ford. Samarbejde med DMI, DMU og GEUS (COGCI).

Sauer, S.P.A.: Samarbejde med SDU og AU, støttet af SNF-rammebevilling.

Sørensen, P.G.: Deltager i EU-network of excellence: "Biosimulation – A New Tool in Drug Development". Deltager i ESF-REACTOR-netværk.

Patenter

Bechgaard, K.: En patentansøgning indsendt.

Bjørnholm, T.: En patentansøgning indsendt (med T-Cellic).

Larsen, S.: Et godkendt patent (med Unizymes).

Instituteder Merete Folmer Nielsen

Forbrug

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	45,0	13,9	58,9
DVIP	1,2	0,3	1,5
STIP	14,0	5,5	19,5
TAP	45,1	3,2	48,4
Årsværk i alt	105,3	22,9	128,3
Løn	44.798,0	8.187,0	52.985,0
Frikøb	1.290,0	-24,0	1.266,0
Øvrige drift	684,0	12.613,0	13.297,0
Anskaffelser	3.024,0	5.092,0	8.116,0
<i>Bruttototal t.kr.</i>	<i>49.796,0</i>	<i>25.868,0</i>	<i>75.664,0</i>

Stab

Kemisk institut

VIP Internt finansieret

Andersen, Niels Højmark; forskningsass.

Andersen, Peter; lektor.

Anthoni, Uffe Andre; lektor.

Bechgaard, Klaus; professor.

Bendix, Jesper; professor.

Bjørnholm, Thomas; forskningsprof.

Bøjesen, Gustav; lektor.

Christensen, Jørn Bolstad; lektor.

Christensen, Ulla; lektor.

Christophersen, Svend Carsten; lektor.

Dahl, Britta Mynster; lektor.

Dahl, Otto; lektor.

Døssing, Anders Rørbæk; lektor.

Galsbøl, Frode Nørregaard; lektor.

Glerup, Jørgen; lektor.

Hammerich, Ole; lektor.

Hammershøi, Anders; lektor.

Hammerum, Steen; lektor.

Harnung, Sven Egil Giersing; lektor.

Harrit, Niels Holger; lektor.

Henriksen, Lars; lektor.

Henriksen, Ulla; lektor.

Hunding, Axel; lektor.

Hynne, Finn; lektor.

Ipsen, Mads Peter; adjunkt.

Iversen, Lars; amanuensis.

Jensen, Kristine Kilså; lektor.

Johnson, Matthew Stanley; lektor.

Kristensen, Søren Martin; lektor.

Larsen, Niels Ejler Wessel; lektor.

Larsen, Sine Ydun; professor.

Lauritsen, Frants Roager; professor.

Led, Jens Jørgen; lektor.

Lo Leggio, Leila; lektor.

Mikkelsen, Kurt Valentin; lektor.

Møller, Preben Søren Juul; lektor.

Mønsted, Ole Vraa; lektor.

Nicolaisen, Flemming Møller; lektor.

Nielsen, Merete Folmer; lektor.

Nielsen, Mogens Brøndsted; lektor.

Nielsen, Ole Fauriskov; lektor.

Nielsen, Ole John; professor.

Nielsen, Per Halfdan; lektor.

Pedersen, Erik Jonas; lektor.

Rettrup, Sten; lektor.

Sauer, Stephan Paul Albert; lektor.

Simonsen, Kim Pilkjær; lektor.

Svensmark, Bo; lektor.

Sylvester-Hvid, Kristian Oluf; adjunkt.

Sølling, Theis Ivan; lektor.

Sørensen, Henning Osholm; forskningsass.

Sørensen, Preben Graae; lektor.

Toxværd, Søren; lektor.

Weihe, Høgner; lektor.

STIP Internt finansieret

Andersson, Asbjørn Sune; ph.d.-studerende.

Blicher, Thomas; ph.d.-studerende.

Feilberg, Karen Louise; ph.d.-studerende.

Hass, Sigurd Abraham Mathias; ph.d.-studerende.

Jensen, Lars Bo; ph.d.-studerende.

Jensen, Malene Ringkjøbing; ph.d.-studerende.

Jensen, Susan Arent; ph.d.-studerende.

Kongsted, Jacob; ph.d.-studerende.

Langkilde, Annette Eva; ph.d.-studerende.

Mammen, Christian Bjerg; ph.d.-studerende.

Mossin, Susanne Lis; ph.d.-studerende.

Nørgaard, Kasper; ph.d.-studerende.

Osted, Anders Idom; ph.d.-studerende.

Pittelkow, Michael; ph.d.-studerende.

Rosenbohm, Elisa Christina; ph.d.-studerende.

Rosenørn, Thomas; ph.d.-studerende.

Sloth, Marianne; ph.d.-studerende.

Kemisk Laboratorium I

VIP Ekstern finansieret

Simonsen, Kim Pilkjær; lektor.

Kemisk Laboratorium II

VIP Ekstern finansieret

Andersson, Asbjørn Sune; forskningsass.

Hansen, Thomas; adjunkt.

Jessing, Mikkel; forskningsass.

Petersen, Michael Åxman; forskningsass.

STIP Ekstern finansieret

Dalsgaard, Petur Weihe; ph.d.-studerende.

Kemisk Laboratorium III*VIP Ekstern finansieret*

Falsig, Hanne; forskningsass.
Hansen, Thorsten; forskningsass.
Ipsen, Mads Peter; adjunkt.
Kongsted, Jacob; forskningsass.
Nikolajsen, Lars Kristen Schmidt; projektmedarbejder.
Nørgaard, Kasper; forskningsass.
Sylvester-Hvid, Kristian Oluf; adjunkt.

Kemisk Laboratorium IV og V*VIP Ekstern finansieret*

Bilde, Merete; forskningslektor.
Grage, Mette Marie-Louise; adjunkt.
Handke, Bartosz Bogumil; adjunkt.
Hass, Sigurd Abraham Mathias; forskningsass.
Henning, Silvia Elisabeth; adjunkt.
Jensen, Susan Arent; adjunkt.
Johansson, Eva Helena; adjunkt.
Komolov, Alexei; adjunkt.
Koponen, Ismo Kalevi; adjunkt.
Le Nours, Jérôme; forskningsass.
Mølgaard, Anne; forskningsadj.
Nicolaisen, Nanna Meyland; adjunkt.
Perrier, Sébastien Francois; adjunkt.
Riis, Erik Pedersen; forskningsass.
Ryttersgaard, Carsten; adjunkt.
Sommer, Morten Otto Alexander; forskningsass.
Svenningsson, Ingrid Birgitta; adjunkt.
Willemoës, Martin; lektor.

STIP Ekstern finansieret

Andersen, Mads Peter Sulbæk; ph.d.-studerende.
Ernst, Heidi Asschenfeldt; ph.d.-studerende.
Jensen, Anette; ph.d.-studerende.
Madsen, Anders Østergaard; ph.d.-studerende.
Simonsen, Jens Bæk; ph.d.-studerende.
Hansen, Dennis Flemming; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

Eriksen, Kathrine Krageskov: Reflectivity and Tertiary Chemistry Oriented Education.
Henriksen, Trine: Analysis and Fate of Polar Pesticides and Transformation Products in Soil.
Jensen, Susan Arent: Structural studies of phosphoribosyl-transferases.
Nielsen, Christian Bech: Symmetrical Polythiophenes.
Nøjgaard, Jakob Nis Klenø: Monoterpene Oxidation Products in Relation to the Development of Indoor Eye Irritation.
Olsen, Anne Goldbech: Novel Modified Nucleobases in PNA and dna.
Pedersen, Anders Holmen: Syntese af bis-dioxpyrrolidiner (+)-monocerin.
Sørensen, Mads Detlef: Synthesis and evaluation of LNA analogues: alpha-L-LNA and 2'-amino-LNA.

Fondsbevillinger*Carlsbergfondet*

- A theoretical approach to design of plastic solar cells (Kristian O. Sylvester-Hvid) kr. 21.500.
- Definerede øjeblikke for organiske reaktioner (Theis Ivan Sølling) kr. 696.500.
- Modellering af kemiske reaktioner i atmosfæren (Mette Marie-Louise Grage) kr. 477.500.

Dansk Rumforskningsinstitut

- Ioners indflydelse på aerosolprocesser (Martin Andreas Bødker Enghoff) kr. 1.520.000.

Div. 16 Henriksens Fond

- Ultralydsbade til brug for organisk syntese (Mogens Brøndsted Nielsen) kr. 15.530.

Diverse Fonde

- NMR-møde (Jens Jørgen Led) kr. 40.000.

ELTRA/Energistyrelsen

- PEC-cellens stabilitet og holdbarhed (Jesper Bendix) kr. 629.500.

EU

- Biocrystallography (x) on a highly integrated technology platform for European structural genomics (Sine Larsen) kr. 4.425.000.
- Biocrystallografi (Sine Larsen) kr. 1.003.000.
- Descartes Prize overført fra Risø (Klaus Bechgaard) kr. 150.000.
- Oxidesurfaces – Reactivity of clean and modified oxide surface (Preben Juul Møller) kr. 248.700.
- Nanostructures for Chemical Sensors, "NanoChemSens" (Preben Juul Møller) kr. 3.084.600.

NorFa

- Nordisk Forskerakademi – Chemical kinetics research network (Matthew S. Johnson) kr. 256.600.

Novo Nordisk Fonden

- Bestemmelse af proteinstruktur (Jens Jørgen Led) kr. 166.900.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

- Aflastning som rådsmedlem (Ole John Nielsen) kr. 32.100.
- Definerede øjeblikke for organiske reaktioner: Spektroskopi, reaktionsdynamik og kinetik undersøgt med ultrakorte laserpulser (Theis Ivan Sølling) kr. 1.500.000.
- Energi- og elektronfordeling i organiske systemer: Absorptions- og emissionsspektroskopiske undersøgelser (Kristine Kilså Jensen) kr. 1.200.000.
- Eksperimenter med synchrostråling (Thomas Bjørnholm) kr. 48.000.
- Intermolekylær vekselvirkning mellem makromolekyler og mindre molekyler (Stephan P.A. Sauer) kr. 250.000.
- Katalyse med dendrimer indkapslede nanopartikler (Jørn Bolstad Christensen) kr. 270.000.
- Miniature massespektrometri (Frants Roager Lauritsen) kr. 246.000.
- Nitrosylbaserede magnetiske materialer (Høgner Weile) kr. 314.400.

- Opgradering af EPR-spektrometer mhp. studier af spinsystemer af relevans for magnetiske materialer (Jesper Bendix) kr. 1.100.000.
- Photoemission og photoelektron-diffraktionsstudier af nanostrukturer af metalpartikler på metaloxyd krystaloverflader (Preben Juul Møller) kr. 270.000.
- Udvikling af miniaturmassespektrometri til feltanalyse og medicinsk diagnosticering (Frants Roager Lauritsen) kr. 180.000.
- Protein structure and function: investigating biological processes at atomic and near-atomic resolution (Leila Lo Leggio) kr. 1.500.000.
- Structure, Dynamics and Function of Proteins by NMR (Jens Jørgen Led) kr. 600.000.

Statens Teknisk Videnskabelige Forskningsråd

- Functionalized Acetylenic Dithiafulvene Oligomers and Polymers: New Advanced Materials (Mogens Brøndsted Nielsen) kr. 700.000.

VELUX Fonden af 1981

- Syntese og in vacuo studier af "synsmolekuler" (Mogens Brøndsted Nielsen) kr. 175.000.

Villum Kann Rasmussen Fonden

- Numeriske simuleringer af dannelsen og udviklingen af galaksehobe (Jesper Sommer-Larsen) kr. 1.003.000.

Publikationer

- Al Natsheh A., Nadykto A.B., Mikkelsen K.V., Yu F., Ruuskanen J.: Sulphuric acid and sulphuric acid hydrates in the gas phase: A DFT investigation. *Journal of Physical Chemistry A* 108, s. 8914-8929. 2004.
- Andersen M.P.S., Hurley M.D., Wallington T.J., Blandini F., Jensen N.R., Librando V., Hjorth J., Marchionni G., Avataneo M., Visca M., Nicolaisen F.M., Nielsen O.J.: Atmospheric chemistry of $\text{CH}_3\text{O}(\text{CF}_2\text{CF}_2\text{O})_n\text{CH}_3$ ($n = 1-3$): kinetics and mechanism of oxidation initiated by Cl atoms and OH radicals, IR spectra, and global warming potentials. *Journal of Physical Chemistry A* 108, s. 1964-1972. 2004.
- Andersen M.P.S., Nielsen O.J., Hurley M.D., Ball J.C., Wallington T.J., Stevens J.E., Martin J.W., Ellis D.A., Mabury S.A.: Atmospheric chemistry of $n\text{-C}_2\text{F}_{2x+1}\text{CHO}$ ($x = 1, 3, 4$): reaction with Cl atoms, OH radicals and IR spectra of $\text{C}_x\text{F}_{2x+1}\text{C}(\text{O})\text{O}_2\text{NO}_2$. *Journal of Physical Chemistry A* 108, s. 5189-5196. 2004.
- Andersen M.P.S., Stenby C., Nielsen O.J., Hurley M.D., Ball J.C., Wallington T.J., Martin J.W., Ellis D.A., Mabury S.A.: Atmospheric chemistry of $n\text{-C}_x\text{F}_{2x+1}\text{CHO}$ ($x = 1, 3, 4$): Mechanism of the $\text{C}_x\text{F}_{2x+1}\text{C}(\text{O})\text{O}_2 + \text{HO}_2$ reaction. *Journal of Physical Chemistry A* 108, s. 6325-6330. 2004.
- Andersen P., Glerup J., Gumm A., Hansen S.K., Magnussen M.: Dinuclear 1,4,7-triazacyclononane (tacn) complexes of cobalt(III) with amido and tacn bridges. Synthesis, characterization and reversible acid-accelerated bridge cleavage. *Dalton Trans.* 2004, s. 2929-2934. 2004.
- Andersen S.O., Jacobsen J.P., Bojesen G., Roepstorff P.: Phenoxidase catalyzed coupling of catechols. Identification of novel coupling products. *Biochimica et Biophysica Acta* 1118, s. 134-138. 1992.
- Andersen U.N., Bojesen G.: The order of lithium ion affinities for the 20 common α -amino acids. Calculation of energy-well depth of ion-bound dimers. *Journal of the Chemical Society, Perkin Transactions 2* (2), s. 323-327. 1997.
- Anton C., Bendix J., Schäffer C.E.: Elucidation of ligand-field theory. Reformulation and revival by density functional theory. *Structure and Bonding* 107, s. 207-302. 2004.
- Avery J.: Many-Center Coulomb Sturmians and Shibuya-Wulfman Integrals. *International Journal of Quantum Chemistry* 100(2), s. 121-130. 2004.
- Avery J., Avery J.: Generalized Sturmian Solutions for Many-Particle Schrödinger Equations. *Journal of Physical Chemistry A* 108 (41: Gert D. Billing Memorial Issue), s. 8848-8851. 2004.
- Avery J., Avery J., Aquilanti V., Caligiana A.: Atomic Densities, Polarizabilities, and Natural Orbitals Derived from Generalized Sturmian Calculations. *Advances in Quantum Chemistry* 47, s. 157-176. 2004.
- Bacher C., Nielsen O.J.: Atmosfærens kemi og globale klimaforandringer. *Kvant* 12(4), s. 22-24. 2001.
- Bechgaard K.: Bjerrumlængden. i: Niels Bjerrum (1879-1958): Liv og værk s. 213-223. Anita Kildebæk Nielsen, Ed.. Dansk Selskab for Historisk Kemi, 2004.
- Bilde M., Svenningsson I.B.: CCn activation of slightly soluble organics: the importance of small amounts of inorganic salt and particle phase. *Tellus* 56B, s. 128-134. 2004.
- Binoy J., Abraham J.P., Joe I.H., Jayakumar V.S., Petit G.R., Nielsen O.F.: NIR-FT Raman and FT-IR spectral studies and *ab initio* calculations of the anti-cancer drug combretastatin-A4. *Journal of Raman Spectroscopy* 35, s. 939-946. 2004.
- Bjarnholt N., Svensmark B., Hansen H.C.B.: HPLC method with on-line SPE preconcentration for quantification of permethic acid sorption to goethite. *International Journal of Environmental Analytical Chemistry* 84 (4), s. 303-314. 2004.
- Boas U., Christensen J.B., Jensen K.J.: Two dialkoxynaphthalene aldehydes as backbone amide linkers for solid-phase synthesis. *J. Comb. Chem.* Vol. 6, s. 497-503. 2004.
- Boas U., Gertz H., Christensen J.B., Heegaard P.M.H.: Facile synthesis of aliphatic isothiocyanates and thioureas on solid phase using peptide coupling reagents. *Tetrahedron Letters* Vol. 45, s. 269-272. 2004.
- Boesen T., Madsen C., Pedersen D.S., Nielsen B.M., Petersen A.B., Petersen M.Å., Munck M., Henriksen U., Nielsen C., Dahl O.: Preparation and antiviral properties of new acyclic, achiral nucleoside analogues: 1- or 9-[3-hydroxy-2-(hydroxymethyl)prop-1-enyl]nucleobases and 1- or 9-[2,3-dihydroxy-2-(hydroxymethyl)propyl]nucleobases. *Organic & Biomolecular Chemistry* 2, s. 1245-1254. 2004.
- Brady C., Callaghan P.L., Ciunik Z., Coates C.G., Døssing A., Hazell A., McGarvey J.J., Schenker S., Toftlund H., Trautwein A.X., Winkler H., Wolny J.A.: Molecular Structure and Vibrational Spectra of Spin-Crossover Complexes in Solution and Colloidal Media: Resonance Raman and Time-Resolved Resonance Raman Studies. *Inorganic Chemistry* 43, s. 4289-4299. 2004.
- Broeren M.A., van Dongen J.L.J., Pittelkow M., Christensen J.B., van Genderen M.H.P., Meijer E.W.: Multivalency in the gas phase: The study of dendritic aggregates

- by mass spectrometry. *Angew. Chem. Int. Ed. Vol. 43*, s. 3557-3562. 2004.
- Chang J-F., Sun B., Breiby D.W., Nielsen M.M., Sølling T.I., Giles M., McCulloch I., Sirringhaus H.: Enhanced mobility of poly(3-hexylthiophene) transistors by spin-coating from high-boiling-point solvents. *Chemistry of Materials* 16 (23), s. 4772-4776. 2004.
- Dalsgaard P.W., Blunt J.W., Munro M.H.G., Larsen T.O., Christophersen S.C.: Psychrophilin B and C: Cyclic nitropeptides from the psychrotolerant fungus *Penicillium rivulum*. *Journal of Natural Products* 67, s. 1950-1952. 2004.
- Dalsgaard P.W., Larsen T.O., Frydenvang K., Christophersen S.C.: Psychrophilin A and Cycloaspeptide D, novel cyclic peptides from the psychrotolerant fungus *Penicillium ribeum*. *Journal of Natural Products* 67, s. 878-881. 2004.
- Debje M.G., De Haas M.P., Warman J.M., Fontana M., Stutzmann N., Kristiansen M., Caseri W.R., Smith P., Hoffmann S., Sølling T.I.: Optoelectronic properties of quasi-linear, self-assembled platinum complexes: Pt-Pt distance dependence. *Advanced Functional Materials* 14 (4), s. 323-328. 2004.
- Della Negra M., Nicolaisen N.M., Li Z., Møller P.J.: Study of the interactions between the overlayer and the substrate in the early stages of palladium growth on TiO₂ (110). *Surface Science* 540, s. 117-128. 2003.
- Dyrskov L., Strobel B.W., Svensmark B., Hansen H.C.B.: β -Thujaplicin: New quantitative CZE method and adsorption to goethite. *Journal of Agricultural and Food Chemistry* 52, s. 1452-1457. 2004.
- Elkjaer Jørgensen L., Ubbink M., Danielsen E.M.: Amicyanin metal-site structure and interaction with MADH: PAC and NMR spectroscopy of Ag-, Cd-, and Cu-amicyanin. *J. Biol. Inorg. Chem* 9, s. 27-38. 2004.
- Ernst H.A., Olsen A.N., Skriver K., Larsen S., Lo Leggio L.: Structure of the conserved domain of ANAC, a member of the NAC family of transcription factors. *EMBO Reports* Vol. 5, no 3, s. 297-303. 2004.
- Eskildsen J., Christensen J.B.: 7,10-Diazafluoranthene (acenaphtho[1,2-b]pyrazine). *Molbank* -, s. M386. 2004.
- Feilberg K.L., Johnson M.S., Nielsen C.J.: Relative reaction rates of HCHO, HCDO, DCDO, H¹³CHO, and HCH¹⁸O with OH, Cl, Br, and NO₃ radicals. *Journal of Physical Chemistry A* 108(36), s. 7393-7398. 2004.
- Gisselbrecht J-P., Moonen N.N.P., Boudon C., Nielsen M.B., Dietrich F., Gross M.: Redox properties of linear and cyclic scaffolds based on di- and tetraethynylethene. *Eur. J. Org. Chem.* (14), s. 2959-2972. 2004.
- Glerup J., Goodson P.A., Hodgson D.J., Jensen N., Michelsen K.: Synthesis and characterization of monomeric manganese(II) and cobalt(III) complexes of the hexadentate amine ligand N,N,N',N'-tetrakis(2-pyridylmethyl)ethane-1,2-diamine, C₂₆H₂₈N₆ (tpen). *Bull. Chem. Soc. Ethiop.* 18 (1), s. 1-12. 2004.
- Gniadecka M., Nielsen O.F., Wulf H.C.: Water content and structure in malignant and benign skin tumors. *Journal of Molecular Spectroscopy* 661-662, s. 405-410. 2003.
- Gniadecka M., Philipsen P.A., Sigurdsson S., Wessel S., Nielsen O.F., Christensen D.H., Hercogova J., Rossen K., Thomsen H.K., Gniadecka R., Hansen L.K., Wulf H.C.: Melanoma diagnosis by Raman spectroscopy and neural networks: structure alterations in proteins and lipids in intact cancer tissue. *Journal of Investigative Dermatology* 122, s. 443-449. 2004.
- Gniadecka M., Wulf H.C., Larsen T., Andersen N.R., Andersen K.B., Simonsen L., Liltorp K., Westh P., Nielsen O.F.: Low-wavenumber NIR-FT-Raman studies of water structure in human and animal skin: Biomedical aspects. i: Proceedings ICORS2004 s. 122-123. CSIRO Publishing, Collingwood, Victoria 3066, Australia 2004.
- Gross A., Barnes I., Sørensen R.M., Kongsted J., Mikkelsen K.V.: A theoretical study of the reaction between CH₃S(OH)CH₃ and O₂. *Journal of Physical Chemistry A* 108, s. 8659-8671. 2004.
- Hansen C.L., Sommer M.O.A., Quake S.R.: Systematic investigation of protein phase behavior with a microfluidic formulator. *PNAS* 101(40), s. 14431-14436. 2004.
- Hansen C.L., Sommer M.O.A., Self K., Berger J.M., Quake S.R.: Micro-Crystallization. i: Protein Crystallography in Drug Discovery s. 235-255. R. E. Babine & S. S. Abdel-Meguid, Eds.. Wiley VCH Verlag GmbH & Co., Weinheim 2004.
- Hansen F.D., Led J.J.: Mapping the Electronic Structure of the Blue Copper Site in Plastocyanin by NMR Relaxation. *Journal of the American Chemical Society* 126, s. 1247-1252. 2004.
- Hansen M., Le Nours J., Johansson E.H., Antal T.L., Ullrich A., Löffler M., Larsen S.: Inhibitor binding in a class 2 dihydroorotate dehydrogenase causes variations in the membrane-associated N-terminal domain. *Protein Science* 13, s. 1031-1042. 2004.
- Hansen T., Mikkelsen K.V.: Molecular properties of molecules between electrodes. *Theoretical Chemistry Accounts* 111 (2-6), s. 122-131. 2004.
- Harlow L.S., Kadziola A., Jensen K.F., Larsen S.: Crystal structure of the phosphorolytic exoribonuclease RNase PH from *Bacillus subtilis* and implications for its quaternary structure and tRNA binding. *Protein Science* 13, s. 668-677. 2004.
- Hashikawa Y., Kawasaki M., Waterland R.L., Hurley M.D., Ball J.C., Wallington T.J., Andersen M.P.S., Nielsen O.J.: Gas phase UV and IR absorption spectra of C_xF_{2x+1}CHO (x = 1-4). *Journal of Fluorine Chemistry* 125, s. 1925-1932. 2004.
- Hass M.A.S., Thuesen M.H., Christensen H.E.M., Led J.J.: Characterization of μ s-ms Dynamics of Proteins Using a Combined Analysis of 15N NMR Relaxation and Chemical Shift: Conformational Exchange in Plastocyanin Induced by Histidine Protonations. *Journal of the American Chemical Society* 126, s. 753-765. 2004.
- Hassenkam T., Moth-Poulsen K., Hansen N-S., Nørgaard K., Kabir M.S., Bjørnholm T.: Self-Assembly and Conductive Properties of Molecularly Linked Gold Nanowires. *Nano Letters* 4(1), s. 19-22. 2004.
- Hegelund F., Larsen R.W., Aitken R.A., Kraus H., Nicolaisen F.M., Palmer M.H.: The infrared spectrum of isothiazole in the range 600-1500 cm⁻¹, including a high-resolution study of the $\nu_{11}(A')$ band at 818 cm⁻¹ and the $\nu_{16}(A'')$ band at 727 cm⁻¹, together with *ab initio* studies of the full spectrum. *Molecular Physics* Vol. 102, no 14-15, s. 1583-1595. 2004.
- Hegelund F., Larsen R.W., Nicolaisen F.M., Palmer M.H.: The high-resolution infrared spectrum of isoxazole vapor between 800 and 1700 cm⁻¹. *Journal of Molecular Spectroscopy* 229, s. 244-256. 2004.
- Hemmingsen L., Olsen L., Antony J., Sauer S.P.A.: First

- principle calculations of ^{113}Cd chemical shifts for proteins and model systems. *J. Biol. Inorg. Chem.* 9, s. 591-599. 2004.
- Hendricks O., Christensen J.B., Kristiansen J.E.: Antibakterielle Eigenschaften der Phenothiazine. Eine Behandlungsoption für die Zukunft? *Chemotherapie Journal* 13(5), s. 203-205. 2004.
- Henriksen N.E., Møller K.B., Sølling T.I.: Femtokemi – kemiens afgørende øjeblikke. *Dansk Kemi* 85 (8), s. 15-17. 2004.
- Henriksen T., Svensmark B., Juhler R.K.: Degradation and sorption of metribuzin and primary metabolites in a sandy soil. *Journal of Environmental Quality* 33, s. 619-627. 2004.
- Hunding A.: Microtubule dynamics may embody a stationary bipolarity forming mechanism related to the prokaryotic division site mechanism (pole-to-pole oscillations). *Journal of Biological Physics* 30, s. 325-344. 2004.
- Hynne F.: Understanding Entropy with the Boltzmann Formula. *Chemical Educator* 9(2), s. 74-79. 2004.
- Hynne F.: From Microstates to Thermodynamics. *Chemical Educator* 9(5), s. 262-269. 2004.
- Hynne F., Danø S., Sørensen P.G.: A Functional Dynamics Approach to Modelling of Glycolysis. i: *Function and Regulation of Cellular Systems: Experiments and Models (Mathematics and Biosciences in Interaction)* s. 7-19. A. Deutsch, J. Howard, M. Falcke, and W. Zimmermann, Eds. Birkhäuser Verlag, Basel 2004.
- Jensen H.C., Christensen U., Schiødt J.: *Enzymkinetik*. 22s. Internet: <http://www.emu.dk/gym/tvaers/biotek/uv/uv.html> 2004.
- Jensen L., Sylvester-Hvid K.O., Mikkelsen K.V., Åstrand P-O.: A dipole interaction model for the molecular second hyperpolarizability. *Journal of Physical Chemistry A* 107, s. 2270-2276. 2003.
- Jensen L., Åstrand P-O., Mikkelsen K.V.: The static polarizability and second hyperpolarizability of fullerenes and carbon nanotubes. *Journal of Physical Chemistry A* 108, s. 8795-8800. 2004.
- Jensen L., Åstrand P-O., Mikkelsen K.V.: Microscopic and macroscopic polarization in C_{60} fullerene clusters as calculated by an electrostatic interaction model. *Journal of Physical Chemistry B* 108, s. 8226-8233. 2004.
- Jensen L., Åstrand P-O., Mikkelsen K.V.: Saturation of the third-order polarizability of carbon nanotubes characterized by a dipole interaction model. *Nano Letters* 3 (5), s. 661-665. 2003.
- Jensen M.R., Lauritzen C., Dahl S.W., Pedersen J., Led J.J.: Binding Ability of a HHP-tagged Protein Towards Ni^{2+} Studied by Paramagnetic NMR Relaxation: The Possibility of Obtaining Long-Range Distance Information. *Journal of Biomolecular NMR* 29, s. 175-185. 2004.
- Jensen M.R., Led J.J.: Determination of the Electron Relaxation Rates in Paramagnetic Metal Complexes: Applicability of Available NMR Methods. *Journal of Magnetic Resonance* 167, s. 169-177. 2004.
- Jeppesen J.O., Nielsen M.B., Becher J.: Tetrathiafulvalene cyclophanes and cage molecules. *Chemical Reviews* 104, s. 5115-5131. 2004.
- Johansson E.H., Neuhaard J., Willemoes M., Larsen S.: Structural, Kinetic, and Mutational Studies of the Zinc Ion Environment in Tetramic Cytidine Deaminase. *Biochemistry* 43, s. 6020-6029. 2004.
- Johansson J., Toxværd S.: Adatom diffusion on strained (111) surfaces: A molecular dynamics study. *Physical Review B: Condensed Matter and Materials Physics* 69(23), s. 233401/1-233401/4. 2004.
- Kendix E., Nielsen O.F., Christensen M.C.: The use of micro-Raman spectroscopy in architectural paint analysis. *Journal of Raman Spectroscopy* 35, s. 796-799. 2004.
- Ketzel M., Wählin P., Kristensson A., Swietlicki E., Berkowicz R., Nielsen O.J., Palmgren F.: Particle size distribution and particle mass measurements at urban, near-city and rural level in the Copenhagen area and Southern Sweden. *Atmospheric Chemistry and Physics* 4, s. 281-292. 2004.
- Kilså K., Mayo E.I., Bruntschwig B.S., Gray H.B., Lewis N.S., Winkler J.R.: Anchoring Group and Auxiliary Ligand Effects on the Binding of Ruthenium Complexes to Nanocrystalline TiO_2 Photoelectrodes. *Journal of Physical Chemistry B* 108, s. 15640-15651. 2004.
- Komolov A., J. Møller P.: Electronic charge distribution at interfaces between Cu-phthalocyanine films and semiconductor surfaces. *Surface Science* 532-535, s. 1004-1010. 2003.
- Komolov A., Møller P.J.: Photoconductivity and oxygen adsorption of Cu-phthalocyanine thin films on cadmium sulphide surfaces. *Applied Surface Science* 212-213, s. 497-500. 2003.
- Komolov A., Møller P.J.: Unoccupied electronic states and energy level alignment at interfaces between Cu-phthalocyanine films and semiconductor surfaces. *Synthetic Metals* 138, s. 119-123. 2003.
- Komolov A., Møller P.J., Lazneva E.F.: Interface formation between oligo(phenylene-vinylene) films and highly ordered pyrolytic graphite and Ge(1 1 1) surfaces. *Journal of Electron Spectroscopy and Related Phenomena* 131/132, s. 67-75. 2003.
- Kongsted J., Hansen A.E., Pedersen T.B., Osted A.I., Mikkelsen K.V., Christiansen O.: A coupled cluster study of the oriented circular dichroism of the $n \rightarrow \pi^*$ electronic transition in cyclopropanone and natural optical active related structures. *Chemical Physics Letters* 391, s. 259-266. 2004.
- Kongsted J., Osted A.I., Mikkelsen K.V.: Coupled cluster/molecular mechanics method: Implementation and application to liquid water. *Journal of Physical Chemistry A* 107, s. 2578-2588. 2003.
- Kongsted J., Osted A.I., Mikkelsen K.V.: Second harmonic generation second hyperpolarizability of water calculated using the combined coupled cluster dielectric continuum or different molecular mechanics methods. *Journal of Chemical Physics* 120, s. 3787-3798. 2004.
- Kongsted J., Osted A.I., Mikkelsen K.V., Christiansen O.: Molecular electric properties of liquid water calculated using the combined coupled cluster/molecular mechanics method. *Journal of Molecular Structure (Theochem)* 632, s. 207-225. 2003.
- Kongsted J., Osted A.I., Mikkelsen K.V., Christiansen O.: Dipole and quadrupole moments of liquid water calculated within the coupled cluster/molecular mechanics method. *Chemical Physics Letters* 364, s. 379-386. 2002.
- Kongsted J., Osted A.I., Mikkelsen K.V., Christiansen O.: Linear response functions for coupled cluster/molecular mechanics including polarization interactions. *Journal of Chemical Physics* 118, s. 1620-1633. 2003.
- Kongsted J., Osted A.I., Mikkelsen K.V., Christiansen O.:

- The QM/MM approach for wavefunctions, energies and response functions within self-consistent field and coupled cluster theories. *Molecular Physics* 100, s. 1813-1828. 2002.
- Kongsted J., Osted A.I., Mikkelsen K.V., Christiansen O.: Nonlinear optical response properties of molecules in condensed phases using the coupled cluster/dielectric continuum or molecular mechanics methods. *Journal of Chemical Physics* 119, s. 10519-10535. 2003.
- Kongsted J., Osted A.I., Mikkelsen K.V., Åstrand P.-O., Christiansen O.: Solvent effect on the $n \rightarrow \pi^*$ electronic transition in formaldehyde: A combined coupled cluster/molecular dynamics study. *Journal of Chemical Physics* 121, s. 8435-8445. 2004.
- Kongsted J., Osted A.I., Pedersen T.B., Mikkelsen K.V.: The $n \rightarrow \pi$ electronic transition in microsolvated formaldehyde. A coupled cluster and combined coupled cluster/molecular mechanics study. *Journal of Physical Chemistry A* 108, s. 8624-8632. 2004.
- Kongsted J., Pedersen T.B., Osted A.I., Hansen A.E., Mikkelsen K.V.: Solvent effects on rotatory strength tensors. I. Theory and application of the combined coupled cluster/dielectric continuum model. *Journal of Physical Chemistry A* 108, s. 3632-3641. 2004.
- Kubatkin S., Danilov A., Hjort M., Cornil J., Brédas J.-L., Stuhr-Hansen N., Hedegaard P., Bjørnholm T.: Single electron transistor with a single conjugated molecule. *Current Applied Physics* 4, s. 554-558. 2004.
- Langkilde A.E., Madsen D., Larsen S.: Structures of three salts of phthalic acid; variation in crystal packing and geometry of the hydrogen phthalate ion. *Acta Crystallographica B* 60(5), s. 502-511. 2004.
- Larsen K.L., Nielsen O.F.: Ramanspektroskopiske undersøgelser af meteoritter. *Dansk Kemi* 84(1), s. 29-31. 2004.
- Larsen K.L., Nielsen O.F.: Raman spectroscopic investigations of meteorites. *Asian Chemistry Letters* 7(4), s. 229-235. 2003.
- Laursen B.W., Nørgaard K., Reitzel N., Simonsen J.B., Nielsen C.B., Als-Nielsen J., Bjørnholm T., Sølling T.I., Nielsen M.M., Bunk O., Kjær K., Tchepotareva N., Watson M.D., Müllen K., Piris J.: Macroscopic alignment of graphene stacks by Langmuir-Blodgett deposition of amphiphilic hexabenzocoronenes. *Langmuir* 20 (10), s. 4139-4146. 2004.
- Lerche D., Matsuzaki S.Y., Sørensen P.B., Carlsen L., Nielsen O.J.: Ranking of chemical substances based on the Japanese Pollutant Release and Transfer Register using partial order theory and random linear extensions. *Chemosphere* 55, s. 1005-1025. 2004.
- Lerche D., Sørensen P.B., Larsen H.S., Carlsen L., Nielsen O.J.: Comparison of the combined monitoring-based and modelling-based priority setting scheme with partial order theory and random linear extensions for ranking of chemical substances. *Chemosphere* 49, s. 637-649. 2002.
- Lo Leggio L., Le Nours J., Ryttersgaard C., Kaneko S., Fujimoto Z., Kuno A., Diertavitian S., Larsen S.: Structure and specificity of polysaccharidases belonging to clan GH-A. *Proceedings of MIE BIOFORUM 2003*, Nov. 2003, Ise-Shima, Japan i: *Biotechnology of Lignocellulose Degradation and Biomass Utilization* s. 27-33. K. Ohmiya, K. Sakka, S. Karita, T. Kimura, M. Sakka, Y. Onishi, Eds. UNI Publishers Co., Ltd, Japan 2004.
- Mossin S.L., Weihe H., Sørensen H.O., Lima N., Sessoli R.: Rationalisation of weak ferromagnetism in manganese(III) chains: the relation between structure and ordering phenomena. *Dalton Transactions* 4, s. 632-639. 2004.
- Moth-Poulsen C., Reenberg T., Bjørnholm T., Christensen J.B.: Microwave assisted condensation of aromatic methyl groups with aromatic aldehydes. *Synthetic Communications* 34, s. 2215-2221. 2004.
- Myhre C.E.L., D'Anna B., Nicolaisen F.M., Nielsen C.J.: Properties of aqueous methanesulfonic acid: complex index of refraction and surface tension. *Applied Optics* 43(12), s. 2500-2509. 2004.
- Mølgaard A., Larsen S.: Crystal packing in two pH-dependent crystal forms of rhamnogalacturonan acetyltransferase. *Acta Crystallographica D* 60(3), s. 472-478. 2004.
- Møller P.J.: Hvordan virker fast-stof kemiske sensorer? 3 sider. <http://www.natnet.dk/?viewtype=html&collectionid=43&pageid=174> 2004.
- Møller P.J., Komolov A., Lazneva E.F.: Electron spectroscopy study of NO₂ adsorption on the Pd/MgO/Cu system. *Surface Science* 532-535, s. 425-430. 2003.
- Mønster J.G., Rosenørn T., Nielsen O.J., Johnson M.S.: Optag af VOC på sodpartikler studeret i en Knudsen-celle. *Dansk Kemi* 84(12), s. 19-21. 2003.
- Mønster J.G., Rosenørn T., Svenningsson B., Bilde M.: Evaporation of methyl- and dimethyl-substituted malonic, succinic, glutaric and adipic acid particles at ambient temperatures. *Aerosol Science* 35, s. 1453-1465. 2004.
- Nadykto A.B., Natsheh A.A., Yu F., Mikkelsen K.V., Ruuskanen J.: Effect of molecular structure and hydration on the uptake of gas-phase sulfuric acid by charged clusters/ultrafine particles. *Aerosol Science and Technology* 38, s. 349-353. 2004.
- Nanbu S., Johnson M.S.: Analysis of the ultraviolet absorption cross sections of six isotopically substituted nitrous oxide species using 3D wave packet propagation. *Journal of Physical Chemistry A* 108(41), s. 8905-8913. 2004.
- Natsheh A., Nadykto A.B., Mikkelsen K.V.: Sulfuric acid and sulfuric acid hydrates in the gas phase: A DFT investigation. *Journal of Physical Chemistry A* 108 (41), s. 8914-8929. 2004.
- Nicolaisen B., Bond A.D., Nielsen M.B.: Diethyl 2,5-bis-(triisopropylsilylethynyl)terephthalate. *Acta Crystallographica E* 60(5), s. o784-o785. 2004.
- Nielsen C.B., Bjørnholm T.: New Regiosymmetrical Dioxopyrrolo- and Dihydropyrrolo-Functionalized Polythiophenes. *Organic Letters* 6, s. 3381-3384. 2004.
- Nielsen C.B., Sauer S.P.A., Mikkelsen K.V.: Response theory in the multipole reaction field model for equilibrium and nonequilibrium solvation: Exact theory and the second order polarization propagator approximation. *Journal of Chemical Physics* 119, s. 3849-3870. 2003.
- Nielsen M.B.: Radialener – konjugation på kryds og tværs. *Dansk Kemi* 85(42-44), s. 42-44. 2004.
- Nielsen M.B.: Molekylært "stilladsarbejde" med acetylen. *Dansk Kemi* 85(10), s. 28-32. 2004.
- Nielsen M.F.: *Electrogenerated Acids and Bases. i: Encyclopedia of Electrochemistry* s. 451-488. Allen J. Bard & Martin Stratman, Eds. Wiley-VCH Verlag, Weinheim 2004.
- Nielsen O.J.: Jorden klima. *Kvant* 12(3), s. 3. 2001.
- Nielsen O.J.: Atmosfærisk miljø. i: *Danish Environmental*

- Research 1999 s. 47-50. Danmarks Miljøundersøgelser, 2000.
- Nielsen O.J.: More on global warming. *Chemical Innovation* 31(12), s. 66-67. 2001.
- Nielsen O.J., Steffensen J.P.: Trifluoroeddikesyre – hvad nyt? *Dansk Kemi* 83(3), s. 28-30. 2002.
- Nielsen S.E., Rod T.H., Salgado J., Doweck D., Houver J.C., Thomsen J.W., Andersen N.: Electron transfer from optically prepared states: $\text{He}^+ + \text{Na}(3^2\text{P}) \rightarrow \text{He}(2^1\text{P}) + \text{Na}^+$ angular differential scattering. *Journal of Physics B: Atomic, Molecular and Optical Physics* 37, s. 2119-2133. 2004.
- Nørgaard K., Weygand M.J., Kjaer K., Brust M., Bjørnholm T.: Adaptive chemistry of bifunctional gold nanoparticles at the air/water interface. A synchrotron X-ray study of giant amphiphiles. *Faraday Discussions* 125, s. 221-233. 2004.
- Oddershede J., Larsen S.: Charge Density Study of Naphthalene Based on X-ray Diffraction Data at Four Different Temperatures and Theoretical Calculations. *Journal of Physical Chemistry A* 108(6), s. 1057-1063. 2004.
- Olsen A.G., Dahl O., Nielsen P.E.: Synthesis and evaluation of a conformationally constrained pyridazinone PNA-monomer for recognition of thymine in triple-helix structures. *Bioorganic & Medicinal Chemistry Letters* 14, s. 1551-1554. 2004.
- Olsen A.N., Ernst H.A., Lo Leggio L., Johansson E.H., Larsen S., Skriver K.: Preliminary crystallographic analysis of the NAC domain of ANAC, a member of the plant-specific NAC transcription factor family. *Acta Crystallographica D* 60(1), s. 112-115. 2004.
- Osted A.I., Kongsted J., Mikkelsen K.V., Christiansen O.: Linear response properties of liquid water calculated using CC2 and CCSD within different molecular mechanics methods. *Journal of Physical Chemistry A* 108, s. 8646-8658. 2004.
- Osted A.I., Kongsted J., Mikkelsen K.V., Christiansen O.: A CC2 dielectric continuum model and a CC2 molecular mechanics model. *Molecular Physics* 101, s. 2055-2071. 2003.
- Palafox M.A., Nielsen O.F., Lang K., Garg P., Rastogi V.K.: Geometry and vibrational spectra of 5-substituted uracils. *Asian Chemistry Letters* 8(1), s. 81-93. 2004.
- Parshad H., Frydenvang K., Liljefors T., Sørensen H.O., Larsen C.: Aqueous solubility study of salts of benzylamine derivatives and *p*-substituted benzoic acid derivatives using X-ray crystallographic analysis. *International Journal of Pharmaceutics* 269(1), s. 157-168. 2004.
- Perrin A., Carvajal-Zaera M., Dutkiewicz Z., Flaud J-M., Collet D., Bürger H., Demaison J., Willaert F., Mäder H., Larsen N.W.: High-resolution infrared and microwave study of $^{10}\text{BF}_2\text{OH}$ and $^{11}\text{BF}_2\text{OH}$: The 5^1 , 6^1 , 7^1 , 8^1 , 9^1 and $8^1 9^1$ vibrationally excited states. *Molecular Physics* 102(14-15), s. 1641-1652. 2004.
- Pettersson K., Kilså K., Mårtensson J., Albinsson B.: Inter-system Crossing versus Electron Transfer in Porphyrin-Based Donor-Bridge-Acceptor Systems: Influence of a Paramagnetic Species. *Journal of the American Chemical Society* 126, s. 6710-6719. 2004.
- Piris J., Debye M.G., Stutzmann N., Laursen B.W., Pisula W., Watson M.D., Bjørnholm T., Müllen K., Warman J.M.: Aligned thin films of discotic hexabenzocoronenes: Anisotropy in the optical and charge transport properties. *Adv. Func. Mat.* 14, s. 1053-1061. 2004.
- Pittelkow M., Christensen J.B., Meijer E.W.: Guest-host chemistry with dendrimers: Stable polymer assemblies by rational design. *Journal of Polymer Science: Part A: Polymer Chemistry* Vol. 42, s. 3792-3799. 2004.
- Pittelkow M., Kamounah F.S., Boas U., Pedersen B., Christensen J.B.: TFFH as an excellent reagent for acylation of alcohols, thiols and dithiocarbamates. *Synthesis* (15), s. 2485-2492. 2004.
- Provasi P.F., Aucar G.A., Sauer S.P.A.: Large Long-Range F-F Indirect Spin-Spin Coupling Constants. Prediction of Measurable F-F Couplings over a Few Nanometers. *Journal of Chemical Physics* 108, s. 5393-5398. 2004.
- Qvortrup K., Andersson A.S., Mayer J-P., Jepsen A.S., Nielsen M.B.: Cross-coupling reactions with acetylenic dithiafulvalenes. *SYNLETT* No. 15, s. 2818-2820. 2004.
- Qvortrup K., Jakobsen M.T., Gisselbrecht J-P., Boudon C., Jensen F., Nielsen S.B., Nielsen M.B.: Donor strength of π -extended tetrathiafulvalenes: ionisation energies vs. oxidation potentials. A joint theoretical and experimental study. *Journal of Materials Chemistry* (11), s. 1768-1773. 2004.
- Rosenørn T., Langer S., Johnson M.S.: (eds.). *The Fifth Informal Conference on Reaction Kinetics and Atmospheric Chemistry*. 1-104s. The H. C. Ørsted Institute Press, Copenhagen 2004.
- Ryttersgaard C., Larsen S.: Bis(quininium) (*R,R*)-tartrate monohydrate. *Acta Cryst. Section E* 60, s. 04-05. 2004.
- Ryttersgaard C., Le Nours J., Lo Leggio L., Thea Jørgensen C., Lehmann Hylling Christensen C.L., Bjørnvad M., Larsen S.: The Structure of Endo- β -1,4-galactanase from *Bacillus licheniformis* in Complex with Two Oligosaccharide Products. *Journal of Molecular Biology* 341, s. 107-117. 2004.
- Sauer S.P.A., Krivdin L.B.: Non-empirical calculations of NMR indirect carbon-carbon coupling constants. *Magnetic Resonance in Chemistry* 42, s. 671-686. 2004.
- Schneider T., Jensen K.A., Clausen P.A., Afshari A., Gunnarsen L., Wählin P., Glasius M., Palmgren F., Nielsen O.J., Fogh C.L.: Prediction of indoor concentration of 0.5-4 μm particles of outdoor origin in an uninhabited apartment. *Atmospheric Environment* 38, s. 6349-6359. 2004.
- Sloth M., Bilde M., Mikkelsen K.V.: A quantum mechanical/molecular mechanical approach to the investigation of particle-molecule interactions. *Journal of Chemical Physics* 118, s. 10085-10092. 2003.
- Sloth M., Bilde M., Mikkelsen K.V.: Interaction energies between aerosol precursors formed in the photo-oxidation of α -pinene. *Molecular Physics* 102, s. 2361-2368. 2004.
- Sloth M., Jørgensen S., Bilde M., Mikkelsen K.V.: Investigation of particle-molecule interaction by use of a dielectric continuum model. *Journal of Physical Chemistry A* 107, s. 8623-8629. 2003.
- Sommer M.O.A., Poulsen J-C.N., Larsen S.: High-throughput physical characterization of protein solutions using microfluidics. *Acta Crystallographica A* 60, s. 206. 2004.
- Sylvester-Hvid K., Rettrup S., Ratner A.M.: Two-Dimensional Model for Polymer-Based Photovoltaic Cells: Numerical Simulations of Morphology Effects. *Journal of Physical Chemistry B* 108, s. 4296-4307. 2004.
- Sylvester-Hvid K.O., Mikkelsen K.V., Norman P., Jonsson D., Ågren H.: Sign change of hyperpolarizabilities of

- solvated water, revised: Effects of equilibrium and nonequilibrium solvation. *Journal of Physical Chemistry A* 108, s. 8961-8965. 2004.
- Sørensen H.O., Lundegaard L.F.: On the space-group dispute of stibnite. *J. Appl. Cryst.* 37, s. 156-158. 2004.
- Toxværd S.: Domain catalyzed chemical reactions: A molecular dynamics simulation of isomerization kinetics. *Journal of Chemical Physics* 13, s. 6094-6099. 2004.
- Toxværd S.: Molecular Dynamics Simulations of Nucleation. *Molecular Simulation* 2-3, s. 179-182. 2004.
- Toxværd S.: Nucleation in the Presence of a Carrier Gas. *Russian Journal of Physical Chemistry* 12, s. 2060-2063. 2004.
- Toxværd S.: Droplet Formation in a Ternary-Fluid Mixture: Spontaneous Emulsion and Micelle Formation. *J. Phys. Chem. A* 108, s. 8641-8645. 2004.
- Tregenna-Piggott P.L.W., Spichiger D., Carver G., Frey B., Meier R., Weihe H., Cowan J.A., McIntyre G.J., Zahn G., Barra A-L.: Structure and Bonding of the Vanadium(III) Hexa-Aqua Cation. 1. Experimental Characterization and Ligand-Field Analysis. *Inorganic Chemistry* 43 (25), s. 8049-8060. 2004.
- van Beelen E.S.E., Koblenz T.A., Ingemann S., Hammerum S.: Experimental and theoretical evaluation of proton affinities of furan, the methylphenol, and the related anisoles. *Journal of Physical Chemistry A* 108, s. 2878-2793. 2004.
- Vester J., Felby C., Nielsen O.F., Barsberg S.: Fourier transform Raman difference spectroscopy for detection of lignin oxidation products in thermomechanical pulp. *Applied Spectroscopy* 58(4), s. 404-409. 2004.
- von Hessberg P., Kaiser J., Enghoff M.B., McLinden C.A., Sørensen S.L., Röckmann T., Johnson M.S.: Ultra-violet absorption cross sections of isotopically substituted nitrous oxide species: $^{14}\text{N}^{14}\text{NO}$, $^{15}\text{N}^{14}\text{NO}$, $^{14}\text{N}^{15}\text{NO}$ and $^{15}\text{N}^{15}\text{NO}$. *Atmospheric Chemistry and Physics Discussions* 4, s. 2333-2378. 2004.
- von Hessberg P., Kaiser J., Enghoff M.B., McLinden C.A., Sørensen S.L., Röckmann T., Johnson M.S.: Ultra-violet absorption cross sections of isotopically substituted nitrous oxide species: $^{14}\text{N}^{14}\text{NO}$, $^{15}\text{N}^{14}\text{NO}$, $^{14}\text{N}^{15}\text{NO}$ and $^{15}\text{N}^{15}\text{NO}$. *Atmospheric Chemistry and Physics* 4, s. 1237-1253. 2004.
- Wallington T.J., Frøsig L., Nielsen O.J.: Comment on "Nighttime tropospheric chemistry: Kinetics and product studies in the reaction of 4-alkyl- and 4-alkoxytoluenes with NO_3 in the gas phase". *Environmental Science and Technology* 34(13), s. 2877. 2000.
- Weihe H., Mossin S.L.: Average One-Center Two-Electron Exchange Integrals and Exchange Interactions. *Structure and Bonding* 106, s. 173-180. 2004.
- Weihe H., Mossin S.L., Sørensen H.O., Lima N., Sessoli R.: Rationalisation of weak ferromagnetism in manganese(III) chains: the relation between structure and ordering phenomena. *Dalton Trans.* 2004, s. 632-639. 2004.
- Willemoes M.: Competition between ammonia derived from internal glutamine hydrolysis and hydroxylamine present in the solution for incorporation into UTP as catalysed by *Lactococcus lactis* CTP synthase. *Archives of Biochemistry and Biophysics* 424, s. 105-111. 2004.
- Yu Y., Guo Q., Liu S., Wang E., Møller P.J.: Partial dissociation of water on a $\text{MgO}(100)$ film. *The American Physical Society* 68, s. 115414-4. 2003.

Studienævnet for De Kemiske Fag

(Kemi og Miljøkemi)

Medlemmer

Pr. 1.2.2004 bestod studienævnet af lærermedlemmerne Ole Hammerich (formand og studieleder), Lars Henriksen, Matthew S. Johnson, Ole Mønsted (vicestudieleder) og Stephan P.A. Sauer.

Studentemedlemmerne var Morten Christensen, Helle Frandsen (næstformand), Solveig Gaarn Olesen, Christian Schack Pedersen og Jette Vester. Solveig Gaarn Olesen har fungeret som suppleant for Philipp von Hessberg, der afsluttede sin uddannelse i efteråret 2003 og udtrådte af nævnet pr. 1. november samme år. Den 1. maj 2004 fratrådte Morten Christensen og Jette Vester. Nye ordinære medlemmer er pr. 1. maj Michael Metzler, Solveig Gaarn Olesen og Sonja Rosenlund.

Studievejlederne var Tonie Davidsen og Sandra Lerche Nielsen og sekretær er Charlotte Sand.

Beretning

Det nye studiekontor på H.C. Ørsted Institutet er nu taget i brug og er bl.a. hjemsted for studienævnets sekretariat.

Der har i 2004 været afholdt 10 ordinære møder i studienævnet. Hovedoverskrifterne har været implementeringen af den nye studieordning for bacheloruddannelserne i de kemiske fag og indledende arbejde med de nye studieordninger for kandidatuddannelserne i hhv. kemi og miljøkemi.

Intentionerne bag den nye studieordning for bacheloruddannelserne blev udførligt omtalt i årbogen for 2003. Der er nu én fælles indgang til de kemiske fag og to udgange som bachelor i hhv. kemi og miljøkemi. Første studieår er fælles for de to retninger. Studieordningen trådte i kraft 1. september 2004 sammen med indførelsen af fakultetets nye skemastruktur, der opdeler året i fire blokke mod de hidtidige to semestre. Kemistudienævnet har anbefalet fakultetet, at adgangskravene til bacheloruddannelserne opretholdes som ABB (matematik, fysik og kemi), i hvert fald indtil det er klart, hvorledes gymnasireformen fungerer i praksis.

Udover, hvad der tidligere er beskrevet om den nye studieordning, er det værd at bemærke, at den omfatter:

- et nyt indledende matematikkursus, MatIntro, fælles for studerende fra de matematiske fag, de fysiske fag, de kemiske fag, biokemi og nanoteknologi. Undervisningen er tonet efter studieretningen.
- et nyt kursus i videnskabsteori fælles for studerende fra de kemiske fag, biokemi og nanoteknologi med Studienævnet for De Kemiske Fag som forretningsførende.
- undervisning på engelsk i alle valgfri fag, såfremt blot én studerende ønsker det. Undervisningsmateriale og eksamensopgaver udarbejdes fremover kun på engelsk.
- fri adgang til de valgfri fag. Dette af hensyn til studerende fra andre studieretninger, der måtte ønske at følge disse fag. Anbefalede forudsætninger er dog angivet alle tilfælde.

Centralt for beslutningen om undervisningssprog på de valgfri fag er ønsket om på den ene side at opretholde dansk sprogbrug i en uddannelse på et dansk universitet og på den anden side ønsket om internationalisering af universitetets uddannelser. I praksis medfører denne sprogpolitik, at der stadig undervises på dansk hele første studieår og

hovedparten af andet (selvom undervisningsmaterialet selv her næsten altid foreligger på engelsk), mens undervisningen i resten af bacheloruddannelsen evt. foregår på engelsk. Studienævnet ser for nærværende ingen grund til, som en regel, at undervise dansk-talende studerende på engelsk i det første studieår.

Af hensyn til de studerende, der har påbegyndt deres uddannelse før 1. september 2004, dvs. under den tidligere semesterbaserede studieordning, er der vedtaget en række overgangsordninger efter princippet gammel-vin-på-nye-flasker, dvs. at de tidligere andet- og tredjeårskurser i studieåret 2004/2005 undervises i blokstrukturen med uændret indhold og omfang.

Erfaringerne med den nye studieordning kan indtil nu kun baseres på de to nye blok 1-kurser, MatIntro og KemiIntro, men fælles for dem er, at de studerende har modtaget den nye studiestruktur med entusiasme og engagement. KemiIntro, der er et bredt, perspektiverende kursus, har tydeligvis styrket de studerendes identitet som kemistuderende og derved medvirket til at fastholde dem som studerende. Evalueringsformen i KemiIntro, der er baseret på enten en poster, en webside eller en PowerPoint-præsentation, i alle tilfælde ledsaget af en mundtlig fremstilling, har været en succes.

Den nye studieordning har nødvendiggjort en anden sammensætning af Sidefag i Kemi. Sidefag på 60 ECTS-point udgøres nu af første studieår, mens sidefag på 90 ECTS-point udgøres af første studieår samt yderligere kur-

ser af et omfang på 30 ECTS-point efter individuel vurdering af studienævnet.

Sideløbende med implementeringen af den nye bachelorstudieordning har Kemistudenævnet påbegyndt arbejdet med nye studieordninger for kandidatuddannelserne i kemi og miljökemi.

I samarbejde med Kemisk Instituts ledelse har studienævnet udarbejdet kemiske fagpakker af et omfang på hhv. 30 og 60 ECTS-point rettet mod de biologistuderende. Dette skal ses som et led i at opfylde den nye uddannelsesbekendtgørelses krav (§ 17, stk 2) om, at en bacheloruddannelse, der består af ét centralt fag, skal kombineres med et tilvalg uden for det centrale fag. Tilvalget skal udgøre mindst 30 ECTS-point og kan højst udgøre 60 ECTS-point. Tilsvarende fagpakker vil blive udviklet i samarbejde med fakultetets andre studienævn, hvor der skønnes interesse for det.

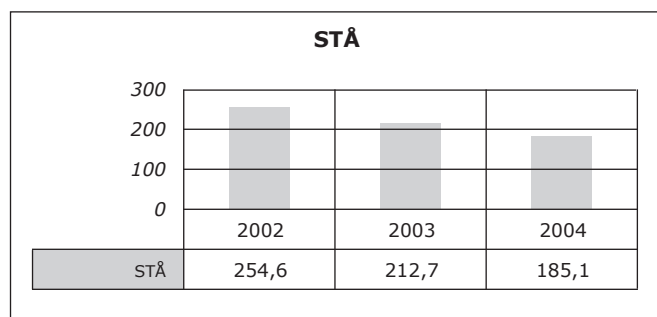
Studielederen har i 2004 deltaget som medlem af Temagruppe I (Planlægning og styring af uddannelse og undervisning) i forbindelse med KU's auditeringsprojekt, været medlem af en skrivegruppe nedsat af rektoratet med henblik på udformningen af KU's udviklingskontrakt for 2005, medvirket ved udarbejdelsen af forskellige implementeringsmodeller i forbindelse med KU's WBL-projekt, været bestyrelsesformand i Center for Naturfagernes Didaktik, medvirket i ansættelsesudvalgene i forbindelse med besættelsen af videnskabelige stillinger på Kemisk Institut.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning

Indskrivningsfag	Aktivitetssområder						I alt
	Kemi	Fysik	Matematik	Datalogi	Øvr. naturvid.	Merit-overført	
Kemi	68,7	2,9	6,4	0,8	1,4	2,5	83,4
Miljøkemi	30,8	0,2	0,8		0,2	2,0	34,0
Biokemi	48,0						
Biologi	9,9						
Fysik	3,5						
Matematik	3,4						
Nanoteknologi	17,7						
Øvrig naturvidenskab	0,0						
Meritstuderende	2,8						
Gæstestuderende	0,3						
I alt	185,1						
Åben uddannelse	1,8						
	186,8						

STÅ 2002-2004

Niels Bohr Institutet for Astronomi, Fysik og Geofysik

Ledelse pr. 1.2.2004

Niels Bohr Institutet for Astronomi, Fysik og Geofysik
Institutet ledes af Nils O. Andersen (direktør) og Per Hedegård (vicedirektør til 1.11.2004).

Bestyrelsen bestod desuden af Jens Hjorth, Mogens Høgh Jensen (til 1.11.2004), John Renner Hansen (fra 1.11.2004, vicedirektør), Klaus Mosegaard, rektor Carl P. Knudsen, Helsingør Gymnasium, underdirektør Christian Larsen, OFS Fitel I/S, Jan Brinchmann Christensen, Bent Neumann Jensen, Toke Lund Hansen og Thomas Anton- sen.

Afdelingsbestyrelse for Astronomisk Observatorium
Jens Viggo Clausen (bestyrer), Per Kjaergaard Rasmussen (vicebestyrer), Jens Hjorth, Lisbeth Fogh Olsen, Karl Augustesen, Niels Michaelsen, Henrik H. Andersen og Anders Johansen.

Afdelingsbestyrelse for Geofysisk Afdeling
Aksel Walløe Hansen (bestyrer), Klaus Mosegaard (vice- bestyrer), Steffen Bo Hansen og Joanna Gerlings.

Afdelingsbestyrelse for Niels Bohr Institutet
Andrew D. Jackson (bestyrer), Gudrun B. Hagemann (vi- cebestyrelse), Hans Bøggild, Mogens Høgh Jensen, Ulla Holm, Mette Lund, Frederik Bundgaard, Peter Hansen, Poul Olesen, Børge Svane Nielsen, Søren Enemark og Katrine Facius.

Afdelingsbestyrelse for Ørsted Laboratoriet
Finn Berg Rasmussen (bestyrer), Per Hedegård (vicebesty- rer), Alfred Jensen og Jan-Erik Revsbech.

Forskningsudvalg
Åke Nordlund (formand), Peter Ditlevsen, Peter Hansen, Karsten Flensberg, Mogens Høgh Jensen og Poul Erik Lin- delof.

Undervisningsudvalg
Poul Henrik Damgaard (formand til 1.6.2004), Lene Od- dershede, Marie Gudmonsson, Karina Jørgensen, Thomas Døssing (formand fra 1.6.2004), Bodil Helt, Karsten Flens- berg, Anders Svensson, Anders Manster, Trine Facius, Hedinn Björnsson og Benny Lautrup.

Ph.d.-udvalg
Dorthe Dahl-Jensen (formand), Katrine Krogh Andersen, Jens Viggo Clausen, Mogens Dam, Finn Berg Rasmussen, Kim Sneppen og Cathrine Fox Maule.

Kollokvieudvalg
Niels Obers (formand), Peter Ditlevsen, Kristian Pedersen, Olav Syljuåsen, Jan W. Thomsen og Susanne Vennerstrøm.

Biblioteksudvalg
Per Rex Christensen (formand), Ole Ulbeck, Jens Jensen, Ray Bates, Uffe Graae Jørgensen, John Hertz (Nordita), Nils Olsen (DRI), Lisbeth Dilling og Lone Gross.

Samarbejdsudvalg

Nils O. Andersen (formand), Arne Lindahl (næstformand), Jens Viggo Clausen, Andrew Jackson, Finn Berg Rasmus- sen, Aksel Walløe Hansen, Malte Olsen, Finn Hansen, Inger Jensen, Hanne Christensen og Erik Grønbæk Jacobsen.

Organisation

Institutet ledes efter en særstyreordning godkendt af Un- dervisningsministeriet.

Adresse

Blegdamsvej 17
2100 København Ø
Telefon 35 32 52 09
Fax 36 32 50 16
info@nbi.dk
www.nbi.ku.dk

Direktørens årsberetning

2004 blev et godt år for instituttet. På forskningsområdet blev en række centre bevilget eller forlænget, herunder SNF-centrene IDA, ICE og DANSYNC, BioNET (ny be- villing fra Villum Kann Rasmussen Fonden) samt fra Grundforskningsfondens tre nye centre inden for hhv. astrofysik (Illuminating the Dark Universe), biofysik (Mo- dels of Life) og strålingsfysik (Molecular Movies). Dette giver således for en årrække et stabilt grundlag for en ræk- ke af instituttets forskningsprogrammer. Generationsskifte- programmet er nu for alvor begyndt at sætte sig spor i akti- vitetsspektret, og aldersprofilen for instituttets ansatte be- gynder at nærme sig det acceptable for første gang i en me- get lang årrække. Implementering af professorplanen skri- der planmæssigt frem og det ledigblevne professorat i Me- teorologi er under opslag. Det er i samklang med universi- tetets ledelse besluttet at styrke instituttets internationale gæsteprogram ved dannelse af "Niels Bohr Academy" som en formel ramme om et internationalt ph.d., post.doc. og seniorforsker gæsteprogram. Indflytning af KMS's geo- dæsiaktiviteter som en del af et udvidet Rumforskningsin- stitut er under forberedelse og placeres i umiddelbar nærhed af vores geofysikere. Iskerneforskningen styrkes og fornyes med ekspertise inden for fossilt dna. Dette, sam- men med indflytning af det nye astrofysik grundforsk- ningscenter har nødvendiggjort en samlet nytænkning og optimering af arealudnyttelsen på Rockefellerkomplekset. Et fælles værksted med Danmarks Rumcenter er under ind- retning, ligesom et nyt fælles biblioteksområde, det fælles kommunikations- og informationskontor og en fælles lounge samles nær hovedindgangen. På instituttets andre adres- ser er der også sket betydelige løft af bygningsinfrastruktu- ren.

Betingelserne for en professionel betjening af de stude- rende på vores uddannelser, som i 2004 oplevede en mar- kant stigning i søgningen, er forbedret ved åbningen af det nye studiekontor i vandrehallen på HCØ, fælles for fysik- og kemiuddannelserne samt nanoteknologi. Det forventes, at matematik snart tilslutter sig.

På formidlingsområdet har en række af instituttets forsk- ningsaktiviteter i årets løb haft stor synlighed i medierne, hvor mange medarbejdere har ydet en stor og fremragende indsats. Ungdomslaboratoriet har haft rekordbesøg af gym-

nasieklasser, og programmet er under fortsat udbygning. Kulturnatten, arrangeret i fællesskab med Rumforskningsinstituttet, havde besøgsrekord med omkring 2.600 besøgende.

Den 1.1.2005 påbegynder Københavns Universitet for alvor implementeringen af den nye universitetslov, om end der vil gå endnu 1-2 år, før alle ændringer er foretaget, herunder ansættelse af den nye ledelse på universitets- fakultets- og institutniveau. En række væsentlige, administrative reformer træder i kraft i løbet af foråret 2005, hvorfor instituttets ledelse og bestyrelse i dialog med medarbejdergrupperne har drøftet, hvorledes instituttets ledelses- og infrastruktur, som i det væsentlige er uændret siden instituttets oprettelse i 1992, kunne optimeres med henblik på at leve op til de nye krav. Med forskningen som udgangspunkt er det derfor besluttet at tage udgangspunkt direkte i forskningsgrupperne, således at afdelingsstrukturen erstattes med en gruppestruktur pr. 1.1.2005, hvor også instituttets navn forenkles. Forskergrupperne, ledet af en forskningsleder og med egen rammebevilling til forskningsformål, betjenes primært af en gruppesekretær lokaliseret i gruppen, sekundært af en fælles personale-, regnskabs-, og budgetenhed ledet af institutadministratoren. Rækken af øvrige funktioner (edb, værksteder, bibliotek, osv.) ledes af en funktionsleder. De forskellige forsknings- og funktionsledere refererer direkte, institutlederen. Denne struktur forventes at kunne løfte de kommende opgaver med et økonomisk personaleforbrug, samtidig med at sekretærbetjeningen af forskerne forbedres. En samlet beskrivelse af den nye struktur kan findes på instituttets hjemmeside. Justeringerne af ledelses- og infrastrukturen skulle således give grupperne et godt afsæt til at gå styrket ind i konkurrencen om de kommende års øgede midler til forskning og forskeruddannelse, som kan forudses at blive til rådighed, såvel nationalt som på EU-niveau.

Astronomisk Observatorium

Forskningsvirksomhed

Centre

Et nyt SNF-finansieret nationalt center, Instrumentcenter for Dansk Astrofysik (IDA), er oprettet i 2004. IDA's hovedopgaver er at optimere dansk udnyttelse af eksisterende og fremtidige rum- og jordbaserede faciliteter, at koordinere og støtte instrumentudvikling til jordbaserede teleskoper, at fremme uddannelsen af unge forskere i observationel astrofysik samt at etablere et nationalt kommunikations- og formidlingsprogram.

Et nyt center med arbejdstitlen "Illuminating the Dark Universe" er under oprettelse. Der er finansieret af Danmarks Grundforskningsfond, foreløbig i fem år, og vil fokusere på studier af mørkt stof, mørk energi, kosmisk støv og dannelse af de første objekter i Universet.

Ved bevillinger til Dansk Center for Scientific Computing ved KU (DCSC/KU) har numerisk/teoretisk astrofysik adgang til første klassens supercomputerudstyr, se under numerisk astrofysik nedenfor.

1. Teleskoper og instrumentprojekter

Gennem medlemskab af European Southern Observatory (ESO), European Space Agency (ESA) og Nordic Optical Telescope Scientific Association (NOTSA) har danske astronomer adgang til enestående observationsfaciliteter på jorden og i rummet. Hertil kommer KU's 1,5m teleskop ved ESO i Chile og Brorfelde Schmidt Teleskopet.

En af instrumentgruppens hovedaktiviteter har været deltagelse i X-shooter projektet, en 2. generations spektrograf til ESO's Very Large Telescope (VLT), som vil gøre det muligt at dække et meget bredt bølgelængdeområde i én observation. AO er partner i et konsortium, hvor også ESO samt hollandske, italienske og franske institutter deltager. Det danske bidrag omfatter den videnskabelige definition af instrumentet, bygning af den overordnede mekaniske struktur og en af spektrograf-armene samt den elektronisk styring af de mekaniske funktioner. Deltagelsen støttes af Carlsberg-fondet, og kontrakten mellem ESO og KU blev underskrevet af ESO's generaldirektør samt KU's prorektor den 8.11.2004. Der er i 2004 gennemført "Preliminary Design Review". X-shooter forventes færdig i 2008.

En anden vigtig aktivitet er udvikling af detektorsystemer, hvor en ny generations styreelektronik forventes klar i 2005. Samarbejdet med Astrophysikalisches Institut Potsdam, Tyskland, og Yunnan Astronomical Observatory, Kina, er fortsat. Et CCD-kamera med stort felt til testobservationer af optiske transienter ved ESO er blevet bygget.

Endnu en væsentlig aktivitet er støtte til Nordic Optical Telescope (NOT). Der er bl.a. foretaget studie af en mulig ændring af teleskopets adaptor/autoguider samt en videreudvikling af den software, der bruges til at reducere målinger med bølgefront-sensoren.

Spektrografen TFOOSC er afleveret til Tubitak National Observatory (TNO), Tyrkiet. Autoguideren til Indian Institute of Astrophysics, Bangalore, er bygget færdig og forventes installeret på teleskopet i Ladakh april 2005. Der er indgået en samarbejdsaftale med Max Planck Institute of Astrophysics, Tyskland om bygning af en autoguider til TNO.

I et ph.d.-projekt, udført i samarbejde med Dansk Rumforskningsinstitut (nu Danmarks Rumcenter), er High Energy Focusing Telescope (HEFT) røntgenteleskopet blevet kalibreret og integreret på den ballongondol, som skal flyve HEFT i foråret 2005.

Ved 1,5m teleskopet er DFOSC instrumentet blevet modificeret og anvendes nu udelukkende til direkte optagelser. Teleskopet har, ligesom NOT og Schmidt Teleskopet, været i planmæssig drift i hele året, med eftersyn og vedligeholdelse i normalt omfang.

Dansk deltagelse i projekter ved Carlsberg meridiankredsen (CAMC) på La Palma blev indstillet i 2004. Genem aftale mellem KU og Instituto de Astrofísica de Canarias (IAC) er CAMC 30.9. overdraget til IAC.

Det danske virtuelle observatorium "Urania Astronomisk Virtuelt Observatorium" (<http://www.astro.ku.dk/avo>) er udbygget med et detaljeret kosmologisk beregningsmodul (J. Andersen, K. Augustesen, J.V. Clausen, L. Helmer, J. Hjorth, A.H. Jensen, B.L. Jensen, J. Klougart, H.H. Larsen, K.K. Madsen, S.Aa. Madsen, N. Michaelsen, P. Nørregaard, K. Pedersen, P.K. Rasmussen, A.N. Sørensen, D.W. Wistisen).

2. Kosmologi og ekstragalaktisk astronomi

Databehandlingen af observationer af fluktuationerne i den kosmiske mikrobølgebaggrundsstråling fra TopHat ballonprojektet er fortsat. Modellerne, der beskriver det systematiske signal i TopHat data, er blevet forfinet, og der er lavet en detaljeret beskrivelse af datastøjen. Endvidere er der udviklet en algoritme, som effektivt konverterer en given tidsordnet datastrøm til et kort af himlen, og som samtidig fjerner kunstige effekter skabt af korreleret støj og high-pass filtrering.

De kraftigste eksplosioner i Universet, gamma-glimt, er observeret med teleskoper på jorden og i rummet. Især "eftergløden" af røntgenstråling og synligt lys er studeret i detalje, dels for at få indsigt i de fysiske processer i den eksploderende stjerne, dels for at kortlægge omgivelserne omkring eksplosionerne. Absorption og spredning af lyset fra eftergløden peger på, at gamma-glimt forekommer i områder med et indhold af tungere grundstoffer, der er noget lavere end i Mælkevejen. Dette er et vigtigt spor i forståelsen af hvilke typer tunge stjerner, der producerer gamma-glimt.

I observationer af eftergløden fra et såkaldt "X-ray flash", et glimt af lavenergetisk gamma-stråling/røntgenstråling, blev for første gang set en supernova. Dette og de øvrige egenskaber ved eftergløden fra X-ray flashes indikerer, at de stammer fra samme type eksplosioner som gamma-glimt.

Lyset fra Lyman-alfa spektrallinien fra fjerne galakser er observeret for at studere, hvordan galakser dannes og udvikler sig. Lyman-alfalys fra området omkring en fjern galakse med et sort hul i centrum indikerer, at lyset udsendes fra varm gas, der er fanget i en halo af mørkt stof omkring galaksen. Massen af det mørke stof er sammenlignelig med de tungeste galakser i Mælkevejens omegn. Allerede 3,5 milliarder år efter Big Bang er der altså dannet meget tunge galakser.

Der er gennemført undersøgelser af 21 ESO Imaging Survey (EIS) galaksehobskandidater med rødforskydninger omkring 0.2. Disse kandidater ses kun som ganske svage overtætheder af galakser på himlen og er derfor vanskelige at detektere. Sammen med tidligere undersøgte kandidater er 30 ud af 32 nu bekræftet som hobe, og de interne hastighedsdispersioner er blevet bestemt. Righeden og et koncentrationsmål er blevet undersøgt, og det er fundet, at kun 53% af hobene indeholder en samling af meget gamle elliptiske galakser, som hidtil er blevet betragtet som et karakteristisk træk ved galaksehobe. Manglen på meget gamle elliptiske galakser skyldes muligvis en sen dannelse af hoben. 4 EIS galaksehobe er studeret meget detaljeret. Der er bestemt fotometriske rødforskydninger for et stort antal galakser, og hobgalaksernes absolutte lysstyrker er fastlagt og sammenlignet med rigere hobe for at afklare, om hobenes dannelse altid resulterer i samme luminositetsfunktion.

Komplimentært til de observationelle studier af galaksehobe er kosmologiske computersimuleringer blevet udført. Dette har bl.a. resulteret i interessante forudsigelser for egenskaberne af stjernerne mellem hobgalakserne, de såkaldte inter-hob stjerner, som nu testes observationelt. De teoretiske studier har endvidere omfattet forudsigelser af luminositetsfunktionen for hobgalakser og forståelsen af eksistensen af såkaldte "fossile" galakse-grupper.

Røntgenobservationer af den million grader varme gas i og omkring mælkevejs-lignende galakser er foretaget med

Chandra-røntgenteleskopet. Sammenholdt med dedikerede numeriske simulationer af galaksedannelse viser observationerne, at galakser som Mælkevejen løbende akkumulerer gravitationelt bundet gas fra deres haloer.

Studiet af dobbeltstjerner i de Magellanske Skyer er fortsat. Ud over nøjagtige bestemmelser af afstanden til den Store Magellanske Sky ud fra to systemer, samt bestemmelser af deres komponenters egenskaber, foreligger der nu komplette observationer fra ESO's VLT og det danske 1,5m teleskop for yderligere fire systemer (J.V. Clausen, J. Fynbo, D.F. Gregor, L. Hansen, J. Hjorth, P. Jakobsen, H.E. Jørgensen, K. Nilsson, L.F. Olsen, H. Pedersen, K. Pedersen, J. Rasmussen, P.K. Rasmussen).

3. Mælkevejssystemets struktur og udvikling

Mælkevejen er en prototype på de spiralgalakser, vi observerer overalt i Universet. Vor placering midt i Mælkevejens skive, et godt stykke fra centrum, giver en enestående mulighed for, gennem en detaljeret analyse af enkeltstjerner og gasskyer, at opnå en dybtgående forståelse af de fysiske processer ved galakseres dannelse og udvikling.

Et stort studie af Mælkevejens skive nær Solen, omfattende metalindhold, aldre og kinematik for ca. 17.000 stjerner fra ca. 1.000 observationsnætter med det danske 1,5m teleskop og nordlige teleskoper, er publiceret og præsenteret ved flere internationale møder. Stjernernes aldre spænder over en stor del af Mælkevejens historie, og en første analyse af materialet viser, at traditionelle simple modeller for Mælkevejens dannelse og udvikling må opgives.

Et stort program med ESO's VLT til grundstofanalyse af de første generationer stjerner i Mælkevejens halo er fortsat. Resultater for grundstofferne C – Zn i udviklede stjerner er udkommet, og et yderligere stort arbejde om syntese af CNO og blandingsmekanismer i halo-stjerner er antaget til publikation. Indholdet af bly i en stjerne med stort indhold af uran og thorium er fundet kun at stamme fra henfaldet af disse radioaktive grundstoffer, lavere end forventet fra teoretiske beregninger af produktionen af de tunge grundstoffer og fra forholdene i Solen.

Studiet af metoder til bestemmelse af den tredimensionale fordeling af det interstellare stof i Mælkevejen er fortsat. Kombinationen af parallakser og infrarød fotometri, f.eks. JHK fra 2MASS-kataloget, har nu vist sig at være brugbar, idet stjernetætheden i kataloget tillader fremstilling af konturkort. For at demonstrere metoden er der uledt afstande til lokale stjernedannende molekylskyer og såkaldte "high velocity" og "intermediate velocity" skyer. Nogle af disse sidste viser sig overraskende nok at ligge kun få hundrede parsec fra Solen.

I samarbejde mellem CAMC og Brorfelde Schmidt Teleskopet gennemføres et projekt til bestemmelse af nøjagtige positioner for svage stjerner på den nordlige himmel til brug for studier af Mælkevejen. Ved CAMC er hele det oprindelige projekt nu færdigobserveret og det tilhørende katalog forventes publiceret i 2005. Brorfeldedelen er nu tæt på at være klar.

ESA's GAIA-mission, som forventes opsendt i 2010, skal bestemme positioner, parallakser og egenbevægelser for op imod én milliard stjerner og radialhastigheder for nogle hundrede millioner stjerner, samt foretage fotometriske målinger til bestemmelse af kildernes astrofysiske egenskaber. GAIA vil betyde et nyt gennembrud i studiet

af Mælkevejens dannelse, struktur og udvikling, inkl. vedrørende fordelingen af mørkt stof. Der bidrages bl.a. til forberedelse af den krævede datareduktion og definition af fotometriske systemer. Blandt mere end 10 forslag til disse systemer har det nu danskudviklede klare fortrin. Det tillader f.eks. måling af forekomsten af de såkaldte alpha-elementer, ud over bestemmelser af standardparametre som temperatur, tyngdeacceleration og metalindhold (J. Andersen, K. Augustesen, O.H. Einicke, L. Helmer, E. Høg, C. Fabricius, J. Knude, B. Nordström, E.H. Olsen).

4. Stjernerne dannelse, struktur og udvikling, ekstrapolare planeter samt solsystemet

Studiet af dobbeltstjerner, baseret på omfattende observationer ved ESO, er fortsat. Projektets overordnede formål er bestemmelse af nøjagtige masser, radier og lysstyrker og derigennem undersøgelse og forbedring af teoretiske modeller for stjernerne struktur og udvikling. Komplette observationer for et stort antal nyopdagede sol-type dobbeltstjerner er under analyse, og der er bl.a. indført nye metoder til nøjagtigere massebestemmelse. Foreløbige resultater for tre nye særligt velegnede systemer underbygger den hidtidige formodning om, at eksisterende modeller for stjerner med lavere masse end Solen er ufuldstændige og dermed f.eks. ikke pålidelige ved aldersbestemmelser. Studiet af et system med komponenter væsentlig tungere end Solen er nært afsluttet; nye bånd på udviklingen ved afslutningen af hovedseriefasen forventes.

Identifikation og undersøgelse af nye dobbeltstjerner i et antal åbne stjernehober – fra ganske unge til de ældste kendte – er intensiveret, og der foreligger nu nye data fra ESO's VLT, NOT og den danske 1.5m kikkert. Kombineret med detaljerede hobstudier opnås dels en meget velunderbygget test af stjernemodeller, dels forbedrede bestemmelser af hobernes aldre og afstande. I to af hoberne vil dobbeltstjernerne give en god bestemmelse af "turn-off" massen. Sammen med veletablerede farve-lysstyrke diagrammer giver dette en unik mulighed for at undersøge f.eks. helt nye stjernemodeller, der medtager strålingsacceleration, termisk diffusion og gravitationel "settling".

Siden 1995 er omkring 125 ekstrapolare planeter fundet. På nær et par stykker er de alle opdaget ved radialhastighedsmålinger, en teknik der kun kan identificere meget store planeter i meget små baner. Med en intensiv observationsindsats fra den danske 1.5m kikkert er der deltaget i et større internationalt projekt, hvis formål er at bestemme hyppigheden af solsystemslignende planetsystemer i Mælkevejen. I samarbejde med to observatorier i Sydafrika og to i Australien måles lysvariationen i såkaldte mikrolinsebegivenheder, som er specielt følsomme for Jupiter-lignende planeter i Jupiter-Saturnlignende baner. Den foreløbige konklusion fra to års intensiv observationsindsats er, at denne type planeter – altså solsystemer som vores eget – er ret sjældne blandt Mælkevejens stjerner.

Inden for udforskningen af Solsystemet er et studie af jordnære asteroider afsluttet med nye teoretiske og observationelle bidrag til opdagelse og klassifikation (J. Andersen, A. Borysow, J.V. Clausen, F. Grundahl, B.E. Helt, U.G. Jørgensen, R. Michelsen, B. Nordström, E.H. Olsen).

5. Numerisk astrofysik

Ved hjælp af supercomputerberegninger er det muligt at opstille realistiske modeller for bl.a. stjernedannelse, galaksedannelse og stjernestruktur samt at studere fundamen-

tale fysiske processer af særlig betydning for astrofysikken.

Modelberegninger har vist, at der i den type af kollisionsløse relativistiske chok, som bl.a. er ansvarlige for eftergløden fra gammaglimt, kan ske spontan dannelse af et turbulent magnetfelt samt direkte (ikke-termisk) acceleration af elektroner, hvor elektronernes energi opnår en potenslovsfordeling. Det rejser tvivl om, hvorvidt den klassiske teori for chokacceleration af ladede partikler – den såkaldte Fermi-mekanisme – faktisk er den dominerende.

Inden for studiet af galaksedannelse er der påvist, at forholdet mellem masse og lys (M/L) sandsynligvis er lavere i spiralgalakser end forventet fra den såkaldte Tully-Fisherrelation. Studier af sammenhængen mellem M/L og fordelingen af nydannede stjernerne masse kan give vigtige fingerpeg om, hvorvidt denne fordeling var anderledes i det tidlige univers.

Via numeriske modeller af den type kolde molekyleskyer, hvor stjernedannelse foregår, og tilsvarende analytisk teori, er det vist, at de mindste og letteste stjerner – de såkaldte brune dværgstjerner – kan dannes på samme måde som almindelige stjerner, dvs. som resultat af fragmentering forårsaget af supersonisk turbulens.

Numeriske modeller af solens overflade, med en detaljerigdom som svarer til de velkendte billeder fra det svenske solteleskop på La Palma, er blevet brugt til at forklare den tredimensionale struktur, der her er observeret for første gang. Modeller af solens korona, med grænsebetingelser baseret på observerede hastighedsfelter og magnetfelter på solens overflade, er blevet brugt til med sikkerhed at bestemme den dominerende opvarmningsmekanisme. Der er endvidere konstrueret detaljerede modeller for hvad der sker, når ny magnetisk fluks stiger op igennem solens overflade.

De samme modeller, som tidligere er anvendt til at forklare tilstedeværelsen og styrken af solsvingninger, bruges nu til at forudsige styrken af de tilsvarende stjernesvingninger. Studier af mulige mekanismer for dannelse af magnetfelt (dynamomekanismer) er udvidet til også at omfatte kæmpestjerner (L. Bigot, S.B.F. Dorch, K. Galsgaard, T. Haugbølle, C.B. Hededal, T. Heinemann, T. Karlsson, A. Lopez-Merino, J. Sommer-Larsen, Å. Nordlund).

6. Almanak og rekvirerede undersøgelser

Der er foretaget beregninger til udgivelse af dansk almanak "Københavns Universitet's Almanak, Skriv- og Rejsekalendar for det år efter Kristi fødsel 2005", "Færøsk Almanak 2005" og "Grønlandsk Almanak 2005". En flittigt brugt service er besvarelse af spørgsmål fra offentligheden og nyhedsmedia. Endvidere er der udført en række særlige beregningsopgaver for forskningsinstitutioner og offentlige myndigheder mv., herunder "Sunrise/Sunset Tables for Selected Stations in Greenland and on the Faroe Islands 2005, Luftfartsinformationstjenesten" (B. Nordström).

Geofysisk Afdeling

1. Klimaforskning

Ved Geofysisk Afdeling er udforskningen af jordens klima et centralt emne. Ofte vil man angribe problemerne ud fra en generel og global synsvinkel. Der kan både være tale

om teoretiske projekter og feltbaserede studier. Nedenfor fortælles om en række forskellige projekter, der søger at afdekke klimaet dets egenskaber.

1.1. Afslutning af NordGRIP-iskerneboringen i Grønland

Den 17.7.2003 lykkedes det efter 7 års arbejde at nå bunden af Indlandsisen ved NordGRIP (North Greenland Ice Core Project) iskerneboringen i Nordgrønland (75° N, 42° W). Iskernen, som er 3.085 m lang, er den længste iskerne, som er boret i Grønland. I modsætning til de eksisterende grønlandske iskerner udgør NordGRIP-iskernen en uforstyrret kontinuert profil af årlag hele vejen til bunden, hvor isen har en alder på omkring 123.000 år. Iskernen dækker dermed hele den sidste istid samt overgangen fra den forrige mellemistid, Eem, til den sidste istid, som skete for ca. 115.000 år siden. Iskernen viser at Eem-tiden har været flere grader varmere end nutidige temperaturer, og at overgangen til istiden var glidende og tog flere tusinde år.

Ved NordGRIP-borestedet er der smeltning af iskapen ved bunden, således at der findes vand under isen. Da man i 2003 borede igennem isen, trykkede bundvandet sig 45 m op i borehullet, hvor det frøs til is i løbet af vinteren. I løbet af sommeren 2004 borede vi adskillige kerner op af det genfrosne bundvand. Efter ca. 10 m boring af lyserøde iskerner af frosset bundvand, bevægede boret sig gradvist bort fra det gamle borehul og iskernerne bestod derefter i stigende grad af gletscher-is. Til vores store forundring lykkedes det for os i år at bore yderligere 6 m gletscheris således at borehullet nu er 3.091 m dybt. Vi ramte en meget hård bund under isen og kunne ikke bore videre. Det lykkedes dog at fremskaffe enestående bundmateriale, som uden tvivl bl.a. består af plantedele fra før Grønland blev isdækket. Dybdeboringen ved NordGRIP er afsluttet, og gruppen har opnået resultater, der rækker meget længere, end man havde forventet.

Det videnskabelige arbejde på NordGRIP-iskernen sker i internationalt samarbejde med kolleger fra Tyskland, Japan, Schweiz, Frankrig, Island, Sverige, USA og Belgien (D. Dahl-Jensen, S.J. Johnsen, J.P. Steffensen, H.B. Clausen, C.S. Hvidberg, A. Svensson, K.K. Andersen, S.B. Hansen, E. Chrillesen, A. Boas, P. Iversen, S. Sheldon).

1.2. Afslutning af EPICA Dome C-iskerneboringen i Antarktis

EPICA (European Project for Ice Coring in Antarctica) omfatter to iskerneboringer i Østantarktis. Ved Station Kohlen i Dronning Maud Land (DML) nåede boringen i 2003/2004-sæsonen til 2.565 m dybde. Boringen fortsættes i 2005/2006, og isen ved bunden i 2.882 m dybde forventes at være 180.000 år gammel.

Den 21.12.2004 standsede man den anden EPICA-boring ved Dome C (75° S, 123° E) i en dybde af 3.270,2 m. Der er endnu ca. 5 m is til bunden, men man besluttede at indstille boringen for at undgå mulig kontaminering af det smeltevand, som findes under isen. Den ældste is i den nye iskerne forventes at være mere end 900.000 år gammel, og iskernen er dermed den ældste, som nogensinde er boret. De første resultater fra iskernen bekræfter, at jorden i de sidste 740.000 år har haft 8 istider, hvor jordens klima var væsentligt koldere end i dag, og 8 varmere perioder (mellemistider). I de sidste 400.000 år har varmeperioderne været nogenlunde som i dag. Før den tid var varmeperioderne ikke så varme, men de havde længere varighed. To

forskere og en studerende fra Danmark deltog i boringen af den dybeste is (H.B. Clausen, S.B. Hansen, D. Dahl-Jensen, S.J. Johnsen, S. Sheldon og J.P. Steffensen).

1.3. Iskernedateringsinitiativet

Denne 5-årige bevilling fra Carlsberg startede 1.1.2002. Målet for projektet er at etablere en absolut kronologi over de sidste 100.000 års klimabegivenheder ved stratigrafisk analyse af årlagene i de grønlandske iskerner. Optællingen af årlag i NordGRIP-iskernen fra 10.000 år til 14.800 år før nu er afsluttet. Optællingen er sammenholdt med optegnelser fra GRIP-iskernen og fortsætter, hvor Dye-3 iskernedateringen ophører med at være god. Vi arbejder nu med perioden fra 14.500 år til 40.000 år før nu. I denne periode er der relativt store uoverensstemmelser mellem de eksisterende dateringer, og vi forventer at komme med et væsentligt nyt bidrag, som bl.a. vil kunne benyttes til en forbedret kulstof-14-kalibrering.

I samarbejde med kolleger fra Island og UK arbejdes der med opsamling og analyse af vulkansk aske fra iskernerne, som udgør vigtige stratigrafiske markører, når iskernerne skal sammenholdes med andre paleoklimatiske profiler. Der er fundet og analyseret 20 askelag fra perioden 10.000 år til 16.000 år før nu, som hovedsageligt stammer fra islandske vulkaner. Meget højt opløste profiler af støv og ledningsevne er blevet målt i årets løb og vi har i segmenter været i stand til at detektere 1 cm tykke årlag i is, der er 78.000 år gammel (S.J. Johnsen, J.P. Steffensen, D. Dahl-Jensen, H.B. Clausen, A. Svensson, K. K. Andersen).

1.4. Stratigrafisk datering

De paleoklimatiske data fra GRIP-iskernen er blevet stratigrafisk dateret tilbage til 60.000 år før nu. Især har den vigtige klimatiske transition fra sidste glacialtid til den nuværende interglacial fået en mere detaljeret tidsskala. GRIP-tidsskalaen vil senere kunne sammenlignes med North GRIP tidsskalaen, når sidstnævnte publiceres (C.U. Hammer).

1.5. Klimavariabilitet

Årsagen til de abrupte klimaskift, som observeres i paleoklimadata fra istiden, er postuleret at være en udefrakommende forcering af klimasystemet, som periodisk trigger skift i mellem to kvasistabile klimatilstande. Ved at antage, at klimaet er påvirket af både en ukendt ekstern periodisk forcering og en intern stokastisk forcering, der repræsenterer den naturlige kaotisk-variation, kan størrelsen på den periodiske komponent estimeres ud fra observationer. Denne analyse viser, at det observerede klima kan forklares alene ud fra den interne stokastiske forcering. Dette resultat er vigtigt som benchmark for modellering af klimaskift. State-of-the-art klimamodeller er ikke i stand til at eftergøre de observerede klimaændringer. Årsagen til dette er, at variabiliteten, svarende til den stokastiske støj i oceandynamikken, ikke er tilstrækkelig til, at støjen kan trigge klimaskift (P. Ditlevsen).

1.6. Klimavariabilitet og den Nordatlantiske Oscillation

Arbejdet med analysen af klimaudsving i Nordatlantregionen, udtrykt ved indekset for NAO, er fortsat i 2004. Ofte forbinder man sådanne udsving med typiske ændringer i temperaturerne i henholdsvis Grønland og Vesteuropa. Rekonstruktioner af NAO tilbage i tiden burde derfor kunne gøres på basis af de noget længere temperaturserier fra om-

rådet. Men i en analyse af vinter-anomalierne for vinteren 1983/84 dokumenteres det, at vestenvinde over Vesteuropa overraskende er forbundet med negative temperaturanomalier samme sted (B. Vinther, A.W. Hansen, H. Storch).

1.7. Klimamodellering

Simuleringer med en ny global klimamodel med indbygget skema for kredsløbet af ilt-isotoper viser fin overensstemmelse med måledata fra både iskerner og dybhavskerner. Disse resultater indikerer eksistensen af vedvarende oscillationer på 1.000 årsskalaen under den sidste glacialperiode. Opvarmning af vandet under overfladen i den nordlige del af Nord-Atlanten i disse oscillationers kolde fase kan have ført til smeltning af udbredte arealer med havis, hvilket igen har ført til de store udstrømninger af is fra iskaperner og en øget i produktion af isbjerge (G. Shaffer, S. Olsen, C. Bjerrum).

Center for Planetforskning

Centrets formål er at fremme dansk deltagelse i international planetforskning ved at samle og udvikle nye initiativer, både gennem udvikling af instrumenter og ved at udnytte observationer til at modellere forholdene på planeter, måner og asteroider samt at skabe et aktivt forskningsmiljø til fremme af forskeruddannelsen.

1. Mars/Mössbauer-gruppen

Den første af NASA's "Mars Exploration Rovers", Spirit, landede i Gusev-krateret på Mars og den anden, Opportunity, på Meridiani-sletten hhv. 4.1. og 25.1.2004. Eksperimenter på overfladen af Mars, udført med instrumenter på disse rovere, har dannet rammen om Mars/Mössbauer-gruppens arbejde gennem året 2004.

Den første store overraskelse fra Spirit bestod i det allerførste Mössbauerspektrum fra en anden planet. Dette spektrum viste til vores (og mange andres) store overraskelse, at overfladematerialet (jorden) var langt mindre oxideret, end vi havde forestillet os. Kun ca. 40% af det atomare jern i overfladen var i oxidationstrinnet 3, mens fundet af mineralerne olivin og pyroxen (hvor jern har oxidationstrinnet 2) viste, at overfladen i lang tid ikke havde været udsat for vand. Videre undersøgelser har vist, at Gusev-krateret har været tørlagt længe, og at meteornedslag har været hovedbestemmende for ændringer i landskabet gennem de sidste ca. 3 milliarder år. Først efter ca. 2 km's kørsel henover bunden af Gusev-krateret og nogle meter oppe i det bakkekompleks, som er blevet kaldt "Columbia Hills" viste fundet af mineralet goethit (?-FeOOH) i grundfjeldsmateriale utvetydigt, at der har været betydelige mængder (og stadig er lidt) vand bundet i mineraler i Gusev-krateret.

Opportunity lavede en "interplanetary hole in one" da den landede i et lille krater, "Eagle Crater", med en diameter på kun 20 meter, hvor det allerede af det første billede var klart for missionens deltagere, at der under dannelsen af dette krater var blevet blotlagt sedimentært grundfjeld, som man aldrig før havde set på Mars. I disse sedimentære klipper er der ved hjælp af missionens grundstofanalysator og Mössbauerspektrometer fundet salte og hydrerede minera-

ler (jarosit). Desuden er det klart af krydslejringsmønstre, at visse af sedimenterne er aflejret i langsomt flydende vand. Endelig er det blevet klart, at den hematit som kunne detekteres fra kredsløb, er nogle små peberkornsstørrelses kugler, dannet som konkretioner i de sedimentære bjergarter og senere, ved erosion af disse bjergarter, spredt udover hele Meridiani-sletten. Videre undersøgelser af Eagle-krater og det noget større Endurance-krater, hvori Opportunity arbejdede i næsten 180 dage, har vist, at Meridiani-sletten har ligget under ca. 500 m salint og surt vand i en længere periode for sandsynligvis mere end 3 milliarder år siden.

De danske magneteksperimenter har givet flere overraskende resultater. Først og fremmest har et af eksperimenterne vist, at alle de luftbårne støvpartikler er magnetiske. Det har i det mindste ikke været muligt at detektere umagnetiske støvpartikler, som ville befinde sig i centrum af den medbragte "sweep-magnet". Dermed er centrum i denne magnet det rene område på hele roveren, måske endda på hele Mars. Videre har vores undersøgelser vist, at de magnetiske støvpartikler er sammensatte, og partiklernes magnetiske egenskaber varierer derfor lidt fra partikel til partikel. Det betyder, at nogle partikler er mere magnetiske end andre, og det viser sig ved en forskel i spektret mellem det støv, som er indfanget på capture-magneten og det støv, som er indfanget på filter-magneten. Endelig er det lykkedes at vise, at det luftbårne støv på Mars er magnetisk, fordi det indeholder krystallitter af mineralet magnetit (Fe_3O_4) i så godt som hver eneste støvpartikel (P. Bertelsen, C.S. Binou, W. Goetz, J.M. Knudsen, M.B. Madsen, M. Olsen i samarbejde med Jet Propulsion Laboratory, Department of Astronomy, Cornell University, US Geological Survey, Flagstaff, Johannes Gutenberg Universitat, Mainz, Lunar and Planetary Laboratory, University of Arizona samt ISA og Afdelingen for Geomorfologi, begge Aarhus Universitet og Kemisk Institut, Den Kongelige Veteriner- og Landbohojsskole).

2. Is pa planeterne

Gruppen har i 2004 arbejdet med studier af is og vand pa Mars. Der arbejdes med modeller for iskappen ved Mars' nordpol med henblik pa at bestemme iskappens massebalance, identificere hvilke processer der kontrollerer massebalancen, og undersøge om iskappen i øjeblikket er i balance eller mindskes. Modellerne bruges desuden sammen med detaljerede studier af iskappernes lagdeling til at vurdere iskappens historie, og om der har været isfyldning af betydning. Modellerne er bl.a. baseret pa malinger af overfladetopografien, som er foretaget af Mars Orbiter Laser Altimeter (MOLA), der er med pa Mars Global Surveyor (MGS). Der arbejdes med studier af stratigrafien i den nordlige iskappe ud fra højt opløste Mars Orbiter Camera (MOC) billeder fra MGS, med henblik pa at undersøge om lagene kan korreleres til variationer i Mars' baneparametre og at opstille en klimahistorie for Mars. Der arbejdes med studier af vandets kredsløb pa Mars med henblik pa at forstå transportmekanismer for vanddamp i atmosferen og udvekslingen med overfladen. Der er dels udviklet simple transportmodeller for vanddamp i Mars' atmosfere, og dels analyseret malinger af vanddamp i atmosferen fra Vikingmissionerne.

Der samarbejdes med JPL, NASA, om test og modeller for udvikling af et isbor til Mars og Europa (D. Dahl-Jensen, C. Hvidberg, A. Svensson, C. T. Mogensen, K.G. Schmidt).

3. Månens indre struktur

Spørgsmålet om, hvorvidt månens kerne er fast eller flydende, er blevet undersøgt ved hjælp af Lunar Laser Ranging (LLR) data og geofysiske data fra Lunar Prospector. LLR-eksperimentet, der består i løbende laser-afstandsmålinger mellem jorden og månen, har muliggjort en bestemmelse af månens k_2 -Lovetal og af tide-dissipationen. Lunar Prospector har givet nøjagtige bestemmelser af månens masse og inertimoment. En ikke-lineær inversion af disse data har resulteret i en elastisk model for månens indre, der med overvejende sandsynlighed peger på en flydende kerne med en radius på ca. 350 km (A. Khan, K. Mosegaard, J.G. Williams (JPL, Caltech), P. Lognonné (IPGP, Paris)).

4. Invers teori og geostatistik

Forening af linear invers teori og geostatistisk teori, under antagelse af Gaussisk statistik (T.M. Hansen, K. Mosegaard, A. Tarantola (IPGP, Paris), A. Journel (Stanford University)).

5. Oceanografiske emner

5.1. Bio-optiske remote sensingmodeller

Mængden af suspenderet inorganisk og organisk materiale samt opløst biomasse i havets overfladevand, hvor hovedparten af det ind- og tilbagestrålede dagslys befinder sig, kan i princippet beregnes med brug af den fuldstændige strålingsligning for et koblet atmosfære-oceansystem, det spektrale radiansfelt ned gennem vandsøjlen inklusiv polarisation og fuldt kendskab til de spektrale, specifikke spredningsfunktioner for alt suspenderet materiale. Der findes imidlertid kun meget få spektrale målinger af den totale spredningsfunktion i havet, som er lig med summen af alle de specifikke spredningsfunktioner. Følgelig er der et meget stort behov for at arbejde med praktiske satellitalgoritmer til bestemmelse af stofferne i havet. Dette arbejde har resulteret i at kunne eftervise teoretisk for det generelle tilfælde, som omfatter alle former for oceanisk vand og kystvande, at det ikke er muligt med brug af eksisterende data, strålingsmodeller (hvori også nu indgår den erkendt vigtige Ramanspredning) og satellit-algoritmer entydigt at kunne inverttere eksisterende optiske feltdata til eksempelvis klorofyl (T. Hirata, H. Hundahl og N.K. Højerslev).

5.2. Havstrømme

Strømmålinger og satellitobservationer ud for Chiles kyst har vist, at der sker hvirvelproduktion og udbredelse af barokline Rossby-bølger dér, delvist forceret af forhold så fjernt fra som Ækvator. Hydrografiske observationer er anvendt til at kvantisere fordelingen og transporten af Peru-Chileunderstrømmen, samt af den dybe, polrettede strøm ud for Chile (G. Shaffer, S. Hormazabal, O. Leth., O. Ulloa, O. Pizarro).

5.3. Tyngdefeltsmodeller fra satellit

Kuglefunktionsmodeller for tyngdefeltet er bestemt ud fra data fra den tyske CHAMP-satellit ved benyttelse af energi-bevarelsesmetoden og ud fra accelerationer. I den første metode er der benyttet data fra et helt år og i den anden kun data fra en måned.

Metoder til kalibrering og processering af gradiometerdata for ESA's GOCE-satellit er blevet videreudviklet og testet i samarbejde med F. Sansò, M. Regguzoni, D. Ara-

belos, R. Koop, H. Boumann. Arbejdet videreføres inden for "European GOCE Gravity Consortium" under kontrakt med ESA.

Undersøgelse af tyngdebestemmelse ud fra altimeterdata i kystnære områder ved benyttelse af tyngdedata på land (C.C. Tscherning, M. Veicherts, O. Andersen, P. Knudsen, E. Howe, H. Skourup).

Niels Bohr Institutet

Forskningsvirksomhed

1. Kvantemekanik

1.1. Plancks konstant og kvantemekanikken

Ved kvantemekanikkens tilblivelse spillede Plancks konstant en central rolle, idet den blev set som en naturkonstant, der gav den grundlæggende kommutator mellem sted og impuls. Denne konstant, der har masse, længde og tid i sin dimension, gav også forbindelsen mellem partikel og bølgemekanikken og blev derved vævet ind i fortolkningen af den sædvanlige kvantemekanik (partikel-bølge-dualitet). Den formelle struktur af kvantemekanikken er imidlertid uden forbindelse med Plancks konstant og udtrykker alene rumtids-symmetri. Formalismen indeholder derfor kun dimensionerne længde og tid, og alle fysikkens love og alle forsøg kan således beskrives fuldstændigt og uden brug af en selvstændig dimension for masse ved dimensionerne længde og tid. Plancks konstant optræder herved slet ikke og fremstår som en omsætningsfaktor mellem to dimensionssystemer og ikke som en fundamental naturkonstant. Samarbejde med Aage Bohr og Ben R. Mottelson (O. Ulfbeck).

2. Teoretisk højenergifysik og kosmologi

2.2. Kosmologi

Kosmologi og Almen Relativitet (specielt gravitationsbølgefysik i forbindelse med strengteori og kosmisk mikrobølge (CMB) fysik) er felter, i hvilke implikationer af moderne fundamental fysik kunne efterlade vigtige observerbare spor. Nye områder inden for den moderne kosmologi er under diskussion nu. Foreløbige resultater fra den amerikanske Wilkinson Microwave Anisotropy Probe (WMAP) peger specielt på problemer vedrørende baryonisk ladningsudvikling lige efter afslutningen af inflationen, egenskaberne af primordiale magnetiske felter og specielt deres udvikling under den kosmologiske udvidelse som specielt interessante. Et af de mest slående resultater af WMAP-missionen er opdagelsen af non-Gaussianity af den observerede CMB-temperaturanisotropi, en opdagelse, der først blev gjort her i gruppen.

Fremgang i vores forståelse af fundamentale egenskaber af rum og tid vil forventeligt ske i forbindelse med kommende CMB-eksperimenter såsom Planck (opsendelse 2007) og ALMA (start 2011), der begge er bygget til at detektere anisotropi og polarisation af CMB-himlen med en hidtil uset opløsningsevne og følsomhed. Specielt til Planck deltager gruppen meget intensivt i forberedelserne (prof. I. Novikov, lektorerne P.R. Christensen og P. Naselsky, postdoc. L.-Y. Chiang).

2.3. Teoretisk højenergifysik

Vor forståelse af verden på de mindste afstande standser i dag ved "Standardmodellen". Man opererer her med tre fundamentale vekselvirkninger: (i) De elektromagnetiske vekselvirkninger, der er ansvarlige for den struktur, vi finder i atomer og molekyler; (ii) De svage vekselvirkninger, der forklarer visse aspekter af radioaktivt henfald, samt spiller en afgørende rolle i stjernernes energiproduktion samt (iii) De stærke vekselvirkninger, der beskriver den substruktur, der findes på kvark-niveau. På trods af den meget imponerende overensstemmelse mellem teori og eksperimenter som standardmodellen repræsenterer, er der tungtvejende teoretiske grunde til at tro, at standardmodellen kun er en del af en mere omfattende teori. En vigtig indikator i den retning er, at standardmodellen ikke beskæftiger sig med tyngdekraften, som er den fjerde fundamentale vekselvirkning, vi kender i naturen. Problemet er, at standardmodellen er en såkaldt renormerbar teori, dvs. en teori, der på konsistent måde forener kvantemekanikken og den specielle relativitetsteori. Når vi kommer til tyngdekraften, skal vi forene kvantemekanikken med Einsteins almene relativitetsteori, og det har indtil nu vist sig særdeles vanskeligt. Men selv inden for standardmodellen er der en række aspekter, der ikke er tilfredsstillende forstået. Standardmodellen har på naturlig måde forenet de elektromagnetiske og de svage vekselvirkninger. Denne del af teorien kaldes Glashow-Weinberg-Salam (GWS) teorien. De stærke vekselvirkninger, der kaldes "Quantum Chromodynamics" (QCD) lever et delvist uafhængigt liv inden for standardmodellens rammer. Hvorfor er der disse to uafhængige dele? Man kunne forestille sig, at de blev forenet til én teori ved større energi, præcis som det er sket med den elektromagnetiske teori og teorien for de svage vekselvirkninger. En sådan forening ville måske også tillade os at forstå, hvorfor GWS- og QCD-teoriene har forskellige symmetrier ($U(1) \times SU(2)$, hhv. $SU(3)$). Hvorfor optræder leptoner og kvarker i bestemte "familier", og hvorfor er antallet af familier 3? Hvorfor har leptonerne og kvarkerne præcis de masser, vi observerer? Kan disse masser forudsiges? Hvad er massen af den såkaldte Higgs-partikel, der er forudsagt af GWS-teorien?

Den næste generation af accelerators (LHC) vil teste standardmodellen i energiområdet 1-10 TeV. Dette er et særdeles interessant område: Ikke alene kan vi her forvente at observere Higgs-partiklen, som er forudsagt af teorien, men det er også et område, hvor man forventer, at de "ikke-perturbative" effekter i standardmodellen vil spille en vigtig rolle.

Forståelsen af disse spørgsmål illustrerer også et gennemgående træk ved teoretisk højenergifysik i dag: Ved at studere de mindste bestanddele føres man oftest til problemstillinger, der er relevante for forholdene i det tidlige univers. Dette skyldes, at de høje energier, der kræves for at splitte stoffet i dets mindste bestanddele, vil være tilstede ved de høje temperaturer, der herskede i det tidlige univers. Der knyttes således yderst betydningsfulde bånd til både moderne kosmologi og visse dele af nyere astrofysik.

Mens GWS-teoriene har så små koblingskonstanter ved nuværende eksperimentelt målte energier, at perturbations-teori er uhyre nøjagtig, er situationen mere kompliceret i QCD-teorien. En del spørgsmål kan her besvares i perturbationsregning, mens andre kræver massive computerberegninger i ikke-perturbative områder. Sådanne ikke-perturbative beregninger spiller en fremtrædende rolle i grup-

pens arbejde. I et specielt regime af afstande kan spektret af egenverdier af den såkaldte Dirac-operator for kvarkerne beregnes eksakt ud fra universalitet og en forbindelse til random matrixteori. Gruppen er aktivt involveret i disse nye anvendelser af random matrixteori, der også har tråde tilbage til gruppens banebrydende arbejde omkring forbindelsen mellem random matrixteori og strengteori.

Forsøgene på at se standardmodellen som del af en større teori involverer forståelsen af strengteori samt studiet af kvantegravitation. Streng- og superstrengteoriene har i en årrække spillet en stor rolle for højenergi-gruppens arbejde på NBI, og gruppen har ydet væsentlige bidrag til formuleringen af disse teorier. Af nyere udviklinger kan her nævnes studiet af dualitets-symmetrier. I strengteori giver dualitet mulighed for at forbinde tilsyneladende forskellige teorier. Inden for de seneste få år har strengteori gennemgået en rivende udvikling, som i udstrakt grad har sit udgangspunkt i netop disse dualitetsegenskaber. Generisk relaterer dualitet stærk kobling med svag kobling, og påstanden om eksakt dualitet er derfor fra begyndelsen et ikke-perturbativt udsagn. Ideen om en "større" forenende teori, kaldet M-teori, der har de kendte perturbative strengteorier indeholdt i sig i særlige grænser, har i denne sammenhæng vist sig at være utroligt frugtbar og har ført til en næsten eksplosiv aktivitet i feltet. Specielt har en forbløffende ækvivalens mellem M-teori eller, til en vis grænse, 11-dimensional supergravitation med en helt specifik baggrundsmetrik på den ene side og en konform invariant, supersymmetrisk sædvanlig kvantefeltteori på den anden side, ført til en hektisk aktivitet i de sidste par år. Baggrundsmetrikken må indeholde en såkaldt anti de Sitter (AdS) del, og kvantefeltteorien fremkommer mirakuløst på overfladen af dette AdS-rum. Der arbejdes på flere fronter på at forsøge at udvide denne ækvivalens til det ikke-konforme og ikke-supersymmetriske tilfælde. Hvis der kommer et afgørende gennembrud her, har strengteori fået en helt uventet direkte relevans for selve partikelfysikkens standardmodel.

Også inden for det sidste år har strengteori igen virket som katalysator for nye udviklinger inden for standardmodellen og kvantefeltteori generelt. Særligt skal her nævnes den for nyligt fundne begrænsning af den ovennævnte dualitet mellem kvantefeltteori og gravitation, som omfatter gravitationelle bølger. Dette har tilvejebragt et nyt syn på forbindelse og dermed nye muligheder for at teste denne. En anden udvikling er en fascinerende forbindelse mellem supersymmetrisk kvantefelt teori og matrixteori. Gruppen på NBI har været aktivt involveret i begge udviklinger lige fra starten (professorerne J. Ambjørn, H.B. Nielsen, P. Olesen, lektorerne P.H. Damgaard, N.A.J. Obers, langtidsgæster og ph.d.-stipendiater (specialestuderende ikke medregnet) i det forløbne år: N.E.J. Bjerrum-Bohr, N. Drukker, J. Greensite, T. Harmark, R. Janik, J. Jurkiewicz, S. Kawamoto, C.F. Kristjansen, Yu. Makeenko, S. Nakamura, P. Orland, R. Pisarski, S.J. Wheeler, V. Niarchos, F. Sannino, T. Koikawa, D. Dietrich).

3. Eksperimentel partikelfysik

Ideen om, at stoffet kan være opbygget af uforanderlige bestanddele, går tilbage til Demokrit. I dag menes de mest elementære stof-partikler at danne tre familier med hver to kvarker og to leptoner. Hertil kommer kraftfelternes kvanter: fotoner, gluoner, W- og Z-bosonerne, der binder kvarker og leptoner sammen til mere komplicerede systemer.

For at studere elementarpartiklerne i ubundet tilstand kræves der ekstremt høje energienheder, lig dem der var til stede i de første øjeblikke af universets historie.

Det er bekosteligt at etablere sådanne forhold, og i Europa har landene derfor skabt en fælles organisation, CERN, til formålet. Medarbejdere ved Niels Bohr Institutet har siden oprettelsen af CERN deltaget i det internationale samarbejde om eksperimenter i partikelfysik. Gennem disse eksperimenter kan man afprøve teorier for, hvilke elementarpartikler der eksisterer, og hvilke kræfter, der virker mellem dem. En bestemt teori er fundet i så god overensstemmelse med eksperimenter, at den går under navnet "standardmodellen" (se Teoretisk Partikelfysik). En afgørende ingrediens i teorien, den såkaldte Higgs-partikel, er dog endnu ikke blevet observeret eksperimentelt.

Det er et åbent spørgsmål, om man med standardmodellen er nået til enden af stoffets sønderdeling, eller om fremtidige eksperimenter vil afsløre helt nye fænomener. Sandsynligheden taler for det sidste, da standardmodellen mangler en forklaring på, hvorfor de kendte elementarpartikler har deres respektive masser, hvorfor der netop er tre familier, hvorfor alle kræfter synes at konvergere til en fælles styrke ved meget høje temperaturer og hvordan gravitationskraften kan inkluderes i teorien. Det forventes, at svaret på nogle af disse spørgsmål samtidig vil rumme svaret på mysteriet om de enorme mængder af "mørkt stof" i universet.

Niels Bohr Institutet deltager i forberedelserne til den næste generation af eksperimenter ved CERN. Ved at accelerere protoner til meget høje energier i LHC, en ny ring af superledende magneter, er der en god chance for at besvare nogle af de åbne spørgsmål. Det er her nødvendigt at lade intense protonbunder støde sammen 40 millioner gange i sekundet, hvilket giver store udfordringer til det eksperimentelle apparatur og ikke mindst til den elektroniske behandling af apparaturets millionvis af måleenheder. Det er i dette område, at NBI bidrager til udvikling og konstruktion af udstyr og software.

Man har indset, at anstrengelserne for at skaffe tilstrækkeligt med regnekraft til LHC-eksperimenterne kunne føre til nye udviklinger af samme vidtrækkende betydning for samfundet som the World Wide Web. En sådan udvikling er det såkaldte GRID, et globalt netværk af computerressourcer, der tilvejebringer tjenester til forbrugerne på en lignende gennemsigtig måde som elnettet tilvejebringer strøm. Et dansk konsortium med deltagelse af Niels Bohr Institutet er samlet med henblik på at bidrage til den internationale forskning på dette område.

Endvidere deltager man i et eksperiment ved DESY, et stort accelerator-anlæg i Hamburg. Her undersøges reaktioner mellem en proton med høj energi og en atomkerne. De spørgsmål som herved kan besvares, er værdifulde for forståelsen af tung-ioneksperimenterne (se afsnittet om Højenergi Tungionfysik) (professorer J.D. Hansen og J.R. Hansen, lektorer M. Dam, P.H. Hansen og B.S. Nilsson, forskningslektorer R. Murasan, J. Langgaard Nielsen, J. Beck Hansen og A. Wäänänen samt ph.d.-stipendiater A.C. Kraan, T. Kittelmann og R. Mackeprang).

4. Teoretisk Kernefysik

Teoretisk kernefysik søger mod en forståelse af kernestoffet. Ved Niels Bohr Institutet studeres teoretisk de mest forskellige påvirkninger af kernestoffet, som kan opnås med moderne eksperimentel teknik. På den ene yderside

findes specifikke kvantetilstande eksiteret ud fra grundtilstanden og på den anden kernestof under betydelig kompression og voldsom opvarmning. Eksiterede kvantetilstande findes i det indre af store stjerner, voldsomt opvarmet kernestof fandtes i det tidlige univers, og kernestof under kompression forekommer i neutronstjerner.

En aktuell problemstilling i studiet af atomkerners struktur er koblingen mellem termisk eksitation, superfluiditet og rotationsbevægelse i atomkerner. Ved en ret lav temperatur, i forhold til den typiske energiskala i kernefysik, sker en faseovergang fra jævn til diffus rotationsbevægelse. Kvantetilstande i superkolde kondensater og i nanostrukturer indeholder tydelige analogier til kernefysik. Atomkerner indeholder nogle af de mest karakteristiske overgange fra ordnet til meget irregulær bevægelse, og dette ytrer sig i spektre og gamma-henfald af diskrete kvantetilstande.

Ved mellemtemperaturer udviser kernestof en faseovergang fra væske til gas. Mellemtemperaturer opnås ved kollision mellem atomkerner accelereret til cirka 1/5 af lyshastigheden. Selv om atomkernen i termodynamisk sammenhæng er et lille system, er faseovergangen markant, og den fortæller om kompressibilitet og elasticitet af kernestoffet.

Ved meget højt tryk og temperatur mister de enkelte nukleoner deres identitet, og der dannes et quark-gluonplasma, hvori quarkerne bevæger sig frit. Det er den basale teori for de stærke kræfter, QCD der åbner mulighed for eksistensen af quark-gluon plasmaet, men den peger samtidig også tydeligt mod effektive feltteorier, hvor mange af de næsten uoverkommelige mange frihedsgrader fra QCD kan udelades. Symmetrier i feltteorier giver mulighed for eksistensen af forskellige faser af plasmaet, adskilt af karakteristiske faseovergange af første og anden orden. Quark-gluon plasmaet kan skabes ved oprettelse af chiral symmetri, eller ved overgang til en fase med superledning i QCD-farven. Chirale feltteorier beskriver væsentlige træk af quark-gluonplasmaet, men indeholder også nøglen til at forstå kernekræfter ved lav temperatur. Skyrme-teorier beskriver nukleonerne og deres eksitationer, mest eksotisk en eksiteret nukleonlignende partikel med fem quarker mod de sædvanlige tre for nukleoner.

Quark-gluonplasmaet kan opstå kortvarigt i kollisioner af tunge ioner, der er blevet accelereret til relativistiske hastigheder. Mod slutningen af kollisionen bliver quarkerne igen bundet i nukleoner og mesoner, hvis fordeling og korrelationer af energier og retninger kan give fingerpeg om plasmaet blev dannet. En kritisk tolkning af sådanne korrelationer kræver detaljeret teoretisk og eksperimentelt input. Teoretisk kernefysik ved Niels Bohr Institutet er her begunstiget af samarbejde med den lokale eksperimentelle gruppe, som udfører eksperimenter med detektorsystemet BRAHMS ved RHIC-acceleratoren i Brookhaven, USA (M. Diakonov (Nordita), T. Døssing, A.D. Jackson, F. Sannino, J.P. Bondorf (emeritus), adjungerede professorer B.R. Mottelson (Nordita), I.N. Mishustin, langtidsgæster og stipendiater D. Dietrich, E. Kolomeitsov, R. Pisarski, K. Splittorf (Nordita), B. Tomasik, C. Vogt (Nordita), ph.d.-studerende M. Oswald og specialestuderende P. Ipsen).

5. Eksperimentel kernefysik

5.1. Kernestruktur ved høje spin

Den eksperimentelle gruppes kernestrukturforskning base-res hovedsageligt på udnyttelse af de bedste internationale multidetektorsystemer for måling af g-strålingen fra hurtigt

roterende atomkerner produceret ved hjælp af tung-ionacceleratorer i Europa og USA. Sideløbende har gruppen arbejdet med radioaktive ionstråler leveret af acceleratoranlægget SPIRAL ved GANIL i Caen, Frankrig, og brug af den stærkt segmenterede detektor EXOGAM samt REX-ISOLDE-anlægget ved CERN med detektorsystemet MINIBALL.

Eksperimenterne sigter generelt imod en detaljeret identificering og kortlægning af atomkernens kvantetilstande og studiet af kernens enkelt-partikel og kollektive bevægelsesformer, faseovergange og symmetribrud. Af speciel interesse er at identificere særlige kerneegenskaber som f.eks. de aksialsymmetriske, såkaldt hyperdeformerede tilstande med akseforhold på 3:1:1, som er teoretisk forudsagt i begrænsede masse- og spin-områder. En massiv indsats foregår i øjeblikket i Xe-Ba-området, hvor kernerne har den største stabilitet imod fission ved høje spin. Kerner kan også udvikle kollektive former, hvor den aksiale symmetri er brudt. Følgerne af triaxialiteten i et kvantesystem kan herved studeres, og gruppen er dybt engageret i at belyse disse problemstillinger i større detalje efter at have identificeret et område omkring Lu- og Hf-kernerne både teoretisk og eksperimentelt, hvor denne type tilstande findes. Det er lykkedes at påvise den såkaldte "wobbling mode", forudsagt teoretisk af Bohr og Mottelson for mere end 25 år siden, i en række isotoper af Grundstoffet Luthetium. Med forbedret følsomhed er det lykkedes at identificere også "wobbling" med dobbelt phononeksitation.

Gruppen er også engageret i udvikling af en ny type multi-segmenteret detektor, hvor "tracking" af gamma-spredningen i detektoren giver helt nye muligheder. Vi sigter her imod at opnå en nøjagtig positions- og retningsbestemmelse af gammastrålerne og at forbedre effektiviteten i forhold til dagens detektorer med en faktor 2-3. Følsomheden for detektering af svage gamma-kaskader forøges herved flere størrelsesordener. Dette vil åbne mulighed for en komplet kortlægning af kernernes kvantestruktur helt op til energiområdet, hvor kernetilstandene viser kaotisk struktur. Projektet har navnet AGATA og søges realiseret med støtte fra Joint Research Projects under EU's 6. rammeprogram og forventes færdiggjort i 2010. Som et første skridt har de store EU-lande bevilget penge til en testmodul. Tracking detektoren AGATA skaber mulighed for anvendelse inden for astronomi såvel som medicin. Et antal detektor kapsler af Euroball-design blev sendt ud i kosmos med rumfartøjet Integral i 2002.

Udviklingen på accelerator- og detektorområdet har gjort det muligt at studere kerner, som har et meget stort overskud af neutroner i forhold til de stabile kerner. Studiet af disse kerner har speciel betydning, fordi de indgår som mellemprodukter i tilblivelsen af solsystemets grundstoffer ved supernovaeksplosioner. Forekomsten af de såkaldte magiske nucleontal og andre strukturelle fænomener spiller en stor rolle i disse processer. Gruppen har således deltaget i eksperimenter med sigte på at efterprøve de forventede magiske strukturer i kernernes skalmodel (lektorerne G.B. Hagemann, B. Herskind (docent emeritus), G. Sletten, adjungeret professor I. Hamamoto, post.doc. S.W. Ødegård, samt specialestuderende C. Rønn Hansen).

5.2. Højenergitungion-fysik

Kvarer er normalt bundne i "farveløse" partikler, dvs. kvantetallet "farve" er neutraliseret på samme måde, som elektrisk positiv og negativ ladning tilsammen kan give

elektrisk neutrale tilstande. De observerede partikler er således protoner, neutroner, andre baryoner og mesoner. Dette er et karakteristisk træk ved stof under de betingelser, der hersker i universet i dag. Ved meget høje temperaturer og tætheder, svarende til de forhold der fandtes cirka et mikrosekund efter Big Bang, eksisterede disse farveløse partikler ikke. I stedet kunne kvarkerne og gluonerne (den stærke vekselvirknings kvantum) bevæge sig frit omkring i det unge univers. Dette er i hvert fald den nuværende hypotese.

Forsøg med tunge ioner ved ultrarelativistiske energier forventes at kunne genskabe forhold, der ligner tilstandene i dette unge univers. Dog varer en sådan laboratoriefrembragt tilstand kun så lang tid som det tager lyset at rejse fra den ene ende af atomkernen til den anden (nogle få femtometer), og laboratorium "universet" lever blot i ca. 10^{-23} sekund. Instituttets forskergruppe HEHI deltager i sådanne tungionsforsøg, dels ved CERN i Geneve og dels i Brookhaven Laboratoriet uden for New York.

En af gruppens centrale aktiviteter er lige nu knyttet til den nye tung-ions collider RHIC ved Brookhaven Laboratoriet (NY) i USA, hvor man studerer stød mellem tunge ioner med en energi på 200 GeV per nukleonpar. Gruppen er stærkt repræsenteret i BRAHMS, ét af de fire store eksperimenter ved RHIC. Gruppen har til eksperimentet bl.a. bidraget med en stor spektromettermagnet, to segmenterede flyvetidshodoskopier og flere "time projection chambers".

I løbet af året har gruppen deltaget meget aktivt i data-analysen af data fra RHIC, som har leveret d+Au-beams ved 200 GeV pr. nucleon par. Fysikprogrammet sigter på en omhyggelig måling af partikelspektrene fra d+Au og Au+Au-stød. Brahms resultater har i årets løb vakt stor interesse, især resultaterne angående partikelproduktionen i forlæns retning ved høje transversalimpulser. Disse resultater viser sig at være konsistente med en ny model for atomkerner, kaldet Color Glass Condensate, som beskriver en korreleret tilstand af gluoner i atomkerner, der kan ses ved meget høje energier. Hvis denne tolkning viser sig at være korrekt, kan det betyde et gennembrud for den teoretiske beskrivelse af kollisioner mellem partikler bestående af quarks ved høj energi. Gruppen har på vegne af Brahms udarbejdet en oversigtsartikel, der sammen med lignende artikler fra de andre tre eksperimenter ved RHIC tager kritisk stilling til resultaterne fra de første tre års forsøg ved RHIC, i særdeleshed til påvisning af Quark Gluon Plasmatilstanden.

Den anden centrale aktivitet er ved CERN's LHC (Large Hadron Collider) projekt, som forventes startet i 2007, nemlig gruppens deltagelse i ALICE-eksperimentet, hvor man også primært vil studere ultrarelativistiske tungionsstød ved ca. 30 gange højere energi end ved RHIC. Gruppen bidrager med og står for et siliconeteleskop, der måler partikel-multipliciteten i forlæns retning samt i laser-kalibreringssystemet for den store TPC. En deltager i gruppen er projektleder for "forward detectors" (JJG) og en er medlem af "management board" (HB) (professorer J.J. Gaardhøje, O. Hansen (emeritus), lektorer I. Bearden, H. Bøggild, B. Svane Nielsen, Forskningsassistent D. Ouerdane, C.E. Jørgensen (ph.d. 17.9.) samt ph.d.-studerende Chr. H. Christensen, C. Ristea og T.M. Larsen, specialestuderende H. Dahlsgaard, F. Haglund, S. Voss Nielsen og P. Jespersen.).

5.3. Komplekse systemers fysik og biofysik

Komplekse systemer repræsenterer et bredt spektrum af forskningsområder, som har været i stærk udvikling i det sidste årti. Med udgangspunkt i hele viften af traditionelle

specialiteter på NBI/Nordita: Kernefysik, statistisk mekanik, faststoffysik, højenergifysik og astrofysik) er der vokset et nyt område frem, hvis fælles tråd er den kompleksitet, som findes i så godt som alle naturens fænomener, fra fysik over biologi til økonomi og sociologi. Det er især ulineariteten af de fundamentale dynamiske love, der er i stand til at fremkalde strukturer med meget kompleks geometri (bl.a. såkaldte fraktaler) og meget irregulær bevægelse (kaos). På trods af, at dynamikken er helt deterministisk, bevirker ulineariteten, at den præcise tidsudvikling bliver uforudsigelig. Et andet fællestræk ved dette område er brugen af computerek eksperimenter; det er i høj grad den intuition, som opnås gennem vekselvirkningen med computere, som gør det muligt at angribe disse vanskelige klassiske problemer.

Indsatsen på dette område er vokset frem gennem de sidste tyve år og er stadig under stærk udvikling. Den blev i 1993 styrket betydeligt gennem skabelsen af "Center for Chaos and Turbulence Studies (CATS)" finansieret af Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd. I slutningen af 2001 besluttede gruppen at organisere sig i en ny struktur, kaldet "Complexity Lab" og modtog ved afslutningen af året en tre-årig rammebevilling fra Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd til drift af denne aktivitet. Denne rammebevilling er ultimo 2004 blevet fornyet for endnu en tre-års periode. Complexity Lab indeholder fire forsknings-søjler: Selvorganiseret kompleksitet, biokompleksitet, fluid kompleksitet og statistisk kompleksitet. Det stærke samarbejde, der allerede foregår på tværs af disse delområder og i større skala på tværs af institutioner, vil blive yderligere udbygget i både teoretisk og eksperimentel retning.

Den oprindelige forskningsindsats var koncentreret om kaotisk bevægelse i små systemer. Gruppen har været stærkt medvirkende til, at dette område er blevet næsten fuldstændig kortlagt gennem de sidste tyve år. Vi har i dag en fin forståelse af, hvordan kaos opstår, hvorledes det karakteriseres og med hvilke metoder, det kan kontrolleres. For kaos i systemer med mange frihedsgrader, for eksempel hydrodynamisk turbulens, er situationen helt anderledes. Vi har kun en begrænset teoretisk forståelse og ved end ikke, hvordan turbulens bedst kan karakteriseres. Det er et spændende område, og der foregår i dag en bred indsats, der dækker numeriske eksperimenter med gitre af kobledede afbildninger, cellulære automater og simulering af hydrodynamisk turbulens. Fremskridt på disse områder er vanskelige, men vil kunne anvendes på mange praktiske fænomener, hvor både kaotisk bevægelse og rumlig uorden spiller en rolle.

Man kan specielt fremhæve undersøgelser af "intermittens" i turbulent bevægelse (en slags stødvis opførsel) baseret på såkaldte skalm modeller. Disse har vist, at fænomenerne kan findes i selv meget simple modeller. Endvidere er der sket fremskridt i forståelsen af turbulens i periodiske, kemiske reaktioner. Det er lykkedes at få overblik over de instabiliteter, der forårsager den turbulente dynamik og de bundne hvirvel- (eller spiralbølge-) tilstande, der kan dannes undervejs. Endelig kan man nævne en ny gruppe af dynamiske modeller for fraktal vækst og frontdynamik i fysiske og biologiske systemer. Udviklingen inden for "kvantekaos" har i de senere år været præget af, at man nu, både eksperimentelt og teoretisk, kan studere højt exciterede og meget righoldige spektra, for eksempel af brintatomer i et ydre magnetfelt. Her er gruppen kendt for at have udviklet en meget effektiv og udbredt teknik, hvorved

systemets egenskaber kan beskrives ved hjælp af et lille antal ustabile periodiske baner fra det tilsvarende klassiske (Newtonske) system.

På det eksperimentelle område arbejdes inden for rørstrømning, frie overflader (hydrauliske spring), laminare hvirvler, Faradaybølger, sandriller, sonoluminescens, granulær strømning, akustiske resonanser (med forbindelse til kvantekaos). Gruppen har i øvrigt gennem de senere år sat set mere og mere aktivt på eksperimentelle studier af biologiske systemers fysik. Aktiviteten bliver suppleret af en teoretisk indsats inden for beskrivelsen af termodynamiske processer for proteinfoldning. Teoretiske studier indenfor motor-proteiner, genetiske netværk og bakteriofagers molekylær kemi ledes i dag af Kim Sneppen, som i 2003 blev udnævnt til forskningsprofessor ved Nordita. Gruppen har tæt samarbejde med molekylærbiologer, medicinere og kemikere og afholder ugentlige tværvideenskabelige gruppe-møder.

I slutningen af 1998 blev to unge forskere, Kirstine Berg-Sørensen og Lene Oddershede, tildelt en bevilling fra Freja-programmet. Målet er at udvikle en såkaldt optisk pincet til at studere, kontrollere og manipulere de mindste biologiske molekyler. Denne form for pincet udgør et særdeles avanceret værktøj til en videre forståelse af fysiske processer i biologien. Deres aktivitet bliver fra 2003 finansieret i endnu tre år gennem et Carlsbergstipendium, og Lene Oddershede er i 2003 blevet permanent ansat som lektor ved NBI. Ydermere blev Thomas Heimburg i 2003 ansat som lektor ved NBI indenfor eksperimentel biofysik, specielt undersøgelser af membraners fysiske og termodynamiske egenskaber. Gruppen indenfor biologisk fysik var i 2002 med-initiativtager til dannelsen af en forskerskole i "Biological Physics" i samarbejde med Risø Laboratoriet, MEMPHYS på Danmarks Tekniske Universitet, Den Kongelige Veterinær- og Landbohøjskole og August Krogh Institutet på KU. Forskerskolen startede i 2003 og er sponsoreret af Forskeruddannelseskontoret. Den danner en "paraply" over alle ph.d.-studerende inden for områder i biologisk fysik i hele Ørestadsområdet; således er der tæt samarbejde med fysikafdelingen på Lunds Universitet.

For yderligere at styrke den nationale indsats i biofysik har Villum Kann Rasmussen Fonden bevilget 25 millioner kroner over en femårig periode. Under ledelse af Mogens Høgh Jensen er der nu dannet et nyt center, BioNet, for teoretisk og eksperimentel grundforskning i biofysik. Centeret er bygget op omkring tre "hubs", Niels Bohr Institutet, MEMPHYS ved Odense Universitet og Proteingruppen ved Ålborg Universitet.

Et andet meget aktivt område inden for komplekse systemers fysik er studiet af selv-organiserende kritiske fænomener (også kaldet "SOC"). Dette felt blev etableret af (nu afdøde) Per Bak for cirka 15 år siden og har siden da gennemgået en rivende udvikling verden over. Hovedideen bag selv-organiserende kritiske fænomener er, at ikke-lineære dynamiske systemer med både tidlige og rumlige frihedsgrader udvikler sig hen imod et kritisk punkt, alene bestemt ved de underliggende dynamiske processer. Når systemet nærmer sig det kritiske punkt, vil rumlige og tidlige korrelationer bygges op, og på det kritiske punkt vil der være potens-lovkorrelationer i både tid og rum. Denne opførsel er nu eksperimentelt observeret i en mængde systemer, for eksempel sandbunker, superledningsdynamik, væskedynamik, etc. I de seneste år har gruppen udvidet sin aktivitet til at omhandle biologiske systemer, såsom im-

munsystemet og finansielle systemer, herunder aktiehandel og -priser. Ud fra computersimuleringer af de dynamiske ligninger observeres igen en kritisk opførsel, hvilket kan have afgørende betydning for såvel det medicinske som det finansielle område.

Gruppen deltager i et "Mobility"-netværk inden for EU kaldet "Mixing and stirring". I hvert netværk deltager cirka ti andre tilsvarende grupper i Europa. Desuden er gruppen (ved Kim Sneppen og M. Høgh Jensen) trådt ind i et EU-projekt med titlen "Evergrow".

De mange gæster, som besøger gruppen, har sammen med den store og aktive studentergruppe bidraget til at skabe et stimulerende og dynamisk miljø. En stor del af forskningen i disse nye retninger har været muliggjort gennem generøs støtte fra private fonde og industri (professor M. Høgh Jensen, lektorer C. Ellegaard (emeritus), T. Heimburg, B. Lautrup, M. Levinsen, L. Oddershede, K. Sneppen (pt. Nordita), S. Steenstrup, adjungerede T. Bohr, P. Cvitanovic, adjunkt/lektor K. Berg Sørensen, post.doc.s. J. Ferkinhoff-Borg, S. Krishna, ph.d.-studerende J. Bock Axelsen, J. Seidelin Dam, J. Donsmark, J. Kisbye Dreyer, P.M. Hansen, T.M. Hansen, S. Hørlück, K. Klemm, I. Markarov, J. Mathiesen, V. Oliynik, M. Rossvall, H. Seeger, A. Trusina, andre: J. Hertz (Nordita), P. Minnhagen (Nordita).

Center for Kvantoptik (QUANTOP-NBI)

2004 er andet år for afdelingen af Danmarks Grundforskningsfonds Center for Kvantoptik ved Niels Bohr Institutet. I løbet af 2004 har QUANTOP-NBI fortsat forskningen inden for feltet Kvantinformation. Et af årets højdepunkter var den første eksperimentelle eftervisning af atomar kvantehukommelse for lys. En ukendt kvantetilstand af lys blev gemt i et atomarensemble, som udgjorde hukommelsenheden. Tilstanden var gemt i 4 millisekunder, hvilket er meget lang tid efter kvantestandarder. Resultatet blev publiceret i tidsskriftet Nature og tiltrak sig megen opmærksomhed fra det videnskabelige samfund såvel som i medierne. Resultatet blev således omtalt i adskillige større danske aviser. Kvantehukommelse er en erstatning for klassisk hukommelse og er nødvendig i fremtidens kvante-computere og -netværk. En af de vigtigste anvendelser af den er til kvantekommunikation over store afstande.

I samarbejde med QUANTOP-Århus og kollegaer fra Max Planck Institutet er der fremsat nye måder at frembringe sammenfiltrede tilstande af lys og atomer. Der er også udviklet teori for den kvantemekaniske vekselvirkning mellem lys og atomer, som inkluderer realistiske diffraktionseffekter.

Der er startet et nyt projekt, hvis mål er at frembringe en enkelt fotonpuls, som er kompatibel med den atomare hukommelse. Konstruktionen af et Rubidium Bose-Einstein kondensat (BEC) er fortsat i de nye laboratorier med det formål at bruge BEC dels til kvantehukommelse og dels til at frembringe "spin-squeezed" tilstande. Projektet om forbedring af kvantegrænsen for atomare ure har nået en milepæl: Kolde atomer er blevet fanget i en dipolfælde. Herefter skal der udføres interferometriske, ikke destruktive målinger på atomerne, hvilket er det vigtigste skridt mod "spin-squeezing".

I 2004 var QUANTOP i samarbejde med Nordita vært for "Niels Bohr Summer Institute on Quantum Optics". Over 20 førende forskere fra hele verden holdt forelæsninger for mere end 40 internationale studerende og unge forskere. I september 2004 fik Kvantoptik ved Niels Bohr Institutet fornyet styrke med ansættelsen af lektor Anders Sørensen. Hans forskningsområde er teoretisk kvanteinformation med atomer og faststof. I 2004 fik to unge forskere ved QUANTOP-NBI tildelt velansete priser – Aska Dolinska fik et stipendium fra Danmarks Forskningsuddannelsesråd og Brian Julsgaard fik tildelt Allan Machintosh Travel Legacy for Outstanding Research in Natural Sciences samt Aarhus University Research Foundation Prize (professor, direktør for Quantop, NBI: E.S. Polzik, lektorer A. Sørensen, J.H. Müller, post.doc.s. C. Alzar, B. Julsgaard, C. Hettich, ph.d.-studerende P. Petrov, J. Sherson, A. Hilliard, A. Dolinska, D. Oblak, specialestuderende J.S. Neergaard-Nielsen, C. Olausson, R. Ollson).

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere

I år 2004 har 38 udenlandske gæsteforskere, heraf ni udenlandske ph.d.-studerende, opholdt sig ved Niels Bohr Institutet i længere perioder (over tre måneder). Gæsteforskerne kommer fra følgende lande: Australien 1, Bulgarien 1, England 2, Holland 1, Indien 1, Iran 1, Israel 1, Italien 2, Japan 3, Frankrig 2, New Zealand 1, Norge 1, Polen 1, Rumænien 4, Rusland 1, Slovakiet 1, Schweiz 1, Taiwan 1, Tjekkiet 1, Tyskland 7, USA 2, Østrig 1, Ukraine 1. Derudover har afdelingen i 2004 haft 117 udenlandske gæsteforskere på kortere ophold (i max. tre mdr.) og i forbindelse med Nuclear Theory Workshop on Compressed Baryonic Matter 9.1.2004 (seks deltagere udefra), Atlas TRT Workshop 10.-16.5.2004 (37 deltagere udefra), Nordic LHC Workshop 9/Nordugrid Workshop 7 16.-18.6. 2004 (41 deltagere udefra), Niels Bohr Summer Institute, Quantum Optics 9.-27.8.2004 (60 deltagere udefra) (formand Jan Ambjørn).

Niels Bohr Arkivet

Niels Bohr Arkivet blev oprettet den 7.10.1985. Det er en tilskudsberettiget selvejende institution under Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling i tilknytning til Niels Bohr Institutet og KU.

Arkivets mange historiske samlinger omfatter bl.a. Niels Bohrs videnskabelige, private og administrative korrespondance, Bohrs manuskripter, arkivalier fra nogle af Bohrs nærmeste medarbejdere, samt video-, film- og lydbåndoptagelser med og om Bohr. Efterhånden som samlingerne bliver ordnet og registreret (med støtte fra danske og udenlandske fonde, senest en treårig bevilling fra Videnskabsministeriets Tipsmidler), bliver de relevante oplysninger lagt ud på arkivets hjemmeside, www.nba.nbi.dk, hvor man også kan se arkivets store fotosamling. Bøgerne i arkivets unikke videnskabshistoriske bogsamling kan ikke hjemlânes, men kan læses i arkivets bibliotek.

Arkivet modtager gæsteforskere fra ind- og udland, ar-

rangerer åbne seminarer i videnskabshistorie og fungerer desuden som formidler af naturvidenskab og videnskabshistorie for gymnasieklasser. De to sidste bind (11 og 12) af Niels Bohrs samlede værker, der vil dokumentere Bohrs politiske og samfundsmæssige aktiviteter, forventes udgivet i 2005 (forstander: Finn Aaserud).

Ørsted Laboratoriet

Forskningsvirksomhed

1. Nanofysik

Nanofysikgruppen arbejder med nanopartikler, kulstofnanorør, III-V halvleder-baserede mesoskopiske strukturer, spinbaseret elektronik og mesoskopiske superledere. III-V Nanolab, drevet af NBIfAFG og COM Centret på DTU, er centreret omkring et molekylstrålepitaksi-anlæg, der tillader at opbygge énkrySTALLINSKE lag af skiftevis GaAs og GaAlAs. Der rådes over et dampfase-epitaksianlæg til dyrkning af kulstofnanorør. Et scanning-elektronmikroskop tillader elektronstrålelitografi ned til 50 nm linjebredde. Transmissionselektronmikroskopi udføres bl.a. på det nye 300 kV FEG-transmissionselektronmikroskop på Risø. Der foretages målinger ved lave temperaturer (20 mK) og høje magnetfelter (13 T) samt med et atomic force-mikroskop. Nanofysikgruppen er deltager i Københavns Universitets Nano-Science Center (NSC) med T. Bjørnholm (kemi) som centerleder og P.E. Lindelof (fysik) som vice-centerleder.

Forskningsaktiviteterne i NSC som helhed beskrives i et særligt årbogsafsnit.

1.1. Nanorør og -tråde

Nanorør er cylindriske kulstof-molekyler med diametre omkring en nanometer men længder op mod en millimeter. I gruppen har vi faciliteter til at fremstille individuelle nanorør på et substrat ved katalytisk udfældning af kulstof fra metan. Elektronstråle-litografi benyttes til at kontakte nanorørene med nanoskala metal-elektroder, hvorved deres elektriske egenskaber kan studeres. Elektrontransporten i rørene er en-dimensionel og ved lave temperaturer domineres den af enkelt-elektronfænomener, elektron-elektronvekselvirkninger, samt spin-effekter, som kan studeres ved at påtrykke et eksternt magnetfelt eller koble nanorørene til ferromagnetiske elektroder. Disse elementer indgår i flere af gruppens projekter, som bl.a. foregår i forbindelse med EU-programmer omhandlende kvanteinformation (ULTRA-1D mfl.) og nano-elektromekanik (CANEL). I det seneste år er to nye skanning probe mikroskoper desuden blevet taget i anvendelse til studier og manipulation af nanorør på overflader. Gruppen har fortsat sin indsats for at fremstille hybrid-komponenter baseret på nanorør indlejret epitaksielt i halvlederstrukturer. Dette åbner muligheder for at fabrikere meget små kredsløb, der kombinerer halvleder-heterostrukturer af høj kvalitet med de interessante elektriske egenskaber af kulstofnanorør, og gruppens opfindelse er under patentering. Der studeres desuden andre hybridstrukturer, hvor nanorør kobles til C60 fulleren-molekyler. Raman spektroskopi er blevet anvendt til karakterisering af geometri og bånd-struktur af individuelle nanorør,

bl.a. i samarbejde med Molekylærbiologisk Institut vedr. identifikation af proteiner, som selektivt kan opløse nanorør. Et Molecular Vapour Phase Epitaxy (MOVPE) system, som er blevet doneret til gruppen af Giga/Intel, er under installation og vil i fremtiden blive anvendt til dyrkning af nye typer nanotråde af halvleder-materialer, fx silicium (P.E. Lindelof, J. Nygård, C.B. Sørensen, N. Payami, I. Jensen, C. Mortensen, A. Jensen, K. Grove-Rasmussen, J.R. Hauptmann, H.I. Jørgensen og T. Sand Jespersen).

1.2. Kvantefysik med elektron-spin og fotoner

Grundlæggende principper for kvantefysikken som superposition af tilstande, sammenfiltring (entanglement) af tilstande, teleportation og ubestemthedsrelationer har over de sidste 10 år vist sig at have vidtrækkende perspektiver for informationsteknologien. Det drejer sig om radikalt nye udformninger af ultrahurtige (kvante-)computere og helt sikker overførsel af information baseret på polariserede enkeltfotoner (kvantekryptografi). Vi har arbejdet med udvikling af en enkeltfoton-kilde efter helt nye principper (EU-projekterne SAWPHOTON og SECOQC). Vi har fremstillet en lateral p-i-n diode i en GaAs-kvantebrønd. Vi har også været i stand til med en præcision på 1:10.000 at synkronisere en strøm af elektroner $I = ef$ ved hjælp af en GHz-overfladeakustisk bølge med frekvensen f , hvor hver bølgedal i den overfladeakustiske bølge har fanget blot en enkelt elektron. Der arbejdes på at kombinere de to nanoteknologiske komponenter til én, hvor elektronerne enkeltvis injiceres i p-i-n dioden og ved rekombination giver anledning til enkelte fotoner med hyppigheder i GHz-området. Dette højteknologiske udviklingsarbejde har givet anledning til et væld af andre fænomener af betydning for halvlederfotonik. Inden for kvantecomputerteknologien har vi arbejdet på en større grad af kontrol af transport af elektronspin i halvledere helt ned til en mulig kontrol af enkelte elektronspin med et magnetisk moment på blot én Bohr-magneton. Arbejdet har omfattet undersøgelser af injektion af polariserede elektronspin fra en magnetisk halvleder (GaMnAs) ind i en kvantebrønd og undersøgelser af Zeemanopsplitning af spintilstandene i en kvantedot i et magnetfelt. Ved at studere Coulomb-blokade konduktans i en halvlederkvantedot versus en gatespænding og en source-drain bias kan vi lokalisere et enkelt elektronspin i en halvlederkvantedot. Vi har sammen med NTT, Japan, arbejdet på at udføre elektronspinresonansmålinger på en enkelt elektron i en kvantedot. Som ventet har dette været vanskeligt, og indtil nu er det heller aldrig blevet observeret (P.E. Lindelof, J. Nygård, F. Berg Rasmussen, K. Gloos, J. Sadowski, C.B. Sørensen, N. Payami, I. Jensen, C. Mortensen, A. Jensen, M. Aagesen, S. Erfurt Andresen, K. Grove-Rasmussen, H.I. Jørgensen, B. Skov Sørensen, M. Utoko og P. Utoko).

1.3. Elektronmikroskopi af nanopartikler

Elektronmikroskopiske undersøgelser af nanokrystaller af bly i aluminium er fortsat. Der er specielt blevet lagt vægt på undersøgelser af Brownske bevægelser af smeltede blykrystaller studeret ved *in situ* elektronmikroskopi ved temperaturer omkring 350-450 °C. Blykrystallernes bevægelser følges på video og analyseres ved digitalisering af de enkelte videobilleder. Krystallernes bevægelsesmønstre kan analyseres ved brug af Einsteins diffusionsteori sammenkoblet sammen med Smulochowskis analyse af random walk i et harmonisk potential. Herved er det muligt at

bestemme diffusionskoefficienten for de enkelte nanokrystaller. Når større nanokrystaller af bly og blylegeringer i aluminium smelter eller størkner, forårsager rumfangsændringen, at der spontant opstår spændinger i aluminiummatrix. Spændingerne, der kan observeres direkte i elektronmikroskopet, aftager som funktion af tiden, og ud fra tids- og temperaturanalyser kan det konkluderes, at det skyldes en forøget vakanceaktivitet i aluminiumgitteret i nærheden af inklusionerne (E. Johnson, S. Steenstrup og M.T. Levinson i samarbejde med S. Prokofjev og V. Zhilin, Russian Academy of Sciences, og U. Dahmen, L. Zhang og T. Radetic, NCEM, Lawrence Berkeley National Laboratory).

Mikrostrukturen af kobber-koboltmetallegeringer, der er størknet under kontrollerede omstændigheder, undersøges ved elektronmikroskopi og lysmikroskopi. Ved meget langsom størkning er der mulighed for, at metalvæsken afblandes i to væskefaser med forskellig sammensætning. Dette kan specielt ske, når væskeidråber holdes svævende i et magnetfelt, så de ikke har fysisk kontakt med en digel. Projektet er et led i et ESA-program, hvor størkningseksperimenterne, der udføres ved Deutsches Zentrum für Luft- und Raumfahrt i Köln, skal bane vejen for fremtidige eksperimenter på Den Internationale Rumstation (E. Johnson i samarbejde med N. Pryds, Risø, I. Egly, DLR, Köln, L. Battezzati og S. Curiotti, University of Turin, og D. Chatain, CRMCN-CNRS, Marseille).

1.4. Faste stoffer og nanokrystaller ved høje tryk

Af undersøgelser i 2004 kan nævnes studiet af L-alanine, én af de 20 aminosyrer, der tjener som byggesten for proteiner. Stoffet har en orthorhombisk struktur og udviser en faseomdannelse ved ca. 20 kbar. For actiniden ThO_2 , et stof uden 5f-elektroner, har vi gennemført nye eksperimentelle og teoretiske undersøgelser for at bestemme tilstandsligningen med større nøjagtighed end før. Trykinducerede transformationer har været undersøgt i $\text{Sc}_2(\text{MoO}_4)_3$, et materiale med en negativ termisk ekspansion. Krystallen har en reversibel transformation til en amorf fase, hvis trykket er under 51 kbar, men er irreversibel for et højere tryk (J. Staun Olsen i samarbejde med J.-E. Jørgensen, L. Gerward og A. Waskowska).

1.5. Teoretisk mesoskopi og nanofysik

En del af teorigruppen ved Ørsted Laboratoriet er stærkt involveret i forskning inden for kvantetransport i nanosystemer, såsom molekylære transistorer og andre "mesoskopiske" systemer. Denne aktivitet er en del af Nano-Science Centrets forskning. Vi samarbejder derudover med flere europæiske grupper, bl.a. i forbindelse med EU-projekter, samt grupper i USA.

Vi har i 2004 især fokuseret på forståelsen af to vigtige grænsetilfælde for elektrontransport i sådanne systemer. Det første tilfælde er karakteriseret ved en diskret overførelse af elektroner, dvs. at det pågældende system, f.eks. et molekyle, er i svag elektrisk kontakt med omgivelserne. Det andet tilfælde er derimod karakteriseret ved stærk elektronisk kontakt, således at den fysiske beskrivelse må tage udgangspunkt i en kvantemekanisk beskrivelse af elektronbølgerne. Disse to områder er begrebsmæssigt meget forskellige, og et af de centrale emner inden for den teoretiske forskning er at etablere en bedre forståelse af, hvorledes de kan samles under et. De to nævnte fysiske tilfælde indeholder desuden hver sine uafklarede spørgsmål. Sammenfattende kan det opsummeres på følgende

måde: Når man forbinder et nanosystem med makroskopiske systemer, som f.eks. til to elektroder, er der visse egenskaber, der er bestemt af nanosystemet selv, mens der er andre egenskaber, der bliver så kraftigt modificerede af koblingen, at det er nødvendigt at finde nye måder, som forener den mikroskopiske og makroskopiske beskrivelse af systemet. Det kan forventes, at mange problemstillinger af denne karakter vil dukke op i de næste år i takt med, at de eksperimentelle nanoelektroniske teknikker udvikles og modnes. I forbindelse med vores konkrete samarbejde med eksperimentelle grupper både inden for Nano-Science Centeret og udenfor (Delft, Holland; Chalmers, Sverige; Cornell, USA) har vi udført konkrete udregninger. Især har vi beskæftiget os med koblingen mellem det elektroniske system og de mekaniske bevægelser af nanosystemer. I visse tilfælde er det nødvendigt at beskrive begge frihedsgrader kvantemekanisk, mens det i andre tilfælde er tilstrækkeligt med en klassisk fysisk beskrivelse af en af de to komponenter (K. Flensberg, G.A. Kaat, P. Hedegård, A.M. Lund, T. Novotny, J. Paaske, J.N. Pedersen, A. Rossini, M. Stilling, K. Stokbro).

2. Magnetismeteor: Orbitale effekter i praseodymiumoxyd-krystaller

Nye neutron- og røntgenspredningsmålinger har vist, at de magnetiske vekselvirkninger i PrO_2 -krystaller er kraftigt influeret af momenternes orbitale frihedsgrader. Systemet udviser en "Jahn-Teller"-overgang ved ca. 120 K. Under denne temperatur ændrer oxygen-atomerne deres positioner. Forskydningsmønstret er kompliceret, atomerne forskydes op og ned langs to på hinanden vinkelrette retninger. De statiske deformationer ved lave temperaturer er af den rekordagtige størrelse 3%, hvilket betyder, at ulineære og dynamiske effekter bliver vigtige. De magnetiske momenter knyttet til praseodymium-ionerne ordner antiferromagnetisk ved ca. 13.5 K, og den antiferromagnetiske struktur er i betydelig grad påvirket af forskydningerne i oxygen-ionernes positioner. Modelberegninger har vist sig i stand til at kunne give en entydig bestemmelse af, hvor oxygen-ionerne placerer sig i Jahn-Tellerfasen, og de forklarer også de basale sider af den observerede antiferromagnetiske orden, men der er en række uafklarede fænomener, som kræver at blive undersøgt nærmere, både eksperimentelt og teoretisk (J. Jensen i samarbejde med A.T. Boothroyd og C.H. Webster, Clarendon Laboratory, Oxford).

3. Høj- T_c superledning

Årets arbejde med den teoretiske forståelse af høj- T_c cupraterne har været fokuseret på konsekvenserne af den spontane dannelse af en inhomogen elektronstruktur. Disse materialer er i lighed med andre i klassen af såkaldt "stærkt korrelerede elektron systemer" karakteriseret ved et sammenbrud af standardmodellen for metaller, hvori elektronerne danner en homogen Fermivæske. Vi har udviklet en ny middelfeltteori, hvor både antiferromagnetiske og superledende ordensparametre indgår. Der er fundet løsninger, som beskriver den eksperimentelt observerede "stribestruktur". Detaljerede beregninger for både enkelt-elektronprober (Fotoemission, Scanning Tunnel Mikroskopi) og kollektive prober (Neutron spredning, NMR) har vist gode resultater, der yderligere giver tillid til det fysiske billede, som har været vort udgangspunkt (B.M. Andersen og P. Hedegård).

4. Endelig-tids-termodynamik og optimering

En stor del af oxygenfrigivelsen fra blod til væv foregår fra arteriolerne. Der har gennem mange år været modstridende opfattelser af transportmekanismen for dette molekylære oxygen. Baseret på nye eksperimenter vises, at transporten gennem arteriolevæggen udmærket kan foregå ved almindelig passiv diffusion, ingen mere komplicerede processer er nødige. Den videre transport gennem det tilstødende væv kræver derimod mere aktive mekanismer som f.eks. pulserende væske og diffusion i porøse medier. Der er afstukket grænser for disse bidrag (B. Andresen i samarbejde med S. Bertuglia, P. Salamon, C. Essex, K.H. Hoffmann).

5. Mars/Mössbauer-gruppen

Den første af NASA's "Mars Exploration Rovers", Spirit, landede i Gusev-krateret på Mars og den anden, Opportunity, på Meridiani-sletten hhv. den 4.1. og 25.1.2004. Eksperimenter på overfladen af Mars, udført med instrumenter på disse rovere, har dannet rammen om Mars/Mössbauer-gruppens arbejde gennem år 2004.

De danske magneteksperimenter har givet flere overraskende resultater. Et af eksperimenterne har vist, at (næsten) alle de luftbårne støvpartikler er magnetiske. Videre har undersøgelserne vist, at de magnetiske støvpartikler er sammensatte. Endelig er det lykkedes at vise, at det luftbårne støv på Mars er magnetisk, fordi det indeholder krystallitter af mineralet magnetit (Fe_3O_4) i så godt som hver eneste støvpartikel. Se i øvrigt årsrapporten under Center for Planetforskning. I skrivende stund arbejdes endnu med eksperimenterne på de to rovere, så resultaterne strømmer stadig ind (se <http://marsrovers.jpl.nasa.gov>). Resultater fra de første tre måneders aktiviteter på Mars er publiceret i to særnumre af tidsskriftet "Science", 6.8. og 3.12. 2004 (P. Bertelsen, C.S. Binau, W. Goetz, J.M. Knudsen, M.B. Madsen, M. Olsen i samarbejde med Jet Propulsion Laboratory, Department of Astronomy, Cornell University, US Geological Survey, Flagstaff, Johannes Gutenberg Universitat, Mainz, Lunar and Planetary Laboratory, University of Arizona samt ISA og Afdelingen for Geomorfologi, begge Aarhus Universitet og Kemisk Institut, Den Kongelige Veterinar- og Landbohojsskole).

6. Atom-, molekyl- og optisk fysik

6.1. Studier af kolde og ultrakolde atomer

Kolde natrium- og magnesiumatomer fanges i atomfalder ved hjalp af nye kvanteoptiske metoder. Magnesiumatomet har en sarlig simpel energiniveau-struktur, der muliggør en detaljeret sammenligning mellem teori og eksperiment. Eksperimenterne har varet fokuseret pa kolde magnesiumatomers dynamik og en videreudvikling af en optisk frekvensstandard (atomur). Den optiske standard er baseret pa den frekvensnevre interkombinationslinje i magnesium. Studier af kolde magnesiumatomers dynamik stottes af teoretiske modeller baseret pa Fokker-Planckligningen. Lignende studier er ogsa udført med natriumatomer, men her forventes den teoretiske model at vare for simpel, idet den ikke medtager natrium-atomets multi-energiniveau-struktur samt subdoppler kolemekanismer. En ny serie af eksperimenter undersøger koharenssegenskaber af magnesiumatomer ved to-fotonexcitationer fra resonansovergangene ved 285 nm (IS0-1P1) og 880 nm (1P1-1D2).

En ny eksperimentel opstilling er konstrueret med henblik pa at opna Bose-Einsteinkondensation i natrium

(BEC). Opstillingen bestar bl.a. af en natriumkilde, der frembringer en strale af termiske natriumatomer. Atomerne nedbremses i en "Zeeman slower" og overføres derefter til en magneto-optisk fælde. Til sidst overføres atomerne til en magnetisk fælde. Her koles atomerne yderligere ved brug af radiofrekvens-fordampningskoling. Denne sidste del er nu ved at blive testet, som det sidste skridt mod BEC i natrium (J.W. Thomsen, C.V. Nielsen, N. Malossi, O. Vainio, L.B. Jacobsen, T. Lund-Hansen, J. Lyngsø, J. Hald, DFM, J. Henningsen, DFM).

6.2. Dipol-polarisation af et koharent exciteret Starkmangefold

Dipol-polarisationen for et koharent exciteret Starkmangefold studeres i det simpleste $n = 2$ -tilfælde. $2s$ - $2p$ -udartningen i det rene Coulombpotentiale giver anledning til observable, som definerer storrelsen og retningen af elektron-skyens polarisation. Samtidig ionisation og excitation af He-ionen ved elektronbeskydning er analyseret som eksempel (N. Andersen og K. Bartschat, Drake University).

6.3. Teori for ultrakolde atomer

Der er foretaget teoretiske beregninger af antallet af neutrale atomer, der kan bindes til en ladet ion i et Bose-Einsteinkondensat. I den fortyndede grense er det vist ved termodynamiske argumenter, at antallet er bestemt af forholdet mellem spredningslengderne for atom-ion og atom-atom-kollisioner. Ved hojere tatheder er antallet fundet ud fra losninger til den ulineære Gross-Pitaevskii-ligning. For en to-komponent-Fermigas, der bestar af ultrakolde lithium-6-atomer i en fælde, er frekvensen og dampningen af dens kollektive svingninger beregnet og sammenlignet med igangvarende eksperimenter (P. Massignan, G.M. Bruun og H. Smith i samarbejde med C.J. Pethick).

Direktør Nils O. Andersen

Forbrug

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	67,5	34,0	101,5
DVIP	0,3	1,0	1,3
STIP	16,4	16,3	32,7
TAP	76,4	5,3	81,7
arsverk i alt	160,5	56,7	217,2
Løn	73.197,0	23.276,0	96.473,0
Frikøb	-2.477,0	1.890,0	-587,0
Øvrige drift	7.590,0	31.761,0	39.351,0
Anskaffelser	5.755,0	7.487,0	13.242,0
<i>Bruttototal t.kr.</i>	<i>84.065,0</i>	<i>64.413,0</i>	<i>148.479,0</i>

Stab

Astromisk Observatorium i Kobenhavn

VIP Internt finansieret

Andersen, Johannes; lektor.

Clausen, Jens Viggo Dalsgaard; lektor.

Einicke, Ole Henrik; lektor.

Fynbo, Johan Peter Uldall; lektor.

Helmer, Leif August Nicolai; lektor.
 Helt, Bodil Elisabeth; lektor.
 Hjorth, Jens; professor.
 Jørgensen, Henning Elo; professor.
 Jørgensen, Uffe Graae; lektor.
 Knude, Jens Kirkeskov; lektor.
 Nordlund, Per-Åke; professor.
 Rasmussen, Per Kjærgaard; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Bigot, Lionel Pascal; adjunkt.
 Dorch, Søren Bertil Fabricius; adjunkt.
 Galsgaard, Klaus; lektor.
 Grundahl, Frank; lektor.
 Jensen, Brian Lindgren; forskningsass.
 Kjær, Karina Edna Herum; forskningsass.
 Michelsen, René; forskningsass.
 Olsen, Lisbeth Fogh; adjunkt.
 Pedersen, Kristian; lektor.
 Rasmussen, Jesper; forskningsass.
 Sommer-Larsen, Jesper; lektor.
 Watson, Darach Jafar; adjunkt.

STIP Internt finansieret

Haugbølle, Troels; ph.d.-studerende.
 Hededal, Christian Busk; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Castro Cerón, José María; ph.d.-studerende.
 Gregor, Dan Fleron; ph.d.-studerende.
 Jakobsen, Pall; ph.d.-studerende.
 Lopez-Marino, Antonio; ph.d.-studerende.
 Madsen, Kristin Kruse; ph.d.-studerende.
 Nilsson, Kim Emma Kristina Ellinor; ph.d.-studerende.

Niels Bohr Institutet

VIP Internt finansieret

Ambjørn, Jan; professor.
 Bearden, Ian Gardner; forskningslektor.
 Bøggild, Hans; lektor.
 Christensen, Per Rex; lektor.
 Dam, Mogens; lektor.
 Damgaard, Poul Henrik; lektor.
 Dietrich, Dennis Dean; adjunkt.
 Drukker, Nadav; adjunkt.
 Døssing, Thomas; lektor.
 Ellegaard, Clive Sigurd; lektor.
 Gaarde, Lise Borg.
 Gaardhøje, Jens Jørgen; professor.
 Hagemann, Gudrun Bertram; lektor.
 Hansen, John Renner; professor.
 Hansen, Jørn Dines; professor.
 Hansen, Peter Henrik; lektor.
 Heimburg, Thomas Rainer; lektor.
 Jackson, Andrew Dumont; professor.
 Jensen, Mogens Høgh; professor.
 Kawamoto, Shoichi; adjunkt.
 Kolomeitsev, Evgueni; adjunkt.
 Lautrup, Benny Elley; lektor.
 Levinsen, Mogens Tweddell; lektor.
 Nasselski, Pavel; lektor.
 Nielsen, Holger Frits Bech; professor.
 Nilsson, Bjørn Stefan; lektor.

Novikov, Igor; professor.
 Obers, Niels Anne Jacob; lektor.
 Oddershede, Lene Broeng; lektor.
 Olesen, Poul; professor.
 Polzik, Yevgeny; professor.
 Sletten, Geirr; lektor.
 Steenstrup, Stig; lektor.
 Sørensen, Anders Søndberg; lektor.
 Tomásik, Boris; adjunkt.
 Ulfbeck, Ole Carsten; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Berg-Sørensen, Kirstine; lektor.
 Bjerrum-Bohr, Niels Emil Jannik; forskningsass.
 Bruun, Georg Morten; lektor.
 Chen, Lanming; adjunkt.
 Chiang, Lung-Yih; adjunkt.
 Dreyer, Jakob Kristoffer Kisbye; forskningsass.
 Ferkinghoff-Borg, Jesper; adjunkt.
 Garrido Alzar, Carlos Leonardo; adjunkt.
 Hansen, Christian Rønn; forskningsass.
 Hansen, Jørgen Beck; adjunkt.
 Harmark, Troels; adjunkt.
 Jørgensen, Claus Ohlsen Ekman; forskningsass.
 Julsgaard, Brian; adjunkt.
 Klinkby, Esben Bryndt; forskningsass.
 Kraan, Aafke Christine; forskningsass.
 Krishna, Sandeep; adjunkt.
 Larsen, Niels Elgaard; adjunkt.
 Lüthi, Beat; adjunkt.
 Mackeprang, Rasmus; forskningsass.
 Madsen, Tabita Winther; forskningsass.
 Muresan, Raluca Anca; forskningsadj.
 Müller, Jörg Helge; lektor.
 Nakamura, Shin; adjunkt.
 Niarchos, Vasileios; adjunkt.
 Nielsen, Jakob Langgaard; adjunkt.
 Oblak, Daniel; forskningsass.
 Ouerdane, Djamel; forskningsass.
 Petersen, Troels Christian; adjunkt.
 Rasmussen, Mette Bredmose; forskningsass.
 Sannino, Francesco; lektor.
 Svagin, Jakob; forskningsass.

STIP Internt finansieret

Dam, Jeppe Seidelin; ph.d.-studerende.
 Dolinska, Aska; ph.d.-studerende.
 Hilliard, Andrew James; ph.d.-studerende.
 Kittelmann, Thomas Høvring; ph.d.-studerende.
 Larsen, Kasper Risager; ph.d.-studerende.
 Larsen, Truls Martin; ph.d.-studerende.
 Levinsen, Jesper Fredenslund; ph.d.-studerende.
 Mackeprang, Rasmus; ph.d.-studerende.
 Mathiesen, Joachim Kaj; ph.d.-studerende.
 Oswald, Michaela; ph.d.-studerende.
 Ristea, Catalin Lucian; ph.d.-studerende.
 Rønne, Peter Browne; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Axelsen, Jacob Bock; ph.d.-studerende.
 Christensen, Christian Holm; ph.d.-studerende.
 Donsmark, Jesper; ph.d.-studerende.
 Fischer, Mario; ph.d.-studerende.
 Hansen, Jakob; ph.d.-studerende.

Hansen, Pól Martin; ph.d.-studerende.
Klinkby, Esben, ph.d.-studerende.
Petrov, Plamen Georgiev; ph.d.-studerende.

Ørsted Laboratoriet

VIP Internt finansieret

Als-Nielsen, Jens Aage; professor.
Andersen, Hans Henrik; professor.
Andersen, Nils Overgaard; direktør.
Andresen, Bjarne Bøgeskov; lektor.
Flensberg, Karsten; lektor.
Hedegård, Per; lektor.
Jensen, Jens; lektor.
Johnson, Erik; lektor.
Lindelof, Poul Erik Gregers Hansen; lektor.
Madsen, Morten Bo; lektor.
Nielsen, Carsten Vandel; forskningsass.
Novotny, Tomas; adjunkt.
Nygård, Jesper; lektor.
Olsen, Malte; lektor.
Paaske, Jens; adjunkt.
Rasmussen, Finn Berg; lektor.
Smith, Henrik; professor.
Steenstrup, Stig; lektor.
Stokbro, Kurt; gæstelektor.
Thomsen, Jan Westenkær; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Andersen, Brian Møller; forskningsass.
Bertelsen, Preben; adjunkt.
Gloos, Kurt; lektor.
Jensen, Ane; adjunkt.
Machholm, Mette; lektor.
Malossi, Nicola; forskningsadj.
Petersen, Michael Mangin; forskningsass.
Sauge, Sébastien Marie Vincent; adjunkt.
Sousa Cardoso Costa Marreiros, A; forskningsass.
Vainio, Otto Artturi; forskningsass.

STIP Internt finansieret

Lunde, Anders Mathias; ph.d.-studerende.
Massignan, Pietro Alberto; ph.d.-studerende.
Utko, Pawel Wincenty; ph.d.-studerende.
Zvonarev, Mikhail; ph.d.-studerende.
Grove-Rasmussen, Kasper; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Jørgensen, Henrik Ingerslev; ph.d.-studerende.
Sørensen, Brian Skov; ph.d.-studerende.
Utko, Magdalena Malgorzata; ph.d.-studerende.

Geofysisk Afdeling

VIP Internt finansieret

Bates, John Raphael; professor.
Clausen, Henrik Brink; lektor.
Dahl-Jensen, Dorthe; professor.
Ditlevsen, Peter Dalager; lektor.
Hammer, Claus Uffe; professor.
Hansen, Aksel Gerhard Walløe; lektor.
Højerslev, Niels Kristian; lektor.
Johnsen, Sigfus Johann; lektor.
Mosegaard, Klaus Edvard; lektor.

Risbo, Torben; lektor.
Shaffer, Gary Ray; professor.
Tscherning, Carl Christian; professor.

VIP Eksternt finansieret

Andersen, Katrine Krogh; adjunkt.
Davies, Siwan Manon; adjunkt.
Goetz, Walter; adjunkt.
Hansen, Thomas Mejer; adjunkt.
Hvidberg, Christine Schøtt; lektor.
Khan, Amir; adjunkt.
Pedersen, Holger; adjunkt.
Steffensen, Jørgen Peder; lektor.
Svensson, Anders Mortensen; adjunkt.

STIP Internt finansieret

Langen, Peter Lang; ph.d.-studerende.
Lauritzen, Peter Hjort; ph.d.-studerende.
Podlech, Steffen; ph.d.-studerende.
Vinther, Bo Møllesøe; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Fox Maule, Cathrine Uhrbrand; ph.d.-studerende.
Howe, Eva; ph.d.-studerende.
Rasmussen, Sune Olander; ph.d.-studerende.
Schmidt, Karen Guldbæk; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

Andersen, Brian Møller: Coexistence of Magnetic and Superconducting Order in the High-Tc materials.
Andresen, Søren Erfurt: Spin polarised tunneling in magnetic semiconductor structures.
Bjerrum-Bohr, Niels Emil Jannik: Quantum Gravity, Effective Fields and String Theory.
Dreyer, Jakob Kristoffer Kisbye: Investigations of colloidal interactions and biomolecular interactions with optical tweezers and atomic force microscopy.
Hørluck, Sune: Sock waves in two-dimensional granular flows.
Ishøy, Torben Henri: Structural characterization of multilamellar lipid bilayers and lipid/tri-block copolymer systems by small-angle neutron and x-ray scattering.
Jørgensen, Claus Ohlsen Ekman: High pt Charged Hadron Production at RHIC.
Klemm, Konstantin: Statistical Physics of Dynamical Networks and Social influence.
Kraan, Aafke Christine: Interactions and Detection of R-Hadrons.
Kronborg, Mai-Britt: Ocean circulation over the North West Shelf of Australia – Does it impact on the Leeuwin Current.
Mathiesen, Joachim Kaj: Complex Patterns: Diffusion, Fracture and Fragmentation.
Mogensen, Claus Tilsted: The Laser dust Detector – a strategy for in-situ dust detection in planetary ice sheets.
Oswald, Michaela: Effective Theories for QCD at High Temperatures.
Rasmussen, Jesper: X-ray Studies of Galaxies and Galaxy Systems.
Sørensen, Brian Skov: Electrical and Magnetic Properties of Ultra Thin (Ga,Mn)As Epilayers.
Toft, Katrine Nørgaard: Neutron Diffraction Studies of Magnetic Ordering in Superconduction ErNi₂B₂C and TmNi₂B₂C in an applied magnetic field.

Tonboe, Rasmus Tage: Remote Sensing of the sea ice around Greenland using multiple microwave satellite sensors.

Fondsbevillinger

Arv efter Gunnar Mortensen

- Centre for Mathem. Physics & Stochastics MaPhySto – aktiviteter ved NBI (Jan Ambjørn) kr. 155.000.
- Fornylse eller anskaffelse af apparatur i forskningsøjemed, iflg rigsrevisionen skulle køres på OV (Andrew Jackson) kr. 2.300.

Carlsbergfondet

- Bygning af X-shooter spektrograf (Per Kjærgaard Rasmussen) kr. 930.000.
- Modellering af protein-strukturer ved adaptive metoder (Jesper Ferkinghoff-Borg) kr. 436.000.
- Numerisk MHD og partikel undersøgelser af magnetfeltets indflydelse på den dynamiske udvikling af gammalimt og solens corona (Klaus Galsgaard) kr. 35.400.
- Optisk fysik med ultrakolde atomer (Mette Machholm) kr. 346.700.
- Udbygning og modernisering af optisk pincet laboratorium (Lene Oddershede) kr. 300.000.
- Undersøgelse af, hvorledes enkelte elementer af en celle organiserer sig for at fungere i samspil til at danne en levende celle (Kirstine Berg-Sørensen) kr. 571.900.
- Undersøgelse af hvilke sammensætninger af månens indre, der er konsistente med alle foreliggende (Amir Khan) kr. 421.000.
- X-ray Cosmology (Kristian Pedersen) kr. 7.800.

Danmarks Grundforskningsfond

- Astrophysics Network for Galaxy Lensing Studies (ANGLES) (Jens Hjorth) kr. 1.820.000.
- COntinuous VAriable Quantum Information with Atoms and Light (Eugene Polzik) kr. 2.230.400.
- Development of a Global Network for Secure Communication based on Quantum Cryptography (Poul Erik Lindelof) kr. 1.021.200.
- ESA European Space Agency Second Phase of the Gaia Data Access and Analysis Study (Claus Fabricius) kr. 195.000.
- Evergrow (Mogens Høgh Jensen) kr. 558.000.
- Enabling Grids for E-Science in Europe EGEE (John Renner Hansen) kr. 736.000.
- Implementering af continuation of MAP activities related to “Undercooling” (Erik Johnson) kr. 700.800.
- Indlejring af 3 personer fra TAC til NBI (Per Rex Christensen) kr. 1.060.000.
- Non-equilibrium phase transition in ultrarelativistic heavy ion collisions (Boris Tomasik) kr. 1.362.900.
- Marie Curie Early Stage Research Training on Biometric System (Kirstine Berg-Sørensen) kr. 4.165.100.
- Self-organized Criticality in Biological Systems (Joseph Wakeling) kr. 146.900.

EU

- Experimental and theoretical investigation of electron transport in ultra-narrow 1-dimensional nanostructures (Poul Erik Lindelof) kr. 4.298.600.

Forskningsstyrelsen

- Instrument Center for Danish Astrophysics (Jens Hjorth) kr. 15.000.000.
- Mikrolinseobservationer til opdagelse af de første solsystemslignende planeter (Uffe Gråe Jørgensen) kr. 252.000.
- The Tübitak National Observatory
- Ultraviolet højeffekt pulset Laser calibrerings system til ALICE Time Projection Chamber (Jens Jørgen Gaardhøje) kr. 595.900.

INTAS

- Gauge Field theories and non-critical strings (Jan Ambjørn) kr. 26.000.
- Leon Rosenfeld Postdoctoral scholarship (Jakob Peter Bondorf) kr. 109.000.

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

- Attachment and detachment of foodborne pathogens throughout the food chain (Kirstine Berg-Sørensen) kr. 213.700.
- Kosmologisk beregn.- og visualiseringsværkt. i astronomiunderv. (Jens Hjorth/Brian L. Jensen) kr. 43.000.

NorFa

- En national, populærvidenskabelig internet-portal om nanoteknologi og-videnskab-formidling (Thomas Bjørnholm) kr. 300.000.
- Nordisk Forskerakademi Theoretical Particle Physics and Cosmology (Poul Henrik Damgaard) kr. 117.700.
- Samarbejdsaftale i forbindelse med bygning af camera (Per Kjærgaard Rasmussen) kr. 220.000.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

- Aflastning, rådsmedlem (John Renner Hansen) kr. 70.000.
- Alignment and Calibration Radion Tracer and Indirect Determination of Higgs Mass at ATLAS, Cern – Denmark (Troels Christian Petersen) kr. 395.900.
- Complexity Lab: Center for Theory, Experiments and Applications in Complex Systems (Mogens Høgh Jensen) kr. 900.000.
- DANSYNC (Jens Als Nielsen) kr. 612.000.
- ESA European Space Agency GOCE High Level Processing Facility (Carl Christian Tscherning) kr. 4.760.200.
- Gauge Theories of Fundamental Interactions: Theory and Phenomenology (Francesco Sannino) kr. 2.145.800.
- Instrument Center for CERN Experiments – ICE (ICE II) (John Renner Hansen) kr. 50.000.000.
- Invers modellering og geostatistisk forudsigelse (Klaus Mosegaard) kr. 2.000.000.
- Iskapper og klima på jorden og Mars (Christine Schøtt Hvidberg) kr. 511.100.
- It was the poetry of the word – Formidling (Per Hede-gård) kr. 75.400.
- Kinetics of cooperative phenomena in lipid membranes studied by timeresolved Fourier-Transform Infrared Spectroscopy (Thomas Heimburg) kr. 300.000.
- Kopernikursus: En Sommerskole i Fysik (Jan Westenkær Thomsen) kr. 108.000.
- Løn til Lung-Yih Chiang (Per Rex Christensen) kr. 1.424.500.
- Rammebevilling til “Universets skabelse og den kosmi-

- ske mikrobølge baggrundsstråling" (Per Rex Christensen) kr. 240.000.
- Statistical Physics (Henrik Smith) kr. 900.000.
 - Statistical physics of biological systems ranging from single molecules to the whole cell level (Thomas Heimburg) kr. 199.500.
 - Spektroskopi af magnetisk støv på Mars (Preben Bertelsen) kr. 1.220.900.
 - The physics of very cold atomic systems (Nils O. Andersen) kr. 1.200.000.
 - Udskiftning af udrændt Coherent Ar Ion-lasersystem (Jan Westenkær Thomsen) kr. 500.000.
 - Udførelse af danske eksperimenter i Gusev krater og Meridiani Planum (Morten Bo Madsen) kr. 516.000.
 - Quarks to the Big Bang (Jan Ambjørn) kr. 1.400.000.
- Statens Teknisk Videnskabelige Forskningsråd*
- Tachyon Effective Actions in String Theory. Løn til V. Niarchos (Jan Ambjørn) kr. 524.700.
- Torkil Holms Fond*
- Forskningspris (Jens Hjorth) kr. 100.000.
- Undervisningsministeriet*
- Fremtidens Naturvidenskabelige Uddannelser (Nils O. Andersen) kr. 194.900.
- Villum Kann Rasmussen*
- Fonden lockstipendium til 18 måneders post.doc. løn (Jens Hjorth) kr. 625.000.
 - Løn Nadav Drukker (Jan Ambjørn) kr. 463.900.
 - Numeriske simuleringer af dannelsen og udviklingen af galaksehobe – (Jesper Sommer-Larsen) kr. 435.000.
 - VKR Center for Biophysics (Mogens Høgh Jensen) kr. 25.000.000.
- Publikationer**
- Astronomisk Observatorium i København***
- Andersen A.C., Jørgensen U.G., Höfner S., Aringer B.: Dynamical atmospheres and winds AGB stars. Modelling of Stellar Atmospheres, IAU.Symp.Ser. 210, s. 353-365. 2003.
- Andersen J.: Present and future scientific priorities for NOT. Journal of the Italian Astronomical Society 75, s. 227-231. 2004.
- Andersen J.: Preface. i: Developing basic space science world-wide: a decade of UN/ESA Workshops s. xv-xvi. Willem Wamsteker, Rudolf Albrecht, Hans J. Haubold. Kluwer Academic Publishers, Holland 2004.
- Andersen J.: The International Astronomical Union. i: Developing basic space science world wide: a decade of UN/ESA workshops s. 9-15. Willem Wamsteker, Rudolf Albrecht, Hans J. Haubold. Kluwer Academic Publishers, Holland 2004.
- Andersen M.I., Hjorth J., Fynbo J.P.U., Jensen B.L.: Optical observations of GRB/XRF 040912 = HETE 3557. GRB Coordinates Network 2707, i: x s. 1. GRB Circular Network, 2004.
- Andersen M.I., Hjorth J., Fynbo J.P.U., Solleman J.: Towards the Nature of Progenitors of Long Gamma-Ray Bursts. Baltic Astronomy 13, s. 247-257. 2004.
- Andersen M.I., Hjorth J., Kjærgaard P., Michaelsen N.: X-shooter: UV-to-IR intermediate-resolution high-efficiency spectrograph for the ESO VLT. Proc. SPIE 5492, s. 220-229. 2004.
- Andersen M.I., Hjorth J., Kjærgaard P., Odorico S., Michaelsen N., Kaper L., Conconi P., Dekker H., Horville D.: X-shooter: UV-to-IR intermediate-resolution high-efficiency spectrograph for the ESO VLT. SPIE 5492, i: The International Society for Optical Engineering s. 220-229. Alan F. Moorwood. SPIE, USA 2004.
- Archontis V., Moreno-insertis F., Galsgaard K., Hood A., Oshea E.: Emergence of magnetic flux from the convection zone into the corona. Astronomy & Astrophysics 426, s. 1047-1063. 2004.
- Aringer B., Jørgensen U.G., Schultheis M.: Determining Stellar Parameters for Red Giants. Modelling of Stellar Atmospheres, IAU, Sysm.Ser., CD-ROM, F4 210, . 2003.
- Beers T.C., Sommer-Larsen J.: The Mass of the Galaxy from Large Samples of FHB Stars in the SDSS Early Data Release. International As. Union Symposium 220, i: – s. 195-200. 2004.
- Blanc...[et al] a.G., Andersen J.: Type Ia supernova rate at a redshift of -0.1. Astronomy & Astrophysics 423, s. 881-894. 2004.
- Carlsson M., Stein R.F., Nordlund Å., Scharmer G.B.: Observational Manifestations of Solar Magnetoconvection: Center-to-Limb Variation. The Astrophysical Journal 610, s. L137-L140. 2004.
- Castro Ceron J.M., Gorosabel J., Castro-Tirado A.J., Sokolov V.V., Afanasiev V.L., Fatkhullin T.A., Dodonov S.N., Komarova V.N., Cherepashchuk A.M., Postnov K.A., Lisenfe Griner U., Klose S., Hjorth J., Fynbo J.P.U., Pedersen H., Rol E., Fliri J., Feldt M., Feulner G., Andersen M.I., Jensen B.L., Perez Ramirez M.D., Vrba F., Henden A., Israelian, Tanvir N.R.: On the constraining observations of the dark GRB 001109 and the properties of a z =0.398 radio selected starburst galaxy contained in its error box. Astronomy & Astrophysics 424, s. 833-839. 2004.
- Christlieb N., Beers T.C., Hill V., Rossi S., Nordström B., Ryan G., Rol E., Feulner G., Andersen M.I., Jensen B.L., Vrba F., Israelian G.: The Hamburg/ESO R-Process Enhanced Star Survey (HERES). Astronomy & Astrophysics 428, s. 1027-1037. 2004.
- Christlieb N., Beers T.C., Barklem P.S., Bessel M., Hill V., Holmberg J., Korn A., Marsteller L., Mashonkina L., Qian Y.Z., Rossi S., Wasserburg G.J., Zickgraf F.J., Krats K.L., Nordström B., Pfeiffer B., Rhee J.: The Hamburg/ESO R-process Enhanced Star survey (HERES): I. Project description, and discovery of CS 29497-004, a star with strong enhancement of neutron-capture elements. Astronomy & Astrophysics 428, s. 1027-1037. 2004.
- Clausen J.V.: Eclipsing binaries as precise standard candles. New Astronomy Review 48, s. 679-685. 2004.
- Dorch S.B.F.: Magnetic activity in late-type giant stars: Numerical MHD simulations of non-linear dynamo action in Betelgeuse. Astronomy & Astrophysics 423, s. 1101-1107. 2004.
- Dorch S.B.F.,: A Magnetic Betelgeuse? Numerical Simulation of Non-linear Dynamo Action. ASP Conference Series 219, i: s. 560-565. Conference proceedings, Niels Bohr Institutet, Danmark 2004.

- Dorch S.B.F., Archontis V.: On the Saturation of Astrophysical Dynamos: Numerical Experiments with the Nocosines flow. *Solar Physics* in press, s. 1. 2004.
- Eigenbrod A., Mermilliod J-C., Claria J.J., Andersen J., Mayor M.,: Red giants in open clusters XI. Membership, duplicity, and structure of NGC 2477. *Astronomy & Astrophysics* 423, s. 189-197. 2004.
- Frederiksen J.T., Hededal C.B., Haugbvlle T., Nordlund Å.: Magnetic Field Generation in Collisionless shocks: pattern and Transport. *The Astrophysical Journal* 608, s. L13-L16. 2004.
- Fynbo J.P.U.: The Building the Bridge survey for $z=3$ Ly emitting galaxies I. Methods and first results. *Astronomy & Astrophysics* 407, s. 147-157. 2003.
- Fynbo J.P.U., Andersen M.I., Gorosabel J.: GRB040825A: optical observations. GRB Coordinates Network, Circular Service 2687, i: x s. 1. GRB Circular Network, 2004.
- Fynbo J.P.U., Hjorth J., Grundahl F., Andersen M.I., Jensen B.L.: The GRB-SN connection: GRB 030329 and XRF 030723. *American institute of Physics* 727, i: AIP conference Proceedings s. 301-306. E.E Fenimore and M. Galassi Melville. AIP, USA 2004.
- Fynbo J.P.U., Hjorth J., Jensen B.L.: XRF040701: optical observations at ESO. GRB Coordinates Network, Circular service 2638, i: x s. 1. GRB Coordinates Network, 2004.
- Fynbo J.P.U., Hjorth J., Jensen B.L., Andersen M.I.: GRB040924: afterglow maguitude at $t=17.5$ hr. GRB Coordinattes Network, Circular Service 2747, i: Journal article s. 1. GRB Circular Network, 2004.
- Fynbo J.P.U., Hjorth J., Jensen B.L., Andersen M.I., Jensen B.L.: The GRb-SN Connection: GRB 030329 and XRF 030723. AIP Conference Proceeding 727, i: Gamma-Ray Burst s. 301-306. E. E.Fenimore and M. Galassi. American Institute of Physics, New Mexico 2004.
- Fynbo J.P.U., Hjorth J., Jensen B.L., Hartmann D.H.: The host of GRB 030323 at $z=3.372$: A very high column density DLA system with a low metallicity. *Astronomy & Astrophysics* 419, s. 927-940. 2004.
- Fynbo J.P.U., Hjorth J., Pedersen K.: Probing a Gamma-Ray Burst Progenitor at a Redshift of $z = 2$: A Comprehensive observing campaign of the Afterglow of GRB 030226. *Astronomical Journal* 128, s. 1942-1954. 2004.
- Fynbo J.P.U., Hjorth J., Rossi E.: On the jet structure and magnetic field configuration of GRB 020813. *Astronomy & Astrophysics* 422, s. 121-128. 2004.
- Fynbo J.P.U., Hjorth J., Zeh A., Covino S., Klose S., Rhoads J., Pedersen K., Smail I., Rol E.: Probing a GRB progenitor at a redshift of $z=2$: a comprehensive observing campaign of the afterglow of GRB 030226. *Astronomical Journal* 128, s. 1942-1954. 2004.
- Fynbo J.P.U., Jensen B.L., Pedersen K., Watson D., Jakobsson P., Bjornsson G., Hjorth J.: GRB041006: optical observations and potential host galaxy. GRB Coordinates Network, Circular Service 2802, i: Journal Article s. 1. GRB Circular Network, 2004.
- Fynbo J.P.U., Møller P., Hjorth J., Jensen B.L., Andersen M.I., Wolf C., Kaper L., Castro-Tirado A.J., Rol E.: Colour-Colour Diagram as a Tool for Prompt Search of GRB Afterglows; the Discovery of the GRB 001011 Optical/Near-Infrared Counterpart. 662, i: AIP Conference Proceeding s. 357-359. AIP. AIP, USA 2003.
- Fynbo J.P.U., Møller P., Thomsen B., Hjorth J., Andersen M.I., Egholm M.P., Holland S., Jensen B.L., Pedersen H.,: L- alpha emission from GRB host galaxies. *Proceedings of Roma, 2002 GRB workshop i: GRB workshop. Roma. Italien 2002.*
- Fynbo J.P.U., Sollerman J., Hjorth J., Grundahl F., Gorosabel J., Jensen B.L., Møller P., Fransson C., Jakobsson P., Jørgensen S.F., Vinter C., Andersen M.I., Pian E., Van den Heuvel H.E.P.: On the Afterglow of the X-Ray Flash of 2003 July 23: Photometric Evidence for an Off-Axis Gamma-Ray Burst with an Associated Supernova? *Astrophysical Journal* 609, s. 962-971. 2004.
- Fynbo J.P.U., Sollerman J., Hjorth J., Grundahl F., Gorosabel J., Weidinger M., Møller P., Jensen B.L., Castro Ceron J.M., Castro-Tirado A.J., Wreeswuk P.M., Jakobsson P., Klose S.,: On the afterglow of the X-ray flash of 2003 July 23: Photometric evidence for an off-axis gamma-ray burst with an associated supernova? *The Astrophysical Journal* 609, s. 962-971. 2004.
- Fynbo J.P.U., Sollerman J., Hjorth J., Grundahl F., Weidinger M., Moller P., Jensen B.L., Jakobsson P., Jørgensen S.F., Vinter C., Andersen M.I.: On the Afterglow of the X-ray Flash of July 23 2003: photometric evidence for an off-axis Gamma-ray Burst with an associated Supernova? *Astrophysical journal* 609, s. 962-971. 2004.
- Fynbo J.P.U., Watson D., Hjorth J., Pedersen K.: Swift Identification of Dark Gamma-Ray Bursts. *The Astrophysical Journal* 617, s. L21-L24. 2004.
- Galsgaard K., Titov V.S., Neukirch T.: Magnetic pinching of Hyperbolic Flux Tubes. II. Dynamic Numerical Model. *Astrophysical Journal* 595, s. 506-516. 2003.
- Galsgaard K., Walsh R.: A Numerical Investigation of a simple 3D Magnetic Flux Interaction Event. The future of cool-star *Astrophysics* 12, i: Conference s. 230-239. A. Brown, G.M. Harper and T.R. Ayres. University of Colorado. Cambridge Workshop, University of Colorado 2003.
- Gautschy-Loidl R., Höfner S., Jørgensen U.G., Hron J.: Dynamic model atmospheres of AGB stars IV. A comparison of synthetic spectra of carbon stars with observations. *Astronomy & Astrophysics* 422, s. 289-507. 2004.
- Gorosabel J., Fynbo J.P.U., Hjorth J.: The Optical afterglow of GRB-020305. *American Institute of Physics* 727, i: AIP conference proceedings s. 537-540. E.E: Fenimore and M. Galassi. AIP, USA 2004.
- Gorosabel J., Fynbo J.P.U., Klose S., Stella L., Pian E., Rol E., Palazzi E., Castro-Tirado A.J., Goldoni P., Zerbi F.M., Vietri M., Tanvir N., Kawai N.: GRB 020813: Polarization in the case of a smooth optical decay. *Astronomy & Astrophysics* 422, s. 113-119. 2004.
- Gorosabel J., Lund N., Martinez S., Andersen M.I., Fynbo J.P.U., Brandt S., Wesergaard N.J.: EMIR: Using GRBs to probe the high redshift Universe. *Revista Mexicana de Astronomia* 16, s. 281-282. 2003.
- Guangfrei J., Jørgensen U.G., The v FUN Collaboration, The PLANET Collaboration, The OGLE Collaboration: OGLE-2003-BLG-238: Microlensing mass estimate of an isolated star. *Astrophysical Journal* 617, s. 1307-1315. 2004.
- Gustafsson B., Edvardsson B., Eriksson K., Mizuno-Wiedner M., Jørgensen U.G., Plez B.: A grid of model atmospheres for cool stars. *Workshop on Stellar Atmosphere Modeling, ASP. Conf. Ser.* 288, s. 331-334. 2003.
- Gustafsson B., Edvardsson B., Jørgensen U.G., Eriksson K.: A new MARCS grid. *Modelling of Stellar Atmos-*

- pheres, IAU.Symp.Ser. compaion CD-ROM, A4 210. 2003.
- Hededal C.B., Haugbølle T., Trier Frederiksen F.J., Nordlund Å.: Non-Fermi Power-Law Acceleration in Astrophysical Shocks. *The Astrophysical Journal Letters* 617, s. L107-L110. 2004.
- Helt B.E., Clausen J.V., Hensberge H.: The invisible component of the triple system AC Velorum. *Astronomical Society of the Pacific* 318, s. 242-244. 2004.
- Helt B.E., Olsen E.H., Clausen J.V.: HD 123335, an interesting eclipsing SB2 in Centaurus. *Astronomy Society of the Pacific* 318, s. 309-311. 2004.
- Hjorth J.: UV star-formation rates of GRB host galaxies. *Astronomy & Astrophysics* 425, s. 913-926. 2004.
- Hjorth J.: The Optical Afterglow of GRB 030226. *AIP Conference Proceeding* 727, i: Gamma-Ray Bursts s. 483-486. E. Fenimore and M. Galassi. American Institute of Physics, New Mexico 2004.
- Hjorth J., Andreon S., Gandhi P.: The XMM-LSS Survey. Survey design and first results. *Journal of Cosmology and Astro-Particle Physics* 9, s. 011. 2004.
- Hjorth J., Buermann K., Jensen B.L., Fynbo J.P.U., Reinsch K., Andersen M.I., Møller P., Ellison S., Rol E.: Gamma-ray bursts: The most powerful cosmic explosions. *The Messenger* 109, i: Conf. s. 37-41. ESO. Tyskland 2004.
- Hjorth J., Christensen L., Gorosabel J.: The host galaxy of <ASTROBJ> GRB 990712</ASTROBJ>. *Astronomy & Astrophysics* 413, s. 121-130. 2004.
- Hjorth J., Fynbo J., Greiner J.: Discovery of the near-IR afterglow and of the host of GRB 030528. *Astronomy & Astrophysics* 427, s. 815-823. 2004.
- Hjorth J., Fynbo J., Jensen B.L., Jakobsson P., Grundahl F.: On the afterglow of the X-Ray Flash of 2003 July 23: photometric evidence for an off-Axis Gamma-Ray Burst with an Associated Supernova. *Astrophysical Journal* 609, s. 962-971. 2004.
- Hjorth J., Fynbo J., Pedersen K., Jensen B.L.: Small-Scale variations in the radiating surface of the GRB 011211 jet. *New Astronomy* 9, s. 435-442. 2004.
- Hjorth J., Fynbo J.P.U.: Light Curve Models for the Supernova in the Optical Counterpart of x-ray Flash 030723. *Astrophysical Journal Letters* 612, s. 105-108. 2004.
- Hjorth J., Fynbo J.P.U.: GRB 02813: Polarization in the case of a smooth optical decay. *Astronomy & Astrophysics* 422, s. 113-119. 2004.
- Hjorth J., Fynbo J.P.U.: The Optical Afterglow of GRB 020305. *AIP Conference Proceeding* 727, i: Gamma-Ray Bursts s. 537-540. E. Fenimore and M. Galassi. American Institute of Physics, New Mexico 2004.
- Hjorth J., Fynbo J.P.U.: Supernova Light-Curve Models for the Bump in the Optical Counterpart of X-Ray Flash 030723. *Astrophysical Journal* 612, s. L105-L108. 2004.
- Hjorth J., Fynbo J.P.U., Jensen B.L.: The host of GRB 030323 at $z=3.372$: A very high column density DLA system with a low metallicity. *Astronomy & Astrophysics* 419, s. 927-940. 2004.
- Hjorth J., Fynbo J.P.U., Jensen B.L., Andersen M.I.: On the constraining observations of the dark <ASTROBJ>GRB 001109</ASTROBJ> and the properties of a $z=0.398$ radio selected starburst galaxy contained in the error box. *Astronomy & Astrophysics* 424, s. 833-839. 2004.
- Hjorth J., Fynbo J.P.U., Pedersen K.: The XMM-LSS survey. Survey design and first results. *Journal of Cosmology and Astroparticle Physics* 09, i: *Journal of Cosmology and Astroparticle Physics* s. 011. *Journal of Cosmology and Astro-Particle Physics*, 2004.
- Hjorth J., Fynbo J.P.U., Pian E.: Optical Observations of Gamma-Ray Bursts. *Nuclear Physics B (Proc. Suppl.)* 132, i: Review article s. 271. Holland 2004.
- Hjorth J., Gorosabel J., Fynbo J.P.U., Jaunsen A.O., Thomsen B., Andersen M.I.: Very High Column Density and Small Reddening toward GRB 020124 at $z=3.20$. *Astrophysical Journal* 597, s. 699-705. 2003.
- Hjorth J., Gorosabel J., Jensen B.L., Fynbo J.P.U., Rasmussen J.R., Dall T.H., Bersier D., Watson D., Pedersen K., Jakobsson P., Pedersen H.: GRB 031203 I-band monitoring. GCN GRB observation report circulars 2493, s. 1. 2004.
- Hjorth J., Jakobsson P., Pedersen K., Rasmussen J.: The Supernova 2003Iw associated with x-ray flash 031230. *Astronomy & Astrophysics* 419, s. L21-L25. 2004.
- Hjorth J., Møller P., Gorosabel J., Fynbo J.P.U., Toft S., Jaunsen A.O., Kaas A.A., Pursimo T., Torii K., Kato T., Yamaoka H., Yoshida A., Thomsen B., Andersen M.I., Burud I., Kasper L., Palazzi E., Pian E., Van den Heuvel H.E.P.: Very high column density and small reddening towards GRB 020124 at $z=3.20$. *Astrophysical Journal* 597, s. 699-705. 2003.
- Hjorth J., Pedersen H., Sari R.: The polarization Evolution of the optical Afterglow of GRB 030329. *AIP Conference Proceedings* 727, i: Gamma-Ray Burst Symposium s. 269-273. E. Fenimore og M. Galassi. American Institute of Physics, New Mexico 2004.
- Hjorth J., Pedersen K., Jakobsson P.: A Very Low Luminosity X-Ray Flash: XMM-Newton Observations of GRB 031203. *Astrophysical Journal* 605, s. L101-L104. 2004.
- Hjorth J., Watson D., Jakobsson P.: Massive star-formation rates of gamma-ray burst host galaxies: An unobscured view in X-rays. *Astronomy & Astrophysics* 425, s. L33-L36. 2004.
- Hjorth J., Watson D., Osborne J.: GRB 031203: A low luminosity X-ray flash with a Galactic halo. *American Astronomical Society* 8, s. 4099-. 2004.
- Hjorth J., Watson D., Pedersen K., Jensen B.L., Björnsson G.: The Line-of-sight towards GRB 030429 at $z = 2.66$: Probing the matter at stellar, galactic and intergalactic scales. *Astronomy and Astrophysics* 427, s. 1942-1954. 2004.
- Hron J., Jørgensen U.G., Höfner S.: Synthetic and Observed ISO-SWS Spectra of Mass Losing Carbon Stars. *Modelling Of Stellar Atmospheres, IAU.Symp.Ser. Companion CD-ROM*, F8 210. 2003.
- Höfner S., Andersen A.C., Jørgensen U.G.: Dynamical atmospheres and winds of AGB stars. *Astronomische Nachrichten, Suppl. Issue* 2 324, s. 19-22. 2003.
- Høg E.: Universets størrelse – tro og viden gennem 2500 år. *Kvant april*, s. 7-11. 2003.
- Høg E.: Overview of gaia multi-color photometry. *Baltic Astronomy* 12, s. 447-450. 2003.
- Høg E.: Stellar photometry: Past, present and future. *Baltic Astronomy i: Proceedings of the conference celebrating J. sudzius. V. Straizys and A.G. Davis Philip. Vilnius University. Astronomical Observatory Vilnius, Lithuania* 2003.
- Høg E.: The depth of the heavens-belief and knowledge

- during 2500 years. *Baltic Astronomy* 12, s. 451-453. 2003.
- Høg E.: The depth of the heavens: Belief and knowledge during 2500 years. *Europhysicsnews* 35-nr.3, s. 76-87. 2004.
- Jakobsson P., Hjorth J., Fynbo J.P.U., Björnsson G., Møller P., Pedersen K., Jensen B.L.: The Line-of-sight towards GRB 030429 at $z=2.66$: probing the matter at stellar, galactic and intergalactic scales. *Astronomy & Astrophysics* ? . 2004.
- Jakobsson P., Hjorth J., Fynbo J.P.U., Møller P., Jensen B.L., Kilmartin P., Pedersen K., Gudmundsson E.H.: The line-of-sight towards GRB 030429 at $z=2.66$: Probing the matter at stellar, galactic and intergalactic scales. *Astronomy & Astrophysics* 427, s. 785-794. 2004.
- Jakobsson P., Hjorth J., Fynbo J.P.U., Watson D., Pedersen K., Björnsson G., Gorosabel J.: Swift identification of dark gamma-ray bursts. *The Astrophysical Journal* 617, s. L21-L24. 2004.
- Jakobsson P., Hjorth J., Fynbo J.P.U., Watson D., Pedersen K., Björnsson G., Gorosabel J.: Swift identification of dark gamma-ray bursts. *The Astrophysical journal* 617, s. L21-L24. 2004.
- Jakobsson P., Hjorth J., Fynbo J.P.U., Watson D., Pedersen K., Jensen B.L.: The line-of-sight towards GRB 030429 at $z=2.66$: probing the matter at stellar, galactic and intergalactic scales. *Astronomy & Astrophysics* 427, s. 785-794. 2004.
- Jakobsson P., Hjorth J., Pedersen K., Fynbo J.P.U., Watson D., Jensen B.L., Michelsen R., Pedersen H.: Small-scale variations in the radiating surface of the GRB 011211 jet. *New astronomy* nr. 6, vol. 9, s. 435-442. 2004.
- Jakobsson P., Hjorth J., Ramirez-ruiz E., Kouveliotou C., Michelsen R., Andersen M.I., Weidinger M., Jensen B.L., Fynbo J.P.U., W. Hansen M.: Small-Scale Variations in the radiating surface of the GRB011211 jet. *New Astronomy* 9, s. 435-442. 2004.
- Jakobsson P., Hjorth J., Ramirez-Ruiz E., Kouveliotou C., Pedersen K., Fynbo J.P.U., Gorosabel J., Watson D., Jensen B.L., Grav T., Hansen M.W., Michelsen R., Andersen M.I., Pedersen H., Weidinger M.: Small-scale variations in the radiating surface of the GRB-011211 jet. *New Astronomy* 9, s. 435-442. 2004.
- Jakobsson P., Hjorth J., Ramirez-Ruiz E., Kouveliotou C., Pedersen K., Fynbo J.P.U., Gorosabel J., Watson D., Jensen B.L., Grav T., Hansen M.W., Michelsen R., Andersen M.I., Weidinger M., Pedersen H.: Small-scale variations in the radiating surface of the GRB 011211 jet. *New Astronomy* 9, s. 435-442. 2004.
- Jakobsson P., Thomsen B., Hjorth J., Watson D., Gorosabel J., Fynbo J.P.U., Jensen B.L., Andersen M.I., Dall T.H., Rasmussen J.R., Bruntt H., Laurikainen E., Augusteijn T., Pursimo T., Germany L., Pedersen K.: The supernova 2003 1w associated with X-ray flash 031203. *Astronomy & Astrophysics* 419, s. L21-L25. 2004.
- Jensen B.L., Hjorth J., Fynbo J.P.U., Andersen M.I.: GRB040825A: optical observations. GRB Coordinates Network, Circular Service 2686, i: Journal Article s. 1. GRB Circular Network, 2004.
- Jørgensen U.G.: Exoplanetjagten på jorden. *Aktuel Astro-nomi* 2, s. 16-19. 2004.
- Jørgensen U.G.: Er Solsystemet almindeligt blandt solsystemer? *Kvant* 15, s. 8-14. 2004.
- Klose... et al. e.a.S., Fynbo J.P.U., Hjorth J., Pedersen K.: Probing a GRB progenitor at a redshift of $z=2$: a comprehensive observing campaign of the after glow of GRB 030226. *The Astronomical Journal* 128, s. 1942-1954. 2004.
- Klose S., Greiner J., Henden A., Hartmann D.H., Zeh A., Ries C.J., Masetti N., Malesani D., Guenther E., Gorosabel J., Stecklum B., Antonelli L.A., Brinkworth C., Castro ceron J.M., Castro-Tirado A.J., Covino S., Fruchter A., Fynbo J.P.U., Ghisellini G., Hjorth J., Hudec R., Jelinek M., Kaper L., Kouveliotou C., Lindsay K., Maiorano E., Mannucci F., Nysewander M., Palazzi E., Pedersen K., Pian E., Reichart P.A., Rhoads J., Rol E., Samail I., Tanvir N.R., De Ugarte Postigo P.A., vreeswijk P.M., Wijers R.A.M.J., van den Heuvel H.E.: Probing a gamma-ray burst progenitor at a redshift of $z=2$: A comprehensive observing campaign of the afterglow of GRB 030226. *The Astronomical Journal* 128, s. 1942-1954. 2004.
- Lazzati D., Covino S., Grosabel J., Rossi E., Ghisellini G., Rol E., Castro Ceron J.M., Castro-tirado A.J., Della Valle M., di Serego Alighieri A.S., Fruchter A.S., Fynbo J.P.U., Goldoni P., Hjorth J., Israel G.L., Kaper L., Kawai N., Le Floch E., Malesani D., Masetti N., Mirabel F., Moller P., Ortolani S., Palazzi E., Pian E., Rhoads J., Ricker G., Salmonson J.D., Stella L., Tagliaferri G., Tanvir N., van den Heuvel d.H.E., Wijers R.A.M.J., Zerbi F.M.: On the jet structure and magnetic field configuration of GRB-020813. *Astronomy & Astrophysics* 422, s. 121-128. 2004.
- Lazzati D., Rossi E., Fiore F., Hjorth J., Fynbo J.P.U., Kasper L., Klose S., Moller P., Stella L., Tanvir N., Mirabel F., Zerbi F.M.: GRB 020813: a case of constant polarization angle and smooth optical decay. *Astronomy & Astrophysics* 422, s. 113-120. 2004.
- Ledoux C., Fynbo J.P.U., Moller P., Henden A., Hjorth J., Rol E., Andersen M.I., Pian E., Palazzi E., Van den Heuvel H.E.P.: The host of GRB-030323 at $z=3.371$: a very high column density DLA with a low metallicity. *Astronomy & Astrophysics* 419, s. 927-940. 2004.
- Marmo C., Fasano G., Pignatelli E., Poggianti B.M., Bettoni D., Halliday C., Varela J., Moles M., Kjærgaard P., Couch W.J., Dressler A.: Scaling relations for galaxy clusters. *International Astronomical Union* 195, i: Outskirts of Galaxy Clusters: Intense Life in the Suburbs s. 242-244. A. Diaferio. Cambridge University Press, England 2004.
- Moles M., Bettoni D., Fasano G., Kjærgaard P., Varela J., Jensen B.M.: The Peculiar galaxy IC 1182: An ongoing merger? *Astronomy & Astrophysics* 418, s. 495-507. 2004.
- Moller P., Fynbo J.P.U., Fall S.M.: Detection of Lyman/alpha emission from a DLA galaxy: possible implications for a Luminosity-metallicity relation at $z=2-3$. *Astronomy & Astrophysics Letters* 422, s. 33-37. 2004.
- Neukirch T., Titov V.S., Galsgaard K.: Quasistatic Magnetic Pinching of Force-free Hyperbolic Flux Tubes. *Astronomische Nachrichten Supplement, Issue 3* 324, s. 14-. 2003.
- Nordström B.: Vores kosmiske fødested. *Universitetsavisen* 12, s. 16-17. 2004.
- Nordström B.: The Hamburg/ESO R-process Enhanced Star survey (HERES). *Astronomy & Astrophysics* 428, s. 1027-1037. 2004.
- Nordström B., Andersen J.: Ny demografisk undersøgelse af Mælkevejen. *Aktuel Naturvidenskab* 5, s. 4-7. 2004.

- Nordström B., Andersen J.: The Age of the First Nucleosynthesis in the Galaxy. Symposium/proceedings 4, s. 6. 2004.
- Nordström B., Andersen J., Cayrel R.: First Stars V – Abundance patterns from C to Zn and supernova yields in the early Galaxy. *Astronomy & Astrophysics* 416, s. 1017-1038. 2004.
- Nordström B., Andersen J., Depagne E.: First Stars IV. CS 29497-030: Evidence for operation of the s-process at very low metallicity. *Astronomi & Astrophysics* 413, s. 1071-1085. 2004.
- Nordström B., Andersen J., Francois P.: Trends of Abundance in Extremely Metal-Poor Giants Observed at the VLT, in *Origin and Evolution of the Elements. symposium/proceedings 4*, s. 8. 2004.
- Nordström B., Andersen J., Holmberg J.: The Geneva-Copenhagen Survey of the Solar Neighbourhood 2004. *VizieR On-line Data Catalog V/117*, s. x. 2004.
- Nordström B., Andersen J., Holmberg J.: The Geneva-Copenhagen Survey of the Solar Neighbourhood. *Astronomy Society Australia* 21, s. 129-133. 2004.
- Nordström B., Andersen J., Holmberg J., Olsen E.H.: The Geneva-Copenhagen Survey of the Solar Neighbourhood: Ages, metallicities, and kinematic properties for ~14,000 F and G dwarfs. *Astronomy & Astrophysics* 418, s. 989-1019. 2004.
- Nordström B., Mayor M., Andersen J., Holmberg J., Jørgensen B.R., Pont F., Olsen E.H., Udry S., Mowlavi N.: A livelier picture of the solar neighbourhood. *ESO* 18, s. 61-65. 2004.
- Nordström B., Mayor M., Andersen J., Holmberg J., Jørgensen B.R., Pont F., Olsen E.H., Udry S., Mowlavi N.: A Livelier Picture of the Solar Neighbourhood. *The ESO Messenger* 118, s. 61-65. 2004.
- Nordström B., Mayor M., Andersen J., Holmberg J., Pont F., Olsen E.H., Udry S., Rosenkilde Jørgensen B., Mowlavi N.: Nordström. *ESO Messenger* 118, s. 61-65. 2004.
- Nordström B., Plez B., Hill V.: Lead abundance in the uranium star CS 31082-001. *Astronomy & Astrophysics* 428, s. 9-12. 2004.
- O'Brien...[et al] a.P.T., Watson D.: Gamma-ray bursts observed by XMM-Newton. *Memorie della Societa Astronomica Italiana* vol. 75, s. 420 ff.. 2004.
- Olsen L.F., Jørgensen H.E., Zucca E., Bardelli S., Biviano A., Benoist C., da Costa L., Ramella M., Scodreggio M.: Spectroscopy of high-redshift EIS clusters. *International and Astronomical Union* 195, i: Outskirts of Galaxy Clusters: Intense Life in the Suburbs s. 239-240. A. Di-ferio. Cambridge University Press, England 2004.
- Osborne J., Watson D., Hjorth J., Vaughan S.: GRB 031203: a low luminosity X-ray flash with a galactic halo. *Bulletin of the American Astronomical Association* nr. 3, vol. 36, s. n.a.. 2004.
- Padoan P., Jimenez R., Juvela M., Nordlund Å.: The Average Magnetic Field Strength in Molecular: New Evidence of Super-Alfvénic Turbulence. *Astrophysical Journal* 604, s. L49-L52. 2004.
- Padoan P., Jimenez R., Nordlund Å., Boldyrev S.: Structure Function scaling in Compressible Super-Alfvénic MHD Turbulence. *Physical Review Letters* 92, s. 1-4. 2004.
- Pandey S.B., Mannucci F., Sagar R., Lundstrom I., Lund N., Brandt S., Klose S., Hjorth J., Kasper L., Andersen M.I., Fynbo J.P.U., Jensen B.L.: GRB 030227: The first multiwavelength afterglow of an Intergral GRB. *Astronomy & Astrophysics* 411, s. 315-319. 2003.
- Parnell C.E., Galsgaard K.: Elementary heating events – magnetic interactions between flux sources II. Rates of flux reconnection. *Astronomy & Astrophysics* 428, s. 595-612. 2004.
- Parnell C.E., Galsgaard K.: Elementary heating events – magnetic interactions between two flux sources II. Rates of flux reconnection. *Astronomy & Astrophysics* 428, s. 595-612. 2004.
- Pasquini L., Randich S., Zoccali M., Hill V., Charbonnel C., Nordström B.: Detailed chemical composition of the open cluster IC4651: The iron peak, alpha elements, and Li. *Astronomy & Astrophysics* 424, s. 951-963. 2004.
- Plez B., Hill V., Cayrel R., Spite M., Barbuy B., Beers T.C., Bonifacio P., Primas F., Nordström B.: Lead abundance in the uranium star CS 31082-001. *Astronomy & Astrophysics* 428, s. L9-L12. 2004.
- Portinari L., Moretti A., Chiosi C., Sommer-Larsen J.: Can A “Standard” Initial Mass Function the Metal Enrichment in Clusters of Galaxies? *The Astrophysics Journal* 604, s. 579-595. 2004.
- Portinari L., Sommer-Larsen J., Romeo A.: Cluster Formation with Chemical and energy Feedback. *International As. Union Symposium* 217, i: – s. 328-331. 2004.
- Portinari L., Sommer-Larsen J., Tantaló R.: Mass To Light Ratio, Initial Mass Function, And Chemical Evolution in Disk Galaxies. *Publications of the As. Society of Australia* 21, s. 144-147. Australia 2004.
- Portinari L., Sommer-Larsen J., Tantaló R.: The stellar Mass-To-Light Ratio in Disc Galaxies. *Inter. As. Uni. Symposium* 220, i: – s. 309-310. 2004.
- Portinari L., Sommer-Larsen J., Tantaló R.: On the Mass-To-Light Ratio and the Initial Mass Function in Disc Galaxies. *Monthly Notices of the Royal As. Society* 347, s. 691-719. 2004.
- Rasmussen J., Sommer Larsen J., Toft S., Pedersen K.: High-redshift X-Ray Properties of the Holes of Simulated Disc Galaxies. *Monthly Notices of the Royal As. Society* 349, s. 255-262. 2004.
- Rasmussen J., Sommer-Larsen J., Toft S., Pedersen K.: High-redshift X-ray properties of the haloes of simulated disc galaxies. *Monthly notices of the Royal Astronomical Society* 349, s. 255-262. 2004.
- Rau A., Klose S., Hartmann Z.A., Levan A., Hjorth J., Vinter C., Fynbo J.P.U.: Discovery of the Near-IR Afterglow and of the Host of GRB 030528. *Astronomy & Astrophysics*. 2004.
- Reeves J.N., Watson D., Osborne J., O'Brien P.T.: X-ray lines in gamma ray burst afterglows. *Bulletin of the American Astronomical Society* nr. 3, vol. 36, s. n.a.. 2004.
- Sackett P.D., Jørgensen U.G., The PLANET Collaboration: A Microlensing and Transit Search for Extrasolar Planets. *IAU Symp.Ser.* 213, s. 35-40. 2004.
- Shukurov A., Sarson G.R., Nordlund Å., Gudiksen B.V., Brandenburg A.: The effects of spiral arms on the multi-phase ISM. *Astrophysics and Space Science* 289, s. 319-322. 2004.
- Stein R.F., Bogdan T.J., Carlsson M., hansteen V., McMurry A., Rosenthal C.S., Nordlund Å.: Theory and simulations of Solar atmosphere dynamic. *ESA SP* 547, 93-105 s. European Space Agency, Holland 2004.

- Stein R.F., Georgobinani D., Trampedach R., Ludwig H-G., Nordlund A.: Excitation of Radial P-Modes in the Sun and Stars. *Solar physics* 220, s. 229-243. 2004.
- The PLANET Collaboration, Ghosh H., Jørgensen U.G., The OGLE Collaboration, The MOA Collaboration, The v FUN Collaboration: Potential direct single-star mass measurement. *Astrophysical Journal* 615, s. 450-459. 2004.
- The PLANET Collaboration, Jørgensen U.G.: Probing the atmosphere of the bulge G5III star OGLE-2002-BUL-069 by analysis of microlensed H β line. *Astronomy & Astrophysics* 419, s. L1-L. 2004.
- Thomsen B., Hjorth J., Fynbo J.P.U., Jensen B.L., Andersen M.I., Dall T.H., Rasmussen J., Jakobsson P., Pedersen K., Watson D.: The supernova 2003lw associated with X-ray flash 031203. *Astronomy & Astrophysics* 419, s. L21-L25. 2004.
- Thomsen B., Hjorth J., Watson D., Fynbo J.P.U., Jensen B.L., Jakobsson P., Pedersen K.: The supernova 2003lw associated with X-ray flash 031203. *Astronomy & Astrophysics* vol 419, s. L21-L25. 2004.
- Thomsen B., Hjorth J., Watson D., Gorosabel J.: The supernova 2003lw associated with X-ray flash 031203. *Astronomy & Astrophysics* 419, s. L21-L25. 2004.
- Tisserand P., Marquette J.B., Beaulieu J.P., de Laverny P., Lesquoy E., Milsztajn A., Afonso C., Albert J.N., Andersen J., Ansari R., Aubourg E., Bareyre P., Bauer F., Blanc G., Charlot X., Coutures C., Derue F., Ferlet R., Fouque P., Glicenstein J.F., Goldman B., Gould A., Graff D., Gros M., Haissinski J., Hamadache C., de Kat J., Lasserre T., Le Guillou L., Loup C., Magneville C., Mansoux B., Maurice E., Maury A., Moniez M., Palanque-Delabrouille N., Perdureau O., Prevot L., Rahal Y., Regnault N., Rich J., Spiro M., Vidal-Madjar A., Vigroux L., Zylberajch S.: EROS 2 photometry of probable R Coronae Borealis stars in the Small Magellanic Cloud. *Astronomy & Astrophysics* 424, s. 245-252. 2004.
- Tominaga N., Mazzali P., Maeda K., Nomoto K., Pian E., Hjorth J., Fynbo J.P.U.: Supernova light-curve models for the bump in the optical counterpart of X-ray flash 030723. *Astrophysical Journal* 612, s. L105-L108. 2004.
- Vaughan...[et al] a.S., Watson D.: The discovery of an evolving dust-scattered X-ray halo around GRB 031203. *The Astrophysical Journal* vol. 603, s. L5-L8. 2004.
- Vreeswijk P., Ellission S., Ledoux C., Hjorth J., Fynbo J.P.U.: Damed LY alpha systems in GRB afterglow. *American Institute of Physics* 727, i: AIP conference Proceedings s. 435-457. E. E. Fenimore and M. Galassi. AIP, USA 2004.
- Vreeswijk P., Moller p., Fynbo J.P.U.: New search strategy for high z intervening absorbers: GRB021004, a pilot study. *Astronomy & Astrophysics* 409, s. L5-L8. 2003.
- Vreeswijk P., Møller p., Fynbo J.P.U.: New search strategy for high-z intervening absorbers: GRB 021004, a test study. *Astronomy & Astrophysics* 409, s. L5-L8. 2003.
- Watson D., Hjorth J., Jakobsson P.: A very low luminosity X-ray flash: XMM-Newton observations of GRB 031203. *The astrophysical journal: letters* 605, s. L101-L104. 2004.
- Watson D., Hjorth J., Jakobsson P., pedersen K., Brien T.O.: A very low luminosity X-ray flash:XMM-Newton observations of GRB 031203. *The Astrophysical Journal* 605, s. L101-L104. 2004.
- Watson D., Hjorth J., Jakobsson P., Pedersen K., Patel S., Kouveliotou C.: Massive star-formation rates of gamma-ray burst host galaxies: An unobscured view in X-rays. *Astronomy & Astrophysics* 425, s. L33-L36. 2004.
- Watson D., Hjorth J., Pedersen K., Patel S., Kouveliotou G.: Massive star-formation rates of gamma-ray burst host galaxies: an unobscured view in X-rays. *Astronomy & Astrophysics* 425, s. L33-L36. 2004.
- Watson ...[et al] a.D.: XMM-Newton observations of the BL Lac MS 0205.7+3509: a dense, low-metallicity absorber. *Astronomy & Astrophysics* vol. 418, s. 459-463. 2004.
- Watson ...[et al] a.D., Hjorth J.: A very low luminosity X-ray flash: XMM Newton observations of GRB 031203. *The Astrophysical Journal* vol. 605, s. L-101-L104. 2004.
- Watson ...[et al] a.D., Hjorth J., Jakobsson P., Pedersen K.: Massive star-formation rates of δ -ray burst host galaxies: an unobscured view in X-rays. *Astronomy & Astrophysics* 425, s. L33-L36. 2004.
- Weidinger M., Moller P., Fynbo J.P.U.: The Lyman-alpha glow of gas falling into the dark matter halo of a z=3 galaxy. *Nature* 430, s. 999-1001. 2004.
- Weidinger M., Møller P., Fynbo J.P.U.: The Lyman-alpha glow of gas falling into the dark matter halo of a z=3 galaxy. *Nature* 430, s. 999-1001. 2004.
- Wing R.F., Jørgensen U.G.: Stellar spectra in the H band. *Journal of the American Association of Variable Star Observers* 31, s. 110-120. 2004.

Niels Bohr Institutet

- Akemann G., Damgaard P.H.: Distributions of Dirac operator eigenvalues. *Physic Letters B* 583, s. 199. 2004.
- Ambjørn J.: An Intergrable Model with non-reducible three partical R- Matrix. *Journal of Physics A* 37, s. 7397. 2004.
- Ambjørn J.: Non-commutativity of the zero chemical potential limit and the thermodynamic limit in finite density systems. *Physical Review D* 70, s. 035010. 2004.
- Ambjørn J., Anagnostopoulos K.N., Nishimura J., Verbaarschot J.J.M.: The factorization method for Monte Carlo simulations of systems with a complex action. *Nucl. Phys. Proc. Suppl.* 129, s. 530. 2004.
- Ambjørn J., Dubin A., Makeenko Y.: Wilson loops in 2D noncommutative Euclidean gauge theory. I: Perturbative expansion. *Journal of High Energy Physics* 0407, s. 044. 2004.
- Ambjørn J., Janik R.A.: Quantum rolling tachyon. *Physics Letters B* 604, s. 225. 2004.
- Ambjørn J., Janik R.A.: The decay of quantum D-branes. *Physic Letters B* 584, s. 155. 2004.
- Ambjørn J., Jurkiewicz J., Loll R.: Emergence of a 4D world from causal quantum gravity. *Phys. Rev. Lett.* 93, s. 131301. 2004.
- Ambjørn J., Jurkiewicz J., Loll R.: Renormalization of 3d quantum gravity from matrix models. *Physical Letters B* 581, s. 255. 2004.
- Ambjørnsson T., Apell S.P., Mukhopadhyay G.: Electromagnetic Response of a Dipole-coupled Ellipsoidal bilayer. *Physical Review E* 69, s. 031914. 2004.
- Ambjørnsson T., Metzler R.: Chaperone-Assisted Translocation. *Physical Biology* 1, s. 77-78. 2004.
- Andersen J., Boer D., Warringa J.: Thermodynamics of O(N) sigma models: 1/N corrections. *Physical Review D* 70, s. 116007. 2004.

- Andersen J.O.: Theory of the weakly interacting Bose gas. *Rev. Mod. Phys.* 76, s. 599. 2004.
- Andersen J.O., Boer D., Warringa J.: Thermodynamics of the O(N) nonlinear sigma model in 1+1 dimensions. *Physical Review D* 69, s. 076006. 2004.
- Arsene I., Bearden I.G., Beavis D., Besliu C., Budick B., Bøggild H., Christensen C.H., Christiansen P.H.L., Gaardhøje J.J., Germinario M., Kim E.J., Kozik T., Larsen T.M., Lee J.H., Lee Y.K., Lindal S., Hagel K., Ito A., Jipa A., Jundt F., Jørdre I., Jørgensen C.O.E., Lystad R., Løvhøiden G., Majka Z., Makeev A., Mikelsen M., Murray M., Nielsen B.S., Ouerdane D., Planeta R., Rami F., Samset B.H., Sandberg D., Videbæk F., Wada R., Zgura I.S.: Evolution of the Nuclear Modification Factors with Rapidity and Centrality in d +AU Collisions at $S(NN)^{1/2}=200$ GeV. *Physical Review Letters* 93, s. 242303/1-5. 2004.
- Arsene I., Bearden I.G., Beavis D., Besliu C., Bøggild H., Chasman C., Christensen C.H., Christiansen P.H.L., Cibor J., Debe R., Enger E., Gaardhøje J.J., Germinario M., Hagel K., Ito H., Jipe A., Jundt F., Jørdre I., Jørgensen C.O.E., Karabowicz R., Kim E.J., Kozik T., Larsen T., Lee J., Lee Y., Lindal S., Lystad R., Løvhøiden G., Majka Z., Makeev A., Mikkelsen M., Murray M., Natowitz R., Neumann B., Nielsen B.S., Ouerdane D., Planeta R., Rami F., Ristea C., Ristea O., Röhrich D., Sandberg B.H., Sanders S.J., Scheets R.A., Staszal P.P., Tsveter T.S., Videbæk F., Wada R., Yin P., Zgura I.S.: Nuclear Stopping in AU+AU Collisions at $S(NN)^{1/2}=200$ GeV. *Physical Review Letters* 93, s. 102301/1-5. 2004.
- Arsene I., Bearden I.G., Beavis D., Budick B., Bøggild H., Chasman C., Christensen C.H., Christiansen P.H.L., Gaardhøje J.J., Hansen O., Holm A.L., Jørdre I., Jørgensen C.O.E., Larsen T.M., Mikkelsen M., Murray M., Nielsen B.S., Ouerdane D., Yin Z., Zgura I.S.: Strange-ness Production in $S(NN)^{1/2}=200$ GeV AU+AU collisions at RHIC. *The European Physical Journal C* 33, s. 624-626. 2004.
- Arsene I., Bearden I.G., Bøggild H., Besliu C., Christensen C.H., Christiansen P., Gaardhøje J.J., Hansen O., Holm A.L., Jørgensen C.O.E., Nielsen B.S., Norris J., Mikelsen M., Ouerdane D., Rami F., Sandberg D., Wada R., Yin Z., Videbæk F., Neumann B., Karabowicz R.: High P(T) results for AU+AU collisions at $S(NN)^{1/2}=200$ GeV. *The European Physical Journal C* 33, s. 605-605. 2004.
- Artemova I.V., Novikov I.D.: Astrophysics of Black Holes. *Gravitation, Cosmology and Relativistic ?*, s. 2-13. 2003.
- Asakawa T., Sugimoto S., Terashima S.: Exact description of D-branes in K-matrix theory. *Prog. Theor. Phys. Suppl.* 152, s. 93. 2004.
- ATLAS Collaboration.: Operation of the Atlas Transition Radiation Tracker under very high Irradiation at the Cern LHC. *Nuclear Instruments and Methods A* 522, s. 25-32. 2004.
- ATLAS Collaboration, Akesson T.: Status of Design and construction of the Transition Radiation Tracker (TRT) for the Atlas Experiment at the LHC. *Nuclear Instruments and Methods A* 522, s. 131-145. 2004.
- ATLAS Collaboration, Capeans M.: Recent Aging Studies for the Atlas Transition Radiation Tracker. *Nuclear Science* 51, s. 960-967. 2004.
- Bakk A., Metzler R.: Two States do not Necessarily Correspond to a Two-state Transition: van't Hoff Enthalpy in the Case of a Small Entropy Difference between the States. *Chemical Physics Letters* 398, s. 190-193. 2004.
- Bakk A., Sneppen K., Metzler R.: Sensitivity of Phage μ upon Variations of the Gibbs Free Energy. *Israel Journal of Chemistry* 44, s. 309-315. 2004.
- Berg-Sørensen K., Flyvbjerg H.K.: Power Spectrum Analysis for Optical Tweezers. *Review Scientific Instrument* 75, s. 594-612. 2004.
- Berg-Sørensen K., Flyvbjerg H.K.: MatLab Program for Precision Calibration of Optical Tweezers. *Computer Physics Communications* 159, s. 225-240. 2004.
- Berg-Sørensen K., Nørrelykke I.M., Oddershede L.B., Munteanu E.L., Thon G.: Anomalous Diffusion in Living Yeast Cells. *Physical Review Letters* 93, s. 078102/1-4. 2004.
- Berg-Sørensen K., Oddershede L.B., Flyvbjerg H.K.: Optical Tweezers as a Tool of Precision: Single-Molecule Mobility as Case Study. *Proceedings of SPIE* 5322, s. 64-67. 2004.
- Berg-Sørensen K., Peterman E., Oddershede L.B., Van Dijk M., Florin E., Schmidt C., Flyvbjerg H.K.: Parasitic Filtering in Position Detection Systems for Optical Tweezers. *Proceedings of SPIE* 5514, s. 419-427. 2004.
- Bjerrum-Bohr N.E.J.: Quantum gravity at a large number of dimensions. *Nucl. Phys. B* 684, s. 209. 2004.
- Bjerrum-Bohr N.E.J., Risager K.: String theory and the KLT-relations between gravity and gauge theory including external matter. *Physical Review D* 70, s. 086011. 2004.
- Bohr A., Mottelson B.R., Ulfbeck O.C.: The Principle Underlying Quantum Mechanics. *Foundation of Physics* 34, s. 480595. 2004.
- Borg J.: Dynamics of Crystal Formation in the Greenland North GRIP Ice. *Journal of Glaciology*. 2004.
- Borg J.: SmartCell: a Framework to Simulate Cellular Processes that Combines Stochastic Approximation with Diffusion and Localisation: Analysis of Simple Gene Networks. *System Biology* 1, s. In Print. 2004.
- BRAHMS Collaboration: High P(T) hadron spectra at high rapidity. *Journal of Physics G* 30, i: Oakland California s. S759-S766. England 2004.
- BRAHMS Collaboration: High P(T) Charged Pion and Proton Production in $S(NN)^{1/2}=200$ -GeV AU+AU D+AU Collisions. *Journal of Physics G* 30, i: Quark Matter 2004 Proceeding of the 17th international Conference on Ultra Relativistic Nucleus-Nucleus Collisions s. 983-987. IOP, England 2004.
- Brogli A., Tiana G., Provasi D.: Simple Model of Protein Folding and of Non-conventional Drug Design. *Journal of Physics Condensed Matter* R 16, s. 111. 2004.
- Bruun G.M.: Detection of BCS Pairing in Neutral Fermi Fluids via Stokes Scattering. The Hebel-Slichter Effect. *Physical Review Letters* 93, s. 150403/1-4. 2004.
- Bruun G.M.: Universality of a two-component Fermi gas with a resonant interaction. *Physical Review A* 70, s. 053602/1-4. 2004.
- Bruun G.M., Gordon B.: Effective Theory of Feshbach Resonances and Many-Body Properties of Fermi Gases. *Physical Review Letters* 92, s. 140404/1-4. 2004.
- Bruun G.M., Minguzzi A., Rosario F.: Pairing Fluctuations in Trapped Fermi Gases. *Physical Review Letters* 93, s. 110406/1-4. 2004.
- Bruun G.M., Nygaard N.: Vortex line in a neutral finite-

- temperature superfluid Fermi gas. *Physical Review A* 69, s. 053622/1-9. 2004.
- Chesterman M., Silka M.: A quantum BRST anti-BRST approach to classical integrable systems. *Mod. Phys. Lett.* 19, s. 693. 2004.
- Chiang L.-Y., Naselsky P., Coles P.: The Robustness of Phase Mapping as a Non-Gaussianity Test. *Astrophysical Journal* 602, s. L1-L3. 2004.
- Daidone I., Simona F., Broglia R.A., Tiana G.: Eta-hairpin Coformation of Fibrillogenic Peptides: Structure and Alpha-beta Transition Mechanism Revealed by Molecular Dynamics Simulations. *Protenis* 57, s. 198. 2004.
- Dam J., Levinsen M.T.: The Size of the Light-emitting Region in a Sonoluminescing Bubble. *Physical Review Letters* 92, s. 144301. 2004.
- Damgaard P.H.: Quenched and unquenched chiral perturbation theory in the epsilon-regime. *Nucl. Phys. Proc. Suppl.* 128, s. 47. 2004.
- Damgaard P.H., Batalin I.A.: Hamiltonian $N = 2$ superfield quantization. *Phys. Lett. B* 578, s. 223. 2004.
- Damgaard P.H., Hernandez P., Jansen K., Laine M., Lelouch L.: Vector and axial-vector propagators in the epsilon-regime of QCD. *Nucl. Phys. Proc. Suppl.* 129, s. 754. 2004.
- Danos R., Frey R., Mazudar A.: Interaction rates in string gas cosmology. *Physical Review D* 70, s. 106010. 2004.
- Davids D., Lauritsen T., Herskind B., Siem S.: High-spin states in ^{179}Au : Spectroscopy of shape-driving orbitals beyond the neutron midshell. *Physical Review C* 69, s. 034312/1-10. 2004.
- Di Vecchia P., Liccardo A., Marotta R., Pezzella F.: Brane-inspired orientifold field theories. *Journal of High Energy Physics* 0409, s. 050. 2004.
- Diakonov D., Gromov N., Petrov V., Slizovskiy S.: Quantum weights of dyons and of instantons with non-trivial holonomy. *Physical Review D* 70, s. 036003. 2004.
- Diakonov D., Oswald M.: Gauge invariant effective action for the polyakov line in the $\text{SU}(N)$ Yang-Mills theory at high temperatures. *Physical Review D* 70, s. 105016. 2004.
- Diakonov D., Oswald M.: Covariant derivative expansion of fermionic effective action at high temperatures. *Physical Review D* 70, s. 016006. 2004.
- Diakonov D., Petrov V.: Where are the missing members of the baryon antidecuplet. *Physical Review D* 69, s. 094011. 2004.
- Diakonov D., Petrov V.: Exotic baryon multiplets at large number of colours. *Physical Review D* 69, s. 056002. 2004.
- Diakonov D., Petrov V.: Baryons as Fock states of 3,5, quark. *Annalen of Physics* 13, s. 637. 2004.
- Ditlevsen P.D., Jensen M.H., Olesen P.: Self-similarity of the Energy Spectra in Decaying Turbulence: Theory and Experimental Tests. *Physica A* 342, s. 471-478. 2004.
- Drewsen M., Mortensen A., Lindballe J., Mølhave L., Kjærgaard N.: Dynamically excited single-component ion Coulomb crystals in linear Paul traps. *Nuclear Instruments and Methods A* 532, s. 237-. 2004.
- Drukker N.: Supertube domain-walls and elimination of closed time-like curves in string theory. *Physical Review D* 70, s. 084031. 2004.
- Drukker N., Fiol B., Simon J.: Goedel-type universes and the Landau problem. *JCAP* 0410, s. 012. 2004.
- Dumitru A., Hatta Y., Lenaghan J.T., Orghinos K., Pisarski R.D.: Deconfining phase transition as a matrix model of renormalized Polyakov loops. *Physical Review D* 70, s. 034511. 2004.
- Durhuus B., Jonsson T.: Noncommutative waves have infinite propagation speed. *Journal of High Energy Physics* 0410, s. 050. 2004.
- Døssing T.: Excitation energies and spins of the yrast superdeformed band in Hg-191 . *Physical Review Letters* 92, s. 014303/1-10. 2004.
- Døssing T.: Compound and rotational damping in warm deformed rare-earth nuclei. *Physical Review Letters* 93, s. 022501/1-4. 2004.
- Døssing T., Lopez-Matens A., Herskind B., Hagemann G.B.: Gamma decay and feeding of superdeformed states. *European Journal of Physics A* 20, s. 49-54. 2004.
- Eriksen K., Hörnquist M., Sneppen K.: Visualization of large-scale correlations in gene expressions. *Integrative Genomics* 4, s. 241-245. 2004.
- Feo A., Merlatti P., Sannino F.: Information on the super Yang-Mills spectrum. *Physical Review D* 70, s. 096004. 2004.
- Fiurasek J., Cerf N., Polzik E.S.: Quantum Cloning of a Coherent Light State into an Atomic Quantum Memory. *Physical Review Letters* 93, s. 180501-. 2004.
- Froggatt C.D., Laperashvili L.V., Nevzorov R., Nielsen H.F.B.: Cosmological constant in SUGRA models and the multiple point principle. *Phys. Atom. Nucl.* side 582. *Yad. Fiz.* side 601 67, s. 582. 2004.
- Gaardhøje J.J.: Rapidity dependence of charged hadron production in central Au+Au collisions at $\sqrt{s_{NN}} = 200$ -GeV with BRAHMS. *Journal of Physics G* 30, s. S1129-S1132. 2004.
- Gaardhøje J.J., Arsene I., Bearden I.G., Beavis D., Besliu C., Budick B., Bøggild H., Chasman C., Christensen C.H., Christiansen P.H.L., Holm A.L., Jørdre J.I., Larsen T., Jørgensen C.O.E., Hansen O.: The new physics at RHIC. From transparency to high Pt suppression. *Nuclear Physics A* 734, s. 13-27. 2004.
- Grandchamp L., Rapp R., Brown G.E.: In-medium effects on charmonium production in heavy-ion collisions. *Physical Review Letters* 92, s. 212301. 2004.
- Görge A., Clarck R., Gromaz M., Fallon P., Hagemann G.B., Hübel H., Sletten G.: Quadrupole Moment of Wobbling Excitations in ^{163}Lu . *Physical Review C* 69, s. 031301R/1-13. 2004.
- Hac A., Segger H., Fidorra M., Heimburg T.: Diffusion in Two-component Lipid Membranes – A Fluorescence Correlation Spectroscopy. *Biophysical Journal* 88, s. 317-333. 2004.
- Hagemann G.B.: Wobbling Phonon Excitations in Strongly Deformed Triaxial Nuclei. *European Physics Journal A* 20, s. 183-188. 2004.
- Hagemann G.B., Cullen D.M., Scholes D.T., Janssens R.V.F.: Highly deformed Bands in ^{175}Hf . *Physical Review C* 70, s. 054314/1-8. 2004.
- Hagemann G.B., Døssing T., Herskind B.: Violation and Persistence of K-Quantum Numbers in Warm Rotating Nuclei. *Nuclear Physics A* 736, s. 223-240. 2004.
- Hagemann G.B., Herskind B., Jensen D.R., Ødegård S.W.: Coexisting normal and triaxial superdeformed structures in ^{165}Lu . *Nuclear Physics A* 735, s. 393-424. 2004.
- Hagemann G.B., Sletten G., Kondev F.G.: Evidence for noncollective oblate structures at high spin in ^{123}Cs . *Physical Review C* 70, s. 034315/1-15. 2004.

- Halsey T.C., Jensen M.H.: Hurricanes and Butterflies. *Nature* 428, s. 127. 2004.
- Hamamoto I.: Shell-structure and pair-correlation in nuclei close to the neutron drip line. *Nuclear Physics* 731, s. 211. 2004.
- Hamamoto I.: Dominance of low- l component in weakly-bound deformed single-neutron orbits. *Physical Review C* 69, s. 041306 R. 2004.
- Hamamoto I., Mottelson B.R.: Weakly-bound $s_{1/2}$ neutrons in the many-body pair-correlation of neutron drip line nuclei. *Physical Review C* 69, s. 064302. 2004.
- Hamamoto I., Sagawa H., Mottelson B.: Weakly-bound $p_{3/2}$ neutrons and spin-response function in the many-body pair-correlation of neutron drip line nuclei. *Physical Review C* 70, s. 034317. 2004.
- Hammerer K., Mølmer K., Polzik E.S., Cirac I.: Light-Matter Quantum Interface. *Physical Review A* 70, s. 044304. 2004.
- Hansen J.D., Khokhlov A., Novikov I.D.: Properties of four numerical schemes applied to a non-linear scalar wave equation with GR-type nonlinearity. *Int. J. Mod. Phys. D* 13, s. 961-. 2004.
- Harada M., Sannino F., Schechter J.: Large $N(c)$ and chiral dynamics. *Physical Review D* 69, s. 034005. 2004.
- Harmark T.: Stationary and axisymmetric solutions of higher-dimensional general relativity. *Physical Review D* 70, s. 124002. 2004.
- Harmark T.: Small black holes on cylinders. *Physical Review D* 69, s. 104015. 2004.
- Harmark T., Obers N.A.J.: New phases of near-extremal branes on a circle. *Journal of High Energy Physics* 0409, s. 022. 2004.
- Harmark T., Obers N.A.J.: General definition of gravitational tension. *Journal of High Energy Physics* 0405, s. 043. 2004.
- Harmark T., Obers N.A.J.: Phase structure of black holes and strings on cylinders. *Nucl. Phys. B* 684, s. 183. 2004.
- Harmark T., Obers N.A.J.: New phase diagram for black holes and strings on cylinders. *Class. Quant. Grav.* 21, s. 1709. 2004.
- Heimburg T.R.: Structure of the NCoA-1/SRC-PAS-B Domain Bound to the LXXLL Motif of the STAT6 Transactivation Domain. *Journal of Mol. Biology* 336, s. 319-329. 2004.
- Heimburg T.R.: Peripheral and Integral Binding of Cytochrome c to Phospholipid Vesicles. *Journal of Physics Chemistry B* 108, s. 3871-3878. 2004.
- HERA-B Collaboration, Akesson T.: Atlas Transition Radiation Tracker Test-Beam Results. *Nuclear Instruments and Methods A* 522, s. 50-55. 2004.
- HERA-B Collaboration, Muresan R.A.: Search for the flavor-changing neutral current decay $D_0 \rightarrow \mu^+ \mu^-$ with the HERA-B detector. *Physics Letters B* 596, s. 173-183. 2004.
- HERA-B Collaboration, The ALEPH Collaboration, Danielsen K.M., Muresan R.A.: Limits for the central production of Θ^{++} and Ξ^{\pm} pentaquarks in 920 GeV pA collisions. *Physical Review Letters* 93, s. 212003. 2004.
- Herskind B., Benzoni G., Nyberg J.: Evidence for the Jacobi shape transition in hot ^{46}Ti . *Nuclear Physics A* 731, s. 319-326c. 2004.
- Herskind B., Hagemann G.B., Sletten G., Døssing T., Rønn Hansen C.: Hyperdeformed Shapes and Jacobi Transitions in ^{126}Ba . *AIP Conference Proceedings* 701, i: The Labyrinth in Nuclear Structure s. 303-315. American Institute of Physics, USA 2004.
- Hilligsøe K.M., Andersen T.V., Paulsen H.N., Nielsen C.K., Mølmer K., Keiding S.R., Kristiansen R., Hansen K.P., Larsen J.L.: Supercontinuum generation in a photonic crystal fiber with two zero-dispersion wavelengths. *Optics Express* 12, s. 1045. 2004.
- Hong D., Hsu Y-F., Sannino F.: Composite Higgs from higher representations. *Physical Letters B* 597, s. 89. 2004.
- Hoyer P., Lenaghan J.T., Tuominen K., Vogt C.: Sub-process size in hard exclusive scattering. *Physical Review D* 70, s. 014001. 2004.
- Hübel H., Hagemann G.B., Herskind B., Sletten G., Jensen D.R.: Superdeformed band at very high spin in ^{140}Nd . *Physical Review C* 70, s. 064315/1-6. 2004.
- Jackson A.D., Kavoulakis G.M.: Vortices and Hysteresis in a Rotating Bose-Einstein Condensate with Anharmonic Confinement. *Physical Review A* 70, s. 023601/1-5. 2004.
- Jackson A.D., Kavoulakis G.M., Lundh E.: Phase of a Rotating Bose-Einstein Condensate with Anharmonic Confinement. *Physical Review A* 69, s. 53619/1-7. 2004.
- Jackson A.D., Sannino F.: Duality in the Color Flavor Locked Spectrum. *Physics Letters B* 578, s. 133-138. 2004.
- Janik R.A., Demasure Y.: Backreaction and the rolling tachyon: An effective action point of view. *Physical Letters B* 578, s. 195. 2004.
- Jensen D.R., Hagemann G.B., Herskind B., Sletten G.: Coexisting wobbling and quasiparticle excitations in the triaxial potential well of ^{163}Lu . *European Physical Journal A* 19, s. 173-185. 2004.
- Jensen M.H., Johansen A., Petroni F., Simonsen I.: Inverse Statistics in the Foreign exchange Market. *Physica A* 340, s. 678-684. 2004.
- Johnson A., Likar A., Sletten G.: Band-terminating states in ^{101}Ag . *Nuclear Physics A* 733, s. 37-52. 2004.
- Johnson E., Andersen J.S., Levinsen M.T., Steenstrup S.: Random Vibration Movement of Liquid Nanosized Pb Inclusions. *Materials Science & Engineering A* A375-A377, s. 951-5. 2004.
- Johnson E., Levinsen M.T., Steenstrup S.: One-dimensional Random Walk of Nano-sized Liquid Pb Inclusions on Dislocations in Al. *Philosophical Magazine* 84/25-26, s. 2663-2673. 2004.
- Johnsson M., Mølmer K.: Storing quantum information using dark state polaritons. *Physical Review A* 70, s. 032320. 2004.
- Julsgaard B., Sherson J., Fiurasek J., Cirac I., Polzik E.S.: Experimental demonstration of quantum memory for light. *Nature* 432, s. 482-. 2004.
- Julsgaard B., Sherson J., Sørensen J.L., Polzik E.S.: Characterizing the spin state of an atomic ensemble using the magneto-optical resonance method. *Journal Optic B: Quantum Semiclass. Opt.* 6, s. 5. 2004.
- Khokhlov A., Novikov I.D.: Exponential Stretch-Rotation formulation of Einstein's. *Int. J. Mod. Phys. D* 13, s. 373-390. 2004.
- Khokhlov A., Novikov I.D.: Scalar Hyperbolic Equation with GR-Type Nonlinearity. *Int. J. Mod. Phys.* 12, s. 1889-. 2003.

- Kmiecik M., Nenoff N., Herskind B.: Probing nuclear shapes close to the fission limit with the giant resonance in ^{216}Rn . *Physical Review C* 70, s. 064317/1-9. 2004.
- Koike T., Starosta K., Hamamoto I.: Chiral band- Spontaneous symmetry breaking- and the selection-rule for electromagnetic transitions in the chiral geometry. *Physical Review Letters* 93, s. 172502. 2004.
- Kolomeitsev E., Lutz M.: On heavy-light meson resonances and chiral symmetry. *Physical Letters B* 582, s. 39. 2004.
- Kolomeitsev E., Lutz M.: On baryon resonances and chiral symmetry. *Physical Letters B* 585, s. 243. 2004.
- Kristjansen C.: Three-spin strings on $\text{AdS}(5) \times \text{S}^5$ from $\text{N}=4$ SYM. *Physical Letters B* 586, s. 106. 2004.
- Kristjansen C., Mansson T.: The circular, elliptic three-spin string from the $\text{SU}(3)$ spin chain. *Physical Letters B* 596, s. 265. 2004.
- Lauritsen T., Carpenter M.P., Janssens R.V.F., Herskind B., Jenkins D., Døssing T.: Determining the Excitation Energy, Spin, and Parity of Levels in the Superdeformed Bands of ^{152}Dy . AIP Conference Proceedings 701, i: The Labyrinth in Nuclear Structure s. 230-237. American Institute of Physics, USA 2004.
- Lautrup B.: Physics of Continuous Matter. i: Physics of Continuous Matter s. 608. Benny Lautrup. IOP. Institute of Physics Publishing, England 2004.
- Lee J.H., Bearden I.G., Bøggild H., Christensen C.H., Christiansen P.H.L., Cibor J., Debbe R., Enger E., Gaardhøje J.J., Hagel K., Hansen O., Holm A.L., Jakobsen E.T., Jødre J.I., Jørgensen C.O.E., Kim E.J., Larsen T.M., Mikelsen M., Løvhøiden G., Nielsen B.S., Ouerdane D.: Rapidity dependent strangeness measurements in BRAHMS experiment at RHIC. *Journal of Physics G* 30, s. 85-92. 2004.
- Lehmann S., Lautrup B., Jackson A.D.: Citation Distributions in High Energy Physics. *Physical Review E* 68, s. 026113/1-8. 2003.
- Leoni S., Matsuo M., Bracco A., Benzioni G., Blasi N., Camera F., Grassi C., Million B., Paleni A., Pignanelli M., Vigezzi E., Wieland O., Døssing T., Herskind B., Hagemann G.B.: Compound and rotational damping in warm deformed rare earth nuclei. *Physical Review Letters* 93, s. 022501/1-4. 2004.
- Levinsen M.T.: Random Vibration Movements of Liquid nanosized Pb Inclusions in Al. *Material Science and Engineering A* 375-77, s. 951-955. 2004.
- Lutz M., Kolomeitsev E.: On charm baryon resonances and chiral symmetry. *Nucl. Phys. A* 730, s. 110. 2004.
- Lutz M., Kolomeitsev E.: On meson resonances and chiral symmetry. *Nucl. Phys. A* 730, s. 392. 2004.
- Madsen L.D., Mølmer K.: Spin squeezing and precision probing with light and samples of atoms in the gaussian approximation. *Physical Review A* 70, s. 052324. 2004.
- Maj A., Kmiecik M., Million B., Herskind B.: Search for the Jacobi shape transition in light nuclei. *European Physics Journal A* 20, s. 165-166. 2004.
- Mathiesen J.K., Borg J., Levinsen M.T., Olesen P., Jensen D.R., Jensen M.H., Svensson A.: Dynamics of crystal Formation in the Greenland NorthGRIP Ice Core. *Journal of Glaciology* 50, s. in print. 2004.
- Matsuo M., Døssing T., Herskind B., Hagemann G.B.: Chaotic Dynamics in Warm Rotating Nuclei. AIP Conference Proceedings 701, i: The Labyrinth in Nuclear Structure s. 157-163. American Institute of Physics, USA 2004.
- Merlatti P.: Non-perturbative physics of $\text{N}=1$ super Yang-Mills theories. *Classical and Quantum Gravity* 21, s. S1449. 2004.
- Merlatti P., Sannino F.: Effects of degenerate sterile neutrinos on the supernova neutrino flux reference. *Physical Letters B* 597, s. 374. 2004.
- Metzler R., Bakk A.: *In Vivo* Non-specific Binding of μ CI and Cro repressors is significant. *FEBS Letters* 563, s. 66-68. 2004.
- Metzler R., Bakk A.: Nonspecific Binding of the OR repressors CI and Gro of Bacteriophage μ . *Journal of Theoretical Biology* 231, s. 525-533. 2004.
- Metzler R., Bakk A., Sneppen K.: Robustness of the Right Operator in Bacteriophage μ . *Biophysics Journal* 86, s. 58-66. 2004.
- Metzler R., Chechkin A.: Levy Flights in a Steep Potential Well. *Journal of Statistical Physics* 115, s. 1505-1535. 2004.
- Metzler R., Dommersnes P.G.: Helical Packaging of Semiflexible Polymers in Bacteriophages. *European Biophysics Journal* 33, s. 497-505. 2004.
- Metzler R., Klafter J.: The Restaurant at the End of the Random Walk: Recent Developments in Fractional Dynamics Descriptions of Anomalous Dynamical Processes. *Journal of Physics A* 37, s. R161-R208. 2004.
- Metzler R., Sokolov I.M.: Comment on "Anomalous Heat Conduction and Anomalous Diffusion in One-dimensional Systems". *Physical Review Letters* 92, s. 089401. 2004.
- Metzler R., Sokolov I.M.: Non-uniqueness of the First Passage Time Density of Levy Random Processes. *Journal of Physics A* 37, s. L609-L615. 2004.
- Million B., Bracco A., Herskind B.: Study of thermally excited nuclei through E1 and E2 decay from collective modes. *European Journal of Physics* 20, s. 157-162. 2004.
- Mocsy A., Sannino F., Tuominen K.: Deconfinement and chiral symmetry restoration. *Journal of Physics G* 30, s. s1255. 2004.
- Mortensen A., Lindballe J., Jensen I.S., Staunum P., Voigt D., Drewsen M.: Isotope shifts of the $403501630194\ 0201\text{S}0192$; $\rightarrow 403501635\text{P}0201\text{P}0201$ transition and the hyperfine of the $403501635\text{P}\ 0410201\text{P}0410201$ state in calcium. *Physical Review A* 69, s. 042502. 2004.
- Murray M.: Scanning the phases of QCD with Brahm. *Journal of Physics G* 30, s. 667-674. 2004.
- Mølmer K.: Atomic and molecular matter fields in periodic potentials. *Journal of Modern Optics* 51, s. 1721-1730. 2004.
- Mølmer K., Madsen L.B.: Estimation of a classical parameter with gaussian probes: magnetometry with collective atomic spins. *Physical Review A* 70, s. 052102. 2004.
- Naselsky P., Chiang L.-Y.: Antimatter from cosmological baryogenesis and the anisotropies and polarization of CMB radiation. *Physical Review D* 69, s. 123518. 2004.
- Naselsky P., Chiang L.-Y.: Late reionizations of the Universe and their manifestation in the WMAP and future planck data. *Mon. Not. Roy. Astr. Soc.* 347, s. 795. 2004.
- Naselsky P., Chiang L.-Y., Olsen P.E., Verkhodanov O.V.: Primordial magnetic field and non-Gaussianity of the 1-

- year Wilkinson Microwave Anisotropy Probe (WMAP) data. *Astrophysics Journal* 615, s. 45. 2004.
- Naselsky P., Doroshkevich A., Verkhdanov O.: Phase Cross-Correlation of the Wilknsion Microwave Anisotropy Internal Linear Combination Map and Foregrounds. *Mon. Not. Roy. Astr. Soc.* 349, s. 695-704. 2004.
- Novikov I.D.: Black Holes. *Survey in High Energy Physics* 18, s. 139. 2003.
- Novikov I.D.: The Internal Structure of Black Holes. *Proceeding of the 9th Adriatic Meeting* 113, s. /. 2004.
- Oddershede L.B.: Optiske Pincetter. Kapitel i *Spektrum II* -, i: Optiske Pincetter s. 184-185. Carsten Claussen. Gyldendal. Gyldendal, DK 2004.
- Petersen V., Madsen L.B., Mølmer K.: Minimizing the loss of entanglement under dimensional reduction. *European Journal of Physics D* 29, s. 293-. 2004.
- Rahkilde P., Bastin J.E., Ødegård S.W.: In-beam electron spectroscopy of 226U and 254No. *Physical Review C* 69, s. 064324/1-6. 2004.
- Rapp R., Grandchamp L.: Theoretical overview on (hidden) charm in high-energy heavy-ion collisions. *Journal of Physics G* 30, s. S305. 2004.
- Roos I., Mølmer K.: Quantum computing with composite pulses and coherent population trapping. *Physical Review A* 69, s. 022321. 2004.
- Roux S., Jensen M.H.: Dual Multifractal Spectra. *Physical Review Letters* 69, s. 016309. 2004.
- Sannino F.: Tetracritical behavior in strongly interacting theories. *Physical Review D* 70, s. 034019. 2004.
- Sannino F.: Review of vector condensation at high chemical potential. *AIP Conf. Proc.* 688, s. 121. 2004.
- Sannino F., Merlatti P.: Extending the Veneziano-Yankielowicz effective theory. *Physical Review D* 70, s. 065022. 2004.
- Sannino F., Mocsy A., Tuominen K.: Confinement versus chiral symmetry. *Phys. Rev. Lett.* 92, s. 182302. 2004.
- Sannino F., Mocsy A., Tuominen K.: Induced universal properties and deconfinement. *JHEP* 0403, s. 044. 2004.
- Sannino F., Shifman M.: Effective Lagrangians for orientifold theories. *Physical Review D* 69, s. 125004. 2004.
- Shizuma T.: High spin structure in Os-185. *Physical Review C* 69, s. 024305. 2004.
- Shizuma T., Mitarai S., Sletten G., Bark R.A., Gjørup N.L., Jensen H.J., Wrzesinski J.: High-spin structure in 185(Os). *Physical Review C* 69, s. 024305/1-19. 2004.
- Simona F., Tiana G., Broglia R.A.: Modelling the Alpha-Helix to Beta-hairpin Transition Mechanism and the Formation of Oligometric Aggregates of the Fibrillogenic Peptide A-beta(12-28). *Journal of Molecular Graphics and Modeling* 23, s. 263. 2004.
- Sletten G., Hagemann G.B., Sorlin O.: N=14 and 16 Shell Gaps in Neutron-Rich Oxygen Isotopes. *Physical Review C* 69, s. 064315/1-10. 2004.
- Sneppen K.: Variability alignment identifies functional regions in tubulin paralogs. *Protien Science* 13, s. 25-31. 2004.
- Sneppen K.: Detection in Complex Networks: Correlation Profile of the Internet. *Physica A* 333, s. 529-540. 2004.
- Sneppen K.: Self-organization of structures and networks from merging and small-scale fluctuations. *Physica A* 340 Issue 4, s. 725-732. 2004.
- Sneppen K.: Upstream Plasticity and Downstream Robustness in Evolution of Molecular Networks. *BMC Evolutionary Biology* 4, s. 9. 2004.
- Sneppen K., Hansen A.G.: Scaling in fracture and refreezing of sea ice. *Physica A* 331, s. 291-296. 2004.
- Sneppen K., Minnhagen P.: Hierarchy and Anti-Hierarchy in Real and Scale Free networks. *Physical Review Letters* 92, s. 178702. 2004.
- Sneppen K., Rosvall M.: A simple model for self organization of bipartite networks. *Europhysics Letters* 67, s. 349. 2004.
- Sneppen K., Simonsen I., Eriksen K.: Diffusion on complex networks: a way to probe their large-scale topological structures. *Physica A* 336, s. 163-173. 2004.
- Sommer-Larsen J., Naselsky P., Novikov I., Götz M.: Inhomogenous Primordial Baryon Distributions on Sub-Galactic Scales: High-z Galaxy Formation with WDM. *Mon. Not. Roy. Astron. Soc.* 352, s. 299-310. 2004.
- Sorensen K., Oddershede L.B., Dreyer J.: Improved Axial Position Detection in Optical Tweezers Measurements. *Applied Optics* 43, s. 1991-1995. 2004.
- Sorlin O., Brown B.A., Sletten G.: Nuclear Structure around the N=16 Subshell Closure. *AIP Conference Proceedings* 701, i: The Labyrinth in Nuclear Structure s. 31-38. American Institute of Physics, USA 2004.
- Sorlin O., Dombradi Z., Sohler D.: Structure of the neutron-rich 37,39P and 43,45Cl nuclei. *European Journal of Physics A* 22, s. 173-178. 2004.
- Splittorff K.: Supersymmetric quenching of the Toda lattice equation. *Nucl. Phys. B* 695, s. 84. 2004.
- Splittorff K., Verbaarschot J.J.M.: Factorization of correlation functions and the replica of the Toda lattice equation. *Nucl. Phys. B* 683, s. 467. 2004.
- Staanum P., Jensen I.S., Martinussen R.G., Voigt D., Drewsen M.: Lifetime measurement of the metastable 3d2 D5/2 state in the 40Ca+ ion using the shelving technique on a few-ion string. *Physical Review A* 69, s. 032503. 2004.
- Stanoiu M., Azaiez F., Guillemaud-Mueller D., Podlyak Z., Sletten G.: Two-Step Fragmentation, a Powerful Tool for the Investigation of Drip-Line Nuclei. *European Journal of Physics A* 20, s. 95-96. 2004.
- Svane A., Fogedby H., Metzler R.: Exact Solution of a Linear Molecular Motor Model Driven by Two-step Fluctuations and Subject to Protien Friction. *Physical Review E* 70, s. 021905. 2004.
- The ALEPH Collaboration, Heister A.: Two Dimensional Analysis of Bose-Einstein Correlations in Hadronic Z Decays at LEP. *European Journal of Physics C* 36, s. 147-159. 2004.
- The ALEPH Collaboration, Heister A.: Measurement of W-Pair Production in E+ E- Collisions at Centre of Mass Energies from 183-GEV to 209-GEV. *European Journal of Physics C* 38, s. 147-160. 2004.
- The ALEPH Collaboration, Heister A.: Constraints on Anomalous QGC's in E+ E- Interactions from 183-GEV to 209-GEV. *Physics Letters B* 602, s. 31-40. 2004.
- The ALEPH Collaboration, Heister A.: Studies of QCD at E+ E- Centre of Mass Energies Between 91-GEV and 209-GEV. *European Journal of Physics C* 35, s. 457-486. 2004.
- The ALEPH Collaboration, Heister A.: Absolute Mass Lower Limit for the Lightest Neutralion of the Mssm from E+ E- date S**(1/2) Up to 209GEV. *Physics Letters B* 583, s. 247-263. 2004.
- The ALEPH Collaboration, Schael S.: Search for Pen-

- taquark States in Z Decays. *Physics Letters B* 599, s. 1-16. 2004.
- Tiana G., Colombo M., Broglia R.: Deriving Amino Acid Contact Potentials from their Appearance Frequencies in Proteins: an Inverse Thermodynamical Problem. *Journal of Physics Condensed Matter* 16, s. 2551. 2004.
- Tiana G., De Mori G., Broglia R.: Understanding the Determinants of Stability and Folding of Small Globular Proteins from their Energetics. *Protein Science* 13, s. 113. 2004.
- Tiana G., Dokhloyan V., Broglia R.A., Shakhnovich E.I.: The Evolution Dynamics of Model Proteins. *Journal of Chemical Physics* 121, s. 2381. 2004.
- Tiana G., Shakhnovich E.I., Dokholayan N.: Imprint of Evolution on Protein Structures. *Proc.Natl. Acad. Science* 101, s. 2846. 2004.
- Tiana G., Simona F., Broglia R., Colombo G.: Thermodynamics of Beta-amyloid Fibril Formation. *Journal of Chemical Physics* 120, s. 8307. 2004.
- Turbide S., Rapp R., Gale C.: Hadronic production of thermal photons. *Physical Review C* 69, s. 014903. 2004.
- Ulfbeck O.C., Mottelson B.R., Bhor A.: Quantum World is Only Smoke Mirrors. *Physics Today* 10, s. 15-16. 2004.
- valiente J., Regan P.H., Sletten R.: ¹³⁶Ba Studied via Deep-Inelastic collision: Identification of the h_{11/2} Isomer. *Physical Review C* 69, s. 024316/1-13. 2004.
- Vecchia P.D., Petersen J.L., Petrini M., Russo R., Tanzini A.: The 3-string vertex and the AdS/CFT duality in the pp-wave limit. *Class. Quant. Grav.* 21, s. 2221. 2004.
- Vogelius I.S., Madsen L.B., Drewsen M.: Rotational cooling of molecular ions with 1T, 2T, 3T and 2Π electronic ground states. *Physical Review A* 70, s. 053412-. 2004.
- Vogelius I.S., Madsen L.B., Drewsen M.: Rotational cooling of molecules using lamps. *Mol. Optic. of Physics* 37, s. 4571-4574. 2004.
- Vogt C., Rapp R., Ouyed R.: Photon emission from dense quark matter. *Nucl. Phys. A* 735, s. 543. 2004.
- Wesenberg J.: Designing robust gate implementations for quantum information processing. *Physical Review A* 69, s. 042323. 2004.
- Wesenberg J., Mølmer K.: The field inside a random distribution of dipoles. *Physical Review Letters* 93, s. 143903. 2004.
- Wheldon C., Valiente-Dobon J., Regan P.H., Ward D.M., Sletten G.: Multi-quasiparticle states in ¹⁸⁴W via multi-nucleon transfer. *European Journal of Physics A* 20, s. 365-369. 2004.
- Zuber K., Nyberg J., Herskind B.: A Study of the Jacobi shape Transition in Light, fast Rotating Nuclei with the EUROBALL IV, HECTOR and EUCLIDES Arrays. *AIP Conference Proceedings* 701, i: The Labyrinth in Nuclear Structure s. 104-111. American Institute of Physics, USA 2004.
- Åstrøm J.A., Linna R., Timonen J., Møller P.F., Oddershede L.B.: Exponential and Power-law Mass Distributions in Brittle Fragmentation. *Physical Review E* 70, s. 026104/1-7. 2004.
- Ørsted Laboratoriet**
- Amelkin S.A., Andresen B., Burzler J.M., Hoffmann K.H., Tsirlin A.M.: Maximum power processes for multi-source endoreversible heat engines. *J.Phys.D: Appl.Phys. D*, s. 1400-1404. 2004.
- Andersen N.O., Barschat K.: Dipole polarization in coherently excited Stark manifolds. *J.Phys.B* 37, s. 3809-3819. 2004.
- Bell III J.F., Squyres S.W., Arvidson R.E., Arneson H.M., Bass D., Blaney D., Cabrol N.A., Calvin W., Farmer J., Farrand W.H., Goetz W., Golombek M.P., Grant J.A., Greeley R., Guinness E., Hayes A.G., Hubbard M.Y.H., Herkenhoff K.E., Johnson M.J., Johnson J.R., Joseph J., Kinch K.M., Lemmon M.T., Li R., Madsen M.B., Maki J.N., Malin M.C., McCartney E., McLennan S.M., McSween H.Y., Ming D.W., Moersch J., Morris J.N., Noe Dobrea E.Z., Parker T.J., Proton J., Rice J.W., Seelos F., Soderblom J.M., Soderblom L.A., Sohl-Dickstein J.N., Sullivan R.J., Wolff M.J., Wang A.: Pancam Multispectral Imaging Results from the Spirit Rover at Gusev Crater. *Science* 305, s. 800-806. 2004.
- Bell III J.F., Squyres S.W., Arvidson R.E., Arneson H.M., Bass D., Calvin W., Farrand W., Goetz W., Golombek M.P., Greeley R., Grotzinger J., Guinness E., Hayes A.G., Hubbard M.Y.H., Herkenhoff K.E., Johnson M.J., Johnson J.R., Joseph J., Kinch K.M., Lemmon M.T., Li R., Madsen M.B., Maki J.N., Malin M.C., McCartney E., McLennan S.M., McSween Jr. H.Y., Ming D.W., Morris R.V., Noe Dobrea E.Z., Parker T.J., Proton J., Rice Jr. J.W., Seelos F., Soderblom J.M., Soderblom L.A., Sohl-Dickstein J.N., Sullivan R.J., Weitz C.M., Wolff M.J.: Pancam Multispectral Imaging Results from the Opportunity Rover at Meridiani Planum. *Science* 306, s. 1703-1709. 2004.
- Bertelsen P., Goetz W., Madsen M.B., Kinch K.M., Hviid S.F., Knudsen J.M., Gunnlgusson H.P., Merrison J., Nørnberg P., Squyres S.W., Bell III J.F., Herkenhoff K.E., Gorevan S.P., Yen A.S., Myrick T., Klingelhöfer G., Rieder R., Gellert R.: Magnetic Properties Experiments on the Mars Exploration Rover Spirit at Gusev Crater. *Science* 305, s. 827-829. 2004.
- Braig S., Flensburg K.: Dissipative tunneling and orthogonality catastrophe in molecular transistors. *Physical Review B* 70, s. 085317. 2004.
- Bruus H., Flensburg K.: Many-Body Quantum Theory in Condensed Matter Physics – An Introduction. 456 s. Oxford University Press, Danmark 2004.
- Dahmen U., Hagege S., Faudot F., Radetic T., Johnson E.: Observations of interface premelting at grain-boundary precipitates of Pb in Al. *Philos.Magh.* 84, s. 2651-2662. 2004.
- Greeley R., Squyres S.W., Arvidson R.E., Bartlett P.C., Bell III J.F., Blaney D., Cabrol N.A., Farmer J., Farrand B., Golombek M.P., Gorevan S.P., Grant J.A., Haldermann A.F.C., Herkenhoff K.E., Johnson J., Landis G., Madsen M.B., McLennan S.M., Moersch J., Rice Jr. J.W., Richter L., Ruff S., Sullivan R.J., Thompson S.D., Wang A., Wtitz C.M., Whelley P.: Wind-Related Processes Detected by the Spirit Rover at Gusev Crater, Mars. *Science* 305, s. 818-821. 2004.
- Herkenhoff K.E., Squyres S.W., Arvidson R.E., Bass D., Bell III J.F., Bertelsen P., Cabrol N.A., Gaddis L., Hayes A.G., Hviid S.F., Johnson J.R., Kinch K.M., Madsen M.B., Maki J.N., McLennan S.M., McSween H.Y., Rice J., Sims M., Smith P.H., Soderblom L., Spanovich N., Sullivan R., Wang A., Archinal B., Barrett J., Becker K., Becker T., Burr D., Cook D., Hare T., Howington-Kraus A., Kirk R., Lee E.-Y., Rosiek M., Sucharski B., Sucharski T., Torson J.: Textures of the Soils and Rocks at Gu-

- sev Crater from Spirit's Microscopic Imager. *Science* 305, s. 824-826. 2004.
- Herkenhoff K.E., Squyres S.W., Arvidson R.E., Bass D., Bell III J.F., Bertelsen P., Ehlmann B.L., Farrand W., Gaddis L., Greeley R., Grotzinger J., Hayes A.G., Hviid S.F., Johnson J.R., Jolliff B., Kinch K.M., Knoll A.H., Madsen M.B., Maki J.N., McLennan S.M., McSween H.Y., Rice Jr. J.W., Richter L., Sims M., Smith P.H., Soderblom L.A., Spanovich N., Sullivan R., Thompson S., Wdowiak T., Weitz C.M., Whelley P.: Evidence for Ancient Water on Meridiani Planum from Opportunity's Microscopic Imager. *Science* 306, s. 1727-1730. 2004.
- Holmelund E., Schou J., Thestrup B., Tougaard S., Johnson E., Nielsen M.M.: Pulsed laser deposition of aluminum-doped ZnO films at 355 nm. *Appl.Phys.A* 79, s. 1137-1139. 2004.
- Jensen A., Hauptmann J.R., Nygård J.: Hybrid devices from single wall carbon nanotubes epitaxially grown into a semiconductor heterostructure. *Nano Letters* 4 (2), s. 349-352. 2004.
- Jensen A., Nørgaard Toft K., Abrahamsen A.B., Andersen N.H., Jensen J., Hedegård P., Klenke J., Prokes K., Smeibidl P., Danilkin S., Sikolenko V., Eskildsen M.R., Canfield P.C.: Magnetic phase diagram of ErNi₂B₂C. *PHysica C* 97, s. 408-410. 2004.
- Jensen A., Nørgaard Toft K., Abrahamsen A.B., Mcmorrow D.F., Eskildsen M.R., Andersen N.H., Jensen J., Hedegård P., Klenke J., Danilkin S., Prokes K., Sikolenko V., Smeibidl P., Bud'ko S.L., Canfield P.C.: Field-induced magnetic phases in the normal and superconducting phases of ErNi₂B₂C. *Phys.Rev.B* 69, s. 104527. 2004.
- Jensen J., Hedegård P.: Free energy analysis of the magnetic and superconducting phases in thulium borocarbide. *J.Magn.Magn.Mater.* E177, s. 272-276. 2004.
- Jimenez E.S., Salamon P., Rivero R.A., Rendon C., Hoffmann K.H., Schaller M., Andresen B.: Optimization of a diabatic distillation column with sequential heat exchangers. *Ind.Eng.Chem.Res.* 43, s. 7566-7571. 2004.
- Johnson E., Andersen H.H., Dahmen U.: Nanoscale Lead and Noble Gas Inclusions in Aluminum: Structures and Properties. *Microsc.Res.Tech.* 64, s. 356-172. 2004.
- Johnson E., Andersen J.S., Levinsen M.T., Steenstrup S., Prokofjev S., Zhilin V., Dahmen U., Radetic T., Turner J.H.: Random vibration movements of liquid nanosized Pb inclusions in Al. *Mater.Sci.Eng. A*, s. 951-955. 2004.
- Johnson E., Levinsen M.T., Steenstrup S., Prokofjev S., Zhilin V., Dahmen U., Radetic T.: One-dimensional random walk of nanosized liquid Pb inclusions on dislocations in Al. *Philos.Mag.* 84, s. 2663-2673. 2004.
- Kuhn L.T., Bojesen A., Timmermann L., Fauth K., Goering E., Johnson E., Nielsen M.M., Mørup S.: Core-shell iron-iron oxide nanoparticles: magnetic properties and interactions. *J.Magn.Mag.Mater.* 272-276, s. 1485-1486. 2004.
- Loo F.Y., Brusca A., Sauge S., Allegrini M., Arimondo E., Andersen N.O., Thomsen J.W.: Investigations of a two-level atom in a magneto-optical trap. *J.Optics B* 6, s. 81-85. 2004.
- Machholm M., Nicolin A., Pethick C.J., Smith H.: Spatial period doubling in Bose-Einstein condensates in an optical lattice. *Physical Review A* 69, s. 043604-1. 2004.
- Nielsen S.E., Rod T.H., Salgado J., Doweck D., Houver J.C., Thomsen J.W., Andersen N.O.: Electron transfer from optically prepared states: He⁺-Na(3p) – He(2p)-Na⁺ angular differential scattering. *J.Phys.B* 37, s. 2119-2133. 2004.
- Nygård J., Jensen A., Hauptmann J.R., Sadowski J., Lindelof P.E.: Integration of Carbon Nanotubes with Semiconductor Technology by Epitaxial Encapsulation. *Electronic Properties of Synthetic Nanostructures i: American Institute of Physics Conference Proceedings* s. 552-555. USA 2004.
- Paraguassu W., Maczka M., Souza Filho A.G., Freire P.T.C., Mendes Filho J., Melo F.E.A., Macalik L., Gerward L., Staun Olsen J., Waskowska A., Hanuza J.: Pressure-induced structural transformations in the molybdate Sc₂(MoO₄)₃. *Phys.Rev. B* 69, s. 094111. 2004.
- Smith A., Smith H.: Gyldendals Minilex Fysik. 170 s. Anders Smith og Henrik Smith Gyldendal, Danmark 2004.
- Squyres S.W., Arvidson R.E., Bell III J.F., Brückner J., Cabrol N.A., Calvin W., Carr M.H., Christensen P.R., Clark B.C., Crumpler L., Des Marais D.J., d'Uston C., Economou T., Farmer J., Farrand W., Folkner W.M., Golombek M.P., Gorevan S.P., Grant J.A., Greeley R., Grotzinger J., Haskin L., Herkenhoff K.E., Hviid S.F., Johnson J., Klingelhöfer G., Knoll A.A., Landis G., Lemmon M., Ri R., Madsen M.B., Malin M.C., McLennan S.M., McSween H.Y., Ming D.W., Moersch J., Morris R.V., Parker T.J., Rice Jr. J.W., Richter L., Rieder R., Sims M., Smith P., Soderblom L.A., Sullivan R., Wänke H., Wdowiak T., Wolff M., Yen A.S.: Initial Results from the Athena Science Investigation at Gusev Crater, Mars. *Science* 305, s. 794-799. 2004.
- Squyres S.W., Arvidson R.E., Bell J.F., Bruckner J., Cabrol N.A., Calvin W., Carr M.H., Christensen P.R., Clark B.C., Crumpler L., Des Marais D.J., d'Uston C., Economou T., Farmer J., Farrand W., Folkner W.M., Golombek M.P., Gorevan S.P., Grant J.A., Greeley R., Grotzinger J., Haskin L., Herkenhoff K.E., Hviid S.F., Johnson J., Klingelhöfer G., Knoll A.A., Landis G., Lemmon M., Li R., Madsen M.B., Malin M.C., McLennan S.M., McSween H.Y., Ming D.W., Moersch J., Morris R.V., Parker T.J., Rice Jr. J.W., Richter L., Rieder R., Sims M., Smith P., Soderblom L.A., Sullivan R.P., Wänke H., Wdowiak T., Wolff M., Yen A.S.: The Opportunity Rovers Athena Science Investigation at Meridiani Planum, Mars. *Science* 306, s. 1698-1703. 2004.
- Staun Olsen J., Gerward L., Kanchana V., Vaitheeswaran G.: The bulk modulus of ThO₂ – an experimental and theoretical study. *Journal of Alloys and Compounds* 381, s. 37-40. 2004.
- Valim D., Souza Filho A.G., Freire P.T.C., Fagan S.B., Ayala A.P., Mendes Filho J., Almeida A.F.L., Fachine P.B.A., Sombra A.S.B., Staun Olsen J., Gerward L.: Raman scattering and x-ray diffraction studies of polycrystalline CaCu₃Ti₄O₁₂ under high-pressure. *Physical Review B* 70, s. 132103. 2004.
- Waltzer K., Marx E., Greenham N.C., Less R.L., Raithby P.R., Stokbro K.: Scanning tunneling microscopy of self-assembled phenylene ethynylene oligomers on Au(111) substrates. *J. of Amer.Chem.Soc.* 126, s. 1229. 2004.
- Waskowska A., Gerward L., Staun Olsen J., Feliz M., Llusar R., Gracia L., Margues M., Recio J.M.: High-pressure behaviour of selenium-based spinels and related structures – an experimental and theoretical study. *J.Phys.Condens.Matter* 16, s. 53-63. 2004.
- Wolff U., Pryds N.H., Johnson E., Wert J.A.: The effect of

- partial crystallization on elevated temperature flow stress and room temperature hardness of a bulk amorphous Mg60Cu30Y10 alloy. *Acta Mater.* 52, s. 1989-1995. 2004.
- Zhang L.H., Johnson E., Dahmen U.: Investigation of Strain Accommodation upon Phase Transformation of Small Inclusions in Aluminum. *Mat.Res.Soc.Symp.Proc.* 821, s. P8.7.1-8.7.6. 2004.
- Geofysisk Afdeling**
- Bory A.J.-M., Biscaye P.E., Piotrowski A.M., Steffensen J.P.: Regional variability of ice core dust composition and provenance in Greenland. *Geochemistry, Geophysics, Geosystems* Vol. 4, No. 12, s. doi:10.1029/2003GC000627. 2003.
- Bouman J., Koop R., Tscherning C.C., Visser P.: Calibration of GOCE SGG data using high-low SST, terrestrial gravity data and global gravity field models. *Journal of Geodesy* 78, s. 124-127. 2004.
- Delmonte B., Petit J.R., Andersen K.K., Basile-Doelsch I., Maggi V., Lipenkov V.Y.: Dust size evidence for opposite regional atmospheric circulation changes over east Antarctica during the last climatic transition. *Climate Dynamics* 23, s. 427-438. 2004.
- EPICA community members, Dahl-Jensen D., Johnsen S.J., Steffensen J.P.: Eight glacial cycles from an Antarctic ice core. *Nature* Vol. 429, 10, s. 623-628. 2004.
- Flückiger J., Blunier T., Stauffer B., Chappellaz J., Spahni R., Kawamura K., Schwander J., Stocker T.F., Dahl-Jensen D.: N₂O and CH₄ variations during the last glacial epoch: Insight into global processes. *Global Biogeochemical Cycles* 18, s. doi:10.1029/2003GB002122. 2004.
- Forsberg R., Strykowski G., Tscherning C.C., Iliffe J., Ziebart M.: OSGM02: A Geoid Model of the British Isles Stage Two (final) Report. OSGM02: Stage Two Report -, i: Ordnance Surveys of Great Britain, Northern Ireland, and Ireland. 75 sider. 2002.
- Fox Maule C.: Hvad skal med på rejsen til Mars? *Uddannelse (Undervisningsministeriets Tidsskrift)* 7, s. 78-82. 2004.
- Fox Maule C.: Hvad fortæller tallene? i: *Studieforløbsundersøgelser i naturvidenskab-en antologi* s. 69-75. Nils O. Andersen og Kjeld Bagger Laursen (red). DK. 2003.
- Fox Maule C.: *Studie gennemførelse: Faglige forskelle og tidlige tendenser.* 48s. DK 2002.
- Fox Maule C.: *Bachelor- ej blot til pynt.* 8s. DK 2002.
- Fox Maule C., Purucker M.E., Olsen N.: Magnetic crustal thickness in Greenland from CHAMP and Ørsted data. i: *Earth Observation with CHAMP* s. 255-260. C. Reigber, H. Lühr, P. Schwintzer, J. Wickert (red). Springer, Heidelberg 2004.
- Hormazabal S., Shaffer G., Leth O.K.: The Coastal Transition Zone off Chile. *Journal of Geophysical Research* 109, s. 13. 2004.
- Hormazabal S., Shaffer G., Leth O.K.: Coastal transition zone Chile. *Journal of Geophysical Research* 109, s. doi:10.1029/2003JC001956,1-13. 2004.
- Hvidberg C.S.: *Polar Caps. Advances in Astrobiology and Biophysics i: Water on Mars and Life* s. 129-152. T. Tokano (ed.). Springer Verlag, Berlin 2004.
- Højerslev N.K.: Tsunamien følger altid sin egen og den hurtigste vej. Side 11, 1. Sektion. *Jyllands-Posten*, 7. januar 2005, DK.
- Højerslev N.K.: Partial sea-water algorithms for fundamental bio-optical and remote sensing quantities. *Int. J. Remote Sensing*, 10-20 25, No.7-8, s. 1539-1543. 2004.
- Højerslev N.K.: Videnskabelig uredelighed. *Jyllandsposten* 10.3., s. 10. 2003.
- Højerslev N.K.: Uværdige forhold på DMU. *Jyllandsposten* 23.1., s. 10. 2003.
- Højerslev N.K.: Saglig debat ønskes. *Jyllandsposten* 1.2., s. 10. 2003.
- Højerslev N.K.: DMU formindsker Kattegat. *Jyllandsposten* 12.3., s. 10. 2003.
- Højerslev N.K.: Forsættelig uredelighed hos DMU? *Ingeniøren* 21.2., s. 6. 2003.
- Højerslev N.K.: Mens vi venter på evalueringen. *Jyllandsposten* 22.4., s. 11. 2003.
- Højerslev N.K.: Ro mens der arbejdes. *Jyllandsposten* 30.4., s. 10. 2003.
- Højerslev N.K.: Jagten på DMU's kvælstof. *Ingeniøren* 13.6., s. 6. 2003.
- Højerslev N.K.: DMU's mangel på ædruelighed. *Ingeniøren* 13.6., s. 8. 2003.
- Højerslev N.K.: Bo Riemann informerer for groft om biotilgængelighed. *Ingeniøren* 1.8., s. 14. 2003.
- Højerslev N.K.: Dårlig karakter for iltsvindsforskning. *Ingeniøren* 19.9., s. 6. 2003.
- Højerslev N.K.: Tillykke til DMU. *Ingeniøren* 10.10, s. 9. 2003.
- Højerslev N.K.: DHI er bedst klædt på. *Ingeniøren* 28.11, s. 8. 2003.
- Højerslev N.K.: Vandmiljøplan II er ikke afsluttet endnu. *Ingeniøren* 12.12., s. 8. 2003.
- Højerslev N.K.: Kvælstof, kvælstofkilder og vandkvalitet i indre danske farvande. i: *Evaluering af Danmarks Miljøundersøgelers havforskning* s. 4 sider + bilag. Miljøministeriet. 2003.
- Iliffe J., Ziebart M., Cross P., Forsberg R., Strykowski G., Tscherning C.C.: OSGM02: A new model for converting GPS-derived heights to local height datums in Great Britain and Ireland. *Survey Review* 37, No. 290, s. 276-293. 2003.
- Jakobsen P.K., Nielsen M.H., Quadfasel D.R.: Variability of the surface circulation of the Nordic seas during the 1990s. *ICES Marine Science Symposia* 219, s. 367-370. 2003.
- Jakobsen P.K., Ribersgaard M.H., Quadfasel D.R., Schmith T., Hughes C.: The near-surface circulation in the northern North Atlantic as inferred from drifter data: variability from the meso-scale to interannual. *Journal of Geophysical Res.* 108, s. 3251, doi:10.1029/2002JC001554. 2003.
- Landais A., Barnola J.M., Masson-Delmotte V., Jouzel J., Chappellaz J., Caillon N., Huber C., Leuenberger M., Johnsen S.J.: A continuous record of temperature evolution over a sequence of Dansgaard-Oeschger events during Marine Isotopic Stage 4 (76 to 62 kyr BP). *Geophysical Research Letters* Vol. 31, L22211, s. doi:10.1029/2004GL021193. 2004.
- Landais A., Steffensen J.P., Caillon N., Jouzel J., Masson-Delmotte V., Schwander J.: Evidence for stratigraphic distortion in the Greenland Ice Core Project (GRIP) ice core during Event 5e1 (120 kyr BP) from gas isotopes. *Journal of Geophysical Research* Vol. 109, D06103, s. doi:10.1029/2003JD004193. 2004.
- Langen P.L., Alexeev V.: Multiple equilibria and asymme-

- tic climates in the CCM3 coupled to an oceanic mixed with thermodynamic sea ice. *Geophysical Research Letters* 31,L04201,doi:10.1029/2003GL019039, s. L04201/1-4. 2004.
- Leth O.K., Shaffer G., Ulloa O.: Hydrography of the eastern South Pacific Ocean: results from the Sonne 102 cruise, May-June 1995. *Deep-Sea Research* 2 51, s. 2349-2369. 2004.
- Migliaccio F., Reguzzoni M., Sanso F., Tscherning C.C.: European Space Agency. An Enhanced Space-Wise Simulation for GOCE Data Reduction. GOCE, The Geoid and Oceanography SP-569, 8-10 March, -s. Proceedings of the Second International GOCE User Workshop, Italy 2004.
- North Greenland Ice Core Project mem, Andersen K.K., Clausen H.B., Dahl-Jensen D., Hvidberg C.S., Johnsen S.J., Rasmussen S.O., Andersen M.L.S., Steffensen J.P., Svensson A.: High-resolution record of Northern Hemisphere climate extending into the last interglacial period. *Nature* Vol. 431, s. 147-151. 2004.
- Quadfasel D.R., Brandt P., Rubino A., Schott F.A.: Intraseasonal variability in the southwestern Arabian Sea and its relation to the seasonal circulation. *Deep-Sea Res.* II 50, s. 2129-2141. 2003.
- Quadfasel D.R., Dickson R.R., Latif M.: Variability of the Thermohaline Circulation (THC). - -, i: *Marine Science Frontiers for Europa* s. 39-60. G. WEFTER, F. LAMY, and F. MANTOURA. Springer Berlin. Springer-Verlag Berlin, 2003.
- Reeh N., Mohr J.J., Madsen S.N., Oerter H., Gundestrup N.S.: Three-dimensional surface velocities of Storstrømmen glacier, Greenland, derived from radar interferometry and ice-sounding radar measurements. *Journal of Glaciology* Vol. 40, No. 165, s. 201-209. 2003.
- Risbo T., Brauer P., Nielsen O.V., R Petersen J., Primdahl F., Richter I.: Ørsted pre-flight magnetometer calibration mission. *Meas. Sci. Technol.* 14, s. 674-688. 2003.
- Röthlisberger R., Mulvaney R., Wolff E.W., Hutterli M.A., Bigler M., De Angelis M., Hansson M.E., Steffensen J.P., Udisti R.: Limited dechlorination of sea-salt aerosols during the last glacial period: Evidence from the European Project for Ice Coring in Antarctica (EPICA) Dome C ice core. *Journal of Geophysical Research* Vol 108, No. D16, 4526, s. doi:10.1029/2003JD003604. 2003.
- Shaffer G., Hormazabal S., Pizarro O., Ramos M.: Circulation and variability in the Chile Basin. *Deep-Sea Research* 1 51, s. 1367-1386. 2004.
- Shaffer G., Olsen S.M., Bjerrum C.J.: Ocean subsurface warming as a mechanism for coupling Dansgaard-Oeschger climate cycles and ice-raftering events. *Geophysical Research Letters* 31, s. L24202/1-4. 2004.
- Svensson A., Nielsen S.W., Kipfstuhl S., Johnsen S.J., Steffensen J.P., Bigler M., Ruth U., Röthlisberger R.: Visual stratigraphy of the North Greenland Ice Core Project (NorthGRIP) ice core during the last glacial period. *Journal of Geophysical Research* Vol. 110, D02108, s. doi:10.1029/2004JD005134. 2004.
- Tscherning C.C.: A discussion of the use of spherical approximation or no approximation in gravity field modeling with emphasis on unsolved problems in Least-Squares Collocation. *International of association of Geodesy Symposia* 127, i: V Hotine-Marussi Symposium on Mathematical Geodesy s. 184-188. F. Sanso. Springer. Springer, Berlin 2004.
- Tscherning C.C.: Proposal for the precise definition of mean values of gravity field quantities. *Newton's Bulletin* 1, s. 11-13. 2003.
- Tscherning C.C.: Report of the Secretary General XXIII IUGG General Assembly, Japan, July, 2003. *Journal of Geodesy* 77, 10-11, s. 689-692. 2004.
- Tscherning C.C.: Presidential Address XXIII IUGG General Assembly, Sapporo, Japan July 2003. *Journal of Geodesy* 77, Num.10-11, i: *The Geodesist's Handbook 2004* s. 689-692. Ole B. Andersen. Springer. Springer, 2004.
- Tscherning C.C.: A study of the Aliasing of spherical Harmonic Coefficients. i: *Festschrift* s. 201-216. Helmut Moritz. Herausgegeben von, Graz Univ.. Institut für Geodäsie, Technische Universität Graz, Tyskland 2003.
- Tscherning C.C.: European Space Agency. Simulation Results from Combination of Goce Gridded SST and SGG Data. GOCE, The Geoid and Oceanography SP-569, 8-10 March, -s. Proceedings of the Second International GOCE User Workshop, Italy 2004.
- Wang Y., Li J.C., Kolesnikov A.I., Parker S., Johnsen S.J.: Inelastic neutron scattering investigation of Greenland ices. *Physica B* 276-278, s. 282-283. 2000.

Studienævnet for Fysik

Medlemmer

Pr. 1.2. 2004 bestod fysikstudienævnet af lærerrepræsentanter lektor Aksel Walløe Hansen, professor Jørn Dines Hansen (studieleder), lektor Bodil Helt (31.8.2004), lektor Niels Højerslev (1.9.2004), lektor Jens Knude og lektor Stig Steenstrup (vicestudieleder).

Studenterrepræsentanter er Hedinn Björnsson (31.7.2004), Sidsel Damkjær (næstformand 1.8.2004), Marie L. Gudmondsson (31.7.2004), Toke Lund-Hansen (30.8.2004), Karina Jørgensen (1.8.2004), Urd Hørsberg Lacroix (1.8.2004), Rune Høirup Madsen, Andreas Mønster (1.8.2004) og Kasper Risager (næstformand 31.7.2004).

Beretning

En stor del af Fysikstudienævnets tid i 2004 er gået med arbejdet med den nye studiestruktur, som for bachelorstudiet vedkommende trådte i kraft 1. september 2004. Der er stor tilfredshed blandt de nye studerende, men det er endnu for tidligt at afgøre om der, som håbet, vil være flere studenter der gennemfører på det samme niveau som tidligere.

Der har været afholdt både lærer- og studentermøder om forskellige emner. I efteråret startede udarbejdelsen af de nye kandidatstudieordninger. De skal træde i kraft 1. september 2005.

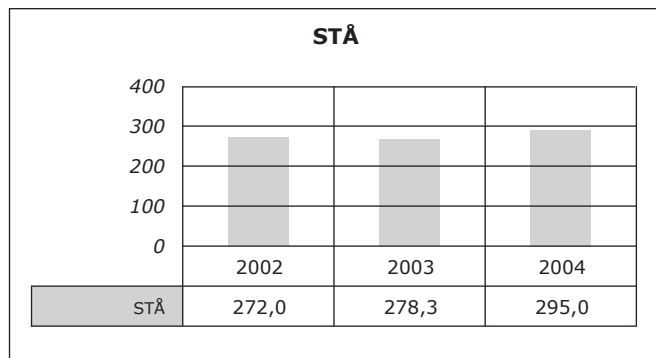
Det er glædeligt, at antallet af nye fysikstuderende i 2004 steg med ca. 50% i forhold til de foregående to år. Nu er antallet tilbage på niveauet før nanoteknologistudiet startede. Også antallet af ansøgere til nanoteknologi steg. Men da der er adgangsbegrænsning til det studie steg adgangskravet i stedet.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning

Indskrivningsfag	Aktivetsområder							I alt
	Fysik	Matematik	Kemi	Datalogi	Øvr. nat.	Humaniora	Meritoverført	
Fysik	96,2	23,2	1,7	5,5	3,8	1,8	5,7	137,8
Astronomi	40,9	8,8	0,1	0,3	0,0		0,9	51,0
Geofysik	39,1	4,4	0,1		0,7		0,6	44,9
Meteorologi	10,0	3,8	0,1		0,0			13,9
Biofysik	22,9	5,0	1,5	0,3	4,0		0,7	34,4
Nanoteknologi	22,8	13,3	17,7					53,8
Kemi	26,0							
Matematik	13,6							
Geologi	4,8							
Datalogi	3,4							
Biokemi	1,3							
Øvr. nat.	1,2							
Humaniora	0,3							
Meritstuderende	3,4							
Gæstestuderende	9,0							
I alt	295,0							
Åben uddannelse	2,8							
	297,8							

STÅ 2002-2004

Studieleder Jørn Dines Hansen

Biologisk Institut

Ledelse pr. 1.2.2004

Instituttet ledes af institutleder lektor Bo Vest Pedersen, og viceinstitutleder er lektor Helge Ro-Poulsen.

Bestyrelsen består af professor Søren Rosendahl, lektor Torben Dabelsteen, lektor Flemming Ekelund, lektor Bent Vismann, systemadministrator Erling Mouritzen, laborant Karna Heinsen, stud.scient. N.N. og stud.scient. N.N.

De otte afdelingsledere deltager med taleret i bestyrelsens møder.

Organisation

Instituttet er opdelt i otte afdelinger, som hver ledes af en afdelingsleder: Afdeling for Evolutionsbiologi (lektor Bo Johansen), Afdeling for Fykologi (professor Øjvind Møestrup), Afdeling for Mikrobiologi (lektor Sten Struwe), Afdeling for Cellebiologi og Sammenlignende Zoologi (professor Cornelis Grimmelikhuijzen), Afdeling for Terrestrisk Økologi (professor Søren Christensen) Afdeling for Populationsbiologi (professor Jacobus Boomsma), Ferskvandsbiologisk Laboratorium (lektor Kirsten Christoffersen) og Marinbiologisk Laboratorium (professor Tom Fenchel).

Da afdelingerne består af beslægtede forskningsområder vil den faglige beretning være opdelt i otte afsnit – et for hver af afdelingerne.

Adresse

Universitetsparken 15
2100 København Ø
Telefon 35 32 13 13
Fax 35 32 13 00

Øster Farimagsgade 2D
1353 København V
Telefon 35 32 21 60
www.bi.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Seneste historiske udvikling

Biologisk Institut blev etableret den 1.1.2004 ved en fusion af Botanisk Institut, Zoologisk Institut og Afdeling for Generel Mikrobiologi (Molekylærbiologisk Institut). Forinden havde de tidligere bestyrelser for Botanisk Institut og Zoologisk Institut diskuteret og besluttet sig frem til den ledelsesmæssige struktur for det fusionerede institut.

Der har i året været en del afgang, idet professor Peter McGregor fik en stilling i England, medens lektorerne Lars Hagerman, Georg Nørgaard Hansen og Claus Lindegaard-Petersen, laborant Brit Andersen og laboratoriebetjent Viktor Kiel blev pensioneret. Til gengæld har der været en enkelt nyansættelse ved ansættelsen af lektor Anders Priémé.

2004 har for mange af de ansatte været noget af en omvæltning, idet forskellige kulturer nu skulle samarbejde på en ny måde. At vi i året forinden var startet med en ny studieordning forstærkede indtrykket af, at alt skulle laves

om. Ikke desto mindre har de fleste ansatte givet udtryk for, at fusionen er noget positivt, om end instituttets spredning på mange adresser vanskeliggør et tættere samarbejde.

Forskningsvirksomhed

Instituttets opdeling i afdelinger er udtryk for et ønske om decentralisering. På afdelingerne har man samlet beslægtede forskningsgrupper. Strukturen er så løs, at der frit kan samarbejdes på tværs af afdelinger. I det efterfølgende gennemgås de 8 grupperings forskningsindsats.

Cellebiologi og Sammenlignende Zoologi

Afdelingen beskæftiger sig med molekylær neuroendokrinologi hos cnidrier og molekylær neuroendokrinologi og funktionel og sammenlignende genomforskning hos insekter. Endvidere undersøger afdelingen embryonaludvikling hos mollusker og andre invertebrater (med fokus på nervernes og musklernes udvikling) og udvikling og reproduktion hos forskellige crustaceer. Afdelingen laver også rent morfologiske studier (elektronmikroskopi) af nyrer og kønsorganer hos larvale og adulte padde med henblik på beskrivelse af nyrens udvikling, af væv og organer hos embryonale og voksne ålekvalder udsat for xeno-østrogener samt studier af spermier og forplantningsorganer hos muslinger.

1. Hormonreceptorer og deres ligander hos insekter

Insekter udgør den største dyregruppe (75% af alle dyrearter er insekter). De er økologisk og økonomisk enormt vigtige, da 70% af alle blomstrende planter afhænger af insekter til deres bestøvning, men insekter kan også være alvorlige skadedyr, som ødelægger ca. 30% af verdens potentielle årlige høst. Endvidere er insekter vigtige vektorer for alvorlige sygdomme som malaria og gul feber.

For tiden er der en meget spændende udvikling i gang i insektforskning, da genomerne af 6 insekter for nylig er blevet kortlagt eller snart vil blive kortlagt. Disse insekter er bananfluen *Drosophila melanogaster* (genomet er blevet kortlagt i marts 2000), malariamyggen *Anopheles gambiae* (kortlagt i oktober 2002), honningbien *Apis mellifera* (kortlagt i december 2003), silkesommerfuglen *Bombyx mori* (kortlagt i 2004), gulfebermyggen *Aedes aegypti* (forventes at blive kortlagt i 2006) og billen *Tribolium castaneum* (forventes at blive kortlagt i 2006). Disse insekter er repræsentanter for 4 forskellige insektordener (Diptera, Hymenoptera, Lepidoptera og Coleoptera) og deres sekventerede genomer vil være guldminer for moderne insektforskning. Vores afdeling har nu påbegyndt et funktionelt og sammenlignende genomforskningsprogram af de første 4 ovennævnte insekter. Vi koncentrerer os hovedsageligt om neurohormonreceptorerne og deres ligander (neuropeptiderne), fordi disse proteiner (og peptider) indtager en hierarkisk høj position i insekternes fysiologi og styrer vigtige processer som udvikling, forplantning og adfærd.

I 2004 har vi klonet og karakteriseret en ny familie af tyraminreceptorer hos *Drosophila*, *Anopheles* og *Apis*. Det er ret interessant, da tyramin er en ny monoamin-neurotransmitter hos både vertebrater og invertebrater, hvis status i lang tid har været uklar. Med vores karakterisering af meget specifikke tyraminreceptorer har vi nu påvist, at tyram-

in er en sand neurotransmitter hos insekter (G. Cazzamali, M. Williamson og C.J.P. Grimmelikhuijzen i samarbejde med D. Klærke, KVL).

Vi har også klonet nye receptorer for adipokinetic hormone (AKH), CCAP, corazonin, FMRFamid og myosuppressin hos *Anopheles* og *Apis*. AKH er et metabolt hormon hos insekter, som styrer frigivelse af lipider og kulhydrater fra insekternes fedtlegeme (brændstof), når insekter flyver. Vi har nu kreeret *Drosophila*-mutanter, som ikke har AKH-receptorer mere. En analyse af disse mutanter viser, at AKH ikke kun er et metabolt hormon men også et adfærdshormon, som styrer lysten til at flyve (G. Cazzamali, F. Hauser, M. Williamson).

I samarbejde med to belgiske forskergrupper har vi nu identificeret hormonet (bursicon) og dets receptor (DLGR2), som er ansvarlige for de sidste skridt i *Drosophila* metamorfose (cuticle tanning and wing expansion). Bursicon er et heterodimer-protein, mens DLGR2 er et receptor evolutionært beslægtet med pattedyrenes LH/FSH/TSH-receptorer (C.J.P. Grimmelikhuijzen, F. Hauser og M. Williamson i samarbejde med G. Vassart, Université Libre de Bruxelles og J. Vanden Broeck, Universiteit van Leuven, Belgium).

2. Hormoner og præprohormoner hos cnidarer

Vi arbejder med cnidarer, da disse dyr er den laveste dyregruppe i dyreriget, der har et nervesystem, og fordi de er meget enkelt opbygget og kan anvendes som modelsystemer i neurobiologisk og udviklingsbiologisk forskning. Til vores neurobiologiske arbejde hos cnidarer bruger vi hovedsageligt polypperne *Hydra magnipapillata* og *Hydractinia echinata* samt søanemonen *Calliactis parasitica*.

Det primitive nervesystem hos friskvandspolyppen *Hydra* exprimerer mindst 10 preprohormogener. Vi har fundet, at disse gener bliver udtrykt enten alene eller i forskellige kombinationer i *Hydras*-nerveceller. *Hydras* nervesystem er altså meget mere kompliceret end oprindeligt antaget (G.N. Hansen, M. Williamson, A. Kristiansen og C.J.P. Grimmelikhuijzen).

Vi har desuden identificeret flere processeringszymer i *Hydra*, som er involveret i neuropeptidernes biosyntese i *Hydra*, bl.a. et enzym som katalyserer neuropeptidernes amidering (M. Williamson og C.J.P. Grimmelikhuijzen).

3. Muskeludvikling hos marine invertebrater

Vi har bestemt, at Lophotrochozoa (mollusker og andre beslægtede dyr) afstammer af en ikke-segmenteret stam-species. Desuden er deres nerve- og muskeludvikling meget mere kompliceret end hidtil antaget (A. Wanninger).

4. Komparative studier af padders urogenital organer

Strukturelle undersøgelser af ormepaddeneyren er udført på basis af lys- og elektronmikroskopi. Der er fokuseret på centrale problemstillinger inden for hvirveldyrnephronets udvikling, hvor ormepadde-nyren viste en langt mere kompliceret bygning end hidtil antaget. Et studie af spermiernes udvikling og struktur i denne paddegruppe fortsættes med det formål at belyse fylogenetiske relationer inden for padderne. Et samarbejde med August Krogh Institutet handler om aniontransport i paddeneyren med skrubbudsens som model (Å. Jespersen og N. Møbjerg i samarbejde med I. Novak, AKI).

5. Forplantningsorganer og spermier hos Galeommatider (ovovivipare muslinger)

Denne gruppe af muslinger har vist sig velegnet til strukturanalyser af spermatozoer og spermietransport, idet muslingerne udruger sine æg i gællerne og fremviser en stor variation i overførselsmekanismer af spermierne fra et individ til et andet. Disse mekanismer studeres og udgør sammen med studier af spermiernes ultrastruktur basis for bedre forståelse af slægtskabsmæssige sammenhænge og reproduktionsbiologiske problemer (Å. Jespersen og J. Lützen).

6. Morfolgi og ultrastruktur af væv og organer hos embryonale og voksne ålekvalder

Xeno-østrogenerns indvirkning på organudvikling og forplantningsevne undersøges i samarbejde med Syddansk Universitet, Odense (Å. Jespersen og T.H. Rasmussen i samarbejde med B. Korsgaard, SDU).

7. Reproduktionbiologi og evolution hos rankefodder (Cirripedia)

Krebsdyrgruppen rankefodder (rurer, langhalse, rodcrebs) anvendes som modeller for evolution af komplicerede livscyklener og reproduktive systemer. Som generel referenceramme anvendes molekylære og morfologiske karakterer til at etablere en overordnet fylogeni for gruppen i samarbejde med K. Crandall, Brigham Young University, USA). Langhalsen *Scalpellum scalpellum* anvendes som modelorganisme for at studere mekanismen i kønsdetermination i en art, der inkluderer både hermafroditter og hanlige dværgformer. Arten sammenlignes med andre, der har afvigende systemer (J. Høeg i samarbejde med L. Mortensen, Universitetet i Bergen, Norge). Endelig studeres fasthæftningstadiet (cyprislarven) med elektronmikrosopi.

8. Immigration af marine parasitter

Som model for immigration af marine parasitter studeres, med molekylær fingerprinting (mikrosatellitter), populationsdynamikken hos parasitten *Heterosaccus* på en svømmekrabbe, som via Suez-kanalen er indvandret i Middelhavet, og der nu spreder sig. Som sammenligning studeres rodcrebsen *Sacculina* på strandkrabber i Limfjorden (J. Høeg og H. Glenner).

9. Y-larver. et 100-årigt problem

Y-larver er kosmopolitisk forekommende, marine krebsdyrlarver, hvis voksne stadier er ukendte. Med hormonale metoder induceres fasthæftningstadiet (y-cypris) til metamorfose og sammenlignes med formodet nært beslægtede parasitiske krebsdyr (J. Høeg og H. Glenner i samarbejde med M.J. Grygier, Japan).

Mikrobiologi

1. Molekylær mikrobiel økologi

Gruppens arbejde har været koncentreret om en række forskellige projekter omfattende bl.a.: (i) Effekt af diffus PAH-forurening på de mikrobielle samfund i jord. (ii) Biosensorbakterier som reportere for genotoksicitet og antibiotika. (iii) Kommunikation mellem bakterielle populationer i

jord. (iv) Molekylære mekanismer for udvikling af multiresistente bakterier. (v) Mikrobiel tilpasning til tungmetallstress. Studier af mobile, genetiske elementer og deres betydning for mikrobiel adaptation er stadig centralt for gruppens arbejde. Anvendelse af flow-cytometri til påvisning af genoverførsel i naturlige miljøer har vist, at omfanget af horizontal genoverførsel mellem naturlige bakteriepopulationer er betydeligt større end hidtil antaget. Det er endvidere påvist, at genoverførsel mellem Gram-positive og Gram-negative bakterier forekommer hyppigt på planterødder (S. Sørensen, L.H. Hansen, J. de Liphay, M. Burmølle, G. Øregaard, M. Bahl samt flere studerende).

Undersøgelse af bakterier i grønlandske ikait-søjler – det eneste kendte habitat med konstant høj pH og lav temperatur, der ikke er ikke-hypersalint. Data fra T-RFLP-analyser og sekventering af 16S dna samt omfattende isoleringsarbejde antyder en meget høj diversitet af hidtil ukendte bakterier i søjlerne (A. Priemé).

2. Mikroorganismer og Global change

Analyser af mikrobielle samfund i CLIMATE-projektet, hvor effekter af klimaforandringer på biologiske processer i planter, dyr og mikroorganismer undersøges.

Undersøgelse af samfundsstrukturen af denitrificerende bakterier i jord udsat for forskellige behandlinger (A. Priemé).

Mikrobiel diversitet er blevet undersøgt i et europæisk projekt, hvor nåle- og løvskove fra nord til syd er blevet analyseret for deres evne til at lagre kulstof i planter og i jord. Forskellige grupper af mikroorganismer og deres betydning for omsætningen indgår i dette arbejde.

Savannens stabilitet og C-balance er emnet for et EU-projekt, der koordineres på afdelingen og udføres i et samarbejde mellem forskere fra Afrika og Europa (S. Struwe, A. Kjølner og M. Andersson).

3. Svampefysiologi

Den glukogene aktivitet fra svampen *Thermomyces lanuginosus* undersøges med henblik på at forklare ustabilitet af alpha-glucosidasen ved dyrkning i flydende kultur. Derudover identificeres og karakteriseres glucoamylaseaktiviteten.

Sammenhæng mellem stress og stressafhængende faktorer hos termofile svampe er fundet med hensyn til glutathion-omsætning og dannelse af et trehalosespaltende enzym (i samarbejde med I. Pócsi, Debrecen, Ungarn og med A.H. Johnsen, RH) (B. Jensen).

4. Mykorrhizasvampe

Mykorrhizasvampes genetiske struktur i landbrugssystemer undersøges med henblik på at klarlægge svampenes genetiske diversitet og struktur i konventionelt og økologisk dyrkede marker. Der er udviklet en metode til at undersøge multiple co-dominante loci fra enkelt-spore: Nested Multiplex PCR (S. Rosendahl, E. Stukenbrock og ETH Zürich).

Mykorrhizasvampes evolution. Artsdannelse og genetisk differentiering i populationer af arbuskulær mykorrhizasvampe undersøges i forhold til kontinenternes geologiske alder.

Kvantificering af bekæmpelsesmidlers effekter på mykorrhizasvampe. Effekter af pesticider på mykorrhizasamfund undersøges (L. Munkvold, R. Gregersen, I. Jakobsen, Risø, S. Rosendahl).

Ektomykorrhizasvampes eksterne mycelium i bøgeskov er blevet karakteriseret ved hjælp af kloning og sekvensering af svampespecifikke ITS-sekvenser. Forskelle i hvordan de forskellige ektomykorrhizasvampe, der koloniserer bøgerødderne, bidrager til det eksterne mycelium i jorden er undersøgt. Et projekt om hvilken indflydelse skovens dyrkningshistorie har på EM-samfundet er blevet færdiggjort i år (specialestuderende K. Føns). Der samarbejdes fortsat med et nordisk konsortium om at opbygge en ektomykorrhiza 0sekvensdatabase (UNITE) (R. Kjølner).

5. Likener

Taxonomisk og phylogeografisk undersøgelse af lavslægten *Teloschistaceae* foretages med antarktiske og subantarktiske arter på basis af materiale fra South Shetland Islands, Kerguelen og Tierra del Fuego.

Arktiske arter af slægten *Caloplaca* er behandlet til publicering og der fortsættes med analysen af anthraquinoner hos de ca. 700 arter af slægten *Caloplaca*.

I 2004 er afsluttet en analyse over metabolitsyndromerne hos familien *Letrouitiaceae*.

Bioskorper på grannåle. Der er startet en undersøgelse af sammensætning, kvantificering, økologi og bekæmpelse af bioskorper på grannåle. Bioskorperne består af bakterier, alger og svampe, hvoraf nogle er likeniserede (U. Søchting).

6. Mykologisk taxonomi

Feltdelen af projektet "Mycological Biodiversity of Ecuador" er afsluttet; der er oprettet en database: www.mycobase.com/ecuador og samarbejde vedrørende ecuadorianske Pezizales er blevet etableret med K. Hansen (Harvard University Herbaria). Der foreligger en demoversion af bestemmelsessystemet MycoKey med de inoperkulate discomyceter inkorporeret (samarbejde med Jan Vesterholt (Vejle Amt) og Jens H. Petersen (AAU)). Internetversionen skal revideres og de operkulate discomyceter tilføjes. Systemet søges udvidet til at gælde for større geografiske områder, bl.a. i tropenerne. Der arbejdes med en checkliste over de danske svampe (T. Læssøe).

Algeafdelingen (Fykologisk Afdeling)

Alger er en af de ældste og mest diverse organismegrupper på jorden. De findes overalt og indgår som primærproducenter i de akvatiske fødekæder. Det anslås, at ca. 40% af den globale fotosyntese skyldes algerne. Kloroplaster er modificerede endosymbiontiske alger. En lang række alger udnyttes (til menneskeføde, til fremstilling af kemiske stoffer, osv.), medens andre arter har negative effekter på miljøerne (toksinproduktion).

Algeafdelingens forskning er organismebaseret og multidisciplinær. Den omfatter en lang række aspekter vedrørende alger og heterotrofe flagellater, såvel i ferskvand som i havet. Kodeord for forskningsprojekterne er taksonomi, fylogeni, ultrastruktur, genundersøgelser, populationsbiologi, toksikologi, fysiologisk økologi og biogeografi.

Til afdelingen er knyttet Skandinavisk Kulturcenter for Alger og Protozoer (SCCAP) samt IOC Science and Communication Centre on Harmful Algae.

1. Planktonalger

1.1. Dinoflagellater

Der arbejdes i disse år specielt med dinoflagellater, støttet finansielt af en rammebevilling fra Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd. Studierne omfatter især taksonomi, fylogeni, ultrastruktur, identifikation af fotoaktive pigmenter samt forekomst af hvilecyster. Undersøgelser af autotrofe arter er baseret på kulturstudier under anvendelse af afdelingens kulturfaciliteter som omfatter dyrkningsrum og kabinetter med temperaturer fra 4° C til 25° C, hvilket muliggør dyrkning af såvel arktiske, som tropiske arter. Endvidere dna-laboratoriet, de af Biologisk Institut og Zoologisk Museum i fællesskab etablerede transmissions og højopløsnings-scanning elektronmikroskop-laboratorier samt HPLC-laboratoriet (toksiner, pigmentprofil). Studier af heterotrofe er vanskelige, da disse i mange tilfælde ikke kan dyrkes og baseres derfor på gensekvenser af enkeltceller (N. Daugbjerg, M. Ellegaard, G. Hansen, Ø. Moestrup, sammen med A. Calado, Portugal).

Et særligt projekt omfatter sammenhængen mellem dinoflagellatcystefloraen i sedimentet og ændringer i eutrofiering i de sidste 100 år, især koncentreret om Mariager Fjord (M. Ellegaard).

1.2. Toksiske alger

Toksiske ferskvands- og marine alger er et satsningsområde for afdelingen i samarbejde med IOC Centret (se nedenfor). På grund af de stigende problemer med toksiske alger globalt er der et voldsomt behov for alle typer af grundforskning inden for dette område og en lang række projekter er i gang, i øjeblikket centreret om dinoflagellater, haptophyceer og blågrønalger (G. Hansen, N. Daugbjerg, M. Ellegaard, Ø. Moestrup). Forskningen omfatter bl.a. to ph.d.-projekter: Nguyen Thi Thu Lien: On harmful cyanobacteria (blue-green algae) in some freshwaters of the Hué area, Vietnam (vejledere J. Larsen, N. Daugbjerg og Ø. Moestrup samt lektor G. Cronberg, universitetet i Lund).

Normah Mohammad Noor: Diversity and phylogeny of marine benthic dinoflagellates from Malaysia based on light and electron microscopy and dna sequences (vejledere N. Daugbjerg og Ø. Moestrup).

For ph.d.-projekterne gælder, at de i lighed med dinoflagellatforskningen hovedsageligt er baseret på arter, som er etableret i renkultur og dyrkes på afdelingens kulturfaciliteter. De omfatter såvel taksonomi som fylogeni, ultrastruktur, økofysiologi og toksikologi.

En større samleartikel omhandlende den marine kiselalgeslægt *Pseudo-nitzschia* forventes afsluttet i 2005. *Pseudo-nitzschia*-arter forårsager ASP-forgiftninger mange steder i verden og arternes taksonomi er vanskelig. Artiklen vil omfatte såvel tropiske som tempererede og koldtvandsarter (i alt ca. 35 arter), som illustreres med LM og TEM (Ø. Moestrup sammen med N. Lundholm, Marinbiologisk Laboratorium).

1.3. Andre planktonalger

Jørgen Kristiansen fortsætter arbejdet med gualgernes taksonomi og biogeografi med særligt henblik på udgivelse af to bind i *Süßwasserflora von Mitteleuropa*.

Niels Daugbjerg arbejder med fylogeni og taksonomi af raphidophyceer baseret på sekvensanalyse af det kloroplastkodede gen *rbcL*. Raphidophyceer findes såvel i ferskvand som i havet og har i de senere år forårsaget udbredt fiskedød i akvakulturanlæg mange steder i verden.

1.4. Benthiske Mikroalger

Ph.d.-projekt: cand.scient. Morten Flø Jørgensen: En molekylærbiologisk tilgang til studiet af flagellat artsdiversiteten i marinekystsedimenter.

Artsdiversiteten af auto, mixo- og heterotrofe flagellater i forskellige sedimenttyper vil blive undersøgt ved en kombination af PCR-kloning, "nested" PCR- og DGGE-baseret på SSU (og evt. LSU) rdna samt detaljerede lysmikroskopiske observationer.

2. Benthiske Makroalger

2.1. Brunalger

Afdelingens forskningsmæssige styrke inden for de marine benthiske alger er især koncentreret om brunalgerne.

Forskningen er baseret på en kombination af kulturstudier (økofysiologi) med henblik på at sammenligne morfologi og genundersøgelser hos isolater fra forskellige biotoper. Formålet er oftest at undersøge taksonomi, fylogeni og økofysiologi (P.M. Pedersen, Aa. Kristiansen, N. Daugbjerg). I øjeblikket arbejdes især med materiale fra Danmark, Grønland, Helgoland og Tyrkiet (bl.a. sammen med R.T. Wilce, University of Amherst, USA, og E. Taskin, Tyrkiet).

Et større projekt omhandlende bæredygtig udnyttelse af marine alger i Grønland fortsættes (bl.a. sammen med O. Hertz, Arctic Ecological Research).

2.2. Grønalger

Et nyt samarbejdsprojekt mellem N. Daugbjerg og lektor R. Nielsen, Botanisk Museum, omhandler taksonomi og fylogeni af en række trådformede grønalger inden for gruppen Chaetophoraceae, en gruppe som bl.a. omfatter mange kalkborende arter. Den fylogenetiske del omfatter kernekodet ribosomalt dna (SSU-dna).

2.3. Protozoer

I 2004 afsluttedes ph.d.-projektet: Giselle Walker: Eukaryote evolution and the systematics of amoeboid flagellates.

Projektet var en kombineret genetisk-ultrastrukturel karakterisering af de såkaldte pelobionte protozoer, en gruppe som har tiltrukket sig særlig opmærksomhed, fordi arterne mangler almindelige celleorganeller som mitokondrier, Golgi-apparat, m.m. Det har derfor været postuleret, at gruppen er beslægtet med de første eukaryote arter, som opstod for omkring 1 milliard år siden. Denne teori har imidlertid ikke kunnet holde, og gruppen betragtes nu som beslægtet med de såkaldte mycetozoa ("slimsvampe"). Manglen på organeller er sekundær.

IOC Science and Communication centre on harmful algae

Ledelse pr. 1.2.2004

Centret ledes af centerleder, cand.scient. Henrik Enevoldsen.

Centerbestyrelsen består af professor Øyvind Moestrup, (BI/KU), Peter Koefoed Bjørnsen (DMU), adjungeret professor Helge Abilhauge Thomsen (DFU) og dr. Beatriz Reguera (Instituto Español de Oceanografía, Spanien).

Adresse

c/o Biologisk Institut
 Afdeling for Fykologi
 Øster Farimagsgade 2D
 1353 København K
 Telefon 33 13 44 46
 Fax 33 13 44 47
 hab.ioc@unesco.org
 www.ioc.unesco.org/hab

Organisation

Centret er organiseret i en enhed, som består af lederen, en fagligt ansvarlig, Jacob Larsen, og en seniorforsker, Gert Hansen, fælles med Afdeling for Fykologi, Biologisk Institut. Derudover en sekretær i UNESCO-sekretariatet i Paris og to tilknyttede videnskabelige medarbejdere på Instituto Español de Oceanografía, Vigo, Spanien. Der er indgået associeringsaftale mellem Centret og Alfred Wegener, Instituttet i Bremerhaven, Jena Universitet og Schenckenberg Museet, Tyskland. Centret er etableret i 1995 som en samarbejdsaftale mellem den internationale havforskningskommission (IOC) under FN's organisation for uddannelse, videnskab og kultur, UNESCO, Københavns Universitet, Danmarks Fiskeriundersøgelser, Danmarks Miljøundersøgelser og Danida.

Årsberetning

IOC Science and Communication Centre on Harmful Algae er et internationalt forsknings- og efteruddannelsescen-ter inden for giftige alger. Giftige alger i hav- og ferskvand er et problem for verdens akvakulturindustri og fiskeri. Toksiner dannet af mikroskopiske alger kan akkumuleres i skaldyr og fisk, kan dræbe fisk, fugle og pattedyr og kan, når fisk eller skaldyr der indeholder algegifte spises af mennesker, forårsage alvorlige forgiftninger. Centret yder direkte, uddannelses- og forskningsmæssig assistance til udviklingslande som har problemer med giftige alger. Der bliver, såvidt der kan skaffes fornøden finansiering, hvert år afholdt internationale kurser om giftige alger på Københavns Universitet. Der blev i 2004 desuden afholdt regionale kurser i Vietnam, Sydafrika og Kuwait. En væsentlig satsning var udvikling og gennemførelsen af fjernundervisningskurser. I 2004 satsedes særligt på Latinamerika. Erfaringen fra dette arbejde indgik desuden i et projekt til internationalisering og brug af webbaseret læring i et kursusmodul i den nye studieplan for biologi på KU, støttet af Naturvidenskabeligt IT Kompetencecenter (NIK). Med støtte fra det Naturvidenskabelige Forskningsråd, Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling, Danida, samt UNESCO, var Centret i 2003 drivkraften i udgivelsen af en UNESCO 'Monograph in oceanographic methodology': Manual on Harmful Marine Microalgae. I 2004 udkom en revideret 2. udgave på 789 sider med bidrag fra 47 forfattere. En anden vigtig publikation er en tosproget (engelsk-vietnamesisk) identifikationsguide til potentielt giftige alger i vietnamesiske farvande. Guiden er på 211 sider og udgivet som Opera Botanica No. 140. Centret har endvidere udarbejdet undervisningsmaterialer og har doneret litteratur til biblioteker og forskere i udviklingslande. En væsentlig aktivitet på Centret er forskningssamarbejdsprojekter. Disse projekter involverede i 2004 særligt Vietnam og Jamaica. I 2004 blev der indskrevet en ph.d.-studerende fra Vietnam, Nguyen Thi Thu Lien, på KU finansieret af det Vietnamesiske Forskningsråd. Centret er sammen med interna-

tionale partner drivkraft bag et internationalt forskningsprogram, GEOHAB. Der blev i 2004 afholdt Open Science Meetings i Portugal og Chile. Centret fungerede endvidere som rådgivende til WHO og FAO i forbindelse med revidering af internationale retningslinjer for marine biotoksiner.

Centret har skabt en kobling mellem samarbejde i FN-regi og den danske ressourcebase inden for et område, hvor Københavns Universitet har en efterhånden enestående og værdifuld ekspertise.

Centrets finansiering og de midler det rådede over i 2004 kom fra Danida (1.990.000), UNESCO (600.000), og andre udenlandske donorer via UNESCO (ca. 1.000.000).

Terrestrisk Økologi

Afdelingen er opstået ved fusion af tre zoologiske botaniske arbejdsgrupper. Der er klare relationer mellem os inden for såvel fysiologi som biogeografi, hvilket bl.a. viser sig i fælles deltagelse i projektet CLIMAITE, støttet med 25 mio.kr. af Villum Kann Rasmussen Fonden med start i 2004. Efter sammenflytning af arbejdsgrupperne i 2005 imødeses en yderligere styrkelse af samarbejdet.

1. Fysiologisk Økologi

Eksperimentelle studier af biogeokemi med fokus på næringsstofkredsløb, vand- og kulstofbalance. Biologiske effekter af luftforurening, øget UV-B-indstråling samt klimaforandringer er centrale elementer. Resultaterne er baggrund for løsning af praktiske problemer ved luft- og jordbundsforurening samt naturforvaltning og -pleje. For 2004 har vi følgende tre nyheder:

– Ved brug af isotopteknikker har det vist sig, at danske hedeplanter optager kvælstof om vinteren, uanset om de vokser eller ej.

– Med klorofylfluorescens-teknik er det vist, at en reduktion af UV-B-strålingen øger fotosynteserate og finrodsbiomasse i højarktiske planter.

– Istidsrelikten *Flavocetraria nivalis* (sne-kruslav) er i rivende tilbagegang i Nordjylland, hvor den på to år er så godt som forsvundet fra tidligere kerneområder.

Økosystemfunktionen i arktisk og subarktisk tundra under påvirkning af globale klimaændringer, inden for ramme- projekt "Processes in the plant-microbe-soil interface: Implications for ecosystem function" (A. Michelsen, S. Jonasson og H. Ro-Poulsen: SNF).

Biologiske effekter af forøget atmosfærisk CO₂-koncentration, opvarmning og ændret nedbørsmønster på dansk hede, inden for projektet "CLIMAtE change effects on biological processes In Terrestrial Ecosystems: CLIMAITE" (A. Michelsen, S. Jonasson og H. Ro-Poulsen, Risø, DMU og KVL: VKR Fonden).

Undersøgelser med isotopteknikker af planters næringsstofoptagelse vs. tilgængelighed i dansk hede, sydsvensk egeskov og arktisk hede (A. Michelsen, L. Andresen, Lunds Universitet).

Økofysiologiske undersøgelser af UV-effekter på vegetationen i Zackenberg, NØ-Grønland er afsluttet. Metode til løbende overvågning af ozonlags-nedbrydningens effek-

ter undersøges i samarbejde med Risø (H. Ro-Poulsen, Miljøstyrelsen).

Primærproduktion, biomasse og kulstofbalance i NØ Grønland i projektet "Spectral Calibration for High Arctic Primary Production Estimation –SCHAPPE" (A. Michelsen, L. Illeris og K. Albert samt DMU og Geografisk Institut, KU: SNF, Miljøstyrelsen, Aage V. Jensens Fond).

Undersøgelserne af en vestjysk rødgranbevoksnings optagelse af ozon fortsat. Resultaterne indgår i et internationalt samarbejde om udvikling af en ny standard for træers ozon-tålegrænser (H. Ro-Poulsen, Risø, DMU).

Dominante Mediterrane buskarters fotosyntese og vandnyttelse i relation til det lokale klima samt deres tab af næringsstoffer ved løvfald i forhold til effektiviteten af overførsel til oplagringsorgan (S. Jonasson, Universitat de les Illes Balears).

Danske klitheders økologi inden for Vegetationsdynamik i ørkenen på Anholt (Aarhus Amt), og økologisk botaniske konsekvenser af pleje af klitheder, herunder rydning af bjergfyr (I. Johnsen, Skov- og Naturstyrelsen, DMU: EU-LIFE).

Betydningen af mekanisk ukrudtsbekæmpelse (strigling) for biodiversitet i økologisk jordbrug (Miljøstyrelsen) samt vegetationsbeskrivelse nær Pittufik, Grønland, i forbindelse med beskrivelse af naturens tilstand og sårbarhed ved Thule Air Base (I. Johnsen).

2. Økologi og Diversitet

Evolutionære og økologiske studier af terrestrisk vegetation med fokus på dynamiske aspekter i populationsbiologi og vegetationsøkologi. Der inddrages anvendte aspekter i forhold til naturbevarelse og globale/regionale miljøændringer.

I 2004 konstaterede vi:

- At der efter en brand har vist sig, at store arealer i Hansted-reservatet, Thy, i løbet af få år er blevet kraftigt præget af en ny, stærkt invasiv mos-art (Vestlig Bredribbe) fra New Zealand.

Plantemateriale er indsamlet på Galápagosøerne med henblik på (1) Biodiversitet af floraen på Mascarenerne og Galápagosøerne sammenlignet med Færøerne (2) Successionsundersøgelser fra 1974 til 2004 på Galápagos samt (3) Evolutionære processer i naturligt små populationer af de endemiske slægter *Lecocarpus* og *Scalesia* (H. Adersen).

Succession på vaden og forlandet foran det fremskudte dige ved Højer (1979-1985). Forlandet er inspiceret sommeren 2004 med særligt henblik på at følge *Puccinellia maritima*'s kolonisering og udvikling på den øvre vade. Beskrivelse af vegetationsudviklingen i Hanstedreservatet, Thy (P. Vestergård).

Et feltforsøg med udplantning af skovplanter i en plantet bøgeskov, påbegyndt i 1990, er fortsat, bl.a. med henblik på at belyse effekten af forstmæssig drift på planternes reproduktion, spredning og etablering (P.M. Petersen, M. Philipp).

Bearbejdningen af data fra 102 flader i krat, selvgroet skov og forstligt drevet skov i det skovfattede NV-Sjælland, og fra 16 flader undersøgt gennem 20 år i Maglemose i Grib Skov er fortsat (P.M. Petersen, G.S. Mogensen, Botanisk Museum).

Kortlægning af skovplanter på odder og næs for at belyse skovplanters overlevelse og spredningsevne i græs-urtevegetation og krat på overdrev og kystskrænter er fortsat på Fønsskov og Fynshoved (P.M. Petersen).

Undersøgelse af vedplante- og urtevegetationen i tjørnekrat af forskellig alder på Røsnæs påbegyndt. Prøvefelterne er tidligere undersøgt i 1986 og 1994 for at belyse kratvegetationens dynamik, når der ikke er nogen egentlige skovtræer, som kan tage over (P.M. Petersen).

3. Jordbundsbiologi

Mikro- og makrofaunaens udbredelse og aktivitet. Under mikrofauna fokuseres på organismernes slægtskab, deres betydning for den mikrobielle diversitet i jordbunden samt deres samspil med den levende plante mens arbejdet med makrofauna væsentligst omhandler dyrenes betydning for omsætning af vertebratgødning.

I 2004 konstaterede vi:

- Kugletrillende gødningsbiller æder større partikler end andre gødningsbiller, måske fordi de har mindre gødning til rådighed og derfor må være mindre kræsne.
- En jordbundsprotozo vokser langt bedre på gram-negative end på gram-positive bakterier.

Jordbakteriers evne til at understøtte vækst af en flagellat (*Cercomonas* sp.). Resultaterne tyder på, at gram-positive bakterier (fx *Arthrobacter* og *Rhodococcus*) har lav fødekvalitet, mens gram-negative (fx *Sphingomonas*, *Brevundimonas* og *Rhizobium*) er god føde. En forståelse af disse samspil i jordmiljøet kræver undersøgelse af hele bakteriesamfundet ved undersøgelse af bakterielt dna (R. Rønn).

Kvantitative og kvalitative molekyllære undersøgelser af protozoer i jord, med specielt henblik på grupperne Kinetoplastida og Sarcomonadea. Undersøgelse af fysiologiske forskelle (salt- og temperatortolerance) hos flagellater med identisk morfologi (T.A. Koch). Dynamik, funktion og diversitet hos protozoer i jord forurenet med PAH (C.S. Jacobsen, GEUS, J. de Liphay, Afdeling for Mikrobiologi). Relationer mellem diversitet og funktion hos jordbundsorganismer (F. Ekelund).

Samspillet mellem organismer på den levende plante: Hvor få bladlus skal der til at inducere et respons i plantens rhizosfære? Arbejdet er udbygget med undersøgelse af rodafsætningen af organisk stof ved pulsmærkning af planterne med ^{13}C og kvantificering af C-13 i rødder, rhizosfærejord samt frigjort CO_2 (M. Vestergård, S. Christensen).

Et forsøgsareal i Horns Herred, hvor der skal arbejdes med plante-mikroorganismesamspil i samarbejde med kollegaer fra afdelingen, KVL og Risø bliver karakteriseret vedrørende sammenhæng mellem plantevækst og aktivitet i rhizosfæresamfundet (S. Christensen).

Gødningsbiller lever af ganske små partikler (fx bakterier) i gødningen, mens grovere plantefibre frasorteres af de komplicerede munddele. Årets arbejde (med C.H. Scholtz, University of Pretoria) viser, at kugletrillere æder større partikler end andre gødningsbiller, sikkert fordi kugletrillerne har mindre gødning til rådighed og derfor må være mindre kræsne.

Afsluttende undersøgelser (med T.S. Svendsen, KVL) af effekten på regnorme af det veterinære antiparasitmiddel Ivermectin, udskilt i kreaturgødning, bekræfter at regnorme i modsætning til mange insekter ikke påvirkes negativt (P. Holter).

Populationsbiologi

Afdelingen er opstået efter fusionen af Zoologisk og Botanisk Institut og har som hovedmålsætning at udføre grundforskning inden for zoologisk og botanisk populationsøkologi (inklusive feltets berøringsflader med populationsgenetik og evolutionær biologi) samt adfærdsbiologi. Vore forskningsprogrammer sigter mod at belyse de processer, der bestemmer dynamikken hos populationer og graden af individernes tilpasning inden for disse populationer. I vores tilgang integrerer vi teori og eksperimentelle teknikker fra adfærdsbiologi, populationsdynamik, genetik og evolutionær økologi, hvor invertebrater, vertebrater og karplanter anvendes som modelorganismer. Ud over den grundvidenskabelige interesse har vores forskning betydning for bevarelsesbiologi, forståelsen af de biologiske konsekvenser af klimaændringer, biologisk skadedyrskontrol og dyrevelfærd.

1. Evolutionær økologi

Undersøgelser af sociale insekter med fokus på økologiske og evolutionære aspekter af samarbejde og konflikt i insektsamfund samt disse samfunds interaktioner med konkurrenter, mutualister og parasitter er fortsat. I beretningsperioden har vi nået adskillige milepæle i forskningen om sociale insekters parringssystemer med publikationer om hærmyrernes ekstreme parringsadfærd (D.J.C. Kronauer, J. Søb Pedersen, J.J. Boomsma mfl.), om socialparasitiske myrer som har genudviklet monogame parringssystemer (S. Sumner, W.O.H. Hughes, J. Søb Pedersen, J.J. Boomsma), om læsøbiernes hybridisering med introducerede italienske honningbier (A. Bruun Jensen, K.A. Palmer, B. Vest Pedersen, J.J. Boomsma) og om hanneres reproduktive tilpasninger sammenlignet inden for de svampedyrkende myrers stamtræ (B. Baer, J.J. Boomsma). Desuden blev softwareprogrammet "MateSoft" publiceret (A. Moilanen, L. Sundström, J. Søb Pedersen). Forskningen om betydningen af genetisk variation for sygdomsresistens affødte fire publikationer (W.O.H. Hughes, J.J. Boomsma mfl.). Endelig blev resultater af studier om kønsallokering hos humlebier (M.-J. Duchateau, J.J. Boomsma, H.A.W. Velt-huis), arvelighed af arbejdernes kropsstørrelse (K. Bargum, J.J. Boomsma, L. Sundström), enzymatisk aktivitet hos bladskærmyrernes svampe (S. Rønhede, J.J. Boomsma, S. Rosendahl), en ny "agropredator" myreart, som angriber svampehaver hos myrer (M. Dijkstra, J.J. Boomsma), epitheliummorfologi hos faraomyrer (D. Eelen, L.W. Børgesen, J. Billen) og Maculinea-sommerfuglenes stamtræ (D.R. Nash, J.J. Boomsma mfl.) offentliggjort.

Forskningsprogrammerne om hypersociale invasive myrearter (J. Søb Pedersen, S. Cremer), svampedyrkende termitter og deres symbionter (D.K. Aanen), blåsommerfugle (D.R. Nash, I. Wynne, I. Zeisset, J.J. Boomsma), brune honningbier på Læsø (A. Bruun Jensen, B. Vest Pedersen, J.J. Boomsma), sociale insekters parringssystemer og konsekvenserne for reproduktive konflikter (B. Baer, M. Dijkstra, J. Søb Pedersen), faraomyrenes reproduktion (L.W. Børgesen), og humlebiernes fouragering (H. Dreisig) er alle fortsat. Nye forskningsprogrammer om de sociale insekters immunforsvar (S.A.O. Armitage, B. Baer, J.J. Boomsma) og Anomma-hærmyrernes systematik (C. Schöning, L. Vilhelmsen, J.J. Boomsma) blev påbegyndt. Social-insektgruppen har af Grundforskningsfonden fået bevilget et "Centre for Social Evolution", som påbegyndes i 2005.

Forskningen inden for karplanternes evolutionære økologi var fokuseret på funktionen af reproduktive systemer, herunder betydningen af blomsterdimorfi, pollen- og frøspredning samt bestøvningsnetværk for opretholdelse og størrelse af den genetiske variation. Desuden er genetisk og morfologisk analyse af populationsstruktur i hybridkomplekser foretaget. Danske, arktiske og tropiske arter anvendtes som modelsystemer. Et studie om reproduktive strategier hos en endemisk planteart på Galápagosøerne blev publiceret (M. Philipp, L.B. Hansen, H. Adrsersen, H. Siegismund). Et arbejde om genetisk populationsstruktur hos en anden endemisk planteart på Galápagosøerne er offentliggjort (L.R. Nielsen).

2. Populationsdynamik

Et projekt med titlen FIToM (From Individuals to Metapopulations) blev igangsat med det formål at udvikle et generelt modelleringsværktøj, som kan anvendes inden for forskning og undervisning i populationsbiologi. Andre igangværende projekter er: (1) En generaliseret prædationsmodel for en type II prædator; (2) Estimering af populationsændringer i en insektpopulation (mellus) ud fra fældefangster (i samarbejde med L. Riis, Kenya); (3) En simuleringsmodel for biologisk bekæmpelse af fluer ved hjælp af snyltehvepse (i samarbejde med H. Skovgaard, Skadedyrlaboratoriet); (4) Evolutionære processer i metapopulationer med henblik på at forstå udviklingen af forskellige livshistoriestrategier. En afhandling om biologisk kontrol af stuefluer (H. Skovgaard, G. Nachman) og en om allergiproduktion hos mider (C. Danielsen, L. Stengård Hansen, G. Nachman, C. Herling) blev offentliggjort.

3. Klima- og arktisk økologi

Undersøgelser, der integrerer mønster- og procesorienterede tilgange til belysning af klimaets effekt på variationen af livshistorie-karakterer og dynamikken i tid og rum af nordlige populationer og samfund, er fortsat med emnerne: (1) Spatio-temporale variationer i livshistorie-strategier hos evolutionært distinkte organismer i relation til klima; (2) Populationsdynamik og synkroni hos nordlige plantearter, herbivorer og prædatorer i relation til atmosfæriske klimasvingninger; (3) Parasit-medieret klima-effekt på diversiteten og strukturen i plante- og dyresamfund; (4) Analyse og klimarelateret modellering af intra- og intertrofiske dynamikker i arktiske økosystemer; (5) Analyse og modellering af parasit-vært interaktioner og heraf følgende populations-svingninger; og (6) SCANNET: monitorering af nordlige arters fænologi og livshistorie-karakterer relateret til ændringer i klima. En vigtig del af disse undersøgelser har tilknytning til Zackenberg Stationen i Grønland. En række afhandlinger blev publiceret om synkroni (E. Post og M.C. Forchhammer, 2x), om populationsdynamik hos hare (N.M. Schmidt, T. Asferg, M.C. Forchhammer), om klimaændringseffekter (L.U. Jensen, J.E. Lawesson, H. Balslev, M.C. Forchhammer, samt M.C. Forchhammer, E. Post, samt T.V. Callaghan, M.C. Forchhammer mfl.).

4. Adfærdsbiologi

Undersøgelser af kommunikationsnetværk hos sangfugle, pattedyr (ræve) og territoriale fisk blev fortsat. Der blev udført felt- og laboratorieforsøg til belysning af spredning og indsamling af informationer, dynamisk signalering, samt artsfællers (tilskuereffekter) og de fysiske omgivelseres indflydelse herpå. Hertil anvendtes bl.a. interaktiv

“playback” med lyd- og videooptagelser, lydoptagelse ved hjælp af akustiske lokaliseringssystemer, lydtransmissionsforsøg, non-intrusive hormonanalyser af fækalier og akvarievand samt dna-analyser til bestemmelse af forsøgsdyrs beslægtethed. Publikationsvirksomheden afspejlede disse forskellige indfaldsvinkler med afhandlinger om degradering af sang (S.H. Blumenrath, T. Dabelsteen samt H.M. Lampe, T. Dabelsteen mfl. samt N. Mathevon, T. Dabelsteen mfl.), sanglige interaktioner (T. Dabelsteen, A. Pösel, og S.B. Pedersen), seksuel selektion og parringssystemer (G. Matessi mfl., samt M. Griggio, T. Matessi, G. Marin, samt V. Madsen, T.J.S. Balsby, T. Dabelsteen, J.L. Osorno), og bevaringsbiologi af nordamerikanske ræve (S.K. Darden, T. Dabelsteen, S.B. Petersen). Undersøgelserne blev finansieret af midler fra Grundforskningsfonden og vil fra 2005 blive finansieret af en rammebevilling fra SNF.

Undersøgelser om stress og dyrevelfærd foregik fortrinsvis i samarbejde med Copenhagen Fur Center og forsøgsfarmen i Foulum og fokuserede på mink-projekter om selektion for og imod stereotyp adfærd og velfærd i praksis, samt en række mindre velfærdsundersøgelser på private farme. En afhandling om stereotyp adfærd blev publiceret (L.L. Jeppesen, K.E. Heller, M. Bildsøe). Velfærdsprojektet omfattede implementering og praktisk afprøvning af en række forskningsresultater fra de seneste 10-15 år, og blev afsluttet og publiceret (L.L. Jeppesen, samt S.W. Hansen og L.L. Jeppesen, samt A.L. Brink, L.L. Jeppesen, K.E. Heller, samt V. Pedersen, L.L. Jeppesen, N. Jeppesen). Resultaterne tyder på en klar synergistisk effekt af samtidig implementering af en række mindre tiltag, som indskrives nu i en kommende justitsministeriel bekendtgørelse for hold af pelsdyr i Danmark.

Evolutionsbiologi

1. Molekylær evolution af organismekompleksitet

Undersøgelse af evolutionen af fundamentale molekylære diversitetsskabende processer som alternativ splejsning samt fokus på evolution af regulationsnetværk og mekanismer baseret på ikke-proteinkodende RNA. Forskningen foregår i et intenst samarbejde med Bioinformatikcentret, KU (P. Arctander, P.P. Gardner).

Genetiske aspekter ved evolution i små populationer: genetisk drift, effektiv populationsstørrelse, indavlsdepression, evolution af reproduktionssystemer.

Forskellige populationsgenetiske undersøgelser som genetisk drift, effektiv populationsstørrelse, indavlsdepression, evolution af reproduktionssystemer undersøges hos større afrikanske pattedyr i forbindelse med Wildlife Genetics Project (H. Siegmund og P. Arctander).

2. Dna-variationen hos honningbier, *Apis mellifera*

Studierne af “den brune honningbi” *Apis mellifera mellifera* er fortsat med analyser af dna-variationen i en sammenhængende region på 1600-1800 bp i det mitochondrielle genom.

En række undersøgelser af mikrosatellitvariationen i en række brune bifamilier fra forskellige dele af Europa er fortsat. Disse undersøgelser indgår som grundlag for EU-

projektet “BABE” (B.V. Pedersen i samarbejde med J. Boomsma og post.doc. A.B. Jensen).

Undersøgelser over reproduktionsstrategi og life history hos den australske myre *Camponotus anderseni*. Disse afsluttede undersøgelser tyder på, at de observerede forskelle fra samfund til samfund, hvoraf flertallet er uden dronning, skyldes at nogle samfund består af efterkommere af den dronning, der grundlagde samfundet. Andre er blandede samfund medens andre igen består af nyindvandrede individer, som helt har udkonkurreret efterkommerne af den dronning, der grundlagde samfundet (B.V. Pedersen i samarbejde med M.G. Nielsen, AU, og J. Boomsma).

Dna-baserede undersøgelser af gamle danske ko-racer med specielt henblik på det såkaldte Agersø-kvæg.

Forskellige dna-markører er anvendt til at karakterisere de danske koracer. Resultaterne af tre markørsystemer viste entydigt, at de undersøgte 125 dyr kunne opdeles i tre genetisk forskellige husdyrracer: RDM70, Jysk Kvæg og Agersøkvæget (= Økvæg) (B.V. Pedersen i samarbejde med K.B. Withen og P. Gravlund).

3. Studier af fylogenetiske relationer hos *Neoptera* insektgrupper

Disse studier, der er baseret på molekylærsystematiske teknikker, er fortsat med fokus på vandtæger (Hemiptera-Heteroptera: Gerromorpha & Nepomorpha) samt Mantophasmatodea.

4. Monokotyledonernes fylogeni, evolution og diversitet

Projektet har bl.a. til formål at indsamle molekylære data fra alle dele af de énkimbladede, primært de petaloide monokotyledoner (Liliiflorae) og græsfamilien (Poaceae), med den hensigt at belyse forholdet mellem genernes og organismernes evolution samt at analysere sammenhængen mellem molekylære og morfologiske data. Tillige studeres morfologi, anatomi og ontogeni primært i orkidéfamilien (Orchidaceae) og historisk økologi i ingefærordenen (Zingiberales).

Studier omfattende repræsentanter for alle familier i Monocotyledones (G. Petersen, O. Seberg) foretages i samarbejde med bl.a. C. Asmussen, KVL, J. Davis, Cornell University, D. Stevenson, New York Botanical Garden og M. Chase, Royal Botanic Gardens, Kew, og der er indsamlet dna-sekvensdata fra to mitokondrie-gener, fire plastid-gener og to nukleære gener. Disse data danner grundlag for en række analyser, hvoraf nogle er afsluttet. Et mere detaljeret studie af Asparagales og Liliales (G. Petersen, O. Seberg) er ligeledes en del af et internationalt samarbejde. Inden for græsserne er forskningen centreret omkring de vilde slægtninge (tribus Triticeae) til *Triticum* (hvede), *Hordeum* (byg) og *Secale* (rug). Dataindsamlingen er afsluttet, og flere manuskripter er i trykken eller under udarbejdelse. Dokumenterede indsamlinger af dna-prøver fra alle danske énkimbladede er fortsat, og p.t. er mere halvdelen af arterne indsamlet.

En fylogeni af Alismatanae baseret på data fra plastider og mitokondrier er næsten færdig (G. Petersen, O. Seberg). Et manuskript om slægten *Oxychloë*'s fylogenetiske tilhørsforhold er afsluttet (K.A. Kristiansen, G. Petersen, O. Seberg og L. Drábková, University of Pruhonice, Tjekki-et). Sammenlignende studier af slægtskabshypoteser arbejdes der med molekylære data fra såvel kerne som organeller (G. Petersen, O. Seberg). Nye manuskripter er i trykken

eller under udarbejdelse (L. Aagesen, G. Petersen, O. Seberg). For slægterne *Hordeum*, *Secale* og *Triticum/Aegilops* indsamles flere molekylære datasæt. To manuskripter er trykt og flere er under udarbejdelse (L. Aagesen, S. Frederiksen, G. Petersen, O. Seberg).

I forbindelse med de fylogenetiske analyser fortsættes flere studier af molekylær evolution (G. Petersen, O. Seberg). Disse omfatter bl.a. længdevariation af *rbcL*-genet, overførsel af mitokondrielle gener til kernen samt evolution af transposable elementer i nukleære gener. Bl. a. med udgangspunkt i de data, der er indsamlet inden for Triticeae, foretages teoretiske studier af alignment problematikken (L. Aagesen, G. Petersen, O. Seberg). Undersøgelsernes formål har været at belyse behandling af "gaps" og brugen af kongruensmaal i computerprogrammet POY. Udføres bl.a. i samarbejde med W. Wheeler (American Museum of Natural History, New York). Ét manuskript er trykt og et antaget til trykning. En ny metode er blevet anvendt til belysning af polyploide arters evolution og et manuskript trykt. Metoden søges nu anvendt til at belyse evolutionen af hexaploid hvede. Dataindsamlingen er afsluttet.

En fylogenetisk analyse af Zingiberales med specielt henblik på Lowiaceae samt en fylogenetisk analyse af Zingiberaceae, begge baseret på molekylære data, er afsluttet og to manuskripter er trykt (L.B. Johansen). Bestøvningsbiologiske og historisk økologisk studier hos *Orchidantha* er fuldendt, og et manuskript er indsendt (L.B. Pedersen, B. Johansen). En strukturel undersøgelse af de reproduktive strukturer hos *Orchidantha* er afsluttet, og et manuskript er trykt (L.B. Pedersen, B. Johansen).

Studier af kimsæk og suspensor i udvalgte orkidé-slægter (F.N. Rasmussen, B. Johansen) og af mykobionter i den basale orkidégruppe Apostasioideae er fortsat (F.N. Rasmussen, K.A. Kristiansen, H. Rasmussen, KVL-FSL og J. Freudenstein, Ohio State University). En artikel om molekylær identifikation af mykobionter i orkideslægten *Neuwiedia* er publiceret. Redaktion af bogserien "Genera Orchidacearum", der omfatter et nyt klassifikationssystem og en systematisk oversigt over alle slægter i orkidéfamilien, er fortsat. Bind 4 er under udgivelse (F.N. Rasmussen med A. Pridgeon, M. Chase og P. Cribb, Royal Botanic Gardens, Kew). En komplet illustreret felthåndbog til bestemmelse af Etiopiens Orkideer er udgivet (F.N. Rasmussen med S. Demissew, University of Addis Abeba, og P. Cribb, Royal Botanic Gardens, Kew).

En undersøgelse af frugt- og frøstruktur med fokus på bær indenfor de petaloide enkimbladede er fortsat (F.N. Rasmussen, S. Frederiksen, L.B. Jørgensen, B. Johansen). En artikel om forekomst og udvikling af kødfulde frugter og sammenhæng med en særlig type frø i gruppen "Liliiflorae" er under udgivelse (F.N. Rasmussen, S. Frederiksen, B. Johansen, L.B. Jørgensen, G. Petersen, O. Seberg). En artikel om frugttyper og frugtdannelse i Orchidaceae er under udarbejdet (F.N. Rasmussen, B. Johansen).

I Alismatanae er den systematisk-anatomiske undersøgelse af intravaginalskæl fortsat (S. Frederiksen, B. Johansen).

En undersøgelse af A-, B- og C-klasserens fylogeni samt transkriptionsstudier hos forskellige orkideer er fortsat. Screening for MADS-box-gener fra et cdna-bibliotek fra *Cleisostoma* og *Dendrobium* ved hjælp af EST-analyse og plaque lifts er fortsat. B-klasserens PISTILLATA er sekvenseret fra 45 forskellige orkideer, og en fylogeni er under udarbejdelse. For at få information om evolutionen

indenfor de PISTILLATA-lignende gener er 29 af disse gener isoleret og sekvenseret fra 21 enkimbladede planter, og et manuskript er under udarbejdelse. Transkriptionsstudier af to C-klasse gener hos *Dendrobium* og *Cleisostoma* er fortsat ligesom Real-Time RT-PCR på frøanlæg i forskellige udviklingsstadier og manuskripter er under udarbejdelse. Ligeledes undersøges transkriptionen af flere A- og B-klasserens ved hjælp af Real-Time RT-PCR. For at undersøge alle A-klasserens evolution isoleres og sekvenseres udvalgte enkimbladede og basale tokimbladede med henblik på at udføre en fylogenetisk analyse. En alternativ model til forklaring af den molekylære udvikling af blomsten hos de enkimbladede er opstillet, og et manuskript er i trykken. Baseret på screening af cdna-biblioteker fra 8 orkideer er en undersøgelse af diversiteten af AP3-gener hos orkideerne startet (M. Skipper, L.B. Johansen, S. Frederiksen, B. Johansen).

5. Glucosinolatholdige planters struktur og fylogeni

Hos *Arabidopsis thaliana*, gåsemad, undersøges ontogenesen af myrosinaceller under udvikling i frø og lokaliseringen af myrosinase (L.B. Jørgensen i samarbejde med E. Andreasson, John Innes Center, Norwich, UK).

6. Biogeografi

Samarbejdet med C.J. Humphries, M. Ebach, D.W. Williams (Natural History Museum, London) og L. Parenti (National Museum of Natural History, Smithsonian Institute) om en kritisk analyse af historisk biogeografi er blevet væsentligt yderligere udvidet og en ny metode (Area Cladistics) er under afprøvning. Metoden er anvendt på arter og artsgrupper, udbredt på den sydlige halvkugle, og et manuskript er indsendt og et andet under udarbejdelse. Et nyt projekt, BioAtlas, der har til formål at skabe en global klassifikation og nomenklatur for jordens endemiske arealer, er påbegyndt (O. Seberg).

7. Dna-taxonomi

Yderligere en kritisk artikel, der behandler forslaget om anvendelse af dna-data som erstatning for traditionel taxonomi, er trykt (O. Seberg). Ligesom konsekvenserne af destruktion af typemateriale/manglende belægsmateriale er behandlet i tilknytning til den tidligere omtalte undersøgelse af slægten *Oxychloë* (K.A. Kristiansen, G. Petersen, O. Seberg, L. Drábková).

Ferskvandsbiologi

1. Undersøgelser af europæiske havgræssers udbredelse og krav til levevilkår

Hovedvægten er lagt på økofysiologiske undersøgelser af ilt- og sulfiddynamik samt gasudveksling med vandsøjle og sediment med henblik på at afklare årsagerne til hændelser med pludselig massedød i havgræsbestande og at vurdere plante-sediment interaktionernes mulige betydning for havgræssernes udbredelse. Undersøgelserne indgår i et EU-finansieret projekt (Monitoring and Managing of European Seagrasses, M&MS) i samarbejde med 6 nationale og internationale partnere. Supplerende undersøgelser er udført i Florida Bay med amerikanske samarbejdspartnere (J. Borum, T.M. Greve, T. Binzer, O. Pedersen, P.A. Stæhr).

2. Temperatur, plantesamfund og nedbrydning af organisk stof i nutidens og fremtidens vandløb

Simple modeller er afviklet til at forudsige vandtemperaturen i vandløb ved hjælp af lufttemperaturen, solindstråling, luftfugtighed, nedbør og vandføring. Klimamodeller forudsiger 4-5° C højere lufttemperaturer i Danmark i 2070-2100. Det kan forventes at give anledning til temperaturstigninger i uskyggede, ikke-grundvandsfødte vandløb på 5-7° C om foråret og 1-3° C sommer og vinter. De højere forårstemperaturer og dermed den længere vækstsæson kan forventes at få betydelige konsekvenser for fremtidens vandløb i tilfælde af global opvarmning (K. Sand-Jensen og N. L. Pedersen under CONWOY-projektet).

3. Akvatiske planters stofskifte i samfund

Langt de fleste undersøgelser af planters fotosyntese, respiration og lysudnyttelse er udført med enkelte skud, men i virkeligheden vokser planterne sammen i samfund, hvor processerne påvirkes kraftigt af den gensidige skygning. Ved sammenligning af enkelte blade, individuelle skud og samfund med lave og høje tætheder er det muligt at forudsige, hvor meget de enkelte skuddeles lysudnyttelse og fotosyntese hæmmes og det samlede samfund fotosyntese fremmes efterhånden som tætheden og lyssvækkelsen stiger. Resultaterne understreger, at der skal meget lys til i naturlige plantesamfund for at fotosyntesen blot kan opveje respirationen. Lyset er derfor ubestridt den vigtigste faktor for undervandsplanternes udbredelse og vækst i naturen (K. Sand-Jensen, T. Binzer).

3. Rosetplanters stress ved sedimenternes berigning med organisk stof i næringsfattige søer

Rosetplanter som lobelie er sjældne plantearter, der vokser på sandbund i næringsfattige søer. Deres tilbagegang ved søernes eutrofiering forklares sædvanligvis med dårligere lysforhold, men samtidig beriges sedimenterne og det kan gøre dem uegnede at vokse i, også selv om lysforholdene forbedres. Når sedimenternes iltforbrug stiger ved organisk berigning, får lobelie svært ved at sikre iltforsyningen til rodspidserne og til ledningsvævet. Planten taber i vægt, næringsindholdet falder og rødderne bliver meget korte. Sedimentet har derfor en overset rolle for disse planters tilstedeværelse og for de forskellige arters forskellige udbredelse (K. Sand-Jensen, J. Borum, T. Binzer, O. Pedersen).

4. Bundinvertebraters biologi og fysiologi

Et projekt er koncentreret om (1) hvordan klimatiske, fysiske og biologiske faktorer i ferskvandsøkosystemet (søer, vandløb) påvirker fysiologien, artssammensætningen og diversiteten i bunddyrssamfundene. (2) Hvordan sedimentkerner fra søerne kan bruges til at analysere og rekonstruere naturlig og menneskeskabt variation over længere tidsperspektiv (100-10.000 år) ved hjælp af subfossile rester af makroinvertebrater. Sammenhængen mellem miljø og biota bliver bestemt gennem multivariate numeriske analysemetoder. Resultaterne anvendes til at opstille modeller som kvantitativt kan vurdere/rekonstruere en given miljøparameter (temperatur, næringsstof) ud fra levende makroinvertebratsamfund (biomonitoring) eller ud fra subfossile historiske og palæosamfund (K.P. Brodersen).

Ilt og temperaturs betydning for mønstre af diversitet af vandløbsdyr langs med gradienter i højde over havet. Ved målinger af ilt, og temperaturforhold samt indsamlinger af fauna i felten, kombineret med en eksperimentel del, hvor

respiration og overlevelse hos udvalgte arter undersøges under manipulerede ilt- og temperaturforhold i laboratoriet, søger projektet at afklare, om lav temperatur og ilttilgængelighed i stor højde kan være en medvirkende årsag til fravær af bestemte faunagrupper. Undersøgelserne gennemføres i Ecuadors Andesbjergene i samarbejde med Universidad Católica i Quito (D. Jacobsen).

5. Omsætning af opløst organisk stof (DOM)

Der fokuseres på den interaktive effekt af lys og bakterier for omsætning af DOM med forskellig oprindelse – enten autochthont eller allochthont. Det synes at stå klart, at UV-lys ikke påvirker den mikrobielle nedbrydning af autochthont DOM, hvorimod det fremmer den mikrobielle udnyttelse af allochthont materiale. Vi har også øget fokus på den mikrobielle nedbrydning af opløst organisk kvælstof, hvor prøver fra Horsens Fjord og Østersøen undersøges for nedbrydelighed. Vi har netop afsluttet et EU-projekt i dette emne med publikation af en bog (M. Søndergaard, N.H. Borch, T. Kragh, C. Lønborg).

6. Bakteriel væksteffektivitet

De gennemførte undersøgelser har i 2004 været koncentreret om at undersøge, hvordan temperatur og substratkvalitet påvirker væksteffektiviteten, dvs. forholdet mellem dannet biomasse og det samlede forbrug af substrat. Den øvre grænse er på ca. 65%, men påvirkes markant af substraternes kvalitet (Morten Søndergaard og T. Kragh).

7. Effekter af klimaforandringer på DOM-omsætning

I forhold til klimascenarier beregnet for år 2071 undersøges i 24 eksperimenterelle damme i Jylland. Vore undersøgelser er fokuseret på mikrobielle fødenet og betydningen af temperaturen for produktion af DOM og bakterielle processer (M. Søndergaard). Projektet er en delmængde af Større Tværgående Forskningsgrupper (www.conwoy.ku.dk), der også finansierer en større undersøgelse af klimaforandringer betydning for lagdeling og iltforhold i danske søer i et tæt samarbejde med DMI (R.M. Closter, K. Sand-Jensen, M. Søndergaard).

8. Næringsaltdynamik i sedimentet

I forbindelse med CONWOY-projektet er nitrifikationen, denitrifikationen og N- og P-mineraliseringens temperaturafhængighed undersøgt i de 24 forsøgsdammes sediment. Forskellige temperaturmodeller er undersøgt og betydningen af modelvalg er afprøvet på Frederiksborg Slotssø. Der er gjort forberedelser til validering af modellerne på udvalgte marine lokaliteter (L.K. Nielsen).

I samarbejde med Hillerød og Helsingør kommuner samt Frederiksborg Amt fra dansk side og med Lunds Universitet, Helsingborg, Lund og Landskrona kommuner fra svensk side er der i Interreg IIIA-regi fortsat undersøgelser af lavteknologiske metoder til reduktion af næringsaltudvaskningen fra landbrug og små punktkilder i det åbne land ("Rent-vatten")(J.T. Nielsen og L.K. Nielsen).

I samarbejde med Roskilde Universitet, Danmarks Farmaceutiske Universitet, Dansk Hydraulisk Institut, Danmarks Fiskeriundersøgelser, Lunds Universitet, Kristiansstad Högskola og Helsingborg Kommun er der i Interreg IIIA-regi startet et initiativ med henblik på at forbedre og forøge universitetsuddannelsen i akvatisk økologisk modellering ved et regionalt samarbejde i Øresundsregionen ("AKVAMOD")(J. Zhang, N. Ladegaard og L.K. Nielsen).

9. Toksiske cyanobakterier

Undersøgelser af sekundære metabolitter fra cyanobakterier, som forårsager negative effekter på andre organismer, har omfattet karakteristik af enkeltstoffers (peptider) forekomst og produktion i forhold til ydre faktorer samt at udvikle metoder til beskrivelse og monitorering af økologiske og helsemæssige konsekvenser (K. Christoffersen, S. Lyck, T.W. Svendsen).

10. Planktonpopulationers dynamik

Som led i NORLAKE-projektet er der foretaget tværgående analyser af variation i biologisk struktur og dynamik af arktiske og subarktiske nordatlantiske søer, som er sat i relation til klimatiske forhold og arealudnyttelse (K. Christoffersen, N. Andersen, A. Busch).

Frederiksborg Slotssøes miljøhistorie gennem 400 år, hvor Ferskvandsbiologisk Laboratorium i samarbejde med Frederiksborg Amt, GEUS, DMU og DHI, har gennemført en palæolimnologisk undersøgelse af Frederiksborg Slotssø med det formål at sammenkæde miljøtilstand med klimatiske og antropogene forhold.

Deltagelse i eksperimentelle studier af effekter af klimaforandringer på mikroplankton (alger og protozoer) indgår i et større nationalt projekt (CONWOY), hvor der i kunstige damme manipuleres med temperatur og næringstilstand (N. Andersen, A. Lilic).

Marinbiologi

Marinbiologisk Laboratorium er beliggende ved Helsingørs Nordhavn. Som noget specielt besidder laboratoriet forskningsfartøjer og et stort saltvandsanlæg til at holde marine organismer. Laboratoriet beskæftiger sig principielt med alle aspekter af livet i havet, men i praksis er forskningsaktiviteterne begrænsede til nogle hovedområder. Disse omfatter specielt tilpasninger til livet og stofomsætningen i vandsøjlen, mikroorganismers fysiologi og økologi, stofomsætningen i havbunden og marine dyrs og algers tilpasningsfysiologi. Laboratoriets forskningsmateriale stammer primært fra Øresund og Kattegat, men laboratoriets medarbejdere deltager også i forskningstogter på udenlandske forskningsfartøjer og en del arbejde udføres i mere eksotiske farvande, i arktis såvel som i tropenerne.

1. Planktonøkologi

Den adaptive betydning af og forhold, der påvirker produktion af toksiner hos forskellige alger og cyanobakterier, undersøges (N. Lundholm, P.J. Hansen). Betydningen af pH og tilgængeligheden af uorganisk kulstof er også undersøgt. Forskellige algearter udviser differentiell følsomhed overfor forhøjet pH, hvilket kan forklare successionsmønstre. En undersøgelse af algers brug af bikarbonat som kulstofkilde viser, at forskellene i følsomhed overfor øget pH kun i nogen udstrækning beror på tilgængelighed af uorganisk kulstof (P.J. Hansen, N. Lundholm, A.-L. Middelboe delvist i samarbejde med B. Rost, Alfred Wegner Institut, Bremerhaven).

Undersøgelser af planktonciliaten *Mesodinium rubrum* har kastet nyt lys over dens mærkværdige fotosyntetiske symbiont. Der er desuden foretaget en undersøgelse af artens motile adfærd (T. Fenchel og P.J. Hansen).

Vandlopper spiller en betydelig rolle for stofomsætningen i havets vandsøjle. Det er i beretningsperioden blevet vist, at vandloppernes ekskretionsprodukter meget hurtigt omsættes i vandsøjlen, hvor man tidlige antog at det meste sank ned til bunden i form af pakkede fækalier (M. Olesen).

2. Mikrobiel fysiologi og økologi

Undersøgelser over både prokaryote og eukaryote mikroorganismers motile adfærd er fortsat i beretningsperioden. Speciel indsats har været mikroaerofile bakteriers motile adfærd i stejle ilt-gradienter. Dette har bl.a. medført opdagelsen af helt nye bakterietyper og i øvrigt nye former for kemosensorisk motil adfærd hos bakterier (T. Fenchel, R. Thar).

Der er udviklet et nyt målesystem til 2-dimensional analyse af fotosynteseaktivitet ved hjælp af variabel klorofylfluorescens og brug af denne metode til studier af korallers og søpunges fotobiologi (M. Kühl i samarbejde med tyske og australske kolleger). Endvidere er der udviklet ultratynde ilt-sensitive indikatorlag på dækglass. Disse anvendes til studiet af ilt- og biomassefordeling i biofilm med konfokal og fluorecens-lifetime-mikroskopi (M. Kühl, L. Rickelt, R. Thar). Der er også gennemført en detaljeret beskrivelse af den interne rumlige fordeling af autofluorescens i kiselalger (N. Lundholm, M. Kühl). Endelig er en detaljeret beskrivelse af klorofyl d-holdige cyanobakteriers habitat og fotosynteseaktivitet gennemført (M. Kühl i samarbejde med australske kolleger).

Undersøgelserne af virus i havet har været koncentreret om virus i sedimenter. Blandt andet er virus og deres omsætning kvantificerede og kortlagt og deres rolle i den bentiske kulstofomsætning er kvantificeret. Virus' diversitet er også undersøgt med en "fingerprint" metode. Bentisk virus er også undersøgt i sedimenter ud for Chiles kyst og i dybhavssedimenter i Sagami Bay, Japan (M. Middelboe i delvis samarbejde med M. Fillippini og R.N. Glud).

De flerårige undersøgelser over specielt eukaryote mikroorganismers globale udbredelsesmønstre er afsluttet med en undersøgelse over den genetiske variation og hos ciliaten *Cyclidium glaucoma* isoleret fra alle verdensdele; publikationen af de øvrige resultater er afsluttet i løbet af beretningsåret (T. Fenchel i samarbejde med B.J. Finlay, UK).

3. Den mikrobielle stofomsætning i havbunden og i arktisk havis

De senere års undersøgelser af den mikrobielle aktivitet i arktisk havis er fortsat. Et af de væsentlige resultater er, at havisens mikrobielle aktivitet medfører en netto CO₂-optagelse fra atmosfæren, hvilket synes at have en væsentlig betydning for det globale kulstofkredsløb (R.N. Glud i samarbejde med S. Rysgaard, DMU).

Betydningen af det diffusive grænselag for havbundens ilt-dynamik er blevet undersøgt (R.N. Glud i samarbejde med P. Berg, University of Virginia). Ilt-dynamik i dybhavssedimenter (Sagami Bay, Japan) er også blevet undersøgt ved hjælp af forskellige undervandsinstrumenter, der er blevet udviklet på Marinbiologisk Laboratorium; bl.a. påvist en betydelig horisontal variabilitet (R.N. Glud).

Undersøgelser over slangestjerners betydning for den bentiske ilt- og kvælstofdynamik er blevet gennemført; specielt synes disse dyrs aktivitet at være af betydning for

denitrifikationsraten i havbunden (H. Ståhl, R.N. Glud). Ilt- og vandstrømningsforhold i sandormens gansystem og omkring ålegræsrodde er blevet kortlagt detaljeret (M. Frederiksen, K. Timmerman, R.N. Glud). Betydningen af konvektiv vandbevægelse i permeable (sandede) sedimenter for transport af opløste stoffer har været genstand for undersøgelser (F. Wenzhöfer, R.N. Glud).

Endelig er der i beretningsperioden udviklet en ny type hybrid-sensorer, der kan måle den 2-dimensionelle fordeling af ilt og af opløste metalioner (R.N. Glud, A. Glud, H. Ståhl i samarbejde med W. Davison, University of Lancaster).

4. Makroalgers biologi

En undersøgelse af fotosynteseraten i forskellige naturligt etablerede algesamfund viser, at den sæsonmæssige arts-sammensætning og i øvrigt et stigende antal arter optimerer lysudnyttelsen og dermed fotosynteseraten. Ydermere blev betydningen af pH for fotosyntese og vækst undersøgt (A. Middelboe, delvist i samarbejde med P.J. Hansen).

5. Invertebratbiologi

Undersøgelser over Myxozoa (myxosporidier) i fisk er fortsat, og indtil nu er der fundet 20 arter (alle nye for danske farvande) i fisk fra Øresund. Disse parasitiske organismers livscyklus søges nu udredt. Børsteorm og mosdyr er potentielle mellemværter, og der er nu fundet actinosporer hos forskellige arter af spionider (M. Køie). Undersøgelserne af marine børsteorm har også ført til opdagelsen af andre typer af sporozoa, deriblandt mikrosporidier (M. Køie i samarbejde med R. Larsson, Lunds Universitet).

6. Fiskefysiologi

Adskillige projekter gennemførtes i beretningsperioden. Således er en undersøgelse af torsks og mullers adfærd og blodparametre undersøgt under hypoxi (N.A. Herbert, P.V. Skov). Endvidere er det primære og sekundære cirkulationssystem blevet undersøgt med henblik på permeabilitet for makromolekyler, og en uventet hurtigere udveksling mellem de to systemer blev fundet (J.F. Steffensen, C. Fischer). I samarbejde med AKVAFORSK, Norge, forsøges foderudbyttet optimeret for torsk og laks. Desuden er der gennemført vækstofforsøg med torsk med forskellige hæmoglobintyper og forskellige temperaturpreferencer (A.D. Jordan, J.F. Steffensen). Endelig udførtes forsøg, der belyser sammenhængen mellem spontan aktivitet og iltforbrug (M.P. Pedersen, J.F. Steffensen) og loddes og tobis energiforbrug ved svømning (J. Behrens, J.F. Steffensen).

Forsøgene med befrugtning og den tidligste udvikling af ål er afsluttet i beretningsperioden – for første gang er det lykkedes at iagttage de tidligste stadier i den europæiske åls udvikling.

7. Øresundsakvariet

Det offentlige Øresundsakvarie har i beretningsperioden haft ca. 32.000 gæster og en omsætning på lidt over 1 mio.kr. Undervisningstilbud i regi af skoletjenesten har haft deltagelse af 14.500 skoleelever. Det har bidraget til tre tv-udsendelser. Marinbiologisk Laboratorium har været optaget af planlægningen af en tilbygning til akvariet, som ventes færdigbygget i efteråret 2005. Akvariets leder Jens Peder Jeppesen og fiskeassistent Kristian Vedel deltog i en international akvarie-kongres i Monterey, Californien.

8. Tidsskriftet "Ophelia"

Marinbiologisk Laboratorium har siden 1964 udgivet et internationalt marinbiologisk tidsskrift, Ophelia. Udviklingen af tidsskriftsmarkedet har vanskeliggjort at opretholde et mindre tidsskrift med en lokal forlægger. Vi har derfor i 2004 valgt at sammenlægge tidsskriftet med det norske tidsskrift "Sarsia" og i stedet oprettet et nyt internationalt tidsskrift, "Marine Biology Research", hos forlaget "Taylor and Francis". Tidsskriftets to hovedredaktører er indtil videre T. Fenchel og T. Høisæter fra Bergens Universitet.

9. Kultursamlingen

Laboratoriet opretholder en kultursamling af encellede alger, protozoer og vandlopper. Kulturene benyttes til laboratoriets egen forskning, men også til salg til andre forskningsinstitutioner og kommercielle virksomheder. Omsætningen af denne virksomhed var ca. 40.000 kr. i beretningsåret.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Instituttets ansatte har deltaget i en række bedømmelsesudvalg:

S. Jonasson: Deutsche Forschungsgemeinschaft, Jena, Tyskland.

J. Borum: Fagligt bedømmelsesudvalg vedrørende stilling på Danmarks Miljøundersøgelser.

D. Jacobsen: Natural Environmental Research Council, UK og Foncyt, Argentina.

H. Adersen: Project reviewer for NERC, England.

M. Søndergaard: Referee for Vetenskabsrådet i Sverige, Det Norske Forskningsråd, Det Schweiziske Forskningsråd, evalueringspanel for Institute of Plant Biology, Zürich University, Schweiz.

K. Christoffersen: Evalueringspanel for Sveriges Forskningsråd, evaluering af ansøgere til lektorstilling, Umeå Universitet, Sverige.

J.J. Boomsma: Medlem af udvalget til bedømmelse af "the Dobzhansky Prize of the Society for the Study of Evolution".

Ud over de nævnte har de ansatte siddet i et større antal bedømmelsesudvalg vedrørende ph.d.-afhandlinger, doktordisputationer, Post.doc.-stillinger og andre forskningsstillinger i ind og udland.

Udvalg og Fonde

De ansatte har inden for disse områder, danske såvel som udenlandske, ydet en betydelig indsats.

B.V. Pedersen: Bestyrelsesmedlem for Clément's Legat og Moltke's Legat.

S. Christensen: Medlem af bestyrelsen for Japetus Stenstrup's legat.

S. Jonasson: Medlem af bestyrelsen for Ing. Svend G. Fiedler og Hustrus legat.

Tillidshverv

Områdets ansatte har ydet et betydeligt arbejde i en række faglige organisationer både som medlemmer og som bestyrelsesmedlemmer.

B. Vismann: Studieleder for Biologi.

B.V. Pedersen: Nævnsmedlem af Statens Bisygdomsnævn under Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri.

C.J.P. Grimmelikhuijzen: Formand for Biologisk Selskab.

F. Rasmussen: Medlem af Orchid Specialist Group, Species Survival Commission, IUCN.

G. Nachman: Næstformand for Biologisk Instituts Ph.d.-udvalg.

H. Adsersen: Dansk repræsentant i Den Nordiska Föreningen OIKOS og medlem af IUCN/SSC Galapagos Plant Specialist Group.

I. Johnsen: Ansat som adjungeret professor på RUC, Teksam, contributing author til Arctic Climate Impact Assessment (ACIA) koordineret af "the Arctic Council" og "the International Arctic Science Committee", medlem af den danske IGBP (International Geological and Biological Programme) komité under Det Kgl. Danske Videnskaberne Selskab og formand for DN's Naturfaglige udvalg og medlem af DN's forretningsudvalg, af Miljøministeriet upeget medlem af Naturklagenævnet og Miljøankenævnet.

J. Søre Pedersen: Medlem af bestyrelsen for Læsølaboratorierne.

J.J. Boomsma: Bestyrelsesmedlem og "Director of Science" for ph.d.-skolen ISOBIS og indtil april bestyrelsesmedlem for Dansk Bilharziasis Laboratorium.

L.K. Nielsen: Næstformand i Danmarks Naturfredningsforenings Miljøfaglige Udvalg.

L.L. Jeppesen: Formand for valgbestyrelsen ved første valg til Biologisk Instituts bestyrelse.

M. Ellegaard: Medlem af Biologisk Instituts Formidlingsudvalg samt medlem af Det Naturvidenskabelige Fakultets Formidlingsudvalg.

M.C. Forchhammer: Medlem af bestyrelsen for Arktisk Station.

O. Seberg: Medlem af konsistorium og af rektors Undervisningsudvalg.

P. Arctander: Leder af Danida Enreca-project Wildlife Genetics Project, Molecular Evolution of Diversity and Complexity og medlem af bestyrelsen i Scientific Committee DanBif.

P. Vestergård: Medlem af bestyrelsen for universitetets laboratorier på Læsø.

P.M. Pedersen: DM-tillidsrepræsentant ved Biologisk Institut, formand for Dansk Botanisk Forening, næstformand for bestyrelsen for Arktisk Station, Disko, samt medlem af Naturfagligt Udvalg under Danmarks Naturfredningsforening, studieleder ved Folkeuniversitetet, formand for Biologisk Instituts Undervisningsudvalg, medlem af Biologisk Studienævns selvevalueringsgruppe i forbindelse med KU's auditeringsprojekt og medlem af Strødamudvalget.

S. Jonasson: Formand for Ph.d.-udvalget i Biologi og næstformand for ph.d.-studienævnet ved fakultetet, medlem af den rådgivende bestyrelse for Abisko Naturvetenskapliga Station, Kungliga Vetenskapsakademien, Sverige og udenlandsk medlem af Det Kongelige Danske Videnskaberne Selskab.

T. Dabelsteen: Medlem af Strødamudvalget, Biologisk Studienævn, dansk repræsentant i International Ethological Council (IEC).

T. Fenchel: Præsident for Kgl. Danske Videnskaberne selskab.

Ø. Moestrup: Bestyrelsesmedlem for Society of Protozoologists.

Formidling

Der er en overvældende interesse for viden om biologiske fænomener. Formidling er efterhånden blevet et arbejdsområde, som optager en større og større del af de ansattes tid. Institutet får dagligt henvendelser fra enkeltpersoner, gymnasieelever som er i gang med biologirapporter, fra den skrevne presse og fra radio og tv.

At interessen er stor ses også af den publikumssucces som "Øresundsakvariet" (Marinbiologisk Laboratorium) er blevet. Biologi er blevet populært, og næsten alle instituttets forskere har i årets løb holdt foredrag eller ledet ekskursioner for gymnasieelever, lærere og andre. Det efterfølgende vil være eksempler, som kun sporadisk opremses instituttets indsats på dette område:

D. Jacobsen: Artikel vedrørende vandløbsforurening baseret på interview af den ecuadorianske avis El Comercio, Correo del Valle.

E. Willerslev: Deltaget i adskillige avisinterview samt et større antal radio- og tv udsendelser med resultater fra "fossile dna-undersøgelser".

I. Johnsen: Politiken og Jyllandsposten, læserbreve vedrørende naturbeskyttelse.

J. Borum: Interview vedrørende Ringkøbing Fjord i tv midt-vest.

K. Christoffersen: Interview (Frederiksborg Amts Avis) og rådgivning til Hillerød Kommunes Miljøafdeling.

M. Søndergaard: Interview til P1 "Viden om" og "Miljømagasinet" samt lavet materiale til Udenrigsministeriets hjemmeside om dansk miljøforskning.

M.C. Forchhammer: Videnskabelig konsulent i forbindelse med en new zealandsk børnebog, BBC Channel 4 og Zoologisk Have København.

P. Vestergård (redaktør), T. Fenchel (redaktør), H. Adsersen, I. Johnsen, P. Holter, og flere af Marinbiologisk Laboratoriums medarbejdere: Gyldendals fembindsværk "Naturen i Danmark" har bidrag af og er under udarbejdelse.

S. Christensen: Weekendavisen "Planten som Internetforbindelse".

Fire af populationsbiologernes publikationer fik særlig medieopmærksomhed i 2004: S.R. Sumner, W.O.H. Hughes, J. Søre Pedersen og J.J. Boomsma's artikel om enkeltparrede socialparasitiske dronninger (Nature; artikler i Politiken og NRC Handelsblad samt TV2s hjemmeside), T.D. Als, R. Vila, N.P. Kandul, D.R. Nash, S.-H. Yen, Y.-F. Hsu, A.A. Mignault, J.J. Boomsma og N.E. Pierces artikel om Blåsommerfuglens stamtræ (Nature; artikel i Politiken); N.M. Schmidt, T. Asferg og M.C. Forchhammers artikel om harenes populationsdynamik (BMC Ecology; artikel i Berlingske Tidende) og A.B. Jensen, J.J. Boomsma og B.V. Pedersens artikel om genetisk forurening hos fredede, brune Læsøbier (Molecular Ecology; DR TV-avisen, TV-Nord, Jyllands Posten, Nordjydske Stiftstidende og Læsøposten). Populationsbiologerne publicerede i alt fire pressemeldelser om deres forskningsresultater, og nogle af disse blev lagt ud på KU's hovedhjemmeside. Medarbejderne gav desuden adskillige populære foredrag og telefoninterview og skrev flere formidlende artikler, herunder i Naturens Verden (M. Poulsen, D.R. Nash, J.J. Boomsma), Dansk Pelsdyravl (L.L. Jeppesen), Tidsskrift for Biavl (A.B. Jensen, B.V. Pedersen, J.S. Pedersen, J.J. Boomsma), Aktuel Naturvidenskab (G. Nachman), Dansk Naturhistorisk Forenings Årsskrift (G. Nachman) og Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift (S.H. Blumenrath). Trine-Lee

Wincentz Jensen medvirkede i radioprogrammet "Videnskabens Verden" og ph.d.-studerende M. Poulsen medvirkede i et indslag om bladskærmyrer, der indgik i børneudsendelsen "Blå Barracuda" (DR TV). J.J. Boomsma og J.S. Pedersen gav hver to interview til dagbladet Politiken, og J.J. Boomsma medvirkede i DR2's "Viden Om" og i DR P1's "Videnskabens Verden. DR1 TV: "Primærproduktion, biomasse og kulstofbalance" i NØ Grønland i forbindelse med Dronningens besøg ved Zackenberg (S. König); Teknologirådets arbejdsgruppe vedrørende konsekvenserne af en forventet kommende havspejlsstigning for de kystnære områder i Danmark. Scenarietværksteder i Næstved om Karrebæksminde Fjord, og i Esbjerg om Ho Bugt og Skallingen (P. Vestergård); Hjulpet bestyrelsen for "Hellebæk Kohaves Venner" med udstilling for børn om insekter i kokasser (P. Holter).

Redaktionelle hverv

Instituttets medarbejdere har fungeret som referees for en lang række videnskabelige tidsskrifter. Flere hundrede artikler er blevet vurderet. En del medarbejdere fungerer som redaktører eller er medlemmer af redaktionskomitéer. Det drejer sig eksempelvis om:

F. Ekelund: Journal of Eucaryotic Microbiology and Protistology.

F. Rasmussen: Medredaktør af værket "Genera Orchidacearum" og medlem af redaktionskomitéen for tidsskriftet Rheedia.

G. Nachman: Medlem af redaktionskomitéen for Experimental and Applied Acarology.

H. Ro-Poulsen: Journal of Environmental Science and Pollution Research og FECS / Ecomed Publishers.

J. Borum: Hovedredaktør på bogen: European Seagrasses: an introduction to monitoring and management.

J. Kristiansen: Medlem af redaktionskomitéerne for Algalogical Studies, og Nordic Journal of Botany.

J.J. Boomsma: Medlem af redaktionskomitéer for Proceedings of the Royal Society, Series B, Journal of Insect Conservation, Myrmecology News og Insectes Sociaux.

K. Sand-Jensen: Medredaktør af Ecography, medlem af redaktionen af Scientia Marina og European Journal of Phycology; chefredaktør for 5-bindsværket: "Naturen i Danmark", Gyldendal og redaktør sammen med N. Friberg af: "Ecology of Danish flowing waters".

L.K. Nielsen: Medlem af redaktionen af "Forskerforum".

M. Köhl: Skandinavisk redaktør for tidsskriftet "Marine Biology".

M. Køie: Medlem af redaktionskomitéen for "Diseases of Aquatic Organisms".

M. Philipp: Medlem af redaktionskomitéen for Nordic Journal of Botany.

M. Søndergaard: Medlem af editorial Board for Aquatic Botany.

M.C. Forchhammer: Medredaktør af Oikos og Wildlife Biology.

P. Vestergård: Medlem af redaktions-gruppen for Gyldendals fembindsværk "Naturen i Danmark" og Journal of Coastal Conservation.

R.N. Glud: Medredaktør af tidsskriftet "Limnology and Oceanography".

S. Christensen: Soil Biology Biochemistry og Applied Soil Ecology.

S. Frederiksen, F. Rasmussen og O. Seberg: Redaktører af ny dansk flora.

S. Jonasson: Medlem af Editorial Board for Oecologia.

T. Dabelsteen: Medlem af redaktionskomitéen for Bioacoustics.

T. Fenchel: Redaktør af tidsskriftet "Ophelia", og i redaktionskomitéen for tidsskriftet "Science" og medlem af en række andre redaktionskomitéer af internationale tidsskrifter.

Ø. Moestrup: Medlem af redaktionskomitéerne for tidsskrifterne European Journal of Protistology, Botanica Marina og European Journal of Phycology

Kongresser og symposier

Staben har deltaget i et større antal kongresser, og flere af medarbejderne har ydet en betydelig indsats i forbindelse med planlægning og gennemførelse. Kun indsats i forbindelse med sidstnævnte vil blive omtalt her.

Algeafdelingen: Sammen med IOC-Centret hovedansvarlig for afholdelse af XII Int. Congress on Harmful Algae, som afholdes i København i september 2006. Socialinsekt-gruppen (populationsbiologi) var, igennem EU-IHP research-training netværket "INSECTS", vært for en "Grant-writing" workshop med 28 deltagere i Tvärminne, Finland, 14.-18.4.2004 (sammen med Helsinki Universitet) og for "The Closing Symposium of the EU-Research-training Network INSECTS", Helsingør, 2.-6.9.2004 med 150 deltagere fra 16 lande.

F.N. Rasmussen: Medlem Organisationskomiteen for 2nd International Orchid Conservation Conference, Florida 2004.

J. Borum: Medlem af National Organizing Committee for XVIII International Seaweed Symposium, Bergen, Norge, 20-25. 6.

J. Kristiansen: Medorganisator af Sixth Int. Chrysophyte Symposium, Lammi, Finland 2.-7.8.

O. Seberg: Chairman of the organising committee for "Monocots IV/Grasses V", Copenhagen 2008.

Ø. Moestrup: Medlem af int. organisationskomite for Eighth Int. Phycological Congress, Durban, Sydafrika, 13.-19.8. 2005.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere

Instituttet har i året haft besøg af mere end 100 udenlandske forskere. Marinbiologerne såvel som populationsbiologerne har således hver haft mere end 25 gæsteforskere. Det EU-finansierede Copenhagen Biosystematics Centre (COBICE> SYNTHESIS) har som tidligere i dette år finansieret en række længerevarende ophold på flere af instituttets afdelinger. Af andre med længerevarende ophold kan f.eks. nævnes:

Antonio Calado, Univ. i Aveiro (Portugal).

B. Eyre (Australien).

Barbara Gravendeel, University of Leiden (Holland).

Charles Masembe og John Okello (Uganda); Manuel Irimia (Spanien).

Chris Humphries (The Natural History Museum, London); Nigel Frith (Alecto Press).

D. Ward (USA).

E. Legay (Frankrig).

G. Eichert (Tyskland).

Jurga Turcinaviciene (Lithauen).

Kwang Yon Kim (S. Korea).

Ludovic Roussel-Delif (University at Neuchâtel, Switzerland).
 M. Zielke (Norge).
 Mariana Fonseca (Universitetet i Aveiro, Portugal).
 Maura d'Andrea (Trento, Italien).
 Rikka Rinnan (University of Kuopio, Finland).
 Serguei A. Karpov (University of St. Petersburg).
 Susanne Kohalmi (University of Western Ontario, Canada).
 T. Dandrea (USA).
 Thomas Rohrlack og Hans Utkilen (Norsk Institut for Vandforskning).
 Wenche Eikrem (Oslo Univ).

Forskningsophold i udlandet

Hovedparten af staben har tilbragt kortere eller længere perioder i udlandet i forbindelse med forsknings- og indsamlingsophold. Af længere ophold kan nævnes:

G. Hansen: Opholdt sig 1 måned ved Istituto Agrario St. Michele, Italien, som en del af et større projekt omhandlende Lago di Tovel.

J.F. Steffensen: Tromsø, Bergen, Scripps Institute of Oceanography, San Diego.

K. Christoffersen: Kursus og foredrag på universitetet på Svalbard, Norge, og feltarbejde og kursus på Arktisk Station, Grønland.

M. Kühl: Heron Island Research Station, University of Queensland, Thermal Biology Institute, Montana State University.

M. Middelboe: University of Concepcion, Chile.

P.J. Hansen: Phuket Marine Biology Center, Thailand, Alfred Wegener Institut, Bremerhaven.

R.N. Glud: Dunstaffnage Marine Laboratory, Oban; Southern Cross University, Australien, Wattenmeer Station, Sylt, University of Concepcion, Chile, og deltagelse i et canadisk forskningstogt i Hudson Bay.

Netværk

J. Borum: Koordinator på EU-projektet: Monitoring and Managing of European Seagrasses.

J.J. Boomsma: Koordinator for EU-IHP research-training-netværket "INSECTS" (2001-2004), leder for SNF-Centret "Social Evolution and Symbiosis" (2002-2005).

K. Christoffersen: Projektledelse af dansk deltagelse i EU-projekt (PEPCY). Koordinator af projekt om Frederiksborg Slotssøes miljøhistorie.

L.K. Nielsen: Dansk koordinator for Interreg IIIA-projektet: "Rent-Vatten" og koordinator for Interreg IIIA-projektet: "AKVAMOD".

M. Olesen: Medlem af en ICES-arbejdsgruppe, af "Østersøfonden", dansk delegeret i "Baltic Marine Ecologists", og initiativtager og leder af "School of Marine Biology" i regi af Øresundsuniversitetet.

M. Søndergaard: Koordinator for afsluttet EU-projekt (maj 2004): Dissolved organic matter in coastal ecosystems (DOMAINE) samt leder af et center under Større Tværgående Forsker-grupper: Consequences of weather and climate for marine and fresh-water ecosystems CONWOY. Michael Kühl er medlem af styregruppen for EU-projekt.

O. Seberg: Koordinator for det SNF-støttede projekt: Assembling the Tree of Life og Network Activity Leader: Network Activity E: Developing storage and retrieval systems for new types of collections and their products.

S. Christensen: Koordinator på EU thematic network CONSIDER (Conservation of Soil Organism Diversity under Global Change) med 10 europæiske partnere fra 8 lande.

S. Jonasson: Forskningsleder (delt med koordinator Claus Beier, Risø) for projektet "CLIMATE change effects on biological processes In Terrestrial Ecosystems" CLIMAITE, koordinator for rammeprojekt "Processes in the plant-microbe-soil interface: Implications for ecosystem function", finansieret af SNF.

Instituttleder Bo Vest Pedersen

Forbrug

Biologisk Institut

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	66,7	26,7	93,4
DVIP	2,2	0,8	3,0
STIP	12,3	5,5	17,8
TAP	62,6	8,3	70,9
Årsværk i alt	143,7	41,3	185,0
Løn	59.298,0	17.226,0	76.525,0
Frikøb	20,0	189,0	208,0
Øvrige drift	8.890,0	25.592,0	34.483,0
Anskaffelser	3.084,0	3.064,0	6.149,0
<i>Bruttototal t.kr.</i>	<i>71.293,0</i>	<i>46.072,0</i>	<i>117.364,0</i>

Stab

Biologisk Institut

VIP Internt finansieret
 Pedersen, Bo Vest; lektor.

VIP Eksternt finansieret
 Nielsen, Lene Rostgaard; adjunkt.

Cellebiologi og Funktionel Morfologi

VIP Internt finansieret
 Cazzamali, Giuseppe; adjunkt.
 Grimmelikhuijzen, Cornelis J.P.; professor.
 Hansen, Georg Nørgaard; lektor.
 Hauser, Frank; lektor.
 Høeg, Jens Thorvald; lektor.
 Jespersen, Aase; lektor.
 Nielsen, Peter Gravlund; adjunkt.
 Wanninger, Andreas Wilhelm Georg; lektor.

VIP Eksternt finansieret
 Glenner, Henrik; lektor.
 Jørgensen, Nadja Møbjerg; adjunkt.

Marinbiologi

VIP Internt finansieret
 Fenchel, Tom M; professor.
 Glud, Ronnie Nøhr; lektor.
 Hagerman, Lars Anders; lektor.
 Hansen, Per Juel; lektor.

Køie, Marianne Bodil; lektor.
Kühl, Michael; professor.
Olesen, Michael Ejner; lektor.
Steffensen, John Fleng; lektor.
Vismann, Bent; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Havskum, Harry; lektor.
Herbert, Neill Andrew; adjunkt.
Lundholm, Nina; adjunkt.
Middelboe, Anne Lise; adjunkt.
Middelboe, Mathias; lektor.
Pedersen, Benedikte Hedegaard; adjunkt.
Rickelt, Lars Fledelius; forskningsass.
Skov, Peter Vilhelm; adjunkt.
Smirnov, Alexei; adjunkt.
Ståhl, John Henrik; adjunkt.
Tengberg, Jan Anders Mårten; adjunkt.
Thar, Roland Matthias; adjunkt.
Wenzhöfer, Frank; adjunkt.

STIP Internt finansieret

Behrens, Jane Windfeldt; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Jordan, Anders Drud; ph.d.-studerende.

Ferskvandsbiologi

VIP Internt finansieret

Borch, Niels Henrik Rørholm; lektor.
Borum, Jens; lektor.
Christoffersen, Kirsten Seestern; lektor.
Jacobsen, Dean; lektor.
Jensen, Kaj Sand; professor.
Kongshøj, Niels; forskningsass.
Lindgaard-Petersen, Claus; lektor.
Nielsen, Lars Kamp; lektor.
Nielsen, Morten S; professor.
Stæhr, Peter Anton; adjunkt.

VIP Eksternt finansieret

Brodersen, Klaus Peter; lektor.
Greve, Tina Maria; forskningsass.
Ladegaard, Niels; amanuensis.
Lyck, Susanne; adjunkt.
Nielsen, Jon Theil; adjunkt.
Pedersen, Niels Lagergaard; forskningsass.
Zhang, Jingjie; amanuensis.

STIP Internt finansieret

Binzer, Thomas; ph.d.-studerende.
Kragh, Jens Theis; ph.d.-studerende.
Closter, Rikke Margrethe; ph.d.-studerende.

Fykologi

VIP Internt finansieret

Daugbjerg, Niels; lektor.
Ellegaard, Marianne; lektor.
Hansen, Gert; adjunkt.
Larsen, Poul Jacob; lektor (tidsbegrænset).
Moestrup, Øjvind; professor.
Pedersen, Poul Møller; lektor.

STIP Internt finansieret

Jørgensen, Mårten Flø; ph.d.-studerende.

Terrestrisk Økologi

VIP Internt finansieret

Adersen, Henning Emil; lektor.
Albert, Kristian Rost; forskningsass.
Christensen, Søren Christian; professor.
Ekelund, Flemming; lektor.
Holter, Peter; lektor.
Illeris, Lotte; adjunkt.
Johnsen, Ib; lektor.
Jonasson, Sven Evert; professor.
Larsen, Klaus Steenberg; forskningsass.
Michelsen, Anders; lektor.
Nielsen, Lisa Bjørnlund; adjunkt.
Petersen, Peter Milan; lektor.
Ro-Poulsen, Helge; lektor.
Vestergaard, Peter; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Andersen-Harild, Pelle Erik; forskningsass.
Jensen, Anne-Mette Møller; adjunkt.
Nielsen, Lene Rostgaard; adjunkt.
Røn, Regin Mandrup; lektor.

STIP Internt finansieret

Clemmensen, Karina Engelbrecht; ph.d.-studerende.
Madsen, Mette Vestergård; ph.d.-studerende.
Sjursen, Heidi; ph.d.-studerende.
Sørensen, Pernille Lærkedal; ph.d.-studerende.

Populationsbiologi

VIP Internt finansieret

Blumenrath, Sandra Helene; forskningsadj.
Boomsma, Jacobus Jan; professor.
Dabelsteen, Torben; lektor.
Forchhammer, Mads Cedergreen; lektor.
Heller, Knud Erik; lektor.
Jeppesen, Leif Lau; lektor.
Matessi, Giuliano; adjunkt.
Mcgregor, Peter Kenneth; professor.
Nachman, Gøsta Støger; lektor.
Pedersen, Jes Søre; adjunkt.
Philipp, Marianne Bøcher; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Aanen, Duur Kornelis; adjunkt.
Armitage, Sophie Alice Octavia; adjunkt.
Bildsøe, Mogens Kielland; lektor.
Bär, Boris Claude; adjunkt.
Cremer, Sylvia Maria; adjunkt.
Høye, Toke Thomas; forskningsass.
Kronauer, Daniel Jan Christoph; forskningsass.
Peake, Thomas More; amanuensis.
Pedersen, Vivi; lektor.
Posel, Angelika; forskningsass.
Wynne, Ian Robert; adjunkt.
Zeisset, Inga; adjunkt.

STIP Internt finansieret

Darden, Safi-Kirstine Klem; ph.d.-studerende.
Poulsen, Michael; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret
Jensen, Annette Bruun; adjunkt.

Evolutionsbiologi

VIP Internt finansieret
Arctander, Peter; professor.
Frederiksen, Signe Elisabeth; lektor.
Johansen, Bo Buchholt; lektor.
Jørgensen, Lise Bolt; lektor.
Petersen, Gitte; lektor.
Rasmussen, Finn Preben Nygaard; lektor.
Røn, Regin Mandrup; lektor.
Seberg, Ole; lektor.
Siegismund, Hans Redlef; lektor.

VIP Eksternt finansieret
Gardner, Paul Phillip; adjunkt.
Jeffares, Daniel Charlton; adjunkt.
Johansen, Louise Buchholt; adjunkt.
Odgaard, Solvejg; forskningsass.

STIP Internt finansieret
Skipper, Martin; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret
Damgaard, Jakob; adjunkt.
Glenner, Henrik; lektor.

Mikrobiologi

VIP Internt finansieret
De Liphay, Julia R; adjunkt.
Hansen, Lars Hestbjerg; adjunkt.
Jensen, Bo; lektor.
Kjøller, Rasmus; adjunkt.
Læssøe, Thomas; lektor.
Priemé, Anders; lektor.
Rosendahl, Søren; professor.
Struwe, Sten; lektor.
Søchting, Johan Ulrik; lektor.
Sørensen, Søren Johannes; lektor.

VIP Eksternt finansieret
Bahl, Martin Iain; forskningsass.
Petersen, Jens Henrik; forskningsass.
Wolsing, Martin; forskningsass.

STIP Internt finansieret
Burmølle, Mette; ph.d.-studerende.
Frøsløv, Tobias Guldborg; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret
Øregaard, Gunnar; Forskningsstip.

Ph.d.-afhandlinger

Enosse, Sónia Maria Mauricio: Antimalarial drug resistance in southern Mozambique: treatment efficacy and molecular characterization of *Plasmodium falciparum* resistance to sulfadoxine-pyrimethamine.
Holm, Katrine Worsaae: Morphology and Phylogeny of Nerillidae (Polychaeta, Annelida).
Johannessen, Marina Mosbæk: Do competitive conditions affect introgression of transgenes from oilseed rape

(*Brassica napus*) to weedy *Brassica rapa*? A case study with special reference to transplastomic oilseed rape.
Pedersen, Karen Josephine Dorph N: Phenotypic variation and foraging ecology in a northern ungulate, the reindeer in South Greenland.
Posel, Angelika: Singing in territorial defence and mate choice in the blue tit *Parus caeruleus*.
Range, Nyagosya Segere marwa: The role of micronutrients and co-infections in pulmonary tuberculosis: a randomized controlled trial in Mwanza, Tanzania.
Sjursen, Heidi: Effects of climate change on soil microarthropods and nutrient cycling in the sub-Arctic.
Thorup, Kasper: The migratory orientation programme in birds.
Walker, Giselle: Eukaryote evolution and the systematics of amoeboid flagellates.

Fondsbevillinger

Anonym donor
– Virus i akvatiske økosystemer (Mathias Middelboe) kr. 136.100.

Carlsbergfondet
– Apparatur (fisks respiration) (John Fleng Steffensen) kr. 74.000.
– Artsdannelse og artsnedbrydning hos den endemiske kurvplanteslægt *Scalesia* fra galapagosøerne (Lene Rostgaard Nielsen) kr. 547.500.
– Dinoflagellaternes taksonomi og fylogeni baseret på ultrastruktur og gensekvenser (Gert Helge Hansen) kr. 180.400.
– Endemic Plants of Greece (Artwork) (Kit Tan) kr. 81.000.
– Endemic Plants of Greece (Kit Tan) kr. 128.000.
– Kimæriske G-proteiner fra *Drosophila* og deres anvendelse (Cornelis J.P. Grimmelikhuijzen) kr. 433.000.
– Marine Akvatiske Økosystemer (Nina Lundholm) kr. 433.000.
– Morfologiske studier af cyprislarver hos cirripedier (Jens T. Høeg) kr. 51.200.
– Motil adfærd hos mikroorganismer (Tom Fenchel) kr. 872.700.
– Neurohormonreceptorer fra insekter (Cornelis J.P. Grimmelikhuijzen) kr. 934.000.
– Orkideblomstens evolution belyst ved udviklingen af MADS-box (Louise Buchholt Johansen) kr. 448.400.
– Studier af fossilt dna i sedimenter (Eske Willerslev) kr. 426.200.
– Vegetations- og populationsdynamiske processer (Henning Adersen) kr. 141.600.
– Vertebraters betydning for.. (Marianne Philipp) kr. 136.200.
– Virus-værtinteraktioner i akvatiske systemer (Mathias Middelboe) kr. 40.000.
– Væggelavfamilien i Norden (Ulrik Søchting) kr. 100.000.
– Økologisk Immunologi hos bladskærermyrer (Sophie Armitage) kr. 240.800.

Center for Lydkommunikation, Axel Michelsen
– Information transfer among blue *Parus caeruleus* (Torben Dabelsteen) kr. 120.000.

Direktoratet for FødevarerErhverv

- Karakterisering af risiko for spredning af resistens i forbindelse med separation af husdyrgødning (Lars Hansen) kr. 160.000.

Elisabeth og Knud Petersens Fond

- Kunstig kønsmodning af den europæiske ål (Benedikte Hedegaard Pedersen) kr. 321.600.

EU

- Akvatisk økologisk modellering – grænseoverskridende uddannelse (Lars Kamp Nielsen) kr. 2.318.600.
- Evolution of hypersocial organisation in the invasive garden ant, *Lasius neglectus* (Jacobus J. Boomsma) kr. 1.408.300.
- Integrating new technologies for the study of benthic ecosystem response Human activity: towards a costal ocean benthic observatory (Ronnie Nøhr Glud) kr. 1.252.600.
- Marie Curie Research Training Networks (Søren Christensen) kr. 2.254.200.

Frederiksborg Amt

- Effektvurdering af vandløbsrestaureringen i Esrum Å og Pølaå (Claus Lindegaard) kr. 45.000.

Grev Joachim Godske Moltkes Legat

- Legat Hanne Lind/Bo (Vest Pedersen) kr. 3.000.

NorFa

- Nordisk Forskerakademi Planleggings møde (Øjvind Moestrup) kr. 36.300.

PFR Pelsdyrerhvervets Forsøgs- og Rådgivning

- Samarbejdsaftale mellem PFR og Zi (Leif Lau Jeppesen) kr. 1.500.000.

Produktionsafgiftsfonden for Juletræer

- Algebelægninger på nåle af juletræer (Ulrik Søchting) kr. 475.400.

SNS SamNordisk Skogforskning

- Identifisering af ektomykorrhizasopp i nordiske skoger (Rasmus Kjølner) kr. 48.600.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

- Aspekter af fisks fysiologi (John Fleng Steffensen) kr. 180.000.
- Assembling the Tree of Life – Evolution, Phylogeny, and Diversity of the Monocotyledones (Ole Seberg) kr. 1.500.000.
- Betydning af høj pH-struktur for funktion af marine planktoniske samfund (Per Juel Hansen) kr. 500.000.
- Closing Symposium for the EU TRResearch – Training Network INSECTS (Jacobus J. Boomsma) kr. 120.000.
- Comparative neurogenesis and muscle development in marine invertebrates (Andreas Wanninger) kr. 438.000.
- Diversitet hos jordlevende protozoer (Flemming Ekelund) kr. 800.000.00
- Domesticering og udvikling af mutualistisk symbiose hos svampedyrkende termitter (Duur Aanen) kr. 1.990.600.
- Dynamic Steep Gradient Culture (DSGC): Isolation, Characterization and Ecological Studies of Motile Gradient Bacteria (Roland Thar) kr. 1.896.600.
- Fossilt dna i sedimenter (Eske Willerslev) kr. 500.000.

- Funktionel og sammenlignende genomforskning af insekter (Cornelis J.P. Grimmelikhuijzen) kr. 400.000.
- Ilt og temperaturs indflydelse på diversitetsmønstre af ferskvandsfauna langs højdegradienter (Dean Jacobsen) kr. 300.000.
- Key biotic and environmental changes on an Early Palaeozoic platform: Laurentian margin of NE Greenland (David A.Taylor Harper) kr. 711.600.
- Kommunikationsnetværk hos dyr (Torben Dabelsteen) kr. 750.000.
- Mikrobiel diversitet og protozoegrænsning – eksperimentelle studier af økologiske og evolutionære samspil (Regin Mandrup Rønn) kr. 2.303.000.
- Research in larval biology in invertebrates: A portable dissection microscope with TV and a PC platform for digital video analysis (Jens T. Høeg) kr. 177.000.
- Spectral Calibration for High Arctic Primary Production Estimation (SCHAPPE) (Anders Michelsen) kr. 150.000.

U.S. Dept of Energy, Rutgers State University

- Molecular and Microcosm Analysis of the Potential for Gene Transfer (Søren Sørensen) kr. 4.932.200.

Udenrigsministeriet

- Habviet (Henrik Enevoldsen) kr. 3.553.800.

Unesco

- E-learning (Øjvind Moestrup) kr. 405.500.

Villum Kann Rasmussen Fonden

- Biocomplexity in soil (Søren Sørensen) kr. 1.436.800.
- Center for Biologiske effekter af klimaforandring (Søren Christensen) kr. 1.859.000.
- Center for Biologiske effekter af klimaforandringer (Sven Jonasson) kr. 283.000.
- Climate: Center for Biologiske effekter og klimaforandringer (Anders Priemé) kr. 214.000.
- Fotosyntese og vækst i makroalgesamfund (Per Juel Hansen) kr. 2.067.100.
- Fonden Parasitten *Heterosaccus dollfusi* (Jens T. Høeg) kr. 51.200.

Aage V. Jensens Fond

- Vismandsrapport 2004, Naturrådet (Bent Aaby) kr. 361.300.

Publikationer**Marinbiologi**

- Bargu S., Koray T., Lundholm N.: First report of *Pseudonitzschia calliantha* Lundholm, Moestrup & Hasle 2003, a New Potentially Toxic Species from Turkish Coasts. *E.U. Journal of Fisheries & Aquatic Sciences* 19(3-4), s. 479-483. 2002.
- Christensen-Dalsgaard, K.K., Fenchel T.: Complex Flagellar Motions and Swimming Patterns of the Flagellates *Paraphysomonas vestita* and *Pteridomonas danica*. *Protist* 155, s. 79-87. 2004.
- Fenchel T.: Orientation in two dimensions: chemosensory motile behaviour of *Euplotes vannus*. *European Journal of Protistology* 40, s. 49-55. 2004.
- Fenchel T.: Respiration in aquatic protists. i: Respiration in Aquatic Ecosystems s. 47-56. P.A.del Giorgia & P.J.le B. Williams (eds.). Oxford University Press, 2004.

- Fenchel T., Finlay B.J.: The Ubiquity of Small Species: Patterns of Local and Global Diversity. *BioScience* 54(8), s. 777-784. 2004.
- Fenchel T., Thar R.: "Candidatus *Ovobacter propellens*": a large conspicuous prokaryote with an unusual motility behaviour. *FEMS Microbiology Ecology* 48, s. 231-238. 2004.
- Finlay B.J., Esteban G.F., Fenchel T.: Protist Diversity is Different? *Protist* 155, s. 15-22. 2004.
- Finlay B.J., Fenchel T.: Cosmopolitan Metapopulations of Free-Living Microbial Eukaryotes. *Protist* 155, s. 237-244. 2004.
- Fourcans A., Oteyza T.G.d., Wieland A., Solé A., Diestra E., Bleijswijk J.v., Grimalt J.O., Kühl M., Esteve I., Muyzer G., Caumette P., Duran R.: Characterization of functional bacterial groups in a hypersaline microbial mat community (Salins-de-Giraud, Camargue, France). *FEMS Microbiology Ecology* 51, s. 55-70. 2004.
- Glud R.N.: Marine eutrophication and benthic metabolism. i: Drainage basin nutrient inputs and eutrophication: an integrated approach s. 147-154. Wassmann, P. & K.Olli (eds.). 2004.
- Glud R.N., Middelboe M.: Virus and bacteria dynamics of a coastal sediment: Implication for benthic carbon cycling. *Limnol.Oceanogr.* 49(6), s. 2073-2081. 2004.
- Glud R.N., Rysgaard S., Fenchel T., Nielsen P.H.: A conspicuous H₂S-oxidizing microbial mat from a high-latitude Arctic Fjord (Young Sound, NE Greenland). *Mar.Biol.* 145, s. 51-60. 2004.
- Grunwald B., Kühl M.: A System for Imaging Variable Chlorophyll Fluorescence of Aquatic Phototrophs. *Ophelia* 58(2), s. 79-89. 2004.
- Hancke K., Glud R.N.: Temperature effects on respiration and photosynthesis in three diatom-dominated benthic communities. *Aquatic Microbial Ecology* 37, s. 265-281. 2004.
- Hansen P.J., Miranda L., Azanza R.: Green *Noctiluca scintillans*: a dinoflagellate with its own greenhouse. *Mar.Ecol.Prog.Ser.* 275, s. 79-87. 2004.
- Havskum H.: Effects of Small-Scale Turbulence on Interactions between the Heterotrophic Dinoflagellate *Oxyrrhis Marina* and its Prey, *Isochrysis Sp.* *Ophelia* 57(3), s. 125-135. 2004.
- Havskum H., Schlüter L., Scharek R., Berdalet E., Jacquet S.: Routine quantification of phytoplankton groups – microscopy or pigment analyses? *Mar.Ecol.Prog.Ser.* 273, s. 31-42. 2004.
- Herbert N.A., Steffensen J.F., Jordan A.D.: The interrelated effects of body size and choroids rete development on ocular O₂ partial pressure of Atlantic cod (*Gadus morhua*) and Greenland cod (*Gadus ogac*). *Polar Biology* 27, s. 748-752. 2004.
- Hill R., Larkum A.W.D., Frankart C., Kühl M., Ralph P.J.: Loss of functional Photosystem II reaction centres in zooxanthellae of corals exposed to bleaching conditions: using fluorescence rise kinetics. *Photosynthesis Research* 82, s. 59-72. 2004.
- Hill R., Schreiber U., Gademann R., Larkum A.W.D., Kühl M., Ralph P.J.: Spatial heterogeneity of photosynthesis and the effect of temperature-induced bleaching conditions in three species of corals. *Mar.Biol.* 144, s. 633-640. 2004.
- Kotaki Y., Lundholm N., Onodera H., Kobayashi K., Bajarías F.F.A., Furio E.E., Iwataki M., Fukuyo Y., Kodama A.: Wide distribution of *Nitzschia navis-varingica*, a new domoic acid-producing benthic diatom found in Vietnam. *Fisheries Science* 70, s. 28-32. 2004.
- Kühl M., Glud R.N., Pedersen H.: Microbiological studies in hot springs at Daneborg and Scoresbysund. 9th Annual Report 2003, i: Zackenberg Ecological Research Operations s. 72-74. M.Rasch and Caning, K.. 2004.
- Koie M., Whipps C.M., Kent M.L.: *Ellipsomyxa gobi* (Myxozoa: Ceratomyxidae) in the common goby *Pomatoschistus microps* (Teleostei: Gobiidae) uses *Nereis* spp. (Annelida: Polychaeta) as invertebrate hosts. *Folia Parasitologica* 51, s. 14-18. 2004.
- Lundholm N., Hansen P.J., Kotaki Y.: Effect of pH on growth and domoic acid production by potentially toxic diatoms of the genera *Pseudo-nitzschia* and *Nitzschia*. *Mar.Ecol.Prog.Ser.* 273, s. 1-15. 2004.
- Middelboe A.L., Binzer T.: Importance of canopy structure on photosynthesis in single-and multi-species assemblages of marine macroalgae. *Oikos* 107, s. 422-432. 2004.
- Munk P., Bjørnsen P.K., Boonruang P., Fryd M., Hansen P.J., Janekarn V., Limtrakulvong V., Nielsen T.G., Hansen O.S., Satapoomin S., Sawangarueks S., Thomsen H.A., Østergaard J.B.: Assemblages of fish larvae and mesozooplankton across the continental shelf and shelf slope of the Andaman Sea (NE Indian Ocean). *Mar.Ecol.Prog.Ser.* 274, s. 87-97. 2004.
- Nielsen T.G., Bjørnsen P.K., Boonruang P., Fryd M., Hansen P.J., Janekarn V., Limtrakulvong V., Munk P., Hansen O.S., Satapoomin S., Sawangarueks S., Thomsen H.A., Østergaard J.B.: Hydrography, bacteria and protist communities across the continental shelf and shelf slope of the Andaman Sea (NE Indian Ocean). *Mar.Ecol.Prog.Ser.* 274, s. 69-86. 2004.
- Pedersen B.H.: Fertilisation of eggs, rate of embryonic development and hatching following induced maturation of the European eel *Anguilla anguilla*. *Aquaculture* 237, s. 461-473. 2004.
- Pinhassi J., Sala M.M., Havskum H., Peters F., Guadayol O., Malits A., Marrasé C.: Changes in Bacterioplankton Composition under Different Phytoplankton Regimens. *Appl. & Environm. Microbiol.* 70(11), s. 6753-6766. 2004.
- Rysgaard S., Glud R.N.: Anaerobic N₂ production in Arctic sea ice. *Limnol.Oceanogr.* 49(1), s. 86-94. 2004.
- Rysgaard S., Glud R.N., Risgaard-Petersen N., Dalsgaard T.: Denitrification and anammox activity in Arctic marine sediments. *Limnol.Oceanogr.* 49(5), s. 1493-1502. 2004.
- Satapoomin S., Nielsen T.G., Hansen P.J.: Andaman Sea copepods: spatio-temporal variations in biomass and production, and role in the pelagic food web. *Mar.Ecol.Prog.Ser.* 274, s. 99-122. 2004.
- Skov P.V., Bennett M.B.: Structural basis for control of secondary vessels in the long-finned eel *Anguilla reinhardtii*. *J.Exp.Biol.* 207, s. 3339-3348. 2004.
- Smirnov A.V., Thar R.: Vertical Distribution of Gymnamoebae (Rhizopoda, Lobosea) in the Top Layer of Brackish-Water Sediments. *Protist* 155, s. 437-446. 2004.
- Ståhl H., Hall P.O.J., Tengberg A., Josefson A.B., Strefataris N., Zenetos A., Karageorgis A.P.: Respiration and sequestering of organic carbon in shelf sediments of the oligotrophic northern Aegean Sea. *Mar.Ecol.Prog.Ser.* 269, s. 33-48. 2004.

- Ståhl H., Tengberg A., Brunnegård J., Hall P.O.J.: Recycling and burial of organic carbon in sediments of the Porcupine Abyssal Plain, NE Atlantic. *Deep-Sea Research I* 51, s. 777-791. 2004.
- Tengberg A., Ståhl H., Gust G., Müller V., Arning U., Andersson H., Hall P.O.J.: Intercalibration of benthic flux chambers I. Accuracy of flux measurements and influence of chamber hydrodynamics. *Progress in Oceanography* 60, s. 1-28. 2004.
- Thar R., Kühl M.: Propagation of electromagnetic radiation in mitochondria? *J. Theoretical Biology* 230, s. 261-270. 2004.
- Wenzhöfer F., Glud R.N.: Small-scale spatial and temporal variability in coastal benthic O₂ dynamics: Effects of fauna activity. *Limnol. Oceanogr.* 49(5), s. 1471-1481. 2004.
- Ferskvandsbiologi**
- Andersen T., Pedersen O.: Higher CO₂ concentrations alleviate co-limitation of light, N and P on growth in the aquatic liverwort *Riccia fluitans* L. 1s. 2004.
- Borch N.H., Deliat G., Pujo-Pay M., Stedmon C.: Fate of DOM in estuaries. i: Dissolved Organic Matter (DOM) in Aquatic Ecosystems: Fate of DOM in estuaries s. 43-50. Morten Søndergaard & David N. Thomas. EU project DOMAINE, 2004.
- Borum J., Duarte C.M., Krause-Jensen D., Greve T.M.: (ed.). European seagrasses: an introduction to monitoring and management. 1-88s. The M & MS project, 2004.
- Borum J., Greve T.M.: The four European seagrass species. i: European seagrasses: an introduction to monitoring and management s. 1-7. Jens Borum, Carlos M. Duarte, Dorte Krause-Jensen and Tina M. Greve (ed.). The M & MS project, 2004.
- Borum J., Greve T.M., Binzer T., Santos R.: What can be done to prevent seagrass loss? (Chapter 11). i: European seagrasses: an introduction to monitoring and management s. 67-71. J. Borum, C. M. Duarte, D. Krause-Jensen and T. M. Greve (red.). The M & MS project, København 2004.
- Brodersen K.P., Pedersen O., Lindegaard C., Hamburger K.: Chironomids (Diptera) and oxy-regulatory capacity: An experimental approach to paleolimnological interpretation. *Limnol. Oceanogr.* 49, 5, s. 1549-1559. 2004.
- Christoffersen K., Brodersen K.P., Ryves D.B.: Palæolimnologisk undersøgelse af sedimentet i Frederiksborg Slotssø. 1-15s. 2004.
- Christoffersen K., Jeppesen E.: Lakes. Zackenberg Ecological Research Operations 9th Annual Report 2003, s. 56-59. 2003.
- Christoffersen K., Philipp M., Bruun H.H., Lundgreen R.: Dispersal of invertebrates and plants by vertebrates in Zackenbergdalen. Zackenberg Ecological Research Operations 9th Annual Report 2003, s. 81-82. 2004.
- Duarte C.M., Lucea A., Søndergaard M.: The effect of nutrient additions on the partitioning of nutrients in an experimental coastal Mediterranean system. *Biogeochemistry* 68, s. 153-167. 2004.
- Greve T.M., Binzer T.: Which factors regulate seagrass growth and distribution? (Chapter 4). i: European seagrasses: an introduction to monitoring and management s. 19-23. J. Borum, C. M. Duarte, D. Krause-Jensen and T. M. Greve (red.). København 2004.
- Jacobsen D.: Contrasting patterns in local and zonal family richness of stream invertebrates along an Andean altitudinal gradient. *Freshwater Biology* 49, s. 1293-1305. 2004.
- Jarenpornnipat A., Pedersen O., Jensen K.R., Boromtharat S., Vongvisomjai S., Choncheanchob P.: Sustainable management of shellfish resources in Bandon Bay, Gulf of Thailand. *Journal of Coastal Conservation* 9, s. 135-146. 2004.
- Kjær C., Sand-Jensen K.: Evolution eller kaos. 1 s. Jyllandsposten, 2004.
- Kragh J.T., Søndergaard M.: Production and bioavailability of autochthonous dissolved organic carbon: effects of mesozooplankton. *Aquatic Microbial Ecology* 36, s. 61-72. 2004.
- Krause-Jensen D., Quaresma A.L., Cunha A.H., Greve T.M.: How are seagrass distribution and abundance monitored? i: European seagrasses: an introduction to monitoring and management s. 45-53. Jens Borum, Carlos M. Duarte, Dorte Krause-Jensen and Tina M. Greve (ed.). The M & M project, 2004.
- Larsen A.B., Sand-Jensen K.: Havalgernes sattolerance og udbredelse i Kattegat og Østersøen. *Naturens Verden* 1, s. 12-17. 2004.
- Laubel A., Evans D., Vang T., Bowers D., Stedmon C., Borch N.H., Søndergaard M.: Analysis of DOM in the catchment scale: Two European case studies. i: Dissolved Organic Matter (DOM) in Aquatic Ecosystems: A Study of European Catchments and Coastal Waters s. 51-62. Morten Søndergaard & David N. Thomas. EU project DOMAINE, 2004.
- Laubel A., Vang T., Søndergaard M., Kortelainen P., Windelin A.: DOM and land use management. i: Dissolved Organic Matter (DOM) in Aquatic Ecosystems: A Study of European Catchments and Coastal Waters s. 63-68. Morten Søndergaard & David N. Thomas. EU project DOMAINE, 2004.
- Lyck S.: Simultaneous changes in cell quotas of microcystin, chlorophyll *a*, protein and carbohydrate during different growth phases of a batch culture experiment with *Microcystis aeruginosa*. *Journal of Plankton Research* 26, s. 727-736. 2004.
- Lyck S.: Simultaneous changes in cell quotas of microcystin, chlorophyll *a*, protein and carbohydrate during different growth phases of a batch culture experiment with *Microcystis aeruginosa*. *Journal of Plankton Research* 26, s. 727-736. 2004.
- Middelboe A-L., Binzer T.: Importance of canopy structure on photosynthesis in single- and multi-species assemblages of marine macroalgae. *Oikos* 107, s. 422-432. 2004.
- Middelboe A.L., Sand-Jensen K.: Patterns of species number and abundance in macroalgal communities in coastal waters. *Hydrobiologia* 511, s. 173-183. 2004.
- Middelboe A.L., Sand-Jensen K.: Patterns of species number and abundance in macroalgal communities in coastal waters. *Hydrobiologia* 511, s. 173-183. 2004.
- Mommer L., Pedersen O., Visser E.J.W.: Acclimation of a terrestrial plant to submergence facilitates gas exchange: a microelectrode study. *Plant, cell and Environment* 27, s. 1281-1287. 2004.
- Padilla C., Fortes M.D., Duarte C.M., Terrados J., Nielsen L.K.: Recruitment, mortality and growth of mangrove (*Rhizophora* sp.) seedlings in Ulugan Bay, Palawan, Philippines. *Trees* 18, s. 589-595. 2004.

- Pedersen O., Andersen T., Hossain M.Z., Ikejima K., Brodersen K.P.: A GIS approach to understand recent and historic occurrence of *Littorella uniflora*, an aquatic plant from Europe. 1s. 2004.
- Pedersen O., Binzer T., Borum J.: Sulphide intrusion in eelgrass (*Zostera marina* L). *Plant, Cell and Environment* 27, s. 595-602. 2004.
- Pedersen O., Hossain Z., Boromthanasat S., Chareonkunanont W., Thampanaya U., Purintavaragul C., Ikejima K.: Hat Yai Constructed Wetlands – How to turn failure into success? 1s. 2004.
- Pedersen O., Sand-Jensen K., Binzer T., Andersen T., Ikejima K.: How do submerged plants support nighttime respiration of belowground tissues? 1s. 2004.
- Riemann L., Søndergaard M.: SHORT COMMUNICATION. Profiles of bacterial community composition and metabolic potential through a plug-flow bioreactor fed with lake water. *Journal of Plankton Research* 26, 8, s. 973-978. 2004.
- Rohrback T., Christoffersen K., Kaebernick M., Neilan B.A.: Cyanobacterial Protease Inhibitor Microviridin J Causes a Lethal Molting Disruption in *Daphnia pulex*. *Applied and Environmental Microbiology* 70, 8, s. 5047-5050. 2004.
- Sand-Jensen K.: Når vandet vender tilbage til Grib Skov. *Naturens Verden* 5, s. 12-13. 2004.
- Sand-Jensen K.: Udforskningen af de ferske vande gennem 100 år. i: De ferske vandes kulturhistorie i Danmark s. 34-44. E. Hofmeister (red.). AQUA Ferskvands Akvarium, Silkeborg. 2004.
- Sand-Jensen K.: Nordens Pasteur. 35 s. 2004.
- Sand-Jensen K.: Økologi og biodiversitet. 509 s. Gad, København 2004.
- Sand-Jensen K.: Når de mørke graner forsvinder. 1 s. Frederiksborg Amts Avis, 2004.
- Sand-Jensen K., Lindegaard C.: Ferskvandsøkologi. 312 s. Gyldendal, København 2004.
- Stæhr A., Markager S., Sand-Jensen K.: Pigment specific *in vivo* light absorption of phytoplankton from estuarine, coastal and oceanic waters. *Marine Ecology Progress Series* 275, s. 115-128. 2004.
- Stæhr P.A., Markager S.: Parameterization of the chlorophyll a-specific *in vivo* light absorption coefficient covering estuarine, coastal and oceanic waters. *Int. J. Remote Sensing*, vol. 25 22, s. 5117-5130. 2004.
- Susanto H.A., Pedersen O., Wiryawan B.: Sustainability of an Integrated Coastal Management Model: Case Study in South Lampung, Indonesia. 1s. 2004.
- Søndergaard M., Stedmon C.A., Borch N.H.: Fate of Terrestrial Dissolved Organic Matter (DOM) in Estuaries: Aggregation and Bioavailability. *Ophelia* 57, 3, s. 161-176. 2003.
- Søndergaard M., Thingstad F., Kragh J.T., Cauwet G.: DOM sources and microbes in lakes and coastal waters. i: Dissolved Organic Matter (DOM) in Aquatic Ecosystems: A Study of European Catchments and Coastal Waters s. 23-36. Morten Søndergaard & David N. Thomas. EU project DOMAINE, 2004.
- Søndergaard M., Thomas D.N.: (eds.). Dissolved Organic Matter (DOM) in Aquatic Ecosystems: A Study of European Catchments and Coastal Waters. 1-72s. The Domaine project, 2004.
- Térrados J., Borum J.: Why are seagrasses important? – Goods and services provided by seagrass meadows. i: European seagrasses: an introduction to monitoring and management s. 8-10. Jens Borum, Carlos M. Duarte, Dorte Krause-Jensen and Tina M. Greve (ed.). The M & MS project, 2004.
- Wernberg T., Thomsen M.S., Stæhr P.A., Pedersen M.F.: Epibiota communities of the introduced and indigenous macroalgal relatives *Sargassum muticum* and *Halidrys siliquosa* in Limfjorden (Denmark). *Helgol Mar. Res.* 58, s. 154-161. 2004.
- Williams P.J.L., Søndergaard M., Evans D.: Dissolved organic matter (DOM): What is it and why study it? i: Dissolved Organic Matter (DOM) in Aquatic Ecosystems: A Study of European Catchments and Coastal Waters s. 7-14. Morten Søndergaard & David N. Thomas. Morten Søndergaard & David N. Thomas. EU project DOMAINE, 2004.

Fykologi

- Andersen S.H., Dahllöf L., Markager S., Pedersen P.M., Kristiansen A.: Influence of TBT (Tributyltin) and ZBT (Zink-Pyridin) on the growth, size and chlorophyll content of the green alga *Ulva lactuca*. Programme & Abstracts XVIII International Seaweed Symposium, Bergen, Norway, June 20-25. 95-95s. Bergen, Norway 2004.
- Bjerrum C., Ellegaard M., Nielsen L.: De studerendes motivation bag valget af speciale. Center for Naturfagenes Didaktik, skriftserie 10, s. 2003.
- Conley D., Andersen J., Anderson J., Andrén E., Clarke A.M., de Jonge V., Ellegaard M., Juggins S.: Monitoring long-term trends in eutrophication and nutrients in the coastal zone. Abstracts, 9th international palaeolimnology symposium, Espoo, Finland. 2003.
- Conley D., Anderson J., Andrén E., Clarke A.M., de Jonge V., Ellegaard M., Juggins S., Kauppila P.: Monitoring long-term trends in eutrophication and nutrients in the coastal zone. Abstracts, 2004 ASLO meeting. 2004.
- Ekelund F., Daugbjerg N., Fredslund L.: Phylogeny of Heteromita, Cercomonas and Thaumatomonas based on SSU rDNA sequences, including the description of *Neocercomonas jutlandica* sp. nov., gen. nov. *European Journal of Protistology* 40, s. 119-135. 2004.
- Ellegaard M.: Tracking changes in dinoflagellate community structure through time: an example from Mariager Fjord, Denmark, linked to eutrophication. Programme and abstracts, 11th international conference on harmful lagae blooms, Cape Town, South Africa. 104s. 2004.
- Ellegaard M., Larsen N.H., Daugbjerg N., Pedersen P.M., Moestrup Ø.: The Scandinavian Culture Center for Algae and Protozoa. *Nova Hedwigia* 79(1-2), s. 93-98. 2004.
- Enevoldsen H.O., Andersen P., Anderson D.: Harmful algal monitoring programme and action plan design. i: Monographs on Oceanographic Methodology: Manual on Harmful Marine Microalgae s. 627-648. G.M. Hallegraeff, D.M. Anderson, A. Cembella (Eds). UNESCO, Paris 2004.
- Erting L., Daugbjerg N., Pedersen P.M.: Nucleotide diversity within and between four species of *Laminaria* (Phaeophyceae) analysed using partial LSU and ITS rDNA sequences and AFLP. *European Journal of Phycology* 39, s. 243-256. 2004.
- Flaim G., Hansen G., Moestrup Ø., Corradini F., Borghi

- B.: Reinterpretation of the dinoflagellate *Glenodinium sanguineum* in the reddening of Lake Tovel, Italian Alps. *Phycologia* 43, s. 737-743. 2004.
- Franceschini I.M., Kristiansen J.: New records of scale-bearing chrysophytes for Florianópolis, Santa Catarina Island, Southern Brazil. *Algological Studies* 111, s. 63-77. 2004.
- Hansen G., Daugbjerg N.: Ultrastructure of *Gyrodinium spirale*, the type species of *Gyrodinium* (Dinophyceae), including a phylogeny of *G. dominans*, *G. rubrum* and *G. spirale* deduced from partial LSU rDNA sequences. *Protist* 155, s. 271-294. 2004.
- Hansen G., Erard-Le Denn E., Daugbjerg N., Rodriguez F.: *Karenia selliformis* responsible for the fish-kills in the Gulf of Gabès, Tunisia 1994. 135-135s. 2004.
- Ikävalko J., Cronberg G., Kristiansen J.: Sixth International Chrysophyte Symposium, 2.-7. August, Lammi, Finland, Abstracts. 22-37s. Helsinki, Finland 2004.
- Iwataki M., Hansen G., Sawaguchi T., Hiroishi S., Fukuyo Y.: Body scale investigations of twelve *Heterocapsa* species (Peridiniales, Dinophyceae), including a new species *Heterocapsa pseudotriquetra*. *Phycologia* 43, s. 394-403. 2004.
- Jørgensen M.F., Murray S., Daugbjerg N.: *Amphidinium* revisited: I. Redefinition of *Amphidinium* (Dinophyceae) based on cladistic and molecular phylogenetic analyses. *Journal of Phycology* 40, s. 351-365. 2004.
- Jørgensen M.F., Murray S., Daugbjerg N.: A new genus of athecate interstitial dinoflagellates, *Togula* gen. nov., previously encompassed within *Amphidinium sensu lato* – inferred from light and electron microscopy and phylogenetic analyses of partial LSU rDNA sequences. *Phycological Research* 52, s. 284-299. 2004.
- Kristiansen J.: A centenary in chrysophyte research: Gunnar Nygaard 1903-2002. *Memoranda pro Fauna et Flora Fennica* 80, s. 28-29. 2004.
- Kristiansen J., Lind J.F.: Endemicity in silica-scaled chrysophytes. *Memoranda pro Fauna et Flora Fennica* 80, s. 29-29. 2004.
- Kristiansen J., Stoyneva M.P., Valchanova M.: Review of Bulgarian chrysophyte studies with appendix of recorded species. *Annual of Sofia Univ. "St. Kliment Ohridski", Faculty of Biology, Book 2, Botany* 90, s. 43-55. 2002.
- Larsen J., Lam N.N.: Potentially toxic microalgae of Vietnamese waters. *Opera Botanica* 140, s. 5-216. 2004.
- Moestrup Ø., Hansen G.: At male søen rød. *Aktuel Naturvidenskab* 6, s. 15-17. 2004.
- Mortensen A.M., Nielsen C.K.: Studies on the green algae *Acrochaete* sp., *Ulothrix* sp. and *Ulothrix scutata*. Programme & Abstracts XVIII International Seaweed Symposium, Bergen, Norway, June 20-25 2004. 124-124s. Bergen, Norge 2004.
- Murray S., Jørgensen M.F., Daugbjerg N., Rhodes L.: *Amphidinium* revisited: II. Resolving species boundaries in the *Amphidinium operculatum* species complex (Dinophyceae), including the descriptions of *Amphidinium trulla* sp. nov and *Amphidinium gibbosum* comb. nov. *Journal of Phycology* 40, s. 366-382. 2004.
- Pedersen P.M.: Tang langs Grønlands kyster. *Greenland Collector* 9(3), s. 4-5. 2004.
- Pedersen P.M.: Ferskvandsøkologi. *Urt* 28(3), s. 105-105. 2004.
- Terrestrisk Økologi**
- Andresen L.C., Michelsen A.: Optager hedeplanter kvælstof om vinteren, og vokser de? *Urt* 28(4), s. 122-125. 2004.
- Aude E., Tybirk K., Michelsen A., Ejrnæs R., Hald A.B., Mark S.: Conservation value of the herbaceous vegetation in hedgerows – does organic farming make a difference? *Biological Conservation* 118, s. 467-478. 2000.
- Bredahl L., Ro-Poulsen H., Mikkelsen T.N.: Reduction of the Ambient UV-B Radiation in the High Arctic Increases Fv/Fm in *Salix arctica* and *Vaccinium uliginosum* and Reduces Stomatal Conductance and Internal CO₂ Concentration in *Salix arctica*. *Arctic, Antarctic, and Alpine Research* 36, s. 363-368. 2004.
- Brüsch W., Edelvang K., Fenger J., Rahbek C., Stoltze M., Vestergaard P., Gram S., Bedsted B.: Når havet stiger. Nyt klima – nyt liv. 1-14s. Teknologirådet, København 2004.
- Böhling N., Tan K., Nielsen H.: Notes on *Vicia galilaea* Plitm. & Zohary. In Greuter, W. & Raus, Th. (eds). *Med-Checklist Notulae*, 22. *Willdenowia* 34, s. 71-80. 2004.
- Callaghan T.V., Björn L.O., Chernov Y., Chapin T., Christensen T.R., Huntley B., Ims R.A., Johansson M., Jolly D., Jonasson S.E., Matveyeva N., Panikov N., Oechel W., Shaver G.: Past changes in arctic terrestrial ecosystems, climate and UV radiation. *Ambio* 33, s. 398-403. 2004.
- Callaghan T.V., Björn L.O., Chernov Y., Chapin T., Christensen T.R., Huntley B., Ims R.A., Johansson M., Jolly D., Jonasson S.E., Matveyeva N., Panikov N., Oechel W., Shaver G.: Rationale, concepts and approach to the assessment. *Ambio* 33, s. 393-397. 2004.
- Callaghan T.V., Björn L.O., Chernov Y., Chapin T., Christensen T.R., Huntley B., Ims R.A., Johansson M., Jolly D., Jonasson S.E., Matveyeva N., Panikov N., Oechel W., Shaver G.: Effects on the function of Arctic ecosystems in the short- and long-term perspectives. *Ambio* 33, s. 448-458. 2004.
- Callaghan T.V., Björn L.O., Chernov Y., Chapin T., Christensen T.R., Huntley B., Ims R.A., Johansson M., Jolly D., Jonasson S.E., Matveyeva N., Panikov N., Oechel W., Shaver G.: Uncertainties and recommendations. *Ambio* 33, s. 474-479. 2004.
- Callaghan T.V., Björn L.O., Chernov Y., Chapin T., Christensen T.R., Huntley B., Ims R.A., Johansson M., Jolly D., Jonasson S.E., Matveyeva N., Panikov N., Oechel W., Shaver G., Elster J., Henttonen H., Laine K., Taulavuori K., Taulavuori E., Zöckler C.: Biodiversity, distributions and adaptations of Arctic species in the context of environmental change. *Ambio* 33, s. 404-417. 2004.
- Callaghan T.V., Björn L.O., Chernov Y., Chapin T., Christensen T.R., Huntley B., Ims R.A., Johansson M., Jolly D., Jonasson S.E., Matveyeva N., Panikov N., Oechel W., Shaver G., Elster J., Jónsdóttir I.S., Laine K., Taulavuori K., Taulavuori E., Zöckler C.: Responses to projected changes in climate and UV-B at the species level. *Ambio* 33, s. 418-435. 2004.
- Callaghan T.V., Björn L.O., Chernov Y., Chapin T., Christensen T.R., Huntley B., Ims R.A., Johansson M., Jolly D., Jonasson S.E., Matveyeva N., Panikov N., Oechel W., Shaver G., Schaphoff S., Sitch S.: Effects of changes in climate on landscape and regional processes, and feedbacks to the climate system. *Ambio* 33, s. 459-468. 2004.

- Callaghan T.V., Björn L.O., Chernov Y., Chapin T., Christensen T.R., Huntley B., Ims R.A., Johansson M., Jolly D., Jonasson S.E., Matveyeva N., Panikov N., Oechel W., Shaver G., Schaphoff S., Sitch S., Zöckler C.: Key findings and extended summaries. *Ambio* 33, s. 386-392. 2004.
- Callaghan T.V., Björn L.O., Chernov Y., Chapin T., Christensen T.R., Huntley B., Ims R.A., Johansson M., Jolly D., Jonasson S.E., Matveyeva N., Panikov N., Oechel W., Shaver G., Schaphoff S., Sitch S., Zöckler C.: Synthesis of effects in four Arctic subregions. *Ambio* 33, s. 469-473. 2004.
- Callaghan T.V., Björn L.O., Chernov Y., Chapin T., Christensen T.R., Huntley B., Ims R.A., Johansson R.A., Jolly D., Jonasson S.E., Matveyeva N., Panikov N., Oechel W., Shaver G., Henttonen H.: Effects on the structure of Arctic ecosystems in the short- and long-term perspectives. *Ambio* 33, s. 436-447. 2004.
- Falkengren-Grerup U., Michelsen A., Olsson M.O., Quarmby C., Sleep D.: Plant nitrate use in deciduous woodland: the relationship between leaf N, ^{15}N natural abundance of forbs and soil N mineralisation. *Soil Biology and Biochemistry* 36, s. 1885-1891. 2004.
- Graae B.J., Økland R.H., Petersen P.M., Jensen K., Fritzboøger B.: Influence of historical, geographical and environmental variables on understorey composition and richness in Danish forests. *Journal of Vegetation Science* 15, s. 465-474. 2004.
- Grogan P., Michelsen A., Ambus P., Jonasson S.E.: Freezethaw regime effects on carbon and nitrogen dynamics in sub-arctic heath tundra mesocosms. *Soil Biology and Biochemistry* 36, s. 641-654. 2004.
- Hedlund K., Griffiths B., Christensen S., Scheu S., Setälä H., Tschamntke T., Verhoef H.: Tropic interactions in changing landscapes: responses of soil food webs. *Basic and Applied Ecology* 5, s. 495-503. 2004.
- Heide-Jørgensen H.: *Viscum.dk*. WEB-hotel hos enavn.dk, København 2004.
- Heide-Jørgensen H.: Værtsvalg, økonomisk betydning og evolution (Snylteplanter IV). *Naturens Verden* 7/8, bind 87, s. 42-61. 2004.
- Holter P.: Dung feeding in hydrophilid, geotrupid and scarabaeid beetles: Examples of parallel evolution. *European Journal of Entomology* 101, s. 365-372. 2004.
- Johnsen I.: Fremtidens natur i Danmark. i: Fremtidens natur i Danmark s. 1-160. R. Lundsgaard, P.H. Mortensen, V. Bønding, T. Færgeman, M. Stoltze, M. Schneekloth, P. Agger, J. Refn & I. Johnsen. R. Lundsgård (ed.). Rhodos, København 2004.
- Johnsen I.: Botanical Investigations in the Thule Air Base area. i: Baseline Ecological Survey, Thule Air Base Zoological and Botanical Inventory of the Thule Air Base and North Star Bay s. 40. Ib Johnsen, Kaj Kamp, Jens Böcher, S. Mortensen & B. Guttman. DHI Water & Environment, Hørsholm (red.). København 2004.
- Jonasson S.E., Castro Gutierrez J., Michelsen A.: Litter, warming and plants affect respiration and allocation of soil microbial and plant C, N and P in arctic mesocosms. *Soil Biology and Biochemistry* 36, s. 1129-1139. 2004.
- Madsen M.V.: Nematode assemblages in the rhizosphere of spring barley (*Hordeum vulgare* L.) depended on fertilisation and plant growth phase. *Pedobiologia* 48, s. 257-265. 2004.
- Madsen M.V., Nielsen L.B., Christensen S.: Aphid effects on rhizosphere microorganisms and microfauna depend more on barley growth phase than on soil fertilization. *Oecologia* 141, s. 84-93. 2004.
- Michelsen A., Andersson M., Jensen M., Kjølner A.H., Gashe M.: Carbon stocks, soil respiration and microbial biomass in fire-prone tropical grassland, woodland and forest ecosystems. *Soil Biology and Biochemistry* 36, s. 1707-1717. 2004.
- Mikkelsen T.N., Ro-Poulsen H., Hovmand M.F., Jensen N.O., Pilegaard K., Egeløv A.H.: Five-year measurements of ozone fluxes to a Danish Norway spruce canopy. *Atmospheric Environment* 38, s. 2361-2371. 2004.
- Olsrud M., Melillo J.M., Christensen T.R., Michelsen A., Wallander H., Olsson P.A.: Response of ericoid mycorrhizal colonization and functioning to global change factors. *New Phytologist* 162, s. 459-469. 2004.
- Pilegaard K., Mikkelsen T.N., Beier C., Jensen N.O., Ambus P., Ro-Poulsen H.: Field measurements of atmosphere-surface interactions in a Danish beech forest. *Boreal Environmental Research* 8, s. 315-333. 2003.
- Stevanovic V., Tan K., Petrova A.: Mapping the endemic flora of the Balkans – a progress report. Abstracts of the XI OPTIMA Meeting, 5-11 September 2004, Belgrade. 63s. Belgrade 2004.
- Strid A., Tan K.: New species of *Erodium* (Geraniaceae), *Onosma* (Boraginaceae) and *Centaurea* (Asteraceae) from northern Greece. *Phytologia Balcanica* 9(3), s. 471-478. 2004.
- Strid A., Tan K.: Bulbous and tuberous plants of Greece. *Bocconea* 16(2), s. 757-762. 2004.
- Tan K., Eleftheriadou E., Theodoropoulos K.: *Arabis procurrens* in Greece. *Fisis* 105, s. 41-42. 2004.
- Tan K., Mullaj A., Sfikas G., Strid A.: An autumn-flowering *Leucojum* in South Albania and Western Greece. *Fisis* 107, s. 39-43. 2004.
- Tan K., Nielsen H., Böhring N.: Notes on *Lathyrus hirsutus* L. In Greuter, W. & Raus, Th.(eds). *Med-Checklist Notulae*, 22. *Willdenowia* 34, s. 71-80. 2004.
- Tan K., Stevanovic V., Strid A.: Distribution and centres of diversity for endemic geophytic Monocots in the Balkans. Abstracts of the XI OPTIMA Meeting, 5-11 September 2004, Belgrade. 62-63s. Belgrade 2004.
- Techau M.E.C., Bjørnlund L., Christensen S.: Simulated herbivory effects on rhizosphere organisms in pea (*Pisum sativum*) depended on phosphate. *Plant and Soil* 264, s. 185-194. 2004.
- Timonen S., Christensen S., Ekelund F.: Distribution of protozoa in Scots pine mycorrhizospheres. *Soil Biology and Biochemistry* 36, s. 1987-1993. 2004.
- Zielinski J., Petrova A., Tan K.: Taxonomic status of the roses (*Rosa*) described by S.G. Dimitrov from Bulgaria. *Ann. Bot. Fennici* 41(6), s. 449-451. 2004.
- Zielinski J., Tan K., Tomaszewski D.: Notes on the taxonomy of *Genista januensis* and *G. Lydia* (Fabaceae). *Ann. Bot. Fennici* 41(6), s. 453-457. 2004.

Populationsbiologi

- Aanen D.K., Kuyper T.W.: A comparison of the application of a biological and phenetic species concept in the *Hebeloma crustuliniforme* complex within a phylogenetic framework. *Persoonia* 18 (3), s. 285-316. 2004.
- Aanen D.K., Kuyper T.W., Debets A.J.M., Hoekstra R.F.: The evolution of non-reciprocal nuclear exchange in

- mushrooms as a consequence of genomic conflict. Proceedings of the Royal Society London B: Biological Sciences Vol. 271, no. 1545, s. 1235-1241. 2004.
- Als T.D., Vila R., Kandul N.P., Nash D.R., Yen S-H., Hsu Y-F., Mignault A.A., Boomsma J.J., Pierce N.E.: The evolution of alternative parasitic life histories in large blue butterflies. Nature Vol. 432, no. 7015, s. 386-390. 2004.
- Andreassen J.: P. C. Abildgaard: Experimental Parasitologist and Founder of The Veterinary School in Copenhagen. World Association for the Advancement of Veterinary Parasitology Newsletter Vol. 6, s. 6-7. 2003.
- Andreassen J., Ito A., Ito M., Nakao M., Nakaya K.: *Hymenolepis microstoma*: direct life cycle in immunodeficient mice. Journal of Helminthology Vol. 78, no. 1, s. 1-5. 2004.
- Baer B., Boomsma J.J.: Male reproductive investment and queen mating-frequency in fungus-growing ants. Behavioral Ecology Vol. 15, no. 3, s. 426-432. 2004.
- Bargum K., Boomsma J.J., Sundström L.: A genetic component to size in queens of the ant, *Formica truncorum*. Behavioral Ecology and Sociobiology Vol. 57, no. 1, s. 9-16. 2004.
- Berg T.B.: Halsbåndlemningen og dens populationsdynamik. Naturens Verden Årgang 87, nr. 1, s. 18-27. 2004.
- Blumenrath S.H.: Med på en lytter – Nyt om musvittens kommunikationsnetværk. Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift 98. årgang, nr. 4, s. 141-143. 2004.
- Blumenrath S.H., Dabelsteen T.: Degradation of Great Tit (*Parus Major*) Song Before and After Foliation: Implications for Vocal Communication in a Deciduous Forest. Behaviour Vol. 141, no. 8, s. 935-958. 2004.
- Blumenrath S.H., Dabelsteen T.: Communication in a network: The impact of foliage on acoustic information transfer in an arboreal songbird. i: 10th Jubilee Congress of the International Society for Behavioural Ecology s. 22-22. Jyväskylä 2004.
- Blumenrath S.H., Peake T.M., Matessi G., Dabelsteen T., McGregor P.K.: What do listening audiences mean to great tit males during territorial intrusions? a test of the audience effect. i: 2nd European Conference on Behavioural Biology s. 45-45. Groningen 2004.
- Brink A-L., Jeppesen L.L., Heller K.E.: Behaviour in suckling mink kits under farm conditions: effects of accessibility of drinking water. Applied Animal Behaviour Science Vol. 89, Issues 1-2, s. 131-137. 2004.
- Callaghan T.V., Johansson M., Heal O.W., Sælthun N.R., Barkved L.J., Bayfield N., Brandt O., Brooker R., Christiansen H.H., Forchhammer M.C., Høye T.T., Humlum O., Järvinen A., Jonasson C., Kohler J., Magnusson B., Meltofte H., Mortensen L., Neuvonen S., Pearce I., Rasch M., Turner L., Hasholt B., Huhta E., Leskinen E., Nielsen N., Siikamäki P.: Environmental Changes in the North Atlantic Region: SCANNET as a Collaborative Approach for Documenting, Understanding and Predicting Changes. Ambio Special Report 13, s. 39-50. 2004.
- Clutton-Brock T.H., Grenfell B., Coulson T.N., MacColl A.D.C., Illius A., Forchhammer M.C., Wilson K., Lindström J., Crawley M.J., Albon S.D.: Population dynamics in Soay sheep. i: Soay Sheep – Dynamics and Selection in an Island Population s. 52-88. T.H. Clutton-Brock, J.M. Pemberton (eds.). Cambridge University Press, 2004.
- Dabelsteen T.: Strategies that facilitate or counter eavesdropping on vocal interactions in songbirds. Anais da Academia Brasileira de Ciências Vol. 76, no. 2, s. 274-278. 2004.
- Danielsen C., Hansen L.S., Nachman G.S., Herling C.: The influence of temperature and relative humidity on the development of *Lepidoglyphus destructor* (Acari: Glycyphagidae) and its production of allergens: a laboratory experiment. Experimental and Applied Acarology Vol. 32, issue 3, s. 151-170. 2004.
- Darden S-K.K., Dabelsteen T., Pedersen S.B.: A Potential Tool for Swift Fox (*Vulpes velox*) Conservation: Individuality of Long-Range Barking Sequences. Journal of Mammalogy Vol. 84, no. 4, s. 1417-1427. 2003.
- Duchateau M.J., Velthuis H.H.W., Boomsma J.J.: Sex ratio variation in the bumblebee *Bombus terrestris*. Behavioral Ecology Vol. 15, no. 1, s. 71-82. 2004.
- Eelen D., Børgesen L.W., Billen J.: Morphology of a novel glandular epithelium lining the infrabuccal cavity in the ant *Monomorium pharaonis* (Hymenoptera, Formicidae). Arthropod Structure & Development Vol. 33, issue 4, s. 471-475. 2004.
- Forchhammer M.C., Post E.: Using large-scale climate indices in climate change ecology studies. Population Ecology Vol. 46, no. 1, s. 1-12. 2004.
- Griggio M., Matessi G., Marin G.: No evidence of extra-pair paternity in a colonial seabird, the common tern (*Sterna hirundo*). The Italian Journal of Zoology Vol. 71, s. 219-222. 2004.
- Hansen S.W., Jeppesen L.L.: The anticipatory behaviours of mink expecting a positive or negative reward. Scientifur Vol. 28, no. 3, s. 19-23. 2004.
- Heinze J., Böttcher A., Cremer S.M.: Production of winged and wingless males in the ant, *Cardiocondyla minutior*. Insectes Sociaux Vol. 51, no. 3, s. 275-278. 2004.
- Hughes W.O.H., Boomsma J.J.: Genetic Diversity and Disease Resistance in Leaf-Cutting Ant Societies. Evolution Vol. 58, no. 6, s. 1251-1260. 2004.
- Hughes W.O.H., Boomsma J.J.: Let your enemy do the work: within-host interactions between two fungal parasites of leaf-cutting ants. Proceedings of The Royal Society London B: Biology Letters Vol. 271, no. S3, s. 104-106. 2004.
- Hughes W.O.H., Petersen K.S., Ugelvig L.V., Pedersen D., Thomsen L., Poulsen M., Boomsma J.J.: Density-dependence and within-host competition in a semelparous parasite of leaf-cutting ants. BMC Evolutionary Biology 4:45, s. 12. 2004.
- Hughes W.O.H., Thomsen L., Eilenberg J., Boomsma J.J.: Diversity of entomopathogenic fungi near leaf-cutting ant nests in a neotropical forest, with particular reference to *Metarhizium anisopliae* var. *anisopliae*. Journal of Invertebrate Pathology Vol. 85, issue 1, s. 46-53. 2004.
- Jensen A.B., Pedersen J.S., Pedersen B.V., Boomsma J.J.: De promiskuøse dronninger – parrer de sig kun for sjov? Tidsskrift for Biavl Nr. 6, s. 167-169. 2004.
- Jensen L.U., Lawesson J.E., Balslev H., Forchhammer M.C.: Predicting the distribution of *Carpinus betulus* in Denmark with Ellenberg's Climate Quotient. Nordic Journal of Botany 23 (1), s. 1-11. 2004.
- Jeppesen L.L.: Mink welfare improved by combined implementation of several small initiatives. Scientifur Vol. 28, no. 3, s. 11-18. 2004.
- Jeppesen L.L.: Forsigtigt nyt om klatrebure. Dansk Pelsdyravl 12, s. 25-27. 2004.

- Jeppesen L.L., Heller K.E., Bildsøe M.: Stereotypes in female farm mink (*Mustela vison*) may be genetically transmitted and associated with higher fertility due to effects on body weight. *Applied Animal Behaviour Science* Vol. 86, issues 1-2, s. 137-143. 2004.
- Jeppesen L.L., Hovland A.L., Lidfors L., Korhonen H., Gunnarsson E.: Outline of proposals for further behavioural welfare research on fur farmed animals, drawn up by the ethology group of the *Subsection for Fur Animals* under the *Nordic Association of Agricultural Scientists*. 16s. http://www.njf.nu/docs/future_research.pdf 2004.
- Jeppesen L.L., Pedersen V.: Gør god velfærd bedre. *Dansk Pelsdyravl* 2, s. 4-7. 2004.
- Jeppesen L.L., Simonsen T., Pedersen V.: Projekt Velfærd i Praksis. i: *Faglig Årsberetning 2003* s. 35-44. Pelsdyr-erhvervets Forsøgs- og Forskningscenter. Holstebro 2004.
- Kronauer D.J.C.: Trophic parasitism of a wasp (Hymenoptera: Ampulicidae: *Ampulex* sp.) on the ant *Ecitonoma ruidum* (ROGER, 1860) (Hymenoptera: Formicidae). *Myrmecologische Nachrichten* Vol. 6, s. 77-78. 2004.
- Kronauer D.J.C., Boomsma J.J., Gadau J.: Microsatellite markers for the driver ant *Dorylus (Anomma) molestus*. *Molecular Ecology Notes* Vol. 4, issue 2, s. 289-290. 2004.
- Kronauer D.J.C., Hölldobler B., Gadau J.: Phylogenetics of the new world honey ants (genus *Myrmecocystus*) estimated from mitochondrial dna sequences. *Molecular Phylogenetics and Evolution* Vol. 32, issue 1, s. 416-421. 2004.
- Kronauer D.J.C., Schönning C., Pedersen J.S., Boomsma J.J., Gadau J.: Extreme queen-mating frequency and colony fission in African army ants. *Molecular Ecology* Vol. 13, issue 8, s. 2381-2388. 2004.
- Lampe H.M., Dabelsteen T., Larsen O.N., Pedersen S.B.: Degradation of song in a species using nesting holes: the Pied Flycatcher *Ficedula hypoleuca*. *Anais da Academia Brasileira de Ciências* Vol. 76, no. 2, s. 264-266. 2004.
- Madsen V., Balsby T.J.S., Dabelsteen T., Osorno J.L.: Bimodal Signaling of a Sexually Selected Trait: Gular Pouch Drumming in the Magnificent Frigatebird. *The Condor* Vol. 106, no. 1, s. 156-160. 2004.
- Matessi G., McGregor P.K., Peake T.M., Dabelsteen T.: Short term escalation in song rate: A dynamic, graded signal of aggressiveness in male-male interactions? i: 10th Jubilee Congress of the International Society for Behavioural Ecology s. 142-142. Jyväskylä 2004.
- Matessi G., Pilastro A., Marin G.: Simultaneous comparison of cultural, genetic and morphological evolution among reed bunting *Emberiza schoeniclus* populations. *Acta Zoologica Sinica* Vol. 50, no. 5, s. 730-737. 2004.
- Mathevon N., Aubin T., Dabelsteen T., Viellard J.M.E.: Are communication activities shaped by environmental constraints in reverberating and absorbing forest habitats? *Anais da Academia Brasileira de Ciências* Vol. 76, no. 2, s. 259-263. 2004.
- Meyling N.V., Enkegaard A., Brødsgaard H.: Intraguild Predation by *Anthocoris nemorum* (Heteroptera: Anthocoridae) on the Aphid Parasitoid *Aphidius colemani* (Hymenoptera: Braconidae). *Biocontrol Science and Technology* Vol. 14, no. 6, s. 627-630. 2004.
- Moilanen A., Sundström L., Pedersen J.S.: MATESOFT: a program for deducing parental genotypes and estimating mating system statistics in haplodiploid species. *Molecular Ecology Notes* Vol. 4, issue 4, s. 795-797. 2004.
- Nachman G.S.: Nekrolog: Mikael Münster-Swendsen. *Dansk Naturhistorisk Forening Årsskrift* nr. 14, s. 90-96. 2004.
- Nachman G.S., Heller K.E.: Symmetri som naturens værdimål – fup eller fakta? *Aktuel Naturvidenskab* 1, s. 24-27. 2004.
- Nielsen L.R.: Molecular differentiation within and among island populations of the endemic plant *Scalesia affinis* (Asteraceae) from the Galápagos Islands. *Heredity* Vol. 93, no. 5, s. 434-442. 2004.
- Olsen H., Schmidt N.M.: Impacts of wet grassland management and winter severity on wader breeding numbers in eastern Denmark. *Basic and Applied Ecology* Vol. 5, issue 2, s. 203-210. 2004.
- Pedersen V., Jeppesen L.L., Jeppesen N.: Effects of group housing systems on behaviour and production performance in farmed juvenile mink (*Mustela vison*). *Applied Animal Behaviour Science* Vol. 88, issues 1-2, s. 89-100. 2004.
- Poesel A., Dabelsteen T.: Dear neighbours? Territorial responses of male blue tits to UV manipulated neighbours versus strangers. i: 10th Jubilee Congress of the International Society for Behavioural Ecology s. 1. Jyväskylä 2004.
- Poesel A., Dabelsteen T., Pedersen S.B.: Dawn song of male blue tits as a predictor of competitiveness in mid-morning singing interactions. *Acta ethologica* Vol. 6, no. 2, s. 65-71. 2004.
- Poesel A., Sedlackova M.: Postgraduate Workshop on Central Concepts in Classical Ethology – Grünau, Austria 2003. *ASAB Newsletter* 50, s. 20-23. 2004.
- Post E., Forchhammer M.C.: Spatial synchrony of local populations has increased in association with the recent Northern Hemisphere climate trend. *PNAS* Vol. 101, no. 25, s. 9286-9290. 2004.
- Post E., Forchhammer M.C.: Reply to Vik et al.: "Living in synchrony on Greenland Coasts?". *Nature* Vol. 427, no. 6976, s. 698-698. 2004.
- Poulsen M., Nash D.R., Boomsma J.J.: Bladskæremyter – tropernes succesfulde landbrugere. *Naturens Verden Årgang* 87, nr. 5, s. 27-35. 2004.
- Rønhede S., Boomsma J.J., Rosendahl S.: Fungal enzymes transferred by leaf-cutting ants in their fungus gardens. *Mycological Research* 108 (1), s. 101-106. 2004.
- Schmidt N.M., Asferg T., Forchhammer M.C.: Long-term patterns in European brown hare population dynamics in Denmark: effects of agriculture, predation and climate. *BMC Ecology* 4:15, s. 7. 2004.
- Skovgård H., Nachman G.S.: Biological control of house flies *Musca domestica* and stable flies *Stomoxys calcitrans* (Diptera: Muscidae) by means of inundative releases of *Spalangia cameroni* (Hymenoptera: Pteromalidae). *Bulletin of Entomological Research* Vol. 94, no. 6, s. 555-567. 2004.
- Sumner S., Aanen D.K., Delabie J., Boomsma J.J.: The evolution of social parasitism in *Acromyrmex* leaf-cutting ants: a test of Emery's rule. *Insectes Sociaux* Vol. 51, no. 1, s. 37-42. 2004.
- Sumner S., Hughes W.O.H., Pedersen J.S., Boomsma J.J.: Ant parasite queens revert to mating singly. *Nature* Vol. 428, no. 6978, s. 35-36. 2004.

- Sunde P., Bølstaad M.S.: A telemetry study of the social organization of a tawny owl (*Strix aluco*) population. *Journal of Zoology* Vol. 263, issue 1, s. 65-76. 2004.
- Evolutionsbiologi**
- Damgaard J., Petersen G., Seberg O.: Livet skal sættes på strekkode. *Aktuel Naturvidenskab* 6, s. 22-25. 2004.
- Davis J.I., Stevenson D.W., Petersen G., Seberg O., Campbell L.M., Freudenstein J.V., Goldman D.H., Christopher R.H.e.a.: A phylogeny of the Monocots, as Inferred from rbcL and atpA Sequence Variation, and a Comparison of Methods for Calculating Jackknife and Bootstrap Values. *Systematic Botany* 29(3), s. 467-510. 2004.
- De la Rúa R.P., Hernández-García R., Pedersen B.V., Galian J., Serrano J.: Molecular Diversity of Honeybee *Apis mellifera iberica* L. (Hymenoptera: Apidae) from Western Andalusia. *Archivos de zootecnia* 53(202), s. 195-203. 2004.
- Demissew S., Cribb P., Rasmussen F.P.N.: Field Guide to Ethiopian Orchids. 300s. Royal Botanic Gardens Kew, Kew 2004.
- Jahren A.H., Petersen G., Seberg O.: Plant dna: A new substrate for carbon stable isotope analysis and a potential paleoenvironmental indicator. *Geology* 32, s. 241-244. 2004.
- Jensen A.B., Pedersen B.V.: Purity of Nordic and British Black Bee (*Apis mellifera mellifera*) populations revealed by dna-methods. 6th SICAMM Conference, 10-12. september, Læsø. 2004.
- Jensen A.B., Pedersen J.S., Pedersen B.V., Boomsma J.J.: De promiskuøse dronninger – Parrer de sig kun for sjov? *Tidsskrift for Biavl* 6, juni, s. 167-169. 2004.
- Kjær A., Barfod A.S., Asmussen C.B., Seberg O.: Investigation of Genetic and Morphological Variation in the Sago Palm (*Metroxylon sagu*; Arecaceae) in Papua New Guinea. *Annals of Botany* 94, s. 109-117. 2004.
- Kristiansen K.A., Freudenstein J.V., Rasmussen F.P.N., Rasmussen H.N.: Molecular identification of mycorrhizal fungi in *Neuwiedia veratrifolia* (Orchidaceae). *Molecular phylogenetics and evolution* 33, s. 251-258. 2004.
- Pedersen B.V., Jensen A.B.: Diversification of the Black Honeybee *Apis mellifera mellifera* in West and North Europe inferred from mt-dna data. 6th SICAMM Conference, 10-12 September, Læsø. 2004.
- Pedersen L.B.: Pollination of Old World *Heliconia*. *HSI Bulletin* 10, s. 3-6. 2000.
- Pedersen L.B.: Four new species of *Orchidantha* (Lowiaceae) from Sabah. *Nordic Journal of Botany* 21, s. 121-128. 2001.
- Pedersen L.B.: Phylogenetic analysis of the subfamily Alpinioideae (Zingiberaceae), particularly *Etilingera* Giseke, based on nuclear and plastid dna. *Plant Systematics and Evolution* 245, s. 239-258. 2004.
- Pedersen L.B., Johansen B.: Anatomy of the unusual stigma in *Orchidantha* (Lowiaceae). *American Journal of Botany* 91, s. 299-305. 2004.
- Petersen G., Seberg O.: On the origin of the tetraploid species *Hordeum capense* and *H. secalinum* (Poaceae). *Systematic Botany* 29(4), s. 862-873. 2004.
- Petersen G., Seberg O., Aagesen L., Frederiksen S.E.: An empirical test of the treatment of indels during optimization alignment based on the phylogeny of the genus *Secale* (Poaceae). *Molecular Phylogenetics and Evolution* 30, s. 733-742. 2004.
- Petersen G., Seberg O., Baden C.: A phylogenetic analysis of the genus *Psathyrostachys* (Poaceae) based on one nuclear gene, three plastid genes, and morphology. *Plant Systematics and Evolution* 249, s. 99-110. 2004.
- Philipp M., Hansen L.B., Adersen H., Siegmund H.R.: Reproductive ecology of the endemic *Lecocarpus pinatifidus* (Asteraceae) in an isolated population in the Galápagos Islands. *Botanical Journal of the Linnean Society* 146, s. 171-180. 2004.
- Seberg O.: The Future of Systematics: Assembling the Tree of Life. *The Systematist* 23, s. 2-8. 2004.
- Withen K.B., Nielsen P.G., Pedersen B.V.: En genetisk karakteristik af Agersø-kvæget. Rapport til Fødevareministeriet. 1-25s. Fødevareministeriet 2004.
- Mikrobiologi**
- Andersson M., Kjølner A.H., Struwe S.: Microbial enzyme activities in leaf litter, humus and mineral soil layers of European forests. *Soil Biology and Biochemistry* 36, s. 1527-1537. 2004.
- Andersson M., Michelsen A., Jensen M., Kjølner A.H.: Tropical savannah woodland: effects of experimental fire on soil microorganisms and soil emissions of carbon dioxide. *Soil Biology and Biochemistry* 36, s. 849-858. 2004.
- Bahl M.I., Hansen L.H., Licht T.R., Sørensen S.J.: *In Vivo* Detection and Quantification of Tetracycline by Use of a Whole-Cell Biosensor in the Rat Intestine. *Antimicrobial Agents and Chemotherapy* Vol. 48, No.4, s. 1112-1117. 2004.
- Bahl M.I., Sørensen S.J., Hansen L.H.: Quantification of plasmid loss in *Escherichia coli* cells by use of flow cytometry. *FEMS Microbiology Letters* 232, s. 45-49. 2004.
- Bahl M.I., Sørensen S.J., Hansen L.H., Licht T.R.: Effect of Tetracycline on Transfer and Establishment of the Tetracycline-Inducible Conjugative Transposon Tn916 in the Guts of Gnotobiotic Rats. *Applied and Environmental Microbiology* Vol. 70, No. 2, s. 758-764. 2004.
- Eriksson O., Baral H-O., Currah R.S., Hansen K., Kurtzman C.P., Rambold G., Læssøe T.: Outline of Ascomycota – 2003. *Myconet* 9, s. 1-89. 2003.
- Eriksson O.E., Baral H-O., Currah R.S., Hansen K., Kurtzman C.P., Rambold G., Læssøe T.: Notes on ascomycete systematics Nos 3580-3623. *Myconet* 9, s. 91-103. 2003.
- Eriksson O.E., Baral H-O., Currah R.S., Hansen K., Kurtzman C.P., Rambold G., Læssøe T.: Outline of Ascomycota – 2004. *Myconet* 10, s. 1-99. 2004.
- Ferrari B.C., Øregaard G., Sørensen S.J.: Recovery of GFP-labeled bacteria for culturing and molecular analysis after cell sorting using a benchtop flow cytometer. *Microbial Ecology* 48, s. 239-245. 2004.
- Frøsløv T.G., Aanen D.K., Læssøe T., Rosendahl S.: Phylogenetic relationships of Termitomyces and related taxa. *Mycological Research* 107(11), s. 1277-1286. 2004.
- Gunasekera T.S., Atfield A.H., Sørensen S.J., Veal D.: Inducible Gene Expression by non-culturable bacteria in milk after pasteurization. *Applied and Environmental Microbiology* 68(4), s. 1988-1994. 2002.
- Hansen L.H., Aarestrup F., Sørensen S.J.: Quantification of bio-available chlortetracycline in pig feces using a bacterial whole-cell biosensor. *Veterinary Microbiology* 87, s. 51-57. 2002.
- Hansen L.H., Johannesen E., Sørensen A.H., Burmølle M.,

- Sørensen S.J.: A Plasmid Encoded Multidrug Efflux Pump Conferring Resistance to Olaquinox in *Escherichia coli*. *Antimicrobial Agents and Chemotherapy* 48(9), s. 3332-3337. 2004.
- Hansen L.H., Sørensen S.J.: The use of whole-cell biosensors to detect and quantify compounds or conditions affecting biological systems. *Microbial Ecology* 42, s. 483-494. 2001.
- Holtgrewe-Stukenbrock E., Rosendahl S.: Development of multiple co-dominant genetic markers from single spores of arbuscular mycorrhizal fungi by nested multiplex PCR. *Fungal Genetics and Biology* 42, s. 73-80. 2004.
- Jepsen H.F., Jensen B.: Accumulation of trehalose in the thermophilic fungus *Chaetomium thermophilum* var. *coprophilum* in response to heat or salt stress. *Soil Biology & Biochemistry* 36, s. 1669-1674. 2004.
- Lipthay J.R.d., Enzinger C., Johnsen K., Aamand J., Sørensen S.J.: Impact of dna extraction method on bacterial community composition measured by denaturing gradient gel electrophoresis. *Soil Biology and Biochemistry* 36, s. 1607-1614. 2004.
- Lipthay J.R.d., Johnsen K., Albrechtsen H.-J., Rosenberg P., Aamand J.: Bacterial diversity and community structure of a sub-surface aquifer exposed to realistic low herbicide concentrations. *FEMS Microbiology Ecology* 49, s. 59-69. 2004.
- Læssøe T.: 15 minutter med elm – eller var det tre dage? *Svampe* 49, s. 36-37. 2004.
- Læssøe T.: Æblepig (*Sarcodontia crocea*) – nu fundet i Danmark. I: Vesterholt, J. Usædvanlige danske svampefund. *Svampe* 49, s. 40-42. 2004.
- Læssøe T., Heilmann-Clausen J.: Dværg-Bruskhat (*Marasmius minutus* Peck) med to fund fra Danmark. I: Vesterholt, J. Usædvanlige danske svampefund. *Svampe* 49, s. 42-43. 2004.
- Læssøe T., Jalink L.: *Chlorogaster dipteroearpi*. A new peristomate gasteroid taxon of the Sclerodermataceae. *Persoonia* 18(3), s. 421-428. 2004.
- Læssøe T., Olsen S.: *Sarawakus britannicus* – en ny og spændende dansk kernesvamp. I: Vesterholt, J. Usædvanlige danske svampefund. *Svampe* 49, s. 39-40. 2004.
- Læssøe T., Roberts P.: Monkey trouble. *Mycologist* 17(4), s. 185-185. 2003.
- Munkvold L., Kjoller R., Vestberg M., Rosendahl S., Jakobsen I.: High functional diversity within species of arbuscular mycorrhizal fungi. *New Phytologist* 164, s. 357-364. 2004.
- Müller A.K., Westergaard K., Christensen S., Sørensen S.J.: The diversity, structure and function of soil microbial communities exposed to different disturbances. *Microbial Ecology* 44, s. 49-58. 2002.
- Nielsen K.B., Kjoller R., Olsson P.A., Rosendahl S.: Colonisation and molecular diversity of arbuscular mycorrhizal fungi in the aquatic plants *Littorella uniflora* and *Robertia dortmanna* in southern Sweden. *Mycological Research* 108, s. 616-625. 2004.
- Nyamsuren O., Colditz F., Rosendahl S., Tamasloukht M., Bekel T., Meyer F., Kuester H., Franken P.: Transcriptional profiling of *Medicago truncatula* roots after infection with *Aphanomyces euteiches* (oomycota) identifies novel genes upregulated during this pathogenic interaction. *Physiological and Molecular Plant Pathology* 63, s. 17-26. 2003.
- Rosendahl S., Holtgrewe-Stukenbrock E.: Community structure of arbuscular mycorrhizal fungi in undisturbed vegetation revealed by analyses of LSU rDNA sequences. *Molecular Ecology* 13, s. 3179-3186. 2004.
- Sengupta M., Læssøe T.: Svampe på mosegrisegødning i Danmark. *Svampe* 50, s. 43-51. 2004.
- Stadler M., Læssøe T., Simpson J.A.: A survey of *Daldinia* species with large ascospores. *Mycological Research* 108(9), s. 1025-1041. 2004.
- Sørensen S.J., de Liphay J.R., Müller A.K., Barkay T., Hansen L.H., Rasmussen L.D.: Richard Burns (red.). *Molecular methods for assessing and manipulating the diversity of microbial populations and processes. Enzymes in the Environment*. Marcel Dekker, 2002.
- Sørensen S.J., Hansen L.H., Burmølle M., Øregaard G., Hermansen P.: Kowalchuk, G.A.; Bruijn, F.J.d.; Head, I.M.; Akkermans, A.D.; Elsas, J.D.v. (red.). *Application of whole-cell biosensors in soil. Molecular Microbial Ecology Manual*. 1613-1628s. Kluwer Academic Publishers, Dordrecht Dordrecht, The Netherlands 2004.
- Sørensen S.J., Musovic S., Øregaard G.: Culture independent detection of horizontal gene transfer in natural environments. 2004.
- Sørensen S.J., Øregaard G., De Liphay J.R., Kroer N.: Kowalchuk, G.A.; Bruijn, F.J.d.; Head, I.M.; Akkermans, A.D.; Elsas, J.D.v. (red.). *Plasmid transfer in aquatic environments. Molecular Microbial Ecology Manual*. 1081-1108s. Kluwer Academic Publishers, The Netherlands 2004.
- Øregaard G., Sørensen S.J.: Single cell flow cytometry analysis of gene transfer from *E. coli* to indigenous freshwater bacteria reveals an up to 100 fold higher transfer, than determined by selective culturing. 2004.
- Cellebiologi og sammenlignende zoologi**
- Alvarez F., Celis A., Høeg J.T.: Microscopic anatomy of settled cypris larvae of *Octolasmis californiana* (Cirripedia: Lepadomorpha). *Journal of Crustacean Biology* Vol. 23, no. 4, s. 758-764. 2003.
- Blomsterberg M., Glenner H., Høeg J.T.: Growth and Molting in Epizoic Pedunculate Barnacles Genus *Octolasmis* (Crustacea: Thecostraca: Cirripedia: Thoracica). *Journal of Morphology* Vol. 260, issue 2, s. 154-164. 2004.
- Blomsterberg M., Høeg J.T., Jeffries W.B., Lagerström N.C.: Antennular Sensory Organs in Cyprids of *Octolasmis* and *Lepas* (Crustacea: Thecostraca: Cirripedia: Thoracica): A Scanning Electron Microscopic Study. *Journal of Morphology* Vol. 260, issue 2, s. 141-153. 2004.
- Grimmelikhuijzen C.J.P., Williamson M., Hansen G.N.: Neuropeptides in cnidarians. i: Cell Signalling in Prokaryotes and Lower Metazoa s. 115-139. Ian Fairweather (ed.). Kluwer Academic Publishers, Dordrecht 2004.
- Høeg J.T., Møller O.S., Rybakov A.V.: The unusual floatation collar around nauplii of certain parasitic barnacles (Crustacea: Cirripedia: Rhizocephala). *Marine Biology* Vol. 144, no. 3, s. 483-492. 2004.
- Jespersen Å., Lützen J., Nielsen C.: On three species and two new genera (*Montacutella* and *Brachiomya*) of galeommatoid bivalves from the irregular Sea Urchin *Brissus latecarinatus* with emphasis on their reproduction. *Zoologischer Anzeiger* Vol. 243, issues 1-2, s. 3-19. 2004.
- Katsukura Y., Ando H., David C.N., Grimmelikhuijzen

- C.J.P., Sugiyama T.: Control of planula migration by LWamide and RFamide neuropeptides in *Hydractinia echinata*. *The Journal of Experimental Biology* Vol. 207 (11), s. 1803-1810. 2004.
- Lützen J., Jespersen Å., Takahashi T., Kai T.: Morphology, Structure of Dimorphic Sperm, and Reproduction in the Hermaphroditic Commensal Bivalve *Pseudopythina tsurumaru* (Galeommatoidea: Kellidae). *Journal of Morphology* Vol. 262, issue 1, s. 407-420. 2004.
- Møller O.S., Olesen J., Høeg J.T.: On the larval development of *Eubbranchipus grubii* (Crustacea, Branchiopoda, Anostraca), with notes on the basal phylogeny of the Branchiopoda. *Zoomorphology* Vol. 123, no. 2, s. 107-123. 2004.
- Nilsson J.R.: Lanthanum affects proliferation and motility of *Tetrahymena*. *European Journal of Protistology* Vol. 39, issue 4, s. 468-474. 2003.
- Pérez-Losada M., Høeg J.T., Crandall K.A.: Unraveling the Evolutionary Radiation of the Thoracican Barnacles Using Molecular and Morphological Evidence: A Comparison of Several Divergence Time Estimation Approaches. *Systematic Biology* Vol. 53, no. 2, s. 244-264. 2004.
- Pernet V., Anctil M., Grimmelikhuijzen C.J.P.: Antho-RFamide-Containing Neurons in the Primitive Nervous System of the Anthozoan *Renilla koellikeri*. *The Journal of Comparative Neurology* Vol. 472, issue 2, s. 208-220. 2004.

Studienævnet for Biologi

Medlemmer

Pr. 1.2.2004 bestod studienævnet af Brian Christensen (studerrepræsentant, Forenede Studenterråd), Torben Dabelsteen (lærerrepræsentant, Biologisk Institut), Jonas Geldmann (studerrepræsentant, Forenede Studenterråd), Else K. Hoffmann (lærerrepræsentant, August Krogh Institut), Sofie Richter Jepsen (studerrepræsentant og næstformand, Forenede Studenterråd), Jonas Lekfeldt (stu-

denterrepræsentant, Forenede Studenterråd), Olaf Nielsen (lærerrepræsentant, Molekylærbiologisk Institut), Søren Rosendahl (lærerrepræsentant og vicedirektør, Biologisk Institut), Anton Willer Skov (studerrepræsentant, Forenede Studenterråd), og Bent Vismann (lærerrepræsentant og studieleder, Biologisk Institut). Den daglige studieadministration blev varetaget af studienævnssekretær Lis Møller Christensen.

Beretning

En ny studieordning for den to-årige kandidatuddannelse i Biologi blev godkendt af dekanen og igangsat september 2004. Uddannelsen følger Det Naturvidenskabelige Fakultets nye fælles studiestruktur, som bl.a. opdeler undervisningsåret i fire blokke i stedet for to semestre. Fra 2004 følger såvel bachelor- som kandidatuddannelsen den nye studiestruktur, og fakultetets studiereform er dermed fuldt implementeret på biologi.

Biologisk Studienævn havde i 2004 en samlet trækingsret på de tre biologiske institutter svarende til 49,06 VIPÅV og 1,47 DVIPÅV. Desuden kunne studienævnet rekvirere undervisning udenfor de biologiske institutter svarende til 1,47 VIPÅV. Udover bacheloruddannelsens to-årige obligatoriske del rekvirerede studienævnet i 2004 otte kurser. På kandidatuddannelsen rekvirerede studienævnet i foråret (gammel studieordning) fire A-moduler (fagmoduler med frit optag), fem B-moduler (fagmoduler med begrænset optag), 18 C-moduler (kurser) og otte sommerkurser/feltkurser samt i efteråret (ny studieordning) rekvirerede studienævnet 22 kandidatkurser.

Statistik

I 2004 var optagelseskapaciteten på biologistudiet 200. Optaget var pr. juli 227 og oktober 200 studenter. I 2004 blev alle således optaget. Pr. 1.10.2004 var studenterbestanden på biologi 1238 (769 kvinder og 469 mænd). I 2004 blev der på biologistudiet produceret 130 kandidater og i alt 769,1 STÅ'er.

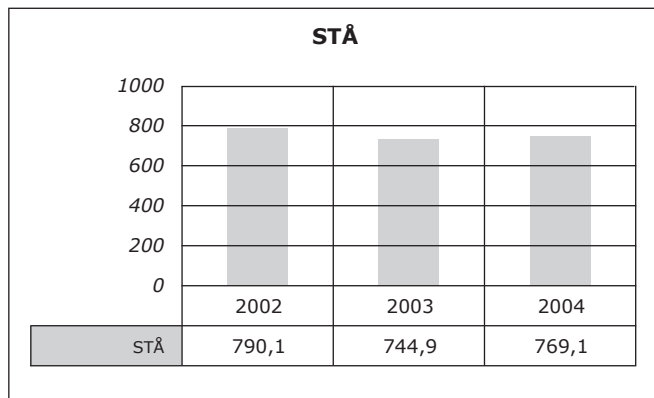
I 2004 behandlede studienævnet 1.221 dispensationsansøgninger og 456 merit/forhåndsgodkendelser. Der blev indgivet 20 eksamensklager, hvoraf tre førte til nedsættelse af ankenævn. Desuden godkendte studienævnet 20 sidefag.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning

Indskrivningsfag	Aktivitetssområder							I alt
	Biologi	Matematik	Kemi	Biokemi	Øvr. nat.	Andre fak.	Meritoverført	
Biologi	624,2	17,4	9,9	8,5	4,0	2,2	32,6	698,7
Idræt	102,4							
Biokemi	8,2							
Fysik	4,9							
Geografi	2,2							
Matematik	1,7							
Øvrig naturvidenskab	0,9							
Humaniora	0,1							
Meritstuderende	12,2							
Gæstestuderende	12,4							
I alt	769,1							
Åben uddannelse	1,9							

STÅ 2002-2004

Studieleder Bent Vismann

Molekylærbiologisk Institut

Ledelse pr. 1.2.2004

Instituttet ledes af institutleder, lektor S. Pedersen og vice-institutleder, professor J. Mundy.

Bestyrelsen består af professor M. Berchtold, lektor J. Christiansen, lektor S. Holmberg, TAP-repræsentanterne laboratorietekniker T.D. Hansen og laborant B. Kolding, samt som studenterrepræsentanterne N. Petersen og T. Schultz-Larsen.

Organisation

Instituttet er organiseret med et institutsekretariat, ledet af institutadministrator L. Dalgaard.

Instituttet har fem afdelinger, hver med en afdelingsleder med delegation af beføjelser fra institutlederen. Afdelingerne benævnes: Afdeling for Biologisk Kemi, (der har adresse i Sølvgade 83H, 1307 København K), samt Afdeling for Molekylær Cellebiologi, Afdeling for Proteinkemi, Genetisk Afdeling og Plantefysiologisk Afdeling (der har adresse i Øster Farimagsgade 2A, 1353 København K). Center for Bioinformatik og Afdeling for Molekylær Genetik i pattedyr er tilknyttet instituttet. Fysisk er disse placeret på henholdsvis Biologisk Institut og Panum Institutet.

Adresse

Øster Farimagsgade 2A
1353 København K
Telefon 35 32 37 10
Fax 35 32 21 28
adm@my.molbio.ku.dk
www.imbf.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Byggeriet af det nye Københavns Biocenter i Universitetsparken ved Tagensvej, der udover store dele af Institut for Molekylær Biologi og Fysiologi skal rumme "Biotech Research & Innovation Centre (BRIC)" samt eksperimentelle forskningsenheder fra Hovedstadens Sygehusfællesskab er påbegyndt, og grundstenen blev lagt den 12.11.2004 med deltagelse af bl.a. videnskabsminister Helge Sander og Københavns overborgmester, Lars Engberg.

Ny uddannelse

Molekylærbiologisk Institut har været primus motor til en ny uddannelse i Molekylær Biomedicin, en tværfakultær uddannelse mellem naturvidenskab og sundhedsvidenskab. Forslaget er godkendt af fakulteterne, rektorat og ministerium, og uddannelsen startede med et optag på 60 studerende, men mere end 300 søgte om optag på uddannelsen.

Satsningsområder

Instituttet deltager i universitetets centrale satsningsområder. S. Pedersen er medlem af styregruppen for BioCampus, og flere fra instituttet er medlemmer af ledelserne i områdets fire delområder. J. Hoffmeyer er repræsentant i styregruppen for satsningsområdet "Religion i det 21. århundrede".

Personaleforhold

S. Nielbo er 1.6.2004 ansat som A-TAP, H. Møller 1.8.2004 som laborant og S. Sjørup 21.6.2004 som laborant (barselsvikar).

R. Egel fratrådte sin stilling som professor 31.8.2004, N.A. Jensen fratrådte sin stilling som professor 31.10.2004, N.T. Nilsson-Tillgren fratrådte sin stilling som lektor 30.11.2004, P. Nygaard fratrådte sin stilling som lektor 31.1.2004, J.K. Thomsen fratrådte sin stilling som A-TAP 30.4.2004 og J. Christensen fratrådte sin stilling som laborant 31.8.2004.

Lektor J. Olsen har ved valget til prorektor fået orlov fra sin stilling indtil 1.2.2006.

Eksperimentel Molekylær Genetik i Pattedyr

Forskningsvirksomhed

1. Genetisk kontrol af hjernecellers morfologi

BTB/POZ domæne zinc-finger (POK) faktorer er transkriptionsregulerende proteiner, der spiller en vigtig rolle i forskellige udviklingsprocesser i pattedyr. Vi er interesseret i at undersøge disse proteiners rolle under neurongenesen af hjernebarken hos mus. Vi har ved benyttelse af genmodificerede mus fundet, at POK-proteinet HOF/znf288 kan regulere nervecellers morfologi under hjerneudviklingen.

2. Alzheimers sygdom

Vi har for nylig påvist, at NDRG2-genet er opreguleret i hjernen på Alzheimerspatienter. For at undersøge om denne opregulering spiller en rolle i sygdomsopatogenesen har vi etableret linjer af genmodificerede mus, der overudtrykker NDRG2-proteinet i forhjernen. Nogle af de transgene mus udvikler Alzheimerslignende træk såsom apati.

3. Hjernetumorer

Maligne gliomer synes at blive dannet ud fra cancerstamceller. For at forstå mere om disse cellers biologi studerer vi udviklingen af maligne gliomer i transgene dyremodeler, der overudtrykker humane onkogener i neurale stamceller. Vi har desuden udviklet en metode til at identificere cancerstamceller i humane gliomer.

4. Schizofreni

Schizofreni er en hyppigt forekommende psykiatrisk sygdom, der er forbundet med stor lidelse. Selvom årsagen til sygdommen ikke er kendt, mener man, at fejl opstået under hjernens udvikling spiller en væsentlig rolle. Transskriptionsfaktoren Oct-6 er fundet opreguleret i nerveceller i hjernen på et flertal af schizofrenipatienter. For at undersøge effekten af forhøjede Oct-6-doser på nerveceller i hjernebarken har vi udviklet en genmodificeret musemodel, som overudtrykker Oct-6 i forhjerneneuronen og i neuroner i lillehjernen.

Bioinformatik Centret

Centret startede den 1.3.2002 og er stadig under opbygning. I løbet af 2004 voksede staben fra fem til elleve videnskabelige medarbejdere på grund af nye bevillinger fra bl.a. SNF og Lundbeckfonden. Centret er ansvarlig for en tværfaglig kandidatuddannelse i bioinformatik, som startede 1.9.2002. Centret huses af Biologisk Institut og har adresse i Universitetsparken 15, 2100 København Ø.

Forskningsvirksomhed

1. Forståelse af det eukaryote transkriptom

Nu hvor mange eukaryote genomer er blevet sekventeret er den store udfordring at "læse" dem, altså i første omgang at finde gener og andre funktionelle elementer og dernæst forstå deres variation, regulering og samspil. Vi arbejder med avancerede statistiske metoder til identifikation af protein-kodende gener i eukaryote genomer med henblik på at kunne identificere gener i en vilkårlig eukaryot organisme. Herunder arbejder vi med forudsigelse af alternative splejsformer. En meget stor del af et eukaryot-genom er ikke-kodende, og det bliver mere og mere tydeligt, at ikke-kodende RNA (ncRNA) spiller en væsentlig rolle i cellens regulering. I 2002 blev en ny type regulerende RNA opdaget: Såkaldt microRNA, som menes at udgøre et nyt niveau af posttransskriptionen regulering. Vi arbejder på at identificere microRNA i *A. thaliana*-genomet og har på nuværende tidspunkt en liste af mulige microRNA, som vi tester eksperimentelt. Herudover arbejder vi på metoder til at forudsige RNA-struktur ud fra den primære sekvens (M. Lindow, K.M. Terkelsen, A. Krogh).

2. Bioinformatisk analyse af prokaryote genomer

Hundredvis af prokaryote genomer er blevet sekvenseret over de sidste par år, og sekvenseringen fortsætter i stadig stigende tempo. Uden computermetoder til at håndtere og analysere disse data er de stort set ubrugelige, og derfor er udviklingen af bioinformatiske metoder vigtig. En af de vigtigste opgaver er at identificere transskripter med tilhørende proteinkodende gener i dna-sekvensen. End ikke de prokaryote genomer er helt forstået endnu på dette basale niveau, og i de offentlige genomdatabaser er der gener, der ikke er afmærket såvel som forkert afmærkede gener. I dette projekt udvikler vi metoder til at identificere proteinkodende gener, promotorer og transskriptionsterminering i rå dna. På længere sigt er det målet at kombinere disse metoder til at identificere hele transskripter (P. Nielsen, L. Petersen, A.Krogh).

3. Ekspressionsanalyse og medicinsk bioinformatik

Ekspressionsanalyse dækker over kortlægning af de til et hvert tidspunkt i cellen udtrykte gener (transskriptom-analyse) og proteiner (proteom-analyse). I fremtiden bliver ekspressionsanalysen formentlig instrumentel til identifikation af proteiner, som kan være mål for nye lægemidler, til at observere lægemidlers effekt på celleniveau, samt til at identificere prognostiske risiko- og sygdomsmarkører.

Vi arbejder på at integrere information fra forskellige ekspressionsanalyse-teknikker, herunder dna-microarrays og SAGE (seriel analyse af gen-ekspression), dels med henblik på at bestemme hvilken eksperimentel metode, der giver de mest brugbare svar, dels for at identificere eks-

pressionsprofiler, der kan anvendes inden for især cancerdiagnostik og -behandling (karakterisering af den multifarmakonresistente fænotype). Desuden udvikler vi metoder til analyse af proteom (masse-spektrometri) data, så disse kan bruges til sygdomsklassificering (ovarie- og prostata-cancer). Endelig deltager vi i et større tværgående pharmacogenomics forskningsprojekt med fokus på behandling af depression og fedme, to årsagsmæssigt relaterede folkesygdomme. Målet er at opnå ny indsigt i de mekanismer, der ligger til grund for, hvorfor patienter responderer forskelligt på lægemidler, og på grundlag heraf kunne opstille retningslinjer for fremtidig individualiseret terapi (T. Litman, G.B. Sigursteinsdottir).

4. Forudsigelse af proteinstruktur

Det stadigt voksende antal sekvenserede genomer betyder, at man i dag kender aminosyresekvensen for et formidabelt antal proteiner. Ud fra en sådan sekvens kan man dog ikke direkte udlede proteinets rolle i en biologisk sammenhæng. Kendskab til dets tredimensionale struktur er essentielt for en sådan forståelse. Denne kan bestemmes ved Røntgenkrystallografi eller NMR, men det er en dyr og tidskrævende proces. Derfor er det af stor interesse at kunne forudsige et proteins tredimensionelle struktur alene ud fra sekvensen af aminosyrer. Selvom man har nået gode resultater inden for visse typer af proteiner, er proteinfoldningsproblemet stadig et af de store uløste grundvidenskabelige problemer. Vi udvikler metoder til forudsigelse af lokale strukturer, såsom membranhelixer mv. i membranproteiner og sekundærstruktur generelt, forudsigelse af de eksponerede dele af proteiner samt metoder til forudsigelse af den fulde tredimensionale struktur (T. Hamelryck, W. Boomsma, A. Krogh).

5. Evolutionær analyse af komparative data

Tilvejebringelsen af genomdata fra mange forskellige arter har givet helt nye muligheder inden for studier af molekylær evolution. Vi har arbejdet på statistiske metoder for at undersøge hvordan mutation, Darwinistisk selektion og genetisk drift påvirker dna. Vi har været specielt interesseret i at finde gener, der har undergået stærk positiv Darwinistisk selektion og dermed har undergået adaptation. Et af målene er at vise, hvordan evolutionær analyse kan bruges til at undersøge hypoteser vedrørende molekylær funktion (J. Bollback, R. Nielsen).

6. Statistisk analyse af SNP-data

Single Nucleotide Polymorphisms (SNP's) er variable positioner i genomet. Internationalt er tilvejebringelse og analyse af SNP-data et af de højest prioriterede forskningsområder inden for biologisk forskning, fordi SNP's kan bruges til at identificere genetiske sygdomskomponenter, til at teste hypoteser vedrørende genotype-phenotyperelationer og til at undersøge hypoteser vedrørende menneskets historiske demografi og oprindelse. Vi arbejder på forskellige statistiske metoder for at analysere SNP-data, både med henblik på at undersøge evolutionære hypoteser og for at identificere genetiske sygdomskomponenter (R. Nielsen).

Afdeling for Biologisk Kemi

Forskningsvirksomhed

Afdelingens forskning falder inden for følgende områder: (1) Nukleotid- og nukleosidstofskifte (2) RNA-struktur og funktion, (3) Genomsekventering og -karakterisering og (4) Biosemiotik.

1. Nukleotid- og nukleosidstofskifte

Nukleotider er vigtige elementer i den cellulære fysiologi, bl.a. som byggesten i syntesen af nukleinsyrerne, RNA og dna, samt for et betydeligt antal coenzymmer. Nukleotider dannes enten ved nysyntese (de novo) fra mellemprodukter i det centrale stofskifte eller ved genbrug af nukleosider og baser. Nysyntesereaktionerne er ens i alle organismer, mens evnen til genbrugssyntese varierer fra organisme til organisme. Nukleosid- og baseanaloger kan omdannes til potente cellegifte ved hjælp af genbrugssyntesen, hvilket har været anvendt i den kemoterapeutiske behandling af forskellige mikrobielle og virale infektioner samt ved behandling af visse cancer-tilstande. Hensigten med studierne af nukleotidstofskiftet er at opnå en fuldstændig karakterisering af de involverede gener og deres genprodukter samt at opnå en detaljeret indsigt i de molekylære mekanismer, der er ansvarlige for såvel den enzymatiske som den genetiske regulering af denne del af stofskiftet. Både purin- og pyrimidinsyntesen studeres. De to reaktionsveje adskiller sig væsentligst ved den måde, hvorpå den aromatiske ring opbygges. I pyrimidinsyntese dannes først den aromatiske ring, som derefter påhæftes fosforibosylgruppen, hvorved nukleotidet dannes. I purinsyntesen begynder der med fosforibosylgruppen, hvorpå den aromatiske ring dannes, atom på atom. Bakterier er endvidere i stand til at nedbryde purinstoffer og anvende disse som nitrogenkilde. Der anvendes et større antal eksperimentelle organismer, eubakterierne *Escherichia coli*, *Salmonella enterica* serovar Typhimurium og *Bacillus subtilis* samt de to archaea *Sulfolobus solfataricus* og *Methanocaldococcus jannaschii*.

Flere projekter blev afsluttet, således undersøgelser over flavinenzymet dihydroorotat dehydrogenase fra forskellige organismer, undersøgelser af den meget usædvanlige xanthin phosphoribosyltransferase fra *Bacillus subtilis* samt undersøgelser af den phosphorolytiske ribonuklease, RNase PH (K.F. Jensen).

Uracil phosphoribosyltransferase fra *S. solfataricus* blev undersøgt i detaljer. Det er et allosterisk enzym, der hæmmes voldsomt af CTP i synergi med UMP og aktiveres af GTP. Endvidere er enzymets struktur i kompleks med produktet UMP samt den allosteriske hæmmer CTP løst i samarbejde med medarbejdere ved Center for Krystallografiske Studier. Det viste sig, at den allosteriske effektor, som binder i et hulrum i enzymet imellem dets fire proteinkæder og altså langt fra det aktive site, ændrer konformationen af proteinet. Særlig interessant er en Arg-Leu cis-peptidbinding nær det aktive site, som ændres til en transkonfiguration ved binding af CTP og den C-terminale ende af polypeptidet, som også skifter position i forhold til det aktive site som funktion af CTP-binding. Enzymet er videre krystalliseret i tilstedeværelse af aktivatormolekylet GTP samt PRPP. Disse vil også bidrage til opklaring af enzymets mekanisme. Andre beslægtede projekter omhandler struktur og funktion af enzymerne CTP-syntase, som katalyserer omdannelsen af UTP til CTP og af UMP-kinase fra *S. sulfolobus* (K.F. Jensen).

Phosphoribosyl diphosphat (PRPP), syntase i mikroorganismer. Karakterisering af PRPP-syntase fra den hypertermophile autotrophe methanogene archaeon *M. jannaschii* afsluttedes. Enzymets kvarternære struktur viste sig at være en tetramer. Enzymets aktivitet kunne hæmmes af tilstedeværelse af ADP, som dog kun hæmmede aktiviteten kompetitivt. Enzymet synes således ikke at have et allosterisk bindingssite for denne forbindelse. I overensstemmelse hermed viste ligandbindingsstudier kun et enkelt ADP-bindingssite pr. monomer. Enzymets krystalstruktur blev bestemt i samarbejde med medarbejdere ved Center for Krystallografiske Studier, Kemisk Institut. På grundlag af de kinetiske analyser og strukturanalyser blev det postuleret, at *M. jannaschii* PRPP-syntase tilhører en ny klasse af PRPP-syntaser (klasse III). Karakterisering af PRPP-syntase fra den gram-positive bakterie *Bacillus subtilis* fortsattes. Forskningsindsatsen her koncentreredes om en loop-sekvens betegnet den flexible-katalytiske loop, som blev undersøgt i detaljer. Denne loop udgøres af en 12-aminosyre lang sekvens, som synes vigtig for enzymets katalyse. Codons for elleve af aminosyrerne i sekvensen var tidligere ændret individuelt til at specificere alanin (den sidste var allerede alanin i vildtype-enzymet). En enkelt af disse aminosyrer viste sig at være særdeles vigtig for katalysen. Således var den mute-rede variant arginin-199(alanine) særdeles nedsat i sin maksimale hastighed (V_{max}), som var mindre end 1/24.000 sammenlignet med vildtype-enzymet. Tidligere resultater viste, at også lysin-197(alanin)-enzymet var stærkt reduceret i V_{max} , nemlig 1/36.000 del af vildtype-enzymets aktivitet. Værdierne for K_m for begge substraterne ATP og ribose 5-phosphat var stort set uændrede. De maksimale hastigheder for de resterende ni enzymvarianter var ikke eller kun lidt ændrede i forhold til vildtype-enzymet, idet deres aktiviteter var på 20 til 100% af vildtypeenzymets (B. Hove-Jensen).

Xanthosin phosphorylasen blev oprenset og karakteriseret kinetisk. Endvidere blev en række mutanter med ændret substratspecificitet i det aktive konstrueret og oprenset, og, i samarbejde med forskere ved Warszawas Universitet blev enzymet krystalliseret og strukturen løst. Xanthosin phosphorylasen adskiller sig fra andre nukleosid phosphorylaser ved sin kvartanære struktur, idet enzymet er en hexamer (her en dimer af trimerer), mens de fleste andre enten er trimerer eller hexamere bestående af trimerer af dimere. *S. enterica* kan i modsætning til *E. coli* ikke vokse på xanthosin som kulstofkilde, pga. en enkelt aminosyreforskel mellem *S. enterica* og *E. coli* xanthosin phosphorylase. Ved at ændre denne ene aminosyre i *S. enterica* xanthosin phosphorylase har konstrueredes et aktivt enzym, som er blevet oprenset og karakteriseret. Det ligner *E. coli*-enzymet m.h.t. substratspecificitet, men er forskelligt enzymkinetisk. Under arbejdet med xanthosin phosphorylase identificeredes enzymet ribonukleosid hydrolase, som blev oprenset og karakteriseret (G. Dandanell).

Nucleosid permeaser. Udover nupC, nupG og xapB genprodukterne, som er de primære nukleosidpermeaser, findes der yderligere fire potentielle nukleosidpermeaser. Disse kodes af nupI, nupU, yeiJ og yeiM-generne. Af disse er kun NupI og NupU partielt karakteriserede. De fire gener er klonede og manipulerede på en sådan måde, at generne specificerer polypeptider indeholdende en såkaldt his-tag, som gør letter *in vitro*-proteinstudier. Vækstforsøg og uptakeforsøg viser, at YeiM er en nukleosid permease. Topologien af disse membranproteiner undersøges vha. genfusioner (G. Dandanell).

Undersøgelser af deoKPX-operonen afsluttedes. Både deoQ- og deoR- genprodukterne er involveret i regulering af operonens udtryk. Operatorsites, hvortil DeoQ og DeoR binder, er ændrede ved mutageniseringsteknikker. Det viste sig, at DeoQs bidrag til reguleringen var ca. 10 gange større end DeoR (G. Dandanell).

2. RNA-struktur og -funktion

Cellulær asymmetri som især kendes fra fosterudviklingen – men også fra fuldt differentierede celler som neuroner – skyldes en polariseret protein-fordeling. Den ‘skæve’ fordeling kan være et resultat af subcellulær lokalisering af mRNA via cis-elementer i mRNA og trans-virkende faktorer, og selve lokaliseringen er formodentlig styret af signaloverførsler, som på nuværende tidspunkt er dårligt karakteriserede. Det er planen at identificere og karakterisere de molekylære mekanismer, som styrer asymmetrisk proteinsyntese via mRNA-lokalisering, og problematikken vil som hidtil blive angrebet biokemisk men også i langt højere grad celle-biologisk for at kunne følge ‘real-time’ dynamik og på organisme-niveau for at kunne fastslå overordnede fylogenetiske aspekter.

RNA-molekyler er særdeles vigtige biomolekyler. Enhver celle indeholder et betydeligt antal strukturelt forskellige RNA-molekyler, hver med deres specifikke funktion. Ved transskriptionsprocessen oversættes dna-nukleotidsekvensen af et gen til en analog RNA-sekvens. Nogle af disse RNA-molekyler, rRNA, har vigtige funktioner som komponenter i ribosomer, mens andre, mRNA, oversættes (translateres) af ribosomerne til specifikke polypeptider (J. Christiansen).

3 Genomsekventering og -karakterisering

Målet med ‘European thermal enzyme project’ er at screene genomerne af *S. solfataricus*, *S. acidocaldarius* og *H. butylicus* samt en stammesamling af Crenarchaeale thermophiler for putative enzymer som er bioteknologisk og industrielt interessante. Udvikling af vektorsystemer til kloning og overekspression af disse gener skal udvikles (Q. She, & R. Garrett).

Genomsekventering, dvs. opklaring af en organismes hele nukleotidsekvens, er blevet stadig mere betydningsfuld i den moderne molekylærbiologi, idet meget præcise genkort kan etableres. Funktionen af det store antal genprodukter kendes ikke i alle tilfælde. Der er derfor iværksat projekter, som har til formål at klarlægge funktionen af disse genprodukter ved hjælp af fysiologiske, genetiske og molekylærbiologiske metoder. Disse forskningsområder udføres på internationalt plan i samarbejde med canadiske og andre europæiske laboratorier. Et dna-Sekventeringscenter er oprettet med udstyr delvis købt med bevillinger fra Forskningsstyrelsens ‘Kostbart Udstyr Program’. Centret deltager i ‘European wolbachia project’ hvor 3 Wolbachia-genomer er ved at blive sekventeret. Desuden er *S. acidocaldarius* og *H. butylicus* blevet sekventeret (‘European thermal enzyme project’) (Q. She & R. Garrett).

4. Biosemiotik

Arbejdet på at videreudvikle det biosemiotiske begrebssæt fortsattes. Endvidere indledtes et samarbejde med en gruppe forskere fra Berkeley universitet om ‘emergence of purposive systems’ (J. Hoffmeyer).

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

Professor R. Garrett: Leder af ‘Danish Archaea Center’ og medlem af Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd, hvor han er leder af Forskningsstyrelsens Kontaktgruppe med FRIT. Endvidere medlem af fagligt forum for STVF.

J. Hoffmeyer: Formand for Dansk Selskab for Naturens Semiotik.

Professor K.F. Jensen, Studieleder for biokemi og bioinformatik. Endvidere medlem af fagligt forum for STVF.

Lektor P. Nygaard: Formand for valgbestyrelsen ved KU.

Formidling

Lektor G. Dandanell: Mentor ved adjunkt pædagogikumuddannelsen ved instituttet.

Redaktionelle hverv

B. Hove-Jensen: Har været medlem af Editorial Board af det internationale tidsskrift ‘Microbiology’.

J. Hoffmeyer: Har været medlem af Editorial Board ved tidsskriftet, ‘Cybernetics & Human Knowing’ samt medlem af ‘Gatherings in Biosemiotics’.

Roger Garrett: Har været medlem af Editorial Board for det internationale tidsskrift: ‘Extremophiles’.

Afdeling for Molekylær Cellebiologi

Forskningsvirksomhed

Afdelingens forskning drejer sig om fundamentale biologiske/biokemiske egenskaber og processer, fra proteinsekvensers affinitet overfor definerede, simple strukturer over translationsprocessernes dynamik til kommunikationen mellem processer både inden for den enkelte celle og cellerne imellem. Forståelse af genekspressionskontrol, både for individuelle gener og generelle genregulationsmekanismer, er et vigtigt aspekt i dele af afdelingens forskning. Undersøgelse af cellulære funktioner og deres samspil leder til en molekylær forståelse af både normale og sygelige tilstande.

1. Calciumbindende proteiner inden for signaltransduktion i celledeling og celledød

Normal vækst og bevarelse af celleantallet i et givet organ er resultatet af en fint reguleret balance mellem celleformering og programmeret celledød (apoptosis). Forstyrrelse af en af de to processer leder ofte til udvikling af tumorer. Kendskab til det komplekse signalerende netværk der kontrollerer disse fysiologiske processer er helt nødvendig for at forstå patologien af de forskellige cancersygdomme. Calcium, calciumreceptorproteinerne og chaperon-proteiner spiller en vigtig rolle for at regulere cellevækst og celledød i alle højere organismer.

Det calciumbindende protein ALG-2 vides at accelerere celledød og også, afhængigt af betingelserne, at stimulere celleformering. I løbet af 2004 har vi fortsat vore studier af ALG-2 og af dets bindingspartner AIP1 ved hjælp af biokemiske og cellebiologiske metoder. Vi har identificeret

flere nye proteiner, der potentielt interagerer med ALG-2 og er nu ved at undersøge disse nøjere for at få bekræftet vores resultater. Vi har tidligere vist, at ALG-2 er op-reguleret i tumurvæv, og vi har derfor påbegyndt en forsøgsrække, der skal undersøge om dette protein kan anvendes som en prognostic markør. Disse forsøg udføres ved hjælp af væv-microarrays, som har en tidligere dokumenteret klinisk anvendelse. Vi har også påbegyndt undersøgelser af funktionen af ALG-2 ved hjælp af siRNA, gendelektionsmetoder og confocal-mikroskopi på levende celler kombineret med calciummålinger.

Calmodulin er et essentielt protein, der er involveret i at signalere cellevækst og celledød. Imidlertid vides det ikke, hvordan disse signalveje er ændrede i cancer og i celledød. Vi har udviklet et cellulært "knock out system" for at undersøge calmodulins relevans for cancer. I det sidste år har vi tydeligt vist, at vertebrateceller ikke kan gro, når ekspressionen af calmodulin er undertrykt samt at denne fænotype kan reverteres ved fornyet ekspression af calmodulin.

Fornyligt har vi opdaget, at HSP90 cochaperone protein p23 modvirker den apoptotiske proces og derfor muligvis kunne være et nyt potentielt mål for tumor-terapi. Vi har vist, at p23 nedbrydes af caspaser i den levende celle. Endvidere giver overekspression af en ikke-spaltbar form af p23 i humane T lymphocytter en partiel hæmning af den apoptotiske proces (M. Berchtold).

2. Aktiviteten af et kræftgen

Varianter af normale gener, der kan inducere kræft, kaldes onkogener. rasH er et sådant onkogen og er en muteret variant af et gen, der normalt udtrykkes i alle celler; det koder for et protein kaldet p21 eller Ras. I normale celler optræder Ras-proteinet enten i en aktiv form, der udsender delings-signal til cellen, eller i en "slukket" og inaktiv form, og aktiviteten styres af andre proteiner i cellen. I en onkogen form er proteinet ændret på en sådan måde, at det ikke kan slukkes og bidrager til, at cellen fortsat deler sig.

Vi har konstrueret cellelinjer, der transformerer malignt med Ras efter tilsætning af en inducer. Vi har fundet, at den onkogene tilstand ikke gør cellen uafhængig af vækstfaktorer men tillader vækst ved høj celledensitet. Vi har igangsat en analyse af, hvilke genprodukter der specifikt udtrykkes når Ras onkogenet er i cellen samt hvilke, der kan understøtte Ras og resultere i vækstfaktorafhængig celledeling. Derudover søger vi at analysere sammenhængen mellem udtryk af aktiveret Ras og celleyklus-regulatorer, samt Ras-proteinets afhængighed af membranassociation for aktivering i mammale celler. En formodentlig sekretet-faktor er specielt højt udtrykt i Ras-transformerede celler, og vi undersøger effekten af at tilføre specielt dette gen til utransformerede celler. Vi finder, at genet også er højt udtrykt i celler transformerede med andre onkogener (mos, src, neu, sos, raf) men at cellelinjer, deriverede fra foci-dannet efter transformation med konstitutivt aktiveret Mek, ikke udtrykker det. Vi ønsker at forstå om Mek-transformation er kvalitativt forskellig fra transformation med Meks umiddelbart ovenstrømsaktivator, onkogenet Raf.

Vi undersøger mekanismen for aktivering af normalt Ras ved at overføre generne for exchange-faktorer til gær. Herved undersøges fortsat et antal forskellige Ras-proteiner samt individuelle rasmutanter.

Denne forskning udføres med henblik på at få større ind-

sigt i, hvorledes proteinet udfører sin normale vækstregulerende funktion, samt hvorledes væksten af en celle der er transformeret med den onkogene variant, styres (B.M. Wilmsen).

3. Translationsprocessen i levende celler

Det er lykkedes at vise, hvordan charging-niveauet af individuelle isoaccepterende tRNA (forskellige tRNA'er, der bærer den samme aminosyre) reagerer under sult for den aminosyre, der er substrat. Det har vist sig, at de tRNA med høj koncentration, der translaterer de hyppigt forekommende codons, ofte er dem der bliver begrænsende under en sult. Derimod vil de mindre hyppigt brugte tRNA opretholde et relativt højt charging-niveau under sulten. En kunstig forøgelse i koncentrationen af det normalt begrænsende tRNA under sult medførte, som forudsagt, et skift i charging-niveauerne, således at en ny isoacceptor tRNA blev begrænsende. Resultatet belyser, hvad der er begrænsende under aminosyresult og kan til dels forklare skævheden i brugen af synonyme codons, som man finder den i gener, der bliver udtrykt under sult. Modellen er højst sandsynligt relevant for alle organismer, der udviser en skæv fordeling i valget mellem synonyme codons i forskellige gener. Dette projekt udføres i samarbejde med professor M. Ehernbergs gruppe i Uppsala.

Et andet projekt belyser, hvorledes baser i tRNA interagerer med baser i ribosomalt RNA under translation. Kryсталstrukturen af det translaterende ribosom har bl.a. muliggjort detaljerede forudsigelser om tRNA-rRNA-kontakter i det ribosomale E-site. Mutationer i henholdsvis ribosomalt RNA og tRNA, på de positioner hvor kontakten er forudsagt, skal kombineres i den samme celle. Eventuelle kooperative effekter af sådanne kombinationer, på translationsprocessens effektivitet og fejlfrekvens, vil afsløre kontaktens betydning. Dette projekt udføres i samarbejde med M. O'Connor, University of Missouri-Kansas City, USA.

Programmerede læserammeskift stimuleres ofte af bestemte mRNA-strukturer, kaldet pseudoknuder. Mekanismen bag stimulationen er ukendt og er genstand for undersøgelse i dette projekt. Vi har bestemt to forskellige pseudoknuder evne til at stimulere læserammeskift i *E. coli*. Der er stor forskel i stimulationen på trods af minimale sekvensforskelle. Pseudoknuderne er derivater af den pseudoknude, der findes i fugles corona-virus IBV. Pseudoknuderne studeres også på enkelt-molekyleneiveau ved hjælp af en "optisk pincet"-teknik. Vi vil forsøge at udfolde strukturerne ved at påføre en mekanisk kraft i hver ende af de pseudoknude-dannende RNA. Korrelerer evnen til at stimulere læserammeskift med pseudoknudens mekaniske stabilitet? Projektet udføres af ph.d.-studerende T.M. Hansen i samarbejde med lektor L. Oddershede fra Niels Bohr Institutet (M.A. Sørensen).

4. Bakteriel genetik

Our research investigates the mechanisms by which proteins can control the formation and assembly of inorganic materials. The strategy we have instituted is based on the genetics of the bacterium *Escherichia coli* and its virus, bacteriophage lambda.

Our current projects capitalize on the synergy of nanobiotechnology. The unusual optical and magnetic properties of engineering materials provide unusual opportunities for genetic analysis. Our rare earth oxide project exempli-

fies the advantages of engineering materials for genetic analyses. Their unusual magnetic properties simplify recovery of candidate binding proteins and their unusual optical properties simplify the analysis of protein-material interactions. In collaboration with J. Nygaard, N.B.I. f.A.G. we isolated and are characterizing proteins that adhere to carbon nanotubes. The different chiral forms of carbon nanotubes are distinguishable by their optical properties (S. Brown).

5. Analyse af cancerinvasion og metastasering

De molekylære mekanismer bag tumor metastasering er stort set ukendte. Vi arbejder med at opklare nogle af de centrale mekanismer, og da *in vitro* metastasemodeller lider af fundamentale svagheder, bliver arbejdet i meget høj grad udført på mus. Vi har allerede vist, at der findes murine mutanter, hvori metastasering er specifikt hæmmet. I lighed med mange andre, der interesserer sig for metastasering, har vi konkluderet, at *in vivo* imaging af tumorer og deres metastaser er nødvendig for at de relevante detaljerede spørgsmål kan løses.

Derfor arbejder vi for øjeblikket med at udvikle metoder til mærkning af celler, enten *in vivo* eller *in vitro* så cellerne kan følges i intakte, levende mus, sandsynligvis med MRI.

Vi forudsiger, at dette arbejde vil tage ganske lang tid, men da vi allerede har adgang til adskillige musemodeller med kendte og forskellige metastaseringsegenskaber har vi det bedst mulige udgangspunkt (M. Johnsen og S. Brown).

Faglige og administrative tillidserhverv

Tillidshverv

Professor M.W. Berchtold: Medlem af KU's bioteknologikoordineringsgruppe.

Professor B.M. Willumsen: Fakultetsrådsmedlem.

Lektor M. Johnsen: Afdelingsleder.

Laboratorietekniker M. Warrer: Fakultetsrådsmedlem.

Afdeling for Proteinkemi

Forskningsvirksomhed

1. Struktur af prolactin og varianter heraf

Prolactin er et medlem af den hematopoetiske cytokinfamilie og er navngivet ud fra sin rolle i stimulationen af mælkeproduktionen under graviditet og senere. Proteinet er ligeledes involveret i et antal af andre signalveje, såsom immunforsvaret og dannelse af nye blodkar, angiogenese. Prolactin er homologt til væksthormon, som er det mest undersøgte af cytokinfamilien. Strukturen af prolactin er af stor interesse, idet det kun bindes til sin egen receptor, prolactin-receptoren, hvorimod væksthormon er i stand til at binde både til sin egen receptor og til prolactinreceptoren. En kortere version af prolactin, 16K-formen, er vist at hæmme dannelsen af nye blodkar, antiangiogenese, og har derfor en mulig interesse indenfor cancerbehandling, især af brystkræft.

Strukturen af prolactin er færdigbestemt ved brug af he-

teronuklear ^{13}C , ^{15}N multidimensionel-NMR-spektroskopi og viser det kendte cytokinfolde med fire lange alfa-helixer forbundet i et op-op-ned-nedmønster med to lange overhand loops. Der er foretaget adskillige interaktionsundersøgelser med den ekstracellulære del af prolactinreceptoren, både med NMR-spektroskopi og ved hjælp af gelfiltreringseksperimenter, og vi har vist, at det ternære kompleks kan isoleres og beskrives. Struktursammenligninger til både væksthormon og placentalt lactogen har dannet baggrund for en vægtig del af et manuskript under udarbejdelse. 16K-formen af prolactin undersøges ligeledes spektroskopisk og en oprensningsprotokol for 16K-fusionsprotein til indmærkning med de NMR-aktive isotoper ^{13}C og ^{15}N er udarbejdet. Analyser tyder på, at en opløselig monomer form af 16K kan isoleres og analyseres (K. Teilum, B.B. Kragelund i samarbejde med dr. J. Hoch, Rowland Institute, Boston, USA, og prof J. Martial, University de Liege, Belgien).

Struktur og funktion af receptorassocieret protein, RAP, og dets interaktion med LDL-receptor-relateret protein, LRP, undersøgt med NMR-spektroskopi.

Alfa-2 makroglobulinreceptoren er involveret i at fjerne inaktiverede proteaser fra cirkulationen i højere dyr. Receptoren findes på overfladen af en række celletyper og binder alfa-2 makroglobulin, der binder en række proteaseinhibitorer. Hele komplekset bindes til receptoren, og det område på celleoverfladen hvor receptorerne findes, afsnøres ind i cellen, hvor hele protein-liganden frigives til proteaseholdige vakuoler. Et receptor-associeret protein, RAP, interagerer med mange LDLR-lignende receptorer og er en universel antagonist for mange af de protein-ligand interaktioner, der er kendt i disse systemer. Den mindste funktionelle enhed af alfa-2 makroglobulinreceptoren, a2M/LRP er CR56 (to moduler af cysteinrige repeats). For forståelsen af interaktionerne mellem de to proteiner, er strukturen af dobbeltmodulet af CR56 i sin frie form en nødvendig platform. Denne struktur er færdiggjort, og modelberegninger af et kompleks mellem det første domæne af RAP og CR56-baseret på to sæt af kemisk skift perturbationer er udført. Anoteringen af signaler fra de bundne former af de to proteiner er konfirmerede ud fra et kompleks af ^{13}C , ^{15}N -dobbeltmærkede RAP-domæne 1 og CR56. Dette har ført til nye beregninger af en modelstruktur af CR56 og RAP1-komplekset, hvor vi har tilladt specifik domænerotation mellem CR5 og CR6. Disse data er helt friske og endnu ikke analyserede. Komplekset er det første LRP/ligand-kompleks, hvor strukturelle data fra begge bindingspartnere er tilgængelige, og denne struktur er samtidig med til at give en forståelse af bindingsspecificiteten af LRP-receptoren. Af økonomiske grunde vil en fuldstændig strukturbestemmelse af CR56 i kompleks med RAP-domæne 1 ikke være mulig. Vi har ligeledes påbegyndt strukturbestemmelsen af det andet domæne af RAP ved hjælp af NMR-spektroskopi (G.A. Jensen, M. Franzmann, I. Bjerrum-Bohr, F.M. Poulsen, B.B. Kragelund, i samarbejde med H.C. Thøgersen og M. Etzerot, Aarhus Universitet, og A. Bovin, Utrecht, Holland).

2. Tidlige interaktioner i proteiners foldningsprocess

Til undersøgelse af de meget tidligere interaktioner, der er gunstige for proteiners foldning studeres to modelsystemer. Det ene er acyl-coenzym A bindende protein, ACBP, og forgår i samarbejde med F.M. Poulsen. Det andet modelprotein er Sml1, der er karakteriseret som et reelt udfoldet

protein, der ikke antager nogen globulær form i opløsning, men som forventes at folde op ved binding til sit targetprotein, her RNR, ribonukleotid reductase. Vi undersøger hvilke egenskaber ved aminosyresekvensen, der kan være væsentlige for dels at bibeholde den udfoldede struktur, men også hvilke ændringer, der skal til for at bringe proteinet til at etablere sin foldede form uden for bindingsitet på RNR. 13C, 15N-mærket Sml1 er oprenset, og en backbone tilordning tilnærmelsesvis tilendebragt (L. Liljedahl og B.B. Kragelund).

3. Protein-protein og protein-dna-interaktioner i plantesignaltransduktion

Regulatoriske proteiner er typisk opbygget af moduler, der interagerer med andre molekyler. Vi undersøger interaktioner og strukturer for proteinmoduler, der er involveret i plante-specifik signaltransduktion.

Vi har identificeret et medlem af den store NAC-transkriptionsfaktorfamilie, det stress-inducerbare ANAC-protein, som et mål for regulatorisk (RING E3 ligase-medie-ret) nedbrydning. Strukturanalyser af ANAC har vist, at det dna-bindende domæne af NAC-proteinerne udgøres af en ny proteinfold. Vi har benyttet binding-site selection til identifikation af dna-konsensussekvenser for NAC-domænet og vist, at dimerisering er af betydning for binding til dna. Biokemiske og proteinkemiske analyser har medvirket til at fastlægge årsagen til dysfunktion af NAC-proteiner fra planter med atypiske fænotyper. Desuden undersøges den funktionelle betydning af transmembran forankring af NAC-proteinerne (A. N. Olsen, M. Y. og K. Skriver i samarbejde med Heidi Ernst og Leila Lo Leggio, Kemisk Institut, KU). I samarbejde med John Mundy undersøges struktur og funktion af et nyopdaget regulatorisk Arabidopsis protein MKS1 (M. Nielsen og K. Skriver).

U-box-modulet er strukturelt beslægtet med RING-modulet og fungerer ligeledes i regulatorisk proteinnedbrydning. Stukturbestemmelse af U-box-domænet har muliggjort rationelle analyser af specificiteten af E2/E3-interaktioner. Desuden undersøges betydningen af dimerisering af U-box-modulet for interaktioner og stabilitet vha. biofysiske metoder (J. Wiborg og K. Skriver i samarbejde med B.B. Kragelund og Nam-Hai Chua, The Rockefeller University).

4. Studier af den udfoldede form af acyl coenzym A bindende protein

Vi har gennemført en serie studier af den udfoldede form af acyl coenzym A bindende protein, et protein bestående af fire α -helices, som anvendes som et modelprotein for undersøgelser af den spontane proteinfoldning. NMR-spektroskopi har været anvendt til dette formål, og der er blevet anvendt en række NMR-parametre til disse undersøgelser, blandt andet kemisk skift, NMR-relaxationsmålinger, residuale dipolære koblinger, elektron spin induceret relaxation, hydrogenudvekslings kinetik, og skalare koblingskonstanter. Disse studier har alle samstemmende vist, at der i den udfoldede form af vores modelprotein dannes kortlevende strukturer, som har nativlignende strukturer, samt at der ligeledes dannes tilsvarende kortlevende strukturer, som ikke har nativlignende strukturer. De førstnævnte strukturer er formentlig forstadier til den globulært færdigfoldede struktur, og det ses, at særlige områder i peptidkæden har større propensitet for at danne disse strukturer end andre dele. Disse strukturer dannes tilsyneladende før den

struktur, der er hastighedsbestemmende for proteinfoldningen, og som ofte betegnes som proteinfoldningens overgangstilstand. Dette arbejde har til formål at kortlægge alle proteinfoldningens faser samt at udlede sammenhænge mellem aminosyresekvens og dannelsen af proteinfoldningens mellemstadier (arbejdet er udført af W. Fieber, S. Kristjansdottir, K. Modig, V.W. Jürgensen, og B. Brandt Kragelund fra afdelingen i samarbejde med Kresten Lindorff-Larsen, Michele Vendruscolo og Christopher M. Dobson, University of Cambridge, England).

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Længerevarende forskningsophold

Lektor K. Skriver: Har opholdt sig på The Rockefeller University, NY, i 6 mdr.

Genetisk Afdeling

Forskningsvirksomhed

1. NF-kappaB signalering og mønsterdannelse under Drosophilas embryoudvikling

Transskriptionsfaktoren NF-kappaB har en bred vifte af funktioner i regulering af immun differentiering, inflammation, kræft, apoptose, differentiering i blodceller, embryonisk udvikling og endda i mammal hukommelse.

En Drosophila homolog af NF-kappaB, Dorsal, er den primære regulator af en signal transduktionsvej der etablerer dorsal-ventral celledannelse under embryonisk udvikling. I embryoet dannes en gradient, hvor Dorsal akkumuleres i høje koncentrationer i ventrale cellekerner og i stadig lavere koncentrationer i mere dorsolaterale cellekerner. Vi har undersøgt de mekanismer, der forårsager denne NF-kappaB-gradient. Vi har vist, at en proteasekaskade bliver aktiveret ekstracellulært, og at denne genererer den ventralt skævfordelte processering af Spatzle, en NGF-lignende vækstfaktorligand og liganden for Toll. Vi er interesserede i den mekanisme, hvorved aktiveringen af proteasekaskaden rummeligt begrænses til den ventrale side. Til visualisering af levende materiale bruger vi konfokalmikroskopi med Green Fluorescent Protein fusionsproteiner, og vi har demonstreret, at Dorsal-gradienten ikke er statisk, snarere højest dynamisk. Dorsal bevæger sig konstant ind i og ud af cellekerner i det precellulære blastoderm- og cellulære blastoderm-embryo. På nuværende tidspunkt undersøger vi mekanismen, hvorved Dorsal eksporteres fra cellekernen og Cactus', I-kappaB partneren af Dorsals rolle i bevægelsen mellem cellekerne og cytoplasma (R. DeLotto, J.M. Sørensen, J. Larsen).

2. Nye komponenter i dorsal/ventral mønsterdannelse

Tredje generation af genetiske screens efter komponenter i dorsal/ventral signaleringsvejen har identificeret to nye gener, der regulerer Dorsal translokation til cellekernen. Det ene af disse gener, seele koder for en ortholog af et humant SaposinB-protein, som modulerer Nerve Growth Factor-signalering. Dets funktion i Drosophila udvikling er at mo-

dulere Spaetzle – Toll interaktion. I samarbejde med Stefan Luschnig (Stanford University) belyser vi dets molekylære mekanisme under embryogenese (R. DeLotto, S. Luschnig).

3. 7 *TM-receptorer i Drosophila*

Disse identificeres i *Drosophila* gen-annoteringsdatabasen, hvorefter cdna isoleres og sekventeres. Herefter afprøves receptorens funktionalitet ved at transficere en specielt udviklet cellelinje med receptorerne, hvorefter et batteri af potentielle peptidligander fra *Drosophila* tilsættes og deres effekt på reportersystemet i disse celler måles. I det forgangne år lykkedes det blandt andet at identificere to *Drosophila* pyrokinin-2-receptorer. Ved hjælp af RNA i injektioner i embryoner blev receptorens betydning for den tidlige embryonaludvikling påvist, idet funktionel nedregulering af receptorgenerne viste sig at medføre embryonal død. Denne tidlige funktion af receptorerne blev understøttet af Northern blots, der viste, at den maksimale ekspresion af begge receptorer fandtes i netop embryonet og det tidlige larvestadie (L. Søndergaard, i samarbejde med C.J.P. Grimmelikhuijzen, F. Hauser, G. Nørgaard, Biologisk Institut).

4. *Drosophila deoxynucleotid kinase*

Nucleotid- og nucleosidkinaser forsøges klonet fra andre insektgrupper for at få indblik i evolutionen af disse enzymer ved hjælp af PCR med primere baseret på *Drosophilas* Dm-dNKT. I første omgang koncentrerer vi os om tovingede (*Musca*, *Anopheles*), kakerlakker og sølvkræ (den sidste som eksempel på et primitivt insekt). Endvidere arbejdes med at karakterisere nukleosid-monophosphorkinaser i *Drosophila*. Foreløbigt har vi identificeret cdna fra fem kinaser med homologi til forskellige mammale kinaser. Vi vil karakterisere de forskellige kinaser med hensyn til vævsspecificitet og relation til cellecycelus i *Drosophila* (L. Søndergaard; B. Borgstrøm; B. Munch-Petersen, RUC; J. Piskur, Lund).

5. *Kønsdifferentiering i spaltegær*

I spaltegærgruppen undersøger vi de molekylære mekanismer, der styrer køns-processerne i *Schizosaccharomyces pombe*. Den egentlige differentiering består af konjugation, meiose og spore-dannelse. Disse processer går først i gang efter sult. I reguleringskaskaden indgår feromoner, adskillige proteinkinaser og transskriptions-faktorer. Desuden forekommer der regelmæssigt parrings-typeskift, som forårsages af flytning af særlige dna-kassetter. Inden for denne problemkreds arbejder vi især med gen-ekspresion i forbindelse med den tidlige induktions-kaskade og også med organiseringen af de to tavse parringstype-kassetter i forhold til den ekspressionsaktive kassette.

Forskningen i gruppen er koncentreret om funktionen af Ddb1-proteinet i spaltegær. Vi har i årets løb vist, at Ddb1 sammen med signalosomet og Pcu4 forårsager nedbrydning af proteinet Spd1, som er en hæmmer af ribonukleotid reductase (RNR). Celler muteret i Ddb1 er således defekte i Spd1-nedbrydning, hvilket resulterer i en række fænotyper (defekt i pre-meiotisk dna-replikation, forøget mutationsrate, sensitivitet til dna-beskadende drugs mfl.), som alle helt eller delvist kan suppresseres ved deletion af Spd1-genet. Vi har identificeret et andet protein (Res), som tilsyneladende reguleres på samme måde som Spd1 (C. Holmberg, P. Pedersen, K. Holm, O. Nielsen).

6. "Silencing" i spaltegær

"Silencing" (undertrykkelse) betyder, at visse områder i genomet bliver gjort utilgængelige for cellens normale gen-ekspressionssystemer. Sådanne områder, kaldt heterokromatiske regioner, findes nær centromererne og telomererne samt i spaltegær omkring de tavse parringstypekassetter. I samarbejde med Jurg Bahler (Sanger Center, Cambridge) og Rob Martienssen (Cold Spring Harbor Laboratory) har vi ved hjælp af micro-array-teknik analyseret, hvordan Clr-generne, zinc-finger-proteinet Clr1 og nogle RNAi-proteiner, påvirker transskriptomet. Endvidere har vi screenet genomet for sekvenser, der ligger i grænsen mellem undertrykte og normale områder. Ved "gene replacement"-teknik har vi erstattet sådanne regioner med dna fra et bibliotek og isoleret et antal fragmenter, der har samme egenskaber som de native grænsesekvenser. Disse karakteriseres nu (G. Thon, K. Hansen).

7. *Regulering af eukaryot transskription i gær*

Regulering af aktiviteten af CHA4 regulator-proteinet. CHA4-koder for en transskriptionel aktivator, Cha4p, på 648 aminosyrer, der som svar på øgede mængder af serin eller threonin inducerer transskriptionen af CHA1 100 gange. Aktiveringen af CHA1 sker gennem en modulering af aktiviteten af et permanent dna-Cha4p kompleks. Cha4p bliver stabilt udtrykt i mammale celler under CMV-promoteren. Vi har vist, at 1) serin inducerer ekspresionen af reportergener 70-100 x samt 2) at basal niveauekspresion (uinduceret) ikke er over baggrundsniveauet. Vi konkluderer, at serin (eller en metabolit heraf) binder direkte til Cha4p, hvorved Cha4ps aktivitet ændres fra inaktiv til yderst aktiv (S. Holmberg, C. Samuelsen, P. Schjerling, M. Torpdahl – i samarbejde med J. Remacle, University of Leuven, Belgien).

8. *Kromatin remodeling og transskription*

Ved aktivering af transskription sker en reguleret samling af forskellige multiproteinkomplekser på dna. Ved Cha4p-afhængig induktion af CHA1-expression, fjernes det nukleosom, der ellers hindrer binding af de generelle faktorer til TATA-boksen. Denne remodeling er uafhængig både af transskription og af rekruttering af TFIID. Vi studerer forskellige proteinkomplekser medvirken ved denne aktiveringsafhængige strukturændring. Vi bruger microarrays til at analysere effekten af RSC-komplekset og NHP6A/B-komplekset på cellens transskriptionsprofil, og vi har vist, at de to komplekser interagerer genetisk (syntetisk letalitet). Suppressorer af denne syntetiske letalitet er isoleret. Chromatin immunoprecipitationsteknikken (ChIP) er blevet etableret i laboratoriet og vil blive brugt til at karakterisere rekruttering af remodeling- og transskriptionskomplekser til promotorer i relation til aktivering/repression (S. Holmberg, L. Düring-Olsen, F. Holdt, L. De Vries).

9. *Mediator – struktur og funktion*

Mediator-komplekset studeres i spaltegær. Det er essentielt for både basal og reguleret ekspresion for næsten alle RNA pol II-afhængige gener. Vor angrebsvinkel er både biokemisk og genetisk og har foreløbig vist, at 8 ud af 10 essentielle gener, der er konserveret mellem *Cerevisiae* og *Pombe*, har en homolog hos metazoer. Vi foreslår en model, hvor Mediator består af en evolutionært "conserved core", der er til stede i alle eukaryote celler, med et varierende antal associerede, artsspecifikke subunits. Mediators

funktion i represson analyseres, undersøgelse af sammensætningen af Mediator oprenset ved TAP (tandem affinity purification)-tagging og samtidig microarray analyse af flere ikke-essentielle subunits involveret i represson. I samarbejde med dr. C. Gustafsson, Karolinska Institute, Sweeden (S. Holmberg, C. Samuelson, N. Pedersen, T. Felling, P. Henriksen, A. Abdul-AI).

10. Samarbejdsprojekter, hvor hovedaktiviteten ikke ligger på instituttet

1) B. Regenbergs, J. Nielsen, DTU: Transskriptom-analyse af RSC-komplekset (S. Holmberg).

2) T. Wright, Karolinska Institut, Stockholm, Sverige: Identifikation af suppressorer af defekt basal niveautranskription (S. Holmberg).

3) J. Lippincott-Schwartz og Manos Mavrikis, Bethesda, USA, Golgi and ER structure in Early Drosophila embryos (R. DeLotto).

Faglige og administrative tillidshverv

Tillidshverv

Lektor R. DeLotto: Afdelingsleder.

Lektor L. Søndergaard: AC-fællestillidsrepræsentant ved KU.

Lektor G. Thon: Erasmus-koordinator ved Naturvidenskab.

Nationale og internationale forsknings samarbejder

Længerevarende forskningsophold

Lektor R. DeLotto: Har opholdt sig 6 uger på National Institute of Health, USA.

Plantefysiologisk Afdeling

Forskningsvirksomhed

Afdelingens forskning samler sig om plantemolekylærbiologi og plantefysiologi på individ- og celleniveau, se www.molbio.ku.dk/mundy og www.molbio.ku.dk/bill_willats.

1. Molekylærgenetik og cellebiologi på Arabidopsis

Modelplanten Arabidopsis thaliana (gåsemad) bruges til at undersøge gener involverede i reaktion på stress. Arbejdet centrerer om planter med mutationer i gener, som koder for 1) Et glycolipid transfer-protein (ACD11), som medfører programmeret celledød (PCD), 2) MAP kinase 4 (MPK4), som regulerer resistens mod patogener, og 3) Et zinkfingerprotein (VAR3), der medvirker ved kloroplastudviklingen. I arbejdet med ACD11 undersøges betydningen af salicylat og andre stoffer ved PCD-induktion, der udførtes screening for acd11 suppressorer og en analyse af stoffer, som vekselvirker med ACD11-proteinet. Arbejdet med ACD11 omfatter tillige en undersøgelse af den humane homolog FAPP2 og udføres i samarbejde med N. Ødum og S. Skov på Immunologisk Institut. Arbejdet med MPK4 er koncentreret om det nye substrat MKS1 og dets samspil med WRKY-transkriptionsfaktorer samt, i samarbejde

med DLF Trifolium A/S, funktionen af en MKS1 homolog i dyrkede planter (J. Mundy, P. Brodersen, R. Foster, T. Jenkins, O. Mattsson, M. Petersen, S. Zhu).

2. Plantecelle væggenes biologi

Arbejdet centrerer sig om anvendelsen af phage display, nye multi-molekylære microarrays og monoklonale antistoffer i en række projekter. De monoklonale antistoffer fremstilles ved phage display. Ved hjælp af disse antistoffer og microarrays bliver ekstraherede polymere fra Arabidopsis cellevægge brugt til at karakterisere mutanter, hvis cellevæggsbiosyntese er ændret. Denne nye teknik tillader en hurtig etablering af en omfattende immunoprofil. I samarbejde med Statens Serum Institut bliver microarrays af auto-antigener brugt til at skabe effektive diagnostiske test, mens man i et projekt med Danisco A/S bruger microarrays til at undersøge vekselvirkningen mellem bestanddele i functional foods. Phage display indgår også som en del af et EU Framework VI-program, som skal føre til en karakterisering af, hvorledes pathogene organismer i madvarer kan klæbe til overflader (W. Willats, A. Bernal, P. Nissen, I. Møller).

3. Kulstofforsyningen til undervandsplanternes fotosyntese

Undervandsplanter kan optage kulstof til fotosyntesen fra det omgivende vand, enten som fri CO₂ (kuldioxid) eller som bikarbonat. Hos disse planter er kutikulaen en væsentlig barriere for diffusionen af CO₂ eller bikarbonat fra vandfasen til planternes kloroplaster. Den isolerede kutikulas permeabilitet for fri CO₂ er undersøgt hos både vand- og luftblade hos flere amfibiske plantearter. Permeabiliteten for CO₂ er altid mindre for luftblade end for vandblade og altid mindre for CO₂ end for ilt (H. Frost-Christensen).

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

Lektor H. Frost-Christensen: Afdelingsleder.

Formidling

Redaktionelle hverv

Lektor O. Mattsson: Redaktionen for Nordic Journal of Botany.

Instituttleder Steen Pedersen

Forbrug

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	34,4	16,2	50,6
DVIP	2,2	0,0	2,2
STIP	8,2	0,0	8,2
TAP	36,3	4,9	41,2
Årsværk i alt	81,0	21,2	102,2
Løn	34.966,0	8.332,0	43.299,0
Frikøb	401,0	-61,0	340,0
Øvrige drift	6.108,0	13.314,0	19.422,0
Anskaffelser	3.213,0	2.874,0	6.087,0
Bruttototal t.kr.	44.689,0	24.459,0	69.148,0

Stab*VIP Internt finansieret*

Andersen, Anders Woetmann; adjunkt.
 Berchtold, Martin Werner; professor.
 Boomsma, Wouter; forskningsass.
 Borgstrøm, Britta; adjunkt.
 Brown, Stanley Edward; lektor.
 Christiansen, Jan; lektor.
 Dandanell, Gert; lektor.
 De Lotto, Robert; lektor.
 Dissing, Marianne Charlotte; adjunkt.
 Düring-Olsen, Louis; forskningsass.
 Egel, Richard; professor.
 Frost-Christensen, Henning; lektor.
 Garrett, Roger Antony; professor.
 Gojkovic, Pernille Winding; adjunkt.
 Hamelryck, Thomas Wim; adjunkt.
 Hansen, Niels Richard; adjunkt.
 Hoffmeyer, Jesper Normann; lektor.
 Holmberg, Steen; lektor.
 Hove-Jensen, Bjarne; lektor.
 Jensen, Kaj Frank; professor.
 Jensen, Niels Kristian Aagaard; forskningsprof.
 Johnsen, Morten; lektor.
 Kjærulff, Søren; adjunkt.
 Kragelund, Birthe Brandt; lektor.
 Krogh, Anders Stærmosé; professor.
 Litman, Thomas Wojciech Zygmunt; adjunkt.
 Mattsson, Jens Ole; lektor.
 Mitchelmore, Catherine Efua; lektor.
 Mundy, John Williams; professor.
 Nielbo, Steen Günther; adjunkt.
 Nielsen, Olaf Henning; professor.
 Nygaard, Per; lektor.
 Ødum, Niels Feentved; professor.
 Osmani, Sarah Anne; forskningsass.
 Pedersen, Steen; lektor.
 Petersen, Lise; adjunkt.
 Poulsen, Flemming Martin; professor.
 Samuelsen, Camilla Ottendahl; forskningsass.
 She, Qunxin; lektor.
 Sigursteinsdóttir, Guðrún Begmann; forskningsass.
 Skriver, Karen; lektor.
 Søndergaard, Leif; lektor.
 Sørensen, Michael Askvad; lektor.
 Thon, Genevieve Josette Madeleine; lektor.
 Tillgren, Nils Torsten; lektor.
 Von Wettstein, Penelope Margaret; lektor.
 Willats, William George Tycho; lektor.
 Willumsen, Berthe Marie; professor.
 Zhu, Haojun; forskningsass.

VIP Eksternt finansieret

Adolph, Sidsel Kramshøj; forskningsass.
 Balbi, Virginia; adjunkt.
 Bernal Giraldo, Adriana Jimena; adjunkt.
 Brodersen, Anders Peter; forskningsass.
 Büchmann-Møller, Stine; forskningsass.
 Chen, Lanming; forskningslektor.
 Dissing, Marianne Charlotte; adjunkt.
 Dupont, Kitt; adjunkt.

Fieber, Wolfgang; adjunkt.
 Greve, Bo Bjørn; forskningsass.
 Holmberg, Christian Henrik; adjunkt.
 Jenkins, Thomas Henry; adjunkt.
 Jensen, Peter Holme; adjunkt.
 Jønson, Lars; adjunkt.
 Kristjánsdóttir, Sigríður; adjunkt.
 Larsen, Flemming Hofmann; adjunkt.
 Lillestøl, Reidun Kristine; forskningsass.
 Lisby, Michael; lektor.
 Long, Katherine Sarah; adjunkt.
 Møllerup, Jens; adjunkt.
 Nielbo, Steen Günther; adjunkt.
 Nielsen, Jakob Vennike; forskningsass.
 Nielsen, Rasmus; lektor.
 Nissen, Peter; adjunkt.
 Pedersen, Ingrid Dræby; forskningsass.
 Peng, Xu; adjunkt.
 Petersen, Morten; adjunkt.
 Petersen, Nikolaj Havnsøe Torp; forskningsass.
 Qiu, Jinlong; adjunkt.
 Teilum, Kaare; adjunkt.
 Xiang, Xiaoyu; adjunkt.

STIP Internt finansieret

Adolph, Sidsel Kramshøj; ph.d.-studerende.
 Borup, Mia Trolle; ph.d.-studerende.
 Brodersen, Anders Peter; ph.d.-studerende.
 Brügger, Kim; ph.d.-studerende.
 Düring-Olsen, Louis; forskningsass.
 Hansen, Iver Klavs Riishede; ph.d.-studerende.
 Hansen, Thomas Møller; ph.d.-studerende.
 Kristjánsdóttir, Sigríður; ph.d.-studerende.
 La Cour, Peter Jonas Marstrand; ph.d.-studerende.
 Lindow, Morten; ph.d.-studerende.
 Olsen, Addie Nina; ph.d.-studerende.
 Redder, Peter Bastue; ph.d.-studerende.
 Sigh, Mette Ahm; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Nielsen, Pernille; ph.d.-studerende.
 Terkelsen, Kasper Munch; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

Brodersen, Anders Peter: Molecular genetic analysis of plant programmed cell death and defense responses.
 Dalvin, Sussie Trine: Branching of the embryonic lung-old friends and new arrivals.
 Groth, Anja: Chromatin assembly and the cellular response to genotoxic insult: A study of human TLKs and ASF1.
 Kristjánsdóttir, Sigríður: Characterisation of the denatured-state ensemble of Acyl-coenzyme A binding protein using NMR experiments.
 Lindberg, Karen: SOCS-3: Mechanism of action in GH signaling and effect on B-cells *in vitro* and *in vivo*.
 Pedersen, Lise: Structural Studies of plant Acyl-CoA Oxidases.
 Pedersen, Tanja Xenia: Local and global expression analyses in tissue remodeling processes.
 Samuelsen, Camilla Ottendahl: The Schizosaccharomyces pombe Mediator.

Fondsbevillinger*Aarhus Universitet*

- RNA- processing center (Jan Christensen) kr. 500.000.

Alfred Benzon's Fond

- Molecular mechanisms in the development and dysfunction of the mammalian forebrain (Cathy Mitchelmore) kr. 510.000.

Bracifaeae A/S

- Samarbejdsaftale (John Mundy) kr. 225.000.

Carlsbergfondet

- Kortlægning af de fundamentale mekanismer for proteinfoldningen i en naturlig fir helix proteinmodel (Flemming Martin Poulsen) kr. 272.000.

Dagmar Marshalls Fond

- Undersøgelse af mekanismer hvormed calcium/calmodulin regulerer oncogen kinasen Pyk2 (Martin Berchtold) kr. 40.000.

Dansk Kræftforsknings Fond

- The cellular response to dna damage induced by anticancer chemothérapeutika (Michael Lisby) kr. 275.000.

Dansk Magisterforening

- Frikøb af Leif Søndergaard (Institutlederen) kr. 627.100.

Direktoratet for FødevarerErhverv

- Foder- og plænegræsser-effektiv og bredspektret sygdomsresistens (John Mundy) kr. 1.116.300.

Diverse Fonde

- Proteinet ALG-2 (Martin W. Berchtold) kr. 230.000.
- Studier i Calcium bindende protein ALG-2 (Jonas La Cour) kr. 51.000.

Forskningsstyrelsen

- Development of plant sink organs: Novel genes for science, agronomy and industrial use (John Mundy) kr. 4.650.000.
- Yeast interactions with solid surfaces (William Georg Tycho Willats) kr. 850.000.

Fundacion Gran Mariscal de Ayacucho

- Impacts of Biosemiotic Technology (Luis Emilio Bruni) kr. 27.300.

Hørslev-Fonden

- Ca²⁺ binding proteins in intercellular signaling of astrocytes (Martin W. Berchtold) kr. 249.600.

Kræftens Bekæmpelse

- Accelerated cell death (ACD) (John Mundy) kr. 208.000.
- Signaltransduktion i cancer og programmeret celledød (Martin W. Berchtold) kr. 1.200.000.

Lundbeckfonden

- Analysis of a protease cascade directing the activation of (Robert Delotto) kr. 300.000.

- Ca²⁺ binding proteins in intercellular signaling of astrocytes (Martin W. Berchtold) kr. 480.000.
- Udvikling af metoder til studier af transmembrane proteiner (Flemming Martin Poulsen) kr. 900.000.

Neye-Fonden

- Den cellulære respons til dna-skader induceret af anticancer kemoterapeutika (Michael Lisby) kr. 115.000.

NorFa

- Nordisk Forskerakademi Control of cell cycle in fission yeast (Olaf Henning Nielsen) kr. 101.300.

Novo Nordisk Fonden

- Et nyt gen knock-out system for undersøgelse af calmodulin funktionen i højere organismer (Martin W. Berchtold) kr. 100.000.
- Regulation of chromatin structure during homology-directed dna repair (Steen Holmberg) kr. 100.000.
- Why is NDRG2 upregulated in Alzheimer's disease? (Cathy Mitchelmore) kr. 100.000.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

- Ca²⁺ binding proteins and chaperons in signaling in cell proliferation and cell death (Martin W. Berchtold) kr. 362.000.
- Ca²⁺-binding proteins and chaperones in signaling in cell proliferation and cell death (Martin W. Berchtold) kr. 900.000.
- Confocal Imaging of NF-kappaB/I.kappaB Interactions *in Vivo* Using Green Fluorescent Protein Derivatives (Robert Delotto) kr. 00.000.00
- Dna reparationscentre i gær *Saccharomyces cerevisiae* (Michael Lisby) kr. 2.080.000.00
- Globular and transmembrane NAC transcription factors: function in biotic and abiotic stress (Karen Skriver) kr. 365.400.
- Heterochromatin in fission yeast: Establishment, spreading and interactions with the recombination machinery (Genevieve Thon) kr. 600.000.
- Investigation of a novel intron-driven mechanism of gen/genome evolution (Xu Peng) kr. 1.821.600.
- Maldi tof apparat Flemming (Martin Poulsen) kr. 1.250.000.
- NAC transkriptionsfaktorer og RING/U-box E3 ligaser: Interaktion strukturmotiver og reguleret proteinnedbrydning (Karen Skriver) kr. 232.700.
- Plant disease resistance: regulatory gene knockouts, phosphoproteomics, chromatin immunoprecipitation & transcriptomics (John Mundy) kr. 3.960.000.
- Programmed cell death in plants (Daniel Hofius) kr. 1.253.500.
- Real-time PCR machine for the Institute of Molecular Biology (John Mundy) kr. 210.000.
- Role of silent chromatin in transcription and genome stability (Steen Holmberg) kr. 600.000.
- Vækst under ekstreme vilkår (Kaj Frank Jensen) kr. 1.000.000.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd

- Overexpression of oncogenes in adult mouse neural stem cells *in vivo*. Transgenic mouse models for human

primary glioblastomas (Niels Aagaard Jensen)
kr. 900.000.

Statens Teknisk Videnskabelige Forskningsråd

– Novel multi-molecule microarrays for high-throughput diagnostics and analysis William (Georg Tycho Willats)
kr. 1.967.600.

Villum Kann Rasmussen Fonden

– Nano-sensors for *in vivo* biochemistry of genome integrity (Michael Lisby) kr. 1.131.400.

Publikationer

- Andersen P.W., Kragelund B.B., Olsen A.N., Larsen F.H., Chua N-H., Poulsen F.M., Skriver K.: Structure and biochemical function of a prototypical arabidopsis U-box domain. *Journal of Biological Chemistry* Vol. 279, s. 40053-61. 2004.
- Bernal Giraldo A.J., Willats W.G.T.: Plant science in the age of phage. *Trends in Plant Science* Vol. 9. No. 10., s. 465-468 Okt. 2004.
- Bjerling P., Ekwall K., Egel R., Thon G.: A novel type of silencing factor, Clr2, is necessary for transcriptional silencing at various chromosomal locations in the fission yeast *Schizosaccharomyces pombe*. *Nucleic Acids Research* Vol. 32 No. 15, s. 4421-4428. 2004.
- Bourbon H.M., Holmberg S.: A Unified Nomenclature for Protein Subunits of Mediator Complexes Linking Transcriptional Regulators to RNA Polymerase II. *Molecular Cell* Vol. 14 No. 5., s. 553-557. 2004.
- Brown S.: Genetic approaches to programmed assembly. i: Nanobiotechnology. Concepts, applications and perspectives s. Part II. C. M. Niemeyer and C. A. Mirkin. John Wiley and Son, New York 2004.
- Brügger K., Torarinsson E., Redder P.B., Chen L., Garrett R.A.: Shuffling of *Sulfolobus* genomes by autonomous mobile elements and non autonomous mobile elements. *Biochemical Society Transactions* Vol. 32, s. 179-183. 2004.
- Clausen M.H., Willats W.G.T., McCartney L., Steele-King C.G., Marcus S.E., Ralet M.C., Thibault J.F., Buchholt H.C., Mikkelsen J.D., Knox J.P.: A monoclonal antibody to feruloylated-(1->4)-beta-D-galactan. *Planta* Vol. 219 No. 6., s. 1036-1041. 2004.
- Creighton T., Tuzon T., Borgström B., Weilguny D., Egel R., Cooper J.P., Nielsen O.H.: The fission yeast heterochromatin protein Rik1 is required for telomere clustering during meiosis. *Journal of Cell Biology* Vol. 165 (6) Juni, s. 759-765. 2004.
- Dekkers J., Bayley P., Dick J.R.T., Schwaller B., Berchtold M.W., Greensmith L.: Over-expression of parvalbumin in transgenic mice rescues motoneurons from injury-induced cell death. *Neuroscience* 123 vol. 2, s. 459-466. 2004.
- Ernst H.A., Olsen A.N., Skriver K., Larsen S.: Structure of the conserved domain of ANAC, a member of the NAC family of transcription factors. *EMBO Reports* 5 vol. 3, s. 297-303. 2004.
- Feng C., Andreasson E., Maslak A., Mock H.P., Mattsson O., Mundy J.: Arabidopsis MYB68 in root development and environmental cues. *Plant Science* Vol. 167(5) Nov., s. 1099-1107. 2004.
- Fieber W., Kristjansdottir S., Poulsen F.: Short-range, Long-range and Transition State Interactions in the De-natured State of ACBP from Residual Dipolar Couplings. *Journal of Molecular Biology* Vol. 339, s. 1191-1199. 2004.
- Foltmann B., Szeci P.B.: Pepsin B. i: Handbook of Proteolytic Enzymes 2nd. s. 28-29. Barrett, A. J., Rawlings N. D. and F. Woessner. Amsterdam, Elsevier 2004.
- Foltmann B., Szeci P.B.: Chymosin. i: Handbook of Proteolytic Enzymes 2nd. s. 29-32. Barrett, A. J., Rawlings, N. D. and Woessner, F. Elsevier, Amsterdam 2004.
- Gardsvoll H., Werner F., Søndergaard L., Danø K., Ploug M.: Characterization of low-glycosylated forms of soluble human urokinase receptor expressed in *Drosophila Schneider 2* cells after deletion of glycosylation-sites. *Protein Expression and Purification* 34 Vol. 2, s. 284-295. 2004.
- Garrett R.A., Redder P.B., Greve B.B., Brügger K., Chen L., She Q.: Archaeal plasmids. i: Plasmid Biology s. 377-392. Barbara E. Funnell and Gregory J. Phillips. American Society of Microbiology, Washington, D. C. 2004.
- Greve B., Jensen S., Brügger K., Zillig W., Garrett R.A.: Genomic comparison of archaeal conjugative plasmids from *Sulfolobus*. *Archaea* Vol. 1., s. 231-239. 2004.
- Greve B., Jensen S., Phan H., Brügger K., Zillig W., She Q., Garrett R.A.: Novel plasmids pTAU4, pORA1 and pTIK4 from *Sulfolobus neozealandicus*. *Archaea* Vol. 1, s. Online. 2004.
- Hansen K.R., Burns G., Mata J., Volpe T.A., Martienssen R.A., Boer J., Thon G.: Global effects on gene expression in fission yeast by silencing and RNA interference machineries. *Molecular and Cellular Biology* vol. 25 No. 2., s. 590-601. 2004.
- Hansen T.V.O., Hammer N.A., Nielsen J., Madsen M., Dalbaeck C., Wewer U., Christiansen J., Nielsen F.C.: Dwarfism and impaired gut development in insulin-like growth factor II mRNA-binding protein 1-deficient mice. *Molecular and Cellular Biology* Vol. 24, s. 4448-4464. 2004.
- Haring M., Peng X., Brugger K., Rachel R., Stetter K.O., Garrett R.A., Prangishvili D.: Morphology and genome organization of the virus PSV of the hyperthermophilic archaeal genera *Pyrobaculum* and *Thermoproteus*: a novel virus family, the *Globuloviridae*. *Virology* Vol. 323 (2), s. 233-242. 2004.
- Harlow L.S., Kadziola A., Jensen K.F., Larsen S.: Crystal structure of the phosphorolytic exoribonuclease RNase PH from *Bacillus subtilis* and implications for its quaternary structure and tRNA binding. *Protein Science* Vol. 13(3), s. 668-677. 2004.
- Hoffmeyer J.N.: A Biology of Semiosis. i: Biosemiotik. Praktische Anwendungen und Konsequenzen für die Einzelwissenschaften. Studien zur Theorie der Biologie. s. 35-43. Joachim Schult (Ed.). Berlin 2004.
- Hoffmeyer J.N.: Origin of Species by Natural Translation. i: Translation. Translation. s. 329-346. Susan Petrilli (ed.). Amsterdam/New York 2004.
- Hoffmeyer J.N.: Genomet semiotisk set. i: Semiotiske Undersøgelser s. 80-92. Thorkild Thellefsen og Anne Marie Dinesen. Hans Reitzels Forlag, København 2004.
- Hove-Jensen B.: Heterooligomeric phosphoribosyl diphosphate synthase of *Saccharomyces cerevisiae* – Combinatorial expression of the five PRS genes in *Escherichia coli*. *The Journal of Biological Chemistry* Vol. 279. NO. 39, s. 40345-40350 Sept.. 2004.

- Hove-Jensen B., McGuire J.N.: Surface exposed amino acid differences between mesophilic and thermophilic phosphoribosyl diphosphate synthase. *European Journal of Biochemistry* Vol. 271. No. 22., s. 4526-4533. 2004.
- Jensen P.R., Axelsen J.B., Lerche M.H., Poulsen F.M.: Improvement of hydrogen bond geometry in protein NMR structures by residual dipolar couplings – an assessment of the intercorrelation of NMR restraints. *Journal of biomolecular NMR* Vol. 28, s. 31-41. 2004.
- la Cour T., Kiemer L., Molgaard A., Gupta R., Skriver K., Brunak S.: Analysis and prediction of leucine-rich nuclear export signals. *Protein Engineering Design & Selection* 17 vol. 6, s. 527-236. 2004.
- Lindorff-Larsen K., Kristjansdottir S., Teilum K., Fieber W., Dobson C.M., Poulsen F., vendruscolo M.: Determination of an Ensemble of Structures Representing the Denatured State of the Bovine Acyl-Coenzyme A Binding Protein. *Journal of the American Chemical Society* Vol. 126, s. 3291-3299. 2004.
- Mohnsen A., Rigby S.E.J., Jensen K.F., Munro A.W., Scrutton N.S.: Thermodynamic basis of electron transfer in dihydroorotate dehydrogenase B from *Lactococcus lactis*: Analysis by potentiometry, EPR spectroscopy, and ENDOR spectroscopy. *Biochemistry* Vol. 43(21) jun. 1, s. 6498-6510. 2004.
- Naested H., Holm A., Jenkins T., Nielsen H.B., Harris C.A., Beale H.M., Andersen, M., Mant m., Scheller H.V., Camara B., Mattsson O., Mundy J.: Arabidopsis VARIEGATED 3 encodes a chloroplast targeted, zinc-finger protein required for chloroplast and palisade cell development. *Journal of Cell Science* Vol. 117 (20), s. 1477-9137. 2004.
- Nielbo S.G., Thomsen J.K., Gravensen J.H., Jensen P.H., Etzerodt M., Poulsen F., Thogersen H.: Structure of the plasminogen kringle 4 binding calcium-free form of the C-type lectin-like domain of tetranectin. *Biochemistry* Vol. 43, s. 8636-43. 2004.
- Nielsen J., Kristensen M.A., Willemoes M., Nielsen F.C., Christiansen J.: Sequential dimerization of human zip-code-binding protein IMP1 on RNA: a cooperative mechanism providing RNP stability. *Nucleic Acids Research* Vol. 24., s. 4368-4376. 2004.
- Nielsen O., Fleck O.: Dna Repair. *Journal of Cell Science* Vol. 117 (4) Febr. 1., s. 515-517. 2004.
- Nielsen O.H.: Mating type Control and differentiation. i: The Molecular Biology of *Schizosaccharomyces pombe*, genetics, genomics and beyond s. 281-296. Egel, Richard. Berlin, Springer 2004.
- Olsen J.G., Rasmussen A.V., Wettstein-Knowles P.v., Wada H.: Structure of the mitochondrial Beta-ketoacyl-(acyl carrier protein) synthase from *Arabidopsis* and its role in fatty acid synthesis. *Febs Letters* Vol. 577 (1-2) Nov. 5, s. 170-74. 2004.
- Orfila c., Iain W., McCartney L., Harholt J., Bernal A.J., Scheller H.V., Gilmartin P.M., Mikkelsen J.D., Knox J.P., Willats W.G.T.: Novel cell wall architecture of iso-xaben-habituated *Arabidopsis* suspension-cultured cells: global transcript profiling and cellular analysis. *Plant Journal* Vol. 40, s. 260-275. 2004.
- Peng X., Kessler A., Phan H., Garrett R.A., Prangishvili D.: Multiple variants of the archaeal dna rudivirus SIRV1 in a single host and a novel mechanism of genomic variation. *Molecular Microbiology* Vol. 54 (2), s. 366-375. 2004.
- Prangishvili D., Garrett R.A.: Exceptionally diverse morphotypes and genomes of crenarchaeal hyperthermophilic viruses. *Biochemical Society Transactions* vol. 32 Part 2. April, s. 204-208. 2004.
- Shi J., Palfey B.A., Dertouzos J., Jensen K.F., Gafni F., Steel D.: Multiple states of the Tyr318Leu mutant of dihydroorotate dehydrogenase revealed by single molecule kinetics. *Journal of the American Chemical Society* Vol. 126 (22), s. 6914-6922. 2004.
- Tarabykina S., Mollerup J., Winding Gojkovic P., Berchtold M.W.: ALG-2, a multifunctional calcium binding protein? *Frontiers in Bioscience* Vol. 9, s. 1817-1832. 2004.
- Teilum K., Kragelund B.B., Poulsen F.M.: Application of hydrogen exchange kinetics in studies of protein folding. i: *Handbook of Protein Folding* s. 634-668. Buchner, J. and T. Kiefhaber. 2004.
- Thormann T., Soroka V., Nielbo S.G., Berezin V., Bock E., Poulsen F.M.: Backbone dynamics of the first, second, and third immunoglobulin modules of the neural cell adhesion molecule (NCAM). *Biochemistry* Vol. 43, s. 10364-9. 2004.
- Tolic-Norrelykke I.M., Munteanu E.L., Thon G., Oddershede L.B., Berg-Sorensen K.: Anomalous Diffusion in Living Yeast Cells. *Physical Review Letters* Vol. 93 No. 7, August 13th, s. Artikel No. 078102. 2004.
- Tolic-Norrelykke I.M., Sacconi L., Thon G., Pavone F.S.: Positioning and elongation of the fission yeast spindle by microtubule-based pushing. *Current Biology* Vol. 14. No. 13., s. 1181-1186. 2004.
- Willats W.G.T.: Microarrays for the analysis of carbohydrate-protein interactions. i: *Protein microarrays* s. 57-70. Mark Schena. Jones & Bartlett, Sudbury, Mass. 2004.
- Willats W.G.T., McCartney L., Steele-King C.G., Marcus S.E., Mort A., Huisman M., Alebeek G.J.v., Schols H.A., Voragen A.G.J., Le Goff A., Bonnin E., Thibault J.F., Knox J.P.: A xylogalacturonan epitope is specifically associated with plant cell detachment. *Planta* Vol. 218 No. 4, s. 673-681 febr.. 2004.
- Xhemalce B., Seeler J.S., Thon G., Dejean A., Arcangioli B.: Role of the fission yeast SUMO E3 ligase Pli1p in centromere and telomere maintenance. *EMBO Journal* Vol. 23 No. 19, s. 3844-3853. 2004.
- Yasuno R., von Wettstein-Knowles P., Wada H.: Identification and molecular characterization of beta-ketoacyl-(acyl carrier protein) synthase of *Arabidopsis thaliana* involved in mitochondrial fatty acid synthesis. *Journal of Biological Chemistry* Vol. 279 (9), s. 8242-8251. 2004.

Studienævnet for Biokemi

Medlemmer

Pr. 1.2.2004 bestod studienævnet af lærerrepræsentanterne Karen Skriver, Martin Berchtold, Bent W. Sigurskjold (vicestudieleder) og Kaj Frank Jensen. Suppleanter: Steen Holmberg og Robert Nielsen.

Studentrepræsentanterne Berthe K. Fiil (næstformand), Mette Hartvig Jensen, Lasse W. Folkersen og Sine Zambach. Studentersuppleant: Torsten Schultz-Larsen. Dispositionsudvalg: Kaj Frank Jensen og Lasse W. Folkersen.

Beretning

Studienævnets sekretær igennem det meste af året, Ole Lansø, fratrådte sin stilling i oktober 2004, og nuværende sekretær Anne Gade Nielsen måtte træde til med få dages varsel.

Om biokemistudiet

Der blev i 2004 optaget 103 nye studerende (faktiske studiestartere) på biokemilinjens, hvilket er en stigning på 20-30% i forhold til 2003. Stigningen i optaget skyldes både, at det gradvise fald i søgningen til biokemi, som har stået på i en årrække, er stoppet, og at 33 kvalificerede ansøgere til den nye BSc-uddannelse i Molekylær Biomedicin valgte Biokemi i stedet. Begge dele kan skyldes den farvefolder om biokemistudiet, som studienævnet fremstillede i foråret 2004 og fik uddelt på en række gymnasier.

Den nye studiestruktur med blokkurser af 9-ugers varighed inkl. evaluering er blevet implementeret. De studerende, som startede i september 2004, er optaget under den nye studieordning, og alle kurser for igangværende BSc-studerende er ligeledes omlagt til blokstruktur. Desuden er der udarbejdet en overgangsordning for studieåret 2004/2005 beregnet for de studerende, som påbegyndte BSc-uddannelsen i september 2003.

Kandidatuddannelsen i biokemi er fortsat som hidtil med et speciale svarende til et årsværk (60 ECTS-point), et hovedfag med en belastning på 30 ECTS-point og valgfri kandidatkurser svarende til i alt 30 ECTS-point.

Studienævnets aktiviteter

Megen tid er gået med implementeringen af den nye studieordning for BSc-uddannelsen. Den detaljerede planlægning af de nye kurser er først faldet på plads i sidste øjeblik, og det har i flere tilfælde været vanskeligt at finde lokaler til laboratorieøvelsesmodulerne, fordi (næsten) alle fakultetets kurser har skullet omlægges på samme tid. Planlægningen af overgangsåret 2004/2005 har krævet stor velvilje og fleksibilitet fra Kemistudienævnet og Kemisk Institut.

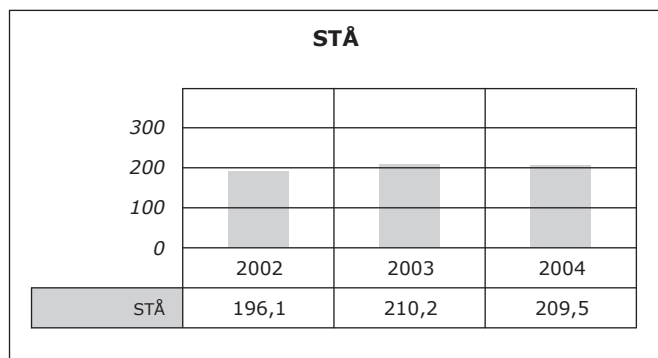
Studienævnet har i 2004 behandlet i alt 205 dispensationssager, herunder 75 sager om meritoverførsel af kurser fra andre universiteter/fakulteter, 25 sager om eksamensforhold og 8 sager om forhåndsgodkendelse af længerevarende studieophold i udlandet.

Der har i årets løb været afholdt 10 møder i studienævnet. Disse har i vid udstrækning drejet sig om vedtagelse af en principskitse til en ny studieordning for kandidatuddannelsen og en kortlægning af udbudet af kandidatkurser, som for tiden er aldeles utilstrækkelig.

Studienævnet for Biokemi fungerer også som studienævn for kandidatuddannelsen i Bioinformatik, selvom hverken lærere eller studerende fra bioinformatik er repræsenteret, hvilket ikke er tilfredsstillende.

Statistik*STÅ fordelt på indskrivning*

Indskrivningsfag	Aktivitetssområder						I alt
	Biokemi	Kemi	Matematik	Biologi	Øvrig nat.	Merit-overført	
Biokemi	197,8	48,0	12,2	8,2	8,5	5,1	279,7
Biologi	8,5						
Kemi	1,0						
Idræt	0,5						
Humanbiologi	0,3						
Meritstuderende	1,0						
Gæstestuderende	0,5						
I alt	209,5						

STÅ 2002-2004

August Krogh Institutet

Ledelse pr. 1.2.2004

Institutet ledes af institutleder, professor Erik Hviid Larsen.

Bestyrelsen består af viceinstitutter, lektor Ian H. Lambert, lektor Poul Kristensen, lektor Ivana Novak, professor Per Amstrup Pedersen, laborant Søren Johansen, laborant Dorte Nielsen, studerende Jonas Geldmann (til 1.9.2004) og studerende Jonas Stenbæk.

Organisation

August Krogh Institutet (AKI) består af følgende afdelinger: Zoofysiologisk Laboratorium, Laboratoriet for Cellulær og Molekylær Fysiologi og Biokemisk Afdeling.

Afdelingsbestyrere er adjunkt Jan Amstrup, lektor Carsten Juel, lektor Grith Wybrandt til 30.5.2004 og lektor Klavs B. Hendil fra 1.6.2004.

Desuden findes en fælles administrationsafdeling ledet af Lise Riis.

Det fælles edb-netværk, BIGNET, der omfatter August Krogh Institutet, Biologisk Institut, Institut for Idræt og Statens Naturvidenskabelige Museer, ledes af en styregruppe bestående af repræsentanter fra de tilsluttede institutter (fra AKI I.H. Lambert og B. Christoffersen) er ledet af Enno Hofeldt (IFI).

Adresse

Universitetsparken 13
2100 København Ø
Telefon 35 32 15 50
Fax 35 32 15 67
aki@aki.ku.dk
www.aki.ku.dk

Institutlederens årsberetning

AKI's forskning og undervisning, som rækker fra studier på biokemisk og molekylært niveau til integration af processer i det hele dyr og menneskets fysiologi, er beskrevet i de respektive afdelingers forskningsberetninger.

Personaleforhold

Adjungerede professorer for Center for Muskelforskning, Rigshospitalet er Bengt Saltin, Laboratoriet for Reproduktionsbiologi, Rigshospitalet er Anne Grete Byskov og Afdeling for Klinisk Biokemi, Rigshospitalet er Anders Holten Johnsen.

Organisatoriske ændringer

Fra 1.1.2005 vil August Krogh Institutet være sammenlagt med Molekylærbiologisk Institut. Det nye institutnavn vil være: Institut for Molekylær Biologi og Fysiologi.

Zoofysiologisk Laboratorium (ZL)

Laboratoriets forskning og undervisning er orienteret mod integrativ fysiologi fortrinsvis med grundvidenskabelige problemstillinger, men er også orienteret mod fysiologiens anvendelse inden for aktuelle samfundsområder som bioteknologi, beskyttelse af biologiske miljøer og nanoteknologi. Vi udvikler og anvender celle- og vævsmodeller, og med molekylærbiologiens og biofysikkens metoder studeres biologisk regulation på cellulært og molekylært niveau. Med udgangspunkt i dyrs funktion og vekselvirkning med deres omgivelser undervises i biologisk tilpasning i individfysiologisk, økologisk og evolutionært perspektiv. Vores hovedområder er: Transport af elektrolytter og organiske molekyler, salt-, syre/base- og vandbalance og vækst og differentiering.

1. Akvatiske og terrestriske organismers vand- og ionbalance

1.1. Paddeepithelers transportfysiologi og molekylære mekanismer

I fortsatte undersøgelser af paddehudens receptor- og spændingsregulerede apikale klorid-kanaler studeres det rekombinante CFTR-protein med 'patch clamp' -teknik på både celle- og proteinniveau efter ekspresion i den humane HEK293-celleline og insekt Sf9-cellelinjen. Bevis for ekspresion er opnået ved stimulering af kloridstrømme med cAMP i intakte celler og PKA/ATP-stimulering af individuelle kanalproteinmolekyler i 'inside-out'-konfiguration. Vi har afsluttet undersøgelserne af reguleringen af vandoptagelsen hos padder tilpasset forskellige klimaområder og habitater. Paddetyndtarm anvendes som model for lække epitheler, der absorberer isotonvæske i fravær af transepitheliale osmotiske-, elektriske og hydrostatiske gradienter. Mekanismen er en gåde og foreslåede modeller omdebatterede. I vores 'natrium-recirculations' teori er koblingen mellem aktiv iontransport og vandoptagelse lokaliseret til epithellets laterale rum. Vand drives af en osmotisk trykforskel mellem tarmlumen og lateralarum opbygget af Na/K-pumpens aktivitet og transporteres videre til serosiden af en hydrostatisk trykforskel. I modsætning til 'standing-gradient'-teorien opnår væsken i lateralarummet ifølge vores teori ikke ligevægt med de badende opløsninger. Transportatets isotoni opnås derimod ved recirkulation af natrium og andre diffusible ioner via en basal Na,K,2Cl co-transportør. Vi tester teorien bl.a. ved morfometri af tyndtarmsepitel og har indkørt histologiske metoder til præparation af tarmvæv og Image Pro Plus Software. Med kvantitative analyser kunne vi vise, at lateralarumets relative areal fra at udgøre 15% formindskes til 3% efter erstatning af luminal NaCl med sucrose i overensstemmelse med lateralarumets foreslåede funktion. Undersøgelse af ouabains virkning er påbegyndt, der ligeledes har vist reduktion af lateralarummet, hvilket bekræfter Na/K-pumpernes påståede placering (E.H. Larsen, N.J. Willumsen, J. Amstrup, N. Møbjerg, A.L. Viborg, C.F. Pavel og S.E. West-Hansen i samarbejde med J.N. Sørensen DTU, S.D. Hillyard, University of Nevada, Las Vegas, og M. Grosell RSMAS, University of Miami).

1.2. Padders fortynding af urin

Mesonefros er den funktionelle nyre hos voksne padder. I forskvånd skal padden værne sig imod tab af ioner og sam-

tidig udskille store mængder af vand, og mesonefros danner da en stærkt fortyndet urin. Denne funktion er studeret i detaljer og er knyttet til den distale del af nyrerøret. Vi har fokuseret på de cellulære transportmekanismer når padden, i dette tilfælde skrubbudsden *Bufo bufo*, går på land og har karakteriseret denne del af nefronet ved brug af cellefysiologiske og molekylærbiologiske teknikker. Elektrofysiologiske målinger foretaget på isolerede og perfunderede nyrerør fra tudsens samlekanalsystem viser, at de transport-systemer som er involveret i fortyndingsprocessen er af mindre betydning, og at sekretion af kalium synes at være en af de primære opgaver under terrestriske forhold. Mikroelektrodeforsøgene indikerer ydermere tilstedeværelsen af en elektrogen fosfattransportør, som muligvis er involveret i fosfatsekretion. De elektrofysiologiske forsøg suppleres af heldyr-forsøg, hvorunder tudser udsættes for forskellige uorganisk fosfat (P_i) belastninger, og af forsøg med RT-PCR på RNA-isoleret fra hele organer og fra udissekerede nyrerør med primere, der er specifikke for NaPi-IIb-transportøren. Padden nyren benyttes endvidere som udgangspunkt for evolutionære studier af hvirveldyrnefron. Her lægges speciel vægt på nefronopbygningen hos orme-padder, som anses for at have haft en tidlig udspaltning fra de øvrige amfibier (projekterne udføres som samarbejde mellem N. Møbjerg, I. Novak, J. Amstrup, E.H. Larsen, Å. Jespersen (KU), A. Werner, University of Newcastle (UK) og M. Wilkinson, National History Museum, London (UK)).

1.3. Regulering af eksokrin sekretion i pancreas

En af de vigtigste funktioner i den exokrine del af pancreas er dannelsen af et sekret med højt indhold af bikarbonat og lavt indhold af calcium. ATP, som frigives af celler, er en nyopdaget regulator i mange forskellige væv. I pancreas postulerer vi, at ATP bidrager til regulering af sekretion og andre processer. Vores projekter er målrettet til at belyse disse processer på subcellulært, cellulært såvel som organniveau. Dertil benyttes intakte organer, isolerede epitheler og ekspressions-systemer, som undersøges ved hjælp af molekylærbiologiske teknikker, patch-clampteknikker, immunhistokemi og fluorescens-optiske metoder, specielt confocal laser scanning mikroskopi (CLSM). De cellulære mekanismer bag bikarbonatsekretion fra udførselsgange i pancreas involverer H^+ og/eller HCO_3^- transportører, dette undersøges ved hjælp af intracellulære pH-målinger og immunhistokemi. Calciumtransport i udførselsgangene involverer et specifikt protein, Na^+/Ca^{2+} -transportøren (NCX), som forekommer i flere isoformer. Regulering af de forskellige pancreas NCX-isoformer undersøges ved brug af HEK293 celler transient transfekteret med GFP og *c-myc* tagget NCX splicevarianter 1.3 og 1.7. Cholinerg og hormonel stimulation samt stress medierer frigivelse af ATP fra acini og nukleotidase, som bliver undersøgt vha biokemiske, histokemiske og fluorescensbaserede metoder. Vi har vist, at udførselsgange udtrykker flere funktionelle typer af purinerge P2-receptorer. P2-receptor-koblede intracellulære signaleringsmekanismer undersøges ved at udtrykke P2X4 og P2X7-receptorer i HEK293-celler og undersøges ved hjælp af Western blot og CLSM. Sidstnævnte bruges endvidere til undersøgelse af Ca^{2+} -signaler og receptorlokalisering. Ligeledes har vi vist, at pancreas P2-receptorer regulerer K^+ -kanaler, og samspillet mellem P2-receptorer og K^+ -kanaler undersøges derfor ved hjælp af ekspression i oocyter og elektrofysiologiske målinger. De samlede roller af purinerg regulation undersøges på transgene mus ved hjælp af

fysiologiske metoder både på hele dyr såvel som på organniveau (I. Novak, Jan Amstrup, S.E. Hede, M. Rud Hansen, N. Møbjerg, L.W. Rasmussen, R. Peduzzi, Sammen med: R. Nitschke (Albert Ludwigs-Universität, Freiburg, Tyskland), K.D. Philipson (UCLA, CA, USA); A. North (University of Sheffield, UK), D.A. Klærke (The Royal Veterinary and Agricultural University, Copenhagen), G. Yegutkin (Medi-City Research Laboratory, University of Turku, Finland), C. Gabel (Global Research and Development, Pfizer Inc, Groton CT, USA), S.M. Nielsen (Dept. of Molecular Pharmacology, H. Lundbeck A/S)).

2. Vækst og differentiering

2.1. Epitel-stroma-interaktion

Der arbejdes fortsat med at afdække den cellulære og molekylære baggrund for vækst og differentiering i det dynamiske samspil mellem epitel og bindevæv i mammakirtlen. Der er iværksat et studium af fibroblastsubpopulationers karakteristika og betydning for epitelial morfogenese og neoplasi (L. Rønnov-Jessen i samarbejde med M. Wissing, R. Villadsen, A.J. Fridriksdottir og O.W. Petersen, Panum Institutet).

Laboratoriet for Cellulær og Molekylær Fysiologi (LCMF)

Laboratoriet arbejder med funktionelle og strukturelle aspekter af cellulære og molekylære processer, som knytter sig til cellemembranen. Projekterne omhandler aktiv og passiv transport af ioner over membranen og transportens konsekvenser for bl.a.: Regulering af cellers homøostase under normale og patologiske forhold, kontrol af musklers blodgennemstrømning og dannelse af indlæringsprocesser.

1. Celler og væv

1.1. Molekylær mekanisme for Na,K-pumpen fra nyre ved heterolog ekspression, site-directed mutagenese og analyse af tre-dimensionel struktur

Opklaring af Na,K-pumpens mekanisme er forudsætning for at forstå den komplekse regulering af dens funktion i celler og væv. Hos pattedyr omsætter Na,K-ATPase 20-30% af den løbende energiproduktion i hvile til aktiv Na,K-transport i nyre, centralnervesystem og andre celler i kroppen. Na,K-gradienten over cellemembranen vedligeholder membranpotentialer, cellevolumen og sekundært aktive transportprocesser for andre stoffer. Disse essentielle fysiologiske funktioner er baseret på en kompleks regulering af expressionen af Na,K-pumpens isozymer og systemerne for hurtig regulering af Na,K-transport i de enkelte celler og væv.

1.2. Na,K-pumpens tre-dimensionale struktur

Til krystallisering af hele Na,K-pumpens struktur renfremstilles Na,K-ATPase fra nyre, og vi udvikler metoder til krystallisering i detergent lipidfaser. Lipid miceller tilsættes for at stabilisere proteinet under krystallisering. En anden angrebsvinkel er at oprense og krystallisere Na,K-pumpens domæner. F.eks er det ATP-bindende N-domæne præpareret ved heterolog ekspression og renfremstillet ved kroma-

tografi med henblik på krystallisering. Na,K-pumpen indgår i familien af P-typepumper, der har fælles arkitektur af proteinet med identiske aminosyresekvenser i de essentielle områder for binding af ATP, fosforylering og overførsel af energi til katjonsites i membranen. Strukturen af Ca-pumpen fra muskler blev løst ved høj resolution i 2000. Denne struktur har fået enestående betydning ved forklaring af struktur-funktionsammenhænge for Na,K-pumpen. På basis af Ca-pumpens struktur har vi bygget modeller af væsentlige dele af alpha-subunit af Na,K-ATPase. Disse modeller er særligt vigtige ved fortolkning af struktur-funktionsdata fra forsøg med site-directed mutagenese (K.O. Håkansson, P.L. Jørgensen, P.A. Pedersen, S. Alizadeh).

1.3. Struktur-funktion af funktionelle sites i Na,K-ATPase ved site-directed mutagenese

Na⁺ / K⁺ -sites: Vores analyse af de enkelte aminosyrers bidrag til høj affinitetsbinding ved ligevægt af K⁺ (Rb⁺, Tl⁺) og Na⁺ er udgivet i en serie artikler i 1996-2001. Den førte til en model for strukturen af katjonsites, der nu kan bekræftes ved analyse af modeller af strukturen af Na,K-ATPase på basis af E₁ og E₂ former af Ca-ATPase. Det gælder for de fire karboxylsyrerisidekæder, Glu327 i M4, Glu779 i M5 og Asp804-Asp808 i M6. Det er også vigtigt, at strukturmodellen bekræfter, at Glu779 bidrager til binding af to Tl⁺ (K⁺) joner, som var det resultat vi foreslog efter analyse af direkte Tl⁺-binding. På grundlag af en 3D-model af Na,K-pumpen baseret på strukturen af Ca-ATPase har vi udviklet en model for lokalisering af det tredje bindingssite for Na⁺ i E₁P[3Na] konformationen.

ATP-Mg²⁺ sites: Efter løsning af problemerne omkring ekspresion af mutanter i de centrale P- og N-domæner, har vi i N-domænet identificeret Arg544 som essentiel for høj affinitetsbinding af ATP. Vores analyse tyder på, at guanidino-gruppen binder fosfaterne i ATP, og at sidekæden er væsentlig for overførsel af gamma-fosfatet til fosforyleringssite i P-domænet.

1.4. Mekanismen for energioverførsel i Na,K-pumpen og pumpens fysiologiske betydning

Under sit ph.d.-projekt har B. Kristensen udviklet metoder til ekspresion af fusioner af EGFP (Enhanced Green Fluorescent Protein) med α1-subunit af Na,K-ATPase i COS-1 nyreceller. EGFP-Na,K-pumpens aktivitet er bevaret, og hæmningen af aktiviteten efter PKA eller PKC fosforylering er upåvirket efter fusionen (P.L. Jørgensen, P.A. Pedersen, B. Kristensen).

1.5. Na,K-pumpens fysiologiske regulering

Vi har fusioneret det grønt fluorescerende protein (EGFP) med Na,K-pumpens alpha-subunit som en metode til at følge Na,K-pumpens fordeling i cellerne. Herefter har vi kunnet undersøge trafikken af Na,K-pumper mellem overflademembranen og intracellulære vesikler. Det har vist sig, at den hæmning af Na,K-pumpen som ses efter aktivering af proteinkinaser eller hæmning af proteinfosfatase, til dels skal forklares ved transport af Na,K-pumper fra overflademembranen til intracellulære vesikler (S. Birkelund, P.L. Jørgensen, S. Alizadeh).

1.6. Karakterisering af heterologt udtrykte membranproteiner

Et af de store begrænsninger i karakterisering af membranproteiner er, at de er meget svære at producere i heterologe systemer i koncentrationer, der tillader oprensning og ren-

fremstilling. Vi har derfor arbejdet med identifikation og karakterisering af det cellulære respons, der udløses af heterolog membranproteinproduktion i *S. cerevisiae*. For at få et bredt udsnit af membranproteiner at arbejde med har vi udviklet gærbaserede heterologe ekspresionssystemer for TM7-receptorerne for adenosin, vasopressin, pituitary adenylate activating polypeptide samt de Ca²⁺-aktiverede K-kanaler rsk3 og hik. Endvidere har vi fortsat arbejdet med udvikling af zygomyceten *M. racemosus* som vært for heterolog membranproteinproduktion (P.A. Pedersen, D. Sørensen, D. Muncanovic, L. Steffensen, S. Alizadeh).

1.7. Fysiologisk respons på heterolog proteinproduktion

Mange små og ukomplicerede proteiner kan relativt let produceres i store mængder ved heterolog ekspresion. Det er imidlertid et problem, at den tredjedel af alverdens proteiner, der er membranforankrede, ikke kan udtrykkes til højt niveau i noget cellesystem. Med udgangspunkt i gær undersøger vi derfor effekten af heterolog ekspresion på cellens normale fysiologi. Dette arbejde har resulteret i, at vi har identificeret flere transskriptionsfaktorer, der specifikt aktiveres ved heterolog ekspresion. Dette respons indvirker på translationsinitieringen i gær. Samtidig har vi ved hjælp af aeqvorin undersøgt ændringer i den cytoplasmatiske Ca²⁺-concentration forårsaget af heterolog ekspresion. Disse studier kombineres med undersøgelser af ændringer i cellens makromolekylære syntese, 2D-gelektroforese og microarray studier (L. Steffensen, A.-L. Hansen, R. Kragh, D. Sørensen, S. Alizadeh, P.A. Pedersen).

1.8. Membranproteiners struktur

Vores studier af proteiners strukturer er hovedsagligt fokuseret på membranproteiner, især P-type ATPaser. På grund af de store vanskeligheder med at isolere og krystallisere membranproteiner er en alternativ fremgangsmåde under udarbejdelse, hvor kun de opløselige domæner udtrykkes og oprenses med henblik på krystallisering. Denne strategi bliver tillempet på N-domæner og P-domæner for et antal P-type ATPaser, med fokus på tungmetalpumperne fra *E. coli*. Udover denne type af membranproteiner er den N-terminale del af protonkanalen M2 fra influenzavirus blevet klonet, bl.a. som et fusionprotein, med henblik på krystallisering (K.O. Håkansson).

1.9. Transportprocesser og adaptationer i muskler

Vi har arbejdet inden for følgende 4 områder. 1) Ændringer af membrantransporten i erythrocytter som følge af doping med NESP. 2) Muskeltræthed og mælkesyre. Vi har udført forsøg og deltaget i den intense debat om mælkesyres rolle for muskeltræthed. 3) Ionændringers betydning for kredsløbsregulering. Vi har inddelt kalium i mennesker og fulgt ændringerne i blodgennemstrømningen. 4) Ændring i membranproteiner som følge af fysisk aktivitet. Der fokuseres især på reguleringen af Na,K-pumpen (M. Kristensen, H. Walas, C. Juel).

1.10. Skeletmuskulaturens metaboliske kapacitet

Skeletmuskulaturens metaboliske kapacitet er en vigtig faktor ved udvikling af metaboliske sygdomme og for individets sundhed i almindelighed. Forståelsen af de underliggende molekulære mekanismer er imidlertid endnu ufuldstændig. Men vi har gennem de allerseneeste år bidraget til den nuværende generelle opfattelse af, at en midlertidig stigning i gentransskriptionen i forbindelse med fysisk aktivitet er en altafgørende faktor for de aktivitetsinducerede

cellulære adaptationer i skeletmuskulaturen. Vores forskningsfelt omfatter undersøgelser af effekten af fysisk aktivitet og kostsammensætning på aktivering af en række gener, der koder for kritiske proteiner i stofskiftet. Vi fokuserer i øjeblikket på at belyse, hvilke stimuli og intracellulære signalveje, der er involveret i denne genregulering. Dette omfatter humanforsøg, hvor vi eksperimentelt manipulerer med substrattilgængeligheden, forsøg med knock-out-mus, der mangler gener, der er potentielt vigtige i de adaptive gensvar samt forsøg med rotteskeletmuskelcellekultur (H. Pilegaard).

1.11. Den non-selektive kation-kanal i den humane erythrocyt

Karakteriseringen af NSVDC-kanalen er fortsat i form af etablering af en biokemisk-farmakologisk profil for denne kanal, ligesom selektivitetsstudier for divalente kationer er påbegyndt. Foruden Ca^{2+} og Mg^{2+} er det fundet, at en række andre kationer permeerer, herunder Cd^{2+} og Co^{2+} , et forhold, der er af potentiel betydning for de røde blodlegemers patofysiologi i forbindelse med tungmetalforgiftning. Yderligere er der i forbindelse med brugen af Co^{2+} som indikator for aktivering af NSVDC-kanalen, i samarbejde med Lars Ole Simonsen, påbegyndt studier af kinetikken for bindingen af cobolt til et intracellulært kompartement i de røde blodlegemer (P. Bennekou, B.I. Kristensen, S.L. Johansen, H. Lauritzen og fra Neurosearch P. Christophersen).

1.12. Neurobiologi

Den metabotrofe glutamatreceptor subtype 5 har en central betydning for dannelse af langvarig hukommelse i en række indlæringsstest for rotter. Vi har undersøgt molekylets funktion i tre forskellige indlæringsituationer gennem observation af dosisafhængig hukommelsesreduktion induceret af en selektiv subtype 5 antagonist. Desuden undersøges anxiolytiske/sederende effekter af antagonistens samt tilvænnning ved gentagen eksponering (G.R.J. Christoffersen).

1.13. Relationer mellem præfrontale 'event-related potentials' og øjenbevægelser hos mennesker ved en forventet auditorisk stimulus

Ved EEG-målinger med forskellige forsøgsparadigmer er der hos forsøgspersoner fundet en præfrontal negativ EEG-bølge i den perceptionsforberedende tidsperiode. Resultaterne sammenholdes nu med nye forsøg med målinger af elektro-okulare potentialer med henblik på at vurdere, om uvilkårlige øjenbevægelser kan være væsentlige bidragydere til de målte 'event-related-potentials' (L.E. Nielsen, G.R.J. Christoffersen, J.L. Michelsen).

Biokemisk Afdeling (BKA)

Afdelingen forsker inden for emnerne proteinkemi, membrantransportsystemer og cellulær signalering. I proteinkemien undersøges proteiner fra insekters hudskellet, nedbrydning af proteiner i eukaryote celler og fysisk-kemiske aspekter af biomolekylers stabilitet og vekselvirkning med andre molekyler. Studierne af membrantransportsystemer

drejer sig især om regulering af cellevolumen og de dertil knyttede signaleringsveje og desuden om regulering af salttransport over epitelceller. Desuden undersøges funktionen af primære cilier som sensoriske organeller.

1. Proteinkemi og termodynamik

1.1. Biokemiske undersøgelser af leddyrers hudskellet (kutikula)

Projektets formål er at opnå en bedre forståelse af sammenhængen mellem biologiske kompositmaterialers egenskaber og deres biokemi. I år 2004 har hovedindsatsen været en kvantitativ bestemmelse af mono- og dichlortyrosin i kutikulaen hos en række insektarter, repræsenterende Lepidoptera, Coleoptera, Orthoptera, Diptera og Hemiptera. Disse to chlorerede tyrosinderivater, som normalt ikke forekommer i proteiner, er til stede hos alle de undersøgte insektarter og kan isoleres fra både bløde og hærde kutikulatyper. De forekommer dog i størst mængde i hærde kutikula, hvor de kan udgøre ca. 3% af det totale tyrosinindhold. Det er endnu uafklaret, hvordan de dannes, og om de har nogen specifik funktion i kutikulaen (S.O. Andersen, prof. emeritus, G.B. Wybrandt).

Desuden er der undersøgt forekomsten af de tværbindende aminosyrer, dityrosin og trityrosin, i skovflåters (*Ixodes ricinus*) kutikula. Denne kutikulatype er meget strækbar og udspiles kraftigt, når flåten suger blod. Inden udspilningen indeholder kutikulaen kun lidt dityrosin, men under udspilningen dannes der betydelige mængder dityrosin (2-3 mikrogram per milligram kutikula). Det må formodes, at dityrosin spiller en rolle for kutikulaens strækbarhed.

Derudover er påbegyndt en undersøgelse af, hvilke aminosyrer der er direkte involveret i kutikulaens hæringsprocesser hos ørkengræshopper, *Schistocerca gregaria*. Foreløbigt er det iagttaget, at alle N-terminale aminogruupper og ca. 60% af lysins aminogruupper bliver blokeret i løbet af de første 3-4 timer af hæringsforløbet. Hæringsprocessen varer i alt ca. to uger, så andre grupper må sandsynligvis også være involveret. Undersøgelserne er blevet udført i samarbejde med prof. P. Roepstorff og lektor P. Højrup, Syddansk Universitet, Odense (S.O. Andersen, professor emeritus).

1.2. Proteinnedbrydning i eukaryote celler

Arbejdet er fortsat med undersøgelser af ubiquitin/proteasom-systemet, som er ansvarlig for størstedelen af proteinnedbrydningen i pattedyrceller og dermed for bl.a. regulering af celledelinger, i stofskiftekontrol og immunologiske reaktioner.

Proteinnedbrydningen sker i 26S-proteasomer, som består af mere end 50 subunits. 26S-proteasomet består af to under-komplekser, 20S-proteasomet og de regulatoriske ATPase-komplekser. Samlingsreaktionsvejen for hele 26S-proteasomet i menneskeceller er ukendt, men der er blevet påvist intermediære i samlingsvejen og bl.a. påvist, at det regulatoriske ATPase-komplex samles på præ-eksisterende 20S-proteasomer (Klavs B. Hendil og P. Kristensen i samarbejde med A. Johnsen, Rigshospitalet).

1.3. Ubiquitin-bindende proteiner i gær

Efter isoleringen af en række proteasom- og/eller ubiquitin-bindende proteiner fra spaltegæren *Schizosaccharomyces pombe* ved hjælp af molekylærbiologiske metoder,

såsom to-hybrid screen, samt co-precipitering og masse-spektroskopi er arbejdet med karakteriseringen af disse proteiner påbegyndt, hvor især deres rolle for intracellulær proteinedbrydning og proteinfoldning studeres. Her anvendes især genetiske teknikker såsom generering af knock-out mutanter, overekspressionsanalyse og immunfluorescens (R. Hartmann Petersen, K.B. Hendil, K.M. Andersen).

1.4. Biomolekylær stabilitet og genkendelse

Forskningsrådets mål er at tilvejebringe fysisk-kemiske beskrivelser af de svage kræfter, der betinger biomolekyleres strukturelle stabilitet og deres vekselvirkninger med andre molekyler, samt at forstå sammenhænge mellem disse fænomener og deres biologiske virkningsmekanismer. De anvendte teknikker er differentiell skanning kalorimetri, trykperturbationskalorimetri, isotermisk titreringskalorimetri og overfladeplasmonresonans. Der karakteriseres både ligevægtsinteraktioner, irreversible omdannelser, bestemmelse af associations- og dissociations kinetiske parametre samt steady-state enzymkinetiske parametre. Der samarbejdes med forskere fra Molekylærbiologisk Institut og Kemisk Institut på Københavns Universitet, Biocentrum, DTU, og Universitetet i Bergen (B.W. Sigurskjold).

2. Cellemembraners transportsystemer og cellulær signalering

2.1. Cellulær signalering i relation til regulering af cellevolumen, cellevækst og celledød

Mekanismer til regulering af cellens volumen er essentielle for en lang række fysiologiske funktioner, herunder regulering af sekretion, stofskifte, cellevækst og programmeret celledød (apoptose). Ændringer i cellevolumen påvirker således direkte aktiviteten af de signaltransduktionsmekanismer, som normalt aktiveres af hormoner, vækstfaktorer og andre ekstracellulære stimuli. Vi har gennem en årrække bidraget væsentligt til karakterisering af de signalsekvenser, der initieres ved volumenændringer, og vi fokuserer nu på de membrantransportsystemer, signaleringssekvenser og gener, der moduleres under en række stress-situationer og samtidig er involveret i cellevækst/celledød. Vi har følgende projekter: (1) Aktivering af kanaler for ioner og organiske molekyler under volumenregulering, cellevækst og celledød. Herunder studeres betydningen af modificering af plasmamembranens struktur (f.eks. caveoli) og lipidsammensætning. (2) Cytoskelettets og de små, monomere GTP-bindende proteins rolle i signaleringskaskader aktiveret under volumenregulering og apoptose. (3) Aktivering og translokation af fosfolipaser og proteinkinaser, herunder (a) tyrosinkinaseres rolle i regulering af volumensensitive membrantransportører, og (b) den kausale sammenhæng mellem aktivering af Ser/Thr-kinasen SPAK, MAPK-kinaserne, Na^+ , K^+ , 2Cl^- cotransportøren (NKCC1), og Na^+/H^+ -exchangeren (NHE1). (4) Regulering af K^+ -kanaler og leukotrienreceptorer udtrykt i forskellige celletyper. (5) Regulering af NHE1 i forbindelse med volumenregulering, hypoxi, og andre former for cellestress. (6) Reaktive iltforbindelser som second messengers. (7) Regulering af ekspresion af taurintransportøren TauT. (8) Signaltransduktionsvejene fra celleskrupning til apoptose, herunder betydningen af MAPK-kinaserne og transskriptionsfaktoren p53 samt af de volumensensitive membrantransportører. (9) Karakterisering af dryptab i kød. (10) Effekt af iskæmi på

fiskefibroblaster og fiskemuskel-bindevævsvævsceller. (11) Interaktionen imellem NHE1 og klinisk relevante hæmmere. Anvendte metoder: patch clamp-teknik, to-elektrode voltage clamp, microarrays, ionfluxmålinger, fluorescensmålinger af intracellulære ion- (Ca^{2+} , pH) og ilt-radikal-koncentrationer, konfokal laserscanning mikroskopi, standard molekylærbiologiske teknikker og 2D-gelelektroforese (Projekterne udføres som samarbejde mellem E.K. Hoffmann, I.H. Lambert, S.T. Christensen, S.F. Pedersen, K.A. Poulsen, C. Ossum, T. Wulff, H. Eriksen, 11 specialestuderende, samt prof. F. Wehner, Tyskland, prof. P.M. Cala, CA, USA, prof. T. Schettino, Italien, prof. B. Marshall, Canada, F. Jessen, DFU, J.F. Young, N. Oksbjerg, Foulum, N.K. Jørgensen, KU, og M. Jäättelä, Kræftens Bekæmpelse).

2.2. Cilier og deres sensoriske funktioner

Primære cilier er antennelignende organeller, der dannes i næsten alle differentierede vævsceller i pattedyr under vækststop. Formålet med vores projekt er at karakterisere det primære cilie som sensorisk organel, der via receptortyrosinkinaser, integriner, TRP ionkanaler og osmolyttransportører registrerer mekaniske og kemiske ændringer i det ekstracellulære miljø og dermed regulerer cellevækst, differentiering og vævshomeostase. Vores forskning bidrager med ny indsigt i de mekanismer, som regulerer den cellulære interaktion med det ekstracellulære miljø i vores krop, og undersøgelserne har direkte betydning for vores forståelse af onkogenese, apoptose og dedifferentiering opstået ved fejl i signalering via det primære cilie i bindevæv og i de kvindelige reproduktionsorganer (projektet udføres af S.T. Christensen i samarbejde med E.K. Hoffmann, I.H. Lambert, L. Schneider, P.A. Pedersen, to specialestuderende samt A.G. Byskov og S.C. Teilmann, Rigshospitalet, P. Satir, NY, USA, G. Pazour, MA, USA, D.N. Wheatley, UK).

2.3. Regulering af salttransporten via epitelceller

Salttransporten via frøskind er underkastet hormonel regulering, men styres også af den cellulære og ekstra cellulære ionkoncentration via selvhæmnings- og feedback-hæmningsmekanismer. I øjeblikket undersøges, hvorledes Ca^{2+} -receptorer er involveret i reguleringen af transporten. Apical tilsætning af Ca^{2+} -agonisten Gd^{3+} øger den aktive transport af Na^+ via et G-protein, der er koblet til den apicale Na^+ -kanal. Ca^{2+} -agonister tilsat blodsiden af epitelet hæmmer den antidiuretisk-hormon stimulerede transport via et Gi-protein koblet til denne reguleringskaskade. Tilsætning af Ca^{2+} og Ca^{2+} -agonisten Gd^{3+} til blodsiden af hele skind (dermis plus epidermis) resulterer i en dosisafhængig øgning af kortslutningsstrømmen (Isc). Gd^{3+} aktiverer dannelsen af PGE_2 i bindevævet, som så via en paracrine-mekanisme aktiverer Isc via en EP_2 -receptor i epitelet. Ca^{2+} aktiverer ligeledes Isc via en paracrine-mekanisme, men messenger og receptor er ukendt (R. Nielsen).

Faglige og administrative hverv (AKI)

Bedømmelsesudvalg

B.W. Sigurskjold: Medlem af et ph.d.-bedømmelsesudvalg.

E.H. Larsen: Medlem af bedømmelsesudvalg til professorat i Zoofysiologi ved Aarhus Universitet.

E.K. Hoffmann: Medlem af ph.d.-bedømmelsesudvalg ved Lunds Universitet.

I. Novak: Opponent på doktorafhandling ved Lunds Universitet.

K.B. Hendil: Formand, bedømmelsesudvalg til adjunktstilling på AKI.

L. Rønnov-Jessen: Medlem af ph.d.-bedømmelsesudvalg ved AKI samt ved KU's tværfakultære satsningsområde, BioCampus. Formand for adjunktbedømmelsesudvalg ved AKI. Medlem af adjunktbedømmelsesudvalg ved Molekylærbiologisk Institut, KU.

P.A. Pedersen: Formand for bedømmelsesudvalg til professorat i Protein Biokemi på AKI, formand for bedømmelsesudvalg til professorat i Muskelfysiologi på AKI, medlem af bedømmelsesudvalg til adjunktur i Molekylærbiologi på Panum Institutet, medlem af bedømmelsesudvalg til lektorat i molekylærbiologi på DTU og medlem af ph.d.-bedømmelsesudvalg på KVL.

P.L. Jørgensen: Formand for lektorbedømmelsesudvalg ved AKI.

R. Nielsen: Formand for ph.d.-bedømmelsesudvalg ved AKI.

Udvalg og fonde

B. Kristensen: AKI's undervisningskoordinator.

B.W. Sigurskjold: Medlem af Studienævnet for Biokemi og ph.d.-udvalget for Proteinskolen.

C.Juel: Medlem af Forskningsudvalget ved AKI.

E.K. Hoffmann: Medlem af Studienævnet for Biologi, i bestyrelsen for Det Danske Weizmann Selskab samt i præsidiet for Dansk Science Center.

G. Christoffersen: Medlem af Det Naturvidenskabelige Fakultets formidlingsudvalg.

K.B. Hendil: Medlem af AKI's forskningsudvalg, referee for Norges Forskningsråd.

P.A. Pedersen: Formand for AKI's rejse- og undervisningsudvalg, medlem af bestyrelsen på AKI, formand for Rejse- og Undervisningsudvalget og medlem af Danmarks Naturvidenskabelige Akademi.

P.L. Jørgensen: Formand for ph.d.-udvalget AKI, formand for Forskningsudvalget ved August Krogh Institutet, formand for udvalg til bedømmelse af disputatsafhandling (M. Ploug), formand for udvalg til bedømmelse af ansøgning til professorat i fysiologi og i november 2004 Ridder af Dannebrogordenen.

S.F. Pedersen: Medlem af Det Naturvidenskabelige Fakultets It-strategiudvalg.

S.T. Christensen: Medlem af Forskningsudvalget, Undervisningsudvalget og Rejseudvalget ved AKI.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

E.H. Larsen: European Society for Comparative Physiology and Biochemistry; formand for Nationalkomitèen for Fysiologi.

E.K. Hoffmann: Eksternt medlem af Facultad de Medicina, Universidad de Chile, Santiago.

I. Novak: Deutsche Forschungsgemeinschaft, The Wellcome Trust.

R. Nielsen: Fakultetets Didaktikudvalg.

Tillidshverv

B. Hasman: Daglig sikkerhedsleder til 1.5.2004.

Dorthe Nielsen: Daglig sikkerhedsleder fra 1.5.2004

G.R.J. Christoffersen: Medlem af AKI's samarbejdsudvalg.

L. Rønnov-Jessen: Sekretær i Biologisk Selskab.

R. Nielsen: Bygningsansvarlig.

Kursusvirksomhed

B.I. Kristensen, P. Kristensen og G. Bengtson: Afholdelse af kurser i Proteinkemi for Novo Nordisk. På opfordring afholdtes i foråret to kurser á ca. 40 timer i eksperimentel proteinkemi med hovedvægt på oprensning og karakterisering af proteiner. Kurserne indbefattede endvidere gennemgang og diskussion af teori og metoder.

B.W. Sigurskjold: Forelæst ved ph.d.-kursus i nanoteknologi i Århus.

E.H. Larsen og I. Novak: Kursus i 'patch-clamp' teknologi og 'confocal laser scanning' mikroskopi på ph.d.-skolen i Molekylær Biofysik.

Formidling

E.H. Larsen: "Videnskabens supernovaer: August Krogh", Odense Folkeuniversitet.

Redaktionelle hverv

C. Juel.: Medlem af Editorial Board for European Journal of Applied Physiology.

E.H. Larsen: Medlem af Editorial Board for Journal of General Physiology.

E.K. Hoffmann: Redaktionskomitèen for Journal of Cellular Physiology and Biochemistry.

I. Novak: Medlem af Editorial Board for Pflügers Archiv – European Journal of Physiology.

P.L. Jørgensen: Medlem af Editorial Board for Journal of Membrane Biology (1993-), medlem af Editorial Board for Drug Discovery Today: Disease Models, Elsevier og expert reviewer ved Den Europæiske Kommission i Bruxelles af projekter under 5. og 6. Rammeprogram.

S.O. Andersen: Medlem af redaktionskomitèen for Insect Biochemistry and Molecular Biology.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere

Dr. Darrin Street, Australien.

Dr. Gennady Yegutkin, MediCity Research Laboratory, University of Turku, Finland.

Dr. Matthías Thórólfsson, Universitetet i Bergen.

Forskningsophold i udlandet

E.H. Larsen: Rosenstiel School of Marine and Atmospheric Science, University of Miami, Florida, USA.

S.F. Pedersen: University of California – Davis, USA.

Netværk

C. Juel og H.Pilegaard: Indgår i Center for Muskelforskning (samfinansieret af KU og RH).

E.H. Larsen, I. Novak og E.K. Hoffmann: Medlemmer af NorFa Network: Membrane transport in Health and Disease.

E.H. Larsen og I. Novak deltager i den interinstitutionelle ph.d.-skole i molekylær membranbiofysik.

E.K. Hoffmanns forskningsgruppe deltager i formaliseret samarbejde med prof. B. Nilius's gruppe i Leuven, Belgien og prof. Frank Wehner, Dortmund, Tyskland.

E.K. Hoffmann er leder af netværket "Fiskefysiologi og Biokemi" under paraplynetværket "Fishnet" (SJVF).

I. Novak og J. Amstrup: Deltager i netværket "Pancreasgruppen Øresund" (Solvay Pharma APS).

I. Novak: Medlem af European group BASEPORT (Bicarbonate transport in mammalian cells).

L. Rønnov-Jessen: Medlem af styregruppen for KU's satsningsområde, BioCampus.

I.H. Lambert deltager i netværket: "Vandmobilitet og -fordeling i svinemuskel under dennes omdannelse til kød i relation til teknologisk og sensorisk kvalitet" i samarbejde med forskningschef H.J. Andersen, Danmarks Jordbrugsforskning og udviklingschef S. Støier, Slagteriernes Forskningsinstitut.

P.L. Jørgensen og P.A. Pedersen: P-type ATPase Network in Copenhagen, PANIC (SNF).

S.F. Pedersen: Apoptoselaboratoriet, Kræftens Bekæmpelse, Dept. Human Physiology, University of California Davis, USA.

Instituteder Erik Hviid Larsen

Forbrug

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	22,5	2,0	24,5
DVIP	1,7	0,0	1,8
STIP	5,0	2,8	7,8
TAP	26,6	0,8	27,5
Årsværk i alt	56,0	5,7	61,6
Løn	23.659,0	2.074,0	25.734,0
Frikøb	566,0	-253,0	313,0
Øvrige drift	2.755,0	2.856,0	5.611,0
Anskaffelser	2.858,0	1.142,0	4.000,0
<i>Bruttototal t.kr.</i>	<i>29.838,0</i>	<i>5.819,0</i>	<i>35.657,0</i>

Stab

Zoofysiologisk Laboratorium

VIP Internt finansieret

Amstrup, Jan; adjunkt.

Jørgensen, Nadja Møbjerg; adjunkt.

Larsen, Erik Hviid; professor.

Novak, Ivana; lektor.

Petersen, Lone Rønnov-Jessen; lektor.

Willumsen, Niels Johannes; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Gomme, Jørgen; lektor.

Klærke, Susanne Edeling Hede; adjunkt.

Lundbæk, Jens August; lektor.

STIP Internt finansieret

Hansen, Mette Rud; ph.d.-studerende.

Pavel, Catalin Florin; ph.d.-studerende.

Laboratoriet for Cellulær og Molekylær Fysiologi

VIP Internt finansieret

Bennekou, Poul; lektor.

Christoffersen, Gert Rene Juul; lektor.

Håkansson, Kjell Ove; lektor.

Juel, Carsten; lektor.

Kristensen, Berit Inge; lektor.

Leth-Jørgensen, Peter; professor.

Pedersen, Per Amstrup; professor.

Pilegaard, Henriette; adjunkt.

VIP Eksternt finansieret

Kristensen, Bo; adjunkt.

STIP Internt finansieret

Bjerre, Karin Vicky; ph.d.-studerende.

Kristensen, Michael; ph.d.-studerende.

Muncanovic, Daniel; ph.d.-studerende.

Steffensen, Lotte; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Hansen, Ann-Louise; ph.d.-studerende.

Biokemisk Afdeling

VIP Internt finansieret

Friis, Martin Barfred; forskningsass.

Hendil, Klaus Aksel Bjørner; lektor.

Hoffmann, Else Kay; docent.

Kristensen, Poul; lektor.

Lambert, Ian Henry; lektor.

Nielsen, Robert; lektor.

Petersen, Rasmus Hartmann; adjunkt.

Petersen, Stine Helene Falsig; adjunkt.

Sigurskjold, Bent Walther; lektor.

Uerkvitz, Wolfgang; lektor.

Wybrandt, Grith Bacher; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Christensen, Søren Tvorup; lektor.

Hougaard, Charlotte; adjunkt.

STIP Internt finansieret

Eriksen, Heidi Norman; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Ossum, Carlo Gunnar; ph.d.-studerende.

Poulsen, Kristian Arild; ph.d.-studerende.

Schneider, Linda; ph.d.-studerende.

Wulff, Tune; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

Viborg, Arne Lykke: Seat patch blood flow in bufonid toads: Regulation of pelvic blood flow and rates of rehydration from deionized water or 50 mM NaCl.

Ossum, Carlo Gunnar: Characterisation of the RTHDF cell line from oncorhynchus mykiss l.: Hsp 70 expression and MARK signaling during sublethal anoxia. Involvement of stress-kinases in NaCl co-transport across the opercular epithelium of Fundulic heteroclitus L. during abrupt salinity changes.

Fondsbevillinger

Augustinus Fonden

– Na⁺/H⁺ udvekslingsproteinet NHE1s regulering og farmakologi (Stine Helene Falsig Petersen) kr. 50.000.

Beckett Fonden

– Mulige implikationer for cancer og celledød efter iskæmi (Stine Helene Falsig Petersen) kr. 20.000.

Den Midtjyske Bladfond

- Na⁺/H⁺ udvekslingsproteinet NHE 1s regulering af farmakologi (Stine Helene Falsig Petersen) kr. 50.000.

Elisabeth og Knud Petersens Fond

- Strukturelle proteiner (Else K. Hoffmann) kr. 101.300.

Fonden af 1870

- Karakterisering af ciliets sensoriske og bevægelige funktioner (Søren Tvorup Christensen) kr. 50.000.
- Karakterisering af den cellulære optagelse og frigivelse af den organiske taorin i pattedyrceller (Ian Lambert) kr. 30.000.
- Na⁺/H⁺ udvekslingsproteinet (Stine Helene Falsig Petersen) kr. 30.000.

Gangstedfonden

- Na⁺/H⁺ udvekslingsproteinet (Stine Helene Falsig Petersen) kr. 50.000.

Kulturministeriets udvalg for Idrætforskning

- Regulering af metaboliske gener i muskel- og fedtvæv (Henriette Pilegaard) kr. 450.000.

Købmand Hans Christensens Mindelegat

- Undersøgelse af potentiale lægemidler (Poul Bennekou) kr. 20.000.

Lundbeckfonden

- Regulering af K⁺ kanaler med ekstracellulær ATP og pH (Ivana Novak) kr. 450.000.

Novo Nordisk Fonden

- Adaptiv genekspression i human arm – og menmuskulatur (Henriette Pilegaard) kr. 175.000.
- Conformational diseases (Per Amstrup Pedersen) kr. 100.000.
- Regulering af ionhomestasi i skeletmuskler under arbejde, især med fokus på reguleringen af Na⁺, K⁺-pumpen (Carsten Juel) kr. 103.000.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

- Acid/base transport in pancreas, mammary gland and kidney: Cellular and molecular basis (Ivana Novak) kr. 400.000.
- Regulering af PDK4 ekspression i skeletmuskulatur (Henriette Pilegaard) kr. 600.000.
- Sammenhæng mellem proteinudfoldning og proteinnedbrydning i aukaryote celler (Rasmus Hartmann Petersen) kr. 250.000.
- Sensors and signalling events coupling cell volume, cell proliferation, and cell death (Else K. Hoffmann) kr. 1.500.000.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd

- Regulering af PDK4 ekspression i skeletmuskulatur (Henriette Pilegaard) kr. 900.000.

Statens Teknisk Videnskabelige Forskningsråd

- Fysiologisk respons på heterolog protein produktion i mikrobielle eukaryoter samt mammale cellelinjer (Per Amstrup Pedersen) kr. 1.800.000.

Publikationer

- Andersen K.M., Kristensen P., Hendil K.B., Hartmann-Petersen R.: The Nobel prize in Chemistry 2004 tio Ciechanover, Hershko and Rose (Når proteiner får dødsstødet). *Aktuel Naturvidenskab* 5, s. 12-14. 2004.
- Andersen S.O.: Regional differences in degree of resilin cross-linking in the desert locust, *Schistocerca gregaria*. *Insect Biochem. Molec. Biol.* 34, s. 459-466. 2004.
- Andersen S.O.: Chlorinated tyrosine derivatives in insect cuticle. *Insect Biochem. Molec. Biol.* 34, s. 1079-1087. 2004.
- Andersen S.O.: Cuticular sclerotization and tanning. *Comprehensive Molecular Insect Science* 4, i: s. 145-170. L.I. Gilbert, K. Iatrou & S.S. Gill. 2004.
- Barksmann T.L., Kristensen B.I., Christophersen P., Bennekou P.: Pharmacology of the human red cell voltage-dependent cation channel Part I. Activation by clotrimazole and analogues. *Blood Cells, Molecules, and Diseases* 32, s. 384-388. 2004.
- Bennekou P., Barksmann T.L., Jensen L.R., Kristensen B.I., Christophersen P.: Voltage activation and hysteresis of the non-selective voltage-dependent channel in the intact human red cell. *Bioelectrochemistry* 62, s. 181-185. 2004.
- Bennekou P., Barksmann T.L., Kristensen B.I., Jensen L.R., Christophersen P.: Pharmacology of the human cell voltage-dependent cation channel. Part II: inactivation and blocking. *Blood Cells, Molecules, and Diseases* 33, s. 356-361. 2004.
- Bock J.O., Lundsgaard T., Pedersen P.A., Christensen L.S.: Identification and partial characterization of Taastrup virus: a newly identified member species of the Monomegavirales. *Virology* 319, s. 49-59. 2004.
- Bravo S.A., Nielsen C.U., Amstrup J., Frøkjær S., Brodin B.: Epidermal growth factor decreases PEPT2 transport capacity and expression in the rat kidney proximal tubule cell line SKPT0193 cl.2. *American Journal of Physiology – Renal Physiology* 286, s. 385-393. 2004.
- Bravo S.A., Nielsen C.U., Amstrup J., Frøkjær S., Brodin B.: In-depth evaluation of Gly-Sar transport parameters as a function of culture time in the Caco-2 cell model. *European Journal of Pharmaceutical Sciences* 21(1), s. 77-86. 2004.
- Brolund T.M., Tychsen A., Nielsen L.E., Arvedlund M.: An assemblage of the host anemone *Heteractis magnifica* in the northern Res Sea, and distribution of the resident anemonefish. *J.Mar.Biol.Ass.U.K.* 84, s. 671-674. 2004.
- Christensen S.T., Schneider L., Teilmann S.C., Awan A., Guerra C.F., Hoffmann E.K., Satir P.: Receptor tyrosine phosphorylation in cilia: a pathway of growth control? *Molecular Biology of the Cell* vol. 15, s. 359a. 2004.
- Dela F., Holten M.K., Juel C.: Effect of resistance training on Na,K pump and Na⁺/H⁺ exchange protein densities in muscle from control and patients with type 2 diabetes. *Eur J Physiol* 447, s. 928-933. 2004.
- Falktoft B., Lambert I.H.: Ca²⁺-mediated potentiation of the swelling-induced taurine efflux from HeLa cells: On the role of calmodulin and novel protein kinase C isoforms. *Journal of Membrane Biology* 201: (2), s. 59-75. 2004.
- Fischer C.P., Plomgaard P., Hansen A.K., Pilegaard H., Saltin B., Pedersen B.K.: Endurance training reduces the contraction-induced interleukin-6 mRNA expression in

- human skeletal muscle. *Am J Physiol Endocrinol Metab* 287, s. E-1189-E1194. 2004.
- Friis M.B., Friborg C.R., Hoffmann E.K.: Shrinkage induced apoptosis in NIH 3T3 fibroblasts. *Acta Physiol Scand* 181, s. A106-A107. 2004.
- Gudjonsson T., Villadsen R., Rønnov-Jessen L., Petersen O.W.: Immortalization protocols used in cell culture models of human breast morphogenesis. *Cellular and Molecular Life Sciences* 61, s. 2523-2534. 2004.
- Hartmann-Petersen R.: Meeting report: The ubiquitin family gathers. *The Biochemist* 26, s. 34-36. 2004.
- Hartmann-Petersen R., Gordon C.: Integral UBL domain proteins: a family of proteasome interacting proteins. *Sem. Cell Dev. Biol.* 15, s. 247-259. 2004.
- Hartmann-Petersen R., Gordon C.: Ubiquitin-proteasome system. *Proteins interacting with the 26S proteasome. Cell Mol. Life Sci.* 61, s. 1589-1595. 2004.
- Hartmann-Petersen R., Gordon C.: Protein degradation: Recognition of ubiquitinylation substrates. *Curr. Biol.* 14, s. R754-R756. 2004.
- Hartmann-Petersen R., Wallace R., Hoffmann E.K., Koch K., Johnsen G., Hendil K.B., Gordon C.: Ubx2 and ubx3 are ubiquitin binding Cdc48 cofactors involved in different functions. *Curr. Biol.* 14, s. 824-828. 2004.
- Hendil K.B., Hartmann-Petersen R.: Proteasomes: a complex story. *Curr. Prot. Pep.* 5, s. 135-151. 2004.
- Hochstrasser B., Isaksen P.M., Koponen H., Lauritzen L., Mahnert F.A., Rouillon F., Wade A.G., Andersen M., Pedersen S.F., Swart J.C.G.D., Nil R.: Prophylactic effect of citalopram in unipolar, recurrent depression. *British Journal of Psychiatry* 178, s. 304-310. 2001.
- Hoffmann E.K.: Apoptosis induced by cell shrinkage. *Comparative Biochemistry and Physiology Part A* 137, s. 10. 2004.
- Hoffmann E.K., Nielsen M-B., Christensen S.T.: Effects of osmotic stress on the activity of receptor tyrosine kinases and MAP kinases in NIH3T3-fibroblasts. *Molecular Biology of the Cell* vol. 15, s. 14a. 2004.
- Hoffmann E.K., Pedersen S.F.: Effectors and signalling events activated by cell shrinkage in Ehrlich ascites tumor cells: implication for cell proliferation and programmed cell death. i: *Int. Cell Volume and signal transduction* s. 1-10. Peter Lauf, editor. Kluwer/Plenum Publishers, New York 2004.
- Hougaard C., Klærke D.A., Hoffmann E.K., Olesen S-P., Jørgensen N.K.: Modulation of KCNQ4 channel activity by changes in cell volume. *Biochimica et Biophysica Acta* 1660, s. 1-6. 2004.
- Hougaard C., Klærke D.A., Olesen S-P., Hoffmann E.K., Jørgensen N.K.: Modulation of the KCNQ4 potassium channel by changes in cell volume. *Acta Physiol Scand* 181, A45-A163, s. A64-A65. 2004.
- Håkansson K.O., Brugna B., Tasse L.: The three-dimensional structure of catalase from *Enterococcus faecalis*. *Acta Crystallogr D*60, s. 1374-1380. 2004.
- Jensen L., Pilegaard H., Neuffer P.D., Hellsten Y.: Effect of acute exercise and exercise training on VEGF splice variants in human skeletal muscle. *Am.J.Physiol, Regul Integr Comp Physiol* 287, s. R397-R402. 2004.
- Jørgensen P.L.: P-Type Pumps: Na^+/K^+ Pump. *Encyclopedia of Biological Chemistry* 3, s. 571-576. 2004.
- Jørgensen P.L., Karlish S.J.D., Maunsbach A.: Statusrapport over udforskningen af Na,K -ATPase, Ca -ATPase og andre P-type-kationpumper. *Ugeskrift for Læger* 166, s. 1886-1888. 2004.
- Juel C.: Laktattransport im Skelettmuskel: Trainingsinduzierte Anpassung und Bedeutung bei körperlicher Belastung. *Deutsche Zeitschrift für Sportmedizin* 6, s. 157-160. 2004.
- Juel C., Holten M.K., Dela F.: Effects of strength training on muscle lactate release and MCT1 and MCT4 content in healthy and type 2 diabetic humans. *J Physiol* 556, s. 297-304. 2004.
- Juel C., Klarskov C., Nielsen J.J., Krstrup P., Mohr M., Bangsbo J.: Effect of high-intensity intermittent training on lactate and H^+ release from human skeletal muscle. *Am J Physiol Endocrinol Metab* 286, s. E245-E251. 2004.
- Kristensen J.M., Kristensen M., Juel C.: Expression of Na^+/HCO_3^- co-transporter proteins (NBCs) in rat and human skeletal muscle. *Acta Physiol Scand* 182, s. 69-76. 2004.
- Lambert I.H.: Regulation of the cellular content of the organic osmolyte taurine in mammalian cells. *Neurochemical Research* vol. 29, No. 1, s. 27-63. 2004.
- Larsen L.O.: Kulhydrater og udvikling af fedme. *BioZoom* 1, s. 15-18. 2004.
- Larsen L.O.: Bioetik. *Biofag* 2, s. 4-8. 2004.
- Larsen L.O.: Menneskets forplantning. Forskelle og ligheder mellem kønnene. *Biofag* 3, s. 6-10. 2004.
- Larsen S.L., Vinten J., Hoffmann E.K.: The role of caveolae in cell volume regulation in adipocytes: effect of differentiation. *Acta Physiol Scand* 181, s. A111. 2004.
- Lindegaard B., Hansen A.B., Pilegaard H., Keller P., Gerstoft J., Pedersen B.K.: Adipose tissue expression of IL-18 and hiv-associated lipodystrophy. *Aids* 18, s. 1956-1958. 2004.
- Linderson E., Beedholm R., Højrup P., Moos T., Gai W., Hendil K.A.B., Jensen P.H.: Proteasomal inhibition by α -synuclein filaments and oligomers. *J. Biol. Chem.* 279, s. 12924-12934. 2004.
- Lundby .C., Pilegaard H., Andersen J.L., van Hall G., Sander M., Calbet J.A.L.: Acclimatization to 4100 m does not change capillary density or mRNA expression of potential angiogenesis regulatory factors in human skeletal muscle. *The Journal of Experimental Biology* 207, s. 3865-3871. 2004.
- Møjbjerg N., Jespersen Å., Wilkinson M.: Morphology of the Kidney in the West African Caecilian, *Geotrypetes seraphini* (Amphibia, Gymnophiona, Caeciliidae). 262 *Journal of Morphology*, s. 583-607. 2004.
- Møjbjerg N., Larsen E.H., Novak I.: Ion transport mechanisms in the mesonephric collecting duct system of the toad *Bufo bufo*: microelectrode recordings from isolated and perfused tubules. *Comparative Biochemistry and Physiology Part A* 137, s. 585-595. 2004.
- Møjbjerg N., Werner A., Novak I.: Molecular and physiological evidence for Na/Pi transport in toad collecting duct system. *FASEB Journal* 18(5), s. 857.6. 2004.
- Nielsen M-B., Christensen S.T., Hoffmann E.K.: Activation of MAP kinases upon hypertonic cell shrinkage in NIH3T3 fibroblasts. *Acta Physiol Scand* 181, s. A108. 2004.
- Nylandsted J., Jäättelä M., Hoffmann E.K., Pedersen S.F.: Heat shock protein 70 inhibits shrinkage-induced programmed cell death via mechanisms independent of effects on cell volume-regulatory membrane transport pro-

- teins. *Eur. J. Physiol.* 449, s. 175-185. 2004.
- Ossum C.G., Hoffmann E.K., Vijayan M.M., Holt S.E., Bols N.C.: Characterization of a novel fibroblast-like cell line from rainbow trout and responses to sublethal anoxia. *Journal of Fish Biology* 64, s. 1103-1116. 2004.
- Pedersen S.F., Cala P.M.: Comparative Biology of the Ubiquitous Na⁺/H⁺ Exchanger, NHE1: Lessons From Erythrocytes. *Journal of Experimental Zoology* 301A, s. 569-578. 2004.
- Pedersen S.F., Holt M., King S.A., Cala P.M.: Signal transduction mechanisms involved in the regulation of NHE1 from *Pseudopleuronectes Americanus* red blood cells by osmotic shrinkage, β -adrenergic stimuli, and calyculin A. *Bull. Mount Desert Island Biol. Lab* 43, s. 9-11. 2004.
- Pedersen S.F., Larsen J.N., Hoffmann E.K., Jaattela M.: Hsp-70 mediated protection of WEHI cells against hypertonic stress-induced programmed cell death by a mechanism independent of effects on volume-regulatory membrane transport proteins. *FASEB Journal* 18 (5), s. A1284 suppl.s. 2004.
- Pilegaard H., Neuffer P.D.: Transcriptional regulation of pyruvate dehydrogenase kinase 4 in skeletal muscle during and after exercise. *proceedings of the Nutrition Society* 63, s. 221-226. 2004.
- Rasmussen T.N., Novak I., Nielsen S.M.: Internalization of the human CRF receptor 1 is independent of classical phosphorylation sites and of β -arrestin 1 recruitment. *Eur. Journal Biochem.* 271, s. 4366-4374. 2004.
- Rasmussen U.F., Vielwerth S.E., Rasmussen H.N.: Skeletal muscle bioenergetics: a comparative study of mitochondria isolated from pigeon pectoralis, rat soleus, rat biceps brachii, pig biceps femoris and human quadriceps. *Comparative Biochemistry and Physiology Part A* 137, s. 433-444. 2004.
- Schneider L., Christensen S.T., Hoffmann E.K.: Apoptosis induced by hypertonicity-activation and nuclear translocation of the tumor suppressor p53 in NIH3T3-fibroblasts. *Acta Physiol Scand* 181, s. A108. 2004.
- Stone M., Hartmann-Petersen R., Seeger M., Bech-Otschir D., Wallace M., Gordon C.: Uch2/uch37 is the major deubiquitinating enzyme associated with the 26S proteasome in fission yeast. *J. Mol. Biol.* 344, s. 697-706. 2004.
- Voss J.W., Christensen S.T., Lambert I.H., Teilmann S.C.: High expression of the taurine transporter TauT in the primary cilium of NIH3T3 fibroblasts. *Molecular Biology of the Cell* vol. 15, s. 281a. 2004.
- Voss J.W., Pedersen S.F., Christensen S.T., Lambert I.H.: Regulation of the expression and subcellular localization of the taurine transporter TauT in mouse NIH3T3 fibroblasts. *Eur. J. Biochem.* 271, s. 4646-4658. 2004.
- Walmod P.S., Hartmann-Petersen R., Prag S., Lepekhin E.L., Røpke C., Berezin V., Bock E.: Cell-cycle-dependent regulation of cell motility and determination of the role of Rac1. *Exp. Cell Res.* 295, s. 407-420. 2004.
- Wulff T., Hougaard C., Klærke D.A., Hoffmann E.K.: Co-expression of mCysLT₁ receptors and IK channels in *Xenopus Laevis* oocytes elicits LTD₄-stimulated IK current, independent of an increase in [Ca²⁺]_i. *Biochimica et Biophysica Acta* 1660, issues 1-2, s. 75-79. 2004.
- Wulff T., Hougaard C., Klærke D.A., Hoffmann E.K.: mCysLT₁ receptor mediated activation of various K₊ channels by co-expression in *Xenopus laevis* oocytes. *Acta Physiol Scand* 181, s. A139. 2004.
- Zacho M., Gaster M., Juel C., Wojtaszewski J., Dela F., Holten M.K.: Strength Training Increases Insulin-Mediated Glucose Uptake, GLUT4 Content, and Insulin Signalling in Skeletal Muscle in Patients With Type 2 Diabetes. *Diabetes* 53, s. 294. 2004.

Geologisk Institut

Ledelse pr. 1.2.2004

Instituttet ledes af institutleder, professor Hans Thybo, viceinstitutleder, lektor Bjørn Buchardt.

Institutbestyrelsen består af institutlederen, professor Robert Frei, lektor Eckart Håkansson, lektor Niels Oluf Jørgensen, professor Finn Surlyk, fotograf Ole Bang Bethelsen, tegner Britta Munch og cand.scient. Peter Alsen (observatør for de ph.d.-studerende).

Adresse

Øster Voldgade 10
1350 København K
Telefon 35 32 24 00
Fax 35 32 24 99
info@geol.ku.dk
www.geol.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Geologisk forskning har gennem en årrække udviklet sig fra de klassiske geologiske videnskaber, som primært byggede på direkte feltobservationer, til en videnskab, der i højere grad bygger på indirekte observationer i laboratorier og i felten samt inddrager modellering af processer i jordens indre og ved dens overflade. Denne udvikling afspejles i instituttets forskningsstrategi og undervisningsplanlægning.

Geologisk Institut har ansvaret for undervisningen i geologi-geoscience. Der er blevet indført en ny bacheloruddannelse, der inddrager nye fagområder og samtidig bevarer instituttets tradition for, at geologiuuddannelsen skal baseres på direkte observationer i felten. Denne studieplansændring vil nu blive fulgt op af en revision af kandidatuddannelserne, som i endnu højere grad end hidtil vil blive baseret på instituttets forsknings-styrkeområder. Geologistudiet har oplevet et fald i optaget af studerende gennem de seneste år. Vi ønsker med studieplansrevisionerne at modernisere studieindholdet samt at fremme optaget.

Vi har i årets løb taget nye initiativer overfor offentligheden for at øge interessen for geologi. Vi har startet et målrettet program for at udbrede kendskabet til geologi overfor gymnasieelever og offentligheden. Der er blevet ansat to medarbejdere til at sætte fokus på formidling af faget og til at analysere mulighederne for kommunikation til offentligheden af geologiske forskningsresultater og erhvervs muligheder for kandidater fra geologistudiet.

Gennemsnitsalderen af de videnskabeligt ansatte ved instituttet er høj. Vi har igangsat en fornyelsesproces. Der er i de seneste tre år blevet ansat tre adjunkter indenfor væsentlige geologiske fagområder. Af disse er L. Nielsen blevet ansat som lektor. I årets løb har J. Ronsbo og H.J. Hansen fratrådt deres stillinger som lektorer.

Instituttet er en del af Geocenter København, som indtil årets udgang rummede et grundforskningscenter indenfor litosfæregeologi. Dele af centret er blevet indlejret ved instituttet ved en bevilling fra Grundforskningsfonden til aktiviteter indenfor geokosmologi og planetsystemets dannelse. Et SNF-støttet grundforskningscenter er igangsat inden-

for geofysisk forskning i de dybe processer, der skaber de økonomisk vigtige sedimentære bassiner i det indre af kontinenterne. Et FNU-center vil blive opstartet i 2005 til udforskning af en del af Kridt og Tertiær perioderne, som var præget af ekstremt drivhusklima i Jordens historie. Institutet var i årets løb vært for den geokemiske Goldschmidt konference.

I årets løb er professor Robert Frei er blevet indvalgt i Det Kongelige Videnskabernes Selskab som udenlandsk medlem. Professor Finn Surlyk er blevet tildelt Danmarks Geologipris, samt udpeget som medlem af bestyrelserne for Galathea Ekspeditionen og International Geological Congress 2008. Professor Hans Thybo er blevet indvalgt i Academia Europaea, samt udpeget som udenlandsk medlem af det svenske Geoforskningsråd og af styrelsen for det Matematisk-Naturvidenskabelige Fakultet ved Universitetet i Oslo.

Forskningsvirksomhed

1. Kvartærgeologi: klimahistorie og miljøhistorie

1.1. Kvartær glaciationskronologi

De seneste års forskning har vist, at iskkjølde i det nordlige Eurasia har udviklet sig både i og ude af fase. Denne udvikling er resultat af et komplekst samspil mellem ændringer i indstråling, oceancirkulation, dybvandsdannelse og iskkjoldenes feed-back effekt på klimasystemet. Det skandinaviske iskkjolds pulserende vækst og afsmeltning kortlægges (M. Houmark-Nielsen).

1.2. Havniveauændringer

En GIS-baseret model for havniveauet i NV Sjælland er beregnet, kompenseret for isostatisk opløft. Littorinatransgressionerne dateres gennem analyser af sedimentologi, geokemi og diatoméfauna i aflejringer fra Søborg Sø. Det er lykkedes at lokalisere spor af tsunamien efter det 7200 år gamle, norske, submarine Storeggar Skred i Tengslemose. Udgravningen af sen Ertebølle tidlig Tragtbægerkultur ved Dragsholm er afsluttet (S.U. Hede, N. Skytte, M.U. Hede og N. Noe-Nygaard med GEUS).

1.3. Overgang fra jægerkultur til agerbrug

Udbredelsen af agerbruget for 5-10.000 år siden er en af de vigtigste begivenheder i menneskets historie og kan skyldes forandringer i klima, havniveau eller vegetation, fødeknapthed eller ren kulturel påvirkning. Ved hjælp af dna-analyser søges slægtskabsforholdet fastlagt mellem urokser og det tidligste tamkvæg i Danmark. Identifikation af spor af vertebrater er påbegyndt ved Lodbjerg. Skeletmateriale fra relevante nordjyske bopladsfund er indsendt til datering og isotop undersøgelser af dyrenes kost (J. Milán og N. Noe-Nygaard).

1.4. Klimaændringer

Den røde is og slam fra NordGrip iskerneboringen undersøges sedimentologisk og mineralogisk. Klimaændringer i Skandinavien gennem de seneste 11.500 år belyses ved skift i sedimentation og geokemi fra udvalgte lakustrine bassiner, i søaflejringer, og i højmosaeflejringer med fin-kornet æolisk sand. ¹⁸O fraktionering i kalcitkrystaller undersøges for at mindske usikkerheden ved klima/temperaturbestemmelser og dateringer. Tusindårige klimavariatio-

ner modelleres med ilt-isotopkredsløbet i det koblede ocean-atmosfære system (M.U. Hede og N. Noe-Nygaard, C.J. Bjerrum, L. Clemmensen, B. Buchardt, L. Lakshtanov, E. Dubinina og S. Stipp med universiteterne i Lund, Aarhus, Lund og Stockholm, NBI og DMI).

1.5. Glaciale fluktuationer og cirkulation i Nordatlanten
Samspillet mellem havcirkulation og iskappens dynamik forsøges sat i forbindelse med den sidste istid og mekanismer bag tusindårs klimafluktuationer. Der benyttes faunale, sedimentologiske, geokemiske analyser af kontouritmiljøer. Der udvikles metoder bl.a. til kvantitativ bestemmelse af havvandstemperatur (P. Knutz).

1.6. Holocæne kystklit- og strandaflejringer
Kystklitdannelsen i Danmark de seneste 6.000 år søges forklaret ved kystprocesser, klimavariationer og kulturpåvirkning ved hjælp af dateringer og georadarkortlægning i Thy. En detaljeret kronologi rekonstrueres for isostatisk bevægelser og havniveauvariationer i Kattegat (L. Clemmensen med Risø).

2. Palæontologi og bioevents

2.1. Cheilostome bryozoers globale udvikling omkring Kridt-Tertiær grænsen

Det undersøges om de cheilostome bryozoers globale uddøen foregik i tre tempi – ved Maastichtien-Danien grænsen, den egentlige K-T grænse, ved Danien-Selandien grænsen, hvor den nordvesteuropæiske karbonatprovins ophører, eller ved Paleocæn-Eocæn grænsen, hvor Jorden rammes af en kortvarig, kraftig temperaturstigning. Den post-paleocæne fauna sættes i fylogenetisk relation til den nordvesteuropæiske Øvre Kridt fauna (E. Håkansson).

2.2. Vertebratpalæontologi

Hvirveldyrfaunaen (fisk og 'krybdyr' inkl. to dinosaurer) fra Tidlig Kridt på Bornholm er analyseret. Tænder fra den bornholmske rovdinosaur er sammenlignet med jævnaldrende fund fra UK. Kropsfjerene hos *Archaeopteryx*, den berømte 'øglefugl' fra Sen Jura i Tyskland er detaljerede undersøgt. Den første non-Linnæiske, fylogenetiske klassifikation af hominider og primater er publiceret (N. Bonde med Zoologisk Museum).

2.3. Kokkolitters dannelse og diagenese

Med atomic force mikroskopi observeres komplekse polysaccharider (CAP) betydning for *Emiliania huxleyi*'s interaktion med calcit. Målet er at undersøge CAP's rolle i kokkolit biomineralisationen og påvirkningen af forskellige kationer på krystalvæksten (K. Henriksen og S. Stipp).

3. Bassinsyntese: tolkning af sedimentære bassiner

3.1. Masseuddøen ved Trias-Jura grænsen

En floramassedød ved Trias-Jura grænsen fra Kap Stewart Formationen, Østgrønland, belyses ved sedimentologisk faciesanalyse, indsamling af floraerne og af trækul. Florastudierne viser en firefoldig stigning i ^{CO2} tryk i atmosfæren henover grænsen. Det er enestående at påvise en sammenhæng mellem flora massedød og dramatiske ændringer i aflejringsmiljø. Den efterfølgende, jurassiske flora er forskellig fra den triassiske (F. Surlyk med universiteterne i Oxford og Bukarest, samt Field Museum, Chicago).

3.2. Perm og tidlig Trias i Østgrønland og det nordatlantiske område

Den stratigrafiske udvikling henover Perm-Trias grænsen ved Kap Stosch, Østgrønland, er beskrevet. Fire faser af progradering svarer til en rift-kontrolleret øgning af det relative havniveau (F. Surlyk og M. Bjerager med GEUS, Exxon, University of Wyoming og GEUS).

3.3. Kridthavets sedimentologi, økologi og oceanografi

Seismiske data fra det danske område og Pariserbassinet danner grundlag for studier af de oceanografiske forhold i Kridt-havet med basis for en total revurdering af det klassiske paradigme for kridt (chalk) aflejring, karakteriseret. I et nyt FNU-center, "Oceanography and Climate in an extreme Greenhouse World: the Late Cretaceous – Danian of Northwest Europe", gennemføres studier af tidlig Kridt oceanografi, biogeografi og ammonittaxonomi og -stratigrafi i Østgrønland; Danien bryozobanker på Stevns, deres sedimentologi og økologi; seismisk tolkning af kridthavbundens relief; stratigrafisk modellering og økologi i cykliske kridtaflejringer. En model af det globale kredsløb af kulstof-isotoper og fosfat er udviklet for at kvantificerer indflydelsen af havniveauændringer på cykliske aflejringsmønstre i Kridt. Jordens klima og biogeokemiske udvikling under det store meteornedslag nær K/T grænsen er ved at blive undersøgt med en koblet atmosfære-ocean cirkulationsmodel (F. Surlyk, C.J. Bjerrum, M. Bjerager, P. Alsen, E.V. Esmerode, B. Lauridsen med Østsjællands Museum, GEUS, DMU og Aarhus Universitet).

3.4. Oceanernes biogeokemiske udvikling og vekselvirkning med atmosfæren

Tidligt i Jordens historie forblev iltindholdet i atmosfæren lavt på trods af, at der fandtes iltproducerende bakterier. En ny kulstof-isotop-model er udviklet som sandsynliggør at kun ringe mængder organisk kulstof blev begravet i den første del af Prækambrium. Der udvikles en model til beregning af dannelsen af partikulært organisk kulstof i et bakterie-domineret globalt økosystem (C.J. Bjerrum med SDU).

3.5. Sedimentologiske og stratigrafiske undersøgelser på Mallorca og Sardinien

Udviklingen af terrestiske (æoliske og fluviale) aflejrings-systemer på Mallorca og Sardinien i de sidste 150.000 år i relation til klima- og havniveauvariationer forsøges rekonstrueret. To fluviale-æoliske aflejrings-systemer på Mallorca er analyseret og der er indsamlet prøver til OSL-datering. På Sardinien er der indledt sedimentologisk undersøgelse af et tilsvarende aflejrings-system (L. Clemmensen med universiteterne i Palma og Sassari).

3.6. Mesozoisk stratigrafi og strukturel inversion i Tornquist Zonen omkring Bornholm

Den mesozoiske stratigrafi og struktur i Tornquist Zonen omkring Bornholm er revideret og viser, at deformation og inversion begyndte allerede i Tidlig Jura og fortsatte i Mellem Jura og Tidlig Kridt. Der må derfor findes en anden forklaring end kompression i forbindelse med Europas og Afrikas kontinentkollision (O. Graversen).

3.7. Nuussuaqbassinet – Vestgrønland

Den kretassiske Atane Formation tolkes som deltaaflejringer. En igangværende undersøgelse af kullag viser, at den oprindelige akkumulation af tørv må være sket i forskellige

miljøer, som dog alle menes at have været en del af delta-sletten. Der er fundet flere typer olie i bassinets yngste bjergarter, og dette giver øget fokus på de sedimenter, som kunne være kildebjergarter (G.K. Pedersen med Geologisk Museum og GEUS).

4. Geologisk anvendt geofysik

4.1. Struktur og udvikling af den kontinentale litosfære

Årsager til pladetektoniske processer undersøges gennem studier af kontinenternes aktive tektoniske sfære. Samspillet mellem dybe og overfladenære processer og pladebevægelser medfører dannelse af bjergkæder og riftzoner ved overfladen, hvilket leder til dannelse af sedimentære bassiner. Et SNF-Center for "Integrated Geophysical Research: Application to Rift Formation and Basin Evolution" gennemfører omfattende seismisk dataindsamling i det treårige ESTRID-projekt (Explosion Seismic Transects at a Rift in Denmark). Strukturen under Alperne undersøges i det dybseismiske projekt Alp'2002 (H. Thybo, A. Sandrin, L. Nielsen, L.O. Boldreel, I.D. Reid med UTCP, AU og universiteterne i Wien og Warszawa).

Forekomsten af palæozoiske sedimentære bjergarter, op til 2-6 km tykke, og deres kulbrinte-potentiale i det danske område analyseres seismisk, gravimetrisk og magnetisk. Der fokuseres på betydningen af kaledoniske og ældre kollisionsstrukturer for den efterfølgende bassindannelse. Central Graben viser tegn på kraftig palæozoisk bassindannelse (H. Thybo, A. Lassen og S. Lyngsø med OlieSelskaber).

Vi leder den første dybseismiske undersøgelse (BEST-projektet) af Baikal Riftzonen. Skorpeudtyndningen under riftzonen er overraskende lille, men kraftig reflektivitet fra nedre skorpe viser at den kan være skjult af intrusioner. Et seismisk profil over den østafrikanske riftzone viser mulig tilstedeværelse af store magmamængder. Første fase af et tolkningsprojekt om Phu Khan bassinet (Vietnam) er afsluttet i 2004 (H. Thybo, L.O. Boldreel, C.H. Nielsen og A. Ross med universiteterne i Novosibirsk, UTEP og Leicester).

4.2. Overfladenære geofysiske undersøgelser

Seismiske afbildninger af tilsyneladende store kalkbanker er forklaret ved interferens mellem refleksioner fra stakke af mindre enheder, som findes i georadar-undersøgelser. Radar målinger mellem borehuller benyttes til at bestemme formationers vandindhold. Carlsbergforkastningens forløb gennem den nordlige del af København er kortlagt seismisk med en nyudviklet metode. Forkastningszonen er nu registreret over en ca. 20 km lang strækning (L. Nielsen, M. Looms, H. Thybo, F. Surlyk, L.O. Boldreel).

4.3. Seismisk-tektonofysiske studier af Jordens tektoniske sfære

Detaljerede seismiske analyser tyder på komplekse mineralfaseomdannelser ned til 600 km dybde, en delvist opsmeltet zone under 100 km dybde, og kraftig heterogenitet i nedre skorpe. Seismisk modellering under anvendelse af supercomputer antyder, at der globalt findes tynde lommer af smelter i lavhastighedszonen under 100 km dybde. Inversion af udbredelsen af seismiske overfladebølger i Sibirien viser, at lavhastighedszonen i jordens øvre kappe findes også i dette område. Et dybdeinterval omkring overgangszonen er kraftigt reflekterende, som identificeret med en ny seismisk fase i data fra de sovjetrussiske PNE-data.

Den såkaldte teleseismiske Pn fase kan forklares alene ved en kombination af spredning af det seismiske bølgefelt i jordens skorpe. Ekstremt store seismiske hastigheder tolkes i den øverste kappe omkring et diamantførende kimberlitrør i Sibirien. Der gennemføres laboratoriemålinger på bjergartsprøver. En seismisk tomografisk inversion baseret på publicerede løbetider fra ISC har vist klare spor af subduktion i det iranske område (H. Thybo, A. Pontevivo, A. Alinaghi, L. Nielsen, og A. Ross med universiteterne i Novosibirsk, Moskva, Warszawa og Penn State).

4.4. Dybhavsstrømme og kompressionsstrukturer ved Færøerne

Forløbet af dybhavsstrømme på den sydvestlige del af Færø-Rockall Plateauet er belyst ud fra højopløselige digitale seismiske multikanal data. Eksistensen af hidtil ukendte dybhavsstrømme i området er påvist og forløbet af delvist kendte dybhavsstrømme er kortlagt i større detalje. Sideløbende undersøges en række kompressionsstrukturer (L.O. Boldreel, L. Due og M. Kruse med GEUS).

4.5. Tolkning af geofysiske logs målt i basaltdekkede områder

Digitale geofysiske logs fra borer på Færøerne og i havområdet øst og syd herfor udgør den hidtil største database fra basaltdekkede områder i Nordatlanten. Vi undersøger hvordan basaltisk materiale erkendes på logs og deres petrofysiske egenskaber, samt opstiller en geologisk model for basalten (L.O. Boldreel med GEUS, Færøernes Universitet, og Stanford).

4.6. Skorpestrukturer i Grønland

To projekter forventes at give nye oplysninger om de relative bevægelser af Grønland og Nordamerika samt betydningen af vulkansk aktivitet for udviklingen af Grønland-Island Ryggen. Tolkningerne baseres på seismiske og gravimetriske undersøgelser (I. Reid).

5. Hydrogeologi og miljøgeokemi

5.1. Anvendelse af remote sensing data i hydrologiske modeller

Remote sensing data udgør en særdeles værdifuld datakilde i forbindelse med distribueret hydrologisk modellering af vandløbsoplande. I projekter i Senegal og Spanien undersøges i hvilket omfang satellitbaserede data kan forbedre simulering af vandomsætning og vandløbsafstrømning (K.H. Jensen og F.H. Andersen med Geografisk Institut, DHI og GEUS).

5.2. Strømning og transport i sprækket moræneler

Der er udført tracerforsøg i moræneler for at påvise mængden af aktive makroporer og sprækker samt for at belyse strømningsmønstret i forhold til nedbørsintensitet og fugtighedsforhold i jorden. Data fra Avedøre gentolkes ved hjælp af en avanceret numerisk model HydroSphere koblet til den inverse model PEST (A.P. Mortensen og K.H. Jensen med GEUS og University of Laval, Canada).

5.3. Hydrogeologisk karakterisering ved hjælp af geofysiske metoder

Cross-borehole georadar og elektrisk resistivitetstomografi bruges til at måle porevandinhold og vandets ledningsevne i den umættede zone. Tracertransport monitoreres på en

større skala end det har været muligt hidtil (M.C. Looms, K.H. Jensen, L. Nielsen, H. Thybo med Lancaster University, UK).

5.4. Afsmeltning og vandstrømning i sne

Dynamikken for afstrømning fra sne undersøges i et opland ved Tarsiilaq i Grønland og i pakkede kolonner i et koldt laboratorium. For oplandet i Grønland opstilles en distribueret hydrologisk model, som er koblet til en sneaflejningsmodel (K.H. Jensen med GEUS, Geografisk Institut, University of Colorado og Colorado School of Mines).

5.5. Hydrogeokemiske undersøgelser af grundvand

Karakterisering af grundvandstyper ved hjælp af hydrogeokemiske og isotopgeokemiske undersøgelser har været koncentreret om kunstig infiltration på Arrenæs i Nordsjælland samt Dösabacka i Sverige. Videre undersøges saltvandsindtrængning ved Skansehage. Et Danida-støttet forskningsprojekt omhandler salint grundvand i OMDEL aquiferen i Namibia (N.O. Jørgensen). Indenfor ENRECA-projektet undersøges Cl-belastede grundvandstyper i krySTALLINE bjergarter i Ghana samt saltvandsindtrængning i grundvandsmagasiner (T. Helstrup og N.O. Jørgensen, P. Engesgaard med Geografisk Institut, GEUS og University of Ghana).

5.6. Strømnings- og stoftransportmodellering

En parallel 3D reaktiv strømnings- og stoftransportmodel (PHAST) er under udvikling med CPU bevilling fra Danish Center for Scientific Computing (DCSC). Betydningen af den diffuse belastning af nitrat fra kystnære grundvandsmagasiner på det marine miljø undersøges. For et område ved Ho bugt, Danmark, testes en model for grundvandsafstrømning (P. Engesgaard med DTU, U.S. Geological Survey og institutioner fra Schweiz, Holland og Tyskland).

5.7. Saltvandspåvirkning af grundvand

Et projekt undersøger de grundvandsmæssige påvirkninger fra saltkilder i Sydspanien som følge af oppumpning under brug af konventionelle data og geofysiske opmålinger. Resultaterne indgår i EU-projekt ALERT (A. Antonsen, P. Engesgaard og K.H. Jensen med forskningsinstitutioner i UK, Spanien, Tyskland, Belgien og Polen). I det nordøstlige Sjælland vurderes udvaskningen af saltvand fra karbonatbjergarterne vha. numeriske simuleringer ved anvendelse af sprækkemodel (T. Sonnenborg med DTU og GEUS).

5.8. Metoder til vurdering af forureningsafgrænsning

Projektet skal udvikle forbedrede metoder til monitorering af forureningsfaner. To konkrete områder er analyseret med hensyn til den heterogene geologiske opbygning (P. Engesgaard, K.H. Jensen og T. Sonnenborg med DHI).

5.9. Monitorering i den umættede grundvandszone

Monitorering i den umættede zone er ofte utilfredsstillende på grund af begrænsninger i måleudstyr. En nyudviklet varmepulsprobe testes til bestemmelse af: vandindhold, vandhastighed, stofkoncentration, stofdispersivitet, varmeledningssevne og varmedispersivitet (A.P. Mortensen).

5.10. Nikkel i opsprækket kalk

Nikkels opførsel i bryozokalk undersøges for at definere de mekanismer, som er ansvarlige for transport af Ni i grundvand og mulighederne for at immobilisere Ni i kalcit og jernhydroxider på sprækkevæggene (L. Karlby og S. Stipp).

5.11. NanoGeoScience – miljøgeokemi

En mineralogisk og kemisk karakterisering af jern-oxider i opsprækket granit har som mål at forstå jernoxidernes dannelsesbetingelser (K. Dideriksen, B.C. Christiansen og S. Stipp). Bakteriers evne til at hæfte sig på mineraloverflader og deres rolle i mobilisering og tilbageholdelse af toksiske stoffer i grundvand og vandbehandlingsfaciliteter studeres, sammen med den biogeokemiske kontrol af jernoxidens dannelse og forureningsoptagelse (L. Karlby og S. Stipp).

5.12. Goldschmidt-kongressen i geokemi

Geologisk Institut var vært for Goldschmidt-kongressen 2004, med 1.500 deltagere fra 46 lande. Kongressens emner spændte vidt fra processer i magmakamre; olie, gas og andre fluider i sedimentære bassiner; oceaner; forvitring; biogeokemi; forurening og sundhed; nyheder om Mars; livets opståen på Jorden og optagelser af reaktioner på mineraloverflader. Der indgik ekskursioner til de nordiske lande (Susan Stipp med NBI).

6. Den kontinentale skorpes geologi

6.1 Isotoppetrologi

Højpræcisionsanalyser på massespektrometer af sammensætningen af kroms isotoper i ca. 3,7 milliarder år gamle metamorfe bjergarter, samt i de superkrustale bjergarter ved Isua i Vestgrønland, kan ikke adskilles fra standardforholdet $^{53}\text{Cr}/^{52}\text{Cr}$ i terrestriske bjergarter. Som følge heraf har vores søgning efter kemiske spor af materiale tilført ved meteornedslag i Jordens ældste kemiske og pelagiske sedimenter været negativ. Analyser af Sm-Nd isotoperne giver vigtig information om kilderne til jern i bandede jernmalme (BIF) (R. Frei).

6.2. Den geologiske udvikling af det sydvestskandinaviske grundfjeldsområde

Den metamorfe og strukturelle udvikling af Sydskandinavien proterozoiske grundfjeldsområde undersøges for at opstille en model for skorpeudviklingen. Daterede prøver inkluderer de formodet ældste bjergarter i regionen. En af de mest interessante bjergarter i Setesdalen er den nikkelførende Flåt diorit og den associerede Fennefoss meta-granodiorit. En undersøgelse af oprindelse, udvikling og størkning af REE-pegmatitter fra den sydlige del af Setesdalen er foreløbigt afsluttet med ICP-MS analyser på enkeltmineraller med henblik på deres datering og oprindelse (S. Pedersen, J. Konnerup-Madsen og T. Waight med ETZH og universiteter i Oslo og Sydney).

6.3. Præ-Sveconorwegisk udvikling i Østfold-Marstrand-bæltet

Østfold-Marstrand-bæltet udvikledes i en periode for 1.590-1.510 mill. år siden ved magmatisk aktivitet og blev tilføjet det daværende baltiske skjold ledsaget af den gotiske bjergkædedannelse (B. Hageskov).

6.4. "Hydrocarbons in alkaline and carbonatite intrusions" Der gennemføres bearbejdning af eksisterende gasanalyser fra Ilímaussaq intrusionen og de sammenlignes med Kola alkaline og karbonatit komplekser (J. Konnerup-Madsen med universiteter i Kingston, UK, Oulu, Finland, og flere russiske institutter).

7. Kontinental opbrydning og oceanbundens geologi

7.1. Hotspots og kontinentale marginer

Litosfære-kappediapirsystemet under Kap Verde-øerne er koblet til en omfattende hævnning af havbunden og jordens største geoideanomali. Vore studier af øernes geokemi, vulkanologi og geofysik belyser en hotspot, som eksemplificerer en kobling af asthenosfære og litosfære, magmadannelse og konvektiv varmetransport til Jordens overflade. Færøiske basalter undersøges med isotop- og grundstofgeokemiske højpræcisionsmetoder med henblik på karakterisering af deres kildeområder. En ny samling basaltprøver fra Island og den Nordatlantiske Vulkanprovins er analyseret for Sr-Nd-Pb-Hf isotoper samt sporelementer for at udbygge forståelsen af udviklingen af den islandske kappediapir (P.M. Holm og A.K. Barker, C.K. Brooks, T. Waight og U. Arting med Geologisk Museum, GEUS, DLC, NASA og universiteter i Aarhus, Island, Bristol, Iowa, Brest, Thorshavn og Stanford).

7.2. Granitiske og vulkanske bjergarter

En veludviklet subduktionsrelateret berigelse af kappemateriale undersøges i unge vulkanske bjergarter fra den Romerske Provins og de Æoliske Øer. Radiogene isotoper fra Gouldsboro Graniten i Maine indikerer et komplekst krystalliseret felsisk magmakammer med tilførsel af både primitiv mafisk magma og udviklet felsisk magma. Feldspat phenokryster fra Strezelin Graniten i Polen undersøges med "laser ablation ICP-MS". Tryk og temperatur bestemmes ud fra xenolitter fra Merapi Vulkanen i Indonesien for at undersøge skorpe-kontaminering af magmaet og magmakammerprocesser under vulkanen. Kvartære vulkanske produkter fra Kamchatka, Rusland, udviser en bred spredning i iltisotopværdier. Magmakilder har reageret med det kvartære isdække og den kontinentale skorpe. Anvendelse af isotop- og grundstofgeokemiske metoder viser, i hvilket omfang disse hændelser er relateret (T. E. Waight, P.M. Holm, J. Bailey med universiteter i Pisa, Parma, Catania, Pennsylvania, Wrocław, Russian Academy of Sciences, samt Franklin og Marshall, Trinity College).

7.3. Kryolitforekomsten og Ilímaussaq komplekset, Grønland

Ivigut-kryolitforekomsten, Grønland med dens fluoridrige øvre del og kvarts-rige nedre del tolkes på basis af grundstofgeokemiske undersøgelser af de tidlige mineraler: kryolit, siderit, kvarts. Ilímaussaq komplekset er typelokalitet for agpaitiske nefelinsyeniter. De processer, der skabte intrusionen, belyses ved petrologiske undersøgelser af et U-rigt magmakammer på Kvanefjeld, NV Ilímaussaq, og lagdelingsstrukturer i arfvedsonit lujavrit (J. Bailey, H. Sørensen, J. Rose-Hansen).

8. Mineralogi

8.1. Krystalkemiske undersøgelser af mineraler ved højt tryk og temperatur

Krystalstrukturene af vurroit, kudryavit og mutnovskit, samt af et syntetisk Cu-Bi iodo-sulfid er bestemt og beskrevet. Mineralerne kommer fra fumaroler (højtemperatur parageneser) på vulkaner i Italien og Kamchatka. Blandbarhed af forskellige elementer ved disse temperaturer er af geologisk interesse. Højtryk-studier af Bi_2S_3 er afsluttet og et manuskript færdiggjort (E. Makovicky, T. Balic-Zunic, D. Pinto og L. Lundegaard).

8.2. Platingrupperens mineralers krystalstruktur og krystalkemi

Krystalstrukturer af jagueit og christianleyit (Cu-, resp. Ag-Pd-selenider) samt krystalstruktur af syntetisk $\text{Ni}_{10}\text{Pd}_7\text{S}_{15}$ er beskrevet som et led i krystalkemiske undersøgelser af Pd krystalkemi; anvendelse af anion-centrerede polyedre synes at give ny indsigt i krystalkemi af platin-gruppens metaller. Fasestudier i systemet Cu-Rh-S er afsluttet. Svovlfugacitetstudier i platin-gruppens associationer fortsætter (E. Makovicky, T. Balic-Zunic, og M. Makovicky med universiteter i Salzburg og Paris).

8.3. Strukturelle og mineralogiske undersøgelser af sulfosalte

Strukturbestemmelser omfatter Cu-Ag-Pb-Bi sulfosalte berryit, Cu-Pb-Bi-sulfaltet proudit, samt syntetiske selenosalte. Der er indsamlet prøver i de Slovakiske Karpaater. Den igangværende forskning i sulfosalte af thallium fortsætter (E. Makovicky og T. Balic-Zunic med universiteter i Salzburg, Bratislava og Melbourne).

8.4. Jern-isotop-fraktionering og stabile jernisotoper

En metode til bestemmelse af Fe-isotopforhold i naturligt materiale er udviklet til identifikation af deres adfærd under kontrollerede betingelser i laboratoriet. Forsøg med jernoxidet goethit er begyndt. Fe-isotopforhold er bestemt for hydrothermale Fe-holdige kalcium karbonater fra Dalengruberne, Oslo. Der er indledt forsøg med separation af Mg fra matrix i karbonat (K. Dideriksen, M. Bizarro og S. Stipp).

8.5. Undersøgelser af grøn rust

Strukturen og sammensætningen af sulfat-holdig grøn rust er undersøgt, bl.a. i grundvandszonen ved Rønne Lufthavn, Bornholm. Den udviklede metode benyttes til at beskrive struktur og sammensætning for andre typer grøn rust (B.C. Christiansen, L. Skovbjerg, E. Hansson, S. Stipp og T. Balic-Zunic).

8.6. Kalcits atomare struktur og reaktivitet

Der udføres teoretisk modellering af strukturændringer i bulkfasen og på kalcits overflade ved introduktion af en spaltet overflade, opløsningshuller, kanter, hjørner og andre defekter. Kalcits reaktivitet nedsættes når organiske forbindelser blokerer overfladen, hvilket har betydning for kalkdiagenese samt olie og gasmigration (S. Stipp, R. Kristensen og K. Henriksen).

8.7. Struktur af magnetiske domæner

Projektets mål er at definere sammenhængen mellem mikro- og makroskopiske magnetiske egenskaber i en bjergart. Magnetisk domæne og 'stray fields' blev observeret

ved atomic force mikroskopi af magnetitkrystaller i norit, som anses for repræsentativ for Mars-bjergarter (C. Frandsen, S. Stipp, M.B. Madsen).

Andre ph.d.-projekter

Alsen, P.: Valanginien ammonitfaunaen i Østgrønland: Taksonomi, biostratigrafi og regionale implikationer – sammenligninger med ammonitfaunaer i Nordeuropa og Arktisk Canada (F. Surlyk).

Antonsson, Á.V.: Modelling ground water flow and salt-water intrusion using time-lapse 3D geoelectric volumetric models (Sustainable management of water resources by atomated real-time monitoring) (P. Engesgaard og K.H. Jensen).

Arting, U.: Central-vulkanske komplekser i Færø-Shetland kanalen (P.M. Holm).

Barker, A.K. Trace element and isotope constraints on mantle sources and processes in North Atlantic and Cape Verde magmatism (P.M. Holm).

Bjergager, M.G.E.: Arkitekturanalyse og genese af Danien bryozobanker i Danmark (F. Surlyk).

Dideriksen, K.: Fractionation of Fe-isotopes in Nature (S. Stipp).

Esmerode, E.V.: Reconstructing Late Cretaceous-Danian chalk oceanographic and sedimentary processes in the Central North Sea (F. Surlyk).

Foldager, R.: Numerisk invers stratigrafisk modellering (F. Surlyk).

Gjerløff, A.K.: Abens ansigter – palæoantropologiens historie og formidling i Danmark i det 20. århundrede (N. Bonde med N. Hybel, Institut f. Historie, KU).

Hag, M.P.: En analyse af metoder til bestemmelse af vinterafstrømning samt dennes klimafølsomhed – belyst i et vandkraftbassin i Tasiilaq (K.H. Jensen).

Hansson, E.B.: Interaction between organic and inorganic compounds in the interface of iron at groundwater conditions (S. Stipp).

Hede, M.U.: Holocene climate changes around the North Atlantic based on high resolution lacustrine proxy-data correlated to the climate changes registered in the GRIP ice cores (N. Noe-Nygaard).

Hede, S.U.: Holocæn klima- og miljøhistorie i Østdanmark med fokus på Littorina-transgressionerne, som de registreres i sedimentære aflejringer (N. Noe-Nygaard).

Helstrup, T.: Hydrochemical and environmental isotopic studies of groundwater in the Keta Basin, Ghana and Bassin Sédimentaire Côtier, Togo (N.O. Jørgensen).

Henriksen, K.: Application of surface analysis to the study of coccolith biomineralisation and diagenesis (S. Stipp).

Lassen, A.: Palæozoiske sedimentære aflejringer og grundfjeldsstrukturer i det danske område (H. Thybo).

Lauridsen, B.W.: Faunarespons på Milankovitch-cyclicitet i kalkaflejringer fra Øvre Kridt – Danien i NV Europa (F. Surlyk).

Looms, M.C.: Hydrogeologisk karakterisering ved hjælp af cross-borehole georadar og resistivitetstomografi (K.H. Jensen, L. Nielsen og H. Thybo).

Lyngsø, S.B.: Modellering af bassinudviklingen i Nord-søen, baseret på geofysiske data (H. Thybo).

Nielsen, J.M.: En palæoøkologisk undersøgelse af de tidlige former for hold af tamkvæg, baseret på ichnologiske og arkæozoologiske arbejdsmetoder (N. Noe-Nygaard).

Preuss, T.: Termal modenhed i vulkansk påvirkede sedimentbassiner, centrale Østgrønland (F. Surlyk).

Rossel, S.: Egyptian settlements structured during the Middle Kingdom period (N. Noe-Nygaard).

Sandrin, A.: Geophysical study of the processes that formed the Danish Basin (H. Thybo).

Formidling

Redaktionelle hverv

T. Balic-Zunic: Associate editor for European Journal of Mineralogy.

L. Clemmensen: Associate editor for Terra Nova og Sedimentary Geology og medlem af Editorial and Advisory Board, GFF (Sverige).

P. Engesgaard: Associate editor for Water Resources Research, Vadose Zone Journal og Hydrogeology Journal.

B. Hageskov: Står for grafisk arbejde i VARV.

M. Houmark-Nielsen: Medlem af 'Administrative Board' for Boreas og redaktør for Bulletin of the Geological Society of Denmark.

K.H. Jensen: Associate editor for Water Resources Research og Vadose Zone Journal.

E. Makovicky: Editor for Zeitschrift für Kristallographie.

S. Pedersen: Ansvarshavende redaktør for VARV.

T. Sonnenborg: Associate editor for Hydrogeology Journal.

F. Surlyk: Editor-in-Chief for Palaeogeography, Palaeoclimatology, Palaeoecology, medlem af 'Editorial Board' for Norsk Geologisk Tidsskrift.

F. Surlyk og E. Håkansson: Redaktører af særnummer af Bull. Geol. Soc. Denmark.

H. Thybo: Editor-in-Chief for Tectonophysics og medlem af redaktionskomitéerne for Journal of Applied Geophysics og Trends in Geophysical Research.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Gæsteforskere

Gæst hos P. Alsen, Vasilii Mitta, Palaeontological Institute, Moscow, Russia: Undersøgelse af Mellem og Øvre Jurassiske ammonitter i Grønlands-samlingen på Geologisk Museum, 12.-18.12.2004.

Gæster hos M. Bjergager: John W.M. Jagt, Natuurhistorisch Museum Maastricht, The Netherlands: Prøvetagning af K/T grænsen i Stevns Klint. Diskussion af Danien fauna og økologi, to dage, Christiano De Carvalho Lana, Department of Earth Science and Engineering, Royal School of Mines, Imperial College, London. Prøveindsamling af K/T grænsen i Stevns Klint til geokemiske analyser, to dage.

Gæster hos T. Balic-Zunic og E. Makovicky, Daniela Pinto, Universitet Bari: Forskning i XRD-laboratoriet (ph.d.-projekt) februar-marts 2004. Karen Friese og Andrzej Grzechnik, Universitet Bilbao: Forsknings samarbejde, 14.-18.7.2004. Artem Oganov, ETH Zürich: Samarbejdsamtaler. Dmitriy Yu. Popov, Russian Academy of Science, Vladivostok: Samarbejdsamtaler.

Gæst hos B. Buchardt: Evelin Versh, ph.d.-studerende, Tartu Universitet: Har arbejdet 3 måneder i isotoplaboratoriet (B. Buchardt).

Gæst hos S. Stipp og B. Buchardt: Elena Dubinina, Moskva: Har arbejdet 3 måneder i isotoplaboratoriet (S. Stipp og B. Buchardt).

Gæst hos R. Frei: H. Kampunzu, University of Botswana: En uge i maj 2004 for at aftale samarbejde (R. Frei)

Gæst hos K. H. Jensen: Andrew Binley, Lancaster University: 14.-15.4.2004 (K.H. Jensen).

Gæster hos N. Noe-Nygaard, Douglas Price, Madison Wisconsin: Gæsteforsker hele året 2004. Stine Rossel, Harvard, USA: maj, november-december 2004. Anthony Ruther, Madison Wisconsin, gæsteforsker: september 2004 – august 2005.

Gæster hos F. Surlyk: Ole Martinsen, Norsk Hydros Forskningscenter: Bergen, 27.-28.12.2004. Jan Smit (Freie Universiteit, Amsterdam), John Jagt og Anne Schulp (Geol. Museum, Maastricht): 24.5.2004. Mihai Popa, Universitetet i Bucharest: Forskningsamarbejde 1.-14.11.2004. Tony Ruth, Wyoming: 13.11.2004. Bjørn Sæther, Terje Andresen og Einar Aspau, Statoil: Forskningsamarbejde, marts 2004. Holger Lykke Andersen, Geologisk Institut, AU, talrige besøg som led i forskningsamarbejde (F. Surlyk, L. Nielsen og H. Thybo).

Gæster hos H. Thybo: D.L. Anderson, CalTech, USA, februar 2004; I. Artemieva, Uppsala: februar-marts samt november 2004, forskningsamarbejde. E. Perchuc, Warszawa: februar, august-november 2004, forskningsamarbejde. N. Blanka, Warszawa: november 2004, forskningsamarbejde.

Netværk

T. Balic-Zunic: Deltager i Eurocores Euromisci-programmet, som medlem af en europæisk forskergruppe inden for mineralogi.

P.M. Holm: Medlem af ESSAC, europæisk videnskabeligt rådgivningsråd for ECORD under IODP, Integrated Ocean Drilling Programme.

Instituteder H. Thybo

Forbrug

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	29,3	7,8	37,1
DVIP	0,7	0,9	1,6
STIP	9,3	1,4	10,7
TAP	23,8	1,6	25,4
Årsværk i alt	63,1	11,7	74,8
Løn	27.012,0	4.439,0	31.451,0
Frikøb	213,0	177,0	390,0
Øvrige drift	3.650,0	8.181,0	11.832,0
Anskaffelser	1.601,0	523,0	2.124,0
<i>Bruttototal t.kr.</i>	<i>32.475,0</i>	<i>13.321,0</i>	<i>45.796,0</i>

Stab

VIP Internt finansieret

Bailey, John Christopher; lektor.
Balic Zunic, Tonci; lektor.
Bjerager, Morten Gustav Erik; fast vikar.
Bjerrum, Christian Jannik; adjunkt.
Boldreel, Lars Ole; lektor.
Bonde, Niels Christensen; lektor.
Christensen, Niels Skytte; forskningsass.

Clemmensen, Lars Bjørn; lektor.
Engesgaard, Peter Knudegaard; lektor.
Frei, Robert Ernst; professor.
Graversen, Ole; lektor.
Hageskov, Bjørn Peter; lektor.
Hansen, Hans Jørgen Steen; lektor.
Hede, Signe Ulfeldt; forskningsass.
Holm, Paul Martin; lektor.
Houmark-Nielsen, Michael; lektor.
Håkansson, Eckart Leif Thrane; lektor.
Jensen, Karsten Høgh; professor.
Jørgensen, Niels Oluf; lektor.
Knutz, Paul Cornils; adjunkt.
Konnerup-Madsen, Jens; lektor.
Makovicky, Emil; professor.
Mortensen, Annette Pia; adjunkt.
Nielsen, Lars; lektor.
Noe-Nygaard, Nanna; lektor.
Pedersen, Gunver Krarup; lektor.
Pedersen, Svend; lektor.
Reid, Ian Derry; lektor.
Rønsbo, Jørn Grummesgaard; lektor.
Sonnenborg, Torben Obel; lektor.
Stipp, Susan Louise; lektor.
Surlyk, Finn Christian; professor.
Thybo, Hans Jensen; professor.
Waight, Tod Earle; forskningslektor.
Westergaard, Bjørn Buchardt; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Alinaghi, Alireza; adjunkt.
Andersen, Flemming Hauge; forskningsass.
Christiansen, Bo Christoph; forskningsass.
Hansen, Henrik Kim; forskningsass.
Hansson, Eva Birgitte; forskningsass.
Hede, Mikkel Ulfeldt; forskningsass.
Karlby, Lone; forskningsass.
Kristensen, Rune Hahn; forskningsass.
Nielsen, Jesper Milán; forskningsass.
Nielsen, Peter Gravlund; adjunkt.
Pontevivo, Antonella; adjunkt.
Schovsbo, Niels Hemmingsen; adjunkt.

STIP Internt finansieret

Dideriksen, Knud; ph.d.-studerende.
Foldager, Rasmus; ph.d.-studerende.
Helstrup, Tina; ph.d.-studerende.
Henriksen, Karen; ph.d.-studerende.
Lauridsen, Bodil Wesenberg; ph.d.-studerende.
Looms, Majken Caroline; ph.d.-studerende.
Lundegaard, Lars Fahl; ph.d.-studerende.
Lyngsie, Stig Bjarke; ph.d.-studerende.
Vazquez Esmerode, Estela; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Antonsson, Arni Valur; ph.d.-studerende.
Sandrin, Alessandro; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandling

Andresen, Camilla Snowman: Holocene climate variability in the Denmark Strait area as evidenced from marine and lacustrine stratigraphies.
Bruhn, Rikke Elsøe: Marine syn-rift density flow successions of the Middle Jurassic – lowermost Cretaceous

Jameson Land Basin, Inner Moray Firth and Danish Central Graben.

Skovgaard, Anna Cecilie: Osmium, oxygen and lead systematics in the depleted part of the Iceland plume.

Steeman, Mette Elstrup: Description of *Uranocetus gramensis* gen. et sp. nov. (Cetacea: Mysticeti) from the late Miocene Gram Formation, Denmark, revision of mysticete classification and of extinct Belgian mysticetes.

Ulfbeck, David Garf: Novel sample digestion and chemical separation techniques for Lu-Hf and Sm-Nd isotopic analysis and applications in geochronology and oceanography.

Fondsbevillinger

Carlsbergfondet

- Bestemmelse af sen-kvartær glaciationskronologi i det sydlige Jylland Michael (Houmark-Nielsen) kr. 27.000.
- Eksperimentelle undersøgelser af platingruppens mineralers krystalstruktur og krystalkemi (Emil Makovicky) kr. 140.000.
- Feltarbejde i Sydnorge (Svend Pedersen) kr. 39.000.
- Feltarbejde og undersøgelser af holocæn kystklitdannelse i Danmark (Lars Clemmensen) kr. 12.700.
- Feltudstyr og rejse til Østgrønland (Finn Surlyk) kr. 58.400.
- Seismisk tektonofysisk undersøgelse af jordens tektonfære (Hans Thybo) kr. 1.178.400.

Danida

- Enhancement of Research and Teaching Capacity in Hydrology at the University of Ghana (Phase II) (Lilian Skjernaa/Niels Oluf Jørgensen) kr. 432.000.

Danmarks Grundforskningsfond

- Indlejring af MC-ICP-MS (Martin Bizarro) kr. 10.434.500.

DHI Water & Environment (Vand og Miljø)

- Metoder til estimering af undersøgelses omfang og vurdering af usikkerheden af forureningsafgrænsningen (Karsten Høgh Jensen) kr. 70.100.

DONG A/S

- Gæsteforelæsere (Hans Thybo) kr. 85.200.

DTU Danmarks Tekniske Universitet

- Bjergrstad projektet (Torben Sonnenborg) kr. 48.000.

EU

- Sustainable Management of Water Resources by Automated Real-Time Monitoring (Karsten Høgh Jensen) kr. 3.250.000.

GEUS Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse.

- Ståbi i Grundvandsmodellering (Karsten Høgh Jensen) kr. 288.800.

Miljøstyrelsen

- Metoder til estimering af undersøgelsesomfang og vurdering af forureningsafgrænsning (Karsten Høgh Jensen) kr. 69.700.

Rambøll, Hannemann og Højlund A/S

- Nedbrydning af olie- og benzinstoffer – Underrådgivningsaftale (Karsten Høgh Jensen) kr. 202.000.

SKB Svensk kernebrændselshåndtering 5927

- Fe-oxides as fracture coatings (Susan Stipp) kr. 641.400.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

- Constraining the spacial and temporal evolution of the solar system's first solids: a multi-isotopic investigation af CAI's (Kristine Thrane) kr. 1.805.200.
- Krystalkemiske undersøgelser af mineraler ved højt tryk og temperatur (Emil Makovicky) kr. 523.200.

Publikationer

- Alpaslan M., Frei R., Boztug D., Kurt M.A., Temel A.: Geochemical and Pb-Sr-Nd isotopic constraints indicating an enriched mantle source for late Cretaceous to early Tertiary volcanism, Central Anatolia, Turkey. *International Geology Review* Vol. 46/11, s. 1022-1041. 2004.
- Alpaslan M., Frei R., Kurt M.A., Temel A., Boztug D.: Origin of the ultrapotassic volcanics within the Late Cretaceous to early Tertiary Ulukisla Basin, Central Anatolia, Turkey. 14th Annual V.M. Goldschmidt Conference, Copenhagen, Denmark, June 7-12. *Geochimica Cosmochimica Acta* Vol. 68/11S, s. A605. 2004.
- Alsen P., Surlyk F.: Maximum Middle Jurassic transgression in East Greenland: evidence from new ammonite finds, Bjørnedal, Traill Ø. *Geological Survey of Denmark and Greenland Bulletin* 5 (Appendix by J.H. Calomon), s. 31-49. 2004.
- Alsen P., Surlyk F.: Deep marine red beds of the Valanginian-Hauterivian (Lower Cretaceous) of East Greenland: palaeoceanographic implications. 32nd Intl. Geol. Congr. Abs. Vol. pt. 1 (poster), s. 575. 2004.
- Andersen T., Frei R., Sørensen H., Westphal N.L.: Porphyritic syenite at Lake Mykle, the Oslo rift – a possible derivative of larvikite. *Norges geologiske undersøgelse Bulletin* 442, s. 23-28. 2004.
- Andersen T., Morogan V., Sørensen H.: New data on net-veined complexes in the Oslo Rift, southeastern Norway. *Norges geologiske undersøgelse Bulletin* 442, s. 29-38. 2004.
- Asgaard U., Bromley R.G.: Co-occurrence of schizasterid echninoids and the trace fossil *SCOLICIA*, Pleistocene, Greece. Abstract Book, Ichnia 2004 (Buatois, L.A. & Mángano, M.G. (eds.) First Intl. Congress on Ichnology, s. 16 only. 2004.
- Baker J.A., Peate D.W., Waight T.E., Meyzen C.: Pb isotopic analysis of standards and samples using a ²⁰⁷Pb-²⁰⁴Pb double spike and Thallium to correct for mass bias with a double focusing MC-ICP-MS. *Chemical Geology* 211, s. 275-303. 2004.
- Berggren R., Sandrin A., Elming S-Å.: Physical properties of rocks and geophysical data as tools for targeting Fe-Oxide Cu-Au mineralisations in northern Sweden. AGU Fall meeting, s. 1 page only. 2004.
- Bindeman I.N., Ponomareva V.V., Bailey J.C., Valley J.W.: Volcanic arc of Kamchatka: a province with high- $\delta^{18}\text{O}$ magma sources and large-scale ¹⁸O/¹⁶O depletion of the upper crust. *Geochimica et Cosmochimica Acta* Vol. 68, No. 4, s. 841-865. 2004.
- Bjerrum C.J.: From dissolved organic carbon to marine snow in the prokaryote dominated Precambrian oceans.

- Goldschmidt Conference, Copenhagen, June 5-11 2004, s. A787. 2004.
- Bjerrum C.J., Canfield D.E.: New insights into the burial history of organic carbon on the early Earth. *Geochemistry, Geophysics, Geosystems*, vol. 5, number 8, s. 1-9. 2004.
- Bjerrum C.J., Canfield D.E.: New carbon isotope model imply a low burial-ratio of organic carbon to total carbon in the Archean. International Workshop on Geomicrobiology: a research area in progress Århus, January 28 to 31, 2004, s. 9. 2004.
- Björck S., Clemmensen L.B.: Aeolian sediment in raised bog deposits, Halland, SW Sweden: a new proxy record of Holocene winter storminess variation in southern Scandinavia? *The Holocene* 14, s. 677-688. 2004.
- Bock B., Liebetrau V., Eisenhauer A., Frei R., Kronz A., Leipe T.: Nd and Pb isotopes of Mn/Fe precipitates of the Baltic Sea: climate change versus pollution. 14th Annual V.M. Goldschmidt Conference, Copenhagen, Denmark, June 7-12. *Geochimica Cosmochimica Acta* Vol. 68/11S, s. A480. 2004.
- Boldreel L.O., Nielsen L.H., Thang L.D., Huyen N.T., Houg D.T., Fyhn M.B.W., Duc N.A., Kruse M., Abatzis I.: Structural development and hydrocarbon potential of Phu Khanh Basin, offshore central Vietnam based on interpretation of reflection seismic data; results of the ENRECA-project. *Petroleum geochemistry and exploration in Afro-Asian regions* 6th International Conference, 12-14 Oct, s. 46. 2004.
- Bonde N.: An early Cretaceous (Ryazanian) fauna of "Purbeck-Wealden type" at Robbedale, Bornholm, Denmark. i: *Mesozoic Fishes III – Systematics, Palaeoenvironments and biodiversity* s. 507-528. Arratia, G. & Tintori, A. (eds.). Pfeil Verlag, München 2004.
- Bonde N., Jakobsen S.L.: Danekræ – flotte fossiler. *VARV* 2004 (3), s. 18-32. 2004.
- Bonde N., Westergaard B.: Progress in hominid classification: cladistic approaches. *Zona Arqueologica Num. 4*, i: *Miscelanea en homenaje a Emiliano Aguirre*, vol. III, *Paleoantropologia* s. 36-57. Baquedano, E. & Rubio Jara, S. (eds.). *Mus. Archeologica Regional*, Madrid 2004.
- Bromley R.G.: A stratigraphy of bioerosion. *Geological Society, London, Special Publication* 228, s. 455-479. 2004.
- Bromley R.G.: Sensitive and insensitive bioerosion: closeness of bioeroder identification influences the value of the palaeoenvironmental tool. *Abstract Book, Ichnia 2004* (Buatois, L.A. & Mángano, M.G. (eds.)) *First Intl. Congress on Ichnology*, s. 5-6. 2004.
- Bromley R.G., Asgaard U.: Historien om et mønster. *Varv* 2003, 3, s. 3-7. 2003.
- Bromley R.G., Asgaard U.: Archaeological disaster a bioerosion goldmine: test-blocks retrieved 2100 years after deposition, Antikythira, Greece. *Abstract Book, 4th International Bioerosion Workshop* (Mikulas, R. (ed.)) Prague, 30.08-03.09, 2004, s. 5-6. 2004.
- Bromley R.G., Uchman A.: Trace fossils from the Lower to Middle Jurassic marginal marine deposits of the Sorthat Formation, Bornholm, Denmark. *Bulletin of the Geological Society of Denmark* 52, s. 185-208. 2003.
- Bromley R.G., Uchman A., Mikulas R.: Abundant *Topsentopsis* isp. in Lower Cretaceous rockground, outskirts of Krakow, Poland. *Abstract Book, 4th International Bioerosion Workshop* (Mikulas, R. (ed.)) Prague, August 30 – September 3 2004, s. 7-8. 2004.
- Bruhn R., Surlyk F.: Sand-grade gravity flow evolution on a shelf edge delta and slope complex: Olympen Formation, uppermost Callovian – Middle Oxfordian, East Greenland. *Petroleum Geoscience* 10, s. 81-92. 2004.
- Christiansen P., Bonde N.: Body plumage in *Archaeopteryx*: a review, and new evidence from the Berlin specimen. *C.R. Palevol* 3, s. 99-118. 2004.
- Clemmensen L.B., Fornós J.J., Gómez-Pujol L., Rodríguez-Perea A.: The formation of carbonate aeolianites in temperate climatic settings. Examples from Mallorca, Western Mediterranean. 23rd IAS Meeting of Sedimentologists Coimbra, s. 1. 2004.
- Clift P.D., Nielsen L.H., Tin N.T., Saito Y., Thang L.D., Boldreel L.O., Clark M.K., Dorobek S., Dac N.V., Métiévier Y., Pin Y., Quy N.H., Schärer U., Thuong C.C., Abatzis I., Royden L.H., Bickle M., Chamot-Rooke N., Yang S.: Dating Tibetan uplift and evolving river drainage patterns in East Asia using the sedimentary record of the Red, Mekong, Pearl and Yangtze rivers. 5th International Conference on Asian Marine Geology 13-16 January, Bangkok, s. one page only. 2004.
- Crudeli D., Young J.R., Erba E., de Lange G.J., Henriksen K., Kinkel H., Slomp C.P., Ziveri P.: Abnormal carbonate diagenesis in Holocene – late Pleistocene sapropel-associated sediments from the Eastern Mediterranean; evidence from *Emiliania huxleyi* coccolith morphology. *Marine Micropaleontology* 52, s. 217-240. 2004.
- Dahl-Jensen T., Larsen L.M., Pedersen S.A.S., Pedersen J., Jepsen H.F., Pedersen G.K., Nielsen T., Pedersen A.K., Platen-Hallermund F.v., Weng W.: Landslide and Tsunami 21 November 2000 in Paatuut, West Greenland. *Natural Hazards* 31, s. 277-287. 2004.
- Demida I., Houmark-Nielsen M., et al.: Age and extent of the eastern flank of the Late Weichselian Scandinavian Ice Sheet. *Quaternary Environment of the Eurasian North Terminal Workshop*, s. 1. 2004.
- Demidov I., Houmark-Nielsen M., et al.: Valdaian glacial maxima in the Arkhangelsk district of northwestern Russia. *Developments in Quaternary Science* 2, i: *Quaternary Glaciations – Extent and chronology: Part 1 Europe* s. 321-336. J. Ehlers & P.L. Gibbard (red.). Elsevier, Amsterdam 2004.
- Dideriksen K., Baker J.A., Bizzarro M., Stipp S.L.S.: Fe isotope fractionation in calcium carbonate. *Geochimica et Cosmochimica Acta* vol. 68, issue 11 (1), s. 1 only. 2004.
- Due L., Boldreel L.O., Kuijpers A.: Distribution of deep-water sediments in the area from Lousy Bank to Hatton Bank, NE Atlantic. *European Geosciences Union 1st General Assembly*, 25-30 April, Nice, s. A01316. 2004.
- Engesgaard P.K., Christensen F.D.: Modelling groundwater flow and biogeochemical processes in a forced seawater intrusion-extrusion experiment. *European Geosciences Union, 1st general assembly Nice 25-30 April*, s. 291. 2004.
- Engesgaard P.K., Højberg A.L., Hinsby K., Jensen K.H., Laier T., Larsen F., Plummer N., Busenberg E.: Transport and time lag of chlorofluorocarbon gases in the unsaturated zone, Rabis Creek, Denmark. *Vadose Zone Journal* 3, s. 1249-1261. 2004.
- Esmerode E.V., Lykke-Andersen H., Surlyk F.: Ridge and valley systems in the Maasrichtian chalk of the Danish

- Basin: Contourites in an epeiric sea. 32nd Intl. Geol. Congr. Abs. Vol. pt. 1, 64-6, s. 315. 2004.
- Ferraris G., Makovicky E., Merlini S.: Crystallography of modular materials. 370 s. Oxford University Press, Oxford 2004.
- Fornós J.J., Gómez-Pujol L., Clemmensen L.B.: Facies architecture of interbedded aeolianites and alluvial fan deposits. The Pleistocene of Polenca bay (Mallorca Isl., Western Mediterranean). 23rd IAS Meeting of Sedimentologists Coimbra, s. 1. 2004.
- Frei R., Polat A., Meibom A.: The Hadean upper mantle conundrum: Evidence for source depletion and enrichment from Sm-Nd, Re-Os, and Pb isotopic compositions in 3.71 Gy boninite-like metabasalts from the Isua Supracrustal Belt, Greenland. *Geochimica et Cosmochimica Acta* Vol. 68, s. 1645-1660. 2004.
- Frei R., Polat A., Meibom A.: The Hadean upper mantle conundrum: Evidence for source depletion and enrichment from Nd and Os isotopic compositions in 3.71 Gy boninite-like metabasalts from the Isua Supracrustal Belt, Greenland. 14th Annual V.M. Goldschmidt Conference, Copenhagen, Denmark, June 7-12. *Geochimica Cosmochimica Acta* Vol. 68/11S, s. A744. 2004.
- Gagnevin D., Daly D.S., Waight T.E., Morgan D., Poli G.: Petrogenetic inferences from Pb isotopic zoning in K-feldspar megacrysts from the Monte Capanne monzogranite (Elba, Italy). *Geophysical Research Abstracts* 6, s. 06139. 2004.
- Graversen O.: Upper Triassic – Lower Cretaceous seismic sequence stratigraphy and basin tectonics at Bornholm, Denmark, Tornquist Zone, NW Europe. *Marine and Petroleum Geology* 21, s. 579-612. 2004.
- Graversen O.: Upper Triassic – Cretaceous stratigraphy and structural inversion offshore SW Bornholm, Tornquist Zone, Denmark. *Geological Society of Denmark Bulletin* 51, s. 111-136. 2004.
- Graversen O.: Late Cretaceous structural inversion along the Tornquist Zone was *not linked* with Alpine foreland compression. Tectonic, eustatic and climate controls on post-Mid Cretaceous North Sea Evol. *Cenmove Workshop*, s. 1. 2004.
- Gudbjerg J., Sonnenborg T.O., Jensen K.H.: Remediation of NAPL below the water table by steam induced heat conduction. *Journal of Contaminant Hydrology* 72, s. 207-225. 2004.
- Gudbjerg J., Trötschler O., Färber A., Sonnenborg T.O., Jensen K.H.: On spurious water flow during numerical simulation of steam injection into water saturated soil. *Journal of Contaminant Hydrology* 75, s. 297-319. 2004.
- Hansen H.J.S.: Pele's tears and various misconcepts. *GEUS rapport* 50, s. 48. 2004.
- Hansen H.J.S.: Was there, or was there not a meteoritic impact at the K/T boundary 65 million years ago? *GEUS rapport* 50, s. 11-19. 2004.
- Hansen H.J.S.: Excursion Guide, Stevns Klint, 2004. *GEUS rapport* 50, s. 64-70. 2004.
- Hansen H.K., Boldreel L.O.: Vertical and lateral petrophysical crossplot characterizations of the Tertiary deposits in the eastern part of the Danish North Sea based on geophysical wireline logs. *European Geosciences Union 1st General Assembly, Nice*, 25-30 April, s. A02255. 2004.
- Hansen K., Dawes P.R., Frisch T.: Fission track study of Precambrian rocks of Canada and Greenland across Nares Strait. i: 10th International Fission Track Dating and Thermochronology Conference 8-13 Aug, 2004, Amsterdam s. 126. Amsterdam 2004.
- Hansen K., Reiners P.: Low temperature evolution of the southern East Greenland continental margin: evidence from (U-Th)/He and fission track analysis. i: Four Decades of Geological Research in the Tertiary Igneous Province of East Greenland s. 23-25. Tegner C. and Bernstein S. (red.). København 2004.
- Helstrup T., Jørgensen N.O., Banoeng-Yakubo B.: Hydrochemical and environmental isotopic ($\delta^{18}\text{O}$, $\delta^2\text{H}$ and $^{87}\text{Sr}/^{86}\text{Sr}$) characteristics of groundwater in the Keta Basin, Ghana, and the Bassin Sédimentaire Côtier, Togo. *Abstracts. 32nd International Geological Congress IUGS*, s. 1104 only. 2004.
- Hem S.R., Makovicky E.: The system Fe-Co-Ni-As-S. I. Phase relations in the (Fe,Co,Ni)As_{0.5}S_{1.5} section at 650° and 500°C. *The Canadian Mineralogist* Vol. 42, s. 43-62. 2004.
- Hem S.R., Makovicky E.: The system Fe-Co-Ni-As. II. Phase relations in the (Fe,Co,Ni)As_{1.5}S_{0.5} section at 650° and 500°C. *The Canadian Mineralogist* Vol. 42, s. 63-86. 2004.
- Henriksen K., Stipp S.L.S., Young J.R., Marsh M.E.: Biological control on calcite crystallisation: AFM investigation of coccolith polysaccharide function. *American Mineralogist* 89, s. 1709-1716. 2004.
- Henriksen K., Stipp S.L.S., Young J.R., Marsh M.E.: Polysaccharides in coccolith biomineralisation: Site specific interaction with the calcite surface. *Geochimica et Cosmochimica Acta* 68 (11S), s. 202. 2004.
- Henriksen K., Young J.R., Bown P.R., Stipp S.L.S.: Coccolith biomineralisation studied with atomic force microscopy. *Palaeontology* 47, s. 725-743. 2004.
- Hesselbo S.P., Robinson S.A., Surlyk F.: Sea-level change and facies development across potential Triassic Jurassic boundary horizons, southwestern Britain. *Journal of the Geological Society* 161, s. 1-15. 2004.
- Hesselbo S.P., Robinson S.A., Surlyk F.: Discussion on sea-level change and facies development across potential Triassic-Jurassic boundary horizons, SW Britain. *Journal of the Geological Society* 161, s. 1054-1056. 2004.
- Houmark-Nielsen M.: The Pleistocene of Denmark, a review of stratigraphy and glaciation history. *Developments in Quaternary Science* 2, i: Quaternary Glaciations – Extent and chronology: Part 1, Europe s. 35-46. J. Ehlers & P.L. Gibbard (red.). Elsevier, Amsterdam 2004.
- Houmark-Nielsen M., Kjær K.H.: Quaternary environment of the Eurasian North, Terminal Workshop: Excursion Guide. *Quaternary Environment of the Eurasian North Terminal Workshop*, s. 19. 2004.
- Hubberten H., Houmark-Nielsen M., et al.: The periglacial climate and environment in northern Eurasia during the last glaciation. *Quaternary Science Reviews* 23, s. 1333-1357. 2004.
- Huong D.T., Thangl L.D., Huyen N.T., Boldreel L.O., Nielsen L.H., Abatzis I., Duc N.A., Fyhn M.B.W.: Depositional history of the post-rift succession of the Phu Khanh Basin, offshore Central Vietnam based on interpretation of seismic sequences and facies; first results of the ENRECA-Project. 5th International Conference on Asian Marine Geology 13-16 January, Bangkok, s. 70, poster no. 224. 2004.
- Huyen N.T., Thangl L.D., Huong D.T., Boldreel L.O.,

- Nielsen L.H., Abatzis I., Duc N.A., Fyhn M.B.W.: Structural development of the Cenozoic Phu Khanh Basin, offshore central Vietnam based on interpretation of reflection seismic data; first results of the ENRECA-project. 5th International Conference on Asian Marine Geology 13-16 January, Bangkok, s. 71, poster no. 227. 2004.
- Ineson J.R., Surlyk F.: The Jurassic of Denmark and Greenland: key elements in the reconstruction of the North Atlantic Jurassic rift system. 32nd Intl. Geol. Congr. Abs. Vol. pt. 1 (oral presentation), s. 822. 2004.
- James N.P., Feary D.A., Betzler C., Bone Y., Holbourn A.E., Li Q., Machiyama H., Simo J.A.T., Surlyk F.: Origin of Late Pleistocene bryozoan reef mounds: Great Australian Bight. *Journal of Sedimentary Research* 74 (1), s. 20-48. 2004.
- Japsen P., Andersen M.S., Boldreel L.O., Waagstein R., White R.S., Worthington M.: Seismic and petrophysical properties of Faroes basalts: the SeiFaBa project. *Geological Survey of Denmark and Greenland Bulletin* 4. Review of Survey activities 2003, s. 53-56. 2004.
- Jensen K.H.: Water flow and solute transport in the unsaturated zone. Danish Academy of Technical Sciences April, s. 1. 2004.
- Jensen K.H.: Effective parameterization of unsaturated flow at various spatial scales. EGU Assembly, Nice April 26-30, s. 1. 2004.
- Jørgensen P.R., Helstrup T., Urup J., Seifert D.: Modeling of non-reactive solute transport in fractured clayey till during variable flow rate and time. *Journal Cont. Hydrol.* 68, s. 193-216. 2004.
- Jørgensen P.R., Urup J., Helstrup T., Jensen M.B., Eiland F., Vinther P.: Transport and reduction of nitrate in clayey till underneath forest and arable land. *Journal Cont. Hydrol.* 73, s. 207-226. 2004.
- Karup-Møller S., Makovicky E.: Exploratory studies of the solubility of minor elements in tetrahedrite. VI. Zinc and the combined zinc-mercury and iron-mercury substitutions. *N.Jb.Mineral.Mh.* 2004(11), s. 508-524. 2004.
- Keiding M., Waight T.E., Baker J.A., Bizzarro M., Rosing M.: Evolution of the depleted mantle: Hf isotope evidence from Archaean zircon grains from West Greenland. *Geochimica et Cosmochimica Acta* 68, s. A753. 2004.
- Kent A.J.R., Stolper E.M., Francis D., Woodland J., Frei R., Eiler J.: Mantle heterogeneity during the formation of the North Atlantic Igneous Province: Constraints from trace element and Sr-Nd-Os-O isotope systematics of Baffin Island picrites. *Geochemistry Geophysics Geosystems* Vol. 5/11, s. Q11004. 2004.
- Knutz P.C.: Startede Heinrich events i nordvest Europa? *Geologisk Tidsskrift* 2, s. 32-33. 2004.
- Knutz P.C., Cartwright J.A.: 3D anatomy of late Neogene contourite drifts and associated mass flows in the Faeroe-Shetland Basin. *Geological Society Memoirs* 29, i: 3d Seismic Technology: Application to the Exploration of Sedimentary Basins s. 63-71. Davies, F.J., Cartwright, J.A., Stewart, S.A., Lappin, M., Underhill, J.R. (ed.). The Geological Society of London, London 2004.
- Kruse M., Boldreel L.O.: Aspects of Deep-water bottom currents in the Bill Bailey Bank Area, offshore SW Faeroes. North Atlantic and Labrador Sea Margin Architecture and Sedimentary Processes i: Intergovernmental Oceanographic Commission Workshop Report No. 191 s. 26-28. N.E. Poulsen & A.E. Suzyumov (eds.). UNESCO, 2004.
- Kruse M., Boldreel L.O.: Aspects of the flow of bottom currents in the Bill Bailey Bank area, offshore SW Faeroes. European Geosciences Union 1st General Assembly, Nice, 25-30 April, s. A05628. 2004.
- Kruse M., Boldreel L.O.: Aspects of deep-water bottom currents in the Bill Bailey Bank Area, offshore SW Faeroes. International Conference and Twelfth Post-Cruise Meeting in the UNESCO T-T-R Programme, Copenhagen 29-31 Jan, s. one page only. 2004.
- Krüger J., Houmark-Nielsen M., Kjær K.H.: Nyt syn på istidslandskabet – med kikkerten for det blinde øje. *Naturens Verden* 9, s. 2-9. 2004.
- Lassen A., Thybo H.: Seismic evidence for Late Proterozoic orogenic structures below the Phanerozoic sedimentary cover in the Kattegat area, SW Scandinavia. *Tectonics* 23, s. 10.1029/2003TC001499. 2004.
- Lauridsen B.W., Surlyk F.: Benthic palaeoecology in cyclic chalk (Late Cretaceous; NW Europe). 32nd Intl. Geol. Congr. Abs. Vol. pt. 2 (oral presentation), s. 888-89. 2004.
- Looms M.C., Nielsen L., Jensen K.H., Thybo H.: Anvendelse af cross-borehole georadar og resistivitets tomografi til karakterisering – monitorering af den umættede zone. *ATV Jord og Grundvand Umættet Zone*, s. 25-32. 2004.
- Looms M.C., Nielsen L., Jensen K.H., Thybo H., Binley A.: Combining cross-borehole georadar and electrical resistance tomography to monitor moisture content and pore water electrical conductivity in the vadose zone. *EOS Trans. AGU Fall Meeting. Suppl.* 85 (47), s. H33E-0513. 2004.
- Lykke-Andersen H., Surlyk F.: The Cretaceous Palaeogene boundary at Stevns Klint, Denmark: Inversion tectonics or sea-floor topography? *Journal of the Geological Society* 161, s. 343-352. 2004.
- Lyngsle S.B., Thybo H.: A new model of orogenic structures in the North Sea derived from integrated potential field modelling and seismic interpretation. *Seismix 2004* 11th International symposium, s. 1. 2004.
- Makovicky E.: Symétrie dans l'art Islamique. Notes de classe. i: Cours de cristallographie, 2e Ecole Marocaine de Cristallographie s. 55-80. Assoc. Marocaine de Cristallographie. Université Chouaib Doukkali, El Jadida, El Jadida, Morocco 2004.
- Makovicky E.: Ornamental diamond patterns in aboriginal bark paintings from N.E. Arnhem Land, Australia. *Records of the South Australian Museum* Vol. 36 (1), s. 1-20. 2003.
- Makovicky E., Balic-Zunic T., Karanovic L., Poleti D., Prsek J.: Structure refinement of natural robinsonite, Pb₃Sb₆S₁₃: cation distribution and modular description. *N.Jb.Mineral.Mh.* 2004(2), s. 49-67. 2004.
- Makovicky E., Tippelt G., Forcher K., Lottermoser W., Karup-Møller S., Amthauer G.: Mössbauer study of Fe-bearing synthetic tennantite. *The Canadian Mineralogist* Vol. 41, s. 1125-1134. 2003.
- Martinsson O., Williams P.J., Edfelt Å., Sandrin A., Verco M., Evins P., Mark G., Billström K., Stein H., Broman C., Weihed P.: Relationship of Kiruna-type apatite Iron ores and Iron Oxide-Copper-Gold deposits, Norrbotten, Sweden. IAVCEI General Assembly Puchon, s. 1 page only. 2004.

- Mavko G., Japsen P., Boldreel L.O.: Preliminary rock physics analysis of basalts in the Lopra-1 well. Contribution to the SeiFaBa project founded by the Sindri group. Geological Survey of Denmark and Greenland rapport 2004/96, s. 1-2. 2004.
- Meibom A., Frei R., Sleep N.H.: Osmium isotopic compositions of Os-rich platinum group element alloys from the Klamath and Siskiyou Mountains, USA. *Journal of Geophysical Research* Vol. 109, s. B02203. 2004.
- Milán J., Clemmensen L.B., Bonde N.: Vertical slices through dinosaur tracks (Late Triassic lake deposits, East Greenland) – undertracks and other subsurface deformation structures revealed. *Lethaia* 37, s. 285-296. 2004.
- Milán J., Gierlinski G.: A probable thyreophoran (Dinosauria, Ornithischia) footprint from the Upper Triassic of Southern Sweden. *Bulletin of the Geological Society of Denmark* 51, s. 71-75. 2004.
- Mortensen A.P.: Instrumentering i den umættede zone. ATV-Fonden for Jord og Grundvand Umættet Zone, s. 15-24. 2004.
- Mortensen A.P., Jensen K.H., Nilsson B., Juhler R.K.: Multiple tracing experiments in unsaturated fractured clayey till. *Vadose Zone Journal* 3, s. 634-644. 2004.
- Mueller A.G., Nemchin A.A., Frei R.: The Nevorica gold skarn deposit, Southern Cross greenstone belt, Western Australia: II. Pressure-temperature-time path and relationship to postorogenic granites. *Economic Geology* Vol. 99, s. 453-478. 2004.
- Nielsen K.A., Clemmensen L.B., Fornós J.J.: Middle Pleistocene magnetostratigraphy and susceptibility stratigraphy: data from a carbonate aeolian system, Mallorca, Western Mediterranean. *Quaternary Science Reviews* 23, s. 1733-1756. 2004.
- Nielsen K.S.S., Nielsen J.K., Bromley R.G.: Palaeoecological and Ichnological significance of microborings in Quaternary foraminifera. *Palaeontologia Electronica* 6 (2), s. 13 pages. 2003.
- Nielsen L., Boldreel L.O., Surlyk F.: Ground-penetrating radar imaging of carbonate mound structures and implications for interpretation of marine seismic data. *AAPG Bulletin* 88, 8, s. 1069-1082. 2004.
- Nielsen L., Jørgensen M.I., Thybo H.: Images of the active Carlsberg Fault in the city of Copenhagen. *Geophysical Research Abstracts* CD, EGU04, s. A06132. 2004.
- Nielsen L., Surlyk F., Boldreel L.O.: Ground penetrating radar and seismic responses of carbonate mounds – a case of imaging structures at different scales. *European Geosciences Union 1st General Assembly, Nice*, 25-30 April, s. A02078. 2004.
- Nielsen L., Thybo H.: Location of the Carlsberg Fault zone from seismic controlled-source fan recordings. *Geophysical Research Letters* 31, s. L07621. 2004.
- Nielsen L., Thybo H.: Location of the Carlsberg Fault from seismic fran recordings. *Geophysical Research Abstracts* CD, EGU04, s. A02103. 2004.
- Nielsen L., Thybo H., Jørgensen M.I.: Integrated near-surface seismic and geoelectrical mapping of the concealed Carlsberg Fault zone, Copenhagen, Denmark. *EOS Trans. AGU Fall Meeting Suppl.* 85 (47), s. 1 page only. 2004.
- Nielsen L.H., Petersen H.I., Thai N.D., Tuan H.A., Duc N.A., Hien L.V., Boldreel L.O., ENRECA-project group: An Upper Miocene-Pliocene fluvial-lacustrine succession of the Song Ba Trough, central Vietnam. *Petroleum Geochemistry and Exploration in the Afro-Asian regions 6th International conference*, 12-14 Oct, s. 141. 2004.
- Nielsen L.H., Thai N.D., Petersen H.I., Duc N.A., Tuan H.A., Hien L.V., Boldreel L.O., ENRECA-project group: Depositional facies of the Miocene-Pliocene Song Ba Trough: possible analogous to deeply buried synrift sequences of the Phu Khanh Basin, offshore Vietnam. *Petroleum Geochemistry and Exploration in the Afro-Asian regions 6th International conference*, s. 25. 2004.
- Outridge P., Farnell R., Hare G., Hobson K., Roach P., Waight T.E.: Metals in Yukon Caribou over 6000 years. i: *Alaska Anthropological Association 31st annual conference* s. 9. 2004.
- Panza G.F., Ponteviso A.: The Calabrian Arc: a detailed structural model of the lithosphere-asthenosphere system. *Rendiconti Accademia Nazionale delle Scienze detta XL – Memorie di Scienze Fisiche e Naturali* 122, XXVIII, s. 1-38. 2004.
- Panza G.F., Ponteviso A., Sarao A., Aoudia K., Peccerillo A.: Structure of the lithosphere-asthenosphere and volcanism in the Tyrrhenian Sea and surroundings. *The 32th International Geological Congress (32-IGC) Florence*, s. 1. 2004.
- Panza G.F., Ponteviso A., Sarao A., Aoudia K., Peccerillo A.: Structure of the lithosphere-asthenosphere and volcanism in the Tyrrhenian Sea and surroundings. *Memorie Descrittive della Carta Geologica d'Italia XLIV*, s. 29-56. 2004.
- Parkhurst D., Kipp K., Engesgaard P.K., Charlton S.: PHAST – A program for simulating ground-water flow, solute transport, and multicomponent geochemical reactions. *U.S. Geological Survey Techniques and Methods 6-A8*, 154 s. U.S. Department of the Interior 2004.
- Peate D.W., Baker J.A., Breddam K., Waight T.E., Skovgaard A.C., Stecher O., Prestvik T., Jonasson K.: Pb isotope heterogeneity of the mantle beneath Iceland. *Geochimica et Cosmochimica Acta* 68, s. A569. 2004.
- Pedersen G.K., Pedersen S.A.S., Steffensen J., Pedersen C.S.: Clay content of a clayey diatomite, the Early Eocene Fur Formation, Denmark. *Bulletin of the Geological Society of Denmark* 51, s. 159-177. 2004.
- Peng B., Frei R.: Nd-Sr-Pb isotopic constraints on metal and fluid sources in W-Sb-Au mineralization at Woxi and Liaojiaping (Western Hunan, China). *Mineralium Deposita* Vol. 39, s. 313-327. 2004.
- Petersen D.L., Jensen K.H., Nilsson B.: Effect of embedded sand lenses on transport in till. *American Geophysical Union Fall Meeting San Francisco*, s. H11B-0305. 2004.
- Ponteviso A., Thybo H.: Resolving an upper mantle low-velocity zone in Siberia with surface waves. *Symposium on Seismic Heterogeneity in the Earth's Mantle, RDA of Sci. and Lett.*, 26-28 Feb, Cph, s. 1. 2004.
- Ponteviso A., Thybo H.: Test of the upper mantle low velocity layer in Siberia with surface-waves. *Meeting of Young Researchers in the Earth Sciences (MYRES-I): Heat, Helium, Hotspots, and Whole Mantle Convection*, s. 1. 2004.
- Ponteviso A., Thybo H., Nielsen L.: Seismic velocity structure of the Siberian Mantle. *EOS Trans. AGU Fall Meeting Suppl.* 85 (47), s. 1. 2004.
- Ponteviso A., Thybo H., Panza G.F.: Test of the upper mantle low velocity zone in Siberia with surface-wave

- data. 1st General Assembly of European Geosciences Union Nice, s. 1. 2004.
- Rosing M., Frei R.: U-rich Archean sea floor sediments from Greenland – indications of >3700 Ma oxygenic photosynthesis. *Earth and Planetary Science Letters* Vol. 217, s. 237-244. 2004.
- Ross A.R., Thybo H., Nielsen L.: Transition zone heterogeneity interpreted from long range explosion seismic data. *Geophysical Research Abstracts* CD, EGU04, s. A06261. 2004.
- Ross A.R., Thybo H., Solidilov L.N.: Reflection seismic profiling of the Core-Mantle boundary. *Journal of Geophysical Research* 109, s. B08303. 2004.
- Sandrin A., Thybo H., Nielsen L., Lyngsie S.B., Keller G.R.: Deep crustal seismic investigation across the Silkeborg Gravity High, Central Denmark. *EOS Trans. AGU Fall Meeting* 85 (47), s. 1 page only. 2004.
- Sandrin A., Thybo H., Pontevivo A., Nielsen L., Lyngsie S.B., Keller G.R.: ESTRID – explosion seismic transect across a rift in Denmark. *Seismix 2004 11th International symposium*, s. 1. 2004.
- Seidler L., Steel R.J., Stemmerik L., Surlyk F.: North Atlantic marine rifting in the Early Triassic: new evidence from East Greenland. *Journal of the Geological Society* 161, s. 583-592. 2004.
- Shaffer G., Olsen S.M., Bjerrum C.J.: Ocean subsurface warming as a mechanism for coupling Dansgaard-Oeschger climate cycles and ice-rafting events. *Geophysical Research Letters*, Vol. 31, L24202, s. 1-4. 2004.
- Stendal H., Frei R., Muhongo S., Rasmussen T.M., Mnali S., Petro F., Temu E.B.: Lead isotopic results of the Mpanda Mineral Field mineralizations (SW Tanzania). *Journal of African Earth Sciences* Vol. 38, s. 437-447. 2004.
- Stendal H., Toteu S.F., Frei R., Njel U.O., Konnerup-Madsen J., Bassahak J., Penaye J., Nni J.: Pan-African(?) rutile in the Yaoundé region, Cameroon. i: 20th Colloquium of African geology, Orleans, France, 2-7 June 2004. Abstract volume s. 385. Orleans 2004.
- Surlyk F.: Seismic data and photogrammetry of the Stevns Klint area reveal long-lived contour-current systems influencing bathymetry. *Dansk Geologisk Forening Nyhedsbrev* nr. 6, januar 2004, s. 1 only. 2004.
- Surlyk F., Noe-Nygaard N.: A giant complex of injected deep-water sands: The Upper Jurassic Hareelv Formation of East Greenland. 32nd Intl. Geol. Congr. Abs. Vol. pt. 1 (poster), s. 826. 2004.
- Surlyk F., Noe-Nygaard N.: Styles in coarse-grained deep water deposits in the Mesozoic rift basin of East Greenland: Influence of tectonics, sea-level, source, drainage and transport patterns. *Abstracts and Proceedings of the Geological Society of Norway* 3, s. 60-61. 2004.
- Svendsen J.I., Houmark-Nielsen M., et al.: Late Quaternary ice sheet history of northern Eurasia. *Quaternary Science Reviews* 23, s. 1229-1271. 2004.
- Sørensen H.: Behov for en geologisk kanon. *Geologisk Nyt* 6/04, s. 28-30. 2004.
- Sørensen H.: Geologi i det sydlige Vestgrønland. *Geologi – Nyt fra GEUS* 2003 nr. 2, s. 1-24. 2003.
- Sørensen H.: Wegeners kontinentaldriftteori – et tilbageblik. *Varv* 2004 nr. 1, s. 3-13. 2004.
- Thangl L.D., Huong D.T., Huyen N.T., Boldreel L.O., Nielsen L.H., Abatzis I., Duc N.A.: An attempt to predict lithology and ages of depositional sequences from seismic analysis in the Phu Khanh Basin, offshore central Vietnam; preliminary results of the ENRECA-Project. 5th International conference on Asian Marine Geology 13-16 January, Bangkok, s. 208, poster no. 225. 2004.
- Therkelsen J., Surlyk F.: The fluviatile Bristol Elv Formation, a new Middle Jurassic lithostratigraphical unit from Traill Ø, North-East Greenland. *Geological Survey of Denmark and Greenland Bulletin* 5, s. 19-29. 2004.
- Thrane K., Baker J.A., Knutz P.C.: Pb-Fe isotope variations in North Atlantic sediments across the last deglaciation. *Geochimica et Cosmochimica Acta* 68/11, s. A487. 2004.
- Thybo H., Nielsen L.: Fine scale heterogeneity in the crust and upper mantle detected in high-resolution seismic data. *Geophysical Research Abstracts* CD, EGU04, s. A05551. 2004.
- Thybo H., Nielsen L.: Seismic modelling of heterogeneity in the continental crust and upper mantle beneath Eurasia. *Geophysical Research Abstracts* CD, EGU04, s. A05555. 2004.
- Topa D., Makovicky E., Balic-Zunic T.: Crystal structures and crystal chemistry of members of the cuprobismutite homologous series of sulfosalts. *Canadian Mineralogist* 41, s. 1481-1502. 2003.
- Topa D., Makovicky E., Balic-Zunic T., Paar W.H.: Kupcikite, $Cu_{3.4}Fe_{0.6}Bi_5S_{10}$, a new Cu-Bi sulfosalt from Felbertal, Austria, and its crystal structure. *The Canadian Mineralogist* Vol. 41, s. 1155-1166. 2003.
- Trønnes R.G., Johansen T.S., Karlsson H., Grønvold K., Williams A.J., Waight T.E., Brandon A.D., Lee C.T., Graham D.W.: NE Atlantic mantle geochemistry: new insights from volcanic flank zones in Iceland and Jan Mayen. *Geochimica et Cosmochimica Acta* 68, s. A701. 2004.
- Vosgerau H., Alsen P., Carr I.D., Therkelsen J., Stemmerik L., Surlyk F.: Jurassic syn-rift sedimentation on a seawards-tilted fault block, Traill Ø, North-East Greenland. *Geological Survey of Denmark and Greenland Bulletin* 5, s. 9-18. 2004.
- Waight T.E., Wiebe R.A.: Gouldsboro Granite: silicic replenishment of granite magma chambers. *Geochimica et Cosmochimica Acta* 68, s. A672. 2004.
- Young J.R., Henriksen K., Probert I.: Structure and morphogenesis of the coccoliths of the CODENET species. i: Coccolithophores – from molecular scale processes to Global Impact s. 191-216. Thierstein, H. and Young, J.R. (eds.). Springer Verlag, Berlin/Heidelberg 2004.

Studienævnet for Geologi

Medlemmer

Pr 1.2.2004 bestod studienævnet af Lars B. Clemmensen (studieleder), Lars Ole Boldreel (vicestudieleder), Jens Konnerup-Madsen, Bjørn Buchardt og Tonci Balic-Zunic. Derudover af studenterrepræsentanterne Adam Schack von Brockdorff (næstformand), Martin Mehlsen, Lars Arnskov Olsen, Esben Sejer Pedersen og Thomas Baark.

Beretning

Studienævnet for Geologi-Geoscience er ansvarlig for bachelor- og kandidatuddannelserne i Geologi-Geoscience.

Studienævnets primære opgave i 2004 har været at afslutte udarbejdelsen af en ny studieordning for bacheloruddannelsen samt at implementere denne studieordning med start september 2004. Samtidig har studienævnet påbegyndt en revision af kandidatuddannelsen og i den forbindelse besluttet, at undervisningen i denne uddannelse fremover skal foregå på engelsk.

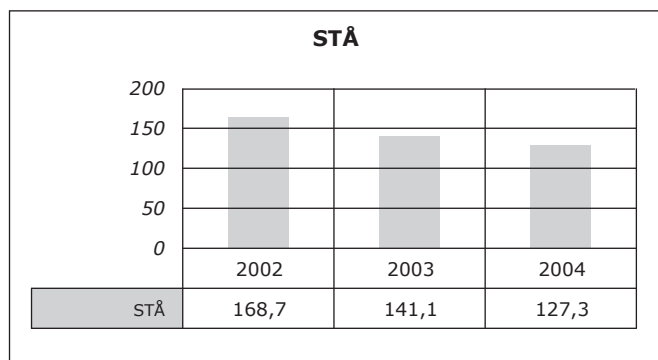
Studienævnet har i 2004 været medarrangør af en række temadage om geologi for gymnasieklasser samt arrangeret feltkursioner til bl.a. Stevns og Kullen, også for gymnasieklasser.

Statistik

STÅ-produktionen har været let nedadgående i forhold til 2003. I 2003 blev der produceret 141,1 STÅ, hvorimod tallet for 2004 er 127,3.

STÅ fordelt på indskrivning

Indskrivningsfag	Aktivitetssområder							
		Geologi	Fysik	Matematik	Geografi	Øvrige nat.	Meritoverført	I alt
Geologi	141,0	107,7	0,7	2,5	6,8	0,2	1,6	119,6
Geologi-geofysik	145,0	14,3	4,1	1,0		0,3	0,6	20,3
Geografi		2,3						
Biologi		1,8						
Fysik		0,9						
Meritstuderende		0,2						
Gæstestuderende		0,2						
I alt		127,3						

STÅ 2002-2004

Studieleder Lars B. Clemmensen

Geografisk Institut

Ledelse pr. 1.2.2004

Instituttet ledes af institutleder, lektor, lic.scient. Bjarne Holm Jakobsen.

Bestyrelsen består af institutleder, lektor, lic.scient. Bjarne Holm Jakobsen, viceinstitutleder, professor, dr.scient. Anette Reenberg, VIP-repræsentanterne professor, dr.scient. Christian Christiansen, lektor, lic.scient. Niels Fold, lektor, cand.scient. Henrik Søgaard, lektor, ph.d. Lasse Møller-Jensen, TAP-repræsentanterne systemadministrator Jens Grundtmann og kontorfuldmægtig Jørn Maul samt studenterrepræsentanterne Christoffer Thisted (udtrådt 1.3., afløst af Lars Rosendal Appelquist) og Heidi Hvid Hansen (udtrådt 1.9., afløst af Andreas Mikkelsen).

Adresse

Øster Voldgade 10
1350 København K
Telefon 35 32 25 00
Fax 35 32 25 01
info@geogr.ku.dk
www.geogr.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Geografisk Institut (GRI) har i 2004 videreført sit institutionelle kompetenceudviklingsprojekt. I januar måned gennemførtes et eksternt placeret heldagsarrangement til formulering af et konstituerende grundlag for et godt forsknings- og undervisningsmiljø ved instituttet. Dette grundlag har været udgangspunkt for den organisationsudvikling, der gennem året har fundet sted ved instituttet, baseret på kompetencer blandt medarbejdere og i ledelsen til at udvikle et team- og projektor organiseret universitetsinstitut.

Den fortsatte udvikling af instituttet skal derfor ses som en institutionel satsning inden for 5 prioriterede og ledede 'platforme for fremtidig faglig udvikling'. Platformene gives adgang til udviklingsressourcer og vil være de åbne og fleksible rammer, som sikrer støtte til faglige fornyelse samt en uafhængig og dialogpræget udvikling med forpligtelse og stor frihed for de enkelte ansatte til at præge instituttets forskning og uddannelse. Der formuleres en velforankret vision og mission for fagområdernes forskning, uddannelse og videnedveksling, som gennem interne udviklingsaftaler og – projekter tilføres konkrete aftalte målsætninger, planer og sammenhæng, således at der sikres veldokumenterede resultater og gennemslagskraft for institut og fag. Instituttet har konstateret en fremgang i instituttets betydning som forskningsinstitution og har i 2004 set en stigende søgning til instituttets uddannelser og kurser.

Der er i 2004 fortsat satset på at udvikle instituttets ph.d.-skole, instituttets deltagelse i SLUSE, et dansk universitets-konsortium som udbyder uddannelser vedrørende 'Sustainable Land Use and Natural Resource Management' samt etårige masteruddannelser og studieelementer egnede som tilvalg fra andre faglige miljøer. Instituttet har således i 2004 kunnet opstarte sin masteruddannelse i 'Integreret Planlægning' og har i et bredt geofagligt konsortium udviklet et bredt udbud af efteruddannelseskurser for gymnasielærere.

Personaleforhold

Instituttet har den 1.1.2004 besat et adjunktur i socio-økonomisk geografi. Der var to kvindelige og en mandlig ansøger. Stillingen blev besat med ph.d. Birgitte Mazanti Christensen.

Instituttet har den 1.4.2004 besat et lektorat i fysisk geografi. Der var tre kvindelige og en mandlig ansøger. Stillingen blev besat med ph.d. Thomas Friborg Jacobsen.

Instituttet har den 1.12.2004 besat et adjunktur i integreret planlægning. Der var to kvindelige og en mandlig ansøger. Stillingen blev besat med ph.d. Anne Gravsholt Busck.

Forskningsvirksomhed

Geografifaget baserer sig på stærke faglige positioner i en række traditionelle discipliner: Geomorfologi, hydrografi, hydrologi og sedimenttransport, klimatologi, jordbundsgeografi, kulturlandskabets geografi, landbrugsgeografi, bygeografi, økonomisk geografi, udviklingsgeografi og socialgeografi. Geografifagets særlige betydning som forsknings- og uddannelsesfag er dog især knyttet til kombinationen og interaktionen mellem natur- og samfundsvidenskabelig teori og metode og behandlingen af menneskets vilkår og betydning i natur og samfund. Det aktuelle udtryk for geografis særlige rolle som interdisciplinært samt lokalt, regionalt og globalt arbejdende fag er prioriteringen af problemstillinger inden for områderne global change, globalisering og miljø. Dette betyder, at faget i høj grad må tolke og reagere på tidens natur-, miljø- og samfundsmæssige problemer. En stor del af instituttets forskning beskæftiger sig med danske, arktiske, tredje verdens og globale natur-, miljø- og samfundsproblemer. Der observeres i forskningen en stigende anvendelse af avanceret teknologi inden for områderne remote sensing og geografiske informationssystemer (GIS) herunder databaser, laboratorie- og feltmåleteknik og kartografi. Instituttets forskningsudvikling er organiseret på følgende 5 faglige platforme:

1. Coastal, Estuarine and Marine Research.
2. Environment and society in developing countries.
3. Dynamics of landscapes and terrestrial ecosystems.
4. Cities and the open landscape – dynamics, development and integrated planning.
5. Geoinformatics.

Der knytter sig til instituttets forskningsplatforme følgende forskningsprojekter:

1. Coastal, Estuarine and Marine Research – CEM

1.1. Sediment fluxes in a barrier split system: response to changing environmental conditions (Troels Aagaard, Jørgen Nielsen, Christian Christiansen, Jesper Bartholdy, Niels Nielsen). 2002-2004. Finansieret af SNF.

1.2. COASTVIEW – Video monitoring of littoral processes in support of coastal-zone management (Troels Aagaard, Niels Vinther, Steffen Andersen, Regin Møller Sørensen). 2002-2005. Finansieret af EU.

1.3. CONWOY – Consequences of weather and climate changes for marine and freshwater ecosystems – Conceptual and operational forecasting of the aquatic environment (Morten Pejrup, Bent Hasholt, Thorbjørn J. Andersen, Ulrik Lumborg). Tilknyttet ph.d.-projekt: Modelling of water, sediment and nutrient transport in Danish rivers and estuaries (Hans Thodsen). 2002-2006. Finansieret af SNF.

1.4. Kvantificering og analyse af den recente og holoocene sediment-akkumulation i estuarier og kystlaguner med særlig fokus på biotaens indflydelse (Thorbjørn Joest Andersen). 2004-2007. Finansieret af SNF, Steno-stipendium.

1.5. Sedimentaflejring på intertidale mudderflader (Morten Pejrup). 2004-2007. Finansieret af SNF.

1.6. Sedimenttransport og storskalaprofiludvikling på akkumulative og erosive kyster (Troels Aagaard), 2004, Finansieret af SNF.

1.7. Ajourføring af sediment- og tungmetallbudgetter i Vadehavet og Juvre Dyb (Jesper Bartholdy, Christian Christiansen). 2001-2005. Finansieret af Ribe Amt og Sønderjyllands Amt.

1.8. Monitering af sandvandringen i vestjyske vandløb (Jesper Bartholdy & Jørn Torp Pedersen). 2003-2005. Finansieret af Ribe Amt.

1.9. Biologiske faktorerers indflydelse på transporten af finkornet sediment i kystnære, marine områder (Thorbjørn J. Andersen). 2002-2004. Finansieret af Carlsbergfondet.

2. Environment and society in developing countries

2.1. Danish University Consortium on Sustainable Land Use and Natural Resource Management, SLUSE (Torben Birch-Thomsen, Ole Mertz, Søren P. Kristensen, Thomas Theis Nielsen). Pilotfase 1998-2000. Konsolideringsfase 2000-2003. Forlænget til 2006. Tilknyttet ph.d.-projekt: Land Use Changes in Sarawak, Malaysia: The Driving Forces Behind and their Impact on the Natural Resources (Tina Svan Hansen). Finansieret af DANCED, Miljø- og Energiministeriet.

2.2. SEREIN-2000 (Sahel Sudan Environmental Research Initiative) Center (centerleder Anette Reenberg), der arbejder med tværfaglig forskning vedrørende bæredygtig udnyttelse af naturgrundlaget i semiaride tropiske landbrugssystemer (Anette Reenberg, Lars Krogh, Kjeld Rasmussen, Bjarne Fog, Henrik Søgaard). Tilknyttet ph.d.-projekt: New directions in the conservation and management of dry tropical woodland ecosystems in West Africa (Andrew Wardell). 2001-2004. Finansieret af Rådet for Ulandsforskning, RUF.

2.3. ReNED – Research Network for Environment and Development – Netværk for Miljørelateret ulandsforskning (Ole Mertz, Anette Reenberg). 2003-2006. Finansieret af Danida.

2.4. Long term trends in African vegetation productivity and the implications for the understanding of land degradation and desertification (Thomas Theis Nielsen). 2004-2006. Finansieret af SJVF.

2.5. Danish Consortium for University Support to Environmental Planning and Management (Danish USEPAM Consortium) (Michael Schultz Rasmussen, Kjeld Rasmussen, Ole Mertz, Stephen Leisz). 2002-2006. Finansieret af Danida.

2.6. Local responses to global educational reforms – Lessons learnt from decentralisation and community involvement in public schooling in Nepal (Jytte Agergaard Larsen). 2004-2007. Finansieret af RUF.

2.7. Youth and the City: Skills, knowledge and social reproduction (Kate Gough). 2001-2005. Finansieret af RUF.

2.8. Rural-Urban Linkages in a Globalizing World (Niels Fold, Katherine Gough, Jytte Agergaard Larsen). 2004. Finansieret af RUF.

2.9. Globalisering og økonomisk strukturforandring i Afrika (Niels Fold). Tilknyttet ph.d.-projekt: Organisering

af Marketingsystemet inden for Bomuldsvarekæden i Uganda og Zimbabwe (Marianne N. Larsen). Afsluttet 2004. Finansieret af SSF og RUF.

2.10. Communities and the democratisation of planning in Ghana (Kate Gough). 2001-2004. Finansieret af Danida Enreca.

3. Dynamics of landscapes and terrestrial ecosystems

3.1. Snow and temperature control of biogeochemical oxidation processes in natural and managed High Arctic ecosystems (Bo Elberling, Thomas Friborg & Birger Ulf Hansen). 2004-2006. Finansieret af SNF.

3.2. Carbon sequestration and water quality in forest ecosystems – interactions between tree species and soil types (Bo Elberling). 2004-2005. Finansieret af SJVF.

3.3. Natural Spatial Subsidies in Continental Antarctic Soils (Bo Elberling). 2004-2006. Finansieret af New Zealand Natural Science Research Council.

3.4. Dynamisk model for Mittivakkat Gletscheren – Afstrømning fra Øst-Grønland (Bent Hasholt, Sebastian Merild). 2004-2006, Finansieret af SNF.

3.5. Enhancement of Research and Teaching Capacity in Hydrogeology (Bent Hasholt). 2000-2004. Finansieret af Enreca.

3.6. Earth Observation Data for up-scaling carbon flux and water budget at Zealand (Henrik Søgaard). 2001-2004. Finansieret af SNF.

3.7. Remote Sensing Based Crop Simulation and Soil Vegetation-Atmosphere-Transport Modelling (RS-Model) (Henrik Søgaard). 2002-2004. Finansieret af VTU.

3.8. Nordic Centre for Studies of Ecosystem Carbon Exchange and its Interaction with the Climate System (NECC) (Henrik Søgaard, Thomas Friborg). 2003-2007. Tilknyttet ph.d.-projekt: Implementation of satellite data into mechanistic two-leaf photosynthesis and evapotranspiration model for operational monitoring of fluxes of CO₂ and water vapour, performed in an IDL/ENVI programming environment (Rasmus Møller Houborg). Finansieret af NOS-N.

3.9. GEOBASIS (Birger Ulf Hansen, Charlotte Sigsgaard, Bo Elberling, Thomas Friborg, Bent Hasholt). 2003-2004. Finansieret af Miljøstyrelsen.

3.10. SCHAPPE – Spectral Calibration for High Arctic Primary Production Estimation (Birger Ulf Hansen) (2002-2004). Finansieret af DMU/COGCI. Ph.d.-studerende tilknyttet projektet: Jørgen Hinkler – Climate Change and Interannual Variations in Arctic Snow Cover and Vegetation Activity inferred from Remote Sensing Data during 1981-2001. Finansieret af COGCI.

3.11. Ecological laboratory, Ghana, Stofomsætningen i tropiske miljøer i relation til økologi, landbrug og miljøbelastning (Henrik Breuning-Madsen, Lars Krogh, Bo Elberling). 2004. Finansieret af Danida Enreca.

3.12. Bronzealderens egekistehøje – undersøgelse af hvordan bronzealdergravhøje er bygget, og om der er en sammenhæng mellem gravhøjenes opbygning og bevarelsen af egekister (Henrik Breuning-Madsen, Bo Elberling). Finansieret af SHF.

3.13. Sammenligning af tropiske og tempererede jordes aggressivitet over for begravede jern og kobber genstande (Henrik Breuning-Madsen, Bo Elberling). Finansieret af Forskningsråd og Danida.

3.14. Quantification and modelling of gas behavior and

weathering processes in the unsaturated zone. STENO-stipendium (Bo Elberling). 2001-2004. Finansieret af SNF.

3.15. Snow Melt – Automatic Recording of Landscape Changes and Snowcover (Bent Hasholt). 2000-2005. Finansieret af SNF.

3.16. Sulphide Mineral Oxidation – A Source of Heavy Metal Pollution in Arctic Ecosystems (Bo Elberling, Morten Rasch, Bjarne H. Jakobsen, Morten Pejrup). 1997-2004. Finansieret af DANCEA.

3.17. The Knudshoved Odde Project (KOP) (Christian Christiansen, Bo Elberling, Thomas Balstrøm, Bjarne Holm Jakobsen, Henrik Breuning-Madsen, Johannes Krüger). 2003-2004. Finansieret af SNF.

3.18. Sedimentological and geomorphological studies in modern glacial environments (Johannes Krüger). 2003-2005. Finansieret af Det Svenske Forskningsråd.

3.19. SEDITRANS – past and modern valley to fjord sediment transfer – processes and products (Johannes Krüger). 2003-2007. Finansieret af Det Norske Forskningsråd.

3.20. Livsvilkår og klimavariation i Nordøstgrønland gennem Holocæn – Et naturhistorisk-arkæologisk forskningsinitiativ i Nord- og Østgrønland 2000-2005 (Bjarne Holm Jakobsen, Morten Rasch, Niels Nielsen mfl.). Finansieret af private fonde, Det Kongelige Danske Geografiske Selskab og Kommissionen for Videnskabelige Undersøgelser i Grønland.

4. Cities and the open landscape – dynamics, development and integrated planning

4.1. Competitive Metropolises. Economic Transformation, Labour Market and Competition in European Agglomerations (COMET) (Lars Winther, John Jørgensen, Høgni Kallsø Hansen). 2001-2004. Finansieret af EU.

4.2. Center for strategisk byforskning (CSB) (Hans Thor Andersen, centerleder, Sten Engelstof, Birgitte Mazanti, Frank Hansen, Lars Winther, Lasse Møller-Jensen) 2004-2009. Finansieres af Fonden Realdania. Delprojekt: "Hverdagslandskabet – relationen mellem hverdagsliv og bosted" (Frank Hansen, Louise Glerup Aner, Birgitte Mazanti). Ph.d.-projekt: Boligvalg, bosted og hverdagsliv (Louise Glerup Aner) 2004-2007.

4.3. Transformation af landbruget i bynære landskaber (Søren P. Kristensen, Anette Reenberg, Søren Præstholm). 2003-2004. Finansieret af Øresundskommittéen og Miljøministerierne i Sverige og Danmark.

4.4. Medium Sized Cities in Dialogue Around the Baltic Sea (MECIBS) (Stefan Anderberg). 2002-2005. Finansieret af EU.

5. Geoinformatics

5.1. RSAL – Remote Sensing Applications Laboratory. Research and teaching collaboration between Ghana and Denmark (Lasse Møller-Jensen, Jens Grundtmann). 1993-2005. Finansieret af Danida-Enreca.

5.2. Anvendelse af ENVISAT data til bestemmelse af oceanografiske parametre (Michael Schultz Rasmussen, Torsten Bondo) 2003-2005.

5.3. Satellite-based Information System on Coastal Areas and Lakes (SISCAL) (Michael Schultz Rasmussen, Lars Boye Hansen, Diego Alvarez, Morten Pejrup, Lotte Nyborg). 2001-2004. Finansieret af EU.

5.4. Integration of Earth Observation Data in Distributed Hydrological Models – 2 (INTEO-2) (Inge Sandholt, Kjeld

Rasmussen, Rasmus Fensholt, Simon Stisen). 2001-2005. Finansieret af Forskningsrådernes indlejringsmidler.

5.5. Jordobservationsmetoder til modellering af vegetation og vandbalance i det semi-aride Vestafrika (Inge Sandholt). 2004-2005. Finansieret af SNF.

Andre ph.d-projekter

Coastal, Estuarine and Marine Research

Physical processes in estuaries and near coastal waters, with emphasis on modelling of suspended fine-grained sediment transport (afsluttet 2004) (Ulrik Lumborg).

Holocene evolution of the Grådyb tidal area, the Danish Wadden Sea (Jørn Torp Pedersen).

Environment and society in developing countries

Assessing Environmental Impacts using a GIS modelling Approach (Martin Rudbeck Jepsen).

Intellectual Property Rights and the Global Pharmaceutical Industry (Stine Jessen Haakonsson).

Private Sector Development in Vietnam: The role of Ethnicity and Business State relations in a Southeast Asian Economy in Transition (Lotte Thomsen).

Transformation of land markets and livelihoods in peri-urban areas: The case of Nontaburi Province, Thailand (Puntip Jongkroy).

Youth in the city: Growing up and preparing for adulthood in Accra, Ghana, Finansieret af RUF (Thilde Langevang).

Spatial dynamics of land tenure, land use and land cover changes in the north Central Vietnamese Highlands – a comparative village case-study of the effects of the government's land allocation policies on the traditional farming systems of ethnic upland minorities seen in a spatial perspective – (Rikke Følving).

New urban-rural and state-civil society relations and their practical implications for farmers in North Thailand (Lotte Isager)

The commodity chain for cotton in Zimbabwe and Tanzania: Restructuring of Production and the National Export Marketing Systems (Marianne Nylandsted Larsen).

Influence of agricultural land use changes and household labour characteristics on agricultural production and land resource management (James G. Lyimo).

Dynamics of landscapes and terrestrial ecosystems

Impact of climate changes on the dynamics and geomorphological implications of surging glaciers in the North Atlantic Region with examples from Greenland, Svalbard and Iceland (Siri Hansen).

Tidlig Holocæne klimavariationer og teleconnection på tværs af Nordatlanten: Baseret på detaljerede undersøgelser af multiproxy data fra lakustrine sedimenter (Marianne Grauert).

Kulstofbalancen for et højarktisk økosystem (Christel Louise Grøndahl).

Climatic control on freshwater discharge from Arctic landscapes in Eastern Greenland including load of sediment, nutrients and other materials (Sebastian H. Merinild).

The Holocene marine and terrestrial sedimentary record and atmospheric climate change in the West Greenland region (Henrik Sulstrück Møller).

Cities and the open landscape – dynamics, development and integrated planning

Agriculture and rural development in the Baltic countries (Mette Bech Sørensen).

Miljø Samarbejdet i Østersøregionen: En politisk-geografisk analyse af den grænseoverskridende miljøsindsats (Henrik Gutzon Larsen).

Teoretisk og empirisk analyse af interkommunalt samarbejde og konkurrence i Danmark (Thomas Leen Olsson).

Rural diversification in the Baltic States (Lise Byskov Herslund).

Geoinformatics

Remote sensing and spatially distributed environmental modelling: Dealing with the effects of scale (Anette Nørsgaard).

Remote Sensing of Tropical Forests in the Highlands of Southeast Asia (Christian Tøttrup).

Development and improvement of methods for estimating actual evapotranspiration from remote sensing data (mainly the MSG satellite), in order to get insight into the water balance of semiarid regions (Simon Stisen).

Developing a land cover model to assess agricultural production and the relative agricultural carrying capacities of the highlands and lowlands in northern Vietnam (Stephen Joseph Leisz).

Implementation of satellite data into mechanistic two-leaf photosynthesis and evapotranspiration model for operational monitoring of fluxes of CO₂ and water vapour, performed in an IDL/ENVI programming environment (Rasmus Houborg Møller).

Satsningsområder

Geografisk Institut deltager i Det Naturvidenskabelige Fakultets satsningsområder Arktisk Forskning, COGCI og Geocenter København samt i Center for Strategisk Byforskning sammen med KVL og Arkitekt skolen i Aarhus. Endvidere deltager GI ved lektor Kjeld Rasmussen i RIO-satsningen.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Professor Christian Christiansen: Har været medlem af bedømmelsesudvalg til professorat ved Rostocks Universitet samt ved ph.d.-stilling ved Greifwalds Universitet.

Professor Morten Pejrup: Har været medlem af bedømmelsesudvalg vedr. lektorstilling på Aarhus Universitet.

Professor Anette Reenberg: Været medlem af bedømmelsesudvalget vedr. professor/head of education – Noragric, Centre for International Environment and Development Studies i Norge samt været medlem af bedømmelsesudvalg vedr. ph.d.-afhandling på KVL.

Lektor Birger Ulf Hansen: Har været medlem af bedømmelsesudvalg vedr. lektorat i remote sensing på Lunds Universitet.

Lektor Frank Hansen: Har været medlem af bedømmelsesudvalg vedr. ph.d.-stilling tilknyttet Center for Strategisk Byforskning samt været medlem af bedømmelsesudvalg vedr. doktordisputats i Caen.

Lektor Niels Fold: Har været medlem af bedømmelsesudvalget vedr. ph.d.-afhandling ved Lunds Universitet.

Lektor Jytte Agergaard Larsen: Medlem af bedømmelsesudvalg vedr. ph.d.-afhandling på IU-RUC.

Lektor Troels Aagaard: Har været medlem af bedøm-

melsesudvalget vedr. ph.d.-afhandling på University of Loughborough i England samt tilknyttet som ekstern bedømmer ved Australian Research Council.

Lektor Inge Sandholdt: Har været medlem af bedømmelsesudvalg vedr. seniorforskerbedømmelse ved Danmarks Jordbrugsforskning, Foulum.

Lektor Katherine V. Gough: Har været medlem af bedømmelsesudvalg vedr. lektor- og adjunktstillinger på Research Centre for Development and International Relations, Aalborg Universitet; har deltaget i evalueringen af ansøgere til Norges Forskningsråd samt har været medlem af bedømmelsesudvalg vedr. ph.d.-afhandling på Uppsala Universitet.

Lektor Stefan Anderberg: Har været medlem af bedømmelsesudvalg vedr. ph.d.-afhandling på Dep. of Design Sciences på Lund Universitet.

Lektor Thomas Balstrøm: Har været medlem af bedømmelsesudvalg vedr. forskeransættelse ved Danmarks Jordbrugsforskning, Foulum.

Netværkskoordinator Ole Mertz: Har været medlem af bedømmelsesudvalget vedr. ph.d. inden for fagområdet Tropisk Landbrug på KVL.

Udvalg og fonde

Lektor Bjarne Holm Jakobsen: Generalsekretær for Det Kongelige Danske Geografiske Selskab og har sæde i Chefkollegiet for Geocenter København. Han er endvidere formand for bestyrelsen i professor Niels Kingo Jacobsens Rejsefond.

Professor Christian Wichmann Matthiessen: Efor for Steensbys Rejselegat og for Löfflers Legat.

Lektor Michael Schultz Rasmussen: Direktør for GRAS A/S og medlem af DRC's bestyrelse.

Lektor Troels Aagaard: Medlem af fagligt udvalg for Skagen Odde Naturcenter.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

Professor Henrik Breuning Madsen: Konsulent for Joint Research Centre, Ispra, vedr. tungmetaller i jord.

Professor Johannes Krüger: Fast rådgiver for det Norske Forskningsråd 2002-2004.

Lektor Kate Gough: Har været medlem af Danida working group "Experiences of and Analytical Approaches to Institutional Capacity Building within the field of Urban Environmental Management"(2002-2004).

Lektor Ole Mertz: Har rådgivet et Danida-støttet miljøsektorprogram vedr. integration af forskning.

Tillidshverv og netværk

Professor Anette Reenberg: Formand for uddannelsesrådet ved Geografisk Institut; medlem af bestyrelsen for GEUS 2001-2004 (ministerudpeget); bestyrelsen for WWF Danmark; medlem af SJVF (ministerbeskikket); medlem af repræsentantskabet for CARE-Danmark; medlem af Rådet for The Royal Danish Geographical Society; medlem af International Advisory Committee, Forest and Landscape Denmark; medlem af Rådet for Internationalt Udviklingsarbejde og bestyrelsesformand for Forskningsnetværk for Miljø og Udvikling.

Professor Christian Wichmann Matthiessen: Formand for Den Danske Nationalkomité for Geografi; vicepræsident i EU's COST action 332; medlem af Rådet for The Royal Danish Geographical Society; bestyrelsesmedlem i The Danish National Committee of ICSU; bestyrelsesmedlem af Scandinavian Academy of Management Studies;

dansk delegat i The International Geographical Union; bestyrelsesmedlem i European Institute of Comparative Urban Research; medlem af bestyrelsen for Center for Turisme og Regional Udvikling; medlem af bestyrelsen for Fonden Wonderful Copenhagen; formand for Øresundsinstituttets Forskningsråd samt bestyrelsesmedlem i "European Network of Universities in Capital Cities" og "Academia Europea".

Professor Christian Christiansen: Medlem af Miljøankenævnet; Wissenschaftlicher Beirat, IOW Warnemünde; medlem af nationalrådet for Oceanologi; medlem af det tyske forskningsråds bedømmelsesudvalg samt national delegate to International Association of Geomorphologists (IAG), tilsluttet ICSU.

Professor Henrik Breuning-Madsen: Medlem af styregruppen for Landbrugets Rådgivningscenter Kvadratnet; medlem af styregruppe for udgravningen af bronzealdergravhøjen Skelhøj og har sæde i styregruppen for the European Soil Bureau, Ispra; sekretær i Det kgl. Danske Videnskabernes Selskab; Bestyrelsesmedlem af Det Kgl. Danske Geografiske Selskab; sekretær i Dansk Jordbundsvidenskabelig forening.

Professor Morten Pejrup: Næstformand i SNF; medlem af Scientific Committee for Nordic Centres of Excellence; formand for Forskningsforums komité for Innovations Post.doc's; medlem af Det Kongelige Danske Geografiske Selskabs råd, medlem af Working Group 122 under SCOR/LOCIZ mechanisms of sediment retentions in estuaries; medlem af kommittéen Innovative; medlem af DANCORE (Danish Cooperation for Coastal Research) samt medlem af Marine Modelling nedsat af ESF.

Professor Johannes Krüger: Formand for Det Naturvidenskabelige Fakultets ph.d.-studienævn; medlem af INQUA Nationalkomiteén; sekretær for Nationalkomiteén for Geografi samt medlem af INQUA Commission and working groups.

Lektor Torben Birch-Thomsen: KU-koordinator, University Manager, for SLUSE, under Nord/Syd initiativet og medlem af "Southern African Association for Farming Systems Research-Extension (SAAFSE-E) med permanent sekretariat i Swaziland; er KU-repræsentant i bestyrelsen for 'Network for Agricultural Research for Development (NETARD) samt SLUSE-repræsentant i SACUDE SLUSE's bestyrelse.

Lektor Kjeld Rasmussen: Medlem af bestyrelsen for Center for Naturfagenes Didaktik under Det Naturvidenskabelige Fakultet; koordinator for efteruddannelse på gymnasieområdet for Det Naturvidenskabelige Fakultets samt koordinator for det tværfakultære Rio-Konventions initiativ.

Lektor Stefan Anderberg: Medlem af IIASA-kommittén, FORMAS, Sverige.

Lektor Hans Thor Andersen: Medlem af styregruppen for KU's satsningsområde EUROPA; medlem af "European Network on Housing Research" samt formand for Cost Action A26.

Lektor Bent Hasholt: 'Past president' for International Commission on Continental Erosion (ICCE), International Association of Scientific Hydrology (IAHS); medlem af Dansk Vandressource Komité; er National delegate of Northern Research Basin Group (NRB); næstformand i Dansk Standard TS318, Standarder for hydrometri og sediment transport monitoring; management committee member af COST 623, EU; medlem af FIVA's bestyrelse samt 'danish chiefdelegate', ZERO udvalg.

Lektor Bjarne Holm Jakobsen: Medlem af "International Permafrost Association/International Union of Soil Science, Cryosols Working Group"; medlem af bestyrelsen for GRAS A/S og medlem af Den Danske Nationalkomité for Geografi.

Lektor Henrik Søgaard: Medlem af Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskabs klimakomité og IGBP-komité.

Lektor Niels Fold: Medlem af NIAS strategigruppe (repræsentant for Det Naturvidenskabelige Fakultet).

Lektor Lasse Møller-Jensen: Medlem af bestyrelsen for Det Naturvidenskabelige Fakultets It-kompetencecenter (NIK) og medlem af it-udvalget ved Det Naturvidenskabelige Fakultet.

Lektor Jesper Bartholdy: Campus Representative for SEPM og medlem af ASI's (Agenzia Spaziale Italiana-Italian Space Agency) referee board til bedømmelse af forskningsansøgninger og medlem af tilsynsrådet for "Forschungszentrums Terramara", Wilhelmshaven, Tyskland.

Lektor Michael Schultz Rasmussen: Medlem af Forum for Jordobservation tilknyttet Danmarks Rumcenter (tidligere Dansk Rumforsknings Institut (DRI)) og medlem af CARE-Danmarks Repræsentantskab.

Lektor Inge Sandholdt: Vicepræsident for IAHS-ICRS, the International Association of Hydrological Sciences – International Commission on Remote Sensing samt medlem af AMMA-EU core group.

Lektor Søren P. Kristensen: Formand for Dansk landskabsøkologisk Forening samt medlem af "European Network on Urban Agriculture".

Lektor Bo Elberling: Medlem af Arktisk Stations bestyrelse og medlem af Zackenberg 'Basic Working Group'.

Formidling

Instituttets medarbejdere formidler i betydeligt omfang forskningsresultater og ekspertise til samfundet i form af ikke-videnskabelige tidsskrifter, skolebøger, notater, kronikker, bidrag til Danmarks Nationalleksikon samt andre samleværker. Herudover registreres en betydelig foredragsvirksomhed samt interviews og indlæg i presse, radio og tv.

Udgivervirksomhed

Det Kongelige Danske Geografiske Selskab udgiver i samarbejde med Geografisk Institut "Danish Journal of Geography" (toårige volumes) og periodisk serierne 'Atlas over Danmark' og 'Folia Geographica Danica'.

Geografisk Institut udgiver desuden serien "Meddelelser fra Skallingelaboratoriet" og "Geographica Hafniensia".

Redaktionelle hverv

Professor Johannes Krüger: Hovedredaktør af "Danish Journal of Geography".

Professor Christian Christiansen: Medlem af redaktionen af "Mediterranean Marine Science" og "Baltica".

Professor Henrik Breuning-Madsen: Medlem af redaktionskomiteen for West African Journal of Applied Ecology.

Lektor Niels Fold: Medlem af Editorial Board for "Copenhagen Journal of Asian Studies".

Lektor Hans Thor Andersen: Medredaktør (coeditor) af "International Journal of Urban and Regional Research" (Blackwell Publishers, Oxford UK).

Lektor Sten Engelstoft: Medlem af redaktionsgruppen for 'Territoris' – Revista del Departament de Ciències de la Terra. Universidad de les Illes Balears.

Lektor Troels Aagaard: Medlem af Editorial Board, "Marine Geology".

Lektor Bent Hasholt: Har været gæsteeeditor for Nordic Hydrology.

Netværkskoordinator Ole Mertz: Har været redaktør af tre temanumre i hhv. Geografisk Tidsskrift, Agricultural Systems (Elsevier) og Land Degradation and Development Wiley.

Lektor Søren P. Kristensen: Medlem af redaktionsudvalget for Geografisk Orientering.

Lektor Thomas Friborg: Har været medlem af redaktionsgruppen i forbindelse med udgivelse af publikationen 'EU petlands: Current carbon stocks and trace gas fluxes', under projektet 'Concerted action: Synthesis of the European Greenhouse Gas Budget'.

Kongresser og symposier

"Wilhelm+3", Geocenter København i september 2004. 165 deltagere.

IGUC-LUCC Carbon Workshop: Impacts of changes in land use and management on carbon stocks and turnover in the tropics, august 2004. 30 deltagere.

Tidalities-2004, 6th International Conference on Tidal Sedimentology, august 2004. 75 deltagere.

ReNED seminar: Bridging research and development assistance: Strategies for adaption to climate change in developing countries", august 2004. 70 deltagere.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Geografisk Institut har formaliseret forskningssamarbejde med relevante danske og udenlandske universiteter og sektorforskningsinstitutioner og deltager i internationale forskningsprojekter finansieret af bl.a.: Danida, DANCED, EU (herunder Joint Research Centre Ispra og COST), CNRS, Forskningsstyrelsen, Miljø- og Energiministeriet, RUF samt private fonde og rådgivningsvirksomheder.

Gæsteforskere

Ph.d. Sandra G. Garcia: Department of Thermic Engineering and Fluids, Hydraulic Engineering Area, Technical University of Cartagena (Inge Sandholdt).

Forskningsophold i udlandet

Lektor Katherine Venton Gough: Har opholdt sig i Hanoi, Vietnam i marts-april i forbindelse med projektet 'Youth and the City'.

Instituleder Bjarne Holm Jakobsen

Forbrug

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	36,1	6,7	42,8
DVIP	1,9	0,1	2,1
STIP	7,8	4,4	12,2
TAP	21,7	1,4	23,1
Årsværk i alt	67,6	12,7	80,3
Løn	30.481,0	4.719,0	35.201,0
Frikøb	350,0	-836,0	-486,0
Øvrige drift	3.655,0	7.675,0	11.330,0
Anskaffelser	2.159,0	1.030,0	3.189,0
<i>Bruttototal t.kr.</i>	<i>36.646,0</i>	<i>12.588,0</i>	<i>49.234,0</i>

Stab

VIP Internt finansieret

Aagaard, Troels Kristian; lektor.
 Anderberg, Bjørn Stefan; lektor.
 Andersen, Hans Thor; lektor.
 Andersen, Thorbjørn Joest; lektor.
 Auer, Louise Glerup; amanuensis.
 Balstrøm, Thomas; lektor.
 Bartholdy, Jesper; lektor.
 Birch-Thomsen, Torben; lektor.
 Breuning-Madsen, Henrik; professor.
 Busck, Anne Gravsholt; adjunkt.
 Bøgh, Eva; lektor.
 Christensen, Birgitte Mazanti; amanuensis.
 Christiansen, Christian Møller; professor.
 Elberling, Bo; lektor.
 Engelstoft, Sten; lektor.
 Fensholt, Rasmus; forskningsadj.
 Fold, Niels Christian; lektor.
 Gough, Katherine Venton; lektor.
 Guttesen, Rolf Flemming; lektor.
 Hansen, Birger Ulf; lektor.
 Hansen, Frank; lektor.
 Hansen, Lars Boye; forskningsass.
 Hasholt, Bent; lektor.
 Jacobsen, Bjarne Holm; lektor.
 Jacobsen, Thomas Friborg; lektor.
 Jepsen, Martin Rudbeck; forskningsass.
 Kristensen, Søren Pilgaard; lektor.
 Krogh, Lars; lektor.
 Krüger, Johannes; professor.
 Larsen, Jytte Agergaard; lektor.
 Matthiessen, Christian Wichmann; professor.
 Møller-Jensen, Lasse; lektor.
 Mørch, Henning Frederik Christian; lektor.
 Nielsen, Jørgen; lektor.
 Nielsen, Niels; lektor.
 Nielsen, Thomas Theis; lektor.
 Nørgaard, Anette; forskningsass.
 Pejrup, Morten; professor.
 Rasmussen, Kjeld; lektor.
 Rasmussen, Michael Schultz; lektor.
 Reenberg, Anette Markan; professor.
 Sandholt, Inge; lektor.
 Søgaard, Henrik; lektor.
 Winther, Lars; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Bondo, Torsten; forskningsass.
 Haahr, Marianne; forskningsass.
 Hansen, Høgni Kalsø; forskningsass.
 Hansen, Tina Svan; amanuensis.
 Hinkler, Jørgen; forskningsass.
 Holst, Mads Kähler; forskningsass.
 Præstholm, Søren; forskningsass.
 Sigsgaard, Charlotte; forskningsass.
 Slentø, Erik; forskningsass.
 Vinther, Niels; forskningsass.

STIP Internt finansieret

Folving, Rikke Louise; ph.d.-studerende.
 Hansen, Siri; ph.d.-studerende.
 Lumborg, Ulrik; ph.d.-studerende.

Mernild, Jacob Sebastian Haugaard; ph.d.-studerende.
 Møller, Henrik Sulsbrück; ph.d.-studerende.
 Pedersen, Jørn Bjarke Torp; ph.d.-studerende.
 Stisen, Simon; ph.d.-studerende.
 Sørensen, Mette Bech; ph.d.-studerende.
 Tøttrup, Christian; ph.d.-studerende.
 Wardell, David Andrew; kand.stip.

STIP Eksternt finansieret

Herslund, Lise Byskov; ph.d.-studerende.
 Houborg, Rasmus Møller; ph.d.-studerende.
 Isager, Lotte; kand.stip.
 Langevang, Thilde; ph.d.-studerende.
 Thodsen, Hans; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

Fensholt, Rasmus: Assessment of Primary Production in a Semi-arid Environment from Satellite Data.
 Greve, Mogens Humlekrog: A Danish Soil Reference System for Soil Interpretations on a Detailed Scale.
 Larsen, Marianne Nylandsted: Governing Post-liberalised Markets: National Market Coordination and the Global Cotton Chain.
 Lumborg, Ulrik: Modelling of cohesive sediment transport: Examples from two Danish estuarine environments.
 Stöber, Birgit Frauke: Space, mass media and the 'Øresund region'.

Fondsbevillinger

Danida

– Circulation of nutrients (Henrik Breuning-Madsen) kr. 5.201.000.
 – Ny land-by og stat-civil samfunds relationer (Lotte Isager) kr. 1.756.400.
 – Overhead stipendiat (Geografisk Institut) kr. 93.900.
 – Rural-Urban Linkages in a Globalising World (Niels Fold) kr. 136.500.

Danmarks Jordbrugsforskning

– Indlejring (Henrik Søgaard) kr. 36.700.

Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab

– Det Agrare landskab (Henrik Breuning-Madsen) kr. 250.000.

Erasmus

– European Metropolitan Region (Christian Wichmann Matthiessen) kr. 71.000.

EU

– Carbo-Europe IP (Henrik Søgaard) kr. 253.000.

Fonden Realdania

– Center for strategisk byforskning (Hans Thor Andersen) kr. 8.333.300.

Miljøministeriet/Danced DUCED SLUSE

– Consolidation Phase 2000-2003 (Torben Birch Thomsen) kr. 180.400.

RUF

– Rådet for Ulandsforskning Rural urban Dynamics (Niels Fold) kr. 5.991.900.

– Rådet for Ulandsforskning Serein 2000 – Global and regional issues of natural resources (Anette Reenberg) kr. 611.200.
 – Rådet for Ulandsforskning Ungdom i byen (Thilde Langevang) kr. 1.573.000.

Statens Jordbrugs- og Veterinærvidenskabelige Forskningsråd

– Kulstofbinding og vandkvalitet i fremtidens skove (Bo Elberling) kr. 213.600.
 – Long term trends in african vegetation productivity and the implications for the understanding of land degradation and desertification (Thomas Theis Nielsen) kr. 1.253.500.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

– Aflastning, rådsmedlem (Morten Pejrup) kr. 45.000.
 – Estimation of water vapour and carbon dioxide exchange over a heterogeneous Danish Landscape (Henrik Søgaard) kr. 747.100.
 – Jordobservations metoder til modellering af vegetation og vandbalance i det semi-aride Vestafrika (Inge Sandholt) kr. 360.000.
 – Kvantificering og analyse af den recente og holocene sedimentakkumulation i estuarier og kystlaguner med særlig focus på biotaens indflydelse (Thorbjørn Joest Andersen) kr. 1.742.700.
 – Opbygning af en dynamisk model for Mittivakkat Gletcheren, med særligt henblik på processer ved bunden, dræneringssytemet og vand- og sedimenttransporten (Bent Hasholt) kr. 450.000.
 – Sedimentaflejning på intertidale mudderflader (Morten Pejrup) kr. 145.400.
 – Sedimenttransport og storskala profiludvikling på akkumulative og erosive kyster (Troels Aagaard) kr. 281.400.
 – Snow and temperature control of biogeochemical oxidation processes in natural and managed High Arctic ecosystems (Bo Elberling) kr. 900.000.

Publikationer

Aagaard T.: Tidal modulation of nearshore processes and morphology. i: Abstracts, 6th International Conference on Tidal Sedimentology, 2-5 August 2004, Institute of Geography, University of Copenhagen s. 1-4. Bartholdy, J., Torp Pedersen, J.B. (eds.). Institute of Geography, København 2004.
 Aagaard T., Greenwood B., Nielsen J.: Swash bar morphodynamics in the Danish Wadden Sea – sand bed oscillations and suspended sediment flux during an accretionary phase of the foreshore cycle. *Geografisk Tidsskrift/Danish Journal of Geography* 104(1), s. 15-29. 2004.
 Aagaard T., Nielsen J., Davidson-Arnott R., Greenwood B.: Sediment supply from shoreface to dunes – linking sediment transport measurements and long term morphological evolution. *Geomorphology* 60, s. 205-224. 2004.
 Aagaard T., Nielsen J., Gro Jensen S., Friederichsen J.: Longshore sediment transport and coastal erosion at Skallingen, Denmark. *Geografisk Tidsskrift/Danish Journal of Geography* 104(1), s. 5-14. 2004.
 Agergaard J.: Public education. the road to development? – an investigation into perceptions and expectations of modern education in Nepal. 68s. Institute of Geography, University of Copenhagen, Kbh. 2004.

- Anderberg B.S.: Systems analysis in geography. i: Systems Approaches and Their Applications ζ Examples from Sweden s. 79-93. Mats-Olov Olsson & Gunnar Sjöstedt (eds.). Dordrecht, Kluwer Academic 2004.
- Andersen H.T.: Spatial – not social polarisation: social change and segregation in Copenhagen. *Greek Review of Social Research A* 2004-113, s. 145-165. 2004.
- Andersen H.T.: Det bynære landskabs forandring – metropolisering. i: Bynære landskaber – rapport fra det 11. landskabsøkologiske seminar s. 7-19. Søren Kristensen (red.). Centre for Landscape Research, Roskilde 2004.
- Andersen H.T., Andersen H.S.: Introduktion [Den mangfoldige by – opløsning, oplevelse, opsplnitning]. SBI 1, i: Den mangfoldige by – opløsning, oplevelse, opsplnitning s. 5-19. Andersen, H.S. & Andersen, H.T. (red.). Hørsholm, Statens Byggeforskningsinstitut 2004.
- Andersen H.T., Engelstoft S.: Fra “by og land” til bylandskab. SBI 1, i: Den mangfoldige by – opløsning, oplevelse, opsplnitning s. 36-53. Andersen, H.S. & Andersen, H.T. (red.). Hørsholm, Statens Byggeforskningsinstitut 2004.
- Andersen H.T., Nørgaard H.: Globaliseringen og de danske byer – påvirkninger og råderum. SBI 1, i: Den mangfoldige by – opløsning, oplevelse, opsplnitning. – (SBI, nr. 1) s. 23-35. Andersen, H.S. & Andersen, H.T. (red.). Hørsholm, Statens Byggeforskningsinstitut 2004.
- Anderson N.J., Ryves D.B., Grauert M., McGowan S.: Holocene paleolimnology of Greenland and the North Atlantic islands (north of 60°N). i: Long-term Environmental Change in Arctic and Antarctic Lakes. (Developments in Paleoenvironmental Research, vol. 8). Pienitz, R., Douglas, M.S.V. & Smol, J. P. (eds.). Springer, 2004.
- Balstrøm T., Hasholt B., Mernild S.H.: Linear referencing to assist the classification of Danish river systems. i: Proceedings, 19th European & Scandinavian Conference for ESRI Users s. 9. www.infomi.dk, 2004.
- Balstrøm T., Toft M.W.: To which extent should students learn, understand and work with GIS in public schools, high schools and universities? i: Proceedings, 2nd European Conference for ESRI Educational Users s. 12. www.informi.dk, 2004.
- Bartholdy J., Christiansen C., Kunzendorf H.: Long term variations in backbarrier salt marsh deposition on the Skallingen peninsula – the Danish Wadden Sea. *Marine Geology* 203, s. 1-21. 2004.
- Bartholdy J., Christiansen C., Pedersen J.B.T.: Comparing advantages and disadvantages in the interpretation of grain-size trends described by the log-normal and the log-hyperbolic distribution model. i: From particle size to sediment dynamics, International Workshop, Delmenhorst. – (Terramare Research Reports) s. 16-22. Flemming, B.W., Hartmann, D. and Delafontaine, M.T. (eds.). 2004.
- Bartholdy J., Christiansen C., Pedersen J.B.T., Vinther N.: (eds.). Field trip guide B1: Sediments and morphodynamics along the Danish west coast from Skagen to the Wadden Sea. 78s. 2004.
- Bartholdy J., Ernsten V.B., Noormets R., Winter C., Bartholomä A., Flemming B.W.: Development of subaqueous barcan dunes due to lateral grain size variability. i: Marine Sandwave and River Dune Dynamics II. Proceedings of International Workshop, April 1-2 2004, University of Twente, The Netherlands s. X. Hulscher S., Garlan, T., Idier D.(ed.). 2004.
- Bartholomä A., Ernsten V.B., Flemming B.V., Bartholdy J.: Bedform dynamics and net sediment transport paths over a flood-ebb tidal cycle in the Grådyb channel (Denmark), determined by high-resolution multibeam echosounding. *Geografisk Tidsskrift/Danish Journal of Geography* 104(1), s. 45-55. 2004.
- Birch-Thomsen T., Buch-Hansen M., Hill T., Oksen P., Magid J.: Integrating knowledge systems to further the development of sustainable natural resource management. i: Sustainable development and the university ζ new strategies for research, teaching and practice s. 15. Robert Fincham, Susse Georg, Eskild Holm Nielsen (ed.). Brevitas CC, Howick, South Africa 2004.
- Breuning-Madsen H., Awadzi T.W., Cobblah M.A.: The role of termites in soil formation in the tropical semi-deciduous forest zone, Ghana. *Geografisk Tidsskrift/Danish Journal of Geography* 104(2), s. 27-34. 2004.
- Byrne K., Chojnicki B., Christensen T.R., Dröslér M., Freibauer A., Friberg T., Froking S., Lindroth A., Mailhammer J., Malmer N., Selin P., Turunen J., Valentini R., Zetterberg L.: Thawing sub-arctic permafrost – effects on vegetation and methane emissions. Concerted action: Synthesis of the European Greenhouse Gas Budget no. 4, i: EU peatlands: Current carbon stocks and trace gas fluxes. Christensen, Torben R. & Friberg, Thomas (eds.). European Commission, 2004.
- Bøgh E., Søgaard H.: Remote sensing based estimation of evapotranspiration rates. *International Journal of Remote Sensing* 25(13), s. 2535-2251. 2004.
- Bøgh E., Thorsen M., Butts M.B., Hansen S., Christiansen J.S., Abrahamsen P., Hasager C.B., Jensen N.O., van der Keur K.P., Refsgaard J.C., Schelde K., Thomsen A., Søgaard H.: Incorporating remote sensing data in physically based distributed agro-hydrological modelling. *Journal of Hydrology* 287, s. 279-299. 2004.
- Christiansen C., Aagaard T.: Wadden Sea research – an introduction. *Geografisk Tidsskrift/Danish Journal of Geography* 104(1), s. 1-3. 2004.
- Christiansen C., Aagaard T., Bartholdy J., Christiansen M., Nielsen J., Nielsen N., Pedersen J.B.T., Vinther N.: Total sediment budget of a transgressive barrier-spit, Skallingen, SW Denmark – a review. *Geografisk Tidsskrift/Danish Journal of Geography* 104(1), s. 107-126. 2004.
- Christiansen C., Bartholdy J., Sørensen C.: Grain size distributions in a vertical array of suspended sediment traps – the mixing problem. i: Proceedings of “From particle size to sediment dynamics”, International Workshop, Delmenhorst. – (Terramare Research Reports) s. 41-48. Flemming, B.W., Hartmann, D. and Delafontaine, M.T. (eds.). 2004.
- Christiansen C., Pejrup M., Kepp R.R., Nielsen A., Vølund G., Pedersen J.B.T.: Tidal induced nutrient (N,P) dynamics in the micro-tidal Ho Bugt, Denmark. *Geografisk Tidsskrift/Danish Journal of Geography* 104(1), s. 87-96. 2004.
- Christiansen C., Vølund G., Lund-Hansen L.C.: Tidal flat sediment dynamics, Ho Bugt, Denmark. i: Tidalites-2004, 6th International Conference on Tidal Sedimentology, Copenhagen, 2-5 August 2004. – Abstract volume s. 32-35. Bartholdy, J. and Pedersen, J.B.T. (ed.). 2004.
- Djurhuus S., Krogh L., Greve M.: Kulstofpuljen i moser i Danmark. *Vand & Jord* 11(1), s. 9-12. 2004.
- Elberling B.: Disposal of mine tailings in continuous per-

- mafrost areas – environmental aspects and future control strategies. i: Cryosols – permafrost-affected soils s. 677-698. J.M. Kimble (ed.). Springer, Berlin 2004.
- Elberling B., Jakobsen B.H., Berg P., Søndergaard J., Sigsgaard C.: Influence of vegetation and water content on soil carbon distribution and mineralization in four High Arctic soils. *Arctic, Alpine and Antarctic Research* 36(4), s. 509-519. 2004.
- Engelstoft S., Andersen H.T.: The end of urbanization? – transformation of the urban concept. i: Cities in transition.- Proceedings of the IGU Urban Commission – C19: Monitoring cities of tomorrow s. 53-67. Mirko Pak & Dejan Rabernik (ed.). Department of Geography, University of Ljubljana, Ljubljana 2004.
- Engelstoft S., Robinson G., Pobric A.: D baptiser les rues de Sarajevo et l'identit  Bosnienne. i: L'Europe de l'est quinze ans après la chute du mur – De pays baltes a l'ex-Yougoslavie s. 325-330. Richard, Y. ; Sauguin, A.-L. (eds.). L'Harmattan (G ographie et Culture), Paris 2004.
- Fensholt R.: Assessment of primary production in a semi-arid environment from satellite data – exploiting capabilities of new sensors. 253s. Institute of Geography, University of Copenhagen, Kbh. 2004.
- Fensholt R.: Earth observation of vegetation status in the Sahelian and Sudanian West Africa – comparison of TERRA MODIS and NOAA AVHRR satellite data. *International Journal of Remote Sensing* 25(9), s. 1641-1659. 2004.
- Fensholt R., Pedersen M.W., Sandholt I.: Evaluation of a shortwave infrared water stress index (SIWSI) from MODIS near- and shortwave infrared data. i: Geophysical Research Abstracts, EGS-AGU-EGU 26th General Assembly, Nice, France, 25-30 April. 2004 s. 1. 2004.
- Fensholt R., Sandholt I.: Evaluating MODIS TERRA and SPOT-4 VEGETATION 10-day composite NDVI values against *in situ* measured NDVI (2001-2003) in the semi-arid Senegal. i: 35th COSPAR Scientific Assembly Paris, France, 18-25 July 2004 s. 1. 2004.
- Fensholt R., Sandholt I., Rasmussen M.S.: Evaluation of MODIS LAI, fAPAR and the relation between fAPAR and NDVI in a semi-arid environment using *in situ* measurements. *Remote Sensing of Environment* 91, s. 490-507. 2004.
- Fold N.: Spilling the beans on a tough nut – liberalisation and local supply system changes in Ghana's cocoa and shea chains. i: Geographies of commodity chains s. 63-80. Hughes, A. & Reimer, S. (eds.). Routledge, London 2004.
- Fold N., Jacobsen M.: Spicing pepper production – diversification of agricultural exports from Sarawak, Malaysia. i: Local land use strategies in a globalizing world: Shaping sustainable social and natural environments (Vol. 3) s. 1-21. O. Mertz, R. Wadley, A. E. Christensen (ed.). 2003.
- Friborg T., Christensen T.R., Johansson T.,  kerman H.J., Mastepanov M., Malmer N., Crill P., Svensson, B.H.: Thawing sub-arctic permafrost – effects on vegetation and methane emissions. *Geophysical Research Letters* vol. 31, no. 4, s. 4. 2004.
- Gough K., Dalsgaard A.L.: Et spørgsmål om forskel – ungdom, vold og overlevelse i Recife. *Den Ny Verden* nr. 3, s. 99-108. 2004.
- Guttesen R.: Food production, climate and population in the Faeroe Islands 1584-1652. *Geografisk Tidsskrift/ Danish Journal of Geography* 104(2), s. 35-46. 2004.
- Hagedorn B., Hasholt B.: Hydrology, geochemistry and Sr isotopes in solids and solutes of the Mittivakkat Gletscher, SE-Greenland. *Nordic Hydrology* 35(4), s. 369-380. 2004.
- Hansen F., Simonsen K.: *Geografiens videnskabsteori*. 269 s. Roskilde Universitetsforlag, Frederiksberg 2004.
- Hansen F., Smidt-Jensen S.: Shrinking vulnerability in the Danish periphery? – the case of Nakskov. *Stadte im Umbruch* vol. 2, s. 23-29. 2004.
- Hasholt B.: [Beskrivelse af flere søer i Danmark]. i: Danmarks Søer – Bd. 6: Søerne i Nordjyllands og Viborg Amter s. 335. Thorkild H y (red.). Strandbergs Forlag, Skodsborg 2004.
- Hasholt B., Hansen B.U., Humlum O., Mernild S.H.: Meteorological stations at the Sermilik Station, Southeast Greenland – physical environment and meteorological observations 2002. *Geografisk Tidsskrift/Danish Journal of Geography* 104(2), s. 47-58. 2004.
- Hasholt B., Mernild S.H.: Estimation of water balance in and around the Mittivakkat Glacier basin, Ammassalok Island, Southeast Greenland. i: Northern Research Basins Water Balance. – (IAHS Publication, no.290) s. 129-142. Douglas L. Kane & Daqing Yang (eds.). IAHS, Wallingford, UK 2004.
- He C., Makovicky E., Li J.: Soil phases and heavy metal distribution in a gold-silver mining area in south-eastern China. i: Applied mineralogy – developments in science and technology s. 427-430. M. Pecchio, F.R.D. Andrade, L.Z. D'Agostino, H. Kahn, L.M. Sant'Agostino, M.M.M.L. Tassinari (eds.). ICAM-BR, Sao Paulo: 2004.
- Herslund L., Sørensen M.B.: From employed to self-employed – an analysis of entrepreneurship in rural Latvia. *Journal of Baltic Studies* 35(2), s. 126-148. 2004.
- Houborg R.M., Søgaard H.: Regional simulation of ecosystem CO2 and water vapor exchange for agricultural land using NOAA AVHRR and Terra MODIS satellite data – application to Zealand, Denmark. *Remote Sensing of Environment* 93, s. 150-169. 2004.
- Illeris G., Illeris S., M rch H.: Frankrig – fra vin til h jteknologi. *GeoFocus* 56 s. Geografforlaget, Odense 2004.
- Jacobsen N.B., Anderberg B.S.: Understanding the evolution of industrial symbiotic networks – the case of Kalundborg. i: Economics of Industrial Ecology – Materials, Structural Change and Spatial Scales s. 331-335. Jeroen C.J.M. van den Bergh & Marco A. Janssen (eds.). Cambridge, Massachusetts, MIT Press 2004.
- Jakobsen B.H., Andreasen C., Sørensen M.P., M ller H.S.: Geo-Arch 2003 – coastal landscapes, man and the environment in Northeast Greenland. i: ZERO 9th Annual Report 2003 s. 80-81. Rasch, M. and Canning, K. (eds). Danish Polar Center, København 2004.
- Kepp R.R., Nielsen A., Christiansen C.: Nitratvariation i Vadehavet. *Vand & Jord* 11(3), s. 84-86. 2004.
- Kjær K.H., Houmark-Nielsen M., Kr ger J.: Tolkning af istidslandskaber – fremskridt, problemer og perspektiv. *Geologisk Tidsskrift/Danish Journal of Geography* 104(2), s. 36-37. 2004.
- Kjær K.H., Sultan L., Kr ger J., Schomacker A.: Architecture and sedimentation of outwash fans in front of the M rdalsj kull ice cap, Iceland. *Sedimentary Geology* 172, s. 139-163. 2004.
- Knudsen N.T., Hasholt B.: Mass balance observations at Mittivakkat Gletscher, Southeast Greenland 1995-2002. *Nordic Hydrology* 35(4), s. 381-390. 2004.

- Kristensen L.S., Thenail C., Kristensen S.P.: Landscape changes in agrarian landscapes in the 1990s – the interaction between farmers and the farmed landscape – a case study from Jutland, Denmark. *Journal of Environmental Management* 71, s. 231-244. 2004.
- Kristensen S.P.: Danish rural areas – recent experiences and future trends. i: *Changing functions of rural areas in the Baltic Sea Region* s. 59-77. Banski, J. (ed.). Polish Academy of Sciences, Warsaw 2004.
- Kristensen S.P.: (red.). Bynære landskaber – rapport fra det 11. landskabsøkologiske seminar. *Landskabsøkologiske skrifter* 18, 70s. Center for landskabsforskning, Roskilde Universitetscenter, Roskilde 2004.
- Krüger J., Houmark-Nielsen M., Kjær K.H.: Nyt syn på tidslandskabet – med kikkerten for det blinde øje. *Naturens Verden* årg. 87, nr. 9, s. 2-9. 2004.
- Krüger J., Kjær K.H., Schomacker A.: Dødisssmeltning og sedimentomlejring under forskellige klimaforhold – med eksempler fra Island og Svalbard. *Geologisk Tidsskrift/Danish Journal of Geography* 104(2), s. 34. 2004.
- Lund-Hansen L.C., Larsen E., Jensen T.K., Mouritsen K., Christiansen C., Andersen T.J., Vølund G.: A new video and digital camera system for studies of the dynamics of microtopographic features on tidal flats. *Marine Georesources and Geotechnology* 22, s. 115-122. 2004.
- Lund-Jansen L.C., Pejrup M., Floderus S.: Pelagic and seabed fluxes of particulate matter and carbon, and C:N ratios resolved by sediment traps during a spring bloom, Southwest Kattegat. *Journal of Sea Research* 52(2), s. 87-98. 2004.
- Matthiessen C.W.: International air traffic in the Baltic Sea area – hub-gateway status and prospects – Copenhagen in focus. *Journal of Transport Geography* 12, s. 197-206. 2004.
- Matthiessen C.W.: Lolland-Falster i et udviklingsperspektiv – den faste forbindelse over Femern Bælt. 39 s. CO-industri/Dansk Industri, København 2004.
- Matthiessen C.W.: The Öresund Area – pre- and post-bridge cross-border functional integration – the bi-national regional question. *GeoJournal* 61(1):31-39, s. 31-39. 2004.
- Matthiessen C.W., Olshov A., Levring P.: Storbysystemets dynamik og Østersøområdet hovedcentre. i: *Erhvervslivets organisering omkring Øresund og i Norden*. s. 17-25. Øresundsinstittutet, Malmø 2004.
- Mazanti B.: Stedsidentitet og bypolitik. i: *Den mangfoldige by – opløsning, oplevelse, opsplittning* s. 150-168. Andersen, H.S. & Andersen, H.T. (red.). Statens Byggeforskningsinstitut, Hørsholm 2004.
- Mazanti B.: Boligsocialt arbejde – beboerrådgivning i boligområder. 108s. Center for alternativ samfundsanalyse – CASA, 2004.
- Mazanti B.: Hverdagslandskabet – relationen mellem hverdagsliv og bosted. *TAPAS Working Papers* 2004:02, s. 1-15. 2004.
- Mernild S.H., Hasholt B.: Naturlig vandløbsudvikling i tre geomorfologiske landskabstyper. *Vand & Jord* nr. 4, s. 137-142. 2004.
- Mernild S.H., Hasholt B.: Klassifikation af vandløb og ådale. *Vand & Jord* nr. 1, s. 21-23. 2003.
- Mernild S.H., Hasholt B.: Vandløbsdimensioner og regimeformler. *Vand & Jord* nr. 3, s. 106-110. 2003.
- Mertz O.: (red.). Utilization and integration of research in Danida environmental programmes – experiences and perceptions of ReNED members. *ReNED Reports* 1, 18s. Københavns Universitet, Kbh. 2004.
- Mertz O.: (red.). Bridging research and development assistance – strategies for adaptation to climate change in developing countries. *Proceedings and conclusions of the ReNED seminar, Eigtveds Pakhus, Copenhagen, 26-27 August 2004*. 50s. Københavns Universitet, Kbh. 2004.
- Nielsen N., Mosbech A., Boertmann D., Grøndahl L., von Platen F., Nielsen S.S., Rasch M., Kapel H.: Development and environmental oil spill sensitivity atlas of West Greenland coastal zone. i: *GIS in coastal zone management* s. 269-280. D. Bartlett & J. Smith (eds.). CRC Press, Boca Raton, FL 2004.
- Nielsen N., Mosbech A., Boertmann D., Olsen B.Ø., von Platen F., Olsvig S., Buch E., Hansen K.Q., Rasch M., Møller H.S., Potter S., Andreassen C., Berglund J., Myrup M.: Environmental oil spill sensitivity atlas for the South Greenland coastal zone. *NERI Technical Report no. 493, 341 s.* Danmarks Miljøundersøgelser/National Environmental Research Institute, Denmark, Kbh. 2004.
- Nielsen N., Mosbech A., Boertmann D., Olsen B.Ø., von Platen F., Olsvig S., Buch E., Hansen K.Q., Rasch M., Møller H.S., Potter S., Andreassen C., Berglund J., Myrup M.: Environmental oil spill sensitivity atlas for the West Greenland (68° – 72° N) coastal zone. *NERI Technical Report no. 494, Flere s.* Danmarks Miljøundersøgelser / National Environmental Research Institute, Denmark, Kbh. 2004.
- Præstholt S., Kristensen S.P.: Rural innovation in the urban fringe agricultural landscapes of the Sound Region. *TAPAS Working Papers* 2004:01, s. 1-68. 2004.
- Rasmussen M.S., Breuning-Madsen H., Christiansen C.: Variations in the hydrostatic pressure may trigger estuarine full water column anoxia. *Estuarine, Coastal and Shelf Science* 59, s. 21-31. 2004.
- Reenberg A.: Nationalparker – natur- og kulturlandskabelige begrundelser. i: *Wilhelm+3 – Status-konference 2004 – Nationalparker – hvad nu?* s. 45-56. Reenberg, A., Aaby, B., Agger, P. & Christensen, P. (red.). Naturrådet, Roskilde 2004.
- Reenberg A., Aaby B., Agger P., Christensen P.: (red.). *Wilhelm+3 – Statuskonference 2004 – Nationalparker – hvad nu?* 165s. Naturrådet, Roskilde 2004.
- Sandholt I., Pedersen M.W.: Relation between field measurements of soil moisture and information derived from satellite observations of vegetation and surface temperature. i: *Geophysical Research Abstracts, EGS-AGU-EGU 26th General Assembly, Nice, France, 25-30 April. 2004* s. 1. 2004.
- Sandholt I., Stisen S., Fensholt R.: Meteosat second generation data for assessment of surface moisture status. i: *35th COSPAR Scientific Assembly, Paris, France, 18-25 July 2004* s. 1. 2004.
- Stickley C.E., Brinkhuis H., Schellenberg S.A., Sluijs A., Röhl U., Fuller M., Grauert M., Huber M., Warnaar J., Williams G.L.: Timing and nature of the deepening of the Tasmanian Gateway. *Paleoceanography* 19, 2004.
- Søgaard H., Bøgh E., Schelde K., Hasager C.B., Jensen N.O., Thomsen A.: CO2 regnskabet for det åbne land. *Naturens verden* nr. 9, s. 10-16. 2004.
- Søgaard H., Sørensen L., Rysgaard S., Grøndahl L., Elberling B., Friborg T., Larsen S.E., Bendtsen J.: High Arctic

- carbon sink identification – a systems approach. *Global Change Newsletter* no. 59, s. 11-14. 2004.
- Sørensen M.B.: The future role of agriculture in rural communities – case studies in Estonia and Lithuania. i: *European rural landscapes – persistence and change in a globalising environment* s. 359-378. Palang, H., Sooväli, H., Antrop, M. and Setten, G. (eds.). Kluwer Academic, 2004.
- Sørensen T., Bartholdy J., Christiansen C.: Surface type mapping of the Danish Wadden Sea. i: *Tidalites-2004, 6th International Conference on tidal sedimentology, Copenhagen, 2-5 August 2004. -Abstract volume* s. 175-178. Bartholdy, J. and Pedersen, J.B.T. (ed.). 2004.
- Thodsen H., Hasholt B., Pejrup M.: Transport of phosphorus, wash load and suspended sediment in the River Varde Å in southwest Jutland, Denmark. *IAHS Publication* no. 288, i: *Sediment transfer through the fluvial system* s. 466-473. Valentin Golosov, Vladimir Belyaev, Des E. Walling (eds.). IAHS, Wallingford, UK 2004.
- Traynor C.H., Birch-Thomsen T., Hill T.: Developments and adjustments of the SLUSE Joint Field Course – lessons learnt in a southern African context. 15 s. TUCED SLUSE, Thailand, Bangkok 2004.
- Tøttrup C.: Improving tropical forest mapping using multi-date Landsat TM data and pre-classification image smoothing. *International Journal of Remote Sensing* 25(4), s. 717-730. 2004.
- Tøttrup C., Rasmussen M.S.: Mapping long-term changes in savannah crop productivity in Senegal through trend analysis of time-series of remote sensing data. *Agriculture, Ecosystems and Environment* 103(3), s. 545-560. 2004.
- Vinther N., Bartholdy J., Christiansen C., Sørensen C.: Feed back mechanisms in the morphological development of a tidal watershed divide in the Danish Wadden Sea. i: *Tidalites-2004, 6th International Conference on Tidal Sedimentology, Copenhagen, 2-5 August 2004. – Abstract volume* s. 190-193. Bartholdy, J. and Pedersen, J.B.T. (ed.). 2004.
- Vinther N., Bartholdy J., Christiansen C., Sørensen C., Lund-Hansen L.C.: Sediment transport across a tidal divide in the Danish Wadden Sea. *Geografisk Tidsskrift/Danish Journal of Geography* 104(1), s. 71-86. 2004.
- Vinther N., Nielsen J., Aagaard T.: Cyclic sand bar migration on a spit platform in the Danish Wadden Sea – spit platform morphology related to variations in water level. *Journal of Coastal Research* 20(3), s. 655-661. 2004.
- Wardell D.A.: Fire history, fire regimes and fire management in West Africa – an overview. i: *Wildland fire management handbook for Sub-Saharan Africa* s. 350-381. Goldammer, J.D.; de Ronde, C. (eds.). Oneworldbooks, Freiburg 2004.
- Wardell D.A., Lund C.: En marge de la loi et au coeur de la politique locale – colonisation agraire des forêt classes au nord Ghana. *Autrepart* no. 30, s. 117-134. 2004.
- Winther L.: Storbylandskabets grænseoverskridende serviceøkonomi. SBI 1, i: *Den mangfoldige by – opløsning, oplevelse, opsplittning* s. 54-75. Andersen, H.S. & Andersen, H.T (red.). Statens Byggeforskningsinstitut, Hørsholm 2004.

Studienævnet for Geografi og Geoinformatik

Medlemmer

Pr. 1.2.2004 bestod studienævnet af lærerrepræsentanterne lektor Lars Krogh (studieleder), lektor Torben Birch-Thomsen (vicestudieleder), lektor Kate Gough og lektor Jørgen Nielsen. Studenterrepræsentanterne var stud.scient. Mai Maskell Andersen, stud.scient. Jan Winther Nielsen stud.scient. Esther Juel Jepsen og stud.scient. Simon Schou Jakobsen.

Beretning

Geografi og Geoinformatik er en moderne, tværvidenskabelig uddannelse, der som genstandsfelt har natur-, miljø- og samfundsmæssige processer og strukturer, og deres tidsmæssige og rumlige forandringer. Arbejdsmetoderne og teorierne er således hentet fra både det naturvidenskabelige og samfundsvidenskabelige område.

Uddannelsen betjener et stigende komplekst arbejdsmarked, hvor tværvidenskabelige kompetencer er nødvendige og efterspurgte. Kandidaterne har særlige kompetencer til at håndtere både natur- og samfundsvidenskab, de har gode it-kompetencer – herunder GIS-, de kan både være specialister og generalister, de er gode til at koordinere mellem forskellige faggrupper, de er gode til at koble teori og praksis – og har ofte erfaring med at selv at indsamle data og arbejde i udlandet.

Geografer og geoinformatikere arbejder som analytikere eller konsulenter, enten i private rådgivende virksomheder som f.eks. ingeniørvirksomheder eller indenfor f.eks. fagforbund og interesseorganisationer, indenfor offentlige administration som fuldmægtige i ministerier og styrelser eller som by-, regions- eller miljøplanlæggere, indenfor f.eks. FN-systemet, Danida og andre bistandsorganisationer, der arbejder med udvikling af 3.-verdenslande, herunder også private konsulentvirksomheder, indenfor "nye" områder f.eks. indenfor bankvirksomhed, ejendomsudvikling- og administration eller indenfor (tele)-kommunikationsbranchen. Endelig ansættes de som gymnasielærere eller forskere.

Arbejdet i nævnet

Arbejdet i nævnet har i første halvdel af 2004 fortsat været koncentreret om at følge op på og implementere administrativ praksis af den nye studieordning for bacheloruddannelsen, der blev vedtaget i januar 2004. Hensigten med den nye studieordning er at uddannelsen gøres mere attraktiv ved at sikre større gennemskuelighed, sammenhæng, relevans og fleksibilitet. Midlerne til at gøre studiet mere attraktive er større valgfrihed, undervisning i blokstruktur, mulighed for studieskifte mellem bachelor- og kandidatstudie, differentiering i uddannelse efter erhvervs muligheder, nye undervisnings- og evalueringsformer, klare kompetencebeskrivelse af kurser og den samlede uddannelse, og øget omvendt kontakt, fx gennem praktikordninger

Grundtanken i den nye studieordning er at de studerende gennem valgfrihed i stor udstrækning selv skal være med til at tage ansvaret for at sammensætte deres uddannelse. Studieordningen er opbygget af et 1½-årigt obligatorisk forløb efterfulgt af et 1-årigt valgfrit forløb, hvorefter uddannelsen afsluttes med et bachelorprojekt evt. kombineret med et praktikophold. Praktikordningen er en nyskabelse, der giver de studerende mulighed for at opnå merit for et studierelevant ophold i en offentlig eller privat virksom-

hed. I det valgfri forløb kan de studerende frit vælge kurser enten fra udbud på Geografisk Institut eller kurser udbudt ved andre uddannelsesinstitutioner i ind- og udland. Kurserne udbudt på Geografisk Institut er samlet i fire fagpakker, der fungerer som anbefalede uddannelsesforløb, i retningerne samfundsgeografi, naturgeografi, geoinformatik og miljøgeografi.

En anden stor forandring er at undervisningen omægges fra en semesterstruktur til en blokstruktur, hvor et undervisningsår (60 ECTS) er opdelt i 4 blokke, hver af 9 ugers undervisning inklusive evaluering. Dette giver de studerende mulighed for hurtigt at få kendskab til deres standpunkt.

Studieordningen har også resulteret i flere nye evalueringsformer, der i højere grad afspejler realistiske arbejdsfunktioner. Der er fortsat satset på at udbygge studienævnets og andre undervisningsrelaterede hjemmesider, således at skemaer for undervisning, lokalereservationer, holdlister, studieordning, pensumlister, eksamensspørgsmål, navne på kandidater, speciale abstracts, og en lang række kursushjemmesider, der administreres af de enkelte undervisere, nu er tilgængelige online og løbende opdateres. En elektronisk kombineret kursus- og eksamenstilmelding blev også introduceret i forbindelse med den nye studieordning.

Geografisk Institut har nedsat et uddannelsesråd bestående dels af personer med en geografiuddannelse og dels af personer, der arbejder i organisationer med geografisk relaterede problemstillinger. Uddannelsesrådet fungerer som en strategisk tænketank og sparringspartner for ledelsen og hensigten er, at rådet kan fremsætte ideer til fornyelse af uddannelsen.

I anden halvdel af 2004 har arbejdet været koncentreret om at forberede ny studieordning for kandidatuddannelsen,

der skal træde i kraft pr. 2005. Der arbejdes fortsat på at få indført systematisk og obligatorisk undervisningsevaluering, samt at igangsætte flere forsøgsprojekter med fjernundervisning. Yderligere kan det nævnes at en Masteruddannelse i Geoinformatics, som udbydes på engelsk, er under planlægning

Statistik

Uddannelser og statistik

Uddannelserne ved Geografisk Institut omfatter i dag følgende

Et 1½-årig sidefag + sidefagssupplering.

En 3-årig bacheloruddannelse.

En 2-årig kandidatuddannelse.

En 1-årig Masteruddannelse i Integreret Fysisk planlægning (start september 2004).

Kandidatproduktionen har vist store udsving fra år til år, men som en gennemsnitsbetragtning er den steget med mere end 70% over de seneste ti år. I perioden 2001-2003 blev der hvert år færdiggjort godt 70 kandidater. Denne stigning afspejler dels immatrikulationstallene, der voksede støt frem til 1997, men også markant højere gennemførelsesprocenter har påvirket dette.

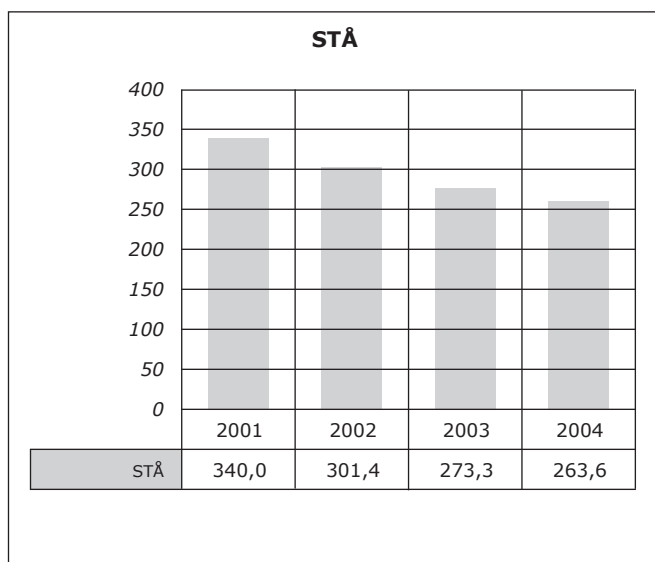
Immatrikulationstallet er faldet fra omkring 120 i 2000 til omkring 70 i 2003, men viste en mindre stigning i 2004. STÅ-produktionen er faldet fra 300 i 2002 og har tilsyneladende stabiliseret sig på et niveau omkring 260-270. Gennem studieordningsændringerne og øget kontakt med gymnasieskolen og erhvervslivet via praktikordning og uddannelsesråd er målsætningen at kunne effektivisere uddannelsen og fortsat at kunne tiltrække studerende.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning

Indskrivningsfag	Aktivitetssområder						I alt
	Geografi	Geologi	Øvrig nat.	Afrika-studier	Andre fakulteter	Merit-overført	
Geografi og Geoinformatik	248,7	2,3	3,1	1,3	2,0	7,4	264,8
Geologi	6,8						
Øvrig naturvidenskab	1,4						
Sociologi	0,4						
Meritstuderende	4,5						
Gæstestuderende	1,7						
I alt	263,6						
Åben uddannelse	1,7						

STÅ 2001-2004

Studieleder Lars Krogh

Institut for Idræt

Ledelse pr. 1.2.2004

Instituttet ledes af institutleder, lektor, dr.scient. Kurt Jørgensen og viceinstitutleder var lektor, ph.d. Laila Ottesen (AHS).

Bestyrelsen, som er fortsat efter den 1.7.2003, består desuden af lektor Søren Damkjær (AHS), lektor Lis Engel (APPP), studielektor Erik Brisling (APPP) sekretær Birgit Hansen, professor Erik Richter (AHF), laborant Irene Beck Nielsen, studerende Michala Hammer og studerende Johannes Madsen.

I det forløbne år har bestyrelsen været suppleret af rektor for Helsing Gymnasium Kirsten Jeppesen og kommunaldirektør i Birkerød Kim Høgh.

Organisation

Institut for Idræt er opdelt i tre afdelinger med en fælles administration: Afdeling for Human Fysiologi (AHF), Afdeling for Historie og Samfundsvidenskab (AHS) og Afdeling for Praktik, Pædagogik og Psykologi (APPP). De 3 afdelingers bestyrere var professor Erik A. Richter (AHF), professor Hans Bonde (AHS) og lektor Reinhard Stelter (APPP).

Administrator er cand.scient.adm. Enno Hofeldt som indtil den 1.9. var sekretær for bestyrelsen og leder af fællessekretariatet og bogholderiet.

Adresse

Nørre Allé 51
2200 København N
Telefon 35 32 08 29
Fax 35 32 08 70
ifi@ifi.ku.dk
www.ifi.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Idrætsuddannelsen under Københavns Universitet er en flerfaglig uddannelse. Uddannelsen omfatter menneskets biologi og tilpasning til omgivelser og træning, organsystemers og cellers funktioner, epidemiologiske, historiske og sociologiske synsvinkler på motion og idræt, pædagogik og psykologi i relation til alle former for fysisk aktivitet og praktisk indlæring af idrætslige færdigheder. Instituttet udbyder også efter-/videreuddannelse under Åben Uddannelse til bl.a. lærere inden for forskellige skoleformer, pædagoger, ergo-/fysioterapeuter mv. samt til den frivillige idræt.

Masteruddannelsen Idræt og Velfærd startede et nyt hold 1.9.2004 med 27 studerende.

Instituttet afholdt i foråret 2004 en formidlings foredragsrække over temaet "Idræt og Køn".

Fysiske rammer

AHF er placeret i August Krogh Institutets bygning, mens AHS og APPP ligger i AB bygningen, Nørre Allé 55. Idrætshaller og sportsbaner ligger med adgang fra Nørre Allé 51.

Afdeling for Human Fysiologi

Forskning omfatter menneskets fysiologi og koncentrerer om to forskningsområder: 1) Muskelstofskifte og kredsløbsregulering samt 2) Motorisk kontrol, biomekanik og arbejdsfysiologisk ergonomi. Undersøgelser foretages på alle organisationstrin fra forsøg på mennesker til organsystemer, cellekulturer og subcellulære systemer. Undersøgelserne kan være grundvidenskabelige eller rettet mod idrætten, arbejdslivet og genoptræning af syge. En del af laboratoriets ansatte indgår i Center for Muskelforskning støttet af Københavns Universitet og Hovedstadens Sygehusfællesskab (HS).

1. Muskelstofskifte og kredsløbsregulering

1.1. Muskelstofskifte og ernæring og kønsforskelle

Hos mandlige forsøgspersoner manipuleres stofskiftet før udførelsen af muskelarbejde. Herved er der opnået situationer, hvor der enten foregår en høj kulhydratforbrænding eller en høj fedtforbrænding under arbejde. Denne model er blevet anvendt til at undersøge dels hvor i musklen reguleringen af lipidoxidationen under arbejde foregår, dels hvilke mekanismer der er regulerende.

Vi har endvidere fundet at forbruget af IMTG under arbejde er forskelligt hos mænd og kvinder. Vi undersøger enzymet, der er ansvarligt for nedbrydningen af IMTG (Hormon Sensitiv Lipase, HSL) og hvorvidt der er en forskellig regulering heraf hos mænd og kvinder. Vi undersøger, hvorvidt reguleringen er forskellig i muskel- og fedtvæv. Da HSL kan fosforyleres på forskellige steder (sites) og der er udviklet specifikke antistoffer mod disse sites, når de er fosforylerede, kan vi nøje beskrive, under hvilke fysiologiske forhold de forskellige sites fosforyleres og hvilken indvirkning det har på aktiviteten af enzymet.

Genekspressionen af forskellige lipidbindende proteiner i skeletmuskel har vi fundet er forskellig hos mænd og kvinder. For at opnå nøjere kendskab til funktionen af de lipidbindende proteiner i skeletmuskel undersøger vi disses beliggenhed i forbindelse med caveolae. Dette gøres med immunofluorescens histokemi og confocal mikroskopering. 5'AMP aktiveret protein kinases (AMPKs) rolle i muskelmetabolisme og genekspression i forbindelse med fysisk aktivitet undersøges hos mennesket og i forsøg med genetisk manipulerede mus. Der er i år undersøgt sammensætningen af AMPK enzymet i skeletmuskulatur ud fra dets tre forskellige underenheder, som alle findes i flere isoformer. Det er fundet at en bestemt sammensætning dominerer i skeletmuskulatur. Ligeledes anvendes mus, der ikke udtrykker enten a1 eller a2 isoformen af AMPK, og forandringer i muskelstofskifte under muskelkontraktioner sammenholdes med forholdene hos normale kontrolmus. Musene anvendes også til undersøgelse over AMPKs rolle i den øgede genekspression, der optræder i forbindelse med fysisk træning.

Ved muskelkontraktioner frigives calcium til cellens cytoplasma og samtidig aktiveres flere calciumafhængige kinaser såkaldte Calcium/Calmodulinafhængige kinaser. Videns om disse kinasers betydning for stofskifteregulering under muskelarbejde er meget beskeden. Vi har derfor indledt et arbejde med det formål at karakterisere disse kinaser i skeletmuskulatur samt undersøge deres funktionelle rolle.

Enzymet glykogen syntase (GS) kan fosforyleres på ni forskellige steder (sites), og udvikling af specifikke anti-

stoffer mod disse sites, når de er fosforylerede, medfører muligheden for nøje at beskrive under hvilke fysiologiske forhold de forskellige sites fosforyleres og hvilken indvirkning, det har på aktiviteten.

I et samarbejdsprojekt med forskere fra Odense Universitetshospital og Steno Diabetes Center undersøges fortsat i 250 tvillinger den insulinmedierede aktivering af insulinsignaltransduktionsmekanisme i skeletmuskler og sammenholdes med personernes maksimale iltoptagelse, kropsvægt og kropssammensætning, samt fødselsvægt. Målet er at kunne forklare forskelle i insulinfølsomhed (genetisk og omgivelsesmæssigt betinget) med forskelle i insulinsignaltransduktionsmekanisme på molekylært niveau (Bente Kiens, Erik A. Richter, Jørgen Wojtaszewski, Jakob N. Nielsen, Carsten Roepstorff, Sebastian Beck Jørgensen, Christian Frøsig, Bodil Vistisen).

1.2. Energiomsætning og iontransport under arbejde samt arbejdskravanalyse

Området dækker en række forskningsprojekter, hvor den aerobe og anaerobe energiomsætning under dynamisk arbejde undersøges. Der er specifik fokus på effektiviteten af de forskellige energisystemer og deres relation til muskelfibrenes karakteristik, samt effekt af træning.

Endvidere undersøges iontransport i skeletmuskulatur under forskellige typer af arbejde. Ved hjælp af nye teknikker studeres musklernes genekspression ved forskellige træningsformer, og dennes betydning for udveksling af ioner under arbejde samt for udvikling af træthed undersøges.

Forskellige nye analyseteknikker anvendes til at studere den fysiske belastning under elite idrætsudøvelse specielt fodbold. Endvidere anvendes og udvikles tests til at studere den fysiske kapacitet hos idrætsfolk, der tager del i intervalidrætsgrene (Jens Bangsbo, Peter Krstrup og Magni Mohr).

1.3. Regulering af angiogenese i skeletmuskulatur

Vækstfaktoren vascular endothelial growth factor (VEGF) er en vigtig faktor for kapillærtillækst i mange væv. For at undersøge betydningen af VEGF for angiogenese i muskelvæv har vi gjort brug af en kombination af væv og væske fra mennesker og primære cellekulturer. Vi har i humanforsøg vist at akut muskelkontraktion øger tilstedeværelsen af VEGF mRNA i skeletmuskel, primært ved isoformen VEGF 165. Vi har fundet at intensiv træning inducerer en transient stigning i humane skeletmusklers VEGF mRNA, antallet af nydannede kapillærer og interstitialvæskens angiogene effekt. Ved analyse af humanmusklers interstitialvæske samt af ekstracellulærvæske fra skeletmuskelceller finder vi at VEGF og andre angiogene substanser frisættes fra muskeltvæv. Vi har også vist at tromboxan og prostaglandin E2 er vigtige stoffer for reguleringen af VEGF i muskelceller og for muskelens effekt på proliferation af endothelceller. Et yderligere interessant fund som vi er i gang med at undersøge nærmere er at muskelceller ved kontraktion frisætter et signalstof som bevirker en forøget ekspresion af VEGF i endothelceller (Lotte Jensen, Jens Bangsbo, Ane Hansen, Ylva Hellsten).

2. Motorisk kontrol, biomekanik og arbejdsfysiologisk ergonomi

2.1. Hjernens og rygmargens styring af bevægelser

Vævstransplantation er i en række undersøgelser på rotter blevet vist at forbedre regenerationen af centrale nervefibre efter rygmargvsskade og de første kliniske forsøg på mennesker med rygmargvsskade er sat i gang i USA og Kina. Imidlertid er der et betydeligt behov for funktionel evaluering af effekten af vævstransplantation på transmissionen i de centrale motoriske nervebaner. Vi undersøgte, hvorvidt transkraniel magnet stimulation (TMS) kan anvendes til dette formål hos rotter. Forsøgene viste, at det er muligt ved hjælp af TMS at aktivere en række forskellige centrale motoriske nervebaner, hvis samlede aktivering integreres af rygmargens interneuroner og bidrager til aktiveringen af muskulaturen. Disse undersøgelser danner et væsentligt fundament for videre anvendelse af metoden til evaluering af vævstransplantationsteknikker efter rygmargvsskade hos rotter.

Det er velkendt at immobilisering af en arm eller ben (i forbindelse med fx knoglebrud) i nogle uger medfører betydelige motoriske problemer, der kræver genoptræning over de efterfølgende uger. Vi har fundet, at selv kortvarig immobilisering (1 uge) medfører betydelige ændringer i hjernens og rygmargens motoriske netværk. Strækreflekserne i den immobiliserede muskel mere end tredobles således, og der sker også en betydelig omorganisering af repræsentationen af musklerne i den motoriske hjernebark. Disse ændringer normaliseres i løbet af 3-4 dage.

Vi anvendte vore tidligere undersøgelser af hjernens og rygmargens plasticitet i forbindelse med motorisk indlæring hos raske forsøgspersoner til at undersøge om denne plasticitet kan anvendes i forbindelse med genoptræning af gangfunktionen hos patienter med dissemineret sclerose eller rygmargvsskade. Hos begge patientgrupper fandt vi, at tilsvarende plastiske ændringer forekommer i forbindelse med genoptræning, men det er endnu uklart, hvor stor funktionel betydning dette har, og hvorvidt de plastiske ændringer kan anvendes til at tilrettelægge genoptræningsforløbet (Jens Bo Nielsen, Nicolas T. Petersen, Martion Oudega, Monica Perez, Klaus Klinge, Mark Schram Christensen, Jesper Lundbye Jensen, Thomas Seifert).

2.2. Postural kontrol

Det studeres, hvilke fysiologiske faktorer der betinger rygmuskulernes udholdenhed i blodgennemstrømning, neuromuskulær kontrol, muskelfibertyper (Kurt Jørgensen, Jens Bo Nielsen, Bente Rona Jensen).

2.3. Sansemotorisk funktion og muskuloskeletal besvær

Hos personer med epicondylitis lateralis, og hos raske kontrolpersoner, undersøges hvordan musklernes iltindhold reguleres over tid under muskelkontraktioner på forskellige kontraktionsniveauer, samt hvor hurtigt musklerne restitueres efter endt kontraktion. I et andet projekt undersøges den motoriske funktion samt præstationsevnen hos skulderpatienter med subacromiel impingement sammenlignet med skulderraske samt betydningen af eksperimentel smerte. I forbindelse med undersøgelser af belastningsrelateret muskel og ledbesvær er den mekaniske belastning af grises ben under gang på gulve med forskellige fysiske karakteristika undersøgt. I projektet udvikles og anvendes en dynamisk biomekanisk model, baseret på data fra kraftplatform,

videooptagelser og antropometriske målinger (Bente Rona Jensen, Theis B. Hansen, Charlotte Hyldtoft, Marianne Pilegaard, Thomas Q. Bandholm, Lars R. Rasmussen, Vivi M. Thorup).

2.4. Fysiologiske og kognitive aspekter af ældres computerarbejde

I projektet undersøges i hvilket omfang aldersrelaterede fysiologiske forandringer har betydning for den motoriske kontrol og præstationsevne ved computerarbejde. Endvidere undersøges, om der er elementer ved computerarbejdet der er særligt vanskeligt at udføre eller er særligt belastende for ældre (Bente Rona Jensen, Jesper Sandfeld, Marianne Pilegaard, Tine Alkjær).

2.5. Studier af fysisk aktivitet som interventionsform i forbindelse med arbejdsrelateret muskuloskeletal besvær

Formålet med projektet er at undersøge, om fysisk præstationsevne og træning har betydning for udvikling og forebyggelse af arbejdsrelateret muskuloskeletal besvær. Specifikt undersøges styrke- og muskeludholdenhedstrænings indvirkning på udvikling/forebyggelse af skulder- og nakkebesvær hos kasseassistenter, og sammenhængen mellem udvikling af lænderygbesvær og evnen til at reagere på pludselige rygbelastende hændelser hos plejepersonalet i sundhedssektoren. Der er tillige indledt samarbejde med Arbejds miljøinstituttet vedrørende et samarbejde om et større interventionsprojekt rettet imod Told og Skats kontorpersonale (Kurt Jørgensen, Mogens Theisen Pedersen).

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

Kurt Jørgensen: Institutleder, medlem af Team Danmarks repræsentantskab og medlem af Rådet for de højeste idrætsuddannelser i Norden (RHIN).

Erik Richter: Afdelingsleder for AHF, medlem af Forsknings, udviklings og ph.d.-udvalget ved Ifl, medlem af den faglige bestyrelse for Center for Muskelforskning (CMRC) og medlem af bestyrelsen for Ifl.

Bente Kiens: Medlem (vicestudieleder) af Studienævnet ved IFI, medlem af bestyrelsen for Center for Naturfagsdidaktik og medlem af Mentorgruppen for adjunker ved Det Naturvidenskabelige Fakultet, KU, medlem af bestyrelsen og faglig sekretær for Dansk Selskab for Fysisk Aktivitet og Sundhed, medlem af den faglige bestyrelse for Center for Muskelforskning (CMRC) samt medlem af bestyrelsen for Dansk Idrætsmedicinsk Selskab (DIMS).

Bente Rona Jensen: Medlem af undervisningsudvalget på Ifl.

Jens Bo Nielsen: Medlem af Forsknings, udviklings og ph.d.-udvalget ved Ifl.

Formidling

Redaktionelle hverv

Alle videnskabelige medarbejdere fungerer som referees for en række videnskabelige tidsskrifter.

Jens Bo Nielsen: Senior Editor ved Journal of Physiology og Section Editor for Experimental Brain Research.

Erik Richter: Medlem af advisory board af Scand. J. Exerc. and Sports Med.

Kurt Jørgensen: Medlem af advisory board for International Journal of Industrial Ergonomics.

Bente Rona Jensen: Advisory board for Scandinavian Journal of Work. Environment and Health.

Afdeling for Historie og Samfundsvidenskab

Oprindeligt betragtedes kroppen i idrætsforskningen alene som et objekt for naturvidenskaben. Gennem de sidste årtier er der imidlertid opstået en voksende erkendelse af, at kroppen også er kulturelt formet. I forskellige samfundformer og historiske epoker dyrkes kroppen på forskellige måder i tæt samspil med det øvrige samfundsliv. Afdelingen beskæftiger sig med forskning og undervisning i idrættens og kropskulturens historiske og samfundsvidenskabelige dimension. Forskningen omfatter såvel teoretiske analyser som mere empirisk betonede undersøgelser.

Forskningen kan overordnet deles i historisk kulturanalytiske og samfundsvidenskabelige projekter.

1. Historiskkulturanalytiske projekter

1.1. Idræt og køn

I det moderne samfund er idrætten et af de få relativt kønsopdelte områder. Dette gør idræt til et særdeles interessant studieobjekt til forståelse af kønsadfærd og socialisering. Under temaet befinder der sig flere projekter. Der forskes i kvinde- og kønshistorie samt organisations- og institutions- og professionshistorie med fokus på relationerne mellem viden, magt og idræt og demokrati (Else Trangbæk). I tilknytning til disse projekter gennemføres en analyse af "Gymnastiklærerindernes betydning for kvindeidrættens udvikling ca. 1900-1940" (Ph.d.-stipendiat Anne Lykke Poulsen). Der arbejdes endvidere på en kønstematiseret biografi om den verdenskendte danske gymnastikpædagog I.P. Müller (Museum Tusulanum Press) (Hans Bonde).

1.2. Idræt, politik og national identitet

Idræt samler store menneskemasser i national begejstring. Det kan derfor ikke undre, at idrættens fascinationskraft kan friste til politisering. Indenfor dette felt er under færdiggørelse 1) En engelsksproget bog om Niels Bukh og hans gymnastik, 2) Et pionerprojekt i digital formidling med filmklip fra Bukhs gymnastik og turneer i mange verdensdele (Hans Bonde).

1.3. Øvrige projekter

I tilknytning til det historisk/kulturanalytiske forskningsområde har der været arbejdet på et ph.d.-projekt, der ikke falder indenfor de ovennævnte historiske forskningsområder. Færdiggørelse af ph.d.-afhandling om seksuelle krænkelse i dansk idræt: "Idrættens illusoriske intimitet" (Jan Toftegaard Nielsen). Forsvaret 4.6.

2. Samfundsvidenskabelige projekter

2.1. Kropp og bevægelsessociologi

Forskningsområderne har været teoretiske problemstillinger indenfor sociologi med henblik på socialkonstruktivisme, især med udgangspunkt i J. Searle.

2.2. *Hvordan er det at være træner i den frivillige idræt?*
En sammenligning af mandlige og kvindelige trænere og af trænere på forskellige niveauer (Laila Ottesen).

2.3. *Kvinder på toppen*

En undersøgelse om kvinder, idræt og ledelse (Gertrud Pfister, Else Trangbæk, Ulla Habermann og Laila Ottesen).

2.4. *Idrætten mellem stat, marked og fællesskab*

Et samfundsvidenskabeligt projekt, hvor der gennemførtes en mentalitetshistorisk analyse: Idræt som kommunal velfærd, der undersøgte samspillet mellem den offentlige sektor (kommunen) og den frivillige sektor (idrætsforeningerne). Ph.d.-afhandling forvarede af Morten Mortensen 7.6.

3. *Forskningsamarbejde*

Dansk Idræt under besættelsen. Hans Bonde, IfI; Martin Frei, Institut for Historie og Samfundsforhold, RUC.

Sport og politik: Landskampen Tibet-Grønland. Hans Bonde, IfI; Rune Ryelund Mortensen, NIH.

Bukhgymnastikken som digitalt pionerprojekt. Hans Bonde, IfI; René L. Christensen, AV-Centret, KUA.

En undersøgelse af barrierer for unge nydanskere deltaelse i idræts- og foreningslivet. Laila Ottesen, IfI; Saxoinstituttet (Etnologi) Det Humanistiske Fakultet.

Kvinder på toppen, om kvinder, idræt og ledelse. Gertrud Pfister, Ulla Habermann, Laila Ottesen, Else Trangbæk alle IfI; Gudrun Doll-Tepper FU, Berlin.

KIK- Danmark, forskningsamarbejde om Køn, Idræt og Kultur, Laila Ottesen, Gertrud Pfister, Else Trangbæk, Ulla Habermann alle IfI; Inge Kryger Petersen, Institut for Sociologi; Lone Friis Thing, Rigshospitalet; Susan Bandy, Center for Idræt, Århus Universitet; Yvonne Mørck, Roskilde Universitetscenter.

Gender Resarch Group – KIK Norden. Laila Ottesen, Gertrud Pfister, Else Trangbæk, Ulla Habermann alle IfI; Jorid Hoved Regional College Alta; Gerd von der Lippe Regional College Bo; Berit Skirstad, Kari Fasting, Mari-Kristin Sisjord alle NIH.

Sport participation in Denmark 1964-2002 and Social Integration. Laila Ottesen, IfI; Agnes Elling, Mulier Institute, Amsterdam, Holland.

Contesting Citizenship and Civil Society in a Divided World, Toronto, Canada.

Lot 3, Sport and multi-cultural dialogue and Lot 1 – Education of Young Sport Persons. Institute of Sport and Leisure Policy. Loughborough University and Partner Institutions.

“The Education of Young Sportpersons” and “Sport and Multi-cultural Dialogue”. Gertrud Pfister, IfI; Ian Henry, Loughborough University.

Etablering af en nordisk forskergruppe om køn, idræt og professionalisering med repræsentanter fra Finland, Norge, Danmark og Sverige. Danske repræsentanter i gruppen Anne Lykke Poulsen og Else Trangbæk.

Tildelte priser

Årets underviser på Københavns Universitet, 2004 (Hans Bonde).

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

Hans Bonde: Medlem af Undervisningsministerens styregruppe for Det Europæiske år for Uddannelse gennem Idræt (EYES). Medlem af Sundhedsstyrelsens Ekspertgruppe om Motion og Sundhed. Formand for Censorkorps for universiteternes idrætsuddannelser. Afdelingsleder for AHS. Formand for IFI's rejseudvalg. Medlem af IFI's forskningsudvalg. Har udarbejdet fundamentet til en humanistisk-samfundsvidenskabelig ph.d.-skole i idrætsforskning (sammen med Gertrud Pfister). Rådgiver for Sundhedsstyrelsen vedr. sundhedsstrategier og maskulinitet.

Søren Damkjær: Medlem af IfI's bestyrelse.

Laila Ottesen: Viceinstituteder og medlem af IfI's bestyrelse. Medlem af SU/AMU udvalget og Uddannelses Udvalget på IfI. Medlem af Det Naturvidenskabelige Fakultets Formidlingsudvalg.

Gertrud Pfister: President of the International Sport Sociological Society. Vice-President of the International Society for the History of Physical Education and Sport. Member of the Kuratorium zur Vergabe des Carl-Diem-Preises des DSB (committee responsible for awarding the Carl Diem Prize). Head of the Committee of Consultants of IAPESGW (International Association for Physical Education and Sport for Girls and Women). Vice-President of the German Gymnastic Federation. Member of the Scientific Board of the European College of Sport Sciences.

Else Trangbæk: Formand for studienævnet/studieleder på faget Idræt, KU. Medlem af Kulturministeriets Udvalg for Idrætsforskning. Medlem af KU's arbejdsgruppe vedrørende tværfakultære undervisningstilbud i køns- og ligestillingsperspektiver. Medlem af den nationale faggruppe for naturvidenskabelige og tekniske fag. Medlem af advisory board i Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports. Medlem af Council in ISHPES (International Society for the History of Physical Education and Sport). Medlem af Bestyrelsen i Danmarks Idræts-Forbund. Formand for Københavns Idrætsanlæg.

Formidling

Redaktionelle hverv

Hans Bonde: Medlem af anmelderpanelet på Politiken. Reviewer for Kvinder, Køn og forskning samt Museum Tusulanums Forlag.

Søren Damkjær: P. Sloterdejk: Kritikken af den kyniske fornuft. Med Peter Thielst, Det Lille Forlag.

Jan Toftegaard Nielsen: Kvinde Køn og Forskning “Idrætten og kønnets grænser”.

Laila Ottesen: Fagligt tilsyn på “Idrættens kulturelle pol” af Martin Munk og Jacob B. Lind, Museum Tusculanum 2004.

Gertrud Pfister: Member of the scientific board and of editors of several scientific journals, including Stadion, Sportwissenschaft, WSPAJ (Women in Sport and Physical Activity Journal), International Journal of the History of Sport, Sport History Review, International Review of the Sociology of Sport, European Review of Sport History, Olympika, Staps, Fitness & Performance. Editor of the ISHPES Series (Academia) and co-editor of the series “Frauen-Sport-Bewegung” (Centaurus) and Studien zur

Sportsoziologie im Lit-Verlag Münster. Co-editor of the Berkshire Encyclopedia of World Sport. Co-editor of the Routledge Sports Encyclopedia.

Else Trangbæk: Medlem af redaktionsgruppen i Idræts-historisk Årbog.

Afdeling for Praktik, Pædagogik og Psykologi

Afdelingens medarbejdere laver forskning og udviklingsarbejder relateret til pædagogiske, psykologiske, tvær- og sundhedsvidenskabelige emner. Der tilstræbes en kobling mellem forskning og udviklingsarbejde og mellem teori og praksis hhv. anvendelse.

Der er i 2004 blevet arbejdet inden for følgende tre områder:

1. Læring og identitetsprocesser i forhold til krop, idræt og bevægelse

1.1. *Kroppen som fortæller – lære- og identitetsprocesser i bevægelse, leg og idræt (med fokus på køn, alder og kultur)*

Projektet gennemføres af Helle Rønholt.

1.2. *"Naturklassen" på Rødkilde skole i København – Et case studie*

Over en periode på 3 år fra 2000-2003 har syv forskere og fire specialestuderende fulgt en klasse, der fik mulighed for at modtage undervisning i 20% af skoletiden i naturen. Hver torsdag rejser klassen ud til en fast plads (økobase) i skoven for at blive undervist i skolens traditionelle fag. Udover eleverne undersøges hvordan lærere og forældre oplever denne alternative undervisningsmulighed i folkeskolen (Erik Mygind og Reinhard Stelter).

1.3. *Krop, læring og kompetence*

Projektet har forskellige perspektiver og samarbejdsrelationer: I samarbejde med Det Nationale Kompetencer Råd (www.nkr.dk) undersøges krop- og helbreds-kompetencen – ved siden af de ni andre kompetenceområder. Projektet startede med en teoretisk redegørelse, og store surveyundersøgelser skal sikre et overblik over kompetenceområdene forankring i den danske befolkning. Kropskompetencen og kropsforankret læring belyses desuden i et samarbejdsprojekt med Learning Lab Danmarks konsortium "Krop og læring" (Reinhard Stelter).

1.4. *Den æstetiske dimension i bevægelse – et forskningsfelt i relation til idræt og bevægelse i et praktisk-teoretisk perspektiv*

Bevægelsessituationer fra hverdagslivet, herunder leg, sport, dans, terapi og uddannelse undersøges med henblik på at få viden om bevægelsens ontologiske og epistemologiske betydning for de æstetiske (sanssemæssige), fænomenologiske, pædagogiske og eksistentielle dimensioner i det moderne menneskes liv. Dele af projekterne "Bevægelsens og dansens poetik i et eksistentielt perspektiv", "Børns sanselige orienteringer og erfaringer i leg og idræt", "ph.d.-projekt: Kroppens sprog & bevægelsens psykologi – med

udgangspunkt i den internationale danseterapi form Dan-sergia", "ph.d.-projekt: Æstetiske øjeblikke i idræts- og danseundervisning" og skriver sig ind i forskningsprogrammet "Sanselig erfaring og sanselig orientering" på Danmarks Pædagogiske Universitet (DPU) (Lis Engel, Helle Rønholt, Charlotte Svendler Nielsen, Helle Winther, Knut Dietrich, IJI og Universität Hamburg).

2. Idræt, motion og sundhed – forebyggelse, trivsel og behandling

2.1. *Ballerupprojektet – et kontrolleret interventionsprojekt over 4 år med forøget og forbedret idræt i de mindste klasser*

400 6-7-årige børn modtager fire idræts-timer om ugen fra 1. til og med 3. klasse, og udviklingen i denne periode sammenlignes med 30 i en kontrolgruppe. Der lægges stor vægt på kvaliteten af undervisningen, så alle haller og sale i kommunen er udstyret med spændende og moderne redskaber, ligesom lærerne deltager i jævnlige efteruddannelseskurser. Børnenes motoriske og kognitive udvikling undersøges, og den fysiske og metaboliske tilstand kortlægges sammen med deres kost (Lars Bo Andersen med ph.d.-studerende Vivian Grønfeldt, Henriette Hasselstrøm, Stig Eiberg Hansen).

Desuden gennemføres en kvalitativ undersøgelse af "Børns synliggørelse af personlige og sociale kompetencer i idræts-timer og frikvarterer (Helle Rønholt, Lis Engel).

2.2. *European Youth Heart Study II*

9-årige og 15-årige børn fra Odense deltager i et mixed-longitudinelt studie af kulturelle og sociale faktoreres indflydelse på den biologiske sundhed. 1000 børn undersøges for 6 år siden, og disse børn genundersøges, ligesom de sammenlignes med en ny 9-års kohorte. På denne måde belyses determinanter for hjerte risikofaktorer ligesom sekulære trends analyseres (Lars Bo Andersen).

2.3. *Fysisk aktivitetsniveau blandt norske børn*

Kortlægning af fysisk aktivitet og fysisk forms sammenhæng med sundhedsparametre i norske børn i aldersgrupperne 9 år og 15 år (Lars Bo Andersen).

2.4. *Den kvindelige idrætstriade*

Dette projekt tager udgangspunkt i Den kvindelige Idrætstriade, som består af spiseforstyrrelser, menstruationsforstyrrelser og lav knogletæthed. Studiet af triaden rummer vide perspektiver for forståelse af interaktionen mellem kønshormoner og mekanisk belastning i knogleomsætningen, hvilket bl.a. kan have betydning for forebyggelse og behandling af knogleskørhed. I projektet indgår dels tværsnitsstudier af kvindelige eliteidrætsudøvere, dels et longitudinelt interventionsstudie, der undersøger effekten af excentrisk styrketræning på knogletætheden (Eva Wulff Helge, Bente Kiens).

2.5. *Sammenligning af aerob, anaerob træning og medikamentel behandling i relation til depressions behandling*

Projektet er en eksperimentel prospektiv undersøgelse af moderat depressions ramte patienter, som randomiseret henføres til 2 à 3 forskellige interventionsgrupper (Mahdi Mohammadi-Nezhad).

3. Idræt og bevægelse i et praktisk-teoretisk perspektiv (udviklingsarbejde)

3.1. Coaching – læring og udvikling

Coachingens anvendelsesorientering i forhold til forskellige aftagergrupper, både inden for idræt og erhvervsliv. Der søges at implementere coachingprincipper blandt trænere og ledere (Reinhard Stelter).

3.2. Video og it i undervisningen. Studieteknik i de praktiske fag/svømning

Med en systematisk inddragelse af videooptagelser i studieprocessen er det hensigten at forbedre de studerendes visuelle forståelse for såvel tekniske, som erfaringsbaserede aspekter, der ligger til grund for en konkret praksis. Analyse af videooptagelser – let tilgængelige på nettet – skal facilitere og motivere brugen af det teoretiske pensum tidligt i de aktuelle studieprocesser med at udvikle de praktiske færdigheder. Der samarbejdes med NIK – Det Naturvidenskabelige It-Kompetencecenter (Lillian Madsen).

3.3. Vandbasis – at lære bevægelse i vand

Et projekt der forsøger at beskrive og begrunde vandbasis. Målgruppen for arbejdet er alle svømmeundervisere, såvel i uddannelse som i efter- og videreuddannelse. Vandbasis defineres her som en meget stor del af svømmeundervisning i skolen (Lillian Madsen).

3.4. Teori-praktik koblinger

Idræt samt spillestiludvikling i moderne fodbold (Birger Peitersen).

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

Lars Bo Andersen: Medlem i Sundhedsstyrelsens ekspertudvalg, i Hjerteforeningens ekspertgruppe på fysisk aktivitet. Desuden fungerer som medlem af ph.d.-ansættelsesudvalg ved Norges Idrætshøgskole og som medlem af et ph.d.-bedømmelsesudvalg ved Liverpool University.

Erik Brisling: VIP-tillidsmand.

Birger Peitersen og Helle Rønholt: Medlemmer af Studienævnet for Idræt.

Reinhard Stelter: Afdelingsleder af APPP, medlem af IfIs forskningsudvalg, medlem af Team Danmarks ekspertgruppe for idrætspsykologi, medlem af ekspertgruppen i Det Nationale Kompetenceråd, formand for Dansk Idrætspsykologisk Forum (DIFO) (indtil marts 2004), medlem af bestyrelsen for European Association of Sport and Exercise Psychology (FEPSAC) og medlem af Advisory Board – Copenhagen Coaching Company.

Helle Winther: Medlem af IfIs undervisningsudvalg og forsknings- og udviklingsarbejdsudvalg.

Eva Wulff Helge: Bestyrelsesmedlem i Team Danmark og bestyrelsesmedlem i Antidoping Danmark.

Formidling

Redaktionelle hverv

Lis Engel: I redaktionen på tidsskriftet "Fokus Idræt".

Helle Rønholt: I redaktionen for årbog 2003 i pædagogik (Odense Universitetsforlag).

Reinhard Stelter: Associate editor på Psychology of

Sport and Exercise, redaktør af årbog Sport & Psyke og medlem af bulletin board af International Journal of Sport and Exercise Psychology.

Instituteder Kurt Jørgensen

Forbrug

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	27,9	6,5	34,4
DVIP	7,2	1,6	8,8
STIP	3,2	4,2	7,4
TAP	28,1	1,1	29,2
Årsværk i alt	66,4	13,4	79,8
Løn	28.717,0	4.603,0	33.320,0
Frikøb	-547,0		-547,0
Øvrige drift	8.785,0	3.866,0	12.651,0
Anskaffelser	1.098,0	313,0	1.411,0
Bruttototal t.kr.	38.053,0	8.782,0	46.835,0

Stab

VIP Internt finansieret

Andersen, Lars Bo; lektor.
 Bangsbo, Jens; professor.
 Bencke, Jesper; amanuensis.
 Bentsen, Peter Schiøtt; studieadjunkt.
 Bonde, Hans; professor.
 Brisling, Erik; studielektor.
 Damkjær, Søren; lektor.
 Engel, Lis; lektor.
 Halkier, Karen Inge; studielektor.
 Hellsten, Ylva; lektor.
 Jensen, Bente Rona; lektor.
 Jensen, Lotte; forskningsass.
 Jørgensen, Kurt; lektor.
 Kristiansen, Tom; amanuensis.
 Krustrup, Peter Rejkjær; forskningsass.
 Madsen, Lillian; studielektor.
 Mygind, Erik; studielektor.
 Nielsen, Jakob Nis; adjunkt.
 Nielsen, Jens Bo; professor.
 Nordborg, Nikolai; forskningsass.
 Nybo, Lars; adjunkt.
 Ottesen, Laila Susanne; lektor.
 Pedersen, Mogens Theisen; studielektor.
 Pfister, Gertrud Ursula; professor.
 Pilegaard, Marianne; forskningsass.
 Poulsen, Anne Lykke; forskningsass.
 Kiens, Bente; lektor.
 Richter, Erik Arne; professor.
 Roepstorff, Carsten; forskningsass.
 Rønholt, Helle lektor.
 Skjerk, Ole; adjunkt.
 Stelter, Reinhard; lektor.
 Sørensen, Mikkel; studielektor.
 Trangbæk, Else; lektor.
 Vistisen, Bodil Kjeldgaard; adjunkt.
 Winther, Helle; studielektor.
 Wulff Helge, Eva; studielektor.

VIP Eksternt finansieret

Birk, Jesper Bratz; forskningsass.
 Boeskov, Signe; forskningsass.
 Brus, Anne Birgitte; forskningsass.
 Frøsig, Christian; forskningsass.
 Hansen, Ane Håkansson; forskningsass.
 Hansen, Stig Eiberg; forskningsass.
 Ilkjær, Thomas Hornshøj; forskningsass.
 Rose, Adam John; forskningsass.
 Sandfeld, Jesper; forskningsass.
 Wojtaszewski, Jørgen Frank Pind; lektor (tidsbegrænset).

STIP Internt finansieret

Christensen, Mark Schram; ph.d.-studerende.
 Jensen, Jesper Lundbye; ph.d.-studerende.
 Jørgensen, Sebastian Beck; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Grønfeldt, Vivian; kand.stip.
 Hasselstrøm, Henriette; ph.d.-studerende.
 Klinge, Klaus Peter; ph.d.-studerende.
 Nielsen, Charlotte Svendler; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

Jensen, Lotte: Regulation of VEGF, bFGF and capillary growth in skeletal muscle.
 Krstrup, Peter Rejkjær: Muscle Oxygen Uptake and Energy Turnover During Dynamic Exercise in Humans.
 Mortensen, Morten: Idræt som kommunal velfærd – Mentalitet, velfærd og idrætspolitik i København, Ballerup og Skive 1870-1970.
 Nybo, Lars: Cerebral perturbations provoked by prolonged exercise.
 Nielsen, Jan Toftegård: Idrættens illusoriske intimitet.
 Roepstorff, Carsten: Regulation of lipid utilization in human skeletal muscle during exercise.
 Sandfeld, Jesper: Aspects of fine motor control in the upper extremity in young and elderly.

Fondsbevillinger

Carlsbergfondet

– Koblet neuronal aktivitet i det sanse-motoriske system (Jens Bo Nielsen) kr. 210.000.

Danmarks Idrætsforbund

– Den humanistiske forskningsdel af det såkaldte Ballerup-projekt (Lars Bo Andersen) kr. 150.000.

Diabetesforeningen

– Regulering af glykogensyntesen under fysiologiske og patofysiologiske forhold (Jørgen Wojtaszewski) kr. 70.000.

Forskningsstyrelsen

– Molekylære reguleringsmekanismer (Bente Kiens) kr. 450.000.
 – Transatlantic Relations (Gertrud Fister) kr. 12.200.

Hjerteforeningen Foren. til Hjertesygdom. Bekæmpelse

– Ekstra idrætstimer i folkeskolen (Clusering CHD) (Lars Bo Andersen) kr. 200.000.

Kulturministeriet

– Cellens energistatusmåler AMPkinasen: fysisk aktivitetsrolle i aktivering af dette enzym og dets ro (Erik A. Richter) kr. 50.000.

Kulturministeriets udvalg for idrætsforskning

– Den frivillige idræt – sammenligninger af mandlige og kvindelige trænere (Laila Ottesen) kr. 100.000.

Ludvig og Sara Elsas' Fond

– Metode til objektiv evaluering af spasticitet (Jens Bo Nielsen) kr. 643.100.

Minist. for Flygtninge, Indvandrere & Integrat.

– Undersøgelse af Barriere for unge nydanskere deltagelse i idræts- og foreningsliv (Kurt Jørgensen) kr. 320.000.

Novo Nordisk Fonden

– Centralnervøse adaptationer efter længerevarende immobilisering (Jens Bo Nielsen) kr. 180.000.
 – Skeletmuskellemedieret regulering af blodkationus (Ylva Hellsten) kr. 100.000.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd

– Protein kinase C. Betydning for glukosetransport i skeletmuskulatur i forbindelse med arbejde, træning og insulinstimulering (Erik A. Richter) kr. 600.000.
 – Neuroplasticitet, spasticitet og rehabilitering (Jens Bo Nielsen) kr. 1.050.000.
 – Glycogen Synthase: A key player in glycogen synthesis during physiological and patophysiological conditions (Jørgen F.P. Wojtaszewski) kr. 5.000.000.

Publikationer

Andersen J.L., Johansen L., Krstrup P.: Fysiske krav til den moderne fodboldspiller. Dansk sportsmedicin årg. 8, nr. 2, s. 6-13. 2004.
 Andersen L.B.: Relative risk of mortality in the physically inactive is underestimated because of real changes in exposure level during follow-up. American journal of epidemiology vol. 160, no. 2, s. 189-195. 2004.
 Andersen L.B., Hasselstrøm H., Grønfeldt V., Eiberg Hansen S., Froberg K.: The relationship between physical fitness and clustered risk, and tracking of clustered risk from adolescence to young adulthood: eight years follow-up in the Danish Youth and Sport Study. International journal of behavioral nutrition and physical activity vol. 1, no. 6, s. 1-4. 2004.
 Bakke M., Tuxen A., Thomsen C.E., Bardow A., Alkjær T., Jensen B.R.: Salivary cortisol level, salivary flow rate, and masticatory muscle activity in response to acute mental stress: A comparison between aged and young women. Gerontology vol. 50, no. 6, s. 383-392. 2004.
 Bale J., Krogh Christensen M., Pfister G.U.: (eds.). Writing lives in sport: Biographies, life-histories and methods. Humanities Series 77, 191s. Aarhus University Press, Århus 2004.
 Bale J., Krogh Christensen M., Pfister G.U.: Introduction. Humanities Series 77, i: Writing lives in sport: Biographies, life-histories and methods s. 9-16. John Bale, Mette Krogh Christensen, Gertrud Pfister (eds.). Aarhus University Press, Århus 2004.
 Bangsbo J., Gibala M.J., Krstrup P., González-Alonso J., Saltin B.: Enhanced pyruvate dehydrogenase activity

- does not affect muscle O₂ uptake at onset of intense exercise in humans. i: Muscle oxygen uptake and energy turnover during dynamic exercise in humans (PhD thesis) s. 155-163. Peter Rejtkjær Krstrup. Institute of Exercise and Sport Sciences, University of Copenhagen, Copenhagen 2004.
- Bangsbo J., Krstrup P., González-Alonso J., Boushel R., Saltin B.: Muscle oxygen kinetics at onset of intense dynamic exercise in humans. i: Muscle oxygen uptake and energy turnover during dynamic exercise in humans (PhD thesis) s. 123-131. Peter Rejtkjær Krstrup. Institute of Exercise and Sport Sciences, University of Copenhagen, Copenhagen 2004.
- Bangsbo J., Krstrup P., González-Alonso J., Saltin B.: ATP production and efficiency of human skeletal muscle during intense exercise: effect of previous exercise. i: Muscle oxygen uptake and energy turnover during dynamic exercise in humans (PhD thesis) s. 145-154. Peter Rejtkjær Krstrup. Institute of Exercise and Sport Sciences, University of Copenhagen, Copenhagen 2004.
- Bonde H.: Sundhedsapostlen I.P. Müller. Universitetsavisen nr. 3, s. 12-13. 2003.
- Bonde H.: Degeneration – den sunde krop som symbol. Idrætshistorisk årbog 2003, årg. 19, i: De moderne olympiske lege – værdier, mål, realiteter s. 143-155. Per Jørgensen, Thomas Skovgaard (red.). Syddansk Universitetsforlag, Odense 2004.
- Bonde H.: Gymnastics and politics: Niels Bukh and the biographical genre. Humanities Series 77, i: Writing lives in sport: Biographies, life-histories and methods s. 41-58. John Bale, Mette Krogh Christensen, Gertrud Pfister (eds.). Aarhus University Press, Århus 2004.
- Bonde H.: Gymnastics and politics. Niels Bukh and the German occupation of Denmark. Scandinavian journal of history vol. 29, s. 119-141. 2004.
- Bonde H.: Den olympiske myte. GISP nr. 118, s. 40-45. 2004.
- Bonde H.: Hjerne på stativ eller intelligent krop. Efter-skolen nr. 12, s. 10-12. 2004.
- Brage S., Brage N., Franks P.W., Ekelund U., Wong M-Y., Andersen L.B., Froberg K., Wareham N.J.: Branched equation modeling of simultaneous accelerometry and heart rate monitoring improves estimate of directly measured physical activity energy expenditure. Journal of applied physiology vol. 96, no. 1, s. 343-351. 2004.
- Brage S., Wedderkopp N., Ekelund U., Franks P.W., Wareham N.J., Andersen L.B., Froberg K.: Objectively measured physical activity correlates with indices of insulin resistance in Danish children. The European Youth Heart Study (EYHS). International journal of obesity vol. 28, no. 11, s. 1503-1508. 2004.
- Brage S., Wedderkopp N., Ekelund U., Franks P.W., Wareham N.J., Andersen L.B., Froberg K.: Features of the metabolic syndrome are associated with objectively measured physical activity and fitness in Danish children. The European Youth Heart Study (EYHS). Diabetes care vol. 27, no. 9, s. 2141-2148. 2004.
- Bruce C.R., Lee J.S., Kiens B., Hawley J.A.: Postexercise muscle triacylglycerol and glycogen metabolism in obese insulin-resistant Zucker rats. Obesity research vol. 12, no. 7, s. 1158-1165. 2004.
- Brus A., Trangbæk E.: Asserting the right to play – women's football in Denmark. Sport in the global society i: Soccer, women, sexual liberation – kicking off a new era s. 95-111. Fan Hong, J.A. Mangan (eds.). Frank Cass, London 2004.
- Burke L.M., Kiens B., Ivy J.L.: Carbohydrates and fat for training and recovery. Journal of sports sciences vol. 22, no. 1, s. 15-30. 2004.
- Clifford P.S., Hellsten Y.: Vasodilatory mechanisms in contracting skeletal muscle. Journal of applied physiology vol. 97, no. 1, s. 393-403. 2004.
- Crone C., Petersen N.T., Nielsen J.E., Hansen N.L., Nielsen J.B.: Reciprocal inhibition and corticospinal transmission in the arm and leg in patients with autosomal dominant pure spastic paraparesis (ADPSP). Brain vol. 127, no. 12, s. 2693-2702. 2004.
- Damkjær S.: Post-olympism and the aestheticization of sport. Global sport cultures i: Post-olympism? Questioning sport in the twenty-first century s. 211-230. John Bale, Mette Krogh Christensen (eds.). Berg, Oxford 2004.
- Daugaard J.R., Richter E.A.: Muscle- and fibre type-specific expression of glucose transporter 4, glycogen synthase and glycogen phosphorylase proteins in human skeletal muscle. Pflügers Archiv – European journal of physiology vol. 447, no. 4, s. 452-456. 2004.
- de Val S., Svendler Nielsen C.: Dansedidaktik. i: Dans med børn. Oplæg til praksis om undervisning i dans, i skole og fritid s. 8-9. Ulla Gad (red.). Dans i Uddannelse, Århus 2004.
- Doll-Tepper G., Pfister G.U.: (Hrsg.). Hat Führung ein Geschlecht? Wissenschaftliche Berichte und Materialien, Bundesinstitut für Sportwissenschaft, 260s. Sport und Buch Strauss, Köln 2004.
- Ekelund U., Sardinha L.B., Anderssen S.A., Harro M., Franks P.W., Brage S., Cooper A.R., Andersen L.B., Riddoch C., Froberg K.: Associations between objectively assessed physical activity and indicators of body fatness in 9- to 10-year-old European children: a population-based study from 4 distinct regions in Europe (the European Youth Heart Study). American journal of clinical nutrition vol. 80, no. 3, s. 584-590. 2004.
- Engel L.: Choreography and performance in PE education – creativity, group processes and transformational education. i: What's going on in the gym? Learning, teaching and research in physical education s. 234-246. Per Jørgensen, Niels Vogensen (red.). Institute of Sports Science & Clinical Biomechanics, University of Southern Denmark, Odense 2004.
- Engel L.: På sporet af bevægelse – imagination og kreative processer. Om bevægelse, teknik, ord og billede som gensidigt skabende processer med udvalgte praksiseksempler fra Yumi Umeumares Butoh-træning. Idrottsforum.org 10. februar 2004, s. 1-14. 2004.
- Engel L.: Suveræn Merce på Tate. Terpsichore årg. 10, nr. 1, s. 48-53. 2004.
- Engel L.: På sporet af dansen – imagination og kreative processer. Terpsichore årg. 10, nr. 3, s. 37-41. 2004.
- Engel L.: En oplevelsesanalyse af Helle Frøsiges billedkunst i Hans Egedes Kirke. Kunstavisen årg. 24, nr. 1, s. 18-19. 2004.
- Engel L.: Kærlighedens livsspor – billeder af al tings samhörighed. Indtryk fra Henry Heerups portrætter 5. marts – 6. juni 2004. Kunstavisen årg. 24, nr. 3, s. 16. 2004.
- Engel L.: Det abstrakte i det figurative. Tryggvi Olafsson maleri & litografi i Varmegalleriet. Kunstavisen årg. 24, nr. 9, s. 12. 2004.

- Engel L.: Skabelsens kraft – et besøg i billedhuggeren Erik Lemcke's værksted. *Kunstavisen* årg. 24, nr. 11, s. 28. 2004.
- Fasting K., Pfister G.U., Scraton S.: Kampen mot kjønnsstereotypiene. En komparativ studie av kvinnelige fotballspilleres oppfattelse av maskulinitet og femininitet. *Dansk Sociologi* årg. 15, nr. 2, s. 41-53. 2004.
- Febbraio M.A., Mesa J.L., Chung J., Steensberg A., Keller C., Nielsen H.B., Krstrup P., Ott P., Secher N.H., Klarlund Pedersen B.: Glucose ingestion attenuates the exercise-induced increase in circulating heat shock protein 72 and heat shock protein 60 in humans. *Cell stress & chaperones* vol. 9, no. 4, s. 390-396. 2004.
- Frøsig C., Jørgensen S.B., Hardie D.G., Richter E.A., Wojtaszewski J.: 5'-AMP-activated protein kinase activity and protein expression are regulated by endurance training in human skeletal muscle. *American journal of physiology (Endocrinol.Metab.)* vol. 286, no. 3, s. E411-E417. 2004.
- Galbo H., Richter E.A.: Exercise. i: *International textbook of diabetes mellitus* (3. ed.), Vol. 1 s. 771-794. Ralph A. DeFronzo, Ele Ferrannini, Harry Keen, Paul Zimmet (eds.). John Wiley & Sons, Chichester, England 2004.
- Gaster M., Brusgaard K., Handberg A., Højlund K., Wojtaszewski J., Beck-Nielsen H.: The primary defect in glycogen synthase activity is not based on increased glycogen synthase kinase-3 α activity in diabetic myotubes. *Biochemical and biophysical research communications* vol. 319, no. 4, s. 1235-1240. 2004.
- Grey M.J., Mazza N., Nielsen J.B., Sinkjær T.: Ankle extensor proprioceptors contribute to the enhancement of the soleus EMG during the stance phase of human walking. *Canadian journal of physiology and pharmacology* vol. 82, no. 8-9, s. 610-616. 2004.
- Grønfeldt V., Eiberg Hansen S., Hasselstrøm H., Andersen L.B., Sigsgaard E., Frøberg K.: Validation of the questionnaire "About myself" for 7-8-year-olds. i: *What's going on in the gym? Learning, teaching and research in physical education* s. 154-167. Per Jørgensen, Niels Vogensen (red.). Institute of Sports Science & Clinical Biomechanics, University of Southern Denmark, Odense 2004.
- Habermann U.: *Foundations in Europe: Denmark*. 100s. Institute of Exercise and Sport Sciences, University of Copenhagen, Copenhagen 2004.
- Habermann U., Ottesen L.: *Omsorgskapital i idrætten*. *Dansk Sociologi* årg. 15, nr. 2, s. 25-39. 2004.
- Hansen N.L., Nielsen J.B.: The effect of transcranial magnetic stimulation and peripheral nerve stimulation on corticomuscular coherence in humans. *Journal of physiology* vol. 561, no. 1, s. 295-306. 2004.
- Helge E.W.: *Spiseforstyrrelser blandt kvindelige eliteidrætsudøvere. Kvinder, køn & forskning* nr. 2-3, s. 81-90. 2004.
- Helge E.W.: *Den gode form – om træning og spiseforstyrrelser. i: Forføngelighed eller præstationstrang – en debatbog om doping og livsstil* s. 17-22. Morten Møhlholm Hansen, Marianne Husfeldt, Torben Hoffeldt, Per Henriksen, Jette Engelbreth Holm (red.). *Anti Doping Danmark*, Brøndby 2004.
- Helge E.W., Elbæk L.: *Kropsfagene ud af gymnasiets idrætsundervisning!* *GISP* nr. 117, s. 26-40. 2004.
- Hellsten Y., Skadhauge L., Bangsbo J.: Effect of ribose supplementation on resynthesis of adenine nucleotides after intense intermittent training in humans. *American journal of physiology (Reg.Integr.Comp.Physiol.)* vol. 286, no. 1, s. R182-R188. 2004.
- Hofmann A.R., Pfister G.U.: *Turnen – a forgotten movement culture: Its beginnings in Germany and diffusion in the United States*. *German and American studies in sport* vol. 5, i: *Turnen und Sport. Transatlantic transfers* s. 11-24. Annette R. Hofmann (ed.). Waxmann Verlag, Münster 2004.
- Holtén M.K., Zacho M., Gaster M., Juel C., Wojtaszewski J., Dela F.: Strength training increases insulin-mediated glucose uptake, GLUT4 content, and insulin signaling in skeletal muscle in patients with type 2 diabetes. *Diabetes* vol. 53, no. 2, s. 294-305. 2004.
- Hunger I., Sparkes A., Stelter R.: *Qualitative methods in sport sciences: A special FQS issue*. *Historical social research* vol. 29, no. 3, s. 192-204. 2004.
- Højlund K., Mustard K.J., Stæhr P., Hardie D.G., Beck-Nielsen H., Richter E.A., Wojtaszewski J.: AMPK activity and isoform protein expression are similar in muscle of obese subjects with and without type 2 diabetes. *American journal of physiology (Endocrinol.Metab.)* vol. 286, no. 2, s. E239-E244. 2004.
- Ibsen B., Ottesen L.: *Sport and welfare policy in Denmark: The development of sport between state, market and community*. *Series Club of Cologne* Vol. 3, i: *Sport and welfare policies – six European case studies* s. 31-86. Klaus Heinemann (ed.). Hofmann, Schorndorf 2003.
- Jensen L.: *Regulation of VEGF, bFGF and capillary growth in skeletal muscle* (PhD thesis). 75 s. Institute of Exercise and Sport Sciences, University of Copenhagen, Copenhagen 2004.
- Jensen L., Bangsbo J., Hellsten Y.: Effect of high intensity training on capillarization and presence of angiogenic factors in human skeletal muscle. *Journal of physiology* vol. 557, no. 2, s. 571-582. 2004.
- Jensen L., Pilegaard H., Neufer P.D., Hellsten Y.: Effect of acute exercise and exercise training on VEGF splice variants in human skeletal muscle. *American journal of physiology (Reg.Integr.Comp.Physiol.)* vol. 287, no. 2, s. R397-R402. 2004.
- Jensen L., Schjerling P., Hellsten Y.: Regulation of VEGF and bFGF mRNA expression and other proliferative compounds in skeletal muscle cells. *Angiogenesis* vol. 7, no. 3, s. 255-267. 2004.
- Juel C., Klarskov C., Nielsen J.J., Krstrup P., Mohr M., Bangsbo J.: Effect of high-intensity intermittent training on lactate and H⁺ release from human skeletal muscle. *American journal of physiology (Endocrinol.Metab.)* vol. 286, no. 2, s. E245-E251. 2004.
- Juul-Kristensen B., Laursen B., Pilegaard M., Jensen B.R.: Physical workload during use of speech recognition and traditional computer input devices. *Ergonomics* vol. 47, no. 2, s. 119-133. 2004.
- Jørgensen S.B., Nielsen J.N., Birk J.B., Olsen G.S., Viollet B., Andreelli F., Schjerling P., Vaulont S., Hardie D.G., Hansen B.F., Richter E.A., Wojtaszewski J.: The α 2-5'AMP-activated protein kinase is a site 2 glycogen synthase kinase in skeletal muscle and is responsive to glucose loading. *Diabetes* vol. 53, no. 12, s. 3074-3081. 2004.
- Jørgensen S.B., Viollet B., Andreelli F., Frøsig C., Birk J.B., Schjerling P., Vaulont S., Richter E.A., Wojtaszewski J.: Knockout of the α 2 but not α 1 5'-AMP-activated

- protein kinase isoform abolishes 5-aminoimidazole-4-carboxamide-1- β -D-ribofuranoside- but not contraction-induced glucose uptake in skeletal muscle. *Journal of biological chemistry* vol. 279, no. 2, s. 1070-1079. 2004.
- Kiens B.: DASFAS – Dansk Selskab for Fysisk Aktivitet og Sundhed. *Dansk sportsmedicin* årg. 8, nr. 4, s. 22-23. 2004.
- Kiens B., Roepstorff C., Glatz J.F.C., Bonen A., Schjerling P., Knudsen J., Nielsen J.N.: Lipid-binding proteins and lipoprotein lipase activity in human skeletal muscle: influence of physical activity and gender. *Journal of applied physiology* vol. 97, no. 4, s. 1209-1218. 2004.
- Kristiansen T.: Om at finde sin plads – professionernes kapløb om EVU-kapital. *Focus – Tidsskrift for idræt* årg. 28, nr. 3, s. 37-41. 2004.
- Kristiansen T.: Uddannelsesmæssig ny-marginalisering. *Social kritik* årg. 14, nr. 83, s. 34-39. 2002.
- Krustrup P.: Muscle oxygen uptake and energy turnover during dynamic exercise in humans (PhD thesis). 241 s. Institute of Exercise and Sport Sciences, University of Copenhagen, Copenhagen 2004.
- Krustrup P., Ferguson R.A., Kjær M., Bangsbo J.: ATP and heat production in human skeletal muscle during dynamic exercise: higher efficiency of anaerobic than aerobic ATP resynthesis. i: Muscle oxygen uptake and energy turnover during dynamic exercise in humans (PhD thesis) s. 165-180. Peter Rejkjær Krustrup. Institute of Exercise and Sport Sciences, University of Copenhagen, Copenhagen 2004.
- Krustrup P., González-Alonso J., Quistorff B., Bangsbo J.: Muscle heat production and anaerobic energy production during repeated intense dynamic exercise in humans. i: Muscle oxygen uptake and energy turnover during dynamic exercise in humans (PhD thesis) s. 133-143. Peter Rejkjær Krustrup. Institute of Exercise and Sport Sciences, University of Copenhagen, Copenhagen 2004.
- Krustrup P., Hellsten Y., Bangsbo J.: Intense interval training enhances human skeletal muscle oxygen uptake in the initial phase of dynamic exercise at high but not at low intensities. *Journal of physiology* vol. 559, no. 1, s. 335-345. 2004.
- Krustrup P., Hellsten Y., Bangsbo J.: Intense interval training enhances human skeletal muscle oxygen uptake in the initial phase of exercise at high but not at low intensities. i: Muscle oxygen uptake and energy turnover during dynamic exercise in humans (PhD thesis) s. 229-241. Peter Rejkjær Krustrup. Institute of Exercise and Sport Sciences, University of Copenhagen, Copenhagen 2004.
- Krustrup P., Mohr M., Amstrup T., Rysgaard T., Johansen J., Steensberg A., Pedersen P.K., Bangsbo J.: The yo-yo intermittent recovery test: physiological response, reliability and validity. i: Muscle oxygen uptake and energy turnover during dynamic exercise in humans (PhD thesis) s. 181-190. Peter Rejkjær Krustrup. Institute of Exercise and Sport Sciences, University of Copenhagen, Copenhagen 2004.
- Krustrup P., Mohr M., Bangsbo J.: En fordel med genopvarmning i halvlægspausen. *Puls* årg. 15, nr. 1, s. 2-3. 2004.
- Krustrup P., Söderlund K., Mohr M., Bangsbo J.: Slow-twitch fiber glycogen depletion elevates moderate-exercise fast-twitch fiber activity and O₂ uptake. *Medicine & science in sports & exercise* vol. 36, no. 6, s. 973-982. 2004.
- Krustrup P., Söderlund K., Mohr M., Bangsbo J.: The slow component of oxygen uptake during intense, sub-maximal exercise in man is associated with additional fibre recruitment. *Pflügers Archiv – European journal of physiology* vol. 447, no. 6, s. 855-866. 2004.
- Krustrup P., Söderlund K., Mohr M., Bangsbo J.: The slow component of oxygen uptake during intense, sub-maximal exercise in man is associated with additional fibre recruitment. i: Muscle oxygen uptake and energy turnover during dynamic exercise in humans (PhD thesis) s. 191-203. Peter Rejkjær Krustrup. Institute of Exercise and Sport Sciences, University of Copenhagen, Copenhagen 2004.
- Krustrup P., Söderlund K., Mohr M., Bangsbo J.: Slow-twitch fiber glycogen depletion elevates moderate-exercise fast-twitch fiber activity and O₂ uptake. i: Muscle oxygen uptake and energy turnover during dynamic exercise in humans (PhD thesis) s. 205-215. Peter Rejkjær Krustrup. Institute of Exercise and Sport Sciences, University of Copenhagen, Copenhagen 2004.
- Krustrup P., Söderlund K., Mohr M., González-Alonso J., Bangsbo J.: Recruitment of fibre types and quadriceps muscle portions during repeated, intense knee-extensor exercise in humans. *Pflügers Archiv – European journal of physiology* vol. 449, no. 1, s. 56-65. 2004.
- Krustrup P., Söderlund K., Mohr M., González-Alonso J., Bangsbo J.: Recruitment of fibre types and quadriceps muscle portions during repeated, intense knee-extensor exercise in humans. i: Muscle oxygen uptake and energy turnover during dynamic exercise in humans (PhD thesis) s. 217-227. Peter Rejkjær Krustrup. Institute of Exercise and Sport Sciences, University of Copenhagen, Copenhagen 2004.
- Kugelmann C., Pfister G.U., Zipprich C.: (Hrsg.). *Geschlechterforschung im Sport. Differenz under/oder Gleichheit. Beiträge aus der dvs-Kommission "Frauenforschung in der Sportwissenschaft"*. Schriften der Deutschen Vereinigung für Sportwissenschaft Bd. 143, 156s. Czwalina Verlag, Hamburg 2004.
- Lancaster G.I., Møller K., Nielsen B., Secher N.H., Febbraio M.A., Nybo L.: Exercise induces the release of heat shock protein 72 from the human brain *in vivo*. *Cell stress & chaperones* vol. 9, no. 3, s. 276-280. 2004.
- Ling C., Poulsen P., Carlsson E., Ridderstråle M., Almgren P., Wojtaszewski J., Beck-Nielsen H., Groop L., Vaag A.: Multiple environmental and genetic factors influence skeletal muscle PGC-1 α and PGC-1 β gene expression in twins. *Journal of clinical investigation* vol. 114, no. 10, s. 1518-1526. 2004.
- Læssøe L., Nielsen J.B., Biering-Sørensen F., Sønksen J.: Antispastic effect of penile vibration in men with spinal cord lesion. *Archives of physical medicine and rehabilitation* vol. 85, no. 6, s. 919-924. 2004.
- Magnusson P., Torp-Pedersen C.T., Backer V., Beyer N., Andersen L.B., Kanstrup I-L., Dela F., Astrup A.V., Klarlund Pedersen B., Tjønneland A.M., Schwarz P., Kjær M.: Fysisk aktivitet og kronisk sygdom I: Hjertesygdom og hypertension. *Ugeskrift for læger* årg. 166, nr. 17, s. 1543-1547. 2004.
- Magnusson P., Torp-Pedersen C.T., Backer V., Beyer N., Andersen L.B., Kanstrup I-L., Dela F., Astrup A.V., Klarlund Pedersen B., Tjønneland A.M., Schwarz P., Kjær M.: Fysisk aktivitet og kronisk sygdom II: Type 2-diabetes, fedme og kræft. *Ugeskrift for læger* årg. 166, nr. 17, s. 1547-1551. 2004.

- Magnusson P., Torp-Pedersen C.T., Backer V., Beyer N., Andersen L.B., Kanstrup I-L., Dela F., Astrup A.V., Klarlund Pedersen B., Tjønneland A.M., Schwarz P., Kjær M.: Fysisk aktivitet og kronisk sygdom III: Lidelser i bevægeapparatet og lungesygdom. *Ugeskrift for læger* årg. 166, nr. 17, s. 1552-1557. 2004.
- Mohr M., Krstrup P., Bangsbo J.: Yo-Yo test af kampform hos fodboldspillere. *Puls* årg. 15, nr. 2, s. 10-11. 2004.
- Mohr M., Krstrup P., Nybo L., Nielsen J.J., Bangsbo J.: Muscle temperature and sprint performance during soccer matches – beneficial effect of re-warm-up at half-time. *Scandinavian journal of medicine & science in sports* vol. 14, no. 3, s. 156-162. 2004.
- Mohr M., Nordsborg N., Nielsen J.J., Danneman Pedersen L., Fischer C., Krstrup P., Bangsbo J.: Potassium kinetics in human muscle interstitium during repeated intense exercise in relation to fatigue. *Pflügers Archiv – European journal of physiology* vol. 448, no. 4, s. 452-456. 2004.
- Mortensen M.: Idræt som kommunal velfærd. Mentalitet, velfærd og idrætspolitik i København, Ballerup og Skive 1870-1970 (Ph.d.-afhandling). 489 s. Institut for Idræt, Københavns Universitet, København 2004.
- Mygind E.: A case study measuring physical activity by accelerometer during normal school days, days including physical education and days while teaching in an outdoor environment. i: What's going on in the gym? Learning, teaching and research in physical education s. 127-138. Per Jørgensen, Niels Vogensen (red.). Institute of Sports Science & Clinical Biomechanics, University of Southern Denmark, Odense 2004.
- Mygind E.: Et forskningsprojekt om udeundervisning. *Dansk friluftsliv* nr. 59, s. 11-13. 2004.
- Nielsen J.B.: Sensorimotor integration at spinal level as a basis for muscle coordination during voluntary movement in humans. *Journal of applied physiology* vol. 96, no. 5, s. 1961-1967. 2004.
- Nielsen J.B.: How we walk: Central control of muscle activity during human walking. *Neuroscientist* vol. 9, no. 3, s. 195-204. 2003.
- Nielsen J.B.: Menneskets motoriske funktioner – Kompendium. 98s. Institut for Idræt, Københavns Universitet, København 2004.
- Nielsen J.J., Mohr M., Klarskov C., Kristensen M., Krstrup P., Juel C., Bangsbo J.: Effects of high-intensity intermittent training on potassium kinetics and performance in human skeletal muscle. *Journal of physiology* vol. 554, no. 3, s. 857-870. 2004.
- Nielsen J.N., Wojtaszewski J.: Regulation of glycogen synthase activity and phosphorylation by exercise. *Proceedings of the Nutrition Society* vol. 63, no. 2, s. 233-237. 2004.
- Nybo L.: Cerebral perturbations provoked by prolonged exercise (Doctoral thesis). 148 s. Institute of Exercise and Sport Sciences, University of Copenhagen, Copenhagen 2004.
- Nybo L.: CNS fatigue and prolonged exercise: effect of glucose supplementation. i: Cerebral perturbations provoked by prolonged exercise (Doctoral thesis) s. 91-97. Lars Nybo. Institute of Exercise and Sport Sciences, University of Copenhagen, Copenhagen 2004.
- Nybo L.: Mennesket i varme og kulde. i: Ekstrem sport og den menneskelige fysiologi s. 10-33. Hans Søndergaard, Kim Frandsen (red.). Frydenlund, København 2004.
- Nybo L., Møller K., Klarlund Pedersen B., Nielsen B., Secher N.H.: Association between fatigue and failure to preserve cerebral energy turnover during prolonged exercise. i: Cerebral perturbations provoked by prolonged exercise (Doctoral thesis) s. 73-81. Lars Nybo. Institute of Exercise and Sport Sciences, University of Copenhagen, Copenhagen 2004.
- Nybo L., Møller K., Volianitis S., Nielsen B., Secher N.H.: Effects of hyperthermia on cerebral blood flow and metabolism during prolonged exercise in humans. i: Cerebral perturbations provoked by prolonged exercise (Doctoral thesis) s. 99-106. Lars Nybo. Institute of Exercise and Sport Sciences, University of Copenhagen, Copenhagen 2004.
- Nybo L., Nielsen B.: Hyperthermia and central fatigue during prolonged exercise in humans. i: Cerebral perturbations provoked by prolonged exercise (Doctoral thesis) s. 123-129. Lars Nybo. Institute of Exercise and Sport Sciences, University of Copenhagen, Copenhagen 2004.
- Nybo L., Nielsen B.: Middle cerebral artery blood velocity is reduced with hyperthermia during prolonged exercise in humans. i: Cerebral perturbations provoked by prolonged exercise (Doctoral thesis) s. 131-139. Lars Nybo. Institute of Exercise and Sport Sciences, University of Copenhagen, Copenhagen 2004.
- Nybo L., Nielsen B.: Perceived exertion is associated with an altered brain activity during exercise with progressive hyperthermia. i: Cerebral perturbations provoked by prolonged exercise (Doctoral thesis) s. 141-148. Lars Nybo. Institute of Exercise and Sport Sciences, University of Copenhagen, Copenhagen 2004.
- Nybo L., Nielsen B., Blomstrand E., Møller K., Secher N.H.: Neurohumoral responses during prolonged exercise in humans. i: Cerebral perturbations provoked by prolonged exercise (Doctoral thesis) s. 83-90. Lars Nybo. Institute of Exercise and Sport Sciences, University of Copenhagen, Copenhagen 2004.
- Nybo L., Nielsen B., Klarlund Pedersen B., Møller K., Secher N.H.: Interleukin-6 release from the human brain during prolonged exercise. i: Cerebral perturbations provoked by prolonged exercise (Doctoral thesis) s. 107-112. Lars Nybo. Institute of Exercise and Sport Sciences, University of Copenhagen, Copenhagen 2004.
- Nybo L., Secher N.H.: Cerebral perturbations provoked by prolonged exercise. *Progress in neurobiology* vol. 72, no. 4, s. 223-261. 2004.
- Nybo L., Secher N.H., Nielsen B.: Inadequate heat release from the human brain during prolonged exercise with hyperthermia. i: Cerebral perturbations provoked by prolonged exercise (Doctoral thesis) s. 113-121. Lars Nybo. Institute of Exercise and Sport Sciences, University of Copenhagen, Copenhagen 2004.
- Ottesen L.: Sports and traditional games in a museum – plans and concepts. *ISHPES Studies* vol. 9, i: Games of the past – sports for the future? Globalisation, diversification, transformation. Proceedings of the 4th ISHPES/TAFISA Symposium, Duderstadt, Germany s. 170-176. Gertrud Pfister (ed.). Academia Verlag, Sankt Augustin 2004.
- Ottesen L.: Sports participation, gender and the welfare state. *Sportwissenschaft* vol. 34, no. 3, s. 311-326. 2004.
- Ottesen L., Habermann U.: Care capital and women in sports organisations. *Schriften der Deutschen Vereinigung für Sportwissenschaft* Bd. 143, i: Geschlechterfor-

- schung im Sport. Differenz und/oder Gleichheit. Beiträge aus der dvs-Kommission "Frauenforschung in der Sportwissenschaft" s. 105-119. Claudia Kugelmann, Gertrud Pfister, Christa Zipprich (Hrsg.). Czwalina Verlag, Hamburg 2004.
- Pedersen M.T., Essendrop M., Skotte J.H., Jørgensen K., Fallentin N.: Training can modify back muscle response to sudden trunk loading. *European spine journal* vol. 13, no. 6, s. 548-552. 2004.
- Peitersen B.: Dem der ikke hopper... 185 s. Ekstra Bladets Forlag, København 2004.
- Perez M.A., Lungholt B.K.S., Nyborg K., Nielsen J.B.: Motor skill training induces changes in the excitability of the leg cortical area in healthy humans. *Experimental brain research* vol. 159, no. 2, s. 197-205. 2004.
- Pfister G.U.: The challenges of women's football in East and West Germany: A comparative study. *Sport in the global society i: Soccer, women, sexual liberation – kicking off a new era* s. 128-148. Fan Hong, J.A. Mangan (eds.). Frank Cass, London 2004.
- Pfister G.U.: Gretel Bergmann – um den Olympiasieg betrogen. *Kulturgeschichte (WR) Wissenschaftliche Schriftenreihe* Nr. 8, i: Südwestdeutsche Turner in der Emigration s. 189-200. Annette R. Hofmann, Michael Krüger (Hrsg.). Hofmann, Schorndorf 2004.
- Pfister G.U.: Líderes femininas em organizações esportivas – Tendências mundiais. *Movimento* vol. 9, no. 2, s. 11-35. 2003.
- Pfister G.U.: Olympiske erindringssteder. *Idræthistorisk årbog* 2003, årg. 19, i: De moderne olympiske lege – værdier, mål, realiteter s. 47-67. Per Jørgensen, Thomas Skovgaard (red.). Syddansk Universitetsforlag, Odense 2004.
- Pfister G.U.: We love them and we hate them: On the emotional involvement and other challenges during biographical research. *Humanities Series 77, i: Writing lives in sport: Biographies, life-histories and methods* s. 131-156. John Bale, Mette Krogh Christensen, Gertrud Pfister (eds.). Aarhus University Press, Århus 2004.
- Pfister G.U.: Sport, Gesundheit und "empowerment". *World Women Work-journal* vol. 1, no. 1, s. 61-63. 2004.
- Pfister G.U.: Warum sind Frauen in der Laufbewegung unterrepräsentiert? *Edition Global-lokale Sportkultur* Bd. 11, i: Die Laufbewegung in Deutschland – interdisziplinär betrachtet s. 141-164. Dieter H. Jütting (Hrsg.). Waxmann Verlag, Münster 2004.
- Pfister G.U.: Mentoring im Sportverein oder Sportverband. 39s. Bundesausschuss Frauen im Deutschen Turner-Bund, Frankfurt am Main 2004.
- Pfister G.U.: "Doing gender" im Handballspiel – Geschlechterdiskurse und -inszenierungen in den 20er Jahren des 20. Jahrhunderts. i: *Turnen und Sport der Frauen in den böhmischen und anderen mitteleuropäischen Ländern. Entstehung und Entwicklung bis zum zweiten Weltkrieg* s. 281-292. Jitka Schutová, Marek Waic (Hrsg.). Nationalmuseum, Prag 2003.
- Pfister G.U.: Not ready yet for the scrap yard-old women's needs in sport. i: *Sport and chance of life. Proceedings. 2004 International Sport Science Congress, June 18-20, 2004, Chungnam National University, Daejeon, Korea* s. 109-126. Korean Alliance for Health, Physical Education, Recreation and Dance, Daejeon, Korea 2004.
- Pfister G.U.: Selling bodies – athletes, mass media and the commodification of sport. *Selling bodies, Anna Kournikova and the development of sport – questions. i: 2004 International Seminar of Sociology of Sport, June 19, 2004, Chungnam National University, Daejeon, Korea* s. 2-27. Korean Society for the Sociology of Sport, Daejeon, Korea 2004.
- Pfister G.U.: Kein Abbau der Barrieren durch olympische Erfolge. *Die Frauenrolle bei Olympischen Spielen – Rückblick und Ausblick von Prof. Gertrud Pfister – Probleme in islamischen Ländern. SportInForm* März, s. 8-9. 2004.
- Pfister G.U.: (ed.). *Games of the past – sports for the future? Globalisation, diversification, transformation. Proceedings of the 4th ISHPES/TAFISA Symposium, Duderstadt, Germany. ISHPES Studies* vol. 9, 194s. Academia Verlag, Sankt Augustin 2004.
- Pfister G.U.: Introduction: Reflections on traditions and transformations. *ISHPES Studies* vol. 9, i: *Games of the past – sports for the future? Globalisation, diversification, transformation. Proceedings of the 4th ISHPES/TAFISA Symposium, Duderstadt, Germany* s. 9. Gertrud Pfister (ed.). Academia Verlag, Sankt Augustin 2004.
- Pfister G.U.: The role of women in traditional games and sports. *ISHPES Studies* vol. 9, i: *Games of the past – sports for the future? Globalisation, diversification, transformation. Proceedings of the 4th ISHPES/TAFISA Symposium, Duderstadt, Germany* s. 144-152. Gertrud Pfister (ed.). Academia Verlag, Sankt Augustin 2004.
- Pfister G.U.: Long-forgotten games rediscovered: The Berlin booklet of games. *ISHPES Studies* vol. 9, i: *Games of the past – sports for the future? Globalisation, diversification, transformation. Proceedings of the 4th ISHPES/TAFISA Symposium, Duderstadt, Germany* s. 177-178. Gertrud Pfister (ed.). Academia Verlag, Sankt Augustin 2004.
- Pfister G.U.: Traditional sports and games proposal for a declaration. *ISHPES Studies* vol. 9, i: *Games of the past – sports for the future? Globalisation, diversification, transformation. Proceedings of the 4th ISHPES/TAFISA Symposium, Duderstadt, Germany* s. 185-187. Gertrud Pfister (ed.). Academia Verlag, Sankt Augustin 2004.
- Pfister G.U.: ISHPES and its initiatives for traditional games. *ISHPES Studies* vol. 9, i: *Games of the past – sports for the future? Globalisation, diversification, transformation. Proceedings of the 4th ISHPES/TAFISA Symposium, Duderstadt, Germany* s. 192-194. Gertrud Pfister (ed.). Academia Verlag, Sankt Augustin 2004.
- Pfister G.U.: Gegensätze oder Allianzen? *Gender-Theorien und Sportgeschichte. i: Globalisierung des Sports: Zur Rolle der japanischen und deutschen Sportwissenschaft* s. 35-59. Shunichi Tazuke, Yoshinori Okada, Roland Naul (Hrsg.). Tadas Books, Kyoto, Japan 2004.
- Pfister G.U.: Langstreckenfliegerinnen und Rekordjägerinnen zwischen Tradition und Befreiung – Pilotinnen in der Zwischenkriegszeit. i: *Die Schwestern des Ikarus – Frau und Flug* s. 111-135. Wolfgang Meighörner (Hrsg.). Zeppelin Museum Friedrichshafen, Friedrichshafen 2004.
- Pfister G.U.: "Share the spirit" – kollektive Erinnerung und ihre Inszenierung bei den Olympischen Spielen 2000 i *Sydney. Stadion* vol. XXIX, s. 301-321. 2003.
- Pfister G.U.: *Gender, Sport und Massenmedien. Schriften der Deutschen Vereinigung für Sportwissenschaft* Bd.

- 143, i: Geschlechterforschung im Sport. Differenz und/oder Gleichheit. Beiträge aus der dvs-Kommission "Frauenforschung in der Sportwissenschaft" s. 59-88. Claudia Kugelmann, Gertrud Pfister, Christa Zipprich (Hrsg.). Czwalina Verlag, Hamburg 2004.
- Pfister G.U.: Salg af kroppen – sportskvinder, massemedier og sportens kommodificering. Kvinder, køn & forskning nr. 2-3, s. 7-21. 2004.
- Pfister G.U.: Women and sport in Germany. i: Sport. Ethics. Cultures. Human rights, society, Olympic Movement s. 173-205. Antonio Daino (ed.). Panathlon International, Rapallo, Italy 2004.
- Pfister G.U.: Heroisierung, Überlistung und Ausgrenzung der Natur – vom Bergsteigen, zum Indoor-Klettern. ISHPES Studies vol. 10, i: Sport and nature in history. Proceedings of the VIIth ISHPES Congress, Montpellier, 26-31 August 2001 s. 24-32. Jean-Michel Delaplace, Sylvain Villaret, William Chameyrat (eds.). Academia Verlag, Sankt Augustin 2004.
- Pfister G.U.: Frauen in Führungspositionen – theoretische Überlegungen im deutschen und internationalen Diskurs. Wissenschaftliche Berichte und Materialien, Bundesinstitut für Sportwissenschaft i: Hat Führung ein Geschlecht? s. 7-48. Gudrun Doll-Tepfer, Gertrud Pfister (Hrsg.). Sport und Buch Strauss, Köln 2004.
- Pfister G.U.: Frauen in Führungspositionen des Sports – internationale Tendenzen. Wissenschaftliche Berichte und Materialien / Bundesinstitut für Sportwissenschaft i: Hat Führung ein Geschlecht? s. 49-63. Gudrun Doll-Tepfer, Gertrud Pfister (Hrsg.). Sport und Buch Strauss, Köln 2004.
- Pfister G.U., Fasting K.: Geschlechterkonstruktionen auf dem Fussballplatz. Aussagen von Fussballspielerinnen zu Männlichkeits- und Weiblichkeitskonzepten. Edition Global-lokale Sportkultur Bd. 12, i: Die lokal-globale Fussballkultur – wissenschaftlich beobachtet s. 137-152. Dieter H. Jütting (Hrsg.). Waxmann Verlag, Münster 2004.
- Pfister G.U., Hofmann A.R.: Female turners in Germany and the United States until World War I: Structural similarities – cultural differences. German and American studies in sport vol. 5, i: Turnen und Sport. Transatlantic transfers s. 25-68. Annette R. Hofmann (ed.). Waxmann Verlag, Münster 2004.
- Poulsen A.L.: En kamp om kvindelighed – Bourdieus feltbegreb som værktøj. Dansk Sociologi årg. 15, nr. 2, s. 9-23. 2004.
- Poulsen A.L.: Female physical education teachers in Copenhagen, 1900-1940: A collective biography. International journal of the history of sport vol. 21, no. 1, s. 16-33. 2004.
- Poulsen A.L.: "... blot en dame, der gerne vil være selvstændig" – danske gymnastiklærerinders kamp for selvstændighed 1918-1919. Bevægelsesstudier 6, i: Folk – om et grundbegreb i demokrati og kultur s. 161-172. Jørn Møller (red.). Klim, Århus 2004.
- Radtke S., Pfister G.U.: Quantitative Befragung – Biographien von männlichen und weiblichen Führungskräften im deutschen Sport. Wissenschaftliche Berichte und Materialien / Bundesinstitut für Sportwissenschaft i: Hat Führung ein Geschlecht? s. 143-212. Gudrun Doll-Tepfer, Gertrud Pfister (Hrsg.). Sport und Buch Strauss, Köln 2004.
- Ribeiro J.C., Guerra S., Oliveira J., Andersen L.B., Duarte J.A., Mota J.: Body fatness and clustering of cardiovascular disease risk factors in Portuguese children and adolescents. American journal of human biology vol. 16, no. 5, s. 556-562. 2004.
- Richter E.A., Galbo H.: Diabetes and exercise. International diabetes monitor vol. 16, no. 5, s. 1-9. 2004.
- Richter E.A., Nielsen J.N., Jørgensen S.B., Frøsig C., Birk J.B., Wojtaszewski J.: Exercise signalling to glucose transport in skeletal muscle. Proceedings of the Nutrition Society vol. 63, no. 2, s. 211-216. 2004.
- Richter E.A., Vistisen B., Maarbjerg S.J., Sajan M.P., Farese R.V., Kiens B.: Differential effect of bicycling exercise intensity on activity and phosphorylation of atypical protein kinase C and extracellular signal-regulated protein kinase in skeletal muscle. Journal of physiology vol. 560, no. 3, s. 909-918. 2004.
- Riddoch C.J., Andersen L.B., Wedderkopp N., Harro M., Klasson-Heggebø L., Sardinha L.B., Cooper A.R., Ekelund U.: Physical activity levels and patterns of 9- and 15-yr-old European children. Medicine & science in sports & exercise vol. 36, no. 1, s. 86-92. 2004.
- Roepstorff C.: Regulation of lipid utilization in human skeletal muscle during exercise. Insights from studies on gender comparison and substrate availability (PhD thesis). 155 s. Institute of Exercise and Sport Sciences, University of Copenhagen, Copenhagen 2004.
- Roepstorff C., Halberg N., Hillig T., Saha A.K., Ruderman N.B., Wojtaszewski J., Richter E.A., Kiens B.: Malonyl-CoA and carnitine in regulation of fat oxidation in human skeletal muscle during exercise. i: Regulation of lipid utilization in human skeletal muscle during exercise. Insights from studies on gender comparison and substrate availability (PhD thesis) s. 145-155. Carsten Roepstorff. Institute of Exercise and Sport Sciences, University of Copenhagen, Copenhagen 2004.
- Roepstorff C., Helge J.W., Vistisen B., Kiens B.: Studies of plasma membrane fatty acid-binding protein and other lipid-binding proteins in human skeletal muscle. Proceedings of the Nutrition Society vol. 63, no. 2, s. 239-244. 2004.
- Roepstorff C., Steffensen C.H., Madsen M., Stallknecht B., Kanstrup I-L., Richter E.A., Kiens B.: Gender differences in substrate utilization during submaximal exercise in endurance-trained subjects. i: Regulation of lipid utilization in human skeletal muscle during exercise. Insights from studies on gender comparison and substrate availability (PhD thesis) s. 97-110. Carsten Roepstorff. Institute of Exercise and Sport Sciences, University of Copenhagen, Copenhagen 2004.
- Roepstorff C., Vistisen B., Donsmark M., Nielsen J.N., Galbo H., Green K.A., Hardie D.G., Wojtaszewski J., Richter E.A., Kiens B.: Regulation of hormone sensitive lipase activity and Ser⁵⁶³ and Ser⁵⁶⁵ phosphorylation in human skeletal muscle during exercise. Journal of physiology vol. 560, no. 2, s. 551-562. 2004.
- Roepstorff C., Vistisen B., Donsmark M., Nielsen J.N., Galbo H., Green K.A., Hardie D.G., Wojtaszewski J., Richter E.A., Kiens B.: Regulation of hormone sensitive lipase activity and Ser⁵⁶³ and Ser⁵⁶⁵ phosphorylation in human skeletal muscle during exercise. i: Regulation of lipid utilization in human skeletal muscle during exercise. Insights from studies on gender comparison and substrate availability (PhD thesis) s. 111-123. Carsten Roepstorff. Institute of Exercise and Sport Sciences, University of Copenhagen, Copenhagen 2004.

- Roepstorff C., Vistisen B., Roepstorff K., Kiens B.: Regulation of plasma long-chain fatty acid oxidation in relation to uptake in human skeletal muscle during exercise. *American journal of physiology (Endocrinol.Metab.)* vol. 287, no. 4, s. E696-E705. 2004.
- Roepstorff C., Vistisen B., Roepstorff K., Kiens B.: Regulation of plasma long-chain fatty acid oxidation in relation to uptake in human skeletal muscle during exercise. i: Regulation of lipid utilization in human skeletal muscle during exercise. Insights from studies on gender comparison and substrate availability (PhD thesis) s. 133-143. Carsten Roepstorff. Institute of Exercise and Sport Sciences, University of Copenhagen, Copenhagen 2004.
- Sandfeld J.: Aspects of fine motor control in the upper extremity in young and elderly – in relation to performance during computer mouse work (PhD thesis). 142 s. Institute of Exercise and Sport Sciences, University of Copenhagen, Copenhagen 2004.
- Sjøgaard G., Jensen B.R., Hargens A.R., Søgaard K.: Intramuscular pressure and EMG relate during static contractions but dissociate with movement and fatigue. *Journal of applied physiology* vol. 96, no. 4, s. 1522-1529. 2004.
- Skjerk O.: "The enemy's name is medals". *ISHPES Studies* vol. 10, i: Sport and nature in history. Proceedings of the VIIth ISHPES Congress, Montpellier, 26-31 August 2001 s. 415-420. Jean-Michel Delaplace, Sylvain Villaret, William Chameyrat (eds.). Academia Verlag, Sankt Augustin 2004.
- Stallknecht B., Kiens B., Helge J.W., Richter E.A., Galbo H.: Interstitial glycerol concentrations in human skeletal muscle and adipose tissue during graded exercise. *Acta physiologica Scandinavica* vol. 180, no. 4, s. 367-377. 2004.
- Stelter R.: Coaching – a medium for learning and developing. i: What's going on in the gym? Learning, teaching and research in physical education s. 178-189. Per Jørgensen, Niels Vogensen (red.). Institute of Sports Science & Clinical Biomechanics, University of Southern Denmark, Odense 2004.
- Stelter R.: Coaching: A medium for learning and developing. *Athlitiki Psychologia* vol. 15, s. 17-27. 2004.
- Stelter R.: Embodiment & learning. *AGORA* nr. 6, s. 1-17. 2004.
- Strøyer J., Hansen L., Klausen K.J.: Physiological profile and activity pattern of young soccer players during match play. *Medicine & science in sports & exercise* vol. 36, no. 1, s. 168-174. 2004.
- Svendler Nielsen C.: Aesthetic moments – PE students' experience in choreographic projects. i: What's going on in the gym? Learning, teaching and research in physical education s. 247-258. Per Jørgensen, Niels Vogensen (red.). Institute of Sports Science & Clinical Biomechanics, University of Southern Denmark, Odense 2004.
- Svendler Nielsen C.: Dance in the curriculum – dance in school. i: Education through sport. An overview of good practices in Europe s. 74-81. Jan Janssens [et al.] (eds.). Arko Sports Media, Nieuwegein, The Netherlands 2004.
- Svendler Nielsen C.: Dansen – det internationale sprog / "Dance and the Child International" (daCI). *Terpsichore* årg. 10, nr. 4, s. 68-69. 2004.
- Svendler Nielsen C.: Fokus på dansen på konference. *Terpsichore* årg. 10, nr. 2, s. 36-38. 2004.
- Sørensen H., Zacho M., Simonsen E.B., Dyhre-Poulsen P., Klausen K.J.: Biomechanical reflections on teaching fast motor skills. i: What's going on in the gym? Learning, teaching and research in physical education s. 313-320. Per Jørgensen, Niels Vogensen (red.). Institute of Sports Science & Clinical Biomechanics, University of Southern Denmark, Odense 2004.
- Sørensen M.: Lærebog i atletik (20. udg.). 179s. Institut for Idræt, Københavns Universitet, København 2004.
- Thesenmacher S., Damkjær S.: Olympia 2016: Fakta og kontrafakta. *Idræthistorisk årbog 2003*, årg. 19, i: De moderne olympiske lege – værdier, mål, realiteter s. 117-125. Per Jørgensen, Thomas Skovgaard (red.). Syddansk Universitetsforlag, Odense 2004.
- Toftgaard Nielsen J.: Idrættens forbudte forhold. *Kvinder, køn & forskning* nr. 2-3, s. 49-62. 2004.
- Toftgaard Nielsen J.: Idrættens illusoriske intimitet (Ph.d. afhandling). 432 s. Institut for Idræt, Københavns Universitet, København 2004.
- Toftgaard Nielsen J., Poulsen A.L., Poulsen H.: Indledning. *Kvinder, køn & forskning* nr. 2-3, s. 3-6. 2004.
- Trangbæk E.: Biographical narratives about acculturation, education and training. *Humanities Series 77*, i: Writing lives in sport: Biographies, life-histories and methods s. 95-113. John Bale, Mette Krogh Christensen, Gertrud Pfister (eds.). Aarhus University Press, Århus 2004.
- Trangbæk E.: Danmark. *Espaces et temps du sport i: Histoire du sport en Europe* s. 147-176. James Riordan, Arnd Krüger, Thierry Terret (eds.). L'Harmattan, Paris 2004.
- Trangbæk E.: Sun, light, and access to fresh air – the hygiene and gender problematic around 1900. *ISHPES Studies* vol. 10, i: Sport and nature in history. Proceedings of the VIIth ISHPES Congress, Montpellier, 26-31 August 2001 s. 408-414. Jean-Michel Delaplace, Sylvain Villaret, William Chameyrat (eds.). Academia Verlag, Sankt Augustin 2004.
- Trangbæk E.: Idrætsstudier på Københavns Universitet. *GISP* nr. 117, s. 11-16. 2004.
- van Doornik J., Masakado Y., Sinkjær T., Nielsen J.B.: The suppression of the long-latency stretch reflex in the human tibialis anterior muscle by transcranial magnetic stimulation. *Experimental brain research* vol. 157, no. 3, s. 403-406. 2004.
- Vistisen B., Roepstorff K., Roepstorff C., Bonen A., van Deurs B., Kiens B.: Sarcolemmal FAT/CD36 in human skeletal muscle colocalizes with caveolin-3 and is more abundant in type 1 than in type 2 fibers. *Journal of lipid research* vol. 45, no. 4, s. 603-609. 2004.
- Vistisen B., Roepstorff K., Roepstorff C., Bonen A., van Deurs B., Kiens B.: Sarcolemmal FAT/CD36 in human skeletal muscle colocalizes with caveolin-3 and is more abundant in type 1 than in type 2 fibers. i: Regulation of lipid utilization in human skeletal muscle during exercise. Insights from studies on gender comparison and substrate availability (PhD thesis) s. 125-132. Carsten Roepstorff. Institute of Exercise and Sport Sciences, University of Copenhagen, Copenhagen 2004.
- Watt M.J., Krstrup P., Secher N.H., Saltin B., Klarlund Pedersen B., Febbraio M.A.: Glucose ingestion blunts hormone-sensitive lipase activity in contracting human skeletal muscle. *American journal of physiology (Endocrinol.Metab.)* vol. 286, no. 1, s. E144-E150. 2004.
- Wedderkopp N., Froberg K., Hansen H.S., Andersen L.B.: Secular trends in physical fitness and obesity in Danish

9-year-old girls and boys: Odense School Child Study and Danish substudy of the European Youth Heart Study. Scandinavian journal of medicine & science in sports vol. 14, no. 3, s. 150-155. 2004.

Winther H.D.: Kroppskontakt – i spændingsfeltet mellem dans, kamp og leg. Idrætsforum.org 6. april 2004, s. 1-10. 2004.

Winther H.D.: Labans bevægelseslære – et kreativt koreografisk kompas. DGI Gymnastikuddannelse i: Koreografi s. 10-14. DGI, Vejle 2004.

Wojtaszewski J., Nielsen J.N., Jørgensen S.B., Frøsig C., Birk J.B., Richter E.A.: Transgenic models – a scientific tool to understand exercise-induced metabolism: the regulatory role of AMPK (5'-AMP-activated protein kinase) in glucose transport and glycogen synthase activity in skeletal muscle. Biochemical Society transactions vol. 31, no. 6, s. 1290-1294. 2003.

Studienævnet for Idræt

Medlemmer

Studienævnet bestod 1.2.2004 af Else Trangbæk (studieleder) Bente Kiens (vicestudieleder), Birger Peitersen, Helle Rønholt, Stinne Vorbjerg (næstformand) Thomas Mørk (blev 1.11. erstattet af Peter Voigt) og Nina Lentz og Stine Degerbøl.

Beretning

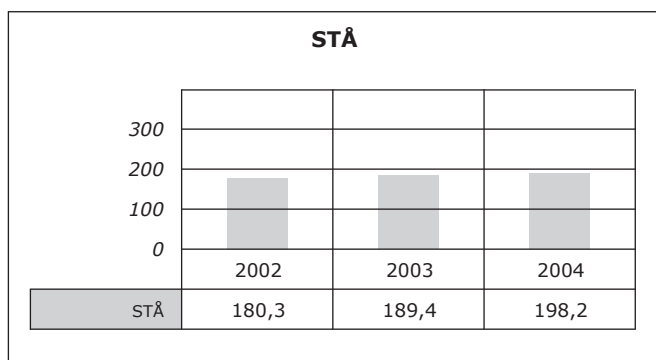
Studienævnet har i 2004 arbejdet med at implementere ny studieordning for bacheloruddannelsen samt forberede ny studieordning på kandidatuddannelserne. Derudover har Studienævnet arbejdet med implementering af Masteruddannelsen i Idræt og Velfærd.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

Indskrivningsfag	Aktivitetsområder					I alt
	Idræt	Biologi	Øvrig naturvid.	Andre fak.	Meritoverført	
Idræt	183,7	102,4	3,5	1,5	8,9	300,0
Øvrige nat.	1,2					
Humaniora	0,3					
Meritstuderende	10,5					
Gæstestuderende	2,5					
I alt	198,2					
Åben uddannelse	12,1					

STÅ 2002-2004

Studieleder Else Trangbæk

Statens Naturhistoriske Museum

Ledelse pr. 1.2.2004

Museet ledes af museumsdirektør, professor, dr.scient. Henrik Enghoff.

Bestyrelsen består af Henrik Enghoff, professor, dr.scient. Ib Friis, professor, dr.scient. Ole J. Hamann, professor, dr.scient. Niels Peder Kristensen, professor, ph.d. Minik Rosing, overassistent Mona Nissen, gartnerformand Jens Andersen, konservator Ole Høegh Post, ekspeditionssekretær Nina Topp og stud.scient. Christian McØrum.

Organisation

Statens Naturhistoriske Museum (SNM) er i henhold til Museumsloven dansk hovedmuseum på det naturhistoriske område. Derfor spiller formidling en særlig fremtrædende rolle på museet, ligesom opbyggelse og vedligeholdelse af videnskabelige samlinger er en central opgave. SNM består af fire afdelinger, se "seneste historiske udvikling".

Adresse

Universitetsparken 15
2100 København Ø
Telefon 35 32 10 00
Fax 35 32 10 10
henghoff@zmuc.ku.dk
www.zmuc.dk/headweb/Nathismuc.htm

Museumsdirektørens årsberetning

Udover de typiske universitetsfunktioner har SNM også ansvaret for de videnskabelige samlinger som omfatter ca. 20 millioner eksemplarer (konserverede dyr, planter og andre organismer, vævsprøver, fossiler, mineraler, bjergarter, levende planter). Forskningen er hovedsagelig samlingsbaseret og centrerer sig om tre hovedemner: Jordens opbygning og processer – De levende organismers diversitet, slægtskabsforhold, udvikling og udbredelse – 'Conservation biology'. På formidlingsområdet udmærker SNM sig ved de offentlige udstillinger, såvel permanente udstillinger som særudstillinger.

Seneste historiske udvikling

SNM blev oprettet 1.1.2004 ved fusion af fire institutter: Botanisk Have, Botanisk Museum og Centralbibliotek, Geologisk Museum og Zoologisk Museum. De fire tidligere institutter er nu afdelinger i SNM.

Personaleforhold

Docent, dr.scient. Nils Møller Andersen afgik ved døden den 12.5.

Lektor, ph.d. Jørgen Olesen tiltrådte den 1.5. (fire ansøgere, 1K/3M).

Lektor, ph.d. Thomas Pape tiltrådte 1.9. (ni ansøgere, 0K/9M).

Adjunkt, ph.d. Peter Rask Møller tiltrådte 15.10. (to ansøgere, 0K/2M).

Lektor, cand.scient.. Peter Wagner fratrådte 31.12.

DanBIF

Den internationale megavidenskabelige organisation GBIF (Global Biodiversity Information Facility, www.gbif.org) har som mål at gøre alverdens information om biodiversitet frit tilgængelig for søgning og analyse via Internettet.

GBIF's portalprototype for søgning i biodiversitetsdata, www.gbif.net, blev lanceret primo 2004. GBIF opbygges gennem den fælles indsats af GBIF-medlemmerne, som omfatter lande, økonomier og organisationer. Hvert medlem bidrager til GBIF via et medlems-knudepunkt. Det danske nationale GBIF-knudepunkt er DanBIF (Danish Biodiversity Information Facility, www.danbif.dk), som finansieres af Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd og Det Naturvidenskabelige Fakultet, KU. DanBIF udvikler og driver den nødvendige it-infrastruktur for at være en del af GBIF-netværket, og kortlægger landets beholdning af naturhistoriske samlinger og biodiversitetsdata. Kortlægningen sker via et internetbaseret spørgeskema, og foreløbig er oplysninger om 44 samlinger registreret. DanBIF har til hovedopgave at organisere, at biodiversitetsdata fra danske dataholdere gøres søgbare via GBIF dataportalen, dette med et 2004-resultat på 12 datasæt via GBIF- og 2 artslistor via DanBIF-portalerne.

DanBIF driver et dansk netværk af institutioner inden for forskning relateret til biodiversitet og afholder møder og konferencer om biodiversitetsemner, senest i marts en konference omhandlende forbindelsen mellem molekylær biodiversitet og biodiversitet på organisme- og artsniveau, med deltagelse af 115 forskere fra 11 lande (www.danbif.dk/conference2004). I 2004 er der gjort en stor indsats for formidling om DanBIF og kontakt til landets dataholdere, bl.a. med lancering af nyhedsbrev, udgivelse af populærartikler, samt afholdelse af seminarer for amterne, for Statens Naturhistoriske Museum, og for det eksisterende DanBIF-netværk. Der er påbegyndt tværinstitutionelle projekter om web-portal over alle danske organismer (allearter.dk), samt om web-baserede taksonomiske revisioner. Ca. 100 forskere og andre interessenter er nu med i gruppen omkring DanBIF. (I. Calabuig, M.-C. Carausu, L. Endsleff, H. Enghoff).

Botanisk Have

Forskningsvirksomhed

1. Taxonomi, fylogeni, plantegeografi og økologi

1.1. *Taxonomi, biogeografi og evolution hos Klitfy (Pinus contorta)*

To databaser er offentliggjort og en afsluttende artikel med projektets resultater er publiceret og en anden er under publicering (K.I. Christensen).

1.2. *Studier i Rosaceae subfam. Maloideae*

Del af et 3-årigt SNF-rammeprojekt "Artsdiversitet, endemisme og hybridisering belyst ved udvalgte plantegrupper på Balkanhalvøen". Heri indgår en række delprojekter omkring SEM-studier af pollen, biogeografi og fylogeni (K.I. Christensen, Botanisk Museum og Biologisk Institut).

1.3. *Taxonomiske studier af Enebær (Juniperus), Ledris (Ephedra) og andre gymnospermer i det vestlige Himalaya*
En artikel om slægten Enebær er udgivet og en om slægten Ledris er under udarbejdelse (K.I. Christensen sammen med G.H. Dar, University of Kashmir, Indien).

1.4. *Flora Hellenica*

Sigter mod at udarbejde en moderne, videnskabelig flora over de højere planter i Grækenland (K.I. Christensen i samarbejde med Göteborgs Botaniska trädgård og universiteterne i Patras og Lund).

Herunder også studier over fylogeni og biogeografi hos Kongelys (*Verbascum*) i Grækenland (K.I. Christensen).

1.5. *Atlas Flora Danica, Projekt Skånes Flora og Flora Nordica*

Sigter mod at kortlægge forekomsten af karplanter i Danmark og Skåne og mod at udarbejde en moderne, videnskabelig flora over Nordens karplanter. Bindene General Volume, 1 og 2 af Flora Nordica er udkommet (K.I. Christensen sammen med andre nordiske botanikere).

1.6. *Databaser til interaktiv identifikation*

Opbygning og udvikling af og præsentation af information om planter (K.I. Christensen og J.D. Møller).

1.7. *Galápagosøernes flora og vegetationsøkologi, med specielt henblik på vegetationsdynamik og naturbevarelse*
En artikel om vegetationsændringer over 30 år på øen Santa Fe er publiceret. En ekspedition til Galápagos i november fokuserede på demografi hos *Scalesia pedunculata* (Asteraceae) på øen Santa Cruz, set i relation til indførte, invasive plantearter (O. Hamann).

1.8. *Taxonomi og fylogeni hos Asteraceae og nærtstående familier*

I Campanulaceae er en fuldstændig synonymisering foretaget med henblik på en gruppeafgrænsning i slægten *Campanula*; det videre arbejde forventes at tage flere år. De historiske studier i *Dahlia* med vægt på herbarier i bl.a. England og Spanien er fortsat (med R. Cook, Bristol), ligesom en nøgle til samtlige arter af *Dahlia* er under udarbejdelse. Endvidere arbejdes der med nomenklatoriske studier i kamille med særlig henblik på skive-kamille (K.I. Christensen og H.V. Hansen).

2. *Celle- og vævsbiologi*

2.1. *Formeringsmetoder*

Vævs-kulturlaboratoriet arbejder med bevarelse af plante-genetiske ressourcer gennem udvikling af *in vitro* formeringsmetoder for udryddelsestruede planter, etablering af bioteknologiske metoder til anvendelse indenfor forædling af danske skovtræer, og med fornyelse af Botanisk Haves samlinger af levende planter ved anvendelse af vævs-kulturmeter (P. Krogstrup, M.M.H. Kristensen, J.I. Find).

2.2. *Tenik til opbevaring af udryddelsestruede planter*

Udvikling af teknikker til *in vitro* formering og *ex situ* opbevaring af udryddelsestruede planter (bl.a. *Adenia goetzei*, *Bursera graveolens*, *Dendrosicyos socotrana*, *Euphorbia* spp., *Torreya* spp.).

2.3. *Metodeudvikling*

Udvikling af metoder til somatisk embryogenese i eg (*Quercus robur* og *Q. rubra* fra kårede bevoksninger) med henblik på udvikling af et mikroformerings-system til opformerings af såkaldte plustræer.

2.4. *Bioteknologisk forædling*

Udvikling af bioteknologisk forædling samt grundlæggende plantefysiologiske studier med udgangspunkt i et etableret system til somatisk embryogenese i nordmannsgran (*Abies nordmanniana*) herunder:

Studier af planters ionoptagelse ved hjælp af ionkromatografiske metoder.

Udvikling af metoder i RITA[®] ebbe-flod vævskultursystemet (*temporary immersion culture system*).

Protoplast teknikker.

Demonstrationsplantning af somatiske kimplanter af nordmannsgran fra elite-frø.

Langtidsopbevaring, kunstige frø, kvalitetsforbedring samt optimering af spirings- og etableringsprocesser af somatiske kim af nordmannsgran.

2.5. *Somatisk embryogenese*

Pilotprojekter omkring udvikling af metoder til somatisk embryogenese i bl.a. nobilis (*Abies procera*), bøg (*Fagus silvatica*) og *Torreya* spp.

3. *Embryologi og anatomi*

3.1. *Elmeved*

Molekylærbiologiske undersøgelser af elmeved fra stenalderen (J.D. Møller i samarbejde med GEUS).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

O. Hamann: Medlem af bedømmelsesudvalg vedr. stillinger som lektor, seniorforsker og ph.d.-graden ved KVL, og som Danish Education and Research Advisor, Vietnam, ved Aarhus Universitet.

Konsulent og rådgivningsvirksomhed

Botanisk Have er medlem af Miljø- og Energiministeriets Videnskabelige Råd for Washingtonkonventionen/CITES.

J.D. Møller har foretaget bestemmelser af ved og plantemateriale for Rigspolitiets tekniske afdeling og for private og offentlige virksomheder.

Tillidshverv

K.I. Christensen: Næstformand for Dansk Dendrologisk Forening; medl. af Nordisk Arboretudvalg og Biblioteksudvalget for Botanisk Centralbibliotek.

O. Hamann: Formand for Stiftelsen Sorø Akademis Suprapudvalg; næstformand for best. for WWF Danmark; medlem af best. for Galápagos Darwin Trust; rådsmedlem IABG; medl. af BGCIs internationale Advisory Board, IUCNs World Commission on Protected Areas, Charles Darwin Foundation for the Galápagos Isles, og den internationale dommerkomité ved Journées de Plantes de Courson; KUs tilsynsførende for Allindelille Fredsskov.

J.D. Møller: Medlem af bestyrelsen for Dansk Dendrologisk Forening og af forretningsudvalget for Fonden for Træer og Miljø.

Formidling

Museal virksomhed

Samlinger, anlægsarbejder mv.

I Dansk Kvarter er kampen mod padderokkerne fortsat, og hele mosen er fortsat ude af normal drift. I Etårigt Kvarter blev den planlagte reduktion af samlingen yderligere forstærket af det ekstremt dårlige vejr i sæsonen. Mange frø ville ikke spire eller gro, fordi det var for koldt, og den efterfølgende frøhøst blev tilsvarende yderst mager. Det tidligere Ubestemt Kvarter ved Geologisk Museum er nu helt sløjfet og i stedet tilplantet med sibiriske træer, og en del af morænen er blevet restaureret, efter flere års tilgroning.

I det forløbne år blev der ryddet op i nogle af Havens ældste beplantninger. Det gælder især området med østrigsk fyr (*Pinus nigra* ssp. *nigra*), hvor nogle af de næsten udgåede eksemplarer blev fældet og endnu flere stammer befriet for den omklamrende vedbend, og hvor opvæksten i store dele af skovbunden blev fjernet. På samme måde er ginkgo-træerne ved søbredden nu befriet for vedbend og genererende opvækst, således at træernes smukke grenbygning og de karakteristiske stammer kan ses.

I anledning af årets kongelige bryllup etableredes et lille Tasmanien-bed med planter fra øens tørre sklerofylskove, fugtige tempererede regnskove, og fra bjerge og kystområder. Planterne trivedes fint, og et område ved udstillingsbygningen er derfor blevet ryddet og anlagt med henblik på en mere permanent præsentation af Tasmaniens planter.

I Palmehuset er der foretaget ændringer i præsentationen af planterne, med større fokus på økosystemsammenhænge, og i Hus 1 er der, som et forsøg, indført sommerfugle for at vise samspillet mellem dyr og planter.

Havens frøkatalog, Index Seminum, indeholdt 1.500 numre, hvilket er 133 numre tyndere end i 2003. Nedgangen skyldes bl.a. de dårlige vejrforhold i både forår og sommer for etårige planter. Antallet af bestillinger gik tilsvarende ned: ved årets udgang havde 166 bytteforbindelser nået at indsende bestillinger på 3.901 portioner frø, hvoraf det var muligt at levere 3.515. I 2004 modtog Haven 205 planter og 223 portioner frø, herunder en del accessioner fra Balkan og de Kanariske øer.

Frø- og genbanken

Frøindsamlingen og studiet af vilde danske arter er fortsat med tilgang af ca. 300 accessioner. Den danske frø- og genbank rummer ca. 7.100 accessioner af 940 arter. Desuden opbevares en række af havens egne tilgange samt visse forskningsrelaterede og særligt bevaringsværdige frø på køl eller frost. I *in vitro*-genbanken vedligeholdes kulturer af ca. 40 arter, og i kryo-genbanken opbevares embryogene cellelinier af *Picea abies*, *P. sitchensis* og *Abies nordmanniana*.

Plantebestemmelser og registrering

Ved årsskiftet omfattede registreringerne af de levende planter i plantesamlingen 12.738 taxa, fordelt på 315 familier, 2.761 slægter og 11.236 arter. Tallene viser en fortsat og bekymrende nedadgående tendens, hvilket viser, at de senere års besparelser nu for alvor begynder at afspejle sig i plantesamlingen. I sæsonen blev der skrevet 1.412 nye etiket-skilte til samlingen.

Planteregistreringen på den Windows-baserede BG-BASE kører nu upåklageligt. En større gennemgang af alle

plantenavne er gennemført, hvilket nødvendiggjorde talrige ændringer i databasen. Endvidere er næsten alle tilgængelige oplysninger om planternes udbredelsesområder blevet indskrevet i databasen. På havens hjemmeside kan man få oplysninger om plantebestanden, idet man kan starte med enten det danske navn eller det videnskabelige navn. Hjemmesiden rummer alle de danske navne, som er nævnt i "Anbefalede Planteavne, 2003".

K.I. Christensen har foretaget ca. 100 bestemmelser af planter fra havens plantesamlinger og ca. 250 bestemmelser af materiale indleveret af publikum.

Service til forskning og undervisning

Forsøgsafdelingen i Tåstrup og Kbh. har dyrket planter til 13 projekter for forskere fra Biologisk Institut, Molekylærbiologisk Institut, Botanisk Have og Kemisk Institut, DTU. Derudover dyrkes der både i Tåstrup og Kbh. et stort antal planter til Biologisk Instituts undervisningsforsøg.

Havens plantesamling anvendes flittigt til forskellige former for undervisning, især af lærere og studerende fra KU, KVL og Danmarks Farmaceutiske Universitet. Til klasse- og laboratorieundervisning har Botanisk Have desuden leveret 8.339 stk. levende materiale af 238 arter til Biologisk Institut, Danmarks Farmaceutiske Universitet, Folkeuniversitetet og den botaniske skoletjeneste. Størstedelen af materialet blev leveret til Biologisk Institut.

Sikkerhed og tekniske installationer

Sikkerheden for samlinger, udstyr og særudstillinger er stadigvæk et problem, bl.a. på grund af den meget sparsomme overvågning om natten. Der har været indbrud i væksthuse, hærverk på stenhøje og 5 skulpturer blev stjålet fra særudstillingen "In Praise of Women"; heldigvis fandt politiet senere de stjalne skulpturer.

Haven har selv stået for en række mindre renoveringsarbejder, både på friland og i væksthuse, mens bygningsdriften har gennemført flere større renoverings- og reparationsarbejder. F.eks. er broen over søen blevet genetableret, visse stier er blevet asfalteret for at forhindre erosion, og perondæk og ovenlysvinduer foran Palmehuset, fugtanlægget i Væksthusafd. 3, samt Borgestuen er ligeledes blevet renoveret.

Samarbejde med andre botaniske haver

Botanisk Have deltager i arbejdet i International Association of Botanic Gardens (IABG) og Botanic Gardens Conservation International (BGCI), hvor Haven er Danmarks repræsentant i BGCIs European Consortium of Botanic Gardens, samt Nordisk Arboretudvalg (NAU).

Udstillingsvirksomhed og anden formidling

Botanisk Haves primære formidling sker gennem den permanente samling af levende planter, hvoraf størstedelen er tilgængelig for publikum. Informationen til publikum om plantesamlingen er i årets løb blevet betydeligt forbedret og udvidet med "kvikguider" til væksthuse, nye oplysninger om havens planter, osv.

Årets sensation var *Aloe suzannae* fra Madagaskar. Efter at have været dyrket 30 år i Haven blomstrede den for første gang nogensinde, med en 4-5 m lang blomsterstand. Det tiltrak tv, mange aviser, et enkelt internationalt pressebureau og mange besøgende, og gav anledning til at formidle emner som bestøvningsbiologi, truede arter og endemisme.

Som sædvanlig blev haven stillet til rådighed for adskillige arrangementer og tv- og filmoptagelser, herunder til en 1-times udsendelse om haven i ungarsk tv. I udstillingsbygningen og Palmehuset vistest i juni-juli udstillingen "In Praise of Women" finansieret af virksomheden African Millennium med stensulpturer fra Zimbabwe. Skulpturerne var hovedsageligt skabt af kvindelige kunstnere med kvinder som motiv, udført i den særlige Shona-tradition.

Haven blev igen omtalt positivt i pressen ved mange lejligheder, og flere medarbejdere præsenterede haven i tv- og radioprogrammer, ved foredrag og forskellige andre arrangementer. Der blev afholdt 49 bestilte rundvisninger (firmaer, institutioner, interessegrupper, foreninger, oplysningsforbund og haveforeninger), og der blev afholdt et endagskursus for gymnasiets biologilærere med henblik på at udvikle anvendelsen af Botanisk Have i gymnasial sammenhæng.

Havens opsynspersonale varetager en stor del af den daglige kontakt med publikum, og gartnere, butikspersonale og videnskabelige medarbejdere besvarede som sædvanlig mange spørgsmål fra publikum om botanik og plantedyrking.

Som tidligere år fokuserede butikken på specielle plantegrupper som orkideer og sukkulenter. Et nyt element var sydafrikanske arter, der kan dyrkes som stueplanter, men som ikke forhandles andre steder.

I samarbejde med Dansk Træplejeforening markeredes "Træets Dag" med demonstration af beskæring og stabilisering af trækrøner, kombineret med rundvisning til havens mange seværdige træer.

Havens medarbejdere deltog i årets løb i en lang række kurser, ekskursioner, studieophold, symposier og kongresser, og repræsenterede derigennem haven og dens aktiviteter i både ind- og udland (Guatemala, Brasilien, Ecuador, Sydafrika, Sverige, Norge, Grønland, Frankrig, Spanien, Polen og Tjekkiet).

K.I. Christensen og H.V. Hansen bidrager til udarbejdelsen af en ny dansk ekskursionsflora (Ny Dansk Flora, Gads Forlag).

Formidling

Redaktionelle hverv

K.I. Christensen: Medlem af den redaktionelle ledelsesgruppe i Flora Nordica projektet.

O. Hamann: Medlem af red. -komitéerne for Biodiversitet og Conservation og Candollea.

J.D. Møller: Redaktør af Dansk Dendrologisk Årsskrift.

Botanisk Museum og Centralbibliotek

Forskningsvirksomhed

1. Karplanter

1.1. Revisioner og andre taksonomiske projekter

Manuskriptet til en revision af slægten *Boehmeria* (Urticaceae) er næsten afsluttet (I. Friis, sammen med Melanie Wilmot Dear, Kew, UK).

Arbejdet med koordinering og medforfatterskab til Lamiaceae-underfamilien Lamioideae i et bind af K. Kubitzky et al. (eds.), "Families and genera of Vascular Plants" er afsluttet, og bindet udgivet. Revision af slægten *Clinopodium* in Afrika er fortsat og et manuskript afleveret. To artikler om nye arter fra Somalia i hhv. *Plectranthus* og *Otostegia* er godkendt til publicering (O. Ryding).

Undersøgelser af systematik og evolution inden for slægten *Dactylorhiza* (Orchidaceae) er fortsat. En artikel om det polyploide *D. romana/sambucina*-kompleks er under udarbejdelse. Arbejdet med en samlet oversigt over slægten *Ophrys* (Orchidaceae) i Europa er fortsat (sammen med N. Faurholdt, Køge). En artikel med fire nykombinationer er indsendt (H.Æ. Pedersen).

1.2. Florahåndbøger

Et manuskript om Solanaceae er indleveret til "Flora of Ethiopia and Eritrea" (I. Friis).

Koordination og udarbejdelse af bidrag til behandling af familien Lamiaceae i "Flora of Somalia" er fortsat og bidraget til "Flora of Ethiopia and Eritrea" er næsten afsluttet. Manuskripter om slægten *Aeollanthus* (Lamiaceae) til "Flora Zambesica" og "Flora of Tropical East Africa" er afleveret til koordinator for Lamiaceae, og arbejde med bidrag om slægten *Clinopodium* til de samme to floraer er påbegyndt (O. Ryding).

Orkidé-underfamilien Orchidoideae (ca. 125 arter) er under bearbejdelse til "Flora of Thailand" (H.Æ. Pedersen).

1.3. Floristik og økologi

En artikel, der hovedsagelig omhandler den vertikale fordeling af karplantediversiteten på Afrikas Horn, er næsten afsluttet (I. Friis sammen med H. Adersen, Biologisk Institut, Anne-Marie Bürger, J. Mutke & W. Küper, Bonn).

Floristiske studier af den danske flora er fortsat, navnlig i form af arbejde med artikler til serien "Floristiske meddelelser fra Dansk Herbarium" (H.Æ. Pedersen).

2. Mosser

Arbejdet med en checkliste over Grønlands Sphagnopsida, Andraeopsida og Bryopsida, "A Check-list of the Mosses of Greenland", er afsluttet, og checklisten er publiceret på Botanisk Museums hjemmeside. Et manuskript om identiteten af *Weissia groenlandica* Kindb. er udarbejdet, og arbejde med at revidere slægten *Grimmia* Hedw. i Grønland er begyndt (Irina Goldberg).

3. Alger

Forskningen i små grønalger har koncentreret sig om studiet af ca. 250 kulturer af trådformede grønalger, som blev indsamlet i Japan i 2000 og isoleret i de følgende år, særligt slægten *Acrochaete*. Fotodokumentationen er langt fremme for mange stammer i kultur. I samlingen er der sandsynligvis flere nye arter, men den endelige identifikation afventer kommende dna-studier (Ruth Nielsen).

4. Laver

Arbejdet med grønlandske laver har resulteret i følgende: Et manuskript om lavfund fra Ummannaq, Qilakitsoq og Qaarsut, Vestgrønland, er antaget til trykning. Desuden er et manuskript om nye lavfund fra Grønland sendt til publicering, og et manuskript til en formidlende artikel om den bornholmske lavvegetation, før, nu – og i fremtiden, er færdiggjort (E.S. Hansen).

Et manuscript om epilitiske lavsamfund i Inglefield Land (78-79 N), er færdigskrevet og sendt til publicering (E.S. Hansen, P. Dawes og B. Thomassen).

5. Svampe

På baggrund af en række fund af Hussvampen i naturen udenfor Europa arbejdes videre mod en forståelse af, hvorfor den kun findes i huse i Europa, og hvordan dens naturlige ("vilde") udbredelse er (H. Knudsen sammen med H. Kausarud og T. Schumacher, Norge, N. Högberg, Sverige, og S.A. Elborne, Danmark).

Arbejdet med sibiriske poresvampe er fortsat med henblik på en bog med nøgler, beskrivelser og illustrationer af de ca. 350 arter (H. Knudsen sammen med V. Mukhin, Rusland).

6. Botanikkens historie

Et kapitel om den dansk botaniks historie i det 20. årh. er udarbejdet til firbindsværket H. Kragh, H. Nielsen, K. Hvidtfelt Nielsen og P.C. Kjærgaard (red.), "Dansk Naturvidenskabs Historie" (I. Friis).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

I. Friis: Formand for bedømmelsesudvalg til to stillinger som professorer ved hhv. Botanisk Museum og Centralbibliotek og Botanisk Institut (nu Biologisk Institut), bedømmer ved professorudnævnelse ved Addis Ababa University, medlem af ph.d.-bedømmelsesudvalg ved Makerere University.

O. Ryding: Medlem af bedømmelsesudvalg for en ph.d.-afhandling i Sydafrika og medlem af CITES videnskabsråd, og er kontaktperson for karplanter.

Udvalg og fonde

I. Friis: Formand for den Internationale Nomenklaturkomité for Frøplanter, for Videnskaberne Selskabs Udvalg for Udadrettet Virksomhed og for den Danske Nationalkomité for Biologi; medlem af redaktionskomiteer for flere tidskrifter og værker, specielt "Flora of Ethiopia and Eritrea".

H.Æ. Pedersen: Medlem af Flora Nordica-projektets ledelsesgruppe, af Committee for Mapping the Flora of Europe, af redaktionskomiteen for "Flora of Thailand" og koordinator for udarbejdelsen af et selvstændigt bind om Orchidaceae.

H. Knudsen: Formand for "Nordsvamp", der udgiver værket "Nordic Macromycetes".

Formidling

R. Nielsen: Deltog i "Havnens dag" den 12.9. med præsentation af havnens alger.

Museal virksomhed

Museets samlinger omfatter nu 2.663.000 herbariestykker. De blev benyttet af museets stab samt af ca. 552 gæster (heraf 283 i generalherbariet for karplanter). I løbet af året indgik 27.353 nye indsamlinger til museet (4.439 karplanter (i generalherbariet for karplanter, karplanteherbarierne for Danmark og Grønland, nytte- og spritsamlingen), 329 mosser, 1.928 alger, 16.795 laver og 3.862 svampe). Af disse er 22.351 indkommet som gaver, 2.128 som bytte, 420 ved køb og 2.454 som egne indsamlinger. Til brug for videnskabelige studier har museet formidlet 51 indlån med

785 indsamlinger til danske forskere, mens 129 udlån med 4.144 indsamlinger blev sendt til udenlandske institutioner. Der er formelt besvaret 77 forespørgsler plus et større antal uformelle. Der var mange anmodninger om scanning- eller xeroxkopier af herbarieeksemplar, og spørgsmål vedrørende indsamlinger i generalherbariet. Overførslen af Aarhus Universitets lavherbarium er afsluttet med indlæggelse af den resterende del af de i alt 30.000 lavkollektioner i Botanisk Museums samlinger, der har måtte omorganiseres væsentligt som følge af den store tilgang (E.S. Hansen). Typeregistrering: Der er i årets løb registreret 478 nye typer (350 fra generalherbariet for karplanter, 54 fra algeherbariet og 74 fra mosherbariet); typedatabasen indeholder nu 18.178 typer i generalherbariet og herbariet for grønlandske karplanter, og alle kendte typer i disse herbarier er registreret. Fotografering af typer er fortsat med reduceret hastighed (650 typer i generalherbariet for karplanter er fotograferet), totalt er ca. 10.500 karplante- og 1.200 algetyper fotograferet.

Den elektroniske registrering af G. Seidenfadens omfattende samlinger er omtrent halvt gennemført. Tobaksbilleangrebet i Gothersgade 130, særligt i herbariet for grønlandske karplanter, er under kontrol, men billerne er sandsynligvis ikke udryddet.

Materialet til "Lichenes Groenlandici Exsiccati", Fasc. XXVI, XXVII & XXVIII er færdigpræpareret og kan distribueres til museets bytteforbindelser (E.S. Hansen).

Biblioteksvirksomhed

Botanisk Centralbibliotek betjener primært forskere og studerende, men er også offentligt hovedfagsbibliotek for botanik i Danmark. Der blev i 2004 udleveret 3.380 bind til hjemlån og 3.627 bind var fremlagt på læsesalen. Som interurbanlån blev ekspederet 87 bøger og 1.711 fotokopier. Der var i årets løb 1.335 besøgende på biblioteket. Til 220 bytteforbindelser er udsendt to hæfter af "Lindbergia" og fire hæfter af "Urt" er udsendt til skandinaviske bytteforbindelser. Tilvæksten af bøger var i 2004 358 og tilvæksten af tidsskriftårgange var 927. Bestanden af bibliografiske enheder er nu ca. 150.000 bibliografiske enheder.

Skoletjeneste

Skoletjenesten ved Botanisk Museum og Botanisk Have havde besøg af 3.123 personer, heraf 2.808 elever fordelt på 145 klasser. Undervisningen varetages af to studerende – en specialestuderende i botanik samt en forstkandidatstuderende.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Enreca-projektet om østafrikansk biodiversitet i samarbejde med Makerere University, Uganda, og University of Dar-es-Salaam, Tanzania. Formelle samarbejde med Queen Sirikit Botanic Garden, Thailand. Samarbejde om Sibiriens svampe med Institute of Plant and Animal Ecology i Yekaterinburg og om Yunnans svampe med Institute of Botany i Kunming.

Gæsteforskere

Zdenek Kaplan, Pragh. Chamlong Phengkklai, Bangkok.

Forskningsophold i udlandet

I. Friis: I september-oktober samlet karplanter i Etiopien.

O. Ryding besøgte i december herbariet i Uppsala for at studere familien Lamiaceae.

E.S. Hansen har i løbet af sommeren samlet laver i Sydvestgrønland.

H.Æ. Pedersen har gennemført feltarbejde i Thailand, Danmark, England og Norge og har været på herbariebesøg i London.

H. Knudsen har indsamlet svampe i august i de vestlige Sayan-bjerge i det sydlige, centrale Sibirien og i august-september i den sydlige del af Yunnan provinsen i Kina.

Geologisk Museum

Ud over det samarbejde, der ligger i medlemskabet af SNM har Geologisk Museum et nært samarbejde med Geologisk Institut (GI), bl.a. gennem fælles forskningsplanlægning. Museet er medlem af Geocenter København og har en samarbejdsaftale med Grønlands Nationalmuseum og Arkiv i Nuuk.

Forskningsvirksomhed

1. Mineralogi

Forskningen ved den mineralogisk samling har primært været koncentreret om alkaline forekomsters mineralogi med udgangspunkt i materiale indsamlet på ekspeditioner i Grønland, materiale fra museets righoldige samlinger samt fra en lang række samarbejdspartnere. Forskningen omfatter undersøgelser af enkeltmineraller og disses parageneser fra pegmatitter og hydrotermalitter specielt i Grønland; Mont Saint-Hilaire, Canada; Aris, Namibia; og Lovozero og Khibina, Rusland. Formålet er at bidrage til den systematiske mineralogi i almindelighed med komplette beskrivelser af helt ny species, og med supplerende beskrivelser af mangelfuldt beskrevne species.

1.1. Afhandlinger om tsepinit-Na og labuntsovit-Mn fra Aris, Namibia, potassicarfvedsonit fra bl.a. Ilimaussaq og heulandit-Ba, en ny zeolit fra Norge er færdiggjort (O.V. Petersen o.a.).

1.2. Projektet "Minerals first described from Greenland", der forventes at udkomme i 2005, som MAC's Special Publication No. VIII er opdateret og næsten færdiggjort (O.V. Petersen og O. Johnsen).

1.3. Manuskriptet til bogen "Grønland i en Verden af mineraler – en enestående mineralrigdom i Arktis" er nær sin afslutning (K. Secher, O.V. Petersen og O. Johnsen).

1.4. Projektet "Sjældne jordarters carbonater: genese, krystalkemi og mikrostrukturel analyse" er videreført. Det har bl.a. resulteret i opstilling af et nyt mineralspecies, qaqarssukit-(Ce) (O. Johnsen med J.D. Grice og R.A. Gault, Ottawa).

2. Petrografi

Ved Petrografisk Samling fokuseres der på den dynamiske udvikling fra den initiale opsprækning af kontinenter og dannelsen af riftdale med sedimentære bassiner over den begyndende drift af de opsplittede skorpedele og frem til dannelsen af oceanskorpen. De senere dele af denne udvikling kan ledsages af omfattende vulkansk aktivitet.

2.1. Sammenhængen mellem plateaubasaltvulkanisme og udviklingen af marine og lakustrine bassiner langs den

kontinentale margin ved Disko og Nuussuaq i Vestgrønland studeres. Ved at kombinere fotogrammetri, kemisk stratigrafi af vulkanske bjergarter og sedimentologi spores den laterale faciesudvikling og relationen mellem vulkanske bjergarter og klastiske sedimenter. Fundet af snævre tidsvinduer bruges til at udlede vigtige bassinparametre og vulkanske udbruds-rater. Års observationer er kompileret sammen til et geologiske snitpanel gennem det centrale Disko i skalaen 1:20.000. Et lignende snit langs nordkysten af Nuussuaq er også færdigkompileret (A.K. Pedersen og G.K. Pedersen med L.M. Larsen o.a. ved GEUS og DTU).

2.2. Års observationer, suppleret med en måneds feltarbejde, er under kompilation med anvendelsen af Multi-model fotogrammetri til det sidste manglende 1:100.000 geologiske kortblad (Paatuut) i Disko-Nuussuaq området (A.K. Pedersen, G.K. Pedersen, L.M. Larsen, GEUS o.a.).

2.3. To monografier om Nuussuaqbassinets to store vulkanske formationer er under udarbejdelse (L.M. Larsen, GEUS og A.K. Pedersen).

2.4. Palæomagnetiske studier af Paleogene lavaer fra Nuussuaq Bassinet. Der fokuseres på de magnetiske parametre i forbindelse med polskifter og kortvarige hastige ændringer i pol-orienteringen (J. Riisager og P. Riisager med A.K. Pedersen).

2.5. Et geokemisk studium af Grønlands yngste vulkanske bjergarter, de 14 millioner år gamle miocæne lavaer fra Blossvillekystens indre nunatakker i 2.800 meters højde er afsluttet (M. Storey, DLC, A.K. Pedersen o.a.).

2.6. Sammen med P.M. Holm, GI, og tre studerende har N. Hald deltaget i feltarbejde på Færøerne. Formålet var at indsamle prøver fra den øvre del af den færøske lavaserie med henblik på en analyse af Pb og Lu-Hf isotopsystemerne.

2.7. N. Hald har afsluttet undersøgelser af hvæssesten fra en vikingetidsbeboelse på Færøerne. Mange af stenene synes bjergartsmæssigt at være identiske med en glimmerholdig kvartsit, der har været brudt i det sydlige Norge siden jernalderen, og har været eksporteret som hvæssesten til det dansk-baltiske område og Storbritannien. Også en anden hovedtype af hvæssesten knytter sig fundmæssigt til disse områder. Et manuskript er færdiggjort.

2.8. N. Hald har med N. Bonde, S.L. Jakobsen og S. Andersen påbegyndt udarbejdelsen af en populærvidenskabelig bog om danekræ med arbejdstitlen: Danmarks flotteste fossiler – 100 udvalgte danekræ.

2.9. M. Rosings forskning har fokuseret på 3.800 millioner år gamle sedimentære bjergarter fra Grønland. Studiet af disse bjergarter belyser livets tidligste udvikling på Jorden, og hvordan tilstedeværelsen af liv har påvirket Jordens geologiske udvikling. Geokemiske tegn på fotosyntetisk aktivitet allerede for 3.800 millioner år siden er beskrevet og tolket i samarbejde med R. Frei. Et manuskript er under udarbejdelse vedrørende de geokemiske konsekvenser af fotosyntese for Jordens geologiske udvikling (M. Rosing, D.K. Bird & N. Sleep, Stanford, W. Glassley, Lawrence Livermore Natl. Lab., F. Albarède, ENS-Lyon).

3. Meteoritter

3.1. Det tidlige solsystems kronologi – datering af meteoritter med Lu-Hf, Sm-Nd samt den kortlivede isotop ²⁶Al. Nye forbedrede dateringsmetoder har sat os i stand til at opløse aldersforskelle på de ældste bestanddele fra vores solsystem (H. Haack, M. Bizzarro, M. Rosing o.a.).

3.2. Asteroidekollisioner i det tidlige solsystem. Museets

samling af meteoritter fra to meget store asteroider studeres for at kortlægge rekonstruere nær fatale kollisioner for 4,5 mia. år siden (H. Haack og M. Rosing).

3.3. Satellitprojektet Bering. Der arbejdes fortsat med at konstruere en deep space satellit, der er i stand til automatisk at detektere og karakterisere asteroider, der er for små til at kunne observeres fra jorden og dog store nok til at udgøre en væsentlig fare hvis de skulle kolliderede med Jorden (H. Haack o.a.).

3.4. Et større vulkanudbrud, Burfellshraun, på Island for 3.500 år siden kan måske give indsigt i Mars yngste vulkanske aktivitet. Det er den eneste kendte jordiske analog til et antal meget unge (under 10 mill. år) og meget lange (op til 1.500 km) lavaflows på Mars nordlige slette (H. Haack o.a.).

4. Kvartærgeologi-palæobotanik

Forskningen ved den kvartærgeologisk-palæobotaniske samling har koncentreret sig om kvartærtidens klima- og miljøændringer, sådan som det især ses i sediment-lagerserier, der er blottet langs kyster og floder og i landskabets opbygning. Tidsperspektivet er i år udvidet i begge ender, fra processerne ved nutidige gletschere til klimaet under den næstsidste mellemistid – Holstein mellemistiden for ca. 400.000 år siden. Forskningen foregår stadig fortrinsvis inden for multidisciplinære internationale forskningsprojekter og fordeler sig på følgende temaer:

4.1. Istider, mellemistider og miljøændringer – sedimentologi, palæontologi, tafonomi og GIS-modellering i akvatiske og glaciære aflejringer, især fra den sidste mellemistid og istid i det nordlige Rusland (S. Funder, M. Jensen, K.H. Kjær o.a.).

4.2. Det glaciære miljø – samspillet mellem sedimenter, processer og landskaber – herunder ikke mindst den Skandinaviske Iskappes dynamik gennem den sidste istid og dens indflydelse på vores landskaber, belyst ved studier i nutidige gletschermiljøer. Arbejdet foregår indenfor en række større nordiske projekter i Danmark, Norge, Sverige, Island, Svalbard og Grønland (K.H. Kjær o.a.).

4.3. Luminescens og C14 datering dels af middelalderens kystudvikling og lokaliseringen af det middelalderlige Isøre Ting i Odsherred og dels af Marine sedimenter fra Holstein mellemistiden – en mulig klimatisk model for vor egen mellemistid (S. Funder, K.H. Kjær o.a.).

4.4. Bestemmelse af fortidens havtemperatur ved analyse af 18O/16O forholdet i nulevende og fossile muslingeskaller fra Grønland og Maine (S. Funder o.a.).

5. Invertebratpalæontologi

5.1. D.A.T. Harper har fortsat sine større monografiske studier af brachiopoder fra Kambrium i Wisconsin, Grønland og Sverige; Ordovicium i Irland, Danmark, Kina, Grønland, Skotland, Norge og Rusland; og Silur i Irland og Skotland. Arbejdet fortsættes på kambriske brachiopoder fra Himalaya og ordoviciske brachiopoder fra Jordan samt Spanien. Fossil-fylogeni, palæobiodiversitet, palæoøkologi og palæobiogeografi er også vigtige aspekter af disse monografiske studier. Feltarbejde i Nordøstgrønland i juli og august måned har etableret flere nye relevante data til den massive tidlige ordoviciske udbredelse af liv på jorden.

D.A.T. Harper har fortsat sit arbejde på brachiopodfaunaerne fra det caribiske område. Studiemrådet er nu udvidet til at omfatte det sydøstlige USA og ABC-øerne. Han har foretaget feltarbejde på Antigua og Puerto Rico i juni

og juli måned med indsamling af fossiler fra Kænozoikum. Desuden er arbejdet færdig på Kridt brachiopoder fra Østgrønland.

Arbejdet fortsætter med Ø. Hammer med studiet af lokal og global diversitet gennem Ordovicium især i Baltoskandia. Hammer og Harper udført version 1.32 af deres opgraderede palæontologiske software – PAST på nettet som freeware (<http://folk.uio.no/ohammer/past>). Desuden har Øyvind Hammer og David Harper afleveret en ny lærebog 'Palaeontological Data Analysis' til Blackwell Publishing.

5.2. A.T. Nielsen har fortsat studiet af Kambrium og Ordovicium i Baltoskandia med særligt henblik på en udredning af aflejringsforhold og havniveauforandringer i disse perioder. Der har især været fokuseret på den sekvensstratigrafiske inddeling af Nedre og Mellem Kambrium (med N. Schovsbo, Mærsk olie & Gas). Der er foretaget en indsamling af fossiler henover Nedre/Mellem Ordovicium grænsen i Mjøsa området, Norge. Der skal foretages en dokumentation af biozoneringen og en detaljeret palæoøkologisk analyse i samarbejde med S. Stouge.

6. Vertebratpalæontologi

6.1. G. Cunys forskning er primært fokuseret på studiet af fossile hajer fra Trias i Kina, Tidlig Jura på Bornholm og Sen Jura – Tidlig Kridt i Thailand. Han studerer også Jura og Kridt faunaen fra Bornholm med J. Rees og J. Lindgren. Endelig har han sammen med J. Rees og J. Lindgren påbegyndt at studere de fossile hajer omkring Kridt-Tertiær grænsen på Sjælland med hjælp fra A. og H. Rasmussen (Fakse).

G. Cuny samarbejder med M.J. Benton, Bristol, A. Cobbett, Bath, og C. Trueman, Portsmouth, om at studere faunaen fra Tunesiens Nedre Kridt.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

A.K. Pedersen: Var formand for to ph.d.-bedømmelsesudvalg ved KU og konsulent (hovedvejleder) tilknyttet ét udvalg. Han var også medlem af et stipendiebedømmelsesudvalg.

D.A.T. Harper: Var formand for et ph.d.-bedømmelsesudvalg ved KU og deltager i to stipendiebedømmelsesudvalg. Han var bedømmer for 'The Leverhulme Trust, UK', Vetenskapsrådet, Sverige, Norges forskningsråd.

M. Rosing: Bedømt forskningsansøgninger fra NERC (UK).

O. Johnsen: Var medlem af et ph.d.-bedømmelsesudvalg ved Lunds Universitet.

S. Funder: Var medlem af bedømmelsesudvalg til "senior lecturer"-stilling, Stockholms Universitet, samt formand for et ph.d.-bedømmelsesudvalg ved KU.

Udvalg og fonde

N. Hald: Formand for Geologisk Museums Støttefond.

Tillidshverv

A.K. Pedersen: Medlem af Geologisk Instituts og Geologisk Museums fællesforsknings- og ph.d.-udvalg, af Grønlands Nationalmuseum og Arkiv og Geologisk Museums fælles samarbejdsudvalg. Han er medlem af bestyrelsen for Dansk Islandsk Fond, udpeget af konsistorium.

D.A.T. Harper: Medlem af Geologisk Instituts og Geolo-

gisk Museums fælles forsknings- og ph.d. udvalg samt Geocentrets bibliotek-udvalg. Han er viceleder af DK-TAF (Danish Taxonomic Facility, Copenhagen) som en del af det EU-finansierede SYNTHESYS-projekt. Han er medlem af danekræudvalget.

G. Cuny: Medlem af danekræudvalget.

M. Rosing: Vicedirektør for SNM.

N. Hald: Formand for Geologisk Museums danekræ-gruppe og administrerer herigennem Museumslovens bestemmelser om danekræ. Han er museets repræsentant i en styregruppe for et projekt om gennemførelsen af en dokumentation af samtlige genstande og præparater fra Det kgl. Kunstkammers 1775-inventarium. Han er museets repræsentant i Kulturarvsstyrelsen rådgivende råd for Naturhistorie. Han er formand for Nationalkomiteen for Geologi's emnegruppe for forvaltning og desuden komiteens emnegruppe for formidling. Han repræsenterer museet i Museumsrådet for København og Frederiksberg. Han repræsenterer Statens Naturhistoriske Museum i et af Kulturarvsstyrelsen nedsatte udvalg, der skal udarbejde standarder for bevaring og håndtering af museumsgenstande, arkivalier m.v.

Formidling

Museal virksomhed

Udstillinger og foredrag

Geologisk Museums udstillinger har været holdt åbne for publikum tirsdag til søndag kl. 13 til 16. I den systematiske mineraludstilling er der løbende foretaget opgraderinger, i takt med samlingens nyanskaffelser. Renoveringen af udstillingen "zeolitter og dobbeltspat" er færdiggjort. En montre om fossile fugle er blevet føjet til hvirveldyrudstillingen i oktober 2004. Fra marts til august udstilledes i museets gård skelettet af den kinesiske dinosaur *Mamenchisaurus*, der var udlånt fra det slovenske Homogea-museum i marts. Udstillingen var en stor succes. Efterårsferien: I skolernes efterårsferie havde udstillingerne åbent kl. 10-16. Arrangementet indledtes med "Kulturnatten" fredag 8.10., hvor Geologisk Museum havde åbent for publikum kl. 18-24. 2.428 personer besøgte museet denne aften, hvor medarbejdere og specialestuderende holdt korte foredrag om geologi. Museets samlede besøgstal inden for den almindelige åbningstid, kulturnatten og efterårsferien inklusive var 27.269. Rundvisninger: Skoler og andre grupper er blevet rundvist i museets udstillinger uden for den almindelige åbningstid, i alt 7.306 personer.

Populære foredrag: Der blev i 2004 afholdt 11 foredrag for museets publikum med i alt 715 tilhørere. Til søndagsaktiviteter og ekskursioner var der 160.

Museets medarbejdere har besvaret flere hundrede henvendelser om bestemmelse af bjergarter, mineraler og fosiler og har afholdt en lang række foredrag uden for museet, bl.a. i regi af folkeuniversiteter og aftenskoler.

Redaktionelle hverv

A.K. Pedersen: Medlem af redaktionskomiteen for Bulletin of the Geological Society of Denmark.

D.A.T. Harper: Formand af Palaeontological Association's Publications Board, redaktør af *Lethaia* og fagredaktør for *Geological Journal* og the *Swiss Journal of Geosciences*.

S. Funder: Fagredaktør for *Meddelelser om Grønland, Geoscience*. Han er desuden medlem af redaktionskomiteen for *Boreas*.

O.V. Petersen: Er Fachliche Berater for Mineralien Welt.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Forskningsophold i udlandet

G. Cuny: Tilbragte en måned i Thailand i februar 2004 for at studere faunaen fra Khorat Plateauet og den sydlige del af landet. Feltarbejdet blev støttet af Carlsbergfondet.

Netværk

A.T. Nielsen: 'Corresponding member' af Subkommissionen for ordovicisk stratigrafi.

D.A.T. Harper: Vice President og Chair of Publications Board, Palaeontological Association; Voting Member of the Ordovician Subcommittee og medleder af IGCP (International Geosciences Programme, UNESCO) projekt 503, 'Ordovician Palaeogeography and Palaeoclimate'.

M. Rosing: Formand for Kommissionen for Videnskabelige Undersøgelser i Grønland. Han er formand for bestyrelsen for den fællesnordiske ionmikrosonde NORDSIM, næstformand for bestyrelsen af Arktisk Institut og medlem af bestyrelsen for Dansk Polarcenter, af Det Kongelige Danske Geografiske Selskabs råd og medlem af Eksperimentariums præsidium.

N. Hald, A.K. Pedersen og M. Rosing: Er Research Fellows ved Dansk Lithosfærecenter, et forskningscenter under Danmarks Grundforskningsfond.

O. Johnsen: Dansk repræsentant og "voting delegate" i International Mineralogical Association (IMA). Han er tillige medlem af IMA's Commission on New Minerals and Mineral Names og formand for den af kommissionen nedsatte Eudialyte Nomenclature Subcommittee.

O.V. Petersen: Dansk medlem af IMA's (International Mineralogical Association's) Commission on Museums.

S. Funder: Medlem af styrekomiteen for QUEEN (Quaternary Environments, northern Eurasia, afsluttet i 2004). Han er medlem af den danske Nationalkomité for INQUA (International Quaternary Association) og medlem af "Subcommission for European Quaternary Stratigraphy" under INQUA.

Zoologisk Museum

Forskningsvirksomhed

1. Zoologisk systematik, morfologi, fylogeni, zoogeografi og biologi

1.1. Protister, svampe og koraller

Revision/beskrivelse af schizaminide foraminiferer fra Vest- og Sydafrika samt Andamanerhavet er fortsat (H. Thiel og T. Cedhagen). En 'trilogi' om ferskvandssvampe i Danmark, Færøerne, og Grønland er delvis afsluttet. Gennemgange af Færøernes havsvampe og oktokoraller (M.T. Jensen), dybhavskalksvampe fra Norskehavet (H.T. Rapp), samt af kalksvampe og kiselsvampe fra Weddell

Havet, Antarktis (H.T. Rapp og D. Janussen) er fortsat. En genbeskrivelse af sortkorallen *Stauropathes arctica* er påbegyndt (D. Opresko) (O. Tendal).

1.2. Aschelminther

En ny art af *Cycliophora* fra Amerika er under beskrivelse (M. Obst og P. Funch). Undersøgelser over den grønlandske kinorhynch-fauna fra Independence Fjord, NEW-poly-nya, Ikka Fjord og Disko ved hjælp af SEM er stadig fortsat (O. Ziemer). Molekylære og ultrastrukturelle undersøgelser over Micrognathozoa er publiceret med flere afhandlinger (G. Giribet, M.V. Sørensen og P. Funch). Monografi over Loricifera fra Roscoff er blevet publiceret (G. Gad). Hermaphroditisme og paedogenesis hos Loricifera er blevet påvist hos flere dybhavs-loriciferer (G. Gad). Beskrivelser af nye arter af *Armorloricus* og *Pliciloricus* fra Færø Banke er publiceret. En ny orden af Loricifera fra Færø Banke er under beskrivelse (I. Heiner). Oversigt over meiofaunaen fra Færø Banke er i trykken. En ny type af Cycloneuralia fra Bari, Italien er blevet beskrevet (I. Heiner og S. De Zio Grimaldi) (R.M. Kristensen).

1.3. Ledorme

En fylogenetisk analyse af polychætfamilierne Sigalionidae og Pholoidae er afsluttet (C. Aungtonya). En fylogenetisk analyse af fossile og nulevende polychæter er afsluttet. Revisioner af slægterne *Asclerocheilus* (Scalibregmatidae) og *Scolecopsis* (Spionidae) er fortsat. Undersøgelser af polychætfamilien Phyllodocidae fra Island og Færøerne og polychæter fra arktisk Canada er fortsat. Fylogenetiske studier over polychætfamiliernes slægtskabsforhold er fortsat. Studier af polychætfamilien Poecilochaetidae fra Thailand, samt en fylogenetisk analyse af alle medlemmer af familien, er påbegyndt. En revision af slægten *Mystides* (Phyllodocidae) er påbegyndt (T. Kato og F. Pleijel). Undersøgelser af polychætfamilien Phyllodocidae fra Brasilien er påbegyndt. Studier af ordoviciske fossiler, muligvis af polychæter, er påbegyndt (D. Eibye-Jacobsen).

Morfologiske, molekulære, taxonomiske og fylogenetiske studier af den interstitielle polychætfamilie Nerillidae er afsluttet. Herunder er fire artikler nu publiceret (W. Sterrer, T.M. Iliffe, R.M. Kristensen og M.C.M. Müller) og tre andre er under publikation (A. Nygren, G.W. Rouse, G. Giribet, J. Persson, P. Sundberg og F. Pleijel). Yderligere molekulære, morfologiske og evolutionære undersøgelser af de interstitielle polychætfamilier Diurodrilidae, Nerillidae og Psammodrilidae er påbegyndt (K. Worsaae).

Et studie af polychætfamilien Opheliidae fra Brasilien er afsluttet (C.S.G. Santos og E.F. Nonato). Taxonomiske undersøgelser af polychæter tilhørende familierne Cirratulidae, Chaetopteridae og Fauveliopsidae er fortsat (M.E. Petersen).

1.4. Bjørnedyr

Revision af eutardigrad-slægten *Amphibolus* fra den palæarktiske region er fortsat (J.G. Hansen og A.K. Kat-holm). En cladistisk analyse af alle heterotardigradslægter er fortsat (J.G. Hansen og A. Jørgensen). Beskrivelser af marine bjørnedyr (20 nye arter) fra Færø Banke og fra marine huler (8 nye arter) i Australien er fortsat (T. Boesgaard, J.G. Hansen og A. Jørgensen). Første afhandling over molekulære undersøgelser over tardigrader er publiceret. Molekulære undersøgelser over familien Echiniscidae fra Chile, Argentina og Australien er påbegyndt (A. Jørgensen). Beskrivelsen af en ny art af *Dactylobiotus* fra

Disko og to nye arter af *Mesostygarctides* fra Saudi Arabien er stadig i trykken (J. G. Hansen) (R.M. Kristensen).

Ultrastrukturelle undersøgelser over bucco-pharyngealapparatet hos heterotardigrad-slægten *Novechiniscus* er fortsat, og to afhandlinger om bucco-pharyngealapparatet generelt hos tardigrader er i trykken (R.A. Dewel) (J. Eibye-Jacobsen).

1.5. Edderkopper

En revision af den Afrikanske springedderkoppeslægt *Tomocyrra* er fortsat (T. Szutz). Et projekt vedr. ordenen Araneae's fylogeni er fortsat (ATOL project med W. Wheeler, G. Hormiga, J. Coddington, L. Prendini & P. Sierwald). Et projekt vedr. edderkoppefamilien Linyphiidae's fylogeni er fortsat (G. Hormiga og M. Arnedo). En genbeskrivelse og lettere revision af linyphiidslægten *Labulla* er afsluttet (G. Hormiga). En ny slægt af familien Pimoidae er beskrevet og dens morfologi og fylogeni er beskrevet og analyseret (G. Hormiga og D.J. Buckle) (N. Scharff).

En revision af den tropiske hjulspinderslægt *Acusilas* er fortsat (J. Birkedal-Schmidt, kandidatspeciale).

1.6. Krebsdyr

Studier af ontogeni i fylogenetisk sammenhæng af *Leptodora kindtii* (Cladocera) er fortsat (S. Richter og G. Scholz, Berlin). Taxonomiske studier af isopoder fra Thailand er afsluttet (N. Bruce). Sammenlignende studier af embryologi, larveudvikling og fylogeni af Branchiopoda fortsat. Studier af den ydre morfologi og fylogenetiske placering af den primitive krebsdyrgruppe Cephalocarida er fortsat (D. Waloszek). Studier af morfologi og fylogeni af dafnier fra det Kaspiske Hav er fortsat (S. Richter og N. Aladin). Studier af larveudviklingen hos *Eulimnadia braueriana* (Limnadiidae) fra Japan er påbegyndt (Mark J. Grygier). Studier af larveudviklingen hos *Lynceus bififormis* (Lynceidae) er påbegyndt (Mark J. Grygier) (J. Olesen).

Beskrivelsen af larveudvikling hos damrokken *Triops cancriformis* og ferejen *Eubbranchipus grubei* er fortsat (J. Høeg og J. Olesen). Beskrivelsen af larveudvikling hos *Eubbranchipus grubii* er påbegyndt (J. Høeg og J. Olesen) (O.S. Møller). Molekylært baserede fylogenetiske studier af Branchiopoda er fortsat (H. Glenner og J. Olesen) (J. Stenderup).

Et arbejde om Færøernes cirripedier er fortsat (S.H. Pedersen) (O. Tendal).

1.7. Tusindben

Revision af slægten *Apfelbeckia* er fortsat (P. Stoev). Beskrivelsen af en ny art af tusindbenfamilien Siphonocryptidae fra Taiwan er igangsat (Z. Korsós). Udarbejdelsen af en oversigt over Tyrkiets tusindbenfauna er igangsat. (H. Enghoff).

1.8. Exopterygote insekter

Studier af de fylogenetiske relationer inden for akvatiske og semiakvatiske tæger (familierne *Gerridae*, *Veliidae* og *Corixidae*) er fortsat. Studier over fylogenetiske relationer imellem *Gerris* Fabricius, *Aquarius* Schellenberg og *Limnoporus* Stål er afsluttet og accepteret til trykning (J. Damgaard og N.M. Andersen). Studier af de fylogenetiske relationer indenfor Mantophasmatodea er fortsat (K.-D. Klass og M.D. Picker) (J. Damgaard). Studier af de fylogenetiske relationer inden for Blattaria er påbegyndt (M.D. Olsen, kandidatspeciale).

1.9. Snyltehvepse

Redaktion af hymenopterkapitlet til håndbog om Grønlands insekter fortsat. Fylogenetisk analyse af basale Hymenoptera inklusive fossiler er fortsat (A.P. Rasnitsyn og F. Ronquist). Detaljerede anatomiske undersøgelser af thorax hos Apocrita er fortsat. Anatomiske undersøgelser af thorax hos Chalcidoidea påbegyndt (L. Krogmann). Beskrivelse af ny art af Orussidae fra Marokko. (L. Vilhelmsen).

1.10. Fluer

Et arbejde over de af Louis Pandellé beskrevne kødfluer er afsluttet og et kapitel om bremsernes fylogeni og evolution er indsendt for bogprojektet D.D. Colwell, M.J.R. Hall & P.J. Scholl (eds) "The Oestrid Flies". Tre taksonomiske og et generelt kapitel til B. Brown et al. (eds) "Manual of Central American Diptera" er næsten afsluttede. FlyTree projektet (Diptera ATOL) fortsætter (B. Wiegmann, R. Meier, G. Courtney, m.fl.) og molekylær-data for de kalyptrate fluers fylogeni er under udarbejdelse (R. Meier, S. Kutty). Larvemorfologiske studier over kleptoparasitiske kødfluer belyst ved SEM fortsætter (K. Szpila), og studier af pukkelfluefaunaen i den svenske Tyresta nationalpark er påbegyndt (J. Bonet, ph.d.-studerende ved Stockholms Universitet) (T. Pape).

Bestemmelsesnøgler til de grønlandske arter af Anthomyiidae, Scathophagidae, Fanniidae og Muscidae med henblik på "Greenart"-projektet ved J. Böcher er udarbejdede (V. Michelsen).

En monografi over alle arter af svirreflueslægten *Syritta* er næsten afsluttet (W. Barkemeyer) og studier af de afrikanske arter af slægten *Eumerus* er påbegyndt (L. Lyneborg).

1.11. Sommerfugle

Udarbejdelsen af en monografi over den endemisk-newzealandske exopore sommerfuglefamilie Mnesarchaeidae er fortsat (G.W. Gibbs). Udarbejdelsen af en oversigt over de afrotropiske slægter af den ikke-glossate sommerfuglefamilie Micropterigidae er fortsat (med D.R. Davis, D. Lees og G.W. Gibbs). En sammenlignende undersøgelse af glossate sommerfugles indre snabelmuskulatur er genoptaget og udbygget (H.W. Krenn). En sammenlignende undersøgelse af glossate sommerfugles maxillbase og ekstrinsiske munddel-muskulatur er fortsat (F. Vegliante). En undersøgelse af antennestrukturen i den primitive sommerfuglefamilie Neopseustidae er påbegyndt (M.J. Faucheux og Shen-Horn Yen) (N.P. Kristensen).

Indsamling, koordinering og sammenfatning af Fauna Europaea data (checkliste, udbredelser) for natsommerfugle (9000+ arter) er afsluttet (E. v. Nieuwerkerken). Udarbejdelsen af en bog om Nordvesteuropas Gelechiidae er fortsat. En revision af de nordamerikanske repræsentater for gelechiidslægten *Bryotropha* er publiceret (T. Rutten), og et tilsvarende arbejde om de vest-palaearktiske arter er i trykken. En bearbejdelse af de europæiske Gnorimoschemini (Gelechiidae) til bogserien "Microlepidoptera of Europe" er fortsat (P. Huemer). En oversigt over familien Blastobasidae på Madeira er publiceret (S. Sinev). Udarbejdelsen af et manuskript til kapitlet om sommerfugle i bestemmelsehåndbog til grønlandske insekter er påbegyndt (O. Karsholt).

Morfologiske beskrivelser af unikke strukturer i de hunlige kønsorganer hos perlemorssommerfuglene er fortsat. Beskrivelser de hanlige kønsorganer hos *Issoria lathonia*

(storpletet perlemorssommerfugl) er næsten færdig. En kombineret anatomisk og molekylær fylogenetisk analyse (N. Wahlberg) af perlemorssommerfuglene er næsten afsluttet (T. J. Simonsen).

1.12. Bløddyr

En undersøgelse af muslinger af familien Galeommatidae fra Phuket, Thailand, med beskrivelser af 27 arter (15 nye) er afsluttet (J. Lützen). En undersøgelse af tre muslingearter kommensale på søpindsvinet *Brissus* fra Phuket, Thailand er afsluttet (J. Lützen og Å. Jespersen). En beskrivelse af den tidlige udvikling af ormebløddyret *Chaetoderma*, med anvendelse af scanning- og transmissions-elektronmikroskopi og immuncytokemi er under udarbejdelse (A. Wanninger, G. Haszprunar og B. Ruthensteiner). En undersøgelse af det tidlige kambriske fossil *Halkieria*, der har vist at det ikke drejer sig om en brachiopod-forfader eller en 'lophotrochozo'-forfader, men simpelthen en mollusk som har måttet henføres til en ny klasse, er afsluttet (J. Vinther) (C. Nielsen).

En undersøgelse af de zoogeografiske relationer mellem Nordgrønlands og Færøernes molluskfaunaer er afsluttet (T. Schiøtte).

1.13. Mosdyr

Arbejdet med manuskriptet om Bryozoa i 'Zoology of Iceland' er fortsat (K. Bille Hansen).

1.14. Enteropneuster

Undersøgelserne over larveudviklingen hos *Ptychodera* er fortsat; SEM delen inklusive tavlerne er færdiggjort (A. Hay-Schmidt) (C. Nielsen).

1.15. Xenoturbella

Undersøgelserne over den mystiske 'orm' er fortsat med besøg på Kristinebergs 'Marina Forskningsstation' Sverige (S. Bourlat og M. Telford) (C. Nielsen).

1.16. Echinodermer

Undersøgelserne over søpindsvinenes sammenlignende anatomi er fortsat (A. Campbell) (M. Jensen).

1.17. Fisk

En global revision af de ungefødende brosmekvabber Dinematchthyini er i gang, en afhandling om de amerikanske slægter er trykt, og en er i trykken. Manuskripter om de indo-vestpacificke slægter er under udarbejdelse. Mindre afhandlinger om en ny bythitid slægt fra Tuamotu øerne, og om slægterne *Fiordichthys* og *Melodichthys* er trykt. En revision af hulefiske-slægten *Lucifuga* fra Bahamas er afsluttet (W. Schwarzhans). Studier af fiskene fra den midt-Atlantiske ryg (MAR-ECO togtet) er påbegyndt. Et bogkapitel om polare fisks systematik er i trykken (E. Anderson). Fylogenetiske studier af ringbuge (Liparidae) er godt i gang (P. Gravlund og S. Knudsen). En check-liste over danske fisk er trykt (H. Carl) (P.R. Møller og J.G. Nielsen).

En afhandling om grønlandske havmus (T. Kullberg og O.A. Jørgensen) er i trykken og beskrivelsen af en ny art *Myxine* fra Nordatlanten er afsluttet (T. Feld, I. Poulsen, P. Thomsen og J. Thormar) (P.R. Møller).

Faunistiske studier af fiskefaunaen i Baffin Bugten er godt i gang (O. Jørgensen o. a.) (P.R. Møller og S. Knudsen). En bog om fiskelarver i danske farvande er næsten afsluttet (P. Munk) (J. Nielsen).

1.18. Slanger

Tre arbejder om hhv. vandsnoge (*Lycodonomorphus*), jordhugorme (*Atractaspis*) og tudsevipere (*Causus*) er afsluttet. En revision af slangeslægten *Crotaphopeltis* og udarbejdelsen af et katalog over Sudans slanger er fortsat. Et arbejde over slangeslægten *Telescopus* i Nordafrika er påbegyndt (J.B. Rasmussen).

1.19. Fugle

Sammen med en forskergruppe ved Naturhistoriska Riksmuseet, Stockholm, analyseres de dybere fylogenetiske forgreninger hos spurvefuglene, baseret på kerne- og mitochondrie-dna. Arbejdet i 2004 fokuserede på nogle sydamerikanske grupper, med særlig henblik på identifikation af innovationer som forklaring på nogle store artsradiationer (M. Irestedt, P. Ericson, C. Cadena). Der arbejdes også med molekylær evolution og fylogeografi for familien busksangere Cisticolidae (E. Pasquet) og afhandlinger om solfugle (to manuskripter, R. Bowie) og en nylig erkendt meget gammel afrikansk radiation er afsluttet (tre manuskripter, J. Fuchs). Der arbejdes endvidere med phylogeografi og modellering af coalescens og gene flow indenfor en række afromontane artsgrupper (R. Bowie). En stor østafrikansk fuglesamling (fordelt på København, Bonn og Leiden) revideres (L. Dinesen). Monografi om lappedykker, Podicipedidae, med biogeografisk og fylogenetisk analyse, er publiceret (J. Fjeldså). Arbejde pågår med at beskrive flere nyopdagede fuglearter (med mange lokale partnere) (N. Krabbe og J. Fjeldså).

1.20. Pattedyr

Fortsatte studier af danske flagermus' flugtadfærd, habitatudnyttelse og forekomst.

Opfølgende feltregistrering af flagermus med ultralydsdetektorer til Dansk Pattedyratlas har givet vigtig viden om den sjældne bredøret flagermus. Fortsatte analyser af store mængder af lydoptagelser som forberedelse til artikler og bog vedrørende artsidentifikation af europæiske flagermus med ultralydsdetektorer (I. Ahlén). Projektet "Overvågning af flagermus *Myotis* sp. og deres levestedsvilkår i Daubjerg og Mønsted kalkgruber 2002-2004" afsluttet med aflevering af tre manuskripter (til DMU, heraf et for international publicering). Justering af plan for detektorovervågning af de 16 danske flagermusarter. Dataindsamling til Dansk Pattedyratlas (3-årigt samarbejde med Naturhistorisk Museum, Århus) afsluttedes i 2003, men der har i 2004 været mulighed for indsamling af yderligere data; 23 kapitler til atlasbogen der er under udarbejdelse: flagermus, spidsmus, div. arter, generelle afsnit (H.J. Baagøe).

Fødevalget (belyst ved maveanalyser) hos tamkatten, som er et vigtigt rovdyr også i naturlige habitater (Lotte Skovlund Hansen).

De danske havnemiljøers betydning som potentielle spredningscentre for amerikansk mink *Mustela vison*. (Sidsel Bie Møller, specialeprojekt).

Birkemus, forekomst og udbredelse (Julie Dahl Møller, specialeprojekt).

Fødevalg og habitat-tilknytning hos sort næsehorn i Augrabies Falls Nationalpark, Sydafrika (K.G. Buk, afsluttet specialeprojekt).

2. De flercellede dyrs fylogeni

Arbejdet med en oversigt over trochophora-larver med særlig henblik på 'cell-lineage' er fortsat. Første del om-

handlende annelider og mollusker er publiceret og anden del omfattende 'øvrige grupper' og generel diskussion er afsluttet (C. Nielsen).

3. Faunistik og faunahistorie

En undersøgelse af sammensætningen af endemisme for dybhavets hydrotermiske væld er afsluttet (T. Wolff). Projektet "Grønlands Marine Bundfauna" er afrapporteret til Miljøstyrelsen; der arbejdes på at klargøre manuskriptet til tryk (O. Tendal og T. Schiøtte). Udarbejdelsen af en engelsksproget bestemmelsehåndbog over den grønlandske fauna af insekter, edderkopper og andre land-leddyr er fortsat (redaktion J. Böcher og N.P. Kristensen). Faunaen associeret med hestemuslingen (*Modiolus*) på Færøerne analyseres (O. Tendal og G.E. Dinesen). "Fauna Europaea" afsnittet om ferskvandssvampe er udarbejdet (O. Tendal). Arbejdet med oversigterne "Baltic sponges: An annotated fauna survey, with a key" og "Danmarks Fauna – Havsvampe" er genoptaget (O. Tendal). Udarbejdelsen af katalog over danske edderkopper er fortsat (N. Scharff, J.B. Schmidt og S. Langemark, O. Gudik-Sørensen samt en række danske amatør-araneloger). Registrering af løbebil-ler på Peberholm (S. Frank, biologisk projektarbejde). Deltagelse i det svenske inventeringsprojekt rettet mod Hymenoptera og Diptera (K.A. Johanson og F. Ronquist) (T. Pape).

4. Kvartærzoologi

Studier af skandinaviske senpleistocæne og holocæne pattedyrs geografiske og kronologiske udbredelse og evolution er fortsat. Et tværfagligt projekt om fund af storhvaler (GEUS og SDU) er under sammenskrivning. Et tværfagligt projekt om neolitiseringsen i Danmark (koordineret af N. Noe-Nygaard) og hvori indgår dna-undersøgelser af urokse- og tamokseknogler (P. Gravlund) er fortsat. I et Nordisk-Baltisk faunahistorisk projekt (med fokus på mammut og rensdyr og koordineret af P. Ukkonen, Lunds Universitet) er en sammenskrivning af de danske sen-glaciale rensdyrs historie påbegyndt og et arbejde om de tidligste danske rensdyr fra bopladsen Slotseng, Sønderjylland er afsluttet. Studier af den klassiske, interglaciale Harreskov aflejring s.f. Herning er indledt sammen med Herning Museum og Geologisk Institut, AU. Analyser af knoglematerialer fra bispesædet Hólar og tilhørende handelsplads på Nordisland er påbegyndt i et stort internationalt og tværfagligt projekt styret fra Islands Nationalmuseum (K. Aaris-Sørensen).

Analyser af knoglematerialer fra danske stenalderboplads er fortsat, bl.a. fra lokaliteterne Dyngby, Krabbeholm og Ronæs Skov. En analyse af knoglemateriale fra 1700-tallet udgravet på A.P. Møllers Hovedsæde er påbegyndt og en foreløbig rapport afleveret. Et jernaldermateriale fra en bebyggelse ved Kirke Hyllinge-Stengård er færdiganalyseret og en rapport afleveret. Flere mindre materialer fra yngre stenalder, bronzealder og middelalder er færdiganalyseret og rapporter afgivet (I. Bødker Enghoff).

Knoglematerialer fra flere midtjyske stenalder- og jernalderlokaliteter er færdiganalyseret. Dyrekogler fra offergruber, dateret til yngre romersk jernalder, Sønderjylland, samt dyreoffer fra Fuglsøgård Mose, Randers, der er dateret til før-romersk jernalder, er analyseret. Desuden er et stort righoldigt faunamateriale fra germansk jernalder og vikingetid fra Tissø, Vestsjælland, færdiganalyseret, og et manuskript er under udarbejdelse (A. B. Gotfredsen).

5. Fugletrækforskning

Projekt "Dansk Trækfugleatlas" (4-årigt), der skal bearbejde alle danske genfindsdata (>100 års indsamling) af ringmærkede fugle med henblik på en markant bogudgivelse, er fortsat (J. Bønløkke-Pedersen, M. Bjerrum, U.D. Kristensen, J.J. Madsen, K. Pedersen, K. Thorup og C. Rahbek). Deltagelse i European Science Foundations Program for "Optimality in Bird Migration", der undersøger mekanismer og processer, som påvirker og bestemmer fugles træk inden for arter, biogeografiske bestande, populationer og individer. Deltagelse i et EU-projekt med det formål at samle al eksisterende viden om Europæiske og Afrikanske trækfugles trækruter, rastepladser og overvintringsområder i en samlet database – samt baseret på disse data at modellere fuglenes bevægelser og forekomster i de mange områder hvorfra data er manglende/stærkt begrænsede (B. Walther). Endelig anvendes satellitdata og gemmelingsdata til at teste hypoteser om hvordan fugle orienterer sig for at finde frem og tilbage mellem yngle- og overvintringsområder (K. Thorup) (C. Rahbek). Påvirkning af vildmølleparke på fugletræk og bestandsstørrelser (Desholm, A. Fox og C. Rahbek).

6. Biodiversitet og "conservation" i Danmark

Analyse af omkostningerne ved arealforvaltning i Danmark m.h.p. bevarelse af den danske biodiversitet er fortsat (J.K. Jepsen, N. Strange og M.P. Lund) (C. Rahbek). Rødlistning af danske arter af vandtæger afsluttet (J. Damgaard). Makroøkologisk analyse af bestandsændringer, fænologi og trækruter hos danske fugle er fortsat afsluttet (A. Tøttrup og C. Rahbek). Et arbejde med "species assembly rules" for danske fuglesamfund på tværs af tid og rum er fortsat (N. Gotelli & G. Graves) (C. Rahbek). Analyse af sammenhængen mellem rumlig geografisk udbredelse og bestandsfluktuationer over tid baseret på en sammenlignende analyse af de to danske fugleatlas (1971-1974 og 1991-1994) er påbegyndt (K. Borregaard og C. Rahbek). Analyse af Rød Glente's ynglebiologi i Danmark i forhold til indvandring og bestandsudvikling (I. M. Laursen og C. Rahbek). "Conservation status" for edderfugl i Danmark (T. Kjær, J. Damm og C. Rahbek).

7. Stor-skala biodiversitetsforskning

Etablering af SNF Center for Makroøkologi (2004-2007), hvorunder der kører en lang række forskningsprojekter (10+) baseret på "samlinggenereret" udbredelseskort af 10.000+ arter (C. Rahbek).

En global database over globale variation i artsrigdom af fugle er stadigvæk under udvikling med henblik på forklaringsmodeller for biodiversitet (F. Skov, P. Anderson og G. Graves) (J. Fjeldså, L.A. Hansen, C. Rahbek).

7.1. Sydamerika

Der arbejdes løbende med opdatering af databaser over udbredelsen af kontinentets fuglefauna (Worldmap-programmet). En fylogeografisk analyse over tangarer, med fylogeni for godt 300 arter, er gennemført (J. Fjeldså, C. Rahbek).

Efter afslutningen af BioAndes-projektet (2002) arbejdes der fortsat med nogle manuskripter om biologiske effekter af afbrænding og ekstensiv græsning i skovgrænszonen og GIS-modellering af variation i potentiel og aktuel biodiversitet (A. Millington og sydamerikanske partnere) (J. Fjeldså; specialeprojekt ved J.L. Larsen).

En undersøgelse af faktorer, som bestemmer variation af arters "range-size" (klima, topografi, historie, evolution) baseret på analyser af ca. 3.000 fuglearter er fortsat (G. Graves) (C. Rahbek).

Analyser til belysning af variation i artsrigdom, endemisme-mønstre og størrelse af udbredelser er fortsat med brug af 3-dimensionel "Geometric Constraint" nul-modeller (R. Cowell, N. Gotelli, og G. Graves) (C. Rahbek).

7.2. Afrika

Udbredelsesdatabaserne opdateres løbende, med særlig vægt på slangedatabasen (L.A. Hansen, J.B. Rasmussen), og der er udarbejdet en ny database over 2.600 arter af ferskvandsfisk (specialeprojekt ved T. Kullberg). Analyser af disse data fortsætter, bl.a. med henblik på at fastslå effektiviteten af det eksisterende netværk af beskyttede områder, og af komplementaritetanalyser (N. Burgess, H. de Klerk, H. Tushabe) (J. Fjeldså) og i hvilken grad biodiversitetsmønstre er følsomme overfor den benyttede artsdefinition (specialeprojekt ved S. Dillon). En detaljeret biogeografisk analyse baseret på artsfordeling inden for et "hot-spot"-område er afsluttet, baseret på de seneste års feltarbejds (Tanzanian Forest Conservation Group) (J. Fjeldså). To specialeprojekter er afsluttet om, hvordan bestande af pattedyr i tanzanianske bjergregnskove påvirkes af jagt og skov-fragmentering (Helle Øvli Hansen, Martin Reinhardt Nielsen).

Arbejde med deduktiv GIS-modellering af arternes udbredelse på fin skala er afsluttet (C. Rahbek, A. Balmford, M. Wisz mfl.). Analyser til belysning af variation endemisme-mønstre og størrelse af udbredelser er afsluttet fortsat ved hjælp af 2-dimensionel "Geometric Constraint" nul-model (W. Jetz) (C. Rahbek). Modellering af ændringer i afrikanske fugles udbredelse for følge af klimaforandringer er fortsat (B. Huntley, S.G. Willis, R. Green, G. Hilson) (C. Rahbek).

8. Biodiversitetsforskning: Teoriudvikling

Teoretisk udvikling af en 3-dimensionel analytisk nulmodel (inkl. software), baseret på princippet om geometriske "constrains", til analyse af geografisk variation i artsrigdom og endemismemønstre er fortsat (R. Colwell N. Gotelli og G.R. Graves) (C. Rahbek). Udvikling af en analytisk nulmodel, der inddrager effekten af kontinenters form på chancen for og fordeling af f.eks. ringmærkningsgenfund, til analyse af sprednings- og trækruter, er afsluttet (K. Thorup og C. Rahbek).

9. Udbredelse af Salmonella hos vilde pattedyr og fugle

Projektet, der bl.a. har til formål at belyse udbredelsen af *Salmonella* hos vilde pattedyr og fugle m.h.p. vurdering af risiko for smitteoverførelse til husdyr og mennesker, er afsluttet (D.L. Baggesen, H.H. Dietz, mfl.) (C. Rahbek og J.J. Madsen).

10. Videnskabshistorie

Udredningen af "De marine zoologiske kursers historie" er fortsat. En afhandling om zoologen Edvard Bay er påbegyndt (O. Tendal). En undersøgelse af Galathea-ekspeditionens etnografiske arbejde på Nicobar-øerne er pågyndt (T. Wolff).

11. Fauna Europaea

Museet har været vært for et af de tre centre for det EU-sponserede projekt (2000-2004) Fauna Europaea med formålet at registrere alle kendte ikke-fossile terrestriske og limniske dyrearter inden for Europa på nationalt/regionalt niveau (www.faunaeur.org). Officielt afslutningsmøde for FaEu-projektet fandt sted i september i Paris. Med et slutresultat på kvalificerede taxonomiske og faunistiske data for næsten 130.000 arter (ca. 99% af den registrerede europæiske fauna) i FaEu-databasen (<http://www.faunaeur.org/>) var der bred enighed om, at projektet, på trods af alvorlige startvanskeligheder på it-siden, endte som en absolut succes. (V. Michelsen, data collation officer; bidrag ved H. Enghoff, O. Karsholt T. Pape, O. Tendal).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

C. Nielsen: Har været medlem af et internationalt udvalg til bedømmelse af "Netherlands Research School Biodiversity", bedømmer vedr. tenure og forfremmelse til associate professor ved Harvard University, bedømmer af ansøgning til Deutsche Forschungsgemeinschaft (Schwerpunktprogram): Deep Metazoan Phylogeny, bedømmer af ansøgning til National Science Foundation: Tree of Life project (Mollusca), og formand for et lektor-bedømmelsesudvalg, KU.

C. Rahbek: Har været bedømmer af ansøgninger til professorat på Vertebratafdeling på Det Nationale Naturhistoriske Museum i Finland, og har for Cambridge Universitet bedømt ansøgning om "Readership"-forfremmelse.

D. Eibye-Jacobsen: Har bedømt en amerikansk kollega vedr. oprykning til Full Curator.

J.B. Rasmussen: Var formand for et adjunkt/lektor-bedømmelsesudvalg, KU.

J. Fjeldså: Var formand for to ph.d.-bedømmelsesudvalg (KU og DBL).

N. Scharff: Har været sagkyndige ved 3 projektansøgninger til National Science Foundation, USA, og var formand for et lektor-bedømmelsesudvalg, KU.

N.P. Kristensen: Har været formand for et disputatsbedømmelsesudvalg.

O. Tendal og L. Vilhelmsen: Har været formænd for ph.d. bedømmelsesudvalg.

K. Aaris-Sørensen har deltaget i ansættelsesudvalg ved Lunds Universitet.

R.M. Kristensen: Har været medlem af danske bedømmelsesudvalg (2) og formand for flere danske (2) og udenlandske bedømmelsesudvalg (2) til bedømmelse af lektorer og professorater.

Udvalg og Fonde

C. Nielsen: Medlem af bestyrelsen for Dr. Bøje Benzons Støttefond, International Commission of Zoological Nomenclature og af pris-kommittéerne til dr. Bøje Benzons Støttefond "International prize for Biology" (Japan Society for the Promotion of Science) og Aleksander Kowalevsky medaljen (St. Petersburg).

H. Enghoff: Medlem af Kulturarvstyrelsens Fællesråd for de museumsfaglige råd samt næstformand i Foreningen af Danske Naturhistoriske Museer. Medlem af bestyrelsen for dr. Bøje Benzons Støttefond.

H.J. Baagø: Formand for bestyrelsen af Brandts Legat, medlem af IUCN's "Chiroptera Specialist Group", Dan-

marks Naturfredningsforenings naturfaglige udvalg og Verdensnaturfonden-WWF's Naturvidenskabelige Udvalg og præsidium- samt fra okt. 2004 WWF's Bestyrelse.

J. Fjeldså: Bestyrelsesformand for "Nordic Fund for Development and Ecology" (NORDECO), medlem af WWF's præsidium og rådgiver for feltstation under Universidad Mayor de San Andrés, Bolivia. Medlem i "Grebe Specialist Group" under "The World Conservation Union", IUCN.

K. Aaris-Sørensen: Formand for dr. Bøje Benzons Støttefond, medlem af nationalkomitéen for INQUA (International Union for Quaternary Research), komitéen for European Quaternary Mammal Research Association (EuroMam) under INQUA, Det Naturhistoriske Råd under Kulturarvsstyrelsen og bestyrelsen for Zoologisk Have, København.

N. Scharff: Medlem af bestyrelsen for dr. Bøje Benzons Støttefond.

N.P. Kristensen: Medlem af bestyrelserne for Niels Bohr Legatet, Aksel Tovborg-Jensens Legat og Dr. Bøje Benzons Støttefond.

O. Tendal: Medlem af bestyrelsen for Johannes Schmidt Fonden.

R.M. Kristensen: Medlem af bestyrelsen for dr. Bøje Benzons Støttefond.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

H. Enghoff: Leder det danske DK-TAF under det EU-finansierede projekt SYNTHESYS og er endvidere medlem af "User Selection Panels" i DK-TAF, ES-TAF (Madrid) og AT-TAF (Wien).

H.J. Baagø: Administrator af museets særlige tilladelser fra Skov- og Naturstyrelsen til indsamling af fugle og pattedyr, rådgiver for Skov- og Naturstyrelsen vedr. flagermusanligger, medlem af medlem af en arbejdsgruppe vedr. hasselmus under Skov- og Naturstyrelsen, og af en projektgruppe vedr. flagermus i Daubjerg og Mønsted Kalkgruber (DMU). Konsulentarbejde ifb. SNM's medlemskab af Videnskabsrådet Vedr. CITES.

J. Fjeldså: Deltager i Danida's miljønetværk. Bidrog til "categorization of threatened wildlife species of Peru" for landets miljøministerium (INRENA) og deltager i national analyse for udpegning af mangler ("gaps") i Bolivias nationale naturbeskyttelsesstrategi (for FAN).

O. Karsholt: Har for S. & N.-Styrelsen vurderet amatørlepidopterologers ansøgninger om dispensation for brug af automatiske lysfælder (ca. 100) til sommerfuglefangst.

O. Tendal: Medlem af Rådgivningsgruppen for BIOICE-projektet, Nordisk ministerråds Working Group "Effect of trawling and sea-floor dredging in Arctic areas" og ICES "Study Group on Mapping the Occurrence of Cold Water Corals", og har fungeret som konsulent og bedømmer for Norges Forskningsråd.

R.M. Kristensen: Nøglevejleder for ISOBIS.

T. Pape er medlem af "Wissenschaftlicher Beirat" for "Zoologisches Forschungsinstitut und Museum Alexander Koenig" og af "User Selection Panel" i HU-TAF (Budapest) og SE-TAF (Stockholm) -grenene af det EU-finansierede projekt SYNTHESYS; han er desuden medlem af det videnskabelige råd for "Svenska artprojektet".

Tillidshverv

C. Rahbek: I bestyrelsen af "International School of Biodiversity Sciences", et samarbejde mellem 5 danske ph.d.-ragdgivende instander.

D. Eibye-Jacobsen: Bestyrelsesmedlem for tidsskriftet *Ophelia*, formand for Dansk Naturhistorisk Forening og medlem af "Advisory Board for International Association of Polychaetologists".

H. Enghoff: Har været medlem af "Steering Committees" for de EU-finansierede projekter "Fauna Europaea", "European Network of Biodiversity Information" og "Species 2000 Europa"; han er endvidere SNM-repræsentant i CETAF og Dansk repræsentant i GTI ("Global Taxonomy Initiative").

Hanne Strager: Medlem af Museumsrådet for København og Frederiksberg.

J. Fjeldså: Er dansk repræsentant i International Ornithological Commission, medlem af Dansk ornitologisk Forening/BirdLife Denmark's hovedbestyrelse og videnskabelige udvalg, formand for foreningens internationale udvalg, den danske sektion af International "Union of Biological Societies" og i en arbejdsgruppe under Danida om miljøbistand.

J.B. Rasmussen: Medlem af "International Herpetological Committee".

N. Scharff er medlem af styregruppen for PC-klyngen "BioCluster" og videnskabelig ansvarlig for museets Scanning Elektron Mikroskop laboratorium.

N.P. Kristensen: Medlem af præsidiat for Videnskaberne Selskab, præsident for "Societas Lepidopterologica Europaea", medlem af den danske nationalkomité for IUBS og var (indtil august) næstformand for "Council" for "International Congresses of Entomology".

O. Karsholt og O. Martin: Medlemmer af Entomologisk Fagudvalg (EFU).

O. Tendal: Zoologisk Museums repræsentant i Dansk Nationalråd for Oceanologi og i Nordisk Netværk for Marin Biodiversitet; har fungeret som invertebrat-afdelingens koordinator ved: 1) Samarbejde med DMU, 2) planlægning af og ansøgning om deltagelse i MARECO ("Mid-Atlantic Ridge Ecosystem Project") og 3) planlægning af deltagelse i "Galathea 3".

O.S. Møller: Kasserer for Dansk Naturhistorisk Forening.

J. Olesen er næstformand for Dansk Naturhistorisk Forening.

R.M. Kristensen: Leder (direktør) for Arktisk Stations bestyrelse, af den danske nationalkomité for IUB, Advisory Board for Zackenberg Feltstation (ZERO) under Dansk Polarcenter og "Advisory Board for Greenland Arctic Ocean Shelf Project".

Formidling

Museal virksomhed

Invertebratsamlingerne er blevet forøget med prøver fra danske farvande, Grønland, Italien, Baikalsøen, Det Kaspiske Hav, Thailand, Australien og Antarktis. Et større antal meiofauna-prøver er indgået fra Frankrig, Chile, Argentina og Australien. I alt er indgået ca. 1.200 prøver. De entomologiske samlinger er forøget med ca. 20.000 eksemplarer, herunder ca. 11.000 sommerfugle fra Danmark (størstedelen samlet og skænket af nu afdøde R. Torp, Lyngby), ca. 6.000 udenlandske sommerfugle, ca. 1.000 danske edderkopper, ca. 1.000 australske snyltehvepse, samt ca. 1.000 andre leddyr. Fiskesamlingen er forøget med 1.500 numre (og ca. 300 vævsprøver), de herpetologiske samlinger med 300+ eksemplarer, fuglseamlingerne med 1.540 skind, skeletter og spritpræparater samt ca. 2.700 vævsprøver og pattedyrsamlingerne med ca. 280 eksemplarer (de fleste dan-

ske og med dna-prøver). Til de kvartærzoologiske samlinger er tigået 60 nye fund samt 31 supplementer til tidligere indkomne fund.

Der har været 300++ udlån fra samlingerne; bl.a. har der været betydelig interesse for Museets vævsprøver (især af fugle) til dna-analyser. Til samlingerne af ringmærkningsdata er mere end 3000 genmeldinger indkommet og ca. 70.000 fugle er ringmærket. Der har været 15 udlån af større sæt af ringmærkningsdata.

En fireårig oplysningskampagne om ringmærkning af fugle i Danmark er afsluttet, herunder er afholdt "Åbent hus" arrangementer syv steder i landet, og det femte nummer af RINGnyt blev udsendt til knap 4.000 abonnenter (C. Rahbek og J.J. Madsen). Museet har forestået feltekursionser for offentligheden vedr. flagermuslyde i naturen (H.J. Baagøe).

Udstillingsvirksomhed

Udstillingerne var lukkede for besøgende fra 2.8.-23.9. på grund af renovering af ventilationsanlægget. Udstillingerne besøgte i 2004 af 106.092 gæster, heraf deltog 27.035 i skoletjenestens undervisning på museet. Der har i 2004 været en fremgang på lidt over 8% i antallet af besøgende i forhold til 2003.

Særudstillingen "Milliarter" lukkede den 1.8. Den 23.9. åbnede særudstillingen "Bionik – mennesket lærer af naturen". Udstillingen omhandler opfindelser, teknologi, design og arkitektur, der har fundet sin inspiration eller løsning i naturen.

Skoletjenesten

Gennem året har Skoletjenesten haft besøg af flere grupper, der ønskede at høre mere om den pædagogik, der benyttes i arbejdet. Her kan nævnes studerende fra pædagogseminarer, piloter fra Experimentarium og naturvejledere fra Skov og Naturstyrelsen.

Kustoderne har som et led i den pædagogiske træning være på besøg på Experimentarium.

Skoletjenestens daglige leder har lagt sidste hånd på vejledningsarbejdet på Experimentarium og har desuden deltaget som instruktør i et lærerkursus på Hven.

Der er blevet udarbejdet et hæfte som undervisningsmateriale til særudstillingen "Bionik – mennesket lærer af naturen" og arbejdet med revision og udvidelse af antallet af arbejdsark er fortsat.

Redaktionelle hverv

C. Nielsen: Redaktionsmedlem af "Phuket Marine Biological Center Research Bulletin", "Bulletin de la Société Zoologique de France", "Zoological Journal of the Linnean Society", "Mitteilungen aus dem Museum für Naturkunde in Berlin (Zoologische Reihe)" og "Evolution and Development", og rådgiver for de elektroniske tidsskrifter "BMC Evolutionary Biology", "BMC Biology" og "Frontiers in Zoology".

C. Rahbek: Er i "Editorial Advisory Board" for Global Ecology and Biogeography, og er "Subject Editor" i biogeografi og makroøkologi for Journal of Ornithology".

D. Eibye-Jacobsen: Redaktør af "Steenstrupia" og "Danmarks Fauna" og redaktionsmedlem af "Acta Zoologica" og "Zoologischer Anzeiger".

H. Strager: Redaktionsmedlem af "Dyr i Natur og Museum" og er i redaktionsrådet for "Nordisk Museologi".

H.J. Baagøe er, sammen med T. Secher Jensen: Redaktør af "Dansk Pattedyratlas".

- J. Olesen: Redaktionsmedlem af "Zootaxa".
 J.B. Rasmussen: Medredaktør af "Steenstrupia".
 J.Fjeldså: Redaktionsmedlem af "Oryx", "Ornitología Colombiana" og "Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift".
 K. Aaris-Sørensen: Medredaktør af Archaeofauna, Madrid.
 L. Vilhelmsen: Har siden maj 2004 været ansvarshavende redaktør af "Insect Systematics & Evolution" og er medlem af redaktionskomitéerne for "Entomologische Abhandlungen", "Entomologiske Meddelelser" og "Dyr i Natur og Museum".
 N. Scharff: Medredaktør af "Zoological Journal of the Linnean Society" og redaktionsmedlem af "Graellsia" og "Genus"; han er endvidere webredaktør for entomologisk afdelings internet-hjemmesider (<http://www.zmuc.dk/EntoWeb/index3.htm>).
 N.P. Kristensen: Redaktør af "Fauna Entomologica Scandinavica", medredaktør af "Handbook of Zoology: Insecta", og redaktionsmedlem af "Acta Zoologica", "Systematics and Biodiversity" og "Journal of Zoological Systematics and Evolutionary Research".
 O. Karsholt: Medredaktør af "Microlepidoptera of Europe" og redaktionsmedlem af "Entomologiske Meddelelser" og "Nota Lepidopterologica".
 O. Tendal: Redaktionsmedlem af "Steenstrupia" og medredaktør af "Proceedings from the BIOFAR Symposium, Tórshavn, 24.-26.4.2003".
 Ole Høeg Post: Redaktionsmedlem af "Dyr i Natur og Museum".
 R.M. Kristensen: Redaktør af "Zoologischer Anzeiger" og redaktionsmedlem af "Zoologica Scripta", "Helgoland Marine Research", "Meiofauna Marina", "Systematics and Biodiversity" og "Natures Verden".
 T. Pape: Redaktionsmedlem i "Biosystematic Database of the World Diptera" og "Tijdschrift voor Entomologie", "Entomotropica" og "Studia dipterologica".
 T. Wolff: Redaktør af "Galathea Report", "Dyr i Natur og Museum" og "Dansk Naturhistorisk Forenings Årsskrift".

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere

- A. Campbell (London), søpindsvin.
 A. Fixtler (Berlin), blæksprutter.
 A. Kallhovd (Trondheim), fugleæg.
 A. Morandini (Rio de Janeiro), storgopler.
 A.L. Vereshchaka (Moskva), rejer.
 A.M. Smith (London), Araneae.
 Andy Deans (Urbana, Illinois), Hymenoptera-Evaniidae.
 B. Stokke (Trondheim), gøgeæg.
 C. Aungtonya (Phuket), børsteorme.
 C. Smeenk (Leiden, Holland), hvaler.
 D. Zulliger (Zürich), søstjerner.
 E. Thomsen (Tromsø, Norge), armfødder.
 Emilia Nartshuk (St. Petersburg, Chloropidae).
 F. Hühn (Tübingen, Tyskland), bjørnedyr.
 F. Spetland (Bergen), havsvampe.
 G. Hormiga (Washington D.C.), Linyphiidae.
 G.D. Edgecombe (Sydney), fossiler.
 H. Schultz (Hamburg), søpindsvin.
 Igor Shamshev (St. Petersburg), Empididae.
 J. Mekan & M. Nweia (USA), Narhvaler.

- J. Wojcik (Krachow), fugleskeletter.
 J.P. Nilssen (Oslo), gællefødder.
 Jostein Kjærandsen (Lund), Mycetophilidae.
 Kerstin Pasda (Jena, Tyskland).
 L. Michalczyk (Krakow), bjørnedyr.
 Lars Krogmann (Hamburg), Chalcidoidea.
 Luís B. Piló (Sao Paulo, Brasilien).
 M. Arnedo (Barcelona), Araneae.
 M. Faber (Amsterdam), bløddyr.
 M. Malyutina (Vladivostok), tanglus.
 M. Martinez & K. Viaud (San Diego, USA), tandhvaler.
 M. Wisz (Cambridge), GIS-modeller.
 O. Bratova (St. Petersburg), søstjerner.
 S. Brix (Hamburg), tanglus.
 S. Kaiser (Hamburg), tanglus.
 S. Richter (Jena, Tyskland), gællefødder.
 W. Barkemeyer (Oldenburg), *Syrirta* (Diptera).
 Waldiane C. Vellutini (Sao Paulo, Brasilien).
 Walter A. Neves (Sao Paulo, Brasilien).
 Z. Korsós (Budapest), myriapoder.

Netværk

- C. Nielsen: Har en SNF-rammebevilling.
 N. Scharff: Repræsenterede Zoologisk Museum i det danske GBIF-knudepunkt (DanBIF) og er landerepræsentant for "International Society of Arachnology", Washington D.C.
 N. Scharff, T. Pape og L. Vilhelmsen: Medarbejdere ved NSF-ATOL (Assembling the Tree Of Life) projekter (om hhv edderkopper, fluer og hvepse).
 N.P. Kristensen og N. Scharff: Repræsenterede den Entomologiske Afdeling i "Major Systematic Entomology Facilities Group" (MSEFG).
 R.M. Kristensen: Har en SNF-rammebevilling: "The Ecdysozoa: A Combined Approach using Morphological, Molecular and Fossil Data on a Controversal Concept in the Animal Tree of Life" (M.V. Sørensen, J. Olesen, J. Høeg og P. Funch), samt en tre-årig Villum Kann Rasmussen bevilling (Velux-fondene) til molekylære undersøgelser over bjørnedyr, korsetdyr og ferskvandssnegle (T.K. Kristensen og A. Jørgensen).

ENRECA-projekt om østafrikansk biodiversitet i samarbejde med Makerere University, Uganda, og University of Dar es Salaam, Tanzania (J. Fjeldså; se også Botanisk Museum).

Museumsdirektør Henrik Enghoff

Forbrug

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	39,8	9,6	49,4
DVIP	0,1	0,3	0,4
STIP	4,9	0,0	4,9
TAP	118,8	10,2	129,0
Årsværk i alt	163,7	20,1	183,8
Løn	58.666,0	8.194,0	66.861,0
Frikøb	229,0	249,0	478,0
Øvrige drift	8.442,0	10.721,0	19.163,0
Anskaffelser	3.172,0	733,0	3.905,0
Bruttototal t.kr.	70.510,0	19.898,0	90.407,0

Stab**Statens Naturhistoriske Museum***VIP Internt finansieret*

Aaris-Sørensen, Kim Torkil; lektor.
 Andersen, Elsa Annemarie Børsen; lektor.
 Andersen, Nils Otto Møller; lektor.
 Arnklit, Folmer; lektor.
 Baagøe, Hans Jørgen; lektor.
 Christensen, Knud Ib; lektor.
 Cuny, Gilles Guy Roger; lektor.
 Damgaard, Jakob; adjunkt.
 Eibye-Jacobsen, Danny; lektor.
 Enghoff, Henrik; professor.
 Fjeldså, Jon; professor.
 Friis, Ib; professor.
 Funder, Svend Visby; lektor.
 Goldberg, Irina; forskningsass.
 Haack, Henning; lektor.
 Hald, Niels; lektor.
 Hamann, Ole Jørgen; professor.
 Hansen, Eric Steen; lektor.
 Hansen, Hans Vilhelm; lektor.
 Harper, David Alexander Taylor; professor.
 Jensen, Erik Schou; lektor.
 Johnsen, Ole; lektor.
 Jørgensen, Bo Ivar; lektor.
 Knudsen, Henning Jørgen; lektor.
 Kristensen, Niels Peder; professor.
 Kristensen, Reinhardt Møbjerg; professor.
 Krogstrup, Peter; lektor.
 Laamanen, Torsten Rune; forskningsass.
 Lindgren, Johan Mats-Erik; adjunkt.
 Møller, Jette Dahl; lektor.
 Møller, Peter Daniel Rask; adjunkt.
 Nielsen, Arne Thorshøj; lektor.
 Nielsen, Claus; lektor.
 Nielsen, Ruth; lektor.
 Olesen, Jørgen; lektor.
 Pape, Thomas; lektor.
 Pedersen, Asger Ken; lektor.
 Pedersen, Henrik Ærenlund; lektor.
 Petersen, Ole Valdemar; lektor.
 Rahbek, Carsten; professor.
 Rasmussen, Jens Bødtker; lektor.
 Rosing, Minik Thorleif; professor.
 Ryding, Per Olof; lektor.
 Scharff, Nikolaj; lektor.
 Tendal, Ole Secher; lektor.
 Ulfbeck, David Garf; adjunkt.
 Vilhelmsen, Lars Bjørn; lektor.
 Wagner, Peter Henrik; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Bøcher, Jens Jensenius; lektor.
 Find, Jens Iver; lektor.
 Gotfredsen, Anne Birgitte; adjunkt.
 Hansen, Louis Andre; forskningsass.
 Høeg, Katja Anker; forskningsass.
 Kjær, Kurt Henrik; lektor.
 Kristensen, Michael Mehlby Holst; adjunkt.
 Larsen, Frank Wugt; forskningsass.
 Laursen, Lotte Skoulund; forskningsass.

Michelsen, Verner; forskningslektor.
 Ries, Christopher Jacob; adjunkt.
 Riisager, Peter; adjunkt.
 Romdal, Tom Skovlund; adjunkt.
 Sørensen, Martin Vinther; adjunkt.
 Stouge, Svend Josef Høegh Sandbergh; lektor.
 Walther, Bruno Andreas; adjunkt.

STIP Internt finansieret

Heiner, Iben; ph.d.-studerende.
 Holm, Katrine Worsaae; ph.d.-studerende.
 Jensen, Maria Ansine; forskningsass.
 Møller, Ole Sten; ph.d.-studerende.
 Petersen, Johan Frederik Torp; ph.d.-studerende.
 Simonsen, Thomas Johannes; ph.d.-studerende.
 Thorup, Kasper; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Enghoff, Inge Bødker; lektor.

Ph.d.-afhandlinger

Hjartarson, Arni: The Skagafjörður Unconformity North Iceland and its Geological History.
 Jørgensen, Aslak: Diversity and phylogeny of African freshwater gastropods with special emphasis upon the molecular phylogeny of "Ancyloplanorbidae" and Biomphalaria and snail biodiversity within the Great East African Lakes.

Fondsbevillinger*Carlsbergfondet*

– Apparater (Ruth Nielsen) kr. 128.000.
 – Definition af seriegrænsen (Svend Stouge) kr. 252.500.
 – Evolution af interstitielle børsteorme (Katrine Worsaae) kr. 934.000.
 – Feltarbejde i Etiopien (Ib Friis) kr. 89.000.
 – Fæltarbejde i Canada (Minik Rosing) kr. 199.700.
 – Geologiske implikationer, pladetektonik og Jordens geodynamo (Janna Riisager) kr. 46.400.
 – Kystprocesser (Svend Funder) kr. 100.000.
 – Lavastrømme og søsedimenter, Island (Peter Riisager) kr. 485.000.
 – Tegnearbejde vedr. monografi om korsetdyr (Reinhardt Møbjerg Kristensen) kr. 75.000.
 – Trilobit Arne (T. Nielsen) kr. 145.000.

Danida

– Enreca: Biodiversity Research and Training in Tanzania and Uganda (Ib Friis) kr. 80.000.

EU

– Del af Synthesys "Networking" (Ole Seberg) kr. 2.674.900.
 – Integrated Infrastructure Initiative (Synthesys) (Henrik Enghoff) kr. 8.962.600.
 – User Fees vedr.: Forskerophold ved Intergrated Infrastructure Initiative (Synthesys) (Henrik Enghoff) kr. 5.156.900.

Foreningen til Dyrenes Beskyttelse

– Undersøgelse af Kattens fødevalg (Hans Baagø) kr. 579.000.

Knud Højgaards Fond

– Videnskabshistorisk biografi (Ib Friis) kr. 150.000.

Kulturstyrelsen

– Fossile Hvirveldyr, Bornholm (Gilles Cony) kr. 198.000.

Køge Museum

– Bestemmelse af knogler fra Bøgelund, Varpelev Sogn. Analyse af knogler hhv. fra motorvejen (Anne Birgitte Gotfredsen) kr. 152.400.

Nationalmuseet

– Analyser for marinarkæologisk forskningscenter (Inge Bødker Enghoff) kr. 584.800.

Produktionsafgiftsfonden for Juletræer

– Demonstrationsplantninger af somatiske kimplanter af nordmannsgran (Jens I. Find) kr. 666.500.
– Spiring og etablering af feltforsøg med in vitro klonede planter af Nordmannsgran (Michel Kristensen) kr. 415.400.

Royal Danish Embassy, Pretoria

– Start-up af ulandsprojekt (Bo Ivar Jørgensen) kr. 411.100.

Stanley Smith – Horticultural

– Trust Uddannelse vedr orkidegartner (Ole Hamann) kr. 21.200.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

– DKBIF: Danish national node for the Global Biodiversity Information (GBIF) (Henrik Enghoff) kr. 1.068.000.
– Opbygning af ultrarent laboratorium til behandling af ekstrakter og tidligt Arkæisk geologisk prøvemateriale (Minik Rosing) kr. 250.000.
– Palaeo-Ice stream Projektet (PIP) (Kurt Henrik Kjær) kr. 2.274.000.
– The Ecdysozoa: A combined approach using morphological, molecular and fossil data on a controversial concept in the animal Tree of Life (Reinhardt Møbjerg Kristensen) kr. 540.000.
– Unravelling the history of hybridont sharks in the Palaeozoic and Mesozoic of Thailand (Gilles Cuny) kr. 138.900.
– Zoomorphology and the tree of life: Ciliated Groups (“Lopotrochozoa”) (Claus Nielsen) kr. 510.000.

Udenrigsministeriet

– Udarbejdelse af atlas og bevaringsstrategi for biodiversitet i Afrika (Jon Fjeldså) kr. 1.360.600.

Publikationer**Botanisk Have**

Arnklit F.: Index Seminum, Hortus Universitatis Hauniensis. Index Seminum, Hortus Universitatis Hauniensis Anno 2003, s. 39 + IV. 2004.

Christensen K.I.: Klit-fyr /*Pinus contorta* i Danmark – variation og tilpasning. Dansk Dendrologisk Årsskrift 21, s. 5-49. 2003.

Find J.I.: Method for maturation of conifer somatic embryos. PCT Gasette Patent no. WO 200120972-A, s. 1-35. 2001.

Find J.I.: Kloning af Nordmanns gran. IPPS Info 1998 (4), s. 79-84. 1998.

Hamann O.: Vegetation changes over three decades on Santa Fe Island, Galápagos, Ecuador. Nordic Journal of Botany 23 (1), s. 143-152. 2004.

Hansen H.V.: Vegetationen i søer og vandløb. i: Naturløsmekalenderen s. 224-232. Blædek, N. & Jørgensen, B. red.. Rhodos, København 2004.

Kristensen M.M.H., Find J.I., Krogstrup P.: First evaluation of somatic embryogenesis for clonal propagation of Nordmann fir (*Caucasian fir*, *Abies nordmanniana*. Acta Physiologiae Plantarum Quarterly, Supplement Vol 26, No 3, s. 1. 2004.

Krogstrup P., Find J.I., Kristensen M.M.H.: Micropropagation of Socotran fig, *Dorstenia gigas* – a threatened species, endemic to the island of Socotra, Yemen. Acta Physiologiae Plantarum Quarterly, Supplement Vol 26, No 3, s. 1. 2004.

Krogstrup P., Find J.I., Kristensen M.M.H., Damgaard J.: Hoodia, Sanfolkets jagteleksir – en potent kur mod fedme. Naturens Verden 10, s. 30-36. 2004.

Møller J.D.: Dansk Dendrologisk Forenings ekskursion til Letland 29.6.-6.7.2003. Dansk Dendrologisk Årsskrift BIND XXI, s. 83-101. 2003.

Møller J.D.: Dansk Dendrologisk Årsskrift. BIND XXI, s. 1-103. 2003.

Møller J.D., Hansen M.A., Damgaard J., Andersen A.S.: Formering af *Sansevieria stuckyi*. IPPS Info, IPPS Scandinavia. International Plant Propagators Society 2004 (1), s. 5-12. 2004.

Walther C., Bishop-Hurley S., Charity J., Find J.I., Grace L., Høfig K., Holand L., Møler R., Moody J., Wagner A., Walden A.: Genetic engineering of *Pinus radiata* and *Picea abies*, produktion of transgenic plants and gene expression studies. i: Molecular Breeding of Wood Plants s. 211-222. Morohosi N & Komamine A. Elsevier Science B.V., 2001.

Botanisk Museum og Centralbibliotek

Alstrup V.: Revisions of some lichens and lichenicolous fungi from Antarctica. Folia Cryptogamica Estonica 39, s. 1-2. 2002.

Alstrup V.: Epifytiske mikrolaver. 208 s. Gads Forlag, København 2001.

Alstrup V.: Some placodioid arctic lichens. 1-14s. Tromsø 2003.

Alstrup V.: The “Torula” infections on *Lepraria* spp. 189s. The 7th International Mycological Congress, 2002.

Alstrup V.: New records in distribution of lichens and lichenicolous fungi. Graphis scripta 16, s. 46-57. 2004.

Alstrup V., Svane S., Søchting U.: Additions to the lichen flora of Denmark VI. Graphis Scripta 15, s. 45-50. 2004.

Andersson J., Garniel A., Nielsen R.: 4.18 *Lamprothamnium papulosum* (Wallr.) J. Groves, 1916. i: Charophytes of the Baltic Sea s. 156-162. H. Schubert & I. Blindow (red.). A.R.G. Gantner Verlag Kommanditgesellschaft, FL 9491 Ruggell 2003.

Blindow I., Garniel A., Munsterhjelm R., Nielsen R.: 6. Conservation and threats – Proposal of a Red Data Book for charophytes in the Baltic Sea -. i: Charophytes of the Baltic Sea s. 251-260. H. Schubert & I. Blindow (red.). A.R.G. Gantner Verlag Kommanditgesellschaft, FL 9491 Ruggell 2003.

Chen J., Lin Q., Friis I., Wilmot-Dear C.M., Monro A.K.:

- Urticaceae. i: Flora of China, Vol. 5 (Ulmaceae Through Basellaceae) s. 76-189. Wu Zhengyi and P.H. Raven. Missouri Botanical Garden Press, St. Louis, USA 2004.
- Christensen S.N.: Epilithic lichen vegetation of corrugated asbestos-cement roof tiles in the Copenhagen area. *Graphis Scripta* 15 (1-2), s. 7-13. 2004.
- Dahl K., Hansen J., Helmig S., Nielsen R., Larsen H.S.: Naturkvalitet på stenrev. Hvilke indikatorer kan vi bruge? Danmarks Miljøundersøgelser. – Faglig rapport fra DMU 352. 0-130s. DMU Danmarks Miljøundersøgelser Internet udgave 2001.
- Dahl K., Nicolaisen J., Nielsen R., Tendal O.S.: Udvikling og afprøvning af metoder til indsamling af flora og fauna på småstenede hårbundshabitater. Danmarks Miljøundersøgelser. – Faglig rapport fra DMU 521. 0-85s. DMU Danmarks Miljøundersøgelser Internet udgave 2004.
- Faurholdt N., Pedersen H.Æ., Schou J.C.: Anfred Pedersen 14. januar 1920 – 13. maj 2004. *Urt* 28(4), s. 144-145. 2004.
- Friis I.: Vej til imperiets fjerneste kyst. 1066 – *Tidsskrift for Historie* 34(4), s. 16-28. 2004.
- Hansen E.S.: Notes on some new and interesting Greenland lichens VI. *Graphis Scripta* 15 (1-2), s. 1-6. 2004.
- Hansen E.S.: An initial study of lichen growth on boulders and rocks near the Mittivakkat Gletscher, South East Greenland. *Graphis Scripta* 15 (1-2), s. 33-38. 2004.
- Hansen E.S.: Lichenes Groenlandici Exsiccati Fasc. XXIII (Nos. 851-875), Fasc. XXIV (Nos. 876-900) & Fasc. XXV (Nos. 901-925). 43 s. Botanisk Museum, København 2004.
- Hansen E.S.: New or interesting Greenland lichens VII. *Cryptogamie, Mycologie* 25 (1), s. 83-90. 2004.
- Hansen E.S.: Laver. i: Ilulissat Isfjord s. 82-83. Ole Bennike, Naja Mikkelsen, Henrik K. Pedersen & Anker Weidick. Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse (GEUS), Miljøministeriet, København 2004.
- Hansen E.S.: Lichens. i: Ilulissat Isefjord s. 82-83. Ole Bennike, Naja Mikkelsen, Henrik K. Pedersen & Anker Weidick. Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse (GEUS), Miljøministeriet, København 2004.
- Hansen E.S.: Orsuaasat qaarsullu Qalipaap. i: Kangia Eqqaalu s. 82-83. Ole Bennike, Naja Mikkelsen, Henrik K. Pedersen & Anker Weidick. Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse (GEUS), Miljøministeriet, København 2004.
- Hansen E.S.: (red.). Lichen biomonitoring and measuring lichen growth in Greenland. 71-71s. The International Association for Lichenology, University of Tartu, Tartu, Estonia 2004.
- Hansen E.S.: Lichenes Danici Exsiccati Fasc. XIV (Nos. 326-350) & Fasc. XV (Nos. 351-375). 30 s. Botanisk Museum, København 2004.
- Hansen E.S., Møller Lund P.: The lichen flora and reindeer grazing in the Isortoq area, South West Greenland. *Folia Cryptogamica Estonica* 40, s. 7-14. 2003.
- Harley R., Atkins S., Budantzev A.L., Cantino P.D., Conn B.J., Grayer R., Harley M.M., Kok R.D., Krestovskaja T., Morales R., Paton A.J., Ryding P.O., Upson T.: Labiatae. i: The Family and Genera of Vascular Plants, Vol. 7 s. 167-275. K. Kubitzki. J.W. Kadereit. Springer, Berlin 2004.
- Holten B., Sterll M., Fjeldså J.: Tegninger af de vilde – En naturhistorisk illustratør i Brasilien. Peter Andreas Brandts oeuvre. – En oversigt. i: Den forsvundne maler – P.W. Lund og P.A. Brandt i Brasilien s. 57-102, 205-225. Birgitte Holten & Michael Sterll. Museum Tusculanum Forlag, København 2004.
- Kasuya T., Knudsen H.: Two new records for Japan, *Lepiota calcicola* and *Melanophyllum eyrei* (Agaricaceae). *Mycoscience* 44, s. 327-329. 2003.
- Kausrud H., Högberg N., Knudsen H., Elborne S.A., Schumacher T.: Molecular phylogenetics suggest a North American link between the anthropogenic dry rot fungus *Serpula lacrymans* and its wild relative *S. himantoides*. *Molecular Ecology* 13, s. 3137-3146. 2004.
- Knudsen H.: (Knud) Morten Lange 24/11 1919-10/11 2003. *Svampe* 49, s. 16-20. 2004.
- Knudsen H.: *Svampe i farver*. 232 s. Politikens Forlag, København 2004.
- Kravtsova T.I., Friis I., Wilmot-Dear C.M.: Morphology and anatomy of fruits in *Pouzolzia* (Urticaceae) in relation to taxonomy. *Kew Bulletin* 58, s. 297-327. 2003.
- Küster A., Nielsen R.: 4.9 *Chara galioides* DC. 1813. i: Charophytes of the Baltic Sea s. 97-98. H. Schubert & I. Blindow (red.). A.R.G. Gantner Verlag Kommanditgesellschaft, FL 9491 Ruggell 2003.
- Nielsen R.: 4.2 *Chara aspera* Willd. 1809. i: Charophytes of the Baltic Sea s. 42-52. H. Schubert & I. Blindow (red.). A.R.G. Gantner Verlag Kommanditgesellschaft, FL 9491 Ruggell 2003.
- Nielsen R.: 4.8 *Chara fragifera* Durieu 1859. i: Charophytes of the Baltic Sea s. 95-96. H. Schubert & I. Blindow (red.). A.R.G. Gantner Verlag Kommanditgesellschaft, FL 9491 Ruggell 2003.
- Nielsen R., Schubert H., Blindow I.: 8. References to the Charophytes of the Baltic Sea. i: Charophytes of the Baltic Sea s. 285-310. H. Schubert & I. Blindow (red.). A.R.G. Gantner Verlag Kommanditgesellschaft, FL 9491 Ruggell 2003.
- Pedersen H.Æ.: Floristiske meddelelser fra Dansk Herbarium, V. Noter om Sump-Nælde, Sod-Siv, Rød Hullæbe, Hollandsk Hullæbe og Pukkellæbe. *Urt* 28 (1), s. 19-25. 2004.
- Pedersen H.Æ.: Floristiske meddelelser fra Dansk Herbarium, VI. Noter om Klit-Gøgeurt, Traunsteiners Gøgeurt, Mos-Gøgeurt og Thy-Gøgeurt. *Urt* 28 (2), s. 53-60. 2004.
- Pedersen H.Æ.: The Seidenfaden orchid collections in Copenhagen – their origin, arrangement and utilization. i: Orchid memories. A tribute to Gunnar Seidenfaden s. 1-6. K.S. Manilal & C. Sathish Kumar. Mentor Books & Indian Association for Angiosperm Taxonomy (IAAT), Calicut 2004.
- Pedersen H.Æ.: *Dactylorhiza majalis* s.l. (Orchidaceae) in acid habitats: variation patterns, taxonomy, and evolution. *Nordic Journal of Botany* 22(6), s. 641-658. 2004.
- Pedersen H.Æ.: Conflicting classifications of Nordic polymorphic orchids: a critical assessment. *Journal Europäischer Orchideen* 36(4), s. 869-916. 2004.
- Pedersen H.Æ., Faurholt N., Reinhardt J.: *Epipactis leptochila* x *phyllanthes*: an unexpected new natural hybrid. *The Orchid Review* 112 (1257), s. 151-154. 2004.
- Pedersen H.Æ., Gravendeel B., Mudiana D.: Three new species of *Dendrochilum* (Orchidaceae) and their phylogenetic positions according to plastid and nuclear ribosomal ITS sequences. *Blumea* 49, s. 351-360. 2004.
- Ryding P.O.: "Tiggare lägga henne på benenen, at de måtte bli fulla med blåsor" – om tiggarranunkeln (*Ranunculus sceleratus*) och dess giftighet. i: Växter i Linnés landskap

- s. 95-106. M. Manktelow & I. Svanberg. Swedish Science Press, Uppsala, Sverige 2004.
- Ryding P.O., Paton A., Thulin M., Springate D.: Reconsideration of the genus *Puntia* and a new species of the genus *Endostemon* (Lamiaceae). *Kew Bulletin* 58, s. 919-927. 2003.
- Saag L., Saag A., Hansen E.S., Randlane T.: (red.). Revision of leprarioid microlichens of Greenland. 36-36s. The International Association for Lichenology, University of Tartu, Tartu, Estonia 2004.
- Schubert M., Blümel C., Blindow I., Nielsen R.: 4.1 Introduction to the descriptions of the species. i: Charophytes of the Baltic Sea s. 37-41. H. Schubert & I. Blindow (red.). A.R.G. Gantner Verlag Kommanditgesellschaft, FL 9491 Ruggell 2003.
- Seidenfaden G., Pedersen H.Æ.: Contributions to the orchid flora of Thailand XIV. *Nordic Journal of Botany* 22, s. 525-534. 2003.
- Steril M.: *Caesalpinia echinata* Lam. (Leguminosa) – Brasiltræ – Træet, der lagde navn til en halv verdensdel. *Dansk Dendrologisk Årsskrift* XXI, s. 67-73. 2003.
- Suija A., Alstrup V.: *Buellia lecanorae*, a new lichenicolous fungus. *Lichenologist* 36, s. 203-206. 2004.
- Svane S.J., Alstrup V.: Some lichenicolous fungi from Iceland. *Acta Botanica Islandica* 14, s. 53-58. 2004.
- Wagner P.H.: Botaniske Museer, betydning og funktion. i: *Museernes Historie og Teori* s. 21-27. Hans Dam Christensen, Runegade, Malene Vest Hansen. Institut for Kunst- og Kulturvidenskab, København 2004.
- Wagner P.H.: Determinations of Wood Finds. *Catalogue of Wood Finds. i: Ribe Excavations 1970-76 volume 5* s. 279-286. Mogens Bencard, Aino Kann Rasmussen, Helge Brinck Madsen. Jutland Archaeological Society, Højbjerg 2004.
- Zhurbenko M.P., Alstrup V.: Lichenicolous fungi on *Cladonia* mainly from the Arctic. *Symbolae Botanicae Upsalienses* 34, s. 477-499. 2004.
- Geologisk Museum**
- Alva-Valdivia L.M., Goguitchaichvili A., Urrutia-Fucugauchi J., Riisager J., Riisager P., Lopes O.M.: Paleomagnetic poles and paleosecular variation of basalts from Paraná Magmatic Province. *Physics of The Earth and Planetary Interiors* 138, s. 183-196. 2003.
- Andersen A.C., Michelsen R., Haack H., Jørgensen J.L.: Bering – The first deep space mission to map asteroidal diversity, origin and transportation. *IEEE proceedings* 03EX743 1, s. 247-252. 2004.
- Anretter M., Riisager P., Hall S.A., Zhao X., Steinberger B.: Modelled paleolatitudes for the Louisville hotspot and the Ontong Java Plateau. *Geological Society of London, Special Publication* 229, s. 21-30. 2003.
- Antretter M., Riisager P., Hall S., Zhao X., Steinberger B.: Modelled paleolatitudes for the Louisville hotspot and the Ontong Java Plateau. *Geological Society of London Special Publication* 229, s. 21-30. 2004.
- Baker J.A., Bizzarro M., Dideriksen K., Haack H.: Combined Mg-Fe isotope analysis of solar system materials. 1305s. *Goldschmidt Conf.*, København 2004.
- Bertling M., Rindsberg A.K., Schlirf M., Nielsen J.K., Mikulás R., Genise J., Nielsen K.S.S., Uchman A., Bromley R.G.: Comment on the draft proposal to emend the Code with respect to trace fossils – reply. *Bulletin of Zoological Nomenclature* 61, s. 37-39. 2004.
- Bizzarro M., Baker J.A., Haack H.: Mg isotope evidence for contemporaneous formation of chondrules and refractory inclusions. *Nature* 431, s. 275-278. 2004.
- Bizzarro M., Baker J.A., Haack H.: Contemporaneous formation of chondrules and CAIs inferred for 26Al-26Mg clock. 896s. *Goldschmidt Conf.*, 2004.
- Breitkreutz C., Kennedy A., Geissler M., Ehling B-C., Kopp J., Muszynski A., Protas A., Stouge S.J.H.S.: Far East Avalonia: Its chronostratigraphic structure revealed by Shrimp-Zircon data from late Carboniferous Volcanics rocks (Drill cores from Germany, Poland and Denmark). *Firenze* 2004.
- Brenchley P.J., Harper D.A.T., Marshall J., Underwood C.: Karstified Limestones in a submarine channel record end-Ordovician glacio-eustatic sea level fluctuations. *International Symposium of Early Palaeozoic palaeogeography and palaeoclimate i: International Symposium of Early Palaeozoic palaeogeography and palaeoclimate* s. 24. Munnecke, A., Servais, T. and Schulbert, C.. Tyskland 2004.
- Bruton D.L., Harper D.A.T.: Early Palaeozoic terranes and biotas across Baltoscandia. *GFF* 126, i: The 26. Nordic Geological Winter Meeting s. 78. Mansfeld, J.. Mansfeld, J.. Uppsala 2004.
- Chen X., Jia-yu R., Juan-xuan F., Ren-bin Z., Mitchell C.E., Harper D.A.T., Melchin M.J., Xiao-feng W.: A final report on the GSSP candidate of the Hernanian Stage. 23s. www.ordovician.cn 2004.
- Christiansen F.G., Dalhoff F., Bojesen-Koefoed J.A., Chalmers J.A., Dam G., Marcussen C., Nøhr-Hansen H., Nielsen T., Pedersen A.K., Riisager P., Sønderholm M.: Petroleum, geological activities in West Greenland in 1999. *Geology of Greenland Survey* 186, s. 88-96. 2000.
- Coe R.S., Riisager J., Plenier G., Leonhardt R., Kruse D.: Multidomain behavior during Thellier paleointensity experiments: results from the 1915 Mt. Lassen flow. *Physics of the Earth and Planetary Interiors* 147, s. 141-153. 2004.
- Cuny G.G.R.: La longue histoire des requins. 1s. http://www.futura-sciences.com/comprendre/c/gilles_cuny/gilles_cuny.php, Internettet 2004.
- Cuny G.G.R.: Dents de requins et microscopie électronique. *L'écho de falaises* 8, s. 19-23. 2004.
- Cuny G.G.R.: Les requins hybodontes: des fossiles vivants au Crétacé? *Le lettre de Dinosauria* 24, s. 8-10. 2004.
- Cuny G.G.R.: A Late triassic cinodont from Hollwell Quarries. *Oryctos* 5, s. 69-73. 2004.
- Cuny G.G.R., Suteethorn V., Buffetaut E.: Freshwater hybodont sharks from the Lower Cretaceous of Thailand. *American Fisheries Society* 1, i: Freshwater hybodont sharks from the Lower Cretaceous of Thailand s. 15-26. *International Congress on the Biology of Fish, Biology and Conservation of Freshwater Elasmobranchs, USA* 2004.
- Dahl Jensen T., Larsen L.M., Pedersen S.A.S., Pedersen J., Jepsen H.F., Pedersen G.K., Nielsen T., Pedersen A.K., Platen-Hallermund F.v., Weng W.: Landslide and Tsunami 21 November 2000 in Paatuut, West Greenland. *Natural Hazards* 31, s. 277-287. 2004.
- Dahlqvist P., Calner M., Bergström S.M., Harper D.A.T.: The Upper Ordovician-Lower Silurian stratigraphic succession in the Caledonian foreland basin of central Sweden: relationship to the Hirnantian glacial interval. *GFF*

- 126, i: International Symposium on Early Palaeozoic palaeogeography and palaeoclimate s. 30. Munnecke, A., Servais, T., and Schilbert, C.. Tyskland 2004.
- Demidov I., Houmark-Nielsen M., Larsen E., Kjær K.H., Funder S.V., Nielsen J.K.: Age and extent of the Eastern flank of the Late Weichselian Scandinavian Ice Sheet. Queen Terminal Workshop 1, s. 26. 2004.
- Demidov I.N., Houmark-Nielsen M., Kjær K.H., Larsen E., Lyså A., Funder S.V., Lunkka J-P., Saarnisto M.: Valdaian glacial maxima in the Arkhangelsk district of Northwest Russia: a review. Elsevier i: Quaternary Glaciations – Extent and Chronology. Part I: Europe, Ehlers, J. and Gibbard, P.L.. Amsterdam 2004.
- Friis H., Balic-Zunic T., Pekov I.V., Petersen O.V.: Kuanersuite-(Ce), Ba₂Na₆REE₂(PO₄)₆FCI, a new member of the apatite group, from the Ilimaussaq alkaline complex, South Greenland: Description and crystal chemistry. Canadian Mineralogist 42, s. 95-106. 2004.
- Funder S.V.: The Greenland ice sheet-why so stable? Quaternary glaciations-a global perspective. 1, s. 10. 2004.
- Funder S.V., Balic-Zunic T.: Østersøen led også af iltsvind i Eem. Geologisk Tidsskrift 2, s. 26-27. 2004.
- Funder S.V., Jennings A., Kelly M.: Middle and Late Quaternary glacial limits in Greenland. i: Quaternary glaciations, extent and cronology II s. 425-430. Ehlers, J. & Gibbard, P. 2004.
- Funder S.V., Jensen M.A., Nielsen J.K.: A Sketch of the southern Barents and Kara Seas during the last interglacial. i: International ACSYS/CliC Project Office of the World Climate Research Programme, mini conference s. 52. Frankrig 2002.
- Goguitchaichvili A., Urrutia-Fucugauchi J., Alva-Valdivia L.M., Morales J.J., Riisager J., Riisager P.: Long-Term Variation of Geomagnetic Field Strangth: A Cautionary Note, EOS, Transactions. American Geophysical Union 85(21), s. 209-212. 2004.
- Haack H.: Enestående meteorit fra Mars til Geologisk Museum. Varv 2, s. 3-7. 2004.
- Haack H., Bizzarro M., Lundgaard K.L., Baker J.A.: Time-scales of chondrule formation, accretion and differentiation – the tale of Al-26. 1354s. Goldschmidt Conf., København 2004.
- Haack H., Rossi M.: Burfellshraun-A Terrestrial Analogue to Recent Volcanism on Mars. 1468s. League City, Texas, USA 2004.
- Hagdorn H., Wang X-F., Bachmann G.H., Cuny G.G.R., Sander M., Wang C-S.: Kolonien der paleogischen seelilie *Traumatocrinus* aus der ober-triassischen Xiaowa-Formation von Guanling (Süd-China, Provinz Guizhou). 3. meeting of German-speaking echinodermologists i: x s. 17-30. Universitätsdrucke Göttingen. Tyskland 2004.
- Hall S., Riisager P.: Paleomagnetic Paleolatitudes of the Ontong Java Plateau From 120 Ma to 55 Ma: Implications for the Apparent Polar Wander Path of the Pacific. i: AGU (American Geophysical Union) Fall Meeting s. 0867. AGU, USA 2004.
- Hall S.A., Riisager P., Antretter M.J., Zhao X.: Magnetic fabric studies of Ontong Java Plateau basalts from ODP Leg 192. In Fitton, J.G., Mahoney, J.J., Wallace, P.H. and Saunders A.D. Proceedings of the Ocean Drilling Program 192, s. 192SR-105. 2004.
- Hansen F., Thomsen P.L., Andersen A.C., Haack H., Rene Michelsen R., Jørgensen J.L., Denver T., Maurizio B.M., Jørgensen P.S.: The Bering Mission – Exploring the Asteroid World. The 4S Symposium – Small Satellites Systems & Services 20.-24. september 2004 1, s. 20-24. 2004.
- Harper D.A.T.: King, William (1809-1886), geologist. i: Oxford Dictionary of national Biography s. 2. Mathew, H.C.G. and Brian Harrison, B.. Oxford 2004.
- Harper D.A.T.: Palaeontological collections at the Geological Museum, University of Copenhagen: from cabinet of curiosities to datases. Scripta Geologica Special Issue 4, i: Palaeontological collections at the Geological Museum, University of Copenhagen: from cabinet of curiosities to databases s. 118-126. København 2004.
- Harper D.A.T.: Brachiopods. i: Encyclopedia of Geology s. 10. Selley, R.C., Cocks, L.R.M. and Plimer, I.R.. Amsterdam 2004.
- Harper D.A.T.: King, William (1809-86). i: The Dictionary of Nineteenth Century British Scientist s. 1136-1137. Lightman, B.. England 2004.
- Harper D.A.T.: Review of “Nordic Stone”. 17, i: European Geologist s. 17. Selonen, O., Suominen, V.. Dorking 2004.
- Harper D.A.T.: Wine on the Rocks. Review of “The winelands of Britain: Past, present and perspective”. European Geologist 18, i: The winelands of Britain: Past, present and perspective s. 33. Selley, R.C.. Dorking 2004.
- Harper D.A.T.: Davidson, Thomas (1817-86). i: The Dictionary of Nineteenth Century British Scientist s. 548-549. Lightman, B.. Bristol 2004.
- Harper D.A.T.: Brachiopods of the White Limestone Group, jamaica. i: Cainozoic Research s. 127-134. Jamaica 2004.
- Harper D.A.T., Cocks L.R.M., Sheehan P.M., Bassett M.G., Copper P., Holmer L.E., Jisuo J., Jia-yu R.: Ordovician brachiopod diversity. i: The Great Ordovician Biodiversification Event s. 157-178. Webby, B.D., Droser, M.L., Paris, F. and Percival, I.G.. Columbia 2004.
- Harper D.A.T., Jin Jisuo O., Thomsen E.: Early Silurian brachiopod palaeocommunities from the Oslo Region: the Ordovician-Silurian transition. 1, i: The Ordovician-Silurian transition s. 36. Hints, O. and Ainsaar, L.. WOGOGO-2004 8th Meeting of the Working Group on the Ordovician Geology of Baltoscandia, Tallinn and Tartu, Estonia 2004.
- Harper D.A.T., Portell R.W.: Diversity fluctuations in the Cenozoic brachiopod faunas of the greater Caribbean Region. Palaeontological Association Newsletter 57, i: Palaeontological Association Newsletter s. 156. Frankrig 2004.
- Harper D.A.T., Sheehan P.M.: Ecological aspects of the Ordovician radiation of the rhynchonoliformean brachiopods. GFF 126, i: The 26. Nordic Geological Winter Meeting s. 109-110. Mansfeld, J.. Uppsala 2004.
- Harper D.A.T., Stouge S.J.H.S., Christiansen J.L.: The Early Mid-Ordovician carbonate platform in NE Greenland: Ordovician biodiversifications in nearshore tropical environments. British Geological Survey i: Scottish Highlands Cambro-Ordovician Workshop s. 15. Smith, P., Pickett, E. and Dean, M.. Smith, P., Pickett, E. and Dean, M.. Edinburgh 2004.
- Harper D.A.T., Stouge S.J.H.S., Christiansen J.L.: Metaxoan buildups on the Early Mid-Ordovician carbonate platform in NE Greenland: radiation of stromatoporous mounds and substrates. Palaeontological Association

- tion Newsletter 57, i: Annual Meeting of the Palaeontological Association s. 157. Frankrig 2004.
- Harper D.A.T., Tychsen A.: The Orthida: Disparity, diversity and distributional dynamics in a Palaeozoic brachiopod clade. i: International Symposium on Early Palaeozoic palaeogeography and palaeoclimate s. 40. Munnecke, A., Servais, T. and Schulbert, C.. Tyskland 2004.
- Harper D.A.T., Villas E., Ortega G.: *Lipanorthis* Benedetto from the Tremadocian of NW Argentinian reidentified as a dalmanellidine: Significance for the origin and early radiation of the punctuate orthide brachiopods. *Lethaia* 37, s. 271-279. 2004.
- Houmark-Nielsen M., Demidov I., Funder S.V., Grøsfjeld K., Kjær K.H., Larsen E., Larrova N., Lyså A., Nielsen J.K.: Early and Middle Valdaian terrestrial and marine-based glaciations and periglacial interstadials in northwest Russia: New evidence from the Pyozha river area. *Global and Planetary Change* 31, s. 213-235. 2001.
- Houmark-Nielsen M., Kjær K.H.: Southwest Scandinavia, 40-15 Ka BP: palaeogeography and environmental change. *Journal of Quaternary Science* 18, s. 769-786. 2003.
- Houmark-Nielsen M., Kjær K.H.: Aldersbestemmelse af isfremstød og en ny pælogeografi for SV Skandinavien 40-15 ka BP. i: Nyt om istider og mellemistider i Norden, 11. september 2004 s. 28-29. København 2004.
- Houmark-Nielsen M., Kjær K.H., Richardt N.: Ja, det er istektonik. *Geologisk Nyt* 2, s. 38. 1998.
- Jensen M.A.: GIS som værktøj til rekonstruktion af palæomiljøer – eksempler fra interstadiale aflejringer, NV Rusland. *Geologisk Tidsskrift* 2, s. 28. 2003.
- Jensen M.A.: Vertically stacked fluvial channels from the Atane Formation (Cretaceous), Nuussuaq, central West Greenland. i: Program with Abstracts, Seventh International Conference on Fluvial Sedimentology, Open-File Report 60, Conservation and Survey Division, University of Nebraska-Lincoln s. 143. USA 2001.
- Jensen M.A.: Stacked fluvial channels, an example from the Atane Formation (Upper Cretaceous); Nuussuaq, central West Greenland. i: Abstracts IAS 19th regional European Meeting of Sedimentology s. 131. Grønland 1999.
- Jensen M.A., Demidov I., Kjær K.H., Larsen E.: Weichselian glaciolacustrine basin deposits, Northern Kanin, Arkhangelsk region, NW Russia. i: QUEEN Terminal Workshop, Brorfelde, Denmark, October 28-31 s. 8. Danmark 2004.
- Jensen M.A., Larsen E.: To uker for 60.000 år siden. *GEO* 1, s. 33-36. 2004.
- Jensen M.A., Larsen E.: Pleistocene cyclic tidal rhythmites from interstadial estuarine deposits, Arkhangelsk region, NW Russia. i: Sediment 2003 – Programme, Abstracts and Field Trips. *Terre Nostra – Schriften der Alfred-Wehgener-Stiftung* 03/3 s. 115. Wehrmann. Rusland 2003.
- Jensen M.A., Larsen E., Funder S.V., Kjær K.H.: Facies and sea level change signals in interstadial tidal deposits, NW Russia. i: Abstracts Tidalites 2004-6th International Conference on Tidal Sedimentology s. 96-98. Copenhagen 2004.
- Jua-yu R., Harper D.A.T.: A Middle Ordovician silicified brachiopod fauna from Guiyang, South China and its palaeobiogeographical significance. i: International Symposium on Early Palaeozoic palaeogeography and palaeoclimate s. 62. Munnecke, A., Servais, T. and Schulbert, C.. Tyskland 2004.
- Kakegawa T., Ohtomo Y., Rosing M.T.: "Heavy metal enrichment in Archean carbon-rich samples: Hint to early carbon-metal compounds for enzyme formation?". *Geochimica Et Cosmochimica Acta* 68(11), s. A799-A799. 2004.
- Keiding M., Waight T.E., Rosing M.T.: Evolution of the depleted mantle: Hf isotope evidence from Archean zircon grains from West Greenland. *Geochimica Et Cosmochimica Acta* 68(11), s. A753-A753. 2004.
- Keszthelyi L., Thordarson T., McEwen A., Haack H., Guilbaud M.-N., Self S., Rossi M.J.: Icelandic analogs to Martian flood lavas, *Geochem, Geophys, Geosyst. American Geophysical Union* 5, s. 1-32. 2004.
- Kilner B., Mac Niocaill C., Stouge S.J.H.S., Harper D.A.T.: Paleomagnetism of the Late Neoproterozoic of Ella Ø, North-East Greenland. *EOS Transactions of the American Geophysical Union* 85, i: EOS Transactions of the American Geophysical Union s. GPIID-0876. USA 2004.
- Kjær K.H.: Mode of subglacial transport deduced from till properties, Mýrdalsjökull, Iceland. *Sedimentary Geology* 128, s. 271-292. 1999.
- Kjær K.H.: Field report, Arkhangelsk Region, NW Russia. Report Geological Institute 1, s. 1-35. 1999.
- Kjær K.H.: Glacial diamicts in modern and ancient terrestrial environments: an integrated study of processes, sediments and landforms. Geological Institute, University of Copenhagen 1, s. 48. 2000.
- Kjær K.H.: Ice sheets and late Quaternary Environmental changes. *Journal of Quaternary Science* 17(8), s. 799. 2002.
- Kjær K.H., Demidov I., Houmark-Nielsen M., Larsen E.: Discrimination between easterly and westerly flowing Valdaian ice streams in the Arkhangelsk region, Northwest Russia. *Global and Planetary Change* 31, s. 199-212. 2001.
- Kjær K.H., Demidov I.N., Funder S.V., Jensen M., Jæger Ø.: Triple Junction – Northern Russia a junction for sea and ice during the late Pleistocene. *Polarforskningssekretariatet, Årbog* 2001, s. 44-49. 2002.
- Kjær K.H., Demidov I.N., Funder S.V., Jensen M.A., Linge H., Håkansson L.: TEDAP (Timan Exposure Dating Project): Latest update on late Pleistocene glaciations in Northern Russia. *Polarforskningssekretariatet Årbog* 2002, s. 91-96. 2003.
- Kjær K.H., Demidov I.N., Larsen E., Nielsen J.K.: Mezen Bay – a key area for understanding Weichselian glaciations in Northern Russia. *Journal of Quaternary Science* 18, s. 73-93. 2003.
- Kjær K.H., Funder S.V., Houmark-Nielsen M., Nielsen J.K.: Nordrusland – et krydsfelt for Istidens gletschere og nutidens kvartærgeologer. *Varv* 1, s. 3-27. 2001.
- Kjær K.H., Houmark-Nielsen M.: Glaciation dynamics at the Scandinavian ice sheet margin: Recognition of paleo-ice streams an inter-stream areas. 44-45s. Aarhus Universitet, Aarhus 2001.
- Kjær K.H., Houmark-Nielsen M., Krüger J.: Tolkning af istidslandskaber: fremskridt, problemer og perspektiv. i: DGT møde: Nyt om istider og mellemistider i Norden, 11. september 2004 s. 36-37. København 2004.
- Kjær K.H., Houmark-Nielsen M., Krüger J.: SW-Scandinavia: glacier dynamics and palaeoenvironments 40-15 ka BP. 120s. Danmark 2004.
- Kjær K.H., Houmark-Nielsen M., Richardt N.: Ice-flow

- patterns and dispersal of erratics at the southwestern margin of the last Scandinavian ice sheet: distinguishing palaeo-ice streams. *Boreas* 32, s. 130-148. 2003.
- Kjær K.H., Håkansson L., Larsen E., Demidov I., Jensen M.A., Funder S.V., Houmark-Nielsen M.: Is it glaciectonism – interaction between Eurasian ice sheets in northern Russia? i: XVI INQUA congress – program with Abstracts s. 207. USA 2003.
- Kjær K.H., Krüger J.: Does clast size influence fabric strength? *Journal of sedimentary Research* 68, s. 746-749. 1998.
- Kjær K.H., Krüger J.: The final phase of dead-ice moraine development: processes and sediment architecture, Kötlujökull, Iceland. *Sedimentology* 48, s. 935-952. 2001.
- Kjær K.H., Krüger J., van der Meer M.J.J.: What causes till thickness to change over distance? An Icelandic perspective. *Quaternary Science Reviews* 22, s. 1687-1700. 2003.
- Kjær K.H., Sultan L., Krüger J., Schomarker A.: Architecture and sedimentation of fan-shaped outwash in front of the Mýrdalsjökull ice cap, Iceland. *Sedimentary Geology* 172, s. 139-163. 2004.
- Kjær K.H., Sultan L., Krüger J., Schomarker A.: Architecture and sedimentation of fanshaped outwash in front of the Myrdalsjökull ice cap, Iceland. *Sedimentary Geology* 172, s. 139-163. 2004.
- Knudsen M.F., Abrahamsen N., Riisager P.: Paleomagnetic evidence from Cape Verde Island basalts for fully reversed excursions in the Brunhes Chron. *Earth and Planetary Science Letters* 206, s. 199-214. 2003.
- Krüger J., Houmark-Nielsen M., Kjær K.H.: Nyt syn på istidslandskabet – med kikkerten for det blinde øje. *Naturens Verden* 9, s. 2-9. 2004.
- Krüger J., Kjær K.H.: A data chart for field description and genetic interpretation of glacial diamicts and associated sediments with examples from Greenland, Iceland, and Denmark. *Boreas* 28, s. 386-402. 1999.
- Krüger J., Kjær K.H.: De-icing progression of ice-cored moraine in a humid, subpolar climate, Kötlujökull, Iceland. *The Holocene* 10, s. 737-747. 2000.
- Krüger J., Kjær K.H.: Dødismelting og sedimentomlejring under forskellige klimaforhold – med eksempler fra Island og Svalbard. i: DGF møde: Nyt om istider og mellemistider i Norden, 11. september 2004 s. 35. København 2004.
- Larsen E., Demidov I.N., Jensen M.A., Kjær K.H.: The last glacial cycle in NW Russia. i: The 26th Nordic Geological Winter Meeting s. 122. Sverige 2004.
- Larsen E., Jensen M.A., Kjær K.H.: Tidal cycles in raised subtidal delta sediments of the last glaciation. i: Tidalites 2004 – 6th International Conference on Tidal Sedimentology s. 112-114. Danmark 2004.
- Larsen E., Kjær K.H.: Ice dammed lakes in the White Sea region, NW Russia. i: QUEEN Terminal workshop, Brorfelde, Denmark, October 28-31 s. 5. Danmark 2004.
- Larsen E., Lyså A., Demidov I., Funder S.V., Houmark-Nielsen M., Kjær K.H., Murray A.: Age and extent of the Scandinavian ice sheet in northwest Russia. *Boreas* 28, s. 115-132. 1999.
- Larsen L.M., Pedersen A.K.: The Niuluut pseudocrater field, Disko Island, Central West Greenland. i: Four Decades of Geological Research in the Tertiary Igneous Province of East Greenland. Proceedings of a Symposium held in honour of C. Kent Brooks on June 2-5 2004 at Brorfelde Observatory, Denmark s. 44-45. Tegner, C. & Bernstein, S.. København 2004.
- Larsen L.M., Pedersen A.K.: The Paleocene picritic Vaigat Formation on Disko and Nuussuaq, West Greenland: Separate evolution of sources, conduit systems, and contamination events. 14th Annual Goldschmidt Conference 5-11 June 2004. *Geochimica Cosmochimica Acta* 68, 112 supplement 1, s. A580. 2004.
- Lindén M., Möller P., Adrielsson L., Kjær K.H.: Submarginal formation of De Geer moraines Northern Sweden. i: The 26th Nordic Geological Winter Meeting s. 123. Sverige 2004.
- Lindow B.E.K.: The Early Evolution of Modern Birds: new Fossil Evidence for the Earliest Tertiary of Denmark. i: National Symposium of The Irish Research Council for Science s. 145. Denmark 2004.
- Lindow B.E.K.: Remains of fossil leatherback turtle (*Testudinata: Dermochelyidae*) from the Late Miocene Gram Formation of Denmark. i: 52nd Symposium of Vertebrate Palaeontology and Comparative Anatomy s. 35. Evans, M & Forrest, R.. Denmark 2004.
- Lundgaard K.L., Bizzarro M., Baker J.A., Haack H.: 176Lu-176Hf and Mg isotope systematics of the Juninas eucrite. 250s. Goldschmidt Conf., København 2004.
- Mac Niocaill C., Stouge S.J.H.S., Harper D.A.T., Christiansen J.L., Kilner B., Johnsen A., Watts C.: Preliminary paleomagnetic results from the Late Neoproterozoic of Eastern Greenland: A low-latitude Sturtian Glaciation? *EOS Transactions of the American Geophysical Union* 85, i: EOS Transactions of the American Geophysical Union s. GP23A-02. USA 2004.
- Mahoney J.J., Fitton J.G., Wallace P.J., Antretter M.J., Banerjee N.R., Bergen J.A., Cairns G., Castillo P.R., Chambers L.M., Chazey W.J., Coffin M.F., Godard N.M., Hall S.A., Honnorez J., Ingle S.P., Kroenke L.W., MacLeod K.G., Naruse H., Neal C.R., Ogg J.G., Riisager P., Sano T., Sikora P.J., van der Werff W.W., White R.V., Zhao X.: Proceedings of the Ocean Drilling Program, initial reports, basement drilling of the Ontong Java Plateau; covering Leg 192 og the cruises of the drilling vessel JOIDES Resolution; Apra Harbor, Guam, to Apra Harbor, Guam. *Ocean Drilling Program* 1, s. 1183-1187. 2001.
- Malins A.E.R., Poolton N.R.J., Quinn F.M., Johnsen O., Denby P.M.: Luminescence excitation characteristics of Ca, Na and K-aluminosilicate (feldspars) in stimulation range 5-40eV: determination of the band-gap energies. *Journal of Physics D: Applied Physics* 37, s. 1439-1450. 2004.
- Michelsen R., Andersen A.C., Haack H., Jørgensen J.L., Betto M., Jørgensen P.: The Bering small vehicle asteroid mission concept. *Astrodynamic, Space Missions, and Chaos. The Annals of the New York Academy of Sciences* 1017, s. 328-349. 2004.
- Michelsen R., Haack H., Andersen A.C., Jørgensen J.L.: Asteroid and NEA detection models. *IEEE proceedings* 03EX743 1, s. 241-246. 2004.
- Neuhoff P.S., Bird D.K., Rogers K., Stannius L., Pedersen A.K.: Regional metamorphic mineral patterns in the lavas of Nuussuaq and Disko West Greenland. i: Four Decades of Geological Research in the Tertiary Igneous Province of East Greenland. Proceedings of a Symposium held in honour of C. Kent Brooks on June 2-5 2004

- at Brorfelde Observatory, Denmark s. 50-52. Tegner, C. & Bernstein, S.. København 2004.
- Nielsen A.T.: Sea-level Changes – a Baltoscandian Perspective. i: The Great Ordovician Biodiversification Event, Part II s. 84-93. Webby, B., Droser, M., Paris, F. & Percival, I.. *Conspectus of the Ordovician World*, Columbia 2004.
- Nielsen A.T.: New data on the Komstad Limestone of SE Scania, Sweden: Volkhov-Kunda bio- and ecostratigraphy. i: WOGOGOB-2004 8th Meeting 1, i: WOGOGOB-2004 8th Meeting of the Working Group on the Ordovician Geology of Baltoscandia, Tallinn and Tartu s. 72. Estonia 2004.
- Nielsen A.T.: Reinvestigation of the Volkhov and lower Kunda in Estonia and western Russia: Preliminary biostratigraphic results. i: WOGOGOB-2004 8th Meeting of the Working Group on the Ordovician Geology of Baltoscandia, Tallinn and Tartu s. 71. Hints, O. and Ainsaar, L.. WOGOGON-2004 8th Meeting 1, Estonia 2004.
- Nielsen A.T.: Ordovician sea-level changes in Baltoscandia. i: WOGOGOB-2004 8th Meeting of the Working Group on the Ordovician Geology of Baltoscandia, Tallinn and Tartu s. 69. Hints, O. and Ainsaar, L.. Estonia 2004.
- Nielsen A.T., Bruvo M.: The Dicellograptus Shale (Upper Ordovician) of Bornholm, Denmark. i: WOGOGOB-2004 8th Meeting of the Working Group on the Ordovician Geology of Baltoscandia, Tallinn and Tartu s. 18. Hints, O. and Ainsaar, L.. Estonia 2004.
- Nielsen A.T., Harper D.A.T., Stouge S.J.H.S.: A revised chronostratigraphic scheme for the Ordovician of Baltoscandia: potential for trans Baltoscandian correlation. i: WOGOGOB-2004 8th Meeting of the Working Group on the Ordovician Geology of Baltoscandia, Tallinn and Tartu s. 75. Hints, O. and Ainsaar, L.. WOGOGOB-2004, Estonia 2004.
- Nielsen A.T., Jakobsen K.: New data on the Volkhovian megistaspid trilobites from Putilovo, Western Russia. i: WOGOGOB-2004 8th Meeting 1, i: WOGOGOB-2004 8th Meeting of the Working Group on the Ordovician Geology of Baltoscandia, Tallinn and Tartu s. 49. Hints, O. and Ainsaar, L.. Estonia 2004.
- Nielsen A.T., Jakobsen K.: Taxonomy, biostratigraphy and ecostratigraphy of Ordovician (Arenigian) megistaspid trilobites from Western Russia. The Palaeontological Association 48th Annual meeting Newsletter 57, s. 161. 2004.
- Nielsen A.T., Meidla T.: Upper Ordovician sea level changes in the Oslo area and Estonia: Tie-points and problems. i: WOGOGOB-2004 8th Meeting of the Working Group on the Ordovician Geology of Baltoscandia, Tallinn and Tartu s. 73. Hints, O. and Ainsaar, L.. WOGOGOB-2004, Estonia 2004.
- Nielsen J.K.: Taphonomy in the light of intrinsic shell properties and life habits: marine bivalves from the Eemian of northern Russia. *Paläontologische Zeitschrift* 78, s. 53-72. 2004.
- Nielsen J.K., Funder S.V., Hummel H., Jensen M.A., Pedersen G.H.: Shell growth patterns as evidence for tide during the Eemian interglaciation. i: Abstract volume 6th QUEEN meeting s. 39. Spiez 2002.
- Nielsen J.K., Görmus M.: Ichnotaxonomy and ethology of borings in shallow-marine benthic foraminifers from the Maastrichtian and Eocene of northwestern and southwestern Turkey. *Rivista Italiana de Paleontologia e Stratigrafia* 110, s. 493-501. 2004.
- Nielsen J.K., Jakobsen S.L.: Extraction of calcereous macrofossils from the Upper Cretaceous White Chalk and other sedimentary carbonates in Denmark and Sweden: the acid-hot water method and the waterblasting technique. 11s. *Internettet* 2004.
- Pedersen A.K., Larsen L.M.: The Ilugissoq graphite andesite volcano, central Nuussuaq, West Greenland. i: Four Decades of Geological Research in the Tertiary Igneous Province of East Greenland. Proceedings of a Symposium held in honour of C. Kent Brooks on June 2-5 2004 at Brorfelde Observatory, Denmark s. 55-56. Kent Brooks. Tegner, C. & Bernstein, S.. København 2004.
- Pedersen A.K., Larsen L.M., Riisager P., Dueholm K.S.: Rates of C_{13} and C_{18} isotopes in the Miissiaq Basin, West Greenland, around the C27n-C26r transition. In: The North Atlantic Igneous Province: Stratigraphy, Tectonic and Magmatic Processes. Geological Society of London Special Publications 197, s. 157-181. 2002.
- Pekov I.V., Chikanov N.V., Lebedeva Y.V., Pushcharovsky D.Y., Ferraris G., Gula A., Zadov A.E., Novakova A.A., Petersen O.V.: Potassic arfvedsonite, $\text{KNa}_2\text{Fe}^{2+}_4\text{Fe}^{3+}\text{Si}_8\text{O}_{22}(\text{OH})_2$, a K-dominant amphibole of the arfvedsonite series from appaitic pegmatites-mineral data, structural refinement and disorder in the A site. *N. Jb. Miner. Mh.* 12, s. 555-574. 2004.
- Petersen O.V.: The Mineral Treasures of Greenland – An Historical Retrospect. The 31st Rochester Mineralogical Symposium, April 15-18 i: s. 20-23. Rochester 2004.
- Petersen O.V.: Zeolites from Iceland and the Faeroe Islands. The 31st Rochester Mineralogical Symposium april 15-18, s. 32-34. 2004.
- Petersen O.V., Johnsen O., Gault R.A., Niedermayr G., Grice J.D.: Taseqite, a new member of the eudialyte group from the Ilimaussaq alkaline complex, South Greenland. *N. Jb. Miner. Mh.* 2, s. 83-96. 2004.
- Petersen O.V., Niedermayr G., Pekov I.V., Balic-Zunic T., Brandstätter F.: Tsepinit-Na and Labuntsovit-Mn – seltene Mineralien aus dem Phonolith von Aris, Namibia. *Mineralien-Welt* 2, s. 44-48. 2004.
- Philippe M., Suteethorn V., Lutat P., Buttetaut E., Cavin L., Cuny G.G.R., Barale G.: Stratigraphical and palaeobiogeographical significance of fossil wood from the Mesozoic. *Geological Magazine* 141(3), s. 319-328. 2004.
- Poolton N.R.J., Pantos E., Hamilton B., Denby P.M., Johnsen O.: Application of wavelength-resolved optically-detected XAS methods to phase-segregated silicates. *Physica status solidi (b)* 241, s. 3656-3663. 2004.
- Rasmussen C.M.Ø., Harper D.A.T.: Early Mid Ordovician (Kundan) brachiopods from the Eastern Baltic: biostratigraphy, palaeogeography and palaeoecology. *Palaeontological Association newsletter* 57, i: Palaeontological Association Newsletter s. 176. Frankfurt 2004.
- Rasmussen C.M.Ø., Harper D.A.T.: The Kunda (early Mid Ordovician) brachiopod fauna from Western Russia: data from Putilovo Quarry. WOGOGOB-2004 1, i: WOGOGOB-2004 8th Meeting of the Working Group on the Ordovician Geology of Baltoscandia, Tallinn and Tartu s. 87. Hints, O and Ainsaar, L.. Estonia 2004.
- Ries C.J.: Lauge Koch and the mapping of North East

- Greenland; Tradition and Modernity in Danish Arctic Research, 1920-1940. Science History Publications ?, s. 199-231. 2002.
- Riisager J., Perrin M., Riisager P., Ruffet G.: Paleomagnetism, paleointensity and geochronology of Miocene basalts and baked sediments from Velay Oriental, French Massif Central. *Journal of Geophysical Research* 105, s. 883-896. 2000.
- Riisager J., Perrin M., Riisager P., Vandamme P.: Paleomagnetic results and paleointensity of late Cretaceous Madagascan basalt. *African Journal of Earth Sciences* 32, s. 503-518. 2001.
- Riisager J., Riisager P.: Paleo- and archeointensity: methods, techniques and new results. *Physics of the Earth and Planetary Interiors* 147, s. 87. 2004.
- Riisager J., Riisager P., Pedersen A.K.: The C27n-C26r geomagnetic polarity reversal recorded in the West Greenland flood basalt province: How complex is the transitional field? *Journal of Geophysical Research* 108 (B), s. 2155. 2003.
- Riisager J., Riisager P., Pedersen A.K.: Paleomagnetism of large igneous provinces: Case-Study from West Greenland, North Atlantic igneous province. *Earth and Planetary Science Letters* 214(3-4), s. 409-426. 2003.
- Riisager J., Riisager P., Perrin M.: Palaeodirectional and paleointensity results of paleocene and Eocene basalts from West Greenland. *Bulletin of the Geological Society of Denmark* 46, s. 69-78. 1999.
- Riisager J., Riisager P., Zhao X., Coe R.S., Pedersen A.K.: Paleointensity during a chron C26r excursion recorded in West Greenland lava flows. *Journal of Geophysical Research* 109, B04107, doi:10.1029/2003JB002887, s. 1-12. 2004.
- Riisager P., Abrahamsen N.: Magnetostratigraphy of Paleocene basalts from the Baigat Formation of West Greenland. *Geophysical Journal International* 137, s. 774-782. 1999.
- Riisager P., Abrahamsen N.: Paleointensity of West Greenland Paleocene basalts: asymmetric intensity around the D27n-C26r transition. *Physics of the Earth and Planetary Interiors* 118, s. 53-64. 2000.
- Riisager P., Abrahamsen N.: Paleomagnetic Errors related to Sample Shape and Inhomogeneity. *Earth, Planets and Space* 55(2), s. 83-91. 2003.
- Riisager P., Abrahamsen N., Rytter J.E.: Magnetic investigations and the age of a Medieval kiln at Kungahalla (South-West Sweden). *Archaeometry* 45, s. 675-684. 2003.
- Riisager P., Hall S., Antretter M., Zhao X.: Early Cretaceous Pacific palaeomagnetic pole from Ontong Java plateau basement rocks. *Geological Society of London Special Publication* 229, s. 31-44. 2004.
- Riisager P., Hall S., Zhao X.: Early Cretaceous paleomagnetic pole from ODP basalt cores of the Ontong Java plateau basement rocks: Implications for Pacific apparent and true polar wander, In Tertanen (Ed.), Supercontinents, remagnetizations and geomagnetic modelling. *Geological Survey of Finland Q29*, s. 109-114. 2004.
- Riisager P., Hall S.A., Antretter M.J., Zhao X.: Paleomagnetic Paleolatitude of Early Cretaceous Ontong Java Plateau Basalts: Implications for Pacific Apparent and True Polar Wander. *Earth and Planetary Science Letters* 208 (3-4), s. 235-252. 2003.
- Riisager P., Hall S.A., Antretter M.J., Zhao X.: Early Cretaceous Pacific palaeomagnetic pole from Ontong Java plateau basement rocks In: Origin and Evolution of the Ontong Java Plateau, Fitton et al. *Geological Society of London, Special Publication* 229, s. 31-44. 2003.
- Riisager P., Knight K.B., Riisager J., Goguitchaichvili A.: Paleomagnetism and Paleointensity of Yemen flood volcanics, In Mertanen (Ed.), Supercontinents, remagnetizations and geomagnetic modelling. *Geological Survey of Finland Q29*, s. 115-120. 2004.
- Riisager P., Riisager J.: Detecting multidomain grains in Thellier paleointensity experiments. *Physics of the Earth and Planetary Interiors* 125, s. 113-119. 2001.
- Riisager P., Riisager J., Abrahamsen N., Waagstein R.: Thellier paleointensity experiments on Faroes flood basalts: technical aspects and geomagnetic implications. *Physics of the Earth and Planetary Interiors* 131, s. 91-100. 2002.
- Riisager P., Riisager J., Abrahamsen N., Waagstein R.: New Paleomagnetic pole and magnetostratigraphy of Faroe islands flood volcanics, North Atlantic igneous province. *Earth and Planetary Science Letters* 201, s. 261-276. 2002.
- Riisager P., Riisager J., Pedersen A.K.: The C27n-C26r geomagnetic polarity reversal recorded in West Greenland Lavas, In Mertanen (Ed.) Supercontinents, remagnetizations and geomagnetic modelling. *Geological Survey of Finland Q29*, s. 55-60. 2004.
- Riisager P., Riisager J., Zhao X., Coe R.S.: Cretaceous geomagnetic paleointensities: Thellier experiments on pillow lavas and submarine basaltic glass from the Ontong Java Plateau. *Geochemistry, Geophysics, Geosystems* 4 (12), s. 10.1029/2002. 2003.
- Rong J-y., Harper D.A.T.: A Middle Ordovician silicified brachiopod fauna from Guiyang, South China and its palaeobiographical significance. i: International Symposium on Early Palaeozoic palaeogeography and palaeoclimate s. 62. Munnecke, A., Servais, T. and Schulbert, C.. Tyskland 2004.
- Rosing M.T.: "Early Archaean oxygenic photosynthesis and the stabilization of the Continents". *Geochimica Et Cosmochimica Acta* 68(11), s. A794-A794. 2004.
- Rosing M.T.: The earliest traces of life on Earth from Isua, West Greenland-More the 3700 million years of interaction between Earth and its life. 2nd international workshop of Water Dynamics 1, 2004.
- Rosing M.T., Frei R.: "U-rich Archaean sea-floor sediments from Greenland-indications of >3700 Ma Oxygenic photosynthesis". *Earth and Planetary Science Letters* 217, s. 237-244. 2004.
- Rosing M.T., Haack H.: The First Mesosiderite-like Clast in a Howardite. 1487s. League City, Texas, USA 2004.
- Saadre T., Einasto R., Nolvak J., Stouge S.J.H.S.: Ordovician stratigraphy of the Kovel-1 well (Volkhov-Haljala) in the Volymia region, northwestern Ukraine. *Bulletin of the Geological Society of Denmark* 51, s. 47-69. 2004.
- Sander P.M., Klein N., Buffetaut E., Cuny G.G.R., Su-teethorn V., LeLoeuff J.: Adaptive radiation in sauropod dinosaurs: bone histology indicates rapid evolution of giant body size through acceleration. *Organisms, Diversity & Evolution* 4, s. 165-173. 2004.
- Storey M., Pedersen A.K., Stecher O., Bernstein S., Larsen H.C., Larsen L.M., Baker J.A., Duncan R.A.: Long-lived postbreakup magmatism along the East Greenland margin: Evidence for shallow-mantle metasomatism by the Iceland plume. *Geology* 32, s. 173-176. 2004.

- Stouge S.J.H.S.: Ordovician siliciclastics and carbonates of Öland, Sweden. Erlanger Geologische Abhandlungen Sonderband 5, s. 91-111. 2004.
- Stouge S.J.H.S.: Development of the Early Cambrian to Mid Ordovician platform in Newfoundland, Canada. Highlands Cambrian-Ordovician Workshop, October 2004 1, s. 16. 2004.
- Stouge S.J.H.S., Boyce W.D., Christiansen J.L., Harper D.A.T., Knight I.: The upper Precambrian-lower Upper Ordovician siliciclastic-carbonate succession on the North-East Greenland Platform. i: Scottish Highlands Cambro-Ordovician Workshop, British Geological Survey s. 14. Smith, P., Pickett, E. and Dean, M.. Edinburgh 2004.
- Stouge S.J.H.S., Christiansen J.L., Harper D.A.T., Boyce W.D., Knight I.: Nordøstgrønland. Sen Prækambrisk til tidlig palæozoisk bassinudvikling. Varv 4, s. 3-32. 2004.
- Svendsen J-I., Alexanderson H., Astakhov V.I., Demidov I., Dowdeswell J.A., Funder S.V., Gataullin V., Henriksen M., Hjort C., Houmark-Nielsen M., Hubberten H.W., Ingólfsson O., Jakobsson M., Kjær K.H., Larsen E., Lokrantz H., Lunkka J-P., Lyså A., Mangerud J., Matioushkov A., Murray A., Möller P., Niessen F., Nikolskaya O., Polyak L., Saarnisto M., Siegert C., Siegert M.J., Spielhagen R.F., Stein R.: Late Quaternary Ice sheet History of Northern Russia. Quaternary Science Reviews 23, s. 1229-1271. 2004.
- Thiede J., Astakhov V.I., Bauch H., Bolshyianov D.Y., Dowdeswell J., Funder S.V., Hjort C., Kotlyakov V.M., Mangerud J., Pryamikov S.M., Saarnisto M., Schluechter C.: What was QUEEN? its history and international framework-an introduction to its final synthesis issue. Quaternary Science Reviews 23, s. 1225-1229. 2004.
- Tychsen A., Harper D.A.T.: Ordovician-Silurian distribution of Orthida (Palaeozoic Brachiopoda) in the greater Iapetus Ocean region. Palaeontologia Electronica 7, s. 15. 2004.
- Van der Meer M.J.J., Kjær K.H., Krüger J.: Subglacial water-escape structures and till structures, Sléttjökull, Iceland. Journal of Quaternary Science 14, s. 191-205. 1999.
- Verniers J., Vandenbroucke T., Vanmeirhaeghe J., Nielsen A.T.: Chitinozoan around the Ordovician-Silurian boundary: Dobs Linn and Lönstorp borehole (Scania) and Condroz inlier Belgium compart. i: 11th International Palynological Congress Granada 2004. Granada 2004.
- Zhao X., Anretter M., Riisager P., Hall S.: Rock magnetic results from Ocean Drilling Program Leg 192: implications for Ontong Java Plateau emplacement and tectonics of the Pacific. Geological Society of London, Special Publication 229, s. 45-61. 2004.
- Zhao X., Antretter M.J., Kroenke L.W., Riisager P., Hall S.: Relationships between physical properties and alteration in basement rocks from the Ontong Java Plateau. Scientific Results 192, i: Proceedings of the Ocean Drilling Program s. MS.192SR-109. Fitton, J.G., Mahoney, J.J., Wallace, P.J., and Saunders, A.D.. Fitton, J.G., Mahoney, J.J., Wallace, P.J., and Saunders, A.D.. Ocean Drilling Program, USA 2004.
- Zhao X., Riisager P., Riisager J., Draeger U., Coe R.S., Zhong Z.: New palaeointensity results from Cretaceous basalt of Inner Mongolia, China. Physics of The Earth and Planetary Interiors 141, s. 131-140. 2004.
- Zuykov M.A., Harper D.A.T.: *Platystrophia*-like brachiopods: their potential use in biostratigraphy, palaeogeology and palaeogeography. i: International Symposium on Early Palaeozoic palaeogeography and palaeoclimate s. 80. Munnecke, A., Servais, T. and Schulbert, C.. Tyskland 2004.
- Zuykov M.A., Harper D.A.T.: *Platystrophia* King, 1850 (Brachiopoda, Orthida): proposed conservation of usage by designation of *Porambonites costata* Pander, 1830 (currently *Platystrophia costata*) as the type species of *Platystrophis*. Bulletin of Zoological Nomenclature 61, s. 1-15. 2004.
- Zoologisk Museum**
- Aaris-Sørensen K.: Istidens sydsandinaviske kæmpehjørte. Dyr i natur og museum 2, s. 2-5. 2004.
- Aaris-Sørensen K.: Danmarks sidste urokser. Aktuell Arkæologi 4, s. 5-7. 2004.
- Aaris-Sørensen K., Liljegren R.: Late Pleistocene remains of giant deer (*Megaloceros giganteus* Blumenbach) in Scandinavia: chronology and environment. Boreas 33, s. 61-73. 2004.
- Ahlén I., Baagøe H.J.: Skillnader mellan Skandinaviens tre *Pipistrellus*-arter. Flora og Fauna 99, s. 18. 2004.
- Amstrup O., Frich A.S., Pedersen K., Thorup K.: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2003. Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift 98, s. 174-191. 2004.
- Andersen E.Ø., Calabuig I.: GBIF – Biodiversitetens virtuelle værktøj. URT 4, s. 126-131. 2004.
- Beresford P., Fjeldså J., Kiure J.: A new species of Akkalat (*Sheppardia*) narrowly endemic in the Eastern Arc Mountains of Tanzania. Auk 121, s. 23-34. 2004.
- Bonet J., Pape T.: En ny svensk puckelfluga (Diptera: Phoridae). Ent. Tidskr. 125, s. 183-186. 2004.
- Bowie R.C.K., Fjeldså J., Hackett S.J., Crowe T.M.: Systematics and biogeography of double-collared sunbirds from the Eastern Arc Mountains, Tanzania. The Auk 121, s. 660-681. 2004.
- Bowie R.C.K., Fjeldså J., Hackett S.J., Crowe T.M.: Molecular evolution in space and through time: mtDNA phylogeography of Olive Sunbirds (*Nectarinia olivacea/ocscura*) throughout continental Africa. Mol. Phyl. Evol. 33, s. 56-74. 2004.
- Buhl O., Falck P., Jørgensen B., Karsholt O., Larsen K., Vilhelmsen F.: Fund af småsommerfugle fra Danmark i 2003 (Lepidoptera). Entomologiske meddelelser 72, s. 33-46. 2004.
- Böcher J.: På jagt efter Grønlands små landdyr. Dyr i natur og museum 1, s. 14-17. 2004.
- Böcher J.: Landdyr i Peary Land. i: Peary Land s. 269-272. Atuagkat, Nuuk, 2004.
- Carl H., Nielsen J.G., Møller P.R.: En kommenteret og revideret oversigt over danske fisk. Flora og Fauna 110, s. 29-39. 2004.
- Dahl K., Nicolaisen J., Nielsen R., Tendal O.S.: Udvikling og afprøvning af metoder til indsamling af flora og fauna på småstenede hårbundshabitater. DMU faglig rapport 521, s. 1-92. 2004.
- de Klerk H.M., Fjeldså J., Blyth S., Burgess N.D.: Gaps in the protected area network for threatened Afrotropical birds. Biological Conservation 117, s. 529-537. 2004.
- Eiby-Jacobsen D.: Ingen grund til pessimisme – Årsberetning 2003-2004. Dansk Naturhistorisk Forenings Årsskrift 14, s. 5-8. 2004.
- Eiby-Jacobsen D.: A valuable new tool for all worm-lovers. Ophelia 58, s. 61-64. 2004.

- Eibye-Jacobsen D.: A reevaluation of *Wiwaxia* and the polychaetes of the Burgess Shale. *Lethaia* 37, s. 317-335. 2004.
- Enghoff H.: Verdens største skolopender. *Dyr i natur og museum* 1, s. 30-31. 2004.
- Enghoff H.: Diplopoda, Millipedes. i: *The Natural History of Madagascar* s. 617-627. Steven M. Goodman and Jonathan P. Benstead. 2004.
- Enghoff H., Golovatch S.I.: The millipede genus *Propolydesmus* Verhoeff, 1895 redefined, with a revision of the genus in the Canary Islands (Diplopoda, Polydesmida, Polydesmidae). *Graellsia* 59, s. 79-86. 2004.
- Enghoff H., Golovatch S.I., Anh N.D.: A review of the millipede fauna of Vietnam (Diplopoda). *Arthropoda Selecta* 13, s. 29-43. 2004.
- Enghoff I.B.: Viborgs vikinger værdsatte smelt. *Dyr i natur og museum* 1, s. 18-19. 2004.
- Fet V., Petersen M.E., Slyusarev G.S.: Case 3151: Rhopalurusinae Bücherl, 1971 (Arachnida, Scorpiones, Buthidae): proposed conservation as the correct spelling to remove homonymy with Rhopaluridae Stunkard, 1937 (Orthonectida). *Bulletin of Zoological Nomenclature* 60, s. 23-25. 2004.
- Fjeldså J.: *The Grebes (Podicipedidae)*. 1-246 s. Oxford University Press Oxford University Press, 2004.
- Fjeldså J., Bayes M.K., Bruford M.W., Roy M.S.: Biogeography, diversification and conservation of African forest faunas. i: *Tropical Rainforests: Past, Present and Future* s. 127-146. C. Moritz, C. Dick and Birmingham, E. (eds). Chicago University Press, Chicago, 2004.
- Fjeldså J., Burgess N.D., Blyth S., de Klerk H.M.: Where are the major gaps in the reserve network for Africa's mammals? *Oryx* 38, s. 17-25. 2004.
- Fosså J.H., Tendal O.S.: Discovering deep-water sponges. *Ices Ciem Newsletter* 41, s. 21-23. 2004.
- Fuchs J., Bowie R.C.K., Fjeldså J., Pasquet E.: Phylogenetic relationship of the African bush-shrikes and helmet-shrikes (Passeriformes: Malaconotidae). *Molecular Phylogenetics and Evolution* 33, s. 428-439. 2004.
- Galatius A.: Assymetrisk adfærd hos hvaler. *Dansk Naturhistorisk Forenings Årsskrift* 14, s. 37-44. 2004.
- Golovatch S.I., Enghoff H.: Pill-millipedes of the Canary Islands: the *Glomeris alluaudi*-group (Diplopoda, Glomeridae). *Vieraera* 31, s. 9-25. 2004.
- Gondolf A.L.: Søstjernens liv fra larve til bunddyr. *Dyr i natur og museum* 1, s. 6-7. 2004.
- Gotfredsen A.B.: Jernalderpladsen Østervang – hvad dyreknoglerne fortæller. i: *Årbog for Køge Museum* s. 23-36. Køge Museum. 2004.
- Gotfredsen A.B., Markowiecki D.: Bones of birds. 1, i: *Natural Science Research* s. 93-103. M Malinowski (ed). 2004.
- Gotfredsen A.B., Møbjerg T.: Nipisat – a Saqqaq Culture Site in Sisimiut, Central West Greenland. *Meddelelser om Grønland, Man & Society* 31, s. 1-243. 2004.
- Gotfredsen A.B., Møbjerg T.: Saqqaq-folket på Nipisat. *Naturens Verden* 11/12, s. 2-23. 2004.
- Gower D.J., Rasmussen J.B., Loader S.P., Wilkinson M.: The caecilian amphibeian *Scolecormorphus kirkii* Boulenger as prey of the burrowing asp *Atractaspis aterrima* Günther: trophic relationships of fossorial vertebrates. *African Journal of Ecology* 42, s. 83-87. 2004.
- Greenbaum E., Rasmussen J.B.: *Amphisbaena fenestrata*. *Herpetological Review* 35, s. 165-167. 2004.
- Hansen H.I.Ø.J.: Har truede pattedyr nytte af små skovfragmenter? *Dyr i natur og museum* 2, s. 13-16. 2004.
- Hansen K.M., Petersen E.B., Aaris-Sørensen K.: Filling the gap: early preboreal Maglemose elk deposits at Lundby, Sjælland, Denmark. 5, i: *Hunters in a changing world. Internationale Archäologie* s. 75-84. T. Terberger & B. V. Eriksen (eds). 2004.
- Heiner I.: Da meiofauna gruppen drog til Florida. *Dansk Naturhistorisk Forenings Årsskrift* 14, s. 64-67. 2004.
- Heiner I.: *Armorloricus kristenseni* (Nanaloricidae, Loricifera) a new species from the Faroe Bank (North Atlantic). *Helgoland Marine Research* 58, s. 192-205. 2004.
- Heiner I., Sørensen M.V., Kristensen R.M.: Loricifera. Vol 1, i: *Grzimek's Animal Life Encyclopedia* s. 343-350. Schlager Group Inc, Chicago. 2004.
- Hendriksen H., Karsholt O.: Måleren *Stegania trimaculata* (Villers, 1789)(Geometridae) fundet i Danmark. *Lepidoptera* 7, s. 221-223. 2004.
- Holm K.W., Müller M.C.M.: Nephridal and gonoduct distribution patterns in Nerillidae (Annelida: Polychaeta) examined by tubulin staining and cLSM. *Journal of Morphology* 261, s. 259-269. 2004.
- Holm K.W., Sterrer W., Iliffe T.M.: *Longipalpa saltatrix*, a new genus and species of the meiofaunal family Nerillidae (Annelida: Polychaeta) from an anchihaline cave in Bermuda. *Proceedings of the Biological Society of Washington* 117, s. 346-362. 2004.
- Høeg J.T., Møller O.S., Rybakov A.V.: The unusual floatation collar around nauplii of certain parasitic barnacles (Crustacea, Cirripedia, Rhizocephala). *Marine Biology* 144, s. 483-492. 2004.
- Irestedt M., Fjeldså J., Ericson P.: Phylogenetic relationships of woodcreepers (Aves: Dendrocolaptinae) – incongruence between molecular and morphological data. *Journal of Avian Biology* 35, s. 280-288. 2004.
- Irestedt M., Fjeldså J., Nylander J.A., Ericson P.G.P.: Phylogenetic relationships of typical antbirds (Thamnophilidae) and test of incongruence based on Bayes factors. *BMC Evolutionary Biology* 4, s. 1-16. 2004.
- Jarernpornnipat A., Pedersen O., Jensen K.R., Boromthananat S., Vongvisessomjai S., Choncheanchob P.: Sustainable management of shellfish resources in Bandon Bay, Gulf of Thailand. *Journal of Coastal Conservation* 9, s. 135-146. 2004.
- Jensen K.R.: Ny art i megaformat i danske farvande. *Dyr i natur og museum* 1, s. 20-23. 2004.
- Jensen K.R.: Marine turtles under threat. i: *Proceedings of a training/workshop on Sea Turtle Research, Biology and Conservation in Cambodia* s. 26-28. The Department of Fisheries, Cambodia. Cambodia 2004.
- Jensen K.R.: Diversity of bivalvia in the Gulf of Thailand: Comparing data from three periods between 1880 and 2000. *Journal of Conchology* 3, s. 103-108. 2004.
- Jespersen Å., Lützen J., Nielsen C.: On three species and two new genera (*Montacutella* and *Brachiomys*) of gelecommatoid bivalves from the irregular sea urchin *Brissus latecarinatus* with emphasis on their reproduction. *Zoologischer Anzeiger* 243, s. 3-19. 2004.
- Karsholt O.: *Ochlodes sylvanus* (Esper, 1777) – det latinske navn for stor bredpande. *Lepidoptera* 7, s. 224. 2004.
- Karsholt O.: Gelechiidae. 22, i: *Bolletino del Museo Regionale di Scienze Naturali, Torino* s. 112-141. 2004.
- Karsholt O., Sinev S.Y.: Contribution to the Lepidoptera

- fauna of the Madeira Islands. Part 4. Blastobasidae. *Beiträge zur Entomologie* 54, s. 383-463. 2004.
- Klitgaard A.B., Tendal O.S.: Distribution and species composition of mass occurrences of large-sized sponges in the northeast Atlantic. *Progress in Oceanography* 61, s. 57-98. 2004.
- Knudsen S.W., Kirkegaard M., Olesen J.: Verdens mindste krebsdyr. *Dyr i natur og museum* 2, s. 6-9. 2004.
- Kraus H., Eder E., Møller O.S., Werding B.: Cyst deposition behaviour and the functional morphology of the brood pouch in *Streptocephalus torvicornis* (Branchiopoda, Anostraca). *Journal of Crustacean Biology* 24, s. 393-397. 2004.
- Krenn H.W., Kristensen N.P.: Evolution of proboscis musculature in Lepidoptera. *European Journal of Entomology* 10, s. 565-575. 2004.
- Kristensen N.P.: Poul Johannes Holst-Christensen. *Dansk Naturhistorisk Forenings Årsskrift* 14, s. 87-89. 2004.
- Kristensen N.P.: Om indsamling og udskillelse. Nogle naturhistoriske perspektiver. *Danske Museer* 5, s. 20-21. 2004.
- Kristensen R.M., Sørensen M.V.: Tardigrada. Vol 2, i: Grzimek's Animal Life Encyclopedia s. 115-123. Schläger Group Inc, Chicago. 2004.
- Köhler M., Strager H.: Bionik – mennesket lærer af naturen. *Dyr i natur og museum* 2, s. 28-31. 2004.
- Larsen S.: Edderkoppen i yuccapalmen og andre myter. *Dyr i natur og museum* 1, s. 2-5. 2004.
- Madsen J.J.: Hvis du finder en ringmærket fugl... *Kasketot* 145, s. 22-23. 2004.
- Maliao R.J., Webb E.L., Jensen K.R.: A survey of stock of the donkey's ear abalone, *Haliotis asinina* L. in the Sagay Marine Reserve, Philippines: evaluating the effectiveness of marine protected area enforcement. *Fisheries Research* 66, s. 343-353. 2004.
- Michelsen V.: Diptera – Anthomyiidae, Muscidae, Fanniidae, Caliphoridae & Sarcophagidae. i: The arthropod community of Scots pine (*Pinus sylvestris* L.) canopies in Norway s. 65-90. Thunes, K. H. et al. 2004.
- Michelsen V.: Anthomyiidae. i: Diptera: Brachycera s. 1. Pape, T. (ed). 2004.
- Michelsen V.: The Black Flies (Simuliidae) of North America. *Insect Systematics & Evolution* 35, s. 328. 2004.
- Møller O.S.: Ældgamle krebsdyrlarver ligner nutidens. *Dyr i natur og museum* 1, s. 8-11. 2004.
- Møller O.S., Olesen J., Høeg J.T.: Study on the larval development of *Eubranchipus grubii* (Crustacea, Branchiopoda, Anostraca), with notes on the basal phylogeny of the Branchiopoda. *Zoomorphology* 123, s. 107-123. 2004.
- Møller P.R., Kullberg T., Jørgensen O.A.: New records of Chimaeroid fishes from Greenland waters (North Atlantic), with description of juvenile *Chimaera monstrosa* and *Hydrolagus affinis* (Holocephali, Chimaeridae). *Cybiurn* 28, s. 55-60. 2004.
- Møller P.R., Schwarzhans W., Nielsen J.G.: Review of the American Dinemactichthyini (Teleostei: Bythitidae). Part 1. *Dinemactichthys*, *Gunterichthys*, *Thyphasina* and two new genera. *Aqua* 8, s. 141-192. 2004.
- Møller P.R., Schwarzhans W., Nielsen J.G.: *Tuamotuichthys bispinosus*, a new genus and species from off Tuamotu Islands, South Pacific Ocean (Ophiidiformes, Bythitidae). *Ichthyological Research* 51, s. 146-152. 2004.
- Nielsen C.: To sære 'orme'. *Dyr i natur og museum* 1, s. 27-29. 2004.
- Nielsen C.: Trochopora larvae: Cell-lineages, Ciliary bands, and body regions. 1. Annelida and Mollusca. *Journal of Experimental Zoology* 302B, s. 35-68. 2004.
- Nielsen E.M., Skov M., Madsen J.J., Lodal J., Jespersen J.B., Baggesen D.L.: Verocytotoxin-producing *Escherichia coli* in wild birds and rodents in close proximity to farms. *Applied and Environmental Microbiology* 70, 11, s. 6944-6947. 2004.
- Nielsen J.G.: Verdens største sneppeål *Nemichthys scolopaceus* (Pisces, Anguilliformes) – fanget i Skagerak. *Flora og Fauna* 110, s. 47-48. 2004.
- Nielsen J.G., Møller P.R.: Sort patagonisk isfisk – en antarktisk fisk fra Grønland. *Dyr i natur og museum* 1, s. 12-13. 2004.
- Nielsen J.G., Schwarzhans W., Møller P.R.: Reassignment of *Melodichthys paxtoni* to the genus *Fiordichthys* (Teleostei, Bythitidae). *Cybiurn* 28, s. 37-41. 2004.
- Nielsen P.G., Rasmussen A.R.: Dna i Zoologisk Museums samlinger. *Dyr i natur og museum* 2, s. 25-27. 2004.
- Olesen J., Grygier M.J.: Larval development of Japanese 'Conchostrachans': part 2, larval development of *Caenestheriella gifuensis* (Crustacea, Branchiopoda, Spinicaudata, Cyzicidae), with notes on homologies of certain naupliar appendages within the Branchiopoda. *Arthropod Structure and Development* 33, s. 453-469. 2004.
- Pape T.: The Sarcophagidae (Insecta: Diptera) described by Louis Pandellé. *Zootaxa* 722, s. 1-64. 2004.
- Pape T.: Insecta: Diptera, Sarcophagidae. i: Freshwater Invertebrates of the Malaysian Region s. 849-851. 2004.
- Petersen G.H.: Marine biodiversity and polar nights. 2 s. 2004.
- Petersen J.F.T.: Lusefluer – den der lever skjult lever godt. *Dyr i natur og museum* 2, s. 17-20. 2004.
- Rasmussen J.B.: A review of Whyte's Water-snake, *Lycodonomorphus whytii* (Serpentes:Colubridae:Lamprophiinae). *African Journal of Herpetology* 52, s. 155-162. 2004.
- Ravn H.P., Harding S., Karsholt O., Kristoffersen P.: Kastanie-minérmøl – et nyt iøjensaldende skadedyr. *Park og Landskab. Videnblade. Pleje* 5.28-6, s. 1-2. 2004.
- Ravn H.P., Harding S., Karsholt O., Kristoffersen P.: Kastanie-minérmøl – et nyt iøjensaldende skadedyr. *Bladløppen* 23, s. 31-34. 2004.
- Ravn H.P., Kristoffersen P., Harding S., Karsholt O.: Minérmøllet får kastanjerne til at visne. *Grønt Miljø* 4, s. 36-37. 2004.
- Rutten T., Karsholt O.: Review of the Nearctic species of *Bryotropha* Heinemann (Lepidoptera, Gelechiidae). *Zootaxa* 740, s. 1-42. 2004.
- Santos C.S.G., Nonato E.F., Petersen M.E.: Two new species of Opheliidae (Annelida: Polychaeta): *Euzonus papillatus* sp.n. from a northeastern Brazilian sandy beach and *Euzonus mammillatus* sp.n. from the continental shelf of southeastern Brazil. *Zootaxa* 478, s. 1-12. 2004.
- Simon M.: Lyden af norske spækhuggere. *Dansk Naturhistorisk Forenings Årsskrift* 14, s. 68-71. 2004.
- Simonsen T.J.: Perlemorssommerfuglene – et studie i udbredelse. *Dyr i natur og museum* 2, s. 10-12. 2004.
- Stoep P., Enghoff H.: The first indigenous species of the millipede genus *Eurygyrus* C.L.Koch (1847 from the European mainland, with remarks on *E. nicarius* (Verhoeff, 1901) and *E. euboueus* (Verhoeff, 1901), and a key

- to the species of the genus (Diplopoda, Callipodida, Schizopetalidae). *Zootaxa* 419, s. 1-8. 2004.
- Sørensen M.V., Kristensen R.M.: Micrognathozoa. Vol 1, i: Grzimek's Animal Life Encyclopedia s. 327-330. Schlager Group Inc, Chicago. 2004.
- Sørensen M.V., Kristensen R.M.: Cycliophora. Vol 1, i: Grzimek's Animal Life Encyclopedia s. 351-354. Schlager Group Inc, Chicago. 2004.
- Tendal O.S.: Koral på afveje – den grønlandske sortkoral. *Dyr i natur og museum* 2, s. 21-24. 2004.
- Tendal O.S.: Færøerne og havforskning. *Aktuel Naturvidenskab* 4, s. 10-14. 2004.
- Tendal O.S.: Freshwater sponges (Porifera: Spongillidae) in the Faroe Islands. *Frodskaparrit* 51, s. 298-303. 2004.
- Tendal O.S.: Færøsk fauna fortæller. 1s. København 2004.
- Tendal O.S.: Book review: *Systema Porifera: the sponge entanglement straightened out*. *Zoologica Scripta* 33, s. 387-388. 2004.
- Tendal O.S.: The bathyal greenlandic black coral refound: alive and common. *Deep-Sea Newsletter* 33, s. 28-30. 2004.
- Tendal O.S.: Nye fund, udbredelseskort og nøgle til danske ferskvandssvampe (Porifera). *Flora og fauna* 110, s. 1-9. 2004.
- Thorup K.: Reverse migration as a cause of vagrancy. *Bird Study* 51, s. 228-238. 2004.
- Thorup K.: Hvordan finder fugle vej på trækket. *Kaskelot* 145, s. 8-12. 2004.
- Try I., Jensen K.R.: What is biodiversity? And why is it important to protect it? i: *Marine and Coastal Biodiversity; its critical role for marine Fisheries in Cambodia* s. 11-14. Department of Fisheries. Department of Fisheries, Cambodia 2004.
- Try I., Jensen K.R., Sereyath P., Longdy V.: Shark and Ray Fisheries in Cambodia: A review of national management activities. *Fish for the People* 1, s. 24-31. 2004.
- Tøttrup A.P.: Kommer trækfuglene til tiden? *Dyr i natur og museum* 1, s. 24-26. 2004.
- Tøttrup A.P.: Langtidsindsats giver resultater – en analyse af trækfuglenes færden. *Dansk Naturhistorisk Forenings Årsskrift* 14, s. 72-77. 2004.
- Tøttrup A.P.: Trækfuglene har fået nye rejsetider. *Universitetsavisen* 13, s. 12-13. 2004.
- Tøttrup A.P.: Kommer trækfuglene til tiden? *Kaskelot* 145, s. 18-19. 2004.
- Tøttrup A.P.: Trækfugle reagerer nu på klimaændringer. *Fugle og Natur* 4, s. 6-7. 2004.
- Tøttrup A.P., Larsen J.L., Burgess N.E.: A first estimation of Loveridge's Sunbird *Nectarina loveridgei*. *Bird conservation International* 14, s. 25-32. 2004.
- Ujvari M., Baagøe H.J., Madsen A.B.: Effectiveness of acoustic road markings in reducing deer-vehicle collisions: a behavioural study. *Wildlife Biology* 10, s. 155-159. 2004.
- Vieira V., Borges P.A.V., Karsholt O., Wunderlich J.: The arthropoda fauna of Corvo Island (Azores): new records and updated lists of species. *Vieraea* 31, s. 145-156. 2004.
- Vilhelmsen L.: The old wasp and the tree: fossils, phylogeny and biogeography in the Orussidae (Insecta, Hymenoptera). *Biological Journal of the Linnean Society* 82, s. 139-160. 2004.
- Wharton R., Vilhelmsen L., Gibson G.A.P.: Characterizing basal apocritans (Hymenoptera: Apocrita). *Proceedings of the Russian Entomological Society* 75, s. 17-23. 2004.
- Wolff T.: Jordan rundt efter ål – Dana-ekspeditionerne og deres resultater. *Dansk Naturhistorisk Forenings Årsskrift* 14, s. 9-36. 2004.
- Wolff T.: Et hav af teknik: Med dykkerskib ned på 4200 meter. 27-31s. *Danmarks Akvarium* 2004.
- Wolff T.: Blue water, black abyss. *Deep-Sea Newsletter* 33, s. 34. 2004.

Arktisk Station

Ledelse pr. 1.2.2004

Arktisk Station ledes af lektor Rasmus Ejrnæs (biolog), der overtog stillingen som videnskabelig leder fra d. 1.07.2004.

Bestyrelsens formand i mange år lektor Niels Nielsen (geograf) gik af. Professor Reinhardt Møbjerg Kristensen, Zoologisk Museum, Statens Naturvidenskabelige Museum blev udpeget af dekan Henrik Jeppesen som "institutleder" af stationen, mens de naturvidenskabelige institutter udpegede følgende repræsentanter til den nye råd: Lektor Bo Elberling, Geografisk Institut, lektor Mads Forchhammer (zoolog), Biologisk Institut, lektor Gunver Krarup Pedersen, Geologisk Institut og lektor Poul Møller Pedersen (botaniker), Biologisk Institut. Kontorfuldmægtig Gitte Henriksen (0.5 årsværk) er sekretær for stationen, men samtidig er hun også den nye repræsentant for Det Naturvidenskabelige Fakultet, hvortil stationen direkte er tilknyttet.

Organisation

Arktisk Station kom ind under den nye styrelseslov for Københavns Universitet 1.10.2004.

Arktisk Station i Qeqertarsuaq er bemandet med en videnskabelig leder, en stationsforvalter og en skipper. Den bestyres af repræsentanter fra de fire naturhistoriske fag: Botanik, geografi, geologi og zoologi med en fast tilknyttet halvtids sekretær, som på nuværende tidspunkt også er repræsentant for Det Naturvidenskabelige Fakultet.

Adresse

3953 Qeqertarsuaq, Grønland

Sekretariat

Øster Voldgade 3
1350 København K
Telefon 35 32 42 56
Fax 35 32 42 20
gin@adm.ku.dk
www.nat.ku.dk/as

Institutlederens årsberetning

Seneste historiske udvikling

Stationsforvalter Kjeld Mølgaard er nu fastansat efter han tiltrådte stillingen som stationsforvalter 22.4.2003. Adjunkt Bente Jessen Graae (biolog) var videnskabelig leder på stationen, indtil lektor Rasmus Ejrnæs (biolog) overtog stillingen fra 1.7.2004. Desværre var det ikke muligt at have et overlap i ansættelse af de to videnskabelige ledere. Dette har ellers stor betydning for kontinuiteten af stationens drift og monitorering, derfor besøgte Bente Jessen Graae kort stationen fra 7.-13.7.2004 for at introducere Rasmus Ejrnæs i den daglige ledelse af stationen.

Stationens funktion og logistik har været tilfredsstillende igennem et år med et stort antal overnattende gæster (149). Driftsleder Jørgen Christoffersen og vedligeholdelseschef Bertel Johansen fra Det Naturvidenskabelige Fakultet foretog igen i 2004 et grundigt bygningssyn og revideret den 3-årige plan for vedligeholdelsesarbejder. De besøgte statio-

nen fra 30.5.-7.6.2004. Af større vedligeholdelsesarbejder på stationens bygninger kan nævnes: Renovering af den videnskabelige leders bolig (B2) og påbegyndelse af støjdæmpende foranstaltninger af stationsforvalterens lejlighed i B1.

Forskningsskibet Porsild har været i dok i Aasiaat fra 25.0.-11.6.2004 til det store gennemsyn. Allerede i 2003 blev der indkøbt en ny hjælpemotor. Desværre ankom den for sent, men den blev monteret i Qeqertarsuaq i vinteren 2003-2004.

Porsild har i 2004 været på opgaver/togter i 64 dage. Til egentlige forskningsmæssige undersøgelser har skibet været i funktion i 41 dage. Hertil kommer ture i forbindelse med værftsbesøg (17 dage) og til udlejninger bl.a. for sundhedsvæsenet og til politiets eftersøgningsopgaver (fire dage), samt benyttet en dag i forbindelse med den kongelige families besøg i Qeqertarsuaq 26.6.2004.

Overnatningsfrekvensen på Arktisk Station har været 1.321, heraf 210 forskere, 662 studerende og 449 andre – en mindre tilbagegang i forhold til både 2002 og 2003, men 3-400 mere end normalt.

Stationens automatiske klimastationer, en ved Arktisk Station og en i Mellemfjord, har fungeret siden 1991 henholdsvis 1993, har fået en gennemgribende første fase-renovation med udskiftning af flere sensorer og dataloggere. Den påbegyndte renovation blev udført af Geografisk Institut (Ulf Thomas og Bo Elberling) i forbindelse med besøg 8.-12.11.2004. Ved samme lejlighed blev edb-forholdene opdateret ved Jens Grundtmann og laboratorieforholdene gennemgået. Sidstnævnte omfattede oprydning og bortskaffelse af gamle kemikalier (til videre behandling i Danmark) samt udkast til nye retningslinjer vedr. sikkerhed og kemikalier i laboratoriet.

Dronningebesøget

Hendes Majestæt Dronning Margrethe II og Hans Kongelige Højhed Prins Henrik besøgte Arktisk Station 26.6.2004 sammen med prominente gæster fra både Danmark og Grønland, bl.a. Jonathan Motzfeldt. Dette skete i forbindelse med hjemmestyrets indførelse for 25 år siden. Dekan Henrik Jeppesen stod for selve arrangementet og tog imod regentparret. Ligeledes holdt han en kort tale om hvor vigtigt, det er, at forskningsresultaterne bliver formidlet videre til det grønlandske samfund. Niels Nielsen fortalte om Arktisk Stations historie og det nærtstående 100-års-jubilæum i 2006. Derefter holdt Reinhardt Møbjerg Kristensen et foredrag om de nyeste opdagelser indenfor zoologi, som er foregået fra Arktisk Station. Dronningen og prinsen fik også forevist levende eksemplarer af bjørnedyr og kæbedyr. Derefter fik dronningen og Jonathan Motzfeldt overrakt en computerfremstillet 3D-glaskonstruktion af det lille kæbedyr *Limnognathia maerski*. Hele besøget afsluttedes med en reception, og derefter blev regentparret fløjet i helikopter ind til den galopperende gletscher i Disko Fjord. Denne del af arrangementet stod Niels Nielsen for. Om aftenen blev repræsentanter for Arktisk Station inviteret ud på kongeskibet Dannebrog.

Personaleforhold

Stationsforvalter Kjeld Mølgaard og skipper for "Porsild" Frederik Grønvold var i 2004 på studietur til København og Helsingør, hvor de bl.a. besøgte alle fakultetets institutioner, som er involveret i forskningen på Arktisk Station. Der blev også mulighed for en sejlads med forskningsski-

bet "Ophelia" fra Marinbiologisk Laboratorium. Rejsen fik økonomisk støtte fra Letterstedtska Föreningen. Den videnskabelige leder, Rasmus Ejrnæs, står for indkaldelse af månedlige møder for hele den faste stab på stationen. Mette Broberg er ansat som ny rengøringshjælp, men har også fungeret som økonoma under dronningebesøget og under kurser.

Forskningsvirksomhed

1. Afgående videnskabelig leder: Bente Jessen Graae afsluttede flere forskellige eksperimenter om klimaets betydning for spiringsevne af frø indsamlet på Disko og ved Tromsø. Desuden indsamledes frø i fælder på skredet i Vaigat og ugentlig monitoring af frøregn i faste frøfælder nær stationen. Registrering af etablering af 15 plantearter efter udsåning på Skarvefjeld blev gennemført. En ny artikel blev indsendt om feltarbejdet i 2002 på Skarvefjeld. Resultaterne af dette arbejde blev fremlagt på konferencen "Seed Ecology 2004", Rhodos, Grækenland. Desuden gennemførte hun adjunktpædagogisk kursus og vejledte et fagprojekt, samt underviste på kurset Alpine Ecology i Abisko. Nye projekter er påbegyndt med Rasmus Ejrnæs i efteråret 2004. Endelig har hun indsamlet store mængder af mosser i vinterperioden. Disse prøver er blevet brugt til at uddrive bjørnedyr til molekylære undersøgelser.

2. Stationens nye videnskabelige leder Rasmus Ejrnæs kommer fra en stilling som seniorforsker i Danmarks Miljøundersøgelser og medbringer data og forpligtelser i forhold til otte speciale-studerende i biologi på KU, AU og SDU. To af disse studerende fik deres kandidatgrad i 2004 og endnu en afleverede sin specialeafhandling. Rasmus Ejrnæs varetager desuden en ulønnet post som Associate Editor ved Journal of Vegetation Science. I 2004 har Rasmus Ejrnæs videreført og afsluttet en del igangværende projekter, omfattende frøfælder ved Paatuut-skredet, kimplantetælling ved klimaeksperiment og indsamling af frø.

I 2004 har Rasmus Ejrnæs fået en rammebevilling fra Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd til et treårigt projekt i samarbejde med Bente Graae (Abisko) og Hans Henrik Bruun (Lunds Universitet). Projektet bygger på en teori om, at artsrigdommen af planter indenfor et afgrænset område kan forklares ud fra tilgængeligheden af ressourcer for et nyt individ. Den centrale mekanisme i denne teori, som i 2004 er blevet beskrevet i et submitted forum-paper, er regenerationsraten af frøplanter. I projektet vil artsrigdommen og regenerationsraten blive målt i 20 felter ved forskellige produktivitet, og mikroklima og næringstilgængelighed vil blive fulgt gennem hele vækstsæsonen. Han har endvidere inviteret Naturinstituttet i Nuuk med i et globalt projekt om betydningen af herbivori på en gradient fra troperne til polerne.

3. Eva Garde besøgte stationen fra 5.3.-4.4.2004. Opholdet ved Arktisk Station i marts 2004 indgår som en del af specialet "Aldersbestemmelse, populationsdynamik og forvaltning af narhval (*Monodon monoceros*) i Grønland". Formålet med opholdet var at indsamle materiale til en aldersbestemmelse af narhvaler vha. metoden aspartat racemisering (AAR), samt at indhente information om fangerens jagtmetoder og lokal viden om narhvalen. Materialet til aldersbestemmelsen består bl.a. af øjne fra narhvaler. I løbet af opholdet blev der indsamlet i alt 23 par øjne fra narhvaler, taget af grønlandske fangere.

4. Feltophold på Arktisk Station for Maja Kirkegaard, Danmarks Miljøundersøgelser. Hun opholdt sig på statio-

nen fra 19.-29.4.2004. Formålet med feltopholdet var at indsamle vævsprøver fra ringsæl (lever, nyre, spæk mm), der skal analyseres for tungmetaller og organohalogene giftstoffer. Prøverne bliver indsamlet med hjælp fra lokale fangere, der bringer deres fangst af ringsæl til et aftalt sted hurtigst muligt. Herefter bliver prøverne udtaget og opbevaret i medbragt emballage, og fangerne får udbetalt en dusør for hver sæl. I 2004 blev der i alt indsamlet prøver fra 33 sæler. Denne form for indsamling har været gjort på Disko siden 1994, og resultaterne af analyserne bliver med nogle års mellemrum sammenfattet i en stor rapport, der udgives af Arctic Monitoring and Assessment Programme (AMAP), der er en international circumpolar organisation.

5. Mærkning og biopsier af grønlandshvaler i Disko Bugten, 21.4.-11.5.2004. Projektet er finansieret af Grønlands Naturinstitut. Deltagere: Mads Peter Heide-Jørgensen (togtleder), Mikkel Villum Jensen (tekniker), Arne Tobiasen (fanger), Jens Søren Møller (fanger) og Kristin Laidre (biolog fra USA). Første del af opholdet blev brugt på at oparbejde indsamlede prøver fra narhvaler og på at gennemføre kalibreringstest af fluorometre og temperaturmålere. Derudover blev der også brugt tid på at ophænge og åbne udstillingen om grønlandshvalerne på museet. Alle disse indsatser forløb planmæssigt og gav de forventede resultater. Efter 23.4. blev der kun én gang observeret hvaler tæt på Qeqertarsuaq, og denne hval blev mærket. Eftersøgninger øst og vest og syd for Qeq. gav kun få observationer af hvaler, som ikke kunne følges. Der var dog næppe nogen tvivl om, at der stadig var mange hvaler i Disko Bugten i maj måned, men at de opholdt sig længere væk fra Qeq. Dette understøttes af oplysninger fra fangere og af observation af fire hvaler fra helikopteren midtvejs mellem Qeq. og Ilulissat 11.5. Formentlig betød det ringe islæg i hele vinteren 2004 at hvalerne var mere udspreddt i Disko Bugten end i tidligere år.

6. Katrine Raundrup Jensen & Nette Levermann. Feltarbejde blev foretaget i Aqajarua-Sullorsuaq (Mudderbugten og Kvandalen), Disko, Vestgrønland i juli og august 2004. Et helikopter-survey blev foretaget over hele området for at tælle fjerfældende blisgæs (*Anser albifrons*) og canadagæs (*Branta canadensis*) og for at lokalisere gåseflokkene, og hermed finde det bedst egnede observationsområde. Adfærdsobservationer af gæssene blev anvendt til en kvantificering af aktivitetsbudget for allopatriske såvel som sympatriske søer. Frekvensen af plantearter blev tillige bestemt i fourageringsområderne, og der blev indsamlet vegetations- og fæcesprøver. Vegetationsprøver og fæces blev analyseret efter endt feltarbejde for at undersøge for fødeselektion og evt. artspecifikke forskelle i denne. Fødeundersøgelserne kunne ydermere indikere om intraspecifik konkurrence var gældende. Studiet var finansieret af "WWF Verdensnaturfonden/Novo Nordisk Biodiversitets-legat", "Clements legat" og "Hans Kongelige Højhed Kronprins Frederiks Fond 2004".

7. "Porsild" sejlede for docent Asger Ken Pedersen (Geologisk Museum) og lektor Gunner Krarup Pedersen (Geologisk Institut) i forbindelse med geologisk feltarbejde på Nuussuaq og Disko i perioden 7.-13.8.2004. Sommerens arbejde omfattede dels indsamling af data til et geologisk kort i skala 1:100.000 for det sydøstlige Nuussuaq, dels indsamling af prøver med kulbrinter. Prøveindsamlingen foregik i samarbejde med geologer fra Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse (GEUS) på flere lokaliteter.

8. Limnologiske studier af søer på Disko gennem juli og august 2004. Leder af gruppen: Kirsten Christoffersen (Biologisk Institut, KU). Øvrige deltagere: Jonas Thomar og Rune B. Hansen, begge biologistuderende på Københavns Universitet. Gruppen undersøgte 17 søer beliggende i den sydlige del af Disko i en periode fra 16.7.-6.8.2004 for at kunne beskrive den biologiske struktur og biodiversiteten. Hver lokalitet blev besøgt én gang og der blev foretaget en række målinger fra båd på en station cirka midt i søen. Målingerne omfattede registrering af koordinater og højde over havet med GPS, profiler af temperatur, ilt, ledningsevne og salinitet gennem vandsøjlen vha. en multi-sonde samt udtaget vandprøver til senere bestemmelse af plante- og dyreplankton, protozoer og bakterier. Disse prøver analyseres med forskellige mikroskopeteknikker for at opgøre antal, biomasse og biodiversitet.

9. Strassbourg-projektet om storskarv: Fødesøgningsadfærd hos arktiske skarv og evolutionen af dykkende fugle. Ekspeditionsholdet: D. Grémillet, C. Devred & G. Bastholm. Undersøgelsesområdet: Qeqertaq, Diskofjord. Alle feltundersøgelserne blev udført fra 17.6.-7.7.2004. Storskarv er en fiskespisende, dykkende fugl, som er udbredt igennem en stor variation af klimazoner – lige fra troperne til højarktisk. Disse fugle menes at have en primitiv, vandgennemtrængende fjerdragt, alligevel lykkes det dem at leve hele året rundt på Disko (70°N). Til undersøgelse blev der benyttet de mest moderne mini-dataloggere og andel elektronisk feltudstyr til at studere morfologiske, fysiologiske og adfærdsmæssige tilpasninger hos storskarven til at yngle og overvinde i Grønland. Projektet har nu løbet over flere år og skarvforskerne prøver at få afklaret, hvordan disse dårligt isolerede fugle kan overleve under så ekstreme og dramatiske betingelser til omgivelserne. Ved at bruge storskarven fra Vestgrønland som model-art er det projektet ultimative ide at forstå de fysiologiske og adfærdsmæssige strategier, som muligvis har gjort tidlige akvatiske fugle i stand til at kolonisere de kolde marine økosystemer.

10. Antwerpen-projektet: Fortidig og nuværende biodiversitet i Arktisk: Betydning af spredning, kolonisering og resistens i forbindelse med ekstreme klimatiske begivenheder. Ekspeditionsholdet: L. Beyens, P. Ledeganck, F. Kockelbergh, F. Marchand, B. van de Vijver, M. Verlinden og I. Nijs. Tid: 13.6.-30.9.2004. Prøver blev taget for at undersøge arktiske protist (excellente organismer) biodiversitet i akvatiske, terrestriske og mosøkosystemer. Evnen for disse organismer til at nå og koloniserede nye og stærkt foranderlige habitater blev testet med luftfælder og blanke substrater. For at teste indvirkningen af klimatiske ekstremer på planternes fysiologi, blev forsøgsflader af tundra vegetationen udsat for "artificial heatwaves" (kunstig varmepåvirkning). En sænkning af jordfugtigheden påvirkede både vegetationen og protistsamfundene. Den kunstige varmebølge inducerede et maksimum i bakterietætheden korreleret med et skift i amøbetætheden

11. Edderkoppe-projektet: Økologiske og fylogenetiske aspekter af de grønlandske jagtedderkopper (*Pardosa*-arter). Udført af J. Hammel, Stuttgart Universitet. Tid: 1.6.-14.8.2004. Det var planlagt at fuldføre en økologisk karakteristik af *Pardosa*-arternes samfund på forskellige lokaliteter i Grønland og sammenholde denne karakteristik med de forskellige plantesamfund. Engelskmandens Havn, Lyngmarksfjeldet og områder tæt på Arktisk Station var nogle af de væsentlige lokaliteter. Der blev brugt "pitfall" fælder til at samle edderkopper til bl.a. at drage konklusio-

ner over livscyklusser for de fire kendte grønlandske arter af *Pardosa*. Ligeledes var det planlagt at fuldføre de økologiske studier ved målingen af temperaturprofiler, fugtighed etc. på hver af de udvalgte indsamlingssteder. Projektet skulle også løse fylogenetiske problemer ved hjælp af morfologiske og molekylære metoder.

Faglige og administrative hverv

Den videnskabelige leder og repræsentanter for bestyrelsen har deltaget i en række møder med Qeqertarsuaq Kommune bl.a. angående udnyttelse af geotermisk energi fra de varme kilder og forvaltningen af fredningen af området omkring Arktisk Station. Ligeledes er der gennemført adskillige rundvisninger på stationen for turister og repræsentanter fra hjemmestyret mv.

Formidling

1. Arktisk Biologisk Feltkursus blev udbudt i 2004 til biologistuderende på Københavns Universitet og (til studerende fra) andre højere læreanstalter, som har bestået kurser i Arktisk Biologi og Polarbiologi (eller tilsvarende). Lærerteamet bestod af Marianne Philipp, Mads Forchhammer og Kirsten Christoffersen, alle fra Biologisk Institut. Der indkom 12 projektansøgninger fra i alt 30 ansøgere. Blandt disse mange gode ansøgninger udvalgte fire projekter med i alt 12 deltagere. Projekterne repræsenterer forskellige biologiske aspekter og omfatter 1) Populationsdynamik hos den grønlandske frøtæge *Nysius groenlandicus*, 2) "Colony attendance" hos Tejst (*Cephus grylle*) i Killit (Fortune Bay), 3) Interaktioner mellem insekter og planter, 4) Fjeldørred: identifikation og karakterisering. To yderligere projekter blev tilknyttet kurset nemlig 5) *Lepidurus* og zooplankton i søer på Disko. En lang række møder blev afholdt i perioden januar til juni 2004 for at koordinere og diskutere de faglige problemstillinger, organisere de logistiske aspekter, skrive ansøgninger om økonomisk støtte samt opbygge et godt sammenhold i og mellem grupperne. Selve feltprojektet forløb i perioden 12.7.-8.8. med 4 dages ophold i Kangerlussuaq (Søndre Strømfjord) og derefter 3 uger på Arktisk Station på Disko.

Projekternes formål er kort beskrevet herunder, men der henvises til kursets hjemmeside (www.fbl.ku/kchristoffersen) og til kursusrapporten, som forventes trykt i starten af 2005. En detaljeret beskrivelse af kurset findes i "dagbogen" som ligeledes er at finde på hjemmesiden.

Fjeldørredprojektet omhandler identifikation og karakterisering af fjeldørred, *Salvelinus alpinus* (L.) med specielt henblik på otholithanalyse og fremtidig forvaltning af udvalgte lokaliteter på Disko. Kernen i dette projekt er således et studium af bestandsstrukturen og –dynamikken hos fjeldørred i fire søer på Disko. På baggrund af data diskuteres de fremtidige muligheder og krav til forvaltningen af fjeldørred på Grønland, samt på hvilken måde ændringer i klimaet kan tænkes at spille ind.

Projektet om plante-insektinteraktioner på Disko tager udgangspunkt i en tidligere undersøgelse, der er udarbejdet i Zackenberg i Nordøstgrønland i 2000, hvor der i Zackenberg fandtes en insektartfrekvens på 2,5 pr. planteart. Dette ønskes efterforsket på Disko og vil danne grundlag for en diskussion om ligheder og forskelle mellem de to lokaliteter, ud fra en evolutionær og klimatisk indfaldsvinkel.

Projektet om populationsdynamik hos den grønlandske frøtæge *Nysius groenlandicus*, som er udbredt stort set overalt på Grønland, men er mest talrig i indlandet, hvor

hede- og steppelignende vegetation er favoriseret, har til formål er at få indsigt i tægens populationsdynamik og interaktion med dens omgivelser i forskellige habitater. Dette studeres gennem anvendelse af matrixmodeller.

Et projekt med fokus på forvaltning af havfugle havde til formål at vurdere og validere optællingsmetoder til opgørelse af populationsstørrelse. Ved at optælle det faktiske antal reder og herefter observere fuglenes adfærd og færden i en koloni, var det formålet at undersøge, hvorvidt et estimat af den faktiske populationsstørrelse kan baseres udelukkende på en optælling af antallet af fugle på vandet.

Yderligere to forskningsprojekter med biologistuderende var tilknyttet kurset. Disse omhandlede en limnologisk undersøgelse af søer på Syddisko samt et komparativt studie af vegetationen i Grønland og Pyrenæerne.

Økonomi blev garanteret gennem en bevilling fra Det Naturvidenskabelige Fakultet (studererrejser og ophold), Biologisk Institut (lærerrejse og opholdsudgifter) og gennem bidrag fra en række fonde. Disse var: Oticon Fonden, Hans Kongelige Højhed Kronprins Frederiks Fond, Ing. Svend G. Fiedler og Hustrus Legat, Carlsbergs Mindelegat for Brygger J.C. Jacobsen, NunaFonden WWF Danmark – Biodiversitetslegatet.

2. I forbindelse med Hendes Majestæt, Dronning Margrethe II og Hans Kongelige Højhed Prins Henrik besøgte Arktisk Station 26.6. stod dekan Henrik Jeppesen for nyhedsformidlingen til pressen. Der blev givet interviews til både det grønlandske og danske tv, og der blev holdt forelæsninger (Royal Lectures) om frontforskningen udgående fra Arktisk Station, så som den galopperende gletscher, bjørnedyrns enestående overlevelsessevne og det lille kæbedyr, *Limnognathia maerski*. Dagen efter dronningebesøget var Arktisk Station vært for "The Simons Foundation, New York" (15 deltagere)."The Royal Lectures" blev gentaget, og den videnskabelige leder fremviste interessante planter på Østerlien.

3. En stor glasmodel af *Limnognathia maerski* blev overrakt Mærsk McKinney Møller 28.9. i forbindelse med, at det var 10 år siden, at Arktisk Station fik overdraget forskningsskibet Porsild, som blev skænket af "A.P. Møller og Hustru Chastine McKinney Møllers Fond til almene Formaal". Under jomfrurejsen med Porsild blev kæbedyret fundet i den kolde kilde Isunngua i Mudderbugten. Kæbedyret er blevet udråbt til at være den helt store zoologiske sensation, da molekylære data viser, at det tilhører en hel ny dyrerække, Micrognathozoa. Kæbedyret vil også udkomme på et grønlandsk frimærke tidligt i 2005.

4. I foråret 2004 udgav Post Greenland frimærker med grønlandske blomster og et lille hæfte med planternes anvendelse i madlavning. Per Mølgaard og Bente Jessen Graae udformede beskrivelser af planterne til hæftet.

5. Journalist Line Reeh, Magisterbladet, besøgte Arktisk Station den 9.8.2004 for at interviewe videnskabelig leder Rasmus Ejrnæs og dennes kone Anne Dalsgaard til et temanummer af bladet om magistre i Grønland. Interviewet "Til kaffemik på Arktisk Station" kan læses i Magisterbladet 18, 2004.

Institulleder Reinhardt Møbjerg Kristensen

Forbrug

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	1,1	0,0	1,1
DVIP	0,0	0,0	0,0
TAP	2,3	0,0	2,3
Årsværk i alt	3,4	0,0	3,4
Løn	1.073,0	5,0	1.078,0
Frikøb	121,0	0,0	121,0
Øvrige drift	528,0	735,0	1.263,0
Anskaffelser	85,0	233,0	319,0
Bruttototal t.kr.	1.807,0	973,0	2.780,0

Stab

VIP Internt finansieret
Ejrnæs, Rasmus; lektor.
Graae, Bente; adjunkt.

Fondsbevillinger

Forskningsstyrelsen (SNF)

- SNF gav i 2002 en bevilling på 50.000 til rejseaktiviteter til Bente Jessen Graae i forbindelse med hendes deltagelse i projektet "Past and current biodiversity in the Arctic: Role of dispersal, colonisation and resistance to extreme climatic events" (se pkt. 9 under forskningsaktiviteter). 30.000 kr. anvendtes i 2004.
- SNF har i 2004 givet en rammebevilling på 339.684 kr. som støtte til projektet "Rekruttering og diversitet i arktisk vegetation (REKRUT)". Bevillingen dækker hele projektperioden fra 1.1.2005-30.6.2007 (Rasmus Ejrnæs).

Publikationer

- Bastholm G.: Spredning, spiring og genetablering af arktisk planter efter menneskelig forstyrrelse. 1-23s. København 2004.
- Graae B.J., Bruun H.H., Pagh S.: An experimental evaluation of the arctic fox (*Alopex lagopus*, Canidae) as a seed disperser. Arctic, Antarctic and Alpine Research 36(4), s. 454-459. 2004.
- Graae B.J., Hansen T., Sunde P.B.: The importance of recruitment limitation in forest plant species colonization: a seed sowing experiment. Flora 199, s. 263-270. 2004.
- Graae B.J., Ókland R.H., Petersen P.M., Jensen K.H., Fritzböger B.: Influence of historical, geographical and environmental variables on understory composition and richness in Danish forests. Journal of Vegetation Science 15, s. 465-474. 2004.
- Hansen E.S.: New or interesting Greenland lichens VII. Cryptogamie Mycologie 25(1), s. 83-90. 2004.
- Hansen E.S.: Lichens from Ammassalik Ø, Southeast Greenland. Folia Cryptog 39, s. 3-12. 2002.
- Hansen E.S.: New or interesting Greenland lichens and lichenicolous fungi V. Mycotaxon 86, s. 149-155. 2003.
- Hansen E.S.: The lichen flora and reindeer grazing in the Isortoq area, South West Greenland. Folia Cryptog 40, s. 7-14. 2003.

- Hansen E.S.: An initial study of lichen growth on boulders and rocks near the mittivakkat Gletscher, South East Greenland. *Graphis Scripta* 15, s. 33-38. 2004.
- Hansen E.S.: Notes on some new and interesting Greenland lichens VI. *Graphis Scripta* 15, s. 1-6. 2004.
- Hansen E.S.: A Museo Botanico Hauniense Distributae. 851-925s. HCØ tryk, København 2004.
- Holm K.W.: Morphology and phylogeny of Nerillidae (Polychaeta, Annelida). 1-47s. H.C.Ø. tryk, København 2004.
- Knudsen S.W., Kirkegaard M., Olesen J.: Verdens mindste krebsdyr – om et spændende fund i Vestgrønland. *Dyr i Natur og Museum* 2004 – nr. 2, s. 6-9. 2004.
- Kristensen R.M., Jørgensen A.: Molecular phylogeny of Tardigrada – investigation of the monophyly of Heterotardigrada. *Molecular Phylogenetics and Evolution* 32, s. 666-670. 2004.
- Kristensen R.M., Sørensen M.V.: Kæbedyret (Micrognathozoa) – den 35. dyrerække. *Naturens Verden* 87 (2), s. 4-20. 2004.
- Kristensen R.M., Sørensen M.V.: Tardigrada (Water bears). *Grzimek's Animal Life Encyclopedia* 2, s. 115-123. 2004.
- Kristensen R.M., Sørensen M.V.: Micrognathozoa (Jaw animals). *Grzimek's Animal Life Encyclopedia* 1, s. 327-330. 2004.
- Kristensen R.M., Sørensen M.V.: Cycliophora (Wheel Wearers). *Grzimek's Animal Life Encyclopedia* 1, s. 351-354. 2004.
- Kristensen R.M., Sørensen M.V., Funch P., Sterrer W., Giribet G.: Investigations into the phylogenetic position of the Micrognathozoa using four molecular loci. *Cladistics* 20, s. 1-13. 2004.
- Kristensen R.M., Sørensen M.V., Heiner I.: Loricifera (Girdle wearers). *Grzimek's Animal Life Encyclopedia* 1, s. 343-350. 2004.
- Mosbech A., Boertmann D., Olsen B.Ø., Olsvig S., Platen F.V., Buch E., Hansen K.Q., Rasch M., Nielsen N., Møller H.S., Potter S., Andreasen C., Berglund J., Myrup M.: Environmental Oil Spill Sensitivity Atlas for the West Greenland (68- 72N) Coastal Zone. 442s. København 2004.
- Nielsen N., Mosbech A., Boertmann D., Olsen B.Ø., Olsvig S., Platen F.V., Buch E., Hansen K.Q., Rasch M., Møller H.S., Potter S., Andreasen C., Berglund J., Myrup M.: Environmental Oil Spill Sensitivity Atlas for the South Greenland Coastal Zone. 341s. København 2004.
- Nielsen T.G., Thomsen H.A., Hansen B.W., Munk P.: Changes in plankton and fish larvae communities across hydrographic fronts off West Greenland. *J.Plank. Res.* 25, 7, s. 815-830. 2003.
- Nielsen T.G., Thor P., Møller E.F.: Production of DOC by *Calanus finmarchicus*, *C. glacialis* and *C. hyperboreus* through sloppy feeding and leakage from fecal pellets. *Mar. Ecol. Prog.ser.* 262, s. 185-191. 2003.
- Publikationer baseret på studier ved Arktisk Station (ikke registreret i KU's publikationsregister)*
- Nickel, J.: Benthic-pelagic coupling in the Arctic Mellemfjord (West-Greenland) with special focus on benthic Peracarida (Malacostraca, Crustacea), *Reports on Polar and Marine Research* 491: 1-135.2004
- Nickel, M. & Götz M.: Grönland 2003, Berichte von der Polarbiologischen Exkursion des Studiengangs Technische Biologie, s 1-148. Udgivet af Universität Stuttgart. 2004.
- Kendra, J., Nottmeier, M.: Variation af cumariner og benzoediazepinreceptor-aktivitet i *Angelica archangelica* fra Disko, Grønland, s.1-71. Udgivet af Danmarks Farmaceutiske Universitet. 2004.

Center for Naturfilosofi og Videnskabsstudier

Ledelse pr. 1.2.2004

Centret ledes af centerleder, lektor Claus Emmeche.

Styringsgruppen består af Benny Lautrup (NBIfAFG), Olaf Nielsen (Molekylærbiologisk Institut) og Finn Collin (Institut for Filosofi, Pædagogik og Retorik).

Organisation

Centret hører direkte under Det Naturvidenskabelige Fakultet og huses på Niels Bohr Institutet, hvorfra centret udbyder undervisning i naturfilosofi og videnskabsteori. Centret omfatter et netværk som tæller 1) forskere ved fakultetets institutter, der helt eller delvis har fokus på videnskabsteori, 2) andre forskere og tilknyttede gæster, 3) FVT-gruppen, en lærergruppe for Fagets Videnskabsteori i Københavnsområdet.

Adresse

Blegdamsvej 17
2100 København Ø
emmeche@nbi.dk
www.nbi.dk/natphil

Centerlederens årsberetning

Centerets emneområde er tværfagligt og forbinder naturvidenskab med humaniora og samfundsfag. I det omfang ressourcerne rækker, deltager centret i de tre satsningsområder under Københavns Universitet (Religioner, Biocampus, Krop & bevidsthed).

Centret har i 2004 arbejdet med udvikling af de nye kurser i videnskabsteori (obligatorisk på alle bacheloruddannelser), og har bl.a. samarbejdet med studienævnene for Kemi, Biokemi, Nanoteknologi, Fysik og Biologi om fagspecifikke videnskabsteorikurser. Et fagligt miljø for undervisning i videnskabsteori på universiteter i Københavnsområdet inden for natur og teknik er under opbygning, på www.nbi.dk/natphil/FVT kan man læse mere om dette. Centret udbyder et alment kursus i naturvidenskabsteori og organiserer en studiekreds i videnskabsstudier.

Fagets videnskabsteori skal gives som forskningsbaseret undervisning, et krav som kan være svært at opfylde på institutter uden tradition for naturvidenskabsteori. Udviklingsopgaven bør derfor fokusere på både forskning og undervisning. Undervisningen knyttes til det enkelte fag, men må have et kvalificeret niveau hvad angår emner som etik, videnskabsfilosofi, videnskaben i samfundet mv. Underviserne skal indgå i det fælles faglige miljø omkring videnskabsteori som er under opbygning, men lokaliseres på det enkelte institut og udføre fagspecifik forskning her. Centret håber at Det Naturvidenskabelige Fakultet åbner mulighed for at tiltrække yngre forskere og undervisere med en dobbelt kompetence i naturvidenskab og fx videnskabsfilo-

sofi, videnskabshistorie eller videnskabssociologi. Kandidater med sådanne profiler findes, men har svære karrierebetingelser, og tilførsel af ressourcer til området er ønskelig.

Samlet har centeret i 2004, inden for en uændret udgiftsramme for fakultetet, konsolideret sine aktiviteter både mht. forskning, undervisning og formidling, og håber på en udvidelse af disse i 2005.

Forskningsvirksomhed

Centerets medarbejdere og netværk forsker i naturfilosofi og videnskabsteori i forbindelse med specifikke cases og projekter. Selvom de enkelte cases er meget forskellige går en række almene videnskabsteoretiske problemer (fx forskningsnormer mellem ideal og virkelighed, realisme/antirealisme, teoriskift, kausalitet) på tværs af disse.

Aktiviteten omfatter således: Et projekt om Kuhns paradigmatheori anvendt på evolutionsbiologi (gæsteforsker Christian Baron); et ph.d.-projekt om kompleksitet i forbindelse med det humane genom og genotype-fænotype forholdet (ph.d.-studerende Mia Trolle Borup); et projekt om kausalitet, emergens, ontologi og reduktionisme i forhold til fysik, biologi og psykologi (centerleder Claus Emmeche i samarbejde med Frederik Stjernfelt, Simo Køppe, og guest researcher Charbel N. El-Hani); projekter om biosemiotik (C.E. i samarbejde med Jesper Hoffmeyer), organisme (C.E.), og genbegrebet (C.E. og El-Hani); et projekt om social ansvarlighed og post-normal videnskab (gæsteforsker Tom Børsen Hansen); et projekt om filosofiske aspekter af moderne kosmologi (visiting fellow Henrik Zinkernagel); og et projekt om naturvidenskab som rationelt trossystem (adjungeret professor Jens Morten Hansen).

Mht. forskningen for de øvrige personer, der er associeret til centret, henvises til de respektive afsnit i årbogen under de enkelte institutter og disses hjemmesider. På centerets hjemmeside findes uddybende information om aktiviteten og de publicerede arbejder.

Centerleder Claus Emmeche

Forbrug

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	1,0	0,0	1,0
DVIP	0,4	0,0	0,4
TAP	0,1	0,0	0,1
Årsværk i alt	1,5	0,0	1,5
Løn	688,0	0,0	688,0
Frikøb	5,0	0,0	5,0
Øvrige drift	81,0	0,0	81,0
Anskaffelser	54,0	0,0	54,0
<i>Bruttototal t.kr.</i>	<i>828,0</i>	<i>0,0</i>	<i>828,0</i>

Stab

Claus Emmeche; lektor.

COGCI – Copenhagen Global Change Initiative

Ledelse pr. 1.2.2004

COGCI er en forskerskole på Det Naturvidenskabelige Fakultet med deltagelse af lærere fra de fleste af fakultetets institutter ledelse 2004.

Styregruppens medlemmer er forskningscheferne for DMU, GEUS og DMI under ledelse af prodekan Flemming Nicolaisen.

I COGCI's ph.d.-udvalg sidder to repræsentanter for hver af de deltagende institutioner under ledelse af netværkskoordinatoren professor Ole John Nielsen, Kemisk Institut, Københavns Universitet.

Koordinationsgruppen på KU består af de to ovennævnte samt professor Morten Søndergaard, docent Nanna Nøe-Nygaard, lektor Inge Sandholt og programlederne Aksel Walløe Hansen og Sten Struwe.

Organisation

COGCI er Det Naturvidenskabelige Fakultets samarbejdsprojekt om miljø og klima med Danmarks Miljøundersøgelser (DMU), Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse (GEUS) og Danmarks Meteorologiske Institut (DMI) med RISØ som associeret samarbejdspartner.

COGCI's struktur omfatter en fælles styregruppe, en koordinationsgruppe på KU, et forskernetværk med deltagelse fra både universitetet og sektorforskningsinstitutter samt en forskerskole, som to gange har modtaget støtte fra forskeruddannelsesrådet, FUR.

Adresse

Øster Voldgade 3
1350 København K
tij@adm.ku.dk
www.cogci.dk

Programlederens årsberetning

I årets løb har seks af COGCI's ph.d.-studerende afsluttet deres projekter, og har opnået ph.d.-graden og en tidligere indskrevet studerende er blevet dr.scient. Der er yderligere blevet indskrevet fire nye ph.d.-studerende i årets løb, hvorefter der nu er 22 ph.d.-studerende i skolen.

To af de nye ph.d.-studerende har fået et stipendium finansieret af de eksterne partnere med støtte fra FUR-bevillingen til COGCI. Yderligere to stipendier er finansieret af Max Planck Institut for atmosfærekemi i Mainz. Det Naturvidenskabelige Fakultet tildelte ikke stipendier til ansøgere indenfor COGCI i 2004.

Årets doktorer/ph.d.-grader

I årets løb har seks ph.d.-studerende afsluttet deres projekter med ph.d.-graden:

Elisa Rosenbohm, Kemisk Institut i samarbejde med FORD.

Philip Kruse Jakobsen, Niels Bohr Institutet (Geofysik) i samarbejde med DMI.

Colin Stedmon, Zoologisk Institut (nu Biologisk Institut) i samarbejde med DMU.

Synne Høyer Svendsen, Niels Bohr Institutet (Geofysik) i samarbejde med DMI.

Heidi Sjørnsen, Botanisk Institut (nu Biologisk institut) i samarbejde med DMU.

Steffen Podlech, Niels Bohr Institutet (Geofysik) i samarbejde med GEUS.

Yderligere har Eske Willerslev afsluttet sit stipendieforsøg med indlevering af en disputats, som blev forsvaret for dr.scient. graden 26. oktober.

Kurser

Der har i årets løb været afholdt fire COGCI-kurser:

Kursus om Climate Change and Aquatic Ecosystems blev afholdt på Brorfelde i 26.-30.4. af professor Morten Søndergaard og forskningsprofessor Torkel Nielsen i samarbejde med forskerskolerne SOAS og SLIP.

Kurset i Ecosystem processes blev afholdt på Brorfelde 17.-22.5. organiseret af professor Søren Christensen, lektor Annelise Kjølner og Sten Struwe med 10 deltagere.

Earth System Science kurset blev afholdt af Jens Olaf Pepke Pedersen på Bornö i august eller september med syv deltagere.

Professor Finn Surlyk, Geologisk Institut afholdt kurset i Scientific Writing for i alt ni studerende fra COGCI og andre forskerskoler.

Der har desuden i forbindelse med kurset i Ecosystem processes været afholdt en tema-dag om: Greenhouse gases and effects on ecosystems, på Geocentret den 17.5. Der var ca. 30 deltagere i mødet.

VELUX Visiting Professor Programme

Gæsteforelæser-programmet er bevillet af Willum Kann-Rasmussen Fonden til Det Naturvidenskabelige Fakultet. Bevillingen har bl.a. støttet COGCI-skolen, ved at gøre det muligt at invitere udenlandske gæster til at opholde sig ved et af de deltagende institutter i kortere perioder.

Status

COGCI har fungeret siden 1999, og har organiseret en lang række ph.d.-projekter med tilhørende kurser og tema-dage på tværs af fakultetets institutter, og i samarbejde med nogle af universitetets vigtigste samarbejds- og aftager-partnere. Forudsætningerne for dette samarbejde er ændret væsentligt i denne periode og selv om netop samarbejde med universitetets aftagere forsat efterlyses, er de økonomiske betingelser blevet vanskeligere. Samarbejdsmodellen har vist sig at kunne fungere, men forudsætter at både fakultet og samarbejdsinstitutter kan deltage i finansieringen.

Programleder Sten Struwe

Forbrug

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
DVIP	0,0	0,0	0,0
Årsværk i alt	0,0	0,0	0,0
Løn	7,0	0,0	7,0
Frikøb	76,0	0,0	76,0
Øvrige drift	1.346,0	59,0	1.405,0
Bruttototal t.kr.	1.429,0	59,0	1.488,0

Center for Naturfagernes Didaktik

Ledelse pr. 1.12.2004

Centret ledes af centerleder Kjeld Bagger Laursen.

Bestyrelsen består af lektor Ole Hammerich, Kemisk Institut, (formand), professor Carl Winsløw, Center for Naturfagernes Didaktik, lektor Bente Kiens, Institut for idræt, stud.scient. Frederik Treue, Ørsted Laboratoriet, lektor Niels Grønabæk, Institut for Matematiske Fag, laboratoriefuldsmægtig Dorte Heldrup, Kemisk Institut, lektor Kjeld Rasmussen, Geografisk Institut, lektor Jens Høeg, Biologisk Institut, udstillingsleder Hanne Strager, Statens Naturhistoriske Museum.

CND's repræsentantskab omfatter studielederne og mentorerne samt et studentermedlem fra hvert studienævn. Repræsentantskabet har afholdt møder 18.03. og 15.09.2004.

Adresse

H.C. Ørsted Institutet
D-fløjen
Universitetsparken 5
2100 København Ø
Telefon 35 32 04 20
Fax 35 32 04 60
cnd@cnd.ku.dk
www.cnd.ku.dk

Centerlederens årsberetning

CND blev oprettet i marts 2001, efter en fakultetsrådsbeslutning i efteråret 2000. Dets hovedformål er, på forskningsmæssig basis, at yde bidrag til kvalitetsforbedringer inden for de naturvidenskabelige fags didaktik, primært, men ikke udelukkende, på uddannelsessystemets tertiære (universitære) niveau. Dette sker gennem forskning, udviklingsvirksomhed og studenterundervisning indenfor de naturvidenskabelige fags didaktik.

CND's aktiviteter spænder over et bredt spektrum. De omtales nedenfor grupperet i hovedkategorier.

Fysiske rammer

CND's personalemæssige udvidelser i årets løb har bevirket et behov for flere kvadratmeter, hvilket i efteråret har ført til nogle flytninger i D-fløjen på HCØ. Centret råder nu over 4 to-modul-kontorer, 1 tre-modul-kontor samt endnu en arbejdsplads i et 5-modul-kontor, hvilket stadig er i underkanten i forhold til bemanningen, og særligt i forhold til kommende udvidelser. NBI som jo huser CND, har i øvrigt meddelt, at man ikke forventer at kunne huse CND i D-fløjen længere end til udgangen af 2005, og der arbejdes derfor i det kommende år – i samarbejde med fakultetet – på en fremtidssikret fysisk placering.

Personaleforhold

CND's nuværende bemandingsmæssige størrelse er på 2 videnskabelige stillinger, 2 AC-TAP'er samt centerledelse og -administration. I et samarbejde med DFU er en der an-

sat adjunkt tilknyttet CND's forskningsgruppe. Dertil kommer tilknytning af en række eksterne konsulenter på ad hoc basis.

CND's ansatte ultimo 04

Kjeld Bagger Laursen, centerleder (ansat 1.8.01, halvtid, pt. orlov fra IMF).

Bettina Engler, kontorfuldmægtig (ansat på halvtid pr. 1.5.02, fratrukt 31.12.04).

Anders Lund, IT-ansvarlig (ansat 1.10.04 med 6 ugentlige arbejdstimer).

Sebastian Horst, A-TAP (ansat pr. 1.5.03).

Christine Holm, A-TAP (ansat 1.11.04).

Carl Winsløw, professor mso (ansat 1.8.03).

Camilla Rump, lektor (ansat 1.1.04).

Som konsulenter til specifikke projekter har medvirket:

Lise Dithmer, ved ph.d.-kurser.

Jens Dolin, ved ph.d.-kurser.

Anne Marie Nielsen, projektmedarbejder (1.9-1.12.04).

Herudover inddrager CND's ansatte i mange opgaver andre af fakultetets videnskabelige og administrative medarbejdere.

Ph.d.-studerende tilknyttet CND

Michael Hansen (biologididaktik) tilknyttet CND her og i Aarhus, NADIFO-stipendiat (vejleder: Kirsten Paludan, AU), Morten Misfeldt (matematikdidaktik), finansieret af Learning Lab DK (vejleder: Carl Winsløw). Frederik Voetmann Christiansen har været gæst ved CND; han har i december afsluttet sit ph.d.-studium i ingeniørfagsdidaktik ved DTU (Camilla Rump var medvejleder) og er 1. december ansat som adjunkt i naturfagsdidaktik ved DFU med sin forskning knyttet til CND.

Evaluerings

CND blev i foråret 2004 evalueret af et eksternt panel med basis i CBS Learning Lab. Som led i evalueringen udarbejdede medarbejderne en selvevalueringsrapport, som sammen med panelets evalueringsrapport kan hentes fra CND's hjemmeside. Evalueringen omfattede også fokusgruppintervjuer med brugere af CND's udviklings- og undervisningsvirksomhed (ansatte og studerende ved det naturvidenskabelige fakultet). Rapportens konklusioner var overordentlig positive, og har givetvis været medvirkende til at CND's overgang til finansiering af ordinære fakultetsmidler besluttedes i efteråret 2004.

I auditeringsrapporten vedr. KU's uddannelsesvirksomhed fremhæves CND som et eksempel til efterfølgelse ved andre fakulteter, ikke mindst pga. den forskningsbaserede tilgang til udviklingsvirksomhed. Universitetets fagdidaktiske og pædagogiske virksomhed skal som helhed finde mere permanente former i de kommende år, både som forskningsområde, som uddannelseselement og som et redskab i udvikling af universitetets uddannelser. Medarbejderne ved CND vil indgå konstruktivt i denne proces.

Udviklingsvirksomhed

a) CND's medarbejdere har deltaget i fakultetets studiereformarbejde. Arbejdet har involveret deltagelse i arbejdsgrupper og udviklingsarbejde (se nedenfor), samt deltagelse i det overordnede koordineringsarbejde.

b) CND's aktuelle og afsluttede udviklingsprojekter kan

ses beskrevet på www.cnd.ku.dk/side21727.htm. Det drejer sig om følgende:

– To runder med erfaringsindsamling vedr. allerede afholdte kurser: Kemikurset Kemi G-AU (afholdt efteråret 03), samt geografikurset Jord, Vand, Klima (afholdt foråret 2004).

– Følge- og designprojekter, foranlediget af studiereformen: Det har drejet sig om blok 2 og 3 på biologiestudiet samt kurserne Fysik 1, KemiIntro, MatIntro samt SaSt 1 i blok 1 på hhv. fysik-, kemi-, matematik- og statistikstudierne. Disse projekters rapporter publiceres løbende på CND's hjemmeside. Arbejdet fortsætter i øvrigt i følgeprojekter med kemi- og matematikforløb i Blok 2.

c) Sebastian Horst er medforfatter til den i februar 2004 udgivne rapport "Fremtidens uddannelser – den ny faglighed og dens forudsætninger", hvis udarbejdelse og udgivelse er finansieret af Undervisningsministeriet. Rapporten giver anbefalinger til, hvorledes hele uddannelsessystemet skal styrkes. Dette har medført en række foredrag afholdt for bl.a. gymnasier og faglige foreninger.

d) Sebastian Horst og Kjeld Bagger Laursen har i hver sin temagrube deltaget i udarbejdelsen af KU's selvevalueringssrapport, som et led i universitetets auditeringsprojekt.

e) Som et led i udviklingen af CND's didaktiske profil er den teoretiske del af adjunktspædagogikum, nu kaldet Kursus i Naturfaglig Universitetspædagogik og Didaktik (KNUD), delvist omlagt fra et mere pædagogisk fokus, til et mere didaktisk fokus og der søgt etableret større sammenhæng mellem den teoretiske og den praktiske del.

Studieforløbsundersøgelse

CND har i 2004 sammen med Fakultetsadministrationen fortsat sine studieforløbsundersøgelser og påbegyndt nye undersøgelser pr. september 2004 mhp. at følge implementeringen af den nye studiestruktur. Der er tale om tre undersøgelser: (1) Kvantitativ undersøgelse af studerendes information og oplevelser ved studievalg og studieintroduktion, (2) Kvalitativ analyse af erfaringer med implementering af strukturen fra institutterne og (3) Kvantitativ frafaldsanalyse fra september 2003 – juni 2004.

Endvidere er i Skriftserien udgivet resultaterne af to andre undersøgelser:

Skriftserien nr. 10 om studerendes motivation bag valget af speciale.

Skriftserien nr. 11 om studiestarterne 2002 på nanoteknologistudiet på KU.

Igangværende kandidatundersøgelser

Efter afslutningen af dataindsamlingen til kandidatkarriereundersøgelsen inden for fagene biologi, geologi, geografi, idræt for perioden 1985-2002 er udarbejdelsen af rapporten påbegyndt. Dette arbejde har dog ikke kunnet fremmes i helt det oprindelig planlagte tempo. Ved dette årsskifte foreligger der en førsteklasse til et manuskript og det forventes af arbejdet færdiggøres i første fjerdedel af 2005.

Forskningsvirksomhed

1. Enkeltprojekter

Et teoretisk og empirisk arbejde vedr. forskellige aspekter af avanceret studenterarbejde i teoretisk matematik – og dettes fremme gennem en konkret arbejdsform (temaopgaver) – er afsluttet (Carl Winsløw i samarbejde med Niels

Grønbæk, IMF, KU). Der er indledt et komparativt studium af læreruddannelse (Carl Winsløw i samarbejde med Viviane Durand-Guerrier, Université Lyon 1, Frankrig).

1.1. Et teoretisk arbejde om forskningspraxeologier i matematikdidaktik med specielt henblik på det tertiære område er påbegyndt, og et teoretisk arbejde om kompetencebegrebet i forhold til gængse matematikdidaktiske teoridannelser er afsluttet (Carl Winsløw).

1.2. En teoretisk og empirisk undersøgelse af læreres med forskellig faglig baggrunds divergerende epistemologiske opfattelser af et stofområde er afsluttet. (Camilla Rump i samarbejde med Frederik Voetmann Christiansen).

En empirisk undersøgelse af DTU- hhv. fysikstuderendes tilgange til opgaveregning og den dertil knyttede indlæring i mekanik, med særligt fokus på kønsforskelle, er påbegyndt. (Camilla Rump).

1.3. En teoretisk og empirisk undersøgelse af fysikstuderendes (epistemologiske) opfattelse af fysikfaget og hvordan denne påvirkes af undervisningsformen, samt udviklingen af den i løbet af studiet, er påbegyndt (Camilla Rump i samarbejde med Anne-Marie Nielsen).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Camilla Rump: Har været formand for et bedømmelsesudvalg vedr. en ph.d.-ansøgning.

Carl Winsløw: Har været medlem af et bedømmelsesudvalg ifm. besættelsen af en adjunkt/lektorstilling ved DFU, samt et bedømmelsesudvalg vedr. to qualifying-eksamener ved NTNU, Trondhjem.

Konsulent- og rådgivervirksomhed

Carl Winsløw: Løst en konsulentopgave for NOKUT (Nationalt organ for kvalitet i uddannelsen, Norge) vedr. bedømmelse af et forslag om masteruddannelse i matematikens didaktik.

Sebastian Horst: Medforfatter til den i februar 2004 udgivne rapport "Fremtidens uddannelser – den ny faglighed og dens forudsætninger", hvis udarbejdelse og udgivelse er finansieret af Undervisningsministeriet. Rapporten giver anbefalinger til, hvorledes hele uddannelsessystemet skal styrkes. Dette har medført en række foredrag afholdt for bl.a. gymnasier og faglige foreninger. Har desuden været konsulent for et projekt under Vejle Amt med at udvikle efteruddannelseskurser for amtets gymnasielærere med henblik på den kommende gymnasierreform.

Tillidshverv

Sebastian Horst: TR-suppleant for fakultetets A-TAP'er. Medlem af bestyrelsen for Dansk Fysisk Selskabs Sektion for Uddannelse og Undervisning (fra september 2004).

Kjeld Bagger Laursen: Medlem af fakultetets studiereforms koordineringsudvalg, har været repræsenteret de videregående matematikuddannelser i Undervisningsministeriets læreplansgruppe for matematik i det almene gymnasium. Han er nu medlem af Undervisningsministeriets Fagligt Forum for efter/videreuddannelse af matematiklærere. Har været medlem af den lokale organisationskomité og i organisationsteamet for DG 22: Current problems and challenges in university mathematics education, samt Grants Committee's arbejde.

Carl Winsløw: Deltaget i den lokale organisationskomité

té, den nordiske kontaktkomité, samt i organisationsteamet for TSG 25: Language and communication in mathematics education. Han har desuden været organisatorisk leder af den nordiske præsentation ved kongressen.

Camilla Rump: Mentor og underviser på fagdidaktisk kursus for lærere på Lunds universitet og LTH.

Carl Winsløw: Medlem af fakultetets gymnasielæreruddannelsesudvalg. Endvidere er han medlem af CND's bestyrelse.

Formidling

Generelt

CND's nye website – www.cnd.ku.dk – er grundlæggende omstruktureret med henblik på en mere brugerorienteret opbygning og bedre muligheder for vedligeholdelse, opdatering og dynamisk brug.

CND har oprettet et nyhedsbrev i februar 2004 som redigeres af Sebastian Horst og udsendes til alle interesserede. Tilmelding via hjemmesiden. I 2004 er udkommet 9 nyhedsbreve som indeholder nyheder vedr. CND og andre tilsvarende centre, annonceringer af aktiviteter på CND og andre steder, stillingsopslag, mv.

Undervisningsvirksomhed

Rettet mod fakultetets studerende i almindelighed

Møntet på 3./4. studieår har CND i efterårssemestret 2004 i lighed med efteråret 01, 02 og 03 afholdt et 10 ECTS kursus, Naturvidenskabernes Fagdidaktik. Dette forløb har haft 34 deltagere (heraf bestod 28). De hidtidige fire forløb har haft i alt 78 deltagere. Denne del af undervisningsvirksomheden vil i det kommende år blive indlejret i blokstrukturen, med et fælles grundkursus à 7,5 ECTS og specialiserede forløb i enkeltfags didaktik à 7,5 ECTS. Den er specielt målrettet studerende med interesse for en karriere i undervisningssektoren, herunder ikke mindst ungdomsuddannelserne.

Dertil kommer et bachelorprojekt samt et antal specialestudier i naturfagsdidaktik.

I årets løb har CND vejledt et bachelorprojekt, Bjørn Friis Johannsen (nanoteknologiuddannelsen, vejleder Camilla Rump), samt medvirket ved tre afsluttede specialer, Nynne-Maria Bisgaard, (fysikdidaktik, vejleder Finn Berg Rasmussen og Albert Paulsen, RUC), Lise-Lotte Sabano (matematikdidaktik, vejleder Carl Winsløw) og Nette Børkdal Ebbesen (biologididaktik, vejleder Per Geckler). Yderligere tre er i gang.

Rettet mod nordiske ph.d.-studerende

CND afholder, i samarbejde med den nordiske forskerskole i matematikkens didaktik, et ph.d.-kursus for nordiske forskerstuderende inden for matematikkens didaktik. Kurset afvikles i perioden november 2004 - marts 2005 med Carl Winsløw som kursusansvarlig.

Rettet mod specificerede undervisergrupper

For deltids- og studenterundervisere har i efteråret været afholdt et kursus for instruktører og hjælpelærere på 1½ dag. Kurset, der har form af en workshop, giver nye perspektiver på undervisningen gennem forskellige aktiviteter, erfaringsudveksling og oplæg – og hjælper derved instruktører og hjælpelærere til at tilrettelægge og gennemføre

praktisk undervisning, sådan at de studerende får et godt udbytte.

Endvidere er CND tilknyttet en uformel gruppe af yngre didaktisk interesserede videnskabelige medarbejdere ved fakultetet, der kalder sig Naturfagsdidaktisk Netværk. Denne gruppe har jævnligt afholdt frokostmøder af en times varighed med deltagerne på skift som oplægsholdere.

Den teoretiske del af fakultetets adjunkt-pædagogikumprogram blev i efteråret 2002 overtaget af CND. Det teoretiske forløb er i efteråret 2004 afholdt med ca. 30 deltagere fra KU og DFU. Forløbet er delvis omstruktureret og falder nu i to kursusdele, et kort, intensivt praktisk pædagogisk forløb, kaldet IUP, efterfulgt af det didaktiske forløb, KNUD.

Den praktiske del forløber som hidtil, i et samarbejde mellem CND og fakultetets mentorer. Dette samarbejde er i efteråret 2004 blevet en smule mere udførligt formaliseret, bl.a. for at sikre kontinuiteten i mentorarbejdet.

Rettet mod fakultetets undervisere i almindelighed

CND's arbejde med at medvirke til en fagdidaktisk oprustning hos universitetsansatte har i 2003 antaget form af medarbejdernes medvirken, både på KU og andre steder, fx KVL, ved seminarer, workshops og informationsmøder (men den største effekt skal nok findes i de studiestartsprojekter, der omtales andetsteds i denne årsberetning).

CND's naturfagsdidaktiske seminar (også kaldet "NA-FADISE") har afholdt 12 seminarer i årets løb, med oplægsholdere fra CND, og fra andre danske og udenlandske universiteter. Disse seminarer sigter på at udbrede kendskabet til naturfagsdidaktisk forskning og dens anvendelser, især blandt fakultetets medarbejdere og studerende. Seminarerne er åbne for alle og annonceres bl.a. via ISIS, i fagtidskrifter, på CND's hjemmeside og i nyhedsbrevet.

Udgivervirksomhed

CND's Skriftserie fortsætter. I 2004 er skriftseriens nr. 10 og 11 udsendt: Studerendes kriterier for specialevalg, hhv. en forløbsundersøgelse om nanoteknologistudiets studentertoptag 2002.

DidakTips-serien udkommer lejlighedsvis. Den bringer korte og konkrete inspirationstekster for universitetsundervisere. Der er i 2004 udkommet følgende numre: DidakTips 3: Evaluering af studerende (af Sebastian Horst). DidakTips 4: Temaopgaver: et format til fremme og evaluering af dybdelæring (af Niels Grønbæk og Carl Winsløw). DidakTips 5: Undervisning i blokstruktur (af Sebastian Horst og Carl Winsløw). Serien fortsætter.

Carl Winsløw: Medredaktør af "Matilde" (udgives af Dansk Mat. Forening), og har været referee på fem artikler til internationale tidsskrifter. Endvidere er han medredaktør af proceedings for den nordiske præsentation ved ICME-10. Kjeld Bagger Laursen har fungeret som gæsterektor af et nummer af "Matilde".

Kongresser og symposier

CND's medarbejdere har i 2003 deltaget i konferencer og videnskabelige/professionelle møder i Frankrig, Norge, Sverige og Danmark.

Carl Winsløw: Deltaget som inviteret foredragsholder ved flg. konferencer: Oplæg ved præsentation af 13. ICMI-studium på ICME-10, Lyngby, juli 2004. Inviteret panel-deltager på konference om forskningssituationer i matematikundervisningen, St-Flour, aug. 2004. Inviteret foredrags-

holder på konference om evaluering, Trondheim, november 2004. Deltog i evalueringskomiteen for den 12. sommerskole i matematikkens didaktik (Corps, Frankrig, aug. 2003).

Kjeld Bagger Laursen og Carl Winsløw: Deltaget i organiseringen af ICME-10, den 10. verdenskongres om matematikundervisning, der afholdtes i København i juli 2004.

Deltagelse i den offentlige debat

CND's medarbejdere er aktive i den offentlige debat, bl.a. i dagblade og andre medier. Fx deltog Carl Winsløw i tre radio- og to tv-interviews om læreruddannelse, dec. 2004.

Fra de trykte medier kan nævnes: "Styrket faglighed kræver politisk vilje". Kronik af Henrik Busch, Nikolaj Frydensbjerg Elf og Sebastian Horst i Berlingske Tidende, 16. 2.2004. "Ingen enighed om enhedslæreren". Interview med Sebastian Horst i Frie Grundskoler, nr. 8, 19.5.2004 (www.friegrundskoler.dk/page.dsp?page=796). Kjeld Bagger Laursen har fået indlæg optaget i Jyllands-Posten 18.7. om søgningen til det nye gymnasiums studieretninger, 23.7. om det nye gymnasium, 4.9. om studerendes og underviseres engagement og 26.9. om hvordan god universitetsundervisning bedre kan værdsættes.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Camilla Rump: Med i forskergruppen 'Pedagogik og naturvetenskap/teknik' på Lunds Universitet. I den forbindelse er Camilla Rump involveret i to symposieforslag indenfor tertiær fysikdidaktik til EARLI konferencen 2004.

Carl Winsløw: Har fortsat tæt kontakt til det naturfagsdidaktiske forskningslaboratorium LIRDHIST ved Univ. Lyon 1, hvor han opholdt sig en uge i maj mhp. forskningssamarbejde og seminarforedrag.

Gæsteforskere

CND har i årets løb haft kortere besøg af følgende udenlandske gæsteforskere:

Viviane Durand-Guerrier (matematikdidaktiker) U. Lyon 1, Frankrig (april).

Cedric Linder (fysikdidaktiker), Uppsala Universitet, Sverige (april).

Françoise Khantine-Langlois (fysik- og kemididaktiker), U. Lyon 1, Frankrig (november).

Netværk

CND's samarbejde med DFU er i årets løb blevet udbygget, senest ifm. DFU's ansættelse af Frederik Voetmann Christiansen som adjunkt.

CND har i december indledt arbejdet med at formalisere samarbejdet mellem KU's pædagogiske og didaktiske centre. Endvidere indgår CND i KU's forøgede indsats på WBLfeltet (Web Based Learning).

CND er partner i NADIFO, den nationale forskerskole i naturfagsdidaktik.

CND er partner i den nordiske forskerskole i matematikkens didaktik, som finansieres af NorFa.

CND's internationale netværk finder endvidere et vist udtryk i dets International advisory board, der pt. består af professor of Science Education John Leach, School of Education, University of Leeds, professor i matematikkens didaktik Mogens Niss, IMFUFA, Roskilde Universitets-

center, samt professor i naturfagernes didaktik Svein Sjøberg, Institutt for lærerutdanning og skoleutvikling, Universitetet i Oslo. Svein Sjøberg er endvidere tilknyttet CND som adjungeret professor.

De enkelte medarbejders medlemskab af internationale organisationer og netværk anføres ikke.

Centerleder Kjeld Bagger Laursen

Forbrug

<i>Finansieret</i>	<i>Internt</i>	<i>Eksternt</i>	<i>I alt</i>
VIP	2,5	0,0	2,5
DVIP	0,2	0,0	0,2
TAP	1,7	0,2	1,9
Årsværk i alt	4,3	0,2	4,6
Løn	2.283,0	87,0	2.371,0
Frikøb	-1,0	1,0	0,0
Øvrige drift	260,0	0,0	260,0
Anskaffelser	95,0	0,0	95,0
<i>Bruttototal t.kr.</i>	<i>2.637,0</i>	<i>89,0</i>	<i>2.726,0</i>

Stab

VIP Internt finansieret

Geckler, Per; lektorvikar.

Laursen, Kjeld Bagger; lektor.

Rump, Camilla Østerberg; lektor.

Winsløw, Carl Emanuel Bach; professor.

Publikationer

Winsløw C.: Hvad skal vi med matematikdidaktikken? i: Didaktik på kryds og tværs s. 325-344. Karsten Schnack. DPU Forlag, København 2004.

Winsløw C.: Quadratics in Japanese. Nordic Studies in Mathematics Education vol. 9 nr. 1, s. 51-74. 2004.

Winsløw C.: Semiotics as an analytic tool for the didactics of mathematics. Nordic Studies in Mathematics Education vol. 9 nr. 2, s. 81-100. 2004.

Winsløw C.: Kan alle lære matematik? 8-9s. Universitetsavisen, København 2004.

Winsløw C.: Matematiklæreruddannelse i Danmark – et udviklingsområde. 4-5s. 2004.

Winsløw C.: Og prisen går til Guy Brousseau! 31-32 s. 2004.

Winsløw C.: Matematik i nye (re)former: Brousseau i praksis. 23-24s. 2004.

Winsløw C., Grønæk N.: Temaopgaver – et format til fremme og evaluering af dybdelæring. Didaktips 4, i: Didaktips 4 s. alle. København 2004.

Winsløw C., Horst S.: Undervisning i blokstruktur: Muligheder og risici. Didaktips 5, i: Didaktips 5 s. alle sider. 2004.

Winsløw C., Weng P.: The Nordic countries in international comparison. i: Mathematics Education – The Nordic Way s. 95-98. Ingvill M. Stedøy/NTNU. Trondheim 2004.

Naturvidenskabeligt IT Kompetencecenter (NIK)

Ledelse pr. 1.2.2004

Centret er lukket med udgangen af oktober 2004, hvor den eksterne finansiering er ophørt.

Centret har været ledet af direktør Jørgen Gomme, der arbejdede 80% af sin tid på NIK, medens han i de resterende 20% af tiden har fungeret som lektor ved August Krogh Institutet.

Centret har haft en eksternt bestyrelse sammensat af medarbejdere fra en række af fakultetets institutter: Professor David Pisinger (DIKU, formand), lektor Lasse Møller Jensen (Geografisk Institut), lektor, prodekan Flemming Møller Nicolaisen (Kemisk Institut), laboratorietekniker Marit Warrer (Molekylærbiologisk Institut, repræsenterer Fakultetsrådet), lektor Finn N. Rasmussen (Botanisk Institut), og stud.scient. Thomas Antonsen (repræsenterer Fakultetsrådet). Souschef Asbjørn Jessen (fakultetskontoret) har fungeret som bestyrelsens sekretær.

Adresse

H.C. Ørsted Institutet
Universitetsparken 5
2100 København Ø
Telefon 35 32 06 00
Fax 35 32 04 60
nik@nik.ku.dk
www.nik.ku.dk

Centerlederens årsberetning

Seneste historiske udvikling

NIK, som blev oprettet i 2001, har været Det Naturvidenskabelige Fakultets fælles kompetencecenter for it-spørgsmål. Centret har beskæftiget sig bredt med emner, der vedrører anvendelsen af it inden for naturvidenskabelig forskning og undervisning. Der er indsamlet erfaringer gennem egne forsknings- og udviklingsprojekter, og gennem kontakter med danske og internationale samarbejdspartnere. Der henvises til årbogen for 2003 for en beskrivelse af centrets arbejdsområde.

Fokus har i den forløbne periode især ligget på afslutning af de igangværende projekter vedr. it-baseret undervisning og web-baserede informationssystemer. Centret har siden sin start stillet midler til rådighed for ca. 35 såkaldte "kuvøseprojekter" vedr. it i undervisningen, der er gennemført i samarbejde mellem det pågældende faginstitut og NIK. De sidste af disse projekter er nu afsluttede.

Ét af centrets større udviklingsarbejder (EduMedia), der vedrører anvendelse af multimediepræsentationer i undervisningen, videreføres nu i Forskningsnettet regi.

NIK har været en af hovedkræfterne bag det tværfakultære, rektorale initiativ "Etablering af web-based learning på Københavns Universitet", der blev afsluttet i januar 2004. Initiativet har nu ført til oprettelse af et centralt cen-

ter for web-baseret læring (WBL Centeret) på Københavns Universitet.

NIK's grafiske værksted har ydet hjælp og løst mindre opgaver vedr. grafisk databehandling. Desuden er centrets tekniske udstyr anvendt til produktion af posters til videnskabelige kongresser mm for fakultetets medarbejdere. De nævnte aktiviteter videreføres på fakultetet inden for rammerne af det såkaldte AkiZci-net, et it- og netværkssamarbejde mellem nogle af fakultetets biologiske institutter. Fysisk er grafikværkstedet fremover lokaliseret på Zoologisk Museum.

NIK's mål har været at medvirke til en tidssvarende, intelligent og omkostningsbevidst anvendelse af it på det naturvidenskabelige område i alle sammenhænge, hvor dette er relevant. I foråret 2004 har centrets internationale "advisory board" foretaget en analyse af centrets aktiviteter, der mundede ud i en positiv bedømmelse af metoder og resultater. Når centret er lukket på grund af manglende bevilling i slutningen af 2004, må det tages som udtryk for, at opgaverne fremover skal løses i en anden organisation på institut- eller fakultetsniveau, eller for KU som helhed.

Forskningsvirksomhed

NIK's forskning har taget sigte på udvikling og evaluering af brugergrænseflader for it-støttet undervisning og læring. Der har været fokuseret på HCI (human-computer interaktion), som bl.a. omfatter brugeres anvendelse af og vekselvirken med it-støttede læringssystemer. Forskningen inden for dette område er overflyttet til DIKU i løbet af 2004.

Nationalt og internationalt forsknings samarbejde

Gæsteforskere

Dr. Aran Lunzer: Fratrådt som post.doc. 1.8.2004.

Centerleder Jørgen Gomme

Forbrug

Finansieret	Internt	Eksternt	I alt
VIP	0,9	0,0	0,9
DVIP	0,0	0,0	0,0
TAP	3,3	0,0	3,3
Årsværk i alt	4,1	0,0	4,1
Løn	1.701,0	0,0	1.701,0
Frikøb	14,0	0,0	14,0
Øvrige drift	163,0	0,0	163,0
Anskaffelser	18,0	0,0	18,0
Bruttototal t.kr.	1.896,0	0,0	1.896,0

Stab

VIP Internt finansieret

Gomme, Jørgen; lektor.

Hornbæk, Kasper Anders Søren; adjunkt.

Lunzer, Aran Edward; adjunkt.

Nano-Science Center

Ledelse pr. 1.2.2004

Centret ledes af centerleder, forskningsprofessor Thomas Bjørnholm, Kemisk Institut og vicecenterleder er docent Poul Erik Lindelof, Niels Bohr Institutet.

Bestyrelsen består af dekan for Det Naturvidenskabelige Fakultet Henrik Jeppesen, dekan for Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet Ralf Peter Hemmingsen, direktør for Niels Bohr Institutet Nils O. Andersen, institutleder for Kemisk Institut Merete Folmer Nielsen og institutleder for Molekylærbiologisk Institut Steen Pedersen.

Adresse

H.C. Ørsted Instituttet
Universitetsparken 5
2100 København Ø
Telefon 35 32 04 03
Fax 35 32 04 60
uhl@nano.ku.dk
www.nano.ku.dk

Centerlederens årsberetning

Nye redskaber har de sidste 15 år gjort det muligt at afbilde og manipulere atomer og molekyler på nanometer skala. Denne udvikling har startet en verdensomspændende aktivitet som sigter mod at forstå og udnytte nanoskala fænomener på en helt ny og mere rationel måde. Området er præget af stor tværfaglighed og det spås en afgørende rolle som vækstmotor i de næste årtiers industrielle udvikling. Den første bølge af anvendelser vil komme indenfor områder som elektronik, katalyse, sensorer og medikoteknik. I takt med udviklingen af den grundfaglige forståelse vil helt nye og uforudsete anvendelser opstå. Feltet er udførligt beskrevet i en fremsynsrapport om nanoteknologi som er udarbejdet af VTU ministeriet i efteråret 2004.

For at bidrage til denne udvikling tog Københavns Universitet i 2001 initiativ til at starte Nano-Science Center (NSC) som blev indviet af forskningsminister Birte Weiss i september 2001.

Med blik for mulige anvendelser er det centrets overordnede mål gennem forskning på det højeste internationale niveau, at skabe ny indsigt i naturens nanoskala fænomener og samtidig videregive denne viden gennem forskeruddannelse og vekselvirkning med erhvervslivet og det øvrige samfund.

I 2001 blev kimen lagt til et større forskningscenter, idet markante, eksisterende forskningsgrupper i nanoskala fysik og -kemi nu var samlet i D-bygningen på H.C. Ørsted Institutet. Tilsammen udgjorde de et fagligt miljø og en eksperimentel infrastruktur over kritisk masse.

Ved indvielsen i 2001 annonceredes endvidere en ny uddannelse på bachelor- og kandidatniveau indenfor nanoscience og nanoteknologi. Senere i 2001 blev initiativet godkendt af forskningsministeren som en selvstændig bachelor- og kandidatuddannelse. I 2002 startede de første 45 studerende, men allerede i 2003 og 2004 var der adgangsbegrænsning, idet flere end 60 studerende havde søgt ind på de 50 tilbudte pladser på bacheloruddannelsen i nanotekno-

logi. Ved udgangen af 2004 var der i alt 130 aktive studerende indskrevet som nanoteknologistuderende på bacheloruddannelsen.

I 2003 blev NSC konsolideret med en større bevilling fra Det Nationale Nanoteknologiinitiativ. De 25 mio. kr. blev opnået i fri konkurrence med de øvrige danske universiteter. Hertil kom bevillinger på ca. 6 mio. kr. fra VTU-ministeriet til at kick-starte uddannelsen og 8.3 mio. kr. fra Forskeruddannelsesrådet til at stå i spidsen for en ph.d.-skole indenfor nanoscience i Københavnsområdet. Denne bevilling blev i 2004 suppleret med 1.35 mio. kr. Endelig har NSC i 2003-2004 deltaget i seks succesfulde ansøgninger i den første ansøgningsrunde under EU's 6. rammeprogram. Tilsammen har denne tilførsel af ressourcer betydet, at NSC har haft stor succes med at udbygge og manifestere sin position indenfor forskning og uddannelse i nanoscience og – teknologi.

Udover sammenflytningen af kemi- og fysikgrupperne var det fra starten meningen, at NSC skulle udvides til at omfatte biologiske og bioteknologiske anvendelser af nanoscience. Kørerplanen for denne udvidelse faldt på plads i løbet af 2003, og NSC samarbejder nu med Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet repræsenteret ved Molekylærbiologisk Institut og Panum Institutet om både forskning og undervisning. Helt nye bionanoteknologiske laboratorier og undervisningslokaler blev indviet i september 2004 under tilstedeværelse af statsminister Anders Fogh Rasmussen, forskningsminister Helge Sander og rektor Linda Nielsen. Arbejdet i laboratorierne er allerede godt i gang.

Forskningen ved NSC blev i 2004 yderligere styrket gennem ansættelse af en professor i eksperimentel nanofysik, Robert Feidenhans'l, og gennem en Grundforskningscenter ansøgning om "Molecular Movies" som ved årets udgang gav anledning til konkrete forhandlinger med Grundforskningsfonden.

I 2004 har NSC yderligere skabt en betydelig kontaktflade til danske virksomheder gennem forpligtende forskningssamarbejder og patenter. Dette arbejde blev i 2004 konsolideret igennem NSC's deltagelse i innovationsnetværket NaNett, som, gennem støtte fra VTU-ministeriet, skal katalysere samarbejde mellem nanoforskningsinstitutionerne og erhvervslivet i Danmark.

I tæt samarbejde med ungdomslaboratoriet på H.C.Ø. har NSC medvirket til, at nanoscience nu indgår i undervisningen på mange gymnasier.

NSC har deltaget i utallige indlæg i pressen og tv. Specielt kan nævnes en udsendelse i serien "Viden Om" om den molekylære transistor, samt fire indlæg i TV-avisen på DR1 og TV2.

Personaleforhold

VIP ansatte som er tilknyttet NSC på fuld tid

Professor Jens Als Nielsen, Niels Bohr Institutet for Astronomi, Fysik og Geofysik, docent Poul Erik Lindelof, Niels Bohr Institutet for Astronomi, Fysik og Geofysik, lektor Finn Berg Rasmussen, Niels Bohr Institutet for Astronomi, Fysik og Geofysik, lektor Jesper Nygård, Niels Bohr Institutet for Astronomi, Fysik og Geofysik, lektor Karsten Flensberg, Niels Bohr Institutet for Astronomi, Fysik og Geofysik, forskningsprofessor Thomas Bjørnholm, Kemisk Institut, professor Klaus Bechgaard, lektor Niels Harrit, Kemisk Institut, lektor Eva Danielsen, Kemisk Institut, lektor Kristine Kilså, Kemisk Institut, lektor Stanley

Brown, Molekylærbiologisk Institut og forskningsadjunkt Dimitrios Stamou, Farmakologisk Institut.

VIP ansatte som er tilknyttet NSC på deltid

Lektor Kurt Stokbro, Niels Bohr Institutet for Astronomi, Fysik og Geofysik, lektor Erik Johnson Niels Bohr Institutet for Astronomi, Fysik og Geofysik, lektor Jørn B. Christensen, Kemisk Institut, lektor Preben Juul Møller, Kemisk Institut, lektor Søren Toxværd, Kemisk Institut, professor Thue Schwartz, Farmakologisk Institut og professor Peter E. Nielsen, Institut for Medicinsk Biokemi og Genetik.

Andre forskere og gæster

Forskningsadjunkt Tue Hassenkam, Kemisk Institut, forskningsadjunkt Bo Wegge Laursen. Lektor Luise Theil Kuhn, Forskningscenter Risø og ph.d. Nuria Prim Bosch, University of Barcelona.

TAP ansatte

Laborant Inger Jensen, Niels Bohr Institutet for Astronomi, Fysik og Geofysik, kemotekniker Nader Payami, Niels Bohr Institutet for Astronomi, Fysik og Geofysik, laboratorietekniker Niels Vissing Holst, Kemisk Institut, sekretær Anette Møller-Uhl, Kemisk Institut, laborant Rikke Larsen, Farmakologisk Institut og laboratorietekniker Mette Simons, Farmakologisk Institut.

Ph.d.-studerende

Anette Jensen, Thomas Sand Jespersen, Michael Wrang Mortensen, Kasper Moth-Poulsen, Kasper Nørgaard, Brian Skov Sørensen, Pawel Utko, Martin Aagesen, Birgitte Pernille Søndergaard, Martin Gudmand, Lars Iversen og Magdalene Utiko.

Forskningsvirksomhed

Forskningsindsatsen på NSC har manifesteret sig i i alt ca. 50 artikler i tidsskrifter med refereeordning indenfor områderne: Molekylær elektronik, nanostrukturerede halvleder-materialer, organisk syntese af dendrimerer mv., fotokemi af nanopartikler, synkrotron røntgen spredning fra nanosystemer, kulstof nanorør, selvorganisering, nanostrukturerede overflader, elektronmikroskopi, scanning probe mikroskopi, bionanoteknologi, og computer modellering af nanosystemer og teori. NSC's forskning har opnået betydelig omtale i såvel den videnskabelige som i den populære presse i 2004. Publikationerne er opregnet i årbogen under VIP-medarbejdernes ansættelsessted.

I 2004 blev et betydeligt byggearbejde færdiggjort, idet nye nanofysik- og bionanoteknologilaboratorier etableres i 16 nordmoduler af D-bygningen på HCØ.

Undervisningsvirksomhed

NSC har taget initiativ til og udviklet den nye bacheloruddannelse i nanoteknologi ved Københavns Universitet. Uddannelsen startede i 2002, hvor 45 studerende blev optaget. I 2003 var der opslået 50 pladser, men alligevel fik 60 studerende tilbudt plads på uddannelsen.

De to nye laboratorier på i alt 16 nordmoduler på HCØ finansieredes oprindeligt med en bevilling fra Undervisningsministeriet, som senere er fulgt op af bevillinger fra VTU-ministeriet. Hermed er der skabt rammer for et solidt eksperimentelt fundament i nanoteknologiuddannelsen. Det ene laboratorium stod færdig i 2002 og bliver bl.a. brugt til et

projektorienteret introduktionskursus til nanoteknologi, hvor de studerende selv laver solceller baseret på nanopartikler. 42 studerende bestod kurset i 2002, og flere end 50 har gennemført det i 2003 og 2004. Samme laboratorium har dannet rammen om øvelserne i et nyt bio-nano introduktionskursus på 3. semester, som blev afviklet for første gang i efteråret 2003. Kurset kombinerede introduktion til molekylær cellebiologi med fysisk kemi og den fysisk-kemiske beskrivelse af selvorganisering. Øvelserne kombinerede disse ofte adskilte begrebsdannelser. Laboratoriet er ligeledes forberedt til biologisk klasse-1 arbejde, og et kursus i genetisk programmering af bakterievirus med henblik på fremstilling af uorganiske nanostrukturer er under udarbejdelse. Kurset afvikles første gang i foråret 2005.

Et "nanosøjld" laboratorium blev indviet i 2002. Det danner rammen om den fysiske opbygning af nanostrukturer. Laboratoriet er udstyret med metalpådamper, røntgenudstyr til måling af nanoskala lagtykkelser, et støvfrit rum til litografi, tre AFM-mikroskoper samt et elektronmikroskop. Et projektorienteret introduktionskursus til anvendelse af disse vigtige redskaber blev afviklet første gang i foråret 2003. 36 studerende bestod. Nanosøjldlaboratoriet blev i 2004 for første gang brugt til et videregående kursus, hvor de studerende selv skal lave elektronikkomponenter på nanoskala mv.

Formidling

Informationsvirksomhed

NSC har stået for en betydelig udadrettet informationsvirksomhed i 2004. Den primære målgruppe er de gymnasieelever, der benytter sig af Ungdomslaboratoriets tilbud om besøg i kemi- og fysiklaboratorierne. U-lab har også stået for et efteruddannelseskursus i nanoteknologi for gymnasielærere med NSC's medvirken. I forbindelse med det overordnede initiativ "Matematik og Naturfag i verdensklasse" har der kørt pilotprojekter om nanoteknologi på hhv. Rysensteen, Frederiksborg og Ordrup gymnasier. NSC har medvirket aktivt ved udarbejdelse af øvelsesmaterialet. Der er udarbejdet en brochure og en web-side, der beskriver nanoteknologiuddannelsen ved KU.

Blandt de mere overordnede informationsaktiviteter skal nævnes medarbejderes medvirken i i alt seks radio- og tv-udsendelser. NSC og den nye uddannelse har været omtalt i danske aviser ca. 30 gange i 2004. Hertil kommer artikler i populærvidenskabelige tidsskrifter og foredrag.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Nano-Science Center indgår i en lang række nationale og internationale samarbejder eksempelvis 6 EU-projekter under 6. rammeprogram samt i en større satsning under det danske nanoteknologiske initiativ, hvor DTU er hovedsamarbejdspartner.

Kontakt til erhvervslivet

Nanoteknologiens anvendelsesmæssige perspektiver er et integreret aspekt i alle NSC's forskningsaktiviteter. NSC er repræsenteret i KU's Tech Trans enheds patentudvalg ved Thomas Bjørnholm. I 2004 er NSC's kontaktflade til danske virksomheder blevet yderligere udbygget. Formaliserede aftaler om forskningssamarbejde og fælles patentering er etableret med nedestående virksomheder. I 2003-2004 var NSC involveret i fem indsendte patenter.

1. Atomistix

Atomistix udvikler software til brug ved computerberegninger af elektrontransport i nanostrukturer. Udviklingen sker sideløbende med den eksperimentelle aktivitet indenfor samme område ved NSC. Kurt Stokbro er bindeled mellem forskningen ved NSC og softwareudviklingen i Atomistix, idet han er ansat på halv tid som gæstelektor ved NBI og på halv tid i Atomistix. Firmaet lejer indtil videre lokaler på H.C. Ørsted Institutet. Der er indgået en samarbejdsaftale om IP-rettigheder mellem KU's Tech-Trans enhed og Atomistix.

2. T-cellic

NSC udvikler nanopartikler til kræftbehandling som en del af T-cellics produktudvikling. To forskere (en ph.d.-studerende og en post.doc.) lønnes af T-cellic og arbejder på projektet med en treårig tidshorizont. Der er indgået en samarbejdsaftale med T-cellic ang. IP rettigheder.

3. Capres

NSC samarbejder med Capres om udvikling og anvendelse af scanning fire-punkts probe mikroskopi til undersøgelse af ledningsevnen i organiske tyndfilm til elektronik.

4. Novozymes

NSC fortsætter samarbejdet med Novozymes om nanoskala undersøgelser af enzymer bl.a. inden for EU-projektet BIOSCOPE.

Siden 2003 er det lykkedes to af de virksomheder der samarbejder med NSC (specielt Atomistix og T-cellic) at rejse over 50 mio. kr. i venturekapital baseret på resultater der stammer fra NSC. Dermed er der allerede skabt et betydeligt antal nye arbejdspladser.

For yderligere oplysninger om NSCs aktiviteter henvises til www.nano.ku.dk og til institutternes bidrag til årbogen.

Centerleder Thomas Bjørnholm

Stab

VIP Internt finansieret

Bhatia, Vikram Kjølner; forskningsass.
Danielsen, Eva Marcus; lektor.
Della Negra, Michela; adjunkt.

Hassenkam, Tue; adjunkt.
Lunde, Anders Mathias; forskningsass.

VIP Eksternt finansieret

Hammershøj, Peter; forskningsass.
Hansen, Thomas; adjunkt.
Laursen, Bo Wegge; adjunkt.
Moth-Poulsen, Kasper; forskningsass.
Nielsen, Christian Bech; Forskningsassistent.
Petersen, Asger Bjørn; forskningsass.
Stuhr-Hansen, Nicolai; adjunkt.

STIP Internt finansieret

Aagesen, Martin; ph.d.-studerende.
Hauptmann, Jonas Rahlf; ph.d.-studerende.
Jensen, Anette; ph.d.-studerende.
Jespersen, Thomas Sand; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Gudmand, Martin Jesper; ph.d.-studerende.
Mortensen, Michael Wrang; ph.d.-studerende.
Roepstorff, Carsten; forskningsass.

Fondsbevillinger

EU

– Carbon-based nanoelectromechanical devices (Thomas Bjørnholm) kr. 2.935.000.

European Commission Research

– Directorates Forskning i biologiske nanosystemer (Thomas Bjørnholm) kr. 1.445.000.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

– Struktur og energiabsorption på nanometer skala i menneskelige knogler (Tue Hassenkam) kr. 1.809.600.

Statens Teknisk Videnskabelige Forskningsråd

– New Functional-Conjugated Systems (Bo Wegge Laurson) kr. 1.362.000.

T-cellic A/S

– Forskning i udvikling af immumogene kræftsygdomme (Thomas Bjørnholm) kr. 1.294.100.

Uden for fakulteterne

Skolen for Klinikassistenter og Tandplejere (SKT)

Ledelse pr. 1.2.2004

Skolen ledes af skolechef, tandlæge, ph.d., dr.odont. Merete Vigild.

Skolerådet består af Merete Vigild (formand), ledende tandlæge, ph.d., exam.int.pæd. Sten Wienberg Nørmark (næstformand), undervisningsassistent, tandplejer Sanne Christensen, faglærer, klinikassistent Jenny Meyer, faglærer, klinikassistent Kirsten Nyholm, kontorfuldmægtig, tandplejer Susse Bisgaard, tandplejerstuderende Heidi Ortega og tandplejerstuderende Maria Frost Adamsen.

Organisation

Skolen for Klinikassistenter og Tandplejere (SKT) blev oprettet i 1972 og indgik i 1992 som en del af Københavns Universitet samtidig med tandlægeskolen. I 1996 blev SKT organisatorisk adskilt fra tandlægeskolen og Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet (SVF) og knyttet direkte til Københavns Universitet som en særlig administrativ enhed. Skolen styres efter et af Undervisningsministeriet i 1996 godkendt styrelsesregulativ.

Skolens formål er at uddanne tandplejere og klinikassistenter i overensstemmelse med de til enhver tid gældende bestemmelser herom og skolen kan endvidere medvirke ved efteruddannelse af disse grupper.

Skolen ledes af en skolechef under ansvar over for rektor i samarbejde med et skoleråd, et undervisningsudvalg for tandplejeruddannelsen og et uddannelsesudvalg for klinikassistentuddannelsen. Koordinationen mellem de forskellige odontologiske uddannelser sker på grundlag af samarbejdsaftale mellem SKT og SVF.

SKT betjenes i administrative anliggender af universitetets fællesområde.

Adresse

Panum Institut
Nørre Allé 20
2200 København N
Telefon 35 32 68 52
Fax 35 32 68 79
skt@odont.ku.dk
www.skt.ku.dk

Skolechefens årsberetning

Søgningen til både tandplejeruddannelsen og klinikassistentuddannelsen er i stærk stigning. Således var der i 2004 en forøgelse i antallet af ansøgere på tandplejeruddannelsen på 76% i forhold til 2001 og på omkring 24% i forhold til 2003.

Tandplejeruddannelsen har på grund af manglende tildelelse af bevilling til klinikdrift, i mange år kørt med et regnskabsteknisk underskud. På den baggrund ansøgte der i november 2000 om en ekstrabevilling til uddannelsen i Undervisningsministeriet. Med vedtagelse af såvel Finanslov 2004 og Finanslov 2005 samt efter forhandling mellem Københavns Universitet, Undervisningsministeriet og Ministe-

riet for Videnskab, Teknologi og Udvikling, er denne bevilling nu en realitet. Konsistorium på Københavns Universitet besluttede på møde den 24.11.2004 enstemmigt at følge rektoratets anbefalinger omkring SKT. Det blev således vedtaget at overføre 27.1 mio. kr. til SKT's tandplejeruddannelse 1.1.2005, og at give tandplejeruddannelsen fremadrettet sin andel af klinikbevillingen, samt at fortsætte de nuværende refusioner fra SKT til SVF uændret, så længe SKT organisatorisk er knyttet til Københavns Universitet.

Den organisatoriske placering af SKT har været på dagsordenen igen i 2004. Skolen vil sandsynligvis overgå til et Center for Videregående Uddannelser pr. 1.1.2006, og fra 1.1.2005 og indtil CVU-overgang overflyttes SKT til Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet (SUND), ved at rektor delegerer sin bemyndigelse vedrørende SKT til dekanen for SUND, mens de daglige arbejds gange og rutiner i forbindelse med budget/regnskab/ansættelser, lønftaler mv. bibeholdes i Fællesadministrationen.

Skolen færdiguddannede i 2004 i alt 171 klinikassistenter og 37 tandplejere. Samlet budget var ca. 36 mio. kr. inkl. samtlige taxametre til begge uddannelser.

Fysiske rammer

SKT har til huse i Panum Institutet, hvor skolen har et selvstændigt klinikafsnit. SKT deler undervisningslokaler og en række fællesfaciliteter med bygningens øvrige uddannelser. Den forøgede uddannelseskapacitet på begge uddannelser har bevirket, at pladsproblemer har været så udtalte, at skolen desværre stadig også i 2004 har haft en del af sit sekretariat til huse i lejede lokaler uden for Panum Institutet.

Personaleforhold

Grundet det regnskabstekniske underskud har skolen i 2004 desværre været nødsaget til kun at besætte vakancer og barselsvikariater i et vist omfang.

Tandplejeruddannelsen

Uddannelsen er en 21/2-årig videregående sundhedsuddannelse. Den består af teoretisk, praktisk og klinisk undervisning på skolen, og giver ret til selvstændig virksomhed som tandplejer (Lov om tandplejere, 1996).

Formålet med tandplejeruddannelsen er, at de studerende opnår teoretiske kundskaber, fagetisk og -kritisk holdning samt praktiske færdigheder, som kvalificerer dem til selvstændigt at varetage tandplejerens sundhedsfremmende, sygdomsforebyggende og terapeutiske opgaver i overensstemmelse med skiftende samfundsbehov (Bekendtgørelse nr. 773 af 22. august 1996, § 1 stk. 1).

I februar 2004 dimitterede 37 tandplejere, og i august blev der optaget 69 nye tandplejerstuderende med en optageskvote i kvote 1 på 8,6. I alt var 172 studerende indskrevet på uddannelsen 1.10.2004.

Via Erasmus/Sokrates-programmet har skolen igennem sine bi- og multilaterale aftaler udvekslet studerende og lærere med tandplejerskolerne i Amsterdams, Karlstad og Turku. Desuden har skolen haft et samarbejde med New York University, Dental Hygiene Program, hvor seks studerende fra skolen har været på studieophold i 3 måneder. Udvekslingssamarbejdet fortsætter i Nordplusregi med tandplejeruddannelsen i Stockholm. Skolen har haft besøg fra tandplejeruddannelser i Sverige, Norge og Holland.

Studievejleder er undervisningsassistent, tandplejer Lisbeth Vinterby.

Klinikassistentuddannelsen

Med henvisning til Lov om erhvervsuddannelser, mv. har Undervisningsministeriet under visse betingelser godkendt, at SKT meddeler den obligatoriske undervisning i Erhvervsuddannelsen til tandklinikassistent (EUKA). Uddannelsen er normeret til 3 år, vekslende mellem skole og praktik på et godkendt praktiksted.

Uddannelsens formål er, at eleven gennem skoleundervisning og praktikuddannelse opnår kompetence som tandklinikassistent (Bekendtgørelse nr.: 1244 af 18. december 2000 om uddannelse til tandklinikassistent med tilhørende vejledning nr. 9337 af 26. juni 2003 til Bekendtgørelsen om tandklinikassistent).

SKT har som konsekvens af erhvervsuddannelsesreformen (Reform 2000), indgået samarbejdsaftale med Teknisk Skole Ishøj, for at kunne udbyde grundforløbet i serviceindgangen for de målrettede elever mod Tandklinikassistentuddannelsen. SKT har indgået en samarbejdsaftale med Odense Tekniske Skole om visse valgfri specialefag samt med Københavns Tekniske Skole og TEC om de uddannelsesrettede områdefag (URO-fagene).

Sammen med det Faglige Udvalg for Tandklinikassistentuddannelsen (FUTKA) udsteder skolen et uddannelsesbevis til elever, der har gennemført den samlede skole- og praktikuddannelse.

Der blev i 2004 indgået 313 praktikuddannelsesaftaler og udstedt 171 uddannelsesbeviser.

Skolen har tilforordnet ledende tandlæge P.T. Teglers og faglærer Marianne Jungsted til Det lokale Uddannelsesudvalg, hvis medlemmer, udpeget af organisationerne er: Marianne Juul (HK), Henrik Lytsen (DTF), Gitte P. Jensen (HK).

Uddannelses- og erhvervsvejledere: Faglærer, tandplejer Sanne Christensen og faglærer, tandklinikassistent Jenny Meyer.

Skolepraktik (SKP)

Skolen udbyder SKP for elever, der ikke har kunnet opnå en ordinær praktikaftale på arbejdsmarkedet, og som i øvrigt opfylder bestemmelserne herom.

Skolen modtog i 2004 i alt 132 elever til SKP, hvis praktiske del finder sted på Panum Institutets tandklinikker og ved virksomhedsforlagt undervisning.

Forskningsvirksomhed**Klinisk virksomhed**

SKT driver en klinik med 33 klinikstole til patientbehandling ved tandplejeruddannelsen og med 12 stole ved klinikassistentuddannelsen (øvelser).

I 2004 behandlede de tandplejerstuderende i alt 3.700 patienter. Klinikken har tilknyttet en klinikleder (ledende tandlæge), 71/2 årsværk undervisningsassistenter (autoriserede tandplejere) og 8 årsværk TAP (klinik-TAP).

Faglige og administrative hverv

Anette Monrad: Valgt ind i bestyrelsen for DAN-EURASHE.

Sten W. Nørmark: Konsulent for Direktoratet for Sundhed og Forskning, Grønland, vedrørende uddannelse og efteruddannelse af kigutigissaasok (grønlandsk tandplejer), samt faglig koordinator og ansvarlig for uddannelsens indhold.

Merete Vigild: Har været medlem af et doktorbedømmelsesudvalg (Universitetet i Oslo), derudover været medlem af Sundhedsstyrelsens Tandplejestrukturudvalg.

Konsulent- og rådgivervirksomhed

Ruth Højgaard Pedersen: Medlem af Tandlægernes Nye Landsforenings kursusudvalg samt har været medarrangør af Den Kommunale Tandplejeres Efteruddannelse.

P.T. Teglers: Konsulent for det faglige udvalg for erhvervsuddannelsen til Tandklinikassistent omkring Erhvervsuddannelsesreformen 2000.

Merete Vigild: Har holdt foredrag for voksentandplejen i Københavns Kommune (omsorgstandpleje), for Tandlægernes Nye Landsforening (tandplejetilbud til ældre) samt for Dansk Selskab for Omsorgstandpleje og Gerodonti (vurdering af behandlingsbehov for den særlig udsatte gamle patient).

Tillidshverv

Merete Vigild: Formand for Sundhedsstyrelsens bedømmelsesudvalg for ledere i den kommunale tandpleje (BLIKT-udvalget).

Formidling**Redaktionelle hverv**

P.T. Teglers og Susanne Møllnitz: Medredaktør på Lærebog for klinikassistenter (bind 1 og 2) som konsekvens af Reform 2000 og Merete Vigild er Referee ved flere internationale tidsskrifter.

Kongresser og symposier

Anette Monrad: Deltaget i konferencerne om "New Public Management – new Public Governance". Ledet 2 workshops på denne konference, Prag, "Internationalisering at home", Cirus, Nyborg, "The International Education Market – a nordic perspective", København og om "Studerendes rolle i Bologna-processen", Kolding.

Sten W. Nørmark: Deltaget i konferencerne: "Web-based learning (WBL), Global trends and the University of Copenhagen", Københavns Universitet, 27.1.2004, "Preventive and Minimally invasive dentistry", Quintessence Copenhagen, København, 16.–17.4.2004, "Evaluering og kvalitetsudvikling i undervisningssektoren", Institut for Kompetenceudvikling, København, 31.8.2004.

Sten W. Nørmark, P.T. Teglers og Merete Vigild: Deltaget i TNL's årskonference for ledere i den kommunale tandpleje, Nyborg, 21.–23.4.2004.

Ruth Højgaard Pedersen: Deltaget i DTF's årskursus 2004.

P.T. Teglers: Deltaget i følgende: EFVET (European Forum of Technical and Vocational Education and Training). Annual International Conference, 27.-30.10.2004 "Best Practice in Competence Based Learning", Lucca, Italien, Tandlægernes Nye Landsforenings udviklingsdag: "Få del i andres viden", 2.10.2004, Odense, Erhvervsuddannelserne Servicefag-konference, 17.-18.3.2004, Middelfart, Dansk-norsk samarbejdsprojekt: KVIT, "Kvalitet inden for tandplejen", 24.-26.9.2004, Tisvildeleje og "Evaluering og kvalitetsudvikling i undervisningssektoren, 31.8.2004, Institut for Kompetenceudvikling, København.

Merete Vigild: Deltaget i konferencen "Sundhed og Uddannelse", 11.11.2004 (arrangeret af CVU-Rektorkollegiet) samt i Conference on "Preventive and Minimally Invasive Dentistry" (16.-17.4.2004, København).

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Anette Monrad: International koordinator i relation til Det Internationale Kontor/KU og i relation til EU's støtteprogrammer og deraf afledte aktiviteter bl.a. studenter- og lærerudvekslinger, bi- og multilaterale projekter etc.

Sten W. Nørmark: Koordinator for Nordplus-udvekslingsnetværket mellem tandplejeruddannelserne i Stockholm og København, samt for skolens samarbejde med alle nordiske tandplejerskoler. Herunder deltagelse i: Nordisk lærermøde, tannpleierutdanningen, Tromsø, 6.-7.5.2004.

Skolechef Merete Vigild

Publikationer

Danielsen B., Hørsted M., Teglers P.T.: Tandklinikassistenters tilfredshed med valg af uddannelse og deres forventninger til fremtidig beskæftigelse. Tandlægebladet 108, s. 1088-1093. 2004.

Nørmark S.: Kigutigissaasoq – den grønlandske tandplejer. Tandplejeren 29:4, s. 5-8. 2004.

Qvist V., Laurberg L., Poulsen A., Teglers P.T.: Eight-year study on conventional glass ionomer and amalgam restorations in primary teeth. Acta Odontol Scand 62, s. 37-45. 2004.

Qvist V., Laurberg L., Poulsen A., Teglers P.T.: Class II restorations in primary teeth: 7-year study on three resin-modified glass ionomer cements and a compomer. European Journal of Oral Sciences 112, s. 188-196. 2004.

Qvist V., Laurberg L., Poulsen A., Teglers P.T.: Class II restorations in primary teeth: 7-year study on three resin-modified glass ionomer cements and a compomer. Tandlægernes Nye Tidsskrift 10, s. 18-27. 2004.

Qvist V., Manscher E., Teglers P.T.: Resin-modified and conventional glass ionomer restorations in primary teeth: 8-year results. Journal of Dentistry 32, s. 285-294. 2004.

Dansk Islandsk Fond

Fonden er oprettet ved kgl. stadfæstet fundats af 15.3.1920 i henhold til Forbundsloven af 30.11.1918 i forbindelse med Islands selvstændighed. Fundatsen ændret ved kgl. stadfæstelse 7.2.1951 efter Forbundslovens ophævelse. Efter fundatsen er fonden henlagt til Københavns Universitet.

Fondens formål er 1.) at styrke den åndelige forbindelse mellem Danmark og Island, 2.) at fremme islandske forskning og videnskab, og 3.) at støtte islandske studerende.

Der foretages to uddelinger årligt, i juni og december.

Bestyrelse

Fondens bestyrelse består af fem medlemmer. To er udpeget af Undervisningsministeriet: specialkonsulent Steen Harbild, Undervisningsministeriet, den anden plads er ledig, tre er udpeget af konsistorium ved Københavns Universitet: docent, dr.scient. Asger Ken Pedersen, Geologisk Museum, lektor, cand.scient. Hans Jørgen Nielsen, Institut for Statskundskab og lektor, cand.mag. Peter Springborg, Den Arnemagnæanske Samling, Nordisk Forskningsinstitut (formand).

Fondets sekretær er Inga Harðardóttir.

Adresse

Sankt Annæ Plads 5
1250 København K
Telefon 33 14 82 76 (onsdag 10-13)

Formandens beretning

Til den ledige plads i bestyrelsen har Undervisningsministeriet 15.9.2004 udpeget lektor, mag.art. Erik Skyum-Nielsen, Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab, for en fireårig periode.

I året 2004 indkom der 39 ansøgninger. 21 opnåede støtte. I alt uddeltes 60.000 kr.

Til styrkelse af den åndelige forbindelse mellem Danmark og Island bevilgedes 32.000 kr. til flg. formål: Duo'en Esk, koncert mv. på Island; Det Danske Drengekor, koncertturnering på Island; Kertemindeegnens Museer, udstillings- og forskningssamarbejde: Sagaøen; studie- eller praktikophold på Island: Mia Jepsen, Annette Hellekov Rasmussen, Helle Bundgaard Pedersen, Søren Sarup, Trine Bork Kristensen og Lars Olof Mortensen.

Til islandske studerende bevilgedes i alt 28.000 kr.: Sofia Fransiska Rafnsdóttir, Kristján Haukur Flosason, Guðrún Gyða Franklín, Telma Rós Sigfúsdóttir, Ívar Örn Benediktsson, Arna Björk Sæmundsdóttir, Steinþór Bragason, Líney Hermannsdóttir, Hjalti Már Einarsson, Guðrún Bachmann, Þórir Óskarsson og Gunnar Þórisson.

Formand Peter Springborg